ACCADEMIA DI MEDICINA DI TORINO

Carolus Hieronymus Slagger M.D. necnon C.M.C.S.

1779.

FUNDAMENTA MEDICINÆ THEORETICO-PRACTICA,

SECUNDUM CELEBERRIMI D. D. STAHLII

Potiſſimum, aliorumque Celebriorum Medicorum placita conſcripta, & propria Experientia confirmata,

IN FORMA TABULARUM

Univerſam *Theoriam Medicam*, *Praxin Generalem* & *Specialem* omnium morborum internorum, cum *Signis*, *Differentiis*, *Prognoſi*, *Remediis*, *Polychreſtis*, *Selectis* & *Specificis*, *Methodo Medendi planiſſima*, *Formulis* neceſsariis & *Cautelis Practicis* continentium, exhibita

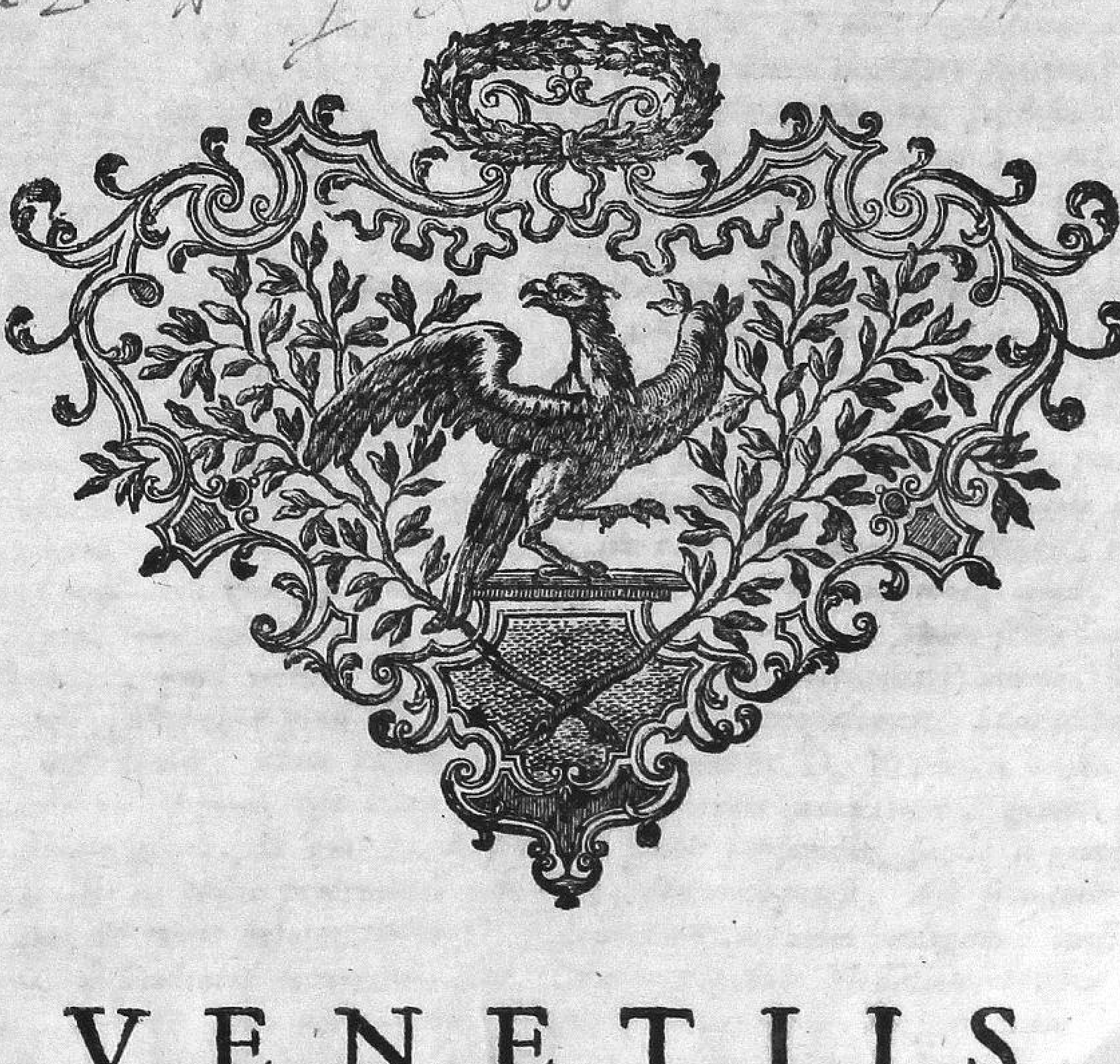
A

GEORGIO PHILIPPO NENTER,

MED. D. ET PRACT. ARGENT.

EDITIO SECUNDA.

Ex Libris Hieronymi Plazza M. D. et prof. extraord. Calandrini.

VENETIIS,

Excudebat SEBASTIANUS COLETI.

MDCCLIII.

SUPERIORUM PERMISSU, ac PRIVILEGIO.

PRÆFATIO.

DUm tuis, Lector Benevole, *qui priora ſincera excepiſti mente, oculis Medicum denuo judiicio ſcriptum, non dubito te & hoc eodem excepturum eſſe animo, certiſſime enim perſuaſus eſſe potes, me nullum alium ob finem Scripta edidiſſe & editurum eſſe, quam ut partim nævos, in Medicina moderna in magna copia adhuc occurrentes, fideliter demonſtrem. partim ut Tyronibus artis breviorem aperiam viam, quo eo facilius & felicius ad finem prepoſitum pervenire & ſcopulos, in quos ego in ſtudiorum curſu incidi, evitare queant. Aſt quamvis de tuo candore nullum mihi ſit dubium, non deerunt tamen qui aliis plane ſcriptum hocce intuebuntur oculis, nam, uti noſti, Cenſorum & Criticorum, qui nil, niſi quod ipſi faciunt; rectum putant, moderni temporibus plena ſunt omnia: unde dum nova prodeunt ſcripta, cum inſigni fervore eadem perlegnut, non eum quidem in finem, ut, an aliquid, quod notatu dignum eſt, in illis occurrat, inquirant, ſed ut habeant, quod carpant: & etiamſi interdum nihil, quod jure carpere poſſint, inveniant, nihilominus tamen; ut genio ſuo indulgeant, verbis modo alienum ſenſum affingunt, modo in ſtylum inquirunt, eumque juxta omnes regulas examinant, & dum contar realia nihil habent, quod proferre poſſint, propter verba minus polita ipſa ſcripta alto ſpernunt ſupercilio: ſed cum reprehendere, quam imitari facilius ſit, facile etiam mecum talium ſpernes criticorum judicia, ac id ages, ut Medicina, modernis temporibus multis in locis humi jacens & quam maxime contempta, ſenſim ſenſimque corrigatur atque debito reſtituatur nitori: quod ſane, ſi Medici conjunctis viribus magnam hocce aggrederentur opus, facillime fieri poſſet, uti id cum* Baglivo *plures & nuper* D. Francois *Medicus Pariſienſis in edito Tractatu* de Reformatione Medicinæ, *egregie demoſtravere. Sed quam maxime dolendum eſt, quod ſalutaria talia ut plurimum ſpernantur conſilia, & quod multi Medicorum, quos tamen conſcientia ad amplificandam & reſtaurandam Medicinam compellere deberet, imprimis ſi ſufficientibus ſimul animi dotibus inſtructi ſunt, adeo ſocordes ſint, ut, quamvis miſerum Medicinæ ſtatum ſatis ſuperque agnoſcant, nihilominus tamen miſeræ arti Medicæ opem ferre recuſent. Et hinc etiam labor hicce inſignis & maximi eſt momenti, imo etiam hiſce temporibus maxime tædioſus ſi pauci ſolummodo eumdem ſuſcipiunt: cum enim multi Medicorum, Medicinam jam in florentiſſimo eſſe ſtatu, eamque tantum incrementi ſumſiſſe credant, ut vix aliquid ſuperaddi queat, unicuique, quale præmium is, qui Medicinam ægritudinis accuſare conatur, reportaturus ſit, facile patebit: nam* Candide Lector, *conſideres quæſo quid hic agendum ſit? Omnes errores, qui ſenſim ſenſimque in Medicina irrepſerunt, demonſtrandi ſunt: ſed cum nullus, etiamſi ſatis enormis, deprehendatur error, qui ſuos aut non habuerit, aut adhuc habeat Patronos, placidam etiam reprehenſionem graviter eundem defendentium bilem commoturam eſſe, levi comprehendes negotio: & hinc veritatis pediſſequa inſeparabilis erit odium, quod, quo magis & fortius reprendetur error, eo gravius quoque reddetur; graviſſimum autem fit, ſi plures ſimul monſtrantur, quot enim errorum Patroni, tot quoque inimici tum temporis erunt. Non autem errores tantum indicaſſe ſufficit, demonſtrationibus & rationibus inſuper ſufficientibus opus eſt: ſi mitiori quis incedit via & perſuaſionibus placidis ac ſubmiſſis errores demonſtrare conatur, altis adulator audit, ab aliis vero timidatis arguitur: ſi fortioribus utitur argumentis, ac cum fervorem probat ſuas hypotheſes, juxta quoſdam inſanit, aliis vero quadratus eſt ruſticus, imprimis ſi rem, uti eſt, eloquitur: ſi ſubtilia profert argumenta, ſophiſtam agit: ſi præconceptas opiniones in dubium vocat, ſeptiſmi arguitur: ſi vanitates vanitatumque rationes irridet, ſcopticus eſt: ſi jam diu (licet erronee ſatis) recepta reiicit & alia (quamvis meliora) iiſdem ſupponere conatur, Novatoris titulum acquirit: ſi veterum veras & multiplici experientia confirmatas obſervationes quorundam ſpeculationibus præfert, & miſſis inanibus diſceptatiunculis- Theoreticis Praxin potiſſimum urget, Theoria contemptor eſt: ſi opinioni ſuæ inſiſtit & rationibus ſatis firmis eam continuo defendit, contentioſus audit: ſi, contentionum pertæſus, ad talia qualia reſpondere recuſat, triumphus ante victoriam canitur: ſi forſan alia vice mitius ſuam explicat mentem & ſe rem hoc vel illo modo intellexiſſe contendit, probat & confirmat, publicæ revocationis arguitur. Majores vero adhuc difficultates occurrunt, ſi quis erroribus agnitis mederi cupit, mille enim hic controverſiæ & obiectiones occurrunt, alii propoſitam medelam prorſus reſpuunt, aliis nævos Medicinæ agnoſcunt quidem, curam tamen impoſſibilem eſſe exiſtimant: ita e. g. cum Baglivii ſcripta, in quibus multa egregia, Medicimæ reformationem concernentia, continentur, prodirent, alii eum ideo, quod, miſſis omnibus ratiunculis Theoreticis, ea ſolum, quæ ad Praxin ſpectant, & quidem methodo aphoriſtica tradiderit, laudabant, ſimul tamen ipſis diſplicebat, quod motum meningum in Medicinam introducere conatus fuerit: reliqua quæ de Academiis aut ſocietatibus, Medicinæ promovendæ gratia erigendis, propoſuerat, admittebant quidem, ſed quoad executionem impoſibilia judicabant. Idem fatum etiam elegantiſſimus* D. Francois *antea allegatus Tractatus, experitur: plerique optime conſcriptum eſſe librum & vera continere admittunt, quoad executionem vero eum itidem impoſſibilia tradere credunt. Si quis E. hæc omnia probe perpendit, facile a propoſito, cum tot tantæque difficultates, non parum odii ac tædii procreantes occurrant, deterreri poteſt. Aſt ſi e contrario ipſam Medicinam corruptam & contemptam, & hinc reformationis & reſtaurationi maxime imdigam, conſideramus, merito quæritur: an propter varias difficultates occurrentes aut odium metuendum Medicinæ corruptæ medela negligenda ſit? Si conſcientiam conſulo, hæc & ſana ratio eam minime intermittenda eſſe dictitant: cum enim Medicina certiſſime Dei donum & ideo miſeris hominibus conceſſa ſit, ut miſerrimum, morbis variis & morti obnoxium, corpus, quantum quidem poſſibile, in integritate conſervetur, per ſe patet talem artem nobiliſſimam, ſi propter hominum commenta & negligentiam corrupta eſt, omni ſtudio reſtituendam eſſe, ut Summi & Optimi Creatoris voluntati ſatisfiat. Si politicas pondero rationes, ſumme, imo quam maxime, neceſſaria eſt talis Medicinæ cura; intereſt enim Reipublicæ cuivis, ut cives & ſubditi officio ſuo fungi queant: uti enim in corpore humano pars parti inſervit, & una ægrotante reliquæ quoque patiuntur, ita quoque in corpore politico, ſi plura membra morbis laborant, aut plane tolluntur, neceſſaria illa partium conſpiratio labefactatur: imo quo plures*

ſunt ſubditorum, eo magis florens eſt ſtatus, ſi autem plures e medio tolluntur atque hoc ipſo numerus civium & ſubditorum imminuitur, Reſpublica maximum exinde capit damnum. Conſideremus ſaltem regiones peſte, aut aliis epidemicis morbis devaſtatas, quænam quæſo, ſublato etiam jam morbo, ibidem deprehenditur miſeria? Pauci enim illi, qui peſtis ferociam effugerunt, neque ad culturam terræ, neque ad onera neceſſaria ferenda ſufficiunt: quare etiam ipſi ſummi Magiſtratus, miſeria ſubditorum permoti, eos ab oneribus ordinariis, quantum quidem poſſibile, eximunt, aliiſque qui in demortuorum bona ſuccedere cupiunt, multas immunitates gratioſe largiuntur, ut hoc modo membra in ſtatu Politico deperdita reſtituantur, ac Reſpublica in ſua conſervetur integritate. Si jam Medicum indoctum ejuſque Medicinam corruptam conſideramus, & ſi ſimul perpendimus, quænam & quot damna talis homo inferat, facile unuſquiſque concedet, hujuſmodi hominem, ſub veri Medici larva incedentem, plures ſæpius jugulare ægrotos, quam morbos ipſos. Ponamus v. g. Dyſenteriam *epidemice graſſantem, hanc ſi perverſe tractat talis Medicus, ægrotos brevi tempore neci tradit, aut eoſdem gravioribus morbis conſequentibus exponit. Si* Febres *tractat* intermittentes, *eaſque nimis mature vel ſupprimit, vel inconvenienti medela protrahit, multis gravioribus morbis portam pandit. Si methodum in acutis medendi veram ignorat, plures jugulat, quam curat: ut alios morbos ſilentio prætaream. Apud Veteres jam celebris erat Themiſon, qui forſan eadem corrupta inſtructus erat Medicina, unde querebatur,*

Quot Themiſon ægros autumno occiderit uno?

Sed credes forſan, Benevole Lector, *paucos tantum eſſe tales rudes Medicos, qui ægrotis damno potius quam ſolatio ſunt; crederem & ego hocce, niſi ſupra laudatus* D. Francois *paucos dari veros Medicos, peculiari capite demonſtraſſet: animus quoque eſſet ejuſdem argumenta hoc loco recenſere, præſertim cum in lingua vernacula, quam multi non intelligunt, ſcripſerit, aſt cum actum agere, ne forſan denuo plagiarii aut compilatoris titulum acquiram, nolim, tibi,* Lector candide, *eundem commendo librum, hic enim te facile convincet. Supponam E. cum ſupra allegato Authore, ſi te, Lector amice, conſentiente id fieri poteſt, paucos dari Medicos veros: ſi vero veri non ſunt, Medicinam profitentur corruptam, & hinc eorum Medicina & Medendi Methodus ſumma indiget correctione: quando autem non obſtantibus omnibus remonſtrationibus juxta corruptam ſuam Medicinam ægrotos in morbis tractant, facile patet, quænam damna exinde in Rempublicam redundent. Quod ſi tandem medice ipſam rem conſidero, ſumma ſane neceſſitas Medicinæ reſtaurationem & reformationem efflagitat, nam ſi omnes in univerſum Medicinæ partes contemplor, multis, imo quam plurimis, tricis eas refertas eſſe deprehendo, quænam quæſo opinionum farrago, quot ridicula figmenta, quot inanes controverſiæ inveniuntur, in Phyſiologia? quot tricæ occurrunt in Pathologia? quot cauſæ morbificæ finguntur & proponuntur? & quænam opinionum ſaburra in reliquis eſt partibus? qui talia non agnoſcit, cæcus ſit oportet. Medicinæ E. quam maxime neceſſaria eſt Medicina, eaque a ſordibus liberanda, ut tandem aliquando, quid vera Medicina ſit, apparere queat. Si enim in tali ſtatu miſera relinquitur ars, non poſſunt non graviora ſequi mala. Multi præſtantes viri, inter quos præcipui fuerunt* Sydenham, *&* Baglivus *aliique (quibus merito etiam Celeberrimum D. D. STAHLIUM, quem Deus peculiaribus ad reformandam Medicinam inſtruxit donis, annumeramus, hic enim plus quam reliqui reformatores omnes præſtitit, quod egregia ejus ſcripta ſatis ſuperque teſtantur, quæ etiam contra omnem invidiam inconcuſſa manebunt,) id jam ſatis agnoverunt & publicis ſcriptis commonſtrarunt. Quamvis autem Celeberrimi hi viri tanta in Medicinæ reformatione præſtiterint, ut vix aliquid addi poſſit, licebit tamen & mihi quædam, Medicinæ reſtaurationem concernentia proponere. Prævideo quidem facile, me parum gratiæ ab hoc labore reportaturum eſſe, inprimis ab iis qui Medicinam noſtris temporibus propter inventa Anatomica Botanica, aliaque maxime excultam eſſe & hinc reformatione minime egere, ſibi firmiter perſuadent, uti ſupra jam monui: ſed cum jam iniquos ferre ſermones & invidiam pati diu didicerim, parum invidorum curabo judicia; unicum enim viri cordati, eruditi & veritatem, quam & ego conſtanter ſequar, amantis æquum judicium, mihi potius erit, quam omnia reliqua. Quo vero in odioſa tali materia, eo melius procedam, Medicorum conſuetum ſequar ordinem ac* 1) *proponam ægrotæ Medicinæ Hiſtoriam.* 2) *Agam de ſignis ægræ Medicinæ; deinde* 3) *inquiram in cauſas, quæ Medicinæ ægritudinem produxerunt.* 4) *Tradam Effectus & Prognoſin.* 5) *Tandem finem imponet ægrotæ Medicinæ cura cum Cautelis Practicis. Faxit DEUS, ut omnia cedant feliciter.*

DE MEDICINA ÆGROTA.

Hiſtoria Morbi.

MEdicina poſt lapſum primorum parentum eum in finem humano generi ſummus rerum Opifex largiebatur, ut ejus ope omnes morbi, quibus homines poſt lapſum ob peccatum commiſſum expoſiti erant, partim præcaverentur, partim curarentur, quo miſeri homines illibata ſanitate gaudentes, eo melius Creatorem in creaturis agnoſcere poſſent; adeoque a ſummo Parente proveniens ars non poterat non eſſe generi humano quam chariſſima, & reſpectu primæ Originis, Subjecti & Finis nobiliſſima. Deus ipſe ſubminiſtrabat remedia varii generis, ut iiſdem uterentur morbis afflicti, unde ſenſim ſenſimque primæ Medicinæ jaciebantur fundamenta. Poſtea cum a multis primariæ dignitatis viris, Principibus & Sacerdotibus, Medicinam tanquam ſingulare Dei donum conſiderantibus, indefeſſo tractaretur ſtudio, majora ſemper capiebat incrementa. Ex horum numero apud Ethnicos, *Chiron*, *Achilles Rex*, *Æſculapius*, *Podalirius*, *Machaon*, *Nicomachus*, *Melampus*, *Menecrates Syracuſanus*, *Herophilus*, *Empedocles*, aliique maxime inclareſcebant. Poſt hoſce magis adhuc Medicina in Schola Hippocratica augebatur, dum Hippocrates Cous indefeſſo ſtudio Medicinam continuo tractans, iis, quas a Parentibus, aliiſque priſcis Medicis hauſerat, quotidie plures addebat obſervationes. Tum temporis Medicina in florentiſſimo per plures annos erat ſtatu, quoniam Medici Naturam, quam veram morborum medicatricem eſſe credebant, unice ſequebantur, & obſervationibus adeo incumbebant, ut etiam integros dies noćteſque in obſervandis morborum phænomenis conſumerent. Poſtquam vero, mortuis veris Hippocratis aſſeclis, alii, relicta methodo Hippocratica ſimplici, multa aliena in Medicinam ingerere inciperent, Medicina ſenſim ægrotare incipiebat; quæ ægritudo poſtmodum, cum figmentum ſpirituum & facultatum in ſcholas a *Galeno* introduceretur, ac Philoſophia Ariſtotelica Medicinæ immiſceretur, magis augebatur. Maximum autem periculum, cum in Arabum perveniret manus, ipſi imminebat; hi enim, neglectis obſervationibus, per quas ea antea tanta ſumſerat incrementa, toti in eo erant, ut Medicinam variis & prolixis commentariis illuſtrarent, cum Philoſophia magis adhuc miſcerent, ac variis compoſitionibus exornarent: unde pauper Medicina, dum Hiſtoria morborum, quæ hactenus ſuccum & ſanguinem ipſi largita erat, fere penitus peribat, tota macie conſumebatur. Succedente tempore Paracelſus aliique Chimici, miſeriam Medicinæ aliquo modo inſpicientes, medelam quidem quærebant & etiam multa detegebant, quibus Medicinæ ægrotanti ſuccurrere conabantur: ſed cum in tanto Medicorum numero Chimici eſſent pauciſſimi, quos reliqui Philoſophiæ Ariſtotelico-Scholaſticæ & Arabibus faventes maximis excipiebant convitiis, Medicina aliquo modo per remedia Chimica reſuſcitata, mox per negligentiam Medicorum Scholaſticorum, magis in altercando & abſurdis quiſquiliis, quam medendo & obſervando ſe exercentium, in priſtinum redibat ſtatum. Cum vero circa hoc tempus elegantiores renatæ eſſent literæ, multi Medicorum, miſſis impuris Arabum lacunis, ex ipſis Græcis fontibus Medicinam hauriebant; unde etiam eo ipſo tempore multi Hippocratis ſcripta diligenter evolventes, & egregia ex hiſce trahentes, Hippocratis aliorumque antiquorum obſervationes in lucem emittebant. Sed cum & horum exiguus, reſpectu reliquorum Arabicam barbariem & incomptam Scholaſticam Philoſophiam Medicinæ immixtam amantium, eſſet numerus, ſimplices hæ obſervationes, uti aliis apparebant, ſtatim ſpernebantur, adeo ut Medicina exinde non multum ſolatii perciperet. Spes quidem erat, cum Carteſius, rejectis Scholaſticorum tricis, novam introduceret Philoſophiam, fore, ut miſera Medicina aliquo modo reſtitueretur; ſed cum & hujus Sectæ aſſeclæ, relicta Naturæ via, hominem in machinam tranſmutarent, ac phænomenorum variorum explicationibus & raciotiniis Phyſicis magis, quam obſervationibus ſe manciparent, & Veteres Medicos, Hiſtoriam morborum tractantes, prorſus contemnerent, Medicina, ſi non miſerior reddebatur, miſera tamen manebat. Cum Anatomici vaſa lactea, circulumque ſanguinis, aliaque detegerent, ſpes porro aliqua affulgebat: ſed cum horum inventorum nulla prorſus ad Medicinam & potiſſimum ad Praxin fieret applicatio, & plerique ſolum inventis hiſce contenti eſſent, parum ſolatii exinde hauriebat ægra Medicina. Spes quoque erat ſuperioribus temporibus fore, ut, cum non pauci cordati viri miſeriam Medicinæ publice exponerent, ut Medicina emendaretur, ſed cum reliqui Medici talia propoſita vel irriderent, vel ex amore hypotheſium ſuarum ſalutaria illa conſilia amplecti nollent, & ſolum curioſitatibus Botanicis, Anatomicis, Phyſicis &c. intenti eſſent, conſilia, licet optima, erant inutilia. Noſtris temporibus eadem adhuc luditur fabula, licet enim publicæ de Medicinæ corruptæ ſtatu proſtent querelæ, & multi etiam ejuſdem miſerum agnoſcant ſtatum, nihilominus tamen quamplurimi Medicinam nunquam perfectiorem, quam hiſce temporibus, fuiſſe contendentes reperiuntur, qui ideo etiam Medicinæ medelam inutilem eſſe judicant. Cum vero miſera Medicina adhuc conqueratur. 1) Quod propter deformitatem ſuam & miſerum ſtatum contemnatur, una cum miniſtris fidelibus. 2) quod relicta Naturæ via, alia plane ars in non paucis Scholis quam Medicina doceatur. 3) Quod a filiis artis, jucunda & curioſa magis quærentibus, plane fere deſeratur. 4) Quod a ſpuriis artis dilaceretur. 5) Quod ob negligentiam Medicorum multi adhuc morbi incurabiles reperiantur, quos tamen veri Naturæ filii antea curaverint. 6) Quod ob eamdem negligentiam multorum morborum eſſentia adhuc incognita ſit, & hinc majora adhuc metuat mala, Medicorum verorum Naturæ Miniſtrorum implorat auxilium.

Re-

Reſolutio.

Præſens Hiſtoria exhibet in compendio Medicinam ægrotam ab Hippocratis jam tempore multa mala paſſam, & Medicorum auxilium implorantem, cui honeſto petito ut ſatisfiat, omnino juſtum & æquum eſt, nam cum ex præſuppoſitis, Medicinam revera Dei donum & miſerorum ſolatium eſſe, conſtet, ipſa ſana ratio, ei quoque in miſero, de quo conqueritur, ſtatu ſuccurendum eſſe, dictitat: quo autem id eo meliori ordine fiat, primo de ſignis ſtatum Medicinæ corruptum manifeſtantibus agemus.

Signa Diagnoſtica. Inter ſigna ſtatum Medicinæ ægrotum indicantia, *primarium* eſt, *ſummus Medicinæ contemptus*, qui ſane tantus eſt, ut major eſſe nequat, quod tamen minime fieri poſſet, ſi in eo ſtatu, in quo deberet, conſtituta eſſet. Olim enim Reges & Sacerdotes, aliique primarii viri eam ſolum tanquam rem ſacram, & charum Dei donum tractabant; reliqui vero ſubditi ab hiſce ſacris arcebantur, qui tamen in caſu neceſſitatis ad eos, qui Medicinam exercebant, tanquam ad Deos confugiebant, imo eos quoque poſt mortem in Deorum numerum referebant. Aſt noſtris temporibus quantus eſt Medicinæ & Medicorum contemptus! medentes, quos tamen Deus honorari juſſerat, adeo vili penduntur, ut Medicum eſſe fere dedecus ſit. Præter Medicos enim, qui tamen ſummo cum labore, & multis ſumptibus Medicinam addiſcere coacti fuerunt, qui legitime promoti Doctores ſunt, & omni opera miſeris ſolamen afferre conantur, multi immo innumeri alii ex infima quoque plebis fece, Medicinam hinc inde impune exercent. O magnum Medicinæ lapſum! O miſeram Medicinam, quæ ex Regum & juratorum Medicorum in agyrtarum & maximorum nebulonum tranſit manus!

Alterum ſignum Diagnoſticum eſt, quod quæ in non paucis Scholis docetur Medicina, utplurimum nullum habeat uſum in Praxi: confirmant hocce multi Practicorum, inprimiis ii, qui vulgari antea imbuti erant Medicina, & teſtantur, ſe, cum ad Praxin acceſſerint, omnia ſua principia rejicere, & novum quaſi ſtudii genus incipere coactos fuiſſe, quod ſane clarum eſt indicium, Medicinam, uti a multis docetur, admodum eſſe ægrotam, & ægris ſæpius, teſte experientia, funeſtam.

Tertium ſignum eſt, quod a filiis deſeratur: Medicina enim ideo hominibus a Deo concedebatur, ut eam ſumma colerent diligentia, donec tandem ad juſtam maturitatem perveniret; primi Medici, Naturam ſumma imitantes induſtria, hoc præſtabant, unde etiam tum temporis optima capiebat incrementa, & in florenti admodum erat ſtatu: poſtquam vero ſequentes Medici, relicta Naturæ via, alia idola, ſpiritus, flammulas vitales &c. colerent, Medicina Naturæ ſuperſtructa ſenſim ſenſimque, deſtructo vero ejus fundamento, ruere incipiebat, & cum eadem adhuc ludatur fabula, ac Medici, ſpreta Natura, alia quærant fundamenta, Medicina non poteſt non ægrotare, quoniam ea, quæ falſo ſuperſtruuntur fundamento, Medicinam miſeram magis deſtruunt, quam reſtituunt.

Quartum ſignum eſt, quod ſpurii artis eam plane dilacerent: per ſpurios artis Medicæ non tantum agyrtas & circumforaneos Medicinam temerario auſu exercentes, ſed etiam omnes illos, qui neque veri Naturæ miniſtri ſunt, neque tales eſſe cupiunt, intelligo; qui Natura etiam reluctante juxta præconceptas ſolum opiniones curant, eamque cogere conantur: qui nulla denique ſolida Theoria inſtructi ægrotantium curationum ſuſcipiunt. Cum E. bonorum Medicorum atque verorum Naturæ miniſtrorum pauci ſint, e contra vero reliquorum qui tales eſſe nolunt, multi reperiantur, quomodo Medicina poterit ſana eſſe.

Quintum eſt, quod Medicina polychreſtis ac ſpecificis remediis deſtituatur: hac ſane in parte Medicina admodum manea eſt & ægra, in multis enim morbis chronicis, quia remedia polychreſta deficiunt, fruſtra laborant Medici, quod experientia ſatis ſuperque teſtatur.

Sextum eſt, quod morborum quorumdam eſſentia adhuc incognita ſit. E. etiam Medicina hoc in caſu ægrotat.

Cauſæ. Si jam in cauſas ægritudinis Medicinæ inquirimus, multæ & variæ ſe nobis offerunt, quæ partim proximius, partim remotius ad producendam hancce ægritudinem concurrerunt, & adhuc concurrunt, quas ordine jam recenſebimus.

Principalis cauſa eſt, quod Medici plerique Naturæ viam, cui veteres inſiſtebant, reliquerint & hoc ipſo Medicinam peſſundederint. Natura enim eſt, quæ corpus dirigit, quæ illud in ſanitate conſervat, & quæ ſæpius ſine aliis adminiculis morbos, etiam graviſſimos, ſola curat: hæc eſt illa Magiſtra, cujus Miniſter eſt Medicus, quamque ubique, ſi veri Miniſtri titulo gaudere vult, ſequi debet.

(Sed dum de Natura hoc loco ſermo eſt, merito quæritur, quid veteres per eam intellexerint, & quid adhuc per eam intelligendum ſit? Veterum plerique per Naturam nil niſi principium agens, corpus conſervans & operationes in eodem tam ſano, quam ægroto, inſtituens intelligebant: & cum admirandas ejuſdem actiones ubique in morbis & effectus, haſce conſequentes, obſervarent, eam ſummo ſtudio in omnibus & inprimis in acutis morbis ſequebantur. Hanc *Naturam morborum medicatricem* appellabant, uti apparet *ex Lib. VI. Epid. Sect. V.* De hac pronuntiabant, *quod non edocta & nullo magiſtro uſa, ea, quibus opus eſt, faciat:* vid. l. c. & *Lib. de Alimentis* VIII. 8. ubi itidem legitur, quod *Naturæ omnium nullo doctore uſæ ſint.* Porro affirmabant: *Quod ſuis viribus uſa, quæ noxia ſunt, expellere noverit, quæ utilia, uſui ſervare: quod ſapientiſſima ſit, & omnia ſalutis hominum cauſa faciat: quod, malum ſentiens, geſtiat magnopere mederi: quod, eadem repugnante, nihil proficiat Medicina & quod ea deficiente nihil obtineat ars, ſed pereat æger.* Si jam inquirimus apud eoſdem Veteres, cuinam principio hæcce attributa adſcripſerint, ex *Hippocrate*, id immateriale ſeu incorporeum eſſe, apparet, ait enim *Lib. de Natura hominis* 93. *At vero incorporea in receſſibus Natura, omnifaria viſcerum genera fabricavit.* Interdum etiam, loco vocabuli Naturæ, *calidi nomine*, quod poſtea *innatum* vocabatur, utebantur veteres, cui tamen *immortalitatem* & *cognitionem* adſcribebant, quod confirmat *Hippocr. Lib. de Principiis &*

Car-

Carnibus: Et videtur ſane mihi id, quod calidum vocamus, immortale eſſe & cuncta intelligere, & videre,
& audire, & ſcire omnia, tum præſentia, tum futura. Quamvis autem hocce magis de calido univerſo,
quod reliquis elementis vel immixtum, vel ſuperius eſſe credebant, intelligi poſſit, uti ex *Hippocratis loc.*
cit. eluceſcit, nihilominus tam ipſe Hippocrates ſupponit *calidum* illud *innatum*, ſive ſpiritum hominis, a
calido univerſali conſervari & reſtitui, id quod probari poteſt ex *Libr. de Morbo ſacro*. XVII. *Et propterea ju-*
dico cerebrum vim plurimam in homine habere. Hoc enim eſt nobis eorum, quæ ab aere fiunt, interpres, ſi
ſanum fuerit. Sapientiam autem ipſi exhibet aer. Oculi vero & aures & lingua & manus & pedes, qua-
lia cerebrum ſtatuit atque cognoſcit, talia ſubminiſtrant. Sapientia enim toti corpori contingit, prout aere par-
ticiparit. Ad intelligentiam vero internuncius eſt cerebrum. Quum enim homo ſpiritum in ſe ipſum attraxe-
rit, primum quidem ad cerebrum pervenit, & ſic ad reliquum corpus aer diſpergitur, relinquens in cerebro
ſuum ipſius vigorem, & quicquid prudens ac ſapientia præditum fuerit. Tandem ipſi animæ, eadem fere
attributa, quæ antea Naturæ conceſſerat, adſcribit *Libro de inſomniis* I. a §. 2. uſque ad 12. *Anima enim*,
inquit, *vigilat, & cum quidem corpori inſervit, in multas partes diſtributa, non ſui juris eſt, ſed partem ali-*
quam ſingulis corporis partibus, ſive ſenſibus diſtribuit, auditui, viſui, tactui, greſſui, actioni ac omni corpo-
ris facultati. Ipſa autem animi cogitatio ſui juris non eſt. Cum autem corpus quieſcit, anima in motu eſt, &
corporis partes perreptans domum ſuam gubernat & omnes corporis actiones ipſa perficit. Nam corpus dormiens
non ſentit, ipſa vero vigilans cognoſcit, ac viſibilia videt & audibilia audit, vadit, tangit, triſtatur, ani-
madvertit. In ſumma, quæcunque corporis aut animæ munia, ea omnia anima ipſa in ſomno obit. Quicun-
que igitur hæc recte judicare novit, magnam ſapientiæ partem novit. Ex hactenus E. dictis facile liquere po-
teſt veteres per *Naturam* principium *immortale*, *intelligens*, propter certos *fines* agens & corporis *con-*
ſervationi ſtudens intellexiſſe, *Animamque*, *Naturam* & *Calidum* idem fuiſſe: ſi quis vero de ultimo hoc-
ce dubitat aſſerto, eum ſequens *Galeni* locus e *Libr. de Tremore*, *Palpit.* & *Convulſ.* apud *Lucanum* p. 713.
occurrens, convincere poterit. *Verum enimvero calidum hocce innatum minime gigni motu aut frictione arbi-*
tramur, ſed corpus ex omni parte conſpirabile fluxileque eſſe contendimus: calidum autem ipſum non adventitium,
nec animalis generatione poſterius, ſed primarium, primordiale inſitumque putamus. Natura itaque Animaque
nihil aliud quam calidum eſt. Quamvis autem veteres per Naturam & calidum innatum nil niſi Animam
immortalem intellexiſſe certiſſimum ſit, Galenus tamen ſine omni dubio primus fuit, qui ſpirituum
idola & facultatum figmenta in Medicinam introduxit: quod ex ejus ſcriptis ſatis ſuperque apparet;
dubius tamen ubique eſt, aut ſibi contradicit, modo enim dicit, ſpiritum animalem animæ propriam
eſſe materiam, adeoque Naturam ſive animam corpoream concipit, ita ut hinc non immerito *Muſita-*
ni reprehenſionem *Oper. Tom. I. Cap. de Dolore Capitis* incurrat: modo aſſerit ſpiritum animalem aut eſſe
animæ ſubſtantiam, aut primum ipſius inſtrumentum, alibi vero eundem non eſſe animæ ſubſtantiam
poſitive affirmat: verbo hic omnium illarum næniarum & nugarum, de triplici hominis anima, de ſpi-
ritibus ab ea diſtinctis, de facultatibus aliiſque tricis, in Medicinam introductarum Author eſt, qui-
bus tamen, ſi Hippocratem ſequi voluiſſet, facile ſuperſedere potuiſſet: hæ enim fabulæ anſam poſt-
modum præbebant aliis, ut, relicta Natura, ſpiritibus omnia tribuerent, atque eandem ab omnibus
actionibus, ſolis animalibus ipſi relictis excluderent.

Et hæc ſententia ad noſtra uſque propagata fuit tempora, ubi ſpirituum nomina adhuc adeo cele-
bria ſunt, ut piaculum fere ſit, ſi quis de earum exiſtentia earumque attributis dubitare velit: hi jux-
ta plurimorum ſententiam actionum vitalium & animalium ſunt auctores & anima ſine illis in actioni-
bus animalibus nihil perficere poteſt, hi ſentiunt, & movent, hi digerunt, ſecernunt, ſanguificant,
morbos pellunt & omnia præſtant, adeoque modernis temporibus ſunt ipſa Naturæ: & quamvis etiam
hiſce ipſis temporibus juxta alios mechaniſmus & circulus ſanguinis ſint Natura, ſpiritus tamen anima-
les utramque fere in tali ſyſtemate abſolvunt paginam, ita ut pauper anima ubique ab actionibus exclu-
datur, quas tamen nihilominus in vitis etiam Mechanicis & Spirituoſis continuo exercet & exercebit.
Poſſem hoc loco, ſi crambe biſcocta nauſeam Lectori movere vellem, multa argumenta contra exiſten-
tiam fictorum ſpirituum proferre, ſed cum alii inprimis *D. Stahlius* & *D. Alberti* nuperrime in *Introductio-*
ne iu Univerſam Medicinam id jam præſtiterint, & ego multa jam de hiſce in Theoria Hominis ſani pro-
tulerim, locum tantum Hippocraticum, e quo ſpirituum exiſtentiam probare conantur pauliſper examina-
bo. *Lib. VI. Epidem. Sect. VIII. text.* 25. occurrit diviſio partium Hippocratica: Grecus textus ita ſe habet:
τὰ ἔχοντα, ἢ ὁρμῶντα, ἢ ἐνιχόμενα: & juxta traductionem Lindenii: *Continentia, aut Contenta, & intus*
permeantia corpora, aut, ut alii volunt, Continentia, impetum facientia & contenta. Hic locus eorum,
qui ſpiritus defendunt, eſt ultimum refugium, aut ſaltem vetuſtiſſimum monumentum, ex quo ſpirituum
exiſtentiam probare contendunt. Sed quemlibet, ut probe ad Hippocratica attendat verba, & quid in-
de ſequatur, rogo. Hippocrates, uti ex ſuperioribus conſtat, & cum eodem alii priſci, ſummo ſtudio
corpus & Naturam, ceu principium activum, a ſe invicem diſtinguere conati ſunt, ut & agenti, ſive
cauſæ efficienti, & patienti, ſive inſtrumento, ſuum maneat jus. Supponamus itaque Hippocratem hoc
loco exactam inter partes diviſionem tradere voluiſſe, nempe partes alias eſſe continentes, alias con-
tentas, alias impetum facientes; ſed quis inde, cum ſpiritus, quales hodierno die adhuc ſecundum u-
nius cujuſque lubitum finguntur, in ſcholas introducere voluiſſe, concludet? ego ſane, qui hoc in paſ-
ſu textum Hippocratis ejuſque optimum ſequor interpretem Lindenium, exinde nil aliud, quam quod
Hippocrates, partes in continentes, contentas, & intus permeantes aut impetum facientes dividere vo-
luerit, concludere poſſum: ſeu, ut loquar clarius, Hippocratem docuiſſe hoc loco partes alias eſſe con-
tinentes, nimirum cutim cum reliquis partibus ſolidis venis, arteriis &c. alias eſſe contentas, ſanguinem
ſcil. cum reliquis humoribus: alias vero eſſe impetum facientes, ſive motum humorum promoventes, uti
ſunt cor aliæque partes ad ſanguinis circulum aliquid contribuentes. Fateor equidem ſpiritus vocabulum
frequentius apud Hippocratem reperiri; ſed monſtretur mihi, an præter aerem, flatus & reſpirationem a-
liud quid per ſpiritum intellexerit. Cum E. uti ex ſuperioribus apparet, juxta veteres, Calidum innatum,

Anima

Anima & Natura unum idemque, ac verum motus in corpore principium ſint, horum quoque ſententiæ tantiſper ſubſcribam, donec alii me fortioribus, ac hactenus quidem factum fuit, demonſtrationibus, ſpiritus dari & principium in corpore revera activum eſſe, docebunt.

Si vero cuidam hæcce nondum ſufficiunt, is ſequentia ſaltem perlegat. Suppono cum omnibus Philoſophis ac Medicis, quod motu in corpore vigente, homo vivat, eo vero ceſſante pereat; & exinde concludo, quod motus ſit cauſa vitæ. De hoc motu ſtatim quæritur, a quonam principio dependeat. Corporeum illud eſſe nequit, quoniam nullum corpus motum ex ſe & ſua natura procreat, ſed quando alia movet corpora, ab aliis jam motum fuit antea: verbo: omne corpus, teſtibus Philoſophis, paſſive ſe habet & motum ab alio ſemper expectat principio. Et quamvis etiam ſubtiliſſima ſupponamus corpora, ea quidem præ craſſioribus magis ad modum ſuſcipiendum ſunt apta, motum tamen ullum per ſe producere nequeunt. E. principium illud motum efficiens neceſſario immateriale aut ſpirituale eſſe debet: Spiritus enim eſt illa ſubſtantia incorporea, a qua corpus, quod a ſemetipſo moveri nequit, movetur. Cum vero ſpiritus ſit vel *infinitus*, qui eſt *Deus*, vel *finitus*, uti ſunt *Angeli*, & *Mens humana*, neceſſario vel ſpiritus *infinitus*, vel *finitus* regit corpus. Si Deus vel Angelus movet corpus, ſequitur, quod vel anima Deum & Angelum interdum ad hanc vel illam actionem peragendam cogat: vel ipſa invita ad certas actiones a ſpiritu vel infinito vel finito rapiatur, quod utrumque tamen eſt abſurdum. Porro ſi alius ſpiritus regeret corpus, anima otioſa eſſet in corpore: cum vero nihil agere, aut movere, contra naturam ſpiritus ſit, anima neceſſario aliquid agere debet, quare vel per corpus vel in illud agit. Per corpus eam agere probat experientia, cernit enim, audit, percipit, cogitat, ratiocinatur &c. per corpus. In corpus eandem agere, varia docent animi pathemata, iram v. g. graviorem ſequitur effuſio bilis in inteſtina, Diarrhœaললbilioſa, Cholera, Febris bilioſa &c. E. anima agit in hepar: in ira pulſus cordis augetur, vaſa intumeſcunt &c. E. anima agit in cor & alias partes: ob nauſeam graviorem excitatur vomitus, E. anima agit in Ventriculum: In triſtitia graviori continuante, & meditationibus turbatur digeſtio ciborum, promovetur vero animo a curis vacuo. E. anima concurrit ad chylificationem. Turbantur quoque in animi pathematibus ſanguificatio, ſecretiones & excretiones. E. anima quoque potentiam habet in illas: In gravidis ob ſolam fortiorem imaginationem aut terrorem in fœtu generantur nævi, E. anima ad productionem nævorum concurrit. Porro anima opus habet corpore. E. ejus conſervationi ſtudere debet. Conſervatur corpus vel per internam ſucci nutritii appoſitionem, vel per remotionem ejuſdem ab objectis, quæ ſtructuram corporis lædere ſolent. Succus nutritius præſupponit alimenta præparata & appetitum ſive voluntatem edendi & bibendi. Appetitum ab anima provenire certiſſimum eſt, hæc enim cibos appetit gratos, eoſque interdum anxie quærit, ingratos vero reſpuit: præparat eoſdem in ore & promovet ad ventriculum, ut uberius digerantur, haſce autem actiones maſticationem & deglutitionem voluntarias eſſe, & animæ imperio ſubjacere, clariſſimum eſt. Cibos gratos facile digerit, ingratos vero difficulter admodum, E. concurrit ad ciborum præparationem in ore, ventriculo & inteſtinis. Animo a curis vacuo & hilari optime procedit nutritio, eodem vero ab actionibus vitalibus per curas graviores revocato, corpus ſenſim marceſcit. E. anima nutritionem peragit. Tandem præſente objecto corporis ſtructuræ noxam minitante, corpori per fugam conſulitur: ad hanc motus voluntarius cum inſtrumentis neceſſariis requiruntur: anima conſcia ſe fugæ cauſam eſſe ſcit, E. anima cognita quoque habere debet inſtrumenta ſive organa ad motum neceſſaria. Appetit porro vel averſatur anima res ſenſu perceptas: ſenſus eſt in corpore toto, E. anima ſentit ubique interne & externe. Sentit autem externe per organa ſenſoria, teſte experientia. Sentit etiam interne, probantibus id doloribus, ſive ſenſu moleſto partium internarum. Senſus externi inſerviunt intellectui, E. nihil eſt in intellectu, quod non prius fuerit in ſenſu externo. Quæ vero interne ſentit objecta, non cadunt in ſenſus externos & intellectum, E. de illis anima nullam reddere poteſt rationem. Excitatur interdum inexplicabilis triſtitia ob præſentem cauſam ternam deleteriam, qua remota animus ad ſe redit: cum vero triſtitia & gaudium ſint animi affectus, nec ullus affectus, niſi ſenſus præceſſerit, excitetur, anima neceſſario interne ſenſu affecta fuit, quam triſtitia excepit. Senſationem ordinarie voluntas, hanc vero motus interni pariter ac externi ſequuntur: per motum externum corpus admovetur rebus gratis, aut removetur a noxiis per motus animales, interne inſtituuntur motus vitales, ut res noxiæ & ſenſui interno vitali moleſtæ expellantur, quod curationes ſpontaneæ teſtantur. Ex quibus & aliis ad prolixitatem evitandam omiſſis, animam in & per corpus agere, adeoque veram Medicorum eſſe Naturam facile concludi poteſt. Plura qui de hocce Medicorum Natura legere cupit, evolvat ſuperius allegatæ *D. Alberti Introd. Cap. I. de Natura*.)

Sed redeamus in viam, unde digreſſi ſumus. Altera cauſa eſt, quod Medici relicta aphoriſtica ſcribendi Hippocratica brevitate, miſſoque obſervandi ſtudio, rationibus rerum inveſtigandis totos ſe dederint, omnia prolixo diſcurſu illuſtraverint ac Philoſophiam Ariſtotelicam Arti Medicæ ubique immiſcuerint, unde ab eo tempore obſervationibus Hippocraticis non ſolum parum vel nihil acceſſit, ſed etiam multa, quæ tamen Hippocrates aliique priſci ſummo annotaverant ſtudio Medici, oblivioni tradita fuerunt. Et cum per longum admodum tempus pauciſſimi Hippocratem ſecuti fuerint, Medicina etiam per plura ſtetit ſæcula: quod certe aliter fieri non poterat, quoniam tum temporis in Scholis Medicis nil niſi contentiones, altercationes & vanæ nulliuſque pretii explicationes Authorum audiebantur, præſertim cum Medicina ab Arabibus & Medicis Ariſtotelica Philoſophia imbutis publice doceretur, qui miſſis obſervationibus, compoſitionibus remediorum tantum incumbentes, tantis tricis nugiſque Medicinam implebant, ut tum temporis Medicina fere nil niſi farrago rerum inutilium & commentum nugi vendulorum eſſet. Sufficiebat illo tempore allegaſſe Principem Averrhoen, Rhaſen alioſque & ſic omnia, licet experientiæ & obſervationibus contraria eſſent, ſalva erant. Adeoque rectiſſime Baglivus: *Memoria illius diei, quo primum Medicina & reliquæ bonæ artes ab acceptis Barbarorum cladibus inciderunt in Arabes, fieri vix poteſt, quin acrem animo dolorem mihi perpetuo eliciat.*

Tertia cauſa eſt, quod ſucceſſu temporis multa, nullum prorſus in Praxi uſum habentia, ad Medicinam tracta, & Theoriæ partim immixta, partim pro ea venditata fuerint: uti ſunt Philoſophia, Phyſica, Botanica curioſa, Matheſis &c. quæ juxta mores etiam modernos ample admodum tractantur, atque iiſdem tantum temporis conſumitur, ut ad veram Medicinam tractandam parum ejus remaneat. Abſit a me ut haſce ſcientias contemnam, ſua cuique potius ſit laus, veram Philoſophiam, quæ viam ad ſapientiam monſtrat & inculcat, ægrotamque hominis mentem, quantum quidem poſſibile eſt, reſtaurat, maxime veneror, eamque omnibus commendo, nam hæc eſt, quæ, ut ſi mens ſana in corpore ſano, efficit: Phyſicam tanquam ſcientiam jucundiſſimam & utiliſſimam, quæ Creatorem in creaturis nobis exhibet, laudo & amo: nec etiam reliquas, Botanicam, Chymiam, Anatomiam &c. contemno, (Botanica enim recreat animum eumque exhilarat, dum ſcil. varias plantas floreſque diverſorum colorum, ſemina, fructus &c. oculis ſubjicit, & cognitionem remediorum ſuppeditat: Chymia vero eſt clavis rerum, quæ varia ex tribus regni artificioſe præparata exhibet remedia, adeoque Pharmaciæ maxime inſervit: Anatomia autem ſtructuram corporis connexionem partium docet,) illud ſaltem improbo, quod tales artes & ſcientiæ pro Theoria Medica habeantur, atque Tyronibus tanquam maxime neceſſariæ commendentur. Sed ſi Medicinæ ſubjectum eſſe hominem vivum conſideramus, omnia ad contemplationem & cognitionem hominis vivi non pertinentia a Theoria Medica excludi debere, facile apparere poteſt. Longe ſane alia res eſt Medicina vera, quæ ſane parum emolumenti e talibus rebus haurire poteſt: hæc enim requirit veram morborum Hiſtoriam ex obſervationibus natam, una cum omnibus cauſis veris, remediis fidis & cautelis, de quibus tamen in Medicorum Scholis ſæpius altum eſt ſilentium. Potius particulæ, fermentationes, ſalia alcalia, acida, & quæ ſunt alia, quæ in Praxi ne hilum quidem valent, ibidem reſonant: unde etiam poſtmodum Praxis ſequatur ſatis inanis neceſſe eſt: cum enim Theoria hæcce imaginaria ſit ac ex falſis & præconceptis fluat opinionibus, quænam, quæſo, Praxis huic ſuperſtrui poterit? Interim tamen, quod maxime dolendum eſt, talibus rebus aureum perditur tempus, ſumptus inutiliter impenduntur, ac capita Tyronum fumo potius, quam vera implentur Medicina. Res ſane eſt conſcientiæ, adeo negligenter ea, quæ vitam atque ſalutem hominum concernunt, tradere. Querelæ hinc inde occurrunt, Theoriam (quæ ſcil. in variis logomachiis ſive variis diſceptationibus conſiſtit, circa novitates & curioſitates potiſſimum occupata eſt, regiamque & veram ad Praxin viam non monſtrat, aut alias inanibus ſuperſtructa eſt principiis) nullius eſſe pretii, nullamque in praxi habere utilitatem, prorſuſque reſpuendum eſſe; (& hinc etiam reſpectu vanæ talis Theoriæ natum eſt commune proverbium; *Optimos* ſcil. *Theoreticos peſſimos eſſe Practicos*: quod quidem hoc ſenſu certiſſimum, ſi vero etiam de vera & neceſſaria intelligitur Theoria, falſiſſimum eſt,) ſed quot ſunt, qui querelas tales attentione dignas judicant? leguntur quidem & hinc inde etiam allegantur, ſed a pauciſſimis attenduntur. Tali itaque pompoſa, ſed inani, Theoria inſtructus Tyro, ſe quidem doctum eſſe credit, ſed quadrat ſæpius in eum illud Veterum: *Filii, ab Academia venis, faſtum ſpiras, ex inani ſcrinio, ex inani pectore*. Experientia ipſa teſtatur de Praxi talium male informatorum, qui poſtmodum ſe oleum & operam in Academiis perdidiſſe experiuntur, ac rejectis omnibus, quæ antea ſummo fervore didicerant, Praxin in Praxi quærere & experimenta per mortes facere coguntur. Quis E. Medicinam aliam ſanam diceret, quæ falſæ ſuperſtruitur Theoriæ, & quæ a non paucis falſe docetur & ab aſſeclis poſtea juxta hauſta exercetur principia? Non loquor de viris cordatis, qui multos errores in Theoria & Praxi agnoſcentes, ſibi concreditos Auditores ſerio a rebus nullius momenti dehortantur, ac viam ad veram Praxin omni monſtrant diligentia: nec etiam horum cuidam inſultare cupio, cum enim res ſit notoria, & multi Medicorum hinc inde de hac re cum indignatione locuti fuerint & adhuc loquantur, mihi quoque talia proferre licitum erit.

Quarta cauſa eſt nimius ſtudiorum amor & perverſa librorum lectio, uti *Baglivus* id annotavit. Nolo, quæ laudatus vir prolixe tradidit, huc trahere, ſed breviter quid de hac re ſentiam, dicam. Dum autem hoc loco nimium ſtudiorum amorem tanquam cauſam Medicinæ ægrotæ accuſo, nemo, ac ſi indefeſſum ſtudium diſſuadere velim, ſibi perſuadeat, ſed potius urgeo & commendo illud: nam cum memoria uniuſcujuſque labilis ſit, frequenti repetitione aut relectione opus eſt, quo ſemel lecta eo magis memoriæ imprimantur atque notis jam alia apud Authores occurrentia adjiciantur. Id ſaltem volo, quod permulti librorum multorum lectioni totos ſe dent, & quidem nullum alium in finem, quam ut ut diverſarum Authorum hypotheſium notitiam ſibi comparent, ac apte de illis diſſerere queant: aſt hoc ipſo ad meditationem, in omni ſtudio, & inprimis in Medicina maxime neceſſariam, ſe ipſos ineptos reddunt: judicium enim in tali rerum confuſione maximopere turbatur: quo plus enim accedit memoriæ, eo plus judicio decedit: Et hinc etiam viri multæ lectionis, qui fere omnes Authorum devorarunt ſententias, ſæpius ſunt parvi judicii, & a vera eruditione adhuc longe diſtant, facileque ab aliis, qui paucos tantum, ſed optimos, cum judicio legerunt libros, quoad eruditionem ſuperantur. In librum Naturæ humanæ potius inquirere, ac conari deberent, ut Phyſici fiant: hic enim eſt ille, qui viam ad veram Medici eruditionem ſternit, cum e contra continua & confuſa multorum librorum lectio eandem præcludat: unde etiam non eſt mirandum, quod Medicina ab antiquorum tempore, quoniam Medici relicto Naturæ libro in multa & confuſa librorum lectione eruditionem quæſiverunt, tam pauca ſumſerit incrementa.

Quinta cauſa eſt peſſimus Hypotheſium Philoſophicarum ac Medicarum amor. Supra jam diximus, quod Philoſophia Ariſtotelico-Scholaſtica in Medicinam introducta eam admodum ægrotam reddiderit & incrementum Medicinæ maxime impediverit: idem quoque ſentiendum eſt de non paucis aliis principiis Medicinæ immixtis. Non loquar jam de antiquiorum hypotheſibus, ſed mentionem ſaltem recentiorum faciam. Cum doctrina de alcali & acido in Scholas introduceretur, quam plurimi de magno invento gloriabantur, hinc nil niſi acidum & alcali per totam Medicinam ſpargebatur, acidum tamen ſenſim ſenſimque præ alcali majores acquirebat Patronos, aut potius hoſtes, unde in quibuſvis morbis accuſabatur ac

ejus antagoniſta alcali ubique ipſi opponebatur ut in vaginulis ſuis id occultaret & vim ejus infringeret. Quam quæſo operoſi quidam erant in demonſtrando acido? quænam virtutes ipſi adſcribebantur? in ſtatu ſano digerebat, in morboſo rodebat, vellicabat, pungebat, & lancinabat, hic coagulabat, illic ſpiritus figebat, ut alia ſilentio prætercam. Cum porro ſuperioribus temporibus Plethora tanquam non ens e Medicina expelleretur: quænam quæſo turbæ oriebantur? quanto fervore, Venæſectionem, Plethoræ oppoſitam, lethiferam eſſe, defendebant? Quanta celeritate quæcunque Hæmorrhagiæ tanquam res ſumme noxiæ ſupprimebantur, per adſtringentia & opiata? Quid poſtmodum Mechanici, ut hominem in Machinam hydraulico-pnevmaticam converterent & animam ab omnibus actionibus vitalibus excluderent machinati fuerint & adhuc machinentur, in aprico eſt: nil enim, niſi quod mechaniſmum ſapit, admittitur, pori & particulæ earumque figuræ circulo & microſcopiis inveſtigantur, ſecretiones & excretiones a priori ad certum finem, a principio quodam vere activo & dirigente non inſtituuntur, ſed caſu contingunt, cordis pulſus in febribus non augetur propter materias expellendas, ſed cor & reliquæ partes ſolummodo ita ſtimulantur, ut neceſſario pulſus cordis major ſequi debeat, ut alia taceam. Quænam autem incrementa Medicina ſub hiſce contentionibus capere potuerit, nnicuique facile liquere poterit. Et cum eadem adhuc rerum ſit facies, ac diſceptationes de principiis & particulis harumque diminutivis in hunc uſque diem durent, Medicinæ incrementum magis impeditur, quam promovetur. Imo tales contentiones occaſionem aliis, Medicinam magis contemnendi, præbent: quis enim ſine riſu aut indignatione eas, quæ hinc inde proferuntur hypotheſes & rationes legere aut audire poteſt? inprimis quando indignabundus quidam Gaſteranax, aut alius barbarus Rex, hoſtem, variis particulis, acutis, quadratis, oblongis, corpori interitum minitantem, ſatellitum, in cohortes diſtributorum, ope expellere nititur: quando materia illa, ex minutiſſimis globulis conſtans, ætherea, undiquaque in corpus penetrans, tot vortices & gyros in ſanguine, ac poſtea ad caput lata cogitationes in cerebro format, deinde vero per nervos ſub ſpirituum animalium, lucidorum, luminoſorum &c. forma lata, univerſæ machinæ vitam, qua tamen ipſa deſtituitur, largitur: aut quando ab hujus inæquali aut inordinato motu omnes fere morbi derivantur, Naturæ morborum medicatricis nomen ei imponitur ac cognitio etiam ſimul, ut propter certos fines agere queat, ipſi adſcribitur: quando, omnes actiones ex mechanica neceſſitate fluere, aſſeritur: quando diverſa, ex neſcio quibus principiis conſtantia, & quo in loco hærentia fermenta, tam in ſtatu ſano, quam morboſo, allegantur: quando acidum in tot diverſiſque morbis tanquam unica cauſa ſupponitur: quis inquam prudentiorum virorum tales & alias quam plures ineptias, quibus Medicina moderna maxime repleta eſt, ſine cachinno audire poteſt? Ecquis Medicinam, talia tradentem, veram & ſeriam eſſe artem crederet? Perpendite quæſo Medici talia eaque probe examinate, ſic enim artem per pueriles haſce fabulas magis dehoneſtari, quam promoveri, facili deprehendetis negotio. Apage E. haſce ineptias, quæ nil niſi difficiles ſunt nugæ.

Sexta cauſa eſt, quod Medici neglecta inquiſitione in remedia polychreſta & relicta earum compoſitione, Praxin ſolam & præſcriptionem formularum ſibi reſervaverint. Quis vero eſt Medicorum, qui neſciat, quam curta, quoad remedia polychreſta Medicinæ ſit ſupellex? Credant alii remedia uſualia & officinalia ad omnes generis morbos ſufficere, me tamen, tamdiu, quamdiu morbi non pauci, quos tamen curatos fuiſſe ab aliis conſtat, pro incurabilibus habentur, nunquam conſentientem habebunt. Nil dicam de aliis morbis, qui ſæpius, quando Medici fruſtra laborarunt ordinariis remediis, a mulierculis & agyrtis unico polychreſto remedio feliciter tolluntur. Minime autem contemno medicamenta officinalia, nec etiam per polychreſta magna illa arcana, de quibus Alchimiſtæ loquuntur, ſed ſpecifica tam ſimplicia, quam compoſita, eaque tam Galenica quam Chimica intelligo remedia. Non ſane primus ſum, qui hac de re loquitur, ſed querelæ ubique de remediorum vulgarium inſufficientia occurrunt, non quod nulla ipſis inſit vis, quis enim hocce affirmare auderet? ſed quod plurimorum veræ virtutes & vires ſpecificæ incognitæ ſint. Et quot ſunt Practicorum, qui in talia remedia inquirere cupiunt? Qui ſunt, etiamſi ipſis ſufficiens ſit otium, qui carbonibus manus commaculare audent? Plerique remediis notis, & a diverſis Authoribus commendatis contenti ſunt, ulterius autem ſapere recuſant. Maxime ſane hoc in caſu eſt Medicorum ſocordia, quamvis enim Praxis morborum Hiſtoriam monſtret, hæc tamen ſola non ſufficit, ſed remediis polychreſtis, ad ſuperandos morbos agnitos opus eſt. Minime E. reprehendendi & invidis aſpiciendi ſunt oculis, qui conſcientiæ & officio ſatisfacturi, non ſolum ipſi huic operi manus admovent, ſed & exteros conſulunt, eorumque laboribus utuntur.

Septima cauſa eſt neglectus Chirurgiæ. Certum quidem eſt, quod hæc ſola totum fere requirat hominem, aſt nihilominus Medicis minime condonandum eſt, quod antiquiſſimam & a priſcis exercitatam Medicinæ partem aliis, quibus tamen ſæpius in hac arte eſt curta ſupellex, exercendam reliquerint. Adeoque Medici neceſſitate coacti eo majorem operam Chirurgiæ impendere deberent, quo nobiliſſima hæc ars debito reſtituatur nitori: quod ſi autem hoc ipſum negligere continuabunt, non poterit non major ſequi Medicorum contemptus, præſertim ſi interdum Medicus minorem Chirurgiæ habeat cognitionem, quam ipſe Chirurgus, atque hinc cæcus cæcum ducat.

Octava cauſa eſt, quod propter multitudinem agyrtarum & Medicaſtrorum Medicis occaſio in Praxi Medica ſe exercendi, & ulteriores progreſſus faciendi, præſcindatur, & quod propter tales etiam reliqui, licet optimi Medici, maxime contemnantur. Datur autem inter agyrtas inſignis differentia, alii enim ſunt craſſiores, ſubtiliores alii, ac tandem ultimum occupant locum Medicaſtri varii. Sunt vero agyrtæ craſſiores, uti experientia docet, genus hominum mendaciſſimum, hinc inde per varias regiones oberrans, & Medicos omnes contemnens, quod in ignorantia craſſiſſima hærens & ſub ſpecie Medici publice apparens, remedia pauca, interdum quidem innoxia, ſæpius vero ſumme periculoſa, ſola lucri cupidine vendens, publico ad certum tempus imponit, poſtea vero, detecta fraude, evadit & excedit: uti ſunt Circulatores, ſive circumforanei, qui publice, funambulis, mimis, ſtultis, &c. ſtipati, Theatra conſcendunt. Præter hoſce dantur adhuc alii, qui interdum ſub eruditionis, interdum ſub pietatis, interdum ve-

vero ſub charitatis velo apparentes, modeſtiſſimis terminis pauca vel multa jactant arcana, quæ gratis pauperibus nullum alium ob finem, quam ut divitibus imponant, offerunt. Quod vero ſtricte ſic dictos concernit Medicaſtros aut Medicorum ſimios, horum ſane inter homines maximus eſt numerus, vix enim quis hominum deprehenditur, qui Medicum in certis occaſionibus non agat: quo ipſo tamen eos, qui in mitioribus caſibus, charitate ducti chriſtiana, proximo domeſtica ſuadent remedia, reprehendere nolo, id enim cuivis licitum eſſe, certiſſime perſuaſus ſum, v.g. ſi cuidam alvi obſtructione laboranti quis ſuadet uſum clyſteris & quæ ſunt alia. Illos ſolum hoc loco intelligo Medicaſtros, qui etſi aliquam, quoad quandam Medicinæ partem, cum vera tamen Praxi parum admodum connexionis habentem, cognitionem habeant, frivole in ipſam Praxin ſeſe ingerentes, de Medicorum curationibus judicium ferre, eoſque alto ſpernere ſupercilio conantur. A tali ſane agyrtarum & Medicaſtrorum genere contemptus Medicinæ & Medicorum maximam partem originem trahit, præſertim cum tales rationales contemnendo Medicos ubique fere per unam alteramque morbi curationem Patronos acquirant, quod maxime dolendum eſt.

Nonam jam ultimo ultimo loco, ſed omnium maxime ſonticam nomino cauſam, quam quidem conſulto omiſiſſem, niſi experientia communis & alii quoque Medici de hac locuti fuiſſent, invidiam intelligo, logomachias Medicorum & non paucorum ignorantiam. Quid invidia ad Medicorum & Medicinæ contemptum conferat, prolixa non indiget explicatione: Si enim doctus eſt, invidis eum intuentur oculis minus docti: ſi inſignem in Praxi acquiſivit experientiam, imperitorum invidia eum preſſo pede ſequitur: ſi amplam habet Praxin atque ſimul brevi tempore morbos feliciter tollit, reliqui invidi eum odio proſequuntur, ut alia ſilentio prætereeam, de quibus prolixe agit *Sempronius Gracchus in Herma Lib. II. Sect. II. de Invidia Medici*, ubi p. 183. & ſeq. ejus genealogiam, cauſas & effectus invenies. De Logomachiis & ignorantia Medicorum nil proferam, quia integer *D. Coris* Tractatus proſtat, ex quo ſatis apparere poteſt, quod allegatæ cauſæ Medicinam maxime contemptam reddiderint: quibus plura addere poſſem, aſt cum muſa mea non paucis adeo exoſa ſit, ut ne ea quidem, quæ apud alios longe prolixius & durius occurrunt, ferre queant, ſi ſcilicet in compendio traduntur, ideo cuivis ea apud proprios legere Authores licitum erit. Huc pertinet etiam ante allegati *Sempronii Gracchi Libr. I. Sect. II. Art. I.* de *Copia Medicorum*, quod ut cum attentione perlegatur ſuadeo, credo enim omnia ea a veritate parum abludere. Poſſem adhuc alias ægrotæ Medicinæ allegare cauſas, ſed quoniam eæ maxime ſunt odioſæ, ideo ſilentio eaſdem præterire malo: interim commendo lectionem Libri de Reformatione Medicinæ Domini Francois, ubi forſan una atque altera talium cauſarum occurreret. Pergo igitur potius ad

Effectus. Præſentibus & prægreſſis quoque tot gravibus cauſis, nullum eſt dubium quin peſſimi etiam ſecuti fuerint effectus. Cum enim 1) Talis per longinquum ſatis tempus docta fuerit in Scholis Medicorum & adhuc a non paucis doceatur quæ in praxi parum vel nihil habet utilitatis. 2) Tyrones ſæpius falſa imbuantur Theoria. 3) Ac Medici ipſi Praxin exercentes non raro inſufficienti eruditione ſint inſtructi, ut neceſſaria in morbis obſervare ac debitis remediis morbis obviam ire queant. 4) Et tandem Medici quoque ea, quæ ad Medicinam revera ſpectant, conſulto, licet admoniti, negligant, quid mirum? Si Medici contemnuntur, ſi morborum eſſentiæ incognitæ manent, ſi propter defectum inquiſitionis nulla remedia polychreſta inveniuntur, ſi vulgus agyrtis, polychreſtis remediis interdum morbos graviſſimos curantibus, magis fidit, quam Medicis nominalibus & hinc propter multorum Medicorum ignorantiam ipſam quoque Medicinam receptam contemnit.

Prognoſis. Si jam Medicinam noſtram ægrotam conſideramus, eam reſtitui poſſe vix aliqua affulget ſpes, cum enim ii, qui tamen ejus curam gerere deberent, ipſam derelinquant & non obſtante ſumma Medicinæ ægritudine eam ſanam imo ſaniſſimam & perfectam eſſe exclament, non poteſt non virus in viſceribus latens ulterius ſerpere & Medicinam brevi interimere; quomodo enim malum non agnitum poterit curari? At quid ſperandum eſt, ſi Medici cordati, miſeræ Medicinæ opem ferre cupientes a reliquis Naturæ filiis degeneribus contemnuntur & remunerationis loco nil niſi odium & invidiam reportant. Non allegabo *Paracelſum*, *Helmontium* alioſque Medicinæ reformatores, ſed verbum ſaltem dicam de Viro Celeberrimo D.D. STAHLIO, qui plus quam plures alii in Medicinæ reformatione præſtitit, ſed quænam ſcommata contra illum publice & clanculum, etiam a minorum gentium diis, effutita fuerint & adhuc effutiantur, notum eſt. Interim tamen ea, quæ Illuſtris Vir protulit, vera ſunt & talia etiam non obſtantibus muſſitationibus manebunt. Si autem aliquid ſperandum eſt, Medicina non niſi longo tempore & multo labore, quoniam morbus maxime inveteratus eſt, reſtitui poterit: id quod fiet 1) per *Aphæreſin*, ſive remotionem partium inutilium, aut per Purgationem per epicraſin, ut ſenſim ſenſimque ſordes evacuentur. 2) per *Proſtheſin*, ſive additionem partium utilium. 3) per *Analepſin*, ſive conſervationem virium veræ Medicinæ: hoc enim modo ſperanda eſt *Lyſis* ſive lenta morbi inveterati ſolutio.

Methodus Medendi. Cum ex cauſis ſupra allegatis, Medicinam perperam a multis doctam & exercitam fuiſſe, & exinde omnia proveniſſe mala ſatis ſuperque appareat, eo reſpiciendum ante omnia eſt 1) ut Medicina legitimo modo doceatur, 2] diſcatur, & 3] exerceatur: hiſce enim legitime inſtitutis & peractis reliqua moleſta ſymptomata facile ceſſabunt.

I. *Methodus docendi Medicinam cum Cautelis Practicis*.

Quicunque Medicinam docere cupit, is ſequentibus inſtructus ſit, neceſſe eſt. 1) Eruditionem veram poſſideat. 2) Fidelis ſit, ac cupidus aliis veram eruditionem communicandi. 3) Modum alios facili methodo erudiendi calleat. 4) Liber ſit ab omnibus præjudiciis ſive præconceptis opinionibus.

Quod eruditionem Medici concernit, non immerito quæritur, quidnam præciſe illa ſit? Eruditio duplici

 plici

plici modo ſumitur, vel enim ſub ea intelligitur habitus acquiſitus, juxta quem Medicus eruditus aut vir ſummæ vocatur eruditionis: vel denotat actum eruditionis, ſive informationis, quando alios erudit & novam quaſi formam ipſis tanquam rudibus inducit. Eſt autem hæc Medici eruditio vel *vera*, vel *ſuperficiaria* vel *falſa*. Vera eſt quæ hominis contemplationem, veram morborum cognitionem, reſpectu Hiſtoriæ Pathologicæ, Signorum, Subjectorum, Cauſarum, Prognoſeos & legitimam eorum tractationem, reſpectu Methodi Medendi, unice pro ſcopo habet. *Superficiaria* eſt, quæ aliquali Medicinæ cognitione contenta, in profundiora artis penetrare recuſat. *Falſa* tandem rerum, partim aliquo modo utilium, partim alienarum, ad Medicinam parum vel nihil prorſus conferentium, farrago eſt, quæ mentem in Medicina rudem non erudit, ſed eum vel in ruditate ſua relinquit, vel a vero ſcopo deducit. Talis ſuperficiaria & falſa eruditio hodiernis temporibus fere ubique deprehenditur, & hinc etiam ſupra allegatus D. Francois, paucos admodum dari Medicos bonos, id eſt, vere eruditos, ſumma cum veritate aſſerit. Quivis E. cui docendi incumbit officium, probe inquirat, an vere ſit eruditus & an eruditionem Medicam aliis communicare queat. Si ſe tali eruditione non inſtructum eſſe deprehendit, ſatius eſt a docendo abſtinere, quam falſam aut ſuperficiariam eruditionem propagando tempus inutiliter perdere ac publico imponere. Si quis autem ad ſolidam & veram pervenire cupit eruditionem in Medicina, is 1) gratiam & benedictionem Dei, Authoris Medicinæ, quærat: timor enim Domini, uti in aliis ita & hic quoque eſt initium ſapientiæ.) Seponat omnia præjudicia ſive præconceptas opiniones, hæ enim mentem occæcant & in inquirenda veritate maxima præbent impedimenta. 3) Diligenter inquirat in morbos eorumque Hiſtoriam. 4) Probe obſervet in morbis curſum eorum & effectus remediorum exhibitorum: hæc enim conſideratio & ſtudium in libro Naturæ in acquirenda eruditione longe majoris eſt utilitatis, quam confuſa librorum lectio. 5) Tandem multiplici experientia edoctus concluſiones certas eliciat, quibus tuto fidere liceat, eaſque Auditoribus ſuis proponat atque explicet.

Si hoc modo eſt eruditus, eruditioni in docendo jungat *fidelitatem* & paterno erga Auditores amore ductus, veram eruditionem illis communicare omni opera ſtudeat. Ab initio autem nil niſi neceſſaria, ad ſcopum Medicinæ unice tendentia, tractet, iiſque rudes Auditorum mentes imbuat, ac ſimul, an omnia probe comprehenderint, accurate inquirat: quem in finem frequentia inſtituat examina, per quæ non memoriæ tantum conſulitur, ſed etiam ingenium maxime acuitur. Hiſce horis ſubſecivis utilia jungat, ſemper tamen, quamnam hæcce & ubi cum neceſſariis connexionem habeant exponat: hoc enim ſi negligitur, parum exinde hauriunt utilitatis Tyrones. Neceſſariis & utilibus tandem interponat jucunda, quorſum præcipue Botanica, Phyſica experimentalis &c. ſpectant, ut animus, a rebus ſeriis revocatus & per jucunda aliquo modo recreatus, ad ſeria denuo tractanda eo magis habilis reddatur. Si vero contrario modo procedens jucunda ac curioſa utilibus, hæc autem neceſſariis præmittit, a vero aberrat ſcopo, multum temporis inutiliter perdit, ac eo ipſo Auditoribus, quibus ſæpius ob corruptam rationem curioſa & jucunda magis, quam ſeria placent, neceſſaria negligendi aut jucundis poſtponendi, occaſionem præbet.

Non autem *Eruditio* & *Fidelitas* ſufficiunt, ſed facilis quoque docendi methodus requiritur: quare docens 1) omnem prolixitatem ac omnia ad rem non pertinentia, ſummo cum ſtudio vitet. 2) Brevitati potius, ita tamen, ut ab Auditoribus intelligi queat, ſtudeat. 3) Neceſſaria clare & diſtincte proponat, ac argumentis confirmet. 4) Facilia difficilibus præmittat. 5) Connexionem rerum propoſitarum, & quomodo aliæ ex aliis fluant, ſemper monſtret. 6) Si quid exemplis demonſtrandum eſt, Practica potius, ſi id fieri poteſt, allegentur, quam alia: talis enim illuſtratio, quoniam Tyrones hoc modo ſenſim ſenſimque Praxi magis aſſueſcunt, ſemper maximæ eſt utilitatis.

In docendo quoque Doctor omnia ſeponat præjudicia & præconceptas opiniones, uti antea jam monitum fuit, nec iiſdem rudes Tyronum animos impleat. Si contraria recenſenda aut refutanda eſt ſententia, placide illud fiat, ac rationes ſufficientes contrarium demonſtrantes allegentur, hoc enim neglecto, Tyronum Magiſtrum ſequentium animi variis contentionibus imbuunt, ita ut poſtmodum acerbius de aliis judicare & famam eorum lædere, ſenſim ſenſimque aſſueſcant. Auditores quoque ſuos, ut ſimpliciter omnia credant, non adſtringat, exinde enim naſcitur præjudicium Authoritatis, ſed potius eos ſufficientibus convincat rationibus, ut ipſi rem certam atque veram eſſe agnoſcere cogantur. Si res propoſitæ probabiliter ſaltem veræ videntur, rationes, probabilitatem demonſtrantes, ſimul alleget, ac Auditores, ut ipſi, ſi maturius iis aliquando eſt judicium, in talia magis inquirant, admoneat: non pauca enim ſæpius occurrunt, quæ probabiliter tantum vera videntur & nihilominus tamen elapſo aliquo tempore tanquam certa & vera demonſtrari poſſunt.

Porro etiam docens magnum illud præjudicium, ac ſi inter Theoriam & Praxin prorſus nulla detur connexio, Auditoribus ſuis eximere conetur, ne exinde Theoriæ oriatur contemptus, & Tyrones poſtea illotis manibus Praxin adoriantur. Theoria enim (ſed veram intelligo) adeo neceſſaria eſt in Praxi, ut nullus Medicus ea carere queat, niſi merum agere Empiricum velit, hæc enim ipſi monſtrat quomodo Natura & per quæ inſtrumenta corpus ſuum conſervare ſtudeat, hæc viam pandit ad ſtatum naturalem & præternaturalem: hæc explicat omnes actiones in utroque ſtatu occurrentes, earumque rationes reddit: verbo ex hac fluit vera hominis Hiſtoria Phyſiologica & Pathologica, qua ſi Medicus deſtituitur, cæcus eſt in Praxi. (*Comprehendes exinde B. L. quanta mihi fiat injuria, dum quidam clancularii aliis, me omnem Theoriam prorſus reſpuere & contemnere, perſuadere audent. Si ullus eſt, ego ſane is ſum, qui Theoriam, ſed veram, urgeo: ſi autem quiſquilias in ea occurrentes contemno, nec etiam quamvis diſcurſum pro vera agnoſco Theoria, non ſperno Theoriam.*) Quare illis monſtret, quomodo partes Medicinæ cohæreant, & quomodo Theoria Praxi, hæc vero illi inſerviat. Et ideo etiam Medicinam cum illis in integra ſua connexione a principio ad calcem uſque tractet: ſi enim modo Phyſiologica, modo Materiam Medicam, modo Praxin aliaque ipſis proponit, magna inde confuſio oritur, inprimis ſi Authores, qui in collegiis explicantur, diverſa, aut plane contraria habent principia.

Diſ-

Diſſuadeat etiam ſuis Auditoribus promiſcuam Authorum lectionem, quoniam maxime confundit Medicinæ Tyrones: cum enim veris atque certis nondum imbuti ſint principiis, ſelectum inter Authores inſtituere nequeunt. Pauci, ſed ſelecti, libri ipſis ſufficiunt, ad quorum continuam lectionem ſemper ſunt inſtigandi, ſatius enim eſt ex uno vel paucis libris fundamenta haurire, quam multorum lectione confundi.

Si E. Medicina in primis Praxis legitimo modo doceri deberet, res, meo quidem judicio, facile fieri poſſet. 1) Si nulli niſi iis, qui ſolidis principiis imbuti Praxin jam diu exercuerint, publice docendi facultas concederetur: cum enim omnis Medicina ad Praxin tendere debeat, nemo niſi in Praxi exercitatus eam cum fructu docere poterit. Quoniam vero ad docendum inſignis requiritur habilitas. 2) Optimum eſſet, ſi tales eligerentur, qui antea in docendo ſe exercuerunt & habitum acquiſiverunt, uti talis mos in Saxoniæ Univerſitatibus obſervatur, ubi plures Doctores, Adjuncti & Miniſtri legentes, e quorum numero poſtea Profeſſores eliguntur, reperiuntur: ſed cum hocce ubique propter defectum ſelectus fieri nequeat, aliis quoque, ſolida fundamenta & elegantem res neceſſarias proponendi methodum poſſidentibus, docendi munus concredi poſſet. 3) Publici Doctores, utpote quibus docendi munus conceſſum eſt, a Praxi, quantum quidem poſſibile eſt, abſtinere deberent, in primis ſi jam antea inſignem habitum in Praxi acquiſiverunt, ut eo majori diligentia docendi munere fungi poſſent. 4) Quoniam vero Medicina abſque Praxi ne caſſa quidem nuce digna eſt, & inſuper in dies plura obſerventur, quæ Medicinam & in primis Praxin promovent, docentium conſcientiæ relinquendum eſſet, quantum temporis in Praxin impendi deberet. Quo autem Auditoribus in Praxi eo magis conſulere poſſent. 5) reliqui Medici, ut omnes obſervationes Doctoribus publicis communicarent, obſtricti eſſe deberent, quo Tyronum ſtudia hoc ipſo magis magiſque promoverentur. 6) Docentes, ſi conſuetudo loci id permittit, ſuis Auditoribus anſam ægrotos viſitandi, idque vel manducentibus ipſis Doctoribus publicis vel aliis, quos Docentes aptos judicarent, præbere deberent. 7) Porro Tyrones, ad eas, quæ alias Doctoribus publicis reſervata ſunt, ad inſpectiones ſcil. cadaverum, viſitationes aliaque, quæ maximam partem in Academiis addiſci poſſunt, admitti deberent. 8) Studioſis tandem, ſi Doctoribus publicis Noſodochia viſitandi facultas conceſſa eſt, ea quæ ibidem occurrunt obſervandi libertas concedi poſſet. Ut alia taceamus, quæ in genere ad ſtudium Medicum promovendum concurrere poſſunt.

Quod autem in ſpecie docendi methodum concernit, optimum eſſet, ſi docentes, in primis quibus publice docendi facultas conceſſa fuit, inter ſe convenirent, juxta certas regulas & certa principia, miſſis omnibus alienis, ad Praxin prorſus nihil vel parum admodum conferentibus, Medicinam tractandi. Quæ quidem res maxime eſt neceſſaria, ſi enim docentes reſpectu principiorum inter ſe differunt, non poteſt non magna exinde oriri confuſio. Ponamus e. g. in Facultate eſſe tres, quatuor, aut plures Profeſſores, quorum alius Helmontium, alius Sylvium, alius Carteſium, alius Mœbium aut Vvedelium, alius Sthalium, alius alios quoad principia ſequitur, dum vero unicuique certæ partes, huic ſcil. Inſtitutiones, illi Praxi & ſic porro dicatæ ſunt, & quivis juxta propria principia partes illas explicat, Tyrones Medicinæ nonnunquam quoad Phyſiologiam erunt Carteſiani, quoad Pathologiam Mœbiani, quoad Methodum Medendi Sylviani, quoad Praxin Helmontiani aut Stahliani, & ſic modo de ſpiritibus, modo de archeo, modo de æthere, modo de mechaniſmo, modo de Natura, modo de aliis loquentur. Quænam autem exinde farrago ſequatur, unuſquiſque facile comprehendet. Si jam ipſa incommoda, quæ exinde fluunt, conſideramus, per ſe patet 1) quod Tyronum ſtudia hoc ipſo quam maxime retardentur, & tanta, quoniam Tyrones optimum eligere nondum norunt, oriatur confuſio, ut ex tali labyrintho evadere vix liceat; propria convictus experientia loquor. Et quomodo quæſo Tyrones optimum eligere poſſunt, cum unuſquiſque Docentium propria, aut ea, quæ ſequitur, commendet principia, ac ea Tyronibus & quidem argumentis ſatis probabilibus continuo inculcet. 2.) Quod, ſi poſtmodum ad Praxin accedendum eſt, juniores Medici, quid agere quidque omittere aut vitare debeant, neſciant. Ponamus exempli loco febrem continuam, hic ſtatim eſt quæſtio, quid primum ſit agendum? evolvit Medicus junior varia ſua manuſcripta aut libros varios a præceptoribus commendatos, ut exinde initium curationis hauriat, ſed quanta quæſo confuſio hic oritur? hic enim venam primum ſecare jubet, ille diſſuadet, alius laudat vomitorium, alius purgans, alius hæc omnia commendat, alius vero eadem rejicit & eorum loco præparantia, clyſteres &c. ſuadet: hic in labyrintho hæret Medicus, dum rationes ſatis plauſibiles ponderat, & quod quivis præceptorum ad propriam provocet experientiam: interim, ne exiſtimatio lædatur & Medicus ignorantiæ accuſetur, aliquid agendum eſt: trepida E. manu pennam arripit & præſcribit remedium vomitorium, tanquam remedium univerſale, cujus ope ſordes ventriculi removere cupit, altera die majorem inveniens Maſſæ ſanguineæ ebullitionem, Venæſectionem inſtitui curat: tertia die, quoniam æger conqueritur de nauſea, vomitorium repetit, quarta die ad dolorem capitis enormem imminuendum, venam in pede aperiri jubet; tandem progreditur ad ſpecifica ſic dicta, nempe ad evacuantia per ſudorem & credit ſe hoſtem ſuperaturum, ſed æger ſemper in pejus ruit, præſcribit E. cordialia calida, nullo tamen cum effectu, die quinto æger corripitur hæmorragia narium, Medicus junior lætatur, credens hancce eſſe criticam, ſed circa veſperam deliria accedunt, quæ ſequente die continuant uſque ad noctem, qua æger moritur. Credit itaque cauſam mali ſucceſſus eſſe, quod Venæſectionem reliquis non præmiſerit remediis, quare dum alium vocatur ægrotum, ſtatim ſanguinem mittere jubet ac ſequente die exhibet vomitorium, ſed quarto die deliria ſuperveniunt ac tandem æger die ſeptimo ſatis cedit. Et ſic porro in aliis morbis. Non chimeræ ſunt, quæ hic profero, ſed res facti, experientia edoctus loquor, eodem modo in principio Praxeos meæ quoſdam ægrotos tractavi, & eadem ſe fata habuiſſe nonnulli Practicorum ingenue mihi faſſi ſunt.

Ad evitanda E. & præcavenda talia experimenta per mortes, Doctores publici conjunctis viribus integrum ſyſtema, totam Medicinam, tam Theoreticam, quam Practicam complectens, miſſis tamen omnibus ratiociniis minus neceſſariis, conſcribere poſſent. Hocce ſyſtema omnia ea, quæ a pleriſque Medicis

dicis & in primis in Praxi maxime verſatis obſervata & uſu probata & quidem juxta eam ſeriem, quæ cum Praxi quam maxime quadraret, complecti deberet: hoc enim Medicinæ Tyronibus, eo facilius ad neceſſariarum rerum cognitionem perveniendi, anſam præberet, ac ipſis norma & baſis, ad quam omnia referre poſſent, eſſet. Sin vero tale ſyſtema, quod magis magiſque augeri poſſet, in nimiam excreſceret molem & in deſcribendo tædium pareret, inprimis deberet, ut hoc modo via ad integrum ſyſtema, ex meris obſervationibus conſtans, perficiendum, ſterneretur, cui rei obſervationes a Practicis communicatæ, uti ſuperius jam monui, maxime inſervire poſſent. Imo exteri quoque Medici, ut obſervationes ſuas communicarent, rogari deberent, quo talis Medicinæ maxime neceſſarius liber eo citius, ſi non ad perfectionem, quæ vix ſperanda eſt, perveniret, eo majora tamen incrementa caperet.

Jacto E. tali fundamento explicetur 1. *Phyſiologia* vera *Medica*, per quam autem non illam hominis contemplationem, quæ in vanis ac inanibus diſceptatiunculis, figmentis & ſpeculationibus conſiſtit, ſed revera naturam hominis, quatenus ſcil. ad Medicinam ſpectat & Medico Practico utilitatem præbet, tractantem, intelligo. In hac præcipue conſiderentur partes hominis eſſentiales, corpus ſcil. & principium vitale illud dirigens, gubernans, conſervans, quibus ſcil. inſtrumentis ad actiones vitales inſtituendas utatur, quinam effectus haſce actiones ſequantur, quo tempore contingant, & quid effectus illi una cum actionibus ad vitam & ſanitatem conferant. Breviſſime quoque tradantur materiæ de Senſibus, Generatione, Motu corporis locali &c. quarum uberior explicatio magis ad Phyſicam, quam ad Phyſiologiam Medicam pertinet. Dentur quoque Auditoribus variæ quæſtiones Problematicæ, Phyſiologiam complectentes, ut mature animi ſenſa concinno ordine in chartam conjicere diſcant. Inſtituantur quoque, ſi placet, exercitia diſputatoria, mihi tamen frequentia examina & repetitiones ſemper magis placuere & placent. Tandem quoque docens modo huic, modo illi injungat, ut materiam quandam præſentibus reliquis ex tempore explicet, ac hoc exercitium tamdiu, donec tota Phyſiologia firmiter Tyronum memoriæ infixa hæreat, continuetur: hoc enim modo via optime ſternitur ad Pathologiam, ita ut poſtmodum Tyrones omnia eo melius comprehendere queant.

2. Phyſiologiæ immediate Pathologia itidem vere Medica, hominis vivi ſtatum præternaturalem naturali oppoſitum tradens, ſubjungatur. Hic exacte conſiderandum eſt, quid præciſe ſit morbus & quomodo a cauſa morbifica & ſymptomatibus differat? an ſcil. ſit activum in ſtatu præternaturali, quod, variis cauſis extraordinariis removendis inſerviens, conſervari debeat, an vero illud ſit mere noxium & hinc omni diligentia removendum & ſupprimendum? Hæc ſane conſideratio inſignem habet uſum & viam ad felicem ſternit Praxin: monſtrat enim in pleriſque morbis occurrere activum quid, quod adeo eſt neceſſarium, ut ſine ejusdem concurſu nullus morbus feliciter cedere poſſit: verbo exinde Autocratia & Synergia Naturæ, quam in Praxi ſumme neceſſarium habent Medici elucet, quare hæc doctrina Medicinæ Tyronibus probe explicetur & inculcetur. Poſtmodum demonſtretur, quænam veræ & ordinariæ morborum ſint cauſæ generales, quomodo generentur, aut unde originem trahant, quænam earum ſint qualitates, quomodo corpus afficiant & quibuſnam motibus extraordinariis anſam præbeant. Tertio Tyronibus explicetur, quibus modis activum illud cauſis morborum diverſis opponatur, & quænam accidentia tales motus, contra materiam præternaturalem ſuſceptos, ex neceſſitate conſequentiæ ſequantur. Si Patologia Generalis hoc loco legitime tractatur, Tyronibus tota Hiſtoria Pathologica perſpicue & naturali modo tradi poteſt. Imo exinde etiam fluit ipſa Medendi Methodus tam Generalis, quam Specialis. Poſſem hocce prolixe per plures morbos demonſtrare, ſed cum hocce in Pathologia jam præſtiterim, actum agere nolo. Poſtea tranſitus fiat ad Pathologiam ſpecialem, ubi ante omnia eo reſpiciendum eſt, ut morbi in certas claſſes ſecundum principaliores cauſas dividantur, hoc enim modo longe commodius doceri poteſt Pathologia & omnia etiam a Tyronibus felicius hauriuntur, quam ſi modo de inflammatione, modo de dolore, modo de Hæmorrhagia agitur. Unicuique autem Claſſi præmittatur Generalis diſcurſus v. g. de Hæmorrhagiis, Inflammationibus, Febribus &c. ſic enim reliqua in ſpecialibus occurrentia facillime comprehenduntur a Tyronibus.

3. Tandem quoque in compendio tractetur ſemiotica, aut ſi magis id placuerit, aliquanto prolixius: quamvis multa morbos ſpeciales concernentia in ſemiotica occurrant, quæ longe commodius, in Praxi ſpeciali tractari poſſunt: Omnia autem in Semiotica Generali occurrentia, ſi legitimo modo propoſita, ac fundamenta in Phyſiologia & Pathologia antea probe jacta fuerint, a Tyronibus facile intelligi poterunt: nihil enim hic, quod duas haſce partes non reſpiciat, occurrit, minime autem excludenda eſt experientia, quæ omnia e Theoria deſumpta magis confirmat.

4. Poſtmodum ad Medendi Methodum progreſſus fiat. Hæc autem, ſi legitimam bonamque quis expetit, cum Pathologia Generali exacte conſpirare, eamque ubique tanquam baſin præſupponere debet. Hic E. ſemper 1) ad cauſas generales, non fictitias aut ex falſa hypotheſi natas, ſed ad veras, ſana ratione & multiplici experientia confirmatas, reſpiciendum eſt. 2) Ad motus, quos Natura alias, uti in Pathologia id demonſtratum fuiſſe præſuppono, contra cauſas morbificas inſtituere ſolet, attendendum eſt: in hiſce duobus enim revera Praxis Generalis maximam partem conſiſtit, & hæcce etiam viam ſternunt ad reliqua: exinde enim 3) fluunt Indicationes, ſivæ regulæ & concluſiones, quæ, quid agendum ſit, quænam remedia cauſis morbificis ſint opponenda, ac quomodo Naturæ motus vel alterandi vel moderandi vel ſtimulandi ſint, monſtrat. Hiſce præmiſſis 4) progrediendum ad remedia ipſa, ac monſtrandum eſt, quomodo & quo ordine remedia, reſpectu ætatum, temperamentorum aliarumque circumſtantiarum, ſint exhibenda. 5) Ipſa autem remedia in certas claſſes, generalibus morborum cauſis reſpondentes, dividantur, &, ſi prolixius de iiſdem agere placet, in partes remediorum conſtituentes inquiratur, ac Tyronibus, quomodo reſpectu earum remedia operationem ſuam edant, monſtretur. 6) Nulli autem, niſi polychreſtis, ſelectis & uſu confirmatis remediis hic locus concedatur, nimia enim remediorum farrago ac effœtorum minuſque uſualium recenſio Tyrones confundit: ſi vero in Methodo Medendi prolixius hæcce tractandi animus eſt, eum ſolum in finem fiat, ut Auditores omnes cautelas,

telas, circa uſum talium remediorum obſervandas, addiſcant. 7) Commode etiam Methodo Medendi modus conſcribendi formulas ſubjungi poteſt: monſtrandum ſcil. quomodo ex remediis, in quavis claſſe traditis, concinnæ & ſelectæ formulæ præſcribi ac remedia aliis apte miſceri queant: in quibus quidem non ſemper ad gratiam, ſed magis ad neceſſarios effectus reſpiciendum eſt. Quod ſi vero talis formularum præſcriptio in hac parte negligatur, poſtmodum non levia impedimenta, faciliorem, progreſſum retardantia, in Praxi ſpeciali occurrunt.

5. Chirurgia quoque in compendio, finita Praxi Generali, Tyronibus tradatur, ut generalia ipſis innoteſcentia: prolixior enim deductio & explicatio peculiaribus merito reſervatur Collegiis, ut paulo inferius explicabitur.

6. Tandem in Diæta, miſſis inanibus & prolixioribus deductionibus demonſtretur, quomodo ſex res non naturales ad ſanitatis conſervationem concurrant: quomodo Diæta differat reſpectu Ætatum, ſexus & Temperamentorum: cui jungatur Diæta ægrotantium generalis & ſpecialis, quamvis hæc ultima Praxi quoque ſpeciali reſervari poſſit. Hoc in caſu Liber de *Diæta D. Carls* loco fundamenti inſervire poſſet, qui ſane adeo eleganter conſcriptus eſt, ut ab omnibus legi, & in alias quoque linguas transferri mereatur.

7. Hiſce omnibus ad finem perductis, progreſſus fiat ad Praxin ſpecialem, quæ ſane, quoniam ad eam omnis Medicina dirigi debet, omni ſtudio tractetur, quo Tyronum animi certis atque firmis regulis imbuantur, ut eo melius poſtea ab Academiis reduces Praxin exercere queant. Aſt antequam ad ſpecialia progrediar, merito illam, neſcio an præconceptam opinionem, an dubitationem, an vero quæſtionem, *an ſcilicet Praxis in Academiis addiſci poſſit?* præmitto, quoniam non paucis Tyronum ſcrupulum movet. In anteceſſum dico maxime vanam & falſiſſimam eſſe hancce perſuaſionem, quod mox probabo. Præſuppono autem, ſi quidem licet, Medicinam eſſe aut certam, aut incertam & hinc exinde elici poſſe regulas vel certas vel incertas, ſive varia axiomata eorumque explicationes, quæ in Academiis à Docentibus proponuntur, ab Auditoribus vero diſcuntur. Si regulæ illæ ſunt certæ, uti certæ eſſe debent, utilitatem habebunt in Praxi, iiſque Tyrones fidere poterunt: ſin vero eſſent incertæ, cui bono proponerentur in Collegiis? Cui bono impenderentur ſumptus ſatis magni? Quem in finem tanto opus eſſet tempore? Imponerent hoc modo docentes Tyronibus, aut hi ſe ipſos fallerent: abſit hocce ab utriuſque: ſane ſi hoc certum eſſet, Parentes majori jure filios ſuos Practicis informandos traderent, quam ut eosdem fruſtra per longum tempus in Academiis alerent. Si vero Medicina & in primis Praxis legitimo modo in collegiis tam publicis, quam privatis, traditur, utique Praxis in Academiis addiſci poteſt, ſi nimirum Auditores animum ſufficienter ad ea quæ ibidem proponuntur, advertunt. Ponamus exempli loco Febrem tertianam intermittentem: hanc Doctor explicaturus ſine dubio proponet Definitionem, ac poſtea quomodo partim ab aliis, partim reſpectu certorum individuorum differat, monſtrabit: allegabit etiam ſigna huic febri competentia: hiſce junget cauſas & Prognoſtica ac explicabit, quomodo primo in genere, ac deinde in ſpecie, certarum circumſtantiarum intuitu, legitimo modo curari debeat: allegabit etiam diverſa ægrorum, tali methodo curatorum, exempla ac neceſſarias cautelas Tyronibus imprimere conabitur, verbo omnia, quæ uſui eſſe poſſunt, allegabit. Tyro E. ſi hæcce omnia probe percepit ac memoriæ firmiter impreſſit, jam ſcit Praxin Febris tertianæ: & ſi tali modo in omnibus morbis procedit, in Academiis notitiam Praxeos omnium morborum acquirit atque Praxin addiſcit. Offeruntur quoque ipſi in Academiis verſanti interdum ægroti, quos juxta methodum a Doctore perceptam tractat atque curat, adeoque per talia exempla in methodo ſuo confirmatur. Interim tamen & illud negari nequit, quod poſtmodum frequentior Praxis firmiorem reddat methodum, ita ut junior Practicus ſenſim ſenſimque majorem in medendo acquirat habitum, juxta commune proverbium, *fabricando fimus fabri*: nam multa in Praxi occurrunt, quæ ſpecialem merentur attentionem & etiam peculiare quid poſtulant quoad curationem: ita e. g. femina quædam corripiebatur febre tertiana, adhibebantur omnia uſualia remedia, ſed fruſtra, ac febris eodem tenore ſemper durans ultra duodecimum paroxyſmum ſe extendebat: inquirenti in cauſas hujus extenſionis, ægrota ſe Venæſectionem conſuetam neglexiſſe ajebat: ſecabatur E. illico vena & febris ſtatim, ſine ulteriori remediorum uſu, ceſſabat. Hæc itaque, & alia in morbis occurrentia, Medicum juniorem cautum reddunt, ita ut poſtmodum in ſpecialiſſimas etiam circumſtantias inquirat, & hoc ipſo poſtea ſemper firmior in Praxi reddatur.

Quod E. methodum docendi Praxin concernit ſpecialem, eam ſequenti modo adornari poſſe exiſtimo. 1) Præmittatur *Definitio* aut ſaltem Deſcriptio, in compendio morbum propoſitum generaliter ſiſtens. 2) Subjungatur *Differentia*, ut appareat, quomodo morbus, de quo agitur, ab aliis congeneribus diſtinguatur. 3) Sequantur *Signa* morbo propria, ut innoteſcat, morbum hunc & non alium eſſe; in Signorum autem recenſione is ſervetur ordo, ut primo loco in morbo occurrentia recenſeantur ac hiſce reliqua Signa easdem excipientia ſubjungantur. 4) Agatur de *Subjecto* tam *generali*, quinam ſcil. homines reſpectu ſexus, Temperamentorum, Ætatum, Vitæ generis &c. ad hunc vel illum morbum magis vel minus proni ſint: quam *ſpeciali*, nempe parte affecta, quæ vel nobilior vel ignobilior eſt, & hinc etiam majorem vel minorem requirit attentionem. 6) Explicetur quomodo motus hoſce ex neceſſitate conſequentiæ omnia antea allegata Signa & Symptomata ſequantur. 7) Ex antea dictis, reſpiciendo ſcil. ad cauſas, ſubjecta aliaſque circumſtantias, trahatur Prognoſis. 8) Explicetur, quomodo morbus ſecundum certas indicationes, ex ante allegatis fluentes, legitimo modo tractari debeat; allegerentur hunc in finem remedia polychreſta & ſelecta & monſtretur quænam ab initio, & quæ poſtea ac quo morbi vel diei tempore exhiberi debeant. 9) In calamum quoque dictitentur variæ formulæ ſelectæ, aut Tyronibus, ut ex tempore easdem componant, injungatur. 10) Tandem variæ cautelæ Practicæ, in medendi methodo obſervandæ finem imponant. 11) In tali explicatione obſervationes Practicæ tam propriæ, quam alienæ recenſeantur, hæc enim prolata maxime confirmant.

8. Quo

8. Quo autem docens, Auditores omnia accurate comprehendiſſe certus ſit, frequentia inſtituat examina, hæc enim & judicium acuunt & memoriæ ſuccurrunt, præſertim ſi ſimul a docente res neceſſariæ breviter denuo explicantur, aut nova jam dictis adduntur.

9. Si jam morbi quidam explicati fuerunt, initium reſolutionis caſuum fiat, & monſtretur, quomodo & quo ordine Hiſtoria morbi & Reſolutio ſit inſtituenda: quem in finem 1) ex Hiſtoria morbi cujusdam generali & ſpeciali varii caſus, inter ſe reſpectu ætatum, Temperamentorum, ſexus, Gradus aliarumque circumſtantiarum differentes, formentur, & quo ordine omnia illa, quæ in tali caſu requiruntur, poni debeant explicetur. 2) Poſtmodum progreſſus fiat ad Reſolutionem & quis hic ſervandus ſit ordo exponatur: in Reſolutione autem caſuum, quantum quidem poſſibile eſt, prolixæ demonſtrationes & explicationes Phyſicæ vitentur, & potius ad rationes veram ſapientes Theoriam Medicam reſpiciatur. 3) Si jam aliquatenus in caſuum reſolutione ſunt verſati, ipſis diverſi caſus, ut eos ex tempore reſolvant, proponantur, atque hoc modo univerſa Praxis Specialis tractetur. Talis caſuum Reſolutio inſignem habet utilitatem & viam ad Praxin ſpecialiſſimam ſive individuorum ſternit, imo ut verius loquar, actu eam monſtrat.

10. Quo vero Tyrones in aliis quoque partim neceſſariis & utilibus, partim vero in jucundis ſe exerceant, earumque notitiam acquirant, tempore æſtivo Chimia, Materia Medica & Botanica, hyberno vero Anatomia & Chirurgia a Docentibus tractetur, ita quidem ut æſtivo & hyberno tempore ea, quo proponi debent, integre abſolvantur.

11. Talis curſus Theoreticus Practicus, ſi quotidie aliquot horæ impenderentur, duorum annorum ſpatio poſſet abſolvi, Theoria ſcilicet & reliquæ partes cum Praxi ſemel, Chimia vero, Materia Medica, Botanica, Anatomia & Chirurgia bis.

12. Hujuſmodi curſus, ſi v. g. quatuor Doctores inter ſe convenirent, ſingulis ſex menſibus incipi poſſet, ita ut ſi primus initium faceret tempore autumnali, alter tempore verno alium ordiretur & ſic porro: aut poſſet etiam ſingulis annis incipi talis novus curſus. Ex tali tractatione inſignes fluerent fructus & quidem. 1) Quod hoc modo Tyrones cito ad Theoriæ & Praxeos cognitionem pervenirent. 2) Quod jam audita, novo curſu incepto, continuo repetere poſſent. 3) Quod ii, quibus curta eſt ſupellex, ſine magnis ſumptibus Medicinam addiſcere poſſent. Ut alia ſilentio prætercam. Sed ſi hoc modo tota Medicina tractanda eſt, non ſolum a Docentibus, ſed etiam a Tyronibus indefeſſa requiritur diligentia.

II. *Methodus diſcendi Medicinam cum Cautelis.*

Quod jam methodum diſcendi Medicinam in genere & in ſpecie concernit.

1. Medicinæ Tyro ſit pius atque Deum ſupplex oret, ut ſufficientes animi & corporis vires largiatur ad ea addiſcenda, quæ neceſſaria ſunt: quare morem multorum ſtudioſorum, vitam aſoticam ſub libertatis larva ducentium, minime ſequatur: Deus enim Author eſt Medicinæ, is ille ipſe eſt, qui Medicum ſe hinc inde in S. S. vocat, & qui benedictionem largitur ad omnia, & hinc etiam ſana vult ratio, ut illa, quam ex ſola miſericordia generi humano conceſſit, ars ſubmiſſa ac devota mente tractetur & addiſcatur: orandum hic eſt & laborandum, ſecus qui procedunt, benedictione divina ſe indignos reddunt, ac nil niſi malum, tam quoad conſcientiam, quam quoad eruditionem, ab Academiis reportant theſaurum. Procul E. hinc profani! 2. Probe ad omnia ea, quæ a docente proponuntur, attendat: nam mens alienis rebus intenta nunquam bene percipit: & hine etiam in Collegiis fabulationes aliaque docentem turbantia (quorſum inutiles ſpectant quæſtiones & oppoſitiones) vitet. Sedulum potius atque attentum agat auditorem, nam cum in Collegiis res non ludicræ, ſed magni momenti, & ſalutem hominum concernentes proponantur, aut ſaltem proponi debeant, ipſa ſana ratio attentionem ſuadet. 3. Porro etiam fiducia erga Præceptorem opus eſt: Docens enim eſt perſona, quæ, vere in Medicina erudita, ſecundum conſcientiam omnia ea, quæ ad promovenda ſtudia inſerviunt, fideliter explicat, aut ſaltem explicare præſupponitur: Quare Tyro Præceptori fidat, & propoſita, ceu vera & certa accipiat: quamprimum enim de Docentis prolatis, aut de ejus fidelitate dubitat, curſus ſtudiorum maxime retardatur. Quo ipſo tamen eam nam improbo dubitationem, ſi forſan aliquo orto ſcrupolo, Auditor hæſitat, an Docens omnia probe perpenderit, aut annon ex aliquali præcipitantia, aut aliis negotiis impeditus quædam propoſuerit, quæ rem non, uti decet, exhauſerint: nam tali in caſu licitum eſt Tyroni dubitationes ſuas cum modeſtia explicare, aut alios etiam conſulere cordatos viros: nunquam tamen, niſi manifeſta edoctus experientia, fidelitatem Præceptoris in dubium vocet, quam ſi propria ratione, experientia, aliorumque demonſtratione, deprehenderit, fiducia compenſet. 4. Amore quoque docentes proſequatur: amorem talem & quidem infucatum ſana poſtulat ratio: cum enim docens ſingulari præditus ſit eruditione, quam omni diligentia & fidelitate eum in finem auditoribus communicare ſtudet, ut e ruditatis ſtatu tracti ſolida imbuantur ſcientia, nihil magis ſanæ congruum eſt rationi, quam ut diſcipulus, e Præceptoris ore ſolida hauriens principia, eum, cui, quicquid ſcit, unice debet, amore proſequitur ſincero & reverenter eum habeat. 5. Diligens ſit & continuo ſtudiis ſuis inprimis tempore matutino, (*Aurora* enim *Muſis amica*) miſſis omnibus aliis, interdum quidem neceſſariis viſis (quæ tamen utplurimum aliis commodius peragi queunt horis) negotiis, incumbat; quo plus enim temporis ſtudiis impenditur, eo plus quoque aliis rebus, ſæpius ſatis inutilibus, decedit. Quare etiam conſortium eorum, qui chartas luſorias magis, quam Medicorum libros manibus terunt & loco Auditoriorum Cauponas frequentant, atque hoc ipſo tempus & ſumptus, quos ſtudiis impendere debebant, inutiliter perdunt, magna vitet diligentia, eoſque tanquam Univerſitatum carcinomata fugiat. Eorum vero potius, quos bonis præditos moribus continuo ſtudiis incumbere deprehendit, conſortio utatur, ac de rebus neceſſariis ad Medicinam pertinen-

nentibus familiares miſceat ſermones, quo hoc ipſo in Medica ſe continuo exerceat arte. 6. Si quædam in Collegiis occurrunt, quæ non bene percipit Tyro, inquirat vel ſtatim, quomodo talia ſint intelligenda, quod tamen, ne alii turbentur, cum modeſtia fiat, vel potius privatim finita lectione, hac tamen obſervata cautela, ut id paucis fiat, ne docenti multum temporis, ad alia neceſſarii, præripiatur: hoc ipſo docentem maxime inſtigabit, quoniam diligentia & ſciendi cupido veri ad promovenda Auditorum ſtudia ſunt ſtimuli. Quis enim docentium non ſummo afficeretur gaudio, ſi induſtrios nactus eſt auditores, qui ſcindi deſiderio flagrant? quis Doctorum honeſto huic deſiderio ſatisfacere recuſaret? 7. Studiis ſuis, inprimis ſi diverſæ in Collegiis explicantur partes, certas deſtinet horas, ut eo majori diligentia quaſcunque materias perlegere, ac ad ea, quæ in lectionibus a Doctore proponi debent, eo melius ſe præparare queat. 8. Lecta & relecta propoſita materia, meditetur ſepoſito libro, an omnia probe comprehenderit: hæc ſane meditatio magnam ubique in ſtudiis habet utilitatem & judicium maxime acuit, imo, hoc ipſo Tyrones magis magiſque perfecti redduntur, ut etiam poſtea in profundiores materias inquirere queant. 9. Quæ in lectionibus tam publicis, quam privatis audivit, probe annotet, quoniam memoria eſt labilis. 10. A promiſcua librorum lectione abſtineat: exinde enim non ſolum hebes redditur ingenium, ſed maxima quoque oritur confuſio: paucos potius libros & optimos continuo legat: ſi vero modo hunc, modo alium de diverſis Medicinæ partibus agentem legit librum, Medicinam magis pererrat, quam eandem abſolvit. 11. Partibus Medicinæ principalioribus præmittat ea, quæ viam ſternunt ad altiora, Theoriam ſcil. veram, eamque memoriæ probe imprimat. 12. A neceſſariis ſemper faciat initium, aliena vero ad ſcopum Medicinæ verum non tendentia, quantum quidem poſſibile eſt, fugiat. 13. In credendo nunquam nimis præceps ſit, ſed omnia probe examinet, an cum ſana ratione conveniant. 14. Virorum Doctorum & in Praxi exercitatorum conſortium ſemper quærat, ut hoc modo ſemper majores in ſtudiis profectus facere queat. 15. Nullam materiam neceſſariam facile prætereat, ſed eam tamdiu repetat, donec fundamentum ejus animo probe perceperit. 16. Hiſtoriam morborum præ cæteris tanta, quanta poteſt, diligentia tractet, eamque ſibi quam maxime familiarem reddat. 17. Remedia polychreſta, pariter ac Regulas Practicas, quantum quidem poſſibile eſt, memoriæ mandet, quoniam perpetuum in Praxi habent uſum. 18. Jactis probe fundamentis, libros optimos Practicos & Obſervationum ſcriptores continuo legat, ut eo firmior in omnibus & inprimis in Praxi fiat. 19. Antequam Praxin ipſam aggrediatur, ſub ductu viri in Praxi exercitati in medendo aliquandiu ſe exerceat. Ut alia ſilentio prætereamus, quæ fidelis Præceptor publice & privatim Auditoribus ſuis commendare ſolet. 20. Tandem, finitis ſtudiis Academicis, verba ſequentia Sempronii Gracchi ſemper curæ cordique habeat: *Tu, lectiſſime Tyro, hoc age, ut nullos ambias honores, niſi ſpartam Te ornare poſſe certo ſcias; ſi dignus fueris, qui orneris, ne reſpuas oblatum munus; cura autem, ut Tu titulos, non tituli Te ornent vel honore afficiant. Quodſi vero Te negligat ſeculum, quin & repellat, animum ne demittas ſuadeo, cedit id non in Tui ſed in ſeculi opprobrium.*

III. *De Methodo exercendi Medicinam cum Cautelis.*

1. Quicunque Praxin Medicam exercere cupit, is eruditus ſit, neceſſe eſt, i. e. omnium earum rerum, quæ præciſe ad Praxin pertinent, cognitionem habeat. 2. Si tali eruditione non eſt inſtructus, ſatius eſt a Praxi abſtinere, quam experimenta perículoſa inſtituere, res enim conſcientiæ eſt, illotis manibus Praxin aggredi, ubi ſæpius minima circumſtantia rem cum ægrotantium ſummo detrimento variat. 3. In tali caſu conſulat viros eruditos, inprimis ſi caſus graviores occurrunt, inquirat in libros optimos Practicos, eoſque continuo legat, ut remediorum polychreſtorum longaque experientia probatorum, ut & Cautelarum neceſſariarum cognitionem acquirat. 4. Nunquam in Praxi temerarius ſit, ſed omnia Indicantia & Contraindicantia probe conſideret, ac tandem, quid ſecundum ſanam rationem & experientiam agendum ſit, concludat. 5. Neque tamen etiam nimis timidus ſit: nam occaſio in Medicina, & inprimis in Praxi ſatis præceps eſt, & ſæpius cum ægrotantium damno momento citius præterlabitur. 6. Nunquam minus tuta aut dubia præſcribat remedia, ne & ægroto noceat & propriam lædat conſcientiam. 7. In obſervandis morborum phænomenis ſedulus ſit, ut in Hiſtoria morborum certior fiat, & ſemper majores faciat progreſſus. 8. In Methodo Medendi Naturam morborum veram Medicatricem ſemper ſequatur. 9. In remedia polychreſta continuo inquirat, præſertim in morbis chronicis, quo iiſdem ægrotantibus, alias derelictis, ſuccurrere queat, cui fini potiſſimum inſervit chimia, quam, quantum Praxis permittit, exerceat. 10. Etiamſi remediorum ſpecificorum præparatio ipſi non ſemper cognita ſit, nihilominus tamen iiſdem, ſi uſu probata ſunt, utatur; ſatius enim eſt remedio etiam ignoto ægrotis ſolatium ferre, quam ob præconceptam opinionem, ac ſi remediis, quorum compoſitio ignota eſt, uti non liceat, ab iiſdem abſtinere. Ut alia quam plura, hinc inde apud Authores, de Medici officio agentes, occurrentia, ſilentio prætereamus.

Si E. hoc modo Medicina ubique doceretur, & ſecundum vera principia, ex ipſa Praxi nata, exerceretur, nullum dubium eſt fore, quin brevi omnes moleſtiæ, quæ Medicinam adhuc premunt & inprimis nobiliſſimæ artis & Medicorum contemptus brevi diſparitura ſint: quis enim ſanæ mentis Medicum eruditum ſtudiis & Praxi ſumma cum diligentia incumbentem & in omnia ea, quæ publico proficua ſunt, inquirentem, contemneret, inprimis ſi experientia ipſa de ejus eruditione & probitate loquitur? Quis artem nobiliſſimam, a Deo miſero humano generi conceſſam, amplius aſpernaretur? Quamvis, ut verum fatear, ipſa Medicina, quam etiam homines apud indoctos & circulatores quærunt, per ſe non, ſed propter logomachias & ignorantiam Medicorum contemnatur, uti id *Goris* in ſupra jam allegato Tractato de *Medicina Contempta* prolixe demonſtravit. Quare ad evitandum

tandum talem contemptum Medici in univerſum omnes concordiæ ſtudere & cunctas illas vanas diſceptationes, (ubi ſæpius decem & plures de uno eodemque morbo quæſiti , in diverſas abeuntes ſententias acriter inter ſe diſputant , & non raro rixantur,) evitare deberent , quoniam hæc omnia hominibus , artem aut incertam eſſe, quæ tamen certiſſima eſt , aut Medicos tales ita altercantes veram Medicinam ignorare perſuadent . Quem ob finem Medici , in primis iis in locis , ubi Collegia Medica reperiuntur, frequentius convenire, ac de rebus Practicis, de variis Obſervationibus, de effectibus remediorum aliiſque colloqui deberent , hoc enim modo junioribus Practicis via ſterneretur ad feliciorem Praxin , & veterani quoque ipſi in ſua Praxi confirmarentur . Ubi vero talia Collegia non reperiuntur, Medici Practici cum aliis & exteris quoque commercia literarum inſtituere , atque hoc modo in varias res , Praxin aliaque concernentes , inquirere poſſent , uti Domini Medici Uratislavienſes nuperrime tale commercium literarium inceperunt , & alios ad communicandas obſervationes tam curioſas , quam ad Praxin neceſſarias invitarunt . Sic enim Medicina ſemper magis magiſque augeri & promoveri , ac omnia incommoda quæ hactenus Medicinæ incrementum impediverunt , tolli poſſent.

Percepiſti forſan ex hiſce , Lector Benevole, *Medicinam modernam in multis partibus adhuc inſigniter ægrotare & Medicina opus habere. Tu E. Omnipotentem DEUM ardentibus mecum exorabis precibus , ut Gratia ſua omnibus iis, quibus hominum ſalus cura cordique eſt , aſſiſtere velit , ut tandem Medicina multis malis afflicta, bene purgata & reformata convenienti ſanitati reſtitui queat.*

Ceterum Lector Benevole, *de occaſione huncce edendi librum , monendum adhuc es , me hunc nunquam ſuſcepturum fuiſſe laborem , niſi amicorum & Tyronum adhortationibus & petitionibus ſatisfacere conſultum duxiſſem: ante ſcil. aliquot annos ſcriptæ quædam mihi communicabantur Tabulæ Practicæ , quæ poſtmodum Lipſiæ ab Anonymo ſub* Prælectionum Academicarum *titulo edebantur , hæ non mihi tantum ſed & aliis adeo placebant , ut earum continuationem optaremus , & cum tum temporis juvenes quidam ſelecti privata mea uterentur informatione , continuationem harum tabularum horis a Praxi vacuis incipiebam , viſurus , an labor ſuccederet : & cum eum amicis non diſplicere perciperem , Tabulis de Hæmorrhagiis auctis poſtmodum alias adjiciebam , & cum temporis mihi quoque huncce laborem ad finem uſque continuare animus erat . Sed conſilium mutare cogebar , ideo quod amici & auditores Tabulas Theoreticas aliaſque generales a me efflagitarent, quibus ſatisfacturus , miſſis Tabulis Practicis ſpecialioribus , dictas generales tabulas ſucceſſive elaborabam . Sed hoc ipſo labor adeo ſub manibus creſcebat , ita ut impoſſibile eſſet omnes Tabulas in unum volumen redigere , quare eas in duos diviſi Tomos, quorum primum hic vides , alterum autem , qui jam maximam partem compoſitus eſt, proximis expectabis nundinis .*

Secutus vero maxime ſum tam in Theoria , quam in Praxi , Virum in Medicina illuſtrem STAHLIUM, *ujus principia , quicquid etiam alii, qui profunda Celeberrimi hujus & in Praxi exercitatiſſimi Viri ſcripta, aut intelligere nequeunt , aut ex malitia contemnunt, ogganniant , adeo certa atque cum vera Medicina tantam connexionem habentia hactenus in mea Praxi deprehendi , ut in conſcientia convictus aſſerere non dubitem: hæc principia planam atque certam ad Praxin viam indicare : veram Theoriæ & Praxeos connexionem monſtrare : antiquiſſimam Hippocraticam maxime auctam & certiſſimam Medicinam nobis ſiſtere : veram morborum Hiſtoriam tradere : veras & maxime naturales rationes morborum reddere , ac verum & immediatum morborum nexum cum eorum conſequentiis docere . Agnoverunt id jam Viri cordati multi & in Praxi exercitatiſſimi, e quorum numero potiſſimum ſunt Domini Medici* Uratislavienſes , *qui in edita elegantiſſima* morborum Hiſtoria , *in multis Celeberrimum Virum cum feliciſſimo ſucceſſu ſecuti ſunt : agnoſcunt etiam id ipſi Tyrones , quibus talia explicantur principia , quoniam ſana ratio & ipſa experientia de eorum veritate loquuntur.*

Quo ipſi tamen aliorum hypotheſibus nihil detractum volo, ſed unicuique alia amplectendi principia liberum relinquo , ſi modo ita comparata ſunt , ut cum vera Praxi ſtare queant : uti autem unicuique ſua defendere principia convenit , ita quoque eorum , quæ ſequor , defenſionem contra quoſvis in me ſuſcipio , nullam enim facile niſi eam, quam clare atque diſtincte percepi, hactenus admiſi ſententiam, & hinc etiam eam eo facilius contra aliorum objectiones defendere poſſum.

Quamvis autem principia hæcce certa eſſe firmiter perſuaſus ſim , iiſque Tabulas haſce maximam partem ſuperſtruxerim, nemo tamen tantum arrogantiæ mihi tribuit , ac ſi ſimul eaſdem ab omni errore plane alienas eſſe , perſuaſus eſſem , cum enim homo atque hinc erroribus obnoxius ſim, facile errare potui , præſertim cum aliis negotiis diſtractus non omnia ſemper adeo exacte pertractare potuerim , & hinc etiam ubi me erraſſe deprehendero, aut ab aliis cordatis viris admonitus fuero, lubentiſſime errores, aut corrigam , aut publice revocabo. Satius enim eſt errorem agnoſcere, quam in eodem pertinaciter perſiſtere. Imo , ut verum fatear , illud hominum genus ſemper parvi pendi , quod quando ſemel rem quandam hauſit , eam adeo pertinaciter , non obſtantibus omnibus fortiſſimis rationibus & demonſtrationibus, defendit, ut in errore permanere , quam veritati cedere malit.

Porro etiam monendum es , amice Lector, *me remedia Hallenſia hinc inde laudaſſe & commendaſſe in variis affectibus, non eum quidem in finem , ut præconem talium remediorum agere voluerim, ſed quoniam multiplici experientia edoctus & hinc in conſcientia , ea bona eſſe & laudabilem præſtare effectum , convictus ſum. Si alii iiſdem uti , ideo quod eorum compoſitio ignota ſit, religioni ſibi ducunt , ſubſtituant iis reliqua uſualia & officinalia remedia in ſufficienti copia præſcripta ; non mihi , dum Hallenſia laudavi & laudo remedia , reliqua contemnere mens neque fuit , neque erit . Sin vero nihilominus aliis me ideo carpere animus eſt , habeant ſibi ſua , & mihi & aliis ea, quæ in variis affectibus utilia deprehendimus , tantiſper præſcribendi libertatem relinquant, donec certa & firma ponatur lex, quæ Medicum ad hoc vel illud præſcribendum alliget. Mentio quoque quorundam polychreſtorum remediorum, mihi & amicis quibuſdam familiarium , facta eſt , quæ partim invenimus, partim ab aliis communicata poſſidemus , uti ſunt* Pillulæ Balſamicæ viſcerales, Pillulæ antirheumaticæ, Tinctura reſolvens , Tinctura Pectoralis &c. *quibus adhuc alia in ſequen-*

quentibus morbis jungemus quæ in Praxi ſumme utilia deprehendimus. Fateor ea, uti cetera quoque arcana, ex remediis jam diu cognitis præparata eſſe, ex mineralibus ſcil. vegetabilibus & animalibus, & hinc mortem per ea præcaveri non poſſe: quoniam tamen nihilominus bona ſunt, nobis tamen reſervata, aliis vero arcana erant, donec earum compoſitionem divulgare nobis animus erit. Interim tamen nemini ea denegabimus, ſed cuivis petenti lubentiſſime dabimus, ut ea diſpenſare queat. Si & ob hanc cauſam cum aliis cenſoriam meritus ſum virgulam, fiat, mea parum refert: Medico enim, qui Medicinam exercendi facultatem obtinuit, in polycreſta remedia tam ſimplicia, quam compoſita, ut iisdem ægrotis ſuccurrere queat, inquirere licet, imo incumbit: nam quamvis bona Medendi Methodus ad curationem morborum multum conferat, ſola tamen ſæpius non ſufficit, id quod in multis chronicis obſervamus morbis, qui, etſi multa remedia ſatis methodice contra illos exhibeantur, nihilominus rebelles admodum & refractarii manent, donec tandem ab anicula aut ruſtico unicum exhibeatur ſpecificum remedium, quod brevi morbum præter omnium opinionem tollit, uti ſuperius jam monitum fuit. Et exinde, ſumme neceſſariam eſſe inquiſitionem in remedia polychreſta & ſpecifica, apparet, præſertim cum adhuc occurrant morbi, qui revera ſunt Medicorum ſcandala & vulgo pro deſperatis & incurabilibus habentur, uti ſunt Cancer, Podagra inveterata, Epilepſia &c. Minime E. qui in bona remedia inquirunt, reprehendendi, ſed potius laudandi & inſtigandi ſunt, quoniam hoc ipſo Publico inſervire cupiunt: nonne enim ſatius eſt, tempus vacuum talibus rebus impendere, quam illud inanibus confabulationibus, exſpatiationibus, aut chartis luſoriis inutiliter perdere.

Quod modum ſcribendi concernit, verborum lenocinia in toto hoc opere non quæſivi, ſed potius omnia ſtylo maxime perſpicuo proponere conatus ſum, ita ut a Tyronibus intelligi queant, nam Viris Doctis hæc non ſcripſi, optime gnarus, ſtudia mea tanti non eſſe momenti, ut ipſorum applauſum labor hicce mereri queat, ſi vero & hi aliquid, quod iis non diſplicet, in Tabulis deprehendent, maxime contentus ero. Ceterum miraberis forſan, Lector integerrime, quod cauſas morborum in Tabulis Practicis omiſerim, ſed ſcias conſulto id factum fuiſſe: nam cum B. D. Rothius, quem Prælectionum Academicarum Authorem fuiſſe, hactenus mihi relatum eſt, eas forſan non ſine ratione præterierit, eundem quoque in hoc paſſu ſequi volui: interim tamen diverſas & quidem ordinarias cauſas ſemper ſub ſubjecto morborum complexus ſum. De cauſa vero efficiente morborum in Pathologica Tabula ſatis ſuperque actum fuiſſe, credo, ita ut, quod de cauſa efficiente in unoquoque morbo dici debuiſſet, ex dicta Tabula facile reſtitui poſſit. Formulas, quas hinc inde in copia adjeci, ne reſpuas, tales enim Tyronibus magis, quam Practicis ſcriptæ ſunt, Tandem B. L. varia ſphalmata typographica præter opinionem irrepſerunt, inter quæ potiſſimum illud eſt, quod in Tabula Pathologica p. 76. l. 26. occurrit, ubi inſerendum eſt: 2) Cronicos, qui lente procedentes & ſæpius ſolidas partes, inpr. vero viſcera affligentes, diu admodum durant: reliqua leviora ſphalmata facile etiam corriges. Tu vero vel Zoile vel Mome, qui nihil agendo nihilominus omnia, quocunque etiam comparata fuerint modo, vel, ne fiant, impedire, vel contemnere ſoles,) cum tamen, ſi tecum habitare velles, facile comprehendere poſſes, quam ſit tibi curta ſuppellex,) carpe, garri, blatera, lacera, rode dente maledico & Theonino, effuti quicquid in buccam venerit, inſulta, verbo indulge genio tuo, e me tamen, quoniam tua prolata & proferenda ulla reſponſione (quis enim ad plus quam ficulnea & ſtraminea, quæ proferre ſoles, reſponderet & tempus aureum, cum filio noctis & ſomni altercando, inutiliter perderet?) digna nec æſtimo, nec æſtimabo, nihil quicquam, neque hac, neque alia vice, quam illud Socratis: Quid ſi me &c. elicies: Imperiti enim convitia, ut Senecæ utar verbis, æquo animo ferenda ſunt, & ad honeſta vadenti contemnendus eſt ipſe contemptus. Ceterum Lector vel benevole, vel malevole

LEGE, RELEGE, TENTA, JUDICA.

NOI REFORMATORI

Dello Studio di Padoa.

COncedemo Licenza a Bortolo Baronchelli Stampator di Venezia di poter riſtampare il Libro intitolato *Fundamenta Medicinæ Theorico-Practicæ &c. a Georgio Philippo Nenter &c.* oſſervando gl' ordini ſoliti in materia di Stampe, e preſentando le Copie alle Pubbliche Librarie di Venezia, e di Padoa.

Dat. li 7. Agoſto 1753.

(Gio: Emo Proc. Ref.
(Barbon Moroſini Cav. Proc. Ref.

Regiſtrato in Libro a Carte 20. al Num. 134.

Gio: Girolamo Zuccato Seg.

Alviſe Legrenzi Seg. contro la Beſtemia.

Q. D. B. V.

FUNDAMENTORUM MEDICINÆ THEORETICO PRACTICORUM THEORIA

Complectens præter Præcognita Medicinæ PHYSIOLOGIAM, PATHOLOGIAM & SEMIOTICAM.

PRÆCOGNITA MEDICINÆ.

In his notanda occurrunt Medicinæ.

I. *Definitio*. Medicina eſt ars tradens modum ſanitatem hominis præſentem conſervandi, amiſſam vero aut morbis labefactatam debitis auxiliis & remediis, quantum poſſibile, reſtituendi.

II. *Attributa*, eſt artium

1 *Nobiliſſima*

a Reſpectu *Originis*, quæ eſt DEUS, largitor ac fons omnis boni.

b Reſpectu *Subjecti*, quod eſt homo creaturarum nobiliſſima.

c Reſpectu *Finis*, qui eſt ſanitas, theſaurus pretioſiſſimus.

2 *Difficillima*

a Ratione *partium Medicinæ* ſatis amplarum & diffuſarum.

b Ratione *Temperamentorum* mixtorum & peculiarium inclinationum.

c Ratione *cauſarum morbificarum* ſepius admodum abſtruſarum.

d Ratione *morborum* complicatorum aliorumque ſatis rebellium aut incurabilium.

e Ratione *defectus remediorum* polychreſtorum & ſpecificorum.

3 *Indefinita*: quia etſi Medicus omnia, quæ ad finem aſſequendum faciunt, agat, fine tamen ſuo non ſempre potitur.

4 *Conjecturalis*, quæ tamen non eſt media, inter perfectam ignorantiam & veram cognitionem, notitia, ſed docta experientia & ratione ſuffulta conjectura.

III. *Subjectum*: Eſt homo vivus ex Anima & Corpore organico conſtans.

IV. *Diviſio* in partes

1 *Principales*

a Υγιεινὴ, quæ tradit modum ſanitatem præſentem conſervandi.

b Θεραπευτικὴ, quæ methodum, morbis per convenientia remedia medendi, docet.

2 *Miniſtras* ſex, quæ inſerviunt

a Cognitioni, uti ſunt

1 *Phyſiologia*, hominem in ſtatu ſano conſiderans ad quam pertinet *Anatomia*, omnium humanarum partium ſitum, ſubſtantiam & connexionem mediante ſectione docens.

2 *Pathologia* morbos, eorumque cauſas complectens.

3 *Semiotica*, ſigna utriuſque ſtatus tam generalia quam ſpecialia exhibens.

b Curationi, ſcil.

1 *Pharmacia*, agens de remediis, cui adhærent:

a Botanica modum cognoſcendi vegetabilia tradens.

b Zoologia, quæ tractat de Animalibus eorumque partibus.

c Mineralogia, quæ agit de Mineralibus.

d Chymia, methodum demonſtrans ex vegetabilibus, animalibus & mineralibus mediante igne optima quæque remedia præparandi.

2 *Diæta* ſex rerum non-naturalium naturam, uſum & abuſum docens. Ad quam a quibuſdam refertur *Ars culinaria*.

3 *Chirurgia*, quæ monſtrat methodum per manuales operationes vitiis humani corporis medendi, cui itidem inſervit Anatomia.

V. *Finis*. *Ultimus finis* ad quem tota ars medica dirigitur, eſt Sanitas: *finis* vero *intermedius* eſt curatio & tractatio hominis ſani & ægroti, quia mediante ad ultimum finem tendit Medicus.

VI. *Sectæ*.

1 *Empirica* Veterum, quæ ſola experientia contenta erat.

2 *Dogmatica*, quæ experientiæ rationes phænomenorum jungebat.

3 *Methodica*, quæ ad ſtrictum & laxum omnia referebat.

4 *Chymica*, quæ ex principiis Chymicis cuncta deducebat.

5 *Mechanico-Chymica*, & *Mechanico-Phyſica* moderna, quæ omnia per Mechaniſmum Chymicum vel Phyſicum explicat.

6 *Eclectica* recentiſſima, quæ præeunte STAHLIO experientia veræ & fidæ ſanam jungit rationem, ac ſtricto & laxo tanquam cauſis inſtrumentalibus, Naturæ vero morborum medicatrici in corpore humano finaliter agenti, tanquam cauſæ efficienti Theoriam & Praxin ſuperſtruit.

THEORIÆ MEDICÆ PARS I. DE PHYSIOLOGIA.

I. *Definitio*. Phyſiologia eſt prima pars Medicinæ miniſtra tractans hominis ſtatum ſecundum naturam; ſive quæ tradit omnes illas operationes & actiones, quæ ad vitæ & ſanitatis conſervationem neceſſariæ ſunt.

II. *Differentia*.

1 Alia eſt mere *Phyſica*, quæ ſola hominis contemplatione ſine reſpectu ad ſanitatem, contenta eſt.

2 Alia eſt *Medica*, quæ quidem Phyſicam conſiderationem præmittit aut præſupponit, ulterius tamen progreditur, & omnes actiones reſpective ad vitam & ſanitatem Medice contemplatur.

III. *Subjectum*. Homo vivus & ſanus corpore organico & anima immateriali ac rationali inſtructus.

IV. *Finis*. Ultimus finis eſt conſideratio ſanitatis, intermedius vero, actionum omnium tam vitalium, quam animalium, ut & inſtrumentorum, quatenus ſcil. vitam & ſanitatem reſpiciunt, contemplatio.

De Homine.

I. *Definitio.* HOmo eſt animal conſtans ex Corpore organico legitime ſtructo & Anima rationali corpus organicum penetrante & informante, ſive vitam corpori largiente.

II. *Diviſio* in duas partes eſſentiales

1 *Animam* immaterialem & rationalem.

2 *Corpus* organicum animæ ſive ſpiritui immortali domicilium præbens.

De Anima.

I. *Definitio*: ANima eſt ſpiritus finitus, intelligens, immortalis corpori organico incluſus, eidemque vitam largiens.

II. *Differentia*.

1 Reſpectu *eſſentiæ*, Anima unius ejuſdemq; eſt eſſentiæ in omnibus hominibus.

2 Reſpectu tamen *indolis* alia videtur eſſe magis activa, ut in Cholericis & Sanguineis, alia magis torpida, uti in Phlegmaticis & Melancholicis.

III. *Finis*: Animæ finis primarius eſt contemplatio operum Divinorum ac agnitio Creatoris in creaturis, quoniam vero corpore ad hancce cognitionem abſolute opus habet, intendit quoque conſervationem corporis, eamque actu præſtat.

De Corpore.

I. *Definitio.* COrpus eſt machina artificioſiſſima ex variis partibus organicis conſtans, ab initio a ſummo Creatore e terra producta, jam vero per generationem benedicente Deo propagata, eum quidem in finem, ut Animæ rationalis ſit inſtrumentum.

II. *Materia*: Eſt ſubſtantia *mucido-pinguis*, conſtans ex ſubtili *terra*, *pinguedine* & *aqua*, cujus exiſtentiam probant

1 *Coctio*, qua mediante omnes partes molles & ipſa quoque oſſa in materiam talem mucido-pinguem reſolvuntur.

2 *Oſſa infantum* & juniorum etiam animalium, in quibus manifeſte talis mucilago deprehenditur.

3 *Nutritio*: mucilaginoſa enim & gelatinoſa omnia corpus ejuſque partes optime nutriunt.

4 *Hectica*, ubi conſumpta tali mucilagine, a calore hectico, omnes partes contabeſcunt, imo etiam talibus mucilaginoſis adhibitis & diu continuatis priſtinam plenitudinem acquirunt.

III. *Mixtio* & inde reſultantes diverſæ corporis partes, & quidem

1 *Fluidæ*, quæ multum habent aquæ & pinguedinis, parum vero terræ.

2 *Solidæ molles*, in quibus multum pinguedinis, ſufficiens terræ, minor vero aquæ portio deprehenditur.

3 *Solidæ duræ*, quæ magnam terræ portionem, parum pinguedinis, aquæ vero minimam partem in ſe continent.

IV. *Structura*, quæ eſt partium omnium, tam magis ſimplicium, quam compoſitarum & organicarum ex principiis antea dictis decens & legitima combinatio & conjunctio, corpus perfectum ſiſtens.

V. *Diviſio* in

1 *Truncum*, ſive maximam corporis molem artubus contradiſtinctam & in tres ventres diviſam,

a Supremum ſive *Caput*, in quo continetur cerebrum cum ſuis partibus.

b Medium ſive *Thoracem*, in quo ſunt Cor, Pulmones &c.

c Infimum ſive *Abdomen*, in quo Hepar, Lien, Ventriculus, Inteſtina, Renes, Veſica, Uterus &c. deprehenduntur.

2 *Artus* & quidem

a Superiores ſive brachia cum ſuis partibus.

b Inferiores ſive pedes cum membris annexis ad truncum uſque. Reliqua ſtructuram concernentia petantur ab Anatomicis.

VI. *Obſervationes*.

1 Nulla inter Elementa corporis firma eſt cohæſio, quare etiam ceſſante motu ea facile a ſe invicem recedunt, & putreſcunt.

2 Non obſtante tamen corporis ad putredinem diſpoſitione, ea raro in corpore invaleſcit.

De Circulo Sanguinis.

I. *Definitio*: CIrculus Sanguinis eſt motus ſanguinis a Corde per arterias ad partes, ejuſdemque per venas ad eundem fontem reditus.

II. *Differentia*.

1 Alius eſt in *adultis*, quando ſcil. ſanguis per venam cavam refluus fertur ad auriculam dextram & ex hac in dextrum cordis ventriculum, ex hoc vero per arteriam pulmonalem in pulmones; ac deinde in pulmonibus per venam pulmonalem ad cordis auriculam ſiniſtram, ex hac vero in ejuſdem lateris ventriculum tendit, ac tandem contracto corde per arteriam aortam expulſus, ad omnes partes diſtribuitur, ab hiſce vero per venam cavam redit ad cor.

2 Alius eſt in *fœtu*, quando nimirum ſanguis ex placenta uterina cum ſucco nutritio per venam umbilicalem ad hepar & per ductum Gliſſonianum ad venam cavam, & per hanc ad cor ejuſque auriculam dextram partim, partim vero per foramen ovale ad ſiniſtram fertur: ex dextra vero cordis auricula in dextrum ventriculum effuſus ſanguis & ope ſyſtoles in pulmones per arteriam pulmonalem impulſus, per ductum arterioſum Botalli ad arteriam tendit aortam, in quam ſimiliter ſanguis ſiniſtræ auriculæ e ventriculo ejuſdem lateris infunditur, ac tandem poſtquam in totum corpus diſtributus fuit, per duas arterias umbilicales ad placentam vehitur, ut ibidem novo ſucco nutritio imprægnetur.

III. *Materia* eſt maſſa ſanguinea, quæ dividitur

1 In *ſanguinem* ſtricte ſic dictum, ſive grumum ſanguinis, qui potius ex globulis tam diaphanis, quam opacis, e pinguedine ſive portione ſulphurea ſanguinis natis, lymphæ, juxta Lewenhookium innatantibus, quam ex fibris conſtat.

2 In *Lympham* nutritiam e partibus mucilaginoſis aut gelatinoſis, aquoſis & paucis ſalino-terreſtribus compoſitam.

3 In *Serum* excrementitium a partibus aquoſo-halituoſis, terreſtribus ſalinis, mucoſis & ſulphureo-bilioſis, per varia colatoria e corpore expellendis, ortum trahens.

IV. *Organum*.

1 *Cor* in diaſtole ſanguinem e vena cava in auriculas & ventriculos recipiens, in ſyſtole vero eundem in arteriam aortam expellens.

2 *Arteriæ* & *Venæ*, quarum illæ ſanguinem exceptum ad omnes partes vehunt, hæ vero revehunt.

3 *Pulmones*, in quibus ſanguis fluxilior & ad motum progreſſivum propter aeris preſſionem magis aptus redditur.

4 *Reliquæ partes* tono gaudentes, quæ beneficio fibrarum motum humorum promovent.

V. *Cauſa efficiens*. Eſt Anima motum partibus ſolidis & imprimis cordi imprimens & jugiter continuans.

VI. *Finis* ſive uſus circuli ſanguinis eſt,

1 Ut fluxilitas & calor ſanguinis conſerventur.

2 Ut ſordes noxiæ partium ſolidarum abſtergantur, & fibræ emolliantur.

3 Ut calore ſanguinis partes ſolidæ continuo foveantur.

4 Ut partes inutiles omni tempore e ſanguine removeantur.

5 Ut nutrimentum in debita proportione partibus apponatur, & tandem

6 Ut vita & ſanitas conſerventur.

VII. *Obſervationes*.

1 Quo magis lentus eſt circulus ſanguinis, eo tardius etiam procedunt ſecretiones & excretiones, ac contra.

2 Quo magis augetur circulus ſanguinis, eo magis increbeſcit calor ſanguinis & partium.

3 Sub fortiori humorum motu multæ generantur partes excrementitiæ.

4 Mo-

4 Motus ſanguinis ad partes externas non ſemper eſt æqualis, quod ex vaſorum intumeſcentia & detumeſcentia colligitur.
5 Nimium cordis impetum refrenant robur meningum & partium Tonus, unde ſublata meningum & toni reſiſtentia, ſanguis magno impetu in partes ruit.

De Reſpiratione.

I. *Definitio.* RESpiratio eſt actio vitalis, qua mediante aer in pulmones dilatatos admittitur, & concidente ſive conſtricto pectore iterum expellitur, eum quidem in finem, ut vita ac fluxilitas & calor ſanguinis conſerventur.

II. *Organum.*
1 *Thorax* muſculis variis, pectorali, intercoſtalibus &c. inſtructus, ut dilatari & conſtringi poſſit.
2 *Diaphragma*, medium ab infimo ventre ſeparans.
3 *Pulmones* ſubſtantia celluloſa ſive veſiculoſa gaudentes cum aſpera arteria, ejuſque ramificationibus per totam pulmonum ſubſtantiam diſperſis.

III. *Cauſa efficiens*
1 *Immaterialis*, quæ eſt *Anima* ſive Natura muſculorum ope pectus continuo modo dilatans, modo conſtringens.
2 *Materialis* ſive *aer Atmoſphæricus* propria gravitate in pulmones irruens, elaſticitate vero eoſdem dilatans & ſanguinem in vaſis ſanguiferis contentum conquaſſans.

IV. *Uſus*, qui eſt
1 *Primarius*, promotio ſcil. motus ſanguinis progreſſivi a corde incepti, ac productio motus inteſtini ſive vitalis duplicis, fluxilitatis ſcil. atque caloris ſanguinis.
2 *Secundarius*, quando nimirum Reſpiratio loquelæ, cantui, riſui, fletui, clamori, olfactui, fecum, urinæ, fœtuſque excluſioni, ſuctioni &c. inſervit.

V. *Obſervationes.*
1 Reſpiratio ſolis animalibus natis conceſſa eſt, unde fœtus in utero non reſpirat.
2 Quo celerior eſt reſpiratio, eo magis incaleſcit ſanguis, quare reſpiratio non refrigerat ſanguinem.
3 Quo minus autem reſpirant homines, eo magis ſpiſſus redditur ſanguis, quod ut plurimum in ſedentariis obſervamus.
4 Quamvis aer ad vitam conſervandam abſolute ſit neceſſarius, non tamen eſt vitæ pabulum.
5 Aer nimis denſus incraſſat humores, nimium vero ſubtilis eos plus, quam par eſt, reſolvit, & ad diſſolutionem putredinoſam diſponit.

De Motu Tonico.

I. *Definitio:* MOtus tonicus eſt certa & proportionata partium omnium ſolidarum mollium expanſio, ut humores in ſufficiente quantitate per eaſdem ſine ulla remora ad partes tranſpelli, redire ac ſimul corpus nutriri & ſecretiones debito modo peragi queant.

II. *Exiſtentia* quæ probatur
1 Quia in nervis, arteriis, venis aliiſque partibus diſſectis ſtatim fibrarum fit retractio, & inſignis hiatus inter partes diviſas cernitur.
2 Quia luxata membra per muſculos ita retrahuntur, ut ſanis breviora evadant.
3 Quia relaxato in Paralyſi muſculo quodam & ceſſante ejus tenſione, antagoniſta ſive muſculus eidem oppoſitus partem paralyticam verſus ſe trahit, uti id obſervamus interdum in tortura oris.
4 Quia partes vere paralyticæ, propter ceſſantem tonum & ſanguinem in magna copia in illas irruentem, maxime intumeſcunt.
5 Et e contrario ob nimiam & continuatam ſtricturam, ob denegatum ſanguinis influxum, partes tandem plane contabeſcunt.
6 Quoniam in ſtatu ſano tempore ſomni habitus corporis magis intumeſcit, & facies, propter majorem ſanguinis influxum, magis florida evadit.
7 Quoniam in terrore manifeſta habitus corporis conſtrictio, in ira vero in ſubjectis diſpoſitis ejuſdem relaxatio obſervatur.
8 Quia interdum uberiores, interdum vero parciores ſudoris, urinæ &c. fiunt ſecretiones, in quo caſu neceſſario major vel minor pororum conſtrictio admitti debet.
9 Quia præſente frigore, impr. tempore hyberno, cutis cum partibus exterioribus admodum conſtringitur, tempore vero calido relaxatur.
10 Id quod etiam obſervatur in paroxyſmis febrium præcipue intermittentium, ubi relaxatio toni habitus corporis cum emiſſione ſudoris, cutis conſtrictionem in horrore ſequitur. Ut alias motus tonici inſignes alterationes in Praxi obſervabiles ſilentio prætereamus.

III. *Differentia.*
1 Reſpectu *temperamentorum*, in quibus major vel minor fibrarum obſervatur ſtrictura, major quidem in Cholericis & Melancholicis, minor vero in Phlegmaticis & Sanguineis.
2 Reſpectu *ætatis*, ubi major eſt fibrarum laxitas in junioribus, major vero conſtrictio in adultis.
3 Reſpectu *ſexus*: in maſculino enim ſexu major ceteris paribus eſt fibrarum tenſio quam in fœminino.

IV. *Organum* ſunt omnes partes fibris tam nerveis quam muſcularibus inſtructæ, & hinc vel ad conſtrictionem vel relaxationem aptæ.

V. *Cauſa efficiens* eſt Natura ſive Anima vitaliter in corpore agens, quæ pro corporis neceſſitate tonum partium ſolidarum mollium modo conſtringit, modo relaxat, ut major vel minor ſanguinis copia ad & in partes admitti queat.

VI. *Uſus.*
1 Ut debitum partium ſolidarum mollium robur conſervetur.
2 Ut proportionata humorum diſtributio inſtituatur.
3 Ut ſecretiones & excretiones legitimo modo procedere queant.
4 Ut ſenſuum vigor ſtabilis & conſtans permaneat.
5 Ut maximus cordis impetus, & nimius partium a ſanguine infarctus præcaveatur.
6 Ut ſanguinis motus progreſſivus & inteſtinus promoveatur.
7 Ut in morbis criticæ evacuationes ad convenientia loca dirigantur.

VII. *Obſervationes.*
1 Motus tonicus dependet a meningibus cerebri, quod experimenta *Bagliviana* probant.
2 Quo magis intenditur tonus partium externarum, eo major ſanguinis copia fertur ad interiora & vice verſa.
3 Conſtrictis partibus inferioribus major fit humorum motus ad ſuperiora & contra.
4 In dormientibus tonus partium externarum relaxatur, in vigilantibus vero magis ſtrictus eſt.

De Secretionibus.

I. *Definitio:* SEcretiones ſunt actiones vitales, quarum ope per viſcerum & partium poros vel humores excrementitii a reliquis ſeparantur, ut e corpore expellantur, vel laudabiles, certorum colatoriorum beneficio ſecernuntur, ut ad uſus ſpecificos impendantur.

II. *Differentia*,
1 Reſpectu *materiæ* ſecernendæ, aliæ ſecretiones reſpiciunt partes inutiles, aliæ vero utiles.
2 Reſpectu *gradus*, ſecretiones interdum largiores: interdum vero mitiores ſunt.
3 Reſpectu *Ætatum* & *Temperamentorum*, quorum alia ad ſecretiones magis, alia vero minus diſpoſita ſunt.

III. *Organum.*
1 *Glandulæ conglomeratæ*, uti ſunt ſalivales variæ, Pancreas &c.
2 *Pori* partium, analogiam cum glandulis habentium, Hepar, Cerebrum, Glandulæ miliares inteſtinorum &c.

IV. *Cauſa efficiens* eſt Anima ſive Natura, quæ per continuam remotionem partium inutilium, utilium

vero aſſervationem ad debitum tempus, conſervationem corporis intendit & præſtat.

V. *Modus*: Omnes ſecretiones fiunt tranſcolatione, per poros juſta magnitudine gaudentes, ita ut neque poris neque particulis certa figura præditis, neque fermentis viſcerum, humores immutantibus, opus ſit. vid. *Phyſiol. Cap. IV. Membr. IV. Art.* I.

VI. *Uſus*.

1 Secretiones abſolute ad vitam neceſſariæ ſunt, & iis ceſſantibus morbi graviores corpus affligunt, imo mors interdum repentina ſequitur.

2 Dum partes inutiles ſemper e Maſſa ſanguinea removentur, & e corpore expelluntur, corruptio humorum metuenda præcavetur.

3 Hoc ipſo etiam nimia humorum abundantia tollitur, atque proportio ſive æquilibrium inter humores & motus conſervatur.

4 Per humorum vero laudabilium v.g. ſalivæ, ſeminis, lactis, lymphæ &c. ſecretionem corporis proprii conſervationi, prolis generationi & infantis nutritioni proſpicitur.

De Secretione Humorum inutilium

ſive

De Depuratione Sanguinis.

Definitio: DEpuratio ſanguinis eſt continua partium ſeroſarum, ſuperfluarum & inutilium ſub forma ſudoris, urinæ, bilis, muci & ſecum alvinarum e Maſſa ſanguinea ſecretio & excretio, ut reliqui humores in ſtatu laudabili conſerventur.

1 *De ſecretione & excretione Sudoris*.

I. *Definitio*: SUdor eſt excrementum corporis, ex partibus ſeri aquoſo-halituoſis & ſalino-ſulphureis ſubtilibus conſtans, quod per habitum corporis expellitur.

II. *Differentia*.

1 Sudor alius eſt *ſtricte* ſic dictus, quando partes ſeri ſub forma ſenſibili aquoſa per cutim excernuntur.

2 Alius vero *late* ſic dictus, quando partes ſeroſæ ſub forma vaporis e corpore exhalant. Hoc per Diapnoen h.e. leniorem tranſpirationem, illud vero per diaphoreſin, ſive fortiorem ſanguinis propulſum, ad habitum corporis contingit.

3 Alius ſudor eſt *ſpontaneus*, alius cauſas externas ſequitur.

III. *Materia*: Eſt *ſerum* aquoſo-halituoſum multis partibus ſubtilioribus ſalinis ac ſulphureis repletum, partim ex aſſumptis, partim, & quidem præcipue, ex humorum nimia attritione natum.

IV. *Organum*: Sunt *glandulæ miliares* ſubcutanæ, *Stenonianæ* ab inventore dictæ, reti cutis vaſculoſo interjectæ, ſecretum ſudorem per poros cutis emittentes.

V. *Cauſa efficiens*: Uti aliarum actionum ita & hujus ſecretionis Natura eſt author & cauſa efficiens, quæ pro neceſſitatis diverſitate habitum corporis per fibras modo conſtringit, modo relaxat, adeoque hoc ipſo ſudoris excretionem moderatur.

VI. *Tempus*. Ordinarium ſudoris ſpontanei tempus eſt, quando digeſtiones omnes peractæ ſunt, inpr. vero ſudor ſpontaneus poſt mediam noctem verſus diluculum erumpit, adeoque juxta Veteres eſt excrementum tertiæ coctionis, quod peractam Nutritionem ſequitur. Sudoris vero, a cauſis externis pendentis, nullum eſt ordinarium tempus.

VII. *Uſus*

1 Corpus liberatur a partibus ſuperfluis ſeroſis & ſumme agilibus ſalino-ſulphureis, præ ceteris omnibus ad diſſolvendum ſanguinem aptis.

2 Conſervatur hoc ipſo etiam alacritas corporis & levitas membrorum, quæ ſuppreſſo ſudore ſtatim ceſſant.

3 Præcaventur etiam multi morbi a ſeri ſtagnationibus & corruptionibus ortum trahentes.

VIII *Obſervationes*.

1 Tranſpiratio non ſolum fit per habitum corporis, ſed & per pulmones & alias partes internas, quod continuus earum mador probat, & hinc ceſſante aliquo modo Tranſpiratione major humorum motus vel ad pectus vel ad alias partes interiores fit.

2 Tranſpiratio in junioribus magis fit per ſuperiora, in adultis vero vel æqualiter per totum habitum corporis, vel per partes inferiores.

3 Quo magis homines diſpoſiti ſunt ad ſudores, eo facilius liberantur a febribus, & contra.

4 Calor ambiens multum confert ad generationem materiæ ſudoris & ipſam quoque excretionem, relaxando habitum, promovet.

De Secretione & excretione Urinæ.

I. *Definitio*: URina eſt excrementum, ex ſeri craſſioribus partibus aquoſis & Salino terreſtribus pauciſque Sulphureis conſtans, in renibus ſecretum & per vias urinarias ordinarias excretum.

II. *Differentia*.

1 Urina alia eſt *ſanguinis*, quando ſcilic. partes ſeroſæ ſanguinis ſufficiente ſalino-terreſtrium ac ſulphurearum particularum quantitate impræ gnatæ & hinc ſub citrino colore ſecernuntur, & per vias ordinarias excernuntur.

2 Alia eſt *potus*, quando poſt largiorem potum Maſſam ſanguineam admodum diluentem, urina limpida aquoſa, & partibus excrementitiis minus imbuta majori copia & frequentius excernitur, vid. *Theor. Homin. Sani Cap. IV. Membr. IV. Art. I. Punct. IV.*

III. *Materia*, quam conſtituunt.

Partes ſeroſæ in majori quantitate, quæ reliquis vehiculum præbent, in quibus admixtæ ſunt.

2 *Salino-terreſtres* particulæ, teſte Chymia ſapore & tartaro matularum.

3 *Salino volatiles*, teſtibus itidem ſenſibus & Chymia.

4 *Sulphureæ*, quas color, odor & reſolutio Chymic probant.

IV. *Organum*.

1 *Secretionis* ſunt *renes* cum glandulis, aut harum analogo, & hiſce annexis ramis arteriarum emulgentium, materiam urinæ advehentium, ac tubulis urinariis ad pelvim tendentibus & ureteribus urinam ſecretam ad veſicam vehentibus.

2 *Excretionis* eſt *veſica* fibroſa cum partibus annexis, quam urina in ea contenta quantitate & qualitate ad excretionem ſtimulat.

V. *Cauſa efficiens*.

1 *Secretionis* eſt Natura, quæ uti ad alia colatoria, ita & ad renes partes excrementitias beneficio motus cordis pellit: quam ipſam tamen ſecretionem ope motus tonici conſtrictorii & relaxatorii ita moderatur, ut modo major, modo minor urinæ ſecretior pro circumſtantiarum neceſſitate ſequatur.

2 *Excretionis* eadem eſt quoque cauſa, quilibet enim conſcius eſt actionem hancce eſſe voluntariam: peragit autem hancce excretionem Natura cohibendo ſpiritum, premendo partes abdominis, & conſtringendo tunicam veſicæ fibroſam, unde vi dilatato, alias arte conſtricto, veſicæ ſphinctere cum impetu proſilit urina.

VI. *Uſus* ſecretionis & excretionis urinæ.

1 Ut corpus a partibus nimiis ſeroſis, tam ex ſanguinis continua conquaſſationes natis, quam a potu nimio originem trahentibus & ſanguinem nimis diluentibus, liberetur, ac h. m. morbi a ſeri copia dependentes præcaveantur.

2 Ut partes ſalino-ſulphureæ ſangninem nimis reſolventes, ac terreſtres ad obſtructiones generandas aptæ & hinc œconomiæ vitali contrariæ, e corpore expellantur.

VII. *Obſervationes*

1 Quo major eſt tranſpiratio, eo minor obſervatur urinæ generatio & contra.

2 Conſtrictis renibus urina limpida & in minoria copia emittitur & contra.

De Secretione & excretione Bilis.

I. *Definitio*: Bilis eſt reſpectu ſanguinis humor excrementitius ex flavo virideſcens, conſtans ex partibus aquoſis & ſalino-ſulphureis acribus, in hepate ſecretus & in inteſtinum duodenum vel jejunium infuſus.

II. *Differentia*.

1 Alia eſt *Hepatiea*, quæ diluta, coloris minus ſaturati & ſaporis non adeo acris & amari eſt, ac continuo per ductum hepaticum ad inteſtina partim, partim vero per ductus cyſthepaticos ad veſiculam felleam fluit.

2 Alia eſt *Cyſtica*, quæ craſſioris eſt conſiſtentiæ, coloris ſaturati, inſigniter amara, ac non niſi certo tempore, digeſtionis ſcil. contracta veſicula fellea & concurrente ventriculi, cibis repleti, preſſione, in inteſtina expellitur, & cibis ſemidigeſtis admiſcetur.

III. *Materia* ſunt

1 Partes *ſeroſæ*, quas autopſia in Chymia & bilis fluxilitas probant.

2 *Salino-Sulphureæ* acres, ex inſigni attritu partium terreo-ſalinarum & pinguinum natæ, quarum exiſtentiam monſtrat Chymia.

IV. *Organum* ſecretionis hujus eſt

1 *Hepar* & inpr. ejus acini glanduloſi, ſive juxta quoſdam analogon glandularum, ad quos Venæportæ per univerſam hepatis ſubſtantiam diſperſi rami bilis materiam vehunt, & e quibus poſtmodum bilis per modum tranſcolationis ſecreta per ductus biliarios minores ad hepaticum, & ex hoc partim ad inteſtina, partim ed veſiculam felleam fluit.

2 *Lien*, in quo juxta recentiores ſanguis ad faciliorem bilis dimiſſionem diſponitur.

V. *Cauſa efficiens*: Eſt Natura, quæ beneficio acinorum glanduloſorum hepatis partes aquoſas & ſalino-ſulphureas reliquis humoribus vitalibus inimicas, e ſanguine venæ-portæ ſeparat, & per motum tonicum continuo ad inteſtina propellit.

VI. *Uſus* hujus ſecretionis

1 Ut partes bilioſæ ſive ſulphureæ ſuperfluæ craſin humorum vitalium turbantes continuo removeantur & expellantur.

2 Ut cibi ſemidigeſti & ad corruptionem proni per partes bilis ſalino-ſulphureas a putredine in inteſtinis præſerventur.

3 Ut bilis inteſtina ſtimulando motum alimentorum & fecum excretionem promoveat, adeoque clyſteris naturalis officio fungatur.

VII. *Obſervationes*

1 Acria oleoſa ac aromatica multum præbent bilis.

2 Cholerici majorem bilis copiam producunt, quam reliquorum temperamentorum ſubjecta.

3 Acida & Nitroſa bilis uberiorem generationem impediunt, ejuſque acrimoniam temperant.

4 Bilem non ingredi cum chylo in vaſa lactea probat ejus albedo & dulcedo.

5 Bilis cyſtica extra chylificationis tempus, inpr. poſt iram prægreſſam in inteſtina infuſa, facile Diarrhoeas excitat.

6 Bile e contra retenta & non rite ſecreta, crudior & viſcidior chylus generatur ad obſtructiones glandularum meſeraicarum producendas maxime pronus.

4. *De Secretione Muci.*

I. *Definitio*. Mucus eſt excrementum ut pl. album conſiſtentiæ ſpiſſioris, ex aquoſis terreo-ſalinis & mucido pinguibus particulis conſtans, in variis locis ſecretum & in certas cavitates infuſum.

II. *Differentia*.

1 Ratione *loci*, alius in capitis variis partibus, alius in ventriculo & inteſtinis, alius in veſica generatur.

2 Ratione *conſiſtentiæ*, alius fluxilis magis, alius vero magis ſpiſſus eſt.

III. *Materia*: Sunt partes terreo-ſalinæ, mucido pinguibus immerſæ, quibus aquæ portio diverſa, pro majori vel minori muci ſpiſſitudine, admixta eſt.

IV. *Organum*, ſunt

1 Membranæ glanduloſæ Narium ac Sinuum ſphænoideorum, Ethmoideorum & Frontalium.

2 Glandulæ Ventriculi & Inteſtinorum, mucum talem continuo ſecernentes.

3 Glandulæ Veſicæ.

V. *Cauſa efficiens*, eſt pariter Natura, quæ glandularum modo dictarum ope mucum, fluxilitatem humorum turbantem, continuo e Maſſa ſanguinea removet.

VI. *Uſus*

1 Ut fluxilitas ſanguinis ad ſecretiones neceſſaria conſervetur.

2 Ut viſcerum ſecretoriorum obſtructiones præcaveantur.

3 Ut narium membrana mucoſa tali materia obducta ab injuriis externis, Ventriculus vero, Inteſtina ac Veſicæ tunica interiora læſione muniatur.

VII. *Obſervationes*.

1 Quo magis ad Phlegmaticum temperamentum inclinant ſubjecta, eo major in iiſdem muci generatur quantitas.

2 In ſubjectis junioribus ſemper major muci deprehenditur copia.

3 In ſenibus ob fibrarum torporem inſignis quoque muci producitur quantitas.

4 Aer craſſus, humidus & frigidus humores condenſando corpora maxime diſponit ad copioſiorem muci generationem.

5 Satius eſt mucum generari & excerni e capitis variis partibus, quam e glandulis aſperæ arteriæ.

De Secretione & Excretione fecum alvinarum.

I. *Definitio*: Feces alvinæ ſunt excrementa corporis conſiſtentiæ craſſæ, coloris flavi vel fuſci, fœtida, ex reliquiis ciborum, bile, partibus mucoſis aliiſque ad inteſtina depoſitis nata, & per alvum excreta.

II. *Differentia*.

1 Ratione *Conſiſtentiæ*, aliæ ſunt conſiſtentiæ ſpiſſioris, aliæ magis ſunt mollas aut fluidæ pro diverſitate ætatum, temperamentorum, aſſumptorum &c.

2 Ratione *Coloris*, dum magis vel minus ad flavedinem tendunt.

3 Ratione *Fætoris*, quatenus aliæ pro ſubjectorum & aſſumptorum diverſitate magis vel minus fœtent.

III. *Materia*

1 Reliquiæ ciborum digeſtorum poſt chyli ingreſſum in vaſa.

2 Partes bilioſæ reliquiis iſtis admixtæ.

3 Portio muci inteſtinorum.

4 Partes craſſiores ſalivæ & ſucci Pancreatici.

IV. *Organum*.

1 *Secretionis* ſunt omnes partes quæ humores excrementitios ad inteſtina deponunt, ut ibidem cum reliquiis alimentorum miſceantur: uti ſunt glandulæ ſalivales, Ventriculi, Inteſtinorum, Hepar & Pancreas.

2 *Excretionis* ſunt inteſtina, omnes haſce partes excrementitia excipientia & motu periſtaltico ad anum uſque propellentia.

V. *Cauſa efficiens*.

1 *Secretionis* eſt Natura, quæ humores varios excrementitios, ope variorum organorum a reliquis humoribus ſeparatos, ad inteſtina tanquam communem cloacam deponit.

2 *Excretionis* eſt eadem natura, quæ beneficio motus periſtaltici excrementa ſucceſſive ad ſphincterem ani uſque propellit, per quem poſtmodum juncta ſpiritus cohibitione & fortiori preſſione vi expelluntur.

VI. *Uſus*: Ut corpus a ſordibus variis ad inteſtina depoſitis & reliquiis ciborum junctis liberetur.

VII. *Obſervationes*.

1 In infantibus & Phlegmaticis excrementa alvina ſemper mollioris ſunt conſiſtentię, quam in aliis

2 E contra in Cholericis & Melancholicis magis ſunt ſpiſſa.

3 Homines durioribus laboribus aſſueti feces alvinas

ſpiſſiores & in majori quoque copia excernunt.
4 Tempus excretionis pro ſubjectorum diverſitate variat, dum in aliis non niſi elapſis 24. horis, in aliis vero citius, in aliis tardius feces excernuntur.
5 Quo magis homines proni ſunt ad alvum liquidam, eo facilius Diarrhœis corripiuntur & contra.
6 Quo plus ciborum diverſorum aſſumunt homines, eo magis fœtent excrementa.

De Secretione humorum utilium.

De Secretione Lymphæ ejuſque motu.

I. *Definitio.* LYmpha eſt humor laudabilis ſanguinis Maſſæ primo junctus, poſtea vero in variis organis ſecretus, ex partibus aquoſis & gelatinoſis conſtans, partium nutritioni dicatus.
II. *Differentia.*
1. a *Lympha* ſanguinis, quæ maſſæ humorum adhuc juncta eſt, cum e contra hæc, de qua ſermo eſt, in peculiaribus vaſis contenta ſit.
2. a *Sero*, quod eſt partium excrementitiarum, ad conſervationem corporis inutilium, colluvies, Lympha vero eſt omnibus conſentientibus liquor laudabilis & nutritius.
III. *Materia*, ſunt
1 Partes laudabiles *aquoſæ* ad fluxilitatem lymphæ facientes, quibus
2 multæ partes *gelatinoſæ* nutritiæ ſubpingues &
3 paucæ *ſalinæ*, aquoſarum & pinguium mixtionem promoventes, admixtæ ſunt.
IV. *Organum.*
1. *Secretionis*, quod nondum adeo detectum eſt ab Anatomicis, probabiliter tamen ſunt vel glandulæ exiliſſimæ, vel pori tantum partium, e quibus lympha in vaſa tenuiſſima & exiliſſima infunditur.
2 *Motus*
a *Glandulæ conglobatæ* hinc inde impr. vero in meſenterio conſpicuæ, quæ beneficio fibrarum lympham conquaſſando ejus fluxilitatem conſervant & ſimul motum per vaſa promovent.
b *Arteriæ*, quæ ubique vaſa lymphatica comitantur & pulſu continuo lymphæ curſum facilitant.
c *Motus* partium vaſa lymphatica ambientium tonicus.
d *Valvulæ*, recurſum lymphæ ad partes impedientes, motum vero verſus interiora promoventes.
e Ipſa quoque *vaſorum lymphaticorum conformatio*, dum ſumme anguſta ſenſim ſenſimque ampliora redduntur, ad motum lymphæ aliquid confert.
V. *Cauſa efficiens*: Eſt natura corporis conſervatrix, quæ ope partium ante recenſitarum lympham ſanguini mixtam in variis partibus ſeparat, & in peculiaria vaſa receptam partim in receptaculum chyli, partim in vas collare majus, prope inſertionem ductus Thoracici in venam ſubclaviam eum quidem in finem infundit, ut partibus nutritiis aliquo modo privata iisdem denuo impraegnetur, & novas nutriendi vires acquirat.
VI. *Uſus.*
1 Ut partibus ſuis gelatinoſo-aqueis partes omnes nutriat, irriget, & in debita flexilitate conſervet.
2 Ut humoribus aliis nutritiis, Lymphæ ſcil. nervorum, Lacti ac Semini fundamentum præbeat.
VII. *Obſervationes.*
1 Lympha generatur ex chylo laudabili; quo plus enim cibi evpepti largiuntur chyli, eo major lymphæ producitur copia & eo melius etiam nutritio ſuccedit.
2 Motus corporis multum confert ad fluxilitatem & motum lymphæ, unde in ſedentariis facile ejus ſtagnationes ſequuntur.
3 Vaſa Lymphatica in omnibus partibus reperiri probabile eſt, quoniam ſanguis arterioſus, copioſa lympha permixtus, nutritionis gratia ad omnes partes fertur.

2. *De Secretione Lymphæ nervorum.*

I. *Definitio*: LYmpha ſive fluidum nerveum eſt lymphæ ſubtiliſſima pars in corticali cerebri ſubſtantia ſecreta & vel in tubulos medullaris ſubſtantiæ, vel in interſtitia eorum infuſa, nervorum irrigationi, flexilitati & nutritioni inſerviens.
II. *Differentia*, Succus nervorum a reliqua lympha differt.
1 Ratione *loci* continentis, quatenus ſtricte ſic dicta lympha in ejuſdem nominis vaſis, hæc vero vel in nervorum tubulis ſubtiliſſimis, vel interſtitiis eorum continetur.
2 Ratione *conſiſtentiæ*, fluidum enim nervorum magis ſubtile eſt quam reliqua lympha.
3 In ſeipſo etiam differt ratione *loci ſecretionis*, dum pars fluidi nervorum in cerebro, pars vero in medulla oblongata ſecernitur.
III. *Materia*. Eſt lympha ex partibus aquoſo-ſalinis conſtans, quæ per arteriarum carotidum ramificationes quaqua verſum per totum cerebrum & quidem ad ejus ſubſtantiam corticalem lata, ibidem a reliquis humoribus ſecernitur.
IV. *Organum.*
1 *Secretionis*
a Eſt *cerebrum* & potiſſimum ejus ſubſtantia corticalis, ſive cineritia, medullarem ambiens.
b *Medulla ſpinalis*, in qua inverſo ordine cineritia ſubſtantia a reliqua circumdata, fluidum hocce ſeparat.
2 *Diſtributionis*
a *Nervi*, liquorem ſecretum excipientes.
b *Meninges cerebri*.
V. *Cauſa efficiens*: Eſt Anima ſive Natura omnium actionum præſes, quæ non ſolum ſecretionem lymphæ nervorum in cineritia cerebri & medullæ ſpinalis ſubſtantia peragit, ſed etiam per nervos eandem, concurrente meningum motu conſtrictorio, in nervos impulſam in univerſum corpus & inpr. in partes ſenſui & motui inſervientes, diſtribuit.
VI. *Uſus.*
1 Ut per continuum huncce lymphæ influxum nervorum flexiliras & turgeſcentia conſervetur.
2 Ut ejus ope nervi nutriantur.
3 Ut Organa ſenſuum & motus in debito vigore permaneant.
VII *Obſervationes.*
1 Lymphæ nervorum exiſtentiam probant experimenta a Bidloo inſtituta, vid. *Exerc. Anat. Chir. I. p. 3.*
2 Motum meningum & influxum fluidi in nervos eſſe præcipuam motus tonici ſive conſtrictionis & relaxationis partium cauſam, probant experimenta Baglíviana, quando ſcil. nimiam nervorum ſtricturam ſequuntur Convulſiones, relaxationem vero Paralyſes.

3. *De Secretione Lactis.*

I. *Definitio*: LAc eſt liquor albus, pinguis, ſpiſſioris conſiſtentiæ, ex partibus ſeroſo-ſalinis pinguibus ac caſeoſis conſtans, in mammis muliebribus ex ſanguine ſecretus & fœtus nutritioni dicatus.
II. *Differentia.*
1 Ratione *conſiſtentiæ*, aliud eſt fluidum magis & ſeroſum, uti Coloſtrum, aliud magis ſpiſſum.
2 Ratione *coloris*, aliud eſt pallidum, aut ad cœruleum colorem tendens, aliud magis album pro temperamentorum diverſitate.
3 Ratione *ſaporis*, aliud magis, aliud minus eſt dulce.
III. *Materia* ex qua, eſt lympha multis particulis chyloſis impraegnata, id quod partim ex ſapore, partim ex colore, partim ex alimentis multum chyli & lactis quoque ſuppeditantibus, probatur. Reſolutio vero docet præterea ei ineſſe,
1 *Serum* ſive partes aquoſas reliquarum vehiculum.
2 *Pinguedinem*, quam cremor lactis & butyrum ex lacte productum probant.
3 *Mucilaginem* & partem terreſtrem poſt ſeparationem a ſero in caſeum abeuntem.
4 *Sal* in ſero contentum poſt evaporationem remanens.
IV. *Organum.*
1 *Secretionis*, ſunt glandulæ mammarum conglomeratæ, in quibus ſanguinis partes chyloſo-lymphaticæ a reliquo ſanguine per modum tranſcolationis ſeparantur.

2 *Aſſer-*

2 *Aſſervationis*, ſunt ductus lactiferi mammarum glandulis adhærentes, lac ſecretum excipientes, & verſus papillam ampliores redditi aſſervantes, unde etiam lac in iiſdem contentum majorem, dimittendo partes aquoſas, acquirit ſpiſſitudinem.

3 *Execretionis*, ſunt papillæ ſive ductus lactiferi anguſtiores redditi & ipſas papillas conſtituentes, e quibus lac ſecretum & aliquandiu aſſervatum ſuctione elicitur.

V. *Cauſa efficiens*: Eſt Principium vitale ſive Natura, quæ poſt partum ſanguinem partibus nutritiis imbutum, antea ad uterum fœtus nutriendi gratia fluentem, partes inferiores inpr. vero uterum conſtrigendo, verſus ſuperiora & præcipue ad mammas dirigit, ut in illis materia gelatinoſo-chyloſa ſecreta fœtus nutritioni inſerviat. Quare etiam ſi non immediate poſt partum, paucis tamen elapſis diebus mammæ, ut plurimum non ſine inſigni moleſtia intumeſcunt, ac motus ſanguinis ad mammas manifeſte ſentitur.

VI. *Uſus*.

1 Ut primum lac, Coloſtrum dictum, meconium, ſive materiam mucoſam in inteſtinis fœtus poſt partum hærentem, partibus ſuis ſeroſo-ſalinis evacuet, & inteſtina abſtergat.

2 Ut infantis nati nutritioni tamdiu, donec alios cibos ferre queat, inſerviat.

VII. *Obſervationes*.

1 Lactis generatio non raro etiam ante partum obſervatur.

2 Lactis effluxus ſpontaneus mammis gravidarum ſæpius vel fœtus debilitatem, vel abortum futurum indicat.

3 Lac ſæpius vagientibus infantibus aut circa ordinarium lactandi tempus effluit.

4 Nihil magis lactis generationem impedit, aut generati diſſipationem promovet, quam terror.

5 Fœminæ fere ordinarie motum lactis ab axillis ad mammas ſentiunt.

6 Quo rarius infantes mammis apponuntur, eo citius lac diſparere ſolet.

7 Lac antea copioſum ſubito diſparens, non raro mortem infantis inſtantem indicat.

4. *De Secretione Seminis*.

I. *Definitio*: Semen eſt liquor laudabilis ex optimis ſive gelatinoſo-chyloſis partibus in teſtibus ſecretus, ad prolis generationem neceſſarius.

II. *Differentia*.

1 Reſpectu *quantitatis*, in aliis in majori, in aliis vero minori copia generatur.

2 Reſpectu *conſiſtentiæ*, in aliis magis, in aliis minus fluidum eſt.

3 Quo ipſo intuitu etiam a liquore *proſtatarum* limpido, vehiculum vero ſemini præbente, differt.

III. *Materia*: Eſt portio lymphatico-chyloſa ſanguinis ſubtilior, quod exinde apparet, quia cibi, multum chyli laudabilis continentes, ſeminis generationem, ſi modo partes ſunt legitime conſtitutæ, admodum promovent, & e contrario deficientibus alimentis ſufficientibus ſeminis productio impeditur, juxta tritum illud: *ſine Cerere & Libero friget Venus*.

IV. *Organum*.

1 *Secretionis*, ſunt teſtes ſcroto incluſi, & quidem ſpecialiter eorum ſubſtantia glanduloſo-vaſculoſa, ſive congeries vaſculorum tenuiſſimorum miro ordine complicatorum, ex arteriis ſpermaticis prodeuntium, in quibus ſcil. vaſculis, ex lympha per arterias ſpermaticas infuſa ſemen elaboratum & per miram illorum vaſculorum longitudinem latum, majus acquirit robur.

2 *Aſſervationis*, ſunt veſiculæ ſeminales in quas ſemen per Epididymes, vaſa deferentia emittentes, infunditur, & in iiſdem uſque ad emiſſionis tempus aſſervatur: in hiſce propter moram dum partes ſubtiliores aquoſæ avolant, majorem acquirit ſpiſſitudinem.

3 *Emiſſionis* ſive Ejaculationis eſt membrum virile legitime conſtitutum & ad ſufficientem erectionem aptum, ſpeciatim vero urethra, quæ in coitu ſpaſmodice in parte ejus poſteriore contracta, ſemen orgaſticum ex veſiculis ſeminalibus in eandem expreſſum, una cum liquore proſtatarum, inſigni & convulſivo impetu expellit.

V. *Cauſa efficiens*. Secretionis, aſſervationis & emiſſionis vera cauſa eſt Natura, quæ beneficio glandularum teſtium ſemen e ſanguinis portione ſumme laudabili ſeparat, & ad legitimum tempus in veſiculis ſeminalibus, ad hoc negotium ſumme aptis, aſſervat, ac tandem in coitu, roboratis partibus ad emiſſionem neceſſariis, iiſque magna vi conſtrictis, ſemen turgeſcens & hoc ipſo ad generationem magis diſpoſitum, per urethram in ſinum muliebrem effundit.

VI. *Uſus*: Ut emiſſione ſeminis in Arvum Naturæ genus humanum propagetur.

VII. *Obſervationes*.

1 Quo magis pendulum & flaccidum eſt ſcrotum, eo minor etiam ſeminis generatur quantitas.

2 Quo magis acre & calidum eſt ſemen, eo magis etiam ad Venerem ſtimulat, & contra.

3 Quo magis proni ſunt homines ad Venerem, eo major etiam ſeminis, ceteris paribus, eſt proventus.

4 Teſtes inſigne corpori robur conciliare exinde apparet, quod animalia caſtrata tanto vigore non polleant, ac non caſtrata.

5 Præſtantia viri in veneris negotio, non ex membri virilis, ſed ex teſticulorum magnitudine æſtimanda eſt.

5. *De Secretione Salivæ*.

I. *Definitio*: Humor ſalivalis eſt liquor laudabilis, in variis glandulis tam in ore, quam circa illud ſitis ſecretus, ciborum digeſtioni & reſolutioni dicatus.

II *Differentia*.

1 Alia eſt ſatis fluida, inpr. quæ ex glandulis ſublingualibus, maxillaribus & parotidibus fluit.

2 Alia minori fluxilitate gaudet, uti ſaliva glandularum buccarum.

3 Alia denique ſpiſſior eſt, qualis eſt ſaliva tonſillarum.

4 Saliva differt a ſputo; hoc enim ſpiſſius & ab aere alteratum, adeoque parvi uſus eſt, cum e contra ſaliva fluxilitate inſigni gaudeat, & in ſolvendis cibis magnum habeat uſum.

III. *Materia* ſunt

1 Partes *aquoſæ* in inſigni quantitate reliquis vehiculum præbentes.

2 *Lymphaticæ*, quas evaporatio, gelatinoſum quid relinquens, demonſtrat.

3 *Salinæ* acres reliquis immerſæ, quarum tamen adeo exigua eſt quantitas, ut uncia ſalivæ vix tria grana ſalis in ſe contineat, quod itidem evaporatio probat.

IV. *Organum* Sunt glandulæ variæ, ſitæ

1 In Oris cavitate, quales ſunt:

a Glandulæ Buccarum.

b ------ Sublinguales.

c ------ Palatinæ.

d ------ Tonſillæ.

e Uvula, quæ omnes immediate ſalivam partim per breves ductus, partim per poros in oris cavitatem emittunt.

2 Extra Oris cavitatem

a. Maxillares internæ

b. Parotides, quæ mediate per ductus proprios, illæ ſcil. per ductum Warthonianum, verſus mentum progredientem & ad gingivas in papillam terminantem, hæ vero per ductum Stenonianum prope dentes molares ſecundos ſalivam in oris cavitatem infundunt.

c. Glandulæ Oculorum & Aurium, quarum lympha quoque ad oris cavitatem fluit, poſtquam ſuo jam functa eſt officio in oculis & auribus.

V. *Cauſa efficiens* eſt Natura, quæ per varios ductus ſalivam in glandulis ſecretam, oris cavitati ad certos fines infundit.

VI. *Uſus*.

1 Ut inſerviat ciborum reſolutioni in ore.

2 Ut promoveat deglutitionem.

3 Ut interiora Oris humectet.

4 Ut

4 Ut linguę volubilitatem conſervet & loquelę inſerviat.
5 Ut papillas linguæ nerveas humectando guſtum promoveat.

VII. *Obſervationes.*

1 Saliva tempore maſticationis & deglutitionis majori copia ad oris cavitatem fluit.
2 Idem major fluxus etiam ſub aſpectu ferculorum gratorum, aut audito interdum ſaltem eorum nomine obſervatur.
3 Saliva laudabilis ſæpius ob malam conſuetudinem non ſine detrimento corporis exſpuitur.
4 In infantibus dentientibus ſaliva in inſigni copia affluens gingivas emollit, & dentitionem promovet.
5 Saliva ab aere corrupta aut viſcida reddita, melius expuitur, quam deglutitur.
6 Quo magis glutinoſa ſeu viſcida eſt ſaliva, eo minus ad ciborum reſolutionem alioſque uſus eſt apta.

6. *De Secretione Succi Pancreatici.*

I. *Definitio*: Succus Pancreaticus eſt liquor limpidus, ſalivalis efficaciæ, in Pancreate e ſanguine arterioſo ſecretus & in inteſtinum duodenum vel jejunum infuſus, ciborum ulteriori reſolutioni & digeſtioni inſerviens.

II. *Differentia.*

1 Ratione *quantitatis*, cujus reſpectu major in ſubjectis humidioribus quam ſiccioribus generatur copia.
2 Ratione *fluxus*, quamvis enim eum continuo ad inteſtina fluere probabile ſit, videtur tamen tempore digeſtionis majori quantitate effundi in inteſtina.

III. *Materia*: Eadem eſſe videtur ac Salivæ, aquea ſcil. a gelatinoſa & ſalina acris.

IV. *Organum.*

1 *Secretionis* eſt Pancreas ejuſque glandulę variæ.
2 *Excretionis* ſunt ductus minores in majorem terminantes, e quo in inteſtinum infunditur.

V. *Cauſa efficiens* eſt Natura, quæ conſervationi corporis intenta, ope ſucci pancreatici, e Pancreate mediantibus fibris expreſſi, ciborum ulteriorem reſolutionem peragit, ut chylus eo commodius vaſa ingredi queat, extra vero illud tempus per infuſum liquorem fibras emmollit ac motum periſtalticum promovet.

VI. *Uſus.*

1 Ut cibos, in ventriculo jam reſolutos, ulterius diluat & digeſtionem augeat.
2 Ut bilis cyſticæ, tempore digeſtionis ad inteſtina fluentis acrimoniam temperet.
3 Ut inteſtina extra tempus digeſtionis emolliat & lubrica reddat, ac hoc ipſo fecum alvinarum excretionem adjuvet.

VII. *Obſervationes.*

1 Succum pancreaticum non eſſe acidum, nec cum bile alcalina effervеſcere. Recentiores contra Sylvianos variis rationibus & experimentis demonſtrarunt.
2 Probabile videtur ſuccum pancreaticum fermentationem alimentorum in ore & ventriculo inceptam promovere.

De Nutritione.

I. *Definitio*: Nutritio eſt actio vitalis, qua mediante nutrimentum, in diverſis corporis partibus ſufficienter elaboratum ac per arterias pulſu cordis ad partes latum, iiſdem, in locum ejus, quod per varias ſecretiones deperditum erat, apponitur ac hoc modo corpus conſervatur.

II. *Differentia.*

1 Alia eſt proprie ſic dicta *Nutritio*, quando ea tantum nutrimenti quantitas partibus apponitur, quanta ad conſervationem corporis ejuſque partium requiritur.
2 Alia vero vocatur *Auctio*, quando inſignis materiæ nutritiæ copia partibus infunditur, ut non ſolum quoad longitudinem ad certum uſque tempus, ſed etiam quoad craſſitiem corpus augeatur.

III. *Materia.*

1 *Proxima* eſt lympha laudabilis e chylo beneficio motuum & digeſtionum producta.
2 *Mediata* eſt chylus bonæ notæ in variis partibus elaboratus.
3 *Remota* ſunt alimenta ab appetitu indicata & in ore, ventriculo & inteſtinis ita præparata, ut chylus exinde extrahi poſſit. De quibus omnibus mox agetur.

IV. *Organum.*

1 *Cor*, cujus motu ſanguis ad partes propellitur.
2 *Pulmones*, ſanguinis fluxilitatem & faciliorem nutrimenti e ſanguine ſeceſſum promoventes.
3 *Arteriæ*, per quas in univerſum corpus materia nutritia vehitur.
4 *Pori* arteriarum capillarium, aut earum juxta alios oſcula aperta, e quibus nutrimentum in partium poros impellitur.
5 *Fibræ* partium debito tono gaudentes, ut nutrimentum ſervare queant, quod novus a tergo ſequens ſuccus nutritius altius in partium poros protrudit.

V. *Cauſa efficiens* eſt Natura, quæ materiam nutritiam, ope ante dictorum organorum ad partem latam, proportionata quantitate in omnes partes diſtribuit, & unicuique convenientem materiam aſſimilat, ita ut non ſolum omnium partium debita ſtructura, ſed etiam mutua proportio conſervetur.

VI. *Uſus.*

1 Ut in locum per excretiones varias deperditarum partium novum nutrimentum apponatur, & corpus hoc modo in vigore conſervetur.
2 Ut corporis auctio ad debitam uſque longitudinem promoveatur.

VII. *Obſervationes.*

1 Quo humidiora ſunt corpora & quo magis poroſa, eo facilius etiam ſuccedit nutritio, & contra.
2 Meditationes & ſpeculationes continuæ, uti alias actiones vitales, ita quoque nutritionem impediunt.
3 Præmaturum corporis augmentum non raro brevem vitæ univerſalem ambitum portendit.
4 Superfluum corporis nutrimentum hinc inde in varias partes deponitur & conſtituit pinguedinem.

De Appetitu.

I. *Definitio*: Appetitus eſt ſtimulus naturalis, quo impellimur ad victum quærendum, ut id, quod deperditum erat per varias excretiones, iterum reſtituatur: ſive eſt voluntas edendi & bibendi.

II. *Differentia.*

1 Alius eſt appetitus *ſolidorum* ſive *ciborum*, & vocatur *Fames*.
2 Alius vero eſt *liquidorum* ſive *potus* quem *Sitim* appellant.

III. *Sedes* ſive locus, eſt ventriculus & impr. juxta plerorumque ſententiam ejus orificium ſiniſtrum, ubi talis ſenſus appetitus quam maxime deprehenditur.

IV. *Cauſa efficiens*, eſt Natura ſive Anima, quod probatur:

1 Quia homo ſibi ipſi conſcius eſt ſe ſentire appetitum & habere voluntatem edendi & bibendi, quam ob cauſam quoque anxie cibum & potum quærit.
2 Quia præſente appetitu ciborum ſelectum, qui judicium & animæ rationalis concurſum præſupponit, inſtituit, ſive alios præ aliis magis eligit.
3 Quia ventriculo cibis repleto & appetitu ſedato, audito ſaltem grati ferculi nomine, appetitus ſtatim denuo excitatur.
4 Quia animo aliis rebus intento appetitus non excitatur.
5 Quia animi affectus graviores & mentis perturbationes appetitum etiam præſentem momento citius tollunt. Plura vide in *Phyſiol. noſtra Cap. IV. Membr. IV. Artic. II. Punct. I.*

V. *Uſus*: Ut homines ſenſu hocce inſtigentur ad quærenda alimenta, quo per ea corpus conſervetur.

VI. *Obſervationes*:

1 Appetitus in junioribus ordinarie eſt major quam in adultis.
2 Qui laboribus durioribus corpus exercent, appetitu majore gaudent.
3 Appetitus ſæpius ſequitur ſolam conſuetudinem.

4 Cibi

4 Cibi cum appetitu ſumpti melius digerunt & nutriunt quoque, quam alii.
5 Poſt morbos bene ſolutos appetitus admodum vigere ſolet: Natura enim hoc tempore reſarcire intendit, quod durante morbo amiſit.
6 Robur ventriculi non ſemper ex appetitu æſtimandum eſt, ſed potius ex digeſtione & nutritione.

De Materiæ Nutritionis.

I. *Definitio*: MAteria nutritionis ſunt alimenta varia, ſuccum nutritium continentia, corporis conſervationi dicata.
II. *Differentia*.
1 Alia ſunt ſolida, quæ *Cibi* audiunt.
2 Alia ſunt liquida, quibus *Potus* nomen datur, de quibus in Diæta ſermo erit.
3 Alia deſumuntur ex Regno Vegetabili, Alia ex Animali, alia ex Minerali, quæ tamen pauciſſima ſunt.
III. *Uſus*: Ut remote inſerviant corporis nutritioni.

De Præparatione Ciborum in Ore ſive Maſticatione.

I. *Definitio*: MAſticatio eſt actio naturalis, qua mediante cibi ſolidi dentium ope inciduntur, conteruntur, comminuntur & in ſubtilem pollinem rediguntur, ut poſtmodum eo facilius in inteſtinis Chyli fieri poſſit extractio.
II. *Organum*.
1 *Maxilla* ſuperior immobilis & inferior mobilis, quibus dentes diverſi ſunt infixi.
2 Dentes *Inciſores*, *Canini* & *Molares* ex oſſea & hanc ambiente ſaxea ſive lapidea duriſſima & albiſſima ſubſtantia conſtantes, qui incidendo, confringendo & comminuendo cibos, concurrunt ad maſticationem.
3 *Lingua*, quæ cibos diſtribuit, & in uno oris latere maſticatos excipit, ac alterius lateris dentibus ulterius comminuendos offert.
II. *Cauſa efficiens* eſt Natura, quæ motu voluntario maxillæ inferioris cibos per labia aſſumptos dentium ope infringit, incidit & comminuit, &, quo hæcce reſolutio eo facilius contingat, ſalivam per ductus varios inter maſticandum majori copia in oris cavitatem infundit.
IV. *Uſus*: Ut cibi duriores aut craſſioris conſiſtentiæ per dentes comminuti & mediante ſaliva admodum reſoluti ad chylificationem apti reddantur.

De Deglutitione.

I. *Definitio*: DEglutitio eſt actio naturalis, qua mediante cibi in ore maſticati a lingua excepti, & in Oeſophagum dilatatum lati, mediante motu Oeſophagi in ventriculum protruduntur.
II. *Organum*.
1 *Lingua*, quæ actum deglutitionis incipit, & cibos exceptos, dum ope muſculorum retrahitur, ad œſophagum deponit.
2 *Oeſophagus*, qui per muſculos dilatatus cibos excipit, ac poſtea conſtrictus ope fibrarum muſcularium eos ſenſim in ventriculum protrudit.
III. *Cauſa efficiens*. Eſt Natura, quæ motu linguæ voluntario cibos in ore præparatos ad œſophagum & hujus motu ad ventriculum promovet, ut ibidem ulterius digerantur.

De Præparatione alimentorum in ventriculo & inteſtinis ſive de Chylificatione.

I. *Definitio*: CHylificatio eſt actio vitalis, cujus ope alimenta aſſumpta & in ore præparata in ventriculo & inteſtinis reſolvuntur, ita ut purum ab impuro ſeparetur & chylus in vaſa recipiatur.
II. *Differentia*.
1 Chylificatio modo eſt celerior, modo eſt tardior reſpectu aſſumptorum.
2 Ratione temperamentorum cibi quoque citius vel tardius digeruntur.

III. *Organum*.
1 *Ventriculus*, viſcus infimi ventris capaciſſimum ex variis membranis conſtans, ciborum receptioni & reſolutioni dicatum, ac duobus orificiis ſuperiori ſcil. cibos recipiente & inferiori eos emittente, inſtructum.
2 *Inteſtina*, iisdem cum ventriculo tunicis gaudentia, & inpr. tenuia Duodenum ſcil. Jejunum & Ileon, craſſa enim, Cæcum, Colon & Rectum fecibus recipiendis inſerviunt.
3 *Vaſa lactea*, quæ maximam chyli partem per inteſtinorum poros tranſcolatam recipiunt, & hinc poſt paſtum chylo etiam turgida, in animalibus recenter enecatis, conſpiciuntur, extra vero tempus illud lympham vehunt: ne vero ad inteſtina redeat chylus, valvulæ obſtant.
4 *Vaſa Meſaraica*, quæ probabiliter quoque chyli portionem quandam abſorbent;
a quod in pennatis, vaſis lacteis carentibus, chylus e vaſis meſaraicis reſorbeatur ac flatus in inteſtina immiſſus in vaſa meſaraica penetret.
b quod vaſorum meſaraicorum magna ſit copia, & quidem longe major, quam quæ ad privatum inteſtinorum uſum requiritur.
c quod ſanguis venarum meſaraicarum poſt paſtum chylo tinctus appareat. vid. *Phyſiol. Cap. IV. Membr. IV. Art. II. Punct. III. §. 19. 20.*
5 *Glandulæ Meſenterii*, ad quas chylus e vaſis lacteis receptus tendit, & harum motu conſtrictorio non ſolum in fluxilitate debita conſervatur, ſed etiam per reliqua ex iisdem prodeuntia vaſa, ad receptaculum ut chyli promovetur.
6 *Receptaculum chyli* ſive ciſterna lactea, in quam non ſolum chylus, ſed omnis a partibus infra diaphragma ſitis reflua lympha infunditur.
7 *Ductus Thoracicus* a receptaculo ad venam ſubclaviam aſcendens, per quem chylus motu arteriarum ac diphragmatis & a lympha, novoque a tergo premente chylo, continuo verſus ſuperiora urgetur, deſcenſum vero ejuſdem impediunt valvulæ.
IV. *Cauſa efficiens* eſt Natura, quæ beneficio organorum modo dictorum ac ope deglutitæ ſalivæ, lymphæ gaſtricæ ac in inteſtinis affluentis ſucci pancreatici & bilis fermentationem reſolutoriam in ore inceptam continuat, ac hoc modo efficit ut e Maſſa digeſtorum alimentorum e ventriculo expulſa, & ope motus periſtaltici per inteſtina protruſa chylus in vaſa relictis ſordibus, tranſcolari queat.
V. *Uſus*.
1 Ut alimenta ad vitam neceſſaria debito modo præparentur & reſolvantur.
2 Ut ſordes inutiles removeantur, &
3 Ut pars laudabilis a vaſis recipiatur.
4 Ut ſuccus nutritius in ſanguine per chylum reſtituatur, ac hoc modo nutritio peragatur.
VI. *Obſervationes*.
1 Omnes cibi bene maſticati facilius digeruntur, quam non ſufficienter maſticati.
2 Quo magis viſcidi ſunt cibi, eo difficilius digeruntur.
3 Meditatio poſt ſumptos cibos turbat digeſtionem.
4 Cibi nimio potu diluti, laudabilem chylum non præbent.
5 Somnus poſt prandium in junioribus Phlegmaticis & Senibus promovet digeſtionem.

De Vita & Sanitate.

I. *Definitio*.
1 *Vitæ*: Vita eſt corporis ad putredinem reſpectu mixtionis admodum proni per motum generaliter, ſpecialiter vero per remotionem inutilium, utilium vero appoſitionem, conſervatio.
2 *Sanitatis*. Sanitas eſt omnium actionum integritas a legitima partium organicarum, & fluidarum conſtitutione & a principio vitali, omnes actiones decenti ordine, tenore & tempore inſtituente, originem trahens.
II. *Differentia*.
1 *Vitæ*, hæc conſiderari poteſt

a qua-

a quatenus a nullis moleſtiis cauſis turbatur.
b Quatenus non niſi cum inſignis moleſtiis protrahitur, adeoque eſt vel ſana vel morbida.
c Quatenus brevi tempore finitur, in aliis vero ad 80. vel centum annos extenditur.

2 *Sanitatis*.
a Alia eſt *perfecta*, quando nulla actionum tam vitalium quam animalium læditur, quæ tamen admodum eſt rara.
b Alia eſt *imperfecta*, quando ſalvis actionibus vitalibus, in animalibus obſervatur defectus.

III. *Cauſa efficiens*.
1 *Principalis*, eſt Principium vitale ſive *Natura* motus omnes ad corporis integritatem conſervandam dirigens.
2 *Inſtrumentalis*, ſunt motus cordis, reſpiratio & motus tonicus circulum ſanguinis producentes, ac partes quædam ſolidæ ſive viſcera, humores tam utiles quam inutiles e reliqua humorum maſſa removentes & hinc corpus conſervantes, de quibus in ſuperioribus jam dictum eſt.

IV. *Signa*.
1 Conformatio omnium partium legitima ætati & ſexui reſpondens.
2 Habitus corporis neque ſtrictus neque laxus nimis, ut ſanguis in debita proportione per partes exteriores ferri poſſit.
3 Pulſus cordis vegetus & æqualis, Temperamento & ætati reſpondens.
4 Reſpiratio neque nimis velox, nec nimis tarda, ſed æqualis & libera, niſi cauſæ externæ hanc æqualitatem forſan turbaverint.
5 Æqualis partium omnium & ſingulorum nutritio, ita ut conſueta inter illas proportio ſervetur.
6 Appetitus conſtans ſolitorum ciborum, nullaque eorum uſum frequens moleſtia, ſed potius refocillatio.
7 Sitis ciborum aſſumptorum proportioni reſpondens, intermedio vero tempore non niſi a cauſis manifeſtis excitata.
8 Fecum alvinarum ſufficienti copia ac certo & conſueto tempore contingens excretio.
9 Earundem color flavus, conſiſtentia craſſa, fœtor tolerabilis.
10 Urina quantitate non excedens, ſed potulentorum aſſumptorum quantitati præter propter reſpondens.
11 Color ejuſdem ut plur. citrinus vel aurantii coloris, pro temperamentorum & ætatum reſpectu, nullo ſenſibili fœtore, ſed potius fracedine quadam imbuta, clara, diaphana, nulla præter nubeculam rariorem contenta exhibens, ac præterea certis temporibus ſine ulla moleſtia emiſſa.
12 Sudor neque quantitate excedens aut deficiens, neque graveolens aut acris, ſed matutinus, lenis tamen poſt peractas digeſtiones, interdiu vero non niſi præſentibus cauſis externis fluens.
13 Saliva juſta quantitate ac conſiſtentia gaudens & hinc ad lubricandas partes oris internas & reſolutionem ciborum apta.
14 Muci neque e naribus neque e faucibus ſenſibilis excretio, niſi in ſubjectis admodum phlegmaticis & junioribus.
15 Vox clara, libera e faucibus ſatis madidis progrediens, ac linguæ volubilitas, & juſta conformatio loquelæ facilitati inſerviens.
16 Somnus placidus, nullis gravibus inſomniis turbatus, corpus laboribus fatigatum refocillans.
17 Vigor corporis & alacritas ad actiones peragendas, & abſentia ſubitaneæ poſt labores aut motum fatigationis.
18 Senſuum internorum uſus liber, memoriæ majus vel minus robur, judicium conſtans pro ſubjectorum diverſitate.
19 Acies ſenſuum externorum tempramentorum differentiæ reſpondens.
20 Animus tranquillus & ad animi affectus graviores minus propenſus.
21 Ad generandum habilitas, in ſexu ſcil. maſculino
a juſta partium genitalium conformatio,
b ſeminis legitima elaboratio, aſſervatio &
c debito tempore emiſſo.
22 In feminino vero ſexu
a præter legitimam partium genitalium ſtructuram
b juſto tempore Menſium eruptio, eorundemque ſingulis menſibus continuatio.
c Conceptio ſine gravibus incommodis.
d fœtus ad definitum terminum geſtatio &
e ejus naturalis ſine inſigni difficultate excluſio.
f Secundinarum matura excretio,
g Lochiorum fluxus legitime ſuccedens &
h Mammarum juſta ad lactis generationem & lactandum diſpoſitio.

V. *Obſervationes*.
1 Hominis conſideratio Phyſica, in Phyſica quidem ſua non caret utilitate, in Praxi vero exiguam vel nullam habet.
2 Qui corpus tantum conſiderant, inſigniter quidem Phyſicam & Anatomiam augent, Medicinam vero parum promovent.
3 Vitæ vero & Sanitatis vera conſideratio maxime neceſſaria eſt Medico, qua ſi deſtituitur, non poteſt non graviter in Pathologia & Praxi hallucinari.

De Differentia Corporis & actionum ſecundum Ætates, Sexum & Temperamenta.

1. De Ætate.

I. *Definitio*: ÆTas eſt certa vitæ periodus, ſeptenarium annorum numerum obſervans, in qua ut plurimum notabiles corporum & actionum fiunt alterationes.

II. *Diviſio in*
1 *Incrementum*, quod ſub ſe complectitur in tribus ſeptenariis Infantiam, Pueritiam & Adoleſcentiam.
2 *Conſiſtentiam*, Juventutem, Ætatem virilem & Conſiſtentem ſub ſe comprehendentem & ad annum circiter quadrageſimum nonum ſe extendentem.
3 *Senectutem*, Viridem ſcil. Mediam & Decrepitam.

III. *Diverſitas corporis & actionum in*
1 *Infantia*: Corpus tenellum, humidum, fibrarum flexilitas & ſenſibilitas, habitus corporis laxus, mollis & ob hanc cauſam impotentia ad ambulandum, defectus dentium, qui tamen primo & ſequentibus annis producuntur, ac corpus ſenſim ſenſimque firmantur & ad ambulandum diſponitur; loquela etiam antea nulla, tandem magis magiſque melius procedit. Pulſus celerior, ſecretiones & excretiones optime procedentes; ob leves tamen cauſas externas, inpr. quod diaphoreſin concernit, alterabiles; alvi ut plurimum laxitas, appetitus major, ſomnus profundus, ſenſuum externorum ab initio aliqualis habetudo; qui tamen ſucceſſu temporis magis firmantur. Mentis operationes in prima infantia admodum obſcuræ, memoria tamen ſuccedentibus annis ſatis firma, judicium vero debile: durat hæc vitę periodus ad annum uſque ſeptimum.
2 *Pueritia*: Corporis majus augmentum & robur, dentium inciſorum caſus novorumque productio, major firmitas habitus corporis; pulſus fortior, ſecretionum & excretionum laudabilis ſtatus, appetitus cornu poris incremento reſpondens & hinc major alacritas corporis & actionum, amor motus, ſenſuum vigor, memorię robur majus cum judicii incremento: abſolvitur hęc ętas ſecundo ſeptenario.
3 *Adoleſcentia*: In hac ętate magis notabiles occurrunt corporis & actionum alterationes, corpus magis eſt ſtrictum & majori robore pollet, habitus corporis ſtrictior, pulſus vegetus, calor ſanguinis & corporis major, ſecretionum laudabilis ſucceſſus, vocis acute in graviorem mutatio, primordia barbę, pilorum in pube eruptio, teſtium augmentum, membri antea flaccidi erectio, generatio ſeminis, pronitas ad venerem. In ſexu feminino pręter pilos in pube erumpentes, Menſes ſingulis menſibus fluunt, ac mammę ſenſibiliter creſcunt. In utroque ſexu ſenſus interni magis fiunt firmi, ita ut adoleſcentes relictis puerilibus ad ſeria ſe convertant. Finito hocce paroxyſmo abſolvitur ut plur.

ut plur. corporis auctio quoad longitudinem, in quibuſdam tamen ad vigeſimum quartum extenditur.

4 *Juventus*: Incipit hæc anno vigeſimo primo aut juxta alio vigeſimo quarto, corpus in hac ætate jam ſufficienter quoad longitudinem auctum, jam magis firmum & robuſtum redditur, ac quoad craſſitiem quoque augetur, habitus corporis eſt ſtrictior, calor major, pulſus vegetus & fortis, ſecretiones & excretiones laudabiliter procedunt, judicium eſt acre, memoria vero ſatis firma; jam quoque non amplius ſibi *ipſi* vivit, ſed ſociam nactus, prolem generat, ac aliis in rebus civilibus inſervit: durat hæc ætas conſentientibus pleriſque ad annum trigeſimum quintum, quo tempore incipit

5 *Ætas virilis*: In hac fere ſemper idem corporis robur & actionum vigor obſervatur, pulſus eſt laudabilis & ſecretiones optime procedunt, Judicium magis viget quam memoria: abſolvitur hæc anno quadrageſimo ſecundo, quam immediate excipit

6 *Ætas conſiſtens*: Hic quidem in multis corporis & actionum laudabilis eſt vigor, in multis tamen etiam notabile jam virium corporis obſervatur decrementum & inpr. in iis, qui molliter educati, corpus laboribus non exercuerunt; potentia generandi ſenſim ſenſimque imminuitur, membri flacciditas ſequitur, & ſcrotum fit pendulum. In feminis vero Menſium fluxus cum generationis negotio ceſſat: Abſoluta hac ætate ſuccedit

7 *Senectus viridis*, quæ incipit anno quinquageſimo. In hac ætate illud notabile eſt, quod augmentum ſtructuræ corporis ceſſet, quod exinde eluceſcit, quod vulnera & læſiones partium in ſenibus longe tardius curentur, quam in junioribus, vigor præterea corporis perit, partes molles marceſcunt & corugantur, ſenſuum & inpr. oculorum habetudo ac memoriæ & judicii imminutio ſequitur, calor corporis imminuitur & copioſius mucus generatur: appetitus minor, ſomnus levis, dentes excidunt vel atteruntur, plerique cani calvi & fiunt.

8 *Senectus media*: Hujus initium eſt anno quinquageſimo ſeptimo, quo ipſo tempore vires magis magiſque fatiſcunt, ac actionum vigor decreſcit: terminus hujus ætatis eſt annus ſexageſimus tertius, quem *Chimactericum magnum* vocant.

9 *Senectus decrepita*: Hæc reliquam vitam complectitur, ac majus in ea virium decrementum deprehenditur, & uti in juniori ætate impotentia ad ambulandum, ita in hacce quoque obſervatur, cum memoriæ & judicii imminutione, ita quidem, ut non pauci perdito judicio pueris ſimiles evadant; decreſcunt itaque vires & corpus marceſcit, donec anima relicto corpore ad cœleſtia migret.

IV. *Uſus* hujus doctrinæ.

1 Complectitur totam hiſtoriam hominis, adeoque Medico ſumme eſt neceſſaria.

2 Fundamentum præbet morbis ætatum & hinc in Pathologia maximæ eſt utilitatis.

2. *De Sexu*.

I. *Definitio*: SExus eſt diſtinctio generis humani corporis & actionum, inpr. vero partium genitalium reſpectu.

II. *Differentia*, eſt.

1 *Maſculinus*, in quo obſervantur habitus corporis ſtrictus & durus, partes carnoſæ & muſculoſæ robuſtæ, robur corporis inſigne, pulſus cordis vegetus & fortis, calor partium validus, ſecretionum & excretionum laudabilis ſtatus, vox gravis, tempore pubertatis barba, membrum virile cum teſtibus ſcroto incluſis reliquaque generationis organa, ſemen tertii ſeptenarii initio pro producenda prole elaborare incipientia. Animus firmus, conſtans & judicium acre.

2 *Femininus*, in quo deprehenditur habitus corporis laxior & mollis, cordis pulſus minus vegetus, vaſa minora, major humorum in partibus poroſis copia, ac non obſtante fibrarum laxitate inſignis ſenſibilitas, mammarum tempore pubertatis productio, fluxus Menſium (de quo mox ſpecialius) ſingulis menſibus recurrens, organa genitalia conceptioni, fœtus geſtationi & nutritioni accommodata, lactis poſt partum in mammis generatio, reliquarum ſecretionum laudabilis quidem ſtatus, facilior tamen quam in viris perturbatio. Animus inconſtans, meticuloſus, arrogans, ad venerem, otium, iram pronus, facilis exceſſus in animi pathematibus.

De fluxu Menſium.

I. *Definitio*. FLuxus Menſium eſt ſanguinis in ſexu fœminino ſingulis menſibus per mulierum genitalia a Natura inſtituta excretio, elapſo ſecundo ſeptenario incipiens & circa finem ſeptimi ceſſans.

II. *Differentia*.

1 Reſpectu *quantitatis*, in aliis eſt largior, in aliis parcior pro ſubjectorum conditione.

2 Reſpectu *coloris*, ſanguis excretus alius eſt floridus magis, alius coloris obſcurioris.

3 Reſpectu *ordinis*, alius Lunæ phaſe exacte ſequitur, alius vero intermedia obſervat tempora.

4 Reſpectu *motum* ad excretionem tendentium, qui in aliis magis, in aliis minus ſunt ſenſibiles.

III. *Signa*.

1 Effluxus ſanguinis ſingulis menſibus e genitalibus mulierum magis vel minus ſincerus.

2 Quem præcedunt vel comitantur majores vel minores tenſiones in abdomine & circa uterum, habitus corporis magis conſtrictus, vaſa ſanguine minus repleta, facies pallida & circulus lividus oculos interdum ambiens: in quibuſdam obſervatur mammarum dura inflatio, itaut earum attactum non niſi cum inſignibus doloribus ferre queant.

3 Appetitus in quibuſdam proſtratus, torpor corporis, animus faſtidioſus.

4 Somnus interdum variis inſomniis auxiis interruptus.

5 In quibuſdam anguſtia præcordiorum & reſpiratio difficilis.

IV. *Subjectum*.

1 Feminæ, quæ pubertatis annos attigerunt, nec fætum in utero gerunt, & infantem lactant.

2 Juxta quoſdam etiam Simiæ majores.

V. *Materia* eſt ſanguis ſincerus, reliquo ſanguini reſpectu qualitati par.

VI. *Locus excretionis*.

1 *Vagina Uteri*, quod probarunt ſectiones cadaverum a *Bohnio*, vid. *Ej ſd. Circul. pag.* 244. & *Bergero Phyſiol. pag.* 252. inſtitutæ.

2 Specialiter vero *Venæ vaginæ*, ab hæmorroidalibus probabiliter ortæ. vid. *Phyſiol. noſtr. Cap. IV. Membr. IV. Artic. I. Punct. XIII.*

VII. *Terminus*.

1 *a quo*: eſt ut plur. annus decimus quartus, quamvis interdum etiam maturius, interdum vero ſerius Menſes erumpant.

2 *ad quem*: eſt finis ſeptimi ſeptenarii, ubi ordinarie Menſium fluxus & habilitas ad conceptionem ceſſant.

VIII. *Cauſa efficiens* eſt Natura, quæ ſingulis menſibus motu quodam Critico ſanguinem fœtus nutritioni alias deſtinatum extra graviditatis & lactationis tempus, per genitalia ad præcavendum Plethoram expellit.

IX. *Uſus* hujus excretionis eſt ut abundantia ſanguinis & mala inde pendentia præcaveantur, ac proportio inter humores & motus conſervetur.

X. *Obſervationes*.

1 Quo maturius hic fluxus contigit, eo citius etiam curſum ſuum ordinarium abſolvit, & contra.

2 In otioſis & lautæ diætæ aſſuetis citius erumpunt Menſes, tardius vero in iis, quæ corpus laboribus fortioribus exercent.

3 Quo magis Lunæ phaſes obſervat Menſium fluxus, eo magis etiam tranquille curſum ſuum abſolvit, & contra.

4 Quam-

4 Quamvis Menſes ordinarie geſtationis tempore ceſſent, nonnunquam tamen in ſubjectis Plethoricis cum euphoria fluunt.
5 Lunæ in Menſes non eſt abſolutum imperium, quia non paucæ intermedio tempore menſium fluxu laborant.
6 Menſium fluxum ex ramis Venæ-portæ hæmorrhoidalibus provenire teſtatur in prægnantibus & hyſtericis Uteri hypochondriorum ac primarum viarum conſenſus. vid. *Phyſiol.* l. a.
7 Menſium fluxus ſeptimo ſeptenario utplur. eſt largus & inordinatus.
8 Menſes tempore lactationis erumpentes, interdum novam impregnationem indicant.
9 Quæ Menſium fluxum prorſus non experiuntur, rarius concipiunt.
10 Sanguis per menſtrua effluens non eſt venenoſus, neque per ſe noxius, prout Paracelſiſtæ credidere.
11 Orgaſticus tamen a laſcivis feminis excretus & humoribus alius hominis communicatus, perniculoſiſſimas parere ſolet turbas.
12 Quæ de ſpeculorum infectione & commaculatione, corruptione Melonum, muſti, cereviſiæ recentis, vini rubri &c. a tangente femina menſtrua, contingente enarrantur, multiplici experientia refelluntur; accidentaliter tamen ſimile quid aliquando accidere, negari prorſus non poteſt.

De Temperamentis.

I. *Definitio*: Temperamentum eſt legitima partium corporis ſolidarum & fluidarum inter ſe mutua proportio, qua utrarumque debitus motus, depuratio atque conſervatio per ſecretiones & excretiones in fluidis & debita flexilitas in ſolideſcentibus conſervatur.

II. *Differentia.*
1 *Sanguineum*, cujus notæ ſunt
a Habitus corporis laxus, poroſus, turgidus, floridus.
b Vaſa exigua.
c Pulſus moderatus & æqualis.
d Sanguis floridus & fluxilis.
e Secretionum & excretionum laudabilis ſucceſſus.
f Appetitus bonus, digeſtio ciborum optima ac nutritio bene procedens.
g Somnus profundus.
h Animus liber, alacris, hilaris, voluptatibus & otio deditus.
2 *Cholericum*, quod indicant
a Habitus corporis ſtrictior, durior, calidior, poris minoribus præditus, floridus quidem, ſed minus albus.
b Vaſa capaciora & ampliora.
c Pulſus cordis fortis & vegetus.
d Sanguis floridus ſumme fluxilis & calidus.
e Secretiones & excretiones ob ſanguinis fluxilitatem & vigorem motuum optime procedentes.
f Appetitus laudabilis & digeſtio facilis, corporis nutritio ſufficiens quidem, raro vero ſuperflua, ut hinc obeſum reddatur.
g Somnus non adeo profundus ut in Sanguineis, ſed brevior.
h Animus alacris, liber, promptus & ad labores pronus, impatiens, inconſtans, ad iram pronus, vindictæ cupidus, immiſericors, audax, temerarius, in periculis intrepidus &c.
3 *Phlegmaticum*, cujus ſigna ſunt
a Habitus corporis ſpongioſus, laxus, mollis, turgidus, pallidus, valde poroſus, frigidus.
b Vaſa exilia ſive anguſta.
c Pulſus languidus & rarus, cui reſpondet etiam motus ſanguinis tardior.
d Sanguis tenuis, aquoſus ac hinc ſatis fluxilis.
e Secretiones & excretiones lento gradu procedentes.
f Appetitus vagus ut plur. aut in quibuſdam ſatis quidem vegetus, tardior tamen ciborum digeſtio, ad obeſitatem pronitas.
g Somnus admodum profundus & magna ad eundem propenſio.
h Animus timidus, torpidus, ad otium pronus, incurius, inconſtans &c.
4 *Melancholicum*, quod demonſtrant
a Habitus corporis ob fibras rigidas conſtrictus, denſus, ſiccus, macilentus, pallidus vel ex livido ſubnigricans, frigidus, minus poroſus.
b Vaſa ampla.
c Pulſus tardus, fortis tamen.
d Sanguis ſpiſſior, minus dilutus ac non adeo fluxilis, multum terræ, parum vero ſulphuris continens.
e Secretiones & excretiones pulſus tarditati reſpondentes.
f Appetitus moderatus, digeſtio ciborum & nutritio corporis lenta.
g Somnus brevis & inſomniis anxiis ſæpius interruptus.
h Animus ſuſpicioſus, meticuloſus, taciturnus, vigil, propoſitis tenax.

III. *Mixtio*, unde aliud eſt
1 Sanguineo-Cholericum. 6 Phlegmatico-Sanguineum.
2 --- Melancholicum. 7 ---- Melancholicum.
3 --- Phlegmaticum. 8 Melancholico-Sanguineũ.
4 Cholerico-Sanguineum 9 ---- Cholericum.
5 --- Melancolicum. 10 --- Phlegmaticum.
quorum ſigna ex prioribus peti poſſunt.

IV. *Mutatio.*
1 Sanguinei in Phlegmaticum, Cholericum aut Melancholicum.
2 Cholerici in Melancholicum aut Sanguineum.
3 Phlegmatici in Sanguineum aut Melancholicum.
4 Melancholici in Cholericum aut Sanguineum.
quarum mutationum cauſæ ſunt: ætas, motus corporis, morbi, nutritio excedens vel deficiens, conſuetudo &c.

V. *Uſus* hujus doctrinæ.
Temperamentorum conſideratio ſummæ utilitatis eſt in Medicina, exinde enim cognoſcitur
1 Status partium ſolidarum earumque major vel minor flexilitas, poroſitas & ad motus peragendos promptitudo.
2 Pulſus cordis magis vel minus vegetus.
3 Status ſanguinis, ejuſque major, vel minor fluxilitas.
4 Succeſſus ſecretionum & excretionum a quibus vita proxime dependet.
5 Animi major vel minor alacritas ad ſuſcipiendas actiones, tam vitales, quam morales.

VI. *Obſervationes.*
1 Temperamentum ſanguineum reliquis præferri meretur, quia ad exceſſus aut defectus non adeo pronum eſt.
2 Temperamenta pura non adeo frequentia ſunt, frequentius vero obſervantur mixta.
3 Temperamenta non plane mutantur, ſed nativum præ adſcititio ſemper prædominium obtinet.
4 Temperamentorum mutatio alia eſt in melius, quando v. g. Phlegmaticum in Sangnineum mutatur; alia vero in pejus, quando Sanguineum in Phlegmaticum convertitur: & ſic ſe res habet in aliis.
5 Frequentius eſt, temperamenta mutari in pejus, quam melius, cui rei occaſionem præbent morbi prægreſſi, ætatis mutationes & diætæ vitia.

De Senſibus.

I. *Definitio*: Senſus ſunt perceptiones objectorum, beneficio organorum rite conſtitutorum.

II. *Diviſio in*
1 *Internos.*
a Senſum communem.
b Phantaſiam.
c Memoriam.
d Senſum vitalem.
2 *Externos.*
a Viſum.
b Auditum.
c Olfactum.
d Guſtum.
e Tactum.

III. *Organum.*
1 *Internorum* ſunt principium nervorum ac reliqui nervi interius per totum corpus diſperſi, ſenſui vitali potiſſimum inſervientes.

Exter-

2 *Externorum*.
a Viſus, Oculus tunicis, Cornea pellucida, Uvea, retina & humoribus Aqueo ſcil. Cryſtallino, Vitreo ac nervo optico inſtructus.
b Auditus, Auris tam externa cum ſuis eminentiis: Trago & Antitrago, ac cavitatibus: Helice & Anthelice ac Concha; quam interna cum meatu auditorio, Tympano, Oſſiculis, Labyrintho ejuſque tribus partibus Veſtibulo, Canalibus ſemicircularibus tribus & Cochlea, ac in hiſce expanſa membrana nervea, ex nervo auditorio contexta.
c Olfactus: Nares interius membrana nerveo-glandulosa cinctæ.
d Guſtus: Lingua & inpr. ejuſdem papillulæ nerveæ variæ, in apice copioſiores.
e Tactus: Tota Cutis pariter extremitatibus nervorum, quas papillulas vocant, prædita.

IV. *Objecta*
1 Internorum, ſunt partim omnia ea, quæ a ſenſibus externis ſuppeditata & de quibus certæ ideæ relictæ fuerunt, partim quæ interius in ſenſum vitalem incurrunt.
2 *Externorum* & quidem
a Viſus: ſpecies viſibiles, ſive radii luminis variis modis in ſuperficie corporum reflexi, aut per tranſparentia corpora refracti.
b Auditus: Sonus ſive motus tremulus corporis ſonori, mediante aere auri communicatus.
c Olfactus: Effluvia ſulphurea e corporibus prodeuntia, ac cum aere in inſpiratione in nares lata.
d Guſtus: Salia varia alimentis aliiſque rebus inhærentia, ac diverſo modo papillulas nerveas afficientia.
e Tactus: Solidum & fluidum, durum & molle, aſperum & læve, frigidum & calidum &c. de quibus omnibus conſulantur Phyſici.

V. *Cauſa efficiens*: Eſt ſola Anima rationalis, quæ per nervos, quos ſemper in moderata tenſione ſervat, objecta externa percipit, ac diverſum de iis fert judicium, prouti ea vel corpori jucunda vel adverſa eſſe exiſtimat.

VI. *Uſus* Senſuum: Uti reliquæ actiones vitales potiſſimum corporis conſervationi Maſſam ſanguineam depurando, liquores utiles ſeparando & ſufficiens nutrimentum apponendo inſerviunt, ita ſenſus externi pariter ac interni eum habent finem, ne res noxiæ, tam ſtructuræ corporis, quam vitalibus humoribus ullam labem inferre queant: quare etiam præſentibus objectis admodum attenta eſt Anima in iiſdem dijudicandis.

De Motu Voluntario.

I. *Definitio*: Motus voluntarius eſt vel tranſlatio corporis de loco in locum, vel certa atque definita extenſio membrorum corporis, Animæ imperio ſubjacens, & ordinarie voluntatem excipiens, eum quidem in finem inſtituta, ut vel res gratæ & jucundæ corpori admoveantur, vel adverſæ ab eodem removeantur.

II. *Differentia*.
1 a motu tonico, qui neque adeo ſenſibiliter in ſenſus incurrit, neque etiam voluntati ſtricte ſic dictæ ſubjacet.
2 a motibus reliquis internis vitalibus, quorum quidam ſenſibiles quidem, nonnulli vero inſenſibiles ſunt, nec voluntatis, vulgari ſenſu ſumptæ, imperium ſequuntur; quamvis omnes etiam hi motus interni ſenſationem & hanc inſequentem voluntatem neceſſario præſupponant.

III. *Organum*: Sunt omnia membra oſſibus per articulationem tam perfectam, quam imperfectam junctis & hinc ad motum diſpoſitis ac muſculis legitime conformatis, inſtructa.

IV. *Cauſa efficiens*: Eſt Anima, quæ membra certa ad fines certos aſſequendos ſciens vel contrahit, vel relaxat, & hinc corpus pro lubitu quaquaverſum movet.

V. *Uſus*.
1 Ut ea quæ per ſenſus internos vel vere, vel apparenter corpori utilia judicata fuerunt, per convenientia membra in utilitatem corporis convertantur.
2 Ut adverſa per organa appropriata a corpore removeantur.

De Quiete.

I. *Definitio*: Quies eſt ceſſatio voluntaria a motu & labore corporis voluntario, a Natura inſtituta, ut membra laſſa priſtinum vigorem recipere queant.

II. *Differentia*: Quies differt a Somno, qui conſiſtit in ceſſatione & feriatione tam ſenſuum, quam motus corporis voluntarii, cum e contra quies operantibus adhuc ſenſibus ſolum ceſſationem motuum voluntariorum reſpiciat.

III. *Organum*: Quietis eadem ſunt organa ac motus, quę in motu pro neceſſitatis indigentia ſępius contrahuntur, in quiete vero relaxantur.

IV. *Cauſa efficiens*: Eſt pariter Anima, quę membrorum fatigationem & laſſitudinem ſentiens, ſponte a laboribus abſtinet, ut ſub hac ceſſatione libera, fibrę nimis extenſę, priſtinum vigorem recuperare valeant.

V. *Uſus*: Quoniam ſub motu membrorum fortiori fibrę non ſolum nimis extenduntur & fatigantur, ſed etiam ob hanc ipſam extenſionem multę partes utiles ex poris excutiuntur, quies admodum neceſſaria eſt, ut fibrę iterum contrahi, ac per ſanguinem affluentem ſufficiens nutrimentum iiſdem apponi & hoc modo priſtinus vigor reſtitui queat.

De Vigiliis.

I. *Definitio*: Vigilię ſunt inſignis corporis activitas ubi ſenſus ad percipiendum, organa vero motus ad movendum ſunt optime diſpoſita & prompta.

II. *Differentia*: In vigiliis modo unus, modo plures ſenſus, modo etiam organa motus ſimul occupata ſunt, adeoque diverſi quoque vigiliarum gradus conſtitui poſſunt.

III. *Organum*: Sunt antea recenſita inſtrumenta ſenſus & motus, quę in debita tenſione a Natura ſervantur, ita ut iiſdem pro lubitu uti poſſit.

IV. *Cauſa efficiens*: Eſt Anima, quæ certis finibus aſſequendis tamdiu prędicta organa in moderata tenſione ſervat, donec finem obtinuerit, vel organa eadem nimium fatigata ſentiens, quietem & ſomnum quęrit: quod autem vigiliarum ſit cauſa, exinde apparet, quod etiam ſomnum interdum profundiorem profliget, & corpus ad vigilandum certa atque definita hora iterum aptum reddat.

V. *Uſus*.
1 Ut homo officiis iſtis, quorum gratia in hunc mundum poſitus eſt, rite fungi queat.
2 Ut exercitatione ſenſuum & corporis partes eo magis promptę reddantur ad agendum.
3 Ut humorum etiam fluxilitas agilitate membrorum eo magis promoveatur.

VI. *Obſervationes*.
1 Vigilię moderatę admodum proſunt ad ſanitatis conſervationem; immoderatę nimium debilitando & humores reſolvendo nocent.
2 Vigilię indicant moderatricis & gubernatricis noſtrę majorem activitatem, qua quidem per ſecretiones & excretiones debitas cuncta a putredine conſervantur.
3 Vigilię ipſius Vitę, ſomnus e contra Mortis imaginem ſiſtit.
4 Vigilię nimię vel curis, ſollicitudinibus & ſpeculationibus originem debent, vel corporis morbis admodum acutis vel chronicis.

De Somno.

I. *Definitio*: Somnus eſt ceſſatio ab actionibus animalibus ſenſu ſcil. atque motu, corporis & inpr. ſolidarum partium reſtaurationi & refocillationi inſerviens.

II. *Differentia.*
1 Reſpectu *gradus*, eſt levior, alius vero profundior.
2 Reſpectu *cauſarum*, alius ſummam fatigationem corporis, alius vero cauſas alias, paſtum largiorem, potum ſpirituoſum, narcotica &c. ſequitur.

III. *Subjectum.*
1 *Omnes homines* in genere refocillatione poſt labores opus habentes, in ſpecie vero
2 *Infantes*, qui ſæpius & profundius præ aliis dormiunt; quia Natura in ſomno actibus vitalibus eo melius incumbere, & corpus auctione indigens, ſufficienter nutrire poteſt.
3 *Phlegmatici*, qui diutius quoque & profundius dormiunt, quam ceterorum Temperamentorum ſubjecta.
4 Hoſce proxime excipiunt *Sanguinei*, qui etiam largiore ſomno opus habent, quam quidem Cholerici & Melancholici, quorum illi propter activitatem & ſenſibilitatem, hi vero propter eandem ſenſibilitatem, huicque junctam meticuloſitatem ſomnum non facile capiunt, & ab eo etiam facile expergiſcuntur.
5 *Ebrii*, qui ſæpius adeo profunde dormiunt, ut vix excitari queant.

IV. *Signa*
1 *Imminentis*;
a Capitis gravitas & plenitudo.
b Senſuum inſignis torpor.
c Laſſitudo corporis, membrorumque flacciditas.
d Conniventia palpebrarum capitis nutatione.
e Vacillatio pedum & decumbendi vel ſedendi neceſſitas.
2 *Præſentis*;
a Abſentia ſenſus & motus voluntarii.
b Cogitationes nullæ vel confuſæ ſive inſomnia.
c Corpus languidum, flaccidum, flexile & aliquo modo turgidum, ac ut plur. calidum, ſub quo ſtatu facile lenis mador erumpit.

V. *Cauſa efficiens*: Eſt Natura, quæ ſponte ceſſat ab actionibus animalibus, inpr. vero a ſenſibus, unde remotis objectis facile poſtmodum ſequitur ſomnus.

VI. *Uſus.*
1 Ut illud, quod interdiu per labores in organis ſenſui & motui inſervientibus deperditum fuit, per ſufficiens nutrimentum reſtituatur.
2 Ut fibræ nimis fatigatæ & extenſæ iterum ſenſim contrahi & priſtinus tonus iis reſtitui queat.

VII. *Obſervationes.*
1 Somnus præſente animi tranquillitate ſemper magis eſt placidus, quam ubi animus eſt inquietus.
2 Quo magis corpus repletum eſt, eo profundius quidem dormiunt homines, ſed eo magis quoque per inſomnia gravia turbatur ſomnus.

De Generatione.

I. *Definitio*: Generatio eſt actio naturalis, qua mediante, concurrentibus mare & femina, ad hoc negotium diſpoſitis, per emiſſionem ſeminis in arvum Naturæ genus humanum propagatur, complectens ſub ſe Conceptionem, Nutritionem fœtus in utero & Partum.

II. *Organa & Requiſita*
1 *In ſexu maſculino.*
a Membri & teſtium decens conformatio & magnitudo.
b Ejuſdem membri erectio.
c Seminis laudabilis elaboratio, aſſervatio & ejaculatio.
2 *In fœminino.*
a Legitima partium genitalium conſtitutio.
b Ovulorum maturorum præſentia.

III. *Cauſa efficiens*: Eſt Anima, quæ ſponte, præſente orgaſmo ſive appetitu venereo, fertur ad congreſſum & generationis opus per organa legitime conſtituta, inchoat.

IV. *Finis*: Eſt propagatio generis humani & quidem utriuſque ſexus; unde etiam præſentibus jam unius ſexus liberis, homines ardenter alterius ſexus prolem anxie deſiderant.

1. *De Conceptione.*

I. *Definitio.* Conceptio eſt ovuli maturi, prima fœtus ſtamina in ſe continentis, per ſemen virile fœcundatio.

II. *Requiſita.*
1 Præter ipſam proportionem organorum genitalium utriuſque ſexus requiruntur.
2 *Ovula* in mulierum teſtibus hærentia, quæ ſunt vel
a Matura, i. e. ad conceptionem apta & prima rudimenta fœtus in ſe continentia.
b Immatura, ubi prima ſtamina nondum ſufficienter perfecta ſunt.
c Subventanea, in quibus præter liquorem nihil rudimentorum continetur.
3 *Emiſſio Seminis* virilis in matricem & admixtio ſpermatis feminarum, quod cum delectatione in mutuo congreſſu emittunt.
4 Quam præcedere debet *Coitus*, ut attritu partium genitalium ſemen ſpumeſcens redditum, eo facilius & cum majori vi ad ovarium penetrare queat.

III. *Locus.*
1 *Ovarium* tam dextrum, quam ſiniſtrum, e quo diſrupto ovulum fœcundatum tubam Fallopianam ingreditur, & per hanc ad Uterum fertur.
2 *Uterus*, juxta *Bergerum*, quando in feminis ſalacibus maturius in coitu ovulum ex rupto ovario devolvitur ad uterum, & ibidem fœcundum a ſemine maſculino redditur.

IV. *Cauſa efficiens*: Eſt Anima, quæ in coitu fœcundo cum ſemine patris ovulo communicatur, ac prima rudimenta diſponit, ut primo nutrimentum ex liquore, ac poſtea illud quod mater communicat, recipere queant. Cum enim fœtus in utero nutriatur & augeſcat, hæ autem actiones vitam præſupponant, vita vero ab anima, uti id alibi probavimus, dependeat, neceſſario quoque in primo ſtatim conceptionis momento præſens eſſe debet.

V. *Signa Conceptionis & Graviditatis.*
1 Inſignis, inexplicabilis tamen, alteratio in toto corpore.
2 Horror primis diebus in peripheria totius Corporis.
3 Triſtitia in quibuſdam, in pleriſque vero tædium omnium rerum, ſenſibilitas & ad iram magna pronitas.
4 Gravitas capitis, in quibuſdam dolor dentium, quem etiam in viro ordinarie eo tempore, quo uxor gravida erat, obſervavimus, cum tamen ea a dolore immunis eſſet.
5 Emanſio Menſium ordinarie alias fluentium.
6 Nauſea inſignis, inprimis carnis coctæ.
7 Copioſus in multis ſalivæ in os affluxus atque expuitio.
8 Appetitus rerum inſolitarum & ſolitarum gravis.
9 Vomitus præcipue tempore matutino.
10 Inſignes & hactenus inconſueti motus in hypochondriis.
11 Orificii uterini arctiſſima clauſura.
12 Intumeſcentia ventris globoſa ſucceſſiva, inpr. circa umbilicum.
13 Circa medium geſtationis tempus perceptio motus fœtus.
14 In quibuſdam ultimo tempore intumeſcentia mammarum.
15 In aliis tumor pedum, poſt partum ceſſans.

V. *Obſervationes.* Generationis & Conceptionis.
1 Homines temperamenti humidi magis ad generationem apti ſunt, quam ſicciores.
2 Mares juſta ætate gaudentes & in juventute conſtituti magis habiles ſunt ad generandum, quam reliqui.
3 Feminæ quæ mature fluxum Menſium experiuntur, mature etiam ad generandum ſunt aptæ.
4 Virgines rarius concipiunt quam reliquæ.
5 Quæ nunquam Menſium fluxum experiuntur, ad conceptionem rariſſime diſpoſitæ ſunt.
6 Feminæ, quæ concipiunt, & partus frequentes edunt, meliori ut plurimum gaudent valetudine, quam quæ ad hoc negotium ineptæ ſunt.

2. De

2. De Nutritione Fœtus.

I. *Definitio*: Nutritio fœtus eſt nutrimenti in placenta uterina elaborati & per venam umbilicalem aliaſque vias ad cor lati, per arterias vero in univerſum corpus diſtributi appoſitio & aſſimilatio.

II. *Materia Nutritionis*.

1 Prima rudimentorum nutritio hæret in ipſo ovulo, & eſt lymphatica, cum vero hæc non niſi pro primis diebus ſufficiat.

2 Jungitur ovulum per radiculas ſive fibras Utero, ex cujus tabulis arterioſis nutrimento recipit.

III. *Organum*.

1 Placenta uterina, quæ elapſis aliquot diebus ex vaginulis uteri & radiculis ſive papillis Chorii generatur, adeoque nutrimentum per arterias advectum omne recipit.

2 Vena umbilicalis, per quam nutrimentum cum ſanguine mixtum per umbilicum fœtus primo ad hepar ac poſtea per venam cavam ad cor fluit.

3 Arteria magna ſive Aorta, quæ nutrimentum a corde receptum per univerſum fœtus corpus diſtribuit, ut omnibus & ſingulis partibus apponatur. Cum vero neceſſitas requirat, ut membranæ quoque Amnios ſcil. & Chorion fœtum ambientes nutriantur & cum fœtu augeantur.

4 Sanguis per duas arterias ex Aorta aut ejus ramis iliacis ortas vehitur ad membranas & placentam, quæ a ſucco nutritio & conſervantur, & augentur.

5 Juxta quosdam ultimo tempore fœtus per os, ſugendo liquorem Amnii, nutritur; ſed quoniam nulla ſufficiens ratio allegari poteſt, cur nutritio per umbilicum inſufficiens ſit, nec fœtus in utero reſpiret, ab hinc ſugere nequeat, merito de hoc nutritionis modo dubitatur.

IV. *Cauſa efficiens*: Eſt Anima fœtus, quæ in conceptionis momento communicata, acceptum per vias modo memoratas nutrimentum ope arteriarum in totum corpus diſtribuit, ejusdemque appoſitionem tamdiu continuat, donec tenellum fœtus corpus eam acquiſiverit magnitudinem ac perfectionem, ut per partum in lucem edi queat.

V. *Obſervationes*.

1 Præſentibus animi pathematibus fortioribus, inſigniter turbatur nutritio fœtus.

2 Matribus interdum ſatis repletis & robuſtis fœtus nihilominus parum nutritur, & e contra matribus gracilibus, infantes ſæpius optimo habitu præditi in lucem eduntur:

3 Nutritio dependet a particulis gelatinoſo-aqueis, non vero aqueo-ſulphureis ſeu oleoſis.

4 Quo melius partes matris internæ principaliores conſtitutæ ſunt, eo melius fœtus nutritio procedit.

3. De Partu:

I. *Definitio*: Partus eſt fœtus perfecti & maturi per orificium uteri ope motus tonici tempore legitimo excluſio.

II. *Tempus*: Ordinarium tempus eſt finis menſis noni Solaris, aut decimi Lunaris, quamvis etiam reperiantur partus ſeptimeſtres, qui tamen ſemper adhuc imperfectionis quasdam notas habent.

III. *Signa* partus

1 *Inſtantis*.

a Dolores in lumbis & dorſo incipientes & ad pubem uſque ſe extendentes, quibus jungitur

b Continuus urinam & alvum egerendi conatus cum teneſmo, imo etiam actualis horum excrementorum ejectio.

c Tremor artuum, inprimis inferiorum.

d Abdominis antea acuminati ſubſidentia & deſcenſus verſus inferiora, ita ut quaſi planum reddatur.

e Orificii uteri hactenus arctiſſime clauſi, apertura.

f Excretio muci cruenti per vaginam uteri.

g Effluxus copioſus aquæ ſive liquoris Amnii.

h Verticis fœtus in orificio uteri præſentia.

2 *Præſentis*: Actualis, continuantibus doloribus uteri ſpaſticis & adjuvante matre, fœtus excluſio, ita quidem, ut capite primum, facie verſus inteſtinum rectum directa, brachiiſque ſecundum corpuſculi longitudinem exporrectis prodeat. Fœtum autem a funiculo umbilicali ligato & diſſecto liberatum, poſtmodum ſecundinæ ac haſce lochia ad decimum quartum uſque diem, primo quidem ſub ſanguinis, poſtea vero ſub ſeri cruentis forma fluentia ſequuntur. Et hic partus eſt maxime naturalis, ſi qui vero ab hac norma deflectant, pro præternaturalibus merito ſunt habendi.

IV. *Cauſa efficiens*: Eſt Natura, quæ fœtum perfectum & maturum elapſo legitimo tempore, ope motuum ſpaſticorum uteri ac fortiori compreſſione expellit, ut in lucem editus ac a ſordibus mundatus, poſtmodum convenienti modo nutritus creſcere & debitam perfectionem acquirere poſſit.

V. *Obſervationes*.

1 Partus in primiparis tam junioribus, quam adultioribus, ſemper difficilior eſt, magis tamen in his, quam in illis.

2 Facilitas partus, præter infantis juſtum ſitum, plurimum dependet ab apertione & amplificatione pelvis proportionata.

3 Quo immaturior eſt fœtus, eo difficilior partus eſſe ſolet.

THEORIÆ MEDICÆ

PARS II.

DE PATHOLOGIA.

I. *Definitio*: Pathologia eſt ſecunda pars Medicinæ miniſtra, tractans hominis ſtatum præter naturam, ſive agens de morbo ejuſque cauſis & ſymptomatibus.

II. *Differentia*. Pathologia eſt

1 *Generalis*: quæ ſcil. in genere de morbis & cauſis variiſque eorum accidentibus agit, & h. m. viam ad ſpecialem morborum conſiderationem ſternit.

2 *Specialis*, quæ morbos omnes & ſingulos eorundemque cauſas, ac varia tam ordinaria & conſtantia, quam extraordinaria ſigna ſubjectum, indolem, durationem & exitum tractat; de qua in Praxi ſpeciali potiſſimum erit ſermo.

De Morbis in genere.

I. *Definitio*: Morbus eſt ſtatus præternaturalis hominis vivi; ſive ſpecialius: Eſt ut plurimum conatus Naturæ, quo mediante motu cordis & tonico, illud, quod corpori moleſtum eſt, corrigere, ſecernere & per convenientia loca expellere nititur; quem variæ moleſtiæ modo leviores, modo graviores comitantur: interdum vero, ſed rarius, eſt ceſſatio a motibus alias conſuetis, quam ſtagnationes ſanguinis aliaque graviſſima & non raro funeſta ſymptomata ſequuntur.

II. *Differentia*: Morbus

1 *Late* ſumitur pro ſtatu hominis præternaturali, & ſub ſe complectitur Morbum, Cauſam morbificam & ſymptomata.

2 *Stricte* pro motibus tantum ad expellendam cauſam morbificam directis, adeoque hoc reſpectu diſtinguitur

a a Cauſa morbifica, quæ vel in corpore genita, vel

extrinſecus illata, pericula œconomiæ animali minatur, & hinc expelli debet.

b a Symptomatibus, quæ luctam motuum Naturæ contra cauſam morbificam neceſſario ſequuntur.

c a Læſionibus, morbos interdum excipientibus

III. *Obſervationes* Pathologico-Practicæ.

1 Niſi tres res præternaturales a ſe invicem probe diſtinguantur, facile errores committuntur in Praxi.

2 Uti Natura in ſtatu ſano corpus per motum ac ſecretiones & excretiones conſervat, ita quoque in morbis iiſdem inſtrumentis utens, expulſionem materiæ noxie intendit.

3 Adeoque tales motus, quoniam ad ſalutarem finem directæ ſunt, ſalutares merito vocantur.

4 Licet Natura in motibus hiſce interdum erret, & per loca minus convenientia evacuationem materiæ morbificæ moliatur, nihilominus intentio Naturæ bona eſt, licet inventio loci ſit erronea.

5 Niſi Natura in morbis motibus ſuis concurrat, fruſtraneus omnis Medici eſt labor.

6 Morbi, ubi motus Naturæ excedunt, tanto periculo ægrotantes non exponunt, quam ubi deficiunt.

7 Niſi Medicus ductum Naturæ motuum ſequatur, morbi facile in pejus mutantur.

8 Motus Naturæ ſi ſenſibiliter excretiones ſequuntur, morbus ut plur levior redditur, quod ſi vero tale quid non contingat, vel morbus diutius protrahitur, vel res, inprimis in acutis, periculi plena eſt.

9 Poſita cauſa morbifica & Naturæ motibus facile dignoſci poteſt, quænam ſymptomata neceſſario motus Naturæ ſequantur.

10 Medicus in morborum curatione magis ad motus & cauſam morbificam, quam ad ſymptomata reſpiciat, urgentibus tamen accidentibus, non neglecta interim principali intentione, occurrere licet.

De Subjecto Morborum.

I. *Definitio.* Subjectum morbi eſt, quod varios inſultus præternaturales rarius vel frequentius patitur.

II. *Differentia.*

1 Aliud ſubjectum eſt *Generale*, quod eſt *Homo vivus*, reſpectu mixtionis & ſtructuræ ad morbos quidem admodum diſpoſitus, quos tamen, impr. genere diverſos, non obſtanti tali diſpoſitione, raro experitur, ita, ut reſpectu totius ambitus vitæ, morborum tempus ſit breviſſimum: imo permulti totam vitam ſine inſigni alteratione præternaturali tranſigunt. Adeoque *Democriti* aſſertum, *totum hominem ex nativitate eſſe morbum*, quoad diſpoſitionem certum quidem, quoad vitam vero falſum eſt. *Vid. DD. Stahlii Diſſert. de Infrequentia Morborum.*

2 Aliud eſt *ſpeciales*, quod præter generalem diſpoſitionem propter alias cauſas tam intrinſecas, quam foriſecus advenientes, facilius morbis corripitur. Tale ſubjectum conſtituunt

a Homines præ brutis, quæ ad tot Diætæ errores non ſunt proclivia.

b Feminæ præ Viris, propter Menſes, Graviditatem, Partum, Lochia, Lactationem & majorem ad affectus graviores propenſionem.

c Otioſi, vitæ ſedentariæ dediti & appetitui nihilominus indulgentes.

d Ad animi graviores affectus, iram, metum, triſtitiam &c. poni.

e Meditationibus profundioribus incumbentes, uti Literati.

f In Diæta eligenda nimis ſcrupuloſi & molliter educati.

g Intemperantes cibis diverſis & adverſis ventriculum onerantes.

h Senſibilitate eximia præditi.

i Ad morbos hæreditarios diſpoſiti.

k Evacuationes aſſuetas tam ſpontaneas ſive naturales, quam artificiales negligentes.

l Conſuetudinis reſpectu ad morbos diſpoſiti.

3 Morbi porro interdum totum corpus, interdum vero ſpeciales tantum partes occupat, quod ultimum potiſſimum in morbis ætatum locum habet, ubi juniores præter generales morbos ad affectus capitis, juvenes ad morbos pectoris, reliqui vero ad affectus infimi ventris & partium inferiorum ſunt diſpoſiti: imo morbi interdum ſpecialiſſimam tantum partem affligunt, uti inflammationes & dolores quarundam partium ſpecialium.

III. *Obſervationes* Pathologico-Practicæ.

1 Quo magis animi affectibus homines indulgent, eo citius quoque & gravius morbis corripiuntur, & contra.

2 Soli animi affectus, nulla quoque præſente cauſa morbifica, graviſſimos ſæpius excitant morbos.

3 Homo raro pluribus & diverſis morbis corripitur, & ſi morbi diverſi videntur, vel ſpecie magis quam genere differunt, vel ſæpius reliquiæ priorum morborum male tractatorum ſunt, quæ ſub aliorum ſchemate apparent.

4 Meditationes continuę Naturam ab actionibus vitalibus revocant, & hinc inſignes illarum actionum ataxias poſt ſe trahunt.

5 Quo magis ſenſibilia ſunt ſubjecta, eo citius morbis corripiuntur, & eo facilius quoque graviores in ipſis morbis alterationes ſubeunt, aut etiam recidivę illis metuendę ſunt.

6 Quando ſemel motuum perverſa conſuetudo in corpore noſtro invaluit, tunc facillime a rerum non naturalium abuſu alterationes capere poſſunius.

7 Quo laborioſius vitę genus quis eligit, & ſimpliciori victu utitur, eo minus morbis obnoxius eſſe ſolet: hac enim ratione & digeſtiones, ſecretiones & excretiones, in quibus proprie vita conſiſtit, optime procedunt.

De Differentia Morborum.

I. *Definitio*: Differentia morborum eſt certa eorum diviſio, ſecundum quam vel cauſarum evidentium, vel corporis, vel Naturę, vel aliarum circumſtantiarum intuitu, in magis vel minus ſpeciales claſſes rediguntur

II. *Differentia*,

1 *Eſſentialis*, quę reſpicit partim corpus mobile ſive ad motum aptum, ejuſque partes fluidas & ſolidas, partim Naturam motus producentes, ſive morbos, ubi eſſentialis ac pręternaturalis corporis & motuum deprehenditur diſpoſitio.

2 *Accidentalis*, quę quidem ad eſſentiam morborum non ſpectat, multum tamen ad leviorem vel graviorem illorum ſtatum confert. De ſingulis vero hiſce ſpeciatim agemus.

De Differentiis morborum eſſentialibus.

Eſſentiales morborum differentię reſpiciunt.

I. *Partes fluidas* & quidem

1 Sanguinem ejuſque

A *Abundantiam* ſive Plethoram, a qua originem trahunt

1 *Hæmorrhagiæ* & quidem

α Hęmorrhagia Narium.

β Hęmoptyſis.

γ Vomitus cruentus.

δ Hęmorrhoides.

ε Menſium fluxus nimius.

ζ Lochia nimia

η Mictus cruentus.

B *Spiſſitudinem*, & fluxuum horum ſuppreſſiones e. g.

a Hęmorrhagia Narium ſuppreſſa.

b Hęmorrhoidum ſuppreſſio.

c Menſium obſtructio.

d Lochiorum defectus.

2 *Congeſtione* & ſtagnationes, a quibus dependent:

A *Dolores Congeſtorii*:

α Caphalalgia Sanguinea.

β Cephalęa & Clavus Hyſtericus.

γ Otal-

γ Otalgia.
δ Odontalgia.
ε Cardialgia.
ζ Colica.
υ Malum Hipochondriacum, Hyſtericum.
θ Hæmorrhoides Cœcæ.

B *Dolores Arthritico-Spaſtici.*
a Hemicrania.
b Pleuritis ſpuria.
c Nephritis ſpuria.
d Rheumatiſmus, Arthritis Vaga.
e Malum Iſchiadicum.
f Podagra.

C *Staſes & inflammationes*, quales ſunt:
α Phrenitis.
β Ophthalmia.
γ Angina.
δ Pleuritis & Peripnevmonia.
ε Hepatitis & Splenitis.
ζ Inflammatio Ventriculi & Inteſtinorum.
η Paſſio Iliaca.
θ Nephritis.
ι Inflammatio Uteri.

D *Infarctus, Scirrhi, & Exulcerationes.*
a Infarctus Pulmonum.
b - - Lienis.
c - - Hepatis.
d Scirrhus Pulmonum.
e - - Lienis.
f - - Hepatis.
g Exulceratio Pulmonum ſive Phthiſis.
h Vomica Pulmonum.
i Empyema.
k Exulceratio Lienis, Hepatis.
l - - Renum.

2 Serum & Lympham, & quidem
A *Fluxus* ejuſdem, quos ſequuntur.
1 Coryza humida. — 10 Fluxus Cœliacus.
2 Lippitudo. — 11 - - - Hepaticus.
3 Ptyaliſmus. — 12 Dyſenteria benigna.
4 Tuſſis humida. — 13 Diabete.
5 Aſthma humidum. — 14 Pollutio Nocturna.
6 Vomitus Simplex. — 15 Gonorrhœa ſimplex.
7 Diarrhœa. — 16 Fluor Albus ſimplex.
8 Cholera. — 17 Sudor nimius.
9 Lienteria.

B *Suppreſſiones* Excretionum
a Gravedo & inde dependens. — e Tuſſis ſicca.
f Sudor ſuppreſſus.
b Cephalalgia Catarrhalis. — g Icterus.
h Obſtructio Alvi.
c Salivæ defectus. — i Dyſuria.
d Raucedo. — k Iſchuria.

C *Stagnationes* ſeu Staſes
1 Oedema — 7 Hydrocephalus.
2 Cachexia ſ. Chloroſis — 8 Hydrops Pectoris.
3 Levcophlegmatia. — 9 - - - Uteri.
4 Hydrops Anaſarca. — 10 Hydrocele.
5 - - Aſcites. — 11 Catarrhus Suffocativus
6 Tympanites.

D *Corruptiones.*
a Scabies benigna. — d Gonorrhœa virulenta.
e Lues Venerea.
b ---- maligna. — f Fœtor oris.
c Scorbutus. — g - - Sudoris.

II. *Partes Solidas*, quarum vitia conſiſtunt
A *In conformatione læſa* reſpectu
1 Magnitudinis. 2 Figuræ. 3 Situs.
B *In unitate ſoluta*, ubi occurrunt
1 In partibus *mollibus* — 2 In *Oſſibus*
a Vulnera. — α Fractura.
b Uulcera. — β Caries.
c Contuſiones.
d Rupturæ.
De quibus omnibus ſermo erit in Chirurgia.

III. Principium agens & motum.
A *In Motu*
1 *Deficiente*
a in *Tono*, ubi occurrunt
1 Tremor. — 6 Aphonia.
2 Vertigo. — 7 Procidentia Ani.
3 Affectus Soporoſi. — 8 - - - - - Uteri.
4 Apoplexia. — 9 Incontinentia Urinæ.
5 Paralyſis. — 10 Impotentia Virilis.
b in *Pulſu*. — 11 Sterilitas Feminarum.
1 Lipothymia. 2 Syncope. 3 Aſphyxia.

2 *Excedente*
a in *Tono*, eoque vel rigido vel ſæpius interrupto.
1 Spaſmus Simplex. — 9 Aſthma convulſivum.
2 - - - Cynicus. — 10 Incubus.
3 Tetanus. — 11 Singultus.
4 Emproſtotonus. — 12 Colica convulſiva.
5 Opiſtotonus. — inpr. Infantum.
6 Motus Convulſivi. — 13 Teneſmus.
7 Epilepſia. — 14 Priapiſmus.
8 Palpitatio Cordis. — 15 Contractura.
b in *Pulſu* vel ſolo, vel in Tono & Pulſu ſimul, quale quid contingit in Febribus, quæ ſunt
1 *Intermittentes* — ε Quartana duplex & triplex.
α Quotidiana.
β Tertiana. — ζ Quintana) rariores.
γ Quartana. — η Octana)
δ Tertiana duplex.

2 *Continuæ*, quæ ſunt vel
a *Continentes* ut — b *Bilioſæ*
1 Ephemera. — 1 Cauſus ſive febris Ardens.
2 Synochus. — 2 Febris Bilioſa.
b *Continuæ* ſimplices.
1 Continua Quotidiana. 2 - Tertiana. 3 - Quartana.
c *Exanthematicæ*. — 3 Febris Miliaris.
1 Variolæ. — 4 - - - Petechialis.
2 Morbilli. — 5 - - Peſtilentialis.

3 *Lentæ*.
α Febris lenta.
β - - - Hectica,
γ - - - Catarrhalis, quæ etiam ad Continuas ſimplices pertinet.

B *In Senſibus*.
1 *Externis*, ubi occurrunt
a Depravationes Viſus. — d Depravatio Guſtus.
b Cœcitas. — e - - - - - Olfactus.
c Surditas. — f Ἀναισθησία. g Anorexia.
2 *Internis*, ubi obſervari merentur
a Memoriæ debilitas.
b - - - - - - totalis amiſſio.
c Deliria, quæ ſunt.
α *Acuta*, v. g
1 Delirium Phreniticum.
2 - - - Paraphreniticum.
3 Deliria Febrium Acutarum reliqua.
β *Chronica*
1 Mania. — 5 Hydrophobia ſive Rabies Canina.
2 Furor Uterinus.
3 Melancholia. — 6 Tarantiſmus.
4 Moria. — 7 Chorea Sti. Viti.

IV. *Obſervationes* Pathologico-Practicæ.
1 Diſtributio Morborum in certas claſſes, cauſis morborum reſpondentes, curationem longe faciliorem reddit.
2 Morbi ſub eodem genere comprehenſi & ab eadem cauſa profluentes, eandem curationem poſtulant.
3 Unus idemque morbus modo ad hanc, modo ad illam claſſem referri poteſt, reſpectu nimirum differentiæ cauſarum illum conſtituentium.
4 Optima tamen diſtributio eſſe videtur, quæ cauſis principalibus ſuperſtructa eſt.
5 Sub ſero & lympha late conſideratis comprehenditur etiam bilis, pituita, Urina, Sudor, Saliva, & morbi ab iis procedentes.

De Differentiis Morborum accidentalibus.

Differentiæ morborum accidentales reſpiciunt
I. *Originem*, cujus reſpectu alii ſunt
1 *Hæreditarii*, qui a Parentibus in liberos propagantur, & plerumque non tantum ſimilitudinem temperamenti, ſed & impreſſas in ipſa fœtus formatione motuum ideas reſpiciunt.

2 *Adſcititii*, qui a cauſis tam internis, Plethora, Spiſſitudine, Cacochymia, quam externis originem trahunt.
II. *Tempus* anni, & hinc ſunt:
1 *Vernales*, quales ſunt febres intermittentes quotidianæ & tertianæ, reliquos *vide III. Aphoriſ. 20.*
2 *Æſtivi*, uti febres variæ, Diarrhœa &c. *III. Aphoriſm. 21.*
3 *Autumnales*, v. g. Dyſenteriæ, Quartanæ &c. *III. Aphor. 22.*
4 *Hyemales*, uti ſunt Tuſſes, Pleuritides &c. *III. Aphor. 23. vide* de hiſce omnibus *Pathol. noſtr. Sect. 1. cap. 3. §. 7. & ſeqq.*
III. *Frequentiam Subjectorum*, qui ſunt
1 *Epidemici*, qui ex communi cauſa orti, plures uno eodemque tempore invadunt, v. g. Dyſenteriæ, Febres petechiales &c.
2 *Endemii*, ſive morbi ex communi cauſa certis populis proprii, e. g. Scorbutus Danis, Plica Polonis &c.
3 Sporadici, qui nec communiter graſſantur, nec certis Regionibus proprii ſunt, ſed aliis graſſantibus, hos vel illos ob particulares cauſas corripiunt.
IV. *Indolem*, cujus intuitu ſunt
1 *Benigni*, qui vel mites ſunt, vel ordinarias facile ſuperabiles cauſas agnoſcunt, v. g. febres intermittentes, Diarrhœæ &c.
2 *Maligni*, qui abſque cauſa manifeſta totam Oeconomiam animalem maxime turbant, uti ſunt: Febres Petechiales, Peſtis &c.
3 *Contagioſi* tam Acuti, quam Chronici, qui ope effluviorum ſimiles morbos in aliis corporibus excitant, v. g. Dyſenteria maligna, Peſtis, Scabies, Lues Venerea &c.
V. *Exitum*, unde ſunt
1 *Salutares*, qui nullum vitæ periculum minantur, ſed ſæpius ab aliis gravioribus morbis præſervant, uti ſunt Hæmorrhagiæ Narium congruæ, Hæmorrhoides, Diarrhœæ ſpontaneæ, Sudores autocratici, Febres tertianæ &c.
2 *Lethales*, qui contrario modo ſe habent, & vel certo jugulant, uti Apopleſia fortis, læſiones viſcerum graviores, vel nihilominus in graviſſimum vitæ periculum conjiciunt, uti ſunt Inflammationes viſcerum profundiores, Catarrhus Suffocativus &c.
VI. *Durationem*, & hujus reſpectu dividuntur in
1 *Acutos*, qui tempora ſua cito abſolvunt, & ſunt vel
a *Extreme acuti*, qui tertio vel quarto die finiuntur, uti Peſtis & Febris Peſtilentialis &c.
b *Peracuti*, quorum terminus eſt dies ſeptimus, uti Pleuritidis & quarundam febrium Petechialium.
c *Acuti* ſimpliciter, qui duos ſeptenarios requirunt, v. g. Febres continuæ.
d *Acuti ex decidentia*, qui ad vigeſimum octavum, aut ad quadrageſimum uſque diem extenduntur.
VII. *Periodum*, ſive certum invadendi tempus, unde alii ſunt.
1 *Intermittentes*, qui certis diei horis invadunt, ac abſoluto Paroxyſmo prorſus intermittunt, uti ſunt: Febres intermittentes Quotidianæ, Tertianæ, Quartanæ, quorum paroxyſmi vel ſunt fixi vel vagi & hinc etiam tales febres vel ſunt ſtatæ, vel erraticæ.
2 *Continui*, qui nullam intermiſſionem, ſenſibilem tamen remiſſionem habent, ac certis temporibus iterum exacerbantur: cujus exacerbationis fixæ vel vagæ intuitu itidem ſunt vel periodicæ vel vagæ. Tales morbi etiam uti priores reſpectu certorum invaſionis temporum vocantur Typici.
3 *Continentes*, qui & intermiſſione & remiſſione carentes, continuo durant, uti Ephemera, Synochus.
VIII. *Ætatem & Temperamentum*, unde alii ſunt
1 *Congrui*, qui ætatibus & temperamentis reſpondent, v. g. Variolæ & Morbilli ætati infantili, Hæmorrhagiæ puerili & Adoleſcentiæ, Hæmorrhoides virili, Mictus cruentus & Calculus ſenili, febres ardentes Temperamento Cholerico &c.
2 *Incongrui*, qui ab hac regula deflectunt, v. g. Variolæ adultorum, Hæmorrhagiæ narium in Senibus, Calculus, Apoplexia & Podagra in junioribus.
IX. *Habitudinem* ad curationem
1 *Curabiles*, qui methodo ſpontanea & artificiali reſtituuntur, uti pleraque morborum pars, v. g. Febres intermittentes, Continuæ, Hæmorragiæ, Inflammationes &c.
2 *Incurabiles*, qui nullam medelam admittunt, uti Apoplexia fortiſſima, læſiones Viſcerum graviores, aut eorumdem conſumptiones, Paralyſes conſummatæ cum inflatione partium affectarum *vid. D. D. Stahlii in Diſſert. de Morb. Incurabilib.*
X. *Symptomata.*
1 *Legitimi* ſive exquiſiti, qui veris & ordinariis ſymptomatibus ſtipati, legitimo tempore finiuntur, uti Tertiana legitima & Pleuritis vera.
2 *Spurii* ſive *Nothi*, qui contrario modo ſe habent, v. g. Pleuritis ſpuria, ubi quidem adeſt dolor lateris interdum gravis cum reſpirandi difficultate, reliqua tamen ſymptomata, Pleuritidem veram comitantia, qualia ſunt Febris acuta, Pulſus durus & ſputum cruentum deſunt.
XI. *Prægreſſam medicationem*, ob quam alii ſunt
1 *Corrupti*, qui ſcil. ab indole ſua deflectentes ſub alio & heteroclito ſchemate apparent, idque vel perverſæ medicationis vel malæ diætæ vitio. *vid. D. Stahlii Diſſert. de Morb. corruptis.*
2 *Non corrupti*, qui legitime tractati tempore ordinario & quidem ſatis tranquille ſine magnis alterationibus curſum ſuum abſolvunt.
XII. *Inductam aſſuetudinem.*
1 *Habituales*, qui partim propter cauſæ morbificæ nimiam quantitatem, partim propter corporis imbecillitatem, partim & quidem præcipue propter motuum frequentiorem repetitionem, remota etiam ſæpius cauſa morbifica in habitum & conſuetudinem præternaturalem degenerant, ita ut non niſi magnis laboribus denuo removeri queant: quales morbi potiſſimum ſunt, qui certas evacuationes per frequentes motuum ad certa loca directiones & intentiones impetrandas reſpiciunt, uti ſunt Tuſſes chronicæ, Febres intermittentes &c. *vide D. Stahlii Diſſert. de Morbis Habitualibus.*
2 *Nondum obſirmati*, in quibus ſcil. directiones motuum ad certas partes obſervantur, qui tamen evacuata materia ceſſant, atque hoc modo morbi abſoluto tempore ordinario finiuntur.
XIII. *Cauſam*, & hinc Morbi dependent a Cauſis
1 *Immaterialibus*, qui ſcil. nulla ſæpius præſente cauſa materiali a ſolis animi affectibus gravioribus, humores nimium commoventibus, originem trahunt.
2 *Materialibus*, ſunt omnes reliqui morbi, in quibus manifeſta cauſa materialis deprehenditur.
XIV. *Sedem cauſæ*, cujus reſpectu ſunt alii
1 *Idiopathici*, in quibus cauſa morbifica in ipſo loco affecto hæret, v. g. Dolor capitis a ſanguine infarcto in capite, Vomitus a cruditatibus in ventriculo hærentibus.
2 *Sympathici* alii, qui per conſenſum aliarum partium oriuntur, v. g. Dolor capitis a ventriculi debilitate ortus, aut Clavus Hyſtericus, vomitus Nephriticorum &c.
XV. *Magnitudine*
1 *Magni*, qui partes nobiles aggrediuntur, actiones principales inſigniter lædunt aut plane tollunt, gravibus ſtipati ſunt ſymptomatibus, & a cauſa graviori oriuntur, & hinc interitum ut plur. minantur, uti ſunt Apoplexia, Catarrhus ſuffocativus, Inflammationes Viſcerum, Morbi maligni &c.
2 *Parvi*, qui nullum periculum portendunt, ſed propter levitatem facile cedunt, uti ſunt Hæmorrhagiæ narium in junioribus, vulnera cutis ejuſdemque inflammationes ſuperficiariæ &c.
XVI. *Concurſum variorum Symptomatum.*
1 *Compoſiti* ſive Complicati, quos alii adhuc morbi comitantur, & hinc ob concurſum variorum ſymptomatum cognitu & curatu difficiles ſunt, v. g. Febris continens Variolis Adultorum juncta. Hectica cum Febre putrida juxta Veteres &c.
2 *Simplices*, qui ordinariis tantum ſtipati ſunt ſymptomatibus, v. g. Tertiana, Quartana &c.

Obſer-

Obſervationes Pathologico-Practicæ.

1 Quo magis morbi motus ſanguinis congeſtorios ad certa loca reſpiciunt, eo facilius in liberos propagantur.

2 Morbi Hæreditarii non ſtatim in quavis ætate ſe manifeſtant, ſed non raro tempus ætatum morbis familiare expectant.

3 Morbi Hæreditarii ante conſuetum & morbis ætatum ſolenne tempus affligentes, mature etiam ægrotos jugulant.

4 Omnes Morbi hæreditarii rarius plenariam curationem admittunt, inprimis ſi jam in habitum degenerarunt.

5 Morbi adſcititii, niſi maligni aut alias ſatis graves fuerint, longe facilius convenienti methodo tolluntur, quam hæreditarii.

6 Morbi vernales facilius curantur, quam reliquorum anni temporum affectus.

7 Omnes Morbi Epidemici difficilius curantur, quam Adſcititii.

8 Morbi Endemii ſemper ſunt difficilioris curationis, mutato tamen ſolo Paterno & mutata diæta facilius mitigationem admittunt.

9 Morbi Maligni quo mitius tractantur, eo melior eorum eſt ſucceſſus, & contra.

10 Niſi Morbis Malignis in primo ſtatim principio methodo convenienti occurratur, facile fiunt funeſti.

11 Salutares morbi perverſa methodo tractati, non raro periculoſi aut etiam lethales evadunt.

12 Morbi acuti ſibi relicti ſæpius a Natura curantur.

13 Quo magis vero tractantur remediis variis, & præcipue commoventibus, eo facilius pervertuntur.

14 Morbi Chronici magis poſtulant Artis Medicæ concurſum, quam Acuti.

15 Morbi Periodici facilius curantur, quam Vagi.

16 Quo majora inter periodos ſunt intervalla, eo diutius durant morbi, & eo difficilius etiam curationem admittunt.

17 Morbi congrui, ſive certæ ætati certiſque temporibus anni reſpondentes, minoris ut plur. ſunt periculi, quam incongrui.

18 Morbi curabiles, imprudenti medicatione tractati, ſæpius fiunt incurabiles.

19 Non omnes morbos pro incurabilibus habito tales eſſe, teſtantur graviſſimorum morborum curationes.

20 Morbos exquiſitos, niſi acuti fuerint, facilius ferunt ægrotantes, quam ſpurios.

21 Omnes morbi, niſi convenienti & Naturæ methodo reſpondenti modo tractentur, facile corrumpuntur.

22 Quo magis morbi reſpiciunt motus ſecretorios & excretorios, eo facilius corrumpuntur.

23 Omnes morbi corrupti contumaciores ſunt quam reliqui.

24 In morbis corruptis eo quam maxime reſpiciendum eſt, ut morbus primarius revocetur.

25 Vera confortantia, v. g. Eſſ. Dulc. Hallens. Eorumque Pulv. Nigr. & Pulv. Solar. D. Richteri cum Pilulis D. Stahlii &c. in morbis corruptis ſunt optima remedia, quatenus motus ſecretorios & excretorios in ordinem redigunt.

26 Omnes morbi habituales difficilioris ſunt curationis quam nondum obfirmati.

27 Niſi Medicus in morbis habitualibus ad evacuationem revulſoriam ſæpius repetitam & ad motuum, humores verſus certa loca dirigentium, ſopitionem reſpiciat, fruſtra ut plurimum laborat, aut morbum pejorem reddit.

28 Morbi a cauſis immaterialibus pendentes ordinarie ſunt graviores.

29 Morbi a cauſis immaterialibus orti, ſi commoventibus tractantur, facile in pejus ruunt.

30 Morbi, qui ab initio quidem cauſas materiales pro fundamento habuerunt, demum vero in conſuetudinem degenerarunt, ita plerumque inſoleſcunt, ut etiam ſublatis iſtis cauſis materialibus, pertinaciter tamen perdurent aut recurrant.

31 In morbis Sympathicis ſemper ad focum cauſæ reſpiciendum eſt, quo neglecto omnis Medici labor fruſtraneus eſt.

32 Morbi Idiopathici, niſi cauſa gravior ſubſit, aut partis affectæ læſio, ſæpe facilius profligantur, quam Sympathici.

33 Quo graviores ſunt morbi, tam cauſæ quam ſymptomatum & partis affectæ reſpectu, eo periculoſiores ſunt, & contra.

34 Morbi complicati, tam acuti, quam chronici, imprudenti medicatione facillime pervertuntur.

35 In morbis complicatis ad morbum magis urgentem ſemper reſpiciendum eſt, v. g. in febre maligna Dyſenterica majorem attentionem poſtulat febris, quam Dyſenteria.

De Temporibus Morborum.

I. *Definitio:* Tempora morborum ſunt eorum decurſus tam durationis univerſalis, quam periodorum certarum aliarumque circumſtantiarum reſpectu.

II. *Differentia* Tempora Morborum ſunt

1 *Generalia* reſpectu

a Certæ periodi vitæ, cujus intuitu morbi diverſis vitæ temporibus affligunt. vide infra de *Morbis ætatum*.

b Temporum Anni, in quibus homines diverſis morbis corripiuntur. vide ſupra de *Morbis Temporum anni*.

2 *Specialia*, reſpectu

a Generalis ambitus morbi, quando alii morbi brevi, alii vero non niſi longo elapſo & quidem vel certo vel incerto tempore finiuntur.

b Temporis invadendi, cujus intuitu alii certis & quidem definitis, alii vero incertis temporibus invadunt.

c Paroxyſmorum, in quibus pariter Principium, Incrementum, Status & Decrementum tanquam particularia tempora morborum obſervantur.

d Criticarum commotionum & evacuationum, quæ non niſi certis atque definitis morbi temporibus contingunt.

III. *Cauſa efficiens* temporum morborum eſt Natura, quæ generaliter quidem in certis ætatibus & certis quoque temporibus anni, illud, quod moleſtum eſt, per varia corporis loca expellit: Specialiter vero in morbis materiam morbificam vel brevi, vel longo tempore, pro diverſa materiæ conditione, præparat & ad expulſionem certis diebus inſtituendam diſponit, ac eadem expulſa a motibus deſiſtens, morbum vel brevi, vel longo elapſo tempore ſolvit, aut victa ſuccumbit. Dum autem motus ſenſim auget, ac poſtmodum ſuperato periculo imminuit, naſcuntur exinde *Principium*, *Incrementum*, *Status* & *Decrementum* tanquam particularia morbi temporis & hoc ipſo finitur generalis morbi ambitus. Plura vide *in Pathol. noſtræ Sect. I. Cap. IV. de Tempore Morborum.*

IV. *Obſervationes* Pathologico-Practicæ.

1 Niſi Medicus exacte ad morborum tempora reſpiciat, facile per remedia incongruo tempore data morbum pervertit.

2 Quo magis regulariter morbi tempora ſua obſervant, eo facilius etiam a Natura & Arte ſuperantur & contra: exceptis tamen iis caſibus, ubi propter ſolam conſuetudinem, remota etiam cauſa, adhuc affligunt.

3 Quo citius morbi tempora ſua abſolvunt, eo gravius ſubeſt periculum.

4 Morbi horis matutinis affligentes citius ut plurimum ſolvuntur, quam pomeridianis, niſi hi maligni fuerint.

5 In incremento & ſtatu morborum nihil temere eſt movendum, quoniam motus tum temporis jam ſunt graviſſimi.

6 In morbis acutis leniſſime in principio tractatis ſtatus ut plurimum eſt mitior, quam ubi multa exhibita fuerunt remedia.

Morbi

7 Morbi acuti, vel ſibi relicti, vel temperantibus tantum tractati, longe certius ſtatas periodos & dies criticos obſervant, quam qui variis medicamentis & medicationibus, præſertim manifeſtius operantibus tractantur.

8 Nulla re certius typicus morbi ordo pervertitur, quam imperita & injuſta medicamentorum exhibitione.

De Cauſis Morborum in genere.

I. *Definitio*: Cauſa morbifica eſt res, quæ vel immateriali ſuo concurſu œconomiam animalem ejuſque ſtatum ſecundum naturam turbat, variis vel propinquioribus, vel remotioribus læſionibus viam ſternens.

II. *Differentia*. Cauſæ morborum ſunt

1 *Immateriales*

a Anima ipſa, quæ tanquam motuum in morbis occurrentium cauſa efficiens, in iisdem vel excedit, vel motus perverſe inſtituit, ac materiam morbificam per inconvenientia loca expellere conatur: de qua re pluribus infra de *Motibus extraordinariis* &c.

b Ejuſdem pathemata varia ſive animi affectus, qui pro diverſa ſua indole varias anomalias in œconomia animali cauſantur, uti infra de *Cauſis non naturalibus* demonſtrabimus.

2 *Materiales*, quales ſunt ſanguis quantitate vel deficiente, ſpiſſitudine & Cacochymia peccans, bilis, mucus, ſerum, lympha, calculi, flatus &c. de quibus ſingulis ſuo loco agemus. Et talis materialis cauſa eſt.

a Continens, quando in parte affecta ipſa hærens, eam actu & continuo lædit, v. g. calcula in urethra hærens ſuppreſſionis urinæ & doloris eximii cauſa eſt continens, pariter ac ſerum in abdomine ſtagnans tumoris aſcitici.

b Antecedens, quæ præviam diſpoſitionem ad varios affectus denotat, & quidem

1 Reſpectu *Ætatis*, cujus intuitu ſenes ad mictum cruentum, calculum, podagram &c. juniores ad Narium Hæmorrhagias & inde dependentes affectus diſpoſiti ſunt.

2 Reſpectu *Temperamentorum*, quatenus Cholerici magis ad ebullitiones ſanguinis, Febres, Inflammationes &c. Phlegmatici e contra ad affectus ſeri magis proni ſunt.

3 Reſpectu *Sexus*, quatenus femininus ratione Menſium, Graviditatis, Partus, Lochiorum, Lactationis non ſolum pluribus morbis expoſitus, ſed etiam ob majorem ſenſibilitatem magis quam maſculinus ad morbos diſpoſitus eſt.

4 Reſpectu *Plethoræ*, ſpiſſitudinis ſanguinis, Cacochymiæ &c. quarum intuitu facilius homines ita diſpoſiti in morbos ruunt: præcipue quando accedit

5 *Cauſa Procatarctica*, quæ partim Naturam & cauſas immateriales, partim materiales reſpicit, ac motus nimium excitando cauſam antecedentem & continentem in actum deducit, ita ut antea ſilens actu corpori noxia eſſe incipiat.

III. *Obſervationes* Pathologico-Practicæ.

1 Quo magis Natura ad motus prompte ſuſcipiendos prona eſt, eo facilius etiam variis morbis porta panditur.

2 Morbi a cauſis immaterialibus dependentes ſemper graviores ſunt iis, qui a materialibus originem trahunt.

3 Quo graviora & ſubitanea ſunt Animi pathemata, eo periculoſiores etiam ſequuntur affectus.

4 Animi pathemata ſæpius morbos graviſſimos, nulla etiam præſente materia noxia excitant.

5 Quo magis in Animi pathematibus humores feruntur ad interiora, eo gravius imminet periculum.

6 Eo magis autem metuendum eſt periculum ab animi pathematibus, ſi humores & quantitate & qualitate ſunt vitioſi.

7 Quo magis agilis eſt materialis cauſa, eo graviores etiam ſequuntur affectus, & contra.

8 Humores tamen nimis ſpiſſi ſimul & ſemel commoti graviſſima poſt ſe trahunt mala.

9 Niſi cauſa continens removeatur, affectus ab ea dependens nunquam curatur.

10 Quo periculoſior eſt cauſa, eo brevioris periodi morbi ſolent eſſe.

De Plethora.

De Plethoræ *Definitione, Differentia, Signis* &c. videatur Praxis Specialis Lib. I. Cap. I. Tab. VII.

Obſervationes, Pathologico-Practicæ

1 Plethora eſt fundamentum plurorumque & præcipuorum morborum.

2 Per ſe tamen raro morbos producit, (quod in hominibus Plethoricis ſatis diu interdum ſine ullis incommodis viventibus obſervamus niſi commota, aut inſignis ſanguinis ſpiſſitudo ipſi juncta fuerit.

3 Plethoram commotam, niſi mature mitigetur, aut ſenſibiles excretiones ſequantur, facile graves morbi excipiunt.

4 Plethoram commotam utplr. ſequuntur congeſtiones ad loca Hæmorrhagiis deſtinata, quæ tamen facile inſequente Hæmorrhagia ſolvuntur.

5 Hæmorrhagiæ graviorem Plethoræ commotionem non ſtatim, ſed demum ſedato aliquomodo ejus impetu excipiunt.

6 Si congeſtiones circa loca Hæmorrhagica factæ non ſolvuntur, ſtagnationes facile in plenarias Staſes & Corruptiones degenerant, quas Natura interdum quidem per febres præcavet, non raro tamen actum inflammatorium quoque inſtituere cogitur, ut id quod actu corruptum eſt, ſenſim per fortiorem pulſum ſanguinis eluatur.

7 Omnes morbi Plethoræ ſupervenientes graviores ſunt, impr. ſi ex acutorum ſunt cenſu, intermittentes vero non tantum anomali evadunt, ſed etiam diutius durant.

8 Qui ſemel ſunt Plethorici, facile iterum tales, imminuto etiam ſanguine, fiunt, & morbis a Plethora oriundis denuo exponuntur.

De Spiſſitudine Sanguinis.

I. *Definitio*: Spiſſitudo eſt ſanguinis antea fluidioris juſto major concretio, Plethoram & motuum defectum ſequens, a qua ſtagnationes & ab his dependentes morbi originem trahunt.

II. *Differentia*.

1 Alia eſt *generalis*, quando nimirum ſanguis in univerſo corpore ſpiſſeſcit.

2 Alia eſt *ſpecialis*, quando inſigni quadam regione ſpiſſiorem acquirit conſiſtentiam, quale quid contingit in Hypochondriacis & Hyſtericis, quorum ſanguis in abdomine ob motus progreſſivum tardiorem lentorem acquirit.

3 Alia eſt *ſpecialiſſima*, quæ in Hypocondriacis & Hyſtericis interdum naſcitur, & certum tantum viſcus occupat.

4 Alia eſt *ſubitanea*, alia tardior.

III. *Signa*,

1 Torpor inſignis & laſſitudo totius corporis.

2 Gravitas membrorum ſive artuum.

3 Pulſus modo inæqualis, modo intermittens, modo palpitatorius.

4 Habitus corporis interdum ſtrictus, interdum laxus, hujuſque conſtrictionis & relaxationis frequentes alterationes.

5 Vaſa turgida & ſatis inflata, quandoque etiam exilia & vix conſpicua, ut plurimum tamen majora.

6 Frequentis coloris & caloris in habitu corporis alterationes.

7 Reſpirationis difficultas & inpr. ſub motu corporis.

8 Anxietates præcordiorum crebriores.

9 Su-

9 Sudoris, urinæ reliquarumque excretionem tardior proceſſus.
10 Somnus turbulentus & anxius.
11 Sanguis e Venaſecta difficulter prodiens, nigricans & inſigniter ſpiſſus.
12 Animus trepidus, torpidus, meticuloſus, anxius.

IV. *Subjectum.*
1 Reſpectu *Temperamentorum*, Sanguineo-Melancholici & ipſi Melancholici magis diſpoſiti ſunt ad ſpiſſitudinem, quam Sanguinei, Cholerici, aut Phlegmatici.
2 Reſpectu *Ætatis*, juniores Hæmorrhagiarum Spontanearum vel artificialium ſuppreſſionibus laborantes, nec non ſenes ob ſanguinem aliquo modo mucoſum præ aliis ad eam ſunt proni.
3 Reſpectu *Sexus*, feminæ facilius ſpiſſiorem acquirunt ſanguinem, quam viri.

V. *Cauſa.*
1 *Plethora*, quæ proportionem aut vim motuum ſuperans ſenſim ſenſimque tali ſpiſſitudine anſam præbet.
2 *Vita ſedentaria*, torporem motuum inducens inpr. ſi ſimul profundiores ſpeculationes accedunt, quæ Naturam eo magis ab actionibus vitalibus revocat.
3 *Subitanea* corporis calidi *refrigeratio*, quam ſubita etiam ſanguinis congelatio ſequitur.
4 *Terror*, qui celeriter, *Triſtitia* quæ ſenſim ſanguinem ſpiſſiorem reddit
5 *Abuſus acidorum*, & cibi craſſiorem chylum largientes, qui ſenſim quoque ſanguinem inſpiſſant.
6 Defectus ſufficientis potus.
7 Nimiæ excretiones ſeri per ſudorem & urinam.
8 Diæta ſiccior, ſpeculationes nimiæ, Hæmorrhagiarum conſuetarum ſuppreſſio, vel artificialium neglectus.

VI. *Obſervationes* Pathologico-Practicæ.
1 Quo major eſt ſanguinis ſpiſſitudo eo graviora quoque eam comitantur mala.
2 Quo magis ſubitanea eſt ſpiſſitudo & coagulatio ſanguinis, eo citius quoque graviſſimi & interdum lethales ſequuntur affectus.
3 Spiſſitudinem ſpecialem facile etiam excipit univerſalis.
4 Uti motus moderatus & continuatus ad fluxilitatem ſanguinis & reſtituendam & conſervandam eſt optimum remedium, ita fortior & ſubitaneus, ſanguinem ſpiſſum uno impetu commovendo, in mala a ſpiſſitudine metuenda, facillime præcipitat.
5 Spiſſitudinem, niſi mature convenienti methodo removeatur, facile ſtagnationes, has vero ſtaſes & corruptiones ſequuntur.
6 Niſi Venæſectio præmittatur remediis incidentibus, fruſtra fere laborat Medicus.
7 Sicut ſubjecta ſpiſſitudini Sanguinis obnoxia quoad animum ſunt anxia, trepida, torpida; ſic in œconomia vitali ſimiles ſequuntur actiones.

De Cacochymia.

I. *Definitio:* CAcochymia vi vocis eſt malus ſtatus humorum in craſi, vel a ſecretionibus & excretionibus neceſſariis ſuppreſſis, vel ab externo contagio originem trahens.

II. *Differentia.*
1 Reſpectu *Cauſæ*
a Alia originem trahit a ſuppreſſione ſecretionum & excretionum, Sudoris, Bilis, Urinæ &c.
b Alia vero a contagio forinſecus corpori illato oritur, uti Scabies, Lues Venerea, Lepra &c.
2 Reſpectu *Subjecti*
a Alia univerſum corpus & totam maſſam ſanguineam occupat, qualis obſervatur in Scabie, Ictero &c.
b Alia vero in certis tantum partibus occurrit, quæ utplur. a congeſtionibus ad certas partes dependet, v.g. inſignis pruritus ſcroti & ani cum puſtulis in Hæmorrhoidariis, Tinea capitis in infantibus.
3 Reſpectu *indolis*
a Alia eſt benigna, *ſalſa*, uti in Scabie aliiſque cutis puſtulis; *bilioſa* in Ictero; *mucoſa* in ſenibus & infantibus Phlegmaticis; *aquoſa* vel *ſeroſa* in Cachexia, Leucophlegmatia, Anaſarca &c.
b Alia eſt maligna, uti in Pſora, Lepra, Lue Venerea.

III. *Signa.* Hæc patent ex ante dictis.

IV. *Subjectum.*
1 Homine otioſi, torpidi, per motum corporis ſecretiones & excretiones non promoventes.
2 Cibi inſuper malæ digeſtionis, acidis, ſalſis, aut nimis aromatiſatis, liquoribus Spirituoſis &c. abutentes.
3 Secretiones & excretiones ſpontaneas negligentes.
4 Perſonæ cum ſcabioſis & leproſis converſantes, aut cum iiſdem in eodem lecto dormientes.
5 Coitum cum impuris exercentes.

V. *Obſervationes.*
1 Quo magis ſupprimuntur excretiones, eo magis etiam augetur Cacochymia.
2 Cacochymia cum viſceris alicujus labe conjuncta, gravior eſt reliquis ſpeciebus.
3 Cacochymia maligna ſemper periculoſior eſt, & difficulter etiam curatur.
4 Cacochymia univerſalis ſæpius facilius curatur, quam particularis.
5 Nihil fere producendæ cacochymiæ magis inſervit quam abundantia Sanguinis, ejuſque in corpore retentio, ſicut hoc in menſium & lochiorum negotio apparet.

De reliquis humoribus inutilibus & utilibus morborum cauſis.

TAles humores inutiles ſunt Serum & reliqui ex eo prodeuntes: Sudor, Urina, Bilis, Mucus, Feces alvinæ. Utiles vero Lympha, Lac, Semen & Saliva; qui omnes morborum fiunt cauſæ quando peccant.

I. *Quantitate & motu.*
A *Excedente*, uti
a *Serum*, quod in Phlegmaticis & Sanguineis potiſſimum otioſis & vitæ ſedentariæ deditis, potu abutentibus, facile augetur, & hinc morborum variorum a Sero oriundorum fit cauſa.
b *Sudor*, qui partim ob cauſas manifeſtas labores fortiores, nimium calorem &c. vel ſæpius ob latentes nimium excernitur, & hinc, dum ſanguis nimis reſolvitur, nimiſque fluxilis redditur, præter debilitatem inſignem, quam poſtſe relinquit, ad varia mala viam ſternit. Quorſum tamen Sudores ſpontanei cum euphoria contingentes, minime referri debent.
c *Urina*, quæ partim ob nimiam ſeri quantitatem, partim ob ſanguinis reſolutionem, partim ob ſphincteris relaxationem, ſæpius & inſigni, aſſumpta potulenta ſuperante copia excernitur, & hinc corpus exſuccum reddit.
d *Bilis*, quæ partim ob cibos pinguiores aut largiter aromatiſatos, ut & potum generoſiorem in nimia copia generatur, partim in nimia copia in inteſtina infunditur, & hinc Diarrhœam, Choleram, Febres bilioſas &c. excitat.
e *Mucus*, cujus quantitatem in Phlegmaticis infantibus & ſenibus cibi craſſioris conſiſtentiæ, vita otioſa, aer frigidus, ſuppreſſio tranſpirationis &c. augent; unde poſtmodum Coryzæ, Tuſſes, Aſthmata, Vomitus, Diarrhœæ mucoſæ &c. originem trahunt.
f *Feces alvinæ*, quæ raro peccant quantitate, niſi ſuppreſſis reliquis excretionibus, aut vitium in qualitate junctum ſit.
g *Lympha*, cujus quantitatem in ſubjectis diſpoſitis augent cibi eupepti, multum chyli largientes, & vita otioſa; mala tamen, præter obeſitatem nimiam, non facile ab ejuſdem copia œconomiæ animali imminent.

h Lac,

h Lac, quod ſæpius in inſigni quantitate generatur, & mammas vel cum dolore turgidas reddit, vel in magna copia effluit, quæ tamen lactis abundantia, niſi qualitatis vitia jungantur, aut motus per vaſa & excretio lædantur, raro aliquod detrimentum producit.

i Semen rarius quoque abundantia ſua affectus præternaturales cauſatur, niſi qualitas ejus vitioſa ſimul conjuncta ſit; ſi tamen in Pollutionibus nocturnis frequentius excernitur, corpus tandem inſigniter exinde debilitatur.

k Saliva interdum abundat, uti in infantibus dentientibus, hypochondriacis & Ptyaliſmo, & copia ſua vel cibos nimium diluit, vel depravationem guſtus producit.

B *Deficiente*.

a Serum, quod frequenter deficit, ſi ſcil. cibi ſufficienti potus copia non diluuntur, quale quid ſæpius obſervatur in feminis hyſtericis, aut per frequentiores excretiones abſumitur, unde ſanguis ſpiſſior redditus, tardius per vaſa procedit, & variarum ſtagnationum fit cauſa: imo ipſæ fibræ ob defectum ſeri non ſufficienter emolliuntur, quare etiam propter minorem flexilitatem ad motum minus apti ſunt.

b Sudor, cujus defectus vel a nimia humorum ſpiſſitudine per vitam otioſam contracta, vel a ſeri defectu, vel a nimio & repentino ſanguinis ferventis motu ad cutim, cujus pori hoc modo obſtruuntur, dependet. Frequentius quoque Sudor manans, dum corpus frigori exponitur, uno impetu ſupprimitur, unde vel univerſaliter vel particulariter contracta cuti inſignis æſtus, Coryzæ, Tuſſes, Colicæ, Diarrhœæ, Febres, Dolores Rheumatici &c. ſequuntur.

c Urina, hujus defectus interdum pariter a ſeri conſumptione nimia, interdum vero a muco, calculis, vermibus, ſanguine grumoſo ureteres obſtruentibus, interdum vero a nimia renum conſtrictione aut inflammatione, urinæ ſecretionem impediente dependet, unde eundem facile affectus ſeroſi hydropici, imo ipſa mors excipiunt. Nonnunquam etiam ſuppreſſionis totalis urinæ cauſa eſt nimis diuturna ejuſdem retentio.

d Bilis, hujus ſecretio & effluxus ad inteſtina modo a calculis, modo a conſtrictione Hepatis, iram graviorem excipiente, modo ab infarctu ſanguinis impeditur, unde ob bilem in hepate & maſſa ſanguinea retentam Icterus aliaque incommoda ſequuntur.

e Mucus, hujus ſecretio & excretio interdum in partibus huic negotio dicatis impeditur, unde variæ ſtagnationes cum inſignibus doloribus circa illas partes oriuntur, v. g. in capite Gravedo & Cephalalgia ſeroſa, Odontalgia catharralis, in inteſtinis vero Colica.

f Feces alvinæ, quarum retentionem, ex quacunque demum cauſa illa fiat, ſtatim inſignes laſſitudines, preſſiones, inflatio abdominis &c. oriuntur.

g Lympha, cujus defectum imminutio nutritionis, laſſitudo, pallor, viſcerum ſubſidentia &c. ſequuntur: motum vero impeditum variæ ſtagnationes glandularum inpr. abdominis tumores, Atrophia &c. excipiunt.

h Lac: hujus defectum, a nimia triſtitia, terrore, defectu alimentorum, calore interno &c. ortum, variis infantis ſugentis morbi ſequuntur: ſuppreſſioni vero facile tumores inflammatorii, ſcirrhi glandularum &c. ſuperveniunt.

i Semen: cujus impedita ſecretio & tardior excretio a quacunque demum cauſa orta fuerit, Generationem impedit.

k Saliva: cujus inopia præparationem & reſolutionem ciborum in ore impedit, imo etiam Guſtus, quoniam fibræ linguæ nerveæ ſufficienter non irrigantur, maxime imminuitur.

II. *Qualitate*, cujus reſpectu antea recenſiti humores ſpiſſitudine, acrimonia, ſalſedine, corruptione &c. variorum morborum fiunt cauſæ v. g.

1 *Serum*: cujus fluxilitatem, acrimoniam, ſalſedinem &c. ſequuntur partim excretiones nimiæ, partim varia exanthemata, exulcerationes in cute, Diarrhœæ, Dyſenteriæ. Magis noxium vero redditur, ſi peregrina acria corroſiva ipſi admixta fuerint effluvia per contagium, uti in Lue Venerea.

2 *Sudor*: cujus acrimonia varios effectus cutis cum majori vel minori ejuſdem eroſione producit, aut ejus fœtor varias moleſtias creat.

3 *Urina*: hæc ſæpius reſpectu nimiæ tenuitatis, craſſitiei aut contentorum ſabulis, ſanguinis, muci, puris &c. variorum affectuum fit cauſa, qui inpr. in viis urinariis ſe exerunt.

4 *Bilis*: quæ ſæpius inſignem acrimoniam, colorem & conſiſtentiam ejuſdem alterantem, & hinc febrium ardentium, torminum, Diarrhœarum fit cauſa.

5 *Mucus*: qui multoties ob majorem ſalſedinem vel ſolam, vel cum ſpiſſitudine conjunctam, obſtructiones glandularum, tumores, eroſiones &c. producit.

6 *Feces alvinæ*: hæ ſæpius etiam ob admixta varia heterogenea bilem ſcil. acrem, mucum craſſiorem, ſalſum &c. vitioſam acquirunt qualitatem, & hinc inteſtina aggrediendo torminum variorum, Diarrhœarum &c. cauſa fiunt.

7 *Lympha*: quæ ob ſpiſſitudinem, ad quam admodum prona eſt, facile infarctus glandularum conglobatarum parit, unde nutritio læſa, inflationes partium per quas vaſa lymphatica decurrunt, quæ eo graviores redduntur, ſi aqua lymphę mixta, ſenſim vel per poros tranſudat, vel eroſis a ſalſedine lymphę vaſis, in cavitates aut interſtitia partium infunditur, unde Hidropis varię ſpecies originem ducunt.

8 *Lac*: quod ob ſpiſſitudinem in glandulis ſtagnans tumores mammarum inflammatorios excitat: ob ſalſedinem vero eroſiones papillarum cauſatur, aut gravia tormina ac Colicam convulſivam in infantibus excitat; ſi nimis tenue eſt, ad nutritionem infantis eſt ineptum.

9 *Semen*: hoc peccat vel ſpiſſitudine aut tenuitate nimia, & hinc ad generationem minus aptum eſt, dum ſpiſſum excerni nequit, tenue vero parum virtutis continet: vel acrimonia, unde ſequuntur eroſiones, dolores inſignes &c. uti illud in Gonorrhœa virulenta obſervamus.

10 *Saliva*: hæc interdum admodum tenax atque viſcida redditur, ita ut ad reſolutionem prorſus inepta ſit, imo acrimonia ſalina ſub illo muco latitans ſæpius fauces arrodit, quod eo facilius contingit, ſi contagium venereum ſimul junctum eſt, quod etiam ſalivam fœtidam reddit: interdum quoque amaritiem acquirit a bile, ac tandem morbis malignis epidemice graſſantibus ſaliva a contagio inquinata & deglutita ſimiles fermentationes in corpore excitat.

Obſervationes Pathologico-Practicæ.

1 Quo major eſt ſeri abundantia, eo facilius etiam, inpr. excretionibus ſuppreſſis, ſequuntur morbi ſeroſi tam univerſales, quam particulares, a decubitu ſeri ad alias partes dependentes.

7 Morbi a ſero oriundi, motu corporis & blandis ac continuatis evacuantibus facile præcaveri poſſunt.

3 Uti quantitas ſeri nimia craſin ſanguinis & lymphæ turbat, ita ejuſdem defectus ſanguinis & lymphæ ſpiſſitudinem parit.

4 Seri vitia, etiamſi appropriata exhibeantur remedia, nunquam corriguntur, niſi ſimul jungantur evacuantia.

5 Serum vitioſum nunquam ita corrigitur, ut cum Natura redeat in gratiam, ſive ut humor utilis fiat.

6 Quo magis Sudor fluit, in ſubjectis alias ſiccis, eo magis corpus exſiccatur & debilitatur.

7 E contra corpora humida ſudores etiam largiores optime ferunt.

8 Su-

8 Sudores ſpontanei matutini, non ſeri tantum, ſed & ſanguinis abundantiam tollunt, & multos morbos præcavent.

9 Suppreſſiones Sudorum quorumcunque ſemper periculum minantur, niſi per alia loca ſeri fiat evacuatio.

10 Sudores fœtidi ſeri malum ſtatum indicant.

11 Quo magis ſudor fluit in hecticis, eo præſentius periculum & mortem inſtantem portendit.

12 Excretiones Urinæ copioſæ ſemper cum euphoria fiunt, quando aliæ excretiones ſunt ſuppreſſæ.

13 Quo magis ſupprimitur urina, eo facilius ſequitur Hydrops, præcipue quando manifeſta ſuppreſſionis urinæ cauſa non occurrit.

14 Urinam cruentam in ſenibus aut in conſiſtente ætate facile ſequitur calculus.

15 Bilis quo magis ab ira excitatur, eo facilius morbos graviores producit.

16 Morbi a nimia effuſione bilis orti, graviores ſunt, quam ii, qui ſuppreſſionem fluxus ejuſdem ſequuntur.

17 Icterus a calculis, veſiculam felleam obſtruentibus, ortus, utplur. eſt incurabilis.

18 Muci excretio e pectore facilius damna infert, quam ſi per alia loca contingit.

19 Quo major in corpore eſt muci viſcidi copia, eo facilius morbi chronici excitantur.

20 Alvi laxitas ſeri abundantia & ſanguinis reſolutionem nimiam ſæpius indicat.

21 Feces alvinæ nimium fœtentes, in morbis acutis non raro mortem inſtantem nuntiant.

22 In morbis acutis, exceptis exanthematicis, alvus laxa ſemper melior eſt, quam adſtricta.

23 Diarrhœæ ſpontaneæ ſæpius morbos præcavent.

24 Diarrhœæ colliquativæ hecticorum mortem inſtantem indicant.

25 Lymphæ defectus facilius mala poſt ſe trahit, quam ejuſdem abundantia.

26 Quo major eſt glandularum conglobatarum debilitas aut infarctus, eo difficilius etiam lymphæ vitia corriguntur.

27 Eroſio vaſorum lymphaticorum a lympha acri orta incurabilis eſt.

28 Lactis effluxus in gravidis abortum ſæpius portendit.

29 Lac ab ira concitatum facile, convulſiones in infantibus excitat.

30 Lactis ſine manifeſta cauſa ſuppreſſionem, mortem infantis portendere, ex relatione multarum fide dignarum feminarum habemus.

31 Quo magis ſubitanea eſt lactis ſuppreſſio, eo facilius affectus varii ſequuntur.

32 Seminis defectus, organorum ſecernentium debilitatem pro cauſa agnoſcens, difficilis eſt curationis.

33 Saliva copioſa minoris eſt conſiderationis, quam deficiens.

34 Saliva præ omnibus aliis noſtri corporis humoribus ad fermenteſcendum apta eſt; unde graviſſimi morbi per eandem Sanguini noſtro ſæpius communicantur.

De Rebus toto genere præter Naturam.

I. *Definitio*: Res toto genere præter Naturam ſunt cauſæ morborum materiales, quæ cum corpore & ejus œconomia plane nullam conſpirationem habent, ad ejus ſubſiſtentiam & conſervationem; ex adverſo in ejuſdem læſionem, imo deſtructionem quam maxime pronæ, imo promptæ atque efficaces exiſtunt.

II. *Differentia*.

1 Quædam in corpore generantur, uti ſunt Flatus, Vermes & Calculi.

2 Quædam vero corpori ingeruntur, uti ſunt abſurda deglutita, globuli plumbei, fragmenta gladiorum, ſagittarum, Venena, miaſmata peſtilentialia cum ſaliva communicata. De quarum rerum præcipuis ſeorſim agemus.

1. *De Flatibus*.

I. *Definitio*: Flatus ſunt ſubſtantia halituoſa elaſtica, aereę quaſi indolis, in primis viis potiſſimum generata, & modo per ſuperiora, modo per inferiora cum vel ſine ſtrepitu ac fœtore erumpens.

II. *Differentia*.

1 Alii per ſuperiora ſub *Ructuum* nomine, alii vero per inferiora quos *Flatus* ſtricte ſic dictos vocant, erumpunt, alii in inteſtinis hęrent, & murmura excitando, *Borborygmi* audiunt.

2 Alii vero ſine ſtrepitu & fœtore excernuntur.

III. *Sedes*: Ordinarie in Ventriculo & inteſtinis generantur, rarius vero in Abdominis cavitate, Utero & Veſica reperiuntur.

IV. *Materia*. Eſt ſubſtantia ad ſpumeſcentiam & elaſticitatem apta, quam producunt alimenta oleracea, fructus horęi, muſtum, cereviſia recens, piſa, fabę, lentes, carnes pingues, ſalitę &c.

V. *Subjectum*.

1 Homines temperamenti Phlegmatici.

2 Vitæ ſedentariæ dediti & ſimul laute viventes.

3 Infantes ſucculenti.

4 Feminę hiſtericæ paſſioni obnoxiæ.

5 Hypochondriaci & Hæmorrhoidarii.

6 Alvi obſtructioni obnoxii.

VI. *Effectus*: latus præter extenſionem abdominis magis vel minus ſenſibilem, facile poſt ſe trahunt Inflammationem ventriculi cum ſymptomatibus cardialgicis, Colicam, Choleram ſiccam, Paſſionem Iliacam, Hernias, Tympaniten &c.

VII. *Obſervationes* Pathologico-Practicæ.

1 Quo magis flaccidus & humidus eſt corporis ſtatus, eo facilius generantur flatus.

2 Non omnem abdominis inflationem a flatibus dependere teſtatur Venæſectio in pede, quæ ſæpius momento citius illam infimi ventris intumeſcentiam tollit.

3 Flatulentia, ad quam Hypocondriaci, Hæmorrhoidarii, Hyſtericę & Venęſectionem in pede negligentes ſunt proni, utpote a ſanguinis ſtagnatione in ramificationibus Venęportę dependens, non confundenda eſt cum inflatione abdominis a flatibus ſtricte ſic dictis orta.

4 In tali flatulentia niſi prǽmittatur ſanguinis miſſio, carminativa remedia aliaque exagitantia magis nocent, quam proſunt.

5 Clyſteres in omni flatulentia proficua ſunt, inpr. emollientes, leniter carminativi & ſtimulantes.

6 Quo majorem flatulentia cum fluxuum ſanguinis ſuppreſſionibus & ſtagnationibus connexionem habet, eo pejora & graviora ſequuntur mala, tam in inferiore abdominis regione, quam prǽcipue circa prǽcordia.

7 Ut vita ſedentaria & fibrarum flacciditas multum ad flatuum generationem confert, ita motus corporis fibrarum tonum reſtaurans, ac humores fluxiles reddens, eorum proventum prǽcavet, aut eoſdem jam generatos diſcutit.

8 Quo major eſt inteſtinorum atonia, eo major etiam flatum copia generatur.

9 Lenia laxantia, inpr. in iis, qui ad alvi obſtructionem proni, ſunt optima remedia prǽſervatoria, quibus tamen facile palmam prǽripiunt Pilulę verę Beccherianę, incidendo, roborando, diſcutiendo & laxando flatuum generationem impedientes & generatorum excretionem promoventes.

De Vermibus.

I. *Definitio*: Vermes ſunt inſecta ex proprio ſemine producta, vel in inteſtinis & quidem ordinarie, vel extraordinarie in aliis partibus hęrentia, & varia mala producentia.

II. *Differentia*.

1 Alii ſunt *ordinarii*, qui ſcil. in inteſtinis hærent, &or-

& ordinarie ibidem generantur, uti ſunt Lumbrici teretes, latis ac Aſcarides.

2 Alii ſunt *extraordinarii*, qui ſcil. in inteſtinis ex proprio ſeminio generantur, aut in ea irrepunt, uti ſunt ſerpentes, Buſones, Ranę &c. vel in aliis partibus extraordinarie reperiuntur, v. g. vermes ulcerum & dentium carioſorum, vermis cordis & pericardii, umbilicalis, Crinones, Sirones, quorſum etiam referri poſſunt pediculorum ſtupenda generatio in Phthiriaſi.

III. *Generatio*: Plerique generantur ex proprio ſeminio, an vero Lumbrici lati itidem ex ſemine aliunde advecto generentur, dubium adhuc eſt.

IV. *Sedes*: Ordinarie reperiuntur in inteſtinis, rarius aliis in partibus.

V. *Subjectum*: Juniores prę cęteris magis obnoxii ſunt vermibus, inpr. Lumbricis teretibus & Aſcaridibus; lati autem magis reperiuntur in adultis.

VI. *Effectus*: Pavores in ſomno, tumor ventris Atrophia, appetitu nihilominus optime vigente, pallor faciei, Febres, Convulſiones, Epilepſię &c. *Plura vide in praxi Speciali de Vermibus*.

VII. *Obſervationes* Pathologico-Practicę.

1 In pleriſque infantum morbis reſpiciendum eſt ad vermes, quo neglecto ſępius incertum de morbis infantum eſt judicium & cura admodum difficilis.

2 Lumbrici latis ſępius ingentis ſunt longitudinis, an vero unicus ſint vermis, an vero plures cohærentes, nondum conſtat.

3 Lumbrici lati licet ſæpius expellantur, facile tamen regenerantur & priſtina mala excitant.

4 Tales lati lumbrici licet in adultis magis reperiantur, ſæpius tamen etiam occurrunt juniores vermibus hiſce affecti.

5 Morbi ſæpius admodum complicati & rebelles a vermibus dependent, quibus excretis, morbi vel ſub ſua ſpecie apparent, vel prorſus ceſſant.

6 Vermes extraordinarii ſemper graviora excitant mala, quam ordinarii.

7 Vermes in acutis morbis excreti, periculum utpl. portendunt.

8 Quo magis lacticiniis & dulcibus delectantur infantes, eo facilius etiam vermibus corripiuntur.

9 Vermes enecantia remedia, ſine ſubjunctis evacuantibus ſæpius ſunt noxia, quatenus vermes putreſcentes aliis gravioribus malis anſam præbent.

10 Mercurialia remedia ſunt optima Anthelmintica, aliiſque palmam præripiunt.

11 Amara phlegmaticis, acida vero magis Sanguineis & cholericis proſunt.

3. *De Calculis*.

I. *Definitio*: CAlculi ſunt concretiones duræ, compactæ, interdum vero ſatis friabiles, ordinarie in renibus & veſica; extraordinarie vero in aliis quoque partibus genitæ, variorum effectuum cauſæ.

II. *Differentia*.

1 Reſpectu *loci*, alius eſt Renum, alius Veſicæ, alius vero in veſicula fellea aliiſque locis reperitur.

2 Reſpectu *conſiſtentiæ*, alius eſt compactus & gravis, alius friabilis & levis.

III. *Materia*: Eſt materia mucida, glutinoſa, & ſalino terreſtris, quæ excuſſis partibus aquoſis, ſenſim ſenſimque in loco calido majorem acquirit duritiem.

IV. *Subjectum*.

1 Homines temperamenti ſanguinei, aliique laxiorem corporis conſiſtentiam habentes.

2 Senes Plethorici.

3 Hemorrhoidarii, Hypochondriaci.

4 Viri præ feminis, Plura vide in *Praxi Speciali de Calculis*.

V. *Obſervationes* Pathologico-Practicæ.

1 Calculus Renum longe frequentior eſt quam calculus Veſicæ.

2 Rariores ſunt calculi in veſica fellea, qui Icterum graviſſimum & incurabilem, ſi ductum Cyſticum obſtruunt, producunt.

3 Juniores calculo non corripiuntur, niſi hæreditaria adſit diſpoſitio.

4 Feminæ ceſſantibus Menſibus facilius calculo affliguntur, quam quando Menſium fluxum adhuc experiuntur.

5 Generationem Calculi cum Hæmorrhoidum imprimis externarum ſuppreſſione inſignem habere connexionem experientia teſtatur.

6 Calculi interdum etiam reperiuntur in pulmonibus & glandulis colli.

7 Podagrici non ſolum ad renum calculum ſunt maxime proni, ſed etiam tophis calculoſis in articulis corripiuntur.

4. *De Cauſis morborum virulentis, ſive de Venenis*.

I. *Definitio*: VEnena ſunt res ſumme noxiæ, quæ in exigua quantitate ſuum acum celeritate & vehementia in partes tam ſolidas, quam fluidas potentiam ſuam exerentes, brevi tempore ut plurimum, interdum vero definito, aut etiam incerto tempore lente totam œconomiam animalem, niſi mature iiſdem occurratur, turbant & invertunt, ac graviſſima ſymptomata excitant, ita ut mors certiſſima ſequatur.

II. *Differentia*.

1 Reſpectu vehementiæ, alia brevi tempore, alia vero lente agendo homines jugulant.

2 Reſpectu operationis, alia agunt diſſolvendo humores per motum fermentativo putredinoſum, uti venena animalium, morſus viperarum, ſerpentum &c. Alia corrodendo partes ſolidas & viſcera, uti mineralia v. g. Arſenicum, Mercurius ſublimatus &c. Alia ſtupore afficiendo fibras, uti vegetabilia, Napellus, Cicuta, Hyoſcyamus &c. *Plura vide in Praxi ſpeciali*.

III. *Obſervationes* Pathologico-Practicæ.

1 Quo magis ſenſibilia ſunt ſubjecta, eo citius etiam graviores turbæ in corpore excitantur, & contra.

2 Si ullibi, in venenis ſane ſumptis Naturæ reluctantis & contra deleteriam cauſam pugnantis motus obſervantur.

3 Quamvis venena ut plur. forinſecus corpori ingerantur, nonnunquam tamen humores agiles excrementitii, remediis aut methodo inconvenienti exagitati, veneni naturam induunt, & homines cito jugulant.

4 Nullus fere poſt venenum ſumptum ſine convulſionibus moritur.

5 Venena mineralia ſumpta citius motus anomalos producunt, quam reliqua.

6 Quo magis ſubtilia ſunt venena, eo certius etiam mortem inferunt.

7 Rationes energiæ venenorum, quomodo in exigua quantitate & mole citiſſime tam deleterios effectus exerere poſſint, admodum in obſcuro adhuc latent.

De Motibus Naturæ extraordinariis propter cauſas morbificas contingentibus.

I. *Definitio*: MOtus morbifici ſunt extraordinariæ motuum alias conſuetorum interdum intenſiones a Natura irritata inſtitutæ, ut res corpori infenſæ expellantur, interdum vero eorumdem motuum remiſſiones Naturæ debilitatem, aut terrorem indigitantes, variis extraordinariis etiam moleſtiis ſtipatæ.

II. *Differentia*. a motibus ordinariis.

1 Reſpectu *vehementiæ*, qua extraordinarii ordinarios longe ſuperant ita ut ab ægrotis non tantum, ſed & a Medicis & adſtantibus obſerventur, v. g. Pulſus in febribus, tonus auctus in convulſionibus.

2 Reſpectu *durationis*: præternaturales enim non ſolum vehementes ſunt, ſed etiam in vehementia

tia ſua vel diu continuant, vel ſæpius recurrunt.

3 Reſpectu *Organorum* & loci excretionis; quamvis enim utplur. pulſu & tono tam interiorum, quam exteriorum partium Natura utatur, & materias noxias per convenientia & conſueta loca expellat, nonnunquam tamen in morbis ope motuum ad loca inſolita materias excernendas protrudit, & per eadem expellit.

4 Reſpectu *ordinis*: quod extraordinarii tales motus nonnumquam vel minus præcipites & vehementes ſint, nonnunquam vero vel ſenſibiliter remittant, vel prorſus in toto corpore, aut quibusdam ejus partibus ceſſent, aut etiam remota cauſa materiali continuent.

III. *Cauſa efficiens*. Uti ordinariorum, ita quoque extraordinariorum motuum vera & unica cauſa efficiens eſt Natura ſive Anima humana, quæ per motus ſecretorios & excretorios non tantum in ſtatu ſano materias ad corporis conſervationem inutiles removet, ſed etiam in morbis pleriſque per eosdem motus auctiores, adeoque reſpectu ordinariorum & naturalium præternaturales materias extraordinarie e corpore expellit, ad hoc modo corpus ab interitu imminente vindicat; unde etiam reſpectu finis tales extraordinarii motus merito ſalutares vocantur. Nonnunquam tamen etiam Natura in hiſce motibus errat, & hinc morbi in pejus ruunt, de quibus erroribus mox ſpecialiter agemus.

IV. *Obſervationes* Pathologico-Practicæ.

1 Motu fere omnes in morbis obſervabiles utpl. certæ ſequuntur excretiones, quæ, ſi morbo aliiſque circumſtantiis reſpondent, cum euphoria contingunt.

2 Morbi, ubi motus tales manifeſti reperiuntur, minoris utplur. ſunt periculi, quam ii in quibus imminuti ſunt.

3 Motus in morbis antea ſatis ſenſibiles ſubito ceſſantes, aut ſenſibiliter ante conſuetum morbi tempus remittentes, utplur. periculum portendunt.

4 Motus per ſolam conſuetudinem, remota cauſa morbifica, continuantes, non ſine inſigni difficultate tolluntur.

5 Motus neque morbo neque temperamento convenientes, adeoque incongrui ſemper ſunt periculoſi.

6 Quo majus periculum in corpore latet, eo vehementiores utplurimum a Natura inſtituuntur motus.

7 Ideoque non ſemper ob molem materiæ morbificæ in inſigni ſæpius quantitate peccantis, ſed ob æxiſtimationem periculi a Natura finaliter agente fiunt.

De Moleſtiis Naturæ motus neceſſario conſequentibus, ſive de Symptomatibus.

I. *Definitio*: Symptomata ſunt moleſtiæ præternaturales motus Naturæ in morbis neceſſario, ſive ut umbra corpus, ſequentes.

II. *Differentia* Symptomatum eorumque *Generatio*: (Quicquid Natura ad conſervationem corporis in morbis molitur, tendit ad Secretiones & Excretiones, quem finem, ut obtineat, duobus utitur inſtrumentis, Pulſu ſcil. cordis atque motu tonico, tam in exterioribus, quam in interioribus partibus ſeſe exerente, eoque vel intenſiore vel remiſſiore; & hinc etiam quæcunque in morbis obſervantur moleſtiæ, ſequuntur vel pulſum, vel tonum intenſum, aut remiſſum: id quod, ut eo melius appareat Symptomatum generationem in generalibus quibusdam morborum differentiis oſtendemus, Specialis enim explicatio ad prolixitatem h. l. evitandam reſervatur partim Pathologiæ ſpeciali, partim privatæ in Collegiis explicationi.)

1 *In Hæmorrhagiis*: hæ præſupponunt Plethoram, tanquam cauſam materialem & quidem commotam, hanc ergo ad morbos producendos pronam, Natura imminuere ſatagit, quem in finem tonus in partibus remotioribus conſtringitur, quæ hinc fiunt pallidæ, vaſa detumeſcunt & ſimul etiam in iis partibus aliquale frigus ſentiunt ægrotantes: dum vero ſanguis e partibus ita conſtrictis expellitur, & uberior influxus impeditur, neceſſario major ſanguinis fit translatio ad partes alias, & inprimis ad eas, per quas ſanguinis excretio fieri debet; intumeſcunt hinc vaſa & moleſtiæ ſentiuntur variæ, in *capite* quidem præter ruborem & turgeſcentiam faciei, aliqualis vertigo, ſtupor, aut etiam capitis dolor, tinnitus aurium, pruritus narium &c. In *pectore* gravativus dolor, reſpiratio difficilis &c. In *Ventriculo*, ante vomitum cruentum anguſtia præcordiorum, conſtrictio hypochondriorum: aut etiam dolor in hoc vel illo latere ſe exerens, dolor dorſi &c. In *Hæmorrhoidibus*, varii motus in *abdomine*, dolor & gravitas lumborum, tenſiones Hypochondriorum, ſenſus rei duræ in inteſtino recto hærentis & interdum dolor urens &c. In *Menſibus* & *Lochiis* nimiis, ſpaſmodicæ conſtrictiones in hypochondriis, dolor gravativus circa lumbos & inguina, horror in partibus extremis &c. In *Renibus* tenſio & gravitas in lumbis &c. & hæ moleſtiæ omnes ex neceſſitate conſequentiæ ſequuntur, quæ tamen erumpente ſanguine facile ceſſant.

2 *In Congeſtionibus* & quidem

a Completis ſive ſimplicioribus: hæ reſpiciunt Hæmorrhagias, quas Natura ope motus tonici molitur, ac hinc ſanguinis motum verſus loca Hæmorrhagiis deſtinata dirigit. Cum vero excretio partim ob nimiam congeſti ſanguinis copiam, partim ob ejus ſpiſſitudinem, partim ob motus congeſtorios inſufficientes, aut vaſorum anguſtiam fieri nequeat, ex neceſſitate conſequentiæ generaliter tanquam ſymptomata, inflationes vaſorum, dolores tenſivi, gravativi, pungentes, robur, calor præternaturalis, & quidem in partibus, ubi congeſtiones factæ ſunt, in remotioribus vero actuales ſtricturæ cum vaſorum detumeſcentia, frigore &c. ſequuntur. Specialiter vero in Congeſtione ad Caput, dolores capitis cum inflatione & rubore faciei, dolor oculorum cum prominentia & rubore, Odontalgia, Otalgia &c. ad Pectus: Oppletiones pectoris, reſpirandi difficultas inſignis &c. ad Hypochondria: Anxietates præcordiorum cardialgicæ, inflationes ventriculi, nauſea, ſtricturæ dolorificæ in Hypochondriis &c. ad Hæmorrhoides, Renes & Uterum: preſſiones & tenſiones in lumbis, dolores dorſi &c. oriuntur: quæ tamen omnia ſymptomata inſequente ſanguinis fluxu tolluntur.

b Incompletis: in quibus Natura quidem ope motus tonici ſanguinem ad loca Hæmorrhagica, ſed incomplete & eminus tantum dirigit. Unde, dum ſanguis hoc modo circa illa loca ſtagnat, ac ad eruptionem pervenire nequit, & ſimul dyſcraſia jam antea peccat, aut eam ſub hac ſtagnatione concipit, variæ hinc in illis partibus oriuntur moleſtiæ ab infarctu ſcil. & decubitu ſanguinis, dolor tenſivus, inflatio partis, gravitas ac ad movendum impotentia, a dyſcraſia ejusdem acri, rodens calor, & in partibus exterioribus calor inflammatorius rubicundus: a motibus univerſalibus commotiones febriles, ac frigoris & caloris alternationes: a particularibus vero dolores lancinantes & vibratiles in parte affecta, rupturæ quaſi ſenſum in partibus tenſis, ſub leviori motu, inferentes &c. Quæ moleſtiæ omnes eo graviores fiunt, ſi circa partes tendineas, ob humorum decubitum tales ſpaſticæ fiunt partium fibroſarum conſtrictiones. In quibus tamen omnibus motibus inſignem errorem committit Natura, uti mox, ubi de Naturæ erroribus ſermo erit, audiemus.

3 In *Staſibus* Sanguinis & *Inflammationibus*: in hiſce ſanguis coagulatus & motu progreſſivo privatus, facile propter motum inteſtinum putredinem concipit,

cum vero hæc facile latius ſerpere, & non ſolum partes ſolidas vicinas, ſed etiam univerſam ſanguinis maſſam ac reliquum corpus corrumpere ſoleat, Natura hancce per inflammatoriorum actum & præſervat, & ſæpius profligat. Præſtat autem hocce motu vel partiali tantum, vel generali, uti in febribus inflammatoriis. In utroque caſu ſanguinem per motum tonicum dirigit ad partem affectam, ut a majori ſanguinis copia, per eandem cum impetu tranſeunte, coagulatus ſanguis ſenſim reſolvatur, & illud quod corruptum eſt ſenſim eluatur, atque remotis hoc modo particulis activis fermenteſcentibus materia pulpoſa innoxia, quam pus vocant, relinquatur. Quamvis ergo totus hic actus tendat ad corporis conſervationem, variæ tamen moleſtiæ eum neceſſario comitantur: dum enim major ſanguinis copia in & per partem affectam fluit, non ſolum calor partis, ſed etiam tumor ejuſdem oritur, & ſi inflammatio cutim attigit, hæc inſigni rubedine a ſanguine, per poros minores cum impetu trajecto, & hinc maxime fluxili reddito, afficitur. Jungitur etiam hiſce dolor eximius, quippe ſi ſanguis per fibras tenſas & ideo admodum ſenſibiles trajicitur, non poteſt non ob fortiorem ſanguinis ad fibras appulſum dolor oriri, quem pulſus arteriarum fibras continuo feriens auget, & hinc dolor ille pulſatorius originem trahit. Quando autem in partibus interioribus ſive viſceribus talis ſanguinis contingit Staſis, majori quoque motuum apparatu opus eſt, nempe febrili, ut hujus ope, grave œconomiæ vitali imminens periculum mature tollatur, unde etiam moleſtiæ hiſce motibus junctæ longe graviores ſunt.

4 *In Febribus* & quidem

a *Intermittentibus*: harum cauſa eſt ordinarie materia viſcida, vel in primis viis, vel circa easdem hærens, quæ etſi activæ non ſit indolis, ſenſim ſenſimque tamen ſenſibilia incommoda, appetitum & digeſtiones lædentia producit, quod eo facilius contingit, ſi forſan materia altius ipſis impacta hæret viſceribus. Cum ergo hecce materia ſit præternaturalis, neceſſario ad præcavenda damna e corpore expelli debet. Præſtat hoc Natura præcipue motu tonico, cujus ope univerſum habitum corporis eum quidem in finem conſtringit, ut major ſanguinis copia feratur ad interiora, & ſpecialiter ad ventriculum, inteſtina, ac viſcera hiſce proxima, quo beneficio uberioris ſecretionis & excretionis liquoris ſeroſi gaſtrici materia illa eluatur, & ad excretionem diſponatur. Quem finem etiam Natura ſæpius obtinet, dum materiam morbificam vel per ſuperiora, vel per inferiora ejicit, ac hoc modo febrem aliquoties recurrentem in ſubjectis junioribus & vegetioribus, ſine artis Medicæ concurſu, ſenſim ſenſimque profligat. Quamvis autem primus hic actus febrilis ſit ſalutaris, & ad corporis conſervationem tendat, variæ tamen eidem moleſtiæ ex neceſſitate conſequentiæ junguntur: *primo* enim ob conſtrictionem habitus corporis & ob denegatum hinc uberiorem ſanguinis influxum, color habitus corporis floridus & turgidus ejus ſtatus perit, locumque eorum inſignis pallor & contabeſcentia quaſi, cum vaſorum ſubſidentia occupat, quem *ſecundo* frigus extremorum & horror ſequitur. Excipit *tertio* haſce moleſtias notabilis anxietas, præcordiorum & nauſea, partim a congeſtione ſanguinis circa hæc loca ſtagnante, partim a conatu vomendi, quem ſæpius etiam actualis vomitus ſequitur, dependens. Quibus *quarto*: remittente horrore & peracto vomitu inſignis totius corporis laſſitudo accedit.

Cum vero ſub hoc ipſo primo febris actu, ſanguis circa interiores partes concipiat ſpiſſitudinem œconomiæ animali inimicam, damna ab ea metuenda neceſſario præcaveri debent. Quare Natura ad fluxilitatem ſanguinis reſtituendam, relaxato aliquo modo habitu corporis antea inſigniter conſtricto, ut humoribus in eum liber pateat aditus, pulſum cordis antea tardum, rarum, parvum atque oppreſſum auget, ut ſub hujus celeriore & frequentiore motu, ſanguis magis conquaſſatus priſtinam adipiſcatur fluxilitatem. Redit hinc color faciei, habitus corporis calidus & turgidus redditur, ac vaſa antea ſatis exilia iterum intumeſcunt, cum pulſu pleno & magno. Cum vero pulſus in celeritate & frequentia non ſolum per momenta augeatur, & jugiter continuet, increbeſcit hinc ob nimiam ſanguinis conquaſſationem calor, & ægro ſatis moleſtus fit: jungitur huic ſitis, facies turgida & rubicunda redditur, ac ob nimiam ebullitionem ſanguinis vaſa inſigniter extenſa eximium producunt dolorem capitis, quæ omnia tanquam inſeparabilia conſectaria motum ſanguinis auctiorem ſequuntur.

Dum autem ſanguis ſub hoc ipſo æſtu inſignem concipit fluxilitatem, & multum ſimul ſanguinis per frequentiorem & diuturnam conquaſſationem, & per partes poroſas tranſpreſſionem, in ſerum inutile convertitur, neceſſitas requirit, ut corpus ab eo liberetur, quod quidem omnium promptiſſime hoc in caſu fieri poteſt per ſudorem largiorem: & hinc etiam Natura habitum corporis & poros relaxat, ut humores majori copia eo propelli, & ſerum ſuperfluum excerni poſſit, quod ſi prompte contingit, ceſſant priores moleſtiæ, atque ceſſantem paroxyſmum nil niſi debilitas & fatigatio corporis ſequitur.

a *Continuis*: iiſque

1 *Ardentibus*: harum cauſa utpl. eſt biliosa, unde etiam facile in ſubjectis Cholericis poſt gravem iracundiam excitantur. Bilis itaque hæc, dum in primis viis acrimonia ſua varias turbas excitare ſolet, mature removenda eſt: quare Natura in hiſce febribus ordinarie ſub principium exacerbationis horrorem leviorem aut horripilationem excitat, ut hujus ope ex humoribus ad interiora latis, major fiat ſecretio & in inteſtina excretio, ac humores bilioſi temperentur. Cum vero in ſubjectis bilioſis humores quoque bilioſi in Maſſa ſanguinis abundent, & ſanguis etiam hinc ad majorem calorem concipiendum diſpoſitus ſit, maximus quoque ob pulſum celeriorem & fortiorem excitatur æſtus. Sed cum omnis naturæ labor ad evacuationem bilis in primis viis hærentis tendat, habitus corporis ſemper eſt ſtrictus, & hinc calor, ſive æſtus ordinarie eſt aridus, ac circa interiora & inpr. circa præcordia eo magis urget, unde anxietates, inquietudines, ariditas faucium, ſitis intenſa & clamoſa oriuntur, quæ tamen omnia, facta bilis per Vomitum aut Diarrhœam excretione, mitiora redduntur. Quod ſi vero nulla excretio ſequatur, eo magis æſtus circa interiora urget, & vel inflammationem inteſtinorum cum Febre Lipyria, vel Aphthas, alioſque mortis prodromos excitat.

2 *Continentibus* ſive *Synochis*: harum cauſa materialis eſt Plethora, quam Natura imminuere conatur; quare pulſum auget, ut hujus ope ſanguis per frequentiores conquaſſationes fluxilior redditus, eo facilius per Hæmorrhagiam narium evacuari, aut inſignis ejus portio in ſerum converſa, per ſudorem excerni queat. Quo autem huncce finem eo facilius obtineat, ſtringit ſimul habitum corporis & poros arctiores reddit; unde dum ſanguis per poros minores magno cum impetu continuo tranſpellitur, in minores ſenſim dirimitur partes & inſignem acquirit fluxilitatem. Sed hoc ipſo magnus etiam excitatur æſtus & ſitis, cum Cephalalgia ſatis acerba, rubore faciei & oculorum, vertigine, tinnitu aurium, inquietudinibus & Deliriis &c. Quæ tamen moleſtiæ facile, ſi Hæmorrhagia narium critica die quarto vel ſeptimo in junioribus congeſtioni huic ſanguinis in capite factæ ſuper-

ſupervenerit, evaneſcunt: id quod etiam contingit, ſi in ætate conſiſtente ſudores vel critici, vel ſucceſſivi erumpunt. Quod ſi vero prorſus nulla excretio contingit, præter anxietates inſignes, facile Phrenitides, Convulſiones, Anginæ, Peripneumoniæ aliæque internæ inflammationes a ſanguine nimis commoto excitantur.

3 *Continuis* ſtricte ſic dictis, ſive Catarrhalibus aut Phlegmaticis Veterum, quas etiam continuas quotidianas vocant: harum cauſa materialis eſt lympha mucoſa, a ſero ſalſo acri inquinata, ad ſtagnationes & partium eroſiones prona. Ut ergo Natura hæc Lymphæ vitia corrigat, ac mala majora imminentia præcaveat, excitat haſce febres lentas quidem, ſed tamen acutas & periodos exacte ſervantes. Per tales lenes commotiones febriles, lympha ſenſim ſenſimque attenuatur, & optime per Diaphoreſin partes ſeroſæ ſucceſſive expelluntur. Quod ſi vero Lympha ſpiſſior per motus febriles ad colatoria muci fertur, & ibidem ſtagnat, variæ circa illas partes excitantur moleſtiæ, ac Gravedines, Cephalalgiæ gravativæ, Deliria, Tuſſes, Pleuritides, Aphthæ, Anginæ &c. ſequuntur.

4 *Exanthematicis*, e quarum claſſe Variolarum ſaltem generationem enarraſſe ſufficiat: harum cauſa ordinarie eſt materia quędam ſubtilis, acris cauſticę indolis, quam Natura per febrem ſubigere & expellere nititur. Tribus primis diebus pręparatur illa materia, & ad excretionem diſponitur, ſub hac ipſa autem pręparatione varię accedunt moleſtię febrem comitantes, ęſtus, ſitis, dolor capitis, dorſi, convulſiones &c. quę partim alterationem in Tono, partim Pulſum febrilem ſequuntur, ac die quarto erumpentibus Variolis ceſſante pulſu febrili & alteratione toni, vel notabiliter imminuuntur, vel prorſus evaneſcunt; atque hoc modo Variolę placide ad finem uſque ſeptimi erumpunt. Cum vero hoc ipſo tempore Variolę facile ſubſidere, & cum inſigni periculo retrocedere queant, febris denuo accenditur, aut juxta aliorum mentem nova, nimirum inflammatoria ſupervenit, cujus ope ſanguis ad peripheriam corporis eum quidem in finem pellitur, ut retroceſſio impediatur, & maturatio puſtularum promoveatur: unde ſub hoc ipſo maturationis tempore habitus corporis eſt inflatus, ac rubet & dolet; quę ſymptomata maturis puſtulis undecimo die ceſſant. Et hęc de Symptomatum generatione ſufficiant.

III. *Obſervationes* Pathologico-Practicę.

1 Qui generationem Symptomatum ordinariorum intelligit, facile etiam extraordinaria ab iisdem poterit dignoſcere.

2 Multa Symptomata in morbis occurrentia magis debentur imprudenti medicationi, quam motibus Naturę in morbis regularibus.

3 Quo magis a recto tramite deflectunt motus in morbis, eo graviora etiam excitantur Symptomata.

4 Reſpectus non tam ad Symptomatum vehementiam & pluralitatem remediorum in curatione dirigendus, quam mali originem & fontem.

5 Qui illud tantum faciunt, ſepius ſalutarem morbi typum ſiniſtra medicatione inſigniter pervertunt, cum poſteriori modo & ipſis Symptomatibus optime ſuccurratur.

6 Quo vehementiora Symptomata uno impetu & ſpontaneo Naturę conatu ingruunt, eo major de graviori morbi ingreſſu ſuſpicio habenda eſt.

7 Symptomata acerbiora ſubito evaneſcentia, plerumque lethalem cataſtrophen poſt ſe ducunt.

8 In morbis malignis Symptomata ſepiſſime admodum ſunt abſcondita, Medicuſque & ęgrotus per apparentem valetudinis ſpeciem decipitur.

9 Melius eſt in morborum initiis & ante ſtatum Symptomata urgere, quam in declinatione.

De Erroribus Naturæ in motibus morborum cauſis oppoſitis & damnis exinde provenientibus.

I. *Definitio:*

Errores Naturæ ſunt malæ pulſus & toni, ut & motuum ſecretoriorum ac excretoriorum inconvenienti modo tempore ac ordine inſtitutorum adminiſtrationes, varia mala poſt ſe trahentes.

II. *Differentia.*

1 Reſpectu *organi*, alii errores a Natura committuntur in pulſu, alii in tono, alii in utroque ſimul.

2 Reſpectu *gradus*, quando tales motus erronei vel ob cauſam minoris etiam momenti nimium intenduntur, vel cauſa graviori præſente, prorſus intermittuntur, aut ſaltem debiliter, aut cum trepidatione ac tergiverſatione inſtituuntur.

3 Reſpectu *viarum* ſive locorum excretoriorum, quando materiæ vitioſæ ad inſolita loca vehuntur & per eadem excernuntur.

4 Reſpectu *quantitatis* materiæ excernendæ, quando vel in nimia copia, vel prorſus non, aut inſufficienti copia evacuatur.

6 Reſpectu *temporis*, quando materia quæ criticis aut periodicis diebus excerni debebat, intermediis evacuatur.

III. *Cauſa efficiens* talium errorum eſt Anima vitaliter in corpore agens, quæ uti propter peccatum in moralibus, ita & in vitalibus actionibus ad errandum admodum prona eſt: & hinc vel motus neceſſarios in corpore inſtituere neſcit, vel eoſdem excitare neque vult, neque poteſt.

IV. *Effectus* & damna talium errorum ſunt varia, quæ obſervantur.

1 In *Hæmorrhagiis*: quas quidem Natura in ſubjectis Plethoricis per diverſa loca, reſpectu ætatum, ad imminuendam Plethoram inſtituit, & hoc modo corpus a multis malis, ab abundantia ſanguinis pendentibus, vel præſervat, vel liberat. Errat vero ſæpius in hiſce, quatenus in ipſa evacuatione ſæpius excedit & plus ſanguinis, quam quidem preſens corporis ſtatus poſtulabat, & quidem vel uno impetu, vel ſepius repetitis vicibus evacuat, ita ut corpus exinde maxime debilitetur, aut variis aliis malis, via ſternatur. Pariter errat, quando iis in ſubjectis, in quibus tales Hęmorrhagias cum fructu inſtituere poterat, motus ad Hęmorrhagiam producendam neceſſarios prorſus intermittit, aut ſanguinem per inſolitas vias, aut per loca ſatis periculoſa evacuare nititur: quemadmodum tale quid contingit in excretione menſium per vomitum, umbilicum, aut in aliis ſubjectis per pulmones & renes.

2 *Congeſtionibus* & quidem

a Completis, quando motibus illis quidem ſanguinem ad loca Hęmorrhagiis deſtinata propellit & ſanguinis evacuationem molitur, cito tamen a motibus illis iterum vel deſiſtit, vel eoſdem ſufficienti robore non inſtituit, ita ut ſanguis erumpere queat, vel relicto loco minus periculoſo ad partes nobiles & interiores congeſtiones inſigni cum periculo inſtituit, & hinc variis ſtagnationibus, ſtaſibus inflammatoriis & corruptionibus ulceroſis viam ſternit: vel quando in ſubjectis ad Hęmorrhagias minus diſpoſitis pertinaciter in intentione ſanguinem evacuandi perſiſtit, ac hinc per motus fortiores ſpaſticos non ſolum graviſſimos dolores, ſed & ob ſanguinem, nimis diu in talibus partibus incarceratum, gravibus aliis affectibus, Inflammationibus, corruptionibus &c. occaſionem prebet.

b Incompletis, quando in ſubjectis Plethoricis Hęmorrhagias quidem, ſed e longinquo tantum molitur, ſive ut clarius loquar, quando per motum tonicum ſanguinem quidem verſus, non vero in loca Hæmorrhagiis deſtinata propellit, ac motus ſpaſticos ſemper augendo graviſſimos dolores excitat: aut quando ſanguinem in loca ad Hæmorrhagias prorſus non diſpoſita, uti ſunt

partes extremæ, impellit, & ibidem pertinacibus atque ſumme dolorificis ſpaſmis excretionem molitur, ac etiamſi excretio ibidem ſit impoſſibilis, poſtea eadem pertinacia Plethoræ imminutionem denuo quærit, talesque excretiones tamdiu molitur, donec illi motus prorſus in conſuetudinem abeant: quale quid contingit in affectibus arthriticis partium tam ſuperiorum, quam inferiorum, ubi quidem in principio intentio Naturæ erat ſanguinem vel per Hæmorrhagiam narium, vel per Hæmorrhoides evacuandi, quæ quoque evacuatio ſæpius ſequitur, quam primum vero aliquod obſtaculum partim propter vaſorum anguſtiam, partim propter ſanguinis ſpiſſitudinem objicitur, relicta illa via excretionis ordinaria, ſanguis ad partes muſculoſas illarum partium transfertur ac per graves ſpaſmos in cervice, capite, ſcapulis, dorſo, pectore, lumbis, femoribus, genubus, pedibus &c. ejuſdem evacuatio a Natura tentatur.

3 In *inflammationibus*, quando Natura ſanguinem in levioribus etiam caſibus nimia copia in partes inflammatas impellit, atque hoc modo ſtaſin inflammatoriam auget, ubi quidem intentio laudabilis eſt, partes corruptas per affluentem ſanguinem eluendi, ſed inſignis tamen, nimiam ſanguinis copiam ad partem affectam transferendo, error committitur: aut quando ſanguinem ad partem affectam prorſus non dirigit, ita ut hinc putredo tandem integra membra occupet, iisque mortem inferat, uti id in Gangræna & Sphacelo obſervamus, qui affectus ſæpius a leviſſimis inflammationibus originem trahunt.

4 In *Infarctibus* & Scirrhis viſcerum a ſanguine originem trahentibus: quando principium vitale ſanguinem, qui per Hæmorrhoides aut per Vomitum cruentum excerni debebat, ope motuum ſpaſticorum in hepate vel liene incarceratum detinet, ea quidem ſemper intentione dictum ſanguinem evacuandi, ſed cum ſanguis hic ob diuturniorem moram ſemper ſpiſſior ac hinc inhabilis ad excretionem magis magiſque reddatur, tandem abſumptis partibus aquoſis fluxilibus ſcirrhum viſceris, in quo hæret, producit, qui tandem ſucceſſu temporis exulcerationem & Hecticam poſt ſe trahit. Et etiamſi talis ſanguis interdum per Vomitum ſub forma materiæ nigricantis ad inſtar Rob ſambuci aut picis evacuetur, raro tamen ſalus exinde ſperanda eſt, quoniam talem excretionem nihilominus Hectica aut Hydrops non raro ſequuntur.

5 *In motibus* & quidem

a *Auctis*, quando Natura, a leviſſimis etiam cauſis aut ab ira excitata, graviſſimos ſtatim ſpaſticos ac convulſivos inſtituit motus, quibus tamen vel parum ad ſalutarem finem tendens obtinetur, gravioribus malis porta panditur v. g. quando præſente Plethora, aut eadem leviter per iram aliaſque cauſas etiam commota, Natura ſtatim convulſivos motus ad imminuendam Plethoram excitat, quibus tamen vel prorſus nihil ſalutare efficit, ſive aliquid excernit, vel ſanguinem uno impetu cum inſigni vitę periculo expellit, aut etiam ubi interdum prorſus nulla excretio ſperanda eſt, nihilominus per frequentes & ſępius repetitas convulſiones, tandem in conſuetudinem degenerantes, illud quod ipſi moleſtum videre expellere conatur.

b *Imminutis*, quando ob verum, vel imaginarium imminens periculum ſubito ab omni vel pulſu vel tono vel utriſque Natura deſiſtit & corpus gravi periculo exponit, id quod non ſolum in ſtatu ſano, ſed etiam morboſo ſæpius obſervatur, ubi frequenter ob leviores cauſas remiſſiones talium motuum, & lipothymiæ oriuntur.

6 *In Febribus*, ubi quidem Natura ſæpius errat, quando materiæ morbificæ, quæ per habitum corporis expelli debebat, hoc conſtricto ad interiora cum inſigni periculo feruntur: aut quando præſenti etiam leviori cauſæ motus febriles fortiores, vel vice verſa graviori remiſſiores opponuntur: aut etiam quando Natura materiam, quæ per lenem tantum diapnoen expelli debebat, per fortiores motus febriles tam in tono, quam in pulſu ſe exerentes, interim tamen placidam excretionem magis impedientes, quam promoventes, aut per largiores & continuatos ſudores, expellere conatur, quale quid ſæpius obſervatur in Febribus malignis: aut quando id quod per motum tonicum partium internarum ad habitum corporis propulſum fuit, per motum partium externarum ſive earundem conſtrictionem, & quidem ob leviſſimas cauſas externas, lenem ſcil. refrigerationem, aut imaginarium terrorem retroagit, quod ſæpius obſervatur in Febribus exanthematicis: aut tandem quando Natura vel ob terrorem panicum, uti in Peſte, vel propter malam conſuetudinem, vel propter timorem &c. motus cum ingenti periculo perverſe & male inſtituit. Ut alia, quæ ob prolixitatem huc trahi nequeunt ſilentio prætereamus.

V. *Obſervationes*.

1 Quo magis ſenſibilis eſt Natura, eo magis ad errores eſt prona.

2 Animi pathemata maximos ſæpius producunt errores in morbis & morbos etiam optime procedentes maxime pervertunt.

3 Quo minus Natura motibus aſſueta eſt morbificis, eo facilius in morbis errores committit.

4 Si in erroribus habitum quaſi acquiſivit Natura, fruſtranea ut plurimum ſunt remedia.

5 Errores in morbis acutis & inpr. exanthematicis citiſſime ſequuntur damna funeſta.

De Erroribus Medicorum Practicorum.

I. *Definitio:*

Errores Medicorum Practicorum ſunt aberrationes a vera Medendi Methodo, quando, neglecta Naturæ via, remedia vel inconvenientia in morbis applicant, vel convenientia quoque debito tempore non exibent, & ſic morbos cum damno ægrotantium corrumpunt.

II. *Cauſæ* talium errorum ſunt:

1 Theoria falſa cum Praxi nullam connexionem habens, ſive Theoria imaginaria.

2 Deffectus veræ Hiſtoriæ morborum, tam Pathologicæ, quam practicæ.

3 Neglectus Methodi Naturæ, cui artificialis Methodus Medendi ſuperſtructa eſſe debet.

4 Neglecta diſtinctio Temperamentorum, Ætatum, Conſuetudinis, Senſibilitatis &c. in exhibendis remediis. Quę & adhuc alia originem trahunt a debilitate judicii Practici, negligentia, temeritate, timiditate &c.

III. *Effectus*, & damna errores tales ſequentia: & quidem

1 In *Praxi generali*, in qua graviſſimi committuntur errores a Medicis Practicis, quatenus fere in omnibus morbis, & inpr. in acutis, ad vulgo ſic dicta Univerſalia, Vomitoria, Venæ-Sectiones & Purgantia repetita confugiunt, iiſque ægrotantium vires, cum tamen Indicatio Vitalis omnium præcipua eſſe debeat, in morbi principio & augmento frangunt, ita ut hinc Natura in ſtatu neceſſario ſuccumbere cogatur. Certum quidem eſt Univerſalia præmitti debere, ſed anne ſola Vomitoria, Purgantia & Veneſectiones ſunt Univerſalia? Minime. Nam per Univerſalia intelligi debent omnia ea, quę corpus ejuſque humores ita diſponere ſolent, ut poſtmodum Specifica, quibus premitti debent Univerſalia, ſine impedimento efficaciam ſuam exſerere poſſint: Scilicet quę humores ſuperfluos evacuando imminuunt & malam eorum diſpoſitionem corrigunt. Adeoque ad Univerſalium cenſum non ſola Vomitoria, Purgantia & Veneſectiones, ſed & reliqua Evacuantia, Diaphoretica, Diuretica, Salivantia &c. ut & omnia Alterantia, Abſorbentia, Incidentia, Reſolventia &c. pertinent. Et quęnam quęſo ſunt illa Specifica, quę premiſſis Univerſalibus, poſtmodum exhibentur? nonne ſunt Evacuantia & Alterantia v. g. Antim. diaph. Mat.

ph. Mat. Perl. Conch. præp. Nitroſa, Cinnabarina, Salia &c. Graviſſime pariter errant Practici in morbis, quando nimis multa præſcribunt remedia, iiſque ægrotos obruunt, quo quidem nihil aliud, quam neceſſariarum Secretionum & Excretionum in morbis perturbationem, morborumque vel in pejus mutationem vel in diuturnum tempus protractionem obtinent. Uti autem multi in exceſſu vulgo ſic dictorum Univerſalium & multitudine remediorum, ita etiam non pauci in defectu & mala remediorum adminiſtratione peccant, quatenus vel dicta Univerſalia prorſus, ubi tamen iiſdem opus erat, negligunt, vel ea, tanquam minus neceſſaria imo noxia, contemnunt, aut ubi continuatio remediorum aut major eorum, doſis requiritur, minores tantum doſes exhibent, aut a continuato uſu deſiſtunt, & modo hæc, modo alia cum damno iiſdem ſubſtituunt.

2 In *Praxi Speciali* & quidem

a In Hæmorrhagiis, quibus non pauci ſolis, iiſque fortioribus adſtringentibus obviam eunt, quæ tamen tantum abeſt, ut aliquod emolumentum afferant, ut potius vel ſanguinis fluxum exaſperent, aut graviora damna, ſanguinis ſuppreſſiones alias excipientia, Dolores, Infarctus, Scirrhos, Inflammationes, Exulcerationes, Hecticas, Hydropes &c. poſt ſe trahant. Tanto certius vero errores committuntur, ſi Opiata in largiori doſi, uti ſæpius fieri ſolet, ipſis admiſcentur: cum tamen in largioribus Hæmorrhagiis vel revulſioriis Venæſectionibus ac temperantibus, nitroſis, leniterque adſtringentibus remediis ac gemmatis curationem aggredi ſatius eſſet. Nec minores errores in ſanguinis fluxuum ſuppreſſionibus committuntur, quando in hiſce myrrhata, ſuccinata, aloetica, Volatilia in majori aut ſæpius etiam repetitis doſibus exhibentur, quoniam talia utpl. aut majores ſuppreſſiones aut ſanguinis ad alia, & magis periculoſa loca, translationes producunt.

b In *Congeſtionibus* tam *completis*, quam *incompletis*, & ab iiſdem dependentibus *doloribus congeſtoriis*, *rheumaticis* & *arthriticis*, quos multi Opiatis compeſcere audent, quorum tamen uſum utplurimum majores Infarctus, Staſes ac Inflammationes ſequuntur: ut taceam, Opiata talia interdum ad breve tempus dolores ſiſtere, eoſdemque paulo poſt gravius recrudeſcere. Pariter errant, qui ſine urgente neceſſitate in talibus doloribus Venæſectiones inſtituunt, quatenus temporarium tantum ſunt auxilium, & utpl. ad faciliorem recidivam diſponunt: præſervationis vero gratia tales ſanguinis miſſiones optimæ ſunt.

c In *Staſibus Inflammatoriis*, quando per externa repellentia tractantur, aut quando motus ſalutares ad reſolutionem ſtaſeos neceſſarii per nimia refrigerantia, adſtringentia, opiata, Venæſectiones nimias, neglectis remediis reſolventibus & diaphoreticis, ſupprimuntur.

d In *Fluxibus ſeri*, quando ſudores autocratici & Diarrhoeæ ſpontaneæ per adſtringentia & opiata frequentius & largius exhibita cohibentur: quando Gonorrhoeæ & Fluor albus præmature ſupprimuntur & hoc modo gravibus malis via ſternitur: aut quando tuſſes periodicæ neglectis revellentibus, reſolventibus, diaphoreticis, diureticis &c. per expectorantia tractantur, atque hiſce affluxus humorum ad pectus magis promovetur.

e In *Motibus*: quando nimirum in auctis neglectis humoribus, propter quos ſæpius tales motus inſtituuntur, ad ſola ſopientia, opiata & narcotica confugiunt, aut fortiora commoventia exhibent, quibus quidem paroxyſmum aut aliquo modo leniunt, aut ad tempus ſopiunt, faciliori vero recidivæ anſam præbent.

f In *Febribus*: quando materiam neque a Natura neque ab arte præparatam adhuc crudam, contra *Hippocratis* effatum & refragante inſuper ratione & experientia, fortioribus evacuantibus iiſque repetitis evacuare conantur, ac hiſce præmiſſis in intermittentibus ſtatim ad ſiſtentia confugiunt, & hoc modo infarctus viſcerum, Cachexias Hydropes &c. producunt. Eo gravior vero eſt error, ſi in acutis & exanthematicis Febribus per talia fortiora remedia Natura ſtatim in principio & augmento turbatur, & a ſcopo leniter diapnoico revocatur: aut ſi neglecta placida diaphoreſi & excretione per habitum corporis Medici Practici fortioribus ſudoriferis materiam morbificam expellere, & regimine etiam externo Naturam ad hancce excretionem cogere conantur. Ut alios quam plurimos errores, de quibus hinc inde in *Praxi Speciali* ſub Cautelis Practicis ſermo erit, ſilentio prætereamus.

IV. *Obſervationes*.

1 Medici, Naturæ methodum ignorantes, graviſſimos ſæpius errores in Praxi committunt.

2 Erroribus Naturæ juncti Medicorum errores, ægrotantium epitaphia ſunt.

3 Quo minus Theoria cum Praxi cohæret, eo facilior eſt lapſus in curatione morborum.

4 Experientia & Ratio huic innixa ac hiſce juncta Medici conſtantia, temeritatis, præcipitantiæ & timiditatis expers, ſunt optima contra errores remedia.

5 Prudens remediorum applicatio eorundemque continuatio, morbos ſæpius graviſſimos tollit.

6 Uti exceſſus, ita & defectus remediorum neceſſariorum in morbis, Medicum erroris arguit.

7 Audaces interdum fortuna in morbis deſperatis viſis adjuvat.

De cauſis morborum non-naturalibus.

I. *Definitio*: CAuſæ morborum non-naturales ſunt quæ in ſtatu naturali admodum neceſſariæ & legitime obſervatæ ſanitatem conſervare, illegitime vero uſurpatæ, tam materialem corporis conſtitutionem, quam motus in œconomia animali occurrentes, variis modis alterare & turbare, adeoque ad morbos diſponere ſolent.

II. *Differentia*, ſunt ſex

1 Aer,	4 Somnus & vigiliæ.
2 Cibus & Potus.	5 Excreta & retenta.
3 Motus & quies.	6 Animi pathemata.

1. *De Aere*.

AEr ad varios morbos pro varia ſua conſtitutione diſponit & quidem

1 *Calore*, cujus intuitu humores nimis reſolvuntur, & volatilem acrem acquirunt indolem, unde poſtmodum Diarrhoeæ, Dyſenteriæ, Febres & interdum ob reſolutionem nimiam Lipothymiæ & mors ipſa ſequuntur.

2 *Frigore*, quod non ſolum humores condenſat, ſed etiam ſtagnationes & ſtaſes inpr. in partibus exterioribus, imo Gangrænam & Sphacelum producit.

3 *Humiditate*, cujus reſpectu fibræ relaxantur & torpore quaſi afficiuntur, unde læſis ſecretionibus humorum ſpiſſitudo & mucoſitas, Catarrhi, Febres catarrhales &c. generantur.

4 *Siccitate*, inprimis ſi ſimul inſigniter rarefactus eſt, cujus intuitu humores pariter nimium reſolvuntur: ut taceam aerem talem rariorem ad reſpirationem ineptum eſſe. Alias aer ſiccus ſatis ſalubris eſt.

5 *Effluviis* variis ipſi admixtis: unde pro diverſitate talium partium modo Dyſenteriæ, Variolæ, modo Febres Petechiales, Peſtis &c. epidemice homines affligunt.

Obſervationes Pathologico-Practicæ.

1 Omnes conſtitutiones aeris diu durantes facilius ad morbos diſponunt.

2 Quo frequentius aeris fiunt alterationes & qui-

 dem

dem in contrarium, eo facilius etiam ob toni & humorum alterationem ſequuntur morbi.

3 Conſtitutiones aeris humidæ & calidæ omnium ſunt peſſimæ & morbos malignos facile inducunt.

4 Luna inſigniter aerem alterat, inpr. circa Novi & Plenilunium, hinc vel ad morbos diſponit, vel eosdem præſentes exaſperat.

5 Diverſus aeris ſtatus circa Æquinoctia & Solſtitia ad diverſos quoque morbos diſponit.

6 Venti & graviores tempeſtates interdum conſtitutionem aeris morboſam producunt, interdum vero eamdem tollunt.

Saluberrima aeris Conſtitutio eſt verna; unde hoc tempore præcipue corpora noſtra mire recreantur.

2. *De Cibo & Potu.*

ALimenta humores & motus ad morbos variis modis diſponunt.

1 *Quantitate* quatenus per alimenta immoderate aſſumpta viſcera digeſtioni inſervientia ſenſibiliter debilitantur, Plethora generatur, ſpiſſitudo producitur, ac ſecretiones & excretiones quam maxime pervertuntur.

2 *Qualitate*, quando cibi acidi humores condenſant, ſalſi humores nimis ſalſos reddunt, aromatiſati bilem augent, potus ſpirituoſi motum humorum nimium accelerant, crudi & dyſpepti chylum vitioſum viſcidum largiuntur &c.

3 *Tempore aſſumendi*, quando nimirum nullum ordinarium alimenta aſſumendi tempus obſervatur, ſed ea promiſcue ingeruntur, potulenta ſolidis præmittuntur, & quæ ſunt alia.

Obſervationes Pathologico-Practicæ.

1 Quantitas ciborum nimia multorum morborum eſt productrix.

2 Qualitas ciborum & potus, niſi continuatus uſus accedat, raro nocet.

3 Omnia alimenta fermentantia facile ad morbos diſponunt.

4 Cibi contrariæ indolis digeſtionem lædunt & chylum minus laudabilem præbent.

5 Potatio in ſeram uſque noctem continuata, cruditatum & multarum partium excrementitiarum mater eſt.

6 Frequens ebrietas vel ad Hecticam & Hydropem, vel ad apoplexiam aut tremorem paralyticum diſponit.

7 Potus Caffee matutinus ſæpius tremorem artuum poſt ſe trahit & in quibuſdam appetitum proſternit.

8 Liquores ſpirituoſi matutino tempore poti, noxii ſunt.

9 Inedia optimum quidem eſt Plethoricorum remedium, in aliis vero corpus inſigniter debilitat.

10 Potus inſufficiens humores ſpiſſos reddit.

11 Cibi, ventriculo vino repleto ſumpti, multas pariunt cruditates.

12 Cibi nimis avide, & non bene maſticati, ingeſti difficulter digeruntur, & cruditatum fiunt cauſa.

13 Meditationes poſt paſtum & in quibuſdam etiam motus nimius turbant digeſtionem ciborum.

3. *De Motu & Quiete.*

M*Otus & Quies*, licet corpus iis quam maxime opus habeat, pariter nocent corpori

1 *Exceſſu:* dum in motu nimio non ſolum reſpiratio maxime intenditur, ſed etiam muſculi continuo modo conſtringuntur, modo dilatantur, ſanguis hinc maxime reſolvitur & inſignis ejus pars in ſerum convertitur; cum vero hoc corpori conſervando inutile ſit, ac ex fibris ultra modum extenſis nutrimentum ſimul excutiatur, non ſolum inſignis corporis debilitas hinc oritur, ſed etiam humores in orgaſmo conſtituti ad Febres & Inflammationes diſponuntur, quod eo facilius contingit in Plethoricis, quando ſanguis uno impetu ſimul atque ſemel commovetur.

2 *Defectu*: unde torpor partium, ſpiſſitudo ſanguinis, ſecretionum & excretionum turbatio, Cacochymia, Malum Hypochondriacum, Scorbutus, Scabies &c. ſequuntur.

Obſervationes Pathologico-Practicæ.

1 Omnes commotiones fortiores ſanguinem nimium commovent, & vel Hæmorrhagiis vel Congeſtionibus, Stagnationibus & Staſibus, inpr. circa partes Hæmorrhagiis dicatas, anſam præbent.

2 Præſtat poſt motus fortiores leniter adhuc corpus aliquandiu movere, quam ſubito quieſcere.

3 Potus frigidus poſt motum fortiorem ſanguinem facile coagulat, & Phthiſi vel Hecticæ anſam præbet.

4 Defectus motus conſectaria potiſſimum ſe in abdomine exerunt.

5 Quies nimia & meditationes profundiores corpus inſigniter debilitant.

6 Optimum eſt in motu, & in quiete tenere medium, exceſſus enim & defectus in utroque noxius.

7 Graviſſimi ſæpe morbi pro diverſitate cauſæ vel ſolo motu, vel ſola quiete feliciſſime curantur.

4. *De Somno & Vigiliis.*

SOmnus & Vigiliæ homini ſumme neceſſariæ res ad varios morbos diſponunt

1 *Exceſſu*: Somnus excedens torporem producit in tono & partibus fibroſis, unde non ſolum Plethora, inpr. concurrente Diæta lautiori, ſed etiam ſpiſſitudo humorum ob tardiorem ſanguinis progreſſum generatur, ac Secretiones & Excretiones retardantur.

2 *Defectu:* quatenus in vigiliis nimiis non ſolum organa ſenſuum externorum, dum in continua ſunt actione, inſigniter debilitantur, ſed etiam Anima, dum objectis continuo intenta eſt, ab actionibus vitalibus avocatur, unde non poſſunt non Nutritio, Secretiones & Excretiones variis modis turbari, & corporis inſignis debilitas ſequi. Huc pertinet etiam ſomnus ſæpius interruptus, qui itidem noxius eſt.

3 *Tempore*: quando nullum ordinarium dormiendi tempus obſervatur, ſed vigiliis debitum tempus in ſomnum impenditur.

4 *Modo*: Somnus enim prono capite initus caput ſtupidum reddit, & in oculis facile defluxiones parit: ſupinus vero ſomnus ad Incubum diſponit; ut taceam pollutiones nocturnas ſub tali ſitu longe eſſe frequentiores.

Obſervationes Pathologico-Practicæ.

1 Somnus profundus in ſubjectis ad eum non diſpoſitis, ſine cauſarum manifeſtarum concurſu ſemper monſtri quid alit.

2 Somnus profundior in ſubjectis Phlegmaticis torporem fibrarum & humores excrementitios auget.

3 Vigiliæ nimiæ citius & facilius ad morbos diſponunt, quam ſomnus nimius, inpr. in hominibus ſenſibilibus.

4 Somnus meridianus multis magis prodeſt, quam nocet.

5 Somnus in loco humido & cubiculis calce recenter obductis, facile ad morbos diſponit.

6 Qui nimio ſomno ſeſe addicunt, variis catarrhalibus, & tandem apoplecticis morbis corpus exponunt.

7 Vigiliæ nimiæ extra acutos morbos cephalalgias pariunt, in acutis vero deliria.

8 Indicant eædem Naturam activam, ſicuti ſomnus nimius torpidam.

5. *De Excretis & Retentis.*

EXcreta & Retenta diſponunt ad morbos eoſque actu producunt.

I. Quando ea, quæ naturaliter e corpore excerni debent, præter naturam in eo retinentur, uti ſunt;

1 Sudor, 2 Urina, 3 Bilis, 4 Mucus,
5 Feces alvinæ, de quibus jam dictum fuit, quo etiam referri debet
6 Sanguis Menſtruus ac
7 Lochia, ut &
8 Sanguis ſuperfluus alias per Hæmorrhagiam narium conſuetam & Hæmorrhoides excerni ſolitus, præter naturam retentus: quorſum etiam ſpectat
9 Sanguis ſuperfluus neglecta Venæſectionem & Scarificatione conſueta retentus.

II. Quando ea, quæ naturaliter in corpore remanere debent, cum detrimento corporis præter naturaliter excernuntur, uti ſunt
1 Sanguinis Menſtrui & Lochiorum fluxus nimius.
2 Sanguis in Hæmorrhagiis adſuetis nimium effluens.
3 Lactis ſpontaneus effluxus.
4 Seminis involuntaria excretio.
5 Salivæ nimius in oris cavitatem fluxus.
6 Partium inutilium nimiæ excretiones.
7 Venæſectiones & Scarificationes nimiæ.
8 Evacuantia fortiora, Vomitoria, Purgantia &c. corpus humoribus privantia.

Obſervationes Pathologico-Practicæ.
1 Humores inutiles retenti laudabiles ſanguinis & lymphæ partes inquinant & corrumpunt, ac ad corporis conſervationem inhabiles reddunt.
2 Corpus etiam quam maxime gravant, ac in ipſas quoque partes ſolidas potentiam ſuam exerunt.
3 Sanguinis fluxus in ſequiori ſexu ſuppreſſi, in multos affectus feminas præcipitant, a quibus redeunte fluxu liberantur.
4 Venæſectiones & Scarificationes conſuetæ neglectæ omnibus morbis a Plethora oriundis portam pandunt.
5 Excretionis largiores tanto periculo non exponunt homines, ac ſuppreſſæ, inpr. ſi ſuppreſſio uno impetu facta fuerit.
6 Diu tamen continuantes & nimio impetu contingentes, corpus inſigniter debilitant, ac non raro ad Hecticam & Hydropem diſponunt.
7 In Excretorum & Retentorum prudenti obſervatione & directione conſiſtit fere Vita & Sanitas noſtra.

6. *De Animi Pathematibus*.

ANimi Pathemata diſponunt ad morbos, quatenus motus augent, & humores ſimul movent, partim ad exteriora, partim ad interiora, uti ſunt

1 *Ira*, furor ille brevis, quæ maxime agit in motus & inſignem humorum ebullitionem excitat, pulſus cordis hinc augetur, vaſa in habitu corporis inflantur, corpus incaleſcit: tumet, rubet, oculi fulgent, in quibuſdam inſigne accedit robur corpori, in aliis vero omnes artus tremunt, bilis in inteſtina effunditur, quem ſæpius vel Vomitus bilioſus vel Diarrhoea excipit. Ob hanc igitur nimiam Toni, Pulſus & humorum commotionem, gravia ſæpius mala, Epilepſia, Convulſiones, Febres bilioſæ, Hæmorrhagiæ, exacerbatio aut reſuſcitatio Podagræ, Doloris Nephritici &c. ſequuntur. Iram vero ſuppreſſam excipiunt Cardialgiæ, Palpitationes, Congeſtiones ſanguinis ad interiora, Hæmorrhagiæ Uterinæ in feminis, Abortus &c.

2 *Terror*, qui contrario modo ſe habet, dum ſpaſmo quaſi univerſali habitu corporis conſtricto humores ſubito a partibus exterioribus ad intetiores lati & moti ibidem ſtagnant; unde non ſolum Anxietates inſignes præcordiorum, cum Palpitatione cordis, ſed & Convulſiones, Epilepſiæ, Suffocationes, Apoplexiæ, fluxuum ſanguinis in mulieribus ſuppreſſiones, aut interdum nimiæ ſanguinis profuſiones aliique affectus & interdum mors ſubitanea ſequuntur.

4 *Triſtitia & Metus* tollunt rubur partium ſenſim ſenſimque, unde propter tardiorem ſanguinis circulum, ſpiſſitudo humorum, variorum chronicorum affectuum, Infarctuum ſcil. Scirrhorum, Melancholiæ Mali Hypochondriaci, ſuppreſſionis Menſium, Hæmorrhoidum &c. cauſa, ſequitur.

4 *Gaudium*, quod etſi corpori raro noceat, interdum tamen propter exceſſum & nimiam humorum commotionem non ſolum affectuum variorum, ſed etiam mortis ſubitaneæ fit cauſa.

5 *Laſcivia & Amor nimius:* hoſce affectus ſæpius non tantum inſignis enervatio totius corporis, ſed etiam actionum rationalium perturbatio, uti id in Amore inſano & Furore uterino contingit, ſequitur.

6 *Imaginatio profundior* huc etiam referri meretur, qua mediante ſæpius homines in varios morbos, quibus ſe affectos eſſe falſe ſibi perſuadent, præcipitantur.

Obſervationes Pathologico-Practicæ.
1 Quo magis ſubitanea eſt ira, eo facilius varios affectus excitat.
2 Quo gravior eſt ira & quo diutius durat, eo graviora etiam ſequuntur mala.
3 Quo magis inclinat temperamentum ad motus fortiores, eo facilius quoque ira affectus præternaturam producit.
4 Ira gravior ſuppreſſa ſemper pejoris eſt indolis.
5 Ira ſæpius nulla alia cauſa materiali præſente, humores nimium commovendo & motus in ſolidis augendo, varios affectus producit.
6 Si materialis per ſe jam noxia adeſt cauſa, ea per iram commota eo gravius affligit, quod in calculoſis potiſſimum obſervamus.
7 Terror, quo magis eſt ſubitaneus, eo facilius ſanitatem alterat.
8 Terror panicus, contagioſos & peſtilentiales morbor præcedens, Naturam admodum pavidam reddit, ita ut poſtmodum propter ſummam in agendo trepidationem & metum facile ſuccumbat.
9 Quo diutius durat Triſtitia, eo magis etiam ſanitas læditur.
10 Gaudium maximam triſtitiam ſubito excipiens magnas preprimis in corpore excitat alterationes.
11 Quo minus aſſueta eſt Natura ad Animi affectus graviores, eo facilius & gravius etiam corpus ab iiſdem affligitur.
12 Animi affectus graviores gravidas magis ledunt, quam alios homines.
13 Unde ſepiſſime non tantum enormium Hemorrhagiarum ſed & ipſius abortus ſunt auctores.
14 Graviſſimi quandoque motus epileptici ab amore inſano originem habentes per excretionem Seminis fuere ſublati.

De Corporum diſpoſitione ad morbos, reſpectu Ætatum, Sexus, Temperamentorum, Conſuetudinis & Senſibilitatis.

I. *Definitio:* DIſpoſitiones ad morbos ſunt certæ circumſtantiæ, quarum intuitu homines certis morbis facilius corripiuntur, ſive quæ quidem ut cauſæ veræ non concurrunt ad morborum productionem, ſed ſaltem occaſionem præbent, ut morbi vel facilius homines invadant, vel gravius affligant.

II. *Differentia:* Diſpoſitio talis reſpicit
1 *Ætates*, in quibus homines ad certos morbos magis diſpoſiti ſunt.
2 *Sexum*, cujus intuitu vel homines ad ſpeciales affectus, vel ad alios quoque magis proni ſunt.
3 *Temperamenta*, quorum reſpectu ob diverſum ſtatum partium tam ſolidarum, quam fluidarum ac ſecretionum & excretionum homines quoſdam morbos facilius, quam alii, incurrunt.
4 *Conſuetudinem & Senſibilitatem*, juxta quas homines aut in morbos facile incidunt, aut iiſdem gravius, vel mitius affliguntur.

1. *De Morbis Ætatum*.

I. *Definitio:* MOrbi Ætatum ſunt affectus præter naturam, certa vitæ periodo magis affligentes, ab humorum per motus ad certas partes directione ut plurimum originem trahentes.

II. *Differentia*.
1 Alii occurrunt in *Incremento*, & quidem
a In *Infantia*, qui partim propter pilorum, partim propter dentium generationem, in capite potiſſimum

mum ſe exerunt: uti ſunt *Exulcerationes* capitis & faciei ſuperficiarię: *Dolores*, *Ardores*, *Inflammationes* aurium, oculorum, *Aphthæ*, *Pavores* in ſomno, *Colvulſiones* & *Epilepſiæ*.

b In *Pueritia*, aut etiam ultimis Infantiæ annis: *Capitis dolores*, *Faciei rubores*, *Inflationes*, *Hæmorrhagiæ narium*, *Odontalgiæ*: *Otalgiæ*, *Coryzæ*, *Tumores* glandularum colli, tonſillarum *inflammationes* &c.

c In *Adoleſcentia*: præter antea recenſitos faucium affectus, ſæpius adhuc repullulantes, *Angina*, *Hæmoptyſes*, *Pleuritides*, *Tuſſes* ſiccæ & humidæ, *Tubercula*, *Pulmonum*, affectus *Arthritici* circa ſcapulas, *Pleuritis Spuria*.

2 Alii reperiuntur in *Conſiſtentia*, ſcil.

a In *Juventute*: haud excluſis antea recenſitis morbis, *Malum Hypochondriacum* in otioſis; in Cholericis & vino deditis *Arthritides* vagæ; in Venereis, *dolores* præmaturi *lumbares*, ſive *Lumbago* rhevmatica aut *Nephritis ſpuria* & molimina ad *Hæmorrhoides* internas.

b In *Ætate Virili* & *Conſiſtente*: præter modo enarratos ſæpius intercurrentes morbos, *Hæmorrhoides* internæ & externæ, vel fluentes, vel turgentes, vel tumentes, *Calculus*, *Malum Iſchiadicum*, *Gonagra*, *Podagra*, *Hectica*, *Hydrops*, *Apoplexia* ſanguinea &c.

3 Alii deprehenduntur in *Decremento* ſive *Senectute*, uti ſunt: *Ceſſationes Hæmorrhoidum* cum inſequentibus doloribus ſpaſticis in oſſe ſacro & lumbis, ſive incompletis ad Hæmorroides moliminibus, *Mictus ſanguinis*, aut materiæ pituitoſæ tenacis, *Calculus*, *Podagra* diuturna & anomala, *Catarrhus ſuffocativus*, *Aſthmata graviora*, *Tuſſes* chronicæ, *Paralyſes*, *Apoplexiæ* ſeroſę, *Maraſmus*. Plura vide *in D. D. Stahlii Diſſert. de Morb. Ætat. Fundam. Conſ. Pathol. Noſtr. Sect. II. cap. X. Membr. I.*

III. *Obſervationes* Pathologico-Practicę

1 Morbi Ætatum potiſſimum reſpiciunt translationes ſanguinis ad certa loca, unde vel fluxus vel ſtaſes eorundem, vel motus ſpaſtici oriuntur.

2 Morbi Ætatum ratione objecti non differunt, ſed differentia tantum deprehenditur in ſubjecto & loco: in junioribus enim occurrunt in capite, in Adoleſcentibus & Juvenibus in pectore, in Viris in hypochondriis, in reliquis vero magis in partibus inferioribus.

3 Qui narium Hęmorrhagiis obnoxii fuerunt in Pueritia, facile poſtea in Adoleſcentia translationes morborum ad pectus, ac ſuccedentibus temporibus ad Hypochondria & inferiora loca patiuntur.

4 Morbi certis ætatibus convenientes in habitum degenerantes, facile etiam in ſubſequentibus vitæ periodis affligunt, vel curati recrudeſcunt.

5 Eo magis autem & certius priora loca, ubi congeſtiones antea inſtituerat, repetit Natura, quo minus in ætatum mutationibus in excretionibus hæmorrhagicis quas in aliis locis denuo intendit, ad ſcopum pervenit.

6 Qui in juniori ætate ſpaſticis doloribus circa caput frequenter afflicti fuerunt, ii ſequentibus ętatibus ſimilibus doloribus circa pectus & inferiores partes facile corripiuntur.

7 Hęmorrhagię narium in ſenibus, in juniori ętate iiſdem aſſuetis, recrudeſcentes ſępius Apoplexiæ ſunt prodromi.

8 Omnes morbi reſpectu ętatum incongrui, vel difficulter curantur, vel periculoſi ſunt.

9 Venus præmatura, prematuure quoque ad morbos virorum diſponit, & ſic quoque *malitia ſupplet ætatem*.

2. *De Diſpoſitione Sexus ad Morbos*.

Morbi homines diverſi Sexus affligentes varii ſunt, & reſpiciunt

1 *Sexum Maſculinum*, qui diſpoſitus eſt

a In *genere*

1 Ad *Hæmorrhagias* narium, Hæmoptyſin, Hęmorrhoides & Mictum cruentum, quas feminę rarius ob Menſium legitimum fluxum experiuntur.

2 Ad *Congeſtiones*, circa loca Hemorrhagiis hiſce deſtinata infeſtantes.

3 Ad *Affectus Arthriticos*, varios dolores congeſtorios tandem excipientes.

4 Ad *Febres* pręcipue intermittentes tertianas.

b In *Specie* vero reſpectu partium genitalium.

1 Ad erectionem membri vel lęſam ſive impotentiam, vel nimiam, uti in nimia Salacitate & Priapiſmo, vel depravatam, qualis contingit interdum in Gonorrhœa virulenta & tortura penis.

2 Ad ejuſdem membri inflammationem, Phimoſin & Paraphimoſin.

3 Ad ſeminis generationem lęſam, quando vel deficit, vel excedit, vel nimis cito, aut etiam contra voluntatem, vel nimis tarde excernitur.

4 Ad teſtium tumorem, eorumque inflammationem & Scirrhum.

5 ad Herniam completam ſive Oſcheocelen, aut Herniam ſcrotalem, ut & ad Hernias incompletas, ſcil. Sarcocelen, ſive carnoſam, Pnevmatocelen, aut Phyſocelen ſive ventoſam, Hydrocelen, ſive aquoſam, Cirſocelen ſive varicoſam.

2 *Sexum femininum*, qui inclinat

a *In genere*

1 Ad *Plethoram*, non quidem ob vitam otioſam, uti multorum eſt ſententia, ſed quia fœtus nutritioni feminę deſtinatę ſunt, & hinc etiam plus in illis requiritur ſanguinis.

2 ad *Vomitum cruentum*.

3 Ad *Congeſtiones* inpr. in infimo ventre ſe exerentes.

4 Ad *Morbos convulſivos*, ob majorem, quam prę Viris habent ſenſibilitatem.

5 Ad defectus motuum *Lipothymias*, *Syncopen*, *Paralyſes* &c.

b In *Specie*, & quidem

1 Ad *Pathemata* mulieribus *communia*, uti ſunt:

a Uteri inflatio ſive Empnevmatoſis, a flatibus Uterum diſtendentibus orta, conceptionem interdum mentiens.

b Uteri inflammatio a ſanguinis ſtaſi ortum trahens.

c Exulceratio ejuſdem.

d Hydrops Uteri a ſero & lympha, vel in ipſa Uteri cavitate, vel ejus ſubſtantia ſtagnante, dependens.

e Procidentia Uteri, frequens in maritatis, rariſſima in cœlibibus.

f Anguſtia ſive clauſura Uteri, coitum & impręgnationem impediens.

g Menſium ſuppreſſio & ſtillicidium a variis in-et externis cauſis orta.

h Menſium fluxus nimius.

i Menſtrua vitioſa, ſeroſa ſcil. nigricantia, purulenta, fœtida &c.

k Menſium fluxum inordinatum.

l Menſes cum inſignibus moleſtiis & doloribus fluentes.

m Menſes per inſolita loca excreti.

n Fluor Albus.

o Paſſio Hyſterica, ſive ſuffocatio uterina quibuſdam dicta.

p Tumores, Scirrhi & Cancer mammarum.

q Melancholia ac Furor uterinus.

r Cachexia & Chloroſis.

2 Ad *Affectus* in Conjugio viventibus *proprios*, & quidem

a *Imprægnandis*, uti ſunt Appetitus Veneris lęſus, Sterilitas, Conceptio lęſa ſive Molę & Monſtrorum generatio.

b *Gravidis*, uti ſunt Nauſea & faſtidium ciborum, Vomitus, Pica & Malacia, Palpitatio cordis, Odontalgia, Reſpiratio difficilis, laſſitudines artuum, Spaſmi, Stranguria, Diarrohœę, Lumborum ac Coxendicum dolor, Hęmorrhoides cœcę, Varices, Tumores pedum œdematoſi, ac Hydrops pudendorum, Hęmorrhagię, Abortus, Fœtus mortuus &c.

3 Par-

2 *Parturientibus*, quę laborant Doloribus nothis, Partu difficili, partim a debilitate matris, nimia orificii uteri anguſtia, defectu dolorum aut motu eorum verſus ſuperiora, Plethora &c. partim a membranis fœtum ambientibus nimium firmis, fœtu item nimis magno, prematuro aquarum effluxu & hinc dependente viarum ſiccitate, fœtu mortuo aut malo ejus ſitu, nec non ſecundinarum retentione, tam propter nimiam earum cum utero connexionem, quam prematuram uteri clauſuram dependente.

4 *Puerperis*, quarum præcipui affectus ſunt: Lochia vel nimia, inſigniter corpus debilitantia, vel deficientia, aut prorſus ſuppreſſa, quæ Febres inflammatoriæ, miliares aliique graviores affectus ſequuntur; frequentes quoque ſunt in puerperis dolores poſt partum, inflatio abdominis, partim a lochiis deficientibus, partim a neglecta poſt partum uteri ligatura originem ducentes: huc pertinent etiam Incontinentia urinæ, Diarrhœæ, Ruptura vulvæ, Tumor pudendorum, Alvus ſuppreſſa &c. de quibus ſuo loco in *Praxi ſpeciali*.

5 *Lactantibus*, quæ pronæ ſunt ad Lactis abundantiam, defectum, coagulationem, ſalſedinem, aquoſitatem, Febrem lacteam, Tumores ſive nodos & Inflammationes mammarum, ac inde promanantes abſceſſus, Scirrhos, Cancrum, Fiſſuras papillarum.

Obſervationes Pathologico-Practicæ.

1 Præmatura aut tardior ſeminis excretio, raro ad generationem apta eſt.

2 Membrum flaccidum & ſcrotum continuo pendulum impotentiam indicant.

3 Quoniam multi morbi Menſium negotium turbant, hinc etiam feminæ gravius iiſdem laborant, quam viri.

4 Quo magis animi affectibus obnoxiæ ſunt feminę, eo facilius legitimus menſium ſucceſſus turbatur, & variis morbi inſequuntur.

5 Quę Menſium fluxum nunquam experiuntur, utplurimum ſteriles ſunt.

6 Feminę frequentius, partim propter nimiam ſenſibilitatem, partim propter Menſium & Lochiorum malum ſucceſſum, partim propter graviditatem ejuſque conſectaria, morbis affliguntur, quam viri.

7 Pejores ſemper affectus fluxuum ſanguinis in ſexu feminino ſuppreſſiones, quam eorum largiorem ſucceſſum ſequuntur.

8 Niſi ſanguinis fluxus in feminis in ordinem redigantur, nunquam conſtanter curantur affectus ab iis dependentes.

9 Affectus Lochiorum vitia excipientes ſemper pejores ſunt iis, qui Menſium defectum vel exceſſum ſequuntur.

10 Febres Puerperarum acutę ſemper peſſimę ſunt indolis.

11 Dolores poſt partum Opiatis compeſcere velle, periculoſum eſt.

12 Adſtringentia, Volatilia & Opiata mulierum affectus fere ſemper pejores reddunt.

13 Utero poſt partum non rite purgato, facile poſtmodum concrementa carnoſa, conceptionem impedientia & abortum excitantia, generantur.

14 Lactis vitia, ſępius nullo ſenſu dignoſcenda, in infantibus ſe exerunt.

15 Lactantibus menſtrua fluere non ſemper tutum eſt: plurimi enim infantes eo tempore admodum male ſe habent, imo quandoque ipſis corripiuntur motibus convulſivis.

3. *De Temperamentorum diſpoſitione ad morbos.*

Temperamenta diſponunt ad morbos varios & quidam reſpectu.

1 *Habitus corporis* vel ſtrictioris, vel laxioris.

2 *Pulſus* magis vel minus vegeti.

3 *Vaſorum ſanguiferorum* exilium & amplorum.

4 *Sanguinis* tam quantitate quam qualitate peccantis intuitu.

5 *Secretionum & Excretionum* promptius vel tardius ſuccedentium.

6 *Indolis animi* ad affectus animi, ſomnum, laborem &c. magis vel minus proni.

Horum ergo requiſitorum intuitu inclinat Temperamentum

I. *Sanguineum*, (ubi habitus corporis eſt laxior, vaſa ſunt minora, pori majores, pulſus moderatus, vegetus tamen, ſanguis fluxilis & hinc per omnes partes facilis motus, ſecretionum & excretionum legitimus ſucceſſus, ac animus ſecurus, adeo ut harum rerum reſpectu ad morbos non adeo pronum ſit, niſi accidentales ſuperveniant turbæ).

1 Ad *Plethoram*, quam tamen raro Natura per nares, aut alias Hæmorrhagias, ob vaſorum exilitatem & tonum minus vegetum, imminuit, & ob hanc rationem

2 Ad *Congeſtiones*, oppletiones & infarctus circa loca Hæmorrhagica potiſſimum ſe exerentes & haſce poſtmodum facile excipientes

3 *Affectus Rhevmatico-Arthriticos*, Malum ſchiadicum, Podagram &c.

4 Ad *Inflammationes* tam externas ac febres acutas inflammatorias.

5 Ad *varias perturbationes* motuum in morbis occurrentium: cum enim in hocce temperamento animus ob negotia vitalia legitime ſuccedentia admodum ſecurus atque tranquillus ſit, facile hinc objectis impedimentis perturbatur, ac motus neceſſarii facile omittuntur, aut ſumma cum trepidatione ac tergiverſatione procedunt; hinc etiam ſtatim tota œconomia animalis vacillat, & lypothymiæ ac anxietates graviores, deliria anxia & torpida ſæpius ſequuntur; ſuperato tamen periculo vigorem facile recuperant.

6 In ætate provectiori ad Apoplexias Sanguineas, Hemiplexias, Catarrhos ſuffocativos proni ſunt.

II. *Cholericum*, in quo habitus corporis eſt ſtrictus, poris minores, vaſa ampla, pulſus cordis fortis & vegetus, ſanguis ſumme fluxilis & calidus, motus per poros minores aliquo modo impeditus, quem tamen pulſus vigor faciliorem reddit, ſecretiones & excretiones ob eundem pulſum legitime ſuccedentes, animus impatiens & ad fortiores motus pronus: & hinc tale temperamentum diſpoſitum eſt

1 Ad *Hæmorrhagias*, partim propter Plethoram, partim propter vaſorum capacitatem & ſanguinis fluxilitatem, partim vero propter motum vigorem; quando vero hæ propter varias cauſas non ſuccedunt, ſequuntur

2 *Congeſtiones* & quidem longe majori impetu quam in Sanguineis, & dolores exinde orientes longe quoque acerbiores ſunt quam in reliquis: haſce excipiunt

3 *Affectus Spaſtici* graviſſimi ſumma cum pertinacia affligentes, ſæpius tranſeuntes

4 In *Convulſiones*, partim propter fibrarum tenſionem, partim propter promptitudinem ad motus.

5 Inclinat ad *Febres* & inpr. acutas cum deliriis furioſis & violentis: ſi vero intermittentibus corripiunt, æſtus in illis quam maxime urget.

6 Ad *Alvi fluxus*, Diarrhœas bilioſas, Choleram, Dyſenteriam, quæ utplurimum graviorem iram & effuſionem bilis uberiorem comitantur: bile vero acriori in inteſtinis remanente facile ſuperveniunt Colicæ, ac Febres bilioſæ.

7 Ad *Maniam*, quam præ cæteris experiuntur.

III. *Phlegmaticum*, in quo habitus corporis eſt mollis, laxus, turgidus & valde poroſus, vaſa minora, pulſus languidus & rarus, ſanguis fluxilis, tenuis, ſed valde aquoſus, ſecretiones & excretiones commode quidem, ſed lente procedentes, animus ad otium atque ſomnum proclivis &c. & hinc diſpoſitum eſt

1 Ad *Fluxus ſeri*, Coryzam, Tuſſes humidas, Diarrhœas pituitoſas, ſudores nimios &c.

2 Ad

2 Ad varias *Congeſtiones* ſeroſas ſive catarrhales, in iis potiſſimum locis ſe exerentes, ubi in aliis ſubjectis ſanguinis congeſtiones alias fieri ſolent, unde Gravedines, Aſthmata, Catarrhus ſuffocativus, Inflammationes Ventriculi, Flatus &c.

3 Ad *Stagnationes ſeri*, Oedemata, Cachexiam, Hydropis varias ſpecies.

4 Ad *Staſes* & corruptiones ſeri ac inde dependentes exulcerationes capitis, aurium, cutis reliquæ, Pulmonum &c.

5 Ad *Febres intermittentes* diuturnas ac catarrhales &c. & id quidem propter motuum languorem.

6 Ad *Affectus Soporoſos*, Paralyſes, Apoplexiam ſeroſam &c.

7 Ad *Deliria ſtupida* & Comatoſa.

IV. *Melancholicum* (in quo habitus corporis eſt ſtrictus, denſus, frigidus, ſiccus, minus poroſus, vaſa ampla, pulſus tardus, ſed fortis, ſanguis ſpiſſus, ſecretiones & excretiones tardiores, animus dubius, meticuloſus, diffidens) diſpoſitum eſt

1 Ad *Hæmorrhagias*, ſed non ſine difficultate procedentes, magis vero

2 Ad *Congeſtiones* & ſpaſticas contentiones circa loca hæmorrhagica ſe exerentes inprimis vero

3 Ad *malum Hypochondriacum*: & quoniam ſanguis hinc inde ob craſſitiem ſtagnat, & ad Staſes inclinat, ſæpius exinde oritur

4 *Melancholia*, cum metu incarcerationis, inſidiarum &c. Plura vide *in D. D. Stahlii Pathol. pag.* 74. *& ſeqq. & Ejuſd. Diſſert. de Temperamentis.*

Obſervationes Pathologico-Practicæ.

1 Doctrina de morbis Ætatum ac diſpoſitione Temperamentorum ad morbos ſummam habet utilitatem in Praxi.

2 Qui proportionem inter fluida & motus in quovis temperamento noverit, facile etiam poterit prædicere ad quoſnam morbos ſubjecta ſint diſpoſita.

3 Licet idem morbus diverſi temperamenti homines affligat, diverſa tamen in talibus hominibus occurrunt ſymptomata.

4 Quæcunque temperamenta ad faciliores perturbationes prona ſunt, ea etiam facilius ad graviores morbos diſponunt.

5 Quo magis ſunt fluxiles humores, & quo tranquilliores ſunt motus, eo facilius etiam morbi per ſecretiones & excretiones ſolvuntur.

6 Uti Cholerici in morbis ob motuum exceſſum freno, ita Phlegmatici ob eorundem defectum ſtimulo opus habent.

7 Quieta continentia & ſufficiens potus in multis Cholericorum morbis ſunt optima remedia.

8 In Sanguineis & Cholericis curationes ſpontaneæ ſunt frequentiores, quam in Phlegmaticis & Melancholicis.

9 Melancholici ob ſolam imaginationem & metum multi morbis exponuntur.

10 Morbis acutis Phlegmatici & Melancholici non facile corripiuntur, niſi fuerint epidemici.

11 Temperamentum Sanguineum per malam diætam in Phlegmaticum verſum, homines ad ejuſdem Temperamenti morbos diſponit.

12 Omnia temperamenta morbis chronicis admodum immutantur, ut eorum diagnoſis tunc maxime ſit difficilis, niſi accuratum prægreſſæ ætatis & conſtitutionis examen inſtituatur.

4. *De Conſuetudine ægrotandi & Senſibilitate.*

I. *Definitio*: Conſuetudo in morbis eſt aſſuefactio motuum in certis morbis occurrentium, ob quam quidem homines a levioribus cauſis excitati, vel in conſuetum vel in congenerem morbum incidunt, ſed facilius tamen reſtituuntur, quam qui motibus morbificis non ſunt aſſueti.

Senſibilitas eſt diſpoſitio ad morbos, Naturam potiſſimum reſpiciens, quando hæc ob leviſſimas etiam cauſas, graviores, quam neceſſitas poſtulat, excitat motus, ad removendum illud, quod ipſi vel vere, vel falſo aut imaginarie tantum moleſtum eſt, aut videtur.

II. *Differentia*: Quamvis utraque reſpiciat motus propter cauſas morbificas contingentes, in eo tamen differunt, quod

Conſuetudo oriatur a multiplici actuum exercitio, & hinc tandem in habitum degeneret, unde huc pertinent morbi habituales.

Senſibilitas vero partim ipſam corporis ſenſibilem ſtructuram, partim vero & quidem præcipue ipſam Naturam, eamque ob hæreditariam diſpoſitionem, vel ab objecto quodam adverſo adeo ſenſibilem redditam, ut ſtatim vel facta ſolum objecti iſtius moleſti mentione, aut ejuſdem oblatione, ſtatim præ faſtidio ad illud amoliendum, quamvis energia ejus tanti non ſit momenti, motus inſignes inſtituat.

III. *Subjectum*

1 *Conſuetudinis*, omnes quidem homines habitum aut conſuetudinem acquirere poſſunt in morbis, ſed uti materiales quædam cauſæ ad motum magis vel minus ſunt aptę, ac motus quoque pro ſubjectorum diverſitate ſunt diverſi, ita etiam probabile videtur, quoſdam homines vel facilius incidere in morbos habituales, vel iiſdem ſępius prę aliis affligi. Prę ceteris ad conſuetudinem morboſam aptiſſimi videntur, qui in rebus moralibus propoſiti tenaces ſunt, hi enim, teſte experientia, morbis diuturnis facile aſſueſcunt, prę ſertim cum anxietates eorundem meticuloſitas ac imaginatio affectus ſemel ſopitos facile revocare ſoleat. Hiſce accenſeri merentur ſanguinei, qui poſt graviores perpeſſos inſultus, ſępius adeo redduntur meticuloſi, ut poſtea etiam ad novas ęgritudines eo promptiores reddantur, aut alios jam perpeſſos eo facilius ſubeant: quod exinde apparere poteſt, quod nullum Temperamentum ad arthritico-ſpaſticos affectus pertinaces & ſępius recurrentes, propter leviores etiam cauſas, adeo pronum ſit, ac Sanguineum. vid. *D. D. Stahlii Pathol. pag.* 76. Si vero Cholericorum affectus in conſuetudinem degenerant, hi eo gravius & frequentius propter motuum promptitudinem & vehementiam, iiſdem corripiuntur.

2 *Senſibilitatis* ſubjecta ſunt:

a Reſpectu *Temperamentorum*, Cholerici & Melancholici magis quam Phlegmatici & Sanguinei.

b Reſpectu *Ætatis*, juniores magis quam adulti.

c Reſpectu *Sexus*, feminæ præ viris.

d Reſpectu *Idioſyncraſiæ*, partim quibus hæreditarius impreſſus eſt character, ita ut vel generaliter ad omnia, vel ſpecialiter ad certa tantum objecta admodum ſenſibiles, & hinc ad varias turbas, & inde pendentes morbos proni ſint: partim qui adſcititiam talem habent ſenſibilitatem, ita ut ob eandem facile in varias perturbationes incidant: qualis interdum occurrit in hominibus alias ſatis robuſtis.

IV. *Obſervationes* Pathologico-Practicæ.

1 Homines ob ſolam conſuetudinem ad morbos proni, ſæpius diutius vivunt, quam ii, qui morbis nunquam laborarunt.

2 Tales etiam graviſſimos ſæpius affectus ſuperant, quibus alii ſuccumbunt.

3 Hujuſmodi tamen conſuetudo ſemel introducta non ſine inſigni difficultate tollitur.

4 Qui ob excretionem quandam aſſuetam male procedentem ſæpius in morbos incidunt, facile iterum ea recurrente, priſtinam recuperant valetudinem.

5 In morbis conſuetudinalibus quam maxime ab imperita medicatione, nimirum adſtringentium, Volatilium & Opiatorum præpoſtero uſu, ſibi cavendum eſt, graviſſima enim inducunt ſymptomata, imo non raro ipſam mortem poſt ſe trahunt.

6 Quo plures inſultus morbidi in ſenſibilibus obſervantur, eo magis etiam enervatur energia vitalis, & eo brevior etiam vitæ univerſus eſt ambitus.

7 Nonnulli tamen, ſi creſcentibus annis ſenſibilitas illa excitata validiori impetu excuſſorio & exoneratorio ſcopum ſuum aſſequitur, nihilominus diu vivunt. vid. *D. D. Stahlii Pathol. pag.* 391.

8 Quo magis ſenſibiles ſunt homines, eo facilius etiam morbi præſentes pervertuntur, inprimis ſi affectus per ſe ad præcipites alterationes ſunt proni.

9 Nulli ſenſibiliores ſunt, quam qui de melancholico & cholerico temperamento ſimul participant.

THEORIÆ MEDICÆ

PARS III.

DE SEMIOTICA.

I. *Definitio*: SEmiotica eſt tertia pars Medicinæ miniſtra, quæ tradit ſigna tam generalia quam ſpecialia ſtatus ſecundum & præter naturam.

II. *Diviſio*.

1 Eſt Generalis quæ agit in genere de ſignis, ſtatum tam præternaturalem, quam naturalem manifeſtantibus.

2 Specialis, quæ tradit in ſpecie ſigna, ſpeciales affectus præter naturam indicantia eoſque ab aliis morbis diſtinguentia, de quibus in *Traxi Speciali*.

III. *Obſervationes*.

1 Niſi Medicus veram Theoriam ſive ſolidam Phyſiologiæ & Pathologiæ cognitionem habeat, in Semiotica vix ullos faciet progreſſus.

2 Nil Medicum magis ornat, quam ſolida doctrina de Diagnoſi & Prognoſi morborum.

3 Diagnoſi & Prognoſi deſtitutus Medicus, cœcus eſt in curatione morborum & Empiricum irrationalem plus, quam Medicum rationalem agit in Methodo Medendi.

De Signis in genere.

IN conſideratione Signorum quæ a Medicis tractantur notanda ſunt

I. *Definitio*:

Signum eſt aliquid notum, ſive res in ſenſus incurrens, ignotum quid manifeſtans, ſive ſignum eſt res vel naturalis vel præter naturalis, quę Medico indaganti viam monſtrat, ſtatum vel naturalem vel præternaturalem, ſive ſanitatem ac morbos in genere & in ſpecie cognoſcendi.

II. *Differentia*.

1 Alia ſunt *Diagnoſtica*, quæ ſtatum præſentem tam ſecundum quam præter naturam manifeſtant.

2 Alia ſunt *Prognoſtica*, quæ ſtatum futurum indicant: & juxta quosdam

3 Alia ſunt *Anamneſtica* ſive *Memorativa* quæ ſtatum præteritum manifeſtant, quæ tamen ab aliis partim ad Diagnoſtica, partim ad Prognoſtica referuntur.

4 Alia ſunt *communia*, quæ in pluribus affectibus reperiuntur, v. g. urina tenuis in febribus acutis deliria portendit, in nephriticis imminentem affectum indicat, in quibusdam potum nimium ſequitur &c.

5 Alia ſunt *propria*, quæ etiam *Pathegnomonica* vocantur, quæ certis tantum morbis competunt; & talia interdum unicum tantum phænomenon requirunt, uti pulſus celer & frequens in febribus, interdum vero plurium concurſu opus eſt, v. g. in Pleuritide, dolore punctorio lateris, reſpiratione difficili, tuſſi cum ſputo cruento & purulento, pulſu duro ac febre acuta. Et talia ſigna vocantur *diſtinctiva*, quia certos affectus ab aliis diſtinguunt.

III. *Fontes*. *Sunt*

1 *Conſtitutio corporis* naturalis vel præternaturalis; ubi conſiderari merentur non ſolum corporis ipſius conſtitutio legitima vel illegitima in genere, ſed & omnium partium ſolidarum externarum in ſenſus incurrentium debita conformatio & ad uſum aptitudo.

2 *Actiones* corporis legitimo vel illegitimo modo procedentes, & hinc ſtatum ſecundum & præter naturam manifeſtantes, uti ſunt Pulſus, Reſpiratio, Nutritio, Senſus, Motus, Memoria, Judicium &c.

3 *Effectus*, actiones haſce ſequentes, Secretiones & Excretiones aliaque accidentia ſecundum vel præternaturam ſe habentia.

4 *Cauſæ* tam externę quam internę, v. g. Diſpoſitio corporis reſpectu temperamentorum, Sexus, Ætatis, Senſibilitatis, Conſuetudinis, Vitæ generis: aſſumpta, morbi pręgreſſi, cauſę lędentes varię, animi pathemata &c.

5 *Analogiſmus*, comparando ęgrum vel cum ſe ipſo, vel cum aliis, v. g. membrum luxatum cum altero non luxato, Petrum cum Paulo eodem vel diverſo modo laborante, aut ſanitate fruente.

6 *Juvantia & nocentia*, quę ſępius ſigna, ſed magis prognoſtica exhibent.

De Signis Diagnoſticis.

I. *Sanitatis*.

1 Conformatio, ſtructura & numerus omnium partium corporis internarum externarum decens pleriſque hominibus ſanis conveniens.

2 Habitus corporis major vel minor flacciditas aut tenſio, color ejusdem vel floridus vel pallidus, calor intenſior, vel remiſſior pro ſubjectorum & temperamentorum diverſitate.

3 Oculi vivido aſpectu prędit, fulgentes turgidi & ſufficientibus humoribus irrigati, ac ad objecta quæcunque ſine impedimento directi. Reliqua vide in *Phyſiologia* de *Sanitatę*.

II. *Morbi* tam *imminentis*, quam *præſentis*.

1 Exceſſus vel defectus partium ſolidarum, mala earundem conformatio & cohęſio, ſolutio & lęſio prętrenaturam, œconomiam animalem turbans.

2 Habitus pręter conſuetudinem ſtrictus aut relaxatus, cum conjunctis variis moleſtiis.

3 Coloris ejusdem in pallidum, lividum, flavum ſine cauſa manifeſta mutatio.

4 Calor vel frigus inſolitum, aut horum frequentes alternationes.

5 Pulſus a naturali ordine deflectens, celer, frequens, magnus, plenus, tardus, rarus, parvus, debilis, inæqualis &c.

6 Reſpiratio velox, tarda, laborioſa, anxia ſuffocationem minitans, inęqualis, ſuſpiriis ſtipata, cum ſonitu & ſibilo procedens, anhelitus fœtidus &c.

7 Sudor vel multus vel nullus, vel fœtidus cum inſignibus moleſtiis conjunctus.

8 Urina pauca, ſuperflua, craſſa, turbida, tenuis, flammea, purulenta, cruenta, crocea, nigra, fœtida, ſabuloſa &c.

9 Bilis ad habitum corporis regurgitatio, vel per ſuperiora aut inferiora evacuatio moleſta.

10 Mucus copioſus e naribus fluens, acris nares & partes vicinas erodens, inſignis ejus copia tuſſi moleſta e pectore aut motu periſtaltico auctiori cum torminibus per alvum ejectio, aut ejusdem fluentis ſubitanea ſuppreſſio inſignibus moleſtiis ſtipata.

11 Feces alvinę copioſę, nullę, nimis fluidę, acres, fœtidę, cum torminibus frequentius ejectę.

12 Lac copioſum, limpidum, aquoſum, acre, coagulatum, ſpiſſum &c.

13 Semen quantitate excedens, deficiens, involuntarie cum vel ſine dolore excretum.

14 Saliva copioſa, deficiens, ſpiſſa, tenax, amara, ſalſa, fœtida, ſputum cruentum, purulentum &c.

15 Lacrymę multę, deficientes, acres, tunicas arrodentes, involuntariæ, ſpiſſæ.

16 Appetitus vel proſtratus, auctus, vel inordinatus, inſolita appetens.

17 Sitis vel nulla vel intenſa, continuo durans vel remittens.

18 Preſſiones poſt ſumptos cibos, nullaque ab iis refocillatio, digeſtio nulla, ciborum plus vel minus alteratorum per vomitum vel alvum ejectio.

19 Nutritio excedens, uti in obeſitate nimia, deficiens cum vel ſine tumore abdominis duro & calore hectico.

20 Vox

20 Vox rauca clangoſa, lingua arida.
21 Somnus nullus, nimius, inſomniis anxiis turbatus & ſępius interruptus.
22 Inſignis fatigatio corporis poſt leviores motus, membra torpida, gravia.
23 Senſuum nimius torpor aut acies excedens.
24 Animus torpidus, anxius, ſollicitus, inquietus, ad iram, triſtitiam &c. pręter morem pronus.
25 Inſolita pathemata gravidas affligentia.
26 Sanguinis e diverſis partibus eruptiones, corpus inſigniter debilitantes, aut conſuetorum fluxuum ſuppreſſiones.
27 Dolores varii tenſivi, gravativi, punctorii, pulſatorii, rodentes &c. cum vel ſine rubore & tumore hinc inde in corpore ſe exerentes.
28 Motus inſoliti contractorii aut relaxatorii vel partes quasdam, vel totum corpus occupantes.
29 Calor inſignis, cum vel ſine horrore prægreſſo corpus inſigniter excrucians. Ut alia, de quibus in ſequentibus ſermo erit, ſilentio pręteream*us*.

Obſervationes.

1 Quo major ſit receſſus a ſtatu naturali, eo magis ſigna ſtatus p. n. ſe manifeſtant.
2 Signa ſtatus naturalis quęcunque in ſtatu pręternaturali apparentia, utpl. bonum morbi eventum pręnunciant, niſi alia pejora obſtent.
3 Unicum interdum malum ſignum in morbis majorem attentionem meretur, quam multa bona.
4 Pulſus bonus, urina bona, inſigni tamen concurrente debilitate, anxietate & perturbatione mentis, utpl. malignitatem latentem indicant.
5 Quo plura ſtatus pręternaturalis ſigna concurrunt; eo pejor utplurimum eſt ſtatus.
6 In quovis morbo mente conſtare bonum & contra.
7 Plurium morborum, tam acutorum, quam chronicorum facies index eſt.

De Signis Prognoſticis.

I. *Definitio*: Signa Prognoſtica ſunt, quę ſtatum morbi futurum, eventum ſcil. durationem & modum eventus indicant.

II. *Differentia*.

1 Alia ſunt, ſigna Prognoſtica, *eventum morbi* manifeſtantia ſive ſalutis & mortis indicia tradentia, an ſcil. morbus periculi expers, an periculoſus, an vero lethalis ſit.
2 Alia ſunt quę docent *durationem*, aut univerſalem morbi ambitum ſive longitudinem & brevitatem, an ſcil. morbus ſit acutus, peracutus &c. an vero chronicus.
3 Alia tradunt *modum eventus* ſive ſolutionem morbi, eamque vel ſubitaneam vel lentam. Sed de hiſce Prognoſticis mox ſpecialiter agemus.

1. De Signis Prognoſticis eventus morbi, ſive de ſignis ſalutis & mortis.

I. *Definitio*: Signa ſalutis & mortis ſunt, quę Medico operanti monſtrant eventum ſalutarem vel lethalem morbi.

II. *Differentia*.

1 Alia *ſalutem* indicant, ſive monſtrant morbum neque periculoſum, neque lethalem, ſed potius ſalutarem eſſe, v.g. Hęmorrhagia narium in ſubjectis junioribus, Hęmorrhoides in viris, Febris tertiana vernalis in ætate juniori &c.
2 Alia *mortem* prænunciant, ſive morbum lethalem eſſe indicant, quales morbi ſunt læſiones graviores viſcerum &c.
Alia ſunt *dubia*, quæ quidem inſigne periculum portendunt, incertum tamen relinquunt Medicum præſagientem: ita quamvis Peſtis, Febris petechialis &c. ſint morbi maxime periculoſi & ſæpius lethales, multi tamen ab iis etiam ſine Medici ope liberantur.

III. *Fontes*. Deſumuntur ſigna hæc

1 A *Subjecto* morbi: ubi inquirendum an vires adhuc conſtent, an vero inſignis earundem adſit labefactatio: an ſubjecto reſpectu ætatis & temperamenti conveniat morbus, an ratio vacillet &c.
2 A *parte affecta*: an ſcil. pars affecta ſit nobilior & abſolute ad vitam neceſſaria, an vero ignobilior?
3 A *morbo ipſo*: an nimirum ſit magnus, an parvus, an acutus contagioſus, malignus, inveteratus?
4 A *Symptomatibus*: an ſcil. ſymptomata ſint ordinaria, an vero extraordinaria, inſolita?
5 A *cauſis*: an ſit materialis, activa, ſive ſumme mobilis, acris, corroſiva, maligna, lenta, viſcida, an immaterialis, ira, terror &c.?
6 A *juvantibus & nocentibus*: an remedia aliis ſalutaria aliquem vel prorſus nullum edant effectum? an motus alias ſalutares ad finem perveniant? an ſigna coctionis aut cruditatis appareant? Sed de omnibus hiſce & aliis ſignis inferius ſpeciatim agemus.

IV. *Obſervationes*.

1 In præſagienda vita & morte non facile uni ſigno fidendum eſt, niſi fortius ſit, ita, ut alia ſuperet: v. g. inſignis virium ſine cauſa manifeſta proſtratio, licet pulſus bonus & urina laudabilis ſit, ſemper malum portendit.
2 Quo magis vires in quocunque morbo ſupprimuntur, eo majus metuendum eſt periculum & contra.
3 Omnes morbi reſpectu ætatis incongrui periculum minantur, & contra.
4 Quo magis actiones vitales, animales & rationales perturbantur, eo pejor eſt ſtatus.
5 Quo minus aſſuetum eſt ſubjectum morbis, eo periculoſior eſt ſtatus.
6 Quo nobilior eſt pars affecta, eo gravius metuendum eſt periculum & contra.
7 Affectus partium internarum ut plurimum ſunt graviores, quam externarum partium læſiones.
8 Quo major eſt morbus, eo gravius periculum ſubeſt & contra.
9 Morbi inveterati ſemper pejores ſunt.
10 Morbi acuti, maligni & contagioſi nunquam periculo vacant.
11 Quo magis acuti ſunt morbi, eo facilius enecant & contra.
12 Symptomata inſolita, ſine cauſa manifeſta morbis ſupervenientia, ſemper monſtri quid alunt.
13 Symptomata gravia, ſtatui morbi alias propria, ſi in principio ſtatim apparent, lethalem utpl. exitum protendunt.
14 Symptomata actiones vitales nimium turbantia ſemper majus periculum inferunt, quam reliquarum actionum ſymptomata.
15 Quo magis activa & penetrans eſt cauſa, eo facilius etiam effectum lethalem edit.
16 Morbi ab immaterialibus cauſis producti utpl. pejores ſunt iis, qui a materialibus cauſis dependent; niſi forſan cauſa horum fuerit maligna.
17 Remediorum efficacium uſum, ſi prorſus nullus in morbis ſequitur effectus, malum eſt & mortem inſtantem ſępius indicat.
18 Quo magis vero ſenſibiliter medicamenta convenientia operantur, eo melius eſt.
19 Si motus Naturę, in acutis præcipue, nullę ſenſibiles ſequuntur excretiones, utpl. malum eſt.
20 In acutis prędictiones utplurimum ſunt incertę.
21 Plura tamen ex coctionis & cruditatis urinę Signis præſagire licet.
22 Medicus ſemper ex pluribus Signis ſimul conſideratis Prædictiones formet, alias facile errare poteſt.

De coctione & cruditate.

I. *Definitio*: Coctio eſt actio Naturę, qua mediante in febribus pręcipue acutis materiam morbificam ita pręparat, ut ſubacta vel correcta e corpore & inpr. per urinam expelli queat. Cruditas vero eſt contrarius ſtatus.

II. *Differentia*.

1 Alia juxta veteres eſt *debilis* & *obſcura*.

2 Alia

2 Alia magis *manifeſta*, quæ potiſſimum in morbi augmento occurrit.
3 Alia eſt *perfecta*, quæ in ſtatu morbi deprehenditur.
4 Alia *imperfecta*, ad cruditatis ſtatum adhuc inclinans. Uti autem diverſi ſunt coctionis, ita & tres diverſi cruditatis ſunt gradus.

III. *Signa* coctionis ſunt
a Univerſalia, quæ deſumuntur potiſſimum ab urina.
b Particularia, quæ in morbis pectoris a ſputo, in abſceſſibus a pure, in affectibus vero primarum viarum ab excrementis deſumuntur: quamvis hæc ultima ad univerſalia referri queant, quando ſcil. multa recrementa e Maſſa humorum ad inteſtina deponuntur, atque hoc modo de univerſali humorum ſtatu indicium præbent.

IV. *Cauſa efficiens:*
Eſt Natura ſola, quæ mediantibus motibus materiam crudam, continuo per varias partes transpellendo, ſenſim ſenſimque ita alterat, ut ſine ulteriori noxa tandem vel ſubito per criſin, vel lente e corpore expelli poſſit: talis enim vitioſus humor nunquam ita alteratur, ut eum reliquis humoribus vitalibus in gratiam redire queat, quare expulſione ejus abſolute opus eſt. Concurrit tamen ad coctionem etiam ars Medica & quidem duplici modo, imminuendo ſcil. quantitatem & corrigendo qualitatem coctionis opus turbantes: id quod fit per convenientes evacuationes ſanguinis & ſeri, ſi morbi conditio & tempus id permittunt: quorſum etiam ſpectant remedia varia alterantia, quæ convenienti tempore exhibita Naturæ, in corrigendo, reſolvendo, temperando &c. humore crudo, ſuppetias ferunt.

V. *Obſervationes.*
1 Signa coctionis & cruditatis ſe manifeſtant in excrementis, ſcil. in Urina, excrementis alvinis & ſputo, & in abſceſſibus in pure.
2 Coctionis ſigna ſemper bona ſunt, quocumque tempore appareant.
3 Præſentibus etiam malis ſignis, coctionis ſigna nihilominus bona ſunt.
4 Urina in morbis acutis conſtanter cruda permanens, nec ullum ſedimentum deponens, morbum lethalem eſſe utplurimum indicat.
5 Urina optima eſt, ſi candidum ſedimentum fuerit pellucidum & æquale.
6 Morbi pectoris nunquam ſolvuntur, niſi ſputo probe cocto & alterato.
7 Feces alvinæ admodum fluidæ, & fœtidæ inter ſigna minus ſalutaria referendæ.

2. *De Signis Prognoſticis Durationis.*

I. *Definitio:* Signa Durationis ſunt, quæ longitudinem vel brevitatem morborum Medico monſtrant.

II. *Differentia:*
1 Alia *brevitatem* morbi
2 Alia vero ejuſdem *longitudinem* indicant.

III. *Fontes.* Signa hæcce petuntur
1 A *Subjecto:* ubi conſiderandum cujuſnam ætatis ſit æger, cujus temperamenti, an vires conſtent &c.
2 A *parte affecta:* an viſcera affecta ſint, an vero aliæ partes &c.?
3 A *morbo:* ejuſque differentiis eſſentialibus & accidentalibus, an ſit epidemicus, malignus, hæreditarius, adſcititius &c.?
4 A *Symptomatibus:* an ſint mitiora, an graviora, an morbo reſpondeant?
5 A *cauſis:* an ſit maligna, an benigna, an bilioſa, mucoſa, ſeroſa &c.?
6 A *Signis coctionis* & cruditatis. Plura de hiſce fontibus inferius ſub ſignis dicemus.

IV. *Obſervationes.*
1 Senſibiles, juniores, fœminæ, ſanguinei &c. facile morbis affliguntur, ſed facile etiam reconvaleſcunt.
2 Senes, Phlegmatici & Melancholici diutius morbis laborant.
3 Quo magis proſtratæ ſunt vires in acutis, eo brevior plerumque eſt morbus.
4 E contra chronici corpore debili exiſtente diutius durant, qui tamen in robuſtioribus breviori tempore ſolvuntur.
5 Quo nobilius læſum eſt viſcus, eo brevior eſt morbus.
6 Omnes morbi hæreditarii diuturni ſunt.
7 Morbi magni brevioris ſunt durationis.
8 Infarctus & Scirrhi morbos diuturniores reddunt.
9 Exulcerationes viſcerum lentæ tarde admodum ad finem properant.
10 Morbi ſeroſi plerumque diuturniores ſunt.
11 Morbi epidemici & maligni brevi tempore finiuntur.
12 Quo citius morbi tempora particularia abſolvunt, eo citius etiam ad finem univerſalem properant.
13 Quo graviora ſunt ſymptomata, eo citius etiam morbus finem aſſequitur.
14 Quo magis activa eſt cauſa, eo citius etiam morbus vel ad ſalutem vel mortem terminatur.
15 Quo minus vero ad motum apta eſt materia morbifica, eo diutius protrahitur morbus.
16 Quo diutius protrahitur coctio, eo diuturnior quoque eſt morbus.
17 Tempus coctionis utplurimum eſt medium tempus morbi, ſive tantum eſt intervallum a ſignis coctionis ad finem morbi, quantum ab ejus principio ad tempus coctionis v. g. ſi ſigna coctionis die quarto apparent, morbus plerumque finitur die ſeptimo & ſic porro.

3. *De modo eventus.*

I. *Definitio:* Eſt ſolutio morborum vel ſubitanea, vel lenta, & quidem vel ad ſalutem, vel ad mortem, per Criſin & Lyſin

II. *Differentia.*
1 Alius eſt ſubitaneus & quidem vel ſalutaris vel lethalis qui fit
a per ſubitaneam immutationem & diſcuſſionem materiæ morbificæ & quidem in melius: ita ſæpius per animi pathemata podagra aliique graves morbi ſoluti fuere: huc etiam pertinent remedia illa Chimicorum penetrantiſſima, quę inexplicabili quodam modo graviſſimos in inſtanti quaſi morbos ſuſtuliſſe dicuntur. In pejus autem quando fere ex improviſo, ob retroceſſionem macularum, exanthematum aliaſque cauſas, morbi ſubito in deterius ruunt & lethales fiunt.
b per ſubitaneam evacuationem: idque vel cum euphoria, uti id fit in criſibus veris & ſalutaribus, per Hæmorrhagias, ſudores &c. vel cum cacophoria in excretionibus talibus ſymptomaticis & nimiis.
c per tranſpoſitionem: quando materia morbifica e corpore non expellitur, ſed e partibus nobilioribus & e ſanguine in partes exteriores ſive ignobiliores deponitur, quale quid contingit in morbis acutis malignis, in quibus materia morbifica varios abſceſſus, parotides, & bubones format, qui abſceſſus, ſi probe maturantur & ex iiſdem ruptis vel apertis materia noxia evacuatur, ęgrotis ſaluti ſunt, retrocedentes vero eoſdem jugulant.
2 Alius eſt ſucceſſivus, quem vocant *Lyſin*: quando ſcil. morbi circa dies criticos, vel in iis ſenſim ſenſimque ſolvuntur per evacuationem lentam, quod contingit in multis febribus acutis exacte periodicis, ut & in morbis chronicis: aut quando morbi lento pede ad mortem properant, uti febres lentæ & hecticæ. Sed de ſingulis hiſce ſpeciatim agemus & quidem

1. De Criſibus.

I. *Definitio:* CRiſis eſt actio Naturæ in morbis precipue acutis, ubi materiam morbificam vel quantitate vel qualitate peccantem, bene præparatam per certa corporis emunctoria repentine expellit, & corpus ab interitu imminente vindicat: ſive eſt impuri a puro ſeparatio & expulſio cum euphoria.

II. *Differentia:*

1 Alia eſt *perfecta*, quæ ope ſufficientis excretionis perfecte morbum ſolvit: ita ut ſtatim euphoria ſequatur, ac ſymptomata hactenus moleſta, etiam graviſſima, vel inſigniter mitigentur, vel prorſus evaneſcant.

2 Alia eſt *imperfecta*, quando materia quidem per motus febriles preparatur & ad locum excretorium fertur, ſufficienti tamen copia, vel ob inſufficientem preparationem, vel ob motus non ſatis vegetos, vel ob organi excretorii malam diſpoſitionem, non excernitur.

3 Alia prorſus eſt *nulla* ſive *Acriſia*, quando quidem Natura motibus ſuis propellit materiam ad locum deſtinatum, prorſus tamen nulla ſequitur excretio; aut quando in iis morbis, ubi probabiliter criſis expectari poterat, neque ſalutaris excretio, neque etiam motus ad excretionem tendens inſtituitur, & ęgrotus hinc in inevitabile vitę periculum conjicitur.

III. *Tempus*: eſt ſtatus morbi, in quem incidunt vulgo ſic dicti *dies critici*: qui dividuntur

1 In Criticos ſtricte ſic dictos, in quibus ſcil. optimę & perfectę criſes ordinarie cum euphoria contingere ſolent: quales ſunt ſeptimus, decimus quartus & vigeſimus: aut juxta alios vigeſimus primus, quo tempore alia morbi acuti ordinarię curſum ſuum abſolvunt: hiſce ab antiquis Medicis adhuc, in morbis ſcil. ultra ordinarium terminum extenſis, adduntur vigeſimus ſeptimus vel octavus, trigeſimus quartus aut quintus, quadrageſimus aut quadrageſimus ſecundus: ultra quem terminum rariſſime criſes ſe extendunt, ſed morbi potius vel abſceſſibus, vel lento ſucceſſu finiuntur.

2 In improprie ſic dictos, quales ſunt

a *Indices* ſive Indicatorii, qui ſcil. qui die critico futurum ſit, indicant; hi ſunt quartus, undecimus & decimus ſeptimus, quorum primus ſeptimi, ſecundus decimi quarti, tertius vigeſimi vel vigeſimi primi, eſt index: ita ſi die quarto coctionis ſigna in morbis, quę alias per criſin ſolvi ſolent, apparent, criſeos aut ſaltem mutationis in melius die ſeptimo futurę indicium præbent: ita quoque Hæmorrhagiæ die quarto in minori quantitate contingentes, Criſin per Hæmorrhagiam narium completam die ſeptimo futuram ſperare jubent.

b *Intercalares* ſive *Incidentes*, quos alii etiam Provocatorios appellant, in quibus interdum ob Naturæ errorem, vel ob humorum motum nimium aut malignitatem criſes, ſed imperfectæ, eveniunt; tales dies ſunt tertius, quintus, nonus, decimus tertius, decimus nonus &c.

c *Vacui*, in quibus neque criſeos indicia apparent, neque criſes fiunt, neque provocatio ad eaſdem obſervatur, ſive in quibus vel nullæ, vel malæ vel imperfectæ criſes contingunt: quales ſunt, ſextus, (qui, quia ſemper malæ in eo obſervantur & periculoſæ excretiones, tyrannicus ordinarie ab antiquis vocatur) octavus, decimus. Hi dies vocantur etiam *Medicinales*, ideo, quod hiſce diebus remedia exhibere liceat.

IV. *Subjectum* ſive morbi in quibus criſes contingere ſolent, ſunt Febres (quamvis enim in aliis morbis contingere ſoleant excretiones cum euphoria, criſeos tamen nomen a Medicis illis non tribuitur) & quidem Febres acutæ ubi tamen ſtatim excipi debent: Febres inflammatoriæ, quæ ſcil. inſigni cujuſdam viſceris labi junguntur: ac Febres exanthematicæ, quales ſunt Variolæ, Morbilli, Purpura, Febris Petechialis: quamvis enim in hiſce variæ ſentiantur commotiones circa dies indicatorios & criticos, criſes tamen in iis minime obſervantur. Ex acutarum autem cenſu, in quibus obſervantur Criſes, ſunt ſequentes.

1 Febres ardentes cum inſigni Plethora conjunctæ, in quibus criſes contingunt
a Per Hæmorrhagiam narium in junioribus
b Per ſudorem in adultis

2 Febres bilioſæ ab aſſumptis & iracundia ortæ, ubi fiunt
a Per Vomitum &
b Per Diarrhœas

3 Febres continentes ſive ſanguineæ ſive Synochi, qui ad imminuendam Plethoram a Natura inſtituuntur, unde in hiſce fiunt vel
a Per Hemorrhagiam narium, quod inpr. in junioribus ad annum circiter vigeſimum quintum contingit.
b Per ſudores largiores, in iis ſcil. qui dictum vel trigeſimum aunum ſuperarunt.

V. *Signa*.

1 Criſis *imminentis* ſive futuræ & quidem

a Per *Hæmorrhagiam narium* in Plethoricis ſubjectis,
1 Frigus extremorum inprimis pedum, aut ſaltem notabilis in iiſdem caloris remiſſio.
2 Alvi adſtrictio.
3 Urina tenuis.
4 Murmura abdominis.
5 Tenſio Hypochondriorum ſine dolore.
6 Reſpirationis difficultas cum oppletione pectoris.
7 Inflatio colli ejuſdem vaſorum ac pulſatio.
8 Cervicis dolor.
9 Rubor faciei.
10 Pulſatio magna vaſorum & gravitas in temporibus.
11 Tinnitus aurium & ſibilus
12 Inſomnia turbulenta de flammis aliiſque rebus rubris,
13 Oculorum hebetudo & marmaryges illis obverſantes, robur & dolor punctorius in medullio bulbi.
14 Lucis averſio.
15 Lacrymarum involuntaria profuſio.
16 Dolor capitis gravativus inpr. circa radicem naſi
17 Narium pruritus.
18 Sanguinis guttæ die indice erumpentes.

b Per *Menſes aut Hæmorrhoides*, (quę quidem ceteris Criſibus rariores ſunt, in aſſuetis tamen interdum contingunt.)
1 Æſtus circa ſpinam & dolor dorſi inpr. circa os ſacrum.
2 Tenſio in lumbis & gravitas.
3 Spaſtici dolores abdominis & inpr. Hypogaſtrii.
4 Tenſio in hypochondriis.
5 Teneſmus cum ſenſu quodam rei ano inhęrentis.
6 Tempus menſium inſtans in ſexu feminino.

c Per *Vomitum*.
1 Ventriculi morſus.
2 Capitis dolor acris, vertiginoſus.
3 Caligo oculorum.
4 Tremor labii inferioris.
5 Copioſę ſalivę in cavitatem oris effuſio.
6 Rigor & frigus.
7 Conſtrictio in hypochondriis.
8 Nauſea ac faſtidium.

d Per *Diarrhœam*.
1 Alvi libertas aſſueta in ſanis & in morbo quoque.
2 Frequentes ructus & hoſce ſubſequens inflatio abdominis cum borborygmis.
3 Tormina interdum abdominis cum lumborum dolore.
4 Fluxus aliqualis alvi die indicatorio.

e Per *Sudorem*.
1 Eſſentia morbi ad talem excretionem proclivis, uti ſunt febres acutę.
2 Subjectum alias ad ſudores pronum, habitu ſcil. laxo & ſpongioſo preditum.
3 Cauſa morbi ſubtilior, ad excretionem per peripheriam corporis apta.
4 Tempus anni aut conſtitutio calida habitum corporis

poris relaxans & ad faciliorem traſpirationem diſponens.
5 Pulſus mollis & undoſus.
6 Alvi ſuppreſſio.
7 Urinæ parcior excretio & ſenſibilis imminutio, aut interdum ſuppreſſio, ſive Hęmorrhagię aliarumque criticarum excretionum ſignis.
8 Signa coctionis quarto die apparentia.
9 Rigor.
10 Habitus corporis relaxatio ſive cutis mollis.
11 Calor ejusdem major & partium quarundam inpr. faciei color floridus.
12 Vapor ex habitu corporis verſus dies criticos exhalans, & lenis mador habitum corporis occupans.
13 Deliria pręgreſſa.

f Per *urinam*.
1 Abſentia ſignorum alias excretiones indicantium.
2 Pręgreſſa die indicatorio ſigna coctionis, aut urinæ copioſiores eodem die apparentes.
3 Tempus hybernum.
4 Ætas ſenilis.
5 Habitus corporis conſtrictus.
6 Gravitas in hypochondrio.
7 Senſus inflationis circa veſicam.
8 Alvi ſuppreſſio.
9 Frequens mictio aut ſtimulus ad mictionem.
10 Ardor ſub mictione inpr. in extremo urethrę.

g Per *Abſceſſum*, per quem non ſolum *Parotides* & *Bubones* ad ſupputationem tendentes, ſed & alię humorum translationes & decubitus intelliguntur. Criſes tales Naturæ vel debilitatem, vel materiæ ad ſubituneam excretionem ineptudinem indicant, ſatius tamen ſemper eſt materiam a partibus nobilioribus transferri ab ignobiliores, quam eandem cum damno retineri in ſanguine: indicant autem tales abſceſſus.
1 Natura morbi ad eosdem prona, febres ſcil. acutę, peſtis, aut acutæ ex decidentia, ubi perfecta criſis non amplius ſperari poteſt.
2 Abſentia ſignorum ad perfectam eccriſin tendentium.
3 Urinæ longo tempore tenues & crudæ, abſceſſuum in inferioribus partibus indices.
4 Rigor urinæ fluxum ſiſtens, ſopor & ilia ſine tumore & dolore parotidem futuram indicantes.
5 Calor evidens illa fatigans, abſceſſus inferiorum partium prænuntians.

2 *Præſentis*.
Actualis, prægreſſa coctionis die indicatorio ſigna, & noctem criticum diem antecedentem graviorem, ſequens humorum vel per nares, vel per vomitum &c. excretio cum euphoria, ſive inſigni morbi mitigatione, aut utpl. ejusdem plenaria ſublatione, ita ut præter debilitatem nihil ejus ſuperſtes maneat.

IV. *Cauſa Efficiens*:
Eſt Natura, vitales actiones in corpore dirigens, quarum ope humores vitioſos primis febris acutæ diebus ſenſim ſemſimque alterat & ad excretionem diſponit, quam etiam ſeptimo die, niſi cauſæ potentiores obſtent, perpetrat & in actum deducit: cum vero ad hancce excretionem inſignibus moribus opus ſit, inſignes etiam ante eruptionem motus tales ſequuntur moleſtię, quę tamen cum ipſo morbo mox ceſſant, quam primum ſcil. ſufficiens humorum copia per locum excretioni deſtinatum evacuata fuit. Quales autem ſeptimo & in ingenti periculo quarto die tales excretiones ſuſcipiantur res explicatu, ſi non impoſſibilis, difficilis tamen eſt: quæ enim de lunæ potentia hoc loco a quibuſdam afferuntur, inſufficientia ſunt.

VII. *Obſervationes*.
1 Omnes evacuationes criticæ, niſi per ſigna coctionis die indicatorię indicatę fuerint, & in diem incidant decretorium, merito ſuſpectę ſunt.
2 Niſi ſufficiens fiat excretio per evacuationes criticas, raro ſequitur euphoria. *Nihil* enim *paucum*, juxta antiquorum regulam *eſt criticum*.
3 Execrationes criticę, ſi morborum indoli aut ſubjecto non conveniant, raro bonæ ſunt.
4 Omnes criſes, euphoriam poſt ſe non relinquentes, malæ ſunt.
5 Si primo ſtatim die coctionis ſigna apparent, criſes etiam perfectæ quarto die contingentes ſalutares ſunt.
6 Quo magis activa eſt cauſa morbifica, eo citius etiam ſequitur eccriſis.
7 Quo major eſt apparatus ad criſes in morbis acutis, & tamen prorſus nulli per partes excretioni alias dicatas evacuationi conceditur locus, eo facilius periculoſæ metaſtaſes ad alia loca metuendæ ſunt.
8 Morbi acuti neque ad Criſin, neque ad ſucceſſivam excretionem tendentes, vel diuturni fiunt, vel mature ægrotos jugulant.
9 Hæmorrhagias narium in Variorum & Morbillis tam juniorum quam adultorum, etſi reliquum morbi decurſum, juxta experientiam noſtram, ſępius ſatis tranquillum reddiderint, minime tamen pro vere criticis ſunt habendę.
10 Signa coctionis die indicatorio apparentia ſemper ſunt bona, non tamen neceſſario criſin die decretorio futuram indicant.
11 Motus critici in adultis ad Hæmorrhagiam narium tendentes utpl. vel ſunt imperfecti vel mali, niſi homines præter conſuetum ordinem illi adhuc excretioni obnoxii ſint.
12 In Criſibus per Menſes & Hæmorrhoides, niſi in conſuetum alias tempus incidant, utpl. vel exceſſus vel defectus metuendus eſt.
13 Criſes per ſudorem in acutis, ſi malum in ſanguine hęret, utpl. meliores ſunt reliquis.
14 Ubi vero ſymptomata circa primas vias, a bile pręcipue orta, urgent, ſatius eſt Criſin fieri vel per ſuperiora vel pro inferiora, quod inpr. locum habet in Febribus bilioſis.
15 In morbis malignis aut peſte non ſemper fidendum eſt Parotidibus aut Bubonibus, niſi enim prompte ad maturationem tendant, ſæpius funeſti eventus fiunt cauſa.
16 Decubitus humorum ad partes inferiores in ſenibus & phlegmaticis per imprudentem medicationem ſæpius, ſedato etiam morbo, fiunt funeſti.
17 Plures criſes aut criticę ac periodicę commotiones ſępiſſime turbantur a remediis imprudenter exhibitis, inpr. a remediis ſic dictis univerſalibus, Vomitoriis, Purgantibus, Veneſectionibus &c. in principio & ſtatu morbi exhibitis, id quod eo promptius contingit, quo ſubjecta ſunt magis ſenſibilia.
18 Opiata eo tempore, quo omnia ſymptomata, ob criſin inſtantem, graviora ſunt, exhibita, motus ſalutares ſiſtendo & excretionem impediendo venena potius quam auxilia ſunt.

De Lyſi Morborum.

I. *Definitio*: LYſis eſt ſucceſſiva morborum ſolutio, qua mediante vel per certas periodos, vel lente admodum, materię morbificę fiunt excretiones cum inſequente euphoria.

II. *Differentia*.
1 Reſpectu temporis alia eſt *acuta*, qualis deprehenditur in multis febribus acutis, alia eſt *chronica*, quę occurrit in febribus lentis aliiſque diu durantibus morbis: alia *ſtata* & *periodica*, alia *vaga*.
2 Reſpectu exitus alia eſt ſalutaris, alia lethalis: illa eſt, quando ſenſim materia morbifica cum euphoria evacuatur: hęc vero, quando vel nihil, vel parum tantum, vel interdum nimium excernitur, & ſic morbi ſemper pejores redditi ad mortem tendunt.

II. *Modus*.
1 In *Febribus* & quidem
a Intermittentibus, in quibus legitime ſuccedentibus, non ſolum materia morbifica in primis viis hęrens ſenſim pręparatur; & evacuatur, ſed & quilibet paroxyſmus excretione per cutim finitur.

b *Continentibus*, quæ etſi interdum per Criſes ſolvantur, ſæpius tamen etiam per continuatam diaphoreſin ſucceſſive tolluntur.

c *Ardentibus*, quas Diarrhœæ ſucceſſivæ interdum ſolvunt.

d *Continuis*, quarum impetus ſenſim ſenſimque per placidam diaphoreſin, quamvis exacerbationem excipientem frangitur.

e *Exanthematicis*, & quidem

1 *Petechizantibus*, quæ ſibi relictæ, nec incondito regimine aut remediis inconvenientibus turbatæ, ſtatas circa veſperam exacerbationis horas obſervant, finita vero exacerbatione, quod utplurimum ſuperata media nocte aut verſus diluculum contingit, impetus ejus poſtea per lenem diapnoen aliquo modo frangitur, ita ut ægroti ſe melius habeant, utdum hoc modo quælibet exacerbatio procedit, tandem morbus, inpr. ſi Natura convenientibus remediis adjuta fuerit, plenarie ſolvatur.

2 *Variolis & morbillis*, in quibus Natura ſucceſſive exanthemata per febrem expellit, eaſque tamdiu in cute conſervat, donec ſuppurentur & exareſcant, atque hoc modo totus morbus finiatur.

f *Inflammatoriis* & aliis inflammationibus, in quibus per frequentem ſanguinis appulſum & fortiorem ſanguinis per partes tranſpreſſionem, materia noxia ſenſim ſenſimque eluitur, ita ut relicta materia innoxia morbus hoc modo ſucceſſive ſolvatur.

g *Hecticis*, ubi propter labem viſcerum corpus ſenſim ſenſimque contabeſcit, donec accedentibus ſudoribus & Diarrhœis colliquativis mors ſequatur.

2 In *Doloribus arthriticis*, in quibus pars materiæ peccantis a ſanguine eluitur & per alia loca evacuatur, pars vero inſenſibiliter exhalat, ita ut hoc modo paroxyſmus ſenſim ſenſimque imminuatur.

3 In *affectibus ſeroſis* variis, qui ſæpius excreta ſenſim materia morbifica lento grado finiuntur, aut magis magiſque corruptis & concervatis humoribus lente ad mortem properant. Ut alios affectus in quibus tales Lyſes occurrunt, ſilentio prætereamus.

IV. *Obſervationes*.

1 Uti Criſes perfecte die indicatorio ſigna coctionis preſupponunt, ita quoque & Lyſes ſine hiſce in febribus acutis nunquam ſunt ſalutares.

2 Niſi Lyſes tales reſpondeant periodis morborum, vix aliquid boni ab iis eſt ſperandum.

3 Quemadmodum Criſes, ita & Lyſes ſufficientem poſtulant excretionem.

4 Plures in noſtris regionibus morbi per Lyſes quam per Criſes ſolvuntur.

5 Uti Criſes ita & Lyſes per imprudentem medicationem facile turbantur.

6 Niſi tales placidas excretiones alacritas animi, ſomnus magis placidus & remiſſio pulſus aliorumque ſymptomatum in acutis ſequantur, merito ſuſpectę ſunt.

7 Quo magis tranquillę ſunt eccriſes in febribus, eo temperatoria etiam ab initio exhibenda ſunt remedia.

8 Optimum tempus exhibendi remedia lenia evacuantia per diaphoreſin eſt illud, quando Natura eccriſin placidam molitur, poſt ſcil. exacerbationes & diebus periodicis, quod inpr. in Febribus patechizantibus locum habet.

9 Cum die indicatorio utpl. incipiant Lyſes ſive placidæ excretiones, probe cavendum eſt, ne per malum regimen aut inconvenientia remedia turbentur.

10 Quo magis lenta eſt materia morbifica, eo tardius etiam procedunt Lyſes & contra.

11 Quo magis læſa ſunt viſcera, eo minus ſalutaris morbi ſperanda eſt ſolutio.

12 Quam primum in morbis chronicis excretiones apparent, ſolutionis ſpes eſt & contra.

De Signis mixtis, iiſque tam Diagnoſticis quam Prognoſticis.

1. *De Signis ex Pulſu.*

I. *Definitio*: PUlſus eſt motus arteriarum a corde productus, dilatatione & conſtrictione, Medico inquirenti, pro diverſitate ſua varia ſigna prebens.

II. *Differentia*.

1 Alius pulſus eſt *naturalis*, qui ſcil. eſt æqualis moderatus, ſine inſigni arteriæ dilatione & duritiæ, vegetus tamen.

2 Alius vero eſt *præternaturalis*, qui ſcil. vel excedit vel deficit, unde diverſi oriuntur pulſus præternaturales & quidem.

a Reſpectu *vigoris & vehementiæ* motus cordis, alius eſt *fortis* ſive *vehemens*, qui ſcil. cum majori impetu, alius vero debilis, mediocriter tantum digitos tangentes, feriens.

b Reſpectu *temporis*, quo pulſus abſolvitur & arteria dilatatur, alius eſt *celer*, alius vero eſt tardus.

c Reſpectu *quietis* inter pulſus plures alius eſt *frequens*, alius vero eſt *rarus*.

d Reſpectu *inflationis* arteriæ ſive *ſpatii*, quod arteria pulſus tempore occupat, alius eſt *magnus* aut *parvus*: alius vero aut *plenus* aut *vacuus*.

e Reſpectu *tenſionis* arteriæ alius eſt *durus*, alius *mollis*.

f Reſpectu *rythmi*, alius eſt *æqualis*, quando ſcil. pulſus ſinguli reſpectu pulſationis & temporis inter ſe conveniunt, alius vero eſt *inæqualis*, qui ab hac norma deflectit, cujus ſpecies ſunt:

1 *Myurus*, quando pulſus ſemper imminuitur, ita ut fortiorem ſucceſſive ſemper ſequantur debiliores.

2 *Intermittentes*, ubi poſt unum vel alterum ictum vel plures etiam pulſus intermittit.

3 *Undoſus*, quando arteria inſtar fluctuantis aquæ inæqualiter & in alia parte magis, in altera vero minus extenditur. Ad hunc referunt alii etiam.

4 *Vermicularem & formicantem*, quorum ille undoſo, hic vero formicante minor eſt.

5 *Tremens & palpitatorius*, quando tremor tantum quidam arteriarum, nullus autem diſtinctus obſervatur pulſus.

6 *Caprizans*, qui in medio motu inter rumpitur, ita, ut duplex quaſi ictus percipiatur.

III. *Obſervationes*

1 Alternationes in pulſu non ſemper ſunt indicia ſtatus preternaturalis, ſed ſepius ab animi affectibus aut aliis rebus non naturalibus, originem trahunt.

2 Pulſus fortis, magnus & equalis fere in omnibus bis ſalutaris eſt, ſi reliqua conſentiant.

3 Nullę vel parum tantum ſenſibiles pulſus alterationes, preſente nihilominus inſigni perturbatione in toto corpore ſepius latentis malignitatis indicium eſt.

4 Fortis pulſus in morbis acutis ad debilitatem periculum minatur.

5 Debilis pulſus ſemper eſt malus, inpr. ſi in morborum ſtatim principio apparet, in morborum tamen fine periculum non portendit.

6 Celer pulſus in ſtatu preternaturali febrium pathognomonicum ſignum eſt, inpr. ſi celeritate frequentia ſimul jungitur.

7 Quo magis celer & frequens eſt pulſus in acutis, eo breviori tempore finiuntur.

8 Frequens pulſus ſepius abſque celeritate eſt, quod obſervamus poſt terrorem & metum, ut & in variis morbis eorum, qui mortem nimis timent: ſepius quoque occurrit in Paſſione Hypochondriaco-Hyſterica.

9 Uti pulſus celer in febribus Naturæ diligentiam ad removendum quoddam impedimentum, ita frequens ejuſdem laboris jugem continuationem indicat.

10 Pul-

10 Pulſus moderate celer, raro periculoſus eſt, ubi vero modum excedit, ac ſimul magnus, plenus & durus redditur, plerumque inflammationum internarum prodromus eſt.
11 Tardus & rarus pulſus in acutis, ubi celeritate & frequentia ob morbi magnitudinem opus erat, virium proſtrationem inſignem indicat & hinc peſſimus eſt.
12 Tardus pulſus interdum indicat nimiam materiæ tenacitatem & ad motum inhabilitatem.
13 Pulſus tardus & debilis in horrore intermittentium periculo vacat, quia damna exinde metuenda per inſequentem in calore celerem pulſum præcaventur.
14 Celer frequens & debilis pulſus ut plurimum malus eſt.
15 Pulſus celer & debilis, ſi poſtmodum durus cum aliqua tenſione redditur, prodromus eſt aut inflammationum aut convulſionum lethalium, quod in febribus petechialibus ſæpius obſervavimus.
16 Pulſus plenus humorum abundantiam & ebullitionem indicat.
17 Pulſus vacuus ſemper malus eſt.
18 Magnus pulſus raro periculoſus eſt, & ſi durities ei jungitur, inflammationes imminentes portendit.
19 Pulſus durus in acutis utpl. inflammationum index eſt, quod in Pleuritide obſervamus.
20 Alias etiam abundantiam humorum, eorum ſpiſſitudinem, ſtagnationem & infarctum indicat.
21 Pulſus parvus, tardus, debilis, malus.
22 Pulſus mollis ſæpius in morbis ſeroſis obſervatur: in acutis interdum criſin per ſudorem indicat, ſi alia conſpirant.
23 Omnes pulſus inæquales mali ſunt, peſſimus vero Myurus.
24 Omnes pulſus inæquales Naturæ debilitatem indicant.
25 Pulſus intermittens cum aliis ſignis interdum indicat Hydropem pectoris.
26 Pulſum intermittentem in tertianis Plethoricum ac in Hypochondriacis ſæpius obſervavimus.
27 Pulſus tremens maximam virium proſtrationem & mortem inſtantem utpl. indicat.
28 Pulſus undoſus in vermicularem aut formicantem degenerans peſſimum eventum prænunciat.
29 Caprizans pulſus plerumque prodromus eſt convulſionum.

2. *De Signis ex Reſpiratione.*

I *Definitio*: Vid. Tab. de Phyſiolog. pag. 3.

II. *Differentia.*

1 Alia eſt *naturalis*, quæ abſque ullo impedimento fit.
2 Alia eſt *præternaturalis*, quæ contrario modo ſe habet & hinc varia ſigna ſtatus præternaturalis præbet: & hæc eſt
a Magna, quando thorax inſigniter extollitur, ita ut aer etiam in majori quantitate in pulmones irruere poſſit.
b Parva quando pectus non ſufficienter dilatatur.
c Difficilis, ita ut non ſine inſigni labore perfici queat.
d Celer, ſive frequens, quando actus inſpirationis & exſpirationis frequenter brevi tempore reiteratur.
e Tarda ſive *rara*, quæ contrario modo ſe habet.
f Calida, quando aer exſpiratus inſigniter calet.
g Frigida, ubi halitus friget.
h Inæqualis, quando ſcil. vel inſpiratio & exſpiratio, aut plures etiam pectoris extenſiones ſibi invicem reſpectu æqualitatis non reſpondent.
i Sonora, quæ cum ſonitu, ſibilo aut ſtertore fit.
k Erecta, quando homines non niſi erecto corpore reſpirare poſſunt.
l Sublimis, quando maxime elato pectore ac ſcapulis & motis ac dilatatis quoque narium pinnis ægroti reſpirant.

III. *Obſervationes.*

1 In omni morbo, & inpr. in acutis, bene reſpirare, bonum eſt, & contra.
2 Magna reſpiratio robur adhuc indicat & per ſe non adeo mala eſt, ſi tamen ſimul celer eſt, vel inſignem ſanguinis turgeſcentiam, vel organorum reſpirationi inſervientium, aut vicinarum inflammationem, vel imminentem vel præſentem interdum indicat.
3 Eo facilius vero talis partium inflammatio dignoſcitur, ſi reſpiratio magna in parvam & celerem degenerat.
4 Reſpiratio parva & rara ſæpius ſignum inſtantis mortis eſt.
5 Reſpiratio magna & rara deliriorum eſt indicium.
6 Parva & obſcura reſpiratio ſemper mala eſt.
7 Difficilis reſpiratio utpl. impedimentum quoddam vel in ipſis pulmonibus, vel in partibus vicinis indicat, & hinc quo gravius tale eſt impedimentum, eo gravius quoque eſt periculum.
8 Difficultas ſpirandi cum deliriis in febribus acutis lethalia ſunt ſigna.
9 Dyſpnœa nocturna ſine tuſſi circa mediam inpr. noctem graviter affligens, utpl. prodomus eſt Hydropis lethalis, quod ſæpius obſervavimus.
10 Magna inſpiratio & parva exſpiratio & contra, ſemper periculum portendit.
11 Quo magis plures ſe inſequentes inſpirationes & exſpirationes ſunt æquales, eo melior eſt ſtatus.
12 Orthopnœa in morbis acutis pariter ac chronicis mala eſt.
13 Reſpiratio difficilis cum ſibilo ſignum Aſthmatis pathognomicum eſt.
14 Reſpiratio cum ſtertore in acutis mortis indicium.
15 Stertor cum ſpuma ante os in Apoplexia lethale ſignum eſt.
16 Suſpiriis interrupta reſpiratio in febribus acutis ſemper mala eſt.
17 Reſpiratio ſublimis cum motu pinnarum naſi in acutis inſignem indicat virium proſtrationem & utplurimum exitialis eſt.
18 Reſpiratio calida inſignem humorum fervorem, aut partium pnevmonicarum inflammationem deſignat.
19 Frigida reſpiratio in morbis acutis mortis inſtantis ſignum eſt.

3. *De Signis ex Voce & Loquela.*

I. *Definitio*: Vox eſt ſimplex ſonus beneficio aeris e pulmonibus per aſperam arteriam eruentis productus: Loquela vero eſt ejuſdem aeris ope linguæ ſpecifica modificatio & in ſonum articulatum diſtributio, in ſtatu præternaturali diverſa ſigna præbens.

II. *Differentia.* Utraque eſt

1 *Clara*, quando vox ſine ullo impedimento prodit.
2 *Rauca*, clangoſa &c. quando contrario modo ſe habet.
3 *Nulla*, ubi vel ſonus, vel loquela prorſus ceſſant.

III. *Obſervationes.*

1 Raucedo malam organorum voci inſervientium diſpoſitionem generaliter indicat.
2 Raucedinem phthiſicorum mors brevi ſequitur.
3 Vox rauca, acuta ac clangoſa in acutis ſumme periculoſa eſt.
4 Vocis interceptiones cum exſolutione peſſimæ *Hipp. Prorrh. L. 1. §. III. 9.*
5 Omnis aphonia in febribus acutis, undecumque ſit, exitialis eſt.
6 Aphoniæ cauſa in acutis ſæpius eſt inflammatio tum pulmonum, tum partium in hypochondriis ſitarum.
7 Vox clangoſa, ubi hypochondria in acutis retracta ſunt, peſſima.
8 Vox acuta & oculorum obſcuratio convulſiones minantur.
9 Vox clangoſa cum lingua tremula mala.
10 Ex vomitu nauſeabundo orta clangoſa vox, oculi

pulvillum incumbentem habentes, inſaniam portendunt. *Hipp. Prorrhet. Lib. I. §. II.* 12.

11 Cum voce tremula, alvi præter rationem ſolutio, in iis longiore tempore perſeverante malo, lethale.

12 Si ebrius quidam repente obmuteſcat, convulſus moritur, niſi febre corripiatur, aut qua hora crapula ſolvitur, vocem recuperet.

13 Vocis interceptiones cum ſingultu peſſimæ. *Hipp. Prorrhet. L. I. §.* 3. 8.

4. *De Signis ex Facie.*

I. *Definitio:* Facies eſt anterior pars capitis, frontem, oculos, malas, naſum, labia & mentum & etiam tempora ac aures complectens, quæ tanquam ſpeculum animi & compendium corporis varia in ſtatu naturali & præternaturali ſuppeditat ſigna.

II. *Differentia:*

1 Alia eſt naturalis, quæ ſcil. mediocriter eſt turgida, magis vel minus florida cum vivido oculorum aſpectu, ratione individuorum differens.

2 Alia eſt præternaturalis, quæ nimirum eſt pallida contracta &c. ſive ſanæ contraria, cujus ſigna deſumuntur.

1 a fronte	5 a labiis
2 ab oculis	6 a mento
3 a naſo	7 a temporibus
4 a malis	8 ab auribus

III. *Obſervationes.*

1 Ut vultus imago eſt animæ, ita facies index quaſi eſt & ſermo quidam, non modo perturbationum animi, ſed etiam interiorum corporis affectuum.

2 Quo magis facies recedit a ſtatu naturali eo pejus indicium præbet.

3 Niſi cognita ſit facies naturalis, vix aliquid certi prædici poteſt ex facie, niſi alia ſigna ſimul jungantur.

4 Homines ſæpius gravibus & chronicis morbis laborant, quorum tamen color faciei naturalis minime eſt mutatus.

5 Subitaneæ faciei & frequentes mutationes, niſi ab animi pathematibus ortum traxerint, morbos imminentes indicant.

6 In viſcerum infarctibus, ſi color faciei adhuc eſt naturalis, reſtitutionis ſpes eſt, ſin vero maxime alterata macida & pallida fuerit, utpl. funeſtum eſt.

7 Faciei inſignis marcor, aut Facies Hippocratica in morbis, tam acutis quam chronicis, peſſima eſt.

8 Faciei Hippocraticæ ſigna ſunt: Oculi cavi, naſus acutus, tempora collapſa, aures frigidæ & contractæ, cutis dura (in facie) color pallidus aut niger, liveſcens quoque ex his palpebra aut labrum aut naſus. *Hipp. Coac. Prænot. §. II.* 108. 109.

9 Faciei rubor cum inflatione, aliiſque ſignis ſuperius recenſitis, interdum criſin imminentem per Hæmorrhagiam narium indicat.

10 Habitus faciei præter morem auctus & floridus merito ſuſpectus eſt.

11 Interdum facies talis deliria phrenitica portendit.

12 Chronica faciei rubedo ad lividitatem vergens, cum parvis duris tuberculis in puſtulas abeuntibus, Hepatis vitium interdum indicat.

13 Repentinæ coloris alterationes in floridum, Hypochondriacis & Hyſterias familiares, ſæpius labem quandam viſcerum indicant.

14 Rubor faciei admodum familiaris eſt in morbis pectoris.

15 Floridus faciei color in hydrope pectoris & abdominis, repente in luridum & plumbeum mutatus, mortis imminentis indicium eſt.

16 Pallor faciei, ſine prægreſſo terrore, in hominibus, florido alias colore præditis, ſanguinem verſus interiora repreſſum indicat.

17 Pallor faciei chronicus vel ſanguinis defectum, vel ejuſdem ſpiſſitudinem, aut aliam dyſcraſiam manifeſtat.

18 Pallor faciei cum aliquali inflatione Cachexiæ congenerumque affectuum indicium eſt.

19. Pallor faciei diuturnus in puellis pubertatis annos ſupergreſſis menſium vitia, accedente vero flavedine Chloroſin deſignat.

20 Quo major eſt pallor in morbis, eo graviorem eſſe morbum & majorem virium proſtrationem adeſſe ſignificat.

21 Magnus pallor contractaque & livida facies in morbis magnis exitium & mortem inſtantem portendit.

22 Facies croceo vel nigricante vel plumbeo colore tincta, icteri flavi & nigri indicium eſt.

23 Colorem viridem faciei, ſi alia conſpirant, hæmorrhoidibus homines laborare, teſtari, affirmat Foreſtus.

24 Facies livida plumbea & ex flavo virideſcens familiaris eſt in obſtructionibus lienis, hepatis & meſenterii ab hæmorrhoidibus non ſuccedentibus ortis.

25 In magnis malis ſi facies fuerit bona, bonum ſignum eſt. in parvis autem, contraria ſignificans bonæ ſignificationi, malum. *Hipp. VI. Epidem. Sect. II. §.* 61. 62.

26 Subitanea faciei extenuatio in cholera aliiſque morbis mala.

27 Turgiditas & inflatio mediocris in variolis bona eſt.

28 Fuſcę & latę maculę in facie gravidis familiares ſunt.

29 Nigræ maculæ in acutis faciem occupantes funeſtum portendunt exitum.

30 Faciei bonus color & torvitas in morbo acuto malum eſt.

31 Frontis ex his contractio phrenitidis ſignum eſt. *Hippoc. Coac. Prænot. II. §.* 110. 111.

32 Sudor frigidus in fronte, peſſimum eſt ſignum in acutis.

33 Oculi ſi lucem fugiant, aut involuntarie lacrymentur, aut diſtorqueantur, aut alter altero minor fiat, aut albus partes rubentes habeant, aut venulas lividas aut nigras in ipſis habeant, aut lemæ ac ſordes circa oculos appareant, aut etiam inſtabiles aut eminentes, aut cavi vehementer facti, aut ſqualentes & obſcuri fuerint, aut color totius faciei alteratus fuerit: hæc omnia mala & pernicioſa eſſe putandum eſt. *Hipp. Prænot. II. §.* 19. *& ſeq.*

34 Nimia oculorum prominentia cum venularum inflatione ac inſigni faciei rubore & turgeſcentia, in angina ſtrangulationem imminentem minatur.

35 Exſerti oculi cum audaci aut feroci aſpectu, deliriorum phreniticorum ſunt indices.

36 Oculi cavi & profunde recedentes tabidam utpl. corporis conſtitutionem & virium inſignem proſtrationem indicant, ſi vero in alterutro tantum oculo occurrit, tabem iſtius oculi ſignificat.

37 Rubor oculorum utpl. congeſtionum ad caput & dolorum indicium eſt: interdum in morbis acutis, ſi alia conſpirant, criſin per Hæmorrhagiam narium inſtantem indicat, aut etiam ophthalmiam præſentem comitatur.

38 Oculorum rubor in febre natus, diuturnam ventris moleſtiam denotat. *Bagliv. ex Hippocr.*

39 Oculorum rubor eſt ſignum corrupti pulmonis, aut viſcerum e directo, cerebri quoque & Ventriculi inflammati. ibid.

40 Flavus oculorum color utpl. præſentis icteri, aut malæ hepatis conſtitutionis index eſt: in Pleuritide vero, inpr. cum livore conjunctus malus eſt.

41 Oculi obſcurati ſive conſueta antea claritate privati & aliquo modo depreſſi, mortis indicium præbent.

42 Oculos caligare & obtenebrari in pectoris acutis morbis lethale. *Bagliv.*

43 Extremitatum palpebrarum curvitas & oculi fixi & aſſidue nictare & colores permutare & palpebras inter dormiendum non committere, pernicioſum eſt. *Hipp. Coac. Prænot. II.* 124.

44 Oculi ſemiclauſi, album inſuper tantum monſtrantes, convulſionum ſæpius prodromi ſunt, aut vermium præſentiam indicant.

45 Lacrymæ involuntariæ in acutis extra criſeos tempus ſemper malæ ſunt.

46 Abolitio viſus, oculo illibato apparente, ſive Gutta ſerena poſt Apoplexiam vel Epilepſiam aut convulſiones fortiores, ſignum mortis eſt. *Bagliv.*

47 Na-

47 Naſus acutus, ſi ſimul reliqua facies contracta eſt, in acutis mortis inſtantis ſignum eſt.

48 Narium pruritus & rubor in acutis criſin inſtantem interdum indicat: in pueris autem ſæpius vermium indicium eſt.

49 Lethale eſt etiam habere labia reſoluta & pendentia & frigida & albicantia facta. *Hipp. Prognoſt.* III. 4.

50 In febre non intermittente ſi labium, aut palpebra, aut oculus diſtorqueatur, aut non videat, aut non audiat, æger jam debilis exiſtens, quicquid horum fiat, propinqua mors eſt. *Hipp.* 5. *Aphor.* 49.

51 Labium contractum alvi bilioſæ eruptionem ſignificat. *Hipp. Coac. Prænot.* II. 159.

52 Tremor labii inferioris vomitus inſtantis indicium eſt.

53 Os hians in acutis, niſi ex conſuetudine id fiat, malum ſignum eſt.

54 Exulcerationes circa os & labia in febribus intermittentibus morbi ſolutionem indicant.

55 Aures lividæ, nigræ, contractæ & frigidæ lethale ſignum prębent.

5. *De Signis ex habitu corporis.*

I. *Definitio*: Habitus corporis eſt totus ejuſdem ambitus exterior cute tectus, cujus diverſus ſtatus diverſa etiam in morbis ſigna prębet.

II. *Differentia.*

1 Reſpectu coloris alius eſt pallidus alius floridus &c.

2 Reſpectu conſiſtentię & ſtricturę alius eſt mollis & laxus, alius eſt ſtrictus & denſus, & hinc magis vel minus poroſus.

3 Reſpectu caloris & frigoris alius eſt calidus, alius vero frigidus.

III. *Obſervationes.*

1 Corpus ęqualiter caleſcere ac molle eſſe, tum in Pleuritide, tum in omnibus circa pulmonem morbis, bonum eſt. *Hippocr. Coac. Prænot.* III. 156.

2 Mutationes in toto corpore & ſi corpus perfrigeretur, aut rurſus calefiat, aut color alius ex alio fiat, longitudinem morbi ſignificat. *Hippocr.* 5. *aph.* 40.

3 Qui frequenter refrigerantur & viciſſim incaleſcunt, ſunt in periculo.

4 Cutis croceo colore tincta, icteri indicium eſt.

5 Color flavus vel citrinus cutis, in acutis exitioſus eſt.

6 Habitus corporis conſtrictus, motum humorum ad interiora indicat.

7 Habitum corporis in morbo magno plane nihil mutari, malum eſt.

8 Caput, pedes & manus frigidas eſſe, ventre & lateribus calentibus, mali morbi ſignum eſt.

9 Lethale eſt, ſi in acutis externa algeant & interna urantur.

10 Digiti ac ungues ſi fiant lividi cum corporis gravitate, in propinquo mors eſt.

11 In morbis acutis frigiditas extremarum partium, malum eſt *Hippocr.* 7. *aph.* 1. niſi ob criſin inſtantem fiat.

12 Si cum totius corporis madore contingit frigus in morbi initio, maximam malignitatem indicat, in progreſſu vero certum mortis inſtantis indicium prębet.

13 Ex ęgritudine bene cibum accipientis, nihil augeſcere corpus, malum. *Hipp.* 2. *aph.* 31.

14 Fœtor cadaveroſus ex corpore exhalans mortem inſtantem ſignificat.

15 Cutis faciei & aliarum partium dura, ſcabra, aut ſqualida, mala.

16 Pręcordium (in acutis ſcil. febribus) optimum eſt doloris exors & molle & ęquale, tum in dextra, tum in ſiniſtra parte. *Hippocr. Prognoſt.* V. 11.

17 At inflammatum, aut dolorem exhibens, aut dextrę partes inęqualiter affectę ad ſiniſtras: hęc omnia obſervare oportet. *ibid.*

18 Si vero etiam pulſus inerit in pręcordio, turbationem ſignificat, aut delirium. Verum oculos talium intueri oportet; ſi enim oculi frequenter moveantur, furioſos hos fore timor eſt. *ibid.*

19 Pulſatio in pręcordiis cum ſignis ariditatis in lingua vel aliis partibus, delirium ſignificat. *Bagliv. p. m.* 63.

20 Pulſus Hypochondriorum ſunt ſignum magnæ inflammationis in acutis, inde veniunt paulo poſt ſingultus. *ibid.*

21 Poſt pulſationem inſignem hypochondrii ſiniſtri Hæmorrhagiam e nare ſiniſtra ſecutam fuiſſe, & reſpirationem difficilem ingentem brevi ſuſtuliſſe obſervavimus.

22 Hypochondria dolorifica cum alvo profuſa, peſſima, peſſimæ Parotides inde natæ. *ibid.*

23 Tumores præcordiorum duri, doloroſi & totum præcordium occupantes, brevi mortem ſignificant. Minus, ſi ſolum in ſiniſtro ſint. In his ſolet erumpere ſanguis e naribus & juvat, præſertim ſi morbus mutet circuitum. Et ſi tumores tales ultra 60. dies durent, in ſuppurationem labuntur. *ibid. ex Hippocr. Prognoſt. VI.* 1. *& ſeq.*

24 Si in morborum, præſertim acutorum, initiis hypochondria tument aut dolent, ſanguinem in ſupernis partibus expecta, & ſi morbus cum tali dolore diu protrahatur, expecta abſceſſus ad aures, quos præcavere poteſt profuſa narium Hæmorrhagia: vel ſi diu protrahatur morbus, abſceſſus ab inferiora fient. *ibid.*

25 Horrenda eſt tenſio hypochondrii, ubi nulla eſt ſpes Hæmorrhagiæ vel abſceſſus ad crura. *ibid.*

26 Peſſimum eſt in morbis acutis abdomen inſigniter intumeſcere, inpr. ſi alia mala ſigna juncta ſunt, mortem enim inſtantem indicat, ſi a flatibus originem non trahit tumor, illa, *ibid.* quod etiam experientia noſtra confirmare poſſumus.

27 Scrotum pendulum atque membri virilis flacciditas impotentiæ virilis indicium eſt.

6. *De Signis ex tono corporis ejuſque partium.*

I. *Definitio*: Tonus eſt expanſio ſive dilatatio & conſtrictio partium major vel minor, in ſtatu p. n. variorum effectuum extraordinariorum cauſa & hinc etiam diverſa ſigna tradens.

II. *Differentia.*

1 Tonus alius eſt ſtrictus; quando nimirum partes præter conſuetum morem conſtringuntur, & hinc ſanguis non ſolum parce in partes admittitur per arterias, ſed etiam ex illis expellitur.

2 Alius eſt laxus, quando partes præter morem relaxantur, & ſanguis majori copia in illas infunditur: huc ſpectant etiam plenariæ & paralyticæ partium relaxationes.

3 Alius eſt ſtrictus & rigidus, uti in ſpaſmis, alius ſtrictus & ſæpius interruptus, uti in motibus convulſivis.

4 Alius ſe exſerit in habitu corporis, unde eodem conſtrictio frigus extremarum partium, relaxato vero earundem calor oritur: alius vero in partibus interioribus variis tenſionibus atque ſpaſticis ac doloroficis conſtrictionibus ſeſe manifeſtans, ſentitur. Adeoque huc ſpectant varia ſigna, quæ deſumuntur

1 ab horrore & rigore.
2 a ſpaſmis & convulſionibus.
3 a ſternutatione.
4 a ſingultu.
5 a Vomitu.
6 a doloribus.
7 a tremore.
8 a lipothymiis.
9 a laſſitudine & torpore.

III. *Obſervationes.*

1 Horrores in febrium acutarum principio frequenter apparentes mali ſunt.

2 Ex ſudore horror non bonum. *Hippocr.* 7. *aph.* 4.

3 Horrore affecti caput dolentes, exſudantes, malignum eſt. *Hippocr. Coac. Prænot.* I. 20.

4 Horrore affecti, multum inſuper exſudantes, difficili malo implicantur. *ibid.* 21.

5 Quibus ſanis horrores frequentes ſunt, hi ex ſanguinis fluxione ſuppurantur. *ibid.* 24.

6 Horror & ſpirandi difficultas in doloribus ſigna tabis ſunt. *ibid.* 25.

7 Horrore affecti, anxii, delaſſati, lumbos dolentes, alvos humectas habent. *ibid.* 27.

8 Qui

8 Qui inhorruerunt & exſudarunt judicatorio modo, & poſtridie preter rationem horruerunt; ſi quis non vigiliis infeſtetur, neque concoxerit, ei ſanguinem erupturum eſſe puto: *ibid.* 33.

9 Laſſati cum horrore; ſi exſudarunt judicatorio modo, recalefacti in morbo acuto, male habent, tum alias, tum, ſi circa hæc ſanguis de naribus ſtillarit, *ibid.* 55.

10 Qui ex perfrigeratione ſudoroſa cito recaleſcunt, malum. *ibid.* 81.

11 Ex dorſo crebris & parvis horroribus leviter inſudantes, difficile habent. Urinæ enim interceptionem plus nimio dolentem ſignificat. *ibid.* 69. 70.

12 Frequens horror in ſanis, ſignum eſt cruditatis aut cacochymiæ: in febribus vero motus morbi aut ſuppurationis in ea parte, unde excitatus. *Bagliv.*

13 Triplex rigor eſt, criticus, periodicus & ſymptomaticus ſive erraticus dominatu morbi, quod bene notandum in curatione acutorum. *Bagliv. p. m.* 80.

14 Rigores periodici boni ſunt, juxta *Hippocr.* 4. *aph.* 63. Quibus in febribus quotidie rigores fiunt, quotidie febres ſolvuntur.

15 A febre ardente occupato, rigore accedente, ſolutio fit. *ibid aph.* 58.

16 Rigores in febribus continuis ſupervenientes die critico cum præcedentibus coctionis ſignis, & inſigni evacuatione ſubſequente, ſalutares ſunt. *River. Inſtit. p. m.* 244.

17 Rigor ſymptomaticus, aut ſuppurationis internæ ſignum eſt, aut translationis materiæ in caput, aut principium Naturæ ſuperatæ a morbo. *Bagliv.*

18 Rigor, qui antecedit urinæ ſuppreſſionem & Hæmorrhagiam ſalutaris, qui vero iiſdem ſuccedit, lethalis. *Bagliv. ex Hippocr.*

19 Qui ex rigore perfrigerantur, caput ac collum dolentes, voce deſtituti, inſuper exſudantes, poſtquam ſe recollegerint, moriuntur. *Coac. Prænot. I.* 1.

20 Omnis rigor fere ſemper in lumbis incipit primo, deinde per dorſum ad caput fertur, iſque rigor a lumbis fere ſemper in febribus eſt. Si vero aliunde quis frigeat, ab abſceſſu latente rigebit. *Bagliv. ex Dureto.*

21 Ignorantia cum rigore, malum; mala quoque oblivio. *ibid.* 6.

22 Soporoſi rigores aliquatenus pernicioſi & flammeus in facie color cum ſudore, in his malignus eſt. *ibid.* 9.

23 Rigor continenter vexans, corpore jam debili exiſtente, lethalis eſt. *ibid.* 15.

14 Qui frequenter exſudant, ac inſuper rigent, pernicioſum hoc eſt, & in fine ſuppurationem habere comperiuntur, ventreſque perturbatos. *ibid.* 16.

25 Rigores multi torpidi, maligni ſunt. *ibid.* 22.

26 Quibus ſexta die rigores fiunt, hi ægre judicantur. *ibid.* 23.

27 Affectiones rigentes & quæ ad noctem aliquando exacerbantur, cum vigiliis ac delirio in ſomnis, aliquando urinas involuntarie emittentes in convulſionem deſinunt. *ibid.* 28.

28 Continui rigores in acutis pravi ſunt, *ibid.* 29.

29 Urinæ cum rigore ſuppreſſæ malæ & convulſoriæ, tum alias, tum ſi quis antea gravi ſopore preſſus fuit. Spes in his eſt, abſceſſus retro aures fore. *ibid.* 34.

30 Rigores velut in febre tertiana, ſi in media inordinata febre exacerbentur, valde maligni ſunt. *ibid.* 37.

31 Qui ex rigore cum capitis dolore exolvuntur, in periculo verſantur. Cruenta urina in his mala eſt. *ibid.* 4.

31 Anxietudines in diebus judicatoriis, ſi in his ſine ſudore perfrigerentur, & omnes, qui ſine ſudore perfrigerentur citra judicationem, male habent. Et qui inſuper riguerunt ex his, ubi vomuerunt meraca, anxii, tremuli in febre, malum. *ibid.* 60.

33 Qui ex rigoribus parvis ſudoribus perfrigerantur, malum. *ibid.* 63.

34 Rigores, poſt quos corpus non incaleſcit, exitioſi ſunt in acutis. Si alternent cum calore, monſtri quid alunt & malignitatem indicant. *VValdſchmid.*

35 Si rigori aut horrori die critico venienti, coma ſuperveniat, mors expectanda. *Riverius ex Pacheco.*

36 Tenſiones dorſi ſpaſticæ familiares ſunt Synochis, variolis, morbillis ac febribus petechialibus.

37 Spaſmus ſive convulſio a vulnere, ileo, hęmorrhagia, peſſimę eſt notę. *VValdſchmid.*

38 Convulſio aut ſingultus ex veratro, aut ſuperflua purgatione, aut multo ſanguine effuſo lethalis, aut mala eſt. *Hippocr.* 5. *aph. I. & 4.*

39 Quicunque Tetano corripiuntur, in quatuor diebus pereunt, hos vero ſi effugierint: ſani fiunt 5. *aph.* 6.

40 In pueris convulſiones minus periculoſæ ſunt, quam in adultis. *Riverius.*

41 Convulſiones, quæ in principiis morborum acutorum apparent, minus periculoſæ ſunt, quam quæ in ſtatu contingunt. *ibid.*

42 Febrem in convulſione fieri melius eſt, quam convulſionem in febre. *Hippocr.* 2. *aph.* 26.

43 Convulſiones phrenitidi ſupervenientes peſſimæ ſunt & mortem inſtantem indicant.

44 In febribus acutis convulſiones & circa viſcera dolores fortes, malum. *Hipp.* 4. *aph.* 66. *Conſ.* 67.

45 Convulſio in febre manuum ac pedum dolores, maligni ſunt. *Coac. Prænot. I.* 44.

46 Ex ardoribus vehementibus convulſio, aut diſtentio, malum. 7. *aph.* 13.

47 Ex vigilia convulſio aut delirium. 7. *aph.* 18.

48 In fluxu muliebri convulſio & animi deliquium, ſi accedat, malum eſt. 5. *aph.* 56.

49 Convulſio in febre oboriens & eadem die deſinens bona eſt, & ſedat febrem eadem die, aut poſtera aut tertia. Si vero tempus, in qua incepit, tranſgrediatur, & non deſinat, malum eſt. *Coac. Prænot. I.* 230.

50 A convulſione aut diſtentione nervorum vexato, febris accedens morbum ſolvit. 5. *aph.* 57.

51 In furioſis convulſio accedens diſſipationem facit *Coac. Prænot. III.* 330.

52 In meracis vomitibus ſingultus malus, mala etiam convulſio. *ibid. IV.* 20.

53 Seniores ſeptem annis in febre non corripiuntur convulſione: ſin minus pernicioſum eſt. *ibid. III.* 85.

54 Obſervatum eſt, ſi ægrotans vir ſemel tantum ſternuat, quod is morbi ferocia ſuccumbet; ſi vero bis ſternuat, profligato morbo reconvaleſcet. Contra in feminis, ſi qua graviter habens bis ſternuat, funeſtum & exitiale; ſi ſemel ſternuat, ſalubre ſangnini exiſtit. *Riverius ex Foreſto.*

55 A ſingultu detento, ſternutationes accedentes ſolvunt ſingultum. 6. *aph.* 13.

56 Gravedines & ſternutationes in morbis circa pulmonem, & anteceſſiſſe & ſuccedere, malum eſt. Reliquis autem ſternutatio non incommoda eſt. *Coac. Prænot. III.* 174. *Conſ. XIII.* 10. 11.

37 Mulieri, quæ ab uteri ſtrangulationibus vexatur, aut difficulter parit, ſternutatio accedens bonum. 5. *aph.* 35.

58 Ex volvulo vomitus aut ſingultus, aut convulſio aut delirium, malum. 7. *aph.* 10.

59 Ex vomitu ſingultus & oculi rubicundi, malum 5. *aph.* 3.

60 Ex hepati inflammatione ſingultus, malum. 7. *aph.* 17.

61 Si ſenioribus nimium purgatis ſingultus accedat, non bonum eſt. 7. *aph.* 41.

62 Vocis interceptione cum ſingultu peſſimæ. *Hippocr. Prorrhet III.* 8.

63 Si quis in laborioſa febre ſingultiat, morbo laborat peſſimo. *Riverius.*

64 Singultus Diarrhœę & Dyſenterię ſuperveniens, malus.

65 Vomitus ex bile flava & pituita mixtus, qui nec valide craſſus eſt, nec admodum copioſus & qui duos & iſtos humores habet exquiſite permixtos, bonus, *Riverius*. meraciores vero deteriores ſunt. *Hipp. Trognoſt. XII.* 9.

66 Vomitus bilioſi aut pituitoſi, die critico erumpentes, boni. *ibid.*

67 A profluvio alvi longo correpto, vomitus ſponte accedens, ſolvit profluvium. 6. *aph.* 15.

68 Fluxione ex capite fluente vomitus conducit. *Hippocr. de Loc. in Homine XLVII.* 2.

69 Vomitus ſtercoreus peſſimus eſt.
70 Vomitus & ſurditas volvuloſis, malum, *Coac. Præ. not.* III. 303.
71 Quibus eſt Vomitus ſanguinis, febris & dolor circa mammam, thoracem & dorſum: quibus hæc omnia fiunt, brevi moriuntur. Quibus autem non omnia, neque valde, tardius. *ibid.* 238.
72 Vomitus in capitis doloribus æruginoſi, cum ſurditate & vigiliis, cito inſaniam affore denuntiant 1. *Prorrhet.* II. 1.
73 Si id quod vomitu rejectum eſt, praſini fuerit coloris aut lividum, aut nigrum: quicunque horum fuerit colorum, malum eſſe putandum eſt. *Hippocr. Progn.* XII. 11.
74 Si vero omnes colores idem homo vomit, valde pernicioſum hoc eſt. Celerrimam autem mortem ſignificat lividus vomitus, ſi graveolens fuerit. Omnes vero ſubputridi ac fœtidi odores in omnibus vomitibus mali ſunt. *ibid.*
75 Dyſentericis vomitus bilioſus in principio, malus eſt. *Hipp. Coac. Prænot.* III. 293.
76 Ex quacunque cauſa male affligente qui atram bilem revomuerit, moritur qui vulnus habet. *Hippocr. de Loc. in Homine* XLIV. 5.
77 Vomitus paucus & laborioſus in acuta febre, malus. *Riverius.*
78 Quibuſcunque morbis incipientibus, ſi atra bilis ſurſum aut deorſum prodierit, lethale eſt. 4. *aph.* 22.
79 Dolores partes ignobiles & a viſceribus longe remotas occupantes, eaſque diu exercentes, apparentibus concoctionis ſignis, & qui præcipue decretorio die cœperint, ſalutares. *Riverius.*
80 Dolores a partibus ſuperioribus ad inferiores deſcendentes, ſalutares. *ibid.*
81 Quibus capitis dolor in febre inceperit primis diebus & quarta ac quinta magis premuntur, hi ſeptima a febre liberantur. *Hippoc. de Criſibus* II. 2.
82 Capitis dolores fortes & continui cum febre, ſi quidem lethalium ſignorum quid acceſſerit, pernicioſi ſunt valde. Si vero ſine talibus ſignis dolor viginti dies tranſmiſerit & febris tenuerit, ſanguinis e naribus eruptionem, aut abſceſſum ad partes infernas oportet expectare. Sanguinis tamen eruptio etiam in aliis doloribus expectanda, præſertim in junioribus triginta quinque annorum, in ſenibus vero puris eruptio. *Bagliv. ex Hippocr.*
83 Dolores capitis poſt ſudores criticos evenientes, mortem upl. præſagiunt. *River.*
84 Cervicis dolores in principio vel augmento morbi affligentes mali. *Id.*
85 In ardentibus & aliis, quibus colli dolor & temporum gravitas & caligo vertiginoſa circa oculos, aut etiam præcordiorum diſtenſio non cum dolore fit, his ſanguis per nares erumpit. *Hippocr.* 1. *Epidem. Sect.* 11. 98.
86 Auris acutus dolor cum febre continua & vehementi gravis eſt. *River. ex Hippocr. Progn.*
87 Fauces doloroſæ, graciles, cum ęgre tolerabili moleſtia, ſtrangulatoriæ, pernicioſę acute. *Hippocr.* 1. *Prorrhet.* XI. 4.
88 Dolor cervicis terrificus, peſtiferus in delirantibus. *Bagliv.*
89 Dolor fixus ſterni, terebrans, chronicus, ſępius indicat Luem Veneream inveteratam.
90 Dolor affixus pectori cum torpore peſtiferus, ſuperveniente acuta febre, crudeliter moriuntur. *Riverius ex Hippocr.*
91 Ex lumborum dolore ad eos ventriculi recurſiones fabriculoſæ, horridæ, removentes aquoſa tenuia multa, mente motæ, voce deſtitutæ, nigrorum vomitu facto deſtituuntur. *Hippocr.* I. *Prorrhet.* XI. 1.
92 Quæ ex dolore dorſi principia morborum ducuntur difficilia ſunt. *Riverius ex Hippocr. Coac. Prænot.*
93 Diuturni circa lumbos ac ilia, tum qui ad hypochondria prorepunt dolores cum febre & cibi faſtidio, ſi inde tranſierit fortis dolor ad caput, crudeliter convulſifico modo necat. *Bagliv. ex Hippocr.*
94 Lumborum dolor cum comate anxio peſtiferus. *Id.*
95 Lumborum dolor nulla ex manifeſta cauſa revertens, ſignum eſt morbi terrifici. *Id.*
96 Quibus lumborum & lateris dolor, carens evidenti cauſa, icterici fiunt. *Id.*
97 Dolorifica in lumbis mala ſanguifica, ſive hæmorrhoidem vel menſium ſigna ſunt. *Id.*
98 Dolores lumborum in iſchiadem & hæmorrhoides facile tranſeunt. *Id.*
99 Dolores partium ignobilium in principio apparentes, aut cum aliis malis ſignis, lethales. *River.*
100 Dolores qui primo a longinqua parte incipientes, poſtea ad viſcera aſcendunt, mali. *Id.*
101 Dolores ignobilium partium, qui cito evaneſcunt atque occultantur ſine cauſa manifeſta, periculoſi.
102 In acutis parvi tremores & vomitus æruginoſi pernicioſi. *Coac. Prænot.* I. 91.
103 Quibus ab atra bile mente motis, tremores fiunt, malum eſt. *ibid.* 136.
104 In vehementer phreniticis tremores lethales ſunt. *ibid.* 140.
105 Quibus melancholico modo mente motis, tremores accedunt, malignum hoc eſt. I. *Prorrhet.* II. 9.
106 Quibuſcunque morbo jam fractis atque extenuatis tremores accidunt funeſtum. *River. ex Hippocr.*
107 Tremor manuum cum vertigine ſæpius Apoplexię prodromi ſunt.
108 Lingua & vox tremula in acutis pernicioſa.
109 Animi deliqua frequentia, in acutis ſine cauſa manifeſta orientia, latentem ſæpius indicant malignitatem & ſummum portendunt periculum.
110 Oculorum obſcuratio cum animi deliquo brevi convulſionem inducit. *Coac. Prænot.* II. 135.
111 Inſignes laſſitudines & torpor totius corporis morborum prodomi ſunt.
112 Laſſitudo & torpor cum vertigine in ſenibus Apoplexiam minantur.
113 Rigores multi, torporem in acutis inferentes, maligni ſunt.

7. *De Signis ex Sudore.*

I. *Definitio*: Sudor eſt excrementum tertiæ digeſtionis, reſpectu quantitatis & qualitatis varia in morbis ſigna exhibens.

II. *Differentia.*

1 Reſpectu *quantitatis* alius eſt nimius aut largus, alius vero eſt deficiens.
2 Reſpectu *qualitatis*, alius eſt ſalſus, acris, alius eſt fœtidus &c. calidus, frigidus &c.
3 Reſpectu *temporis*, alius eſt tempeſtivus, alius vero intempeſtivus.
4 Reſpectu *virium*, alius fit cum euphoria, alius vero cum inſigni fatigatione corporis.

III. *Obſervationes.*

1 Sudor multus ex ſomno, citra manifeſtam cauſam oboriens, corpus multo alimento uti ſignificat. Si vero cibum non capienti hoc fiat, ſignificat quod evacuatione opus habeat. 5. *aph.* 41.
2 Sudores nocturni & matutini extra morbos utplurimum ſalutares ſunt, & a multis morbis præſervant.
3 Sudores, qui cum manifeſtæ concoctionis ſignis, die critico & rigore præcedente, ex toto corpore, calidi, copioſi, ſtillantes, & cum vapore erumpunt, & quibus Febris vel perfecte ſolvitur, vel admodum imminuitur, boni. *Riverius.*
4 Sudores copioſi, ſine cauſa manifeſta corpus ſenſibiliter fatigantes, nunquam boni ſunt.
5 Sudor multus in Febribus acutis oboriens, malus eſt. I. *Prorrhet.* VII. inprimis ſi eam non imminuat, aut ſtatim in principio appareat.
6 Sudores aſſidui, ſive modici illi ſint, ſive copioſi, in febre acuta mali. *Riverius.*
7 Febricitanti ſudor ſuperveniens, febre non remittente, malum. 4. *aph.* 56
8 Sudor multus frigidus aut calidus, ſemper fluens, frigidus quidem majorem, calidus vero minorem morbum ſignificat. 4. *aph.* 42.

9 Co-

9 Copioſus ſudor cum repentina virium proſtratione in principio variolarum lethalis eſt. *Waldeſchmid.*
10 Sudores frigidi, cum acuta quidem Febre evenientes, mortem: cum mitiore vero morbi longitudinem ſignificant. 4. *ap.* 37
11 Sudores frigidi in acutis, internas viſcerum inflammationes denotant. *Bagliv.*
12 A ſudore horror, non bonum. 7. *aph.* 4.
13 Sudoris & horroris frequentes alternationes malæ.
14 Sudores febricitantibus ſi inceperint, boni ſunt tertia & quinta & ſeptima & nona, & undecima & quarta decima & ſeptima decima & vigeſima prima & vigeſima ſeptima & trigeſima prima & trigeſima quarta. Hi enim ſudores morbos judicant. Qui vero ita non fiunt, laborem ſignificant & morbi longitudinem & recidivas. 4. *aph.* 36
15 Fœtidi ſudores in morbo acuto peſſimi, *Riverius.*
16 Si eodem tempore in acutis & gravibus morbis, duæ criſes, ſudor ſcilicet & alvi fluxus, ſuperveniant cum pauco levamine, fere omnes moriuntur, vel ſi non moriuntur, pernicioſe laborant. *Bagliv.*
17 Sudor in acutis partialis, ſive e toto corpore non erumpens, malum eſt: quod in Febribus malignis aliquoties obſervavimus.

8. *De Signis ex Urina.*

I. *Definitio:* URina eſt excrementum ſeroſum, partim propter quantitatem, partim propter qualitatem varia ſigna exhibens & ſtatum tam naturalem, quam præternaturalem manifeſtans.

II. *Differentia.*
1 Reſpectu *Quantitatis*: alia eſt copioſa, alia pauca.
2 Ratione *Conſiſtentiæ* ſive *Subſtantiæ* alia eſt ſpiſſa, ſive craſſa, alia tenuis ſive limpida, alia turbida, alia clara.
3 Ratione *Coloris*, alia eſt.
 a *Flava* eaque
  1 *Flava pallida*, ex flavedine & albedine.
  2 *Flava aurea*, ex flavedine & rubedine.
  3 *Flava viridis*, ex flavedine & rubedine purpurea
  4 *Flava fuſca*, ex flavedine & nigredine.
 b *Alba*, quæ eſt
  1 *Sub alba*, ex albo & flavo.
  2 *Alba incarnata*, ex albo & rubro.
  3 *Alba pallida*, ex albo & cœruleo.
  4 *Alba cineritia*, ex albo & nigro.
 c *Rubra*, quæ juxta quoſdam eſt
  1 *Rubra pallida*, ſive dilute rubea, quam alii quoque flammeam appellant.
  2 *Roſea.*
  3 *Purpurea.*
  4 *Sanguinea.*
 d *Viridis*
  1 *Praſina.*
  2 *Æruginoſa.*
 e *Livida* ſive *plumbea.*
 f *Nigra.*
4 Ratione *Contentorum* quæ ſunt
 a *Eſſentialia*, quæ utpl. in urinis ſanorum & ſæpius quoque in ęgrotorum urinis apparent, uti ſunt
  1 Τπόϛασις ſive *Sedimentum* quod infimum in urina occupat locum.
  2 Εναιώριμα ſive *Suſpenſum*, quando contentum in urine medio hæret.
  3 Νεφέλη ſive *Nubecula*, quæ ſummam in urina ſuperficiem attingit.
 b *Accidentalia*: quæ rarius in urina obſervantur, qualia ſunt
  1 *Circulus* ſive *Corona*, urinæ ſuperficiem ambiens.
  2 *Spuma*, eaque vel copioſa, vel pauca, urinæ ſuperficiem tegens.
  3 *Bullæ*, ſive parvæ veſiculæ, modo magnæ, modo parvæ, hinc inde in eadem urinæ ſuperficie occurrentes.
  4 *Filamenta*, ſive juxta alios Pili, urinæ innatantes.
  5 *Atoni* minutiſſimæ, ſive pulvis alcoholiſatus.
  6 *Sabulum* parcius vel copioſius, tenerius vel craſſius.
  7 *Sanguis* grumoſus, floridus, fluxilis &c.
  8 *Pus.*
  9 *Mucus.*
  10 *Semen.*
  11 *Materia furfuracea.*
  12 *Vermes.*
  13 *Pinguedo.*
5 Ratione *odoris* alia eſt *fœtida*, alia nullum, alia naturalem habet odorem: interdum quoque in urina obſervatur poſt aſſumpta Terebinthinata odor urine violaceus.
6 Reſpectu *ponderis* alia eſt gravior, alia levior.

III. *Obſervationes.*
1 Licet Uroſcopia in quibuſdam morbis uſu ſuo non careat, male tamen ea a multis nimium ad omnes morbos extenditur, quaſi ii cum omnibus circumſtantiis ex urina dignoſci poſſint.
2 Uſus præcipuus Uroſcopiæ eſt in dijudicanda ſeceſſione febrili, ſive coctione Veterum: poſtea in Jctero, Hydrope, Calculo renum, Mictu cruento, ulceroſa renum aut Veſicæ affectione. Minor in affectibus Pectoris, Hypochondriacis flatulentis & Hyſtericis; minimus omnium in capitis affectibus: nullus in ſpecialium, quatenus ſpeciales ſunt, ſolidarum & organicarum, qua talium. *Vid. D. Stahlii Diſſert. de Uromantiæ & Uroſcopiæ abuſu tollendo §. XV.*
3 Authores qui Uroſcopiam commendant ſequentia obſervare jubent.
 a Medicus inquirat cujus ſexus ſit ęger? quamvis enim feminarum urina colore cedat virili & ſępius ſit pallida cum copioſo ſedimento, hęc tamen regula non eſt univerſalis, ſed ſępiſſime urina feminę cholericę colore viri phlegmatici urinam ſuperat. Cognito ſexu, ſi eſt femina, quęrat: an ſit gravida, puerpera, an menſes fluant &c.
 b Quęrat, cujus ętatis ſit? puerorum enim urina utpl. craſſa eſt & pallida, aut juxta quoſdam alba, juvenum vero & virorum ob fortiorem digeſtionem majoremque calorem magis colorata eſt: ſed & hoc loco temperamentum ſępius huncce ordinem invertit.
 c Inquirat, quo victu utatur & annon urinæ color vel aliæ mutationes ab aſſumptis, tam alimentis, quam medicamentis dependeant.
 d Certus ſit Medicus de tempore morbi, quo urina emiſſa fuit? an ſit morbi initium, ſtatus &c. an vero morbus diu duraverit, ut hinc concludere queat, an mutationes in urina occurrentes criticæ, an vero ſymptomaticæ ſint.
 e Perpendat quo tempore excreta fuerit? an matutino, an vero alio.
 f Inquirat an urina ſimul & ſemel, an vero repetitis vicibus emiſſa fuerit, & an recens ſit? ſi enim eſt vetuſtior, pluribus vicibus emiſſa, aut ejus portio tantum vaſe excepta, reliqua vero abjecta fuerit, commodum de ea judicium ferri nequit.
 g Quærat, an diu aeri expoſita fuerit? aer enim admiſſus urinam maxime alterare ſolet.
 h Non dijudicet urinam, niſi vaſe claro & pellucido excepta fuerit, quo eo accuratius colores & contenta urinæ diſcernere poſſit.
 i Pariter quoque locus, ubi urinam inſpicit Medicus, neque nimium obſcurus ſit, neque ſole nimis illuſtratus, utroque enim modo Medicus in inſpectione impeditur. Ut alia ſilentio prætereamus. An vero omnia hæcce inſignem habeant uſum & hinc ubique neceſſaria ſint, cordatiorum Practicorum judicio relinquo. Pergo potius ad ea, quæ ab Authoribus hinc inde tanquam ſigna ex urina afferuntur.
4 Urinæ quantitas vel excedens, vel deficiens ſive cauſa manifeſta, in genere corporis humani ſtatum præternaturalem indicat.
5 Urina copioſa in acutis die critico erumpens, ſalutem promittit.
6 Urina copioſa poſt ejus ſuppreſſionem a calculis, hydrope &c. ſalutaris eſt & morbi ſolutionem indicat.

7 Qui-

7 Quibus ſpes eſt abſceſſum fore ad articulos, eos abſceſſu liberat urina multa & craſſa. *Hipp.* 4. *aph.* 74.

8 Quibus urinę craſſę, grumoſę, paucę, non ſine febre, copia ex his ſuccedens tenuis, juvat. Tales autem maxime prodeunt, quibus ab initio, aut brevi, ſubſidentiam continent. 4. *aph.* 69.

9 Urinę e contra multę, tenues, aquoſę ſine contentis, nullo critico die contingentes, nihilque ſublevantes, malę.

10 Mala quoque eſt copioſa urinę excretio in corporibus alias macilentis & exſuccis, quoniam ea facile ad Hecticam conſumptionem diſponit.

11 Deficiens urina ſeri defectum aut ejus per alia loca excretionem indicat.

12 Nonnunquam etiam ſeri & lymphę viſciditatem & ſtagnationem aut extravaſationem indicat, uti id obſervamus in Cachexia & Hydrope.

13 Urinę ſtillicidium vel plenaria ſuppreſſio, cum dolore nephritico ſubito exorta, renum calculum ſępius indicat.

14 Quod ſi vero dolor in imo ventre cum urinę ſuppreſſione vel ſtillicidio obſervetur, calculi veſicę, urethram obſtruentis & urinæ exitum impedientis, indicia præbet.

15 Urinæ ſuppreſſio & ſtillicidium ſæpius quoque a malo ureteres obſtruente originem trahit.

16 Urinæ ſuppreſſio a diuturna ejuſdem retentione originem trahens, utpl. admodum periculoſa eſt.

17 Urinæ ſuppreſſio brevi tempore vel mortem, vel Hydropem poſt ſe trahit.

18 Largior mictio in acutis mala: in intermittentibus Hecticæ eſt prodromus.

19 Urinæ ſuppreſſio in acutis poſt frigus, peſtifera. *Bagliv. ex Hippocr.*

20 Urina craſſa non raro repetitur in Ventriculi morbis aut quando reliqua viſcera ſanguinis depurationi inſervientia læſa ſunt.

21 Quibus ſpes eſt abſceſſum fore ad articulos, eos abſceſſu liberat urina multa & craſſa & alba reddita, qualis in Febribus cum laſſitudine quarta die quibuſdam fieri incipit. *Hipp.* 4. *aphor.* 74.

22 Quibus in Febre urinæ conturbatæ, qualis jumentorum, his capitis dolores aut adſunt, aut aderunt. 4. *aphor.* 70.

23 Si cum talibus urinis adſint vigiliæ, ſitis, dolor capitis &c. delirium denuncia. Si ſopor, capitis gravitas cum pulſu parvo, Lethargum prædicito. *Bagliv.*

24 Craſſæ ſæpius urinæ fiunt ob ſalium copiam & Scorbutum interdum indicant.

25 Craſſæ urinæ & lixivioſæ, cum ſedimento limoſo copioſo, in Hydrope peſſimum indicant ſtatum.

26 Craſſiores & pallidæ urinæ meliores ſunt, quam tenuiores & nigræ.

27 Urina craſſa, turbida, taliſque permanens, ut igni appoſita clareſcere non poſſit, mala. *River.*

28 Urinę tenues diu perſeverantes, ſi alia criſis non venerit, in magno humorum apparatu, ad abſceſſum in inferiora deſinit res. *Bagliv.*

29 Urinę tenues ſemper ſuſpectę in acutis. *Idem.*

30 Urinę tenues cum bono colore in morbis acutis ſalutares. *Riverius.*

31 Quibus urinę pellucidę, albę, malum. Maxime autem in phreniticis obſervantur. 4. *aphor.* 72.

32 Urina tenuis & bilioſa in Febribus diuturnum morbum portendit. *Hipp. Coac. Prænot. V.* 6.

33 Si fulva ac tenuis fuerit urina multo tempore, periculum eſt ne homo ſufficere poſſit, donec concocta fuerit urina: & ſi alias ſuperſtitis futuri ſigna fuerint, his abſceſſum affore expecta ad locum infra ſeptum tranſverſum. *Hipp. de Criſ. VII.* 5.

34 Tenuis urina ſi denſa fiat, ſudorem futurum indicat. *Hippoc, Coac. Pænot. V.* 54.

35 Urina tenuis & aquoſa in nephriticis doloris inſtantis indicium eſt.

36 Urina quę clara mejitur primum, deinde vero poſt aliquod tempus conturbatur, bona. *Riverius.*

37 Quę urina craſſa, turbida & confuſa mejitur, deinde per ſe ipſam clara evadit & limpida, bona. *Idem.*

38 Urinę paucę & tenues & aſſumpto potui non reſpondentes, in quolibet morbo malę. *Idem.*

39 Urina flava citrina ſufficienti copia emiſſa, cum pauciſſimo vel nullo ſedimento, aut ſaltem nubecula rariore, indicat ſtatum ſanum Cholerici.

40 Similis urina cum pauco, albicante & mobili ſedimento, ſanguineis ſanis utpl. propria eſt.

41 Pallide citrina, nec adeo pellucida, cum ſedimento ſubmucido, Phlegmaticum indicat temperamentum.

42 E contra ſaturate citrina, aliquo modo craſſa, ſine inſigni ſedimento, utpl. indicat temperamentum Melancholicum.

43 Pallida urina phlegmaticis ac ſenibus familiaris eſt, & ſępius etiam potum largiorem ſequitur.

44 Alias viſcerum digerentium inſignem debilitatem, caloriſque naturalis ſuppreſſionem, cruditates in primis viis &c. denotat.

45 Nonnunquam quoque viſcerum obſtructionem, Cachexiam, Menſium ſuppreſſionem excipientem & Hydropem imminentem indicat.

46 In ætate conſiſtente ſi obſervatur, cruditatum denotat copiam, ac Apoplexiam, præſertim in Plethoricis, interdum minatur.

47 Urina craſſa, citrina, minus pellucida, non tamen turbida ordinarie cruditates primarum viarum ac minus laudabilem alimentorum digeſtionem indicat.

48 Urina intenſę flava vel fuſca, aut crocea, ita ut etiam linteamina tingat, icteri imminentis & præſentis indicium eſt.

49 Urina aurantii coloris, repoſita turbida evadens ac aliquamdiu talis permanens, cum ſedimento ejuſdem coloris, indicat calorem præternaturalem.

50 Urina fuſca inſtar cereviſiæ denotat pathemata Hypochondriaco Hyſterica.

51 Urina ochrei coloris & ſimul ad lateritium colorem aut obſoletum aurantium tendens, multa & craſſa cum ſedimento roſeo, indicium eſt Febris lentæ ad Hecticam tendentis.

52 Sin vero ejuſmodi urina in pauca quantitate emittitur, indicat Aſciten cum Hecticis caloribus.

53 Urina obſoleti aurantii coloris & craſſa cum ſedimento ſquamis parvis prædito, ardorem iſchureticum urinæ cum dolore circa lumbos & os ſacrum manifeſtat.

54 Fuſca, tenuem cereviſiam æmulans cum ſedimento furfuraceo aut ſquamoſo, Fluorem album cum anguſtiis precordiorum hypochondriaco-flatulentis indicat.

55 Sin vero citrini coloris, craſſa & minus pellucida, non tamen turbida, ſed inſtar muriæ braſſicæ, aut vini craſſioris fuerit, cruditates circa primas vias indicat.

56 Urina ſanorum urinæ in Febribus acutis ſimilis mala eſt, provectiore vero morbo funeſta.

57 Pallida tenuis, & limpida inſtar aquæ, ſignum ſemper eſt lethale, præcipue ſi morbus jam ſit provectior.

58 Alba lactea ab aſſumptis emulſivis originem non trahens, in infantibus denotat bonam quidem coctionem, ſed malam nutritionem.

59 Maxime pallida, tenuis & pauca obſtructionem primarum viarum & appetitum proſtratum: copioſa vero potum copioſum & diabeten indicat.

60 Pallida, tenuis, limpida, virideſcens & pauca, Cachexiæ & hepatis affecti indicium eſt.

61 Pallide rubra, craſſa & pauca, ſtaſeos ſalſo mucidæ lymphæ hydropicæ ſignum eſt.

62 Florida, ſubroſei coloris & turbida Febrem acutam malignam catarrhalem indicat.

63 Si vero aliquo modo eſt pellucida & latera lacteſcente cuticula tingit, Febris lentæ Hecticæ indicium eſt.

64 Purpurea, tenuis & maxime pellucida æſtum ſanguinis febrilem indicat.

65 Purpurea, craſſa, turbida, minus pellucida, cum ſedimento inſtar ſanguinis grumoſi & huic incumbente liquore fuſco, vaſorum in renibus læſorum ſignum eſt.

66 Pur-

66 Purpurea, tenuis, pellucida cum ſpuma Pleuritidis indicium eſt.
67 Rutilans, craſſa, nubeculam quaſi formans, circa dies criticos in Febribus emiſſa, difficilem morbi ſolutionem indicat, niſi forte per Hæmorrhagiam aut ſudorem criticum auxilium feratur.
68 Rutilans, pellucida, cryſtallos tartareos vitri lateribus affligens, Hypochondriaco-ſpaſmodico-arthriticos & ſcorbuticos affectus indicat.
69 Saturate rubra ad nigredinem vergens, cum pauco aut multo etiam obſoleti coloris ſedimento, inpr. ſi ægrotus jam diu decubuerit, Hecticæ ex acuta factæ indicium eſt.
70 Urina inſtar cereviſiæ nigræ, turbidæ, Scorbutum & apud juniores ſcabiem retropulſam interdum indicat.
71 Nigræ urinæ in morbo acuto apparentes, pernicioſæ.
72 Urinæ nigræ, lividæ, plumbeæ, virides &c. hypochondriacis confirmatis & melancholicis familiares ſunt.
73 Diu turbida permanens & pallida, ac ſi lutum in ea diſſolutum eſſet, flatulentias ſpaſmodico torminales in feminis, aut, ſi ſimul ſedimentum feculentum mucidum deponit, Diarrhœas torminales in junioribus indicat.
74 Sin vero nullum prorſus ſedimentum in eo obſervatur ac urina coloris eſt pallidi obſoleti ac ſi feces cereviſiariæ in ea diſſolutæ eſſent, deperditionem ſanguinis ex utero, ut Hæmorrhoidibus, prægreſſam ſignificat.
75 Urina antea clara ſedimentum poſtmodum in Febribus deponens, inpr. ſi id die indicatorio contingit, morbi ſolutionem brevi futuram promittit.
76 Sin vero clara ſine ullo ſedimento ad undecimum diem vel ultra permanſerit, funeſtum morbi eventum portendit.
77 Urina citrina inſtar vini, clara, cum ſedimento roſeo, pauco, flocculento, motus hęmorrdoidales floridę ętatis apud perſonas ſanas 26. vel 30. annorum indicat.
78 Sedimentum roſeum in urina ſtatum Plethoricum cum æſtu febrili indicat.
79 Sedimentum urinæ flocculentum cum pellicula pingui, excretionis ſeminis indicium eſt.
80 Urinæ, quę nullum aut ſedimentum, aut enæorema, aut nubeculam habent, malæ. *Riverius.*
71 Urinę paucam ſubſidentiam habentes, malæ. *Idem.*
82 Sedimentum in urinis divulſum & inæquale, malum. *Idem.*
85 Sedimentum tenue initio morbi apparens & in dies ſenſim craſſeſcens, bonum. *Idem.*
84 Sedimentum craſſum in quovis morbi tempore apparens, malum. *Idem.*
85 Urinæ ſedimenta livida aut nigra, peſſima. *Idem.*
86 Urina cum nubecula flocculenta & ſpuma diu durante Phthiſin indicat.
87 Enæorema divulſum, inæquale aut nigrum, malum. *Idem.*
88 Nubecula juxta ſuperficiem circuli modo evecta, in morbis acutis peſſima. *Idem.*
89 Pellicula pinguis pellucida, poſt urinæ agitationem non deſcendens, Tabis cum Hectico calore indicium eſt.
90 Urina ſpumoſa ab agitatione ſive motu vaſis urinarii talis non reddita & bullas diu ſervans, muciditatis ſanguinis, tuſſis & catarrhalium affectuum indicium eſt.
91 Urina craſſa inſtar muriæ, cum pellicula mucido-pingui, nulla præſente tuſſi, Luem Veneream indicat.
92 In Spuma granula ſi fuerint parva, Paralyſin indicat, & quanto fuerint minora, tanto certius eſt ſignum.
93 Urina oleoſa & cum pinguia araneis ſimilia innatant, mala. *Riverius ex Hipp.*
94 Sedimentum album & leve in febribus optimum eſt & celerem morbi ſolutionem indicat.
95 Sedimentum rubens, die quarto apparens, morbi ſolutionem ſeptimo die futuram indicat.
96 Album inſtar cretę indicium eſt partium terreſtrium & crudarum, ac familiare eſt naturis frigidioribus, ſenibus, calculis veſicæ laborantibus &c.
97 Album viſcoſum aut mucidum familiare eſt pituitoſis.
98 Rubrum inſtar farinæ laterum aut Boli Armenæ, nimiam partium ſalſarum & terreſtrium exaltationem indicat & non raro obſervatur in Febribus intermittentibus.
99 Farinaceum cruditatum craſſarum, fixarum & terreſtrium copiam digeſtionumque defectum indicat, & niſi criticum fuerit, malum eſt.
100 Si hocce ſedimentum ſimul ſquamoſum eſt, interdum veſicæ exulcerationem indicat.
101 Quibus in urina craſſa exiſtente, carunculæ parvæ aut veluti pili una exeunt, his de renibus excernuntur. *Hipp.* 4. *aph.* 76.
102 Atomi minutiſſimæ, urina clara exiſtente, hinc inde volitantes, graviditatis ſigna eſſe multi Medicorum volunt.
103 Urinæ ſabulum rubicundum cito fundum petens eſt indicium calculi renum.
104 Sanguis floridus cum urina ſine dolore, aliiſque Nephritidem comitantibus ſignis, emiſſus, interdum ſignum eſt ſuppreſſionis Hæmorrhoidum.
105 Urina cruenta in Variolis & Morbillis aliiſque morbis exanthematicis, eſt lethale ſignum.
106 Si quis ſanguinem mingat & grumos, & urinæ ſtillicidium habeat, & dolor incidat in imum ventrem & ani ac ſcroti intercapedinem, partes circa veſicam affectæ ſunt. *Hipp.* 4. *aph.* 80. & 7. *aph.* 39.
107 Qui ſponte ſanguinem mingunt his in renibus venæ ruptionem ſignificat. 4. *aph.* 78.
108 Si quis ſanguinem & pus mingat & ſquamas & odor gravis ſit, veſicę exulcerationem ſignificat. 4. *aph.* 81.
109 Eundem ſtatum veſicæ indicat, ſi cum urina multum muci viſcidi & tenacis fundum petentis & furfuraceis & quaſi ſquamoſis punctulis interſperſi, mingitur.
110 Quod ſi vero talis mucus cruentus eſt, aut ſanguis purus ſimul emittitur, indicium eſt ulcerationis renum.
111 Mucus fundum ſtatim petit, etiamſi urina agitetur: Semen non facile ſubſidet, ſed diu in urina hæret. Pus vero fundum quoque, ſed non adeo cito petit, ac facta aliquali urinæ agitatione, eam purulento colore imbuit.
112 Vermes cum urina excreti ulceris ſordidi, verminoſi prope partes urinarias latitantis, indicium ſunt.
113 Urina pinguis nunquam bona eſt, eo pejor vero, ſi in Hectica aut Phthiſi obſervatur.
114 Urina fœtida in morbis acutis factæ putredinis & mortis inſtantis indicium eſt.
115 Quo magis ponderoſa eſt urina, eo pejor, & contra.
116 Urinæ, quæ inſciis, & non recordantibus minguntur, peſſimæ. *Riverius.*

9. *De Signis ex Bile.*

I. *Definitio.*
II. *Differentia.* Vid. *Tabula de Phyſiologia p.* 5. *Conf. Theor. Hominis Sani p.* 39.
III. *Obſervationes.*
1 Morbis quibuſvis incipientibus, ſi bilis atra vel ſurſum, vel deorſum prodierit, lethale. *Hipp.* 4. *aph.* 22.
2 Quibuſcunque ex morbis acutis, aut ex diuturnis, aut ex vulneribus, aut aliter quocunque modo extenuatis, bilis atra, vel qualis ſanguis niger, prodierit, poſtridie moriuntur. 4. *aphor.* 23.
3 Dyſenteria, ſi ab atra bile inceperit, lethale. 4 *aph.* 24.
4 Quo magis bilis eſt atra, quæ excernitur, eo facilius in partibus, quas tranſit, vel excoriationem, vel inflammationem producit.

10. *De Signis ex Muco.*

I. *Definitio:*
II. *Differentia:* Vid. *Tabula de Phyſiologia p.* 5. *Conf. Theoria Hominis Sani p.* 42.
III. *Obſervationes.*
1 Mucus, per quæcunque loca excretus, teſtis eſt ſtatus humorum minus laudabilis.
2 Quo magis ſpiſſus eſt mucus excretus, eo facilius me-

metuenda eſt obſtructio partium, per quas mucus ſecernitur.

3 Quo magis vero tenuis & ſalſus eſt mucus, eo facilius metuendæ ſunt partium eroſiones.

4 Mucus tenuis per pulmones excretus, plus damni poſt ſe trahit quam craſſus.

5 Quo magis mucus a colore naturali deflectit & ad viriditatem vel flavedinem vergit, eo major de ejus corruptione metus eſt.

6 Excretio muci per pulmones ſemper majus periculum minatur, quam ea, quæ per alia loca fit.

11. *De Signis ex Fecibus alvinis & Vomitu.*

I. *Definitio*: Vid. *Tab. de Phyſiol. pag.* 5.

II. *Differentia.*

1 Ratione *quantitatis*, aliæ ſunt *copioſę*, alię vero *paucę*.

2 Ratione *qualitatis*, & quidem

a Conſiſtentiæ, aliæ ſunt *compactæ*, *duræ*, *craſſæ* &c. aliæ vero ſunt liquidæ.

b Contentorum, aliæ ſunt *billioſæ*, *acres*, aliæ *mucoſæ*, aliæ *cruentæ*, aliæ chyloſæ, aliæ cibos ſemidigeſtos continent.

c Coloris, aliæ ſunt *albæ*, aliæ *flavæ*, aliæ *nigræ*, aliæ *virides*, *æruginoſæ*, *vitellinæ* &c.

d Odoris, aliæ ſunt fœtidæ, cadaveroſæ, aliæ vero minus fœtidæ.

3 Ratione *modi excretionis*, aliæ *cum dolore*, aliæ *ſine dolore*, aliæ *involuntariæ*, aliæ *frequentius*, aliæ *tardius* excernuntur.

4 Ratione *loci excretionis*, aliæ & quidem ordinarie per *alvum*, aliæ vero extraordinarie per *os*, ſive per *vomitum* ejiciuntur.

III. *Obſervationes.*

1 Copioſior alvi dejectio in quolibet morbo mala. At ſi cum ventre tumido afferatur, peſſima. *River.*

2 Paucæ dejectiones, vel quæ ſtatim, ubi inceperint, ſiſtuntur, malæ. *Idem.*

3 Alvi egeſtio optima eſt mollis, cohærens ac compacta, ſubfulva, non valde graveolens, prodiens hora conſueta, copia pro ratione ciborum ingeſtorum. *Hipp. Coac. Prænot. VI.* 1. 2. 3.

4 Aquoſæ dejectiones malæ ſunt in febribus & in morbis infantum. *Waldſchmid.*

5 Omnis dejectio copioſa in morbis pectoris mala eſt. *Idem.*

6 Uno die fluere alvum ſæpe pro valetudine eſt, atque etiam pluribus, ſi abſit febris & intra ſeptimum diem conquieſcat.

7 Alvi liquida dejectio in progreſſu morbi & inpr. circa dies criticos craſſitiem acquirens, bona. *Conſ. Hipp. l. a.*

8 Alvi excrementa nimis ſicca & compacta humidi defectum & depurationem ſanguinis per inteſtina male procedentem indicant.

9 Alvi interceptæ, ſed parva nigra velut caprarum ſtercora ad neceſſitatem coacte emittentes, naſus in his erumpens, malum. *Hipp. I. Prorrhet. V.* 11.

10 In alvo liquida laſſato, caput dolenti, ſiticuloſo, vigilanti, obſcure loquenti, impotenti, quibus talia ſunt, his timor eſt, ut mente moveantur. *Hippocr. I. Prorrhet.* 6.

11 A Pleuritide, aut Peripnevmonia detento alvi profluvium ſuperveniens, malum. *Hippocr.* 6. *aphor.* 16.

12 E contra Ophthalmia laborantem ab alvi profluvio corripi, bonum. 6. *aphor.* 17.

13 Ab Hydrope detento, ſi aqua ſecundum venas in alvum fluxerit, ſolutio fit. *Hipp.* 6. *aphor.* 14.

14 Dejectiones crebræ, bilioſæ dyſentericæ in acutis morbis peſſimæ & exitiales. *Proſp. Alpin.*

15 A tabe detento alvi profluvium ſuperveniens, lethale. 5. *aphor.* 14.

16 Dejectiones virides, æruginoſæ, lividæ & verſicolores exitioſæ ſunt. *Waldſchmid.*

17 Si a dyſenteria detento velut caruncul æ ſeceſſerint, lethale eſt. 4. *aphor.* 26.

18 Sanguis ſurſum quidem, qualiſcunque ſit, malum. Deorſum vero, bonum, niger ſubtus ſecedens. 4. *aphor.* 25.

19 Excrementa cruenta interdum indicant fluxum Hæmorrhoidalem internum, ſi alia conſpirant.

20 Excrementa mucoſa & cruenta cum torminibus & teneſmo ejecta, ſignum ſunt dyſenteriæ.

21 Excrementa carnium loturæ ſimilia, ſignum ſunt Fluxus Hepatici.

22 Dejectiones cruentæ in Variolis aliiſque acutis periculoſiſſimæ ſunt. *Waldſchmid.*

23 Malum eſt, ſi ſanguis ſplendidus per ſeceſſum ejiciatur. *Idem.*

24 Dejectiones chyloſæ indicant Fluxum Cœliacum.

25 Si vero cibi ſemidigeſti ejiciuntur per alvum, ſignum eſt Lienteriæ.

26 Albæ dejectiones in morbis quibuslibet apparentes malæ.

27 Albeſcentia excrementa utpul. ictericis familiaria ſunt.

28 Alvi dejectiones fœtidæ, cadaveroſæ, in acutis peſſimę.

29 Excrementa alvina meraca aut nigra in acutis, malę.

30 Spumoſę dejectiones in febribus acutis, malę. *Riverius.*

31 Pingues & viſcoſę dejectiones lethales. *Idem.*

32 In morborum principio vermes prodire; tam vivos quam mortuos, malum; potiſſimum, ſi ſoli & ſine ſtercore exeant. *Idem.*

33 Lumbrici in declinatione morbi cum excrementis exeuntes & jam coctione apparente, bonum.

34 Feces vomere in ileo, lethale eſt.

35 Ab ileo vomitus, aut ſingultus, aut convulſio, aut delirium, malum. 7. *aphor.* 10.

36 Vomitus commodiſſimus eſt, ex pituita & bile quam maxime permixtus, & non craſſus valde, neque multus. *Hipp. Prognoſt.* XII. 9.

37 Vomitus bilioſi aut pituitoſi die critico erumpentes, boni. *Riverius.*

38 Vomitus meraciores mali ſunt. *Hipp. l. a.*

39 Si vero id, quod vomitu rejectum eſt, praſini fuerit coloris, aut lividum, aut nigrum: quicunque horum colorum fuerit, malum eſſe putandum eſt.

40 Si vero omnes colores idem homo vomit, valde pernicioſum hoc eſt.

41 Celerrimam autem mortem ſignificat lividus vomitus, ſi graveolens fuerit, omnes vero ſupputridi ac fœtidi odores in omnibus vomitibus mali ſunt.

42 Vomitus in acutis augures ſunt periculi.

43 Vomitus paucus & laborioſus in acuta febre, malus.

44 Vomitus in vulneribus ſemper mali ſunt.

45 A diuturno alvi profluvio detento, ſponte ſuperveniens vomitus alvi profluvium ſolvit. 6. *aphor.* 15.

12. *De Signis ex Sanguine menſtruo.*

I. *Definitio*: Vid. *Tab. de Phyſiologia p.* 11.

II. *Differentia.*

1 Reſpectu *quantitatis* alii menſes ſunt excedentes, alii vero deficientes.

2 Reſpectu *qualitatis* alii ſunt floridi, alii nigri, alii pallidi &c. alii ſunt acres & morſicantes, alii fœtidi &c.

3 Reſpectu *modi excretionis* alii cum, alii ſine dolore excernuntur.

4 Reſpectu *temporis excretionis*, alii legitimo & ordinario, alii extraordinario tempore fluunt.

5 Reſpectu *loci excretionis*, alii per vias ordinarias, alii vero per extraordinarias excernuntur.

III. *Obſervationes.*

1 Menſes nimium fluentes, vel ſtatum plethoricum, vel orgaſmum ſanguinis, vel pręternaturalem ſanguinis ad uterum directionem indicant.

2 Menſibus pluribus prodeuntibus, morbi fiunt, & non prodeuntibus, ab utero morbi contingunt. 5. *aph.* 57.

3 Caligines, menſibus multis comparentibus, ſolvuntur. *Hipp. Coac. Prænot.* III. 461.

4 Largior ſanguinis menſtrui quantitas non ſtatim indicat ſtatum pręternaturalem, inpr. ſi abſque defectu virium fluxus contingit.

5 Stillicidium menſium arguit vel ſanguinis defectum, vel ejuſdem ſpiſſitudinem, vel motuum defectum.
6 Suppreſſio menſium in maritatis, ſi alia conſpirant, eſt ſignum graviditatis.
7 Menſium fluxus pubertatis tempore erumpens, morbos præſentes ſæpius tollit, ſi vero non ſolvuntur iſti morbi, perſeverare ſolent. *3. aphor.* 28.
8 Mulieri menſibus deficientibus, ſanguinem ex naribus fluere, bonum eſt. *5. aphor.* 33.
9 Mulieri menſes decolores, & non eodem tempore ſemper prodeuntes, purgatione opus eſſe ſignificant. *5. aphor.* 36.
10 Mulieri ſanguinem vomenti, menſibus erumpentibus, ſolutio fit. *5. aphor.* 32.
11 Quibus alvo tumefacta, ad pudendum rubor devenit, menſibus albis humidis de repente progreſſis, in longis febribus moriuntur. *Hippoc. Coac. Prænot.* III. 430.
12 In muliere purgationis fluxus febres ſolvit. *Hippoc. Coac. Prænot.* I. 226.

13. *De Signis ex Lacte & Mammis.*

I. *Definitio*:
a Lactis. Vid. *Tab. de Phyſiol. p.* 6.
b Mammarum. Mammæ ſunt duo corpora globoſa utrinque in Pectore mulierum ſita, pro diverſo ſtatu diverſa ſigna Medico Practico exhibentia.
II. *Differentia*.
a Lactis, quod
1 Reſpectu *quantitatis* aliud eſt copioſum, aliud vero paucum.
2 Reſpectu *qualitatis*
α Aliud eſt *ſpiſſum*, aliud *fluxile & tenue*.
β Aliud *album*, aliud *aquoſum*, aliud *ſubcæruleum*, aliud *ſubflavum*,
γ Aliud *ſubſalſum*, aliud *dulce*.
3 Reſpectu *modi excretionis*, aliud ſine magna difficultate, aliud vero non ſine ſenſibilibus doloribus excernitur, aliud ſponte effluit.
b Mammarum,
1 Aliæ ſunt *globoſæ & duræ* ſive *compactæ*, aliæ ſunt *flaccidæ & pendulæ*.
2 Aliæ ſunt *æquales*, aliæ vero *inæquales*.
III. *Obſervationes*.
1 Inſignem ſæpe lactis copiam fœminæ quædam abſque ulla noxa in mammis continent.
2 Abundantia lactis facile viam ſternit variis mammarum tumoribus, inpr. ſi ſpiſſius evadit, vel prorſus coagulatur.
3 Lac in lactantibus ſine cauſa manifeſta ſubito diſparens, infantis ſugentis mortem ſignificare, mulieres, experientia edoctæ, aſſerunt.
4 Lac tenue & aquoſum ad nutritionem infantum ſæpius ineptum eſt.
5 Lac ſubcœruleum, aut ſubflavum, aut ſalſum ſæpius bilis abundantiam, aut viſcerum ac humorum malum ſtatum indicat.
6 Si Mulier, quæ nec prægnans eſt, nec peperit, lac habeat, ei menſtrua defecerunt. *Hipp. 5. aphor.* 39.
7 Mulieri in utero gerenti, ſi multum lactis ex mammis fluxerit, infirmum fœtum ſignificat. Si vero ſolidæ fuerint mammæ, ſaniorem fœtum ſignificat. *5. aphor.* 52.
8 Mulieribus, quibus in mammas ſanguis convertitur, inſaniam ſignificat. *8. aphor.* 40.
9 Mulieri in utero gerenti, ſi mammæ ex improviſo graciles fiant, abortit. *5. aphor.* 37.
10 Mulieri in utero gerenti, ſi altera mamma gracilis fiat, gemellos geſtanti, alterutrum abortit. *5. aphor.* 38.
11 Quæ perdituræ ſunt fœtus, his mammæ graciles fiunt. Si vero rurſus duræ fiant, dolor erit, aut in mammis, aut in coxis, aut in oculis, aut in genibus & non perdunt. *5. aphor.* 53.
12 Mammas tumidas ac magnas habere, ad conceptionem bonum eſt. *Hipp. II. Prorrhet.* XXXIII. 5.

14. *De Signis ex Semine & Scroto.*

I. *Definitio*:
1 *Seminis*: Vid. *Tab. de Phyſiol. p.* 7.
2 *Scroti*: Eſt ſacculus ex duabus tunicis, altera interiore altera vero exteriore conſtans, ſub membro virili hærens & teſtes includens, pro diverſo ſui ſtatu diverſa ſigna exhibens.
II. *Differentia*.
1 *Seminis*.
a Reſpectu *quantitatis* vel abundat, vel deficit.
b Reſpectu *conſiſtentiæ* aliud eſt fluidum & tenue, aliud vero eſt ſpiſſum.
c Reſpectu *coloris*, aliud album, aliud flavum, aliud ex flavo viride eſt.
d Reſpectu *emiſſionis*, aliud cum impetu prodit, aliud lente & tarde admodum emittitur, aliud vero involuntarie excernitur.
2 *Scroti*: quod eſt
a Vel *contractum*.
b Vel *pendulum*.
c Vel *frigidum*.
III. *Obſervationes*.
1 Appetitus venereus auctus in maribus cum tentigine, frequens eſſe ſolet calculoſis, arthriticis & Elephantiaſi laborantibus.
2 Appetitus venereus in morbis, vel poſt hos obveniens, virium robur ac reſtitutionem indicat.
3 Seminis frequentior emiſſio, inpr. quæ noctu contingit, interdum ad Tabem diſponit.
4 Semen nimis ſpiſſum, aut tardius emiſſum, raro ad generationem aptum eſt.
5 Semen variagatum aut acre cum dolore emiſſum, utpl. ſignum eſt gonorrhœæ virulentæ.
6 Semen involuntarie emiſſum, vel ejuſdem acrimoniam, vel partium ſemen continentium debilitatem indicat.
7 Teſtis dexter frigidus & convulſus, lethale. *Hipp. 8. aphor.* 11.
8 Flacciditas Scroti, in pueris præcipue, vitæ periculum minatur, rugoſitas vero & contractio ejuſdem, ſalutem promittit.
9 Flacciditas, Scroti & membri virilis impotentiæ ſignum eſt.
10 Teſtes & pudenda revulſa, dolores fortes ſignificant, & periculum lethale. *Hipp. Prognoſt.* VIII. 20. *Coac. Prænot.* III. 352.
11 Quibus tuſſis ſicca eſt, his non ſolvitur; niſi dolor fortis ad coxas, aut ad crura, aut ad teſtem irruat. *Hippocr. II. Epidem. Sect. V.* 23.

15. *De Signis ex Sputo.*

I. *Definitio*: Sputum eſt materia excrementitia, partim a Saliva, partim vero e confiniis oris & pectore originem trahens.
II. *Differentia*.
1 Reſpectu *quantitatis*, aliud eſt copioſum, aliud paucum.
2 Reſpectu *conſiſtentiæ*, aliud eſt ſpiſſum, aliud fluxile.
3 Reſpectu *coloris*, aliud eſt album, aliud cruentum, purulentum, viride &c.
4 Reſpectu *odoris*, aliud eſt fœtidum, aliud vero nullum habet odorem.
5 Reſpectu *ſaporis*, aliud eſt amarum ſive bilioſum, aliud ſalſum, inſipidum &c.
III. *Obſervationes*.
1 Multa & frequens ſputatio ſolennis eſt lienoſis.
2 Copioſum ſputum interdum Ptyaliſmum, interdum vero dentitionem in infantibus indicat.
3 Paucum ſputum, vel nullum prorſus, in Pleuritidis & Peripnevmoniæ ſtatu, utpl. funeſtum eſt.
4 E contra in pleuriticis ſputum, ſi ſtatim appareat veniente morbo, abbreviat. *Hipp. I. aphor.* 12.
5 Sputa alba, lævia, æqualia, non admodum tenuia, vel craſſa, quæve prompte facileque excernuntur, & ſine dolore ullo vehementi aut multa tuſſi, ſalutaria. *Riverius*.

6 Ca-

6 Capitis dolorem ſolvit pus per nares, aut ſputa craſſa & non olentia. *Hipp. Coac. Prænot.* II. 25.
7 Ex Angina ſputa viſcoſa, craſſa, valde alba, quæ violenter educuntur, malæ ſunt. *ibid.* III. 118.
8 Ex Angina ſubarida frequentia ſputa, cum tuſſi, lateris dolorem inducentia, pernicioſa. *ibid.* III. 121.
9 Sputum flavum ſanguine permixtum non multo, ſi in pulmonis inflammatione in principio morbi rejiciatur, ſalutare eſt, & valde prodeſt. Si vero ſeptimo die, aut poſterius, minus ſecurum eſt. *Hipp. Prognoſt.* XIII. 12. 13.
10 Omnia ſputa mala ſunt, quæ dolorem non ſedant. Quæ vero dolorem ſedant, omnium optima exiſtunt. *ibid.*
11 Malum etiam eſt, ſi nihil repurgetur, neque emittat pulmo, ſed plenus ferveat in gutture. *ibid.*
12 Sputum viſcoſum, craſſum & glutinoſum in Pleuritide & Peripnevmonia peſſimum eſt.
13 Sputa meraca & nigra omnium peſſima ſunt.
14 Sputum flavum meracum periculoſum eſt, & album ac viſcoſum ac rotundum inutile eſt. *ibid.*
15 Sputum in omnibus doloribus, qui circa pulmonem & coſtas fiunt, cito ac facile exſpui convenit & flavum ſputo valde permixtum apparere. *ibid.*
16 Sputa viſcida & glutinoſa cum raucedine, peſſima. *Riverius ex Hippocr. Coac.*
17 Omnis ſputi ſuppreſſio in Pleuritide & Peripnevmonia peſſima eſt.
18 Sputa flava pallida, aut ruſſa in ſanis apparentia, ſive amara illa ſint, ſive dulcia, Phthiſin aſtuturam & inde mortem prænuntiant. *Riverius.*
19 A ſanguinis ſputo, ſpuris ſputum, malum. 7. *aphor.* 15.
20 A puris ſputo tabes & fluxus. Poſtquam vero ſputum retinetur, moriuntur. 7. *aphor.* 16.
21 Qui ſanguinem ſpumoſum deſpuunt, his ex pulmone talis rejectio fit. 5. *aphor.* 13.
22 Qui ſuppurati futuri ſunt, primum ſalſuginoſum ſpuunt, deinde dulcius. *Hipp. Coac. Prænot.* III. 209.
23 Lateris dolor in ſputo bilioſo, præter rationem evaneſcens, mentem emovet. *ibid.* 228.
24 Sputum rotundum, aut grandinis formam referens, exitioſum. *Riverius.*
25 Exſcretiones in Febribus non intermittentibus lividæ & cruentæ & graveolentes & bilioſæ omnes malæ. At probe ſecedentes, bonæ. 4. *aphor.* 47. & 7. *aphor.* 96.
26 A tabe vexatis ſi ſputum, quod extuſſiunt, prunis ſuperfuſum graviter oleat, & capilli de capite defluant, lethale. 5. *aphor.* 11. & 7. *aphor.* 78.

16. *De Signis ex Dentibus.*

I. *Definitio:*
II. *Differentia.* Videantur in Anatomicis.
III. *Obſervationes.*
1 Dentibus ſtridere in Febribus, quibus non familiare id eſt a pueris, furioſum ac lethale eſt. *Hippocr. Prognoſt.* IV. 4. Jam vero delirans, ſi hoc faciat, penitus lethale eſt. *Coac. Prænot.* II. 152.
2 Pernicioſum eſt reſiccari dentes. *ibid.*
3 Dentis correptio abſceſſum, circa gingivam factum, ſolvit. *ibid.*
4 Ex dentis corruptione, vehemens Febris ſuper accedens, & delirium, lethale eſt. Si vero ſerventur, ulcera ſuppurabunt & oſſa diſcedent. *ibid.*
5 Quibus in Febre ad dentes viſcoſa circumnaſcuntur, his Febres fiunt vehementiores. 4. *aphor.* 53.
6 Quibus in dentibus circum circa viſcoſa fiunt, malum eſt ſubhiare ac fixis oculis intendere. *Hippocr.* IV. *Epidem.* XXVII. 13.

17. *De Signis ex Lingua.*

I. *Definitio.* Vid. *Anatom.*
II. *Differentia.*
1 Alia eſt rubra, alia nigra &c.
2 Alia eſt humida, alia ſicca, aſpera &c.
3 Alia muco vario eſt obducta, alia eodem caret.
4 Alia eſt cum, alia ſine puſtulis.
5 Alia eſt tremula.
III. *Obſervationes.*
1 Lingua, quæ in principio quidem inhorruit, in colore vero permanet: progreſſu autem temporis exaſperatur & liveſcit, & rumpitur, lethalis eſt. *Coac. Prænot.* II. 138.
2 Periculoſiſſima eſt nigra & cum virore pallida. *ibid.*
3 Humidam & puram retinere linguam, in omnibus morbis bonum eſt.
4 Lingua circa bifidam ſui partem veluti ſaliva alba obduci, Febris remiſſionis ſignum eſt, ſi quidem id, quod ſuperinductum eſt, craſſum fuerit, eadem die: ſi vero tenuius poſtridie, ſi vero adhuc tenuius, tertia die. *ibid.*
5 Lingua tremula cum rubore juxta naſum, & alvo liquida, ſi reliqua ſine ſignis ſint circa pulmonem, malum eſt, & celeres purgationes pernicioſas ſignificat. *ibid.*
6 Lingua nigra cum ſiccitate, ſcabritie, ſciſſuris & uſtione lethalis. *Riverius Conſ. Hippocr. l. a.*
7 Peripnevmonicis, quibus lingua tota alba ac aſpera fit, ambæ pulmonis partes inflammatæ ſunt: quibus vero dimidium, una, juxta quam apparet. *Hippocr. l. a.* III. 176.
8 Anginoſi in linguis tumores, citra ſigna diſparentes, pernicioſi. *ibid.* III. 9.
9 Linguæ tremulæ quibuſdam alvum liquidam quandoque faciunt. *ibid.* II. 147.
10 Denigratæ vero in his celerem mortem ſignificant. *ibid.*
11 Linguæ aſperæ & reſiccatæ, phreniticæ ſunt. *ibid.*
12 Lingua tremula in acutis mortifera. *Riverius.*
13 Si lingua derepente impotens fiat, aut aliqua corporis pars ſiderata, atrabilarium tale exiſtit. 7. *aphor.* 40.

18. *De Signis ex Faucibus.*

I. *Definitio*: Conſule Anatomicos.
II. *Differentia.*
1 Aliæ ſunt *naturales*, aliæ *præternaturales* & harum
2 Aliæ ſunt *doloribus* affectæ, aliæ dolorum expertes.
3 Aliæ ſunt *inflammatæ*, aliæ vero *exulceratæ.*
4 Aliæ ſunt *graciles*, *parvæ*, *ſuffocatoriæ* &c.
III. *Obſervationes.*
1 Fauces doloroſæ, graciles cum ægre tolerabili moleſtia, ſtrangulatoriæ, pernicioſæ, acute *Hippocr.* I. *Prorrhet.* XI. 4. & *Coac. Prænot.* II. 201.
2 Dolores in faucibus gracilibus ſtrangulatorii, a capitis dolore originem trahentes, convulſorii ſunt. *Coac. Prænot.* II. 197.
3 Quibus circa fauces irritamenta ſunt, hi tumores circa aurem leniter erumpunt. *ibid.* 200.
4 Fauces modice exaſperatæ & alvus vanis conatibus nitens frontis dolores, ægri palpando contrectantes, doloroſis: quę ex hi augeſcunt, difficilia ſunt. *ibid.* 204.
5 Dolores fortes circa fauces, tumores circa aurem & convulſiones efficiunt, *ibid.* 206.
6 Dolores parvi in acutis juxta fauces graciles, in gracili ubi hiarit, non facile os contrahente, mentem emovent. Ex his phrenitici pernicioſe habent. *ibid.* 217
7 Fauces exulceratę in Febre, cum alio ſigno ex his quę difficilia ſunt, periculoſę ſunt. *ibid.* 220.
8 In faucibus ſonitus frequentes, cum ſalivæ ſputatione. In his in ſomnis ſudores, boni. *Hippocr.* I. *Prorrhet.* XV. 16.

19. *De Signis ex Deglutitione.*

I. *Definitio* Vid. *Tab. de Phyſiolog. p.* 9
II. *Differentia.*
1 Alia eſt facilis, alia eſt difficilis &
2 Hęc vel cum dolore vel ſine dolore contingit.
III. *Obſervationes.*
1 In Febribus derepente ſuffocari & deglutire non poſſe, citra tumorem, malum eſt. *Hippoc. Coac. Prænot.* II. 22.
2 Collum convertere non poſſe, neque deglutire, utplurimum lethale eſt, *ibid.*

3 Deglutitio violenta mala eſt. *ibid.* III.

4 Deglutitio læſa ob Paralyſin muſculorum ſemper curatu difficilior eſt, quam quæ ab eorum inflammatione originem trahit.

5 Si in morbis tam chronicis, quam acutis potulenta repente & cum ſonitu adſtantibus perceptibili incidunt quaſi in Ventriculum, utpl. lethale eſt ſignum.

20. *De Signis ex Appetitu.*

I *Definitio*. Vid. *Tab. de Phyſiolog. p.* 8

II. *Differentia*.

1 Alius eſt laudabilis.

2 Alius proſtratus.

3 Alius depravatus.

4 Alius auctus.

III. *Obſervationes*.

1 Appetitum conſtare, in quovis morbo bonum.

2 E contra appetitum in morbis præſertim chronicis prorſus proſtratum eſſe, malum eſt.

3 In morbo diuturno appetitus proſtratus & meracæ dejectiones, malum. *7. aphor. 6.*

4 Non ſatietas, non fames, neque aliud quidquam bonum eſt, quod naturæ modum excedat. *2. aphor. 4.*

5 A morbo belle comedenti, nihil proficere corpus, malum eſt. *2. aphor. 31.*

6 In longis dyſenteriis appetitus proſtratus, malum: & cum febre, pejus. *6. aph. 3.*

7 Appetitus inſolitus in morbis utpl. malus eſt & mentis emotionem indicat.

8 Interdum tamen inſigni cum deſiderio ingeſta alimenta remedii vim obtinent.

9 Si mulieri purgationes non prodeant, neque horrore, neque febre ſuperveniente; cibi autem faſtidia ipſi accidant, hanc in utero gerere putato. *5. aph. 61.*

10 Qui in principio morbi bene appetunt, poſtmodum vero cibos averſantur, morbo diutius torqueri ſolent.

11 Depravata appetentia, quæ Pica ſeu Malacia dicitur, in morbis chronicis mala. *Riverius.*

12 Sitis præter rationem ſoluta in acutis morbis, mala eſt. *I. Prorrhet.* VII. 7.

13 Sine ſiti eſſe tum in Pleuritide, tum in omnibus circa pulmonem morbis, bonum. *Coac. Prænot.* III. 156.

14 Qui in medicamentorum potionibus, dum purgantur, non ſitiunt, non ceſſant, priuſquam ſitierint. *4 aphor. 19.*

15 Sitis ſine cauſa manifeſta aucta, diſpoſitionem ad ſtatum præternaturalem indicat.

16 Sitis inexhauſta, quæ nullo potu expleri poteſt, mala. *Riverius.*

21. *De Signis ex Senſibus externis & internis.*

I. *Definitio.*

II. *Differentia*: Vid. *Tabula de Phyſiologia p.* 12.

III. *Obſervationes.*

1 Sonitus aurium cum viſus hebetudine & narium gravedine mentem emovet & ſanguinem profundit. *Hippoc. Coac. Prænot.* II. 69.

2 Quibus ſurditas cum capitis gravitate & præcordii intenſione & ad ſplendorem turbatio, ſanguinem profundit. *ibid.*

3 Tinnitus in acutis & ſonitus in auribus lethale. *ibid.*

4 In febre acuta aures obſurdeſcere, furioſum eſt. *ibid.*

5 Valde ſurdi in accipiendo tremuli, linguam reſoluti, torpidi, malum. *ibid.*

6 Accedente ægritudine ſurditas & urina ſubrubicunda ſubſidentiam non habens, ſed id, quod in medio innatat, mentem emovet. *ibid.*

7 Surditas, quæ in acutis critice fit, bona eſt. Mala eſt, quæ per intervalla in acutis obſervatur & quæ citra criſin evenit. *VValdſchmid.*

8 Sonitus & tinnitus aurium in puerperis peſſimi. *ibid.*

9 Qui citra febrem, aurium tinnitibus, capitis doloribus aut tenebricoſa vertigine & votis tarditate, manuumque ſtupore tentantur, in iis aut ſiderationem, aut morbum comitialem, aut etiam oblivionem ſperare oportet. *ibid. ex Hippocr.*

10 Capitis concuſſiones & aurium ſonitus ſanguinem effundunt, aut mulieri menſes deducunt, tum alias, tum, ſi juxta ſpinam ardor conſequatur. *Hippoc. Coac. Prænot.* II. 15. 16.

11 Viſum aut auditum per ſomnum læſa habere, morbum circa caput ſignificat. *Hipocr. de Inſomniis.* XII. 11.

12 In febre non intermittente, ſi labium aut ſupercilium aut oculus aut naſus pervertatur, ſi non videat, ſi non audiat, corpore jam debili exiſtente, quicquid horum fiat, in propinquo mors eſt. *4. aphor. 49.*

13 Si poſt Phrenitidem, aut gravem alium capitis morbum ſurditas ſuccedat priore morbo ceſſante, aut allevato & facultate non debilitata, bonum. *Riverius.*

14 In ardentibus & aliis febribus, quibus colli dolor & temporum gravitas & caligo vertiginoſa circa oculos, aut etiam præcordiorum diſtentio non cum dolore fit, his ſanguis per nares erumpit. *Hipp. l. Epidem. Sect.* II. 98.

15 Olfactus in extrema virium debilitate ſi perit, mortem inſtantem indicat.

16 Si omnia fœtida apparent, indicat vel ulcus narium aut partium vicinarum, aut humorum corruptorum in Ventriculo copiam, aut ſanguinis interdum inſignem corruptionem.

17 Cibos & potus atque medicamenta oblata putria atque graveolentia videri, malum. *Riverius.*

18 Torpores & Senſus ſtupiditates, præter morem contingentes, futuræ ſiderationis ſignum ſunt. *Hippoc. Coac. Prænot.* III. 315.

19 In omni morbo mente valere, & bene ſe habere ad ea, quæ offeruntur, bonum eſt: contrarium vero malum. *2. aphor. 33.*

20 Prædebilitatorum deſipientiæ peſſimæ ſunt. *Hippocr. I. Prædict.* I. 9.

21 In bilioſis meracis alvi egeſtionibus rari circa latus dolores deſipientiam ſignificant. *ibid.* III. 7.

22 Mentis percuſſiones cum voce clangoſa, linguæ convulſiones tremulæ & voces tremulæ evadentes, mentem alienant. *ibid.*

23 Deliria circa neceſſaria peſſima ſunt. *Hippoc. Coac. Prænot.* I. 141.

24 Deliria cum ſopore convulſoria ſunt. *ibid.* 123.

25 Mente moti, acute inſuper febrientes phrenitici fiunt. *ibid.* 138.

26 Mentis emotiones modice feroces, ferinæ ſunt, ſed & convulſiones ſignificant. *ibid.* 124.

27 Deſipentię cum riſu oborientes, ſecuriores ſunt: cum ſtudio vero ſerio, periculoſiores. *6. aphor. 53.*

28 Dentes collidere aut ſtridere, quibus non familiares id eſt a pueris, furioſum ac lethale eſt. *Coac. Prænot.* II. 151.

29 Quibus in febribus ardentibus tremores facti fuerint, mentis emotio ſolvit. *6. aphor. 26.*

30 Ex plaga in caput, ſtupor aut delirium, malum. *7. aphor. 14.*

31 In principiis febrium, ſi delirium acceſſerit, periturum hominem ſciendum eſt. II. *Prorrhet.* XIII. 9.

32 Ex ſanguinis fluxu aut nimio potu aut volvulo delirium, malum. *ibid. 7. 9. & 10.*

33 Ubi in febre non intermittente, difficultas reſpirandi & delirium fit, lethale eſt. *5. aphor. 50.*

34 Ubi ſomnus delirium ſedat, bonum eſt. *2. aphor. 2.*

35 Ex vigilia convulſio aut delirium malum. *7. aph. 18.*

36 Delirium in ſpiritu, ſingultu & ſudore lethale eſt. *Coac. Prænot.* I. 150.

37 Oblivio ſubito exorta, mala eſt. Oblivio poſt Epilepſiam vel Apoplexiam, peſſima. *VValdſchmid.*

38 Delirii minus periculoſi ſigna ſunt, ſi fit cum riſu & abſque ferocia, ſi habeat intervalla, ſi leve fuerit, ſi vires conſtent, & ſi ſomnus ſuperveniat.

39 Ignorantia cum rigore, malum. Malum item oblivio. *Hipp. I. Prorrhet.* VIII. 3. 4.

40 In Phrenitide ſubitanea reſipiſcentia, febre acuta perſeverante, & nulla criſi pregreſſa, mortem in propinquo eſſe ſignificat. *Riverius.*

41 Phrenitis Lethargo ſuccedens, ſalutaris. *ibid.*

22 De

22. *De Signis ex Motu voluntario & Decubitu.*

I. *Definitio*: Vid. *Tab. de Phyſiolog. p.* 13.

II. *Obſervationes.*

1 In quovis morbo, ſi æger facile ſurgat & erigat ſe; ſi de latere in latus facile convertatur ſalutare; ſi contra, vix ſeſe commovere poſſit, malum. *Riverius ex Coac.* III. 347.

2 Multa corporis jactatio, anxietas & inquietudo in febre acuta, mala. *ibid.*

3 Spontaneæ laſſitudines morbos denunciant. 2. *aphor.* 5.

4 Gravitas totius corporis, & manuum ac pedum, mala eſt. *Hipp. Coac. Prænot.* III. 348.

5 Decubitus optimus eſt, velut qui ſanus ſolitus fuit. *ibid.*

6 At ſupinum jacere cruribus extentis, bonum non eſt. *ibid.*

7 Si vero etiam delabatur pronus ad pedes, deterius eſt. *ibid.*

8 Lethale autem eſt & hiare & dormire ſemper & crura ſupine jacentis valde incurvata eſſe ac complicata. *ibid.*

9 In ventrem autem decumbere, ſi quis non ſit adſuetus, delirium ſignificat, & dolores circa ventrem. *ibid.*

10 At pedes nudos habere & manus, ſi quis non vehementer calidus ſit, & crura disjecta, malum eſt; anxietatem enim ſignificat. *ibid.*

11 Erectum ſedere velle, malum eſt in acutis, peſſimum autem in peripnevmonicis ac pleuriticis. *ibid.*

12 Perniciosum etiam eſt, pervolvere ſe ad margines lecti, ac primum pedes excludere, deinde corpus erigere, & niſi cohibeantur, vel excidere, vel ſurgere. *Riverius ex Hollerio.*

13 Manus quæ in febribus acutis, aut peripnevmonicis, aut in phrenitide, aut capitis dolore, ante faciem feruntur & fruſtra venantur, & feſtucas legunt, & floccos de veſtibus evellunt, & de pariete paleas detrahunt, eæ omnes malæ ſunt. *Hippocr. Prognoſt.* IV. 10.

23. *De Signis ex Somno & Vigiliis.*

I. *Definitio*: Vid. *Tab. de Phyſiol. pag.* 13.

II. *Differentia.*

1 Somni, qui eſt
 a Vel nimius vel paucus.
 b Vel ſæpius interruptus & inſomniis turbatus.

2 Vigiliarum, quæ ſunt
 a Vel immoderatæ.
 b. Vel continuæ.

III. *Obſervationes.*

1 Somnus, vigilia, utraque modum excedentia, malum. 2. *Aphor.* 3.

2 Quo in morbo ſomnus laborem facit, lethale: ſi vero ſomnus juvet, non eſt lethale. *ibid.* 1.

3 Ubi ſomnus delirium ſedat, bonum. *ibid.* 2.

4 Somni profundi, non turbulenti, firmam judicationem ſignificant. *Hippocr. Coac. Prænot.* I. 220.

5 Somni ſoporoſi & perfrigerationes pernicioſæ ſunt. *ibid.* II. 41.

6 Somnus multus in faucibus exaſperatis convulſorius. 1. *Prorrhet.* XV. 5.

7 Quibus bibendi appetentiȩ, noctu valde ſitientibus ſi obdormierint, bonum eſt. 5. *aphor.* 27.

8 Oculorum rectitudo in morbo acuto & motus velox & ſomnus turbulentus & vigiliæ & quandoque ſanguinis e naribus ſtillationes, nihil boni. *Coac. Prænot.* II. 137.

9 Exitioſum eſt, ubi ægrotus ore hiante aſſidue dormit. *Waldſchmid. ex Hippocr.*

10 Sopor in principio morbi malus eſt. *ibid.*

11 Somnus comatoſus in febre acuta pernicioſus. *River.*

12 Si quis in laborioſa febre obſtupeſcat, & veluti catoche afficiatur, morbo laborat peſſimo. *Ibid. ex Hipp.*

13 Excitationes a ſomno, quæ cum pavore fiunt & turbulentia, periculoſæ. *ibid.*

14 Si per ſomnum candidæ partis oculorum demiſſis palpebris aliquid apparet, nec alvi fluor, nec inedia in cauſa eſt, nec ita æger dormire conſuevit, vitioſum indicium, lethaleque admodum eſt. *Ibid. ex Galeno.*

15 Vigiliæ in acutis, exceptis iis, quæ inſtantem mutationem criticam comitantur, malæ ſunt. *Waldſchm.*

16 Vigiliæ immoderatæ in juvenibus magis periculoſæ, ſomni vero in ſenibus. *Riverius.*

17 Quicunque ægrotantes neque noctu neque interdiu dormire poſſunt, valde periclitantur.

18 Ex vigilia convulſio aut delirium, malum. 7. *aph.* 18.

19 Inſomnia in phrenitide evidentia, bona ſunt. I. *Prorrhet.* I. 6. & *Coac. Prænot.* I. 132.

20 Quæcunque inſomnia mens hominis in noctem per ſomnum offert de diurnis actionibus, & reddit quo modo facta ſunt, ea quæ ſeria ac juſta in re per diem facta ſunt, aut de quibus conſilium initum eſt: hæc homini bona ſunt, quæ vero contrario modo ſe habent, turbationem in corpore ſignificant. *Hippocr. de Inſomniis* III. 1.

21 In eo, qui periculoſe ægrotat, inſomnia mortuorum, ſepulchrorum, & ſacerdotum, futuram mortem prænuntiant. *Riverius.*

24. *De Signis ex Abſceſſibus.*

I. *Definitio*: Abſceſſus ſunt tumores, materiam purulentam ex ſuppuratione ortam in ſe continentes, varia ſigna in morbis præbentes.

II. *Differentia.*

1 Reſpectu *magnitudinis*, alii ſunt magni, alii parvi.

2 Reſpectu *ſenſus*, alii ſunt dolorifici, alii vero indolentes.

3 Reſpectu *coloris*, alii ſunt rubicundi, alii pallidi &c.

4 Reſpectu *loci*, alii poſt aures, alii in inguinibus &c. generantur.

III. *Obſervationes.*

1 Si abſceſſus poſt ſigna coctionis in partibus remotioribus erumpunt & cito ſuppurantur, boni ſunt, & contra.

2 Omnes abſceſſus minores & in acumen elevati, boni ſunt: qui vero contrario modo ſe habent, mali.

3 Quo laudabilius eſt pus, quod ex ſuppurato abſceſſu fluit, eo magis ſunt ſalutares abſceſſus & contra.

4 Omnes abſceſſus morbum non alleviantes, in principio ſtatim apparentes, aut cito regredientes, mali ſunt.

5 In febribus abſceſſus, qui non ſolvuntur ad primas judicationes, morbi longitudinem ſignificant. 4. *aphor.* 51.

6 Urinæ in abſceſſibus retro aures cito & modice matureſcentes, malæ ſunt. *Coac. Prænot.* II. 92.

7 Abſceſſus circa aurem in morbis diuturnis ſuppurati, non valde albo & inodoro pute, occidunt, & maxime mulieres. *ibid.*

25. *De Signis ex Hæmorrhagiis.*

I. *Definitio*:

II. *Differentia.* Vid. *Praxis Specialis.*

III. *Obſervationes.*

1 Hæmorrhagiæ narium in acutis die critico in junioribus ſufficiente quantitate contingentes ſalutares ſunt: in adultis vero & trigeſimum annum ſupergreſſis raro bonæ ſunt.

2 Hæmorrhagiæ narium in principio morbi apparentes malȩ ſunt.

3 Melancholicis & nephriticis Hæmorrhoides ſupervenientes bonum.

4 Syderatis, ſi Hæmorrhoides accedant, utile eſt. *Coac. Prænot.* III. 318. Plura de Hæmorrhagiis Vid. *in Praxi Spetiali.*

FINIS THEORIÆ.

FUNDAMENTORUM MEDICINÆ THEORETICO PRACTICORUM PRAXIS GENERALIS

Complectens METHODUM MEDENDI CUM PHARMACIA, CHIRURGIAM ET DIÆTAM.

PRAXIS GENERALIS PARS I.

DE METHODO MEDENDI.

De Methodo Medendi in genere.

I. *Definitio*: Methodus Medendi, quam etiam Therapevticam, ſive Therapiam & Praxin Generalem vocant, eſt pars Medicinæ principalis, quæ tradit modum per indicationes juvantia, ſummis morborum cauſis opponenda, inveniendi.

II. *Differentia*.
1 Alia eſt *Generalis*, quæ tantum generales & ſummas morborum cauſas reſpicit, & monſtrat quomodo per debita auxilia & media cauſis illis occurri poſſit.
2 Alia eſt *Specialis*, quæ docet modum ſpeciales morbos neceſſariis & convenientibus remediis tractandi
3 Alia eſt *Specialiſſima*, quæ individua certis morbis laborantia reſpicit, & viam monſtrat, quomodo ſpecialium circumſtantiarum in individuo occurrentium intuitu, auxilia & remedia applicari debeant. Cum vero ſpecialis & ſpecialiſſima Methodus ad Praxin ſpecialem pertinent, h. l. tantum de Methodo Generali agemus.

III. *Fundamentum* eſt
1 *Experientia*, a qua originem traxit fere tota Medicina: dum homines non ſolum Naturæ methodum in morbis obſervarunt, ſed & poſt varia tentamina, ſæpiuſque reiterata experimenta, hæc vel illa remedia in morbis proficua & in certis affectibus ſpecifica deprehenderunt. Huic E. experientiæ tanquam firmiſſimo fulcro innititur Medendi Methodus.
2 *Ratio*: quæ experientiæ debet eſſe comes; Hæc tamen firmis & veris Naturæ principiis imbuta ſit neceſſe eſt, alias facile committuntur errores.
3 *Analogiſmus*: Si Medicus Practicus vel a ſimili concludit ad ſimilem; vel ad congenerem affectum, v. g. Paulus laboravit Febre tertiana intermittente & ipſi profuerunt Salia neutra in larga quantitate exhibita, E. etiam proderunt Johanni eodem morbo laboranti: aut hoc vel illud prodeſt in Podagra E. etiam proderit in Calculo.

IV. *Regulæ & Cautelæ Practicæ*.
1 Medicus eſto Naturæ miniſter non magiſter: motus & intentiones Naturæ imitetur & juvet, raro maturare & corrigere audeat.
2 Nunquam moveat, ſeu etiam motum exſtimulet, niſi materia ſit mobilis & viæ expeditæ.
3 Si Natura materiæ morbificæ emotionem jam intendit, aut plane ſuſcepit, caveat, ne ſuperaddito ſtimulo fiat nimium.
4 Facilius eſt motus in ſolidum ſupprimere, quam moderari.
5 Specifica, ut & evacuationes particulares non adhibeat, niſi premiſſis univerſalibus, hoc eſt, inſtituta antea, ubi opus, Venæſectione, Catharſi, ſudatione &c. non vero his omnibus ſimul in omnibus individuis.
6 Experientiæ ſemper potior habenda eſt ratio in Praxi, quam rationis ipſius, quare hæc illam ſemper ſequatur: cum ratione tamen omnia applicentur.
7 In Analogiſmo probe caveatur, ne nimium extendatur, alias enim facile lapſus fit ad nudam Empiriam.

De Indicationibus, Indicantibus & Indicatis.

I. *Definitio*.
1 *Indicationes* ſunt certæ regulæ aut concluſiones, quæ Medico quid agendum ſit monſtrant.
2 *Indicantia* ſunt res vel ſecundum vel preter naturam, quæ vel ſui conſervationem vel remotionem poſtulant.
3 *Indicata* ſunt ipſa auxilia & remedia per indicationes detecta, quæ vel conſervando vel alterando vel removendo agunt.

II. *Differentia*.
1 *Indicationum*, quarum
a Alia eſt *Vitalis*, quæ virium conſervationem reſpicit.
b Alia eſt *Curatoria*, quæ morbi remotionem & curationem poſtulat.
c Alia eſt *Præſervatoria*, quæ morbi cauſam reſpicit.
2 *Indicantium*, quæ ſunt,
a Vires, quæ conſervari debent.
b Morbus.
c Cauſa Morbi, quæ removeri & præſervari debent.
3 *Indicatorum* ſive auxiliorum, quorum alia ſunt
a Diætetica, h. e. prudens regimen non ſolum circa cibum & potum, ſed & calorem, & refrigerationem per veſtimenta & ſtragula, aut concalefactiones conclavium, moderandum, item admonitiones & conſilia pro refrænandis, aut evitandis Animi commotionibus patheticis.
b Chirurgica, v. g. Venæſectio, Scarificatio, Hirudines, Setacea, Fonticuli, Veſicatoria, Frictiones, Pediluvia, quin omnes actiones manuales, Deligationes, Repoſitiones artuum, Inciſiones, Trepanatio, Cataractæ depoſitio, Paracenteſis.
c Pharmacevtica, ſeu ſtricte ſic dicta *Medicamenta*, quæ reſpiciunt.
α Materiam morbificam ejuſque
1 *Correctionem*, ut Alterantia
2 *Eliminationem*, ut Evacuantia, Diuretica, Diaphoretica, Salivantia, Emmenagoga.
β Motus quoslibet
1 *Exſtimulant* pleraque jam enumerata Evacuantia, item Analeptica & Confortantia, ut & Aphrodiſiaca &c.

2 Cor-

2 *Corrigunt* & *ſedant* ſpecifica, Anodyna, Paregorica.

III. *Regulæ & Cautelæ Practicæ.*

1 Niſi quis veris Pathologiæ principiis imbutus ſit, nunquam veras formabit Indicationes, & hinc non poteſt non falſa ſequi Medendi Methodus.

2 Indicatio præſervatoria, quoniam virium conſervationem reſpicit, primum ſemper occupare debet locum.

3 Præſentibus contra indicantibus ſemper reſpiciendum eſt ad id, quod magis urget, Indicans ſcil. vel contra indicans.

4 In omni morborum curatione Medicus probe attendat, ut tuto, cito & jucunde curet, quo fine potiri poterit.

a Si in genere ab omnibus vehementioribus remediis abſtinet.

b Si Naturæ methodum ſequitur, & ſalutarem ejuſdem conatus non ſupprimit.

c Si juxta 1. *Aphor* 22. & 24. non cruda ſed cocta & turgeſcentia purgat, & in acutis affectibus validioribus remediis non niſi ſumma urgente neceſſitate utitur.

d Si fractis jam viribus, Venæſectionem & evacuantia vitat.

e Si præſentem Plethoram mature imminuit.

f Si in copia remediorum non excedit.

g Si remedia morbo convenientia continuat, & ſingulis diebus ea non variat.

h Si in corporibus plethoricis & cacochymicis a fortioribus commoventibus abſtinet.

i Si ſuavia medicamenta, doſi parva & pauca, morbo tamen debellando ſufficientia, ægrotis propinat.

k Si, quantum quidem poſſibile animi tranquillitatem ægroto conciliare ſtudet. Ut alia ſilentio prætereamus.

PARTIS I.

SECTIO I.

De Evacuatione Humorum.

I. *Definitio.* EVacuatio humorum eſt eorundem per certa & convenientia loca eductio, eum quidem in finem a Naturæ miniſtro per certa exhibita remedia inſtituta, ut remotis cauſis materialibus eo citius ſanitas labefactata reſtitui poſſit.

II. *Differentia.*

1 Alia fit per inciſionem Vaſorum & cutis, ut ſanguis evacuetur, quale quid contingit in *Venæſectione, Scarificatione* & *Hirudinum* applicatione.

2 Alia fit per remedia, ut conſuetæ ſanguinis evacuationes revocentur.

3 Alia eſt evacuatio, quando *ſanguis extravaſatus*, aut *pus collectum* educitur.

4 Alia inſtituitur per alvum, quæ ſtricte vocatur *Purgatio*, & remedia hancce efficientia, *Purgantia:* quorſum etiam pertinet evacuatio per *Clyſteres*.

5 Alia fit per ſuperiora ſive per *Vomitum*, cui ſcopo inſerviunt *Emetica* ſive *Vomitoria*.

6 Alia fit per *vias urinarias*, & audit *Diureſis*, remedia vero eidem inſervientia *Diuretica*.

7 Alia vero per habitum corporis inſtituitur, quam *Diaphoreſin*, remedia vero *Diaphoretica* vocant.

8 Alia fit per *ductus ſalivales*, quæ eſt vel *univerſalis*, uti in *ſalivatione Mercuriali*, vel *particularis*, qualis inſtituitur per *Apophlegmatizantia*.

9 Alia fit per Nares, per remedia ſcil *Errhina* & *Ptarmica*.

10 Alia evacuatio fit per *Pectus* ope ſcil. remediorum *expectorantium*. De quibus ſingulis jam ſeorſim agemus.

11 Alia fit lente per *Veſicatoria*, *Fonticulos* & *Setacea*.

1. *De Plethoræ imminutione per Venæſectionem.*

I. *Definitio.* VEnæſectio eſt evacuatio artificialis eum in finem a Chirurgo inſtituta, partim ut ſanguis in corpore abundans imminuatur, partim ut ad alia loca derivetur, vel a partibus revellatur.

II. *Differentia.*

1 Alia eſt ſimpliciter *Evacuatoria*, quando ſcil. Plethoram tantum imminuendi animus eſt, & hæc eſt vel larga, vel mediocris, vel parva.

2 Alia eſt *Revulſoria*, quando ſanguis in locis a parte affecta admodum remotis mittitur, v. g. urgentibus affectibus capitis, in pede.

3 Alia eſt *Derivatoria*, quando in vicina partis affectæ inſtituitur, v. g. in Pleuritide in brachio, aut in Angina in venis raninis.

III. *Indicans.*

1 Primarium eſt *Plethora* ſive abundantia ſanguinis, quæ omnium citiſſime per Venæſectionem imminuitur.

2 Secundarium *Spiſſitudo*, quatenus remota portione ſanguinis reliquus eo facilius motu cordis propellitur, & hinc ſpiſſitudinem amittit.

3 Congeſtiones ſanguinis in variis partibus factæ.

4 Hæmorrhagiæ interdum nimium urgentes, ubi revulſoria Venæſectio inſignem habet uſum. Reliqua *vid. infra de uſu V. S.*

IV. *Tempus*: quod eſt

1 Electionis, quod eſt vel vernum vel autumnale, ubi præſervationis gratia in ſubjectis, quæ eam ferre poſſunt inſtituitur: quo tempore etiam eligatur matutinum tempus diei ſerenæ, jejuno ventriculo, luna vel decreſcente vel tempore Novilunii.

2 Neceſſitatis, quod nullum alligatum eſt legibus, unde præſente neceſſitate in affectibus Venæſectionem admittentibus omni etiam tempore inſtituitur ſanguinis miſſio.

V. *Locus.*

1 *Brachium*, in quo ordinarie aperitur *Mediana*, nonnunquam vero *Cephalica*, interdum *Baſilica* circa juncturam humeri ac brachii, in manu vero inter digitum minorem vena *Salvatella*.

2 *Pedes*, in quibus utpl. *Saphena* ſecatur.

3 *Caput*, ubi vel *vena frontis*, vel *raninæ* ſub lingua ſecantur.

VI *Uſus*

1 Venæſectionis uſus inſignis eſt in Plethora tam ſimplici, quam cum ſpiſſitudine conjuncta, a quacunque cauſa orta.

2 In Hæmorrhagiis ſuppreſſis, aut non legitime ſuccedentibus.

3 In Hæmorrhagiis nimiis metuendis præſervationis, in præſentibus vero revulſionis gratia.

4 In doloribus congeſtoriis & ſpaſticis, magis tamen præſervationis, quam curationis gratia, interdum tamen urgentibus doloribus in ipſo quoque paroxyſmo cum fructu inſtituitur.

5 In præoccupandis Inflammationibus, majores congeſtiones facile excipientibus, quacunque etiam in corporis parte fiant.

6 In Convulſionibus, Epilepſia & defectibus motuum cum Hæmorrhagiis ſuppreſſis & Plethora connexionem habentibus.

VII. *Regulæ & Cautelæ Practicæ.*

1 Quamvis Veneſectio ſumme ſit utilis, abuſus tamen quam maxime vitandus eſt, quatenus corpus per eam inſigniter debilitatur & morbi multi pervertuntur.

2 Si partes inferiores laborant, Veneſectio in partibus ſuperioribus utilis eſt, & contra, ſi ſuperiores affliguntur, Veneſectio in pede.

3 In infantili & puerili ętate non facile ſuadenda eſt Veneſectio, quoniam per alia media incommoda a Plethora facile & pręcaveri, & tolli poſſunt.

4 Hec etiam ſenibus temere Vena ſecetur, niſi conſuetudo, ſtatus Plethoricus, aut alię circumſtantię ſanguinis miſſionem ſuadeant.

5 Gra-

5 Gravidæ Plethoricæ Venæſectionem etiam repetitam optime ferunt; imo in principio graviditatis inſtituta, omnia illa incommoda gravidas affligentia, præcavet & tollit. Interim tamen Medicus circumſtantias omnes bene ponderet prius, quam ſanguinis evacuationem ſuadeat.

6 Venæſectio in pede facillime ad abortum diſponit, quare fugienda eſt in gravidis.

7 Venæſectio in nulla febre qua tali & jam formata abſolute neceſſaria aut utilis eſt, niſi corpora ſint ſumme Plethorica, ac Venæſectioni, in principio morbi inſtitutæ, ſtatim ſubjungantur Diaphoretica, atque regimine conveniente motus febriles in ordine conſerventur.

8 Multo minus uſum habet, in malignis febribus, petechialibus, hungaricis, epidemicis & contagioſis, vid. *D. D. Stahlii Diſſert. de V. S. Patrocinio p.* 35.

9 In quovis morbo Venæſectionem admittente conſultius eſt eam, vel in principio, vel in declinatione morbi adhibere, aut extra paroxyſmum ad præſervationem præſcribere.

10 Venæſectio in ſtatu dolorum congeſtoriorum & ſpaſticorum inſtituta, ſæpius quidem prodeſt, ſed paroxyſmi poſtea citius & gravius redeunt, ac non niſi ſecta vena iminuuntur.

11 Venæſectioni raninarum in Angina ſemper præmittatur Venæſectio larga in pede.

12 Quantitatem ſanguinis emittendi determinat ſubjectorum conditio: in ſenſibilioribus pauca quantitas ſufficit, in aliis vero largior.

13 Venæſectio magis convenit ſubjectis vaſis amplioribus præditis, quam aliis.

2. *De Sanguinis Evacuatione per Scarificationem.*

I. *Definitio.* Scarificatio eſt actio Chirurgica, eum in finem inſtituta ut ſanguis e poroſa partium ſubſtantia per vulnuſcula inſtrumento appropriato cuti inflicta, ope cucurbitularum extrahatur, & hinc ſtaſes & corruptiones ſanguinis in poroſis partibus præcaveantur.

II. *Differentia.*

1 Reſpectu inciſionis: in alia enim vulnuſcula tantum parva cuti infliguntur, in alia longæ inciſiones juxta veteres, quos etiam Galli adhuc imitantur, fiunt.

2 Reſpectu loci, alia fit in pedibus, alia in brachiis, alia in dorſo, alia in naribus juxta Ægyptios.

3 Reſpectu cucurbitularum, alia cum, alia ſine cucurbitulis inſtituitur.

III. *Indicantia.*

1 Temperamenta Sanguinea & Phlegmatica, ſive corpora ſucculenta multum ſanguinis in poris habentia.

2 Scabies aliæque cutis efflorescentiæ e ſeri corruptione natæ.

3 Morſus animalium venenatorum, ut una cum ſanguine pars veneni ſimul extrahatur.

4 Interdum quoque Palpitatio cordis, de qua inſigne exemplum refert. *D. D. Stahlii in Diſſert. de V. S. in pede p. 25. & 26.*

IV. *Modus.*

Scarificata per inſtrumentum appropriatum cute, imponitur cucurbitula, ex qua beneficio flammæ expulſus eſt aer, unde aer circumſtans cutim premens, exprimit ex vulnuſculis ſanguinem in aere vacuam cucurbitulam.

V. *Regulæ & Cautelæ Practicæ.*

1 Si cucurbitula firmiter non adhæret, aut decidit, denuo exhibeatur flamma, donec adhæreſcat.

2 Repleta aliquo modo ſanguine cucurbitula removeatur, ac evacuata denuo applicetur, donec ſufficiens ſanguis extractus fuerit.

3 Scarificationes minus proſunt ſubjectis ſiccioribus, quoniam parum ſanguinis habent in poroſa partium ſubſtantia, quare hiſce Venæſectio magis eſt ſuadenda.

4 Si ſanguis nimis eſt craſſus, Scarificatio inutilis eſt, quia ſanguis craſſior per vulnuſcula inflicta non profluit.

5 Quoad quantitatem cucurbitularum, vitetur exceſſus & ultra ſex vel octo non applicentur.

6 Si ſanguis nimis diu effluit, locus ſcarificatus inungatur oleo, ut hoc modo conſolidatio promoveatur.

3. *De Sanguinis evacuatione per Hirudines.*

I. *Definitio.* Hirudines ſunt animalcula reptilia oblonga, capite latiuſculo & ore ſubrotundo, ac veluti calloſo, aſpero, dentibus inſtructo, prædita, in aquis degentia, quæ certis corporis partibus eum quidem in finem apponuntur, ut ſanguinem ex iiſdem ſugant.

II. *Differentia.*

1 Aliæ ſunt *benignæ*, quæ ſunt longæ & tenues, capite minori præditæ, ex viridi flaveſcentes in dorſo, in ventre vero parum ruſeſcentes & hæ potiſſimum aquas fluentes incolunt.

2 Aliæ ſunt *malignæ*, quæ caput habent magnum, colore ſunt ruſeſcentes, nigricantes aut valde fulvæ, & in dorſo maculis lividis diſtinctæ: hæ potiſſimum aquas ſtagnantes & putridas inhabitant, & hinc in uſum non trahuntur.

III. *Præparatio.*

Quamvis benignæ tantum in uſum trahantur, non tamen ſtatim poſt earum capturam ſunt applicandæ, ſed prius ſunt exprimendæ, ut paluſtre & limoſum illorum nutrimentum excutiatur, ac deinde per aliquot dies in aqua limpida ſunt aſſervandæ, quo quicquid ipſis adhuc ineſt ſordidi, ex ipſis elutrietur. Ne vero fame pereant, ſanguine pullorum, agnorum, vitulorum &c. ſunt nutriendæ: non tamen nimis ſunt ſaturandæ, quo poſtmodum eo avidius ſanguinem ex partibus, quibus applicantur, ſugant: quare convenit, ut, ſi matutino tempore applicari debent, veſperi ex aqua eximantur, & in capſula aſſerventur, ſic enim avide admodum ſugunt.

IV. *Modus applicandi.*

Quoniam in ſordidis & inquinatis locis non facile ſugunt, pars prius madido linteo aut ſpongia abſtergatur: aut, ut eo facilius ſugant, lacte vel ſanguine pars fricetur: poſtea vero digitis tantum nudis, aut ne in hos morſum ſuum deflectant, linteo prius obvolutis parti applicentur. Quod ſi vero loco ſpecialiſſimo ſunt admovendæ, v. g. venis hæmorrhoidalibus, commode fruſtulo arundinis, ex uno latere ſecundum longitudinem fiſſo, ita ut aperiri & denuo applicari poſſit, aut metallicæ cannulæ includantur, ac parti applicentur. Si vero locus, cui applicari debent, latioris eſt ambitus, in cucurbitula vitrea admoventur. Relinquuntur autem tam diu, donec ſufficientem ſanguinis copiam ſuctione extraxerint, quod ſi vero unica non ſufficiat, & hæcce ſanguine plena decidat, aliæ ei ſubſtituendæ ſunt, aut etiam prima relinquitur, & cauda ei præciditur, ſic enim omnis ſanguis per caudam effluit, & ita unica ſanguinis tot, quot aliæ tres vel quatuor exſugunt.

V. *Uſus.*

1 *Generalis.*

Ut Plethora, quam alias Venæſectio atque Scarificationes imminuere ſolent, pariter per eas imminuatur.

2 *Specialis.*

Ut ſanguis etiam ex iis partibus, ubi Venæſectio & Scarificatio inſtitui nequit, evacuetur, & morbi etiam magis quam per prædictas evacuationes imminuantur: ita plures affectus (*Tinea* ſcil. cum roſeo cutis tumentis colore, *puſtulæ faciei* inveteratæ, *Phrenitis* ex retentis lochiis, *Epilepſia* ex eadem cauſa, *Dolor capitis* rheumaticus, *Dolor temporum*, *Melancholia*, *Vertigo*, *Linguæ anginodes* intumeſcentia, *Apoplexia*, *Ophthalmia*, *Dolor dentium*, *Gutta roſacea*, *Angina*, *Lienis durities*, *Quartana*

tana &c. curati fuerunt. *Vid. D.D. Sthalii Diſſert. de Sanguiſugarum utilitate.*

3 *Specialiſſimus.*

Ut ſanguis ex vaſis Hęmorrhoidalibus extrahatur: unde in Hęmorrhoidibus non ſuccedentibus, aliiſque cum hiſce arctam connexionem habentibus affectibus v. g. *Malo Hypochondriaco*, *Lenis obſtructione*, *Doloribus rheumaticis*, *Malo Iſchidiaco*, *Podagra &c.* optimum ferunt auxilium: Uti id pluribus exemplis probavit *D.D. Stahlius l.a.*

4. *De Evacuatione humorum per Purgationem.*

I. *Definitio.* PUrgatio eſt evacuatio artificialis, eum in finem per remedia purgantia excitata, ut humores ſuperflui ſeroſi, mucoſi, bilioſi &c. tam in primis viis, quam in ipſa ſanguinis Maſſa hęrentes evacuentur, atque hoc ipſo humorum laudabilis ſtatus reſtituatur.

II. *Differentia.*

1 Alia eſt *lenis*, quando tantum lenia laxantia aut lubricantia ac alvum reſerantia, exhibentur.

2 Alia eſt *media*, quando paulo fortiori ſtimulo alvus per proprie ſic dicta purgantia reſeratur.

3 Alia eſt *fortiſſima*, quando per remedia draſtica humores magno impetu e corpore expelluntur.

4 Alia una vice contigit, alia vero ſucceſſive fit, quam *Purgationem per epicraſin* vocant.

III. *Indicantia.*

1 Abundantia ſeri generalis ſui remotionem & imminutionem poſtulans.

2 Varii humores recrementitii partim a bile, partim ab aliis humoribus ad inteſtina depoſitis orti, in primis viis hęrentes & digeſtiones varie turbantes.

IV. *Tempus:* quod eſt

1 *Commoditatis*, quando purgantia tempore verno & autumnali pręſervationis gratia aſſumuntur, ut humores inutiles ęſtivo, vel hyemali tempore collecti, removeantur.

2 *Neceſſitatis:* quod nullas habet leges: quare ſi neceſſitas urget, quovis tempore purgatio inſtitui poterit.

V. *Remedia:* quę ſunt vel Lenientia, vel Purgantia ſtricte ſic dicta; hęc vero ſunt vel mitiora, vel fortiora.

1 Lenientia.

Cryſtall. Tart. a ʒj. ad ʒiij.
Sal Tart.
Tart. tartariz.
Tart. vitriolat.
Ter. fol. Tart.
Arcan. dupl.
Nit. ♀iat.
} a ʒſs. ad ʒiſs.
Sal cathart. amar. a ʒij. ad ʒvj.
Polychreſt. a ʒſs. ad ʒj.
Decoct. prunor.
Paſſular. ab ℥ij. ad ℔ſs.

2 Purgantia.

Magneſia alba. a ʒſs. ad ʒiſs.
Manna ab ℥j. ad ℥ij.
Mannaliquida. ab ℥ij. ad ℥iv. *per ſe, cum aliis ad.* ʒvj. ℥j.
Tamarindi. ab ℥j. ad ℥iij. *in decocto*
Caſſiæ. eadem doſis.
Pulpa Tamarind. ab ℥j. ad ʒij.
Liquor. aperit. miner. ab ℥ij. ad iv.
Rhabarbarum. a ʒſs. ad ʒj. *per ſe, majori doſi in Infuſis.*
Folia Sennæ. raro per ſe in pulvere, frequentius in Infuſis a ʒij. ad ℥j.
Agaricus a ʒj. ad. ʒij. iij. *in Infuſis.*
Aloe.
violata.
roſata.
} a ℈ſs. ad ℈j.
Extract. Aloes gummoſ. eadem doſis.
Jalapa. a gr. xv. ad ʒſs.
Reſina Jalapæ
Scammonii.
} a gr. v. ad xv.
Diacyd. Luc. Jalap. a ʒij. ad ℥ſs.
Specif. Jalap. a ℈j. ad ʒſs.
Pulv. Carnach. a ℈j. ad ʒſs.
Eſſent. Jalap. a ʒj. ad ʒij.
Mechoacanna. a ℈j. ad ℈. ij.
Helleb. niger. a ʒj. ad ℥ſs. *in Infuſis.*
Extract. Hell. nigr. ℈ſs. ad ℈j. *in Pilulis:*
Colocynth. a gr. j. ad iij. *ſtimuli loco.*
Panchymag. Croll. a ℈ſs. ad ℈j.
Pulvis laxans Hall. a gr. xv. ad gr. xxv.
Eſſent. Antihypoc. Hall. gutt. 40. *ſingulis duabus horis, uſque dum purget ſufficienter.*
Sirup. de Cichor. cum rhabarb.
roſar. ſolut.
de ſpina cervina.
de pomis laxat.
Flor. Perſic.
Violar.
} *ab* ℥ſs. *ad* ℥iſs. *edulcorationis gratia.*

VI. *Formulæ Remediorum* & quidem

1 Pulverum

℞. *Rhabarb. elect.* ʒſs. ℈ij.
D. pro una doſi.

℞. *Rhabarb. elect.* ʒſs.
Reſin. Jalap. gr. iij.
Sal Abſint. gr. viij. *M.*

℞. *Tart. Vitriolat.* ʒſs. ʒj.
S. pulvis digeſtivus pro una doſi.

℞. *Tart. Vitriolat.* ℥ſs.
Reſ. Jalap. gr. v. M.

℞. *Pulv. lax. Hall.* ℈j.
D. pro 1. *doſi.*

℞. *Pulv. Jalap.* ℈. j.
Tart. Vitriolat. ℈ſs. *M.*

℞. *Pulv. Jalap. gr. xv.*
Reſ. Scammon. gr. iij.
Sal tartar. viij. *M.*

℞. *Specif. Jalap. vel*
Pulv. Cornach. gr. xxv.
D. pro doſi.

℞. *Magneſ. alb.* ℥ſs.
div. in 4. *p. ęq. D. mane & veſperi doſis.*

2 Bolorum.

℞. *Conſerv. roſar.* ʒj.
Spec. Jalap. gr. xv.
Reſ. ſcammon. gr. iij.
Tart. Vitriolat. gr. vj.
Sir. roſ. ſol. q. ſ.
M. F. Bolus.

℞. *Conſ. gratiol.* ʒj.
Pulv. Jal. gr. xv.
Reſin. ſcammon. gr. iij.
Cryſt. Tart. gr. viij.
Sir. fl. Perſ. q. ſ.
M. F. Bolus.

℞. *Conſerv. roſ.* ʒj.
Pulv. Rhab. el. ʒſs.
Sir. roſ. ſol. q. ſ.
M. F. Bolus.

℞. *Conſ. Fl. Perſic.* ʒj.
Spec. Jal. gr. xxiv.
Sir. roſ. ſol. q. ſ.
M. F. Bolus: S. ut antea.

℞. *Conſerv. roſ.* ʒj.
Pulv. Cornach. gr. xxiv.
Sir. Fl. Perſic. q. ſ.
M. F. Bolus.

℞. *Conſ. roſ.* ʒj.
♀. *dulc. gr.* xviij.
Reſ. Jal. gr. ij.
Sir. fl. Perſ. q. ſ.
M. F. Bolus.

℞. *Conſ. fl. Perſic.* ʒi.
Pulv. Rhab. el. ʒſs.
Reſ. Jal. gr. iij.
Sir. roſ. ſol. q. ſ.
M. F. Bolus.

3 Electuarium.

℞. *Pulp. Tamarind.*
Paſſul. ā. ℥j.
Diac. luc. Jal. ʒvj.
Specif. jal. ʒj.
Sir. de pom. lax. ℥ſs.
M. F. Elect.
D. ʒij. iij.

℞. *Pulp. Tamarind.*
Rob. junip. ā. ʒvj.
Diac. luc. jal. ℥ſs.
Tart. Vitriolat. ℈ij.
Sir. d. Cich. c. Rhab. ℥ſs.
ſ. q. ſ.
M. F. Elect.

4 Pilularum.

℞. *Extr. Aloes gumm.* ℈j.
Colocynth. gr. iij.
Sal Tart. gr. vj.
Eſſent. Abſynth. q. ſ.
M. F. pilulæ ad pond. gr. ij.

℞. ♀ *dulc.* ℈j.
Reſin. jalap. gr. iij.
Mic. Pan. alb. q. ſ.
M. F. Pilulæ N. 8.
pro una doſi.

℞. *Extr. Rhab. gr. xv.*
Reſin. ſcammon. gr. iv.
Tart. Vitriolat. gr. viij.
Elix. p. p. q. ſ. M.
F. Pilulæ.

℞. *Extr. Panchym. Croll.* ℈j
♀. *dulc. gr. xxiv.*
Reſin. ſcammon. gr. iv.
Eſſent. ſuccin. q. ſ. M.
f. Pilulæ pro 2. *doſ.*

5 Infuſorum.

℞. *Fol. Sennæ ſ. ſt.* ʒiij.
Rhab. el. ʒj.
Sal. Tart. ʒſs.
Infund. per noct. in ſ. q. △. *ſ.*
Colat. ℥v. *adde*
Sir. de pom. lax. ℥ſs. *M.*

℞. *Folior. Sennæ ſ. ſ.* ʒiſs.
Fl. cent. min. Mſs.
Rhabarb. elect. ʒij.
Cort. ☉nt. ʒſs.
Tart. tartarizat. ʒj.
Inciſ. Infund. in Aq. ſ. ℥vj.

℞. *Flo. Sennæ ſ. ſ.* ℥ſs.
Sal Tart. ʒſs.
Aq. ſ. ℥vj. *inf. per noct.*
Colatur. adde
Sir. roſ. ſolut. ℥ſs.
M. D. in calide.

℞. *Rad. Cichor. Onon.* ā. ʒij.
Summit. Cent. min. mſs.
Fol. Sennæ ſ. ſ. ℥j.
Rhabarb. elect.
Fibr. Helleb. nigri ā. ʒij.
Sal Tart. ʒiſs.
Inc. includ. ſacc. en ſind. rubr

6 Deco-

6 Decoctorum.

℞. *Dec. Antiſebr.* ℥iij. *l.* IV.
In quibus diſſolve.
Mannæ Calabr. ℥iß.
Colat. adde.
Aq. Cinam. ʒij. *M.*

℞. *Dec. antifebr.* ℥iv.
Mannæ elect. ℥j.
Colat. adde
Diac. luc. jac. ʒiſs.
Sir. d. pom. lax. ʒij. *M.*

℞. *Tamarind.* ℥iſs.
Coq. in ſ. q. ▽æ. ſ.
In Colat. ℥v. *ſolve*
Mannæ Calabr. ʒij. *M.*

℞. *Decoct. Citr.* ℥v.
in quibut diſſolve
Mannæ Calabr. ℥j.
Colat. adde
Diac. luc. jal. ʒij.
Aq. Cinnam. ʒj.
ſumatur calide.

℞. *Decoct. prun.* ℥v.
Fol. Sennæ ſ. ſ. ℥iij.
Rhabarb. elect. ʒj.
Sal Tartari ʒſs.
Infunde per noct. mane leniter bulliant, in vaſe clauſo, Colat. adde Mannæ Calabr. ʒj. *Coletur denuo & calide ſumatur.*

7 Potiuncularum.

℞. *Mannæ liquid.* ʒvj.
Diac. luc. jal. ʒij.
Aq. fragor. ʒſs.
Cinnam. ʒj. *M.*

℞. *Sir. de pom. lax.* ℥ſs.
Diac. luc. jal. ʒij.
Aq. rub. id. ʒvj.
Cinnam. ʒiſs. *M.*

℞. *Sir. Ceraſ. acid.*
Aq. acac. ā. ʒiſs.
Specif. jalap. gr. XXV. *M.*

℞. *Sir. Ceraſ. acid.* ℥ij.
Aq. rub. id. ʒvj.
Diac. luc. jal. ʒiij. *M.*

℞. *Sir. Ceraſ. acid.*
Aq. fragor. ā. ʒſs.
Extr. Diac. gr. xv. M.

℞. *Sir. herb.*
Aq. acac. ā. ℥ſs.
Diac. luc. jal. ʒij.
Extr. Diacitr. gr. xij. M.

℞. *Reſin. ſcamm. gr. xij.*
teratur Sacch. Canar. ʒiij
affund. ſucc. Citri. ʒv.

℞. *Eſſenr. jalap.*
Sir. roſ. ſol. ā. ʒij. *M.*

8 Emulſionum.

℞. *Reſ. ſcamm. gr.* viij.
Amygd. dulc. excort. N. iij.
Adde aq. roſ.
Acac. ā. ʒſs.
Colat. adde
Tab. M. Xſti perl. ʒj.
M. ſumatur pro una vice

℞. *Reſ. jal. gr.* viij.
teratur cum vit. ovi.
Adde aq. frag.
Acac. ā. ℥ſs.
F. l. a. Emulſio.
Colat. adde
Sacch. perlat. ʒj. *M.*

9 Spirituum Purgantium.

℞. *Reſ. ſcamm. gr.* vj.
ſolv. in ſpiritu
Ceraſ. nigr. ʒiij. *adde*
Julep. roſac. ʒj. *M.*

℞. *Reſ. jal. gr.* viij.
ſolve in Aq. Aniſi ʒiij.
adde julep. Violar. ʒj. *M.*

VII. *Regimen.*

1 Aſſumpto purgante ſumantur juſcula calida, ex carne vel hordeo parata, minus pinguia; hic enim non ſolum operationem adjuvant ſed etiam ob vim abſtergentem impediunt, quo minus purgantia inprimis reſinoſa, tunicis inteſtinorum firmius adhærere & tormina excitare queant.

2 Corpus in loco calido placide moveatur, ſic enim humores fluxiles & ad excretionem magis apti redduntur.

3 Si promptum effectum purgans non edit, bibatur decoctum paſſularum minorum cum Tamarindis, quod blande lubricando & ſtimulando purgantis operationem optime promovet.

4 Peracta purgatione vitetur abuſus ciborum & inpr. potus frigidus, hic enim ſæpius inpr. aſſumptis purgantibus reſinoſis hypercatharſin excitat.

VIII. *Modus operandi remediorum.*

1 Quædam emolliendo & lubricando leniterque tantum ſtimulando agunt, uti *lenitiva.*

2 Quædam abſtergendo & ſtimulando operationem ſuam edunt, uti *ſalia digeſtiva* & neutra, quæ in majori doſi exhibita etiam purgant.

3 Quædam vias ſtimulant propter amaritiem & acredinem ſalinam, v. g. *Folia Sennę*, *Agaricus* &c.

4 Quędam agunt particulis Salino-Sulphureis ſive Reſinoſis in vias eaſque irritant uti *Jalappa*, *Mechoacanna*, *Scammonium.*

5 Quędam acrimoniam causticam poſſident & hinc vis quam maxime ſtimulant, uti ſunt *Helleborus* niger & albus, *Colocynthis* &c.

6 Quędam in humores agunt, eaſque particulis ſuis gummoſis & reſinoſis inſigniter funuunt & reſolvunt, uti ſunt potiſſimum Gummata, *Ammoniacum*, *Sagapenum*, &c.

7 Quędam & humores reſolvunt & vias ſimul ſtimulant, uti ſunt antea recenſita fortiora ſtimulantia, *Helleborus*, *Reſina Jalapæ*, *Scammonii* &c.

IX. *Regulæ & Cautelæ Practicæ.*

1 Diſtinctio Purgantium in Cholagoga, Phlegmagoga &c. juxta Veteres, in totum rejici non debet, quoniam experientia ipſa teſtatur diverſos humores a certis remediis magis evacuari, & certa etiam Purgantia certis affectibus magis convenire, quam alia.

2 Fortiora evacuantia Medicus nunquam pręſcribat, ubi mitioribus res peragi poteſt: ſi vero neceſſitas efflagitat, iis quoque utatur, quoniam fortioribus talibus remediis morbi chronici & admodum rebelles ſępius feliciter tolluntur.

3 Si ſtatus humorum viſcidus pręſens eſt, commode Purgantibus pręmittuntur Digeſtiva & Incidentia, pręparatis enim humoribus longe facilius poſtmodum procedit evacuatio.

4 Infantibus & Senibus, inpr. debilibus, purgantia non facile pręſcribantur, ſed blanda laxantia ipſis ſubſtituantur.

5 Omnes infirmi facilius ferunt Laxationem, quam Purgationem.

6 Purgantia in gravidis facile abortum producunt, quare laxantia eis magis proſunt: id quod obſervandum quoque eſt in puerperis.

7 Purgantia in acutis raro bonum, ſed utpl. noxium edunt effectum, lenientia tamen in morbi principio exhibita proſunt.

8 Summe quoque noxia ſunt Purgantia in inflammationibus internis.

9 Si Purgans nullam operationem edit, aliud non ſuperingeratur, ſed potius alvus clyſtere aperiatur.

10 Sin vero hypercatharſin excitat, theriacalia, aromata, cinnamomum ejuſque aqua cum vino deſtillata &c. exhibeantur, quę prompte admodum nimiam ſiſtunt purgationem.

11 Cholericis remedia purgantia fortiora minus conveniunt, quoniam humores nimium commovent.

12 Purgantia per epicraſin laxantia cum reſolventibus mixta, optime conveniunt Phlegmaticis.

5. *De Humorum evacuatione per vomitum.*

I. *Definitio.* Vomitus eſt h. l. evacuatio artificialis a Medico Naturam imitante, per peculiaria remedia eum in finem excitata, ut humores heterogenei in Ventriculo & locis proximis hærentes evacuentur.

II. *Differentia.*

1 Alius eſt *lenis*, quando ſcil. vel per relaxantia tantum oleoſa, mucilaginoſa, pinguia & nauſeam excitantia vomitus producitur.

2 Alius medio modo ſe habet, quando nimirum aſſumpta vomitoria materiam non ſolum reſolvunt, ſed & ipſas fibras ſtimulando efficiunt, ut ventriculi contenta per ſuperiora ejiciantur.

3 Alius eſt fortiſſimus, quando remedia ſale accerrimo magno cum impetu fibras ventriculi aggrediuntur atque motus fortiſſimos excitant.

III. *Indicantia.*

1 Humores mucoſi & bilioſi in Ventriculo hærentes & digeſtionem turbantes.

2 Materia viſcoſa tenax Ventriculi parietibus adhærens & ſæpius tertianam intermittentem excitans.

3 Mucus copioſus in pulmonibus hærens & reſpirationem difficilem, aut Aſthma efficiens.

4 Cephalalgia diuturna, obſtructiones partium & non pauci alii morbi chronici, qui ſæpius ſine præmiſſis vomitoriis fruſtra tractantur, aut interdum unico vomitorio tolluntur.

IV. *Remedia*: quæ ſunt.

1 Lenia *uti ſunt*
Aqua tepida vel calida in copia aſſumpta.
Pingua & oleoſa v. g.
Butyrum calidum aquæ calidæ immixtum.
Oleum Amygdalarum dulcium.

2 Fortia, & Fortiſſima ſive Draſtica.

Ra-

Radix Ipecacuanhæ ã. gr. xv. *ad* ʒſs.
Folia Sambuci prima.
Nicotianæ.
Gratiolæ pulveriſata.
Radix aſari, in pulvere ã. ʒſs. *ad* ʒj. *in forma decocti vero ab* ℥ij. *ad* ℥iij.
Gummi Guttæ. a gr. vij. ad xij.
Tartarus emeticus. a gr. ij. *ad* iv.
Mercurius vitæ a gr. ij. *ad* iij.
Sal Vitrioli. a ℈ſs. *ad* ℈j.
Sirupus emeticus a ʒij. *ad* ʒſs. *aut in fortioribus ad* ʒvj.
Turpethum minerale. a gr. ij. *ad* vj.
Aqua benedicta Rulandi ex infuſione Vitri ♁ ℥ij. *aut Croci Metallorum in vino facta a* ʒij. *ad* ℥j.
Semen Cataputiæ. a gr. vj. *ad* ℈ſs.
Helleborus albus.

V. *Formulæ Remediorum.*

1 Pulveres.

℞. *Tart. emet. gr.* ij. iij.
Sacch. albiſs. gr. xij. *M.*

℞. *Tart. emet. gr.* iij.
♁ *diaph. non edulc.* ℈ſs. *M.*

℞. *Ipecac. gr.* xxv.
D. pro 1. *doſ.*

℞. *Ipecac. gr.* xxiv.
Sal. Tart. gr. xv. *M.*

℞. *Specif. Jalep. gr.* xxiv.
Tart. emet. gr. j. *M.*

℞. ☿. *vit. gr.* ij.
Sacch. ℈ſs. *M.*

℞. *Salvitrioli gr.* xv.
Sacch. ℈ſs. *M.*

℞. *Rad. aſar.* ℈j.
Tart. emet. gr. j.
Vitriolat. gr. viij. *M.*

℞. *Rad. aſar. gr.* xxvj. *ad* ʒſs.
D. pro 1. *doſ.*

℞. *Tart. emet. gr.* ij.
Reſ. ſcammon. gr. iij.
Arcan. dupl. ℈ſs. *M.*

2 Boli.

℞. *Conſ. roſar.* ℈j.
Tart. emet. gr. ij.
Sir. roſ. ſolut. q. ſ.
M. F. Bolus.

℞. *Conſ. gratiol.* ʒj.
Ipecacuanh. gr. xxiv.
Sir. roſ. ſol. q. ſ.
M. F. Bolus.

℞. *Conſ. roſ.* ʒj.
Pulv. jalap. gr. xv.
Reſ. ſcammon. gr. iij.
Tart. emet. gr. j.
Sir. flor. Perſic. q. ſ.
M. F. Bolus.

℞. *Conſ. flor. Perſic.* ℈j.
☿. *vit. gr.* ij.
Sir. flor. Perſic.
M. F. Bolus.

℞. *Conſ. gratiol.* ʒj.
Rad. aſar. ʒſs.
Sir. flor. Perſic. q. ſ.
M. F. Bolus.

℞. *Conſ. gratiol.* ʒj.
Specif. jalap. gr. xxiv.
Tart. emet. gr. j.
Sir. roſ. ſolut. q. ſ.
M. F. Bolus.

3 Potiunculæ.

℞. *Aq. rub. id.* ℥ſs.
Tart. emet. gr. iij.
Sacch. perl. ʒiſs. *M.*

℞. *Aq. Fragar.* ℥ſs.
Cinnam. ʒj.
Tart. emetr. gr. ij.
Sir. Cort. ☉*nt.* ʒj. *M.*

℞. *Acq. acac.* ℥ſs.
☿. *vit. gr.* ij.
Sir. rub. id. ʒj. *M.*

℞. *Diacyd. luc. Jalap.*
Oxyſacch. emet. ã. ʒij.
Aq. rub. id. ℥j. *M.*

℞. *Aq. Borrag.*
Bugloſſ. ã. ℥ſs.
Cinnam. ʒj.
Oxyſacch. emet. ʒiij.

℞. *Oxyſacch. emet.*
Sir. Ceraſ. acid. ã. ʒiij.
Aq. acac. ʒvj.
Cinnam. ʒij. *M.*

℞. *Sir. roſ. ſol.* ℥ſs.
Ipecac. gr. xv.
Aq. Borrag. ʒvj.
Cinnam. ℥ij.

℞. *Diacyd. luc. jalap.* ʒiij.
Tart. emet. gr. j.
Aq. acac. ʒiſs. *M.*

4 Pilulæ.

℞. *Extr. Helleb. nigr.* ℈ſs.
Tart. emet. gr. iij.
Eſſ. abſint. q. ſ. M.
F. Pil. No. xiij.

℞. *Extr. Aloes gummoſ.* ℈ſs.
☿. *vit. gr.* iij.
Elix. P. P. q. ſ. M.
F. Pilulæ.

℞. *Extr. Helleb. nigr. gr.* xv.
trochiſc. alhand. gr. ij.
Tart. emet. gr. j. *cum*
Eſſ. abſinth. q. ſ. M. F. Pil.

℞. *Extr. Panch. Croll. gr.* xv.
Reſ. jalap. gr. iij.
Tart. emet. gr. j.
Elix. P. P. q. ſ. M. F. Pil.

VI. *Modus operandi.*

Quædam emetica nauſeam tantum partim copia, partim adverſo ſapore, partim oleaginoſitate excitant, unde etiam mature a Natura cum contentis ventriculi motu fibrarum ſpaſmodico ejiciuntur.

2 Alia, quæ, præterea quod nauſeam excitent, ſimul ſale ſtimulante Ventriculi fibras aggrediuntur, partim ad evitandam nauſeam, partim ad ſtimulum illum fibris moleſtum tollendum, pariter contractis inferioribus Ventriculi partibus, per ſuperiora expelluntur.

3 Quæ vero acri ſalino-corroſiva vi pollent, & ipſam Ventriculi tunicam interiorem admodum ſenſibilem arrodere poſſunt & ſolent, a Natura per uberiorem humorum affluxum & tranſcolationem in Ventriculi cavitatem mature diluuntur, ac una cum contentis e ſtomacho ad evitandas noxas per ſuperiora evacuantur.

VII. *Regulæ & Cautelæ Practicæ.*

1 Quamvis vomitoria ſint optima remedia in multis affectibus, ſępius tamen eorum uſum diſſuadent circumſtantiæ v. g.
a Collum breve nimis & craſſum.
b Corpus nimis obeſum.
c Herniæ, ut & procidentia ani vel uteri.
d Graviditas, ob metum abortus.
e Mala pectoris diſpoſitio & inde dependens ſpirandi difficultas.
f Diſpoſitio ad Hæmoptyſin & Phthiſin.
g Oculorum affectus inpr. inflammatorii.
h Idioſyncraſia, ſive naturalis horror a vomitoriis.
i Paſſio Hypochrondriaco-Hyſterica inveterata.
k Scirrhi viſcerum inveterati.
l Calculus renum.
m Diſpoſitio ad Lipothymias & convulſiones.
n Nimia ſenſibilitas.
o Memoriæ & capitis debilitas.

2 Sunt qui vomitoriorum uſum in Epilepſia diſſuadent & majora mala exinde metuunt, ſed tantum abeſt, ut quędam noceant, ut potius, ſi legitimo modo exhibentur, ſumme proficua ſint: imo vidimus Epilepſiam duobus pulveribus, præter alias virtutes vim emeticam poſſidentibus, in ſtudioſo viginti duorum annorum ſublatam fuiſſe.

3 Nec etiam vertigo, licet ſit caduca, vomitoriorum uſum ſemper prohibet, eodem enim modo laudato pulvere vertiginem caducam chronicam curatam vidimus.

4 In Apoplexia & Hemiplexia ſæpius admodum proficua ſunt emetica, quemadmodum idem pulvis Nobili virgini Hemiplectic꜔ datus, aphoniam brevi ſuſtulit, & motum manus atque pedis ſiniſtri, ita ut ei inſiſtere queat, aliquo modo reſtituit.

5 In exhibitione vomitoriorum ſemper reſpiciendum eſt ad ſecuriora, nec facile draſtica ſunt exhibenda.

6 Vomitoria Mercurialia & Vitriolica legitime correcta & præparata, in affectibus chronicis cęteris facile palmam præripiunt.

7 Radix ipecacuanhæ eſt tutiſſimum vomitorium ac cito operatur, inpr. ſi ſal quoddam alcali ipſi admiſcetur.

8 Nitrum huic radici additum, in Dyſenteria vim ejus emeticam inſigniter obtundere, ab amico mihi relatum eſt.

9 Aſari radix a quibusdam tanquam ſpecificum vomitoriorum laudatur in Quartana.

10 Vomitoria ſumantur tempore matutino aut Ventriculo vacuo, ac ſuperbibantur ad præcavendas cardialgicas anxietates & promovendam operationem juſcula calida, corpuſque leniter moveatur.

6. *De Evacuatione Humorum per Diureſin.*

I. *Definitio.* Diureſis eſt evacuatio artificialis, inſtituta a Medico per remedia convenientia, partim, ut humores ſeroſi ſuperflui aliique recrementitii a ſanguine ſeparentur, & per vias urinarias expellantur, partim, ut impedimenta, urinæ excretioni obicem ponentia, removeantur.

II. *Differentia.*

1 Alia eſt proprie & ſtricte ſic dicta, quando per remedia poſitive diuretica & ſtimulantia ac reſolventia diureſis inſtituitur.

2 Alia improprie ita vocatur, quando ſcil. vel per copioſiorem potum ſerum deficiens reſtituitur, vel impedimenta, urinæ excretionem retardantia mucus v. g. ſabulum, calculus &c. removentur.

III. *Indicantia.*

1 Cachexia, Leucophlegmatia, Hydrops & omnes fere alii morbi, a vitioſa ſeri abundantia, conſiſtentia & motu pendentes.

2 Icte-

2 Icterus: in quo caſu inpr. remedia Tartarea, Sal. Tart. Ol. Tart. per deliq. Liq. Ter. fol. Sulph. Tinct. ♂t. Lud. &c. conveniunt.
3 Malum Hypochondriacum, quatenus remedia diureticæ ſanguinem ſpiſſiorem reſolvunt, & ad motum aptiorem reddunt.
4 Sabulum renum & veſicę, urinę excretionem turbans.
5 Exulcerationes viarum urinariarum, partim a calculo, partim vero a Lue venerea ortæ.
6 Stranguria, Dyſuria & Iſchuria.
7 Febres, inpr. ubi ſolutio morbi per Diureſin ſperanda eſt.

IV. *Remedia: & quidem*

Radix Ononid.
Petroſel.
Apii
Vincetox.
Raphan.
Urtic.
Pimp. alb.
Saxifrag.
Herb. Veron.
Hed. Terreſ.
Virg. ☉*r.*
Petroſel.
Capill. ♀.
Chæreſol
Naſturt.
Bellid.
Cochl.
Flor. Bellid.
Violar.
Linar.
Geniſt.
Hyperic.
Sem. Hyperic.
Violar.
Milii ☉.
Bacc. Junip.
Alkek.
Amygd. amar.
Nucl. Perſic.
Fruct. cynosb.
Terebinthina.
Succinum.
Balſamus Ind. uterq;
G. Ammoniac.
Bdellium.
Galbanum.
Conch. citrat.
Lap. ♋.

Percar.
Teſt. ovor.
Millep. præparat.
Lumbr. Terreſtr.
Sal. Onon.
Geniſt.
Tartari.
Stipit. fabar.
Polychreſt.
Nitr. depur.
fixum.
regenerat.
♁*iatum.*
Arcan. dupl.
Cryſt. Tart.
Tart. Vitriolat.
Tartarizat.
♂*tialis.*
Extr. Veron.
Alkek.
Hed. Terreſt.
Rob. junip.
Aq. fragor.
Petroſel.
Chæreſol.
Tinct. Tart. acris.
♁ *acris.*
Reſolv.
Eſſ. Succin.
Liq. Ter. ſol. Tart.
Tart. Tartariſat.
Ol. Tart. per deliq.
Spir. Sal. ſ. & d.
Nitr. ſ. & d.
Tart.
Junip.
Malvat. Junip. &c.

V. *Formulæ Remediorum.*

1 Pulveres.

℞. *Lap.* ♋.
Cryſt. Tartari. ā. ʒj. M.
pro 3. vel 4. doſ.
℞. *Tart. Vitriolat.*
Sal. abſinth.
Arcan. dupl. ā. ℈j. M.
pro 2. vel. 3. doſ.
℞. *Nitr.* ♁*iat.*
Sal. Tart.
Oc. ♋ *ā. ʒj. M.*
pro 6. doſ.
℞. *Arcan. dupl.*
Aſell. præparat.
Sal Geniſt. ā. ℈j. M.
Pro 2 vel 3. doſ.
℞. *Lap. Percar.*
Millep. præparat.
Sal Onon. ā. ʒſs. M.
pro 3. vel 4. doſ.

℞. *Conch. citrat.*
Sal abſint. ā. ʒſs. M.
pro 2. vel 3. doſ.
℞. *Teſt. ovor.*
Lap. percar.
Cryſt. Tartari. ā. ʒſs. M.
pro 3 vel 4. doſ.
℞. *Tart. Tartariſat.*
Lap. ♋.
Sal Abſint. ā. ʒſs.
pro 3. doſ.
℞. *Sal Polychr.*
Geniſt. ā. ℈j.
Volat. Tart. ℈ſs. M.
pro 2. doſ.
℞. *Lap.* ♋.
Millep. præparat.
Sal Onon. ā. ℈j.
Tart. ♂*tial. gr. xij. M.*
pro 3. doſ.

2 Potiunculæ.

℞. *Aq. Petroſel. ℥iv.*
Lap. ♋.
Tart. Vitriolat.
Sal. Abſint. ā. ʒſs.
Sir. Hed. Terreſt. ℥ſs. M.

℞. *Aq. Chæreſol.*
Petroſel. ana ℥ij.
Lap. Percar.
Nitr. ♁*iat.*
Sal Polych. an. ʒſs.

℞. *Aq. Alkekeng. ℥iv.*
Liq. Ter. ſol. Tart. ʒij.
Sir. fragor. ℥ſs. M.
℞. *Aq. Chæreſol.*
Fragor. ā. ℥ij.
Tinct. Tart. ʒiſs.
Spir. Nitr. dulc. ʒſs.
Sir. fragor. ℥ſs. M.
℞. *Aq. Saxifrag.*
Petroſel. ā. ℥ij.
Sal abſint.
Arcan. dupl. ā. ℈ij.
Sacch. perlat. ʒij. M.
℞. *Aq. Fragor.*
Saxifrag. ā. ℥iij.
Tinct. reſolv. ʒij.
Sir. fragor. ℥ſs. M.

Tab. M. Xſt. ſ. ʒij. M.
℞. *Aq. fl. acac.*
Saxifrag. ana. ʒij.
Conch. citrat.
Tart. Vitriolat. ana. ʒſs
Sal volat. Tart. ℈j.
Sir. fragor. ʒſs. M.
℞. *Aq. fragor. ℥iv.*
Malvat. Junip. ℥ſs.
Extr. Hed. Terreſt.
Alkek. ana. ʒj.
Tinct. Tart. ℈ij.
Sacch. perlat. ʒij.
℞. *Aq. Chæreſol. ℥iv.*
Malvat. Junip. ʒvj.
Tinct. reſolv. ʒij.
Sir. Hed. Terreſt. ℥ſs. M.

3 Boli & Electuaria.

℞. *Rob. Iunip. ʒj.*
Lap. percar.
Tart. Vitriolat. ana. gr. x.
Sir. frag. q. ſ.
M. F. Bolus.
℞. *Conch. citrat.*
Lap. ♋. *ana. gr. xv.*
Tereb. q. ſ.
M. F. Bolus.
℞. *Rob. Junip. ʒſs.*
Lap. ♋. *præparat.*
Sal Abſint. ana. ʒj.
Millep. præparat. ʒſs.
Sir. Hed. Terreſt. q. ſ.
M. F. Elect.
℞. *Conſ. roſar. ℥j.*
Sem. Milij. ☉.
Hyper. ana. ʒij.
Sir. Violar. q. ſ.
M. F. Elect.

℞. *Extr. Veron. ſpiſſ. ℈ij.*
Lap. ♋. *℈j.*
Millep. præparat, ℈ſs.
Sir. Hed. Terreſt. q. ſ.
M. F. Bolus.
℞. *Extr. Alkek.*
Lap. ♋. *ana. ʒſs.*
Sir. Violar. q. ſ.
M. F. Bolus.
℞. *Rob. Junip. ʒvj.*
Extr. Alkek.
Veron. ana. ʒiſs.
Tereb. Venet. ʒj.
Sir. Violar. q. ſ.
M. F. Elect. molle.
℞. *Conſerv. roſar.*
Rob. Junip. ana. ℥ſs.
Extr. Veron.
Sem. Violar. ana. ʒij.
Sir. Hed. terreſt. q. ſ.
M. F. Elect.

4 Emulſiones.

℞. *Amygd. d. ʒſs.*
Sem. Violar. ʒij.
Aq. petroſel. q. ſ.
F. l. a. Emulſio.
Colat. ℥vj. adde
Spir. fragor. ʒij.
Lap. ♋. *ʒj. M.*
℞. *Sem. cartham.*
Violar. ana. ʒiij.
Aq. fragor. q. ſ.
F. l. a. Emulſio.
Colat. ℥vj.
Sp. fragor. ʒiij.
Lap. percar. ʒj.
Sacch. perlat. ʒiij. M.

℞. *Sem. Violar. ʒſs.*
Aq. Violar. q. ſ.
F. l. a. Emulſio.
Colat. ℥iv. adde
Lap. ♋. *ʒj.*
Sacch. Canar. ʒij. M.
℞. *Sem. Violar. ʒiij.*
Milii ☉. *ʒij.*
Aq. fragor.
Saxifrag. ana. q. ſ.
F. l. a. Emulſio,
Colat. ℥v. adde
Lap. ♋.
Percar. ana. ʒſs.
Sacch. perlat. ʒiij. M.

5 Infuſa.

℞. *Rad. Onon.*
Urtic. ana. ʒiij.
Herb. Petroſel.
Chæreſol. ana. mſs.
Flor. Violar.
Hyper.
Bellid. ana. p. ij.
Cort. Cappar.
Tart. ſolut. ana. ʒſs.
Inc. infund. in vini albi ſs. iij. & D. bis vel ter per diem ℥iv. vel vj.

℞. *Rad. Apii.*
Onon.
Vincetox. ana. ʒiij.
Herb. Capill. ♀.
Virg. ☉*r. ana. mj.*
Flor. Geniſt.
Violar. ana. p. ij.
Cort. Tamariſc. ʒſs.
Bacc. alkek. No. viij.
Ciner. Geniſt. ʒj.
Inf. in Vin. alb. fervent. ſs. iij. ſumantur quotidie bis vel ter ℥iv. cum Succ. raphan. rec. ʒij. vel iij.

VI. *Modus operandi.*
1 Quædam agunt reſolvendo humores, uti potiſſimum ſunt ſalia digeſtiva & neutra, Gummata &c.
2 Quædam ſerum deficiens reſtituunt, & ſic diureſin promovent: quod præ ceteris præſtant potulenta in copia aſſumpta.
3 Alia utroque modo agunt, dum & ſerum reſtituunt & ſimul reſolvunt, qualia ſunt Herbæ antiſcorbuti-

cæ,

cæ, Salia &c. in largiori vehiculo infuſa vel cocta.

4 Alia potenter reſolvunt & ſimul renes ſtimulant, v. g. Terebinthinata, Succinata, Salia Volatilia, Cantharides &c.

5 Alia nimium motum ſecretiones impedientem temperant, qualia ſunt Abſorbentia & Nitroſa.

6 Quædam impedimenta removent: quorſum ſpectant emollientia & lubricantia, calculorum in ureteribus vel urethra hærentium excretionem removentia, ut & mucum renes & ureteres obſtruentem, reſolventia.

VII. *Regulæ & Cautelæ Practicæ.*

1 Uti in omnibus aliis affectibus, ubi Medici opera opus eſt, ita quoque, ſi Diuretica neceſſitas efflagitat, cautelæ quam maxime obſervandæ ſunt.

2 Niſi viæ ſatis ſint expeditæ, Diuretica, inpr. fortiora, nunquam ſunt exhibenda, quare conſultius eſt a diluentibus & lenioribus facere initium.

3 In calculo, ureteribus impacto, Lithontriptica nunquam exhibeantur, quia malum exaſperant: potius E. exhibeantur lubricantia & emollientia. inter quæ præ ceteris eminet Decoctum-Nephriticum Foreſti, de quo ſub *Calculo Renum.*

4 Ubicunque diſpoſitio eſt ad Mictum cruentum, ibi Diuretica fortiora, inprimis Terebinthinata, aliaque acria peſſimo conſilio præſcribuntur.

5 Si in Hydrope urina jam eſt lixivioſa, præſtat lenia Diuretica, quam fortiora præſcribere: imo ſatius eſt nulla exhibere diuretica, quoniam caſus eſt deſperatus.

6 Si humores jam per Diaphoreſin ſunt abſumpti, Diuretica ægrotis non facile ſunt præſcribenda, quoniam corpus nimium exſiccatur: ſi tamen cum multo vehiculo exhibentur, interdum habent uſum.

7 Qui Vincetoxicum legitimo modo præparare & debito tempore adhibere ſcit, optimum in Hydrope adhuc curabili poſſidet arcanum.

8 Succum Raphani cum decocto ex Rad. Onon. Herb. Petroſel. Chærefol. & Bacc. Junip. in larga quantitate datum, eximium aliquoties deprehendimus in Hydrope & inpr. in Anaſarca uſum.

9 Quo magis inclinant homines ad temperamenta ſicciora, eo minus ipſis conveniunt Diuretica.

10 In ſuppreſſione urinæ ſæpius, irritis omnibus Diureticis, eſt Venæſectio in pede præſentaneum remedium.

11 Si ſpaſmodica in renibus aliiſque urinæ excretioni inſervientibus partibus ſubeſt, abſtinendum omnino eſt a Diureticis fortioribus.

7. *De Evacuatione Humorum per Diaphoreſin.*

I. *Definitio.* Diaphoreſis eſt evacuatio artificialis a Medico per remedia appropriata inſtituta, ut humores vel ſuperflui vel alias inutiles & ſumme volatiles per cutis poros tam ſub udoris ſive madoris lenis, quam ſudoris forma e corpore expellantur.

II. *Differentia.*

1 Alia eſt *inſenſibilis* quam *Diapnoen* vocant.

2 Alia vero eſt *ſenſibilis*, quæ *Diaphoreſis* audit, quando ſcil. humores ſub forma ſudoris ſenſibilis e corpore evacuantur.

III. *Indicantia.*

1 Corpus humidum prorſum.

2 Sanguis fluxilis.

3 Serum fluxile abundans.

4 Febres tam intermittentes, quam continuæ & exanthematicæ.

5 Omnes morbi a ſeri impuritate oriundi, quales ſunt ſcabiei variæ ſpecies, Lues Venerea &c.

IV. *Remedia.*

Rad. Angelicæ.
Contrajervæ.
Chinæ.
Sarſaparillæ.
Imperatoriæ.
Scorzoneræ.
Gentianæ.
Valerianæ.
Pimpinellæ.
Diptamni albi.
Petaſitidis.
Zedoariæ.
Leviſtici.
Biſtortæ.
Tormentillæ.
Enulæ.
Vincetoxici.
Lapathi acuti.
Herb. Cardui benedicti.
Gent. minoris.
Scordii.
Scabioſæ.
Fumariæ.
Galegæ.
Origani.
Serpilli.
Rutæ.
Cochleariæ.
Flor. Calendulæ.
Aquilegiæ.
Bellidis.
Sambuci.
Scabioſæ.
Salviæ.
Hyperici.
Sem. Cardui Mariæ.
Cardui benedicti.
Aquilegiæ.
Napi.
Citri.
Cort. Citri.
Aurantiorum.
Lign. Saſſafras.
Sanctum.
Juniperi.
Lign. Fraxini.
Lapides Cancrorum.
Cornu Cervi uſtum.
C. C. Philoſophicum.
Ebur uſtum.
Mandibulæ lucii piſcis
Unicorum foſſile.
verum.
Deus Apri.
Hippopotami.
Sanguis Hirci.
Terra Sigillata.
Lemnia.
Lapis bezoardicus orientalis
& occidentalis.
♁ Diaphoreticum.
Diaphoreticum ♂le.
Bezoardicum minerale.
Regulus ♁ij. medicinalis
Cinnabar. ♁ii.
nativa.
Flores Sulphuris.
Aq. Scordii.
Fl. Sambuci.
Acaciæ.
Cardui benedicti.
Theriacalis.
C. C. citrata.
Galegæ.
Scorzoneræ.
Sal Abſinthii.
Centaurii minoris.
Volatile C. C.
Viperarum.
Pulvis bezoardicus wedelii.
Sennerti, Hallenſis.
Pannonicus ruber.
Solaris D. Richteri.
Eſſ. Alexipharmaca.
Lignorum.
Myrrh.
Tinct. bezoardica.
♁ij.
Tinct. Reſolvens.
Mixtura ſimplex.
Liq. C. C. ſuccinatus.
Diaſcordium Fracaſtorii.
Theriaca Andromachi.
Cœleſtis.
Sirup. Contrajervæ.
Cardui benedicti.
Fumariæ.
Acetoſitatis citri.

V. *Formulæ Remediorum.*

1 Pulveres.

℞. ♁ *diaph.*
Matr. perl. præparat.
Nitr. ♁iat. ā. ℈ij. M.
div. in 6. p. æq.

℞. ♁. *diaph. ʒj. M.*
Nitr. depur. B. M.
div. in 3. p. æq.

℞. ♁ *diaph.*
C. C. philoſ.
Tart. Vitriolat.
Nitr. depur. ā. ℈j.
Cinnab. nat. gr. xij. M.
div. in 4. p. æq.

℞. *Conch. citrat.*
♁ *diaph.*
Bez. min.
Arcan. dupl.
Nitr. depur. ā. ℈j.
Cinnab. nativ. gr. xvj. M.
div. in 4. p. æq.

℞. ♁ *diaph.*
Pulv. Contraj.
Nitr. ♁iat. ā. ℈ij. M.
div. in 6. p. æq.

℞. *Mandib. luc. piſc.*
♁ *diaph.*
Matr. perl. ana. ℈j.
Cinnab. ♁ij gr. ix. M.
div. in 3. p. æq.

℞. *Pulv. bezoard. wed. ʒj.*
Ther. cœleſt. gr. iij. M.
div. in 3. p. æq.

℞. ♁. *diaph.*
Conch. præparat.
Sal abſinth. ā. ℈ij. M.
div. in 6. p. æq.

℞. *Conch. citrat.*
Bezoard. min. a. ʒſs.
Cinnab. ♁ij. gr. xij. M.
div. in 3. p. æq.

℞. *Lap. ♋.*
♁ *diaph. a. ℈ij.*
Bez. min.
Nitr. perlat. a. ℈j.
Cinnab. ♁ij. gr. xij. M.
div. in 6. p. æq.

℞. *Pulv. bezoard. Hall. ʒij.*
div. in 6. p. æq.

℞. *Pulv. bezoard. wed. ʒij.*
Sal volat. C. C. gr. vj. M.
div. in 6. p. æq.

℞. *Pulv. bezoard. Senner. ʒj.*
Sal Volat. Viper. gr. iij. M.
div. in 6. p. æq.

℞. *Pulv. ☉ar. doſ. vj.*
D. ſingulis 4. vel 6. horis.

℞. *Conch. citrat.*
Rad. Contraj.
Cort. Chacarill.
♁ *diaph.*
Reg. ♁ij. Medic. ā. ℈j.
Cinnab. ♁ij. gr. xv. M.
div. in 5. p. æq.

2 Potiunculæ.

℞. *Aq. Card. bened.*
Scorzon. ana. ℥iij.
Pulv. bez. Hall.
Sacch. perlat. ana. ʒij. M.

℞. *Aq. fl. acac.*

℞. *Aq. ſcord.*
Galeg. ana. ℥ij.
♁ *diaph.*
Lap. ♋. præparat.
Nitr. ♁iat. ana. ʒſs.

C. C. *citr. ana.* ℥ij.
Diaſcord. ʒiſs.
Ther. cœl. gr. iij.
Sir. contraj. ℥ſs. *M.*
℞. *Aq. flor. Samb.*
acac. ana. ℥ij.
theriac. ℥ſs.
Ther. Androm. ʒj.
Sir. C. B. ℥ſs. *M.*
℞. *Aq. ſcord.* ℥iv.
Succ. Citr. rec. ℥ſs.
Tinct. bezoard. ʒij.
Sir. acetoſ. citr. ℥ſs. *M.*

Sir. Card. bened. ℥ſs.
℞. *Aq. ſcord.* ℥iv.
Tinct. bez. ʒiſs.
Sir. contraj ℥ſs. *M.*
℞. *Aq. ſcord.* ℥iv.
♁ *diaph.*
Matr. perl. præp. ā. ℈ij
Ther. cœl. gr. iij.
Sacch. perl. ʒij. *M.*
℞. *Aq. flor. acac.* ℥iv.
Acet. bez. ℥ſs.
Ther. Androm. ʒiſs.
Sir. ceraſ. acid. ℥ſs. *M.*

3 Emulſiones.

℞. *Amygd. dulc.* ℥ſs. *M.*
Aq. Card. bened.
Galeg. ana. q. ſ.
F. l. a. Emulſio.
Colat. ℥vj. *adde*
Matr. perl. præp.
Bez. min. ana. ʒſs.
Sacch. perlat. ʒiij. *M.*
℞. *Sem. Aquileg.*
Card. Mar. ā. ʒiij.
Aq. Scorzon. q. ſ.
F. l. a. Emulſio.
Colat. ℥vj. *vel* viij. *adde*
Lap. ♋ *præp.*
♁ *diaph.*
Dent. apr. præp. an. ʒſs.
Sacch. perl. q. ſ. M.

℞. *Sem. citr.* ℥ſs.
Aq. fl. acac.
Scord. ā. q. ſ.
F. l. a. Emulſio.
Colat. ℥vj. *adde*
♁ *diaph.*
Mandib. luc. piſc. ā. ʒſs.
Sacch. canar. q. ſ. M.
℞. *Sem. Citr.* ℥ſs.
Aquileg. ʒij.
Aq. rub. id.
Flor acac. q. ſ.
F. l. a. Emulſio.
Colat. ℥vj. *adde*
Ebor. uſt.
Bez. min. ā. ʒſs.
Tab. M. Xſt. ſ. q. ſ. M.

4 Boli & Electuaria.

℞. *Conſ. fumar.* ℈ij.
♁ *diaph.* ℈j.
Sal vol. C. C. gr. ij.
Sir. C. B. q. ſ.
M. F. Bolus.
℞. *Conſ. fumar.*
Rob. Junip. ā. ℥ſs.
Diaſcord. Frac. ʒij.
Pulv. viper.
C. C. *Phil. ā.* ʒj.
Sir. C. B. q. ſ.
M. F. Elect.

℞. *Diaſcord. Frac.* ʒſs.
Unic. foſſ.
Bez. min. ā. ℈ſs.
Sir. acet. citr. q. ſ.
M. F. Bolus.
℞. *Conſ. pulp. citr.* ℥j.
Ther. Androm. ℥ſs.
♁ *diaph.*
Pulv. viper.
Unic. foſſ. ā. ℈ij.
Sir. acet. citr. q. ſ.
M. F. Elect.

5 Eſſentiæ & Mixturæ.

℞. *Tinct. Bez.* ʒij.
D. ad vitr.
℞. *Eſſ. Lign.*
Tinct. ♁ *ij ā.* ʒiſs. *M.*
℞. *Eſſ. Alexiph.* ʒij.
Spir. Tart. ʒj.
Vitrioli gutt. v. *M.*

℞. *Mixt. ſimpl.* ʒij.
D. ad vitr.
℞. *Eſſ. Alexiph.*
Tinct. reſol. ā. ʒij. *M.*
℞. *Eſſ. Alexiph.*
Succin.
Tinct. ♁ *ij. ā.* ʒj. *M.*

6 Pilulæ.

℞. *Extr. Card. bened.* ℈ſs.
Ther. cœl. gr. iij.
Eſſ. Alexiph. q. ſ.
M. F. Pil. N. xiij.
℞. *Ther. cœl. g.* viij.
F. Pil. N. viij.
D. veſperi 4. *pro doſi.*

℞. *Extr. torment.* ℈j.
Ther. cœl gr. v.
M. F. Pil. N. xxv.
D. ſingulis 5. *vel* 6. *horis*
5. *pro doſi.*
℞. *Extr. Torment.* ℈ſ.
Ther. cœl. gr. iij.
L. O. gr. ij.
F. Pil. ut antea.

7 Decocta.

℞. *Raſ. L. Saſſafr.* ℥ij.
Sanct.
Rad. lap. acut.
Liquirit. a. ℥j.
Paſſid. min. ℥vj.
Caric. ping. N. iv.
Inciſ. Coq. in Aq. ſ. ℔ vj. *ad remanent.* ℔. iv.

℞. *Raſ. L. Saſſafr.* ℥ij.
Sanct.
Rad. Sarſap.
Chin.
Liquirit. a. ℥vj.
Caric. ping.
Dactyl. a. N. vj.
Coq. ut antea.

VI. *Modus operandi.*

1 Quædam agunt diluendo Maſſam ſanguineam, uti potus calidus: eo promptius vero potulenta ſuam exerunt efficaciam, ſi in iis Herbæ, Radices, Ligna &c. coquuntur, ſic enim eo magis reſolvunt.

2 Quædam incidunt & reſolvunt humores, uti potiſſimum ſunt, quæ partes ſalinas & reſinoſas in ſe continent, uti ſunt multæ ſupra laudatarum radicum & lignorum.

3 Quædam potenter in fibras & etiam in ſanguinem agunt, atq; hinc inſignem in humoribus commotionem producendo efficiunt, ut ſanguis inſigniter fluxilis reddatur, ac hoc modo excretio per ſudorem promoveatur.

4 Alia nimium humorum motum excretiones impedientem refrænant, uti ſunt terrea Lap. ♋. Mat. Perl. ♁. diaph. Nitroſa, Salia neutra, Succi aciduli, Sp. acidi minerales &c. reliquis remediis admixti.

5 Alia motus nimios placide demulcendo & Naturam placando excretionem ſudoris promovent, uti ſunt Opiata legitimo modo correcta, Theriaca Androm. Cœleſt. Pil. Wildeganſii, Laudanum Opiatum & inſigne illud anodynum Eſſentia dulcis Hallenſium.

6 Alia agunt relaxando habitum corporis & poro aperiendo, uti calor lecti, calor ambiens humidus &c.

VII. *Tempus exhibendi remedia.*

1 Commodiſſimum & Naturæ maxime conveniens ſudoris tempus eſt matutinum, ab hora ſcil. tertia ad nonam uſque, quoniam etiam Natura hoc ipſo tempore in ſtatu ſano ſudoris excretionem molitur.

2 In Febribus proprium exhibendi tempus eſt, declinatio Paroxyſmi, ubi Natura ordinarie quoque excretionem ſudoris inſtituit.

3 In acutis autem malignis, quæ paucam, ſumme tamen mobilem materiam pro cauſa agnoſcunt, v. g in Peſte, ſudor etiam in principio & continuatus prodeſt.

VIII. *Regulæ & Cautelæ Practicæ.*

1 Si humorum lentor adeſt, ſudorifera minime conveniunt, niſi antea humores reſolvantur.

2 In corporibus ſiccioribus & etiam in iis morbis, ubi ſerum deficit, magis nocent, quam proſunt Diaphoretica.

3 Nec etiam in Hydrope conveniunt, niſi Natura ipſa ſpontaneos ſudores, quod tamen rarius contingit, excitaverit.

4 Si vires jam ſunt fractæ, ſudorifera minime exhibenda ſunt.

5 Qui ad ſudores minus proni ſunt, ad eos per remedia fortiora non cogantur.

6 Volatilia aliaque fortiora diaphoretica Plethoricis & Cholericis in morbis acutis exhibita, venena potius, quam remedia ſunt.

7 Terrea remedia in acutis nimium uſurpata, facile poſt ſe trahunt tumores pedum.

8 Regimen nimis calidum in omnibus affectibus exanthematicis morbos ſemper pejores reddit.

9 Tranquilla in lecto continentia in talibus morbis plus præſtat, quam regimen calidum.

10 Potus calidus ſufficiens in hiſce affectibus egregie lenem promovet tranſpirationem.

11 In talibus morbis Confortantia & lenia acida commode remediis junguntur diaphoreticis, ut hoc modo vires conſerventur, & nimia humorum reſolutio impediatur.

12 Si multæ in primis viis ſunt cruditates, diaphoretica cum damno exhibentur.

13 Si morbi ab ira fortiori nati ſunt, ſudorifera plus nocent, quam proſunt, quoniam bilis per ea magis exagitatur & profundius in Maſſam Saaguineam conjicitur.

14 Nec etiam facile ſudorifera exhibeantur poſt terrorem graviorem, ſed potius leni corporis & continuato motu fluxilitas humorum reſtituatur.

15 Stuphæ ſudatoriæ ſive Balnea Laconica in morbis chronicis, a lymphæ & ſeri vitiis ortis, inſignem habent uſum & præcipue in Lue Venerea, ſi humores prius ad excretionem diſpoſiti ſunt.

16 Balnea tam artificialia, quam naturalia maxime promovent tranſpirationem.

17 Siccioribus tamen minime conveniunt, quoniam tranſpirationem nimium excitando corpus magis exſiccant.

18 Humidioribus, multum humorum in poris habentibus, maxime proſunt, quatenus humores colliquant & eorum excretionem promovent.

19 Qui diſpoſitionem ad Hecticam habentibus thermas & acidulas ſuadent, tortorum potius quam verorum Medicorum titulum merentur, quatenus per talia humores ad colliquationem proni magis reſolvuntur.

20 Thermæ, inpr. Vitriolicæ, materiam morbificam in morbis arthriticis magis figunt, ac morbos tales magis rebelles reddunt.

21 Minus quoque conveniunt corporibus impuris, viſce-

ſcerum debilitate & obſtructione laborantibus, quatenus ægrotos facile hydropicos reddunt.

22 Niſi corpus per legitima remedia ſufficienter præparetur, thermæ nullum ſalutarem edunt effectum.

23 Sub uſu Thermarum alvus ſemper aperta ſervanda eſt per lenia laxantia, quod omnium optime fit per Sal catharticum amarum aliaque neutra.

24 Thermę ſemper magis proſunt tempore matutino, quoniam Natura tunc temporis excretionem ſudoris molitur.

25 Dum e Thermis egrediuntur ægrotantes aerem vitent frigidum, & potius lecto ſe committant, ut illud quod adhuc per tranſpirationem evacuari debet, tranſpirare poſſit.

8. *De Evacuatione Humorum per Salivationem Univerſalem.*

I. *Definitio:* SAlivatio eſt evacuatio artificialis per remedia, inpr. Mercurialia, inſtituta, ut humores ſuperflui & corrupti per ductus ſalivales expellantur.

II. *Differentia.*

1 Alia eſt univerſalis, quando per remedia appropriata tam interna quam externa univerſa Maſſa Sanguinea a partibus impuris & corruptis liberatur.

2 Alia eſt particularis, quando per remedia in ore detenta vel maſticata copioſa ſaliva partim ex ore, partim ex partibus vicinis evacuatur.

3 Alia excitatur per remedia interna, alia vero per externa, Unguenta ſcil. Suffimigia &c:

4 Alia reſpectu gradus eſt levior, alia eſt fortior.

III. *Indicantia.*

1 *Lues Venerea* & præcipue inveterata, quæ utpl. aliorum ordinariorum remediorum vim eludit.

2 Alii morbi inveterati & chronici, *Quartana*, *Amavroſis*, *Strumæ*, *Cancer*, *Mania*, *Melancholia*, *Vertigo*, *Epilepſia*, *Paralyſis*, *Podagra*, *Cephalalgia diuturna*, *Lepra*, *Elephantiaſis*, *ulcera antiqua &c.*

IV. *Remedia.*

1 Externa.

☿ Viv. in Unguentum redactus.

Merc. vel Cinnab. in Suffimigiis.

Soleæ ex amalgamate Mercurii paratæ & plantis pedum ſuppoſitæ.

Pediluvia ex ☿io dulci aut ſublimato parata.

Emplaſtra ☿ialia, v. g. Expl. de Ran. Vig. c. triplo vel quadruplo ☿rii.

Cingulum Sapientiæ ſive ☿iale.

2 Interna.

☿ vivus in Pilulis ad ℈ſs quotidie exhibitus.

☿ dulcis a gr. XV. ad ʒj.

Panacea ☿ialis a gr. XII. ad ʒſs.

Turpethum minerale a gr. ij. ad gr. vj.

Arcanum Corallinum a gr. ij. ad gr. vj.

V. *Formulæ Remediorum.*

1 Boli.

℞. *Conſ. Roſ.* ʒſs.
☿ dulc. gr. XV.
Sir. roſar. ſol. q. ſ.
M. F. Bolus.

℞. *Conſ. fumar.* ʒſs.
Panac. ☿ial. gr. XII.
Sir. fl. perſic. q. ſ.
M. F. Bolus.

℞. *Conſ. gratiol.* ℈j.
Turp. miner. gr. iij.
Sir. fl. perſic. q. ſ.
M. F. Bolus.

℞. *Conſ. fl. perſic.* ℈j.
Arcan. corall. gr. iij.
Sir. roſ. ſolut. q. ſ.
M. F. Bolus.

2 Pilulæ.

℞. *☿ dulc. gr. XV.*
Mic. pan. alb. q. ſ.
M. F. Pil.

℞. *Panac. ☿ial. gr. XII.*
Mic. Pan. alb. q. ſ.
M. F. Pil.

℞. *☿. viv.* ℈ſs.
Suc. liquirit. q. ſ.
M. F. Pil.

℞. *Panac. ☿ial. gr. XII.*
cum Mucilag. Tragac.
F. Pil.

3 Unguenta.

℞. *Pingu. porcin.* ʒſs.
☿. viv. ʒij. *M.*
F. Unguentum.

℞. *☿ viv. c. Saliv extinct.* ʒſs.
Tereb. Venet.
Ungu. de pom. q. ſ.
M. F. Unguentum.

VI. *Modus operandi.*

Quamvis modus quo operationem ſuam edit Mercurius admodum ſit obſcurus & variæ hinc atque diverſæ Authorum occurrant ſententiæ, probabile tamen videtur, eum ob globulos minutiſſimos in quos motu aut effuſus dirimitur, & ob quos ad motum admodum idoneus eſt, penetrare non ſolum humores & minutiſſimos poros & hoc ipſo dividere ac dirimere viſcidos humores eoſque ad excretionem aptos reddere. Cur aut potiſſimum per os evacuationem excitet, firmis hactenus nondum demonſtratum fuit argumentis.

VII. *Regulæ & Cautelæ Practicæ.*

1 Salivatio noſtris temporibus eſt quidem remedium ſatis commune, ſed nihilominus infidum eſt auxilium & non raro inſignia & admodum periculoſa poſt ſe trahit incommoda: quare in ejus adminiſtratione magnis opus eſt cautelis.

2 Minoris tamen periculi ſunt incommoda illa quæ inunctionem Mercurialem, quam quæ internorum remediorum uſum ſequuntur.

3 Cura Luis Venereæ per Suffimigationem cum cinnab. vel ☿ dulci, quamvis caput etiam optime obvolutum ſit & munitum, nihilominus graviſſima excitat Symptomata, quare etiam a modernis prorſus rejicitur.

4 Pariter ſumme noxius eſt fumus Mercurialis ore per infundibulum ſalivationis gratia exceptus, quatenus caput & Pulmones admodum lædit.

5 Securiot eſt ſalivationem excitandi modus, ſi emplaſtra ☿ialia locis illis, qui alias Unguento ☿iali inungi ſolent, imponuntur, ſic enim Mercurius facile per poros in corpus penetrat.

6 Eundem uſum præſtare ſolent ſoleæ ſuperius allegatæ, inpr. ſi pedes lateri calido imponuntur, ſic enim Mercurius ope caloris excitatus facile per poros plantæ pedis corpus ingreditur.

7 Pediluvia ☿ialia ſi ☿ dulcis Aquæ ferventi injicitur, poteſt aliquem habere uſum: ſin vero ☿ ſublimatus huic ſubſtituitur, partes facile arroduntur: quare horum uſus conſultius omittitur, præſertim cum talis modus ſit minime conſuetus.

8 Cingulum ☿le interdum cum fructu uſurpatum fuit in malo mitiori, ſed cum ſępius inſignia tormina excitaverit, merito ei pręfertur inunctio locorum convenientium.

9 Non tamen facile inſtituatur Salivatio in iis, qui jam emaciati ac viribus fracti ſunt.

10 In ſiccioribus temperamentis vel nulla Salivatio inunctionem ſequitur, vel corpus magis exſiccatur, quare corpus prius probe humectandum eſt.

11 Si viſcera interna ſunt corrupta, Salivatio non ſolum nullam habet utilitatem, ſed & mortem accelerat.

12 Pueri, Senes & Gravidæ non facile ferunt Salivationem, imo gravia interdum eam ſequuntur incommoda.

13 Antequam corpus Unguento ☿iali inungatur, prius Purgantia exhibeantur, Vena aperiatur, ac corpus Balneis aquæ dulcis immittatur, ut hoc modo humores ad faciliorem Salivationem diſponantur.

14 Facta præparatione inungantur primo plantæ pedum, tarſus ac poſtmodum flexura genuum, ſequentibus vero diebus juncturæ manuum & cubiti, donec ſalivationis ſigna appareant.

15 Nunquam autem ſumatur nimia unguenti doſis, ſed talis tantum quæ ultra ☿ii ʒij aut ʒſs ad ſummum, & quidem in robuſtioribus, haud continet.

16 Nucha atque dorſum ob gravia metuenda ſymptomata non inungatur, quamvis ſint, qui hancce inunctionem commendant.

17 Facta inunctione æger committatur lecto in conclavi calido, & ab aere frigido probe arceatur, alias enim gravia ſequuntur ſymptomata.

18 Si glandulæ oris, gingivæ ac lingua intumeſcunt, ab ulteriori frictione abſtinendum eſt, hæc enim Salivationem imminere indicant.

19 Interdum in ſubjectis ſucculentis & alias ad ſalivationem pronis poſt primam ſtatim inunctionem ſalivatio ſequitur.

20 Ultra quintam vel ſextam inunctionem facile non eſt progrediendum, niſi ſubjecta admodum robuſta fuerint.

21 Si Salivatio nimis tarde aut prorſus non poſt peractas frictiones ſuccedit, exhibendum eſt vomitorum ☿iale, quod optime eam promovet.

22 Quod ſi vero nec poſt horum uſum Salivatio ſuccedat, ſatius eſt ab ulterioribus frictionibus & remediis abſtinere, ne uſum continuatum gravia ſequantur damna.

23 Ori & faucibus inflammatis proſpiciendum eſt per Gar-

Gargariſmata lenientia & detergentia ex lacte tepido, decocto hordei cum Radice liquiritiæ, althææ & melle roſaceo.

24 Hiſce ſubjungantur adſtringentia Gargariſmata ex roſis v. g. rubris, ſalvia, hordeo &c. parata.

25 Adſtringentia talia Gargariſmata in principio adhibita ſymptomata oris & faucium exaſperant.

26 Si nimium fluit Saliva, ſtatim exhibeatur purgans cum aliquo ſtimulo, hæc enim optime nimiam Salivationem imminuunt.

27 Fortiora tamen Purgantia vitentur, ne Salivatio prorſus cum inſigni periculo ſiſtatur.

28 Non raro Salivatio degenerat in alvi fluxum, qui clyſteribus ex lacte & vitellis ovorum paratis, aut Theriaca, Diaſcordio aliiſque opiatis ſiſti poteſt.

29 Diæta durante Salivatione ſit tenuis, & ægrotis præter juſcula hordeacea, aut carnium cum pauco pane, nihil exhibeatur.

30 Loco potus conveniunt decocta Lignorum ſecundaria, quæ ſcil. ex reſiduo prioris decocti parantur.

31 Toto Salivationis tempore ægri vitent aerem frigidum, quia Salivationem maxime impedit & gravia mala excitat.

32 Si ſpatio quindecim dierum vel trium ſeptimanarum Salivatio pro circumſtantiarum ratione duravit, tandem ſenſim ſenſimque imminuitur & ſponte ceſſat.

33 Si ante ordinarium tempus ceſſat, vel exhibeatur Mercurius dulcis aut Panacæa ☿ialis, vel corpus adhuc aliquoties unguento ☿iali fricetur.

34 Quod ſi vero ultra terminum ordinarium extendatur Salivatio, exhibeantur aliquoties Purgantia, ut hoc modo materia quæ ſurſum fertur, ad inferiora revellatur & evacuetur.

35 Cum ſæpius poſt Salivationem adhuc ☿ii aliquid in corpore remaneat, & hinc omnis generis ſymptomata metuenda ſint, ejus excretio promovenda eſt, quod partim præſtant Laxantia repetita ac Diaphoretica, partim vero monetæ aureæ linguæ impoſitæ: ſed hiſce facile palmam præripiunt Pulveres Solares D. Richteri, & inpr. Tinctura reſolvens, quæ quod reliquum eſt in corpore ☿ii interdum per Salivationem ejicit, quo facto Salivatio ſtatim ceſſat: ſæpius vero ☿ium ſumme reſolutum aut per urinam, aut per ſudorem expellit.

36 Expulſo hoc modo ☿io ægroti adhuc per aliquod tempus vitent aerem frigidum, & abſtineant a nimiis cibis, nimio potu, Venere &c.

37 Mercurius dulcis & Panacæa ☿ialis excitant quidem Salivationem, ſed longe tardius operantur, quam Unguentum ☿iale.

38 Si per ☿ium dulcem Salivationem inſtituere animus eſt, exhibeantur prima vice gr. XV. ſecunda ℈j. tertia ʒſs. & ſic ſemper uſque ad ʒj. donec Salivationis ſigna appareant.

39 Panacæa Mercurialis, quæ nil niſi Mercur. dulcis decies vel duodecies ſublimatus eſt, eodem modo, ſed minori doſi, exhibetur, prima ſcil. die gr. XII. ſecunda XV. tertia ℈j. quarta gr. XXV. quinta ʒſs. idque mane & veſperi, donec ſuperius recenſita Salivationis ſigna in conſpectum veniant.

40 Quo fluxus hicce eo melius ſuccedat, ſingulis binis vel ternis diebus Panacææ gr. XII. vel XV. ægro exhibeantur.

41 Et ut omne virus cum Saliva expellatur, per integrum menſem fluxus hicce conſervetur.

42 Si per Arcanum Corallinum aut Turpethum minerale Salivatio inſtitui debet, dentur prima vice gr. ij. poſtea vero IV. donec in univerſum grana XV. ſumpta fuerint.

43 Multa quidem de Arcani Corallini mira virtute proferuntur, ſed vulgare laudes illas mirificas minime meretur.

44 Qui Luem Veneream legitime correctis ☿ialibus & Tincturis alcalinis ſumme penetrantibus, qualis eſt Tinctura reſolvens nobis familiaris ſine Salivatione curare novit, is omnibus modo dictis cautelis facile carere poterit. Plura Vid. in Prax. Tom. II. de Lue Venerea.

9. *De Salivatione particulari.*

I. *Definitio:* SAlivatio particularis eſt evacuatio artificialis, a Medico per remedia Apophlegmatizantia & Maſticatoria eum in finem inſtituta, partim ut Saliva e ductibus & glandulis ſalivalibus, partim vero alii humores e confiniis oris ſive partium adjacentium evacuentur.

II. *Differentia.*

1 Alia fit per remedia *ſicca*, alia vero per *humida*.

2 Alia excitatur a remediis acribus, alia ab inſipidis.

III. *Indicantia.*

1 Saliva viſcida ad excretionem minus apta, quam reſolvunt & glandulas ſtimulant Salivantia acria.

2 Quidam affectus oculorum, qui interdum Apophlegmatizantium uſum poſtulant.

IV. *Remedia.*

Radix Pyrethri.	*Bacc. Laur.*
Diptamni.	*Cubeb.*
Helleb.	*Cardamom.*
Ireos.	*Zingib.*
Calam. arom.	*Piper.*
Herb. Nicot.	*Cinnamom.*
Puleg.	*Maſtiche.*
Major.	*Mel. roſat.*
Piperit.	*anthoſat.*
Naſturt.	*Oxymel.*
Sem. Sinap.	*Theriaca.*
Nigell.	*Mithridat.*
Eruc.	*Eſſentiæ aromaticæ.*

V. *Formulæ Remediorum.*

1 Radices.

℞. *Rad. Pyrethr. q. ſ.*	℞. *Zingib. q. ſ.*
teneatur ſub lingua.	*uſurpatur ut antea.*

2 Herbæ.

℞. *Fol. Nicot. convol. q. ſ.*	℞. *Fol. Naſturt. q. ſ.*
maſticetur probe.	*uſurpetur ut antea.*

3 Electuaria.

℞. *Maſtich. el.* ʒij.	℞. *Sem. Sinap.*
Sem. Sinap.	*Zingib.*
Rad. Pyrethr. ā. ʒß.	*Rad. Pyrethr. a.* ʒj.
Cardamom.	*Cubeb.*
Cubeb. a. ℈j.	*Cardamom. a.* ʒſs.
Mell. Anthoſ. q. ſ.	*Oxymell. q. ſ.*
M. F. Electuarium,	*M. F. Electuarium.*
cujus port.o quædam	*D. ut antea.*
teneatur in ore	

4 Decocta.

℞. *Rad. Pyrethr.* ʒij.	℞. *Rad. Cyclam.* ʒij.
Hb. Nicot. mj.	*Hb. Nicot.*
Sem. Sinap. ʒj.	*Piperit. a. mj.*
Coq. in Aq. ſ. ℔j. &	*Sem. eruc.*
Aceti ℥iv.	*Sinap. a.* ʒj.
Colat. ℥iſſ. *M.*	*Coq. in aq. ſ. et acet. a. q. ſ*
teneatur calide in ore	*Colat.* ℔j, *adde*
	Oxymel. ℥ij. *M.*

5 Fumus.

℞. *Herb. Roſmar.*	*Roſar. a. p. ij.*
Salv.	*Sem. Aniſ.*
Major. a. mſs.	*Fœnic. a.* ʒij.
Flor. Lavend.	*Fol. Nicot. miij. M.*
Lil. convall.	*uſurpetur loco Tabaci.*
Tunic.	

6 Rotulæ ſublinguales.

℞. *Rad. Pyrethr.*	*Sacch. canar. q. ſ.*
Zingib.	*Solv. Sacch. in*
Cubeb.	*Aq. roſar.* &
Cinnam.	*Cinnam. q. ſ.*
Pip. long.	*M. F. l. a. Rotulæ, ſub*
Coſt. ver. a. ℈ij.	*lingua tenendæ.*

VI. *Modus operandi.*

1 Quædam, etſi minime ſint acria, ſed prorſus inſipida, diu ſaltem in ore maſticata, Salivam e glandulis eliciunt, uti ſunt charta, globulus plumbeus, cryſtallus, Maſtiche &c. & hæc proprie vocantur *maſticatoria.*

2 Alia vero quæ ſtricte *Apophlegmatizantia* audiunt, particulis acribus aggrediuntur ductus Salivales & glandulas

dulas eaſque irritant, unde Natura ad amoliendum illud quod partibus infeſtum eſt, copioſam Salivam in oris cavitatem infundit, cujus ope partes illæ acres diluuntur & abſterguntur.

VI. *Regulæ & Cautelæ Practicæ.*

1 Maſticatoria & Apophlegmatizantia interdum inſignem habent uſum, in capitis præcipue affectibus ſeroſis, quatenus multum ſeri per ea evacuatur, atque a partibus vicinis revellitur.

2 In affectibus oculorum ſæpius irritis aliis Apophlegmatizantia proſunt.

3 Maſticatoria nunquam niſi præmiſſis univerſalibus remediis & ſublata Cacochymia in uſum trahantur.

4 Maſticatoria non niſi tempore matutino vacuo adhuc ventriculo uſurpentur, cibis enim repleto ventriculo digeſtio ob deficientem ſalivam impeditur.

5 In horum remediorum uſu media tenenda eſt via, ſi enim nimis diu uſurpantur, nimia ſalivæ laudabilis copia evacuatur, ſi vero nimis parce in uſum trahuntur, nil juvant.

6 Saliva non deglutiatur, quoniam facile Cardialgiæ aut Vomitus ſequuntur, quare ſemper exſpuatur.

10. *De Evacuatione Humorum per Nares.*

I. *Definitio.* Eſt evacuatio artificialis eum in finem per Errhina & Ptarmica inſtituta, ut humores ſuperflui circa nares hærentes evacuentur.

II. *Differentia.*

1 Alia fit ſine ſternutatione, quando ſcil. per remedia appropriata, quæ Errhina vulgo vocantur, humores in glandulis narium hærentes reſolvuntur, & glandulæ leniter ad excretionem ſtimulantur.

2 Alia vero fit cum ſternutatione, quando per remedia Ptarmica, glandulæ & membrana narium fortiter ſtimulantur, ac humores cum impetu excutiuntur.

III. *Indicantia.*

1 Humores copioſi circa nares & in partibus vicinis hærentes.

2 Dolores capitis, quos interdum ſenſibiliter levant Ptarmica.

3 Partus difficilis, ubi Ptarmica fœtus excluſionem promovent.

4 Apoplexia.

5 Singultus &c.

IV. *Remedia.*

Rad. Jalap.	*Cyan.*
Mechoac.	*Anthos.*
Helleb. alb.	*Calend.*
Pyrethr.	*Sem. Nigell.*
Iridis flor.	*Naſturt.*
Fol. Tabac.	*Sinap.*
Herb. Major.	*Euphorbium*
Beton.	*Piper, aliaque aromata.*
Serpill.	*Spec. de Major. Mynſ.*
Thym.	*Ol. Major.*
Orig.	*Aqua Majorana.*
Ptarmic.	*Saccharum.*
Flor. Lavend.	*Vitriol. album.*
Lil. convall.	*Sal. Ammon. in lixiv. injectũ.*
Spic.	*Salia Volatilia.*
Violar.	*Spir. Salis Ammon.*
Roſar.	*Eſſ. caſtor.*

V. *Formulæ Remediorum.*

1 Pulveres.

℞. *Fol. Tabac. mj.*	℞. *Summit. Beton.*
Herb. Major.	*Origan.*
Serpill.	*Serpill. ā mſs.*
Thymi. ā. mſs.	*Flor. Roſar.*
Flor. Lavend.	*Cyani.*
Lil. conv.	*Violar. ā. p. j.*
Anth. ā. p. j.	*Ol. Major. gt. vj. M.*
M. F. Pul. ſubtiliſſimus.	*F. Pulv. ſubtiliſſimus.*
℞. *Fol. Tabac.*	℞. *Pulv. irid. flor.* ʒij.
Herb. Ptarmic.	*Herb. Origan.*
Summit. Serpill.	*Roſmar.*
Orig. ā. mſs.	*Major. ā. mſs.*
Flor. Violar.	*Flor. Calend,*
Anth. ā. p. j.	*Cyan.*
Ol. deſt. Major. gt. viij.	*Lavend. ā. p. j.*
Moſch.	*Sem. Nigell.* ʒſs.
Zibeth. ā. gr. ij. *M.*	*Ol. deſt. Major. gt. vj. M.*
F. Pulv. ſubtiliſſimus.	*F. Pulv. ſubtiliſſimus.*

Sequentes Pulveres Errhino Ptarmicos commendat DD. *Hoffmannus* in *Diſſert. de Pulverum Sternutatorium uſu & abuſu.*

℞. *Sacch. opt.* ℥ſs.	*Ol. Major.*
Balſ. apopl. gr. XII.	*Cubeb. ā. gt. IV. M.*
Flor. Benz.	*F. Pulvis.*
Reſ. L. Guaja. ā. ℈ſs. *M.*	℞. *Rad. Valer.*
F. Pulvis.	*Sem. Fœnic.*
℞. *Fol. Tabac. infuſione*	*Pulv. Tabac. a.* ʒj.
Aquæ roſarum prius	*Flor. Benz. gr. XII.*
mitigat. ℥ſs.	*Ol. Cubeb.*
Flor. ☉*nt. exſicc.* ʒij.	*Fœnic.*
Ol. Flor. ☉*nt.* ℈ſs. *M.*	*Major. gt. a.* ij.
F. Pulvis.	*Spir. Roſar. gt. XII. M.*
℞. *Pulv. L. aloes*	*F. Pulvis.*
Succ.	℞. *Ol. Succin.* ℈ſs.
Tabac. ā. ʒj.	*Lavend.*
Caſtor. ℈ſs.	*Ror. mar.*
Ol. Major. gt. X. M.	*Salv.*
F. Pulvis.	*Rut.*
℞. *Sal Vol. Ammon.* ʒj.	*Spic. gt. a.* iij.
Ol. Major. gt. X. M.	*Balſ. Apopl. gr.* viij.
F. Pul. ſolo odore errhinam vim exerens.	*Incorporentur cum Sacch. canarienſi finiſſimo.*
℞. *Rad. Ir. flor.* ʒj.	*Lavend. a.* ʒſs.
Flor. Balauſt.	*Helleb. alb. gr.* viij.
Roſ. rubr. ā. ℈ij.	*Moſc. in Spi. roſ. ſol. gr.* ij.
Anthos.	*M. F. Pulvis.*
℞. *Flor. Lil. convall.*	*F. Pulvis, in variis & quibus graviſſimis capitis affectibus, teſte clariſſ. Lentilio, optimos edens effectus.*
Major.	
Pulv. Tabac. ā. ʒj.	
Helleb. alb. gr. XII.	

2. Aquæ.

℞. *Aq. Major.* ℥j.	℞. *Aq. Major.* ℥j.
Vitriol. alb. gr. ij. M.	*Vitriolat. alb.*
attrahatur in nares.	*Elater. an. gr. ij. M.*

3. Mixturæ.

℞. *Aq. Reg. Hung.* ℥ſs.	℞. *Spir. Sal. Ammon.* ʒij.
Sp. Sal. Ammon. ʒij. *M.*	*Eſſ. Caſtor.* ʒj. *M.*
odor attrahatur in nares.	*D. ut antea.*

VI. *Modus operandi.*

1 Quædam particulis ſuis Salino-acribus humores in glandulis contentos fundunt, & excretionem ex iiſdem promovent.

2 Quædam vero potentius ipſam narium membranam aggrediuntur, ac motum quaſi convulſivum in ipſa excitando cum inſigni motu materiæ, in glandulis contentæ, excretionem promovent.

3 Quædam utroque modo agunt; unde in hiſce caſibus Natura ad amoliendum id quod membranæ & glandulis moleſtum eſt, humores in copia ad nares mittit, ut hoc modo partes acres diluantur & mitigentur, ac ſimul cum humoribus motu fortiori e naribus expellantur.

VII. *Regulæ & Cautelæ Practicæ.*

1 Ubicunque ſerum deficit, v. g. in cholericis aliiſque vel a morbis vel ſenio exſiccatis, ibi Errhina & Ptarmica minus conſulto præſcribuntur, uſurpantur, quatenus corpora magis exſiccantur.

2 In ſenibus, quorum corpora pituita viſcida repleta ſunt, Sternutatoria non ſemper tuta ſunt.

3 In Vertigine inpr. eſſentiali Ptarmica facile ad Apoplexiam diſponunt.

4 Quamvis in Apoplexia & Epilepſia præſente, Ptarmica ſæpius cum fructu uſurpentur, imminentes tamen facile in actum deducunt.

5 Ptarmica oculorum affectus, inprimis inflammatorios, quam maxime exaſperant.

6 Si propenſio adeſt ad Hæmorrhagiam narium nimiam, Ptarmica nullum habent uſum, quoniam eandem facile excitant: ad revocandam tamen Hæmorrhagiam conſuetam Semen Nigellæ laudatur.

7 In diſpoſitione ad Hæmoptyſin, aut alias malo conſtituto Pectore, Ptarmica minus tuta ſunt, quoniam Hæmoptyſin promovent, reliquaque mala exaſperant.

8 Nec etiam in memoriæ debilitate, Ptarmica inſignem habent uſum.

9 In gravidis Ptarmica facile propter motum graviorem ad Abortum diſponunt.

10 Non oculis tantum ſed etiam auribus aliiſque ſenſuum organis Ptarmica facile nocent.

11 Infantibus propter teneram cerebri & nervorum conſtitutionem, Ptarmica minus conveniunt.

12 Quo frequentius uſurpantur Errhina & Ptarmica, eo magis læditur Olfactus.

13 Errhina & Ptarmica ſæpius in uſum tracta congeſtionibus ſanguinis ad caput anſam præbent.

14 Ptarmica fortiora inpr. ex Helleboro albo Convulſiones excitaſſe obſervavimus.

15 Errhina ſolummodo ex vicinis partibus eliciunt ſerum, Ptarmica vero etiam in diſſitis partibus humores commovent & excretionem per eaſdem promovent.

16 Reperiuntur Errhina fortiſſima, uti ſunt Salia Volatilia urinoſa, quæ tamen nullam ſternutationem excitant.

17 In Coryza conſueta ſuppreſſa Errhina inſignem habent uſum, quatenus omnia mala exinde provenientia præcavent & tollunt.

II. *De Humorum Evacuatione per Pectus ſive de Expectoratione.*

I. *Definitio.* Expectoratio eſt evacuatio artificialis per remedia convenientia eum in finem inſtituta, ut humores quantitate & qualitate Pectori inimici mature expellantur.

II. *Differentia.*

1 Alia fit per remedia præparantia, ita ut materia ad exceptionem inepta præparetur & diſponatur ad exitum, quo a Natura ipſa per tuſſim expelli poſſit.

2 Alia fit per ſtimulantia, quando vel tuſſis præſens, aſt inſufficiens per remedia convenientia augetur, vel tuſſis excitatur, ita ut materia noxia eo facilius expelli poſſit.

III. *Indicantia.*

1 Materia nimis fluxilis & acris glandulis & pulmonibus infenſa, quæ incraſſatione & correctione ante evacuationem opus habet.

2 Mucus viſcidus & tenax Pulmonum tubulos obſtruens & reſpirationem admodum difficilem reddens, quæ tamen prius quam excernatur, reſolutionem indiget.

3 Materia cruenta & purulenta in Pleuritide & Peripneumonia multa & inſignia incommoda pariens.

IV. *Remedia.*

1 Incraſſantia.

Rad. Alth.	*Nulc. Pini.*
Malv.	*Piſtac.*
Liquirit	*Lac.*
Herb. Veron.	*Sperma ceti.*
Virg. ☉r.	*Decoct. pect.*
Hed. terr.	*Flor. & Fruct.*
Flor. Violar.	*Cremor hordei.*
Papav. err.	*Gelatinæ variæ.*
Sem. Althææ.	*Succ. liquirit.*
Malvæ.	*Pulvis Haly rec.*
4 frig. maj.	*Species diatragac.*
Lini	*Conſ. roſar.*
Fœnugræci	*Tinct. pap. rh.*
Hyoſc.	*Sir. pap. rh.*
Papav.	*Liquirit.*
Ficus	*de Symph. Fern.*
Paſſulæ minores.	*M. P. de Cynogl.*
Jujubæ.	*Theriaca.*
Siliqua.	*Laud. Op.*
Sebeſten.	*Diacodium.*
Tragacantha.	*Trochiſci becch.*
Gummi Arab.	*nigr.*
Amyd. dulc.	*rubr.*
Extr. Hed. terreſtr.	*Liquirit.*
Veron.	*Ungu. Pector.*

2 Incidentia.

Rad. Helen.	*Flor. Sulph.*
Bardanæ.	*Myrrha.*
Irid. flor.	*Succinum.*
Petaſit.	*Species diatreos.*
Angelic.	*Elix. Pect. Wed.*
Ari.	*Eſſ. Alexip. Stablii.*
Triſol. fibr.	*Helen.*
Fœnic.	*Succin.*
Pimpin. alb.	*Mirrh.*
Leviſtici.	*Tinct. Antim. acris.*
Vincetox.	*Reſolvens.*
Squilla.	*Pectoralis.*
Imperat.	*Tartari.*
Salſæparillæ.	*Spir. Sal. Ammon. aniſ.*
Herb. Scabioſ.	*Aq. Scabioſ.*
Tuſſilag.	*Hyſſop.*
Hyſſop.	*Cherefol.*
Piloſell.	*Taraxac.*
Bellid.	*Scord.*
Nicot.	*Bellid.*
Eryſim.	*Aſthmat.*
Rorell.	*Sir. Tuſſilag.*
Cherefol.	*Scabioſ.*
Marrub. alb.	*Hyſſop.*
Pulmon. mac.	*Nicot.*
Scord.	*de Eryſimo Lob.*
Capill. ♀	*Capill. ♀*
Flor. Tuſſilag.	*Piloſell.*
Sambuci.	*Conſ. Bellid.*
Seabioſæ.	*Hyſſop.*
Croci.	*Scabioſ.*
Sem. Aniſi.	*Extr. Scabioſ.*
Fæniculi.	*Helen.*
Card. bened.	*Bellid.*
Mariæ.	*Irid. flor.*
Lign. Saſſafr.	*Oxym. ſquillit.*
Sanct.	*Loch. ad aſthma*
Gumm. Ammoniac.	*de farſar.*
Bdell.	*Balſ. Sulph. aniſ.*
Benzoes ejuſque flores.	*Pil. Polychreſt.*
	Stablii.
	Balſam. viſc.

V. *Formulæ Remediorum.*

1 Decocta.

℞. *Spec. pro Dec. pect.* ℥iv.
Coq. in aq. ſ. ℔iij.
uſque ad conſumpt. ℔ij.
Colat. D. ad Vitr.
doſis ℥vj. *calide.*

℞. *Rad. Enul.*
Pimpin. alb.
Vincetox. ā. ℥ſs.
Herb. Scabioſ.
Hyſſop.
Bellid.
Piloſell. ā mj.
Inc. ad Ch.
quarta harum ſpecierum pars injiciatur in aquæ ferventis ℔ij. *bulliant leniter & colat. ſumantur* ʒiv. *vel vj. ter vel quater ſingulis diebus.*

℞. *Raſ. L. Saſſafr.* ℥jj.
Sanct.
Rad. Chin.
Liquirit. ā. ℥j.
infund. per noct. & coq. in ſ. q. aq. ſimpl. ſub finem coctionis adde
Herb. Hyſſop.
Veron.
Scabioſ.
Bellid. ā. mſs.
Colat. D. in vitro pro potu pector. in tuſſi Venerea

℞. *ſpec. pro Dec. fl. & fr.* ℥iv.
Coq. in ſ. aq. ſ.
D. ſæpius calide.

℞. *Herb. Veron.*
Scabioſ.
Hed. terr.
Tuſſilag.
Virg. ☉r. ā. mj.
Inc. D. ad Ch.

℞. *Rad. Enul.*
Liquirit.
Pimp. alb. ā ʒiij.
Irid. fl. ʒij.
Ari ʒiſs.
Herb. Scabioſ.
Eryſim.
Marrub. ā. mj.
Flor. Tuſſilag. mſs.
Inciſ. uſurpentur inſtar infuſi Thee.

℞. *Herb. Hed. terr.*
Scabioſ.
Veron.
Millefol.
Coq. in aq. ſ. ℔ij.
Colat. adde
Sir. Hed. terr.
Pap. rhead. ā. ℥ij. *M.*
D. ſæpius calide
in Hæmoptyſi aliiſq; Pectoris affectibus ubi reſolutione & conſolidatione opus eſt.

2 Pul-

2 Pulveres,

℞. *Rad. ir. flor.* ʒj.
Flor. ſulphuris ʒſs.
Sacch. ʒij
Ol. deſt. aniſ. gt. xij. M.
D. bis vel ter per diem aliquot cuſp. cultri.

℞. *Spec. diair.* ʒij.
Ftor. ſulphuris ℈ij.
Benz. ℈ſs. *M.*

℞. *Pulv. Haiy. contr. Phthiſ. diſpenſ.* ℥ſs. (*rec. div. in 4. p. æq.*

3 Potinculæ.

℞. *Aq. Scabioſ.* ℥iij.
Aſthmat.
Acet. ſquillit. ā ʒvj.
Sir. Hyſſop. ℥ſs. *M.*

℞. *Aq. Tarax.*
Cherofol. ā ℥ij.
Aſthmat.
Oxym. ſquillit.
Sir. Nicot. ā ℥ſs. *M.*
Doſ. Cochl. ii. iij.

℞. *Gumm. Ammon.* ʒj. *ſolv. in Vin. Rhen.* ℥ij. *adde Aq. Hyſſop.* ℥iv. *M.*
D. aliquot cochlearia repetitis vicibus in aſthmate.

℞. *Aq. Veron.*
Hyſſop. ā ℥ij.
Aſthmat. ʒvj.
Sirup. Scabioſ. ℥ſs. *M.*

℞. *Aq. Veron.*
Tuſſilag. ā ℥ij.
Elix. Pector. ʒiſs.
Spir. ſal. Ammon. aniſ. ʒſs.
Sir. Nicot. ℥ſs. *M.*
D. ut antea.

℞. *Aq. Scord.*
Scabioſ. ā ℥ij.
Eſſ. alexiph. ʒiſs.
Tinct. reſolv. ʒj.
Sir de Hyſſop. ℥ſs. *M.*

4 Rotulæ.

℞. *Spec. diair.* ʒij.
Flor. ſulph. ʒj.
c. ſ. q. Sacch. in Aq. Scabioſ. ſol. F. Rotulæ.

℞. *Pulv. orid. Flor.* ʒij.
Flor. ſulph.
Extr. liquirit. ā ʒſs.
c. ſ. q. Sacch. in aq. Hyſſop. ſolut. F. Rotulæ.

℞. *Succ. liquirit.* ʒiij.
Extr. enul. ʒj.
Flor. Benz. ʒſs.
c. ſ. q. Sacch. in aq. Hyſſop. ſol. F. Rotulæ.

℞. *Pulv. irid. Flor.* ʒj.
Extr. Liquirit.
Enul. an. ʒſs.
c. ſ. q. Sacch. in aq. Cheref. ſol. F. Rotulæ.

5 Electuaria.

℞. *Conſ. Hed. terr.*
Scabioſ. ā ʒvj.
Extr. Veron.
millefol. ā ʒiſs.
Succ. præpt. ℈ij
Sir. Hyſſop. q. ſ. M.
F. Electuarum contra Hæmoptyſin.

℞. *Conſ. roſ. antiq.*
Hed. terr. ā ℥ſs.
Pulv. Haly. ʒij.
Sir. Scabioſ. q. ſ.
M. F. Elect. ſæpius uſurpandum.

℞. *Conſ. Hyſſop.*
Bellid. ā ℥ſs.
Antihect. Poter. ver. ʒiſs.
Flor. Sulph. ʒj.
Benz. ℈j.
Sir. de Farſar. q. ſ.
M. F. Elect.

℞. *Conſerv. Roſ. antiq.* ℥ſs.
Antih. Poter.
Balſ. de Capaib. ā ʒiſs.
Sir. flor. bellid. q. ſ.
M. F. Electuarium contra Phthiſin a Riedlino laudatum.

6 Linctus & Eclegmata.

℞. *Locq. de Pulm. vulp.*
San. & expert. ā ʒvj.
Pulv. Haly ʒiſs.
Sir de Farſar. q. ſ.
M. F. Linctus. D. cum bacillo liquiritiæ.

℞. *Loch. de Farfar.*
ad Aſthma ā ℥ſs.
Troch. becchic. nigr. ʒij.
Elix. Pector. ℈ij.
Aq. Sal Ammon. aniſ. ℈j.
Sir. de jujub.
Viol.
Papav. rh. ā *q. ſ.*
M. F. Linctus.
D. cum bacillo Liquirit.

℞. *Loch. ad Aſthma*
de Pulm. vulp. ā ℥j.
Elix. Pector. ʒiſs
Spec. diair. ſimpl. ʒj.
Sir. Papav. rhœad. q. ſ.
M. F. l. a. Loch.

℞. *Sir. Hyſſop.*
Scabioſ.
Pap. rh. an. ℥j.
Elix. Pector. ʒj.
Extr. Liquirit.
Enul.
Veron.
Troch. becch. nigr.
Spec. diatrag. frig. an. ℈ij.
M. F. Linctus.

7 Mixturæ.

℞. *Eſſ. alexiph.* ʒij.
ſuccin.
Tinct. Antimon. an. ʒj. *M.*

℞. *Tinct. Tartar. acr.*
Eſſ. Amar. Hall. an. ʒij.
ſucc. ʒj. *M.*

℞. *Elix. Pector.* ℥ij.
doſ. 15. 30. gr.

℞. *Tinct. reſolv.* ℥ſs.
doſ. 30. 40. gt.

℞. *Tinct. Pector.* ʒij.
doſ. 30. gr.

℞. *Tinct. reſolv.*
Eſſ. Lign. an. ʒij. *M.*

VI. *Modus operandi.*

1 Quædam materiam nimis tenuem & acrem incraſſant, ac in pulpoſam conſiſtentiam redigunt, ut eo commodius ſine Pulmonum noxa excerni poſſit, uti ſunt ſupra enumerata Incraſſantia, mucilaginoſa, dulcia, leniter adſtringentia, Opiata &c. ad quæ etiam referri merentur Unguenta ex Pinguedine & olei præparata, uti Unguenta Pectoralia varia.

2 Alia mucum nimis tenacem & viſcidum incidunt & reſolvunt, fluxilitatemque ei conciliant, ut ope tuſſis per aſperam arteriam eo facilius ejici queat, qualia ſunt ſuperius laudata Reſolventia acria, amara, Sulphurea, Gummatoſa &c.

3 Quædam ſpecifice quaſi materiam ſeroſo mucoſam ad Pectus ducunt, ut poſtea per aſperam arteriam evacuetur: quorſum potiſſimum referri merentur, Jujubæ, Sebeſten, Tactyli, Ficus, Squillia, Violæ &c.

4 Quædam fibras aſperæ arteriæ aggrediendo & acrimonia ſua ſtimulando tuſſim excitant, & materiæ præparatæ excretionem promovent, uti ſunt acria & volatilia, potiſſimum vero Spiritus acidi, Nitri, Salis, Vitrioli.

VII. *Rgulæ & Cautelæ Practicæ.*

1 Inter Incraſſantia & Reſolventia merito ſemper diſtinctio fieri debet, pro diverſa ſcil. materiæ Pulmonibus infenſæ & hinc excernendæ conditione, qua neglecta facile committuntur errores, quatenus materia per perverſam medicationem vel nimis reſolvitur & magis tenuis & acris, vel magis adhuc ſpiſſa redditur.

2 Expectoratio nunquam eſt inſtituenda, niſi materia antea ſatis mobilis reddita, aut ſufficienter pręparata fuerit.

3 Expectorantibus commode ſemper Reſolventia admiſcentur, quoniam hoc modo excretio commodius procedit.

4 Quando affluxus humorum ad Pectus eſt nimius, cavendum eſt a nimiis expectorantibus, quoniam affluxum augent, potius E. conveniunt Laxantia, Diuretica, Diaphoretica ac Diſcutientia.

5 Adſtringentia quamvis poros Pulmonum conſtringendo nimiam expectorationem impediant, facile tamen niſi caute admodum uſurpentur, magna eorum præpoſterum uſum ſequuntur incommoda, quatenus materiam inſpiſſant atque in Pulmonibus incarcerant, und mucus acrior redditus facile Pulmones aggreditur,

6 In Tuſſi ſicca aut etiam humida corpore ſimul inſigniter extenuato, eſiccantia & inprimis Antihecticum Poterii magis exſiccando nocent.

7 Expectorantia dulcia, inpr. Scylla, Jujubæ & Sebeſten nunquam diu uſurpentur, quoniam expectorationem quidem promovent, ſed ſimul affluxum humorum nimium ad Pectus mirum quantum promovent.

8 In Tuſſi chronica, quæ interdum perſonas humidioris temperamenti affligit, cum corporis contabeſcentia, Venæſectio ſæpius utilis, imo fere ſemper neceſſaria eſt, & Expectorantium uſui præmitti dibet,

9 Tuſſes ſuppreſſos ſanguinis fluxus ſequentes, nunquam expectorantibus cedunt, niſi præmiſſa fuerit Venæſectio.

10 Si Pulmones ſunt affecti, ſumme noxii ſunt ſpiritus acidi minerales, quoniam & tuſſim augent & exulcerationem vel producunt, vel promovent.

11 In Pleuritide, quoniam tota fere ſalus in expectoratione conſiſtit, expectorantibus & reſolventibus per totum morbum ſemper inſiſtendum eſt, ne materia vel copia ſuffocationem producat, vel acrimonia Pulmones magis exedat.

12 Pilulæ Becherianę & Balſamicæ viſcerales in affectibus Pectoris, excepta Hęmoptyſi, inſignem habent uſum, quatenus reſolvunt & revellunt.

13 Pulvis Haly contra Phthiſin niſi recens ſit, nullum habet uſum.

14 Tinctura antiphthiſica in pleriſque Pulmonum affectibus magis nocet, quam prodeſt.

15 Opiata prępoſtere & materia nondum evacuata exhibita, tiſſim quidem ſedant, ſed ſimul etiam mucum cum damno in Pulmonibus detinent.

16 Unguenta pectoralia, aut alia interdum, nimis relaxan-

laxando Pectus, efficiunt, ut major humorum copia ad Pectus feratur.

12. *De Sanguinis ſubſiſtentis evacuatione per remedia.*

I. *Definitio.*

Eſt evacuatio artificialis eum in finem inſtituta, ut per remedia convenientia Hæmorrhagiæ ſuppreſſæ & inprimis Menſes ac Hæmorrhoides revocentur.

II. *Differentia.*

1 Reſpectu *Hæmorrhagiarum* ſuppreſſarum, alia inſtituitur ut *Hæmorrhoides*, alia ut *Menſes* in ordinem redigantur.

2 Reſpectu remediorum, alia mediantibus mitioribus præparantibus & Reſolventibus fit, alia vero per fortiora pellentia inſtituitur.

III. *Indicantia.*

1 Hæmorrhoides vel parcius juſto fluentes, vel prorſus ſuppreſſæ.

2 Menſes ultra debitum tempus emanentes, cum inſigni dolore fluentes, parce nimis aut guttatim ſaltem prodeuntes, prorſus ſuppreſſi, decolores, ac tandem nimis mature ceſſantes.

3 Chloroſis & multi adhuc alii affectus ab Hæmorrhoidum vel Menſium vitiis pendentes, ut per convenientia remedia fluxus revocetur.

IV. *Remedia.*

Rad. Ariſtol. rot.	*Vitæ mul.*
Angelicæ.	*Cinnam.*
Rub. Tinct.	*Meliſſ.*
Leviſt.	*Puleg.*
Zedoar.	*Matricar.*
Bryoniæ.	*Artemiſ.*
Galang.	*Spir. ſal. Ammon.*
Ari.	*C.C.*
Pimp. alb.	*Fulig.*
Helleb. nigr.	*Sal Succin. Volat.*
Herb. Puleg.	*Eſſent. Caſtor.*
Artemiſ.	*Succin.*
Sabin.	*Cinnam.*
Meliſſ.	*Myrrh.*
Serpill.	*Croci.*
Roſmar.	*Millefol.*
Marrub. alb.	*Carminat.*
Calaminth.	*Elix. Uterin.*
Matricar.	*Propriet.*
Meliſſ.	*Tinct. Reſolv.*
Flor. Cheiri.	*Antimonii acris.*
Calend.	*Tartari acris.*
Crocus.	*♂tis Ludov.*
Baccæ lauri.	*Helleborat.*
Cicer. rubr.	*Extr. Hell. nigr.*
Myrrha.	*Caſtor.*
Camphora.	*Sabin.*
Gummi Ammon.	*Artemiſ.*
Galbanum.	*Pil. Polychreſt.*
Aloe.	*Emmenagog. Richt.*
Succinum.	*Balſam. Viſc.*
Borrax.	*Tartar.*
Caſtoreum.	*Antirhevmat.*
Hepar Anguillæ	*Ol. Sabin.*
Cinnamomum.	*Caſtor.*
Pulv. ad Part.	*Succin.*
Aq. Hyſter.	*Cinnamom.*

V. *Formulæ Remediorum.*

1 Infuſa.

℞. *Rad. Ariſtol. rot.*
Rub. Tinct. ana. ℥ſs.
Ari. ʒij.
Herb. Puleg.
Roſmar.
Meliſſ. ana. mj.
Flor. Cheir.
Calend. ana. p. ij.
Bacc. Laur. ℥ſs.
Inc. infund. in Vin. alb. ℔. *vj. & ſumantur ſingulis diebus ter* ℥*iv. vel vj.*

℞. *Rad. Ariſt. rot.*
Angel. ana. ℥ſs.
Galang.
Zedoar. ana. ʒij.
Herb. Puleg.
Artemiſ.
Roſmar. ana. mj.
Bacc. Laur. ʒſs.
Cinnam. ʒij.
Croci ʒj.
Inciſ. infund. in Vini albi ℔. *vj. & uſurpentur ut antea.*

℞. *Rad. Ariſt. rot.* ʒſs.
Zedoar.
Ari. ana. ʒj.
Herb. Puleg.
Roſmar.
Capill. ♀ *ana. mſs.*
Fol. Senn. ſ. ſ. ℥j.
Rhab. elect.
Fibr. Hell. nigr. ana. ʒij.
Cinnam. ʒiſs.
Croc. ʒj.
Tart. ſolub. ʒiij.
Inciſ. ſuperfundatur aq. fervent. ℔j. *poſtea adde Vin. alb.* ℔iij. *vel iv. & bibantur quovis die mane* ℥vj.

℞. *Rad. Ariſtol. rot.*
Bryon.
Rub. Tinct.
Pimp. alb. ana. ʒij.
Herb. Artemiſ.
Puleg. ana. mj.
Fol. Senn. ſ. ſ. ℥j.
Fibr. Hell. nigr.
Agar. in pet. lig. ana. ʒij.
Bacc. Laur.
Cort. ☉*nt. ana.* ʒiij.
Winteran.
Cinnam. ana. ʒij.
Croci ʒj.
Sal Tart. ʒiſs.
Inciſ. infund. & uſurpentur ut antea.

2. Pulveres.

℞. *Borrac. Venet.* ʒj.
Myrrh.
Cinnam. ana. ℈ſs. *M.*
div. in 2. p. æq.

℞. *Borrac.* ʒj.
Myrrh. ℈j.
Croc. ℈ſs. M.
Div. in 2. p. æq.

℞. *Borrac.* ʒj.
Myrrh. gr. xv.
Caſtor gr. vj. M.
div. in 3. p. æq.

℞. *Borrac.*
Hepat. Anguill. ana. ʒſs.
Myrrh. ℈ſs. M.
div. in 2. p. æq.

℞. *Pulv. Stomach. Birek.* ℥ſs.
D. 2. cuſp. cultr. bis vel ter per diem

℞. *Pulv. Stomach.* ℥ſs.
♁ ♂ *le Cachect.* ʒiſs.
Cort. Winter. ana. ℈ij. M.
D. ante prandium & cænam aliquot cuſpides cultri.

3 Potiunculæ.

℞. *Aq. Meliſſ.* ℥iij.
Puleg. Spir.
Cinnam. ana. ʒvj.
Eſſ. Carm. ʒij.
Cinnam. ʒj.
Sir. Cort. Citr. ℥ſs. M.
D. ſingulis 3. vel 4. horis cochl. aliquot.

℞. *Aq. Vit. mul.*
Cinnam. ana. ℥iſs.
Eſſ. Carmin. ʒj.
Succ.
Myrrh. ana. ʒſs.
Syr. Capill. ♀ ℥ſs. *M.*
Doſ. cochl. j. ſingulis 4. horis.

℞. *Aq. Meliſſ. c. Vin.* ℥iv.
Elix. Uterin.
Eſſ. Carmin. ana. ʒj
Sir. Cinnam.
Cort. ☉. *ana.* ʒij M.
D. ut antea.

℞. *Aq. Serpill. c. Vin.* ℥iv.
Tinct. reſolv. ʒj.
Eſſ. Succin. ʒſs.
Sir. Cort. ☉*nt.* ℥ſs. M.
doſ. cochl. ij. ſingulis 4. horis ſuperbibendo juſculum.

℞. *Aq. Artemiſ.*
Puleg. ana. ℥ij.
Cinnam ʒvj.
Tinct. ♁*ii. acr.* ʒiſs.
Eſſ. Succin. ʒj.
Sir. Cinnam. ℥ſs. M.
D. at antea.

℞. *Aq. Puleg.* ℥ij.
Serpill. c. Vin.
Meliſſ. c. Vin. ana. ℥j.
Eſſ. Alexiph. ʒj.
Succ. ʒſs,
Tinct. Tart. acr. ℈iv.
Sir. Cort. Citr. M.

℞. *Aq. Meliſſ.* ʒiij.
Cinnam. c. Vin. ℥j.
Hepat. Anguill. ʒiſs.
Sir. Cort. ☉*nt.* ℥ſs. M.
doſ. cochl. aliquot repetitis vicibus in partu difficili.

℞. *Aq. Puleg.*
Matric. ana. ℥iſs.
Cinnam. ℥j.
Borrac. Venet.
Hep. Anguill. ana. ℈ij.
Sir. Artemiſ. ℥ſs. M.
D. ut antea.

℞. *Aq. Serpill. c. Vin.* ℥iij.
Eſſ. Myrrh. ʒj.
Caſtor. ℈j.
Sir. Artemiſ. ʒiij. M.
D. ut antea.

℞. *Aq. Meliſſ.*
Puleg. ana. ℥iſs.
Vit. Mul. ℥j.
Eſſ. Cinnam.
Hep. Anguill. ana. ʒj.
Sir. cort. citr. ℥ſs. M.
D. ut antea.

4 Tincturæ & Eſſentiæ.

℞. *Eſſ. Carmin.* ʒij.
Succin.
Cinnam. ana. ʒj. M.
Doſ. 25. 30. *gutt.*

℞. *Eſſ. Carmin.* ʒij.
Elix. Uterin. ʒj. M.
Doſis eadem.

℞. *Eſſ. Alexiph.* ʒij.
Succin. ʒj.
Myrrh.
Caſtor. ana. ʒſs. M.
Doſis eadem.

℞. *Tinct. reſolv.* ʒij.
Eſſ. Succ. ʒj.
Myrrh ʒſs. M.
doſis eadem.

℞. *Tinct.* ♂*t. Lud.*
Eſſ. Adianth. al. ā ʒij. M.
Doſis eadem.

℞. *Tinct.* ♁*ii. acr.* ʒij.
Eſſ. Cinnam.
Succin. ana. ʒj.
Myrrh. ʒſs. M.
Doſis eadem.

5 Pilulæ.

℞. *Extr. Abſinth.*
Cent. min.
Fumar.
Gent.
Meliſs. ana. ℈ij.
G. Galb. ʒiß.
Eſs. Succ. q. ſ.
M. F. Pil. ad pond. gr. j.
D. x. xii. *mane & veſperi.*

℞. *Pil. Balſam. D. Stahl.* ʒj.
doſ. xv. xx.

℞. *Pil. emmenag. D. Richt.* ʒ. j.
Doſ. eadem.

℞. *Extr. Card. Ben.*
Fumar.
G. Ammon. in acet. ſquillit. ſolut. & inſpiſſ. ā ʒj.
Myrrh. elect.
Aleos ſuccotr. ana. ℈j.
G. Heder. ℈ij
Croc. pulveriſ. gr. xv.
Elix. propr. q. ſ.
M. F. Fil. ut antea.

℞. *Pil. Beccher.* ʒj.
Doſis eadem.

℞. *Pil. Balſam. viſc.* ʒj.
Doſis eadem.

6 Unguentum.

℞. *Ung. dialth.* ℥ſs.
Ol. Cheiri.
Axung. Anſerin. ā ʒij.
Petrol. ʒſs.
Croci. ℈j.
Ol. deſt. Sabin. gutt. viij. M.
F. Unguentum Regioni uteri & umbilici inungendum.

7 Suffitus.

℞. *Fol. Sab.* mſs.
Myrrh. ʒiſs.
Lign. Aloes ʒj.
Troc. alhand. ℈ij.
Mixta injiciantur carbanibus & fumus cum tritorio excipiatur, ita ut vaginam attingere queat.

8 Emplaſtra.

℞. *Empl. Matric. de Galb.* ℥j.
Galb. in Acet. ſol. ℥ſs.
Malax. cum
Ol. Caſtor.
Cheirin. ana. q. ſ.
Induc. ſuper alutam in forma orbis medii.
Irrotetur cum
Ol. deſt. Succ.
applicetur umbilico.

℞. *Galb. in Aceto ad pultis conſiſtent. liquefacti* ℥iſs.
Extract. Caſtor.
Croci ana. ʒij.
Ol. deſtill. ſpicæ.
Succ. ana. ʒj.
M. F. Emplaſtrum.
Induc. ſuper alutam & calide applicetur regioni uteri vel umbilico.

9 Balneum.

℞. *Rad. Valer. Sylv.*
Ariſtol. rot. ana. ℥ij.
Lil. alb.
Bryon.
Helen. ana. ℥j.
Herb. Artemiſ.
Puleg.
Nepeth.
Calaminth.
Matricar. ana. Miij.
Sabin.
Flor. Chamom. ana. mij.
Bacc. Laur.
Junip. ana. ℥j.
Inciſ. & Contuſ. ſacco includantur & coq. in ſ. q. aq. ſimpl. pro Balneo.

VI. *Modus operandi Remediorum.*

1 Quædam impedimenta ſanguinis fluxum retardantia removent, uti Venæſectio Plethoram imminuendo.

2 Quædam ſanguinem ſpiſſum reſolvunt & fluxilitatem ei conciliant, ut eo facilius excerni queat, uti omnia ſupra recenſita incidentia & reſolventia.

3 Quædam orgaſmum in ſanguine excitant, qualia ſunt potiſſimum Myrrhata & ſuccinata.

4 Alia ipſas fibras aggrediuntur, eaſque fortiter ſtimulant ac ſimul humores commovent, uti potiſſimum ſunt omnia volatilia & purgantia aliaque ſtimulantia.

5 Quædam poros aperiunt & vias relaxant, ac ſimul ſtimulant, uti Unguenta, Balnea, Emplaſtra, ſuffitus & Clyſteres.

VII. *Regulæ & Cautelæ Practicæ.*

1 In evacuatione ſanguinis per remedia ſemper reſpiciendum eſt ad ſanguinis fluxilitatem & ad vias, an ſint liberæ, quod ſi negligatur, fere nunquam ſine damno exhibentur remedia.

2 Si Plethora urget, evacuationes ſanguinis ſemper præcedere debent uſum remediorum.

3 Si ſpiſſitudo ſanguinis præſens eſt, per incidentia & reſolventia hæc prius tolli debet.

4 Niſi humores prius probe fuerint præparati, Pellentibus inprimis fortioribus nunquam utendum eſt.

5 Pellentia non niſi inſtantibus Menſibus exhibeantur: intermedio enim tempore data, Menſium negotium magis turbant, quam promovent.

6 Si per Incidentia & Reſolventia leniterque Pellentia res peragi poteſt, nunquam ad fortiora progrediendum eſt.

7 Tali in caſu ceteris remediis omnibus facile palmam præripiunt Pilulæ Stahlianæ, Beccherianæ veræ, Polychreſtæ, Emmenagogæ D. Richteri & Balſamicæ viſcerales nobis uſuales, quippe quæ, ſi prius Plethora, ubi opus eſt, imminuta fuerit, certiſſime ſine ulla noxa fluxus ſanguinis ſuppreſſos revocant.

8 Parem efficaciam poſſident Pilulæ noſtræ reſolventes antirhevmaticæ, quæ ſine ullo alio adminiculo brevi fluxus ſanguinis reſtituunt & infarctus quoque a ſanguinis ſuppreſſionibus natos & jam ad ſcirrhum pronos, ob ſummam, qua pollent, reſolvendi vim diſſolvunt.

9 Si translationes ſanguinis jam ad alias partes & inprimis ad ſuperiores factæ ſunt, cautiſſime procedendum eſt, quoniam Pellentium uſum facillime Vomitus Cruentus, Hæmoptyſis aliaque graviora mala ſequuntur.

10 Si poſt morbos graviores & diuturnos ob defectum humorum ſanguinis fluxus, ceſſarunt, nunquam remedia Pellentia exhibeantur, ſed potius humores convenienti diæta reſtituantur.

11 Reſpectu Temperamentorum ſelectus remediorum inſtituatur, ne indiſcretum eorum uſum majores perturbationes ſequantur.

12 Tinctura reſolvens nobis familiaris omnium Temperamentorum hominibus ſine ullo periculo exhiberi poteſt, hoc ſaltem obſervato diſcrimine, ut ſiccioribus cum multo vehiculo exhibeatur.

13 In Partu difficili a defectu dolorum originem trahente, reliqua remedia facile ſuperat Hepar Anguillæ cum Aqua ſpirituoſa exhibitum, quod ſæpiſſime obſervavimus.

14 In partu difficili ob vitioſum ſitum fœtus Pellentia ſemper noxia ſunt.

15 In pellenda mola cautiſſime procedendum eſt, quoniam Pellentium uſum ſæpiſſime graves ſequuntur Hæmorrhagiæ.

16 Ad revocandam Hæmorrhagiam narium ſuppreſſam quidam laudant Milleſolium, Nigellam aut Radicem Crocodilii naribus immiſſam.

PARTIS I.

SECTIO II.

DE ALTERATIONE.

I. *Definitio.* Alteratio humorum eſt eorundem varia correctio & præparatio, eum in finem a Medico inſtituta, ut humores debito modo correcti, poſtmodum ſine noxa e corpore evacuari queant.

II. *Differentia.*

1 Alia reſpicit *Humores*, ut ſcil. *ſpiſſi* incidantur, *tenues* incraſſentur, *acres* edulcorentur, *vappidiſque* debitus ſtatus per remedia Balſamica reſtituatur.

2 Alia reſpicit *Partes ſolidas*, ut *duræ* emolliantur, *flaccidis* & debilibus vero naturalis tonus reſtituatur.

3 Alia pro ſcopo habet *Motus*, ut nimirum motus *excedentes* refrænentur, deficientes vero exſtimulentur.

III. *Regulæ & Cautelæ Practicæ.*

1 Humores vitioſi nunquam alterari ita poſſunt, ut cum Natura in gratiam redeant.

2 Omnis alteratio reſpicit excretionem quandam, per certa emunctoria pro diverſa materiæ conditione.

3 Alterantia, niſi circumſtantiæ aliud poſtulent, nunquam nimis diu continuentur, ſed ipſis evacuantia vel jungantur, vel poſtponantur.

4 In evacuatione tali ſemper reſpiciendum eſt ad intentionem Naturæ: ſi enim illa ſemper humores ad peripheriam corporis pellit, Diaphoretica exhibenda ſunt & ſic porro.

I. De

I. DE ALTERATIONE HUMORUM.

1. *De Humorum Spiſſorum Reſolutione.*

I. *Definitio.*

Reſolutio eſt humorum ſpiſſorum inciſio & præparatio, eum quidem ob finem a Medico inſtituta, ut per remedia convenientia debita fluxilitas ipſis reſtituatur.

II. *Differentia.*

1 Alia fit per remedia Diluentia & Aquoſa, quæ fluxilitatem aliquo modo reſtituit, inpr. ſi motus corporis ipſis jungitur.

2 Alia inſtituitur per remedia Salina alcalina & neutra.

3 Alia obtinetur per acria & aromatica.

4 Alia fit per volatilia & ſpirituoſa.

5 Alia tandem per externa inſtituitur.

III. *Indicantia.*

1 Reſolutionem in genere indicat omnis humorum ſpiſſitudo, tenacitas & viſciditas, ad motum progreſſivum & inteſtinum inepta.

2 In ſpecie vero infarctus & ſcirrhi viſcerum.

IV. *Remedia.*

1 Diluentia.

Potus aquæ calidæ.	*Decoct. Hord.*
Thee.	*Aven.*
Caffee.	*Serum Lactis.*
Veronicæ.	

2 Salina.

Sal Tartari.	*Tart. Vitriol.*
Geniſt.	*Arcan. duplic.*
Onon.	*Sal Polychreſt.*
Abſinth.	*Tart. Tartariſ.*
Centaur. min.	*Liq. Terr. fol. Tart.*
Nitr. ♁*iat.*	

3 Acria & Aromatica.

Rad. Angel.	*Cyani.*
Ari.	*Sem. 4. calid. maj.*
Bryon.	*Card. bened.*
Bardan.	*Mar.*
Carlin.	*Aquileg.*
Caryoph.	*Sinap.*
Cichor.	*Dauci.*
Diptamn. alb.	*Lign. Saſſafr.*
Gentian.	*Sanct.*
Galang.	*Myrrha.*
Zedoar.	*G. Galban.*
Doron.	*Sagapen.*
Imperat.	*Ammon.*
Leviſt.	*Bdellium.*
Enulæ.	*Camphora.*
Pimp. alb.	*Cinnab. nativ.* ♁*ii.*
Petaſit.	*Succinum.*
Vincetox.	*Cinnam.*
Herb. Matricar.	*Caryoph.*
Meliſſ.	*Cardam.*
Origan.	*Cubeb.*
Puleg.	*N. M.*
Serpill.	*Calam. arom.*
Salv.	*Piper.*
Roſmar.	*Zingib.*
Marrub.	*Eſſ. Lignor.*
Hyſſop.	*Alexiph.*
Naſturt.	*Succ.*
Beccabung.	*Pimp. alb.*
Cochlear.	*Tinct.* ♁*ii.*
Flor. Anthos.	*Tart.*
Salviæ.	*Reſolv.*

4 Volatilia & Spirituoſa.

Sal Volat. C. C.	*Spir. Sal. Ammon.*
Succin.	*aniſ.*
Viper.	*Eboris.*
Urinæ.	*C. C.*
	Liq. C. C. ſuccin.

5 Externa.

Rad.	*Fol. Bardan.*
Sigill. Salom.	*Empl. de Ammon.*
Irid. Flor.	*Galban.*
Symphyt.	*Tacamab.*
Mebl.	*Hyoſc.*
Cicut.	*Ol. Chæreſol.*

V. *Formulæ Remediorum.*

1 Infuſa.

℞. *Rad. Angel.*	℞. *Rad. Bardan.*
Pimpin. alb.	*Carlin.*
Vincetox. ā. ʒiij.	*Caryoph. ana* ʒij.
Herb. Marrub. alb.	*Aoi.* ʒj.
Meliſſ.	*Herb. Menth.*
Hyſſop.	*Roſmar.*
Puleg. ā. mſs.	*Orig.*
Cort. ☉*nt.*	*Serpill. ana. mſs.*
Winteran.	*Cort. Citr.*
Cinnam. acut.	*Cinnam.*
Sem. Aniſ.	*Cardam.*
Fœnic. ana. ʒij.	*Cubeb.*
Inciſ. Cont. g. m.	*Sem. Dauc. ana* ʒij.
Infund. in Vin. alb. ℔iv. *D.*	*Sal. Tart.* ʒiſs.
ſingulis diebus 1. *vel* 3. ℥iv.	*Inciſ. infund. in Vin. alb.* ℔iv.

2 Decocta.

℞. *Raſ. L. Saſſafr.* ℥ij.	℞. *Raſ. L. Saſſafr.* ℥ij.
Rad. Chin.	*Sanct.*
Sarſap.	*Rad. Lapath. ac.*
Liquirit.	*Vincetox.*
Pimpin. alb. ā. ℥j.	*Caryoph.*
Cort. Winteran.	*Diptamn. alb.*
Cinnam. acut. ana. ʒij.	*Liquirit. ana.* ʒvj.
Inciſ. coq. in aq. ſimpl. ℔.	*Cort. Winteran.* ʒiij.
vj. *ad remanent* ℔. iv.	*Inciſ. coq. ut antea.*

3 Pulveres.

℞. *Pulv. Stomach. Birck.*	℞. *Lap.* ♋. ʒij.
℥ſs.	*Sem. Aniſ. Fœnic.*
Cort. Winteran. ʒj.	*Cinnam. acut.*
Ol. deſt. Aniſ. gutt. vj.	*Tart. Vitriolat. ana.* ʒj.
Cinnam. gutt. ij. *M.*	*Elæoſacch. Cinnam.* ℥ſs.
D. 2. cuſp. cultr. ante prandium & cœnam.	*M.*

Potiunculæ.

℞. *Aq. Meliſſ.*	℞. *Aq. Hyſſop.*
Menth. ana. ℥ij.	*Salv. ana.* ℥iſs.
Cinnam. ℥j.	*Serpill. c. Vin.* ℥j.
Tinct. Tart.	*Eſſ. Alexiph.*
Eſſ. carm. ana. ʒiſs.	*Cinnam. ana.* ʒj.
Sir. Cort. ☉*nt.* ʒvj.	*Succ.* ʒſs.
Doſ. cochl. ij. ſing. 2. hor.	*Sir. Cinnam.* ℥ſs. *M.*
℞. *Aq. Matric.* ℥ij.	℞. *Aq. Puleg.*
Meliſſ. c. Vin.	*Serpill. ana.* ℥jſs.
Chamom. c. Vin. ā ℥j.	*Ciunam. c. Vin.* ℥j.
Eſſ. Cort. ☉*nt.*	*Eſſ. Cort. Citr.*
Tinct. Antim. acr. an. ʒj.	*Pimpin. alb.*
Spir. Nitr. dulc. ʒſs.	*Cinnam. ana.* ℈ij.
Sir. cort. cit ℥ſs. *M.*	*Sir. Cort.* ☉*nt.* ℥ſs.
D. ut antea.	*Conf. Alkerm.* ʒj. *M.*

5 Mixturæ.

℞. *Tinct. Reſolv.*	℞. *Tinct. Antimonii acr.*
Eſſ. Cortic. ☉*nt. ā* ʒij *M.*	*Eſſ. Alexiph. ana.* ʒij.
Doſ. 30. 40. gutt.	*Succin. an.* ʒj. *M.*
℞. *Eſſ. Alexiph.*	℞. *Tinct. Tart.*
Cort. ☉*nt.*	*Eſſent. Cort. Citr.*
Cinnam. ana. ʒj. *M.*	*Lignor. ana.* ʒj. *M.*
Doſis eadem.	*Doſis eadem.*

6 Spiritus.

℞. *Spir. Vin. Camph.*	℞. *Aq. Apoplect.* ℥j.
Aq. Reg. Hung. ā. ℥ſs. *M.*	*Spir. Sal. Ammon.* ʒij.
Applicetur externe cum	*Ol. deſt. Fœnic.* ʒſs.
linteaminibus.	*Applicetur ut antea.*

7 Emplaſtra.

℞. *Empl. de Ammon.*	℞. *Empl. de Galb.*
Cicut.	*Tacamab.*
Hyoſc. ana. ℥ſs.	*Ammon. ā.* ℥ſs.
Malax. c. Ol.	*Balſ. Peruv.* ʒij. *M.*
Chæreſol. M.	

VI. *Modus operandi Remediorum.*

1 Quædam agunt diluendo Maſſam ſanguineam & reliquos humores ſpiſſos.

2 Alia incidunt particulis ſuis Salinis humores ſpiſſos, eoſque dirimendo fluxiliores reddunt.

3 Alia particulis acribus itidem intime reſolvunt humores

mores ſpiſſiores, fluxilitatemque reſtituunt, uti aromatica, gummata &c.

4 Alia potentiſſime in fibras agunt & motum augendo ac circulationem accelerando ſanguinem fluxiliorem reddunt, ut ſalia volatilia.

5 Alia externe applicita per poros penetrant & humores ſtagnantes reſolvunt, uti ſpiritus externi, ſacculi, emplaſtra &c.

VII. *Regulæ & Cautelæ Practicæ*.

1 In reſolutione humorum ſemper initium fiat a mitioribus, fortiora enim in principio exhibita, humores nimium commovendo, inſignes excitant turbas.

2 In morbis chronicis, Incidentia & Reſolventia diu continuentur, alias fruſtra laborat Medicus.

3 Reſolventibus hiſce ſemper interponantur evacuantia & inpr. talia quæ ſimul reſolvendi vi pollent, uti Mercurius dulcis & Pilulæ ex Gummatibus & Extractis amaris præparatæ.

4 Tincturæ alcalinæ acerrimæ, reliquis Reſolventibus facile palmam præripiunt, quatenus ſine ulla inſigni humorum commotione incidunt & reſolvunt: ſemper tamen aliquandiu continuandæ ſunt.

5 Si ſpiſſitudo humorum a neglecta Venæſectione aut fluxuum ſanguinis ſuppreſſione ortum traxit, Miſſio ſanguinis optimo conſilio Reſolventibus præmittitur.

6 Salia fixiſſima, certa encheireſi volatilia reddita, in morbis chronicis optimum ferunt auxilium, ſed in eorum uſu prudentia opus eſt.

7 In Infarctibus & Scirrhis viſcerum externa & inpr. Emplaſtra nunquam negligenda ſunt, quatenus reſolutionem optime promovent & operationem remediorum internorum adjuvant.

8 Spirituoſa externa in tali caſu raro laudabilem edunt effectum, imo ſæpius dum majorem criſpaturam in viſceribus producunt, malum augent.

9 Motus corporis moderatus & continuatus, in reſolvendis humoribus ſpiſſioribus optima eſt Medicina, nimius vero in multa mala præcipitat.

10 Si ſpiſſitudo ſanguinis ab acidorum abuſu ortum traxit optime conveniunt Abſorbentia ſalibus alcalinis & neutris juncta.

11 Antiſcorbutica acria reliquis Reſolventibus juncta, ſæpius laudabilem quoque edunt effectum.

12 Diuretica & Diaphoretica optime conſilio ſociantur Reſolventibus, quoniam non ſolum incidunt, ſed etiam materiæ noxiæ excretionem promovent.

2. *De Humorum tenuium Incraſſatione*.

I. *Definitio*.

Incraſſatio eſt operatio artificialis, qua mediante humores nimis tenues & acres per remedia convenientia inſpiſſantur, ut abſque noxa evacuari queant.

II. *Differentia*.

1 Alia fit per alimenta gelatinoſa & mucilaginoſa.

2 Alia vero per remedia Abſorbentia, figentia, acida &c.

III. *Indicantia*.

1 Acrimonia humorum bilioſa tam univerſalis in tota Maſſa ſanguinea, quam particularis primarum viarum.

2 Coryza & Tuſſis a materia tenui ſalſa & acri orta, aut etiam Tuſſis ſicca gravior.

3 Diarrhœa bilioſa.

4 Sudores nimii ab humorum reſolutione orti.

IV. *Remedia*.

1 Gelatinoſa, Pinguia & Mucilaginoſa.

Lac Vaccin.	*Ova ſorbilia.*
Aſinin.	*Sperm. Cet.*
Caprill.	*Rad. Alth.*
Human.	*Liquir.*
Juſc. Carn. jun. inpr.	*Tuſſilag.*
Pedum.	*Malv.*
Gelat. C.C.	*Lil. alb.*
Ped. Vitul.	*Symph.*
Mucilag. Hord.	*Herb. Malv.*
Butyrum.	*Flor. Lil. alb.*
Pingued. Animal.	*Malv.*
Medullæ Animal.	*Violar.*
Verbaſc.	*Ficus.*
Sem. 4. frig. maj.	*Dactyli.*
min.	*Jujubæ.*
Lini.	*Sebeſten.*
Milii.	*Hord. excort.*
Cydon.	*Ol. Amygd. dulc.*
Amygd. dulc.	*Lini.*
Nucl. Pin.	*Oliv.*
Piſtac.	*Nuc.*
Avellan.	*Hypet.*
Emulſ. ex hiſce.	

2 Glutinoſa.

Maſtiche.	*Tragac.*
G. Arab.	*Elemi.*
Ceraſ.	

3 Abſorbentia.

Conch. præparat.	*Unic. foſſ.*
Lap. ♋	*Mandib. luc. piſc.*
Percar.	*Bolus Armen.*
Mat. Perl.	*Terr. ſigill.*
Teſt. ovor. calcin.	*Corall. rubr. &c.*
C. C. uſt.	

4 Auſtera adſtringentia.

Rad. Biſtort.	*Flor. Balauſt.*
Torment.	*Roſar.*
Sanguiſorb.	*Fruct. Myrtill.*
Fol. Querc.	*Cort. Granat.*
Salic.	*Chin. Chin.*
	Gallæ.

5 Acida.

Rob. Rib.	*Tinct. Roſarum.*
Berb.	*Violar.*
Cydon.	*Flor. Tun.*
Ceraſ. acid.	*Conſerv. Pulp. Citr.*
Granat.	*Roſ. Vitriol.*
Succ. Citr.	*Spir. Vitriol. ſ. & d.*
Sir. acetoſ. citr.	*Nitr.*
Berb.	*Salis.*
Ceraſ. acid.	*Clyſſ. Antimonii.*
Granat.	*Aceta varia.*
Cydon.	*Nitroſa.*
Myrtill.	

V. *Formulæ Remediorum*.

1 Pulveres.

℞. *Lap. ♋*	*R. Unic. Foſſil.*
Percar.	*Teſt. Ovor. calcin.*
Conch. Citr.	*Corall. rubr. ā. ℈j.*
Tart. Vitriolat. ā. ℈j. M.	*Terr. Sigill. gr. xij. M.*
Div. in 4. p. æq.	*div. in 3. p. æq.*
D. ſing. 3. vel 4. horis.	*D. ut antea.*

2 Potiunculæ.

℞. *Aq. Borrag.*	℞. *Aq. Plantag. vij.*
Bugloſſ. ā. ℥ij.	*Rob. Berb.*
Tinct. Roſar.	*Rib.*
Sir. Granat. acid. ā. ℥ſs. M.	*Tinct. Fl. Tunic. ā. ℥ij.*
D. cochleatim.	*Sir. acetoſ. citr. ℥ſs. M.*
℞. *Aq. Millefol.*	℞. *Aq. Sanic.*
C. C. citr. ana. ℥ij.	*Torment. ā. ℥ij.*
Succ. citr. rec. ʒiij.	*Lap. ♋*
Matr. perl. præp.	*Mandib. Luc. piſc. ā. ℈ij.*
Corall. rub. præp. ā. ʒſs.	*Acet. Roſ. rubr. ʒij.*
Sir. Ceraſ. accid. ℥ſs. M.	*Sir. acetoſ. Citr. ℥ſs. M.*
D. ut antea.	*D. ut antea.*

3 Emulſiones.

℞. *Amygd. dulc.*	℞. *Nucl. Pin.*
Sem. 4. frig. maj. ana. ʒſs.	*Piſtac.*
Aq. Plantag.	*Sem. Cannab.*
Millefol.	*Lactuc. ana. ʒij.*
F. l. a. Emulſio	*Aq. Nymph.*
Colat. ℥viij. adde	*Portulac. ana. q. ſ.*
Conch. præp.	*F. l. a. Emulſio.*
Cryſtall. mont. ana. ʒſs.	*Colat. adde*
Sacch. perlat.	*Conch. præp. ʒj.*
D. ſæpius cochleatim.	*Sacch. canar. q. ſ. M.*

4 Julepi.

℞. *Aq. Portul.*	℞. *Aq. Millefol. ℥vj.*
Sanic. ana. ℥iv.	*C. C. citr. ℥ij.*
Rob. Rib.	*Rob. Cydon.*
Ceraſ. acid.	*Granat.*

Succ.

Succ. citr. rec. ana. ʒiij.
Spir. Vitr. dulc. ℈ij.
Sir. Granat. acid. ℥j. *M.*
D. ſæpius cochleatim.

Tinct. Roſar. ana. ℥ß.
Sir. acet. citr.
M. F. Julepus.
D. ut antea.

5 Decocta.

℞. *Rad. Alth.*
Liquir.
Tuſſilag. ā. ʒiij.
Jujub.
Sebeſt.
Fic. a N. vi.
Hord. excort. ℥j.
Coq. in Aq. ſimpl. ℔iß.
Colat. D. calide.

℞. *Rad. Biſtort.*
Torment. ā. ℥ß.
Fol. Querc.
Summit. Milleſol. ana. mj.
Flor. Balauſt.
Hyper. a p. ij.
Coq. in Aq. ſimpl. ℔iß.
Colat. adde
Sir. Ceraſ. acid. ℥iij. *M.*

VI. *Modus operandi Remediorum.*

1 Quædam particulis ſuis gelatinoſis pinguibus, mucilaginoſis ac glutinoſis inviſcant & obvolvunt partes volatiles ſanguinem reſolventes & craſin ſanguinis reſtituunt.

2 Alia partibus ſuis craſſioribus ad motum non adeo aptis, retardant motum ſanguinis & hoc ipſo ulteriorem reſolutionem impediunt.

3 Quædam partes conſtringunt & auſteritate ſua adſtrictiora humores aliquo modo figunt.

4 Ac tandem alia humores magis vel minus coagulant & hoc ipſo nimiam reſolutionem tollunt.

VII. *Regulæ & Cautelæ Practicæ.*

1 In Incraſſandis humoribus tenuibus ſemper eo reſpiciendum eſt, ut per laxantia mitiora quantitas inſignis humorum tenuium & ſalino-bilioſarum evacuetur, ſic enim reliqua humorum correctio eo melius procedit.

2 Facta tali evacuatione præſcribantur lenia Diaphoretica & Diuretica, Nitro, ſalibus neutris & acidis temperata, ut hoc modo humores aliquo modo condenſentur & partes ſalino-ſulphureæ per vias urinarias & habitum corporis evacuentur.

3 Jungantur hiſce nutrientia, Emulſiones Gelatinæ Mucilagines hordei cum Amygdalis dulcibus præparatæ, ut per hæcce humores acres temperentur & craſis ſanguinis reſtituatur.

4 Hoc ipſo tempore, aut poſt prædicta exhibeantur incraſſantia, tam abſorbentia, quam acida & auſtera pro ſubjectorum conditione.

5 Si incraſſantia fortiora ſtatim ab initio, ſine præmiſſis evacuantibus uſurpantur, partes acres ſæpius cum damno in corpore retinentur.

6 In affectibus pectoris, ubi incraſſatione opus eſt, caute mercandum eſt cum Incraſſantibus, niſi enim perite tractentur tales affectus, facile exulcerationes Pulmonum ſequuntur.

7 Quare in tali caſu ſemper præmittantur lenia evacuantia, ut hoc modo affluxus humorum ad pectus intercipiatur, ac poſtea incraſſantia exhibeantur.

8 Incraſſantia autem talia non ſint nimis emollientia, ne major ad pectus humorum affluxus excitetur.

9 Inter incraſſantia pectori potiſſimum dicata eminet præ ceteris Liquiritia & remedia ex eo parata.

10 Poſſunt hiſce jungi Anodyna correcta, & hinc ſummo cum fructu circa veſperam Pilulæ ex ſucco Liquiritiæ & Maſſa Pilularum de Cynogloſſa paratæ exhibentur, quæ tuſſim a materia acri ortam, optime compeſcunt.

11 Si materia tenuis & acris bilioſa eſt temperanda & incraſſanda, Nitrum & Cryſtallus montana optimam ferunt opem.

12 In Hectica humorum reſolutione Gelatinæ cum Amygdalis dulcibus paratæ & Mucilagines non cochleatim ſed quotidie ad ℥vj. vel ℥viij. aliquoties ſumptæ, plus præſtant quam cetera remedia, quatenus non ſolum humores nimis fluxiles incraſſant, ſed & viſcera conſtricta relaxant, ita ut humores ſtagnantes in viſceribus ſenſim ſenſimque reſolvi queant.

13 Dum humores incraſſandi ſunt, vitari debent omnia ſalſa, aromatiſata, Vinum aliique potus ſpirituoſi, ira, Venus, motus fortior.

4. De Cacochymiæ correctione.

I. *Definitio.*

Cacochymiæ correctio eſt ſpecies Methodi Medendi, qua perverſus & corruptus humorum ſtatus pes remedia convenientia ita alteratur, ut excretri per certa loca partibus corruptis, reliqui humores laudabilem acquirant ſtatum & conſiſtentiam.

II. *Differentia.*

1 Alia reſpicit Cacochymiam ſalſam eamque removet.
2 Alia fit propter humorum ſtatum bilioſum.
3 Alia tollit mucoſitatem eorum.
4 Alia inſtituitur propter aciditatem in humoribus.
5 Alia removet nimium ſerum.
6 Alia tandem reſpicit humorum ſtatum corruptum.

III. *Indicantia.*

1 In *genere* omnis humorum mala conſtitutio, feroſa, ſalſa, bilioſa, mucoſa &c.
2 In *ſpecie* omnes affectus ſpeciales e tali mala conſtitutione originem trahentes, ſcorbutus, ſcabiei variæ ſpecies &c.
3 Morbi contagioſi & putridi, tam acuti, quam chronici.
4 Gangræna, ad impediendam ulteriorem noxam.
5 Exulcerationes partium internarum.

IV. *Remedia.*

1 Ad Cacochymiam ſalſam.

Diluentia.
Potus Thee.
Coffee.
Juſcula non ſalita & alia ſuperius de Reſolventibus recenſita diluentia.

Gelatinoſa & Mucilaginoſa ſub Incraſſantibus laudata.
Diuretica varia inpr. Infuſa & Decocta.

2 Ad Cacochymiam bilioſam.

Nitroſa omnia.
Cryſt. montana.

Diluentia.
Cholagoga.

3 Ad Cacochymiam mucoſam.

Reſolventia omnia ſuperius recenſita.

4 Ad Cacochymiam acidam.

Abſorbentia.
Lap. ♋
Percar.

Conch. præp.
Mat. Perl. &c.

5 Ad Cacochymiam feroſam.

Purgantia Phlegmagoga.
Diuretica.

Diaphoretica ſuperius laudata.

6 Ad Cacochymiam corruptam.

Balſamica remedia.
Rad. Alexipharmacæ.
Angel.
Contraj.
Petaſit.
Imperat.
Sarſap.
Chin. &c.
Herb. Scord.
Rut.
Galeg. &c.
Flor. Ulmar.

Aquileg.
Sem. Card. Mar.
Citr.
L. Saſſafr.
Sanct.
Myrrha.
Terebinth.
Aq. Scord.
Eſſ. Myrrh. aliaque ſub Diaphoreticis laudata.

V. *Formulæ Remediorum.*

1 Infuſa Diuretica ad Cacochymiam ſalſam.

℞. *Rad. Apii*
Onon.
Vincetox. ā. ℥ß.
Herb. Bellid.
Capill. ♀.
Naſturt. ā. mſs.
Flor. Bellid.
Violar. a. p. ij.
Tart. ſolub. ʒiij.
Inciſ. infund. in Aq. ſ. & Vini albi ana. ℔. ij. *Doſ.* ℥iv. *& vj. bis vel ter per diem.*

℞. *Rad. Caryophyll.*
Apii.
Cichor.
Polyp. ā. ʒiij.
Herb. Cochlear.
Lingu. cervin.
Naſturt.
Summit. cent. min.
Bellid. ā. mſs.
Pom. ♁*nt. N.* 1.
Rad. & Herb. recentes cum pom. ♁*nt. Inciſ. infund. in Vin. alb.* ℔. vj.

2 Potiunculæ & Pulveres ad Cacochymiam bilioſam.

℞. *Aq. Borrag.*
Bugloſſ. ana. ℥iiſs.
Conch. præp.

Cryſt. mont. præp. ana. ʒß.
Tabacc. e ſucc. Berb. ʒiij. *M.*
D. ſæpius aliquot cochl.

℞. *Aq.*

℞. *Aq. Plantag.*
Cichor. ana. ℥iiſs.
Succ. citr. rec. ℥ſs.
Lap. ♋ ʒj.
Nitr. depur.
Tart. Vitriolat. ana. ʒſs.
Sir. ceraſ. acid. ʒvj. *M.*
D. ut antea.

℞ *Arcan. duplic.*
Nitr. regener.
Cryſtall. mont.
Matr. perl. præp. ana. ʒſs.
div. in 6. p. æq.
D. ſing. 2. vel. 3. horis.
℞. *Pulv. antiſpaſm.* ʒij.
div. & D. ut antea.

3 Formulæ ad Cacochymiam. mucoſam.

Vid. ſupra de Reſolventibus.

4 Pulveres ad Cacochymiam acidam.

℞. *Lap.* ♋. *præp.*
Matr. perl. ana. ʒj. *M.*
div. in 4. p. æq.
D. ſingulis 4. horis.
℞. *Teſt. ovor. calc.*

Lap. Percar.
Conch. præp.
Cryſtall. mont. ana. ʒſs. *M.*
div. in 6. p. æq.
D. ut antea.

5 Formulæ ad Cacochymiam ſeroſam.

℞. *Specif. Jalap.* ʒſs.
D. pro una vice.
℞. *Rad. Vincetox.* ℥iv.
Coq. in Vin. alb. ℔. iv.
ad conſumpt. ℔. ij.
Doſ. cochl. ij. iv. *mane pro ſcopo Diuretico.*

℞. *Aq. ſcord.* ℥iv.
Theriac. ʒvj.
Antimon. diaph.
Matr. perl. ana. ʒſs.
Eſſ. Alexiph. ʒj.
Sir. contraj. M.
D. cochleatim.

6 Formulæ ad Cacochymiam. corruptam.

℞. *Aq. Scord.*
Galeg. ana. ℥ij
C. C. citr. ℥j.
Mixt. ſimpl. ʒij.
Sir. contraj. ʒvj. *M.*
D. cochleatim.
℞. *Aq. Scorzan.*
Flor. acac. ana. ℥ij.
Theriac. ℥ſs.
Eſſ. Alexiph. ʒij.
Spir. Nitr. dulc. ʒſs.
Sir. acetoſ. citr. ℥ſs. *M.*
D. ut antea.
℞. *Pulv. Bez. Wed.* ʒij.

div. in 6. p. æq.
D. ſing. 6. horis.
℞. *Pulv. Bez. Hall.* ʒij.
Myrrh. elect. gr. xviij.
div. in 6. p. æq.
D. ut antea.
℞. *Eſſ. Alexiph.*
Succin.
Lignor. ana. ʒj. *M.*
Doſ. gutt. 30. in ſcabie.
℞. *Tinct. Reſolv.* ʒſs.
Doſ gutt. 40.
Reliquas Formulas vid. ſupra de Diaphoreticis.

VI. *Modus operandi Remediorum.*

1 Quædam diluunt, diſſolvunt & imbibunt partes ſanguinis ſalſas, ut eo commodius poſtmodum per loca excretoria evacuari poſſint, ut ſunt Diluentia omnia.

2 Quædam inviſcant partes ſalſas in humoribus hærentes, ita ut non amplius partes irritare queant, uti ſunt Mucilaginoſa, Gelatinoſa &c.

3 Quædam dum partes ſalſas & acres correxerunt, leniter ſtimulant renes, & excretionem dictarum partium promovent, qualia ſunt Infuſa Diuretica.

4 Quędam bilis acrimoniam infringunt & primas vias abſtergunt, ita ut bilis iis nullum damnum inferre queat, qualia ſunt Nitroſa, Acida, Salia neutra &c.

5 Quædam particulis ſuis acribus & ſalinis humores craſſos incidunt, ut omnia reſolventia.

6 Quædam acidum in primis viis & in ſanguine hærens infringunt, & eum eo in neutrum abſtergens abeunt, uti Abſorbentia.

7 Quædam ſerum nimium per convenientia loca excretoria evacuant.

8 Ac tandem quædam partes corruptas ſanguinis corrigunt & partim ad excretionem diſponunt, partim vero actu expellunt.

VII. *Regulæ & Cautelæ Practicæ.*

1 Cum ex Cacochymia multi & graves morbi propullulent, mature ea corrigenda eſt.

2 In Cacochymia Salſa ceteris fere omnibus copioſa diluentia, quæ ſimul ſunt leniter Diuretica, palmam præripiunt.

3 Diuretica non ſunt exhibenda, niſi prius Salia per diluentia ad excretionem ſint præparata.

4 Inviſcantia & Mucilaginoſa hoc in caſu ſuo quoque non carent uſu, ſemper tamen in majori copia ſumi iiſque evacuantia per diureſin ſunt poſtponenda.

5 Nullum fere datur remedium quod in Cacochymia bilioſa præſentibus ferat auxilium quam Nitrum, quoque modo exhibitum.

6 Inſignem quoque habet uſum Tinctura ♂tis Ludovici, quæ ſola ſæpius Icterum tollit.

7 Si ſaburra bilis acris inflammationem inteſtinorum minitans in primis hęret viis, Nitroſa, Cryſtallus montana & Salia Neutra optima ſunt remedia, ſed ſtatim laxantia ipſis vel jungenda, vel ſubjungenda ſunt.

8 In Cacochymia bilioſa omnia calida & acria remedia, quoniam bilem magis acrem reddunt, noxia ſunt.

9 In Cacochymia mucoſa Reſolventia aliquandiu continuanda ſunt, alias nullum laudabilem edunt effectum.

10 Mercurialia remedia, & inpr. Mercurius dulcis, in tali Cacochymia optima ſunt remedia, quatenus non ſolum incidunt, ſed etiam evacuant.

11 Si propter acida copioſa aſſumpta cruditates acidæ in primis viis generatæ fuerunt, & ſanguis ipſe quoque iis inquinatus eſt, Abſorbentia ſunt optima remedia.

12 Nunquam tamen nimis diu uſurpentur, quoniam digeſtionem primam lædunt.

13 Si partes aquoſo ſeroſæ prædominantur, exhibeantur Purgantia, Diuretica & Diaphoretica.

14 In Cacochymia maligna Alexipharmaca Reſolventibus & Balſamicis remediis ſemper jungantur.

15 Talia remedia, inpr. in morbis chronicis, ſemper diu continuentur, ut vappida humorum conſiſtentia eo melius corrigi queat.

16 Uti interne ita & externe in omnibus ulceribus ſordidis Balſamica ad abſtergendum & conſolidandum ſunt optima.

17 In tali caſu præ cæteris eminet Myrrha, interne tamen, quatenus ſanguinem inſigniter commovet, caute uſurpetur.

II. De Alteratione Partium Solidarum.

1. *De Adſtrictione.*

I. *Definitio.*

Adſtrictio eſt Operatio artificialis, eum in finem inſtituta, partim ut partes & pori nimis relaxati conſtringantur, partim ut humores præter naturam nimis fluentes coerceantur.

II. *Differentia.*

1 Alia reſpicit partes ſolidas nimis relaxatas.

2 Alia reſpicit Hæmorrhagias & interdum pro ſcopo habet ſaltem moderamen & ad mediocritatis ſtatum fluxuum ſanguinis, per loca conſueta & convenientia fientium, reductionem, v. g. in Hæmorragia Narium, Hæmorrhoidibus, Menſibus, Lochiis &c. interdum vero eum in finem inſtituitur, ut plane extraordinariæ & enormes, aut a cauſis violentis ortæ Hæmorrhagiæ, ſi aliæ circumſtantiæ non obſtant, plane ſupprimantur.

III. *Indicantia.*

1 Laxitas partium ſolidarum & pororum.

2 Hæmorrhagiæ variæ tam a cauſis externis quam internis ortæ.

3 Alii quoque ſeroſi fluxus.

IV. *Remedia.*

1 Interna.

Rad. Symph.
Torment.
Biſtort.
Rub. Tinct.
Ariſtol. rot.
Platang.
Herb. Milleſol.
Plantag.
Pyrol.
Sanic.
Veron.
Alchimill.
Hæd. terreſt.

Virg. ☉*r.*
Flor. Roſ. rubr.
Balauſt.
Hyperic.
Gallæ.
Sorba.
Succinum.
Maſtiche.
Sang. Dracon.
Hirci.
Gumm. Arab.
Maſtich.
Unic. foſſil.

Oc. ♋.
Mumia.
C.C. uſt.
Bolus Armen.
Terr. Catechu.
Lemnia,
Sigill.
Lap. Hæmat.
Smaragd.
Corall. rubr.
Sperniol. Croll.
Croc. ♂t. adſtr.
Pulv. dyſenter.
Stypt.
Aq. Plantag.
Torment.
Hyper.
Milleſol.
Fol. querc.
Theriac.
Cinnam. cydon.
Tinct. Fl. Hyper.
Corall.

♂t. adſtr.
Terr. Catech.
Antiphthiſ.
Eſſent. Travmat. Wed.
Anodi.
Conſ. Roſar. antiq.
vitriol.
Pulp. Citr.
Acetoſæ.
Balauſt.
Extr. Torment.
Hed. terr.
Biſtort.
Myrtill.
Theriac. Androm.
Cæleſt.
Laud. Op.
MP. de Cynogl.
Sir. de Symph. Fernel.
Corall.
e roſ. ſicc.
Papav.
Plantag.

2 Externa.

Rad. Symph.
Herb. Ariſtol.
Agrimon.
Salv.
Virg. ☉r.
Plantag.
Scord.
Flor. Roſar.
Milleſol.
Hyper.
Balauſt.
Plumb. uſt.
Minium.
Ceruſſa.
Lithargyr.
Tutia.
Sacch. Saturni.
Camphora.
Terebinth.
Aloe.
Myrrha.
Mel.
Theriaca.
Balſ. Sulph. tereb.
Arcæi.

Peruv.
de Capaib.
Ungu. rubr. Camph.
alb. Camph.
de Litharg.
ad Ambuſta.
Diapomphol.
de Tutia.
ad Scabiem.
Empl. ad Ruptur.
Fractur.
alb. Coct.
Griſeum.
Saturnin.
Diapalm.
Sperm. ran.
Opoteldoch.
Stictic.
Nigr. Auguſt.
Spir. Vini.
Camphor.
Theriac. Camph.
Tinct. Aloes.
Eſſ. Myrrh.
Ol. Terebinth.

V. *Formulæ Remediorum.*

1. *Internorum.*

1 Decocta.

℞. Rad. Torment.
Biſtort. ā. ℥ſs.
Herb. Sanic.
Milleſol. ā. mj.
Coq. in Aq. ſ. q. ſ.
Colat. ℔ij. adde
Sir. de Symph. Fern.
e roſ. ſicc. ā. ℥iſs. M.
℞. Rad. Symph.
Torment. ā. ℥iij.

Herb. Pyrol.
Sanic.
Plantag. ana. mſs.
Flor. Roſ. rubr.
Balauſt. ana. p. ij.
Coq. in ſ. q. Aq.
Colat. ℔ij. adde.
Sir. Plantag.
de Symph. Fern. ā. ℥ſs. M.
Doſ. ut. antea.

2 Pulveres.

℞. Unic. Foſſil.
Mandic. luc. piſc.
Sang. Hirc. ana. ℈ij. M.
div. in 4. vel 6. p. æq.
D. ſingulis 4. vel 6. horis.
℞. Herb. Milleſol.
Virg. ☉r.
Scabioſ.
Veron.
Tuſſilag.
Hed. terr. ana.
mj.

Inciſ. infund. in Aq. ſervent.
& uſurpentur inſtar infuſi
Thee.
℞. Rad. Torment.
Plantag. ana. ℥iij.
Herb. Virg. ☉r.
Milleſ.
Hed. terr. ana. mſs.
Flor. Balauſt.
Hyper. ana. p. j.
Coq. in Vin. rubr. & Aq.
ſ. q. ſ.

Colat. p. ij. adde
Syr. de Symph. Fern.
Corall. ā. ℥iſs. M.
℞. Mandib. luc. piſc.
Sang. Hirc.
Sulph. Citr. ana. ʒſs. M.
div. in 4. vel 6. p. æq.
D. ut antea in ſanguinis ſtaſi
℞. Corall. rub. præp.
Lap. Hæmat.
♋. præp. ā. ʒj. M.
div. in 6. p. æq.
D. ut antea.
℞. C.C. Phil.
Lap. ♋. præp.
Corall. rubr.
Succ. præp.
Maſtich. ana. ʒſs. M.
℞. Nitr. depur.
Tart. Vitriolat. ana. ℈j.

Corall. r. præp.
Matr. perl. ana. ℈ij. M.
div. in 6. p. æq.
D. ſingulis 2. horis.
℞. Corall. rubr. præp.
Unic. foſſ.
N.M.
Succ. præp.
Terr. Catech. ā. ʒſs. M.
℞. Corall. rubr. præp.
Croc. ♂t. adſtring.
Lap. Hæmat. ana. ℈j. M.
div. in 5. p. æq.
℞. Pulv. antiſpaſ. Hall. ℈iv.
Corall. rubr. præp.
Spec. de Hyac. ana. ℈j.
MP. de Cynogl. gr. iij. M.
div. in 6. p. æq.
D. ut antea.

3 Boli.

R. Conſ. roſ. antiq. ʒj
Corall. rubr. præp. gr. xxiv.
Croc. ♂t. adſtring. gr. iv.
Sir. Corall. q. ſ.
M. F. Bolus.
℞. Conſerv. Bellid. ʒj.
Sang. Drac. ℈j.
Terr. ſigill. gr. viij.
Sir. Matang. q. ſ.
M. F. Bolus.

℞. Conſ. Acetoſ. ʒj.
Unic. foſſil.
Lap. Hæmat. ana. gr. xv.
Sir. de Symph. q. ſ.
M. F. Bolus.
℞. Conſ. Balauſt. ʒj.
Lap. ♋. præp.
Hæmat. ana. gr. xv.
Sir. e roſ. ſicc. q. ſ.
M. F. Bolus.

4. Electuaria.

℞. Conſ. Bellid.
Roſ. rubr. ana. ℥vj.
Lap. ♋. præp.
Corall. præp.
Unic. foſſ.
Balſ. Peruv.
Croc. ♂t. ℈j.
Sir. Bellid. q. ſ.
M. F. Electuar.
D. bis vel ter per diem ʒß
ad ij.

℞. Conſ. ſcabioſ.
Hed. terr. ana. ℥vj.
C. C. Phil.
Unic. foſſil.
Maſtich.
Terr. Japon.
Lap. Hæmat. ana. ℈ij.
M. Pil. de Cynogl. gr. xii.
Sir. ſcabioſ. q. ſ.
M. F. Electuarium.
Doſ. eadem.

5 Potiunculæ.

℞. Aq. Menth.
Torment. ana. ℥ij.
Unic. foſſil.
Sang. Drac.
Corall. rubr. præp. ā. ʒſs.
Sir. Corall. ℥ſs. M.
D. ſing. 3. hor. cochl. ij.
℞. Aq. Plantag. ℥iv.
Tinct. Corall.
Terr. Catech. ana. ʒj.
Sir. Corall. ℥ſs. M.
℞. Aq. Menth. ℥iv.
Diaſcord. ʒj.
Extr. Torment. ℈j.
Ther. cæl. gr. iv.
Sir. Pap. ſ. ℥ſs. M.
Doſis eadem.

℞. Aq. Plantag.
Torment. ana. ℥ij.
Corall. rubr. præp.
C. C. uſt. ana. ℈ij.
Lap. Hæmat. ℈j.
Tab. e ſucc. citr. ℥ij. M.
Doſis eadem.
℞. Aq. Torment. ℥iv.
Eſſ. Travmat. Wed. ℥ſs.
Sir. Myrtill. ℥ſs. M.
Doſ. eadem.
℞. Aq. Meliſſ. ℥iij.
Cinnam. cydon. ℥vj.
Ther. Androm. ʒj.
Extr. Torment. ℈j.
Sir. Pap. rhæad. ℥ſs. M.
Doſ. eadem.

6 Mixturæ.

℞. Tinct. Corall.
Terr. Catech. ana.
ʒj. M.
D. bis vel ter per diem
gutt. 30.

℞. Eſſ. Travmat. Wed.
Tinct. Corall. ana. ℥iſs. M.
M. D. ad Vitr.
Doſ. eadem.

7 Pilulæ.

℞. Extr. Torment.
Plantag. ana. ℈j.
Tinct. Corall. q. ſ.
F. Pil. ad pond. gr. j.

℞. Extr. Torment. ℈j.
Ther. cæleſt. gr. v.
Tinct. Opii q. ſ.
F. Pil. xxv.

2. *Externorum*.

1 Decocta.

℞. *Herb. Ariſtol.*
Agrimon.
Plantag.
Salv. ana. mj.
Coq. in Vino & eluantur vulnera recentia.

℞. *Herb. Virg. ☉r.*
Plantag.
Milleſol. ana. mj.
Flor. Roſ. rubr. mſs.
Inciſ. coq. in Vino & uſurpentur ut antea.

℞. *Herb. Plantag.*
Virg. ☉r.
Milleſol.
Scord. ā. mj.
Coq. in Aq. ſ. ℔. ij.
Colat. adde
Mell. ☿ial. ℥iſs.
Ungu. Ægypt. ℥vj. M.
injiciantur cum Syringa in ulcera ſinuoſa.

℞. *Herb. Virg. ☉r.*
Veron.
Plantag.
Scord. ana. mj.
Coq. in Aq. calc. viv. ℔. ij.
Colat. adde
☿. dulc. ℥ſs.
Camph. p. ℈ij.
Ungu. Ægypt. ℥j. M.
ad ulcera fiſtuloſa.

2 Unguenta & Balſama.

℞. *Mellis ℥vj.*
Terebinth. ℥iij.
Vit. Ov. N. j. M.
F. Ungu. digeſtiv.

℞. *Mellis.*
Terebinth. ana. ℥ſs.
Balſ. Peruv. ℈ij.
Vit. Ov. N. j. M.
F. Unguent.

℞. *Mellis ℥j.*
Balſ. ſulph. ℥ſs.
Myrrh.
Aloes ana. ℈iſs. M.
M. F. Unguent.

℞. *Balſ. ſulph. Tereb.*
Peruv. ana ℈ij.
Gumm. Elemi q. ſ. pro conſiſtentia Balſami.

℞. *Mellis ℥j.*
Terebinth. ℥ſs.
Balſ. Peruv. ℈ij.
Myrrh. Aloes ā. ℈iſs.
Ol. Cinnam. ℈j. M.
F. Unguent.

℞. *Balſ. ſulph. Terebinth.*
Ol. Hyper. ana. ℥ſs.
Eſſ. Myrrh. ℈ij. M.

℞. *Balſ. Arcæi. ℥ſs.*
D. ad Oll.

3 Spiritus.

℞. *Spir. Vin. rectif. ℥j.*
applicetur calide.

℞. *Spir. Vin. Camph. ℥j.*
Eſſ. Myrrh.
Tinct. Aloes ana. ℈ij.
Ol. Cinnam. ℈j. M.
ad Gangrænam.

℞. *Spir. Vin. Camph. ℥j.*
Ther. Androm. ℥ſs M.
ad Gangrænam.

R. *Spir. Vin. rectif. ℥ſs.*
Tereb. ℈ij. M.
applicetur calide in punctura tendinum.

℞. *Spir. Theriac. Camph. ℥ſs.*
Balſ. Peruv.
Eſſ. Myrrh. ana. ℈j. M.
applicetur calide.

VI. *Modus operandi remediorum.*

1 Quædam agunt temperando motum ſanguinis, inprimis in talibus Hæmorrhagiis, quæ a ſanguinis orgaſmo originem trahunt, quod inprimis Nitroſa & Salia neutra præſtant.

2 Alia incraſſant & coagulant aliquo modo ſanguinem & ſic uberiorem ejus effluxum impediunt, uti ſunt modo laudata Nitroſa, Abſorbentia, ſpecies de Hyac. acida &c.

3 Alia fibras ſtringunt & poros minores reddunt, qualia ſunt ſtricte ſic dicta Adſtringentia.

4 Alia motus ſpaſticos & expreſſorios leniunt & ſic Hæmorrhagias temperant, uti correcta Opiata Anodyna, ſpecies de Hyacintho cum MP. de Cynogl.

5 Quædam externe applicita ſanguinem afluentem incraſſant & in pultem quaſi redigunt, uti farina volatilis largiter vulneribus inſperſa, quæ poros vulneris obſtruit & ſanguinis ex illis effluxum impedit.

6 Alia condenſant ſanguinem & fibras ſimul conſtringunt, id quod optime præſtat Spiritus Vini rectificatiſſimus.

7 Alia citiſſime ſanguinem coagulant ac fibras potenter ſtringunt, uti Vitriolum ejuſque oleum, quæ eſcharam utpl. partibus vulneratis indicunt: eundem uſum habent etiam cauteria actualia.

VII. *Regulæ & Cautelæ Practicæ.*

1 In fluxibus ſanguinis tam activis, quam paſſivis ad Adſtringentia fortiora non ſtatim confugiendum eſt, ſed mitiora prius tentanda ſunt.

2 Si Hæmorrhagiam inſignes ſanguinis ebullitiones comitantur, ſanguis minime per Adſtringentia ſive interna, ſive externa ſiſti debet: magis conveniunt Venæſectiones revulſoriæ & remedia orgaſmum ſanguinis ſiſtentia, quo facto poſtmodum lenia etiam Adſtringentia Hæmorrhagias ſiſtunt.

3 Si Hæmorrhagiæ inpr. a cauſis internis & in ſubjectis Plethoricis præpoſtere ſiſtuntur, facile ſequuntur ſanguinis ad alias partes translationes, Oppletiones, Inflammationes, Infarctus, Scirrhi &c.

4 Reſolventia & temperantia Adſtringentibus mixta, in Hæmorrhagiis activis optime conveniunt.

5 Opiata caute reliquis remediis admiſceantur.

6 Fluxus ſeri, Diarrhœæ, Dyſenteriæ &c. per Adſtringentia ſuppreſſi, multis malis anſam præbent. Plura vid. *in Praxi Speciali de Hæmorrhagiis.*

7 In conſtringendis partibus relaxatis interne Nervina Adſtringentibus optimo conſilio junguntur.

2. *De Partium durarum Emollitione.*

I. *Definitio.*

Emollitio eſt ſpecies Methodi Medendi, cujus ope durities præternaturalis, ſolidas partes occupans, tollitur, & debita mollities ipſis reſtituitur.

II. *Differentia.*

1 Alia inſtituitur per remedia interna, ſi nempe durities præternaturalis in partibus hæret internis.

2 Alia vero procuratur per externa, ſi ſcil. durities externas magis occupat partes.

III. *Indicantia.*

1 Emollitionem indicat omnis durities in partibus præter naturam occurrens, earumque functionem impediens.

2 Varii tumores & infarctus viſcera aliaſque partes occupantes.

3 Feces alvinæ induratæ.

4 Calculus ureteribus impactus.

IV. *Remedia.*

Mucilag. Hord.	*G. Ammon.*
Gelatinæ.	*Galb.*
Rad. Alth.	*Sperm. cet.*
Lil. alb.	*Mel.*
Malv.	*Pingued. human.*
Herb. Malv.	*Cerv.*
Pariet.	*Hirc.*
Branc. urſin.	*Anſer.*
Atripl.	*Canis.*
Mercurial.	*Ol. Amygd. dulc.*
Chamom.	*Chamom.*
Verbaſc.	*Lil. alb.*
Flor. Chamom.	*Lini.*
Melilot.	*Hyoſc.*
Verbaſc.	*Scorpion.*
Linar.	*Ungu. de Alth.*
Violar.	*Anodyn.*
Perſic.	*Medull. crur. vit.*
Sem. Lini.	*Decoct. Nephrit. Foreſt.*
Fæn. græc.	*Empl. de Hyoſc.*
Ficus.	*Cicut.*
Dactyli.	*Ammon.*
Paſſulæ.	*Diach. ſ. & c. G.*
Crocus.	*Melilot.*
	Sperm. ranar.

V. *Formulæ Remediorum.*

1 Emulſiones Mucilaginoſæ.

℞. *Amygd. d. excort. ℥iv.*
c. Mucilag. hord. q. ſ.
F. Emulſio.
D. ſæpius calide.

℞. *Amygd. d. excort. ℥iv.*
c. Gelat. C. C. cal. q. ſ.
F. l. a. Emulſio.
D. ſæpius calide.

2 Linctus emolliens.

℞. *Ol. Amygd. dulc.*
Sir. violar.
Sacch. Cand. ā. ℥ſs.
Sperm. cet. ℈ij. M.

℞. *Ol. Lini. ℥ſs.*
Sperm. cet. ℈j. M.
D. pro una vice.

3. Decoctum emolliens.

℞. *Rad. Alth.*
Liquirit. ā. ℥ſs.
Herb. Malv.
Flor. Chamom. ā. mj.
Violar. p. ij.
Dactyl.
Fic. pingu. ā. N. iv.
Inciſ. Coq. in Aq. ſ. ℔. ij.
Colat. D. calide.

 4 Cly-

4 Clyſter. emolliens.

℞. Rad. Alth.
Lil. alb. ana. ℥ſs.
Herb. Malv.
Pariet.
Violar.
Flor. Chamom. ana. mſs.
Sem. Fænugr.
Lini ana. ʒij.
Inciſ. coq. in ſ. q. Aq. ſ.
Colat. ℥x. adde
Ungu. Clyſmat.
Ol. Lil. alb. ana. ℥ſs.
Vitell. Ovor. N. 1. M.

5 Cataplaſma emolliens.

℞. Rad. Alth.
Lil. alb. ana. ʒiij.
Herb. Malv.
Parietar.
Mercur.
Flor. Chamom.
Verbaſc.
Melil. ana. mj.
Inciſ. coq. in Lact. q. ſ. trajiciatur per ſetac. adde
Farin. Sem. Lin. ℥j.
Ol. Lil. alb. q. ſ. M.
F. Cataplaſma.

6 Unguentum emolliens.

℞. Ungu. de Alth. ℥j.
Anod. ℥ſs. M.
Ol. Aneth.
Ping. hum. ana. ʒvj.
applicetur calide. M.

℞. Ung. de Alth. ℥ij.
applicetur calide.

7 Balneum emolliens.

℞. Herb. Malv.
Pariet.
Violar.
Chamom. ā. mvj.
Inciſ. includ. ſacc. & coq. in ſ. q. Aq. ſ. pro Balneo.

8 Emplaſtrum emolliens & reſolvens.

℞. Empl. de Ammon.
Hyoſc.
Cicut. ana. ℥j
Malax. Ol. Chæreſol.
applicetur calide locis Scirrho affectis.

VI. *Modus operandi Remediorum.*

1 Quædam humectando tantum partes duras emolliunt, uti aqua calida.
2 Quædam ſolo calore emolliunt & ſimul reſolvunt, uti linteamina calida, aut fotus ſicci calidi.
3 Quædam emolliunt mucilagine aquoſa, uti Balnea Decocta, Fotus, Clyſteres, Cataplaſmata &c. ex emollientibus herbis & radicibus parata.
4 Quædam relaxant ob partes oleoſas, quibus fibras nimis tenſas flexiles reddunt, & emolliunt, uti olea & Pinguedines & ex his parata Unguenta.
5 Quædam emolliunt & reſolvunt ob partes pingues oleoſas & gummatoſas, uti emplaſtra recenſita.

VII. *Regulæ & Cautelæ Practicæ.*

1 Pro diverſitate affectuum emollientibus modo jungantur reſolventia, modo Carminativa, modo Alexipharmaca.
2 In tumoribus ſcirrhoſis malignis, emollientia minime applicentur, quoniam tales affectus exaſperant.
3 In Tumoribus emolliendis, remediis externis ſemper jungantur interna reſolventia.
4 Si ulceribus emollientia applicantur, propter pororum relaxationem major humorum fit affluxus & ulcera magis ſordida redduntur.
5 In Scirrhis Hepatis Empl. de Cicuta, de Hyoſcyamo, & Emplaſt. de Ammoniaco ceteris facile palmam præripiunt, diu tamen continuari & interne reſolventia exhiberi debent.
6 Numquam nimis diu emolliendum eſt, ne nimius ad partes affectas fiat affluxus.
7 In affectibus Pulmonum, ubi copioſa mucoſa materia hæret in Pulmonibus, emollientia tam interna quam externa minus proſunt, quia poros relaxando majori humorum affluxui anſam præbent.

III. De Alteratione motuum.

1. *De motuum excedentium correctione.*

I. *Definitio.*
Motuum excedentium correctio eſt operatio artificialis, cujus ope motus excedentes per convenientia remedia ad mediocritatis ſtatum reducuntur.

II. *Differentia.*
1 Alia inſtituitur per remedia interna, opiata ſcilicet temperantia &c.
2 Alia vero per externa.

III. *Indicantia.*
1 Omnis generis affectus ſpaſtici & convulſivi.
2 Motus febriles excedentes,
3 Vigiliæ nimiæ.

IV. *Remedia.*

1 Interna.

Nitrum.
Antimoniat.
Cinnabar. nat.
Crocus.
Sem. 4. frig. maj.
Papav. alb.
Lactuc.
Amygd. dulc.
Aq. flor. Sambuc.
Pap. rhœad.
Laud. Opiat.
Liquid. Syd.
Extract. Opii.
Croci.
Pap. rh.
Theriac. Androm.
cœleſt.
Diaſcord.
Eſſent. Anodyn.
dulc.
Tinct. Papav. rh.
Sir. Pap. ſ. & rh.
Conſ. Pap. rh.
Pil. de Cynogl.

2 Externa.

Herb. Hyoſc.
Linar.
Chamom.
Scrophul.
Flor. Chamom.
Verbaſc.
Aneth.
Pap. rh.
Melil.
Crocus.
Furſ.
Sem. Hyoſc.
Papav.
Lin.
4. Carmin.
Nucl. Perſic.
Mica Panis ſimil.
Ol. Hyoſc.
Aneth.
Scorpion.
Lumbric.
Nucl. Perſic.
Nuciſt. expr.
Ungt. Dialth.
Anod.
Alabaſtr.
Empl. de Hyoſc.
Cicut.
Melilot.
Bacc. laur.
Theriaca.

V. *Formulæ Remediorum.*

1. *Internorum.*

1 Pulveres.

℞. C. C. Philoſ. ʒj.
Cinnabar. nat. gr. xv.
L. O. gr. iij. M.
div. in 3. p. æq.

℞. Pulv. antiſpaſm. ʒj.
Spec. de Hyac. gr. xv.
MP. de Cynogl. gr. iſs. M.
div in 3. p. æq.

℞. Succ. alb. præp.
Corall. r. præp. ā. ʒſs.
Cinnabar. Antimon. ℈j.
L. O.
Extr. croc. ā. gr. j. M.
pro 3. vel 4. doſ.

℞. Nitr. depur.
Tart. Vitriolat. ā ʒſs.
Spec. de Hyac.
Cinnabar. Antimon. gr. xv.
MP. de Cynogl. gr. ij. M.
D. ut antea.

2 Potiunculæ.

℞. Aq. Menth.
Papav. rh. ā ℥ij.
Tinct. anod. ʒj.
Sir. Pap. rh. ℥ſs. M.
D. ſing. 4. horis aliquot cochlearia.

℞. Aq. fl. ſamb. ℥iv.
Pulv. antiſpaſm. ℈iv.
Spec. de Hyac. gr. xv.
L. O. gr. ij.
Sir. Pap. ſimpl. ʒſs. M.
D. ut antea.

3 Emulſiones.

℞. Amygd. dulc. ℥ſs.
Sem. Pap. alb.
Card. Mar. ā. ʒij.
Aq. fl. Samb.
Rub. d. q. ſ.
F. l. a. Emulſio.
Colat. ℥vj. adde
C. C. Phil. ℈ij.
Sacch. perlat. q. ſ. M.
D. cochleatim.

℞. Sem. 4. frig. maj. ana. ʒij.
Pap. alb. ʒiſs.
Aq. Card. Mar.
Bened. q. ſ.
F. l. a. Emulſio.
Colat. ℥vi. adde
Antimon. diaph.
Matr. perl. ana. ʒſs.
Sacch. Canar. q. ſ. M.
D. cochleatim.

4 Pilulæ.

℞. Extr. torment. gr. xv.
Ther. cœl. gr. iij.
L. O. gr. ii. M.
F. Pil. N. xx.

℞. Ther. cæl. gr. iv.
F. Pil. iv.
Deaurentur.
D. veſperi.

5 Boli.

℞. Conſ. Pap. rh. ʒj.
C. C. uſt. ℈j.
Cinnabar. nat. gr. vj.

℞. Conſerv. roſar. ʒj.
Matr. perlar.
Antimon. diaph. ana. gr. xv.

Ther.

Ther. cæl. gr. ij.
Sir. Papav. ſ. q. ſ.
M. F. Bolus.
D. Veſperi.

L. O. gr. ij.
Sir. pap. rh. q. ſ.
M. F. *Bolus.*
D. *ut antea.*

2. *Externorum.*

1 Cataplaſmata.

℞. *Rad. Lil. alb.* ℥ij.
Herb. 5. emoll. miij.
Flor. Chamom.
Verbaſc. ana. mj.
Coq. in ſ. q. Lact. ad putrilaginem.
Pulpæ trajectæ adde
Pulv. Sem. Lin. ℥ij.
Ol. Chamom. ℥j. M.

℞. *Mic. pan. albiſſ. q. ſ.*
Lact. vaccin. q. ſ.
Coq. ad conſiſt. Catapl. adde
Vitell. ov. N. iij.
Croc. ʒij. M.
Hocce Cataplaſma inſtar omnium eſſe poteſt, egregie enim emollit & dolores ſedat.

2 Linimenta.

℞. *Ungu. Alabaſtr.* ʒij.
Ol. Nucl. Perſic. ʒj. M.
illinantur temporibus.

℞. *Ungu. Alabaſtr.*
Anod. ana. ʒij.
Ol. Aneth. M.

Reliquas Formulas externas vide ſupra, ubi de Partium duarum emollitione actum fuit.

VI. *Modus operandi Remediorum.*

1 Quædam fibras nimis tenſas relaxant & emolliunt, & hoc modo dolores ſiſtunt, unde huc pertinent omnia Emollientia.

2 Quædam nimium fibrarum motum compeſcunt, uti Cinnabarina & opiata legitime correcta.

3 Quædam humorum motum nimium temperant & aliquo modo ſiſtunt, uti Nitroſa, Emulſiva, & ipſa etiam acida ac abſorbentia.

VII. *Regulæ & Cautelæ Practicæ.*

1 Anodyna non quovis tempore conveniunt, maxime proficua ſunt tempore veſpertino, ſi morbi conditio illorum uſum permittit.

2 Opiata niſi legitime correcta ſint, nunquam in uſum trahantur.

3 Pilulæ genuinæ Wildeganſii reliquis Opiatis facile palmam præripiunt, ſed vera earum deſcriptio ſatis eſt rara.

4 Opiata minus conveniunt in motibus nimiis cum magna humorum turgeſcentia conjunctis, aut ad excretionem tendentibus, ſuppreſſis enim motibus, materia noxia remanet in corpore & corrumpitur, quod inpr. deprehenditur in Febribus.

5 Fractis viribus opiata minime ſunt exhibenda, quoniam majorem poſt ſe trahunt debilitatem, aut mortem ipſam.

6 In motibus febrilibus nimiis compeſcendis, Nitroſa longe tutiora ſunt quam Opiata.

7 In affectibus ſpaſtico Arthriticis, Opiata quidem ſiſtunt aliquo modo dolorem, ſed pauco elapſo tempore dolores utpl. longe graviores fiunt, aut facile ſequitur materiæ morbificæ cum ſummo periculo ad interiora receſſio.

8 In affectibus chronicis a materiæ lentore originem trahentibus, Opiata maxime noxia ſunt, quoniam materiam motus ſiſtendo magis incraſſant.

9 Opiata nunquam dentur, niſi univerſalia præmiſſa fuerint.

10 In Febrium augmento, Opiata nunquam conveniunt, magis vero proſunt, ſi in declinatione earum cum aliis doſi refracta exhibentur.

11 Cinnabarina in Febribus tantum non omnibus tanquam tutiſſima anodyna uſurpari poſſunt.

12 Eſſentia dulcis optimum eſt anodynum & hinc in omnibus morbis ſine ullo periculo reliquis remediis vel interponi vel jungi poteſt, quatenus Naturam confortando quaſcunque excretiones promovet, uti id millies obſervavimus.

13 Emulſiones, Mucilagines, aliaque temperantia ſæpius plus præſtant quam Opiata, & longe etiam tutiora ſunt, inpr. in Febribus,

14 Anodyna externa in affectibus arthriticis partibus dolentibus applicata, ſtuporem ſæpius diu durantem inducunt.

15 Emulſiones anodynæ externæ ſæpius ad profligandas vigilias nimias cum inſigni fructu uſurpantur.

16 Pediluvia verſus veſperam aut nocturno tempore uſurpata, ſomnum ſæpius optime promovent, ſed febris abſit, neceſſe eſt.

17 Fruſtra utpl. laborant, qui vigilias nimias in exacerbatione Febrium narcoticis externis compeſcere volunt.

2. *De Corroboratione per Analeptica frigida.*

I. *Definitio.*

Corroboratio hæc eſt ſpecies Methodi Medendi, eum in finem inſtituta, partim ut nimius humorum æſtus temperetur, partim etiam, ut nimia fibrarum agitatio aliquo modo per remedia convenientia compeſcatur.

II. *Differentia.*

1 Alia reſpicit humores nimis reſolutos & inde dependentem virium debilitatem.

2 Alia vero pro ſcopo habet motum nimium fibrarum, reſolutionem humorum producentem.

III. *Indicantia.*

1 Sunt omnis generis morbi & inprimis variæ febres, ubi tali Analepſi opus eſt.

2 Nimia humorum reſolutio a calore externo aut etiam ab aſſumptis.

IV. *Remedia.*

Corallia rubra.
Nitrum.
Cryſt. mont.
Santalum.
Sem. 4. frig. maj.
Amygd. dulc.
Aq. fl. cord.
Cord. ex ſucc.
Spir. Nitr.
Sir. Ceraſ. acid.
Corall.
Acetoſ. Citr.
Conſerv. Roſ. ſ. & Vitriolat.
Fl. Tunic.
Acetoſ.
Pulp. citr.

Succ. citr. rec.
Tinct. Roſar.
Violar.
Bellid.
Rob. Berber.
Cydon.
Ceraſ. acid.
Rib.
Cynosbat.
Acet. Roſac.
Condit. Berb.
Ceraſ. acid.
Carn. Citr.
Cydon.
Cynosb.
Rib.

V. *Formulæ Remediorum.*

1 Potiunculæ.

℞. *Aq. Bugloſſ.*
Borrag. ā. ℥ij.
Cord. frig. ℥j.
Succ. Citr. rec.
Rob. Cydon. ā. ʒiij.
Conſ. Alk. inc. ʒj.
Sir. acetoſ. citr. ʒß. M.
D. ſæpius cochleatim.

℞. *Aq. Borrag.* ℥iv.
Cinnam. cyd. ʒvj.
Rob. Rib.
Berb. ā. ʒiij.
Conſ. Alex. inc. ʒj.
Eſſ. dulc. ʒß.
Sir. Ceraſ. acid. ʒß.
D. ut antea.

2 Julepi.

℞. *Decoct. C. C.* ℔ j.
Succ. citr. ℥j.
Rob. Ceraſ. acid.
Sir. acetoſ. Citr.
Cydon. ā. ʒvj.
Spir. Nitr. gutt. vj. M.
D. ſæpius.

℞. *Decoct. Citr.* ℔ j.
Rob. Ceraſ. acid. ℥j.
Rib.
Berb. ā. ʒß.
Sir. acetoſ. Citr.
Granat. ā. ʒvj.
Spir. Vitrioli gutt. v j. M.

3 Emulſiones.

℞. *Sem. Citr.* ʒiij.
4. frig. maj. ā. ʒj.
Aq. 4. fl. cord. q. ſ.
F. l. a. Emulſio.
Colat. ℥vj. *adde*
Cryſt. mont. ʒß.
Sacch. perlat. q. ſ. M.
D. ſæpius cochl. aliquot.

℞. *Amygd. d. exc.* ʒß.
Sem. Citr. ʒiij.
Aq. Borrag.
Bugloſſ. ana. q. ſ.
F. l. a. Emulſio.
Colat. ℥vj. *adde*
Matr. perl. ℈ij.
Sacch. Canar. q. ſ. M.

4 Electuaria.

℞. *Conſ. Roſar.*
Pulp. citr. ana. ℥vi.
Rob. Ceraſ. acid.
Cinosb. ana. ʒij.
Condit. carn. citr. ʒß.
Conſ. de Hyac. inc. ʒj.
Sir. acetoſ. citr. q. ſ.
M. F. Elect. D. aliquot cuſp. cultr.

℞. *Conſerv. fl. Tunic.*
Acetoſell.
Mivæ Cydon. ana. ʒß.
Rob. Rib.
Berb. ana. ʒiij.
Conſ. Alk. inciſ. ʒiß.
Sir. ceraſ. acid. q. ſ.
M. F. Electuarium.
D. ut antea.

VI. *Modus operandi Remediorum.*

1 Quædam incraſſant humores & nimiam eorum fluxilitatem tollunt, uti ſunt Nitroſa & blanda acida.

2 Quædam ipſas fibras ſtringunt & nimium eorum motum hoc ipſo impediunt, uti modo dicta acida & lenia Adſtringentia.

VII. *Regulæ & Cautelæ Practicæ.*

1 Cum talis Analepſis potiſſimum in Febribus locum habeat, ab initio tantum blanda acida aut Nitroſa exhibeantur, in declinatione vero corallia reliquis addantur; in principio enim data, facile excretiones neceſſarias impediunt.

2 Nitroſa magis conveniunt ſubjectis cholericis, acida vero ſanguineis.

3 Emulſiones in tali caſu optimæ quoque ſunt, quatenus humores acres in ſanguine obtundunt.

4 In febribus acutis Diaphoretica & Alexipharmaca Refrigerantibus ſemper ſunt interponenda, ut partes acres ſanguini inhærentes, per Diaphoreſin expellantur.

5 Abuſus refrigerantium remediorum maxime eſt vitandus, ne motus febriles nimium imminuantur.

3. *De Motuum deficientium exſtimulatione per remedia calida.*

I. *Definitio.*

Operatio hæc eſt ſpecies Methodi Medendi, eum in finem inſtituta, ut per remedia convenientia, Tonica ſcil. & Nervina, debitus partium motus reſtituatur.

II. *Differentia.*

1 Alia eſt *univerſalis*, quæ ſcil. debilitatem univerſalem reſpicit & viribus proſpicit per remedia *Analeptica & Confortantia.*

2 Alia eſt *particularis*, quæ ſcil. motum debilem & laxitatem partium quarundam reſtituit: unde huc pertinent vulgo ſic dicta Cephalica, Pectoralia, Stomachica, Uterina, Aphrodiſiaca &c.

III. *Indicantia.*

1 *Univerſalis* virium defectus in omnis generis morbis.

2 *Particularis* partium laxitas aut debilitas, Ventriculi v. g. uteri, partium genitalium in viris.

3 Reſolutio partium in Apoplexia, Paralyſi &c.

IV. *Remedia.*

Rad. Ari.	*Aq. Meliſſ.*
Galang.	*Cinnam. c. Vin.*
Zedoar.	*cydon.*
Pimp. alb.	*Cordial.*
Herb. Major.	*Carbunc.*
Roſmar.	*Vit. Mul.*
Serpill.	*Eſſ. Cinnam.*
Meliſſ. &c.	*Ambr.*
Flor. Anth.	*Dulc.*
Lavend. &c.	*Pulv. Solar.*
Cinnam. aliaq; aromat.	*Niger. Hall.*
Ambra.	*Spir. roſar.*
Moſchus.	*Sal ✱ ci.*
Zibethum.	*Sal volat. oleoſ.*
Crocus.	*Sir. Cinnam.*
Spec. Cordial.	*Conſ. Alk.*
Diambr.	*de Hyac.*

V. *Formulæ Ræmediorum.*

1 Pulveres.

℞. *Pul. Stomac. Birckm.* ʒij	℞. *Pulv. Solar. doſ.* vj.
Ambr. gr. iv.	*D. ſingulis 2. 3. 4. horis. doſ. j.*
Ol. Cinnam. gutt. ij. *M.*	℞. *Pulv. nigr. doſ. j. ij.*
℞. *Spec. Cordial.*	*D. in ſumma virium dejectione.*
Diambr. ā. ʒj. *M.*	
D. 2. cuſp. cultr.	

2 Potiunculæ.

℞. *Aq. Meliſſ.* ℥ij.	R. *Aq. ceraſ. nigr.* ℥iij.
Cinnam. c. Vin.	*Cinnam. cydon.* ℥j.
Cordial. ā. ʒvj.	*Eſſ. dulc.*
Eſſ. Ambr.	*Ambr. ā.* ʒj.
Cinnam. ā. ʒj.	*Conf. Alk.* ʒiſs.
Sir. Cinnam. ʒij. *M.*	*Julep. gemmat.* ℥ſs. *M.*
D. cochleatim.	*D. cochleatim.*

3 Electuaria.

℞. *Conſ. Menth.*	℞. *Conſerv. Meliſſ.* ℥j.
Fl. tunic.	*Zingib. condit.* ℥ſs.
N. M. condit. ā. ʒſs.	*Pulv. Zedoar.*
Cinnam. ʒiſs.	*Caryoph.*
Caryoph.	*Cubeb. ā.* ℈ii.
Zingib. ā. ℈ij.	*Conſ. Alk. compl.* ʒii.
Eſſ. Cinnam.	*Eſſ. Ambr.*
Ambr. ā. ʒſs.	*Dulc. ā.* ʒſs.
Sir. Cinnam. q. ſ.	*Sir. Cort.* ☉*nt. q. ſ.*
M. F. Elect.	*M. F. Elect.*
D. ter vel quater quovis die 2. cuſp. cultr.	*D. ut antea in confortando ſtomacho aliiſque partibus.*

VI. *Modus operandi Remediorum.*

1 Quædam agunt in ipſas fibras, eaſque ſtimulando Naturam excitant, ut fibras conſtringat vel humorum curſum promoveat, uti ſunt omnia aromatica, ſalia volatilia &c.

2 Quædam agunt in humores eorumque motum reſtituunt, uti ſunt reſolventia fere omnia, aromatica &c.

3 Quædam tonum partium reſtituunt, uti blanda Adſtringentia aliaque jam recenſita.

4 Quædam in humores & fibras agunt, atque omnia perficiunt, quæ ab aliis expectari poſſunt, uti ſunt Eſſentia dulcis & inpr. Pulvis niger Hallenſium.

VII. *Regulæ & Cautelæ Practicæ.*

1 Si debilitas ab aliquali remiſſione partium animalibus actionibus inſervientium dependet, quando ſcil. Natura in morbis acutis actionibus vitalibus unice incumbit, & res corpori infenſas removere nititur, confortantia calida minus tuta ſunt.

2 Vinum generoſum modice & medice exhibitum, ſæpius melius roborat, quam alia Analeptica.

3 Eſſentiam dulcem & Pulveres Solares plus quam ſimplici vice in Paralyticis partium relaxationibus ſumme proficuam deprehendimus.

4 Pulverem Solarem in Lipothymiis poſt nimias Hæmorrhagias ſæpius ſummo cum fructu dedimus, ſed doſes vel ſæpius in tali caſu reiterandæ, vel duplicandæ ſunt.

5 Majorum adhuc virium ſunt Pulveres nigri, qui fere agonizantibus vires paucis momentis reſtituerunt, uti id ſæpius obſervavimus.

6 Si vires per longinquos morbos conſumptæ ſunt, nutrientia reliquis præferenda ſunt remediis, commodum tamen eſt, iis interponere Analeptica.

7 Si experientia docuit quædam remedia magis in certis partibus efficaciam ſuam edere, ea merito reliquis præferenda ſunt, nam non obſtantibus quorumdam ratiunculis, certiſſimum eſt, quædam remedia certis partibus magis convenire.

8 Blanda adſtringentia & inpr Martialia legitime præparata, tonum viſcerum optime reſtituunt, quare præmiſſis præmittendis in tali caſu in uſum trahantur.

9 Si infantes juniores inſigni debilitate corripiuntur, ſummo cum fructu ſpirituoſi liquores fontanellæ applicantur.

10 Confortantia externe quoque regioni cordis aut pulſibus applicata, inſignem ad roborandum habent uſum.

11 In ſtimulandis partibus genitalibus relaxatis, eo reſpiciendum ſemper eſt, ne Maſſa ſanguinea per remedia calida nimis in motum conjiciatur.

12 Stimulantia talia, inpr. ſi cantharides ipſis admiſcentur, interdum mictum cruentum producunt, uti id in duobus ſenibus obſervavimus.

De rerum toto genere præter naturam e corpore expulſione.

I. *De flatuum expulſione.*

I. *Definitio.*

Flatuum expulſio eſt medicatio artificialis, cujus ope flatus in corpore geniti & multas moleſtias creantes, per remedia convenientia & inpr. *Carminativa* a corpore expelluntur.

II. *Dif-*

II. *Differentia*.
1 Alia reſpicit flatus ipſos, quando ſcil. flatus per remedia *Carminativa* expelluntur.
2 Alia ipſum materiam præparat & removet, per Incidentia & Reſolventia, laxantia, Clyſteres.

III. *Indicantia*.
1 Flatus ipſi inteſtina præter naturam extendentes & varia incommoda parientes.
2 Materia flatuum, quæ ad præcavendam flatuum generationem removeri debet.

IV. *Remedia*.

Rad. Acori.	*Tinct. reſolv.*
Galang. Zedoar.	*Eſſ. Carmin.*
Herb. Meliſſ.	*Alexiph.*
Flor. Chamom.	*Cinnam.*
Sem. 4. Carmin.	*Cort. ☉nt.*
Citr.	*Aq. Meliſſ.*
Cinnamom.	*Chamom.*
Cort. ☉nt. Citr.	*Fænic. Cinnam.*
Extr. Acor.	*Carminat.*
Acor. condit.	*Pil. Becher.*
Cond. Carn. Citr.	*Balſam. viſc.*
Sir. Cinnam.	*Spir. Nitr. dulc.*
Cort. ☉nt. Citr.	*Ol. Carminat.*
Acetoſ. Citr.	*deſt. Meliſſ.*
Conſ. Meliſſ.	*Fœnic. Carv.*
Pulp. citr.	*Cumin. Aneth.*

V. *Formulæ Remediorum*.

1. Pulveres.

℞. *Pulv Stomac. Birckm.* ʒſs	℞. *Pulv. Zedoar.*
	Galang.
Ol. deſt. Aniſ. gutt. viii.	*Aniſ.* ā. ʒi.
Cinnam. gutt. iv.	*Cinnam.* ʒſs.
Caryoph. gutt. ii. *M.*	*Ol. deſt. Aniſ. gutt.* vi.
D. 2. cuſp. cultri ante prandium & cœnam.	*Sacch.* ℥ſs. *M.*

2 Potiunculæ.

℞. *Aq. Fœnic.* ℥iii.	℞. *Aq. Meliſſ.* ℥iii.
Chamom. c. Vin. ℥i.	*Aſthmat.* ℥i.
Eſſ. Carmin. ʒii.	*Eſſ. Alexip.* ʒii.
Spir. Nitr. dulc. ʒſs.	*Spir. Vitrioli dulc.* ʒſs.
Sir. Cort. ☉nt. ℥ſs.	*Sir. Cort. Citr.* ℥ſs. *M.*
D. cochleatim.	*D. ut antea.*

3 Eſſentiæ.

℞. *Eſſ. Carmin.*	℞. *Eſſ. Cinnam.*
Alexiph.	*Spir. Cort. Citr. an.* ʒii.
Tinct. reſol. ā ʒi. *M.*	*Nitr. dulc.* ʒſs. *M.*
Doſ. 30. 40. *gutt.*	*D. ut antea.*

VI. *Modus operandi Remediorum*.
1 Quædam materiam ſtimulando & augendo motum periſtalticum expellunt, uti aromata & Reſolventia.
2 Quædam portam pandunt flatibus, uti clyſteres emollientes, Laxantia, Salia neutra &c.
3 Quædam materiam flatuum præparant, uti modo dicta evacuantia, abſorbentia, incidentia.

VII. *Regulæ & Cautelæ Practicæ*.
1 Carminativa nunquam exhibeantur, niſi alvus ſit aperta.
2 In ſubjectis Plethoricis, Venæſectio carminativis præmiſſis præſentaneum ſæpius eſt remedium. Reliqua vid. in Praxi Speciali.

2. *De Vermium expulſione*.

Vid. *Praxis Specialis*.

3. *De Calculorum remotione*.

Vid. *Praxis Specialis*.

Regulæ & Obſervationes, reliquas Methodi Medendi ſpecies complectentes.

I. *De Methodo Medendi cauſis morborum virulentis oppoſita.*
1 Ubicunque virulentæ occurrunt cauſæ morbificæ, ibi Bezoardicis ac Alexipharmacis opus eſt.
2 Omnia Bezoardica reſpiciunt vel promptam veneni expulſionem, vel ejuſdem mitigationem & ſucceſſivam excretionem.
3 Si miaſmata maligna hærent in Maſſa ſanguinea, eorum excretionem optime promovent ſupra laudata diaphoretica varia v. g. *Rad. Contraj. Diptamn. Petaſit. Imperat. &c. Herb. Scord. Galeg. &c. Sambus. Succinum* aliaque ex his parata.
4 Si miaſmata illa ſunt admodum volatilia, acida bezoardicis optimo conſilio junguntur, ut hoc modo miaſmata illa figantur & expellantur.
5 Nimiam humorum reſolutionem, quam ordinarie talia miaſmata producunt, optime præcavent partim acida modo laudata, partim abſorbentia & leniter adſtringentia, partim vero emulſiva & mucilaginoſa.
6 In morbis malignis bezoardica & volatilia cum regimine data, fere ſemper malum edunt effectum, tranſpiratio vero lenis & continua, bezoardicorum uſum ſequens, optima eſt in talibus morbis.
7 Contra venena animalium, motum humorum fermentativo putredinoſum excitantia, optime conveniunt Theriacalia, Tinct. bezoardica, venenum prompte expellentia, quibus jungantur acida ad impediendam humorum reſolutionem.
8 Externe locus ſtatim ſcarificetur, ut cum ſanguine pars veneni extrahatur, ejuſque promptus in Maſſam ſanguineam ingreſſus impediatur, vulnus vero ſive pars læſa ſimul aceto, theriaca, ruta &c. fricetur.
9 Sumpto veneno corroſivo, optima remedia ſunt Lac calidum copioſe hauſtum, & oleoſa, quæ inviſcant partes corroſivas, ut abſque noxa poſtmodum eiici queant.
10 Venenorum ex vegetabili regno deſumptorum vim deleteriam maxime domant acida, poſt venena ſumpta ſtatim exhibita.

II. *De Motibus Naturæ extraordinariis & ſymptomatibus*.
1 In motibus Naturæ, extraordinariis in morbis occurrentibus, ſemper reſpiciendum eſt, an motus excedant vel deficiant.
2 Si motus morbo ſunt convenientes, nunquam neque ſtimulandi neque ſupprimendi, ſed in mediocritate conſervandi ſunt, ut humores vitioſi expelli queant.
3 Motus deficientes per remedia confortantia excitandi ſunt, excedentes vero per Nitroſa, Acida, Gummata, Anodyna &c. optime refrænari poſſunt.
4 Motus extraordinarii nunquam niſi remota prius cauſa morbifica ſupprimi debent, ſi ſponte non ceſſant.
5 In cura morborum ad ſymptomata, niſi urgeant, non eſt reſpiciendum.
6 Si motus ad mediocritatis ſtatum rediguntur, eo ipſo etiam mitigantur ſymptomata.
7 In morbis malignis, ſymptomatibus levibus viſis nunquam eſt fidendum, latet enim anguis in herba.

III. *De Erroribus Naturæ & Medicorum*.
1 Si medicus errores Naturæ corrigere cupit, cognitionem veram & exactam omnium actionum & motuum habere debet, qua ſi deſtituitur, fruſtra laborat, & errantem Naturam adhuc magis confundit.
2 Etiamſi Natura in motibus erret, Medicus tales motus nunquam plane & plenarie ſupprimat, quoniam, non obſtante errore circa modum, nihilominus cauſæ præter naturali opponuntur: corrigendi itaque potius ſunt, quantum quidem poſſibile eſt.
3 In Hæmorrhagiis, ubi per errorem Naturæ vel plus ſanguinis quam decet, vel per inconvenientia loca evacuatur, adſtringentia fortiora nunquam, niſi ſumma urgente neceſſitate, exhibeantur, ne plenaria fluentis ſanguinis cum damno ſequatur ſuppreſſio.
4 Contumaces & pertinaces affectus ſpaſtici, nunquam ſubito ſupprimantur, ſed potius temperentur, ne

ne materia morbifica vel majora mala producat in parte affecta, vel ad interiora ſummo cum periculo regrediatur.
5 Nunquam Medicus draſtica præſcribat remedia, ubi mitioribus res peragi poteſt.
6 Medicus ſemper in morbis reſpiciat ad ſecretiones, ad Excretiones, an ſcil. illæ contingant in morbis, ubi fieri debent, an humores ſufficienti copia excernentur, & an debito etiam tempore contingant.
7 In habitualibus morbis, Medicus admodum caute procedat: Si enim eos uno impetu ſupprimere conatur, ſemper pejora ſequuntur mala, quare Natura ſenſim ſenſimque ab errore revocanda eſt. Reliquas Cautelas vid. hinc inde in *Praxi Speciali*.

IV. *De rebus non naturalibus.*
Vid. Tab. de *Diæta*.

V. *De Cauſis Naturalibus.*
1 Juniores nunquam remediis fortioribus, ſed potius mitioribus tractandi ſunt, quoniam admodum ſunt ſenſibiles.
2 In quavis ætate reſpiciendum eſt ad peculiares excretiones & ſanguinis translationes, an ſcil. reſpectu ætatis congruæ ſint: ſi ſunt incongruæ, Naturæ placide ſuccurrendum eſt per remedia convenientia.
3 Adoleſcentibus & Juvenibus volatilia & commoventia remedia minus conveniunt, quoniam ſanguinem jam ſatis mobilem magis commovent & reſolvunt.
4 Senibus confortantia & reſolventia remedia præ ceteris conveniunt & hinc etiam in variis morbis reliquis interponenda ſunt remediis.
5 Fœminæ in quovis morbo ſemper mitius tractandæ ſunt, quam viri, propter majorem ſenſibilitatem.
6 Omnia fortiora commoventia ſanguineis & cholericis ſunt noxia & ad graviora mala vel diſponunt, vel actu etiam illos in ea præcipitant.
7 In morbis cum ſiti & æſtu conjunctis, blanda acida Sanguineorum, nitroſa vero Cholericorum ſunt ſolatium.
8 Qui vaſa ampliora habent, iis Venæſectio qui vero minoribus præditi ſunt, ſcarificatio magis convenit.
9 Motus & labor, ſed non præceps, Phlegmaticis & Melancholicis quam maxime convenit.
10 In Phlegmaticis ad excitandas excretiones ſemper diutius inſiſtendum eſt remediis, quam in aliis, ubi ſecretiones & excretiones prompte procedunt, ut copioſum ſerum moderate evacuetur.
11 Acidularum uſus, nonniſi pure ſanguineis aut temperamento ſanguineo prædominante præditis convenit: Thermarum circumſpectus uſus non niſi iiſdem & Phlegmaticis.
12 Quo magis ſenſibilia ſunt ſubjecta, eo minus ferunt omnia commoventia.
13 Conſuetudo ſemel introducta, non temere uno impetu eſt infringenda, ne graviora ſequantur mala.
14 Si homines excretionibus quibuſdam aſſueti ſunt, ſenſim ſubtrahenda eſt materia, aut ad alia loca derivanda, ut per ea evacuetur, quod optime fieri poteſt, ſi medicatio brevi tempore ante paroxyſmum inſtituitur.
15 Ad invertendam conſuetudinem, ſemper diu remediis inſiſtendum eſt, alias fruſtra laborat Medicus.
16 Mutato vitæ genere, ſæpius mutatur ipſa conſuetudo morboſa.

PARS II.

DE CHIRURGIA.

De Chirurgia in genere.

I. *Definitio.* Chirurgia eſt ars nobiliſſima, mediante manuum miniſterio, læſiones humani corporis removere ſatagens.

II. *Differentia.*
1 Alia eſt *Theoretica*, in exacta omnium Operationum cognitione conſiſtens, qualis Medicis pleriſque noſtro tempore familiaris eſſe ſolet; alia *Practica*, cum theoria ſive cognitione ipſam Praxin conjungens, quam Chirurgi noſtrates, ſi Magiſtrorum titulum mereri volunt, exacte poſſidere debent.
2 Alia in *genere* circa plures Operationes, v. g. vulnera, ulcera, luxationes, fracturas &c. occupata eſt, eaſque curandas in ſe ſuſcipit, qualis vulgo ſic dictis Chirurgis ſolet eſſe ſolennis, alia *ſpecialiter* unam tantum & alteram Operationem, eamque vel graviorem, vel delicatiorem pro ſcopo habet, v. g. Extractionem fœtus, Sectionem calculi & Herniæ, Depoſitionem Cataractæ &c. cujus magiſtri *Operatores* vulgo vocantur.

III. *Operationes.*
1 Alii recenſent quatuor.
a *Syntheſin*, quæ ſeparata iterum conjungit.
b *Diæreſin*, quæ ea ſeparat, quæ contra naturæ ordinem ſunt conjuncta aut continua.
c *Exæreſin*, quæ ſuperflua & heterogenea a corpore removet & tollit.
d *Anapleroſin ſeu Proſtheſin*, qua ea reſtituere tentamus, quæ natura negavit, aut per infortunium corpori noſtro ſunt abrepta.
2 Alii Clariſſ. van. Horne ſecuti, quibus & nos adjungimus, ea dividunt in *Generales & Speciales*.
a Sub *generalibus* comprehendunt:
1 *Explorationem*.
2 *Faſciarum circumductionem*.
3 *Spleniorum applicationem*.
b Ad *ſpeciales* referunt.
1 *Syntheſin*.
2 *Diæreſin*.
3 *Exæreſin*.
4 *Proſtheſin ſeu Anapleroſin*.
5 *Aphæreſin*, quæ in ablatione ſupervacui occupata eſt.
6 *Diorthoſin*, qua membra, malam conformationem referentia, ad naturalem reducuntur figuram.

IV. *Inſtrumenta.*
1 Ratione *uſus* ſunt vel *generalia*, pluribus operationibus inſervientia; ut *forcipes* varii generis, *ſcalpella*, *lanceolæ*, *novaculæ*, *forfices*, *ſpathæ*, *acus ſtyli* pro perveſtigandis vulneribus, *ſerræ*, *faſciæ & ſplenia* varia &c. vel *ſpecialia*, huic vel illi tantum Operationi propria: ut *acus* oblonga pro deponenda cataracta, *trepanum ſeu modiolus* pro perforando cranio, *Catheter* ad ſuppreſſam urinam e veſica evacuandum, vel calculum veſicæ explorandum, *cannula perforata* circa extremitatem acuminata, Gallis *Trocar* dicta, Paracenteſibus deſtinata, forceps peculiaris, *pelicanus* appellatus, pro evellendis dentibus, *falcatus culter* latus & acutus pro incidenda cute & carne in amputationibus &c.
2 Ratione *figuræ*, ſunt vel longa vel brevia, rotunda vel oblonga, acuta vel minus acuta.
Ratione materiæ, alia fiunt ex *argento*, ut ſtyli pro inveſtigandis vulneribus, catheteres, cannulæ, acus pro deponenda cataracta, cujus tamen extremitas utplurimum & quidem optime e chalybe paratur, ſpathæ; alia ex *ferro*, vel chalybe potius, ut forfices,

fices, forcipes, novaculæ, lanceolæ, ſcalpella, ſerre; ex *ſtanno* alia, ut ſiphones; alia ex vitro, orichalco vel cornu ut *Cucurbitulæ*; ex lino alia, ut varii generis faſciæ, ſplenia.

V. *Remedia*.

Sunt vel *interna*, vel *externa*.

1 *Interna*, quæ Chirurſii noſtrates adhibent, in *Decoctis* ſaltem vulnerariis conſiſtunt, reliqua, ſi quibus opus eſt, Medici Directorio committi debent.

2 *Externa* varia ſunt, nimirum *Cataplaſmata*, *Emplaſtra*, *Epithemata*, *Fomenta*, *Suffimigia*, *Gargariſmata*, *Injectiones*, *Clyſteres*, *Unguenta*, *Balſama* &c.

VI. *Finis*.

1 Chirurgiæ finis idem eſt ac Medicinæ, ſtricte ſic dictæ, ut nimirum læſiones corporis humani removeantur.

2 Differunt in eo, quod hæc magis circa internas læſiones ſit occupata, illa circa externas.

3 Adhibet Medicina pro fine ſuo obtinendo remedia e triplici regno deſumta, Chirurgia inſtrumenta magis quam remedia interna.

4 Reſpicit Chirurgia magis mala circa ſolidas partes externe evenientia, Medicina vero læſiones partium & fluidarum & ſolidarum interne contingentes.

VII. *Cautelæ & Obſervationes*.

1 Medicinæ & Chirurgiæ perpetuus debet eſſe nexus, nullus enim perfecti Medici titulum meretur, qui non Chirurgiæ cognitione probe eſt imbutus, & vice verſa Chirurgiæ nemo poteſt ex omni parte ſatisfacere, niſi & corporis humani ſtructuram & remedia, fini ſuo convenientia, cognoſcat.

2 Anatomia cuique Chirurgo maxime eſt neceſſaria: ab hujus enim neglectu innumeri errores ſuam habent originem.

3 Male olim Chirurgia Practica, tanquam pars admodum nobilis a Medicina fuit ſeparata: dantur enim caſus, ubi nil ſolidi perficitur, niſi perſona, quæ hanc artem exercet, utraque ſit inſtructa.

4 Interim rara hæc avis eſt, quæ hodie apud pauciſſimos invenitur Medicos.

5 Sufficit autem, rebus ſic ſtantibus, cum pars hæc in ſpeciale artificium tranſierit, Medicum ejuſdem exactam habere cognitionem, ut quid ante, in & poſt operationem agendum ſit, ordinare poſſit.

6 Chirurgi autem a Medicinæ ſacris, quæ hodie communiter impuris manibus i. e. indocta mente ingredi conantur, abſtineant, & potius cognitionem partium ſolidarum ſitus atque figuræ, nec non ipſarum Operationum Chirurgicarum actualem Praxin cum encheiriſibus ſibi commendatas habeant. Sic & Medici & Chirurgi, quiviscum laude ſuo poterit defungi officio.

7 Chirurgia ſtricte ſic dicta ſaltem occupata eſt circa Operationes tam generales quam ſpeciales; adeoque non confundenda eſt cum Pharmacia & Diæta, circa quas plures Auctores admodum ſunt prolixi:

DE OPERATIONIBUS GENERALIBUS.

1. De Exploratione.

I. *Definitio*. Exploratio eſt actio, mediante qua ad certiorem alicujus rei dignotionem pervenire contendimus.

II. *Differentia*.

Alia fit *ratiocinatione*.

2 Alia *ſenſibus externis*: tactu viſu, olfactu, auditu.

3 Alia *inſtrumentis*.

III. *Modus*.

1 *Ratiocinatione* utimur, quando læſiones ſunt abſconditæ, ita ut in ſenſus externos haud incurrant, ubi ex prægreſſis & conjunctis ſymptomatibus pro re nata ferimus judicium; quale quid in læſionibus cranii, abſceſſibus internis &c. contingit.

2 *Senſus externi* vario nobis inſerviunt modo: vel enim *tangendo* tumores, fracturas & ſimilia exploramus; vel *inſpiciendo*, vulnera, ulcera dignoſcimus, ubi quandoque etiam in profundis læſionibus inſtrumenta dilatatoria in uſum trahimus, ut eo melius oculis noſtris pateant, v.g. Speculum oris, ani, matricis; vel *olfactu* de puris natura judicamus; vel *audiendo* de extravaſationibus humorum gravioribus, fracturis &c. concludimus.

3 *Inſtrumentis* nobis opus eſt, quando profunditas vulneris & ulceris a nobis exploranda eſt, ubi ſtylos plerumque argenteos adhibemus. In calculo veſicæ explorando ſpecialiter inſervit nobis Catheter. Pertinent etiam huc turundæ, quæ ulcera profunda, oſſa carioſa ſæpius nobis manifeſtant.

III. *Cautelæ & Obſervationes*.

1 In læſionibus, quæ non admodum ſunt manifeſtæ, maxime opus eſt exploratione, ne juſto citius ad Operationem properemus.

2 Ad explorationem, eo melius proficiendam, multum contribuit juſtus patientis ſitus & tranquilla ejuſdem continentia.

3 Styli, qui in explorationibus adhibentur, nulla vi, ſed leniter ſunt intrudendi: alias maximos non tantum pariunt dolores, ſeu dilacerant quandoque partes adhuc illæſas.

2. De Faſciatione.

I. *Definitio*.

Faſciatio eſt operatio, qua læſiones corporis mediantibus faſciis deligantur, & ſplenia, Cataplaſmata, emplaſtra, vel alia, quæ imponi ſolent, obfirmantur.

II. *Differentia*. Faſciæ differunt

1 Ratione *materiæ*: aliæ ſiunt ex corio, aliæ ex panno laneo, ex tela linea aliæ, quæ ultimæ maxime ſunt ſolennes.

2 Ratione figuræ, ſunt

a Vel longæ vel breves

b Latæ vel anguſtæ.

c Simplices, ex linteo unico conſtantes, vel compoſitæ ex pluribus faſciis conjunctis aſſutæ.

d Communes, pluribus operationibus inſervientes, vel propriæ, ad hanc vel illam tantum Operationem *ſpecialem pertinentes*.

3 Simplices iterum ſunt vel *glomeratæ vel extremis partibus ſciſſæ*.

4 Glomeratæ vel ex uno tantum capite ab una extremitate ad alteram convoluto, vel ex duobus capitibus, utraque extremitate verſus medium æqualiter complicata, conſtant.

5 Et ex his generalibus diviſionibus exurgunt differentiæ ſpeciales faſciarum, huic tantum vel illi operationi inſervientium, ampliſſimumque conſtituentium campum, quas in Chirurgia ſpeciali accuratius peſpicere licebit.

6 Porro quælibet faſcia ratione formæ dividitur in corpus & capita. Capita nihil aliud ſunt, quam quatuor extremitates, eæque vel longitudinales vel laterales. Corpus vocatur illud, quod inter 4. extremitates medium occupat locum.

III. *Modus applicandi*.

In faſciarum applicatione

1 Juſtus patientis ſitus requiritur.

2 Deligatio autem ratione intentionis & caſuum variat: quandoque enim initium deligandi a faſciarum extremitatibus fit, quandoque ab earundem medio, quandoque vero proximo ab extremitatibus loco.

3 Differt etiam deligatio ratione partis, in qua illa facienda eſt, ſæpius enim immediate in loco affecto deligationem incipimus, quandoque in parte vicina, non raro etiam in parte oppoſita.

4 Modus deligandi eſt vel ſimplex, quando unicum & ſimplicem tantum obſervamus tractum, vel *compoſitus*, ſi diverſi tractus adhibentur. Simplex eſt vel *æqualis* vel *inæqualis*.

a Æqua-

a *Æqualis ſimplex* circulariter fit, quando faſcia aliquot vicibus circa partem convolvitur, ut extremitates laterales *ſibi exacte* correſpondeant, & unicum quaſi circulum efficiant.

b *Inæqualis ſimplex* quatuor comprehendit ſpecies:

1 *Aſciam*, qua circumvolutiones vel inferiora vel ſuperiora verſus producuntur & paulatim declinant.

2 *Simam* ſive *incurvatam*, quando circumvolutiones adhuc magis oblique fiunt, ſeſe tamen ſemper in declinando excipiunt.

3 *Repentem*, quando tractus ſe invicem non contingunt, ſed ſpatia aperta inter ſe relinquunt.

4 *Inverſam* ſeu reduplicatam, quando ob partis inæqualitatem faſciæ ductus invertuntur & reduplicantur.

c Compoſitæ etiam variant, prout quæque pars affecta requirit.

IV. *Uſus*.

1 Ut retineant medicamenta & ſplenia.

2 Ut membra luxata & fracta in ſitu juſto conſervent.

3 Ut labia vulnerum comprimant.

4 Ut in abſceſſibus & ulceribus effluxum materiæ in profundo vel declivi deliteſcentis adjuvent.

5 Ut in quibuſdam caſibus affluxum nimium humorum prohibeant.

V. *Cautelæ & Obſervationes*.

1 Faſciæ efformandæ ſunt ex linteaminibus mundis, aliquali uſu jam contritis.

2 Non autem nimis molles debent eſſe, ne in operatione rumpantur.

3 Melius eſt, ſi ſecundum ſtaminum rectitudinem ſunt ſciſſæ, quam tranſverſe.

4 Neque etiam nodis, ſuturis aut limbis præditæ ſint, ne moleſtiam parti affectæ pariant.

5 In deligatione, nec nimis arcte, nec laxe nimis ſunt conſtringendæ.

6 Per conſtrictionem nimiam facile inflammatio & Gangræna excitatur.

7 Quando dolorem parit deligatio, ſignum eſt conſtrictionis juſto majoris.

8 A quavis legitima deligatione aliqualem tumorem exurgere neceſſe eſt, qui ſi mollis, indolens & mediocris ſit, juſtam indigitat faſciationem, ſi durus atque valde dolorificus, nimiam conſtrictionem, ſi vero plane nullus apparet, juſto majorem laxitatem arguit.

9 Finis ipſius deligationis non in loco immediate affecto fieri debet, facile enim exinde dolor excitatur.

10 Quando latera faſciarum ab effluxo forte humore conglutinata ſunt, & ſibi cohærent, emollire eadem prius decet, vel per oleum olivarum, vel vinum calefactum.

11 Loco faſciarum adhibentur quandoque laquei, quando nimirum fortiori modo aliquid conſtringi debet v. g. in caſtratione, ſi teſticuli ſunt abſcindendi, in amputationibus, ſi effluxus ſanguinis nimius præcavendus eſt.

3. *De Spleniorum applicatione*.

I. *Definitio*.

Splenia ſunt panni linei, aliquoties complicati, partibus affectis, pro replendis cavitatibus vel læſionibus a frigore defendendis, impoſiti.

II. *Differentia*.

1 Ratione formæ: alia ſunt *quadrata*, alia *oblonga*, ſplenis quaſi figuram referentia, a qua ſplenia nomen reportavere, *rotunda* alia, alia *triangularia*, alia integra, ſciſſa alia, alia longa, alia brevia,

2 Ratione modi imponendi: alia ſunt *ſicca*, alia *humida*.

III. *Materia*.

Fiunt ſplenia haud ex alia materia, quam pannis lineis, aliquali uſu jam contritis, ſuturis, nodis & limbis deſtitutis & nulla immunditie præditis.

VI. *Uſus*.

1 Inſerviunt pro implendis cavitatibus, v. g. quæ occurrunt in pedibus, vel brachiis.

2 Faſciationi auxilium præſtant, ut eo firmius poſſit fieri.

3 Remedia impoſita contegunt,

4 Ipſam partem affectam calore blando fovent, ut a frigore nullas injurias patiatur.

V. *Cautelæ*.

1 Splenia neque craſſa nimis, neque tenuia eſſe oportet.

2 Efformanda ſunt ratione caſuum & partium læſarum diverſa forma.

3 Nullis rugis aut inæqualitatibus debent eſſe prædita; alias dolorem pariunt.

DE OPERATIONIBUS SPECIALIBUS.

I. De Syntheſi.

I. *Definitio*. Syntheſis eſt Operatio Chirurgica, qua ea, quæ ſunt ſeparata, iterum conjungere conamur.

II. *Differentia*.

1 Exercetur Syntheſis vel in partibus duris & oſſeis, vel mollibus & carnoſis.

b Idque, vel quoad in continuitate ſunt læſæ, ut in fracturis, carie, vulneribus, ulceribus; vel in contiguitate, ut in luxatione, prolapſu inteſtinorum, omenti, uteri &c.

I. De Syntheſi partium durarum.

I. *De Fracturis*.

I. *Definitio*. Fractura eſt ſeparatio continui, in partibus oſſeis, a vi quadam externa facta.

II. *Differentia*.

1 Eſt vel *ſimplex*, præter fracturam oſſis nihil inſoliti conjunctum habens; vel *compoſita*, vulnere, luxatione, inflammatione ſimul ſtipata.

2 Simplex, ratione modi, fit vel *tranſverſim*, vel per *longitudinem* oſſis, ubi fiſſura audit, vel *confuſe*, ita ut os in plura fruſtula & lamellas comminuatur.

3 Differt etiam ratione partis, alia enim fit in pedibus, in brachiis alia, alia in coſtis, in ſcapulis, aliquando etiam in capite.

III. *Cauſa*.

Eſt vis quædam externa, lapſus, ictus, contuſio fortior, rariſſime interna.

IV. *Signa*.

1 Præcedit lapſus, ictus aut vis quædam externa.

2 Præter dolorem, quem ægrotus in parte affecta percipit, movendi facultatem amittit.

3 Sequitur fractæ partis intumeſcentia æqualis, utplurimum etiam inflammatio.

4 Hanc vero, ſi gravior fuerit, neglectam comitatur quandoque abſceſſus & Gangræna.

5 Aliquando membrum, in quo accidit fractura, altero fit brevius.

6 Cognoſcuntur autem ſpecies fracturæ, partim ex ipſo tactu, partim ex concomitantibus ſymptomatibus, utpote quæ in fiſſura admodum tarde, quamvis deinde ſatis violenter, ſe produnt; ſi vero ſimpliciter per tranſverſum os frangitur, mitiora ſymptomata ſequuntur, quam ſi cum comminutione contingit fractura.

V. *Prognoſis*.

1 Fractura, quæ æqualiter & tranſverſim fit, curatu facilior, quam quę oblique, & cum prominentia extremitatum contingit.

2 Quando oſſa fracta e loco ſunt propulſa, curatio diffi-

difficilius procedit, quam ſi priſtinum locum haud deſeruere.

3 Melius eſt, ſi unum tantum os eſt fractum, quam duo, ubi majus periculum.

4 Quæ circa mediam partem contingit, melioris notæ cenſetur, quam quæ circa oſſis capita fit.

5 Si os in plura fruſtula comminuitur, periculoſum eſt, propter vulnera & læſiones partium membranacearum, quibus facile abſceſſus ſupervenit.

6 Quæ circa partes tendinoſas contingit, periculoſior eſt, quam quæ in partibus muſculoſis evenit.

7 Fiſſura Cranii admodum eſt periculoſa.

8 Oſſa arida & lue Venerea conſumta, facilius franguntur, quam ſucculenta, robuſta.

9 Fracturæ cum vulnere fientes, ſemper periculoſiores ſunt quam ſimplices: quia non raro Inflammationem, Gangrænam & Convulſiones pariunt.

10 Oſſa fracta utplurimum intra 20. 30. dies conſolidantur, quod ſi vero majora ſint, expoſcunt quandoque 50. vel 60. dies.

11 Facilius autem conſolidatio in junioribus & vegetioribus procedit, quam ſenibus & emaciatis.

12 Oſſa ſemel fracta & curata, ſi iterum franguntur, nunquam in priori loco, ſed in alio fracturam patiuntur.

VI. *Cura.*

1 Quando de fractura oſſis certi ſumus, membrum vel manibus vel habenis tantum eſt extendendum, quantum patientis ætas, oſſis magnitudo, repoſitionis dilatæ mora requirit.

2 Deinde ad priſtinam reducendum eſt figuram, impellendo ubique extremitates & inæqualitates ad conſuetum locum, quem ante fracturam poſſederant, cujus rei feliciter peractæ & doloris mitigatio & æqualitas partis ſuccedens nos certiores reddit.

3 Hoc facto, fractura Emplaſtro Catagmatico eſt munienda, & deliganda per duas faſcias, unam longiorem, alteram breviorem, quarum hæc ſurſum verſus, illa vero primo deorſum, deinde etiam ſurſum circumvolvitur.

4 Ut autem hæc repoſitio eo firmius conſervetur, conſuetudo & neceſſitas fert, ut partem deligatam ferulis ſive plangulis ligneis vel chartaceis craſſioribus obfirmemus.

5 Imo pro majori ſecuritate & feliciori conſolidatione præter hæc membrum affectum in convenienti ſitu eſt detinendum, quod vel in capſula lignea, vel pulvinari molliuſculo fieri poteſt, cavendo, ne pars affecta neque ſurſum, neque deorſum nimis inclinet: quia utrumque membri repoſiti æqualitatem mutare poteſt. Sit igitur hæc poſitio æqualis, paululum tamen ſurſum verſus directa.

6 In fiſſura, ſi abſceſſus ſuperveniat, aperiendus eſt ſcalpello & caries oſſis, ſi quæ adeſt, auferenda remediis vel inſtrumentis convenientibus.

7 Si fractura levior cum vulnere fuerit conjuncta, primo, poſt factam extenſionem, repoſitionis ratio eſt habenda, poſtea vulneris labia ſuturis vel emplaſtris vulnerariis ſunt tractanda.

8 Quod ſi vero aliquid de oſſe fracto promineat & etremitas ab aere corrupta ſit, hæc antequam os reponatur, lima erit abradenda, vel forcipe abſumenda, interim difficillima eſt harum fracturarum tractatio.

9 Si os in fruſtula plura fuerit comminutum & cum vulnere conjunctum, ea, quæ ſunt ſeparata, eximenda ſunt, quæ vero adhuc cohærent, naturæ committantur: ipſa enim eadem vel conſolidabit vel ſuo tempore foras extrudet.

10 Interim hic maxima prudentia agendum eſt, ut nimirum ſymptomata graviora ſupervenientia præcaveantur.

11 Conſultum igitur eſt, ſtatim ab initio poſt impoſitum Emplaſtrum Catagmaticum partem affectam exquiſitis Diſcutientibus nervinis & Camphoratis munire.

12 Haud fortiter etiam deliganda eſt pars, facile enim ſtaſis & corruptio contingit; unde frequentiori deligatione & conſpectione opus habet.

VII. *Cautelæ & Obſervationes.*

1 Si Chirurgus adveniens magnam in parte affecta deprehendat inflammationem, eidem mederi prius oportet, antequam repoſitio inſtituatur.

2 In fractura ſimplici membrum tantum eſt extendendum, ut alterum in magnitudine adæquet; quod ſi exterius undique æquale & circa locum affectum vacuitas quædam conſpiciatur, bene ſe res habet.

3 Repoſitionem membri juſtam ex æqualitate ejuſdem colligito.

4 Antequam faſciatio inſtituatur, partem affectam ſpiritui vini, vel vino rubro calefacto illinire decet, poſtea Emplaſtro Catagmatico contegere.

5 Interne pro Callo promovendo exhibentur quandoque decocta vulneraria.

6 Neceſſaria etiam in quibuſdam caſibus ſunt Venæſectio, lenes purgationes vel clyſteres.

7 Deligatio non nimis arcte eſt inſtituenda: juſta eſt, ſi dolorem tolerabilem & tumorem mollem digitis cedentem pariat.

8 In ſimplici fractura poſt tertium vel quartum diem faſciæ ſunt reſolvendæ, & ſi tunc omnia æqualia reperias, repoſitionem ex voto ſucceſſiſſe concludas.

9 Fracturæ cum comminutione difficulter admodum reponuntur, eo igitur tantum reſpiciendum, ut durante curatione membrum, quantum poſſibile, in juſto ſitu & naturali conformatione detineatur.

2. *De Luxationibus.*

I. *Definitio.*

Luxatio eſt mutatio ſitus naturalis oſſium, motum naturalem impediens, cauſæ vel externæ violentæ, vel internæ originem debens.

II. *Differentia.*

Alia eſt *totalis*, quando univerſum oſſis caput e ſinu prolabitur, quæ proprie luxatio ſive dislocatio appellatur, alia *partialis*, ſi quoad partem tantum os extra ſinum ſuum protruditur, quæ *ſubluxatio* audit.

III. *Cauſa.* Eſt vel externa vel interna.

1 *Interna* eſt vel laxitas ligamentorum, vel paralyſis nervorum, vel nimius humorum influxus.

2 *Externam* conſtituunt caſus, ictus, extenſio nimia.

V. *Signa.*

1 Conſpicitur in loco, in quem os ſeceſſit tumor, in illo vero, quem deſeruit, cavitas.

2 Motus non amplius eodem modo, qui prius membro fuit ſolennis, poteſt exerceri.

3 Membrum ut plurimum brevius, quam antea fuerat, evadit.

V. *Prognoſis.*

1 Quo magis inveterata eſt luxatio, eo curatu difficilior.

2 Facilius repoſitio in junioribus, quam ſenibus procedit; in brachiis, quam pedibus.

3 Capitis luxatio lethalis.

4 Vertebrarum admodum periculoſa.

5 Luxatio oſſis femoris curatu difficillima.

6 Maxillæ quandoque periculoſa, ob ſuccedentes Convulſiones.

7 Quæ cauſæ internæ originem debet, ſemper difficilem curationem admittit.

VI. *Curatio.*

1 Membrum luxatum eadem ratione, ac in fractura præcepimus, eſt extendendum, idque vel ſolis manibus, quod in luxatione recenti communiſſime fit, vel laqueis aut faſciis, vel inſtrumentis ſive machinis peculiaribus, ut in luxationibus gravioribus, vel magis jam inveteratis.

2 Si ſatis extenſum eſt membrum affectum, quod ex cavitate quadam inter utriuſque oſſis extremitatem ſeſe repræſentante colligitur, reducendum eſt in primum locum, cujus rei feliciter peractæ ipſe ſonus, in reductione partis ſeſe prodens, ſolet eſſe teſtis.

3 Ne autem membrum reductum ob tendinum & ligamentorum laxitatem iterum excidere poſſit, proſpiciendum eſt eidem convenienti deligatione, me-

mediantibus faſciis & ſpleniis peragenda.
4 Et hæc deligatio ante quintum vel ſextum diem, ſi nulla ſymptomata hoc peculiariter requirant, haud eſt reſolvenda.
5 Membrum etiam reductum non tantum in convenienti ſitu, ſed etiam juſta quiete detineatur, ut partes relaxatæ debitum iterum poſſint acquirere robur.

VII. *Cautelæ & Obſervationes.*
1 Quod ſi luxationi ante repoſitum membrum inflammatio jam ſupervenit, antequam membrum reducatur, eadem prius diſcutienda eſt.
2 In extenſione cavendum, ne partem reducendam excipiendæ extremitatibus fortius allidamus, ex quo ſatis gravia quandoque ſequitur ſymptomata.
3 Obſervandum etiam, ut in reductione membri naturalis ſitus atque figura ſervetur, ne muſculorum aut ligamentorum contorſio fiat.
4 In omni Luxationis tractatione ſufficiens Anatomiæ cognitio requiritur, alias Chirurgus maximos committere poteſt errores.

3. *De Carie.*

I. *Definitio.*
Caries eſt eroſio oſſium, vel a corruptis humoribus vel vi externa oſſa maximopere lædente originem trahens.

II. *Signa.*
1 Oſſa in ſuperficie ſunt inæqualia, aſpera, & ſpongioſam quaſi tumeſcentia referentia.
2 Gryſeo vel nigricanto colore prædita ſunt, & friabilem præ ſe ferunt texturam.
3 Caro vero, qua conteguntur, eſt ſpongioſa, mollis, pallida, inflata.
4 Et ſi, medicamentorum ope, Cicatricem format, facile iterum in ulcus diſſolvitur.

III. *Cauſa.*
1 Vulnerationes graviores, cum oſſium diuturno refrigerio.
2 Contuſiones oſſium vehementes per caſum, ictum &c.
3 Humores cacochymici, falſo corrupti, in oſſa vim ſuam exerentes.
4 Medicamenta acria, acida, oſſibus inimica.

IV. *Prognoſis.*
1 Abſceſſus & ulcera ſolide curari haud poſſunt, quam diu caries ſubeſt: facillime enim, etiamſi curatæ videantur, levi ex cauſa iterum diſrumpuntur.
2 Quo major nervorum, vaſorum ſanguiferorum & tendinum concurſus adeſt, eo difficilius cura procedit.
3 Difficilis etiam eſt curatio, ubi ulcus in loco a carie longe remoto ſeſe ſiſtit, adeoque cariei locus incertus eſt.

V. *Cura.*
1 Abſumitur caries vel medicamentis vel ferro.
2 Medicamenta, quæ huc pertinent, debent eſſe penetrantia balſamica ex Spir. Vin. rectificatiſſ. cum ſuccino, myrrha, terebinthina &c.
3 Ferrum in profundiori oſſis corruptione adhibitum, vel raſione vel uſtione vim ſuam exerere debet.

V. *Cautelæ & Obſervationes.*
1 Septica, e Venerea proſapia deſumta, in oſſium carie nocent magis quam proſunt.
2 Mercurialia etiam ſeptica non ſemper tuta obſervantur.
3 Peculiare quid oleum Cinamomi verum, nec non Caryophyllorum ad ulteriorem corruptionem præcavendam exerere obſervatur.

II. De Syntheſi partium mollium.

1. *De Vulneribus.*

I. *Definitio.* VUlnus eſt diviſio unitatis, in partibus mollibus ſive exanguibus facta, a cauſa vel interna vel externa violenta originem habens.

II. *Differentia.*
1 Aliud eſt *ſimplex*, aliud *compoſitum* cum contuſione, fractura, luxatione complicatum.
2 Ratione *formæ*, aliud eſt *rectum*, aliud *obliquum*, *magnum* aliud, aliud *parvum*, *profundum* vel *ſuperficiale*.
3 Ratione *partis*, fit vel *externe* in artubus, capite, abdomine, vel *interne* in viſceribus, vaſis vel ſimilibus partibus.
4 Ratione *eventus* eſt vel *lethale*, vel *non lethale*.

III. *Cauſæ.*
Omnia huc pertinent, quæ continuitatem partium corporis noſtri mollium vi quadam ſolvere ſolent, v. g. gladii, cultri, vitra, acus, dentes, & ſimilia acuminibus & cuſpidibus in extremitatibus prædita, nec non ea, quæ magna vi partes noſtras corporis contundunt, & premunt & hac ratione unitatem earundem ſolvunt.

IV. *Signa.*
1 Externa ſenſibus patent.
2 Interna ex Pathologia ſpeciali ſunt petenda.

V. *Prognoſis.*
1 Vulnera quæ in partibus carnoſis contingunt, facilius curantur, quam in exanguibus.
2 Vulnera vaſorum majorum utplurimum ſunt lethalia.
3 Quæ in nervis majoribus eveniunt, difficulter curantur, quandoque etiam mortem poſt ſe trahunt.
4 Quo nobilius eſt viſcus, & pluribus vaſis & nervis eſt præditum, eo majus a vulnere periculum eidem imminet.
5 Quæ in extremitatibus fiunt non tantum periculum poſt ſe trahunt, ac quæ in ipſum viſceris medium ſeſe extendunt.
6 Nervi, arteriæ & venæ partim tantum diſſectæ, majora incommoda conjuncta habent, ac ſi prorſus ſolutæ fuiſſent.
7 Febris, vomitus, & convulſiones vulneribus supervenientes, periculoſæ.
8 Vulnera, ab inſtrumentis venenatis vel ejuſmodi animalibus ortum habentia, utpl. ſunt lethalia.
9 Cordis vulnera ſemper ſunt lethalia.
10 Vulnera ſpinalis medullæ, proxime circa caput inflicta, lethalia.
11 Lethalia etiam ſunt vulnera pulmonum profunda; nec non hepatis.
12 Vulnera ventriculi curari poſſe, præter cultrivorum varia exempla probant, quæ vero in orificio ſuperiori contingunt, ob concurſum nervorum lethælia obſervantur.
13 Vulnera Veſicæ & renum, non quidem abſolute ſunt lethalia, interim ob Urinæ concurſum curatu ſatis difficilia.
14 Quæ diaphragmati infliguntur & quidem ejuſdem parti nerveæ, admodum ſunt periculoſa.
15 Quæ lienis ipſum centrum tranſeunt, lethalia, ſecus, ſi ſaltem ſuperficiem tangunt.
16 Vulnera, quæ punctione aut ſectione fiunt, facilius curantur, quam quæ contuſione.

VI. *Curatio.*
1 Ipſa natura mediante ſuo balſamo naturali, quem ſecum vehit, omnia vulnera curat.
2 Noſtrum eſt, ut impedimenta removeamus, & Naturam in opere ſuo adjuvemus.
3 Huic ſcopo ſatisfaciendo opus eſt, ut vulneris diviſa labia conjungamus.
4 Hæc ubi cruenta non amplius ſunt, ſed calloſa, mediante forfice iterum cruenta reddantur.
5 Tum vel faſciatione, vel ſutura combinentur, ut natura officio ſuo defungi poſſit.

6 Prius mediantibus faſciis, iiſque vel brevioribus, vel longioribus, prout pars affecta requirit, peragimus; poſterius aut glutine aut acu, ex una parte cuſpide triangulari, ab altera filo lineo vel ſerico prædita, perficimus, cavendo ſemper ne partes tendinoſas aut nerveas lædamus.

7 Fit autem ſutura variis modis, interdum enim acum unam alteramque in carne relinquimus, iiſque fila circumducimus, quale quid in labiis leporinis aut profundis vulneribus contingit, aliquando vero modo vulgari fila ſæpius traducimus, & labia conſuimus, relinquendo inter ſingula puncta juſtum intervallum, ut oræ convenienti modo adduci & ſeſe contingere poſſint, nec non parvam portionem apertam, turundæ inſertioni inſervientem, ut puri ſuperfluo detur exitus, quod præprimis in magnis vulneribus eſt obſervandum.

8 Plerumque ſuturæ opus non eſt, ſed ſufficit deligatio, idque in vulneribus ſecundum longitudinem membri factis, & non admodum profundis.

9 In vulneribus faciei loco ſuturæ ſtricte ſic dictæ, pro deformitate præcavenda, adhibemus quandoque ſuturas ſiccas, quæ cum medicamentis glutinoſis fiunt.

10 In magnis quoque vulneribus, cum Hæmorrhagiis nimiis conjunctis, in uſu quandoque ſunt peculiaria inſtrumenta, compreſſioni arteriarum & venarum inſervientia, vel loco horum cauteria potentialia, compreſſis & faſciis firmanda.

11 Imo ſi alia gravia ſymptomata v. gr. lipothymiæ, febris, inflammatio, dolores concurrant, aut ſuperveniant, convenientibus remediis iiſdem eſt ſuccurrendum.

VII. *Cautelæ & Obſervationes.*

1 In hæmorrhagiis vulnerum gravioribus cauteria potentialia præ aliis uſum habent.

2 Ligaturæ nimiæ quandoque Gangrænam inducunt.

3 Si aliquid heterogenei in vulneribus reperitur, ante conſolidationem eximendum eſt.

4 Sanguis etiam coagulatus mediante ſuctione aut expreſſione evacuandus eſt, ut minora ſymptomata ſuccedant.

5 Quod ſi vero hæmorrhagia adhuc metuitur, coagulum omne ex venis haud debet auferri.

6 In vulneribus haud adeo profundis, ſanguini effluenti conveniens debet concedi exitus, poſtea vaſa ſunt exprimenda, ſic facilius procedet conſolidatio.

7 Sutura convenit tantum in vulneribus tranſverſim inflictis, aut ubi magna pars pendula hæret, vel quando faſciationi ſoli locus non conceditur.

8 Digeſtivis in recentibus vulneribus opus haud eſt, ſed ſufficiunt ſarcotica.

9 Ubi vero vulnera aperta ſervantur, aut ſanguis extravaſatus in pus abiit, digeſtiva ſarcoticis ſunt præmittenda.

10 In vulneribus carnoſis pro ſcopo vulnerario conducunt balſama temperatiora, in tendinoſis vero & nerveis magis calidiora, cavendo a pinguibus & unguinoſis.

2. *De Ulceribus.*

I. *Definitio.*

Ulcera ſunt ſolutiones continui in partibus mollibus plerumque exanguibus fientes, a corruptione ſeroſo-lymphaticæ ſubſtantiæ originem habentes.

II. *Differentia.*

1 Ratione *formæ*, alia ſunt *parva*, alia *magna*, *lata* alia, alia *anguſta*, *profunda* vel ſuperficialia.

2 Ratione *temporis*, alia ſunt *antiqua*, alia *recentia*.

3 Ratione *eventus*, alia ſunt *rebellia*, alia *minus rebellia*, *periculoſa* alia, alia *abſque periculo*.

4 Ratione *partis*, modo in brachiis vel pedibus, modo in facie, mammis, inguine aliiſque partibus eveniunt.

5 Diſtinguenda etiam ab abſceſſibus, utpote qui carnoſas magis partes pro ſede agnoſcunt, ulcera vero magis glanduloſas, membranaceas & oſſeas ubi cariem conſtituunt.

III. *Cauſa.*

Eſt vel *interna*, a corruptione ſeri originem trahens, vel *externa* ambuſtioni, contuſioni, medicamentis corroſivis ortum debens.

IV. *Signa.*

1 Cognoſcuntur ex materia ichoroſa, ſanioſa, limpida, acri.

2 Non tantam ac Apoſtemata, imo ſæpiſſime nullam inflammationem conjunctam habent.

3 Et propterea etiam neque tam ſenſibili ſtipata ſunt dolore.

4 Internorum ulcerum ſigna ex Pathologia ſpeciali petenda ſunt.

V. *Prognoſis.*

1 Ulcera, quo diffuſioris ſunt ambitus, eo difficilius curantur.

2 Quo magis ſunt inveterata, eo minus tuto conſolidantur.

3 Sanies multa, tenuis, deterioris coloris, ulcus malæ notæ portendit.

4 Quæ cum multa manatione conjuncta ſunt ulcera, difficilem curationem admittunt.

5 Quo magis a partibus ſanguineis ſunt remota, eo magis rebellia.

6 Contumaciſſima ſunt ulcera in glanduloſis partibus evenientia.

7 Ulcera nervorum, partiumque exquiſito ſenſu gaudentium, ſunt periculoſa.

8 Omnia ulcera interna magis ſunt periculoſa, quam externa.

9 Aqua inter cutem laborantibus ulcera in corpore facta difficulter ſanantur. *Hipp. Aph. 8. Sect. VI.*

10 Si ulcus, poſtquam curatum eſt, recrudeſcat, de carie ſubjecti oſſis metuendum eſt.

VI. *Curatio.*

1 Requirunt ulcera ſufficientem abſterſionem, quod per ſeptica medicamenta fieri debet.

2 Deinde ulcere probe abſterſo adhibeantur digeſtiva cum balſamicis mixta, ut tumor vicinæ partis emolliatur, & ulceroſa ſanies evacuetur.

3 Tandem ſubjungantur Sarcotica, non neglectis circa ipſam partem diſcutientibus.

4 Imprimis autem convenienti Diæta uti oportet, ut dyſcraſia ſanguinis corrigatur, imo pro eodem ſcopo neceſſaria quandoque ſunt interna ſanguinem mundificantia.

VII. *Cautelæ & Obſervationes.*

1 Ulcera quo ſordidiora ſunt, eo exquiſitiora abſtergentia expoſcunt.

2 Quando labia ulceris calloſa ſunt, emollire eadem & callum abſumere oportet.

3 Et ſi medicamenta ſcopum noſtrum non adimplent, ſcarificanda ſunt labia vel calloſitas forfice auferenda.

3. *De Prolapſibus ſive Procidentiis.*

I. *Definitio.*

Prolapſus ſunt mutationes ſitus naturalis partium mollium in contiguitate læſarum, extenſioni & relaxationi nimiæ ortum debentes.

II. *Differentia.*

Alii fiunt in inguen, in ſcrotum, in umbilicum, ut inteſtinorum & omenti, ob extenſionem & relaxationem peritonæi: alii extra vaginam uteri, ut uteri cum vagina ejuſdem ob ligamenta uteri relaxata: alii extra anum, ut inteſtini recti cum ſphinctere ani ob hujus relaxationem.

II. *Cauſa.*

1 Cauſa immediata omnium prolapſuum eſt partium affectarum nimia relaxatio & extenſio.

2 Cauſa vero mediata, occaſionalis & antecedens ratione ſpeciei ipſius prolapſus varia eſſe poteſt: ſic in hernia umbilicali & inguinali nimius corporis niſus, tuſſis nimia, ſaltus, vociferatio, in prolapſus uteri infelix puerperium & incondita uteri tractatio, in procidentia ani, teneſmus nimius & ani

refrigerium, vel paralyſis nervorum anſam præbere poſſunt.

II. *Signa*.

1 In prolapſibus inteſtinorum conſpicitur tumor mollis, fere indolens, modo in umbilico, modo in inguine, modo in ſcroto.

2 Manu compreſſus, vel ægro reſupino jacent, quod imprimis noctu fit, retrocedit:

3 Quandoque vero immania tormina ſuperveniunt, ob fæces in inteſtinis ſtagnantes & reductionem prohibentes.

4 Uteri procidentiam ex relatione paupercularum patientium percipimus.

5 Tumor quandoque extra pudenda conſpicitur, quandoque vero inter vaginæ confinia ſubſiſtit:

6 Plerumque dolorem hypogaſtrii, lumborum & oſſis ſacri conjunctum habet.

7 Anus prolapſus cuilibet ſeſe manifeſtat, nec ullis ſignis indiget.

V. *Prognoſis*.

1 Hernia umbilicalis & inguinalis in junioribus facilius curatur, quam in adultis.

2 Utraque quo magis inveterata, eo minus curabilis.

3 Quando inteſtina non reducuntur, facile ſtagnatio fæcum contingit, exinde vero inflammatio inteſtinorum, tandem Gangræna & mors.

4 Quo magis itaque reductio negligitur, eo majus periculum expectandum eſt.

5 Uteri procidentia quo major & diuturnior eſt, eo curatu difficilior.

6 Nunquam eſt lethalis, niſi negligatur, ut partes prolapſæ corruptionem concipiant.

7 Interim moleſtiſſimus eſt affectus, qui inſuper ſterilitatis poteſt eſſe cauſa.

8 Anus prolapſus in junioribus faciliime reponitur, in ſenioribus quandoque admodum difficulter.

9 Frequentiſſime Dyſenteriæ & Diarrhœæ ſolet eſſe comes, quibus curatis & ipſe facili negotio curari ſolet.

10 Quando ex paralyſi nervorum oritur, malum admodum rebelle, imo plerumque incurabile eſt.

11 Si inteſtinum prolapſum diu negligatur, ita ut ab aere alterari & corrumpi poſſit, maxime periculoſum.

VI. *Cura*.

1 Eo reſpiciendum ubique eſt, ut partes prolapſæ reducantur in priſtinum locum.

2 Fit hæc reductio vel manibus concurrente commodo patientis ſitu, vel fomentis & autocratico Naturæ concurſu.

3 Ut autem reductæ partes in loco ordinario detineantur, utimur faſciis & ſubligaculis, uti hoc in herniis in uſu eſſe conſuevit, vel peſſariis circularibus e ſubere confectis, utero repoſito in loco ſuo detinendo inſervientibus, vel medicaminibus ſubadſtringentibus & roborantibus, ut in ano reducto.

4 Ubique etiam congrua medicamina interna, & præcepta Diætetica ordinamus, ut eo melius ſcopo noſtro potiamur.

VI. *Cautelæ & Obſervationes*.

1 Antequam prolapſus reponantur, ad faciliorem reductionem, fomenta emollientia in uſum trahere convenit.

1 In reductione nulla vi uti oportet, alias facile inflammatio ſequitur.

3 Herniæ diu neglectæ, ſi partes jam ſibi ſint annatæ, nullam abſque Chirurgica operatione reductionem patiuntur.

4 In procidentia ani præprimis frigus eſt evitandum, item niſus fortior in excernendis fæcibus.

II. De Diæresi.

I. *Definitio*.

Diæreſis eſt operatio Chirurgica, mediante qua continuitatem, vel in duris, vel in mollibus corporis noſtri partibus, ſeparamus.

II. *Differentia*.

1 Exercetur Diæreſis vel in duris vel mollibus partibus.

2 Ratione modi operandi, fit vel perforatione ſeu terebratione, vel raſione, ſeu limatione, vel ſerratione, idque in partibus duris; vel ſectione & punctione, in partibus mollibus, vel uſtione in utriſque.

I. De Diæreſi partium durarum.

1. *De Trepanatione*.

I. *Definitio*.

Trepanatio eſt Operatio Chirurgica, qua per Trepanum ſeu Modiolum oſſa ob intus latitantem cauſam perforamus, & portionem eorundem exſcindimus, ut ad locum immediate affectum perveniamus.

II. *Indicantia*.

1 *Sanguis extravaſatus* ſub cranio aut interdum ſubdura matre corruptionem ſubiens.

2 *Contuſio Cranii* violenta, cum *feſtucarum* & fruſtulorum ſeparatione meninges pungentium.

3 *Contuſio* ſimilis abſque tamen læſione meningum.

4 *Depreſſio violenta* Cranii figuram ſuam mutantis & foveam acquirentis.

5 Rima ſeu *fiſſura* Cranii & quidem tam ſimplex conſpicua & apparens, quam capillaris, ob anguſtiſſimam & arctiſſimam figuram ita dicta, necnon *Contrafiſſura* in loco plagæ oppoſito vel remoto, ob reſiſtendi minorem efficaciam contingens.

III. *Modus Operandi*.

1 Peragitur hæc operatio inſtrumento peculiari, modiolus ſeu *Trepanum* appellato, & quidem duplici, quorum alterum in medio cuſpidem habet, ut initium operationis eodem faciamus, circumducendo nimirum illud, donec circulum mediocriter profundum incidamus: vocatur hoc vulgo *mas*; alterum vero cuſpide ſeu fulcro hoc deſtitutum, quo poſt primum utimur & quo cum calvariam penetramus, *fœmina* vocatur.

2 Antequam autem inſtituatur perforatio, opus eſt, ut cutim, quod in forma crucis fieri ſolet, incidamus & pericranium reſolvamus.

3 Obſervandum etiam, ut in proximo partis affectæ loco eandem faciamus, cavendo ne dentes Trepani neque fracturam, neque ſuturam attingant.

4 Quando trepanum fœmina ubique penetravit, & oſſiculum omnino ſolutum eſt, volſella eximi & puri vel ſanguini ſtagnanti exitus parari debet.

IV. *Uſus*.

1 Hujus Operationis uſus eſt, ut ſanguis intra Cranium & duram meningen extravaſatus evacuetur.

2 Ut depreſſio cranii vehementior tollatur.

V. *Cautelæ & Obſervationes*.

1 Trepanatio, ſi utilitatem habere debet, mox primis diebus inſtituenda eſt.

2 Trepanum non nimis profunde eſt adigendum, imprimis in illis locis, ubi dura meninx calvariæ fortiter adhæret: gravia enim exinde excitari poſſunt ſymptomata.

3 Quando dura meninx portiunculæ cranii auferendæ fortiter adhæret, inſtrumento decuſſorio deprimi debet.

4 In temporibus non facile trepanatio eſt inſtituenda, neque etiam in fronte prope palpebras, illic ob oſſis petroſi duritiem, hic ob ſinus occurrentes.

2. *De Raſione & Serratione*.

I. *Raſio*. Fit hæc vel mediante ſcalpello vel lima, & exercetur non tantum in oſſium fiſſuris & corruptionibus, quæ tamdiu raduntur, donec hæ plane obliterentur, obſervando ſemper, ut pericranium ſeu perioſtium prius reſolvamus, ſed & in dentium Tartaro eorumque deformitate & inæqualitate abſumendis, cavendo in poſteriori caſu, ſi lima adhibetur, ne inconcinna operatione dentes vel a vin-

vinculis relaxemus vel plane evellamus.

II. *Serratio*. Fit mediantibus Serris varii generis & exercetur potiſſimum in amputationibus pro offibus ſphacelatis ſeparandis. Obſervandum & hic, ut ante operationem perioſtium prius ſolvatur.

II. De Diæreſi partium mollium.

1. *De Arteriotomia*.

I. *Definitio*.

Arteriotomia eſt apertio arteriæ mediante lanceola facta.

II. *Locus*.

Vix alibi celebratur, quam in temporibus, & fronte.

III. *Modus Operandi*.

Idem eſt ac in Veneſectione.

IV. *Uſus*.

In vehementibus cephalalgiis commendant præcipue ſectionem Arteriæ temporalis. Generaliter vero convenit ejusdem uſus cum Veneſectione.

V. *Cautelæ*.

1 In faſciatione omnis opera collocanda, ut arteria ſecta bene comprimatur, quia facillime aneuriſma exinde originem habere poteſt.

2 Adhibent pro hac intentione laminas plumbeas, quas ſpleniis ſuperponunt.

2. *De Venæſectione*.

I. *Definitio*:

Venæſectio eſt apertio Venarum, variis in locis per lanceolam inſtituta.

II. *Modus*.

Antequam Vena pertunditur, ligatur pars, ut vena aperienda turgeſciat, deinde oblique inciditur. Quando in pedibus inſtituitur, aquæ calidæ prius immergendi ſunt pedes, ut venæ eo melius turgidæ reddantur.

III. *Uſus*.

Inſervit potiſſimum pro evacuanda plethora, tum etiam ebullitione ſanguinis temperanda, nec non revulſionibus, & derivationibus humorum in alium locum præſtandis.

IV. *Cautelæ & Obſervationes*.

1 Sectio Venarum non in loco divaricationis, ubi valvulæ præſto ſunt, facienda: alias ſanguis non fluit.

2 Inciſio paulo latior ſit, ut ſanguis liberum inveniat exitum, ſic major contingit alteratio, juſto vero minor non tantum ſanguinis fluxum intercipit, ſed quandoque etiam in ſenſibilibus ſubjectis lipothymias parit.

3 Parva inciſio, imprimis quando prope valvulam facta eſt, ſæpius inſignem tumorem poſt ſe ducit, qui tamen poſt relaxatam faſciam & adhibitum Spir. Vini Camphoratum, mox iterum diſparere ſolet.

4 Si in ſubjectis ſpongioſioribus muſculus imprimis circa tendinem ſimul læditur, oritur Ecchymoma, quod diſcutientibus tractandum.

5 Imo ſi tendo ſimul lædatur, tanto magis hæc locum habent.

6 Nervi autem compunctio requirit magis balſamica.

3. *De Scarificatione*.

I. *Definitio*.

Scarificatio eſt vulneratio cutis mediante gladiolo peculiari facta.

II. *Inſtrumenta*.

Præter Scalpellum cucurbitulæ, ſanguinem effluentem excipientes, quoque neceſſariæ ſunt ad operationem, quæ ab aere craſſiori, mediante candela, liberatæ, cuti vulneratæ admoventur.

III. *Locus*.

Varius hic eſſe ſolet, applicantur tamen cucurbitulæ plerumque ſcadulis, dorſo, brachiis vel pedibus.

IV. *Uſus*.

1 Conducit itidem pro plethora evacuanda & derivationibus præſtandis.

2 Imprimis autem locum habet in ſubjectis ſpongioſioribus, in carne magis, quam venis ſanguinem geſtantibus.

V. *Cautelæ*.

Scalpellum ſeu gladiolum poſt ejusdem uſum ſemper purgare decet: immundæ enim perſonæ eidem aliquid contagioſi imprimere ſolent, quod aliis, niſi purgatum ſit ſcalpellum, facile communicari poteſt.

4. *De Hirudinum applicatione*.

I. *Definitio*.

Hirudines ſunt animalcula oblonga, capite latiori & ventre utpl. rubicundo prædita, in paluſtribus locis degentia.

II. *Selectus*.

Meliores cenſentur exiles, oblongæ, ventre rubicundo & capite non admodum magno préditæ, aquas pura inhabitantes, præ viridibus, lanuginoſis in aquis fœtidis abſconditæ.

III. *Modus applicandi*.

1 Antequam applicentur, jam per aliquot dies in aqua limpida aſſervatas fuiſſe decet.

2 Deinde loco, intentioni noſtræ convenienti, ſunt appropinquandæ, ut ſanguinem ex illo ſugant.

3 Longiores ad ℥j. uſque ſugere poſſunt; applicantur igitur communiter 3. 4. 5. imo 6.

4 Si tantum effluxit, quantum conveniens judicamus, adſpergendum eſt Sal, vel Cinis ipſorum Capiti, ſic ſponte remittunt & decidunt, evomendo, quicquid ſuxerunt.

IV. *Uſus*.

1 Conſiſtit earundem uſus in evacuando ſanguine & quidem ex ejuſmodi locis, ubi neque Veneſectionem nec Scarificationem commode adhibere licet v. g. e vaſis hæmorrhoidalibus.

2 In omnibus igitur affectibus, ab inſufficiente excretione hæmorrhoidali originem trahentibus, cum fructu applicantur, & majorem effectum exerunt, quam Venæſectiones & Scarificationes adhibitæ.

V. *Cautelæ*.

1 Animalcula, antequam applicentur, non debent irritari, alias vulnuſcula mali moris poſt ſe relinquunt.

2 Optime igitur linteamine leniter comprehenduntur & loco deſtinato applicantur.

3 Debet autem locus eſſe mundus; aliqui eundem lacte illinunt vel ſcarificant, vel etiam linteaminibus fricant, ut eo facilius apprehendant hirudines.

4 Poſt remotionem earundem ſtillicidium ſanguinis, quod per tempus adhuc continuat, non eſt inhibendum, ſed quandoque per vaporem aquæ calidæ potius promovendum.

5. *De Setaceis*.

I. *Definitio*.

Setaceum eſt Operatio, qua cervicem acu compungimus & vulnus per ſetam ſeu funiculum apertum ſervamus, ut ſerum vitiatum evacuari poſſit.

II. *Locus*.

Hodie vix aliam, quam Nuchæ, regionem eligunt; olim & brachiis, pedibus aliiſque locis fuit applicitum.

III. *Modus operandi*.

1 Peragitur tota Operatio forcipe utrinque perforata, acu & ſeta ſeu funiculo.

2 Mediante forcipe elevatur cutis, ut eo melius traduci poſſit acus.

3 Acus ipſum vulnus infligit.

4 Seta vero vel funiculus, qui hodie plerumque ex lino vel ſerico fit, vulnus apertum ſervat.

IV. *Uſus*.

1 Ut ſuperfluum ſerum evacuetur,

2 Ut derivatio ſeri ab oculis, auribus, cerebro &c. ad hanc partem fiat.

VI. *Cautelæ & Obſervationes.*

1 Antequam inſtituatur operatio, capilli ſunt abradendi.

2 Cavendum etiam, ne tendines ſub cute poſiti ſimul comprehendantur, aut lędantur.

3 Funiculus butyro nonſalito aut Unguento baſilico eſt inunguendus, ut eo facilius dextrorſum & ſiniſtrorſum duci poſſit, quod ſæpius faciendum, ne ulcus ſordidum fiat.

4 Ad arcendam etiam inflammationem diſcutientia & repellentia haud ſunt negligenda.

6. *De Fonticulis.*

I. *Definitio.*

Fonticuli ſunt ulcuſcula artificialia, cauterio actuali vel potentiali, aut etiam inſtrumentis acutis in variis corporis partibus pro evacuandis ſeroſitatibus facta.

II. *Locus.*

Pręcipue uſitatum eſt brachium, & quidem regio humeri intra muſculum bicipitem & Deltoidem: ſunt tamen & alia loca, in quibus excitari ſolent.

III. *Modus excitandi.*

Secundum Medici & patientis intentionem variat:

1 Quandoque enim Cauterio actuali cutis aduritur & eſchara excitatur, quandoque medicamento corroſivo idem perficitur, quandoque vero forfice vel lanceola cutis inciditur & aperitur.

2. Poſtea aperturæ corpus quoddam rotundum v. g. piſum, vel globulus ex cera, ligno vel argento imponitur, iiſque tam diu aperta ſervatur, quamdiu morbi ſtatus requirit.

IV. *Uſus.*

1 Adhibentur fonticuli pro humoribus ſeroſis noxiis evacuandis.

2 Inſtituuntur iiſdem derivationes & revulſiones a locis nobilioribus ad ignobiliora.

V. *Cautelæ & Obſervationes.*

1 Nunquam ipſe muſculus eligi pro loco debet, ſed interſtitium inter duos muſcolos.

2 In Cauterio potentiali, antequam corroſiva applicentur, locus Emplaſtro firmo in medio ad magnitudinem piſi perforato muniri debet, ne corroſiva diffluere & partes vicinas corrodere poſſint.

3 Fonticulus ſemel excitatus non temere ſupprimi debet, unde quotidie mundificandus & globulis apertus ſervandus.

4 Inflammationum etiam, quæ facile accedunt, ratio habenda, ut diſcutientibus arceantur.

7. *De Paracenteſi.*

I. *Definitio:*

Paracenteſi eſt perforatio abdominis, thoracis vel ſcroti, pro evacuandis ſtagnantibus humoribus, diverſis inſtrumentis facta.

II. *Inſtrumenta.*

Sunt vel ſcalpella latiora, vel cannulæ perforatę circa extremitates acuminatæ, mediantibus quibus cutis pertunditur.

III. *Locus.* Rationes partis affectæ variat:

1 Quandoque in abdomine fit, ubi vel umbilicus ipſe, ſi protuberet, eligitur, vel locus proxime eidem vicinus, nimirum 3. digitorum ſpatio circiter ab eodem remotus.

2 Quandoque in thorace, ubi locus intra quartam & quintam coſtam inferiorem eligitur.

3 Quandoque vero in ſcroto, ubi nullo peculiari ſelectu opus eſt. Utplurimum tamen in parte inferiori inſtituitur apertio, ut humores eo promptius evacuentur.

IV. *Modus operandi.*

1 In Paracenteſi abdominis cutis atramento ſcriptorio notata peculiari inſtrumento, Gallis Trocar dicto, ad inteſtina uſque pertunditur, & tantundem aquæ emittitur, quantum e re eſſe judicatur, poſtea locus pertuſus emplaſtro Ceruſſæ munitur, donec nova evacuatio inſtituatur, quæ toties repetitur, quoties tumor aquoſus abdominis exigit.

2 In Paracenteſi thoracis ſcalpellum adhibetur, & apertio paulo amplior fit, ut ſpiſſi & purulenti humores effluere poſſint, poſtea cannula argentea immittitur, ut pus relictum per vices evacuari poſſit.

3 Scroti apertio fit vel ſcalpello latiori, vel ſimili fere inſtrumento, quale in Paracenteſi abdominis adhiberi ſolet, quamvis minori, poſtea aqua ſtagnans unica vice evacuatur, vulnus vero emplaſtro Ceruſſæ contegitur.

V. *Cautelæ & Obſervationes.*

1 In Paracenteſi abdominis quo major aquarum copia adeſt, eo minus eadem ſimul & ſemel eſt evacuanda.

2 Imprimis hic ponderandæ ſunt ægroti vires & ſecundum eaſdem evacuatio inſtituenda.

3 Rariſſime ultra tres libras ſimul evacuatur.

4 Et ab una evacuatione ad alteram ſemper 12. vel 24. horarum intervallum requiritur.

5 In Paracenteſi thoracis idem etiam obſervandum eſt.

6 Nam ultra 3. vel 4. uncias ſimul haud eſt emittendum.

7 Non adeo cito etiam vulnus debet conſolidari, ſed ad minimum per 12. dies apertum ſervari.

8 Injici quoque hic poſſunt, poſt evacuationem puris, diſcutientia & balſamica temperatiora.

9 In ſcroti apertione cavendum, ne teſticuli lædantur.

10 Imponi hic poſſunt poſt operationem, ad præcavendum ulteriorem affluxum, reſolventia & carminativa.

8 *De apertione Abſceſſuum.*

I. *Definitio.*

Abſceſſus eſt tumor inflammatorius cum intus latente purulenta materia conjunctus & fibrillarum vaſorumque eundem conſtituentium dilacerationem corruptionemque poſt ſe ducens.

II. *Locus.*

Generantur abſceſſus mediante inflammatione & ſedem magis figunt in partibus ſanguineis, ſicuti ulcera in magis exſanguibus.

III. *Signa.*

Cognoſcitur abſceſſus ex prægreſſa inſigni alicujus partis inflammatione, ejuſdem tumore & dolore, ſubſequente vero poſt aliquot dierum intervallum horum ſymptomacum remiſſione, tumoris mollitie, & quandoque coloris in medio tumoris, ſi non admodum profundus ſit, mutatione in album vel ſubflavum.

IV. *Prognoſis.*

1 Quo diutius apertio abſceſſus protrahitur, eo pejor fit ſtatus: facile enim exinde oriuntur ſinus partium mollium & caries ſolidarum.

2 Omnes abſceſſus interni magis ſunt periculoſi, quam externi.

3 Pus album, æquale, leve bonæ notæ cenſetur, pejoris, ſi aquoſum, tenue vel viſcidum nimis eſt.

V. *Cura.*

1 Quando materia ſatis concocta eſt, quod ex ejuſdem fluctuatione judicatur, abſceſſus mediante lanceola aperitur & puri exitus conceditur.

2 Poſtea mundificandus eſt abſceſſus per Ungu. ex Vitello ovi, Terebinthina & melle.

3 Si poſt evacuatum pus & mundificatum etiam abſceſſum adhuc tumor circum circa obſervatur, emollientia & reſolventia in uſum ſunt trahenda v. g. Diachylon ſimplex vel cum Gummatibus.

4 Conſolidationem ipſa Natura perficit, adjuvat autem hanc Naturæ operationem Chirurgus per adhibita convenientia balſamica remedia, qualia ſunt Myrrhata, Terebinthinata, Succinata.

VI. *Cautelæ & Obſervationes.*

1 In apertione ſemper muſculorum habenda eſt ratio, ut nunquam tranſverſim, ſed per longitudinem incidantur.

2 Qua-

2 Qualem igitur ſitum muſculi habent, tali modo debet etiam fieri inciſio.

3 Ad venas etiam arterias & nervos inprimis majores reſpiciendum eſt, ne temere diſſecentur.

4 Apertio non admodum parva ſit, ne puri exitus recludatur.

5 In abſceſſibus majoribus pus non ſimul eſt evacuandum: facile enim vel ulcera fœda vel ſphacelus exinde oriuntur.

6 Alii in apertione abſceſſuum loco lanceolarum Cauteriis potentialibus utuntur: præferendus autem prior modus ob plura, quibus alter ſtipatus eſt, incommoda.

9. de *Clauſarum partium apertione*.

I. *Definitio*.

Eſt reſeratio earum partium, quas ipſa Natura lege ſibi conſueta apertas eſſe cupit.

II. *Differentia*.

Ratione loci variant ejuſmodi clauſurę: alię enim fiunt in ano, quibus infantes aliquando in lucem eduntur; alię in vulva, quando vel orificium vaginę membrana eſt obductum, vel labia poſt male tractatum ulcus coaluere, vel ipſum uteri orificium caruncula eſt obſtructum; aliæ in auris principio; alię ſub lingua, quando frenulum juſto longius eſt, ut infantes in ſuctione, adultos vero in loquela impediat.

III. *Signa*.

1 Omnia hęc Naturę vitia facile externo noſtro conſpectui ſeſe offerunt.

2 Sola uteri clauſura ſpeculum matricis quandoque expoſcit, ut pars affecta eo melius poſſit conſpici.

IV. *Prognoſis*.

1 Vitia hæc, quo magis ſunt profunda, eo difficilius ſunt curabilia.

2 Craſſæ etiam obductiones curatu ſunt difficiliores, quam lenes tenueſque.

V. *Methodus medendi*.

1 Anus non perforata vel digitis, ſi membrana tenuis eſt, aperitur, vel lanceola fortiori, ſi craſſior fuerit: aperta deinde ſervatur per cannulam plumbeam, donec conſolidatio labiorum ſit peracta.

2 Vagina uterina membrana obducta, nec non concreta labia uterina, mediante quodam ſcalpello, partim linteis circum voluto, ſecundum longitudinem aperiuntur; quando vero prope orificium uteri tale quid contigit, ſpeculum matricis pro aperienda vagina in uſum vocandum, deinde ipſa operatio mediante ſectione inſtituenda eſt.

3 In obſtructo meatu auditorio cura itidem per inciſionem peragitur, ſi in principio meatus membrana obducta fuerit; quod ſi vero obſtaculum magis interne hæſerit, cura admodum difficulter procedit.

4 Linguæ frenulum juſto longius inciſione ad debitos limites eſt reducendum.

IV. *Cautelæ & Obſervationes*.

1 In perforatione ani cavendum eſt, ne ſphincter ani lædatur.

2 Ubi Hæmorrhagiæ fortiores ſuperveniunt, adhibenda ſunt remedia ſubadſtringentia.

3 In vaginæ uterinæ perforatione intruduntur peſſi, ſubadſtringentibus conſperſi, ut hæmorrhagia ſiſtatur & vagina aperta conſervetur.

4 Linguæ frenulum non unguibus eſt dilacerandum, evitanda etiam eſt lęſio partium vicinarum & imprimis ductuum ſalivalium: gravia enim exinde oriuntur ſymptomata.

10. *De fiſtulis*.

I. *Definitio*.

Fiſtulæ ſunt ulcera anguſta, longa, & ſinuoſa, calloſis labiis prædita, a materia acri manante ortum habentia.

II. *Differentia*.

1 Ratione loci, aliæ fiunt in ano, aliæ in oculorum cantho majori, aliæ in pectore &c.

2 Ratione figuræ, alia eſt obliqua & flexuoſa, alia recta.

3 Differt fiſtula a ſinu, calloſitate & duritie labiorum, quæ in ſinu non occurrit: ſi tamen & huic non medeatur celeriter, facile fiſtula exinde oriri poteſt.

III. *Signa*.

1 Cognoſcuntur fiſtulæ ex foraminulis anguſtis, rotundis & calloſis in profunditatem, ſi explorantur, ſeſe extendentibus.

2 Fundunt modo ſaniem ſeroſam, tenuem, ſubviridem, fœtidam, quandoque per tempus ſunt ſiccæ.

3 Dolorem vel exiguum vel nullum conjunctum habent.

IV. *Cauſa*.

Generantur ab abſceſſibus, ulceribus, vel vulneribus perſæpe male tractatis, vel etiam humoribus impuris, ſalſo-ſeroſis.

V. *Prognoſis*.

1 Fiſtula recens haud profunda, in loco carnoſo & corpore juvenili, facile curatur.

2 Admodum vero profunda ad arterias, nervos, tendines & articulos ſeſe extendens, difficulter curatur.

3 Curatu etiam difficiles ſunt fiſtulę ani, uteri, thoracis, veſicæ, vertebrarum &c.

VI. *Cura*.

1 Nulla fiſtula curari poteſt, antequam callus fuerit ablatus.

2 Abſumitur autem callus vel cauterio potentiali, vel actuali, vel inſtrumentis incidentibus.

3 Si fiſtulę orificium admodum eſt arctum, turundis extendendum eſt, ut facilius ad fundum poſſimus pervenire.

4 Remoto callo adhibenda ſunt remedia vulneraria & pars cicatrice obducenda.

VII. *Cautelæ & Obſervationes*.

1 Quando fiſtula ad os uſque pertingit, illudque carioſum reddidit, removenda eſt caries, antequam cicatrix inducatur.

2 Non negligenda etiam eſt interna corporis purificatio, inprimis ſi ab humoribus impuris ortum traxerit fiſtula.

3 Inter omnes fiſtulas curandi modos eſt optimus, qui per ſectionem fit.

11. *De Uſtione*.

I. *Definitio*.

Uſtio eſt Operatio Chirurgica, qua vel ferro ignoto vel medicamentis cauſticis partibus vel mollibus, vel duris cruſtam ſeu eſcharam inducimus.

II. *Differentia*.

1 Alia fit in partibus duris, in mollibus alia.

2 Alia peragitur medicamentis, ferro candente alia.

III. *Prognoſis*.

1 Uſtio eſt operatio in quibuſdam cauſibus admodum utilis.

2 Præfertur uſtio actualis potentiali, ob ęgri tamen mollitiem ſępiſſime hęc prę illa adhibetur.

IV. *Modus*.

1 Quando ferrum adhibetur, fit vel profunda uſtio vel ſuperficialis, prout res ipſa requirit.

2 Cauterium vero potentiale, ſi in uſum trahitur, tamdiu in loco deſignato relinquitur, donec eſchara ſit excitata, quod intra 4. 5. 6. horas contingit.

V. *Uſus*.

1 Adhibentur Cauteria pro corruptionibus ulterioribus præcavendis.

2 Pro excitandis veſicis, fonticulis.

3 Pro inhibendo ſanguinis fluxu.

VI. *Cautelæ*.

1 Uſtio actualis citiſſime peragenda eſt.

2 Cruſtam inductam non ſolis oleoſis illinire decet, ſed præſtat ad emplaſtrum diapalmæ confugere.

3 Cavendum etiam, ne in operatione tendo aut nervus lædatur.

III. De Exæreſi.

I. *Definitio*. Exæreſis eſt Operatio Chirurgica, qua ea, quæ ſuperflua vel corpori noxia ſunt, auferuntur.

II. *Differentia*.

Occupata eſt Diæreſis circa res noxias vel in corpore genitas, vel forinſecus in illud illatas.

I. De Catheteriſmo ſeu Catheteris applicatione.

I. *Definitio*.

Catheteriſmus eſt Operatio Chirurgica, qua, mediante Cathetere, i.e. fiſtula argentea incurvata, urina retenta evacuatur.

II. *Differentia*.

Ratione inſtrumentorum, ſeu Catheterum, alii ſunt rotundi, ſulcati alii, alii craſſiores, tenuiores alii, alii longiores, alii breviores, incurvi magis alii, alii minus incurvi.

III. *Indicantia*.

Inſtituitur Catheteriſmus ob res in meatu urinario hærentes & urinę excretionem impedientes, puta calculum, ſanguinem congrumatum, caruncułas &c.

IV. *Modus applicandi*.

1 In ſexu virili penis ſiniſtra manu eſt comprehendendus & dextra Catheter, oleo olivarum vel amygdalarum dulcium illitus, leniter in Urethram intrudendus.

2 Quando ad cervicem veſicæ, ubi urethra in viris obliquum ſitum obſervat, perventum eſt, Catheter verſus hypogaſtrium vertitur & leniter in veſicæ cavitatem propellitur, ſic mox contingit urinæ effluxus.

3 In fœminino vero ſexu, ob breviorem & latiorem urethram, Catheter facile immittitur.

V. *Cautelæ & Obſervationes*.

1 In Operatione omnino cavendum, ne vim adhibeamus, & in viris caruncułas vaſis ſeminalibus adjacentes lædamus, quod Gonorrhœæ viam ſternere poteſt.

2 Fœminæ non expoſcunt tam longum, incurvum & tenuem Catheterem ac viri, quia illarum Urethra ampla & parva eſt.

3 Quando poſt immiſſum Catheterem Urina non effluit, abdomen comprimendum & ſic effluxui ſuccurrendum eſt.

4 Si ſuppreſſio ab inflammatione veſicæ ortum traxit, loco Catheterum, candelæ tenues parum inflexæ adhiberi ſolent, quia priores hoc in caſu vix abſque periculo applicantur.

2. De Lithotomia ſive Sectione Calculi.

I. *Definitio*.

Lithotomia eſt Operatio Chirurgica, eum in finem inſtituta, ut calculus veſicæ, vel per vulnus perinæo vel ejus viciniæ inflictum, vel per urethram convenientibus inſtrumentis extrahatur.

II. *Differentia*.

Sectio Calculi variat ſecundum ſexum & ætatem.

1 In ſexu fœminino extractio fit per Urethram, in virili vero per inciſuram ſeu aperturam perinęi, vel, ſecundum Fratris Jacobi Methodum, loci lateralis 2. tranſverſorum digitorum ſpatio a perinęo remoti.

2 Longe minori etiam apparatu opus eſt in ſexu ſequiori & infantibus, quam viris.

III. *Exploratio*.

1 Antequam Sectio Calculi inſtituatur, explorandum eſt, an revera calculus in veſica lateat, & cujus magnitudinis ille ſit?

2 Fit autem exploratio dupliciter: vel digitis, qui ano in viris, in fœminis vero vaginæ intruduntur, comprimendo abdomen cum veſica verſus digitos, ut calculus eo melius poſſit prehendi; vel Cathetere per urethram in Veſicam immiſſo, quo per tactum de calculi præſentia & magnitudine judicatur, qui modus hodie magis uſitatus & priori certior eſt.

V. *Operatio*.

1 In pueris, poſtquam ſcamno peculiari obliquo, pro juſto ſitu obtinendo, fuerunt impoſiti, digitis in anum intruſis & abdominis compreſſione calculus ad perinæi locum adigitur, & novacula in perinęi ſiniſtro latere fit inciſio & quidem tam ampla, qualis magnitudo calculi requirit, deinde forcipe extractorio calculus comprehenditur & extrahitur.

2 In viris vero, poſt obſervatum convenientem ſitum, adhibetur Catheter ſulcatus, qui veſicę intruditur & verſus perinęum adigitur: hujus ſulcus inſervit novaculæ pro inciſione juxta ejusdem ductum facienda: intruditur deinde inſtrumentum, conductor appellatum, Catheter vero aufertur, & illius cavitati dilatatorium inſeritur, remoto deinde conductore aſſumitur forceps & calculus extrahitur.

3 Fœminæ aliam requirunt Methodum; fit in illis extractio ex urethra & quidem mediantibus ſolo dilatatorio & forcipe.

4 Fratris Jacobi Methodus magis compendioſa eſt quam vulgaris, & feliciſſime hic locorum ab Auctore adminiſtrata. Exercuit eandem jam aliquoties ab Auctore edoctus D. le Maire, Chirurgus Gallicus hujus loci exquiſitiſſimus, non abſque felici ſucceſſu.

5 Ubique, poſtquam operatio eſt finita, vulneris habenda eſt ratio & cavendum, ne ex neglecto vulnere in viris fiſtula oriatur.

V. *Cautelæ & Obſervationes*.

1 Extractio calculi exercitatiſſimum requirit Chirurgum.

2 Juſtus per aliquot dies poſt Operationem ſitus eſt obſervandus, alias, ſi urina frequenter vulnus tetigerit, ejusdem conſolidatio impeditur, & fiſtulæ via ſternitur.

3 In ſexu fœminino, ſi orificium veſicę calculi magnitudini haud reſpondeat, parva inciſio facienda eſt.

4 Sequitur tamen, tam a nimia dilatatione, quam læſione ſphincteris, poſthac faciliime involuntarius urinæ effluxus.

3. De Fœtus mortui & Secundinarum Extractione.

I. *Definitio*.

Eſt Operatio, qua vel manibus, vel hamulis fœtus mortuus vel ſecundinæ in utero retentæ extrahuntur.

II *Signa*.

1 Cognoſcitur fœtus mortuus ex abdominis ſubſidentia & refrigerio probe pubem, motu uteri omnino ceſſante & concurrentibus non tantum inſigni virium proſtratione, ſed quandoque etiam lipothymicis inſultibus.

2 Spaſmodicæ quoque uteri contractiones, quibus infantes excluduntur, deficere, eaſque vero febriles inſultus comitari ſolent.

III. *Prognoſis*.

1 Fœminæ quo majori corporis & animi robore & vigore adhuc pollent, eo magis Operationem Chirurgicam ſuſtinere valent.

2 Facilius procedit Operatio, ſi fœtus in ſitu naturali, quam præternaturali, eſt conſtitutus.

3 Quo diutius fœtus mortuus jam in utero hæſit, eo majori periculo mater exponitur.

4 Febris quo intenſior, eo magis ſtatus ægrotæ periculoſus.

5 Si hæc deeſt, pur plures quandoque menſes, imo annos fœtum mortuum geſtare poſſunt, cujus rei hinc inde plura habentur exempla.

IV. *Modus Operandi*.

1 Quando infans in juſto poſitus eſt ſitu, hamulo orbitæ oculi infixo modeſte ad exitum invitandus eſt.

2 Extractum ſic caput reliquum corpus facile ſequitur.

3 Quod ſi vero fœtus in præternaturali conſtitutus eſt ſitu, eo, quantum poſſibile, eſt contendendum, ut vertatur, & in ſitum naturalem ponatur.

4 Hoc vero ob circumſtantias concurrentes non proce-

cedente, mediante cultello corpus eſt diſſecandum & per fruſtula eximendum.

5 Placentæ evulſio utplurimum manum miniſterio fit, dummodo uterus nondum clauſus ſit, quo in caſu, ſi placenta putreſcat, Pilulæ Polychreſtæ D. Sthalii vel Beccheri veræ ſpecificum exerunt effectum.

V. *Cautelæ & Obſervationes.*

1 In Extractione fætus cavendum, ne uterum vel ejuſdem vaginam hamulis lædamus.

2 Peſſimo auſu initium extractionis a pedibus fit.

3 In adhibitione cultelli inprimis caute agendum eſt, ne uterum ſimul diſſecemus, aut vulneremus.

4 Placenta uterina modeſte extrahi debet, ne funiculus umbilicalis rumpatur.

5 Quod ſi fortius utero adhæreat, mediantibus digitis leniter eſt reſolvenda.

4. *De Dentium Evulſione.*

I. *Definitio.*

Evulſio eſt Operatio, qua dentes carie affectos ob dolorum ferociam mediantibus forcipibus ex alveolis educimus.

II. *Indicans.*

Eſt dolor vehemens ſæpiuſque recurrens, ipſiuſque vero dentis conſpicua eroſio.

III. *Inſtrumenta.*

Sunt forcipes, quorum varia dantur genera, maxime tamen uſitatus eſt ille, qui pelicanus audit.

IV. *Modus.*

1 Ægrotus ſedeat in ſella humiliori & caput ad poſteriora reclinet.

2 Chirurgus vero gingivam a dente ſeparet & admodum forcipe dentem cum modeſtia extrahat.

3 Deinde os vino vel oxycrato eluatur.

V. *Cautelæ.*

1 Dentes non ſunt evellendi, niſi manifeſta carie ſint affecti: odontalgia enim ſympathica non expoſcit eorum evulſionem.

2 Nulla etiam vi in extractione uti oportet, ne maxillam ſimul lædamus, quod peſſima poſt ſe ducit ſymptomata.

3 Si extractioni gravior hæmorrhagia ſuccedat, collutiones ſub-adſtringentes in uſum ſunt trahendæ.

5. *De Polypi Narium extractione.*

I. *Definitio.*

Polypus narium eſt concrementum fungoſum vel carnoſum, ob figuram polypus dictum, in narium cavitatibus hærens & loquelam, reſpirationem & deglutitionem impediens, quod per peculiarem operationem Chirurgicam removetur, ac hoc ipſo moleſta ſymptomata tolluntur.

II. *Differentia.*

1 Alius eſt *durus*, carnoſus, alius *fungoſus* & mollis.

2 *Magnus* alius, ad palatum uſque ſeſe extendens, alius *minor*, narium alterutram ſaltem cavitatem opplens.

3 *Benignus* alius, albicans, indolens, alius *malignus*, ſublividus, fœtidus & doloroſus.

III. *Prognoſis.*

1 Quo major, durior, pluribuſque venis eſt inſtructus polypus, eo difficilior curatu.

2 Benignus facilius curæ obedit, quam malignus.

3 Nunquam etiam benignus omni periculo & curandi difficultate caret.

IV. *Modus operandi.*

1 Varie olim ſecundum cujuſque ſententiam & placitum inſtituebatur.

2 Alii Cauterio potentiali, vel actuali, concrementum abſumere tentarunt.

3 Alii inſtrumento acuto inſtar ſpathæ formato polypum a partibus, quibus adhæret, ſeparare conati ſunt.

4 Alii filum lineum craſſius, multis modis præditum per naſi & palati cavum mediante acu traducere & extremitatibus, quorum una extra nares, altera vero extra os prominebat, continuo filum inſtar ſerræ huc & illuc trahere, ſicque polypum abſumere allaborant.

5 Alii eundem in radice ligare & nutrimento privare in ſe ſuſcepere.

6 Hodie vero extractio plerumque fit peculiaribus forcipibus, interius dentatis, quibus polypi proxime ad radicem, quantum poſſibile, prehenduntur, & huc illucque moventur, donec manui attrahenti cedant.

V. *Cautelæ & Obſervationes.*

1 Curatio per Cauteria, tam potentialia quam actualia, periculoſa eſt, ob anguſtiam loci, qui dextram eorundem applicationem vix permittit, quin ſimul partes ſanæ lædantur.

2 Altero etiam modo ſc. ſcindente ferro facile partes ſanæ vulnerantur, ut ideo parum ſeſe commendet.

3 Cum filis vero, ſive traducantur ſive ligentur ſaltem, res prorſus non procedit.

4 Optimus igitur eſt modus ultimo deſcriptus.

5 Si hæmorrhagia gravior extractionem comitetur, ſubadſtringentia in uſum ſunt vocanda, ſub ſicca vel liquida forma, per inſufflationem applicanda.

6. *De Globorum plumbeorum, Sagittarum & ſimilium eductione.*

I. *Definitio.*

Eſt Operatio, qua extranea, per ictus vulnera corpori communicata, iterum extrahuntur, ut ſolida poſſit fieri conſolidatio.

II. *Differentia.*

Deſumitur hæc partim a rebus, quæ corpori inferuntur, quales ſunt globuli, lapilli, ſagittæ, ſpicula, cultrorum, gladiorum, veſtimentorum fruſtula &c. partim a modo diverſo, quo iterum extrahi ſolent.

III. *Prognoſis.*

1 Quo profundius res ejuſmodi ſunt immerſæ, eo difficilius extrahuntur.

2 Idem quoque judicium eſto, ſi pars affecta aut vicina admodum eſt nobilis.

3 Facilius ex mollibus, quam ſolidis partibus, fit extractio.

4 Per plures ſæpe annos globuli plumbei abſque ſingulari ſanitatis detrimento geſtantur.

5 Sæpius etiam gravitate ſua ad alia loca deſcendunt, & ſponte exitum ſibi parant.

6 In locis autem nervoſis, niſi extrahantur, maximos non tantum pariunt dolores, ſed & febres, vigilias, inquietudines excitant.

7 Si veſtimentorum aliquid cum globulis corpori noſtro communicatur, plus moleſtiæ exinde excitatur, quam ſi hi ſoli fuiſſent.

IV. *Modus.*

1 In Extractione globulorum, ſi hi admodum profunde ſunt immerſi, ut per locum, per quem ingreſſi ſunt, haud poſſint extrahi, in parte oppoſita ſi nihil obſtiterit, Sectio & Extractio facienda eſt.

2 Duplex autem in extrahendo adhiberi ſolet inſtrumentum, vel terebella acuta, quam globo infigimus, vel forceps artificioſa, qua eundem comprehendimus.

3 Quod ſi autem tali in loco abſconditus lateat, ut commode educi haud poſſit, ſibi relinquendus eſt, donec Natura eundem ſponte ad alia loca protrudat.

4 Difficilius etiam extractio procedit, quando oſſi eſt immerſus, ubi perforatio vel trepanatio, ſi os majus fuerit, quandoque inſtituitur, ut voti noſtri deinde poſſimus fieri compotes.

5 Sagittæ, ſi profunde penetraverunt, in oppoſita parte, poſt ſectionem factam, ſunt extrahendæ: inæqualitas enim earum vix permittit, ut abſque periculo retrahantur, quod etiam in omnibus aliis inſtrumentis, uncis & hamis munitis, eſt obſervandum.

6 Quæ vero ſunt æqualia, nullam dilacerationem partium vicinarum poſt ſe ducentia, ea via, qua ingreſſa ſunt, extrahi debent.

7 Inſtrumenta, quibus hæc extractio perficitur, ſunt vel volſellæ vel alia forcipum genera, vel etiam ſola manus.

V. *Can-*

V. *Cautelæ & Obſervationes.*

1 In operatione juſtus patientis ſitus requiritur, ut nimirum eundem, quo tempore vulnerationis erat conſtitutus, obſervet.

2 Si vulnus non ſatis patulum eſt, ut immiſſa commode extrahi poſſint, dilatandum eſt; alia ex ulteriori partium dilaceratione gravia oriuntur ſymptomata.

3 Ante extractionem ſæpius etiam requiritur exploratio, digitis vel ſpecillo conveniente peragenda.

4 Curioſum, quod globi carnibus, vel oſſibus immerſi rotunditatem ſuam quandoque perdant, ubi in extrahendo majorem pariunt difficultatem.

5 Quando in parte oppoſita extractio inſtituitur, cavendum, ne vaſa & nervi inſigniores occurrentes diſſecentur.

IV. De Aphæresi.

I. *Definitio.*

Aphæreſis eſt Operatio Chirurgica, qua ea, quæ noxia vel ſupervacua ſunt, auferuntur.

II. *Differentia.*

Peragitur Aphæreſis vel *occulte*, quando v. g. aliquid per frictionem in balneis familiarem abſumitur, aut per Cucurbitulas non ſcarificatas ab uno corporis loco ad alterum transfertur & ibi educitur; vel aperte, ſi nattæ grandiores, verrucæ penſiles, mammæ cancroſæ, partes putridæ ſeparantur vel abſcinduntur.

1. *De Mammæ Cancroſæ amputatione.*

I. *Definitio.*

Eſt Operatio Chirurgica, qua mediante mamma cancroſa convenientibus inſtrumentis extirpatur, ut reliquæ partes ſalvæ maneant.

Cancer autem mammarum eſt vel ſcirrhoſus earundem tumor vel corruptio ſphaceloſo-ulceroſa a ſtagnante ſero ortum habens.

II. *Differentia.*

1 Duplex in mammis obſervatur cancer: alius eſt occultus, ſcirrhoſam tantum formam, cum concurrentibus tamen doloribus, præ ſe ferens, alius ulceratus, cum mammæ actuali ulceratione, intus & extus cutem erodente, fœdamque ſaniem fundente, conjunctus.

2 Diſtinguendæ etiam ſunt ulcerationes mammarum profundæ, oris labiorum duris prædita, & male ſpirantes, ab illis ulcerationibus, lividas vaſorum ambientium inflationes conjunctas habentibus, propriumque demum conſtituentibus cancrum.

III. *Signa.*

1 Duritiem in aliqua parte præ ſe ferunt mammæ.

2 Accedunt dolores plus minus vehementes ægrum excruciantes.

3 Extendit ſe malum magis magiſque & ad inſtar cancri fluviatilis ſerpit.

4 Venæ etiam inflantur & lividam exhibent faciem.

5 Tandem ulcus mali moris cum exquiſitiſſimis doloribus ſuccedit.

IV. *Cauſa.*

1 Eſt vel externa, vel interna.

2 Ad externam pertinent vehementes mammarum contuſiones, compreſſiones, ſtagnationes ſanguinis ſeroſi poſt ſe ducentes.

3 Ad internam referuntur decubitus ſanguinis fortiores ad has partes, lactis coagulationes, hæreditaria diſpoſitio.

V. *Prognoſis.*

1 Cancer occultus per plurium annorum ſeriem in corpore latere poteſt, antequam ulcerationem concipiat.

2 In principio curationem ſui admittit, ſi vero inveteraſcit, difficillime curatur.

3 Melius eſt cancrum occultum incuratum relinquere, quam medicaminibus incertis curationem ſuſcipere. Secundum Hippocr. Sect. VI. Aph. 38. *Cancros occultos omnes melius eſt non curare; curati enim citius intereunt, non curati longius tempus perdurant.*

4 Ulceratus medicamentis aut nunquam aut rariſſime curatur.

5 Qui ſectione extirpatur, radicitus ni auferatur, ſemper adhuc ulterius ſerpit.

6 Fit quandoque, ſi mamma alterutra cancro correpta extirpatur, ut poſt ſectionem & altera eodem afficiatur, imprimis ſi malum ab interna ortum fuerit cauſa.

VI. *Curatio.*

1 Quando malum eo proceſſit, ut remediis diſcutientibus, reſolventibus & balſamicis haud amplius obtemperet, tunc ad extirpationem ejuſdem procedendum.

2 Conati olim ſunt Cauteriis vel potentialibus, vel actualibus, hoc perficere.

3 Hodie vero amputatio magis uſitata & convenientior videtur.

4 In cancro nimirum occulto mediante inciſione in forma crucis facta glandulæ ſcirrhoſæ exſcinduntur.

5 In cancro vero ulcerato, ubi ſola mamma eſt amputanda, æger in convenienti ſitu detineatur, brachio illius lateris retroducto, ut muſculus pectoralis retrahatur tumorque magis in conſpectum veniat.

6 Deinde trajiciantur per ipſam mammæ baſin duæ acus filis robuſtioribus inſtructæ cruciatim, ut pars amputanda attolli & a partibus, quibus adhæret, pauliſper removeri poſſit.

7 Poſtea lato & falcato cultro amputatio celerrime, quantum poſſibile eſt, inſtituatur, incipiendo ſectionem a parte inferiori, ut vaſa mammaria, hæmorrhagiam poſt ſe ducentia, ultimo diſſecentur.

8 Tandem Stypticis, digeſtivis & Sarcoticis Operationi finis imponatur.

VII. *Cautelæ & Obſervationes.*

1 Cavendum, ne quaſlibet mammarum ſcirrhoſitates, vel etiam ulcerationes, cancroſam ſaltem indolem æmulantes, pro ipſo cancro accipiamus.

2 Exciſio ſcirrhoſitatum non abſque periculo inſtituitur: ægrum adhuc juvenem & viribus pollentem eſſe decet.

3 Inter medicamina, quæ cancri progreſſum inhibent, inprimis referenda ſunt Camphorata, Myrrhata & Terebinthinata in Spiritu Vini rectificatiſſimo ſoluta.

4 Solus etiam Spir. Vini Crocatus multum levaminis affert.

5 Omnia corroſiva ſeptica mineralia & alcalia cancrum vehementer exacerbant.

2. *De tumorum tunicatorum Curatione.*

I. *Definitio.*

Tumores tunicati ſunt tumores plus minus duri, propria tunica ſeu membrana obvoluti, in variis corporis partibus evenientes.

II. *Differentia.*

1 Differunt tumores ratione loci & conſiſtentiæ.

2 Alii contingunt circa articulos & loca tendinoſa membranaceaque, nodoſam & duram faciem præ ſe ferentes, Gangliorum nomine inſigniti.

3 Alii in locis carnoſis eveniunt, & quidem vel ſub liquidiori forma, ubi Atheromata dicuntur, vel magis ſpiſſiori ad inſtar mellis, ubi Melicerides audiunt, vel ſolidiori, ubi Steatomatum nomen aſſumunt.

III. *Signa.*

1 Cognoſcuntur ex conſiſtentia & magnitudine.

2 Ganglia avellanæ aut nucis juglandis magnitudinem vix ſuperant, ſolidam etiam duramque habent conſiſtentiam.

3 Atheromata vero, Steatomata & Melicerides inſignem ſæpius adæquant proportionem & conſiſtentia plus minus molliori prædita ſunt.

4 Nullis etiam doloribus ægrotis ſunt moleſta, ſicut & Ganglia.

IV. *Prognoſis.*

1 Rariſſime aliquis horum tumorum eſt periculoſus.

2 Per plurium ſæpe annorum decurſum abſque moleſtia poſſunt geſtari.
3 Adeoque, præter deformitatem, vix aliquid incommodi præſtant.
4 Interdum tamen, quando in inſignem magnitudinem excreſcunt & ægro moleſta, & ſanitati, ob nutrimenti corporis privationem, præjudicioſa eſſe incipiunt.

V. *Curatio*.
1 Quando tumores tunicati medicamentis adhibitis neque reſolvi, neque ſuppurari poſſunt, ad Operationem Chirurgicam procedendum eſt.
2 Dupliciter autem adminiſtratur, vel deligatione, quando tumores baſin habent anguſtiorem ut penduli quaſi ſint, vel amputatione quando baſis eorum eſt latior.
3 Prius fit mediantibus filis ſericis vel ſetis equinis, quæ circa baſin conſtringuntur & tamdiu ibidem relinquuntur, donec tumor ſponte decidat. Poſterius peragitur mediante vel ſcalpello, quo cutis longitudinaliter, vel cruciatim inciditur, & poſt ſeparata cutis labia univerſus tumor tunicatus exſcinditur, vel cultro latiori, quo totus tumor, cum carne contegente amputatur.

V. *Cautelæ*.
1 In Operatione cavendum, ne tunica tumorem continens, imprimis ſi hic fluidus nimis ſit, laceretur, difficilius enim deinde radicitus extirpatur, ſed faciliori regenerationi anſa præbetur.
2 Quando nervi vel vaſa majora eoſdem ingrediuntur vel circundant, imprimis eorum ratio habenda eſt.
3 Si Operationem hæmorrhagia nimia comitatur, pulvere ſtyptici vel Cauteria actualia adhibenda ſunt.

3. *De Amputatione Artuum*.

I. *Definitio*.
Amputatio eſt Operatio, quæ artus ſphacelo correpti, ad inhibendam ulteriorem putredinem, abſcinduntur.

II. *Differentia*.
Ratione loci, in quo fit; quandoque in brachiis, quandoque in pedibus inſtituitur.

III. *Signa*.
1 Cognoſcitur ſphacelus, ex partis affectæ tumore, nigredine, ſenſus & motus omnimoda privatione, etiamſi pungatur vel ſcindatur.
2 Putridum inſuper & cadaveroſum ſpirat odorem.
3 Caro vero mollis & putrilaginoſa eſt.

IV. *Cauſa*.
1 Cauſa primaria, ob quam Amputatio inſtituitur, eſt ipſe ſphacelus.
2 Occaſionalis: contuſio gravior, inflammatio, vulnera profunda, frigus intenſum, animalia venenata.

V. *Prognoſis*.
1 Pars ſphacelo correpta nulla arte reſtitui poteſt; ideo enſe recidenda, ne pars ſincera trahatur.
2 Sphacelus ſibi relictus magis magiſque ſerpit & partes ſanas inficit, & rariſſime ſponte ſubſiſtit.

VI. *Operandi modus*.
1 Pro abſcindendis membris Auctores varia eligunt loca: alii enim amputationem in parte ſana, in corrupta alii inſtituunt: alii in ipſis articulis, extra eoſdem alii; alii remote a ſphacelo præprimis in pede, alii proximo ab eodem loco.
2 Hodie amputatio communiſſime paulo infra genu, ſi ſupra malleolum ſphacelus ſeſe extendit, & quidem in parte ſana inſtituitur; ſunt vero alii, qui tantum relinquunt, quantum ſphacelus permittit, ut parti relictæ eo melius pede artificiali poſſit ſuccurri. Si in brachio celebratur, itidem parti ſanæ, quantum poſſibile eſt, parcitur.
3 Antequam autem fiat amputatio, pars infra & ſupra fortiter ligatur, carne ubique probe retracta.
4 Deinde cultro lato & falcato celerrima fit circumciſio & perioſto mediante ſcalpello ubique ſeparato, ſerra applicatur, aliquotque ictibus os pertunditur.
5 Hæmorrhagiæ vero metuendæ proſpicitur vel ligatura vaſorum majorum, vel Cauterio actuali, vel ſtypticis remediis exquiſitis.
6 Tandem vero pars ſpleniis & faſciis convenientibus munitur.

VII. *Cautelæ*.
1 Amputatio, quæ in parte demortua, nec non quæ in ipſis articulis fit, prorſus improbatur, illic ob metum reliquarum ſphaceloſarum, hic ob plura, quæ ſequuntur incommoda.
2 Semper eo proſpiciendum, ut poſt carnis inciſionem perioſtium bene ſeparetur, relictum enim acerbiſſimos in Operationis perſecutione parit dolores.
3 Si os eſt geminum, ut in brachio, ſerra ita eſt applicanda, ut utrumque contingat, reſecando primo tenuius, poſt & craſſius.
4 Membra minora v. g. digiti ſcalpello ſaltem vel forfice ſunt abſcindenda.
5 Quando ſphacelus ultra poplitem vel cubitum ſeſe extendit, Operatio non eſt inſtituenda ob plurium muſculorum & vaſorum majorum concurſum.

4. *De Caſtratione*.

I. *Definitio*.
Caſtratio eſt Operatio, qua teſtes, ſeminis elaborationi inſervientes, ob cauſam, vel Medicam, vel Politicam, aut Phyſicam exſcinduntur.

II. *Differentia*.
Inſtituitur hæc Operatio in uno tantum teſticulo vel duobus. Primum contingit, quando ratio Medica ad eandem faciendam nos incitat, poſterius vero, ſi aliæ & magis externæ adſunt rationes impulſivæ.

III. *Indicantia*.
1 Peragitur hæc Operatio ob cauſas Medicas quando poſt contuſionem graviorem teſticuli & ſubſequentem inflammationem ſphacelus accedit, ut vicinis partibus ſimilis metuenda ſit corruptio; vel ſi ſecundum perverſam quorundam Operatorum conſuetudinem Curatio Herniæ per Proceſſus peritonæi deligationem, & amputationem teſticuli ſuſcipitur, ut poſthac prolapſus inteſtinorum inhibeatur.
2 Cauſæ Politicæ apud Turcas locum habent, ubi perſonas certas uxoribus ſuis obſervandis deſtinatas caſtrari, ſeu teſticulis privari jubent, ne commercium cum iiſdem habere poſſint. Inſignitæ olim fuere Evnuchorum nomine.
3 Ob phyſicam vero rationem non raro apud Italos hæc Operatio inſtituitur, ut nimirum vox clara & ſonora conſervetur; unde omnes fere Magnates Cantores ſuos, ſuavitate vocis alios longe ſuperantes, ex Italia petunt.

IV. *Prognoſis*.
1 Suſcipitur hæc Operatio ſæpiſſime non abſque vitæ periculo.
2 Juniores vegeti facilius eandem ſuperant, quam ſeniores, debiles.
3 Redduntur eadem homines effœminati, adque ſobolem procreandam prorſus incapaces.

V. *Operatio*.
1 Æger ſeu perſona caſtranda in tali ſitu ſit conſtituta, ut ſcrotum patulum, corpus vero ſcamno vel menſa firmiter impoſitum ſit.
2 Facienda deinde eſt inciſio proximo ad flexuram femoris loco & tunica elythroides a proceſſu peritonæi originem habens, digitis ſeparanda eſt.
3 Poſtea teſticulus vel digitis, vel caſtratore Inſtrumento comprehendantur, & poſt traductam acum per vaſorum ſprematicorum intermedium, fortemque eorum deligatione, forfice abſcindatur, relicto longiori filo, extra vulnus ducendo, ut ſi forte Natura aliquid ſeparare ſuſcipiat, eodem poſſit fieri extractio.
4 Vulnus vero digeſtivis, ſarcoticis & defenſivis tractetur:

VI. *Cautelæ & Obſervationes*.
1 Caſtratio vix alibi locum habet, quam in corruptione ſphaceloſa teſticuli.
2 In aliis caſibus non abſque peccato inſtituitur.
3 Pluribus etiam incommodis obſervantur eſſe obnoxii caſtrati, ob privationem partium principalium, præter uſum primarium, quem præſtant, ad ſa-

ad ſanitatis quoque conſervationem concurrentium.

4 Caſtratos ab Apoplexia, Podagra aliiſque morbis immunes eſſe cum Experientia haud convenit.

6. *De Extirpatione Uvulæ.*

I. *Definitio.*

Extirpatio Uvulæ eſt operatio, qua pars hæc ulcerata, corrupta vel nimium inflata, ſuffocationiſque metum inferens, per ſectionem aufertur.

II. *Indicantia.*

1 Abſcinditur uvula ob ulcerationem vel corruptionem, quam aliquando concipit.

2 Vel ſi in locis frigidioribus ab humoribus viſcidis ita infarcitur, ut ſuffocationis pericula incutiat.

III. *Prognoſis.*

1 Qui uvulam amittunt, loquelæ impedimenta incurrunt.

2 Sectionem gravis quandoque hæmorrhagia comitatur.

3 Uvula deſtituti poſthac facilius morbis pectoris tuſſiculoſis, aſthmaticis exponuntur: quia humores tunc magis ad pectus ruunt.

IV. *Operatio.*

1 Peragitur abſciſſio communiter peculiari inſtrumento a ruſtico olim invento, a Sculteto vero delineato.

2 Poteſt tamen commode etiam fieri forfice longiori.

3 Poſt ſectionem adhibentur ſtyptica.

V. *Cautelæ & Obſervationes.*

1 Niſi ſumma neceſſitas jubeat, ad hanc operationem haud eſt procedendum: contribuit enim uvula multum ad vocis modulationem.

2 Prolongationi uvulæ nimiæ, convenientibus remediis plerumque abſque ſectione occurri poteſt.

3 Rariſſime igitur apud nos inſtituitur.

4 Magis ſolennis autem eſt in regionibus Borealibus.

5 Fabricius Hildanus ope fili & deligatione eandem celebrare docuit.

6 Alii Cauteria actualia commendavere.

7 Uterque vero modus modo laudato, qui per ſectionem fit, poſtponitur.

V. De Prostheſi ſive Anapleroſi

I. *Definitio.*

Proſtheſis eſt Operatio Chirurgica, qua partes a primo ortu vel per infortunium denegatæ vel abreptæ, reſtituuntur.

II. *Differentia.*

Alia eſt vera, quæ naturales partes ablata vere reſarcit, v. g. naſum vel aurem amputatam, muſculi partem abſumtam. Exercuit hanc olim magna induſtria Gaſp. Taliacotius Italus, Med. Doct. & Prof. Bononienſis; alia palliativa, quæ naturalem defectum arte reſtituere ſatagit, v. g. dentes amiſſos, factitiis ex ebore, oculum vitreo oculo, palatum exeſum lamina argentea; naſum factitio ex argento, aures peculiari artificioſo organo, pedes cruribus ligneis.

III. *Materia.*

1 Proſtheſis vera materiam non niſi ex corporibus vivis recipit, & quidem quæ parti ablatæ reſtituendæ apta eſt.

2 Palliativa vero tam ex animalibus mortuis, quam mineralibus & vegetabilibus deſumit materias, ſcopo ſuo convenientes, v.g. dentes, ſtannum, cuprum, argentum, aurum, lignum, vitrum &c.

IV. *Modus.*

1 In Proſtheſi vera ſumuntur vel partes ablatis prorſus conſimiles, vel carnis fruſtula in formam amiſſæ partis demum conformanda. Eo autem in utroque caſu allaborandum eſt, ut ambo labia ubique adhuc cruenta & calentia ſibi adaptentur & perite deligentur.

2 Proſtheſis palliativa a variis artificibus ſua recipit adminicula, pro ablatæ partis differentia, diverſa.

V. *Uſus.*

Hujus operationis uſus eſt, ut deformitatem externam, tum etiam ablatarum officium reſarciamus.

VI. *Cautelæ.*

1 In proſtheſi vera, ſi partes ab aliis mutuantur animalibus, contingit aliquando, ut poſt mortem horum mutuata portio per ſympathiam etiam putreſcat.

2 Melius itaque ex proprio deſumitur corpore aliqua portio, quam ex alieno.

3 Reſpiciendum etiam eſt ad ætatem, temperamentum, diſpoſitionem hominum, tempus anni, ut operatio eo facilius procedat.

4 Præterea exercitatus requiritur artifex, cui hæc medendi methodus per omnes circumſtantia nota ſit.

V. De Diorthosi.

I. *Definitio.*

Diorthoſis eſt Operatio Chirurgica, qua membra vel ab ortu, vel ex infortunio malam figuram referentia, ad naturalem reducuntur ordinem.

II. *Differentia.*

Ratione loci fit vel in artubus & imprimis pedibus, vel trunco & maxime ejuſdem vertebris.

III. *Inſtrumenta.*

Peragitur Diorthoſis inſtrumentis ex ferro, corio fortiori, vel alia materia confectis.

IV. *Modus.*

1 Incurvationi dorſi thoraces inſerviunt.

2 Pedum curvaturam mediantibus ocreis reſtituere conamur.

3 Cranii depreſſioni vel Cucurbitulæ, vel Dropaces, vel elevatoria inſtrumenta conſulunt.

4 Aliis partibus deformibus alio occurrimus modo.

V. *Uſus.*

1 Ut partium deformitas corrigatur.

2 Ut functiones, ob vitiatam ſtructuram turbatæ, reſarciantur.

3 Ut pericula, in depreſſione Cranii, v. g. imminentia, removeantur.

VI. *Cautelæ.*

1 Deformitas Curvaturæ vix reſtituitur, niſi membra aliqualiter adhuc ſint mollia.

2 Unde reſtitutio facilius procedit in junioribus, quam adultis.

3 Infantes Rachitide laborantes, ſæpius poſt mutationem annorum ſponte a deformitate oſſium, curantur.

4 Quæ in fracturis & luxationibus contingunt, dextram harum Operationem adminiſtrationum requirunt.

5 Oſſa fracta, ſi male ſunt repoſita & callum nondum formavere, ſecundariam fracturam expoſcunt.

PARS III.

DE

HYGIEINE

SIVE

DIÆTA.

I. *Definitio:* HYgieine eſt pars Medicinæ Principalis modum ſanitatem conſervandi & reſtituendi per ſex res n. n. tradens.

II. *Differentia.*

1 Sumitur *ſtricte* pro *Diæta Sanorum*, quatenus ſcil. monſtrat, quomodo per legitimum rerum ſex nonnaturalium uſum Sanitas conſervari poſſit.

2 *Late* quoque pro *Diæta Ægrotorum*, quando ſcil. regimen certum & uſum rerum nonnaturalium præſcribit, ita ut morbus eo facilius ſuperari poſſit: quamvis hoc modo magis pertineat ad Methodum Medendi.

III. *Materia.*
Tractat Diæta uſum legitimum rerum ſex nonnaturalium, Aeris ſcil. Cibi & Potus, Motus & Quietis, Somni & Vigiliarum, Excretorum & Retentorum ac Animi Pathematum, quomodo ſcil. & Sanis & Ægris conveniant.

SECTIO I.

DE DIÆTA SANORUM.

1. *De Aere.*

I. *Definitio:* AEr eſt congeries particularum ramoſarum & ætherearum globum terraqueum ambiens & varia inpr. in inferiori regione effluvia continens & hinc ad ſanitatem & morbos multum conferens.

II. *Differentia.*
1 Alius eſt *calidus*, alius *frigidus*.
2 Alius vero *humidus*, alius *ſiccus*.
3 Alius eſt *mixtus*, *calidus* ſcil. *& humidus*, *calidus & ſiccus*, *frigidus & humidus*, *frigidus & ſiccus*.
4 Alius a *Meteoris & ventis commotus*, alius vero *quietus* & tranquillus eſt.
5 Alius multis *repletus eſt effluviis*, alius *purior & ſerenus*.

III. *Regulæ & Obſervationes.*
1 Calidus aer ſanguinem nimis reſolvit, habitum corporis relaxat, inſignes excitat ſudores ac corpus inſigniter debilitat, quare ad ſanitatis conſervationem minime eſt idoneus.
2 Frigidus habitum corporis nimis condenſat & tranſpirationem impedit, humores ſpiſſos reddit ac varios morbos internos a ſpiſſitudine ſanguinis oriundos producit, minus tamen noxius eſt, quam calidus nimis.
3 Humidus aer habitum corporis nimis relaxat, unde humores majori copia in partes exteriores ruentes facile ibidem ſtagnant & corrumpuntur, & varii affectus catarrhales oriuntur.
4 Si nimis ſiccus eſt aer, partes quoque corporis nimis exſiccantur & flexilitas earum debita perit.
5 Omnium fere peſſimus aer eſt humidus & calidus, hic enim graviſſimos & contagioſos parit morbos.
6 Aer nimis ſpiſſus & multis effluviis repletus inſpiſſat humores & ad varias ſtagnationes diſponit, imo ſæpius homines fere ſuffocat.
7 Effluvia noxia & maligna in aere contenta facile putredinem inferunt humoribus & morbos malignos producunt.
8 Omnes ſubitaneæ aeris alterationes frigidi in humidum, calidi in humidum &c. ſanitatem, humores & tonum nimis ſubito alterando, maxime lædunt.
9 Aer ſubterraneus ſanitati maxime contrarius eſt.
10 Magis ſalutaris eſt aer in locis ſuperioribus & ventis aliquo modo expoſitis, quoniam effluvia noxia facile tolluntur, quare domicilia in ſuperioribus domuum contignationibus præ inferioribus eligantur.
11 Conclavia non ſemper clauſa teneantur, ſed ſæpius aperiantur, ut ab aere tranſeunte effluvia expellantur.
12 Aer liber in locis compeſtribus maxime confert ad ſanitatem, inprimis ſi corpus in illo ſimul commovetur.
13 Aer in conclavibus recenter calce obductis propter effluvia varia ad ſanitatem minime confert, quare talia conclavia non eligantur, niſi antea probe exſiccata fuerint.
14 Aer a ventis nimium commotus ſanitatis non raro contrarius eſt.
15 Ad depurationem aeris, graſſantibus morbis contagioſis maxime confert ignis flammans, aut varia ſuffimigia prunis injecta.
16 Optimus ad Sanitatem conſervandam aer eſt temperatus, ſcil. neque calidus, neque frigidus, neque humidus nimis & ſerenus, pauca nimirum effluvia in ſe continens.

2. *De Cibo.*

I. *Definitio:* CIbus eſt alimentum vel ſolidum vel mædiæ naturæ, vel fluidum, corporis nutritioni deſtinatum.

II. *Differentia.*
1 *Ratione conſiſtentiæ* alii ſunt ſolidi, alii molles, alii fluidi, uti panis, carnes, pultes, juſcula &c.
2 Alii deſumuntur ex Regno animali, alii vero ex vegetabili.

III. *Regulæ & Obſervationes.*
1 Cibi ex Regno vegetabili deſumpti, quoniam ad putredinem non adeo proni ſunt ac carnes, magis proſunt ad vitam longam, quam cibi ex Regno Animali.
2 Optimum nutrimentum præbet panis fermentatus ex tritico & ſecali paratus, non adeo recens, nec etiam nimis ſiccus.
3 Optime quoque nutriunt cibi ex hordeo excorticato, oryza, avena, milio parati.
4 Legumina quoniam copioſo flatus producunt, non adeo conveniunt ad ſanitatem, quare durioribus laboribus aſſuetis ſunt relinquenda.
5 Olera etſi multum aquæ in ſe contineant, & hinc multum non nutriant, optimum tamen fiunt nutrimentum ſi cum carne coquuntur, aut aliis additis condiuntur.
6 Quo majorem aquæ copiam Fructus continent, eo magis ad corruptionem proni ſunt & hinc ſanitatem lædunt.
7 Fructus acidi optime temperant nimium humorum calorem.
8 Omnes fere fungi, quoniam multum viſcidæ & mucoſæ materiæ continent, parum nutriunt, imo ſæpius noxii ſunt, ſi condimentis non corrigantur.
9 Inter carnes bubulæ prærogativa debetur, quoniam neque laxam nimis, neque duram nimis habet conſiſtentiam & teſte experientia optime nutrit.
10 Caro ſuilla propter pinguedinem & molliorem conſiſtentiam ad corruptionem præ cæteris magis prona eſt.
11 Caro agnina & vitulina optime nutriunt, propter laxiorem tamen conſiſtentiam facile quoque corrumpuntur.
12 Carnes ferinæ etſi inſigniter nutriant, non tamen adeo facile digeruntur ac reliquæ.
13 Carnes aſſatæ meliores ſemper ſunt coctis.
14 Juſcula ex carnibus plus nutriunt, quam carnes ipſæ.
15 Piſces propter mucoſam conſiſtentiam laudabile nutrimentum minime præbent.
16 Lac copioſum & præſtantiſſimum largitur nutrimentum, ſed præſupponit corpus purum.
17 Quantitas ciborum nimia plus ſemper negotii faceſſit, quam qualitas.
18 Bis die cibum capere potius quam ſemel poteſt homo, niſi conſuetudo aliud quid poſtulet.
19 Tenuis victus ex carnibus mollioribus, juſculis &c tenerioribus convenit.
20 Victus mediocris, nec nimis craſſus, nec nimis tenuis optimus eſt.
21 Corpora impura quo magis nutriveris, eo magis læſeris.
22 Prandium cœna ſemper ſit liberalius.
23 Præſtat certis & ſtatis temporibus cibos aſſumere, quam vagis.
24 Quo melius cibi maſticantur, eo felicius procedit digeſtio & contra.
25 Quibus Ventriculus eſt debilis, iis largior ciborum ingeſtio nocet.
26 Sedentariam vitam agentibus neque victus craſſus, neque copioſus convenit.
27 Uti multiformis alimonia morborum, ita victus ſimplex ſanitatis cauſa eſt.

28 Qui-

28 Quibus Ventriculus eſt debilis, iis cibi aromatibus conditi optime conveniunt.

3. *De Potu.*

I. *Definitio*: Potus eſt alimentum fluidum corporis nutritioni & alimentorum reſolutioni inſerviens ac fluxilitatem ſanguinis conſervans.

II. *Differentia*.

1 Alius eſt *naturalis* uti *Aqua & Vinum*.

2 Alius vero eſt *artificialis*, uti Cereviſia, Mulſa, Potus Thee Caffee &c.

III. *Regulæ & Obſervationes*.

1 Aquæ potus eſt maxime naturalis & ad vitæ longævitatem inſigniter confert.

2 Aqua cryſtallini coloris levis & inſipida & quæ in glaciem non facile vertitur, optima eſt.

3 Aqua ex montibus ſcaturiens reliquis pręferenda eſt.

4 Aqua paluſtris ſanitatem maxime lædit.

5 Qui continuo acidulis utuntur præ ceteris longævitate gaudent, uti id in noſtra vicinia obſervamus.

6 Vinum quo magis Diureſin excitat, uti Rhenanum, eo magis confert ad ſanitatem.

7 Vinum generoſum moderate ſumptum eſt optima Medicina, abuſus vero ejuſdem in multos morbos pręcipitat.

8 Vina Hungarica, Auſtriaca & ſuperioris Alſatię maxime ad Podagram & Calculum diſponunt, ſi continuo aſſumuntur.

9 Spiritus vini aliique liquores ſpirituoſi immoderate ſumpti ad multos morbos diſponunt, poſt cœnam autem & prandium in parva quantitate aſſumpti, digeſtionem inpr. ciborum minus laudabilium optime promovent.

10 Cereviſię bonę notę ſunt, ſi ſunt tenues, probe deſecatę, clarę & lupulo modice conditę, non facile aceſcunt, caput non replent, & Diureſin excitant.

11 Cereviſiæ maxime inebriantes magis nocent, quam vina talem effectum edentia.

12 Potus ſufficiens maxime ad Sanitatem confert, quatenus æſtum ſanguinis temperat, ejuſque fluxilitatem conſervat, & reſolutionem ciborum promovet.

13 Potus matutinus aut in ſeram noctem protractus ſanitatem lædit.

14 Potus calidus fluxilitatem ſanguinis optime conſervat.

15 Potus frigidus æſtuante corpore ſumptus ſæpius febres alioſque affectus producit.

16 Potus Caffee Phlegmaticis & Sanguineis magis convenit, Thee autem Cholericis.

17 Abuſus potus Caffee tremores producit.

18 Omnis potus nimius ſive calidus, ſive frigidus ſit, Ventriculum debilitat ac digeſtiones lædit.

4. *De Motu & Quiete.*

. *Definitio*: Vid. *Tab. de Phyſiol. p.* 13.

II. *Differentia*.

1 Alius motus eſt fortis, alius lenis, alius continuatus.

2 Quies vel eſt nimia, vel eſt ſufficiens ad reſtaurandas vires.

III. *Regulæ & Obſervationes*.

1 Motus corporis non excedens & legitima agitatio corporis non ſolum multum confert ad ſanitatem conſervandam, ſed etiam ad morborum chronicorum curationem.

2 Per motum corporis fluxilitas ſanguinis & calor conſervatur & ſecretiones ac excretiones optime promoventur.

3 Ejuſdem motus ope abundantia ſanguinis ſenſim ſenſimque conſumitur, roburque partium ac fluxilitatis partium conſervatur.

4 Motus appetitum proſtratum optime excitat.

5 Motus fortior poſt ſumptos cibos non ſemper convenit, quatenus non raro digeſtionem turbat.

6 Motus ſemper continuetur uſque ad placidam ſudoris excretionem.

7 Motus in aere libero magis confert ad Sanitatem, quam in locis clauſis ſuſceptus.

8 Equitatio Hypochondriacis & Hectica incipiente laborantibus maxime ſalutaris eſt.

9 Quies poſt motum fortiorem non ſtatim ſuſcipiatur, ſed corpus adhuc aliquandiu leniter moveatur, ut partes Sulphureo-Salinæ eo commodius per tranſpirationem expelli queant.

10 Quies nimia enervat corpus & ad labores ſuſcipiendos ineptum reddit.

11 In quiete nimia humores incraſſantur, ac Secretiones & Excretiones admodum tarde procedunt, unde humores inutiles in corpore coacervantur, & multis malis porta panditur.

5. *De Somno & Vigiliis.*

I. *Definitio*: Vid. *Tab. de Phyſiolog. p.* 13.

II. *Differentia*.

III. *Regulæ & Obſervationes*.

1 Somnus organa ſenſoria & motoria a laboribus fatigata admodum refocillat.

2 Humidioribus ſubjectis majus tempus ſomni concedendum eſt, quam ſiccioribus.

3 Somnus pomeridianus infantibus, ſenibus & debilibus non denegandus eſt.

4 Qui continuis meditationibus caput nimium fatigant, diutius dormiant neceſſe eſt.

5 Inter labores corporis & ſomnum continua debet eſſe proportio.

6 Somnus nimius corpus enervat, homineſque ſtupidos reddit.

7 Somnus ſtatim poſt cœnam initus noxius eſt.

8 Præſtat in conclavibus frigidis aut temperatis quam in calidis dormire.

9 Nil corpus magis debilitat quam continuæ vigiliæ.

10 Uti ſomnus nimius humidioribus nocet ſubjectis, ita vigiliæ moderatæ ipſis quam maxime proficuæ ſunt.

6. *De Excretis & Retentis.*

I. *Definitio*: Excreta & Retenta ſunt humores corporis inutiles & utiles, quorum illi e corpore expelli, hi vero in eo retineri debent, ut Sanitas conſervetur:

II. *Differentia*. Vid. *Tab. de Phyſiolog. & Patholog. p.* 30.

III. *Regulæ & Obſervationes*.

1 Si ea quæ excerni debent, excernuntur, ea vero, quæ retinenda ſunt, retinentur, optimum eſt.

2 Subjectis humidioribus ſudores ſpontanei maxime ſunt proficui; imo conſulto etiam, ſi primæ viæ ſunt liberæ, per remedia aſſumpta inſtituuntur.

3 Erumpentibus ſudoribus matutinis corpus quietum in lecto contineatur, nec etiam finito ſudore aeri ſtatim exponatur.

4 Sudores tales neglecti, aut imprudenter ſuppreſſi, gravia ſæpius poſt ſe trahunt incommoda.

5 Urina nunquam retineatur, ſed ſi urget, ſtatim excernatur, ne varia mala ſequantur.

6 Urinæ ſecretio naturalis neque per copioſa potulenta, neque per acria nimis & calida aſſumpta turbetur, alias varia ſequuntur mala.

7 Motus moderatus urinæ ſecretionem optime promovet, nimius vero eandem turbat.

8 Omnia pinguia, aromatica & vina fortiora non tantum bilis acrimoniam & proventum augent, ſed etiam eandem inſigniter commovent.

9 Muci ſecretio & excretio multum confert ad vitam ſanam.

10 Muci reſolutionem & excretionem promovet motus corporis moderatus.

11 E contra ejus proventum auget immoderatus uſus alimentorum.

12 Si excretiones mucoſæ e pectore & naribus Natura inſtituit, mucoſitas illa prompte ejiciatur.

13 Feces alvinæ nunquam diu retineantur in corpore, ſed ſtatim ac ſtimulus ſentitur, excernantur.

14 Si feces alvinæ nimis induratæ ſunt, aſſumantur potulenta ſufficientia ac corpus motu exerceatur.

15 Si excretiones alvinę quotidie non excernuntur, excretio per lenia ſtimulantia & lubricantia promoveatur.

16 Cibi non bene maſticati, potus defectus & vita ſedentaria multum conferunt ad alvi obſtructionem.

17 Qui ad alvi laxitatem proni ſunt, vitent refrigerationem corporis & inprimis pedum.

18 Sa-

18 Saliva non ſemper exſpuatur, ſed maximam partem deglutiatur, ut ciborum digeſtio promoveatur, flexilitas fibrarum conſervetur, & excrementa alvi aliquo modo diluantur.
19 Menſium fluxus per diętam inordinatam non turbetur, ne gravia ſequantur mala.
20 Motus corporis moderatus optime hance excretionem promovet.
21 Fluentibus menſibus vitentur cibi acidi malę digeſtionis, flatulenti, refrigeratio corporis & inpr. pedum &c. quoniam talia menſium fluxum ſiſtere ſolent.
22 Vitentur quoque vina generoſa, motus nimius, ira &c. ne Menſium fluxus nimius ſequatur.
23 Concubitus, neque nimis concupiſcendus, neque nimis pertimeſcendus eſt: rarus, corpus excitat, frequens ſolvit. Cum autem frequens non numero ſit, ſed natura ratione ætatis & corporis, ſcire licet eum non inutilem eſſe, quem corporis neque languor, neque dolor ſequitur. *Celſus Lib. I. Cap. I. p. 21.*
24 Venus Hyeme non pernicioſa, Vere tutiſſima: neq; Æſtate vero, neque Autumno utilis eſt, tolerabilior tamen per Autumnum eſt Æſtate in totum, ſi fieri poteſt, abſtinendum. *Idem l. c. Cap. 4. p. 33. 34.*

7. *De Animi Pathematibus.*

I. *Definitio.* ANimi pathemata ſunt motus ab objectis externis excitati, corpus & inprimis humorem maxime alterantes & hinc ad Sanitatem & morbos multum contribuentes.

II. *Differentia.*
1 Quædam humores maxime commovent & ad exteriora expellunt, uti Ira potiſſimum.
2 In aliis contrarius fit effectus, uti in Terrore.
3 Alia humores in interioribus ſenſim inſpiſſant, uti Triſtitia.

III. *Regulæ & Obſervationes.*
1 Nil eſt quod magis & promptius in morbos præcipitat, quam Animi pathemata immoderata.
2 Qui animi pathematibus mature frenum injicere novit, is magnum ad ſanitatem conſervandam poſſidet arcanum.
3 Ira affectum graviſſimus eſt, & maximas non ſolum propter bilis effuſionem, partim propter nimiam humorum commotionem turbas excitat.
4 Ad præcavenda damna a bile & commotione humorum originem trahentia, optime conveniunt temperantia & nitroſa, ut & blandæ laxationes.
5 Poſt iram graviorem alimenta non aſſumantur, ne graviora ſequantur mala.
6 Optima contra iram remedia ſunt, ſi homines ad iram proni objecta eam excitantia fugiunt, poſt iram alia ſtatim negotia tractant, corpus leni motu in aere libero exercent, cum aliis converſantur &c.
7 Magna ad iram pronitas ſine cauſa manifeſta, malam ſæpius viſcerum diſpoſitionem indicat.
8 Continua triſtitia enervat totum corpus, unde motibus tardius procedentibus, variæ ſequuntur humorum ſtagnationes & viſcerum, præcipue lienis, infarctus & Scirrhi.
9 Contra triſtitiam optime convenit deambulatio in aere libero, vinum, conſortium hominum &c.
10 Triſtitia inſignis ſine cauſa manifeſta ſemper monſtri quid alit.
11 Terror ſubitaneus ſæpius graviſſimos producit morbos.
12 Poſt terrorem motus corporis, vinum ac alia confortantia optime proſunt.
13 Amor moderatus excitat corpus, nimius vero illud deſtruit.

De Differentia Dietę reſpectu Ætatum, Sexus & Temperamentorum.

1. *De Diæta reſpectu Ætatum.*

I. *Definitio.* DIæta ætatum eſt quando reſpectu certarum ętatum unicuique competentes Regulę dięteticę præſcribuntur.

II. *Differentia.*
1 Alia reſpicit diætam a prima Infantia uſque ad mediam ætatem.
2 Alia tractat diætam mediæ ætatis.
3 Alia Senibus vivendi regulas præſcribit.

III. *Regulæ & Obſervationes.*
1 Infante in lucem edito & a ſordibus purgato, cibi non ſtatim exhibendi ſunt, ſed potius meconium per lenia abſtergentia, uti eſt *Butyrum & Sacchurum, Sirupi laxantes, Oleum Amygd. dulc. &c.* evacuandum eſt.
2 Optimum infantum nutrimentum præbent lacticinia & pultes ex illis paratæ.
3 Lac maternum magis illis convenit, quam Lac nutricum.
4 Reliqua potulenta, inpr. quæ flatus & fermentationes excitant, ipſis minime conveniunt.
5 Abuſus ciborum & dum quaſi infarciuntur cibis, infantes ad multos morbos diſponit.
6 Potus nocturnus & frigidus infantibus maxime nocent.
7 Primum lac quamvis ſit admodum ſeroſum, infantibus minime eſt denegandum, quia Meconium optime evacuat.
8 Cunarum nimia agitatio ad ſomnum conciliandum infantibus magis nocet, quam prodeſt.
9 Quo magis infantes juniores primis menſibus dormiunt, eo meliorem eorum ſtatum indicat ſomnus talis.
10 Si infantes nimis & præter conſuetudinem vigilant, morbi imminent.
11 Aer calidus & temperatus infantibus optime convenit, frigidus vero ipſis nocet & ad Tuſſes ac Diarrhœas diſponit.
12 Tranſpiratio ſemper libera eſſe debet, hac enim legitime procedente, infantes a multis morbis præſervantur: quem in finem infantibus optime conveniunt balnea.
13 Pari modo ſemper quoque ad alvi libertatem reſpiciendum eſt: nimis ſiccam promovent butyrum pulticulis additum, manna eodem modo uſurpata: nimiam laxitatem præcavet & curat lenis ſudor.
14 Infantibus maxime nocent matrum animi pathemata, quoniam lac maxime alterant, unde infantes ſæpius Convulſionibus, Diarrhæis aliiſq; malis corripiuntur.
15 Ablactatis infantibus carnes & vinum non facile concedantur, illud enim facile corrumpitur, propter digeſtionem non ſatis fortem, ac vermes producit, hoc vero propter calorem corpora nimis exſiccat & auctionem impedit.
16 In infantum diæta quoad cibum, potum, ſomnum &c. ſemper reſpiciendum eſt ad certum ordinem & cibi non quavis hora ſunt ingerendi.
17 Addephagia puerorum eſt multorum morborum fundamentum, unde lenia laxantia & interdum blandæ vomitoria ad removendas cruditates, ex immoderata Diæta natas, infantibus & pueris proſunt.
18 Motus corporis pueris concedendus eſt ſufficiens, ut hoc modo Secretiones & Excretiones promoveantur.
19 Pueri ſtudiis dicati multis laboribus non obruantur, ne ingenium hebes fiat.
20 Infantes & pueri præmature judicio pollentes, vel ſtupidi poſtea fiunt, vel mature moriuntur.
21 Somnus ſufficiens pueris maxime prodeſt, quoniam auctionem corporis optime promovet.
22 Affectibus animi puerorum mature frenum injiciendum eſt, ne iiſdem aſſueſcant, & multa damna exinde oriantur.
23 Adoleſcentes Juvenes & viri in cibo & potu mediocritatis leges ſemper obſervent.
24 Quo ſimpliciores ſunt cibi, eo meliores.
25 Abuſus vini & ſpiritus vini ad multos affectus ſpaſtico arthriticos diſponit.
26 Exceſſus in venere corpora admodum enervat.
27 Motus corporis laborioſus in hiſce ætatibus optimus eſt, quoniam Secretiones & Excretiones maxime promovet.
28 Literati vitę ſedentarię dediti, in ſtudendo intra mediocritatis terminos ſubſiſtant, ne quod ſtudiis ac-

cedit, corporis & actionibus vitalibus decedat.

29 Litteratis exceſſus in cibo & potu nocet, magis vero ipſis convenit Diæta mediocris.

30 Potus Vini ſpirituoſi aut generoſi ipſis tanquam remedium convenit, exceſſus vero ſanguinem nimis inflammat.

31 Somnus ſufficiens vires Literatorum optime reſtaurat.

32 Motus corporis lenis, ſed aliquandiu continuatur ſanguinem ſpiſſum, qui ordinarie in Literatis ob vitam ſedentariam reperitur, optime reſolvit & excretiones promovet,

33 Aer temperatus maxime confert ad Sanitatem Literatorum.

34 Qui durioribus laboribus corpus exercent, plus alimentorum aſſumant neceſſe eſt, ut corpus laboribus ferendi par eſſe queat,

35 Tales potum frigidum æſtuante corpore maxime vitent, quoniam facile Diarrhoeæ, imo non raro Hecticæ & Phthiſes exinde originem trahunt.

36 A laboribus fortioribus ſtatim quieſcere non conducit,

37 Nimia quies & nimius ſomnus homines laborioſos torpidos reddit.

38 Senes durioribus vel mollioribus cibis aſſueti, eosdem continuent, mutatio enim varia damna poſt ſe trahit.

39 Exceſſus in cibis facile cruditates producit, quoniam digeſtio in ſenibus admodum debilis eſt.

40 Vinum eſt quidem lac ſenum & optimum confortans, ſed ejus abuſus ad varios Catarrhos, Calculum, Arthritidem, Vertiginem & Apoplexiam diſponit.

41 Qui vitæ laborioſæ aſſueti fuere, labores quantum vires permittunt, continuent, ut fluxilitas ſanguinis conſervatur & excretiones promoveantur.

42 Somnus vires per labores deperditas in ſenibus optime reſtaurat.

43 Somnus meridianus aſſuetis non eſt denegandus.

44 Venæſectio uti multis ad imminendam Plethoram & præcavendos morbos prodeſt, ita ſenes eidem aſſueti eandem continuent.

45 In hac quoque ætate in animi pathematibus medium teneatur.

2. *De Diæta reſpectu Sexus.*

I. *Definitio.* Diæta reſpectu ſexus eſt, quæ unicuique Sexui certas & convenientes regulas præſcribit, ut Sanitas conſervetur.

II. *Differentia.*

1 Alia reſpicit Sexum virilem, de qua maximam partem jam antea actum eſt, quare h. l. potiſſimum de Diæta mulierum ſermo erit.

2 Alia vero Sexum femininum, & quidem reſpectu fluxus menſium, Graviditatis, Partus, Puerperii & Lactationis.

III. *Regulæ & Obſervationes.*

1 Vita mulierum ſedentaria ad multos morbos diſponit, quatenus ſanguis ob defectum motus nimis ſpiſſus redditur, ac neceſſariæ Secretiones & Excretiones impediuntur.

2 Immoderatus alimentorum uſus facilius morbos producit in Sexu feminino, quam maſculino.

3 Feminæ Diætam magis colant neceſſe eſt, quam viri, quoniam menſes facile perturbantur.

4 Potus ſufficiens feminis maxime neceſſarius eſt ad fluxilitatem ſanguinis conſervanda & excretiones conſuetas promovendas.

5 Inſtantibus aut fluentibus menſibus abſtineant a cibis flatulentis & malæ digeſtionis, quoniam facile ſequitur menſium perturbatio.

6 Panis recens & calidus, potus frigidus, refrigeratio corporis & inpr. pedum, facillime menſium fluxum ſiſtunt.

7 Hoc ipſo tempore etiam quam maxime vitent abuſum acidorum & animi pathemata graviora.

8 Venæſectiones & Scarificationes tempore æquinoctiali Plethoricis optime conveniunt, quoniam Plethoram & ſpiſſitudinem tollunt, atque exinde provenientia mala præcavent.

9 Gravidæ exactam ſemper ſervare debent Diætam, ne foetus lædatur.

10 In principio Graviditas intemperantia in cibo & potu quam maxime nocet, quoniam per eam Plethora & omnia gravidis alias conſueta pathemata augentur: ut taceam ob Plethoram abortum facile ſequi.

11 Venæſectio in Plethoricis primo Graviditatis tempore inſtituta, ſæpius conſueta ſymptomata mitigat.

12 Appetitui perverſo in principio Graviditatis, non ſemper indulgendum eſt.

13 Cibi flatulenti & malæ digeſtionis, multa Gravidis incommoda pariunt.

14 Quæcunque ſanguinem nimis commovent, uti cibi largiter aromatiſati, vinum generoſum, Liquores ſpirituoſi &c. noxia ſunt.

15 Motus moderatus gravidis optime convenit, nimius vero motus abortum producit.

16 Quies nimia conſueta ſymptomata auget, ac arctiori ſecundinarum cum utero cohæſioni, ac tumoribus pedum oedematoſis anſam præbet.

17 Aer nimis calidus ſanguinem nimis, commovet, frigidus vero colicam flatulentam producit.

18 Animi pathemata graviora non ſolum nimium ſanguinem commovendo ad Abortum, ſed etiam, inpr. ira, foetum ad convulſiones diſponunt.

19 Parturientes legitimum tempus partus expectent, & ante illud ad labores non adſtringantur.

20 Clyſteres emollientes & carminativi, dolores ſpurios tollunt & partum promovent;

21 Parturientes ſint ſemper in loco calido, aut ad minimum temperato, frigidus enim aer noxius eſt.

22 Venæſectio in Plethoricis ante partum inſtituta, interdum inſignem habet uſum ac nimium lochiorum fluxum præcavet.

23 Tranquillitas animi in partu ſemper ſervanda eſt, per multos enim anxios clamores, dolores magis augentur.

24 Labores in partu non interrumpendi, ſed continuandi ſunt, ut partus eo melius procedat.

25 Poſt partum Puerpera tranquillitati animi & quieti corporis ſtudeat.

26 Frigus externum quam maxime fugiatur, quoniam lochiorum fluxus facillime ab eo ſiſtitur.

27 Primis diebus nil niſi juſcula exhibeantur Puerperis & quidem ſæpius, cibi vero ſolidioris conſiſtentiæ & malæ digeſtionis fugiantur.

28 Aromata quæ ſæpius potui Puerperarum ad pellanda Lochia admiſcentur, ſæpius nimium eorum fluxum producunt.

29 Potus frigidus maxime noxius eſt & non ſolum tormina excitat, ſed & lochia ſiſtit.

30 Sudores exacto ſeptimo die admodum proficui ſunt Puerperis.

31 Alvus in puerperis ſit aperta, quem in finem juſcula, mucilago hordei, oleum Amygd. dulc. &c. exhibeantur, ut aliqua laxitas procuretur.

32 Omnes animi commotiones vitentur, quoniam lochiorum fluxum vel imminuunt, vel augent.

33 Lactis proventum optime promovent juſcula ex carne, hordeo &c. Gelatinæ, Emulſiones.

34 Cibi flatulenti & malæ digeſtionis ut & potius frigidus, ordinarie tormina tam matri, quam infanti conciliare ſolent.

35 Frigus externum, inpr. ſi mammæ eidem exponuntur, lactis ſuppreſſionem & coagulationem producit.

36 Motus moderatus fluxilitatem ſanguinis & lectis conſervat.

37 Si mammæ lacte nimis turgent, ac infans id ſufficienter extrahere nequeat, emulgeantur.

38 Animi pathemata maxime alterant Lac, unde poſt illa ſatius eſt lac emulgere, quam mammas infanti præbere.

3. *Diæta reſpectu Temperamentorum.*

I. *Definitio.* Diæta reſpectu Temperamentorum eſt præſcriptio certarum regularum unicuique Temperamentum convenientium.

II. *Differentia.*

1 Alia reſpicit homines Temperamenti Sanguinei & Cholerici.

2 Alia

2 Alia vero regulas præſcribit Phlegmaticis & Melancholicis.

III. *Regulæ & Obſervationes.*

1 Sanguineis aer temperatus maxime convenit, nimis enim calidus Plethoram, ad quam præ ceteris proni ſunt, nimium commovet, frigidus vero eoſdem figit & condenſat.

2 Ad Plethoram evitandam in cibo & potu non facile fiat exceſſus, ſed victu ſimplici contenti ſint Sanguinei.

3 Cibi craſſioris conſiſtentiæ magis ipſis conveniunt, quam cibi molliores, quoniam hi laxam conſtitutionem in Sanguineis adhuc laxiorem reddunt.

4 Potus ſpirituoſos & vina generoſa, quoniam Plethoram nimis commovent, fugiant, quare potius vinum mediocre aliaque diluentia pro potu eligant.

5 Somno nimium indulgere non debent, ne major fibrarum ſequatur laxitas & humorum ſpiſſitudo.

6 Quies ipſis non adeo convenit, quare corpus leniter moveant ad placidam uſque ſudoris excretionem, ut per motum Plethora ſemper imminuatur.

7 Quamvis Secretiones & Excretiones commode ſatis procedant in Sanguineis, per inordinatam tamen Diætam facile perturbari poſſunt.

8 In animi affectibus mediocritatem ſemper teneant.

9 Cholerici aerem calidum minime bene ferunt, ſed propter commotionem ſanguinis doloribus capitis facile corripiuntur, quare eligant potius temperatum.

10 Cibi aromatici & ſalſi pingues, ipſis minime conveniunt, quoniam nimium calorem excitant, magis E. ipſis ſuadendi ſunt cibi liquidiores ex vegetabilibus, hordeo &c.

11 Potus vini ſanguinem magis inflammat, unde potus maxime diluens & aquoſus aut cereviſia tenuis ipſis, pro potu concedendus eſt.

12 Quamvis ad ſomnum minime ſint proclives cholerici, is tamen ipſis ſuadendus eſt, ut nimius partium & humorum motus aliquo modo infringatur.

13 Quies magis ipſis convenit, quam motus corporis laborioſus, quoniam humores nimium excitat & ſæpius ad morbos inflammatorios diſponit.

14 Cum omnes humores in Cholericis jam in magno ſint motu, excretiones minime ſtimulandæ ſunt, ſed ſufficiunt ipſis ſufficientia diluentia, quibus datis omnes excretiones legitime procedunt.

15 Ira humores adhuc magis commovet, quare tranquillitati animi quantum poſſibile eſt ſtudere debent.

16 Phlegmatici neque aerem frigidum, humores condenſantem, neque calidum nimis eos maxime debilitantem ferre poſſunt, quare moderate calidus ipſis ſuadendus eſt.

17 Cibi ſiccioris conſiſtentiæ, carnes aſſatæ, Salſæ, aromatibus conditæ ipſis proſunt, flatulenti vero & mucoſi ipſis nocent.

18 Vinum generoſum & Liquores ſpirituoſi motus torpidos excitant, ut etiam vinum pro potu magis quam cereviſia & aqua ſuadenda eſt.

19 Somnus & quies torporem fibrarum magis augent, quare a ſomno nimio quantum quidem poſſibile arcendi ſunt.

20 Labor ipſis ſumme proficuus eſt, quoniam fibræ magis firmæ redduntur ac ſanguis ad mucoſitatem pronus optime reſolvitur.

21 Secretiones & Excretiones ob copiam ſeri prompte, imo utpl. in majori copia procedunt, quod vitium facile per cibos aromatiſatos aut exſiccantia præcaveri poteſt.

22 Quo minus ad meditationes ſunt proni, eo magis ad illas ſunt excitandi, ut Natura per illas excitata humores magis commoveantur.

23 Negotia iram & faſtidia creantia, ipſis ſunt optima remedia, quoniam per illa motus aliquo modo excitantur.

24 Melancholici aerem frigidum melius ferunt, quam calidum, quoniam hic tranſpirationem augendo ſanguinem adhuc craſſiorem reddit.

25 Cibi ſiccioris conſiſtentiæ & ſalſi illis minus proſunt, quia ſanguinem magis incraſſant, quare humidis potius fruantur.

26 Victus tenuis nulli magis quam huic competit Temperamento, quoniam ad frugilitatem admodum ſunt proni.

27 Vinum moderate ſumptum excitat motus torpidos, abuſus vero craſſos humores nimis commovendo magna excitat mala.

28 Potus ſufficiens ipſis ſemper eſt concedendus, ut humores eo melius diluantur.

29 Cum Melancholici propter metum & ſuſpicionem ipſis familiarem ad ſomnum minus proni ſunt, ſomnus pauco longior ipſis ſuadendus eſt.

30 Ad labores continuatos præ ceteris proni ſunt, qui etiam ipſis minime nocent, quoniam motus excitantur, dum humores craſſi in continuo ſervantur motu.

31 Ad promovendas excretiones diluentia Melancholicis admodum conveniunt.

32 Melancholicis præ ceteris mediocritas in affectibus animi ſuadenda eſt, quoniam etiam præ ceteris ad exceſſus & defectus magis proni ſunt.

33 In Diæta Temperamentorum mixtorum ad prædominans ſemper reſpiciendum eſt.

SECTIO II.
DE
DIÆTA ÆGRORUM.

I. *Regulæ & Obſervationes generales.*

1 In omni morbo aer temperatus maxime neceſſarius eſt ad promovendas ſalutares excretiones.

2 Aer nimis frigidus condenſat humores & excretiones neceſſarias impedit, calidus vero corpus tranſpirationem & calorem ſanguinis nimium augendo, enervat.

3 Aer ſiccus in omni morbo magis convenit quam humidus, qui corpus adhuc magis debilitat.

4 In quovis morbo Diæta tenuis ægrotis quam maxime commendanda eſt.

5 Præſente appetitu proſtrato, ægroti ad cibos nunquam cogendi ſunt.

6 Corpora impura quo magis, in morbis præcipue, nutriveris, eo magis læſeris.

7 In morbis chronicis tantum ciborum concedendum eſt, quantum conſervatio corporis requirit.

8 Cibi ex animali regno deſumpti, plus detrimenti afferunt, quam cibi vegetabilium.

9 Potus ſufficiens in omni morbo eſt optima Medicina, quatenus fluxilitatem ſanguinis conſervat, æſtum ejus temperat & Secretiones promovet.

10 Pro morborum diverſitate potus variis rebus additis, Nitro v. g. Scorzon. Ceraſ. acidis, Succo citri &c. alterari poteſt.

11 Ubi calor jam maxime urget, ibi potus vini noxius eſt, poteſt tamen ejus uſus concedi, ſi medice & modice tantum uſurpatur.

12 Potus nimis nutriens & craſſus, ſanguinem ſpiſſiorem reddit & ſecretiones impedit.

13 Potus frigidus in morbis, ubi diaphoreſi opus eſt, quam maxime vitandus eſt.

14 Quies in omni morborum principio ſumme utilis eſt, quoniam Natura ſub hac quieta corporis continentia eo facilius cauſam morbificam ſuperare & expellere poteſt.

15 In morbis chronicis cum ſanguinis ſpiſſitudine conjunctis, lenis ſed continuatus motus maxime convenit.

16 Si ægroti in morbis non dormiunt, per remedia ſoporifera ad ſomnum minime diſponendi ſunt, ſin vero dolores capitis, æſtus nimius &c. Vigilias excitant, ſymptomata hæc urgentia tollenda ſunt, ſic enim facile poſtmodum ſomnus ſequitur.

17 In omni morbo reſpiciendum eſt ad neceſſarias excretiones unicuique morbo convenientes.

18 In quovis morbo alvum apertam habere, quam obſtructam ſatius eſt.

19 Venæſectioni aſſueti eam facilius ferunt in morbis, quam reliqui.

20 In omni morbo tranquillitas animi ſumma eſt Medicina.

II. *Regulæ & Obſervationes ſpeciales.*

1 Uti Hæmorrhagiæ Plethoram præſupponunt, ita intemperantia ad eaſdem maxime diſponit, & cauſam earum regenerat.

2 Omnis potus generoſus & ſpirituoſus, aer nimis calidus, motus fortior, ira &c. ſanguinem commovendo Hæmorrhagias curatas facile revocant.

3 Motus moderatus ad imminuendam Plethoram ſumme proficuus eſt.

4 Venæſectiones legitimo tempore inſtitutæ, Hæmorrhagias præcavent.

5 In omni Hæmorrhagia quies & abſtinentia a rebus commoventibus maxime utilis eſt.

6 Quæcunque ad Hæmorrhagias præſervative conveniunt, ea quoque in Doloribus congeſtoriis locum habent, quare omnis intemperantia, vinum, ira &c. aliaque commoventia fugienda ſunt.

7 In Doloribus arthritico-ſpaſticis præſervationis gratia potus diluens, diæta tenuis & mediocris motus continuatus, promotio excretionum neceſſariorum, Venæſectiones debito tempore inſtitutæ, animus tranquillus & abſtinentia a Venere, optima ſunt remedia.

8 In omnibus talibus morbis præſentibus omnia commoventia fugienda ſunt; e contra vero quies & calor moderatus tranſpirationem promovens ſumme commendandus eſt.

9 In colica quieta continentia & calor ſæpius plus præſtant, quam omnia alia.

10 Aer frigidus, cibi flatulenti, potus feculentus &c. maxime diſponunt ad colicam, quare fugiantur.

11 Ad præſervandum dolorem nephriticum, fugienda ſunt omnia commoventia.

12 In malo Hyſterico, ubi ordinarie ſanguinis ſpiſſitudo reperitur, Potus diluens & motus ſufficiens optima ſunt remedia.

13 In Diarrhoeis & Dyſenteriis quies & calor maxime conveniunt, e contra vero aer frigidus, cibi & potus fermentantes, ac potus frigidus inſigniter nocent.

14 In ſudoribus nimiis Diæta temperans, Mucilaginoſa, Gelatinoſa &c. maxime conveniunt.

15 In omnibus ſtagnationibus ſeri, Hydrope, Cachexia &c. potus diluens diureticus & laxans, motus moderatus, & cibi moderate aromatiſati maxime proficui ſunt.

16 In omni ſanguinis impuritate, tam ſcorbutica, quam ſcabioſa, cibi laudabilis digeſtionis, potus diluens, aer temperatus, motus moderatus & continuatus, & promotio excretionum optima ſunt remedia.

17 In tuſſi & aſthmate aer frigidus, cibi malæ digeſtionis, ſalſi & potus frigidus nocent.

18 Potus calidus, Veronica, Enula, Aniſo &c. alteratus, in affectibus pectoris maxime convenit.

19 In convulſionibus juniorum, a ſcabie ſuppreſſa aliiſque impuritatibus originem trahentibus, maxime prodeſt aer moderate calidus diaphoreſin promovens.

20 Si ſpiſſitudo ſanguinis cauſa eſt convulſionum in adultis, omnia quæ fluxilitatem ſanguinis promovere ſolent, uti potus & motus ſufficiens, maxime proficua ſunt.

21 Si adeſt diſpoſitio ad affectus ſoporoſos & Paralyticos, aer moderate calidus, diæta tenuis, potus & motus ſufficiens & animus liber optima ſunt remedia.

22 In Melancholia omnia diluentia & motus corporis maxime conveniunt, quoniam ſpiſſitudinem ſanguinis tollunt.

23 Graſſantibus morbis malignis homines abſtineant præſervationis gratia a carnibus, quoniam magis ad putredinem diſponunt.

24 Vegetabilia & acida, utpote putredinem arcentia, tum temporis magis conveniunt.

25 In omnibus morbis malignis diæta tenuis & potus ſufficiens, ſæpius & moderate datus, maxime proficuus eſt.

26 Calor moderatus & quieta in lecto continentia tranſpirationem & excretionem miaſmatum malignorum optime promovent.

27 In talibus morbi alvus ſemper aperta ſervanda eſt, id quod optime præſtat potus ſufficiens emollientibus alteratus.

28 In Variolis & Morbillis omnis calor nimius noxius eſt, e contra prodeſt calor moderatus & quies.

29 Si appetitus non eſt proſtratus, ægrotantibus variolis laborantibus, cibi in moderata quantitate concedantur.

30 Potus ſufficiens & inpr. calidus excretionem variolarum optime promovet.

31 Alvus, quæ in variolis ordinarie obſtructa eſt, laxantibus non aperiatur, quoniam talis obſtructio maturationis tempore, vel eo exacto, ſponte ceſſat.

32 In Febribus continuis & ardentibus eadem diæta ac in malignis locum habet.

33 In Febribus intermittentibus aer moderate calidus ſive temperatus optime convenit, quoniam excretionem ſudoris finito calore promovet.

34 Abſtinentia a cibis multum confert ad faciliorem Febrium intermittentium curationem, ſi autem appetitus viget, victus tenuis ſufficit.

35 Potus ſufficiens & inpr. calidus in paroxyſmo ſæpius datus optime promovet excretiones in Febribus hiſce neceſſarias.

36 Quies in hiſce Febribus maxime convenit, quoniam multum ad excretiones per vomitum, alvum & ſudorem contribuit.

37 Motus moderatus & continuatus, die intercalari inſtitutus, humores ad faciliorem excretionem diſponit.

38 Erumpente ſudore fugiatur aer liber, quoniam tranſpirationem neceſſariam ſupprimit.

39 In Febribus lentis & Hecticis aer maxime ſit temperatus, quoniam aer calidus calorem febrilem auget, frigidus vero tranſpirationem impedit.

40 Cibi optime nutrientes, Mucilagines, Gelatinæ, Emulſiones, potus ſufficiens, in talibus Febribus ſæpius plus præſtant, quam ulla alia remedia.

41 Motus corporis moderatus, & quidem equitatio, ſi Hectica a viſcerum abdominis labe dependet, inſignem habet uſum ad reſolvendas viſcerum obſtructiones.

42 Alvus per alimenta lubricantia v. g. pruna, Paſſulas, Mucilagines hordei, ſemper aperta ſervetur in Febribus lentis.

43 Ira in talibus Febribus maxime fugienda eſt.

FINIS.

PRAXIS SPECIALIS

LIBER I.

DE

HÆMORRAGIIS.

CAPUT I.

De Plethora.

I. *Definitio.* Plethora eſt exceſſus Sanguinis vel per ſe laudabilis & boni, vel vitioſi quoque, mole corpus gravans & variis morbis occaſionem præbens.

II. *Differentia.* Plethora eſt

α vel 1 Abundantiæ ubi ſanguis ſimpliciter abundat.
2 Exundantiæ, ubi jam congeſtiones & reſtagnationes minatur, aut eruptiones molitur.

β vel 1 Simplex, ubi ſanguis in ſe bonus, ſed ſuperfluus Naturam onerat.
2 Compoſita cum Cacochymia, i. e. dyſcraſia ſanguinis, imprimis ſpiſſitudine ejus conjuncta.

III. *Signa* ſunt:

1 Reliqua ſanitas ſatis illibata.
2 Appetitus bonus, & tolerantia quoque ciborum aſſumptorum optima, bonæ coctionis & digeſtionis index.
3 Somnus bonus & profundus, quietus etiam valde, niſi quod calidiore loco & tempore inquietus, ſeu jectigabundus evadat.
4 Inſomnia anxia, ſive præfigurationes onerum portandorum, incendiorum, effuſionum ſanguinis.
5 Segnities ad paulo laborioſiores motus, aut ſub his repentina fatigatio, præcipue vero inter ambulandum, currendum & ſcandendum per loca acclivia, reſpirationis velox difficultas cum palpitatione cordis
6 Aſpectus in paulo habitioribus valde rubicundus, in macilentioribus vero, aut ſtrenuo labori aſſuetis, qui utrique valde amplas venas habere ſolent, inſignis harum plenitudo & diſtenſio.
7 Sub levi ſudatione obtingens ſenſus in cute leviſſime punctorius, quaſi hic illic ſeta leviter compungeretur
8 Vertigo, capitis inclinationem profundiorem excipiens.

IV. *Subjectum.* Plethoræ communiter obnoxii ſunt homines

1 Ætate juniores.
2 Fœminæ præ viris.
3 Otio dediti.
4 Diæta plena ac lauta utentes.
5 Antea evacuationibus ſanguinis, ſive ſpontaneis, ſive artificialibus largioribus aſſueti, aut vitæ generi laborioſo addicti, qui labores depoſuerunt & tamen lautis utuntur cibis.

V. *Prognoſis.* Plethorici non ſolum variis morbis v. g. Hæmorrhagiis, febribus continuis, inflammationibus &c. propter ſanguinis abundantiam ſunt expoſiti; ſed &, ſi alias ob cauſas morbos incurrunt, v. g. vulnera, fracturas, luxationes, febres intermittentes, variolas &c. his ipſis gravius & periculoſius decumbunt.

VI. *Remedia.*

1 Victus parcior & diæta tenuior.
2 Motus corporis laborioſior, non impetuoſus quidem, interim tamen diutius continuandus, frequentius repetendus, quæ phyſice quidem ſatis efficacia, ſed ob mollitiem & deſidiam plerorumque ſubjectorum moraliter fere inutilia ſunt. Reſtat itaque
3 Sincera ſanguinis eductio per Venæ ſectiones & Scarificationes.
4 Laxantia reiterata. inprimis Helleborus niger & Eſſent. Antiphyp, Hallenſ. &c.
5 Diaphoretica, Diuretica.

Formulæ Remediorum.

1 Infuſum laxans.

℞. *Rad. cichor.*	*Cort. Citra.*
onon. ana. ʒſs.	*Tar. ſolub. ana.* ʒiij.
Summit. cent. min m. j.	*Inc. includ nodulo.*
Fol. Senn. ſ. ſt ℥j.	*in men. j. ſ.* ℔. IV. *Vini albi*
Fibr. hell nigr. ℥ſs.	*infund ndo.*

2 Pilulæ Purgantes.

℞. *Extr. hell nigr.*	*Eſſ. abſinth. q. ſ.*
panchymag Cr ana. ℈j.	M *F. Pil. pro* 2. *vicibus.*
Reſ. ſcamm. gr IV.	

3 Eſſentia laxans.

℞. *Eſſ. antihyp. Hal.* ℥ſs.	*ſuperbibendo ad minimum potus, vel infuſi*
ſumantur mane hora ſexta, octava & decima	*The aut juſculorum* ℔.
gutt. 40. 50. *pro doſi,*	IV. *l.* V.

4 Potio diaphoretica.

℞. *Aq card. bened.*	*Sal. abſinth ana.* ʒſs.
fl. ſa b. ana. ℥ij.	*Sacch. perlat.* ʒij. M.
♁ *diaph.*	*dentur ſingulis duabus horis cochl.* ij.
Matr. perl.	

5 Mixtura diaphoretico diuretica.

℞. *Eſſ. alexiph.*	*doſis* 30. 40. *gutt. mane & veſperi.*
ſuccin. ana ʒj.	
Tinct. ♁ *i* ʒij. *M*	

6 Potio diuretica.

℞. *Aq. Chere ol*	*Tart Vitriolat.*
petroſel. ana. ℥ij.	Nitr. ♁*iat. ana* ʒſs.
Sal. Onon.	*Malv.* Junip. ʒj. M. doſ. ut ſupra.

VII. *Methodus medendi.*

1 Libertas alvi promoveatur & expediatur ante ſanguinis miſſionem.
2 Venæ ſectio in junioribus in brachio, in provectioribus in pede adornetur circa Æquinoctia, luna decreſcente.
3 In fœminis prægnantibus Venæſectio in brachio inſtituatur circa medium geſtationis tempus, quo alias ſanæ hunc fluxum expertæ ſunt.
4 Poſt ventilationem ſanguinis ſubungi poſſunt Analeptica, ad æqualem ſanguinis diſtributionem promovendam.
5 Eandem quoque æqualem ſanguinis diſtributionem promovet motus moderatus poſt venæſectionem inſtitutus.
6 Hæmophobis ab conſumendum ſanguinem proſunt Noduli laxantes cum Helleboro nigro, quibus ſubjungi poſſunt lenia Diaphoretica & Diuretica.

VIII *Cautelæ* Practicæ.

1 Plethorici per Scarificationem inſufficientem, aut Venæſectionem parciorem, facile in febres acutas, affectus arthriticos aliaque mala præcipitantur, ita, ut ſanguinis miſſione plane abſtinuiſſe, quam eandem non ſufficiente quantitate adornaſſe præſtiterit.
2 Plethoricis Alexipharmaca calidiora, præſertim cum regimine ſudorifico data, item diuretica violentiora, olea deſtillata acriora, & quælibet ſanguinem fortiter commoventia, item balnea & pediluvia fervidiora aut frequentiora, repentini & violenti corporis motus, vini generoſioris immodeſtior ingurgitatio, ſumme noxia, quin fere venena ſunt.

3 Venæſectio generalis omnis generis habitus, ſexus & ætatis hominibus convenit; Scarificatio vero non niſi corporis habitui ſpongioſiori, affectibus magis ſurſum ad caput, collum, ſcapulas, humores &c. vergentibus & chronicam pertinaciam ac repullulationem minitantibus, ætati etiam adhuc vegetiori debetur, & frequentiores repetitiones, ad minimum ſingulis annis quadrantibus, poſcit.

4 Evacuationes ſanguinis aſſuetæ, licet interdum nullum poſitivum uſum habere videantur; neglectę tamen & omiſſæ poſitivum damnum afferunt.

5 Motus corporis non ſolum frequentius repetendus, ſed etiam ad ſenſibilem uſque ſudoris excretionem continuandus eſt, ut hoc modo ſanguinis portio per motum localem in ſerum converſa, non per ſudorem tantum, ſed & per alia convenientia loca evacuetur.

6 Sit autem ab initio moderatus poſtea vero magis magiſque intendatur, donec conſueta corporis & actionum alacritas redeat.

Caput Secundum.

De Hæmorrhagiis in genere.

I. *Definitio.* HÆmorrhagiæ ſunt excretiones ſanguinis e variis locis partim a Natura ipſa per motum tonicum ad ſuperfluum ſanguinem e corpore expellendum inſtitutæ, partim vero a cauſis violentis externis, rupturam vaſorum ſanguiferorum producentibus, excitatæ.

II. *Differentia.*

1 Alia ſunt Activæ,	Aliæ magis Paſſivæ,
2 Criticæ,	Chronicæ,
3 Period. & ſtatæ,	Vagæ,
4 Tolerabiles & innoxiæ,	Nimiæ,

hoc eſt nimis frequenter repullulantes, aut nimis impetuoſe invaleſcentes, quæ proprie hujus loci ſunt.

5 Differunt etiam ratione loci excretionis, dum junioribus Narium Hæmorrhagiæ, juvenibus Hęmoptyſes, viris Hæmorrhoides, & ſenibus Mictus cruentus magis familiares ſunt. In fęminis vero ſanguis magis per ventriculum, uterum & varices evacuatur.

III. *Signa.*

1 Antecedunt tonicæ corporis ſtricturæ ad hunc vel illum locum ſanguinem dirigentes.

2 In locis ubi ejuſmodi ſtricturę fiunt, externe habitus extenuatus pallidus conſpicitur.

3 Urinę ſudoris & fęcum alvinarum excretiones ſepiſſime hoc tempore imminuuntur.

4 Venæ in confiniis, ubi excretiones fieri debent ſunt inflatę.

5 Sub levi corporis motu internę anguſtię & oppletiones ſentiuntur.

6 Corpus præterea ad functiones voluntarias peragendas aliquantiſper languidum eſt.

7 Somnus inquietus cum inſomniis de rebus rubris, flammis, de vulneribus, magnis anguſtiis oppletivis, lapſibus in loca profunda, ſtipatus.

8 In locis ipſis ante ejus eruptionem varii ſepe ſenſus moleſtis obſervantur; in naribus quidem prurigines & morſus, in pectore titillationes, in & circa uterum, gravitates, tenſiones & preſſiones, in inteſtino vero recto morſus & teneſmodes irritationes.

9 Multis autem plane tacite atque tranquille, ſine præcedentibus ejuſmodi ſenſationibus, ſanguis ex his vel illis locis erumpit.

IV. *Subjectum.* Hæmorrhagiis facilius & frequentius obnoxii ſunt homines,

1 Ætate juniores,

2 Temperamento ſanguineo, vel cholerico, aut melancholico cum his mixto, prediti.

3 Indole animi activiores, iracundi.

4 Statu corporis plethorici, evacuationibus ſanguinis aſſueti.

5 Dietę lautiori, imprimis vinoſe dediti.

6 Qui corpus & plethoram uno impetu commovent & aeri calidiori corpora exponunt.

V. *Prognoſis.*

1 Incredibilem fere ſanguinis jacturam homo tolerare poteſt ſine lethali exitu.

2 Hęmorrhagiæ, utut enormes, ſibi vero relictę, donec illarum impetus ſponte recedat, non tam facile tabidos affectus, hydropicos, aut ædematoſos tumores poſt ſe trahunt, quam quæ variis artificiis, imprimis vero adſtringentibus fortioribus tractatę & oppreſſę fuerunt.

3 Hęmorrhagias impetuoſiores, imprimis vero criticas, repente cohibitas, mox graviſſimę anxietates, imo lipothymiæ, motus ſpaſmodici, aut ſtupor, imo Paralyſis partium conſentientium excipiunt.

4 Omnes hęmorrhagię ſepius recrudeſcentes, refractarię & vagę, mali ſemper ſunt ominis: quę vero contrario modo ſe habent, bonæ ſunt.

5 Hęmorrhagię per loca perículoſa, pulmones ſcil. ventriculum & renes, prodeuntes majori periculo exponunt ęgrotantes, quam Narium Hęmorrhagię ac Hæmorrhoides,

6 Hæmorrhagiæ (a cauſis etiam violentis excitatæ) in ſubjectis diſpoſitis, præſentibus, Plethoram commoventibus, cauſis, facile recrudeſcunt, & in habitum degenerant, atque hinc coram difficulter admittunt.

7 Hæmorrhagiæ, reſpectu ætatis, temperamenti & ſexus, incongruæ, ſemper monſtri quid alunt, & ut plurimum viſcerum labem indicant.

8 Quo magis tacite Hæmorrhagiæ erumpunt congruæ, eo ſunt meliores, quo majora vero eos præcedunt & comitantur incommoda, eo pejoris ſunt ominis.

9 Hæmorrhagias congruas ante ordinarium ætatis terminum ceſſantes, vel ordinarii a tali hæmorrhagia pendentes affectus, vel alii circa eas partes, ad quas juxta naturæ leges fieri debebat ſanguinis translatio, ſed in majori gradu, ſequuntur.

10 Omnes acutorum morborum Hæmorrhagiæ, niſi ętati, morbo, ejuſdemque tempori definito reſpondeant, ac reſpectu ſubjecti in conveniente quantitate contingant, merito ſuſpectę ſunt.

VI. *Remedia.*

1 Veneſectio extra paroxyſmum pręſervationis gratia, in paroxyſmo revellendi intentione, adminiſtrata.

2 Ligaturę, frictiones, aut quęcunque ſenſibiles alterationes repentinæ partium remotiorum, aut oppoſitarum.

3 Nimiam ſanguinis tenuitatem & agilitatem temperantia, abſorbentia, emulſiones, acida lenia.

4 Turgeſcentiam ejus moderantia: Pulv. Salin. rubeus Stahlii, Pulv. Antiſpaſmod. Hallenſ. Nitr. depur. Lap. prunellæ &c.

5 Antiſpaſtica: Cinnabarina, Spec. & confect. de Hyacinth. Smaragd. præparata.

6 Tonico-Nervina: Salia Volat. Urinoſa, præſertim cum Tinctura Alcalica: v. g. Tinct. Tartari, vel Antimonii Tartariſata ſociata,

7 Sedativa confortantia: Eſſent. Dulc. Hallenſ. Pulv. Solar. Richteri, inprimis Pulv. Niger Hall. & Anodyna: Semen Hyoſcyami, M.P. de Cynogloſſa &c.

8 Adſtringentia: Lapis Hæmatites, Corall. rubr. cum acido exhibita, Crocus ♂is ſubtilior, ſolutio Vitrioli ♂is ex minera Haſſiaca ad Almanrotham.

9 Amuletica & Sympathetica: Buſo exſiccatus, pulvis Sympatheticus Digbęi, lignum ſympatheticum, hoc eſt, lignum fraxini circa Solſtitium æſtivum ante Solis ortum cæſum, item Rad. Papav. rhœad. ipſo feſto D. Johannis inſtrumento aureo effoſſa, ſanguis proprius toſtus & exhibitus.

Formulæ Remediorum.

1. Pulv. Temperans Dn. D. Stahlii.

℞. *Ocul.* ♋.	*Lap. prunell.* ℈ij.
Corall. rubr. præp. ana. ℈ſs.	*Cinab.* ♁*ii vel nativ.* ℈j.
Matr. perlar. præp.	M. *div. in 6. p. æq. doſis una*
Arcan. dupliç. vel	*ſingulis vel binis horis exbib.*
Tart. Vitriolat. ana. ℈j.	*vid. Diſſert. de hæmoptyſi* §. 30
Nitri depur. vel.	

2. Pulv. Antiſpaſmod.

℞. *Tart. Vitriolat.*	*Conch. præp.* ʒj.
Nitr. depur. ana. ʒij.	*Cinab. Antim.* ʒſs.
	M. *f. pulv. doſis* ℈j.

3 Pul-

3 Pulvis moderate ſiſtens. *M. P. de Cynogl. gr. iiij.*
℞. *Pul. Antiſpamod.* ℥. j. *M. div. in 4 part. æq.*
Spec. de Hyacint. g. xvi. *D. doſ. j. vel ij. circa veſper.*

4 Mixtura Tonico-Nervina, ſive Diuretico diſcutiens.
℞. *Tinct. Sal. Tartar. vel Tinct. Nitri cum Regul.* ♃ij. *Martiali fixati,*
Spir. C. C. mediocriter dephegmati probe tamen rectificati ana.
M. Doſ. gutt. a 30. 40. bis vel ter de die, tam in ipſo paroxyſmo, quam extra eundem, præſervationis gratia.

VII. *Methodus medendi.*
In omni Hæmorrhagia attendere decet
1 Sanguinis quantitatem,
2 Craſin & motum ejusdem,
3 Intentionem Moventis.
α *Sanguinis quantitati* conſulitur, partim etiam intentioni Moventis ſatisfit, per Venæſectionem præſervatoriam extra paroxyſmum, aut fienti jam eruptioni ſanguinis in paroxyſmo aliquatenus indulgendo.
β *Craſin* Sanguinis
1 Tenuiorem corrigunt abſorbentia, emulſiva acidula.
2 Spiſſiorem emendant, potus dilutior & ſimul motus corporis proportionatus, Salia media digeſtiva, Antiſcorbutica temperata.
Motum ejusdem
1 Turgefactorium compeſcunt Nitroſa & acida lenia.
2 Congeſtorium præoccupant & revellunt, Hirudines, pediluvia, frictiones & ligaturæ extremorum, cucurbitulæ non ſcarificatæ, tandem Tonico-Diuretica Diſcutientia, Salia Volatilia cum Tinct. Alcalica ſociata.
γ *Exacerbationem* ipſius agentis ſeu principii vitalis demulcent Anodyna, ſedativa e gemmis, Analeptica, Amuletica. Externa vi quaſi reprimit terror tam moralis quam phyſicus.
1 Extra paroxyſmum itaque ejusdem recurſus præoccupandus Venæſectione præſervatoria, Temperantibus Nitroſis, Tonico-Nervinis & Diuretico-Diſcutientibus, v. g. Tinctura Salina Richteri, Mixtura e Spir. C. C. & Tinct. Tartari. Item Diæta tenuiore, motibus corporis moderatis, evitatione cauſarum occaſionalium, ſanguinem fortiter & repente commoventium, imprimis iræ & potus vini immoderatioris.
2 In Paroxyſmo Temperantibus, Divertentibus, Demulcentibus, Tonicis res gerenda, & non niſi ſumma urgente neceſſitate ad Adſtringentium uſum confugiendum.
3 Poſt Paroxyſmum, Analeptica, Tonica, Diſcutientia ſubjungenda.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*
2 Hæmorrhagiæ non immodicæ, non nimium frequentes, in ætate adhuc juniore, præſente ſenſibili Plethora, cauſarum quoque occaſionalium incitamentis, demum ad eruptionem pertingentes, nullam ſenſibilem fatigationem, ſed ſublevationem potius poſt ſe trahentes, nequaquam ſupprimendæ, imo ne quidem curandæ ſunt.
2 Alterantia in Hæmorrhagiis, ſenſibili Plethora, aut aſſuefactione ſubnixis, abſque prægreſſa aut ſubjuncta imminutione ſanguinis ventilatoria, nihil unquam ſolidi aut conſtanti efficiunt, licet in præſens paroxyſmum compeſcant.
3 Anodyna minus locum habent, ubi ab immateriali potius cauſa v. g. periodo temporis, animi pathematibus, hæreditaria diſpoſitione, conſuetudine, quam materiali aliquo incitamento v. g. Plethora evidente, potu æſtuoſiore, motu vehementiore &c. Hæmorrhagiæ concitantur & exacerbantur.
4 Fatiſcentibus jam propter prægreſſam ſanguinis enormem profuſionem viribus, præſtat ab Anodynis abſtinere, ne major inde virium dejectio ſequatur, & ſolis Analepticis atque Nervinis non nimium acribus inſiſtere.
5 Amuletica & Sympathetica, vel ſub his plane initiis, vel ſub declinatione, non in ἀκμῇ ſeu ſumma exacerbatione adhibenda ſunt.
6 Amuletica ejusmodi præſentiorem effectum præſtant in ſubjectis ſenſibilioribus, & animi magis penſitabundi, qui vix expectandus eſt in iis, qui indolis torpidioris aut turbulentioris, & impatientis ſunt.
7 Salia Volatilia, præſertim largioribus doſibus exhibita, in ſubjectis habitu ſpongioſiore præditis, ſeu Sanguineis, ubi Plethora concurrens per Venæſectionem, aut ipſum fluxum ſanguinis, nondum aliquatenus imminuta, aut quando febris complicata eſt, præter alia incommoda, tumores œdematoſos plerumque inducunt.
8 Adſtringentibus extra paroxyſmum, ejusque recurſum his ipſis intercipere & præoccupare velle, plerumque conamen irritum, quin periculoſum eſt. Imo ne in ipſo quidem paroxyſmo ad ea confugiendum eſt, niſi ſumma demum & urgente neceſſitate. Per ſola adſtringentia τὸ nimium fluxus compeſcere, plerumque vanus conatus eſt.
9 Exiguæ adſtringentium doſes fluxum ſæpe augent, largiores vero, aut ſubjectis ſenſibilioris exhibitæ, fluxum plane ſupprimunt; & facile aliorum viſcerum conſtipationes & graviores læſiones inducunt.
10 Nullibi vero minus efficiunt, quam in Hæmorrhagiis narium interne exhibita, extrinſecus vero naribus injecta aut inſufflata, paulo præſentiorem efficaciam exerunt.
11 Circa Hæmorrhagiam criticam notandum, quod paucum nihil ſit criticum: paucitas enim hic indicat, ægrum eſſe debilem & enervatum, Naturam movere quidem, ſed parum promovere.
12 Talis Hæmorrhagia ſæpius a ſpumeſcentia ſanguinis oritur, unde ægroti Plethorici die 3. vel 5. refrigerantibus tractandi ſunt, ut nimiæ ſpumeſcentiæ occurratur. Cavendum vero ſibi ab uſu Spiritus Salis in febribus, imprimis ſi pectus male ſe habeat, tuſſim enim exaſperat, urinam nimis ſtimulat, & facile obſtructionem hepatis parit.
13 Si vero critica hæc Hæmorrhagia nimis vehemens ſit, interne leniter adſtringentia ſimulque confortantia v. g. Pulv. Solares Richteri & Pulv. Niger. Hallenſ. item Corall. præpar. Species de Hyacinth. Smaragd. præpar. & ſi ſumma urgeat neceſſitas Anodyna in refracta doſi uſurpari poſſunt.
14 Externe vero nihil eſt tentandum, alias anxietates repentinæ cooriuntur, præter ligaturas & frictiones, item Spir. Vini Camphoratum leniter crocatum vertici & temporibus illitum.

CAPUT TERTIUM.

De Hæmorrhagia Narium.

I. *Definitio.* Eſt eruptio ſanguinis ſuperflui & moleſti ut plurimum a Natura ipſa miniſtrante motu tonico per nares producta.

II. *Differentia.*
1 Alia
α Eſt Chronica & homines de reliquo ſanos affligit; quę iterum vel periodica, vel anomala; alia
β Morbis acutis ſupervenit, & hęc eſt vel Critica vel Symptomatica.
2. Utraque eſt vel
α Tolerabilis & innoxia:
β Exceſſiva, nimis frequens & vehemens, aut in Criſibus nimis parca.

III. *Signa* fluxus
1 Imminentis: Congeſtiones verſus ſuperiora & hinc in partibus remotioribus frigus extremorum, alvi adſtrictio, urina tenuis, murmura abdominis, hypocondriorum coarctatio ſpaſtica, ſine dolore tamen.

2 In proximioribus vero & circa partem affectam, pectoris oppletio cum ſpirandi difficultate, colli ejuſque vaſorum inflatio & pulſatio, cervicis dolor, rubor genarum, gravitas & pulſatio in temporibus cum vaſorum inflatione, tinnitus aurium, oculorum hebetudo, rubor, dolor gravativus, imo compunctorius, dolor capitis non tam exquiſite punctorius, quam gravativus, circa naſi radicem magis urgens, pruritus narium, ſomnus turbulentus, inſomnia de vulneribus, ſanguine, incendiis.

IV. *Subiectum.*

1 Hęmorrhagiis narium familiarius expoſita eſt ętas puerilis & adoleſcens ab anno octavo ad decimum octavum vel vigeſimum circiter.

2 Infantes quoque interdum narium Hæmorrhagiis corripiuntur propter diſpoſitionem hæreditariam.

3 Pariter & adulti, in juventute frequentius has Hęmorrhagias experti, poſtmodum vero per evacuationes vicarias, & aliis locis inſtitutas inde ſublevati; his vero jam deſtituti, facile poſtliminio Hęmorrhagias narium patiuntur.

4 Facilius quoque Hæmmorrhagiæ narium eveniunt hominibus, qui ſunt temperamenti Sanguinei, aut cum Sanguineo prædominante mixti, item qui poſt potum paulo ſpirituoſiorem, aut motum corporis rubore faciei ſuffunduntur, ac debilitate capitis tentantur.

V. *Prognoſis.*

1 Hæmorrhagiæ narium bene procedentes, non nimis crebræ, neque excedentes, non tantum ſublevant ſubjectum Plethoricum, ſed etiam in perfecta criſi patientem reſtituunt.

2 Nimiæ autem enervant ægrotum & in Cachexiam, Hydropem, Tabem, imo mortem non raro præſentaneam præcipitant.

3 Prognoſticum vulgi, pueros frequentioribus narium Hæmorrhagiis obnoxios, in Phthiſin pronos eſſe pronunciantis, ſæpe ipſo eventu comprobatur, partim quia violenta Hæmorrhagiarum ejuſmodi per adſtringentia imprimis interna oppreſſio, obſtipationem Viſcerum inducere ſolet; partim quia, ſponte ceſſantibus per ætatem Hæmorrhagiis narium, impetus ſanguinis ad pectus & pulmones ruit.

4 Hæmorrhagiæ narium in provectioribus ſemper periculoſiores & majori circumſpectione tractandæ ſunt quam in junioribus.

5 Hæmorrhagiæ narium adultorum, Hæmorrhoidum aut menſium ſuppreſſionem inſecutæ, per Adſtringentia ſuppreſſæ, graviſſima mala, Dolores, Inflammationes, Febres acutas, Apoplexiam &c. poſt ſe trahunt.

6 Hæmorrhagiæ narium Hypochondriacorum, Cachecticorum & Hydropicorum mali utplurimum ſunt ominis & morbos graviores reddunt, imprimis ſi è contrario latere ſanguis fluat, v. g. affecto hepate ex nare ſiniſtra, liene vero male ſe habente e dextra.

7 Funeſtæ quoque utplurimum ſunt Hęmorrhagię narium in Febribus acutis, malignis, petechialibus & quartanis juxta Hippocr. Aphor. 3 Sect. VIII. tolerabiliores ſunt in Variolis & Morbillis, imprimis in principio eorundem, ubi morbi impetum maxime frangunt.

8 Hæmorrhagiæ narium in junioribus vel ſponte ante ordinarium tempus emanentes, vel malo regimine aut arte ſuppreſſæ variorum dolorum capitis ejuſque partium, Inflammationum, & pectoris etiam præmaturorum morborum fiunt cauſæ.

9 Hæmorrhagiæ narium in ſenibus, antea iisdem aſſuetis, recrudeſcentes vel ſuppreſſæ, vel ſubito ceſſantes, certiſſime Vertiginem, Apoplexiam & ſoporoſos affectus excitant.

10 Eo certius autem narium Hęmorrhagię, tam criticæ, quam ſymptomaticæ, vitæ periculum inferunt in acutis, ſi ſupprimuntur; preſſo enim eaſdem pede vel ſtupores & inflammationes meningum cum deliriis aut convulſionibus, vel translationes ſanguinis ad alias partes, utplurimum funeſtæ, ſequuntur.

VI. *Remedia.*

1 Divertentia: extra paroxyſmum tempeſtivæ ventilationes ſanguinis, item blandæ laxationes apertio Hæmorrhoidum & promotio fluxus menſtrui.

2 Temperantia: Nitroſa, acidula, emulſiva & gelatinoſa. v. g. Pulv. Antiſpaſmod. Tinct. Flor. Bellid. vel Papav. errat. Decoct. CC. vel Raſur. eboris (cujus decoſti ℔. ij. addi poteſt ℥ſs. Tinctur. Bellid. vel Papav. errat.)

3 Anodyna: M. P. de Cynogloſſ. ad gr. 1. vel 2. pulveribus Cinnabarinis addita. vid. de Hæmorrhag. in genere pulv. moderate ſiſtens.

4 Leviter adſtringentia: Corall. Species de Hyacinth. Smaragd. præparata.

5 Topica: Stercus ſuillum recens verberibus extortum vel fronti calide applicatum, vel vapor ejusdem, lapidibus calidis impoſiti, excipiendus, vel alias calidum naribus applicandum: item turanda ex Alumine naribus immiſſa: Solutio ſacchari Saturni iisdem injecta: fuligo tenerior inſufflata: Rad. pſevdoacori ſive Iridis luteæ paluſtris recens ſub lingua detenta, cujus fruſtulum hoc modo uſurpatum Hæmorrhagias refractarias compeſcuit: Spiritus Vini Rectif. toti abdomini & hypochondriis applicatus. Externe collo & temporibus applicari poteſt Epithema ex aceto roſar. Camphor. Nitro & Opio compoſitum. Epithema ex nucleis Perſicorum, vel Amygdalis amaris contuſis & in aceto coctis, collo calide impoſitum; Umbilicus marinus parte plana ſaliva humectatus & interſtitio oculorum, ubi decurrit vena frontis admotus: Crepitus lupis naribus intruſus: Acetum fronti applicatum, aut vapor ejuſdem lapidi calido immiſſi naribus exceptus.

6 Sympathetica: Buſo exſiccatus ſub axillis geſtatus, aut in manu detentus; Lignum fraxini circa Solſtitium cęſum, & fronti ſurſum verſus affrictum, aut in manibus detentum; ſanguinis exſtillantis exceptio pulvere Sympathetico Dygbæano aut ferro ignito facta; Hæmatites in manu detentus donec incaleſcat. Jaſpis item collo appenſus. Lapis carpionum triangularis ſub lingua detentus. Jaſpis genuinus cujus rubedo venulis herbaceis eſt diſtincta, argentoque cinctus, ſi in iſta manu ſub pollice, ex cujus lateris foramine narium ſanguis fluit, tenetur.

Formulæ Remediorum.

1 Pluvis temperans.

℞. *Nitr. depur.*	M. *f. pulv. doſ.* ℈j. *ſingulis dimidiis horis doſis j. ad mitigat onem uſque mali propinando.*
Arcan. duplic. ana. ʒj.	
Cinnab. ♁ii ℈j.	

2 Potio temperans.

℞. *Aq. Plantag.*	*Syr. e Symph. Fern.* ʒij.
Portulac. ana ℥j.	M. *loco præſcripti pulveris aliquot vicibus uſurpanda.*
Lap. prunell. ʒj.	

3 Pulvis temperans & moderate ſiſtens.

℞. *Pulv. ſupra deſcripti* ʒſs.	M. *Pil. e Cynogl. gr.* ij.
Corall. rubr. præparat. ℈ſs.	M. *div. in 2. part. æq. duabus vicibus in caſu neceſſitatis exhibendus.*
Spec. de Hyac. gr. v.	

4 Sympatheticum externum.

℞. *Aq. font. vel plantag.* ℥j.	M. *d. ad vaſc. Sanguis eidem inſtillandus & feſtuca lignea ſubagitandus.*
Pulv. Sympath. Digb. ʒj.	

VII. *Methodus medendi.*

1. Hæmorrhagiæ narium non immodicæ, non nimium frequentes, ſanguinem etiam bonæ notæ & ſatis floridum exhibentes, in ætate adhuc juniore, præſente ſenſibili Plethora, & fortiora inſuper cauſarum occaſionalium incitamenta expectantes, nullam ſenſibilem fatigationem, ſed ſublevationem potius poſt ſe trahentes, imo prægreſſam qualemcunque gravitatem, tenſionem Cephalalgiam, ſenſibiliter ſolventes, nequaquam curandæ ſive ſupprimendæ, ſed potius tolerandæ ſunt.

2 Suffi-

2 Sufficit in ejuſmodi caſu diætam convenientem, ſcil. ſufficientem potum, placidum motum, abſtinentiam ab æſtuoſis cibis & potionibus, evitationem æſtus ambientis, ſucceſſum reliquarum debitarum excretionum, animi etiam pathematum moderamen injungere.

3 Quando vero Hæmorrhagiæ vel frequentiores, vel copioſiores eveniunt, vel ob leves (præſertim magis evitandas, & ſæpe occurrentes,) cauſas occaſionales, prorumpunt, ætas inſuper jam adultior, adeoque artificialibus evacuationibus commodior, præſto eſt; ibi & ſecurum & certum remedium præbet Venæſectio, commodo tempore, Verno, vel Autumnali, vel pro re nata utroque inſtituta, & poſtea anniverſariis iſtis periodis continuanda.

4 In ætate vero teneriore, & concurrente, ut plerumque fit, dyſcraſia ſanguinis, ſufficit diætam congruam ordinare, ſucceſſum alvi promovere, (per clyſteres, infuſa laxantia & ſalia aperitiva v. g. Tart. Vitriola. Sal Cathart. amar. Angl. verum Magneſ. alb. &c. vitando autem aloetica) ſanguinis item tenuitati nimiæ & mobilitati per temperantia & demulcentia, viſciditati ejuſdem per Antiſcorbutica temperatiora occurrere.

5 Præſente Hæmorrhagia & urgente neceſſitate, inſtituatur Venæſectio in brachio, aut majoris revulſionis gratia in pede, poſtea exhibeatur pulvis temperans ſingulis binis vel ternis horis, quibus non ſufficientibus aut recrudeſcente Hæmorrhagia, Corall. Spec. de Hyacinth & MPil. de Cynogl. addantur.

6 Quieta continentia, ſanguine fluente ſumme neceſſaria eſt, & ſæpius plus præſtat quam reliqua remedia.

7 Immiſſio pedum in aquam calidam ad genua uſque, egregium ſæpius edit effectum.

8 Remedia Topica, Sympathetica & Amuletica, ligaturæ extremorum & aquæ frigidæ aſperſio interdum aliquid præſtant in ſubjectis ſenſibilibus.

9 Viribus per nimiam Hæmorrhagiam dejectis per Analeptica, Gemmata, Eſſ. Dulc. Hall. Concent. & Ordin. parvis & repetitis doſibus, v. g. Eſſ. Dulc. Hall. gutt. 8. vel 10. exhibitam, ſuccurrendum, ab opiatis vero abſtinendum.

10 Viribus aliquantiſper reſtitutis convenit Mixtura Tonico-Nervina D. Stahlii bis vel ter de die ad 30. vel 40. guttas exhibenda.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.

1 Adſtringentibus inſolentioribus Hæmorrhagias narium præoccupare, neque integrum, neque tutum eſt.

2 Adſtringentia, præſertim interne data, nullibi minoris ſunt efficaciæ, quam hoc loco.

3 Plus fere præſtant extrinſecus applicita: nunquam tamen adhibenda, niſi vere urgente neceſſitate & ſubjunctis Diſcutientibus ſive Diaphoreticis temperatis.

4 Talia quoque adſtringentia & ſiſtentia externa in uſum trahi non debent, niſi præmiſſa ſit Venæſectio & totum corpus æqualiter caleat, alvuſque ſit libera: multo minus ſi pedes frigent, & facies pallet.

5 Cautiſſime quoque uſurpanda ſunt adſtringentia in Hæmorrhagiis criticis, ſive quæ morbis acutis ſuperveniunt; utut enim illæ modum excedant; vix tamen tantum & tam certum periculum inde metuendum, ob ſanguinis jacturam per ipſum fluxum factam, quam ob viſcerum indurationem ſcirrhoſam per adſtringentia inducendam.

6 In ancipiti tali caſu præſtat ſummam negotii Naturæ committere, atque temperantibus Tonicis, & Analepticis inſiſtere, neque ultra Corallor. Specier. de Hyac. Margar. Orient. Smaragd. præp. aut lenium Anodynor. uſum, ligaturas extremorum, applicationem Spir. Vin. Camph. crocati circa verticem & tempora, progredi.

7 Remedia Topica, Sympathetica & Amuletica ſæpius partim infida, partim minus ſecura ſunt.

8 Poſt enormes Hæmorrhagias narium ſuperatas, caput tum a frigore, tum ab æſtu nimio defendat, oculis etiam parcat patiens.

CAPUT QUARTUM.

De Hæmoptyſi.

I. *Definitio*. HÆmoptyſis eſt ejectio ſanguinis ſinceri, floridi & ſpumoſi circa pectus congeſti, vel a Natura ipſa ope motus tonici inſtituta, vel a cauſis violentis externis producta.

II. *Differentia*: differt Hæmoptyſis.

1 A ſputo cruento, quando ſanguis in exigua quantitate poſt fortiorem ſcreatum ſputo mixtus ejicitur.

2 A ſputo cruento Pleuriticorum, Peripnevmonicorum, & Phthiſicorum, qui vel ſanguinem craſſum, vel pus ſanguine tinctum non ſimul & ſemel, ſed repetitis vicibus cum tuſſi ejiciunt.

3 A Vomitu cruento, ubi ſanguis vel cum cibis & potu commiſtus, vel ſolus, ſub nigricante ſpecie, & in grumos quaſi converſus, per vomitum excernitur.

III. *Signa*.

1 Imminentis: Spaſticæ compreſſiones ſcapularum & humerorum, anguſtiæ, aut titillationis ſenſus in profundioribus faucium. Gravativus item pectoris dolor, flatulentia circa primas vias, frigus extremorum, horror, ſanguinis interdum aſcenſus ſenſibilis ex partibus inferioribus ad ipſa præcordia, anxietas, palpitatio cordis, raucedo &c.

2 Præſentis: expuitio, ſive egeſtio ſanguinis per os floridi & ſpumidi in aliqua copia notabili, cum vel ſine tuſſi præcedente, nunquam tamen abſque eadem comitante, contingens.

IV. *Subjectum*.

Hæmoptyſeos periculo familiarius exponuntur.

1 Juvenes ab anno Vigeſimo ad Trigeſimum quintum circiter.

2 Homines temperamenti Choler. ſanguinei, aut ſanguineo Melancholici ſtaturæ proceræ, habitus gracilioris, collum oblongum & ſcapulas elatas habentes.

3 Perſonæ, quibus neceſſitas multum cum contentione vocis loquendi, cantandi, incumbit &c. aut ſaltationibus, & ſimilibus motibus repentinis indulgentes, item quibus a motu corporis citatiori & præcipiti, mox valde anguſtatur reſpiratio, cum intercurrente irritatione quadam tuſſiculoſa.

4 Homines qui in pueritia & adoleſcentia frequentius narium Hęmorrhagiis correpti fuerunt, quę poſtea mature emanſerunt: aut qui alias inſigni calidiore coryza cum dolore capitis laborarunt; ut & qui Scarificationes & Veneſectiones aſſuetas neglexerunt.

5 Fęminę, quibus Menſes ex quacunque cauſa ſuppreſſi ſunt.

6 Ut & Viri Hęmorrhoidibus, conſuete alias fluentibus, ſuppreſſis.

7 Quorum parentes tabidi fuerunt, aut etiam antea hoc morbo laborarunt: Item qui Parentibus podagricis & nephriticis nati ſunt.

8 Literati, vitę ſedentarię dediti, Hypochondriaci, corpus ſubito motu fortiori exercentes, imprimis in aere frigidiori.

9 Homines ad iram aut terrorem proni, vino & liquoribus ſpirituoſis abutentes, corpus ventis, maxime Septentrionalibus, refrigerantes.

10 Homines qui ſub aere denſiori ac craſſiori nati & educati, poſtmodum in aere ſubtiliori vivunt, ac Plethoram motu fortiori commovent.

11 Quibus addi poſſunt cauſę externę violentę, plagę, caſus ab alto, onerum graviorum geſtationes, cum reſpirationis cohibitione, vapores corroſivi &c.

V. *Prognoſis*.

1 Hęmoptyſis omnium Hęmorrhagiarum eſt pericuioſiſſima & maxime ſontica; ſi non ſtatim in pręſenti lethifera, in poſterum tamen exitus funeſti periculum, hoc eſt Phthiſeos, ulceriſque, & nodoſę indurationis Pulmonum metum inducens.

2 Quę tamen periodice, & ſtatis veluti temporibus recurrit, nullam quoque tuſſim, aut dyſpnœam ſuſpe-

ſpectam poſt ſe relinquit, minus quidem periculoſa, curationi tamen maxime refractaria exiſtit.

3 Quamvis ubique periculoſa ſit Hæmoptyſis, facilius tamen, quæ a cauſis internis, quam quæ ab externis violentis dependet, curatur.

4 Præ cæteris maxime periculoſa eſt, quæ a vaporibus corroſivis originem traxit.

5 Hæmoptyci a parentibus tabidis nati, omnium facillime in Phthiſin incidunt.

6 Quo majores in diæta commiſſi fuerunt errores, imprimis per vini & liquorum ſpirituoſorum abuſum, eo gravior & perículoſior, ob ſanguinis turgeſcentiam, ſuccedit Hæmoptyſis.

7 Hæmoptyſis morbis chronicis, Hydropi, Scabiei inveteratæ retropulſæ, Ulceribus, quæ diu manarunt, ſuppreſſis &c. ſuperveniens, maxime periculoſa & ut plurimum funeſta eſt.

VI. *Remedia.*

α *Curatoria.*

1 Nimii ſanguinis ad pectus ruentis diverſio per Venæſectionem revulſoriam, in pedibus inſtitutam, per ligaturas extremorum, item per fotus calidos, manibus & imprimis quidem plantis pedum applicandos, ut & per clyſteres.

2 Orgaſmi ſanguinis ſedatio per Nitroſa & Cinnabarina, quibus gr. j. vel ij. MP. de Cynogl. caſu magis urgente, addi poteſt.

3 Ipſius eruptionis violentioris cohibitio per Adſtringentia, v. g. Crocum Mart. Antimoniat. ad gr. vj. vel viij. cum MP. de Cynogl. gr. j. exhibitum, per pulv. Heurnii contra Hæmoptyſin, vid. ejuſdem Comment. in Aphor. Hipp. Lib. V. Aphor. 3. Item Species de Hyacinth. Pil. de Styrace, Pulv. ex raſur. dent. Hippopot. Rhinocer. Unic. animal. Hæmatit. præp. Sem. Hyoſc. & per pulverem Sympathet. Dygbæanum in aqua diſſolutum, cui dein ſanguis egeſtus immittitur.

4 Æqualis ſanguinis per totum habitum corporis diſtributio per Diaphoretica temperata, v. g. doſin moderatam Eſſent. Alexipharmacæ, aut, ſi quid febrilis, uti non raro contingit, ſubſit, per potiunculas Diapnoicas cum Antimonio diaph.

5 Sanguinis forte congrumati reſolutio & pulmonum reſtauratio per Decocta Pectoralia leniter Abſtergentia, non manifeſto. Adſtringentia, aut nimis dulcia, v. g. ex Flor. Bellid. pratenſ. Borrag. Bugloſſ. Papav. rhœad Herb. Agrimon. Hyſſop. Tuſſilag. Scabioſ. Capill. ♁is Epithym. Virg. ☉eæ, Veron. Urtic. min. Heder. Terr. Rad. Pimpin. alb. Irid. Florent. Symphyt. Helen. raſura C. C. vel Eboris parata. Prodeſt quoque hoc in caſu Nitrum & ſanguis hirci pulveribus ſuperioribus mixtus: aut etiam potio ex Vini ℔. j. & Oc. ♋. ℥j.

β *Præſervatoria* per

1 Venæſectionem Autumnalem & Vernam, imo Scarificationes præſertim in aſſuetis.

2 Mixturam ex Tinct. Tart. acri & Spir. C. C. ana. vel ex Tinct. Tart. ʒij. & Sal. Vol. Oleos. Sylv. ʒj.

3 Per temperantia & laxantia, quæ nimiam ſanguinis generationem impediunt.

Formulæ Remediorum.

1. Pulv. Anodyno-ſubadſtringens.

℞. *Specier. de Hyac.*
Corall. præparat.
Pulv. Chacarill. an. ʒſs.
MPil. de Cynogl. gr. iij.
M. pro 3. *doſibus.*

2 Pulv. adſtringens Heurnii.

℞. *Corall. rubr. præp. an.* ʒj.
Lap. hæmatit.
Sem. papav. alb. ā. ʒſs.
Hyoſcyam. ℈j.
M. detur cum Conſerv. roſ.

3 Eſſent. Diaphoret. diſcutiens.

℞. *Eſſent. Alexiph. Stahlii.*
Tinct. ♁*ii Tartar.* ā. ʒj.
M. *doſis gutt.* 30. *bis de die in vehiculo.*

4 Potio Diaphoretica.

℞. *Aq. flor. Samb.*
Card. Mar.
Galeg. an. ℥j.
C. C. Citr. ℥ſs.
♁*ii. Diaph.*
Oc. ♋. *præp. an.* ʒſs.
Syr. acetos. Citr. ʒſs.
M. cochleatim 2. *vel* 3. *horis propinanda.*

5 Infuſum reſolvens & abſtergens.

℞. *Herb. Agrimon.*
Veron.
Scabioſ. an. mſs.
Flor. Bellid. min.
pap. rh. an. p. j.
Inciſa infunde in Aq. ferv. & loco potus Thee uſurpentur 3. *vel quater de di:* ℥iv. *ad* ℥vi.

6 Pulv. Temperans.

℞. *Antimon.* ♂*lis Cachect.*
Nitr. depur.
Arcan. dupl. an. ʒj.
M. *div. in* 6. *part. æq. ſingulis diebus mane* 1. *doſis.*

7 Pilulæ reſolventes & laxantes.

℞. *Extract. Rhabarb.*
Fumar.
Agrimon.
Cent. min.
Card. Ben.
Limat. ♂*is.*
Myrrh.
Succin. an. ℈j.
Sal. Succin. ℈ſs.
M. fiant Pil. ad pond. gr. j. 12. *pro doſi circa noctem.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Excretiones ſanguinis per pulmones omnium eſſe periculoſiſſimas, adeoque quantocyus ſiſtendas, conſentiunt omnes practici; de modo tamen atque mediis diſſentiunt, dum alii Adſtringentia, alii Opiata, alii Venæſectionem ſuadent.

2 Venæſectio in ipſo vigore paroxyſmi nihil juvat, niſi copioſa ſit, emiſſio parcior potius exacerbare videtur affectum.

3 Nitrum cum Abſorbentibus aut Diaphoreticis & Cinnab. junctum omnibus his palmam præripit, dum non ſolum ſatis præſenter (3. vel 4. doſibus) eruptionem ſanguinis cohibet; ſed & tutiſſime & tranquille ſine omni anguſtia & oppreſſione pectoris reſidua hoc præſtat.

4 In malo tamen urgentiori non ſemper ſatisfacit.

5 Poſſunt tunc addi Anodyna & ſubadſtringentia, v. g. Species de Hyac. & MP. de Cynogl. imo in caſu neceſſitatis ad poſitive Adſtringentia confugiendum.

6 Pulvis Digbæi Sympatheticus, ſeu Vitriolum in radiis Solaribus calcinatum, ſi ejus circiter ʒj. in Aqua font. ℥j. diſſolutum patienti pro excipiendo ſputo ſanguinolento offeratur, ipſique, ut aquam hanc ſubinda baculo ligneo agitet, injungatur, aliquoties ſenſibilem opem attulit, dum non ſolum fluxum maxime impetuoſum efficaciter cohibuit, ſed & in futurum conſtanter compeſcuit.

7 Mixtura ſupra laudata Tonico-Diuretica ex Spir. C. C. & Tinct. Tart. part. æq. remiſta non tam præſervative ad recurſum mali præoccupandum, ſed etiam curative, in paroxyſmo leniore, pertinaciter tamen recrudeſcente, tuto, imo cum fructu ad gutt. 30. bis vel ter de die exhiberi poteſt. Non enim æque humores alterat, (ut vulgo creditur) ſed potius tonum partium ſolidarum roborat. Conf. Diſſ. Stahl. de Hæmoptyſi §. 37. item Hoffmann. de Tract. Pract. Hæmorrh. pag. 12.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Sicuti in aliis Hæmorrhagiis, per loca magis periculoſa erumpentibus, repentina per Adſtringentia fluxus ſuppreſſio ſontica damna infert: ita multo magis talis violenta Hæmoptyſeos cohibitio, aut Hecticam ex conſtipatione hepatis, aut Phthiſin ſtricte dictam ex cruoris retenti putredine prognatam, inducit.

2 Opiata ſæpius quoque effectu deſiderato hic deſtituuntur; imo ipſi quoque eorum Patroni cautelam, ex infauſta procul dubio experientia ſubnatam, addunt: Opiata pectori eſſe inimica.

3 Qui diſpoſiti ſunt ad hunc affectum, omni ſtudio caveant aeris inæqualitatem, præſertim frigidos boreales ventos; item temperent ſibi ſemper ab iracundia, ad quam ordinarie ſolent eſſe paratiſſimi. Hoffmann. l. cit.

Caput Quintum.

De Vomitu Cruento.

I. *Definitio.* Vomitus cruentus eſt ſanguinis grumoſi utplurimum, qui a vaſe brevi diſru-

diſrupto in Ventriculum depoſitus erat, per ſuperiora ope motus ventriculi tonici ejectio.

II. *Differentia*.

Vomitus cruentus eſt vel

1 Spontaneus, atque utplurium periodicus.

2 Violentus magis a cauſis externis, v. g. a purgantibus & emeticis draſticis, aut Septicis improvide aſumptis, proritatus.

III. *Signa*.

1 *Imminentis*: Spaſtica & Cardialagica pathemata circa præcordia & hypochondria, imprimis in latere ſiniſtro, non perpetua & ſtataria, ſed per intervalla, imo ſtatas interdum periodos recrudeſcentia; ſingultuoſæ item præcordiorum & hypochondriorum concuſſiones, interdum cum Vertigine & Deliriis.

2 *Præſentis*: Egeſtiones ſanguinis, utplurimum nigricantis & congrumati per vomitum, interdum a vomibunda torſione & rejectione ciborum incipientes, tandem vero magis ſanguinem ſincerum excernentes.

IV. *Subjectum*.

1 Fœminis familiarior eſt hic affectus quam Viris, & ut plurimum quidem illis evenit, quæ fluxus menſtrui ataxia, aut plenaria ſuppreſſione laborant, aut quibus Menſes juſto maturius ceſſarunt.

2 Familiarior quoque eſt fœminis plethoricis, animi activioris, temperamenti Sanguineo-Cholerici.

3 Frequentius quoque eam experiuntur adultæ, quam juniores.

4 Ceſſantibus juſto tempore Menſibus, Vomitu cruento non amplius corripiuntur mulieres.

5 Viri Hypochondriaci & Hæmorrhoidarii, quibus Hæmorrhoides vel emanſerunt, vel ſuppreſſæ fuerunt.

6 Qui Venæſectionem in pede aſſuetam intermiſerunt.

7 Quin & ipſæ prægnantes ex Menſibus retentis interdum affliguntur tali vomitu, idque fere ſine periculo, conf. Ettmull. T. II. p. m. 95.

8 Quibus ulcera antiqua conſolidata fuerunt; Ettmull. ibid. conf. hiſtoria a D. Nenter Introduct. ad Pathol. p. 30. allegata.

V. *Prognoſis*.

1 Raro ita copioſus contingit, ut præſens vitæ periculum ob jacturam ſanguinis urgeat.

2 Gravius tamen minatur periculum ſi ἄνω καὶ κάτω, ſimul ſanguis, & quidem vere floridior rejiciatur. vid. Foreſt. L. XVI. Obſerv. 24.

3 Minoris periculi eſt in ſexu fœmineo, quam virili, item qui ſponte cooritur, quam qui a cauſis violentis inducitur; denique qui periodicus exiſtit, quam qui incertis intervallis recurrit. Foreſt. L. XVI. Obſerv. 25.

4 Facile tamen in conſuetudinem degenerat, & Cachexiam tandem inducit.

5 Idque tanto certius, quo violentior & copioſior contingit, aut quando per Adſtringentia perperam tractatur. Horum enim abuſum Cachexia, Oedemata, Hydrops, Hectica, Colica convulſiva, & alia Hypochondriaco-Spactica Hyſterica pathemata ſatis effera preſſo pede ſequuntur.

6 Vomitus materiæ nigricantis inſtar Rob Sambuci, (quando nihil aliud quam ſanguis congrumatus) in Acutis lethale ſignum; in Chronicis vero poſt Quartanas, aut Hypochondriacas paſſiones, diutius toleratas, melioris ſpei ſunt.

7 In quocunque ſanguinis vomitu, ſæpius recurrente, Hæmorrhoides ſupervenientes ſalutem afferunt morbi certam. Ettmull. T. II. p. 96.

VI. *Remedia*. (α) *in Paroxyſmo*.

1 Temperantia: Pulv. Antiſpaſm. ex Nitro, Tart. Vitriol. & Cinnab. factitia paratus, item Pulv. rubeus Salinus Stahlii, aut etiam Nitrum per ſe datum; Salia reliqua digeſtiva neutra.

2 Lenia adſtringentia: Corallia, Species de Hyac. Margarit. præp. Tinct. Mart. Aperitiv. Tinct. Terr. Catech. Quibus jungi poteſt M. P. de Cynogl. & Pulv. Chacarill. Crocus ♁iatus Stahlii, Lap. Manati & Dens Hippopot. in forma pulveris.

3 Revellentia: Venæſectio in pede, frictiones pedum, ligaturæ extremorum, cucurbitularum applicationes cum multa flamma ad ſuras, applicatio Hirudinum, pedum immiſſio in aquam calidam, injectio clyſterum lenientium, Pil. contr. Obſtruct. Hallenſ. aut ſimilium lenium laxantium uſus pro reſeranda alvo.

4 Diſcutientia: Infuſum & Eſſentia Milleſolii vid. Stahlii Diſſert. de Motu Tonico Vitali p. 11. item ejuſd. Pathol. pag. 740. & 1023. aut Eſſent. hæc cum Eſſent. aliqua carminativa temperata, e radicibus Helenii, Cariophyllat. Pimpinell. alb. Gentian. rubr. &c. vel cum Eſſent. Alexipharm. remixta. Salia item volatilia Urinoſa cum modo dictis Eſſentiis aut Tinct. Tart. vel ♁ii, aut per ſe exilibus doſibus, ſæpius data.

(β) *Extra Paroxyſmum*.

1 Sanguinem grumoſum ex Ventriculo evacuantia, Rhabarbarum cum abſorbentibus mixtum: Vina laxantia ex Rhabarb. Rab. Helen. Gentian. rubr. Rubia Tinctor. Abſinth. Cent. min. Millefol. Card. Ben. Flor. bellid. &c. parata.

2 Diſcutientia ſuperius allegata.

3 Plethoram imminuentia & a Ventriculo ſanguinem revellentia, uti Venæſectio in pede, tempore verno & autumnali celebrata, Scarificationes, Pediluvia.

4 Provocatio fluxuum ſuppreſſorum, Hæmorrhoidum ſcil. & Menſium, per remedia conſueta, de quibus ſuo loco.

Formulæ Remediorum.

1 Pulv. Antiſpaſmod.

℞. *Nitr. depur.*
Tart. Vitriolat. an. ʒj.
Cinnab. ♁ *ij gr. xviij.*
M. div. in 6. part. æqual. ſingulis duabus horis 1. doſin ſumendo.

2 Alius.

℞. *Arcan. duplic.*
Lap. ♋.
Nitr. depur. an. ℈j.
Cinnab. ♁ *ij. gr. xv.*
M. div. in 3. part. æq.

3 Pulv. Temp. adſtringens.

℞. *Corall. rubr. præp.*
Nitr. depur. an. ʒſs.
Dent. Hippopot. ℈j.
MP. de Cynogl. gr. iiij.
M. pro 4. doſib. ſingulis tribus vel quatuor horis doſin. 1. exhibendo.

4 Alius.

℞. *Corall. rubr. præp.*
Chacarill. an. ʒſs.
Nitr. depur.
Croc. ♂ *is* ♁ *iat. an.* ℈j.
Cinnab. ♁ *ij.* ℈ſs.
M. dentur ſingulis duab. horis gr. xv. vel 2. cuſp. cultri.

5 Alius.

℞. *Corall. rubr. præp.*
Arcan. dupl.
Conch. præparat. aa. ʒſs.
Spec. de Hyac. ℈j.
MP. de Cynogl. gr. iiij.
M. D. ut antea.

6 Alius.

℞. *Matr. perlar. præparat.*
Tart. Vitriolat.
Nitr. depur.
Pulv. Chacarill. aa. ℈j.
Lap. Manat.
Spec. de Hyac. aa. ℈ſs.
MP. de Cynogl. gr. iiij.
M. D. ut ſupra.

Fœminæ cuidam irritis omnibus aliis profuit ſequens decoctum.

7 Decoct. ſubadſtringens.

℞. *Rad. Symphyt.*
Torment. aa. ʒvj.
Herb. Hed. Terr.
Virg. ☉*r.*
Millefol. aa. M. j.
Flor. balauſt.
roſar. rubr. aa. p. ij.
Coque in Aq. ℔ *iij. ad remanent.* ℔ *ij. Colat. adde Syr. e roſ. ſicc.*
papav. rhœad. aa. ℥ij.
M. de quo ſumebat ſingulis horis aliquot uncias calide.

8 Eſſentia tonico-reſolvens & diſcutiens.

℞. *Eſſ. Alexiph.*
Millefol. aa. ʒj.
M. doſis gutt. 35. ad 30. ter de die.

9 Alia.

℞. *Eſſ. Millef.*
Pimp. alb. aa. ʒj.
Spir. Sal. Ammon. ʒſs.
M. doſis ut antea.

10 Alia.

℞. *Eſſ. Milleſol.*	*M. doſis ut ſupra.*
Adianth. alb. an. ℥.j.	

11 Alia.

℞. *Tint.* ♁ij. *acris.*	*Spir. C. C.* ʒſs.
Eſſ. Alexiph.	*M. doſis eadem.*
pimp. alb. an. ʒj.	

12 Pulvis reſolvens & evacuans.

℞. *Lap. Canc. præp.* ℥ij.	*M. div. in 3. part. æq.*
Rhabarb. elect. ℥j.	

13 Alius.

℞. *Rhabarb. elect.* ʒj.	*Nitr. depur.*
♁. *Diaph.*	*Solut. lap.* ♋. *an.* ʒſs.
Corall. rub. præparat.	*M. doſis eſt* ʒſs.
Mum.	

14 Infuſum laxans.

℞. *Rad. Gentian.*	*Flor. Bellid. an. mſs.*
Helen.	*Cort. Aurant.*
Rub. Tinct. an. ℥ij.	*Tart. Solub. an.* ℥ij.
Rhab. elect. ʒiij. *ad* ℥℔.	*Inciſ. d. ad Ch infund. in Vini*
Summit. Cent. Min.	*& Aquæ an.* ℔.j. *vel* ℔. iſs.
Comar. Milleſ.	

VII. *Methodus medendi.*

1 *In Paroxyſmo.* Temperantibus, moderate ſiſtentibus junctis, utendum.

2 Egregie hic ſe gerunt Spiritus urinoſi exiliſſimis doſibus (ad gutt. 3. 4.) Eſſent. Carminat. ex rad. Helen. Pimp. alb. Gentian. rubr. remixti. Eſſ. Milleſol. & quæ huic quoad ſpecificam virtutem par eſt, Eſſ. Adianthi albi.

3 Interponantur hæ Eſſentiæ temperantibus & ſiſtentibus.

4 Neque plane contemnendæ ſunt: Tinct. Corall. rubr. cum cera aut Spir. panis, vel ſucco citri, paratæ: aut mitiora Adſtringentia cum anodynis ſociata.

5 Externa Ventriculi regioni applicata inſignem uſum hic non præſtant, niſi quatenus conatum vomitorium in genere ſedare dicuntur. Parum etiam proſunt Frictiones, Ligaturæ & Fotus partium externarum.

6 Alvum adſtrictam eſſe non decet, unde conveniunt Clyſteres lenientes & ſalino ſtimulo imbuti.

7 Ceſſante Vomitu, ſi quid ſanguinis congrumati in ventriculo reſtitare ſuſpicio ſit, lene laxans Rhabarbarinum ſubjungere non inconſultum erit.

8 Ventriculus roboretur per Tinct. Vitriol. Martis Ludov. rite par. aut Tinct. Martis cydoniat. vel pomat. per ſuccum Cydoniorum aliaque acidula.

9 Ad præoccupandum recurſum paroxyſmi Venæſectio in pede & Eſſent. Millefol. uſus verſus inſtantem fluxus Menſtrui periodum; aut ubi Hæmorrhoidum ſuppreſſio ſubeſt, Hirudinum applicatio ſuadenda eſt.

10 Tempore intercalari medicamenta fluxum Menſtruum & Hæmorrhoidalem placide promoventia ex uſu ſunt.

11 Quibus etiam in aliis caſibus aſſociari poſſunt craſin ſanguinis & lymphæ corrigentia, inter quæ præ ceteris eminet Tinct. ♁ij acris, juxta methodum D. Stahlii parata & eum ejuſdem Eſſ. Alexipharmaca remixta, non neglectis remediis laxantibus, Pilulis v. g. Stahlianis aut vere Polychreſtis.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 In Paroxyſmo abſtinendum ab Adſtringentibus fortioribus, niſi ſumma neceſſitas eorum uſum ſuadeat, ne graviora mala ſequantur.

2 Ad alvum aperiendam, non exhibeantur purgantia interna, minime omnium vero Aloetica, quæ etiam in omnibus ſanguinis eruptionibus ſuſpecta ſunt.

3 Ab Adſtringentibus tanto magis cavendum quando Vomitus cruentus, ut fere fit, conſueta fluxus Menſtrui periodo contingit, aut a ſuppreſſione Hæmorrhoidum dependet; imo ne ſpecifica ſuperius laudata Millefolium ſcil. & Adianthum album, tunc locum habent: Subjecta enim remediis talibus tractata facile in Hydropem vel Hecticam incidunt, ſi vel humidiora vel ſicciora fuerint.

4 Cum Vomitus hoc loco minoris conſiderationis ſit, imo quamdiu notabilem quantitatem, aut grumos ſanguinis adhuc excerni videmus, non temere ſiſtendus ſit, abſtinendum eſt a Topicis externis, quoniam Vomitum ſiſtendo, grumorum excretionem impediunt, & ſanguinis putredinem, ac graves cardialgias aliaque mala excitant.

5 In Paroxyſmo quieta continentia maxime prodeſt.

6 Extra Paroxyſmum vitetur motus fortior Plethoram commovens, ut & omnia remedia alia draſtica & imprimis Vomitoria.

7 Diæta ſit tenuis & omnis ciborum infarctus ſummo ſtudio vitetur.

8 In provocatione Menſium & Hæmorrhoidum ſuppreſſorum fugiantur omnia fortiora pellentia, ne Vomitus cruentus revocetur.

Caput Sextum.

De Fluxu Hæmorrhoidali in genere, & in ſpecie de Nimio.

I. *Definitio.* HÆmorrhoides ſunt excretiones ſanguinis per inteſtinum rectum & ſpecialiter per ejus venas Hæmorrhoidales, tam internas quam externas a Natura inſtitutæ per motum Tonicum, ut viſcera infimi ventris a ſanguine ſuperfluo liberentur, & multi morbi exinde oriundi præcaveantur.

II. *Differentia.*

1 Hæmorrhoidum aliæ ſunt *externæ*, a ramo Iliaco originem trahentes & ſanguinem prope Sphincterem ani cum ſcybalis durioribus effundentes: aliæ ſunt *internæ*, e ramo Splenico ortæ, cruorem paulo profundius in inteſtinum rectum vehentes & fecibus jungentes.

2 Aliæ ſunt legitime ſuccedentes, corporis conſtitutioni reſpondentes & ſine inſignibus moleſtiis fluentes. Aliæ contrario modo ſe habent, & vel excedunt, uti nimiæ, vel deficiunt, uti ſuppreſſæ, vel magnos dolores excitant, uti cœcæ.

3 Aliæ ſunt *periodicæ*, ſtatas ſcil. periodos & anni tempora obſervantes: aliæ vero *vagæ* ſunt, quæ nullam ſervant periodum, ſive ſine ullo ordine, modo rarius, modo frequentius homines affligunt.

2 In aliis ſanguis excernitur floridus, quando ſcilicet Hæmorrhoides, ſine ullo impedimento frequentius fluunt: in aliis vero nigricans, ſive obſcure nigricans & craſſus, ubi contrario modo ſe habent Hæmorrhoides.

5 In quibuſdam excernitur ſincerus ſanguis, in aliis vero mucus ſanguine tinctus.

III. *Signa.*

1 *Imminentium.*

a In ætate virili poſt varios ſpaſticos in hypochondriis ſenſus, aliaque Symptomata hypochondriaca, dolor tenſivus & ſpaſticus circa os ſacrum & lumbos.

b Teneſmus & ſenſus rei cujuſdam duræ in ano hærentis, aut quaſi pali infixi oſſi ſacro cum ardore.

2 *Fluentium.*

a Internarum: ubi poſt varia prægreſſa ſymptomata ſanguis ſincerus cum Scybalis alvi durioribus, aut potius poſt illa, durantibus adhuc vacuis illis egerendi conatibus, ſine ullo ſenſu moleſto excernitur. Si vero aliquis mediocris ſenſus concurrit, eſt Teneſmodes, ulteriorem quaſi adhuc excretionem efflagitans, vid. Stahlii Patholog. p. 162.

b Externarum: Veſiculæ molles ſanguinem nigro purpureum contentum ſcalpendo, vel majori niſu diſruptæ, fundentes; quæ poſtmodum in papulas abeuntes, ſanguinem ſub fortiori preſſione & niſu plorant.

3 Cœcarum & ſuppreſſarum vide infra.

4 Nimiarum.

a Quando Hæmorrhoidum fluxus juſto frequentius v. g. ſingulis octiduis recurrit.

b Quando ſolito diutius, ad duas, tres ſptimanas, imo fere continue durat.

c Quando denique nimis largam quantitatem ſanguinis eliminat, ita, ut tantum fere ſingulis dejectionibus egeratur, quantum alias larga Venæſectione educi ſolet, adeo, ut vires inde notabiliter alterentur, gravitas in coxis, crurum imbecillitas, imo Cachexiæ haud obſcura veſtigia appareant.

IV. *Subjectum.*

1 Quamvis fluxus Hæmorrhoidalis omnibus fere ſine diſcrimine temperamentis evenire ſoleat, præ cęteris tamen diſpoſiti ſunt ad eundem, Sanguineo-Cholerici aut Sanguineo-Melancholici, Plethorici.

2 Fluxus Hæmorrhoidalis reſpectu ætatis ordinarie evenire ſolet ætati virili & ſenili.

3 Qui vero ante ordinarium tempus eum experiuntur, in iis vel hæreditaria diſpoſitio vel contagium latet.

4 Junioribus fluxus Hæmorrhoidalis proprie ſic dictus raro contingit, niſi ab hereditaria diſpoſitione; evenit vero iisdem aliquando copioſa dejectio ſanguinis per inferiora, poſt prægreſſam in juniore ætate frequentiorem Hæmorrhagiam Narium, & hanc in adultiore inſecuta diuturna pathemata hypochondriaca, quæ genere quidem cum fluxu hæmorrhoidali convenit, modo excretionis tamen ab eodem differt, dum non poſt fæces alvinas, aut cum iisdem exprimitur, neque ex infimis inteſtini recti vaſis, ſed procul dubio ex ſuperioribus inteſtinis exit, atque uno impetu effunditur.

5 Reſpectu ſexus, frequentior eſt in ſexu virili quam fœmineo, niſi forte geſtatio fœtus, partus laborioſior, Menſium ceſſatio præmatura, diſpoſitionem quandam propiorem inducant.

6 Hemorrhoidum fluxum facilius experiuntur, qui in pueritia & adoleſcentia Narium Hæmorrhagias, poſtea vero congeſtiones in pectore & circa illud, ac pathemata Hypochondriaca paſſi ſunt.

7 Qui Venæſectiones & Scarificationes conſuetas neglexerunt, iræ graviori indulgent, & corpus diuturno frigori inpr. vero pedes exponunt.

8 Ad Hæmorrhoidum fluxum homines porro diſponunt equitatio paulo fortior, præſertim in Sole: niſus violentior expreſſorius fæcum induratarum ob alvi ſiccitatem familiarem: item abuſus, Allii, Aloeticorum & crocatorum, nominatim vero Elix. Prop. Parac. ſine acido & Pilul. Francof. Diæta item acrior aromatica, potus vinorum Auſtriacorum & Hungaricorum, iracundia frequentior, Venus præmatura aut immodica &c.

V. *Prognoſis.*

1 Fluxus Hæmorrhoidalis cum multis affectibus connexionem habet, eoſque legitime ſuccedens vel præcavet, vel, iis ſuperveniens, ſolvit, vel ad eoſdem diſponit, aut actu producit. vid. Raymundi Fortis Conſilia, ubi in Indice primo, ſecundo & tertio Catalogus morborum cum Hæmorrhagiis connexionem habentium reperitur.

2 Fluxus Hæmorrhoidalis raro tanta copia, aut violentia erumpit, ut præſens ob jacturam ſanguinis effuſi vitæ periculum metuendum ſit.

3 Longe major enim, imo vix credibilis ſanguinis copia ſpontaneis hujuſmodi egeſtionibus, abſque adeo notabili noxa, aut certe ſine lethali eventu, excernitur, quam artificialibus emiſſionibus educenda foret. Conf. Stahl. Pathol. p. 754. ſeqq. ubi 4. exempla memoratu digniſſima adducuntur.

4 Hic ipſe fluxus tamen, ſi nimis diu continuet, nimis frequenter recurrat, virium proſtrationem, quin Cachexiam tandem inducit.

5 Majus tamen periculum a repentina Hæmorrhoidum, præſertim vero aſſuetarum, aut poſt pertinacia molimina tandem erumpentium, cohibitione, quam a fluxu earundem, licet immoderato & ſatis copioſo, impendet.

VI. *Remedia.*

1 Antiſpaſmodica & temperantia Salina, præcedente capite laudata orgaſmum ſanguinis ſiſtentia, & in caſu neceſſitatis cum moderate ſiſtentibus & Anodynis mixta, Spec. ſcil. de Hyacith, Cinnab. ♁ij, & MP, de Cynogl. præ ceteris vero Pil. Stahlianæ aut Polychreſtæ veræ Becher &c.

2 Nervino-diſcutientia: Mixtura ex Tinct. ♁ii acri & Spir. C.C. Eſſent. Millefol. & Adianth. albi.

3 Venæſectio Revulſoria in brachio, immiſſio manuum in aquam calidam.

4 Lenia Diaphoretica fixa, æqualem ſanguinis circulum producentia.

5 Lenia laxantia uſum habent non contemnendum, imprimis Rhabarbarina, quæ bilioſam acrimoniam abſtergunt, adeoque teneſmodem conatum mitigant, dumque egeſtionem alvinam facilitant, niſum illum expreſſorium fortiorem præoccupant. Nec minus etiam proſunt Pil. contr. Obſtruct. Hall. num. 3. aut. 4. ut & Clyſteres.

6 Specifica in ſiſtendo fluxu Hæmorrhoidali efficacia pollent Millefolium, Adianthum album & Eſs. exinde paratæ, Dens Hippopot. Lap. Manati, Priapus Ceti, Mus-marinus &c.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis temperans.

℞. *Pulv. Ant ſpaſm. Hall.*	*binis vel ternis horis*
ʒij. *div. in 6. part. æq.*	*doſis j.*

2 Alius temperans & ſubadſtringens.

℞. *Pulv. Antiſpaſm.*	*M. div. in 4. part. æq. D.*
Corall. rub. præp. ā. ℈ij.	*ut ſupra.*
Spec. de Hyac. gr. viij.	

3 Pulvis diapnoico-temperans.

℞. *Pulv. Antiſpaſm.* ℈ij.	*M div. in 4. part. æq.*
Matr. perlar.	*Conſ. Formulæ præced. ca-*
♁. *diaph. ana.* ℈j.	*pitibus allegatæ.*
Cinnab. ♁*ij. gr. xij.*	

4 Potio laxans.

℞. *Fol. Senn. Or.* ʒiij.	*deſtill.* ℥viij.
Rhab. elect. ʒij.	*Stent. infuſ. per noctem. doſ.*
Sal. Abſinth. ℥j.	*2. vel 3. Cochlearia hor. matu-*
Aq. Millefol. vel alius	*tinis quotidie ſumenda.*

5 Alia Potio laxans

℞. *Rhab. elect.* ʒſs.	*Card. Ben. ana* ʒj
Fol. Senn.	*Aq. dſtill.* ℥viij.
Sal. Abſint.	*M. pro j. doſi.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Exhibeantur pulveres temperantes, & hiſce ſubjungantur aut interponantur Nervino-Diſcutientia, imprimis Mixtura Tonica ſæpius laudata, aut Eſſent. Millef. &c Aut loco horum ſumantur veſperi per aliquot dies Pilul. Stahlian. num. 15. vel 20. & ſimul uſurpentur Pulv. Antiſpaſmodici aut Pulv. Rubeus Salinus Stahlij aut Tinct. Salina. D. Richteri ter de die.

2 Jungatur hiſce Venæſectio in brachio & immiſſio manuum in aquam calidam.

3 Exhibeantur remedia fixa diaphoretica, æqualem ſanguinis diſtributionem promoventia.

4 Sequantur lenia laxantia (vitentur autem purgantia reſinoſa & Aloetica) clyſteres lenientes & abſtergentes, & hiſce omnibus non proficientibus, progreſſus fiat ad Specifica.

5 Quæ ſi præter intentionem ſequatur plenaria ſuppreſſio, tum ventilationibus ſanguinis vicariis per Venæſectiones in pede, circa Æquinoctia inſtituendas, aut ſi pathemata graviora increbeſcant, per Hirudinum applicationem ſuccurrendum. Plura vide cap. ſequente.

VIII. *Cautelæ Practicę.*

1 Hæmorrhoidum fluxus, ſi quis alius, circumſpectiſſime tractandus, neque temere ſiſtendus, aut ſupprimendus eſt; certe minime omnium fluxum hunc ſupprimere licet, præſertim

a Ubi fluxus hic poſt longa & vehementia molimina, ſive pathemata Hypochondriaca, Colica, Nephritica, Iſchiadica, ſeſe exeruit.

b Ubi jam diutius aſſuefactus eſt.
c Ubi ſtatis fere periodis rediit.
d In habitu corporis ſpongioſiori &
e Ætate jam conſiſtente, vel ſeniore.

2 Fœminæ quidem exhibitionem illam facilius ferunt.
a Si in ea ſint ætate, qua ipſis Menſes adhuc ſuccedunt.
b Si cohibitio illa per externa potius, aut interna illa remedia prorſus extra Menſium tempus exhibita, peracta fuerit.
c Si excretio Hæmorrhoidalis ipſis non a directo molimine, ſed ab extrinſeco, ut ſæpius fieri ſolet, gravamine, nempe ab Uteri imprægnati incubitu, aut alvi valde ſiccæ laborioſo conatu expreſſio orta ſit.
d Annoſioribus tamen, quibus jam Menſes ceſſarunt, aut quæ in illis confiniis conſtitutæ ſunt, non ſecure cohibentur Hæmorrhoides.

3 Neque etiam traditionibus illis multum fidendum, quaſi moderari ſaltem, non vero penitus ſupprimere fluxum Hæmorrhoidalem liceat. Longe enim facilius plenaria & pertinax ſuppreſſio, quam moderamen ejuſdem obtinetur.

4 Specifica, quia ſæpius præſentius fluxum Hæmorrhoidalem cohibent, quam ſæpe expedit, non niſi cum ſumma cautela exhibeantur.

5 Par ratio eſt adſtringentium, quamvis enim ſatis potenter alioquin operentur, v. g. Crocus Mart. Adſtring. ad ℈j. datus, raro tamen hic aliquid efficiunt, aut ſi vel maxime cohibitionem præſtent, graviſſima Hypochondriaco-Spaſtica, Aſthmatodea, Cardialgica, Colica, imo Aſcitica, aut Hectica Pathemata preſſo pede ſequuntur.

6 Hæmorrhoidum ſuppreſſionem per infauſta talia artificia inductam, ſi Oedemata excipiant, cum abdominis intenſa inflatione, ſonticum certe eſt malum, cui neque qualitercunque revocatus fluxus (quod ipſum tamen ſatis difficulter, & vix cum ſufficiente ſucceſſu obtinetur) effatu dignum ſolamen affert, niſi in vegetioribus ſubjectis, & habitus minus diffuſe ſpongioſi.

Caput Septimum.

De Fluxu Hæmorrhoidali deficiente.

I. *Definitio:* Defectus Hæmorrhoidum eſt vel ceſſatio fluxus conſueti, vel earundem emanſio, cum vel ſine moliminibus ad fluxum earum tendentibus, a cauſis vel internis (ſanguinis ſpiſſitudine, defectu vel inſufficientia motuum) vel externis (perverſo ſcil. vitæ regimine aut mala medicatione) ortum trahens.

II. *Differentia.*
Defectus fluxus Hæmorrhoidalis dupliciter conſiderandus eſt. Quatenus
1 α emanet, h. e. non ſuccedit, ubi ſecundum pleraſque circumſtantias probabiliter expectari debebat.
β Vel jam aſſuetus iterum ceſſat, h. e. ſponte ſubſiſtens, aut arte cohibitus, ſolitis periodis non redit.
2 Quatenus fluxus ſuppreſſus
α Vel adhuc eruptionem molitur, atque hinc circa locum excretorium varia hujus moliminis indicia præbet.
β Vel nulla novæ eruptionis ſigna edit, verum priſtina potius fluxum antegreſſa, per fluxum vero ſubſequentem ſublata, pathemata, aut alia nova incommoda in partibus remotioribus inducit.

III. *Signa.*
1 Suppreſſi & deficientis per ſe patent, defectus ſcil. conſuetæ excretionis, aut molimina imperfecta, quæ nulla excretio ſequitur.
2 Imminentis.
a Fluxum Hæmorrhoidalem probabiliter expectare licet, quando in ætate virili, poſt prægreſſa varia pathemata Splenetico-hypochondriaca, varii ſpaſtici circa regionem oſſis ſacri & lumbos, dolores, imprimis cum teneſmode conatu egerendi ſeſe exerunt, intercurrente ſenſu rei alicujus puræ, v. g. nuclei intus in inteſtino recto hærentis, imo cum actualibus ani protuberantiis dolorificis, quas Hæmorrhoides cœcas vocant, aut cum excretione muci viſcidi inſtar gummi Tragac. ſoluti.
b Motus Hæmorrhoidalis, eruptionem denuo molientis, proxima ſigna ſunt dolores tenſivi per longitudinem oſſis Sacri, & juxta ejus latera in Coxis, item morſus intus in inteſtino recto prope exitum, ſæpe admodum ſenſibiles: nec non alia ſymptomata conſueta v. g. tuſſis, fluxum ani antecedere vel comitari ſolita, circa ſtatas periodos, vel majores anni mutationes, hoc eſt Verno, vel Autumnali tempore, revertentia.

IV. *Subjectum.*
1 In genere omnes qui alias ad fluxum Hæmorrhoidum diſpoſiti ſunt.
2 In ſpecie reſpectu temperamenti Phlegmatici, Sanguineo-Phlegmatici, Melancholici &c.
3 Senes debiles, torpidi.
4 Plethorici, quorum ſangnis ſimul eſt ſpiſſus.
5 Terrore graviori fluentibus Hæmorrhoidibus perculſi.
6 Qui partes inferiores & inprimis abdomen frigori expoſuerunt, ac potum frigidum, & cibos flatulentos aſſumſerunt.
7 Quibus per Specifica & Adſtringentia nimius fluxus ſuppreſſus fuit.
8 Quibus febres intermittentes per Chinam Chinæ aliaque Adſtringentia male curatæ fuerunt.

V. *Prognoſis.*
1 Fluxus Hæmorrhoidalis rite ſuccedens, uti a gravibus variis malis, v. g. Melancholia, Nephritide, Mictu cruento, Podagra &c. præſervat, imo liberat, teſtes *Hippocrat. L. VI. Aphor. II.* ita ejuſdem ſuppreſſio priſtina hæc mala utplurimum revocat. vid. Prognoſt. 1. Tab. præced.
2 Sponte tamen ſubſiſtens non ita præſentiſſimas & graviſſimas noxas infert, majorem etiam renovationis ſpem relinquit, quam arte oppreſſus.
3 Infauſta enim per artem imperitam cohibitio non ſolummodo dicta incommoda certo certius revocat; ſed & nova, imo pejora, v. g. Aſthma convulſivum, Catharrhum ſuffocativum, Vertiginem, quin Apoplexiam, Hecticam, Hydropem, monente jam Hippocrate L. VI. Aphor. 12. inducit.
4 Tolerabilius omnino eſt, fluxum Hęmorrhoidalem ſecundum pręſentes circumſtantias non injuria expectandum, emanere, quam eundem, poſt factam eruptionem, vel crebriorem, præſertim ſtatis periodis, recurſum ſubſiſtere, vel incongruis medicamentis ſupprimi: quorum utrumque etiam in ætate ſenili nunquam periculo vacat.

VI. *Remedia.*
1 Maſſam humorum attenuant, atque obſtructiones in genere reſerant Diluentia, Aperitiva amara, Hepatica, & Splenetica dicta v. g. Rad. Helen. Imperator. Pimpin. alb. Caryophyllat. Zedoar. Galang. Gentian. rubr. Ari, Vincetox. Cichos. Apii &c. Raſ. lign. Saſſafr. Lign. Sanct. &c. Herb. Card. Ben. Cent. min. Abſinth. Pont. Fumar. Scolopendr. Scord. Marrub. Meliſs. Cappil. ♀is. Herb. & flor. Bellid. prat. Naſturt. Cochlear. &c. Cort. Citr. Aurant. Winteran. Flor. Stœchad. Arab. Lavend. Anth. &c. Sem. 4. Carmin. Salia neutra, Gummata, v. g. Galban. Ammoniac. &c. & pleraque, quæ alias in Obſtructionibus Menſium commendari ſolent.
2 Motum ſanguinis ad inferiora blande invitant, laxantia, præſertim cum modo dictis aperientibus ſociata, v. g. Pil. Beccher. ver. vel Tartar. Bootii, de Ammoniaco Quercet. aut aliæ ex Gummat. & Extractis amaris ex tempore paratę: Folia Sennæ, Rhabarb. in infuſis cum prioribus radicibus, herbis, floribus &c.

3 Eru-

3 Eruptionem fortius incitant ſtimulantia tuta interna, v. g. Aloetica, Pil. Francof. Elix. Prop. Par. ſ. acid. Colocynthiaca, Helleborina, tum externa v. g. Suppoſitoria acria, frictiones cum foliis ficulneis, querci, vel panno aſperiore, Hirudines, Equitatio &c.

Formulæ Remediorum.

1 Infuſum laxans.

℞. *Rad. Gentian. rubr.*	*Cort. Aur.*
Pimpinell. alb.	*Cinnam. acut. ana.* ʒij.
Caryophyll. ā. ʒiij.	*Fol. Senn. Alex. S. S.* ℥j.
Herb. Card. Ben.	*Rhab. elect.* ʒiij.
Cent. min.	*Tart. Solub.* ʒiſs.
Meliſſ.	*Inciſ. d. ad Ch.*
Flor. Bellid. ana. p. ij.	

2 Aliud.

℞. *Rad. Cichor.*	*winteran.*
Apii.	*Cinnam. acut.*
Vincetox.	*Sal. Tartar. ana.* ʒiſs.
Imperat. ana. ʒij.	*Inciſ. d. ad Ch.*
Herb. Marrub.	*Hiſce ſpeciebus affundatur*
Scolopendr. an. mſs.	*Aq. ſervent.* ℔. j. *& poſt-*
Fol. Sen. S. S. ʒvj.	*modum* ℔. iij. *Vini albi,*
Rhab. elect.	*ac bibantur quotidie mane*
Agar. alb. ana. ʒij.	℥vj. *ad* ℥viij.
Cort. Citr. ʒiij.	

3 Pulvis incidens atque aperiens.

℞. *Pulv. Stom. Birckm.*	*cujus doſis detur ante pran-*
ʒſs. *div. in 6. part. æq.*	*dium & cœnam.*

4 Alius.

℞. *Pulv. Stom. Birckm.* ʒſs	*M. D. ante prandium & cœ-*
♁. ♂*l. Cachect.* ʒiſs.	*nam aliquot cuſpides cul-*
Cort. winteran. ℈ij.	*tri.*

5 Alius.

℞. *Pulv. Pimpin. alb.*	*Lap.* ♋. *ana.* ʒij.
Galang.	*Ol. deſt. Aniſ.* ℈ſs.
Zedoar. ana. ʒj.	*Sacch. ad pond. omn.*
Ari.	*M. D. ſingulis quatuor*
Cort. winter. una. ℈ij.	*horis 2. Cuſpid. cultri vel* ʒſs.
Tart. Vitriol.	

6 Eſſentia incidens & deobſtruens.

℞. *Eſſ. Pimp. alb.*	*M. D. ter de die 30. ad 40*
Cort. Aurant.	*gutt.*
Tinct. ♁ij. *acr. ana.* ʒj.	

7 Alia.

℞. *Eſſ. Alexiph.*	*Myrrh.* ʒſs.
Tinct. Tart. ana. ʒiſs.	*M. 30. ad 40. gutt. ter de*
Succin. ʒj.	*die.*

8 Pilulæ laxantes & aperientes.

℞. *Pil. Beccher. vel Stahlii* ʒj.

9 Aliæ.

℞. *Pil. Bont. vel Pil. de*	*Mane aut veſperi num. 15. vel*
Ammon. ʒj.	*20. ſumendæ.*

10 Aliæ purgantes.

℞. *Pil. Polychr. Hall.* ʒj.	*Elix. Prop. P. q. ſ.*
Extr. Hell. nigr. ℈j.	*M. ſ. Pil. ad gr. j. pro 4.*
Colocynth. gr. iiij.	*vel 5. doſib.*

11 Aliæ.

℞. *MP. de Ammon. Querc.*	*Elix. P. P. q. ſ.*
Extr. Helleb. nigr.	*M. ſ. Pil. ad gr. j. 15. vel*
Cent. min. ana. ʒſs.	*20. pro doſi.*

12 Suppoſitorium ſtimulans.

℞. *Pulv. jalapp.* ℈j.	*Mel deſpum. q. ſ.*
Sal. Gemm. ℈ſs.	*M. P. ſuppoſitorium.*

13 Clyſter ſtimulans.

℞. *Herb. Mercurial.*	*Adde*
Matric. ana. mj.	*Elect. Cathol.* ʒvj.
Rad. Helleb. nigr. ʒij.	*Mel. Mercurial.* ℥j.
Pulp. Colocynth. in petia	*Sal Gemmæ* ʒiſs.
lig. ʒj.	*Vit. Ov. num. j.*
Coque in ſ. q. Aq. Colat. ℥x.	*M. fiat Clyſter.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Vicariæ ſanguinis ventilationes vix unquam quidem fluxum hęmorrhoidalem ſuppreſſum ſufficienter compenſant; conducit tamen plurimum generalem talem ventilatoriam evacuationem medicamentis præmiſiſſe.

2 Poſtmodum omni ſtudio ſanguinis diluitioni, attenuationi, atque obſtructionem reſerationi opera detur per antea præſcripta remedia reſolventia, præparantia & evacuantia.

3 Tandem, ſi aliquà, aut ſolita circa locum excretionis molimina compareant, modeſte ſtimulantia ſubjungantur, v. g. doſis auctior Pil. Beccher ver. Clyſteres & Suppoſitoria ſtimulantia, quin & hirudinum applicatio tentetur, & frictiones inſtituantur.

4 Suppoſitoriis, ſi non ſatisfaciunt intentioni, addatur pulv. Euphorb. *Blazer.*

5 Incommoda in partibus remotis ſeſe exerentia, vel motum hæmorrhoidalem eminus ſaltem reſpicientia, temperantibus Nitroſis, blandioribus laxantibus, Venæſectione præſervatoria in pede, circa Æquinoctia repetenda, imo, ſi importunius urgeant, hirudinum applicatione præcaveantur & leniantur.

6 Irritis omnibus aliis, Pulveres Solares Richt. & Eſſ. Dulc. Hall. tam ordinaria, quam concentrata non ſolum Hæmorrhoides ſuppreſſas, ſed & alios ſanguinis fluxus in ordinem redegerunt, exhibendo quotidie mane & a meridie pulverem ☉rem, intermedio vero tempore & imprimis veſperi datis quatuor doſibus Eſſ. Dulc. ad gutt. 15. vel 20.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 Interne omnia Salia Volatilia & gravius commoventia cane & angue pejus fugiantur, quoniam ſanguinem magis ab Hæmorrhoidibus revellunt, & graviora mala, decubitum ad alias partes, dolores, inflammationes &c. aut majorem infarctum in ipſis vaſis hæmorrhoidalibus producunt.

2 Opiata vero & marina illa Antiſpaſmodica & ſpecifica alias credita, v. g. Lapis Manati, Dens Hippopotami. Unic. veri, Priapus Ceti &c. exulent. Certe enim hæc ultimo loco allegata virtute pollent fluxum hæmorrhoidalem ſpecifice veluti cohibendi: utinam æque certa innoteſcerent Specifica eundem revocandi!

3 Si in ſuppreſſione Hæmorrhoidum decubitus ſanguinis fiunt ad alias partes, tam propiores, quam remotiores cum variis doloribus in illis partibus ſpaſmodicis, exulent Opiata, quippe quæ excretionem, præter alia incommoda adhuc magis retardant.

4 Motus moderatus corporis uti ad fluxilitatem ſanguinis promovendam, & revocationem Hæmorrhoidum multum confert, ita nimius humores nimium commovendo majoribus turbis anſam præbet.

CAPUT OCTAVUM.

De Fluxu Menſium Nimio.

I. *Definitio.* Fluxus Menſium nimius eſt ſanguinis ſingulis menſibus excerni ſoliti, vel nimia, juſto tamen tempus accidens, vel inordinata & præter conſuetum Naturæ ordinem contingens excretio, comitata cum inſignibus moleſtiis & præſertim magno languore, partim a cauſis internis, partim vero ab externis commoventibus, originem trahens.

I. *Differentia:* Fluxus Menſium nimius differt.

1 Reſpectu impetus, quando inſignis ſanguinis copia cum impetu ſimul & ſemel cum magnis quoque grumis excernitur.

2 Reſpectu durationis, quando ſanguinis effluxus ad longum tempus extenditur.

3 Reſpectu termini ordinarii, quando bis aut ter ſingulis menſibus ſanguis erumpit.

4 Reſpectu ætatis, quando in fœminis ultimo termino proximis, non ſolum irregularis, ſed & nimius Menſium fluxus obſervatur; quod quidem etiam interdum in junioribus contingit ab externis cauſis violentis, quæ ſi non adſunt, ſuſpicio ut plurium re-

mediorum Menſes & fœtum pellentium ſumptorum, adeſt.

III. *Signa*.

1 Fluxus Menſtruus ille reputari debet nimius, qui vel nimis confertim & copioſe, contingit, atque etiam cum fruſtorum coagulatorum excuſſione conjunctus eſt; vel nimis cito & utplurimum inordinate, revertitur, vel juſto diutius durat.

2 Præcipuum autem Criterium, quo fluxus Menſium nimius a fluxu ſaltim largiori & abundantiori diſtingui poteſt, eſt tolerantia, vel δυσφορία patientum, nimirum, ubi ante fluxum talem largiorem gravativus quidem languor adeſt, quem communiter pro debilitate interpretatur; qui tamen non ſolum non augeſcit, fluxu largiori inſequente, ſed potius miteſcit, ibi nondum exceſſus Menſium agnoſci poteſt.

3 Ubicunque vero hujuſmodi valde largum fluxum & diuturnum aut ſæpius recrudeſcentem non ſolum comitatur, ſed etiam inſuper ſequitur & ſuperſtes manet vera aliqua debilitas, ſive laſſitudo & artuum gravitas imprimis cum malo colore patientis magis magiſque increbeſcente, ac tenſionibus & preſſionibus in abdomine antecedentibus aut fluxum concomitantibus, ibi utique fluxus nimius incuſandus eſt.

IV. *Subjectum*.

1 Menſium fluxus nimius imprimis confertim, & cum impetu factus, raro obtingit junioribus, & annoſioribus potius, ſive circa confinia plenariæ ceſſationis Menſium conſtitutis, vel poſt abortum, vel molæ excluſionem, vitium aliquot uteri foventibus.

2 Junioribus quidem Plethoricis, Cholerico-Melancholicis iracundiæ, aut ſpeculationibus Venereis indulgentibus, fluxus Menſium largior, imo immoderatior & frequentior evenire poteſt; ſed ſi cum impetu & violentia inſigni erupiſſe dicitur, talis Hæmorrhagia utplurium abortiva eſt.

3 In quibus hæreditaria adeſt diſpoſitio.

4 Quæ Plethoram, ſaltationibus aut aliis gravioribus corporis motibus, commoverunt.

5 Quæ ad talem fluxum jam aſſuetæ ſunt; in hiſce enim ob leviores cauſas nimia ſtatim ſequitur excretio.

6 Quæ ſæpius abortum paſſæ ſunt, aut etiam quibus aliquid ſecundinarum remanſit.

7 Quæ pellentibus remediis ſæpius uſæ ſunt, quales ſunt, quæ coitum exercentes virgines videri volunt, ſive quæ magis coire, quam parere amant.

8 Quibus vaſa uteri eroſa ſunt.

9 Quæ Venæſectiones & Scarificationes neglexerunt.

10 Diæta calida & aromatica abutentes.

V. *Prognoſis*.

1 Menſium exceſſus, præterquam plane ſummus, quod tamen in menſtruo fluxu proprie ſic dicto revera inauditum quiddam eſt, longe pauciores ulteriores noxas poſt ſe trahit, quam qualiſcunque defectus.

2 Abit tamen facile in aſſuetudinem, & trahit poſt ſe varia incommoda, partim circa concipiendum & geſtandum fœtum, partim circa partum & poſt eundem.

3 Quæ ſæpius abortum paſſæ ſunt, difficulter concipiunt, aut ſi conceperunt, facile abortum denuo patiuntur.

4 Quibus Menſes ob vitium uteri in nimia quantitate fluxerunt, aut quæ ob idem vitium abortui obnoxiæ redditæ fuere, remoto illo vitio ad conceptionem, interdum denuo aptæ redduntur. vid. Sthalii Pathol. pag. 525. & ſeqq. ubi caſus occurrit lectu digniſſimus.

5 Diu durans immodicum uteri profluvium, diſponit corpora ad Cachexiam, Febrem lentam, pedum Oedemata, Hydropem, Tabem, magnamque debilitatem affert toti corpori.

6 Imo mors interdum ſubitanea graviores uteri Hæmorrhagias cum convulſionibus ſequitur.

7 Imprudentem fluxus nimii & ſimultaneam ſuppreſſionem excipiunt interdum Suffocationes Hyſterico-Epilepticæ.

VI. *Remedia*.

1 Orgaſmum ſanguinis generalem temperant pulveres abſorbentes, nitroſi, cinnabarini, Vennæſectio.

2 Motum ſanguinis ad uterum ruentis divertunt ligaturæ, & juxta Hippocr. conſilium, cucurbitulæ majoris applicatio ſub mammis. vid. ejuſd. Aphor. 50. L. V.

3 Fluxum ſpecifica quadam energia moderantur Pilulæ Beccher. genuinæ, & ſecurius, ac lenius, Pilul. Stahlianæ, & Balſam. Viſcerales nobis familiares, & in caſu graviori pulv. Niger Hallenſ. confortando & ſiſtendo in omnibus Hæmorrhagiis uteri mira præſtans: ut & Pulv. Solar. tonic. Richteti.

4 Fluxum poſitive cohibent cum anodynis ſociata Adſtringentia, v. g. Pulv. Heurnii, quem in Commentar. ad Hippocr. Aphor. ſup. citato proponit. Item Vitellus ovi ex gallina mactata exſecti cum NuceMoſchata a Lentilio commendatus in Miſcell. Pract. p. 440. Denique Millefolium ejuſque Eſſentia.

5 Tonum partium roborant Martialia, vulgo aperitiva dicta. Item Salia volatilia aut Spiritus Urinoſi cum Tinct. Tartari.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis temperans.

℞. *Nitr. depur.*	*M. div. in 4. part. æq.*
Arcan. dupl.	*Singulis duabus vel tribus*
Conch. præparat. ana. ℥ſs	*horis exhibendo 1. doſin.*
Cinnab. ♁ ij. ℈ſs.	

2 Potio diapnoico-temp.

℞. *Aq. Meliſſ.*	*Matr. perl.*
Millefol.	*Tart. Vitriol. ana.* ℈j.
C. C. citr.	*Cinnab.* ♁ ij. ℈ſs.
cord. frig. ana. ℥j.	*Sacch. perlat.* ʒij. *M.*
Nitr. regener.	*dentur ſing. hor. 2. cochlearia.*
♁. *diaph.*	

3 Pulvis diapnoico-temperans.

℞. *Nitr. depur.*	*Tart. Vitriol. ana.* ℈j.
Lap. ♋.	*Cinnab. nat. præp. g.* xij.
♁. *diap.*	*diviſ. in 4. doſ.*

4 Pulvis moderate ſiſtens.

℞. *Nitr. depur. vel Cryſtal.*	*Corall. rubr.*
Matr. perl. ana. ʒſs.	*Cinnab. nat. ana. gr.* v.
Spec. de Hyacinth. ℈ſs.	*M. div. in 4. part. æq.*

5 Alius.

℞. *Lap.* ♋. *præparat.*	*Cinnab.* ♁ ij. *ana.* ℈ſs
Pulv. Chacarill.	*MP. de Cynogl. gr.* ij.
Nitr. depur. ana. ℈j.	*M. div. in 4. part. æqual.*
Spec. de Hyac.	

6 Pilulæ laxantes ſpecificæ.

℞. *Pil. Stahlian.* ʒj *vel*	*dentur mane & veſperi* 15.
℞. *Pil. Balſ. Viſceral.* ʒj.	*vel* 20. *pro doſi.*

7 Potio ſpecifica.

℞. *Aq. Meliſſ.* ℥iiij.	*Syr. Cort. Aurant.* ℥ſs
Pil. Balſ. Viſc. ℈j.	*M. D. ſing. hor. cochlearia* 2.

8 Eſſentia ſubadſtringens.

℞. *Eſſ. Millefol.*	*M. dentur ſingulis 6. horis*
Tinct. ♂ *is Ludov. an.* ʒj	*gutt.* 25. *ad* 30.

9 Eſſentia tonico-nervina.

℞. *Tinct.* ♁ ij. *acr.* ʒij.	*M. ter de die gutt.* 30. *ad* 40.
Spir. C. C. ʒj.	

10 Alia ſubadſtringens.

℞. *Tinct.* ♂ *is Ludov.* ℥ſs.	*doſis ut ſupra.*

11 Emulſio anodyno-temperans.

℞. *Sem. 4. frig. maj.*	*F. l. a. Emulſio cum qua*
Cannab.	*Emulſione detur pulv. tempe-*
Agn. caſt. ana. ʒiſs.	*rans & leniter adſtringens ſup.*
Hyoſc. alb. ʒſs.	*deſcript. aut pulv. Heurnii qui*
Aq. Millefol.	*hic eſt.*
Piantag. ana. ℥iii.	

12 Pulvis Heurnii.

℞. *Corall. rub. præparat.* ʒj.	*Sem. Papav. alb. an.* ʒſs.
Lap. Hæmatit.	*Hyoſcyam. alb.* ℈j. *M.*

VII.

VII. *Methodus medendi.*

1 Præſente Plethora, Venæſectio inſtituatur in brachio, emittendo ſaltem aliquot uncias & alvus aperiatur: in malo enim tam confertim, quam juſto diutius & ſæpius infeſtante, infuſa cum epicraſi laxantia, etiam cum vino parata ſatis commodam operam præſtant.

2 Poſtea dentur remedia orgaſmum ſanguinis tollentia & æqualem humorum motum producentia, inpr. Nitroſa & Abſorbentia acido citri impraægnata: uti Conchæ citratæ, aut ſolutio Conchar. cum cremore Tartari.

3 Deinde progreſſus fiat ad ſpecifica, imprimis ad Pilul. Beccher. Stahl. & Balſamico-Viſcerales, quæ in fluxu Menſium nimio ad juſtum moderamen redigendo plus præſtant, quam ullum medicamentum.

4 Hiſce vero deficientibus, dentur remedia orgaſmum temperantia & ſimul leniter adſtringentia.

5 Aut in caſu graviori, ubi impetus ſanguinis nimius, magna quoque jam quantitas excreta eſt, & graviora pericula minatur, exhibeantur poſitive Adſtringentia cum Anodynis v. gr. Crocus ♂is ♁iatus Stahlii ad gr. 4. vel 5. cum MP. de Cynogl. gr. j. vel pulv. Heurnii, cui interponi vel jungi poteſt Emulſio temperans anodyna.

6 Sedato hoc modo fluxu dentur Tonica Uterum roborantia & ſanguinem ad Uterum conſuetis temporibus nimia copia ruentem, diſcutientia.

7 In qualicunque nimio fluxu, præſervative plurimum prodeſt Venæſectio, intermedio tempore & juniore adhuc ætate in brachiis, aut ſine ullo ſcrupulo in pedibus inſtituta.

8 Neque etiam pro diverſione affluxus in tali caſu contemnendæ ſunt Ligaturæ.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 Venæſectio in brachio non ſit larga, ne nimia ad partes ſuperiores fiat revulſio, & plenaria fluxus ſequatur ſuppreſſio.

2 Purgantia acria & aloetica magis exaſperant malum.

3 Fluxus Menſtruus pariter ac Hæmorrhoidalis nimius promptius plenariam ſuppreſſionem, quam aliqualem ſaltem moderationem admittit.

4 Abuſus Opiatorum hic utique etiam vitandus, alias, præſertim cum adſtringentibus data, modo plenariam ſuppreſſionem & Hecticam, aut ad minimum febrem lentam, modo Oedemata, quin Hydropicos tumores invitant. Ubi tamen obſervandum, quod plenaria fluxus menſtrui cohibitio, præter intentionem facta, facilius convenientibus medicamentis corrigi queat, quam Hæmorrhoidum ſuppreſſio.

5 Cucurbitulæ majores ſub mammis non applicentur niſi præmiſſa Venæſectione: ſatius tamen eſt ipſis ſubſtituere Ligaturas.

6 Diæta, tam fluente ſanguine, quam intermedio tempore, probe obſervetur, ac omnes commotiones animi & corporis vitentur.

7 Pariter etiam omnis & inpr. pedum refrigeratio fugiatur.

CAPUT NONUM.

De Menſium Defectu.

I. *Definitio.* Defectus Menſium eſt ſanguinis in ſexu fœminino juxta Naturæ leges ſingulis menſibus, ex utero fluentis, vel præter conſuetum ordinem, tempore quamvis ordinario in junioribus præſente, emanſio, vel ejuſdem ordinarie fluentis tam parcior fluxus, quam totalis obſtructio ſive ſuppreſſio, vel ante conſuetum terminum in annoſioribus ceſſatio, a variis cauſis ortum trahens.

II. *Differentia.*

Defectus fluxus Menſtrui triplicem meretur conſiderationem, quando

1 Juſto tardius erumpit, atque ultra tempus ſolitum, annum ſcil. 14. imo ad 20. uſque aut per totum vitæ tempus emanet.

2 Maturius quam par erat, hoc eſt, ante annum 49. ceſſat.

3 Solito majora intervalla format, h. e. ultra tres ſeptimanas ſubſiſtit, aut juſto parcius, vel brevius fluit.

III. *Signa.*

1 Nulla conſpicua ſanguinis, præſentibus etiam ad excretionem tendentibus motibus, elapſo decimo quarto anno aut legitimo alias tempore, evacuatio.

2 Sanguinis, ultra ordinarium terminum extenſa, tardior excretio.

3 Menſium in fœminis largum alias fluxum expertis, & ſimul Plethoricis, nimis parcus fluxus.

4 Præmatura ante conſuetum terminum ceſſans ſanguinis excretio.

5 Plenariæ ſuppreſſioni juncta inſignis debilitas totiuſque corporis gravativa laſſitudo, poſt motus etiam leniores magis increbeſcens.

6 Palpitatio cordis & reſpirandi difficultas, motum quemcunque, imprimis per acclivia, ſive aſcenſorium, inſequens.

7 Dolores tenſivi & gravativi in lumbis, præcordiorum anxietas, motus turbulenti varii in Hypochondriis & abdomine.

8 Appetitus proſtratus, vagus, aut major frigidorum & acidorum, quam calidorum appetentia.

9 Capitis dolores gravativi & tenſorii in quibuſdam, in aliis vero lancinantes ſpaſticis aut rheumatici.

10 Crebriores motus tonici in corpore mutationes, ſive caloris & frigoris alternationes.

11 Pulſus inordinatus, modo æqualis, modo inæqualis, celer, tardus &c.

12 Excretiones male procedentes, ſudores vel nulli, vel multi; alvus modo præter naturam ſicca, modo lubrica.

13 Urina in quibuſdam pallida, turbida, craſſa, in aliis flammea; verbo, inſignis a naturali ſtatu receſſus, & color, conſiſtentia &c. inconſtans.

14 Somnus vel multus, ſed inſomniis terrificis ſæpius interruptus, vel nullus.

15 Triſtitia inſignis, amor ſolitudinis, ad lacrymarum profuſionem, ob leviorem etiam cauſam propenſio.

16 Facies pallida, labia livida, habitus univerſi corporis reſpectu coloris & turgeſcentiæ diverſus, pallidus ſcil. & in quibuſdam turgidus, in aliis conſtrictus, cum majori vel minoris vaſorum intumeſcentia.

17 Aſpectus oculorum triſtis, abſentia fulgoris eorundem, circulus interdum lividus eo ambiens, intumeſcentia palpebrarum.

18 Dolores variis artuum rheumatici, hinc inde ſe exerentes.

19 Sanguinis conſueto Menſium tempore, per loca inſolita excretiones.

20 Inflationes pedum œdematoſæ & abdominis tumor aliqualis.

21 Tabida vero in aliis corporis conſumptio, cum variis Hecticis ſymptomatibus.

22 Fluor albus aut excretio muci, plus vel minus ſpiſſi, tempore menſium ordinario vel intermedio.

23 Scabies modo ſicca, modo humida, utraque vero chronica, & curatu admodum difficilis.

24 Convulſiones circa Novilunium aut conſuetum Menſium terminum affligentes.

25 Morbi varii, præſentibus talibus ſignis affligentes, admodum anomali & nullum ordinem aut typum ſervantes.

IV. *Subjectum.*

1 Menſium defectus, imminutio, & pedetentim invaleſcens ſuppreſſio familiarius evenit præſertim Plethoricis, ſpiſſo tamen ſanguine affectis, & mucido lentore ſeri laborantibus, vitæ ſedentariæ deditis, potui parciori aſſuetis, frigori frequentius expo-

expoſitis, mœrori, terrori, anxio deſiderio, obnoxiis.

2 Repentinam autem oppreſſionem facile incurrunt, quæ proxime inſtante, aut jamjam emicante fluxu, largas e partibus ſuperioribus ſanguinis emiſſiones frivole ſuſcipiunt, aut ventriculum emeticis draſticis, aut aſſumptis dyſpeptis, v. g. placentis pinguioribus & calidis, pane recens ex furno extracto turbant & onerant, ac ſub illo ipſo fluentium Menſium articulo pedes ac partes inferiores aquæ frigidæ immittunt, ibique diutius commorantur.

3 Fœminæ, quibus fluxus Menſium cum phaſibus Lunæ conſpirat, ita, ut circa Novilunium, vel Plenilunium contingat, illæ plerumque & ordinatiorem & conſtantiorem fluxum experiuntur; quibus promiſcue ſine obſervatione phaſium Lunæ, Menſes fluunt, & nunquam ſatis has certas periodos obſervant, ſed communiter, vel anticipant, vel poſtponunt, donec magis magiſque titubando ſenſim imminuantur, facile poſtmodum plenaria ſuppreſſione corripiuntur.

4 Quibus febres imprudenter per adſtringentia febrifuga ſupprimuntur, aut Menſibus excedentibus fortiora exhibentur ſiſtentia cum Opiatis juncta.

5 Quæ, præſente Menſium fluxu ingenti & ſubitaneo percelluntur terrore, aut etiam ira nimium excandeſcunt.

V. *Prognoſis.*

1 Menſium defectus longe familiarior eſt, præſentiora quoque & graviora damna infert, quam eorum exceſſus. Morbi enim muliebres tantum non omnes defectum Menſium aut cauſam, aut comitem habent.

2 Menſium defectui, multo magis eorundem ſuppreſſioni familiariſſime ſuccedunt anguſtiæ ſub motibus corporis, præſertim aſcenſoriis, laſſitudo artuum, dyſpnœa, palpitationes cordis, pathemata hypochondriaca, ſuffocationes imo Epilepſiæ hyſtericæ, ſpaſmi artuum, convulſivi affectus, Paralyſes Spuriæ, dolores Arthritici, Vertigines Cephalalgiæ contumaces, Hemicraniæ, Eryſipelata, ulcera crurum Cacoethea, denique Hæmorrhagiæ effrenes narium, Hæmoptyſis, Vomitus cruentus periodicus, Cachexia, Oedemata, quin Hydrops.

3 Quibus fluxus Menſium, admodum præcox emicat, iis quoque maturius ceſſat, & vice verſa: quibus tardius erumpit, iis minus cito deſinit.

4 Quæ fluxum menſtruum plane non experiuntur, illæ utplurimum aut ſunt ſteriles aut valetudinariæ.

5 Menſium emanſio aut ſuppreſſio lente ſuccedens, tanto periculo non exponit mulieres, ac ſubitanea Menſium fluentium obſtructio.

6 Quo citius Menſes ceſſant, eo maturius etiam fœminæ morbis hypochondriaco-hyſtericis & cognatis affectibus & podagricis malis, a quibus alias, ob Menſes fluentes, immunes erant, exponuntur.

7 Vicariæ evacuationes ſanguinis naturales, præmaturæ Menſium ceſſationi ſupervenientes, ceſſantes, aut artificiales, iiſdem ſubſtitutæ, neglectæ, iiſdem malis exponunt ægrotantes, ac plenaria Menſium ſuppreſſio.

8 Fluxus Menſtruus in annoſioribus per aliquot ſeptimanas imo menſes ſuppreſſus, larga ſæpiſſime compenſatur iterum evacuatione per 14. dies imo quandoque tres ſeptimanas durante, non abſque incommodis ejuſmodi perſonarum.

VI. *Remedia.*

1 Plethoræ ventilandæ inſervit, adeoque nimiæ vaſorum diſtenſioni, & porro oppletioni ſuccurrit Venæſectio, tempore intermedio, in brachio, inſtante autem fluxu, in pede inſtituta.

2 Sanguinem ſpiſſiorem attenuant, & ſeri mucoſitatem reſolvunt.

α Quæ Aperitiva vulgo audiunt, v. g. Rad. Ari, Rub. Tinctor. Curcum. Cichor. Taraxac. Gramin. Herb. fumar. Abſinth. Centaur. min. Chamædr. Cuſcut. Capill. Ven. Marrub. Abrotan. Gum. Ammon. Galban. Sagapen. & Salia digeſtiva.

β Pleraque Alexipharmaca & Anticatarrhalia, v. g. Rad. Angel. Pimpin. alb. Helen. Imperator. Vincetox. Petaſit. Leviſt. Marum Verum, Roſmarinus, Serpillum, Coſtus verus, Cinnamom. Macis, Sem. Aniſi, Fœnicul. Myrrhata, Crocata, Succinata.

3 Specifica virtute Emmenagoga pollere creduntur Flor. Calendul. Cheiri, Herb. Meliſſ. Puleg, Sabinæ, Rad. Bryon. Borrax Veneta. Ol. ex arillis Cynoſbati expreſſum, Pilul. Beccher. & Balſam. Viſceral. Fuligo tum cruda, tum ſpiritus & oleum ejuſdem.

4 Motum ad locum excretionis debitæ invitant Venæſectio in talo, pediluvia, inſeſſus, laxatione per octiduum continuandæ, ſive per Pil. Beccher. Stahlian. Polychreſt. noſtras Balſam-Viſcerales aut Pil. Polychreſtas Emmenagogas Richteri, ſive per infuſum aliquod, ex ſupradictis aperitivis, cum Senna & Rhabarb. ac Helleb. Nigr. paratum; tandem applicatio Salis volatilis urinoſi, ope inſtrumenti Glauberiani immediate ad uterum: inſtruendo præprimis horum ſubſidiorum apparatum, verſus tempora conſueta & debita hujus excretionis, aut verſus extantiores phaſes Lunæ, ſcil. Novi-vel Plenilunium.

5 Blandam Venæ Portæ, & vaſorum vicinorum ſtricturam inducunt, hincque expreſſionem ſanguinis per uterum promovent Martialia, temperatiora tamen, neque acidis fortioribus nimis alterata, v. g. Limat. Martis tenerior, Crocus ♂is cum Sulphure, Crocus ♂is cum Salibus Stahlii, Eſſent. ♂is cum ſucco pomorum, Eſſent. ♂is Helleborat. Wedelii, Tinctura Vitrioli ♂is Ludovici, ut & Zwolfferi; imo huc etiam faciunt Flor. recent. Acaciæ, nec non Eſſent. Milleſolii.

6 Symptomata graviora, v. g. anxietates, dolores & phlogoſes intercurrentes, mitigant Nitroſa cum Cinnabari ſociata, certe hoc nomine longe præferenda.

Formulæ Remediorum.

1 Infuſum attenuans & reſolvens.

℞. *Rad. Rub. tinct.*	*Sem. Aniſ. fœnic.*
Cichor.	*Cort. Aur. Citr.*
Gramin. ana. ʒij.	*Cinnam. acut. ana. ʒiſs.*
Ari. ʒj.	*Inciſ. & contuſ. gr. m. in-*
Herb. fumar.	*fund. in Vin. ℔. iij. & ſu-*
Abſinth.	*mantur quotidie bis vel ter*
Cent. min. ana mſs.	*ʒiv. pro doſi.*

2 Aliud.

℞. *Rad. Bryon.*	*Puleg. ana. mj.*
Angelic.	*Flor. Calendul.*
Vincetox.	*Cheiri ana. p. ij.*
Petaſit. ana. ʒij.	*Cort. aurant. ℥ſs.*
Zedoar.	*Inciſ. infund. in Vin. alb.*
Ari. ana. ʒj.	*℔. iv. doſis ut antea.*
Herb. Meliſſ.	

3 Aliud.

℞. *Rad. Helen.*	*Winteran.*
Pimpin. alb.	*Cinnam. acut. ana. ʒiſs.*
Imperator.	*Inciſ. infunde in ℔. iij. vel 4.*
Curcum. ana. ʒij.	*Vini & uſurpetur ut ſup.*
Herb. Meliſſ.	*Hiſce infuſis ſi fol. Senn.*
Serpill.	*℥j. & Rhab. ʒij. vel iij.*
Roſmar. ana. mſs.	*adduntur, laxandi vim obti-*
Cort. Aurant. ʒſs.	*nent.*

4 Eſſentia emmenagoga.

℞. *Eſſent. Millef. ʒiij.*	*Myrrh. ʒj.*
Succin. ʒij.	*M. doſ. 30. 40. gutt. bis de die*

5 Alia.

℞. *Eſſ. Millef. ℥ſs.*	*Croc. Or. ℈i.*
Succin. ʒij.	*M. doſis ut ſupra.*

6 Pulvis temperans.

℞. *Pulv. Antiſpaſm. ʒij.*	*quovis die 3. doſes.*
div. in 6. part. æq. dentur	

7 Eſſentia tonico-aperiens.

℞. *Tinct. Vitriol. ♂. Lud. ʒſs.*	*doſis 40. gutt. mane & veſp.*

8 Pi-

8 Pilulæ emenagogæ & laxantes.

℞. *Extract. Card. Ben.*
fumar.
Gumm. Ammon. in Acet.
Squillit. ſolut.
& inſpiſſ. ana. ʒj.
Myrrh. elect.
Aloes Sucrotr. ana. ℈j.
Gumm. Heder. ʒſsl. ℈ij.
Croc. pulver. gr. xv.
Elix. P. P. q. ſ.
M. f. Pilul. doſis gr. xv.

9 Aliæ.

℞. *Gumm. Heder.*
Junip. ana. ℥vj.
Extr. Abſint. Cent. min.
Card. Ben. Fumar.
Cochlear. ana. ʒiij.
enulæ ʒj.
Aloes gummos.
Myrrh. elect. ana. ʒijſs.
Tereb. Venet. q. ſ.
M. f. Pil. gr. xv. pro doſi mane vel veſperi.

VII. *Methodus medendi.*

1 Tria potiſſimum in cura attendenda (1) Plethora, quo magis urget, eo magis ejusdem imminutio reliquæ medicationi præmittenda, (2) debita ſanguini fluxilitas concilietur, & viæ expediantur, (3) tum demum motus ad locum excretorium invitetur, leniter ſtimuletur, revocetur.

2 In Junioribus, infra annum 18. conſtitutis, ſæpe abſque Venæſectione, ſolis aperientibus & leniter ſtimulantibus adjuta Natura excretionem peragit.

3 Ubi vero tam præſentiora incommoda urgent, quam pro commodiore ſanguinis ſpiſſiuſculi attenuatione, neceſſario premittenda videtur, ibi etiam non adeo anxie de Venæſectione dubitandum eſt.

4 Ante omnia prudens ſubordinatio medicationum hic eſt neceſſaria, ita ut alterantia & quomodocunque aperientia ſubjungantur debitis ventilationibus, conjungantur vero modeſtis commotionibus ſanguinis per agiliorem vitæ rationem; ſtimulantia autem, non niſi his præmiſſis, & ſanguine jam ad exitum diſpoſito, veluti colophonis loco addantur.

5 Hinc, ſi Menſes fluant, non rite tamen nec ſufficiente copia, aut conſiſtentia debita, tum omnino placidum eorum ſucceſſum, per lenia ſtimulantia promovere licebit.

6 Ceſſante vero fluxu, diluentibus potius & aperientibus per totum illud tempus intermedium inſiſtendum, ac non, niſi verſus periodum excretionis inſtantis ad emmenagoga recurrendum. Inter quæ eminent Myrrhata & crocata, quibus ſi conamina ad excretionem laborioſa concurrunt, Eſſ. Milleſol. jungi poteſt. Vide ſupra in Formulis.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Venæſectio non inſtituatur tempore Novilunii & Plenilunii, ne major Menſium ſequatur perturbatio.

2 Pellentia & Stimulantia improvide adhibita, h. e. in ſtatu inſigniter Plethorico, non præmiſſa primarum viarum repurgatione & alvi apertione, ſanguinis diluitione & attenuatione, familiariter majores obſtipationes cum ſummis anguſtiis & anxietatibus, aut heteroclitas per loca aliena ſanguinis eruptiones, imo hecticas, aut ſane lentas extenuantes febriles, phthiſicas, cephalalgicas, ſpaſticas, imo convulſivas conſecutiones, inducunt; in ſpongioſioribus vero Cachexiam, imo tandem Oedemata poſt ſe trahunt.

3 Idem quoque tenendum eſt de Martialibus volatilibus, quæ pariter quantitati ſanguinis abundanti & qualitati non ſatis dilutæ plane non quadrant.

4 Vulgata illa opinio in ipſis paroxyſmis febrilibus, ut & fluxu menſtruo durante, uſum remediorum minus fore tutum, error eſt; ſiquidem illo ipſo tempore exhibita remedia (ſed NB. convenientia) longe felicius atque efficacius operantur, quam extra hanc opportunitatem temporis data.

Caput Decimum.

De Hæmorrhagia Uterina.

I. *Definitio.* Hæmorrhagia Uterina eſt nimia ſanguinis per uterum excretio, vel abortum, vel partum legitimum, vel cauſas externas aut graviores animi commotiones in fœminis plethoricis excipiens.

II. *Differentia.*

1 Alia ſequitur partum præmaturum ſive abortum.

2 Alia obſervatur poſt partum legitimum.

3 Alia a cauſis violentis externis & vaſorum ruptura originem trahit.

III. *Signa.*

1 Hæmorrhagia abortiva eſt, quando fœminæ maritatæ poſt 3. vel quartam Menſium, hactenus ſubſiſtentium, periodum, ſucceſſivam ventris turgeſcentiam, & alia imprægnationis ſigna, ſanguis ex utero manare incipit, ſatis quidem leniter & modeſte ab initio, inſtar legitimi fluxus menſtrui, (qualem & gravidis citra abortum contingere poſſe, Obſervationes docent,) tandem tamen enormi copia ac violentia erumpit, cum inſignibus anxietatibus & lipothymicis, imo ſyncopticis deliquiis, præcipue poſt abortum, ſemel jam, vel iterata vice, & fere circa idem geſtationis tempus, factam:

2 Aut quando poſt vehementiorem Animi corporiſque motum, v. g. caſum ab alto, iram, terrorem, potum æſtuoſiorem, pellentium improvidum uſum, ſtatim cum impetu enormis ſanguinis profuſio gravidæ evenit.

3 Partum legitimum non æque frequenter, ut abortum comitatur, rarius antecedit; non ita raro vero inſequitur inſignis ſanguinis profuſio, aut fluxus lochiorum nimius, cum anxius, utplurimum torminoſis & valde dolorificis ſpaſticis in abdomine, & circa Uterum imprimis, ſenſationibus, idque fere ſub tardiore ſecundinarum ſucceſſu, aut portionis earundem avulſæ reſtitatione in Utero.

IV. *Subjectum.*

1 Hæmorrhagia talis uterina, tam abortiva, quam partum legitimum comitans, aut inſequens, facilius evenit Plethoricis, Cholericis, diętę vinoſę & aromaticę addictis.

2 Fluxum menſtruum largiorem, quin fere nimium, experiri ſolitis.

3 Venæſectionem medio geſtationis tempore negligentibus.

4 Abortum etiam ſemel, iterumque paſſis.

5 Atque a puerperio proxime prægreſſo minus recte expurgantis.

6 Ac præterea gravioribus animi affectibus & inpr. iræ deditis.

V. *Prognoſis.*

1 In abortu, quo immaturior eſt conceptus, eo gravior Hæmorrhagia comitatur ejus eliſionem.

2 Hæc ubi admodum jam invaluit, ante abortus excluſionem peractam, nulla ſperanda eſt remiſſio, nedum ceſſatio.

3 Idem etiam de fluxu Lochiorum nimio ſentiendum, ubi ſecundinæ vel in totum, vel ex parte reſtitant, ſcil. nullam, niſi ſecundinis perfecte excretis, fluxus hujus obtineri poſſe mitigationem.

4 Fluxus lochiorum nimius, imprimis cum impetu erumpens, ſonticum certe periculum minatur, & ſæpe intra quadrantem horæ puerperam graviſſime exhaurit, imo jugulat.

5 Lentior etiam, diuturnus tamen, & pariter juſto copioſior fluxus, vel gravem Menſium perturbationem, vel ſterilitatis, aut certe infelicioris geſtationis, periculum inducit.

5 Mediocris tamen exceſſus minoris periculi eſt, quam notabilis defectus, nedum plenaria ſuppreſſio, etiam poſt fluxum largiorem facta.

VI.

VI. *Remedia*.

1 Metum ejuſmodi Hæmorrh. præoccupant.

α Venæſectio medio geſtationis tempore adminiſtrata, imo ſi reliquæ circumſtantiæ exigere videantur, etiam circa partus inſtantis tempus repetita.

β Blanda laxatio cum Rhabarbaro.

γ Decens item poſt legitimam fœtus & ſecundinarum excluſionem, ligatura abdominis.

δ Quies & tranquilla continentia puerperæ, imprimis abſtinentia a temere affectata orthoſtadia, aut multis ſermocinationibus.

2 Commotionem ſanguinis orgaſticam ſedant pulveres abſorbentes Nitroſi & Cinnabarini, ter vel quater ſingulis diebus exhibiti.

3 Ipſum ſanguinis profluvium cohibent adſtringentia, inter quæ tamen mitiora eligantur, v. g. Corallata, Martialia, v. g. Croc. ♂is ♁ialis ad gr. 5. 6. aut 7. cum abſorbente aliquo, & gr. j. vel iſs. MP. de Cynogl. item Tinct. Vitriol. ♂is Ludovici, potro Spec. de Hyac. trochiſci de Carabe, tandem Millefol. ſive in forma Eſſent. ſive Infuſi, ſive Extracti, adhibendum; præ ceteris vero eminent Pulv. ☉ris tonicus Richteri, & inpr. Pulv. niger Hallenſ.

4 Fluxum ad juſtam mediocritatem reducunt, ſine plenaria ſuppreſſione, Pilul. Stahlii, in robuſtioribus etiam Polycreſtæ Beccherianæ ſed genuinæ.

Formulæ Remediorum.

1 Potio temperans & ſubadſtringens.

℞. *Aq. Millefol.* ℥iv.	*M. D. ſingulis aut duabus*
Pulv. Antiſpaſm. ʒij.	*horis duo cochlearia*.
Syr. Corall. ℥ſs.	

1 Pulvis anodyno-adſtringens.

℞. *Matr. perl. præparat.*	*MP. de Cynogl. gr. iij.*
Corall. rub. præp. ana. ʒſs.	*M. D. 2. cuſpid. cult. ſingul.*
Spec. de Hyac. ℈j.	*duab. vel tribus horis*.
Croc. ♂. ♁iat. ℈ſs.	

3 Tinctura ſubadſtringens.

℞. *Tinct. Vitriol. ♂is.* ℥ſs.	*doſis 40. 50. gutt. bis de die.*

4 Eſſentia Tonico-diſcutiens.

℞. *Eſſent. Alexiph.*	*M. D. 30. 40. gutt. bis vel*
Millefol. ana ʒij.	*ter de die.*

5 Pulvis adſtringens.

℞. *Lap. ♋. præparat.*	*Spec. de Hyac.* ℈j.
Corall. rubr. præparat.	*M. D. doſis 2. cuſp. cultri*
Troch. de Carab. an. ʒſs.	*ſingulis duabus horis*.

Reliquæ formulæ videantur ſupr. de Nimio Menſium Fluxu.

VII. *Methodus medendi*.

1 Præſervatiouis gratia inſtituatur Venæſectio in brachio, alvus aperiatur, & remedia orgaſmum ſanguinis præoccupantia, ac æqualem motum ejuſdem producentia exhibeantur.

2 In ejuſmodi caſibus, ubi vehemens talis ſanguinis ex utero impraegnatis profuſio in horas invaleſcit, & præſentiſſimum lethalis eventus metum incutit, præprimis, ubi Lipothymiæ jam prævaluerunt, adeoque nulla fœtus conſervandi ſpes ſupereſt, ibi neque otioſum ſpectatorem eſſe, neque adſtringentibus & roborantibus abortum retardare decet, ſed potius ejuſmodi excluſio maturanda & promovenda eſt, quod fieri poteſt per hepar Anguillæ ad ℈j. in Mixtura analeptica datum.

3 Secundinis aut laciniis illarum reſtitantibus exhibeantur vel idem hepar Anguillæ, vel Pilulæ Stahlianæ num. 15. ad 20.

4 Abortu excluſo & ſecundinis perfecte excretis, moderamen Hęmorrhagię Uterinę tentetur per remedia temperantia & orgaſmum ſanguinis ſiſtentia, ac lenia adſtringentia ut & ligaturam abdominis.

5 Hiſce omnibus tamen palmam pręripiunt Pil. Stahlii, quibus tale moderamen facile obtinetur.

6 Urgente Hęmorrhagia, & majus periculum minitante, exhibeantur adſtringentia & ligaturę extremorum inſtituantur. Aut hiſce omnibus irritis detur Pulv. niger Hallenſ. quem uti alias, ita paucis elapſis abhinc diebus, Hęmorrhagiam a concremento uterino oriundam & quidem adeo enormem, ut mortem inſtantem frigus extremorum, ſudores frigidi ac graves lipothymiæ, indicarent, pauciselapſis momentis ſuſtuliſſe obſervavimus; adeo ut poſt exhibitas adhuc alias duas hujus pulveris doſes, ægrota, pro deſperata habita, ſine ulteriori remediorum uſu reſtituta fuerit. Similem fere efficaciam obſervavimus in Pulv. Solaribus D. Richteri, cujus quatuor doſes gravem, poſt abortum, Hæmorrhagiam una cum convulſionibus graviſſimis brevi tempore ſupprimebant.

7 Alvo clauſa iniciatur clyſter emolliens & leniter carminativus.

8 Sedata Hæmorrhagia, diſcutientia interna, qualis eſt Mixtura Tonica ſuperius deſcripta, præſcribantur.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.

1 Adſtringentia & roborantia præſentibus ſignis abortus, nullum habent uſum; quamvis enim abortum interdum retardent, facile tamen majori poſtmodum periculo exponunt mulieres.

2 Si partum legitimum impetuoſa ſanguinis lochialis effuſio ſubſequitur, quamdiu ſecundinæ, aut laciniæ illarum reſtitant, irrita ſunt omnia conamina aliter ſubveniendi; medicatio vero per adſtrictionem etiam actu noxia.

3 Non inconſultum eſt, imprimis poſt abortum, etiam moderamine debito obtento, uſum Pilul. Stahlianarum per dies aliquot continuare, ut uterus rite expurgetur, id quod poſt abortum Natura ſibi relicta, raro ſufficienter peragit, & hinc novi abortus cauſa eſſe poteſt.

4 Adſtringentia non niſi ſumma urgente neceſſitate exhibeantur, ne ſuppreſſio lochiorum, febris acuta, inflammatio uteri &c. ſequantur: quarum tamen periculum, ſummo ſtudio per temperantia, diſcutientia & diaphoretica blanda præoccupandum eſt.

5 Poſt abortum motus moderatus ad æqualem ſanguinis diſtributionem multum confert, nimius tamen facile in novam Hæmorrhagiam uterinam mulieres præcipitat: eundem quoque effectum edunt onerum geſtationes.

Caput Undecimum.

De Lochiorum defectu.

I. *Definitio*: Defectus Lochiorum eſt ſanguinis ordinarie poſt partum ex Utero fluentis, vel parcior excretio, vel præmatura ceſſatio, vel plenaria & ſubitanea ſuppreſſio a variis cauſis tam internis, quam externis orta.

II. *Differentia*.

Alius defectus eſt.

1 Quando in nimis parca quantitate excernuntur Lochia.

2 Quando ante terminum conſuetum ceſſant.

3 Quando fluentes ſubito a variis cauſis ſupprimuntur.

III. *Signa*.

1 Parcior Lochiorum in fœminis Plethoricis largum alias menſium, aut in aliis puerperiis Lochiorum fluxum expertis, excretio.

2 Nimis præmatura ante conſuetum terminum ceſſatio. Fluxus enim Lochiorum legitimus vix intra 14. dies penitus ceſſat, non quod toto hoc tempore ſanguis fluat, rarius enim fluxus ſeptimum diem tranſit, ſed poſt ſincerum ſanguinis fluxum ichor, magis magiſque palleſcens, tandem quantitate quoque indies decreſcens plane deſinit.

3 Aut ſanguinis debito modo fluentis ſubitanea ſuppreſſio.

4 Anxietates cum variis ſpaſmis & torminibus abdominis.

5 Abdomen tumen, tenſum & durum.
6 Dolor gravativus, tenſivus, lancinans, cum ſenſu ardoris & pulſationis infimum ventrem & imprimis lumbos & inguina occupans.

IV. *Subjectum*.
1 Imminutionem, quin omnimodam ſuppreſſionem Lochiorum facile incurrunt fœminæ Plethoricæ, mœrori, timori, terrori valde obnoxiæ, refrigerium incaute admittentes.
2 Inordinatum alias Menſium fluxum expertæ, aut ad Menſium ſuppreſſionem pronæ.
3 Spiſſitudine ſanguinis, ob vitam ſedentariam, aut Venæſectiones tempore graviditatis intermiſſas, laborantes.

V. *Prognoſis*.
1 Lochiorum malus ſucceſſus, ſi non ſemper in præſenti, inpoſterum tamen certiſſimum creat periculum.
2 Eo facilius autem gravia ſequuntur incommoda, ſi Lochiorum fluxus ſubito ſuppreſſus fuerit.
3 Suppreſſio Lochiorum ſæpiſſime eſt cauſa febrium acutarum & purpuratarum, aut etiam inflammatoriarum, cum ſummis anxietatibus, reſpirandi difficultate, animi deliquiis, ſudationibus frigidis, deliriis, &c.
4 Nulla eſt Hæmorrhagia ſuppreſſa, quam tam certe ſontica excipiunt mala, niſi forſan cum vulnere ſenſibilioris partis conjuncta, quam Lochiorum ſuppreſſio.
5 Lochiorum defectus impoſterum fœcunditatem & feliciorem conceptionem ac geſtationem non parum turbat, & ſtabiles inflationes abdominis, ac varios ſpaſticos hypochondriaco-hyſtericos affectus poſt ſe trahit.

VI *Remedia*.
1 Debitum Lochiorum ſucceſſum promovent & conſervant Crocata, v. g. Crocus in cibis, parciſſime tamen ad levem juſculorum tincturam uſurpatus; item Eſſent. Croci ſaturatior, ſed itidem moderatiſſimis doſibus, ad pauculas guttulas cum aliis adhibenda.
2 Fluxum nimis parcum ſtimulant Myrrha, imprimis ejusdem Eſſentia aliis juncta.
3 Febriles exæſtuationes præoccupant pulveres leniter diapnoici, ex Oc. ♋. vel Matr. perl. p. iij. & ♁. diaph. p. ij.
4 Præſentes exæſtuationes febriles temperat Nitrum, pulveribus Diaphoreticis in minori doſi additum.
5 Idem etiam Nitrum Diarrhœas puerperis alioquin formidabiles prę occupat, & præſentes mitigat.
6 Pilulæ Beccherianæ aut Stahlianæ nec non noſtræ Balſamico-viſcerales hoc in caſu, cuicunque uti vel integrum, vel libitum fuerit, omnibus aliis palmam præripiunt, & hinc commode cæteris ſtimulantibus & pellentibus, utpote minus fidis minusque tutis ſuperſedere poſſumus.

Formulæ Remediorum.

1 Eſſentia aperiens.

℞. *Eſſ Scordii per Sp. Vin. rectif. paratæ* ʒj. *Pimpin. alb. quæ cum Spir. Vin. debiliori extrahi poterit* ʒij. *Croci* ℈j. *M. doſ. gutt.* 35. *bis vel ter de die.*

2 Alia aperiens & pellens.

℞. *Eſſent. Pimp. alb.* ʒij. *Myrrh. Scord. ana.* ʒj. *Croci* ℈j. *M. doſis ut ſupra.*

3 Pulvis diapnocius.

℞. *Matr. perl. præparat.* ʒj. ♁ *diaph.* ℈ij. *Cinab.* ♁*ij* ℈j. *M. div. in V. part. æq.*

4 Alius diapnoico-temperans.

℞. *Conch præp.* ʒj. ♁. *diaph.* ℈ij. *Nitr. depur.* ʒß. *M. doſ.* 2. *cuſp. cultri ſingulis* 4. *horis.*

5 Pilulæ aperientes.

℞. *Pil. Stahlii* ʒj. *doſis* 15. *vel* 20. *ſemel aut urgente neceſſitate bis per diem.*

6 Potio aperitiva.

℞. *Aq. meliſſ.* ℥iv. *Pil. Polychr.* ℈j. *Sir. cort.* ☉*nt.* ℥ß. *M. doſ. ſingul. duab. hor. cochl. ij.*

VII. *Methodus m dendi*.
1 Urgente Plethora inſtituatur Venæſectio in pede & quidem ſtatim in principio.
2 Dentur poſtea Mixturæ reſolventis & leniter ſtimulantis mane & a meridie guttę 35. veſperi vero doſis pulveris diapnoici.
3 Præſente ſanguinis orgaſmo, aut ęſtu febrili, ſingulis quatuor horis aut ter de die exhibeatur doſis pulveris temperantis diapnoici.
4 Cui interponantur lenia Alexipharmaca, ſed parciſſimis & moderatis doſibus, conjuncto regimine modeſtiſſime diaphoretico.
5 Alvus obſtructa reſeretur per Clyſteres emollientes oleoſos & leniter carminativos, cui ſcopo etiam Pil. Beccher. veræ & Stablianæ aut Polychreſtæ, Hall. aliis ſimul indicationibus ſatisfacientes, inſerviunt.

VIII. *Cautelæ Praticæ*.
1 Quando Lochia intempeſtive ſubſiſtunt, aut plane ſupprimuntur, nihil magis cavendum, quam ne illorum revocationi opera impendatur per calidiora Caſtoracea, Myrrhata, Aloetica, Uterina, copioſius ingeſta. Vel enim obſtructio augetur, & febres inter gravia abdominis pathemata provocantur; vel Lochiis etiam denuo erumpentibus, inflammatio uteri & febres perdurant.
2 Præſtat potius orgaſmum ſanguinis temperare & cohibere abſorbentibus, diapnoicis ac cinnabarinis, æſtuoſos vero impetus etiam Nitratis, adeoque incommodis potius ex Lochiorum ſuppreſſione metuendis præoccupandis, quam fluxui directe revocando operam dare, præſertim ſi jam ultra νυχθήμερον ſubſtiterit.
3 Regimen ſudatorium febrem magis auget, cum reliquis ſymptomatibus, & hinc fugiendum eſt.
4 Abſtinendum quoque eſt ab omnibus irritationibus ad evacuationes, imprimis per alvum, unde omnia purgantia, alias in Menſium provocatione uſu non carentia, actu hic ſunt noxia.
5 Opiata, ad ſedanda tormina colica & ſpaſticos infimi ventris affectus corrigendos, quibusdam uſualia, majorem cauſantur Lochiorum ſuppreſſionem, & hinc morbum augent.

CAPUT DUODECIMUM.

De Mictu Cruento.

I. *Definitio*. Mictus cruentus eſt ſanguinis ex venis renum vel vicinarum partium erumpentis cum urina excretio, & præternaturali vaſorum illorum apertura (per motum tonicum auctiorem producta) originem trahens.

II. *Differentia*.
Mictus cruentus verus, a renum vaſis emulgentibus proveniens, differt.
1 a Mictu cruento veſicæ.
2 Ab Hæmorrhoidibus veſicæ, de quibus vide Hiſtor. Morbor. Uratiſlav. T. I. pag. 283.
3 A Mictu ſanguinis ex varicibus proveniente vid. ibid.
4 A mictu cruento Nephriticorum a calculo aſperiore, renes lædente, oriundo.

III. *Signa*.
1 *Imminentis*: Mictus cruenti ſigna adeo evidentia non dantur, præter levem tenſionem & gravitatem lumborum, aut fatigationem totius corporis: tacite enim plerumque cooritur. Quo vero magis ſenſibilis dolor conjunctus eſt, eo juſtior de Calculi præſentia & concurſu ſuſpicio ſubeſt.
2 Præcedit interdum in quibusdam dolor fixus & acerbus; vel etiam dolor circa Ilia & inguina gravativus percipitur; interdum horrendus dolor circa pubem præcedere ſolet cruentę mictioni, dum ſanguis

guis congrumatus ſtagnans in ureterum ductu obliquo circa introitum veſicæ diſtenſionem dolorificam parit. vid. Hoffm. Diſſert. de Hæmorrag. p. 19.

3 *Præſentis* ſignum evidentiſſimum eſt ipſa urina non ſolum cruenta, aut ſanguine imbuta, ſed larga ſæpe quantitate liquidi ſanguinis remixta, cui ſenſim coagulaſcenti, & fundum petenti deinde ſupernatat clara.

4 Interdum tamen ſanguis jamjam congrumatus cum urinam excernitur, & quidem formam vermis alicujus referens, craſſitiem vero calami ſcriptorii æquans, qui procul dubio in ureteribus ita concrevit.

5 Hæmorrhoidum Veſicæ ſigna ſunt juxta Aurel. pag. 153. cum non coacervata primo fit effuſio, ſed augmentis quibusdam promota, interjectis defectionibus: quando retento ſanguine dolor pubetenus vexat ac inguina & clunes (i. e. illa ac forte teſtes) tenduntur, effluente autem iterum ſanguine, ſymptomata hæc omnia ceſſant.

6 Eo certius autem ſanguinem ex Hæmorrhoidibus provenire, concludere licet, ſi fluxus Hæmorrhoidum conſuetus antea fuerit ſuppreſſus, lapilli nunquam antea excreti, nec ulla ruptorum vaſorum indicia præſto fuerint, & tandem ſi ejuſmodi fluxus periodos ſtatas ſervaverit. vid. Hiſtor. Morb. Uratisl. pag. 283. & ſeqq.

7 Si vero ex ipſa veſica vel urethra mictus cruentus originem trahit, non ſine dolore & ardore urina cruenta emittitur, & ſimul ichore vel pure ſanguis ille mixtus eſt.

IV. *Subjectum*.

1 Familiarior eſt ſexui Virili, quam fœminino.

2 Floridiori ætati admodum raro obtingit, niſi violentia calculi aſperioris, vel impetuoſe abrupti, ſubſit, aut caſus ab alto, Cantharidum improvidus uſus, abuſus fortiorum diureticorum ſimilesque cauſæ externæ præceſſerint.

3 Spontaneo autem magis exortu evenit ſenioribus, Plethoricis tamen, & alias floridiore habitu inſtructis.

4 Succedit tamen ſatis ſæpe Hæmorrhoidum alias conſuetarum emanſioni, ſub diæta interim vinoſa & iracundia familiari, concurrente itidem motu corporis ſuccuſſatorio per equitationem vel vecturam, nec abuſu rei venereæ.

V. *Prognoſis*.

1 Effectus hujus evacuationis nullo modo eſt utilis, quin prponderent incommoda, imo pericula vere ſontica.

2 Eſt enim hoc malum ita obſtinatum, ut, niſi maxime tempeſtive iterum miteſcat, & quidem cum vicariæ ventilationis ſanguinis prudente ſubordinatione, contumaciſſimum & ſenſibiliſſimum ſeſe gerat, tum ad irregulares erumpendi, tum emanendi, exceſſus propendens.

3 Qui in Mictum talem cruentum devolvunt ſenes, vix diu ſupervivunt, niſi quidem admodum commode, atque libere hic fluxus ipſis ſuccedat.

4 Repente ſi cohibeatur Mictus cruentus, præſertim aſſuefactus, variorum ſpaſticorum, aut tabidorum affectuum pericula omnino ſontica ſuccedunt: imo, uti in pulmonibus ab Hæmoptyſi, immediate ſolum adſtringendo oppreſſa, ulcerationes remanere ſolent, ita a Mictu cruento repente conſtricto facile ulcerationes renum oriuntur, aut loco ſinceri ſanguinis poſt hac mucum ſubcruentum cum urina effundunt: quam muci excretionem ſuppreſſam poſtmodum facile mors non ſine præcedentibus variis anxiis pathematibus ſequitur, quod aliquoties obſervavimus.

5 Hæmorrhoides veſicæ tanti periculi non ſunt, ac Mictus cruentus ex renibus aut veſica originem trahens.

6 Quamvis interdum inſignis ſanguinis copia in Mictu cruento excernatur, non tantum tamen a ſanguine manente imminet vitæ periculum, quantum in aliis Hæmorrhagiis.

7 Uti narium Hæmorrhagia a cauſis violentis primo producta, facile poſtmodum ſpontanea redditur, & in conſuetudinem abit, ita & Mictus cruentus.

8 Mictus cruentus a calculo in junioribus ortus, facilius curationem admittit, quam Mictus cruentus ſpontaneos in ſenilibus.

9 Urina cruenta in Variolis & Morbillis, Petechiis, Peſte, magnum prænuntiat periculum Hoffm. loc. cit.

10 Criticum & ſalutarem fuiſſe Mictum cruentum in vetula, pectoris oppreſſione & gravibus incommodis circa abdominis viſcera afflicta obſervavit Hoffmannus loc. cit.

VI. *Remedia*.

1 Venæſectio revulſoria, etiam paulo largior, in ſuperioribus, ſcil. manu, vel brachio inſtituta, Hirudines item ano applicatæ.

2 Temperantia & orgaſmum ſanguinis ſedantia: Pulv. Nitroſi, Cinnabarini, cum MP. de Cynogl. Corallia &c.

3 Adſtringentia: Succus Urticæ & decoct. Equiſeti. vid. Obſerv. Uratisl. pag. 384. Sang. Dracon. Hirci, Spec. de Hyac. Crocus ♂is Aperit Zwolff. aut ♁iatus Stahlii, Tinct. Vitr. ♂is Ludovici, Tinct. Terr. Catechu, Troch. de Carabe, ut & Tinct. Opii Langelotti, Vitriolum e minera ♂is Haſſiaca cum aqua pluviali extractum, atque a magmate, quod ultimo reſtat, difficulter cryſtalliſabili, & ſumme auſtero, cryſtalliſando ſegregatum, ac denuo in aqua reſolutum, atque in forma liquida, ad ʒij. pro doſi propinatum.

4 Topica: Unguent. Comitiſſæ, Infrigid. Galeni, Emplaſtr. Saponat. Barbetti, abſtinendo tamen a Camphora.

5 Balſamica: Gumm. Maſtich. & Junip. abſtinendo ab acrioribus. imo ipſo Balſamo Peruviano, ſubſtituendo potius ea, quæ alias pulmonum exulcerationi deſtinantur, ſcil. Herb. Hederæ Terr. Alchimill. Sanicul. Pentaphyll. Vincæ pervinc. Hyperic. imprimis vero Virgam Auream Geſneri.

6 Clyſteres & lenia laxantia ex Rhabarbaro, item Serum lactis tamarindinatum &c.

7 Alexipharmaca, poſt ſedatum unum & alterum paroxyſmum, æqualem ſanguinis circulum promoventia.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis temperans.

℞. *Pulv. Antiſpaſm.* ʒij.	*tribus horis.*
div. in 6. p æq. doſis ſing.	

2 Alius.

℞. *Nitr. depur.*	*Cinnab.* ♁ij. *gr.* xviij.
Lap. ♋. *ana.* ʒj.	*M. div. in 6. p. æqu. ut antea*

3 Pulvis ſubadſtringens & anodynus.

℞. *Nitr. depur.*	*MP. de Cynogl. gr. iij.*
Corall. r. præp. ana. ʒſs.	*M. div. in 3. q. æq. detur doſis ſingulis 6. vel 8. hor.*
Spec. de Hyac.	
Cinab. ♁ij. *ana. gr.* xv.	

4 Alius adſtringens & anodynus.

℞. *C. C. uſt.*	*MP. de Cynogl. gr. ij.*
Corall. r. præp. ana. ℈j.	*M. div. in 3. p. æq. doſis ſing.*
Spec. de Hyac. gr. xij.	*4. aut. 6. horis.*
Croc. ♂*is* ♁*iat. gr.* vj.	

5 Potio anodyno-adſtringens.

℞. *Aq. Millefol.*	*Sang. Hirc.* ℈j.
Plantag.	*Laud. Op. gr. ij.*
Equiſet. ana. ℥j.	*Syr. Myrtin.* ℥ſs.
Acet. deſtill. ℥ſs.	*M. cochleatim ſumenda.*
Corall. r. præparat. ℈ij.	

6 Decoctum adſtringens.

℞. *Decoct. Equiſet.* ℥vj.	*M. detur cochleatim.*
Succ. Urtic. min. ℥ij.	

7 Emulſio anodyno-adſtringens.

℞. *Sem. 4. frig. maj. an.* ʒiſs.	*Millefol. ana.* ℥iij.
Papav. alb. ʒij.	*f. l. a. Emulſio adde*
Aq. Urticæ.	*C. C. uſt.* ʒj. *M.*

8 Infu-

8 Infuſum adſtringens.

℞. *Herb. Heder. Terr.*	*Inciſ. detur ad Ch.*
Vinc. per Vinc.	*Uſurpetur ut infuſum Thee:*
Virg. Aur. ana. mj.	

9 Decoctum adſtringens:

℞. *Herb. Veron.*	*Colatur. adde*
Equiſet.	*Syr. de Symph.*
Virg. Aur. ana. mj.	*e Roſ. ſicc. ana.* ℥iſs.
Rad. Symphit. ℥j.	*M. doſ.* ℥iij. *ſing. 4. hor.*
Coq; in aq. ſimpl. ℔.*ij. iij*	

10 Eſſentia ſubadſtringens.

℞. *Tinct. Vitr.* ♂*is Lud.* ʒſs	*doſ. 40 gutt. 2. l. ter de die.*

11 Tinctura tonico-nervina.

℞. *Tinct.* ♁*ij. acris* ʒij.	*doſ. gutt. 30. bis per diem.*
Spir. CC. ʒj. *M.*	

12 Eſſent. tonico-diſcutiens.

℞. *Eſſ. Pimp. alb.*	*Spir. C. C.* ʒj. *M.*
Tinct. ♁*ij acris an.* ℥iſs	*doſis ut ſupra.*

13 Pilulæ laxantes.

℞. *Pil. Stahlii* ʒj.	*ad aperiendam alvum.*
doſ. xv. pro doſi.	

14 Potio laxans.

℞. *Seri Lact.* ℥vj.	*Coque. Colat. d. ad. Vitr.*
Tamarind. ℥iſs.	*pro una vice.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Mictus cruentus nullo modo tolerandus eſt, ut aſſuefiat, ſontifica enim minatur pericula, hinc omnino ſiſtendus eſt.

2 Id ipſum tamen moderate fiat, præmiſſis, ſi nondum ipſo fluxu ſufficiens ſanguinis copia evacuata fuerit, Venæſectione revulſoria, & orgaſmum ſanguinis univerſalem ſedantibus, Nitroſis & Cinnabarinis, ſubjuncta quoque in aſſuetis, aut manifeſto plethoricis, Venæſect. præſervatoria in pede, tempore intercalari adminiſtrata.

3 Commodiſſime blanda ejuſmodi cohibitio præſtatur per ſupra laudatum medicamentum Martiale in aqua ſolutum, atque ad ℥j. ſucceſſivis doſibus propinatum; eidem fini inſerviunt ſupra deſcripta infuſa, ac pulveres adſtringentes, ut & Tinct. ♂is Ludov. ac Tinct. Terr. Catechu.

4 Alvum ſemper expeditam eſſe convenit, id quod optime per Clyſteres & decoctum ſeri cum Tamarindis & infuſa laxantia Rhabarbariana, ut & per Pilulas Stahlianas obtinetur.

5 Præſente ardore & æſtu exhibeantur Emulſiones temperantes & anodynæ, quibus adhuc amygdalæ dulces addi poſſunt. Eundem uſum habet oleum amygd. dulc. cum Sperm. Ceti. Item Decoct. Nephrit. Foreſti, imprimis ſi a calculis Mictus cruentus dependet.

6 Si Mictus talis ortus eſt a remediis fortioribus, ſtimulantibus, Cantharidibus &c. præter ſupra laudata temperantia conveniunt lacticinia, cremor nordei &c. in copia aſſumpta.

7 In Mictu cruento pulveribus temperantibus addatur ſanguis Hirci, aut ſupra deſcripta potio num. 5. uſurpetur.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 Omnia adſtringentia fortiora & narcotica incaute uſurpata, multorum malorum fiunt cauſæ, inflammationis ſcil. & ulceris Renum, Veſicæ &c. quare ſemper mitiora illis præferantur.

2 Balſamica acria & fortiora, uti Balſam. Peruv. de Copaiba, ut & Terebinthinata ac ſuccinata, aliaque hujus generis magis nocent & malum exaſperant.

3 Tinctura antinephritica Rothii Lipſienſis in calculoſi ſæpius Mictum cruentum producit, id quod etiam præſtat Balſamum Auguſtanum dictum, quare eorum uſus diſſuadendus eſt, aut ſi in uſum trahi debent, ſumma id fiat cum prudentia.

4 Præſente diſpoſitione ad Mictum cruentum vitetur equitatio, vectura, motus nimius, Venus, Diæta aromatica, Vini abuſus &c.

5 Mictus cruentus criticus, utpote ſalutaris, non ſupprimatur. vid. Hoffm. loc. cit. & Ettmuller. Tom. II. pag. 720.

6 Si alvus per alia laxantia & clyſteres expediri poteſt, Pilulæ Polychreſtæ aut aliæ his ſimiles non facile in uſum trahantur, niſi Plethora imminuta & orgaſmus ſedatus fuerit.

CAPUT XIII.

De Hæmorrhagiis Paſſivis.

I. *Definitio.* HÆmorrhagiæ paſſivæ ſunt excretiones ſanguinis præternaturales a vaſis ſanguiferis, propter cauſas violentas, vel diſruptis, vel diſſectis, originem trahentes.

II. *Differentia.*

1 Aliæ magis immediate e vaſis capacioribus imprimis arterioſis diſſectis, aliæ mediate magis e partibus poroſis prorumpunt.

2 Aliæ nudo paſſivo affluxui ortum debent: aliæ cum activo ſimul appulſu & affluxu conjunctæ ſunt: Illæ in vulnere recentiore, hæ in progreſſu demum circa quartum diem eveniunt.

3 Aliæ excipiunt evulſionem dentium, & ſæpius ſatis ſunt enormes.

4 Aliæ junguntur carni luxurianti ſeu fungo in vulneribus & ulceribus male tractatis nato, aut ejuſdem extirpationem per ſeptica junguntur.

5 Aliæ nonnunquam obſervantur in mammis aliiſque partibus cancroſis, per vices redeuntes, ſæpius quoque diu continuantes, ita ut nullis fere remediis curari queant.

III. *Signa.*

Sanguis arterioſus ut plurimum cum ſubſultu, cum pulſu arteriarum coincidente, prorumpit, venoſus vero placide profluit. Ille faciem præ ſe fert tenuiorem & floridiorem, hic vero paulo obſcuriorem.

IV. *Subjectum.*

1 Omnis generis, cujuſcunque ætatis & ſexus homines, ſanguinei tamen Plethorici majorem patiuntur Hæmorrhagiam, quam cholerici, niſi vaſa ampliora diſſecta ſint, illi enim plus ſanguinis in poris, hi in vaſis habent.

2 Carni luxurianti & exinde provenienti Hæmorrhagiæ magis obnoxii ſunt homines temperamenti humidi, quam ſicci.

3 Hæmorrhagiam dentium majorem facilius experiuntur homines ſanguinis congeſtionibus verſus caput obnoxii, quam alii.

V. *Prognoſis.*

1 Hæmorrhagiæ, quæ vulneribus corpori Plethorico, aut homini, in ipſo ebrietatis, vel excandeſcentiæ actu conſtituto, inflictis ſuperveniunt, ſi repente & violenter per adſtringentia & ſanguinem coagulantia reprimantur, plerumque tumores & inflammationes partis læſæ, imo febres vulnerarias, interdum ſatis æſtuoſas, poſt ſe trahunt, aut majori cum impetu, circa ſtatum recrudeſcunt.

2 Quo juſto tardius autem Hæmorrhagiæ compeſcuntur, eo magis virium lapſus & Lipothymiæ expectandæ ſunt, præſertim ſi enormes fuerint.

3 Poſt immodicas plane ſanguinis per partes vulneratas & vaſa diſciſſa profuſiones, univerſo corpori cachectica diſpoſitio, vulneratæ vero parti inſignis debilitas, tumor œdematoſus, aut contra aridura imminet.

4 Homines Plethorici, vinoſi, iracundi, Hæmorrhagias largas a vulneribus paſſi, plerumque anniverſario tempore, vel circa ipſa loca affecta, vel circa loca Hæmorrhagiis aliis dicata, ſpaſticos, tumeſcentes, inflammatorios, quin febriles affectus, qui alias evacuationes ſanguinis conſuetas ſuppreſſas ſubſequi ſolent, incurrunt, niſi vel actuali evacuatione artificiali, vel matura talium commotionum præoccupatione Pharmaceutica iis occurratur.

5 Hæmorrhagiæ ex arteriis diſſectis ortum trahentes majoris ſemper periculi ſunt, quam quæ e venis originem ducunt, imprimis ſi majores fuerint.

6 Eo majori autem periculo exponunt vulneratos, ſi e vaſis viſcerum diſſectorum aut læſorum prodit Hæmorrhagia.

7 Hæ-

7 Hæmorrhagiæ partium cancroſarum, ſi non ſummum, huic tamen proximum indicant cancri gradum, & hinc ſumme perículoſæ ſunt.

8 Hæmorrhagia dentium per adſtringentia incaute ſuppreſſa, imprimis ſi in maxilla inferiori fuerit, facile inflammationem & exulcerationem gingivarum, cum maxillæ carie poſt ſe trahit.

9 Quo magis dolet caro luxurians, eo facilius eſt metuenda Hæmorrhagia, quæ etiam facillime ſequitur uſum cauſticorum, quæ ſimul ſanguinem non coagulant.

VI. *Remedia.*

1 Venæſectio revulſoria, compreſſiones & ſtricturæ partium vulneratarum, aut ipſorum vaſorum diſciſſorum Ligaturæ interceptoriæ, vel materiales obturationes.

2 Vaſorum diſciſſorum majorum Cauteriſatio.

3 Partis vulneratæ, in recens mactati animalis adhuc calentis corpus, immerſio.

4 Sanguinem erumpentem coagulantia, parteſque poroſas conſtringentia, & obturantia: Sp. Vin. rectificatiſſimus, Ol. Terebinth. æthereum, Acida concentrata, Solutio Aluminis, Vitrioli, Colcothar ejuſdem, Medulla crepitus Lupi, Farina volatilis, Pulvis ranarum exſiccatarum, & Albumen ovi ſiccatum & pulveriſatum, fuligo pulveriſ. Lap. hæmatit. pulveriſ. Rad. Symphyt. maj. cancri combuſti pulveriſati, Telæ aranearum, Folia vitis ſicca &c. Ex compoſitis celebris eſt liquor ſtypticus Boudeti, cujus mentio fit in Act. Hafnienſ. Vol. II. Obſ. 41. item 133. nec non Vol. III. Obſ. 45. Item liquor ſtypticus Soc. Reg. Angl. in Officina Chymica Staphorſtii deſcriptus; porro liquor ſtypticus weberi, peculiari tractatulo, Anchora Sauciatorum inſcriptio, commendatus, tandem Pulvis Iſchmæus Hildani & Barbette.

Formulæ Remediorum.

1 Liquor Stypticus weberi.

℞. *Vitrioli Hungar. Alumn. ana.* ℔ſs. *Phlegmatis Vitrioli* ℔. IV. *Coque tamdiu donec omnia diſſoluta fuerint: liquorem frigefactum filtra, & a cryſtallis ſubinde natis ſepara, adde ſingulæ libræ. Ol. Vitriol.* ℥j. *& ſerva pro uſu. Linteamina quintuplicia liquore hoc ſtyptico probe humectata, vulneri, vel orificio arteriæ vel trunco membri extirpati, ſuperimpone cum adæquata ligatura, & videbis ſanguinem in momento congelatum. Linteamina per aliquot dies ſuperimpoſita relinque, ne cruſta ſanguinis, vel ſanguis incruſtatus ſimul detrahatur & ſanguini via aperiatur, & vulnus nullo alio amplius adhibito remedio perfecte ſanatum reperies.*

2 Aqua Arterialis Caroli Muſitani, *experta in arteriarum vulneribus cujuſcunque conditionis.*

℞. *Colcothar Vitrioli, Alum. uſt. Sacch. Cand. ana.* ʒiſs. *Urina junior. homin. Aq. roſar. ana.* ℥ſs. *Aq. Plantag.* ℥ij. *Diu ſimul omnia agitentur in mortario, poſtea phiolæ vitreæ committantur. Tempore uſus liquor decantetur, & mediante linteo eidem imbuto, parti vulneratæ applicetur, manu ſimul impoſita, ut eo citius ſiſtatur.*

3 Pulvis Stypticus Ejuſd.

℞. *Sang. ovill. exiccat.* ʒv.
Croci ♂ *lis ſubtiliſſ.*
Lap. hæmat. præp.
Gumm. tragac. ana. ℥j.
F. Ex omnibus pulvis impalpabilis probe invicem mixtus

4 Alius ejuſd. Auctoris.

℞. *Pulv. rad. ſymph. maj.* ℥iij.
Vitriol. alb. crud.
Sarcocoll. ana. ℥ſs.
Croc. ♂ *lis.*
Fulig. Cam. ana. ʒij.
Cancr. combuſt. ʒvj.
Gypſi ℥j.
Terr. ſigill. ʒiiſs.
Lapid. hæmat. præp. ʒiſs.
Sang. Drac. ʒiij.
M. ſ. Pulv. ſubt.

VII. *Methodus medendi.*

1 Hęmorrhagię, ni pręſentiſſimi periculi metus contrarium ſuadeat, quin urgeat, ab initio aliquatenus indulgeatur.

2 Quodſi vero vas capacius arterioſum lęſum, adeoque periculum in mora fuerit, quantocyus & quibuſcunque remediis eadem reprimatur, ſive interceptione & ligatura, ſive cauteriſatione, ſive ſanguinis erumpentis coagulatione.

3 Compreſſio digitis facta egregium ſępe fert auxilium, pręſertim in iis caſibus, ubi vas ſauciatum non admodum profunde deliteſcit.

4 Quodſi Hęmorrhagia, ex arteria non plane diſciſſa erumpens, pertinaciter quoque ſępius recrudeſcens alia ſubſidia eludat, tranſverſim penitus diſſecetur, & extremitas ſuperior cauterio tangatur.

5 Tumor partis vulneratę, aut febris vulneraria ſi repentinę ſanguinis reſtrictioni ſuperveniat, aut ipſa Hęmorrhagia circa ſtatum cum violentia inſigni recrudeſcat, Venęſectione revulſoria in parte oppoſita, internis antifebrilibus, & externis camphoratis, opus eſt.

6 Factę nimię profuſionis damnis per Analeptica, diętam reſtaurantem, vini generoſioris uſum medicum, partiſque lęſę per nervino-balſamica externa roborationem, ſuccurritur.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Compreſſiones & ſtricturę fortiores partis vulneratę non ſint nimis fortes, ne exinde oriatur inflammatio.

2 Pars vulnerata ſemper calida ſervanda eſt, & ambiens frigus evitandum, pręſtat etiam emplaſtro ſtitico vulnus munitum ſemper conſervare.

3 Cauteriſatio ſępius infidum eſt remedium, quare remedia fida ſanguinem ſiſtentia eidem ſunt pręferenda.

4 Cauteriſatio in partibus tendinoſis ſummo ſtudio eſt fugienda, ne partium motus per eandem lędatur.

5 Liquoribus ſtypticis non ſemper eſt fidendum, quoniam interdum magis nocent quam proſunt. vide *Act. Haſn. Vol. III. Obſ. 45.*

6 Styptica in Hæmorrhagiis partium cancroſarum fugiantur, quoniam malum exaſperant.

7 In vulneribus circa juncturas & partes tendinoſas, acida pro ſanguine ſiſtendo non conveniunt, rectius officio ſuo tum fungetur Ol. Terebinth. æthereum cum Spiritu Vini Rectificatiſſimo mixtum.

8 Ideoque etiam ipſum Vitriolum album ad albedinem calcinatum, quoquo modo applicatum, in hoc caſu haud convenit, ob perículoſa, quæ exinde ſequi poſſunt ſymptomata.

9 In Varicum apertione admodum caute etiam in reſtrictione ſanguinis procedendum eſt, alias facillime majora inſequuntur mala.

LIBERI II.
DE
CONGESTIONIBUS
EORUMQUE EFFECTIBUS.

De Congeſtionibus in genere.

I. *Definitio.* Congeſtiones ſunt compreſſiones (convulſiones) activæ partium, mediante motu tonico, quibus ſanguis, & cum hoc reliqui humores verſus & in certa loca reſtringuntur & recipiuntur, copioſioris ſecretionis, vel hæmorrhagicæ perruptionis gratia. Vel adhuc brevius: Sunt reſtrictiones & detentiones ſanguinis, verſus & in loca, hæmorrhagiis deſtinata. Accidunt circa caput, nares, fauces, pectus, ventriculum, renes, inteſtinum rectum, & occurrunt circa ventriculum, ſive circa Venam portę.

II. *Differentia.*

1 Ratione *effectus*, vel ſunt *Completæ*, quę tali in loco contingunt, ubi actualis perruptio ſanguinis ſperari poteſt, v.g. in Naribus, Ventriculo, Vaſis Hęmorrhoidalibus, Pulmonibus, Utero &c. Vel *Incompletæ*, quę in locis, a viis hęmorrhagicis remotis, a Natura fiunt, v. in Scapulis, Dorſo, Lumbis, Pedibus &c.

2 Ratione *loci* diriguntur vel

a ad *Caput*: unde Cephalalgię cum rubore faciei, & infla-

inflatione vaſorum circa tempora, Ophthalmiæ & dolores compunctorii quaſi in intimo meditullio bulbi oculi, cum inflatione exiliſſimorum vaſculorum ſanguiferorum, imo actuali bulbi protuberantia, Otalgiæ, & Anginæ, Aphthæ, affectus delirioſi & comatoſi (quo in caſu jam Antiquiores raptum humorum ad caput accuſarunt,) circa dies criticos, cum urina tenui & pauca, Epilepſiæ juniorum cum vehementibus oculorum torſionibus, Apoplexia ſanguinea, Vertigo, profundiori capitis ad terram inclinationi, aut pedum vel præcordiorum refrigerationi ſuperveniens, Memoriæ debilitas.

b. Ad *Pectus*: quas Anguſtiæ, reſpirationes opplentivæ, Aſthmata convulſiva periodica ſequuntur.

c Circa *Hypochondria*: unde dolores Cardialgici, tenſorii, lancinantes, vomibundæ torſiones ventriculi, quin univerſa pathematum Hypochondriaco-Hæmorrhoidalium ſcena, imprimis alvi non tam ſimplex ſiccitas, quam actualis ſtrictura, ſenſibiliores tales exacerbationes vel antecedens, vel concomitans.

d Ad *Renes* & *Hæmorrhoides*: unde Varices crurum, variaque Nephritica, Iſchiadica, & Podagrica præludia.

III. *Signa*.

a In parte affecta, occurrit hujus (1) infarctus, (2) inflatio & diſtenſio vaſorum, ita ut exiliſſima viſumque alias fugientia vaſcula in conſpectum prodeant, (3) augmentum caloris & coloris naturalis, (4) dolor quandoque gravativus, quandoque tenſivus & punctorius, arteriarum pulſui reſpondens, (5) partis ita laborantis ad motum ineptitudo.

b In partibus remotioribus vero aut oppoſitis occurrit ſpaſtica quædam ſtrictura & aſpectu quaſi exſanguis & exſuccus, major etiam frigoris ſenſibilitas, aut actualis harum partium refrigeratio.

IV. *Subjectum*.

Congeſtionibus fere cujuslibet ætatis & temperamenti homines expoſiti ſunt, magis tamen ad eas proni ſunt Plethorici & vitæ ſedentariæ, lautæ & vinoſæ diætæ dediti, evacuationibus ſanguinis five artificialibus ſive ſpontaneis aſſueti. Non tamen quævis ætas ad quaſvis congeſtiones prona eſt, ſed iis tantum, quæ ab Hæmorrhagiis cuivis ętati competentibus dependent, plerumque exponitur.

V. *Prognoſis*.

1 Congeſtionibus facile complicantur & ſuccedunt tumores, dolores, inflammationes, ulcerationes manantes, ſtupores & debilitates paralytodes partium.

2 Quo magis hujus generis affectus aſſuefiunt, eo promptius etiam, citra materialis, aut occaſionalis cauſę veram proportionem, facile recrudeſcunt, crebrius inſultant, diutius continuant; imo veluti in jugem habitum tranſmigrant. Idque tanto certius, ſi diętą prępoſtera, animi turbulentis commotionibus, medicamentis & regiminibus calidioribus, intempeſtivo narcoticorum uſu exacerbentur, aut perturbentur.

3 Sanguinis ventilationes in ipſo paroxyſmo adminiſtratę, non raro in pręſens ſenſibile quidem levamen afferunt, ſed, reſtituta eadem ſanguinis abundantia, tanto promptius affectus hi repullulant, tantoque pertinacius idem ſubſidium denuo expoſcunt.

4 Completę Congeſtiones utplurimum facilius curantur, quam incompletę.

5 Quo minus Natura ſcopum Hęmorrhagicum attingit, eo magis dolores, ſpaſmi, convulſiones, toni remiſſiones, inflammationes &c. in variis corporis partibus ſunt metuendę.

6 Congeſtiones ad pectus ſemper majori periculo exponunt ęgrotantes, partim propter viſcera nobilia ad vitę conſervationem ſumme neceſſaria, partim quia evacuatio ſanguinis per pectus difficilior eſt, partim propter metuendas lęſiones pulmonum, quę frequenter hujuſmodi evacuationem per pectus ſequuntur.

VI. *Remedia*.

1 Cauſam antecedentem, ſanguinis nempe abundantiam, tollunt Veneſectio & Scarificationes pręſervatorię, item hirudinum applicatio congrua.

2 Motus ccongeſtorios avocant, revellunt, divertunt, pediluvia, frictiones, cucurbitulæ non ſcarificatæ, fonticuli, rubefacientia ſive Sinapiſmi veterum, Veſicatoria, Setacea, tandem alvi quoque cum aliquo ſtimulo expeditio per clyſteres vel infuſa laxantia.

3 Æqualem univerſæ maſſę humorum diſtributionem promovent blanda diaphoretica, diluentia, paulo largius calide hauſta, v. g. Infuſa Thee, Caffee, Veronicæ, Salvię, flor. Lavendulæ &c. Ipſa quoque Alexipharmaca moderatis doſibus, & juſtis temporum opportunitatibus data.

4 Nimiam ſanguinis expanſionem compeſcunt Abſorbentia, Nitroſa.

5 Spaſticam fibrarum ſtricturam demulcent Cinnabarina v. g. Pulvis Antiſpaſmodicus &c.

6 Ipſius moventis exacerbationem demulcent anodyna, emulſiva, gratiora analeptica, Specifica.

7 Sanguinis congeſti & reſtagnantis diſcuſſionem promovent externa Topica, v. g. Spir. Vin. Camphoratus, Epithema ex Semine Carvi, bacc. Juniperi, Sale communi & mica panis fermentati &c. ac his ſubordinata lenia repellentia ex Nitro, Saccharo Saturni, Aceto roſaceo.

8 Tonum partium roborant ſuccinata, Salia Volatilia Urinoſa, v. g. Eſſent. Succini cum Eſſ. lignorum, ſaſſafras, mixtura tonico-nervina ex Spir. C. C. & Antimonii Tinct. vel Salis Tartari.

Formulæ Remediorum.

1 Potio laxans.

℞. *Tamarind.*	*In Colat.* ℥iij.
Paſſul. min. ana. ℥ſs.	*Diſſolv. Sal. Polychr.* ℈ſs.
Rhabarb. elect. ʒiſs.	*Mann. Calabr.* ℥j.
Inſund. in ſ. q. Aq.	*M. D. ad Vitr.*

1 Pulvis temperans.

℞. *Conch. præparat.*	*Cinnab.* ♁*ii gr.* xxxvj.
Antimonii diap.	*M. ſ. Pulv. in* 22. *p. æq. dividendus, cujus quotidie* 2.
Tart. Vitriol.	*vel* 3. *portiones aſſumantur.*
Nitr. depurat. ana. ʒj.	

3 Alius Anodyno-temperans.

℞. *Pulv. modo deſcripti* ʒij.	*M. ſ. Pulv. div. in* 6. *p. æq.*
Maſſ. Pil. e Cynogl.	*Quotidie verſus ſomni tempus doſin unam porrigendo.*
gr. vj.	

4 Eſſentia alexipharmaco-diſcutiens.

℞. *Eſſent. Alexiph. Stahlii*	*mane & circa meridiem in juſculo vel alio vehiculo ordinando.*
Scord. ana. ʒiſs.	
M. doſ. gutt. 25. *ad* 30.	

5 Alia.

℞. *Eſſent. Pimpin. alb.*	*ana.* ʒiſs.
Tinct. Antimonii Tartar.	*M. doſis eſt ut præcedentis.*

6 Eſſentia tonico-nervina.

℞. *Tinct.* ♁*ii Tartariſat.*	*M. doſ.* 25. *ad* 35. *gutt. bis*
Spir. C. C. rect. ana. ʒiſs.	*vel ter de die.*

7 Alia.

℞. *Tinct. Tart. acris* ʒij.	*M. doſis uſque ut præcedentis.*
Eſſ. Succin. ʒj.	

VII. *Methodus medendi*.

1 In paroxyſmo ante omnia alvus expediatur per clyſteres, aut blandum aliquod laxans, ſubjungantur abſorbentia, nitroſa, cinnabarina cum diaphoreticis fixis, imo ſi dolorum atrocia, aut affectus vehementia poſtulat, poteſt his lene anodynum verſus tempus ſomni adjungi. Subjungantur denique & interponantur Alexipharmaca temperata, adhibitis ſimul in ſubſidium externis topicis, nec neglectis ubique ſpecificis.

2 Extra paroxyſmum ventilationes ſanguinis præſervatoriæ circa Æquinoctia inſtituantur, aſſuefactæ jam conſtanter repetantur, neque temere negligantur, præmiſſis, interpoſitis, ſubordinatis pediluviis, laxantibus cum epicraſi, ſuccinatis, Salibus Volatilibus, concurrente ſimul conveniente rerum non naturalium uſus, imprimis circa motum & potum ſufficientem.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Ventilationes in ipſa affectus exacerbatione adminiſtratæ, non niſi præſenti paroxyſmo ſubveniunt, rebus autem tranquillioribus adornatæ, magis in futurum quoque ſuam extendunt efficaciam.

2 Anodyna ut & Diaphoretica poſitiva, ſive Alexipharmaca non facile exhibeantur, niſi alvo prius expedita.

3 Si copioſior ſubſit congeſtio, & corpus inſuper ſpongioſius, vel ſuſpicio obſtructionis viſcerum, abſtinendum eſt in incremento & ἀκμῇ affectus, a Salibus Volatilibus, præſertim ſæpius datis.

4 In notabili vero declinatione, a paucis imprimis doſibus incipiendo, non male ſe gerunt.

5 Martialia quoque imprudenter adhibita, abſque humorum prius præparatione & diſcuſſione, facile inſignia damna poſſunt producere.

6 Durante adhuc reſtrictione reliquarum partium, adeoque nondum patente reditu e loco ſuæ reſtagnationis, & libera diſtributione ſanguinis, ad externa Topica diſcutientia, vel repellentia, non eſt properandum: exacerbantur enim inde tenſiones & dolores potius, quam leniuntur.

7 In omnibus congeſtionibus ſanguinis ad ſuperiores partes, ubi æſtus febrilis abeſt, multum levaminis afferunt pediluvia, multum quoque confert in tali conſtitutione pedes & præcordia denſioribus integumentis a frigore præmunire.

8 Pediluvia calidiora, prætertim, ſi altius pedes immergantur, aut nimis diu immerſi detineantur, in corporibus valde Plethoricis, alvi concurrente obſtipatione, facile commotiones febriles exſuſcitant.

9 Veſicatoria magis in acutis, Fonticuli & Setacea in chronicis humorum ad certas partes reſtrictionibus & decubitibus locum habent.

10 In pertinacibus Hypochondriaco-Iſchiadico Podagrico Hæmorrhoidalibus congeſtionibus, peculiaris efficaciæ ſunt Hirudines, orificio ani applicatæ, vel ſpontaneus & ſufficiens hæmorrhoidum fluxus.

11 Thermæ & acidulæ in congeſtionibus pertinacibus uſurpatæ, plerumque malum adaugent.

12 Animi pathemata graviora, uti frequentius ebullitionum & congeſtionum ſunt cauſæ, ita ſtudioſe fugienda ſunt, partim quia congeſtionem præſentem exaſperant, partim vero quia abſentem facile revocant.

13 Amuletica, inter quæ Bufo exſiccatus eminet, non niſi in primo ſtatim principio aut præmiſſis univerſalibus & quidem in ſubjectis ſenſibilibus locum habent.

SECTIO I.

DE

DOLORIBUS CONGESTORIIS.

CAPUT PRIMUM.

De Cephalalgia Sanguinea.

I. *Definitio.* Cephalalgia Sanguinea eſt doloris capitis ſpecies, quæ a congeſtione ſanguinis vaſa cerebri diſtendentis, & meninges comprimentis ortum trahit.

II. *Differentia*; Cephalalgia

1 Alia eſt *idiopathica*, alia *ſymptomatica*, ratione ſedis cauſæ morbificæ, illa ſcil. eſt quando ſanguis congeſtus in ipſo hærens capite, dolorem producit: hæc vero vel aliis morbis jungitur, v. g. febribus, vel per conſenſum abdominis oritur.

2 Alia eſt *periodica*, qualis interdum in ſexu fœminino, circa menſium tempus affligens obſervatur, alia *Vaga*.

3 Alia reſpectu *doloris* ipſius eſt *tenſiva* & *premens*, alia *pungens*, *lancinans*, *pulſatoria*.

4 A Cephalæa & Hemicrania facile reſpectu ſignorum propiorum inferius recenſendorum diſtingui poteſt.

III. *Signa.*

1 Dolor vel lancinans, vel pungens, vel premens aliquando tantum caput, ordinarie vero ſyncipiut, aut frontem, tempora ac bregmata occupans, cum pulſibus Synchronus.

2 In multis etiam dolor circa radicem naſi, ardor narium, preſſionis ſenſus in oſſe Ethmoide, cui jungitur ſæpius dolor in intimis oculorum bulbis premens, aut punctorius, & calor frontis ac temporum.

3 Facies rubicunda, venæ turgidæ atque inflatæ, præcipue temporales & jugulares.

4 Oculorum rubor & vaſorum inflatio, doloris in oculis, ſi objecta lucida offeruntur, augmentum, tinnitus quoque aurium & interdum in caſu graviori vertigo.

5 Strictura reliqui corporis, alvique aliqualis remiſſio, cum urinæ paucitate.

IV. *Subjectum.*

1 Homines temperamenti ſanguinei vel ſanguineo-Melancholici.

2 Juniores, quibus conſuetæ Narium Hæmorrhagiæ emanſerunt.

3 Fœminæ, emanentibus, ſuppreſſis vel ceſſantibus menſibus, aut eorundem fluxu debito modo & ordine non ſuccedente, imprimis vero Hyſterico malo obnoxiæ.

4 Viri Hæmorrhoidibus alias obnoxii, aut ad eaſdem ſaltem, reſpectu moliminum ad eas tendentium, proni, poſt emanſionem illarum aut ceſſationem moliminum.

5 Senes Plethorici ad arthriticos affectus proni, poſt retroceſſionem mali ad interiora & potiſſimum ſuperiora.

6 Homines diætæ vinoſæ atque aromaticæ dediti, aut multis meditationibus & lucubrationibus occupati, ac nimis diu vigilantes.

7 Venæ ſectiones & ſcarificationes conſuetas negligentes.

8 Perſonæ caput nudum calori ignis aut Solis exponentes, aut inferiores partes nimium refrigerantes.

9 Homines corpus motu ſubitaneo exercentes & plethoram nimium ſimul atque ſemel commoventes, aut iræ graviori indulgentes.

10 Propter hæreditariam diſpoſitionem ad Cephalalgiam proni.

11 Febricitantes in paroxyſmis & exacerbationibus.

V. *Prognoſis.*

1 Cephalalgiæ ſanguineæ ac congeſtiones ſanguinis in capite per Hæmorrhagias narium ſæpiſſime ſolvuntur.

2 Interdum ſponte ceſſat ſine evacuatione ſanguinis, id quod promptius in junioribus & viris, tardius vero in fœminis & ſenibus contingit.

3 Cephalalgia facile degenerat in conſuetudinem & vel in Cephalæam tranſit, vel brevibus periodis revertitur.

4 Quæ in junioribus per Hæmorrhagiam Narium ſolvitur Cephalalgia, in adultioribus Coryzas graviores, Lippitudines, aut in malo graviori excretiones e naribus & auribus purulentas facile poſt ſe trahit.

5 Cephalalgiæ vertiginoſæ, in ſenibus plethoricis Narium Hæmorrhagias recrudeſcentes inſequentes, prodromi ſunt Apoplexiæ & Paralyſis.

6 Quo major eſt conſtrictio inferiorum partium & congeſtio, poſt commotam plethoram, ad ſuperiora, eo gravius quoque affligit Cephalalgia.

7 Ex Cephalalgiis pertinacibus & perverſe tractatis, decubitus ad oculos & ſuffuſiones facile fiunt.

8 Cephalalgias frequentes ſæpius affectus arthritici partium ſuperiorum ſequuntur.

9 Cephalalgiæ in acutis admodum pertinaces cum cruditatis in urina ſignis, Deliria & Phrenitidem portendunt.

10 Alvus adſtricta ſemper exacerbat Cephalalgiam, e contra vero alvi profluvium ſalutare eſt.

VI. *Remedia*.

1 Cauſam principalem imminuentia: ſcarificationis in corporibus ſucculentis, Venæſectionis & hirudinum uſus in macilentioribus, venas majores habentibus, in locis remotioribus celebratus.

2 Congeſtionem in capite factam derivantia: pediluvia & laxationes extra morbos acutos in uſum vocata, in iisdem vero & extra eosdem ſinapiſmi, clyſteres, frictiones pedum, & in malo pertinaciori fonticuli, ſetacea adhibita & locis convenientibus applicita.

3 Orgaſmum ſanguinis demulcentia & compeſcentia: Abſorbentia, Nitrata, Salia neutra, gelatinoſa, emulſiva, potus Thee ſufficienter hauſtus.

4 Diſcuſſionem & æqualem circulationem promoventia; quod partim per modo dicta & diaphoretica fixa interne, partim vero per Spir. Vin. Camphor. Crocatum, & Epithemata ex Rad. Rhod. Herb. Verben. rutæ, Bacc Juniper, Sem. Carvi, Sale communi, & Unguenta anodyno-diſcutientia externe adhibita, fieri poteſt.

5 Tonum fibrarum ſtrictiorem relaxantia atque placantia: Cinnabarina & correcta Anodyna v. g. Eſſent. Dulc. Hallenſ. aut MPil. de Cynogl. grana aliquot pulveribus temperantibus mixta, veſperi exhibita. In caſu pertinaciori inpr. Cephalalgia Vertiginoſa Pulveres Solares D. D. Richteri, uſui Eſſ. dulc. & pulv. antiſpaſmod. interpoſiti, præſentaneum edunt effectum, inpr. ſi aliquandiu continuentur.

6 Roborationem partis læſæ ſeu debilitatem reſpicientia; Cephalica mitiora, ſuccinata, Tinctura Tonico-Nervina Stahlii, Specifica: Pulvis de Guttetta Riverii.

Formulæ Remediorum.

1 Pilulæ Cephalicæ.

℞. *MP. e ſucc Crat. gr. XII.*	*ana gr. vii.*
Extract. Helleb. nigr.	*c. Elix. Propr. f. pilulæ.*
Merc. dulc. rit par.	*pro una doſi.*

2 Pulvis diaphor. temperans

℞. *Oc. ♋. præparat*	*Cinnab. ♁ ii ℈j.*
♁. diaph.	*M. div. in 6. aut 7. par.*
Nitr. depur.	*æq ſingul. tribus hor. 1.*
Arcan. duplic. ana. ʒſs.	*doſis.*

3 Pulvis Anodyno-roborans.

℞. *Pulv. modo dicti ʒj.*	*M. f. pulv. div. in 4. part.*
Spec. de Hyac. ℈j.	*æq doſis 1. cubitum eundo.*
MP. de Cynogl. gr. IV.	

4 Unguentum Anodyno diſcutiens.

℞. *Ung. Alabaſtr.*	*Opii in Acet ſolut. ℈j.*
Popul. ana. ℥ſs.	*Camph ℈ſs.*
Ol. hyoſc.	*Croci gr v. M. ad Olíul.*
Nucl. perſic. ana. ℥ſs.	*ſuperlinteum fronti & temporibus applicandum.*

5 Eſſent. Tonico Nervina Stahlii.

℞. *Tinct. Antimonii vel*	*recti. ana. ʒiſs.*
Sal. Tartar.	*M. D. ad Vitr. doſis xxx.*
Spir. C. C. mediocriter	*gutt. bis aut ter de die.*

6 Alia.

℞. *Eſſent. ſuccin.*	*Doſis eadem.*
Alexiph. ā. ʒij. M.	

VII. *Methodus medendi*.

1 In ipſo paroxyſmo cum blando laxante, ſi nullum contraindicans obſit, Curæ initium fiat, imo ſi nullam moram eſſe circumſtantiæ indicaverint, etiam evacuationes ſanguinis in ipſo paroxyſmo celebrare convenit. In Cephalalgiis tamen ſymptomaticis, in febribus acutis occurrentibus, per remedia interna & forſan clyſteris uſum, ſi febris genius illud permiſerit, res peragenda eſt.

2 Interne orgaſmus ſanguinis mitigetur per Nitroſa, abſorbentia, diaphoretica fixa, verſus noctem vero blandum anodynum, ſi neceſſitas illud exigat, exhibeatur.

3 Externe vero in ipſo loco affecto Anodyno-diſcutientia adhibeantur, in remotioribus autem ad revulſionem humorum pediluvia (circa horam ſomni juxta *Bagliv.*) frictiones & ſinapiſmi.

4 Poſt mitigatum & decreſcentem paroxyſmum conducunt roborantia & lenia nervina interne & externe in uſum vocata; hoc quoque tempore ſpecifica energiam ſuam demonſtrant.

5 Extra paroxyſmum evacuationibus ſanguinis conſuetis conſulatur. Hæmorrhoidariis hæ excretiones promoveantur, aut ſuppleantur per hirudinum applicationem. Fœminino ſexui fluxus menſtruus in debito ordine ſervetur, aut ſuppreſſus revocetur; Hæmorrhagiæ narium ſuppreſſæ vices Venæſectio in pede ſuppleat. Optime quoque proſunt laxantia per epicraſin, qualia ſunt vina medicata Venæſectioni ſubjuncta.

6 Inſuper diæta calidior vinoſa, & animi pathemata evitentur, alvus vero ſemper lubrica ſervetur: motus corporis ſit laborioſus & potus ſufficiens.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.

1 Opiata niſi circumſpectiſſime exhibeantur, obſtupefaciunt potius ægrotos, quam ut ullum emolumentum iisdem præſtent; imo in febribus ut plurimum hoc in caſu cum detrimento exhibentur.

2 In deſperatis capitis doloribus *Riverius*, *Sennertus*, *Paræus* arteriotomiam commendant, imo *Bagliv.* eandem pro magno ſecreto habet, aſt affectum plerumque imposterum pertinaciorem reddit.

3 Embrocationes Veterum niſi cum debita methodo & antecedentibus generalioribus evacuantibus in uſum vocatæ fuerint, multum detrimenti cauſari poſſunt, alias tamen uſum habent haud contemnendum.

4 Cucuphæ ſubjectis plethoricis præſertim ſine avacuatione humorum ordinatæ, malum non tantum adaugere, ſed & peſſima inducere poſſunt conſectaria.

5 Pinguia capiti applicata tranſpirationem impediendo malum ſæpius exaſperant, quare etiam Unguento Alabaſtrino ſemper præmittatur uſus Spir. Vini Camph. quod ſi vero malum refractarium ſit, Spiritui Camphorato ſubſtituatur Unguentum modo dictum.

6 Salium Volatilium Oleoſorum aut balſamorum uſus externus, neglecta debita interna medicatione, plus quoque damni quam emolumenti parit, inpr. in ſexu fœminino.

7 Fonticuli & Setacea magis locum habent in Cephalalgiis a cauſa ſeroſa originem trahentibus; & hinc in Cephalalgia ſanguinea non temere in uſum trahantur.

8 Veſicatoria in pedibus applicita in Cephalalgiis Symptomaticis, in febribus acutis cum deliriis ſeſe exerentibus, officium quandoque faciunt.

9 In fœminino ſexu ſemper ad menſes & infimum ventrem reſpiciendum eſt, habent enim multum commercii cum capite.

10 Imo etiam in Viris Cephalalgiis obnoxiis primarum viarum ataxiæ multum incommodi capiti afferre quotidie conſpiciuntur; unde in curatione ad utrumque malum reſpiciendum eſt.

11 Pilulæ Aloeticæ & inpr Cephalicæ admodum decantatæ ſæpius majores ebullitionis ſanguinis & frequentiorem Cephalalgiæ recurſum producunt.

12 Veneſectio in ſubjectis junioribus non niſi ſumme urgente neceſſitate inſtituatur, ſed potius humorum ebullitio per Nitroſa & Cinnabarina ſæpius data mitigetur.

13 Venæſectiones præſervatoriæ ſemper ſint large, alias nullius ſunt uſus.

14 Quieta in lecto continentia ſemper eſt utilis, motum vero corporis major ſemper dolorum ſequitur exacerbatio.

15 Martialia a quibusdam laudata magis nocent quam proſunt & graviora mala facile poſt ſe trahunt, quatenus partes magis ſtringunt & congeſtiones ad caput augent, cum dolorum incremento & metu inflammatoriarum febrium.

CAPUT SECUNDUM.

De Cephalæa & Clavo Hyſterico.

I. *Definitio.* Cephalæa & Clavus ſunt dolores capitis graviſſimi & pertinaciſſimi, continuo fere affligentes, aut ob leviſſimas cauſas recurrentes, a con-

congeſtionibus ad caput habitualibus, aut ulceribus aliiſque cauſis caput continuo affligentibus, originem trahentes.

II. *Differentia.*

1 Cephalæa alia eſt *Chronica*, continua & curationi refractaria; alia adhuc eſt *recentior* & intermittens.

2 Alia eſt *periodica* certa anni tempora obſervans, aut, etiamſi aliquo modo intermittat, ſtatis tamen periodis recurrens: alia eſt *vaga*, ſæpius quidem affligens, abſque tamen certis periodis.

3 Alia eſt *ſympathica*, uti Clavus Hyſtericus, ſive Ileos Hæmatites Hippocratis, Colicam præcipue anotericam indigitans, & a vitiis ſanguinis menſtrui originem habens, & Cephalæa Hypochondriacorum, alia vero *idiopathica*, uti Cephalæa Scorbutica, Venerea, & quæ ab ulceratione aut carię cranii &c. dependet, de quibus ſuo loco.

III. *Signa Generalia.*

1 Dolor graviſſimus vel premens, gravativus & tendens, vel lancinans, rodens & punctorius.

2 Doloris hujus augmentum poſt promptiorem commotionem corporis & animi.

3 Dolor fixus, pertinax, continuus, vel inſignem capitis plagam, vel parvum tantum ejuſdem ſpatium occupans; qui licet interdum aliquo modo remittat, aut intermittat, frequentius tamen vel recurrit, vel gravius poſtmodum affligit.

Signa Specialia

a Cephalææ Sanguineæ in Viris:

1 Signorum modo recenſitorum plurima.

2 Dolor adeo inſignis, ut ægri neque ullum ſtrepitum ferre, neque loqui, aut lucem ſine doloris exacerbatione videre queant.

3 Evacuationes ſolennes in Viris ſuppreſſæ, aut artificiales conſuetæ neglectæ.

4 Dolor graviſſimus capitis fixus & continuus, varia pathemata hypochondriaca excipiens.

5 Vertiginoſa quandoque concurrens capitis perturbatio, imo ejuſdem quaſi obſtupeſcentia, in declinatione potiſſimum mali ſeſe exerens.

6 Signa manifeſta congeſtionum ad caput, pulſus arteriarum major, venæ turgentes, inflatio aliqua faciei & rubor, partium vero inferiorum & alvi ſtrictura.

b Clavi Hyſterici ſivę Cephalææ Hiſtericæ aut Iliaco-Hæmatiticæ.

1 Signorum antea allegatorum multa.

2 Præcedunt magna præcordiorum anguſtia, & nauſeabundæ adverſitates ad Lypothymiam & ſuffocationem uſque ſe extendentes.

3 Graviſſimi dolores lancinantes dorſi, a lumbis ad os Coccygis tendentes, cum magnis doloribus flatulentis abdominis, Menſium fluxu inordinato, Palpitatione cordis & mœſtitia inſigni.

4 Hiſce ſuccedunt dolor capitis gravativus, diſtenſivus, vellicans cum inflatione capitis exterioris quaſi Eryſipelatode & Vertigine erectionem capitis non ferente, tumor faciei cum vel ſine rubore: Senſus frigoris, aut interdum aquę frigidę fluctuantis circa verticem: vel Clavi quaſi temporibus infixis a quo ſymptomate nomen aſſumſit affectus, tinnitus aurium & auditus gravitas: dolor interdum per longitudinem dorſi ad nucham & verſus occiput aſcendens, maxime exquiſitus & ſpaſticus, & in nucha nodos quandoq; formans,

5 Appetitus & ſomnus hoc ipſo tempore nullus, languor extremus, alvi adſtrictio, horripilatio fere perpetua, cum intercurrente febricula.

6 Recurrit hæc plerumque menſtruis periodis verſus ſolitum Menſium tempus.

c Cephaleæ venereæ & ulceroſæ.

1 Multa ſignorum antea enumeratorum.

2 Dolor fixus aut uni tantum loco infixus, rodens & terebrans ſine ullis congeſtionis evidentibus ſignis.

3 Elevatio interdum loci affecti in tumorem minorem durum & ſenſim creſcentem.

4 Exacerbatio doloris tempore nocturno, matutino vero tempore aliqualis ejuſdem remiſſio.

5 Alia ſigna Luem veneream manifeſtantia, ulcera oris, bubones, gonorrhęa, pręgreſſa ſalivatio &c.

6 Indicia ſcabiei malignæ, pſoricæ vel leproſæ.

7 Pręgreſſa cauſę violentę, vulnera, plagę, ulcera capitis.

8 Effluxus materiæ purulentæ ex naribus vel auribus,

9 Signa ſcorbuti manifeſta, maculæ, cruentationes gingivarum, dolores capitis & artuum acuti &c.

IV. *Subjectum.*

1 Plethorici Sanguinei aut potius Melancholico-Sanguinei præ cæteris.

2 Quibus conſuetæ narium Hæmorrhagiæ emanſerunt, aut poſt longinquum tempus recrudeſcentes denuo ceſſant,

3 Adulti magis quam juniores,

4 Frequentius eam experiuntur fœminæ quam Viri, imprimis eæ, quæ menſium ataxia laborant, otio, vitæ ſedentariæ & paſſionibus animi deditæ ſunt.

5 Non tamen immunes ab ea vivunt Viri, præſertim Hypochondriaci, aut Hemorrhoidibus non rite ſuccedentibus, aut earum plenaria ſuppreſſione laborantes.

6 Lue Venerea, Scorbuto, Pſora aut Lepra affecti, ut & quibus cerebrum eſt ulceroſum.

7 Quibus caput a cauſis externis violentis, caſu ſcilicet, plagis &c. læſum eſt.

V. *Prognoſis.*

1 Cephalæa quæcunque difficilioris ſemper eſt curationis, & curata facile ob leviores cauſas recrudeſcit.

2 Periodica tamen aut nondum adeo inveterata, facilius curatur, quam continua.

3 Quæ cum fluxibus ſanguinis, Menſibus ſcil. Hæmorrhoidibus &c. turbatis connexionem habet, promotis illis fluxibus vel ceſſat, vel inſigniter imminuitur.

4 Clavus hyſtericus cum inflatione capitis, convenienti modo tractatus facilius mitigatur, quam reliqua Cephalæa, imprimis ſi Vita & Diæta mutentur.

5 Cephalæa diuturnior vertiginoſa aut cum ſopore conjuncta, & a ſanguine potiſſimum originem habens, non raro Paralyſeos & Apoplexiæ prodromus eſt.

6 Cephalæa a carie cranii dependens, difficulter admodum. quæ vero ab ulceroſa cerebri corruptione orta eſt, omnium rariſſime, vel prorſus non curatur.

7 Cephalææ diuturniores interdum tranſeunt in Melancholiam.

VI. *Remedia.*

1 Sanguinem congeſtum revellentia; Venæſectiones, Scarificationes, pediluvia, frictiones pedum, laxantia & Clyſteres: Merc. dulc. Fol. Senn. Pil. Tartar. Pil. *Stahlii* &c.

2 *Eundem temperantia & reſolventia*: Diaphoretica fixa, Diuretica, Salina, Nitroſa, Tinctura Salina Richteri cujus paucæ doſes ſæpius ſufficiunt, Cinnabarina, & inpr. Pulv. Solares cum Eſſentia dulci aliquandiu continuati.

3 Anodyna correcta ut & Topica tam ſopientia, quam diſcutientia & roborantia: Interne Maſſ. pil. e Cynogl. ad gr. j. tempore ſomni pulveribus temperantibus remiſcenda. Externe Epithemata Camphorata, Emplaſtra, Unguenta, Sacculi, Unguentum alabaſtrinum, Spir. Vini Camphorat. &c.

4 Diſcutientia & tonica: Eſſent. Pimp. alb. Succin. Tinct. Antimonii Tart. Spir. C. C.

5 Anticatarrhalia & Alexipharmaco-diuretica fortiora in cauſa magis ſeroſa; rad. Vincetox. Helen. Imperat. An el Herb. Capill. ♀ris Scord. Fumar. Lign. Cuajac. Saſſafr. Cort. Chacar Tinct. ♀ii. acrem Eſſent. Succin. non neglectis & hic Topicis externis.

Formulæ Remediorum.

1 Bolus laxans.

℞. *Conſerv. flor. Perſic.* ℥j.	*Reſ. jalapp. gr.* iij.
M. c. *dulc. rit. parat.*	*Syr. Roſat. ſol. q. ſ.*
gr. xv.	M. *f. Bolus pro* j. *doſi.*

2 Pilulæ laxantes.

℞. MP. *e Succ. Crat.*	M. *f. pilulæ ad gr.* j. *doſis*
Extr. Hell. nigr. reſin.	xv. *ad* xx. *pro doſi.*
ana. ℥j.	

3 Aliæ

Aliæ.

3. ℞. *Pil. Tart.* ℈j. *ad gr.* xxv.

4. ℞. *Pil. de Ammonico* ℈j. *ad gr.* xxv.

5 ℞. *Pil. Stahlii* ℈j.

6 ℞. *Pil. Polychr. Hall.* ℈j.

Dentur ſingulæ pro una vice & repetantur bis vel ter, ſive tertio quovis die.

7 Eſſentia laxans.

℞. *Extract. Helleb. nigr.* ʒj.
Spir. Vin. Rectiſ. ʒſs.
M. doſis 40. ad 60. gutt.

8 Infuſum laxans per Epicraſin.

℞. *Rad. Cichor.*
Ononid.
Gentian. ana. ʒij.
Herb. Capill. ♀.
Meliſſ.
Summit. Cent. min. ā. mſs.
Fol. Senn. ſ. ſt. ℥j.
Rhab. elect.
Fibr. Hell. nigr. ana. ʒij.
Cort. Citr.
Tart. Solub. ana. ʒiij.
Inciſ. infund. in vini & aquæ ℔. iv. *vel* v. *bibantur ſingulis diebus mane* ℥vj. *vel* viij.

9 Aliud.

℞. *Rad. Apii.*
Caryophyll.
Enul.
Pimp. alb. ā. ʒij.
Zedoar. ʒj.
Herb. Card. Ben.
Roriſm. ana. mj.
Fol. Senn. ſ. ſt. ʒvj.
Fibr. Hell. nigr.
Agar. in pet. lig. ana. ʒiij.
Cort. Aurant.
Sal. Tartar. ana. ʒij.
Inciſ. infund. in Vin. & aquæ ℔ iv. *doſis ut ſupra.*

10 Potio temperans diapnoico-diuretica.

℞. *Aq. Cherefol.*
fragor. ana. ℥ij.
Pulv. Antiſpaſm. ℈. iv.
Sacch. perlat. ʒij. *M.*
Doſis 2. cochlear. ſing. 2. hor.

11 Alia.

℞. *Aq. Millefol.*
Card. bened. ana. ℥ij.
Nitr. depur.
Lap. percar.
Arcan. dupl.
♁. *diaph. ana.* ℈j.
Cinnab. ♁*ii. gr. xij.*
Sacch. Canar. ʒij.
M. doſis ut ſupra.

12 Tinctura temperans.

℞. *Tinct. Salin.* ℥ſs.
doſ. 40. gutt. ter quovis die.

13 Mixturæ diſcutientes.

℞. *Eſſ. Pimp.* ʒiſs.
Succin.
Tinct. Tart. ana. ʒj. *M.*

14 ℞. *Tinct.* ♁*ii.*
Spir. C. C. ana. ʒiſs. *M.*

15 *Tinct.* ♁*ii.* ʒij.
Liq. C. C. Succin. ℈ij. *M.*

16 ℞. *Tinct.* ♁*ii.*
Eſſ. Alexiph. ana. ʒij.
Succin. ʒj. *M.*

17 ℞. *Eſſ. Succin.*
Tinct. Tartar. ana. ʒiſs.
Spir. C. C. ʒj. *M.*

18 ℞. *Tinct. Tartar.* ʒij.
Eſſ. ſuccin. ʒj.
Sal. Vol. C. C. ℈j. *M.*

De his ſingulis capiantur 30. 40. 45. gutt. pro doſi bis vel ter de die.

19 Linimentum anodynum.

℞. *Ung. Alabaſt.* ʒiij.
Ol. expr. Nucl. Perſic. ʒiſs.
M. inungantur tempora.

20 Aliud.

℞. *Ung. Alabaſtr.* ʒiij.
Ol. papav. expr. ʒſs.
Hyoſcyam. ℈j.
M. uſus ut ſupra.

21 Emulſio externa anodyno-refrigerans.

℞. *Nucleor. Perſic.* ℥ſs.
Sem. papav. alb. ʒij.
Hyoſcyam. ʒj.
Aq. Verben.
flor. Nymph.
Plantag. ana. q. ſ.
F. l. a. Emulſio, applicetur cum linteaminibus regioni temporum aut fronti.

22 Alia.

℞. *Nucleor. Perſic.*
Sem. Aneth. ana. ℥iij.
papav. alb. ʒij.
Aq. Verben.
Solan.
beton. ana. q. ſ.
M. f. l. a. Emulſio ut antea.

23 Epithema refrigerans & diſcutiens.

℞. *Aq. Roſar.* ℥ij.
Spir. roſar. ℥iij.
Nitri ʒij.
Camph. ʒj.
Ol. lign. Rhod. ℈iiij.
M. applica capiti tepide.

24 Aliud.

℞. *Acet. roſac.* ℥ij.
Aq. Reg. Hung. ℥j. *M.*
Applic. c. linteam tepide.

25 Aliud.

℞. *Spir. Vin. Camphor.* ℥ij.
applica cum linteaminib.

26 Emplaſtrum reſolvens & diſcutiens.

℞. *Empl. de Betonic.*
de Ran. Vig. c. ♀.
ana. ℥j.
M. & malax. c. Ung. Alabaſt. induc. alut. & applicetur capiti raſo.

27 Sacculus diſcutiens.

℞. *Herb. Verben.*
Flor. Chamom.
Sambuc. ana. p. ij.
Milii toſti mij.
Beton. ana. mj.
Salis Commun. toſt ℥ij. *M.*
F. 2. ſacculi interpaſſati altern. capiti calide applic.

VII. *Methodus Medendi.*

1 Cæteris remediis omnibus præmittantur ſufficientes laxationes frequentius repetitæ, ut alvus hoc modo ſemper aperta ſervetur, & eo major humorum partim revulſio, partim evacuatio contingere queat; aut eorum loco in uſum vocentur clyſteres emollientes & lubricantes abſque ſtimulo Salino.

2 Hiſce in aſſuetis ſubjungatur Venæſectio in brachio, aut majoris revulſionis gratia in pede. In ſubjectis humidioribus & ſcarificationi aſſuetis ſanguinis miſſioni hæ ſubſtituantur.

3 Ubi vero malum eſt urgens & a ſubitanea ſanguinis congeſtione, Menſium & Hæmorrhoidum ſuppreſſionem inſecuta, ortum traxit, ſanguinis per Venæſectionem emiſſio in pede inſtituta reliquis præmittatur.

4 Arteriotomia in Cephalæa graviori, teſtibus Practicis, omnibus aliis remediis irritis, ſæpius malum ſuſtulit.

5 Nec incongruum eſt hirudines utriſque temporibus aut regioni aurium applicare.

6 Præſente orgaſmo exhibeantur remedia temperantia, quibus ſubjungantur cetera diſcutientia & æqualem ſanguinis motum producentia.

7 Quo peracto in uſum trahantur correcta anodyna, & topica externa: Epithemata, ſacculi &c.

8 In malo graviori proſunt interdum Veſicatoria nuchæ, aut toti capiti raſo inſtar Cucuphæ applicata, ut & fonticuli, in ſeroſis tamen Staſibus majorem quam in ſanguineis utilitatem exerentes.

9 In Cephalæa a ſanguinis ſuppreſſionibus orta potiſſimum reſpiciendum eſt ad revocationem illorum fluxuum, de qua re alibi jam dictum eſt.

10 Cephalæa Venerea, aut ab aliis gravioribus morbis ortum trahens, methodo, morbo primario conveniente, tractanda eſt, adhibendo nimirum in cauſa magis ſeroſa anticatharrhalia remedia.

11 Trepanatio, in Cephalęa a puris collectione ſub cranio orta, a quibuſdam cum fructu inſtituta fuit.

12 In omni Cephalæa alvus ſemper ſit aperta, vitentur etiam animi pathemata, diæta vinoſa & aromatica.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Purgantia acria fortiora, inprimis vomitoria in Cephalæa plus damni quam emolumenti afferunt.

2 Omnia Cephalica calida & volatilia & antiſcoburtica maximum damnum inferunt, inprimis ſi ſine præmiſſis debitis evacuantibus & temperantibus uſurpantur.

3 Nephritica, in dolore oſſis ſacri & lumborum, Clavum Hyſtericum præcedente, uſurpata partim nihil efficiunt, partim Cephalæam ſequentem longe graviorem reddunt.

4 Senſus ille frigoris in vertice hyſtericarum minime tractandus eſt per calidiora, ſed temperatiora externa & interna.

5 Martialia quocunque etiam modo præparata, ſi convenientia remedia eorum uſum non præcedunt, Cephalæam ex Hypochondriis ortam exaſperant, idque tanto certius, quo magis adſtrictoriam habent efficaciam.

6 Opiata pariter tantum poſt evacuationes temperantibus mixta proſunt.

7 Venæſectio in Cephalæa hypochondriaca niſi in ſat larga quantitate inſtituatur, nullum habet uſum, imo interdum majora poſt ſe trahit mala.

8 Venæſectio in hoc affectu præſervatoria ſæpius magis prodeſt, quam curatoria.

9 Topica externa inprimis acria balſamica, niſi præmittantur convenientia remedia, dolorem augent, & calorem febrilem excitant.

10 Narcotica externa non raro ſtuporem & vertiginem poſt ſe trahunt.

11 Imo ipſa Camphorata, licet optima hoc loco diſcutientia, non niſi poſt evacuationes debitas applicanda ſunt.

L 3 12 Fon-

12 Fonticuli & Setacea nonniſi in ea Cephalæa proſunt, quæ ab ulceribus inveteratis occluſis, aut perperam conſolidatis originem habet.
13 Niſi maxime probabilia ſigna adſint puris ſub calvaria latitantis, Trepanatio non inſtituatur.
14 Veſicatoria toti capiti applicita in ea tantum Cephalæa proſunt, quæ a nimia congeſtione ſeri ad caput ortum trahit, in malo vero graviori a nimia ſanguinis congeſtione dependente, aut ubi a ſuppreſſione ſanguinis fluxuum dependet, non temere in uſum vocentur.

CAPUT TERTIUM.

De Otalgia.

I. *Definitio.* Otalgia eſt dolor aurium exquiſitus, totum non raro caput ſimul affligens, interdum a ſtagnatione ſanguinis, interdum vero ab inflammatione internæ membranæ meatus auditorii dependens.
II. *Differentia.*
Ratione impetus diſtinguitur in *veram*, quæ cum inflammatione & febricula conjuncta eſt, & *notham* ubi hæ non concurrunt, doloreſque etiam ſatis mites ſunt.
III. *Signa.*
1 Si eſt a ſtagnatione ſanguinis aliorumque humorum, dolor eſt pungens acutus & terebrans.
2 Si vero ab inflammatione, adſunt
a vehementiſſimorum dolorum pulſatoriorum & lancinantium cum ſenſu ardoris in concavo auris ſeſe exerentium perceptio.
b Caloris, ruboris & interdum tumoris ſatis duri externi illius lateris, ad malas & tempora ſeſe extendentis, conſpectus.
c Febriculæ concurſus.
d Pathematum quandoque delirorum & ſyncopticorum conſequentiæ.
IV. *Subjectum.* Expoſiti huic malo ſunt.
1 Plethorici juniores, congeſtiones frequentes ad caput paſſi.
2 Quibus Hæmorrhagiæ narium antea conſuetæ emanſere.
3 Vulnerati, vel a concuſſione externa læſi, aut in quorum aures inſecta ſeſe inſinuarunt.
4 Febricitantes malo regimine adminiſtrationum excretoriarum tractati.
5 Feminæ interdum poſt ſuppreſſionem vel ceſſationem menſium, ut & Viri Hemorrhoidum ſuppreſſione laborantes.
V. *Prognoſis.*
1 Aurium dolor exquiſitiorem ſenſum conjunctum habet, quam oculorum dolor.
2 Quando inflammatio admodum profunde contingit, & nervum auditorium ſimul affligit, facile ſequuntur deliria & convulſiones, tragœdiam cum morte terminantia.
3 Juvenes perculoſius decumbunt, quam Senes; ſæpius enim ante ſeptimum diem moriuntur.
4 Rarius diſcutitur hæc congeſtio, ſed plerumque ad ſuppurationem vergit, imprimis ſi retro aures tumor & nodus durus conſpicitur.
5 Si ſeptimum igitur diem ſuperaverit ægri, abſceſſus ſperandus eſt, quod ex febris & doloris remiſſione cognoſcitur.
6 Communiter rumpitur abſceſſus intrinſecus, gravior autem eſt ſtatus, ſi extrorſum rumpitur, quia facile ulterior contingit.
7 Quandoque tamen etiam inflammatio abſque ſuppuratione per diſcuſſionem ſolvitur.
8 Poſt curatam Otalgiam plerumque gravitas auditus remanet, idque tanto certius, quando ſuppuratio contigit.
VI. *Remedia.*
1 Revellentia & evacuantia: Pil. e ſuccin. Crat. Merc. dulc. Extr. Helleb. nigr. Venæſectio, ſi neceſſitas exigat, aut hirudinum applicatio ad orificium ani in Hæmorrhoidariis, frictiones & pediluvia.
2 Diapnoica & diſcutientia
a interna: Oc. ♋. præparat. ♁um diaphor. Arcan. duplic. Tart. Vitriolat. Cinnab ♁ii. cum tantillo Nitri; item Pulv. Bezoard. Hallenſ. Pulv. Solar. D. Richteri.
b externa: Flor. Chamom. Serpill. Herb. Puleg. Menth. Origan. Roriſmar. Lavend. Rad. Rhod. Ariſtol. rot. Irid. Camphor. Pulv. eryſipelatodes Ludovici, ſub epithematis forma applicitus, Spir. Vin. Camphorat. Emplaſtr. Diaphor. Mynſ. & Empl. e Melilot. camphoratum, aut Eſſ. dulc. concentr. guttæ aliquot cum Ol. amygd. amar. mixta & cum goſſypio auri intruſa.
3 Anodyna: Cinnabarina, Pulvis Antiſpaſmod. cum MP. de Cynogl.
4 Relaxantia & maturantia externe uſurpata: Rad. Altheæ, Fol. Malv. Chamom Melilot. Brancæ urſin. Sem. fœnugræc. Lini, Cepæ frixæ, mellita. medulla panis, vitelli ovor. ſub cataplaſmatis vel fotus forma ordinata.
5 Abſtergentia & mundificantia externa: Tinct. mundificans D. Stahlii ex Tinct. Myrrh Succin. & pauxillo Spir. Terebinth. Liquamen Myrrhe, Spir. Sulphur. Terebinth. & Urina pueri deſtillata ab aliquibus celebrata, nec non Succ. Cyclamin. cum lacte muliebri.

Formulæ Remediorum.

1 Pilulæ.

℞. MP. *e Succ. Crat.*	*Reſin. jalapp. gr.* iij.
panchym. Croll.	*cum Elix. prop. Par. f. pillul*
Merc. dulc. rit. par. ana.	*pro* 1. *doſi.*
gr. viij.	

2 Potio diapnoico-temperans.

℞. *Aq. fl. ſamb.*	*Nitr. depurat.* ℈ſs.
Card. Mar. ā. ℥iſs.	*Syr. acetos. citr. q. ſ.*
C. C. Citrat. ℥ſs.	*M. per binas ad ternas horas cochleatim exhibendo.*
♁*ii diaph.*	
Oc. ♋. *præparat. a.* ʒſs.	

3 Pulvis anodyno-reſolvens.

℞. *Conch. præparat.*	MP. *e Cynogl. gr.* vij.
♁. *diaph.*	*M. f. pulv. div. in* 4. *part.*
Sang. hirci præpar.	*æq. verſus ſomni tempus*
Tart. Vitriolat. ana. ʒſs.	1. *doſis.*

4 Sacculus.

℞. *Rad. Irid. flor.*	*Fl. Chamom.*
Valerian.	*Melilot. ana.* Mſs.
Ariſt. rotund. a. ʒſs.	*Sem. fœnic.* ʒij.
	Camph. ℈j.
Herb. Puleg.	*Inciſ. contuſ. includ. ſacculis*
Melıſſ.	*& applicentur calide.*

5 Cataplaſma.

℞. *Rad. alth.*	*Coq. in ſ. q. aq. ad molitiem,*
Lil. alb. ana. ℥ſs.	*trajectis per cribrum adde*
Herb. Malv.	*Farin. Sem. fœn. græc.*
Branc. urſin.	*lin. ana.* ℥j.
parietar. ana. Mj.	*Axung. capon.*
Fl. Chamom.	*Butyr. rec. ana.* ʒvj.
Melilot. ana. Mſs.	*Ol. Oliv. q. ſ. f. Cataplaſ.*

6 Aliud.

℞. *Cæpar. contuſ. n.* ij.	*Ol. Oliv. q. ſ.*
Butyr. rec. ʒiij.	*Coq. lento igne ad conſiſtentiam Cataplaſmatis.*
Croc. ℈j.	

7 Eſſentia externa.

℞. *Eſſent. Succin.* ʒij.	*Spir. Terebinth.* ℈j.
Myrrh. ʒj.	*M. d. ad vitr. guttatim in*
Balſ. de Copaib. vel h. l.	*aures immittendo.*

VII. *Methodus medendi.*
1 Si Medicus ab initio advocetur & neceſſitas urgeat, vena in pede, in junioribus vero, ſi ætas permittit in brachio ſecanda eſt.
2 Subjunguntur optime laxantia, niſi febricula & inflammatio gravior potius diaphoreticorum & temperantium uſum ſuadeat; poterunt autem hoc in caſu priorum vices clyſteres ſupplere.
3 Hec quamprimum ad congeſtoriam ſtaſin diſcutiendam interne ſunt ordinanda; externe autem epithemata ſicca, & intruſio fruſtuli camphoræ in aures, aut inſtilla-

inſtillatio quarundam guttarum Spir. Vin. Camph. Crocat. locum habent; abſtinendo in principio ab humectantibus & emollientibus externis.

4 Quando dolores anodynum expoſcunt, adhibeatur MP. e Cynogl. & Cinnabaris verſus noctem cum abſorbentibus & reſolventibus ſub pulveris forma ordinata.

5 Quod ſi vero dolor exquiſitior & fortis pulſatio diſcuſſionem vanam eſſe indicaverint, ad emollientia & ſuppurantia procedere convenit, omiſſis diſcutientibus.

6 Ruptus abſceſſus mundificandus eſt, cui rei præprimis Balſamus mundificans nervinus, D. Stahlio uſitatus, ex Eſſ. Succin. Myrrh. & Spir. Terebinth. inſervit.

7 Si malum a ſuppreſſis Hæmorrhagiis ortum traxerit, extra paroxyſmum revocatio horum fluxuum per convenientia remedia inſtitui debet.

8 Præſervationis gratia proſunt Venæſectiones æquinoctiales, ſcarificationes, per epicraſin laxantia aliaque revellentia, quibus ſubjungantur diſcutientia variis in locis jam laudata.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 Purgantia in gravioribus inflammationibus exhibita facile ſuppurationem expectandam impediunt, quod etiam repetiti clyſteres faciunt.

2 Lubricantia & emollientia in principio externe applicita potius ad ſuppurationem diſponunt, quam ut diſcuſſionem peragant, imo fibras emolliendo ſtaſin inflammatoriam augent.

3 Vice verſa, diſcutientia verſus ſuppurandi tempus ordinata, hanc actionem impediunt, & nil boni efficiunt.

4 Emplaſtrum e meliloto ſingularem in hoc morbo habet efficaciam, diſcutiendi ſcopo applicitum. Quod ſi autem ex dolorum augmento uſus ejuſdem individuis certis nocuus obſervatur, removendum eſt.

5 Quando abſceſſus ruptus eſt, præter mundificantia etiam diſcutientia adhuc continuanda ſunt, alias ulterior ulceratio, præprimis ſi externe ruptio contigit, expectanda eſt.

6 In vera Otalgia ab oleis deſtillatis externe applicandis omnino ceſſandum eſt, quia facile Phreneſin inducere poſſunt; in notha vero faciunt quandoque officium, ſi ad paucas gtt. Eſſ. Succin. commiſceantur v. gr. Ol. chamom. fœnic. aneth. aniſ.

Caput Quartum.

De Odontalgia.

I. *Definitio.* ODontalgia eſt dolor dentium præcipue molarium, vel potius membranæ nerveæ (perioſtium dictæ) dentium radices circumcingentis, interdum a nimia ſanguinis copia dictam membranam premente, interdum vero ab ejuſdem inflammatione aut dentium carie ortum trahens.

II. *Differentia.*

1 Alia eſt *Idiopathica*, quæ ab eroſis & carioſis dentibus originem ducit, alia *Symptomatica*, quæ congeſtioni humorum in gingivis factæ, utplurimum cum cephalalgia conjunctæ, ortum debet.

2 Alia comitem habet dolorem perfecte inflammatorium, alia rodentem.

III. *Signa.*

1 Dolor partis afflictæ exquiſitiſſimus cum manifeſtis ſignis congeſtionum ad caput, rubor ſcil. faciei cum vaſorum inflatione.

2 Dolor interdum pulſatorius, inflammatorio ſimilis, cum tumore quoque & inflammatione non gingivæ tantum, ſed & partium vicinarum inſigni.

3 Dolor ad aurium interdum interiorem cavitatem ſe extendens.

4 Sæpiſſime dentis dolentis caries facile conſpicienda.

IV. *Subjectum.*

2 Juniores Plethorici, quibus conſuetæ narium Hæmorrhagiæ emanſerunt.

2 Adulti, quibus Hæmorrhoides ſuppreſſæ fuerunt.

3 Fœminæ inordinato vel ſuppreſſo Menſium fluxu laborantes, aut gravidæ.

4 Rarius Viri, quorum uxores gravidæ ſunt, quod aliquoties obſervavimus.

5 Fœminæ pariter ac mares, qui conſuetas Veneſectiones & ſcarificationes neglexerunt.

6 Homines qui hæreditariam ad Odontalgiam, aut alios ſpaſticos affectus habent diſpoſitionem.

7 Qui dentifriciis acrioribus pro dealbandis & mundandis dentibus abutuntur.

8 Quibus dentes a carie ſunt excavati, & vermiculi in cavitate illa generantur.

9 Quibus radices poſt evulſionem, aut cariem dentium in gingivis remanſere.

V. *Prognoſis.*

1 Odontalgia, ab eroſione & carie dentium orta, non niſi palliativam curam admittit, nec etiam plenarie ceſſat, niſi dente evulſo.

2 Odontalgia ſymptomatica vero facilius curatur.

3 Hæc tamen ſæpius recurrens dentium eroſioni anſam præbet, ideoque idiopathicam parere poteſt.

4 In ſymptomatica interdum dimidia maxilla inflammatur, quæ niſi perite tractetur, facile exulcerationem ejuſdemque cariem producere poteſt.

5 Si tumor in malis oboriatur, Odontalgiæ ſolutionem indicat.

6 Symptomatica in febribus acutis & malignis cum ſtridore dentium contingens, mortem portendit.

7 Dentium dolor in fœminis quibuſdam contingens, certum graviditatis ſignum præbet.

8 Qui hæreditariam ad Odontalgiam habent diſpoſitionem, rariſſime ab hoc malo penitus liberantur.

VI. *Remedia.*

1 *Generalia:* Venæſectio & Scarificatio in locis inferioribus, laxationes, pediluvia, frictiones, veſicatoria poſt aures, interna autem antiſpaſmodica, Cinnabarina & lenia catarrhalia.

2 *Specialia* in

a *Idiopathica* Odontalgia & quidem ex fonte pharmaceutico, Apophlegmatizantia: Rad. Pyrethri, Angelic. Lepath. acuti, Imperator. Ol. piper. Caryophyll. Buxi, Succini, Camphor. Tinct. Odontalgic. Mynſicht. Decoctum Nicotianæ, Nitrum denti immittenda, aut ſecundum quoſdam Opiata: Rad. & Sem. Hyoſc. Opium interne denti carioſo inditum, vel quod ſecurius, gutt. aliquot Eſſ. dulc. goſſypio exceptæ & denti applicatæ. Ex Chirurgico vero fonte, ipſa carioſi dentis cauteriſatio igne vel actuali vel potentiali, aut ejuſdem evulſio.

b *Sympathica.*

1 Diſcutientia & reſolventia: rad. irid. flor. Ariſtol. rotund. Chelid. maj. Herb. Verben. Agrimon. Perſicar. Salv. Flor. Sambuc. Chamom. Camphor. ſub epithematis forma malis imponenda, nec non paregorica ex Rad. Alth. lil. alb. Flor. Samb. Chamom. Meliloto, Summit. aneth. Sem. lini. Fænugræc. Fic. ping. in lacte coquenda & inſtar fotus immediate dentibus applicanda, vel Decoctum hoc lactis calide in ore detinendum.

2 Sympathetica in utroque caſu convenientia: Lignum fulmine tactum D. D. Stahlio uſitatum pro dentiſcalpio, nec non lignum fraxini in Solſtitio collectum, Oſſa bufonum rubicundorum eodem modo adhibita, bufones exſiccati malis impoſiti, dens ex maxilla mortui evulſus cum radice ſua dentem dolentem tangens.

Formulæ Remediorum.

1 Pilulæ laxantes.

℞. *Extr. Hell. nigr.* ℈ſs. *Eſſ. Abſinth. q. ſ.*
Merc. dulc. gr. viij. *M. f. pilul. pro* 1. *doſi.*
Reſin. jalapp. gr. ij.

2 Aliæ.

2 Aliæ.

℞. *Maſſ. pil. e ſuccin. Crat. gr. xxv*	*Reſin. Jalapp. gr. vj.*
☿ ij dulc. rit. par. gr. xv.	*Eſſ. Succin. q. ſ. f. Pil. pro 2. doſ.*

3 Pulvis Antiſpaſmodicus.

℞. *Tart. Vitriolat.*	*M. div. in 3. part. æq. ſing.*
Nitr. depur. ana. ʒſs.	*tribus horis 1. doſis.*
Cinnab. ♁ ij. gr. xij.	

4 Pulvis anodyno-temperans.

℞. *Conch. præparat.*	*Maſſ. pil. e Cynogl. gr. vij*
♁ ij. diaph.	*M. ſ. Pulv. div. in vij. part.*
Tart. Vitriol.	*æq. Quotidie verſus ſomni*
Nitr. depur. ana. ʒſs.	*tempus doſin j. porrigendo.*
Cinnab. ♁ ij ℈ j.	

5 Tinctura Odontalgica.

℞. *Tinct. Odontalg. Mynſ. ʒiij.*	*M. cum goſſypio denti dolenti applicanda.*
Lign. Guajac. ʒiſs.	

6 Epithema.

℞. *Rad. Ariſtol. rot.*	*Buſon. exicc. n. 1.*
Irid. ana. ℥ſs.	*Camph. ℈j. Inciſ. contuſ.*
Herb. Chamom.	*Saccul. includ. maliſque*
Flor. Sambuc. ana. mſs.	*imponantur.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Affluxus humorun revellendus & reducendus eſt; fit hoc optime per laxantia, MP. e Suuccin. Craton. Extract. Hell. nigr. Specif. Jalapp. Merc. dulc. quibus humores κάτω ſeu ad inferiora derivantur & ſimul evacuantur.

2 Ubi manifeſta congeſtionis aut etiam ebullitionis adſunt ſigna, exhibeantur Pulveres antiſpaſmodici, circa noctem vero doſis Pulveris anodyno temperantis, aut apud ditiores ſubſtituatur Eſſentia dulcis, quæ tam interne uſurpata, quam externe dentibus applicata, malum ſæpius mitigavit. Ad congeſtionem reſolvendam interne maxime quoque conveniunt Pulveres Solares.

3 Si inſignis concurrat Plethora, aut conſuetudo evacuationum ſanguinis artificialium, Venæſectio aut Scarificatio inſtitui poterit.

4 Imo præſtant revulſoriam hanc evacuationem interdum non ſine ſummo levamine Veſicatoria poſt aures poſita, cum e contra ab emplaſtris, quæ ordinarie pro hoc ſcopo temporibus imponuntur non tam ſenſibilis effectus obſervetur.

5 In Sympathica congeſtoria ſtaſis diſcutienda eſt per reſolventia, tam externe malis, quam interne immediate loco affecto applicita. Singulare quid Bufonis applicatio pro priori intentione, pro poſteriori autem fotus, ex rad. Alth. flor. Samb. Chamom. Melilot. Sem. Fœnugr. Fic. & lign. Guajac. in lacte coctis paratus, præſtare videtur.

6 Nihil melius in hoc caſu eſt, quam evulſio eroſi & carioſi dentis per habilem Chirurgum facta.

7 Ad præſervationem aliquam mali facit quotidiana dentium a ſordibus liberatio & frequens oris collutio. Aſſueti etiam Vernam & Autumnalem evacuationem ſanguinis haud negligant, neque laxationes, ſi res exigere videtur, intermittant.

VIII. *Cautelæ Praticæ.*

1 Sopitio per Opiata in dolore idiopathico plus ordinarie damni quam emolumenti præſtat. Itaque ſecurius ordinantur Olea deſtillata v. g. piper, caryophyll. nec non Rad. acriores: pyrethri Zedoar. imperator. pimpin. alb. dentis cavitati indita, quamvis neque hæc apta ſint malum radicitus tollendi: Olea item acriora in ſanguineis facile excitant eryſipelas faciei.

2 Acida, aluminoſa, nec non oleorum acriorum abuſus dentes carioſos adhuc magis erodunt, imo ſanos etiam frequentiſſime aggrediuntur, ut homines his uſi auxiliis ſenſim ſenſimque uno poſt alterum ſpolientur.

3 Evulſio niſi per habilem Chirurgum fiat, inſignia damna, imo quandoque ipſius maxillæ diſruptiones poſt ſe trahere poteſt. Nunquam autem fiat præſente adhuc tumore.

4 Sympathetica remedia magis vim ſuam in Sympathica quam Idiopathica Odontalgia exerunt, quamvis neque illa ſemper promiſſam efficaciam demonſtrare obſerventur.

5 Dens etiam e mortuo homine evulſus quandoque non abſque periculo applicatur.

6 Idem quoque metuendum eſt a tranſplantatione, quam plerumque in Salice inſtituunt.

7 Aer frigidus, nec non Saccharatorum abuſus dentibus carioſis admodum noxius eſt.

8 Prioris injurias præcavere poteſt fruſtulum plumbi cavitati dentis eroſi inditium.

9 Pro carie præſervanda inſervit frequens collutio oris & dentium poſt aſſumtum cibum expurgatio, nec non ſecurorum dentifriciorum uſus.

Caput Quintum.

De Cardialgia.

I. *Definitio.* Cardialgia eſt dolor ſeu motus ſpaſmodico-conſtrictorius ſiniſtri ſeu ſuperioris ventriculi orificii in conſenſum trahens diaphragma, pericardium ac partes infimi ventris, imprimis vero hypochondriorum viſcera, aliaque cum hiſce connexionem habentia; vel a ſanguine circa ventriculum aut hypochondria nimium congeſto, vel ab humoribus acribus flatulentis in ventriculo contentis originem ducens.

II. *Differentia:* Cardialgia

1 vel *Idiopathice* conſideratur, quando a primarum viarum cruditatibus & ſaburra, nec non vermibus originem trahit malum, quo in caſu a quibuſdam vocari ſolet Cardialgia nauſeoſa.

2 vel *Symptomatice*, ubi a tranſlationibus & moliminibus ſanguinis in Vena portæ, ob Menſes & Hæmorrhoides haud recte procedentes, contingentibus ortum ducit affectus.

III. *Signa.*

1 Spaſtica ventriculi lancinatio ſeu morſus, punctio, & roſio, in quibuſdam compreſſio & tenſio ſub ſcrobiculo cordis non tantum dolorifica, ſed etiam ad utrumque latus ſe extendens.

2 Anxietas præcordialis, ſuſpiria, gemitus cum reſpirandi difficultate conjuncta & ſenſu cinguli quaſi conſtringentis.

3 Senſus doloris atrocis non in anteriore tantum pectoris imi parte, ſed & verſus dorſum affligentis & ſuperiora verſus tendentis, ita ut ægroti interdum de re ſatis moleſta faucibus inhærente conquerantur.

4 Nauſea, inappetentia, frequens ſalivæ in os effuſio, ructus, quandoque actualis excretio materiæ bilioſæ & mucidæ per vomitum, qua quid haud parum ſublevari videntur ægri.

5 Quod ſi vero flatus & vomitus ad exitum haud perveniunt, concurrunt acerbiores dolores cum vertigine & variorum colorum ante oculos obverſatione aut vera Scotomia, Lipothymiæ aut verius ſuffocationes incipientes, ſudoribus frigidis & partium extremorum frigore ſtipatæ, vertiginoſa & ſyncoptica pathemata, quod quidem ultimum ſymptoma Cardialgiam ſic dictam ſyncopticam tunc conſtituit.

IV. *Subjectum.*

1 Homines multas cruditates pituitoſas & bilioſas in primis viis foventes, lumbricis laborantes, diæta crudiori, viſcidiori utentes, reliquaſque res non naturales v. g. ſucceſſum alvinum & aeris mutationes minus bene obſervantes.

2 Hypochondriaci & Hyſtericæ Menſium & Hæmorrhoidum vitiis laborantes, turbas ſanguinis in Vena Portæ ſentientes & hinc conſenſualibus primarum viarum pathematibus, inprimis flatulentiæ expoſiti.

3 Qui cibos nimis avide in magna copia ingerunt, & abdomen aeri frigido exponunt.

4 Aut, qui ulcera habent orificio ventriculi propinqua, aut in ipſo ventriculo. vid. *Hild. cent. III. obſ. 20.*

V. Pro-

V. *Prognoſis.*

1 Cardialgia extra febres acutas contingens rarius periculoſa eſt: in his vero ſeſe ſiſtens cum ſudoribus frigidis & ſingultu, lethalis fere ominis eſt.

2 Gravius ea laborant, quibus orificium ventriculi ſuperius maxime eſt ſenſibile, & qui ad convulſiones alias ſunt proni.

3 A primarum viarum cruditatibus originem habens, ſeu Cardialgia Idiopathica per vomitum aut mitigatur, aut plane tollitur.

4 Quæ a lumbricis in ſtomacho habitantibus exoritur, peſſima ſæpe habet conjuncta ſymptomata, & periculoſa conſectaria.

5 Cardialgia Symptomatica, contumacior eſt Idiopathica, facile enim habitum aſſumit, & per intervalla redit, aliiſque convulſivis affectibus, præſertim in ſexu feminino, anſam dat.

6 Imminuitur autem aut ſolvitur per Hæmorrhoides vel Menſes, ſi ab horum vitiis originem traxit.

VI. *Remedia.*

1 Materiam crudam, viſcidam & biliofam in primis viis ſtabulantem corrigunt atque incidunt abſorbentia: Conch. præp. Oc. ♋. præp. Cryſtall. mont. præparat. Salina digeſtiva: Tart. Vitriolat. Arcandupl. Sal. Polychreſt. Glaſ. digeſt. Sylvii. Vegetabilia item reſolventia & aperientia; rad. Ari. Helen. Caryophyll. Pimpin. alb. Vincetox. Zedoar. Galang Herbæ amaræ. Fumar. Cent. min. Card. ben. Abſinth Sem. Sinapi, Naſturt. Ex compoſitis Pulv. Stom. Birkm. Querceran. Eſſ. Amara Hallenſ. Eſs. Alexiph. Stahlii, Eſſ. Pimp. alb. Tinct. rubra Bontekoe &c.

2 Præparatam evacuant: Rhabarb. Senna, Pilul. Tart. Querc. e Gummi Ammon. Polychr. Hallenſ. Beccheri & Stahlii, Sal mirabile Glauberi, Tart. Emeticus, Syr. Emet. Ang. Salæ, Clyſteres &c.

3 Staſin ſanguinis in vaſis Venæportæ factam reſolvunt, motumque partium inæqualem in ordinem redigunt Diaphoretica fixa, Cinnabarina, Nitroſa, Salia neutra, Abſorbentia cum interpoſitis Tincturis Alexipharmacis ſecundum D. Stahlii mentem compoſitis, ſufficiens potus, motus corporis continuatus, non neglectis modo commendatis per epicraſin laxantibus & clyſteribus.

4 Sanguinem derivant & imminuunt hirudines ano applicitæ, Venæſectio in pede celebrata, pediluvia.

5 Partibus relaxatis Tonum & robur afferunt partim ſupra laudata ſtomachica, partim etiam martialia & inter hæc præcipue Tinct. Vitriol. ♂is Ludovici rite parata cum Eſſ. Gentian. Cort. Aurant. Abſinth. aut Adianthi albi combinata. Externe vero ſacculi & epithemata ex herb. menth puleg. matricar. ſambuc. Origan. aneth. abſinth. Sem. aniſ. fœnic. cum camphora loco dolenti impoſita, utpote quæ ſimul dolori imminuendo inſerviunt.

Formulæ Remediorum.

1 Pulv. Stomach. digeſtivus.

℞. *Pulv. Stom. Birkm.* ℥ſs.	*Sem. Sinapi ana.* ʒj.
Tart. Vitriolat.	*M. doſis* ℈j. *ad* ʒſs. *bis vel*
Cort. Aurant.	*ter in die.*

2 Pulvis emeticus.

℞. *Rhab. elect. gr. xv.*	*Cryſtall. Tart. gr. vj.*
Tart. Emet. gr. ij. vel iij	*M. pro* 1. *doſi.*

3 Alius.

℞. *Pulv. rad. Ipecac.* ℈j. *ad* ʒſs.	*Sal. Abſinth.* ℈ſs.
	M. pro una doſi.

4 Pulvis temperans.

℞. *Oc.* ♋. *præparat.*	*Tart. Vitriol. ana.* ℈j.
♁ *ij diaph.*	*Cinnab.* ♁ *ij.* ℈ſs.
Nitr. depur.	*M. doſ.* ℈j. *bis vel ter de die.*

5 Eſſentia diſcutiens.

℞. *Eſſent. Alexiph. Stahlii.*	*M. doſis* 30. 40. *gutt. bis de*
Pimp. alb. ana. ʒiſs.	*die in juſculo vel Thee.*

6 Alia roborans.

℞. *Tinct. Vit.* ♂*is Lud.* ʒiij	*M. doſ. gutt.* 30. *dimid. hor.*
Eſſ. Abſint. ʒj.	*ante prandium & cœnam.*

5 Alia.

℞. *Tinct. Vitr.* ♂*is Ludov.*	*M. doſis ut ſupra.*
Eſſ. Amar. Hall. ana. ʒij	

8 Epithemia Anod-diſcut.

℞. *Theriac. Androm.* ʒj.	*Diſſolv. in Aq. Reg. Hung.*
Succin. præparat. ʒſs.	*& impone cum linteaminibus loco dolenti.*
Campb. ℈ſs.	
Croc. Or. gr. vj.	

9 Aliud roborans.

℞. *Cruſt. pan. madefiat Vino rubro calefacto aſperg. pulv. Cinnam. piper. caryophyll. & calide impone.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Cum in *Idiopaticha* Cardialgia vitium ſemper in primis viis hæreat; ideo materia peccans ante omnia incidenda, corrigenda atque præparanda eſt, quod partim ſecundum temperamenti conſtitutionem vel per ſtomachica temperatiora vel fortiora nimirum ſincerum Piper, Zinzib. Galang. Zedoar. Sem. Sinapi &c. partim per abſorbentia acrimoniam imbibentia atque incraſſantia fieri poteſt.

2 Evacuatio poſt materiæ reſolutionem atque præparationem in uſum vocanda eſt; fit hoc in robuſtioribus & ubi actualis ſalubra in ventriculo hoſpitari cernitur, per ſecurum Emeticum, in valetudinariis vero per laxantia incidentia per epicraſin agentia, nimirum vel nodulos laxativos, vel Pilulas Tartar. Quercet. e gumm. Ammoniac. Stahlii &c. ſubjunctis poſtea per tempus adhuc aliquot ſtomachicis incidentibus atque digeſtivis.

3 Ubi vero juſta vermium ſuſpicio adeſt, adhibeatur laxans mercuriale, aut colocynthiacum & ſubjungantur anthelmintica appropriata.

4 Sanguineo-Cholericis vel ipſis Cholericis, qui turbis Venæportæ, Hypochondriaco Hyſtericis vexantur, ſuccurritur interne optime per temperantia Nitroſa, abſorbentia, Cinnabarina, Diaphoretica fixa, nec non unum atque alterum clyſterem emollientem vel lenia laxantia.

5 His etiam ſemper conſulendæ & promovendæ ſunt evacuationes artificiales & ſpontaneæ, ſecundum loca per quæ ordinarie fieri conſuevere, non neglectis quoque pediluviis.

6 Externe tam pro diſcuſſione, quam mitigatione dolorum in utroque malo locum habent ſacculi & epithemata nec non emplaſtra ex herbis & gummatibus ſtomachicis, diſcutientibus & reſolventibus parata.

7 Poſt materiæ evacuationem & mali mitigationem in uſum trahere convenit noborantia & martialia, Tinct. Vitr. ♂is Lud. Eſſent. Millefol. Cort. Aurant. Abſinth Lign. & Aloes &c.

8 Diætetice commendanda alvi libertas, cibi atque potus laudabiliores, externus calor.

VIII *Cautelæ Practicæ.*

1 Materia niſi prius mobilis reddita fuerit, inſufficientes & incompletos vomitus poſt ſe trahit, quæ materiæ tantum commovendæ, non vero excernendæ inſerviunt.

2 Minime autem conveniunt Vomitoria Hypochondriacis & Hyſtericis aut qui turbis Venæportæ expoſiti ſunt; hi enim majores flatulentias aut alia mala reportant.

3 Quod ſi calidiora remedia ſtomachica aut carminativa his præſcripſeris, anxietates præcordiales augentur & univerſum malum incrementa potius, quam detrimenta ſumit.

4 Opiata in enormiori etiam dolore non ſemper tuta ſunt, quod ſi tamen circumſtantiæ eorum uſum ſuadeant, combinare eadem præſtat cum Carminativis, Stomachicis & Aromatibus.

CA-

Caput Sextum.

De Colica.

I. *Definitio.* Colica eſt dolor ſenſibiliſſimus ab inteſtinorum relaxatorum & a flatibus expanſis inflatorum ſpaſmodica contractione originem trahens.

II. *Differentia.*

1 Ratione materiæ morbicæ eſt vel *flatulenta*, vel *pituitoſa*, vel *biliosa*, vel *hæmorrhoidalis* ſive ſanguinea.

2 Ratione loci affecti
a vel *Iliaca*, vel *Colica* ſtricte ſic dicta;
b vel *Idiopathica*, vel *Sympathica*, uti Nephritica & Hyſterica, de quibus ſuo loco agetur.

3 Ratione gradus, alia eſt leniter tantum *ſpaſtica*, alia *convulſiva*.

III. *Signa Generalia.*

1 Dolores acerbiſſimi infimum ventrem, ejuſque vel ſiniſtram vel dextram, utplurimum vero mediam partem ſupra umbilicum occupantes, modo terebrantem & rodentem, modo gravativum & diſtenſivum, modo urentem & pungentem ſenſum inducentes, & quidem per paroxyſmos quaſi ægrum affligentes.

2 Anxietas & anguſtiæ præcordiorum cum vagis caloribus quandoque etiam intercurrentibus horripilationibus conjunctæ.

3 Murmura flatulenta cum ructibus, quos ſæpius etiam nauſea & vomitus comitantur.

4 Alvus utplurimum maxime conſtricta, quandoque tamen cum Diarrhœa torminoſa ſoluta.

5 Urina utplurimum tincta ac ſpumoſa, rarius ſuppreſſa.

6 In graviori vero malo cardialgica & ſingultuoſa conſectaria.

Signa Specialia.

1 *Flatulentæ & pituitoſæ*: turgida ventris inflatio, ructus, flatulentia, borborygmi, dolores tenſivi & gravativi, arctiſſima utplurimum alvi conſtrictio, ut ſæpius ne quidem fictulæ clyſteris aditus pateat.

2 *Biliosæ*: concurſus majoris caloris cum ſenſu quaſi urente in abdomine, torminum atque flatuum cruciatus inſignes pungentes & ſcindentes, abſque tamen tanta abdominis inflatione, imo potius cum ejuſdem conſtrictione, umbilici vero admodum ſenſibili retractione: quo major autem bilioſæ materiæ concurſus adeſt, eo magis alvus ad Diarrhœam torminoſam diſpoſita eſt, ac eo majori etiam æſtu torquentur ægri, ſiti, vigiliis, inappetentia, conatibus vomendi, imo actualibus vomitibus bilioſis, intercurrentibus ſudoribus frigidis, anxietatibus præcordialibus, quos ſæpius ſingultus excipit.

3 *Hæmorrhoidalis* ſive *Sanguinea*: temperamentum ægri Sanguineo-Cholericum: ætas juvenilis, antecedentia hypochondriaco-flatulento-arthritica pathemata, hæreditaria diſpoſitio ad Hæmorrhoides a parentibus contracta, concurrens, cum torminibus ad modum exquiſitis, ventris conſtrictio & coarctatio quaſi circa meſenterium & Venamportæ cum conatu renesmode, imo actuali excretione paucæ materiæ mucidæ ſanguine ſæpius tinctæ.

IV. *Subjectum.*

1 Colicam *flatulentam* facile incurrunt diætam minus obſervantes, nimirum abdomen & pedes liberiori aeri & refrigerationi exponentes, poſt aſſumtos cibos pingues potum frigidiorem avide ingurgitantes, cibis flatulentis, viſcidis, facile fermenteſcentibus aſſueti.

2 *Bilioſæ* vero facile exponuntur perſonæ Cholericæ, iracundæ, poſt ſuſceptam iracundiam ſtatim cibum & potum aſſumentes, & quidem crudiorem, viſcidiorem facile fermenteſcentem.

3 *Hæmorrhoidalem* tandem frequentius experiuntur viri juvenes Sanguineo-Cholerici, Hæmorrhoidum incompleta molimina habentes, vel fluentium ſuppreſſione laborantes, hypochondriaci, arthritici, calculoſi, aut alii quoque Plethorici Venæſectionem in pede negligentes ut & fœminæ Menſium defectum vel ſuppreſſionem patientes, hyſtericæ, quæ tamen colica magis hyſterica audit.

4 Deinde etiam doloribus colicis facile affliguntur puerperæ a neglecta ligatura abdominis poſt editum partum intumeſcentiam ventris reportantes.

5 Ac tandem Hernioſi, repoſitionem herniæ negligentes.

V. *Prognoſis.*

1 Quo frequentius aliquis Colicis corripitur doloribus, eo citius a leviori cauſa revocantur, & in conſuetudinum quaſi & habitum degenerant.

2 Colica flatulenta ſemper minoris eſt periculi, quam bilioſa & convulſiva.

3 Si colica invadat cum actuali horrore & ſubſequente æſtu, inflammatorium quid vel minatur, vel jam indicat.

4 Vomitus bilioſi, aut alii continui niſi ortum ab ingeſtis traxerint, alvo pertinaciter obſtructa, facile Iliacum affectum producunt.

5 In ſexu fœminino conatus vomendi fortiores, aut etiam actuales vomitus ſimplices, ſequitur quandoque Vomitus cruentus.

6 Quo magis dolor ingens petit inferiora abdominis ſive regionem hypogaſtricam, eo facilius metuenda eſt Paſſio Iliaca.

7 Colicam bilioſam, niſi evacuetur aut temperetur materia acris, facile excipit vera Cholera, aut Cauſodes ventriculi & inteſtinorum inflammatio.

8 Colicam bilioſam ſæpe tollit vomitus vel diarrhœa bilioſa ſtatim ab initio accedens, quatenus cauſam morbificam removet; inflammationi vero jam factæ ſuperveniens conatus vomendi actualis ejectio materiæ nigricantis, mali eſt omnis.

9 Colicam bilioſam interdum excipit Icterus.

10 Nihil facilius Colicæ ſupervenit quam Paralyſis, imprimis poſt abuſum Opiatorum.

11 In colica pertinaci ſi ſudor copioſus & univerſalis ſuperveniat, labefactatis & reſolutis viribus, brevi Paralyſin expectato. *Bagliv.*

12 In Colica bilioſa ſuccedit frequenter Aphonia & vox rauca, & per totum fere morbi decurſum durat. *Idem.*

13 Incrementa non retineri dolorem locum mutare, nec non intermittere, ſalutem brevi promittunt. *Idem.*

14 Dolor colicus quandoque tranſit in abſceſſum, quandoque in Hydropem. *Idem.*

15 Singultus Colicæ citra conſuetudinem ſuperveniens, grave periculum indicat.

16 Colica Hæmorrhoidalis ſalutariter ſolvitur per fluxum Hæmorrhoidum aut excretionem materię mucoſę viſcidæ.

17 Si vero materia regurgitat ad viſcera hypochondriorum, facile ſequuntur Hectici & Aſcitici affectus.

18 Colica ab Arthritide retrograda aut imprudenter ſuppreſſa ortum trahens, mali ſemper eſt omnis, quia inteſtinorum inflammationi facile occaſionem præbet.

19 Colica Hernioſorum facile tranſit in Ileum, nec niſi repoſitis mature inteſtinis ceſſat.

20 Omni Colicæ ſupervenientes convulſiones malæ ſunt.

VI. *Remedia Generalia.*

1 Spaſticam inteſtinorum tenſionem & tractationem demulcent, materiamque morbificam, ſi quę adeſt, educunt clyſteres carminativi, emollientes, & pro re nata acriores ſtimulantes, nec non laxantia ex ☿io dulci, Senna, Rhabarb. Sale mirabili Glaub. Cathart. amar. &c.

2 Materialem cauſam diſcutiunt & corrigunt *Interne* vel Carminativa ſtricte ſic dicta: Eſſent. Carminat. Wedelii, Tinct. Cort. ☉rum, Liq. C. C. Succin. Spir. Aniſ. Fœnic. Salis Ammon. aniſat. vel temperantia: Oc. ♋. pręp. Cryſtall. mont. Conch. pręp. ♁. diaph. Cinnab. ♁ij, Arcan. duplic. Tart. Vitriol. Pulv.

Be-

Bezoard. Hallenſ. Tinct. Salin. D. Richt. Spir. Nitri dulc. interpoſitis, ſi neceſſitas exigat, gelatinoſis. *Externe* nervina, ſacculi carminativi ex ſpeciebus odoratis: Rad. Ireos, Cyper. rotund. Angelic. Herb. Menth. Matriac. &c. Flor. Chamom. Sambuc &c. Sem. Aniſ. Aneth. Fœnic. Linimenta item ex Olcoctis: Irino, Caſtor. Chamom. Laurin. Oleis deſtillatis Fœnic. Menth. Carv. Aneth. Abſinth. Chamom. vel Balſamis ex his cum Ol. Nuc. Moſchat. expr. Zibeth. Axung. Caſtor. Emplaſtra Stomachalia, calor & fotus abdominis.

3 Laxatum partium tonum roborant: Salia volatilia, Eſſ Vitriol. ♂is Ludov. Cort. ☉nt. aliaque Carminativa & Stomachica temperatiora interne adhibita, externe vero modo dicta nervina & roborantia.

Specialia in Colica flatulenta & pituitoſa.

1 Emollientia, Carminativa & ſi neceſſitas exigat, acriora ſtimulantia, ſub Clyſterum forma ordinata.

2 Laxantia interna: Senna, Rhabarb. Sal. Cathart. amar vel mirabile *Glauberi.*

3 Diſcutientia & Carminativa calidiora, ſi nihil ſanguinei ſubeſt: Rad. Ari, Helen. Irid. Florent. Gentian. rubr. Pimpin. alb. Imper. Zedoar. Galang. Calam. arom. Acori, Abſinth. Cent. min Cort. Winteran. Sem. Carv Aniſ. Fœnic. Sinap Erucæ, ſincerum Piper, Tinct. Cort. ☉nt. Spir Fœnic. Aniſ. Liq. C. C. Succin. Spir. Tart. Eſſen. Dulcis Hallenſ. Ordin. & Concentr Eſſ. Carmin. Wedelii, vel circumſtantiis ſuadentibus temperatiora abſorbentia, diaphoretica fixa, Cinnabarina cum momento Nitri, ſi æſtus adeſt, jungenda Salia neutra Spir. Nitri dulc Mixtur ſimplex, Tinct. Salin. D. Richt.

In Colica bilioſa.

1 Lenientia, lubricantia, mucilaginoſa pinguia, ſub Clyſterum forma præſcripta, Decocta capitum vervecum aut pedum vituli, vel olea expreſſa tali modo uſurpata.

2 Laxantia ex Manna cum Ol. amygd. dulc. in juſculo exhibita, Senna, Rhabarb. Liq. Terr. fol. Tart. Cryſtall. Tartari &c.

3 Temperantia & abſorbentia ex Nitro, Cryſtall. mont. Matr. perlar. Conch. præp. Oc. ♋. ♁. diaph. Cinnab. nativ. & ♁ij, Spir. Nitr. dulc. in potione Carminativa temperatiori ordinata.

4 Diſcutientia & roborantia leniora: *Interne* Tinct. Alexiph. Stahlii in juſculo, Mixt. Simpl. Aq. fœnic. chamom. ad flat. ſine vino, Syr. Cort. ☉nt. ♁. diaph. Tinct. Salin. Richteri, quæ temperat. & diſcutit. *Externe* fotus & in tegumenta abdominis, Epithemata ſicca ex avena toſta, flor. Sambuc. Chamom. Matricar. Sem. Carv. bacc. Lauri &c.

In Colica Hæmorrhoidali ſive Sanguinea.

1 Clyſteres paregorici ex flor. Chamom. Verbaſc. Melilot. Ol. Lini, Olivar. Verbaſc. Lacte & Nitro ſepius repetiti, & ubi neceſſitas requirit, per fortiorem Salis Gemmæ doſin exſtimulati.

2 Affluxum ſanguinis inhibentia & imminuentia; Hirudines ano applicatæ, Venæſectio in pede efficacius & ſecurius in primo principio celebrata.

3 Demulcentia atque temperantia: Ol. Amygd. dulc. in juſculo adhibitum, pulveres Diaphoretico-abſorbentes, Cinnabarini, Nitrati.

4 Diſcutientia: Diaphoretica fixa, Eſſent. Alexiph. Mixt. Simpl. *Externe* fotus calidi, abdomini applicati v. g. Veſica lacte vel aqua calida repleta, catulus vivens, lateres calefacti, Spir. Vin. Camph. Epithemata item & linimenta ex Ol. ſupra dictis ſpeciatim Laurino & Nuc. Moſch. Fotus inteſtini recti ex Ol. Verbaſc. Cataplaſmata ex Verbaſc. & Meliloto, cui inſideant, neceſſe eſt.

5 Lenia Anodyna in malo vehementiori: Maſſ. Pil. e Cynogl. Theriac. Cœl. cum temperantibus pulveribus verſus ſomni tempus exhibita, & imprimis Eſſ. Dulc. Hallenſ. ſæpius data.

6 Tonica poſt remiſſionem mali exhibenda: Tinct. Vitriol. ♂is Ludov. Eſſent. Millefol. Mixt. tonica Stahlii, &c.

Formulæ Remediorum.

1 Clyſter. acrior.

℞. *Spec. Emoll. & Carm.*	*Ol. Chamom.* ℥vj.
Fol. Nicot. ana. mſs.	*Vitell. ov. num. j.*
Coq. in ſ. q. Aq. font.	*Tart. Emet. gr. ij.*
Colat. ℞. ℔. *j. diſſolve.*	*M. calide applicandus.*
Elect. Lenitiv. ʒj.	

2 Alius Paregoricus.

℞. *Rad. Alth.*	℞. ℔. *j. adde*
Lil. alb. ana. ʒj.	*Ol. Olivar.* ʒj.
flor. Chamom. Verbaſc.	*Mel Roſat.* ℥iſs.
Melilot. ana mſs.	*Vitell Ov. n. j.*
Coque in ſ. q. lactis, Colat.	*M. d. ad Lagenam.*

3 Potio Laxans.

℞. *Paſſul. minor.* ℥ſs.	*Colat.* ℞. ʒiij. *diſſolve*
Rhab. elect. ʒiſs.	*Mann. Calabr.* ℥j.
Cinnam. acut. ℈j.	*Clarificetur pro j. doſi.*
Infunde in ſ. q. Aq font.	

4 Alia.

℞. *Mann. Calabr.* ℥iſs	*& ſperm. Cet. rec.* ʒſs.
c. Ol. Amygd. dulc. ij.	*in juſculo aſſumend.*

5 Eſſent. Carmin. temper.

℞. *Tinct. Salin. Richteri*	*horis.*
℥ſs. *doſis 40. gutt. ſing. 6.*	

6 Eſſent. Carminat. fortior.

℞. *Tinct. Cort.* ☉*nt.*	*vel Tartari* ʒſs. *M.*
Eſſ. Carmin. Wedel. ā. ʒj.	*bis vel ter de die ad gutt.*
Spir. Sal. Ammon. aniſ.	*30.*

7 Alia roborans.

℞. *Spir. Aniſ.*	*M. uſus & doſis ut ſupra*
Nitr. dulc. ana. ʒiſs.	

8 Alia anodyno-roborans.

℞. *Eſſ. Alexiph. Stahlii.*	*M. ſingul. 4. vel 6. horis*
Dulc. Hallenſ. ana. ʒj.	*gutt. 20.*

9 Potio Carminat. temperata.

℞. *Aq. Fœnic.*	*Extr. Cort. Chacar.* ℈ſs.
Chamom. ana ℥iſs.	*Syr. Cor.* ☉*nt.* ʒiij.
ad flat. ſ. v. ℥iſs.	*M. ſing. 3. horis cochlear.*
Spir. Nitr. dulc.	*duo.*
Aniſ. ana. ʒſs.	

10 Sacculus.

℞. *Herb. Chamom.*	*Aven. toſt.* ℥iſs.
Menth. criſp.	*Sem. Carv.* ℥ſs.
Abſinth.	*Inciſ. & contuſ. nclude ſaccu-*
flor. Sambuc. ana. mj.	*lis calide ventri imponendis.*

11 Balſamus Anticolicus.

℞. *Ol. N. M. expr.* ℥iſs.	*Citri gutt. iij.*
deſtill. Tacamah. ℈ſs.	*M. Scorbic. Cordis illinen-*
Menth.	*dus.*
Abſinth. ana. gutt. vj.	

12 Linimentum.

℞. *Ol. Chamom.*	*Menth. ā.* ℈j. *M.*
Aneth. ana. ʒſs.	*inungatur adomini circa*
deſtill. Aniſ.	*umbilicum.*
Fœnic.	

VII. *Methodus medendi.*

1 In omni Colica prestat alvum habere apertam, ideoque per Clyſteres primo emollientes & carminativos, poſtea, ſi hi nil juverint, per fortiores ſtimulantes res tentanda eſt.

2 Natura etiam ſemper deorſum ducenda eſt, ne motus periſtalticus invertatur, aut inflammatio inteſtinorum eo facilius contingat, cui rei inſerviunt Purgantia leniora: Mann. Rhabarb. ☿ dulc. Cryſt. Tart. Liq. Terr. fol. Tart. & Emollientia, Ol. Amygd. dulc. Olivar. recens; quæ ſi retineri nequeant, Pil. Cochiæ a *Sydenh.* commendatæ, aut Pil. *Stahlii* in aquis carminativis ſolutæ exhibeantur.

3 Si pituitoſa materia ſubſit, materia incidenda, diſcutienda & corrigenda eſt per Rad. Ari, Helen. Irid. Flor. Zedoar. &c. Tart. Vitriolat. Arcan. dupl. Terr. fol. Dart. & abſorbentia Conch Cryſt. mon. Oc. ♋. præp. Eſſ. Cort. ☉nt. Carminat. Wed. Spir. Aniſ. Ceraſ. nigr. Tartari, Liq C. C Succin. vinum Malvaticum, Hiſpan. Extract. Pimpin. alb. Cort. Chacarill. nec non Topica externa. Herb Menth. Abſinth. Chamom. &c. Sem. Carv. fœnic. &c. Spir. Vin.

Vin. Camph. Linimenta, Balſama, Emplaſtra.

4 Ubi vero bilioſa materia malum fovet, præcipitantia, diluentia & lubricantia locum habent: Conch. Cryſt. mont. præp. Gummi Arab Tragac. Gelatina C.C. Nitroſa &c. non neglectis internis & externis temperantibus carminativis.

5 Motus febriles, ſi qui concurrunt, imminuendi & demulcendi ſunt per ſalina, ♁ diaph. Bez. mineral. Tinct. Salin. Richteri, Nitrum, gelatinoſa, emulſiva, & interpoſita Alexipharmaca leniora.

6 Dolorum vehementia imminuatur per Laud. liquid. Sydenh. Diaſcord. Fracaſtor. M. Pil. e Cynogl. Pilul. Starckej caute in uſum vocata, impr. vero Eſſent. Dulc. Hallenſ.

7 Tonus partium relaxatarum poſt evacuatam materiam iterum reſtituatur per Rad. Gentian. Herb. Chamom. Rutæ, fol. Bet. interne aſſumta, nec non uſum Tinct. Vitrioli ♂is cum carminativis lenioribus conjunctæ, aliaque Stomachica temperatiora in uſum vocata.

8 Quo magis ſanguinei quid concurrit, eo minus tam curative in principio curationis, quam præſervative extra paroxyſmum Venæſectio in pede negligenda eſt, utpote quæ ſenſibiliſſimum ut plurimum edit effectum, ſi malum a Menſibus vel Hæmorrhoidibus locum habuerit.

9 Inæqualis inteſtinorum motus a refrigeratione externa originem habens, in ordinem reducatur per internum hauſtulum Vini Hiſpanici, aut Spir. Fœnic. vel Aniſi: externam vero calidorum laterum applicationem ad plantas pedum & Epithematis ſicci calefacti impoſitionem ventri.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Purgantia imprimis fortiora, alvo per clyſteres nondum aperta, vel nihil operantur, vel per os iterum ejiciuntur, eo minus autem talia præſcribenda ſunt, quo magis jam concurrunt vomitus & febris.

2 Carminativa nunquam commendentur antequam viæ per clyſteres vel laxantia ſint reſeratæ; tunc autem locum habere poſſunt in Colica flatulenta & pituitoſa, non item in aliis ſpeciebus.

3 Cave ne Opiata copioſius in Colica exhibeas, ſolet enim poſt Opiata magnus ſudor ſupervenire & exind. Paralyſis. *Bagliv.*

4 Ante uſum Opiatorum ſemper enema injiciendum eſt. Diaphoretica etiam cum opiatis mixta feliciſſima ſunt in Colicis. *Idem.*

5 Pectori & ventri omnia frigida ſunt inimica: caveas igitur ab iis in talium partium affectionibus. *Idem.*

6 In Colica bilioſa & ſanguinea quam maxime evitanda ſunt Carminativa calidiora, facillime enim inflammatio inteſtinorum exinde originem ſumere poteſt. Leniſſima igitur methodus hic tutiſſima eſt.

7 Quo magis autem ſubjecta ſunt frigida & malum vel a refrigeratione externa, vel pituitoſa & cruda Diæta ortum habet, eo minus talia nocent, ſed potius uſum habent non ſpernendum.

8 In Colica Sanguinea & Hæmorrhoidali magis ad ſanguinem, quam actualem materiam pituitoſam in inteſtinis hærentem, reſpiciendum eſt; ideoque magis temperantibus quam calidioribus inſiſtere decet.

9 In hac, irritis ſæpe aliis, eximium uſum præſtitere Venæſectio in pede, Hirudinum applicatio ad vaſa hæmorrhoidalia, Clyſteres autem aliquoties antea repetendi ſunt & 3. vel 4. intra 8 vel 12. horas injiciendi; tanto magis, ſi primis vicibus feces craſſiores ſolum eductæ fuerunt. Priores autem ſint magis abſterſivi, acriuſculi, ſalini, poſteriores magis emollientes.

10 In fœminino quoque ſexu ſi malum a ſanguine dependeat, Venæſectio in pede haud omittenda eſt, conjunctis Nitroſis & ſpecificis ex Millefolio.

11 Caſtoreum vero interne aſſumtum anguſtias creat & nauſeam, magis ergo in Hyſtericis convenit, ſed externe.

12 Regimen diaphoreticum, ſine alvi ſolutione in Colica bilioſa, bilem in artus ducit, in cæteris anxietates auget, lenis vero diaphoreſis juvat.

13 In bilioſa quoque & ſanguinea a cibis ſiccioribus aſſatis, aromatiſatis, potu vinoſo abſtinendum eſt, quæ tamen flatulentæ & pituitoſæ ſæpius auxilium præſtant.

Caput Septimum.

De Malo Hypochondriaco-Hyſterico.

I. *Definitio.* Malum Hypochondriaco-Hiſtericum eſt dolor tenſivus atque compreſſorius ſatis acerbus, ſub hypochondriis præcipue occurrens, variis etiam aliis conſenſualibus ſymptomatibus ſtipatus, a congeſtione ſanguinis abundantis & ſpiſſioris, ejuſque inæquali per Venamportæ motu, ortum trahens.

II. *Differentia* ratione ſexus:

a Hypochondriacum malum audit, quando viros aggreditur & Natura ad Hæmorrhoides reſpicit.

b Hyſtericum vero, quando feminæ, quæ pluribus & acerbioribus ſymptomatibus ſunt obnoxiæ, eodem vexantur, & Menſium ataxia ſubeſt.

c Scorbutus non confundendus cum malo hypochondriaco-hyſterico, utpote qui & cauſis & Symptomatibus ſuo loco recenſendis, ab eodem differt.

III. *Signa* (a) mali *Hypochondriaci* ſunt,

1 Frequentes tenſiones & preſſiones, imo interdum acerbiores dolores ſub coſtis, ſæpius tamen in latere ſiniſtro, cum inflatione quandoque Lienis, quam dextro hypochondrio, aut certe in hoc magis tranſitorie, & cum volatico æſtu, imprimis capitis, & rubore faciei ſtipati, aſt

2 Sine formali febre, aut alio conſtanti typo, ſæpe tamen & multum per intervalla infeſtantes, ac præcipue poſt errores diæteticos atque pathemata animi recrudeſcentes.

3 Appetitus vagus, communiter tamen auctior, & ſatis avidus, ad frigida magis quam calida inclinans, cum potu pauciori.

4 Alvus mox fluidior, mox pertinaciter adſtricta, communiter tamen ſtrictior.

5 Urina in paroxyſmis gravioribus emiſſa fere limpida, extra hoc tempus vero cryſtallos Salinas tartareas lateribus vitri affigens:

6 Ructus, borborygmi, flatus ſub paſtu & poſt eundem, cum palpitatione cordis familiares.

7 Frequentia ſuſpiria & anguſtiæ præcordiales, imo ipſius animi angores & non raro deliria anxia.

8 Raro cum exquiſito dolore capitis, ſed potius vertiginoſa & gravativa ejuſdem perturbatione, atque cogitandi, reminiſcendique veluti impotentia conjuncta.

9 Somnus laborioſus & profundus, cum inſomniis anxiis ſtipatus.

10 Laſſitudo membrorum & faſtidium, imo fere ineptitudo ad conſueta negotia.

11 Moleſtiæ circa ſcrobiculum cordis & ſenſus ſatis acerbus compreſſorius in ipſo ventriculo poſt paſtum,

12 Frequens in quibuſdam exſpuitio pituitæ, præcipue jejuno ventriculo, quandoque tamen & eodem repleto.

13 Non raro etiam pertinaciſſimi colici & iliaci, præprimis ſub calidorum carminantium uſu, cruciatus.

14 Solitudinis amor, triſtitia, ſuſpicio ſæpius abſque notabili cauſa intercurrentes.

b *Hyſterici*: ſunt pathemata modo recenſita tantum non omnia, ſed fere acerbiora, &

1 cum ſenſibili, & ſæpe tactu externo perceptibili, volutatione globi in abdomine inferiore, hujuſque ad præcordia & fauces aſcenſiones, ac ſi nucleus,

vel

vel res dura œſophago incluſa eſſet, præcedentibus utplurimum pandiculationibus & oſcitationibus ac reſpirationis temporaria interceptione aut ſtrangulatione, ac ſi laqueus collo injectus eſſet, quem ſenſum non raro inſignis ſuffocatio ſequitur, ita ut notabile aliquando tempus ſine pulſu & reſpiratione inſtar mortuarum jaceant.

2 Appetitus vagus quandoque ad abſurda inclinans, plerumque tamen proſtratus, cum intercurrentibus vomitibus, (aut certe vomendi conatibus) materiæ viridis, flavæ, ſeu bilioſæ, ſæpius acidæ, interdum peregrini ſaporis.

3 Graviſſimæ anxietates Cardialgicæ, cum ſpaſticis motus Tonici exacerbationibus veras convulſiones quandoque repræſentantibus, quas vulgo Epilepſiam uterinam vocant, quandoque conjunctæ.

4 Concurrentes dolores capitis vertiginoſi, tendentes ac contuſorii in infimo præcipue occipite, aut fere hemicranici in vertice, aut temporibus, ac ſi clavus infixus eſſet, aut potiſſimum frigoris exquiſiti, exiguam circumferentiam obſidentis, ſenſum inferentes.

5 Evidentioribus Menſium ataxiis, aliiſque uteri vitiis ſtipati.

IV. *Subjectum*.

Facilius & frequentius huic malo obnoxiæ fiunt

1 Perſonæ temperamenti Melancholici, aut Sanguineo-Melancholici.

2 Status corporis plethorici.

3 Vitæ deſidi, ſpeculationibus indulgentes.

4 Potui parciori aſſuetæ, ſatis tamen edaces.

5 Juvenes intra annum 18. & 25. conſtituti, moliminibus hæmorrhoidalibus incompletis obnoxii, aut fluentium ſuppreſſione laborantes.

6 Fœminæ Menſium aut lochiorum varias perturbationes paſſæ aut ceſſationes expertæ, mœrori, aut iracundiæ multum deditæ.

7 Ab agili vitæ genere in otioſum tranſeuntes.

8 Hæreditariam diſpoſitionem a parentibus poſſidentes.

9 Diæta craſſa, flatulenta, viſcida uſi.

10 Animi pathematibus obnoxii v. g. concupiſcentiæ variorum ciborum, terrori &c. nec non ſumma ſenſibilitate præditi; unde fœminæ hyſtericæ ab ardore ſuaviorum, Moſchi, Zibethi, Ambræ, roſarum facile in paroxyſmum incidunt.

V. *Prognoſis*.

1 Pathemata hypochondriaca plerumque plus formidinis, quam periculi afferunt.

2 Majoris vero periculi eſt malum Hypochondriacum in ſenioribus, quam junioribus: quippe ineunte jam virili ætate, præſertim vero mutata inſimul diæta & vita ſedentaria, ſponte eodem liberari ſolent.

3 Fluxum hæmorrhoidalem paſſionibus hypochondriacis ſupervenire bonum eſt; aſt paſſiones hypochondriacas hæmorrhoidibus ſubſiſtentibus, vel ſuppreſſis, ſuccedere, malum.

4 Malo Hypochondriaco facile conjunguntur, vel ſuccedunt infarctus viſcerum & ſcirrhi.

5 Non raro etiam e malo hypochondriaco oritur Scorbutus ſatis diuturnus & rebellis, remediis non facile cedens, niſi mutetur vitæ genus ſedentarium.

6 Hyſtericum malum non ſolum longe gravius affligit, ſed & longe difficilius curatur, quam hypochondriacum.

7 Utcumque malum facile ſequitur Melancholia Hypochondriaca, utplurimum cum lienis infarctu conjuncta.

8 Sicuti Hæmorrhoidum fluxus Hypochondriacos inſigniter ſublevat, ita Menſium fluxus ordinatus ad Hyſtericum malum imminuendum, multum contribuit.

9 Quo magis in fœminino ſexu circa lienis confinia pathemata urgent, eo major de Vomitus cruenti eruptione ſuſpicio habenda eſt.

10 Quando vero in inferiore abdomine incommoda magis ſentiuntur, res pro ſexus diverſitate vel ad hæmorrhoides, vel menſes tendit.

11 Quo frequentiores occurrunt vomendi conatus, abſque actualibus vomitibus, eo magis de Vomitione cruenta timendum eſt.

VI. *Remedia*.

1 Generalem ſanguinis imminutionem præſtat Venæſectio in brachio; ſpeciali magis ejuſdem derivationi inſervit Venæſectio in pede: apertio hæmorrhoidum per hirudines: fluxus menſtrui in feminis promotio.

2 Sanguinis ſpiſſioris diluitionem & attenuationem promovent potus largior, & motus proportionatus, ſibi invicem prudenter ſubordinati. Porro remedia aperientia, reſolventia & antiſcorbutica: Rad. Helen. Caryoph. Tarax. Pimpin alb. Dictamn. Herb. Fumar. Capill. ♀is, Card. Bened. Epithym. Cuſcut. Scolopendr. Summit. Cent. min. Abſinth. Cochlear. Naſturt. &c. Succi horum & extracta, Gummata temperatoria: Hederæ, Junip. Ammoniac. Galban. Salia item digeſtiva Tart. Vitriolat. Tart. Tartariſat. Arcan. duplic. Sal Polychr. Glaſeri, Lid. Terr. fol. Tart. Tinct. Tart. acrior, Reſolvens noſtra.

3 Spaſticas partium affectarum ſtricturas demulcent Nitroſa cum Cinnabarinis, nec non gelatinoſis & emulſivis; porro blanda laxantia, & imprimis Eſſent. Antihyp. Hallenſ. & enemata emollientia oleoſa.

4 Ructibus præoccupandis & ſtaſibus diſcutiendis inſerviunt, tum modo laudata Salia digeſtiva & laxantia, in ſpecie vero Pilul. Stahlii, Polychr. Hallenſ. Beccherianæ & Balſam. Viſcerales noſtræ; tum ita dicta Carminativa, v. g. Flor. Chamom. in ſubſtantia, vel infuſo aut decocto uſurpati, Eſſ. Cort. aurant. rad. Pimp. alb. Gentianæ, Spir. Aniſi, vel alia ſpirituoſa & aromatica poſt paſtum modice ſumpta.

5 Legitimum alvi ſucceſſum promovent potus ſufficiens, Tart. Tartariſatus, Terra fol. Tartar. vel Salſa digeſtiva verſus paſtum exhibita, Eſſ. Helleb. nigr. ſaturatior ad gutt. 40. interdum aſſumenda, cibi lubricantes, v. gr. pruna Damaſcena, rapæ exſiccatæ & ad mollitiem coctæ, cremor hordei &c. radix Altheæ ſubinde maſticata; porro lenia laxantia v. g. Noduli laxativi, Sal. Cathar. Amar. ſive Epſon. Eſſent. Antihyp. Hallenſ. Pil. Balſam-Viſceral. Argentin. e Gum. Ammon. Tart Quercet. &c.

6 Tonum fibrarum & vaſorum, per ſanguinem reſtagnantem nimis diſtentorum reſtituunt, ac roborant Martialia, v. g. limat. ♂is tenerior cum pauco Cinamomo & ſaccharo, occultandi gratia, exhibita. crocus ♂is apertiv. ♁iatus, Croc. ♂. Sulphuratus Ludovici, crocus ♂. cum Salibus Michaelis, Tinct. ♂. cydoniata cum ſucco pomor. Borſdorff. parata, Tinct. ♂. Helleb. wedelii, Tinct. Vitriol. ♂. Ludov. cujus in hoc affectu encomia vid. in Hiſtor. morb. Uratiſlav. pag. 27. porro acidulæ, & pleraque vulgo ſplenetica dicta, imprimis Eſſent. Adianth. alb. & Millefol. denique Salia volatilia cum Tincturis alcalico-diureticis mixta.

Formulæ Remediorum.

1 Nodul. aperitivo-laxans.

℞. *Rad. Cichor.*	*Fol. Senn. ſ. ſt.* ℥j.
Apii	*Rhab. elect.* ʒiij.
Polypod. qu. an. ʒſs.	*Agar. mund.*
Herb. Capill. ♀*is.*	*Fibr. helleb. nigr. an.* ʒiſs
Cuſcut.	*Cryſtall. Tart.* ʒij.
Fumar. ana. mſs.	*Inciſ. contuſ. cum vino & aqua præparandus doſ.* ℥vj *ad* ℥viij.
Cort. Cappar.	
Tamariſc. ana. ʒij.	

2 Pulvis temperans.

℞. *Tart. Vitriol.*	*M. f. Pulv.*
Nitr. depurat. ana. ʒj.	*Doſ.* ℈j. *bis vel ter in die.*
♁*ij* ℈j.	

3 Alius diapnoico-temperans.

℞. *Arcan. dupl.*	*Cinnab. nativ.* ʒſs.
Nitr. depur.	*M. f. pulv.*
♁*ij diaph.*	*Doſ. & uſus ut præcedentis.*
Conch. præparat. an. ℈ij	

4 Eſſentia Carminativo diſcutiens.

℞. *Tinct. cort.* ☉*rum* ʒ*ij.*	*M. doſ. gutt.* 25. *ad* 30.
Nitr. dulc. ʒſs.	

5 Spiritus Carminativo-diſcutiens.

℞. *Spir. Aniſ. vel fœnic.* ʒ*ij.*	*M. Doſ. ut antea.*
Nitr. dulc. ʒſs.	

6 Electuar. reſolv. & aperiens.

℞. *Conſerv. borrag.*	*Spec. diarrh. Abb. an.* ʒ*j.*
bugloſſ.	*Syr. cort. citr. q. ſ. M.*
beton. ana. ℥*j.*	*Doſis magnit. Nucis ju-*
Diaphoret. ♂*ial.*	*gland. bis vel ter de die.*
Tart. Vitriolat.	

7 Aliud.

℞. *Conſerv. roſar.* ℥*iſs.*	*Pulv. Rad. Ariana.* ʒ*j.*
viſceral. ʒſs.	*Syr. capill.* ♀*is q. ſ.*
Bezoard. Jovial.	*Doſis & uſus ut ſupra.*
Arcan. dupl.	

8 Tinct. Tonico-aperiens.

℞. *Eſſ.* ♀*is Hellebor. Wed.*	*M. doſis* 25. 30. *gutt. bis*
ʒ*iij.*	*per diem.*
Cort. Aurant. ʒ*j.*	

9 Alia Hyſterico-tonica.

℞. *Eſſ. Pimpin. alb.* ʒ*ij.*	*Spir. Sal. Ammon. aniſ.* ʒſs.
Milleſol. ʒ*j.*	*M. doſis ſicut prioris.*

VII. *Methodus medendi.*

1 In gravioribus pathematum horum exacerbationibus, præſertim cum anxietate præcordiali enormiori, reſpirandi difficultate, palpitatione cordis, conjunctis & a ſiccitate, aut potius adſtrictione alvi, ut fere fit, exordium nactis, ante omnia alvus aperiatur, id quod commodiſſime per enema obtinetur.

2 Ipſæ vero ſpaſticæ tenſiones & flatulenta pathemata efficaciter & fere certius ſubjugantur atque ſedantur per pulveres Nitroſos & Cinnabarinos, quam Opiata & Carminativa calidiora & acriora.

3 Extra paroxyſmos vero ventilatio ſanguinis eſt inſtituenda per Venæſectiones, circa Æquinoctia repetendas; & tum dilutio & attenuatio ejuſdem tentari poteſt, magis tamen per ſubſidia diætetica, potum & motum auctiorem, quam per remedia pharmaceutica.

4 Imprimis etiam in utroque ſexu ad conſuetas excretiones ſanguinis reſpiciendum eſt, ut quantum poſſibile eſt, promoveantur; multum enim hoc ad malum non tantum imminuendum, ſed quandoque etiam plenarie tollendum, confert.

5 His præmiſſis, denique locum habent Martialia & ſalia volatilia, conjuncto ſemper & ſubjuncto potu ſufficiente & motu proportionato.

6 Inter varia motus corporis genera præprimis ille hic primatum obtinet, qui per equitationem fit: hoc enim vaſa & viſcera infimi ventris egregie commoventur, ut ſanguis ſpiſſeſcens & ſtagnans eo citius ad æqualem circulum redire poſſit.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 Plus valet in hoc affectu curando, aut ad minimum mitigando, Diæta, quam Pharmacia.

2 Diæta tamen nimis anxia & ſcrupuloſa nullo modo eſt ſuadenda.

3 Ventilationes ſanguinis in hoc morbo adeo ſunt neceſſariæ, ut, niſi illæ debito tempore, & ſufficiente quantitate adornentur, reliqua conſilia, regimina & medicationes plane ſint irritæ; tanto magis, ſi excretiones ſpontaneæ aut evacuationes artificiales præceſſerint.

4 Si pathemata magis circa ſiniſtrum latus, ſub coſtis ejus lateris affligant, cum anguſtiis & anxietatibus, tam phyſicis, quam moralibus, mœrore timido &c. præſtat in pede venam ſecare, ſin vero in dextro magis latere, aut abdomine moleſtæ illæ tenſiones & preſſiones ſentiantur, tum poteſt etiam in brachio Venæſectio celebrari, niſi forte peculiaris diſpoſitio vertiginis circa caput, aut ſenſibiliorum vitiorum in pectore ſubſit: tunc enim Venæſectio in pede tutior.

5 Quando affectus jam eo devolutus eſt, ut excretiones hæmorrhagicas per vomitum, aut mictum cruentum, imo etiam hæmorrhoides, reſpiciat, abuſus Myrrhatorum & Aloeticorum ſolicite vitandus eſt.

6 Emetica tam hypochondriacis, quam hyſtericis male ordinantur, in his etiam facile Vomitui cruento viam parare poſſunt.

7 Sicuti lenes laxationes uſum habent eximium, ſic fortiora purgantia maxime nocent: commovent enim humores, antequam ſint præparati, & pertinaciori infarctui anſam præbent.

8 Martialia non dentur, niſi

1 præmiſſa ventilatione debita & dilutione atque attenuatione ſanguinis,

2 doſibus minoribus, ſed per aliquod tempus continuandis,

3 ſubjuncto, & conjuncto motu proportionato,

4 neque etiam, ubi calor præternaturalis, aut profundioris labis in viſcere aliquo juſta ſuſpicio adeſt.

9 Eadem quoque monita circa acidularum uſum tenenda, utpote quæ non, niſi largiori quantitate hauſtę, deſideratum effectum pręſtare ſolent; Phthiſicis vero, imo in genere omnibus, qui teneriore & aridiore corporis habitu ſunt pręditi, certiſſime nocent.

10 Limatura Martis cruda ſi quis uti conſultum duxerit, attendat, num poſt ejus uſum ructus nidoroſi & veluti alliacei ſurgant, ac ſpontanea laxatio alvi cum egeſtione fęcum nigricantium ſequatur: hęc enim ſigna felicis operationis ſunt, atque ulteriorem continuationem permittunt.

11 Peſſimus quorundam ☿lia exhibendi & ſalivationem excitandi mos omnino rejiciendus, ob mala pejora exinde metuenda.

12 Hypochondriacis vertiginoſis, aut de memorię debilitate conquerentibus, Cucuphę illę, aromaticis & nervinis calidis ſuffarctę, raro conferunt, ſępiſſime vero nocent: magis neceſſarium eſt eos monere, ut pręcordia, & partes inferiores, imprimis vero pedes a frigore pręmuniant.

13 Malum Hyſtericum in fœminis eadem fere ratione tractari debet, ac malum Hypochondriacum in viris: niſi quod illic primaria ratio Menſium & aliarum Uteri expurgationum per Lochia, ſecundinarum &c. excretionum babenda eſt.

14 Dolores capitis, pręſertim cum frigoris cujuſdam ſenſu affligentes, nihil ęque efficaciter ſublevat, quam Spir. Vin. Camph imprimis poſt pręmiſſam debitam ventilationem ſanguinis, alvo prius expedita, & internum o gaſmum temperantibus, & pediluviis conjunctis.

15 Graviores mali Hypochondriaco--Hyſterici exacerbationes ſatis prompte quidem per Opiata ſedantur; aſt non ſine duplici incommodo,

1 ut in poſterum tanto citius & vehementius recrudeſcant, &

2 non ſolum alias efficaces medicationes, ſed & has ipſas per Opiata conſopitiones, poſtmodum aſpernentur.

16 Caſtoreum famoſum quidem, ſed fumoſum nimis medicamentum eſt, & facile caput obnubilat, atque pręcordiorum anxietates auget. Pręſtat itaque in nauſeabundis, vomibundis, & ſurſum vergentibus anxietatibus, ab eodem abſtinuiſſe.

17 Antiſcorbutica facile humores commovent, unde priuſquam Venęſectio adminiſtrata fuerit, haud ſunt propinanda.

18 Salia volatilia hoc non tantum faciunt, ſed & in vias agunt adſtringendo; unde non niſi Colophonis loco adhibenda ſunt.

19 Millefolium ſpecifica quidem, in turbis circa Venam portę moderandis, efficacia pollet; attamen in hęmorrhoidariis ejus uſus conſultius omittitur, & rectius in fœminis, ad laborioſiorem Menſium ſucceſſum promovendum & expediendum, adhibetur.

20 Flatulenta Hypochondriacorum pathemata non per calidiora carminantia tractanda ſunt, ſed per Salina remedia, nimirum Nitrum cum Sale digeſtivo & abſorbente conjunctum, vel etiam Tinct. Salinam

Rich-

Richteri, alias incrementa ſumunt.

21 Dens Hippopotami & Lapis Manati plerumque etiam plus damni, quam emolumenti præſtitere.

22 In ſuffocatione ſpaſtica Uterina, externa fœtida: ungulæ, cornua, verrucæ aliaque inſufficiens utplurimum ferunt auxilium.

23 Inter laxantia præſtant Noduli & Pilulæ temperatæ: Mannata ſiquidem flatulentiam adaugent.

24 Aloetica, Myrrhata, Camphorata, & quæcunque ſanguinem ſpiſſiorem eximie comovent angue pejus fugienda ſunt.

Caput Octavum.

De Hæmorrhoidibus cæcis.

I. *Definitio.* Hæmorrhoides cæcæ ſunt venæ hæmorrhoidales externæ circa anum ſitæ, a Sanguinis ſtagnantis copia vel tumentes vel turgentes, cum acerbiſſimo dolore, non raro etiam vera inflammatione ſtipatæ.

II. *Differentia.*

Hæmorrhoides cæcæ ſolent diſtingui in *turgentes* & *tumentes*:

a *Turgentes* non ſolum vaſculorum ſanguiferorum infarctum, ſed præſertim etiam ipſius cuticulæ extenſionem inferunt, ita ut veſiculæ ejuſmodi pellucidæ, a ſanguine tranſparente lividæ, tactu mollis, non adeo exquiſite dolorificæ, ſed ſolo ferme ardore moleſtæ, faciem exhibeant.

b *Tumentes*, quæ etiam κατ' ἐξοχὴν cœcæ & dolentes audiunt, verum ſiſtunt tumorem inflammatorium, a ſtaſi ſanguinis in vaſe aliquo hæmorrhoidali conceptum, vehementem non ſolum ardentem, ſed etiam vellicantem, pulſatilem dolorem inferentem, & nihil aliud ſunt, quam verus furunculus in ſenſibili illa, non modo nervea, ſed & muſculoſa tunica inteſtini recti, circa ſphincterem ani collectus, inflammatoria ſtaſi exquiſitiſſimum dolorem afferens.

c Trahunt nonnulli huc alias quoque protuberantias, quin excreſcentias ulceraſcentes circa anum; ſed hæ plerumque contagio, & quidem venereo, natales ſuos debent.

d Diſtinguuntur etiam ratione figuræ, quam ſub varia protuberantia ſæpius exhibent, vel in *morales*, quando fructus mori ſimilitudinem repræſentant. Vel *uvales*, ſi racemoſam quaſi congeriem conſtituunt. Vel *veſicales*, quando extremitates vaſorum inſigniter dilatatas habent. Vel *verrucoſas*, quando veſicalibus ulceratis ſicceſcens durities & verrucoſa aſperitas, cum venerea tamen non confundenda, ſuccedit; hæc cruſtam, illa vero foramina conſtituit.

e Ab hæmorrhoidalibus internis

1 Differunt ratione vaſorum, internæ quippe a Vena portæ, externæ autem a Vena cava originem ſumunt;

2 Ratione recurſus: internæ menſtruas magis ſervare ſolent periodos, externæ vero utplurimum vernales vel autumnales.

3 Ratione quantitatis ſanguinis excreti, quæ in internis ſemper major eſſe ſolet, quam externis.

III. *Signa.*

1 Antecedunt varii ſpaſmodici, vibratorii, tractorii, compreſſorii motus, vel ſuperius circa longitudinem dorſi & lumbos, vel inferius circa femur, genua & pedes.

2 Præcipue autem rheumata illa, circa os ſacrum contingentia, ſpecialiter motum hæmorrhoidalem reſpiciunt.

3 Stupores etiam pedum, arthritica, iſchiadica, nephritica & podagrica pathemata ſæpiſſime ob hunc finem fiunt.

4 Cognoſcuntur autem hæmorrhoides cæcæ jam præſentes, per turgeſcentiam vel tumorem venularum hæmorrhoidalium externarum circa anum ſitarum, tactu facile explorandum.

5 Turgentes formant ſenſum quaſi urentem, vel preſſorium, præcipue ſub alvi excretione, quaſi nucleus aut faba ibi deliteſceret, abſque fere ſenſibili dolore; tumentes vero exquiſitiſſimum dolorem, inflammationem, & teneſmoden conatum conjunctum habent.

IV. *Subjectum.*

1 Hæmorrhoides cæcæ rarius in alia corporis diſpoſitione, niſi in temperamento phlegmatico, aut de phlegmatico participante, ſed ſimul Plethorico, occurrunt.

2 Eveniunt etiam turgentes non raro feminis ex partu laborioſiori, vel ultimo geſtationis tempore, præcipue ſi multum deſideant, ex compreſſione inteſtini recti, a fœtu grandiore incumbente.

3 Frequentius quoque obtingunt perſonis Hæmorrhoidalem fluxum partientibus, quam jam diu eidem aſſuetis.

4 Alvi quoque conſtipationi obnoxiis, magno conatu fæces alvinas egerentibus.

5 Equitationi multum aſſuetis, qui ſæpius etiam ab eadem per inquinamentum ephipii infecti mariſcos venereos reportant.

6 Imprimis autem in ætate virili conſtitutis, & hæreditariam diſpoſitionem a Parentibus habentibus.

7 Non raro etiam aromaticis & aloeticis, præprimis Elix. propr. Paracelſi abutentibus.

8 Ventilationes quoque ſanguinis in pedibus negligentes interdum Hæmorrhoides cæcas experiuntur.

V. *Prognoſis.*

1 Hæmorrhoides turgentes ſcalpendo vel alia ratione apertæ, fundunt ſanguinem non ſolum, quem continebant, ſed etiam plus ejuſdem ſucceſſive ſuppeditant, ita, ut non raro ipſius fluxus hæmorrhoidalis initium præbeant.

2 Poſt apertionem vero collabuntur & corrugantur, atque veluti papulas quaſdam formant, quæ dein ſub fortioribus preſſionibus alvi egerendæ, ſanguinem denuo fundunt, idque ſine certo typo, ſive ordine, imo fere aſſiduo.

3 Aut ſi hoc facere deſiſtant, degenerant non raro in ulcuſcula pruriginoſa admodum moleſta, quæ ipſa Serpiginem ſic dictam hæmorrhoidalem conſtituunt.

4 Hæc Serpigo, per artificia externa male tractata, facile affectus arthriticos aut rheumaticos poſt ſe ducit.

5 Hæmorrhoidum cæcarum tumores dolores immanes quidem pariunt, vix tamen vitæ periculum inferunt.

6 Quod ſi tamen ultra tertium vel quartum diem dolor & inflammatio perſiſtit, vix amplius diſcuſſionis ſpes ſupereſt, ſed ſuccedit ſuppuratio: qua facta, ſi apertio & mundificatio negligatur, aut protrahatur, facile fiſtula ani hinc enaſcitur.

7 Hæmorrhoides cæcæ ad apertionem non pervenientes, varia inducere ſolent mala, puta dorſi & lumborum dolores, nephritidem, calculum, pedum ſtupores, iſchiatica, gonagrica & podagrica pathemata.

8 Sicuti autem hæc earum obſtructionem ſequuntur, in legitimus earundem ſucceſſus modo dicta mala imminuit, aut tollit. conf. *Aphor. Hipp. 2. Sect. 6.*

9 Turgentes veſicales diutius ſubſiſtentes facile ulcerantur, quod tamen abſque inſigni dolore fieri ſolet.

10 Ex his ulceratis & iterum exſiccatis originem ſumunt verrucoſæ benignæ per intervalla ſæpius manantes.

11 Hæmorrhoides ulceroſæ ♀reæ ſæpiſſime contagio ſeſe propagant.

12 Hæmorrhoides non nimium turgentes, per largiſſimum ſudorem circa anum & inguina ſolutas fuiſſe, aliquoties obſervavimus.

VI. *Remedia.*

1 Diſcuſſioni Hæmorrhoidum cæcarum dolentium, ſpecifica virtute inſervire dicuntur infuſum Millefolii, flor. Sulphur. uſus modeſtus, anticatarrhalia: Eſſ. Ale-

Alexiph. Stahlii, Tinct. Tartari, Tinct. ♁ij, tartariſ. Eſſent Succini &c. Suffimigium ex murib. marinis, radix Telephii, aut Scrophulariæ, amuleti inſtar geſtata & ſecundum weisbachium folia recentia Sambuci conquaſſata loco dolenti aliquoties impoſita.

2 Dolores mitigant.

a Interne nitroſa, emulſiva, & in caſu neceſſitatis, anodyna; item blandiora laxantia, mannata & ſennata, præſertim cum Auro fulminante.

b Externe emollientia, & ſimul leniter reſolventia, v. g. flor. Verbaſci, Linariæ (quibus vis ſpecifica ſolet tribui) item mucilag. Sem. cydon. pſyll. rad. Sigill. Salom. & ſputum jejunum &c.

3 Ulcuſculum ſi quod ſuppurationi ſuccedit mundificant: Balſ. mundif. D. D. Stahlii ex Eſſ. Myrrh. Succin. Spir. Tereb. parat. item Balſam. Sulph. Terebinth. & ſimilia penetrantia balſamica, interne autem dyſcraſiam ſanguinis corrigunt lenia laxantia, alexipharmaca & anticatarrhalia, interpoſitis abſorbentibus & diaphoreticis fixis.

4 Præſervationi favent Venæſectio in pedibus, applicatio hirudinum ad anum.

Formulæ Remediorum.

1 Pilulæ laxantes.

℞. *Pilul. Stahlia. vel Polyc.*	*Merc. dul. rit. par. gr. viij.*
Hall. vel Balſ. Viſceral.	*Elix. prop. P. q. ſ. fiant*
Argentin. ℈ſs.	*Pilul. ad pond. gr. j. pro*
Extract. Hell. nigr. gr. vj.	*j. doſi.*

2 Pulvis diapnoico-diſcutiens.

℞. *Oc.* ♋. *præparat.*	*Flor. Sulphur.*
♁. *Diaph.*	*Cinnab.* ♁ *ij. ana.* ʒſs.
Tart. Vitriol.	*M. ſ. pulvis doſis. gr. xx.*
Nitr. depur. ana. ʒ*j.*	*bis per diem.*

Linimentum.

℞. *Sem. Pſyll.* ℥*j.*	*adde album ovor. n. j.*
Rad. Sigill. Sal. ℥ſs.	*Camph.* ℈ſs.
ſ. cum Aq. Roſ. mucilago	*Tinct. Opii* ʒſs. *M.*

4 Aliud.

℞. *Sem. Pſyll.*	*cilago adde*
Cydon. ana. ʒ*ij.*	*Vitell. ov. num. j.*
Rad. Sigill. Sal. ʒ*iij.*	*Campb. gr. v.*
fiat cum Aq. roſarum mu-	*Opii gr. ij. M.*

5 Aliud.

℞. *Cancr. fluv. rec. n. xiij.*	*rec. q. ſ.*
Contuſ. coq. in butyr.	*Colat. add. Ol. Verbaſc.* ℥*iij.*

6 Eſſentia Anticatharralis.

℞. *Eſſent. Alexiph. Stahlii.*	*doſ. 25. ad 30 gutt. bis per*
Tinct. ♁ *ij. Tart. ā.* ʒ*iſs.*	*diem in juſculo vel potu or-*
Eſſent. Succini ʒ*j. M.*	*dinar.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Turgentes Hæmorrhoides ſpecialem fere curam haud expoſcunt; niſi quod poſt ruptam veſiculam mundificationis vulneris ratio ſit habenda, ſuccedentia autem ulcuſcula vulgari modo tractanda ſint.

2 In Tumentibus vero ante omnia tentanda eſt diſcuſſio, tum per ſupradicta ſpecifica, tam interna, quam externa.

3 Hac vero minus ex voto ſuccedente, maturatio & tandem apertio eſt promovenda, per cataplaſmata emollientia ex cepis aſſatis, fol. Malvæ, Ol. Lini, Medulla crur. vitulin. &c. Imo tandem apertio chirurgica ope lanceolæ eſt tentanda. Hac enim peracta, omnis dolor in momento ceſſat. conf. *Hiſt. Morb. Uratiſl. pag.* 195.

4 Denique mundificatio & conſolidatio omni ſtudio eſt promovenda, tam per externa balſamica, v. g. Eſſ. Myrrh. Succin. ʒj. Ol. laterin. ℈j. Miſce. quam interna (præſertim ſi diutius protrahatur cura) Laxantia ſcil. & depurationi lymphæ ac ſanguinis alias dicata, v. gr. Eſſ. Amara Hall. Eſſ. Succin. cum Tinct. ♁ij Tartariſ. ſociata.

5 Verrucoſæ benignæ ſæpius manantes cum pruritu vehementiori ægrum divexantes, optime tractantur per lenientia & demulcentia; Ol. Ovor. Ol. Verbaſ. Liq. flor. Verbaſc. cum butyro inſulſo in linimentum redactus, Ol. flor. calend. &c. non neglectis internis laxantibus & præprimis anticatarrhalibus.

6 Fungoſæ & Verrucoſæ excreſcentiæ venereæ manu chirurgica opus habent, quamvis non facile cedant, niſi per interna remedia corpus rite purgatum & præparatum fuerit. Alias in talibus excreſcentiis, quando partes ambientes nondum excoriatæ ſunt, bene ſe gerit nudum Sal Ammoniacum.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Hirudines non conveniunt in Hæmorrhoidibus cæcis tumentibus, neque etiam facile ſugunt, ad turgentes vero commode adhibentur, quas etiam prompte arripiunt; pro præſervatione tamen hæmorrhoidum tumentium non plane rejiciendæ ſunt.

2 Milleſolium optime ſub infuſi forma, recipiendo ad ℔ j aquæ manip. j. herbæ, ordinatur; illa tamen methodus, qua per integrum menſem, ſecundum Riverium & Villanovanum, continuatur; haud laudanda eſt, ob vim, qua prædita eſt, ſubadſtringente.

3 Turgentes, ſanguinem coagulatum in ſe continentes, aperire lanceola & ſanguinem evacuare ſatius eſt, quam ſuppurationem cum metu fiſtulæ expectare.

4 Unguentum de Linaria, ipſa linaria & chelidonium ab Authoribus paſſim eximie laudata, promiſſis utplurimum non reſpondent, imprimis quando jam actualis inflammatio adeſt.

5 Radices Scrophulariæ & Telephii in principio & declinatione mali magis effectum aliquem edunt, quam in ſtatu.

6 Mundificatio Hæmorrhoidum ſuppuratarum non debet fieri per emplaſtica, ſed ſubtiliter penetrantia balſamica liquoris tenuis inſtar ſeſe inſinuantia.

7 In Hæmorrhoidibus verrucoſis per intervalla manantibus abſtinendum eſt ab externo Sulphuris, Terrarum Bolarium, Lithargyrii, Sacch. Saturni uſu, facile enim repellitur materia cum inſigni patientis damno.

S E C T I O II.

D E

DOLORIBUS ARTHRITICO-SPASTICIS.

C A P U T P R I M U M.

De Doloribus Arthriticis in genere.

I. *Definitio.* Dolores Arthritici ſunt motus tonici partium ſolidarum contractorii ſive auctiores, propter humores hinc & illic ſtagnantes, aut impeditius procedentes a Natura excitati, ut hi mediantibus illis ad has vel illas corporis partes dirigantur, & propellantur, intentione primaria ſuperfluum a corpore eliminandi, facile vero per errorem Naturæ in conſuetudinem abeuntes.

II. *Differentia.*

a *A Congeſtionibus* & commotioribus ſanguinis hæmorrhagicis ſimplicioribus.

1 Hæ propius adhuc, illæ vero eminus magis excretiones ſanguinis reſpiciunt & intendunt.

2 Hæ magis ad interiores, illæ vero ad exteriores muſculoſas partes vergunt.

3 Hæ breviori, illæ vero longiori duratione utplurimum circumſcribuntur.

4 Hæ magis poros partis, vel vaſa ſanguifera ipſa, illæ vero fibras potius muſculares ſigillatim tendere & affligere videntur.

5 Hæ magis inflammationes vel ulcerationes; illæ potius in rigores, contracturas, vel tabidas extenuationes partium, pronæ ſunt.

b *A Spaſmis* vulgo ſic dictis & Convulſionibus.

1 Hæ, ſcil. Convulſiones, univerſum corpus, vel plures muſculos ſimul occupant, eoſdemque vel repente contrahunt, vel rigidos & tenſos in eadem

poſi-

poſitura & ſitu tenent, ac utplurimum ſunt vehementes, latius vagantur, & inſtabiles ſunt. Illi vero, ſcil. ſpaſmi, & magis lente contingunt, ſtatarie vel totum muſculum afficiunt, vel portionem tantum illius, nimirum paucas fibras. Unde vel muſculares vel fibrillares audiunt, hi conſtituunt dolores lancinantes & terebrantes, illi dolores tenſivos & gravativos contracturæ productrices.

2 Hę perículoſi utplurimum ominis ſunt, illi vero minus periculi involvunt.

c *A Rheumatiſmo.*

1 Reſpectu loci, Rheumatiſmus enim partes muſculoſas potiſſimum occupat, ſive interſtitia inter articulos, arthritis vero ipſos articulos.

2 Reſpectu ordinis, quatenus Rheumatiſmus utpl. præcedit, Arthritis vero exinde naſcitur.

d *Ab Arthritide vaga*, quæ ſubito hanc vel illam partem occupat & vage per varios articulos oberrat, v. gr. dum pedes afflixit, paucis elapſis momentis hiſce relictis genu alterutrum ſcapulas, brachia &c. adoritur: Arthritis vero ſtricte dicta fixa in certis partibus hæret, & licet interdum alias quoque partes occupet, antea tamen afflictas non deſerit.

Ratione impetus.

1 Alii affectus ſunt leviores adeoque Arthritidis nomen nondum promereri vulgo crediti, ſed ſola Rheumatum compellatione larvari ſoliti.

2 Alii ſunt graviores, vel generalem arthritidis denominationem jam apertius profitentes, vel pro locorum affectorum diverſitate, diverſis quoque nominibus inſigniti. Sic in capite audiunt dolores Odontalgico hemicranici: in thorace Pleuritis ſpuria; in lumbis Nephritis ſpuria; in coxis Iſchiadicum malum; in pedibus Podagra; in manibus Chiragra &c. Nonnunquam tamen ſtricte Arthritis pro affectibus ſpaſticis juniores tantum & in ſuperioribus partibus affligentibus ſumitur: Podagræ vero nomen ſenum affectibus ſpaſticis inferiora occupantibus tribuitur.

III. *Signa.*

1 Dolor quandoque tenſivus, liberis artus iſtius, quem occupat, motibus impedimentum ſolummodo afferens, & non niſi ſub conatu movendi evidentius emicans.

2 Quandoque conatus magis lancinans & vibratilis, ſub levi etiam motitatione membri, velut rupturæ periculum afferens.

3 Non tamen jugiter æqualis, ſed per vices remittens, quin interdum intermittens.

4 Sæpe ſine rubore & timore notabili.

5 Qui, ſi accedat, dolorum ſenſibilem mitigationem plerumque affert.

6 Urina rubra ſedimentum Tartareum poſt refrigerationem in fundo deponens, & lateribus vaſis affigens; quod proinde a ſabulo calculoſorum probe diſcernendum, quippe quod ſtatim cum urina emittitur, mox in fundo colligitur, nec lateribus adhæreſcit.

IV. *Subjectum.*

Affectus hi familiares ſunt perſonis.

1 Habitus ſpongioſioris, ſive de temperamento Sanguineo multum participantibus:

2 Evacuationes ſanguinis naturales, vel artificiales expertis, aut certe ob Plethoram promeritis.

3 Indolis animi iracundæ, diætæ lautæ vinoſæ, Veneri deditis.

4 Ætatis non plane juvenilis, ſed conſiſtentis, quin jam ad ſenium tendentis.

5 Parentibus arthriticis, nephriticis, calculoſis, podagricis, hęmorrhoidariis prognatis.

6 Macilentis non, niſi vel externa cauſa vel hęreditaria diſpoſitio, vel febres male curatę occaſionem dederint.

V. *Prognoſis.*

1 Leniores etiam horum affectuum ſpecies, ſi ſępius recurrunt, non minus in conſuetudinem abeunt, quam graviores, imo ſucceſſu temporis facile in graviores & fixiores arthriticos dolores degenerant.

2 Si tamen arthritici affectus qui in junioribus ſuperiores occupant partes, non tam pertinaces ſunt, & facilius etiam curationem admittunt quam affectus arthritici ſenum in inferioribus partibus occurrentes.

3 Quo magis ſpaſmi ſunt particulares & in exiguis partibus contingunt, eo minus utilitatis habent, & ad ſcopum Naturæ, nimirum excretionem humorum perveniunt.

4 Qui junioribus annis frequentius & pertinacius ſpaſmos ſimplices experiuntur, augeſcente ætate variis arthriticis affectibus expoſiti fiunt.

5 Quo magis ſunt tendinales ſpaſmi, eo minus doloroſi.

6 Arthritico ſpaſtici affectus admodum proclives ſunt ad internas inflammationes, præprimis ſi imperite tractati repellantur.

7 Subjecta juniora, ſi ſpaſtico-Arthriticis inferiorum partium doloribus mature affliguntur, longe gravius iiſdem decumbunt quam ſenes, imo raro ad ſenium perveniunt, ſed antequam illud attingant, a doloribus iſtis vel nimis ferocientibus & in convulſiones degenerantibus, vel ab iiſdem retrocedentibus, jugulantur.

VI. *Remedia:*

1 Cauſæ antecedenti, ſcil. ſanguinis abundantiæ proſpiciunt ventilationes ſanguinis, partim per promotionem excretionum naturalium, Menſium & Hæmorrhoidum; partim per vicarias evacuationes artificiales, Venæſectiones & ſcarificationes, quin & hirudines.

2 Lentorem atque mucum, aut etiam bilioſas cruditates incidunt, atque evacuant digeſtiva & laxationes per epicraſin, nec non in evemetis lenia vomitoria.

3 Alvum leniter expediunt & ſpaſmos demulcent clyſteres carminativi atque emollientes.

4 Orgaſmum & tenuitatem ſanguinis ſalino-ſulphurei, corrigunt abſorbentia, Nitroſa, emulſiva.

5 Spaſticam fibrarum tenſionem leniunt Cinnabarina.

6 Æqualem humorum diſtributionem promovent Diapnoica ſive Diaphoretica temperata.

7 Motus exacerbationem leniunt.

a Anodyna & ſpecifica.

b Revellunt externe Diuretica, v. g. Salia Volatilia cum Salis Tart. Tinct.

c Externe diſſolvunt eandem Diſcutientia, v. g. Spir. Vin. Camph. Crocatus, Spir. Formicar. Emplaſtrum Saponat. Barbette: In phlegmaticis Ceratum de Galbano, Sacculi ex furfuribus triticeis & Sale toſto, ſuffitus ex flor. Stœchados citrin. Herb. Sabinę, Thure, Maſtiche, &c. frictiones cum pannis mollioribus calentibus, vel excutia molliore: Motus voluntarii exercitium ſtudio intenſum, & quæcunque ſenſum vel in parte affecta, vel conjugata fortius aut conſtantius alterant, v. g. Acupunctura Japonenſium, Moxa Chinenſium, Veſicatoria, ſcarificationes profundiores in parte immediate affecta.

Formulæ Remediorum.

1 Potio laxans.

℞. *Fol. Sen. S. S. ℥iij.*
Rhab. Elect.
Tart. Solub. ana. ʒj.
infund. in Aq. Cichor. ℥vj. vel viij. Stent in digeſtione per noctem, Colat. adde Syr. de pom. laxat. ℥ſs. M. pro una doſi.

1 Pulvis laxans.

℞. *Sal. cathart. amar. ʒvj. ſumatur in ſ. q. Infuſi Thee*

3 Pulvis Antiſpaſticus leniter diureticus.

℞. *Oc. ♋. præparat.*
♁ ij diaph.
Nitr. depur.
Arcan. duplic. ana. ʒj.
Pulv. lumbr. Terr.
Cinnab. ♁ ij ana. ʒſs.
M. doſis. ℈j. bis vel ter per diem.

4 Alius Spaſnodicc-Anodynus.

℞. *Conch. præparat.*
☿ij diaph.
Tart. Vitriol.
Nitri depur. ana. ℈j.
Cinnab. ☿ij. ℈ſs.
MPil. de Cynogl. gr. v.
Doſis ℈j. in declinatione mali verſus ſomni tempus porrigenda.

5 Potio diuretico-diſcutiens.

℞. *Eſſ. Alexiph. Stablii*
Tinct. ☿ij Tartariſat.
ʒiſs. M. doſis gutt. 30. mane in juſculo exhibenda.

6 Alia diuretico-nervina.

℞. *Tinct. ☿ij. acrioris.*
Spir. C. C. rectif. ana. ʒiſs.
M. doſ. gutt. 30. bis vel ter
in declinatione mali per diem exhibenda.

7 Spiritus diſcutiens.

℞. *Spir. Vin. Camph. ʒj.*
Formic. ʒvj.
Lumbr. tereſt. ʒiij.
Eſſent. caſtor. ʒiſs. M.
quo illinantur partes affectæ.

VII. *Methodus medendi.*

1 *Extra Paroxyſmum.*

a Venæſectiones præſervatoriæ circa Æquinoctia, ſacrificationes profundiores circa Novilunia in parte affecta, vel ejuſdem confiniis; item blandæ primarum viarum per leniora cathartica, aut mitiora quoque emetica, evacuationes.

b Motus corporis ſucceſſivus ad incaleſcentiam & lenem ſudationem uſque continuatus.

c Diæta dilutior, haud aromatica & vinoſa fortior, moderamen animi pathematum.

2 *In Paroxyſmo.*

a Interne temperantia, & æqualem humorum diſtributionem promoventia, h. e. pulvis antiſpaſmodicus ter vel quater de die exhibitus, cui, ſi dolorum ferocia id exigat, verſus tempus ſomni lene anodynum addi poteſt. Præmiſſis temperantibus ſubjungi & interponi poſſunt temperata Alexipharmaca.

b Externe Spir. Vin. Camphor. vel ſolus, mediantibus linteis multiplicatis, parti dolenti impoſitis, ac ſingulis binis, vel ternis horis renovandis, vel etiam cum Emplaſtr. Sapon. Barbette alternatim applicitus.

3 *In declinatione.*

a Interne Mixtura tonico-nervina ex Tinct. Salis Tart. & Spir. C. C. ſuccinat.

b Externe Spir. Formicarum.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 In ipſo Paroxyſmo præſtat a ſanguinis ventilatione, ſi fieri poſſit, abſtinere, ipſius enim valet præſervatoria præoccupatio.

2 Sanguinis evacuationes in ipſo paroxyſmo inſtitutæ, imprimis per Venæſectionem, plerumque augent pertinaciam affectus, ut impoſterum non ſolum tanto promtius recurrat, & tanto obſtinatius recrudeſcat; ſed & tanto obſtinatius aliis remediis non cedat, verum potius idem ſubſidii genus denuo efflagitet.

3 Neque etiam illæ ipſæ in paroxyſmo adminiſtratæ ſemper debitum effectum aſſequuntur; niſi vel circa prima initia, vel circa declinationem demum adornentur.

4 Plus fere ſemper utilitatis habere videntur, in corporibus non nimium plethoricis, ſanguinis evacuationes ex parte immediate affecta, aut conjugata per ſcarificationem, profundiorem inciſionem, hirundinum applicationem.

5 Alvo ſua ſemper conſtet libertas, fortioribus tamen purgantibus in ipſo paroxyſmo eandem irritare minime expedit: his ipſis enim facile motus ſpaſtici ab exterioribus ad interiora revocantur, non ſine vitæ diſcrimine.

6 Vomitoria lenia in ipſius quandoque paroxyſmi initiis, ubi materia cruda in primis viis hæret, nec adſunt magni dolores, locum habent.

7 Repellentia fortiora ſimili ratione malum ab exterioribus ad interiora retroagunt, & graviſſimas reſpirandi anguſtias, quin febres inflammatorias utplurimum funeſtas inducunt.

8 Narcotica & refrigerantia externe adhibita, ſtuporem, tophos & nodos, quin contracturam parti dolenti plerumque conciliant.

9 Olea deſtillata v. g. Succini, Juniperi, Petroleum &c. ſpiritus quoque Oleoſi, Balſamo Peruviano, aliiſque ſic dictis nervinis, largius imbuti, ſenſum ardoris, roſionis, totiuſque mali ferociam exaſperant, ſiquidem partes affectæ non tam debilitate aliqua, quam potius nimia activitate laborare videntur.

10 Spiritus Urinoſi pariter ſtupidum rigorem parti laboranti affricant.

11 In doloribus arthriticis magis obfirmatis & inveteraſcentibus, imo in ſpaſticum rigorem & contracturas jam vergentibus, commodum ſæpe auxilium & levamen affert Spir. Formicarum.

12 In malo vero recentiore, ubi ſenſus urens & lancinans vehementius adhuc affligit, dolores potius exarcerbare videtur.

13 Præſentaneum vero effectum quandoque habet Ceratum de Galbano vel Matricale; imprimis quando Venæſect. uſus præceſſit. Quod ſi autem ejus impoſitionem intra 6. vel 8. horas nullum levamen ſecutum fuerit, ſed potius partis inflammatio ſeſe conſpiciendam præbet, convenit illud removere & aliis medels rem peragere.

14 Qui ſpaſmodicis motibus & doloribus afficiuntur, his conducunt quidem Alexipharmaca, ſive Bezoardica vel ſudorifica, abeſſe tamen debet regimen ſudorificum, alias dolores facile in omnes artus ſe diffundunt. Poſt uſum ſudoriferorum per tres vel quatuor dies continuatum, uſurpari poſſunt lenia anodyna, ut MPil. de Cynogl. ad gr. j. vel ij Optime quoque conferunt vina laxantia, imprimis ex Helleb. nigro, qui in conſumptione ſanguinis ſingulares effectus præſtare dicitur.

15 Anodyna interne adhibita in vigore paroxyſmi vel ſubitaneam mortem, vel febres lentas, hecticas, vel in ſanguinolentis dolores colicos poſt ſe ducunt, cum alvinis ſemper ataxiis, id eſt obſtipationibus.

16 Imo præſervative, vel verſus paroxyſmos uſurpata, impetu quidem advenientem longius forte duraturum reprimitur, ſed citiori recurſui anſam præbent, & tandem ad Paralyſin diſponunt.

17 In refractiori doſi hunc in modum uſurpata, varia inordinata, pertinacia pathemata cauſantur.

Caput Secundum.

De Hemicrania.

I. *Definitio.* Hemicrania eſt dolor capitis valde acerbus, plerumque dimidiam ſaltem partem occupans, a ſanguine verſus ſuperiora congeſto, & eminus per nares exitum quærente, originem habens.

II. *Differentia.*

1 Eſt vel *fixa*, & continuo quaſi ægrum affligens, vel *Periodica* per paroxyſmos nunc & tunc ſaltem recurrentes eundem exercens.

2 Diſtinguitur etiam in *Idiophaticam*, ipſi immediate ſanguini abundanti originem debentem, & *Symptomaticam* a vitiis aliarum rerum, nimirum Ventriculi, Menſium & *Hæmorrhoidum* ortum ducentem

III. *Signa.*

1 Occupat fere ordinarie unam vel alteram tantum, plerumque tamen ſiniſtram capitis partem, & ſæpius ad dentes, maxillas, imo humeros ejuſdem lateris ſeſe extendit.

2 Doloris genus eſt vibrativum & lancinans & ordinarie fere tam enorme, ut ægri ſibi caput quaſi didiſtrahi & divelli autument.

3 Non autem ſemper in uno loco hæret dolor, ſed mox a ſuperioribus ad inferiora nimirum dentes & maxillas tendit, modo ab his ad ſuperiora redit, plerumque tamen temporum alterutrum fixe quaſi tenet.

4 Imo ſentiunt quidam dolores in parva tamen calvariæ

variæ parte, eoſque maxime acutos & pungentes, ac ſi telum infixum membranas diſſecaret.

5 Præ vehementia doloris ſæpius neque leviſſimum ſonitum, neque clariores lucis radios ferre poſſunt.

6 Dolor interdum ſat gravis, etiam in ipſo interiore oculi, ſive circa ejusdem radicem ſentitur.

7 Dum vero in loco ſic affecto rubor & inflatio venarum; ſic in locis remotis pallor & conſtrictio obſervatur, alvi quoque inertiam poſt ſe ducens.

8 Urina hoc tempore cruda eſt, in declinatione vero paroxyſmi aſſumit colorem ſaturatum, paulo poſt copioſum deponens ſedimentum.

IV. *Subjectum.*

1 Obnoxiæ huic affectui præcipue ſunt fœminæ Menſium ataxiis, nec non quandoque viri hæmorrhoidum infauſto ſucceſſu laborantes.

2 Scarificationibus alterutrius ſaltem lateris aſſueti, eaſque dein negligentes.

3 Iracundiæ dediti.

4 Vitæ ſedentariæ, diætæ vinoſæ & aromaticæ delicias quærentes.

5 Poſt corporis incaleſcentiam nimiam incaute ſeſe refrigerantes; inprimis pedes tempore humidiori & frigidiori ab aeris injuriis non bene munientes.

6 Lucubrationibus & nimiis vigiliis caput defatigantes.

7 Hæreditariam diſpoſitionem a parentibus habentes.

8 Arthritici per repellentia imperite tractati.

V. *Prognoſis.*

1 Hemicrania niſi perite tractetur facile varia oculorum pathemata, nimirum inflammationes, viſus hebetudines, ſuffuſiones poſt ſe trahit.

2 Proclivis quoque eſt ad alios ſpaſtico-arthriticos affectus graviores: nam & ipſa jam ex eorum familia eſt. Contingit autem hoc eo certius, quo magis incongrua adhibita fuit medela.

3 Periodica & paroxyzans interdum adeo rebellis eſt, ut fere omnem medelam reſpuat.

4 In feminis, a ſubitanea Menſium fluentium ſuppreſſione orta Hemicrania, per Menſium fluxum ordinario tempore redeuntem, interdum ſponte ſolvitur, id quod etiam contingit in Viris Hæmorrhoidibus obnoxiis.

5 In annoſioribus autem, ubi Menſium negotium jam ceſſavit, vix amplius ſpontaneè ſolvitur, nec plenariam admittit curationem.

6 Per refrigerantia externa incaute tractata hemicrania, inflammatorios internos affectus interdum format, præcipue in junioribus ſanguinem orgaſticum poſſidentibus.

7 Pertinacis autem & refractarii hujus affectus eventus infelicior quandoque ſolet eſſe hemiplecticus.

8 Signum hujus rei præbet aliquando dolor admodum pertinax ad brachium uſque ſeſe extendens illiuſque quaſi ſtuporem poſt ſe trahens.

VI *Remedia.*

1 Libertati alvi proſpiciunt lenia laxantia: Magneſ. alba, Manna, Senna, Tamarindi, Rhabarbarum; ſpecialiter Pil. Stahlii, Polychr. e Succ. Crat. Tart. Quercet. Extract. Hell. nigr.

2 Sanguinem ſuperfluum educunt Venæſectio revulſoria in pedes celebrata, ſcarificationes, & in hæmorrhoidariis hirudine ano applicitæ.

3 Ebullitionem temperant & ſpaſmos ſolidarum partium mitigant Pulveres Nitroſo-abſorbentes diapnoico-Cinnabarini ex. gr. Oc. ♋ præparat. Antimonium diaph. Nitr. depur. Arcen. duplic. Cinnab. Antimonii vel nativa, Tinct. item Salina Richteri.

4 Nimiæ dolorum ferociæ conſulunt interne MPil. de Cynogl. Pil. e Styrace verſus ſomnum cum temperantibus exhibitæ: Externe Ungt. Alabaſtrin. Camphorat. Ol. Nucleor. Perſic. Spir. Vini Camph. Empl. de Betonic. Vacamah. Maſtich. Epithemata ex herbis cephalicis temperatioribus cum ſale & mica panis parata.

5 Humores revellunt partim ſupra laudata laxantia & evacuationes ſanguinis in infernis partibus inſtitutæ, partim clyſteres, partim etiam pediluvia, & in refractaria malo veſicatoria ſuris applicita.

6 Tono partis affectæ roborando & ſimul ſanguini diſcutiendo ſpecialiſſime inſervit Tint. Tartari, Antimonii acris, Spir. C.C. anatice mixta.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis laxans.

℞. *Magneſ. alb.* ʒj.	*M. pro una vice.*
Specif. Jalapp. gr. xv.	

2 Pilulæ laxantes.

℞ *MP. e Succ. Crat. gr.* xv.	*Mercur. dulc. ana. gr.* vj.
Extract. Hell. nigr.	*Elix. Prop. Par. f. pil. num.* 29. *dentur pro una doſi.*

3 Pulvis emetico-laxans.

℞. *Rhabarb. elect gr.* xv.	*Sal. Abſinth. gr.* iv.
Tart. emet. gr. iiſs.	M. *f. Pulv. pro* j. *doſi.*

4 Pulvis temperans.

℞. *Conach. præparat.*	*Arcan. dupl. ana.* ʒj.
Antimonii diaph.	*Cinnab. Antimonii* ʒſs.
Nitr. depur.	*M. doſis* ℈j. *bis vel ter per diem.*

5 Pulvis anodyno-temperans.

℞. *Pulv. Præſcript.* ʒij	*M. div. in 6. part. æq. verſus*
MP*il. e Cynogl. gr.* vi.	*ſomni tempus doſis una.*

6. Unguentum anodyno-temperans.

℞. *Ungt Alabaſtr.* ℥ſs.	*Croc. Orient. gr.* v.
Ol. nucl. Perſic. ℈ij.	M. *fronti & temporib. illinendum.*
Opii in Acet. ſol. ℈j.	
Camph. ℈ſs.	

7 Epithema diſcutiens.

℞. *Rad. Rhod.*	*Ror. mar. ana. p.* j.
Valerian. ana. ℥ſs.	*Camph.* ℈j.
Herb. Verben.	M. *f. pulv. groſſus include*
*Origan. ana. m*ſs.	*Sacculis aceto roſaceo vel*
Flor. Lavend.	*Spir. Vin. Camph. irrorandis.*

8 Eſſentia Tonico-Nervina in declinatione mali uſurpanda.

℞. *Tinct.* ♁*ii acrio is.*	M. *doſ. gutt.* 30. *bis vel* 3.
Spir. C.C. ana. ʒiſs.	*per diem.*

VII. *Methodus medendi.*

a. In Paroxyſmo.

1 Primarum viarum ſaburra eliminanda eſt per lenia laxantia, imo ſi iracundia huic affectui anſam dedit, nec lene vomitorium reformidandum.

2 Sanguinis orgaſmus temperandus & ſolidæ partes demulcendæ ſunt per Nitroſo-abſorbentia & cinnabarina, nec non in caſu neceſſitatis anodyna interne adhibita, non neglectis appropriatis externis.

3 Revulſionis cauſa adhiberi poſſunt clyſteres aliquoties repetendi, pediluvia, & in malo vehementiori veſicatoria.

4 Pro partibus ſolidis loci affecti mitigandis, præſcribatur decantata Tinct. Tonico-Nervina D. Stahlii, egregii, circa declinationem morbi, effectus.

b Extra Paroxyſmum.

1 Ad conſuetas evacuationes ſanguinis reſpiciatur, ut præprimis ſpontaneæ expediantur, artificiales autem aſſuefactæ tempore vernali & autumnali continuentur, quod quidem optime revulſionis gratia in pedibus fit, aut in hæmorrhoidariis hirudinum applicationem ad anum.

2 Alvino ſucceſſui proſpiciatur vel per laxationes epicraticas, quæ ſimul cauſam aliquo modo eliminat, vel liquorem Terr. fol. Tart. ad 30. vel 40. guttas exhibitum, vel etiam ſufficientem potum moderato ſemper motu interpoſito & ſubjuncto: multum etiam in imminuendo & mitigando hocce malo poteſt alvi libertas.

3 In fœminino ſexu præprimis Menſiu ratio habeatur per remedia ſecura: Pil. D. Stahlii, polychr. Hall. vel tonico-viſceral. Argent.

4 Diæta tenuis atque parca obſervanda eſt, fugiendo animi pathemata, vini & aromaticorum abuſum, omnes fortiores commotiones corporis, & translationes ſanguinis ad ſuperiora præcaveantur.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Evacuationes ſanguinis melius extra paroxyſmum inſtituuntur quam in paroxyſmo: quia natura eidem facile aſſuefit, ita ut malo recurrente, nullis fere

fere aliis remediis, niſi hæc iterum celebretur, auſcultet.

2 Quando tamen inſignis adeſt plethora cum doloribus admodum vehementibus & pertinacibus, tunc & in ipſo paroxyſmo venam ſecare conſultum eſt.

3 Imo in malo, ab hæmorrhoidibus ſuppreſſis originem trahente, quandoque cum maximo levamine in ipſo paroxyſmo in uſum trahuntur hirudines, locis hæmorrhoidalibus applicitæ.

4 Hirudines ordinarie fere ano & partibus infernis applicantur; Acta autem Nat. Cur. & temporibus applicatas felices effectus præſtitiſſe recenſent.

5 Arteriotomia a multis Auctoribus commendata, momentaneum interdum auxilium præſtat, plerumque autem affectum pejorem & pertinaciorem impoſterum reddit.

6 Vomitoria non facile exhibeantur, niſi ſumma neceſſitas eorum uſum ſuadeat; potius Salia neutra cum Sale Catharct. amar. bilem admodum infringentia & evacuantia iiſdem ſubſtituantur, vel ſaltem cum illis combinentur; in ſtatu autem inſigniter plethorico plane omittantur.

7 Opiata quamvis dolorem aliquo modo interdum ſopiant, nunquam tamen tuta ſunt, niſi temperantia vel præmittantur, vel jungantur, alias enim facile malum gravius reddunt & exaſperant.

8 Mixtura tonico-nervina in augmento mali non eſt exhibenda, ebullitionem enim ſanguinis adauget, ſed in declinatione mali egregie ſe gerit: Poteſt etiam interdum pro præſervando malo in uſum trahi.

9 Externe formulæ aquoſæ vitentur, præſtat eaſdem vel in ſicca, vel ſpirituoſa forma adhibuiſſe.

Caput Tertium.

De Pleuritide Spuria.

I. *Definitio.* Pleuritis ſpuria eſt affectus rhevmatico ſpaſticus, a ſanguine verſus pectus tranſlato & in partibus exterioribus muſculoſis ſtagnante, ortum trahens.

II. *Differentia.*

1 Ratione ſymptomatum.

a A vera Pleuritide & Peripnevmonia: quæ cum gravi horrore & ſubſequente intenſo calore incipiunt, ac præterea duritiem pulſus, earum pathognomonicum fere ſignum, nec non dolorem exquiſitiſſimum etiam in interiori pectoris paulo infra mamillam præcipue notabilem; cum pulſu ſynchronum, aliaque acerbiora ſymptomata conjuncta habent.

2 Ratione loci; Pleuritis vera & peripnevmonia, plevram & pulmones pro ſede mali agnoſcunt, ſpuria vero muſculoſas externas pectoris partes.

III. *Signa.*

1 Incipit utplurimum cum horrore levi & ſubſequente mitiori calore, nulla tamen febre certum typum ſervante, ſtipata eſt.

2 Occupat dolor vel ſcapulas vel claviculas, vel coſtas, utplurimum vero latus dextrum, præcipue in reſpiratione ſeſe exacerbans.

3 Reſpiratio præterea eſt difficilis & pectus interdum quaſi compreſſum, non niſi cum ſumma difficultate & inſigni dolore in reſpiratione dilatatur; appetitus proſtratus, ſomnus inquietus, vires langueſcentes.

4 Concurrit quoque tuſſicula, dolores plus minus exquiſite punctorios, non tamen cum pulſu ut in vera Pleuritide, ſed cum reſpiratione coincidentes, nec etiam ſputa colorata & ſanguinea conjuncta habens.

5 Nulla hic febris exquiſita ut in Pleuritide vera.

6 Pulſus non durus & tenſus eſt ut in vera Pleuritide, ſed mollis ut in partibus carnoſis inflammatis contingere ſolet.

7 Urina ruffa ſimile ſedimentum tartareum deponens.

8 Ægri ſimiliter ac in vera Pleuritide difficulter & non niſi cum moleſtia in partem ſanam decumbere poſſunt.

9 Sanguis Venæſectione emiſſus, ſimiliter uti in Pleuritide vera, exhibet in ſuperficie cruſtam albam tenacem.

IV. *Subjectum.*

1 Sanguineo-Cholerici & Sanguineo-Melancholici, nec non Melancholico-phlegmatici Plethorici in Juvenili ætate præprimis conſtituti, evacuationibus ſanguinis vel ſpontaneis vel artificialibus aſſueti, eaſque ſemel introductas negligentes, iracundiæ obnoxii, poſt uſurpatam diætam aromaticam & vinoſam aeri frigidiori & humidiori ſeſe exponentes, externas fortuitas concuſſiones incurrentes.

2 Congeſtionibus, Rhevmatibus & arthriticis affectibus obnoxii.

3 Perſonæ quibus ſcabies aliaque exanthemata in corporis habitu occurrentia, retropulſa fuerunt.

V. *Prognoſis.*

1 Juſta methodo facile curatur & nullum fere periculum poſt ſe trahit.

2 Quod ſi tamen vel per regimina ſudorifica æſtuoſa vel externa refrigerantia imperite tractatur, facile imprimis in junioribus tranſit in ſcirrhoſitates hepatis vel lienis, ad quas formandas admodum proclivis eſt.

3 Pleuritis ſpuria male tractata, facile degenerat in Pleuritidem veram, frequentius vero in Hepatitidem.

VI. *Remedia.*

1 Sanguinem abundantem in aſſuetis evacuant Venæſectiones.

2 Primarum viarum ſaburram evacuant & alvum expediunt vel vomitoria, vel laxantia: Manna, Caſſia, Tamarind. Senna, Rhabarb. Pil. Beccher. Balſam. Viſcer. clyſteres.

3 Sanguinem ad ſtaſin pronum reſolvunt, diſcutiunt & diluunt Nitroſa, abſorbentia: Oc. ♋. præp. matr. perl. præp. Conch. præparat. &c. Diaphoretica fixa: ♁. diaph. Bez. miner. &c. Alexipharmaca leniora: Eſſ. Alex. Stahlii, Pimpin. Scordii &c. Diluentia & lubricantia, nec non Emulſiones cum Sem. Card. mar. Herbæ pectorales Veronic. Tuſſilag. heder. Terr. Scabioſ. Sperm Ceti, ſang. Hirci &c. Externe vero Cataplaſmata & Epithemata diſcutientia, camphorata: Spir. Vin. Camph. nec non emplaſtr. de Tacamah. Saponat. Barbette, vel Galban. cum empl. e Sperm. Ceti Mynſ. combinata & large camphorata.

4 Dolorum ferocium mitigant cinnabarina & in ſummo neceſſitatis caſu Anodyna correcta.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis Emeticus.

℞. *Rhabarb. elect. ℈j.* *Sal. Polychr. gr.* iv.
Tart. emet. gr. ij. *M. pro una doſi.*

2 Potio Laxans.

℞. *Rhab. elect. ʒiſs.* *Infunde inſ. q. Aq. in Colat. ℥iij. diſſolve*
Paſſul. min. *Man. Calabr. ʒj.*
Tamarind. ana. ℥ſs. *pro una vice.*
Cryſtall. Tart. ℈j.

3 Pulvis Laxant.

℞. *Tart. Vitriolat. ℈ij.* Reſin. *Jalep. gr.* vj.
M. *pro j. doſi.*

4. Alius.

℞. *Sal. Cathart. amar. ʒvj.* *detur pro j. doſi.*

5 Pilulæ Laxant.

℞. *Pil. Balſam. Viſceral. ʒij.* *ſumantur* 15. *pro doſi mane vel veſperi.*

6 Liquor Laxans.

℞. *Liq. aperit. miner. ℥iij. vel* iv. *pro una vice.*

7 Pulvis diapnoico-temperans.

℞. *Mand. luc. piſc. præpar.* *Tart. Vitriol. ana. ʒſs.*
Dent. apr. præp. ana. ʒj. *Cinnab. Antimonii ℈j.*
Antimonii diaph. *M. doſis* 2. *cuſp. cultri bis per diem verſus veſperam & noctem.*
Nitr. depur.

8 Eſ-

8 Eſſent. Alexipharmaco-diuretica.

℞. *Eſſ. Alex. Stablii ʒij.*
Scordii.
Tinct. Antimonii Tartar. ana. ʒj.
M. mane, & circa meridiem 30. gutt. propinando.

9 Species pectoral. pro Infuſo.

℞. *Rad. Pimpin. ℥ſs.*
Herb. Veron.
Tuſſil.
Scabioſ. ana. mſs.
Flor. bellid.
pap. rh. ana. p. j.
Inciſa coque in Aq. font. mane & circa meridiem tanquam vehiculum pro præſcripta Eſſentia uſurpando.

10 Mixtura reſolvens.

℞. *Ol. Amygd. dulc. ℥j.*
Sperm. Cet. rec. ʒj.
Syr. Violar. vel
Capill. Vener. ℥ſs.
M. bis per diem ad Cochl. j. calide propinando.

VII. *Methodus medendi.*

1 Sanguini turgeſcenti & ad ſtaſes prono exitus concedendus eſt per evacuationem ſanguinis artificialem, præprimis in iis, qui vel ſpontaneis vel artificialibus ejuſdem excretionibus ſunt aſſueti.

2 Evacuatio emetica imprimis locum habet, quando iracundia affectui occaſionem dedit; quod ſi vero nil tale occurrerit, laxantia & clyſteres laxitati alvi ſatis proſpiciunt.

3 Corpus in continua diapnoe ſervandum, ut congeſtoria ſtaſis eo melius diſcuti & ſanguis in priorem circulum æqualem eo citius redire poſſit, quod præter diaphoretica fixa, per potum tenuiorem & calide propinatum, Emulſiones, abſorbentia, reſolventia, & diſcutientia tam externe, quam interne in uſum vocata, ac tranquillam corporis continentiam optime obtinetur.

4 Dolores raro anodynum expoſcunt, ſed cinnabarinis utplurimum facile cedunt, quod ſi tamen atrociores fuerint, pulveribus diapnoico-abſorbentibus verſus noctem gr. j. MPil. e Cynogl. mitigari poſſunt.

5 Tuſſicula levior concurrens, levamen capit ab herbis pectoralibus, ſub infuſi forma, nec non ſpermate Ceti & Ol. Amygd. dulc. calide uſurpatis.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Si neceſſitas non urget, præſtat Venæſectionem intermittere, magis enim prodeſt præſervatorie, quam curatorie.

2 Si vero neceſſitas eandem urgeat, ſtatim ſubjungantur remedia ſupra præſcripta fixa.

3 Externa calidiora acria, nec non volatilia abſint, ne affectus externam regionem deſerat, & viſcera interna petat, ad quod valde proclivis eſt.

4 Multo minus conducunt externa refrigerantia & repellentia, a quorum uſu ſimile quid metuendum.

5 Nil magis juvat, quam quieta corporis continentia; e contra animi pathemata facile novos inſultus excitant.

6 Quando a præpoſtera medicatione jam febricula lenta ſucceſſit, tum affectus methodum expoſcit ſibi congruum i. e. aperientem, reſolventem & diſcutientem.

7 Opiata non conveniunt, niſi ſedato jam aliquo modo impetu.

Caput Quartum.

De Nephritide Spuria.

I. *Definitio.* Nephritis eſt dolor dorſi & lumborum plus minus acerbus, a motu ſanguinis, ad excretionem Hæmorrhoidalem deſtinati, originem habens.

II. *Differentia.*

A vera *Nephritide*, quæ dolores ſiſtit intimiores in ipſa Renum regione ſeſe exerentes, cum concurrente febricula, conatibus vomendi, gravioribuſque Symptomatibus, ſuo loco recitatis: *Nephritis Spuria* vero ab his Symptomatibus eſt immunis, ſolis doloribus tenſivis & lancinantibus magis externe perceptibilibus ſtipata.

III. *Signa.*

1 Dolores lumbares tenſivi & contractorii circa partes muſculoſas externas ſeſe exerentis, ita ut corpus præ dolore movere nequeant.

2 A motu corporis fortiori, equitatione, vectura, diæta calidiori, inſigne augmentum capientes.

3 Alvum ſtrictiorem connexum habentes.

IV. *Subjectum.*

Juvenes provectiores & *Viri* ſanguinei, Sanguineo-Cholerici, vel Sanguineo-Melancholici, hæmorrhoidum fluxum vel jam experti, vel ad eundem proclives, a vita agili ad otioſam tranſeuntes, diætæ vinoſæ & aromaticæ dediti, caſtra venerea admodum frequentantes, motus fortiores per vecturam aut equitationem inſtituentes, ac evacuationes ſanguinis artificiales negligentes.

V. *Prognoſis.*

1 Nephritis hæc ſpuria ſi cum nephritide vera confunditur, & inſuper per medicamenta diuretica acriora tractatur, facillime copioſiorem congeſtionem & reſtrictionem ſanguinis ad renes poſt ſe ducit, adeoque in vera nephritica mala tranſit.

2 Sicuti vera Nephritis inſigne ab Hæmorrhoidibus fluentibus emolumentum capit, ita & hæc non contemnendam ab iiſdem utilitatem habet expectandam.

3 Alvus adſtricta dolores ſemper exacerbat.

4 In ſenibus dolor hic fixus inveteratus, non raro maraſmum poſt ſe trahit.

VI. *Remedia.*

1 Sanguinem ſuperfluum evacuant Venæſectio in pede & ſcarificationes in locis inferioribus celebratæ, ſpecialiſſime vero hirudines locis hæmorrhoidalibus applicitæ.

2 Alvus ſtrictior dolores augens ſolvitur vel per lenia laxantia: Mannam, Tamarindos, Rhabarbarum, Magneſiam albam &c. vel per clyſteres.

3 Commotiones ſanguinis temperant Nitroſa, abſorbentia, diapnoica, digeſtiva & cinnabarina cum interpoſitis diluentibus, emulſivis & gelatinoſis.

4 Externe ſtaſin diſcutiunt, & partem affectam roborant Spir. Vini Camph. Serpilli abſtractitius, Spir. formicarum, lenes frictiones, & in graviori & vehementiori ſenſu Embrocationes; Emplaſtrum item Saponat. *Barbette* loco affecto imponendum.

5 Revellunt & ad alia loca invitant ſupra commendatæ evacuationes ſanguinis & alvinæ relaxationes, nec non motus corporis ſucceſſive ad defatigationem & ſudorem uſque continuatus, cum interpoſito pediluviorum uſu.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis laxans.

℞. *Magneſ. alb. ʒij.*
d. ad Ch. pro j. vice.

2 Alius.

℞. *Pulv. Lax. Hallenſ. ℈j.*
vel ad gr. xxv. pro una doſi.

3 Potio laxans.

℞. *Tamarind.*
Paſſul. min. ana. ℥ſs.
Rhabarb. el. ʒiſs.
Cryſtall. Tart. ℈j.
Coque in ſ. q. aq. Colat.
℞. ℥iij. vel ℥iv. diſſolve Manna Calabr. ℥j.
Pro una doſi.

4 Pulvis diapnoico-abſorbens.

℞. *Conch. præparat.*
♁ii. diaph.
Tart. Vitriolat.
Nitr. depur. ana. ʒj.
Cinnab. ♁ii. ʒſs.
M. doſis ℈j. 3. vel 4. per diem.

5 Alius Nitroſo-temperans.

℞. *Arcan. duplic.*
Nitr. depur. ana. ʒij.
Cinnab. Nativ. ʒſs.
Doſis & uſus ut antea.

6 Decoctum Antiſpaſmodicum.

℞. *Rad. Althea ℥j.*
Liquir. ℥ſs.
Flor. Samb. m. ſs.
Bellid. min. p. j.
Sem. Lini.
Card. Mar. ana. ʒiſs.
Inciſ. & contuſ. pro aliquot doſibus in ſero lactis decoquenda & ſingulis mane hauſtus loco Thee.

7 Emulſio reſolv. & diſcut.

℞. *Amygd. dulc. exc.*
Sem. Card. mar.
Alth. ana. ʒij.
cum Aq. Chærefol.
Card. mar. ā. ℥vj.
f. l. a. Emulſio edulc. cum Syr. dialth. Fern. ʒvj. adde Oc. ♋. præparat.
♁ii diaph. ana. ʒſs.
Cochleatim propinanda.

8 Spi-

8 Spiritus Externus diſcutiens.

℞. *Spir. Vin. Camphor.* ℥j. *Formic. ana.* ℥ſs.
Serpilli. *M. calide illinendus.*

9 Alius.

℞. *Spir. Vin. Camph.* ℥j. *Formic. ana.* ℥ſs.
Lumbr. Terr. *M. uſus ut ſupra.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Ante omnia ad evacuationes ſanguinis vel ſpontaneas vel artificiales eſt reſpiciendum, ut illæ promoveantur & expediantur, & quidem talibus in locis ubi mali maximum emolumentum ſperandum eſt, quod vel in pedibus per adminiſtratas Venæſectiones & ſcarificationes, vel per applicationem hirudinum circa anum efficaciſſime contingit.

2 Quia adſtrictio alvi ſpaſmos in vicinia coortos adhuc magis fovet, ideo quamprimum ejuſdem lubricitas eſt reſtituenda, quod partim lenia laxantia, partim clyſteres efficiunt.

3 Sanguis vero ſpiſſeſcens & ad ſtaſin pronus diluatur per ſufficientem potum, diætam tenuiorem, gelatinoſa & emulſiva.

4 Ipſis ſanguinis & partium ſolidarum commotionibus conſulunt, præter jam dicta, pulveres Nitroſo-abſorbentes, diapnoici, cinnabarini & ſeri lactis uſus.

5 Ad æqualem circulationem nulla re melius ſanguis diſponitur, quam motu corporis voluntario ſucceſſive inſtituto & ad lenem uſque ſudationem aucto.

6 Revulſionem decubitus in lumbis facti poſt evacuationes ſanguinis & alvi ſupra commendatas peragunt etiam pediluvia.

7 Externe parti affectæ per diſcutientia & nervina temperatiora ſuccurrendum eſt, nec non lenes frictiones & in vehementiori malo per ſtillicidia, imo lapſus calidarum aquarum.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 Olea acriora & aromatica nec non volatilia externe uſurpata non conveniunt, partem enim affectam vel admodum ſenſibilem reddunt, vel ad ſtuporem diſponunt.

2 Neque etiam adſtringentia aliquid boni præſtant, ſiquidem tenſiones magis augeſcunt, & ſpaſmos inducunt.

3 Interne omnia calidiora & volatiliora locum haud inveniunt, ob orgaſmum majorem quem excitant.

4 Ipſa vero diuretica acriora in hoc affectu quam maxime vitanda, dum facillime veram Nephritidem poſt ſe trahere ſolent.

Caput Quintum,

De Malo Iſchiadico.

I. *Definitio.* Malum Iſchiadicum eſt dolor admodum exquiſitus & vehemens regionem coxendicum occupans, a motibus & contentionibus Naturæ auctioribus ad excretionem ſanguinis per vaſa hæmorrhoidalia tendentibus, ortum habens.

II. *Differentia.*

1 Ab *arthritide*, hæ juniores magis affligit, & ſuperiores corporis partes occupat, illud annoſioribus familiare eſt, & in coxis ſedem habet.

2 A *Chiragra*, *Gonagra* & *Podagra* primo ratione loci affecti, ſecundo & ordinis: nam hæ poſteriores ſunt, illud prius.

3 A *Simplicioribus moliminibus* ad hæmorrhoides tendentibus vehementiæ & pertinaciæ gradu, qui in iſchiadico malo inſignis eſt.

III. *Signa.*

1 Præcedit aliquando dolor fixus in oſſe ſacro, vel ſubito vel ſenſim coxendices occupans.

2 Dolor vehemens & pertinax coxendices obſidet, in tendinibus circa juncturas deſinentibus maxime ſæviens.

3 Muſculi totius lateris eximie ſtringuntur, ut præ rigoribus ægrotantes corpus neque flectere & incurvare poſſint abſque ingentibus doloribus, neque incurvatum abſque tali ſenſu erigere.

4 Dolor interdum ad genu, interdum vero ad pollicem pedis ſe extendit.

5 Nonnunquam jungitur etiam vaſorum per crura inflatio.

IV. *Subjectum.*

1 Sanguinei, Sanguineo-Cholerici, Sanguineo-Melancholici, plethorici, ſucculenti, paſſionibus animi & diætæ calidiori dediti, otioſi, præprimis hæmorrhoidum infauſtis ſucceſſibus laborantes.

2 Veneri nimis dediti.

3 Venæſectiones & ſcarificationes aſſuetas negligentes.

4 Rhevmaticis affectibus antea obnoxii.

5 Frequentes Narium hæmorrhagias & congeſtiones ad varias partes paſſi.

6 Hæreditariam diſpoſitionem poſſidentes.

7 Fœminæ hyſtericis affectibus obnoxiæ, poſt ceſſationem Menſium.

8 Quibus ſudores pedum conſueti ſuppreſſi fuerunt.

9 Externas injurias & violentias paſſi.

V. *Prognoſis.*

1 Hæmorrhoidum, Iſchiadis, Nephritidis atque calculi renum inter ſe mutuo & cum podagra, non ſimpliciter perpetuæ, tamen multiplices utique & plane communes ſunt ſocietates, communicationes & conſpirationes. D. Stahl.

2 Dolor iſchiadicus inſolentior non ſolum certiſſime, ſed omnino etiam mature in Gonagram & Podagram extenditur. Idem.

3 Hæmorrhoidum fluxus, vel vicaria in locis vicinis ſanguinis evacuatio non tantum mitigat, ſed quandoque præſentiſſime tollit hocce malum.

4 Dolor Iſchiadicus circa os ſacrum longe citius mitigatur, & tollitur, quam ille, qui in junctura femoris innidulatur.

5 Quo magis inveteratum eſt hoc malum, eo difficilius medelam admittit.

6 Quibus longo coxendicis dolore vexatis coxa excidit, & rurſum incidit; iis mucores inſunt *Hipp. Aph.* 59. *S. VI.*

7 Quibus a diuturno coxendicis malo vexatis crus excidit, iis crus contabeſcit, & claudicant ſi non uſti fuerunt. Idem *Aph.* 60. *S. VI.*

8 Quo magis movetur pars affecta, eo major exacerbatio metuenda.

9 Dolores locum affectum ſenſim deſerere & ad inferiora magis migrare bonum eſt.

VI. *Remedia.*

1 Abundantiam ſanguinis generaliter evacuant Venæſectiones in pede celebratæ, ſpecialiter hirudines ano applicitæ, ut hæmorrhoides, ſi ſubfuerint, vel promoveantur vel revocentur.

2 Sanguinem temperant & dolores mitigant pulveres Nitroſo-abſorbentes ex Oc. ♋. vel Conch. præparat. Nitro depur. Sale digeſtivo, lumbric. terreſtr. & Cinnab. Antimonii, in dolore enormiori verſus ſomnum. gr. j. Maſſ. Pil. e Cynogl. vel Pil. wildeganſ. addendo: potus ſufficiens atque tenuis, Decoctum C. C. Thee, vel aliis herbis diſcutientibus alteratum.

3 Staſin ſanguinis diſſolvunt interne diaphoretica fixa, & lenia alexipharmaca; externe Spir. Vini Camph. Saponatus, Serpilli abſtractitius, lumbricor terreſtr. formicar. Empl. e Galban. Saponat. Barbette, largiter camphorata: Sacculi, ſuffitus, epithemata & ſuffimigia vaporoſa, ex diſcutientibus & roborantibus parata, cum ſubjuncto ſucceſſivo & ſenſim continuato motu.

4 Humores revellunt & ad alia loca invitant lenia laxantia, clyſteres, pediluvia.

5 Tono robur addunt diuretico-nervina Tinct. Antimonii Tartariſ. Tartari & Spir. C.C.

Formulæ Remediorum.

1 Nodulus Laxativus.

℞. *Rad. Cichor.* *Polypod. Qu. ana.* ℥ſs.
Vincetox.

Herb.

Herb. Chamædr.	*Rhabarb. el.* ʒiij.
Chamępyt.	*Hermodact.* ʒij.
Capill ♀*is ana. mj.*	*Fibr. Helleb. nigr.* ʒj.
Flor. Bellid. min. p. j.	*Cryſtall. Tart.* ʒiſs.
Cort. Aurant. ʒij.	*Inciſ. contuſ. cum* ℔. j. *Aquæ*
Fol. Senn. Or. ʒvj.	*&* ℔. iij. *vini generoſ. infund.*

2 Pulvis temperans.

℞. *Arcan. dupl.*	*M. div. in 30. p. æq. 3. vel 4.*
Nitr. depur. ana. ʒiſs.	*doſes per diem propinando.*
Cinnab. ♁ii ʒſs.	

3 Pulvis diapnoico-temperans.

℞. *Pulv. Præcedens.*	*M. div. in 6. p. æq.*
ʒj.	*verſus noctem doſin j. porrigendo.*
♁. *diaph.* ʒſs.	

4 Alius anodyno-temperans.

℞. *Conch. præparat.*	*Maſſ. pil. e Cynogl.*
Lumb. terreſtr.	*gr.* j.
Nitr. depurat.	*M. Div. in 4. part. æq. Doſis*
Tart. Vitriol. ana. ℈j.	*& uſus præcedentis.*

5 Epithema.

℞. *Rad. Angelic.*	*Calend. ana. p. j.*
Sigill. Salom. ã. ℥ſs.	*Sem. Dauc. Cret.*
Herb. Chamædr.	*Fęnic. ana.* ʒiſs.
Origan.	*Inciſ. contuſa include ſacculis vino calefacto imbuendis*
Serpilli ana. mſs.	*& applic.*
Flor. Chamom.	

6 Suffimigium.

℞. *Maſtich.*	*Violar.*
Oliban. ana. ʒij.	*Stęchad. Citrin.*
Styrac. Calam. ʒj.	*Lavend. ana. p. j.*
Flor. roſar.	*Inciſa & contuſa D. ad Ch.*

7 Spir. externus diſcutiens.

℞. *Spir. Vin. Camph.*	*Serpilli abſtract.* ℥ſs.
℥j.	*M. calide illinendo.*

8 Eſſ. Tonico-diuret. interna.

℞. *Tinct. Antimonii vel*	*Spir. C. C. ana.* ʒiſs.
Tart. acris.	*30. gutt. bis vel ter per diem.*

VII. *Methodus medendi.*

a In Paroxyſmo.

1 Per temperantia humoribus atque motibus auxilium pręſtandum eſt!, ordinando pulveres nitroſo digeſtivos ad ℈j. 3. vel 4. per diem, & injuncto ſufficiente potu, nec neglecta alvi libertate per clyſteres obtinenda.

2 Pro ęqualitate circuli ſanguinis obtinenda addantur his pulveribus verſus noctem aliquot grana Antimonii diaph. ad diaphoreſin per noctem eo melius excitandam, vel in doloribus inſignioribus granulum j. Maſſ. pil. e Cynogl. ſubjunctis etiam poſt aliquot dierum decurſum lenioribus alexipharmacis.

3 Externe diſcutiendi & leniendi ſcopo applicetur Spir. vini Camphor. Crocatus, & Serpilli, vel adhibeatur Empl. Sapon. Barb. aut e Galban. Camphor. vel etiam epithemata, ſacculi & ſuffimigia.

4 In declinatione mali, pro parte affecta roboranda, laudata Tinct. diuretico nervina in uſum trahatur.

b Extra Paroxyſmum.

1 Proſpiciatur evacuationibus ſanguinis & ſpontaneis & artificialibus juſto ſemper tempore promovendis & celebrandis.

2 Alvus ſemper aperta ſervetur, quandoque etiam ventriculus & inteſtina repurgentur per nodolum cum epicraſi laxantem.

3 Motus imprimis corporis ſucceſſive in uſum trahendus haud negligatur: eximium enim præſtat levamen.

4 Pars etiam læſa ſemper a frigore muniatur, ne novi decubitus eo denuo fieri poſſint.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Melius ſemper evacuationes ſanguinis extra paroxyſmum in uſum trahuntur, quod ſi tamen vehementia mali contrarium indicat, in paroxyſmo eaſdem celebrare conveniet, quod ſæpius non abſque ſenſibili mali levamine contingit.

2 *Hirudinum* applicationem ad anum, quandoque etiam Venæſectionem in pede celebratam, in hoc affectu ſępiſſime aliquid ſingulare præſtitiſſe, teſtantur innumeræ Authorum Obſervationes.

3 Uti lenia remedia laxantia ſumme proficua ſunt, ita acria & fortiora malum exaſperant.

4 Regimen diaphoreticum actuale huic affectui haud conducit; ſufficit ſub eruptione madoris matutino tempore lene alexipharmacum exhibuiſſe.

5 Motus corporis voluntarius, ſi aliquid ſenſibile præſtare debet, ſit laborioſior & diuturnior præmiſſa tamen ventilatione ſanguinis, & extra paroxyſmum inſtituendus.

6 Omnia remedia calefacientia, acria nervina, damnum afferunt, & tanto magis interne exhibita.

7 Emplaſtrum Saponatum Barbette, quando dolores non admodum fixi ſunt, egregiam edit efficaciam, in confirmato vero non item.

8 Idem quoque a Cerato matricali expectandum, ſi dolores non nimis ſunt acuti.

9 Balnea nil boni præſtant; ſuffimigia tamen vaporoſa præmiſſis præmittendis, haud abſq; notabili quandoque effectu in uſum trahuntur.

CAPUT SEXTUM.

De Podagra.

I. *Definitio.* Podagra eſt dolor tenſivus, vel rigoris & preſſionis ſenſum continuum & uniformem, vel diſcretum vibratilem & tractorium in paucis fibrillis exprimens, utplurimum cum febrilibus alterationibus conjunctus & a congeſtione ſanguinis hæmorrhoidali externa originem trahens.

II. *Differentia.*

1 *Ab Arthritide.*

a Ratione loci: hæc magis ſcapulas, juncturas humeri vel axillas, capita oſſis femoris, illa pedes ſtricte ſic dictos occupat.

b Ratione ætatis & ordinis: hæc juniores aggreditur & podagram antecedit, illa annoſiores corripit, & arthritidem demum excipit.

c Ratione pertinaciæ vel durationis: hæc citius periodum abſolvit, & ſæpius ab uno loco ad alterum vagatur, ubi ſpecialiter vaga audit, illa diutius perſiſtit & fixe quaſi unum locum tenet.

2 A *Chiragra*, malo Iſchiadico & Gonagra fere non niſi ratione loci: Chiragra manus fixe obſidet, malum Iſchiadicum os ſacrum & coxas, Gonagra vero genua.

3 Alia eſt *regularis* & ſtata obſervans tempora, alia vero eſt *irregularis*.

III. *Signa Podagræ regularis.*

1 Podagra regulariter circa ſolſtitia & æquinoctia homines diſpoſitos invadit.

2 Paroxyſmum generalem fere ſemper præcedit apepſia, cruditas ventriculi, gravitas corporis & intumeſcentia ejuſdem quaſi ventoſa, quæ omnia quotidie ſenſim augentur, donec tandem erumpat paroxyſmus. Bagliv.

3 Antecedit gravativa corporis laſſitudo cum horripilationibus, quandoque vero manifeſto horrore & ſubſequente æſtu vel continuo vel vago.

4 Invadit circa veſperam aut noctem & ſummum gradum adipiſcitur poſt mediam noctem, verſus meridiem vero paroxyſmus pauliſper remittere obſervatur. Quodſi autem gravius animi pathema occaſionem ſubminiſtravit uno quaſi impetu erumpere ſolet.

5 Dolor vel vibratorius, tractorius & vellicatorius, vel obtuſus magis & contuſorius in magis phlegmaticis eſt, occupans vel genu vel longitudinem tibiæ, vel infimum pedem, ejuſque præcipue maximi digiti ſeu pollicis juncturam.

6 Quandoque adeo eſt acutus, ut nec levium linteorum pondus, neque ullum fortiorem ſtrepitum ſine doloris augmento ferre queant: micat, vibrat, palpitat & inſtar pectinis carpit.

7 Quo acrior autem eſt hic dolor, eo minus ulla alteratio externa coloris ſcil. caloris, & tumoris apparet;

ret; in phlegmaticis autem ſatis manifeſta inflatio & tumor partis affectæ conſpicitur.

8 Somnus vix eſt ullus & qui forte poſt remiſſionem paroxyſmi obrepit, anxiis pavoribus ſtipatus eſt; quod quidem præcipue in vigore mali contingere ſolet.

9 In quibuſdam vero ad ſudorem diſpoſitis, in malo præcipue mitiori, obſervatur lenis quidam mador, quem aliqualis doloris mitigatio & ſomnus utcunque placidus ſequitur.

10 Paroxyſmus hic ſingulis revertitur diebus circa veſperam, tempore vero matutino iterum remittit.

11 Ultimi tamen prioribus mitiores ſunt reſpectu durationis & vehementiæ doloris, ac tandem ſenſim ſenſimque imminuti, plane ceſſant.

12 In ſanguineis notabilis quoque conſpicitur tumor & robur eryſipelas referens, paroxyſmo & dolore jam aliquomodo remittente.

13 Appetitus in principio morbi vel omnino proſtratus eſt cum vomendi conatibus & actualibus vomitibus, vel ſic ſatis adhuc viget.

14 Concurſant in priori caſu ſæpiſſime hypochondriaco-colica flatulenta; in poſteriori vero lumbaria & calculoſa pathemata.

15 Conſpicua etiam circa principium Paroxyſmorum vaſorum per crura excurrentium turgeſcentia, juncta cum gravatione ſeu potius tenſione aliqua partis affectæ & aſpectu muſculoſarum partium compreſſo pallido, per totum morbi decurſum & imprimis circa exitum, obſervanda.

16 In principio rariſſime ſudoris, (madoris tamen interdum) eruptio obſervatur, in morbi vero decremento aliqui experiuntur madorem, aliqui vero largiorem ſudorem & præcipue in parte affecta, idque ſub finem ſingulorum paroxyſmorum.

17 Urina fere toto morbi tempore pauca eſt, ita ut æger tertiam tantum potulentorum aſſumtorum partem per urinam emittat: alvus pariter adſtricta eſt; ceſſante vero morbi impetu & abſoluto generali ambitu alvus lubrica redditur & urina in majori copia excernitur.

18 In vigore mali eſt rubicunda, valde craſſa, pauliſper obſcura cum ſedimento pauciſſimo levi albicante: in decremento vero deponit ſedimentum craſſius, ſubmucidum roſeum; affigit præterea tam parietibus vitri, quam ipſi fundo copioſa granula colore aurum æmulantia.

19 Quando dolores ſenſim remittunt, ſuccedit tandem ſtupor & rigor partis affectæ, quem ſæpius tumor, in quibuſdam in vigore ſtatim mali erumpens, excipit.

20 Aliquando vero ſeceſſio materiæ furfuraceæ paroxyſmo finem imponit.

21 Secundum Sydenhamii obſervationem una Podagrica periodus e pluribus conſtat: quotidie circa mediam noctem incipientibus paroxyſmis & fere intra 2. 3. vel 4. ſeptimanas abſolvitur, niſi perverſa methodo, aut inveterata, mali pertinacia diutius adhuc protrahatur.

Podagra irregularis.

1 Podagra irregulariter procedens, non fixum in pede affecto ſervat dolorem, ſed modo hunc, modo illum corripit.

2 Graſſatur quoque in alias partes & jam genu, alia vice manus, ſcapulas, cervicem, caput &c. occupat.

3 Digiti manuum incurvantur, & circa articulos apparent nodi tophacei.

4 In flexura cubiti interdum conſpicitur tumor ſubalbus magnitudine ovum gallinaceum æquans, qui frequenter inflammatur cum inſigni rubedine.

5 Tumores in pedibus tandem conſtanter permanent cum inſigni membrorum pondere & gravitate & impotentia ad motum, quem non niſi cum ſummis cruciatibus exercere poſſunt.

6 Nec etiam regularia obſervat tempora, ſed fere quovis tempore homines aggreditur.

7 Minime vero conſtantes ſervat periodos, quæ ſtatis temporibus abſolvuntur, ſed ſæpius per longum ſatis tempus ægros miſerrime excruciat.

8 Interiores quoque partes aggreditur, & modo colicas graviſſimas, dolores nephriticos, ac veram Nephritidem calculoſam producit.

9 Somnus eſt admodum inquietus & per frequentes dolores punctorios turbatus, imo ſæpius ob dolorum ferociam nullus.

10 Appetitus eſt proſtratus & cruditates cum ructibus nidoroſis ægrotos vexant.

11 Moleſtus pruritus & dolor dorſum & reliquas corporis partes circa ſomni tempus occupat.

12 Urina in reliqua Podagra pauca & rubicunda, hic decolor eſt & copioſa, illi quæ in Diabete excernitur, ſimilis.

13 Dolores aliquo modo ſedatos animi affectus faciliime revocant.

IV. *Subjectum.*

1 Præcipue viri conſiſtentis vel ſenilis ætatis, plethorici ſucculenti, ſpongioſi, temperamenti ſanguinei, Sanguineo-Cholerici, Sanguineo-Melancholici, Phlegmatico-Melancholici, diætæ lautæ, aromaticæ, vinoſæ dediti, veneris exercitio abuſi, animi & præcipue iracundiæ paſſionibus laborantes, maxime etiam evacuationibus vel ſpontaneis, vel artificialibus aſſueti, in provectiore deinde ætate eaſdem negligentes, & vitam laborioſam cum otioſa commutantes.

2 Rarius graciles, niſi vel ante ſpongioſi fuerint, vel malum hæreditario modo a parentibus contraxerint.

3 Rarius etiam ætas junior, niſi vel hæreditaria diſpoſitio, vel hæmorrhoides prægreſſæ, vel vini, iræ & veneris præmaturus abuſus occaſionem dederint.

4 Rariſſime ſeminæ, magis hypocondriaco-hyſtericis & arthriticis vagis pathematibus vel varicibus crurum obnoxiæ, quibus tamen hoc malum contingit, iis vel Menſium fluxus ceſſavit, vel ſunt hæmorrhoidariæ, a quorum fluxuum infauſto ſucceſſu fiunt primo Iſchiadicæ, tandem Podagricæ.

5 Infantes nunquam Podagra laborant, ſed qui ipſis forte acciderint æmuli dolores, magis pro rheymaticis habendi ſunt, a ſcabie, ſudore repulſis, febribus male curatis &c. ortum habentes.

V. *Prognoſis.*

1 Fixi ſpaſmodici dolores quo magis a loco excretionis ſanguineæ-hæmorrhoidalis ad quam collineant, remoti ſunt, eo pertinacius inſiſtunt & Medico minus auſcultant.

2 Quo recentior adhuc eſt affectus, eo magis tam diæteticam, quam Pharmaceuticam medelam admittit.

3 In juvenibus & viris univerſalis morbi ambitus interdum ſpatio 14. dierum finitur, in ſenibus autem ſæpius ad aliquot menſes extenditur.

4 Inveterata Podagra mitigari, rariſſime radicitus extirpari poteſt.

5 Qui admodum juniores Podagra corripiuntur ad inſignem ætatem haud perveniunt, & hoc vel ob complicata hypochondrico-colica & primarum viarum, nimirum vomitus cruenti, lienteriæ, fluxus cæliaci, ſingultus, pathemata, vel ob facile conſequentes inflammatorios internos affectus, nec non hectica, paralytica, apoplectica ſchemata.

6 Qui vero ſerius Podagrici fiunt, ad ſeram uſque ſenectutem communiter vitam protrahunt.

7 Hi magis maraſmode vel hydropico-hectico vel paralytico apoplectico, vegetiores etiam acuto affectu vitam terminare obſervantur.

8 Omnes fere Podagrici nephriticis vel lumbaribus pathematibus cum calculoſis urinæ vitiis ſimul ſunt expoſiti, aut ad minimum eadem metuere debent.

9 Quicunque hæmorrhoidalibus fluxibus vel motibus obnoxii ſunt, poſt horum ataxia in Podagram facile incidunt.

10 Reſtitutæ autem hæmorrhoides, vel Naturæ, vel Medici auxilio, Podagram ſi non tollunt plenarie, eximie tamen mitigant.

11 Inveteratis chiragrico podagricis paſſionibus ſuccedunt tandem diuturnæ & ſtabiles rigores & contracturæ partium affectarum, cui rei præcipue animi pathemata, & diætæ & medicaminum vitia inſerviunt.

12 Con-

12 Contingunt quoque his circa articulationes digitorum, aut etiam in extremitate oſſis cubiti, ſeu Olecrano nodi quandoque ſatis inſignes, a perverſo emollientium & maturantium uſu, in tophaceo-corroſivam corruptelam tranſeuntes.

13 Alias affectus recentior ſibi relictus rarius ejuſmodi modos atque tophos, ortum plerumque refrigerantium & coagulantium abuſui, concurrente temperamento phlegmatico, debentes, generat.

14 Squamarum quoque atque furfurum ſeceſſio admodum rara eſt, niſi patientes notabiliter fuerint cholerici.

15 Quamdiu pavores ſub ſomno adhuc continuant, periodi podagricæ finis haud expectandus eſt.

16 Qui tumores in affecta parte poſt ſuperatum morbum reportant, ſi diutius perſtiterint & tardius evanuerint, longius a novo inſultu immunes vivunt.

17 Cholerico-Sanguinei non tam tumoribus, quam extenuationi partis affectæ expoſiti ſunt, Sanguinei vero reportant ejuſmodi tumores rubicundos, duros, phlegmatici autem magis œdematoſos.

18 Podagram ab artubus ad interiora retropulſam vel ſequuntur inflammatorii affectus hepatis, lienis, aut ventriculi, & hoc in junioribus, vegetioribus, iracundis, calidiori diætæ aſſuetis; vel hypochondriaco-colica pathemata cum primarum viarum ataxiis, appetitu dejecto, vomendi conatibus, actuali vomitu cruento, nec non agrypnia, febricula lenta & hectica, & hoc in annoſioribus, phlegmaticis, potui haud vinoſo, ſed aqueo & cibis parum conditis, aſſuetis.

19 Quo vehementior dolor in paroxyſmo fuit, eo brevius quidem terminatur Podagra, ſed eo diutius novos paroxyſmos protrahit, ac tandem eo certius deſinit in partis affectæ ſtuporem, vel ſtabilem rigidam tenſionem.

20 Quo magis Bacchi, iræ & Veneris exercitio delectantur Podagrici, eo frequentioribus Podagræ recurſibus ſunt obnoxii.

21 Frequentius redeuntes Podagrici inſultus, tandem admodum contumaces fiunt, & vehementiam ad jugulum uſque protendunt, ubi ægroto parum boni prænunciant.

VI. *Remedia.*

1 Cauſam antecedentem ſcilicet Plethoram imminuunt generaliter Venæſectio in pede, ſpeciatim hirudinum applicatio ad anum, ut hæmorrhoides promoveantur, vel revocentur; ſcarificatio in partibus inferioribus, in ſubjectis habitu ſpongioſiori præditis.

2 Cruditates primarum viarum & præcipue bilem, motuſque ſpaſticos inſigniter exaſperantem, abſtergunt & educunt lenia laxantia: Rhabarbarina, Sennata cum paſſulis minoribus, ſpecifice Hermodactyli, Salina: Tartarus ſolubilis, Cryſtall. Tart. Sal mirab. Glauberi, Liq. Terr. fol. Tart. Magneſ. alba &c.

3 Craſin ſanguinis commoti & exæſtuantis temperant, & partium ſolidarum ſtricturam demulcent Nitroſa, abſorbentia, gelatinoſa, emulſiva, acidiuſcula, clyſteres emollientes & carminativi.

4 Æqualem humorum circulationem adjuvant potus ſufficiens & tenuis ex raſ. C. C. Ebor. Hord. Infuſa ex herbis diſcutientibus Chamædr. Dulcamara, Hyſſop. Verben. Veronic. Alexipharmaca temperatioria: Eſſ. Alexiph. Stahlii, Antimonii Tart. & in magis phlegmaticis, Succini; Decocta lignorum ex radicibus reſolventibus: Sarſapar. Chinæ, Saponar. Pimpinell. Bardan. lign. Guajac. Saſſafras &c.

5 Dolorum ſpaſticorum vehementiam mitigant antiſpaſmodica cinnabarina, correcta anodyna MPil. e Cynogl Theriac. cœl. Pil. wildeganſ. genuinæ & imprimis Eſſent. Dulc. Hallenſ concentrata, ordinar. vel extenuata in-& externe uſurpata.

6 Staſin in loco immediate affecto reſolvunt & diſcutiunt, partim modo dicta diapnoica alexipharmaca & reſolventia, partim lumbrici Terr. Antimonium diaphor. Bedoard. miner. Externe vero Spir. Vin. Camphor. Saponatus, Empl. e Galban. Saponat. Barbette, Sacculi calidi ex herbis Chamædr. Chamepyt. Origan. Serpilli, Puleg. Rad. Angelic. Sigill. Salom. Pimpin. albæ, flor. Verbaſc. Calend. Samb. Sem. Aniſi, fœnic. Dauci, farin. aven. Croc. in vino cocti vel Spir. Vini aſperſi; Spir. acidus formicar. lumbric. ſerpilli abſtractitius, Sapo Venetus in Spir. Vini ſolutus. Eſſent. Caſtor. &c. cum aliis parce mixtus, caſeus recens cum pelle leporina, vel panni calentes ſuffitibus imbuti, frictiones cum excutia molli.

Formulæ Remediorum.

1 Nodulus Laxativus.

℞. *Rad. Sarſap.*	*Verbaſc. ana. p. j.*
Chinæ.	*Fol. Sennæ ſ. ſt. ℥j.*
Palyp. qu. ā. ℥ſs.	*Rhab. elect. ʒiij.*
Herb. Chamædr.	*Hermodact. ℥ſs.*
Chamæpyt.	*Cryſtall. Tart. ʒij.*
Capill. ♀is ā ā. mſs.	*cum ℔. j. aq. fervent. & ℔. iij. Vin. generoſ. Infuſa 3. vicibus aſſumendo.*
Flor. Sambuc.	

2 Pulvis diapnoico-reſolvens atque temperans.

℞. *Antimonii diaphor.*	*Pulv. lumbric. Terr. ā. ʒj.*
Nitr. depur.	*Cinnab. Antimonii ℈ij.*
Arcan. dupl.	*M. doſis ℈j. 2. vel 3. per diem.*

3 Pulvis anodyno-diſcutiens.

℞. *Oc. ♋. præparat.*	*Arcan. dupl. ana. ℈j.*
Lumbr. terreſt.	*Maſſ. pil. e Cynogl. gr. vj.*
præparat. ana. ʒſs.	*M. f. Pulv. div. in vj. p æq.*
Antimonii diaph.	*Quotidie verſus ſomni tempus*
Nitr. depurat.	*doſin j. propinando.*

4 Eſſentia diuretico-Nervina.

℞. *Eſſ. Alexiph. Stahl.*	*Eſſ. Succini ʒſs.*
Tinct. Antimonii Tartariſ. ana. ʒiſs.	*M. doſis gutt. 30. mane in juſculo exhibenda.*

5 Alia.

℞. *Tinct. Tartar. acr.*	*M. Doſ. gutt. 40. bis vel ter*
Spir. C. C. rectif. anna. ʒiſs.	*per diem in fine paroxyſmi.*

6 Spiritus Arthriticus pro uſu externo.

℞. *Spir. Vini Camphorat. ℥j.*	*Formicar. ana. ℥ſs.*
Lumbr. Terr.	*M. cum linteaminibus applicandus.*

7 Linimentum pro uſu externo.

℞. *Sapon. Venet. ℥ij.*	*Adde Spir. Salis Ammoniac. ℥ſs.*
Camphor. ʒij.	
Affunde Spir. Vin. q. ſ. & ſolve.	*M. calide illinendum.*

8 Sacculi diſcutient.

℞. *Rad. Sigill. Salom.*	*Fl. Sambuc.*
Pimpin. alb. ana. ℥j.	*Chamom. ana. mſs.*
	Farin. aven. Mj.
Herb. Chamædr.	*Inciſ. Cont. D. ad ch.*
Chamæpyt.	*Includ. Saccul. calide applicandus.*
Serpill. ana. Mj.	

VII. *Methodus medendi.*

In Paroxyſmo.

1 Poſt meridiem & verſus noctem pulveres diapnoici, temperantes & cinnabarini bis, ter, vel quater ſunt exhibendi, interpoſitis gelatinoſis, diluentibus & emulſivis, nec neglectis externe fotibus & linimentis calidis diſcutientibus.

2 Mane vero, ſudoribus erumpentibus, lene Alexipharmacum in juſculo, vel infuſum diaphoreticum ex radicibus & herbis reſolventibus eſt commendandum.

3 Alvus ut reſpondeat clyſter emolliens cum pauxillo nitro injiciendus eſt, ſubjunctis deinde ad perpetuam alvi libertatem laxantibus congruis, vel ſub nodulorum vel pulverum ſalinorum forma.

4 Poſt 14. forte dierum decurſum verſus veſperam aliquid anodyni correcti pulveribus addi, mane vero Tinctura diuretico-nervina in uſum trahi poteſt.

5 Poſt ſuperatum paroxyſmum ad reliquias morbi profligandas alexipharmaco-diuretica per aliquod tempus adhuc continuare convenit, abſque tamen regimine diaphoretico.

Extra Paroxyſmum.

1 Pro cauſa materiali tollenda conducunt Venæſectiones æquinoctiales in pede inſtituendæ, imprimis etiam

N

etiam ſcarificationes menſtruæ inſtante novilunio in parte affecta profundius faciendæ, nec non hirudines iisdem locis vel ano applicandæ.

2 Præmittantur aut poſtponantur laxationes per epicraſin, ſi neceſſitas requirat, ſingulis anni quadrantibus repetendæ.

3 Interponantur ad ſanguinis ſtaſin impediendam motus corporis, ſucceſſivus & continuatus, ſufficiens potus calidus diluens, non inebrians & decoctum lignorum, Alexipharmaco-tonica tempore humidiori uſurpanda, nec non pediluvia.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.

1 Omnes excretiones in Podagra leniori modo ſunt expediendæ, omnia quippe fortiora & volatilia adhibita paroxyſmos & dolorum vehementiam exacerbant.

2 Neglectus alvi ſucceſſus & diapnoica madoris excretio repulſa, pericula pariunt non contemnenda.

3 Ventilationes Sanguinis in paroxyſmo locum haud habent, niſi in primo ſtatim principio celebrentur: magis vero proſunt hirudines locis hæmorrhoidalibus appoſitæ, nec non ſcarificationes profundius factæ, magno ſatis cum fructu adhibentur.

4 Omnia calidiora, reſinoſa, Sulphurea interne data, ſanguinis orgaſmum adhuc magis adaugent.

5 Opiata largius data, abſque perita corporis laxatione ſubjuncta, facillime periculoſa mala excitant, imo contracturarum frequentes ſunt authores.

6 Specifica vera admodum rara ſunt in hoc affectu, & quæ pro talibus venditantur, ſæpius vel nullius ſunt utilitatis, vel dolorem mitigando interdum alia gravia mala poſt ſe trahunt. Specificum tamen Hundertmarckii a quibuſdam laudatur.

7 Martialia, Bolaria, Salia volatilia intempeſtive & largius data, viſcera conſtringunt, & hæc ultima ſimul humores exagitant.

8 Remediorum externorum, ſpirituum ſcilicet urinoſorum, volatilium, fumantium, remediorum ſaturninorum, raninorum &c. applicationes, vel momentaneum tantum levamen (quod tamen facile nodi, tophi & contracturæ ſequuntur,) afferunt, vel retroceſſionem mali & hanc ſubſequentem viſcerum inflammationem producunt.

9 Acria nervina, calida olea deſtillata, Balſamus Indicus ardorem intolerabilem efficiunt, & inflammationem partis adaugent.

10 Spir. Vini Camphoratus & ſacculi ſicci optima ſunt remedia diſcutientia in ſubjectis Phlegmatico-Sanguineis, magis tamen proſunt, ſi Venæſectio fuerit præmiſſa.

11 Unctuoſa pinguia poros oblinendo & diaphoreſin impediendo leniunt quidem aliquo modo, ſed ordinarie contumaces contracturas producunt.

12 Emplaſtrum e Galban. Camphorat. præmiſſa Venæſectione in Phlegmatico Sanguineis præſentiſſimum levamen præſtat maxime ſub initio; ubi tamen intra 2. vel 3. horas nil efficit, iterum auferendum eſt.

13 Spiritus acidus formicarum in paroxyſmo applicitus, dolores adauget, ſub exitu vero morbi pro rigoribus artuum emolliendis & contractura præoccupandis, efficax eſt.

14 Pediluvia emollientia in principio & ſub ipſo inſultu paroxyſmi minime conveniunt, quoniam dolores augent, quare non niſi paroxyſmo plenarie ceſſante ad tumorem tollendum, aut contracturam præcavendam in uſum trahantur.

15 Acidularum uſus cum leni & continuo corporis motu ſociatus, ſpongioſis & robuſtis quandoque levamen præſtat; teneri vero & graciles facile exinde in obſtructiones viſcerum incidunt.

16 Diæta lauta vinoſa, ira, venus, motus graviores, uti ad productionem mali multum conferunt, ita ſtudioſe ſunt vitanda, ne ſedato jam paroxyſmo, novi & graviores nimis cito denuo provocentur.

17 Malum retropulſum per interna diapnoica, temperantia, largiora diſcutientia & clyſteres; externe vero per impoſitionem Empl. e Galban. ſeu matrical. e tantillo Euphorbii revellendi ſcopo, tractandum eſt.

18 Tinctura Antarthritica nobis familiaris, in malo mitiori maxime quidem confert, in caſu vero graviori inſufficiens eſt.

19 In tumore podagrico extra paroxyſmum proſunt ſpecialiter Pilulæ Stahlii, vel noſtræ Balſamico-Viſcerales, præparata e Scylla. Sal mirab. Glauberi, Purgantia leniora, omiſſis opiatis, martialibus, & aliis adſtringentibus, quippe quæ verum œdema hydropicum generant.

20 Moxa Sinenſium a quibuſdam quidem laudatur; plerumque tamen inefficax eſt.

Caput Septimum.

De Rhevmatiſmo & Arthritide Vaga.

I. *Definitio Prioris ſive Rhevmatiſmi:*

Eſt decubitus humorum in variis partibus muſculoſis contingens, ſeu potius congeſtio ſanguinis incompleta generaliter ad hæmorrhagiam aliquam excitandam a Natura facta, ſpeciali vero reſtagnatione dolorem, calorem & interdum ruborem latius quandoque ſeſe diffundentem excitans.

Poſterioris ſive Arthritidis Vagæ.

Eſt dolor tenſorius, tractorius & vellicatorius cum ardore & pruritu conjunctus, articulationes corporis noſtri præcipue occupans, & modo ad hunc, modo ad illum locum tranſiens atque recurrens.

II. *Differentia.*

1 Ambo affectus diſtinguuntur ratione temporis & locorum: Rhevmatiſmus prior eſt arthritide & muſculoſas partes occupat, arthritis vero corporis articulationes.

2 Ipſe vero *Rhevmatiſmus* ratione loci & ætatis, ſubjectorum, vel caput, vel pectus, vel hypochondria, ubi Lumbago rhevmatica quorundam notabilis, vel magis inferiora occupat.

3 *Arthritis vaga* ratione locorum, pertinaciæ & temporis, differt a Podagra, Gonagra, & Malo Iſchiadico: hæ quippe locum ſemel occupatum fixe retinent, niſi vi quadam repellantur, illa ſponte modo ad hunc, modo ad alium locum evagatur: Arthritis vaga plerumque prior, illi vero affectus poſteriores ſunt.

III. *Signa.*

a Rhevmatiſmi.

1 Evenit plerumque poſt contentiorem corporis motum aut ſubitaneas aeris alterationes cum partis præcipue muſculoſæ aliqua inflatione, gravativo & tenſivo dolore, ardore & leniori inflammatorio rubore, motuſque illius partis impeditione.

2 Rarius incipit cum vero rigore atque horrore, niſi fortior fuerit impetus & major ſanguinis affluxus & reſtagnatio, ubi dolor, rubor, calor, omnia fortiora ſunt.

3 Contingit autem hoc poſterius præcipue in Rhevmatiſmis internas corporis partes occupantibus.

4 Concurrunt præter hæc majora interdum incommoda, nimirum univerſi corporis languores, inquietudines; agrypniæ, inappetentiæ, præcordiorum anguſtiæ, in Rhevmatiſmis ſcil. diffuſioribus, membris, vel per vim externam, vel febriles apoſtaſes debilitatis & receptui humorum magis aptis.

5 Inflammatio vero, ſi quæ contingit, eſt vel Phlegmonodes, quod quidem rarius, vel Eryſipelatodes, nunquam Apoſtematodes.

b Arthritidis Vagæ.

1 Conjunctum habet dolorem vellicatorium, vibratorium, tenſorium, quandoque etiam compunctorium & ſubtiliter reptilem, quaſi formicæ interiorem partem occuparent.

2 Articulationibus præcipue inſidet, nimirum vel ſcapulis, vel oſſi humeri ſeu axillæ, vel femori, coxis, manibus, genubus aut pedibus.

3 Non fixe in uno ſemel loco occupato hæret, ſed recurrit & evagatur modo ad ſuperiora, modo ad inferiora, donec tumores in variis articulis poſt ſe relinquat.

IV. *Subjectum.*

a *Rhevmatiſmis* obnoxii ſunt Plethorici, Sanguineo-Cholerici, Venæſectionibus & Scarificationibus aſſueti, vitę otioſæ, diæte aromaticæ & vinoſæ dediti, aeris mutationes negligentes, a vi externa horum vel illorum membrorum debilitates reportantes, poſt febres in apoſtaſes artuum & horum languores incurrentes.

b *Arthritidi Vagæ* fere iidem, juniores nempe Plethorici, ſucculenti, iracundi, venerei, vitæ otioſæ dediti, delectamentum diætæ calidioris quærentes, & ob hæreditariam diſpoſitionem ad eandem proni.

V. *Prognoſis.*

1 Rhevmatiſmi in exterioribus partibus contingentes, minus ſemper periculi portendunt, quam qui in interioribus fiunt.

2 Latiores quoque qui occupant ambitus, accuratiorem tractationem & obſervationem merentur, quam contrarii.

3 Rhevmatiſmi intra ſpatium aliquot dierum vel diſſolvuntur & diſcutiuntur, vel veram inflammationem poſt ſe trahunt.

4 Inflammatio Phlegmonodes, ſive in Rhevmatiſmo ſive in Arthritide contingat, periculoſior eſt Eryſipelatode.

5 Qui contingunt in partibus externis, a vi externa, vel apoſtaſibus febrilibus, debilitatis, frequentibus & diffuſis recurſibus facile aſſueſcunt.

6 Tam hi quam Arthritides vagæ per inconditum regimen male tractatæ, ad recurſus internos proclives ſunt.

7 Fiunt hi recurſus fere ſecundum ætates ad caput, diaphragma, præcordia, Venam portæ, & ibi vel inflammatorios febriles, vel ſuffocativo-apoplecticos, vel ſpaſtico-convulſivos effectus exerunt.

8 Ab Arthritide vaga facile fixa, nimirum Malum Iſchiadicum, vel Podagra initium capit.

9 Econtra Podagra male tractata per fortiora ſudorifica quandoque fit vaga, mali plerunque moris.

10 Athrititis vaga quæ ſponte evenit, per congruam ſæpius diætam a recurſibus liberari poteſt.

11 Evacuationes ſanguinis vel ſpontaneæ, vel artificiales neglectæ, facile & Rhevmatiſmos & Arthritides vagas poſt ſe trahere poſſunt.

12 Rhevmatiſmi ſæpiſſime cum Arthritide vaga complicantur, aut eandem poſt ſe ducunt.

VI. *Remedia.*

2 Sanguinen abundantem generaliter evacuant Venæſectio, Scarificatio, Hirudines, ſecundum certa & appropriata loca celebratæ & applicatæ.

2 Diſcuſſionem & reſolutionem ſtagnantis ſanguinis peragunt Diapnoica fixa: ♁ diaph Bezoard. miner. Lumbr. Terreſtr. præparat. Tart. Vitriolat. Arcan. duplic. Tinct. Salin. Richt. & Cinnabarina; item Aquæ Diapnoicæ, lenia Alexipharmaca: Eſſ. Alexiph. Stahlii, Mixt. Simpl. Tinct. Bez. Mich. Eſſ. Scordii. Externe Herb. Chamom. Puleg. Matricar Flor. Samb. Melilot. Bacc. Junip. Sem Carvi. Camphora, Spir. Vin. Camphor. Emplaſtr. Sapon. Barbette, Spir. Lumbr. Terr. Formicarum &c.

3 Motum humorum cohibent & partium ſtricturam demulcent, Emulſiva, Gelatinoſa, Abſorbentia: Oc. ♋. præparat. Conchæ, Unic. foſſil. C.C. Philoſ. præparat. Potus ſufficiens diluens, calide propinatus, Clyſteres.

4 Primarum viarum ſaburram & ſanguinis ſuperfluitates ſeroſas evacuant lenia laxantia, Rhabarbarina, Sennata, Tamarindinata, Magneſia alba, Sal Cathart. amar.

5 Nimium æſtum refrenant & dolorum ferociam mitigant Nitroſa, Cinnabarina, acidiuſcula, opiata correcta.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis Laxans.

℞. *Specif. jalapp. gr. xv.* *Magneſ. alb.* ℈ij.
vel ℈j. *M. pro una vice.*

2 Potio Laxans.

℞. *Tamarind.* ℥ſs. *Colat.*
Rhabarb. el. ʒiſs. ℞. ʒiij. *diſſolve.*
Cryſtall. Tart. ʒſs. *Mann. Calabr.* ℥j.
Infund. in ſ. q. Aq. *pro una doſi.*

3 Pulvis diapnoico-temperans.

℞. *Arcan. dupl.* *Oc.* ♋. *præparat. ana.* ʒj.
Antimonii diaph. *Cinnab.* ♁*ii vel nativ.* ʒſs.
Nitr. depur. *M.* ℈j. *bis vel ter per diem.*

4 Pulvis diapnoico-Anodynus.

℞. *Oc.* ♋. *praparat.* *Cinnab.* ♁*ii* ℈ſs.
Bez. miner. *MPil. de Cynogl. gr. iv.*
Nitr. depur. *M. div. in 4. part. æq. doſis j.*
Tartar. Vitriolat. ana. *verſus noctem in doloribus*
℈j. *enormioribus.*

5 Eſſent. diſcutiens.

℞. *Eſſ. Alexiph. Stahlii.* *M doſis gutt. 30. mane in*
Scordii. *juſculo cum regimine dia-*
Tinct. Bez. Mich. ā. ʒi. *pnoico.*

6 Alia diuretico-Nervina.

℞. *Tinct.* ♁*ii Tartar.* *Croci* ʒſs.
Tartari ana. *M. doſ. gutt. 30. bis per diem*
ʒiſs. *in declinatione mali.*

7 Epithema diſcutiens:

℞. *Herb. Chamom.* *Bacc. Junip.* ℥ſs.
Origan. *Sem. Carvi* ʒij.
Matric. *Camph.* ℈j.
Flor. Samb. ana mſs. *Inciſ. contuſ. include ſacculis.*

8 Spiritus Reſolvens.

℞. *Spir. Vin. Camph.* ℥j. *Serpill. ana.* ℥ſs.
Lil. Convall. *M. pro uſu externo.*

9 Alius.

℞. *Spir. Vin. Camph.* ℥j. *M. pro uſu externo in de-*
Lumbr. Terr. *clinatione mali.*
Formic. ana ℥ſs.

VII. *Methodus medendi.*

1 *In Paroxyſmo* diſcuſſio & reſolutio reſtagnantium humorum tam externe quam interne peragenda eſt.

2 Alvi libertas vel per clyſteres, vel ſi malum permittit, per lenia laxantia concilianda eſt.

3 Ad humorum ſtagnantium meliorem diſſolutionem & æqualem circulationem, potus ſufficiens, tenuis ſubcalidus in uſum trahendus.

4 Orgaſmus, ſi quis adeſt, compeſcatur per Emulſiones, Nitrata, abſorbentia & gelatinoſa.

5 Rarius Opiatis ad dolores mitigandos opus eſt, ſed plerumque præter nominata, cinnabarina ſufficiunt; ſi quid tamen deſiderabitur Eſſ. Dulc. Hallenſ. per ſe vel granum j. vel alterum MPil. de Cynogl. verſus noctem pulveribus diapnoico-cinnabarinis additum intentioni ſatisfaciet.

6 *Extra Paroxyſmos*, imprimis ad evacuationes ſanguinis tam ſpontaneas quam artificiales aſſuetas reſpiciatur, ut illæ expediantur, hæ vero tempore æquinoctiali bis per annum celebrentur, quod quidem etiam in locis convenientibus fiat.

7 Ob meliorem etiam effectum impetrandum conducet præmiſſio laxationis epicraticæ.

8 Imprimis autem motus corporis ſufficiens, ſucceſſivus & continuatus commendatus ſit, nec non diæta dilutior animi quoque pathematum moderamen.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Medicationes omnes fortiores ſuſpectæ ſunt, facile enim ataxiam morbi poſt ſe ducunt.

2 Ideoque neque purgantia fortiora, neque diaphoretica, multo minus emetica in uſum trahere convenit.

3 Ipſæ quoque evacuationes ſanguinis in Paroxyſmo, niſi neceſſitas exigat, haud celebrandæ ſunt; quia facile malum exinde fit rebelle, & in ſubſequentibus recurſibus nulli niſi huic medicationi amplius auſcultat: major autem earum eſt efficacia, ſi extra paroxyſmos præſervationis gratia in uſum trahuntur.

4 Omnia inſuper aquea abſint; ideoque neque ipſe Spir. Vini, niſi admodum ſit dephlegmatus convenit.

5 Ex eadem ratione Topica melius in ſicca ſemper forma imponuntur.

6 Salia volatilia externe moderata doſi ordinentur, facile enim ſubtiliores partes materiæ morbificæ repellunt, & craſſioribus relictis, tumores ſtuporeſque inducunt.

7 Rhevmatiſmi quo magis calidiori regimine & medicatione tractantur, eo facilius in affectus arthriticos migrant.

SECTIO III.

DE

INFLAMMATIONIBUS ET FEBRIBUS INFLAMMATORIIS.

CAPUT PRIMUM.

De Inflammationibus in genere.

I. *Definitio.* Inflammatio eſt motus partialis ſanguinis auctioris, quo Natura ſanguinem in parte aliqua ſubſiſtentem, ſive motu progreſſivo privatum & coagulatum, indeque in corruptionem putredinoſam pronum vel mature diſcutere, & rurſus fluidum reddere, vel agilioribus fermentativis particulis ſubtractis, in conſiſtentiam materiæ pulpoſæ innoxiæ, quam pus appellamus, redigere conatur. Motus hic particularis auctior facillime quoque in univerſam maſſam ſanguineam diffunditur, & tunc febris inflammatoria appellatur.

II. *Differentia.*

1 Aliæ Inflammationes ſunt

a *Apoſtematodes*, quæ partes carnoſas, vel glanduloſas obſident, ac magis in profundum penetrant, & ad ſuppurationem utplurimum tendunt. Comites hæ habent quandoque, ſi res minus feliciter procedit, Gangrænam & Sphacelum.

b *Eryſipelaceæ*, quæ partes exſangues & membranaceas afficiunt, & magis in latum ſuperficietenus diffunduntur, ad ſuppurationem raro pronæ.

c *Phlegmonodes*, quæ in latum & profundum diffunduntur, & licet inſignem ambitum comprehendant, ad ſuppurationem tamen minus ſunt idoneæ.

d *Mixtæ*, quæ ex ſtaſi ſanguinea & ſeroſo-lymphatica ſimul originem ducunt, & magis ad ulceroſas, quam ſuppuratorias corruptelas pronæ ſunt.

2 Aliæ ſunt

1 *Externæ*, ut Tumores inflammatorii Parotidum, Mammarum, Teſtium &c. Furunculi in variis partibus carnoſis emergentes, Eryſipelas faciei, brachiorum, manuum, genuum, tibiarum, pedum, Ophthalmia, ſeu inflammatio tunicæ adnatæ oculorum, imo interdum palpebrarum.

2 *Internæ*, ut *Phrenitis*, ſive Inflammatio meningum cerebri, *Angina*, ſive inflammatio muſculorum & glandularum Laryngis, *Pleuritis*, ſive inflammatio Pleuræ, *Peripnevmonia*, ſive inflammatio Pulmonum, *Paraphrenitis*, ſive inflammatio Diaphragmatis, *Hepatitis*, ſive inflammatio Hepatis, *Nephritis*, ſive inflammatio Renum &c.

3 Aliæ oriuntur a cauſis

1 *Externis*; contuſione, lapſu, niſu fortiori, refrigerio repentino.

2 *Intrinſecus*; quæ motu quaſi critico certam partem invadunt, ut Phrenitis vel Angina, febribus acutis male cedentibus ſuperveniens, tumor inflammatorius mammarum a terrore incuſſo, Eryſipelas ab ira vel terrore graviore, tumor inflammatorius teſtium vel glandularum inguinalium a Gonorrhœa intempeſtive ſuppreſſa, Furunculi hominibus Plethoricis & ventilationibus ſanguineis aſſuetis, evenientes.

III. *Signa*, & quidem

1 Inflammationis externæ ſunt:

a *Tumor*, partis alicujus mollis & poroſæ haud ita pridem enatus, durus & renitens, rubens etiam, ſi cutis una affecta ſit.

b *Ardor*, ſive calor, naturali major, etiam externo attactu perceptibilis, longe magis tamen ipſi patienti ſenſibilis, imo

c *Dolor* punctorius, pulſus micationibus reſpondens, exquiſitior in partibus carnoſis, obtuſior in locis glanduloſis.

d Succedens intra aliquot horas vel dies, pro ratione profunditatis vel amplitudinis ipſius inflammationis varians, vel mitigatio & diſcuſſio, vel ipſius tandem ſtaſeos corruptio, pro diverſitate locorum vel purulentam, vel ulceroſam materiam producens.

2 Inflammationum internarum ſigna diagnoſtica utplurimum paulo intricatiora ſunt, & minus evidentia, preſertim circa initia, poſſunt tamen attendi ſequentia:

a *Color ardens*, lancinans in aliqua regione ſub qua viſcus aliquod deliteſcit, pro diverſa tamen viſcerum ſenſibilitate varians; in pulmonibus enim Pleura, Renibus, ventriculo maxime ſenſibilis, atque illic cum tuſſi, iſthic cum Iſchuria vel Dyſuria, hic cum Cardialgia conjunctus, in Hepate vero Liene, Pancreate obtuſior.

b *Febris acuta* cum horrore inſigni invadens, æſtu vehementiſſimo interiora præcipue affligens, ac propterea ſitim inextinguibilem & magnam faucium ſiccitatem, potui mox iterum ſuccedentem, excitans.

c *Perpetua* habitus externi corporis *horripilatio* facillime recurrens, ſi ægri leviter ſaltem corpus ventilent.

d *Urina rutilans*, per moram deponens ſedimentum roſei coloris, primis diebus tenerius, circa declinationem vero tenacius & ſubmucidum; quod proinde nonnulli pro pure habuerunt.

e Prægreſſæ *vehementes* corporis *motiones* curſibus, ſaltationibus, ponderum graviorum, cum forti niſu, tractationibus, item partu difficiliore factæ, repentinæ, commoto & expanſo vehementer ſanguine, habitus externi refrigerationes, aut internæ quoque a potu frigido, mox & intemperanter ſuperingeſto, ſanguinis commotionibus febrilibus repente appoſitæ medicationes adſtrictoriæ, dolorum Arthriticorum aut inflammationum eryſipelacearum inconſultæ retropulſiones.

IV. *Subjectum.*

1 Inflammationibus facilius obnoxii fiunt perſonæ ſtatus plethorici, habitus laxioris, poroſioris.

2 Rhevmatiſmi divexati & imperite per medicamenta refrigerantia & repellentia tractati.

3 Excretiones diapnoicas & evacuationes ſanguinis aſſuetas non bene obſervantes.

4 Iracundiæ & diætæ vinoſæ dediti.

5 A vi quadam externa percuſſi, aut vulnerati.

V. *Prognoſis.*

1 Eventus inflammationis eſt quadruplex, nam vel

1 Reſolvitur iterum per diſcuſſionem ſucceſſivam, qui modus omnium optimus eſt: vel

2 Suppuratur, quod in externis inflammationibus, preterquam in eryſipelaceis, etiam tolerabiles: vel

3 Deſiccatur in Scirrhum, quod ad minimum in futurum periculoſum eſt: vel

4 Denique abit in gangrenam & ſphacelum, quod præſentiſſimum periculum infert.

2 In inflammatione externa proinde, ſi tumor, durities, ardor & dolor punctorius ultra quartum diem perennet, imo jugiter inſoleſcat; non amplius diſcuſſio ſperanda, ſed ſuppuratio expectanda erit.

3 Contingit autem hęc ſuppuratoria corruptela eo facilius, quo major concurſus ſanguinis in parte inflammata adeſt.

4 Quo minor autem ſanguinis quantitas, feri vero major proportio ad loca inflammata vehitur, eo certius ulceroſa vel cancroſa corruptela metuenda eſt.

5 Abſceſſuum ſuppuratorum mundificatio & conſolidatio in partibus glandulosis longe laborioſior eſt, quam in carnoſis; imo ſine ſubſidio artis & manuali repurgatione vix perpetranda; imo in viſceribus internis & Naturæ & Arti propemodum impoſſibilis.

6 Si ſtaſis valde ſit magna, fibræ flaccidæ & enervatæ, aut plane laceratæ & contuſæ; nec diſcuſſio, nec juſta maturatio commode fieri poteſt; adeoque facile Gangræna & Sphacelus ſupervenit.

7 Si rubor partis affectæ in colorem ex fuſco atrum aut lividiorem degeneret, cum ſtriis circum circa ex rubro nigrantibus, quas Vibices appellant, & cuticula a cute recedat; aut contra ſi cutis decolor evadat, & puſtulæ hinc inde emergant, ichorem ſubcruentum ſtillantes, Gangræna præſto eſt: cui ſi frigus, partis inſenſibilitas, fœtor ſuperveniat, Sphacelus non tam imminet, quam invaleſcit.

8 Inflammationes internæ omnes periculo ſunt pleniſſimæ.

9 Quæ non perniciter pernicioſæ ſunt, lentas tamen hecticas conſumptiones poſt ſe trahunt.

10 Pernicioſiſſimæ ſunt inflammationes Hepatis, poſt has ſtomachi, Inteſtini duodeni, Pancreatis, Uteri; proximæ ab his Spleneticæ; poſtremæ ad perniciem Nephriticæ ſunt; Pleuriticæ & Peripnevmonicæ in junioribus non adeo pernicioſæ, magis tamen in annoſioribus.

11 Eximii itidem periculi ſunt inflammationes internæ, externis congeſtionibus Arthriticis, vel Eryſipelaceis retropulſis ſupervenientes.

12 Exitus hujuſmodi Febrium inflammatoriarum eſt, ut ſucceſſive diſſolvantur, communiter tamen diebus criticis, ut vel per Hæmorrhagias narium, per ſudores copioſos ſpontaneos, ſive per alvi dejectiones alteratio quædam ſuſcipiatur & ſequatur. Si hoc non fiat, ut criticis diebus, & imprimis primo ſeptenario ſolutio ſequatur, tunc ſuppurationis, vel ſphaceli metus eſt, quorum utrumque ferme æque funeſtum eſt.

13 Urina, ſi circa dies indicatorios, hoc eſt quartum, vel quintum turbetur, & ſedimentum deponat, bonum omen præbet; contra, ſi clara maneat & limpida, aut licet turbetur, nullum tamen ſedimentum demittat, ſed parietes vitri alba, lactea & ſubcœrulea cuticula obducat, æſtu & anxietate interim valde augeſcente, impendens circa dies criticos periculum imo exitium portendit.

14 Supervenit quoque communiter Febribus his inflammatoriis, præſertim circa indicatorios, perpetua veluti ſudatio, ut licet copioſam aquoſitatem non exſudent, leni tamen madore cutis jugiter affecta ſit. Tolerabilius hoc ad minimum, quam ubi perpetua ſiccitate cutis aret, & ſine ulla tranſpiratione largiori decumbunt ægri, longe enim magis ſenſibilem & anxium reddit patientibus æſtum.

15 Summa anxietas cum ingente ardore interno, multa perfrigeratio extremorum, ſyncope anxia, ſingultus contumax ſtatui morbi ſuperveniens, non vero ab externa refrigeratione coortus, ſudationes enormes, non modo non immutato morbo, ſed creſcente inſuper debilitate, infauſta ſunt præſagia.

16 Vomitus nigræ, aut fuſco-nigræ materiæ inſtar Rob Sambuci circa criticos, in talibus febribus propinquæ mortis ſignum; in Chronicis morbis non adeo periculoſus eſt talis vomitus.

17 Imo talis dejectio, aut colorum quoque aliorum inſolitorum excrementa, per alvi fluxum iſto tempore perrumpentia, nullius boni præſagii ſunt.

18 Si dolores admodum urgeant, & indies veluti augeſcant, magna quoque febris & ſumma inquietudo perennet, & poſtmodum ſimul & ſemel omnis dolor evaneſcat, pulſus & vires cadant, febris tamen pergat; ſignum eſt, aut ſphacelum jam invaluiſſe, aut ſuppuratum, aut ruptum eſſe abſceſſum.

VI. *Remedia* & quidem

A *In externis Inflammationibus.*

1 Nimis copioſum affluxum intercipiunt & avertunt Venæſectio revulſoria, repellentia & ſubadſtringentia, item refrigerantia, v. g. Acetum roſaceum, Vinum rubrum ſtypticum, Saturnina, Bolaria & inde parata Epithemata cum albumine ovorum, aut Emplaſtra defenſiva. Facit etiam huc actualis compreſſio, imprimis ferro frigido facta.

2 Sanguinem ſtagnantem & coaguleſcentem diſcutiunt ea, quæ penetrantem acrimoniam citra viſciditatem poſſident: v. g. Rad. Irid. Florent. Sibill. Salom. Bryon. Herb. Hyſſop. Abrotani, Sabin. Sem. Aniſi, Fœnic. Carv. Cumin. Flor. Chamom. Sambuc. Anethi, Melil. Summit. Origani, quæ ſacculis inſui, Vino calido imbui, atque ita leniter rurſus expreſſa applicari poſſunt. Inter hæc omnia tamen principatum fere obtinet Camphora, præſertim in Spir. Vini tenuiſſimo diſſoluta, aut aliis formulis ſuperadſperſa. Ex compoſitis celebria ſunt Emplaſtrum Diaphoreticum Mynſ. item de Sperm. Ceti, nec non Spir. Vin. Camph. crocatus.

3 Tenſionem dolorificam leniunt, emolliunt atque ita ſuppurationem promovent mucilaginoſa & pinguia, e. g. Sem. Lini, Cydon. Pſyll. Rad. Lil. alb. Alth. Herb. Branc. Urſin. Parietaria, Flor. Verbaſci, Linar. cum cremore avenæ, aut pane ſimilagineo in lacte vel aqua cocta, atque in formam Cataplaſmatis redacta; quibus & addi poſſunt ficus, item Pinguedo Anſeris, Anatis, Gallinæ, ut & Olea per infuſionem parata. Lil. alb. Chamom. Verbaſc.

4 Ruptionem promovent ea, quæ præſentius & penitius emolliunt, ut Cepæ aſſæ, Pinguedo Leporis, Mel cum farina ſcalina ſubactum, panis mellagineus, Fermentum recens.

5 Ipſam apertionem abſceſſus ſuppurati præſtant Cauteria potentialia, v. g Magnes Arſenicalis Cauſticum indolens Zwingeri ex Calce viva, Minio & Sapone nigro, vel actualis inciſio manu chirurgica peracta.

6 Mundificationem & conſolidationem juvant acriuſcula Nervina & Balſamica: Myrrha, Sagapen. Sarcocoll. Decoct. Herb. Vulner. item Eſſent. Balſamica infra in formulis num. 9. deſcripta, & ad gutt. 20. vel 30. inſtillanda.

B *In inflammationibus internis:*

1 Staſin ſanguinis reſolvere & diſcutere traduntur Flor. Bellid. Chæreſol. rec. in ſubſtantia uſurpata. Herb. Arnicæ in cereviſia decocta, Sperma Ceti, Mumia, ſanguis Hirci exiccatus, Rad. Rub. Tinctor, Pimpinella alba. Pulv. Solar. D. Richt.

2 Febri complicatæ proſpiciunt Diluentia, præſertim calide hauſta, v. g. Decoct. Rad. Cichor. Schorzon. C. C. Eboris, item Abſorbentia cum acidis ſaturata, v. g. lap. ♋ & Oſtracodermata in ſucco Citri exhibita; porro Diaphoretica fixa, inter quæ reliquis præſtat ♁. Diaphor. Tandem Alexipharmaca temperata, v. g. Mixtura ſimplex parcius camphorata, Eſſ. Alexiph. cui Eſſ. Scordii largius admixta, aut ſola Eſſ. Pimpin. cum æquali portione Eſſent. Scordii remixta.

3 Sitim & ardorem internum mitigat, ſucceſſum quoque alvi promovet Nitrum, primis tamen diebus frequentius, poſt quartum parcius exhibendum.

4 Dolorum atrociam leniunt Anodyna v. g. Eſſ. Laudan. fermentata Langelotti cum Eſſ. Mumiæ; aut Eſſ. Anodyn. cum Tinct. Corall. & Liq. C. C. ſuccinato, & præ ceteris omnibus, Eſſ. dulc. Hall. cum Pulv. Solar. ſæpius alternatim exhibita. item emulſiones ex Sem. Papav. alb. Card. Mariæ, Aquileg. Amygd. dulc.

Formulæ Remediorum.

1 Potio Reſolvens.

℞. *Aq. Scabioſ.*	*Dent. Apr. præp. ana.* ℈ij.
Chæref.	*Sang. Hirci.* ℈j.
Fl. Samb. ana. ℥j.	*Pulv. Solar. Doſ.* iij.
e typh. Cerv. ℥ſs.	*Syr. Card. Bened.* ʒiij.
Mandib. luc. piſc. præpar.	*M. cochleatim exhibenda.*

2 Alia Diaphoretico-Temperans.

℞. *Aq. Scordii.*	*Antimonii Diaph. ana.* ℈ij.
Galeg.	*Spir. Nitr. dulc.* ℈j.
Ulmar. ana ℥j.	*Tab. M. X. Simp.* ℥ſs.
C. C. Citr. ʒvj.	*M. cochleatim porrigenda.*
Oc. ♋. *præparat.*	

3 Alia.

℞. *Aq. flor. acac.*	*Antimonii Diaph. ana.* ℈ij.
Scabioſ.	*Nitr. depur.* ℈j.
Card. Ben. ā. ℥iſs.	*Syr. acetoſ. Citr.* ℥ſs.
Succ. Citr. rec. ʒiij.	*M. cochleatim propinanda.*
Conch. præparat.	

4 Mixt. Diapn. diſcutiens.

℞. *Eſſ. Alexiph.*	*Spir. Nitr. dulc.* ℈ij.
Scordii ana. ʒij.	*M. doſ. 25. ad 30. gutt.*

5 Alia.

℞. *Eſſ. Pimpin.*	*M. Doſis ut antea.*
Scord. ana. ʒij.	

6 Emulſio reſolvens Anodyna & diaphoretica.

℞. *Sem. Card. Mar.*	*F. l. a. Emulſio.*
Aquileg. ana. ʒiij.	*Colat.* ℥v. *adde*
Pap. alb. ʒij.	*Antimonii diaph.*
Aq. Scabioſ.	*Matr. perl. ana.* ʒſs.
Chæref. ana. q. ſ.	*Sacch. fin. q. ſ. ad gratiam.*

7 Sacculus diſcutiens.

℞. *Rad. Ireos Flor.*	*Flor. Samb. ana. mſs.*
Sigill. Salom.	*Sem. Aniſ.*
Pimpin. ana. ℥ſs.	*Fænic. ana.* ʒij.
Herb. Chamom.	*Applicetur vel ſiccus, vel in*
Chæref.	*vino coctus & expreſſus.*

8 Pulvis diſcutiens.

℞. *Farin. Fabar.* ℥j.	*Camph.* ʒj. *M.*
Pulv. rad. Ir. flor. ℥ſs.	*pro uſu externo in inflamma-*
Ceruſſ. ʒiij.	*tione eryſipelacea.*

9 Eſſentia conſolidans.

℞. *Eſſ. Myrrh.* ʒij.	*vel* iv.
Succin. ʒj.	*M. gutt. 20. ad 30. inſtil-*
Ol. Tereb. gutt. iij.	*landæ.*

10 Cataplaſma emolliens.

℞. *Rad. Alth.*	*Fænugr. ana.* ℥ſs.
Lil. alb. ana. ℥j.	*Coque in ſ. q. lactis ad conſi-*
Herb. Malv.	*ſtent. pultis, trajice, adde Pulp.*
Branc. Urſin.	*Caric. ping.*
Parietar. ana. mj.	*Pingued. Anſer. ana.* ℥ſs.
Flor. Verbaſc.	*M. D. ad fictile: S. externe*
Linar. ana. mſs.	*imponendum pro ſuppuratio-*
Sem. Lini.	*ne promovenda.*

VII. *Methodus medendi.*

1 In Staſibus inflammatoriis externis ante omnia tentanda eſt diſcuſſio.

2 Si affluxus ſit vehemens & ſubjectum plethoricum, Venæſectio revulſoria inſuper ex uſu eſt.

3 Quodſi tamen ultra quartum diem Staſis, Tumor, & Dolor perſeveret, quin augeſcat maturatio, tandem apertio & mundificatoria abſterſio eſt neceſſaria, quibus rite peractis, ſponte ſequetur conſolidatio.

4 In ſtaſibus inflammatoriis internis, unice tentanda eſt Diſcuſſio, placide tamen & ſucceſſive, non cum impetu & vehementia.

5 Febris conjuncta, cum ipſa quoque hanc diſcuſſionem intendat, nullo modo turbetur, aut ſupprimatur, ſed quantum fieri poteſt per tranquillam continentiam, per temperatum, & lecti & conclavis calorem; item per diluentia, Nitroſa, abſorbentia cum acidis maritata, & alia diaphoretico-diuretica ſublevetur.

6 Ubi dolores admodum inſoleſcunt, & revera urgent, habent uſum Anodyna, ſed moderatum, ad mitigandum, non vero ad tollendum ſenſum, in incremento potius, quam circa ſtatum.

7 Alvus ſervetur aperta, non tamen poſitive ſtimuletur.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 In omni Inflammatione nocet actuale refrigerium, quia ſanguinem coagulat: nocet nimia humectatio, quoniam fibras laxat & copioſiori irruptioni locum præbet: nocet intempeſtiva adſtrictio, quia aditum & tranſitum reliqui ſanguinis fluidi, portionem coagulatum reſoluturi, intercipit, & ſcirrhoſam indurationem inducit: nocent nimis calefacientia & ſiccantia, quia ardorem inutiliter augent, & ſcirrhoſam indurationem promovent: nocet præmatura inciſio, quoniam ſuppurationem debitam interturbat.

2 In collectione ſanguinis & hinc metuenda Staſi inflammatoria a contuſione, dum adhuc fluxilis, imo in fluxu conſtitutus eſt ſanguis, juvat actualis compreſſio ferro frigido facta, tamdiu continuanda, donec omnis dolor ceſſaverit.

3 Si collectio ſanguinis per contuſionem extravaſati nimis ſit magna, ita ut tumor non durus, ſed tactu mollis occurrat, matura inciſione & ſanguinis congrumati eductione opus eſt, antequam accedat Inflammatio: nulla enim juſta maturatio, neque etiam diſcuſſio tum eſt ſperanda.

4 In initio inflammationum conferunt lenia adſtringentia ſaturnina, ubi ſciliſcet materia adhuc fluxilis eſt; contra vero in inflammationibus obfirmatis copioſius adhibita, ulcera inducunt mali moris.

5 Si Staſis profundius hæret, atque Inflammatio cutim non ſimul affecit, neque albedo cutis, tanquam ſignum ſufficientis maturationis, neque ſpontanea apertio eſt expectanda; ſed ſi aliqualis mollities tactui occurrit, Inciſio manu chirurgica eſt inſtituenda.

6 Quando Abſceſſus multum puris continet; non una vice omne eſt evacuandum, quia fibræ alias nimis flacceſcunt.

7 Venæſectio utilis eſt Inflammatione adhuc fiente, ſi ſtatus ſit plethoricus, ſi copioſior affluxus metuendus, item in Inflammatione interna habet pariter locum, ubi corpus plethoricum, ubi graves commotiones ſanguinis per fortiorem motum, æſtuoſiorem potum, abuſum remediorum calidiorum &c. præceſſerunt; item ubi in ipſo principio ſtatim valde magnus, vehemens & anxius eſt morbus, cum ſummo ardore & interlancinationibus imprimis dextræ partis abdominis præſertim ſi alvus non ſit clauſa, vel clyſteri prompte reſponderit, ſine ſenſibili levamine anxietatis & doloris.

8 Anceps, imo noxia eſt, ſi non circa prima initia adminiſtratur; id quod ob ſigna diagnoſtica ab initio obſcuriora in pleriſque caſibus fieri vix poteſt. Item ubi febris conjuncta typum aliquem, hoc eſt ſtatas exacerbationes & remiſſiones obſervat.

9 Si malum in abdomine hærere ſuſpicio ſit, Venæſectioni clyſter commode præmittitur.

10 Alvum in omnibus febribus inflammatoriis aut quibuslibet acutis fortius irritare non licet, expedire vero convenit. Abſtinendum itaque a fortioribus purgantibus, imo & clyſteribus acrioribus. Melius officium faciunt leniſſima humectantia & Nitroſa.

11 Sub metu ſuppurationis, aut ubi motus inflammatorius copioſior neceſſarius videtur, anodyna minus provide, aut intemperantius adhibita ſphacelationem inducunt.

12 Camphorata uti externo uſu laudabilem operam navant reſolvendo & diſcutiendo; ita interne adhibita, ſanguinem nimis exagitant, æſtum & ardorem augent, neque tamen ad ipſam ſtaſin diſcutiendam & reſolvendam multum faciunt.

13 Idem de Myrrhatis & aliis Gummi-Reſinis acrioribus monendum.

14 Camphora etiam maturantibus, & ſuppurationem promoventibus non inconſulte additur, ne inter ſuppurandum affluxus humorum nimius dolorem exaſperet.

15 Inflammatio phlegmonodes & eryſipelatodes non con-

confundenda eſt cum apoſtematode, quod ſi enim vel maturantibus vel acribus diſcutientibus tractaveris illas, gravioribus malis anſam præbebis.

16 Inflammationes Eryſipelaceæ turgidiores non ſolis camphoratis, ſanguinem diſcutientibus ſunt tractandæ; ſed ſimul ſerum fundentia, & tonum partis reſtituentia adhibenda; alias cito quidem dolor & rubor evaneſcit, remanet tamen tumor veluti œdematoſus diſcuſſioni valde refractarius. Præſtat itaque Spir. Vin. Camphoratus crocatus, aut pulv. ex rad. Irid. Flor. Farina ſecalina, vel Fabarum, cum aliqua portione Ceruſſæ & momento Camphoræ.

Caput Secundum.

De Phrenitide & Paraphrenitide.

I. *Definitio.* Phrenitis & Paraphrenitis ſunt inflammationes internæ, illa propter ſtaſin ſanguinis in Meningibus, hæc vero in diaphragmate factam, exortæ & cum delirio conjunctæ.

II. *Differentia.*

1 Utraque eſt vel Idiopathica, tanquam morbus primarius Meninges vel Diaphragma occupans, vel Symptomatica, aliis morbis v. g. febribus acutis ſuperveniens.

2 Diſtinguuntur quoque ratione loci: In Phrenitide Meninges ſunt inflammatæ, in Paraphrenitide vero diaphragma, quod ob conſenſum nervorum paris vagi deliria conjuncta habet.

III. *Signa* utrique affectui communia, partim vero *Phrenitidi propria*

1 Febris 2 Moleſta agrypnia. 3 Somnus paucus & inquietus, multis phantaſiis perturbatus.

4 Capitis, imprimis occipitis & cervicis dolor acutus perennis.

5 In iram pronitas, dentium ſtridor, oculorum rigor & nonnunquam totius corporis concuſſiones, cum frigore extremorum.

6 Lingua arida, aſpera, nigra, citrina, tremiſcens, nullus tamen ſitis ſenſus.

7 Reſpiratio modo rara, modo magna ex imo quaſi pectore deprompta.

8 Oculi torvi involuntarie ſæpius lachrymas fundentes, cum venularum turgeſcentia, ac interdum totius faciei rubore.

9 Pulſus parvus, durus, celer & frequens.

10 Sitis auctior cum oris & linguæ ſiccitate conjuncta.

11 Urina pauca, alba, tenuis atque pellucida.

12 Mentis abalienatio, deliria cum furibunda quandoque audacia ſtipata, in plurimis continuo, in paucis per intervalla ſeſe exerentia.

13 Manuum præterea tremores, quibus aliquid colligere velle videntur, & revera colligunt linteamina, floccos &c.

14 Alvus vel adſtricta, vel aperta cum dejectionibus albis.

Paraphrenitidi propria

1 Exquiſitiſſima Cardialgia, neque minimum contactum externum abſque exacerbatione admittens, externumque præcordiorum tumorem interdum conjunctum habens.

2 Conſenſualia ventriculi pathemata, ructus, vomirus nigri.

3 Deliria mitiora præ Phreniticis.

4 Impedita reſpiratio modo parva & frequens, modo rara & cum magno conatu ſeſe exerens, modo inæqualis.

5 Faucium ariditas, ſimilem linguæ faciem connexam habens.

6 Tuſſis ſicca, cum dolore & palpitatione hypochondriorum.

IV. *Subjectum.*

1 Plethorici hæmorrhagiis narium expoſiti, aut evacuationibus ſanguinis artificialibus aſſueti, illarum ſuppreſſionibus laborantes, has vero negligentes, imperito calido regimine in febribus acutis tractati, vim externam ictus aut contuſionis paſſi.

2 Quibus in morbis acutis imprimis ſuperato trigeſimo anno inconſulto ſanguis e venis mittitur, hi enim circa dies criticos ſive in ſtatu morbi facile in Phrenitidem incidunt.

3 Quibus incompletæ in acutis fiunt criticæ narium Hæmorrhagiæ, aut etiam qui ſymptomaticis corripiuntur hæmorrhagiis.

4 Homines Sanguineo-Cholerici, hæmorrhoidum conſuetarum aut menſium ſuppreſſione laborantes, aut quibus conſueta tantum ad hæmorrhoides molimina ſubito ceſſant, quod in ſtudioſo obſervavimus.

5 Qui diu vigilant, lucubrationibus indulgent, aut caput aeri poſt crapulam frigidiori repente exponunt.

6 Qui vim externam per contuſionem, ictum, vulnera paſſi ſunt.

7 Quibus ſalia volatilia aut ſpirituoſa in acutis imprudenter cum regimine exhibentur.

8 Paraphrenitidi etiam ſpecialiter illi obnoxii eſſe leguntur, qui morbo Hungarico laborant, vel quibus Angina retropulſa eſt.

V. *Prognoſis.*

1 Phrenitis affectus periculoſiſſimus eſt, præcipue ſi ægrum idiopathice aggreſſus fuerit, tertio enim, vel ad ſummum ſeptimo die jugulare ſolet.

2 Paraphrenitis vero tanto periculo non exponit ægros, interim tamen non raro & hæc lethalis eſt.

3 Urinæ albæ & perſpicuæ, continuæ vigiliæ, deliria permanentia, peſſima ſunt ſigna.

4 Pejor adhuc erit ſtatus, ſi oſcitationes frequentes, ſtridores dentium, tremores & involuntariæ urinæ & fæcum alvinarum excretiones concurrant.

5 Econtra ſpem indicant deliria per intervalla tantum & cum riſu ſeſe exerentia, ſigna coctionis in urina circa dies criticos, & ſudoris eruptiones, aut etiam hæmorrhagiæ narium, vel parotides circa hoc tempus contingentes.

6 Deliria quæ cum multo conatu eluctatorio, & vociferationibus conjuncta ſunt, melioris ſpei ſunt, quam quæ ſoporoſo affectu ſunt ſtipata.

7 Peſſimum indicium præbent convulſiones, vox clangoſa, lingua tremula & extremorum frigus.

8 Malum ſi Phrenitis mutatur in Lethargum, non ita ſi Lethargus in phrenitidem. *Bagliv.*

9 Sudor univerſi corporis calidus & copioſus, licet non ſemper optimæ ſit indolis, magis tamen proficuus eſt quam frigidus, imprimis quando ſigna coctionis in urina apparent.

10 Si ſuperveniat delirio alvi fluxus, præſertim morbo ad coctionem tendente, bonum. *Bagliv.*

11 Subitanea ceſſatio doloris cum tranquillitate apparente conjuncta, Meningum ſphacelum & mortem inſtantem indicat.

12 Si Paraphrenitidi ſuccedat ſingultus, cum externo horroris atque frigoris, interno vero ſummo ardoris ſenſu, lethale.

13 Paraphrenitidi parotides ad aures, vel apoſtaſes ad artus ſupervenire, bonum eſt.

14 Quod ſi vero non diſcutitur inflammatio, ſed in corruptionem abit, æger 7. vel 14. die moritur.

IV. *Remedia.*

1 Affluxum humorum revellunt & imminuunt Venæſectio in brachio & ſub lingua, aut loco hujus ſcarificatio narium, malo a ſuppreſſa hæmorrhagia narium pendente, hirudinum applicatio pone aures & ad tempora, aut ad anum in hęmorroidariis, clyſteres acriores, ſtrictiones pedum, ſinapiſmi, veſicatoria in pedibus applicata.

2 Staſin ſanguinis reſolvunt & febrilem materiam diſcutiunt Cinnabarina, ♁iata fixa Antim. diaphor. Bez. miner. Pulv. Bezoard. Hall. in ſpecie Pulv. Solar. Richteri, Aquæ diapnoicæ, Sem. Card. Mar. in emulſionibus, Sperm. Ceti, Sang. Hirci, Mandib. Luc. piſc. Dent. Apr. præparat. Alexipharmaca temperatiora: Mixtur. ſimpl. Eſs. Alexiph. Stahl. Externe Spir. Vin. Camph. Epithema & Cucuphæ ex herb. Verben.

ben. Meliſs. Flor. Anagallid. Bacc. Junip. Sem. Carvi, Camph. cum aceto madefacta, animalia viva v. g. Anates & columbæ in medio diſſectæ & loco dolenti applicitæ, Unguentum alabaſtrinum camphoratum, Bufones vertici impoſiti, Emplaſtrum miraculoſum ſcrobiculo cordis in paraphrenitide applicatum.

3 Effervescentiam compeſcunt & moderantur, potus ſufficiens, & tenuis, gelatinoſa, Nitrata, abſorbentia, Emulſiones, acidulata ſibi invicem ſubordinata & perite interpoſita.

4 Specificam efficaciam attribuunt in Phrenitide Authores: Herb. Angall. Flor. phœnic.

Formulæ Remediorum.

1 Potio diapnoico-reſolvens.

℞. *Aq. Card. Bened.* — *Sang. Hirci* ℈*j.*
Mariæ. — *Tab. M. X. S.* ℥*ſs.*
Scorzon. ana. ℥*j.* — *M. ad ternas horas cochleatim propinanda.*
C. C. Citr. ℥*ſs.*
Pulv. Bez. Hall. ʒ*j.*

2 Alia ſimul Confortans.

℞. *Aq. Card. Mar.* — *Pulv. ☉ar. num. iij.*
Rub. idæi. — *Tinct. Roſar.* ʒ*iſs*
Ceras. nigr. ana. ℥*j.* — *Syr. Acetoſ. Citr.* ℥*ſs.*
C. C. Citr. ℥*ſs.* — *M. ſæpius ad aliquot Cochlearia ordinanda.*
Mandib. luc. piſc.
Bez. min. ana. ℈*j.*

3 Eſſentia diſcutiens.

℞. *Mixt. Simpl.* ʒ*ij.* — *Doſ. 25. ad 30. gutt.*

4 Alia.

℞. *Eſſ. Alexiph.* ʒ*ij.* — *M. Doſ. 25. ad 30. gutt.*
Spir. Vitriol. ℈*ſs.*

5 Epithema diſcutiens.

℞. *Herb. Meliſſ.* — *Bacc. Junip.* ℥*ſs.*
Verben. — *Sem. Carvi* ʒ*ij.*
Anagall. cum flor. — *Camph.* ℈*j.*
Phœn. ana. mſs. — *Inciſ. & contuſ. D. ad Ch.*

6 Unguentum diſcutiens.

℞. *Ungt. Alabaſtr.* ℥*ſs.* — *Camph.* ℈*ſs.*
Ol. Nucl. Perſ. ℈*ij.* — *M. fronti & temporibus applicandum.*
Opii in Aq. ſol. ℈*j.*

7 Cataplaſma rubefaciens.

℞. *Rad. pyrethr.* — *cum aceto & fermento acerrimo*
Sem. Sinap.
Naſturt. ana. ℥*j.* — *F. Cataplaſma.*
Herb. Rut. — *Plantis pedum aliquot vicibus applicandum.*
Lupul. recent.
ana. Mj.

VII. *Methodus medendi.*

1 Congeſtoria ſtaſis imminuenda eſt, cui rei Venæſectio in brachio celebranda ſatisfacit, ſubjungendo deinde in Phrenitide ſectionem venarum raninarum, imo ſi Paraphrenitis ortum forte duxerit ab hæmorrhoidibus ſuppreſſis, Venæſectio in pede, aut ipſa hirudinum applicatio ad anum locum habet. In utroque vero malo, ſymptomatice febres acutas concomitante, hæ evacuationes omittendæ ſunt, quia communiter circa dies Criticos demum ejuſmodi metaſtaſes, methodum magis diapnoicam & temperantem, quam poſitive evacuationem expetentes, fiunt.

2 Si materia peccans in primis viis Paraphrenitidi forte anſam dederit, removenda eadem eſt per exhibita digeſtiva & ſubjunctum emeticum.

3 Affluxus humorum derivandus eſt ad loca inferiora, quod quidem per clyſteres nunc & tunc repetitos partim, partim etiam per frictiones & ſinapiſmos partium extremarum, & in malo pertinaciori per Veſicatoriorum uſum impetratur.

4 Ipſius ſtaſeos reſolutio & diſcuſſio tentanda eſt, cui rei inſerviunt potiones diaphoretico-diſcutientes, aut ſimiles pulveres modeſte uſurpati. Externe vero Epithemata, litus, topica ex reſolventibus & diſcutientibus parata.

5 Ægroto in aliquali tranquillitate conſtituto exhibeatur Mixtura ſimplex aut Eſſent. Alexiph. ſed parvis & repetitis doſibus a gutt. 12. ad 20. 25.

6 Orgaſmus ſanguinis ejuſque nimius motus contemperetur per Pulveres Nitroſos, Gelatinam C. C. Emulſiones dilutiores, ſufficientem potum, Potiones acidulatas, Tinct. roſar. Clyſſ. ℥ij. Spir. Sulph. Vitriol. Syr. acet. Citr. juſte ſibi invicem ſubjuncta & interpoſita.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Sectioni raninarum præſtat ſemper aut præmiſiſſe aut poſtpoſuiſſe Venæſectionem in brachio, quia niſi larga ſit, facile majorem congeſtionem ad ſuperiora poſt ſe duxit.

2 Quod ſi autem admodum profunde ſecantur, hæ venæ, vix amplius compeſci poterit hæmorrhagia.

3 Si Paraphrenitis idiopathica ortum habuit ab iracundia graviori, effectum quandoque edidit vomitorium in principio exhibitum, alias magis noxia obſervata ſunt emetica, quam utilia.

4 Deliria ſymptomatica nullis poſitivis evacuationibus tractanda ſunt, ſed ſaltem per internam & externam methodum diapnoicam & diſcutientem, nec non derivatoriam per ſinapiſmos, frictiones, &, ubi neceſſitas requiſiverit, Veſicatoria.

5 Hæc tamen pluribus mulieribus quam viris ſutilia fuiſſe obſervavit. *Bagliv.*

6 Cucuphæ & epithemata calidiora magis nocent, quam proſunt, eximium etiam damnum afferunt refrigerantia externe applicata.

7 Quidam Authorum interne ad æſtum, motumque ſanguinis refrænandum commendant Opiata, plerumque tamen materiam altius hoc modo infigunt & immobiliorem reddunt, cum ſenſibili morbi exacerbatione.

8 Omnia volatilia quocunque tempore exhibita, maxime ſunt noxia & hinc vitanda.

9 Potus ſufficiens non denegetur, ſed ægri ad largius bibendum potius adigantur.

10 Uti refrigeratio partium inferiorum & jectigationes corporis, lenem diaphoreſin impediunt, calidius vero regimen humores exagitat, ſic quieta continentia & lenis diapnoe ſummum habet uſum.

11 Quando fauces & lingua nimia ariditate torquentur, præter gelatinoſa & ſufficientem potum, gargariſmata Nitrata conducunt.

12 Quidam Auctorum in Paraphrenitide ſpecifice electuarium de Ovo alexipharmaco ſcopo commendant.

13 In eodem malo nunquam frigide, ſed calide & doſibus repetitis magis, quam ſimultaneis bibendum eſt, alias egregiæ noxæ ſequuntur.

CAPUT TERTIUM.

De Ophthalmia.

I. *Definitio.* OPhthalmia eſt inflammatio tunicæ adnatæ oculorum, a congeſtione ſanguinis in vaſculis oculorum ſtagnantis, orta.

II. *Differentia.*

1 Alia eſt *vera*, ubi oculi inſigniter inflammantur, quæ proprie ſanguinea vocatur: alia vero *notha*, ubi non tam inflammatio, quam inſignis ſeri concurſus conſpicitur; unde etiam ſeroſa alias appellatur, cujus levior gradus *Taraxis*, gravior vero cum prurigine oculorum & palpebrarum conjuncta, *Chemoſis* vocatur.

2 Eſt etiam vel *periodica*, certis temporibus iterum recurrens, vel *ſtataria* & fixa magis.

3 Alia eſt profundior, alia ſuperficiaria, & tandem

4 Alia unicum tantum, alia utrumque affligit oculum.

III. *Signa.*

1 Rubedo oculorum.

2 Lachrymarum, & in ſtatu graviori materiæ ſeroſopurulentæ acris effluxus.

3 Dolor urens & pungens.

4 Vaſorum turgeſcentia cum oculorum tumore.

5 Fuga lucis, aut objectorum lucidorum.

IV.

IV. *Subjectum*.

1 Homines Plethorici, Sanguineo-Cholerici, aut Sanguineo-Melancholici, Diætæ aromaticæ & vinoſæ dediti, oculis multis lucubrationibus abutentes, Hæmorrhagiarum narium conſuetarum ſuppreſſione laborantes, ſcarificationes etiam conſuetas negligentes,

2 Oculos aeri frigidiori aut etiam nimio calori exponentes.

3 Infantes quibus Cruſta lactea aliæque capitis exulcerationes retropulſæ ſunt.

4 Quibus exhalationes acres corroſivę oculos enormiter læſerunt.

5 Hæmorrhoidarii interdum, quibus poſt ſubito ſuppreſſas conſuetas Hæmorrhoides ſanguinis ad caput translatio facta eſt,

6 Tandem qui Bacchi & Veneris abuſu huic ſtagnationi anſam præbuere.

V. *Prognoſis*.

1 Ophthalmia vera ſæpiſſime & fere utplurimum poſt ſe trahit Hypopium, Pterygio ſeu Ungui occaſionem præbens.

2 Quæ ab hæreditaria diſpoſitione, vel ſuppreſſione Hæmorrhagiarum narium ortum habet, facile recurrere, vel in habitum degenerare ſolet.

3 Ophthalmia notha facile producit lippitudines.

4 Hæ vero quandoque Corneæ eroſioni uveique humoris effluxui anſam dant, cui cœcitas ſuccedit.

5 Quando Cornea læſa iterum cicatriſatur, Clavus oculi emergit.

6 A ſeròſis quoque Ophthalmiis fiſtulæ lacrymales utplurimum initium habent.

7 Ophthalmia diuturna utplurimum poſt ſe trahit viſus hebetudinem.

8 Si in Ophthalmia neque derivatio, neque diſcuſſio, neque ſuppuratio locum invenit, ſępius perit oculus.

9 Ophthalmia gravis ſæpius recurrens, cœcitatis periculum minatur.

10 Alvi profluvium, aut Hæmorrhoidum ſuppreſſarum ſpontanea apertio, ſæpius Ophthalmiam tollit aut imminuit.

11 Graviorem ſuppurationem vel cęcitas, vel totius oculi corruptio ſequitur.

12 Ophthalmia graviores capitis contuſiones excipiens, periculoſa & non raro funeſta eſt.

VI. *Remedia*.

1 Sanguinem & ſeri affluxum derivantia & evacuantia: e fonte Chirurgico quidem, Venæſectio & pręcipue ſcarificatio, Veſicatoria, fonticuli & Setacea: e fonte autem Pharmaceutico, lenia laxantia cephalica & Mercurialia v. g. Pilul. e Succin. Crat. Aloephangin. Extract. Hell. nigr. cum Reſin. Jalapp. ſtimulo & Rhabarb. præſertim in ſubjectis bilioſis Mercur. dulc. ex Dįetetico pediluvia.

2 Sanguinem ſtagnantem & ſeri concurſum reſolventia & diſcutientia, & quidem interne ♁iata fixa, Abſorbentia & Cinnabarina cum Nitratis mixta, Eſſent. Alex. Stahlii, Succini, Tinctura Antimon. Tartar. Eſſent. lignor. aut ipſa ligna ſub infuſi forma uſurpata. Specifica virtute pręedita Eſſent. dulc. Hallenſ. & Pulv. Solar. Richteri. Externe autem Collyrium ex Aq. flor. Cyan. & Camph. cum amygd. in emulſionis formam redactum, & epithemata ſicca ex Rad. Rhod. Valerian. Herb. Verben. Euphraſ. flor. Cyan Calcatripp. Samb. Roſar. Sem. Aniſ. Fænic. Appenſio etiam de collo Camph. Rad Imperat. Leviſt. præcipue in infantibus. Lac cum pauſillo croci tinctum, tepide inſtillatum.

3 Tonum Oculi reſtituentia & influxum nimium reprimentia externa applicita: Eſſent. dulc. ad oculos, Sacch. Saturni, Vitriolum album, Nitrum in aquis ophthalmicis ſolutum & guttatim applicatum. Oſſa Sepiæ præparat. Tutia, Pompholyx, Nihil, Spod. Mater perlar. præparat. ſub Collyrii varia forma ordinata.

4 Heterogenea oculis exterius ſeſe adhęrentia, abſumunt cum modo dicta exſiccantia & Vitriol. album tum etiam Vitrum ♁ii & Croc. Metallor. nec non Collyria, ex Myrrha, Aloe, & medicamenta e fellibus animalium deſumpta; porro axungiæ Viperarum, Anguillæ, Aſciæ piſcis, D. weisbachii Collyrium.

Formulæ Remediorum.

1 Pilulæ Cephalicæ.

℞. *MP. e Succ. Crat gr. xv.*
Merc. dulc. ℈ſs.
Reſin. jalapp. gr. iv.
Elix. P.P. q. ſ.
F. pil. num. xv.
M. pro 1. doſi.

2 Pulv. Temper. & diſcutiens.

℞. *Conch. præp. ♁. diaph.*
Arcan. duplic.
Nitr. depur. ana. ʒſs.
Pulv. Rad. Valerian. ʒj.
Cinnab. ♁ ij. ℈j.
M. ℈j. bis vel ter de die ſumend.

3 Epithema diſcutiens.

℞. *Rab. Rhod.*
Valerian. ana. ℥ij.
Herb. Euphraſ.
Verben.
Flor. Cyan.
Calcatrip. ana p. j.
Sem. Aniſ.
Fœnic. ana. ʒj.
M. f. pulv. groſſus Sacculis includendus.

4 Collyrium D. weisbach. reprimens & exſiccans.

℞. *Tut. præparat. ʒj.*
Corall. r. præparat.
Camph.
Sacch. Saturn. ana. ʒſs.
Nihil. alb. ℥ij.
Virid. æris gr. xij.
M. cum butyr. Majali illoti ℥iv.
Ante quietem nocturnam oculis magnitudine piſi immittitur. In omnibus oculorum affectibus, imo ipſa incipiente cœcitate, utiliter adhibetur.

5 Aliud probatum fluidius.

℞. *Aq. flor. Cyan.*
Calcatripp.
Chelidon. maj.
ana. ℥ij.
Diſſolv. Sacch. Saturni.
Vitriol. alb. ana. gr. v.
Filtretur & bis vel ter de die guttatim oculis immittatur.

6 Emulſio diſcutiens externa.

℞. *Camph. cum amygd. excort. trit. gr. vj.*
Aq. roſar.
Calcatrip. ā. ʒſs. M.
Guttatim oculis inſtillanda.

7 Collyrium reprimens.

℞. *Aq. Cyan.*
Roſar. ana. ℥ſs.
Diſſolv. Nitr. depur. ℈ſs. M.
guttatim tepide inſtillandum.

VII. *Methodus medendi*.

1 Affluxus humorum deducendus & evacuandus eſt: Cura itaque merito a leni laxatione per appropriata remedia inſtituatur: cui ſubjungi poteſt, ſi cauſa ſanguinea præſto ſit, Venæſectio aut ſcarificatio, quamvis alias hæ evacuationes melius pręſervative, ne affectus exinde pertinacior reddatur, aut in declinatione inflammationis, in uſum trahantur. Pediluvia vero ſemper optimum pro hoc ſcopo habent uſum. Fonticuli autem & Setacea non niſi in malo admodum rebelli adhibeantur.

2 Staſis ſanguinis vel ſeri diſcutienda eſt. Faciunt prius optime Abſorbentia & ♁iata fixa & pro meliori contemperatione, additio Nitri; poſterius vero remedia Anticatarrhalia, Succinata & Alexipharmaca.

3 Specificam hoc in paſſu adſcribunt virtutem Auctores Rad. Valerian. cum interne, tum externe adhibitæ; ſingularis etiam laus attribuitur Eſſent. Dulc. Hallenſ. quæ plane ſpecifice ad morbos oculorum ab Auctoribus hujus remedii commendatur.

4 Externe diſcuſſionem peragunt Herbæ Cephalicæ temperatæ cum camphora exterius oculis impoſitę, inſufflationes etiam halituoſæ Sem. Aniſ. Fœnic. quod præprimis in infantibus locum habet. Spir. Vini quoque Camphoratus palpebris illitus, vel cum linteis eodem madefactis & iterum exſiccatis applicatus aliquid emolumenti pręſtat.

5 Tonus reſtituendus & affluxus ulterior inhibendus eſt per Saturnina & Vitriolacea ſubadſtringente vi pręedita. In cauſa ſeroſa utiliter quandoque adhibentur exiccantia; Mater perlar. pręparat. Spod. Oſ. Sep. pręparat. Pomphol. quæ ſerum affluens abſumunt. Acrimoniam vero ejuſdem temperant mu-

mucilagines Sem. Pſyll. Cydon. cum aquis Ophthalmicis mixtæ.

6 Quando poſt diſcuſſam inflammationem vel Unguis vel Albugo viſum intercipiens remanet, modo dicta exſiccantia & vitriolacea, quæ lenem vim ſepticam poſſident, uſum etiam habent haud ſpernendum; ut taceamus ſupra laudata medicamenta huic ſcopo convenientia.

Extra Paroxyſmos.

7 Eo etiam reſpiciendum eſt, ut affectus in poſterum præcaveatur, quod optime per reiteratas laxationes & Venæſectionis imprimis vero ſcarificationis diligentem uſum impetratur, illam bis vel ter per annum, hanc vero 4. vel 6. celebrando, non neglecto quoque pediluviorum uſu.

8 Interne vero adhibeantur anticatarrhalia, vel temperantia craſin humorum corrigentia; quodſi vero hæc omnia nil conſtanter juverint, & cauſa fuerit ſeroſa, utilitatem poterunt præſtare fonticuli vel ſetacea.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 Niſi univerſalia præmittantur ſpecificis, plerumque voti haud ſimus compotes.

2 Scarificationes ut plurimum in oculorum affectibus meliorem edunt effectum, quam Venæſectiones.

3 Acrimoniam tam ſepticorum incaute adhibitorum, quam ipſius ſeri, optime temperant Saturnina & Nitrata.

4 Emollientia in Ophthalmiis parum utilitatis habent, affluxui enim humorum magis anſam præbent.

5 Pinguedines Viperarum, aſciæ piſcis, anguillæ quando recentes adhuc ſunt, emolliunt, quod ſi vero vetuſtę fuerint, acriores redduntur, & abſumunt teſte wedelio; unde in Pterygio utiliter adhibentur.

6 Spir. Vini Camphor. cautiſſime applicandus eſt, ſi enim aliquid ipſos oculos tetigerit, inſtar carbonis candentis urit.

7 Veſicatoria pene aures applicita ſæpe malum adaugent, ideoque melius pro revellendis humoribus remotis corporis locis imponuntur.

8 Fonticuli per tempus fluentes, ſi iterum conſolidantur, Ophthalmias cicuratas plerumque pejores quam antea fuerant, reddunt, quod etiam de ſetaceis intelligendum eſt.

9 Quoad Diætam, Venus, Diæta aromatica, abuſus vini, lucubrationes, vapores acres, aer frigidus pariter ac calidus nimis, vitanda ſunt.

Caput Quartum.

De Angina.

I. *Definitio.* Angina eſt inflammatio circa Laryngis aut Pharyngis muſculos, cum febre acuta, ſuffocationis metu & deglutitione impedita, utplurimum ab incompleto molimine hæmorrhagico & inde pendente ſanguinis ſtaſi & corruptione, ortum trahens.

II. *Differentia.*

1 Ratione gradus & impetus eſt vel *vera* quando inflammatio internas magis partes obſidet, vel *notha*, ubi externe circa tonſillas abſque notabili febre tumor conſpicitur.

2 Ratione loci affecti, vel contingit in Laryngis, vel Pharyngis muſculis.

a Laryngis muſculi interni inflammati conſtituunt Cynanchen, nullum tumorem neque externe, neque interne, exquiſitiſſimam tamen febrem habentem, externi vero Paracynanchen, tumorem inflammatorium externe formantem.

b Pharyngis vero interni muſculi inflammati producunt Synanchen, cum magna deglutiendi, minori vero reſpirandi difficultate conjunctam, externi autem Paraſynanchem; adeoque breviſſime vel eſt interna magis, vel externa.

3 Ratione invaſionis alia eſt Epidemica, alia Sporadica.

4 Alia eſt Idiopathica, quæ ſine ullo morbo præcedente a ſanguinis ſtagnatione oritur, alia vero ſympathica, quæ febribus acutis aliiſque morbis ſupervenit.

III. *Signa.*

a *Anginæ veræ:*

1 Rigor atque horror.

2 Succedens ingens æſtus cum ſiti.

3 Inflammatio faucium externe vel interne, quandoque vero prorſus non conſpicienda.

4 Impedita deglutitio, ita ut ſæpius deglutita per nares reddant, imprimis potulenta.

5 Reſpirationis difficultas modo major, ita ut ore hiante, canum inſtar, reſpirent, modo minor.

6 Dolor faucium exquiſitiſſimus, nimirum pulſatorius & punctorius, modo in alterutro latere, modo in utroque ad cervicem uſque ſe extendens.

7 Linguæ tumor & rubor, aut livor, nec non tonſillarum intumeſcentia.

8 Venarum colli & raninarum turgeſcentia.

9 Univerſi capitis & interdum colli exterius conſpiſcienda rubicunda inflatio.

10 Tandem malo ulterius procedente decumbendi difficultas, ſuffocationis periculum & orthopnæa.

11 Vox clangoſa & rauca, cum loquendi difficultate.

12 Oculorum, ut in ſtrangulatis prominentia & rubor, ac torvus aſpectus.

13 Pulſus utplurimum frequens, durus, & inæqualis.

14 Urina ſaturatiſſime rubra.

b *Anginæ nothæ.*

1 Invaſio ſine horrore, frigore atque æſtu.

2 Dolor, rubedo faucium, reſpirandi difficultas multo mitiora.

3 Deglutitio quoque minus impedita.

4 Nullum præterea ſuffocationis periculum.

5 Abſentia febris.

6 Magnus ſalivæ viſcidæ & tenacis in oris cavitatem fluxus.

IV. *Subjectum.*

1 Sanguinei, Sanguineo-Melancholici, juvenes hæmorrhagiis aut congeſtionibus ad caput aſſueti.

2 Diæta vinoſa & aromatica utentes, externas etiam injurias imprimis ab aere frigido poſt nimiam corporis incaleſcentiam paſſi.

3 Clamoribus & vociferationibus dediti.

4 Dyſenterici male tractati, aut quibus fluxus talis nimis cito ſuppreſſus fuit.

5 Feminæ & Viri Hæmorrhoidarii, quibus fluxus tales ſanguinis conſueti ſuppreſſi ſunt.

6 Acute febricitantes, quibus vena imprudenter ſecta fuit, hi enim non raro circa dies criticos Angina corripiuntur.

7 Homines qui conſuetas ſcarificationes & venæſectiones neglexerunt.

8 Perſonæ, quibus vertebra colli introrſum luxata eſt.

9 Proni ad Hæmoptyſin.

V. *Prognoſis.*

1 Cynanche omnium periculoſiſſima eſt, ob nimiam enim inflammationem, aperto plerumque ore aerem petunt ſicut canes. *Vid. Hipp. Sect. 4. Aphor. 34. 35.*

2 Qui ſic moriuntur, plerumque convulſi magis, quam ſuffocati intereunt.

3 Quo majori horrore, rigore & ſubſequente æſtu invaſio incipit, eo gravior morbus metuendus eſt.

4 Spuma ante os cum inſigni reſpirationis anguſtia, ſignum fere lethale.

5 Si nullus tumor & rubor externe conſpiciatur, interne inflammationem, & quidem eo periculoſiorem eſſe, portendit.

6 Econtra Angina correpto, ſi tumor appareat in collo, bonum; foras enim morbus vertitur. *Hippocr. 6. Aphor. 37.*

7 Quæ neque in faucibus, neque exterius tumorem exhibent Anginæ, perniciofiſſimæ ſunt, imprimis ſi Orthopnœa accedit, hæ enim ſæpius eodem, vel ſecundo, aut tertio die ægrotos ſuffocant

8 Qui-

8 Quibus ex Angina liberatis ad pulmonem fit converſio, ii intra dies ſeptem moriuntur; ſi vero hos evaſerint, purulenti evadunt. *Hipp.* 5. *Aph.* 10.
9 Quando tumor & rubor, ſi qui adſunt, ſubito evaneſcunt, recurſum ad interiora denotat.
10 Angina luxationem vertebrarum colli ſecuta lethalis. *Hipp.* 4. *Aph.* 35.
11 Anginæ in febribus acutis circa dies Criticos contingentes, pernicioſæ.
12 Si Laryngis muſculi laborant, difficilior eſt reſpiratio, ſin vero Pharyngis, deglutitio.
13 Inter omnes ſpecies Paracynanche mitiſſima eſt.
14 Anginam interdum per narium Hæmorrhagiam, interdum vero per Menſium fluxum ſolvi, obſervationum Scriptores teſtantur.
15 Anginam die quarto Pleuritide ſuperveniente & hanc eodem die accedente alvi fluxu & Febre miliari ſolutam fuiſſe obſervavimus.
16 Quando Angina non diſcutitur, ſed in ſuppurationem abit, eventus morbi admodum anceps eſt.

VI. *Remedia.*

1 Turgeſcentiam ſanguinis imminuentia atque temperantia: Venæſectiones, Clyſteres, Laxationes Diaphoretica fixa, Cinnabarina, Abſorbentia, Gelatinoſa, Nitroſa ♁. Diaph. Bez min. Nitrum depuratum, ♁iatum, perlatum, Cinnab. ♁ij Oc. ♋. præparat. Conchæ præparat Gelatina C. C. &c.
2 Sanguinem ſtagnantem reſolventia atque diſcutien- Pulv. Solar & ital Hallenſ Mandib. luc. piſc. Dens apri præparat. Sperm Ceti, Sang. Hirci, Sem Card. Mar. Externe Empl. e Sperm Ceti, e Melilot. Camphor. Diachyl. ſimpl. cum Gummat Cataplaſm. ex nido hirund Spir. Vin Camph Crocat.
3 Influxum nimium humorum diſcutientia & reprimentia: Gargariſmata ex ſubadſtringentibus & diſcutientibus parata v. g. Rad. Biſtortæ, Sigill. Salom. Ariſtol utriuſque Vincetox. Tormentill. Herb. Prunell. Salv. Agrimon Hyſſop. Prol Auric. mur. Heder. Terr. Flor. Liguſt. Sambuc. Melilot. Alumine, additis temperantibus & lenientibus Nitro, Mel roſat. Rob. Diamor. nec neglecta additione Alpi græc. imprimis ubi inflammatio fortior adeſt.
4 Maturantia, ſuppurantia & mundificantia. Rad. Alth. Herb. Branc. Urſin. Flor. Chamom. Sambuc. Melilot. Fic. in aqua vel lacte cocta, Vinum calidum cum melle, Decoct. Hordei cum melle, Decoct. Veronic. aut Heder. Terr. cum melle pro gargariſatione.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis diaponico-temperans.

℞. *Mandib. luc. piſc.*	*Cinnab.* ♁*ij.* ℈*j.*
♁*ij diaph.*	*M. div. in 7. part. æq. ad* ℈*j*
Tart. Vitriol.	*doſis ſingulis 3. vel 4. horis.*
Nitr. depur. ana. ʒ*ſs.*	

2 Emulſio reſolvens.

℞. *Amygd. dulc. excort.*	*Syr. Dialt. Fernel.* ℥*ſs.*
Sem. Card. Mar. āā. ʒ*iij*	*adde Dent. apr. præpar.*
f. c. Decoct. C. C. ℥*vj.*	♁*ij. diaph. ana.* ℈*j*
Emulſio edulcor. cum	*Sæpius cochleatim exhibenda*

3 Gargariſma diſcutiens & reprimens.

℞. *Rad. biſtort.*	*Coq. in ſ. q. Aq.*
Sigill. Salom. ā. ℥*ſs.*	*Colat.* ℞. ℔. *j.*
Herb. Hyſſop.	*Diſſolv. Nitr. depur.* ʒ*ij.*
Prunell. ana. Mſs.	*Alum.* ʒ*j.*
Fl. liguſtr.	*Mel. roſ.* ℥*ſs. M.*
Roſar. ana. p. j.	*pro gargariſmate.*

4 Aliud in majori Inflammatione.

℞. *Rad. Bryon.*	*Alb. græc.* ʒ*ij.*
Sigill. Sal. ana. ℥*ſs.*	*Coq. in ſ. q.* ▽ *in Colat.* ℔. *j.*
Herb. Malv.	*Diſſolv. Rob. diamor.* ℥*ſs.*
Salv. ana. Mſs.	*Nitr. depur.* ʒ*ij.*
Flor. bellid.	*Alum.* ʒ*j.*
Mellilot. ana. p. j.	*M. pro Gargariſ.*
Fic. N. ij.	

5 Emplaſtrum diſcutiens & reſolvens.

℞. *Empl. Melilot.*	*Extend. ſuper alut. & calide*
e Sperm. Cet. ā. ʒ*ſs.*	*imponatur.*
Camph. ℈*j.*	

VII. *Methodus medendi.*

In Angina vera.

1 Ante omnia ſanguinis turgeſcentia atque ebullitio eſt diminuenda, quod per Venæſectionem largam in brachio tentari poteſt, hac vero non ſufficiente, vena ranina pertundenda eſt. Multum etiam pro adimplendo hoc ſcopo facit repetita clyſterum imprimis acriorum injectio, quod etiam ante Venæſectionem fieri poteſt. Interne vero remedia temperantia, Nitrata nimirum Cinnabarina atque abſorbentia, optime cum diaphoreticis fixis & aquis diapnoicis exhibentur.
2 Ipſa Staſeos reſolutio præter hæc interna diſcutientia & temperantia tentetur per Gargariſmata reſolventia & externam colli obtectionem, nec non Emplaſtrorum & Cataplaſmatum reſolventium applicationem.
3 Ut vero affluxus nimius ſanguinis reprimatur & inflammatio ulterior faucium inhibeatur, ſubjungenda vel interponenda, aut commiſcenda etiam ſunt alteris illis Gargariſmata ſubadſtringentia, ſenſim in uſum vocanda, & pro circumſtantiarum ratione magis magiſque quoad vim augenda.
4 Si quarto aut quinto die ex dolore pulſatorio ſuppurationem imminere cognoſcitur, ab adſtringentibus & diſcutientibus ceſſandum, eorumque in locum emollientia & ſuppurantia Gargariſmata ordinanda ſunt, apertus vero deinceps abſceſſus per mundificantia tractandus eſt.
5 Suffocationis periculum quidam Auctores per Laryngotomiam evitare docent, alii vero per inſtitutum vomitum.
6 *Angina notha* rariſſime opus habet Venæſectione & clyſteribus. Sufficiunt plerumque Gargariſmata & lenis laxatio, nec non uſus alicujus pulveris Diaphoretico temperantis.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Niſi in Angina vera vena ſecetur & larga ſanguinis evacuatio fiat, omnia interna & externa medicamenta fere incaſſum exhibentur & applicantur.
2 Niſi Raninarum ſectioni Venæſectio in brachio præmittatur, illa nullum habet uſum, ſed potius majorem ad fauces affluxum ſanguinis promovet.
3 Largiſſima tamen evacuatio, qualem Sydenham & Lindanus aliique celebravere, non ſemper proficua eſt.
4 Venæſectionem in pede majoris utilitatis eſſe, quam in brachio, experientia & ratio dictitat.
5 Album græcum nunquam abſque fructu gargariſmatibus additur.
6 Rob diamor. in Angina vera, rob vero dianuc. in notha utilius.
7 Emollientia ab initio parum emolumenti externe afferunt, præſtat potius rem peragere per diſcutientia, aut ad minimum cum his illa combinare.
8 Reprimentia in minori primum doſi ſunt adbibenda, deinde, ſi ægrotus bene eadem fert, in majori reliquis diſcutientibus addenda ſunt.
9 Gargariſmata non uno impetu injicienda ſunt, ſed ſenſim ſenſimque, ut eo melius penetrent, & minus pruriant.
10 In caſu neceſſitatis, loco Vegetabilium adſtringentium ſaltem ſumi poteſt terra Catechu & in aqua ſolvi, quæ Gargariſmatis vices optime implet.
11 Nitrum & album Græcum præ omnibus aliis medicamentis in Gargariſmatibus optime ſe gerunt, unde in caſu ancipiti nunquam omittenda.
12 Peculiarem etiam adſcribunt Auctores Rad. Biſtort. virtutem diſcutientem in Gargariſmatibus adhibitæ.
13 Quando abeſt inflammatio conducit Emplaſt. Diachyl. Simpl. collo imponendum.
14 Quod ſi vero inflammatio cum ardore magis obſervatur, prodeſt Empl. diachyl. cum Gummat.
15 Ubi vero ardor & inflammatio admodum urget, applicari poteſt Sp. Vin. Camph crocatus.

16 Pul-

16 Pulverulenta interne exhibita, niſi admodum tenuia ſint, titillationem admodum ingratam in faucibus excitant.
17 In ſuffocationis metu & Vomitoria & Laryngotomia ancipitia remedia ſunt, imprimis tamen prius.
18 Vomitoria, quae Agricola, Riverius aliique in principio morbi ſuadent, nec non fortiora purgantia, pericula potius quam emolumenta parere poſſunt. Nec locum habent ipſo ſuppurationis tempore, melius enim Naturæ totum negotium committitur.
19 In Angina ſymptomatica, quæ febribus acutis ſupervenire ſolet, neque Venæſectio, neque laxationes conducunt, unice huic rei per interna lubricantia, gelatinoſa, antiſpaſmodica & gargariſmata diſcutientia reſiſtendum eſt. Bufo etiam in Spir. Vini maceratus & calide vertici impoſitus, ſingulare quid præſtare dicitur.

CAPUT QUINTUM.

De Pleuritide & Peripneumonia.

I. *Definitio.* Pleuritis & Peripneumonia ſunt inflammationes a ſtagnante ſanguine, illic intra pleuram & venam azygos, hic vero intra membranam pulmonum ſubſtantiam cingentem, factæ.

II. *Differentia.*
1 Utraque eſt vel *vera*, quæ febrem acutam & inflammatoriam conjunctam habet, vel *notha*, ubi neque febris, neque pulſus durities, vel ſaltem dolor vel in ſcapulis, vel regione pectoris ſuperioris ſeſe exerens, æſtuſque ſatis mitis obſervatur. Illa dolores format æquales cum pulſu correſpondentes, hæc inæquales, nullam connexionem cum pulſu habentes.
2 Alia eſt *occulta* magis, ſenſum doloris obſcurum ſatis conjunctum habens, alia *manifeſta* & contrario modo ſe habens.
3 Alia reſpectu loci affecti *aſcendens*, alia *deſcendens*.
4 Ratione indolis alia eſt benigna, alia maligna.
5 Alia eſt ſimplex, uti Pleuritis vel Peripneumonia ſimplex, alia compoſita, uti Pleuropneumonia.
6 Ratione invaſionis alia eſt *vaga*, alia *periodica*, quę ſcilicet certis anni temporibus idem ſubjectum affligit.

III. *Signa Communia.*
1 Horror atque rigor inſignis, conatus vomendi, actuales quandoque vomitus poſt ſe ducens.
2 Subſequens æſtus acutus atque continuus.
3 Difficilis reſpiratio anheloſa frequens, parva, quæ tamen major in peripneumonia eſt.
4 Tuſſis.
5 Dolores lancinantes ſive punctorii in pectore continuo quidem affigentes, ſed inter tuſſiendum præcipue ſenſibiles.
6 Rubor genarum, inflatio faciei cum aliquali oculorum prominentia & dolore capitis.
7 Linguæ ſiccitas atque ariditas.
8 Sitis intenſa.
9 Vigiliæ.
10 Pulſus durus.
11 Alvi adſtrictio.
12 Urina admodum rubicunda, & verſus dies criticos copioſum ſedimentum roſeum præbens.

Specialia Pleuritidis.
1 Tuſſis in principio quidem morbi ſicca, poſtmodum vero humida, cum ejectione materiæ ſeroſæ tenuis & ſpumoſæ.
2 Dolor magis in dextro latere ſub mammis.
3 Pulſus parvus, celer, frequens, durus & interdum intermittens.
4 Signa generalia antea recenſita.

Specialia Peripneumoniæ.
1 Excretio Sanguineo purulentæ materiæ circa tertium vel quartum diem.
2 Dolor per totum fere pectus extenſus, gravativus, profundus, ad ſpinam dorſi uſque ſe extendens.
3 Æſtus magis anxius.
4 Reſpiratio admodum laborioſa cum ſtertore, & ſuffocationem minitans, adeo ut ægroti erecto corpore reſpirare cogantur.
5 Linguæ tumor & faciei major, quam in Pleuritide.
6 Aliquando dolor nullus, quam quando tuſſis adeſt.

IV. *Subjectum.*
1 Homines præſertim in ætate juvenili conſtituti, hæmorrhagiarum ſpontanearum vel artificialium ſucceſſum negligentes.
2 Iracundiæ dediti.
3 Externa repellentia & ſaturnina, in morbis arthriticis vel ſcabioſis præpoſtere uſurpantes.
4 Perſonæ que poſt motum graviorem & Plethoræ commotionem corpus ſubito aeri frigido exponunt, aut potum nimis frigidum hauriunt.
5 Potu item vinoſo aut ſpirituoſo abutentes.
6 Qui diu in aere & vento frigidiori adverſo verſantur.
7 Quibus Dyſenteria imprudenter ſuppreſſa fuit.
8 Qui per externas pectoris concuſſiones reſtagnationibus humorum occaſionem præbuere.

V. *Prognoſis.*
1 Pleuritidis varius eſt exitus, vel enim ſolvitur ſalutariter per ſudores criticos & narium hæmorrhagias, vel ſuppuratur & tranſit in Empyema, vel degenerat in Sphacelum.
2 Juniores, infra triceſimum annum adhuc conſtituti, facilius has inflammationes ſuperant, quam annoſi.
3 Urina circa diem quartam turbida, & ſedimentum deponens, morbum die 7. vel 11. ſudore ſolutum iri indicat.
4 Quando die 7. vel 11. nulla critica ſudoris eruptio contingit, ſed febris uno quaſi tenore continuat, eventus anceps eſſe ſolet.
5 In Pleuritide vera non eſt expectandum ſputum cruentum, niſi pulmones ſint ſimul affecti; materia enim in membrana ſatis denſa hæret.
6 Quo magis aſcendit Pleuritis verſus ſuperiores Thoracis partes, eo majori periculo exponit ægrotantes, & contra.
7 A Peripneumonia Phrenitis, malum. *Hipp. 7. Aph. 12.*
8 Quo major eſt ſtagnatio ſanguinis in pulmonibus, & quo profundior eſt inflammatio pulmonum, eo gravior & periculoſior eſt Peripneumonia, & contra.
9 Sputum cruentum, coloratum, non nimis viſcidum, tertio & quarto die contingens præſentibus coctionis ſignis in urina, optimum ſignum.
10 Econtra in pulmonis inflammatione, quibus circa initium urinæ craſſæ ſunt, deinde ante quartum tenues evadunt, mors impendet. *Hipp. in Coacis.*
11 Sputi cruenti præmatura ſuppreſſio non periculoſa tantum, ſed etiam ſæpius funeſta eſt.
12 Dolor punctorius in Pleuritide priſtinum locum deſerens & contrarium occupans, majorem inflammationem factam, majuſque periculum indicat.
13 Male cum ægris agitur, ubi nihil exſpuunt, aut enim circa criticos dies moriuntur, aut morbum hunc ſuperantes in phthiſin incidunt.
14 Bona reſpiratio in pleuritide & peripneumonia ſemper bonum indicat, difficilior vero ſemper timenda.
15 Erectum ſedere velle in morbis acutis pulmonum pernicioſum atque ferme lethale, præ ceteris ſi adſit ſibilus in aſpera arteria & difficultas excreandi ſputi. *Bagliv.*
16 Pleuriticos, quibus in interiores auris dolor & exinde abſceſſus & pus ſuperveniebat, omnes ſanatos vidit *Bagliv.*
17 Quo gravior & quo magis acuta eſt febris Pleuritidi & Peripneumoniæ juncta, eo periculoſius etiam decumbunt ægrotantes.
18 Si dolore inflammatarum partium ceſſante febris adhuc perſeveret vel augeatur, cum pulſu parvo intermittenti, frequenti, ſudore frigido &c. malum; ar-

arguitur enim inflammationem jam terminaſſe in Gangrænam *Bagliv.*

19 Sanata Pleuritide, ſi remanet tuſſicula quædam & circa veſperam blandus calor per univerſum corpus excitetur, aut pleuritidis recrudeſcentiam aut ſuppurationem prognoſticato adſtantibus *Bagl. ex Aretæo*.

20 Qui ſemel Pleuritide aut Peripneumonia fuerunt correpti, ii facile eandem denuo ob leviores etiam cauſas incurrunt.

21 Ut Pleuritis bene ſolvatur, debet prius ceſſare febris & poſtea dolor affecti lateris, quod ſi vero ceſſante dolore febris adhuc perſiſtat, vel augeatur cum aliis Symptomatis, grave malum imminet ęgrotanti *Bagliv.*

22 Pleuritide recidivantes omnes fere ſunt lethales *Hipp.*

23 Alvi fluxus in Pleuritide ſunt pernicioſi.

VI. *Remedia.*

1 Nimium affluxum imminuentia & avertentia; Venæſectio & Clyſteres.

2 Ebullitionem ſanguinis temperantia & diluentia Nitrata, Abſorbentia, gelatinoſa, potus ſufficiens. Pertinent huc Nitr. depur. ♁iatum. Oc. ♋ præparat. Conch. præparat. cum acidis ſaturata, Gelatina C. C. Decoct. hord. C. C. Eboris, Scorzonera.

3 Staſin reſolventia & diſcutientia: Sperm. Ceti, Mandib. luc. piſc. Dens apri, Mumia, Sang. Hirci, Rad. Pimpin. Helen. Cort. Schacar. Herb. Chæref. Geran. maj. Scordii, Flor. Bellid. Sem. Card. Mar. ♁. diaph. Cinnab. ♁ij, Aqua Scord. Scabioſ. Samb. Card. Ben. Eſſ. Alexiph. Stahlii. Externe Spir. Vin. Camphor. cum linteis applicatus.

4 Spaſticam ſtricturam demulcentia & relaxantia, Gelatinoſa, Emulſiones, Ol. Amygd. dulc. Juſcula vel Decocta ex Scabioſa, tuſſilag. rapis, flor. Papav. rh. Violar. frequenter exhibita, Externe Ol. Lini Ungt. dialth. illita.

5 Abſceſſum, ſi quis ſequitur, abſtergentia & mundificantia: Decocta ex herb. Veron Heder. terr. Chæref. Virg. Aur. Scabioſ. flor. Bellidis.

Formulæ Remediorum.

1 Potio diapnoico reſolvens.

℞. *Aq. Flor. Samb.*
Card. Mar. āā. ℥iſs.
etyph. Cerv. ℥ſs.
Mandib. luc. piſc.
♁. diaph. ana. ʒſs.
Sang. Hirci ℈j.
Syr. tuſſilag. ʒſs.
M. doſis 2. cochlearia per 3. aut 4. horas.

2 Pulvis diapnoico-temperans.

℞. *Oc. ♋. præparat.*
Dent. Apr. præparat.
♁. Diaph.
Nitr. depur.
Arcan. dupl. ana. ʒſs.
Cinnab. ♁ij ℈j.
M. div. in 10. part. æq. per 3. aut 4. horas doſis j.

3 Emulſio reſolv. & diſcut.

℞. *Sem. Card. Mar.*
Pinear. mund. ana. ʒiij.
cum Aq. Card. Mar.
Chæreſ. an. ℥iij.
F. l. a. Emulſio edulcor.
Syr. Tuſſil. adde
Mandib. luc. piſc.
♁. diaph. ana. ℈j.
pro dolorum punctoriorum mitigatione ſæpius cochleatim propinando.

4 Eſſentia diſcutiens.

℞. *Eſſent. Alexiph. St.*
Scord. ana. ʒiſs.
M. Doſ. gutt. 25. ad 30. bis ante meridiem in juſculo propinanda.

5 Alia.

℞. *Miſtur. ſimpl.*
Eſſent. Cort. Schacar.
ana. ʒiſs.
M. Doſ. & uſus ut præcedentis.

6 Species emollientes atque Anodynæ pro decocto.

℞. *Rad. Alth.*
Liquir. ana. ʒſs.
Herb. Tuſſil.
Scabioſ. ana. mſs.
Flor. Violar.
Pap. rhœad. ana. p. j
Inciſ. D. verſus ſuppurationis tempus 2. vel 3. de die. Aqua ſimpl. vel juſculo decoctæ.

7 Aliud Anodyno-reſolv.

℞. *Ol. Amygd. d. rec. expr. ℥ij*
Sperm. Ceti ʒiſs.
Syr. Viol. ʒvj.
M. 2. vel 3. per diem cochl. j.

VII. *Methodus medendi.*

1 Affluxui nimio reſiſtendum eſt per Venæſectionem in principio ſtatim ante tertium large, vel bis etiam, ubi neceſſitas ſuaſerit, uſurpatam. Alvi quoque ſolutio per Clyſteres non tamen admodum frequenter repetitos, huic ſcopo eximiam affert utilitatem.

2 Si gravis iracundia, quod quandoque fit, affectui anſam præbuit, præſtat materiam bilioſam in primis viis ſtagnantem, ante vel poſt celebratam Venæſectionem, per exhibitum vomitorium evacuare.

3 Deinde reſolutioni atque diſcuſſioni opera præſtanda eſt, quod optime per pulveres aut diapnoico-reſolventes potiones peragitur, non neglecto ad diem uſque tertium vel quartum, ſi temperamentum admodum Cholericum fuerit, Nitro.

4 Pro doloribus atque reſpirandi difficultate mitigandis nihil præſtantius eſt Semine Card. Mar. ſub quacunque forma uſurpato.

5 Quod ſi die tertio vel quarto ſputum purulento-ſanguineum appareat, a diſcutientibus & diaphoreticis pauliſper ceſſandum eſt, & magis inſiſtendum relaxantibus, emollientibus, mitigantibus, cui ſcopo partim decocta ex Alth. ſcabioſ. rapis, tuſſilagine, flor. Pap. rh. Violar. partim Ol. Lini, Amygd. dulc. Spermate Ceti ordinata inſervire poſſunt, non neglectis tamen diapnoicis, ſubjungendi vel interponendis.

6 Poſt morbum ſolutum præſcribantur mundificantia vegetabilia, bis de die ſub infuſi forma uſurpanda.

7 Quod ſi autem ex Pleuritide formatum empyema ejus apertionem ſuadeat, ex Chirurgia pro eodem auxilium petendum.

8 Pleuritide nothæ poſt celebratam Venæſectionem aut ſcarificationem compeſcuntur per lenia laxantia, Nitroſo-abſorbentia & diaphoretica, nec non temperata diſcutientia & Alexipharmaca.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Venæſectio per ſe neceſſaria haud eſt, in ſtatu tamen Plethorico & temperamento calidiori non negligenda.

2 Si in ſanguine e vena ſecta extracto non appareat in ſuperficie cruſta alba, pro peſſimo ſigno a Practicis habetur.

3 Qui verſus dies criticos demum Venæſectionem celebrant, ſputum facillime ſupprimere & in lethalem poſſunt projicere ſtatum ægrotantem.

4 Idem quoque malum emergit ex purgantibus præpoſtere uſurpatis.

5 E contrario diaphoretica fortiora exhibita, deliria aliaque capitis graviſſima mala producunt.

6 Salia volatilia minus bene in larga doſi ordinantur; meliorem effectum edunt diaphoretica fixa cum lenibus reſolventibus exhibita.

7 Nitrum etiam pro æſtu imminuendo ad diem uſque tertium vel quartum poteſt concedi.

8 Verſus ſuppurationis autem tempus tam ab hujus, quam frequenti diapnoicorum & diſcutientium uſu aliquatenus ceſſandum, & potius inſiſtendum relaxantibus, emollientibus atque leniſſimis vulnerariis.

9 Externe Camphorata ad diem uſque quartum diſcuſſionis ſcopo optime applicantur, ubi vero ad ſuppurationem affectus inclinare appareat, eorum loco emollientia in uſum vocanda ſunt.

10 Opiata admodum ancipitia ſunt in his morbis, nam facillime ſputum ſupprimunt.

11 Corticem Chacarillæ ad irritationem pectoris leniendam & materiam diſcutiendam egregium eſſe, Experientia docuit.

12 Papaveris erratici vis ſpecifica conſiſtit in leni anodyna & demulcendi efficacia.

Caput Sextum.

De Hepatitide & Splenitide.

I. *Definitio.* Hepatitis & Splenitis ſunt inflammationes, illa a Staſi ſanguinis in hepate, hæc vero in liene facta, ortum habentes.

II. *Differentia.* Differunt Hepatitis & Splenitis inter ſe

1 Ratione loci affecti.
2 Ratione Symptomatum mitiorum vel graviorum, quæ quidem in Hepatitide nunquam non ſunt enormiora.
3 Ipſa Hepatitis vel occupat partem convexam, vel concavam Hepatis.
4 Splenitis vero, vel externam membranaceam, vel ipſam parenchymaticam ſubſtantiam infeſtat.
5 A Pleuritide uterque affectus differt febre remiſſiori, reſpiratione & dolore infra diaphragma.
6 Splenitis a Nephritide renis ſiniſtri, partim ratione loci affecti, dum dolor in Splenitide magis anteriorem, in Nephritide poſteriorem magis partem occupat partim vero reſpectu doloris, qui in Nephritide major eſt, quam in Splenitide.

III. *Signa.*

a *Communia.*

1 Invaſio cum horrore inſigni & diuturno.
2 Succedens æſtus, maxime intenſus.
3 Sitis graviſſima.
4 Proſtratio virium.
5 Agrypnia.
6 Pulſus celer & frequens.
7 Anguſtia præcordiorum cum ſpirandi difficultate conjuncta.
8 Dolor gravativus in hypochondriis ad jugulum ſeſe extendens.

b *Propria Hepatitidi.*

1 Paroxyſmi nulla notabilis remiſſio, niſi malum levius fuerit.
2 Intercurrens tamen frigoris ſenſus, quoties leviſſimus aer admittitur.
3 Mador etiam qui erumpit facile refrigeſcens.
4 Interdum autem æſtus inſignis abſque ullo madore, magna vero anxietate cardialgica ſtipatus.
5 Dolor circa ſcrobiculum cordis ſub coſtis ſpuriis dextris lateris magis gravans, quam pungens, cum tumore ſæpius ejuſdem regionis conjunctus.
6 Decubitus in latus dextrum difficilior, cum doloris augmento.
7 Urina ſubrutila circa quartum diem pallido-rubellum deponens ſedimentum, conſiſtentiam quaſi mucidam & purulentam referens.
8 Tuſſis pauca & arida, reſpiratio difficilis, aliaque ſigna quaſi pleuritica, quæ quidem obſervantur ſi gibba aut convexa hepatis pars diaphragma reſpiciens eſt inflammata.
9 Si vero ſimam vel concavam Hepatis partem occupat inflammatio, præter ſigna generalia obſervatur.
10 Cardialgia gravis, anorexia, nauſea &c.
11 Conatus vomendi & utplurimum actualis vomitus materiæ biliosæ.
12 Singultus gravis vel continuo, vel frequenter affligens.
13 Diarrhœa interdum biliosa.
14 Sæpius etiam color corporis mutatur in ſubflavum, qui in oculis præcipuæ notabilis eſt.
15 Quando inflammatio abit in abſceſſum, omnia ſymptomata exacerbantur cum intercurrentibus rigoribus.
16 Hunc vero; ſi rumpatur, ſubſequitur dolorum quidem remiſſio, ſed ſuccedit virium proſtratio cum Febre Hectica, abdominis quandoque inflatione ab effuſo pure, & intercurrente lipothymia.

c *Propria Splenitidi.*

1 Dolor in hypochondrio ſiniſtro ſub coſtis ſpuriis gravativus & pulſatorius, cum tumore utplurimum lienis ſatis perceptibili conjunctus.
2 Febris in exacerbatione ſua typum quaſi quartanarium ſervans.
3 Urinæ craſſæ & ſubnigræ.
4 Linguæ ſuccedens nigredo.
5 In hypochondrio ſiniſtro concurrentes borborygmi.
6 Si forte narium Hæmorrhagia contingit, ſtillicidium e parte ſiniſtra fit.
7 Extremorum frigiditas, quoties aeri liberiori corpus exponitur.

IV. *Subjectum.*

1 His morbis expoſiti ſunt perſonæ evacuationum ſanguinis ſpontanearum ſucceſſum, per præpoſteram adſtringentium uſum impedientes, vel febricitantes Naturæ motus prius, quam par eſt, cohiberi concedentes.
2 Potum nimis frigidum poſt magnum motum & Plethoræ commotionem in larga quantitate aſſumentes, aut corpus ſudore madidum aeri frigidiori exponentes.
3 Iracundi & potu ſpirituoſo abutentes.
4 Externas violentias, contuſiones, plagas, caſus ab alto &c. paſſi.
5 Quibus Scabies Eryſipelas &c. ſuppreſſa fuerunt.
6 Topica frigida externe regioni hepatis vel lienis applicantes.
7 Qui fortioribus corporis motibus, curſibus, ſaltationibus &c. ſtaſi ſanguinis anſam præbuere.

V. *Prognoſis.*

1 Hepatis quam maxime eſt periculoſa; niſi enim ſtaſis congeſtoria diſcutiatur, plerumque moriuntur ægri.
2 Si concava Hepatis pars inflammata eſt, in majori periculo verſantur ægrotantes, quam inflammatio eſt in gibba ejus parte.
3 Et quo magis profunda eſt inflammatio, eo minus diſcuſſioni obedit & eo certius lethalis eſt.
4 Hepatis & lienis inflammationes non raro abeunt in ſcirrhos.
5 Peſſima ſigna in hepatis inflammatione ſunt febris ardens, ſitis ingens, lingua ſcabra, refrigeratio extremorum, internorum vero ardor ſummus.
6 Quæ ab internis cauſis excitata eſt, matutino tempore invadit, & præter febrem ardentem magno utplurimum periculo ſtipata eſt.
7 Ventris intumeſcentia cum ſenſu ardoris & gravitatis, ſudor frigidus, præcipue circa collum & faciem, & lipothymiæ mortem inſtantem indicant.
8 Vomitus nigri circa dies criticos contingentes, peſſimi ſunt præſagii, & eo magis, quando urinæ crudæ concurrunt.
9 Si ſuccedat ſingultus, actum de ægro eſt.
10 Diebus vero Criticis, ſudorem copioſum, vel Diarrhœam, vel Hæmorrhagiam e nare dextra ſuccedere, ſalutare.
11 Quando morbus in ſuppurationem abit, quod ex dolore & æſtu majori, difficiliori reſpiratione & ſuccedente imminutione doloris, debilitate patientis, pulſu languido & duriori cognoſcitur, utplurimum lethale, niſi ſuppuratio contingat in gibba Hepatis parte, ubi uſtio aut ſectio quandoque officium præſtare poſſet. Conf. *Hipp. Aphor.* 45. *Sect.* 7.
12 Etiamſi vero poſt factam ſuppurationem morbus ſuperetur, ut plurimum tamen ſuccedit hectica.
13 In Hepatis inflammatione, ſi ſub morbi curſu poſt uſum nitroſorum ſequitur largum urinæ profluvium, bonum eſt.
14 Urinam circa dies criticos ſedimentum deponere copioſum ſubrubicundi coloris, bonum.
15 Cruda vero limpida, vel etiam turbida abſque ſedimento, cuticulam tenuem lacteam parietibus vitri adhærens, mali præſagii.
16 Sudores admodum copioſi, extra dies Criticos contingentes, non adeo utiles.
17 Dolores cito remittere, Febrem tamen adhuc cum magna virium jactura continuare, necroſin partis affectæ indicant.

18 Lienis inflammatio rarius contingit, nunquam tamen abſque periculo.

19 Facilius abit in ſcirrhum, quam ſuppurationem.

20 Vomitus nigri in Splenitide circa criticos dies ſientes magis ſalutares, quam noxii.

21 Dejectiones ex atro rubentes in Febre petechiali cum lienis inflammatione conjuncta, die decimo quarto ſalutares obſervavimus.

22 Hæmorrhoidum fluxus in aſſuetis circa eadem tempora ſeſe manifeſtans, optimum quoque ſignum.

23 Eundem quoque uſum habet Hæmorrhagia narium e nare ſiniſtra, imprimis ſi die critico cum ſignis coctionis contingit.

24 Si inflammatio ſuperficiem lienis tantum occupat, citius diſſolvitur; quod ſi vero in interna magis ſubſtantia ſedem habet, in apoſtema vel ſcirrhum abit.

VI. *Remedia.*

1 Sanguinem congeſtum derivantia & evacuantia: Venæſectiones, Clyſteres, ſuppedanea.

2 Staſin factam reſolventia: Radices & Herbæ attenuantes, diſcutientes & reſolventes, Radix Cichor. quæ ſpecifice in Hepatitide laudatur, Pimpinell. alb. Vincetox. Helen. Dictamn. albi, Taraxac. Herb. Scord. Geran. maj. Capill. ♀ris, Heder. Terr. cum Flor. Bellid. arvenſ. Sem. Card. Mar. nec non Sperm. Ceti, Mumia. Dens apr. præparat. oſſa capitis lucii piſcis, Externe Empl. de Sperm. Ceti, Diaphoret. Mynſ. e Cicuta, ſingula bene camphorata, ipſe Spir. Camphoratus, Sacculi calidi ſicci ex Herbis reſolventibus, Rad. Bryon. Sigill. Salomon. Irid. Flor. Herb. Hyſſop. Samb. Chamom. Farina Secalina, Fabarum parati.

3 Febriles motus mitigantia & diſcutientia: Oc. ♋. præparat. Conch. præparat. aciditate Citri vel Spiritu nitri ſaturata, ♁. diaph. Bezoard. Min. Cinnab. ♁ij, Nitr. depur. Sal. Prunell. Gelatinoſa, Emulſiones e Sem. Card. Mar. Aquileg. Pineis, Amygdal. addito in progreſſu mali Sem. Pap. alb. paratæ, potiones diaphoreticæ acidulatæ, ſufficiens potus ex Rad. Scorz. Gramin. Paſſul. min. interpoſitæ Eſſentiæ alexipharmacæ temperatæ, Stahlii, Pimpinellæ albæ Scord. Miſtur. ſimpl.

4 Auxilia Chirurgica per uſtionem aut ſectionem in Hepatitide.

Formulæ Remediorum.

1 Potio diapnoico-reſolvens.

℞. *Aq. Scord.*
Flor. Samb.
Geran. ana. ℥j.
C.C. Citr. ℥ſs.
Mand. luc. piſc. præpar.
Dent. apr. præparat.
♁ *ij diaph. ana.* ℈j.
Syr. Bellid. ℥ſs.
M. duo cochlearia 3. vel 4. horis.

2 Species reſolventes.

℞. *Rad. Cichor.*
Vincetox ana. ℥ſs.
Herb. Scord.
Geran.
Flor. Bellid. ana. mſs.
Inciſ. Coq. in aq. ſimpl. vel ſero lactis, mane & veſp. ſub infuſi forma uſurpand.

3 Emulſio anodyno-diſcutiens.

℞. *Sem. Card. Mar.*
Aquileg.
Amygd. dulc. exc. ana. ℥ij.
cum Aq. Geran.
Card. mar. ãã. ℥iij.
F. l. a. Emulſio edulcor.
Syr. Flor. Bellid. ℥ſs.
adde Mand. luc. piſc.
♁ *ij diaph. ana.* ℈ſs.
Sæpius ad aliquot cochlearia propinanda.

4 Pulvis diapnoicus.

℞. *Oc.* ♋. *præparat.*
Tartar. Vitriol.
Nitr. depur.
Antimon. diaph. ana. ʒj.
Cinnab. Antimon. ℈ij.
M. f. Pulv. Doſ. ℈j. *ter de die.*

5 Eſſentia diſcutiens.

℞. *Eſſent. Alexiph. Stahl.*
Scord. ana ʒiſs.
M. doſ. gutt. 25.
mane in infuſo vel juſculo propinanda.

5 Fotus externus diſcutiens.

℞. *Rad. bryon.*
Sigil. Salom. ãã. ℥j.
Herb. Chamom.
Fl. Samb. ana. Mj.
Fænic. Secul. Mſs.
Inciſ. d. ad ch. Saccul. includend. calide applicand.

VII. *Methodus medendi.*

1 Inflammatio nimia inhibenda eſt per Venæſectionem in primo ſtatim principio celebratam, imo ſi circumſtantiæ ſuaſerint, repetitam, quod abſque mora in pedibus fieri poſſet. In hæmorrhoidariis quoque applicatio hirudinum ad anum locum haberet.

2 Pro nimio affluxu humorum derivando & æſtu aliquantiſper imminuendo utiles ſunt clyſteres emollientes & humectantes, nunc & tunc, ſi alvus adſtricta eſt, repetendi.

3 Interne ad ſtaſin reſolvendam & æſtum febrilem diſcutiendum præſcribenda ſunt temperata reſolventia alexipharmaca & diapnoica, ordinando illa mane, hæc vero verſus & poſt meridiem.

4 Externe quoque diſcutientia & reſolventia haud negligi debent, vel ſub Epithematum vel Emplaſtrorum bene Camphoratorum forma loco affecto imponenda.

5 Emulſiones etiam ex ſemine Card. Mar. verſus noctem in uſum vocare convenit: habet enim hocce ſemen in omnibus inflammationibus internis ſpecificam efficaciam.

6 Quod ſi æſtus intenſior foret, potiones diaphoreticæ debent eſſe ſubacidæ; cavendo tamen deinde, ne ſtatim emulſionibus, aut hæ illis ſubjungantur.

7 In doloribus enormioribus pulveribus diapnoicis lene anodynum vel Emulſionibus Sem. Pap. alb. addi poteſt, quod ſaltem in incremento, non vero in ſtatu morbi fiat.

8 Ubi ſuppuratio in gibba Hepatis parte contingit tutiſſimum, inter reliqua, auxilium eſt ſectio & evacuatio puris, quanquam neque hæc ægrum ſemper a morte liberet.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Venæſectio utplurimum utilis magis, quam noxia eſt; in Splenitide vero ſi Hæmorrhoidum obſtructio ſubeſt, majorem habent utilitatem hirudines ano applicitæ.

2 Vomitoria locum non habent, niſi gravis iracundia affectui anſam dederit, quo in caſu ſtatim ab initio illa exhibere convenit.

3 Purgantia quoque, imprimis fortiora, nullam habent utilitatem, quia potius ſanguinem magis in orgaſmum projiciunt, diſcuſſionemque impediunt.

4 Idem etiam de poſitive diaphoreticis, id eſt, fortioribus intelligendum eſt, quippe quæ enormes æſtus, deliria, convulſiones, utplurimum parturiunt.

5 Lenis autem diapnoe apprime ſuadenda, quia æqualis per eandem circulatio ſanguinis & expreſſio materiæ noxiæ obtinetur.

6 Clyſteres toties injiciendi ſunt, quoties neceſſitas eoſdem exigit, & quidem emollientes & carminativi potius quam acres, ne ad Diarrhœas ſymptomaticas diſponant.

7 Chærefolium, Sambuc. Fl. Bellid. tanta elogia non merentur, qualia iiſdem in inflammationibus internis vulgo attribuuntur.

8 Neque etiam a dentibus apri vel maxillis lucii piſcis miracula expectanda ſunt.

9 Spir. Vini Camphoratus ab initio magis, quam in ſtatu locum habet. Conveniunt tunc fotus ſicci.

Caput Septimum.

De Inflammatione Ventriculi, & Inteſtinorum.

I. *Definitio.*
Eſt inflammatio admodum dolorifica & periculoſa, a ſtagnante ſanguine, vel in venulis ventriculi, vel inteſtinorum, variis cauſis ortum debente, excitata.

II. *Differentia.*
a *Ventriculi.*
1 *a Cardialgia*: hæc nullam febrem comitem habet, nec tam exquiſitum, certum ventriculi locum fixe tenentem, dolorem, mitioribus præterea ſtipata eſt ſymptomatibus.
2 *Ratione ipſius loci*: Quandoque totus ventriculus inflammatur, quandoque vero vel fundus, vel dextra vel ſiniſtra ſaltem ejuſdem pars.
3 *Ratione cauſæ*: eſt vel idiopathica, quæ primario a ventriculo originem habet, vel ſymptomatica, quæ febribus acutis, podagræ retropulſæ, aliiſque morbis ſupervenit.
b *Inteſtinorum.*
1 *Ratione loci*, vel tenuia inteſtina inflammantur, quod quidem fere ordinarie fit, vel craſſa, quod admodum rarum, niſi vis externa occaſionem dederit.
2 *Ratione cauſæ* itidem vel idiopathica, vel ſymptomatica,

III. *Signa*
a *Ventriculi* inflammationis
1 Adeſt febris cum ſiti magna & clamoſa quaſi, vigiliis, pulſu primo duro & frequenti, poſtea inæquali.
2 Concurrunt dolores & ardores acerbiſſimi circa præcordia & ſpecialiter ſcrobiculum cordis præcipue notabiles.
3 Jungit ſeſe utplurimum maxima anxietas & inquietudo.
4 Aſſumpta, ſive liquida, ſive ſolida, nunquam non inſignem pariunt moleſtiam, cum dolorificis, quanquam vacuis, vomendi conatibus conjunctam.
5 Accedit ſiccitas oris & faucium moleſtiſſima, quæ a liquidorum aſſumtione momentaneam quandoque refocillationem accipit, aſt plerumque ſi parlulum largior fuerit, cardialgico-lipothymica, imo quandoque ſyncopatica pathemata poſt ſe trahit.
6 Alvus utplurimum eſt adſtricta, urina vel flammea, vel ſubruffa, pauca & craſſa, diuturna mora turbidior evadens.
7 Subſequuntur facillime horripilationes & refrigerationes externæ cum intenſo æſtu interno atque deliriis, utplurimum lipothymico-ſyncopticos vel ſemiconvulſivos, nec non ſingultuoſos effectus comites habentibus.
Inteſtinorum.
1 Tormina acutiſſima & contractiones dolorificæ circa umbilicum, cum acuta febre conjuncta.
2 Vomendi conatus & actuales utplurimum vomitus, præcipue in repletioribus.
3 Conſtrictio alvi firmiſſima, rarius ejuſdem lubricitas, niſi in ſymptomatica dyſenteriæ ſuperveniente.
4 Pulſus non adeo durus, ſed frequens.
5 Agrypnia cum ſuccedentibus deliriis, extremorum frigore, interno vero ardore.

IV. *Subjectum.*
a Inflammationi *Ventriculi* expoſiti ſunt
1 Iracundi; immediate poſt graviorem iracundiam cibos in larga quantitate & quidem fermenteſcente efficacia inſtructos, aſſumentes.
2 Frigida avide ingurgitantes, corpore adhuc intenſe calente,
3 Venenis corroſivis, emeticis & purgantibus fortioribus uſi.
4 Podagrici, Rheumatici, Arthritici male per externa refrigerantia & repellentia tractati.
5 Febribus acutis & malignis laborantes, & ab iiſdem in faucium affectus prunellodes incidentes.
6 Ventriculi vim externam paſſi.
b *Inteſtinorum* inflammatione facile laborant.
1 Hernioſi.
2 Hæmorrhoidarii.
3 Bilioſi.
4 Colicæ ſanguineæ & bilioſæ frequenter obnoxii.
5 In externas injurias violentas infeliciter incidentes.

V. *Prognoſis.*
1 Uterque affectus periculoſiſſimus eſt & brevi tempore ægrum jugulare poteſt.
2 Ventriculi quidem orificium ſi occupat inflammatio, periculoſiſſima eſt, & teſte *Foreſto*, Jovis filii dicendi ſunt, qui evaſerint.
3 Tetræ atque fœdæ dejectiones quinto & ſexto die ſupervenientes, raro levamen, ſed plerumque majorem virium proſtrationem afferunt.
4 Aſſumta liquida ſi mox regurgitent ad os, peſſimum ſignum, denotat enim vel œſophagi & ventriculi impotentiam paralyticam, vel nimiam harum partium ab inflammatione pendentem ſtricturam.
5 Frequentes Lipothymiæ admodum ſunt ſuſpectæ, ſubſequens vero ſingultus lethalis fere ominis.
6 Imprimis autem in utroque affectu externæ refrigerationes cum ſudoribus frigidis, æſtu interno per pulſum notabili, admodum ſunt funeſtæ.
7 Inflammatio Ventriculi curata quandoque in febrem lentam & hecticam in ſiccioribus, in humidioribus vero in Oedemata & Aſciticos tumores, præcipue ſi incongrua medicamenta adhibita fuerint, migrat,
8 Inflammationes inteſtinorum cum excretione fæcum alvinarum anoterica conjunctæ, peſſimi ſunt indicii.
9 Si exterius in abdomine, ubi ſedes dolorum erat, maculæ & veſiculæ livido rubræ conſpicuæ ſunt, lethale ſignum.
10 Dolores ſubito evaneſcentes, qui antea admodum exquiſiti erant, partis affectæ necroſin indicant.

VI. *Remedia.*
1 Sanguinem abundantem in Plethoricis evacuat Venæſectio in pedibus celebrata.
2 Staſin reſolvunt & diſcutiunt diaphoretica fixa ♁. diaph. Bezoard. Miner. Cinnab. ♁ij & nativa; Aquæ Diapnoicæ Flor. Samb. Card. Mar. &c Sem. Card. Mar. in emulſionibus, vel etiam in ſubſtantia uſurpatum, Lenia Alexipharmaca: Eſſ. Alex Stahlii temperatior, Scordii, Mixt. Simpl. Cortex Chacarill. ejuſque Extractum in moderatiori doſi, Salia incidentia: Arcan. duplic. Tart. Vitriolat. &c. Externe Camphorata, Sacculi ex herbis aromaticis, nervinis & diſcutientibus: Puleg. Matricar. Origan. Rutæ, Abſinth. &c. Sem. Carv. Fœnic. Camphora.
3 Sanguinem diluunt & ſtricturam ſolidarum partium inflammatoriam demulcent, potus tenuis, gelatinoſus, lubricans calide ſumtus, Gelatina C.C. eboris, cremor hordei, decoct. hord. avenæ; Emulſiones, Nitroſa cum commendatis Cinnabarinis, clyſteres emollientes & in alvo ſtrictiori magis ſtimulantes.
4 Motum nimium ſanguinis remorantur & craſin humorum vitiatam acriorem corrigunt abſorbentia: Oc. ♋. præparat. Unic. Foſſil. & imprimis Cryſtall. Mont. præparat Acidiuſcula: Acetoſ. Citri ejuſque Syrupus, Tinct. Roſar. & Violar. &c.
5 Materiam correctam evacuant lenia laxantia Tamarindi, Rhabarbarum, Manna.
6 Corroſivam & draſticam venenorum indole demulcent & corrigunt partim oleoſa: butyrum recens, Ol. Amygd. dulc. Olivar. in ſufficiente quantitate aſſumta, partim acida vegetabilia cum anodynis correctis in ſicca vel liquida forma uſurpata, partim etiam diluentia & lubricantia: lac calidum cum Ol. Amygd. dulc. copioſe ſumtum, Gelatinæ calidæ, cremor

mor. hordei, Mucilag. Sem. Cydon. Pſyllii, Tragacantha, Gummi Arab. Omnia & ſingula ſecundum cauſarum circumſtantias & diverſitates exhibita.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis temperans.

℞. *Cryſtall. mont. præp.* ʒj.	*Cinnab.* ♁ *ij* ℈j.
♁ *ij diaph.*	*M. doſis eſt.* ℈j. 3. *vel* 4. *per*
Nitr. depur.	*diem.*
Arc. duplic. ana. ʒſs.	

2 Alius.

℞. *Mandib. luc. piſc. præp.*	*Nitr. depur. ana.* ʒſs.
Cryſtall. mont. præp. ā. ʒj.	*Cinnab. Nativ.* ℈j.
Tart. Vitriolat.	*M. doſis ut ſupra.*

3 Emulſio temperans & diſcutiens.

℞. *Sem. Card. Mar.*	*Syr. Flor. Bellid.* ℥ſs.
Amygd. dulc. ex. ana. ʒiij.	*adde Mand. luc. piſc.*
cum Aq. Flor. Samb.	♁ *ij. diaphor. ana.* ʒſs.
Card. Mar. ā. ℥iij.	*M. Cochleatim propinanda.*
F. l. a. Emulſio. edulcor.	

4 Potio temperans & diſcutiens.

℞. *Aq. Flor. Samb.*	*Nitr. depur. ana.* ℈ſs.
Scord.	*Extract. cort. Chatar.*
Card. mar. ana. ℥j.	*gr. viij.*
Acetos. Citr. ℥ſs.	*Syr. acetos. Citri* ℥ſs. *M.*
Cryſtall. mont. præp. ʒſs.	*Ternis vel quaternis horis*
♁. *diaph.*	*cochleatim exhibenda.*

5 Eſſentia diſcutiens.

℞. *Eſſ. Alexiph. Stablii.*	*M. doſis gutt. 30. mane in*
Scordii ana. ʒiſs.	*juſculo propinanda.*

6 Alia.

℞. *Mixtur. Simpl.*	*M. doſis ut antea.*
Tinct. Bez. Mich. ā. ʒiſs.	

7 Potio Laxans.

℞. *Tamarind.* ℥j.	℞. ℥*iij. diſſol.*
Rhab. elect. ʒiſs.	*Mann. Calabr.* ℥j.
Cryſtall. Tart. ℈j.	*pro una vice.*
Coque in ſ. q. Aq. Colat.	

8 Sacculus.

℞. *Herb. Chamom.*	*Ror. mar. ana. p. j.*
Matric. Ruta.	*Camph.* ℈ſs.
Flor. Samb. ana. mſs.	*Inciſa Sacculis includenda.*
Lavend.	

VII. *Methodus medendi.*

1 Turgeſcentia ſanguinis ejuſque ebullitio, ſi quæ adeſt, imminuitur per Venæſectionem in pede in morbi ſtatim principio celebrandam.

2 Saburra biliosa, ſi hæc originem dederit inflammationi ventriculi, evacuatur quandoque optime per ſecurum emeticum, in primis ſtatim initiis ordinatum.

3 Inflammatio tam ventriculi, quam inteſtinorum fortior impedienda eſt tum per diluentia, lubricantia, gelatinoſa, Nitroſa, ſubacida, tum lenia laxantia clyſteres, alvum apertam conſervantia.

4 Staſis vero inflammatoria jam facta temperatur atque diſcutitur tum per hæc, tum per diaphoretica fixa, Aquas diapnoicas, emulſiones, digeſtiva, lenia Alexipharmaca & Cinnabarina, externe vero per linimenta & epithemata diſcutientia.

5 Addatur ſi acrimonia bilioſa ſubeſt, ad eandem corrigendam cryſtallus montana, non neglectis & aliis abſorbentibus e. g. Oc. ♋. præparat. matr. perl &c.

6 Hæc vero ita ſunt ordinanda, ut in augmento & ſtatu morbi Nitroſa, aquæ diapnoicæ, abſorbentia cum diluentibus & lubricantibus uſurpentur, in ipſius vero decremento, ſi ad lentam quaſi remiſſionem vergit, magis diuretico-Alexipharmacorum uſui inſiſtatur; hæc quidem mane & circa meridiem, illa vero verſus & per noctem ordinando.

7 Quod ſi malum a fortiori forte emeſi vel catharſi ortum habeat, tunc uſum præſtare poterunt Anodyna correcta, cum Alexipharmacis & diapnoicis conjuncta.

8 Arſenici vero vel Mercurii ſublimati aut ſimilium aſſumtorum vis corroſiva & deleteria optime diluitur & infringitur lacte, cum oleis expreſſis conjuncto, & large epoto, donec nimirum vomitus huic rei ſolennes ceſſarint.

9 In Inflammatione inteſtinorum, ab hernia incarcerata originem habente, chirurgicum ſimul auxilium implorandum, & prolapſus inteſtinorum reponendus eſt.

10 Quæ Dyſenteriæ ſuccedit, in ſpeciali capite hujus libri tractationem & curationem invenit.

11 Inflammationes ventriculi ſymptomaticæ, febribus malignis quandoque ſupervenientibus, ſolis tractantur diapnoicis, gelatinoſis, lubricantibus, ſubacidis, diluentibus.

12 A Podagra vero retropulſa originem habentes, deſiderant cum hæc, tum evacuationem ſanguinis, nec non lenia laxantia & Clyſteres.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 Venæſectio non conducit, niſi in primo ſtatim principio celebretur.

2 Vitanda quoque ſunt omnia fortiora purgantia, vomitoria acriora inflammationem exacerbantia; ubi tamen biliosa ſaburra in ventriculo præſto eſt & malum fovet, tunc in principio exhibitum vomitorium uſum habere poteſt.

3 Opiata niſi admodum prudenter & juſto tempore exhibeantur, facillime ſphacelum inducere poſſunt.

4 Lenia laxantia non ſunt reformidanda, inteſtina enim eluunt, & ſtricturam inflammatoriam demulcent, adde quod per alvi apertionem eandem imminuant.

5 Quod etiam de clyſteribus tenendum, quibus in principio quando alvus pertinaciter conſtricta eſt, ſufficiente ſtimulo Salis proſpiciendum eſt, ſubjunctis deinde tantum mollientibus & leniter carminativis, acres tamen clyſteres nocent.

6 Omnia calidiora interna cum injuncto regimine ſudorifico locum haud habent; inflammatio enim exinde augmenta capit: ſufficit regimen diapnoicum.

7 Externe oleoſa acria fugienda ſunt: quia dolorum ferociam exacerbant.

8 Cum ſenſus in utraque inflammatione fit exquiſitiſſimus & aſſumta facile rejiciantur, vel magnam ſaltem moleſtiam pariant, ideoque præſtat medicamenta in minori doſi, ſed eo frequentius exhibere.

9 Omnia frigida hiſce inflammationibus ſunt inimica, ideoque potus calide & in parca quantitate aſſumatur, ſed eo frequentius repetatur.

Caput Octavum.

De Paſſione Iliaca ſive Volvulo.

I. *Definitio:* Paſſio Iliaca eſt dolor acerbiſſimus, præcipue inteſtini Ilei, utpl. cum inflammatione fæcumque alvinarum per os excretione conjunctus.

II. *Differentia.*

1 *A Colica* vel ratione loci, cum hæc magis epigaſtricam regionem occupet; Iliaca vero paſſio Hypogaſtricam; vel ratione ſymptomatum, in Iliaco enim affectu multo vehementiora tam reſpectu ructuum, flatuum, torminum & febriculæ, quam ipſorum vomitum occurrunt ſymptomata, quæ quidem & in Colica ſimplici ſunt obſervanda, ſed non in tanto gradu, nec cum vomitibus fæculentis conjuncta.

2 *A ſe ipſa* ratione differentiæ cauſarum: Alia enim ab intruſione inteſtinorum, quam convolutionem alii vocant, originem habet, alia herniæ incarceratæ, alia denique obſtructioni alvi diuturniori ortum debet.

III. *Signa.*

1 Pertinax alvi adſtrictio per plures dies, neque continuans, neque ordinariis clyſteribus emollientibus & carminativis obediens.

2 Dolores exquiſitiſſimi punctorii atque lancinantes, præcipue infra umbilicum ſe exerentes, ægrumque

que ſæpius ita exercentes, ut quorſum ſe vertat, neſciat.

3 Frequentes ructus, murmura inteſtinorum flatulenta cum intercurrentibus & concurrentibus Cardialgiis, præcordiorum anxietatibus.

4 Abdominis præterea aliqualis diſtenſio, faſtidium ciborum, febricula, ſitis, vigiliæ &c.

5 Succedentes conatus vomendi & actuales vomitus, primo contentorum ventriculi, poſtea malo ulterius procedente, intercurrentia animi deliquia, ſudores frigidi, tenuium inteſtinorum chymoſæ materiæ, tandem ipſarum alvinarum fæcum per os ejectiones, quæ demum ipſum Miſerere mei conſtituunt.

IV. *Subjectum*.

1 Hæmorrhoidum incompleto molimine, magis vero conſuetarum ſuppreſſione laborantes.

2 Hernioſi, inteſtinorum prolapſorum repoſitionem negligentes.

3 Alvinis obſtructionibus ex variis cauſis expoſiti.

4 Vulnerati.

5 Feminæ poſt ceſſionem menſium aut ſuppreſſionem ſubitaneam.

6 Puerperæ lochiorum ſuppreſſione laborantes.

V. *Prognoſis*.

1 Paſſio Iliaca, quæ cum fæcum alvinarum excretione anoterica conjuncta eſt, nunquam fere non lethalis, quoſdam tamen ad ſeptimum uſque diem vomitu ſtercoreo laborantes evaſiſſe obſervavimus.

2 Mutuus inteſtinorum ingreſſus per aſcenſum curabilis eſt, per deſcenſum vero incurabilis. *Ettmuller*.

3 Paſſio Iliaca ab Hernia incarcerata originem trahens, admodum periculoſa eſt.

4 Iliacam paſſionem ob herniam incarceratam per ſectionem & reſtitutionem inteſtinorum reſtitutam fuiſſe, novimus.

5 Licet hernia interdum reſtituatur, nihilominus tamen Paſſio Iliaca continuante vomitu lethalis evadit, quod in lotrice obſervavimus, quæ licet Hernia reſtituta eſſet, omnia tamen aſſumpta, imo ipſos quoque injectos clyſteres vomitu ad mortem uſque, rejiciebat.

6 Quo magis inverſus eſt motus periſtalticus, eo periculoſior eſt Paſſio Iliaca.

7 Quo magis acuti ac punctorii ſunt dolores cum frequentibus horroribus, eo facilius inflammatio inteſtinorum lethalis metuenda eſt, quod aliquoties obſervavimus.

8 Frigus extremorum pulſuſque exigua vel nulla perceptio in Paſſione Iliaca, funeſtum eſt.

9 Parotidem Paſſioni Iliacæ cum vomitu ſtercoreo ſuperveniſſe obſervavimus, ſed cum altera die, licet alvi libertas reſtituta eſſet, ſubito retrocederet, ſequebatur inflammatio faucium & mors.

10 Paſſionem Iliacam graviſſimam, finem tamen vomitu ſtercoreo per Diarrhœam purulentam & cruentam per plures dies continuantem, cum euphoria ſolutam fuiſſe, aliquoties in feminis vidimus.

11 Iliaca Paſſio, quæ contingit ſaltem ex alvi obſtructione ſimplici, meliorem ſpem præbet, quam quæ ex aliis cauſis ortum habet.

12 Dolor acutiſſimus ſubito evaneſcens, necroſeos indicium eſt.

13 Ab Ileo vomitus aut ſingultus, aut convulſio, aut deſipientia, malum. *Hipp.* 7. *Aph.* 10.

14 Quo major eſt adſtrictio alvi, minuſque hæc clyſteribus auſcultat, eo periculoſior eſt ſtatus.

15 Si frigidi ſequuntur ſudores dolorum remiſſionem, lethale eſt.

VI. *Remedia*.

1 Materiam induratam emolliunt, & tonum fibrarum demulcent abſorbentia, Diaphoretica fixa, Cinnabarina, Nitrata, Gelatinoſa, emulſiva; clyſteres primo emollientes & carminativi, deinde magis ſtimulantes e Fol. Tabaci, Sapone Veneto &c. Externe autem Olea & Unguenta emollientia ventri illinenda.

2 Emollitam & præparatam educunt: Purgantia ſub ſolida potius quam liquida forma exhibenda, quo pertinent Pilul. Coch. ad imitationem Sydenham. ordinatæ, nec non laudati clyſteres, qui ſi nihil effecerint, addatur Colocynth. aut fol. Nicot. Senn. vel Tart. emet.

3 Æſtum febrilem mitigant & diſcutiunt: Diaphoretica fixa, Nitrata & abſorbentia cum pauco ſemper vehiculo exhibenda, Venæſectio in pede adminiſtrata, præcipue ſi malum ab Hæmorrhoidum malo ſucceſſu originem traxerit. Externe autem Spir. Vini Camph. Crocati cum linteis calefactis, aut Epithematum diſcutientium applicatio.

4 Involuta ſibi invicem inteſtina, ſi malum exinde dependeat, in naturalem ordinem reſtitui creduntur a globulis plumbeis vel aureis deglutitis, aut ☿io vivo in larga quantitate cum Ol. Amygd. dulc. aſſumto, a folle orificio ani applicato.

5 Prolapſa inteſtina in hernioſis reſtituunt & reponunt poſt clyſteres emollientes & carminativos, Epithemata & fotus ex ſpeciebus emollientibus & carminativis in lacte coquendis parati, nec non in abſentia inflammatorii tumoris Cataplaſmata emollientia ſæpius calide applicita, ſupinus corporis ſitus, cum auxiliatrice manuum miniſterio.

6 Herniæ inveteratæ, medicamentis non auſcultanti, ſuccurrit operatio Chirurgica.

Formulæ Remediorum.

1 Purgans Sydenhamii *in Paſſione Iliaca poſt febres acutas ab obſtructione alvi nimia contingente*.

℞. *Pil. Coch.* ʒj.	*quentem* ▽ *Menth. uſum*
Diſſolv. in ▽. *Ment. q. ſ.*	*externam vero catuli vi-*
pro una vice, roborato prius	*ventis ventri imponendi*
ventriculo per exhibitio-	*applicationem*.
nem Sal Abſinth. & fre-	

2 Clyſter emoll. & Carmin.

℞. *Dec. emoll. & Carmin.*	*Vitell. Ov. num. j.*
pro Clyſter. ℥ix.	*Sal Gemmæ* ʒj.
Elect. diacath. ℥j.	*M. ſ. clyſter calide appli-*
Ol. Chamom. ʒvj.	*cendus*.

3 Alius acrior.

℞. *Spec. emoll.*	*Elect. lenit.* ℥j.
Fol. Nicot. ana Mj.	*Ol. Sambuc.* ʒvj.
Coq. in ſ. q. ▽ *& lact. an.*	*Sal Gemm.* ʒj. *M.*
Collat. ℞. ℥ix. *diſſolv.*	*calide applicandus*.

4 Pulvis diapnoico-temperans.

℞. *Conch. præparat.*	*Cinnab.* ♁ij. ʒſs.
♁*ij diaph.*	*M. ſ. pulv. doſis* ℈j. *bis vel*
Tart. Vitriolati	3. *per diem propin.*
Nitr. depur. ana. ʒj.	

5 Pulvis Joelis.

℞. *Flor. Chamom. lut.*	*M. ſ. pulv. in tepido decoct.*
Sem. Malv. ana. ʒj.	*Flor. Anethi exhibendus*.

Modus ☿ exhibendi Welſchianus.

℞. *Ol. Amygd. dulc.* ℥iſs.	*Bis terve doſis ægro tuto*
☿*ij crud. purgat.* ℥iij.	*propinari poteſt*.
Sacchar. cand. alb. ʒj. *M.*	

VII. *Methodus medendi*.

1 In fæcum alvinarum induratione vehementiori ſucceſſus alvi eſt promovendus per emollientes clyſteres, qui, ſi nil juverint, reiterandi addito ſtimulo per Colocynth. Senn. aut Tart. emet. imprimis vero Fol. Nicot. Pertinent etiam huc laxantia in ſolida potius, quam liquida forma aſſumenda. Externe ad promotionem hanc alvinam facit etiam aliquid illinitio ventris per Unguent. aut linimentum emolliens.

2 Febrilis commotio & ſtaſis ſanguinis in inteſtinorum venulis diſcutienda, temperanda & reſolvenda eſt per pulveres diapnoico-abſorbentes, Gelat. C. C. Nitrata &, ſi circumſtantiæ illud permittunt, emulſiva. Melius autem ſemper ſicciores ordinantur formulæ, quam liquidiores, facile enim hæ rejiciuntur. Imo ipſius potus aſſumptio ob hanc cauſam magis ſucceſſive quam ſimul & largioribus doſibus fieri debet. Externe vero diſcuſſioni inſerviunt epithemata carminativa, Spir. Vin. Camphor. cum linteaminibus applicatus. Imprimis pro hac intentione eo melius exequenda, quandoque Venæ-

ſectio

ſectio in pede in primis diebus celebrata eximium uſum habet, præcipue in iis, qui ab hæmorrhoidum vel menſium vitio in hunc affectum incidere.

3 Spaſtica fibrarum ſtrictura demulcenda, doloreſque exinde exorti mitigandi ſunt per Cinnabarina, Eſſent. Dulc. Hallenſ. & lubricantia interna. Externe vero emollientia, fotus, cataplaſmata, ſtercus ſuillum, vaccinum recens cum Ol. Olivarum ſubactum & calide ventri impoſitum, Omentum vervecinum calide applicitum, catulos viventes ventri impoſitos &c.

4 Inteſtina, ſi ſibi invicem intruſa ſint, ita ut inferius in ſuperius ſeſe inſinuaverit, Auctores globulos plumbeos vel aureos, aut etiam Hydrargyri uſum commendant, ut gravitate ſua inteſtina in priſtinum ordinem redire cogantur; quod quidem in involutione ἄνω verſus factum, aliquando proceſſiſſe obſervationes teſtantur, inprimis ſi juxta Autorum commendationem fortior deſuper inſtitutus fuerit motus. Quando autem ſuperius in inferius ſeſe inſinuavit, & magna adeſt inflammatio, tunc minus hæc methodus votis reſpondebit.

5 Iliacus affectus ab inteſtinorum prolapſu originem trahens, expetit ante omnia inteſtinorum prolapſorum repoſitionem; ut autem hoc eo melius fieri poſſit, præparatio per clyſteres, fotus, cataplaſmata, linimenta emollientia præmittenda eſt, tunc mediante juſto, id eſt ſupino corporis ſitu, natibus pauliſper elevatis, capite vero declinato repoſitio manuum opera adminiſtranda eſt. Interne vero ad inflammationem arcendam, & ſi quæ jam adeſt, diſcutiendam, propinentur diapnoico abſorbentia Cinnabarina, Nitrata, lubricantia & gelatinoſa & præ cæteris Pulv. Solar. D. Richt.

6 Quod ſi autem inveterata hernia per omentum aut Meſenterii portionem proceſſibus peritonæi adhæreat, ita ut repoſitio ſupra recenſito modo haud obtineri poſſit, imminens affectui Iliaco periculum haud alia ratione præcaveri poterit, quem actuali Chirurgica operatione.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.

1 Vomitoria in hoc affectu angue pejus fugienda ſunt: Vomitus enim dolorem & inflammationem certiſſime augent.

2 Purgantia etiam, imprimis fortiora, plerumque malum exaſperant, niſi ventriculus prius roboratus fuerit.

3 Laxantia his præferenda ſunt: debent autem ita comparata eſſe, ne ob nimiam molem a ventriculo iterum rejiciantur.

4 Opiata, ob dolorum mitigationem ordinata, inflammationem exacerbant, & ad gangrænam viam parant.

5 Mercurius non debet exhiberi, niſi per emollientia prius præparatum fuerit corpus, cui rei inſervit Oleum Amygd. dulc. vel Olivar. ad aliquot uncias aſſumtum. Poſt deglutitionem Mercurii opus eſt motione corporis, ut hic vias inteſtinorum eo melius penetrare poſſit.

6 Hernia inveterata nulla vi debet reponi, alias, ſi alicubi adnata eſt, facile convolutio inteſtinorum & exinde ſecutura inflammatio metuenda eſt.

7 Quodſi in incarcerata hernia externe tumor jam inflammatorius appareat, ab operatione Chirurgica ceſſandum eſt.

8 Quando fæculentæ materiæ excretio ἄνω jam contingunt, a clyſteribus præcipue fortioribus, ceſſandum eſt, alias & hi per eandem viam excludentur.

CAPUT NONUM.

De Nephritide.

I. *Definitio.* NEphritis eſt inflammatio a ſtaſi ſanguinis in renibus, utplurimum propter hæmorrhoides externas minus bene ſuccedentes facta, originem trahens.

II. *Differentia*.

Nephritis ſimplex diſtinguenda

1 a *Calculoſa*: hæc enim

a In urina ſabulum non adeo rubicundi coloris ſtatim poſtquam emiſſa eſt, vel poſt breviorem ſaltem moram ad fundum demittit; cum e contrario Nephritis in urina Cryſtallos teneras pellucidas rubicundas, demum poſtquam refriguit lateribus vitri ſeſe adhærentes, ſicut alii quoque arthritici affectus, exhibeat.

b Calculoſa ſub quieto corporis ſtatu miteſcit, Nephritis vero exinde exacerbatur, & potius a leniori motu emolumentum capit.

c Porro dolor in Calculoſa acutiſſimos cruciatus refert, in Nephritide vero eſt magis premens & tendens.

d Illa denique vix unquam ſui curationem admittit, cum hæc, ſi ipſi juſta & matura methodo ſuccurratur, percurari iterum poſſit.

2 *Ab Iſchiadicis doloribus* externas magis muſculoſas partes afficientibus, qui in Nephritide magis ſunt profundi, quamvis interdum dictu difficile ſit, utrum dolores occurrentes ſint Nephritici, an vero Rheumatico-Iſchiadici.

III. *Signa*.

1 Dolores primo tendentes & prementes, & ſub liberiori motu contuſionis quaſi ſenſum exhibentes, circa lumborum maxime regionem, vel in utroque latere, vel ſæpiſſime in ſiniſtro tantum latere, & quidem frequentius, ſeſe exerentes.

2 Deinde ſubſequentes magis acuti, ardoris, inflammationis & lancinationis exquiſitum ſenſum inferentes, cum anxia inquietudine.

3 Concurrentia primarum viarum vitia: appetitus proſtratio, nauſea, & quandoque actuales vomitus, cum torminibus ventris graviſſimis.

4 Concomitantes febriles utplurimum motus, nimirum vel veri horrores, vel vagæ ſaltem horridulæ percurſationes, cum ſuccedente non tam æſtu actuali, quam calore moleſtiſſimo acrem quendam ardorem conjunctum habentem.

5 Juncta præterea Agrypnia, Cephalalgia obtuſa quaſi, aut aliquantiſper vertiginoſa, ſiticuloſitas, proſtratio virium.

6 Alvus utplurimum ſicca, urina etiam parcior, tenuis, communiter cum frequenti mingendi deſiderio, vel ſi obtuſi magis ſunt dolores circa renes, admodum craſſa, filamentis quaſi mucidis imbuta.

7 In nonnullis quoque vaſorum ſpermaticorum ad teſtes procedentium conſenſuales dolores & tumores, vel etiam rigores & ſtupores femoris, cujus latus affectum eſt.

IV. *Subiectum*.

1 Ætas juvenilis & virilis, habitus laxi, ſpongioſi, ſucculenti, temperamenti ſanguinei ſinceri vel prædominantis, hæmorrhoidum moliminibus, vel earundem ſuppreſſionibus, obnoxia.

2 Frequentius ſexus virilis ob Hæmorrhoidum vitia, rarius ſexus fœmininus, niſi Menſium ataxiis manifeſte laboret.

3 Perſonæ in incondito rerum non-naturalium uſu verſantes, nimirum vini generoſioris, Veneris libidinibus, motui fortiori per equitationem aut vecturam inſolitam addictæ, nec non

4 Diureticis & balſamicis fortioribus utentes.

5 Porro quæ Podagricis, Iſchiadicis incommodis aut hæreditariam diſpoſitionem e parentibus habent, in quo caſu etiam infantes ab hoc malo divexari obſervantur, aut

6 Quæcunque ætas, vim externam in regione lumbari patiens.

V. *Prognoſis*.

1 Inter omnes inflammationes internas Nephritis fere pro leviſſima habenda eſt: cum, quia perfluens urina corruptionem inhibet & renes perpetno abſtergit, tum, quia rariſſime uterque Ren, ſed plerumque unus ſaltem, iſque ſiniſter inflammatione corripitur.

2 Quo frequentius tamen & acrius paroxyſmi redeunt,

eo plus

eo plus periculi minantur, & vel calculum renalem, vel exulcerationem renum, vel mictum cruentum, imprimis ſub incongrua methodo, poſt ſe trahunt.

3 Quod ſi autem mature Nephritidi medicamentis congruis ſuccurratur, non ita difficulter tollitur, imprimis, ſi nondum calculoſa ſit, utpote quæ difficillime curam admittit.

4 Sicuti Nephritides pro eventu quaſi Arthritico-Iſchiatico-Hæmorrhoidalium motuum & molimінum habendæ ſunt, ita inſigne emolumentum ex Hæmorrhoidum eruptionibus capiunt, ſecundum *Hipp. Aphor.* 11. *Sect.* 6. Nephriticis Hæmorrhoides ſupervenire bonum.

5 Juniores ſemper vehementius quam ſenes hoc affectu corripiuntur, majoribus etiam præ his periculis ſunt expoſiti, ob ſanguinis turgeſcentiam, qua adhuc gaudent.

6 Quo copioſius calidiora diuretica in uſum trahuntur, eo pertinacius affectus perſiſtit, & eo certius Calculus renalis, Hectica, eundem comitari ſolent.

7 Motus ſanguinis verſus renes facile ſequuntur Congeſtiones, Stagnationes, Staſes inflammatoriæ, Apoſtemata, Ulcera, Calculi & Hecticæ.

VI. *Remedia.*

1 Orgaſmum humorum ad Renes congeſtorum temperant atque demulcent Nitroſa in potu, potus item tepidus dilutus, leviter acidulatus, ſerum lactis, decoctum ex Scorzonera, hordeo C.C. Ebore, Gelatina C.C. Emulſiones, Ol. Amygd. dulc. cum Sperm. Ceti vel Manna exhibitum, decoctum Nephrit. Foreſti, quod in omni Nephritide plus quam ulla alia præſtat remedia. Externe vero Ungt. Dialth. Ceruſſ. refrig. Galeni &c.

2 Staſin inflammatoriam diſcutiunt & febriles motus efficaciter ſublevant interne: Pulvis Antiſpaſmod. bis vel ter per diem exhibitus, cum interpoſito ♁ii diaph. uſu, Eſſent. quoque Alexiph. Stahlii aut Bezoard. Michael, vel Mixtura ſimplex mane in juſculo exhibenda; potiones Diapnoicæ, Sem. Card Mariæ, vel in ſubſtantia, vel ſub emulſionis forma ordinandum. Externe ſacculi ſicci ex herba Chamom. Flor. Sambuc. Melilot. Sem. Anethi, Fœnu græc. Lini &c. Emplaſtr. Saponat. Barbette, Spir. Serpilli abſtractitius & formicarum.

3 Congeſtionem inflammatoriam divertunt & ſpaſticam fibrarum ſtricturam quodammodo leniunt clyſteres oleoſi, ſpecifice ex Veronica, Ol. Olivar. vel Chamom. & pauco Nitro. E longiquo, quamvis non tanta efficacia, ſubveniunt ligaturæ & frictiones extremarum partium, efficaciſſime autem hoc faciunt hirudines locis Hæmorrhoidalibus applicatæ, vel Venæſectio in pede celebrata, quæ tunc imprimis locum habent, quando malum admodum increbeſcit, & Iſchuria jam præſto eſt, alias magis præſervative in uſum vocandæ ſunt.

4 Tonum partis affectæ relaxatum reſtituunt in priſtinum robur, Salia volatilia cum Tincturis alcalinis combinata, Liq. C.C. ſuccinatus in magis Phlegmaticis.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis Antiſpaſmodicus.

℞. *Nitr. depur.*	*Cinnab.* ♁ii ℈ij. *M.*
Tart. Vitriol.	2. *Cuſp. culter.* 2 *vel* 3. *de*
S.C. ana. ʒj.	*die.*

2 Potio diapnoico-diſcutiens.

℞. *Aq. Scabioſ.*	*Antimonii diaph. ana.*
Fl. Samb.	℈j.
Chæref. ana. ℥j.	*Sang. Hirc.* ℈ſs.
e Typh. Cerv. ℥ſs.	*Syr. Fl. Bellid.* ʒſs.
Oc. ♋. *præparat.*	*M. cochleatim exhibenda.*

3 Emulſio temperans.

℞. *Sem. Card. Mar.*	*F. l. a. Emulſio edul.*
Milii Solis.	*Syr. dialth. Fern.* ʒvj.
Amygd. dulc. exc. āā. ʒij.	*adde Mand. luc. piſc.*
cum Aq. Chæref.	♁. *diaph ana.* ʒſs.
Card. Mar. āā. ℥vj.	*M. cochleatim aſſumenda.*

4 Decoctum Foreſti.

℞. *Sem. Alth.*	*Sebeſten. num.* vij.
Malv. ana. ʒij. ʒiij.	*Rad. liquirit. raſ.* ʒvj.
Cicer. rubr. ℥iij.	*Coque in Aq. ſimpl.* ℔. iij.
4. *frig. maj. ana.* ʒij.	*ad dimidiæ partis conſum-*
Hod. mund. ℥ij.	*ptionem,*
Caric. ping. num. viij.	*Colat. det. ſæpius calide.*

5 Unguentum mitigans.

℞. *Ungt. de Alth.*	*Applicetur regioni renum*
Anodyn. ana. ʒvj.	*calide, quod tamen magis*
Ol. Scorpion.	*in Nephritide calculoſa pro-*
Petrol. ana. ʒij. *M.*	*deſt.*

6 Sacculus diſcutiens.

℞. *Herb. Chamom.*	*Sem. Lin.*
Matricar. ā. *Mj.*	*Aneth. ana.* ʒij.
Fl. Melilot.	*Inciſ. contuſ. includ. Saccul.*
Sambuc. ana. Mſs.	*applic. calide.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Turgeſcentia ſanguinis & ſpaſtica ſolidarum partium ſtrictura temperanda atque delinienda eſt interne per antiſpaſmodica, diapnoica, diluentia, lubricantia perite ſibi invicem ſubordinata, clyſteres ano immiſſas & aliquoties repetitas. Externe vero in caſu neceſſitatis per applicatas hirudines, aut vicarias ventilationes ſanguinis in pede celebratas.

2 Stagnatio in renibus facta, reſolvenda atque diſcutienda eſt, ne calculus renalis vel ulceratio contingat, quod quidem partim per reſolventia, Mand. luc. piſc. Sperm. Ceti, Sang. Hirci, Sem. Card. Mar. Eſſ. Alexipharm. Stahlii, partim per Diaphoretica fixa obtinetur, non neglectis externis diſcutientibus.

3 Affluxus humorum impediatur per externam applicationem Emplaſtr. Saponat. Barbette, & Ungt. Comitiſſæ, nec non frictiones & ligaturas.

4 Tandem poſt paroxyſmum mitigatum conveniunt tonica, Moderatis doſibus & in vehiculis convenientibus aſſumta.

5 Subjungendum deinde colophonis loco laxans Rhabarbarinum, vel Mannatum, ut renes ab omnibus corruptelis forſan relictis repurgentur.

6 Imo præſtat renum ulceri & calculorum proventui, Nephriticis recurſibus admodum familiari, occurrere per vulneraria & conſolidantia leniora, Heder. Terr. Lamium Plinii, Veron. Virg. aur. Geſneri, Scabioſ. ſingulis mane in forma Thee uſurpanda.

7 Præſervative vero Venæſectio in pede vel ſcarificationes, aut adhuc efficacius hirudines uſum habent eximium, ſingulis Æquinoctiis in uſum vocatæ.

8 Alvi præterea ſucceſſus ſemper eſt obſervandus, & ab equitatione, nimia vectura & Veneris abuſu, nec non cibis aromaticis & vino generoſiori eeſſandum.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Sanguinis ventilationes præſervative ſemper majorem exerunt utilitatem, quam curative celebratæ; quod ſi tamen neceſſitas prius indicare videbitur, eandem omittere haud conveniet.

2 Nimirum, ubi inſignis adeſt turgeſcentia & conſuetudo evacuationum artificialium, ibi commode in paroxyſmo, & quidem in pede, poterit inſtitui.

3 Omnes acres & calidæ medicationes ſanguinem nimium commoventes incommoda, quin pericula pariunt; pejora vero ſunt hodie uſitata diuretica, maxime oleoſa, Ol deſtill Terebinth. Pini, Junip. Succin. Spir. Tartari empyreumaticus, Spir. Nitri ſimplex & Clyſſiformis, imo etiam dulcificatus ſub largiori uſu, Millepedes, raphanus ruſticanus, baccæ juniperi, alkekengi, arill. Cynoſb. Amygd. amar. in ſenſibilioribus etiam Aq. fragor. petroſelin. &c.

4 Salia volatilia & imprimis oleoſa ſanguinem inſigniter turgefaciunt, & inflammationum dolores adaugent; unde in augmento & ſtatu morbi eadem vitare oportet; in declinatione autem mali priora ad tonum roborandum haud ſunt ſpernenda.

5 Refrigerantia atque adſtringentia externe impoſita, ſtaſin Inflammatoriam ſæpiſſime magis adaugent, unde eorum loco lenia diſcutientia & paregorica in ſaccu-

ſacculis vel ſicca, vel in vino coquenda, applicari poſſunt.

6 Emplaſtica etiam non ſemper tuta ſunt, quia poros obſtruunt, & diſcuſſionem remorantur; emplaſtrum tamen ſaponatum Barbette præſentis eſt effectus, cum hac cautela, ne ultra 12. horas in lumbis relinquatur; alias tumor teſtium ſuccedit.

7 Camphora in omnibus quidem aliis inflammationibus externe uſum habet haud contemnendum; aſt in Nephritide ob ſtimulantem diureticum effectum præſtat illius uſui ſuperſedere, niſi forſan cum refrigerantibus velimus combinare.

8 Purgantia fortiora pro reſeranda alvo in uſum vocata, malum exaſperant: unde res potius per clyſteres, lubricantia, diluentia & nitroſa eſt peragenda.

9 Primarum viarum oneratio, ob ſingularem harum cum renibus conſenſum, Nephritidi admodum noxia eſt; omnia igitur dyſpepta, flatulenta, leguminoſa, caſei uſus nimius, carnes induratæ, piſces duriores exulent; concedi vero poteſt vini & aromatum uſus Medicus, i. e. parcus, pro meliori ciborum digeſtione.

10 Diuretica quoque culinaria, nimium petroſelinum, aſparagus, apium, ciceres rubri, Cepæ, allium, raphanaceum, ob effectum ſtimulantem evitentur.

11 Lamium Plinii in forma Thee uſurpatum, eximium quibuſdam præſtitiſſe uſum, ſcimus.

12 Alias fere omnia, quæ in pectoris vitiis proſunt, & in Nephritide habere uſum, conſtat.

13 Excipiendus tamen hic eſt motus corporis, imprimis per vecturam aut equitationem, utpote qui Nephriticis haud adeo ſalutaris eſſe quotidie obſervatur.

CAPUT DECIMUM.

De Inflammatione Uteri.

I. *Definitio.* Uteri inflammatio eſt febris inflammatoria graviſſima, vel a ſtaſi ſanguinis in venis Uterinis retenti, vel a graviori Uteris vulneratione ortum habens.

II. *Differentia.*

1 *Ratione loci* inflammati: vel enim inflammatio *collum* tantum *Uteri* occupat, ubi dolor & ardor in lumborum regione magis percipitur. Vel totum *Uteri fundum* tenet, ubi dolor & ardor paulo infra umbilicum urget cum tumore ipſius Uteri, contactum non bene ferente; Symptomata etiam graviora concurrunt, nimirum reſpiratio difficilis, dolores acerbiores ad ſuperiora etiam ſeſe extendentes, febris admodum acuta, cum communibus eandem comitantibus ſymptomatibus.

2 Diſtinguenda etiam inflammatio Uteri eſt *a doloribus poſt partum* acerbioribus; hi enim inſerunt ſenſum lancinantem & diſtendentem abſque ulla febre, vel ſaltem leviori concurrente: Illa vero conjunctos habet dolores ardentes & pulſatiles & febrem ſatis ſenſibilem.

II. *Signa.*

1 Febris acuta cum exquiſitiſſimo dolore urente & pulſatorio in regione pubis, lumborum & locorum muliebrium ſeſe exerente.

2 Os Uteri clauſum, atque digitis contactum, ardoris ſenſum imprimens.

3 Tumor & diſtenſio circa Uteri regionem quandoque apparens, cum gravitate quadam locorum muliebrium conjuncta.

4 Tumor & extenſio abdominis ſenſim increſcens, cui interdum jungitur inflatio mammarum earumque dolor.

5 Pulſus frequens & parvus, cum cephalalgia, ſiti, ſiccitate oris.

6 Reſpiratio quandoque difficilis cum exacerbato dolore, ad dorſum & ſcapulas uſque ſeſe extendente, imprimis quando totus Uteri fundus inflammatus eſt.

7 Non raro etiam urinæ & fæcum alvinarum imminutiones & ſuppreſſiones.

8 Lochiorum ſuppreſſio & effluxus ſeri corrupti ex Uteri vagina.

9 Suffocatio interdum imminens.

10 Hiſce accedit nonnunquam febris Lipyria.

IV. *Subjectum.*

1 Plethoricæ puerperæ in ſuppreſſionem lochiorum incidentes.

2 Puerperæ aeri frigidiori ſe exponentes & animi affectibus gravioribus indulgentes.

3 Quibus dolores poſt partum per opiata & narcotica tam externa, quam interna ſopiuntur.

4 Quibus lochia nimia credita, per adſtringentia ſuppreſſa fuerunt.

5 Vulnerationem Uteri ex laborioſiori partu, aut ab aliis cauſis violentis, reportantes.

V. *Prognoſis.*

1 Inflammatio totum Uterum occupans, periculoſiſſima eſt, facileque exanthematicum quid format, ſive purpuram poſt ſe trahit.

2 Minoris periculi cenſetur, quæ in collo uteri tantum fit.

3 Diſcuſſio hujus inflammationis ſemper preferendæ eſt ſuppurationi.

4 Suppuratio Uteri facile in ulcera ſordida ac chronica, Hecticam vel Hydropem invitantia degenerat.

5 Inflammatio interdum in ſcirrhum abit, quem Hydrops ſequitur. Scirrhus talis dignoſcitur, ſi remittente dolore, ardore, aliiſque ordinariis ſymptomatibus remittentibus, tumor & inflatio abdominis tactui renitens, cum gravitate hypogaſtrii ac crurum impotentia remanet.

5 Effluxus ichoris ex flavo viridiſcentis & fetidi, remanentibus reliquis febris inflammatoriæ ſymptomatibus, imo per momenta incrementa capientibus, utplurimum funeſtus eſt.

6 Quo magis Lochiorum excretio eſt impedita, eo magis & inflammatio & periculum incrementa ſumunt.

8 Urinæ tenues & albæ perniciem minantur.

9 Quo major reſpirationis anguſtia, ſitis, cephalalgia concurrit, eo magis de ægrota remedium eſt.

10 Succedentes rigores cum intenſiſſimo interno æſtu, animi deliquiis, ſudoribus frigidis, necroſin affectæ partis indicant.

VI. *Remedia.*

1 Sanguinis affluxum derivantia & imminuentia: Venæſectio in pede, clyſteres lenientes.

2 Expurgationem uteri reſpicientia: Pil. Balſam. Stahlii, Polychr. Hall. Beccheri, Balſ. Viſcer. Argentinenſ.

3 Staſin diſcutientia & reſolventia: Aquæ diapnoicæ, diaphoretica fixa. Oc. ♋ præparat. Mandib. luc. piſc. Sang. Hirci, Sperm. Ceti, Tart. Vitriolat. Arcan. duplic. & imprimis Pulv. Solar. Hallenſ. Externe Epithemata diſcutientia ex Rad. ir. Flor. Sigill. Salom. Herb. Chamom. Matricar. Flor. Sambuc. Melilot. Sem. Lini, Anethi, Fænic. Camph. Spir. Vin. Camphor.

4 Æſtum ſanguinis temperantia, tum dicta abſorbentia, tum Nitroſa cum ſufficiente potu diluente, Emulſiva.

5 Motum partium ſolidarum moderantia, & dolores mitigantia: Cinnabarina & correcta anodyna e. g. Eſſent. Dulc. Hallenſ.

Formulæ Remediorum.

1 Potio diapnoico-reſolvens.

℞. *Aq. Chæreſ.*
Fl. Samb.
Card. Mar. ana. ℥j.
C. C. Citr. ℥ſs.
Oc. ♋. *præparat.*
Antimonii diaph. ana. ℈ij.
Sang. Hirci ℈j.
Tab. M. X. ſimpl. ʒiij.
Cochleatim propinanda.

2 Mixtura reſolvens.

℞. *Ol. Amygd. dulc. rec.* ℥j.
Sperm. Cet. rec. ʒj. *M.*
Tribus vicibus calide aſſumenda.

3 Emul-

3 Emulſio cardiaco reſolvens.

℞. *Amygd. dulc. exc.*	*Syr. dialth. Fern.* ℥ſs. *adde*
Sem. Card. Mar. ana.	*Aq. Cinamom.* ℥vj.
℥iij.	*Mandib. luc. piſc. præp.*
C. decoct. C. C. ℥vj.	*Antimon. Diaph. ana.* ℈j.
F. l. a. Emulſ. edulcor.	*M. cochleatim aſſumenda.*

4 Pulvis Anodyno-temperans.

℞. *Oc. ♋. præparat.*	*Cinnab. Antimon. gr.* xv.
Antimon. diaph.	*Maſſ. Pil. de Cynogl. gr.* v.
Tart. Vitriolat.	*M. exacte div. in* 5. *p. æqual.*
Nitr. depur. ana. ℈j.	*verſus noctem doſis una.*

5 Epithema diſcutiens.

℞. *Fl. Chamom.*	*Fœnic. ana.* ℥ſs.
Sambuc.	*Camph.* ℈ſs.
Melilot. ana. mj.	*Inci ſ. contuſ. regioni Uteri*
Sem. anethi.	*in ſacculis applicandum.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Quando ex retentione Lochiorum malum originem habuit, optime curæ initium, ſi res adhuc ſit in principio, fit per Venæſectionem in pede, ut ſic reſtagnatio ſanguinis imminuatur; in illo tamen caſu locum haud habet, quando in prægreſſa vulneratione graviori Uteri jam multum ſanguinis eſt effuſum.

2 Pro impediendo inflammationis augmento, injiciendus eſt unus atque alter clyſter leniens, toties repetendus, quoties circumſtantiæ ſuaſerint.

3 Imprimis ad Lochiorum etiam ſucceſſum reſpiciendum eſt, ut, ſi poſſibile, ſuppreſſa ad excretionem iterum inſtigentur: quod quidem ſecurius nil præſtat quam Pilul. Stahlii, Becher. Balſam. Viſceral. Argent. quæ per aliquot dies mane aut veſperi ad gr. xv. exhiberi poſſunt.

4 Eodem tamen tempore & reſtagnatio ſanguinis & febris concurrens, reſolvenda & moderanda eſt, partim per reſolventia, partim per abſorbentia, Diaphoretica & Nitroſa, quæ vel combinari, vel ſibi invicem dextre ſubjungi poſſunt, interpoſito ſemper & Emulſionum & ſufficientis potus diluentis & refrigerantis uſu.

5 Dolorum ferocia per granum unum vel alterum MPil. e Cynogl. vel Theriac. Cœl. pulveribus diapnoico-abſorbentibus additum, verſus noctem ordinatum mitigatur, quam quidem mitigationem & Cinnabaris Antimonii vel nativa idque ſecurius, quamvis non tam ſenſibiliter præſtat.

6 Viribus quoque, imprimis ſi malum a vulneratione ortum habuerit, eſt proſpiciendum per analeptica, imprimis Eſſent. Dulc. Concentrat. Hallenſ. & juſcula Vitulina & Gallinacea tenuiora.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Venæſectio locum non habet, quando inflammatio jam ultra 3 vel 4 dies ſubſiſtit.

2 Imprimis vero in illo caſu eſt evitanda, quando aliquid Exanthematici concurrit.

3 Si acida præſcribuntur, cavendum ne emulſiones ſtatim ſubordinentur, alias facile in ſtomacho coagulantur, & moleſtiam eidem creant.

4 Ad promovenda lochia calidiora medicamenta imprimis Myrrhata, Aloetica, Caſtorina, Succinata, Salia Volatilia, Elixiria Uterina, &c. haud ſunt præſcribenda; inflammatio enim exinde augmenta capit.

5 Clyſteres ordinati non ſint acriores aut ſtimulantes, neque plus quam opus eſt injiciantur, ne diarrhœa puerperis plerumque admodum periculoſa, exinde originem habeat.

SECTIO IV.

DE INFARCTIBUS, SCIRRHIS & EXULCERATIONIBUS VISCERUM.

CAPUT PRIMUM.

De Infarctibus, Scirrhis & Exulcerationibus Viſcerum in genere.

I. *Definitio.*

1 *Infarctus* ſunt inflationes viſcerum a ſanguine, ab hujus nimio impulſu congeſtorio originem trahentes.

2 *Scirrhi* ſunt indurationes viſcerum, a nimio ſanguinis infarctu & diuturna ſtagnatione dependentes.

3 *Exulcerationes* vero ſunt viſcerum corruptiones vel partiales, vel totales quoque, Inflammationes graviores vel Scirrhos excipientes.

II. *Differentia.*

1 Reſpectu *loci affecti*, alii horum affectuum occurrunt in hepate, alii in liene, alii in pulmonibus, alii in renibus &c.

2 Reſpectu *cauſæ morbificæ*, alii a ſanguine puro, alii ab humoribus aliis ſanguini admixtis, plus vel minus ad motum progreſſivum ineptus originem trahunt.

3 Reſpectu *durationis*, alii ſunt recentes, alii inveterati.

4 Reſpectu *affectuum prægreſſorum*, alii a ſimplici, aſt diuturna congeſtione originem habent, alii vero affectus chronicos ſequuntur.

III. *Signa.*

a Infarctuum.

1 Oppletiones viſcerum, ægrotis & Medicis ſenſibiles.

2 Tenſiones & preſſiones, plus vel minus pro diverſitate locorum affectorum dolorificæ.

3 Languor univerſalis corporis major vel minor.

4 Actionum vitalium ſenſibilis remiſſio, appetitus proſtratus, ſitis vel nulla vel aucta.

5 Pulſus a naturali ſtatu deflectens, inæqualis palpitatorius &c.

6 Reſpirandi difficultas, imprimis poſt motum corporis, aut aſcenſum per acclivia.

7 Excretiones alvi, ſudoris, urinæ &c turbatæ.

8 Somnus frequenter interruptus & inſomniis anxiis turbatus.

9 Congeſtiones frequentiores ad certas partes prægreſſæ.

b Scirrhorum.

1 Signa jam recenſita præcedentia conjuncta, ſed in majori gradu.

2 Notabilis durities tactui renitens in certis partibus.

3 Tumor oculis & tactui ſenſibilis.

4 Dolor obtuſus preſſorius in parte affecta.

5 Reſpirandi difficultas cum tuſſi vehementi ſicca, chronica.

6 Calor hecticus, cum conſumptione corporis.

7 Anxietates & anguſtiæ præcordiorum.

8 Interdum habitus corporis cachecticus, œdemata pedum.

c Exulcerationum.

1 Dolor plus vel minus ſenſibilis in parte affecta.

2 Febris hectica ab initio mitis ſatis, poſtmodum vero ſenſim increbeſcens.

3 Excretiones purulentæ.

4 Pulſus inæqualis.

5 Interdum reſpirandi difficultates.

6 Inſigne tædium omnium rerum & ad iram proclivitas.

7 Suc-

7 Succedentes ſudores & diarrhœæ colliquativæ.
8 Signorum antecedentium multa & alia inferius in tractatione ſpeciali recenſenda.

IV. *Subjectum.*

1 Homines utplurimum adulti ſanguinei, aut ſanguineo-Melancholici, Plethorici, Hæmorrhagiarum ſpontanearum ſuppreſſiones experti.
2 Perſonæ conſuetas ſanguinis artificiales evacuationes negligentes.
3 Otio, iracundiæ & intemperantiæ dediti.
4 Veneri nimium indulgentes.
5 Corpus calidum aeri frigido exponentes.
6 Frigidum potum corpore exæſtuante in nimia quantitate aſſumentes.
7 Hypochondriaci & feminæ Hiſtericæ.
8 Homines febres quartanas chronicas experti.
9 Hæreditariam diſpoſitionem ad hoſce affectus habentes.
10 Injurias externas & viſcerum læſiones paſſi.

V. *Prognoſis.*

a Infarctuum.

1 Infarctus recentiores longe felicius curantur, quam inveterati & chronicos morbos ſecuti.
2 Longe quoque difficilius curantur ſcirrhi, ab adſtringentium uſu in febribus chronicis orti, quam qui a ſimplici ſanguinis congeſtione originem trahunt.
3 Infarctus facile tranſeunt vel in inflammationes, vel in ſcirrhos, ſi in principio negligantur.
4 Infarctus in Melancholicis difficilioris ſunt curationis, quam in ſanguineis.

b Scirrhorum.

1 Omnes Scirrhi difficulter curantur, imprimis vero inveterati.
2 Scirrhi licet in principio nullum ingens periculum inferant, facile tamen impoſterum Exulcerationes & Hecticas febres poſt ſe trahunt.
3 Scirrhi Pulmonum & Hepatis majus periculum minantur, quam quidem Scirrhi Lienis.
4 Scirrhos ſæpius excipit Icterus niger incurabilis.
5 Si Scirrhos Hectica non ſequitur, Cachexiam tamen & Hydropem producunt.

c Exulcerationum.

1 Quo graviores & profundiores viſcerum ſunt exulcerationes, eo magis etiam de reſtitutione deſperandum.
2 Graviores tales exulcerationes neque Natura, neque ars reſarcire poteſt.
3 Quo magis invaleſcunt febres Hecticæ exulcerationibus junctæ, eo citius etiam ad mortem properant ægroti.
4 Sudores & diarrhœæ colliquativæ morbis hiſce ſupervenientes, mortem præ foribus eſſe indicant.
5 Renum exulcerationes facilius ferunt ægrotantes, quam reliquorum viſcerum labem.

VI. *Remedia.*

a Contra infarctus viſcerum.

1 Sanguinem abundantem evacuantia & a viſceribus infarctis revellentia, Venæſectio in pede, ſcarificationes partium inferiorum, hirudines.
2 Viſcera obſtructa reſerentia, aperientia & ſanguinem ſtagnantem reſolventia & diſcutientia: Rad. Gentian. Ari, Cichorii, Tarax. Pimpin. albæ, Helenii, Vincetox. Bardan. &c. Herb. Cent. min. Card. Bened. Fumar. Abſinth. Marrub. Hyſſop. Chæref. Cochlear. &c. Gumm. Sagapen. Ammoniac. Pil. Beccher. Stahlii, Balſam. Viſcer. nobis familiares, Tartar. Bontii, Schrœd. &c. Eſſentiæ ex antedictis amaris paratæ & Tinct. Antimonii acri aut Tart. junctæ. Salia neutra: Tart. Vitriol. Arcan. dupl. Tart. Solubil. Pulveres Solares Richt. Externe Emplaſtr. Splenet. de Cicut. Hyoſcyam. Sperm. Ceti, Diaphor. Mynſ. de Ammoniaco &c.
3 Sordes primarum viarum ac materiam correctam evacuantia ſcil. clyſteres, Infuſa laxantia ex Helleb. nigr. Pilulæ ex gummatibus paratæ &c.
4 Viſcera debilitata roborantia & infarctus recidivam præcaventia, præter ſcil. antea recenſita amara, Rad. Caryoph. fragar. Rub. Tinct. Herb. Agrimon. Scolopendr. Flor. Spic. Roſar. rubr. Tinct. Vitriol. ♂is Tartaris. Ludovici &c.

b Contra Scirrhos Viſcerum.

1 Sanguinem in ſtatu Plethorico imminuentia, Venæſectio, ſcarificatio & hirudinum applicatio.
2 Antea recenſita remedia reſolventia & ſanguinem cacochymicum corrigentia.
3 Humores ſuperfluos evacuantia: Infuſa laxantia, Pilulæ &c.
4 Externa emollientia & reſolventia: Emplaſtr. de Melilot. de Ammoniac. de Cicuta &c.
5 Ac tandem diſcuſſa & reſoluta materia morbifica, Remedia tonica, Martialia &c.

c Contra Exulcerationes Viſcerum.

1 Lenia laxantia & ſordes primarum viarum abſtergentia, Manna, Folia Sennæ, Tamarindi, Rhabarbarum, Merc. dulcis rite uſurpatus.
2 Viſcera ulcerata abſtergentia & mundificantia, ac ſimul maſſam ſanguineam depurantia: Herb. Hyſſop. Bellid. Marrub. albi, Virg. Aur. Scabioſ. Rad. Pimpin. alb. Vincetox. Bryon. Ari, Ariſtol. Gumm. Ammoniac. &c.
3 Conſolidationem promoventia Balſamica & Adſtringentia: Balſ. Peruv. de Copaiba, Gumm. Sarcocoll. Oliban. Terebinth. cocta Herb. Sanic. Pyrol. Veron. Heder. Terr. Hyperic. Millefol. Coſtæ, Extract. Hyperic. &c.

Formulæ Remediorum ad Infarctus & Scirrhos.

1 Infuſum incidens & reſolvens.

℞. *Rad. Gentian.* — *Bellid. ana. p. ij.*
Cichor. — *Cort. Aurant.*
Pimp. alb. — *Citr.*
Bardan. ana ʒij. — *Tart. Solub. ana. ʒij.*
Herb. Cent. min. — *Inciſ. infunde in Vin. alb.*
Marrub. ana. mj. — *Mj. ſeu* ℔. iv. *doſis hauſtus.*
Flor. Stœch. Arab.

2 Infuſum incidens & laxans.

℞. *Rad. Brion.* — *Rhab. elect.*
Gentian. — *Fibr. Helleb. nigr. ana ʒij.*
Enulæ. — *Cort. Citr. ʒiij.*
Taraxac. ana. ʒij. — *Winteran. ʒiſs.*
Ari ʒj. — *Tart. Solub. ʒij.*
Herb. fumar. — *Sal. Abſinth. ʒj.*
Card. Ben. āā. mſs. — *Inciſ. inf. in Vin. alb.* ℔. iv.
Fol. Senn. O. ſ. ſt. ℥j. — *ſumantur quotidie ℥vj. mane.*

3 Pilulæ aperientes & laxantes.

℞ *Pilul. Tartar. Bontii ʒj.* — ℞. *Pil. Balſ. Viſcer. ʒj.*
℞ *Pilul. de Ammoniac.* — *Doſis de hiſce* 15. *vel* 20.
Querc. ʒj. — *ſingulis diebus mane vel veſperi.*
℞. *Pil. Beccheri ʒj.*

4 Eſſentia roborans & Tonica.

℞. *Tinct. Antimonii acr.* — *Eſſ. Pimpin. alb.*
Spir. C. C. ana. ʒj.

5 Alia.

℞. *Tinct.* ♂*is Ludov. ℥ſs.* — *M. gutt.* 30. 40. *bis vel ter*
Eſſ. amar. Hall. ʒij. — *per diem.*

Formulæ contra Exulcerationes.

6 Potio laxans.

℞. *Decoct. Fl. & fr. ℥iij.* — *Cryſtall. Tart. ʒſs.*
in quo fervente infunde — *mane in eo diſſolve*
Rhab. elect. ʒj. — *Mann. elect. ℥iſs. D.*
Colat. calide pro una vice.

7 Alia.

℞. *Tamarind. ℥iſs.* — *in colat. diſſolve*
Coq. in ſ. q. Aq. ſimpl. — *Mann. el. ℥iſs.*
Colat. detur calide.

8 Infuſum Abſterg. & conſolidans.

℞. *Herb. Hyſſop.* — *Rad. Vincetox.*
Marrub. — *Pimp. alb.*
Scabioſ. — *Bryon. ana ℥ſs.*
Virg. Aur. ana. mj. — *Inciſ. ad Chartam.*

9 Aliud

9 Aliud.

℞. *Herb. Sanic.* *Rad. Biſtort.*
Pyrol. *Torment. ana.* ℥iij.
Milleſol. *Inciſ. d. ad Ch. ſpecierum harum man.* ij. *infunde in aqua fervent.* ℔. ij. *bulliant leniter.*
Veron.
Hed. Terreſt.
Sumit. Hyperici ā. mſs.

10 Tinctura Abſtergens.

℞. *Tinct. Antimonii* ℥ij. *Eſſ. ſuccin.* ℥j. *M.*

11 Tinctura mundific. & conſolidans.

℞. *Tinct. Antimonii acris* ℥iiij. *Balſ. Peruv. anna.* ℈ij. *M.*
Eſſ. Succin. *Doſis utriusque eſt a guttis* 20. ad 25.

VII. *Methodus medendi.*

a In Infarctu Viſcerum.

1 Venæſectio in hoc caſu optimum ſemper eſt remedium, præſertim in ſubjectis Plethoricis, Hæmorrhagiis, Venæſectionibus & Scarificationibus aſſuetis, & hinc hæcce reliquis præmitti poteſt remediis, poſtea vero Scarificationes, ubi neceſſitas eas requirit, ſubjungantur in partibus inferioribus, aut in Hæmorrhoidariis hirudines ano applicentur.

2 Facta ſufficienti revulſione & Plethoræ imminutione, opera danda eſt, ut ſpiſſius & ſtagnans ſanguis reſolvatur, & diſcutiatur convenientibus remediis, infuſis ſcil. radicum & herbarum cum vino, Pilulis ex Gummatibus paratis ac Eſſentiis incidentibus.

3 Quoniam vero in præcedente ſanguis ſtagnatione multæ partes ineptæ & inutiles redditæ fuerunt, hiſce incidentibus vel conjungantur, vel ſubjungantur remedia per epicraſin laxantia.

4 Tandem viſceribus, antea infarctis & hinc debilitatis, proſpiciatur per remedia roborantia & tonica.

b In Scirrhis Viſcerum.

1 Proſunt eædem ſanguinis imminutiones in ſubjectis diſpoſitis.

2 Quibus ſubjungi debent reſolventia & per epicraſin evacuantia.

3 Ut Scirrhi eo melius reſolvantur, externe imponantur emplaſtra v. g. de Cicuta, Hyoſcyam. Melilot. &c. cum ol. Chærefol. malaxata.

4 Tonus partium debilitatarum reſtituatur quantum fieri poteſt per remedia tonica, virtutem ſimul incidentem & abſtergentem poſſidentia, inter quæ potiſſimum eminet Mixtura tonica Stahlii &c.

c In Exulcerationibus Viſcerum.

1 Laxantia ceteris remediis præmittantur, ut hoc modo non ſolum ſordes primarum viarum abſtergantur, ſed etiam uberior humorum vitioſorum ad partem affectam affluxus intercipiatur.

1 Poſtea exhibeantur abſtergentia & mundificantia, eaque diu continuentur.

3 Ac tandem progreſſus fiat ad conſolidantia, pariter diu uſurpanda.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

a In Infarctu Viſcerum.

1 Niſi evacuationes ſanguinis in ſatis larga quantitate inſtituantur, nunquam ſufficiens fit revulſio, & hinc etiam parum proſunt.

2 Hirudines nunquam applicentur, niſi præmiſſa ſit Venæſectio revulſoria.

3 Omnia remedia incidentia ſemper diu continuanda ſunt, alias nullus inde ſperandus eſt laudabilis effectus.

4 Purgantia fortiora actu ſemper hic nocent, & quamvis vomitoria interdum ſenſibile levamen afferant, malum tamen facile recurrit, quoniam per tales fortiores motus viſcera magis debilitantur.

5 Tonica remedia nunquam exhibeantur, niſi ſufficiens præceſſerit evacuatio & diſcuſſio, ac tumor viſceris diſparuerit cum ſymptomatibus ab eo provenientibus.

b In Scirrhis Viſcerum.

1 Eædem cautelæ locum habent, remedia tamen omnia diutius hic continuari debent, quam in Infarctibus.

2 Niſi in utroque caſu diæta exacte obſervetur, & motus ſufficiens continuatus remediis jungatur, vix ſperandus eſt laudabilis effectus. Ceteris motuum ſpeciebus merito præfertur equitatio & vectura.

c In Exulcerationibus Viſcerum.

1 Omnia draſtica purgantia & acria in hoc caſu cane & angue pejus ſunt fugienda.

2 Abſtergentia & mundificantia fortiora, ut & balſamica acriora, myrrhata, aloetica, camphorata &c. nimiam ebullitionem humorum excitant, & hinc poſitive nocent.

3 Nunquam adſtringentia & travmatica uſurpentur, niſi diuturnus mitiorum abſtergentium uſus præceſſerit.

4 Motus fortior, animi pathemata graviora, diæta calida aromatica, vini & Veneris abuſus, in hoc caſu venena ſunt.

Caput Secundum.

De Infarctu Pulmonum.

I. *Definitio.* INfarctus Pulmonum eſt nimia eorum oppletio, a ſanguinis congeſtione ejuſque ſpiſſitudine ortum trahens, cum inſigni ſpirandi difficultate conjuncta.

II. *Differentia*

1 *Ab Aſthmate,*

1 In quo reſpiratio fit cum ſibilo ac tuſſis ſimul jungitur, quæ utraque in hoc affectu deſunt, imo reſpiratio in hoc longe eſt difficilior quam in Aſthmate.

2 Reſpectu reliquorum Symptomatum huic affectui familiarium, quæ in Aſthmate non reperiuntur.

3 *A Congeſtione*, quæ ad paucum tantum tempus extenditur, & ſine inſigni ſanguinis ſpiſſitudine eſt, cum e contra Infarctus diutius duret, & ſanguinem ſpiſſiorem conjunctum habeat.

III. *Signa.*

1 Reſpiratio admodum difficilis, laborioſa & frequens cum ſuffocationis metu, ſine tuſſi.

2 Palpitationes cordis frequentes, reſpirandi difficultati junctæ, ſub motu corporis incrementum capientes.

3 Facies rubicunda, inflata, vaſa turgida in collo præcipue & lacrymæ interdum involuntariæ.

4 Stupor capitis cum vertigine.

5 Partium inferiorum ſtrictura cum vaſorum detumeſcentia & frequentibus horroribus.

6 Spaſticæ ſtricturæ in hypochondriis & cardialgicis pathematibus frequentibus.

7 Alvi ſiccitas & urina tenuis ac pauca.

8 Inſignis laſſitudo totius corporis & impotentia ad motum.

IV. *Subjectum.*

1 Homines ſanguinei, Sanguineo-Cholerici Plethorici, Juvenes & Viri Hæmorrhagias alias paſſi.

2 Feminæ menſium ataxiis laborantes.

3 Hæmorrhoidarii poſt ſuppreſſionem Hæmorrhoidum, aut quibus molimina ad Hæmorrhoides ſubito ceſſarunt.

4 Qui frequentes congeſtiones ad pectus paſſi ſunt.

5 Qui Venæſectiones & Scarificationes conſuetas neglexerunt.

6 Vitæ ſedentariæ dediti, & ſanguinis ſpiſſitudine laborantes.

7 Homines ſudoribus ſpontaneis matutinis aſſueti, poſt eorum vel ſuppreſſionem, vel ceſſationem.

V. *Prognoſis.*

1 Infarctus pulmonum invaleſcens, ſuffocationem facile poſt ſe trahit.

2 Huncce infarctum ſequuntur etiam tubercula, ſive nodi Scirrhoſi pulmonum, Phthiſin minitantes.

3 Si ſanguis in pulmonibus ſtagnans corrumpitur, vel gra-

graves Peripneumoniæ, vel pulmonum exulceratio- nes exinde oriuntur.

4 Naſcuntur quoque exinde Aſthmata variis generis, tam convulſiva, quam humida.

VI. *Remedia.*

1 Cauſam antecedentem ſive Plethoram removentia, Venæſectio in pede & urgente neceſſitate in brachio, ſcarificationes repetitæ in partibus inferioribus, hirudinum applicatio.

2 Sanguinem ſpiſſum reſolventia, incidentia & diſcutientia: Rad. Pimp. alb. Vincetox. Helen. Irid. Flor. Ari, Herb. Chæref. Hyſſop. Marrub. Gummata & Pilul. ex illis paratæ.

3 Evacuantia, derivantia, æqualem motum ſanguinis producentia & affluxum humorum ad pectus intercipientia, Purgantia ſcil. incidentibus juncta, diaphoretica, diuretica, pediluvia, veſicatoria ſuris applicita, clyſteres emollientes & acres &c.

4 Partem affectam roborantia, Mixtura tonico-nervina, Inſuſa ex herbis pectoralibus, diſcutientibus & leniter adſtringentibus: Herb. Hyſſop. Marrub. Virg. Aur. Veron. Scabioſ. Heder. Terreſtr. Pyrol. Sanic. Rad. Pimpin. &c. parata.

Formulæ Remediorum.

1 Inſuſum incidens & diſcutiens.

℞. *Rad. Pimpin. alb.*	*Bellid. c. flor. ana. mſs.*
Vincetox.	
Enul.	*Sem. Aniſ.*
Irid. Flor. ana. ℥ſs.	*Fœnic. ana.* ʒiij.
Herb. Hyſſop.	*Inciſ. & contuſ. Inſunde in*
Scabioſ.	*Aq. ferventis* ℔. ij. *ſpecier.*
Pulmon. macul.	*m.ij. bulliant leniter & Cola-*
Coſtæ.	*tura ſæpius bibatur calide.*

2 Tinctura incidens & reſolvens.

℞. *Tinct.* ♁*ii acris* ʒij.	*ana.* ʒj.
Eſſ. Alexiph.	*M. doſis 30. gutt. 2. vel 3. per*
Adianth. alb.	*diem.*

3 Alia.

℞. *Tinct. Tart.*	*Succin.* ʒj.
Eſſ. Pimpin. alb. ana. ʒij.	*M. doſis ut ſupra.*

4 Vinum Medicatum.

℞. *Rad. Pimpin. alb.*	*Fol. Senn. ſ. ſt.* ʒj.
Vincetox.	*Fibr. Rad. Hell. nigr.* ʒiij.
Cichor.	*Sem. Aniſ.*
Gentian. ana. ʒij.	*Fœnic.*
Herb. Marrub.	*Tart. Solub. ana.* ʒij.
Hyſſop. ana. mſs.	*Inciſa & contuſa inſunde*
Flor. Bellid.	*Vin. alb.* ℔. IV. *vel* vj. &
Cichor.	*bibantur ſingul. dieb. mane*
Stœch. Arab. āā. p. ij.	℥vj. *vel* ℥vii.

5 Aliud.

℞. *Rad. Enul.*	*Rhab. elect.* ʒij.
Taraxac. ana. ʒiij.	*Cort. Aurant.* ʒiij.
Zedoar.	*winteran.*
Ari. ana. ʒj.	*Cinnam. acut. ana.* ʒj.
Summit. cent. min.	*Tart. Solub.* ʒſs.
Herb. Bellid. c. flor. ā. mj.	*M. d. ad Ch. Inſuſio & doſis*
Fol. Senn. ſ. ſtip. ℥vj.	*ut antea.*
Fibr. Helleb. nigr. ʒſs.	

6 Bolus laxans.

℞. *Conſ. flor. Perſic.* ℈ij.	*Reſin. Jalapp. gr.* IV.
	Syr. Roſar. ſolut. q. ſ.
Mercur. dulc. gr. XV.	*M. fiat Bolus.*

6 Pilulæ incidentes & laxantes.

℞. *MP. Balſam. Viſceral.* ʒj.	*Eſſ. Alexiph. q. ſ.*
	M. ſ. Pil. ad gr. j. doſis num.
Extract. Hell. nigr. ʒſs.	15. *vel* 20.

8 Potio diapnoico diuretica.

℞. *Aq. Chæreſ.*	*Sal. Geniſt.*
Scabioſ. ana. ℥ij.	*Matr. perl. præp. ana.* ℈j.
♁. *diaph.* ʒſs.	*Syr. flor. Bellid.* ʒſs.
Tart. Vitriolat.	*M. cochleat. ſæpius ſumenda.*

9 Alia.

℞. *Aq. Hyſſop.*	*Arcan. duplic. ana.* ℈j.
Card. Bened. āā. ℥ij.	*Cinnab.* ♁*ii* ℈ſs.
Lap. percar. præparat.	*Sacch. perlat.* ʒij.
Bezoard. miner.	*M. ut ſupra.*
Sal. Abſinth.	

10 Tinctura diſcutiens & roborans.

℞. *Tinct. Antimonii acris.*	*Spir. C. C. ana* ʒiſs.
	Doſis 25. *vel* 30. *gutt.*

11 Alia.

℞. *Eſſ. Milleſol.*	*M. doſis ſicut antea.*
Tinct. Antimon. ana. ʒij.	

12 Inſuſum roborans & Pectorale.

℞. *Rad. Biſtort.*	*Veron.*
Torment.	*Virg. Aur. ana. mj.*
Pimpin. ana. ℥ſs.	*Inciſ. inſunde ſpecierum ma-*
Herb. Sanic.	*nip. ij. in Aq. fervent.* ℔. *ij.*
Pyrol.	*& colatura bibatur calide.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Cæteris omnibus remediis facile palmam præripit Venæſectio larga in pede revulſionis gratia, aut urgente ſuffocatione in brachio inſtituta.

2 In viris Hæmorrhoidum ſuppreſſione laborantibus, hirudines poſt ſanguinis miſſionem ano applicentur.

3 In malo mitiori, Venæſectioni ſtatim ſubjungantur potiones diaphoretico-diureticæ ſupra deſcriptæ, ut maſſa humorum æqualiter diſtribuatur.

4 Ubi vero malum inveteratum eſt, in uſum trahantur remedia ſanguinem incidentia & reſolventia, quibus interponantur Pilulæ ex gummatibus paratæ, aut Pil. Becch. Stahlian. Balſamico-Viſcer. mane vel noctu ſumendæ.

5 Quodſi vero horum uſum ſufficiens evacuatio & reſolutio non ſequatur, exhibeantur ægrotis infuſa incidentia & laxantia, ac diu continuentur.

6 Hiſce ſubjungantur remedia tonica diu ſatis uſurpanda, ut pars affecta eo magis roboretur, & novus infarctus præcaveatur.

7 Extra Paroxyſmum Venæſectiones præſervatoriæ inſtituantur, laxantia ſumantur, & Menſium ac Hæmorrhoidum fluxus ubi deficit, promoveatur.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Evacuationes ſanguinis in minori quantitate inſtitutæ nil conferunt ad infringendum paroxyſmum & malum imminuendum, quare larga ſit, oportet.

2 Niſi Venæſectioni ſtatim ſubjungantur remedia incidentia & diaphoretica, varii anomali motus & turbæ in œconomia animali ob ſanguinis ſpiſſitudinem ſequuntur.

3 Purgantia fortiora, quia nimios motus excitant, nonniſi cum ſumma prudentia uſurpentur.

4 Volatilia remedia in principio data, malum exaſperant, declinante vero paroxyſmo admodum ſunt proficua.

5 Adſtringentia remedia, non niſi in declinatione morbi conveniunt, in principio vero, aut nondum ſufficienter reſoluto & diſcuſſo ſanguine data tubercula pulmonum ſcirrhoſa producunt.

6 Vita ſedentaria & otioſa maxime eſt noxia, quare motus ſufficiens & continuatus ſemper eſt ſuadendus.

7 Aer frigidus & humidus pariter noxius eſt, dum inſpiratus humores reſolutione indigentes magis condenſat, & humorum recurſum, habitum corporis ſtringendo, ab exterioribus ad interiora promovet.

CAPUT TERTIUM.

De Infarctu Lienis.

I. *Definitio.* INfarctus Lienis eſt nimia ejuſdem opletio & intumeſcentia, a congeſtione inſigni ſanguinis Venæ portæ hujuſque ſpiſſitudine, dependens.

II. *Differentia.*

1 *A Congeſtione*, quæ tamdiu non durat, ſive citius ſolvitur, quam infarctus; adde quod Congeſtio ſit cauſa, infarctus vero effectus ſive productum.

2 *A Scirrho*, tam reſpectu reliquorum ſymptomatum, quam potiſſimum reſpectu duritiei.

3 *A doloribus Nephriticis* lateris ſiniſtri, quatenus hi ſunt profundiores & ad lumbos ſe extendentes, dolores vero ex infarctu Lienis magis anteriora petunt.

III. *Signa.*

1 Dolor premens obtuſus hypochondrii ſiniſtri, ſive ſub coſtis ſpuriis.

2 Reſpiratio ſat difficilis & laborioſa, ſub motu corporis incrementum capiens.

3 Tumor & inflatio interdum valde ſenſibilis in Hypochondrio ſiniſtro.

4 Inſignis virium laſſitudo & torpor ad actiones quaſcunque, animi mœror, moroſitas.

5 Appetitus utplurimum proſtratus.

6 Ventriculi quoque interdum inflatio, quam frequentes ructus ſolvunt.

7 Palpitationes cordis & ſæpius etiam motus palpitatorius inſignis in ipſo Liene, cum præcordiorum anguſtia.

8 Interdum jungitur etiam tuſſis ſicca periodica.

IV. *Subjectum.*

1 Homines Plethorici Melancholici, aut Melancholico-Sanguinei conſiſtentis ætatis, frequentes in juniore ætate narium Hæmorrhagias paſſi.

2 Viri Hæmorrhoidarii, quibus minus bene per Hæmorrhoides ſucceſſit ſanguinis fluxus, Hypochondriaci.

3 Fœminæ, Menſium ſtillicidio, aut earundem ſuppreſſione laborantes, Hyſtericæ.

4 Artificiales ſanguinis evacuationes negligentes.

5 Triſtitiæ & mœrori obnoxii.

6 Vitæ ſedentariæ frequentibus meditationibus dediti.

7 Diæta craſſiori utentes, ſufficientem vero potum negligentes & otio inſuper indulgentes.

8 Remediis Adſtringentibus, imprimis vero China-Chinæ, ſine præmiſſa ſufficiente præparatione & evacuatione in febribus intermittentibus, nimiis vero refrigerantibus aut volatilibus in acutis tractati.

V. *Prognoſis.*

1 Infarctus Lienis recens facile quidem per ſanguinis miſſionem & remedia convenientia curatur; inveteratus vero ſæpius diu fatigat ægrotantes.

2 Infarctus Lienis neglectus, aut perverſe tractatus, facile degenerat in Scirrhum.

3 Infarctui Lienis facile etiam ſuccedit vel jungitur infarctus Hepatis.

4 In feminis non raro talis infarctus per vomitum cruentum ſolvitur, quod etiam in Viris Hæmorrhoidariis obſervavimus.

5 Si diu hæſerit ſanguis ſpiſſus in Liene, tandem exinde oritur vomitus nigrorum, ſive morbus niger Hippocratis.

6 Infarctui tali febrem Petechialem graviſſimam ſuperveniſſe, hanc vero una cum infarctu, excretione ſanguinis coagulati nigri & fœtentis per alvum ſolutum fuiſſe, vidimus.

7 Non raro etiam hujuſmodi infarctum Hectici & Hydropici affectus ſequuntur.

VI. *Remedia.*

1 Venæſectio revulſoria in pede, ut & Scarificationes repetitæ, ac Hirudinum applicatio, Plethoram imminuentes & cauſam antecedentem removentes.

2 Sanguinem ſpiſſum & ad motum ineptum incidentia & reſolventia: Rad. Ari, Pimpin. alb. Vincetox. Caryophyllat. Appii, Graminis, Bardan. Herb. Cent. min. Chærefol. Fumar. Card. Bened. Abſinth. Naſturt. Cochlear. Hyſſop. Capill. Vener. Tartar. Vitriol. Arcan. dupl. Gumm. Ammon. Sagapen Bdell. Externe Emplaſtra reſolventia, de Ammoniaco, Splenet. Saponat. Barbett. de Cicuta, Ol. Cappar. Chamom. Unguent. de Althæa.

3 Evacuantia lenia, Reſolventibus & Incidentibus prioribus vel conjuncta, vel ſubjuncta, Fol. Senn. Rhabarb. Fibr. Rad. Helleb. nigr. Pil. Polychr. Hall. cum ſtimulo quodam, ☿. dulc. Extract. Panchym. Croll. Sal. Cathart. amar. Magnes. alb. &c. Diaphoretica, Diuretica &c.

4 Tonica, impr. ♂lia, Tinct. ♂is Ludovici, Zwelff. Croc. ♂is Stahlii, Mixt. Tonico Nerv. Stahlii, infuſa ex Cort. Cappar. Tamariſc. Fraxin. Rad. Caryoph. Rub. Tinctor. Herb. Milleſol. Adiant. alb. Cuſcut. Epithymi, Scolopender. Ceterach.

Formulæ Remediorum.

1 Infuſum incidens.

℞. *Rad. Gentian.*
Taraxac.
Cichor. ana. ℥ij.
Ari.
Zedoar. ana. ʒj.
Herb. Card. Ben.
Fumar.
Cent. min. āā.
M. ſs.
Cort. Tamariſc.
Aurant.
Winteran. ana. ʒiſs.
Inciſa infunde in ℔. IV. *Vin. alb.*

2 Infuſum laxans & reſolvens.

℞. *Rad. Bardan.*
Gramin.
Helen.
Vincetox. ana.
℥ij.
Herb. Cent. min.
Chæref. ana. m. ſs.
Fol. Senn. ſ. ſt. ℥j.
Fibr. Hell. nigr. ℥ſs.
Cort. Tamariſc.
Fraxin.
Tart. Solub. ana. ʒiij.
Inciſ. Include nodulo, Vin. alb. ℔. IV. *vel* V. *infundendo.*

3 Pilulæ incidentes & laxantes.

℞. *MP. de Ammon.*
Querc.
Extract. Hell. nigr.
ana. ℈j.
Colocynth. gr. IV.
Tinct. Tart. q. ſ.
M. fiant Pilul. pro 2. doſ.

4 Aliæ.

℞. *Extract. Panchym.*
Croll.
☿. *dulc. rit. par. ana.* ℈j.
Reſin. Scammon. gr. IV.
Tinct. ☿*ii q. ſ.*
M. f. Pilul. pro 2. doſib.

5 Aliæ.

℞. *MP. Polychr.*
Extract. Hell. nigr.
ana. ʒſs.
Reſin. Jalapp. gr. vj.
Elix. Prop. Par. q. ſ.
M. f. Pil. ad gr. j. pro 3. doſ.

6 Pilulæ aliæ.

℞. *Gum. Ammon. in*
Aq. ſol.
& inſpiſſ. ℥ij.
Extr. Helleb. nigr.
Abſinth.
Fumar.
Aloes gummos. ā.
ʒſs.
Colocynth. gr. XV.
Eſſ. Abſinth. q. ſ. M.
Fiant Pilul. ad gr. j. Doſ. 20. quavis hebdomada.

7 Mixtura incidens & laxans.

℞. *Mixt. ſimpl.* ʒiij.
Extr. Panch. Croll. ʒj.
M. doſ. 40. 60. gutt. cum multo vehiculo.

8 Mixtura incidens, diapnoico-diuretica.

℞. *Tinct.* ☿*ii acris.*
Tartar.
Eſſ. Alexiph. Stahl. ā. ʒij
Succin. ʒj. *M.*
Doſis gutt. 30. 40. mane & veſp.

9 Mixtura Tonica & incidens.

℞. *Tinct. Tart.*
☿*ii.*
Spir. C. C. ana. ʒj. *M.*
Doſ. 30. 40. gutt. mane & veſperi.

10 Alia.

℞. *Eſſ. Adianth. alb.*
Tinct. ♂*is Ludov.*
āā. ʒij.
M. doſis eadem.

11 Alia.

℞. *Eſſ. Milleſol.*
Adianth. alb.
ana. ʒij.
M. doſis ut ſupra.

12 Emplaſtrum reſolvens.

℞. *Empl. de Hyoſc.*
Ammoniac. ana. ℥ſs.
Malax. cum Ol. Cappar.
& Chærefol. ana.

13 Aliud.

℞. *Empl. de Galban.*
Ammoniac. ana. ʒiij.
M. malaxetur ut ſupra.

VII. *Methodus medendi.*

1 In ſubjectis Plethoricis, aut ubi Infarctus hic a Menſium vel Hæmorrhoidum ſuppreſſione originem trahit, Venæſectio & Scarificatio in pedibus reliquis remediis præmittantur, & in Hæmorrhoidariis hirudines inſuper ano applicentur.

2 Ubi vero a febribus male curatis originem ducit obſtructio Lienis, aut Plethora non urget, commode ſtatim ab initio præſcribuntur Infuſa incidentia & laxantia, utpote quæ non ſolum leniter revellunt, ſed etiam febres male curatas revocant. Aut hiſce ſubſtitui poſſunt Pilulæ antea præſcriptæ. Vices etiam laxantium optime quandoque ſupplent Clyſteres, aliquoties repetendi.

3 Subjectis calidioribus ſummo cum fructu ordinentur ſucci ex Rad. Cichor. Tarax. Herb. Heder. Terr. Flor. Bellid. &c. cum juſculo calido ſumendi: quibus uſus Pilularum ex Gummatib. paratarum interponi poteſt.

4 Hiſce ad meliorem reſolutionem & diſcuſſionem ſubjungantur Eſſentiæ ſupra notatæ incidentes & reſolventes, earumque uſui interponatur Eſſent. Antihypochondr. Hallenſ. aut Mixtura ex Mixt. Simpl. & Extr. Panchym. Croll. Ceteris tamen reſolventibus remediis facile palmam præripiunt Pulveres Solares D. Richteri, præmitti tamen debent, ubi opus eſt, univerſalia.

5 Tandem ♂lia & tonum roborantia in uſum trahantur, quæ ipſa quoque, ubi humores jam aliquo modo reſoluti ſunt, ceteris interponi poſſunt.

6 Toto curationis tempore Emplaſtra reſolventia Lienis regioni imponantur, ut reſolutio Infarctus eo melius procedat.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 In Infarctu Lienis, niſi remedia diu aut ad minimum ſpatio aliquot hebdomadum continuentur, irrita ſunt omnia, etiamſi optima fuerunt remedia.

2 Martialia in principio uſurpata majorem producunt infarctum, & ad faciliorem Scirrhi generationem diſponunt; unde prius non comedenda ſunt, quam ſigna ſufficientis reſolutionis in Urina appareant.

3 Qui tamen Martialia cum reſolventibus & laxantibus perite combinare aut iiſdem interponere ſciverit, nulla damna exinde metuenda habebit.

4 Opiata ſedandorum dolorum cauſa exhibita, magis relaxant fibras, majoremque ipſis conciliant torporem & hinc infarctum augent.

5 Fortiora reſolventia & diſcutientia v. g. Rad. Bryon. in principio mali uſurpata, ſimul atque ſemel ſanguinem ſpiſſum, Lieni impactum, commovent, ac hinc eo facilius Lienis exulcerationem producunt.

6 Omnia evacuantia fortiora impr. reſinoſa malum magis exaſperant, omnium vero maxime nocent vomitoria.

7 E contra methodus lenta, per plures ſeptimanas continuanda, in hoc morbo optimum habet uſum.

8 Acidulæ virtute adſtrictoria Infarctum magis promovent. Thermæ vero niſi Venæſectio, reſolventia & evacuantia præmiſſa fuerint, ad faciliorem Lienis exulcerationem diſponunt.

9 Quando in exulcerationem, quæ ſe per alvum aut urinam aut Vomitum manifeſtat, abit affectus, conſolidantia ſimul in uſum trahenda ſunt.

10 Cibi moderate aromatiſati, & vinum modice ſumptum, ſunt quidem remedia, ſed eorum immodicus uſus inſtar veneni eſt, impr. in ſubjectis calidioribus, quibus cibi leniter aromatiſati & capparibus largiter conditi optime conveniunt.

11 Motus nimius humores infarctos nimium commovet, & omnia ſymptomata exaſperat, lenis vero, continuatus, uſui remediorum junctus, ſæpius plus præſtat, quam multa remedia.

12 Ira uti hinc nimium commovendo nocet, ita triſtitia & terror obſtructionem augent.

13 In fœminino ſexu ſemper ad Menſium negotium reſpiciendum eſt, ut ſuppreſſi per convenientia remedia revocentur.

CAPUT QUARTUM.

De Infarctu Hepatis.

I. *Definitio.* INfarctus Hepatis eſt oppletio ejuſdem aut obſtructio a ſanguine, nimia copia e vaſis Venæ-Portæ meſeraicis reliquiſque ingeſto & congeſto, aut etiam Hepatis præternaturali conſtrictione, ſanguinem congeſtum ibidem detinente, ortum trahens.

II. *Differentia.*

1 *Alius* Infarctus Hepatis *cum inſigni* & palpabili *tumore* ac inflatione conjunctus eſt, uti id contingit in junioribus, *alius* vero hacce *inflatione deſtitutus* conſtrictionem Hepatis comitem habet.

2 A *Scirrho*, ratione tenſionis & gravitatis majoris, ac reſpectu duritiei aliorumque infra recenſendorum ſymptomatum.

III. *Signa.*

1 Dolor gravativus & obtuſus ſub coſtis ſpuriis in Hypochondrio dextro, interdum pulſans cum calore.

2 Anguſtia præcordiorum cum appetitus proſtratione.

3 Tumor Hypochondrii dextri impr. in junioribus adhuc, viſu & tactu diſcernendus.

4 Augmentum doloris poſt Hypochondrium digitis attactum.

5 Laſſitudo inſignis & gravitas totius corporis & artuum, cum flacciditate & conſumptione corporis.

6 Somnus admodum inquietus & anxius variis inſomniis & doloribus turbatus.

7 Sitis, ſiccitas oris ejuſdemque amarities, Tuſſis ſicca.

8 Phlogoſes, impr. poſt paſtum cum rubore faciei & calore inſigni in volis manuum.

9 Urina tenuis & pauca, poſtea vero rubra & turbida.

10 Alvus utplurimum ſicca, reliquarumque actionum tardior ſucceſſus.

IV. *Subjectum.*

1 Homines Plethorici in ætate conſiſtente conſtituti, Hæmorrhoidum & Menſium ſuppreſſione laborantes, evacuationes artificiales negligentes.

2 Iracundia gravi poſt paſtum affecti, poſt iram pallidi fientes.

3 Hypochondriaci & Hyſtericæ, congeſtione ſanguinis in Vena-Portæ laborantes.

4 Potum frigidum in majori copia poſt magnum corporis motum & incaleſcentiam aſſumentes.

5 Remediis adſtringentibus in intermittentibus; volatilibus vero in acutis abuſi.

6 Quibus remedia topica, frigida, adſtringentia in Hæmorrhagiis gravioribus Hepatis regioni applicata fuere.

7 Piſcibus, carnibus ſalitis & fumo exſiccatis, aliiſque craſſioribus nutriti.

V. *Prognoſis.*

1 Infarctus Hepatis majus portendit periculum, quam Infarctus Lienis, & majori etiam cum difficultate curatur.

2 Ex Infarctu Hepatis facile prodit ejuſdem Scirrhus.

3 Non raro etiam ſequitur Infarctum Cachexia icterica.

4 Quo magis inveteratus eſt Infarctus, eo facilius eum excipiunt Scirrhi ac Hectici & Hydropici affectus.

5 Infarctus Hepatis cum inflatione viſceris conjunctus, facilius curatur, quam qui a nimia Hepatis conſtrictione originem trahit, quem etiam Hectica familiarius ſequitur.

6 Hæmorrhoides, Infarctui Hepatis, a ſanguine congeſto oriundo, ſupervenientes, ſæpius malum ſolvunt.

7 Quo magis ægroti iræ indulgent, eo gravior fit affectus & eo diutius etiam protrahitur cura.

VI. *Remedia.*

1 Cauſam antecedentem, abundantiam ſcil. ſanguinis tollen-

tollentia ac revellentia, Venæſectio & Scarificatio in pedibus in utroque ſexu, in Hæmorrhoidibus vero ſuppreſſis Hirudinum ad anum applicatio.

2 Spaſticam Hepatis ſtricturam relaxantia, Pulv. Antiſpaſm. Hallenſ. aut ſimili modo ex Nitro depur. Tart. Vitriolat. Arcan. duplic. Conchis, Cinnab. &c. parati pulveres, aliaque interne relaxantia, emollientia & lubricantia.

3 Incidentia & Reſolventia mitiora, ac ſimul alvi laxitatem procurantia, Rad. Cichor. Gramin. Taraxac. Ononid. Apii, Polypod. Herb. Capill. ♀is, Bellid, Acetoſ. Acetoſell. Flor. Bellid. Borrag. Bugloſſ. Hepat. nobil. Fol. Sennæ, Rhab. elect. Manna, Tamarindi, Pil. de Ammoniac. Querc. Tartareæ, Schred. Bontii, Balſam. Viſceral. Polychreſt. &c. Clyſteres emollientes & leniter laxantes. Reſolventia externa ſive Topica, Empl. de Melilot. Diachyl. cum & ſine Gummat. Diaphoret. Mynſ. de Sperm. Ceti ejuſdem, de Ammoniac. de Cicut. de Hyoſciam. &c.

4 Craſin ſanguinis corrigentia, Rad. Bardan. Pimpin. alb. Vincetox. Enul. Sarſapar. Chinæ, Lign. Sanct. Saſſafr. Herb. Hyſſop. Veron. Capill. ♀is, Cent. min. Marrub. &c. Salia neutra, Gummata & ex his paratæ Pilulæ variæ, Tincturæ reſolventes & diureticæ &c.

5 Tonum viſceris relaxati reſtituentia: Rad. Caryoph. Rub. Tinct. Herb. Scolopendr. Agrimon. Flor. Schœnanth. Spic. Roſar. &c. Tinct. ♂is, Mixt. Tonico-Nervina Stahlii.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis Antiſpaſmodicus.

℞. *Nitr. depur.*
Tart. Vitriolat. ana. ʒj.
Cinnab. ☿*ii gr.* xviij.
M. div. in 6. part. æq. ſumatur ſingulis 3. *vel* 4. *horis doſ. j.*

2 Alius.

℞. *Nitr. depur.*
Arcan. duplic.
Solut. Conch. ana. ℈ij.
Cinnab. ☿*ii gr.* xviij.
M. div. in 6. *part. æq. doſis & uſus ut ſupra.*

3 Nodulus incidens & laxans.

℞. *Rad. Cichor.*
Gramin.
Taraxac. a. ʒiij.
Herb. Capill. ♀*is.*
Bellid. ana. mſs.
Fol. Senn. ſ. ſt. ℥j.
Rhab. elect. ʒiij.
Tart. ſolub. ʒij.
Inciſa include nodulo ℔. IV. *vini albi affund.*

4 Infuſum laxans & M. S. purificans.

℞. *Rad. Bardan.*
Pimp. alb.
Taraxac.
Enul. ana. ʒij.
Herb. Scord.
Hyſſop.
Marrub.
Bellid. ana. p. ij.
Fol. Senn. ſ. ſt. ʒvj.
Fibr. Helleb. nigr.
Rhab. elect. ana. ʒiij.
Cort. Aurant.
Lign. Saſſafr. ana. ʒij.
Sal. Tart. ʒj.
Inciſ. Infund. in Vin. albi ℔. IV. *vel* V.

5 Potio Laxans.

℞. *Tamarind.*
Paſſul. min. ana. ʒvj.
Coque in ſ. q. aq. ſimpl. in colat. fervente ℥v. *infund.*
Fol. Senn. ſ. ſt. ʒij.
Rhab. el. ℈ij.
Cryſt. Tart. ʒſs.
Colat. bibatur calide.

6 Pilulæ laxantes & craſin ſanguinis corrigentes.

℞. *Pil. Balſ. Viſcer. vel Querc.* ʒj.
℞. *Pilul. de Ammoniac. Sumant.* 15. *vel* 20. *pro doſi.*

7 Infuſum roborans.

℞. *Rad. Caryoph.*
Rub. Tinct. ana. ℥ſs
Herb. Scolopendr.
Agrim. ana. mj.
Flor. Spic.
Schœnanth.
Roſar. ana, p. ij.
Inciſ. infund. in Vini albi ℔. iij. *vel* IV. *doſis* ℥iij. *ter vel* 4. *per diem.*

8 Mixtura roborans.

℞. *Tinct.* ♂ *is Ludov.* ℥ſs.

Alia.

℞. *Eſſent. Adianth. alb.*
Tinct. ♂ *is Lud. ana.* ʒiij.

9 Alia.

℞. *Tinct. Tart.*
Eſſ. Succin.
Spir. C. C. rectif. aa. ʒiſs.
M. doſis 30. 40. *gutt. bis vel ter ſingul. diebus.*

VII. *Methodus medendi.*

1 In corporibus Plethoricis, aut ubi malum a ſuppreſſis Hæmorrhagiis originem traxit, evacuationes ſanguinis ſumme neceſſariæ ſunt, ſemper tamen inſtituantur in partibus inferioribus, majoris revulſionis gratia.

2 Hiſce interdum commode præmittuntur laxantia per epicraſin, quando Cacochymia ſimul peccat, aut quando febres prægreſſæ, male curatæ fuerunt, hæc enim pariter ac Pilulæ ex Gummatibus paratæ febres revocando, morbum ſimul imminuunt.

3 Si malum eſt a nimia conſtrictione Hepatis, evacuationibus ſtatim ſubjungantur Antiſpaſmodica & relaxantia. Externe vero imponatur regioni Hepatis Emplaſtr. Diachyl. de Melilot. de Ammoniaco Foreſti &c.

4 Sin vero ſanguis nimium congeſtus Hepar tumidum reddiderit, poſt laxans lene & Venæſectionem, ſi ea opus fuerit, Incidentia, Diſcutientia & Diuretica cum laxantibus mixta & diu uſurpata, conveniunt.

5 Tandem ad roborandum Hepar remedia Tonica tam ſub Infuſi, quam Mixturarum forma in uſum trahantur, externe vero applicetur Emplaſtrum Santalinum.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Venæſectiones in partibus ſuperioribus rariſſime aliquem habent uſum, ſed potius damnum inferunt.

2 Purgantia acriora pariter hic ac in Lienis Infarctu noxia ſunt.

3 Niſi alvus ſemper ſit aperta, parum proſunt reliqua remedia, imo malum ſub adſtrictione alvi augetur.

4 Diſcutientia acriora & volatilia Hepatis ſtricturam & infarctum augent.

5 Cichorium ſicuti in omnibus hepatis affectibus, ſic etiam in hoc eximiam habet efficaciam.

6 Niſi in Infarctu Hepatis, ab ejuſdem relaxatione orta, revellentia præmittantur, Diſcutientia parum proſunt.

7 Opiata & Adſtringentia tam interna, quam externa, imprimis fortiora, Infarctum augent & Scirrhum alliciunt.

8 Diæta craſſa noxia eſt, e contra vero cibi lubricantes, emollientes, gelatinoſi & potus ſufficiens, cum motu corporis, admodum conveniunt Infarctu Hepatis laborantibus.

Caput Quintum.

De Infarctu Glandularum Meſenterii & inde dependente Atrophia.

I. *Definitio.* Atrophia eſt ſucceſſiva partium & habitus corporis contabeſcentia, ab Infarctu glandularum Meſenterii & denegato hinc chyli per eaſdem tranſitu, originem trahens.

II. *Differentia.*

1 Ab *Hectica*, quoniam in hacce plerumque viſcerum, Hepatis, Lienis &c. exulceratio cum febre aliiſque ſymptomatibus, ſuo loco recenſendis, ſubeſt, in Atrophia autem infarctus ſaltem aut Scirrhus glandularum deprehenditur. Ut taceam quod Hectica vera ut plur. pubertatem ſupergreſſos, Atrophia autem juniores magis affligat.

2 A *Phthiſi*, reſpectu partis affectæ & reſpectu cauſæ, Pulmonis ſcil. & exulcerationis ejuſdem: cum e contra in Atrophia infarctus tantum in glandulis meſeraicis deprehendatur.

3 Ab *Infarctu & Scirrho Hepatis & Lienis*, qui partim reſpectu loci affecti, partim ſymptomatum paulo ante enarratorum intuitu ab Atrophia ſive infarctu glandularum differunt.

4 A *Rhachitide*: in qua quidem partes quædam contabeſcunt, ſed ſimul tumores hinc inde partes deformantes & incurvantes enaſcuntur: cum e contra tale quid in Atrophia non occurrat: cui adde quod Rhachitis ſit productum Atrophiæ.

5 Ab

5 Ab *aridura partium*, quæ in quodam tantum membro ſe manifeſtat: Atrophia autem totum corpus occupat.

6 A *Macie*, ubi pinguedo tantum conſumitur: in Atrophia vero ipſæ quoque partes muſculoſæ contabeſcunt.

III. *Signa*.

1 Laſſitudo inſignis & flacciditas totius corporis in dies invaleſcens.

2 Languor animi, faſtidium omnium rerum, ac ad iram proclivitas.

3 Coloris faciei floridi in pallidum mutatio, cum aliquali faciei in quibuſdam inflatione, & labiorum pallore.

4 Oculi nitore priſtino deſtituti, cum palpebris interdum poſt ſomnum inpr. matutino tempore tumidis.

5 Corporis & inpr. partium externarum contabeſcentia.

6 Tumor abdominis inſignis, interdum ſatis durus, interdum vero aliquo modo mollis, ita ut glandulæ meſenterii tumidæ tactu deprehendi queant.

7 Reſpiratio laborioſa cum anxietate.

8 Appetitus vagus & inconſtans, & frigidorum major appetentia.

9 Si vero a vermibus nutrimentum conſumentibus originem trahit Atrophia, appetitus ſolito eſt major, imo admodum voraces ſunt infantes, ac ventriculo cibis repleto melius ſe habent, quam eodem vacuo.

10 Nulla poſt cibos refocillatio, ſed reſpirandi difficultas, cum tenſione in hypochondriis ac inflatione ventriculi.

11 Sitis multa, calor internus, phlogoſes, ſiccitas oris.

12 Digeſtio fere nulla, ita ut cibi ſæpius tantum ſemidigeſti per alvum excernantur.

13 Alvus inconſtans modo lubrica, modo ſicca & obſtructa.

14 Febris lenta cum pulſu celeri, noctu potiſſimum affligens, poſtmodum vero incrementa capiens & ad hecticum calorem tendens, cum augmento reliquorum ſymptomatum.

15 Somnus brevis & ſæpius turbatus.

16 Urina utpl. craſſa imo chyloſa eſt, ſucceſſu vero temporis, ubi ad Hecticam fit tranſitus, magis tincta & rubra apparet.

IV. *Subjectum*.

1 Infantes, præcipue ablactati aut huic ætati propiores.

2 Infantes qui ſtatim poſt ſomnum corpore a ſudore madido aeri frigido expoſiti fuerunt.

3 Quibus excretiones conſuetæ per caput ſuppreſſæ fuerunt, ita ut exinde glandularum infarctus circa collum reportarint, qui præ ceteris ob lymphæ & ſeri mucoſitatem denegatamque depurationem in glandulis facile in Atrophiam, facta ad glandulas inferioris ventris humorum depoſitione, incidunt.

4 Potui nocturno frigido, tranſpirationem in ſomno impedienti, dediti.

5 Quibus labes poſt morbos vel acutos, vel chronicos prægreſſos in viſceribus relicta fuit.

6 Cibis viſcidis & malæ digeſtionis, ut & frigidis nutriti, ac hinc glandularum meſaraicarum infarctus reportantes.

7 Voraces nimium, ſive adiphagia laborantes.

8 Quibus diarrhœæ per adſtringentia aliaque inconvenientia remedia ſuppreſſæ fuerunt.

9 Vermibus, materiam nutritiam abſumentibus & conſpurcantibus, afflicti.

10 Pueri Hæmorrhagiis narium nimiis & frequenter repetentibus exhauſti, & collapſu viſcerum laborantes.

11 Infantes & pueri per faſcinationem, aut veneficia ad Atrophiam diſpoſiti.

12 Pueri, quibus Febres per Chinam Chinæ aliaque adſtringentia, ſuppreſſæ fuerunt.

V. *Prognoſis*.

1 Atrophia recens a glandularum infarctu orta, brevi & facile curatur, inveterata autem non niſi magna difficultate.

2 Ab Atrophia, niſi mature convenientibus remedis tractetur, facilis eſt ad Hecticam tranſitus, quando nimirum infarctus glandularum in Scirrhum & exulcerationem degenerat.

3 Quo magis ſunt adulti Atrophia correpti, eo facilius jungitur Hectica.

4 Adulti Atrophia laborantes, facile etiam Hydrope corripiuntur.

5 Atrophia morbos Hęmorrhagias ſcil. & Febres male curatas excipiens, pejoris ſemper eſt conſequentiæ, quam quę a diętę vitio originem trahit.

6 Atrophia a vermibus orta, nunquam feliciter ceſſat, niſi vermes per convenientia remedia remoti fuerint.

7 Peſſima omnium ea eſt Atrophia, quę ab incantationibus ortum traxit.

8 Quo magis urget diarrhœa in Atrophia, eo citius pereunt ęgrotantes.

9 Urina antea craſſa & pallida, poſtea vero rubicunda ac flammea reddita, ac frequentes æſtus ac phlogoſes poſt paſtum, præſentiam Hecticæ indicant.

10 Atrophiam per Febres intermittentes feliciter ſublatam fuiſſe, aliquoties obſervavimus.

11 Atrophiam inveteratam interdum excipit Rhachitis morbus curationem utpl. omnem reſpuens.

12 Tumorem & inflationem abdominis per vomitus cum ejectione copioſæ materiæ admodum tenacis, ſpatio aliquot horarum ſublatum fuiſſe obſervavimus, ſed Febris acuta ac elapſis aliquot diebus accedentes convulſiones nihilominus ægrotum jugulabant.

VI. *Remedia*.

1 Lenia laxantia & primas vias abſtergentia: Merc. dulc. Tart. Vitriol. Sal. Cathart. amar. Arcan. duplic. Nitr. Antimoniat. Sal. Polychreſt. Syr. de Cichor. cum Rhabarb. Syr. Domeſt. ſive de Spina Cervina, Manna, Magneſ. alba &c.

2 Incidentia & Reſolventia uti ſunt antea laudata ſalia neutra, Sal Abſinth. Cent. minor. aliaque fixa Rad. Pimpin. alb. Ari, Caryophyllat. Zedoar Galang. Vincetox. Petaſit. Imperator. Leviſt. Squilla, cujus ſuccus adultioribus cum convenienti vehiculo, infantibus vero cum oxymelle exhiberi poteſt. Gumm. Ammon. &c. Tinct. ♂ii acris, Tartari, Liq. Ter. Fol. Tart. Baſ. Samech. Paracelſi & Tinct. aperit. nobis familiaris, Eſſ. Succin. Alexipharm. D. Stahlii. Tinct. Reſolv. nobis uſualis &c. Pil. Stahl. Polychr. &c.

3 Tonica, qualia ſunt Tinct. Vitriol. ♂t Tartariſata Ludovici Salia neutra, Crocus ♂tis Antimoniatus, Tinct. Tonic. Stahl.

4 Specifica: Succus Hederæ Terreſtr. Heder. arbor. contactus manus tabe mortui, quem quidam tanquam ſpecificum in Scrophulis & Infarctu glandularum laudant.

5 Topica: Emplaſtr. Sapon. Barbett. de G. Ammon. Ungt. de Alth. Ol. Laur. Lumbr. Terreſtr. Cappar. Ceræ &c. Pulmentum illud quod vertex ferreus rotæ molaris inter movendum colligit, extra illitum.

6 Nutrientia, Juſcula hordeacea, Lacticinia, Emulſiones, Gelatinæ cum Amygdalis &c.

Formulæ Remediorum.

1 Bolus laxans.

℞. *Conſerv. roſar.* ℈j. *Syr. Roſ. ſol. q. ſ.*
Merc. dulc. *M. F. Bolus pro infante 3. vel*
P. Jalap. a gr. v. *4. annor.*

2 Pulvis laxans.

℞. *Magneſ. alb.* ʒſs. *D. infanti 6. vel 8. annor.*

Alius.

℞. *Sal. Cathart. amar.* ʒiſs. *pro 1. doſ. infanti 7. vel 8. annor.*

3 Potio laxans.

℞. *Aq. Chærefol.* ℥iij. *D. ſingulis duabus horis cochl. j. ij.*
Magneſ. alb. ℈ij.
Sacchar. Canar. ʒij. *M.*

4 Alia.

℞. *Aq. Scorzon.* ℥ij. *Syr. de Cich. c. Rhab.* ʒſs.
Diacyd. luc. Jalap. ʒjj. *M. pro una vice.*

5 Infuſum incidens & laxans.

℞. *Rad. Cichor.* *Apii. ana.* ʒij.

Ari. ʒj.	*Cort. Citr.*
Herb. Abſinth.	*Tart. ſolub. ana.* ʒiſs.
Cent. min. āā. p. ij.	*Inciſ. affund. Aq. forvent.*
Fol. Senn. ſ. ſt. ℥ſs.	℔ſs.
Rhab. elect. ʒj.	*poſtea adde Vini alb.* ℔. iſs.

6 Aliud.

℞. *Rad. Pimp. alb.*	*Rhab. elect.*
Vincetox. ana. ʒij.	*Fibr. Hell. nigr. ana.* ʒj.
Ari ʒj.	*Cort.* ☉*ant.*
Summit. Cent. min.	*Winteran.*
Origan.	*Sal. Anglic. ana.* ʒiſs.
Fl. Stœchad. Ar. āā. p. ij.	*F. Infuſ. ut antea.*
Fol. Senn. ſ. ſt. ʒvj.	

7 Pulvis abſtergens & reſolvens.

℞. *Arcan. dupl.*	*div. in 3. 4. 6. doſ. pro ratio-*
ʒj.	*ne ætatis.*

8 Alius.

℞. *Pulv. Stomach. Ber-*	*Doſ. 1. 2. cuſp. cultr. bis vel*
ckm. ʒſs.	*ter quovis die.*

9 Pulvis reſolvens & tonicus.

℞. *Arcan. duplic.* ℈ij.	*ana.* ℈j. *M.*
Matr. perl. præparat.	*Div. in 4. 6. 8. part. æq. pro*
Antimon. ♂*le. Lud.*	*ratione ætatis.*

10 Alius.

℞. *Tart. Vitriolat.* ℈ij.	♁. ♂*l. Lud. gr. xv.*
Conch. præparat.	*Croc.* ♂*t.* ♁*iat. gr. iv. M.*
Nitr. depur. ana. ℈j.	*Div. ut antea.*

11 Tinctura Tonico-reſolvens.

℞. *Tinct.* ♂*i. Lud.* ʒij.	*pro ratione ætvtis bis per*
Doſ. 15. 20. 25. gutt.	*diem.*

12 Alia.

℞. *Tinct.* ♂*t. Lud.*	*ana.* ʒiſs.
Eſſ. Adianth. alb.	*M. D. ut antea.*

13 Alia.

℞. *Mixt. Tart. Stahlii* ʒij.	*D. ut antea.*

14 Unguentum emolliens & reſolvens.

℞. *G. Ammon. in Aq. ſol.*	*Sevi Cerv.*
ʒij.	*Butyr. rec. ana. q. ſ. M.*
Tereb.	*F. Unguent. externe abdomi-*
Alex. ana. ʒj.	*ni calide applicandum.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Curatio hujus affectus, ſi multum materiæ viſcide hæret in primis viis, inſtituatur per lenia evacuantia, quo in caſu optime ſe gerit Merc. dulc. quippe qui & incidit ſive reſolvit, ac ſimul evacuat. Eidem fini etiam inſerviunt antea præſcripta Infuſa laxantia & incidentia: junioribus autem infantibus exhibeantur Syrupi laxantes de Manna, de Cichor. cum Rhabarb. &c.

2 Quibus ſubjungantur, aut etiam iisdem præmittantur Pulveres vel Potiunculæ incidentes & abſtergentes, ut hoc modo infarctus glandularum ſenſim ſenſimque tollatur.

3 Si curæ initium fit per Incidentia & Abſtergentia, hiſce repetitis vicibus interponantur blanda laxantia, ut hoc modo illud quod reſolutum fuit, ſenſim evacuetur.

4 Reliquis incidentibus remediis jungantur Tincturæ Antimoniales acres cum Eſſentiis ex radicibus incidentibus paratæ, uti ſunt Eſſent. Pimpin. alb. Alexiph. Stahlii, Scordii, Succini.

5 Affectus hic ſæpius feliciſſime ſolo Arcano duplicato & Tinct. ♂tis Ludov. tollitur, ſi nimirum veſperi aliquot grana Arcani dupl. mane vero moderata doſis Tinct. ♂t. pro ætatum ratione exhibentur, & aliquandiu continuantur.

6 Si calor febrilis Atrophiæ jungitur, exhibeantur Pulveres ſupra præſcripti cum Nitro.

7 Topica emollientia & reſolventia Balnea, ſtatim quando interna exhibentur, applicentur, ut reſolutio eo citius & felicius ſuccedat.

8 Quando Unguentum ſupra deſcriptum in uſum trahendum eſt, ante inunctionem ſemper irroretur Oldeſt. Aniſi.

9 Facta ſufficiente reſolutione & evacuatione, in uſum trahantur tonica ſive robur partium reſtituentia, inter quæ eminet Mixtura Tonica Stahlii, quæ ſimul inſignem diſcutiendi virtutem poſſidet.

10 Ac tandem agmen claudant nutrientia ſive alimenta multum laudabilis chyli largientia.

11 Si a vermibus originem trahit Atropia, præter Merc. dulcem exhibeantur quoque alia Anthelminthica.

12 In Atropia ab Hæmorrhagii nimis orta, præ ceteris proſunt nutrientia & gelatinoſa.

13 Si Febres intermittentes male curatæ produxerunt Atrophiam, præſcribantur præter laxantia, Salia neutra aut in adulteribus Pilulæ Stahlianæ, quæ Febrem revocare ſolent quo facto, eo facilius poſtmodum Atropia curari poteſt.

14 In Atropia ab incantamentis orta, quidam laudant Balnea cum Hyperico, Antirrhino, Formicis &c. parata.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Purgantia fortiora affectum huncce magis exaſperant & ad Hecticam facile diſponunt, inpr. ſi ſubjecta fuerint ſenſibiliora.

2 Mercurius dulcis majori doſi aut ſæpius exhibitus, facile vomitus excitat, & dum per vomitus fortiores materia nondum reſoluta nimium commovetur, facile majora mala ſequuntur.

3 Arcanum duplicatum, niſi optime ſit præparatum, infarctum glandularum auget, ac præterea anxietates præcordiorum ac vomitum excitat.

4 Martialia, a pleriſque aperitiva credita, ſine præmiſſis Incidentibus & Reſolventibus exhibita, infarctum glandularum minime tollunt, ſed potius augent, ac hinc Hecticam eo magis invitant.

5 Doſes omnium remediorum minores in hoc affectu ſumme proficuæ ſunt, majores vero inſignem operationem ſtatim edentes, noxiæ.

6 Volatilia remedia ſine præmiſſa ſufficienti reſolutione & evacuatione exhibita, materiam profundius in glandulas impellunt, ac Febrem augent, ita ut facile in Hecticam degeneret.

7 Nutrientia in principio mali male præſcribuntur, quoniam obſtructionem augent: idem judicium eſto de lacticiniis, corpore nondum præparato, exhibitis.

8 Frigus externum humores magis ad interiora pellit, & infarctum promovet.

9 Potus frigidus humores condenſat, & hinc ſumme noxius eſt.

10 Omnes cibi difficilioris digeſtionis, acidi, potus feculentus, panis calidus &c. inſigniter nocent in hoc affectu.

Caput Sextum.

De Tuberculis ſive Nodis Scirrhoſis Pulmonum.

I. *Definitio.* Tubercula pulmonum ſunt concretiones Scirrhoſæ, e congeſtione ſanguinis aut infarctu pulmonum originem trahentes.

II. *Differentia.*

1 Alia ſunt *cruda*, quæ ex materia ad ſuppurationem inepta ſcil. muco generantur, & ſine febre comitante ægros ob ſolam magnitudinem ſuffocant.

2 Alia ſunt *ſuppurata*, quæ ex ſanguine generata, ſucceſſu temporis ſuppurationem ſubeunt.

3 Alia hærent *in ſuperficie* pulmonum, alia *in* ejus *ſubſtantia* interiori, alia vero *in* ipſa *aſpera arteria* reperiuntur.

III. *Signa.*

Minora talia tubercula ſæpius admodum latent, & vix ulla ſigna manifeſta diagnoſtica præbent, ſi vero majora & ad vomicam prona, ſequentia obſervantur.

1 Tuſſis ſicca & levis ab initio, poſtea vero ſenſim majora capiens incrementa.

2 Spirandi difficultas in principio minoris momenti, tandem tamen major, ita ut erecta cervice reſpirare cogantur ægroti.

3 Pectoris oppreſſio & gravitas Hypochondriorum.

4 Vox interdum rauca & clangoſa.

5 Sub motu corporis aut ſitus mutatione major reſpirationis difficultas, cum ſenſu doloris.

6 Progreſſu temporis doloris augmentum, ſive tranſitus a leviori in acutum, pectus & latera occupantem.

7 Inappetentia ſitis, & inſolita ad iram pronitas.

8 In quibuſdam poſt motum aut tuſſim fortiorem glo-

globulorum lividorum, cœruleorum &c. pus vel materiam viſcidam continentium, per aſperam arteriam ejectio.

9 Accedit tandem Febris, quo ipſo tempore omnia ſymptomata, inpr. Tuſſis, ſpirandi difficultas ac dolor augentur.

10 Excretio per tuſſim purulenta, factæ ſuppurationis index.

11 Capitis in quibuſdam dolor anteriore in parte circa palpebras potiſſimum affligens.

12 Interdum aliqualis viſus læſio.

13 Subfulvus faciei & habitus corporis color.

14 Lingua vel arida, vel lentore obducta.

15 Urina progreſſu morbi magis magiſque tincta.

16 Macies inſignis totum corpus occupans.

17 Somnus turbulentus & a tuſſi ſæpius interruptus

IV. *Subjectum.*

1 Homines, inpr. vero Adoleſcentes & Juvenes macilenti ſive Temperamenti Cholerico Melancholici.

2 Congeſtiones ſanguinis ad pectus paſſi, nulla ſubſecuta cruoris excretione, aut ejuſdem plenaria diſcuſſione.

3 Tuſſi laborioſa humida, cum materiæ tenacis ejectione, antea affecti, & quibus pars hujus materiæ in pulmonibus remanſit.

4 Hypochondriaci, Hyſtericæ aliique ſanguinis ſpiſſitudine laborantes.

5 Scorbutici, quorum ſanguis ad grumoſa concretiones & corruptiones pronus eſt.

V. *Prognoſis.*

1 Tubercula e ſanguine nata in ſuppurationem facile abeunt, & Vomica Pulmonum exinde oritur.

2 Ex tuberculi intusruptione, exolutio, vomitus (ſive ejectio per ſuperiora) & animi deliquium fit. 7. *Aph.* 8

3 Tuberculum ſi quam citiſſime maturuerit, & eruperit, & pus ſurſum vertatur, ac totum exſpuatur, & ventriculus (cavitas) in quo fuerat pus, contrahatur ac reſiccetur, penitus ſanus evadet. *Hipp. Lib. I. de Morbis XIV.* 5. 6.

4 Si vero ruptum fuerit quam celerrime, & maturatum ac repurgatum, verum penitus reſiccari non poterit, ſed ipſum tuberculum a ſe ipſo pus produxerit, & a capite ſane tunc itemque reliquo corpore pituita ad tuberculum defluens putreſcit & pus fit, ac exſpuitur, per quod homo perimitur. Perimitur autem a ventre fluente, ab his quæ antea relata ſunt. *ibid.* 7. 8 9. 10.

5 Quod ſi multo tempore rumpi non poſſit neque ſua ſponte, neque a medicamentis, conſumitur debilitatus a doloribus vehementibus, & inedia, & tuſſi, & febribus, & utpl. perimitur. ibid. Ubi adhuc plura huc pertinentia occurrunt. Vid. infra de *Vomica Pulmonum & Empyemate.*

6 Tubercula talia ſuppurata utpl. Phthiſin poſt ſe trahunt.

7 Tubercula in pulmonum ſubſtantia & ex ſanguine nata, pejoris ſemper ſunt conſequentiæ, quam quæ in aſpera arteria & ex pituita generantur.

8 Si una cum vomitu pus ſequatur, ſiquidem pus fuerit album & fibræ in ipſo ſubcruentæ fuerint, effugit: ſi vero lividum & cum virore pallidum ac graveolens, moritur. *Hipp. Lib. II. de Morb. LV.* 20. 21. 22.

VI. *Remedia.*

1 Venæſectio revulſoria ſanguinis effluxum uberiorem ad pectus impediens, inpr. præſervationis gratia circa æquinoctia in pede inſtituta.

2 Blanda evacuantia: Manna, Tamarindi, Magneſia alba, Sal Catharticum amarum, Fol. Senn. Rhabarbarum.

3 Tuſſim mitigantia & temperantia: Abſorbentia, Lap. ♋. Conch. præparat. Mat. Perl. Nitroſa exiguis doſibus exhibita.

4 Lenia diſcutientia & abſtergentia: Rad. Pimpin. alb. Caryop. Ari, Herb. Scabioſ. Veron. Hyſſop. Chæreſol. Hepat. nob. Virg. aur. Flor. Tuſſilag. Anth. Stœch. Arab. & in robuſtis fumus Antimonii puri. Flor. Sulph.

5 Anticatarrhalia nimium ſeri fluxum ad pectus intercipientia, uti ſunt præter antea recenſita Lign. Saſſafr. Eſſ. Alexiph. Scord. Succin. Tinct. ♁ ij.

6 Tonica pectus debilitatum roborantia, ubi inprimis convenit Mixtura Tonica Stahlii.

Formulæ Remediorum.

1 Potio laxans.

℞. *Decoct. Tamarind.* ℥v.	*Colat. D. ad Vitr. pro una*
in quo diſſolve.	*vice.*
Mann. elect. ℥iſs.	

2 Alia.

℞. *Aq. Cichor.* ℥vj.	*Stent in digeſt. per noct.*
Fol. Senn. f. ſ. ʒij.	*Colat. adde*
Rhab. elect. ʒj.	*Mann. elect.* ℥j. *M.*
Tart. ſolub. ℈ij.	*pro una vice.*

3 Pulvis laxans.

℞. *Magneſ. alb.* ℥ſs.	*& veſperi doſis.*
div. in 6. *p. æq. D. mane*	

4 Alius.

℞. *Sal cathart. amar.* ℥ſs.	*Inf. Thee & ſumatur.*
ſolvatur in ℥vj. *vel* viij.	

5 Pulvis abſorbens & temperans.

℞. *Lap.* ♋.	*Nitr. depur. gr. xv. M.*
Matr. perl.	*pro* 4. *vel* 5. *doſ.*
♁. *diaph. ana.* ʒſs.	

6 Alius.

℞. *Concb. præparat.* ʒj.	*Nitr. depur. ana.* ℈ſs. *M.*
Tart. Vitriolat.	*pro doſ.* 4.

7 Infuſum pectorale reſolvens & abſtergens.

℞. *Rad. Pimp. alb.*	*Veron.*
Vincetox. ana. ʒiij.	*Virg.* ☉*ar. ā ā. mj.*
Liquirit.	*Inciſ. D. ad Gb.*
Tuſſilag. ana. ʒvj.	*Uſurpentur ut inſuſ. Thee.*
Herb. Scabioſ.	

8 Aliud reſolvens & expectorationem promovens.

℞. *Rad. Vincetox.*	*Fœnic. ana.* ʒiſs.
Pimp. alb.	*Raſ. L. Saſſafr.* ℥ſs.
Caroph. ana. ʒij.	*Paſſul. min.* ʒiſs.
Ari. ʒj.	*Hurd. excort.* ʒiij.
Liquirit. ℥j.	*Inciſ. Cont. g. m. Coq. in Aq.*
Herb. Veron.	*ſimpl.* ℔. *iv. vel v. et biban-*
Chæreſol.	*tur bis vel ter per diem* ʒ*iv.*
Hep. nob. ana. mſs.	*vel vj. calide.*
Sem. Aniſ.	

VII. *Methodus medendi.*

1 Si tubercula ſunt minora & ſui aliquod indicium præbent, ac ſuſpicio ſit, ea ex congeſtione ſanguinis, vel poſt Hæmoptyſin in pulmonibus generata fuiſſe, Venæſectio locum habet in pedibus, ut hoc modo ſanguis revellatur, magis tamen prodeſt præſervationis, quam durationis gratia.

2 Maxime quoque conducunt lenia laxantia, quæ non ſolum humorum affluxum ad pectus intercipiunt, ſed etiam ſanguinis depurationi, dum partes ſeroſæ multæ per inferiora evacuantur, inſerviunt: & talia etiam laxantia cum prudentia exhibita, eo magis proſunt, ſi corpora fuerint phlegmatica & catarrhalibus affectibus obnoxia.

3 Cum vero potiſſimum labes in pulmonibus hæreat, exhibeantur infuſa ſupra præſcripta pectoralia ex incidentibus & reſolventibus vegetabilibus parata, quæ ſæpius inſigne levamen afferunt in eo quoque caſu, ubi tubercula jam exulcerata & aperta ſunt, inprimis ſi Pulveres ſolares D. Richteri ipſis junguntur quorum uſum continuatum in Scirrhis & læſionibus, viſcerum ſalutarem deprehendimus.

4 Si tuſſis urget, vel continuentur modo dicta infuſa, vel iiſdem interponantur Pulveres abſorbentes & Nitroſi.

5 Si ſubjecta ſunt pituitoſa, anticatarrhalia remedia ſupra laudatis infuſis addita vel interpoſita, inſignem ſæpius habent uſum & ulteriorem pulmonum læſionem ſatis diu impediunt.

6 Si præmiſſis hiſce omnibus ſigna conſolidationis pulmonum apparent, quando ſcil. ſupra recenſita ſymptomata moleſta ſenſim ſenſimque imminuuntur,

exhi-

exhibeantur tandem remedia tonica. Reliqua vide infra de *Vomica Pulmonum*.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 Quamvis lenia Purgantia in hoc affectu admodum proficua ſint, fortiora tamen & acriora, reſinoſa, ſumme noxia ſunt, quoniam humores nimis commovent & æſtum in corpore augent.

2 Præſtat hoc in affectu lenibus remediis, & excretiones placide promoventibus curam aggredi, quam multis remediis ægrotos obruere.

3 Prudens tamen remediorum abſtergentium & reſolventium continuatio maxime commendanda eſt.

4 Expectorantia remedia hoc in caſu parum proſunt, ſed potius humorum affluxum augent, & corruptionem inceptam promovent: ſi tamen cum prudentia abſtergentibus interponuntur, uſum habent non contemnendum.

5. Balſamica & travmatica acriora nocent in hoc affectu, ut & adſtringentia.

6 Frigus externum morbo hocce affectis minime prodeſt, quatenus aer frigidus inſpiratus, labem pulmonum auget.

7 Omnia diætetica calida, acria, aromatica, hic ſumme quoque ſunt noxia, pariter ac motus immoderatus & Venus.

Caput Septimum.

De Scirrho Lienis.

I. *Definitio*. Scirrhus Lienis eſt induratio ejuſdem vel totalis, vel partialis, a ſanguinis in eo hærentis nimia ſpiſſitudine, infarctu & ſucceſſiva exſiccatione fibrarumque Lienis nimia vel debilitate & relaxatione, vel earundem conſtrictione originem trahens.

II. *Differentia*.

1 Alius Scirrhus *totum viſcus*, alius vero *partem* tantum ejuſdem occupat.

2 Alius conjunctus eſt cum inſigni *inflatione*, ut tactu deprehendi poſſit, in alio vero hæc abeſt, *durities* vero major obſervatur.

3 Alius eſt *recens*, alius *inveteratus*.

4 Alius a *cauſis externis*, alius vero ab *internis* ortum trahit.

III. *Signa*.

1 Senſus preſſionis aut ponderis in hypochondrio ſiniſtro ſub coſtis ſpuriis.

2 Senſibilis tumor aut durities oblonga in eodem loco verſus latus & lumbos ſe extendens.

3 Anguſtia præcordiorum conſtans, cum inſigni reſpirandi difficultate, imprimis ſub motu corporis & aſcenſu per acclivia.

4 Tuſſis ſicca, vehemens & pertinax nunquam non, maxime vero noctu affligens, in malo ſcil. graviori.

5 Exacerbatio difficultatis reſpirandi & tuſſis, quando ægroti in latus dextrum decumbunt.

6 Appetitus vel nullus aut nauſeabundus, vel interdum ſatis bonus & avidus.

7 Repletio aut potius inflatio Ventriculi poſt ſumptos cibos & ſenſus preſſionis.

8 Alvi vel pertinax ſegnities, vel inconſtans excretio.

9 Urinæ paucitas, livor, viror ad nigredinem aliqualem tendens.

10 Pallor faciei & reliqui corporis cum flavedine ad fuſcum vergente & aliquo modo nigricante, oculorum altior receſſio, cum circulo livente eoſdem ambiente.

11 Languor corporis inſignis, torpor animi, moroſitas, taciturnitas & anxietas ſine manifeſta cauſa.

12 Intumeſcentia pedum per diem, noctu iterum diſparens, poſtea vero Oedema pedum & impr. ſiniſtri conſtans.

13 In aliis Hydropicus corporis tumor, in aliis vero inſignis macies.

IV. *Subjectum*.

1 Melancholici aut alii ad hocce temperamentum proni, in ætate virili aut conſiſtente conſtituti.

2 Præ ceteris vero Hypochondriaca & Hyſterica inveterata paſſione laborantes, & Hæmorrhoidum ac Menſium ataxias experti.

3 Diætæ craſſiori, vitæ ſedentariæ ac mœrori nimium indulgentes.

4 In febribus intermittentibus, impr. vero quartana perverſe per Adſtringentia tractati.

5 Congeſtionibus aut Infarctu Lienis antea affecti.

6 Potum nimis frigidum majori copia in acutis aſſumentes.

V. *Prognoſis*.

1 Scirrhum Lienis, facile etiam Hepatis, Pancreatis & glandularum Meſeraicarum induratio, ſequitur.

2 Scirrhus Lienis recentior rite tractatus, curationem admittit, inveteratus nunquam.

3 Lienis induratio ſæpius ſine periculo per plures annos durat, per emollientia vero applicata, ſonticum facile fit malum.

4 Scirrho Lienis inveterato ſæpius ſiniſtri femoris, & pedis intumeſcentia dura lividi coloris, cum dolore interdum urente contuſorio jungitur.

5 Scirrhus recentior, interdum in feminis per vomitum cruentum ſolvitur.

6 Si Hectica aut Cachectico-Aſcitica ſymptomata Scirrhum Lienis ſequuntur, deſperatum eſt malum.

VI. *Remedia*.

1 Plethoram ceu cauſam antecedentem & foventem removentia: Venæſectio in pede, Scarificationes & Hirudinum in Hæmorrhoidariis ad anum applicatio.

2 Cacochymiam tollentia, evacuantia per alvum, ſæpius continuanda, ex Fol. Sennæ, Rhabarb. Fibr. Rad Helleb. nigr. Pil. ex Extract. amaris & gummatib. paratæ, Beccberianæ, Stahlianæ & Balſam. Viſcerales nobis uſuales, Clyſteres.

3 Sanguinem ſpiſſum ceu cauſam Scirrhi continentem reſolventia, potus ſufficiens, motus corporis, inpr. equitatio, diæta humida, Rad. Apii, Chin. Helen. Sarſapar. Pimp. albæ, Eryng. Polypod. Vincetox. Tarax. Caryoph. Cichor Herb. Abrotan. Bellid. min. Cochlear. Fumar. Capill. ♀is, Matriſylvæ, Beccabung. Marrub. Origan. Flor. Anth. Calendul. Stœch. Arab. Cent. min. Geniſt. Ononid. Semina Petroſel. Fœnic. Gum. Ammoniac. Galban. Sagapen. Salia fixa & neutra, ♁. dulc Emulſiva, Tincturæ & Eſſentiæ reſolventes &c. Externe Unguenta & Emplaſtra emollientia, Ungt. de Alth. Ol. Cappar. Lil. alb. Rutac. Empl. de Ammoniaco, de Galbano, Saponat. Barbette, de Cicuta, de Hyoſcyam. &c. Cataplaſmata.

Formulæ Remediorum.

1 Infuſum laxans & reſolvens.

℞. *Rad. Apii.*	*Aneth. ana. p. j.*
Cichor.	*Fol. Senn. ſ. ſt. ℥j.*
Caryoph.	*Fibr. Hell. nigr. ʒij.*
Gent. rubr. āā. ʒij.	*Sem. Petroſel.*
Herb. Abrot.	*Tart. Solub. ana. ʒiſs.*
Scolopendr.	*Inciſa infund. in Vin. alb.*
Cap. ♀is. ana. mſs.	*℔. v. ſumantur quotidie mane jejuno ſtomacho ℥vj.*
Flor. Calend.	

2 Aliud.

℞. *Rad. Bardan.*	*Fol. Senn. ſ. ſt. ʒvj.*
Vincet.	*Rhab. elect.*
Tarax.	*Fibr. Hell. nigr. ana. ʒij.*
Helen. ana. ʒij.	*Cort. Aurant.*
Summit. Cent. min.	*Tart. Solub.*
Origan.	*Sal. Geniſt. ana. ʒiſs.*
Cuſcut.	*Inciſ. infund. in Vin. ℔. v.*
Cochlear.	*doſis ut antea.*
Flor. Stœch. Arab. ana. p. ij.	

3 Pilulæ reſoleventes & laxantes.

℞. *Gumm. Ammon. in Aqto. ſolut. & inſpiſſ. ʒij.*	*Card. Ben.*
Sagapen.	*Cochlear.*
Galban.	*Hell. nigr. ana. ℥j.*
Extr. Cent. min.	*Aloes gummos.*
	ʒſs.

Tinct.

Tinct. Tart. q. ſ. | *ad 20. ſingulis hebdomadibus bis vel ter.*
F. Pilul. ad gr. j. doſis xv.

4 Aliæ.

℞. *Gumm. Ammon. Ac. ſol.* ʒij. *Pil. Polychr. Hall. Extr. Hell. nigr. ana.* ʒj. | *Tinct.* ♁ ℈j. *q. ſ. M. ſ. Pil. ad gr. j. doſis ut antea.*

5 Aliæ.

℞. *MP. de Ammon. Querc. Pil. Polych. ana.* ʒj. | *Eſſ. Succin. q. ſ. M. ſ. Pil. doſis ut ſupra.*

6 Eſſentia reſolvens & laxans.

℞. *Eſſ. Antihyp. Hall.* ℥ſs. *Doſ. 40. 60. 80. gut. cum* | *multo vehiculo.*

7 Eſſentia reſolvens.

℞. *Eſſ. Alexiph. Tinct. Tart.* | ♁ ℈ij. ʒj. *M. doſis 30. 40. gutt.*

8 Alia.

℞. *Tinct. Tart. Liq. Tart. Tartariſ.* ā. | ʒij. *M. doſis ut præcedentis.*

9 Liquor reſolvens & diureticus.

℞. *Liq. Tart. Tartariſ.* ℥ſs. | *Doſis 40. 50. gutt. bis de die*

10 Balſamum.

℞. *Balſ. Samec. Parac.* ℥ſs. | *doſis eadem.*

11 Emulſio reſolvens.

℞. *Amygd. dulc. Sem. Card. Mar. aa.* ℥ſs. *Aq. Chæreſ. q. ſ.* | *Colat.* ℥vj. *vel viij. adde Matr. Perl. præparat.* ℈j.

12 Linimentum emolliens & reſolvens.

℞. *Ol. Lil. alb.* ℥j. *Cappar.* ʒiij. *Laur.* | *Deſtill. Fœnic. a.* ʒiſs. *Camphor.* ℈j. *Miſce.*

13 Unguentum emolliens.

℞. *Ungt. de Alth.* ℥j. *Ol. Cappar.* ℥ſs. | *Rutac. Laur. ana.* ʒij. *M.*

14 Cataplaſma reſolvens.

℞. *Farin. & furf. hord. a.* ℥ij. *Sterc. Caprill.* ʒiij. *Melilot.* | *Chamom. a. mſs. cum ſ. q. Lixivii & Sapæ F. Catapl. adde Ol. Aneth.* ʒij. *M. & applicetur Scirrho.*

15 Emplaſtrum emolliens & reſolvens.

℞. *Empl. Diach. Gumm. Ammon. Aq. ſol. & inſpiſſ. Galban.* | *Succ. Cicut. ana.* ℥ſs. *M. ſ. Emplaſtrum.*

16 Aliud.

℞. *Empl. de Ammon. Cicut. ana.* ℥j. *Ol. Cappar.* | *Chæreſ. q. ſ. ad malaxandum.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Venæſectiones aliæque evacuationes ſanguinis, tam præſervatoriæ quam curatoriæ ſollicite, ubi opus eſt inſtituantur.

2 Ubi malum hocce originem traxit a Menſium vel Hæmorrhoidum ſuppreſſione, quantum fieri poteſt, fluxus hi per convenientia ſuperius, ubi de hiſce affectibus actum fuit, laudata remedia in ordinem redigantur.

3 Quodſi vero Febres intermittentes male curatas ſecutus fuerit Scirrhus, infuſa incidentia & Laxantia, ut & Pilulæ ex Gummatibus amaris paratæ, diu continuentur, ut Febris, ſi quidem poſſibile eſt, revocetur, & hoc modo concurrente Natura, Scirrhus reſolvatur.

4 Si ex tumoris mollitie & imminutione ſucceſſiva Scirrhum mitigatum aliquo modo eſſe apparet, tandem in uſum trahantur Tonica, non ſepoſitis tamen internis & externis reſolventibus & laxantibus.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 Niſi Medicus ſollicite reſpiciat ad cauſas Scirrhi, iiſque cum ſumma prudentia remedia opponet, fruſtraneæ ſunt omnes medicationes.

2 Omnes fortiores evacuationes, fluida nimium detrahentes, actu hic noxia ſunt.

3 Sanguinis evacuationes in Scirrho Lienis à febribus male curatis oriundo, non ſolum nil proſunt, ſed Naturam magis debilitando eo facilius ad affectus, a Scirrho originem trahentes, diſponunt.

4 Omnia commoventia, quæcumque demum illa ſint, in Scirrho Lienis plus damni, quam emolumenri afferunt.

5 Martialia remedia, ut & Acidulæ, niſi convenientia remedia præmiſſa fuerint, malum augent.

6 Gummi Ammoniacum ſub forma pilulari, nec non Rad. Cichorii ſpeciale quid in hoc morbo peragunt.

7 Nimia vero emollientia remedia externa, ſine præmiſſa convenienti medicatione interna, Scirrhum ad exulcerationem diſponunt.

8 Stomachica etiam calida remedia, ut & carminativa, nunquam ſine periculo exhibentur.

9 Abſorbentium abuſus Scirrhum magis contumacem reddit.

10 Diæta craſſa malum auget, & Venus magis exſiccat, prodeſt e contra motus corporis ac diæta emolliens.

11 In Febribus intermittentibus ab adſtringentibus imprimis fortioribus ſedulo cavendum ſibi eſt: ſæpiſſime enim ejuſmodi Scirrhi præpoſteræ febrium medendi methodo, originem debent.

Caput Octavum.

De Scirrho Hepatis.

I. *Definitio.*

Scirrhus Hepatis eſt induratio ejuſdem, a ſanguinis infarctu, aut nimia ac ſubitanea Hepatis conſtrictione, originem habens.

II. *Differentia.*

1 Scirrhus Hepatis alius eſt *totalis*, alius vero *partialis*.

2 Alius *a congeſtione* & infarctu ſanguinis, in Hypochondriacis præcipue, alius *a cauſis externis* magis oritur.

3 Differt a *Scirrho Lienis* ratione loci & ſymptomatum, quæ acerbiora & periculoſoria ſunt in Scirrho Hepatis.

III. *Signa.*

1 Tumor Hypocondrii dextri interdum ſatis conſpicuus, cum majore vel minore, tactu non raro perceptibili duritie, conjunctus.

2 Gravitas, tenſio & dolor obtuſus in eodem Hypochondrio, quem decubitus in latus ſiniſtrum auget.

3 Reſpirandi difficultas inſignis, cum tuſſi aut Aſthmate ſicco, noctu & interdiu ſub motu corporis magis urgentibus.

4 Appetitus admodum proſtratus, & poſt ſumtos in minore quantitate cibos ſubitanea ſatietas, cum inſigni ſenſu preſſionis circa Ventriculum, & reſpirandi difficultate majore.

5 Febris lenta, imprimis malo augeſcente, inſigni corporis ſuperioris contabeſcentiæ, juncta.

6 Tumor pedum Oedematoſus, & aſcitica corporis inflatio.

7 Facies cachectica, pallida, icterica, ſubfuſca.

8 Alvi ſegnities, urina pauca, pallida, turbida, poſtea vero rubra & craſſa.

IV. *Subjectum.*

1 Homines Plethorici, Melancholico-Cholerici aut Melancholico-Sanguinei, Hæmorrhoidum ſuppreſſioni obnoxii, aut conſuetas ſanguinis evacuationes negligentes.

2 Infarctu Lienis & Hepatis laborantes & in Febribus quartanis chronicis perverſe tractati.

3 Quibus in Hæmorrhagiis nimia adſtringentia remedia exhibita fuere.

4 Aut quibus externe topica refrigerantia in Hepatis regionem frequentius ſunt impoſita.

5 Qui corpore æſtuante potum frigidum in nimia quantitate aſſumſerunt.

6 Perſonæ Plethoricæ acidulis adſtringentibus, aut etiam remediis volatilibus abuſæ.

7 Vehementioribus animi pathematibus commotæ.

V. *Pro-*

V. *Prognoſis*.

1 Scirrhus Hepatis inveteratus omnem curationem reſpuit, recens vero ab infarctu natus, eam adhuc, quamvis difficulter, admittit.

2 Si Lienis Scirrhum Hepatis induratio ſecuta eſt, malum utpl. incurabile, imo funeſtum eſt.

3 Pedum Oedemata & Aſciticus abdominis tumor Scirrhum incurabilem indicant.

4 Alvus lubrica, aut frequentes etiam Diarrhœæ, morbos alios, Scirrho ordinarie ſupervenientes, diu ſæpius præcavent.

5 Quo magis ſucceſſive generatur Scirrhus, eo magis conſtanter omnem medicationem recuſat.

6 Indurationem Hepatis in ſubjectis Cholericis aut ſiccis Hectica magis, in humidioribus vero Hydropes utpl: ſequuntur.

7 Non raro quoque Scirrhus Hepatis exulcerationem incurabilem poſt ſe trahit.

8 Icterus interdum antecedit Scirrhum, interdum vero eandem ſequitur, imprimis niger.

9 Hepatis Scirrhum interdum ſequuntur febres acutæ periodicæ. (Obſervavimus id ſuperiori anno in puella octo annorum, prima hujus febris periodus abſolvebatur die ſeptimo cum inſigni euphoria: die octavo recrudeſcebat febris, cui jungebatur aphonia: die decimo quarto ceſſabat altera periodus itidem cum euphoria, ſed aphonia continuabat: die decimo quinto tertia periodus incipiebat, & ad vigeſimum uſque cum aphonia durabat: die vigeſimo primo, Diarrhœa cum materiæ nigricantis ejectione morbum leviorem reddebat: cum vero hæc die vigeſimo ſecundo ſubito ceſſaret, ſequebatur inflatio pedum & abdominis, ſudor colliquativus, & ſequenti die mors.

VI. *Remedia*.

1 Hic pariter ac in Scirrho Lienis cauſam antecedentem ſive Plethoram in ſubjectis diſpoſitis removent evacuationes ſanguinis artificiales, per Venæſectionem, Scarificationem & Hirudines.

2 Primas vias & ſordes Scirrhum foventes evacuantia: Folia Sennæ, Rhabarbarum, Fibrillæ Rad. Helleb. nigri, Sal Catharticum amarum Epſonienſe, Tartarus Vitriolat. Arcan. duplic. Sal Polychreſtum, Nitrum ♁iatum, Tart. Tartariſatus, Magneſia alba, Decoctum Tamarindorum, Paſſularum, Manna, Pilulæ Beccherianę veræ &c. Clyſteres.

3 Incidentia & Reſolventia varia, ſupra ſub Infarctibus viſcerum & Scirrho Hepatis laudata, imprimis vero pulveres Solares Richteri.

4 Antiſpaſtica & temperantia reliquis interpoſita, Nitroſa, Cinnabarina &c.

5 Tonica remedia & ſimul Diſcutientia: Mixt. Tonica Stahlii, Tinct. ♂t. Ludov. Tinct. ♂is Helleborata.

Formulæ Remediorum.

1. Decoctum Laxans.

℞. *Decoct. Tamarind.* ℥iv. *Tartariſat.* ʒj. *M.*
Mann. elect. ℥ij. *Colat. d. pro j. doſi.*

2. Aliud.

℞. *Decoct. paſſular.* ℥iv. *Rhab. el.* ʒſs.
Colat. fervent. inf. *Tart. Tartar.* ℈ij. *bulliat.*
Sol. Sennæ ſ. ſt. ʒij. *leniter Colat. d. pro j. doſi.*

3. Infuſum laxans & incidens.

℞. *Rad. Apii.* *Fol. Senn. ſ. ſt.* ʒvi.
Petroſel. *Rhab. elect.* ʒiij.
Cichor. *Sem. Dauci.*
Bardan. ana. ʒij. *Fœnic.*
Herb. Abrotan. *Tart. ſolubil. ana.* ʒij.
Capill. ♁*is.* *Inciſa infunde in Vin. alb.*
Bellid. ℔. iv. *vel* v.
Flor. Stœch. Arab. ā. p. ij.

4 Aliud magis incidens reſolvens & laxans.

℞. *Rad. Caryoph.* *Cent. min. ana. mſs.*
Vincetox. *Flor. Bellid.*
Gentian. ana. ʒiij. *Calend. ana. p.* ij.
Herb. Scord. *Fol. Senn. ſ. ſt.* ʒj.
Cochlear. *Fibr. Rad. Hel. nig.* ʒiij.
Sem. Petroſel. *Sal. Tart. ana.* ʒij.
Siler. mont. *Infunde ut antea.*
Cort. ⊙*nt.*

5 Pulvis abſtergens.

℞. *Tart. Vitriolat.* *Div. in 6. part. æq. detur*
Nitr. ♁*iat. ana.* ʒj. *ſingul. 4. horis doſ. j.*

6 Alius.

℞. *Sal. Cathart. amar.* *Div. in 4. part. æq. mane &*
Arcan. duplic. ana. ʒj. *veſperi.*

7 Decoctum Reſolvens.

℞. *Rad. Cichor. rec.* *Cancr. fluviat.*
Taraxac. ana. ʒij. *contuſ. num.* iv.
Herb. Bellid. rec. *bulliant in juſculo carnis,*
Chærefol. *colatura detur calide.*
Cochlear. ana. mſs.

8 Aliud.

℞. *Rad. Apii.* *Trifol. Fibr. ā. mſs.*
Tarax. *Sem. Carvi. Siler. mont.*
Cichor. ana. ℥ſs. *Crem. Tartari. aa.* ʒiſs.
Herb. Veron. *Harum ſpecierum mſs.*
Hed. Terreſtr. *Coque in Aq. ſimpl.* ℔. *j. colat. bibatur calide.*
Chærefol.

9 Pulvis reſolvens.

℞. *Pulv.* ⊙*ar. Richt. doſ.* xii. *D. ſingul. diebus. 2. vel 3.*

10 Pulvis Antiſpaſmodicus.

℞. *Nitr. depur.* *Cinnab.* ♁*ij. gr.* xviij.
Arcan. duplic. *M. div. in 6. part. æq.*
Conch. citrat. a. ℈ij.

11 Alius.

℞. *Tart. Vitriolat.* *Cinnab. nativ. gr.* xxiv.
Nitr. regenerat. ana. ʒj. *M. div. in 6. part. æq.*

12 Tinctura Tonica & reſolvens.

℞. *Tinct.* ♂*is Helleb.* ʒſs.
Doſ. 40. 50. gutt. mane & veſperi.

13 Alia.

℞. *Tinct.* ♂*t. Ludov.* *M. doſis eadem.*
Liq. Terr. fol. Tart. ā. ℥ſs.

Reliquæ formulæ vid. capit. præcedentibus.

VII. *Methodus medendi*.

1 Sanguinis miſſiones imprimis præſervatoriæ abſolute neceſſariæ ſunt, eæ tamen, quæ in pedibus inſtituuntur, magis proſunt, quam Venæſectiones partium ſuperiorum.

2 Hirudinum quoque ad anum applicatio, impr. in ſubjectis Hæmorrhoidariis, multum prodeſt ad removendam cauſam antecedentem.

3 Evacuationibus ſanguinis vel præmittatur, vel ſubjungatur lenis laxatio; imo repetatur etiam, præſertim quando ægroti ad alvi adſtrictionem admodum proni ſunt.

4 Majorem adhuc uſum præſtant laxantia, ſi remedia incidentia & reſolventia ipſis junguntur.

5 Ad relaxandam nimiam Hepatis ſtricturam, remediis reſolventibus ſemper interponantur Antiſpaſmodica, quæ præterquam quod ſtricturam tollant, alvum etiam lubricam ſervant.

6 Facta reſolutione Scirrhi, remediis reſolventibus ſubjungantur Tonica roborantia, cum Reſolventibus mixta.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.

1 Venæſectio in pede ſemper præmitti debet Hirudinum applicationi.

2 Venæſectio præſervatoria circa Æquinoctia ſemper præferenda eſt ei, quæ intermediis temporibus inſtituitur.

3 Evacuantia & Reſolventia niſi diu uſurpentur, parum juvant.

4 Vitentur tamen omnia acria Reſolventia & Purgantia, quippe quæ ad faciliorem exulcerationem ſubjecta ſanguinea & calidiora diſponunt.

5 Martialia, ſine præmiſſis Reſolventibus & Laxantibus data, malum exaſperant, ſive Scirrhum graviorem reddunt.

6 Idem etiam Opiata præpoſtere ad dolores ſedandos exhibita, præſtant.

7 Parem noxam Acidulæ & Thermæ adſtringentes pariunt.

8 Diæta craſſa nullius in hoc malo eſt utilitatis, e contra vero cibi lubricantes cum ſufficiente potu proſunt.

9 Ira, terror & triſtitia ſtudioſe fugienda ſunt, quia Scirrhum augent, aut medicationem jam inceptam turbant.

10 Motus nimius ſymptomata omnia graviora reddit, moderatus vero &, continuatus ad Scirrhi reſolutionem aliquid confert, huic tamen poſtea ſucceſſive alii motus fortiores, impr. equitatio, ſubjungi poſſunt.

11 Topica externa parum plerumque faciunt, ut tamen nihil intentatum relinquatur, reſolventia emollientibus commixta uſurpari poſſunt.

Caput Nonum.

De Vomica Pulmonum:

I. *Definitio.* Vomica Pulmonum eſt abſceſſus, materiam purulentam continens, quo tandem rupto, illa per pulmones cum inſigni periculo effunditur, vel in thoracis cavitatem infunditur.

II. *Differentia.*

1 A *Tuberculis pulmonum* ſolius magnitudinis reſpectu.

2 A *Phthiſi*, quæ eſt ulcus pulmonum apertum, vomica vero clauſum.

3 Ab *Empyemate* quod extravaſationem ſive effuſionem materiæ purulentæ in cavitatem pectoris denotat: vomica vero materiam purulentam in pulmone incluſam, ſignificat.

III. *Signa.*

1 Tuſſis ab initio ſicca, minime tamen gravis, quæ poſtmodum humida fit.

2 Cui vel ſtatim, vel ſucceſſu temporis jungitur ſpirandi difficultas.

3 Nonnulli ſentiunt quoque hoc ipſo tempore dolorem in pectoris quadam parte obtuſum.

4 Inſignis hiſce jungitur ſimul corporis laſſitudo.

5 Corpus etiam ſenſibiliter marceſcit, ac facies modo rubet, modo pallet.

6 In nonnullis etiam obſervantur inſignes anxietates.

7 In non paucis frequentes occurrunt lipothymiæ cum contractione habitus corporis, frigore extremorum, ac ſudore frigido.

8 Alii ſudoribus copioſis corripiuntur.

9 Febris lenta ordinarie hiſce juncta eſt, qua corpus magiſque extenuatur.

10 Tandem vel tacite & ſubito, vel ob cauſas externas riſum, clamorem, tuſſim, ſternutationem, motum corporis fortiorem, rumpitur abſceſſus & materia purulenta ejicitur, vel in thoracis cavitatem infunditur.

IV. *Subjectum.*

1 Homines quibus congeſtio ad pectus facta non plenarie diſcuſſa fuit.

2 Plethorici, qui motu fortiori Plethoram nimis commoverunt, ac poſtmodum corpus, præcipue vero pectus, ſubito aeri frigido expoſuerunt.

3 Perſonæ quibus tuberculum in pulmonibus natum eſt, ex quo aucto & ſuppurato, abſceſſus pulmonum ſucceſſive originem traxit.

4 Homines quibus Hæmorrhagiæ narium, aut Hæmoptyſes per adſtringentia imprudenter ſuppreſſæ fuerunt, aut qui conſuetas ſanguinis evacuationes neglexerunt.

5 Homines vitæ ſedentariæ dediti & ſanguinis ſpiſſitudine laborantes.

6 Qui translationem ſanguinis Hæmorrhoidalis, ob fluxum ejus ſuppreſſum, ad pectus paſſi ſunt.

7 Injurias externas, vulnera pectoris, plagas aliaſque læſiones paſſi.

8 Tuſſi graviori antea afflicti.

9 Qui defluxionibus catarrhalibus habitualibus diu laborarunt.

V. *Prognoſis.*

1 Vomica minor ex tuberculo orta, ſæpius diu ſine multis & magnis incommodis in pectore latet, major vero & a ſubitanea ſanguinis ad pectus congeſtione producta, gravius ſtatim affligit, & majori etiam periculo, dum brevi tempore rumpitur, ægrotantes exponit.

2 Quo magis profunde vomica in pulmonibus hæret, eo facilius dum rumpitur, ægrotos ſuffocat, aut eo graviorem poſt rupturam pulmonum minatur corruptionem.

3 Quæ in exteriore pulmonum ſubſtantia hærent vomicæ, minoris quidem periculi, dum minora ipſis junguntur ſymptomata, videntur eſſe, ſed reſpectu empyematis, quod facile earundem rupturam ſequitur, nihilominns ſumme periculoſæ ſunt, quatenus empyema, niſi materia purulenta mature per paracenteſin e pectoris cavitate educatur, ægrotos brevi tempore jugulat.

4 Si vomicæ majores rumpuntur, ægroti ſæpius ſub ipſa puris excretione ſuffocantur.

5 Abſceſſus ad aures & pedes boni in Vomica pulmonum. *Bagliv. ex Hippocr.*

6 Si rupto abſceſſu nihilominus reſpiratio inſigniter eſt laborioſa, quamvis inſignis quantitas materiæ purulentæ ejecta fuerit, indicat pulmonum inſignem exulcerationem brevi mortem inferentem, quod aliquoties in Vomica poſt Pleuritidem obſervavimus.

7 Si Vomica diutius perſiſtit in pectore ac non rumpitur, accedente ſudore frigido, frigore extremorum ac lipothymiis, lethalis eſt.

8 Quo minus cocta eſt materia purulenta per ſuperiora ejecta & quo magis fœtet, eo certius pulmonum corruptio, brevi mortem inferens, expectanda eſt.

9 In corporibus cacochymicis, ob affluxum materiæ ſalſo ſeroſæ, couſolidatio ulceris poſt rupturam vix ſperanda eſt.

10 Major vero ſpes affulget, ſi corpus alias fuerit ſanum & ſi ſanguinis aditus ad partem affectam eſt liber, quoniam hoc modo partes ulceroſæ facilius eluuntur, & ulcus ſenſim ſenſimque exſiccatur & conſolidatur.

11 Si poſt ruptum abſceſſum febris cum reſpirandi difficultate continuet, ac corpus magis magiſque extenuetur, cum inſigni & quotidie invaleſcente virium lapſu, funeſtum utpl. eſt.

VI. *Remedia.*

1 Blanda laxantia & alvum apertam ſervantia, Manna, Magneſia alba, Tamarind &c. ut & Clyſteres emollientes, carminativi & leniter ſimul alvum aperientur.

2 Venæſectio revulſoria in pedibus aut etiam ſcarificationes ibidem inſtitutæ.

3 Abſtergentia, diſcutientia & ſimul expectorationem promoventia uti ſunt Rad. Ari, Bardan. Pimp. alb. Vincetox. Tuſſilag. Herb. Hyſſop. Scabioſ. Bellid. Chærefol. Sem. Carmin. Liquir Paſſul. Ficus &c.

4 Mundificantia & Balſamica; Terebint inpr. cocta, Balſ. Ind. alb. & Peruv. Thus, Maſtix &c.

5 Traumatica Rad. Symphyt. Plantag. Tormentill. Herb. Veron. Virg. Aur. Hed. Terr. Piloſell. Sanic. Pyrol. Plantag. Fl. Hyper. Roſ. rubr. &c.

6 Febrem & Tuſſim mitigantia: Lap. ♋. Conch. præparat. Mat. Perl. ♁. diaph. Nitrum, Eſſ. Alexiph. Scordii ſaturata, MP. de Cynogloſſa Pulveribus abſorbentibus & nitroſis admixta & veſperi exhibita.

7 Sitim mitigantia: præter Nitroſa ante dicta, Succi aciduli, inprimis vero ſuccus Citri præ ceteris pectori amicus, Emulſiones &c.

8 Tonico-diſcutientia, uti Mixt. Tonica Stahlii ex Tinct. ♃ij. acri & Spir. C.C. parata.

9 Nutrientia & vires corporis reſtaurantia & maciei occur-

occurrentia: juſcula, mucilago hordei, Emulſiones, Gelatinæ &c.

Formulæ Remediorum.

1. Potio laxans.

℞. *Aq. Veron.*	*Mann. elect. ℥ij. M.*
Tuſſilag. ana. ℥ij.	*pro una vice.*

2. Alia.

℞. *Decoct. Paſſul. ℥iv.*	*Syr. violar. ana. ℥j. M.*
Mann. elect.	*pro una vice.*

3. Pulvis laxans.

℞. *Magneſ. alb. ℥ij.*	*D. ſingulis diebus mane*
Div. in 3. p. æq.	*doſ. j.*

4. Infuſum pectorale abſtergens.

℞. *Rad. Liquirit. ʒvj.*	*Sem. Aniſ.*
Vincetox.	*Fœnic.*
Pimpin. alb. ā. ʒſs.	*Card. Mar. ana. ʒij*
Ari. ℥ij.	*Inc. Cont. uſurpentur ut Infuſ.*
Herb. Capill. ♁.	*Thæe, bulliant tamen ali-*
Hyſſop.	*quandiu.*
Scabioſ. ana. mj.	

5 Infuſum Traumaticum & diſcutiens.

℞. *Rad. Vincetox.*	*Sem. Hyperic.*
Pimp. alb. ā. ʒſs.	*Card. Mar. a. ʒij.*
Ari ʒiſs.	*Coq. in ▽ ſimpl. ℔. iij. ad re-*
Herb. Veron.	*manent. ℔. ij. Colat. adde*
Virg. ☉r.	*Syr. Viol.*
Scabioſ.	*de Alth. a ʒvj. bibatur vitrum ter vel quater*
Sanic.	
Hed. Terr. aa. mſs.	*per diem.*

6 Aliud

℞. *Rad. Cichor.*	*Raſ. Sant. r.*
Vincetox. ana. ℥ſs.	*Sem. An. ana. ℥j.*
Ari.	*Liquir. ℥ſs. Inciſ.*
Helen.	*Coq. in ℔. iij ▽ ad conſumpt.*
Petaſit ana. ʒij.	*tert. partis.*
Herb. Veron	*Colat. adde*
Hed. Terr. aa. miſs.	*Syr de Alth.*
Sumit. Hyper. mj.	*Symph. a. ʒvj. M.*
Cent. min.	*D. ut antea.*
Millefol. ana. mij.	*Blazer. ex Stahlio.*

7 Potio abſtergens & temperans.

℞. *Aq. ſcabioſ.*	*Tart. Vitriolat. ana. ʒj.*
Chærefol.	*Sacch. perlat. ℥ij M.*
Veron. ana ℥iſs.	*doſ. Cochl. ij. ſingulis 6. vel 8.*
Conch. citrat.	*horis.*

8 Potio diapnoico-temperans.

℞. *Aq. Scord.*	*Tart. Vitriolat. ana. ʒj.*
Hyſſop.	*Nitr. depur. ʒſs.*
Chærefol. ana. ℥ij	*Tab. M. Chr. ſ. ℥ſs. M.*
Lap. ♋. citr.	*D. ut antea.*
♁ diaph.	

9 Emulſio diapnoico-temperans.

℞. *Sem. Card. Mar.*	*adde Dent. apr. præparat.*
Hyper.	*Mandib. luc. piſc.*
Soph. Chirurg. ā ℥. ſs.	*♁ diaph. ana. ʒſs.*
Aq. Chærefol. Scabioſ.	*Sacch. Canar. ʒvj. M.*
Card. Ben. ana. ℥ij.	*D. ſæpius cochlearia ali-*
F. l. a. Emulſio.	*quot.*

10 Emulſio conſolidans balſamica.

℞. *G. Junip.*	*Scabioſ. Veron.*
Maſtich. ana. ʒj.	*Hyſſop. ā. ℥ij. l. a.*
Tereb. coct.	*Emulſio. Colat. adde*
Balſ. Peruv. ana gr. xv.	*Sacch. perlat. ℥j. M.*
Terantur cum Amygd. dulc.	*Doſ. cochl. j. vel ij. ſing. 2.*
excort. ℥j. ac F. c.	*vel 4. horis.*
Aq. Chærefol.	

11 Bolus mundificans & conſolidans.

℞. *Conſ. roſ. antiq. ʒj.*	*Balſ. Peruv. gutt. iv.*
G. Junip.	*Syrup. de Alth q. ſ.*
Maſtich. ana gr. xv.	*M. F. Bolus pro una vice.*

VII *Methodus medendi.*

1 Primaria intentio in hoc affectu ſemper eſſe debet matura abſterſio apoſtematis aperti, & evacuatio materiæ purulentæ in Pulmonibus hærentis; cum vero humorum affluxus ſæpius tantus ſit, ut licet abſterſio ſufficiens fiat, nihilominus ſemper nova materia corrupta generetur, ac bilioſæ partes in corpore remanentes Febrem augeant, exhibenda ſunt remedia lenia evacuantia; quæ etiam toto curationis tempore ad alvum apertam ſervandam reliquis interponenda ſunt.

2 Fortius adhuc revellit & præſentius etiam auxilium affert Veneſectio in pede inſtituta, ſi ſubjecti conditio eam permittit: quatenus per hancce non affluxus tantum imminuitur, ſed etiam ingraveſcens Febris ſenſibiliter imminuitur.

3 Quo vero eo magis affluxus impediatur, poſt Veneſectionem ſtatim exhibeatur Eſſent. Alexipharmaca ex Radic. & larga quantitate Scordii parata, quæ & egregie diſcutit, & reſpectu Scordii putredini & ulteriori exulcerationi reſiſtit, ut taceam quod diaphoreſin & diureſin promoveat.

4 Cui jungantur vel poſtponantur ſupra laudata Infuſa abſtergentia & diſcutientia, ſæpius calide ſumenda.

5 Egregium quoque abſtergendi uſum habent mellita, uti mel deſpumat. roſac. quæ modo dictis Infuſis admiſceri poſſunt. Talia mellita adhuc majorem abſtergendi vim obtinent, ſi Terebinthina cocta, Maſtiche aliaque Gummata mitiora ipſis adduntur.

6 Infuſis antea laudatis ſemper addatur Rad. Ari, quippe quæ inſigni incidendi, reſolvendi & abſtergendi vi pollet, & hujus reſpectu fere omnibus aliis præferri meretur.

7 Si ulcus ſufficienter mundificatum eſt, tam per Infuſa calida, quam per Emulſiones ſupra præſcriptas quæ in ulceribus internis & mitiganda quoque Febre egregie ſe gerunt, iiſdem infuſis addantur lenia traumatica, ita quidem ut abſtergentia doſi ſuperent; ut hoc modo ulcus mundificatum ſenſim conſolidetur. Conſultum tamen eſt ab uſu abſtergentium hiſce interponendorum non deſiſtere.

8 Hoc in caſu etiam maxime laudatur Conſerva Roſarum inprimis antiqua diu uſurpata, quæ abſtergit & conſolidat, inpr. ſi ex ea cum ſupra laudatis temperatis balſamicis parati Boli exhibentur ægrotantibus.

9 Ad mitigandum æſtum febrilem fiant Julepi ex Aquis pectoralibus & abſtergentibus, cum ſucco Citri & ſufficienti quantitate ſacchari. Nitrum eandem efficaciam habet, ſed moderatis & repetitis doſibus exhibitum.

10 Febrem mitigant, & affluxum ad pectus impediunt Potiunculæ diapnoicæ cum Nitro, inprimis ſi in ultimo caſu parum MP. de Cynogl. ipſis additur, hoc enim modo tuſſis maxime affligens, ſimul mitior redditur.

11 Tandem egregium habet uſum Mixtura Tonica Stahlii, quæ facta conſolidatione Pulmones roborat, & novum affluxum ad pectus diſcutiendo impedit.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 Si ullibi, in Vomica ſane Pulmonum caute procedendum eſt, ne perverſa methodo ægroti ſummo in periculo verſantes, in majus præcipitentur.

2 Quare abſtinendum eſt partim a fortioribus Purgantibus, partim ab aliis quoque commoventibus & imprimis volatilibus, quæ & vires frangunt & Febrem augent, ac ſæpius expectorationem ſumme neceſſariam ſupprimunt.

3 Niſi reliquæ Excretiones corporis in ſua integritate conſerventur, propter remanentes in corpore ſordes & affluxum ad pectus, curatio hujus affectus utplurimum eſt fruſtranea, vel multis difficultatibus ſubjecta.

4 Si Veneſectionis uſum ſtatus Pletoricus, conſuetudo & Febris non urgent, ea conſultius intermittitur, magis enim præſervatorie quam curatorie prodeſt.

5 Expectorantium dulcium & emollientium abuſus quam maxime vitandus eſt, quoniam affluxum humorum ad pectus & corruptionem auget.

6 Adſtringentia & traumatica fortiora caute ſunt uſurpanda, quoniam non raro expectorationem ſupprimunt.

7 Opiata niſi caute uſurpentur, eandem efficaciam habent, ac vires ſimul inſigniter frangunt.

8. Ni-

8 Nitrum quamvis æſtum Febrilem optime temperet, cum prudentia tamen, rarius & parvis doſibus exhibendum eſt, quatenus tuſſim auget.

9 Balſamica & abſtergentia acriora, niſi refracta doſi exhibeantur, facile Febrem intenſiorem reddunt; inprimis vero Myrrhæ cautus ſit uſus, quia non ſolum Febrem auget, ſed etiam graviter humores commovendo ſanguinis eruptionem per Pulmones excitat.

10 In Diæta vitentur animi Pathemata graviora, Vinum, motus nimius &c.

Caput Decimum.

De Empyemate.

I. *Definitio.* Empyema eſt collectio puris in pectore, ſive ejuſdem effuſio in cavitatem pectoris a Vomica rupta, inflammatione, ſanguine extravaſato &c. originem trahens, reſpirationem & cordis motum inſigniter & non ſine vitæ periculo turbans.

II. *Differentia.*

1 A *Vomica*, quæ eſt puris in viſcere quodam collectio, empyema vero eſt ejuſdem in cavitatem quandam & inprimis thoracem effuſio.

2 Ab *ulcere pulmonum*, quod vel materiam in aſperam arteriam infundit, vel ſi orificium ejus in cavitatem pectoris hiat, Empyema producit, adeoque ordine prius eſt, ſive ulcus interdum eſt cauſa, Empyema vero productum.

3 Ab *Hydrope pectoris*, cujus materia eſt ſerum, Empyematis vero materia purulenta. Reliquas differentias vide infra de *Hydrope Pectoris*.

4 Ipſum etiam Empyema differt *ratione cauſarum*.

a Aliud enim oritur a *vomica pulmonum*, ſuperficiem obſidente, rupta.

b Aliud *inflammationem Pleuræ* & pulmonum, & abſceſſum exinde natum ac diſruptum ſequitur.

c Aliud *Anginam* in pectus ſe extendentem *excipit*.

d Aliud *extravaſationem ſanguinis* a cauſis violentis, vulneribus, plagis &c. ortam tanquam cauſam *agnoſcit*.

III. *Signa.*

1 In Pleuritide, Peripnevmonia, Angina, Vomica ſubitanea doloris, vel acuti, vel obtuſi ceſſatio.

2 Et hanc excipiens inſignis reſpirandi difficultas, cum tuſſi ſicca continuo affligente.

3 Augetur hæc difficilis reſpiratio, ſi ægroti in latus ſanum decumbunt.

4 Nonnunquam, quando ægroti corpus profundius declinant, ſuffocationis periculum imminet, quod erecto corpore, aut quando ægroti decumbunt, ceſſat.

5 Senſus gravitatis ac ponderis in diaphragmate circa coſtas nothas.

6 Senſus materiæ in cavitate pectoris fluctuantis, inprimis quando ſitus corporis mutatur, cujus materiæ fluctuatio non raro etiam ſonum excitat, ita ut ab adſtantibus audiri poſſit.

7 Ceſſatio Febris acutæ in Pleuritide & huic ſuccedens Hectica, Febris interdiu mitior, noctu vero gravior.

8 Succeſſiva imo maxime invaleſcens corporis & inprimis faciei extenuatio, ac virium proſtratio.

9 Sputum aliquando etiam purulentum obſervatur.

10 Accedunt hiſce frequentes anxietates, palpitationes cordis & lipothymiæ.

11 Interdum ſentiunt ægrotantes vaporem calidum e pectoris cavitate ad os aſcendentem.

12 Alii in malo graviori percipiunt ſaporem putridum in ore.

13 Sudores nocturni multi ſunt, ſed inutiles, & corpus magis fatigantes & extenuantes.

14 Facies rubet inpr. eo in latere, in quo abſceſſus ruptus fuit, nonnunquam vero phlogoſes tantum adſunt.

15 Tandem facies magis magiſque contabeſcit, oculi fiunt concavi.

16 Pulſus, inpr. in latere affecto eſt celer, ſed ſæpius intermittens.

17 Nonnunquam ungues curvi & puſtulæ in thorace obſervantur.

18 Sæpius quoque pedes fiunt tumidi & in pectoris latere affecto obſervatur cutis inflatio ac tumor. vid. *Hippocr. Prognoſt. XVI. 12. & ſeq.*

IV. *Subjectum.*

1 Homines qui Pleuritide, Peripneumonia, Angina & exinde enato abſceſſu, aut qui Vomica ex aliis cauſis laborarunt.

2 Quibus pectus vulneratum & ſanguis in ejuſdem cavitatem effuſus, ac ſuppuratus fuit.

3 Aut etiam quibus chylus ob læſum ductum thoracicum in thoracis cavitatem effuſus fuit.

V. *Prognoſis.*

1 Empyema gravis affectus eſt, & maxime periculoſus, quatenus materia purulenta viſcera corrodendo ulterius corrumpit, niſi vel a Natura, vel manu chirurgica, ſive per Paracenteſin evacuetur.

2 Empyici ſuperſtites manent, ſi febris eoſdem eodem poſt eruptionem die dimiſerit: & qui cibos cito appetiverint & a ſiti liberati fuerint: & ſi venter parva & compacta egeſſerit, & pus album & læve & ejuſdem coloris fuerit, & a pituita liberum, & citra dolorem ac tuſſim fortem repurgetur. *Hippoc. Prognoſt. XVII. 9. & ſeq.*

3 Intereunt vero hi, quos febris non dimiſerit, aut ubi ipſos dimiſiſſe putata fuit, rurſus recaleſcens apparuerit: & qui ſitim quidem habuerint, cibos autem non appetiverint, & ſi venter liquidus fuerit, & pus pallidum ſive viride & lividum expuerint, aut pituitoſum aut ſpumoſum. Si hæc omnia contigerint, pereunt. *ibid.*

4 Quibus vero ex his quædam acceſſerint, quædam non, horum aliqui intereunt, aliqui in multo tempore ſuperſtites evadunt. *ibid.*

5 Quicunque ex Pleuritide ſuppurati fiunt, ſi in quadraginta diebus repurgati fuerint, ab ea die qua ruptio facta fuerit, liberantur. Si vero non, ad tabem tranſeunt. *Hippocr. 5. Aphor. 15.*

6 Non pauci Authores, materiam purulentam interdum per vias urinarias cum euphoria evacuari, teſtantur: qua de re vid. *Sennert. Prax. Lib. II. Part. II. Cap. XVI. Quæſt. 5.* quomodo autem hocce fieri poſſit, obſcurum eſt.

7 Quicunque ſuppurati uruntur aut ſecantur, ſiquidem pus purum fluat & album, evadunt. Si vero ſubcruentum & cœnoſum ac graveolens, pereunt. *Hippocr. 7. Aph. 44.*

8 Quicunque ſuppurati ſecantur aut uruntur, hi pure acervata effluente, omnino moriuntur. *Hippocr. 6. Aphor. 27.*

9 Quo magis invaleſcit Febris Hectica cum extenuatione corporis & virium jactura, eo magis metuendus eſt funeſtus exitus.

10 Suppuratio, quæ utramque thoracis partem occupat, periculoſior eſt, quam quæ unicam. *Ettmull.*

11 Purulentos moderatius habentes, ſi ſputa graveolentia conſequuntur, recidiva interimit. *Sennert. ex Hippocr. Coac.*

12 Quibus ſpecillum a pure velut ab igne coloratur, ii fere moriuntur. *ibid.*

13 Ex ſuppurationibus, quas Pulmonum morbi excitarunt, fere ſenes moriuntur, ex ceteris vero juvenes. *ibid.*

14 Quibus in magna puris copia, intra thoracem & pulmonem collecta, totus thorax in reſpiratione attollitur, celerrime ſuffocantur. ibid. ex *Galeno 4. de Loc. affect. Cap. 7.*

VI. *Remedia.*

1 Paracenteſis, ſive matura materiæ purulentæ e Pectoris cavitate evacuatio.

2 Impedimenta Paracenteſeos removentia: & quidem
a Blanda laxantia: Manna, Tamarindi, Magneſia, Clyſteres &c.
b Nimium affluxum humorum impedientia, diſcutientia ſcil. ſuperioribus caſibus laudata, Venæſectio &c.
c Febrem mitigantia: Abſorbentia, Diaphoretica fixa, Salia neutra, Nitroſa blanda acida &c.
d Vires deperditas reſtaurantia: Analeptica, Confortantia, Emulſiones, juſcula, &c.
e Sanguinem congrumatum vel reſolventia, vel ejuſdem ſuppurationem promoventia: Rad. rub. tinct. Caryophyll. Pimpin. alb. Herb. Scabioſ. Chærefol. Hyperic. Bellid. min. Hyſſop. Arnic. cum toto, in aqua vel cereviſia cocta, Sem. Aniſ. Fœnic. Card. Mar. Hyper. &c.
3 Abſtergentia & Mundificantia, inpr. vero decocta ex iiſdem parata, partim hauſta, partim vero per Syringam injecta.
4 Conſolidantia, Traumatica pariter in Decoctis in & externe uſurpata.

Formulæ Remediorum.

1 Potio laxans.

℞. *Tamarind.* ℥*iſs.*
Coq. in ſ. q. Aq.
in Colat. ℥*v. diſſolv.*
Mann. Calabr. ℥*ij.*
Colat. D. calide pro una vice.

Alia.

℞. *Fol. Senn. ſ. ſ.* ʒ*ij.*
Rhab. elect. ʒ*j.*
Sal. Tart. ʒ*ſs.*
infund. per noct. in
Aq. ſcabioſ. q. ſ.
Colat. ℥*vj. adde*
Syr. roſar. ſolut. ℥*vj. M.*

2 Emulſio analeptica & diſcutiens.

℞. *Aq. Scabioſ.*
Scord.
Chærefol. ana. q. ſ.
Amygd. dulc. ʒ*iij.*
Sem. Card. mar. ℥*ſs.*
Fl. l. a. Emulſio.
Colat. ℥*viij. adde*
Aq. Cinnam. Bugloſſ. ℥*j.*
♁ *diaph.* ℈*ij.*
Tab. M. X. ſ. ℥*ſs. M.*
D. ſæpius cochleatim.

3 Pulvis confortans & abſtergens.

℞. *Pulv.* ☉*ar. Richt. doſ. vj.*
D. ſingulis 3. vel 4. horis doſ. j.

4 Potiuncula diapnoico-confortans.

℞. *Aq. Scabioſ.* ℥*iv.*
Cinnam. cydon. ʒ*vj.*
♁ *diaph.*
Matr. Perl. ana. ʒ*ſs.*
Nitr. perlat. gr. xv.
Pulv. ☉*ar. doſ. iij.*
Tab. M. X. perl. ʒ*ij.*
D. ſingulis 4. vel 5. horis cochleatim.

Alia confortans.

℞. *Aq. Borrag.*
Bugloſſ. ana. ʒ*ij.*
Cinnam. cyd. ℥*j.*
Succ. citr. rec. ʒ*ij.*
Eſſ. dulc. Hall. ʒ*j.*
Conf. alk. inc. ʒ*iſs. M.*
D. ſæpius cochleatim.

5 Eſſentia diapnoico diſcutiens.

℞. *Eſſ. Alexiph.* ʒ*ij.*
Scord. ʒ*j. M.*
Doſ. 25. gutt. ſemel vel bis per diem.

Alia ſimul confortans.

℞. *Eſſ. Alexiph.*
Dulc. ana. ʒ*j. M.*
Doſ. 20. gutt. bis vel ter per diem.

Alia.

℞. *Eſſ. Dulc. concentr.* ʒ*j.*
Doſ. 5. vel 6. gutt. ſingulis 2. 4. 6. horis in ſumma virium debilitate.

6 Decoctum mundificans internum.

℞. *Rad. Pimp. alb.*
Bardan.
Vincetox.
Chin.
Ariſtol. rot. ā ā. ʒ*iij.*
Liquirit.
Herb. Veron.
Virg. ☉*r.*
Capill. ♀.
Scord. ana. mſs.
Caric. Pingu.
Paſſ. maj. exacin. ā. ʒ*iſs.*
Hord. mund. ʒ*iij.*
Coq. in Aq. ſimpl. ℔ *iij. ad remanent.* ℔. *ij.*
Colat. adde
Syr. de ſymph. ℥*iij. M.*
D. ſæpius calide.

7 Decoctum mundificans & conſolidans externum.

℞. *Rad. Symph.*
Ariſtol. rot.
Bardan.
Biſtort.
Herb. Agrimon.
Hed. Terreſt.
Scord.
Sanic.
Pyrol.
Plantag. ana. mſs.
Coq. in Aq. ℔. *iij.*
Colat. adde
Solat. Myrrh. ʒ*iſs.*
M. injiciatur ſæpius cum Syringa calide.

VII. *Methodus medendi.*

1 Si purulentam materiam in pectore contentam eſſe omnes circumſtantiæ indicant, non datur tutius remedium, quam Paracenteſis, ſive matura ipſius materiæ evacuatio: per quam ulterior Pulmonum corruptio præcavetur. De Empyematis Chirurgica tractatione agemus prolixe in Chirurgia.
2 Præſtat tamen, niſi aliæ circumſtantiæ urgeant, eidem præmittere blandam laxationem, ac Venæſectionem.
3 Commode etiam poſt laxationem exhiberi poſſunt lenia Diaphoretica & Diſcutientia, partim ad Febrem mitigandam, partim ad majorem affluxum ad Pectus præcavendum.
4 Facta evacuatione, locum habent injectiones per Syringam ex Herbis abſtergentibus, traumaticis & pectoralibus, cui balſamica addantur, ad mundificandum atque abſtergendum ulcus.
5 Eidem fini etiam inſerviunt abſtergentia & Balſamica, ſub forma decoctorum ſumpta, quæ mundificationem & conſolidationem ulceris optime promovent.
6 Cum vero affluxus humorum ad locum affectum abſterſionem & conſolidationem maxime impediat, affluxus ille intercipiatur partim per Laxantia, partim per Diaphoretica & Diſcutientia, ut & per lenia Diuretica.
7 Si Febris adhuc urget, mitiganda eſt per Diaphoretica fixa, Abſorbentia, Nitroſa, Emulſiones &c.
8 Viribus proſpiciunt ſupra præſcripta Analeptica & Confortantia, inpr. vero Pulveres Solares, quæ præter inſignem, quam poſſident, confortandi vim, ſimul ulcus Pulmonum abſtergunt, & conſolidant.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Niſi materia mature e Pectore evacuetur, fruſtra poſtmodum inſtituitur Paracenteſis, imo curatio quoque poſt nimis tardam evacuationem, utpl. fruſtranea eſt.
2 Materia purulenta non ſimul atque ſemel, ſed potius repetitis vicibus ſive ſucceſſive evacuetur, juxta præceptum Hippocratis & ſolertiſſimorum Chirurgorum.
3 Si ægroti vires nimium fractæ ſunt, fruſtra inſtituitur Paracenteſis & ægroti eo facilius moriuntur.
4 Si Pulmones aliaque reſpirationis organa ita corrupta ſunt, ut nulla reconvaleſcentiæ ſpes ſuperſit, fruſtra æger cruciatur ſectione vel uſtione, veteribus uſuali.
5 Nitroſa aliaque Salina, ad imminuendam Febrem alias ſatis proficua remedia, niſi parva manu exhibeantur, & tuſſim & exulcerationem augent.
6 Opiata minus proficua ſunt in hujus affectus curatione, quoniam exulcerationem promovent, imo ſphacelo viam ſternunt.
7 Aer frigidus in hoc affectu ſemper noxius eſt, ſive per aſperam arteriam in Pulmones, ſive per apertum Pectus in ejus cavitatem ingrediatur, quare ſummo ſtudio vitandus eſt.
8 Fugienda quoque ſunt in Diæta omnia calida, & animi pathemata graviora, Febrem aliaque ſymptomata exaſperantia.

CA-

Caput Undecimum.

De Exulceratione Pulmonum ſive Phthiſi.

I. *Definitio;* Phthiſis, ſtricte dicta, eſt ulcus Pulmonum, a vomica, vel alia ſtaſi corruptoria, ortum trahens, inſigni corporis contabeſcentia, Tuſſi, Febre, Hectica aliisque ſymptomatibus ſtipata.

II. *Differentia.*

1 Alia eſt *recens* ſive incipiens, ubi ſcil. diſpoſitio, ſive nodi ſcirrhoſi, vel ex ſanguine, vel ex mucida tenaci materia orti, tuſſim Phthiſicam excitant: alia vero *inveterata*, ſive confirmata, ubi actualis exulceratio Pulmonum Phthiſeos eſt cauſa, quando ſcil. antedicti nodi ſcirrhoſi actualem conceperunt putredinem, & Pulmonum ſubſtantiam ſimul corruperunt.

2 Alia eſt *ſine Febre Hectica*, aut levis tantum hujuſmodi Febris eidem jungitur, ut incipiens, alia *eandem* comitem individuum *habet*, uti confirmata.

3 Alia *brevi tempore* ægrotos jugulat, v. g. Phthiſis juniorum, alia vero non niſi *longo* elapſo *tempore* funeſta fit, ut Phthiſis ſenum.

4 Alia *a cauſis internis*, congeſtione ſcil. ſanguinis & ſtaſi corruptoria dependet: alia vero a *cauſis externis*, vulneribus, lapſu, potu frigido poſt inſignem corporis incaleſcentiam &c. originem trahit: illa frequentior eſt, hæc vero rarior.

5 Phthiſis differt a *Vomica* Pulmonum.

a Reſpectu eſſentiæ, *Vomica* enim eſt abſceſſus in Pulmonibus latens, *Phthiſis* vero eſt ulcus ſordidum, Pulmones ſenſim depaſcens.

b Reſpectu *partis affectæ*: quamvis enim uterque affectus Pulmones affligat, Vomica tamen vaſa, Phthiſis vero ſubſtantiam magis Pulmonum occupat.

c Reſpectu *durationis* & periculi: Vomica enim citius, Phthiſis vero tardius ægrotos jugulat.

d Reſpectu *ordinis*, quoniam Vomica ſæpius præcedit, Phthiſis vero ab eadem ſæpius originem trahit.

6 *Ab Hectica*, varias viſcerum abdominis læſiones comitante, partim ratione ſubjecti, partim reſpectu ſignorum ſuo loco recenſendorum: præcipue vero differentia in eo conſiſtit, quod in Phthiſi Pulmonali poſt profundiorem inſpirationem, tuſſis & reſpiratio difficilis maxime intendatur, quod in reliquis Hecticæ ſpeciebus non obſervatur: cui adde, quod Febris in vera Phthiſi nonnunquam abſit, quæ tamen viſcerum abdominis læſiones ordinario comitatur.

7 *Ab Atrophia*, partim reſpectu ætatis, Atrophia enim junioribus magis eſt familiaris, Phthiſis vero adultis: partim ratione partis affectæ.

III. *Signa.*

a *Incipientis.*

1 Tuſſis ſicca ſive arida, in quibuſdam per intervalla repetens, in aliis vero continua fere, quæ a levioribus cauſis, reſpiratione ſcil. profundiore, aere frigido &c. facile exacerbatur, ac noctu gravius affligit: cum materiæ vel paucæ, aut nullius vel multæ excretione.

2 Reſpiratio difficilis, frequens & inſignis anguſtia cum ſenſu rei cujuſdam pectus comprimentis.

3 Siccitas oris & glutinoſitas ſalivæ, ſitis cum inappetentia, aut ſaltem appetitu frigidorum.

4 Tuſſis poſt paſtum major & continua cum rejectione ciborum per vomitum, poſt quem tuſſis mitior redditur.

5 Vox rauca & clangoſa & reſpiratio anheloſa, ſub motu corporis citatiore.

6 Senſibilis conſumptio corporis, cum increſcente indies majori virium lapſu.

7 Calor hecticus poſt prandium magis affligens, cum pulſu celeriore, in partibus exterioribus, inprimis vero in manuum volis ſe exerens.

8 Somnus a tuſſi ſæpius interruptus, aut ob eandem cauſam continuæ vigiliæ: aut etiamſi dormiant interdum ægrotantes, nullam tamen exinde ſentiunt refectionem, ſed potius majorem laſſitudinem.

9 Urina ſæpius ſanorum urinæ ſimilis, in aliis vero ad rubedinem vergens, & ſpumam diu durantem in ſuperficie exhibens.

10 Facies rubicunda & turgida, præcipue creſcente hectico calore.

b *Confirmatæ.*

1 Febris aucta, aut juxta alios nova Peripnevmonica, putrida, intermittens.

2 Tuſſis incrementum, cum ejectione materiæ modo crudæ, modo coctæ, purulentum, ſtriis ſanguineis diſtinctum, ſæpius putridum, ac carbonibus injectum fœtorem inſignem ſpargens, coloris non raro cineritii & ſubnigri.

3 Pulſus celer, durus, fortis & interdum ſerratus ac inæqualis.

4 Agrypnia pertinax, ſudores nocturni, indies augmentum capientes, ac tandem colliquativi.

5 Major virium dejectio, cum præcipiti non ſolum totius corporis, ſed etiam faciei conſumptione.

6 Urina interdum intenſe rubra, interdum vero colorem urinæ Febrium intermittentium æmulans, contentis plena & frigori expoſita ſedimentum farinaceum album, aliquando etiam ſubrubrum deponens.

7 Diarrhœa colliquativa, Aphtæ in quibuſdam, defluvium capillorum, facies Hippocratica.

IV. *Subjectum.*

1 Homines juniores ab anno decimo octavo ad trigeſimum quintum circiter, ſanguinei Plethorici, poſt Hæmorrhagiarium narium conſuetarum ceſſationem.

2 Feminæ facilius & frequentius quam viri, ob menſium quam ſæpius experiuntur, ſuppreſſionem.

3 Viri Hæmorrhoidibus laborantes, quibus poſt earum ceſſationem vel ſuppreſſionem ſanguinis ad pectus fiunt translationes.

4 Homines gracilioris texturæ in diæta lauta viventes, otioſi,

5 Homines iracundi, Venere abutentes, ut & meditationibus ac lucubrationibus nimium indulgentes.

6 Quibus pectus eſt conſtrictum, collum longum & humeri alati, aut quibus pectus alias eſt male conformatum,

7 Perſonæ a parentibus Phthiſicis natæ.

8 Congeſtiones ſanguinis frequentiores ad pectus, aut Hæmoptyſin quoque experti, inpr. ſi ſanguinis grumoſi vel extravaſati pars in pulmonibus remanſit.

9 Perſonæ quoque Phlegmaticæ, quibus multum ſeri ad pectus translatum & ibidem corruptum fuit.

10 Qui coryza acriori cum defluxione ad pectus, aut etiam Tuſſi chronica laborarunt.

11 Quibus Pulmones a Pleuritide, Peripneumonia, Tuberculis, Vomica, aut etiam a miaſmate poſt Variolas vel Morbillos relicto, exulcerati fuerunt.

12 Quibus Hæmorrhagiæ conſuetæ, aut etiam Febres per adſtringentia ſuppreſſæ fuerunt.

13 Homines, quibus ſcabies retropulſa, aut ulcera antiqua manantia imprudenter conſolidata, aut ſudores conſueti, per remedia adſtringentia, vel aerem frigidum ſuppreſſi fuerunt.

14 Perſonæ, quæ corpore inſigniter æſtuante, potum nimis frigidum in majori copia aſſumſerunt.

15 Quibus Pulmones per exhalationes corroſivas corrupti fuerunt, ut &

16 Qui externas injurias, lapſus ſcil. & ictus violentos in pectore paſſi ſunt.

17 Qui aeri autumnali, præſente jam ad Phthiſin diſpoſitione, corpus ſæpius expoſuerunt.

V. *Prognoſis*.

1 Omnis Phthiſis difficilis eſt curationis, recens tamen adhuc aliqualem medelam, eamque vel veram, vel palliativam admittit. Et hinc quæcunque de Phthiſeos veræ curatione proferuntur, uni fere ex ſequentibus innituntur fundamentis.

a Vel enim ſola fuit tuſſis & fluxio catharrhalis in aliquem habitum deducta, & inpr. craſſum illum, pulpoſum atque viridem veluti mucum, præcipue ſub incraſſantium uſu, proferens.

b Vel Febris potius lenta ſimplicior, cum repentina contabeſcentia & nimiis ſudoribus tali Febri familiaribus.

c Vel e lenta tali pullulans adhuc recentior Hectica.

d Vel aſthmatica ſolum pectoris affectio.

e Vel ſuperveniente, minori alicui ſcirrho vegeta aliqua ſuppuratione, cum ancipiti periculo evaſit æger.

f Vel ſimplicior adhuc Hæmoptyſis pro Phthiſi vendicata.

g Vel denique non ſolum plane peculiare, ſed & pro ejus temporis peculiaribus circumſtantiis adhuc ſpecialius auctum, robur Naturæ, vir inter mille alia exempla pari conſtitutione expectandum. Vid. *D. D. Stahlii Diſſert. de Phthiſi Cap. V. p.* 26.

2 Phthiſis imminens difficulter cognoſcitur, ſed facile curatur: incipiens aliquo modo facilius in ſenſus incurrit, ſed curationem non facile admittit: confirmata a plebejis etiam dignoſcitur, ſed omnem medelam reſpuit.

3 Quo ſicciora & calidiora ſunt ſubjecta, eo facilius a Phthiſi & Febre Hectica jugulantur, quo humidiora vero, eo tardius & interdum poſt aliquot annorum decurſum moriuntur.

4 Adoleſcentes & Juvenes ab anno decimo octavo ad trigeſimum quintum circiter citius, quam Senes Phtiſi pereunt.

5 Feminæ facilius quidem propter ſuppreſſionem menſium incidunt in Phthiſin, quam Viri, ſed quoque facilius redeuntibus menſibus reſtituuntur, quod ſi vero pertinaciter durat illa menſium ſuppreſſio, minime evadunt.

6 Phthiſis mariti facile communicatur uxori, non autem illa uxoris facile marito communicatur. *Cheſneau*.

7 Phthiſis ab Hæmorrhoidibus ſuppreſſis orta, utpl. exitialis eſt, niſi mature per redeuntem earum fluxum imminuatur.

8 Phthiſis hæreditaria & a mala pectoris conformatione ortum trahens, incurabilis & funeſta eſt.

9 Phthiſis vernalis in ſubjectis vegetioribus facilius quam autumnalis curatur.

10 Autumnus tabidis malus. *Hipp.* 3. *Aph.* 10.

11 Si exigua tantum pulmonum portio exulcerata eſt, & pus vel benignum, vel peculiari folliculo incluſum eſt, vita, accurata obſervata diæta & prudenti medicamentorum appropriatorum uſu, diu protrahi poteſt: valetudinarii tamen ſunt, & facile in febrem putridam incidunt tales ægrotantes.

12 Quo magis invaleſcit Febris Hectica, exulcerationi Pulmonum juncta, eo certius & citius etiam pereunt ægrotantes.

13 Tuſſis cum Febre pertinax, non cedens remediis, tabem affert: etiamſi non ſpuatur ſanguis.

14 Quo majorem materiæ putridæ copiam ejiciunt cum tuſſi Phthiſici, eo citius moriuntur.

15 A ſanguinis ſputo, ſi puris ſputum ſequatur, ulceratus eſt pulmo & tabes ſequitur.

16 A Phthiſi liberati facile iterum ab eadem ob leviſſimas etiam cauſas corripiuntur.

17 Si expectoratio ſive ejectio purulentæ materiæ ſubito ſupprimitur, ægroti ſuffocantur.

18 Qui tabe infeſtantur, ſi ſputum quodcunque tuſſiendo rejecerint, grave olet, dum prunis injicitur ac capilli de capite defluunt, lethale eſt. *Hippocr.* 5. *Aph.* 11.

19 Quibuſcunque tabe laborantibus capilli de capite defluxerint, hi alvi profluvio accedente, moriuntur. *ibid.*

20 A tabe occupato, alvi profluvium accedens, lethale eſt. *ibid.*

21 Sudores colliquativi, & facies Hippocratica mortem inſtantem indicat.

22 In tabidis in tumorem elevata præcordia, peſſima ſunt. *Hipp. Coac. Prænot. III.* 264.

23 Tumor pedum œdematoſus Phthiſi ſuperveniens, lethale ſignum eſt.

VI. *Remedia*.

1 Revellentia, derivantia & affluxum humorum uberiorem ad pectus intercipientia, V. S. revulſoria in pede, Scarificationes, Pediluvia, Laxantia lenia, Magneſia alba, Sal. cathart. amar. Rhabarb. Tamarind. Manna, Fol. Senn. &c.

2 Temperantia & orgaſmum ſanguinis ſiſtentia Tart. Vitriolat. Arcan. duplic. Abſorbentia Lap. ♋. Mat. Perl. &c.

3 Diſcutientia & Reſolventia, Rad. Ari, Enul. Irid. Florent. Ariſtol. Ari, Bryoniæ, Pimp. alb. Vincetox &c. Herb. Veron. Marrub. alb. Hyſſop. Heder. Terreſtr. Bellid. Cuſcut. Epithym. Capill. ♀, Gumm. Ammon. Galban. Sagapen. Junip. &c.

4 Abſtergentia & Mundificantia: uti ſunt ante laudata Salia neutra, Nitrum, Abſorbentia cum acidis ſaturata, v. g. Solut. Conchar. Conch. citrat &c. Herb. Hyſſop. Chærefol. Scabioſ. Veron. Virg. aur. Geſner. Matriſylv. Pulmon. earumque Aquæ deſtill. & ex his cum ſeminibus reſolventibus & temperantibus, Amygd. dulc. v. g. Sem. Card. Mar. &c. paratæ Emulſiones, Liquor Veronicæ in vino maceratæ & deſtillatæ. Vid. *Stahlii Diſſert. de Affect. Pect. p.* 47. *§.* 53. ubi eum admodum commendat.

5 Conſolidantia: Herb. Veron. Hed. Terreſtr. Sanic. Pyrol. Piloſell. Summit. Hyper. ejuſque Eſſentia ſaturata ac Extractum, Balſ. Peruv. Terebinth. Maſtiche, Rubin. Sulph. Beghuini Pulv. Sympathet. Conſerv. Roſar. &c.

6 Nutrientia & Analeptica: Cremor hordei, juſcula avenacea, Gelatinæ cum Amygdalis, Emulſiones ex iiſdem.

7 Roborantia: Mixt. Tonica Stahlii.

8 Tuſſim mitigantia: Succ. Liquirit. cum MPil. de Cynogloſſa.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis laxans.

℞. *Magneſ. alb.* ʒſs. *D. mane & veſperi doſ. una.*
Div. in 8. *p. æq.*

2. Alius.

℞. *Rhab. elect.* ℈ij. *D. pro j. doſi.*

3. Alius.

℞. *Sal. cathart. am.* ʒſs. *vel Infuſo Thee.*
D. pro una vice in juſculo

4. Potio laxans.

℞. *Decoct. Tamarind.* ℥iv. *pro j. doſi.*
Mann. elect. ℥iſs. *M.*

5 Infuſum laxans.

℞. *Decoct. ſcabioſ. ferv.* ℥iv. *Sal cathart.* ʒj. *Col. adde*
in quo infund. per noct. *Mann. elect.* ℥j. *M.*
Rhab. elect. ʒiſs. *D. pro una vice.*

6. Potio temperans.

℞. *Aq. Scabioſ.* *Nitr. depur.* ℈j.
Hyſſop. ana. ℥ij. *Sacch. perlat.* ʒij. *M.*
Lap. ♋. ℈ij *D. ſingulis* 3. *vel* 4. *horis*
Tart. Vitriol. ʒſs. *cochlearia aliquot.*

7 Emulſio temperans & diſcutiens.

℞. *Amygd. dulc.* ʒvi. *Plantag. ana.* ℥ij.
Sem. Card. Mar. ℥ſs. *F. l. a. Emulſio adde*
Aq. Chærefol. *Matr. perl. præpar.* ʒj.
Scord. *Sacch. perlat. q. ſ. M.*
Scabioſ. *D. ſæpius cochlearia aliquot.*

8 Decoctum reſolvens.

℞. *Rad. Vincetox.* *Liquir.* ℥j.
Pimpin. alb. an. ℥ſs. *Herb. Hyſſop.*
Ari. ʒij. *Marrub.*

Che-

Chæreſol. *ſimpl.* ℔. *iv. bibatur ſæpius*
Scabioſ. ana. mſs. *calide & edulcoretur mel-*
Inc. bulliant. leniter in Aq. le.

9 Pulvis abſtergens.

℞. *Conch. citrat.* ʒj. *Tart. Vitriol. an.* ʒſs. *M.*
♁. *diaph.* *Doſis* ʒſs. *mane & veſperi.*

10 Sirupus abſtergens.

℞. *Sir. Scabioſ.* ℥ij. *Doſis dimidium cochleare.*
de Nicot. ℥ſs. *M.*

11 Decoctum abſtergens & conſolidans.

℞. *Herb. Scabioſ.* *Pulmon. ana. mj.*
Veron. *Inc. infund. in Aq. fervent.*
Virg. aur. *& infuſum ter vel quater*
Bellin. min. *quotidie calide ſumatur.*

12 Aliud conſolidans.

℞. *Herb. Sanic.* *Alchimill.*
Pyrol. *Vinc. per Vinc. ā. mj.*
Virg. ☉*r.* *Inc. uſurpentur ut antea.*

13 Electuarium mundificans & conſolidans.

℞. *Rad. Helen.* *Succin.*
Bardan. *Thuris.*
Vincetox. āā. ℥iij. *Tereb. coct. ana.* ʒſs.
Ari. ʒj. *Pulveris. adde Mellis q. ſ.*
Herb. Vinc. per Vinc. *M. F. Electuarium.*
Sanic. *Doſis* ʒj. *vel ij. bis vel ter*
Pyrol. *quovis die.*
Fl. Hyper. ana. ℥ij.

14 Aliud.

℞. *Conſ. roſ. antiq.* ℥j. *Balſ. Peruv. ana.* ʒſs.
Lap. ♋. *præparat.* ʒj. *Sir. Hed. Terreſt. q. ſ.*
Succin. præparat. *M. F. Elect. Doſis* ʒj.

15 Sequentem emulſionem uſu confirmatam commendat *Blaz. p.* 91.

℞. *Rubin. Sulph. gr. vj.* *Scord. ana.* ℥j. *M.*
Balſ. Peruv. gr. xv. *Edulcorentur vel Saccharo*
Amygd. excort. N. *xx.* *vel cum Sir. de Symph. Fer-*
Aq. Hyſſop. *nel. q. ſ. ad gratiam.*
Scabioſ. Tuſſilag. *Doſ. ſing. duab. hor. cochl. j.*

16 Mixtura tonica.

℞. *Tinct.* ♁ij *acr.* ʒij. *Doſis* 25. 30. *gutt. mane &*
Spir. C. C. ʒj. *M.* *veſperi.*

17 Pilulæ anodynæ.

℞. *Succ. Liquirit.* ʒj. *M. F. Pil. ex* ℈j. *x.*
MP. de Cynogl. gr. vj. *Doſis* 5. 6. *veſperi.*
Eſſ. Myrrh. q. ſ.

18 Gelatina nutriens.

℞. *Raſ. C. C.* ℥iv. *contundantur in mortario,*
Coq. in Aq. ſimph. ℔. *ij. uſ-* *ac linteo imponantur: dein-*
que ad remanentia dimi- *de trajiciatur Decoctum C.*
diæ partis, poſtea. *C. cum forti expreſſione. D.*
℞. *Amygd. dulc. excort.* ℥*iv.* *calide ad uncias aliquot.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Si Plethoricus ægroti ſtatus poſtulat Venæſectionem, revulſionis gratia ea inſtituatur in pede, aut ſi temperamenti conditio magis ſcarificationis uſum ſuadet, hæc Venæſectioni ſubſtituatur.

2 Quod ſi vero ægri debilitas aut ſanguinis defectus ejusdem miſſionem diſſuadeant, ſtatim præſcribantur lenia laxantia ſuperius laudata, & pro circumſtantiarum conditione repetantur.

3 Quo facto exhibeantur per aliquod tempus ſupra præſcripta reſolventia, diſcutientia & abſtergentia.

4 Si vero calor febrilis urget, hiſce vel præmittantur, vel interponantur temperantia Salina & Nitroſa, quippe quæ inſignem ſimul abſtergendi vim poſſident.

5 Eidem fini etiam inſerviunt Emulſiones, inprimis quando inter alia ſemen Cardui Mariæ ipſas ingreditur, quod in inflammationibus & exulcerationibus egregie diſcutit, & ſimul abſtergit.

6 Inſignem quoque opem præſtant Gummata, Ammoniacum; Galbanum &c vel in Pilulas redacta, vel in Aquis aliiſque liquoribus convenientibus ſoluta.

7 Hiſce remediis ſemper jungantur nutrientia, qualia ſunt juſcula conſummata, Gelatinæ &c. partim ut vires vel conſerventur, vel reſtaurentur partim ut calor hecticus aliquando temperetur.

8 Si remedia hæcce diu continuata fuerunt, ipſis ſubſtituantur Conſolidantia & Travmatica, ut hoc modo ulcus abſterſum, quantum poſſibile, conſolidetur.

9 Quo facto & ſi mitior ægroti ſtatus apparet tandem in uſum trahantur Tonica, quæ ſimul diſcutiendi vim poſſident, uti ſupra præſcripta Mixtura tonica D. D. Stahlii, ut hoc modo pulmones debilitati partim roborentur, partim vero humores a pulmonibus removeantur, ac id quod noxium eſt, per convenienientia loca evacuetur.

10 In hocce morbo inſignem quoque laudem merentur Pulveres Solares D. Richteri, quippe qui, præmiſſis prius univerſalibus, reſolvendo, abſtergendo & roborando laudabilem edunt affectum, uti id aliquoties in Phthiſi pariter ac Hectica obſervavimus, quare, ut reliquis quoque interponantur remediis, ſuademus.

11 Novimus quoque Balſamum mineralem cum fructu Phthiſico cuidam ab amico exhibitum fuiſſe.

12 Si Tuſſis admodum urget, lenia anodyna verſus noctem exhibeantur, aut detur una vel altera doſis Eſſentiæ dulcis concentratæ, quam in tali caſu admodum efficacem deprehendimus. Singularem quoque in compeſcenda tuſſi efficaciam habere Extractum Tabaci legitime paratum, Authores nonnulli teſtantur, quocunque etiam tempore exhibeatur.

13 Cum vero Phthiſis hoc modo mitigata facile denuo redeat, præſervationis gratia vena pedis circa æquinoctia aperiatur, ac largior ſanguinis quantitas evacuetur: hoc enim modo affluxus ſanguinis ad pectus optime præcavetur.

14 Eidem fini inſerviunt in ſubjectis ſucculentis ſcarificationes partium inferiorum repetitæ, aut ſi malum ab Hæmorrhoidibus ſuppreſſis fovetur, Hirudinum ad anum circa æquinoctia applicatio.

15 Pediluvia quoque poſt peractas ſanguinis evacuationes repetitis vicibus uſurpata, ſuo non carent uſu.

16 Si malum a ſuppreſſis evacuationibus ſanguinis; Menſium ſcil. & Hæmorrhoidum ortum traxit, omni ope eo allaborandum eſt, ut revocentur & in ordinem redigantur.

17 Præſervationis gratia uſurpari quoque poſſunt lenia laxantia, quæ alvum aperiendo revellunt, & materias vitioſas alias ad pectus debilitatum ruituras, evacuant.

18 Et ut talis affluxus humorum ad pectus præcaveatur, convenit ſubinde aliquot doſes Mixturæ tonicæ in infuſo Thee, aut ex Herbis diſcutientibus parato, ſumere. Cui fini etiam inſervire poterit Mixtura ex Eſſentia Alexipharmaca D. Stahlii, Eſſentia Succini & Tinctura Antimonii parata.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Venæſectio debito tempore inſtituta, tam curatorie quam præſervatorie quidem prodeſt, aſt ſi præſente jam Febre inſtituitur, non ſolum nihil juvat, ſed potius nocet.

2 Omnia Purgantia acria & fortiora in Phthiſi actu noxia ſunt: nec etiam Mercurio dulci, licet mitius operetur, ob metum majoris exulcerationis, fidendum eſt.

3 Travmatica fortiora nullum in hoc morbo uſum habent, ſed potius nocent, quatenus non ſolum materiæ purulentæ abſterſionem & diſcuſſionem impediunt, ſed & reſpirationem difficiliorem reddunt, ut taceam, quod efficaciam ſuam adſtrictoriam ad alia viſcera extendendo, ſecretiones & excretiones reliquas, ad quas tamen in hoc morbo quam maxime reſpiciendum eſt, impediant & ſic majorem humorum ad pectus affluxum producant.

4 Et ex hoc ipſo fundamento etiam Tinctura antiphthiſica Gramanni teſte experientia magis nocet, quam prodeſt.

5 In antihectico Poterii vulgari nunquam deprehendere potuimus, quod vulgo ipſi adſcribitur, & hinc po-

potius eorum accedimus ſententiæ, qui ejus uſum in Phthiſi rejiciunt.

6 Balſamica acriora & inpr. Myrrha, quatenus ſanguinem commovendo Febrem vel invitant, vel augent, non niſi ſumma cum prudentia exhibenda, imo potius fugienda ſunt.

7 Nitrum, etſi humorum æſtum optime temperet, non tamen largioribus & repetitis, ſed potius minoribus doſibus reliquis interponatur remediis.

8 Emulſiones ex ſeminibus frigidis & amygdalis dulcibus paratæ, quamvis ad temperandum æſtum convenire poſſint, vitentur, quoniam ventriculum nimis refrigerando, flatus, tormina, aliaque incommoda in inferiore ventre producere ſolent.

9 Opiata, quantum quidem poſſibile eſt, fugiantur, niſi enormis tuſſis illorum uſum poſtulet, alias enim tuſſim ſedando & hoc modo excretionem neceſſariam impediendo, gravia damna producere ſolent.

10 Tonica ante ſufficientem diſcuſſionem, abſterſionem, conſolidationem, & caloris febrilis mitigationem exhibita, noxia ſunt.

11 Niſi remedia abſorbentia & conſolidanria diu uſurpentur, fruſtraneus in malo, alias medelam vix vel prorſus non admittente, utpl. eſt labor.

12 Multitudo tamen remediorum eorumque continuus uſus minime ſuadendus eſt.

13 Quæ vulgo de ſpecificis quibusdam, ac ſi eorum ope Pulmones conſumpti iterum regenerari poſſint, circumferuntur, ad aniles pertinent fabulas.

14 Pulvis Haly contra Phthiſin recens obtundit aliquo modo acrimoniam ſalſam, ſed ad reliquam curationem nomine magis quam re ipſa confert.

15 Pulvis Sympatheticus ſputo purulento admixtus, teſte experientia, interdum quidem profuit; ſæpius vero nullum edit effectum.

16 Extractum Tabaci, niſi legitime præparatum fuerit, vomitus excitat, & hinc malum gravius reddit.

17 Expectorantia dulcia & emollientia, expectorationem quidem promovent, ſed ſimul affluxum humorum ad pectus augent, quare vel cautiſſime uſurpanda, vel reſolventia, & diſcutientia ipſis admiſcenda ſunt.

18 Acida omnia, excepta acetoſitate citri, inprimis mineralia & præcipue ex horum cenſu ſpiritus Salis, etſi ad temperandum æſtum febrilem alias admodum proficua ſint, pectori quam maxime inimica ſunt, ac tuſſim inſigniter augendo, malum pejus reddunt.

19 Martialia & Acidulæ ob vim adſtrictoriam, qua mediante expectorationem ſupprimunt, pariter noxia ſunt.

20 Nec etiam Thermas, niſi admodum temperatas, facile quis ſuaſerit, ſemper tamen eorum uſum univerſalia, Venæſectiones ſcil. & Laxantia ſive lenia Purgantia præcedere debent.

21 Quoad Diætam, omnia ſalſa & acida tuſſim vel augentia, vel expectorationem ſnppr imentia, fugienda ſunt.

22 Aromata febrem præſentem augent, nondum vero præſentem invitant.

23 Venus in tali caſu ſumme quoque noxia eſt & febrem auget, ac ſimul inſigniter debilitat.

24 Equitatio, quam Sydenham & Stahlius commendant, teſte experientia, utilis eſt, pariter ac motus moderatus: nimius tamen calorem augens, fugiatur.

25 Cura lactis magis præſervative, quam curative convenit.

26 Animi affectus graviores & inpr. ira, malum ſemper exaſperant.

Caput Duodecimum.

De Exulceratione Hepatis & Lienis.

I. *Definitio.* Exulcerationes horum viſcerum ſunt corruptiones ſubſtantiæ eorum, a ſanguinis in iisdem ſtagnationibus, corruptionibus ac inflammationibus originem trahentes & Febrem Hecticam comitem habentes.

II. *Differentia.*

1 Reſpectu *originis*, aliæ a Scirrhis, aliæ ab inflammationibus, aliæ a læſionibus externis originem trahunt.

2 Reſpectu *magnitudinis* aliæ ſunt majores, aliæ minores.

3 Reſpectu *loci affecti*, aliæ hepar, &c. & hujus partem modo gibbam, modo cavam occupant, aliæ vero in liene reperiuntur.

III. *Signa.*

1 Prægreſſæ inflammationes harum partium, Infarctus & Scirrhi.

2 Dolor ulceroſus in hypochondrio vel ſiniſtro vel dextro magis vel minus ſenſibilis.

3 Tuſſis arida modo continue, modo per intervalla affligens.

4 Reſpiratio difficilis.

5 Decubitus tam in latus affectum, quam oppoſitum difficilis.

6 Conſumptio corporis quotidie invaleſcens.

7 Si hepar eſt inflammatum color faciei eſt icteritius & interdum quoque puſtulæ parvæ in eadem efloreſcunt.

8 Jungitur hiſce Febris Hectica ſenſim ſenſimque incrementa capiens.

9 Accedunt interdum dejectiones alvi purulentæ, interdum cruentæ, nonnumquam etiam caruncalæ excernuntur.

10 Interdum materia quoque purulenta teſtibus Authoribus cum urina evacuatur.

11 Urina ordinarie eſt pinguis & graveolens.

12 Appetitus eſt poſtratus, adeſt nauſea, inpr. carnis, & frigida magis appetunt ægroti, quam calida.

13 Sitis adeſt continua cum ſiccitate oris.

14 Halitus utpl. eſt fœtidus.

15 A ſomno nullam ægrotantes ſentiunt reſtaurationem, ſed potius fatigationem.

16 Hiſce accedunt interdum ſudores & Diarrhœæ colliquativæ.

17 Ultimo tempore pedes intumeſcunt.

18 Deliquia frequentia in morbo graviori obſervantur.

19 Tandem accedit defluvium capillorum & facies Hippocratica.

IV. *Subjectum.*

1 Homines Plethorici, ſanguinis evacuationibus tam ſpontaneis, quam artificialibus aſſueti, poſt earum vel ſuppreſſiones, vel emanſiones, vel malas medicationes.

2 Feminæ præ viris, propter inordinatum aut ſuppreſſum menſium fluxum.

3 Viri Hæmorrhoidum ſuppreſſione laborantes.

4 Infarctibus aut Scirrhis viſcerum antea laborantes.

5 Qui viſcerum inflammatione antea laborabant, quam poſtmodum excepit abſceſſus.

6 Viſcerum atonia, vel propter enormes Hæmorrhagias, vel Hypercatharſes, laborantes.

7 Injurias externas, plagas, vulnera &c. horum viſcerum paſſi.

8 Nimiis meditationibus, & mœroribus animi dediti. Reliqua vid. de *Infarctu & Scirrhis* horum viſcerum.

V. *Prognoſis.*

1 Omnia ulcera Hepatis, niſi admodum exigua & ſuperficiaria ſint, ac ſtatim in principio curentur, lethalia ſunt.

2 Exul-

2 Exulcerationes hepatis, quæ ejuſdem inflammationes ſequuntur, ſemper citius jugulant quam eæ, quæ ſucceſſive contingunt.
3 Quo magis in interiore hepatis ſubſtantia eſt ulcus, eo periculoſior eſt ſtatus.
4 Color faciei ictericus, febris continua, inappetentia & nauſea, in exulceratione hepatis lethalia ſunt ſigna.
5 Si inflammatio & hanc excipiens abſceſſus eſt in gibba hepatis parte, Pleuritica ſymptomata magis urgent, ſin vero in cava, ſtomachica: ultimus tamen ſtatus periculoſior eſt priori.
6 Materia purulenta ex rupto abſceſſu fluens frequentiſſime per alvum, aliquando per urinam, rarius per vomitum, rarius adhuc per ſputum & tuſſim ejicitur, omnium vero rariſſime per metaſtaſin transfertur ad ſuras.
7 Si ſtatim a ruptione abſceſſus Febris diſcedit, vel miteſcit, appetitus redit, pus eſt album, parum olens, alvus naturaliter ſecedit, brevi ſanatur. Contra ſi contraria eveniat. *Bagliv.*
8 Si rupto abſceſſu venter intumeſcit, ac ſudor frigidus circa collum & faciem obſervatur, ac lipothymiæ ægrotos affligunt, mors in propinquo eſt.
9 Peſſimum quoque eſt, ſi ſumme emaciato corpore pedes intumeſcunt.
10 Quicunque hepar ſuppuratum uruntur, ſi quidem pus purum fluat & album, evadunt. In tunica enim his pus ineſt. Si vero velut amurca fluat, pereunt. 7. *Aphor.* 45.
11 Lienis exulceratio non adeo periculoſa eſt, ac hepatis.
12 Materia purulenta per vaſa brevia vel deponitur ad ventriculum & vomitu rejicitur, vel in inteſtinorum cavitatem injicitur, & per alvum evacuatur: interdum etiam cum urina excernitur.
13 Exulceratio recens curationem interdum admittit: inveterata vero utpl. incurabilis eſt, & lento gradu ad mortem certiſſimam properat.

VI. *Remedia.*
1 Abſceſſus rupturam promoventia, cataplaſmata emollientia hepatis vel lienis regioni impoſita, tuſſis, jactationes corporis, apertio artificialis per inciſionem aut uſtionem.
2 Puris excretionem promoventia, clyſteres, lenia Laxantia, Diuretica, Expectorantia.
3 Abſceſſum apertum mundificantia & abſtergentia, qualia ſuperioribus Tabulis de Vomica & Phthiſi allegata fuere.
4 Ulcus conſolidantia, lenia adſtringentia ſuperius l. a. laudata.
5 Nutrientia, Emulſiones, Gelatinæ, juſcula avenacea, hordeacea &c.
6 Viſcerum tonum roborantia & vires reſtaurantia, Eſſ. dulc. Hall. ordinaria & concentrata, Pulveres Solares D. Richteri, Mixtura Tonica D. Stahlii.

Formulæ Remediorum.

1 Decoctum abſtergens.
℞. *Herb. Scabioſ.* — *Hepat. nob. ana. mj.*
Chærefol. — *Inciſ. infund. in Aq. fervent.*
Veron. — *& uſurpentur inſtar Infuſ.*
Pulmon. mac. — *Thee.*

2 Decoctum laxans.
℞. *Decoct. Tamarind.* ℥iij. — *Mann. Calabr.* ℥iſs. *M. Colat. D. calide.*

3 Potio diuretica.
℞. *Aq. Chæreſol.* — *Oxymell.* ℥j. *M.*
Petroſel. ana ℥ij. — *D. ſingulis duabus horis cochlearia aliquot.*
Tart. Vitriolat. ʒj.

4 Decoctum Diureticum, quod tanquam optimum laudat *Ettmull.*
℞. *Raſ. L. Junip.* ℥ij. — *Raſ. C. C.* ʒvj.
Saſſafr. ℥j. — *Coq. invicem ad caſum tertiæ partis vel medietatis.*
Macerentur per noctem in ℔. *iv.* ▽. *comm. mane adde* — *Colat. adde.*
Herb. Veron. — *Sir. de Symph. Fern.*
Hed. terr. — *Hyſſop. ana. q. ſ.*
Alchimill. ana. mj. — *pro gratia ſaporis M.*

5 Decoctum conſolidans.
℞. *Rad. Ariſtol. rot.* ℥j. — *Coq. in* ℔. iij. *Aq. ſimpl. ad conſump.* ℔. ij. *Colat. edulc.*
Herb. Agrimon.
Scabioſ. — *Sir. e roſ. ſicc. q. ſ. & D. calide.*
Summit. Hyper. ana. mj.

6 Pulvis abſtergens, conſolidans & roborans.
℞. *Pulv. Solar. doſ.* xii. — *D. ſingulis diebus doſes tres.*

7 Eſſentia confortans.
℞. *Eſſ. dulc. concentr.* ʒj. — *Doſis gutt. vj. vel viij. ter vel quater ſingulis diebus.*

8 Emulſio temperans & diuretica.
℞. *Sem. Violar.* ℥ſs. — *adde Sacch. q. ſ.*
Aq. fragor. — *Doſ. cochlearia aliquot ſingulis duabus horis.*
Chærefol. ana. ℥ij.
F. l. a. Emulſio.

VII. *Methodus medendi.*
1 Si abſceſſus ſponte aut propter tuſſim non rumpitur, hepatis vel lienis regioni imponatur cataplaſma emolliens, ex Rad. Alth. Lil. alb. Cepis, Herb. Malv. Flor. Verbaſc. &c. paratum: aut Hypochondria illinantur Oleis emollientibus, aut Unguentis ex illis paratis.
2 Si ex ſignis Pleuriticis abſceſſum in gibba hepatis parte hærere, ac ſimul tumor apparet, quidam ſuadent ejus inciſionem, vel cauterii potentialis applicationem, aut juxta Veteres uſtionem, ut hoc modo aperto ulcere pus educi queat.
3 Quando materia purulenta fluxit in inteſtinorum cavitatem, conducunt blanda laxantia & inpr. Rhabarbarum; Clyſteres quoque blande emollientes & abſtergentes hic ſuam quoque habent utilitatem, pariter ac Salia neutra & inpr. Nitroſa.
4 Quo facto poſtmodum uſurpentur decocta abſtergentia & mundificantia, partim hoc in caſu, partim ſuperius commendata.
5 Quibus deinde ſubjungantur conſolidantia, ut, quantum poſſibile eſt, ulcus curetur.
6 In tali caſu optime quoque conveniunt Pulveres Solares, quæ in internis exulcerationibus jam ſæpius cum fructu exhibiti fuere: & quamvis non ſemper malum funditus extirpaverint; magnum tamen ſolatium attulere, inpr. ſi Eſſentiæ dulcis uſus ipſis junctus fuit.
7 Ad roboranda viſcera optime confert Mixtura tonica D. Stahlii, majorem autem adhuc habent efficaciam Pulveres Solares tonici D. Richteri, ſi diu uſurpantur, uti partim obſervationes communicatæ, partim propria experentia in ſimilibus caſibus nos docuerunt.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*
1 Purgantia acriora hic cane & angue pejus fugienda ſunt, quoniam omnia ſymptomata exaſperant, & in præſens vitæ periculum conjiciunt ægrotantes.
2 Inciſio horum abſceſſuum non niſi ſumma urgente neceſſitate inſtituatur, ne ſi res male cedat in caſu jam ſatis deſperato malus eventus poſtmodum operationi magis, quam ipſi morbo adſcribatur.
3 Niſi omnia remedia abſtergentia & conſolidantia diu uſurpentur, fruſtraneus eſt labor.
4 Reliquis remediis ſemper interponi debent remedia confortantia & nutrientia, ut vires, & conſerventur, & reſtituantur, alias irrita ſunt omnia.

CAPUT DECIMUMTERTIUM.

De Exulceratione Renum & Veſicæ.

I. *Definitio.* Exulcerationes renum & veſicæ ſunt eroſiones & corruptiones harum partium, cum ſubſtantiæ earum deperditione ac effluxu materiæ purulentæ, ab inflammatione, calculis aſperis, corroſivis &c. originem trahentes.

II. *Differentia.*
1 *Alia* unicum tantum renem, & teſtibus obſervationum ſcriptoribus, frequentius ſiniſtrum, *alia* utrumque occupat.
2 *Alia* eſt major, *alia* vero minor.

3 *Alia*

3 *Alia* inflammationes, *alia* calculum aſperiorem, *alia* aſſumta corroſiva, Cantharides v. g. *alia* læſiones externas ſequitur.

4 *Alia* eſt recens, *alia* inveterata.

III. *Signa*.

a *Exulcerationis renum*.

1 Prægreſſa inflammatio renum, dolores nephritici, mictus cruentus & calculus renum.

2 Dolor rodens in alterutro lumborum vel in utriſque, plus vel minus gravans.

3 Excretio materiæ purulentæ in vaſe urinario fundum ſtatim petentis.

4 Carunculæ & veluti pili cum urina exeuntes, juxta *Hipp.* 4. *Aph.* 76. *Quibus in urina craſſa exiſtente, carunculæ parvæ, aut veluti pili ſimul exeunt, his de renibus excernuntur.*

b *Exulcerationis Veſicæ*.

1 Tenſio, durities, ardor, tumor ac dolor gravis in pectine ſive regione pubis, tactum ſine exacerbatione non ferens & quoties ægri mingunt, gravior.

2 Urinæ modo ſuppreſſio, modo eandem excernendi difficultas, quæ duo ſigna Veſicam ſimul adhuc inflammatam eſſe indicant.

3 Jungitur hiſce teneſmus & interdum membri virilis erectio.

4 Cum urina prodit ſanies ſubcruenta.

5 Urine deponit ſedimentum furfuraceum, juxta *Hippocr.* 4. *Aphor.* 77. *Quibus in urina craſſa exiſtente, furfuracea quædam minguntur, his veſica ſcabie affecta eſt.*

6 Si ulcus eſt ſordidum, urina fœtida mingitur.

7 Si materia purulenta præcedit urinam, urethra ulcere affecta eſt.

8 Si dolor in pectine ſentitur, ſignum eſt fundi exulcerati, ſi prope ſphincterem aut in urethra, dolor ſemper major eſt inter mingendum.

IV. *Subjectum*,

1 Senes Plethorici mictum cruentum antea paſſi.

2 Qui Nephritide ſive renum inflammatione laborarunt.

3 Hæmorrhoidarii ſive Hæmorrhoidum ſuppreſſione laborantes.

4 Feminæ menſium imminuto fluxu, aut eorundem plenaria ſuppreſſione afflictæ.

5 Homines qui corroſiva aſſumſerunt, aut injurias externas, plagas, ictus &c. paſſi ſunt.

6 Quibus liquores corroſivi ad confringendum calculum in veſicam injecti fuerunt.

7 Quibus a calculo aſperiori renes vel veſica læſi ſunt.

V. *Prognoſis*.

1 Exulceratio renum periculo non vacat, ac ordinarie omnem medelam reſpuit, inprimis ſi inveterata eſt.

2 Si exulceratio dependet a rebus erodentibus, ſemper perículoſior eſt ea, quæ ab aliis cauſis originem trahit, ac lente ſive ſucceſſive fit.

3 Quo gravior & major eſt exulceratio renum, eo citius ad mortem diſponit.

4 Si exulceratio utrumque occupat renem, eo gravius & periculoſius eſt malum.

5 Recentior renum exulceratio, curationem interdum admittit.

6 Ulcera veſicæ graviora ſunt, quam ulcera renum & longe etiam difficilius, vel prorſus non curantur.

7 Uti veſicæ & renum ulcera in ſenibus difficilius curantur, ita inflammationes harum partium, ob majorem ſanguinis turgeſcentiam, in junioribus periculoſiores ſunt.

8 Exulceratio veſicæ quæ a calculo aſperiori dependet, non, niſi remoto prius calculo, curari poteſt.

9 Quo magis invaleſcunt renum & veſicæ ulcera, eo citius hecticam corporis conſumptionem poſt ſe trahunt.

10 Quo magis dolor in tali caſu urget, eo pejor eſt ſtatus, & eo certius & citius etiam mors ſequitur.

11 Exulceratio veſicæ a corroſivis orta, pejor eſt ea quæ ab aliis cauſis dependet.

12 Exulcerationem renum utplur. ſequitur calculus renalis, qui etſi excernatur, ſemper tamen ob renum ulcus regeneratur.

VI. *Remedia*.

1 Sordes primarum viarum evacuantia, Manna, Tamarindi, Magneſia alba, Sal catharticum amarum, Folia Sennæ, Rhabarbarum &c. clyſteres.

2 Acrimoniam corrigentia, eorumdemque orgaſmum temperantia Abſorbentia, Matr. Perl. Lap. Cancr. citrat. Lap. Percar. Nitroſa, Cinnabarina &c.

3 Affluxum humorum ad renes & veſicam intercipientia & revellentia, Venæſectio in brachio. Diaphoretica &c.

4 Ulcus renum & Veſicæ abſtergentia, Herb. Agrimon. Scabioſ. Chærefol. Fragar. Heder. terr. Hyſſop. Capill. Vener. Rad. Liquirit. Fragar. Summit. Hyperic. Decoct. Hord. Cicer. ſerum lactis, Sem. Hyperic. Terebinth. Pulv. Solar. Tinctura Reſolvens nobis uſualis &c.

5 Ulcus conſolidantia: Rad. Conſolid. maj. Tormentill. Biſtort. Herb. Sanic. Pyrol. Polygon. &c.

6 Tonum renum & veſicæ reſtituentia, Mixtura Tonica aliaque ſuperioribus Tabulis laudata.

Formulæ Rem diorum.

1. Potio laxans.

℞. *Magneſ. alb.* ʒſs.	*æq. D. mane & veſpe-*
div. in 4. vel 6. part.	*ri.*

2. Alius.

℞. *Sal. cathart. amar.*	*Sumatur in infuſo Thee vel*
℥ſs.	*alio ſufficiente vehiculo.*

3 Potio laxans.

℞. *Decoct. Paſſul.*	*Manr. elect.* ℥iſs. *M.*
Tamarind. ā. ℥ij.	*Colatura ſumatur calide.*

4 Pulvis temperans & abſtergens.

℞. *Lap.* ♋. *citrat.*	*Doſ.* 1. *cuſpid. cultr. ſingulis*
Percar. ana. ʒj.	*quatuor horis.*
Nitr. depur. ʒſs. *M.*	

5 Alius.

℞. *Conch. citrat.*	*Nitr. depur. ana.* ʒſs. *M.*
Tart. Vitriolat.	*D. ut antea.*

6 Potio temperans & diaphoretica.

℞. *Aq. ſcabioſ.*	*Tart. Vitriolat. ana.* ʒſs.
Chærefol. ana. ℥ij.	*Sacch. perl.* ʒij. *M.*
Lap. ♋. *citrat.*	*D. ſingulis duabus vel tribus*
♁. *diaph.*	*horis cochlearia aliquot.*

7 Decoctum mundificans.

℞. *Herb. Agrim.*	℔. ij.
Scabioſ.	*Colat. adde*
Fragar. ana. mj.	*Sir. de Alth.* ℥iv. *M.*
Summ. Hyper. mſs.	*D. quotidie 3. vel 4. ad* ℥iv.
Coq. in Decoct. Cicer.	*vel vj. calide.*

8 Eſſentia abſtergens.

℞. *Tinct. reſolv.* ℥ſs.	40. *ad* 50. *gutt. in decocto*
D. bis vel ter per diem	*abſtergente.*

9 Alia.

℞. *Tinct. Reſolv.* ℥ſs.	*Doſ.* 40. *gutt. mane & ve-*
Balſ. de Capayb. ʒj. *M.*	*ſper.*

10 Emulſio abſtergens & mundificans.

℞ *Terebinth.* ʒij.	*Aq. Chærefol. q. ſ. M.*
Vit. Ov. N. j.	*D. ſingulis duabus vel tribus*
Mell. ℥iij.	*horis cochlearia aliquot.*

11 Pilulæ.

℞. *Succ. Liquir. depur.*	*Terebinth. Cypr. q. ſ. M.*
Succin.	*F. Pil.*
Thuris ana q. v.	*Doſis* ʒſs. *mane & veſperi.*

12 Aliud ſimul conſolidans.

℞. *Herb. Agrim.*	*Inciſ. Contuſ. g. m. infund. in*
Fl. Hyper. ana. mj.	*Vini q. ſ. ſive* ℔. ii. iij.
Lign. Maſtich. ℥iſs.	*Doſ.* ℥iv. vj. 2. *vel* 3. *quo-*
Sem. Hyper. ʒiij.	*tidie.*

13 Injectio conſolidans.

℞. *Ramul. Equiſet.*	*Coq. in Aq. ferrar.* ℔. j. *in*
Fol. Plantag.	*Colat. diſſolv*
Sem. Hyper. ana. mj.	*Trochiſc. alb. Rhaſ. ſ. opio*
Rad. Conſolid. maj.	ʒſs.
Biſtort.	*Bol. Armen.* ʒj. *M. inji-*
Torment. ana. ʒj.	*ciatur calide.*
Cort. Granat. ʒiij.	

14 Ele-

14 Electuarium abſtergens & conſolidans.

℞. *Conſerv. roſar.* ℥j.	*M. F. Electuarium.*
Sem. Hyper. ℥ſs.	*Doſis* ʒj. *ter vel quater per*
Sir. de ſymph. q. ſ.	*diem.*

15 Injectio abſtergens.

℞. *Rad. Liquirit.* ℥j.	*Colat.* ℔. j. *diſſolve*
Fabar.	*Terebinth. in melle diſſolut.*
Sem. Cicer. rub. ana. ℥ſs.	ʒvj.
Fol. Plantag. mj.	*Ungt. Ægypt. q. ſ. injicia-*
Coq. c. Aq. ſ. q. ſ. addendo	*tur cum Syringa in veſi-*
parum lixivii in	*cam.*

16 Aliud.

℞. *Herb. Alchimill.*	*Liquirit. raſ.* ℥iſs.
Hed. terreſt.	*Inc. Contuſ. Coq. in ſ. q.*
Vinc. per vinc. ā.	*Aq. ſimpl. Colat.* ℔. ij. *adde*
mj.	*Sir. de Symph. Fernel.*
Summit. Hyper. mſs.	℥iv. *M.*
Rad. Conſol. Sarrac. cum	*D. quotidie* ℥iv. *bis vel ter*
toto M. ij.	

17 Mixtura Tonica.

℞. *Tinct.* ♂*ii acr.* ℥ſs.	*Doſ.* 30. *gutt. bis quovis die.*
Spir. C. C. ʒij. *M.*	

VII. *Methodus medendi.*

1 In hoc affectu curationis initium fiat cum Purgante leni, ut hoc modo non ſolum primarum viarum ſordes removeantur, ſed & affluxus ſanguinis ad partes affectas aliquo modo intercipiatur: cui fini etiam inſerviunt clyſteres lenientes & carminativi.

2 Si orgaſmus humorum præſens eſt, exhibeantur temperantia ſuperius præſcripta & inpr. abſorbentia cum acido citri ſaturata, quæ non ſolum egregie temperant, ſed ſimul abſtergunt.

3 Hiſce etiam commode vel interponuntur, vel junguntur Nitroſa, inpr. ſi orgaſmus febrilis urget.

4 Venæſectio inſignem quoque uſum habet in ſubjectis Plethoricis, quatenus hoc modo affluxus uberior ad partes affectas impeditur.

5 Venæſectioni ſubjungi poſſunt lenia diaphoretica temperantibus mixta, ut ſanguis a partibus interioribus ad peripheriam corporis pellatur.

6 Quo magis vero ulcera urgent, quod ex materiæ copioſiori fluxu & doloribus gravioribus colligi poteſt, eo citius exhiberi debent abſtergentia, & per puris abſterſionem ulterior partium corruptio præcaveatur.

7 Ad ulcerum abſterſionem optime conferunt Terebinthinata item Pulveres Solares D. Richteri diu uſurpati, & inpr. Tinctura Reſolvens nobis uſualis, quam in variis ulceribus & præcipuæ vaginæ uterinæ & urethræ ſæpius admodum ſalutarem deprehendimus, præſertim quando ſub finem curationis Terebinthinam aut Balſ. Indicum addidimus.

8 Præmiſſis ita abſtergentibus ſubjungantur conſolidantia, ut horum ope, dum pori conſtringuntur, ulcera ſenſim exſiccentur & conſolidentur.

9 Quem in finem & ut conſolidatio eo citius ſuccedere queat, fiant injectiones per Syringam in veſicam, ſi enim remedia ipſam ſtatim aggrediuntur partem affectam, eo major de bono eventu ſpes eſt.

10 Tandem exhibeantur remedia tonica quæ ſimul diſcutiendi & abſtergendi vim poſſident, ut hoc modo affluxus humorum ad partes impediatur &, ſi quid adhuc ipſis ineſt puris, abſtergatur, quem in finem optime proderit Mixtura ſupra præſcripta.

11 Præſervationis gratia convenit Venæſectione tempore æquinoctiali in pedibus inſtituere & alvum ſemper apertam ſervare.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 Omnia draſtica remedia, Vomitoria, Purgantia acria, volatilia, &c. in hocce affectu nullum habent uſum, ſed potius, affectum exaſperando & humores nimium commovendo, actu nocent.

2 Omnia diuretica fortiora, licet abſtergant, humores nimium ad renes pellendo noxia ſunt.

3 Venæſectio curatoriæ & revulſionis gratia melius inſtituitur in brachio, quam in pede, aſt præſervationis gratia poſterior magis prodeſt.

4 Diaphoretica fortiora minus proſunt in hoc affectu quoniam orgaſmum humorum excitant, & ita Hecticam vel invitant, vel præſentem augent.

5 Marrubium album etſi in aliis internis exulcerationibus proſit, hic tamen nullum habet uſum, quoniam teſte experientia malum exaſperat.

6 Terebinthinata & ſuccinata, quamvis ſint optima mundificantia, non niſi cum ſumma prudentia & minori doſi, aut repetitis vicibus exhibeantur, abuſum enim eorum facile damna ſequuntur.

7 Myrrhata pariter hoc in affectu noxia ſunt, quoniam nimiam humorum ebullitionem excitant.

8 Abſtergentia & mundificantia remedia, niſi diu uſurpentur, nullum edunt effectum, quare uſus continuatus eſt ſuadendus.

9 Adſtringentia remedia præpoſtere uſurpata ſupprimunt quidem aliquo modo materiæ purulentæ effluxum, ſed hoc ipſo exulcerationem augent.

10 Omnes cibi difficilioris digeſtionis, ſalſi, acidi, &c. uti & vinum generoſum fugiantur.

11 Motus vehemens dorſum concutiens & inpr. equitatio vitentur, quoniam malum gravius reddunt.

12 Venus cane & angue pejus fugiatur, quoniam vires imminuit & humorum affluxum ad renes & veſicam auget.

CAPUT DECIMUMQUARTUM.

De Calculo Renum & Veſicæ.

I. *Definitio.* Calculi ſunt concretiones modo duræ modo friabiles, ex matera mucoſa, ſalſa & terreſtri in renibus & veſica generata, varias moleſtias comites habentes.

II *Differentiæ.*

1 Alius calculus eſt *Renum*, qui ordinarie eſt minor, friabilis, ſenibus familiaris & continuo regeneratur, licet plures jam excreti fuerint & ulcus renum conjunctum habet & præſupponit.

2 Alius eſt *Veſicæ*, qui magnitudine renalem maxime ſuperat, admodum compactus eſt, & ex multis lamellis, inſtar ceparum, materiam ſabuloſam continentibus conſtat, Ordinarie porro unicus tantum eſt, & diſpoſitionem hæreditariam, niſi forſan ex renali majore, in veſica retento, ortum trahat, præſupponit: junioribus etiam magis, quam ſenibus familiaris eſt. Utplurimum quoque lævis eſt, interdum tamen inſignes in eo occurrunt aſperitates, maximos dolores excitantes.

3 Interdum tota veſica interius materia calculoſa obducta eſt, quæ remota per injectiones, ſtatim alia regeneratur, cujus rei exemplum hic habemus in viro quodam, cui per Chirurgum jam ter vel quater talis materia remota fuit, aſt nihilominus denuo eodem malo laborat.

4 Nonnunquam materia craſſa mucoſa cum urina excernitur, quæ brevi tempore aeri expoſita lapideam acquirit duritiem.

5 Dolorem lumborum rheumaticum a nephritico per hoc certiſſimum ſignum diſtinguere poteris: Pete ab ægro, an dum in terram incurvatur & exinde erigitur, cum difficultate erigatur, adeo ut per medium quaſi ſcindi videatur; ſi hæc adſint, pro certo habeto, dolorem illum non eſſe nephriticum, ſed rheumaticum, *Bagliv.*

III. *Signa.*

a *Calculi renum.*

1 Dolor inſignis in lumbis, fixus, ac ſi paulus infixus eſſet gravans, tendens, profundus, vel in uno, vel in utroque, frequentius tamen in ſiniſtro latere.

2 Qui tamen in ſanguineis magis, quam in Phlegmaticis, propter horum laxiorem fibrarum ſtructuram & ad motus ſpaſticos ineptitudinem, urget.

3 Paroxyſmum ſæpius tormina colica graviſſima, in multis etiam vomitus graves & diu continuantes præcedunt.

4 Ordinarie etiam tempore Paroxyſmi ſubjecta Plethorica ſanguinea variis motus tonici alterationibus & inde dependentibus horroribus & phlogoſibus corripiuntur.
5 In nonnullis etiam ubi calculus in alterutro tantum rene hæret, ſtupor femoris & retractio vel reſtrictio teſticuli ejuſdem lateris concurrit.
6 Quando calculus e renibus exit, & ureteres ingreditur, dolor interdum inſigniter in quibuſdam augetur, inpr. ſi calculus eſt major, & ad regionem oſſis ilii & ad veſicam uſque ſe extendit.
7 Urina ante paroxyſmum & in paroxyſmo eſt pauca & tenuis, inſigniter tamen acris.
8 Ordinarie cum inſignibus doloribus in pauca quantitate emittitur aut guttatim ſaltem, interdum quoque plane ſupprimitur.
9 Nonnunquam etiam plus vel minus cruenta, interdum admodum rubicunda & perſpicua eſt, interdum vero materiam mucoſam & ſabulum in ſe continet.
10 In paroxyſmo erecti eſſe nequeunt ægrotantes ſed incurvati incedere coguntur.
11 Interdum etiam teneſmus in paroxyſmo valde urget.
12 Nonnunquam etiam ægrotantes dolorem titillantem in glande penis ſentiunt.
13 Accedit in nonnullis gravis nauſea, anxietas præcordiorum, appetitus proſtratus, difficilis reſpiratio ac ſenſus conſtrictionis coſtarum ſpuriarum.
14 Pulſus ſæpius obſervatur durus.
15 Convulſiones quoque patientes in Paroxyſmo afflixiſſe obſervavimus.
16 Motus corporis ſemper exaſperat dolores, quies vero eoſdem mitiores reddit.
17 Nonnunquam calculi in renibus diu abſque ullo dolore latent, ac non niſi poſt mortem diſſectis renibus apparet, homines renum calculo laboraſſe.

b Calculi Veſicæ.

1 Continuus ad mingendum ſtimulus cum teneſmo.
2 Inter mingendum ſubitanea urinæ ſuppreſſio, aut ſtillidium, aut mingendi difficultas.
3 Pondus & dolor obtuſus, aut, pro ratione calculi aſperioris, inſignis in perinæo, qui ſub finem mictionis exaſperatur.
4 Quo major vero eſt calculus, eo magis pondus illud ſentitur una cum dolore.
5 Dolor & punctura in anteriore parte veſicæ circa regionem pubis, dum ægroti ſe inclinant, aut humo aliquid attollere volunt.
6 Dolor & pruritus in glande penis, ita ut ægri interdum putent, calculum hærere in urethra.
7 Accedit huic interdum continua erectio & tenſio membri virilis.
8 Sub fortiori motu corporis perceptio motus calculi in veſica & major dolor.
9 Cum urina interdum, copioſus mucus excernitur, aut ſedimentum mucoſum furfuraceum cum ſabulo.
10 Sub ipſis doloribus corporis inquietudo varia adeſt, qua ægroti præprimis crura exagitant, & tranſverſum complicant, coxas & pubem comprimunt, abdomen ad humum flectunt, imo ſi calculus major fuerit, vix recti ſtare, equitare, aut per ſalebroſa loca ambulare poſſunt. *Etmull.*
11 Signum omnium certiſſimum calculi in veſica latentis, eſt ejuſdem contactus a cathetere factus; reliqua fallunt etiam peritiſſimos. *Bagliv.*

IV. *Subjectum.*

a Calculis renalis.

1 Viri & Senes Plethorici Temperamenti ſanguinei, habitus corporis laxioris ſive poroſi.
2 Rarius feminæ & quidem poſt ceſſationem menſium, interdum tamen propter diſpoſitionem hereditariam fluentibus adhuc menſibus calculo corripiuntur.
3 Viri Hæmorrhoidum conſuetarum ſuppreſſione laborantes, & quando ſanguis alias excerni ſolitus ad renes deponitur.
4 Frequentes congeſtiones ſanguinis ad renes & mictum cruentum paſſi.
5 In mictu cruento perverſe & meris adſtringentibus & opiatis, miſſis ſanguinis ventilationibus tractati.
6 Arthritici & Podagrici, aut diuturno Malo Iſchiatico laborantes.
7 In Nephritide ſimplici Terebinthinatis, ſuccinatis, Juniperinis aliiſque calidioribus remediis tractati.
8 Vino & Venere abutentes, ac iræ dediti.
9 Injurias externas, lapſus, plagas, contuſiones &c. in lumbis paſſi.
10 Conſuetas ſanguinis ventilationes negligentes.
11 Frequentes ſuccuſſiones corporis aut vectiones curru, aut equis patientes, preſente inprimis Plethora.
12 Diſpoſitionem hæreditariam habentes.
13 Renum exulcerationem paſſi.

b Calculi Veſicæ.

1 Infantes & pueri magis quam adulti & ſenes.
2 Imprimis, ſi hereditaria ſubeſt diſpoſitio; maxime tamen etiam confert in tantum voracitas, & diæta ſalſa nutricum.
3 Si adulti veſicæ calculo laborant, hic originem traxit a calculo renum majori, in veſica retento & ſenſim aucto.

V. *Prognoſis.*

a Calculi renum.

1 Calculus renum rariſſime plenarie curatur, ſed, licet malum aliquo modo mitigatur, facile iterum recrudeſcit.
2 Calculus renum major & acutus facile ulcera ſinuoſa ſive fiſtuloſa incurabilia & Hecticam aut Febres acutas poſt ſe trahentia, excitat.
3 Quo magis aſperi ſunt calculi, eo graviores motus ſpaſtici ſumme dolorifici, imo convulſiones ipſæ producuntur.
4 Calculus renum amplitudinem, ſive capacitatem ureterum ſuperans, nunquam curatur.
5 Renum calculus, hæreditariam diſpoſitionem præſupponens, prorſus curari nequit.
6 Eo difficilior autem eſt cura, ſi calculus ſenes aut maxime jam debilitatos affligit: Conf. 6. *Aphor. 6.*
7 Dolor Nephriticus, quem nulla mitigant remedia, plerumque funeſtus eſt, & quidem eo magis, quando extrema frigent, & ſudor frigidus in facie erumpit.
8 Dolor Nephriticus maximus ſubito ceſſans, ſine excretione calculi, aut ſine ſenſu motus ejus ad veſicam, ſphacelum renum & mortem indicat.
9 Urina in dolore Nephritico clara, turbida & craſſa evadens ac ſimul ſabulum deponens, paroxyſmi finem & calculi reſolutionem indicat.
10 Feminæ calculo renum frequenter laborantes, ſi gravidæ reddantur, facile moriuntur, aut abortum patiuntur. *Ettmull. ex Panarollo.*
11 Uti in Phthiſi pulmonali, non obſtante Pulmonum ulcere, ita quoque in exulceratione renum calculoſa homines diu ſuperſtites manent.

b Calculi veſicæ.

1 Calculus veſicæ malum eſt curatu difficile & ordinarie omnia remedia Pharmacevtica reſpuit, quare non niſi per ſectionem tolli poteſt.
2 Calculus veſicæ per ſectionem remotus, facile renaſcitur.
3 Calculi veſicæ in mulieribus facilius excernuntur, quam in viris.
4 Calculus propriæ tunicæ incluſus, & veſicæ adhærens, per ſectionem tolli nequit.
5 Sectionem calculi ordinariam facile ſequuntur fiſtulæ.
6 Quo grandiores ſunt calculi veſicæ, eo difficilior, imo interdum prorſus impoſſibilis eſt calculi extractio.

VI. *Remedia.*

1 Calculi commoti excretionem promoventia, clyſteres

ſteres emollientes & oleoſi, Unguenta, emollientia, Balnea: Emollientia & lubricantia interne ſumpta, Oleum Amygd. dulc. Emulſiones, Juſcula hordei, Decoct. Alth. Diluentia, potus Thee, Decoct. Nephrit. Foreſt. Lithontriptica blanda, Fraga, Nucl. Perſic. Fructus Cynosb. Emulſ. ex Nuc. Avell. Bacc. Heder. Semen Milii ſolis, Violarum, Urticæ, Bardan. Decoct. Cicer. rubr. Succus Raphani, Salia neutra, Arcan. dupl. Tart. Vitriolat. Nitr. &c. Rad. & Herb. Chærefol.

2 Dolores & motus ſpaſticos mitigantia, Opiata legitime correcta, Tinct. Anodyna Langelotti, Ther. cœleſt. Maſſa Pil. de Cynogl. Cinnabarina, Nitroſa.

3 Motus febriles temperantia, ſalia neutra, Nitroſa, Lap. ♋. Percar. ♁. diaph. Eſſ. Alexiph. D. Stahlii, Emulſiones &c.

4 Calculi regenerationem impedientia, Herbæ travmaticæ, Veron. Hed. terr. Sanic. Pyrol. Vir. ☉. aliaque ſuperius de *Exulcerationibus* commendata.

Formulæ Remediorum.

1 Clyſter emolliens.

℞. *Decoct. emoll. ℥ix.*
adde Ol. Lil. alb.
Elect. lenit. ana. ℥ſs.
Vitell. Ov. N. j. M.

2 Alius.

℞. *Herb. Malv.*
Pariet.
Veron. ana. mj.
Flor. Chamom. mſs.
Coq. in ſ. q. Aq. ſimpl. adde Ol. Chamom.
Terebinth. ana. ℥ſs.
Vitell. Ov. N. j. M.

3 Decoctum Nephriticum Foreſti.

℞. *Sem. Malv.*
Alth. ā. ʒij. ad ʒiij.
Cicer. rubr. ℥iij.
4. frig. maj āā. ʒij.
Hord. mund. ℥ij.
Caric. pingu. N. viij.
Sebeſt. N. vij.
Rad. Liquirit. ʒvj.
Coq. in Aq. ſimpl. ℔. iij. ad dimidiæ partis conſumptionem Doſis ℥iij. iv. ſingulis 2. vel 3. horis.

4 Aliud.

℞. *Rad. Alth.*
Liquir. ana. ʒvj.
Herb. Malv. mj.
Caric. pingu.
Dactyl. ana. N. v.
Sem. Viol. ℥j.
Coq. in ſ. q. Aq. Hord. Colat.
D. calide ſæpius.

5 Linctus emolliens.

℞. *Ol. Amygd. dulc. ℥iſs.*
Sir. violar. ʒvj.
Sperm. cet. ʒij. M.
D. tertia pars quavis hora.

6 Species pro Balneo emolliente.

℞. *Herb. Malv.*
Parietar.
Chamom. c. flor.
Flor. Sambuc. ana. miij.
Includ. duobus ſacculis & coquantur in ſ. q. Aq. pro Balneo.

7 Unguentum emolliens.

℞. *Ungt. Dialth. ℥j.*
Ol. Scorp.
Petrol. ana. ʒij. M.
applicetur calide regioni lumborum.

8 Aliud.

℞. *Unguent. Dialth. ℥j.*
Anod. ʒſs. M.
applicetur ut antea.

9 Pulvis temperans.

℞. *Pulv. Antiſpam. ʒij.*
Div. in 6. part. æq.
D. ſingulis duabus vel tribus horis doſ. j.

Alius.

℞. *Lap. Percar.*
Arcan. dupl.
Nitr. depur. ana. ℈ij.
Cinnabar. ♁ii gr. xij. M.
Div. in 6. part. æq. D. ut antea.

10 Pulvis temperans & anodynus.

℞. *Pulv. Antiſpam. ʒij.*
Spec. de Hyac. gr. xviij.
MP. de Cynogl. gr. iij. M.
Div. in 6. part. æq.
D. ſingulis tribus vel quatuor horis.

11 Potio temperans & leniter pellens.

℞. *Aq. Chæreſol.*
Veron. ana ℥ij.
Pulv. Antiſp. ʒij.
Malvat. Junip. ʒvj. M.
D. ſingulis 3. vel 4. horis cochl. ij.

12 Potio temperans & anodyna.

℞. *Aq. Fragor.*
Chærefol. ana. ℥ij.
Lap. Percar.
Tart. Vitriolat.
Nitr. depur.
Teſt. Ovor. calc. ana. ℈j.
Ther. cœl. gr. iij.
Sacch. Perl. ʒij. M.
D. ut antea.

13 Emulſio Lithontriptica.

℞. *Sem. Viol. ℥ſs.*
Mil. ☉is.
Pap. alb. ana. ʒiſs.
Aq. Fragor. q. ſ.
F. l. a. Emulſio.
Colat. ℥v. adde
Lap. Percar.
Teſt. Ov. calcin. ana. ʒſs.
Sacch. q. ſ. ad grat. M.
D. ſæpius cochlearia aliquot.

14 Alia.

℞. *Amygd. dulc. ℥ſs.*
Sem. Mil. ☉.
Violar. ana. ʒij.
Aq. Veron. q. ſ.
F. l. a. Emulſio.
Colat. ℥vj. adde
Lap. ♋. præparat. ʒj.
Sacch. perlat. q. ſ. M.
D. ut antea.

15 Decoctum abſtergens.

℞. *Herb. Veron.*
Virg. ☉r.
Hed. Terreſtr.
Sanic.
Pyrol. ana. mj.
Rad. Liquirit. ℥j.
Pimp. alb.
Vincetox. ana. ℥ſs.
Inciſ. Contuſ. Coq. in Aq. ſimpl. ℔. iv.
Doſis ℥vj. ter vel 4. quotidie.

16 Tinctura abſtergens.

℞. *Tinct. ♁ii acr. ʒij.*
Eſſ. Succ. ʒſs. M.
Doſ. 30. 40. gutt. mane & veſperi.

17 Alia.

℞. *Tinct. reſolv. ℥ſs.*
Doſ. 40. 50. gutt. in ſufficienti vehiculo.

18 Alia.

℞. *Tinct. Tart. ʒiij.*
Eſſ. ſuccin. ʒj.
D. ut antea.

VII. *Methodus medendi.*

1 Cum calculus ſit res toto genere p. n. ante omnia in Paroxyſmo eo reſpiciendum eſt, ut calculus quantocyus e corpore expellatur, & dolores maximi hoc ipſo tollantur. Huic fini potiſſimum inſerviunt Clyſteres emollientes, quoniam horum ope partes interiores emolliuntur, & relaxantur, ut hoc modo calculus non ſolum eo commodius egredi queat, ſed etiam ſpaſmi mitigentur.

2 Eidem fini inſerviunt quoque Unguenta emollientia & anodyna regioni lumborum & abdomini parti inferiori ſecundum tractum ureterum calide, & ſæpius applicata.

3 Inſignem quoque opem præſtant Balnea emollientia artificialia, ſive ſemicupia, ſi iiſdem ægroti ad umbilicum aut ad ſtomachum uſque inſident, & quidem inpr. ſi Herbæ emollientes duobus ſacculis includuntur, & horum alter regioni lumborum, alter vero abdomini in balneo applicatur. Qui ſacculi quoque, ſi balneum quis reſpuit, in aqua vel lacte cocti dictis partibus imponi poſſunt.

4 Interne conveniunt quoque emollientia & lubricantia & inpr. Oleum Amygdalarum dulcium cum ſpermate Ceti ſæpius calide ſumptum.

5 Emolliendi & leniter pellendi fine ceteris remediis facile palmam præripit Decoctum Nephriticum Foreſti, inpr. ſi Pulvis Antiſpaſmodicus ipſius uſui interponitur, quod ſæpius obſervavimus.

6 Pellendi fine his quoque commendari meretur ſuccus Raphani, qui ſine promotione æſtus egregie pellit, inpr. ſi cum Decocto Nephritico Foreſti patientibus exhibetur.

7 Quoniam autem æſtus febriles utpl. concurrunt, ſupra præſumpta temperantia ſummo cum fructu reliquis remediis interponuntur.

8 Si vero dolores ſimul nimium urgent, commode talibus temperantibus admiſcentur opiata temperata, aut iiſdem in ſenibus ſubſtituuntur Emulſiones præſcriptæ, aut ad earum imitationem paratæ.

9 Excreto calculo, eo potiſſimum reſpiciendum eſt, ut renes abſtergantur, atque uberior calculorum regeneratio impediatur: quo in caſu omnia conveniunt remedia illa, quæ ſuperius ſub Abſtergentium nomine in Tabulis de Exulcerationibus commendata fuerunt, inprimis vero Decocta illa travmatica

ca & abſtergentia, ut & Tincturæ alcalinæ abſtergentes & Diureticæ.

10 Quibus tandem ſubjungantur talia remedia, quæ nervorum tonum reſtituere ſolent, inter quæ potiſſimum eminet Mixtura Tonica Stahlii, quæ ſimul Ventriculo, per vomitus labefactato, proſpicit.

11 Et cum ipſa alvi adſtrictio malum hocce ſæpius inſigniter augeat, eo potiſſimum reſpiciendum eſt, ut alvus præſervationis gratia continuo aperta ſervetur per lubricantia atque lenia laxantia, inpr. talia, quæ humorum motum aliquo modo temperare valent.

12 Tandem etiam præſervationis gratia inſignem habet uſum Venæſectio in pede, inprimis æquinoctiali tempore inſtituta, ut & ſcarificationes in ſubjectis ſucculentis repetitæ, quatenus hoc modo humores, alias ad partem affectam ruentes & calculi regenerationem promoventes, revelluntur, & non ſolum dolores a congeſtionibus oriundi præcaventur, ſed etiam ulterior labes, (quoniam fere ordinarie partium, inpr. renum exulceratio conjuncta eſt) impeditur.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 Quamvis alvus aperta tam curative, quam præſervative optima ſit, nunquam tamen ad acriora purgantia progrediendum eſt, quatenus calculum jam commotum ulterius movent, & hoc modo omnia ſymptomata una cum motibus febrilibus graviora reddunt.

2 Irritis omnibus aliis, Venæſectionem in pede inſtitutam optimo cum ſucceſſu fuiſſe, aliquoties obſervavimus, quod tamen ulteriori experientiæ commendamus.

2 Lithontriptica remedia ſumma cum cautela ſemper ſunt præſcribenda; ſi enim calculus eſt major, majora ſemper ab hiſce remediis, commoto jam calculo, metuenda ſunt mala.

4 Omnia volatilia remedia, Succinata, Terebintinata, Juniperina, non niſi cum ſumma cautela, præſcribantur, quoniam non ſolum humorum affluxum ad renes, ſed motus febriles augent, ac dolores longe acerbiores reddunt, imo ſæpius mictum cruentum excitant.

5 Specifica Lithontriptica calculum frangentia & comminuentia laudabilem raro edunt effectum, niſi calculus admodum friabilis fuerit.

6 Interim tamen negari nequit, dari poſſe remedia calculum revera comminuentia: ſive ea per os aſſumantur, ſive per ſyringam in veſicam injiciantur, ſi enim dantur menſtrua minime corroſiva metalla varia, gemmas, perlas &c. ſolventia facile concludi poteſt, non impoſſibilem eſſe talem calculorum diſſolutionem.

7 Quoniam vero talia menſtrua pauciſſimis ſunt cognita, noſtris temporibus magis uſualis eſt Lithotomia, in qua tamen inſtituenda magnis cautelis opus eſt, de quibus in Chirurgia agemus.

8 Opiata in ſiſtendis doloribus Nephriticis minus proficua ſunt, quare non niſi refracta doſi exhibeantur.

LIBER III.

DE VITIIS SERI ET LYMPHÆ AC VARIIS INDE DEPENDENTIBUS AFFECTIBUS IN GENERE.

I. *Definitio.*

1 *Seri.* SErum eſt humor excrementitius per varia colatoria a reliquis humoribus laudabilibus ſeparari & excerni ſolitus, quantitate & qualitate multis morbis anſam præbens.

2 *Lympha.*

Lympha vero eſt humor laudabilis nutritioni corporis inſerviens, rarius quantitate, frequentius vero qualitate varios affectus producens.

II. *Differentia.*

1 *Reſpectu materiæ*, ſerum conſtat ex partibus aquoſo-halituoſis, bilioſis, terreo-ſalinis & mucoſis: lympha vero ex aqueo-gelatinoſis & pinguibus.

2 *Reſpectu morborum* ab iis dependentium, alii a ſeri & lymphæ quantitate, alii vero ab eorum qualitate dependent.

III. *Signa*

1 *Affluxus* ſeri copioſus per conſueta ſeri excernicula cum variis moleſtiis conjunctus: ut in *Coryza*, *Lippitudine*, *Salivatione*, *Tuſſi & Aſthmate humido*, *Vomitu*, *Diarrhœa*, *Cholera*, *Lienteria*, *Fluxu cœliaco & Hepatico*, *Dyſenteria benigna*, *Incontinentia Urinæ & Diabete*, *Pollutione nocturna*, *Gonorrhœa & Fluore albo ſimplici ac Sudore nimio*.

2 *Suppreſſiones* conſuetorum ſeri fluxuum, variis ſymptomatibus ſtipatæ, uti in *Gravedine* & huic ſæpius juncta *Cephalalgia catarrhali*, *Salivæ defectu* ac *Oris ſiccitate*, *Raucedine*, *Tuſſi ſicca*, *Sudore ſuppreſſo*, *Ictero*, *Obſtructione alvi*, *Flatibus*, *Dyſuria*, *Iſchuria & Stranguria*.

3 *Stagnationes & Staſes* ſeri in variis partibus v. g. in *Oedemate*, *Cachexia & Chloroſi*, *Leuco-phlegmatia*, *Anaſarca*, *Aſcite*, *Tympanite*, *Hydrocephalo*, *Hydrope Pectoris*, *Uteri*, *Hydrocele & Hydromphalo*.

4 Variæ *Corruptiones & Exulcerationes*, uti in *Scabiei variis ſpeciebus*, *Scorbuto*, *Gonorrhœa virulenta*, *Lue Venerea*, *Fœtore Oris & Sudoris*. Reliqua ſub affectibus ſpecialibus occurrent.

IV. *Subjectum.*

1 *Ratione ætatis* Pueri & Senes magis quam reliquarum ætatum homines.

2 *Ratione Sexus*, feminæ præ viris.

3 *Ratione Temperamentorum* Phlegmatici & Sanguinei magis, quam Cholerici ac Melancholici.

4 Laute viventes & otio dediti.

5 Potui nimium indulgentes.

6 Variis aeris alterationibus obnoxii.

7 Neceſſarias Secretiones & Excretiones negligentes.

8 Quibus ſerum vel per cauſas internas, vel per miaſmata externa inquinatur. Ut alia de quibus in affectibus ſpecialibus ſermo erit, ſilentio prætereamus.

V. *Prognoſis.*

1 Quo magis invaleſcunt fluxus ſeri & lymphæ, eo difficilius poſtmodum curantur.

2 Fluxus ſeri ſemper meliores ſunt, quam ſtagnationes & corruptiones.

3 Uti Hæmorrhagiæ, ita & ſeri ac lymphæ fluxus in conſuetudinem facile abeunt, atque certa & periodica obſervant tempora.

4 Fluxus ſeri imprudenter tractatos aut ſubito ſuppreſ-

preſ-

preſſos graviſſima ſequuntur mala.

5 Quo magis acre eſt ſerum, eo facilius partium, per quas excernitur, excoriatio jungitur vel ſequitur.

6 Serum admodum mucoſum, aut pituitoſum facile partium obſtructiones & corruptiones producit.

VI. *Remedia.*

1 Serum nimis fluxile incraſſantia & corrigentia: Mucilago hordei, Gelatinæ, Radix Althææ, Liquiritiæ, Nitroſa, Abſorbentia &c.

2 Serum nimis ſpiſſum reſolventia & attenuantia, uti ſunt Radices Ari, Angelicæ, Pimpinellæ albæ umbelliferæ, Vincetoxici, Gentianæ, Enulæ, Galangæ, Zedoariæ, Ulmariæ, Imperatoriæ. Leviſtici, Tinct. Tart. Antimon. Tartariſat. Eſſ. Pimpin. alb. Eſſ. ſucc. Eſſ. alexiph. Salia fixa & Neutra, Tart. Vitriolat. Nitr. Antimoniat. Tart. ſolub. Sal. Onon. Geniſt. Gumm. Ammon. Heder Junip. Extr. Cochlear. Fumar. centaur. min. &c.

3 Serum correctum evacuantia, uti ſunt Purgantia, Diaphoretica, Diuretica, Salivantia, Expectorantia.

4 Particulas ſeri corruptas corrigentia & evacuantia, uti ſunt, præter antea recenſitas Radices alexipharmaco-diureticas, omnia anti-catarrhalia, Decocta Lignorum, Mercurialia &c.

5 Partibus læſis ſive exulceratis proſpicientia, eaſque mundificantia, uti ſunt remedia varia Balſamica, abſtergentia, exſiccantia, conſolidantia. Ungu. Mercurialia, Ungu. alb. & rubr. camphorat. Balnea abſtergentia &c.

6 Partes interne roborantia: Tinct. ♂is Ludovici, Crocus ♂tis Stahlii, Pulvis cacheᴄt. Ludovici, Mixtura Tonica.

Formulæ Remediorum.

1 Decoctum incraſſans.

℞. *Hord. mund.*
Rad. Alth.
Liquirit.
Polyp. a. ℥j.
Fic. pingu.
Dactyl. ā. N. iv.
Paſſul. min. ʒvj.
Inc. coq. in Aq. ſ. q. ſ.
Colat. D. ſæpius calide.

2 Oleum incraſſans.

℞. *Oleum Amygd. dulc. ℥j.*
Sperm. cet. ʒij. M.
pro 3. vel 4. doſ.

3 Emulſio incraſſans.

℞. *Amygd. dulc. ℥iſs.*
Decoct. hord. mund. q. ſ.
F. l. a. Emulſio.
Colat. adde
Sacch. canar. q. ſ. M.
D. ſæpius.

4 Infuſum reſolvens.

℞. *Rad. Pimp. alb.*
Vincetox. a. ʒſs.
Ari.
Zedoar. a. ℥j.
Herb. Meliſſ.
Menth.
Roſmar.
Cent. minor. a. mſs.
Cort. ☉nt.
Citr. a. ʒij.
Cinnam. ac.
Sal. Abſinth. a. ʒj.
Inciſ. infund. in Vin. alb.
℔. vi.

5 Infuſum reſolvens & laxans.

Adde prædictis ſpeciebus.
Fol. ſenn. ſ. ſ. ℥j.
Fibr. bell. nigr.
Rhab. elect. a. ʒj.
infund. in Vin. q. ſ.

6 Decoctum mundificans externum.

℞. *Decoct. Calc. viv. ℥iv.*
Aq. Plantag. ℥ij.
Sacch. Saturni ʒij.
☿. dulc. ʒj. M.
applicetur calide cum linteaminibus locis exulceratis.

7 Unguentum mundificans.

℞. *Ungt. rubr. camph. ℥ſs.*
☿. præcip. rubr. ʒj. M.

VII. *Methodus medendi.*

1 Serum nimis fluxile ſalſum & acre ante omnia eſt incraſſandum, ne acrimonia ſua ſalſa partes, quas præterlabitur, erodat, uti id ſæpius contingit in Coryza & Tuſſi.

2 Si vero ſerum eſt nimis mucoſum & ſpiſſum per incidentia & reſolventia ad excretionem faciliorem præparari debet.

3 Poſtea vero excretio ſeri ad partes congeſti, quantum quidem fieri poteſt, promoveri debet, ne ſub diuturniori ſtagnatione noxam partibus inferat.

4 Cum vero ſæpius affluxus ſeri ab aliis partibus nimius ſit, hic intercipiendus & ſerum per alia convenientia loca evacuandum eſt, quod pro diverſitate affectuum præſtant Laxantia ſelecta, Diaphoretica, Diuretica, quæ reliquis incraſſantibus & reſolventibus commode interponuntur.

5 Partibus internis per diuturnum affluxum debilitatis per remedia tonico-diſcutientia proſpiciatur, partim ut fibrarum partium tonus reſtituatur, partim ut ſeri ad haſce partes nova regurgitatio præcaveatur.

6 Si in partibus externis læſio quædam a ſeri corruptione nata eſt, applicentur pro diverſitate affectuum varia unguenta, pulveres &c. de quibus hinc inde variis Tabulis ſermo erit.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 In incraſſandis humoribus ſemper eo reſpiciendum eſt, ne per abuſum eorum fibræ partium nimis relaxentur & hoc modo humorum propter dilatatos poros affluxus augeatur.

2 In nimia ſeri fluxilitate & acrimonia uſus Alexipharmacorum, inpr. calidiorum, pariter noxius eſt, quare temperantia lenia & incraſſantia provide hiſce interponenda ſunt.

3 In ſeri nimia mucoſitate fortiora reſolventia nocent, quare initium ſemper fiat a mitioribus.

4 Abſtinendum quoque eſt a Purgantibus acribus & draſticis in ſeri affectibus, ſi vero morbi vel ſubjecti conditio eadem admittit vel poſtulat, cum debitis cautelis exhibeantur.

5 Diſcutientibus & tonicis in affectibus ſeroſis nullus eſt locus, niſi præparantia & evacuantia præmiſſa fuerint. Reliquas cautelas vide hinc inde in variis affectibus.

SECTIO I.

DE FLUXIBUS SERI & LYMPHÆ PRÆTERNATURALIBUS.

CAPUT PRIMUM.

De Coryza humida.

I. *Definitio.* Coryza eſt ſeri plus vel minus mucidi & ſalſi, per nares & ſæpius etiam per fauces, ut plurimum cum ſternutatione, conjuncta excretio, a ſeri cum ſanguine verſus caput congeſtione orta.

II. *Differentia.*

1 Coryza *humida* differt a *ſicca*, quod in hac, etſi facta ad caput congeſtione, nihil excernatur, cum e contra in ea, de qua hic ſermo eſt, inſignis ſeri mucoſi copia excernatur.

2 Alia eſt *recens*, alia *habitualis*.

3 Alia eſt *vaga*, alia *periodica*, certi anni tempora obſervans.

III. *Signa.*

1 Effluxus ſeri primo limpidi & aliquo modo mucidi per nares & fauces.

2 Frequentes ſternutationes & haſce præcedentes narium titillationes moleſtæ.

3 Narium, ſi ſerum eſt nimis acre & ſalſum, eroſiones ſuperficiariæ.

4 Fluxus ſeri ex canthis oculorum & inpr. internis, cum viſus aliquali hebetudine ac oculorum dolore, inpr. ſi lumini vel ſoli exponuntur.

5 Stupor capitis & ſenſus gravativus inpr. ſupra oculos & circa radicem naſi.

6 Tuſſis interdum cum raucedine conjuncta, inpr. ſi materia ſeroſa acris copioſius ad fauces fluit.

7 Frequentes horrores & toni habitus corporis alterationes ſive horripilationes, cum aliquali calore ſæpius alternantes.

8 Aurium tinnitus pro ſubjectorum conditione frequenter repetentes.

9 Effluxus poſtea muci admodum ſpiſſi & tenacis, qui non niſi fortiori emunctione e naribus prodit.
10 Olfactus ut plurimum nullus, interdum vero ſenſus inſignis fœtoris.
11 Sapor vel depravatus, vel nullus, cum appetitu proſtrato.
12 Sitis in quibuſdam ſatis quidem gravis, utpl. tamen cum potulentorum averſatione conjuncta, in quibuſdam quoque ejuſdem defectus.
13 Somnolentia, ſomnus vero turbulentus vires non reſtaurans, ſed potius corpus fatigans.
14 Laſſitudo inſignis totius corporis & torpor in actionibus animalibus.
15 Alvus utpl. ſegnis, urina pauca cum ſudoris emanſione aut ſuppreſſione.

IV. *Subjectum*.
1 Homines temperamenti Phlegmatici aut Phlegmatico-ſanguinei, Plethorici.
2 Juniores præ adultis, poſt ſuppreſſam transpirationem per refrigerationem corporis.
3 Feminæ præ Viris.
4 Adulti etiam & Viri quibus adhuc congeſtiones ad caput ſine ſuccedente Hæmorrhagia fiunt.
5 Senes catarrhalibus affectibus antea ſæpius obnoxii.
6 Homines quibus conſuetæ ſeri evacuationes, Sudores ſcil & Diarrhœæ ſpontaneæ ſupprimuntur aut emanent.
7 Qui purgationes, venæ ſectiones & ſcarificationes conſuetas circa æquinoctia negligunt.
8 Qui pulveribus ſternutatoriis abutuntur, aut ab horum pulverum ac fumi tabaci conſueto uſo ſubito deſiſtunt.
9 Qui nimio ♀ris exercitio vigore ſanguinis ſpoliati ſunt.
10 Qui in aere frigido humido, aut humido calido verſantur.
11 Homines torpidi & ſomno nimium indulgentes.

V. *Prognoſis*.
1 Coryza humida per ſe periculo caret, imo ſtatis temporibus inpr. circa æquinoctia repetens ſalutaris eſt, & a multis affectibus ſeroſis capitis præſervat, quatenus non ſolum multæ partes mucoſæ ſalinæ acres excernuntur, ſed etiam per frequentiores ſternutationes, totum corpus omneſque partes inſigniter commoventes, reliqui mucoſi humores magis reſolvuntur, & e partibus ubi ſtagnationes & excoriationes moliuntur, excutiuntur, ac per convenientia loca expelluntur.
2 Nimis diu tamen durans facili habitualis fit, & nimius humorum ſeroſorum decubitus ad caput facile variis malis a ſero oriundis viam ſternit.
3 Coryza chronica facile tollit olfactum.
4 Colluvies illa ſeroſa acris, ſi non ſufficienti copia per nares excernitur, facile deponitur ad fauces & pectus cum metu eroſionis aut exulcerationis Pulmonum Phthiſicæ.
5 In ſenibus frequentes coryzæ, ſi effluxus muci non rite procedunt, ſæpius prodromi Apoplexiæ ſeroſæ & Paralyſis ſunt.
6 Sin vero relicta conſueta via in hiſce aut alias debilitatis, humorum ſeroſa mucidorum ad pectus deſcenſus fit, non tantum aſthmata chronica, ſed etiam interdum catarrhi ſuffocativi ſequuntur.
7 Coryzæ humidæ facile jungitur febris catarrhalis, infantibus non raro funeſta.
8 Quo magis acris eſt materia, eo facilius metuenda eſt membranæ narium interioris eroſio.
9 Eroſionem hancce interdum ſequuntur ulcera narium & Ozænæ, inpr. ſi corpus antea fuit inſigniter cacochymicum.

VI. *Remedia*.
1 Materiam acrem tenuem incraſſantia, Abſorbentia: Lap. ♋. Mat. perl ♁. diaph. Nitroſa, ſalia digeſtiva, neutra, Anodyna: M. P. de Cynogloſſa.
2 Spiſſam reſolventia, uti ſunt anticatarrhalia: Radix Angelicæ, Pimpinellæ albæ, Ari, Vincetoxici, Bardanæ, Petaſitidis &c. Eſſentiæ ex his paratæ, v. g. Eſſentia alexipharmaca, Scordii, Pimpinellæ albæ, ut & Eſſentia ſuccini, Lignorum, Tinctura Tartari, Antimonii acris, Liquor. C.C. ſuccin. &c. externe odor ſpir. Salis Ammon.
3 Nimium ſeri affluxum ad caput intercipientia & ad alia loca derivantia, uti ſunt Diaphoretica & Diuretica, anticatarrhalibus. ubi hiſce opus eſt, vel juncta, vel interpoſita, Laxantia ex Mercur. dulc. Extract. Panchymag. Crollii, Eſſ. helleb. nigr. Pilulæ Stahlianæ, Becherianæ, Balſamicæ viſcerales, antirheumaticæ, pediluvia.
4 Externa reſolventia & diſcutientia capiti & temporibus applicata, cucuphæ, &c. inprimis vero camphorata.
5 Tonica ſive caput roborantia, quorſum potiſſimum pertinet Mixtura Tonica D. Stahlii.
6 Præſervantia: Venæſectiones, ſcarificationes & purgationes rempore æquinoctiali inſtitutæ.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis temperans & diapnoicus.

℞. *Matr. perl.* — *M. P. de Cynogl. gr. iſs. M.*
♁. diaph. — *div. in 3. p. æq.*
Nitr. depur. a. ℈j. — *D. ſingulis 3. vel 4. horis.*

2 Alius.

℞ *Lap. ♋.* — *Spec. de hyacinth. a ℈ſs.*
Tart. Vitriolat. — *M. P. de Cynogl. gr. ij. M.*
Nitr. depur. a. ℈j. — *div. in 4. p. æq.*
Bez. min. — *D. ut antea.*

3 Mixtura reſolvens.

℞. *Eſſ. alexiph. ℥ij.* — *Doſ. 25. 30. gt. bis vel ter*
ſuccin. ℥j. M. — *per diem.*

4 Alia.

℞. *Eſſ. pimpin. alb. ℥ij.* — *Tinct. ♁ii. acr. a. ℥j. M.*
ſucc. — *doſis eadem.*

5 Epithema.

℞. *Aq. Reg. Hung.* — *a. ℥vi. M.*
Spir. Vin. camph. — *pro uſu externo.*

6 Pilulæ.

℞. *Pil. balſam. viſc.* ℥j. — *doſ.* 15. 20. *mane aut veſperi.*

7 Aliæ.

℞. *Pil. antirhevmat.* — *doſis 3. vel 5. veſperi in*
N. xv. — *quocunque vehiculo.*

8 Bolus laxans.

℞. *Conſerv. roſar. ℈ij.* — *Reſ. Jal. gr. iij.*
☿. dulc. gr. XII. — *Sir. roſ. ſol. q. ſ. M.*

VII. *Methodus medendi*.
1 Materia nimis tenui exiſtente exhibeantur remedia, abſorbentia, Nitroſa &c. eam incraſſantia & corrigentia, ad præcavendam narium & faucium excoriationem.
2 Ubi vero plus juſto ſpiſſior eſt materia excernenda, remediis incidentibus, quantum quidem poſſibile, reſolvatur: cui fini vel Mixturæ præſcriptæ, vel decoctum lignorum, quod majoris hic, quam eſſentiæ ex lignis paratæ, eſt efficaciæ, vel infuſa herbarum & radicum anticatarrhalium tempera tarum, inſervire poterunt.
3 Hiſce pro circumſtantiarum conditione vel præmitti vel interponi poſſunt remedia laxantia ex Mercurio dulci, Maſſa Pil. de Succino &c inpr. quando affluxus materiæ catarrhalis nimius eſt ad caput, hoc enim modo materia ad partes inferiores derivatur & per alvum evacuatur, ac incommoda in capite & pectore metuenda præcaventur. Huc pertinent quoque Pilulæ veræ Becherianæ, quæ aliis incidendo roborando & evacuando palmam facile præripiunt. Nec minoris ſunt efficaciæ Pilulæ noſtræ anthirheumaticæ, quæ omnem mucoſitatem ſpatio paucorum dierum incidunt, & per alvum educunt.
4 Tempore veſpertino reliquis remediis jungantur pediluvia, ut hoc modo relaxatis partibus inferioribus caput eo magis a nimio affluxu ſeri mucidi liberetur.
5 Reliquis remediis interponantur diapnoica lenia remedia, hæc enim remediis incidentibus juncta coryzam brevi quoque tollunt.
6 Si coryzæ acriori inſignis accedit capitis dolor, eum, præparata prius materia, Nitroſa, cinnabarina cum momento MP. de Cynogl. optime leniunt, inſ. ſi tempore veſpertino exhibentur.

7 Ma-

7 Materia ſufficienter inciſa & reſoluta, aut legitime præparata, in uſum trahantur quoque externa, & inprimis camphorata, quæ in hoc caſu præ ceteris ſunt proficua.

8 Præſervationis gratia, in ſubjectis ad coryzam maxime diſpoſitis inſtituantur Venæ ſectiones circa æquinoctia, quibus incidentia, laxantia & diapnoica mucoſitatem ſeri tollentia, quantitatem ejusdem imminuentia atque hoc ipſo ſeri mucidi ad caput affluxum intercipientia, jungantur: imo ipſa venæ ſectio mature in Plethoricis ſubjectis inſtituta, curationem coryzæ maxime promovet, inpr. ſi incidentia & reliqua remedia ſtatim ſubjunguntur.

9 Cibi, ſi largiter aromatibus condiuntur, phlegmaticis maxime conveniunt.

VII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Si materia nimis calida & acris fuerit, vitentur remedia anticatarrhalia calida, quæ materiam magis acrem reddendo ac malum exaſperando, non ſolum majori affluxui ad caput, ſed etiam depoſitioni materiæ ad fauces & pectus cum metu exulcerationis harum partium anſam præbent.

2 Eundem ſæpius effectum edunt pilulæ cephalicæ, quas purgantia acria ingrediuntur.

3 Aer frigidus & humidus uti coryzam ſæpiſſime, humores condenſando & tranſpirationem impediendo, producit, ita etiam eam jam factam non ſolum diutius fovet, ſed longe graviorem reddit, quare talis aer ſummo ſtudio fugiendus & temperate calidus potius eligendus eſt.

4 Externa diſcutientia numquam, niſi præmiſſis materiæ viti oſam qualitatem corrigentibus, applicentur: hoc enim neglecto, materia, vel ad alias partes diffunditur, vel in majorem motum concitata affectum una cum reliquis ſymptomatibus exaſperat: hoc in paſſu præ cæteris male audiunt vapor aceti calidi, ſuffimigia ex ſaccharo, ut & ex Maſtiche, Thure &c. naribus excepta. Ipſa quoque ſalia volatilia urinoſa, utut in coryza, a materia mucoſa craſſiore dependente, quoad uſum externum proficua ſint, in acriore tamen & a tenui materia originem trahente malum gravius reddunt & narium excoriationem promovent.

5 Omnia calida externe applicata, uti ſunt cucuphæ ex herbis & radicibus aromaticis paratæ, ac Balſama cephalica in ſanguineis cholericis, & Plethoricis cephalalgiam vel augent, vel producunt, quare non niſi Phlegmaticis, ſi præparantia præmiſſa fuerint, præſcribantur.

6 Pulveres errhini & ptarmici, quibus quidam ad profligandam coryzam utuntur, ſæpius malum gravius reddunt & ad coryzam habitualem diſponunt.

7 In coryza habituali Fonticuli & Setacea raro laudabilem edunt effectum, frequentius vero, inprimis ſi iterum clauduntur, graviora mala poſt ſe trahunt, quare iisdem interna methodica curatio per frequentiores Laxationes, lenes Diaphoreſes, aut Diureſes longe eſt præferenda.

CAPUT QUARTUM.

DE

Lippitudine ſive Ophthalmia ſeroſa.

I. *Definitio.* Lippitudo eſt ſeri plus vel minus acris & fluxilis ex glandulis oculorum cum vel ſine dolore continuus effluxus, a congeſtione humorum ſeroſorum ad oculos & glandularum relaxatione originem trahens.

II. *Differentia.* Differt Lippitudo

1 Ab *Ophthalmia vera*, quæ ſignis vere inflammatoriis ſe manifeſtat, rubore ſcil. ardore & dolore ſatis inſigni, quæ tamen ſigna in Lippitudine, de qua nobis ſermo eſt, ut plurimum non reperiuntur.

2 Ab Ophthalmia ſicca reſpectu fluxus lacrymarum in hac deficientis, in noſtra vero excedentis.

3 Differt etiam gradibus Lippitudo.

a Quando lympha tantum ſeroſa & inſipida e glandulis effluit.

b Quando materia illa eſt ſalſa, acris.

c Quando oculi rubedine inflammatoria cum dolore mordicante afficiuntur.

d Quando eroſio ſuccedit cum conſumptione glandulæ lacrymalis & ſuccedente fiſtula lachrymali.

4 Alia brevi tantum tempore affligit, quando ſcil. humorum catarrhalium ad oculos ſubitanea fit congeſtio: alia vero eſt chronica & habitualis, quæ præter continuum humorum ſeroſorum affluxum inſignem quoque glandularum laxitatem conjunctam habet.

III. *Signa.*

1 Effluxus ſeri ex glandulis lacrymalibus involuntarius.

2 Rubedo interdum oculorum inflammatoria.

3 Viſus aliqualis hebetudo, cum dolore oculorum magis vel minus mordicante, præſentibus inprimis objectis lucidis.

4 Eroſio nonnumquam glandulum lacrymalium levior in ſenſus incurrens.

5 Serum effluens modo fluidum, modo ſpiſſum palpebras conglutinans, inpr. tempore nocturno.

6 Lympha ſalſa per ipſas quoque nares interdum vel cum, vel ſine ſternutatione effluens.

7 Materia purulenta in quibusdam canthum oculi interiorem obſidens, effluens & vicinas partes arrodens.

IV. *Subjectum,*

1 Homines reſpectu ætatis juniores, quibus congeſtiones fiunt ad caput: non excluſis tamen ſenibus, catarrhalibus capitis defluxionibus obnoxiis.

2 Phlegmatici aut Phlegmatico-Sanguinei præ Cholericis & Melancholicis, quorum corpora magis ſunt ſicca & hinc ad ſeri fluxus minus prona.

3 Qui frequentius coryza humida laborarunt aut quibus coryza tam habitualis, quam periodica per imprudentem medicationem ſuppreſſa fuit.

4 Quibus cruſta lactea aliæque capitis exulcerationes per remedia inconvenientia ad interiora repulſæ fuerunt.

5 Quibus conſuetæ narium Hæmorrhagiæ emanſerunt, aut per adſtringentia ſuppreſſæ fuerunt, præſentibus tamen adhuc moliminibus ad eas inſtituendas.

6 Quibus fonticuli & ſetacea propter capitis & oculorum affectus excitata, neglecta interna ſufficienti medicatione exſiccata fuerunt.

7 Qui aeri nimis frigido, aut etiam nimis calido, aut vaporibus corroſivis oculos expoſuerunt.

8 Feminæ & viri poſt Hæmorrhoidum & menſium ſuppreſſionem varias ad caput congeſtiones experti, aut conſuetas ſanguinis ventilationes negligentes.

V. *Prognoſis.*

1 Lippitudo infantum tanti momenti non eſt, & ſæpius ſuccedentibus annis ſponte ceſſat.

2 Inveterata tamen facile fiſtulam lacrymalem poſt ſe trahit, inpr. ſi ſerum effluens eſt maxime acre & ſalſum.

3 Quo magis inveterata eſt Lippitudo, eo magis rebellis eſt & difficulter admodum curationem admittit.

4 Lippitudo cum lacrymali fiſtula conjuncta non niſi hac curata ceſſat.

5 Lippitudo ſemel curata facile præſentibus cauſis internis & concurrentibus externis recurrit,

6 Lippitudo in acutis occurrens ordinarie malum eſt ſignum.

7 Lippitudo nimis ſubito per adſtringentia externa ſuppreſſa vel viſus debilitatem, vel decubitum ſeri ad partes vicinas, vel inflammationem poſt ſe trahit, aut denuo recrudeſcens longe gravius affligit.

VI. *Remedia.*

1 Laxantia, ſordes primarum viarum & ſuperfluum ſerum evacantia, ac ſimul nimium ſeri ad caput fluxum invertentia, quorſum ſpectant inpr. Mercur. dulc. Jalappa, Pilulæ Becherianæ, Balſamicæ viſcerales,

rales, antirheumaticæ, Magneſia alba rite præparata, Sal Catharticum amarum.

2 Incidentia, Reſolventia, Diaphoretica & Diuretica: Radices anticatarrhales ſupra ſub coryza allegatæ Eſſent. Pimp. alb. Alexipharm. Succini, Lignorum, L. ſaſſafr. Tinct. Tart. Antimonii, reſolvens, Liqu. C. C. ſuccin Antimon. diaph. Bez. miner. Nitr. depur. Tart. Vitriol. Cinnab. Antimonii &c.

3 Revellentia, præter Purgantia ſcil. Pediluvia, Venæſectiones & ſcarificationes in pedibus, ſi ætas & temperamentum eorum uſum permittit: fonticuli in ſuris excitati, aut veſicatoria iisdem locis, aut etiam nuchæ applicata.

4 Diſcutientia & leniter adſtringentia externa partemque affectam roborantia, ſpir. Vin. Camph. Camphora collo appenſa, Tutia. Vitriol. alb. Sacchar. Saturni, Crocus &c.

5 Cauteriſatio glandulæ per ignem vel potentialem vel actualem dextre inſtituta, ac poſtea remedia mundificantia & conſolidantia.

Formulæ Remediorum.

1 Bolus purgans.

℞ *Conſerv. flor. Perſic* ℈ij. — *Reſ. jalap. gr.* iij.
Merc. dulc. gr. xv. — *Sir. roſ. ſol. q. ſ.*
M. F. Bolus.

2 Alius.

℞. *Conſ. roſar.* ℈ij. — *Sir. fl. perſic. q. ſ.*
Merc. dulc. — *M. F. Bolus.*
Jalap. a. gr. XII.

3 Pilulæ.

℞. *Pilulæ Stahlii* ʒj. — *doſ.* XV. XX.

4 Aliæ.

℞. *Pil. Balſam. viſc.* ʒj. — *doſis eadem.*

5 Aliæ.

℞ *Pil. antirheumat.* ʒj. — *doſ.* V. VII.

6 Eſſ. incidens.

℞. *Eſſ. alexiph.* ʒij. — *doſ.* 25. 30. *gt.*
ſuccin. ʒj. *M.*

7 Alia.

℞. *Eſſ. Pimp. al.* — *L. Saſſafr. a.* ʒj. *M.*
ſuccin. — *doſis eadem.*

8 Alia.

℞. *Eſſ. Pimp. alb.* ʒij. — ʒj. *M.*
Liq. C. C. ſuccin. — *doſis eadem.*

9 Alia.

℞. *Tinct. Antimonii* ʒj. — *Spir. C. C.* ʒj. *M.*

10 Potiuncula Diuretica.

℞. *Aq. rub. id.* ℥v. — *Sacch. perlat.* ʒij. *M.*
Pulv. antiſpaſmod. ℈VI. — *doſ. cochl.* ij. *ſingulis* 2. *vel* 3 *horis.*

11 Alia diaphoretico-diuretica.

℞. *Aq. fragar.* — *Cinnab. Antimonii gr.* XV.
fl. acac. a. ℥ij. — *Sacch. perlat.* ʒj. *M.*
Antimon. diaph. — *D. ut antea.*
Nitr. depur. a. ℈ij.

12 Pulvis diaphoretico-diureticus.

℞. *Antimonii diaph.* — *Cinnab. Antimonii gr.* XII. *M.*
Cryſt. mont. ppt.
Nitr. depur. — *div. in* 4. *p. æq.*
Tart. Vitriolat. a. ℈j. — *D. ſingulis* 4. *horis.*

13 Alius diureticus.

℞. *Lap.* ♋. *Percar.* — *Nitr. Antimoniat. a.* ℈j. *M.*
Tart. Vitriolat. — *div. in* 4. *part. æq.*
D. ut antea.

14 Collyrium.

℞. *Aq. fænic.* — *Tut. ppt. gr.* XV.
Euphraſ. a. ℥j. — *Croc. or. gr.* ij. *M.*

15 Aliud.

℞. *Aq. fl. cyan.* — *Vitriol. alb. gr.* vj.
calcatrip. a ℥vj. — *Tut. ppt.* ℈ſs. *M.*

16 Aliud.

℞. *Aq. Roſar.* — *Rad. torment.* ʒij.
fl. Cyan. — *Alum. gr.* v. *M.*
Plantag. a. ℥vj.

17 Aliud.

℞. *Aq. Euphraſ.* — *Vitrioli alb. gr.* vj.
Calcatrip. a. ℥j. — *Sacch. Saturni* ℈ſs. *M.*

18 Aliud.

℞. *Tut. ppt.*
Sarcocoll. a. ℈j.
Vitrioli Roman.
Semen Sumach. a. ℈ſs.
ligata in nodulo infund. in Aq.
Euphraſ.
Roſar.
Fœnic. a. ℥j. *quæ agitatæ invicem pro Collyrio oculis inſtilla aut his etiam oculi fomententur. Vid.* Ettmull. Tom. II. p. 656. *ubi plures tales formulæ ſatis elegantes & experientia probata occurunt.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Ante omnia removeantur ſordes primarum viarum & ſerum ſuperfluum per repetitas purgationes cum Merc. dulci aut remedia ex Jalapa parata, inpr. per ſpecificum Jalapinum aut per Magneſiam albam ſpatio ſex vel octio dierum ad ℈ij. vel ʒj exhibitam, evacuetur.

2 Quo facto ad dyſcraſiam humorum tollendam exhibeantur antea præſcriptæ Mixture Diapheretico-Diureticæ & diſcutientes, iiſque interponantur Potiunculæ ex Aquis deſtill. Antimon. diaph. Nitro &c. peratæ.

3 Eo melius autem tota curatio procedit, ſi antea allegatis diſcutientibus vel præmittuntur vel interponuntur Pilulæ Stahlianæ, Balſamicæ viſcerales aut antirheumaticæ, quippe quæ corrigendo, incidendo & evacuando per alvum & urinam reliqua remedia facile hoc in morbo ſuperant.

4 Facta ſufficienti Maſſæ ſanguineæ depuratione & humorum diſcuſſione, externe, ad conſtringendas partes relaxatas, collyria tonica & leniter adſtringentia applicentur.

5 Hiſce vero, ut & pediluviis Venæſectionibus & ſcarificationibus (quæ mature inſtitutæ, inprimis ſi malum a congeſtionibus ſanguinis originem trahit, ſæpius malum hocce admodum mitigant) nihil proficienti bus, Veſicatoria emplaſtra vel nuchæ, vel brachiis vel ſuris applicentur, aut in malo habituali fonticuli brachiis vel ſuris inurantur, ut hoc modo humores ad caput ruentes, verſus haſce remotas partes deriventur.

6 Morbo curato ejuſdem recurſus præcaveatur in ſubjectis plethoricis per Venæ ſectiones æquinoctiales ac ſcarificationes, ut & per blandas laxationes eodem tempore inſtitutas, alvi enim laxitas curative & præſervative prodeſt.

VIII. *Cauteæ Practicæ.*

1 Omnia fortiora purgantia & acria, inpr. vero vomitoria, quia Maſſam ſanguineam nimium commovent, fugiantur.

2 Nec etiam reliqua laxantia aut lenia purgantia, niſi ſimul diſcutientia & reſolventia fuerint, nimis diu continuentur, ne malum cum dyſcraſia humorum interim nimis altas agat radices.

3 Nihilominus tamen remedia præcipue reſolventia diſcutientia & per alia loca evacuantia diu continuanda ſunt, ut malum, ſe fieri poteſt, radicitus tollatur: quod ſi negligatur, medicatio ut plurimum palliativa magis quam curativa eſt.

4 Remedia volatilia diſcutientia in principio morbi nocent, quatenus cacochymiam nimium commovendo translationem humorum ad caput maxime augent, aut aliis adhuc gravioribus malis portam pandunt: quare non niſi præmiſſis evacuationibus & Maſſam ſanguineam depurantibus remediis præſcribantur.

5 Adſtringentia fortiora aut etiam lenia, ſine præmiſſa ſufficiente evacuatione & diſcuſſione malum non ſolum exaſperant, ſed & humores acres in poris incarcerando exulcerationi glandularum ipſorumque oculorum anſam præbent: imo interdum materiam acrem repellendo labem partium internarum, tam proximarum, quam aliquo modo remotiorum, in primis vero pulmonum producunt.

6 Veſicatoria nuchæ aut pone aures applicata interdum quidem aliquem, ſi aliquandiu aperta ſervantur, ſed ut pl. magis temporaneum, quam conſtantem habent uſum: imo ſi nullo habito ad ſubjecta, præcipue temperamenti, reſpectu, applicantur, ſæpius majorem, partibus acribus ſalino-cauſticis dyſcraſiam humorum augendo, edunt noxam: quare in

hiſce

hiſce ancipitibus remediis ſuadendis Medicus admodum cautus ſit neceſſe eſt.

7 Idem fere judicium de fonticulis, in malo gravi chronico & jam habituali excitatis, eſt ferendum, quamvis enim interdum aliqualem habeant uſum, quando ſcil. diutius fluunt & materia acris ad illos derivatur atque evacuatur, raro tamen conſtans hæc eſt curatio: quam primum enim, ſi ægri eorum pertæſi ſunt, clauduntur, non ſolum priſtinum malum recrudeſcit, ſed & graviora incommoda poſt ſe trahit: quare interna continuata medicatio, niſi ſumma neceſſitas horum uſum aliquo modo permittat, iis ſemper præferenda eſt. Et ſi propter varia incommoda, præcipue vero quonia ſubjecta juniora maxime debilia reddunt, fonticulos claudere animus eſt, iisdem clauſis evacuantia & diſcutientia Diaphoretico-Diuretica ſubjungantur.

8 Alliacea, porracea, raphanacea, ſalita, largiter aromatiſata aliaque acria acrimoniam humorum augentia aut oculos interne & externe lędentia fugiantur.

9 Aer frigidus humores condenſando fibraſque glandularum conſtringendo ac hoc ipſo humores acres in oculis incarcerando, ob metuendam exinde inflammationem & exulcerationem vitetur.

10 Aer nimis lucidus objectaque lucida pariter oculos offendunt, & hinc ab iisdem lippi ſibi caveant.

11 Ægroti quoque omnia, quæ quocunque modo humorum commotioni & exinde dependente majori ad caput congeſtioni anſam prębere ſolent, fugiant, uti ſunt Balnea, Vina, Venus, motus graviores, lucubrationes &c.

12 Cauteriſatio aut ſepticorum applicatio in fiſtula lacrymali provida manu fiat, ne oculus lædatur, & viſus vel depravatio, vel abolitio ſequatur.

13 Sternutatoria a quibuſdam commendata, etſi aliqualem humorum faciant ad nares derivationem & evacuationem, non niſi ſumma cum prudentia exhibeantur, quatenus utpl. majoribus congeſtionibus anſam præbent.

Caput Tertium.

De

Salivatione ac Ptyaliſmo.

I. *Definitio*. Salivatio eſt lymphę ſalivalis ordinarie alias per ductus ſalivales ad os fluentis pręternaturalis & nimia excretio, vel a viarum laxitate, vel ab humorum circa caput congeſtorum quantitate, quam Natura expellere nititur, dependens.

II. *Differentia*.

1 Salivatio differt a Ptyaliſmo, non quidem ratione materiæ, quæ ejicitur, ſed reſpectu modi: Ptyaliſmus enim indicat frequentem ſputationem, ſive abundans adſit materia, ſive non, & ſæpius ſoli conſuetudini innititur: Salivatio autem nimiam ſalivæ & quidem præternaturalem in oris effuſionem denotat, quæ vel ſponte ex ore effluit, vel exſpuitur, vel deglutitur.

2 Deinde etiam ipſa Salivatio gradibus differt:

a Alia enim eſt levior, qualis infantibus dentitionis tempore familiaris eſt.

b Alia hacce aliquo modo gravior, obſervatur interdum in adultis, & a cauſis internis, ac quidem præcipue vitio hypochondriorum dependet: talem obſervavimus ante aliquot annos in ſtudioſo 19. annorum ex familia hæmorrhoidaria orto, qui (poſt graves in hypochondriis incipientes dolores & cum maxima anguſtia & anxietate pręcordiorum lipothymiis ac reſpirandi difficultate, ſuffocationem ſæpius minitante, conjunctos) quotidie uſque ad duas libras ſalivę viſcidæ ejiciebat & licet reſtitueretur, duobus tamen inſequentibus annis in eundem affectum circa æquinoctium vernum incidebat.

c Alia graviſſima eſt & a cauſis externis, Mercurio ſcil. excitatur, qualem obſervamus in curatione Luis Venereæ.

III. *Signa*.

1 Continuus & præternaturalis oris mador ac ſalivæ plus vel minus viſcidæ effuſio.

2 Tumor in infantibus ut plurimum gingivarum, earundemque ac partium interiorum oris interdum excoriationes ſuperficiariæ.

3 In hypochondriacis varia ſymptomata circa præcordia, conſtrictiones ſpaſticæ, anorexia, ructus inſipidi, murmura abdominis, alvi adſtrictio &c. pręcedunt, quibus poſtea jungitur capitis dolor ac Ptyaliſmus.

4 In ſalivatione mercuriali, præter jugem & frequentem ſalivæ excretionem, tumor colli, gingivarum & linguę eandem præcedentia ſigna, ulcera interna oris, vacillatio dentium, dolor inſignis ac fętor materiæ excretæ, concomitantia ſigna. Plura de hacce vid. infr. de Lue Venerea.

IV. *Subjectum*.

1 Infantes, quandiu expoſiti ſunt dentitioni, frequentius ſalivationem, quam adulti experiuntur, quoniam gingivę, ut dentes eo melius erumpere queant emollitione opus habent.

2 Reſpectu temperamenti humidioribus præ ſiccioribus magis familiaris eſt, utpote quorum corpora ſero cum lympha abundant, ac poris quoque majoribus exitum faciliorem humoribus concedentibus prædita ſunt: ut ſilentio præteream, quod ob laxiorem talium corporum conſtitutionem fibræ ad laxitatem præternaturalem magis pronæ ſint.

3 Hypochondriaci aut Lienoſi, obſervante id jam Hippocrate, juxta quem hi ſunt ſputatores, quoniam in hiſce ſubjectis propter hypochondriorum conſtrictionem ſanguinis motus ad ſuperiora ſemper eſt major, ac ſanguis ſimul ſpiſſior, unde etiam in partibus ſuperioribus eo facilius ſeri a ſanguine fit ſeceſſio.

4 Lue Venerea affecti poſt uſum remediorum Mercurialium, tam internorum, quam externorum, aut alii quoque, quibus in morbis gravioribus curandis Mercurialia exhibentur, aut per remedia lenia maſticatoria & ſalivantia lenis excitatur ſalivatio.

V. *Prognoſis*.

1 Salivatio infantum, niſi ſit enormis, raro periculoſa eſt, quoniam uti paulo ante monitum fuit, ad dentitionem neceſſaria eſt.

2 Non raro tamen, ubi ſaliva acrior eſt, & ab infantibus deglutitur, Diarrhearum fit cauſa.

3 Majorem meretur attentionem, ſi excoriationes partium oris internarum ipſi junguntur, nimiam enim ſalivæ acrimoniam, a qua varia metuenda ſunt mala, indicat.

4 Salivatione tali imprudenter ſuppreſſa & facta humorum acriorum ad pectus tranſlatione, funeſta non raro ſymptomata, tuſſis gravior, febres catarrhales, reſpiratio difficilis, aſthmata & inflammationes internæ metuendæ ſunt.

5 Majoris momenti eſt Ptyaliſmus adultorum & Hypochondriacorum, non quidem reſpectu excretionis ſalivalis, ſed potiſſimum ratione congeſtionum ad caput, faces & pectus & inde metuendorum affectuum.

6 Quo magis enormis eſt ſalivatio, eo magis etiam ob continuam ſeri & lymphæ excretionem reliquum corpus, cum metu ſubſecuturæ tabis exſiccatur.

7 Sputatio critica in morbis chronicis interdum admodum ſalutaris eſt. vid. *Hiſtor. Morb. Uratiſlav.* Tom. I. p. 224.

8 Salivatio Mercurialis, quocunque etiam inſtituatur modo, teſte experientia, nunquam periculo vacat, & ſæpiſſime eſt remedium gravius ipſo morbo.

VI. *Remedia*.

1 Lenia laxantia ſerum a partibus ſuperioribus revellentia, Magneſia alba, Mercurius dulcis cum ſtimulo jalapino, Pilulæ Becheri vel per ſe, vel in Aqua quadam deſtillata appropriata ſolutæ, Diacydon. lucid. jalap. Sirupi laxantes, de Cichor. cum Rhabarb. de Pomis laxativ. &c.

2 Præcipitantia ſive abſorbentia, Diaphoretica fixa cum Diureticis, Lap. ♋ Percar. Conch. ppt. ☿. diaph. Magiſter. & flor. Sulphuris Nitr. depur. ☿iat. Arcan. duplic. Tart. Vitriolat. &c.

3 Diſcutientia & Balſamica Eſſ. alexiph. ſuccin. Myrrh. Tinct. ☿ii, Tart. Spir. c. c.

4 Partes interiores reſerantia & obſtructiones tollentia: Tinct. ☿ii acris, Tart. Tinct. reſolvens, Pilulæ Becheri, Stahlii, Balſamicę viſcerales, antirhevmaticæ &c.

5 Partes nimis laxas in ore & ductus ſalivales conſtringentia, Gargariſmata, collutiones oris ex adſtringentibus paratæ.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis laxans.

℞. *Specif. Jalap. gr. XXV.* *D. pro 1. doſi.*

2 Alius.

℞. *Tart. Vitriolat. ʒſs.* *D. ut antea.*
Reſp. Jalap. gr. vj. M.

3 Alius.

℞. *Magneſ. alb. ℥ſs.* *D. mane & veſperi.*
div. in 6. p. æq.

4 Potio laxans.

℞. *Aq. rub. id. ℥iſs.* *Sir. roſar. ſol. ʒiij. M.*
cinnam. ʒj. *D. mane*
Diacyd. luc. Jalap. ʒij.

5 Alia.

℞. *Aq. meliſſ. ℥iij.* *Sir. Cort. ☉nt. ʒſs. M.*
Pil. polychreſt. gr. XV. *D. ut antea.*

6 Sirupus laxans.

℞. *Sir. roſar. ſol. ʒij.* *D. ut antea.*
Eſſ. Jalap. ʒj. ℔. ij. M.

7 Bolus laxans.

℞. *Conſ. gratiol. ℈ij.* *Sir. fl. perſic. q. ſ.*
☿ dulc. gr. XII. *M. F. Bolus.*
Reſ. Jalap. gr. IV.

8 Pilulæ laxantes & reſolventes.

℞. *Pil. Becher. ʒj.* *doſ. 15. 20.*

9 Aliæ.

℞. *Pil. antirheumat. ℥ſs.* *D. veſperi N. V.*

10 Pulvis diureticus.

℞. *Arcan. duplic.* *div. in 6. p. æq.*
Sal geniſt. *D. ſingulis 3. vel 4. horis.*
Lap. ♋. an. ℈ij. M.

11 Potio Diapnoico-Diuretica.

℞. *Aq. Chereſol.* *Conch. ppt. a. ʒſs.*
ceraſor. nigr. a. ℥ij. *Sacch. perlat. ʒij. M.*
☿ diaph. *D. ſingulis 2. horis cochl. ij.*
Tart. Vitriol.

12 Mixtura reſolvens.

℞. *Eſſ. alexiph.* *doſis variat pro ratione æ-*
ſuccin. *tatis adultis 30. 40. gt. ju-*
Tinct. ☿ii an. ʒj. M. *nioribus 6. 12. 15. 20.*

13 Mixtura reſolvens & diſcutiens.

℞. *Tinct. Tart.* *Spir. C. C. an. ʒj. M.*
☿ii an. ʒiſs. *D. ut antea.*
Eſſ. ſucc.

14 Gargariſma adſtringens.

℞. *Rad. biſtort.* *Coq. in ſ. q. Aq. ſ.*
Plantag. an. ʒſs. *in Colat. ℔j.*
Herb. prunell. *Diſſolv. Mel. deſpumat.*
agrimon. *Nitr. crud. an. ʒij.*
Fl. liguſtr. Mſs. *Alum. ʒj.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Laxantia Mercurialia aut etiam fortiora purgantia, ſi neceſſitas horum uſum ſuadet, reliquis ſemper pręmittantur, ut hoc modo nimius ſeri ad ſuperiora fluxus aliquo modo intercipiatur & ſuperfluum per inferiora evacetur,

2 Quibus pro rei neceſſitate etiam repetitis præcipitantia & diaphoretica fixa cum diureticis jungantur, ut hoc modo, materia ſeroſa ad alia colatoria promota, ſalivatio eo facilius ceſſare queat. Hoc in caſu inſigniter etiam proſunt pulveres Solares D. Richteri bis vel ter quotidie exhibiti, qui confortando æqualem humorum diſtributionem producunt, & modo per alvum, modo per renes, modo per cutim ſerum evacuant, & a glandulis oris revellunt: imo in ſalivatione etiam Mercuriali & poſt eandem Mercurium in corpore reſtitantem vel ſenſibiliter per varia emunctoria, vel inſenſibiliter expellunt.

3 Poſtea in uſum trahantur Eſſentiæ Diapnoico-Diureticæ & diſcutientes, ut hoc modo & partes roborentur & facilis mali recurſus præcaveatur.

4 Diſcuſſa & revulſa materia Gargariſmata, leniter adſtringentia & glandulas ſalivales cum ductibus excretoriis roborantia, inſignem habent uſum.

5 In adultis hypochondriacis pro temperamenti conditione ſanguinis miſſiones per Venæ ſectionem, ſcarificationes & Hirudinum applicationes, Purgantibus vel præmitti, vel poſtponi poſſunt.

6 Si talis Ptyaliſmus a vitio hypochondriorum dependit, Pilulæ Becherianę optimę quidem ſunt, ſi aliquando continuantur, majoris tamen ſunt efficaciæ Pilulæ antirheumaticæ, ut pote quæ omnes obſtructiones brevi reſerant, & viſcerum infarctum tollunt: imo in ſcirrhis etiam nondum inveteratis optimum quoque edunt effectum, eoſque ſenſim ſenſimque emolliunt & reſolvunt.

7 Reſolutis obſtructionibus ad roborandum & diſcutiendum uſurpentur Mixturæ tonico diſcutientes, inpr. vero Mixtura tonica Stahlii.

8 De moderatione ſalivationis Mercurialis vid. infra de Lue Venerea.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Quamvis Laxantia & Purgantia inſignem in hoc affectu habeant uſum, Vomitoria tamen, tranſlationem humorum ad ſuperiora augentia, vitanda ſunt.

2 Gargariſmata adſtringentia in principio mali vitentur, quoniam ductus ſalivales conſtringendo facile tranſlationem humorum ad alias partes & inpr. ad pectus cauſantur.

3 Cinnabarina, licet optima ſint anodyna & antiſpaſtica, in Ptyaliſmo Hypochondriaco, non niſi doſibus minoribus cum aliis exhibeantur, ne ſalivationem ob Mercurium contentum augeant.

4 Niſi alvus in eodem Ptyaliſmo continuo ſit aperta, fruſtra reliqua exhibentur remedia.

5 Volatilia remedia, niſi præmittantur ſufficientia evacuantia, inſignes in corpore excitant turbas, & Salivationem ſæpius augent.

6 Martialia in Ptyaliſmo Hypochondriaco, propter vim adſtrictoriam quam in Hypochondriis exerunt, minime conducunt, poſt alia vero convenientia remedia prudenter exhibita, roborando & tonum partium reſtituendo, ſuo non carent uſu.

CAPUT QUARTUM.

De Tuſſi Humida.

I. *Definitio.* TUſſis humida eſt motus pectoris excuſſorius fortior, ſub exſpiratione contingens, quo mediante Natura materiam quandam plus vel minus mucoſam & tenacem in bronchiis hærentem & reſpirationem inſigniter intercipientem, pluribus & repetitis vicibus expellere nititur.

II. *Differentia.*

1 Reſpectu *loci affecti*, tuſſis hæc eſt

a *Pectoralis*, quando multa vel pauca materia, plus vel minus acris, aut etiam inſipida in bronchiis hærens reſpirationem impedit.

b *Stomachalis*, quando multa materia mucoſa in ſtomachum ſenſim deponitur, vel ibidem colligitur, quam Natura utpl. poſt paſtum, quia digeſtionem turbat, per motum talem excuſſorium eliminare nititur, unde etiam cibi aſſumpti ſæpius ſimul ejiciuntur.

2 Ratione *temporis* aut *durationis*.

a Alia eſt *recens*, quæ a muco, a quacunque cauſa in bronchia recenter depoſito, originem trahit.

b Alia eſt *chronica* aut *habitualis*, quando ſcil. materia

ſero-

ſeroſo-mucoſa per malam conſuetudinem in bronchia & pectus deponitur.

3 Reſpectu *quantitatis materiæ* quæ excernitur.

a Majorem copiam ejuſdem ejiciunt ſubjecta humidiora, juniora ac ſenes.

b Minorem vero ſubjecta ſicca.

4 Reſpectu aliorum *affectuum conjunctorum*.

a Alia eſt *complicata*, quando vel coryza, vel raucedo vel etiam phthiſicum quid ipſi junctum eſt, aut quando tuſſis pectoralis & ſtomachalis ſimul idem ſubjectum corripiunt.

b Alia eſt *ſimplex*, quæ ſolum ab humoribus in bronchiis hærentibus originem trahit.

5 Reſpectu *cauſarum*.

a Alia a *cauſis internis* congeſtione ſcil. humorum ad pulmones ortum ducit.

b Alia a *cauſis externis* aere frigido, fumo Sulphuris, potu frigido &c. originem trahit.

6 Reſpectu *temporum anni*.

a Alia eſt *vernalis*, quæ utpl. levior eſt.

b Alia eſt *autumnalis*, quæ & gravius affligitur & diutius etiam durat.

III. *Signa* Tuſſis

1 *Pectorali*.

a Titillatio modo major, modo minor, vel in faucibus, vel in ſuperiore aſperæ arteriæ, vel in ejuſdem inferiore parte.

b Inſpirationis vel levior, vel gravior interceptio.

c Motus excuſſorius quaſi convulſivus totius pectoris cum majori vel minori excretione muci plus vel minus viſcidi & interdum aliquo modo ſpumoſi.

d Qui motus etſi aliquandiu ceſſet, frequentius tamen ob inſpirationis impedimenta recurrit.

e Jungitur etiam ſonitus interdum in ſummo, interdum vero etiam in infimo pectore.

f Non raro quoque accedit raucedo ac dolor inſignis in aſpera arteria, qui continuante excretione a ſuperiore aſperæ arteriæ parte interdum magis magiſque deſcendit, ita quidem, ut interiora quaſi exulcerata eſſe appareat.

2 *Catarrhalis*.

a Si talis tuſſis humida ſimul eſt catarrhalis, eam ſæpius præcedit coryza & hinc frequentes junguntur ſternutationes cum ſtupore & ſæpius dolore inſigni capitis, inprimis circa radicem naſi, aut ſupra oculos & quidem eo in loco, ubi ſinus frontales ſunt.

b Accedunt interdum leviores inflammationes, aut ſaltem tumidæ inflationes circa fauces.

c Sentiunt etiam ægroti deſcenſum materiæ cujuſdam per infundibulum in fauces, quem ſtatim tuſſis excipit.

d Materia quæ excernitur ſæpius aut potius ordinarie eſt ſaporis ſalſi, & ab initio tenuis magis, poſtea vero ſpiſſior evadit.

e Tuſſis hæc utplurimum magis affligit quam ſimplex humida, inpr. vero tempore nocturno, ubi ſomnum, dum materia acris per infundibulum in fauces deponitur, maxime turbat.

f Ipſe quoque ſomnus variis inſomniis gravioribus interpellatur, unde etiam, inpr. ſi tuſſis & catarrhus eſt gravior, nulla poſt ſomnum corporis ſequitur refocillatio, ſed eo exacto caput magis ſtupidum eſt, membraque ſunt laſſa & fatigata.

g Appetitus ordinarie eſt proſtratus & guſtus depravatus, ac licet ſitis ſæpius jungatur, potulenta tamen tanquam inſipida aut tetri ſaporis reſpuunt ægrotantes.

h Frequentes quoque interdum in hac tuſſi obſervantur horripilationes & phlogoſes, imo non raro circa veſperam febris catarrhalis ei jungitur.

3 *Stomachalis*.

a Pertinacior, fortior ac diuturnior thoracis motus excuſſorius poſt paſtum potiſſimum affligens.

b Major vel minor dolor in ſcrobiculo cordis, aut ſaltem titillatio moleſta in eo occurrens.

c Appetitus utplurimum proſtratus, aut ſi aliquo modo viget, nulla tamen ciborum digeſtio contingit.

d Inflatio interdum Ventriculi, aut ſenſus rei cujuſdam eundem gravantis.

e Sputum multum viſcidum poſt paſtum in faucibus hærens.

f Vomitus ſive rejectio ciborum cum muco viſcido poſt paſtum tuſſim graviorem excipiens, quo facto aliquo modo mitior evadit tuſſis.

4 *Habitualis*.

a Tuſſis continuo affligens & ſpatio plurium ſeptimanarum imo menſium durans.

b Copioſa materiæ mucidæ plus vel minus viſcidæ, utpl. coloris albicantis, interdum vero flaveſcentis & virideſcentis ejectio.

c Laſſitudo utpl. inſignis & torpor omnium partium, ſine tamen inſigni contabeſcentia earum.

d Quibus ſæpius multa antea recenſitorum ſymptomatum junguntur.

IV. *Subjectum*.

1 Reſpectu *ætatis*, juniores & ſenes frequentius laborant tuſſi humida, quam reliquarum ætatum homines.

2 Reſpectu *temperamenti* Phlegmatici & ſanguinei ob humidiorem corporis conſtitutionem præ ceteris ad eam ſunt diſpoſiti.

3 Nec etiam immunes ſunt ab hac tuſſi Adoleſcentes & Juvenes, qui frequentibus ſanguinis congeſtionibus ad pectus corripiuntur, quatenus ſub hac aliquali humorum ſtagnatione in pectore & circa illud copioſa interdum ſeri fit ſeceſſio & in pulmones depoſitio, quam Natura poſtea per tuſſim eliminare nititur.

4 Homines etiam ſenſibilioris Naturæ, inprim. ſi humida concurrit conſtitutio facile, quoque tuſſim humidam incurrunt, ſi corpus aeri frigidiori & humido exponunt.

5 Ob eandem quoque aeris conſtitutionem multi hominum, præcipue ſenes, ad muci generationem & affectus catarrhales præ ceteris jam proni & diſpoſiti, tuſſi humida ac præcipue catarrhali corripiuntur.

6 Qui coryza ſæpius laborant, facilius quoque in tuſſim humidam incidunt

7 Qui potum frigidum æſtuante corpore ingurgitant, aut illud ſudore madidum, præcipue pectus, collum & caput aeri frigido exponunt, aut etiam congeſtionibus ad pectus obnoxii, pedes ſubito refrigerant.

8 Qui ſudoribus ſpontaneis dediti eoſdem vel negligunt, vel per imprudentem medicationem ſupprimunt.

9 Qui conſuetas ſanguinis evacuationes, per venæ ſectionem & ſcarificationes, aut etiam aſſuetas laxationes intermittunt.

10 Quibus ſanguinis fluxus vel emanſerunt, vel ſuppreſſi fuerunt.

11 Infantes præ aliis tuſſi ſtomachali ſunt obnoxii.

V. *Prognoſis*.

1 Tuſſis humida pectoralis recens prorſus nihil periculi involvit, ſed ſæpiſſime excuſſa materia ſponte ceſſat.

2 Imo in quibuſdam ſubjectis, quæ eam temporibus æquinoctialibus experiuntur, interdum beneficium Naturæ eſt, quæ corpus per hancce excretionem a multis partibus mucoſis liberat, vernalis tamen ſemper magis ſalutaris eſt, quam autumnalis.

3 Si talis tuſſis conſueta ordinariis temporibus a Natura non excitatur, nec materia per alia loca evacuatur, varia alia mala ſequuntur.

4 Si autem corpora impura ſunt, ac muco multum ſalis acris admixtum eſt, pulmonum eroſio metuenda eſt, præſertim ſi tuſſis talis diu continuat.

5 Quo magis eſt viſcida materia excernenda in pectore hęrens, eo diutius durat tuſſis.

6 Quo magis vero tenuis & acris ea eſt, ac raucedo cum dolore faucium & aſperę arterię jungitur, eo facilius phthiſicum quid accedit.

7 Hoc eo facilius metuendum eſt in tuſſi catarrhali, quan-

quando humores acres frequentius & in majori copia ad fauces & pectus deponuntur, ibidemque acrimonia ſua tumidas inflammationes, aut etiam exulcerationes ſuperficiarias producunt.

8 Periculo quoque non vacat tuſſis catarrhalis, ſi febris circa veſperam ipſi jungitur, niſi enim hæc perite tractetur, facile graviora ſymptomata ſequuntur.

9 Tuſſis a cauſis externis orta non adeo reformidanda eſt ac ea, quæ ab internis originem trahit.

10 Tuſſis ſtomachalis, etſi reſpectu loci affecti tantum periculi non involvat, ſemper tamen gravior eſt, & diutius etiam durat, ac non raro infantes ad Atrophiam diſponit.

11 Uti tuſſis pectoralis infantem, quando ſcil. materiam e pulmonibus excuſſam deglutiunt, facile in ſtomachalem tranſit, ita etiam ſtomachali, ſi aliquandiu duravit, poſtea accedit pectoralis, ita ut compoſita evadat.

12 Quando in tuſſi habituali tandem materia purulenta cum muco ejicitur, aut hic ſanguine tinctus eſt, ac viribus inſigniter decreſcentibus totum corpus quoque contabeſcit, peſſimum eſt ſignum, quia tuſſim phthiſicam eſſe indicat.

13 Tuſſis humida, ſubito in ſiccam degenerans, ob denegatam partium excrementitiarum excretionem facile pulmonum exulcerationem aut Phthiſin & non raro etiam ſuffocationem poſt ſe trahit.

14 Tuſſis humida expectorantibus & emollientibus perverſe tractata, majoribus congeſtionibus ad pectus anſam præbet & facile in habitualem, ex hac vero in phthiſicam tranſit.

VI. *Remedia* Tuſſis

1 *Pectoralis.*

a Affluxum humorum ad pectus intercipientia, & ad alia loca commoda excretoria, præcipue vero ad alvum derivantia: Mercurius dulcis, Pulvis & Reſina Jalappæ, Mechoacanna, Specif. jalap. Pilulę ex Gummatibus & Purgantibus paratę, Pilulę Bucheri aut Stahlii cum ſtimulo quodam, Pilulę antirheumaticę, Extract. Helleb. nigri, Extr. Colocynth.

b Materiam in pulmonibus hęrentem ad faciliorem excretionem diſponentia, quod fit

α Materiam nimis tenuem & acrem demulcendo: id quod pręſtant (1) *Oſtracodermata*, Mater Perlarum, Lap. ♋. Conch. ppt. &c. (2) *Emulſiva* Emulſio amygd. dulc. Nucl. Pini, alięque ex ſeminibus paratę. (3) *Mucilaginoſa*, uti ſunt Decoct. Hord. Decoct. Rad. alth. Liquirit. Mucilag. Cydon ſem. Pſylli &c. (4) *Gelatinoſa*, Gelat. C.C. cum Amygd. dulc. Gelat. pedum vitul. (5) *Oleoſa & pinguia*, Ol. Lini, Oliv. Amygd. dulc. Sperm. Ceti. (6) *Glutinoſa*, Maſtiche, G. Arab. Tragac.

β Nimis mucidam reſolvendo & incidendo, quod fit per *Radices*. Ari, Angelic. Pimpinell. alb. Helen. Irid Flor. Zedoar. Vincetox. Galang. *Herb.* Scabioſ. Veronic. Bellid. Tuſſilag. Hyſſop. Marrub. alb. Sem. Aniſ. Fœnic. Gumm. Ammon. Galb. Tinct. ♁ii acrem, Pectoralem nobis familiarem, Eſſ. alexiph. Stahlii, Succini, Sirup. de Nicot. Capill. Veneris, de Eryſim. Lobelii, Oxymel ſimpl. & ſcyllit.

β Tenacem vero & viſcidam & reſolutioni refractariam volubilem reddendo: quod peragunt Fructus dulces, Ficus, Paſſulæ, Dactyli, Sebeſten, Siliqua, Radix Liquiritiæ ejuſdemque Succus, Mucilagines, Emulſiones &c. antea allegatæ.

c Motus nimios excuſſorios ſopientia, uti ſunt Cortex chacarillæ & opiata legitime correcta, M. Pil. de Cynogloſſa &c.

d Pulmones debilitatos roborantia & ulteriorem affluxum prohibentia, inter quæ primas tenet Mixtura tonico diſcutiens Stahlii, Tinctura ♁ii acris, Eſſ. Succini & Aqua Veronicæ Vinoſa, quam ceu ſpecificum laudat D. Stahlius *Diſſert. de Affect. Pectoris pag.* 47.

2 *Stomachalis.*

a Materiam mucoſam incidentia & abſtergentia uti ſunt ſupra recenſitæ Radices anticatarrhales, ut & Eſſentiæ ex iiſdem paratæ, Eſſent. ſcil. alexipharm. Pimp. alb. it. Eſſ. Succini.

b Eandem materiam blande evacuantia: ♁. dulc. Pil. ex Gummatibus & Extractis amaris paratæ, aliaque de quibus ſub Tuſſi Pectorali dictum fuit.

c Roborantia & Diſcutientia antea recenſita.

3 *Habitualis.*

Jam laudata remedia incidentia, derivantia, evacuantia & roborantia.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis purgans.

℞. *Specif. Jalap. gr. XXV.* *D. pro 1. doſi.*

2 Aliud.

℞. *Magneſ. alb.* ʒſs. *Tart. Vitriol. gr. viij. M.*
Reſ. jalap. gr. IV. *D. ut antea.*

3 Bolus purgans.

℞. *Conf. fl. bellid.* ℈*ij.* *Sir. roſ. ſol. q. ſ.*
♁. *dulc. gr.* XII. *M. F. Bolus.*
Reſ. jal. gr. V.

4 Pilulæ purgantes.

℞. *Extr. Panchym. gr.* XII. *Arcan. dupl. gr. iv.*
♁. *dulc. gr. viij.* *Tinct.* ♁*ii. q. ſ.*
Reſ. jalap. gr. ij. *M. F. Pil. pro 1. doſi.*

3 Aliæ.

℞. *M. P. Becher.* ℈*j.* *Elix. P. P. q. ſ.*
Extr. coloc. gr. ij. *M. F. Pil. D. ut antea.*

6 Aliæ.

℞. *Pil. antirheumat.* ʒſs. *D. 5. pro doſi noctu.*

7 Aliæ.

℞. *M. P. de Ammon. gr.* XII. *Elix. pectoral. q. ſ. M.*
Extr. agar. gr. viij. *F. Pilulæ pro 1. doſi.*
Reſ. jal. gr. iij.

8 Aliæ.

℞. *G. Ammon. in Aq. ſol & inſpiſſ.* *Extr. Troch. Alb. gr. ij.*
Elix. P. P. q. ſ. M.
Extr. Panchymag. a ℈ſs. *F. Pilulæ D. ut antea.*

9 Pulvis incraſſans.

℞. *Matr. perl.* *doſ. 2. cuſp. cultr. ſing. 4. horis.*
Lap. ♋.
Maſtich. el. a ʒſs. *M.*

10 Alius.

℞. *Conch. ppt.* ʒiſs. *Sperm. cet. a* ʒſs. *M.*
G. Arab. *D. ut antea.*

11 Linctus incraſſans.

℞. *Ol. amygd. dulc.* *Sperm. Cet. rec.* ʒ*ij. M.*
Sacch. cant. alb. ā. ℥ſs. *D. Sæpius calide.*

12 Rotulæ incraſsantes.

℞. *Succ. liquirit.* *Sacch. in* ▽. *Papav. rh.*
Spec. diatrag. frig. ā. ʒ*j.* *Sol. q. f. M. F. Rotulæ.*

13 Emulſio incraſſans.

℞. *Amygd. dulc.* *F. l. a Emulſio.*
Nucl. Pini. *Colat.* ℥*vj. adde.*
Piſtac. a ʒ*iij.* *Conch. ppt.* ʒ*j.*
Aq. Nymph. *Sacch. q. ſ. M.*
Scabioſ. q. ſ. *D. Cochleatim.*

14 Decoctum incidens.

℞. *Rad. Pimp. alb.* *Bellid.*
Vincetox. ā. ℥ſs. *Virg.* ☉*r. ā. mj.*
Ari. ʒ*ij.* *Inc. D. ad Chart.*
Herb. Hyſſop. *Decoct. vel Infuſ.*
Scabioſ. *bibatur calide.*

15 Aliud.

℞. *Rad. Helen.* *Cherefol. ā. mj.*
Angel. *Sem. Aniſ.*
Imperat. a ʒ*iij.* *Fœnic. a.* ʒ*ij.*
Herb. Capill. ♀. *Inc. cont. g. m. D. ad Cb.*
Marrub. *uſurpetur ut antea.*

16 Pulvis incidens.

℞. *Rad. Pimp. alb.* *Flor. Sulph.* ʒ*j.*
Ari. *Sacch. ad pond. omn.*
Ir. Flor. *M. Doſ. 2. cuſp. cultr.*
Sem. Aniſ. *ſing. 3. vel 4. horis.*
Fœnic. a ʒ*ij.*

17 Alius

17 *Alius*.

℞. *Lap.* ♋.	*Sacch. can.* ℥ſs.
Rad. Ari.	*Ol. deſt. Aniſ. gr.* vj. *M.*
Flor. Sulph.	*M. ut antea.*
Cinnam. acut. a. ʒj.	

18 Potiuncula incidens.

℞. *Aq. Hyſſop.*	*Sir. nicot.* ℥ſs. *M.*
Scabioſ: a. ℥ij.	*D. ſingulis 3. vel 4. horis*
Aſtmat.	*cochl. aliquot.*
Oxym. Squillit. ã. ℥j.	

19 Alia.

℞. *Aq. Fœnic.*	*Nicot.*
Veron.	*de Eryſim. Lob. ã.*
Tuſſilag. ã. ℥jſs.	ʒiij. *M.*
Sir. violar.	*D. ut antea.*
Hyſſop.	

20 Alia.

℞. *Aq. Scabioſ.*	*fol.* ʒiſs.
Veron.	*Sir. Nicot.*
Aſtmat. ã. ℥iſs.	*Hyſſop. ã.* ℥ſs. *M.*
G. Ammon. in Aq. Squil.	*D. ut antea.*

21 Alia.

℞. *Aq. aſthmat.* ℥iij.	*M.*
Tinct. Reſolv. ʒj.	*Doſ. cochl.* 1. *ſing.* 4. 6.
Sir. de Eryſiſim. Lab. ʒſs.	*horis.*

22 Tinctura reſolvens.

℞. *Tinct. Pector.* ʒſs.	*veſperi in decocto in-*
D. 25. 30. gt. mane &	*cidente.*

23 Alia.

℞. *Tinct. Reſolv.*	*D. ut antea.*
Pector v. ʒij. *M.*	

24 Alia.

℞. *Eſſ. Alexiph.*	*Tinct.* ♁*ii acris a.* ʒj. *M.*
Succin.	*D. ut antea.*

25 Decoctum expectorationem promovens.

℞. *Decoct. pector.* ℔ ij.	*rit* ℥iv. *calide.*
D. ſingulis 4. vel. 6. ho.	

26 Aliud.

℞. *Decoct. flor. & fruct.* ℔.	*D. ut antea.*

27 Pilulæ anodynæ.

℞. *Succ. Liquirit.* ʒj.	*M. F. Pil. adpond. gr.* ii.
M. P. de Cynogl. gr. vj.	*D. 5. vel 6. veſperi.*
Sir. pap ſimpl. q. ſ.	

VII. *Methodus medendi.*

1 *Tuſſis pectoralis.*

a In omni tuſſi humida in principio ſtatim optime, conveniunt Purgantia non tantum lenia, ſed etiam aliquo modo fortiora, quæ ſcil. ſimul in humores quoque agunt, eoſque colliquant & evacuant: hoc enim ipſo humores mucoſi ad inteſtina derivantur atque nimius ad pectus eorum affluxus optime intercipitur. Mercurius dulcis hoc in caſu optimus eſt, & aliquoties exhibitus tuſſim leviorem ſæpius ſolus tollit.

b Venę ſectiones & ſcarificationes in principio inſtitutæ, pręſente Plethora, aut quando Tuſſis a congeſtionibus, ſuppreſſas Hæmorroides & menſes, aut neglectas ſanguinis miſſiones inſecutis, ortum traxit. inſignem habent uſum, quando ſcil. revulſionis gratia in partibus inferioribus inſtituuntur, quoniam congeſtionem ſanguinis ad pectus & hoc ipſo Tuſſim propter talem congeſtionem excitatam inſigniter imminuunt.

c Poſtea reſpiciatur ad materiam tuſſis, an ſcil. incraſſatione, an vero inciſione opus habeat? Si nimis tenuis eſt, & acris exhibeantur incraſſantia ſuperius indigitata, hæc enim materiam illam acrem quaſi involvunt, ita ut tantam irritationem excitare nequeat. Præ ceteris autem commendari meretur ſperna ceti recens, quod in omni ſeroſa acrimonia egregios edit effectus, inpr. quando juſcula hordeacea aut Emulſiones ejus uſui interponuntur.

d Si vero mucoſa eſt materia, ſupra præſcripta reſolventia & anticatarrhalia ægrotis dentur, e quorum numero laudem merentur Gumm-reſinę, utpote quę non ſolum inſignem incidendi, ſed etiam laxandi vim poſſident, inprimis quando aliqualis ipſis additur ſtimulus.

e Si nimia tenacitate & viſciditate peccat mucus excernendus, volubilis reddendus eſt, ut eo commodius excerni queat, id quod præſtant ſub Lit. γ) allegata remedia: quibus etiam flores Sulphuris accenſeri merentur, qui egregium hoc in caſu edunt effectum.

f Evacuata ſufficienter materia, Diaphoretica inſignem quoque habent uſum, quatenus æqualem humorum motum producunt, ac hoc ipſo illapſum ſeri novum in pulmones pręcavent, ſi tamen ſufficientia diſcutientia antea incidentibus mixta fuerint remediis, talibus diaphoreticis ſæpius carere poſſumus.

g Si nihil amplius materiæ mucoſæ reſtitat in Pulmonibus, ac nihilominus Tuſſis adhuc urget, remedia motus hoſce ſopientia dentur: quo in caſu optimum eſt remedium cortex chacarillæ, utpote qui non ſolum egregie diſcurit, ſed etiam motus tales tuto ſopit. Eundem effectum edunt opiata legitime correcta, uti Maſſa Pilularum de Cynogloſſa, ſi pauca ejuſdem grana aliis convenientibus admiſcentur remediis.

h Cum vero per tales frequentes motus excuſſorios pulmones ut plurimum magnopere debilitentur, tandem etiam, præmiſſis hactenus dictis remediis, tonica ſive tonum Pulmonum reſtituentia exhibeantur, quod inprimis præſtant Aqua Veronicæ Vinoſa juxta mentem D. Stahlii parata, quæ ad unam aut alteram unciam mane & veſperi ſumpta, & per plures dies continuata, in tuſſi etiam chronica ſpecificam habet efficaciam: inſignem quoque tonico diſcutientem effectum habet Mixtura tonica D. Stahlii, de quo ſæpius jam dictum fuit.

2 *Catarrhalis.*

a In hac tuſſi potiſſimum eo reſpiciatur, ut materia quæ partim in bronchiis generata, partim per infundibulum decidens & aſperam arteriam afficiens, utplurimum nimis acris & tenuis eſt, mitigetur & præparetur, uti ſupra jam dictum fuit.

b Si vero aliqualis occurrit ſpiſſitudo, incidentia & reſolventia uti in reliqua tuſſi uſurpentur.

c Hiſce remediis vel interponantur vel jungantur laxantia ſupra præſcripta, partim ut affluxus humorum intercipiatur, partim ut mucoſitas imminuatur.

d Inſignem quoque in hac tuſſi edunt efficaciam Tincturæ alcalinæ reſolventes & diſcutientes ac ſimul Diureſin cum Diaphoreſi promoventes.

e Quibus omnibus peractis exhibeantur motus ſopientiam ac tonum reſtituentia.

3 *Stomachalis.*

a Cum cauſa hujus tuſſis ordinarie in Ventriculo hæreat & pectus in conſenſum trahat, hęc mature removenda eſt per laxantia repetita, Mercurialia aliaque ſupra præſcripta, inprimis vero per Pilulas Becherianas, quæ incidunt, abſtergunt, evacuant & roborant, atque hoc modo ſæpius ſolæ ſufficiunt: ubi vero hæ non reperiuntur, ſubſtituantur aliæ ex Gummatibus & Extractis amaris paratæ, aut Mercurialia in uſum trahantur & præcipue Aqua dulcis.

b Laxantibus talibus interponantur incidentia & diſcutientia, non præſentem tantum mucum tollentia, ſed etiam ulteriorum ejuſdem generationem impedientia, quo in caſu optimę ſunt Tincturę alcalinę vel ſolę, vel cum Eſſentia Alexipharmaca Stahlii, Pimpin. alb. Helen. mixtæ. Egregium quoque habet uſum Pulvis ſtomachicus Birckmanni aliique, quorum compoſitionem Radix ari in paulo largiori quantitate ingreditur.

c Eidem ſcopo inſerviunt cibi bene aromatibus conditi, & vinum generoſum, quæ digeſtionem promovent & cruditatum viſcidarum generationem præcavent. Conducunt etiam Liquores Gallorum ſpirituoſi poſt cœnam ſumti, Spiritus aniſatus, &c.

d Tandem ſupra præſcriptis Tincturis addatur Spiritus.

ritus C. C. vel Mixtura Tonica Stahlii ad reſtituendum Ventriculi tonum aliquandiu uſurpetur.

4 *Habitualis.*

a In hac tuſſi laxationes frequentius quam in reliqua repeti debent, ut hoc modo humores ſenſim ad alia loca deriventur & evacuentur.

b Ipſa quoque incidentia & diſcutientia diutius continuanda ſunt, ut mala illa conſuetudo, juxta quam humores in nimia copia ad pectus ruunt, ſucceſſive tollatur: præ ceteris hic ſe commendant Succus Squillæ a ʒi. ad ij. cum Spiritu Vini ſumptus, Oxymel Squilliticum, Radix Ari, Tinctura pectoralis nobis uſualis, quotidie bis vel ter etiam ad 25. guttas ſumpta, & Aqua Veronicæ Vinoſa Stahlii.

c Tandem etiam ſopientia, quando ſcil. convenientia præmiſſa fuerunt remedia, ac poſtea tonica exhibeantur.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 Purgantia draſtica in cura tuſſis cujuſcunque vitentur, quatenus nimium humores commovendo ſæpius magis nocent, quam proſunt.

2 Vomitoria, quæ a quibuſdam ad promovendam expectorationem laudantur, non niſi cum ſumma prudentia exhibeantur, & ſemper refracta doſi aliis addantur remediis, ac quidem magis in ſtomachali quam pectorali tuſſi. Ex talium vomitoriorum numero precipuum fere eſt Oxyſaccharum emeticum Ludovici, quod ſæpius in tuſſi infantum ſtomacali cum fructu aliis Sirupis incidentibus addidimus.

3 A purgantibus, niſi reliquis remediis, præſertim ubi humorum copia & conſuetus jam eorum affluxus ad pectus preſto eſt, frequentius interponantur, nihil ſolidi ſperandum eſt.

4 Mercurialia caute ſemper uſurpentur, iiſque, nimirum mitioribus, uti eſt ☿ dulcis, ſufficiens ſemper ſtimulus addatur, ne humores nimium colliquando majori ad ſuperiora affluxui anſam præbeant.

5 Si tuſſis humida originem a fluxibus ſanguinis ſuppreſſis originem traxit, ſemper ad eorum revocationem reſpiciendum eſt: id quod etiam in artificialibus ſanguinis evacuationibus obſervandum eſt, hoc enim neglecto, Medicus ſæpiſſime Tuſſis curationem fruſtra ſuſcipit.

6 Quando vero ſudores matutini ſpontanei neglecti congeſtioni ad pectus anſam dederunt, eo ante omnia reſpiciendum eſt, ut ſudor revocetur, quod per diaphoretica diſcutientibus mixta facile obtineri poteſt: ſi autem humorum ſtatus eſt nimis mucoſus, incidentia & evacuantia diaphoreticis ſemper ſunt præmittenda.

7 Nunquam tamen regimini ſudorifero coacto, fortioribuſque diaphoreticis locus concedendus eſt, quoniam humores commovent: cum vero nimiam hancce commotionem non ſemper ſtatim ſequatur evacuatio per ſudorem, varii humorum ſeroſo ſalinomucidarum translationibus ad alia loca, variiſque inde dependentibus affectibus anſam præbent.

8 Multo minus id ſuadendum eſt, ſi tuſſis fuerit catarrhalis, hæc enim remedia fortiora facile motus febriles excitant, ſive febrem caterrhalem producunt, duæ etſi, ſi benigna eſt, periculo careat, facile tamen, ſi talia remedia continuantur, in pejorem degenerat ſtatum.

9 Expectorantia in quavis tuſſi non niſi ſumma cum prudentia exhibeantur: cum enim talia pulmones inſigniter relaxent, ad majorem humorum affluxum, Tuſſim habitualem & hinc metuendam pulmonum exulcerationem viam ſternunt, quare laxantia & diſcutientia iiſdem ſemper interponantur.

10 Nec etiam facile vulgo ſic dicta pectoralia traumatica præſcribantur, niſi enim ſufficiens præmiſſa fuerit humorum evacuatio & præparatio, humores in copia adhuc præſentes incraſſantur, qui poſtea facile labem pulmonum producunt, ſi vero cum diſcutientibus, & reſolventibus & quidem in moderata doſi miſcentur, ſuo non carent uſu.

11 Si Febris quædam catarrhalis accedit, vitetur abuſus Nitroſorum & Salium, ne ob humorum acrium incarcerationem & majorem pulmonum irritationem phthiſicum quid ſequatur. Magis hoc in caſu proſunt abſorbentia acido citri ſaturata, quæ blande abſtergunt & æſtum febrilem temperant. Nitri tamen moderatus uſus promovendæ expectorationis gratia minime eſt reformidandus.

12 Abſorbentia quoque, quoniam humorum incraſſationem & majorem muci copiam producunt, caute præcipue in Tuſſi chronica uſurpentur.

13 Opiata, niſi prudenter exhibeantur, utplurimum noxia ſunt, quamvis enim motus ſiſtant, ſimul tamen materiam mucoſam incraſſant & ad tuſſim habitualem diſponunt: adeoque non niſi evacuata materia uſurpentur.

14 Sulphur non in quavis Tuſſis humidæ ſpecie, ſed in catarrhali & ea quæ a ſcabie retropulſa originem trahit, convenit, quando ſcil. cum aliis in forma pulveris miſcetur, fumus tamen ſulphuris non ſemper tutus eſt. Majorem efficaciam fumo ♁ii in crucibulo fuſi & halitu attracto adſcribit D. Stahlius.

15 Semen aniſi in decoctis magis prodeſt in Tuſſi humida, ſi ſcil. aliis ſpeciebus pectoralibus admiſcetur, quam ejus oleum, quod nimis calidum & acre eſt, ac propterea facilem calorem febrilem excitat.

16 Omnia acria, ſalſa, acida, frigida &c. tuſſim partim augent, partim materiam incraſſant, quare ſummo ſtudio vitentur.

17 Unguenta pectoralia in ſubjectis poroſis & junioribus diſponunt quidem materiam ad exitum, ſive expectorationem promovent: quoniam vero pulmones ſimul relaxant, majori affluxui humorum ad pectus viam ſternunt & pulmonum infarctum augent: ut taceam, quod, ſi febrile quid complicatum fuerit, materie repercuſſionem & non raro inflammationes faucium & pulmonum producant: imo interdum Lipothymiæ tales inunctiones ſtatim ſequuntur, quod plus ſimplici vice obſervavimus.

Caput Quintum.

De

Aſthmate Humido.

I. *Definitio.* Asthma humidum eſt ſpecies reſpirationis difficilis, a nimia humorum viſcidorum in pulmonibus & inprimis bronchiis hærentium copia originem habens, cum ſibilo aut ſonitu conjunctum.

II. *Differentia.*

1 Reſpectu *durationis.*

a Aliud eſt *recens*, quod vel a cauſis externis, vel a cauſis internis, humorum ſcil. mucoſorum congeſtione natum eſt, & nondum adeo graviter affligit.

b Aliud eſt *chronicum* aut *habituale*, quod per plures ſæpius menſes durat & gravius ægrotantes affligit.

2 Reſpectu *gradus.*

a Aliud eſt *mitius*, quod *Dyſponœam* vocant.

b Aliud eſt *gravius* uti *Aſthma* ſtricte ſic dictum, cum ſibilo & ſonitu ſe manifeſtat.

c Aliud eſt *graviſſimum*, quando ægroti non niſi erecto collo reſpirare poſſunt, quod *Orthopnœa* audit.

3 Reſpectu *motuum*

a Aliud ab actualibus humorum congeſtionibus ad pectus originem trahit, quale interdum etiam in junioribus obſervatur.

b Aliud ab actualibus humorum congeſtionibus ad pectus originem trahit, quale interdum etiam in junioribus obſervatur.

c Aliud vero a pulmonum & pectoris debilitate dependet, unde humores mucoſi eo facilius in pulmones deponuntur, uti in Aſthmate ſenum humido.

4 Re-

4 Reſpectu *partis affectæ*.
a Aliud eſt *pectorale*, quando cauſa morbifica hæret in pulmonibus.
b Aliud eſt *ſtomachale*, aliud *hypochondriacum*, quando cauſa latet in ventriculo aut hypochondriis.
c aliud eſt *compoſitum* ſive *ſtomachico-pectorale*.
5 Reſpectu *periodi*.
a Aliud eſt *periodicum*, quod certa tempora anni, v. g. æquinoctia obſervat.
b Aliud vero eſt *vagum*, quod incertis temporibus homines affligit.
c Aliud eſt *diurnum*, aliud *nocturnum*, aliud *continuum*.
6 Differt porro a
a *Tuſſi humida*, quod hæc ordinarie ſit abſque ſonitu & ſibilo, ac reſpirandi difficultas tanta non ſit ac in Aſthmate: adde quod plus etiam materiæ ejiciatur in tuſſi, quam hoc affectu.
b Ab *Aſthmate ſicco* reſpectu muci, qui in hac ordinarie deficit, in humido vero abundat.

III. *Signa* Aſthmatis
1 *Pectoralis*.
a Reſpiratio frequens & difficilis.
b Sonitus ſive ſibilus perpetuus tam in inſpiratione, quam exſpiratione ſe manifeſtans.
c Anxietas præcordiorum, ita ut, quo ſe vertant, ſæpius neſciant.
d Conjungitur ordinarie tuſſis, a qua tamen, licet aliquid muci excutiatur, plane non ſublevantur, niſi forſan Aſthma magis ad tuſſim humidam tendat, aut ab hac originem traxerit.
e Raucedo inſignis, aut ſaltem notabilis vocis aſperitas fere perpetuus ejus eſt comes.
f Præterea ſymptomata hæc continuo ſine notabili remiſſione perennant.
g Tempore pluvioſo & frigido omnia ſymptomata, inpr. reſpirandi difficultas, ſunt graviora.
h Tandem in malo graviori erecto collo reſpirare coguntur ægrotantes.
2 *Stomachalis*.
a Signa antea recenſita pleraque.
b Major anxietas circa præcordia, quam in Aſthmate pectorali.
c Reſpiratio difficilis, quæ, uti in præcedente, tempore nocturno magis augetur.
d Exacerbatio ſymptomatum poſt motum corporis fere ſemper obſervatur.
e Eadem quoque accidentia moleſta poſt paſtum magis augentur.

IV. *Subjectum*.
1 Phlegmatici vitam ſedentariam agentes & obeſi facile hocce malum incurrunt.
2 Senes, alias catarrhalibus & mucoſis affectibus obnoxii, facilius quoque hoc affectu corripiuntur.
3 Juniores quoque ſucculenti, quibus ſcabies aut capitis exanthemata per externa inpr. unguinoſa retropulſa fuerunt.
4 Juvenes, ob cauſas externas, vapores, pulveres corroſivos, aerem frigidum, humidum &c. interdum hoc malo corripiuntur.
5 Iidem & viri quibus Hæmorrhoides ſuppreſſæ fuerunt, aut qui conſuetas ſanguinis ventilationes neglexerunt.
6 Nonnunquam etiam ob hereditariam labem Aſthma juniores corripit.
7 Venerei male curati, frequenter quoque non ſolum dolore pectoris fixo, ſed etiam Aſthmate cum multę materię ejectione corripiuntur: ita vir quidam ante viginti & quod excurrit annos in Lue venerea male tractatus, ſingulis annis eo circa ęquinoctium autumnale corripiebatur, donec tandem hoc ipſo anno ope Tincturę reſolventis & Tincturę pectoralis ab eo liberaretur.
8 Hypochondriaci & Hyſtericę, aut alii humidioris conſtitutionis, qui frequentes ad pectus & hypochondria humorum congeſtiones paſſi ſunt.

V. *Prognoſis*.
1 Aſthma humidum tam pectorale, quam ſtomachale eſt malum admodum pertinax ac diuturnum, ita ut non raro ad plures annos ſe extendat.
2 Si materia in bronchiis hærens acrimoniam concipit, pulmonum exulcerationem ſive Phthiſin poſt ſe trahit.
3 Aſthma interdum in Peripnevmoniam, ſive pulmonum inflammationem tranſit.
4 In ſubjectis humidioribus, quorum corpora copioſo repleta ſunt muco, facile in Cachexiam aut Hydropem degenerat.
5 Aſthmata juniorum, a ſcabie retropulſa originem nacta, ſuffocationem minantur & actu etiam eandem producunt, quod aliquoties obſervavimus.
6 Quo magis tenax & viſcida eſt materia morbifica, eo facilius graviora metuenda ſunt mala, & eo difficilius etiam curatur affectus.
7 Quo magis inveteratum eſt Aſthma, eo minus ſperanda eſt curatio.
8 Aſthma mitigatum vel etiam curatum facile ob Diætæ errores recrudeſcit.
9 Quo major Aſthmati jungitur tuſſis cum excretione materiæ mucoſæ, eo citior ſperanda eſt curatio, & contra.
10 Aſthma ſtomachale, cum vitio Hypochondriorum junctum ſæpius difficilioris eſt curationis, quam pectorale.
11 Hæmorrhoides Aſthmati ſupervenientes malum ſæpius maxime mitigant: id quod eo certius contingit, ſi affectus ab earum ſuppreſſione ortum traxit.
12 Orthopnoea Aſthma excipiens utplurimum brevi tempore funeſta fit.
13 Aſthma hæreditarium nunquam curatur.
14 Aſthma Venereum nonniſi ſublato morbo primario curationem admittit.
15 Aſthma quodcunque in febribus acutis periculoſum eſt.
16 Qui gibbi ex Aſthmate aut Tuſſi fiunt ante pubertatem, pereunt.
17 Quo magis debiles ſunt Aſthmatici, eo certius metuendum eſt periculum.
18 Quo magis attollitur pectus cum ſcapulis in Aſthmate, eo periculoſior eſt ſtatus.

VI. *Remedia*.
1 Materiam tenacem reſolventia: Rad. Angelic. Ari. Apii, Ariſtol. Pimpinell. Helen. Imperat. Vincetox. Zedoar. Bardan. Petaſit. &c. Herb. Marrub. Capill. Ven. Hyſſop. Chærefol. Fumar. Naſturt. Trifol. Fibr. Eryſim. Sem. Aniſ. Fœnic. Dauci. Lign. Saſſafr. Guajac. Junip. G. Ammon. Galb. Elem. Carann. Tinct. ♃ii acris, Eſſ. Alexiph. Succin. *Conf. Tab. præcedens*.
2 Materiam reſolutam evacuantia: qualia ſunt laxantia & purgantia præcedente Tabula præſcripta: quorſum etiam pertinent pulveres nitroſi tempore veſpertino exhibiti.
3 Tonica diſcutientibus mixta, vid. caput. antecedens.

Formulæ Remediorum.

1 Pilulæ incidentes & laxantes.

℞. *M. P. de Ammon. gr. xv.*	*Tinct. Tart. q. ſ.*
Aq. dulc. ℈ſs.	*M. F. Pil. ad pond. gr.* j.
Extr. coloc. gr. ij.	*D. pro* 1. *doſi*.

2 Infuſum laxans, & incidens.

℞. *Rad. Angelic.*	*Fibr. hell. nigr.*
Bardan.	*Rhab. elect. a* ʒij.
Pimp. alb. a. ʒiij.	*Cort.* ☉*nt.*
Ari.	*Sem. aniſ.*
Zedoar. a. ʒj.	*fœnic. a.* ʒiſs.
Herb. Hyſſop.	*Inc. infund. in Vin. alb. M.*
Capill. ♀.	*j. ſive* ℔. *iv. D.* ʒiv. *vel vj.*
Marrub. a mſs.	*pro doſi tempore matutino*.
Fol. ſenn. ſ. ſ. ℥j.	

3 Infuſum incidens.

℞. *Rad. Ariſtol.* ☉.	*Hebd. Scord.*
Imperat.	*Veron.*
Irid. Flor.	*Roſmar. a. mj.*
Vincetox. ā. ℥ſs.	*Flor. Lavend.*
Ari. ʒij.	*Scabioſ. ā. p.* ij.

Sem

Sem. Fœnic.	*Inc. Contuſ. infund. in vin.*
Dauci.	*alb.* ℔. iv. *D. mane & veſ-*
Cinnam. ac. a. ʒiſs.	*peri* ℥iv.

4 Potiuncula incidens Brunneri.

℞. *G. Ammon.* ʒj. *ad* ʒij.	*Aq. Hyſſop.* ℥iv.
ſolv.	*D. pro* 1. *vel* 2. *doſ.*
in Vin. Rhenan. ℥ij. *adde*	

5 Alia.

℞. *G. Ammon.* ʒiſs. *ſolv. in*	*Veron. ā.* ℥iſs.
Acet. Squillit. ʒvj. *adde*	*Oxym. ſquillit.* ℥j. *M.*
Aq. Hyſſop.	*D. ut antea.*

6 Alia.

℞. *Aqu. flor. rapar.* ℥iij.	*Oxym. ſquillit.* ʒvj. *M.*
Aſthmat. ℥j.	*D. cochlearia aliquot.*
Spir. Zedoar. ℥ſs.	

7 Alia.

℞. *Aq. Hyſſop.*	*Oxym. ſquillit.*
Veron.	*Sir. de Eryſim. Lob. ā.*
Aſthmat. ā. ℥ſs.	℥ſs. M.
G. Ammon. in Aq. ſol. ʒj.	*D. ut antea.*

8 Extractum incidens liquidum *D. Stablii.*

℞. *G. Ammon.* ʒj.	*F. Pulvis extrahatur cum*
Galban.	*Spir. Vin. Extractum, de-*
Sagapen. ā. ℈ij.	*nuo extrahatur & ſolvatur*
Myrrh.	*in Spir. Sal Ammon. uri-*
Elemi.	*noſ. q. ſ. Doſ.* 30. 40. *gt.*
Carann. a. ʒſs.	*Reliquas remediorum inci-*
Rad. Helen.	*dentium & reſolventium for-*
Pimp. alb.	*mulas vid. cap. præced.*
Angel. a. ʒj.	

VII. *Methodus medendi.*

Aſthmatis

1 *Pectoralis.*

a Cum materia Aſthmatis morbifica ſit admodum tenax viſcida hinc ſtatim probe incidenda & reſolvenda eſt per remedia ante præſcripta, e quorum numero potiſſimum commendari meretur Radix Ari in majori etiam doſi & repetitis vicibus exhibita. Singularem quoque habent efficaciam Gummata & inprimis Ammoniacum, quippe quod non ſolum potenter reſolvit, ſed etiam alvum liberam ſervat. Nec etiam ſine fructu uſurpari poteſt *Extractum liquidum Stablii* antea ex *Blazero* p. 285. allegatum, quod ex meris fere Gummatibus conſtat. Eandem ſi non majorem habet vim Tinctura Pectoralis nobis familiaris, cujus continuato uſu aliquot curavimus aſthmaticos: eo facilius autem ſperatum edit effectum, ſi Tinctura reſolvens ipſi jungitur aut ejusdem uſui interponitur.

b Si malum a ſuppreſſione ſanguinis fluxuum originem traxit, ceteris remediis mature interponatur Venæſectio in pede, aut etiam reliquis præmittatur, ac poſtmodum cura ad revocationem Hæmorrhoidum dirigatur, quem in finem hirudines venis ani cum fructu applicari poſſunt. Hoc in caſu optimum edunt effectum Pilulæ veræ Becherianæ ut & Balſamicæ viſcerales nobis familiares, inpr. vero Pilulæ antirhevmaticæ, quarum ope ſæpius Menſes & Hæmorrhoides ſubſiſtentes revocavimus.

c Si materia ſufficienter inciſa atque præparata fuerit, ſubjungantur evacuantia, ut hoc modo materia mucoſa, quæ per malam conſuetudinem ad pectus continuo fertur per inferiora evacuetur & uberior fluxus verſus ſuperiora intercipiatur: addantur autem ſemper incidentia & reſolventia, quo materia evacuanda ad excretionem faciliorem eo magis diſponatur. Huic fini inſerviunt partim Infuſa, partim Pilulæ antea laudatæ, quæ reſolvunt, diſcutiunt & evacuant.

d In Aſthmate ſtomachali præmiſſis prius incidentibus & reſolventibus vomitoria interdum inſignem habent uſum, imo teſte experientia, talia Aſthmata irritis omnibus aliis per ſola vomitoria curata fuere. vid. Ettmull. Tom. II. p. m. 235.

e In Aſthmate humido a nimia pulmonum debilitate & flacciditate reliquis remediis incidentibus & diſcutientibus confortantia vel jungenda vel interponenda ſunt: in tali caſu inſigni cum fructu dedimus Mixturam ex Tinct. Reſolv. ℥ſs. & Eſſ. dulc. ʒij. cui interpoſuimus Pulveres ſolares D. Richteri aut etiam Pulveres vitales. Egregium quoque uſum in tali caſu habet Aqua veronicæ vinoſa D. *Stablii*, Eſſentia Helenii, aut ejus Infuſum cum vino generoſo paratum.

f In Aſtmate a ſcabie retropulſa orto, Mercurius dulcis cum aliquo ſtimulo exhibitus optimum edit effectum, quatenus humores viſcidos diſſolvit, atque pel alvum evacuat. Huic ſubjungantur incidentia & diſcutientia, Decocta ſcil. Lignorum & Radicum alexipharm. aut Tincturæ & Eſſentiæ ex his paratæ & cum Tincturis alcalinis Diaphoretico-Diureticis maritatæ.

g Si vero Aſthma a male curata Lue venerea dependet, modo allegata remedia uſurpentur, iisque Mercurius dulcis in bolo aut Pilulis frequenter interponatur, ut hoc modo latens virus, reſoluta materia viſcida, ſenſim ſenſimque e corpore expellatur.

h Si materia reſoluta in pulmonibus hæret, a Natura vero per tuſſim, ob virium ſufficientium defectum expelli nequit, circa veſperam detur pulvis Nitroſus, qui tuſſim validam excitat & materiæ excretionem promovet.

i Reſoluta tandem & evacuata materia tonica & roborantia in uſum trahantur, ut hoc modo, conſtrictis partibus & coarctatis poris, novus materiæ illapſus novum Aſthma præcaveantur: commode hoc præſtant Volatilia, Mixtura Tonico nervina *Stablii* jam ſæpius laudata, Aqua Veronicæ Vinoſa, diu uſurpata &c.

k Diæta aromatica & vinum generoſum in Aſthmate humido inſignem habent utilitatem.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 In omni Aſthmate humido remedia incidentia & evacuantia diu uſurpentur, cum enim malum ſit chronicum, continuatus etiam remediorum requiritur uſus, quo neglecto, fruſtra laborat Medicus in hoc morbo.

2 In Aſthmate humido uſurpentur ab initio lenia reſolventia, poſtmodum vero potentiora: cum enim hæc ultima utplurimum ſimul ſint vel Diuretica vel Diaphoretica, metuendum eſt, ne ſublata portione ſeri ſubtiliori, relictæ craſſiores & mucidæ curationem difficiliorem reddant, *Conf. Septalii Animadv. de Difficili reſpiratione.*

3 Vomitoria Aſthmaticis interdum quidem proſunt, ubi tamen reſpiratio nimis eſt difficilis & materia copioſa & adhuc viſcida in pulmonibus hæret, ob metuendam ſuffocationem ab eorum uſu abſtinendum eſt: multo autem minus in ipſo conveniunt paroxyſmo, in quo ægrotos ſæpius in præſens vitæ periculum conjiciunt.

4 Mercurialium quoque remediorum abuſus vitetur, quoniam humores nimium colliquando & ad ſuperiora commovendo, majorem affluxum ad pectus producere ſolent, quare ſemper ſufficiens ipſis ſtimulus addatur, & eorum uſui diſcutientia interponantur.

5 Remedia nimis calida fugiantur, ne Aſthma humidum in ſiccum mutetur, (quod poſtea gravius affligit, & longe etiam difficilius curatur) aut prorſus in inflammationem degeneret.

6 Remedia expectorantia diu continuata pulmones nimium emolliunt, & majorem decubitum ad pectus producunt cum metu ſuffocationis aut exulcerationis pulmonum.

7 Eadem mala producunt unguenta emollientia exterius pectori nimium applicata.

8 Expectorantia tamen reſolventibus mixta excretionem materiæ promovent, & hinc etiam in uſum abſque metu trahi poſſunt.

9 In Paroxyſmo cavendum eſt a Diaphoreticis inprimis aliquando fortioribus, quoniam humores nimium commovendo reſpirandi difficultatem augent & ſuffocationem facile provocant.

10 In Paroxyſmo ſatius eſt interdum abſtinere a remediis

mediis quam iiſdem morbum graviorem reddere: optima medicatio eſt, quæ extra Paroxyſmos inſtituitur: ſi autem ſuffocationis periculum urget, blanda incidentia & expectorantia inpr. vero ſperma ceti in juſculo calido ægrotis exhiberi poſſunt.

11 Sirupus & Extractum Tabaci optima quidem ſunt remedia reſolventia tam in Tuſſi quam in Aſthmate humido, ſemper tamen ipſis jungantur diſcutientia, ut major ad pectus affluxus præcaveatur: caute etiam danda ſunt remedia ex Nicotiana, ubi nimius pulmonum a copioſis humoribus eſt infarctus, quoniam enim materiam illam nimis cito reſolvunt & aliqualem hoc modo ipſi conciliant turgeſcentiam, facile, niſi matura ſequatur excretio, in ſuffocationis periculum ægrotantes conjiciunt, præſertim cum minus bene præparata vomitum ordinarie excitent.

12 Cum motus corporis fortior reſpirationem difficilem in aſthmaticis ſemper augeat, vitetur: moderatus tamen & continuatus, quatenus reſolutionem humorum promovet, maxime iis convenit: & hinc etiam ſublevationem & mitigationem ſymptomatum in Aſthmate, quam *Baglivus Prax. Med. p. m.* 107. ſperare jubet, magis motui corporis continuo & aeri liberiori, quam effluviis terræ nitroſis adſcribendam eſſe, probabile videtur.

13 Aer frigidus & humidus, uti Tuſſim & Aſthma producere ſolet, ita etiam actu aſthmaticis, quatenus materiam ſpiſſiorem reddit, diſſuaderi debet.

14 In quocumque Aſthmate cibi glutinoſi, frigidi, malæ digeſtionis &c. noxii ſunt.

15 Omnia ſalſa tum medicinalia, quam culinaria, aſthmaticis parum conveniunt.

16 An Fonticuli & Veſicatoria ſuris applicata aliquod ſolamen in aſthmaticis afferat, ulteriori experientiæ relinquimus.

CAPUT SEXTUM.

DE

Vomitu.

I. *Definitio.* VOmitus eſt rerum heterogenearum in Ventriculo contentarum & Naturæ infenſarum, per motum Ventriculi & vicinorum inteſtinorum inverſum, ejectio.

II. *Differentia.* Vomitus variæ dantur differentiæ.

1 Reſpectu *materiæ* alius eſt *billioſus*, alius *pituitoſus*, alius *cruentus* (de quo ſupra) alius *ſtercoreus &c.*

2 Reſpectu *temporis* alius eſt *periodicus*, ſtata & inpr. æquinoctialia obſervans tempora, alius *vagus*.

3 Reſpectu *loci affecti*, ſive ſedis cauſæ morbificæ, alius eſt *idiopathicus*, de quo potiſſimum hic eſt ſermo, quando ſcil. materia hæret in Ventriculo: alius eſt *Sympathicus*, uti vomitus *Nephriticorum*, *Hypochondriacorum*, *Hyſtericarum*, *Vulneratorum & Gravidarum*.

4 Reſpectu *cauſæ* vomitum excitantis alius eſt *ſpontaneus*, quam Natura ſine externarum cauſarum concurſu inſtituit, v. g. vomitus in tertiana, criticus in acutis aut etiam alii vomitus ſpontanei in ſubjectis facile vomentibus: alius eſt *coactus*, per aſſumpta ſcil. emetica aut faucium irritationem.

III. *Signa.*

1 *Imminentis.*

a Nauſea inſignis cum cardialgia & anxietate præcordiorum.

b Salivæ in os effuſio cum frequentibus horroribus.

c Tremor labii inferioris & vertigo cum tinnitu aurium.

d Laſſitudo & in quibuſdam tremor corporis.

2 *Præſentis.*

a Ejectio variarum rerum heterogenearum, ſanguinis, bilis, pituitæ &c.

b Repetitio interdum eorundem motuum ſpaſticorum admodum ſenſibilium cum nova materiæ ejectione.

3 *Idiopathici.*

a Actualis excretio alimentorum, aut aliarum rerum Ventriculum onerantium.

b Ceſſatio vomitus remota materia gravante.

4 *Sympathici.*

a Excretio nulla vel pauca materiæ contentæ, Ventriculo inpr. a cibis vacuo.

b Aut ſi hic cibis repletus eſt, ejectio primo eorum, poſtmodum vero continuatio motuum excuſſoriorum.

c Signa alium morbum præſentem & vomitum foventem manifeſtantia, Calculum ſcil. Malum hyſtericum, Paſſionem Iliacam, Læſiones capitis &c. aut etiam Graviditatem, de quibus ſuo loco.

IV. *Subjectum.*

1 Homines ſenſibilioris Naturæ, ad iram & nauſeam alias proni: quorſum pertinent potiſſimum Cholerici, qui tamen ad vomitum bilioſum magis inclinant.

2 Perſonæ temperamenti Sanguineo-Phlegmatixi, quorum corpus multis humoribus mucidis repletum eſt.

3 Infantes præ adultis ob muci copiam & nimiam ſenſibilitatem.

4 Feminæ ob eandem cauſam, ſcil. ſenſibilitatem, magis quam viri, præcipue tempore graviditatis.

5 Hypochondriaci, Hyſterici, Nephritici, ad Colicam proni, Tertianarii &c.

6 Qui multis alimentis Ventriculum onerarunt.

7 Qui cibos cum nauſea aſſumſerunt.

8 Qui multas in Ventriculo cruditates, tam bilioſas, quam mucoſas habent.

9 Qui nec navi, nec curru vehi conſuevere.

10 Hernia incarcerata & volvulo ſive ileo laborantes.

11 Capite læſi.

V. *Prognoſis.*

1 Vomitus ſpontaneus poſt aſſumpta nauſeoſa, aut nimiam quantitatem ciborum, Ventriculum onerantium, ſalutaris eſt.

2 Pariter ſalutaris eſt Vomitus ſpontaneus, per quem cruditatis bilioſæ & mucoſæ a Ventriculo removentur.

3 Quo maturius & facilius Vomitus in Tertianariis ſuccedit, eo facilius quoque univerſa Febris vel imminuitur, vel ceſſat.

4 Idem quoque de Vomitu critico, in acutis legitimo tempore contingente & non excedente, cenſendum eſt.

5 E contra vomitus talis in acutis continuans cum ejectione materiæ variegatæ & graveolentis mali ſemper eſt ominis.

6 Vomitus matutinus materiæ viſcidæ pituitoſæ facile in conſuetudinem abit, cujus rei memorabile exemplum habet *Hildanus Cent. IV. Ob.* 32. de quadam Religioſa, quæ per 31. annos ſingulis diebus pituitam viſcidam bile intermixtam, evomit.

7 Ex Volvulo Vomitus, aut ſingultus, aut convulſio, malum. 7. Aphor. 10.

8 Ex Vomitu Singultus & oculi rubicundi, malum. 5. Aphor. 3.

9 Vomitus & Surditas volvuloſis, malum, *Coac. Prænot. III.* 303.

10 Vomitus ſtercureus in volvuloſis peſſimus eſt.

11 Vomitus paucus & laborioſus in acuta Febre, malus. *Riverius.*

VI. *Remedia.*

1 Materiam viſcidam & tenacem incidentia & reſolventia, uti ſunt Salia digeſtiva neutra vel ſola, vel cum fixis remixta: Arcan. duplic. Tart. Vitriolat. Sal polychreſt. Digeſtiv. Abſinth Cent. min. &c.

2 Lenia Vomitoria, inpr. Rad. Ipecac. minori doſi cum ſalibus exhibita.

3 Materiam bilioſam corrigentia, ſive nimirum ejus impetum infringentia, Cryſt. mont. Nitroſa, Salia neutra Abſorbentia &c.

4 Lenia Adſtringentia & Acida: Corallia rubra, Cort. Chacarill. C. C. uſt. Succ. Cydon. Citr. &c.

5 Anodyna & Alexipharmaca; Theriac. Androm. Cœleſt.

leſt. cum Adſtringentibus lenibus exhibita: Eſſent. Alexipharm. Helen. Pimpin. alb. Tinct. Bezoard. Mixt. ſimpl. Eſſent. Cinnam. &c.

6 Amara aliaque Stomachia, earumque tam Eſſentiæ quam Extracta: Herb. Abſinth. Cent. min. Rad. Gentian. Galang. Zedoar. Cort. ☉nt. &c. & inpr. Pil. Stahlianæ, aut Balſam. viſceral. nobis familiares &c.

7 Topica, Diſcutientia, Roborantia: Spir. Vin. Camph. aliique ex aromaticis radicibus & herbis parati; Balſama ex Oleo Nuciſtæ expreſſo cum oleis deſtill. aromaticis parata: Empl. Stomach Crat. de Cruſta panis: Theriaca externe applicata, Cruſta panis vino & aromatibus imprægnata & calide Ventriculo impoſita: Sacculi &c.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis abſtergens.

℞. *Sal cathart. amar. ʒj.* *D. ſingulis duabus horis*
div. in 3. p. æq. *doſis.*

2 Alius.

℞. *Tart. Vitriolat. ʒj.* *Div. & D. ut antea.*

3 Alius.

℞. *Arcan. dupl.* *div. & D. ut antea.*
Sal abſinth. a. ʒſs. M.

4 Pulvis temperans.

℞. *Lap. ♋.* *Tart. Vitriolat. a. ℈j. M.*
Cryſt. mont. *div. in 4. p. æq.*
Nitr. depur. *D. ut antea.*

5 Alius.

℞. *Conch. citrat.* *Tart. Vitriol. a. ℈j. M.*
Nitr. depur. *div. in 3. p. æq.*

6 Pulvis emeticus.

℞. *Rad. ipecac. gr. xv. ℈j.* *D. pro una vice.*
Sal abſinth. ℈ſs. M.

7 Pulvis adſtringens.

℞. *Corall. r. ppt.* *div. in 3. p. æq.*
Pulv. chacarill. *D. ſingulis 3. vel 4. horis.*
C. C. uſt. a. ℈j. M.

8 Pulvis adſtringens & anodynus.

℞. *Corall. r. ppt.* *M. Pil. de Cynogl. gr. iij. M.*
Pulv. Chacarill. a. ʒſs. *div. & D. ut antea.*
Spec. de Hyac. gr. xxv.

9 Potiuncula adſtringens.

℞. *Aq. Menth. ℥iv.* *Sir. Corall. ℥ſs. M.*
Corall. rubr. ppt. *D. ſingulis duabus horis*
Pulv. chacarill. a. ʒſs. *cochlearia aliquot.*
Terr. Sigill. ℈j.

10 Alia.

℞. *Aq. Meliſſ.* *Spir. Nitr. dulc. ℈j.*
Rub. id. ā. ℥iſs. *Sir. Corall. ℥ſs. M.*
Cinnam. *D. ut antea.*
Succ. Cydon. a. ʒvi.

11 Alia anodyna.

℞. *Aq. Menth.* *Ther. Androm. ℈ij.*
Meliſſ. *Sir. Papav. rh. ʒiij. M.*
Maſtich. ā. ℥j.

12 Mixtura roborans & diſcutiens.

℞. *Eſſ. Alexiph. ʒij.* *D. 30. gutt.*
Cinnam. ʒj. M.

13 Alia.

℞. *Eſſ. Myrrh. ʒj. M.* *D. ut antea.*

14 Alia.

℞. *Eſſ. Abſinth. ʒiſs.* *Cinnam. ʒſs. M.*
Cent. min. ʒj. *D. ut antea.*

15 Alia.

℞. *Eſſ. amar. Hall. ℥ſs.* *D. ut antea.*

16 Alia.

℞. *Eſſ. Pimp. alb. ʒij.* *D. ut antea.*
Myrrh. ℈ij.

17 Alia.

℞. *Mixt. ſimpl. ʒij.* *D. ut antea.*

18 Alia.

℞. *Eſſ. Abſinth. comp.* *Succin. ʒiſs. M.*
Gentian. ā. ʒij. *D. ut antea.*

19 Pilulæ anodynæ.

℞. *Ther. cœl. gr. iv.* *D. pro una doſi.*
F. Pil. n. iv. deaur.

20 Pilulæ adſtringentes & anodynæ.

℞. *Extr. Torment. gr. xii.* *F. Pil. n. xv.*
Ther. cœl. gr. iij. M. *D. ut antea.*

21 Balſamum roborans.

℞. *Ol. N. M. expreſſ. ʒiſs.* *Caryoph. a gt. iv. M.*
deſt. Menth. *F. Balſam.*
Fœnic. a gt. xv. *applicetur ſcrobiculo cordis.*
Cinnam.

12 Aliud.

℞. *Ol. N. M. expreſſ. ʒij.* *Succin. a. gt. viij.*
deſt. Menth. *Cinnam.*
Macis. *Caryop. a gt. iv. M.*
Major. a. ℈ſs. *F. Balſam.*
Rutæ. *Applicetur ut antea.*

23 Emplaſtrum roborans.

℞. *Empl. de Cruſt. pan. ℥j.* *Ol. Cinnam.*
Tacamah. ʒſs. *Caryoph. an. gt. v.*
Balſ. Peruv. q. ſ. M. *Applicetur alutæ inductum*
F. Emplaſtr. irroretur. *regioni ſtomachali.*

24 Aliud.

℞. *Empl. ſtomac. Crat. ʒvj.* *Ol. Aneth. q. ſ. adde.*
Tacamah. *Camph. ℈ſs. M.*
Carann. *F. Scutum ſtomachale.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Si materia in vomitu eſt admodum tenax & viſcida ita ut vix ac ne vix quidem ejici queat, uti id ſæpius contingit, exhibeantur ad hanc materiam incidendam & exretionem ejuſdem promovendam Pulveres Salini abſtergentes & incidentes, quibus etiam Radix Ari addi poteſt, utpote quæ non ſolum potenter incidit, ſed etiam roborat. Egregium quoque tali in caſu habent uſum Gummata eorumque præparata incidendo & abſtergendo materiam tenacem.

2 Nonnunquam etiam lene vomitorium exhibeatur, quando materia mobili motus & conatus vomendi ad excuſſionem ſive expulſionem materiæ non ſunt ſufficientes, aut quando etiam cruditates copioſæ, aut cibi malæ digeſtionis in ventriculo hærent. Tali in caſu Radicem Ipecacuanhæ minori doſi cum Sale Abſinthii ſæpius cum fructu dedimus, Sal enim modo dictum optime incidit & excretionem materiæ, virtutem radicis exaltando, promovet: ipſa autem Ipecacuanha propter lenem vim adſtrictioriam Ventriculum ſimul roborat.

3 In Vomitu bilioſo, ubi non raro bilis admodum acris nimiam irritationem nimiumque vomitum producere ſolet, pulveribus illis Salinis addi poſſunt Abſorbentia, Nitroſa, & inprimis Cryſtall. mont. quæ nimiam acrimoniam bilis ejuſque motum compeſcunt.

4 Si materia excernenda acida eſt aut nidoroſa, eadem Abſorbentia, aciditatem tollentia, proſunt pariter ac Martialia dictis remediis admixta: nec etiam ſine fructu exhibentur Gummata inprimis Arabicum & Tragacantha.

5 Continuante vomitu Adſtringentia cum Theriacalibus aliiſque Anodynis mixta, ut & acida, aut præ ceteris Pilulæ Stahlianæ vel Becherianæ, in Aqua Meliſſæ & Cinnamomi ſolutæ in uſum trahantur, quæ etiam inſignem habent uſum, quando materia copioſa & viſcida in Ventriculo hæret optime enim abſtergunt, incidunt & excretionem materiæ promovent.

6 Hiſce ſubjungantur ad roborandum Ventriculum Stomachica varia, amara, aromatica & Martialia rite parata, Eſſent. amara Hall. cum vel ſine additione Eſſentiæ dulcis, Mixtura Tonica Stahlii, Eſſent. Cort. Citr. Aurant. Aqua Cinnamomi aut hujus Eſſentia: Eſſent Abſinth ſimpl. & compoſ. Tinct. ♂t. Lud. quæ legitime præparata, ſi aliquid remanſit, abſtergit, & Ventriculi flacciditatem tollit.

7 Hiſce jungi poſſunt externa ſuperius laudata, quæ etiam pro vomitus conditione, ſtatim ab initio applicari poſſunt, quoniam Ventriculum roborando cruditatum expulſionem adjuvant.

8 In Vomitu Sympathico (1) Nephriticorum reſpiciendum eſt ad alvi libertatem, quam præter lubricantia aſſumta temperant clyſteres emollientes & oleoſi, aut etiam mucilaginoſi: quibus jungantur Salia neutra, Nitroſa aliaque lenia diuretica pro uſu interno.

(2) In Hypochondriaco præſervationis gratia Venæſectio mature inſtituta convenit: curative vero proſunt modo dicta Salia & tot in locis a D. Stahlio laudata Eſſ. Millefolii, aut ejuſdem infuſum ad ſedandos motus in vena portæ & circa eandem ortos. (3) De Vomitu Gravidarum vid. de *Morbis Gravidarum*.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.

1 Adſtringentia fortiora in principio vomitus cujuſcunque fugiantur, quatenus materiam incraſſando ejuſque excretionem impediendo graves anxietates & cardialgias producunt.

2 Si ſubjecta ad vomitum cruentum aut ad congeſtiones ſanguinis in Hypochondriis prona ſunt, Vomitoria nullo modo præſcribenda ſunt, quoniam Vomitum cruentum facile provocant.

3 Nec etiam tuta ſunt Vomitoria in Vomitu Hypochondriacorum & Hyſtericorum, quatenus non ſolum Vomitum augent, ejuſque citiorem recurſum producunt, ſed etiam majores circa Venam-portæ edunt turbas.

4 Ubi Ventriculus jam ſatis eſt debilis, Vomitoria ejus debilitatem magis augent.

5 Vitetur quoque Vomitorium uſus, ſi ſubjecta ad Hæmoptyſin prona ſunt, aut aliis affectibus pectoris laborant.

6 Volatilia & Carminativa in Vomitu pituitoſo interdum, ſi legitimo tempore exhibentur, ſuo quidem non carent uſu, in Vomitu vero bilioſo, quatenus materiam acriorem reddunt ac motus augent, noxia ſunt & malum gravius reddunt: poſt vomitum autem ad roborandum Ventriculum conveniunt.

7 In eodem vomitu bilioſo Topica, Balſamica, acria & ſpirituoſa ſcrobiculo cordis applicata vomitum & anxietates cardialgicas augent, quare non, niſi ſedato aliquo modo Vomitus impetu, applicentur.

8 Opiatorum uſus in Vomitu cautus eſſe debet, ne relaxato Ventriculi tono motus nimis ſubito ſopiantur & materia noxia excernenda cum corporis damno in Ventriculo remaneat.

9 Niſi quieta continentia corporis atque aer temperatus jungantur remediis, ſæpius omnia quamvis optima remedia, irrita ſunt: nihil enim vomitum magis quam jectigatio corporis promovet.

Caput Septimum.

De

Diarrhœa.

I. *Definitio*. Diarrhœa eſt frequens alvi depoſitio a motu periſtaltico auctiori originem trahens, eum in finem a Natura inſtituta, ut beneficio hujus motus materiæ crudæ mucoſæ & bilioſæ chylificationem turbantes e Ventriculo removeantur.

II. *Differentia*.

1 Reſpectu *materiæ*, quæ repetitis vicibus excernitur.

a Alia eſt *mucoſa*, quando partes mucoſæ, tam in inteſtinis, quam in humoribus hærentes per alvum evacuantur.

b Alia eſt *bilioſa*, in qua partes acres bilioſæ in inteſtinis habitantes frequentiore motu periſtaltico expelluntur.

c Alia eſt *cruenta*, uti in *Dyſenteria* & *Fluxu Hepatico*, de quibus poſtea.

d Alia eſt *alimentoſa* & *chyloſa*, quando aſſumpta vel prorſus non, vel parum tantum alterata & digeſta excernuntur, uti id contingit in *Lienteria* & *Fluxu Cœliaco* de quibus pariter paulo infra agemus.

e Alia eſt *alba*, quam etiam *Jetericam* vocant, quando excrementa fluida, propter hepatis obſtructionem & denegatum bilis ad inteſtina fluxum, nullo colore tincta ſunt flavo.

2 Reſpectu *ſtatus hominis*.

a Alia contingit in *ſtatu ſano*, ſcil. ſpontanea, qua interdum homines quoad cetera ſani circa æquinoctia corripiuntur, & quæ utpl. euphoriam poſt ſe relinquit; hæc ſi ſtata æquinoctiorum obſervat tempora, vocatur etiam periodica.

b Alia obſervatur in *ſtatu morboſo* & hæc eſt

α Vel *Critica*, quando Natura materiam præparatam & digeſtam die critico per alvum cum morbi vel imminutione, vel plenaria ſublatione evacuat.

β Vel *Symptomatica*, quæ vel in morbis exanthematicis, vel diebus non criticis contingit, ita ut morbus in pejus ruat. Huc etiam *Diarrhœa* Phthiſicorum & Hecticorum *colliquativa* pertinet.

3 Reſpectu *cauſarum*

a Alia dependet a *cauſis externis*, aſſumptis ſcil. fructibus horræis aliiſque fermenteſcentibus, refrigeratione pedum, ſuppreſſione ſudoris, ſcabiei, conſolidatione ulcerum antiquorum &c.

b Alia originem trahit a *cauſis externis*: uti ſunt variæ antea recenſitæ ſpecies Diarrhœarum ſpontanearum, criticarum, ſymptomaticarum &c. quorſum etiam ſpectat Diarrhæa infantum verminoſa.

III. *Signa*.

1 Murmura abdominis, vel borborygmi excretionem ſæpius antecedunt.

2 Quibus non raro junguntur tormina potiſſimum circa umbilicum.

3 Quæ poſtea ſequuntur excretiones liquidæ diverſarum materiarum.

4 Appetitus ſub hac ipſa frequenti dejectione proſternitur, excepta Diarrhæa, ſpontanea, ubi utpl. in integro permanet ſtatu.

5 Sitis vero notabiliter augetur, quo magis ſcil. Diarrhæa urget.

6 Vires ob continuam excretionem inſigniter proſternuntur.

7 Accedit etiam ordinarie capitis gravitas & debilitas.

8 Calor internus indies augetur cum reliquis ſymptomatibus.

9 Teneſmus, inpr. ubi excretio materiæ acris diu continuat, tandem accedit.

10 Malo auctiori jungitur præcordiorum anxietas inſignis.

11 Tandem partes extremæ frigent, calore interno interim magis aucto.

12 Quibus præſentibus facile ſuperveniunt Lipothymiæ cum ſudore frigido inpr. circa frontem.

13 Quæ ultimo loco mors excipit, niſi mature convenientia exhibeantur remedia.

IV. *Subjectum*.

1 Homines temperamenti humidi, Phlegmatici ſcil. & Sanguinei, qui præ ceteris ad Diarrhæam mucoſam ſunt proni.

2 Cholerici, qui bilioſam frequentius experiuntur Diarrhæam.

3 Juniores, ob teneram conſtitutionem & humorum mucoſitatem.

4 Qui alimenta fermenteſcentia muſtum, cereviſiam recentem, fructus horræos &c. Aſſumſerunt.

5 Qui ſudores ſponraneos neglexerunt & corpus aeri frigido ſtatim expoſuerunt.

6 Quibus ſcabies aliæque efflorеſcentiæ cutis retropulſæ fuerunt.

7 Qui pedes nimium refrigerarunt.

8 Hæmorrhoidarii ob impeditiorem Hæmorrhoidum fluxum.

9 Febribus laborantes & ad alvi libertatem alias proni, uti præ cæteris ſunt ſanguinei.

V. *Prognoſis*.

1 Diarrhæa periodica, circa æquinoctia inprimis affligens utpl. periculo vacat & ſæpius corpus a morbis multis præſervat.

2 Si tamen ſeptimum tranſcendit diem, vires proſternit, ſitim graviorem comitem habet, noctes dieſque affligit, ac tandem tormina cum motibus febrilibus accedunt, vel nimium humorum vitioſorum apparatum, vel viſceris cujuſdam malum ſtatum indicat, & ad Febrem lentam ac Atrophiam diſponit.

3 Si Diarrhœa ulcera antiqua conſolidata aut Scabiem retropulſam ſequitur, etiamſi interdum ad multos dies extendatur, nihil periculi, ſi ſimul vires conſtant, portendit.

4 Diarrhœa a rebus fermenteſcentibus orta facile tranſit in Dyſenteriam.

5 Si in Diarrhœa bilis crocea, rubigini ferri diſſolutæ, aut lateris rubri non abſimilis, cum virium & pulſus debilitate excernitur, ſæpius indicium eſt Diarrhœæ malignæ. *Vid. Cheſneau Obſerv. p. 290.*

6 Si materia, quæ in Dirrhœa excernitur, nimium eſt biliosa & acris, facile jungitur excoriatio ani.

7 In Diarrhœa, ſi appetitus viget, bonum eſt: quo magis vero hic proſternitur, eo pejor eſt ſtatus.

8 In Diarrhœis ſudor copioſus & largum urinæ profluvium ſuperveniens ſolvit morbum.

9 Omnes Diarrhœæ per Adſtringentia & Opiata imprudenter ſuppreſſæ majoribus malis exponunt ægrotantes, quam ſi ſibi relinquantur: translationes enim fiunt ad alias partes internas tam vicinas, quam remotiores & exinde diverſi etiam pro ratione partium oriuntur affectus.

10 Diarrhœas biliosas ſuppreſſas facile ſequuntur Febres biliosæ cum inflammatione inteſtinorum.

11 Si Diarrhœæ criticæ in acutis per imprudentem medicationem ſupprimuntur, funeſtus utpl. ſequitur eventus.

12 Omnis Diarrhœa in principio acutarum & exanthematicarum Febrium accedens mala eſt, quoniam materiæ præparationem & evacuationem per Diaphoreſin impedit. In Morbillis tamen ante aliquot annos graſſantibus Diarrhœam & narium Hæmorrhagiam adeo ſalutarem obſervavimus, ut, qui excretionibus talibus non affligerentur, & diutius decumberent & reſpirandi difficultate aut ſcabioſis etiam affectibus diu, ſuperatis Morbillis, laborarent.

13 Quamvis juxta *Hippocr.* 5. *Aphor.* 34. *Mulieri in utero gerenti, ſi alvus multum fluxerit, periculum ſit, ne abortiat*: interdum tamen quædam reperiuntur, quæ eam diu ſine fætus detrimento patiuntur: imo in quibusdam Diarrhœam menſtruam, eo ſcil. tempore, quo alias menſibus laborare ſolebant, ſine noxa contingentem obſervavimus.

14 A Pleuritide aut Peripnevmaria detento alvi profluvium ſuperveniens bonum. *Hyppocr.* 6. *Aphor.* 16.

15 Ex morbo diuturno alvi defluxus malum. 8. *Aphor.* 5.

16 A diuturno alvi profluvio detento, ſponte ſuperveniens vomitus, alvi profluvium ſolvit. 6. *Aphor.* 15.

17 Ophthalmia laborantem ab alvi profluvio corripi, bonum. 6. *Aphor.* 17.

18 Si a Leucophlegmatia detento, vehemens Diarrhœa ſuperveniat, morbum ſolvit. 7. *Aphor.* 29.

19 Ab Hydrope detento, ſi aqua ſecundum venas in alvum fluxerit, ſolutio fit. 6. *Aphor.* 14. Si autem non juvat, peſſima eſt: pravam enim in viſceribus diſpoſitionem oſtendit. *Cheſneau. Obſerv. p. 288.*

20 In diuturnis alvi profluviis, crepitus ſine materia erumpens, bonum. *Idem.*

21 Omnium periculoſiſſima eſt Diarrhœa colliquativa, Hecticæ confirmatæ ſuperveniens, mortem enim inſtantem indicat. Vid. *Hippocr.* 5. *Aphor.* 12. 14.

22 Quo magis a naturali ſtatu recedunt excrementa, eo periculoſior eſt Diarrhœa. Plura Vid. *in Semiotica de ſignis ex fecibus alvinis.* p. 212.

VI. *Remedia.*

1 Materiam mucoſam ad excretionem præparantia: qualia ſunt Salia tam *fixa* v. g. Sal. Tartari, Abſinthii, Centaurii minoris, Geniſtæ &c. quam *neutra* Tart. Vitriol. Arcan duplic. Sal polychreſt Tart. ſolub. ſive Tartariſat. Liq. Terr. fol. Tart. Nitr. ♁iat. abſorbentia cum acidis mixta, uti Conch citrat Lap. cancror. cum acido Tartari ſaturata. Huc pertinent vegetabilia incidentia & reſolventia, Radix Pimpinell alb. Vincetox. Ari, Gentian. Enulæ Galang. Zedoar &c. Herb. Cent min. Card. Benedict. Abſinth. Sem. Aniſ. Fœnic. reliquaque carminativa. Cort. Aurant. Citr. winteran. Gummi Ammon Junip. Heder. Extracta amara varia & ex hiſce paratę, Pilulę, uti Becherianę, Stahlianę &c.

2 Materiam præparatam blande evacuantia: Magneſia alba, Rhabarbarum, Sirupus de Cichor. cum Rhabarb. Pilulæ Becherianæ, Stahlianæ, Polychreſtæ Hallenſium, Balſamicæ viſcerales nobis uſuales, Clyſteres carminativi aut abſtergentes ex furfuribus triticeis cum Terebinthina parati.

3 Motum nimium humorum ad inteſtina impedientia & ſpaſticos motus ſiſtentia: uti ſunt Opiata, Theriaca Andromachi, Cœleſtis, Diaſcord. Fracaſt. M. P. de Cynogloſſ. Eſſent. Opii. Eſſ. dulc. Hallenſ. Adſtringentia, Abſorbentia & Gemmata: Corall. rubr. ſpec. de Hyacinth. &c.

4 Inteſtina debilitata roborantia: Mixtura Tonica Stahlii, Tinctura ♂tis Ludovici vel per ſe, vel cum Eſſent. Lign. aloes remixta. Eſſentia ♂tis Balſamica wedelii, ex eadem Eſſent. L. aloes & liquore ♂tiali parata. Huc pertinent etiam Elixiria varia aromatica & amara item Eſſentiæ Cinnam. Cort. ☉nt. Alexiph. Stahlii &c.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis incidens.

℞. *Pulv. ſtomach. Birckm.* ℥ſs.	*D. ſingulis 4. horis 2. cuſp. cultr.*

2 Alius.

℞. *Conch. citrat.*	*div. in 6. p. æq.*
Tart. Vitriolat.	*D. ſingulis 4. horis.*
Sal abſinth. a ℈ij. *M.*	

3 Pulvis temperans.

℞. *Conch. citrat.*	*Div. in 6. p. æq.*
Cryſtall. mont. ppt.	*D. ſingulis tribus vel quatuor horis.*
Tart. Vitriol. a. ℈ij.	
Nitr. depur. gr. xxiv. *M.*	

4 Pulvis evacuans.

℞. *Rhab. elect.* ʒſs. ℈ij.	*D. pro una doſi.*

5 Alius.

℞. *Magneſ. alb.* ℈iv.	*D. mane & ſequente die.*
div. in 2. p. æq.	

6 Pilulæ evacuantes.

℞. *Pil Becher.* ʒj.	*vel 20.*
D. mane aut veſperi 15.	

7 Clyſter carminativus & abſtergens.

℞. *Decoct Carmin.*	*Vitell. Ov. non j. M.*
Furf. tritic. ā. ʒv.	*F. Clyſter.*
Terebinth. ℥ſs.	

8 Pulvis ſiſtens.

℞. *Lap.* ♋. *ppt.*	*div. in 4. p. æq.*
Corall. rubr. ppt. a. ʒij.	*D. ſingulis 4. vel 6. horis.*
Ther. cœleſt. gr. iv. *M.*	

9 Potiuncula anodyna.

℞. *Aq. Meliſſ.*	*Sir. Pap. rhœad.* ℥ſs. *M.*
Menth. ā. ℥iſs.	*D. ſingulis 3. vel 4. horis cochl. ij.*
Maſtich. ʒvj.	
Theriac. Androm. ʒiſs.	

10 Pilulæ adſtringentes & anodynæ.

℞. *Extr. torment.* ℈j.	*M. F. Pil. no. xxv.*
Ther. cœleſt. gr. v.	*D. veſperi 5. pro doſi*

11 Mixtura incidens & confortans.

℞. *Eſſ. Alexiph. Stahlii* ʒij.	*doſ. 25. 30. gt. bis vel ter per diem.*
Cinnam. ʒj. *M.*	

12 Alia.

℞. *Eſſent. Cinnam.*	*D. ut antea.*
Cort. ☉*nt.* ʒij. *M.*	

13 Alia.

℞. *Eſſent. amar. Hall.* ʒij.	*D. ut antea.*
dulc. ʒj. *M.*	

14 Mixtura Tonica.

℞. *Tinct.* ♁*ii acris* ʒij.	*D. ut antea.*
Spir. C. C. ʒj. *M.*	

15 Alia.

℞. *Tinct.* ♂*t. Ludov.*	*D. ut antea.*
Eſſ. L. Aloes a. ʒij.	

VII. *Methodus medendi.*

1 In omni Diarrhœa eo reſpiciendum eſt, ut materia excernenda ad excretionem ita diſponatur, ut ſine magnis incommodis excerni queat. Si E. Diarrhęa eſt mucoſa, incidentia in principio exhibeantur, ut huc modo materia magis mobilis reddita eo melius par-

partim a Natura, partim per laxantia evacuari queat. Præſtant autem talem reſolutionem pro ſubjectorum diverſitate modo Salia tam fixa, quam neutra, modo reliqua ſuperius recenſita vegetabilia acria & amara.

2 Si Diarrhœa eſt biliosa, præparantium loco inſervire poſſunt Nitroſa, inpr. vero Nitrum depuratum & regeneratum, Cryſtallus montana cum abſorbentibus & ſalibus neutris mixta, hæc enim bilis acrimoniam optime corrigunt, ac inde metuendas læſiones præcavent.

3 Præmiſſis hiſce laxantia & abſtergentia lenia, materiam reſolutam ſine inſigni commotione evacuantia, exhibeantur: quo nomine potiſſimum ſe commendat Rhabarbarum in ſubſtantia datum, quod facta evacuatione leniter adſtringit, atque hoc ipſo nimium humorum ad inteſtina affluxum impedit. Melius adhuc ſe gerunt Pilulæ veræ Becherianæ, quarum aliquot ſaltem doſes Diarrhœam quamcunque utplurimum brevi tollunt.

4 Præparata & evacuata materia poſtea motus ſpaſtici ſopiantur per opiata legitime præparata, qualia ſunt Theriacalia & Tinct. Opii Langelotti per fermentationem cum ſucco cydoniorum parata, Maſſa Pilularum de Cynogloſſa: quibus interponantur vel jungantur lenia adſtringentia & abſorbentia ſuperius laudata. Huc pertinet etiam Nux Moſchata, cujus pulvere cum vitello ovi aliquo modo ad duritiem cocto vulgus Diarrhœas ſæpius feliciter ſiſtit: eundem uſum habet Nux Moſchata ſi cum vino rubro ſumitur, cum fructu quoque uſurpantur pyra & cydonia exſiccata, meſpila immatura, Dyacidonium cum & ſine aromatibus, Semen Plantaginis exſiccatum ad ʒj. cum cereviſia vel ovo ſorbili exhibitum. Inſignem pariter laudem meretur Cortex Chacarillæ ejuſque Extractum, utrumque enim remedium tam in Dyſenteria quam in Diarrhœa quacunque, præmiſſis convenientibus aliis remediis non ſine fructu exhibetur.

5 Hiſce omnibus peractis tandem remedia tonum Ventriculi & inteſtinorum reſtituentia exhibeantur, quod partim remedia adſtringentia modo recenſita, partim ſupra allegata tonica præſtant.

6 Si tormina inſigniter urgent, uti id interdum in Diarrhœis contingit, externa quoque locum habent: uti ſunt Spiritus Vini Camphoratus, Aqua Reginæ Hungariæ, Theriaca, Emplaſtrum de Tacamahaca, cum Stomachico Cratonis mixtum, Olea carminativa & aromatica &c. abdomini applicata.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Satius interdum eſt in Diarrhœa legitime procedente a remediis abſtinere, quam eandem imprudenter per adſtringentia & alia artificia ſupprimere.

2 Eo magis autem ab adſtringentibus abſtinendum eſt, ſi Diarrhœæ fuerint periodicæ & æquinoctiales, nam Natura per eas ordinarie corpus a multis humoribus vitioſis liberare ſolet, & hinc etiam eo promptius earum ſuppreſſionem graviora damna ſequuntur.

3 Potius circa tale tempus exhibeantur remedia ſaburram humorum eliminantia & hoc modo Diarrhœas præcaventia: aut ſi fluxus alvi jam præſto eſt, conatus Naturæ præparando & blande evacuando Medicus adjuvet, abſtineat tamen ſemper ab evacuantibus fortioribus.

4 Si Nitrum in Diarrhœis bilioſis aliiſque ab æſtu ſanguinis orti adhibendum eſt, præſtat id minoribus & repetitis doſibus, quam majoribus, exhibere: commode tamen ſemper cum præcipitantibus & ſalibus neutris miſcetur.

5 Opiata præmature exhibita ſiſtunt quidem alvi fluxum, materiam tamen morbificam cum damno retinent; quare non niſi præmiſſis præparantibus & evacuata materia præſcribantur. Tutius longe eſt egregium illud Hallenſium anodynum remedium Eſſentiæ dulcis, quæ confortando materiæ evacuationem promovet & alvi fluxum ſucceſſive ſiſtit: eandem efficaciam habent Pulveres Vitales & Solares.

6 Uti frigus ſæpius multum ad Diarrhœarum productionem confert, ita durante alvi fluxu corpus ab eadem ſedulo muniendus eſt.

7 Potus quoque frigidus noxius eſt & Diarrhœam auget, calidus autem excretionem materiæ mucoſæ promovet, parteſque bilioſas temperat, adeoque ægrotis commendandus eſt.

Caput Octavum.

De Cholera Humida.

I. *Definitio.* Cholera eſt humorum bilioſorum acrium & corroſivorum aliorumque corruptorum, in Ventriculo & inteſtinis contentorum, per ſuperiora & inferiora ejectio, gravibus ſymptomatibus utplurimum ſtipata.

II. *Differentia.*

1 *Reſpectu gradus.*

a Alia eſt gravior, quæ graviorem & acriorem cauſam præſupponit & hinc etiam gravioribus ſymptomatibus ac motibus febrilibus ſtipata eſt.

b Alia vero eſt mitior, quæ ſatis quidem gravis eſt, tantum tamen periculi non involvit ac prior, & febris expers eſt.

2 *Reſpectu cauſarum.*

a Alia a cauſa interna, bile ſcil. nimium acris & corroſiva dependet.

b Alia cauſam externam venena ſcil. Purgantia draſtica aliaque corroſiva aſſumpta aut cibos fermenteſcentes in Ventriculo corruptos ſequitur.

3 Reſpectu vomitus aliarumque excretionum per inferiora: a quibus facile reſpectu ſignorum & excretionis per ſuperiora & inferiora diſtingui poterit.

III. *Signa.*

1 Quamvis nonnunquam ſubito & uno quaſi impetu malum hocce oriatur, frequentius tamen præcedunt ſigna vomitum alias indicantia, appetitus ſcil. proſtratus, nauſea, horror, vertigo &c.

2 Hiſce junguntur inſignes anxietates præcordiorum cardialgicæ cum gravibus & lancinantibus doloribus abdominis.

3 Frequentes occurrunt horripilationes.

4 Accedit gravis hypochondriorum & dolorifica tenſio ac abdomini inflatio aut extenſio.

5 Sitis adeſt anxia & interdum inexplebilis, poſt potum tamen inprimis frigidum dejectiones augentur.

6 In faucibus, œſophago & ano ſentiuntur moleſti ardores, quo non raro dictarum partium excoriationes ſequuntur.

7 Lipothymiæ ordinarie hiſce accedunt ſymptomatibus, quæ quo magis ſubjecta ſunt ſenſibilia & bilis acris, eo gravius urgent.

8 Corporis continua adeſt jectigatio & inquietudo ac vires magis magiſque franguntur.

9 Pulſus eſt celer & frequens & ſæpius parvus.

10 Ingraveſcente malo extrema frigeſcunt, cum unguium livore, interna vero uruntur ac ſimul anxietates præcordiorum una cum ſiti reliquiſque ſymptomatibus circa Ventriculum augentur.

11 In partibus extremis, inprimis circa frontem ſudor frigidus obſervatur.

12 Tandem ſingultus & convulſiones mortis inſtantis indices ſuperveniunt.

IV. *Subjectum.*

1 Homines adulti præ junioribus.

2 Feminæ magis quam viri.

3 Cholerici & Cholerico ſanguinei ad iracundiam maxime proni.

4 Qui fermenteſcentia aut difficilioris digeſtionis alimenta aſſumſerunt, uti ſunt mala perſica, melones, cucumeres, cibi pingues, dulces, miſtum, cereviſia novella, fungi, ova barbi piſcis, vinum acidum, potus frigidus &c.

5 Qui poſt aſſumptos tales cibos ira excandeſcunt.

6 Quibus venena, purgantia draſtica, corroſiva &c. exhibita fuerunt.
7 Qui decubitum humorum vitioſorum ad ventriculum patiuntur.
8 Qui corpus & inprimis pedes calentes ſubito frigori exponunt aut frigidæ immergunt.

V. *Prognoſis.*

1 Cholera grave & peracutum eſt malum, quod, niſi prompte ſuccurratur, paucis diebus aut citius, 24. ſcil. horarum ſpatio, utplurimum ægrotos jugulat.
2 Cholera, quæ abſque cauſis manifeſtis ſubito ægrotos affligit ſemper periculoſioris eſt indolis, quam ea quæ aſſumpta fermenteſcentia aut iram ſequitur.
3 Qui cholera affecti fuerunt, facile ejuſdem recidivam patiuntur.
4 Aſſuetis id malum minus periculoſum eſt, ex quo aquam evomunt. *Foreſt. Lib. XVIII. Obſerv. 46. in Scholiis.*
5 Qui eam frequenter incurrunt, facilius eam tolerant, materia non exiſtente tam copioſa aut maligna: qui vero raro, difficulter ſanantur ex cauſis contrariis; & ideo infantes citius curantur. *ibid.*
6 Quo magis lipothymiæ & cardialgia aliaque pathemata circa ventriculum urgent, eo periculoſior eſt ſtatus.
7 Cholera in morborum malignorum principiis occurrens fere ſemper funeſta eſt.
8 Quo impeditius procedit excretio humorum in cholera, eo magis metuenda eſt Ventriculi inflammatio.
9 Quo magis horror in extremis urget, eo citius cholera in Ventriculi & inteſtinorum inflammationem tranſit.
10 Sudores frigidi cum unguium livore & ſingultu inflammationem factam & mortem inſtantem utpl. indicant.
11 Cholera interdum tranſit in cœliacam paſſionem. vid. *Foreſt. l. c. Obſ.* 20. interdum quoque in Dyſenteriam. vid. *Muſit. Trutin. Med. Lib.* III. *Cap.* 10.

VI. *Remedia.*

1 Humores corruptos, bilioſos &c. corrigentia: Nitrum, Cryſtall. mont. Lapid. ♋. Mater Perl. Conch. ppt. aliaque abſorbentia vel per ſe, vel cum acidis ſaturata: *acida*: Succ. Citri, Sirup. acetoſ. Citr. Berber. Ceraſ. acid. Cydon. Spiritus acidi: Salia neutra Arcan. duplic. Tart. Vitriolat. &c.
2 *Motus ſiſtentia*: Species de Hyac. Corall. rubr. ppt. M. P. de Cynogloſſ. Theriac. cœleſt. Androm. Laud. Opiat. Laud. liquid. Sydenham. Tinct. Anod. Langelott. Opiata Bezoardica Timæi. Extract. torment. Eſſent. dulc. ordinaria & concentrata externe aromatica.
3 Ventriculum & inteſtina roborantia, ſive tonum eorum reſtituentia: Mixtura tonica D. D. Stahlii. Tinct. ♂t. Ludov. &c.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis temperans.

℞. *Nitr. depur.* — *div. in 6. p. æq.*
Cryſt. mont. — *D. ſingulis 2. 3. horis.*
Tart. Vitriolat. ℈*ij. M.*

2 Alius.

℞. *Nitr. regener.* — *Conch. citrat. ā.* ʒ*j. M.*
Cryſtall. mont. — *Div. D. ut antea.*

3 Potiuncula temperans.

℞. *Aqu. Plantag.* — *Lap.* ♋. *a.* ʒ*j.*
C. C. Citr. ā. ℥*ij.* — *Sir. acetoſ. Citr.* ʒ*ſs. M.*
Nitr. depur. — *D. ſingulis horis coch. ij.*

4 Alia.

℞. *Aqu. Rub. id.* — *Spir. Vitriolat. gr. v.*
Portulac. a. ℥*ij.* — *Sir. herb.* ʒ*vj. M.*
Succ. citr. rec. ℥*iij.* — *D. ut antea.*

5 Potiuncula temperans & ſiſtens.

℞. *Aq. Menth.* — *Diaſcord. Fracaſt.* ʒ*ij.*
Aq. Meliſſ. ā. ℥*ij.* — *Sir. acetoſ. citr.* ʒ*vj. M.*
Cinnam cyd. ℥*vj.* — *D. ut antea.*
Spir. Vitriol. ℈*ſs.*

6 Eſſentia confortans & ſiſtens.

℞. *Eſſ. dulc. Hall.* ʒ*j.* — *D. ſingulis horis 15. 20. gt.*

7 Alia.

℞. *Eſſ. amar.* ʒ*ij.* — *D. ſingulis 2. vel 3. horis*
dulc. ʒ*j. M.* — *gt. 20. 25.*

8 Pulvis ſiſtens.

℞. *Corall. r. ppt.* ʒ*j.* — *M. Div. in 3. p. æq.*
Spec. de Hyac. gr. XXIV. — *D. ſingulis 2. 3. horis.*
MP. de Cynogl. gr. iij.

9 Aliud ſimul temperans.

℞. *Pulv. antiſpaſmod.* ℈*iv.* — *M. P. de Cynogl. gr. iij.*
Corall. r. ppt. ℈*ij.* — *M. div. in 6. p. æq.*
Spec. de Hyac. ʒ*ſs.* — *D. ut antea.*

10 Bolus ſiſtens.

℞. *Ther. Androm* ʒ*ſs.* — *Sir. pap. rh. q. ſ.*
Pulv. chacar. ℈*j.* — *M. F. Bolus.*

11 Pilulæ ſiſtentes.

℞. *Extract. torment.* ʒ*ſs.* — *M. F. Pil.* XXXVI.
Ther. cœleſt. gr. vj. — *D. ſingulis 6. horis.*

12 Tinctura tonica.

℞. *Tinct.* ♂*t. Lud.* ʒ*ſs.* — *D. ter per diem gt. 30. 40.*

13 Alia.

℞. *Tinct.* ♁*ii acr.* ʒ*ij.* — *D. ut antea.*
Spir. C. C. ʒ*j. M.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Cum materia utplurimum ſit corrupta & maxime acris optime præparanda eſt & corrigenda ut a Natura eo melius & ſine noxa evacuari queat, cui fini inſerviunt remedia ſupra præſcripta quæ & corrigunt & abſtergunt.
2 Præparationis gratia mucilaginoſa & gelatinoſa uti Decoctum C. C. reliquis præparantibus & corrigentibus ad mitigandam humorum acrimoniam interponi poſſunt.
3 Si cholera a venenis corroſivis ortum traxit, frequenter ad obtundendam corroſivitatem dentur pinguia & oleoſa, uti Lac, Oleum amygdalarum dulcium & juſcula pinguia.
4 Si vero purgantia draſtica in culpa ſunt Theriacalia aliaque Opiata legitime correcta inſignem præſtant uſum.
5 Si magna humorum corruptorum ſaburra hæret in Ventriculo blanda evacuantia, ad promovendam excretionem, interdum conducunt, uti Rhabarbarum cum abſorbentibus exhibitum, quod ſemper lenem adſtrictionem poſt ſe relinquit: imo aliquoties Radicem Ipecacuanhæ ad ℈j. Sal Tart. ℈ſs. ſummo cum fructu dedimus.
6 Clyſteres abſtergentes hic interdum etiam optimum exerunt effectum.
7 Facta ſufficienti præparatione & correctione humorum acrium in uſum trahantur Theriacalia, opiata correcta & adſtringentia ſuperius laudata, ut nimii & excedentes motus ſopiantur.
8 Nullum datur præſtantius in cholera remedium quam Eſſentia dulcis tam ordinaria quam concentrata, cujus quinque doſibus choleram graviſſimam in femina, duabus etiam non ita gravem & tribus iterum aliam, omiſſis omnibus aliis remediis, feliciter ſuſtulimus.
9 Tandem ad reſtituendum tonum detur Tinctura Martis Ludovici aut Mixtura tonica D. Stahlii, quarum prior & temperat & leniter fibras roborat, altera vero fibras non tantum ſtringit, ſed & diſcutit, adeoque ulteriorem humorum ad primas vias fluxum metuendum præcavet.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Quoniam malum hocce eſt admodum acutum & grave, ideo etiam mature convenientibus remediis ipſi occurrendum eſt, neglecto enim morbi principio, reliquus morbi curſus utpl. male cedit.
2 A calidis remediis hic omnino abſtinendum eſt, quoniam materiam, jam ſatis acrem, magis efferam reddunt, ac febrem periculoſam inflammatoriam facile producunt.
3 Theriacalia ſola ſtatim ab initio exhibita noxium edunt effectum.
4 Abſorbentia quidem acrimoniam optime temperant, nunquam tamen ſola præſcribantur, ſed Nitrum tan-

tanquam optimum bilis corrigens ipſis addatur.

5 Potus ſufficiens ægrotis nunquam denegetur, quoniam Natura ipſa per ſitim auctam materiæ bilioſæ dilutione per potum opus eſſe, demonſtrat, frigidus tamen cane & angue pejus fugiatur, quoniam ſingultum excitat, ac reliqua ſymptomata graviora reddit.

6 Vomitoria & purgantia non facile exhibeantur, ſi per alia curatio inſtitui poteſt; ſi vero inſignem ciborum corruptorum ſaburram in Ventriculo hærere certo conſtat, interdum locum habere poſſunt, ſi in minori doſi exhibentur.

7 A manna etiam laxandi fine in hoc morbo abſtinendum eſt, & abſtergentibus ex melle, ſtatim enim in corruptelam trahuntur & bileſcunt. *Septalius*. Magis convenit Pulpa aut Decoctum Tamarindorum.

8 Jectigationes & frigus maxime nocent cholericis, quare calor & quies ipſis commendentur.

Caput Nonum.

De

Fluxu Cœliaco & Lienteria.

I. *Definitio.* 1 Fluxus cœliacus eſt Diarrhœæ ſpecies, in qua excrementa liquida cineritia aut albicantia, ob chylum admixtum, excernuntur.

2 Lienteria eſt itidem ſpecies alvi fluxus, ubi aſſumpta prouti ingeſta fuerunt, ſine ſenſibili eorum alteratione per inferiora egeruntur.

II. *Differentia.*

1 Quomodo Lienteria & Fluxus cœliacus inter ſe differant, ex modo dictis apparet.

2 Quomodo vero a reliquis alvi fluxibus diſtingui debeant, ex ſupra dictis patet & ex infra dicendis patebit.

III. *Signa.*

1 In fluxu cœliaco cibi quidem aliquandiu retinentur & aliquatenus digeruntur, nulla tamen chyli fit ſecretio & excrementa hinc chylo permixta deprehenduntur.

2 Ciborum paulo poſt eorum aſſumptionem ſine notabili alteratione ejectio.

3 Quum murmura abdominis & frequentes, ſed obſcuræ constrictiones ſpaſmodicæ in inteſtinis ſe exerentes præcedunt.

4 Adeſt appetitus fere plenaria proſtratio & nauſea inſignis ciborum.

5 Non raro quoque hiſce cardialgicæ ſtricturæ junguntur.

6 Sequitur corporis totalis emaciatio.

IV. *Subjectum.*

1 Infantes tenerioris conſtitutionis magis, quam adulti hiſce affectibus corripiuntur.

2 Phlegmatici & feminæ facilius quoque iiſdem laborant quam Viri & aliorum temperamentorum homines.

3 Qui pinguibus & lubricantibus, fermeteſcentibus aut etiam aliis corruptis abuſi ſunt.

4 Qui frequentes Diarrhœas, aut Dyſentariam paſſi ſunt.

V. *Prognoſis.*

1 Uti Cœliaca a Lienteria gradu tantum differt, ita facile in eam tranſit, niſi mature convenientibus remediis tollatur.

2 Lienteria ſemper curatu difficilior eſt paſſione Cœliaca.

3 Utrumque malum, quoniam nutrimentum corpori ſubtrahitur, Atrophiam, Hecticam, Cachexiam, Hydropem &c. poſt ſe trahit.

4 Lienteria, cicatriſationem inteſtinorum poſt Dyſenteriam excipiens, curatu difficillima, aut plane incurabilis eſt.

5 Lienteria morbis tam acutis, quam chronicis ſuperveniens, quoniam vires per præcedentem morbum jam fractæ ſunt, pericoloſa eſt.

6 Lienteria & Cœliaca in gravidis ob metuendum abortum ſunt periculoſæ.

7 Uterque affectus, quamvis ſemel curatus fuerit, propter malam diætam facile recurrit.

VI. *Remedia.*

1 Humores blande reſolventia, & vias obſtructas reſerantia: Radix Ari, Galang. Zedoar. Acor. Herb. cent. min. Abſinth. Salia neutra & fixa, abſorbentia, Gummata aliaque ſuperius in Diarrhœa laudata.

2 Blande humores evacuantia: Rhabarb. Magneſ. alb. Pilulæ ex Extractis amaris & Gummatibus cum leni ſtimulo, Pilulæ Becherianæ, Stahlianæ &c.

3 Lenia adſtringentia & anodyna ſive opiata legitime correcta, vid. ſupra l. a.

4 Tonum Ventriculi & inteſtinorum reſtituentia: Tinctur. ♂t. Ludov. Mixt. tonica D. Stahlii, Eſſent. dulc. Hall. Pulv. ☉res tonici D. Richteri.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis incidens & præparans.

℞. *Conch. ppt.* — *Rad. Ari ppt.* ʒſs, *M.*
Tart. Vitriolat. — *D. aliquot cuſp. cultr. ſingulis*
Cinnam. acut. a. ʒj. — *4. 6. horis.*

2 Alius.

℞. *Pulv. ſtomach. Birckm.* ʒſs. — *D. ut antea.*

3 Pulvis laxans.

℞. *Rhab. elect.* ʒſs. — *D. in juſculo.*

4 Alius.

℞. *Magneſ. alb.* ʒj. — *D. ut antea.*

5 Infuſum præparans & laxans.

℞. *Rad. Gentian.* ʒiij. — *Cort.* ☉*nt.* ʒiij.
Galang. — *Sem. Aniſ.*
Zedoar. a. ʒiſs. — *Fœnic.*
Ari ʒj. — *Cinnam. ac. a.* ʒij.
Herb. Abſinth. — *Sal. abſinth.* ʒj.
Centaur. minor. a. mſs. — *Inc. Cont. g. m. infund. in Vin. generoſ.* ℔. *ij. iij.*
Rhab. elect. ℥ſs. — *D. ſingulis diebus mane* ℥vj.

6 Pulvis adſtringens & anodynus.

℞. *Lap.* ♋. — *Spec. de Hyac.* ʒſs.
Corall. r. ppt. — *MP. de Cynogl. gr.* vj. *M.*
Cort. Chacarill. a. ʒj. — *D. ſing. 6. horis 2. cuſp. cultr.*

7 Pulvis tonicus.

℞. *Pulv.* ☉. *tonic. Richt. doſ.* vj. — *D. ſingulis 4. 6. horis doſis* j.

8 Mixtura roborans.

℞. *Eſſ. amar.* ʒij. — *M. D. 30. gt. ter quovis die.*
dulc. ʒj. — *Reliqua vid. ſupra.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Si malum utrumque conjuncta habet multa excrementa pituitoſa, incidentia & reſolventia ſuperius laudata non ſine fructu exhibentur, quatenus non ſolum materiam ad excretionem diſponunt, ſed etiam obſtructiones vaſorum lacteorum reſerant.

2 Hiſce ſubjungantur blanda laxantia inpr. vero Rhabarbarum, quod in hoc morbo, uti in aliis Diarrhœis, egregie ſe gerit, evacuando ſcil. & leniter poſtea adſtringendo. Optimo quoque cum effectu exhiberi poſſunt Pilulæ Stahlianæ aut Polychreſtæ Becherianæ.

3 Si multæ cruditates mucoſæ in Ventriculo hærent, vomitus per lenia vomitoria excitatus, Lientericis interdum, ſi alia non obſtant, prodeſt.

4 Remotis, quæ removeri debebant, adſtringentia quoque atque opiata locum habent, ut hoc modo nimia humorum evacuatio ſenſim ſenſimque ſiſtatur.

5 Tandem tonico diſcutientia locum habent, partim ut tonus partium debilitatarum in priſtinum ordinem redigatur, partim ut humores nimia copia ad inteſtina ruentes ad alia loca deriventur & per eadem lento gradu evacuentur.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Niſi in fluxu cœliaco incidentia & reſolventia & quidem præcipue amara ex Regno Vegetabili diu uſur-

uſurpentur, fruſtra utpl. laborat Medicus, mucus enim viſcidus inteſtina obſidens & poros obſtruens utpl. hujus affectus eſt cauſa.

2 Uti lenia laxantia reſolventibus mixta inſignem in hiſce affectibus habent uſum, ita e contrario fortiora & acria affluxum augendo inſigniter nocent, & hinc fugienda ſunt.

3 Adſtringentia, uti in aliis alvi fluxibus, caute ſunt uſurpanda, quo neglecto aliis gravioribus malis, infarctui viſcerum, Hecticæ, Hydropi aliiſque portam pandunt.

4 Opiata nimium quidem & auctiorem periſtalticum inteſtinorum motum aliquo modo ſopiunt, ſi tamen cum aliis leniter ſiſtentibus provide non miſcentur & exhibentur, ſtaſin humorum circa inteſtina producunt & multis inde dependentibus affectibus anſam præbent.

8 In Lienteria omnia nimis acria, calida & ſtimulantia incidentia & reſolventia remedia exulent.

Caput Decimum.

De

Fluxu Hepatico.

I. *Definitio.* Fluxus hepaticus eſt ſpecies Diarrhœæ ſive alvi fluxus, in quo excrementa liquida & inſtar loturæ carnis rubentia excernuntur.

II. *Differentia*. Differt

1 A *Dyſenteria*, quod in hac excrementa mucoſa, utpl. rubicunda, interdum vero alba, cum torminibus & teneſmo, in *Fluxu* vero *hepatico*, fluida & leni tantum rubore tincta, ſine dolore aliiſque gravioribus Symptomatibus ſæpius ejiciantur.

2 A *Diarrhæa* ſtricte ſic dicta, in qua excrementa fluida quidem frequentius excernuntur, colore tamen rubicundo minime tincta ſunt, uti in fluxu hepatico.

3 Ab *Hæmorrhoidibus*, in quibus ſanguis ſincerus cum excrementis, debita utpl. conſiſtentia præditis, excernitur, cum e contra in hocce fluxu excrementa ſint liquida & inſtar loturæ carnium.

4 A Lienteria & Cœliaca reſpectu ſignorum ſupra recenſitorum.

5 Juxta veteres Fluxus hepaticus eſt vel *verus*, vel *ſpurius*: *ille* eſt quando ſerum tinctum ſolummodo excernitur: *hic* vero, quando partes acres bilioſæ aut aliæ feculentæ ac corruptæ excrementis admiſcentur, adeo ut excretio propter mordacitatem eorum cum moleſtia & dolore contingat.

III. *Signa*.

1 Frequens excretio ſine inſigni moleſtia, quam

2 Ordinario varii motus in abdomine & murmura præcedunt.

3 Quibus interdum titillationes & lenes morſicationes in inteſtino recto junguntur.

4 Excrementa fluida ſive ſeroſa ſanguine leniter tincta.

IV. *Subjectum*.

1 Adulti & inpr. juvenes & viri magis quam juniores.

2 Viri molimina varia ad Hæmorrhoides ſentientes, aut earundem ſuppreſſione laborantes.

3 Feminæ menſium imminutione aut ſuppreſſione afflictæ.

4 Infarctibus & Scirrhis viſcerum & glandularum infimi ventris laborantes.

5 Homines a Dyſenteria male curati & excoriationem adhuc in inteſtinis habentes.

V. *Prognoſis*.

1 Fluxus hepaticus utpl. chronicum eſt malum & hinc curationem difficulter admittit.

2 Si malum eſt recens & ſubjecta adhuc ſunt juniora ac vegeta, interdum curatur, in ſenibus vero ac morbo jam inveterato nulla curationis ſpes eſt, præſertim ſi labes, quod ſæpiſſime contingere ſolet, in viſcere quodam infimi ventris hæret.

3 Utpl. ſi nimis diu durat, in Cachexiam & Hydropem in aliis vero in Tabem ſive Hecticam degenerat.

VI. *Remedia*.

1 Blanda laxantia: inprimis vero Rhabarbarum, Pilulæ Becherianæ, Stahlianæ, polychreſtæ, balſamicæ viſcerales.

2 Abſtergentia, uti ſunt Salia neutra & fixa cum abſorbentibus mixta, Arcan. duplic. Tart. Vitriolat. Nitr. Antimoniatum, Sal Abſinth. Cent. min. Conch. citrat. Lap. ♋. Marr. Perl. &c.

3 Tonico diſcutientia: Mixt. Tonica Stahlii, vel ſola, vel cum Eſſent. Pimpin. alb. vel Adianth. albi mixta. Radices reſolventes & Herbæ amaræ, Rad. Pimpin. alb. Ari, Angel. Summit. Abſinth. Cent. min. Card. Bened. &c.

4 Huic referri etiam merentur lenia diaphorœtica, ſerum ad cutim derivantia: Antim. diaphoret. Bezoard. miner. Eſſent. alexipharm. D. Stahlii.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis laxans.

℞. *Rhab. elect. ʒſs.* *D. pro 1. doſi.*

2 Pilulæ laxantes.

℞. *Pil. balſam. Stahlii ʒj.* *D. 15. vel 20. veſp.*

3 Pulvis temperans.

℞. *Conch. citr.* *Div. in 6. p. æq.*
Tart. Vitriolat. *D. ſingulis 4. hor. doſ. j.*
Sal Abſinth. a. ℈ij. M.

4 Potiuncula diapnoico-temperans.

℞. *Aq. Scorzon.* *Tart. Vitriolat. a. ʒſs.*
Meliſſ. a. ℥ij. *Succ. citr. rec. ℥iſs.*
Antimon. diaph. *Sacch. canar. ʒij. M.*
Laq. ♋. *D. ſingulis 2. hor. cochl. ij.*

5 Infuſum reſolvens & roborans.

℞. *Rad. Leviſt.* *Cort. Citr.*
Pimpin. alb. a. *⊙nt. a. ℥iſs.*
℥iij. *Winter. ʒj.*
Ari. ʒj. *Inc. infund. in Vin. alb.*
Summit. cent. min. *℔. ij.*
Herb. Fumar. a. mj. *D. ſing. 6. hor. ℥iv.*

6 Mixtura Tonico diſcutiens

℞. *Tinct. ♁ii acr.* *Spir. C. C. a. ʒj. M.*
Eſſent. Adianth. alb. *D. 30. gt. mane & veſp.*

7 Alia.

℞. *Tinct. ♂t. Lud.* *a. ℥ij. M.*
Eſſ. Adianth. alb. *D. ut antea.*

VII. *Methodus medendi*.

1 Exhibeatur Rhabarbarum in convenienti doſi, utpote quod non ſolum optime laxat, ſed etiam ob lenem adſtrictionem, quam poſt ſe relinquit, facilem affectus promittit curationem. Majoris tamen efficaciæ ſunt Pilulæ Becherianæ, aut hiſce adhuc meliores Stahlianæ, quæ ſolæ repetitis vicibus exhibitæ totum malum brevi ſine ullo noxæ metu tollunt.

2 Hiſce ſubjungantur vel interponantur lenia abſtergentia & temperantia ad infringendum humorum æſtum & acrimoniam ac mucoſitatem Abſtergendam. Ad eundem finem etiam tendunt remedia ex incidentibus & amaris parata, quæ humores vitioſos optime corrigunt.

3 Tandem curæ finem imponant diſcutientia, quæ ſimul etiam humores vitioſos alterant, & ad alias partes derivant, uti ex Mixtura Tonica D. Stahlii, quæ præter diſcuſſionem & humorum correctionem lenem quoque excitat diureſin. Eſſentia alexipharmaca huic ſociata diſponit ad Diaphoreſin, quæ hoc in affectu optima eſt. Si harum uſui ſuccedit Tinctura Martis Ludovici, eo melior ſperandus eſt curæ ſucceſſus.

4 Si fluxus hepaticus a ſuppreſſo quodam ſanguinis fluxu originem traxit, Venæſectio interdum locum habet, ſi ſubjecti conditio eam permittit.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.

1 Cautelæ quæ in cura Hæmorrhoidum propoſitæ fuerunt, hic quoque locum habent.

2 Laxantia aloetica hic nullius ſunt uſus, quia malum exaſperant: idem quoque judicium ferendum eſt de Purgantibus reſinoſis & acribus.

3 Adſtringentia, quamvis fluxum huncce brevi ſuppri-

primant, multa tamen incommoda poſt ſe trahunt, & hinc fugienda ſunt. Vid. *Tab. de Hæmorrhoidibus*.

4 Opiata, uti in multis aliis fluxibus, ita & hoc loco admodum ſuſpecta ſunt, & ideo non niſi præmiſſis convenientibus remediis cum debita cautela exhibeantur.

Caput Undecimus.

De

Hæmorrhoidibus Seroſo Mucoſis & ſudore circa anum Hæmorrhoidali.

I. *Definitio*. Est ſpecies excretionis Hæmorrhoidalis, in qua Natura materiam ſeroſo mucoſam in Hæmorrhoidibus hærentem, modo per internas ſub forma ſeri mucoſi, modo per externas ſub ſudoris ſpecie expellit.

II *Differentiæ*. Differt fluxus hic.

1 Ab Hæmorrhoidibus veris reſpectu materiæ excretæ, in illis enim ſanguis, in hoc vero materia mucoſo ſeroſa excernitur.

2 A Diarrhœa variis ſpeciebus, ratione quantitatis materiæ, quæ in illis magna in copia, in hoc vero parcius evacuatur.

3 A Dyſenteria, uti a quibuſdam appellatur, alba, reſpectu ingentium torminum & teneſmi, quæ ſymptomata in noſtro affectu ordinarie non reperiuntur.

III. *Signa*.

1 *Hæmorrhoidum Mucoſarum*.

a Habitus corporis conſtrictus, ac faciei pallor.

b Debilitas pedum & ſenſus ſtricturæ ac frigoris in pedibus.

c Reſpirandi difficultas cum vertigine inpr. poſt motum corporis, ſub quo etiam abdominis tenſio augetur.

d Motus tenſivi, ſpaſtici varii, interdum ſine, interdum vero cum doloribus ſatis gravibus, in hypochondriis & potiſſimum in abdomine ſe exerentes.

e Borborygmi, flatus, ructus.

f Preſſio in lumbis & circa os ſacrum.

g Lenis teneſmus cum punctura ani.

h Frequentes dejectiones in principio fecum molliorum, poſtea vero muci cum aliquali ſibilo prodeuntis, quas preſſionis circa lumbos & os ſacrum remiſſio, & reliquorum ſymptomatum ceſſatio excipit.

2 *Sudoris Hæmorrhoidalis*.

a Preſſiones lenes circa os ſacrum.

b Pruritus inſignis circa anum, in perinæo & ſcroto.

c Qui tamen fluente copioſius ſudore in confiniis ani ceſſat.

IV. *Subjectum*.

1 Homines temperamenti ſanguineo-phlegmatici, in ætate virili & conſiſtente conſtituti, & plethorici.

2 Potu abutentes & vitam ſedentariam amantes.

3 Veneri dediti.

4 Plethoram uno impetu commoventes, inpr. quando jam antea ad talem evacuationem diſpoſiti fuerunt.

5 Sudores matutinos avtocraticos negligentes & urinam nimis diu retinentes.

6 Venæ ſectiones & ſcarificationes conſuetas negligentes.

V. *Prognoſis*.

1 Uti Hæmorrhoides, ita & excretiones, de quibus hoc loco ſermo eſt, a multis infimi ventris morbis præſervant, eoſdemque præſentes tollunt, adeoque ſunt ſalutares.

2 Si vero negliguntur, abdominis inflationes, tormina colica &c. poſt ſe trahunt.

3 Si per malum regimen, aut per adſtringentia ſupprimuntur, tumoribus pedum œedematoſis, Hydropi aliiſque affectibus ſeroſis anſam præbent.

4 Interdum, ſi excretio poſt varia molimina eſt vel nulla, vel inſufficiens, ſeri mucoſi ad pectus fit tranſlatio, unde tuſſis humida cum multa excretione originem trahit.

5 Si poſt nullam vel inſufficientem excretionem, incommoda adhuc ſuperſunt, larga urinæ vel ſudoris excretio ea tollit.

6 Sudorem & pruritum nimium, ſæpius partium circa anum excoriatio ſequitur.

VI. *Remedia*.

1 Evacuantia, ſerum copioſum imminuentia: uti ſunt Purgantia, Magneſia alba, Rhabarbarum, Jalapa, Specificum jalapinum, Folia Sennæ, Fibr. Helleb. nigr. Salia neutra in majori copia data, Infuſa laxantia & diuretica.

2 Serum ad alia loca derivantia, Diuretica & Diaphoretica: Sal Tart. Geniſt. onon. Tart. Vitriolat. Arcan. dupl. Conch. ppt. ♁. diaph. Bez. miner. Eſſ. Alexiph. Mixt. ſimpl. Tinct. ♁ii, Reſolvens, Tartari &c.

3 Tonum partium, per quæ fit excretio, roborantia, humoreſque diſcutientia: Tinct. ♂t. Ludov. Mixt. Ton. D. Stahlii, Pulveres Solares tonici D. Richteri &c.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis laxans.

℞. *Magneſ. alb.* ʒj. *D. pro* 1. *doſi*.

2 Alius.

℞. *Rhab. elect.* ʒij. *D. pro* 1. *doſi*.

3 Alius.

℞. *Specif. jalap.* ʒſs. *D. ut antea*.

4 Infuſum laxans & diureticum.

℞. *Rad. onon.*
pimp. alb.
vinceeox. a. ʒiij.
Herb. bellid.
Cherefol.
Capill. ♁. *a.*
mſs.
Fol. Senn. S. S. ℥j.
Rhab. elect. ʒij.
Cort. ☉nt.
Tart. ſolub. a, ʒiſs.
Inciſ. Inf. in Aq. fervent. ℔. *ij.*
adde Vin. alb. ℔ *ij. D.* ℥vj.
vel viij. *mane*.

5 Potiuncula diuretico-diaphoretica.

℞. *Aq. ſcabioſ.*
Cherefol. ā. ℥ij.
Sol. Onon.
Tart. Vitriolat.
♁. *diaph.*
Lap. ♋. *ā.* ℈j.
Sacch. canar. ʒij. *M.*
D. ſingulis bihoriis cochl. ij.

6 Tinctura diaphoretico-diuretica.

℞. *Tinct.* ♁ii.
Eſſ. alexiph. a. ʒiß.
ſucc. ℥j. *M.*
D. mane & veſp. 30. *gt.*

7 Tinct. roborans.

℞. *Tinct.* ♂*t. Lud.* ℥ſs. *D. mane & veſp.* 40. *gt.*

8 Mixt. tonico diſcutiens.

℞. *Tinct. Antim. Tartariſat.* ʒij.
Sp. C. C. ʒj. *M.*
D. 30. *gt. mane & veſp.*

VII. *Methodus medendi*.

1 Cum corpora talia utpl. multis humoribus ſeroſo mucoſis repleta ſint, farrago humorum excrementitiorum removeatur per modo laudata laxantia, aut exhibeantur ſingulis ſeptimanis aliquoties Pil. Becherianæ, Stahlianæ aut Balſamicæ viſcerales, utpote quæ majoris ſunt efficaciæ, quam reliqua laxantia.

2 Hiſce ſubjungantur diuretica & diaphoretica, quo hoc modo ſeri pars per alia loca evacuetur, & ejus uberior ad hæmorrhoidales venas affluxus intercipiatur.

3 Cum venæ hæmorrhoidales propter frequentem muci effluxum admodum laxæ reddantur, adeoque talis fluxus facilius recurrat, ad roborandas haſce partes, Tinctura ♂tialis legitime præparata, uti eſt Tinct. ♂ Lud. detur, ut tono roborato, ſive fibris aliquo modo conſtrictis, eo melius poſtmodum per Mixturam tonicam D. Stahlii ſerum cum ſanguine diſcuti queat.

4 Præſervationis gratia lenes laxationes frequentius repetite, Scarificationes & interdum Venæ Sectio, ſi ſubjecti & Temperamenti conditio eam permittit, aliaque humores ſuperfluos partim imminuentia, partim eorum craſin corrigentia, inſignem uſum præſtant.

VIII.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 Fortiora Purgantia inpr. nimis acria nullum hic habent locum, utpote quæ partes affectas nimis ſtimulando affluxum humorum augent: magis E. proſunt lenes laxationes repetitę,

2 Uti in hæmorrhoidibus legitime fluentibus, ita & in hiſce adſtringentia noxia ſunt, nunquam enim ſimul & ſemel ſupprimantur, ne graviora earum ſuppreſſionem ſequantur mala.

3 Si cum talibus hæmorrhoidibus conjunctus eſt ſimul ſudor in partibus vicinis, internas & externas hæmorrhoides conſpirare indicat: in tali caſu vitentur Diaphoretica calida, ne internis in mere externas mutatis, partium externarum ſequatur exulceratio, quæ facile in fiſtuloſum abit ulcus, uti id in duobus obſervavimus ſubjectis.

4 Nec etiam in tali caſu fortiora diuretica uſurpentur, ne hæmorroides mucoſæ plane ſupprimantur, & facta humorum nimia congeſtione horum exulceratio & calculus ſequatur, quod eo facilius contingit, ſi Maſſæ humorum multæ inſunt partes excrementitię.

5 Cibi flatulenti, potus nimius, vita ſedentaria & mœſtitia maxime augent malum, quare fugiantur.

6 Motus vero corporis placidus & continuatus, & potus leniter diureticus in tali caſu conducunt.

Caput Duodecimum.

De

Dyſenteria Benigna.

I. *Definitio.* Dyſenteria benigna eſt Diarrhœa plus vel minus cruenta, magnis torminibus ſtipata, a materia fermentativa contagioſa originem trahens, quam Natura auctiori motu periſtaltico & intercurrentibus motibus febrilibus, per alvum expellere conatur.

II. *Differentia.*

1 Alia eſt *maligna*, (de qua inferius ſub *Febribus*) alia vero eſt *benigna*, (de qua hoc loco) Hæc differt.

2 Ab aliis alvi fluxibus, quod patet.

a Ex epidemica certo anni tempore graſſatione.

b Ex torminum & reliquorum ſymptomatum ferocia.

c Ex excretorum ſubcruenta & mucida conſiſtentia tunicæ interioris villoſæ inteſtinorum abraſionem referente.

3 A fluxus hæmorrhoidali, impeditius & cum torminibus ſenſibilioribus emicante, in eo præcipue differt, quod in hoc ſanguinis excretio augeſcens morbi & præſertim torminum impetum minuat, in Dyſenteria vero exaſperet.

4 Alia reſpectu materiæ excretæ, eſt *alba*, alia *rubra*.

5 Alia eſt *ſporadica*, alia eſt *epidemica*.

III. *Signa.*

1 Ordinarie incipit cum horrore modo majori, modo minori.

2 Sæpius vero nullus febrilis horror obſervatur, ſed ſtatim ingens cruciatus, inteſtinorumque depreſſio cum dolore & moleſtiſſimo viſcerum omnium quaſi deſcenſu adeſt, vid. *Sydenh.*

3 Quos fluxus alvi frequens & ſtimulans excipit.

4 Excrementa ſunt ordinariæ mucoſa variis coloris admodum acria & hinc locis per quæ tranſeunt, infeſta.

5 Interdum etiam in principio vomitus obſervantur, in aliis vero & quidem frequentius cardialgia & nauſea, quæ etiam reliquo morbi curſu continuant.

6 Poſtea ſenſim ſenſimque ſanguine tinguntur excrementa.

7 Interea appetitus proſternitur, vires labaſcunt & ſitis urget.

8 Teneſmus individuus hujus mali comes reliquis jungitur ſymptomatibus.

9 Parum tamen eſt, quod urgente teneſmo excernitur, imo ſæpius irritus eſt excernendi conatus.

10 Urinæ fluxus eſt impeditior, ita ut vel parum ejus excernatur, vel interdum prorſus ſupprimatur.

11 Vigiliæ continuo urgent, nec ullus eſt ſomno locus.

12 Variæ etiam toto morbi curſu febriles obſervantur commotiones.

IV. *Subjectum.*

1 Qui fructibus horræis facile fermenteſcentibus abutantur & potum frigidum ſuperingerunt.

2 Otioſi, gulæ dediti multaſque cruditates a mala digeſtione ortas in ſe habentes.

3 Temperamento ſanguineo aut cholerico præditi, inpr. ſi ſimul ſunt plethorici.

4 Quibus fermentum acre ex Armoſphæra in corpus illatum fuit.

5 Corpus calidum aeri frigidiori exponentes, aut in aere continuis mutationibus ex calido in frigidum & viceverſa obnoxio verſantes.

5 Quibus ulcera antiqua pedum conſolidantur. vid. *M. N. C. D. 2. Ann. 2. Obſ.* 213.

V. *Prognoſis.*

1 In viris Dyſenteria ordinarie magis eſt periculoſa, quam in feminis.

2 Adulti gravius affliguntur quam juniores, inpr. lactantes, interdum tamen multi quoque infantes dyſenteria interimuntur. Vid. Hiſt. morb. Uratiſl. T. I, p. 73.

3 In Senibus Dyſenteria pariter maxime eſt periculoſa.

4 Cholerici, ad iram proni ſanguinei & Plethorici ſemper etiam gravius laborant quam Melancholici & Phlegmatici.

5 Quo magis ſanguis eſt corruptus, eo facilius quoque Dyſenteria ægrotos jugulat.

6 Phthiſici & quibus occulta in viſceribus hæret labes, aut qui a morbis præcedentibus contagioſis inſigniter ſunt labefactati, pereunt in Dyſenteria.

7 Venerei per ſalivationem curati maxime diſpoſiti ſunt ad Dyſenteriam, ſed eam ægerrime ferunt.

8 Dyſenteria a contagio orta magis eſt periculoſa, quam ea quæ a fructibus horræis dependet.

9 Quamvis Dyſenteria benigna non adeo periculoſa ſit, periculoſa tamen facile fit.

10 Duratio Dyſenteriæ non eſt adeo certa, ob ſubjectorum, cauſarnm, aliarumque circumſtantiarum diverſitatem, ordinarie tamen ad aliquot ſeptimanas extenditur.

11 Quo graviore in principio ſtatim ſunt ſymptomata, eo citius quoque ad finem, ſed utpl. lethalem, properat & contra.

12 Curatio ſpontanea, uti in aliis morbis, hic parum loci habet, ſed fere ſemper artis concurſus requiritur, alias ægrotantes jugulat.

13 Dyſenteria alba ſive mere mucoſa gravioribus ſemper ſtipata eſt ſymptomatibus & hinc etiam magis periculoſa eſt quam cruenta.

14 Quo magis excrementa Dyſentericorum ſunt ſtercorea, eo minora ſunt tormina, quo vero magis mucoſa, eo graviora & eo periculoſius quoque eſt malum.

15 Quo magis urget teneſmus, eo majoris tenacitatis & acrimoniæ muci eſt indicium & hinc periculum portendit.

16 Tormina fortiora ſubito evaneſcentia, præſentibus adhuc reliquis Dyſenteriæ ſymptomatibus, ſemper mali ſunt omnis.

17 In longis Dyſenteriis appetitus proſtratus, malum, & cum febre, pejus. *Hipp. 6. Aph. 3.* Appetitus vero adhuc aliquo modo vigens aut rediens cum ſomno & aliquali remiſſione doloris, bonum præbet ſignum.

18 Si Dyſenteriæ ructus vel crepitus ventris ſuperveniat, bonum. *Sennertus.*

19 Dyſenteria tenuia affligens inteſtina periculoſior eſt ea, ubi craſſa afficiuntur.

20 Sanguinem ſincerum in Dyſenteria effluere malum eſt.

21 Inflammatio inteſtinorum Dyſenteriæ ſuperveniens mala eſt, eo pejor vero ſi extrema frigent, interna vero uruntur.

22 Sin-

22 Singultus Dyſentericorum poſſumus & utpl. convulſionum prodromus eſt.

23 Vomitus in ſtatu morbi affligens malus, & læſionis in Ventriculo ſignum eſt, in principio vero ſi aſſumpti fructus horræi rejiciuntur, bonus, quatenus, ſi ſufficiente quantitate antequam alvus turbetur, contingit, totum malum præoccupat.

24 Si in Dyſenteria adhibueris Opiata & altero mane color oculorum ægri eſt mutatus, certe non ſuperabit morbum. Si vero color oculorum non mutatus viſitur, indicio eſt ægrotum poſſe reconvaleſcere. waldſchmid. Reliqua Vid. *Tab. de Dyſenteria maligna.*

VI. *Remedia.*

1 Abſtergentia & evacuantia, Rhabarbarum in ſubſtantia datum, vel in infuſo ſaturatiore, Pil. Polychr. Becheri vel Balſamicæ Stahlianæ, Clyſteres ex ſero lactis, vel Decocto furfurum tritici.

2 Humores acres bilioſos fermenteſcentes temperantia & obtundentia Abſorbentia, Cryſtall montana, Corall. præparata &c. Nitrum, Gummi Arabicum, Lac aqua largius dilutum, Ol. Amygd. dulc. vel Lini, Vitelli ovorum in juſculis, Decocta Gelatinoſa ex Raſ. Eboris, C. C. Rad. Scorzon. Clyſter. ex Lacte, aut ex Decocto Flor. Verbaſci, Sambuci, Linariæ parati cum pluribus vitellis ovorum & Terebinthina in his ſoluta.

3 Dolorificas fibrarum inteſtinalium convulſiones demulcentia, Anodyna, Theriaca Androm. Ther. celeſt. M. P. de Cynogl. Pil. wildeganſ. Pil. antidyſent. VValdſchm. Laud. cydon. Langelotti, item Carminativa v. g Decoct. Sem. Carvi calide hauſtum: tandem Sacculi, Fomenta, Cataplaſmata, Linimenta & Epithemata calida ac nervina, v. g. Balſ. Scherzerian. umbilico & ſcrobiculo cordis inunctum, Spir. Vin. Camphoratus cum linteis toti abdomini impoſitus, Empl. de Cruſta panis cum Ol. deſt. Macis & Menthæ vel ſtomachico Cratonis malaxatum, vel Emplaſtrum de Tacamahac, Balſam. Peruv. ſaturatum & regioni epigaſtricæ atque umbilicali applicitum, ſacculo calente ex avena uſtulata deſuper impoſito.

4 Tonum Ventriculi & inteſtinorum roborantia: Vinum generoſum Tragææ ſtomachicæ ex fruſto panis ſimilaginei toſto, pulvere aromatico conſperſo & Vino Hungarienſi vel Canarienſi irrorato, item fructus Sorbi majoris exſiccati, Miva Cydoniorum, & alia Cydoniata, item Cinamomum maſticatum & deglutitum.

5 Specifica Hepar. Serpent. Priapus Cervi, Smaragd. præp. Cruor. lepor. exſicc. & quæ nuperius famam aſſecuta ſunt, Radix Ipecacuanhæ, & Cortex Chacarillæ.

6 Externa: Theriaca, Emplaſtra, Balſama, Sacculi, Epithemata &c.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis laxans.

℞. *Rhab. elect.* ℈ij. *D. pro* 1. *doſi.*

2 Alius.

℞. *Rhab. elect.* ℈ij. *D. ut antea.*
Nitr. ℈ſs. *M.*

3 Pulvis emeticus.

℞. *Rad. ipecac.* ʒſs. *D. ut antea.*

4 Bolus emeticus.

℞. *Conſ. roſar.* ʒj. *Sir. Fl. perſic. q. ſ.*
Pulv. ipecac. gr. xxvj. M. F. Bolus.

5 Pil. laxantes.

℞. *Pil. polychr.* ʒj. *D.* 15. 20. *mane.*

6 Potiuncula diapnoico-temperans.

℞. *Aq. Card. Bened. Flor. acac. a.* ℥ij.
Nitr. depur. ʒſs. *Sacch. perlat.* ʒij.
♁ *diaph. Lap.* ♋ *a.* ℈ij.
D. ſing. 2. *vel* 3. *horis cochl. ij.*

7 Potio diapnoico anodyna.

℞. *Aq. Menth. Meliſſ. ā.* ℥ij. *Maſtich.* ℥j.
Theriac. Androm. ʒiſs. *Antimon. diaph. Matr. perl. a.* ʒſs.
Sir. Papav. rhœad. ℥ſs.
M. D. verſus veſperam ſingulis 2. *vel* 3. *horis* 2. *cochl.*

8 Pulvis diapnoico ſiſtens.

℞. *Antimon. diaph. Lap.* ♋. *Pulv. Chacarill. a.* ʒj.
Theriac. cœl. gr. iij. M.
D. a meridie ſing. 4. *horis* 2. *cuſp. cultr.*

9 Pilulæ anodyno adſtringentes.

℞. *Extract. Torment.* ʒſs. *Ther. cœleſt. L. O. a. gr. iij. M.*
F. Pil. ad pond. gr. j.
D. veſperi 6. *vel* 8.

10 Balſamum Stomachicum.

℞. °°° *N. M. expr.* ʒiſs. ♂*t. Abſint. Menth.*
Tacamah. a. ℈ſs. *Caryoph. gt. vj. Balſam. Peruv.* ℈j. *M.*

11 Aliud.

℞. *Maſtich. Tacamah. a. q. ſ. f. Empl.*
Irror. °°° ♂*t. Caryoph.*
Applicetur abdomini.

12 Emplaſtrum roborans.

℞. *Empl. de cruſt. pan.* ℥j.
Malax. °°° *deſt. Menth. & ſtomach. Crat. q. ſ.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Cum in hoc affectu materia corrupta inteſtina ſtimulans eaque præter naturam afficiens potiſſima ſit cauſa, ad eam removendam tutiſſimum & multiplici experientia probatum Rhabarbarum & quidem in ſubſtantia magis, quam alio modo alteratum, tempore matutino exhibeatur, & ſpatio aliquot dierum continuetur.

2 Si materia corrupta ex fructibus horræis vel Diæta incondita nata in primis viis hæret, ea quantocyus eliminanda eſt, id quod prę cæteris præſtat Ipecacuanha, cui præter vim emeticam ſpecifica adhuc antidyſenterica virtus a multis Recentioribus adſcribitur.

3 Veſperi ſubjungatur uſus Anodyni alicujus ſelectioris v. g. Theriac. Androm. ℈j. idque ad mentem Sydenhamii etiam poſtero die repetatur. Vel exhibeantur mane Pilulæ Balſamicę & binę doſes Pulv. chacarillę ℈ſs. idque eodem die adhuc ſemel repetatur a meridie. Proximo die denuo doſis Pilul. Balſam. & binę doſes Pulv. Chacarillæ aſſumantur, quod raro ultra tertiam vicem repetendum erit.

4 Miteſcente ſenſim dolorum ferocia, dejectionumque frequentia, ac redeuntibus paulatim viribus, poteſt ad roborandum Ventriculum ſubadſtringentium ex ſorbis vel cydoniis uſus eſſe, non tamen abſoluta neceſſitas.

5 Cum Dyſenteriæ ſemper jungantur commotiones febriles, inpr. ſi a contagio orta eſt, ad expellendas particulas acres lenia alexipharmaca, uti Eſſ. alexiph. D. Stahlii, & diaphoretica fixa cum regimine moderatæ diaphoretico ægrotis exhibeantur.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Vomitorium ſi adhibere conſultum videatur, fiat hoc viribus conſtantibus, in initio morbi & ubi juſta cruditatum in Ventriculo hoſpitantium ſuſpicio ſubeſt.

2 Pertinet huc ſpecificum iſtud decantatum Rad. Ipecac. quod non ſolum pro hac intentione, ſed etiam in allegatis circumſtantiis commodiſſime datur: contra vero in malo provectiori, & præſertim ubi Febris inflammatoria jam valde invaluit, raro voto & expectationi ſatisfacit.

3 Inter Purgantia Scammoniata & Aloetica, præprimis largiora exulent.

4 Nitroſa cum Abſorbentibus data non ſolum ſine damno, ſed etiam cum eximio levamine inter initia exhiberi poſſunt: at vero in malo provectiore, & graviore, ubi non injuſta ulcerationis inteſtinorum præſentis ſuſpicio adeſt; præſtat ab iis abſtinuiſſe.

5 Anodyna ſive Opiata non adhibeantur, niſi viribus nondum exhauſtis, cum Alexipharmacis ſive lenibus diaphoreticis juncta, & potiſſimum circa tempus conſuetum ſomni, intempeſtive enim data ſphacelum inducunt.

6 Adſtringentia in malo, mox a primo impetu graviore, & citra materialem cauſam, ex nudo contagio coorto, aut altius jam radicato, præprimis vero febri

febri evidentiore ſtipato, certiſſime noxia, imo in hoc morbo plane non ſunt neceſſaria.

7 Ægrotus ob frequenter, ſurgendi neceſſitatem, & hinc refrigerationis facillimam occaſionem; veſtimentis laxioribus (*mit einem Schlaff-Rock*) & tibialibus indutus, decumbat. Sellæ foricariæ aqua calida ſupponatur.

8 Omnis refrigeratio nocet & exaſperat malum: calor vero, ſin minus totum malum directe, certe tamen impetum ejus minuit & mitigat.

9 Quieta corporis continentia lenit & placat; agitatio auget incommoda.

10 Potus quilibet fovet ad minimum, communiſſime vero exaſperat malum, idque tanto certius, quo magis frigidus.

11 Præſtat tamen legitimo febris complicatæ decurſui per ſufficientis potus ſubminiſtrationem, etiam cum aliquali fluxus præjudicio conſulere, quam cum febris præjudicio fluxui per adſtringentia obſiſtere. Calidus tamen ſit potus, v. g. Decoctum Carvi, juſcula cum ovo.

12 Moderatus potus vini, inprimis generoſioris, morbo huic non modo non obeſſe, ſed familiariter, etiamſi febris complicata ſit, prodeſſe obſervatur. Reliqua Vid. *Tab. de Febre Dyſenterica*.

CAPUT DECIMUMTERTIUM.

DE

Incontinentia Urinæ.

I. *Definitio*. INcontinentia Urinæ eſt involuntaria ejuſdem interdum diu & noctu, interdum vero per intervalla, affligens excretio, vel a ſpincteris veſicæ relaxatione aliaque læſione, vel a mala conſuetudine dependens.

II. *Differentia*.

1 Ratione *cauſarum*.

1 Alia a ſpincteris relaxatione aliaque læſione originem trahit.

2 Alia in dormientibus propter malam ſolum conſuetudinem obſervatur. Huic adde incontinentiam urinæ ebriorum, qui urinam poſt præfigurationem mictionis in ſomno involuntarie emittunt.

2 Ratione *temporis excretionis*.

1 Alia continuo affligit, ita ut urina ſemper guttatim effluat, ut id contingit in paralytica aliiſque ſpincteris læſionibus.

2 Alia per intervalla contingit, uti in dormientibus propter malam conſuetudinem.

3 *Stillicidium urinæ* differt a Stranguria in qua quidem urina guttatim ſed cum inſigni dolore prodit, cum e contra in hoc affectu ſine ullo dolore emittatur.

III *Signa*.

Involuntaria ſine ullo doloris ſenſu contingens excretio, eaque vel continua vel per intervalla repetens.

IV. *Subjectum*.

1 Senes & infantes magis quam reliqui, propter fibrarum laxitatem.

2 Quibus ſphincter veſicæ Paralyſi affectus fuit.

3 Puerperæ & inpr. primiparæ jam annoſiores partum difficilem perpeſſæ, aut quibus imperita obſtetricantium manus ſpincterem læſit.

4 Quibus poſt calculi ſectionem ſphincter læſus fuit.

5 Hæmorrhoidum ſuppreſſione laborantes, aut quibus poſt varia & diuturna molimina Hæmorrhoides non ſuccedunt.

6 Diureticis fortioribus tractati (obſervavimus hoc in femina, quæ poſt ceſſationem menſium gravibus in oſſe ſacro affligebatur doloribus: cum vero Medicus eam nephriticam crederet, & hinc Therebinthinata, Juniperina, ſuccinata aliaque in copia ad expellendum calculum præſcriberet, tandem Urinæ incontinentia affligebatur. Et quamvis alius Medicus poſtea dolores hoſce moliminibus potius hæmorrhoidalibus quam ſabulo ac calculo adſcriberet ac per convenientia remedia fluxum Hæmorrhoidum provocaret, urinæ tamen incontinentia omnibus remediis irritis ad finem uſquæ vitæ durabat.)

7 Ulceribus veſicæ colli fiſtuloſis tam propter cauſas internas, quam externas violentas laborantes.

8 Apoplexia fortiore afflicti.

V. *Prognoſis*.

Stillicidium Urinæ in ſenibus raro curationem admittit.

2 Quo magis inveterata eſt ſphincteris relaxatio, eo difficilius curatur.

3 Si vero adhuc eſt recens, convenientibes & penetrantibus remediis, quamvis non ſine difficultate, cedit.

4 Stillicidium urinæ a ſphincteris exulceratione, ſectione calculi, aut læſione in partu difficili dependens, fere nunquam plenariam admittit curationem.

5 Involuntaria urinæ excretio in Apoplecticis mortem inſtantem utpl. indicat. Idem cenſendum eſt de eadem emiſſione plagas capitis fortiores excipiente.

6 In Febribus acutis ſine delirio contingens urinæ involuntaria excretio peſſima & motus prodromus eſt.

7 Incontinentia urinæ recens in ſomno convenientibus tractata remediis equidem ſæpe curatur, inveterata vero non raro ad mortem uſque durat. *Interdum tamen per incrementum annorum ſubinde ſponte ceſſat, ſcil. intra annum vigeſimum quintum, Ettmull. ex Timæo.*

VI. *Remedia*.

1 *Interna*.

1 *Nervina* antepileptica aromatica & adſtringentia: Cinnab. Antimonii & nativa, Nux Moſchata, Cubebæ, Caryophylli, Cardamomum, Piper, Zingiber, Macis, Rad. Galang. Zedoar Ari, Pimpin. alb. Cort. ⊙ut Citri, Herb. Calaminth. Maſtiche, Thus, Gummi Arab. G. Junip. Succinum. Extract. amara Vegetabilium, Eſſent. Alexiph. Corc. ⊙nt. Rad. Conſol. maj. Plantag. Cyperi, Herb. Equiſet. Agrimon Flor Hyper. Sem. Agrimon. Hyper. Glandes & earum cupulæ.

2 *Specifica*: Guttur Galli toſtum, tritum & cum vino propinatum ad ʒj. Pulvis erinacei combuſti: Tunica interior Ventriculi Gallinarum: Veſica ſuis vel capræ exſiccata, aut toſta: Vulva ſuis pulveriſata: Ungulę porci caſtrati: Piſcis in ventre lucii repertus: Mures exſiccati, aut in butyro e ixi: Cerebrum & teſticuli leporis exſiccati: Stercus leporis, capræ: Pulvis pulmonis hœdi toſti: Rana viridis per medium ſciſſa & renibus regioni applicata: Pulvis bufonis in nova olla combuſti & in Sacculo collo appenſus: Medulla Saxorum: Pulv. pro lectimiug.

2 *Externa*.

1 *Nervina*: Herb Menthæ, Abſinthii, Major. Orig. Thym Serpill. Roſmar. &c Olea deſtill. dictarum herbarum aliaque aromatica. Succinum, Thus &c.

2 *Adſtringentia*: Rad. Symph maj. torment. Plantag. Herb. Alchimill. Sanicul. Flor. roſ. rubr. Hyperic. Balauſt. Thermæ ſulphureæ & aluminoſæ &c.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis nervinus.

℞. *Nuc. Moſc.*
Cubeb.
Cardom.
Lap. ♋.
Gutt. Gallin. a. ʒj. M.
Doſ. 2. cuſp. cultr. ſing. 4. hor. aut ʒj. verſus veſperam.

2 Alius nervinus & adſtringens.

℞. *Thur.*
Veſic. apri.
Maſtich.
Corall. r. ppt.
Spod. a. ʒj.
Cardam.
Mac. a. ʒß.
Spec. de hyac. ℈j. M.
D. ut antea.

3 Pulvis pro lectimingis ex Ettmull.

℞. *Pell. ſtomach. Gall.*
Maſtich.
Galang. a. ʒj.
Agrimon.
Lap. ♋.
Alchimill. ā. ℈ij.

Cupul.

Cupul. gland. ʒij. *Sacch.* ℥ij. *M. F. Pulv.*
Nuc. Myriſt. ʒj. *Doſ.* ʒj. *in Aqua Plantaginis.*
Cinn. combuſt. ℥j.

4 Pulvis Adſtringens.

℞. *Corall. r. ppt.* *Croc. ♂t. Stablii gr. vj. M.*
Ebor. uſt. a. ʒj. *Div. in 6. p. æq.*
Spec. de Hyac. gr. XVIII. *D. ſing. 4. hor. doſ.* j.

5 Mixtura roborans & nervina.

℞. *Eſſ. Alexiph.* *Caſtor. ã.* ℈ij. *M.*
Cort. ☉nt. a. ʒij. *D. 30. gt. mane & veſperi.*
Myrrh.

9 Alia.

℞. *Eſſ. ☉nt.* ʒij. *Succ. a.* ʒj. *M.*
Cinnam. *D. ut antea.*
Ambr.

7 Balſamum nervinum.

℞. *Ol. N. M. expr.* ʒj. *Cinnam. gt.* IV. *M.*
deſt. Major. *Applicetur perinæo bis vel ter quavis die.*
Meliſſ. a. ℈ſs.
Succin. gt. VIII.

8 Emplaſtrum nervinum.

℞. *Empl. Oxycroc. q. ſ.* *Applicetur perinæo.*

9 Suffitus nervinus.

℞. *Rad. Cyper. rot.* *Maſtich.*
Angel. *Styrac. calam.*
Biſtort. a. ʒiij. *Succin. a.* ʒj. *M.*
L. Rhod. a. ʒij. *F. Pulvis groſſus carbonibus injiciendus & perinæo excipiendus.*
Herb. Puleg.
Major. a. mſs.
Thur.

10 Spiritus nervinus.

℞. *Spir. Vin. camph.* *Caſtor. a.* ʒj.
Lumb. terreſtr. *Ol. deſt. N. M. gt.* VI. *M.*
Aq. Reg. Hung. a. ℥ſs. *Applicetur perinæo.*
Eſſ. Croci.

VII. *Methodus Medendi.*

1 Alvus in hoc morbo laxa ſervetur, cui fini præ ceteris inſervit Rhabarbarum.

2 Poſtea in relaxatione ſphincteris exhibeantur Nervina interna, tonum relaxatum ſenſim ſenſimque reſtituentia.

3 Hiſce vel interponantur vel ſubjungantur ad majorem ſtricturam ſphincteri conciliandam Adſtringentia leniora.

4 Horum uſui jungantur Mixturæ roborantes, præſertim in ſenibus aut aliis paralytica ſphincteris reſolutione laborantibus.

5 Eodem tempore externe applicentur partim Nervina, partim Adſtringentia: ad hunc ſcopum tendunt, non ſolum Balſama varia nervina, ſuffitus & ſpiritus ſupra præſcripti, ſed etiam fotus & injectiones in veſicam ex Rad. & Herb. nervinis & adſtringentibus parati.

6 Si ulcera veſicæ ejuſque colli incontinentiæ urinæ ſunt cauſa, Mixturæ ex Eſſent alexipharm. Succ. Tinct. ♄ii acri, Balſ. Peruv. &c interne proſunt, externe vero injectiones in Veſicam abſtergentes, ut hoc modo ulcus abſtergatur & mundum reddatur ac tandem conſolidetur.

7 Eadem quoque remedia locum habent in ſphincteris aliis læſionibus a partu difficili, & calculis: quibus tamen provida Chirurgi manus & inſtrumenta appropriata jungenda ſunt.

8 In pueris cura moralis magis quam Medica locum habet, arcendi tamen ii ſunt a potu veſpertino & nocturno, inpr. vero vino diuretico, ac urinæ miſſio ante lect ingreſſum iis imperanda eſt. Si vero mictio involuntaria jam degeneravit in conſuetudinem & actualis etiam ſphincteris laxitas concurrit, remedia nervina & ſpecifica ipſis præſcribenda ſunt.

VIII. *Cautelæ Practicæ*

1 Omnia fortiora Purgantia, quoniam humores nimium commovent, in hoc affectu fugienda ſunt.

2 Nervina, volatilia aliaque nimis commoventia ob eandem rationem pariter hic nullum habent uſum.

3 Adſtringentia niſi nervina aliaque convenientia remedia præmiſſa fuerint, parum habent utilitatis, eorumque uſum præſertim in ſenibus calculoſis & puerperis graviora ſequuntur mala, inpr. ſi fortiora fuerint.

4 Opiata majorem cauſantur laxitatem, adeoque non niſi cum damno ægrotis præſcribuntur.

6 Diuretica fortiora, Terebinthinata, juniperina, ſuccinata &c. malum augent, adeoque fugienda ſunt.

6 Puerperæ interna & externa refrigerantia vitent, ne in lochiorum ſuppreſſionem incidant.

7 In laxitate ſphincteris paralytica remedia nervina tam interna, quam externa, diu continuentur, alias nullius ſunt uſus.

8 Clyſteres inſignem quidem ad reſerandam alvum habent efficaciam, emollientes tamen fibras relaxando malum augent, quare nervina ſemper iisdem addantur.

9 Curatio in ſphincteris relaxatione mature per convenientia inſtituatur remedia, ne poſtea medela fruſtra quæratur.

Caput Decimumquartum.

De

Diabete.

I. *Definitio* Diabete eſt affectus rariſſimus & in Scholis Medicorum nil niſi vel frequentem & copioſam urinæ minus digeſtæ & tenuis excretionem, vel humorum colliquationem, aſſumptum potum quantitate ſuperantem, denotat.

II. *Differentia.*

1 Alia eſt, quando potulenta aſſumpta cito ſine ulla, vel admodum pauca alteratione a Maſſa ſanguinea beneficio renum ſeparata & in Veſicam injecta iterum egeruntur: & hanc ſpeciem quidam Diabeten vocant veram.

2 Alia eſt, quam notham vocant, quando humores corporis etiam utiles colliquati & in ſerum converſi, in magna copia cum corporis emaciatione & virium proſtratione, cum urina in inſigni & ſæpius excedente quantitate excernuntur.

3 Liceat hiſce accenſere etiam illam Diabetes ſpeciem, quam tertiam conſtituimus, quando chylus ſanguini mixtus cum urina excernitur. Cujus ſpeciei duo exempla vidimus, (Notatu autem digna eſt obſervatio in lanione juvene, qui poſt inſignem fatigationem corporis in alvi & urinæ ſuppreſſionem incidebat: applicatis externis emollientibus & ſtimulantibus urina excernebatur prorſus chyloſa, & cum alvus clyſtere aperiretur, eadem materia poſt excrementa per alvum ejiciebatur, urina colorem naturalem ſervante: alvo obſtructa eadem erat urina, quæ colorem alvo aperta mutabat, atque hæc viciſſitudo aliquoties obſervabatur; quia morbi finis fuerit, neſcimus, ægrotus enim ab amicis petebatur & ad locum diſſitum transferebatur.)

III. *Signa.*

1 Urinæ minus alteratæ & ſedimento carentis frequens & copioſa excretio, eaque vel ſtatim poſt potum aſſumptum, vel etiam ſine eodem in utroque tamen potulenta reſpectu quantitatis aſſumptæ longe ſuperans.

2 Sapor (in notha ſcil.) ejuſdem (ob reſolutam & intermixtam pinguedinem) ſubdulcis.

3 Continuus ad excernendam urinam adeſt ſtimulus, & ſi eam retinere volunt ægrotantes, lumborum & teſtium tumor ac tenſio & gravitas in Hypochondriis ſequitur.

4 Inſignis debilitas & macies corporis concurrit.

5 Sitis hiſce jungitur continua cum oris ſiccitate & ardore interno & exæſtuatione ſine tamen febre acuta typica.

6 Ardorem ac calorem moleſtum in dorſo patiuntur ægroti.

7 Ac tandem pinguia urinæ ſupernatant.

IV. *Subjectum.*

1 Interdum hic effectus corripit homines poſt abuſum nimium acidularum.

2 Nonnunquam vero ob abuſum remediorum & inpr. Salium diureticorum quoſdam affligit.

3 Homines qui ſucco betulæ, potu ſpermatis ranarum, Thee, Cydoniis & vino Rhenano abutuntur. *Ettmull.* ex variis Authoribus.

4 Qui in Febribus inpr. acutis male & incongrua methodo tractati fuerunt.

5 Quibus viſcera ſecretoria infarcta, ſcirrhoſa aut alio modo læſa ſunt.

6 Senes ad Maraſmum tendentes.

V. *Prognoſis*.

1 Si larga talis urinæ excretio fit cum reliqui corporis levamine, Naturæ opus eſt, & hinc nullum periculum involvit.

2 De cætero omnis Diabetes minus eſt tuta, & niſi mature eidem occuratur debitis remediis, certiſſime periculoſum habet exitum.

3 Quo diutius durat, eo minus curationem admittit.

4 Quo magis viſcera ſunt læſa, eo minus affectus curatio ſperanda eſt.

5 Quo magis corpus contabeſcit & ſitis cum oris ſiccitate urget, eo certius etiam Tabes lethalis metuenda eſt.

6 Pinguia urinæ ſupernatantia in Diabete magnum periculum portendunt.

7 Diabete immodicum laborem & nimiam Venerem excipiens, utpl. incurabile eſt malum.

8 In ſenibus periculoſior eſt, quoniam Maraſmus eam excipit.

VI. *Remedia*.

1 Laxantia lenia, Rhabarbarum, Folia Sennæ, Tamarindi, Manna, Magneſia, & in robuſtioribus viribus adhuc conſtantibus, emeticum blandum.

2 Temperantia & incraſſantia Lapid. ♋. Mater Perl. Conchæ præpar. Nitrum, Sperm. Cet. Lacticinia, Pulmenta, Emulſiones non adeo refrigerantes. Gelat. C. C. Maſtiche, Gummi Arab. Tragacantha, Sem. Papav. alb. Lactucæ, Portulacæ, Plantag. ſucci aciduli ribium, Berberum, Ceraſ. acid. Citri, Tinct. Roſar. &c.

3 Adſtringentia lenia & Anodyna: Corall. r. ppt. Croc. ♂t. ♁iat. D. Stahlii. Tinct. Vitriol. ♂t. Lud. Theriaca, MP. de Cynogl.

4 Aperientia lenia: Rad. Bubiæ Tinctor. Cichor. Polyp. Herb. Lingu. Cervin. Epithym. Tart. Vitriolat. Arcan. duplic. Sal. polychreſt. Pil. Stahlianæ, Becherianæ &c.

5 Tonica: Tinct. ♂t. Ludov. Eſſ. adianth. al. cum Spleneticis & Hepaticis Radic. & Herb. leniter adſtringentibus.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis laxans.

℞. *Rhabarb. elect.* ʒß. a ℈ij.	*D. pro* 1. *doſi.*

2 Alius.

℞. *Magneſ. alb.* ℈ij. a ʒj.	*D. ut antea.*

3 Potio laxans.

℞. *Decoct. Paſſul.* ℥v.	*Mane Colat. adde.*
Infund. per noct.	*Mann. elect.* ℥j. *M.*
Fol. Senn. ʒij.	*D. pro* 1. *doſi.*

4 Alia.

℞. *Decoct. Tamarind.*	*Mann. elect.* ℥ij. *M.*
℥v.	*D. ut antea.*

5 Potiuncula temperans.

℞. *Aq. Millefol.*	*Conch. citrat. a.* ʒß.
Plantag. ā. ℥ij.	*Sir. acetoſ. citr.* ʒß. *M.*
Tart. Vitriolat.	*D. ſing.* 2. *vel* 3. *horis.*
Nitr. depur.	*Cochl.* ij.

6 Pulvis anodyno temperans.

℞. *Matr. Perl.*	*Spec. de Hyac. a. gr.* XVI.
Nitr. regener.	*MP. de Cynogl. gr.* IV. *M.*
Arcan. dupl.	*Div. in* 4. *p. æq. D. ſing.* 4.
Corall. r. ppt. a. ℈j.	*vel* 6. *hor. doſ.* j.

7 Emulſio temperans.

℞. *Amygd. dulc.* ℥ß.	*F. l. a. Emulſio.*
Sem. Papav. alb. ʒii.	*Colat. adde.*
Aq. Scoryon.	*Matr. Perl.* ʒj. *Sacch.*
Cichor. ā. ℥iij.	*q. ſ. M.*
Cinnam. ſ. v. ℥ß.	*D. ſing.* 2. *hor. cochl.* iij.

8 Pulvis anodyno temperans & adſtringens.

℞. *Conch. citrat.*	*Croc.* ♂*t. adſtr. gr.* XII.
Tart. Vitriolat.	*M. P. de Cynogl. gr.* iij. *M.*
Corall. r. pp. a. ℈j.	*Div. in* 3. *p. æq. D. ſing.* 6.
Spec. de Hyac. gr. XVIII.	*horis doſ.* j.

9 Infuſum aperitivo tonicum.

℞. *Rad. Cichor.*	*Hepat. nob.*
Caryophyll.	*Agrimon. a. mſs.*
Polyp.	*Flor. Roſar. r.*
Rub. Tinct. ā. ℥ß.	*Flor. Bellid.* ā. *p.* ij.
Herb. Capill. ♀.	*Inc. infund. in Vin. rubr.*
Epithym.	℔. IV.
Acetoſ.	*D.* ℥vj. *ter quovis die.*

10 Tinctura Tonica.

℞. *Tinct.* ♂*t. Lud.*	*M. D.* 30. *gt. mane & veſperi.*
Eſſ. Adianth. a. ʒij.	

VII. *Methodus medendi*.

1 In cura Diabetes ſemper reſpiciatur ad alvi laxitatem, quo hoc modo ſeri fluxus nimius ad renes intercipiatur; quare lenia laxantia reliquis remediis vel præmittantur, vel convenienti tempore interponantur. Huic fini inſerviunt etiam Clyſteres emollientes & carminativi.

2 Hiſce ſubjungantur remedia temperantia tam Abſorbentia, quam Salia neutra ac blanda Acida, partim ut nimius ſeri motus ad renes impediantur, partim ut invaleſcens ſanguinis reſolutio & in ſerum converſio præcaveatur.

3 Inſignem quoque uſum hic habent Emulſiones non adeo refrigerantes, inprimis vero Gelatinæ variæ cum Amygdalis paratæ, quæ & temperant & conſumptionem corporis ac virium defectum impediunt.

4 Temperatis aliquo modo humoribus, ante dictis remediis Salinis & Abſorbentibus admiſceantur lenia Adſtringentia, ut pori renum nimis relaxati aut dilatati ſenſim conſtringantur, & nimia urinæ tranſcolatio aliquo modo ſiſtatur.

5 Ubi vero labes in viſceribus ſecretoriis occurrit, infarctus illorum tollendi ſunt per remedia Aperientia, quæ ſimul leniter ſunt tonica; quibus temperantia antea allegata interponantur.

6 Tandem in uſum trahantur remedia tonica, ut renes debilitati priſtinum recuperent vigorem, quo in caſu optime convenire videtur Tinct. ♂t. Ludov. cum Eſſ. Adianthi albi remixta.

7 Externe regio renum inungatur Ungu. Comitiſſæ aut imponatur Empl. Saponatum Barbettianum.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 Purgantia fortiora humores adhuc magis colliquantia nullius hic ſunt uſus.

2 Abuſus Emulſionum & Gelatinarum propter metuendam majorem relaxationem fugiatur.

3 Adſtringentia fortiora aut alia quoque nimis mature exhibita, viſcerum infarctum & Hydropem producunt, quare vitentur.

4 Remedia calida & ſpirituoſa renum confortationi dicata, hic exulent, quoniam ſanguinem magis reſolvunt, affectum augent & Hecticam producunt.

5 Narcotica nimis præmature data noxia ſunt.

6 Diabete laborantes fugiant motum corporis nimium, Vinum diureticum, Diætam aromaticam & animi affectus graviores.

CAPUT DECIMUMQUINTUM.

DE

Pollutione nocturna & Gonorrhœa ſimplici ſive benigna.

I. *Definitio*.

1 Pollutio nocturna, eſt involuntaria ſeminis excretio in ſomno cum vel ſine inſomniis venereis ſive laſcivis contingens.

2 Gonorrhœa ſimplex autem eſt itidem involuntaria liquoris vel continua, vel ſucceſſiva ante vel poſt

urinæ

urinæ emiſſionem excretio, a nimia partium ſemen aſſervantium laxitate dependens.

II. *Differentia.*

1 Quomodo Pollutio nocturna & Gonorrhœa inter ſe differant, ex definitione patet.

2 Gonorrhœa ſimplex a Virulenta diſtinguitur.

1 Ratione *materiæ excretæ*, quatenus in hac materia ſolum dilute mucida ſine dolore & alba, in virulenta vero varii coloris acris & cum inſigni dolore & moleſtia excernitur.

2 Ratione *quantitatis*: dum in benigna parum, in virulenta vero multum materiæ per genitalia effluit.

3 Ratione *temporis excretionis*: quatenus in virulenta copioſus & continuus, in benigna vero parcus & moderatus & ſæpiſſime cum urina vel ante aut poſt ejus emiſſionem eſt effluxus.

4 Ratione *cauſarum*: benigna enim utpl. laxitatem tantum, virulenta autem virus venereum pro cauſa agnoſcit.

5 Hiſce Gonorrhœæ ſpeciebus adhuc accenſeri meretur ſpecies illa fluxus ſeminalis, quam Galli ſtricte Gonorrhœam, *la Gonorrhee*, appellant, quæ inter utramque medio quaſi modo ſe habet, & vel ſimplicem inveteratam, vel virulentam utcunque curatam vel mitigatam ſequitur, & ſæpius ad longum tempus extenditur.

III. *Signa.*

1 Pollutionis nocturnæ ſigna per ſe patent, quando ſcil. ſemen involuntarie in ſomno excernitur.

2 In Gonorrhœa ſimplici obſervatur ſeminis excretio utplurimum cum urina vel poſt ejus emiſſionem, inpr. tempore matutino & hinc in urina multa filamenta alba fundum poſtmodum petentia & ſedimentum album flocculentum conſtituentia apparent.

3 In aliis vero continuus in urethra mador occurrit, aut etiam excretio materiæ aquoſo-mucidæ & albæ, ſine ullo tamen dolore.

4 Huic excretioni jungitur defatigatio corporis aut ſucceſſiva virium proſtratio, quæ inpr. in femoribus & pedibus ſe exerit.

5 Corpus ſenſim contabeſcit ac floridus color in pallidum mutatur.

6 Appetitus perit, ſitis vero ſenſim ſenſimque augetur.

7 Animus ob majoris periculi metum eſt abjectus.

IV. *Subjectum.*

1 Pollutione nocturna corripiuntur ſæpius juniores temperamenti ſanguinei & ſanguineo cholerici, Plethorici, laute viventes, otioſi, cogitationibus laſcivis indulgentes, in dorſo cubantes: aut etiam in conjugio viventes & ſub Diæta lauta diu a Venere abſtinentes, vino generoſo, aromatibus, rebuſque ſalſis utentes.

2 Gonorrhœa autem ſimplici affliguntur.

1 Qui frequenter pollutiones nocturnas paſſi ſunt.

2 Venere in juniori inpr. ætate, aut etiam in conjugio abutentes.

3 Quibus ſemen vel copioſum nimis, vel tenue vel acre eſt.

4 Phlegmatici, aliique quorum veſiculæ ſeminales vel ob naturalem conſtitutionem, vel ob morbos chronicos atonia laborant.

5 Manuſtupratores. vid. *Timæus L. 3. Caſ. 49.*

6 Qui ſtimulantibus remediis abutuntur.

7 Qui Gonorrhœa virulenta laborarunt.

8 Nimis diu a Venere abſtinentes. Vid. *Wedelii Pathol. pag. 570.*

9 Anomalicos motuum hæmorrhoidalium decurſus & ſucceſſus patientes. Vid. *D. Alberti Introd. p. 340.*

V. *Prognoſis.*

1 Pollutio nocturna rarior periculo caret, ſæpius tamen affligens facile in Gonorrhœam degenerat, aut vires tollendo ad corporis conſumptionem diſponit.

2 Gonorrhœa ſimplex recens facile curatur: inveterata autem ſæpius majorem attentionem, quam ipſa virulenta requirit.

3 Quæ virulentam ſequitur, ob glandulas corruptas ſemper eſt difficilioris curationis.

VI. *Remedia.*

1 Laxantia lenia: Rhabarb. Magneſia alba, Mercur. dulc Pilul. Becherianæ, Stahlianæ.

2 Maſſam ſanguineam depurantia: Decocta & Eſſentiæ ex ligno Saſſafr. Guajac. Rad Chin. Sarſap. Pimp. alb. Lapath. acut. Tinct. ♁ii, Tartari, Eſſent. Succini, Alexipharm. &c.

3 Temperantia: Nitrum, Tart. Vitriolat. Arcan. duplic. Nitr. ♁iat. Emulſiones.

4 Lenia adſtringentia & Tonica: Os ſepiæ, Corall. rubra, Croc. ♂t. Mixt. Tonica D. Stahlii, Tinct. ♂t. Ludov.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis laxans.

℞. *Magneſ. alb. ʒſs.*
D. pro 1. doſ.

2 Alius.

℞. *Rhabarb. elect. ℈j.*
D. ut antea.

3 Bolus laxans.

℞. *Conſ. roſar. ℈ij.*
Mercur. dulc. gr. XII.
Reſ. jalap. gr. iij.
Sir. flor. Perſic. q. ſ.
M. F. Bolus.

4 Decoctum purificans.

℞. *Raſ. L. Saſſafr.*
Sanct. ā. ℥ij.
Rad. Chin.
Sarſap.
Pimpin. alb.
Vincetox.
Lapath. ac. a. ℥j.
Cort. Winter. ʒſs.
Inciſ. Coq. in ℔. viij. Aq. ſimpl. ad remanent. ℔. vj.

5 Mixtura purificans.

℞. *Eſſ. Lignor.*
alexiph. a. ℥ij.
ſuccin. ℥j.
Tinct. ♁ii. acr. ℥iij. M.
D. 30. 40. gt. mane, a meridie & veſperi in Decocto.

6 Alia.

℞. *Tinct. ♁ii tartariſat. ʒſs.*
Eſſ. Pimpin. alb.
Eſſ. Succin. a. ℥ij.
Myrrh.
Balſ. Caparb. a. ℥j. M.
D. ut antea.

7 Pulvis temperans.

℞. *Conch. citrat.*
Nitr. depur.
Tart. Vitriolat. a. ℥ij.
Cinnab. ♁ii ʒſs. M.
D. ſing. 5. horis 2. cuſpid. cultr.

8 Emulſio temperans.

℞. *Sem. Cannab. ʒvj.*
4. frig. maj. a. ℥j.
Aq. Nymph.
Portul.
Millefol. ā. q. ſ.
Colac. ʒvj. adde.
Succ. alb. ppt.
♁. diaph. a. ʒſs.
Sacch. q. ſ. M.
D. ſing. 2. hor. cochl. aliquot.

9 Pulvis temperans & adſtringens.

℞. *Nitr. ♁iat.*
Arcan. dupl.
Cryſt. mont.
Corall. r. ppt.
Oſſ. ſep. a. ℥j.
Spec. de hyac. ʒſs.
Croc. ♂t. ♁iat. gr. XV. M.
D. ut antea.

10 Mixtura Tonica.

℞. *Tinct. ♁ii acr.*
Spir. C. C. a. ℥ij. M.
D. mane & veſp. 30. 40. gt.

11 Alia.

℞. *Tinct. ♂t. Lud.*
Eſſ. Adianth. alb. a. ℥ij.
D. ut antea.

VII. *Methodus medendi.*

1 Curæ initium fiat lenibus laxantibus, quæ etiam poſtea reliquis interponi poſſunt: præ ceteris laudari merentur Pilulæ Becherianæ, Stahlianæ & Balſamicæ viſcerales nobis familiares ſpatio aliquot dierum uſurpatæ & depurantibus interpoſitæ. Inſignem quoque uſum habet Magneſia alba ad ℈ij. mane & veſperi per tres vel quatuor dies data. Rhabarbarum quoque optimum eſt, dum lenem poſt ſe relinquit adſtrictionem.

2 Hiſce ſubjungantur remedia purificantia ſive lympham corrigentia, qualia ſunt remedia ſupra allegata, inpr. vero Tincturæ alcalinæ acres, quæ lympham, ſi ſpiſſa eſt, optime incidunt ac fluxilem reddunt, & ſimul diureſin promovendo vias abſtergunt, adeoque alia metuenda damna præcavent.

3 Si minimus etiam ardor aut æſtus inter vel poſt mictionem in radice penis ſentitur, temperantia purificantibus interponantur, vel ſubjungantur: cui fini potiſſimum inſerviunt Nitroſa.

4 Tandem in uſum trahantur ſelecta Adſtringentia & Tonica, ut horum ope partes relaxatæ aliquo mo-

 do

do conſtringantur, & uberior affluxus impediatur.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.

1 Omnia Purgantia acria nimium ſtimulantia aut humores colliquantia hic nullius ſunt uſus, quare etiam Merc. dulc. & Jalapa cum debitis cautelis ægrotis exhibeantur.

2 Si in tali caſu ſubjecta ſunt Plethorica V. S. locum habet, ubi vero corpus jam per nimium fluxum debilitatum eſt, optime ea omittitur.

3 Omnia balſamica fortiora atque nimis diuretica, humores ad partes genitales pellendo affectum & affluxum ſeminis augent, & hinc fugienda ſunt; quorſum præcipue Cantharides pertinent, quæ tantopere a quibuſdam tam in benigna, quam iu virulenta laudantur Gonorrhœa.

4 In ſubjectis Plethoricis & Cholericis eo magis hæc regula obſervanda eſt, imo ipſa etiam Lignorum Decocta atque Eſſentiæ non niſi caute ſunt exhibenda.

5 In Temperantium quoque uſu juſtæ obſervandæ ſunt cautelæ, ne quod excerni debet, per Nitroſa nimium incraſſetur, aut per Emulſiones aliaque corrigentia, ſimul tamen emollientia, viæ magis, quam par eſt, relaxentur.

6 Adſtringentia, niſi ſufficiens præceſſerit humorum correctio, in uſum non trahantur, ne tumores teſtium ſequantur, aut ex benigna maligna, ſive virulenta fiat Gonorrhœa.

7 Si corpora ſunt Plethorica, Diæta tenuis prodeſt: ſin vero malum a nimia venere dependet, abſtinentia eſt optimum remedium: hæc enim niſi obſervetur, malum hocce vel in tabem dorſalem, Hecticæ ſpeciem, vel interdum in impotentiam degenerat.

8 Si Gonorrhœa ſimplex virulentam ſequitur, omnia remedia, inpr. Abſtergentia & Balſamica conſolidantia diu continuentur, alias irrita ſunt omnia.

9 Præſtat Os ſepiæ minoribus & repetitis doſibus, quam majoribus dare.

10 Secretiones & Excretiones, inpr. vero alvum apertam eſſe in hoc morbo optimum eſt, quare Medicus ad alvi apertionem maxime attendere debet. Reliqua vide de *Gonorrhœa Virulenta*.

CAPUT DECIMUM SEXTUM.

DE

Fluore albo ſimplici.

I. *Definitio*. Fluor albus eſt materiæ mucidæ albæ e partibus mulierum genitalibus, vel periodica vel vaga, interdum vero continua, excepto menſium tempore, excretio.

II. *Differentia*.

1 Alius certas obſervat periodos, dum vel ante, vel poſt menſium fluxum feminas corripit.

2 Alius nullis certis ſed modo his, modo illis contingit temporibus.

3 Alius continuo durat, ſine ullis tamen Luis Venereæ indiciis. Talem obſervavimus in femina gravida: hæc febre continua, tum temporis epidemice graſſante, corripiebatur, quarto vel quinto circiter graviditatis menſe: ceſſante febre adeo copioſus ſequebatur fluor albus, ut quovis die aliquoties induſia mutare cogeretur: hic fluxus varii coloris uſque ad partum continuo durabat, ubi poſt tres vel quatuor Pilularum Stahlianarum doſes plenarie ceſſabat.

4 Differt a virulento ſive Gonorrhœa.

1 Ratione *fluxus* quatenus in virulento materia hæcce continuo & etiam non gravidis cum menſibus ipſis fluit.

2 Ratione *coloris*: in virulento enim ordinarie mucus vario tinctus eſt colore, in benigno autem albus & mucidus eſt.

3 Ratione *acrimoniæ*: quæ in virulento tanta eſt, ut non ſolum vaginæ glandulas erodat aliaſque partes, ſed etiam partes externas vicinas, cum econtra in benigno nihil tale obſervetur.

III. *Signa*.

1 Effluxus materiæ albæ, limpidæ & aliquo modo mucoſæ.

2 Ordinarie excretio hæc contingit ante menſium eruptionem & poſt eorum fluxum: ſi vero ſimul cum iſtis & continuo fluit materia mucoſa, venerei quid ſubeſt.

3 Ubi malum inveteratum eſt, fluxus hicce toto intermedio tempore obſervatur, & ſimul menſes ſenſim ſenſimque imminuuntur, ita ut ceſſantibus menſibus poſtea mucus continuo fluat.

4 Nulla tamen in excreta materia deprehenditur acrimonia, nec hinc etiam genitalia lædit, niſi fortior ſub corporis motu genitalium attritus concurrat.

5 Inſtantibus menſibus, ubi ordinarie magis affligere ſolet hic fluxus, feminæ in lumbis & oſſe ſacro inſignes dolores urentes & tendentes cum corporis & inpr. partium inferiorum fatigatione ſentiunt.

IV. *Subjectum*.

1 Feminæ annoſiores circa ultimum menſium terminum, aut poſt plenariam eorum ceſſationem.

2 Hiſce ſuccedunt feminæ menſium fluxu inordinato & non ſufficiente laborantes.

3 Viduæ, vel ob turbatum menſium fluxum, vel ob fortiores cogitationes venereas.

4 Virgines inſigniter phlegmaticæ & ad venerem pronæ, ſed rarius. Talem fluorem album obſervavimus in puella 10. annorum, qui poſt varia uſurpata remedia apparentibus anno duodecimo menſibus plenarie ceſſabat. Imo in infante duorum annorum cum dimidio fluorem album vidimus.

V. *Prognoſis*.

1 Fluor albus ſimplex quidem ordinarie videtur eſſe malum, unde etiam benigni accepit nomen, reſpectu tamen curationis ſæpius eſt admodum rebellis & non niſi cum magna difficultate curatur.

2 Quo magis inveteratus eſt fluor albus, eo difficilius curationem admittit.

3 Quo magis libidinoſæ ſunt feminæ fluore albo laborantes, eo minor promptæ curationis ſpes eſt.

4 Fluor albus ſponte ceſſans vel imprudenter ſuppreſſus, graves utpl. poſt ſe trahit affectus arthriticos. (Vidimus hocce in femina ſexagenaria: hæc dolore in lumbis & oſſe ſacro ſenſim ſenſimque ingraveſcente & femora ſimul afficiente affligebatur, adeo ut per plures annos ambulare nequiret: ſuadebantur a Medicis varia reſolventia, opiata, Acidulæ, Thermæ unguenta, Emplaſtra &c. ſed omnia fruſtra. Vocatus aliquoties ad eam in antecedentia inquirebam: ac Tincturas quaſdam alcalinas præſcribebam, incertus tamen adhuc a quanam cauſa provenerit rebellis hiſce affectus. Tandem cum urinam accuratius examinarem deprehendebam in urina ſedimentum album mucidum, ſed in exigua tamen quantitate: quærebam E. ex ægrota, an unquam fluore albo laboraverit? & cum illa quid fluor albus ſit neſciret, mutata quæſtione eam interrogabam, an mucum quendam ex utero exeuntem ſenſerit? Reſpondebat ſe eodem fluxu verſus ultimum menſium terminum & poſt eorum ceſſationem laboraſſe: ulterius interrogata, num poſt hujus fluxus imminutionem dolores quoſdam ſenſerit? affirmabat ſe eoſdem in pedibus & dorſo ſenſiſſe. De cauſa E. certus Tincturas alcalinas continuabam, quibus Pilulas Becherianas jungebam: & cum horum uſum ſpatio aliquot menſium continuarem, ſemper major muci copia cum urina excernebatur, dolores vero ſenſim ſenſimque imminuebantur, ita ut ſola baculo tamen ſuffulta, templum ingredi poſſet. Cum vero anno ſequente eodem affectu corriperetur & remediis a Medicaſtro acceptis uteretur, Hectica moriebatur.)

5 Etiamſi fluor albus interdum plane curatus videatur, facile tamen eodem feminæ iterum corripiuntur.

6 Fluor albus inveteratus feminas tandem reddit ſteriles.

7 Idem fluxus imprudenter ſuppreſſus aut male curatus, concurrente ſimul malo regimine in humidioribus interdum cachexiam, Oedemata, Hydropem, in ſiccioribus vero Hecticam poſt ſe trahit.

8 Fluor albus ceſſationem menſium excipiens ſemper difficilioris eſt curationis & interdum nullis prorſus cedit remediis.

9 Procidentia uteri interdum fluxum hunc immodicum & inveteratum ſequitur.

VI. *Remedia.*

1 Venæ Sectio revulſoria in pede, ſcarificationes in ſubjectis Plethoricis & ſanguinis evacuationibus aſſuetis.

2 Incidentia & Reſolventia: Rad. Angelic. Ari, Imperator. Helen. Galang. Zedoar. Pimpin. alb. Vincetox. Leviſt. Herb. Matricar. Meliſſ. Artemiſ. Origan. Scord. Marrub. Fol. Lauri, Flor. Chamom. Galeopſ. Cent. min. Sem. Aniſi, Dauci, Baccæ Lauri, Juniperi. Gumm. Amoniac. Junip. Hederæ, Galb. Sagapen. Terebinthina cocta, Maſtiche, Myrrha, Succinum, Salia fixa & neutra. Abſorbentia &c. Tinct. ♁ii. Tartari. Eſſ. Sacc. Myrrh. Pimpinell. alb.

3 Evacuantia: Rad. Rhabarb. Helleb. nigr. Jalap. Mechoac. Fol. Senn. S. S. Agaric. Merc. dulc. Pilul. Becher. Stahlianæ, de Ammon. Quercet.

4 Diſcutientia & Tonica: ſuffitus ex Maſtiche Olibano, Tacamah. Succino, Herb. Thym. Serpill. Antimon. &c. Rad. Cyper. rot. Galang. Zedoar. Ari, Coſt. ver. Herb. Roſmar. Puleg. Pol. montan Origan. Thymi, Cort. Citri, ⊙nt. Cinnamom. Sem. Carminativa. L. Aloes, Mixt. Tonic. Tinct. ♂t. Ludov. Croc. ♂ti ♁iat. Eſſ. L. Aloes. Adianth. alb. Milleſol. &c.

Formulæ Remediorum.

1 Infuſum incidens.

℞. *Rad. Imperat.*	*Fol. Lauri a. mſs.*
Angel.	*Fl. Anth.*
Pimpin. a. ℥iij.	*Galeopſ. a. p. ij.*
Zedoar.	*Bacc. Laur.*
Ari. a. ℥iſs.	*Cort. ⊙nt. a. ℥ij.*
Herb. Meliſſ.	*Inciſ. infund. in Vin. ℔. iij.*
Origan.	*vel IV. D. ter quovis die*
Hyſſop.	*℥iv. vel vj.*

2 Pulvis incidens.

℞. *Pulv. ſtomach. Birckm.*	*D. ſing. 4. horis 2. cuſpid.*
℥ſs.	*cultri.*

3 Mixtura reſolvens.

℞. *Tinct. ♁ii acr. ℥ij.*	*Succini. a ℥j. M.*
Eſſent. Pimp. alb.	*D. ter quovis die gt. 30.*

4 Alia.

℞. *Tinct. Tart.*	*Myrrh. ℥j. M.*
Eſſ. Succin. a. ℥ij.	*D. ut antea.*

5 Infuſum reſolvens & laxans.

℞. *Rad. Gentian.*	*Fibr. hell. nigr. ℥iij.*
Bryon.	*Cortic. ⊙nt.*
Calam. arom. a ℥iij.	*Cinnam. ac.*
Summit. cen. min.	*Sal. Tart. a. ℥ij.*
Card. bened. a. mj.	*Inciſ. affunde Aq. ſervent. ℔. j.*
Fol. Senn. S. S. ℥j.	*& poſtea Vini alb. ℔. iij.*

6. Pilulæ laxantes.

℞. *Pil. Becher. ℥ſs.*	*D. veſperi 15. vel 20.*

7 Mixtura roborans.

℞. *Tinct. ♁ii acr.*	*D. mane & veſp. 30. gt.*
Spir. C. C. a. ℥ij. M.	

8 Alia.

℞. *Tinct. ♂t. Lud.*	*D. ut antea.*
Eſſ. L. aloes a. ℥ij. M.	

9 Infuſum roborans.

℞. *Rad. Cyper. rot.*	*L. Aloes.*
Coſt. ver.	*Cort. ⊙nt.*
Galang. a. ℥iij.	*citr.*
Ari. ℥ij.	*Sem. Aniſ.*
Herb. Serpill.	*Fœnic. a. ℥j.*
Puleg.	*Inciſ. infund. in Vino rubr.*
Thym. a. mj.	*℔. IV. D. quovis die ter*
Flor. Anth. p. ij.	*℥vj.*

10 Species pro Balneo.

℞. *Herb. Chamom.*	*Puleg.*
Roſmar.	*Pol. montan. ā. m. IV.*
Salv.	*Coq. in ſ. q. Aqu. ſ.*
Orig.	

VII. *Methodus medendi.*

1 Cum in Fluore albo ſtatus utpl. adſit humorum cacochymicus eo ſemper reſpiciendum eſt, ut hic, quantum quidem poſſibile eſt, tollatur, cui fini potiſſimum inſerviunt omnia incidentia, mucum craſſiorem & acriorem reſolventia & temperantia, quod inpr. præſtant remedia ſuperius laudata.

2 Si vero ſtatus adeſt Plethoricus, aut ſubjecta ad ſanguinis miſſiones jam prona ſunt, ventilationes ſanguinis maxime ſunt neceſſariæ, tales præcipue, quæ ſanguinis nimium ad uterum affluxum impediunt, & eum ad alia loca derivant, uti ſunt Venæ Sectiones & Scarificationes in pedibus.

3 Antea dictis remediis incidentibus & reſolventibus, vel præmittantur & poſtea ſupponantur, vel, quod melius eſt ſimul jungantur remedia laxantia convenientia humores correctos evacuantia Potiſſimam autem hoc loco merentur laudem Pilulæ Becherianæ veræ & Stahlianæ, quæ ſolæ legitime uſurpatæ & continuatæ chronicum hunc affectum ſæpius tollunt. Optimæ quoque ſunt Pil. de Ammon. utpote quæ & reſolvunt & evacuant.

4 Correcta & evacuata materia in uſum trahantur remedia tonica, ut hoc modo fibris roboratis & poris conſtrictis, nimius ad partes uteri humorum affluxus inhibeantur & ſenſim immoderatus atque intempeſtivus effluxus coerceatur.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Quoad reſolventia & Incidentia reſpectu Temperamentorum merito cautus inſtituendus eſt ſelectus, ita ut ea, quæ proficua ſunt, unicuique præſcribantur.

2 Phlegmaticis E. præſcribantur magis calida reſolventia cum aromaticis, eorum conſtitutioni magis convenientibus: Cholericis vero & ſiccioribus temperata magis, uti ſunt Rad Cichor. Polypod. Tarax. Herb. capillares &c.

3 Si ſuſpicio eſt labis cujuſdam in viſcere & quidem præcipue in Hepate, hæc ultima temperata locum quoque habent, videntur tamen nimis acria & calida, vel parciori ſaltem doſi reliquis admiſceantur.

4 In genere omnibus Fluore hoc laborantibus convenit uſus remediorum continuatus, & urgente neceſſitate repetitus, qui, ſi negligitur, Medicus utpl. omnem perdit operam.

5 Reſolventia nimis acria & inpr. Cantharides, quas quidam in hoc affectu curando commendant, merito ſuſpecta ſunt.

6 Multa quidem a mulierculis & Medicis quoque tanquam ſpecifica laudantur in hoc affectu, quæ tamen ſperatum effectum non edunt. Duas nihilominus novimus feminas, quæ omnibus aliis irritis ſolo Decocto Flor. Chamom. & Galeopſ. cum vino parato paucis diebus a chronico hoc malo liberatæ fuerunt.

7 Adſtringentia & Tonica non niſi præmiſſis præparantibus & evacuantibus in uſum trahantur: hoc enim neglecto facile humorum fiunt tranſlationes ad alia loca & graviora mala ſequuntur.

8 Suffitus ex Antimonio non ſemper tutus eſt in ſubjectis inpr. ſenſibilioribus: novimus feminam exinde lipothymiis ac poſtea vertigine graviori correptam.

9 Aer frigidus & humidus humores incraſſans, cibi difficilioris digeſtionis, triſtitia, veneris abuſus, laſcivæ cogitationes ac motus immoderatus fugiantur.

10 Utrum Pulvis Dolæi (ex *Teſt. Ovor. calcinat. ℥ſs. Vitriol. ♂t. a gr. vj. ad ℈ſs. cui etiam adjungit Camph. gr. iij. L. O. gr. j. Sacch. Saturn. gr. v.*) tantæ ſit efficaciæ, ut eo ſolo malum, niſi aliud quid obſtet, quod ejus curationem impedit, certe tolli poſſit, experientia docebit.

Caput XVII.

De Sudore Nimio.

I. *Definitio*: Sudor nimius eſt humorum aquoſo halituoſorum ac Sulphureo Salinorum ſuperflua eaque vel continua, vel certas periodos obſervans excretio, cum inſigni virium lapſu juncta.

II. *Differentia*.

1 Alius eſt *naturalis*, qui homines Plethoricos humidioris temperamenti poſt leves etiam corporis commotiones affligit.

2 Alius *medio modo* ſe habet; qualis potiſſimum eſt ſudor autocraticus, quem Natura in hominibus quoad cætera ſanis verſus matutinum tempus inſtituit & a multis morbis præſervat.

3 Alius eſt mare *præternaturalis*, qui aliis morbis ſuperveniens eos graviores reddit, uti eſt ſudor colliquativus Hecticorum.

III. *Signa*.

1 In *naturali*, laxa corporis conſtitutio, pori ampliores & copioſa ſudoris poſt quemvis laborem & motum corporis excretio, cum aliquali fatigatione.

2 In *autocratio*.

1 Præcedunt eum variæ in quibusdam inquietudines ſomnum turbantes; ut & inſomnia de magnis laboribus corpus inſigniter fatigantibus.

2 Haſce utpl. ſequitur pulſus cordis auctus.

3 In nonnullis obſervatur aliqua oppletio pectoris, reſpirationem aliquatenus difficilem reddens.

4 Sub hoc ipſo pulſu aucto nihilominus in partibus exterioribus nulla relaxatio, ſed potius aliqualis conſtrictio obſervatur.

5 Tandem lenis ſentitur calor in partibus externis ab intra extrorſum vergens, & ſub cute magis vel minus urens.

6 Hanc immediate excipit habitur corporis relaxatio, & ſudor primo in pedibus, ſed moderate, poſtea vero in femoribus, abdomine, pectore ac tandem ultimo loco in capite erumpit.

7 Augetur poſtea ſudoris excretio, ut inſtar rivulorum a corpore defluat.

8 Tandem ſudore declinante placidus ingruit ſomnus atque hoc ipſo ſudor ceſſat.

9 Obſervatur hic ſudor potiſſimum circa æquinoctia & potiſſimum autumnalem verſus diluculum.

10 Duratio ejus eſt inæqualis pro ſubjectorum diverſitate; in aliis enim citius, in aliis tardius finitur.

11 Homines e lecto ſurgentes inſignem ſentiunt in toto corpore alacritatem.

3 In *præternaturali* & quidem

1 *Hectico*, ſudor primo lenis, poſtmodum vero ſenſim invaleſcens, & per intervalla repetens, ultimo vero loco continuo cum ſumma virium proſtratione affligens.

2 *Febrili*, ubi præter morbi interdum indolem nimius erumpit ſudor vires maxime frangens,

IV. *Subjectum*.

1 Homines Plethorici Temperamenti ſanguinio-Phlegmatici, habitus corporis ſpongioſi, laute viventes, ſomno & potu abutentes.

2 Venæ Sectiones, ſcarificationes ac alias evacuationes conſuetas negligentes.

3 Homines ætatis conſiſtentis magis, quam juniores.

4 Viri præ Feminis.

5 Varia molimina hæmorrhoidalia, ſed fruſtranea paſſi.

6 Ad affectus varios rheumaticos proni.

7 Hectici & Febricitantes.

V. *Prognoſis*.

1 Sudor nimius etſi vires quoque aliquo modo frangat, nullum tamen inſigne portendi periculum.

2 Quo magis homines ad ſudores ſunt diſpoſiti, eo facilius etiam a morbis, qui alias per ſudores ſolvi ſolent, liberantur.

3 Uti ſudores ſpontanei multos morbos præcavent, ita etiam ſuppreſſi vel neglecti non paucos eosque graves producunt.

4 Sudores poſt febres inpr. diuturnas, ſi reliqua conſentiant, ſunt admodum ſalutares.

5 Sudores autocraticos ſuppreſſos preſſo ſæpius pede affectus rheumatici & anthritico-ſpaſtici; in aliis vero varii affectus cutanei: in aliis, ubi humorum tranſlationes ad interiora fiunt, Tuſſes graviores, Aſthmata, Febres, inflammationes &c. ſequuntur.

6 Sudores Hecticorum colliquativi peſſimi ſunt & brevi tempore ad mortem ducunt.

7 Sudores Febricitantium excedentes non raro labem viſceris pro cauſa agnoſcunt, & Hecticam poſt ſe trahunt.

VI. *Remedia*.

1 Vemperantia, Abſorbentia acidis ſaturata, Nitroſa, Salia neutra, Nitr. depur. Arcan. duplic. Tart. Vitriolat. Conch. citr. &c.

2 Lenia diaphoretica fixa hiſce ſociata: ♁. diaph. Bezoard. min. &c. aut etiam Mixt. alexipharmaca acidis mitigata.

3 Blanda laxantia cum diuretis mixta: Rad. aperient. Cichor. Tarax. Herb. Capill. ♀. &c.

4 Tonica ſæpius laudata: Tinct. ♂t. Lud. &c.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis temperans.

℞. *Arcan. dupl.*	*Div. in 6. p. æq.*
Nitr. depur. a. ʒj.	*D. ſing. 4. hor. doſ. j.*
Cinnab. ♁*ii gr. xviii. M.*	

2 Pulvis temperans & anodynus.

℞. *Tart. Vitriolat.*	*M. P. de cynogl. gr. iij. M.*
Conch. citr.	*Divid. in 3. p. æq. D. veſp.*
Nitr. depur. a. ℈j.	*doſ. j.*
Spec. de Hyac. gr. xii.	

3 Pulvis temperans & diapnoicus.

℞. ♁ *diaph.*	*Cinnab.* ♁*ii gr. xviij. M.*
Arcan. dupl.	*Div. in 6. p. æq.*
Conch. citrat. ā. ℈ij.	

4 Potiuncula diapnoico temperans.

℞. *Aq. ſcabioſ.* ℥ *ij.*	*Sir. ceraſ. acid.* ℥ſs. *M.*
C. C. citr. ʒj.	*D. durante ſudore ſing. 2.*
Suc. citr. rec. ʒiij	*horis cochl. ij.*
Eſſ. alexiph. ʒiſs.	

5 Infuſum laxans.

℞. *Radic. Cichor.*	*Rhab. elect.*
Tarax.	*Tart. ſolub. a.* ʒij.
Polyp.	*Inc. infund. in Vin. & Aq.*
Onon. a. ʒij.	*āā.* ℔ *j. vel* ℔ *iſs. D.*
Herb. Capill. ♀. *miſs.*	*mane* ℥*vj. vel viij.*
Fol. Senn. S. S. ʒvj.	

6 Tinctura Tonica.

℞. *Tinct.* ♂*i.* ʒj.	*D. mane & veſperi gt. 40.*

VII. *Methodus medendi*.

1 Sudor excedens in ſubjectis ad excretionem periphericam alias diſpoſitis, magis ſemper promovendus, quam coercendus eſt, cui fini potiſſimum inſerviunt antea allegata remedia temperantia & diaphoretica fixa.

2 Potus ſufficiens, diluens & præcipue calidus, hinc maxime quoque, ſudoris placidam excretionem promovendo, prodeſt.

3 Nec nimis etiam Emulſiones temperantes lenibus diaphoreticis junctæ, inſignem habent uſum.

4 Acida temperata alexipharmacis lenibus ſociata, nimiam humorum reſolutionem impedientia, ſimul tamen Naturæ, excretionem per ſudorem molientis, ſcopum minime invertentia, ſed promoventia inſignis hic ſunt efficaciæ.

5 Lenia anodyna temperantibus & Gemmatis remediis commode quoque admiſcentur & circa lecti ingreſſum exhibentur.

6 Alvi libertas per lenia laxantia conſervetur, hæc enim multum ad ſudoris imminutionem contribuit.

7 Venæ ſectiones verſus æquinoctia ad præcavendos ſudores nimios inſtituantur.

8 Tandem Tonica in uſum trahantur & inpr. Tinct. ♂t. Ludov. quæ & temperat & leniter adſtringit.

VIII.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 Sudores ſpontanei Adſtringentibus nunquam ſupprimantur, ne graviores ſupra indigitati affectus ſequantur.

2 Narcotica & Opiata minus correcta hic merito quoque ſuſpecta ſunt, quatenus motus nimium ſopiendo, excretionem ſudoris, quam Natura intendit, impediunt: Satius E. eſt, ea legitime correcta temperantibus admiſcere,

3 Motus moderatus uti placidam excretionem ſudoris promovet, ita auctus eandem auget, & hinc fugiendus eſt.

4 Abuſus quoque Vini omniumque ſanguinem nimis attenuantium vitetur.

5 Qui ſudoribus avtocratis afficiuntur, nunquam niſi iisdem finitis e lecto ſurgant, nec etiam poſt eos corpus ſtatim frigori externo exponant.

6 Potius calidus ſudores ſpontaneos optime promovet, frigidus vero eoſdem retardat, quare fugiatur.

7 Si lenia temperantia emulſiva ac gelatinoſa ſudores Hecticorum non mitigant, res conclamata eſt: opiata & adſtringentia in hoc caſu mortem accelerant.

SECTIO II.

DE

CONGESTIONIBUS ET SUPPRESSIONIBUS FLUXUUM SERI.

Caput Primum.

De Gravedine & Dolore Capitis Catarrhali.

I. *Definitio*.

1 GRavedo eſt ſpecies catarrhi a congeſtione ſeri ad nares & partes vicinas facta, ob minus ſuccedentem ejuſdem ſeri excretionem multa accidentia moleſta juncta habens.

2 Dolor capitis catarrhalis eſt ſpecies Cephalalgiæ a congeſtione ſanguinis ſeroſi & hinc ſeri ſeceſſione ortum trahens.

II. *Differentia*.

1 A *Coryza*, ubi materia mucoſa cum ſternutatione excernitur, in Gravedine vero & Cephalalgia catarrhali retinetur.

2 Gravedo & Dolor Capitis catarrhalis gradu & loco affecto differunt, quatenus illa ordinarie infirmam frontis partem circa radicem naſi, Cephalalgia vero ſeroſa plures capitis partes & aliquo modo gravius ſimul occupat.

III. *Signa*.

1 *Gravedinis*.

1 Senſus rei tendentis & prementis in inferiore frontis parte ſupra radicem naſi.

2 Cui jungitur dolor capitis obruſus & ſtupor, in aliis vero ſatis ſenſibilis & pungens, inpr. in Syncipite.

3 Supra oculos & in poſtica eorum parte ſentiunt Gravedine affecti inſignem preſſionem, ac ſi pondere quoniam extrorſum urgente premerentur.

4 Ipſi etiam oculi ad viſionem torpidi ſunt, interdum multo & copioſo ſero irrigantur, ac lucem ferre nequeunt.

5 Somnolentia continua affligit patientes, qui tamen ad tranquillum ſomnum minus ſunt idonei.

6 Nonnulli, ſi intenſior eſt affectus, modo horrores, modo æſtus vagos in habitu corporis ſentiunt, inpr. aere frigido & humido exiſtente.

7 In auribus non raro percipiunt patientes ſuſurrum & tinnitum vagum & interdum dolorem obtuſum, inpr. quando congeſtio gravedinoſa incipit.

8 In quibuſdam prædictis accedit ſymptomatibus appetitus imminutio & digeſtionis læſio, teſte nauſea & flatulentia.

9 Plerumque etiam adeſt ſitis cum oris ſiccitate & aliquali guſtus & olfactus depravatione.

10 In pectore occurrit opptetio cum aliquali, ſed leviori reſpirandi difficultate.

2 *Cephalalgiæ catarrhalis*.

1 In hac obſervantur fere omnia modo dicta ſymptomata, ſed gravius affligunt.

2 Major quoque hic eſt ſenſuum internorum ſtupor, ita ut ad cogitationes minus ſint idonei ægrotantes.

3 Dolor hicce latius ſe extendit & quidem primo ad tempora, poſtea vero ad ſummitatem capitis, & ad occiput uſque ad proceſſus maſtoideos.

4 Hoc in paſſu communiter capitis agitationes vertigo ſequitur cum doloribus vagis lancinatoriis.

5 Si vero congeſtio non eſt ſimpliciter ſeroſa, dolores ſunt quidem tendentes, prementes & gravantes, ſed magis acuti & urentes.

6 Febriles etiam concurſu hic magis familiares ſunt.

7 Sæpius quoque congeſtione ad aures facta, dolores otalgici inſignes modo in interioribus, modo in exterioribus ſe exerunt partibus.

IV. *Subjectum*.

1 Homines Temperamenti Phlegmatici, aut Sanguineo Phlegmatici Plethorici.

2 Infantes poſt ſuppreſſas ſeri & inpr. ſudoris, excretiones.

3 Viri quoque & ſenes ad narium Hæmorrhagias non amplius proni.

4 Otio, ſomno ac vino dediti.

5 In aere humido & frigido verſantes.

6 Evacuationes ſanguinis aliaſque conſuetas negligentes.

7 Pulveribus ſternutatoriis abutentes.

V. *Prognoſis*.

1 Uterque affectus magnæ non eſt conſiderationis & periculo vacat.

2 Quo frequentius autem recurrit, eo gravius etiam affligit & diutius durat.

3 Coryza ſuperveniens utrumque malum ſolvit, quando nimirum ſerum a ſanguine congeſto ſecedens a Natura, cujus prima intentio excretionem reſpiciebat, expellitur.

4 In ſenibus autem periculo non vacat, inpr. quando frequenter eoſdem affligit & habitum acquirit: facile enim graviores vertigines & apoplecticos affectus poſt ſe trahit.

5 Nonnunquam etiam humorum acrium & mucoſorum decubitus ad pectus fiunt, unde in junioribus pulmonum eroſio, in ſenibus vero catarrhi ſuffocativi aut Aſthmata ac Tuſſes Chronicæ metuendæ ſunt.

VI. *Remedia*.

1 Reſolventia externa & ſternutatoria: Herb. Thym. Majoran. Serpill. Beton Orig. Fol. Tabac. Flor. Lavend Lil convall Sem. Nigell. Salia volatlia &c.

2 Reſolventia interna & anticatarrhalia: Tinct. ♁ii, Tartari, Eſſent. Lignor. L. Saſſafr. Alexipharm. Succini. Infuſa & Decocta ex Radic. & Herb. reſolventibus.

3 Laxantia: Pilulæ Becherianæ, Stahlianæ, de Succin. Crat. Merc. dulc. Extr. panchymag. Croll. &c.

4 Tonica: Mixt. Tonic. Stahlii &c.

5 Venæ Sectio, Scarificationes & Laxatia præſervationis gratia.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis ſternutatorius.

℞. *Herb. Major.* *Lil. convall. ap.* ℥*iij.*
Serpill. *F. Pulvis.*
Flor. Lavend.

2 Mixtura anticatarrhalis.

℞. *Tinct.* ♁*ii.* *Succen. a.* ℨ*j. M.*
Eſſ. alexiph. *D'* 30. *gt. mane & veſperi.*

3 Pi-

3 Pilulæ laxantes.

℞. *Extr. panchym. Cr. gr. xii.* *Eſſ. Succ. q. ſ. M.*
☿. dulc. gr. viij. *F. Pil. pro 1. doſi.*

4.

℞. *Pil. de Succ. Crat. n.* *D. ut antea.*
xx. xxv.

5 Mixtura Tonico diſcutiens.

℞. *Tinct. Tart. ℥ij.* *Spir. C. C. a ℨj. M.*
Eſſ. Succ. *D. mane & veſperi 30. gt.*

VII. *Methodus medendi.*

1 In Gravedine & Dolore Capitis catarrhali eo ante omnia Medicus reſpiciat, ut materiæ, a Natura ad exitum deſtinatæ, excretio mature contingat, cui fini potiſſimum inſerviunt Errhina & Ptarmica leniora.

2 Cum vero hæc materia ſemper aliqualem mucidam ſpiſſitudinem habeat, ea quoque corrigenda eſt per anticatarrhalia, lymphæ & ſeri depurationi dicata, uti ſunt potiſſimum Tinct. ☿ii cum Eſſentia Succini, aut Alexipharmaca mixta.

3 Remediis hiſce interponantur vel ſubjungantur lenia laxantia, ut materia in nimia quantitate ad caput congeſta in inferiora derivetur: quem in finem conveniunt Pil. de Succ. Crat. de Ammon. Quercet. Panchymag. Croll. Pilulæ Stahlianæ & Becherianæ vel ſolæ vel reliquis mixtæ.

4 Derivationem talem quoque præſtant lenia Diaphoretica & Diuretica. Hic præcipue laudem merentur Tincturæ & Eſſentiæ antea allegatæ, quæ utrumque effectum edunt, inpr. ſi diaphoreſeos reſpectu cum moderato regimine dantur.

5 Tandem detur Mixta Tonica Stahlii, quæ in Doloribus capitis catarrhalibus curative & præſervative inſignem habet uſum.

6 Præſervationis gratia inſtituantur verſus æquinoctia Venæ Sectiones & Scarificationes præſertim in Plethoricis & aſſuetis, & blandæ laxationes cum catarrhalibus non negligantur.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 Si lenibus ſternutatoriis reſolutio & evacuatio materiæ obtineri poteſt, fortiora in uſum non trahantur, ſi vero illa nullum edunt effectum, hiſce locus concedatur, qualia ſunt Rad. Helleb. nigr. & alb. Euphorb. ad pauca grana, Vitriol. alb. in Aq. major. ſolutum, quod ultimum ſæpius optimo cum ſucceſſu dedimus juxta mentem *Wedelii* in A. M. M.

2 Volatilia ad materiæ reſolutionem quidem ſunt optima, cautela tamen opus eſt, ne per frequentiorem eorum uſum, caput nimium afficiatur, memoria debilitetur & olfactus lædatur.

3 In malo habituali nil magis provenit, quam matura præſervatio & prudens convenientium remediorum continuatio.

4 In anticatarrhalium præſcriptione ſemper prudenti ſelectu opus eſt: quamvis enim acria Phlegmaticis conveniant, calidioribus tamen & ubi congeſtio magis ſanguinea, quam ſeroſa eſt, minus conveniunt.

5 Pari cautela opus eſt in Balſamicorum Cephalicorum & Cucupharum applicatione, facile enim in calidioribus vertiginem, caput nimium turbando, pariunt.

6 Veſicatoria, Fonticuli & Setacea etſi malum chronicum interdum mitigent, parum tamen conſtans eſt eorum effectus, vel enim affectus facile recurrit, vel graviora mala eorum conſolidationem ſequuntur. Commodius E. iisdem cautus & continuatus anticatarrhalium, diſcutientium, & ad alia loca derivantium uſus ſubſtituitur.

7 Uti vita otioſa ad generationem horum affectuum multum contribuit, ita motus moderatus & continuatus ad lymphæ catarrhalis reſolutionem & diſcuſſionem optime convenit.

8 Repetitæ crapulæ & nimius ſomnus fugiantur.

CAPUT SECUNDUM.

DE

Brancho & Raucedine.

I. *Definitio.*

1 Branchus eſt affectus catarrhalis ſive ſpecies catarrhi, a congeſtione humorum plus vel minus ſeroſorum acrium & mucidorum & ſuperiores aſperæ arteriæ partes & fauces facta, dependens, cum raucedine & doloribus plus vel minus ſenſibilibus in parte affecta conjunctus.

2 Raucedo vero eſt tunicæ interioris aſperæ ateriæ conſtrictio, irrigationem debitam dictæ tunicæ impediens & vocem claram raucam reddens.

II. *Differentia.*

1 Quomodo *Branchus* & *Raucedo* differant ex Definitione patet, a pleriſque tamen pro uno eodemque affectu habentur, & in Praxi ſub eodem titulo tractantur. Melioris tamen diſtinctionis gratia notetur.

2 Quod in *Brancho* contingat depoſitio & ſeceſſio humorum ſeroſo mucidiorum in aſperam arteriam, quæ Raucedinem comitem habet: e contra vero in vera *Raucedine* excretio illius lymphæ, ad irrigationem neceſſariæ, impediatur.

3 Quod *Branchus* ordinarie Coryzam ſequatur: Raucedo autem vera non.

4 Quod *Branchus* in principio reſpicit excretionem ſanguinis, qua fruſtrata poſtea humorum fit decubitus in aſperam arteriam, quod in *Raucedine* vera contingit.

5 Quod in *Brancho* dum humorum decubitus ad imas fauces & aſperam arteriam fit, inpr. in Senibus & valde Phlegmaticis aliquid defectivi vel paſſivi, in *Raucedine* vero ſpaſticum quid occurrat. Adeoque *Branchus* commode ad ſuperiorem claſſem de Fluxibus ſeri referri poteſt, Raucedo vero, effluxum ſeri lymphatici impediens, magis hujus eſt loci

6 Uterque affectus reſpectu cauſarum modo ab internis, modo ab externis dependet.

III. *Signa.*

1 Branchum fere ordinarie vel præcedit vel comitatur Coryza.

2 Accedit utpl. tuſſis cum excretione materiæ vel tenuis acris, ſed paucioris, vel mucoſæ & copioſioris.

3 Inter tuſſiendum ægrotantes in aſpera arteria ſentiunt dolorem quaſi exulcerationis.

4 Hiſce raucedo tanquam ſymptoma jungitur.

5 Reſpirandi quoque difficultas, quando copioſus humorum eſt decubitus, ſæpius concurrit.

6 Junguntur adhuc alia ſymptomata Coryzam & Gravedinem ordinarie comitantia.

7 Raucedinis ſigna per ſe patent.

IV. *Subjectum.*

1 *Brancho* ſubiiciuntur

1 Juvenes & viri, in quibus adhuc congeſtiones fiunt ad pectus.
2 Phlegmatici.
3 Senes catarrhis obnoxii.
4 Infantes quoque humidioris conſtitutionis.
5 Aeri frigido & humido ſe exponentes.

2 *Raucedini.*

1 Brancho affecti.
2 Tuſſi vehementi & inpr. ſicca laborantes.
3 Quibus vel ſulphuris aut alius acrioris mineralis fumus in fauces illatus fuit.
4 Corpore calido ſubito ſtatum calidum cum frigido commutantes.
5 Nimis ſermocinantes & clamantes.
6 Phthiſici & Hectici.
7 Scorbutici & Venerei, propter eroſionem vel majorem vel minorem partium voci inſervientium.
8 Menſium ſuppreſſione laborantes.
9 Nimis ſalaces. Talem Raucedinem obſervavi in filia ſutoris, quæ, diſcrimen inter utrumque ſexum bene

bene ſciens, quoties cum quodam, quem amabat, (amabat autem multos ob ſpem matrimonii) amice colloquebatur, toties Raucedine corripiebatur: cum vero poſt aliquot annos filium in cœlibatu pareret, Raucedo illa diſparebat.

V. *Prognoſis.*

1 Branchus per ſe malum non eſt periculoſum, ſed brevi utpl. tempore finitur: ſi tamen congeſtio eſt copioſa & materia nimis acris, metuenda eſt Pulmonum eroſio.

2 In ſenibus catarrhalibus Branchus, ſi humorum congeſtio eſt inſignis, ob pulmonum debilitatem facile degenerat in Catarrhum ſuffocativum.

3 Ob eandem copioſam congeſtionem in vegetioribus interdum Tuſſim, in effœtis vero Aſthma poſt ſe trahit.

4 Raucedo a cauſis externis orta, minoris eſt momenti, & brevi ſponte ceſſat.

5 Raucedo diuturna, cui Tuſſis ſicca chronica ſupervenit, utpl. Hecticum quid ſupponit.

6 Raucedo a profundiore partium voci inſervientium eroſione dependens, rariſſime curatur.

7 Raucedo a cauſis internis & morbis complicatis, Scorbuto v.g. & Lue Venerea ortum trahens, non, niſi hiſce remotis, curationem admittit.

8 Raucedo inveterata vel difficillime, vel prorſus non curatur.

9 Raucedines Phthiſi vel Hecticæ ſupervenientes peſſimæ ſunt indolis.

VI. *Remedia.*

1 Humores acres temperantia & corrigentia, Nitrum, Salia neutra, Abſorbentia.

2 Materiam mucoſam reſolventia: Eſſ. Pimpin. alb. Alexipharm. aliaque ſuperius jam tacta.

3 Lenia laxantia: Rhabarb. in ſubſtantia, Pil. Becher. Stahl. &c.

4 Abſtergentia: Salia neutra cum Abſorbentibus. Ol. amygd. dulc. Sacch. cant. Sperm. Cet. juſcula ex hordeo aut avena parata.

5 Diſcutientia & lenia Diaphoretica ac Diuretica: Tinct. ♁ii, Tart. Eſſ. Succ. Mixt. Tonica Stahlii.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis temperans.

℞. *Conch. ppt.* / *Div. in 6. p.. æq.*
Tart. Vitriolat. / *D. ſing. 6. hor. doſ. j.*
Nitr. depur. ā. ℈ij. M.

2 Potiuncula temperans & diaphoretica.

℞. *Aq. ſcabioſ.* / *Cinnab. ♁ii ℈j.*
hyſſop. ā. ℥iiſs. / *Sacch. perlat. ʒiij. M.*
♁ diaph. / *D. ſing. 2. vel 3. hor. cochl. ij.*
Conch. Citrat.
Tart. Vitriolat. a. ʒſs.

3 Mixtura incidens & diſcutiens.

℞. *Tinct. ♁ii acr. ʒiij.* / *ſuccin. ʒj. M.*
Eſſ. alexiph. ʒij. / *D. mane & veſperi 30. gt.*

4 Pulvis laxans.

℞. *Rhab. elect. ℈ij.* / *D. pro 1. doſi.*

5 Pilulæ laxantes.

℞. *Pil. Polychr. ʒj.* / *D. 15. 20. veſperi.*

6 Aliæ.

℞. *Extr. Panchym.* / *Eſſ. ſucc. q. ſ.*
Pil. Becher. a. ℈ſs. / *M. F. Pil. D. pro 1. doſi.*

7 Linctus abſtergens.

℞. *Ol. amygd. dulc. rec.* / *Sperm. cet. rec. ʒij. M.*
Sir. violar. / *D. ſingl. 4. horis dimid. cochl.*
Sacch. violac. a. ℥ſs.

8 Mixtura Tonico diſcutiens.

℞. *Tinct. Tart. acr. ʒij.* / *Spir. C. C. a. ʒj. M.*
Eſſ. ſucc. / *D. mane & veſperi 30. gt.*

VII. *Methodus medendi.*

1 In curatione Branchi ante omnia reſpiciendum eſt, ut congeſtiones ad pectus factæ & adhuc fientes moderentur, & humores acres temperentur, cui fini inſerviunt hinc inde laudata Nitroſa, Abſorbentia, Salia neutra cum Cinnabarinis mixta.

2 Cum vero non raro etiam mucoſitas humorum fauces & aſperam arteriam affligens concurrat, modo dictis temperantibus ſubjungantur Incidentia & Reſolventia, ut hoc modo eorum excretio promoveatur, inſignem in tali caſu edunt affectum ſupra laudatæ Eſſentiæ, ut & Aqua Veronicæ Spirituoſa juxta methodum Stahlianam parata.

3 Ad alvi laxitatem hinc reſpiciatur, hac enim aperta humores ad pectus ruentes ad inferiora derivantur & evacuantur: hic præ ceteris conveniunt Pilulæ Stahlianæ, Becherianæ aut aliæ quoque ex Gummatibus, ac Extractis amaris leniterque laxantibus præparatæ, quæ & incidendo & laxando operantur.

4 Hiſce & ſuperioribus interponantur abſtergentia ex Ol. Amygd. dulc. Sperm. Ceti, & Abſorbentia cum ſalibus neutris.

5 Denique in uſum trahantur Diſcutientia & Tonica, quibus pro Diaphoreſi vel Diureſi promovenda, vel Eſſent. alexiph. D. Stahlii vel Eſſ. Succini admiſceatur.

6 In Raucedine exhibeantur relaxationis gratia lubricantia, Sirup. Violar. Capill. ♀is, Ol. Amygd. dulc. Mucilago hordei &c. quibus interponantur Temperantia & lenia Laxantia.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 In utroque caſu abuſus Expectorantium vitetur, quatenus partes nimium emolliendo affluxum humorum augent, & affectum pejorem reddunt.

2 Reſolventia & Diſcutientia acriora, ut & Volatilia humores nimium commovent, quare mitiora iis ſemper præferantur.

3 Narcotica & emulſiva refrigerantia, quæ a quibusdam in hoc caſu commendantur, humores incraſſando & torporem fibris conciliando excretionem humorum impediunt & infarctum glandularum augent.

4 Purgantia acriora hic nullius ſunt uſus, quare mitioribus & inpr. Pilulis Stahlianis potius locus concedendus eſt.

5 In Raucedine inveterata reſpiciendum ad affectus conjunctos & remediis diu inſiſtendum eſt.

Caput Tertium.

De

Catharro Suffocativo.

I. *Definitio.*

Eſt ſubitanea & maxime periculoſa pulmonum ab humoribus ſeroſo mucidis, nimia copia in eos irruentibus, orta repletio aut oppletio, congeſtionem & nimiam partium reſpirationi inſervientium, Pulmonum ſcil. ac Thoracis, relaxationem ſequens.

II. *Differentia.*

1 A congeſtione ſanguinis in Pulmones: in hac enim inſignis quidem occurrit ab oppletione reſpirandi difficultas, tanta tamen non eſt ac in catarrho ſuffocativo, quatenus Thoracis motus adhuc aliquo modo eſt liber: nec etiam tanta virium adeſt proſtratio, uti in catarrho: ut taceam, quod congeſtionem facile tollat Venæ-ſectio, quæ in Catarrho ſæpius fruſtra inſtituitur. Reliquæ differentiæ ex collatione utriuſque affectus facile apparebunt.

2 Ab *Apoplexia ſeroſa*, quæ quidem ſubito etiam patientes corripit, præcedunt tamen eam ordinarie, varii catarrhi in capite ſe exſerentes, Vertigines, ſtupor capitis diuturnus: comitantur vero repentinus in terram caſus cum motus abolitione, ſenſuum vero, ſi non totali, maxima tamen abolitione, pulſus & reſpirationis inſigni interceptione, aut plenaria ſuppreſſione, inpr. ſi eſt fortior, ſtertore & ſpuma ante os, quæ tamen in Catarrho ſuffocativo non occurrunt, uti ex ſignis patebit.

3 A *Tuſſi humida*, in ſubjectis valde humidis, per remedia expectorantia emollientia, & narcotica, exaſ-

exaſperata & depravata: quamvis enim in hoc inſignis, ob nimiam pulmonum, a remediis productam, laxitatem, occurrat pectoris ab humoribus oppletio, tanta tamen non producit ſymptomata ac in catarrho ſuffocativo.

4 A *ſubitaneis pectoris oppletionibus*, retropulſis ulceribus Rheumatiſmis, exanthematibus & Scabiei originem debentibus: quamvis enim hæ interdum ſatis graves ſint, ita ut mortem etiam inferant, (obſervavimus talem ſuffocationem in infante duorum annorum, Temperamenti maxime Phlegmatici ob retropulſionem ſcabiei humidæ) nihilominus tamen a Catarrho ſuffocativo inſigniter differunt: quatenus

a Oppletio a dictis affectibus reſpectu *quantitatis* materiæ rarius tanta eſt, ut ſtatim in ingens & præſentaneum vitæ periculum ægrotantes conjiciat.

b Reſpectu *qualitatis* materiæ: in dictis enim translationibus ad pectus, magis anxietas urget, & verus conſtrictionis ſenſus percipitur, adeo ut tales affectus ordinarie ſpaſticum quid conjunctum habeant. Cum e contra in Catarrho ſuffocativo laxitas potius occurrat.

c Reſpectu aliorum *ſymptomatum*, inpr. *proſtrationis virium*, illa nunquam in tanto gradu ac in catarro ſuffocativo obſervantur.

d Quod hæc pathemata ſemper magis ipſos pulmones, quam thoracem adoriantur, adeoque Reſpiratio reſpectu thoracis ejuſque muſculorum non ſit adeo intercepta ac in catarrho ſuffocativo, ubi totus thorax cum pulmonibus laborat.

e Ratione *exitus*, quod hi affectus vel ſpaſmodice pulmones conſtringendo, & motum ſanguinis intercipiendo, vel inflammando, vel exulcerando, aut corrodendo eoſdem, catarrhus autem ſuffocativus ſuffocando & nimium opplendo ægrotos jugulet.

5 Ab *Aſthmate convulſivo*:

a Hoc enim exacerbationem motus tonici, Catarrhus vero ſuffocativus remiſſionem ejus conjunctam habet.

b Illud ſanguineis familiare, hic vero Phlegmaticis ſenioribus, vel junioribus Phlegmaticis valde repletis & catarrhis valde obnoxiis.

c In hoc multa materia catarrhalis ſeroſa concurrit, in illo vero nihil tale conſpicitur.

d Aſthma convulſivum per intervalla ægrotos corripit, & in junioribus commotiones febriles concurrentes habet, cum e contra catarrhus ſuffocativus continuo urgeat, Conf. Tab. de *Aſthmate convulſivo*.

III. *Signa*.

1 Uti alii Pulmonum affectus utpl. ſucceſſive invadunt, ita hic repente, & quidem uno impetu inſtar Apoplexiæ corripit ægrotos.

2 Reſpiratio etiam uno eodemque impetu ita difficilis redditur, ut præſentaneum ſubitaneæ ſuffocationis periculum ægrotantes, partim ob pulmonum infarctum, partim etiam propter Thoracem movendi impotentiam incurrant.

3 Obſervatur quoque inter reſpirandum ſpumidus fremitus & ſonus oppletionis Pulmonum index.

4 Sub prima etiam invaſione inſignis ſtatim & tanta adeſt virium proſtratio, ut vix halitum ducere queant ægri.

5 Ob eandem quoque graviorem debilitatem nulla adeſt tuſſiendi poteſtas, & etiamſi levis quidam tuſſiendi conatus excitetur, minus tamen ſufficiens eſt ad excernendam materiam.

6 Proſtrationi virium ſumma quoque animi jungitur abjectio & anxietas.

7 Facies etiam, ob motum ſanguinis in pulmonibus interceptum tumida eſt, oculi vero prominent & fulgent.

IV. *Subjectum*.

1 Senes Phlegmatici vel etiam juniores ejuſdem Temperamenti, Valetudinarii, catarrhalibus pectoris affectibus vel ſæpius recurrentibus, vel chronicis obnoxii.

2 Tonum remiſſiorem pulmonum vel per Naturam, vel ob morbos habentes.

3 Ad affectus Paralyticos & Apoplecticos diſpoſiti.

4 Quibus ulcera chronica manantia, ſcabioſi vel rheumatici affectus uno impetu retropulſi ſunt, inſignem quoque ad hunc affectum nanciſcuntur diſpoſitionem, aut eum actu incurrunt, ſi Temperamentum & Ætas reſpondent.

5 Infantes quoque humidioris conſtitutionis poſt largum corporis ſudorem aeri frigidiori expoſiti, vel in cruſtoſis affectibus per repellentia male tractati.

6 Qui ad catarrhos jam proni, aut ipſis actu affecti aeri humidiori nimium ſeſe exponunt & pectori non ſatis proſpiciunt.

7 Evacuationes conſuetas, Venæ-ſectiones, Scarificationes, Purgationes, ſudationes &c. vel Plethora vera, vel humorum ſeroſorum abundantia, præſente, negligentes.

8 Vino nimium dediti.

V. *Prognoſis*.

1 Catarrhus ſuffocativus eſt morbus admodum periculoſus, patientes, inpr. ſeniores, intra 12. vel 24. horarum ſpatium e medio tollens.

2 Qui hoc morbo pereunt, utpl. ſyncoptici moriuntur.

3 Febris, quæ in junioribus malo hocce laborantibus utpl. jungitur, vel eidem ſuccedit, ordinarie mali eſt moris, quia nunquam perfecte typica eſt, ſed Hecticam habet indolem, ac vires indies conſumendo nihilominus ægrotos jugulat, inpr. ſi reſpirandi difficultas cum anxietate continua perſeverat, hoc enim in caſu in pulmonibus aliquid inflammatorii eſſe, non improbabile videtur.

4 Et etiamſi tale quid non contingat, ob paralyticam pectoris & pulmonum relaxationem (quæ utpl. ordinaria eſt hujus affectus & primaria cauſa) inſignis non ſolum harum partium laxitas remanet, quæ viam copioſæ humorum in pulmones irruptioni & Tuſſi, vel Aſthmati portam pandit, ſed etiam tandem toni remiſſio in reliquis partibus cum cachecticis accidentibus obſervatur.

5 Hiſce interponuntur interdum varia moleſta aſthmatico ſpaſtica molimina, inpr. ſi cauſæ externæ concurrunt, quæ tamen, etſi ad excutiendam & expellendam materiam a Natura inſtituantur, utpl. fruſtranea ſunt, & majori materiæ incarcerationi maliſque exinde dependentibus viam ſternunt.

6 Interdum etiam inſignem poſt ſe relinquit debilitatem catarrhus, ut ægri toti, reſpectu prioris ſtatus, alterati & mutati appareant, & negotiis ſolitis proſpiciendis impares ſint.

7 Qui ſemel Catarrho ſuffocativo fortiori correpti fuere, facile in inpræviſam incidunt recidivam, & ſubito, inſtar Apoplexia fortiori tactorum, moriuntur.

VI. *Remedia*.

1 Congeſtionem derivantia: Venæ-ſectio in pede vel brachio, Clyſteres acriores, Frictiones, Sinapiſmi.

2 Evacuantia: Sal Vitrioli, Radix Aſari, ejuſque Decoctum, Reſin. Jalap. Scammon. G. Gutt. Extr. Coloc. Helleb. nigr.

3 Staſin materiæ ſeroſo mucidæ diſcutientia & Reſolventia: Eſſ. Succin. Alexiph. Pimpin. alb. Tinct. ♁ii acris, Tart. acris, Reſolvens, cum Salib. Volat. Spir. C. C. Sal Ammon. aniſ. combinatæ, Gummata in Acet. ſquillit. ſoluta & ſub potionum pectoralium forma in uſum vocata, Sperm. Cet. cum Ol. Amygd. dulc. rec.

4 Virium langueſcentium robur reſtituentia: Analeptica: Aqu. fragrantiores deſtill Namph Rub. id. Ceraſ. nigr. Cordial. Cinnam. bugloſſ. Conf. de Hyac. Alkerm. Corall. r. ppt. Matr. Perl. ppt. Sirupi Confortantes, Eſſent. dulc. concentr. Emulſiones, Cibi ſuaviter aromatiſati, Vinum generoſius.

5 Febrem concurrentem, vel ſuccedentem mitigantia, Abſorbentia, Oc. ♋ ppt. Conch. ppt. Diaphoretica fixa ♁ diaph. Bezoard. miner. Cinnabarina, Cinnab. ♁ii, nativa, cum interpoſitis Alexipharmacis diſcutientibus.

6 Partium relaxatarum tonum reſtituentia: Mixtura Tonica Stahlii, Tinct. Vitriol. ♂t. Ludov. Eſſent. dulc. ordin. & concentr. Pulv. ⊖res Tonici Richteri, motus corpor s ſufficiens, diæta aromatica, vinum generoſum, externa ſpirituoſa, linimenta, fotus &c.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis emeticus.

℞. *Sal Vitriol. ſ. Gillæ.*
Paracelſ. ʒſs.
D. pro 1. *doſi.*

2 Potiuncula emetico purgans.

℞. *Aq. Cinnam.* ℥j.
C. Gutt. ℈ſs.
Tart. Vitriolat. g. iij.
Sir. Pom. lax. ʒij. *M.*
D. pro 1. *doſ.*

3 Clyſter acrior.

℞. *Spec. carmin.*
Herb. major.
Cent. min. a. mj.
Fol. Tabac. mſs.
Coq. in ſ. q. Aq. ſ.
Colat. ℔. *j. adde.*
Elect. cathol. ℥j.
Sal Gemm. ʒj.
Extr. hell. nigr. ℈j.
Euphorb. gr. iij.
Vit. Ov. n. j. M.
F. Clyſt. calide applicand.

4 Potio reſolvens pectoralis.

℞. *Aq. Hyſſop.*
Tuſſilag. ã. ℥ſs.
Aſthmat. ℥j.
G. Ammon. in Aq. to.
Squillit.
ſolut. & inſpiſſ. ʒj.
Spir. Sal Ammon. aniſ. ʒſs.
Sir. de Eryſim. Lob. ʒſs. *M.*
D. ſing. 2. *hor. cochl. aliquot.*

5 Potio cardiaca.

℞. *Aqu. Rub. id.*
Namph.
Ceraſ. nigr. ã. ℥j.
Cinnam. bugl. ʒvj.
Matr. Perl.
Lap. ♋. *ppt. a.* ʒſs.
Cenſ. alkerm. ʒj.
Julep. gemmat. ʒſs. *M.*
D. cochleatim.

6 Mixtura reſolvens.

℞. *Eſſ. alexiph.*
Succin. a. ʒj.
Tinct. ♁*ii acr.* ʒij. *M.*
D. gt. 30. *bis vel ter quovis die.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Cum in affectu hocce omnia propter præſens vitæ periculum maxime urgeant, Medicus mature nimium in Pectus humorum affluxum imminuere vel intercipere tentet, ne æger plane ſuffocetur.

2 Huic fini inſervit in ſubjectis Sanguineis & Plethoricis Venæ Sectio larga ad ℥viij. X. ſi fieri poteſt in pede, aut obſtantibus quibuſdam circumſtantiis in brachio.

3 Huic revulſioni inſervit quoque Clyſterum acriorum injectio, qui pro ſubjectorum & gradus diverſitate magis vel minus acres reddi poſſunt.

4 Si ſuſpicio eſt, in ventriculo hærere cruditates ob malam diætam, partim ob haſce, partim etiam ob materiam in pectore collectam ejiciendam, exhibeatur vomitorium: cui uſui potiſſimum a Practicis deſtinantur Sal Vitrioli & Radix Aſari.

5 Si vero ſubjecta ſunt Phlegmatica, aut ob vim morbi debiliora, ita ut emeticum ferre nequeant, eidem ſubſtituatur purgans Phlegmagogum & ſimul ſtimulans ex Etr. Helleb. nigr. Colocynth. G. Gutt. utpote quæ & incidendo & evacuando ſcopo Medico apprime ſatis faciunt.

6 Cum vero in hocce affectu Paralytici quid ſemper occurrat, externa quoque excitantia in uſum trahantur, qualia ſunt potiſſimum Veſicatoria & Sinapiſmi, Frictiones, partibus tam proximis, quam etiam remotis applicita.

7 Poſtea materia lenta & viſcida per convenientia remedia incidentia reſolvatur & ad excretionem præparetur, ulterior vero & uberior ad pulmones affluxus per diſcutientia partim Diapnoica, partim Diuretica præcaveatur. Cui fini inſerviunt ſupra laudatæ Eſſentiæ & Tincturæ, inpr. vero Gummata vel ſoluta & potiunculis admixta, vel iterum inſpiſſata & in Pilulas redacta. Hæc enim non ſolum optime incidunt, ſed etiam majori doſi exhibita alvum laxam ſervant, adeoque derivando & reſolvendo conducunt.

8 Vires admodum proſtratæ reſtaurentur per potiones analepticas, vini generoſioris & Diætæ aromaticæ uſum. Inprimis iiſdem cum ſumma efficacia proſpicere poſſet Eſſ. dulc. Hall. ordinaria & adhuc efficacius concentrata. Hæc autem analeptica ſemper interponantur reſolventibus atque incidentibus, ut ſic & materiæ & tono conſulatur.

9 In concurrente Febre per interpoſita alexipharmaca & diaphoretica leniora ſuccurrendum eſt, auxilium etiam tunc ferunt Emulſiones & Gelatinæ, ut & Nitroſa aliaque temperantia.

10 Si vero febris deeſt, & ad chronicum ſtatum affectus declinat, tunc præter incidentia & reſolventia, laxantia per epicraſin in uſum vocentur, non neglecto ſufficiente motu corporis & Diæta conveniente.

11 Mitigato morbo partium etiam tono proſpiciatur, partim per ſupra laudata analeptica & Cardiaca, partim per Nervina & lenia interne & externe uſurpata Martialia.

12 Ut porro novus Paroxyſmus impoſterum præcaveatur, modo dicta roborantia & nervina ſæpius repetantur, aer humido frigidus evitetur, ſucceſſus alvi quotidie obſervetur, & ſi evacuationibus quibuſdam ſolennibus inpr. ſanguinis aſſueti ſunt ægrotantes, ad eas vel conſueto, vel æquinoctiali tempore oculus dirigatur.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 In Venæ Sectione inſtituenda & exhibendis vomitoriis ſemper ad ſubjecti conditionem, ætatem, temperamentum & inpr ad vires reſpiciendum eſt, quo neglecto in gravi & præcipiti hocce malo facilis eſt lapſus.

2 Seniores debiles infarctu non ita enormi, ex liberiori reſpiratione facile cognoſcendo, obſeſſi, non tractandi ſunt per fortiores commotiones, ſed potius methodum leniorem evacuatoriam, ſubjunctis reſolventibus & tincturis tonicis, repetitis vicibus, ſed doſibus parvis, exhibendis.

3 Anticatarrhalia calidiora & volatilia in ſubjectis Sangnineo Plethoricis humores nimium commovendo affectum pejorem reddunt.

4 Catarrhalia nunquam in uſum trahantur, niſi alvus ſit aperta.

5 In Febre quoque concurrente aut ſubſequente cautiſſime ſunt uſurpanda, facillime enim febris genius exinde exacerbatur.

6 Obſtructio alvi in hocce morbo ſemper noxia eſt, quare ſemper aperta ſervetur, nunquam tamen fortiora purgantia hunc in finem præſcribantur.

7 Evacuationem tam ſanguinis, quam ſeri ſolennium, nimirum Hæmorrhagiarum ſpontanearum, Venæ Sectionum, Scarificationum, Fonticulorum &c. neglectus damnum affert eximium, ideoque eorum ſucceſſus, quam maxime obſervandus.

8 Omne regimen calidum fortius noxium eſt, temperatum vero prodeſt.

9 Aer humido frigidus imprimis autumnalis catarrhoſis & ſenſibus admodum eſt inimicus, pariter ac Diæta cruda & ſomnus nimius.

10 Mo us corporis & contra moderatus & continuatus in locis calidis & temperatis, frequens uſus Pilularum Becherianarum, aliarumque ex Gummatibus paratarum, Tincturæ alcalinæ aliæque pectorales non adeo calidæ, cum infuſis aut decoctis Herb. & Rad. reſolventium, ac Diæta aromatica & vinoſa in talibus ſubjectis magnæ ſunt utilitatis, & optime affectum huncce præcavent.

CA-

Caput Quarum.

D E

Tuſſi ſicca.

I. *Definitio.* **T**Uſſis ſicca eſt motus pectoris validus & concuſſorius diuturnus, a Natura ad excutiendam materiam moleſtam inſtitutus, quem tamen utpl. nulla materiæ humidæ excretio ſequitur.

II. *Differentia.*

1 Alia eſt *idiopathica*, quando materia moleſta in Pulmonibus hæret, & eſt vel mitior, uti *ordinaria*, vel fortior uti *ferina*.

2 Alia eſt *ſympathica*, quæ eſt vel *hypochondriaca*, vel *ſtomachica*, quando vel ab hypochondriorum, vel ſtomachi vitio originem trahit.

III. *Signa.*

1 Valida & diu durans pectoris concuſſio, ſine tamen materiæ mucoſæ excretione.

2 Huic jungitur ſæpius raucedo, præcipue ſi vitium hæret in pulmonibus, in Tuſſi vero hypochondriaca hæc non eſt adeo frequens, niſi nimis diu duret.

3 Tuſſis hæc facile exacerbatur ab aere frigido, ſi fuerit pectoralis: hypochondriaca vero a potu frigido, aſſumptis & motu corporis, inpr. aſcenſorio.

4 Affligit autem potiſſimum noctu, præcipue hypochondriaca, ita ut ob frequentem tuſſim ægroti totas noctes inſomnes tranſigant.

5 Accedit ſubinde etiam inſignis reſpirandi difficultas.

6 In hypochondriaca ſenſus concuſſionis in hypochondriis jungitur.

IV. *Subjectum.*

1 Reſpectu ætatis juvenes ſiccioris temperamenti, quibus congeſtiones ad pectus, ad hæmoptyicam excretionem tendentes, impendent, vel eveniunt.

2 Viri etiam & Senes ejuſdem temperamenti, propter diſpoſitionem, ex conſuetudine natam, ſive qui antea ſæpius congeſtionibus ad pectus laborarunt.

3 Hæmorrhoidarii, quibus Hæmorrhoides vel ſponte, vel ob alias cauſas ceſſarunt, ut & feminæ menſium ataxia laborantes, poſt factas ſanguinis ad hypochondria, vel pectus congeſtiones.

4 Quibus copioſus mucus, ſed viſcidus tenax & excretioni minus obtemperans, aut ſerum nimis acre, aſt paucum, in bronchiis hæret.

5 Venæ Sectiones & Scarificationes conſuetas negligentes.

6 Infantes qui morbillis laborarunt, aut poſt variolarum malam tractationem.

7 Quibus ſcabies, achores & tinea repulſa fuerunt.

8 Tuberculis ſcirrhoſis pulmonum, aut hepatis vel lienis Scirrho afflicti.

9 Concretionibus item tophaceis pulmonum laborantes.

10 Gibboſi & Scrophulis affecti.

11 Qui vapores ſulphureos, antimoniales, arſenicales, mercuriales &c. attraxerunt.

V. *Prognoſis.*

1 Tuſſis ſicca ſemper majoris eſt momenti quam humida, niſi forſan alia accidentia eam comitentur.

2 Quo magis invaleſcit Tuſſis ſicca & quo diutius affligit, eo certior eſt metus Scirrhi viſceris cujuſdam.

3 Tuſſis ſicca ſympathica facile degenerat in idiopathicam, permanente nihilominus læſione in parte primum affecta: adeoque ob complicationem affectuum totus ſtatus morboſus eo gravior redditur.

4 In juvenibus, ubi congeſtiones ad Hæmoptyſin tendentes Tuſſis ſiccæ cauſa ſunt & frequentius recurrunt, Phthiſis metus non inanis eſt.

5 Si vero molimina congeſtoria aut actuales congeſtiones mature ſequitur ſanguinis eruptio, nullis gravibus ſymptomatibus ſtipata, & etiam congeſtioni reſpondens, ita ut nihil talis congeſti ſanguinis in pulmonibus remaneat & corrumpatur, Phthiſis metuenda præcaveri ſolet.

6 Tuſſis hypochondriaca chronica frequentius & inpr. noctu affligens, ob obſtructionem vel Scirrhoſitatem viſcerum Hecticam facile poſt ſe trahit.

7 Tuſſis ſicca in infantibus cum aliis ſignis concurrentibus interdum indicat variolas aut morbillos inſtantes.

8 Tuſſis ſicca ſtomachalis facile tranſit in ferinam, ita ut ægroti, dum tuſſire incipiunt, vix remittere queant.

9 Tuſſis ferina in infantibus & adultis non raro Herniam, in feminis vero abortum producit.

10 Si Tuſſis ſicca in Aſthma ſiccum degenerat, malum eſt.

VI. *Remedia.*

1 Temperantia: Nitroſa, Conch. ppt. Mat. Perl. Tart. Vitriolatus, ♁. diaphor.

2 Humores a pectore derivantia: lenia laxantia, Rhabarbarum, Magneſia, Pilulæ Balſamicæ &c. Venæ Sectiones, Pediluvia &c.

3 Diſcutientia: Rad. Ari, Pimpin. alb. &c. Tinct. ♁ii, Tartari, Eſſ. Pimpin. alb. Succini &c.

4 Sedantia: Cortex Chacarillæ, Emulſiones temperantes & anodynæ, Cinnabarina, M. P. de Cynogloſſa &c.

5 Tonica: Mixtura Tonica Stahlii, Infuſa ex Herbis pectoralibus blande adſtringentibus parata.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis temperans.

℞. *Conch. citrat.* *Div. in 6. p. æq. D. ſing.*
Tart. Vitriolat. *5. vel 6. horis.*
Tart. depur. a. ℈ij. M.

2 Alius temperans & diapnoicus.

℞. *Matr. Perl.* *Arcan. dupl. a. ʒſs. M.*
Nitr. regener. *Divid. & D. ut antea.*
♁ diaph.

3 Pulvis laxans.

℞. *Rhabarb. el. ℈ij.* *D. pro una doſi.*

4 Infuſum diſcutiens.

℞. *Rad. Pimpin. alb.* *Veron. ā. miſs.*
Vincetox. a. ℥ſs. *Ex Inc. et Cont. F. Infuſum*
Herb. Scabioſ. *Theiforme ſæpius ſumendum.*
Hyſſop.

5 Mixtura diſcutiens.

℞. *Tinct. Tart.* *D. mane & veſperi gt. 30.*
Eſſ. alexiph. a. ʒij. *in Infuſo præcedente.*
Succ. ʒj. M.

6 Pulvis temperans & ſopiens.

℞. *Lap. cancr.* *M. P. de Cynogl. gr. iv. M.*
Sal polychreſt. a. ʒſs. *Div. in 4. p. æq. D. doſ. j.*
Pulv. chacar. ℈j. *veſperi.*
Cinnab. ♁ii gr. viij.

7 Emulſio temperans & ſopiens.

℞. *Amygd. dulc. ℥ſs.* *Mucilag. hord. ʒvj.*
Sem. Pap. alb. ʒij. c. *F. l. a. Emulſio.*

8 Alia.

℞. *Amygd. dulc. ʒvj.* *F. l. a. Emulſio.*
Sem. Card. Mar. ʒiii. *Colat. ʒviij. adde*
Papav. alb. ʒij. *Conch. ppt. ʒj.*
Aqu. Cherefol. *Sacch. perlat. q. ſ.*
Hyſſop. ā. q. ſ. *ad gratiam.*

9 Pilulæ ſopientes.

℞. *Succ. liquirit. ʒj.* *M. F. Pil. ad pond. gr. ij.*
M. P. de cynogl. gr. vj. *D. veſperi 10. pro doſi.*

10 Mixtura tonico-diſcutiens.

℞. *Tinct. ♁.* *Spir. C. C. a. ʒj. M.*
Eſſ. Pimp. alb. a. ʒij. *D. mane & veſp. gt. 30.*
Succin.

VII. *Methodus medendi.*

1 *Tuſſis ſiccæ idiopathicæ ſive Pectoralis.*

a Si talis tuſſis ſicca a congeſtionibus ſanguinis ad pectus trahit originem, hæ ante omnia mitigentur & quidem primo per temperantia, qualia ſunt Nitroſa, Salia neutra, abſorbentia, cum Antimonio diaphoretico aut Bezoardico minerali mixta, ut hoc modo temperati humores ad peripheriam cor-

corporis pellantur & ſimul humorum affluxus ad pectus intercipiatur.

b Si Plethora in talibus ſubjectis urget, Venæ Sectio mature inſtituatur, quippe quæ impetum morbi maxime imminuit & ſanguinem ad alia loca derivat. Ad prçoccupandum morbi recurſum prçſervatorie etiam inſtituatur.

c Hiſce vel præmittantur, vel interponantur lenia laxantia. inpr. ſi alvi ſiccitas adeſt, Magneſia ſcil. Rhabarbarum, Pilulæ Becherianæ aut aliç cum hiſce convenientes, quç non ſolum reſolvunt, ſed etiam humores ad inteſtina derivando congeſtiones ad pectus imminuunt.

d. Temperatis humoribus congeſtis ad diſcuſſionem eorum reſpiciendum eſt, quod inpr. præſtant variç radices & herbç pectorales, tam in infuſo quam in Eſſentiis, uti ſunt Rad. Ari Pimp alb. Emul. &c. Herb. Scabioſ. Veron. Virg. aur. Tuſſilag. &c. Eſſent. Pimp. alb. Tinct. ♁ii &c. quç pulmones partim ab uberiore humorum affluxu præſervant, partim humores ad alia loca derivant.

e Diſcuſſione peracta, ſi Tuſſis adhuc urget, aut ſi diſcutientibus non obſtantibus Tuſſis ſemper perſeverat, anodyna ſunt exhibenda, & inpr. tempore veſpertino. Optime h. l. convenit Cortex Chacarillç, Pilulç ex ſucco Liquiritiç & MP. de Cynogloſſa, quç etiam reliquis temperantibus una cum Cinnabari Antimonii admiſceri & veſperi exhiberi poteſt. Parem efficaciam quoque habent Emulſiones ex Amygd. dulc. & Sem. Papav. Rh. cum aquis pectoralibus paratç, quç & temperant & ſopiunt.

f Si in tali Tuſſi ſicca tandem aliquid materiæ deponitur in pulmones, illud removendum eſt per lenia abſtergentia & expectorantia, qualia ſunt potiſſimum Oleum Amygdalarum dulcium recens & Sperma ceti.

g Tandem ad ulteriorem affluxum præoccupandum & ad roborandos pulmones in uſum trahatur ſçpius laudata Mixtura tonico-diſcutiens Stahlii.

h Si ob mucum tenacem Tuſſis eſt ſicca, materia illa per emollientia, oleoſa leniterque reſolventia remedia ad excretionem promoveatur: qualia ſunt gelatinæ, cremor hordei, Oleum Amygd. dulc. Sperm. Cet. Sir. violar. Sacch. &c.

i Hiſce jungantur lenia laxantia ex Jalapa, Pilulæ ex Gummatibus & reſolventibus paratæ, Extract. Panchymag. Croll. &c.

k Interponantur ſuperius laudata reſolventia ac diſcutientia, ac tandem agmen claudant remedia tonica.

l Si tuſſis ſicca originem trahit a nodis ſcirrhoſis pulmonum, exhibeantur remedia in Tuberculis pulmonum præſcripta.

2 *Tuſſis ferinæ.*

a Cum materia in hoc affectu ſit admodum acris, ea ante omnia temperanda & evacuanda eſt, quod præſtant ſupra laudata abſorbentia, nitroſa, ſalia neutra, cum mucilaginoſis & gelatinoſis & oleoſis, Decoct. raparum, Sperm. Ceti, Emulſ. &c.

b Poſtea exhibeantur lenia laxantia & diſcutientia ſimul diureſin & diaphoreſin promoventia, adeoque pectus ab humorum acrium affluxu prçſervantia.

c Nimia Tuſſis mitigetur per ſuperius commendata ſopientia, ac pulmones roborentur per tonica.

3 *Tuſſis ſympathicæ ſive hypochondriacæ.*

a Si tuſſis hujus cauſa tenax & viſcida in Ventriculo hæret, exhibeantur digeſtiva cum abſorbentibus mixta.

b Hiſce ſubjungantur lenia laxantia, præcipue vero Pilulæ Becherianæ aut Stahlianæ, Extr. Panchymag. Pil. de Ammon. aut præſcribantur etiam noduli reſolventes & laxantes.

c Tandem tonica & roborantia hiſce ſubſtituantur & continuentur, ut partim Ventriculus priſtinum recuperet robur, partim ut novus materiæ proventus præcaveatur.

d Si prorſus ſicca fuerit, cauſa magis in hypochondriis quam in ipſo Ventriculo latet, & hinc ante omnia ſollicite inquirendum eſt, a quibuſnam cauſis proveniat? Si abundantia ſanguinis concurrit, Venæ Sectio maxime convenit, quæ quoque locum præſervationis gratia habet, ſi a congeſtionibus ortum traxit. Quod reliquam curationem concernit, ea juxta methodum ſub infarctu & Scirrho hepatis præſcriptam adornetur.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 Niſi in corporibus Plethoricis Venæ Sectio larga inſtituatur, utplurimum nullum habet uſum.

2 Venæ Sectio in brachio inſtituta affluxum ſanguinis ad pectus auget & majorem pulmonum oppletionem cauſatur, quare fugienda eſt.

3 Omnia purgantia acria in tuſſi ſicca nil proſunt, imo malum exaſperant.

4 Diſcutientia fortiora, volatilia & oleoſa ſanguinem nimium commoventia, affluxum ſanguinis ad pectus augent, & continuata ad Phthiſin diſponunt, imo eandem ſæpius actu producunt.

5 Opiata ad ſedandam tuſſim non niſi probe correcta materia & præmiſſis præmittendis ſumma cum circumſpectione exhibeantur: quod niſi obſervetur, irritationes quidem ſupprimunt, ſed ſimul materiam acrem in pulmonibus detinendo Phthiſin producunt.

6 Expectorantium quoque abuſus hic ſummo ſtudio vitetur, quoniam majorem materiæ affluxum ad pectus excitant.

7 Travmatica reliquaque pectoralia adſtringentia materiam incarcerant & malum augent, quare ſemper poſt alia præmiſſa, leniora ſaltem reſolventibus mixta in uſum trahantur.

8 Niſi in Tuſſi hypochondriaca labes viſcerum tollatur, Medicus fruſtra contra Tuſſim pugnat.

9 Antihecticum Poterii in tali caſu a quibuſdam commendatum Hecticam producit & hinc fugiendum eſt.

10 Acidulæ in hiſce affectibus utplurimum ſunt pocula mortis.

CAPUT QUINTUM.

DE

Aſthmate Sicco.

I. *Definitio.* Aſthma ſiccum eſt ſpecies reſpirationis difficilis cum ſibilo & ſono acuto, utplurimum ſine tuſſi & excretione materiæ, a pulmonum relaxatione, & humorum ad illos congeſtione, aut etiam a pulmonum ſcirrhoſitate dependens.

II. *Differentia*. Differt

1 Ab *Aſthmate humido*, in quo materia humida viſcida, in hocce autem prorſus nihil excernitur.

2 Ab *Aſthmate convulſivo*, in quo inſignis pectoris ſpaſtica compreſſio per intervalla ſolum ægrotos corripiens occurrit, in ſicco vero reſpirandi difficultas ſine tali compreſſione continuo durat.

3 A *Tuſſi ſicca*, in qua frequentes convulſivi pectoris commotiones ad materiæ cujuſdam moleſtæ excretionem tendentes deprehenduntur, quæ in Aſthmate ſicco deſunt.

III. *Signa.*

1 Adeſt inſignis & continua fere inſpirandi ſive aerem hauriendi difficultas.

2 Quem tamen aerem ſemel hauſtum diutius retinent, adeo ut reſpiratio quidem difficilis, non tamen brevis ſit.

3 Sub inſpiratione auditur ſibilus & ſonorus ſtridor.

4 Ordinarie tuſſis ei non jungitur, niſi in malo chronico quando ſcirrhi pulmonum ad exulcerationem tendunt, aut actualis jam corruptio adeſt.

5 Reſpirandi difficultas continuo quidem ægrotantes affli-

affligit, ordinarie tamen mane & veſperi exacerbatur.

6 Eadem quoque exacerbatio ingreſſum aeris frigidi aut vaporum acriorum in pulmones ſequitur.

IV. *Subjectum*.

1 Reſpectu *temperamenti*, homines ſtrictioris habitus corporis magis, quam quibus is poroſus eſt, hoc malo corripiuntur.

2 Reſpectu *ætatis* juvenes atque in prima virili ætate conſtituti magis quam ſenes.

3 Plethorici evacuationes ſanguinis artificiales negligentes.

4 Diæta lauta utentes & otio ſimul indulgentes.

5 Viri & feminæ, quibus Hæmorrhoides vel menſes ſuppreſſi ſunt.

6 Qui frequentes congeſtiones ad pectus paſſi ſunt.

7 Qui in tuſſiculoſis affectibus male tractati fuerunt.

8 Qui nodos ſcirrhoſos in pulmonibus abſconditos habent.

9 Hypochondriaci ſiniſtre curati, & ſcirrho viſcerum abdominis aliaque labe laborantes.

10 Lapidicidæ ob multum hauſtum pulverem lapidarem vel calcarium.

11 Qui halitus mercuriales, arſenicales, ſaturninos &c. in pulmones receperunt.

12 Quibus ſcabies, inpr. ſicca & ferina, aut ſimilia circa caput oborta maligniora impetiginoſa inquinamenta retropulſa fuerunt.

13 Quibus reliquiæ Variolarum & Morbillorum in corpore remanſerunt.

14 Quibus pectus male conformatum eſt.

15 Quibus pulmones nimium ſunt relaxati & debilitati.

V. *Prognoſis*.

1 Aſthma ſiccum eſt malum admodum chronicum & non raro ad plures annos extenditur, inpr. ſi humorum affluxus, & phthiſica pulmonum corruptio quantum fieri poteſt præcaveatur.

2 Sæpius tamen in Phthiſin tranſit, inpr. quando a retropulſa ſcabie, aut reliquiis Variolarum & Morbillorum ortum traxit.

3 Quo magis antea pulmones per frequentiores congeſtiones & alios affectus debilitati fuerunt, eo facilius Aſthma ſiccum graviora habet conſectaria.

4 Aſthma ſiccum inveteratum raro radicitus tollitur, ſed etiamſi aliquo modo mitigatum ſit, ob diætæ vitia facile recrudeſcit.

5 Aſthma ſiccum ſi in Tuſſim ſiccam cum aliis bonis ſignis mutatur, ſpem melioris curationis facit.

6 Qui ad frequentiores congeſtiones ad pectus proni ſunt, facile iterum in Aſthma ſiccum, licet ab eo ſemel liberati ſint, incidunt.

7 Nonnunquam etiam Aſthmati ſicco diuturno Cachexia, tumores pedum œdematoſi & Hydtops ſuccedunt, inpr. quando Aſthma hocce nocturno potiſſimum tempore affligit, quod ſæpius obſervavimus.

8 Aſthma interdum in Peripnevmoniam mutatur. *Sennertus*.

9 Aſthma febribus acutis vel in morbi curſu ſuperveniens, vel poſt eaſdem affligens periculo nunquam vacat.

10 Si ſimul labes viſcerum ſcirrhoſa inpr. hepatis conjunctum eſt, malum, ſi non plane incurabile, curatu tamen difficillimum eſt.

VI. *Remedia*.

1 Affluxum humorum intercipientia, eoſque temperantia: V. S. revulſoria, pediluvia, lenia laxantia, Rhabarbarum, Magneſia, Pilulæ Stahlianæ &c. nitroſa, abſorbentia, Salia neutra &c.

2 Diſcutientia: Rad. Pimpin. alb. Vincetox. Ari &c. Herb. Scabioſ. Cherefol. Virg ☉r. &c & ex his parata infuſa Theiformia aut etiam Eſſentiæ diſcutientes. Aqua Veronicæ Vinoſa D. Stahlii.

3 *Sopientia*: Cortex Chacarillæ, Cinnabarina, Emulſiones temperantes & anodynæ factæ cum Sem. Papav. albi. &c. Reliqua remedia vid in Tab. præcedentibus.

Formulæ Remediorum.

1 Pilulæ laxantes.

℞. *Extr. Panchym. Cr.*	*M. F. Pil. D.*
Pil. Stabl. a. gr. vij.	*pro una doſi.*
Eſſ. Succ. q. ſ.	

2 Infuſum incidens & laxans.

℞. *Rad. Vincet.*	*Sem. Aniſ.*
Caryoph.	*Fœnic.*
Helen. a. ʒiij.	*Cort. ☉nt.*
Ari. ʒiſs.	*Citr.*
Herb. Hyſſop.	*Cinnam. ac. a. ʒiſs.*
Cent. min. a. mſs.	*Tart. ſolub. ʒiij.*
Fol. Senn. ſ. ſ. ʒvj.	*Inc. inf. in Aq. ferv. ℔. ij.*
Rhab. elect.	*adde Vin. alb. ℔. j. Doſ.*
Fibr. Hell. nigr. a. ʒij.	*℥vj. vel viij. mane.*

Reliquas Formulas vide Tabula præcedente.

VII. *Methodus medendi*.

1 Cum Aſthma varias atque diverſas cauſas, a quibus originem trahit, agnoſcat, hinc etiam ad eaſdem reſpiciendum eſt. Sæpiſſime congeſtiones ſanguineæ a ſuppreſſis conſuetis ſanguinis fluxibus dependentes, anſam ei præbent. In tali E. caſu

a Præſervationis gratia Venæ Sectio verſus æquinoctia inſtituta inſigniter prodeſt, quatenus hoc modo tranſlationes & congeſtiones ſanguinis ad pulmones & viſcera vicina optime præcaventur, præſertim ſi ſubjecta tali jam Aſthmate laborarunt, aut reſpectu temperamenti ad congeſtiones diſpoſitio in ſubjectis occurrit.

b Nec minorem habet uſum Venæ Sectio curatorie mature inſtituta, ante ſcil. humorum nimiam in pectore innidulationem, ut hoc modo humores verſus pulmones nimirum ruentes ad partes inferiores revellantur, & uberior infarctus impediatur.

c Poſtea eo allaborandum eſt, ut conſueti illi fluxus per convenientia remedia denuo revocentur, quo in caſu optime ſe gerunt Pilulæ veræ Becherianæ aut Stahlianæ, quæ in Menſibus & Hemorrhoidibus revocandis omnibus aliis remediis palmam facile præripiunt.

d Hiſce tamen ſemper præmittenda vel jungenda ſunt temperantia & motus congeſtorios mitigantia, uti ſunt ſuperius ſub Tuſſi ſicca laudata remedia nitroſa, abſorbentia & Cinnabarina, quibus etiam ſopiendi fine Cortex Chacarillæ addatur.

e Ad diſcuſſionem peragendam & ulteriorem humorum irruptionem in pulmones præcavendam in uſum quoque trahantur diſcutientia eodem loco laudata. Præprimis vero Aqua Veronicæ vinoſa & Spirituoſa Stahlii matutino & veſpertino tempore ad aliquot cochlearia ſumpta.

2 Si tuſſiculoſi affectus male curati prægreſſi ſunt, aut externi affectus ſeroſi per imprudentem medicationem ſuppreſſi fuerunt, ad hos quoque quam ſollicite reſpiciendum eſt.

a Cum talibus in caſibus humorum acrimonia ordinarie adſit, ea temperanda eſt, per remedia jam laudata nitroſa & abſorbentia, ut & per Salia neutra materiam hancce abſtergentia: quibus interponantur etiam Emulſiones temperantes Gelatinæ, Cremor hordei &c.

b Ad evacuandam materiam præparatam exhibeantur blanda laxantia & inpr. Magneſia alba rite præparata, quæ & temperat & evacuat. Poteſt etiam exhiberi Rhabarbarum vel ſolum, vel in Infuſo cum aliis incidentibus & reſolventibus.

c Tandem in uſum trahantur ſuperius laudata diſcutientia & Mixtura Tonica Stahlii.

3 Si a nodis ſcirrhoſis in pulmonibus hærentibus Aſthma

ma ſiccum dependet, methodo in tali caſu propoſita tractetur.

4 Si vero labes in hypochondriis hæret, in uſum trahantur remedia Tab. de Infarctibus & Scirrhis viſcerum allegata.

5 Si reliquię Variolarum & Morbillorum in pulmonibus ſunt, exinde ſæpe originem trahit vel Tuſſis ſicca vel Aſthma ſiccum. In talibus caſibus Sydenham magnopere laudat Venæ-ſectionem, cum vero adſtantes eam in tenera ætate vix aut prorſus non admittere velint, ſubſtituantur ei blanda temperantia repetitis vicibus exhibita, quibus interponatur mane & veſperi moderata doſis Eſſent. alexiph. Stahlii.

6 Si tandem ob frequentes congeſtiones pulmones inſigniter relaxati ſunt, & ipſi quoque nervi atonia laborant, in uſum trahantur lenia laxantia, quibus ſubjungantur Diſcutientia & tonica ſæpius laudata.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Niſi Venę-ſectio mature aut ſtatim in principio in ſubjectis diſpoſitis, & ubi cauſæ prægreſſæ ejus uſum ſuadent, inſtituatur, nil juvat.

2 In revocandis fluxibus ſanguinis conſuetis in ſubjectis aſthmaticis cautiſſime procedendum eſt, & omnes illæ cautelæ ſumma cum prudentia ſunt obſervandæ, quæ in hiſce affectibus commendatæ fuerunt.

3 Si diſcutiendum eſt, vitentur omnia volatilia & acria, quæ humores nimium commovendo affectum augent.

4 Expectorantia præpoſtere data affluxum humorum ad pectus promovent & affectum graviorem reddunt, quare fugiantur.

5 Pectoralia adſtringentia ſive travmatica in principio data materiam in pulmones illatam magis figunt & facile ad Phthiſin diſponunt, poſt alia tamen præmiſſa ſuo non carent uſu.

6 Purgantia acria in hocce affectu utplurimum ſunt noxia.

7 Graviores animi commotiones & diæta calida aromatica hic nullius prorſus ſunt uſus.

8 Externa Unguinoſa pectori illita vel nil juvant, vel humorum ad pectus fluxum promovendo affectum diuturniorem & graviorem reddunt.

CAPUT SEXTUM, DE *Ictero.*

I. *Definitio.* Icterus eſt ſuppreſſus bilis ad inteſtina fluxus, diffuſionem bilis ad habitum corporis, eum colore vel flavo vel plumbeo tingentis, comitem habens, partim ab obſtructione ductus biliarii, partim vero ab hepatis conſtrictione originem trahens.

II. *Differentia.*

1 Reſpectu *coloris.*

a Alius eſt *flavus*, quando oculi & habitus corporis flavo colore ſunt tincti,

b Alius vero eſt *niger*, ſi color plumbeus vel niger in habitu corporis occurrit,

2 Reſpectu aliorum *morborum.*

a Alius eſt *idiopathicus*, qui nullo alio concomitante morbo, a conſtrictione hepatis ob varias cauſas originem trahit.

b Alius eſt *ſympathicus*, qui morbos bilioſos comitatur. Talem obſervavimus in Febre tertiana anomala, in qua poſt graviſſima in quarto paroxyſmo partim ſpaſtica, partim convulſiva pathemata, tandem icterus cum ſenſibili morbi levamine ſequebatur, ita ut Febris quinto paroxyſmo prorſus ceſſaret.

3 Reſpectu *gradus.*

a Alius eſt mitior.

b Alius vero gravior.

4 Reſpectu *cauſarum.*

a Alius a cauſa *benigna*, nempe bile ſincera originem trahit.

b Alius cauſam *malignam*, morſum v. g. animalium venenatorum, ſequitur.

III. *Signa.*

1 *Icteri flavi.*

a Utpl. incipit cum dolore & preſſione cardialgica, quæ etiam in hypochondriis præcipue dextro obſervatur.

b Quam inſignis totius corporis laſſitudo ulceroſa vel præcedit, vel comitatur.

c In quibuſdam preſſioni illi jungitur etiam inſignis & inexplicabilis præcordiorum anguſtia & anxietas.

d Succedit hinc color flavus primo oculos & tempora, poſtea vero ſucceſſive totum corpus tingens.

e In quibuſdam oculorum acies eſt obtuſa, ſi nimirum oculi nimis ſunt tincti.

f In habitu corporis inſignis occurrit ariditas & ſcabrities, cui in quibuſdam pruritus præcipue dorſi jungitur.

g In non paucis obſervatur capitis vel ſtupor vel dolor.

h Somnus in aliis eſt turbulentus, & variis inſomniis interruptus, in aliis vero ſatis profundus.

i Appetitus ordinarie eſt proſtratus, & licet cibos aſſumant, exinde tamen majorem ſtatim in Ventriculo ſentiunt preſſionem.

k In quibuſdam occurrit vomendi conatus.

l In nonnullis obſervatur etiam ardor Ventriculi.

m Guſtus interdum eſt depravatus, ita ut inſignis occurrat amarities, utpl. tamen talis amarities in ictericis non deprehenditur.

n Sitis etiam ſæpius huic affectui jungitur cum ſiccitate linguæ.

o Alvus utpl. eſt ſegnis, in non paucis tamen laxior etiam, uti in lientericis & cœliaca paſſione laborantibus, ita ut crudi adhuc cibi, vel parum tantum reſoluti mox poſt aſſumptionem excernantur.

p Feces alvinæ colore ordinario non ſunt tinctæ; ſed utpl. albidæ & argillaceæ ac ſimul ſiccæ deprehenduntur.

q Urina regulariter eſt craſſa & crocei coloris, ita ut etiam linteamina tingat.

r Pulſus eſt minor, frequentior & durior non autem velox.

s Si iram graviorem ſequitur, accedit etiam levior febris, quæ tamen etiam in aliis obſervatur cum æſtu arido & volatico ac rubore genarum inpr. poſt paſtum vel potum.

t Reſpiratio redditur difficilior poſt motum corporis.

u Adeſt quoque inſignis animi torpor.

2 *Icteri nigri,*

a In hoc multa jam enumeratorum ſignorum occurrunt, quæ tamen longe ſunt graviora, quam in Ictero flavo.

b In oculis, temporibus & habitu corporis plumbeus aut nigricans obſervatur color.

c Eodem colore ſæpius tincta eſt ſaliva, vel ſaltem inſigniter flaveſcit: interdum vero nulla in ea occurrit mutatio præternaturalis.

d Feces modo ejuſdem ſunt coloris, modo naturaliter ſe habent.

e Urina, licet interdum a ſtatu naturali parum abeat, utpl. tamen juſto plus ſaturata & obſcure flaveſcente ac nigricante colore emittitur.

f Præterea ſæpius plus juſto craſſa, obſcure tamen perſpicua eſt, cum ſedimento croceo nigricante.

g Languor & laſſitudo corporis continuo adſunt, gravitas tamen membrorum tanta non eſt ac in Ictero flavo.

h Major tamen hic eſt animi languor ac faſtidium, ita ut ægri ſibi ipſis aliiſque moleſti ſint.

i Appetitus hic ſemper magis eſt proſtratus, & licet qui-

quidam cibos ſatis avide aſſumant, appetitus hic tamen magis vagus, quam conſtans eſt.

k Sitis etſi continuo cum oris ſiccitate affligat, potum tamen an ea conſuetum faſtidiunt.

l Preſſio quoque inſignis occurrit in hypochondrio ſiniſtro & nonnunquam durities.

m Concurrit etiam calor hecticus cum corporis contabeſcentia.

IV. *Subjectum*.

1 Reſpectu *ætatis* nulla ab Ictero libera eſt, ſed is omnis generis ætates corripit, magis tamen ad eum proni ſunt adulti & ſenes.

2 Reſpectu *Sexus* idem tenendum eſt.

3 Reſpectu *temperamenti*, Cholerici magis ad eum inclinant, quam alii, uti & omnes inſigni ſenſibilitate præditi & ad promtas toni alterationes proni.

4 Reſpectu *animi pathematum* iracundi præ ceteris facilius Ictero corripiuntur, ut & triſtitiæ nimium indulgentes.

5 Reſpectu *morborum prægreſſorum*, quartanarii imprudenter per antifebrilia tractati facile in Icterum incidunt.

6 Scirrho hepatis vel lienis laborantes ad utrumque Icterum maxime ſunt proclives.

7 Hepatis inflammatione correpti.

8 Quibus Hæmorrhagiæ conſuetæ, inpr. vero Menſes & Hæmorrhoides imprudenter ſuppreſſæ ſunt.

9 Obſtructione ductus cholodochi a calculis aut materia viſcida afflicti.

10 Senſibiles & Cholerici vomitoriis draſticis tractati.

11 Diæta viſcida & craſſa abutentes.

12 Ab animalibus venenatis morſi, aut qui venena aſſumſerunt.

13 Quibus bilis in Maſſa ſanguinea corrupta eſt, præ ceteris ad Icterum nigrum maxime ſunt diſpoſiti.

V. *Prognoſis*.

1 Icterus recens in ſubjectis junioribus & vegetis ſpatio paucorum dierum ſæpius tollitur.

2 In annoſis autem & ſenibus diu durat & difficulter admodum curatur.

3 Icterus per ſe non eſt lethalis, niſi graviores aliæ cauſæ ſimul concurrant.

4 Quo magis eſt inveteratus, eo tardius etiam remediis, licet optimis, cedit.

5 Icterus a graviore iracundia ortus, licet curatus, facile iterum eundem animi impetum inſequitur.

6 Quo ſæpius quis Ictero laborat, eo facilius eum ob cauſas etiam leviſſimas denuo incurrit.

7 Si ab initio ſive prima invaſione gravibus ſtatim ſymptomatibus, inſigni ſcil. anxietate & anguſtia præcordiorum, ſuffocationem quaſi minitante, ſtipatus eſt, perículoſior ſemper eſt ſtatus, & Hecticam aut Febrem acutam inflammatoriam portendit.

8 Idem fere etiam metuendum eſt, ſi talia ſymptomata hypochondria affligentia, & reſpirationem inſigniter turbantia, diu continuant, ordinarie enim vel Hectica vel Hydrops ſequuntur.

9 Icterus Hydropi ſuperveniens malum indicat ſtatum & fere ſemper incurabilis eſt, pariter ac Hydrops Ictero accedens.

10 Icterus contabeſcentiæ corporis junctus hectici quid conjunctum habet, & hinc ſemper mali eſt ominis.

22 Icterus die ſeptimo aliiſque criticis præcedentibus ſignis coctionis Febribus acutis ſuperveniens non eſt malum indicium, quoniam Criſin indicat: peſſimum vero, ſi ante ſeptimum ſine præcedentibus coctionis ſignis aut aliis diebus non criticis ægrotos affligit. Conf. *Hippocr.* 4. *Aphor.* 62. & 64.

12 Icterus Scirrho hepatis aut lienis junctus ordinarie eſt incurabilis, quoniam Hectica & Hydrops ei utpl. junguntur. Conf. *Hippocr.* 6. *Aphor.* 42.

13 Satius eſt Quartanam ſupervenire Ictero, quam Icterum quartanæ.

14 Hæmorrhoides Ictero accedentes ejus curationem faciliorem reddunt.

15 Quo magis obſtructus eſt ductus biliarius a calculis eo minor curationis eſt ſpes.

16 Icterus ab abuſu diætæ calidæ aromaticæ, vini & liquorum ſpirituoſorum ortus ordinarie inclinat ad Hecticam vel Hydropem.

17 Icterus morſum animalium venenatorum ſequens ſemper malæ eſt indolis.

18 Si color flavus, ſenſim ſenſimque perit, cum mitigatione reliquorum ſymptomatum bonum præbet indicium: ſi vero ſubito in album mutatur, utpl. Scirrhoſum quid conjunctum habet & hinc mali eſt ominis.

19 Sudores copioſi induſia tingentes facilem morbi pollicentur curationem.

20 Icterus Menſium vel Hæmorrhoidum ſuppreſſionem ſequens, vix niſi his in ordinem redactis curatur.

21 Icterus niger in genere difficilioris eſt curationis, quam flavus.

22 Quo magis corrupta eſt bilis in Maſſa ſanguinea, eo difficilius curationem admittit Icterus niger.

23 Icterus niger in junioribus vegetis ſemper facilius curatur, quam in ſenibus.

24 Senes hoc malo laborantes ordinarie Hectica moriuntur.

[25 Quo magis ſcirrhoſa adeſt lienis diſpoſitio, eo minor etiam curationis eſt ſpes.

VI. *Remedia*.

1 Materiam mucoſo-bilioſam reſolventia & Abſtergentia: Tart. Vitriolat. Sal polychreſt. Arcan. duplic. Tart. ſolubilis, Nitrum, Nitr. ♁iat. Liq. Terr. fol. Tartari, Sal Tart. Onon. Geniſt. abſorbentia varia. Rad. Cichor. Tarax. Chelid. maj. Pimp. alb. Vincetox. Apii, Ari, Gentianæ, reliquæque aperientes. Herb. Endiv. Marrub. alb. Capillares, Cent. min. Fragar. &c.

2 Materiam reſolutam blande evacuantia: Radix Rhabarbari, Folia Sennæ, Fibræ Hellebori nigri, Pilulæ ex Gummatibus & Extractis amaris paratæ, uti Becherianæ, Stahlianæ, Liquor aperitivus mineralis, qui conſtat ex Sale cathartico amaro, polychreſto & Tartaro Vitriolato, in ſ. q. Aq. ſ. ſolutis.

3 Diuretica & Diaphoretica bilem per habitum corporis & renes expellentia: uti ſunt ſalia digeſtiva, Tinct. ♁ii Tartariſata. Tartari, ♁ diaph. Bezoard. miner. Eſſ. Alexiph. Stahlii, Pimpin. alb. &c.

4 Tonica: Radix Rub. Tinct. Caryophyllat. Herb. Adianth. alb. &c. Tinct. ♂t. Ludov. Crocus ♂tis ♁iatus Stahlii, ♁. ♂le Cachect. Ludov.

5 Specifica: Radix Chelidonii majoris, Curcumæ, Urticæ, Herb. Marrub. alb. Abrotan. Sem. Naſturt. Napi, Aquilegiæ, Crocus, Aſelli, Lumbrici terreſtres, Calculi ex veſicula fellea, Fel tauri, Lapis Ceraunius &c.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis abſtergens.

℞. *Arcan. dupl.*
Nitr. regener. a. ʒj. M.
div. in 6. p. æq.
D. ſingulis 3. 4. horis.

2 Alius.

℞. *Tart. Vitriolat.*
Conch. citr.
Cryſt. mont.
Nitr. ♁iat. a. ʒſs. M.
Divid. & D. ut antea.

3 Pulvis laxans.

℞. *Sal cathart. am. ℥vj.*
D. in copioſo vehiculo.

4 Alius.

℞. *Rhab. el. ℈ij.*
D. in juſculo aut alio vehiculo

5 Infuſum laxans.

℞. *Rad. Gentian.*
Pimpin. alb.
Vincetox.
Cichor. a. ʒiij.
Summit. Cent. min.
Herb. Marrub. alb.
Cappil. ♀
Abrot. a. mſs.
Sem. Dauc.
Fœnic. a. ʒii.
Fol. Senn. ſ. ſ. ℥j.
Rhab. elect. ʒiij.
Tart. ſolub. ʒſs.
Inc. affund. Aq. fervent.
℔. j. & Vin. alb. ℔. iv.
D. mane ℥vj. viij.

6 Pilulæ laxantes.

℞. *Pil. Stahl. ʒj.*
D. 15. 20. pro doſi.

7 Aliæ.

℞. *Pil. Tart. ʒj.*
D. 20. pro doſi alternis dieb.

8 Aliæ.

℞. *Pil. de Ammon. ʒj.*
D. ut antea.

9 Potiuncula diuretica.

℞. *Aq. Cichor.* — *Sacch. canar.* ā ʒij.
Cherefol. ā. ℥ij. — *D. ſing.* 3. *horis cochl.* ij.
Terr. fol. Tart.

10 Potiuncula Diaphoretica.

℞. *Aq. Card. Bened.* — *Arcan. dupl.* ā. ℥ſs.
Fl. acac. a. ℥ij. — *Sacch. Perlat.* ʒij.
♁ *diaph.* — *D. verſus noctem cochl.* iij.
Matr. Perl. — iv.

11 Pulvis diaphoreticus.

℞. *Arcan. duplic.* — *Div. in* 6. *p. æq. D. doſis*
Cryſt. mont. præp. — *verſus ſomnum.*
Bezoar. miner. a. ℈ij. *M.*

12 Pulvis Specificus.

℞. *Millep. ppt.* — *Croc. orient.* ℥j. *M.*
Arcan. dupl. a. ℈ij. — *D.* 2. *cuſp. cultr. ſing.* 4 *hor.*

13 Alius.

℞. *Rad. Curcum.* ʒij. — *D. ſing.* 6. *horis.*
Div. in 6. *p. æq.*

14 Pulvis tonicus.

℞. *Tart. Vitriol.* ʒij. — *Div. in* 6. *p. æq. D. doſis ver-*
Croc. ♂*t. ſtablii gr.* 18. *M.* — *ſus prandium & cœnam.*

15 Tinctura tonica.

℞. *Eſſ. amar. Hall.* ℥ſs.

9 Alia.

℞. *Tinct.* ♂*t. Ludov.* ℥ſs. — *ridiem.*
D. 40. *gt. ante & poſt me-*

17 Infuſum tonicum.

℞. *Rad. Fragar.* — *Agrimon.*
Gent. rubr. — *Abrotan.*
Rub. Tinct. — *Epithym. a. mj.*
Caryophyll. a. ℥ſs. — *Inc. infund in Vin. alb.* ℔ 4. *D.*
Herb. Scolopendr. — ℥v. *vi. bis vel ter, quov. die.*

VII. *Methodus Medendi.*

1 Cum ſæpius in primis viis & præcipue in ductu biliario hæret materia mucoſo-bilioſa, eundem ductum obſtruens, ea quam primum removenda eſt, quo poſtmodum reliqua remedia eo magis penetrare queant, Huic ſcopo inſerviunt præ ceteris Salia neutra, ſive digeſtiva, quibus etiam jungantur Abſorbentia & præcipue Cryſtallus montana. Salia fixa ſuo quidem non carent uſu, ſi modo dictis ſociantur, ſi vero ſola exhibentur, tantam efficaciam ac Salia neutra vix exerunt.

2 Quamvis autem hæcce ſola in malo mitiori ſufficere queant, præcipue ſi repetitis aut majoribus doſibus exhibeantur, in malo tamen graviori ſæpius inſufficientia ſunt: quare iisdem ſubjungantur lenia laxantia, inpr. vero Rhabarbarum, vel per ſe vel cum Foliis Sennæ & Radicibus ac Herbis reſolventibus ſupra allegatis, ut hoc modo, ſi quid adhuc adeſt cauſæ morbificæ, id reſolvatur & ſucceſſive evacuetur. Inſignem quoque hic laudem meretur Sal catharticum amarum in principio ad drachmam unam ſingulis quatuor horis abſtergendi gratia, poſtea autem laxandi ſcopo ad unciam ſemis vel drachmas ſex in largiori vehiculo exhibitum. Hiſce laxantibus alius adhuc obtinetur ſcopus, motus ſcil. illius conſtrictorii hepatis, in Ictero ſæpius occurrentis, relaxatio.

3 Quoniam vero magna bilis portio ad habitum corporis eſt lata & adhuc in Maſſa ſanguinea heret, ea partim per Diureſin, partim per Diaphoreſin eſt eliminanda. Prior ſcopus obtinetur ſalibus digeſtivis ſupra laudatis & abſorbentibus: poſterior vero ſit diaphoreticum fixum, uti Bezoardicum minerale aut Antimonium diaphoreticum modo dictis ſalibus & abſorbentibus admiſcetur. Eidem fini etiam inſerviunt Tincturæ alcalinæ, inpr. Antimonii & Tartari, ut & e Gummatibus reſolventibus paratæ, quæ ulteriorem abſterſionem & bilis expulſionem promovent.

4 Tandem quoque ad Tonum partium reſpiciendum eſt, ubi præ ceteris commendari meretur Tinctura Martis Ludovici, qua ſola, miſſis omnibus aliis remediis, Icterum ſæpiſſime feliciter curavimus: aut antea dictis digeſtivis addatur crocus Martis ♁iatus Stahlii vel Antimonium Martiale cachecticum Ludovici, aliique Croci Martis non adeo adſtringentes.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Quo magis placide Icterus tractatur, eo citius & melius etiam curatur, quare fugiantur omnia commoventia fortiora & tonum magis exaſperantia.

2 Inprimis vero abſtinendum eſt a Vomitoriis & acrioribus Purgantibus, quæ partim conſtrictionem hepatis augent, partim vero ſerum ſanguini nimis ſubtrahunt, adeoque bilis in Maſſa Sanguinea herentis expulſionem impediunt. (Notabile hujus rei vidimus exemplum ante ſex & quod excurrit annos in hortulano quodam: hic poſt iracundiam graviorem Ictero corripiebatur, Medicus ad evacuandam bilem præſcribebat Tartarum emeticum, ac poſtea Pulverem Cornach. & cum ægrotus nihilominus de preſſione atque conſtrictione præcordiorum conquereretur, Medicus adhuc majorem bilis copiam in Ventriculo herere credens, continuationem dictorum remediorum ſuadebat. Sed tantum abeſt, ut levamen exinde perciperet, ut potius quotidie magis magiſque colore croceo tingeretur. Medicus poſtea varia quidem alia remedia ſed ſine ullo effectu preſcribebat. Quare ægrotus perteſus me conſulebat: erat autem tum temporis admodum macilentus, & debilis ac de inſigni preſſione in hypochondrio dextro conquerebatur, appetitus plane erat proſtratus, ſitis vero cum oris ſiccitate continuo urgebant! Suadebam uſum juſculi cum radicibus & herbis leniter reſolventibus parati, una cum Salibus digeſtivis & abſorbentibus, quę cum ſpatio aliquot ſeptimanarum ſumſiſſet, ſymptomata illa ſenſim mitiora reddebantur: cum vero preſſio in hypochondrio continuo urgeret, præſcribebam pro uſu externo Empl. de Cicut. & de Ammon. Foreſti, pro interno vero Tinct. ♂t. Ludov. & ſimul continuationem juſculi ſuadebam, atque ſic elapſis duobus menſibus curabatur. Sed in hunc uſque diem quam primum leviſſima etiam ira commovetur, ſtatim Ictero denuo corripitur, qui tamen brevi ceſſat.)

3 In preſcribendis reſolventibus ſemper reſpiciatur ad temperamentum, & uti Sanguinei & Phlegmatici fortiora reſolventia, non tamen nimis acria, optime ferunt, ita e contra hæcce Cholericis noxia ſunt, quare hiſce ſemper mitiora exhibeantur.

4 Eo magis abſtinendum eſt ab acrioribus reſolventibus, aliiſque commoventibus, ſi febriles commotiones Ictero junguntur; in tali caſu magis proſunt nitroſa cum Salibus digeſtivis & diaphoreticis fixis.

5 Regimen blande diapnoicum uti ad expulſionem bilis e Maſſa Sanguinea multum confert, ita coactum ſudoriferum non ſolum malum gravius reddit, ſed & ad majorem corporis contabeſcentiam & Hecticam diſponit.

5 Martialia nunquam, niſi premiſſis premittendis & in declinatione mali, in uſum trahantur,

6 Idem judicium ferendum eſt de Specificis, vi communis regulæ practicæ: *Specificæ non exhibeantur niſi præmiſſis univerſalibus.*

7 Limatura Martis quidem maxime a quibusdam commendatur, ſed ſatius eſt ab ea abſtinere & legitime præparata ipſi ſubſtituere: ſi tamen in uſum trahenda eſt, detur in fine morbi robuſtioribus. Idem quoque ſentiendum eſt de Hæmatite, qui a quibusdam ceu totus martialis in hoc affectu laudatur.

8 In Ictericis & inpr. junioribus a nimiis remediis abſtinendum eſt, prudens enim remediis convenientis continuatio plus, quam variorum coacervatio præſtat.

9 In Ictero jam inveterato & contumaci leniſſime procedendum & remedia incidentia diu continuentur, iiſque laxantia lenia interponantur: feſtinatio enim in hoc caſu maxime eſt noxia.

10 Quo magis ſenſibilia ſunt ſubjecta, eo mitioribus etiam tractanda ſunt remediis.

11 Remedia ſtomachica calida aut carminativa ad tollendum moleſtum preſſionis ſenſum nunquam præſcribantur, quia partim eum non tollunt, partim malum exacerbant: ſub finem vero curationis Eſſentiæ

amaræ ad reſtituendum Ventriculi tonum ſuo non carent uſu.

12 Multo minus ſuadenda ſunt opiata & narcotica, quoniam materiam in hepate hærentem magis incraſſant & figunt, adeoque metuendæ hepatis infarctui portam certiſſime pandunt.

13 In Ictero a ſuppreſſis Hæmorrhagiis & Febribus cautiſſime quoque procedendum & ab omnibus commoventibus abſtinendum eſt, quoniam in tali caſu ægrotantes longe facilius in Infarctus, Scirrhos, Inflammationes, Hecticam & Hydropem præcipitari poſſunt, quam ſi Icterus a mala Diæta originem traxit.

14 In tali etiam caſu fugiantur remedia Martialia, licet a multis tamquam optima aperientia laudentur, revera enim adſtringentia ſunt & malum pejus reddunt.

15 Qui balnea in Ictero commendant, Æthiopem lavant.

16 Diæta craſſa & viſcida ut & ira, ut in multis Icteri ſunt cauſa, ita etiam maxime vitari debent.

17 Quoniam Icterici non raro recidivam patiuntur, præſervationis gratia lenia laxantia cum aperientibus ipſis præſcribantur, id tamen ſemper debito tempore, & quidem præcipue circa æquinoctia, fiat.

18 Vini uſus vel ſit moderatus, ſi morbi conditio id permittit, vel prorſus nullus, inpr. ſi commotiones febriles frequentes concurrunt: magis in tali caſu convenit Decoctum leniter aperiens & temperans ex Rad. Cichorii, Taraxaci &c.

19 Venæ Sectio ad curationem Icteri nil confert: ſi tamen ſubjecta ſunt admodum plethorica, aut Icterus a ſanguinis fluxuum ſuppreſſionibus ortum traxit, uſum habet.

20 In ictero nigro tanquam ſummo morbi gradu cautiſſime & leniſſime procedendum eſt, quoniam hic majora adhuc metuenda ſunt pericula, quam in flavo.

21 Niſi in hoc remedia convenientia diu continuentur, fruſtra laborat Medicus.

22 In utroque Ictero alvi obſtructio noxia eſt, quare ſemper aperta ſervetur; vitentur tamen acria & ſtimulantia.

23 Motus moderatus in omni Ictero egregie, partim ad ſtagnationes humorum diſſipandas, partim ad promovendam bilis excretionem, convenit: exceſſus autem & defectus ejus fugiantur.

Caput Septimum.

De

Ructibus & Inflatione Ventriculi.

I. *Definitio.* Ructus ſunt vapores flatulenti in Ventriculo e materia cruda, viſcida, fermenteſcente &c. nati & ope motus conſtrictorii per ſuperiora expulſi, aut in Ventriculo retenti, variarum moleſtiarum authores.

II. *Differentia.*

1 Alii ſunt *naturales*, qui ab aſſumptis originem trahunt & ſine inſigni moleſtia expelluntur.

2 Alii vero ſunt *præternaturales*, quibus ordinarie moleſta & interdum ſatis gravia juncta ſunt ſymptomata.

3 Alii ſunt *inſipidi*, alii vero aſſumptorum indolem referunt.

4 Alii pro diverſitate rerum hæterogenearum in Ventriculo latitantium diverſum habent ſaporem & ſunt vel *acidi*, vel *nidoroſi*, vel *putridi &c.*

III. *Signa.*

Quamvis hæc per ſe pateant.

1 Ordinarie tamen præcedit aliqualis Ventriculi inflatio.

2 Quam excipit motus quidam ſuccuſſorius.

3 Hunc vero, pro majori vel minori orificii ſiniſtri conſtrictione, ructus modo cum modo ſine ſono ſequitur eruptio.

4 Si autem nimis conſtrictum eſt orificium, ita ut exitus ipſis denegetur, inſignis deprehenditur Ventriculi inflatio, quæ ad hypochondria quoque ſe extendit.

5 Si manu tanguntur, reniſus quidam obſervatur.

6 Jungitur hiſce anguſtia & anxietas cardialgica, quæ ſæpius adeo urget, ut ægrotantes, quo ſe vertant, neſciant.

7 Accedit etiam ob impeditum diaphragmatis motum reſpirandi difficultas.

8 Caput in quibusdam inſigniter dolet.

9 In aliis vero vertigo tenebricoſa, gravitas aut temulentum quid in capite cum tinnitu aurium obſervatur.

10 Alii percipiunt ſenſum flatulentiæ in ventriculo oberrantis, quando corpus movent.

11 Si ructus emittuntur, ſentitur quidem aliqualis ſublevatio tenſionis Ventriculi, ſed non cedit.

12 In quibusdam tanta concurrit corporis debilitas, ita ut pedibus inſiſtere nequeant.

13 Nonnunquam etiam actuales accedunt Lipothymiæ.

IV. *Subjectum.*

1 Reſpectu *temperamenti*, Phlegmatici & Sanguinei magis quam Cholerici & Melancholici.

2 Reſpectu *Sexus*, feminæ præ viris.

3 Diæta cruda fermenteſcente utentes, aut laute viventes, vitæ ſedentariæ dediti.

4 Senſibiles corpus modo aeri frigido, modo calido exponentes.

5 Viri hypochondriaci, ſanguinis congeſtionibus ad ventriculum & hypochondria obnoxii.

6 Feminæ hyſtericæ aut menſium ataxia, ſive inordinato fluxu laborantes.

7 Hæmorrhoidarii, vanos conatus ad Hæmorrhoides experientes, aut earundem ſuppreſſione laborantes.

8 Nephritici & Podagrici.

9 Flatibus alias obnoxii, alvi obſtructione laborantes.

V. *Prognoſis.*

1 Ructus bene erumpentes & ab aſſumptis orti prorſus leve ſunt incommodum & hinc etiam nullum periculum involvunt.

2 Si vero pertinaciter ventriculo includuntur, graviſſimis ſæpe incommodis, uti ex antecedentibus patet, anſam præbent.

3 Quo magis talis Ventriculi inflatio cum affectibus hypochondriaco-hyſtericis, arthritico-ſpaſticis & nephriticis conſpirat, eo graviora etiam producit ſymptomata.

4 Inflatio talis ventriculi, quo ſæpius affligit, eo facilius etiam in habitum degenerat.

5 Quo magis hæcce inflatio pectus & caput in conſenſum trahit, cum vocis interceptione & inſigni vertigine, eo magis etiam ſuffocationes & Apoplexiæ ſunt metuendæ.

6 Et talia mala eo facilius ſequuntur, ſi ſubjecta ſunt plethorica & ad congeſtiones varias prona.

7 Si tali ventriculi inflatione jungitur flatulentia in inteſtinis, longe gravius redditur malum.

8 Quo magis alvus eſt adſtricta, eo gravius etiam urget inflatio ventriculi, inpr. ſi inteſtina quoque flatibus ſunt diſtenta.

9 Inflatio Ventriculi a ructibus, ſi cum aliis morbis inpr. acutis conjungitur, eos admodum exaſperat, & gravem indicat ſtatum.

10 Inflationes ventriculi diu durantes & ſæpius affligentes non raro Tympanitem poſt ſe trahunt.

11 Inflatio ventriculi, quæ in reconvaleſcentibus obſervatur, recidivam interdum indicat.

12 Ructus fœtidi & putridi odoris in morbis acutis peſſimum præbent ſignum.

VI. *Remedia.*

1 Materiam crudam & viſcidam incidentia & abſtergentia: Arcan. duplic. Tart. Vitriol. Sal polychreſt. Nitr. ♃iat. Sal cathart. amar. Conch. citrat. aliaque abſorbentia. Rad. Vincetox. Pimpin. alb. Galang. Ari. Herb. Cent.

Cent. minor. Cochlear. Menth. Meliſſ. Cort. ☉nt. Citr. Sem. carminativa.

2 Materiam præparatam evacuantia: Rad. Ipecac. Tart. emet. Fol. Sennæ, Rhabarbarum, Magneſia alba, Pilulæ Becherianæ, Stahlianæ.

3 Diſcutientia: Eſſ. Cort. ☉nt. Carminat. wedelii, Pimpin. alb. Gentian. Tinct. ♁ii acris, Spir. C. C. Tartari, Nitr. dulc.

4 Concurrentem Plethoram removentia, Venæ Sectiones, Scarificationes.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis abſtergens & incidens.

℞. *Conch. citrat.* — *Cinnam. ac. a.* ℈ij. *M.*
Tart. Vitriolat. a. ʒiſs. — *D. ſing.* 4. *horis* 2. *cuſpid. cultri.*
Rad. ari.

2 Pilulæ incidentes & laxantes.

℞. *Pil. Becher.* ʒj. — *D. veſperi* 20. *pro doſi.*

3 Pulvis emeticus.

℞. *Rad. Ipecac. gr.* XXIV. — *Sal abſinth.* ℈ſs. *M. D. mane*

4 Infuſum incidens & laxans.

℞. *Rad. Vincetox.* — *Fol. Senn. S. S.* ℥j.
Pimp. alb. a. ℥ſs. — *Rhab. elect.* ʒij.
Galang. ʒij. — *Cort.* ☉*nt.* ʒiij.
Ari. ʒj. — *Sal. Tart.* ʒiſs.
Summit. cent. min. — *Inc. infund. in Vin. alb.*
Herb. Menth. — ℔. IV. *D. mane* ℥VI. *vel* VIII.
Meliſſ. ā. mſs.

5 Mixtura incidens & diſcutiens.

℞. *Eſſ. Cort.* ☉*nt.* ʒiij. — *Cinnam.* ʒj. *M.*
Pimpin. alb. ʒij. — *D. mane & veſperi* 30. *gt.*

6 Alia.

℞. *Eſſ. carminat. wed.* ʒiij. — *Spir. Nitr. dulc.* ʒſs. *M.*
D. ut antea.

7 Alia tonico diſcutiens.

℞. *Tint.* ♁*i acris.* — *D. ut antea.*
Spir. C. C. a. ʒij. *M.*

8 Tinct. Tonica.

℞. *Tinct.* ♂*t. Ludov.* ʒſs. — *D. ut at antea.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Si ructus a materia viſcida tenaci & mala Diæta originem trahit, exhibeantur ab initio Salia digeſtiva, quæ materiam illam ceu Ructuum cauſam optime corrigunt & abſtergunt ac ad excretionem diſponunt. Eundem uſum quoque habent vegetabilia modo enumerata, quæ non ſolum materiam illam incidunt, ſed etiam ructus & flatus diſſipant & Ventriculum roborant.

2 Hiſce ſubjungantur emetica, inpr. ſi multæ cruditates in ventriculo hærent, & ſubjectum ad emeſin diſpoſitum eſt, quatenus hoc modo cauſa morbifica, e qua Ructus generantur, uno impetu tollitur: quod præ ceteris commode præſtat Radix Ipecacuanhæ cum Sale quodam fixo mixta. In robuſtioribus Tartarus emeticus ad grana aliquot non ſine fructu exhibetur.

3 Si vero ſubjecti ſenſibilitas aliæque circumſtantiæ eorum exhibitionem non permittunt, in uſum trahantur lenia laxantia cum incidentibus & amaris mixta, quæ ſucceſſive materiam morbificam evacuant, ac Ventriculum ab ea liberant: & talia inprimis locum habent, ſi flatulentia ſimul eſt juncta. Eundem uſum habent Pilulæ Becherianæ, Stahlianæ, Polychreſtę, alięque ex extractis amaris & Gummatibus reſolventibus & abſtergentibus paratę. Si flatulentia concurrit, locum quoque habent clyſteres emollientes & carminativi.

4 Tandem in uſum trahantur diſcutientia ad impediendum ulteriorem humorum affluxum, iiſque jungantur tonica ad roborandum Ventriculum, aut ſi quid materię adhuc in eodem hęret, ut incidatur & reſolvatur.

5 Si pathemata hypochondriaca aut hyſterica cum Ventriculi inflatione concurrunt, Venę Sectiones pręſervatorie & curatorie inſignem habent uſum, quibus reliqua tali in caſu convenientia remedia jungantur. Vid. *Tab. de hypochondriaco Hyſterico malo.* Quid Venę Sectio in tali caſu pręſtet in proprio expertus ſum corpore. Inflationi tali Ventriculi jam ultra quindecim annos obnoxius fui. Nonnunquam ſubito invadebat, cum tanta anxietate & reſpirandi difficultate, ut ne verborum quidem proferre valerem. Orificium Ventriculi ſemper arctiſſime clauſum erat, ita ut prorſus nullus ructus egredi poſſet. Semel accedebant graves Lipothymiæ. Vertigo ordinarie maxime urgebat. Summa concurrebat totius corporis debilitas, ita ut pedibus vix inſiſtere poſſem. Leviſſimus corporis motus omnia graviora reddebat. Occaſionem huic malo dederant vomitoria, quæ inſignem ventriculi ſenſibilitatem poſt ſe reliquerant: Malum hypochondriacum, molimina hæmorrhoidalia inania, cibi flatulenti, vina ſuperioris Alſatiæ, cereviſia, vita ſedentaria, lucubrationes, meditationes, ira, triſtitia, neglectus Venæ Sectionis, abuſus Potus The, Caffe &c. Si non repente invadebat, & ſi malum nihilominus imminere ſentiebam, quod inpr. tempore antemeridiano contingebat, vinum Rhenanum mature ſumptum ſucceſſive totum affectum præcavebat. Omnia carminativa malum accelerabant, & id longe gravius reddebant. Si vero inflatio me ſubito corripiebat cum reliquis ſymptomatibus nullum dabatur preſtantius remedium, quam Venæ Sectio, quæ momento citius omnia tollebat, excepta aliquali laſſitudine, quam ſpatio aliquot dierum ſentiebam. Quamprimum Vena ſecta erat, ructus copioſi erumpebant, & hinc cardialgicæ paſſiones ceſſabant. Uſum Venæ Sectionis præſtantiſſimum jam duodecies in malo graviſſimo expertus ſum. Pilulas Becherianas quoque optimas deprehendi, hæ enim ſæpius malum diu præcaverunt.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Si malum a cruditatibus dependet, omnino abſtinendum eſt a remediis carminativis aliiſque calidis, hæc enim omnia malum gravius reddunt, & majorem ventriculi inflationem ordinarie producunt.

2 Eo certius autem nocent, ſi manifeſta pathemata hypochondriaca & hyſterica affectum huncce comitantur & fovent.

3 Si a mala Diæta originem trahit affectus, caveant ſibi ægrotantes ab omnibus iſtis, quæ quocunque modo cruditatibus ventriculi anſam præbere poſſunt.

4 Vomitoria etſi interdum laudabilem edant effectum, maximo tamen ſtudio vitanda ſunt, ſi pathemata hypochondriaca & molimina hæmorrhoidalia affectum fovent, quatenus ventriculum inſigniter debilitant, & frequentiori pariter ac graviori affectus recurſui anſam præbent.

5 In tali caſu fugiantur etiam alia Purgantia draſtica, quia varias turbas in abdomine excitant, & variis hypochondriacis pathematibus portam pandunt.

6 Alvi laxitas etiam omni ſtudio conſervetur, hoc enim neglecto, inflationes ventriculi ſemper magis urgent.

7 Fugiantur etiam cibi flatulenti, animi pathemata fortiora & vita ſedentaria, e contra vero corpus motu moderato continuo exerceatur.

Caput Octavum.

De

Flatulentia.

I. *Definitio.* Flatulentia eſt copioſa & ſubitanea flatuum ex humoribus in inteſtinis reſolutis generatio, gravia mala conjuncta habens.

II. *Differentia.*

1 Reſpectu *gradus.*

a Alia eſt *mitior*: quando in ſubjectis humidioribus ad Flatulentiam diſpoſitis multi quidem flatus generantur, qui tamen vel iterum diſparent, vel placide & ſine moleſtia per inferiora egeruntur.

b Alia eſt *gravior*; quando ob cauſas etiam leviores inſignis flatuum copia generatur, cui graves etiam dolores ob flatus retentos junguntur.

2 Re-

2 Reſpectu *cauſarum*
a Alia a cruditatibus primarum viarum originem trahit.
b Alia varias ſanguinis in vena portæ commotiones ſequitur.
c Alia ab inteſtinorum atonia dependet.
d Alia a rebus fermenteſcentibus aſſumtis in ſubjectis jam diſpoſitis ortum ducit.
3 Differt a *Tympanite*, in quo flatus copioſi in abdominis cavitate hærent, idque continuo & pertinaciter extendunt, qui in Flatulentia ſtricte ſic dicta in inteſtinis generantur, & inſignes moleſtias conjunctas habent.

III. *Signa*.
1 Borborygmi & motus volutatorii in inteſtinis.
2 Cui modo extenſio & inflatio abdominis, modo vero ejuſdem ſubſidentia jungitur.
3 Interdum vero motus illi volutatorii deſunt, & flatus in uno tantum loco incarcerantur.
4 Quo magis autem tales motus ſive volutatorii, ſive ad unum ſaltem locum directi exacerbantur, eo facilius etiam dolores graviores accedunt.
5 Hi dolores autem variant, interdum enim in hoc loco magis ſunt ſpaſtici, in alio vero ſunt diſtendentes, ut inteſtina quaſi rumpi videantur.
6 Concurrit ordinarie alvi obſtructio & hinc etiam dolores eo magis exacerbantur.
7 Interdum vero poſt varios motus flatus erumpunt & ſic malum maxime imminuitur.
8 Si turbulentæ ſanguinis in vena portæ commotiones concurrunt, accedunt cardialgicæ anxietates cum reſpirandi difficultate, aliaque hypochondriaca ſymptomata, modo in ſiniſtro, modo vero dextro ſe magis exerentia.

IV. *Subjectum*.
1 Reſpectu *Temperamenti*, Phlegmatici magis quam Sanguinei, Cholerici & Melancholici, propter naturalem ad atoniam diſpoſitionem.
2 Reſpectu *Sexus*, feminæ præ viris, inpr. vero eæ, quæ ob diætæ vitia menſium & lochiorum inordinato ſucceſſu aut paſſione hyſterica laborant.
3 Abortum paſſæ aut in puerperio male tractatæ.
4 Fluore albo laborantes.
5 Reſpectu *ſenſibilitatis* ad varias toni alterationes ob calorem vel frigus proni.
6 Viri hypochondriacis paſſionibus afflicti.
7 Hæmorrhoidarii, partim ob varia, aſt inſufficientia, molimina, partim ob malum Hæmorrhoidum conſuetarum ſucceſſum, aut plenariam ſuppreſſionem.
8 Nephritici & arthritici.
9 Hernia laborantes.
10 Atoniam inteſtinorum vel ob malam Diætam, vel ob alios morbos, Dyſenteriam, Diarrhœam, frequentiores ſpaſticas contractiones &c. patientes. unde hujus reſpectu plurimi homines ad Flatulentiam ſunt diſpoſiti.
11 Cibis flatulentis & fermenteſcentibus abutentes.
12 Ad alvi obſtructiones proni.
13 Abdomen & pedes aeri frigido exponentes.
14 Qui decoctis & infuſis calidis, præſente jam aliquali inteſtinorum atonia, tonum adhuc magis relaxantibus, abutuntur.

V. *Prognoſis*.
1 Flatulentia malum non eſt contemnendum, ob graviſſima mala quæ non raro eidem junguntur.
2 Quo magis inteſtina atonia laborant, eo minor plenariæ reſtitutionis eſt ſpes.
3 Idem quoque ferendum eſt judicium de Flatulentia, ſi jam in habitum deducta eſt.
4 Quo magis in Flatulentia urgent anxietates cardialgicæ cum reſpirandi difficultate & gravioribus capitis perturbationibus, eo gravius etiam metuendum eſt periculum.
5 Flatulentia a cauſis externis, refrigeratione ſcil. & aſſumptis orta, ſemper facilius & ſponte ſæpius curatur, quam quæ a cauſis internis originem trahit.
6 Flatulentia cum Hypochondriaco malo conjuncta ſemper gravius affligit & diutius etiam durat, quam reliqua.
7 Uti flatuum matura excretio ſymptomata ab iiſdem pendentia maxime mitigat & non raro prorſus tollit, ita ſpontanea eorum retentio eadem fovet & exaſperat: idque tanto magis in ſubjectis plethoricis, in hiſce enim inſignes circa venam portæ ſequuntur turbæ, quatenus ſanguinis motus per vaſa meſaraica, dum hic inteſtina extenſa, illic vero contricta ſunt, maxime impeditur, unde non ſolum colicæ quaſi convulſivæ, ſed etiam tranſlationes ſanguinis partim ad vicinas, partim etiam ad remotiores fiunt partes, e quibus graviſſima ſæpe naſcuntur ſymptomata.
8 Flatulentia ab Hæmorrhoidibus & menſibus male ſuccedentibus dependens, aut cum Hypochondriaco malo connexionem habens, facile degenerat in Colicam convulſivam.
9 Imo iliacam paſſionem ex tali conſtitutione natam eſſe, in aliquot feminis obſervavimus.
10 Flatulentia uti facile habitum acquirit, ita etiam voluntaria flatuum emiſſio: novimus quoſdam, qui ob continuam fere flatuum talem aſſuetam excretionem honeſtiorum conſortium fugere coguntur.
11 Flatulentia & flatuum aſſueta emiſſio imprudenter ſuppreſſa, homines facile in Tympanitem, Hydropem & Hecticam præcipitat.

VI. *Remedia*.
1 Alvum apertam ſervantia: Clyſteres emollientes, carminativi & leniter ſtimulantes.
2 Lenia laxantia: Magneſ. alba, Rhabarbarum, cum incidentibus reſolventibus & carminativis mixta, Pilulæ Becherianæ, Stahlianæ, Polychreſtæ, aliæque quarum compoſitionem Gummata cum Extractis amaris ingrediuntur.
3 Materiam flatuum abſtergentia: Salia digeſtiva, Tart. Vitriolat. Arcan. dupl. Sal. cathart. amar. ut & Nitroſa cum Cinnabari mixta.
4 Tonum inteſtinorum reſtituentia: Eſſent. carminat. Wedelii, Cort. ☉nt. aliæque ex incidentibus & reſolventibus paratæ. Tinct. ♂ii acris, Spir. C.C. Tartari, Nitri dulc. Spir. Ammon. aniſat. Pro uſu externo Emplaſtr. Stomach. Crat G. Tacamah Balſama ex olei aromaticis & carminativis parata. Sacculi ex Herbis aromaticis & fragantibus. Aqua Reginæ Hungariæ, Spir. Vini Camphor. cum linteaminibus abdomini applicita.

Formulæ Remediorum.

1 Clyſter.

℞. *Decoct. emoll.* — *Sal. Gemm. ʒij.*
carmin. ā. ℥v. — *Vit. Ov. N. j.*
Ol. lil. alb. — *M. F. Clyſter.*
chamom. ā. ℥j.

2 Alius.

℞. *Rad. Alth.* — *Colat. ℥x. adde*
Lil. alb. ā. ʒvj. — *Ungu. clyſmat. ʒvj.*
Herb. Chamom. — *Ol. aneth. ʒſs.*
Meliſſ. a. mj. — *Sal. comm. ʒij.*
Cent. min. — *Vit. Ov. N. j.*
Fol. Tabac. ā. mſs. — *M. F. Clyſter.*
Coq. in ſ. q. Aq. ſ.

3 Infuſum laxans & carminativum.

℞. *Rab. Gent. rubr.* — *Sem. Aniſ.*
Pimp. alb. ʒiij. — *Fœnic.*
Galang. ʒij. — *Cort. ☉nt.*
Ari. ʒiſs. — *VVinter. a. ʒiſs.*
Summit. Cent. min. — *Cinnam. acut.*
Herb. Meliſſ. — *Sal. Tart. a. ʒj.*
Menth. ā. mſs. — *Inciſ. Contuſ. infund. in Vin.*
Rhab. elect. ʒſs. — *alb. generoſ. ℔. IV. D. mane ℥vj. vel viij.*
Fibr. Helleb. nigr. ℈ij.

4 Pilulæ.

℞. *Pil. Stahl. ʒj.* — *D. 15. 20. veſperi.*

5 Aliæ.

℞. *Extr. Cent. min.* — *Aloes Gummoſ. ā. gr. xv.*
Helen.
Pimpin. alb. a. ʒſs. — *Tinct. Tart. q. ſ. M. F. Pilulæ*
Hell. nigr. — *D. ut antea.*

6 Pulvis abſtergens.

℞. *Arcan. duplic.* ʒij. xviii. *M.*
Nitr. depur. ʒj. *div. in 9. p. æq.*
Cinnab. Antimonii gr. D. a meridie & veſperi.

7 Mixtura incidens & roborans.

℞. *Eſſ. Gent. rubr. Milleſol. a.* ʒiſs. M.
Cort. ☉*nt. D. mane & veſperi 30. 40. gt.*

8 Alia.

℞. *Eſſent. Cort.* ☉*nt.* ʒij. *D. ut antea.*
Spir. Tart. ʒj M.

9 Alia.

℞. *Tinct.* ♁*ii acr. Succin.* ʒj. M.
Eſſ. cort. ☉*nt. a.* ʒij. *D. ut antea.*

10 Emplaſtrum.

℞. *Emplaſt. ſtomach. Ol. carvi. q. ſ.*
G. Tacamah. ã. q. ſ. applicetur abdomini.
M. F. Empl. irror.

11 Balſamum.

℞. *Ol. N. M. expr.* ʒij *Carvi. ã. gt.* xv.
deſt. Aniſ. M. *applicetur abdomini.*
Chamom.

VII. *Methodus medendi.*

1 Cum alvus clauſa utplurimum magnas creet moleſtias & a deductione flatuum ad inferiora & excretione magna pars curationis dependeat, alvus quam primum reſeranda eſt per Clyſteres emollientes & leniter carminativos, cum oleis lenientibus & ſtimulo ſalino. Commode quoque Clyſteribus hiſce ſtimuli loco adduntur folia Tabaci & Centaurium minus. Laborabat ante aliquot annos quidam Colica graviſſima cum abdominis inflatione & alvi obſtructione pertinaciſſima, contra quæ mala omnia fruſtra exhibebantur: tandem folia Tabaci Clyſteribus addebamus, quæ alvum feliciter reſerabant, ita ut ægrotus præter omnem ſpem feliciter reſtitueretur.

2 Hiſce ſubjungantur lenia laxantia, inpr. talia quæ ſimul ventriculi & inteſtinorum tonum reſtituunt: quo nomine potiſſimum ſe commendant Pilulæ Stahlianæ & Becherianæ veræ, quæ alvo reſerata flatus expellunt primas vias abſtergunt eaſque optime roborant: imo hiſce ipſis flatus ſæpius præcaventur, ſi interdum præſervationis gratia ſumuntur: ſi vero hæ haberi nequeunt, iiſdem ſubſtituantur aliæ ex Extractis amaris & Gummatibus paratæ. Vel præſcribantur etiam infuſa laxantia & roborantia.

3 Hiſce jungantur & interponantur Pulveres digeſtivi, quo hoc modo materia flatuum eo melius removeatur: ita ſi v. g. mane exhibetur infuſum laxans, a meridie dentur aliquot doſes Pulveris digeſtivi cum Nitro & Cinnabari.

4 Cum vero inteſtinorum tonus a flatibus maxime debilitetur, agmen claudant Tonico diſcutientia & ſimul reſolventia, quo hoc modo conſtrictis & roboratis fibris per motum periſtalticum materia flatuum eo facilius profligatur, & humorum decubitus ad inteſtina præcaveatur.

5 Exterius quoque flatuum diſcuſſionem optime promovent ſupra allegata Emplaſtra, Fotus & Balſama, quare iiſdem etiam in flatuum cura locus concedatur.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 In principio curationis fugiantur omnia carminativa, inpr. ſi magna flatuum adeſt copia, cum enim conſtrictiones ſpaſticæ ſæpius hic & illic urgeant, & ſic flatuum excretionem impediant, metus eſt, ne per carminativa inpr. calidiora, ſpaſmi cum inſignibus doloribus augeantur & flatus cum majori damno incarcerentur.

2 Pari cautela opus eſt in applicatione clyſterum carminativorum, quæ tantum abeſt, ut flatuum excretionem promoveant, ut potius majoribus incommodis, inpr. in ſubjectis ſanguineis ſenſibilioribus, anſam præbeant, quare in talibus caſibus nullis, niſi emollientibus & leniter ſtimulantibus locus ſit; ſi vero ſubjecta ſunt phlegmatica, carminativa clyſteribus emollientibus addita, etiamſi aliquo modo penetrantiora ſint, ſuo non carent uſu.

3 Quod vomitoria concernit, omni ſtudio ab eorum uſu abſtinendum eſt, etiamſi aliquid in Ventriculo hærere videatur, quod ſui remotionem poſtulet: per hæc enim ſtomachus inſigniter debilitatur & inflationi Ventriculi, de qua præcedente Tabula actum fuit, via ſternitur: eo magis vero ab iiſdem cavendum eſt, ſi ſymptomata hypochondriaco hyſterica cum Flatulentia conjuncta ſunt, exinde enim omnia ſymptomata graviſſima redduntur.

4 Nec etiam Laxantia & Purgantia hic ſemper locum habent: illa enim uti Manna, Caſſia, Folia ſennæ &c. quatenus inteſtina magis relaxant, etiamſi flatus ad inferiora promoveant, Flatulentiam & atoniam augent: hæc vero inpr. acriora inſignes, præcipue in hypochondriaco hyſtericis ſubjectis, in abdomine excitant turbas & hinc ad ulteriorem Flatulentiam magis diſponunt. Satius E. eſt loco horum ſupra allegatas Pilulas & Infuſa in uſum trahere.

5 Si ventriculi & inteſtinorum tonus reſtituendus eſt, remedia tonica diu continuentur, alias nihil ſolidi efficitur, & Flatulentia ob leviores cauſas facile redit.

6 In Diæta ſollicite abſtinendum eſt ab omnibus quæ Flatulentiam provocare poſſunt, v. g. a cibis flatulentis & fermenteſcentibus, refrigeratione pedum & abdominis.

7 Uti vita ſedentaria multum confert ad flatuum generationem, ita motus moderatus & continuatus ad eorum diſſipationem egregie convenit.

8 Si Flatulentia cum aliis affectibus, v. g. moliminibus Hæmorrhoidalibus, Menſibus, Lochiis &c. connexionem habet, convenit methodus in talibus caſibus præſcripta.

Caput Nonum,
de
Obſtructione Alvi.

I. *Definitio.* Obſtructio alvi eſt excrementorum, vel nimis tarda excretio, vel plenaria retentio, a ſegniore motu periſtaltico originem trahens.

II. *Differentia.*

1 Reſpectu *gradus*: in aliis enim feces ad non adeo longum tempus, in aliis vero ad quatuor, quinque ſex dies retinentur.

2 Differt ab *alvi adſtrictione*, quæ utpl. ab aliis morbis fovetur, & magis activum quid pro cauſa habet, cum e contra obſtructio a cauſa paſſiva dependeat.

III. *Signa.*

1 Excrementorum alvi ultra conſuetum tempus, aut ad aliquot dies retentio.
2 Dolor abdominis gravativus & compreſſivus.
3 Qui vel eſt vagus, ac plus vel minus lancinans.
4 Adſunt varia incommoda a flatibus cum abdominis extenſione & duritie.
5 Hiſce junguntur preſſiones circa ventriculum cum anguſtia præcordiorum.
6 In aliis appetitus eſt proſtratus.
7 Adeſt etiam inſignis corporis laſſitudo.
8 In aliis gravis occurrit inquietudo cum jectigatione corporis in lecto.
9 In aliis obſervatur ſpirandi difficultas.
10 Caput affligitur vertigine & dolore modo obtuſo, modo magis acuto.

IV. *Subjectum.*

1 Homines ſiccioris corporis habitus, Cholerici ſcil. & Melancholici.
2 Feminæ hyſtericæ & viri hypochondriaci, in quibus tamen ſæpius magis alvus eſt adſtricta, quam obſtructa.
3 Vitam ſedentariam agentes & meditationibus indulgentes.
4 Quibus ſcybala ſunt nimis indurata.
5 Ventriculi & inteſtinorum atonia laborantes.
6 Flatibus obnoxii.
7 Cibis ſiccioribus & crudis abutentes.
8 Potum nimis parce aſſumentes.
9 Largos ſudores patientes.

10 Sti-

10 Stimulum ad egerendum & ordinarium exonerationis tempus negligentes.
11 Febribus acutis afflicti.

V. *Prognoſis*.

1 Alvi obſtructio levior in aſſuetis, & ubi temperamentum reſpondet, malum eſt leve, inveterata autem ordinarie ſumme eſt periculoſa & ſæpius funeſta.
2 Quo magis pertinax in colica & iliaca paſſione eſt alvi obſtructio, eo gravius metuendum eſt periculum.
3 Alvi obſtructio cum Flatulentia conjuncta ſemper gravior eſt quam ſimplex.
4 In tali caſu graviſſima quandoque excitatur Colica flatulenta, quæ eo pejor redditur, ſi ſaburra biliosa, ob alvi obſtructionem in inteſtinis retenta, accedit.
5 Feces alvinæ nimis induratæ ſanguinis curſum per vaſa meſaraica impediendo ſtaſes & inflammationes inteſtini, in quo hærent, non raro producunt.
6 Venæ hæmorrhoidales internæ ſæpius a talibus ſcybalis induratis, aut etiam propter fortiorem niſum rumpuntur.
7 Alvi laxitas in affectibus capitis & hypochondriacis, bona eſt, obſtructio vero eoſdem exaſperat.
8 In omnibus morbis acutis ſatius eſt alvum eſſe liberam, quam obſtructam.

VI. *Remedia*.

1 Diluentia & emollientia: Juſcula cum hordeo parata, Decoctum prunorum, Paſſularum, Tamarindorum, Oleum Amygd. dulc. Gelatinæ &c.
2 Blanda evacuantia: Clyſteres emollientes & leniter ſtimulantes, Laxantia, Manna, Folia Sennæ, Pilulæ Becherianæ, Stahlianæ, contra obſtructiones Hallenſium. Sal. cathart. amarum, Salia neutra in majori doſi data.

Formulæ Remediorum.

1 Clyſter emolliens.

℞. *Decoct. emoll.* ℥ix. *Sal. Gemm.* ʒij.
Ol. Chamom. *Vit. Ov. N.* j. *M.*
Ungu. elyſmat. a. ʒvj. *F. Clyſter. applicetur calide.*

2 Pilulæ laxantes.

℞. *Pil. Stahl.* ʒj. *D. veſperi* 15. 20.

3 Aliæ.

℞. *Pil. de Ammon.* ʒj. *D.* 20. *mane.*

4 Aliæ.

℞. *Pil. contr. obſtruct. Hall.* ʒß. *D. veſperi* 3. 4. 5.

5 Aliæ.

℞. *Extr. Aloes Gumm.* ʒj. *ſpiſſ.* ℈ij. *cum*
Helleb. nigr. ʒß. *Eſſ. Abſinth. q. ſ.*
Cent. min. ℈j. *F. Pil. ad pond. gr. j.*
Coloc. gr. IV. *D. veſperi* 6. 7.
G. Ammon. ſolut. & in.

6 Decoctum laxans.

℞. *Decoct. Prunor.* ℥vj. *Colat. D. calide.*
Mann. elect. ℥ij. *M.*

7 Electuarium laxans.

℞. *Pulp. Tamarind.* *Sir. de pom. laxat. q. ſ.*
Paſſul. ā ʒj. *M. F. Electuarium.*
Diac. luc. jalap. ʒvj. *D.* ʒij. iij.

VII. *Methodus medendi*.

1 In frequenti aut habituali alvi obſtructione exhibeantur diluentia, emollientia ac potus ſufficiens ad emolliendas feces alvinas & lubricanda inteſtina: & quam primum leniſſimus ad egerendum adeſt ſtimulus, alvus, etiam cum aliquali vi & majori niſu, ſtatim deponatur.
2 Corpus quoque quotidie motu moderato & continuato exerceatur, hic enim uti reliquas excretiones ita & hanc quam maxime promovet: ut taceam quod per hunc motus tonicus reſtituatur, periſtalticus ſimul augeatur & hoc modo ſegnities alvi impediatur.
3 Si vero feces ſunt nimium induratæ & affectus nimium urget, ita ut graviora metuenda ſint mala, Clyſteres ex emollientibus & oleis paratæ injiciantur, qui in hoc malo præſentiorem & celeriorem edunt effectum, quam Purgantia remedia.
4 Si alvus hoc modo aperta eſt, convenit ſpatio aliquot dierum vel alternis diebus ſumere Pilulas Stahlianas, aut alias alvum leniter ſtimulantes, & motum periſtalticum augentes. Cui fini etiam inſerviunt Decocta & Electuaria aliquo modo ſtimulantia.
5 Si vero alvi obſtructio eſt admodum pertinax, ita ut Clyſteribus & internis emollientibus nihil effici queat, hiſce interdum interponantur alia Purgantia, ut alvus eo citius reſeretur. Tali in caſu optimum edit effectum Infuſum cum Foliis Sennæ paratum. Medicus hujus loci mihi retulit, ſe ſæpius Infuſo tali ex Decoct. Prunorum ℔. iv. & Fol. Senn. ℥ij. parato, pertinaciſſimas alvi obſtructiones, nullis aliis cedentes remediis, feliciter ſuſtuliſſe. Tractabam hic aliquando feminam Paſſione Iliaca cum vomitu ſtercoreo laborantem, & cum alvus nullo modo reſerari poſſet, ægrota mane immittebatur in balneum ex radicibus & herbis emollientibus paratum & in eo ultra integram horam relinquebatur: exempta ex eo clyſter emolliens injiciebatur & abdomen unguento emolliente calido continuo inungebatur: a meridie balneum denuo ingrediebatur, ac clyſter & unguentum continuabatur: tandem veſperi poſt egreſſum e balneo, clyſter ex Lactis & Olei oliv. a ℔. ß. cum acri ſtimulo magna vi ope ſyringæ injiciebatur: & hinc elapſo horæ quadrante alvus aperiebatur, ac femina præter omnem ſpem reſtituebatur.
6 Si alvi obſtructio aliis morbis jungitur, & eos, uti ſolet, graviores reddit, per Clyſteres & Pilulas Stahlianas aperiatur.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.

1 Si diluentia & potus ſufficiens ægrotis conceditur, motus ejus continuus ſit comes, quo neglecto ſola illa diluentia, tonum inteſtinorum magis relaxant, adeoque ſegnitiem alvi augent.
2 Motus tamen nimius, inpr. neglecto ſufficiente potu, fugiatur, quia alvi obſtructionem promovet.
3 Purgantibus acribus & continuatis nullus quoque concedatur locus, quoniam utpl pertinaciorem alvi obſtructionem poſt ſe relinquunt, & gravioribus malis viam ſternunt. Vidi hocce in femina 54 circiter annorum, quæ tali habituali alvi obſtructione laborabat, contra quam a carnifice hujus loci accipiebat nodulum purgantem, quem cum ſpatio 14. dierum quotidie aſſumeret, optime quidem purgabatur, ita ut quovis die duodecies, imo ſedecies, alvum copioſe deponeret: ſed poſtea in pertinaciſſimam alvi præcipitabatur obſtructionem, quam Paſſio Iliaca preſſo pede ſequebatur, a qua non niſi magno labore liberabatur.
4 Fugiantur quoque frequentia laxantia, quoniam ſi Natura huic ſtimulo aſſueſcit, alvum poſtea non niſi eodem ſtimulo admonita ſolvit. Vivit hic femina quædam, quæ frequenter Pilulas contra obſtructiones ad alvum aperiendam ſumſit, ſed eo jam perducta eſt, ut alvum non niſi ſumptis hiſce Pilulis deponere queat.
5 Si alvi obſtructio alios morbos comitatur, reſpiciendum eſt, an morbus primarius alvi apertionem commode ferat: id quod principaliter uſum habet in Febribus acutis, quamvis enim quædam earum alvi apertionem admittant, & ſymptomata per eandem imminuantur, exanthematicæ tamen eam ægre ferunt.

Caput Decimum,

De

Stranguria.

I. *Definitio*. Stranguria eſt difficilis & laborioſa urinæ excretio, ubi urina ſolum guttatim cum dolore colli veſicæ & urethræ prodit, cum continuo ad mingendum ſtimulo conjuncta.

II. *Differentia*.

1 A *Dyſuria*,
a Quod in hac urina non guttatim, ſed ſæpius in ſuffi-

ſufficienti copia, quamvis cum magno niſu & labore emittatur, in Stranguria vero guttatim effluat.

b Quod in Dyſuria inter mingendum dolor æſtuans & poſt mictionem interdum aliquandiu continuans obſervetur, qui e contra in Stranguria ſub mictione eſt magis frigeſcens & poſtea ardens.

c quod in Dyſuria continuus ad mingendum ſtimulus deſit, in Stranguria vero continuo urgeat.

d Quod Dyſuria utplurimum a viarum urinariarum vitio, Stranguria vero magis ab urinæ aliarumque rerum moleſtarum ſtimulo dependeat.

2 Ab *Iſchuria*: in qua urinæ excretio plenarie ſupprimitur, in Stranguria vero ſæpius & guttatim prodit urina.

3 Alia eſt *levior*, alia *gravior* & diu durans.

4 Alia eſt *idiopathica*, quando cauſa hæret in veſica: alia vero *ſympathica*, quando ab alio morbo fovetur & producitur.

III. *Signa*.

1 Frequens ſtimulus ad excernendam urinam.

2 Urina prodit guttatim.

3 Concurrit dolor ſtrictorius in collo veſicæ.

4 In urethra inter mingendum percipiunt ſenſum refrigerii.

5 Quem ſequitur peracta mictione dolor ardens.

6 In reliquo corpore inpr. vero ejus habitu ſentiuntur horrores frequenter repetentes.

IV. *Subjectum*.

1 Homines ſpongioſiori corpore præditi.

2 Nephritici & Hæmorrhoidarii.

3 Qui potum fermenteſcentem & nondum deſecatum, cereviſiam ſcil. recentem & muſtum aſſumſerunt.

4 Cibis crudis & fermenteſcentibus utentes.

5 Diverſo potu uno eodemque tempore, aut etiam minus conſueto fruentes.

6 Corpus, præcipue abdomen calidum, una cum inferioribus partibus refrigerantes.

7 Pollutione nocturna frequentius laborantes.

V. *Prognoſis*.

1 Stranguria per ſe quidem periculo vacat, inſignia tamen parit incommoda, præcipuæ ſi diutius durat: vid. *Foreſt.* Lib. XXV. Obſ. 6.

2 Stranguria ab urinæ acrimonia dependens facilius curationem admittit, quam quæ a veſicæ vitio originem habet.

3 In ſenibus difficulter curatur & eos ſæpius ad mortem uſque comitatur.

4 Stranguria ſi diutius durat, colli veſicæ exulceratio metuenda eſt.

5 Stranguria frequentius ſine prævio errore in diæta affligens, prodromus eſt calculi renalis.

VI. *Remedia*.

1 Acrimoniam temperantia: Nitrum depur. regeneratum, Antimoniatum, Conchæ citratæ, ſalia digeſtiva. Emulſiones ex Amygd dulc. Sem. Card. Mar. Papav. alb. 4. frig. major. Potus calidus. Mucilago Hordei, Sperm. Ceti, Oleum Amygd. dulc Decoct. Glyzyrrh. Raparum, Radix Malvæ cum Nummularia in juſculo cocta. Aut Decoct. Malvæ cum Syrupo violarum, Syrupus Althææ. Gummi Arabicum. Pilulæ ex Terebinth. coct. clyſteres emollientes. Externe Sevum hircinum, Fotus emollientes, Ol. Viol. Chamom. Nymph. Papav. &c. Cepæ aſſatæ,

2 Motus ſpaſticos ſopientia: Nitrum aliaque præcedentia, Cinnabaris,

3 Tonum roborantia: Cortices Aurant. pulveriſati & Eſſent. Cort. ☉nt. Spec. de Hyac. Corall. rubr. Tinct. ♂ti. Ludov.

Formulæ Remediorum.

1 Potiuncula temperans.

℞. *Aqu. Petroſel.*
Cherefol.
C. C. citr. a. ʒß.
Tart. Vitriolat.
Conch. citrat. a. ʒj.
Sacch. perlat. ʒiij. *M.*
D. ſing. v. horis cochlearia aliquot.

2 Emulſio temperans.

℞. *Amygd. dulc.* ℥vj.
Sem. Card. Mar. ℥iij.
Papav. alb. ʒij.
Aq. Cherefol.
Scabioſ.
F. l. a. Emulſio.
Colat ℥viij *adde*
Matr. Perl. ʒj.
Sacch. Canar. q. ſ. ad gratiam.
D. ſæpius cochlearia aliquot.

3 Pulvis anodynus.

℞. *Nitr. regener.*
Lap. ♋. *a.* ℈ij.
Cinnab. ♁ii *gr.* XII.
M. P. de Cynogl. gr. ij. M. div. in 4. p. æqu. D. ſing 4. horis.

4 Pulvis tonicus.

℞. *Lap.* ♋.
Corall. r. ppt. a. ʒj.
Spec. de Hyac. ʒß.
M. div. in 6. p. æq.
D. ſing. 4. vel 6. horis.

5 Eſſentia Tonico diſcutiens.

℞. *Eſſ. Cort.* ☉*nt.*
Alexiph.
Spir. C. C. a. ʒj. *M.*
D. mane & veſperi gt. 30.

VII. *Methodus medendi*.

1 Cum Stranguria diverſa præſupponat cauſas, ad eas ante omnia in curatione reſpiciendum eſt. Si E. ex vitio primarum viarum orta eſt Stranguria, exhibeantur abſorbentia & Salia digeſtiva ad temperandam & abſtergendam materiam noxiam.

2 Quo facto dentur poſtea lenia laxantia, uti ſunt Rhabarbarum & Pilulæ Stahlianæ, Becherianæ aliæque cum hiſce aliqualem convenientiam habentes reſpectu Extractorum amarorum, Gummatum & Myrrhæ. Ut tales Pilulæ ſubinde ſumantur, inprimis, quando ſubjecta ad Stranguriam ſunt diſpoſita & malum frequentius recurrit.

3 Hiſce ſubjungantur Eſſentiæ incidentes, uti ſunt Tinct. Antimonii acris, quæ ſæpius ſola in vehiculo largo calido ſumpta totum malum prompte profligat Huic jungi poſſunt adhuc aliæ, Eſſentia ſcil. Succini, in moderata doſi, Eſſentia Pimpinellæ albæ, Cort. ☉nt. &c.

4 Si vero a refrigeratione dependet Stranguria, ſumantur frequentius juſcula calida, cum ſemine Carvi, aut etiam potius Thee & Caffe. Inſignem quoque efficaciam habent liquores & Aquæ deſtillatæ ſpirituoſæ cum Eſſentia carminativa, Cort. ☉nt. &c.

5 Externe in tali caſu conveniunt frictiones abdominis & pedum cum linteaminibus calidis, aut etiam Fotus Linimenta Cataplaſmata emollientia, Cepæ aſſatæ &c pectini applicatæ, ut hoc modo moleſta illa ſtrictura mature tollatur.

6 Si urinæ acrimonia cauſa eſt Stranguriæ, in uſum trahantur Nitroſa cum abſorbentibus & ſalibus digeſtivis mixta, quibus etiam Cinnabaris ad temperandos motus addatur. Aut etiam præſcribantur ſupra laudata alia temperantia & emollientia, Decoctum ſcil Raparum, Chamomillæ, Althææ, Oleum Amygdalarum dulcium cum Spermate Ceti, Emulſiones &c.

7 Si venereum quid ſubeſt, aliquandiu exhibeantur & continuentur Tinctura Antimonii acris cum Eſſentia ſuccini, cui etiam aliquid Balſami Peruviani vel de Copiba, ſi ſubjecti conditio aliæque circumſtantiæ ejus uſum permittunt, addatur, ut hoc modo abſterſio promoveatur & cauſa mali tollatur.

8 Idem etiam obſervetur, ſi ab alia cauſa, aut etiam ab urina exulceratio quædam in veſica vel urethra producta fuit & affectum fovet.

9 In Stranguria habituali præcipue ſenum, præter Clyſteres emollientes & Carminativos, Pilulę Stahlianę frequenter ſumantur, iiſque interponantur & ſubjungantur partim abſtergentia ſalina, partim Eſſentiæ incidentes & roborantes ac carminativæ, eæque continuentur, ut hoc modo illud quod moleſtias creat, removeantur, & partes debilitatæ eo melius roborentur.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.

1 Quamvis alvi laxitas multum ad Stranguriæ curationem conferat, acria tamen Purgantia, quia malum augent aut ejus frequentiorem recurſum cauſantur fugiantur.

2 Clyſteres quoque non ſint nimium emollientes, pręſertim in ſenibus, ubi partes jam ſunt inſigniter laxę, majorem enim producunt laxitatem veſicę & majorem humorem ad vias urinarias decubitum, ſemper E. iisdem addantur lenia carminativa.

3 Moderate etiam volatilia in ſubjectis, inprimis junio-

nioribus & Plethoricis præſcribantur, inſignes enim, ſi abuſus accedit, in corpore excitant turbas: quare non niſi urgente neceſſitate in uſum trahantur.

4 Ipſa quoque incidentia ſint blanda, aut ſi ſunt fortiora, ſemper cum largiore vehiculo ſumantur.

5 Diuretica fortiora & nimis ſtimulantia in Stranguriæ cura exulent, quoniam majorem humorum ad renes affluxum producunt, & hinc malum augent.

6 Opiata quoque non niſi doloribus maxime urgentibus & quidem refracta doſi cum aliis temperantibus exhibeantur.

7 Refrigerantia, inpr. actu frigida, etſi interdum aliquid præſtiterint, non facile in uſum trahenda ſunt, quia malum ordinarie exaſperant.

8 In ſubjectis Plethoricis ad Stranguriam pronis Venæ Sectio præſervatoria non negligatur.

9 In Strangaria ſympathica nunquam aliquid præſcribatur, quod primarium affectum turbare queat.

10 In Diæta ſollicite abſtineatur ab omnibus iis, quæ quocunque modo ad affectus provocationem aliquid conferre queunt, inpr. vero a cibo & potu feculento & fermenteſcente.

11 Provide quoque alvi libertas conſervetur, quem in finem lenia laxantia interdum præſervationis gratia ſumantur, ut primarum viarum vitia mature tollantur.

12 Ut quoque viæ abſtergantur, temperantia cum Cinnabarinis ad præcavendam Stranguriam non negligantur.

13 Urina nunquam diu retineatur, ſed ſæpius, aut præſente leniori etiam ſtimulo ſtatim excernatur.

14 Vinum bonum diureticum, ut præcipue eſt Rhenanum, ad Stranguriam diſpoſitis maxime convenit, abuſus tamen vitetur.

15 Fugiant quoque tales vitam ſedentariam & corpus potius moderato motu exerceant.

16 Veneris quoque exercitium frequens, ad hunc affectum di ponens, quam maxime vitetur.

Caput Undecimum.

De *Dyſuria.*

I. *Definitio.* Dyſuria eſt urinam excernendi difficultas, cum magno niſu atque impetu & ſæpius doloribus ſtipata, modo a veſicæ, modo a renum, modo ab urethræ vitio originem trahens.

II. *Differentia.*

1 A *Stranguria*. Vid. *Tab. præced.*

2 Ab *Iſchuria*, ubi urinæ excretio prorſus ſupprimitur, cum e contra in Dyſuria adhuc in ſufficiente copia urina excernatur.

3 Ratione *cauſarum*.

a Alia dependet ab urinæ nimia acrimonia, ſed rarius.

b Alia ortum trahit ab exulceratione veſicæ.

c Alia carunculam veneream pro cauſa agnoſcit.

d Alia conjunctam habet eroſionem ſphincteris.

e Alia ab inflammatione & mala conſtitutione partium vicinarum, inteſtini recti, vaginæ uteri &c. fovetur.

III. *Signa*. Hæc quidem ſunt ſatis manifeſta, obſervandum tamen eſt, quod ſequentia præcipue occurrant:

1 Debito tempore adeſt quidem ad mingendum ſtimulus, magno tamen niſu & preſſione opus eſt ad urinam expellendam.

2 Sub ipſa excretione vel magnæ vel parvæ urinæ quantitatis dolor ordinarie maximus, ſed pro diverſitate cauſarum varius ægrotos affligit, æſtuoſus ſcil. lancinans, tendens.

3 Interdum vero præter magnum illum niſum & preſſionem, nullus vel paucus ſentitur dolor: quod tamen rarius contingit. vid. Foreſtus Lib. XXV. Obſ. 6. in Scholiis.

4 Si dolor ſub mictione urget, etiam aliquandiu poſt illam continuat.

IV. *Subjectum*.

1 Senes magis quam reliquorum ætatum homines.

2 Calculo renum & veſicæ laborantes.

3 Stranguria frequentius afflicti.

4 Veſicam, ejuſque ſphincterem aut urethram exulceratam habentes.

5 Qui cantharides aſſumſerunt & hinc veſicæ excoriationem reportarunt.

6 Quibus caruncula venerea eſt in urethra.

7 Puerperæ interdum ob admiſſum frigus. vid. *Foreſtus l. a. obſ.* 8.

8 Nonnunquam etiam feminæ quibus menſtruæ purgationes imprudenter ſuppreſſę ſunt. *ibid. obſ.* 6.

9 Feminę hyſtericę interdum.

10 Dięta cruda, ſalſa & acri utentes.

V. *Prognoſis*.

1 Si malum eſt levius, per ſe nullum periculum involvit.

2 Si autem cauſę graves & ſonticę, exulcerationes ſcil. & inflammationes graviores concurrunt, periculo non vacat.

3 Quo magis diuturna eſt Dyſuria & quo magis dolores urgent, eo facilius Febris vel convulſiones accedunt.

4 Dyſuria in Iſchuriam degenerans majori periculo exponit ęgrotantes.

5 In ſenibus decrepitis malum utpl. eſt incurabilis & ſepius lethale. B. Pater meus poſt annum ſeptuageſimum frequentius hoc malo corripiebatur, & quamvis per remedia aſſumta mitigaretur, ſemper tamen redibat: tandem anno ętatis ſeptuageſimo ſexto urina magis magiſque imminuebatur, & aliquoties Iſchuria accedebat: unde propter humores acriores ſalſos ad peripheriam corporis latos multa in cuti & ſubjacentibus partibus oriebantur ulcera manantia & vicinas partes depaſcentia, quibus tandem accedebat inſignis virium conſumptio & poſt aliquot menſes placida mors.

6 Dyſuria ſi diutius durat poſt ſe trahit exulcerationes viarum urinariarum.

7 Si a caruncula venerea dependet, nunquam niſi hac ſublata tollitur.

8 Si cum urina excernitur mucus viſcidus acris in Dyſuria, eo gravius eſt malum, & eo difficilius etiam curatur. Vidimus hoc in Viro ſeptuagenario, qui per plures annos talem mucum cum ingentibus doloribus excernebat: mucus hic adeo viſcidus erat, ut non niſi cum ſummo labore exprimi poſſet. Tandem maraſmo conſumptus moriebatur.

9 Gravior etiam eſt Dyſuria ab exulceratione veſicę dependens & multum temporis ad curationem requirit. Laborabat ante aliquot annos femina tali Dyſuria, cum ingenti dolore ardente, qui ad frequentem urinę excretionem ſtimulabat: cum urina excernebatur materia purulenta & quo diutius urina retinebatur, eo magis cruenta ea erat: tandem poſt varia exhibita remedia elapſo menſe tertio reſtituebatur.

VI. *Remedia*.

1 Alvum aperientia: Clyſteres emollientes & carminativi, Magneſia alba, Pilulę Becherianę, Rhabarbarum &c.

2 Blanda diuretica & ſpaſmos demulcentia, Arcanum duplic. Tart. Vitriolat. Nitrum, Abſorbentia, Cinnabaris M. P. de Cynogloſſa Emulſ. Vid. *Tab. præcedens.*

3 Reſolventia. Rad. Pimp. alb. Vincetoxici, Ari, Tinct. Tart. Antimonii, Eſſ. ſuccin. &c.

4 Externa demulcentia, Fotus, Cataplaſmata, unguenta &c. ex Althęa, Meliloto, Malva, Parietaria, Chęrefolio, Ruta, Lacte, Butyro, Oleo Scorpionum &c.

For-

Formulæ Remediorum.

1 Cataplaſma ex Foreſto.

℞. *Herb. Pariet. mij.*
Cherefol, miſs.
Inciſa ad mollitiem coquantur in lacte, adde Butyri rec. ℥ij. Ol. Scorp. ℥iſs.
calide pectini applicetur.

2 Aliud.

℞. *Cepar. aſſat, N. vj.*
Ol. Chamom.
Lil. alb.
Scorp. a. ℥ſs.
Cort. ☉nt. ℈j. M.
applicetur ut antea.

4 Unguentum.

℞. *Ungu. de Alth.*
Martiat. a. ℥j.
Ol. Aneth. ℥ſs.
deſt. Aniſ. ʒj. M.
inungatur pectini & perinæo.

4 Aliud.

℞. *Ungu. Martiat.*
Agripp.
Ol. laurin. a. ʒſs.
M. aplicetur calide.

Reliquas Formulas internas vid. Tab. præced. & ſequentibus.

VII. *Methodus medendi*.

1 In curatione hujus affectus reſpiciendum eſt in genere ad alvi laxitatem, hæc enim ad diureſim promovendam multum confert: obtinetur autem hæc laxitas potiſſimum per clyſteres emollientes & aliquo modo carminativos, quibus ſalinus ſtimulus addendus eſt. Huic fini etiam inſerviunt Pilulæ Stahlianæ, Becherianæ & balſamicæ viſcerales, Extract. Panchymag. Crollii, Rhabarbarum &c.

2 Poſtea exhibeantur lenia Diuretica ſimul temperantia, qualia ſunt nitroſa, Salia digeſtiva cum abſorbentibus & Cinnabari mixta, ut hoc modo ſpaſticis motibus aliquo modo relaxatis urina eo melius excerni queat. Huc pertinent etiam reliqua temperantia, Emulſiva & mucilaginoſa præcedente Tabula allegata.

3 Hiſce interponi poſſunt Infuſa aut Decocta ex Radicibus incidentibus & reſolventibus, aut ſi magis placent Eſſentiæ Vegetabilium horum, eæ in uſum trahantur & cum Eſſentia Succini, Tinctura Antimonii acri aut Tartari miſceantur.

4 Si a calculo Dyſuria dependet egregie convenit poſt Clyſteres Decoctum nephriticum Foreſti, quod & emollit, & leniter pellit. Huic jungantur pulveres antiſpaſmodici, ita ut Decoctum & modo dicti pulveres alternatim ſumantur. Emulſiones cum Semine Card. Mariæ & Lapathi majoris paratæ hic quoque locum habent. Quoad cætera, reliqua quæ de Calculo dicta ſunt, etiam obſerventur.

5 Dyſuriæ, quæ a cantharidibus ortum traxit, lac calidum copioſius ſumptum, Oleum Amyg. dulc. Sperm. cet. aliaque mucilaginoſa inſignem ferunt opem.

6 In Dyſuria ab exulceratione orta, exhibeantur & obſerventur ea, quæ Tabula de Exulceratione Veſicæ dicta fuerunt.

7 Si dependet a caruncula Venerea, ea juxta methodum ſuo loco præſcriptam removeatur.

8 Externe in quavis Dyſuria ea imponantur, quæ ſtricturam relaxant & excretionem urinæ promovent, uti ſunt ſupra dicta externa pectini applicanda.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.

1 In aperienda alvo abſtinendum eſt a ſtimulantibus acribus remediis, quia talia majorem ſtricturam pariunt & dolores augent.

2 Deinde Medicus provide inquirat, an cum aliis & cum quibus affectibus, Dyſuria connexionem habeat, & hinc in cura ſemper reſpiciat ad effectum primarium, qui ſcil. Dyſuriam fovet, quod ſi negligit, vel fruſtra laborat, vel malum auget.

3 Diuretica fortiora prorſus hic nullum habent uſum, a quacunque etiam cauſa Dyſuria dependeat, inpr. ſi ſtatim in principio exhibentur: producunt enim majorem humorum affluxum ad renes, ac metuendis febribus & convulſionibus portam aperiunt. in calculoſis vero vel calculos in ureteres impellunt, vel renum inflammationem anſam præbent: ſi exulceratio jam adeſt, eam augent.

4 Si dolores nimium urgent, granum unum aut alterum Maſſæ Pil. de Cynogloſſa quidem ad eos mitigandos prodeſt. abuſus tamen eſt vitandus.

5 Si exulceratio veſicæ Dyſuriam fovet, vitetur exceſſus in remediis terebinthinatis, ſuccinatis & Myrrhatis, quamvis enim ſint optima in exulcerationibus remedia, cautela tamen h. l. opus eſt, quoniam humores nimis commoveant & affluxum eorum ad partem affectam cum damno augent: quare ſemper refracta doſi aliis admiſceantur abſtergentibus.

6 Balnea interdum in Dyſuria uſum habent, inpr. quando a calculo impacto fovetur, nimis tamen calidorum uſus vitetur.

7 Præſervationis gratia alvi libertas ſemper conſervetur, & Venæ Sectiones conſuetæ non negligantur.

Caput Duodecimum,

De

Mictione imminuta.

I. *Definitio*. Mictio imminuta eſt parcior urinæ excretio, vel a ſeri defectu, vel a ſecretione urinæ deficiente aliiſque cauſis internis originem trahens.

II. *Differentia*.

1 Alia eſt *mitior*, quæ v. g. potus defectum, & ſudores nimios ſequitur, utpl. parva vel nulla incommoda ſecum trahit.

2 Alia eſt *gravior*, quæ aliis morbis v. g. Hydropi cedit, & gravia pathemata conjuncta habet.

3 Differt a Dyſuria, quod in hac ordinarie dolor inter mingendum urgeat, qui in mictione imminuta deeſt.

III. *Sig a*.

1 Urinæ parcior excretio nec ſero in corpore contento, nec potui aſſumpto quantitate reſpondens.

2 Tardior etiam ejuſdem excretio.

3 Nullus ordinarie ſub mictione ſentitur dolor.

4 Concurrunt hinc inde in abdomine tenſiones & preſſiones.

5 Quibus junguntur internæ anguſtiæ.

6 Accedunt etiam in malo provectiore ardores aut febriles commotiones, inquietudines & jectigationes corporis.

7 Vires langueſcunt.

8 Appetitus proſternitur.

9 Somnus interrumpitur.

10 Dolores quoque conjunguntur ſtrictorii, in renibus & pectine ſe potiſſimum exerentes.

11 Nonnunquam etiam in ſenſibilioribus & junioribus ſuperveniunt motus convulſivi.

IV. *Subjectum*.

1 Potum ſufficientem negligentes.

2 Spiſſitudine ſanguinis laborantes.

3 Feminæ hyſtericæ & viri hypochondriaci.

4 Nephritide afflicti, aut quibus alias renes ſpaſtice conſtringuntur.

5 Febricitantes & alii nimios ſudores patientes.

6 Qui partes inferiores & abdomen nimis refrigerant.

7 Qui in affectibus renum aliiſque abdominis morbis adſtringentibus imprudenter tractati fuerunt.

8 Cachexia, Leucophlegmatia aut Anaſarca afflicti.

9 Tympanitici & Aſcitici.

10 Infarctibus & Scirrhis viſcerum abdominis laborantes.

V. *Prognoſis*.

1 Si malum eſt mitius & ſolum a defectu potus, aut alia leviore cauſa dependet, periculo caret.

2 Quæ vero aliis morbis juncta eſt, majore periculo ægrotos exponit, facile enim in totalem urinæ ſuppreſſionem degenerat.

3 Quo magis imminuitur urina, eo magis partes interiores a ſero obruuntur, & eo facilius etiam varii metuendi ſunt affectus ſeroſi.

4 Si in Cachexia & Leucophlegmatia urina magis magiſque imminuitur, Hydrops ante fores eſt.

5 Si in urinæ imminutione ſudor in larga fluit quantitate, bonum eſt.

6 Si autem prorſus nulla adeſt vicarie ſeri excretio, eo facilius ſymptomata ſub ſignis recenſita generantur.

7 Uti in Hydrope largius urinę profluvium bonum, ita e contra paucum malum eſt.

8 Urinæ imminutio ab aliis morbis dependens nunquam, niſi ſublata illorum cauſa, tollitur.

VI. *Remedia.*

1 Diluentia & Reſolventia Diuretica. Potus ſufficiens. Radix Vincetoxici, Pimpinellæ albæ, Ononidis, Bryoniæ, Ari, Caryophyllatæ, Petroſelini &c. Herb. Bellid. Cherefol. Petroſel. Sem. Violar. Milii Solis. Tinct. Tart. ʒii &c.

2 Alvum aperientia: Clyſteres emollientes & carminativi. Pilulę balſamicæ.

3 Strictura relaxantia: Nitrum, abſorbentia Salia digeſtiva, Cinnabaris, Balnea, Fotus, Cataplaſmata &c. Tab. de Dyſuria allegata.

Formulæ Remediorum.

1 Infuſum reſolvens & Diureticum.

℞. *Rad. Onon.*	*Bellid. a. mj.*
Vincetox.	*Flor. Geniſt.*
Pimp. alb. a. ℥ſs.	*Violar. a. p. ij.*
Ari ℥ij.	*Cort.* ☉*nt.* ʒiij.
Herb. Petroſel.	*Inc. infund. in Vini albi* ℔.iv.
Capill. ♀.	*vel* v. *D. quotidie ter* ℥iv.vj.

2 Infuſum Theiforme.

℞. *Herb. Veron.*	*Inc. infund. Aq. fervent. ſumatur calide.*
Virg. ☉*r. a. mij.*	

3 Mixtura reſolvens.

℞. *Tinct. Tart.* ʒiij.	*D. Mane & veſperi gt.* 30.
Eſſ. Succ. ʒj. *M.*	

4 Tinctura temperans.

℞. *Liq. terr. fol. Tart.* ℥ſs.	*D. Mane & veſperi gt.* 40.

5 Clyſter emolliens & carminativus.

℞. *Decoct. emoll.* ℥vj.	*Sal. Gemmæ* ʒij.
carmin. ℥iij.	*Vit. Ov. N. j. M.*
Ol. Oliv.	*F. Clyſter.*
Chamom. a. ʒvj.	

6 Potiuncula temperans & anodyna.

℞. *Aq. rub. id.* ℥iv.	*Cinnab.* ♁ii ℈j.
Nitr. Regener.	*Sacch. canar.* ʒij. *M.*
Tart. Vitriolat. a. ℈ij.	*D. cochl. aliquot ſing.* 3.4. *hor.*

7 Oleum externum.

℞. *Ol Scorp.* ℥j.	*Cort.* ☉*nt. a.* ʒſs. *M.*
Aneth. ʒiij.	*applicetur calide regioni renum, pectini & perinæo.*
deſt. Aniſ.	

VII. *Methodus medendi.*

1 Si imminutio Urinæ a defectu potus originem trahit, concedatur ægrotantibus largior potus, cui jungantur alia humectantia calida, juſcula, Cremor hordei, Gelatinæ tenuiores &c.

2 Si ſerum a nimiis ſudoribus exhauſtum eſt, & mictio imminuta exinde originem traxit, eadem conveniunt: Si vero ſudores adhuc præſentes ſunt & urgent, interponantur temperantia, abſorbentia & nitroſa.

3 Ubi Plethora mictioni deficienti occaſionem præbet, ea per venæ ſectionem mature imminuatur.

4 Quando huic ſimul ſpiſſitudo juncta eſt, eadem venæ ſectio locum habet, poſtea vero ei ſubjungantur incidentia & motus corporis moderatus ac continuatus.

5 Si alia mucida humorum ſpiſſitudo præſens eſt, incidentibus leniter diureticis interponantur laxationes cum Pilulis Becherianis.

6 In omni Urinæ imminutione reſpiciatur ad alvi laxitatem, eaque vel per modo dictas Pilulas, vel per alia lenia laxantia & clyſteres conſervetur.

7 Si urinæ imminutio alios morbos, Malum v. g. hypochondriaco-hyſtericum, Cachexiam, Hydropem &c. conjunctos habet, ad hoſce primario reſpiciendum eſt, iique cnnvenienti methodo tractandi ſunt.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 In urinæ imminutione mature auxilium cum debita circumſpectione feratur, ne plenaria ejuſdem ſequatur ſuppreſſio.

2 Abſtinendum tamen eſt a Diureticis fortioribus, quæ vel utpl. urinam magis imminuunt, vel ejus plenariam ſuppreſſionem producunt.

3 Id quod eo magis in urinæ imminutione a ſeri defectu originem trahente, obſervandum eſt, talia enim fortiora diuretica exhibita, ſanguinem nimium reſolvendo corpus magis exſiccant.

4 In corporibus vero plethoricis graviſſimas & periculoſas ſanguinis ad renes congeſtiones ac inde dependentes inflammationes & ulcerationes producunt.

5 Si ſpiſſitudo ſanguinis affectum fovet, eadem mala ab iis remediis metuenda ſunt & adhuc graviora.

6 Alvi libertas quidem optima eſt in tali caſu, nunquam tamen fortiora & acria exhibeantur Purgantia, quoniam malum augent. Idem judicium ferendum eſt de clyſteribus.

7 Si emollientia ſunt exhibenda, reſpiciatur primo annon major hæcce ſequi poſſit ad renes humorum depoſitio majuſque exinde urinæ impedimentum, dein an morbi complicati talium remediorum uſum commode ferant.

8 Opiata quidem hic interdum ſuo non carent uſu, præcipue ad ſtricturas imminuendas, ubi vero laxitas in viis urinariis occurrit, ea omni modo fugienda ſunt, præſertim in ſenibus. Tali in caſu roborantia magis proſunt.

9 Vita ſedentaria fugiatur in urinæ imminutione, e contra vero corpus moderato motu exerceatur.

CAPUT DECIMUMTERTIUM.

DE

Iſchuria, ſive urinæ ſuppreſſione.

I. *Definitio* ISchuria eſt urinæ plenaria retentio aut ſuppreſſio, a variis cauſis ortum trahens.

II. *Differentia.*

1 Alia eſt *renalis*, quando cauſa ſuppreſſionis in renibus & ureteribus hæret.

2 Alia vero eſt *veſicalis*, quando Iſchuria a vitio veſicæ originem trahit: & hæc iterum dividitur in

a *Propriam*, quando veſica urina quidem maxime repleta eſt, propter ſpaſticam aut colli veſicæ conſtrictionem emitti nequit.

b *Impropriam:* ubi urinæ minus copioſæ excretio per alias cauſas impeditur.

III. *Signa.* Hæc reſpectu cauſarum & partis affectæ varia ſunt.

1 Si cauſa hæret in *renibus*, aut *ureteribus*, occurrunt

a Dolores fixi lumborum gravativi, ita ut ſpinam dorſi vix flectere queant ægrotantes.

b Hiſce accedunt ſæpius etiam dolores iſchiadici.

c Jungitur in aliis cardialgia ſatis gravis:

d In aliis vero non ſolum nauſea, ſed actualis vomitus obſervatur.

e Acutiſſimi ſunt & pungentes dolores cum vomitu & ſtupore cruris, ſi calculus ureteribus eſt impactus.

f In veſica pauciſſima vel nulla deprehenditur urina, etiamſi catheter immittatur & ſuctio inſtituatur.

2 Si ex *veſicæ* vitio nata eſt Iſchuria, ægroti ſentiunt

a Vel preſſionem vel tenſionem in pectine.

b Deprehenditur etiam tactu tumor in regione veſicæ & perinæo.

c Percipiunt quoque patientes ponderis ſenſum in dicto loco.

d Adeſt mejendi deſiderium cum conatu irrito.

e Si catheter in veſicam immittitur urina copioſe effluit.

3 Si Iſchuria dependet a tumore inflammatorio

a Adeſt dolor acutus & æſtuans.

b Con-

b Concurrit etiam Febris cum ſiti deliriis aliiſque febrilibus ſymptomatibus.
4 Si calculo originem debet, adſunt ſigna *Tab. de calculo Veſicæ* recenſita
5 Si a grumo ſanguinis, aut pure dependet, præceſſit mictus ejuſdem.
6 Si mucus ejuſdem eſt cauſa, antea apparuit in urina.
7 Si vero a caruncula fovetur, ea per ſtylum in urethram immiſſam detegitur.

IV. *Subjectum*.
1 Juvenes & Viri temperamenti Sanguinei ac Plethorici.
2 Spaſtica ſphincteris conſtrictione tam idiopathica, quam ſympathica, uti in Teneſmo, laborantes.
3 Congeſtionibus gravioribus ad renes obnoxii.
4 Renum & veſicę calculo afflicti.
5 Urinam nimis diu retinentes. Talem urinæ ſuppreſſionem ante viginti annos paſſus ſum: tempore matutino cum quibuſdam virginibus, iter parantibus, potum Caffe in copia ſumebam, eaſque poſtea comitabar, in itinere continuo iiſdem cinctus, urinam emittere nequibam: tandem in patriam dictarum virginum latus, in conſortium aliorum honeſtorum virorum & feminarum veniebam: tabulæ affixi hærebamus in ſeram uſque noctem, tempus edendo, bibendo, cantando & fidibus canendo terentes: continui quidem ad mingendum aderant ſtimuli, ſed intempeſtiva verecundia me ab urinæ emiſſione retinebat: tandem cum poſt mediam noctem omnes lectum petiiſſent, urinam emittere volebam, ſed tantis ſtatim corripiebar, poſt leniorem etiam niſum, doloribus, ut Lipothymia ſequeretur, qua finita, pedibus amplius inſiſtere neſcius, manibus & genubus ſuffultus cubiculum petebam: quoniam vero dolores continuo urgebant, Aquam uti vocant, vitæ, quam in cubiculo deprehendebam, larga copia ſumebam: tandem elapſa integra fere hora ſequebatur primo urinæ ſtillicidium cum acerbiſſimis urentibus doloribus ac teneſmo graviſſimo & tandem urina in maxima copia excernebatur, atque hoc modo omnes moleſtiæ, excepta laſſitudine, quæ ſpatio aliquot dierum urgebat, ceſſabant. Nemini tamen autor ſum, ut in tali caſu pari remedio, quod deſperatio magis, quam ſana ratio ſuadebat, utatur.
6 Sanguinem grumoſum, pus vermes aut materiam mucoſam in viis urinariis habentes.
7 Gravidæ interdum ultimo geſtationis tempore.
8 Caruncula venerea laborantes.
9 Tumore inflammatorio vel in collo veſicæ, vel circa eam afflicti.
10 Tunicæ veſicæ exterioris ſive muſculoſę Paralyſi correpti.
11 A cauſis violentis externis læſi, inprimis in partibus renibus & veſicæ vicinis.

V. *Prognoſis*.
1 Inter reliquas urinam excernendi difficultates Iſchuria eſt periculoſiſſima & graviſſima, niſi mature tollatur, habet conſectaria.
2 Iſchuria a renum vitio originem trahens ſemper gravior eſt Iſchuria veſicali, quoniam in illa cauſę non adeo facile removeri poſſunt ac in hac.
3 Si dependet a calculis utrique ureterum impactis, paucis diebus ægri poſt inſignes dolores pereunt.
4 Niſi ante ſeptimum diem ægroti mingant, Febris inflammatoria quam Gangræna & Sphacelus ſequuntur eoſdem jugulant.
5 Superveniunt etiam nonnunquam Convulſiones mortis inſtantis indices,
6 Non raro quoque in Hydropem degenerat.
7 Nonnunquam etiam ſoporem affert & Apoplexiam.
8 Iſchuria a renum aut veſicæ Paralyſi producta periculoſiſſima & utplurimum lethalis eſt.
9 Si ſudores ſuppreſſionem urinę ſequuntur, morbus aliquo modo mitior evadit, ita ut ægrotantes eum interdum ad plures dies ferre queant, uti teſtantur obſervationes.

VI. *Remedia*.
1 Alvum aperientia: Clyſteres, Fol. ſennæ cum Diureticis & Seminibus carminativis mixta, Paſſulæ, Pilulæ Becherianæ.
2 Temperantia: Nitrum, Lap. ♋. Conchæ citratæ, Tart. Vitriolat. Cinnabris Antimonii &c.
3 Diuretica & Reſolventia: Rad. Vincetox. Onon. Pimpin. alb. Ari &c. Herb. Petroſel. Chereſol. &c. Tinct. Tart. Antimonii &c.
4 Externa: Balnea, Fotus, Unguenta, Cataplaſmata &c.
5 Tonica e Mixtura tonica Stahlii: Eſſ. Cort. ☉nt. Tinct. ♂t. Tartariſat. Ludov.

Formulæ Remediorum.

1 Clyſter.

℞. *Decoct. Veron.* ℥x.	*Sal. Gemm.* ʒij.
Ol. Chamom. ℥j.	*Vitell. Ov.* N. *j. M.*
Aneth. ℥ſs.	*F. Clyſter.*

2 Infuſum diureticum & laxans.

℞. *Rad. Onon.*	*Sem. aniſ.*
Vincetox.	*dauc. ā.* ʒij.
Cicbor. ā. ℥ſs.	*Tart. ſolub. ā.* ʒiij.
Herb. Chereſol.	*Inc. infund. in Vin. alb*
Petroſel. ā. mſs.	℔iij.
Fol. Senn. ſ. ſ. ʒvj.	*D. mane & veſperi* ℥vj.

3 Pulvis antiſpaſmod.

℞. *Conch. citrat.*	*Cinnab.* ♁*ii gr.* xvIII. *M.*
Nitr. regener.	*divid. in 6. p. æq.*
Tart. Vitriolat. ā. ℈ij.	*D. ſing. 4. horis doſ. j.*

4 Emulſio diuretica.

℞. *Sem. Viol.*	*Teſt. Ovor. calcin.* ʒj.
Milii ☉. *ā.* ℥ſs.	*Sacch. canar. q. ſ.*
Aq. Veron.	*ad gratiam.*
Fragor. ā. ℥iv.	*D. ſæpius cochlearia aliquot.*
F. l. a. Emulſio Colat. adde	

5 Mixtura abſtergens.

℞. *Tinct.* ♁*ii acris* ʒiij.	*Balſ. Peruv.* ʒſs. *M.*
Eſſ. Succ. ʒiſs.	*D. gt. 30. mane & veſperi.*

6 Linimentum.

℞. *Ungt. de Alth.* ʒvj.	*Petrol. alb. ā.* ʒij. *M.*
Ol. Scorp.	*applicetur calide.*

VII. *Methodus medendi*. Cum cauſæ Iſchuriæ ſint diverſæ, diverſa quoque curatio inſtituenda eſt.
1 In Iſchuria reliquis remediis, niſi circumſtantiæ aliud quid poſtulent, præmittantur Clyſteres aut lenia laxantia, hæc enim non ſolum alvum liberam ſervant, ſed & ipſam Diureſin promovent, inpr. ſi laxantia cum Diureticis maritantur.
2 Quoniam in Iſchuria facile humores ſtagnantes acrimoniam concipiunt, eique ſtaſes inflammatoriæ ſuperveniunt, exhibeantur temperantia, qualia ſunt nitroſa, digeſtiva & abſorbentia.
3 Si a congeſtione ſanguinis nimia ad renes in hominibus Plethoricis Iſchuria dependet, quam præcedentia remedia tollere nequeunt, illico Venæ Sectio in pede inſtituatur, hæc enim ſola interdum brevi tempore totum malum tollit teſte experientia. *Vid. River. Cent. I. Obſ. 1. & 89.* Si ſubjecta ad Hæmorroides ſunt prona, aut ſi eæ ſunt tumidæ, applicentur hirudines. vid. Cent. II. obſ. 29. Externe regio renum, pectinis & perinæum Oleo Scorpionum aut Unguento Comitiſſæ Camphorate inungatur.
4 Quando vero nimia vel renum & ureterum vel ſphincteris veſicæ adeſt conſtrictio, in uſum trahantur pulveres antiſpaſmodici ex nitro, abſorbentibus digeſtivis & Cinnabari parati. Externe vero conveniunt Balnea, Unguenta, Cataplaſmata &c.
5 Si calculus urethræ impactus urinæ ſuppreſſionem producit, ejuſdem excretio per injectionem oleoſorum promoveatur, aut cathetere in veſicam retropellatur: ſi autem nimis firmiter impactus eſt, ita ut nullo modo ope catheteris moveri queat, fiat inciſio urethræ & calculus extrahatur: talem inciſionem aliquoties cum optimo ſucceſſu factam eſſe vidimus.
6 Si ob urinæ retentionem & veſicæ extenſionem nimiam urina excerni nequit, injiciatur primo Clyſter, poſtea vero ope catheteris aut candelæ cereæ, per urethram in veſicam intruſæ, urina evacuetur. Externe applicentur emollientia, v. g. Cataplaſma ex Malva, Althæa, Violaria, Parietaria, Chamomilla, Semine Lini, Cepis &c.

X 2 7 Quan-

7 Quando mucus, grumus ſanguinis, & vermes in urethra hærentes urinæ excretionem impediunt, cathetere removeantur: ſi vero in renibus & ureteribus talis cauſa eſt, exhibeantur aperientia & blanda diuretica: contra vermes vero ſpecifica remedia, de quibus ſuo loco, exhibeantur.

8 In gravidis ſi Iſchuria eaſdem affligit, urina per catheterem educatur.

9 Si caruncula venerea adeſt, ea per ſeptica, mercurialia &c. extirpetur & per balſamica locus affectus conſolidetur.

10 Si forſan exulceratio in Iſchuria occurrit, ea per abſtergentia & balſamica præcipue vero per Pilulas e Terebinthina cocta tractetur, uti ſuo loco monſtratum eſt.

11 Tumor inflammatorius, ſi Iſchuriæ eſt cauſa, convenientibus remediis, diaphoreticis ſcil. Nitroſis abſorbentibus, alexipharmacis ac diſcutientibus internis, & externis curetur.

12 In Iſchuria a Paralyſi orta interna & externa nervina in uſum trahantur.

13 Si cauſas externas violentas ſequitur Iſchuria, interne ſumatur pulvis ad caſum Ludovici Lap. ♋. ♁. diaph. & Sperm. Cet. exterius vero læſioni per convenientia remedia proſpiciatur.

VIII *Cautela Practicæ.*

1 Clyſteres nimium ſtimulantes & acres hic nullius ſunt uſus, ſed ſufficit, ſi ſunt emollientes & carminativi ac oleoſi cum convenienti ſtimulo ſalino.

2 Temperantia & inpr. nitroſa in ſuppreſſione urinæ ad præoccupandam ſtaſin inflammatoriam mature exhibeantur, quamprimum enim inflammatio invaluit nimium, ſero medicina paratur.

3 Venæ-ſectio ſi in ſubjectis Plethoricis Iſchuria laborantibus inſtituitur, ſemper ſit larga & ſanguis fere ad libram uſque emittatur, alias nullius eſt uſus.

4 Præſente conſtrictione Diuretica præſertim fortiora nunquam exhibeantur, partim quia ſanguinem nimium ad renes urgent eoſque opplent, adeoque ſecretionem urinæ impediunt, partim etiam quoniam ipſam ſtricturam adhuc magis augent.

5 Eo magis autem ab eorum uſu abſtinendum eſt ſi calculus ureteribus aut urethræ impactus Iſchuriæ cauſa eſt, quoniam omnia ſymptomata graviora reddunt.

6 In urinæ retentione & veſicæ extenſione diuretica dare velle contra omnem rationem eſt, urinæ enim copia veſicæ tonum jam maxime fregit, ſi ergo urinæ copia major diureticorum ope ſecernitur, neceſſario etiam veſica magis cum dolore & reliquorum ſymptomatum augmento dilatatur.

7 Specificis in Iſchuria non ſemper fidendum eſt, alia enim irrita ſunt, alia vero nullum edunt effectum, ſi tamen quædam occurrunt, quæ per experientiam probata ſunt, in uſum trahi poſſunt. Ex poſteriorum ſenſu ſunt fimus equinus cum vino calido Rhenano per filtrum trajectus & epotus. Cerebrum Picæ exſiccatum & cum vino albo propinatum, quod ſecundum *Riverium Obſerv. a Ruſo commun.* 33. tribus Iſchuria laborantibus profuit. Succus millepedum & Concharum nigrarum, in quo granum unum Cantharidum fuit incoctum. Urina hirci calide pota. Infuſum Calcitrappæ in Vino. Emulſio Seminis violarum & nucleorum perſicorum cum aqua urticæ. Teſtæ ovorum: pulvis lumbricorum cum vino mulſo. Succus cancrorum fluviatilium cum vino. Sal radicis lupinorum. Decoctum plantaginis aquaticæ. Tali leporum in forma pulveris &c. In talium tamen uſu non ad unicam tantum, ſed ad multiplicem reſpiciendum eſt experientiam.

8 Si urina jam effluxerit, blanda diuretica nihilominus conveniunt ad abſtergendas vias urinarias.

9 Præſervatorie inſtituantur Venæ-ſectiones in Plethoricis: fugiatur diæta craſſa, venus nimia, adſtringentia &c.

Caput Decimum Quartum.

De

Sudoris ſuppreſſione & defectis.

I. *Definitio.* Sudoris defectus eſt vel conſueti ſudoris ob varias cauſas tam internas quam externas ſuppreſſio, vel, præſente etiam corporis ad ſudorem diſpoſitione, ejuſdem parca vel nulla excretio, varia moleſta pathemata conjuncta habens.

II. *Differentia.* Ex ipſa definitione patet

1 Aliam eſſe ſudorum, vel conſuetorum vel ob alias cauſas præſentium ſuppreſſionem.

2 Aliam vero ejuſdem, poſitis licet circumſtantiis, ſubjecti ad ſudandum diſpoſitionem manifeſtantibus, retentionem.

III. *Signa.*

1 Abſentia madoris in peripheria ſive habitu corporis.

2 Conſtrictio partium externarum.

3 Quam excipit corporis laſſitudo.

4 Jungitur etiam gravitas artuum.

5 Accedit oppletio pectoris & reſpirandi difficultas.

6 In aliis obſervatur preſſio præcordiorum.

7 Non raro quoque Vertigo ſequitur ſudoris ſuppreſſionem.

8 Appetitus etiam proſternitur. Reliqua ex ſequentibus patebunt.

IV. *Subjectum.*

1 Infantes ſudore madidi aeri frigidiori expoſiti.

2 Adulti quoque ad ſudores ſpontaneos proni, eoſque vel negligentes, vel corpus ſudore madens aeri exponentes.

3 Multas partes mucidas in ſanguine habentes.

4 Sanguinis ſpiſſitudine & abundantia præditi.

5 Senſibiles & ad varias toni alterationes proni.

6 Nimia ſanguinis ebullitione laborantes.

V. *Prognoſis.*

1 Omnis ſudoris ſuppreſſio varia mala poſt ſe trahit, eaque eo certius, ſi ea in ſubjectis humidioribus ſubito contingit.

2 In junioribus ſubjectis exinde oritur Cruſta lactea, Scabies, Tuſſes, Coryzæ, Gravedines, Convulſiones &c.

3 In adultis Febres, Tuſſes, Aſthmata, aliæque ſpirandi difficultates.

4 In hypochondriacis tranſlationes humorum ad Hypochondria, pathemata cardialgica, Colicæ graves & ſudorum ſuppreſſiones ſequuntur.

5 Non raro etiam exinde oriuntur varia rheumata & affectus arthritici, præcipue in Sanguineis & Plethoricis.

6 Mortem ſubitaneam etiam ſudoris matutini ſuppreſſionem inſecutam eſſe, in viro hypochondriaco obſervavimus. Hic ſudore madidus e lecto ſurgebat atque corpus aeri liberiori exponebat, ſed paucis elapſis momentis ſubito in terram proſternebatur, uxor ejus accurrens credebat eum lipothymia correptum eſſe, ſed revera mortuus erat. Quænam incommoda paſſus ſim a ſuppreſſione ſudorum ſpontaneorum, in *Theoria Hominis ægroti* jam aperui.

7 Quo minus ſudores in Febribus erumpunt, eo diuturniores ſunt,

8 Si autem ſudores actu fluentes ſubito ſupprimuntur in intermittentibus, vel ſequentes paroxyſmi graviores fiunt, vel degenerant in continuas, vel in lentas, Hecticas, vel tumores œdematoſi & Hydropes ſequuntur,

9 In acutis ob ſudores deficientes vel ſuppreſſos ſemper pejor eſt ſtatus, peſſimus vero in malignis; omnia enim ſymptomata magis urgent, & hinc facile accedunt Lipothymiæ, Inflammationes partium internarum, Convulſiones &c.

10 Sudoris defectus a dyſcraſia humorum originem trahens, mala quoque habet conſectaria, quoniam maxime neceſſaria humorum per tranſpirationem depuratio inſigniter impeditur.

11 Su-

11 Sudorem ſuppreſſum ſi larga ſequitur urinæ excretio, bonum eſt.

VI. *Remedia.*

1 Temperantia: Nitrum regeneratum, depuratum, Antimoniatum, Lapid. ♋. Conch. citrat. Arcan. duplic. Tart. Vitriolat. Sal. polychreſt. Potus ſufficiens.

2 Diaphoretica: Antimonium diaphoreticum, Bezoardicum minerale, Mixtura ſimplex, Eſſentia alexipharmaca Stahlii &c.

3 Alvum blande aperientia: Magneſia alba, Rhabarbarum; Pilulæ Stahlianæ, Becherianæ.

4 Incidentia, & Reſolventia: Radix Ari, Helen. Vincetox. Pimpin. alb. Ari &c. Tinct. Tart. Antimonii acris &c.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis diaphoretico temperans.

℞. *Nitr. regener.*   *div. in 6. p. æq.*
Conch. citr.   *D. ſing. 3. 4. horis.*
♁. diaph. ā. ℈ij. M.

2 Alius.

℞. *Nitr. depur.*   *Bezoard. min. ā. ℈j.*
Tart. Vitriolat.   *Cinnab. ♁ii gr. XII. M.*
Lap. ♋.   *div. & D. ut antea.*

3 Potiuncula diapnoica.

℞. *Aq. flor. Acac.*   *Sir. contraj. ʒſs. M.*
C. B. ā. ℥ij.   *D. cochlearia aliquot pro*
Eſſ. Alexiph. ʒiß.   *doſi.*

4 Pilulæ laxantes.

℞. *Extr. Panchymag. Cr.*   *F. Pil. 60. D. 15. pro*
Pil. Stahl. ā. ʒſs. M.   *doſi.*

5 Aliæ.

℞. *Pil. balſam. ʒj.*   *D. ut antea.*

6 Species pro Infuſo incidente.

℞. *Rad. Vincetox.*   *Bellid.*
Pimp. alb.   *Capill. ♁. ā. mj.*
Helen. ā. ʒſs.   *Inc. infund. ſucceſſive Aquæ*
Herb. Scord.   *ferventi & ſumantur ca-*
Scabioſ.   *lide.*

7 Mixtura incidens & diapnoica.

℞. *Tinct. ☉ii acris.*   *D. mane & veſperi 30. gt.*
Eſſ. Alexiph. ā. ʒij. M.

8 Alia.

℞. *Tinct. Tart.*   *Myrrh. ʒſs. M.*
Eſſ. Pimp. alb. ā. ʒij.   *D. ut antea.*
Succ. ʒj.

VII. *Methodus medendi.*

Cum ſudor ſuppreſſus multa, uti ex antea dictis patet, poſt ſe trahat incommoda, mature proſpiciendum eſt, ne metuenda mala in actum deducantur: quare ſtatim temperantia & moderate diaphoretica exhibeantur, partim ut partes ſalino Sulphureæ in ſanguine hærentes temperentur & præparentur, partim ut a corpore per diaphoreſin expellantur.

2 Id quod ut eo melius contingere queat, aſſumantur ſæpius juſcula calida, & infuſa Theiformia ex radicibus & herbis incidentibus: ſi vero ſubjecta potui Thee & Caffe aſſueta ſunt, potus hic dilutus in largiori etiam copia ipſis ad diluendos humores concedatur, eique moderatæ & reiteratæ doſes Tincturæ bezoardicæ, non camphoratæ, Mixturæ ſimplici aut Eſſentiæ alexipharmacę interponantur.

3 Reſpiciatur quoque ad alvi ſtatum an ſit libera, an vero obſtructa: ſi alvus non reſpondet, Clyſteres inſignem habent uſum, quatenus multum ſudoris ſuppreſſi cum aliis humoribus hoc modo evacuatur, præſertim ſi Clyſteres ſunt leniter ſtimulantes. Longe pręſentiorem autem habent efficaciam Pilulæ Stahlianæ aut Becherianæ veræ, quæ non ſolum alvum aperiunt, ſed etiam ſudorem & Diureſin promovent, uti id ſæpius in proprio expertus ſum corpore. Ante aliquot annos ſudore ſpontaneo matutino largiſſimo corripiebar, qui autem cum lectum deſerere propter negotia urgentia cogerer, ſupprimebatur: ſentiebam hinc ſtatim inſignem corporis laſſitudinem, cum vero negotia quietem non concederent, ita ut non niſi a meridie aliquid aſſumere valerem, viginti Pilulas Stahlianas deglutiebam: ſed nihilominus circa veſperam febre corripiebar maxime vehementi, quam paucus ſudor excipiebat: circa mediam noctem novus accedebat paroxyſmus & verſus horam quartam matutinam tertius cum graviſſimis tenſionibus & doloribus in omnibus artubus, ac deliriis: tandem ſequebatur ſudor largiſſimus, quem finientem largius urinæ profluvium & aliquot ſedes excipiebant, & hoc modo tota Febris cum omnibus moleſtiis ſtatim ceſſabat. Hactenus ſæpius tali ſudoris ſuppreſſione laboravi, ſed ſemper poſt laudatarum & nunquam ſatis laudandarum Pilularum uſum ſtatim ab omnibus moleſtiis liberatus fui. Eandem quoque efficaciam ſępiſſime in aliis expertus ſum.

4 Si ſubjecta alias ad diureſin ſunt prona, Diuretica temperantia inſignem quoque edunt effectum, & humores etiam tutiſſime per hanc viam excernuntur.

5 Si ſudorem ſuppreſſum jam exceperunt morbi, reſpectus ad illos habendus eſt, iique ſpeciali methodo tractandi ſunt, prouti circumſtantiæ id poſtulant.

6 Si poſt ſudores ſuppreſſos in ſubjectis Plethoricis reſpirandi difficultas & pathemata cardialgica ac hypochondriaca nimium urgent, ita ut gravius metuendum ſit periculum, Vena vel in brachio, vel in pede, pro ætatum & aliarum circumſtantiarum reſpectu, illico ſecetur.

7 Quando ſudores ſumme neceſſarii in Febribus ſupprimuntur aut prorſus non ſuccedunt, res periculi plena eſt, & hinc mature ſunt revocandi, quod fieri poteſt, partim per ſupradicta temperantia & diaphoretica fixa ac hiſce interpoſita alexipharmaca, partim vero per frictiones, lagenas & veſicas aqua calida repletas & pedibus ac aliis corporis partibus applicatas.

8 Si ſudorum defectus a Plethora & ſpiſſitudine ſanguinis dependet, Venæ ſectio mature inſtituta multum ad eorum revocationem contribuit, quatenus hoc modo proportio inter humores & motus reſtituitur, ita ut Natura poſtea reliquum ſanguinem eo melius fluxilem reddere queat.

9 Eadem quoque Venæ ſectio in principio Febrium, ſanguinis miſſionem commode admittentium, in ſubjectis Plethoricis inſtituta, ita tamen ut lene regimen diapnoicum ſtatim ſubjungatur, inſignem ad promovendos ſudores habet uſum.

10 Si ſudorum defectus a dyſcraſia humorum lenta & mucida originem trahit, hæc per lenia reſolventia & incidentia ac convenientia laxantia tollatur.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 In ſudoribus ſuppreſſis nunquam in uſum trahantur acria, volatilia aliaque nimis calida, quia ſanguinem nimis commovent, atque gravia poſt ſe trahunt mala.

2 Eo magis vero nocent, ſi ſubjecta ad ſudores non inclinant, aut ſi ſudorum defectus a nimia ſanguinis ebullitione dependet & hinc in tali caſu Nitroſa aliaque temperantia cum diaphoreticis fixis plus conferunt ad ſudorum promotionem, quam ante dicta acria.

3 Ad ſudorum revocationem multum etiam confert quieta in lecto continentia, e contra corporis jectigatio ſudoris fluxum maxime turbat.

4 Si alvus eſt aperienda, reſpiciatur an morbi conditio apertionem talem admittat, in Febribus enim acutis ea cautela opus habet.

5 In ſuppreſſis ſudoribus fugiantur quoque Purgantia acria ſanguinem nimis commoventia.

6 Pulvis pannonicus ruber, Terrę ſigillatę aliaque talia adſtringentia quibus vulgo virtus alexipharmaca tribuitur, in Febribus acutis fugiantur, quoniam ſudores neceſſarios & exanthematum expulſionem magis retardant, quam promovent.

7 Balnea & ſtuphæ ſudatorię etſi ad ſudores promovendos multum conferant, ſemper tamen reſpiciendum eſt prius ad ſtatum humorum, an ſufficienter reſoluti & ad talem evacuationem diſpoſiti ſint, & an ſubjecta talium uſum ferre queant: quo neglecto multis malis ſæpius porta panditur. Balnea quoque ſemper ſint moderate calida, & caput a calore bene defendatur: in ſtuphis quoque calor nimius abeſſe debet.

8 Ad ſudores avtocraticos ſuppreſſos revocandos motus moderatus & continuatus multum confert, nimius tamen, Maſſam ſanguinis ultra quam par eſt commovens, fugiatur.

SECTIO III.

DE STAGNATIONIBUS ET STASIBUS SERI.

CAPUT PRIMUM.

De Cachexia & Chloroſi.

I. *Definitio.*

1 Cachexia eſt flaccidus, pallidus & ſubtumidus corporis habitus a ſeri & lymphæ mucoſa ſpiſſitudine, in interſtitiis fibroſarum partium ſtagnante, & ipſas quoque fibras impraegnante & turgidas reddente, ac motus tonici remiſſione, originem trahens.

2 Chloroſis, *Cachexia virginum*, *febris alba & amatoria*, *Icterus albus* dicta, eſt Cachexiæ ſpecies virginibus, obſtructione menſium contumaci laborantibus, ſolennis, a reſtrictione Sanguinis verſus venam portæ hepatiſque infarctu dependens, fœtidumque, pallidum, & ex albo quaſi virentem ægrotis concilians colorem.

II. *Differentia.*

1 Uterque affectus magnam affinitatem inter ſe habet, & Cachexia a Chloroſi nonniſi ut genus a ſpecie differt.

2 Alius eſt incipiens & adhuc levior, alius contumax & per plures annos durans.

3 Alius ſimplex abſque alio morbo occurrens, alius complicatus Scorbutum, Quartanam, obſtructionem hepatis conjunctam habens.

4 A *Levcophlegmatia & Anaſarca:*

a In Levcophlegmatia eſt major inflatio quam in Cachexia, & minor quam in Anaſarca: in hac vero tanta eſt cum nitore, ut rupturam quaſi minetur.

b In Levcophlegmatia & Anaſarca ordinarie major obſervatur durities, & poſt impreſſionem digiti foveæ relinquuntur, quod in Cachexia, niſi jam proxime ad horum affectuum graduum acceſſerit, non contingit.

c In Anaſarca ordinarie tumor pedum œdematoſus jungitur, qui tamen in Cachexia ſtricte ſic dicta non obſervatur, niſi forſan aliæ cauſæ accedant, & morbus ſit in ſummo gradu.

5 Ab *Aſcite*: hic enim abdomen & inferiores partes ſolum affligit, Cachexia vero univerſum corpus & inprimis exteriores partes occupat.

6 A *Tympanite:*

a Ratione *partis affectæ*, quæ eſt abdomen in Tympanite, in Cachexia vero univerſum corpus.

b Ratione *extenſionis*, quæ in Tympanite eſt maxima & dura, cum e contra in Cachexia ſit flaccida turgeſcentia.

7 Ab *Ictero:*

a Reſpectu *coloris*, qui in Ictero eſt flavus & croceus, in Cachexia vero utpl. pallidus.

b Reſpectu *penetrationis*: Icterus enim fibras ſolum quoad ſuperficiem affligit, Cachexia autem eas intimius penetrat, ut exinde turgidæ evadant.

c Ratione *cauſæ*, quæ in Ictero eſt bilis tranſlatio in habitum corporis, in Cachexia vero ſeri & lymphæ mucidus ſtatus.

III. *Signa.*

1 *Cachexiæ:*

a Pallor univerſi corporis in facie præprimis & ipſis labiis ſeſe manifeſtans, colorem quandoque ſubflavum, lividum & plumbeum conjunctum habens.

b Inſignis fibroſarum partium flacciditas & turgida earundem inflatio in facie præprimis & artubus obſervanda.

c Externe fere nullus caloris, ſed potius frigoris aut teporis ſenſus.

d Laſſitudo totius corporis & torpor ad conſueta negotia.

e Appetitus debilior, & ad frigida magis pronus.

f Poſt cibum inquietudo, preſſio & tenſio ſub hypochondriis, flatulentiæ concurſus.

g Alvus modo ſiccior, modo ad lubricitatem vergens, excrementa fere inconcocta projiciens.

h Urina vel plane aquea citra colorem & hypoſtaſin in principio, in progreſſu vero magis turbida, & tincta, ſemper tamen pauca.

i Somnus interruptus & quandoque ſatis diuturnus, aſt pauca ab eodem reſocillatio.

k Pulſus juſto debilior vel languidus.

l Sanguis emiſſus plurima ſeroſitate abundans.

m Reſpiratio anxia, imprimis ſub leviori motu, vel ſcalarum aſcenſione contingens.

n Succedens in contumaciori malo pedum tumor œdematoſus, de die præcipue notabilis, nocte vero calore lecti iterum diſparens.

o Senſus etiam quandoque concurrentes varii preſſorii, gravativi, conſtrictorii, ſub hypochondriis aut umbilico ſeſe exerentes.

2 *Chloroſeos:*

a Pleraque modo dicta ſigna communia.

b Concurrens menſium obſtructio.

c Facies admodum pallida, & ſubflava, imprimis etiam labiorum inſolitus pallor.

d Oculorum ſubſidentia, palpebrarum vero cingentium livor.

e Maxima corporis laſſitudo, imprimis pedum gravitas & ad movendum inertia.

f Frequens intercurrens palpitatio cordis.

g Subſequens tandem vel plenaria & contumax cachexia ad hydropem inclinans, vel hectica.

IV. *Subjectum.*

1 Obnoxii Cachexiæ fieri poſſunt hypochondriaci, hæmorrhoidarii ab obſtructione hujus fluxus, ſcorbutici, febribus diuturnis & præcipue quartanis aut aliis morbis chronicis laborantes.

2 Scabiei retropulſiones incurrentes.

3 Hæmorrhagias nimia paſſi.

4 Vitam otioſam, inertem degentes, & Diætæ crudiori addicti.

5 Temperamentum phlegmaticum aut Sanguineophlegmaticum poſſidentes.

6 Loca humidiora, Solis & aeris ſanioris acceſſui minus expoſita, inhabitantes.

7 Nimio vini & Spiritus Vini uſu calorem naturalem deſtruentes.

8 Fœminæ præ viris menſium obſtructione vel nimio fluxu laborantes.

9 Chloroſi præprimis expoſitæ ſunt juniores, quibus menſium negotium minus feliciter, aut per incongruam Diætam, ſuppreſſum eſt.

V. *Prognoſis.*

1 Cachexia ſicut gradu differt, ſic etiam facilior vel difficilior ejuſdem Curatio.

2 Quo minus viſcera adhuc læſa ſunt & pertinaciter obſtructa, eo magis affectus medelam admittit.

3 Ubi malum adhuc in humoribus ad ſpiſſitudinem & viſciditatem pronis hæret, ibi juſta & congrua methodo non admodum difficulter propellitur.

4 Juniores, corporis & animi vi adhuc pollentes, facilius curantur quam annoſiores, qui non raro hydropicos affectus exinde incurrunt.

5 Quo magis hepar obſtructum eſt, eo certius hydrops vel hectica ſequitur.

6 Cachexia quartanis male curatis ſuperveniens, matura paroxyſmi febrilis revocatione haud difficulter tollitur.

7 Quæ hauſtui frigidæ tempore æſtivo quandoque contingit, difficulter curatur, & certius in hydropem vel hecticam migrat.

8 A men-

8 A menſium infauſto ſucceſſu originem habens, matura eorundem reſtitutione ſolvitur.
9 Quo diutius autem menſes jam ſubſtitere, eo longiori in Cura mora opus eſt.
10 Chloroſis non maritatarum ſæpius admodum rebellis eſt, & quandoque hecticam vel plenariam cachexiam poſt ſe ducit.
11 Sæpiſſime autem nulla certius, quam mutato ſtatu virginali in matrimonialem, debellatur
12 Omnis Cachexia a læſionibus viſcerum adhuc aliena per plures annos durare poteſt, antequam morbus rebellis & incurabilis ſuccedat.
13 Cachexia a ſimplici humorum viſciditate orta magis Anaſarcam, quæ vero in hepatis obſtructione fundata eſt, Aſcitem poſt ſe ducit.

VI. *Remedia*.
1 Viſciditatem humorum incidentia & corrigentia: Rad Pimpin. alb. Vincetox. Ari, Cichor. Helen. Caryophyllat. Imperat. Herb. Card. bened. Fumar. Abſinth. Cent. min. Cochl. Naſturt. Trifol. fibrin. Capill. ♀ris, Hyſſop. Marrub. alb. Epithym. Salia media: Tartarus Vitriol. Arcan dupl. Sal polychr. Glaſer. Tartar. tartariſ. Salia alcalia ex modo dictis vegetabilibus, Gummi reſinæ: Galban. Ammon. Heder. Junip. Tincturę diureticæ: ♁ii, Tartari, Eſſent. Pimpin alb,
2 Præparatos & digeſtos humores evacuantia: Jalappa, Mechoacanna, Fol. Senn. Rhabarb. el. fibr Helleb. nigr. Agaricus Sem Ebul Carthami, Cort. intermed. Samb. Pil. Beccherianæ, Stahlianæ, polychreſtæ Hallenſes.
3 Tonica Splenetica, & Hepatica: Rad. Tarax. Curcum. Cichor. Herb. Scolopendr Agrimon. Adianth. alb. Flor. Schœnanth. Ligna Santal. Species diarrh. Abbat. Diatrion Santal. Tinctura Vitriol. Martis Ludov. ♂tis Zwelf. Croc. ♁ii ♂tis Stahlii.
4 Evacuationes ſanguinis ſuppreſſas invitantia: V. S. in pede, Scarificationes, hirudines.

Formulæ Remediorum.

1 Nodulus incidens & laxans.

℞. *Rad. Vincetox.*	*Agar. albiſſ.*
Caryophyllat. ā. ℥ſs.	*Rhabarb. el. a. ʒiij.*
Irid. o. ʒij.	*Sem. aniſ.*
Herb. Card. benod.	*fœnic. a. ʒj.*
Agrimon.	*Sal polychr. ʒij.*
Beton. a. Mſs.	*Inciſ. contuſ. infund. ℔j. ▽*
Summit. Cent. min. p. j.	*ferv. & ℔. ij. Vin. gener.*
Cort. ☉rum	*Doſ. ℥vj. vij. alternis die-*
Citri ā. ʒij.	*bus uſurpanda.*
Fol. Senn. ſ. ſt. ℥j.	

2 Pulvis incidens.

℞. *Pulv. ſtomach. Birck-*	*Sal abſinth.*
man. ʒij.	*Tart. Vitriol. a. ʒſs.*
lumbr. terreſtr.	*M. f. Pulv. Doſ. ℈j. ʒſs.*
cort. ☉rum a. ʒj.	*bis, ter de die.*

3 Alius tonico-reſolvens.

℞. *Rad. Pimpin. alb. ʒij.*	*Sal. onon.*
curcum. ℥j.	*Croc. ♁ii Martial. a. ℈j.*
Oc. ♋. ppt.	*M. D. S. ut antea.*
Lumbr. terreſt. pp. a. ʒſs.	

4 Eſſentia diuretico-tonica.

℞. *Tinctur. Tartar. acr. ʒij*	*M. Doſ. gutt. 25. 30. bis de*
Eſſ. Cort. ☉rum,	*die.*
adianth. alb. a. ʒj.	

VII. *Methodus medendi*.
1 Cachexia per ſe conſiderata tractanda eſt remediis reſolventibus, incidentibus, evacuantibus & roborantibus perite ſibi invicem interpoſitis & ſubjunctis.
2 Quem in finem commode Curæ initium fit per Nodulos aut Pilulas laxativo-reſolventes; aliquoties repetendas, interpoſito frequenti incidentium diureticorum leniorum uſu.
3 Quando ex diureſi frequentiori & mitigatione ſymptomatum malum ſenſibiliter remiſiſſe conſtat, tunc locum habent tonica reliquiis interpoſita & ſubjuncta.
4 Ubique tamen ad originem mali reſpicere convenit. In menſium nimirum obſtructione V. S. in pede & aperientibus lenioribus ſimul ſuccurendum eſt: in hæmorrhoidum ſuppreſſione vel pariter V. S. in pede, vel hirudinum applicatione ad loca hæmorrhoidalia.
5 Quando a nimiis hæmorrhagiis dependet, ſupra dictæ methodo interponenda ſunt analeptica & roborantia.
6 Quæ poſt febres evenit, a Nodulis laxativis, Pilulis Beccherianis, & interpoſitis digeſtivis & alexipharmacis auxilium recipit.
7 Ubi ſcabies retropulſa ſubeſt, Mercurii dulcis & fl. Sulphur. uſus haud negligendus.
8 Diæta congrua multum etiam pro hoc malo debellando facit. Inſtituatur igitur motus corporis placidus ſucceſſive augendus, & continuandus; in uſum trahantur evpepta, aſſata, aromatica, Sinapi, raphanus marinus, Vinum generoſum.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.
1 V. S. in illo tantum caſu prodeſt, ubi hæmorrhagiarum ſpontanearum factæ fuere ſuppreſſiones.
2 Habent hic uſum Sanguinem leniter attenuantia; ab omnibus vero pellentibus & Salibus oleoſo-volatilibus abſtinendum: quia facile Aſciti vel Hecticæ via exinde paratur.
3 Diureticam etiam fortiora omnino fugienda: quia plerumque majora exinde emergunt damna.
4 Idem de omnibus, quæ ſanguinem nimium exagitant, dicendum eſt.
5 Cum morbus ſit chronicus, expoſcit etiam methodum lentam, præparantem & evacuantem, nulla vi & uno quaſi impetu in humores crudos agentem.
6 Commendant etiam abſorbentia Auctores, ſed nullam ſpecialem efficaciam exercere, experientia docet, niſi quod aciditati in primis viis peccanti quandoque occurrunt.
7 Buſones tanquam ſpecificum in hydrope commendantur, quid in Cachexia valeant, Experientiæ commendandum.
8 Salia Volatilia, adſtringentia & tonica, nonniſi præparantibus & evacuantibus præmiſſis & per aliquot tempus continuatis, in uſum vocanda ſunt,
9 Eodem tempore demum locum habent balneorum ſiccorum uſus.
10 Ab omnibus vero repellentibus ſulphureis & adſtringentibus abſtinendum eſt: quia facile Catarrhus ſuffocativus vel Hydrops exinde inducitur.
11 Evitandus etiam eſt aer autumnalis & vernalis humidior, cibus craſſus, & viſcidus, potus frigidus, vinum vel cereviſia recens, Spiritus Vini &c.

CAPUT SECUNDUM.

DE

Levcophlegmatia & Anaſarca.

I. *Definitio*.
1 Eſt tumor univerſalis habitus corporis externi, frigidus & pallidus a lympha viſcida, intra cutem & muſculoſas partes ſtagnante, originem habens.

II. *Differentia*.
1 Anaſarca & Levcophlegmatia differunt in eo, quod illa cum ſplendore & nitore cutis contingat, & digitorum impreſſorum veſtigia diu retineat; hæc vero aliquantiſper flaccidiorem habitum corporis abſque nitore cutis conſtituat, neque foveas a digitis impreſſis tam diu ſervet.
2 Utraque ab *Aſcite* & *Tympanite* diſcernitur ratione loci: hæc enim cavitatem magis abdominis occupat, illudque in inſignem molem attollit; illa vero in externis partibus fibroſis ſedem habet.
3 A *Cachexia* ratione gradus: hæc enim non cum tanta cutis turgeſcentia, ſed potius flacciditate, & ali-

& aliquali ſaltem tumore conjuncta eſt.

III. *Signa*.

1 Univerſi habitus corporis inſignis turgeſcentia ad nitorem cutis uſque ſeſe extendens, ratione gradus vel Anaſarcam vel Levcophlegmatiam conſtituens.

2 Ejuſdem pallor, frigiditas, duriuſcula conſtitutio, quæ digitorum impreſſorum veſtigia diu retinet.

3 Ingens corporis laſſitudo & ad motum inertia.

4 Pulſus parvus, frequens & inæqualis.

5 Accedit etiam ordinarie febris lenta.

6 Appetitus fere dejectus & ad frigida magis inclinans.

7 Somnus profundus, inquietus, corpus non reficiens.

8 Sudoris omnimoda ſuppreſſio.

9 Reſpiratio difficilis, præcordiorum anguſtiæ, maxime poſt paſtum.

10 Intercurrentes phlogoſes, ſitim quandoque ſatis intenſam conjunctam habentes.

11 Alvus ad lubricitatem magis, quam ſiccitatem, vergens.

12 Urina plerumque cruda & tenuis, quandoque etiam lixivioſa.

13 Ab initio tumor adhuc vagus, nocte calore lecti diminuens, in ἀκμῇ vero fixus, æqualiter perſiſtens.

IV. *Subjectum*.

1 Phlegmatici & ſanguinei, ut & feminæ magis quam viri:

2 Cachecticam a variis cauſis diſpoſitionem poſſidentes.

3 Viſceribus quidem adhuc vegetioribus inſtructi, inſigni autem viſciditate lymphæ laborantes.

4 Hepatis glandularumque abdominis infarctu afflicti.

5 In febribus precipue intermittentibus male tractati.

6 Scabiei quoque retropulſione incurrentes.

7 Loca humidiora inhabitantes, victu vero craſſiori viſcido uſi.

8 Hęmorrhagiis vel nimiis vel ſuppreſſis laborantes.

V. *Prognoſis*.

1 Anaſarca & Levcophelgmata ſimplex abſque Aſcite occurrens curatu non eſt ita difficilis ac Aſcites.

2 Quo magis autem complicata eſt, eo difficilius curam admittit.

3 Omnis hydrops, quo magis a viſcerum leſionibus adhuc alienus eſt & in humorum vitiis adhuc ſedem habet, eo melioris ſpei eſt & contra.

4 Levcophlegmatia ſicuti gradu ab Anaſarca differt, ſic etiam facilius curatur, ſi reliqua conſpirant.

5 In omni hydrope urinę adhuc aqueę meliores ſunt, quam rubicundæ, craſſæ & inpr. lixivioſæ: denotant enim hæ viſcerum læſiones & hecticæ concurſum.

VI. *Remedia*.

1 Eadem, quę in Cachexia laudata ſunt, incidentia, reſolventia, anti-Venerea lignoſa, evacuantia & tonica. Externe Balnea ſicca, in ſtupha. Sumi poſſunt pro hoc ſcopo lateres vel globi tormentarii candefacti, & Decocto, ex herb. abſinth. chamom. melilot. chelidon. Sem. aniſ. Carv. Cumin fœnic. Bacc. laur. Junip. aqua vel vino minus generoſo parato, injici, ſic cutis blande reſolvitur, & ad ſudorem diſponitur.

2 Quę ſpeciali ſimul cauſæ ſatisfaciunt:

3 In febre male curata febrem ipſam reſtituentia & fundamentaliter eradicantia: Noduli laxativi, Digeſtiva, incidentia & lenia alexipharmaca.

4 In Scabie retropulſa, medicamenta expulſiva, ſulphurea, ſuccinata, abſorbentia, mercurialia interne propinata.

5 In hæmorrhagiis nimiis, vel interpoſita reliquæ Curæ balſamico-analeptica, vel tonica.

6 In Suppreſſis hæmorrhagiis aperientia & fluxus ejuſmodi revocantia.

Formulæ Remediorum.

1 Nodulus laxativus in Hiſt. morb. Urat. laudatus.

℞. *Rad. enul.*
aſar. a. ℥*ſs.*
Herb. Salv.
Eupator.
cichor.
Veron.
Cuſcut. a. Mj.
Gran. paradiſ. ʒ*iſs.*
Mac. ʒ*j.*
Sem. Cartham.
aniſ.
petroſel. a. ʒ*iij.*
Rhabarb. Alex. ʒ*ij.*
Coq. in Vin. Menſ. iij.
Colat. ℞. ℔*iij.*
Add. Syrup. Byzan. ℥*ii. M.*
f. Potio pro robuſtioribus.
D. ℥*vj.*

2 Bolus emeticus pro robuſtioribus.

℞. *Conſerv. cynosbat.* ʒ*j.*
Gumm. gutt. ℈*ſs.*
Syr. fl. perſ. q. ſ. f. Bolus pro una vice.

3 Pulvis digeſtivo-diureticus.

℞. *Sem. Sinap.* ʒ*ij.*
Tartar. Vitriol.
Sal abſinth.
onon. a. ʒ*j. M.*
f. Pulv.
bis vel ter de die a. ℈*j. ad* ʒ*ſs.*

5 Cineres pro lixivio.

℞. *Ciner. geniſt.*
ſtipit. fabar.
abſinth.
junip.
ebul. a. Mj.
Infund. in Vin. Ordinar. paululum generoſo pro potu.

5 Eſſentia ſtomachico-roborans.

℞. *Eſſent. Cort. Aur.* ʒ*j.*
mac. ʒ*ſs.*
Tinct. Vitriol. Mart. Lud. ʒ*ij. M.*
ante prandium & cœnam ad 30. guttas propinanda.

6 Alia diuretico-diapnoica.

℞. *Tinct.* ♁ *ii acris*
Eſſent. lign. a. ʒ*iſs. M.*
Quotidie mane ad 30. gutt. in juſculo cum regimine diaphoretico exhibenda.

VI. *Methodus medendi*.

1 Generaliter nullam aliam requirit Curam, quam Cachexia. Specialiter autem ſecundum cauſarum diverſitatem diverſa expoſcit medicamenta.

2 Pro priori itaque intentione in uſum vocanda ſunt medicamenta, muciditatem humorum incidentia, & corrigentia vegetabilia, aperitivo-diuretica vel diapnoica vi inſtructa, Salina, Gummi reſinæ, Tincturæ diureticæ, ordinando magis phlegmaticis acriora, Sanguineo vero phlegmaticis temperatiora, & conjungendo ſimul, ſi vires permittunt, motum corporis per vecturam & equitationem, ſucceſſive in uſum trahendum & diu continuandum, ut ſic humorum maſſa eo melius conquaſſetur & ad ſecretiones & excretiones magis apta reddatur.

3 Interponenda & conjungenda ſunt evacuantia phlegmagoga & quidem, ſecundum individuorum conditionem, vel fortiora, vel leniora, cum epicraſi agentia.

4 Peracta humorum præparatione, eorundemque præliminari evacuatione per alvum, locum etiam habent ſudationes in ſtupha ſudatoria peragendæ.

5 Et tandem, humoribus ſuperfluis per alvum, urinam & diaphoreſin evacuatis, in uſum trahantur tonica remedia, Diæta aromatica moderate vinoſa cum interpoſita motione corporis per aliquod tempus continuanda.

6 In Speciali concurrentium cauſarum diverſitate reſpiciendum eſt vel ad fluxus ſpontaneos ſuppreſſos, vel eorundem exceſſum, vel ſcabiem retropulſam, vel febres male curatas &c. pro quarum diverſitate ea methodus eſt conjungenda, quam ſingulæ cauſæ ſpecialiter expoſcunt.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.

1 Venæſectio in nulla hydropis ſpecie convenit; ubi tamen malum ab hæmorrhoidum ſuppreſſione proveniſſe comparet, locum habent hirudines ano applicitæ.

2 Scarificationes autem, ſicuti in omni œdemate reprobantur, ſic etiam in Anaſarca non exigui periculi ſunt, imprimis profundiores.

3 Evacuantia quoque fortiora non debent in uſum trahi, niſi humores antea fuerint præparati; alias variis commotionibus & viſcerum læſionibus demum via paratur.

4 Ad fortiora referuntur Gummi Gutt. Soldanell. Carthamus, Cortex Ebuli & Sambuci.

5 Securius ordinantur Noduli ex aperientibus, incidentibus & evacuantibus parati, vel etiam Pilulæ ex Extractis amaris cum evacuante quodam combinatæ.

6 In-

6 Interponi iiſdem debent lenia diuretica & diapnoica, ut ſic humores undequaque ad excretiones diſponantur.

7 Abſint porro ab initio tonica, ad quæ etiam Salia volatilia referuntur, utpote quæ pariter pro viſceribus obſtruendis, correcta & evacuata nondum materia, ſatis efficacia ſunt.

8 Salivatio, per Mercurium facta, ſæpius eximia damna, obſtructiones viſcerum, paralyſes producit, ob viſciditatem humorum & denegatam tranſpirationem. Magis etiam Mercurius in ſalſos, quam viſcidos, humores agit.

9 Sudationes poſt præmiſſa incidentia & digeſtiva in Anaſarca haud ſunt contemnendæ; modo fiant abſque commotionibus æſtuoſis.

10 Hunc in finem Borrichius patientem veſicis aqua calida plenis fovere juſſit.

11 Alius etiam folia fraxini ſicca adhibuit & patientem iiſdem circumdedit.

12 Alia externa, imprimis balnea, ſive artificialia ſ. naturalia, nonniſi ſumme provide adhibenda ſunt.

Caput Tertium.

De

Aſcite.

I. *Definitio.* Eſt ingens ventris diſtenſio, ab impedita ſecretione ſeri in abdomine aliiſque partibus ſtagnantis & quandoque extravaſati orta, & œdematoſam pedum intumeſcentiam cum aliis gravibus ſymptomatibus conjunctam habens.

II. *Differentia.*

1 Alius eſt *incipiens*, & adhuc curabilis, alius conſummatus, cum ruptione vaſorum lymphaticorum conjunctus, & fere incurabilis.

2 Differt a Tympanite, in quo venter quidem etiam inſigniter tumefactus eſt, ſed non ab aqua ſ. ſero ſtagnante ſolum, ſed maximam partem a flatibus; unde etiam percuſſus inſtar tympani ſonum edit.

III. *Signa.*

1 Incipit utplurimum cum œdemate pedum circa talos initium ſumente, verſus veſperam præcipue obſervabili, nocte vero iterum diſparente.

2 Senſim ſenſimque augmenta capit hic tumor pedum, ut ab impreſſis digitis veſtigia modo majora, modo minora, per aliquod tempus ſervet.

3 Progreditur hinc magis magis verſus Ventrem, illumque tandem mirum in modum extendit, quo tempore utplurimum etiam in viris Scrotum cum annexis partibus, in feminis vero muliebria, pariter occupat.

4 Et malo ad ἀκμὴν perveniente, præter tumorem abdominis in eximiam magnitudinem elatum, partes ſuperiores macie quaſi conſumtæ conſpiciuntur, licet interdum poſt ſomnum per aliquot horas ſubtumidæ iterum appareant.

5 Concurrunt in hoc rerum ſtatu ſecundum ipſius morbi ſtatum modo graviora, modo leniora ſymptomata.

6 Nimirum laſſitudo corporis & ingens virium proſtratio.

7 Somnus ab initio quidem ſatis diuturnus, in progreſſu vero mali interruptus, paucus & delaſſans potius, quam reficiens.

8 Pallor totius corporis & conjunctum partium præcipue extremarum frigus.

9 Sitis in invaleſcente malo maxime intenſa, tuſſis ſicca, difficilis reſpiratio, cum concurrente febricula.

10 Appetitus etiam admodum exiguus, & in malo conſummato plane proſtratus.

11 Urina primum tenuis & aquea, in progreſſu vero magis rubicunda, lixivioſa.

12 Oedemata inſuper quandoque rumpuntur, & per longum ſatis tempus aquam plorant.

13 Venter vero, ſi movetur, fluctuationem & murmura aquæ in abdomen effuſæ patefacit.

14 In utroque etiam ſexu concurrit quandoque Hydromphalos ſ. Hernia aquoſa umbilici.

15 Quamvis autem ſæpius modo dicto ordine incipiat & progrediatur, nonnunquam tamen intumeſcentia abdominis œdemata pedum præcedit.

16 Hanc vero antecedunt gravitas & anguſtia præcordiorum ac tenſio in hypochondriis.

17 Cui jungitur reſpirandi difficultas ſub motu corporis & aſcenſione ſcalarum.

18 Malo progrediente anguſtia præcordiorum & reſpiratio difficilis ita augentur, ut ægri non niſi erecto collo reſpirare queant.

19 Anguſtiæ hæ cardialgicæ interdiu, quando aliquid ciborum aut remediorum aſſumunt, ſemper magis magiſque augentur.

20 Tandem ſequitur abdominis tumor indies invaleſcens, cui reliqua recenſita ſymptomata junguntur.

IV. *Subjectum.*

1 Temperamentum phlegmaticum, aut Sanguineophlegmaticum poſſidentes, & ad Cachexiam proni.

2 Viri fluxui hæmorrhoidali aſſueti & in ejus obſtructionem imperita medicatione incidentes.

3 Spiritu Vini & Vino abutentes.

4 Fæminæ, poſt largum menſium fluxum ejuſdem ſuppreſſionem paſſæ.

5 Frequentius hæ præ viris Aſciti ſunt obnoxiæ.

6 Uterque ſexus poſt graves hæmorrhagias adſtringentibus fortioribus tractatus.

7 Quibus in febribus intermittentibus paroxyſmi febriles, citius quam par erat, per chinam chinæ & ſimilia adſtringentia ſuppreſſi fuere.

8 In viſcerum mala conſtitutione acidulas uſurpantes.

9 Cibis acidis, viſcidis, Nitroſis abutentes.

10 Obſtructionem viſcerum a metaſtaſi febrili vel ſcabie retropulſa reportantes.

11 Quibus venena loco remediorum incaute data fuere.

12 Frigidum potum, corpore valde calente, avide ingurgitantes.

13 Frigida externa in nimiis hæmorrhagiis regioni hepatis.

V. *Prognoſis.*

1 Aſcites cum magis in viſcerum læſionibus quam humorum vitiis radices habeat; ideo pericoloſior quam Anaſarca habendus eſt.

2 Incipienti tamen & vaſorum lymphaticorum integritatem adhuc conjunctam habenti non omnis ſpes Curationis deneganda.

3 Quod ſi vero orthopnœa, tuſſis ſicca, ſitis intenſa cum hectico calore & urina lixivioſa ſuccedant, mors oſtia pulſat.

4 Juniores facilius adhuc ſuperare poſſunt hunc morbum quam ſenes, imprimis quando morbus tardius incrementa ſumit.

5 In quibus vaſa lymphatica ſemel rupta ſunt, rariſſime evadunt.

6 Alvi lubricitas ſolatur ægros, ſiccitas vero omnia ſymptomata exacerbat.

7 Nihil pericoloſius eſt in invaleſcente malo quam urina rubicundo-lixivioſa: brevi enim moriuntur.

8 Oedemata, ſi rumpuntur, ægro quidem aliquod vitæ adhuc intervallum promittunt, nulla vero exinde ſperanda eſt reſtitutio. Vidimus hocce in ancilla, quæ excretione tali aquarum in Hydrope ſpatio aliquot hebdomadum laborabat, ſymptomata omnia videbantur mitigari, ſed ex improviſo Gangræna, pedes corripiens, vitæ finem imponebat.

9 Oedemata ſi externis incongruis medicaminibus repelluntur, reliqua ſymptomata graviora, & morbum ipſum pertinaciorem reddunt.

10 Hæmorrhagiæ narium, Aſciten vel præcedentes vel eidem ſupervenientes, labem viſcerum graviorem indicat, & utpl. funeſtum portendunt exitum.

11 Febris hectica Hydropi accedens ordinarie lethifera eſt.

12 Diarrhææ malo provecto & viſceribus læſis ſupervenientes mortem accelerant.

13 Idem cenſendum eſt ſi vomitus, viribus jam fractis, ægrotos affligunt.

14 Quo magis urget ſpirandi difficultas eo minor reſtitutionis ſpes eſt.

15 Si appetitus plane eſt proſtratus ac ægroti poſt quævis aſſumpta magna anxietate ructibus ac diſtenſione affliguntur, res periculi plena eſt, præſertim in malo provectiori.

16 Quo magis ægroti in hoc morbo bibunt, eo magis capit incrementa morbus.

17 Hydrops, poſt febres intermittentes male curatas contingens, per mature revocatos paroxyſmos febriles & congruam methodum quandoque tollitur.

18 Paracenteſis eſt tantum palliativum remedium, & nullum hydropem a læſionibus viſcerum ortum curat.

VI. *Remedia.*

1 Viſcera obſtructa reſerantia & humores viſcidos incidentia & reſolventia: Rad. Pimp. alb. Vincetox. Armorac. Petaſit. Raphan. Zedoar. Tarax. Bardan. Helen. Ari, Zinz. Herb. Cent. min. Artemiſ. Abſinth. Fumar. Card. bened. Salia media: Arcan. dupl. Tart. Vitriol. Solub. Sal polychr. Glaſ. Gummata temperata: Sagapenum, Galban. Ammon cum Extractis amaris in pilularem formam redacta; Spiritus Tartari, Tinctur. ♁ij acris, Lumbrici terreſtres & ſpecifice commendati bufones. In cibis, præter quædam ſupra jam nominata, rad. petroſel. Sem. Sinap. piper, caryophyll. Cineres diuretici, vel armoracia trita in Vino infuſa. Externe Sedum minus, herb. Chelidon. maj. Geran. robert. raphan. niger. fol. lapp. maj. petaſit. barban. nymph. contuſa & malleolis l. plantis pedum appoſita.

2 Materiam præparatam per alvum ſimul educentia, phlegmagoga, ſecundum ſubjectorum conditionem vel fortiora vel leniora: Elaterium, Extract. Eſul. Gumm. Gutt. Succus rad. irid. noſtrat. cort. Ebul. & Sambuc. Jalapp. mechoacan. Soldanella ſ. braſſica marina, Sem. Cartham. Pil. Beccheri, Stahlii, Sal Cathart. amar. Clyſteres hydragogi, paululum ſtimulantes.

3 Calorem hecticum mitigantia: Nitroſa, emulſiva, diaphoretica fixa, herb. & fl. bellidis, quæ quidem & in illo caſu locum habent, quando malum a ſiccitate, & exareſcentia hepatis originem habet, ubi Saponis quoque philoſophici uſus commendatur.

4 Tono proſpicientia: lenia Martialia cum amaris combinata, Salia volatilia Tincturis alcalinis acribus remixta, motus corporis fortior per vecturam aut equitationem. Diæta item Aromatica, & vini generoſioris uſus modeſtus.

Formulæ Remediorum.

1 Bolus emetico-purgans.

℞. *Conſerv. cynosb.* ʒj.	*Syr. e ſpin. cerv. q. ſ. f.*
Gumm. Gutt. ℈ſs.	*Bolus. pro j. vice.*

2 Potio laxans.

℞. *Fol. Senn. ſ. ſt.* ʒij.	*Colat.* ℞. ℥jv.
Rhabarb. el. ʒj.	*Diſſolv. Mann. Calabr.* ℥j.
Cryſtall. Tartari ʒſs.	*Syr. e ſpin. Cerv.* ℥ſs.
Inſund. in ▽ fragor. ſ. q.	*ms. pro j. vice.*

3 Pilulæ hydragogæ Leonelli Faventini.

℞. *Elater.* ℥j.	*Salis Gemm.* ℈ij.
Bdell. ʒj.	*ms. f. Pil. Doſ.* ℈ſs.
Maſtich. ʒſs.	

4 Clyſter Phlegmagogus.

℞. *Rad. bryon.*	*Coq. in ſ. q. Urin. puer. colat.*
Eſul. a. ℥ſs.	℞. ℥viij.
Herb. gratiol.	*Diſſolv. Elect. bieræ picr.*
agrimon. ā. Mj.	*Mel. roſat. ā* ʒvj.
fl. Geniſt.	*Sal Gemm.* ʒſs.
Samb. ā. Mſs.	*ms. pro Clyſmate.*
Bacc. Junip. ℥ſs.	

5 Alius.

℞. *Urin. puer.* ℥viij.	*Sal Gemm.* ʒj.
Terebinth. in Vitell. ov.	*ms. pro Clyſmate.*
ſol. ℥ſs.	

6 Electuarium diuretico-viſcerale.

℞. *Conſerv. cynosb.* ℥j.	*Tartari Vitriol.* ʒj.
viſceral. ℥ſs.	*Syr. bellid. q. ſ. f. Elect.*
Pulv. rad. ari.	*Doſ. Magnitudo Caſtan.*
Lumbr. terreſt. ā. ʒij.	*bis vel ter per diem.*

7 Pulvis diureticus.

℞. *Pulv. Lumbr. terreſtr.*	*Sem. ebul.* ʒij.
♁ij diaph. ā. ʒj.	*ms. f. Pulv. Doſ.* ℈j. ʒſs.
Arcan. dupl.	*bis vel te per diem.*
Buffon. pulver. a. ʒſs.	

8 Species diureticæ pro Nodulo.

℞. *Rad. bryon.*	*junip. a. Mj.*
vincetox. a. ʒj.	*Inciſ. q. o. d.*
Ciner. ſtipit. fabar.	*pro Nodulo Vino generoſo infundend.*
geniſt.	

9 Tinctura tonico-diuretica.

℞. *Spiritus Sal ammon.*	*ms. Doſ. gutt. 30. bis vel ter*
Tinct. ♁ij acris a. ʒj. ſs.	*per diem.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Convenientiſſima, quæ hydropi debetur, Methodus, eſt laxatio cum diureſi leniori.

2 Ut vero eo melius ſuccedat, corpus prius præparetur per reſolventia, incidentia, Salia digeſtiva, ſic humores mobiliores & ad evacuandum aptiores redduntur.

3 Sub his purgationibus ſemper toni ratio habenda eſt, quem in finem ægrotis cibi cum zinzibere conditi ſuadendi ſunt.

4 Quod ſi vero concurrens calor hecticus temperantia expoſceret, pulveres diaphoretici modeſte Nitroſi locum habent, reliquis medicamentis interpoſiti.

5 Tandem quando optatus ſecutus eſt effectus, ſubjungenda ſunt tonico-roborantia, ſub quorum uſu motus voluntarius præcipue in extenuatis conducit.

6 Externe œdemati pedum ſuccurrunt acriuſcula ſub remediis commendata vegetabilia, abſtinendo ab acrioribus cauſticis, rubefacientibus.

7 Quod ſi malum a menſibus vel hæmorrhoidibus ſuppreſſis ortum duxerit, locum habere poteſt Venæſectio, ſed nonniſi in principio morbi celebrata, interponendo remedia aperientia, & Sanguinem ad conſuetos fluxus invitantia.

8 In Scabie retropulſa, præter ſupra dicta remedia, in uſum trahenda ſunt Mercurialia & ſulphurea, nonniſi interne tamen adminiſtranda.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 In malo jam provectiori, quæcunque etiam cauſa concurrat, ordinarie neque Venæſectio, neque Scarificatio locum habet. Tractavi tamen aliquando puerperam, quæ ob lochiorum ſuppreſſionem in Hydropem inciderat; femina hæcce erat plethorica & largum ſemper menſium & lochiorum fluxum experiebatur. Tumor hydropicus, cum vocarer, genua jam ſuperaverat & reſpirandi difficultas adeo urgebat, ut ſingulis momentis ſuffocatio metuenda eſſet: ad hanc E. præcavendam Venæ-ſectionem, quam ipſa ægrota ſummis efflagitabat precibus, concedebam, unde ſumma illa reſpirationis difficultas maxime imminuebatur: ſed nihilominus Aſcites in dies incrementa capiebat, & cum denuo in maximo ſuffocationis periculo verſaretur, vena iterum aperiebatur, quæ eam a ſuffocatione liberabat; tandem poſt laxantia incidentia aliaque convenientia remedia exhibita largus ſequebatur ſudor, qui ſucceſſive Hydropem tollebat. A caſu tamen hocce propter particulares circumſtantias nemo concluſionem certam formet, ac ſi venæ-ſectio in Hydrope ſit neceſſaria: illud enim exinde ſaltim ſequitur, quod Venæ ſectio interdum reſpectu ſubjecti & aliarum cauſarum aliqualem habeat utilitatem.

2 Omnes evacuationes non ſimul & ſemel inſtituendæ ſunt, ſed ſucceſſive.

3 Unde cavendum eſt a purgantibus draſticis, præcipue quando humorum viſciditas nondum correcta eſt.

4 Quo magis Aſcites inveteratus eſt, eo diutius etiam reſolventia & incidentia continuentur, ut hoc modo humores eo melius ad excretionem præparentur.

5 Pal-

5 Palliativum etiam illud remedium externum Paracenteſis per vices adminiſtranda eſt, quanquam & ſic rariſſime, niſi in principio morbi & ubi ægri adhuc εὐσπλαγχνοι ſunt, cum fructu adhibetur.

6 Cavendum eſt a remediis internis calidioribus oleoſis, carminativis, reſinoſis, & quæcunque Sanguinis Maſſæ turgeſcentiam conciliare poſſunt.

7 Nocet etiam tam Salium volatilium quam Martialium præpoſterus uſus.

8 Acidularum autem in hydrope uſus omnino rejiciendus. Erat hic femina quinquaginta & aliquot annorum, quæ varia præludia aſcitica ſentiebat: Medicus ordinarius commendabat acidulas, quas alius diſſuadebat & Hydropem præſagiebat. Prior tamen obtinebat: ab initio quidem acidulæ laudabilem videbantur edere effectum, ſed paulo poſt earum uſum ulterius ferre nequibat. Domum E. reverſa ſemper de inſigni laſſitudine & ſpirandi difficultate conquerebatur, quam brevi Aſcites lethalis ſequebatur.

9 Acriora etiam diuretica, qualia ſunt Cantharides, non temere in uſum vocanda ſunt.

10 Oedematoſis tumoribus male applicantur ſulphurea repellentia, item cauſtica acriora, rubefacientia.

11 Omnes formulæ aquoſæ plerumque nocent magis, quam proſunt, & radicem mali non tollunt.

12 Cataplaſmata etiam e variis ſtercoribus, nec non urinis, parata parum ad ſummam rei faciunt.

13 Thermarum tam internus quam externus uſus merito rejicitur, poſterior ad rupturas pedum patientes diſponit.

14 Motus per vecturam aut equitationem in malo jam admodum inveterato locum quidem haud amplius habet, ſed in recentiori egregium præſtat uſum, ſi moderatus eſt & continuatus.

15 A potu nimio hydropici ſibi cavere debent, nec non cibis liquidioribus.

16 Ligna anti venerea in Anaſarca magis quam in Aſcite aliquem effectum edunt.

17 Efficacius in viſceribus reſerandi ſe gerunt antiſcorbutica.

18 A ſuffitibus abſtinendum eſt, quia utplurimum repellunt. Experiebatur id femina hujus loci tumoribus pedum œdematoſis laborans. Medicus ordinarius ſuadebat uſum Pilularum ex Gummatibus, extractis amaris &c. paratorum, quæ malum ſenſim ſenſimque mitigabant. Alius adhuc conſultus admodum laudabat vaporem balnei ex variis herbis præparati; pedibus exceptum; unde tumor diſparebat quidem, ſed Aſcites incurabilis ſequebatur.

19 Emplaſtra vero Diaſulphuris Rulandi & de baccis lauri vulgo commendata parum ægrotos ſublevant.

20 Non poſſum, quin hic breviter annectam obſervationem raram: Ephippiarii Gallici uxor 28. annorum temperamenti Sanguinei peculiarem prorſus patiebatur Hydropem ſpatio quinque annorum. Venter ſenſim intumeſcebat, abſque ullo pedum tumore, appetitus optime conſtabat & tranquille, donec tandem nimia abdominis intumeſcentia & appetitum & ſomnum turbaret. A variis Medicis varia laxantia, vomitoria, Diuretica &c. præſcribebantur, ſed fruſtra. Tandem Chirurgus Gallus Paracenteſin ſuadebat, poſt quam peractam ea melius ſe habebat, ſed pauco elapſo tempore venter denuo inflabatur, & cum nullum remedium aliqualem ederet efficaciam, Paracenteſis iterum inſtituebatur, quæ durante hocce morbo plus quam vigeſies inſtituta jam fuerat. Summa autem admiratione dignum eſt, menſes toto hocce tempore legitime fluxiſſe atque ægrotam res domeſticas inſigni celeritate peregiſſe. Vocabar tandem ad eam, a nullo autem medicamine ullum ſentiebat levamen; quare Chirurgus Gallus Paracenteſin reiterabat. Die ſequenti ægrota referebat, ſe inſoliti quid ſenſiſſe ſub ipſa intruſione inſtrumenti, ac ſi aliquid interius perforatum fuiſſet. Ab eo poſtea tempore ſemper pejus ſeſe habebat, menſes parcius fluebant, & pauco elapſo tempore plenarie ceſſabant, pedes ſimul inflabantur & alia Aſcitica ſymptomata accedebant. Irritis aliis Paracenteſis adhuc aliquoties inſtituebatur, ſed cum reliqua accidentia indies augerentur, tandem mors hiſce omnibus finem imponebat. An poſt mortem cadaver apertum fuerit, me latet: Probabile tamen videtur, aquas haſce intra peritonæi duplicaturam latitaſſe. Similem fere obſervationem habet *Job van Meekren Obſ.* 52.

Caput Quintum.

De

Tympanite.

I. Definitio. Eſt ſpecies hydropis cum eximia expanſione abdominis, ad inſtar tympani ſonum edentis, quando percutitur, nec non continuo rugitu & ructus edendi conamine conjuncta, a flatibus originem habens.

II. Differentia.

A reliquis hydropis ſpeciebus concurſus eximiæ flatulentiæ & majoris diſtenſionis abdominis; ſplendidam fere cutem exhibentis & ſonitum a compreſſione vel percuſſione edentis. Vid. *Tabulæ præcedentes.*

III. Signa.

1 Plurima cum Aſcite ſigna communia habet, reſpirationis nimirum anguſtiam, extenuationem faciei, pectoris & brachiorum.

2 Laſſitudinem corporis, tuſſim ſiccam, ſomnum graviorem, ſitim & calores internos, urinam paucam aquoſam vel lixivioſam:

3 Tumores pedum, qui tamen proportionem, quæ reliquis Hydropis ſpeciebus familiaris eſt, haud adæquant.

4 Peculiare plane habet, quod abdomen magis quam in Aſcite extendatur, & frequentia murmura & ſonitus, præcipue ſi percutiatur, edat: tantum tamen abdominis pondus non ſentiunt ægrotantes ac in Aſcite.

5 Inſuper etiam rugitibus abdominis & vacuis ructandi conatibus ſtipatus eſt: ſi ructus per ſuperiora evacuantur, aliquantulum melius ſe habent ægrotantes.

IV. Subjectum.

1 Atonia inteſtinorum, imperitis Medicationibus vel incongrua diæta debilitatorum & enervatorum, laborantes.

2 Diuturnas obſtructiones menſium vel hæmorrhoidum & Hyſterica vel Hypochondriaca mala habitualia tolerantes.

3 Qui in febribus intermittentibus incongrue tractati ſunt, & hinc inteſtinorum & viſcerum labefactiones reportavere.

4 Cibis craſſioribus & flatulentis utentes & hinc Saburram vaporoſam & verminoſam colligentes. Vid. *Bonet. Sepulchret.* p. 1121. & ſeq.

5 Maxime etiam feminæ, quæ infauſtis puerperii ſucceſſibus obnoxiæ fuere, aut abortum paſſæ ſunt.

V. Prognoſis.

1 Tympanites nunquam non periculo vacat.

2 Qui adhuc recens eſt, & febribus male curatis ortum debet, facilius curatur, quam qui a læſione inſigniori viſcerum internorum dependet.

3 Omnis tympanites, qui alias jam in corpore radices egit, vel non, vel difficillime curatur.

4 Quo magis aſcitica pathemata concurrunt, eo minor reconvaleſcentiæ ſpes ſupereſt.

5 Reſpirationis maxima anguſtia, ſitis intenſa, hectica corporis ſuperioris conſumtio, urina lixivioſa & pauca, pedum ſucceſſiva intumeſcentia, peſſima præbent ſigna.

VI. Remedia.

1 Materiam in inteſtinis hærentem incidentia & reſolventia: Salia digeſtiva, Tartar. Vitriol. Arcan. dupl. Sal Polychr. Glaſ. digeſtiv. Sylv. Cathart. amar.

ſ. Epſon. Vegetabilia aperientia. Rad. pimpinell. alb. Vincetox. Apii, Bryon. Helen. Herb. Chamædr. Hyſſop. Cochlear. Naſturt. Card. Bened. Abſinth. Fumar. Cent. min. eorumque Salia fixa, Gummi reſinæ: Ammoniac. Galban. Sagapen. Heder. Juniper.

2 Superfluum ſerum & materiam flatulento viſcidam per alvum evacuantia, phlegmagoga ſic dicta: Gummi Gutt. rad. Irid. Bryon. Cort. Samb. ejuſque rob, nec non Ebulinum, Herb. Soldanell. Mercur. dulcis, Decoctum Epiphanii Ferdinandi, Pil. Beccheri & Stahlii veræ.

3 Roborationi toni proſpicientia. lenia Carminativa & ſubadſtringentia: iterne Sem. Dauci, Cumini, fœniculi, aniſi, anethi, Cort. Citr. Aurant. Spir. Tartari a Sachſio in Ampelographia laudatus, C.C. Tinctura Antimonii, Tartari, Martis Vitrioli Lud. Eſſent. milleſol. Externe linimenta & Empl. nervina, nec non Sacculi diſcutientes & roborantes ex Herb. Chamom. Matricar. Nepeth. Bacc. Junip. Sem. Mil. Aniſ. Fœnic. furfur.

4 Sanguinis menſtruo vel hæmorrhoidali obſtructo viam aperientia: præter ſcil. interna appropriata Venæſectio in pede, vel hirudinum ad loca ſolita applicatio.

Formulæ Remediorum.

1 Nodulus laxativus.

℞. *Rad. Pimpin. alb.*	*Fœnic. ā. ʒj.*
Apij	*Fol. Senn. ſ. ſt. ℥j.*
Bryon. ā. ℥ſs.	*Rhabarb. el. ℥ſs.*
Herb. Chamædr.	*Fibr. Helleb. nigr.*
Hyſſop.	*Agar. mund. ā. ʒij.*
Card. bened. ā. Mſs.	*Tartar. Solub. ʒiij.*
Sum. Abſinth.	*Inciſ. contus. infund.*
Fl. Cent. min. ā. p. j.	*℔i. ▽ fervent. & poſtea affund. ℔iij. Vin. generoſ.*
Cort. ☉rum ʒii.	
Sem. Anis.	

2 Decoctum laxans Epiphanii Ferdinandi.

℞. *Rad. Cucum. agreſt.*	*Daucis vel Seſeleos, vel*
Ireos.	*Rutæ) anethi ā. p. 1.*
Cort. intern. Sambuc.	*Cort. Citr. ʒj.*
Herb. Soldanell. ā. ʒiij.	*Cinamom. ℥ſs.*
Inciſa infunde per 1 2/3 dies	*Sagapen.*
in ℔vj. Vini albi & clari, deinde ebulliant ad	*Maſtich. an. ʒij.*
conſumtionem unius tertiæ, quo tempore adde	*Hæc una ebulliant adhuc. ſecundum artem coletur,*
Cumini (l' aniſi, vel	*ſecvetur, Doſ. ʒvj. ʒvij.*
fœniculi, vel Ammios,	*aliquoties, poſt aliquot dierum intervalla, repetenda.*

3 Pilulæ laxantes & vomitoriæ.

℞. *Maſſ. Pil. Tartar.*	*Extr. helleb. nigr. an.*
e Gumm. ammon.	*gr. ms. f. Pil. No. XIX.*
an. ℈ſs.	*pro 1. doſi.*
Gumm. Gutt.	

4 Pulvis reſolvens & diureticus.

℞. *Lumbr. terreſtr. ppt.*	*Sal abſinth. a. ʒſs.*
Sem. Ebul. an. ʒj.	*ms. f. Pulv. d. ad Scat.*
Tartar. Vitriol.	*Doſ. ℈j. bis vel ter per*
Arcan. dupl.	*diem.*

5 Alius Stomachico-diureticus.

℞. *Pulv. Stomach. Birckmann. ʒij.*	*Sal Card. Bened. ʒſs.*
Lumbr. terreſtr. ppt.	*ms f. Pulv. doſ. & uſus ut præcedentis.*
Tartar. Vitriol. a. ʒj.	

6 Eſſentia diuretico-nervina.

℞. *Spiritus Tartari,*	*ms. Doſ. gutt. 30. bis vel ter*
Tinct. ♁ii acris a. ʒiſs.	*per diem.*

7 Sacculus diſcutiens.

℞. *Herb. Chamom.*	*Sem. Fœnic.*
Matricar.	*Aniſ. a. ʒij.*
Menth. criſp. a. Mj.	*Inciſ. contus. includ. Sacc.*
Bacc. Junip. ℥ſs.	*ventri imponendo.*

8 Balſamus Stomachicus & Carminativus.

℞. ooo *Nuciſt. expr. ʒj.*	*Balſam. Peruv. ℈j. M.*
deſt. Tacamah.	*pro inungendo Scrobiculo cordis & umbilico.*
Aneth.	
Aniſ. a. ℈ſs.	

VII. *Methodus medendi.*

1 Materia viſcida lenta fermenteſcens, flatibus anſam præbens, incidenda, reſolvenda & ad diureſin diſponenda per remedia Salina, rad. aperientes & alexipharmaco-diureticas, nec non Gummi reſinas.

2 Si obſtructio menſium vel hæmorrhoidum prægreſſa fuerit, in malo recentiori vena ſecanda eſt in locis inferioribus, vel pro re nata locis hæmorrhoidalibus hirudines aplicandæ, interpoſitis remediis, quæ hæmorrhagias conſuetas reſtituunt.

3 Materia peccans ad excretiones diſpoſita evacuanda eſt per alvum & in robuſtioribus per vomitum, & tales evacuationes, præſertim per alvum, repetantur, quoties neceſſitas earum uſum ſuadet.

4 Subſtituenda tandem & interponenda ſunt lenia Carminativa interne & externe uſurpata, nec non ſubadſtringentia.

5 Ubi a febribus intermittentibus ortum habuit, eo magis digeſtiva & Noduli laxativi, cum radicibus incidentibus & herbis amaris, locum habent, interponendo & alia, quæ partim diureſi, partim roborationi partium proſpiciunt.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Omnia quæ in hydrope annotata ſunt, & hic obſervanda veniunt.

2 Omnes fortiores evacuationes, abſque perito præparantium præmiſſo uſu, plus damni quam emolumenti afferunt.

3 Optima methodus eſt, quæ per epigraſin inſtituitur, materiæ nimirum digeſtione, leni diuretica & alvina evacuatione & tandem ipſius labefactati toni reſtitutione.

4 Calidiora cariminantia remedia quam maxime nocent, imprimis ſi digeſtiva & evacuantia neglecta fuere.

5 Equitatio a Sydenhamio in Phthiſi & Hectica laudata, imprimis & hic locum habet, ordinando ægrotis aliquantum adhuc orthoſtadiis; nulla enim fere re tonus viſcerum abdominis certius reſtituitur, quam hoc exercitio ſenſim inſtituto, & diutius continuato.

6 Nimius potus, imprimis aquoſus, adauget ſtaſes ſeroſas; unde parciori potu utendum eſt.

7 Vinum ipſum Medice uſurpatum non reformidandum eſt, & quo generoſius, eo melius. Poteſt autem ejuſdem vis inebriativa & ſulphurea infringi per Decoctum diureticum Ordinarium.

8 Pro vi etiam diuretica ejuſdem augenda optime cineres ex herbis diureticis parati eidem infunduntur.

9 In fœminino ſexu uſus Pilularum Stahlii vel Beccheri verarum haud male ſe gerit.

10 Nunquam concedenda ſunt flatulenta, viſcida & fermenteſcentia, neque in cibis neque remediis; horum loco potius uſurpentur incidentia varia, ſuccus Raphani, Armoraciæ, Sinapi, & Naſturtium.

Caput Quintum.

De

Hydrocephalo.

I. *Definitio.* Eſt tumor aquoſus Capitis quandoque ſatis inſignis, a lympha, in capitis vel interni vel externis partibus ſtagnantem, originem habens.

II. *Differentia.*

1 Diſtinguitur ab aliis hydropis ſpeciebus ratione loci, qui in hoc affectu Caput tantum ſibi vindicat.

2 Ra-

2 Ratione etiam ſui ipſius differt. Alius enim ſedem habet intra Cranium, alius extra illud.

III. *Signa*.

1 Quando Hydrocephalus externe ſedem habet, facillime ſeſe manifeſtat. Conſpicuus nimirum tumor eſt in ſuperiori præcipue Capitis parte a fronte ad occiput uſque.

2 Diaphaneitate præterea gaudet, quæ, oppoſita candela, oculis ſeſe offert.

3 Tumor ratione magnitudinis variat: quandoque enim inter limites ſuos adhuc ſubſiſtit, quandoque extraordinarie attollitur.

4 Partes inferiores rarius ab eodem valde occupantur & inter eas minime labia, naſus, oculi.

5 Quod ſi intra cranium aqua ſtagnet, tumor externe durior, nec traſparens eſt, futuræ dehiſcunt, oculi prominent, & patiens continuo ad ſoporem inclinat.

IV. *Subjectum*.

Obnoxia huic affectui præcipue eſt infantilis ætas, quæ ſub partu difficiliori reſtrictiones violentas verſus caput, ex utero jam excluſum, factas, vel aliam vim intra vel extra uterum, paſſa erat.

V. *Prognoſis*.

1 Prout tumor vel major vel minor eſt, eo faciliorem aut difficiliorem curam admittit.

2 Qui extra Cranium, intra cutem & pericranium, ſedem habet, curatu multo facilior eſt, quam qui ad interiora cerebri ſeſe etiam extendit, quippe qui non tantum plures in medendo difficultates involvit, ſed & ut plurimum evidens periculum conjunctum habet.

VI. *Remedia*.

1 Aquam collectam evacuantia, phlegmagoga, nutricibus vel infantibus aliquoties exhibenda; Mechoacann. Syrupus roſar. ſol. e Spina cervin.

2 Eandem diſcutientia, lenia anticatarrhalia: e lignis anti venereis, Succino, Antimonio, Tartaro, Decoct. Lign. Quajac. Saſſafr. Rad. Sarſapar. Chin. Antimon. diaph. Tart. Vitriol. Arcan. Tartari, Tra ♁ij, Tartar. Eſſent. ſuccin. vel infanti, vel, ſi teneriores adhuc fuerint, nutrici exhibenda. Externe fotus & Sacculi diſcutientes ex Herb. Chamom. Puleg. Origan. Abſinth. Rut. Fl. Sambuc. Melilot. Sem. Cumin. Fœnic. Aniſ.

3 Quæ externe aquæ ſtagnanti immediate exitum concedunt, ex fonte Chirurgico depromuntur.

Formulæ Remediorum.

1 Species pro Decocto anticatarrhali.

℞. *Rad. Sarſapar.*
Chin.
Liquir. a. ℥ſs.
Lign. Quajac. ℥vj.
Saſſaſ. ʒiij.
Sem. Fœnic. ʒij.
Incis. contus. d. ad ch. pro Decocto loco potus ordinarii inſerviendo.

2 Tinctura anticatarrhalis.

℞. *Træ ♀ij acris,*
Eſſ. lign. a. ℥jſs.
Succin. ℥j. M.
bis per diem ad 30. guttas aſſumenda.

3 Sacculus diſcutiens.

℞. *Herb. Origan.*
Chamom.
Puleg. a. Mſs.
Fl. Stœchad. Arab.
Lavend.
Rov. mar. a. p. j.
Sem. Cumin.
Fœnic. a. ʒj.
Inciſ. contus. includ. Sacculis in Vino coquendis & calide applicandis.

VII. *Methodus medendi*.

1 Aqua in Capite ſtagnans diſcutienda & evacuanda eſt, per reſolventia, anticatarrhalia & phlegmagoga ſibi invicem juſto ordine interpoſita & ſubjuncta.

2 Quando internis & externis remediis malum haud obedit, Chirurgia in auxilium vocari poteſt, inciſionem in loco quodam declivi Capitis per Scalpellum faciendo.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.

1 In tenella adhuc infantis ætate ab omnibus fortioribus abſtinendum eſt.

2 Præſtat etiam medicamenta nutrici potius quam infanti exhibere, niſi admodum blanda ſint.

3 Foreſtus Unguentum ex °o° chamom. ℥iv. & Sulph. pulv. ʒij. commendat, ſed deterret ſulphuris repellendi vis.

4 Inciſio in illo tantum caſu locum habet, quando intra cutem & pericranium aqua collecta eſt.

5 Neque etiam uno impetu eandem evacuare decet, ſed ſenſim ſenſimque; alia mors accelerari poſſet.

6 Quando aqua intra cranium ſtagnat, ſuadent quidam Auctores trepanationem, ſed imitari eaſdem variæ difficultates prohibent: adde, quod Summæ rei per hanc Operationem etiam feliciter inſtitutam parum utilitatis accedat, cum in hoc caſu aqua ſæpius etiam in ipſis interioribus cerebri partibus ſtagnet.

Caput Sextum.

De

Hydrope Pectoris.

I. *Definitio*. Eſt ſpecies hydropis ſatis gravis, a depoſitione ſeri ac lymphæ in cavitatem thoracis originem ducens.

II. *Differentia*.

1 Alius utramque thoracis cavitatem occupat, alius alterutram tantum.

2 Quomodo ab Empyemate, Aſthmate humido, aliiſque pectoris morbis diſtinguatur, ex ſignis, cuique affectui propriis, facile patebit.

III. *Signa*. Si ullus eſt morbus cognitu difficilis, Hydrops ſane pectoris eſt, ſequentia tamen ab Authoribus recenſentur.

1 Conqueruntur ægri de anguſtiis præcordiorum, reſpiratione difficili, noctu præcipue ægrum affligente.

2 Concurrit ut plurimum palpitatio cordis, tuſſis ſicca, dolor gravativus in pectore ad circumferentiam diaphragmatis uſque ſeſe extendens.

3 Quando ægri corpus inclinant, percipitur aquarum fluctuatio.

4 Appetitus quandoque ſatis ſibi conſtat, ipſa etiam excrementa per alvum, urinam, ſudores ſæpius rite excernuntur.

5 Malo tamen incrementa magis ſumente, hæc omnia imminuuntur & extraordinarie ſe habent.

6 Scrotum etiam & pedes tunc cum abdomine intumeſcere incipiunt.

7 Et quod obſervatu dignum eſt, notante Hiſtor. Morb. Urat. Scrotum attollitur in tumorem, antequam vel venter vel pedes intumeſcant.

8 Succedit etiam febricula hectica, ita ut partes ſuperiores, tumentibus inferioribus, conſumantur & exareſcant.

IV. *Subjectum*.

1 Phlegmatici & Sanguineo-Phlegmatici labem inſigniorem in viſceribus, lympæ ſecretioni potiſſimum inſervientibus, poſſidentes.

2 Variis excretorum & retentorum vitiis expoſiti.

3 Aerem craſſum, nebuloſum inhabitantes, Diætæ etiam crudæ, phlegmaticæ addicti, nec non otium & ſomnum nimium amantes.

4 Imprimis ſcabiei perverſas medicationes paſſi, aut diuturnis aſthmaticis affectibus vexati.

V. *Prognoſis*.

1 Cum morbus hic ut plurimum læſionem alicujus viſceris pro cauſa habeat; ideo Curatio ejuſdem non abſque ſumma difficultate procedit.

2 Quando perite, ſecundum ſecretiones & excretiones debitas, tractatur, per plures annos durare poteſt.

3 Sæpius tamen ex improviſo ægri, quaſi ſuffocati, intereunt.

4 Urinam bene & in magna quantitate procedere, bonum eſt.

5 Quo magis imminuitur & tingitur, cum ſedimento furfuraceo aut lateritio, eo pejor ægroti ſtatus.

6 Quo magis tuſſis, reſpiratio difficilis, præcipue ſub ſomno, ſitis, febricula urgent, eo omnia periculoſiora.

VI. *Remedia.*

1 Seroſam colluviem in thorace collectam per alvum evacuantia, phlegmagoga, aliquoties jam nominata, ad quæ etiam Electuarium hydragogum Sylvii, quod tamen vehementius purgat, lenitivum Burrhi & ſimilia referenda.

2 Eandem incidentia, per urinarias vias educentia: Salia alcalia & media prudenter exhibita: Arcan. dupl. Tartar. Vitriol. Sal digeſtivum Sylvii, Sal Geniſt. Abſintii Cent. min. Rad. Vincetox. Apii, Petroſelini, Pimpinell. alb. Raphan. Herb. Naſturt. Cochlear. Piperit. Sem. Sinap. Naſturt.

3 Diapnoen habitus externi promoventia, diaphoretica fixa: Oc. ♋. ppt. ♁ diaph. Bez. min. Cinnabaris antimonii, Decocta ex lignis antivenereis.

4 Viſcerum tonum & humorum fluiditati ſimul proſpicientia, acriuſcula, nec non ſubamara: Rad. Helen. Vincetox. Pimpin. alb. Ari, Curcum. Zinzib. Galang. Herb. Fumar. Card. Bened. Abſinth. Cent. min. trifol. fibrin. Pilulæ ex extractis amaris cum Gummatibus blandis ſociatæ, Eſſent. Cort. ☉rum, Adianth. alb. Tinctura ♁ij, Tartari. Huc etiam referendus Motus Corporis per equitationem aut vecturam, in malo non ad modum inveterato.

Formulæ Remediorum.

1 Nodulus laxativus.

℞. *Rad. Bryon.*	*Ebul. ã. ʒj.*
Apii.	*Fol. Senn. ſ. ſt. ʒvj.*
Polypod. qu. ã. ℥ſs.	*Agar. mund. ℥ſs.*
Herb. Tuſſilag.	*Fibr. helleb. nigr. ʒij.*
Capill. ♀ris,	*Tart. Solub. ʒiij.*
Salv. Sylv. ã. Mß.	*Incis. contus. d. ad. ch. c. aqua*
Fl. Scabioſ.	*& vino infundend. & al-*
Bellid. ã. p. j.	*ternis diebus ad ℥vj. vij.*
Sem. Eryſim.	*uſurpand.*

2 Electuarium hydragogum.

℞. *Conſerv. cynosb. ℥j.*	*Syr. capill. ♀ris q. ſ. f. E-*
Rob. Sanb. ʒvj.	*lect. bis vel ter per diem*
Sem. Ebul. ʒiſs.	*mucis juglandis magni-*
Pulv. lumbr. terreſtr.	*tudine ſumendum.*
Tart. Vitriol. ã. ʒj.	

3 Mixtura pectoralis ex Hiſt. Morb. Urat. in ſuffocationis metu.

℞. *°○° amygd. d. ℥j.*	*ad ignem ſub diligenti a-*
Sperm. Cet. rec. ʒiij.	*gitatione paretur.*
Liq. C. C. Succin. ʒſs. M.	

VII. *Methodus medendi.*

Eodem fere modo ac in reliquis hydropis ſpeciebus inſtituitur.

1 Serum ſuperfluum in corpore ſtagnans expellendum eſt, cum per laxantia & diuretica, tum diapnoica juſto ordine ſibi interpoſita & ſubjuncta.

2 Quando febricula concurrit, auxilium ferendum eſt per gelatinoſa, diaphoretica fixa, Nitroſa & emulſiva.

2 Ipſis vero viarum & humorum vitiis ſuccurrendum remediis incidentibus, ſubamaris, tonicis.

4 Ubi ſuffocationis metus intercurrit, commiſcenda ſunt remediis pectoralibus, balſamicis, Salia volatilia in minori doſi, & alvus laxanda per Clyſteres.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Venæſectio ſicuti in aliis hydropis ſpeciebus, ita neque hic conducit.

2 Neque etiam ea, quæ externe tantum ſerum evacuant, nimirum Paracenteſis, Veſicatoria, Fonticuli aliquid ad ſummam rei conferunt, quin potius, præcipue poſteriora, eximia ſæpe damna & pericula pariunt.

3 A purgantibus fortioribus, in malo provectiori & concurrente febricula, abſtinendum eſt.

4 Diuretica fortiora, imprimis Salina, in morbis pectoris caute ſunt propinanda, ob ſtimulantem, & turgefacientem, quam poſſident, vim.

5 Diapnoica quoque; quæ adhibentur, debent eſſe temperatoria, ne humores in orgaſmum concitentur.

6 Quo magis viſcera ſunt læſa, eo blandior ſemper adhibenda medendi methodus, ne plus damni, quam emolumenti afferatur.

Caput Septimum.

De

Hydromphalo, & Hydrocele.

I. *Definitio.*

1 *Hydromphali.*

Eſt ingens umbilici prominentia, a ſubtus ſtagnante ſero originem habens.

2 *Hydroceles:*

Eſt tumor ſcroti ſolito major, ab aqua in ejuſdem tunicis collecta proveniens.

II. *Differentia.*

1 Hydromphalos facile diſtinguitur ab *Enteromphalo & Epiplomphalo:* in illo enim tumor mollis & transparens eſt, nec removeri poteſt; in his autem tumor non admodum mollis, nec pellucidus eſt, & ſi digitis premitur, vel æger in lecto ſitum ſervat ſupinum, tunc vel ſenſibiliter ſubſidet, vel plane diſparet.

2 Hydrocele a *Pnevmatocele* diſtinguitur per tumoris tranſparentiam & gravitatem, quæ in hydrocele adeſt, in pnevmatocele vero opacitas & levitas ipſius tumoris obſervanda. Deinde etiam Hydrocele lento gradu procedit; prevmatocele autem in infantili & puerili ætate ex improviſo ſæpius ingruit.

III. *Signa.*

1 *Hydromphali:*

1 Tumor eſt laxus & mollis, plurimum aſciten vel antecedens vel concomitans.

2 Quando digitis premitur, aqua intus contenta quaſi fluctuans percipitur.

3 Præterea ſi candela apponitur, diaphaneitatem oſtendit tumor.

2 *Hydroceles:*

1 Tumor adeſt mollis & indolens ſolito major, in alterutro ſcroti latere vel etiam utroque conſpicuus.

2 Si candela opponitur, inſtar veſicæ aqua plenæ, pellucidus eſt.

3 Gravitate etiam ſua ægro moleſtus eſt.

4 Sæpiſſime Aſciten concomitatur, aliquando tamen etiam idiopathice evenit.

V. *Subjectum.*

1 Hydromphalo obnoxia quandoque eſt ætas infantilis, nec non conſiſtens Aſcite laborans.

2 Hydrocelen experiuntur tam adulti quam infantes, & præcipue illi, qui Aſciti obnoxii ſunt. Quandoque etiam illis familiaris eſt, qui partium relaxationem a contuſione, & compreſſione ſcroti obtinuere.

V. *Prognoſis.*

1 Hydromphalos, qui idiopathice infantibus evenit, facile medicationi obedit.

2 Quando vero ſymptomatice Aſciten concomitatur, nulla Curatio ſolida, niſi cauſa mali primarii ſublata, ſperanda eſt.

3 In Aſcite rumpitur quandoque tumor & aqua cum impetu effluit, non abſque levamine patientis.

4 Hydrocele idiopathica itidem facilius curatur, quam complicata cum hydrope, quæ difficillime Curam admittit.

5 Sæpius ad inſignem magnitudinem excreſcit tumor & per plures annos ſubſiſtit, aqua tamen ſtagnante nullam putredinem concipiente.

6 Quæ punctione curatur hydrocele, brevi redit, ſi ab interno fomite dependeat.

VI. *Remedia.*

1 Interne humores viſcidos incidentia & evacuantia, quę præcedentibus capitibus in hydropis ſpeciebus ſunt

lau-

laudata, nimirum Noduli laxativi & reſolventes cum epicraſi agentes.

2 Externa tumorem diſcutientia, Carminativa & reſolventia: Rad. Sigill. Salom. Bryon. Vincetox. Irid. flor. Caryophyllat. Helen. Herb. Chamom. Calaminth. Origan. Matricar. Puleg. Chæref. Flor. Melilot. Ror. Mar. Bacc. Laur. Junip. Sem. Fœnic.

3 Externe aquam immediate evacuat punctio mediantibus inſtrumentis peculiariter ad hoc opus adaptatis.

4 Ulteriorem aquæ collectionem præcavent exſiccantia & ſubadſtringentia, cum diſcutientibus modo nominatis remixta, v. g fl. Balauſt. Roſ. rubr Bacc. Myrt. Nuc. Cupreſſ. in Vino rubro cocta. Nec non Diæta ſicca, aromatica, calor externus.

Formulæ Remediorum.

1 Nodulus laxativo-reſolvens.

℞. *Rad. Bryon.*	*Rhabarb. el.*
Vincetox. a. ℥ſs.	*Agar. mund. a.* ʒiij.
Irid. fl. ʒij.	*Fibr. Helleb. nigr.* ʒj.
Herb. Card. Bened.	*Cryſtall. Tartari* ʒij.
Capill. ♀*ris.*	*Inciſ. contuſ. d. ad ch.*
*Triſo fibrin. a. M*ſs.	*Cum* ℔j. *aquæ ſervent.* &
Summ. Abſinth. p. j.	*Vin. generoſ.* ℔iij.
Sem Petroſel.	*infund.* & *alternis diebus*
Cumin. a. ʒj.	*ad* ℥vj. *ab adultis uſurpand.*
Fol. Senn. ſ. ſt. ℥j.	

2 Pulvis diuretico-diapnoicus.

℞. *Oc.* ♋. *ppt.*	*Cinnabaris* ♁*ij.* ℈j. *M. ſ. Pulv.*
♁*ij diaph. a.* ʒj.	
Tartar. Vitriol.	*Doſ.* ℈j. *bis, ter per diem.*
Magiſt. Sulph. a. ʒſs.	

3 Eſſentia diuretico-diapnoica.

℞. *Træ* ♁*ij acris,*	*ms. Doſ. gutt.* 30. *Mane in*
Eſſ. lignor. a. ʒiſs.	*juſculo.*

4 Sacculus diſcutiens.

℞. *Rad. Bryon.*	*Junip. a.* ℥ſs.
Sigill. Salom.	*Sem. Cumin.*
Vincetox. a. ℥vj.	*Fœnic. a.* ʒj.
Herb. Puleg.	*Incis. contus. includ. Sacc.*
Chamom. a. Mj.	& *Coq. in Vin. calide*
Flor. Roſ. r.	*per aliquot dies applicando.*
Melilot. a. p. j.	
Bacch. Laur.	

5 Decoctum diſcutiens & ſubadſtringens.

℞. *Herb. Abſinth.*	*Nuc. Cupreſſ. a.* ʒij.
Calaminth. a. Mj.	*Incis. contuſ. Coq. in Vin.*
Flor. Chamom.	*rubro eum ſpongia applicand.*
Balauſt.	
Bacc. Myrt.	

VII. *Methodus medendi.*

1 In cauſa idiopathica corpus per remedia in ſerum & lympha viſcidam ſtagnantem agentia expurgandum eſt.

2 Loco immediate affecto ſuccurrendum per diſcutientia & reſolventia, ſub Sacculorum vel Decocti, in Spongia applicandi, forma uſurpanda.

3 Ubi vero neque interna neq; externa auxilium ferunt, & tumor admodum magnus eſt, per punctionem aqua educenda eſt, ſubjungendo interne ſanguinem purificantia, externe vero deſiccantia & ſubadſtringentia, aquarum collectionem præcaventia.

4 Inſuper Diæta inſtituatur ſicca, paululum aromatica & modice vinoſa.

5 In malo Symptomatico reſpiciatur imprimis ad cauſam primariam: nam ſublato morbo, tolletur effectus.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Sicuti Paracenteſis in Hydrope merum palliativum remedium eſt, ſic punctio in Hydromphalo & Hydrocele.

2 Eo minorem autem præſtat uſum, quo certius alius morbus concurrit.

3 Quando ſymptomatice occurrunt hi tumores, magis ad primarium reſpiciendum eſt morbum, quam hæc ſymptomata.

4 Repellentia externa nunquam non fugienda ſunt, ob majora exinde metuenda mala.

5 Camphorata in ſtaſibus hujuſmodi ſeroſis parum auxilii præſtant, ſed potius ſubtiliores ſeri partes diſſipant, craſſioribus relictis.

Caput Octavum.

De

Oedemate.

I. *Definitio.* Eſt tumor indolens, mollis & pallidus, digitorum impreſſorum veſtigia relinquens, & in ſuperioribus vel inferioribus artubus v. g. manibus, aut pedibus contingens, a ſtagnante lymphatico-ſeroſo humore originem habens.

II. *Differentia.*

1 Aliud eſt *idiopathicum*, a cauſis magis externis ſimpliciter dependens.

2 Aliud *ſymptomaticum*, Hydropem, Phthiſin, Hecticam, Quartanam male curatam, Cachexiam concomitans & ſubſequens.

3 Differt a *Cachexia*, quæ univerſum corporis habitum, flaccidum, pallidum & ſubtumidum conſtituit.

4 Ab *Anaſarca* & *Leucophlegmatia*, ubi pariter univerſum corpus tumore inſigni, ad ſplendorem quaſi cutis ſeſe extendente, afficitur.

5 Ab *Aſcite* & *Tympanite*, in quo, præter œdemata pedum, eximia abdominis diſtenſio occurrit. Adeoque tumores hi magis pro univerſalibus, Oedemata autem pro particularibus pedum & manuum habenda ſunt.

6 Differt denique a *tumore rheumatico* & *podagrico*, ubi dolor, rubor, & durities potius quam mollities partis affectæ obſervatur.

III. *Signa.*

1 Occupant Oedemata ab initio extremos quaſi artus, id eſt, manus & pedes ſtricte ſic dictos, parvumque & vix percipiendum tumorem coſtituunt.

2 Senſim vero ſenſimque magis augeſcunt, cutemque tumidam & pallidam reddunt, digitiſque impreſſis foveas præbent.

3 Nullo vero dolore moleſta ſunt, niſi ad eum gradum aſcendant, ut cutim ad ſplendorem quaſi extendant, ubi tenſio dolorifica percipitur.

4 Præcipue autem circa veſperam maxime ſunt conſpicua, nocte autem calore lecti fere diſcuti & diſparere ſolent.

5 Frequentius vero occupant pedes, quam manus.

6 Corpus ſub hac conſtitutione ad negotia conſueta laſſum & torpidum eſt, appetitus ad frigidos quam calidos cibos magis inclinat, ſomnus profundus & diuturnus plerumque.

7 Urina in minori excernitur quantitate, ſub pallida vel lixivioſa ſpecie.

8 Quando cum alio morbo complicatum eſt malum, ſive, ut illius ſit quaſi conſequens, in extremitatibus artuum non ſolet ſubſiſtere, ſed magis magiſque ſeſe extendere, & fere univerſam partem occupare.

9 Quoad tactum frigida ſunt Oedemata & pallida, ultimo tamen tempore hinc inde maculæ rubicundæ apparent, & vaſa ſanguifera in conſpectum veniunt.

10 Non raro etiam in hoc caſu contingit, ut rumpantur hæcce œdemata, & ſero ſtagnanti continuum concedant exitum.

IV. *Subjectum.*

1 Phlegmaticum, aut prædominans hoc temperamentum poſſidentes.

2 Senes, deſides, ſomno & lautæ Diætæ maxime indulgentes.

3 Gravidæ, in ultimo geſtationis tempore conſtitutæ.

4 Quibus apoſtaſes febriles vel eryſipelata per diſcutientia fortiora externa tractata fuere.

5 Loca humidiora inhabitantes & victu craſſiori utentes.

6 Sæpius etiam illis eveniunt, qui febres acutas vel alios morbos graviores ſuperavere.

7 Symptomatice a mala viſcerum & humorum conſtitutione experiuntur œdemata hydropici, cachectici, quar-

quartanarii male tractati, Phthiſici, aſthmatici diuturni.

8 Quibus in febribus Salia volatilia in majori quantitate fuere exhibita, ut inde hepatis ſtrictura fuerit inducta, aut etiam quibus nimia abſorbentia data fuere.

9 Aut quibus Scabies retropulſa eſt.

10 Vulnerati, per refrigerantia externa tractati.

11 Fœminæ denique menſium ſuppreſſione & viri hæmorrhoidum obſtructione laborantes.

12 Qui crura nimis ſtricte ligant & ſimul vitam ſedentariam agunt.

V. *Prognoſis*.

1 Omnia œdemata maximam merentur attentionem.

2 Quo ſimplicius eſt œd.ma, eo major reſtitutionis ſpes habenda.

3 Omnia Oedemata, ab humorum vitiis dependentia, facil us curantur, quam quæ a viſcerum læſionibus ortum habent.

4 Unde aſcitica, tympanitica, phthiſica, aſthmatica, hectica admodum ſunt periculoſa.

5 Oedemata poſt male curatam Quartanam evenientia, niſi febris revocetur, facile hydropem poſt ſe ducunt.

6 Oedemata ſimplicia, ſi fortioribus diſcutientibus retropelluntur, viſcera obſtruunt & morbum complicatum non raro lethalem producunt.

7 Quamdiu adhuc ſunt vaga & in lecto diſparent, eo magis reſtitutio ſperanda.

8 Meliorem etiam ſpem præbent, ſi interdiu & extra lectum non admodum frigida ſunt, neque nocte aut in lecto inſigniter æſtuant.

9 Quod ſi rumpantur aut plane in gangrænam cum ſymptomatibus gravioribus ſtipatam abeant, de ægroto actum eſt.

10 Quando dolores acerbiores in meditullio quaſi partis patiuntur ægri peſſimum eſt ſignum & gangrænam imminentem portendit. Obſervavi hoc in duabus feminis. Prima erat puerpera, quæ poſt lochiorum minus bene ſuccedentem fluxum œdemate inſigni ſiniſtri pedis correpta fuerat. Tertio menſe, poſt quam varia jam uſurpaverat remedia, vocabar: tumor ſe ad inguina uſque jam extendebat, cutis nitebat & hinc inde maculæ minores rubicundæ apparebant & ægra de magnis doloribus conquerebatur: præſcribebam Tincturam alcalinam cum Eſſ. alexipharm. Stahlii mixtam; externe vero uſum linteaminum calidorum ſuadebam. Sed do ores indies augebantur, ita ut omnes noctes inſomnes tranſigeret, maculæ colorem mutabant & fiebant plumbei coloris ac tandem nigræ, puſtulæ quoque majores & minores ejuſdem coloris hinc inde conſpiciebantur, accedebant Lipothymiæ & tandem mors. Altera pariter poſt puerperium levi ſaltem Oedemate correpta fuerat, quod, cum nihil incommodi exinde ſentiret, negligebat, ſed elapſo aliquo tempore inſignes accedebant dolores cum aliquot maculis rubicundis hinc inde conſpicuis. Medicus ordinarius credens eryſipelacei quid ſubeſſe præſcripſerat pulverem eryſipelatoden Mynſichti. Sed cum hicce nil ſolidi præſtaret, vocabar ad eam, conſentiente Medico ordinario: omnibus probe conſideratis libere profitebar, me Gangrænam metuere; & hinc uſum alexipharmacorum ſuadebam: ordinarius vero metum huncce inanem eſſe excipiebat. Sed exitum monſtrabat veritatem, Sphacelus enim elapſis octo diebus cum graviſſimis Lipothymiis diu durantibus & mors ſequebatur.

VI. *Remedia*.

1 Hæmorrhagiis obſtructis v.g. menſibus vel hæmorrhoidibus, ſi ſubſunt, conſulunt præter appropriata V. S. in pede, vel in poſteriori malo hirudinum uſus.

2 Seri muciditatem & ſpiſſitudinem incidentia & corrigentia: Rad. Ari, Bard. Cichor. Vincetox. Onon. Apii, Petroſel. Helen. Petaſit. Pimpin. alb. Tarax. Lign. Quajac. Saſſafr. Herb. Card. Ben. Fumar. Trifol. fibrin. Naſturt. Cochlear. Capill. ♀ris Summ. Abſinth. Cent. min. Gummata temperata: Ammon. Heder. Junip. Galban. Salia digeſtiva: Tartar. Vitriol. Arcan. dupl. Sal polychr. Glas. Liq. Nitr. fix. Sal. Abſinth. Card. Bened. Cent. min. Lumbr. terreſt. Tinct. diuret. Tartar. Antimon. acris, Nitri fixi, Cibi aromatici: Sem. Sinap. Rad. Armorac. Petroſel. Herb. Piperit. Naſturt. Aſparag. pro cibis, Vinum generoſum cineribus lixivioſis magis diureticum redditum. Externe huc pertinent acriuſcula & diſcutiente vi prædita v.g. Chelidon. maj. rec. Raphan. Sedum Vermicular. murar. fol. Bardan. Petaſit. Tabac. Saponata, Aqua Calcis vivæ, Fotus vaporoſi ex ejuſmodi herbis reſolventibus & incidentibus cum Vino parati.

3 Præparatam materiam evacuant phlegmagoga: in robuſtioribus Gumm. gutt. Jalapp. Diagryd. Jalap. Specif. Jalapp. in delicatioribus Noduli laxativi cum Fol. Senn. Agar. Rad. Bryon. Rhabarb. Cort. Samb. Sem. Ebul. Cartham. nec non Sal. Cathart. Angl. Pil. Beccheri, D. Stahlii, Polychr. Hall.

4 Tonum partium relaxatum corrigentia: præter ſupra nominata vegetabilia amaricantia, Martialia leniora reliquis perite interpoſita v.g. Tinct. Vitriol. Mart. Lud Zwelf. Croc. ♂tis Antimon. Stahl. nec non Eſſent. Cort. ☉rum, trifol. fibrin. adianth. alb.

Formulæ Remediorum.

1 Nodulus incidens & evacuans.

℞. *Rad. Bryon.*	*Fol. Senn. ſ. ſt.* ℥vj.
Onon.	*Rhabarb. el.* ʒiij.
Apii. ā. ʒſs.	*Agar. mund.*
Herb. Card. Ben.	*Fibr. helleb. nigr. ā.* ʒjſs.
Trifol. fibrin.	*Tartar. ſolub.* ʒiij.
Capill. ♀ris ā. Mſs.	*Inciſ. contus. infund. in* ℔j.
Fl. Cent. min.	*aq. & ℔ij. Vin. generoſ.*
Geniſt. ā.	*alternis diebus ad* ℥vj.
Sem. Ebul.	*uſurpandus.*
Fœnic. ā. ʒij.	

2 Pulvis incidens & diureticus.

℞. *Pulv. lumbr. terreſtr.*	*Sal onon.* ʒſs.
Sem. Ebul. ā. ʒij.	*M. D. bis vel ter per diem*
Arcan. dupl. ʒj.	*ad* ℈j.

3 Alius diureticus & diaphoreticus.

℞. *Lumbr. terreſtr. ppt.*	*Sal Cent. min. a.* ʒj. *M.*
♁ii diaph. a. ʒij.	*Doſ. & uſus ut præcedentis.*
Tartar. Vitriol.	

4 Cineres pro potu lixivioſo.

℞. *Cin. Fabar.*	*Bryon. a. Mj. M.*
Geniſt.	*Infund. potui ordinario.*
Junip.	

5 Eſſentia diuretico-tonica.

℞. *Tinct. ♁ii acris* ʒij.	*M. D. bis per diem ad 30.*
Eſſ. cort. ☉rum.	*guttas.*
Adianth. alb. a. ʒj.	

6 Cataplaſma.

℞. *Rad. Bryon. rec.*	*Inciſa & contuſa coq. ad*
Chelid. maj. a. ʒj.	*mollitiem & irrorentur*
Herb. Bardan.	*Spir. Vin. ac applic. calide.*
Sed. verm. a. Mj.	

VII. *Methodus medendi*.

1 Oedema idiopaticum exſpoſcit materiæ ſeroſo-lymphaticæ attenuationem & reſolutionem, ejuſdem evacuationem, & tandem partium relaxatarum roborationem, idque per remedia interna & externa.

2 In ſymptomatico vero ad primarium ſemper reſpiciendum eſt morbum.

3 Quando igitur hæmorrhoidum vel menſium vitia ſubſunt, cura a Venæſectione incipienda, eo tempore eandem celebrando, quo vaſa ſunt conſpicua, & ſubjungendo reſolventia & attenuantia.

4 Si febres quartanæ, citius, quam par erat, ſuppreſſæ œdematibus viam paraverint, illico febriles paroxyſmi revocandi ſunt per nodulos laxativos, interponendo illa remedia, quæ œdemati ſtricte ſic dicto debentur.

5 Quæ Hydropem univerſalem concomitantur, eadem methodo, qua primarius morbus, tractantur.

6 Quæ Hecticæ vero & Phthiſi ſuperveniunt, nullam curam

curam admittunt, niſi morbus primarius, quod rariſſime fit, curatus fuerit.

7 Gravidarum œdemata V. S. juſto tempore inſtituta & motu corporis leniuntur, expectando cæterum juſtum pariendi tempus, quo elapſo iterum diſparere ſolent.

8 Quando ſcabiei retropulſæ originem debent, interne Mercurius dulcis & fl. Sulph. uſum egregium habent, interponendo attenuantia & reſolventia ſupra nominata.

9 Quoad Diætam, eligenda ſunt loca temperata, cibi eupepti, aromatici, aſſati, vinum generoſum. non negligendo motum corporis per aliquod tempus continuandum.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 Camphoræ uſus externus in hoc affectu nil valet: diſcutit enim ſubtiliores partes & craſſiores relinquit.

2 Præſtat fotus vaporoſos cum Vino, vel epithemata diſcutientia ex vegetabilibus acriuſculis parata adhibuiſſe, ſed ſedulo cavendum eſt, ne ſub horum uſu pars affecta frigori exponatur & ſic retroceſſioni anſa præbeatur.

3 Quando œdemata a menſium vel hæmorrhoidum vitiis originem habent, ab omnibus remediis externis ceſſandum eſt, & res peragenda V. S & internis reſolventibus & attenuantibus.

4 Quando œdema jam admodum invaluit, tunc Venæſectiones in pede non amplius locum habent. Quamdiu vero adhuc vagum eſt, ita ut modo deliteſcat, modo redeat, commode inſtitui poſſunt, dummodo vaſa ſint conſpicua.

5 Et hoc etiam de Sacrificationibus tenendum, ut pote quæ in Oedemate præſente locum haud habent: quia mala ulcuſcula & quandoque ipſum Sphacelum producunt.

6 Oedemati inſigniori cutis rupturam minanti proſpiciendum eſt internis evacuantibus & reſolventibus, externis vero diſcutientibus & balſamicis.

7 Quod ab internis cauſis originem trahit, primario internam expoſcit medelam, & tandem ſubjunctum auxilium externum.

8 Quando interna medicatio negligitur, & ſaltem ad externam diſcutientia animus intenditur, facile retropelluntur œdemata, & obſtructiones, ſcirrhos, vel inflammationes viſcerum poſt ſe trahunt.

9 Inveterata œdemata, maximam partem cauſis externis originem debentia, præcipue ſi patientes ſint annoſiores, præſtat ſibi relinquere.

10 Emplaſtica reſinoſa acria minus conveniunt.

11 Saponata vero & Tabaci folia mature adhibita exerunt quandoque aliquam efficaciam.

12 Lixivii antimonialis, quod aliqui commendant, rarior & vix effatu dignus effectus eſt.

13 Efficaciorem adhuc ſe gerit aqua Calcis vivæ, quæ poſt extinctionem obtinetur, in ruboribus, qui tumoribus œdematoſis quandoque ſuperveniunt, mitigandis.

14 Pinguia & unguinoſa, a quibuſdam laudata, vix aliquid utilitatis præſtare poſſunt.

15 Repellendi vi inſtructa medicamenta cautiſſime ſunt uſurpanda, ob metuenda aſthmata, ſcirrhos & inflammationes viſcerum.

16 Unde ſulphurata, aquæ fabrorum, aquæ aluminoſæ prudenter in uſum trahenda ſunt.

17 Qui thermis uti geſtiunt, integrioribus viſceribus inſtructos eſſe decet, alias Oedemata, præſertim in ſequiori ſexu, facile incrementa ſumunt & tandem dehiſcunt.

18 Acidularum uſum plus plerumque damni, quam emolumenti, præſtare, quotidiana docet experientia.

19 Ulcera œdematoſa non per acria, ſed temperatiſſima, balſamica tractanda ſunt.

SECTIO IV.

DE

CORRUPTIONIBUS SERI

CAPUT PRIMUM.

De Soda ſ. Orexi.

I. *Definitio Sodæ.* Est ardor ſ. dolor fervens in orificio Ventriculi ſuperiori & toto œſophago ſeſe exerens, ab acrimonia bilioſa originem habens.

II. *Differentia.*

1 Diſtinguitur a Cardialgia, in qua utplurimum orificium tantum ſiniſtrum Ventriculi vario doloris ſenſu afficitur: in Soda vero ſpecialis ardoris ſenſus a ſuperiori orificio per univerſam gulam ſeſe extendit.

2 Alia eſt *ſimplex & brevis durationis*, alia eſt *compoſita & chronica*, quæ ſcil. ab aliis affectibus chronicis, inpr. hypochondriacis, fovetur, qualem in viro nobili obſervavimus.

III. *Signa.*

1 Cognoſcitur ex ardore & fervore, in orificio ſiniſtro ac univerſo œſophago ſeſe exerente.

2 Qui utplurimum digeſtionis tempore poſt aſſumtos cibos acres pingues contingit.

3 Saliva copioſa continuo in os effunditur.

4 Non raro etiam jungitur nauſea.

5 Interdum non, niſi vomitu rejectis cibis, ceſſat.

6 Ordinarie concoctione atque diſtributione chyli iterum conquieſcere ſolet.

7 Interdum tamen ad aliquot horas extenditur Orexis.

8 Nonnunquam etiam concurrit dolor capitis.

IV. *Subjectum.*

1 Temperamento cholerico, aut cholerico-ſanguineo vel ſanguineo-melancholico prædíti.

2 Cibos acres, aromaticos, pingues & potum ſpirituoſum, fæculentum & fermenteſcentem aſſumentes.

3 Iracundiæ dediti & cruditates bilioſas in ventriculo & primis viis habentes.

4 Immediate poſt cibos motionem vehementiorem per equitationem aut vecturam inſtituentes.

5 Ventriculum, abdomen & partes inferiores refrigerantes.

6 Gravidæ, quæ ordinarie capillis fœtus majoribus Orexin adſcribunt.

7 Hypochondriaci & Hæmorrhoidarii, aliaſque frequentes ſanguinis congeſtiones ad Ventriculum patientes.

8 Plethorici, Venæ ſectiones & Scarificationes partium inferiorum aſſuetas negligentes.

V. *Prognoſis.*

1 Non magnam meretur attentionem affectus ſimplex, aut enim poſt breve temporis intervallum per ſe requieſcit, aut medicamentis adhibitis facile obedit.

2 Si vero cum aliis affectibus complicata eſt ſoda, aut quando jam in conſuetudinem abiit, ſæpius diu ſatis affligit & magna ſecum trahit incommoda.

3 In Gravidis ſæpius non niſi poſt partum ceſſat.

VI. *Remedia.*

1 Acrimoniam bilioſam diluentia & demulcentia: potus Thee, Caffee, Succus Sempervivi, Portulac. Gelatin. C. C. Ebor. Decoctum Aven. Hord. Glycirrhizæ, Tragacantha.

2 Eandem præcipitantia & abſorbentia: Cryſtall. mont. ppt. Cret. Oc. ♋. ppt.

3 Saburram bilioſam temperantia, Nitroſa & ſalia digeſtiva cum abſorbentibus mixta, blanda acida.

4 Congeſt'ones d ſcutientia: Tinctur. ♁ii acris, Tartari cum Spir. C. C.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis abſorbens.

℞. *Cryſtall. mont. ppt.*	*N. M. ā. ʒj. M.*
Cret.	*D. aliquot cuſp. cultri.*

2 Morſuli.

℞. *Cret. albiſſ. ʒij.*	*C. ſ. q. Sacchar. in ▽*
Corall. ppt.	*portulac. ſoluti f. Mor-*
Conch. ppt. ā. ʒj.	*ſuli.*

3 Pulvis temperans.

℞. *Cryſt. mont. ppt.*	*Conch. ppt. ā. ℈ij. M.*
Nitr. depur.	*Div. in 8. p. æq.*
Tart. Vitriolat.	*D. ſing. 2. 3. horis.*

4 Tinctura diſcutiens.

℞. *Tinct. ♁ii acr. ʒij.*	*D. 30. gutt.*
Spir. C. C. ʒj. M.	

VII. *Methodus Medendi.*

1 Ubi nihil aliud pro materia acri obtundenda præſto eſt, ▽ calefacta vel potus Thee & Caffee officium præſtat.

2 Alius ſatis cito pulveribus abſorbentibus vel etiam rebus multa gelatina gaudentibus obedit.

3 Si multæ adſunt cruditates bilioſæ & mucoſæ, Nitroſa potiſſimum cum abſorbentibus ad eas corrigendas exhibeantur.

4 In tali caſu lene vomitorium & laxantia cum abſtergentibus mixta ſuo non carent uſu.

5 Si ſubjecta ſunt Plethorica, evacuationibus ſanguinis aſſueta & ad congeſtiones prona, ſanguinis miſſiones, debito tempore inſtitutæ, præſervatorie & curatorie proſunt.

6 Si affectus eſt complicatus cum paſſionibus hypochondriaco-hyſtericis aut Hæmorrhoidibus, cura potiſſimum ad hos affectus dirigenda eſt, de qua ſuo loco.

7 Ad remedia naturalia pertinet quieta in dorſo cubatio & continua ſalivæ deglutitio, per quam materia optime corrigitur, id quod ſæpius in proprio expertus ſum corpore.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Vomitoria, quæ paſſim ab Auctoribus commendantur, rariſſime neceſſaria ſunt, niſi forte affectus ſæpius repullulaverit.

2 Multo minus ſuadenda ſunt Vomitoria, ubi pathemata hypochondriaca aut congeſtiones ſanguinis concurrunt, quoniam dictos affectus graviores reddunt.

3 Abſtinendum quoque eſt in tali caſu a Purgantibus fortioribus & inſigniter commoventibus, quæ æque perículoſa ſunt ac Vomitoria.

4 Medicamenta in majori exhibenda ſunt quantitate, ſic eo citius effectum optatum edunt.

5 Abſtinendum eſt ab Abſorbentium inprimis Cretæ, Terrarum ſigillatarum, Unicornu foſſilis, farinæ laterum aliorumque magis vel minus adſtringentium abuſu, quoniam fibras ventriculi nimis ſtringendo cardialgias, digeſtionis læſiones & viſcerum conſtrictiones poſt ſe trahunt.

6 Ad præcavenda mala ab Abſorbentibus metuenda pulvis Nucis moſchatæ commode dictis pulveribus admiſcetur.

7 Si aſſumpta pinguia, acria & fermenteſcentia ſodæ ſunt cauſa, ab iis abſtinendum eſt. In tali caſu ſpiritus vini ardorem optime temperat.

Caput Secundum.

De

Fœtore Oris.

I. *Definitio.* Foetor oris eſt exhalatio mali odoris ex ore ægrotantium & quorundam etiam Sanorum cum moleſto adſtantium ſenſu contingens.

II. *Differentia.*

1 Alius eſt continuus, alius per intervalla tantum affligit.

2 Alius contingit jejunis, alius cibis ſatiatis.

3 Alius eſt idiopathicus, abſque alio morbo occurrens, alius ſymptomaticus, aliis morbis accedens.

III. *Signa.*

Fœtor oris præcipue ſentitur ab adſtantibus, quando ægrotantes loquuntur, canunt, rident, oſcitant.

IV. *Subjectum.*

1 Scorbutici & qui præcipue Stomacace laborant.

2 Lue venerea correpti & in faucium parte inferiori jam ſua mala perſentiſcentes.

3 Qui vermes, cruditates nidoroſas aliaque in Ventriculo abſcondita habent.

4 Qui in pulmonibus ſtaſes l. ulcera gerunt.

5 Quibus dentes carie corripi incipiunt.

6 Qui dentes a ciborum reliquiis non expurgant.

7 Qui raphanorum, ceparum & alii uſu delectantur.

8 Ebrioſi & Spir. Vini in copia haurientes.

9 Herba Nicotianæ oris interna continuo perfumantes.

10 Ulcere denique narium l. capitis laborantes.

V. *Prognoſis.*

1 In Infantibus fœtor oris ſæpiſſime vermes indicat,

2 In adultis, qui fœtore oris alias non laborarunt, quandoque morbos præſagit.

3 Idiopathicus difficilior curatu eſt, quam ſymptomaticus.

4 Interdum per totam vitam hoc incommodo vexantur quidam, alias ſatis ſani, nullis remediis ſcopum optatum efficientibus: hoc in caſu vitium in hypochondriis hærere videtur.

VI. *Remedia.*

1 Primas vias evacuantia: Rhabarbarum, ſpecificum Jalappinum, Pulvis Cornachini, Sal Catharticum amarum, Noduli laxativi.

2 Oris interna, & dentes in ſpecie, a recrementis liberantia: oris collutio frequens & pulverum dentifriciorum uſus.

3 Exhalationes male olentes corrigentia: Incidentia, amaricantia, ſuaveolentia: Rad. Angel. Imperator. Pimpinell. alb. Helen. Acori, Cort. citri, Aurant. Sem. Fœnic. Aniſ. Coriandr. Piper, Cinamom. Caryophylli, Nux moſch. Cubebæ, Cardamom. Moſch. Ambr. Spec diambr. diamoſch. Trag. ſuav. Spec. vel Tab Imperat. Maſtiche.

4 Morbi ſimul conjuncti expetunt remedia ſpecialia, ex ſpecialibus Tabulis, ubi tractantur, haurienda.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis laxans.

℞. *Specif. Jalappin. ʒſs.*	*D. ad. ch. pro una vice.*

2 Alius.

℞. *Pulv. Cornachin. ℈j.*	*Ms. f. Pulvis pro una vice.*
Rhabarb. el. ℈ſs.	

3 Sal laxans.

℞. *Salis Cathart. amar. ℥j.*	*lente unica vice.*
Sumatur in juſculo ca.	

4 Rotulæ fragrantes.

℞. *Pulv. rad. ir. flor. ʒiſs.*	*C. ſ. q. ſſri, in ▽ roſar.*
Spec. diambr.	*ſol. f. l. a. Rot.*
Diamoſch. ā. ℈j.	

5 Mor-

5 Morſuli flagrantes.

℞. *Spec. diacinam.* *Pimpinell. a.* ℥ſs.
Aromat. roſat. a. ʒij. *C. ſ. q. ſſri in ∇ namph. ſolut.* *f. l. a. Morſuli.*
Cond. Cort. ⊙rum.

6 Tragea.

℞. *Trag. ſuav.* ʒij. *ſſri albiſſ.* ℥ſs.
Spec. diacinam.
diatr. ſantal. a. ℥ſs.
Ms poſt paſtum ad aliquot cultri cuſpides aſſumenda.

7 Pulvis dentifricius.

℞. *Ciner. roriſm.* ℥ſs.
Pulv. rad. ir. flor. ʒij
⊙uſt.
N. M. a. ʒj.
°o° *deſt. lign. Rhod. gutt.* vj.
Cinam. gutt. iij.
Ms f. Pulv.

VII. *Methodus medendi.*

1 Inquirendum ante omnia eſt in mali originem, ſecundum quam remedia ſunt ordinanda.

2 In lue ♀rea, Scorbuto, phthiſi, ulceribus vicinis, præprimis ad morbum primarium reſpiciendum eſt, abſque cujus Curatione nihil ſolidi efficitur.

3 Ubi Cruditates l. vermes in primis viis hęrent, ibi conducunt laxantia, inpr. Mercurialia.

4 Subjunguntur poſtea ſtomachica & roborantia: Piper, maſtiche, Tragemata, Pulveres.

5 Quando malum a carie dentis ortum trahit, tunc evulſio ipſius dentis eſt optimum remedium.

6 In Sanis, ſi idiopathice affligit & refractarie ſubſiſtit, conducit commaſticatio rad. Pimpinellæ, Helen. fruſtul. Cinam. Cort. ⊙rum aut Tabularum l. Rotularum fragrantium.

7 Ubique etiam frequens collutio oris & uſus dentifricorum malum, ſi non tollit, eximie tamen imminuit.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 In ſexu ſequiori moſchata & ambrata in formulis ſunt omittenda, pleræque enim fæminæ illa ferre nequeunt.

2 In dentifriciis Corallia, & quæcunque duriorem & lapideam fere compagem habent, non omnino proſunt, quia dentium ſubſtantiam juſto citius abradunt.

3 Subjectis ſiccioribus, Venereis, Phthiſicis calidiora aromatica aut oleoſa non ſunt præſcribenda & commendanda, quoniam uſum, quem in ore præſtant, damno in reliquo corpore compenſant.

Caput Tertium.

De

Fœtore Sudoris.

I. *Definitio.* Eſt malus odor ab excrementitiis & corruptis Sudoris particulis ortum ſuum habens.

II. *Differentia.*

Ratione locorum, occurrit vel in pedibus, vel ſub axillis, vel in toto corpore.

III. *Signa.*

Fœtor ſudoris ſponte ſe manifeſtat & a ſubjecto & adſtantibus facile deprehenditur.

IV. *Subjectum.*

1 Sanguinei & phlegmatici potiſſimum, ſudoribus copioſis expoſiti & loca magis contecta, qualia ſunt interſtitia digitorum pedis, ſubaxillaris regio &c. a ſudoribus erumpentibus minus bene liberantes.

2 Virgines temperamenti ejuſdem, habitus corporis laxioris, capillitio rubro vel flavo præditæ ad Venerem pronæ & laſcivis cogitationibus indulgentes hircum ſæpius olent.

3 Veſtimenta etiam rarius commutantes, & pedum præcipue ſordes negligentes.

4 Qui morbo aliquo graviori laborant, ubi Natura per ſuperficiem corporis particulas excrementitias e ſanguine eliminat.

V. *Prognoſis.*

1 Fœtor, qui ſub axillis & præcipue in pedibus quorundam occurrit, nihil mali portendit, & vicinis magis moleſtus, quam corpori noxius eſt.

2 Per adſtringentia tamen repreſſus & cohibitus varia damna corpori conciliare poteſt.

3 Sudor in morbis quibuſdam graviter olens ſi occurrat, bonum ſignum eſt, cadaveroſus vero in acutis peſſimus eſt.

VI. *Remedia.*

1 Partes ſudore affectas abſtergentia: Pediluvia, Balnea &c.

2 Humorum vitia corrigentia & abundantiam tollentia: Tinct. ♁ii acris, Tart. Eſſent. Succin. Lignor. Alexipharm. Laxantia, Diuretica.

Formulæ Remediorum.

1 Species pro pediluvio.

℞. *Herb. Chamomill.*
Malv.
Roſmar.
Origan.
Serpill.
Salv. a. mj.
Inc. coq. in ſ. q. Aq. ſ.

2 Pulvis temperans & diureticus.

℞. *Arcan. duplic.*
Nitr. ♁iat.
Lap. percar.
Sal. onon. a. ℈ij.
D. ſing. 4. hor. 2. cuſp. cultr.

3 Nodulus laxans.

℞. *Rad. Gent. r.*
Pimpin. a. ʒiij.
Gelang.
Zedoar.
Ari a. ʒiſs.
Summit. Cent. min. mj.
Fol. Senn. ſ. ſt. ℥j.
Fibr. Hell. nigr. ʒij.
Cort. ⊙nt.
VVinteran.
Cinam. ac. a. ʒiſs.
Tart. ſolub. ʒij.
Inc. infund. in ſ. q. Vin. & Aq.
D. ℥vj. vij. *mane.*

4 Eſſentia purificans.

℞. *Eſſ. alexiph.*
Succin. a. ʒj.
Tinct. ♁ii acr. ʒj. *M.*
D. mane & veſperi gtt. 30.

VII. *Methodus Medendi.*

1 In Fœtore pedum nihil magis conducit, quam pediluvia ſæpius in uſum trahere & tibialia vel commutare vel abluere. Poſſunt etiam Pediluviis vegetabilia fragrantia addi, ſicuti ſunt Roſmarinus, Pulegium, Mentha, Serpillum, Lavendula, Origanum.

2 In toto corpore, ſi extra morbos acutos l. alios febriles occurrat, conveniunt Balnea, quibus etiam dictorum vegetabilium unum l. alterum addi poteſt.

3 In morbis acutis externe nihil tentandum, ſed res per diapnoica interna peragenda, ſoluto enim morbo, ſymptoma hoc per ſe evaneſcere ſolet.

4 Si fœtor ſudoris ab humorum corruptione dependet, incidentia, reſolventia, balſamica, diaphoretica, diuretica & laxantia in uſum trahantur, quo per hæc ſublata cauſa tollatur effectus.

VIII. *Cautelæ Practicæ*

1 In fœtore pedum a quibuſdam limatura ferri, aurichalci l. Aluminis pulvis tibialibus ſolet inſpergi, quod abſque damno haud fit, cum excretio ſudoris per talia adſtringentia reprimatur.

2 Si ſudor fœtidus eſt copioſus, in quacunque etiam parte occurrat, abſtinendum eſt ab omni refrigeratione.

3 Fugiant quoque hujuſmodi homines nimias corporis commotiones, diætam calidam, vinum generoſum &c. hæc omnia enim & ſudorem & fœtorem augent.

4 Reſpiciant quoque tales ad reliquas ſecretiones & excretiones, quo magis enim hæ ſupprimuntur, eo magis ſudoris fœtor invaleſcit.

Caput Quartum.

DE

Scabie benigna ſive ſimplici.

I. *Definitio.* Scabies benigna eſt affectus ulceroſo-ſanioſus, externum corporis habitum puſtulis modo majoribus modo minoribus hinc inde infeſtans, a corruptione ſeri & lymphæ originem habens.

II. *Differentia.*

1 Eſt vel *humida*, quando puſtulæ ſunt latiores & elevatiores, e quibus ruptis copioſum pus & ſanies emanat.

2 Vel *ſicca*, quæ puſtulas format minores, parum puris, ſed potius aliquid ſeroſioris liquidæ materiæ, fundentes.

3 *Contagioſa*, quæ ab aliis Scabie affectis contrahitur, vel *per ſe* exurgens, malæ Diætæ & Corruptioni humorum originem debent.

4 *Chronica* item, quæ per plures menſes, imo annos, affligit,

5 Vel *periodica*, quæ poſt aliquod temporis intervallum quidem evaneſcit, ſed levi data occaſione recurrit.

III. *Signa*

a Humida:

1 Puſtulæ majores, multa materia ſanioſo purulenta ſcatentes.

2 Quas circulus rubicundus, inflammatorius ambit.

3 Maturæ, ſi rumpuntur, fundunt copioſum pus & ſaniem.

4 Infeſtans præcipue artus præ aliis corporis partibus.

5 Et dolorem potiſſimum urentem conjunctum habent.

6 Evacuato pure, quo latiores fuere puſtulæ & profundiores, eo certius aliquales formant cicatrices & cutis inæqualitatem.

7 Maculas etiam in partibus ſcabie antea afflictis diu relinquunt.

b Siccæ:

1 Hujus puſtulæ multo ſunt minores & nihil l. parum puris continent, ſed potius aliquid materiæ ſeroſo-acrioris, quæ rarius per ruptionem ſpontaneam, ſed poſt ſcalptionem & frictionem, effluere ſolet.

2 Dolorem hæ pariunt non urentem ut priores, ſed prurigino ſum valde moleſtum, inpr. in locis calidioribus & lecto.

3 Occurrunt in toto corporis habitu, præcipue tamen in artubus, qui aeri liberiori patent.

IV. *Subjectum.*

1 Scabioſis affectibus obnoxii fiunt homines, qui Diæta craſſa difficilioris concoctionis, ſalſa, aqua paluſtri limoſa ſtagnante utuntur

2 Diætam conſuetam ſubito mutantes

3 Qui exercitia corporis negligunt, deſidemque vitam agunt, uti ſtudioſi, ſartores, textores.

4 Qui veſtimenta & induſia rarius commutant, tranſpiratione que cutis hoc ipſo impediunt.

5 Aut qui veſtimenta ſcabioſorum induunt, & eoſdem ſæpius frequentant.

6 Excretiones varias, inprimis vero diaphoreſin & ſudores autocraticos, negligentes.

7 Experiuntur quoque hoc malum Quartanarii diu decumbentes, qui hepatis læſione affecti ſunt.

8 Item, qui Veneſectiones, Scarificationes aſſuetas neglexere aut ulcera manantia & fonticulos artificiis incongruis ſuppreſſere.

9 Evacuationes primarum viarum & diaphoreſes conſuetas per remedia excitatas negligentes.

10 Virgines menſium emanſione, inordinato fluxu, aut totali ſuppreſſione laborantes.

11 Scabiei humidæ obnoxii ſunt homines habitus corporis laxioris & plethorici: ſiccæ vero, qui conſtitutionis aridam magis habent, melancholici & melancholico-cholerici.

12 Pueri & infantes præ adultis, viri præ mulieribus, hoc morbo laborare ſolent.

13 Denique etiam ſcabiem frequentius incurrunt homines in locis frigidis & humidis habitantes.

V. *Prognoſis.*

1 Scabies ſibi relicta nullum poſt ſe trahit periculum, ſed homines a multis ſæpe incommodis liberat.

2 Per artificia vero externa, nimirum adſtringentia, repellentia, refrigerantia, retropulſa ingentia damna parit, ſcilicet anxietates præcordiorum ſummas, Catarrhos ſuffocativos, Aſthmata convulſiva, Cardialgias, Febres acutas & inflammatorias, Oedemata, Hydropem, Hecticam.

3 Juniores facilius curantur quam Senes.

4 Scabies humida citius curatur quam ſicca, prurigino ſa.

5 Quo diffuſior eſt Scabies, eo plus temporis in Cura requiritur.

6 Quo magis plethorica ſunt ſubjecta, eo gravius affligit ſcabies humida & eo difficilius etiam curatur.

7 Quæ per Contagium communicatur, & adhuc recens eſt, facilius curatur, quam quæ a Dyſcraſia humorum originem habet.

8 Scabies ſicca cum vitio viſceris præcipue hepatis conjuncta non niſi ſublata viſceris labe tollitur & facile vel in Hecticam vel Hydropem degenerat. Vidimus id in adoleſcente quodam, qui poſt graviorem Plethoræ commotionem & potus frigidi ingurgitationem narium Hæmorrhagia frequenter corripiebatur: cum vero eandem negligeret, accedebant commotiones febriles & ſcabies ſicca, univerſum corpus occupans. Tandem ſuperveniebat tumor pedum & abdominis, qui elapſis aliquot menſibus ægrotum jugulabat.

9 Quando in ſuperiori corporis parte exiccatur & nonniſi in pedibus puſtulæ latæ ſparſim præſto ſunt, ſignum eſt ſcabiei mox prorſus ceſſuræ.

10 Scabies in ſenibus ſemper magis chronica & rebellis eſt, quam in junioribus.

VI. *Remedia.*

1 Primarum viarum ſaburram evacuantia & muciditatem ſeri & lymphæ ſimul incidentia: Jalappa, Extractum panchymag. Croll. Maſſ. pil. e Succin. Crat. Mercurius dulcis.

2 Sanguinem ſeroſo-lymphalem corruptum mundificantia: Rad. Sarſapar. Chin Pimpin. alb. Vincetox. Helen. Angel. Dictamn. alb. Lign. Sanct. Saſſafr. Herb. Fumar flor. Sambuc. Eſſent alexipharm Stahlii, Pimpin. alb. Eſſent. Succini, Lignorum, Tinct. ♁ii Tartariſat. Tartari; abſorbentia item Conch. ppt. Oc. ♋. ppt. cum diaphoreticis fixis ſociata, ♁. diaph Bezoard. Min.

3 Scabioſam fermenteſcentem indolem ſpecifice evertentia: Antimonium crudum, Decocta ♁lia, flor. Sulphuris cum Nitro & abſorbentibus ordinati, Balſ. Sulphuris cum ○○ amygd. dulc. conjunctus.

4 Externe eandem vim exerunt ☿. in Unguenti formam redactus, Cingula ☿lia, Balneo naturalia varia & artificialia ex ▽ dulci & Rad Lapath. acut. Bardan. Fumar. Scabioſ. Saponar. Scabios. Nicot. parata.

Formulæ Remediorum.

1 Pilulæ laxantes.

℞. *Extracti Panchym.* *gr. vj.*
Croll. gr. xv. *C. Eſſent. Succin. f. l. a.*
Res. Jalapp. gr. iij. *Pil. gr. j. pond.*
Mercurii dulc. rit. par. *Aſſumantur una vice.*

2 Aliæ.

℞. *Pil. e Succin. Crat.* *Trochiſc. alband. gr. iij.*
Extract. Panch. Cr. *C. Eſſent. Lignor. f. Pil.*
Mercurii dulc. rit. par. *ut præcedentes uſurpan-*
a. gr. vij. *dæ.*

3 Decoctum mundificans pro potu.

℞. *Rad. Sarſapar. ℥j.* *Liquirit. a. ℥ſs.*
Gramin. *Lign. Sanct. ℥vj.*
Chin. *Saſſafr. ℥iij.*

Paſ-

Paſſul. min. ℥j.	*Inciſ. contuſ. Coq. in Aq. ſ.*
Sem. fœnic. ʒiſs.	℔. viij. *ad remanent.* ℔. vj.

4 Pulvis mundificans.

℞. *Conch. ppt.*	*Flor. Sulphuris* ʒſs.
Nitr. depurat.	*Ms. f. Pulv. Doſ.* ℈j.
☿*ii diaph.*	*Semel l. bis per diem propinandus.*
Arcan. dupl. ā. ʒj.	

5 Alius.

℞. *Oc.* ♋. *ppt.*	*Cinnabar. nat. ppt.* ʒſs.
Conch. ppt. an. ʒiſs.	*Ms. f. Pulv. Doſis & uſus,*
Antimon. crud. ʒj.	*uti præcedentis.*

6 Eſſentia mundificans.

℞. *Tinct.* ☿*ii Tartar.*	*Ms. Doſ. xxx. gutt. bis per*
Eſſent. Lignor. an. ʒiſs.	*diem.*
Succin. ʒj.	

7 Potio ſimilis.

℞. ▽. *Fumar.* ℥ij.	*Reg.* ☿*ii Med.* ℈j.
Fl. Sambuc. ℥j.	*Tab. Man. Xſt. ſ.* ʒiij.
e typh. Cerv. ℥vj.	*Ms. d. ſ. Per quinas l. ſenas*
Oc. ♋. *ppt.*	*horas ad 2. cochlearia propinanda.*
☿*ii diaph. an.* ʒſs.	

8 Unguentum abſtergens.

℞. *Mercurii viv.* ʒij.	*F. Unguentum.*
F. c. ☿*ri p. ana.*	*S. Pro juncturis manuum &*
amalgama	*carpis pedum ad quantitatem piſi quotidie illinendis.*
Add. Terr. Tripol. ʒj.	
Unguent. roſac. q. ſ.	

VII. *Methodus medendi.*

1 In Scabie tam humida quam ſicca curæ initium fieri poteſt per lene aliquod laxans ☿le, quod poſt 6. vel 8. dierum intervallum repetendum.

2 Subjungantur ea poſtea remedia, quæ humorum mucoſam ſubſtantiam corrigunt, & quod corruptioni proximum eſt, leniter expellunt. Obtinetur hoc tam per pulveres diapnoico-abſorbentes quam per Decocta & Eſſentias alexipharmacas. Illi verſus noctem ad ℈j. propinentur: hæ mane & poſt meridiem in uſum trahantur.

3 Quando hæc ſpatio aliquot ſeptimanarum continuantur, tunc Scabies ſæpiſſime abſque aliis remediis omnimode profligatur. Quodſi vero hoc non fit, poterit externo remedio ☿li, nimirum Unguento, l. cingulo, malo ulterius ſuccurri. Applicetur hoc abdominis regioni: illud vero juncturis carpi & tarſi quotidie verſus veſperam ad piſi magnitudinem tepide inungatur, ac mane ſapone ſemper abluatur.

4 Opus vero eſt, durante horum remediorum uſu, regimine calido, ut diaphoreſis eo melius promoveatur.

5 Convenit etiam hoc ipſo tempore patientem ſemel atque iterum laxare cum ☿. dulci, inprimis, ſi inſignia incommoda circa pectus concurrant, & interponere pulverum fixorum & Eſſentiarum alexipharmacarum temperatarum uſum, illos verſus noctem, hos vero tantum mane uſurpando, fugiendo hoc tempore Sulphuris exhibitionem.

6 Infantibus tutius exhibentur abſorbentia & diapnoica & continuantur ad plenariam morbi curationem: regimen enim, quod ſub Mercurii uſu requiritur, ab iiſdem rarius ſtricte obſervatur.

7 In refractaria Scabie pulveribus abſorbentibus Merc. dulcis ad gr. ij conjungi poteſt. Horum ſingulis diebus Doſis una aſſumatur, nimirum, quando domi ſe continere licitum eſt, mane, quando vero per diem in aere verſari oportet, noctu. Sic poſt 14. circiter dies Scabies ſenſim ſenſimque evaneſcit & quicquid effloruit in ulcuſcula diſſolvitur.

8 Ubi Scabie retropulſa eſt quantocyus occurrendum eſt Mercurio dulci, ad gr. vj. viij. alterandi ſcopo exhibendo, &, ſi ſymptomata urgent, flores Sulphuris ad gr. iv. vj. cum abſorbentibus conjungendos ſubſtituendo, quæ remedia per 8. aut 10. dies continuanda ſunt.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Scabies quo magis ſicca eſt, eo minus fert remedia acriora, diaphoretica.

2 Ligna anti♀rea, Eſſentiæ alexipharmacæ & ſimilia remedia nunquam cum regimine diaphoretico exhibeantur, quia omnes ſudationes fortiores majora damna quam emolumenta præſtare obſervantur.

3 Si Scabies retropulſa eſt, & febrile quid concurrit, Sulphuris uſus omittendus eſt, & in ejuſdem locum Nitrum ſubſtituendum.

4 Retropulſionem citiſſime & efficaciſſime peragit Sulphuris uſus externus, a quo igitur, ob inſignia exinde metuenda pericula, tanto magis abſtinendum.

5 Facilius eſt Scabiem retropellere quam expellere, unde omnia adſtringentia, refrigerantia, repellentia externa angue pejus fugienda ſunt.

6 Mercurialia etiam externa non prius locum habent, quam poſt evacuationem & correctionem humorum internam.

7 Hoc demum tempore & Cingula Mercurialia & Unguenta efficaciter ſe gerunt, quæ alias, intempeſtivo tempore adhibita, plurimum damni inferunt.

8 Efficacia hæc tanto citius & ſecurius abſolvitur, quo certius malum per contagium fuit communicatum.

9 Ubi vero malum ab humorum intimiori corruptione originem habet, correctio diuturnior in uſum vocanda, antequam ſpecifica hæc externa applicentur.

10 Seniores Scabioſi, & illi, qui in viſcere aliquo labem gerunt, cautæ & leniori methodo ſunt tractandi, alias facillime noxa inferri poteſt.

11 Quando Scabies in ætate ſeniori lente retropellitur, oriuntur ex inde tumores œdematoſi, qui mature tractati per abſorbentia & Sulphuris internum uſum ſenſim evaneſcunt revertente effloreſcentia ſcabioſa.

12 ☿. ſpecifice fermenteſcentem ſcabioſam indolem evertit, abſque tamen commotione ſanguinis, quod Sulph. ejuſque præparata haud faciunt.

13 Ideoque etiam, ubi febrile quid concurrit, ſemper caute uſurpanda ſunt.

14 Sub ☿lium adhibitione Sulphuris uſum omittere decet, infringit enim hoc illius virtutem.

15 Antimonium crudum loco Sulphuris abſorbentibus commixtum egregiam vim exerere, obſervavimus in pluribus, ubi Scabies copioſius primo expulſa erat, quæ poſtea intra paucum tempus omnimode profligabatur.

16 Cholericis acrimoniam & pruritum Sanguinis gelatinoſa demulcent. Convenit etiam his Serum lactis, fumaria alteratum.

17 Quando corpora bene ſunt præparata uſum quoque habent thermæ & acidulæ, tam externe, quam interne uſurpatæ, abſque tamen regimine ſudatorio.

18 Scarificationes & Venæſectiones ad ſcabiem curandam parum aut nihil faciunt. Qui tamen his evacuantibus ſunt aſſueti, circa ſolitum celebrandi tempus, eaſdem repetere debent, niſi pruritum adaugeri velint.

Caput Quintum.

De
Scabie maligna.

I. *Definitio.* Eſt affectus cutaneus plus minus contumax, cum effloreſcentiis vel ſquamoſis vel puſtuloſis ſtipatus, a corruptione ſeri & lymphæ originem ducens.

II. *Differentia.*

1 Scabies maligna tres potiſſimum ſub ſe comprehendit ſpecies: *Impetiginem*, *Scabiem ferinam ſ. Scorbuticam* & *Veneream*.

2 *Impetigo* iterum duplex: vel *benigna*, quando cutis alicubi rubet, a minimis exurgentibus puſtulis leviter exaſperatur, pruritum concipit & lente ſerpit; vel *maligna*, quæ cutim profundius erodit, latius ſerpit & univerſum quaſi habitum defœdat.

3 Impetigo maligna ſub ſe comprehendit *Lepram Græcorum*, *ſ. Pſoram*, quæ Scabies admodum fera & contumax eſt, cum eroſione & ſquamoſitate totius cutis conjuncta, & *Elephantiaſin ſ. Lepram Arabum*, ubi cutis ſummam ſcabritiem & rugoſitatem inſtar elephantorum præſefert.

4 Ra-

4 Ratione coloris, quem ſquamulæ habent, varia ſortitur nomina Impetigo. Quando nimirum albedinem referunt, vocatur *Leuce*, *Vitiligo alba*, quando nigro infecta ſunt colore, *Melas* audit.

5 Ratione *modi*, quo incrementa ſua ſumit Impetigo, vocatur etiam *Serpigo*, quia ſerpendo ſenſim ſenſimque latius ſe propagat; ab aliis vero *Lichen*, quod ad inſtar Lichenis arborum per cutis habitum ſeſe extendat.

6 Alii *Serpiginis* nomen illi tantum affectui tribuunt, qui præter cutis ſcabritiem, etiam eroſionem & exulcerationem ejuſdem latius ſerpentem conjunctam habet; *Impetiginis* vero, qui nullam exulcerationem ſed tantum aſperitatem & ſcabritiem in ſquamas magis & furfures abeuntem exhibet.

III. *Signa.*

1 *Impetiginis malignæ:*

a Cutis in iis præcipue locis, quæ aeri expoſita ſunt, ſenſim ſenſimque aſpera & ſcabra magis redditur, arroditur, finditur & in exiles puſtulas ſicca magis, quam humidas, abit, tandemque ſquamas producit.

b Sudor & anhelitus fœtorem concipiunt.

c Dolores Capitis admodum defatigant ægros.

d Capilli defluunt.

e Cutis ſenſum amittit.

f Et quando ſummam Scabritiem & rugoſitatem inſtar elephantorum concepit, Elephantiaſis nuncupatur.

g Facies tunc præcipue elevata & tuberculis ex rubro liveſcentibus obſita conſpicitur.

h Vox rauca & clangoſa eſt.

i Dentes nigreſcunt.

k Ungues non raro finduntur.

l Et totum corpus, ſquamis rugoſitate, ſcabritie, ulceribus difforme redditur.

2 *Scabiei ferinæ ſ. Scorbuticæ.*

a Conjuncta eſt cum Scorbuto.

b Pruritus ſatis gravis, æſtuoſus, ſubtilis ægros vexat, qui, quoties ſcalptione irritatur, non tantum exacerbatur, ſed etiam facile in exulcerationes abit.

c Formant hæ ſtigmata ſanguinolenta cum ambitu inflammatorio ardente, modo rubicundo modo ſublivido colore prædito.

d Succedunt interdum ulcera cacoethea, ichoroſa, lympham tenuem, ſubflavam, fundentia.

e Cutis vel maculis rubicundis vel etiam tumoribus interſperſa quandoqde conſpicitur.

f Concurrunt dolores admodum acuti, ſubtiles, æſtuoſi per intervalla tamen remittentes & plura in Scorbuto recenſenda Symptomata.

3 *Venereæ.*

a Manifeſtat ſe præcipue in facie & quidem circa os, cruſtoſis & glutinoſis ſiccam & pertinacem eſcharam formantibus ulceribus.

b Corpus hinc inde nodos atque tophos producit.

c Sæpiſſime etiam anum excoriationes & excreſcentiæ verrucoſæ, quod præcipue in infantibus facilius contingit, occupant.

d Ulcera nauſeoſum & fracidum ſpirant odorem.

e Dolores, qui membra & caput noctu præcipue affligunt, ſunt rodentes, terebrantes, & acres quaſi morſus inferentes.

f Varia etiam plerumque concurrunt Symptomata Venerea; Bubones, Gonorrhœa, fluor albus malignus &c. *Vid. Tab. de Lue Venerea.*

IV. *Subjectum.*

1 Impetiginem benignam facile incurrere poſſunt ii, qui tempore autumnali, & vernali multum in aere verſantur, & lympham ſalſo bilioſam poſſident.

2 Pſoræ & Elephantiaſi expoſiti ſunt, qui ſummam corruptionem ſeri & lymphæ a variis cauſis contraxere.

3 Qui ſpeciali Divini Numinis pœna eodem olim fuere correpti.

4 Ferinam experiuntur Scorbutici.

5 Sicuti Veneream quidam, ſed non omnes, Lue Venerea affecti.

V. *Prognoſis.*

1 Impetigo benigna adhuc recens facile curatur.

2 Inveterata vero, valde ſquamoſa, haud abſque difficultate tollitur.

3 Lepra & Elephantiaſis, ſicuti morbi apud nos rariſſimi ſunt, ſic etiam ratione cauſæ curatu ſunt difficillimi.

4 Uterque pro ſumme contagioſo nunquam non habitus fuit; unde etiam ægroti in publica noſocomia, Lazaret dicta, olim relegabantur.

5 Scabies Scorbutica ſ. ferina rarius, niſi ipſe Scorbuto ſublato, tollitur.

6 Venerea facilius auſcultat medicamentis, quam ſimplex; ubi vero inveterata jam eſt, & profundiores egit radices, cum concurrentibus gravioribus ſymptomatibus, ibi malum nonniſi remediis admodum ſelectis abigitur. *Vid. Tab. alleg.*

VI. *Remedia.*

1 *In Impetigine benigna:*

a Diaphoretica fixa, abſorbentia & Alexipharmaca: ♁ium diaph. Cinnabaris ♁ii & Nativ. Bezoard. miner. Eſſ. alexiph. Stahlii, Pimpinell. alb. Lignor. ∇. fumar. Galeg Ulmar. Scorz. Fl. Samb.

b Laxantia ☿lia: ☿ius dulcis, Panacea ☿lis, cum ſtimulo acri.

c Topica externa: Mercurius ſublimat. Mercurius dulcis, cum Unguent. roſat. vel pomat. ſubactus, °o° Tart. per deliq Ovor. Amygd. dulc. ∇. omnium florum, album. ovor. Calc. viv. Lac. Sulphuris, Acetum Lithargyr.

2 *In Maligna:*

a Laxantia Mercurialia, Noduli laxativi, cum mundificantibus combinati.

b Remedia ex Antimonio & Mercurio parata, ſub fixa magis quam volatili forma, medicamenta e viperis, ſuccino &c.

3 *In Ferina ſ. Scorbutica:*

a Omnia, quæ in Scorbuto proſunt, vegetabilia antiſcorbutica: Cochlearia, Naſturtium, Beccabunga, Trifol. fibrin. Fumar. Acetoſ. Acetoſell. Allium, Cepæ, quibus adde Acidulas, ſub convenienti motu corporis uſurpatas.

b Externe balnea abſtergentia & mundificantia, ex Lapatho acuto, Saponaria, Tabaco, Furfuribus; nec non Unguenta vel Linimenta Mercurialia. *Vid. Tab. ſeq.*

4 *In Venerea:*

a Laxantia e Mercurio parata: Mercurius dulcis, Panacea Mercurialis, Turpethum minerale.

b Ligna anti venerea, remedia ſudorifera, ex Antimonio, & Mercurio: Antimon. diaphor. Cinnabar. Antimonii, Mercur. diaphor. Tar. Antimonii acris.

c Externe Unguentum vel Linimentum Mercuriale, abſque vel pro ſalivatione excitanda.

Formulæ Remediorum.

1 Unguentum in Impetigine benigna.

℞. *Unguent. pom it.* ℥ß.	°o° *Tartar. per deliq.* ʒij.
Mercur. dulc. ʒß.	*M. ſ. d. ad Oll.*

2 Aliud Riverii.

℞. *Unguent. roſat.* ℥iij.	*Mercur. ſublimat.* ʒiij. *M.*

3 Aqua egregia Caroli Muſit.

℞. 8 ° *Tartar. per deliq.* ℔ß.	*Deſtilla per retortam, prodibit primo Mercurius, deinde aqua.*
Merc. viv. ℥ij.	

4 Gelatina Viperina pro depurando Sanguine in Lepra & Elephantiaſi.

℞. *Viper. q. v.* *Abſcind. Capit. & caud. & ab excrement. & exuviis libera; committe Cucurbitæ alembico cœco munitæ, affuſa ſimul ſ. q. aquæ, vas in B. M.*	*repone, coque per aliquot horas, donec omnia probe fuerint diſſoluta, deinde exprime liquorem, cujus cochlearia aliquot quotidie in juſculo ſumantur.*

5 Balneum mundificans.

℞. *Rad. Lapath. acut* ℥iv.	*Nicot. Mij.*
Herb. Saponar.	*Ex Incis. F. Balneum.*
Fumar. a. Miij.	

VII.

VII. *Methodus Medendi.*

1 Impetigo benigna rariſſime amplam internam Curationem expoſcit, & ordinarie paucis utplurimum externis appropriatis remediis tollitur.

2 In inveterata vero Impetigine, nec non Leproſis affectibus, conveniunt præter laxantia Mercurialia, efficacia mundificantia & diapnoica. Inprimis vero primatum obtinet, quæ ex Mercurio rite parata ſunt, ut abſque Salivatione, ſi poſſibile eſt, agant.

3 In Scabie Scorbutica primario ad ipſum reſpiciendum eſt Scorbutum, intermixtis, quæ Scabiei proprie ſic dictæ conveniunt.

4 Idem etiam in Scabie Venerea obſervandum, in qua Mercurii legitimus uſus utramque abſolvit paginam.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Impetigo & Serpigo benigna externo Mercurialium certius & ſecurius quam ſulphuratorum uſui obedit.

2 In fœda & contumaci, Lepræ conſimili, Scabie Mercurius & ex eo parata remedia omnia alia mundificantia, quæcunque illa fuerint, quoad effectum ſuperant.

3 Qui verum Mercuriale diaphoreticum poſſidet, remedium habet, de quo ſibi gloriari poteſt: Securiorem enim effectum præſtat, quam Mercuriale ſalivatorium.

4 Sæpiſſime olim Scabies fœda & contumax male pro Lepra habita fuit; unde etiam Leproſorum domicilia publica ubique fere apud nos hodie aliis uſibus deſtinantur.

5 Quæ plures huc pertinent Cautelæ, ex Capite præcedent. repeti poſſunt.

Caput Sextum.

De

Scorbuto.

I. *Definitio.* Scorbutus eſt inſignis lymphæ & Sanguinis corruptio, ab impedita humorum circulatione & depuratoria eorundem ſecretione originem habens, variaque ſpaſtico-dolorifica, nec non ulceroſa Symptomata poſt ſe trahens.

II. *Differentia.*

1 Ratione *nominis*. Vocatur a Foreſto *Gingibrachium*, quia Gingivas & brachia præcipue infeſtat. Alii *Gingipedii* nomine affectum inſignivere, quod præter Gingivas pedes ſimul laborare obſervaverint. Alii ob eundem crurum languorem conjunctoſque dolores *Sceletyrbes* nomen uſurpavere. Qui *Stomacaces* voce utuntur, particularem Scorbuti ſpeciem, in oris offenſione & Gingivarum cruentatione ulceroſaque earumdem corruptione conſiſtentem, indigitant.

2 Ratione *Symptomatum*, aliarumque circumſtantiarum differt.

a A Lue Venerea α Hæc quippe dolores parit terebrantes, rodentes, plus minus fixos, noctu præcipue excruciantes; Scorbutus vero dolores magis acutos, æſtuantes, tranſitorios, per incertos quaſi paroxyſmos ſeſe exacerbantes, in lecto tamen plerumque admodum tolerabiles. β Hic anteriora potius oris occupat, relaxatione & cruentatione Gingivarum, dentium quoque nigredine & carie ſeſe exerens, qui in faucibus occurrit dolor, magis eſt æſtuoſus quam acer, odor vero oris ſatis gravis: Lues Venerea vero poſteriora fere tantum palati infeſtat, dum uvulam, fauces, nares acri dolore fatigat, eademque ſenſim ſenſimque ulceroſo progreſſu erodit. γ In exteriori corporis habitu Scorbuto familiares ſunt maculæ latiores, plus minus ſecundum temperamentorum diverſitatem lividæ, ulcera etiam ichoroſa, ſanguinolenta, tenuiter manantia: Lui Venereæ vero nodi & tophi, efflorescentiæ ulceroſo-ſcabioſæ, cruſtas & eſcheras formantes. δ Scorbutus ſæpius conjuncta habet varia abdominis incommoda lues ♀rea vero nihil horum novit, ſed ſentit ſuas moleſtias maxime in artubus & capite. ε Urina in illo fere ſemper eſt colorata, in hac vero utplurimum ſubturbida, multum tenacis mucidi ſedimenti deponens. γ Modus propagandi in utroque etiam malo eſt diverſus; in Lue quippe Venerea hoc plerumque fit per genitalia mediante coitu impuro: in Scorbuto vero hocce magis contingit ex vitio diętę rarius per contagium, niſi quod quandoque ore communicari poſſit.

b A Malo hypochondriaco;

α In hoc dolores, qui obſervantur ſunt ſpaſtico-tenſivi, qui ab ipſa Natura ob humorum ſpiſſorum tranſpreſſionem inſtituuntur, atque hinc certum habent finem: in Scorbuto vero phyſice hoc magis fit, dum dolores acrimoniam humorum, eorundemque titillationem, pro fundamento habent. β Scorbutus efflorescentias macularum in ipſo corporis habitu, corruptionemque gingivarum ulceroſam conjunctas habet, quod in malo hypochondriaco haud contingit. γ Familiares etiam ſunt Scorbuto prævaleſcenti Lipothymiæ per paroxyſmos recurrentes, quæ in malo hypochondriaco non deprehenduntur & facile a ſuffocationibus hyſtericis diſcerni poſſunt. δ Sentiunt etiam hypochondriaci dolores ſuos tantum fere in abdomine, verſus pectoris & capitis regiones quandoque excurrentes: Scorbutici vero magis in artubus & gingivis, nec non exteriori corporis habitu ſymptomata ſua experiuntur.

III. *Signa.*

1 Exerit ſeſe Scorbutus præcipue in ore, ubi gingivæ laxæ & flaccidæ deprehenduntur, ita ut leviter preſſæ ſanguinem plorent.

2 Adeſt non tantum in iiſdem, ſed & in antetiori parte faucium, pruritus æſtuoſus, ab acri venereorum dolore facile diſcernendus.

3 Fatiſcunt tandem gingivæ in ulceroſam corruptionem; labiorum etiam interna pars ulcuſcula concipit.

4 Dentes hac ipſa Scena non tantum nigreſcunt, ſed carioſam conſtitutionem ſenſim ſenſimque acquirunt, imo vacillant & excidunt.

5 Anhelitus gravi odore adſtantium nares ferit.

6 Sputatio crebra præcipue jejuno ventriculo ægrotis familiaris.

7 Accidunt ipſis quandoque narium hæmorrhagiæ.

8 Sæpius etiam occurrunt Vertigines in Lipothymias & ſyncopas terminantes & hoc quidem tanto magis, quo minus tranquille patientes in lecto ſeſe continent.

9 Non raro etiam dyſpnœa & cordis anxietas reliqua ſymptomata concomitantur.

10 In Abdomine obſervantur nauſea & vomendi conatus, nec non flatulenta pathemata.

11 Externe in corporis habitu & præcipue artubus conſpiciuntur maculæ plus minus rubicundæ, aut interdum lividæ, ſæpius etiam ulcuſcula ſanguineo-ichoroſa, tenuiter manantia, tumores liveſcentes hinc inde diſperſi.

12 Concurrunt cum iiſdem dolores acuti, æſtuoſi, ſubtiles artus præcipue affligentes, cum corporis laſſitudine & torpore conjuncti.

13 Imo contingit quandoque, ut febris ſymptomatica accedat, nullius neque periodi neque typi, ſed ad vicitudines repentinorum impetuum & inſperato redeuntium euphoriarum prona.

IV. *Subjectum.*

1 Corripit endemice populos maritimas, præcipue ſeptentrionales regiones occupantes, rarius meridionales, niſi qui Oceano viciniores ſunt.

2 Batavi ante aliquot ſecula hoc malum primum ſuere experti. Jam & Flandriæ, Brabantiæ, Friſiæ, Daniæ, Norwegiæ & Sueciæ incolis illud familiare eſt.

3 Aggreditur præcipue otioſos, vitæ ſedentariæ aſſuetos, nautas, dum in itinere maritimo verſantur.

4 Nec non carnibus ſalſis fumo induratis aliiſque durioris concoctionis cibis, ut & ſpiritibus ardentibus, aut potu minus deſecato utentes.

5 Juvenes & ſenes præ junioribus eodem corripiuntur.

6 Interdum etiam Quartanarii & Hypochondriaci Scorbutum experiuntur, imprimis quando poſteriores largis ſudationibus morbum profligare voluerunt.

7 Obſervatus etiam eſt in hæmorrhoidariis, quando in nimio fluxu incongrue tractati fuere.

V. *Prognoſis.*

1 Scorbutici, malo nondum inveterato laborantes, Diætæ & aeris mutatione, accedente ſimul convenienti medendi Methodo, non ita difficulter curantur.

2 Ubi autem malum prævaluit, ibi mora opus eſt, non tamen immedicabile cenſendum.

3 Quo magis viſcerum læſiones concurrunt, eo difficilius cura procedit.

4 Præſentem viſcerum labem non raro Cachexia, Hydrops & Hectica ſequuntur.

5 Juniores inprimis Sanguineo-Cholerici & Plethorici ſcorbuto affecti facile incidunt in Hæmoptyſin.

6 Reſpirandi difficultas, impr. chronica, in ſcorbuto occurrens, interdum ſyncopen, interdum vero Hydropem poſt ſe trahit.

7 Hæmorrhoidum & menſium largior fluxus ſcorbutum ſæpius admodum lenem reddit.

8 Sudores nocturni autocratici non nimis excedentes, cum macularum roſearum efflorescentia, ſcorbutum ſenſim ſenſimque imminuunt; neglecti vero eum augent.

9 Maculæ quo magis ſunt roſei coloris, & meliores ſunt & celeriorem promittunt curationem: quo magis vero ad cœruleum aut lividum tendunt colorem, eo pejores & curationem retardant.

10 Quando ab alio dependet morbo, nimirum malo hypochondriaco vel Quartana, tunc nullum auxilium admittit, niſi priori morbo medela fuerit adhibita.

11 Qui a contagio provenit, facilius curatur, quam qui ex vitio diætæ & aeris fuit contractus.

12 Quando malum in ſuperioribus adhuc partibus hæret, ita ut in ore tantum ſeſe manifeſtet, cura leviori modo abſolvi poteſt.

VI. *Remedia.*

1 Alvum laxam reddentia, primaſque vias expurgantia, Lenitiva, per epicraſin educentia: Senna, Rhabarbarum, Agaricus, Polypodium, fibr. Hellebor. nigr. cum antiſcorbuticis conjungenda, Pil. Becherianæ; Stahlianæ.

2 Humorum craſin & ſpecialiter ſanguinis congrumeſcentiam corrigentia & attenuantia, ſive catarrhalia vulgo ſic dicta: Rad. Vincetox Helen. Ari, Pimpinell. alb. Imperator. Valerian. Diaptamn. alb. lignum ſanctum, Saſſafras. Herb. Fumar. Abſinth. Centaur. min. Card. bened. Abrotan. Tinctura ♁ii acris, Tartari, nec non antiſcorbutica, temperatiora primo: Beccabunga, Acetoſa, Acetoſella, Succus Citri, Chærefolium, Sedum minus, Cichor. poſtea & acriora & penetrantiora: Armoracia, Raphanus niger, Cochlearia, Naſturtium aquaticum Sinapi, cepæ, Allium, Piperitis, Eruca, Trifolium fibrinum.

3 Sanguinis Orgaſmum, ſi concurrit, refrænantia, abſorbentia aciditate Citri ſaturata: Oc. ♋. ppt. Conch. ppt. cum ♁. diaph. Nitroſis & Cinnabarinis conjungenda, Emulſiva item, nec non Gelatinoſa, Avenacea.

4 Tonum partium roborantia, præcipue ♂lia: Tinctura Vitrioli ♂tis Ludov. Zwelf. Tinct. ♂tis cydon. cum Succo pomor. Borsdorffianorum, Croc. ♂tis D. Stahl. Limat. ♂tis tenerior, Tinct. tonico-nervina D. Stahlii.

5 Ulceroſæ corruptioni immediate ſuccurrentia, balſamica, mundificantia & tonica ſ. ſubadſtringentia: Myrrha in Subſtantia, Eſſent. ejuſdem & Succini, Mel roſat. Decoct. ex Herb. Prunel. Salv. Agrimon. Piloſel. Rad. Biſtort. Plantag. Torment. Fl. Liguſtr. Cort. Granat. Ouſtum, Sanguis Draconis, Tinctur. Laccæ.

Formulæ Remediorum.

1 Potio Laxans.

℞. *Tamarind.* ℥ſs.
Fol. Senn. ſ. ſt. ʒij.
Cryſtall. Tartari ʒſs.
Cinam. acut. ℈ſs.
Coq. in ſ. q. 🜄 *ſ. In Colat.* ℥iijſs.
Diſſolv. Mann. Calabr. ℥j. *M.*
D. calide.

2 Nodulus laxativus.

℞. *Rad. Helen.*
Vincetox.
Polypod. qu. a. ℥ſs.
Lign. Sanct.
Saſſafr. a. ʒij.
Herb. Fumar.
Card. bened.
Trifol. fibr. a. Mſs.
Summ. Cent. min. p. j.
Foll. Senn. ſ. ſt. ʒvj.
Rhabarb. elect. ℥ſs.
Fibr. Helleb. nigr.
Agar. mund. ā. ʒiij.
Inciſ. contuſ. infund.
In ℔. *j.* 🜄 *fervent. &* ℔. *ij. Vini Generoſ.*
Doſis ℥vj. vij. viij. *alternis diebus ſumenda.*

3 Species pro Infuſo antiſcorbutico.

℞. *Herb. Triſol. fibrin.*
Chærefol.
Beccabung. ā. Mſs
Inciſ. bis per diem loco Infuſi Thee uſurpentur.

4 Tinctura antiſcorbutica.

℞. *Tinct.* ♁*ii acris* ʒij.
Eſſent. trifol. fibrin. ʒj. *M.*
D. bis l. ter per diem ad 30. guttas.

5 Pulvis temperans.

℞. *Oc.* ♋. *Citrat.*
♁*ii diaph.*
Nitr. depurat.
Tartar. Vitriol. a. ʒj.
Cinnabar. ♁*ii* ʒſs.
Ms. f. Pulv.
Doſ. ℈j. *D. ſingulis 5. vel 6. horis.*

6 Tinctura antiſcorbutico-Tonica.

℞. *Eſſent. trifol. fibrin.* ʒij.
Tinct. Vitriol. ♂*tis Ludov.* ʒj. *M.*
D. 30. gutt. bis l. ter per diem.

7 Mixtura Tonico-Nervina.

℞. *Tinct. Antimonii Tartar. acr.* ʒij.
Spir. C. C. ʒj. *M.*
Doſ. gutt. 25. bis per diem.

8 Mixtura externa pro Collutione oris & abſterſione Gingivarum.

℞. *Spiritus Cochlear.* ʒſs.
Tinct. Lacc. ʒij. *M.*

9 Linimentum pro abſterſione & conſolidatione Gingivarum.

℞. *Mel. roſar.* ʒj.
Succ. Cochlear. ʒij.
N. M. ʒiſs.
Liquam. Myrrh. ʒi. *M.*

VII. *Methodus medendi.*

1 In Scorbuti Medela anima Curationis in eo conſiſtere videtur, ut ægroto bona & conveniens Diæta quoad motum, potum & cibos commendetur.

2 Sit nimirum motus corporis paulo vegetior, potus vero dilutus, acidulus, alimenta eupepta, leniter aromatiſata.

3 Alvi quoque ratio habeatur, ut libera quotidie exiſtat, in cujus rei defectu lenientia in uſum trahantur.

4 Deinde in uſum vocentur anticatarrhalia & antiſcorbutica remedia, ut horum ope humores reſolvantur, attenuentur & corrigantur.

5 Exhibeantur vero hæc ſelecta, ita nimirum, ut ſanguineo-Cholericis temperatiora, acidula: Phlegmaticis penetrantiora, incidentia: reliquis vero amara præſcribantur.

6 Et quia febrilia Symptomata ſæpius concurrunt, interponenda ſunt lenia diapnoica, Nitroſa, Abſorbentia, Gelatinoſa.

7 Quando Symptomata plurimum ſunt imminuta, reliquis remediis martialia & tonica addantur, ut partium ſolidarum tonus iterum reſtituatur.

8 Stomaci ſpecialiter occurritur per abſtergentia & mundificantia, ſuccum ſcil. Cochleariæ & Beccabungæ, mel roſatum cum ſupra nominatis remediis, non neglecta ſimul, ut in vero Scorbuto, interna curatione.

9 Maculę Scorbuticę peculiarem curam haud expoſcunt, ſed efflagitant ſaltem univerſalem corporis diapnoen, ſic enim ſponte diſcutiuntur. Externe etiam S. V. Camphoratus aliqualem medelam affert.

10 Interdum Scorbutici Hæmorrhagias narium experiuntur, quæ quidem nulla re certius mitigantur & ſiſtuntur, quam temperato regimine & Diætetico & Pharmaceutico: diluentia quippe, lubricantia, nitroſa, emulſiva egregie hic opem ferunt, ita ut ſiſtentibus & anodynis rarius opus ſit.

VIII.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.

1 Scorbutus omnes fortiores tam Sanguinis commotiones, quam artificiales humorum excretiones reſpuit: quia plerumque majora damna & incommoda eaſdem ſequuntur.

2 Unde abſtinendum eſt a Vomitoriis & Catharticis, quippe quæ majores anxietates, palpitationes, aliaſque turbas excitant.

3 Idem etiam efficit Venæſectio & regimen Sudoriferum, quod præterea intenſiſſimas excitare ſolet Cephalalgias.

4 Salivatoria vero in uſum vocata ſtaſes ulceroſas non modo augent, ſed & dentium caſum promovent; unde nunquam locum habent, niſi Lues ♀rea in enormiori gradu concurrat.

5 Diureticæ etiam excretiones moderate inſtituendæ ſunt: acriora enim nocent; imo Tincturæ alcalinæ acriores non ſemper tutæ ſunt, ſed cautam exhibitionem expoſcunt.

6 Sicuti vero artificiales ejuſmodi excretiones fortiores non bene fert Scorbutus, ita voluntarie excitatas inpr. diaphoreticas & alvinas temere ſupprimi haud patitur.

7 Diarrhææ quippe ſuppreſſæ pariunt tormina ventris, colicas convulſivas, inflationes abdominis atque lienis, ſingultus & Cardialgias.

8 Vomitus ſpontanei, qui interdum Scorbuticis eveniunt, ſi ſupprimuntur, maximas poſt ſe ducunt anxietates cardialgicas, aliaque incommoda.

9 Quid ab hæmorrhagiis ſuppreſſis ſperandum ſit, facile augurari licet, nimirum enormiores cephalalgiæ: vertigines, ſanguinis majores exæſtuationes.

10 Repulſio macularum ſcorbuticarum omnia ſymptomata exacerbat, quare frigus ſedulo vitandum eſt.

11 Dolorum ferociæ male opponuntur Anodyna, quippe quæ vires tantum proſternunt, ſtaſes adaugent & excretiones ſupprimunt, imo dolorum recrudeſcentiam tanto ferocius invitant.

12 Curatio, quo magis placide inſtituitur, eo certius ad finem optatum perducitur; unde etiam continua & anxia Medicatio non ſemper tuta eſt, ſed ſymptomata ordinarie exacerbat.

13 Succi malorum Citrinorum & aurantiorum nec non herbarum temperatarum antiſcorbuticarum, juſcula præterea carnium recentium egregie ſublevant Scorbuticos, reliqua tamen acida inpr. mineralia minus tuta ſunt.

14 Acidulæ quoque cum bona Diæta in uſum vocatæ Scorbuticis haud inutiles eſſe obſervantur, uſus tamen moderatus ſit, neceſſe eſt, & motus continuatus ſemper jungatur.

15 Nitrum pro commotione Sanguinis ſiſtenda & acrimonia ejuſdem temperanda egregium eſt remedium, abuſus tamen vitandus eſt.

16 Cepæ & allium nautis ſolatium afferunt, ſenſibilioribus vero non æque conveniunt.

17 Trifolium fibrinum a Simone Pauli commendatum Phlegmaticis magis prodeſt, quam cholericis: inconvenienter enim propinatum anxietates inprimis colicas adauget.

18 In Paralyſi Scorbutica habet uſum Sedum Vermiculare, quod teſtibus Actis N. C. vomitorium ſpecificum edit effectum, in forma Decocti exhibitum.

19 Aromatica pro condimento moderate uſurpata proſunt, nocet vero eximie eorundem abuſus.

20 In Stomacace celebratur Cochleariæ ſuccus, nec non Beccabungæ, a ſpiritu autem Cochleariæ abſtinendum eſt, quoniam ordinarie inſignes in Maſſa Sanguinea excitat turbas.

21 Si ulceratio ſubeſt, Linimentis mundificantibus aliquid Aluminis uſti, ſed in moderata doſi, commiſcendum eſt.

22 Evitentur acida fortiora: Spir. Vitrioli, inprimis vero Salis & Nitr. quia dentibus admodum inimici ſunt.

23 Subſtituatur acetum commune, Acetoſitas Citri, Acetum Scylliticum aliis convenienter commiſcenda.

24 Quando lues venerea cum Scorbuto eſt conjuncta, tunc prioris præcipue ratio eſt adhibenda, non neglecto tamen plenarie poſteriore, ſed adhibitis lenioribus & maxime convenientibus antiſcorbuticis.

Caput Septimum.

De Gonorrhœa Virulenta.

I. *Definitio*. Gonorrhœa Virulenta eſt ſanioſum profluvium, tetri utplurimum flavo-virideſcentis coloris, ex genitalibus fiens, ab impuro concubitu originem habens.

II. *Differentia*.

1 A *Gonorrhœa benigna*, ubi ſemen in naturali ſuo colore ob vaſorum continentium atoniam involuntarie abſque erectione penis effluit.

2 A *Pollutione nocturna*, quæ adoleſcentibus & Venereis, ſub laſcivis inſomniis & erectione membri virilis contingit, nullumque Seminis inquinamentum conjunctum habet. De qua utraque Specie ſuperius actum eſt.

III. *Signa*.

1 Contingit hocce impurum profluvium non immediate poſt peractum coitum, ſed communiter circa quartum l. ſeptimum diem: nonnunquam tamen, ubi virus eſt admodum penetrans, citius ſe manifeſtat.

2 Antecedit vero dolor inſolitus genitalium, cum quadam rotatione quaſi teſticulorum, obſervante Sydenhamio.

3 Liquor, qui emanat, Seminis primo naturam æmulatur, poſtea flaveſcit & ſenſim vireſcit: in malo vero graviori Sanguine etiam tingitur.

4 Noctu, quando corpus incaleſcit & penis erigitur, maxime dolorificam ſentiunt conſtrictionem Patientes in membro.

5 In Præputio vero ſæpius inflammatio cum ſenſibili ardoris ſenſu accedit.

6 Ardor hic exquiſitiſſime ſemper in urethræ inferiore parte, ſive circa radicem penis, poſt mictionem abſolutam percipitur & augetur.

7 Incidunt interim Patientes in virium proſtrationem & membrorum laſſitudinem haud exiguam.

8 Oculorum ambitus ſubſidet & lividum acquirit colorem, reliquus vero faciei conſpectus pallidior evadit.

9 Incurvatur etiam interdum membrum ob acriorem materiam cum acerbiſſimis doloribus, quod malum Galli *Chaudepiſſe cordee* appellant.

10 Quando fluxus ſub mala Diæta aut inconvenientibus remediis diutius durat, urethra ſenſim eroſa carnem luxuriantem, ſub *Caruncularum* nomine notam, producit, quæ poſtea mictionem non abſque magno Patientis incommodo impedire ſolet.

11 Interdum etiam ſtatim in principio puſtulæ in glande exurgunt, quæ in ulcera late & profunde depaſcentia *Chancres*) abire ſolent.

12 Quod ſi vero fluxus impeditur & adſtringentibus juſto citius tractatur l. tumores glandularum inguinalium, ſub Bubonum nomine noti, l. atrociſſimi dolores & inflammationes Scroti, cum ingenti unius vel amborum teſticulorum tumefactione, ſuperveniunt.

13 Sub juſta autem medicatione materia illa tetri coloris ſenſim naturalem aſſumit faciem & tandem l. ſponte l. ſub convenientium remediorum uſu evaneſcere ſolet, reliquis etiam ſymptomatibus omnino ceſſantibus.

IV. *Subjectum*.

Gonorrhœæ virulentæ expoſiti ſunt perſonæ cum impuris & infectis aliis mediante coitu commercium habentes.

V. *Prognoſis*.

1 Gonorrhœa Virulenta recens, legitime per convenientia remedia tractata, ſæpius ſpatio paucorum dierum curatur.

2 Si autem malum jam invaluit, non ſine inſigni difficultate tollitur.

3 Quo major eſt gradus infectionis, eo gravior eſt Gonor-

norrhœa & eo diuturniori mora opus eſt ad curationem abſolvendam.
4 Fluxus quo expeditius procedit, eo tolerabiliora ſunt reliqua ſymptomata.
5 Quando vero incongrue per medicamenta ſupprimitur, eo certius bubones, tumores ſcroti & teſticulorum aliaque peſſima ſuperveniunt Symptomata.
6 Eadem adſtringentia, per Syringam in urethram injecta, ſæpiſſime Caruncularum Auctores ſunt.
7 Interdum etiam ipſa Lues Venerea iiſdem artificiis inconcinne adhibitis originem ſuam debet.
8 Gonorrhœa vero Virulenta ſibi relicta & legitime tractata rariſſime Luem Veneream poſt ſe ducit.
9 Bubones, ſi interne tantum tractantur, plures ſeptimanas expoſcunt, donec plenarie evaneſcant.
10 Carunculæ vero ſemel enatæ ſolo interno remediorum uſu nunquam curantur, niſi externe l. per convenientia remedia l. inſtrumenta chirurgica iiſdem ſuccurratur.
11 Gonorrhœa Virulenta nonnunquam in Gonorrhœam ſimplicem admodum rebellem mutatur, quam Galli ſtricte *une Gonorrhee* appellant.
12 Gonorrhææ virulentæ in benignas & habituales, jam per inſigne tempus durantes, mutatæ difficillime curantur.
13 Interdum vero ulcuſculum in urethra remanet, quod ſaniei per intervalla emanantis, Gonorrhœam ſimplicem fere æmulantis, cauſa eſt, quod nonniſi præſidiis externis tollitur.

VI. *Remedia*.
1 Materiam ♀ream & corruptam derivantia & evacuantia: laxantia appropriata, e Mercurio præcipue deſumpta: ☿ dulcis, Turpethum minerale, præcipitata alia edulcorata & a Salibus liberata, cum Extract. Panchym. Croll. Helleb. nigr. Trochiſc. alhand. Reſin. Jalapp commiſcenda.
2 Eandem corrigentia & mundificantia, uti vulgo ſic dicta anticatarrhalia: Rad. Sarſapar. Chin. Pimpinell. alb Lign. Saſſafras, Guajac. Eſſent. alexiph. Stahlii, Pimpinell. Lignor. Succin. Tinct. Tartar. ♁ii Tartariſat. Balſ. Peruv. de Capayv. Terebinth. Venet. & Spir. ejuſdem, Gumm. Guajac. Junip. Maſtich.
3 Ardorem partium affectarum mitigantia, Nitrata, abſorbentia, diaphoretica fixa, Cinnabarina, Emulſiones, Gelatinæ, Decoct. nephrit. Foreſt.
4 Partium relaxatarum tonum reſtaurant & fluxum reprimunt Oſſ. Sep. cum Balſamicis ſupra nominatis exhibenda.
5 Inflammationes & tumores externos demulcent fotus ex emollientibus. Rad. nimirum Alth. Lil. alb. Herb. Meliloth. Malv. Branc. urſin. fl. Chamom. Verbaſc. Sem. Lin. Fœn. græc. nec non Empl. e melilot. Diabotan. e mucilag. Spir. Vini Camphorat.
6 Ulcera penis externa mundificant & ad conſolidationem diſponunt acriuſcula: ○○ philoſoph. cum oleo ovorum temperatum, Unguent. Nicot. Baſilic. ♁ius Pt. albus l. ruber, Eſſent. Succin. myrrh. Lapis medicamentoſ. Tinct. ♁ii acris.
7 Carunculas penis abſumunt Cathæretica & erodentia mitiora, mediante candela cerea l. chorda ex inteſtinis contorta, l. etiam peculiari cannula applicanda: Oſſ. Sep. Tut. ppt. Ariſtol. rotund. Alum. uſt. ☿ dulcis, præcipitatus.

Formulæ Remediorum.

1 Pilulæ laxantes.
℞. *Extract. Panchym. Croll. gr. XII. Hellebor. nigr. gr. viij. ♁ij dulc. rit. par. gr. vj. Reſin. Jalapp. gr. iij. c. Eſſent. lignor. fiant l. a. Pil. No. XXI. pro una vice.*

2 Aliæ.
℞. *Maſſ. pil. e Succin. Crat. gr. XV. Extract. helleb. nigr. ♁ii dulc. rit. par. ā. gr. vij. Trochiſc. alhand. gr. ij. c. Eſſent. Pimpin. l. Tinct. ♁ij. Tartariſ. F. l. a. Pil. No. XIX. S. Ut antea.*

3 Eſſentia Balſamico-reſolvens.
℞. *Eſſent. lignor. alexiph. Stahlii ā. ℥ij. Succin. ʒj. Ms. S. bis l. 3. per diem ad 30. gutt. propinand.*

4 Alia.
℞. *Tinct. ♁ij. acr. Eſſent. Pimpin. alb. ā. ℥iſs. Succin. ʒj. Balſ. de Capayv. ℥ſs. Mſc. S. Ut antea.*

5 Alia.
℞. *Eſſent. Succin. ℥ij. myrrh. ʒj. Spir. Terebinth. ℈j. Ms. S. ut antea.*

6 Pulvis temperans.
℞. *Oc. ♋. ppt. Nitr. depurat. Tartar. Vitriol. ā. ʒiſs. Cinnabar. nativ. ppt. ℈ij. Ms. f. Pulv. bis l. 3. per diem ad ℈j. propinandus.*

7 Emulſio temperans.
℞. *Amygd. d. exc. ℥ſs. Sem. 4. frig. maj. ā. ʒj. c. Decoct. C. C. ſ. l. a. Emulſ. ℥vj. Add. Conch. ppt. Oc. ♋. ppt. ā. ℈ſs. Edulc. Syr. dialth. Fernel. D. pro duabus vicibus.*

8 Pilulæ adſtringentes & Balſamicæ Blancardi.
℞. *Gumm. Elem. Maſtich. ā. ʒij. Terr. Cathecu ℈j. F. l. a. Pilulæ cum Balſam. Indico. Doſ. ℈ſs.*

9 Aliud mitius.
℞. *Oſſ. ſep. ℈ij. Balſ. de Capayv. ℈j. Ms. cum aliquot granis Corticis ☉rum f. Pil. No. ij duabus vicibus aſſumendi.*

10 Fotus emolliens.
℞. *Rad. alth. lil. alb. ā. ℥j. Herb. malv. branc. urſin. melilot. ā. Mj. Sem. lin. fœn. græc. Inciſ. contuſ. coq. in ſ. q. ∇. ſ. Admov. calide bis l. ter per diem parti affectæ per j l. ½ horæ ſpatium, impoſito poſtea Emplaſtro quodam emolliente.*

11 Linimentum abſtergens & mundificans Sydenhamii in ulceribus penis.
℞. *Unguent. Baſilici ℥vj. Nicot. ℥ij. ☿ Præcipit. ∇ roſ. lot. & optime lævigat. ℥ſs. Ms applicetur cum linteis raſis.*

12 Emplaſtr. Cathæreticum in Carunculis penis Caroli Muſitani.
℞. *Oſſ. ſep. Tut. ppt. ā. ʒij. C. C. uſt. Aloes lotæ, Ariſtol. rotund. O uſt ℥ſs.*
F. Pulv. ſubtiliſſ. Poſtea.
℞. *○○ roſar. ℥ij. Litharg. ☉ ʒj. F. Decoctio, quouſque acquirat Emplaſtri conſiſtentiam, deinde ab igne depoſito, adde illum pulverem & ad ignem trahato ac miſceto, donec medicamentum evadat duriuſculum. Annectitur hoc remedium extremitati candelæ l. chordæ & Carunculæ applicatur.*

13 Pulvis ejuſdem.
℞. *Dracon. mitigat. ʒij. Stibii crud. ℥ſs. Tut. ppt. ʒj. Ms. ſ. Pulv. ſubtiliſſ. Cum ○○ amygd. d. diſtemperatus illinatur candelæ l. chorda & applicetur Carunculæ.*

VII. *Methodus medendi*.
1 Curæ initium fiat per laxantia appropriata, quibus ſemper ☿, tamquam optimus mali ♀rei domitor, admiſceatur.
2 Repetantur eadem poſt 6 vel 7 dierum intervallum toties, quamdiu medicatio perdurat.
3 His ipſis interponantur primo corrigentia: Tinct. Tartar. ♁ii Tartariſat. reſolv. nobis uſitata, Eſſent. alexiph. Stahlii, Eſſent. lignorum bis l. ter per diem exhibendæ.
4 Ad ardoris ſenſum mitigandum aliquoties pulveres abſorbentes & Nitratos per diem adhibere conveniet, cui fini etiam inſerviunt Emulſiones.
5 Quando per 6. l. 8. dies talia uſurpata fuere, & ardoris ſenſus aliquantum mitigatus eſt, admiſceantur ſupra nominatis remediis balſamica: Eſſent. myrrh. Succin. Balſ. Peruv. de Capayv. Terebinth. Spir. Terebinth. Opobalſam.
6 Sic materia ſenſim ſenſimque imminuetur & naturalem aſſumet colorem, quo tempore ſpecifica ſiſtentia

tia locum habent. Ad hanc claſſem referuntur præcipue oſſa Sepiæ, l. pulveretenus vel cum Balſam Indico albo ſub bolari l. pilul. forma ad ſcrupulos aliquot per diem exhiberi poſſunt.

7 Quod ſi vero mitioribus his ſiſtentibus fluxus haud auſcultat, tunc magis fortiora, qualia ſunt pilulæ adſtringentes Blancardi, in uſum trahere convenit.

8 Poſt ſopitum hac ratione fluxum præſtat Patientibus per aliquod adhuc tempus Balſamico-corrigentia ſupra nominata commendare, ut, ſi forte aliquid adhuc inquinamenti remanſerit, illud hac ratione prorſus edometur: quo in caſu ceteris omnibus palmam facile præripit Tinctura ♁ii acerrima, cum Balſ. de Copayva mixta.

9 Diæta toto Curationis tempore ſtricte obſervetur, ita quidem, ut nonniſi eupepta in moderata portione & potus dilutus ex lignis anti ♀reis, l. vinum album tripla l dimidia ▽ quantitate temperatum in uſum trahantur, omnibus dyſpeptis, ſalſis, acidis, ſpirituoſis omnino prohibitis.

10 Præputii tumores & inflammationes, necnon Scroti tractantur per emollientia: Fotus, Emplaſtra, Cataplaſmata, quæ bis l. ter per diem applicari poſſunt. Medetur etiam iisdem & ſolamen affert Spiritus Vini Camphoratus,

11 Ulcera vero l. in præputio l. in glande l. in urethra occurrentia mundificantur per abſtergentia penetrantiora, ſubjunctis balſamicis & conſolidantibus.

12 Pro Caruncularum extirpatione commendant Candelulas cereas, l. chordas ex inteſtinis contortas, quibus pulveres, unguenta & alia ſeptica applicant, ad Caruncularum uſque ſedem intrudenda. Si æger urinam emittere cogitur, educenda candela eſt & poſt mictionem recens inſinuanda.

13 Quando Mictio per haſce Carunculas impeditur, quod ſæpius contingit, Catheter in uſum vocandus eſt, ut lotio exitus detur.

14 Bubones tractantur per Tincturas corrigentes ſupra laudatas, quæ per plures ſeptimanas ſunt continuandæ, donec Gonorrhoea redeat & tumores ſenſim evaneſcant.

15 Quidam etiam externe tantum per maturantia eoſdem tractant, ubi maximis doloribus patientes extorquentur, donec per Sectionem ſanguini inquinato & corrupto exitus concedatur.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.

1 Quo majus ♀reum inquinamentum eſt, quod facile ex ſymptomatum atrocia colligitur, eo magis anticatarrhalibus corrigentibus & ☿libus laxantibus inſiſtendum, vitatis in principio balſaminis acrioribus, inprimis terebinthinatis, a quibus non tantum graves inflammationes ſed & ipſas penis ſphaceloſas corruptiones inductas eſſe vidimus.

2 Balſamica hæc tunc demum tempore commode reliquis remediis & quidem in moderata ſemper doſi adjungantur. quando ardoris ſenſus paulatim imminui incipit.

3 Pro corrigenda materia nihil potentius eſt Tra antimonii l. tartari acri aut inprimis noſtra reſolvente, quibuſcum combinari poſſunt Eſſent. alexiph. Stahlii, Pimpin. alb. lignor. ita tamen ut poſterior in ſubjectis ſiccioribus cum cautela uſurpetur.

4 Quamdiu ardoris ſenſus valde urget, nec ipſa Eſſentia myrrh. & Succini tuta, quæ poſt eundem aliquantiſper mitigatum cum ſupra citatis combinatæ bene ſe gerunt.

5 Pro temperando ardoris illo dolorifico ſenſu inſerviunt imprimis pulveres Nitrato abſorbentes, tum etiam repetitæ laxationes per ☿ium dulcem: nimia tamen refrigerantia vitanda ſunt.

6 Injectiones cum balſamicæ, tum adſtringentes, plane exulent: illæ ſummos ardores & inflammationes inducunt, hi fluxum ſupprimunt, Bubones, Carunculaſque invitant.

7 Si quæ in uſum trahuntur, fiant ex abſtergentibus, demulcentibus, mitigantibus: lacte, Decocto lignorum diluto, ▽ mellis, ☿ dulci.

8 Cantharides a quibuſdam magnopere commendati dolores inſignes, inflammationes renum & veſicæ, non raro etiam mictum cruentum invitant. Acrimoniæ eorundem Nitrata & Lac in copia hauſtum medentur.

9 Anti-♀rea & corrigentia nunquam cum regimine ſudorifero exhibeantur: graves enim noxæ, bubones nimirum, tumores teſticulorum, & ipſa lues ♀rea exinde originem ſuam ducere poſſunt.

10 Ideo etiam Decocta lignorum, quæ præſcribuntur, nunquam ſint ſaturata, ſicuti in lue ♀rea commendari ſolent, ſed dilutiora, Decoctis vulgo ſic dictis ſecundariis correſpondentia.

11 Majus & certius adhuc damnum ab adſtringentibus, maturius juſto exhibitis, expectandum eſt; unde ſerio ab iisdem ſibi cavendum, quam diu acrimonia Urinæ & alia Symptomata Patientem adhuc fatigant.

12 Quando etiam, poſt mitigata Symptomata, hæc remedia in uſum trahuntur, præſtat primo ad mitiora confugere, poſtea his nihil proficientibus, tandem ad fortiora transgreſſus fieri poteſt.

13 Hæc ipſa adſtringentia cum Balſamicis conjuncta efficacius ſe gerunt, quam ſi ſola exhibentur.

14 Venæſectiones pro curanda Gonorrhoea virulenta non ſunt neceſſariæ; ubi vero inſignis plethora concurrit, faciunt aliquid & contribuunt ad ſymptomatum mitigationem.

15 Per Urinam intra præputium contentam, & repetitam hac ratione glandis abſterſionem, ſecundum Botalli Conſilium inſtitutam, nullæ Gonorrhœæ virulentæ, niſi leviores ſint, præſervantur, nedum curantur.

16 Catharticis ſolis edomatur quidem hoc malum ſecundum Sydenhamii methodum, ſed felicius & citius hoc fit mediantibus corrigentibus, interpoſitis laxantibus & tandem ſubſtitutis balſamice adſtringentibus.

17 Quando per adſtringentia fluxus juſto maturius ſuppreſſus eſt, conveniunt præter laxantia Mercurialia, corrigentia acriora, inter quæ Tinctura ♁ii acris & Eſſentia Pimpinellæ albæ facile primum locum occupant, quæ tamen ſi ſenſibilem effectum exerere debent, aliquandiu continuandæ ſunt, ut nimirum Gonorrhœa revocetur, quæ via eſt ſecuriſſima.

18 Satius ſemper eſt, Bubones per interna reſolventia & balſamica ſucceſſive diſſolvere, quam eadem per externa varia tractare, quoniam facile ulcera ſordida multum negotii faceſſentia ſequuntur.

CAPUT OCTAVUM.

DE

Malo Neapolitano ſ. Lue Venerea.

I. *Definitio.* LUes ♀rea eſt inquinamentum maxime fermenteſcens & contagioſum, lymphaticos primo humores corrumpens, poſt & ipſas glandulas nec non oſſa firmiſſime obſidens, eademque ſenſim ſenſimque depaſcens, ab impuro coitu l. contagio communicatum.

II. *Differentia*.

1 A *Scorbuto*, de qua ſuperius Tab. CV. fuſius actum fuit.

2 A *Lepra*, ubi univerſa corporis ſuperficies rugoſa, elephantorum inſtar, cum inſidentibus ſquamis obſeſſa conſpicitur: In Lue Venerea autem hinc inde obſervantur nodoſæ collectiones, profunde ulceraſcentes, & ipſa oſſa tandem erodentes, quod in Lepra non fit, ubi ulcera, quæ occurrunt, magis ſunt ſuperficialia. In Lepra cutis ita denſa & aſpera evadit, ut acus puncturam non ſentiant Patientes; in Lue Venerea vero hic ſenſus non amittitur. Dolores in Lepra ſunt acutiſſimi: in Lue Venerea rodentes & terebrantes noctu præcipue ægrotos defatigantes.

3 Ratione Gradus,

a Quando inquinamentum Venereum adhuc hæret circa partes genitales.

b Quando toti humorum Maſſæ jam communicatum fuit, & univerſalis adeſt humorum inquinatio.

 c Quan-

c Quando virulentia partes ſolidas, glandulas, oſſa jam afflixit & ulcerationes, caries, dolores capitis graviſſimi & artuum, nodi aliaque accidentia graviora adſunt.

III. *Signa*.

1 Sequitur Gonorrhœam virulentam per impurum coitum contractam & male poſtea per Adſtringentia vel etiam regimen ſudoriferum tractatam.

2 Interdum vero tacite abſque Gonorrhœa exurgit, laſſitudine tantum membrorum & doloribus cum capitis tum artuum obtuſis, nec non efflorescentiis ſcabioſis; & hoc quidem, ubi malum per contagium fuit communicatum.

3 Adſunt tamen & hæc Symptomata in priori caſu, ſed conjuncti ſimul ſunt ſtatim in principio vel bubones, vel ulcera penis, Gallis *Chancres* dicta.

4 In Sexu ſequiori excipit hoc malum fluorem album malignum ſ. Venereum, ſimiliter incongrue tractatum.

5 Ubique inquinamentum Venereum humoribus intime ſeſe commiſcet, partem eorundem lymphalem corrumpit & ad ſtaſes diſponit.

6 Quo magis itaque Sanguini innidulatur, eo certius dolores augmenta capiunt.

7 Occupant illi ſummum Caput, humeros, Scapulas, medium femur, medias tibias, inguina, perinæum, & noctu præcipue ægrotos excruciant.

8 Sunt vero dolores graves, oſteocopi, rodentes, terebrantes, vibratiles, primo magis erratici, poſtea ſenſim ſenſimque fixiores & conſtantiores.

9 Aliis ſolennes ſunt bubones, ulcera aliis, aliis Verrucæ & criſtoſæ excreſcentiæ in ano & glande, ſcabioſæ aliis efflorescentiæ ſiccæ, urentes, ſuperficiem corporis occupantes.

10 Omnibus vero contingunt puſtulæ nodoſæ, hinc illic erumpentes & tandem ulceraſcentes, poſt in flaveſcentes cruſtas & eſcharas abeuntes.

11 Color faciei palleſcit & ſqualidus evadit, orbita vero oculorum ſubſidet & ſublividum conſpectum acquirit.

12 Uvula tandem aliæque oris glandulæ firmiter obſidentur; unde ab earum læſione vocis raucedo inducitur.

13 Hæc ſi ſymptomata præſto ſunt, de veræ & contumacioris jam Luis præſentia non amplius dubitare licet.

14 Nam non tantum eroditur rebus ſic ſtantibus Columella, ſed malum etiam ſeſe diffundit ad Cartilagines & oſſa faucium, nariumque, eademque ſenſim conſumit.

15 Præcipue vero admodum familiare eſt huic malo, ut oris angulos labiaque ulcuſculis affligat, nariumque etiam pinnas inficiat & corrumpat.

16 Dolores hoc in ſtatu eo uſque exacerbantur, ut ægroti vix amplius præ eorum vehementia in lecto ſeſe continere poſſint.

17 Accedunt non raro hinc & illic ob hanc dolorum pertinaciam tubera perdura in oſſibus, exoſtoſes dicta, quæ tandem oſſium cariem & conſumtionem poſt ſe ducunt.

18 Alii experiuntur etiam in externa cutis ſuperficie tumores majores, peculiari cyſta incluſos, ſub meliceridum, ſteatomatum, atheromatum nomine notos, quod tamen rarius contingit.

19 Urina, quæ emittitur, eſt turbida, ſedimento mucoſo & viſcido odore nauſeoſo, ſubdulci, fœtido prædita.

20 Sanguis vero per Venæſectionem emiſſus oſtendit in ſuperficie manifeſtum lentorem & glutinoſitatem.

21 Ultimo niſi malo medela afferatur, non tantum ſuperficies corporis ulceribus quaſi conſumitur, ſed & columella cum vicinis oſſibus plane eroditur, ut ægrotus voce omnino fere privetur.

22 Cranium etiam aliaque oſſa manifeſtam cariem concipiunt: Capilli defluunt & plantæ pedum, manuumque volæ rhagades & rimas acquirunt.

23 Et ſic hectica, macie & ulceribus conſumtus patiens ſub vehementiſſimorum dolorum atrocia miſerrime vitam finire cogitur.

IV. *Subjectum*.

1 Americani quidam populi endemici corripi creduntur hoc morbo.

2 Lucrati eundem ab his ſunt Europæi, cum Anno 1493. Galli Neapolin obſidione cingerent.

3 Illis autem præcipue familiaris eſt, qui per impurum coitum corpus conſpurcavere.

4 Interdum vero etiam innocentes corripit, qui cum infectis arctius habent commercium, in uno lecto dormiunt, poculis & cochlearibus, nec non veſtimentis eorumdem utuntur &c.

5 Non raro etiam infantes hæreditate & frequentius adhuc per nutrices impuras hoc malum acquirunt.

V. *Prognoſis*.

1 Recens Lues Venerea facilius curatur quam inveterata.

2 Quæ humores adhuc pro ſede habet facilius quoque ſubigitur, quam quæ partibus ſolidis jam inhæret.

3 Quæ cum Scorbuto alioque morbo combinata eſt, difficilioris eſt curationis.

4 Lues Venerea, ſi convenienti Methodo curata eſt, & eadem ſubjecta ſemel adhuc l. altera vice invadit, refractarie magis ſe gerit, quam prima vice.

5 Quæ per contagium communicatur, lentius procedit & facilius medicamentis obedit; quam quæ impuro coitu contracta eſt.

6 Infantes tamen, quibus per matrem aut nutricem communicata eſt, plerumque ſatis graviter exinde decumbere & difficulter liberari conſpiciuntur.

7 Qui inſignem viſceris læſionem ſimul conjunctam habent, difficillime valetudinem priſtinam acquirunt.

8 Quo magis oſſa jam ſunt eroſa & hectica complicata, eo minor reconvaleſcentiæ ſpes ſupereſt.

9 Sibi relicta nunquam curatur, etiamſi optimum regimen Diæteticum obſervetur.

10 Quando morbus per medicamenta curatur & non plenarie extirpatur, tunc poſt aliquot temporis decurſum novas radices agit & priores tragœdias ludit.

11 Subjecta ſucculenta facilius hunc morbum ferunt, quam ſicciora.

12 Unde etiam ſexus ſequior facilius & diutius hunc perferre poteſt quam virilis.

VI. *Remedia*.

1 Corpus inquinatum præparantia & ſordes primarum viarum eliminantia: Magneſia alba, ☿rius dulcis cum Extracto Panchymag. vel Hellebori nigri propinatus, Noduli etiam laxativi, cum anticatarrhalibus combinati.

2 Lympham corruptam corrigentia & inquinamentum Venereum per vias urinarias & ſuperficiem corporis expellentia anti-catarrhalia, alexipharmaca: *Eſſentiam* Pimpinell. alb. alexipharmac. *Stahlii*, Lignorum, Scordii, Succini, ♁ij Tartariſat. *Spir.* Guajac. ☿ius dulcis, ♁ium crudum pulveriſatum: ut & fortiora reſolventia: *Decocta lignorum* ſaturata ex ligno Guajac. Saſſafr. Junip. Pini, Fraxini, Rad. Chin. Sarſaparill. Bardan. Vincetox. Petaſit. Herb. Sapon. Tinct. ♁ii acris, Tartari acris, reſolvens nobis uſitata.

3 Lympham corruptam cum fermento Venereo per ſalivationem evacuantia, uti ſunt ☿lia: interne ☿ius dulcis, Panacea l'Emery, Turpethum minerale; externe Suffimigia ☿lia, Unguenta ☿lia.

4 Faucium inflationes & exulcerationes ſub ſalivatione metuendas demulcentia & abſtergentia: Gargariſmata ex Hord. Rad. Alth. Herb. Malv. Sem. Cydon. Fœn. Græc. Ficub. c. lacte, aquæ permiſto, parata.

5 Ulcera Venerea abſtergentia & conſolidantia: interne ☿lia & anti ♁rea ſupra laudata; externe ☿ius dulcis bis l. ter per diem inſperſus, vino calefacto ante applicationem novi abluendus, præcipitatus etiam ruber, Unguentis admiſcendus, nec non ſecundum Paracelſum o°o Guajaci. In levioribus vero ſatisfacit Tinctura ♁ii acris, Decocto lignorum ſufficienter temperata.

6 Bubonibus proſpicientia: interne ☿lia & Tincturæ alcalinæ acres cum Decoctis Lignorum exhibitæ. Externe diſcutiunt eosdem Emplaſtr diaphoretica & reſolventia e melilot. *Sperm.* Cet. ☿io impRægnata: maturant vero Emplaſtr. e Mucilag. filii Zachariæ.

7 Nodos Gallicos diſſolventia: præter interna anti

☿rea

♀rea Unguenta & Emplaſtra ☿lia v.g. Vigonis, cum bona ☿ii portione combinatum, applicatio Laminæ plumbeæ ☿io illitæ & externe impoſitæ.

8 Excreſcentias fungoſas & verrucoſas abſumentia: ☿ius præcipitatus, pulveres ex Alumine & Herb. Sabinæ, non neglectis internis remediis.

9 Cariem oſſium tollentia: Tinct. ♁ii acris, Euphorb. ceteraque uſualia, °°° Guajaci, raſura.

10 Scabiem Veneream curant interne ☿lia: Panacea ☿lis, Mercurius dulcis, externe Unguentum quoddam Merçuriale.

Formulæ Remediorum.

1 Pilulæ Mercuriales laxativæ.

℞. *Extract. panchym. Croll. gr. XII.*
hellebr. nigr.
☿ii dulc. rit. par. ā. gr. vii.
Trochiſch. alband. gr. iij.
c. Tra ♁ii acris f. l.a. Pil. No. XIX.
Conſp. pulv. liquir. pro una vice.

2 Nodulus laxativus.

℞. *Rad. Chin.*
Bardan. ā. ℥ſs.
Sarſapar. ℥vj.
Lign. Guajac. ℥ſs.
Saſſafr. ʒij.
Herb. Saponar. Mj.
Fol. Senn. ſ. ſt. ℥jſs.
Fibr. Helleb. nigr. ℥ſs.
Cryſtall. Tart. ʒiij.
Inciſ. contuſ. infund. in Vini albi & Aqu. ſ. a. ℔ij.
Doſ. ℥vj. vij. ſingulis vel alternis diebus.

3 Eſſentia reſolvens & diuretica.

℞. *Tinct. ♁ij acris ℥ſs.*
Eſſent. lignor.
Succin. ā. ʒj.
Ms Doſ. gutt. 30. 40. bis l. ter per diem propinanda.

4 Alia.

℞. *Tinct. Tartari acris ℥ſs.*
Eſſent. Pimpinell. alb. ʒij.
S. ut antea.

5 Pulvis expellens.

℞. *Conch. ppt.*
♁ij diaph. ā. ℥ſs.
Antimon. crud. ʒij.
Cinnabaris ♁ij ℈ij.
Ms f. Pulv. bis per diem ad ℈j. propinandus.

6 Decoctum lignorum ſaturatum.

℞. *Rad. Sarſapar. ℥ij.*
Chin.
Bardan. ā ℥j.
Lign. Sanct. ℥iij.
Saſſafr. ℥jß.
☿ij. viv. in pet. ligat.
Antim. Crud. pulveriſ.
in pet. ligat. a. ℔j.
Pumic. ℔ſs.
Coq. c. ▽ S. Menſur. XII. ad tertias.
Decant. & colat. ſerv. pro uſu.
Doſis ℥vj.

7 Aliud Baglivi pro valde emaciatis & Tabidis.

℞. *Rad. Sarſapar.*
Viſc. Quercin. a. ℥iij.
▽ font. ℔. XL.
Infund. in vaſe terreo vitreato ſuper Cineres calidos per 24. horas. Tunc adde:
Antim. crud.
Pumic. crud. contuſ. & ſeorſim in petia ligat.
a. ʒiij.
Bulliant ad tertias: in fine Adde:
Cinam. contuſ. ℥ſs.
Coletur, & ex reſiduis fiat Secunda Decoctio cum eadem ▽ quantitate.
Doſis prioris ℔j. ſingulis mane per 30. l. 40. dies.

8 Pulvis Salivatorius.

℞. *Panaceæ ☿lis l'Emery ℥ſs. Exhibe prima vice ℈ſs matutino & veſpertino tempore: 2da die propinentur 15 gran. bis quoque per diem: 3tia 20 gran. iterum bis: 4ta die 25 gran. bis quoque: 5ta die 30. gran. etiam bis per diem. Continuando hac ratione ſemper in auctiori doſi, donec Salivatio procedat copioſe, tunc ceſſandum & alternis l. ternis ſaltem diebus 12 circiter gran. exhibenda, ut Salivatio in juſto conſervetur gradu, quam quidem per 4 circiter ſeptimanas durare neceſſe eſt.*

9 Unguentum Mercuriale Sydenhamii.

℞. *Axung. porcinæ ℥ij.*
☿ii. crud. ℥j.
Tertia hujus Unguenti parte Patiens brachia, crura & tibias (muniendo omnes reliquas Corporis partes) ad 3 noctes continuas inungat. Poſt tertiam inunctionem ut plurimum Gingivæ intumeſcunt & Ptyaliſmus ſequitur.
Vel poſſunt juxta Methodum Stablianam primo die carpi, ſecundo tarſi, tertio hi & ſurę illini & hoc tamdiu continuari, donec dentes vacillare & glandulæ Salivales tumefieri incipiant & ipſa tandem excretio ſequatur.

10 Decoctum ſepticum ad Verrucas abſumendas Caroli Muſitani.

℞. *Alum. rocch. uſt.*
Virid. æris a. ℥j.
Bulliant in ▽ roſar. ℔iij.
ad tertias & excreſcentias ablue ter in die & inſenſibiliter evaneſcunt.

11 Pulvis Ejuſdem.

℞. *Alum. uſt.*
Pulv. Sabin. a. f. Pulv.
Adſperg. aliquoties per diem.

VII. *Methodus medendi.*

1 In Curatione Luis Venereæ duplex methodus ſolet obſervari; mitior ſcil. quando fermentum adhuc ſanguini tantum innidulatur, quæ fit per Sudationem: altera vero fortior, ubi malum jam partibus ſolidis inſidet, quæ Salivatione peragitur.

2 In utraque methodo ſolenne eſt, ut corpus præparetur per laxantia, aliquoties exhibenda, antequam ad ipſam methodum transgreſſus fiat.

3 Gallis etiam in uſu eſt, ut ante ſalivationem excitatam per balneorum uſum cutem magis perſpirabilem reddant.

4 Quando itaque corpus præparatum eſt & malum ſit adhuc mitius, tunc exhibeantur Decocta lignorum ſaturata, ſingulis mane ad ℥vj. viij. & imperetur deſuper regimen ſudoriferum ad 2. 3. horas, in ſtupha inſtituendum, quod quidem per tres circiter ſeptimanas continuandum eſt.

5 Aut loco horum Decoctorum aſſumatur Eſſentia quædam anti-Venerea acris probata, qualis eſt Tinctura balſamica Heinſii, Hundertmarck & noſtra reſolvens bis l. ter per diem, cui interponatur pulvis balſamico-expellens; Decoctum vero non niſi bis forte per ſeptimanam cum regimine ſudorifero in uſum trahatur.

6 Interdum malum, quando in primis ſuis initiis adhuc conſtitutum eſt, auſcultat tantummodo Eſſentiæ Pimpinellæ albæ cum Tra ♁ii acri, abſque ullo Decocto lignorum adhibitæ.

7 Quando vero lues partibus ſolidis & ipſis oſſibus ſeſe communicavit, & non penetrantiſſima appropriata Tinctura alcalina ad manus ſit, tum ad ipſum Mercurium refugium ſuum habere convenit.

8 Adhibetur hic vel interne ſub Mercurii dulcis aut Panaceæ compoſitione, methodo jam ſupra deſcripta, l. externe in Unguentis, ubi intra aliquot dierum ſpatium glandulæ Salivales & oris interna intumeſcere & Salivæ copioſus effluxus ſubſequi ſolet.

9 Hanc ipſam Salivationem ita moderari decet, ut intra nycthemeri ſpatium libræ iij. l. iv. exſpuantur.

10 Quod ſi non juſte procedat, ſtimuletur per internam ☿ii dulcis l. Panaceæ l'Emery exhibitionem, alternis forte diebus repetendam.

11 Ubi vero juſto fortius procedit, ibi Catharticis frænum eidem inijcere neceſſe eſt.

12 Sub hac ipſa ſalivatione convenit, faucium habere rationem, ut nimirum nimia intumeſcentia & exulceratio præcaveatur.

13 Fit hoc partim per gargariſmata reſolventia & diſcutientia, partim per emollientia.

14 Reliqua ſymptomata quibus remediis ſint tractanda, ſuperius dictum eſt.

15 Illud autem in fine curationis adhuc eſt monendum, quod utraque ſupra allegata methodus & inprimis ſalivatoria requirat regimen exacte Diæteticum, ut nimirum omnia dyſpepta & ſpirituoſa fugiantur, ſub ſalivatione etiam omnis carnis & Vini uſus omnino vitetur.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Laxantia, quæ pro corpore præparando exhibentur, non ſint fortiora, ſed mitiora, per intervalla repetenda: nihil enim hic impetu fieri debet, ſed mora opus eſt, donec malum ſubjugari poſſit.

2 Mercurius dulcis, cum ſpecialem habeat efficaciam in hoc morbo, reliquis laxantibus, ſi formulæ permittunt, cum fructu ſemper additur.

3 Egregiam etiam efficaciam habet Magneſia alba, rite parata, per 6. 7. dies in uſum vocata.

4 Omnis lues Venerea, etiamſi adhuc ſit mitior, plures efflagitat ſeptimanas, donec per remedia poſſit profligari.

5 Ideo vani ſunt & ſpe ſua plerumque excidunt, qui pul-

viſculis & Mercuriis ſuis ☉bus intra aliquot dierum ſpatium quamcunque Luem Veneream radicitus ſe extirpare poſſe gloriantur.

6 Quidam, antequam ad ipſam realem Curam ſeſe accingant, Venæſectionem celebrant, quæ quidem in ſubjectis Plethoricis non eſt diſſuadenda, promiſcue tamen non inſtituenda eſt.

7 Tincturæ alcalinæ ſi acerrimæ ſunt & ſpecialiter componuntur, interdum ſolæ ſufficiunt, pro malo hoc prorſus extirpando, inprimis ſi iiſdem pulverum abſorbentium & balſamicorum uſus interponitur, quod a Tincturis Heinſii, Hundertmarck & noſtra reſolvente impetratur: in malo tamen graviori non ſemper ſufficiunt, quare Mercurius dulcis iiſdem frequenter interponetur.

8 Decocta lignorum ſecundum temperamentorum diverſitatem ſunt formanda. Cholericis enim & ſiccioribus conveniunt Sarſaparilla, Chin. Pimpinella: Succulentis vero & phlegmaticis Lign. Guajac. Saſſafras.

9. Siccioribus ſemper etiam præſcribenda ſunt Decocta lignorum paulum diluta: ſucculentis vero magis ſaturata.

10. Sudatio melius procedit in ſtupha, accenſo Spiritu Vini & hauſta portione Decocti lignorum, quam ſub multis tegumentis.

11 Promovent hanc ipſam ſudationem, & humores ſimul per diureſin evacuant Tincturæ ſupra laudatæ alcalinæ, ſi aliquoties per diem exhibentur.

12. Aromata, ſinapi, allium exulent: humores quippe magis exagitantur.

13. Ex eodem etiam fundamento neque amara & præprimis fumaria conveniunt, cum inquinamentum Venereum humoribus magis inſinuent.

14. Acria antiſcorbutica calidiora pectori damna intuliſſe obſervatum fuit.

15. Salivatio non inſtituenda eſt, quamdiu morbus in leviori adhuc conſtitutus eſt gradu: inquinamentum enim, tanquam adhuc ſubtilius & tenerius non aggreditur & ſubigit ſatis ☿; unde inveteratæ Lui magis convenit Salivatio, mitiori vero ſudatio & diuretica evacuatio.

16 In Salivatione adminiſtranda præprimis ad vires Patientis eſt reſpiciendum, debiliores enim & morbi pertinacia fere conſumti vix illam ferunt.

17 Qui viſceris aliquo vitio inſigniori laborant, plane ab eadem abſtineant.

18. Salivatio, quæ per Mercurium dulcem & Panaceam ☿lem excitatur, tam ſenſibilem effectum non edit, ac illa, quæ fit per Inunctionem.

19. Quando poſt ultimam inunctionem Salivatio non procedit, tunc Panaceæ l. ☿ii dulcis exhibitio eandem invitant.

20. Salivatio per ſuffimigia, mediante ☿io l. Cinnabari, inſtituta, magis eſt incerta; unde præſtat inunctionem in uſum vocare.

21. Sub Salivatione ægrotus ſuſtentandus eſt Diæta tenui evchyma, Decocto lignorum diluto, juſculis.

22. Vitanda ſunt omnia ſolida: quia dentes vacillant, & ad maſticandum plane ſunt inepti.

23. Acida non conveniunt, cum Mercurii actionem impediant.

24. Inquietudo & frigus admiſſum maxima damna infert, cum ſalivationem imminuat & Mercurium in glandulis ſtagnantem relinquat, a quo peſſima induci ſolent ſymptomata.

25. Sudatio etiam nimia ſub Salivatione omni modo præcavenda eſt, quia Mercurium altius in partes nervoſas & tendinoſas impellit, a quo deinde tremores, paralyſes, aridiræ initia ſua ſumunt.

26 Convenit potius Salivationi diapnoe, quæ Mercurii actionem ſuffulcit & fovet.

27 Quando Mercurius in corpore remanſit, quod ex glandulis tumefactis & aliis ſymptomatibus hariolari licet, Tinctura alcalina acris, aliquoties per diem propinata, bonum edit effectum, ſalivationem denuo invitando.

28. Adſtringentibus in Gargariſmatibus, quæ adhibentur pro ore tumefacto & ulcerato, non concedatur locus, quia ſimiliter ſalivationem reprimunt.

29 Diarrhææ torminoſæ, mucoſæ & ſanguineæ ſub ſalivatione nihil boni portendunt, cum effectum exoptatum imminuant. Reſiſtendum iiſdem eſt interne Tincturis alcalinis, interne vero clyſteribus lenientibus ex Cremore hordei, °o° amygd. dulc. & Vitell. Ov. & a Mercurii cum interno tum externo uſu abſtinendum.

30 Si Salivatio nimium procedat, ad juſtum ordinem redigenda eſt per lene laxans, & imminutam l. plane omiſſam ulteriorem inunctionem.

31 Quando vero Salivatio imminuitur, antequam ſymptomata diſpareant, tunc denuo exſtimulanda eſt per exhibitionem Mercurii dulcis ad ſcrupulum circiter unum pro doſi.

32 Quando inunctio celebrata eſt & Salivatio rite ſucceſſit, tunc ægroto licitum eſt, ut induſium & lintea lecti commutet cum aliis jam antea uſurpatis & calefactis: priora enim Unguento infecta Salivationem juſto fortiorem reddere poſſent.

33 Quando omnia ſymptomata evanuerunt, tunc Salivatio per aliquot adhuc dies poteſt protrahi, ultimo vero lene aliquod laxans in uſum vocari.

34 Salivatio, ſi prima vice non legitime fuit adminiſtrata, repeti poteſt poſt aliquod tempus, dummodo ægroti vires illud permittunt.

35 Si vero poſt legitime inſtitutam & bene finitam Salivationem dolores fixi in aliqua parte remaneant, ſignum eſt os illius partis concepiſſe cariem, quæ remediis chirurgicis removenda eſt, omnibus internis hic prorſus inefficacibus.

36 Omnia reliqua ſymptomata Luis Venereæ, nimirum bubones, ulcera, Verrucas, Scabiem abſque internis curare velle, irritum eſt negotium.

Caput Nonum.

De

Cancro.

I. *Definitio.* Cancer eſt obſtructio partium glanduloſarum collectiones primo varicoſo-nodoſas & ſcirrhoſas, poſtea & corruptiones ulceroſas, cum acutiſſimis doloribus conjunctas, formans: a ſtagnatione lymphæ & ſeri originem habens.

II. *Differentia.*

1 A *Carcinomate*, quod proximam, ſimilemque Cancro conſtitutionem & diſpoſitionem innuit.

2 Ab *ulcere cancroſo*, non ipſum cancrum, ſed ſimillimam fere naturam & conſtitutionem referente.

3 Eſt vel *occultus*, qui citra actualem corruptionem, ſed nodoſa tantum collectione in occluſo quaſi patientes excruciat; vel *exulceratus*, ubi malum jam in actuale ulcus peſſimi moris abiit, ægrotoſque lento ſuo progreſſu & pertinacia miſerrime extorquet.

4 Ratione *locorum* contingit vel in mammis mulierum, vel ſtrumis exulceratis, l. labio exulcerato, l. utero, l. aliis partibus glanduloſis & tendinoſis, naſo, genis, membro virili, &c.

III. *Signa.*

1 Obſervatur & conſpicitur nodoſa aliqua varicoſo-ſcirrhoſa collectio, piſi primo magnitudinem vix adæquans.

2 Subſiſtit hæc ſibi relicta ſæpius per plures annos, male autem tractata intra paucum tempus viſibilia ſumit incrementa & in peſſimam abit corruptionem, præcipue in mammis.

3 Venæ in & circa partem affectam ſunt inflatæ ſ. tumidæ, lividamque præ ſe ferunt faciem.

4 Dolor pro temperamentorum & circumſtantiarum differentia modo eſt major, modo minor, ſemper tamen maxime acutus, urentem & ſubtiliſſime ſectilem ſenſum inferens.

5 Animus admodum proſtratus & ſumme anxius eſt, ita ut Lipothymiæ interdum accedant.

6 Contingit autem hoc eo certius, quo activiori temperamento ægrotus præditus eſt.

7 Ni-

7 Nimirum minus vivaces ex majori & ſatis ampla nodoſa collectione parum ſæpius incommodi, activiores vero ex minori Cancro ingentes perſentiſcunt cruciatus.

8 Quando ſcirrhoſa hæc conſtitutio majorem mammæ partem obſedit, tunc communiſſime latius ſerpere & glandulas axillares ejuſdem lateris non abſque acuti doloris ſenſu prehendere ſolet.

9 Quo ſenſibiliores & frequentiores dolores ſunt, eo magis intercurrunt animi anxietates graviſſimæ, inſomnia terroris plena, vigiliæ, metus.

10 Subſiſtere autem hac ratione poteſt per plures menſes, imo aliquot annos abſque actuali corruptione.

11 Quando vero ad ἀκμὴν pervenit, & ad ipſam jam corruptionem tendit ſcirrhus, tunc plane intolerabiles dolores concurrunt cum omnium reliquorum ſymptomatum exacerbatione.

12 Quæ quidem in tali gradu perſeverant, donec corruptio & ulcus ſequantur.

13 Materia, quæ in eodem continetur, non eſt purulenta, neque etiam ſimpliciter ulceroſa, ſed acris, acido-ſalina, corroſivo-putredinoſa, ita ut non tantum metalla corrodat, cum abſorbentibus efferveſcat, linteamina friabilia reddat, ad inſtar ſpirituum corroſivorum, ſed & ipſam cutem ſanam, ſi eam alicubi attingit, veluti adurat.

14 Color, quem exhibet, eſt modo ſubflavus tenuioris conſiſtentiæ, modo ſubcruentus, ichoroſus.

15 Odor eſt valde gravis; putredinoſus quidem, ſi dolores ſunt mitiores, ubi putredo prævalet & depaſcit; acetoſus vero & corroſivus, ſi cruciatus & dolores dominantur, ubi illa magis ceſſare ſolet.

16 Labia hujus ulceris cancroſi ſunt turgida, calloſa, lividam l. roſeam faciem præ ſe ferentia; cutis autem iiſdem vicina eſt admodum laxa, poſt cuticulæ abraſionem, acre & tenue ſubflaveſcens ſerum ex pluribus poris fundens.

17 Progreditur autem hæc ipſa corruptio ulceroſa, ſi dolorum per emollientia tantum ratio habetur, eo uſque, ut quandoque integra fruſtula ſolidæ ſubſtantiæ excidant.

18 Quod ſi autem putredini reſiſtitur per gummatoſo-balſamica, tunc dolorum atrocia exquiſitiſſime augetur.

19 Durat hæc Scena, donec ægrotus putredine & doloribus conſumtus, niſi vel manu chirurgica l. remediis ſecretioribus eidem occurratur, miſerrime vitam deponere cogatur.

IV. *Subjectum.*

1 Incurrunt hoc malum quandoque fœminæ, menſtruorum ſuppreſſiones perpeſſæ.

2 Viri etiam, quanquam rarius, in hæmorrhoidum ataxias dilapſi.

3 Qui per Venerem & Bacchum humorum craſin inſigniter immutavere.

4 Cocochymici hæreditariam diſpoſitionem a parentibus poſſidentes.

5 Qui vi externa, contuſione, alliſione, compreſſione nimia glandulis læſionem graviorem induxere.

6 Vulnerati in partibus glanduloſis & male per remedia externa tractati.

V. *Prognoſis.*

1 Cancros occultos omnes melius eſt non curare; curati enim citius intereunt, non curati per longius tempus perdurant. Hippocr. 6. Aph. 38. exceptioni tamen hic adhuc locus eſt.

2 In primo ſtatim principio facilius curantur, quam ſi per aliquod jam tempus perſtitere, ubi rariſſime curari ſolent.

3 Cancros exulceratos non niſi per ſectionem aut uſtionem curare novit Medicina vulgaris.

4 Dantur tamen ſelecta & appropriata remedia, quibus abſque auxilio chirurgico uterque Cancer tolli poteſt, ſicuti nuper demum Cancrum labiorum exulceratum in viro & mammarum in femina plus quam ſexagenaria ſub noſtra medicatione feliciter curatum fuiſſe adhuc dum gaudemus.

5 Quando in Sectione Cancri malum non radicitus extirpatur, tunc facillime de novo propullulat & eaſdem tragœdias ludit.

6 Imo contingit quandoque, etiamſi mamma cancro affecta radicitus extirpetur, ut poſt plenariam Curationem altera eodem malo afficiatur, inprimis ſi a cauſa interna originem ſuam ducat.

7 Cancri, ſi ſubjecta ad eoſdem recipiendos inveniunt, interdum ſunt contagioſi.

8 Quo mitius tractantur, eo longius perdurant & minus extorquent Patientes.

9 Quo vero acriora & penetrantiora remedia applicantur, eo magis & putrefactio & dolores augmenta capiunt.

10 Etiamſi exquiſitiſſima remedia præſto ſint, mora tamen opus eſt, donec hoc malum radicitus ſubigi & extirpari poſſit.

VI. *Remedia.*

1 Primas vias & humores ab inquinamentis craſſioribus liberantia: Fol. Senn. Rhabarb. Agar. Mann. Fibr. helleb. nigr. Magnes. alb. ♁ dulcis, Emeticum ſine pari, a D. Kortholtio Regiomontano communicatum.

2 Sanguinis abundantiæ conſulentia: Venæſectio, Scarificatio.

3 Humorum acrimoniam temperantia & diapnoen corporis promoventia: Conch. ppt. Oc. ♋. ppt. Unicorn. foſſ. ♁ diaph. Bezoard. min. Nitr. depurat. ♁tum, Antimon. crud. Cinnabar. ♁ii & nativ. ppt. Tra. Tartari, ♁ii acris, reſolvens nobis uſitata, Decocta lignorum non admodum ſaturata.

4 Affluxum nimium diſcutientia: Spir. Vini rectificatiſſ. Spir. Vin. Camph. Crocat. externe applicandi.

5 Ulcus, ſi quod adeſt, mundificantia & corruptionem inhibentia: o°o laterinum empyreumaticum, liquamen Myrrhæ, mel roſatum cum ſpecificis ſubactum.

6 Ulcus mundificatum conſolidantia: Empl. e Minio, e ſpermat. ranar.

Formulæ Remediorum.

1 Nodulus laxativus.

℞. *Rad. Sarſapar.* ℥j.	*Rhabarb. elect.* ʒiij.
Chin.	*Fibr. hellebor. nigr.*
Gramin. ā. ℥ſs.	*Agar. albiſſ.*
Lign. Saſſafr. ʒiij.	*Tartar. Solub. a.* ʒij.
Herb. Virg. aur.	*Inciſ. contuſ. infund. in* ℔j.
Veron. ā. Mſs.	▽ *fervent. &* ℔j. *Vini*
Summ. cent. min. p. j.	*generoſi Doſ.* ℥vj. *viij.*
Fol. Senn. ſ. ſt. ℥j.	*alternis diebus.*

2 Pilulæ laxativæ.

℞. *Extract. Panchym. Crol.*	*Trochiſc. alhand. gr. ij.*
gr. XV.	*e. Tra ♁ij Tartar. f. l. a. Pil.*
Hellebr. nig. gr. vii.	*No. XIX. pro una vice.*
☿*ii dulc. rit. par. gr. vij*	

3 Pulvis diapnoico-temperans.

℞. *Oc.* ♋. *ppt.*	*Salis Guajac. ā.* ℈ij.
Conch. ppt.	*Cinnabaris ♁ii* ʒſs.
♁*ij diaph. ā.* ʒj.	*Ms. f. Pulv. bis per diem ad*
Nitr. depurat.	℈j. *aſſumendus.*

4 Alius.

℞. *Conch. ppt.*	*Lumbric. terreſtr. ppt.*
Unic. foſſ. ā. ʒj.	*Cinnab. nativ. ppt. a.* ʒſs.
Antimon. crud. ℈ij.	*Ms. f. Pulv. S. ut antea.*

5 Eſſentia diſcutiens.

℞. *Træ ♁ij tartariſ.* ʒij.	*Ms. S. bis per diem ad* 30.
Eſſent. lignor. ʒj.	*guttas propinanda.*

6 Alia.

℞. *Tinctur. reſolv.* ʒij.	*Ms. S. ut antea.*
Eſſent. Succin. ʒj.	

7 Alia.

℞. *Tinct. Tartar.* ʒij.	*Ms. S. ut antea.*
Eſſent. trifol. fibrin. ʒj.	

8 Species pro Infuſo.

℞. *Rad. Sarſapar.* ℥j.	*Inciſ. d. ad. ch.*
Lign. Guajac. ʒſs.	*Cum* ▽ *infund. & loco In-*
Herb. Heder. terreſtr.	*fuſi Thee uſurpandæ.*
Virg. ☉*r. a. Mſs.*	

VII. *Methodus medendi.*

1 Cancrum in primo adhuc ſuo ortu conſtitutum tractare de-

re decet per lenia laxantia, ſæpius & per intervalla repetenda, ſubjunctis internis reſolventibus diapnoicis, abſorbentibus & diſcutientibus externis.

2 Remedia igitur, quæ hoc tempore uſurpantur, ſint ſelecta & per longum tempus continuentur, ſi effectum ſenſibilem ab iiſdem ſperare velimus.

3 Noduli quidem laxativi optime vernali & autumnali tempore ordinantur, helleborata vero & Mercurialia laxantia ſingulis menſibus in uſum vocari poſſunt. Intermedio tempore Pulveres diapnoico-abſorbentes bis per diem & toties etiam Tincturæ reſolventes in Infuſo aliquo Vulnerario commendandæ veniunt.

4 Si hæmorrhoidum & menſium ſuppreſſiones ſubſint, Vena in pede ſecanda & ſimul appropriata remedia interna ordinanda ſunt,

5 In Cancro jam exulcerato præter nominata exquiſitiſſima & ſelectiſſima, quorum effectu jam certi ſimus, corroſivum ſcil. liquidum D. Kortholti & Balſ. Vulner. ejuſdem externe in uſum trahantur.

6 Aut ſi hæc deſint, auxilium Chirurgicum per ſectionem eſt invocandum, quod quidem præcipue in mammis labior. & membro virili locum habet.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 In Cancris occultis omnia emollientia & maturantia ſunt vitanda; exulceratio enim ſcirrhi exinde contingit, ulteriorem putredinoſam corruptionem poſt ſe ducens.

2 Irritantia & acriora balſamica majorem humorum affluxum invitant & dolores exacerbant.

3 Diæta etiam ſalſa & acida cancroſis admodum inimica eſt.

4 Opiata ulceribus cancroſis pro dolorum mitigatione applicata ſtupefactionem inducunt & quandoque ipſum ſphacelum poſt ſe trahunt.

5 Omnia etiam corroſiva, niſi maxime cicurata fuerint, perverſum ſemper edunt effectum.

6 Cancri palati, uvulæ, tonſillarum, uteri, glandularum axillarium ulcerati difficillime per Sectionem extirpantur ob locorum inconvenientiam.

7 Salivatio in extirpando Cancro exulcerato parum aut nihil facit, imo Cancrum labiorum exinde augmenta ſumſiſſe clariſſime conſpeximus. Laborabat ſcil. vir 38. circiter annorum cancro labii inferioris, Chirurgus eum per ☿lia continuo tractabat, per quæ malum ab initio quidem aliquo modo mitius reddebatur, ſed mox Cancer magis magiſque exulcerabatur, atq; pauco elapſo tempore totum labium ad mentum fere uſq; occupabat: exhibebantur & applicabantur varia tam interna & externa, inpr. vero Mercurialia, ſed tantum abeſt, ut malum per hæcce imminueretur, ut potius in dies incrementa caperet, ita ut non niſi ſectione curari poſſe judicaretur. Cum vero ægrotus eam rejiceret, curæ noſtræ committebatur. Exhibebamus E. poſt varia alia aliquoties *emeticum ſine pari*, exterius vero applicabamus *corroſivum liquidum* atque *Balſamum vulnerarium*, remedia a Kortholtio tranſmiſſa, quorum ope tandem elapſis octo menſibus ægrotus curabatur: qua de re latius *in Breblaviſchen Natur. Veſchichten*. Hiſce ipſis remediis, omiſſo tamen corroſivo, & interpoſita Tinctura ♁ii acerrima aliiſque a D. Kortholtio tranſmiſſis, curavimus Cancrum mammæ ſiniſtræ, primo occultum (qui ſpatio ſeptem jam annorum feminam ſexagenariam afflixerat) & paulo poſt exulceratum. Et adhuc dum (Menſe ſcil. Majo) tractamus cancrum exulceratum ejuſdem mammæ in femina nobili ſexaginta ſex annorum, ubi etiam, quoniam ſuppuratio hactenus optime proceſſit & alia ſigna bona adſunt, felicem ſperamus eventum. De duobus hiſce caſibus prolixius agemus *in Breblaviſchen Natur. Veſchiehten*.

LIBER IV.

DE AFFECTIBUS MOTUUM.

SECTIO I.

DE MOTIBUS EXCEDENTIBUS.

CAPUT PRIMUM,

De Motibus Spaſtico-convulſivis in genere.

I. *Definitio.* SUnt motus tonici exacerbationes plus minus violentæ, l. ob cauſam materialem e corpore eliminandam l. moralem graviorem a Natura excitatæ.

II. *Differentia.*

1 Alii ſunt *Idiopathici*, certo iterum tempore, præcipue circa inſigniores phaſes Lunæ recurrentes, alii vagi,

2 Alii *periodici* certo iterum tempore, præcipue circa inſigniores phaſes Lunæ, recurrentes, alii vagi.

3 Alii *cauſas materiales* pro fundamento aut fomento agnoſcunt, v. g. cruditates primarum viarum, vermes, cruſtam lacteam, achores, aliaſque ulcerationes ſcabioſas, præſertim circa caput retropulſas, Urinam ſuppreſſam, ſemen retentum, graviores corruptiones & profundiores puncturas nervoſarum & tendinoſarum partium; alii cauſam magis *immaterialem* reſpiciunt, v. g. hæreditariam diſpoſitionem, commotiones animi turbulentiores, præcipue iram, terrorem, amorem veſanum, impreſſiones ideales per veneficia & philtra.

4 Alii ſervant adhuc aliquam cum cauſarum prædictarum præſentia & energia proportionem; alii neglectis his incitamentis materialibus & occaſionalibus in frivolam quaſi aſſuetudinem & proterviam abeunt.

III. *Signa.*

1 Cognoſcuntur ſpaſmi ſimpliciores completi ex partis alias mobilis obrigeſcentia, ſive rigida membri tenſione, ita ut ne voluntatis propriæ imperio, nec partium reliquarum ſanarum miniſterio, nec adſtantium auxilio ſine violentia & dolore flecti queat.

2 Motus vero Convulſivi ex reciprocis partis alicujus vel totius corporis agitationibus violentis & repentinis præter voluntatem, imo ſæpe citra reminiſcentiam, contingentibus.

3 Concurrunt in poſteriori caſu ſæpiſſime torſiones oculorum & labiorum, ſenſuum abolitio, caſus repentinus, ſpumæ ex ore effluxus, pollicum in pugnum retractio, non raro Urinæ vel ſeminis involuntaria emiſſio, dentium quoque frequens & vehemens colliſio.

4 Subſequuntur hæc vertiginoſa capitis pathemata, inſignis corporis laſſitudo, ſiticuloſitas, ſudor graveolens.

IV. *Subjectum.*

1 Morbis ſpaſtico-convulſivis præcipue obnoxii ſunt Plethorici & qui inſigni craſſitie Sanguinis laborant.

2 Impeditiorem ſecretionum & excretionum conſuetarum ſucceſſum habentes.

3 In retropulſiones excretionum ſcabioſarum & ulceroſarum per incongruam medicationem incidentes.

4 Qui in primis viis ſaburram verminoſam contentam habent.

5 Repletiores, pulmones materia valde tenaci obſeſſos poſſidentes.

6 Ani-

6 Animi pathematibus, præcipue terrori, iræ, amori, vehementer obnoxii.
7 Hæreditariam diſpoſitionem a parentibus habentes.
8 Infantes magiſquam adulti, fœminæ quam mares.

V. *Prognoſis*.

1 A ſpaſmis ad motus convulſivos facilis eſt tranſitus.
2 Motus ſpaſtico-convulſivi ſymptomatici ſemper magis periculi inferunt, quam idiopathici.
3 Sunt tamen hi recurſibus magis obnoxii, ita ut facile in conſuetudinem abeant:
4 Qui in morbis acutis contingunt in ipſo principio non tam periculoſi ſunt ac illi, qui circa ſtatum & declinationem ſeſe repræſentant.
5 Periculoſiores quoque ſunt in adultis, quam infantibus; in maribus, quam fœminis.
6 Motibus convulſivis aſſueti, ſi morbo alio correpti eoſdem experiantur, non tantum inde metuendum habent ac illi, quibus inſolite ita contingunt.

VI. *Remedia*.

1 Cauſas materiales removentia: Venæ ſectiones, ſcarificationes, Hirudinum applicationes, Vomitoria, Purgantia, Clyſteres &c.
2 Sanguinis ſpiſſitudinem reſolventia & humorum dyſcraſiam corrigentia: anticatarrhalia, Tincturæ alcalinæ, Eſſentia Succini &c.
3 Motus temperantia & ſiſtentia: Cinnabarina, Nitroſa, Lumbrici terreſtres, Eſſent. dulc. Pulv. ⊙res &c.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis emeticus.

℞. *Auri fulmin. gr. j.*
Arcan. dupl. g. v.
Ms. pro doſi infanti, annum nondum ſupergreſſo, propinanda.

2 Alius.

℞. *Tart. emet. gr. iij.*
Cinnabaris ☿ii gr. ij.
Ms. F. Pulvis adulto ordinandus pro j. vice.

3 Pilulæ laxantes Mercuriales.

℞. *Extract. Panch. Croll. gr. XV.*
Extract. Helleb. nigr.
☿ij dulc. rit. par. ā. gr. vij.
C. Elix. propr. Parac. f. Pil. No. XIX. pro j. vice.

4 Pulvis antepilepticus.

℞. *Cord. talp. exiccat. No. IV.*
Cran. Human.
Talor. lepor.
Lumbric. terreſtr. ā. ℈j.
Ungulæ alcis præparat.
Viſc. quern. ā. ℈ſs.
Ms. f. Pulv. pro adulto gr. XV. ante paroxyſmum exhibenda cum ſomni, etiamſi non parum urgeat, interpellatione.

5 Alius.

℞. *Bilis Canis atr. quantum ex cane mediocri haberi poteſt, miſce cum unicornu foſſilis ʒſs. f. Pulvis, div. in 4. part. æq. quarum una ante inſultum & reliquæ poſtmodum ſucceſſive exhibendæ ſunt.*

6 Potio.

℞. *△ fl. til.*
tunic.
ceraſ. nigr. ā. ℥j.
epilept. Lang. ℥ſs.
Lumbric. terreſt. ppt. ʒſs.
Specif. cephal. Mich. ℈ß.
Liq. C. C. ſuccin. ℈j.
Syr. e pœon. ℥ß.
Ms. D. ſingulis 2. vel 3. horis cochl. ii.

7 Alia.

℞. *△ fl. til. ℥j.*
Diſſolv. Sal Succin. vol. ℈j.
Ms. pro tribus doſibus.

8 Alia.

℞. *△ pœon. ℥ij.*
Secundin. mulier. vino lotæ & in furno exiccatæ ʒſs. M.
Verſus novilunium uſurpanda.

VII. *Methodus medendi*.

1 Ubi materialis cauſa ſubeſt, hujus correctioni l. ſublationi ante omnia animus intendatur; adeoque in motibus epilepticis, qui a cruditatibus primarum viarum, vermibus, cruſta lactea, achoribus ſ. ſcabie retro pulſis, menſibus dependent, vel cum his colludunt, primarum viarum evacuatio, etiam paulo fortior, aut repetita, reliquæ curæ præmittatur vel interponatur.
2 Evacuationem quoque Sanguinis, ſi malum e Plethora vel ſuppreſſione fluxuum conſuetorum originem habet, inſtitui neceſſe eſt, quamquidem aliqui ſpecifice in pedum digitis majoribus celebrant.
3 Hiſce præmiſſis, ſpecifica ſubjungantur & quidem verſus ipſos Paroxyſmos exhibenda, reſpiciendo ſemper ad phaſes Lunæ inſigniores.
4 Motus convulſivi ſymptomatici, febribus ſupervenientes directe non oppugnentur, inprimis per Opiata, ſed reliquus febris decurſus & ſucceſſus legitimus omni modo promoveatur, poterunt tunc ▽ diapnoicæ, Emulſiones, Cinnabarina ſufficere.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.

1 Specifica ante præmiſſa univerſalia parum ordinarie efficiunt.
2 Nunquam etiam ad motus ſaltem ſiſtendos dirigatur intentio.
3 Neque etiam materias, fortioribus præſertim medicamentis, aggredi tentemus, ubi nullæ tales præſto ſunt.
4 Minime vero oppugnetur paroxyſmi convulſivi per opiata, ſed vel per ſublationem materiæ morbificæ vel congruam exhibitionem ſpecificorum.
5 Cinnabarina non ſemper expectationi ſatisfaciunt, in ſymptomaticis tamen convulſivis motibus & ſpaſticis reſtrictionibus ac congeſtionibus quandoque aliquid præſtant.
6 Violentæ ereptiones pollicum, aliæque interpellationes paroxyſmorum per odoramenta penetrantiora, inſignem poſt paroxyſmum defatigationem aut promptiorem & frequentiorem ejuſdem recurſum cauſari ſolent.

CAPUT SECUNDUM.

DE

Spaſmis.

I. *Definitio*. Spaſmus eſt exacerbatio motus tonici in partibus potiſſimum muſculoſis occurrens, graviſſimos dolores quaſi ruptorios cum rigiditate in parte affecta producens.

II. *Differentia*.

1 Dividitur ſpaſmus in *Univerſalem*, qui ſub ſe comprehendit

a *Tetanum*, qui obrigeſcentiam totius corporis denotat, ita quidem, ut in ſitu recto immoti jaceant prehenſi.

b *Emproſthotonum*, per quem ſimilis corporis rigor indigitatur, cum ea tamen differentia, ut in hoc corpus antrorſum incurvetur & genua caput verſus inclinentur.

c *Opiſthotonum*, in quo contrarius corporis ſitus obſervatur & tanta poſteriora verſus incurvatio contingit, ut homo gracilior facile ſub dorſo perrepere poſſit.

d *Catalepſin*, quæ fortiſſimum & maxime repentinum corporis rigorem ob oculos ponit, per quem Patientes in eo ſtatu, quem tenent, ſubito prehenduntur, ita, ut deinde durante paroxyſmo eandem ſtaturam, quoad omnia corporis membra, firmiter conſervare cogantur.

2 Particularem, qui ſub ſe habet plures ſpecies, in variis corporis locis occurrentes:

a In *Capite* 1 *Spaſmum Cynicum*, per quem tortura oris, ad inſtar canis ringentis formata & per plures horas continuans intelligitur. 2 *Riſum Sardonium*, qui ſimilem ſpaſmum, patientes vero ſimul delirantes ſiſtit, quod Spaſmus Cynicus haud facit.

b In *occipite* Spaſticum illum affectum, ſexui præcipue fœminino, affectibus rheumaticis aut hemicranico arthriticis pathematibus divexato, familiarem, ubi muſculi erectioni capitis inſervientes ita firmiter tenduntur, ut non tantum caput libere circumflecti nequeat, sed etiam ſenſum quendam, muſculos tenſione quadam afficientem, diſtincte ſæpius percipiat.

c In

c In *Collo* affectum illum tenſivum, qui dormientibus, in malo capitis ſitu conſtitutis obtingit, ubi, poſtquam evigilarunt, aliquali impotentia caput flectendi afficiuntur.

d In *Oeſophago* atque *Ventriculo* ſpaſticos exquiſitos conatus, imo rigores, per quos libera deglutitio impeditur, ita ut non tantum nihil amplius admittat Ventriculus, ſed & quandoque ægre, quod jam recepit, ferat, imo maximas ſæpius anguſtias & anxietates Patientibus cauſetur.

e In *Inteſtinis* ſpaſticas atque rigidas tenſiones, ſub colicis doloribus ſæpiſſime occurrentes, per quas inteſtinum præcipue colon tam graviter quandoque afficitur, ut Patientes non tantum conſtringentem & tendentem illum ſenſum exquiſite percipiant, ſed & ſæpius poſt mortem firmiſſimas inteſtini coli ſtricturas clare exhibeant, imo extendit ſeſe hæc ſtringendi libertas in colicis exquiſitis doloribus ad ſphincteris uſque ani confinia, ibique aditum ita firmiter obſidet, ut Clyſteris applicationi vix locus ſæpius concedatur.

f In *Pene Priapiſmum*, per quem tenſio penis dolorifica & violenta intelligitur, a Satyriaſi, quæ in procaci erectione ad leves Venereas phantaſias conſiſtit, differens.

g In *Veſica* & præcipue ejus *Sphinctere* ſpaſticas ſtricturas, quæ in ſtranguria, calculi renum & veſicæ paroxyſmis aperte ſatis ſeſe ſiſtunt.

h In *pedibus*, *brachiis*, *cruribus* ſpaſticos illos rigores atque tenſiones ſub dolorum & affectuum arthritico Podagricorum ſchemate & claſſe notas: quibus adhuc annumerandus eſt repentinus ille ſpaſmus, flatulentus alias dictus, qui muſculum celeriter contrahit, eundemque per aliquot tempus in rigore detinet.

3 Differunt Spaſmi inter ſe, dum alii ſunt *fibrillares*, alii *muſculares*.

a *Fibrillares* ſunt, qui portionem tantum muſculi & quidem paucas & ſingulas ejuſdem fibras occupant, eandemque vibratili ſenſu graviter & pertinaciter exercent. Occurrunt tales in omnis generis arthriticis doloribus & abeunt tandem in ſpaſmum completum, totum muſculum cum vicinis occupantem & eo ipſo exquiſitam illum doloris ſenſum, qui antea in paucis fibris ſubſiſtebat, diſtribuentem & fere auferentem

b *Muſculares* ſunt, qui totum magis muſculum afficiunt, liberum humorum tranſitum excludunt, vaſa inflant, & humores ad certa loca dirigunt.

4 Spaſmi a *Convulſionibus* differunt ratione vehementiæ, durationis & prognoſeos: hæ quippe ſunt magis vehementes, inſtabiles, latius vagantes, periculoſæ: illi vero lenti, ſtatarii, immanentes, & in ſe minus periculoſi.

III. *Signa*.

Hæc ex præcedentibus peti poſſunt.

IV. *Subjectum*.

1 Spaſmi expoſiti præcipue ſunt homines habitus corporis poroſioris.
2 Ab arthriticis prognati & hæreditariam diſpoſitionem poſſidentes.
3 Baccho & Veneri indulgentes.
4 Iracundiæ dediti.
5 Rhevmatiſmis variis vexati.
6 Adulti & ætatis provectioris homines, præ Junioribus.
7 Qui Vomitoria & Purgantia draſtica aſſumſerunt.
8 Experiuntur etiam ſpaſmos graviter vulnerati, nec non qui febribus acutis periculoſe decumbunt.

V. *Prognoſis*.

1 Omnes Spaſmi a Natura ob certum quendam obtinendum finem inſtituuntur, ſed rarius potitur ſuo ſcopo Natura.
2 Aſſequuntur vero univerſales ſpaſmi certiorem & evidentiorem ſuum effectum, cui deſtinati ſunt, quam particulares.
3 Univerſales, quo vehementius inſtruuntur & pertinacius continuant, eo magis proni ſunt ad inflammationes internas.
4 Partiales, ſi impetuoſe & vehementer, diuturnis vel brevioribus contentionibus fiunt, vergunt ad Convulſiones & hoc eo certius, quo partes, quas occupant, ſunt nobiliores.
5 Particulares teſtantur de Conamine Naturæ incompleto, qui, datis occaſionibus, facillime majora incommoda poſt ſe trahere poſſunt.
6 Acutis morbis & vulneribus, præcipue Cerebri, qui ſuperveniunt ſpaſmi, ſunt maxime periculoſi & facile Convulſiones lethales poſt ſe trahunt.
7 Juniores, ſi ſpaſmos ſimpliciores frequentius & pertinacius experiuntur, augeſcente ætate in arthriticos affectus devolvuntur & effectus illos ſpaſticos majori vi ſentire ſolent.
8 Senes gravioribus Spaſmis alias non aſſueti, correpti, facile in Apoplexiam, Paralyſin & catarrhum ſuffocativum incidunt.
9 Spaſmi ſimplices, Plethoricis alias ſanis rarius evenientes, plerumque ſunt innoxii.
10 Spaſmus Cynicus facile abit in Convulſiones & eſt plerumque lethiferi eventus.
11 Priapiſmus Veneris uſum non adjuvat, ut ſatyriaſis, ſed potius eundem tollit.

VI. *Remedia*.

1 Sordes primarum viarum aliarumque partium eliminantia: Helleborus niger, folia Sennæ, radix Jalappæ, Specificum Jalappinum, Trochiſc. alhand. Vomitoria: Tart. emeticus, Vitriolum album, ſyrupus emeticus.
2 Sanguinem abundantem immediate evacuantia: Venæſectiones, Scarificationes, Hirudines.
3 Partium ſtricturam demulcentia & imminuentia: Nitroſa, abſorbentia, Cinnabarina, diluentia, gelatinoſa, emulſiva.
4 Sanguinis ſpiſſitudinem tollentia, diuretica & incidentia mitiora: Rad. Vincetox. Valerian. Pimpinell. alb. Helen. Dictamn. alb. Eſſent. alexiph. Stahlii, Tinctur. ♁ii Tartariſat. Tartari.
5 Partes affectas roborant, iiſdem ſpecifice ſuccurrunt lenia nervina: Succinum, ejuſdemque Eſſentia, Pœonia, Meliſſa, Betonica, Salvia, ungula Alcis & annuli ex eadem, nec non cornu rupicapræ, & Mercurio coagulato parati, Lumbrici denique Terreſtres & dens Hippopotami.

Formulæ Remediorum.

1 Nodulus Laxativus.

℞. *Rad. Valerian.*	*Stœchad. Arab. an. p. j.*
Pœoniæ,	*Fol. Senn. ſ. ſt. ℥iſs.*
Polypod. querc. ā.	*Fibr. Helleb. nigr. ℥ſs.*
ʒſs.	*Cryſtall. Tartar. ʒiij.*
Herb. Meliſſ.	*Inciſ. contus. infund. in Vin.*
Beton.	*alb. ℔iij. & ∇ ſ. ℔j.*
Salv. ā. Mſs.	*Doſ. ℥vi. vii. alternis die-*
Fl. Lil. convall.	*bus.*

4 Pilulæ laxantes.

℞. *Maſſ. pil. e Succin. Crat.*	*c. Tinct. ♁ij f. l. a Pil. No.*
gr. XV.	*XIX. Conſperſ. pulv. li-*
Extract. Helleb. nig. ℈ſs.	*quir. d. pro una vice.*
Trochiſc. alhand. gr. ii.	

3 Pulvis emeticus.

℞. *Specif. Jalappin. ℈ſs.*	*Sal polychr. gr. iij.*
Tartar. emet. gr. iiſs.	*Ms. D. pro una vice.*

4 Alius.

℞. *Sal Vitriolat. alb. ʒſs.*	*S. pro una vice.*

5 Potiuncula Vomitoria.

℞. *Syr. emet. ʒvj.*	*∇ pœon. ℥j.*
Sal abſinth. gr. iv.	*Ms. pro una vice.*

6 Pulvis nervino-temperans.

℞. *Oc. ♋. ppt. ʒjſs.*	*Cinnabaris ♁ii ʒſs.*
Succin. ppt.	*Ms. ſ. Pulv. Doſ. ℈j. bis*
Nitr. depurat. an. ʒj.	*ter per diem.*
Lumbr. Terreſt. ppt. ℈ij.	

7 Alius.

℞. *Conch. ppt.*	*Nitr. depurat. a. ʒj.*
Rad. pœon. an. ʒiſs.	*Spec. de Hyac. ʒſs.*
Ungul. alc.	*Ms. ſ. Pulv. D. ut antea.*

8 Eſ-

8 Eſſentia diuretico-nervina.

℞. *Tinct.* ♁ *ij. Tartariſ.* ʒij. *Ms. Doſ. gutt.* 30. 35. *bis*
Eſſent. Succin. ʒj. *per diem.*

9 Alia.

℞. *Tinct. Tartari* ʒij. *Ms. Doſ. gutt.* 25. *bis per*
Eſſent. dul. Hallen. ʒſs. *diem.*

VII. *Methodus Medendi.*

1 In omni Spaſmo obſervandum eſt, an affectus idiopathice evenerit & totum corpus occupaverit, an vero ſympathice aliis morbis acceſſerit, hancque tantum l. illam partem corripuerit.

2 In priori caſu conveniunt in Paroxyſmo diluentia, ſpaſmos demulcentia, Gelatinoſa, Nitroſa & Emulſiva.

3 Interponenda & conjungenda ſimul ſunt, quæ fibras roborant & æqualem partibus tonum conciliant. nervina nimirum ſelectiora, Cinnabarina & ſpecifica varia.

4 Extra Paroxyſmum ſuadendæ ſunt Ventilationes Sanguinis, inprimis Plethoricis, aut per Venæſectiones aut Scarificationes aut Hirudines & interpellato hæmorrhoidum negotio inſtituendæ.

5 Subjungantur Cathartica aut, circumſtantiis hocce ſuadentibus, Vomitoria, pro ſordibus præcipue primarum viarum eliminandis.

6 Ratio tunc habeatur ipſius ſanguinis craſeos, ut in juſtam & legitimam ſuam redigatur qualitatem.

7 Ipſis vero paroxyſmis obviam eatur per roborantia ſpecifica, Tincturam item nervino-diureticam Stahlii, nec non Eſſentiam dulcem verſus Paroxyſmos uſurpandam.

8 In malo autem ſympathico intentio primaria dirigatur ad ipſius morbi originem, conjungantur & interponantur reliquis remediis ſpecifica roborantia.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Motus ſpaſtici difficilius ſpecificis compeſcuntur, quam Convulſivi.

2 Si effectum ſenſibilem exerere debent, plerumque opus eſt præmiſſione remediorum generalium.

3 Annuli antiſpaſtici quandoque effectum ſenſibilem edidere, a pluribus autem incaſſum adhibiti fuere.

4 A quibusdam annuli e catena patibuli commendantur, a quibus tamen parum emolumenti ſperare licet.

5 Cinnabaris apud juniores & ſenſibiliores effectum edit egregium: omne tamen negotium haud exhaurit & non ubique veram ſpecificam efficaciam exerit.

6 Salia volatilia cum Tincturis diureticis commixta & verſus Paroxyſmos propinata in ſenſibilioribus etiam aliquid effatu digni operantur.

7 Catalepſin ab Eſſentia dulci curatam fuiſſe novimus.

8 Quid oleum animale Dippelii hic poſſit, experientiæ committendum.

Caput Tertium.

De

Aſthmate Spaſtico ſ. Convulſivo.

I. *Definitio.* Aſthma Spaſticum eſt ſpaſtica muſculorum thoracis conſtrictio reſpirationem maxime impeditam reddens.

II. *Differentia.*

1 Ab *Aſthmate humido*: hoc a defectu Naturæ, motuſque tonici dependet, & ſeri vitiis originem ſuam debet; Aſthma vero Spaſticum activitatem Naturæ pro cauſa formali agnoſcit & plerumque ob Sanguinem in quantitatem peccantem inſtituitur.

2 Ab *Aſthmate ſicco*, quod ſimiliter defectum motus tonici conjunctum habet, a vitiis tamen Sanguinis magis quam ſeri originem trahit,

3 Ab *Catarrho ſuffocativo*, ubi non tantum paralytodes pulmonum & thoracis flacceſcentia occurrit, ſed & veſiculæ pulmonum a materia ſeroſo-mucoſa opplentur.

4 Ab *Incubo*: hic malum tranſitorium eſt, dormientibus tantum contingit & maxime impeditam reſpirationem conjunctam habet; Aſthma vero ſpaſticum malum magis eſt pertinax, vigilantes aggreditur & liberiorem reſpirationem patientibus concedit.

III. *Signa.*

1 Aſthma ſpaſticum repente invadit, cum oppreſſione totius thoracis.

2 Subſequitur impedita & brevis reſpiratio, cum membrorum & totius fere corporis inſigni laſſitudine.

3 Vaſa temporum inflantur, facies rubeſcit, interne vero in Capite vertiginoſi quid ſæpius ſentitur.

4 Concurrit non raro palpitatio cordis, nec non ſpaſtica conſtrictio circa ſcapulas.

5 Alvus utplurimum eſt adſtricta, Urina vero in minori copia fluit.

6 Durat ſic malum per aliquot horas, ſæpius tamen recurrit & certas format periodos.

IV. *Subjectum.*

1 Plethorici, otioſi, evacuationes ſanguinis artificiales & præcipue ſcarificationes, quibus aſſueti fuere, negligentes.

2 Fœminæ menſium ſuppreſſione l. imminutione laborantes.

3 Hæmorrhoidarii male tractati, l. ataxias fluxus aliunde experti.

4 Adulti, præ junioribus & adoleſcentibus.

5 Podagrici denique l. rheumatici per repellentia tractati.

V. *Prognoſis.*

1 Aſthma Spaſticum præ reliquis aſthmatis ſpeciebus periculoſum eſt, ob recurſus paroxyzantes, quos facile format.

2 Pueris & adoleſcentibus ſi accidat, pejoris eſt præſagii, cum plerumque in hoc caſu cum aliis ſit conjunctum morbis.

3 Quo majori impetu & vehementiori invadit, eo periculoſius eſſe & brevi quandoque jugulare ſolet ægrotos.

4 Quo breviores ſunt paroxyſmi, eo frequentius communiter recurrunt.

5 In juniori ætate ſæpius poſt ſe trahit morbos acutos & hæmoptyſin; Senioribus vero minatur Paralyſes Hemiplexias & Apoplexias.

6 Aſthmate convulſivo laborantes, ſi corpulenti nimium ſint, in Hydropem pectoris incidunt, longis enim pulmonum ſucceſſionibus rumpuntur eorum vaſa lymphatica: hinc hydrops *Bagliv.*

7 Tales aſthmatici melius manent æſtate, quam hyeme. Idem.

VI. *Remedia.*

1 Conſtrictionem ſpaſmodicam relaxantia: abſorbentia, Nitroſa, Gelatinoſa, Emulſiva, Infuſa diluentia ex Herb. Heder. Terreſtr. Veron. Scabios. Fl. Pap rh. Violar. Roſar.

2 Sanguinem verſus pectus congeſtum derivantia: Clyſteres aliquantum acriores & ſtimulantes.

3 Eundem abundantem evacuantia; Venæſectiones, in brachio l. pede inſtituendæ.

4 Febriculam, ſi quæ concurrit, tollentia: diaphoretica fixa, cum ſupra nominatis abſorbentibus & Nitratis commiſcenda, nec non lenia alexipharmaca: Eſſent. Alexiph Stahlii, Mixtura ſimplex.

5 Externa diſcutientia & partem roborantia: Camphorata, frictiones cum panno calido inſtituendæ, Suffimigia ex Gummi-reſinis, Sacculi ex temperatis roborantibus.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis temperans & diaphoreticus.

℞. *Oc.* ♋. *ppt.* ♁*ii diaph. ā.* ʒj.
Nitr. depurat. *Ms. f. Pulv. D.* ℈*j. ter l.*
Tartar. Vitriol. 4. *per diem.*

Alius

2 Alius.

℞. *Conch. ppt.*	*Arcan. dupl. ā. ʒj.*
Bezoard. mineral.	*Cinnabaris ♁ij. ℈j.*
Nitr. depurat.	*Ms. D. ut antea.*

3 Potio pectoralis & diſcutiens.

℞. ∇ *Heder. Terreſtr.*	*Syr. fl. bellid. ℥ſs.*
Veron.	*Ms. D. ad Vitr.*
Tuſſilag. ā. ℥ſs.	*Per binas l. trinas horas cochleatim porrigenda.*
Oc. ♋. ppt.	
♁ij. diaph. ā. ʒſs.	

4 Infuſum.

℞. *Herb. Tuſſilag.*	*Violar.*
Heder. Terreſtr.	*Pap. rh. ā. p. ii.*
Veron. ā. Mj.	*Inciſ. inſtar herbæ Thee infund.*
Fl. Scabios.	

5 Clyſter acrior.

℞. *Decoct. Spec. emoll. pro Clyſt. ℥IX.*	*Sal Gemm. ʒj.*
	Add. °o° Verbaſc. ʒvj.
Diſſolv. Elect. lenit. ℥j.	*M.*
Extract. helleb. nig. ʒſs.	*f. Clyſt. applicetur calide.*

6 Alius.

℞. *Urin. Sani alicujus ℥viij. in qua diſſolv. Mel.*	*roſat. ℥j.*
	Injiciatur calide.

7 Potio laxans.

℞. *Fol. Senn. ſ. ſt. ℥ſs.*	*In Colat. ℥iij.*
Crem. Tartar. ʒſs.	*Diſſolv. Mann. Calab. ℥ſs.*
Coq. in ſ. q. ∇ ſ.	*pro una vice.*

8 Mixtura Tonico-nervina.

℞. *Tinct. ♁ij. Tartariſ. ʒij.*	*D. 25. ad 30. gutt. bis per diem verſus paroxyſmum.*
Eſſent. Succin. ʒj.	
Spir. C. C. ʒſs. M.	

VII. *Methodus Medendi.*

1 Derivatio humorum verſus partes inferiores tentetur per injectionem Clyſteris alicujus acrioris.

2 Pro eodem ſcopo inſtituatur Venæſectio l. in brachio l. in pede, & quidem in largiori quantitate, inprimis ſi Plethora concurrat.

3 Interne ordinentur diſcutientia, abſorbentia, Nitrata & diluentia, quæ alternis vicibus uſurpari poſſunt.

4 Externe applicetur S. Vini Camphoratus diſcutiendi ſcopo, inſtituendo deſuper perfumationes ex gummatibus & nervinis.

5 Extra paroxyſmum derivandi ſcopo inſtituantur lenes laxationes per intervalla repetendæ, nec non Venæſectiones in pede, verno & autumnali præcipue tempore in uſum vocandæ, pro quo ſcopo adimplendo pediluvia quoque inſerviunt.

6 Verſus metuendos vero novos inſultus uſurpetur mixtura tonico-nervina in infuſo quodam pectorali.

7 Ubique etiam ratio habeatur evacuationum Sanguinis ſpontanearum, menſium nimirum & hæmorrhoidum, ut ad conſuetas reducantur leges.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Si ab hæmorrhoidum l. menſium ſuppreſſione originem ſuam habet malum, præſtat in Paroxyſmo Venæſectionem in pede potius, quam brachio, inſtituere, inprimis ſi neceſſitas non admodum urgeat.

2 In neceſſitatis vero caſu largior evacuatio in brachio eſt inſtituenda l. ſi minor jam facta fuerit, paulo poſt repetere eandem convenit.

3 Ubi malum eſt mitius, præſervative potius quam curative Venæſectio adminiſtretur, cum alias facile Natura huic evacuationi aſſueſcat & in novo paroxyſmo eandem medelam expetat.

4 Vomitoria nullum uſum habent, niſi primarum viarum ſaburra malum foveat, in quo caſu lene Vomitorium permittitur.

5 Salia Volatilia in largiori quantitate exhibita maxime ſunt periculoſa, in minori vero quanitate verſus paroxyſmos l. in fine eorundem propinata egregii quandoque ſunt uſus.

6 Purgantia fortiora minus conveniunt, uſum vero habent lenientia.

7 Anodyna, niſi neceſſitas hoc ſuadeat, haud exhibeantur, & in hoc caſu, non aliter quam in minori quantitate.

8 Expectorantibus in hoc affectu opus haud eſt, cum ſanguinis potius quam muci rationem habere conveniat.

9 Diaphoretica inprimis calidiora inſigne damnum afferunt, paroxyſmum & fortiorem & pertinaciorem plerumque reddendo, uſum vero habent diapnoica leniora.

Caput Quartum.

D E

Incubo ſ. Ephialte.

I. *Definitio.* Incubus eſt ſpaſmodica thoracis conſtrictio, dormientibus nocturno tempore obtingens & tali gradu reſpirationem intercipens, ut ſuffocationem ſibi imminere metuant correpti cum ſenſu ponderis gravioris pectori incumbentis.

II. *Differentia.*

1 Ab *Aſthmate Convulſivo*, Vid. *Tab. præced.*

2 A *Catarrho ſuffocativo*: in hoc parolytodes pulmonum ſtatus concurrit; in *Incubo* activum Naturæ conamen viget: hic malum eſt tranſitorium & mox ſanitas priſtina reſtituitur; ille vero l. pertinax eſt & diutius durat, quam Incubus, vel brevi tempore vitam finit.

3 Ratione *durationis* in aliis diutius durat, in aliis brevius.

4 Ratione *recurſus*, alios rarius, alios vero frequentius invadit.

III. *Signa.*

1 Invadit homines nocturno tempore ſub ſomno, cum ſenſu gravis alicujus ponderis pectori incumbentis.

2 Intercipitur reſpiratio & admodum anxia redditur.

3 Vocis etiam uſus maximopere læditur, ut, etiamſi loqui aut clamare ſummo niſu contendant, illud tamen exequi haud poſſint, niſi admodum indiſtincte & inarticulate.

4 Pari ratione cum motu corporis res ſe habet, cujus uſu omnino privantur.

5 Oberrant vero ſenſibus varia phantaſmata, quę vere ſe conſpicere & a quibus injurias ſe pati autumant, evitaturi eorundem inſidias per motum corporis ſpontaneum qui tamen iisdem denegatur.

6 Solvitur vero totum malum, ſi unica tantum corporis pars motum acquirit & ſomnus plenarie diſcutitur.

7 Remanet autem ſatis notabilis laſſitudo per aliquot adhuc horas continuans.

IV. *Subjectum.*

1 Expoſiti huic malo ſunt plethorici, ſpiſſitudine ſanguinis affecti.

2 Hypochondriaci & hyſtericæ.

3 Qui in cœna crudioribus & dyſpeptis cibis ſtomachum onerant.

4 Imprimis qui tempore autumnali muſtum & caſtaneas in copia aſſumunt.

5 In dorſo cubantes.

V. *Prognoſis.*

1 In junioribus ſi rarius evenit, nil mali portendit: cito enim fit & cito perit, abſque ſubſequentibus incommodis.

2 In Senioribus vero, ſi frequenter occurrit, Apoplexiæ ſubſecuturæ metum affert.

3 Si ſanguinis quantitas cum ſpiſſitudine conjuncta & ſupinus corporis ſitus in cauſa eſt, non liberi prorſus ab eodem evadunt, niſi utrumque corrigatur.

VI. *Remedia.*

1 Sanguinem abundantem imminuentia: Venæſectio, Scarificatio.

1 Ventriculum a cruditatibus liberantia: lenia Vomitoria, Ipecacuanna, Tartarus empticus & ſyrupus emeticus, in minori doſi propinata, nec non laxantia: Sal Catharticum amarum, Rhabarbarum electum, Fol. Sennæ, Pil. Beccheri l. Stahlianæ veræ.

3 Di-

3 Digeſtionem promoventia & ſanguinem ſpiſſum ſimul reſolventia, Salia media: Tartarus Vitriolatus, Arcan. duplicatum, Sal polychr. Glaſeri, Cryſtall. Tartari & Vegetabilia amara: Rad. Ari. Pimpin. alb. Calam. aromat. Herb. Abſinth. Cent. min. Fumar. Card. bened. Cort. ☉rum, Citri, Sem. Coriandr. Aniſ. Fœnic.

4 Stomachum & viſcera infimi Ventris roborantia, Martialia tenuiora: Croc. ♂tis Stahlii, Zwelfferi, Tinct. Vitrioli ♂tis Ludov. cum pomis Borsdorff.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis Emeticus.

℞. *Rad. Ipecac.* ℈j. *D. pro una vice.*
Salis abſinth. gr. vj. M.

2 Alius.

℞. *Rhabarb. elect. gr. XV.* *Sal card. bened. gr. v.*
Tart. emet. gr. ij. *M. D. ut antea.*

3 Sal Laxans.

℞. *Sal Cathart. amar.* ℥j. *vendum & unica vice*
In juſculo calido diſſol- *ſumendum.*

4 Potio laxans.

℞. *Rhabarb. elect.* ʒij. *Mane poſt coctionem diſſolv.*
Fl. cent. min. p. j. *In Colat.* ℥iij.
Crem. Tart. ℈j. *Mann. elect.* ʒvj
Infund. in ſ. q. ∇ *ſ.* *pro una vice.*

5 Pulvis digeſtivo-ſtomachicus.

℞. *Rhabab. elect.* ℥j. *M.*
Tartar. Vitriol. ā. ℈ij. *D. ij. cultri cuſpides verſus prandium & cœnam.*
Oc. ♋. ppt.
Flaved. Cort. ☉rum,
Herb. Card. bened. ā.

6 Alia.

℞. *Pulv. Stomach. Birckmann.* ℥ſs. *Fl. cent. min. ā.* ℥j. *M.*
D. ut antea.
Tartar. Vitriol.

7 Tinctura Tonica.

℞. *Tinct. Vitrioli ♂tis* *M.*
Lud. ʒiij. *Doſ. gutt. XXX. verſus*
Eſſent. Cort. ☉rum ʒj. *prandium & cœnam.*

VII. *Methodus Medendi.*

1 Si Sanguis quantitate peccat, quod facile ex reliquis circumſtantiis augurari licet, per Venæſectionem l. Scarificationes imminuendus eſt.

2 Ubi vero malum in primis viis hæret, & cruditates in Stomacho hærent, ibi l. lene Vomitorium in robuſtioribus, l. blandum aliquod laxans in debilioribus locum habet.

3 Subjungantur Stomachica & digeſtiva verſus prandium præcipue & cœnam uſurpanda.

4 Colophonis vero loco ♂lia, cum amaris maritanda, in uſum trahantur.

5 Ubi Sanguinis inſignis ſpiſſitudo in cauſa eſt, malumque l. hypochondriacum l. hyſtericum concurrit, ibi præcipue eo reſpiciendum, ut Sanguis magis fluxilis reddatur, & morbo primario medela afferatur, e ſuis locis petenda.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

2 Niſi frequenter hoc malum occurrat, vix opus eſt medicatione & Medici auxilio.

2 Cum decubitus in tergo multum faciat ad invitandum hocce malum, ſitus hic mutetur, & in lateribus requies petatur.

3 Ubi pathemata hypochondriaco-hyſterica concurrunt, ibi Vomitoria locum haud habent, ſed peragenda res eſt lenibus laxantibus & attenuantibus.

4 Diæta etiam in cœnis tenuior & levior obſervetur.

Caput Quintum.

De

Colica Convulſiva.

I. *Definitio.* Colica Convulſiva eſt inſignis ſpaſtica inteſtinorum torſio & contractio cum acutiſſimo eorundem dolore conjuncta.

II. *Differentia.*
Quomodo ab aliis ſpeciebus Colicæ differat ſupra Tab. de Colica videre eſt.

III. *Signa.*

1 Sentiunt ſummos cruciatus in abdomine.

2 Umbilicus modo retrahitur, modo diſtenditur cum abdominis portione.

3 Venter exinde inæqualis redditur, ita ut latera obliqua, muſculi vero recti introrſum retracti appareant.

4 Extendit ſeſe hæc reſtrictio ad ſcrobiculum uſque Cordis & reſpirationem turbat.

5 Inteſtinum colon, reliquaque inteſtina cum Ventriculo, ſurſum verſus convelluntur.

6 Quandoque etiam viſcera abdominis cum vicinis partibus, veſica, ureteribus, teſticulis in conſenſum trahuntur & conſtrictionem quandam ſpaſticam ſimul patiuntur.

IV. *Subjectum.*

1 Infantes, recrementa bilioſa ſumme acria in inteſtinis poſſidentes.

2 Fœminæ inſigni gradu paſſionis hyſtericæ laborantes.

3 Nephriticis moliminibus expoſiti.

4 Scorbutici & Venerei, nec non febribus non rite liberati, methodoque perverſa tractati.

V. *Prognoſis.*

1 Infantes ſæpius ex Colica Convulſiva in paroxyſmos epilepticos incidunt.

2 Tranſit quandoque in adultis in Paralyſin.

3 In Colica pertinaci, ſi ſudor copioſus & univerſalis ſuperveniat, labefactatis & reſolutis viribus, brevi Paralyſin expectato. *Bagliv.*

4 Si dolor graviſſimus; nec mitigetur auxiliis, nihilque excernatur, vomitus autem vomitui ſuccedat, ad quæ ſudor frigidus mortis eſt periculum. *Cheſneau*

5 Excrementa non retineri, dolorem locum mutare atque etiam intermittere, ſalutem promittunt. *Idem.*

VI. *Remedia.*

1 Ventriculum & inteſtina expurgantia, ſtricturamque eorum inæqualem corrigentia: leniſſima laxantia ex Manna & Rhabarbaro potiſſimum & Clyſteres Carminativo emollientes ex Chamomilla & Veronica, addito °o° anethi & Sale, parati.

2 Sanguinis impedito motui per Venam portæ conſulit Venæſectio in pede inſtituta.

3 Spaſmos relaxant & diſcutiunt *interne* Nitroſa, abſorbentia, diaphoretica fixa, Cinnabarina, interpoſitis Eſſentiis, alexipharmaca Stahlii, Pimpinellæ albæ, Tinctura Cort. ☉rum, Spir. Nitr. dulci. *Externe* Unguentum antiſpaſmodicum Mynſichti, Emplaſtrum e Galbano, Oleum Anethi, Chamom. Sacculi ex Herb. Menth. criſp. Matricar. Chamom. Sem. Anis. Fœnic. Carvi.

4 Tonum partium debilitatarum roborantia: Mixtura tonico-nervina Stahlii, Eſſent. Millefolii, Caſtorei, Liq. C.C. Succin.

1 Formulæ Remediorum.

Laxans.

℞. *Mannæ Calabr.* ℥jſs. *Sperm. Cet.* ʒſs. *M.*
°o° *amygd. d.* ℥ij. *Exhibeantur in juſculo.*

 2 Aliud.

2 Aliud.

℞. *Decoct. antifebr. ℥vj.*
Mann. Calabr. ℥iij.
Sal polychr. ℈ij.
Sumitur primo dimidia portio, poſt. 2. l. 3. horarum intervallum altera.

3 Pulvis temperans & antiſpaſmodicus.

℞. *Cryſtall. mont. ppt.*
♁ij. diaph. ā. ʒiſs.
Nitr. depurat.
Tart. Vitriol. ā. ʒj.
Cinnabar. ♁ii ℈ij. M.
Singulis duabus vel tribus horis.

4 Potio temperans & Carminativa.

℞. ▽ *Fœnic.*
Chamom. ā. ℥iſs.
Namph. ʒvj.
Cryſtall. mont. ppt.
♁ij diaph. ā. ʒſs.
Aq. Nitr. dulc. ℈j.
Syr. cort. ☉rum ʒiij.
D. cochleatim.

5 Alia.

℞. ▽ *fœnic.*
menth. ā. ℥iſs.
Liq. C. C. Succinat. gutt. *XXV.*
Tab. ex ∘°∘ Succt. ʒj. M.
D. ut antea.

6 Spiritus Carminativus.

℞. *Spir. Anis. ʒij.*
Nitr. dulc. ʒſs.
Doſ. gutt. 30. ter l. quater per diem.

7 Unguentum.

℞. *Ungt. antiſpaſmod.*
Mynſ. ℥j.
∘°∘ *Menth. criſp.*
Chamom. a. ʒij.
deſt. Carv.
Cumin. a. ℈ſs.
Cer par f. Ungt. abdomini inungendum.

8 Sacculus diſcutiens.

℞. *Herb. chamom.*
menth. criſp.
matricar. a. Mſs.
Baccar. Laur. ℥j.
Sem. Carv.
anis.
fœnic. a. ʒij.
Inciſ. contuſ. includ. Sacculo, calide imponendo.

VII. *Methodus medendi.*

1 Reſpiciendum eſt ad differentiam Cauſarum, ſecundum quam methodus eſt inſtituenda.

2 Ubi excrementa acria bilioſa malum fovent, Clyſteres abſtergentes, emollientes & carminativi in uſum ſunt vocandi: in robuſtioribus autem & ubi malum non nimis vehemens eſt, lenia laxantia præſcribi poſſunt.

3 Subjunguntur hoc in caſu abſorbentia, temperantia, antiſpaſmodica & lenia Carminativa interne & externe.

4 Quando ſanguinei quid ſubeſt, Vena ſecatur & quidem optime in pede.

5 Præſcribantur tunc Nitroſa, Salia media, diaphoretica fixa & Cinnabarina, interpoſitis diſcutientibus, nec neglectis externis paregoricis.

6 Tandem utroque in caſu tono partium eſt conſulendum per ſelecta nervina, quæ etiam reliquis remediis interponi poſſunt.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Purgantia, niſi ſint ſelectiſſima dolores exacerbare ſolent.

2 Venæſectio non locum habet, niſi malum a moliminibus Sanguinis originem habeat, in quo caſu egregium quandoque effectum exerit.

3 Opiata parcius ſunt exhibenda, ſolet enim eadem magnus ſudor excipere & exinde Paralyſis, ut *Baglivius* obſervavit.

CAPUT SEXTUM.

DE

Convulſionibus.

I. *Definitio.* Convulſiones ſunt repentinæ, reciprocæ & maxime violentæ motus tonici exacerbationes, a Natura ob rem aliquam corpori moleſtam l. noxiam amoliendam & expellendam, inſtitutæ.

II. *Differentia.*

1 *Spaſmi* & *Convulſiones* differunt gradu, duratione & eventu: hæ vehementiores inſtabiles, periculoſiores: illi mitiores, ſtatarii magis & minus periculoſi.

2 Ab *Epilepſia* diſtinguntur Convulſiones ratione cauſæ & morborum complicatorum: hæ cauſas plerumque ſonticas & morbos conjunctos pro fundamento habent; illa vero nullam proportionem cum cauſa phyſica l. morali ſervat, & idiopathice abſque aliis morbis affligit, propriaque ſui vehementia corpus percellit.

III. *Signa.*

1 Muſculoſæ præcipue partes reciproco raptim trahente & remittente motu corripiuntur.

2 Format hic motus breves quaſi Paroxyſmos, per breviora temporis intervalla tam remittendo, quam revertendo.

3 In invaleſcentibus convulſionibus partes ipſæ non ſolum motu ſed etiam ſitu exagitantur.

4 Si convulſiones ſunt graviores ipſi quoque ſenſus interni obnubilantur, ita ut antea actorum non reminiſcantur.

5 Nonnunquam etiam in principio pollices in manus retrahunt.

6 Ordinarie, præſertim in junioribus, oculi hinc inde torquentur magis vero verſus ſuperiora, ita ut non niſi album oculorum appareat.

7 Interdum in caſu graviori integri artus contorquentur & diu in illo perverſo ſitu permanent.

IV. *Subjectum.*

1 Plethorici & iracundi.

2 Inſigni craſſitie Sanguinis laborantes.

3 Infantes, quibus humores ulceroſi, ſeroſo-lymphales retropelluntur.

4 Iidem tuſſi humida, cum materia valde tenaci reſpirationem ad tempus intercipiente, laborantes.

5 Iidem excrementis inteſtinorum acribus bilioſis divexati.

6 Inprimis vero Lumbricis obnoxii.

7 Nec non Dentitione difficiliori laborantes.

8 Qui morbis exanthematicis, præprimis morbillis & variolis corripiuntur, & ubi exanthemata difficilius erumpunt.

9 Morbis acutis periculoſioribus decumbentes.

V. *Subjectum.*

1 Quæ extra acutos morbos oriuntur & a chronicis cauſſis & ſignis dependent, nihil æque periculi poſt ſe trahunt ordinarie, niſi admodum ſint l. vehementes l. frequentes.

2 Facile abeunt in Conſuetudinem, præprimis ab animi pathematibus, quandoque ſatis levibus

3 Quæ cauſis acutis originem debent, ſortiuntur magis ancipitem eventum, quam priores.

4 Qui chronice tamen Convulſionibus adſueti fuerant, ſi in acutis iisdem corripiuntur, minus periculi incurrunt, quam ſi a talibus ſemper liberi fuerunt.

5 Convulſiones ab initio morbi acuti contingentes minimi ſunt periculi, longe majoris, quæ exquiſito ſtatui adveniunt, ſimplicius vero funeſti exitus, quæ declinationis Periodo accidunt.

6 Secundum Sydenhamii & Baglivii Obſervationes Infantes, Dentitione jam perfuncti variolaſque nondum perpeſſi, ſi motibus Convulſivis & ardore circa lumbos corripiuntur, Variolæ in procinctu ſtant & poſtero die ſunt expectandæ.

7 Adoleſcenti & adultæ ætati quæ contingunt Convulſiones, periculoſiores ſunt quam quæ Juniori.

8 Paroxyſmi Convulſivi ſæpius Phaſibus Lunæ reſpondent.

9 Quo magis Conſuetudini l. animi pathematibus originem debent, eo minus remediis auſcultant, niſi ſint vera ſpecifica.

10 Symptomaticæ vero Convulſiones nulla re efficacius edomantur, quam promotionem motuum ſecretoriorum & excretoriorum morbo primario debita.

VI. *Remedia.*

1 Excrementa Ventriculi & inteſtinorum, ſi quæ adſunt, evacuantia: Radix Ipecacuanhæ, Vitriolum album, Rhabarbarum, ſyrupus e cichorio c. Rhabarb. ☿ dulcis,

Helleborus niger, ☉ fulminans, nec non Clyſteres emollientes & abſtergentes.

2 Vermes eorumque ſeminium extinguunt remedia anthelmintica, de quibus ſuo loco.

3 Materiam mucoſam & tenacem pulmonum veſiculis impactam incidentia: ſpec. diair. Rad. Arippt. aliaque remedia appropriata pectoralia.

4 Motus ſecretorios & excretorios in febribus exanthematicis promoventia: diapnoica & alixipharmaca, regimenque corporis tranquilium.

5 Motus ipſos convulſivos mitigantia & compeſcentia, nervina & ſpecifica: Eſſentia dulcis Hallenſis, Oleum animale Dippelii, Liq. C.C. Succinat. Lumbrici Terr. rite ppt. Rad. & Sem. Pœont. Os triquetr. Cran. human. Os ſemilunare Carp. Talus Leporis, Spina Serpent. Pulv. epilept. niger Kuferi, Cinnabaris nat. ppt. Succinum ppt.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis Emeticus.

℞. *Pulv. rad. Ipecac.* ℈j.	*pro adulto.*

2 Sal Emeticum.

℞. *Vitriol. alb. depurat.* ʒſs.	*pro una vice.*

3 Eſſentia antepileptica.

℞. *Eſſen. dulc. Hal. Ord.* ʒij *Verſus paroxyſmum ad gutt. 20. propinanda,*	*poſtea aliquoties adhuc per diem continuanda.*

4 Oleum antepilept.

℞. o°o *anim. Dippelii rectificatiſſ. gutt. XXX.*	*pro adulto, verſus paroxyſmum propinandum*

5 Pulvis antepilepticus D. Stahlii.

℞. *Cord. Talp. exiccat. n. V.*	*Lumbr. Terreſtr.* ʒj.
Talor. Lepor. ℈j.	*Cinnabaris, ſi placet,* ʒſs. *M.*
Ungul. alc. ſubtil pulver.	
Cort. viſc. quercin. ā. ℈ſs	*Doſ. gr. XV.*

6 Alius D. Carl.

℞. *Conch. ppt.* ℥ſs.	*Cinnabaris nativ. ppt.*
♁ *crud. Hung.* ʒij.	*a.* ʒj. *M.*
Lumbric. Terreſtr. ppt.	*Doſ. ut præcedentis.*

7 Potio Antepileptica.

℞. ▽ *pœon.*	*Pulv. epilep. Kufer. a.* ℈j
lil. convall.	*Liq. C. C. ſuccin.* ℈ſs.
ceraſ. nigr. a. ℥j.	*Syr. e pœon.* ℥ſs. *M.*
epilept. Lang. ʒvj.	*Doſ. cochl. aliquot aliquoties*
Specif. cephal. Mich.	*per diem propinanda.*

VII. *Methodus medendi.*

1 In Cura reſpiciendum eſt ad cauſas, quibus Convulſiones originem debent, ſecundum quarum differentiam cura diverſo eſt inſtituenda modo.

2 In ſaburra igitur primarum viarum præſcribantur & commendentur l. appropriata vomitoria l. lenia laxantia.

3 Si Scabies l. aliæ efflorescentiæ ulceroſæ retropulſæ ſunt, expellentia ſl. nimirum ſulph. anticatarrhalibus commiſti, interpoſito ☿ii dulcis uſu, uſurpentur.

4 In pectoris vitiis lymphæque viſciditate eadem anticatarrhalia & diſcutientia, nec non lenia laxantia l. Clyſteres locum habent.

5 Bilioſæ acri inteſtinorum conſtitutioni medentur Diluentia, Lubricantia, Abſorbentia & inter ea præcipue Cryſtallus montana ppt. nec non Clyſteres abſtergentes.

6 Vermes enecentur Mercurialibus, Myrrhatis, Sem. Santon. Corallin. aliiſque.

7 Dentitioni difficili ſuccurratur interne refrigerantibus & diapnoicis, externe Inunctionibus mucilaginum, inciſuris Gingivarum, Clyſteribus.

8 In Febribus exanthematicis l. aliis morbis, ubi Natura aliquid excernere molitur, excretiones promoveantur remediis appropriatis.

9 Ubique, quando cauſis primariis ſatisfactum eſt, ſubjungantur l. interponantur ſpecifica antepileptica.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Remedia ſpecifica affectum optatum haud edunt, niſi cauſa primaria e medio prius ſit ſublata.

2 Vomitoria utilia ſunt, ubi in primis viis materiam peccantem auguramur; ſi vero nulla præſto eſt, ſed motus conſuetudini l. materiis, aliis in locis peccantibus, originem debent, ab iiſdem deſiſtendum eſt.

3 Exhibenda ſunt extra Paroxyſmos, ſicuti laxantia.

4 Opiata pro ſiſtendis Convulſionibus peſſimo anſu in auxilium vocantur.

5 Pulvis epilept. March. & Specif. Ceph. Mich. abſque damno propinari poſſunt, ſpecifice tamen aliquid haud exerunt.

6 Majorem utilitatem habet ipſa Cinnabaris nativa l. ♁ij, in ſubſtantia propinata.

7 Liq. etiam C. C. ſuccinatus in quibuſdam egregie ſe gerit, vitandus tamen eſt ejus abuſus.

8 Evitandæ quoque ſunt pollicum ereptiones e manu l. etiam admotiones ſuffimentorum penetrantiorum: plerumque enim inſignem virium proſtrationem & promptiorem paroxyſmi recurſum cauſantur.

9 Ab animi Pathematibus inprimis ſibi cavendum eſt: quia facile ab iiſdem novi Paroxyſmi invitantur.

Caput Septimum.

De

Epilepſia.

I. *Definitio.* Epilepſia eſt motus convulſivus plus minus repentinus, artus præcipue & pectus graviſſime excernens, ſenſuumque abolitionem per totum paroxyſmum poſt ſe trahens, idiopathice abſque aliorum morborum concurſu a Natura productus.

II. *Differentia.*

1 Quomodo a *Convulſionibus* differat Capite præceddictum eſt.

2 Alia eſt *recens*, alia *inveterata*.

3 Alia *periodica*, alia *vaga*.

4 *Hæreditaria* alia, alia *acquiſita*.

5 Alia *fortis*, alia *levis*.

III. *Signa.*

1 Perſentiſcunt aliqui Paroxyſmum paulo ante invaſionem, frigore quodam e partibus remotis repente verſus caput tendente & ſcintillulis oculis obverſantibus.

2 Plerique vero inopinato & repentine plus minus vehementibus corripiuntur motibus convulſivis.

3 In quibuſdam nulla inſignis vis motuum obſervatur.

4 Ubi autem manus in auxilium vocantur, deprehenditur, quod contentio præſto ſit contumaciſſima & fortiſſima corpus rigidum & mobile, non vero flaccidum & tranquillum ſervans.

5 Privantur ſtatim in paroxyſmi initio ſenſuum uſu, neque eundem recuperant, donec ille ſit finitus, ubi quid actum ſit, ignorant.

6 Cadunt propterea, quam primum a paroxyſmo corripiuntur in terram.

7 Ubi peculiare & fere proprium Epilepticis eſt, quod manus in pugnum colligant, pollicemque fortier eidem imprimant.

8 Adeſt præterea laborioſa reſpiratio.

9 Quidam in Paroxyſmo inſigniter clamant.

10 Junioribus ſolennes magis ſunt Capitis exagitationes, oculorum diſtorſiones, & maxillarum ad ſtridorem uſque dentium fortes commotiones.

11 Tam his quam adultis obtingunt motus linguæ indecentes, ut eandem exporrigant & mediante maxillarum forti motitatione & compreſſione vehementer lacerent.

12 Interim artus cum toto corpore maxime & violenter convelluntur.

13 Nonnullis caput in continuo eſt motu, ita ut illud for-

fortiſſime ad ſanguinis uſque effuſionem terræ allidant.

14 Deſinit tandem Paroxyſmus in expreſſionem ſpumæ e glandulis ſalivalibus & effluxum ex ore.

15 Specialiter in quibuſdam ſimul claudunt paroxyſmum hæmorrhagiæ narium, diarrhææ, ſeminis effuſiones, vomitus.

16 Qui vomitu corripiuntur, ante paroxyſmum panem ſiccum, ſecalinum potius quam triticeum, in magna quantitate devorant, eundemque ſemidigeſtum poſtea rejiciunt.

17 Finito paroxyſmo nullius rei recordantur, niſi quod a violenta illa exagitatione remanentes dolores adhuc ſentiant & laſſitudinis proportionatum ſenſum ſervent, non aliter ac in aliis laborioſis conaminibus fieri ſolet.

18 Subſequentes Paroxyſmi inſigniores Lunæ phaſes Novilunia nimirum & Plenilunia, quandoque etiam ejuſdem quadras obſervant & comitantur.

IV. *Subjectum.*

1 Qui Convulſionibus frequentioribus inprimis in infantili ætate fuere correpti.

2 Fortiori iracundia commoti.

3 Terrore graviori concuſſi.

4 Venereis ſpeculationibus nimium indulgentes.

5 Hæreditariam poſſidentes diſpoſitionem.

6 Veneficiis & philtris perturbati & ligati.

7 Plethorici, habitu corporis poroſo gaudentes.

8 Juniores & feminæ.

V. *Prognoſis.*

1 Vehementior oculorum diſtorſio non raro durabilem poſt ſe trahit Strabiſmum.

2 Quæ Caput ſepius & graviter affligit Epilepſia, ſtupefacit tandem ſenſus & rationis uſum imminuit.

3 Epilepſia fortior juniori ætati obtingens paralyticam hujus l. illius membri impotentiam, poſthac durabilem, quandoque poſt ſe trahit.

4 Epilepſia, quæ nocturno tempore invadit, curatu difficilior, quam quæ diurno corripit, quoniam remedia juſto tempore, verſus ſcil. Paroxyſmos exhiberi nequeunt.

5 Quæ adultis obtingit & in conſuetudinem abit, vix amplius eradicatur.

6 Juniores vero eadem correpti ad pubertatis annos accedentes ſæpius ab eadem liberantur.

7 Sic etiam mutationes loci & vitæ Epilepſiam quandoque tollunt.

8 Habitualis Epilepſia interdum in Hecticam lethalem degenerat.

9 In Epilepſia longa febris, ut quartana, pro valetudine eſt. *Cheſneau.*

10 Solvitur aliquando Epilepſia ſeptimo menſe, ſeptimo anno, primo puerperio. *Idem.*

11 Epilepſia, quæ parturientes corripit, non ſolet reverti, nec ea, quæ fit a vermibus. *Idem.*

12 Epilepſia uterina obedit remediis, malo Hyſterico medentibus.

13 Quæ cauſis immaterialibus originem debet difficilius compeſcitur, quam quæ a cauſis materialibus ortum traxit.

14 Si magna vi pollices e manibus eripiuntur, impetus paroxyſmi fere totus diſtrahitur: ſi vero per ipſa ejuſdem initia hoc ſuſcipimus, effectum hunc non æque aſſequimur.

VI. *Remedia.*

1 Primas vias expurgantia: Vomitoria, Vitriolum album, Tartarus emeticus, ſympus emeticus; Laxantia cholagoga & melanachoga ex Rhabarbaro, Helleboro nigro.

2 Abundantiam ſanguinis imminuentia: Venæſectiones, Scarificationes.

3 Lymphæ vitia corrigentia, anticatarrhalia: Eſſent. Succin. Pimpinell. alb. elexipharm. Stahlii, Tra ♁ii Tartariſat. Tartari, Liq. C. C. ſuccinat. Decocta lignorum diluta.

4 Orgaſmum Sanguinis temperantia, Nitroſa, diluentia, laborioſum Vitæ genus.

5 Motus ſedantia, ſpecifica: Lumbrici Terreſtr. in coitu menſe Junio capti ante ortum Solis, Cor Talpæ, Nepar & Cor Ranarum, Os triquetrum humanum & porcinum, Talus Leporis, Os ſemi lunare & triangulare Lucii, ut & Carpionis, Ungula Alcis, Cranium humanum, Sanguis hominis violenta morte peremti, ſpiritus volatiles Urinoſi omnes, Liq. C. C. ſuccinat. radix & ſemen Pœon. Viſcus quercinus & corylinus, Carbo Artemiſiæ Spir. Vitrioli ant-epilepticus Quercetani, °o° animale Dippelii, Eſſentia dulcis Hal. ordinaria & concentrata.

Formulæ Remediorum.

1 Sal Vomitorium.

℞. *Vitrioli alb. ʒſs.*
pro una vice ante paroxyſmum exhibendum.

2 Pulvis Emeticus.

℞. *Rhabarb. elect. gr. XV.*
Tartar. emet. gr. iii.
Sal polychr. gr. ij. M.
pro una vice.

3 Pilulæ laxantes.

℞. *Maſſ. pil. e Succin. Crat. gr. XV.*
Extract. helleb. nigr. gr. viij.
Reſ. Jalapp. gr. ij.
c. Tinct. ♁ij tartar. f. Pil. No. XVII.
pro una vice.

4 Eſſentia anticatarrhalis.

℞. *Tinct. ♁ij tartar. ʒij.*
Eſſent. Succin. ʒj. M.
Doſ. gutt. 30. bis l. ter per diem extra paroxyſmum ſumenda.

5 Alia.

℞. *Tinct. Tartari*
Eſſent. alexiph. Stahlii. a. ʒjſs.
Liq. C. C. Succin. ℈ij. M.
D. ut antea.

6 Pulvis ant-epilepticus.

℞. *Rad. Pœon.*
Lumb. Terreſt. ppt. ā. ʒij
Cinnabar. nativ. ℈ij. M.
Doſ. gr. XVI. vel ℈j. verſus paroxyſmum.

7 Oleum antepilepticum.

℞. *°o° animalis Dippelii rite ppti. ʒj.*
Doſ. gutt. 40. ante paroxyſmum.

VII. *Methodus medendi.*

1 Antequam ad ipſa Specifica fiat progreſſus, cruditates e primis viis ſunt eliminandæ per appropriata Vomitoria l. purgantia.

2 Ubi ſenſibilis concurrit Plethora, Venæſectio ſubjungenda eſt in pede, l. hujus loco Scarificatio.

3 In Sanguinis & Seminis orgaſmo Diluentia, Nitroſa, Abſorbentia & Cinnabarina poſthac ordinanda ſunt.

4 Quod ſi vero Lymphæ vitia præſto ſint, adhibeantur anticatarrhalia remedia, pro temperamentorum diverſitate ſeligenda.

5 In ſpiſſitudine Sanguinis Venæ portæ, Epilepſiam uterinam plerumque fovente, ordinentur reſolventia & aperientia uterina.

6 Verſus denique metuendos paroxyſmos commendentur ſpecifica.

7 Finito Paroxyſmo clyſteres locum habent, nec non lenia tonico nervina, interne propinanda.

8 Diæta inſuper conveniens & accurata inſtituatur per ſufficientem potum & motum, cibos eupeptos, excretiones ſpontaneas & artificiales conſuetas, animique pathematum moderamen.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Omnia vehementiora Purgantia & Vomitoria improbantur, quia motus plerumque exacerbant: leniora vero locum & uſum habent ante paroxyſmum exhibenda.

2 Specifica, niſi verſus paroxyſmos propinentur, ſpem plerumque eludunt, etiamſi ſint efficaciſſima.

3 Effectus optati indicium eſt, ſi in fronte largus erumpit ſudor.

4 Adſtringentia & Narcotica pro repellendis Paroxyſmis ſunt inſufficientia & damnum inſuper ſecretionibus & excretionibus afferunt haud exiguum.

5 Oleum animale Dippelii ſternutationes cauſatur & ſomnum per plures horas durantem; niſi vero ſit rectificatiſſimum voto haud ſatisfacit.

6 Eſſentiam dulcem Halenſem aliquoties cum fructu fuiſſe exhibitam novimus; in malo autem inveterato utpl. fruſtra propinatur.

7 Ex-

7 Externa excitantia volatilia, Urinoſa, aliaque fœtida naribus applicata in Epilepſia uterina non abſque effectu adhibentur, inprimis ſi lenior ſit affectus; in graviori vero malo poſt ſe trahunt cephalalgias vertiginoſas, motus febriles & inſignem laſſitudinem.

8 Eadem etiam ſymptomata ſunt metuenda, ſi Paroxyſmi per violentam pollicum ereptionem e pugno interpellantur.

9 Ira, terror, Vini & Spir. Vini abuſus, Venus, ſpeculationes libidinoſæ, aromata, acida paroxyſmos invitant & pertinaciorem reddunt affectum.

CAPUT SEXTUM.

DE

Palpitatione Cordis.

I. *Definitio.* PAlpitatio Cordis eſt motus cordis ſpaſtico-convulſivus, frequentius & fortius quam ordinarie fieri ſolet, a Natura inſtitutus, ut Sanguinem nimia copia verſus cor latum repellat, vel per certa loca expellat.

II. *Differentia.*

1 A *Tremore Cordis* non niſi gradu diſtinguitur, hic leviorem pulſationem innuit, illa fortiorem.

2 Eſt vel *idiopathica*, per ſe abſque aliis morbis exurgens, l. *ſymptomatica*, aliis morbis ſuperveniens.

III. *Signa.*

1 Quando mitior eſt affectus, tunc ſolito tantum frequentior & fortior contingit pulſatio cordis, abſque aliis concurrentibus ſymptomatibus.

2 Ubi vero fortiori gradu ſeſe ſiſtit, tunc reſpiratio non tantum imminuitur, ſed vocis etiam liber uſus quandoque intercipitur.

3 Concurrit in hoc caſu anxietas cardialgica, cum pallore faciei & non raro ſudore frigido in fronte.

4 Cor vehementer pulſat & thoracem elevat, ut non tantum ab adſtantibus facile videri, ſed quandoque, quanquam hoc rarius fiat, etiam audiri poſſit motus.

5 Arteriarum quoque, præcipue carotidum, in collo occurrentium, fortior conſpicitur pulſatio.

6 Concurrit inſignis virium proſtratio.

7 Interdum lipothymiæ accedunt.

8 In quibuſdam vero varia flatulenta obſervantur pathemata in abdomine.

9 Alvus plerumque ſolet eſſe adſtricta & Urina tenuis.

IV. *Subjectum.*

1 Sanguinei, Plethorici, vitæ lautæ & ſedentariæ aſſueti, deinde inſolitos & fortiores motus inconcinne inſtituentes.

2 Fœminæ, quibus menſes emanſere aut obſtructi ſunt, l. viri, qui hæmorrhoidum ſuppreſſionem patiuntur.

3 Qui evacuationes ſanguinis artificiales aſſuefactas negligunt.

4 Qui in ſtatu plethorico balnea calidiora ingrediuntur.

5 Hypochondriaci & Hyſtericæ, ſanguine ſpiſſiori gaudentes.

6 Viſcerum abdominis labe affecti.

7 Præcipue qui Temperamento Melancholico prædití ſunt.

8 Qui facile a quibusvis rebus in terrorem conjiciuntur.

9 Qui in juniori ætate vermibus laborant.

10 Tandem, qui polypos in corde gerunt, ubi reſpiratio difficilis continuo conjuncta eſt.

11 Hydrope denique pectoris laborantes.

V. *Prognoſis.*

1 Palpitatio cordis, quæ improviſum terrorem, motum vehementiorem immediate plerumque ſequitur, malum eſt tranſitorium & rarius medelam expoſcit.

2 Quæ vero abſque talibus cauſis occaſionalibus ex interno humorum vitio contingit, majorem attentionem meretur.

3 Quo fortior eſt palpitatio & frequentius recurrit, eo perículoſior cenſenda.

4 Eadem etiam prognoſis formanda, ſi ſumma ſpirandi difficultas, anxietas præcordialis & lipothymia concurrit.

5 In junioribus, ſi frequentius & fortius contingat, poſt ſe trahit ſæpiſſime hæmoptyſes, inflammationes, febres mali moris, interdum vero Polypos format.

6 Qui Polypos tales in corde gerunt, ex improviſo ſæpius moriuntur.

7 In hypochondriacis & hyſtericis plerumque abſque periculo occurrit.

8 Si in his hæmorrhoides & menſes ordinem ſuum inveniunt, malum mitigatur, quandoque etiam tollitur.

9 Si Vermes ſubſunt, non raro Convulſiones poſt ſe trahit.

VI. *Remedia.*

1 Primas vias expurgantia & humores ad partes inferiores invitantia, laxantia: Rhabarbarum, Senna, Helleborus niger, ejuſque Extractum, Extractum panchym. Croll. ♁ dulcis, Clyſteres, Pediluvia.

2 Sanguinem abundantem evacuat Venæſectio, pro derivandi ſcopo in pede inſtituta.

3 Ebullitionem Sanguinis temperantia: Nitrata, Abſorbentia, acido Citri ſaturata, Cinnabarina, Emulſiones, Gelatinæ, Julapia.

4 Sanguinis ſpiſſitudinem tollentia: Herbæ *antiſcorbuticæ*: Naſturtium, Cochlearia, Trifolium fibrinum, Beccabunga, Acetoſella; *amaræ*: Carduus benedictus, Fumaria, Cent. min. Abſinth. *alexipharmacæ*: Rad. Helen. Valerian. Vincetox. Dictamn. alb. Petaſit. Angel. Eſſent. alexiph Stahlii, Pimp alb.

5 Partem affectam roborantia: Gemmata & Analeptica, ſpec. de Hyac Corall. r. ppt. Syr. Corall. Conf. Alkerm. de Hyac. Condit. Citr. Syr. Acetoſ. Citri, Pilulæ Wildeganſii genuinæ, Eſſentia dulcis Halenſis, Mixtura tonico-nervina Stahlii, Aquæ cardiacæ; Externe Epithemata ex Herb Meliſſæ, Borrag. Bugl. Fl. Roſar. Aqua Anhalt. Balſam. Embryon. cum Conf. Alkerm. l Hyac. comm ſcendæ: Balſam. Succin. o°o deſt. Citr. ☉rum, Angel.

Formulæ Remediorum.

1 Potio Purgans.

℞. *Tamarind.* ℥ſs.	*Coq. inſ. q.* ▽ *ſ.*
Rhabarb. elect. ʒj.	*Colat.* ℥*iv.*
Fol. Senn. ſ. ſt. ʒij.	*Add. Syr. epom. laxat.* ℥ſs.
Crem. Tartar. ʒſs.	

2 Pilulæ Purgantes.

℞. *Pil. Tartar. Querc. gr. xij*	*Trochiſc. alband. gr. ij*
Extract. Helleb. nig. ℈ſs.	*c. Tinct. Corall. f. l. a*
Mercurii dulc. rit. par.	*Pil. No. XVII. pro*
gr. vj.	*una vice.*

3 Pulvis temperans & tonicus.

℞. *Oc.* ♋. *acid. Citr. ſatur.*	*Cinnabar.* ♁ *ii an.* ʒſs.
Nitr. depurat.	*Spec. de hyac.* ℈j. *M.*
Tartar. Vitriol. an. ʒ*j.*	*Doſ.* ℈j. *bis per diem.*
Corall. r. ppt.	

4 Emulſio temperans.

℞. *Amygd. d. excort.*	*F. l. a. Emulſ.*
Pinear. mund. an. ℥ſs.	*Edulc. ſacchar. perlat.* ℥ſs.
Sem. Citr. ʒij.	*Add. Matr. perlar. ppt.* ʒj.
c. Aqu. rub. id.	*M. pro aliquot vicibus.*
meliſſ. an. ℥*iv.*	

5 Eſſentia Cardiaca.

℞. *Tinctur. Corall.* ʒij.	*D. gutt. 25. bis, ter per diem*
Eſſent. dulc. Hal. ʒj. *M.*	

6 Tinctura reſolvens & tonica.

℞. *Tinct.* ♁ *ij acris* ʒ *ij.*	*D. ut antea.*
Spir. Sal. ammon. ℈j.	

7 Epithema Cardiacum.

℞. *Herb. Borrag.*	*Lavend. an. p. ij.*
Bugloſſ.	*Inciſ. irror.* ∘∘∘ *deſt. Citr.*
Meliſſ. an. Mj.	☉*rum an. gutt.*
Fl. Roſar.	*viij.*
Violar.	*Includantur Sacculis.*

8 Balſamum.

℞. *Balſam. Succin.* ℥j.	*Caryoph. an. gutt.*
Cinam. ℈ſs.	*viij. M.*
∘∘∘ *deſt. Angel.*	*Inung. regio cordis.*
Lign. rhod.	

VII. *Methodus medendi.*

1 Curæ initium fiat per per exhibitionem purgantis alicujus ſecuri lenitivi.

2 Subjungatur Venæſectio in pede, ut humores ad partes inferiores revellantur, & Plethora ſimul imminuatur.

3 Ubi Orgaſmus Sanguinis concurrit, præſcribantur pulveres Nitroſo-abſorbentes, & Cinnabarini aliquoties per diem exhibendi. Conveniunt etiam in hoc caſu Emulſiones, Gelatinæ, Potiones acidulæ.

4 Si vero ſpiſſitudo Sanguinis ſubeſt, locum habent Salia media, cum abſorbentibus & Nitroſis combinanda, Extracta amara, Gummata temperatiora, Plantæ antiſcorbuticæ & Alexipharmaco-reſolventes, ſub Pulverum, Pilularum, Eſſentiarum & Infuſorum forma uſurpanda.

5 In Scorbuto concurrente primario ad hunc affectum reſpiciatur, quod etiam in Vermibus, Menſium & Hæmorrhoidum obſtructionibus obſervandum.

6 Ubique vero poſt præmiſſa ſpecialia remedia ſubjungantur tonico nervina, pro affecta parte roboranda, quod quidem & externis fieri debet.

7 Interponantur univerſæ Curæ Clyſteres & Pediluvia pro humoribus ad partes inferiores invitandis.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Præſtat Venæſectionem in pede revellendi ſcopo inſtituere, quam in brachio.

2 Ubi Plethora concurrit, larga inſtituatur Venæſectio, alias parum utilitatis habet.

3 Quando mitior eſt affectus melius extra, quam in Paroxyſmo celebratur hæc evacuatio, cum quandoque inſignes commotiones Sanguinis poſt ſe trahat.

4 Vomitoria & Purgantia fortiora exulent: affectum enim pejorem reddunt.

5 Opiata etiam, niſi parciſſime & debito tempore exhibeantur, damna potius, quam emolumenta pariunt.

6 Martialia & Salia volatilia uſum habent in malo hypochondriaco-hyſterico, ſi reliquis remediis perite ſubjungantur.

7 Ad vera Cardiaca, ſtricte huc pertinentia, referimus Hyacinthum & Smaragdum verum, nec non Eſſentiam dulcem Halenſem & Tincturam Coralliorum veram, quæ motus Naturæ inordinatos placant & in ordinem redigunt.

8 Pediluvia eximium exerunt uſum, ſed præmiſſam decet eſſe Venæſectionem in ſtatu plethorico, alias commotiones Sanguinis poſt ſe trahit.

9 Animi Pathemata eximie exacerbant hanc affectum; unde quam maxime ſunt vitanda.

10 Motus e contra placidus & repetitus maximopere prodeſt, pro circulatione ſanguinis æquali reddenda.

11 Diæta etiam tenuis, lubrica uſum habet non contemnendum, præ aromatica, vinoſa, ſanguinis maſſam exagitante.

12 Quæ a Polypo cordis originem habet Palpitatio & remedia Pharmaceutica & Diætetica reſpuere ſolet.

Caput Nonum.

De Singultu.

I. *Definitio.* Singultus eſt motus ſpaſtico-convulſivus Diaphragmatis & Meſenterii a Natura, ob rem aliquam noxiam & ſibi moleſtam e corpore eliminandam, excitatus.

II. *Differentia.*

1 Eſt l. *idiopathicus*, qui a vitio ſtomachi originem ſumit, l. *ſymptomaticus*, qui per conſenſum nervorum, in aliis morbis gravioribus contingit.

2 Ratione gradus eſt l. *vehementior*, cum ſumma vi & niſu obtingens, l. *mitior* per ſpontaneam oris clauſuram facile moderandus.

III. *Signa.*

1 Præcedit ordinarie ſenſus alicujus preſſionis circa orificium Ventriculi ſiniſtrum.

2 Subſequitur deinde ſub motu diaphragmatis concuſſorio exſpiratio vehemens cum ſono clangente.

3 Poſtquam horæ circiter quadrantem duravit, ſponte plerumque ceſſare ſolet.

4 Nonnunquam vero ultra aliquot horas, imo dies, ſe extendit.

IV. *Subjectum.*

1 Extra morbos acutos eveniens omnibus fere hominibus familiaris quandoque eſt, ſi nimirum Ventriculum cibis crudioribus nimium prægravarunt & frigidum potum in copia ingurgitarunt.

2 Dyſenterici, quibus inteſtina ſunt inflammata & ad necroſin diſpoſita.

3 Aut, qui aliis morbis inflammatoriis, præcipue hepatis, Ventriculi &c. per quos Ventriculus in conſenſum trahi poteſt, laborant.

4 Qui Emetica & fortiora aſſumſere Purgantia.

5 Quibus Venena ſunt propinata.

V. *Prognoſis.*

1 A Singultu vulgari vix quiſquam hominum eſt alienus.

2 Si Sanis a nimia ingurgitatione ciborum dyſpeptorum obtingit, facile iterum cedit & medicatione vix opus habet,

3 Si vero ſæpius recurrit, majorem conſiderationem meretur, quia facile in conſuetudinem abit, multumque moleſtiæ patientibus afferre ſolet.

4 Si circa ſtatum l. decrementum Febrium inflammatoriarum Singultus accedit, malum.

5 In Dyſenteria etiam, Cauſo & Colica ſi eveniat, idem dicendum: facile enim in Convulſiones mortem poſt ſe trahentes, abit.

6 Emetica & Purgantia qui excipit, Ventriculum ſumme affectum eſſe indicat & medelam repentine adhibendum ſuadet, ne mors ſequatur.

VI. *Remedia.*

1 Singultum vulgarem ſanis obtingentem moderantur & reprimunt potus Thee, Caffee, aut alius calefactus, exſpiratio pauliſper cohibita.

2 Cruditates primarum viarum evacuantia, laxantia: Sal Catharticum amarum, Rhabarbarum, Pilulæ Polychreſtæ Stahlii, Beccheri.

3 Debilitati Ventriculi conſulentia: *interne* Tinctura Vitrioli ♂tis Ludov. Eſſent. Abſinth. Cort. ☉rum Macis, Pulv. Stomach. Birckmanni, Querœt. Cortex Chacarillæ, ejuſque Extractum; *externe* Balſama Stomachica, Emplaſtra, Epithemata ex Herb. Menth. Matricar. Chamom. Fl. Roſ. rubr. Sem. Aneth. Carv.

4 Febrem & inflammationem concurrentem mitigantia & diſcutientia: abſorbentia, diaphoretica fixa, Nitroſa & Cinnabarina, nec non Emulſiones & Gelatinæ, frequentes & parvis doſibus exhibendæ.

For-

Formulæ Remediorum.

1 Sal laxans.

℞. *Sal. com. Cathart. amar.* ʒvj.	*Diſſolv. in juſculo, pro unica vice.*

2 Potio laxans.

℞. *Rhabarb. elect.* ʒij.	*Diſſolv. Mann. Calabr.*
Cryſtall. Tart. ʒſs.	*Syr. c. cichor. c. Rhab. ã.* ℥ſs.
Cin. acut. ℈j.	*pro una vice.*
Infund. in ſ. q. ▽. *Mane Bulliant. In Colat.* ℥iijſs.	

3 Pilulæ laxantes.

℞. *Pil. Polychr. Beccher.* ʒj.	*dies aſſumendæ.*
Doſ. gr. XV. per quatuor	

4 Eſſentia Stomachica.

℞. *Tinct. Vitr.* ♂*tis Ludov.* ʒij.	*M.*
Eſſent. Cort. ☉*rum* ʒj.	*Doſ. 30. gutt. bis l. 3. per diem.*

5 Alia.

℞. *Eſſent. Abſinth.* ʒij.	*Macis* ʒſs. *M.*
☉*rum* ʒj.	*Doſ. ut antea.*

6 Potio Stomachica.

℞. *Aqu. Menth.* ℥ij.	*Extract. cort. Schac. gr. XV.*
Plantag. ℥j.	
Cinam. Cydon. ʒvj.	*Syr. Cydon.* ℥ſs. *M.*
Corall. r. ppt.	*D. ſing. 2. 3. horis coehleatim.*
Smaragd. ppt. ã. ℈j.	

7 Balſamum Stomachicum.

℞. o°o *N. M. expr.* ʒj.	*Balſ. Peruv.* ℈j. *M.*
deſt. Abſinth.	*pro inungendo Scrobiculo cordis.*
Tacamah. ã ℈ſs.	

8 Emplaſtrum Stomachicum.

℞. *Emplaſtr. Stomach. Zv. q. ſ.*	*Malax:* o°o *maſtichin. f. Scutum ſtomachale.*

9 Epithema Stomachicum.

℞. *Herb. Menth. criſp.*	*Sem. Aneth.* ℥ſs.
Chamom.	*Inciſ. contuſ. includantur. 2.*
Matricar. ã Mj.	*ſacculis, alternis vicibus imponendis.*
Fl. Roſar. Mſs.	

VII. *Methodus Medendi.*

1 Vulgaris ſingultus per intervalla & rarius contingens medicatione opus haud habet.

2 Quod ſi vero frequentius & fortius recurrat, debilitatemque Ventriculi indicet, l. etiam ejusdem ſaburram & cruditates, tum præſtat leni laxante appropriato Ventriculum primo expurgare, deinde talia remedia in uſum trahere, quæ Ventriculi tono proſpiciunt; uſurpantur autem hæc optime matutino tempore & verſus cœnam & prandium. Externe etiam l. Emplaſtra l. Balſama l. Epithemata pro Ventriculo roborando in uſum vocari poſſunt.

3 Quando ab inflammatione interna ſingultus originem trahit, tunc, omiſſis ſtomachicis, Nitroſa, diaphoretica fixa & Cinnabarina proprinari debent, interpoſitis Emulſivis & Gelatinoſis. Externe uſum hinc habent Spir. Vin. Camphoratus & leniſſima diſcutientia.

4 Singultus a nimiis Emeticis l. purgantibus excitatus expoſcit eandem curam ac debilitatus Ventriculus, nec non lenia Anodyna.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 In Omni Singultu remedia fortiora emetica & purgantia ſunt diſſuadenda.

2 Blandus externus calor pro Singultu moderando egregie confert.

3 In Singultu a cauſa frigida, ſic dicta, ortum ducente, nocent remedia refrigerantia & temperantia; proſunt vero eximie in cauſa calida i. e. in febribus inflammatoriis & acutis; ubi affectus a remediis calefacientibus maxime exacerbatur.

4 Singultus periodicus chronicus, niſi Diæta mutetur, difficulter ſæpius cedit medicaminibus.

Caput Decimum.

De Teneſmo & Adſtrictione Alvi.

I. *Definitio.*

1 Teneſmus eſt continuus ſtimulus & ad egerendum conatus, ſub quo tamen parum admodum excernitur.

2 Adſtrictio vero eſt pertinax alvi retentio, a fortiori ſphincteris conſtrictione originem trahens.

II. *Differentia.*

1 Teneſmus eſt ordinarie accidens aliorum morborum, quorum reſpectu eſt vel *Dyſentericus* vel *Hæmorrhoidalis* vel *bilioſus*, inpr. in Diarrhœa bilioſa, vel *verminoſus* ab Aſcaridibus originem trahens, vel *Gravidarum*, *Calculo veſicæ* & *Stranguria* laborantium.

2 Teneſmus differt ab alvi adſtrictione, quod in hac, quamvis etiam ſtimulus aliqualis adſit, prorſus nihil fortiſſimo quoque niſu expellatur, in illo vero poſt frequentem ſtimulum parum materiæ mucoſæ & ſæpius excernatur.

3 Adſtrictio alvi diſtinguitur ab obſtructione, (de qua *Tab. LXXXVI.* actum fuit,) quod in hac ſcybala duriora & motus periſtaltici ſegnities, in illa vero actualis conſtrictio in cauſa ſit, ita ut hic aliquid activi, illic vero in obſtructione paſſivi quid deprehendatur.

III. *Signa.*

1 *Teneſmi.*

a Continua aut parum intermittens irritatio in ano.

b Cui jungitur ardor inſignis & maxime moleſtus.

c Frequens ad alvum deponendum conatus.

d Excretio muci parca.

e Nonnunquam etiam concurrit Stranguria.

2 *Adſtrictionis alvi.*

a Excretio fecum alvinarum ultra conſuetum ordinem ſuppreſſa.

b Senſus quaſi conſtrictorius in fine inteſtini recti.

c Stimulus quidem interdum adeſt ad egerendam alvum, nihil tamen excernitur.

d Et etiamſi aliquid excernatur, in parva tamen contingit quantitate & magno opus eſt labore & niſu.

e Concurrit ſæpius flatulentia & dolor abdominis obtuſus.

f Nonnunquam etiam in abdomine ſentiuntur tenſiones & preſſiones.

g Quas quidem ſtimulus quidam ad deponendam alvum ſequitur, propter magnum tamen in inteſtino recto reniſum nihil excerni poteſt.

h Si autem quid cum magno labore excernitur, non eſt induratum, ſed vel naturalem habet conſiſtentiam, vel etiam eſt liquidum.

i Craſſities quoque excrementorum tanta non eſt ac in aliis, ſed feces potius ſunt tenues.

κ Appetitus utpl. eſt proſtratus.

l Somnus eſt inquietus & turbulentus.

m Jungitur etiam inſignis laſſitudo inpr. partium inferiorum.

n Vertigo quoque non raro vexat adſtrictione alvi laborantes cum dolore capitis obtuſo.

o Ordinarie concurrit dolor obtuſe premens in oſſe ſacro.

IV. *Subjectum.*

1 *Teneſmi.*

a Diarrhœa bilioſa laborantes,

b Dyſenteria afflicti.

c Stranguria correpti.

d Hæmorrhoidarii, Hæmorrhoidibus non bene ſuccedentibus.

e Calculo veſicæ obnoxii.

f Stranguria affecti.

g Gravidæ, præſertim ultimis menſibus, quando uterus nimium diſtentus, inteſtinum rectum comprimen-

mendo, debitum ſanguinis per venas hæmorrhoidales fluxum impedit.

h Qui Purgantia inprim. acriora reſinoſa aſſumſerunt.

2 *Adſtrictionis alvi.*

a Vitam ſedentariam & otioſam amantes.

b Plethorici orgaſmo ſanguinis aut etiam ejusdem ſpiſſitudine laborantes.

c Feminæ Menſium ataxia & paſſione hyſterica afflictæ.

d Viri hypochondriaci, nephritici & arthritici.

e Variolis & aliis morbis acutis correpti.

V. *Prognoſis.*

1 *Teneſmi.*

a Teneſmus Diarrhœæ bilioſæ junctus, ceſſante materiæ acrioris excretione, facile ceſſat.

b Quo magis urget in Dyſenteria Teneſmus, eo gravior eſt ſtatus.

c Teneſmus hæmorrhoidalis ſemper indicat incompletum, præſentibus licet moliminibus ſufficientibus, Hæmorrhoides legitime fluunt, facile etiam Teneſmus præſens tollitur.

d Qui ab Aſcaridibus originem trahit levioris eſt momenti.

e Si vero gravidas affligit, majus periculum involvit, quoniam Abortus facile ſequitur.

f Teneſmus diu affligens ani procidentiam poſt ſe trahit.

g Si calculoſi Teneſmo corripiuntur, ab eo non niſi remoto calculo tuto liberantur.

h Teneſmus, cui Singultus jungitur, præ cæteris magis periculoſus eſt.

2 *Adſtrictionis alvi.*

a Adſtrictio alvi quo diutius durat, eo majora parit incommoda.

b Si ab ebullitione ſanguinis dependet, levioris eſt momenti & hac ſedata ceſſat.

c Sponte etiam ſolvitur alvi adſtrictio in Variolis poſt ſufficientem earum excretionem & maturationem.

d In morbis acutis ſatius eſt alvum eſſe liberam, quam adſtrictam aut obſtructam.

e Alvi adſtrictio in Plethoricis interdum ſola Venæſectione in pede ſolvitur.

f Magis refractaria eſt alvi adſtrictio, quæ feminas hyſtericas ac viros hypochondriacos, arthriticos & nephriticos corripit, hæc enim non niſi longo tempore edomatur: imo non raro, niſi malum, quod comitatur, funditus tollatur, nunquam plane ceſſat.

8 Adſtrictionem alvi facile excipiunt congeſtiones ſanguinis verſus ſuperiora & varia pathemata caput affligentia.

h Unde ſeniores ad Vertigines & Apoplecticos affectus diſponit.

VI. *Remedia.*

1 *Teneſmi.*

a Materiam acrem bilioſam temperantia & abſtergentia: Abſorbentia, Nitroſa, Salia digeſtiva, Rhabarbarum, Magneſia alba, Mucilaginoſa, Gelatinoſa, Clyſteres &c.

b Aſcarides tollentia: uti ſunt omnia Anthelmintica & Clyſteres, ex hiſce parati.

c Motus ſpaſticos lenientia: Clyſteres emollientes, Vapor calidus, Fotus &c.

d Calculo proſpicientia: Vid. *Tab.* de *Calculo.*

2 *Adſtrictionis alvi:*

a Orgaſmum ſanguinis ſiſtentia, Nitroſa, Abſorbentia, Conch. citrat. Tart. Vitriolat. blanda acida.

b Plethoram imminuentia: Venæſectiones, Scarificationes, Hirudinum applicationes.

c Adſtrictionem relaxantia: leniſſima laxantia liquida: Tamarindi, Manna, Pulpa Caſſiæ recenter extracta, Paſſulæ, Clyſteres emollientes & oleoſi, aliquoties repetiti, Unguenta emollientia. Fotus, Balnea, Pediluvia, pulveres antiſpaſmodici ex Nitro, Sale digeſtivo & Cinnabari, Potus ſufficiens, Mucilaginoſa, motus corporis.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis temperans.

℞. *Matr. Perl.*	*Chryſt. mont. ā. ʒſs. M.*
Nitr. depur.	*Div. in 6. p. æq.*
Tart. Vitriolat.	*D. ſing. 3. vel 4. horis.*

2 Clyſter abſtergens in Dyſenteria.

℞. *Decoct. Furfur. ℥X.*	*Vitell. Ovor. No j.*
Terebinth. Venet. ℥ſs.	*M. F. Clyſter.*

3 Alius Ad Aſcarides.

℞. *Rad. Filic.*	*Colat. ℥viij. adde.*
Gramin. ā. ℥ſs.	*Elect. Cathol. ʒvj.*
Summit. Abſinth.	*Fell. Taur. inſpiſſ. ʒj.*
Herb. Tanac. ā. Mſs.	*Vit. Ov. No. j. M.*
Coq. in ſ. q. Aq. ſimpl.	*F. Clyſter.*

4 Bolus ad Vermes.

℞. *Conſ. Gratiol. ʒſs.*	*Syr. Abſinth. q. ſ.*
☿ dulc. gr. XII.	*M. F. Bolus.*
Reſ. Jalap. gr. iij.	

5 Decoctum laxans.

℞. *Decoct. Tamarind. ℥iv.*	*Colat. D. calide:*
Mann. elect. ℥ii. M.	

6 Pulvis antiſpaſmodicus.

℞. *Nitr. regener.*	*D. ſing. 4. horis 2. cuſpid.*
Arcan. dupl. ā. ʒij.	*cultri.*
Cinnabaris ♁ii ℈ij. M.	

7 Clyſter emolliens.

℞. *Decoct. emoll. ℥ix.*	*Mell. roſac. ā. ʒvj.*
Ol. Chamom.	*Sal. com. Gemm. ʒj.*
Lil. alb.	*Vitell. Ov. No. j. M.*
Elect. lenit.	*F. Clyſter.*

VII. *Methodus medendi.*

1 *Teneſmi.*

a Si Teneſmus jungitur Diarrhœæ bilioſæ, exhibeantur temperantia & digeſtiva, quæ & bilem corrigunt & abſtergunt, adeoque Teneſmum ſtatim inſigniter imminuunt.

b Sin vero Dyſenteriam comitatur, præter lenia temperantia Nitroſa, abſorbentia & Cinnabarina, conveniunt Clyſteres emollientes, carminativi & abſtergentes, quibus Terebinthina addatur Eidem fini inſerviunt Vapores & Fotus ex carminativis, ut & Linimentum ex Terebinthina & Vitellis ovorum paratum.

c Quando Teneſmum ortum trahit ab Aſcaridibus, pro uſu interno præſcribantur Anthelmintica, inpr. vero Mercurialia, ano vero injiciantur Clyſteres ex radicibus & herbis amaris parati. Mulierculæ quoque non ſine fructu ſuppoſitoria ex lardo, felle Tauri aut oleo Abſinthii cocto illita, anno intrudunt.

d In Teneſmo hæmorrhoidali reſpiciatur ad legitimum Hæmorrhoidum fluxum; ſi deficiunt, mittatur, ſi opus eſt, ſanguis aut hirudines ano applicentur: ſin vero dyſcraſia ſanguinis in cauſa eſt, quo minus Hæmorrhoides legitime fluere queant, in uſum trahantur Tincturæ alcalinæ cum Pilulis Becherianis aut Stahlianis, quæ & ſanguinem corrigunt & debitum Hæmorrhoidum fluxum reſtituunt.

e In teneſmo gravidarum, præter ſuperius allegata temperantia, Clyſteres carminativos & emollientes ac Fotus, apprime conveniunt Pilulæ Stahlianæ.

f Si Teneſmus dependet a Calculo, injiciantur Clyſteres emollientes, aliaque, quæ ſupra *Tab. de Calculo* tradita fuerunt, in uſum trahantur.

g In Stranguria denique ea, quæ *Tab. de Stranguria* laudata fuerunt, exhibeantur, ſic enim Teneſmus facile ceſſabit.

2 *Adſtrictionis alvi:*

a Si nimia ſanguinis ebullitio alvi adſtrictionem fovet, ceteris remediis præmittantur temperantia, inpr. vero nitroſa & ſalia digeſtiva, utpote quæ non ſolum orgaſmum ſiſtunt, ſed etiam, præcipue largiori doſi exhibita, alvum expediunt.

b Ubi vero Plethora & congeſtiones ſanguinis adſtrictionis alvinæ cauſæ ſunt, inſtituatur Venæſectio

ctio in pede, injiciantur Clyſteres emollientes, ac pediluvia in uſum trahantur: interne vero aſſumantur antiſpaſmodica, uti præcipue ſunt Cinnabarina temperantibus mixta.

c Proſunt hic quoque lenia laxantia liquida & mucilaginoſa ſtrictas fibras placide relaxantia.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.

1 *Teneſmi*.

a In omni Teneſmo exulent Purgantia acria, quia affectum magis augent & procidentiam ani poſt ſe trahunt.

b Inpr. vero in Teneſmo Hæmorroidali fugiantur Aloetica, hæc enim non ſolum affectum per ſe producunt, ſed eum etiam exaſperant.

c Cum in gravidis Teneſmum facile ſequatur Abortus, cautiſſime in hujus curatione procedendum eſt. Pilulæ Stahlianæ hoc in caſu reliquis remediis merito anteponuntur, utpote quæ ſine ulla violentia affectum ſuum edunt.

d In Teneſmo dyſenterico emollientibus ſemper addantur carminativa & abſtergentia, ſola enim emollientia mitigant quidem aliquo modo malum, ſed ſimul inteſtinum rectum nimium relaxant.

e In Teneſmo ab Aſcaridibus vitentur ſuppoſitoria nimis acria, quamvis enim quædam eorum Vermes enecent nimis tamen inteſtinum irritant, adeoque affectum augent.

f In Teneſmo a Calculo obſerventur Cautelæ *Tab. de Calculo* traditæ.

2 *Adſtrictionis alvi*.

a Acriora Purgantia in adſtrictione alvi ordinarie majorem adſtrictionem poſt ſe relinquunt, quare vitentur, & ipſis laxantia leniora liquida ſubſtituantur.

b Sed nec hiſce ſolis fidendum eſt, utpote quæ malum hocce non radicitus tollunt, quare iis ſemper alia jungantur, quæ ſcil. cauſas mali magis reſpiciunt, Venæſectiones ſcil. maturæ inſtitutæ, aliaque morbis ſpecialiter convenientia.

c Vita ſedentaria uti multum ad generationem alvi adſtrictionis contribuit, ita fugienda eſt.

d Potus ſufficiens ſemper concedendus ad fluxilitatem ſanguinis conſervandam, eique motus corporis moderatus & continuatus jungendus eſt, hiſce enim neglectis fruſtra reliqua remedia in uſum trahuntur.

e In Variolis & Morbillis aliiſque exanthematicis alvus adſtricta non temere aperienda eſt, ne placidus morbi ſucceſſus cum inſigni periculo turbetur.

f Ceterum in adſtrictione alvi ſymptomatica ſemper reſpiciatur ad affectus, an ſcil. commode alvi apertionem ferant? & hinc cautelæ neceſſariæ obſerventur.

SECTIO II.

DE

MOTIBUS DEFICIENTIBUS.

CAPUT PRIMUM.

De Motibus deficientibus in genere.

I. *Definitio*. Motus deficientes ſunt ceſſationes motuum vitalium, Pulſus ſcil. & Toni, Naturæ tergiverſationem, trepidationem, terrorem aut debilitatem indicantes, gravia ſymptomata conjuncta habentes.

II. *Differentia*.

1 Defectus motuum obſervatur in

a *Tono*, unde variæ partium relaxationes, *Tremor*, *Apoplexia*, *Paralyſis &c.* originem trahunt.

b *Pulſu*, quam remiſſionem vel majorem vel minorem graviores vel leviores ſequuntur Lipothymiæ, ſub animi deliquii, Syncopes & Aſphyxiæ nomine venientes.

2 Reſpectu *motus tonici* defectus obſervatur.

a Vel in *toto corpore*, uti in Apoplexia fortiſſima, ubi relaxatio funeſta in omnibus partibus, actionibus tam vitalibus, quam animalibus, inſervientibus deprehenditur: ſimile quid etiam occurrit in Tremore univerſali.

b Vel in *uno latere*, ſive dimidia dextra, vel ſiniſtra totius corporis parte, uti in *Hemiplexia* & *Paralyſi* unius lateris.

c Vel in *integro quodam artu*, ut in *Paralyſi particulari brachii* aut *pedis*.

d Vel in parte *ſpecialiſſima*, v. g. nimia pulmonum relaxatione in *Catarrho ſuffocativo*, de quo ſuperius egimus, *Paralyſi palpebræ*, *partium genitalium* & inde dependente *Impotentia*, *Linguæ*, *Oeſophagi* & cum hiſce conjuncta loquendi & deglutiendi difficultate.

3 Reſpectu *gradus* differunt etiam motus deficientes:

a Nonnunquam enim aliqualis adhuc motus occurrit *ſenſibilis*, quamvis admodum debilis.

b Interdum vero prorſus *inſenſibilis* eſt, uti in *Aſphyxia* & *Suffocatione hyſterica*.

III. *Signa*.

1 Partium antea ſtrictarum & tactui reſiſtentium præternaturalis mollities.

2 Inſignis eorum ad movendum impotentia, aut motus plane abolitus.

3 Vigor pulſus imminutus, ita ut vix vel prorſus non pulſu deprehendi queat.

4 Actionum reliquarum vitalium & animalium notabilis imminutio & ceſſatio.

5 Excretionum vel ſuppreſſio vel involuntaria excretio.

6 Virium omnimoda vel proſtratio vel inſignis languor.

7 Caloris naturalis ceſſatio & eam inſequens refrigeratio.

8 Cetera ſub affectibus ſpecialibus occurrent.

IV. *Subjecta*.

1 Homines temperamenti ſanguinei, phlegmatici, aut ex hiſce mixti, ſanguineo-melancholici, Plethorici.

2 Inſigni ſenſibilitate præditi.

3 Ad terrorem & iracundiam tacitam proni.

4 Otio nimium, quam par eſt, indulgentes.

5 Vino, diæta lauta & Venere abutentes.

6 Excretiones naturales & hiſce ſubſtitutas artificiales negligentes.

7 Feminæ præ viris.

8 Hypochondriaci & Hyſtericæ.

9 Morbis malignis aliiſque gravioribus laborantes.

V. *Prognoſis*.

1 Defectus motuum majus ſemper periculum involvunt quam eorundem exceſſus.

2 Motus tonici defectus aut nimiæ partium relaxationes utpl. difficilius reſtituuntur, quam remiſſiones pulſus.

3 Diuturniores tamen pulſus defectus ſæpiſſime in præſentaneum quoque homines periculum conjiciunt.

4 Univerſales toni relaxationes ordinarie periculi ſunt pleniſſimæ.

5 Imo particulares etiam inpr. inveteratæ ſæpius vix ac ne vix quidem medicationem admittunt, exemplo Paralyſis veræ palpebrarum, flacciditatis membri virilis &c.

6 In omnibus morbis acutis pulſus & toni notabiles & continuantes remiſſiones utpl. mortem inſtantem, ceteris paribus, indicant.

7 Si tamen in morborum talium declinatione cum aliis ſignis bonis occurrunt, non adeo metuendæ ſunt.

8 Notabiles pulſus & toni ſine manifeſta cauſa labefactiones ſæpius morbos malignos imminere indicant.

9 Eo majus vero metuendum eſt periculum, ſi ſimul in metuendis hiſce morbis notabilis mentis occurrit perturbatio.

10 In ſenibus repentinæ totius corporis laſſitudines & ſen-

ſenſum internorum imminutio Apoplexiam præ foribus eſſe indicant.

11 Artuum in junioribus movendi impotentiam non raro ſequitur Rhachitis.

12 Animi affectus, uti ſæpius defectibus motuum anſam præbent, ita & iidem vel contrarii eorundem reſtitutioni viam ſternunt.

13 Defectus motuum a nimia animi perturbatione originem trahentes ſemper difficilius curantur, quam ii, qui cauſas materiales pro fundamento habent.

14 In torpidis ſubjectis curatio horum affectuum ſemper difficilius procedit quam in ſenſibilioribus.

VI. *Remedia.*

1 Motus ſtimulantia pro diverſitate affectuum: Clyſteres acriores, Vomitoria, Sinapiſmi, Veſicatoria, Frictiones cum rebus aſperioribus, Spiritus, Balſama, Salia Volatilia, titillationes, ſuffimigia, pilorum extractiones &c.

2 Æqualem Sanguinis circulum reſtituentia & promoventia: uti Venæſectiones maturæ & loco conveniente inſtitutæ, diaphoretica convenientia, incidentia & reſolventia.

3 Naturam titubantem refocillantia: uti ſunt, præter ſuperius recenſita, analeptica, Vinum generoſum, Aquæ ſpirituoſæ, Eſſentia dulc. Hall. &c.

4 Partibus flaccidis & debilibus proſpicientia: *interne* Martialia legitime præparata, Mixtura tonica Stahlii, Eſſent. dulc. Pulv. ☉res D. Richteri: *externe* vero Epithemata ſpirituoſa, ſacculi ex herbis aromaticis, Balſama &c.

5 Cauſas procatarcticas ſive occaſionales & materiales præcaventia: Venæſectiones, Scarificationes, Purgationes &c. mature inſtitutæ & abſtinentia ab ira, terrore, venere, vita ſedentaria &c.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis emeticus.

℞. *Sal. com. Vitr.* ʒſs.	*D. in vehiculo largo.*

2 Clyſter.

℞. *Herb. Roſmar.*	*Colat. adde*
Salv.	*Elect. hier. picr.* ʒvj.
Serpill. ā Mj.	*Mell. Mercur.* ℥j.
Fol. Tabac. Mſs.	*Sal. com. Gemm.* ʒij. *M.*
Senn. ʒij.	*F. Clyſter.*
Coq. in ſ. q. Aq. ſ.	

3 Potiuncula confortans.

℞. *Aqu. Roſar.*	*dulc.* ʒſs.
Namph. ā ℥ij.	*Julep. gemmat.* ʒſs. *M.*
Cinnam. ℥j.	*D. Coclheatim.*
Eſſent. Ambr. ʒiſs.	

4 Spiritus externus.

℞. *Spir. Lil. convall.*	℥ſs.
Lumbr. Terreſtr.	*Eſſ. Caſtor.* ʒij. *M.*
Serpill. ā ℥j.	*Applicetur naribus, linguę, parti affectæ.*
Sal. com. Ammon.	

5 Mixtura tonica.

℞. *Tinct.* ♁ii. *acr* ʒij	*D. 25. 30. gt. pro doſi bis vel ter per diem.*
Spir. C. C.	
Liq. C. C. ſuccin. ā ʒj. *M.*	

6 Pulvis temperans & diaphoreticus.

℞. *Nitr. depur.*	*Cinnabar.* ♁ii. ℈j *M.*
Arcan. dupl.	*D. 2. cuſpid. cultri ſing. 4. horis.*
♁. *diaph. ā* ʒſs.	

7 Eſſentia diaphoretica & confortans.

℞. *Eſſ. alexiph.* ʒij.	*Doſ. 30. gutt. bis vel ter per diem.*
dulc. ʒj. *M.*	

VII. *Methodus medendi.*

1 In cura horum affectuum ante omnia ad excitationem motuum naturalium, pulſus ſcil. & toni reſpiciendum eſt, hoc enim facto reliquæ conjunctæ moleſtiæ facile ceſſant.

2 In pulſu ergo deficiente analeptica, vinum generoſum, Aquæ fragrantes, uti ſunt Aq. Cinnamomi, Namphæ aliæque ſpirituoſæ, Eſſentia dulcis &c. exhibeantur.

3 Externe vero naribus ſalia volatilia, ſpiritus ſalis Ammoniaci, aliaque ſpirituoſa admoveantur. Proſunt etiam, inpr. in Lipothymia & Syncope, frictiones plantarum pedum, applicationes remediorum ſpirituoſorum in regione cordis & carporum.

4 In tono vero deficiente pro diverſitate affectuum Veneſectiones ad circulationem ſanguinis promovendam inſtituantur.

5 Si ſordes primarum viarum adſunt, ac ſimul excitandi gratia præmiſſis præparantibus Purgantia aut Vomitoria exhibeantur.

6 Clyſteres quoque acriores ad excitandum, inpr. in Apoplexia & affectibus ſoporoſis, optime conveniunt.

7 Externe in hiſce caſibus inſignem quoque uſum habent frictiones cum panno aſperiori, Rubefacientia, Veſicatoria, Errhina, irrigationes linguæ cum Aquis ſpirituoſis & Eſſentiis acrioribus ac oleis deſtillatis, urticationes, ſpirituoſorumque applicationes ad nares aliaque loca convenientia.

8 Reſpiciendum quoque eſt ad æqualem ſanguinis per univerſum corpus diſtributionem, quam præſtant partim antea laudata analeptica, partim diaphoretica, Eſſentia alexipharmaca. Tinctura bezoardica, Mixtura ſimplex, dictis analepticis vel interpoſita, vel juncta.

9 Præmiſſis hiſce reſpectus habeatur ad roborationem partis debilitatæ & toni reſtitutionem: huic fini inſerviunt interne pariter modo allegata analeptica & alexipharmaca, Mixtura, tonica Stahlii, Liquor C.C. ſuccinatus, vina medicata ex herbis ac radicibus aromaticis & nervinis: externe vero omnia ſpirituoſa inpr. ex nervinis parata, ſpiritus Formicarum, Lumbricorum terreſtrium, Sapo Philoſophicus &c.

10 Preſervationis gratia venæ debito tempore aperiantur, Purgationes inſtituantur, atque roborantia interna & externa uſurpentur.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Ad excitandos ægrotos nunquam ſtatim in uſum trahantur ſpirituoſa fortiora, inpr. in ſubjectis plethoricis, quoniam nimiam ſanguinis excitant ebullitionem.

2 Eo magis vero ab hiſce abſtinendum eſt in motuum defectu, ab orgaſmo ſanguinis orto, quoniam ebullitionem augent: magis in tali caſu proſunt temperantia.

3 Venæſectio in defectibus motuum, inpr. Apoplexia Sanguinea, ſemper larga ſit neceſſe eſt, parcior enim plus damni, quam emolumenti affert.

4 Vomitoria, ſi motuum defectus a congeſtione ſanguinis verſus ſuperiora ortum traxit, ſumme noxia ſunt: feliciori cum effectu in hoc caſu Clyſteres in uſum trahuntur.

5 Balnea nervina & aromatica ac Thermæ, quæ a quibuſdam in defectibus motuum laudantur, non promiſcue omnibus ſunt ſuadenda, modo enim ebullitiones ſanguinis producunt, modo partes magis relaxant, modo prorſus nihil efficiunt, aut ſi quid efficiunt, temporarium tamen illud magis eſt, quam firmum. Thermas tamen ferinas præ ceteris ſingularem habere efficaciam, mihi a fide dignis Medicis relatum eſt.

6 Uſualia remedia utplurimum in defectibus motuum inpr. paralyticis, parvam vel nullam habent efficaciam, quare non niſi pauca, ſed ſelecta in uſum trahantur, ferrago enim medicamentorum plus obeſt, quam prodeſt. Eſſentiæ dulcis & Pulverum Solarium legitimum uſum inſignem, præceteris, in aliquot junioribus paralyticis deprehendi.

7 Alvus in hiſce affectibus, tam curationis quam præſervationis gratia, aperta ſervanda eſt, vitentur tamen acriora, & draſtica purgantia.

8 Otium, vita ſedentaria, animi pathemata, Venus &c. motum tonicum magis debilitantia, fugiantur.

Reliquas Cautelas vid. *Tabul. ſeq.*

Caput Secundum.

De

Tremore.

I. *Definitio.* Eſt involuntaria & inæqualis artuum commotio, a deficiente vel nimis aucto tono originem trahens.

II. *Differentia.*

1 Alius eſt *idiopaticus*, quando a debilitate partium & tono relaxato primario dependet.

2 Alius *ſymptomaticus*, ubi morbus aliis v.g. febribus acutis, aliiſque gravioribus morbis, nec non animi pathematibus, a nimio humorum motu originem habens ſeſe adjungit & ſupervenit.

2 Alius *univerſalis*, omnes corporis artus corripiens; alius *particularis*, hoc vel illud tantum membrum affligens v.g. Caput, labia, palpebras &c.

III. *Signa.*

Tremores nulla ſpeciali diagnoſi indigent: ipſi enim conſpectui ſtatim ſe ſe offerunt: moventur autem partes involuntarie, vel continuo, etiamſi nihil agant patientes, vel occaſionaliter, quando leviſſimum pondus manibus attollunt, vel leniori tantum ira corripiuntur, l. potum calidum, Thee, Caffee copioſe bibunt.

IV. *Subjectum.*

1 Obnoxii huic affectui præcipue ſunt Senes, ſufficiente robore deſtituti.

2 Juniores Veneri & Baccho admodum litantes.

3 Evacuationes ſpontaneas & artificiales, præcipue Sanguineas & diapno cas, negligentes.

4 Terrore graviori perculſi.

5 Nimio æſtu interno exagitati.

6 Hæreditariam diſpoſitionem poſſidentes.

7 Venena & Mercurialia frequenter tractantes.

V. *Prognoſis.*

1 Tremor Senum, nec non habitualis juniorum, raro curatur.

2 In junioribus tamen, ſi adhuc recentior eſt affectus, curationis ſpes ſupereſt.

3 Sæpius paralyſeos & Apoplexiæ aut Convulſionum prodromus eſſe ſolet.

4 Si Paralyſi ſuperveniat aut ſuccedat tremor, ſignum eſt motum naturalem rediturum eſſe.

5 In febri acuta, ſi tremor cum delirio conjunctus ſit, malum.

6 In eadem, ſi ſpaſtici tendinum ſubſultus eundem comitantur, Convulſiones ſubſecuturas portendit.

7 Tremor in labio inferiori plerumque imminentem Vomitum in morborum initiis indicat.

VI. *Remedia.*

1 Sanguinem abundantem evacuantia: Venæſectiones & Scarificationes, tempore præprimis congruo repetendæ.

2 Primarum viarum ſaburram, ſi quæ adeſt, expurgantia: Helleborata, Rhabarbarina &c.

3 Humores nimium commotos demulcentia & temperantia: abſorbentia, Nitr. Cinnabarina; Emulſiva & Gelatinoſa.

4 Nervoſa, partes relaxatas roborantia, interne Pulv. Lumbr. Terreſtr. Succin. ppt. ejuſque Eſſentia, Tinctura tonico-nervina Stahlii, Eſſentiæ Lunæ, a nauſeabundis Veneris inquinamentis liberata, Eſſent. dulc. Hal. ordin. & concentr. Infuſa ex herbis nervinis: Rad. Helen. Fœnic. Herb. Meliſſ. Serpill. Roriſmar. Flor. Lavend. Anth. Salv. Bacch. Laur. Junip. additis, ſi mucoſitates præſto ſunt, lignis & radicibus antivenereis. Lign. Guajac. Saſſafr. Rad. Chin. Sarſapar Pimpinell. alb. Externe Spir. Lumbr. terreſtr. Formicar. Juniper. Caſtorina, Empl. e Galban. camphorat. & cum ₒ°ₒ Scarabæorum malaxatum, Potus ex herbis nervinis & diſcutientibus: Chamom. Matricar. Chamæpyth. Roris marin. Urtic. Flor. Salv. Primul. ver. Bacc. Laur. Junip.

Formulæ Remediorum.

1 Pilulæ laxantes.

℞. *Maſſ. Pil. e Succin. Crat. gr. XII.*	*Reſin. Jalapp. gr. iij.*
Extract. helleb. nigr. ℈ſs.	*c. Elix. propr. F. Pil.*
	pro j. Doſi.

1 Potio laxans.

℞. *Fol. Senn. ſ. ſt. ʒij.*	*Diſſol. Mann. Calabr. ʒvj.*
Rhabarb. el. ʒj.	*Colat. clar. d. ad. Vitr.*
Infund. in ſ. q. ∇.	*pro j vice.*
In Colat. ℥iij.	

3 Pulvis temperans & tonicus.

℞. *Oc. ♋. ppt.*	*Cinnabaris ♁ ij. ℈j. M.*
Lumbr. terreſtr. ppt. ā. ʒj.	*Div. in x. p. æ.*
Nitri depurat.	*D. 2. vel 3. doſes quotidie.*
Succin. ppt. ā. ʒſs.	

4 Eſſentia tonico-nervina.

℞. *Tra. ♁ ij. tartariſat.*	*Eſſent. Succin. ʒſs. M.*
Spir. C. C. rectif. ā. ʒj.	*Doſ. 30. gutt.*

5 Spiritus nervinus pro uſu.

℞. *Spir. Vin. Camph. ℥j.*	*Eſſent. caſtor. ʒj. M.*
Lumbric. Terreſtr.	*Applicetur partibus tre-*
Formicar. ā. ℥ſs.	*mentibus.*

6 Emplaſtrum.

℞. *Emplaſtr. e Galban. ℥j.*	*Add. Camph. ℈j. M.*
Malax. cum ₒ°ₒ Scarab.	*Imponatur cervici.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Quando plethora malo anſam dare ex circumſtantiis colligitur, imminuenda eadem eſt vel per Venæſectiones, vel Scarificationes, debito tempore inſtitutas, vel denique hæmorrhagiarum ſpontanearum promotionem.

2 In Senibus & Phlegmaticis, ſeri & muci plerumque ſuperfluitate laborantibus, loco Venæſectionum aliarumque Sanguinis evacuationum præſtant laxantia & quidem ſecundum cauſarum indicationes vel Sennata, vel Helleborata.

3 Sanguineis, & Baccho Venerique litantibus conducunt poſthac temperantia, Emulſiva & Gelatinoſa; phlegmaticis vero incidentia, diſcutientia & anticatarrhalia, ſub infuſorum vel Eſſentiarum forma propinnata.

4 In utroque ſtatu ſubjungenda ſunt Nervino-roborantia, ex iiſque inprimis Eſſent. dulc. Hal. ordinar. & concentr. nec non Lunæ rite parata. Externe vero Embrocationes, epithemata ſicca, ſacculi & frictiones.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 In Cura potiſſimum ad cauſſarum differentias reſpiciendum eſt, ut in univerſalium adhibitione vel ſanguinis vel ſer. ratio habeatur.

2 Sanguinei calidiora minime ferunt, ſed facile atrophias exinde reportant; adhibenda igitur potius ſunt temperantia & ſubſtituenda nervina temperatiora.

3 Tremor acutarum expoſcit tantum excretionum criticarum juſtam promotionem, nec non Gelatinoſorum, ſubacidorum, vel Emulſivorum interpoſitionem.

4 Emarocationes in malo habituali quandoque officium faciunt, ſed præmittenda ſunt univerſalia, alias in ſanguineis majorem noxam inducunt.

5 Veneris & Bacchi ſequaces, niſi moderamen in hiſce cupiditatibus ponant, a remediis parum auxilii expectent.

6 Mercurium nervis haud admodum amicum eſſe experientia conſtat; unde ſi malum ab eodem originem habuiſſe ſuſpicio fert, alexipharmaca & diuretica in uſum trahere convenit.

CA-

Caput Tertium.

De

Vertigine.

I. *Definitio.* Est perturbatio imaginationis, qua res externæ in gyrum verti & circum rotari videntur, ab expanſione & congeſtione humorum, genus nervoſum prementium, dependens.

II. *Differentia.*

1 Eſt l. *Sanguinea*, quæ a Sanguine florido, originem habet, l. *phlegmatica*, quæ natales ſuos debet Sanguini magis ſeroſo & pituitæ ſuperabundanti.

2 Eſt l. *idiopathica*, quæ in capite a ſtagnantibus humoribus ſedem habet, l. *ſymptomatica*, a Ventriculi vitiis originem ducens.

3 Ratione *gradus* eſt l. *levior*, quando externa ſolum circumagi videntur, l. *fortior*, ubi præter hoc oculi caligine obfuſcantur & omnia nigra & obſcura iis repreſentantur. Vocatur hic gradus *Scotomia* l. *Scotodinia* aut etiam, quoniam ægroti in terram cadunt, *Vertigo caduca*.

III. *Signa.*

1 Exurgit plerumque ex improviſo, antecedente aliquali viſus obnubilatione.

2 Subſequitur deinde circum rotatio rerum externarum oculis oberrantium, quæ quandoque prorſus nigra & obſcura iiſdem repræſentantur.

3 Non raro in terram concidunt, niſi ab adſtantibus ſuſtententur.

4 Sanguinei Cephalalgias prægreſſas accuſant & faciei ruborem vaſorumque capitis inflationem conjunctam habent.

5 Phlegmatici vero & qui Ventriculi vitio laborant, multum ſputant, flatulentias in abdomine ſentiunt, necnon tenſiones cardialgicas in Ventriculo.

IV. *Subjecta.*

1 Sanguineo-Melancholici, plethorici, ſpiſſitudine Sanguinis gaudentes.

2 Spontaneas & artificiales Sanguinis evacuationes conſuetas diu negligentes.

3 Qui phantaſiam & memoriam valde fatigant, literati.

4 Hypochondriaci & hyſtericæ, hæmorrhoidum & menſium vitiis laborantes.

5 Cibos crudiores in magna quantitate aſſumentes & minus bene digerentes.

6 Senes, præ junioribus.

7 Veneri & Vino nimium indulgentes, ebrioſi.

8 Qui corpus in gyrum commovent, in præcipitia vident, aut res externas circumrotatas, aquarum vortices & ſimilia diutius aſpiciunt.

9 Halitibus carbonum aut nimio Tabaci fumo caput confundentes.

10 Quibus caſu, ictu aut alia externa vi caput læſum eſt.

V. *Prognoſis.*

1 Vertigo idiopathica in cerebro ſedem habens periculoſior, quam ſymptomatica, a Ventriculi vitio originem habens.

2 Juvenes Plethorici ex invaleſcente Vertigine facile Epilepſiam incurrunt.

3 Iidem ſubito & vehementer a Vertigine correpti in Apoplexiam quandoque incidunt, quamvis hoc rarius fiat.

4 Senes vero vertiginoſi communiter Apoplexia tandem corripiuntur.

5 Si vehemens cephalalgia cum Vertigine concurrit, inſequuntur quandoque Febres inflammatoriæ l. affectus arthritico-ſpaſtici, in aliis vero ipſa Apoplexia.

6 Vertigo hypochondriacorum & hyſtericarum, inprimis quæ junioribus accidit, non ſtatim pro periculoſa judicanda, neque prædicenda ex eadem Apoplexia. niſi ſeniores jam ſint Patientes.

7 Fit hæc Vertigo plerumque habitualis & difficillime curatur.

8 Quandoque menſium & hæmorrhoidum legitimo fluxu l. mitigatur vel plane tollitur.

9 Quæ ex cruditatibus primarum viarum oritur facilius curatur, quam Vertigo Sanguinea.

VI. *Remedia.*

1 Sanguinem abundantem evacuantia: Venæſectio, Scarificationes, Hirudines.

2 Humores verſus caput congeſtos revellentia, blanda laxantia: Maſſa Pil. e Succin. Crat. Pil. Tartar. Querc. Extract. Pachymag. Croll. Hellebor. nigr. Clyſteres, Pediluvia. frictiones & ligatura extremorum.

3 Orgaſmum Sanguinis contemperantia: Nitroſa, abſorbentia, Cinnabarina.

4 Primarum viarum ſaburram eliminantia: Tartarus emeticus cum Sal. digeſtivo, Vitriolum album.

5 Spiſſos humores in Ventriculo contentos incidentia: Sem. Coriandr. Cochlear. Naſturt. Eruca Cubeb Rad. Ari, Galang. Zedoar. Armorac. Calami aromat. Piperitis, Cochlearia, Aromatica, Pulvis ſtomachicus Birchkmanni, Quercetani, Eſſentia Cort. ☉rum, carminativa wedelii &c.

6 Nervina & Specifica: Mixtura tonico nervina Stahlii, Smaragdus pptus, Hyacinthus pptus, Cinnabaris nativa, Stercus Pavonis, Ungula Alcis, Ægagropilæ, Radix Doronici, Externe Spir. Vini Camph. ▽ Meliſſ. compoſ. °° deſt. Bux. Succin. Balſ. Succin. Cucuph e Rad. Irid. Flor Valerian. Bryon. Herb. Meliſſ. Hyſſop. Salv. Chæref. Serpill. Sem. Carv. Fœnic.

Formulæ Remediorum.

1 Pilulæ laxantes.

℞. *Maſſ. Pil. e Succin.* *Tartar. Querc.* *Extract. hellebor. nigr. ā. gr. viij.* *Trochiſc. alband. gr. iij. c. Eſſent. Succin. f. Pil. D. pro una vice.*

2 Aliæ.

℞. *Extract. Panchym. Croll. gr. XV. Hellebr. nigr. gr. viij.* *☿ij dulc. rit. par. gr. vj. Reſ. Jalapp. gr. iij. M. F. l. a. Pil. D. S. ut antea.*

3 Vomitorium.

℞. *Rhabarb. elect. gr. XII.* *Tartar. emet. gr. ijſs.* *Sal. polychr. gr. vj. M.*

4 Aliud.

℞. *Vitrioli albi depurat. ʒſs.* *Sumatur in juſculo calente.*

5 Pulvis temperans.

Oc. ♋ ppt. *Succin. ppt.* *Nitri depurat.* *Arcan. duplicat. ā. ʒj. Cinnabar. ♁ii ℈ij. M. Doſ. ℈j. ſingulis 4. horis.*

6 Alius ſtomachicus.

℞. *Pulv. Stomach. Birckmanni ʒſs.* *Herb. Card. bened.* *Cort. ☉rum. ā. ʒj. M. Doſ. ℈j. ante cœnam & prandium.*

7 Eſſentia Stomachica.

℞. *Tinct. Vitrioli ♂tis Ludov. ʒij.* *Eſſent. cort. ☉rum ʒj. M.* *Doſ. gutt. 35. ante prandium & cœnam.*

8 Mixtura Tonica.

℞. *Tinct. ♁ij. tartar. ʒij.* *Eſſent. Succin. ʒj.* *Liq. C. C. Succin. ℈ij. M.* *Doſ. gutt. 25. 30. bis l. ter per diem.*

9 Tabulæ confortantes.

℞. *Spec. diambr. diamoſch. ā. ʒſs.* *Succin. ppt.* *Cinnabar. ♁ ā. ℈j.* *c. ſ. q. Sacch. in ▽ Salv. ſolut. F. l. a. Tab. per. vices comedendæ.*

10 Balſamus Cephalicus.

℞. *Balſam. Succin. Rut ā. ʒſs.* *°° deſt. Buxi ℈ſs. M.* *Pro inungendis temporibus & Vertice.*

11 Aqua Spirituoſa.

℞. *▽ Meliſſ. compoſ. ℥ſs.* *Spir. C. C. rectif. ʒj.* *pro eodem uſu.*

VII.

VII. *Methodus medendi.*

1 In ſtatu plethorico, ubi res a Sanguine dependet, inſtituenda eſt Venæſectio, & quidem optime revulſionis ſcopo in pede; ubi vero hæmorrhoidum ſuppreſſio ſubeſt, hirudines ano applicari poſſunt.

2 In malo urgentiori ſubjungatur Clyſter ſtimulans, ubi vero mora conceditur, præſcribantur laxantia helleborata, aliquoties repetenda.

3 Revulſionis etiam ſcopo in uſum vocentur pediluvia, frictiones pedum cum Sale & aceto & ligaturæ extremorum.

4 Interponantur interne temperantia Nitroſa & Cinnabarina, externis diſcutientibus per Spir. Vini camphoratum, Cucuphas temperatas haud omiſſis.

5 In primarum viarum ſaburra ordinentur Vomitoria, omiſſa Venæſectione.

6 Subjungantur digeſtiva & ſtomachica.

7 Ubique colophonis loco in uſum trahantur nervina & ſpecifica ſelectiora.

8 Diæta etiam conveniens inſtituatur & ad evacuationes cum ſpontaneas, tum artificiales ſedulo reſpiciatur.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 In Hypocondriacis & Hyſtericis, ubi concurſus flatuum plerumque adeſt, a vomitoriis abſtinendum eſt; flatus enim per hæcce magis ad Ventriculum derivantur & flatulentia hiſce ſubjectis familiaris augetur.

2 Quod etiam in aliis caſibus, ubi flatulenta Ventriculi diſtenſio adeſt, notandum.

3 Conveniunt his in caſibus Digeſtiva ſalina & incidentia vegetabilia, pro re nata l. mitiora l. fortiora: Rad. Ari, Ariſtol. long. Helen. Irid. Flor. Herb. amar. Card. bened. Fumar. Abſinth. Cent. min. antiſcorbutica &c.

4 Sem. Coriandr. Eruc. ſ. Sinap. ſingulis mane ad aliquot grana comeſta incidunt & cito digeſtionem promovent, abuſus tamen in calidioribus vitandus.

5 In Ventriculi conſtitutione frigidiori commendanda præterea ſunt aromatica, ſed in ſanguineis in parca doſi.

6 Subjungenda & interponenda ſunt lenia laxantia, vitando nimis acria.

7 Ubi vero tenax, viſcoſa materia, ſine multo ructu & flatu ventriculum onerans, in ſuſpicionem venit, ibi tuto Vomitorium exhiberi poteſt.

8 Ungula alcis & ſtercus pavonis nullam peculiarem efficaciam exhibuiſſe Stahlius & Obſervat. Uratiſlav. teſtantur.

9 Inter uſitatoria Cinnabaris optima eſt, quamvis nulla miracula præſtet.

10 Radix Doronici, Sem. Coriandr. Cubebæ, Salvia bene ſe gerunt.

11 Pediluvia in idiopathica magis quam ſymptomatica vertigine locum habent.

12 Cucuphæ magis phlegmaticis quam ſanguineis conveniunt, ſenibus magis quam junioribus.

13 Idem etiam de Salib. volatilibus °o° ſit dicendum, quæ quandoque eximium damnum afferunt.

Caput Quartum.

De

Soporoſis Affectibus.

I. *Definitio.* SUnt perpetuæ ad ſomnum propenſiones vel actuales ſopores, cum actionum vitalium & præcipue animalium inſigni remiſſione conjunctæ, a congeſtione vel ſtaſi Sanguinis vel Seri, in Capite facta, originem trahentes.

II. *Differentia.*

1 Sunt vel *idiopathici*; qui cum actuali ſtaſi abſque aliis morbis occurrunt, vel *ſymptomatici* morbis aliis v. g. febribus acutis ob congeſtionem Sanguinis verſus Caput ſupervenientes.

2 *Symptomatici*, qui in morbis acutis ſeſe offerunt vel contingunt cum actuali ſopore & profundiori ſomno, ubi *Coma ſomnolentum* ſ. *Cataphoran* conſtituunt; vel abſque ullo ſopore, ſed ſaltem inſigni ad ſomnum propenſione, quem tamen aſſequi haud poſſunt patientes, ubi *Comatis Vigilis* nomen aſſumunt.

3 *Idiopathici*, qui per ſe & citra alios morbos eveniunt, vel ſunt *vehementiores* & pluribus ſtipati ſymptomatibus, ubi *Lethargi* ſ. *Veterni* nomen aſſumunt, vel *mitiores*, ubi *Carus* appellantur; uterque tamen perpetuum & graviorem ſoporem conjunctum habet. Alii Auctores hunc ordinem invertunt, & loco Comatis Lethargum pro ſymptomate febrili habent; alii etiam Carum graviorem eſſe Lethargo autumant & proximum ad Apoplexiam gradum.

III. *Signa.*

1 *Comatis.*

a Somnolenti:

1 Somnus præternaturalis profundus & diuturnus.

2 Ægri expergefacti delira quidem loquuntur, ſed non ita pertinaciter ac in Comate vigili, cum ſæpius eorum, quæ loquuntur, conſcii ſibi ſint.

3 Mox vero expergefacti ſibi relicti in priorem iterum ſomnum prolabuntur.

b *Vigilis:*

1 Continuum dormiendi deſiderium, cum oculorum utplurimum clauſura, ſed nullo actuali ſomno ſtipatum.

2 Delirium pertinacius, jectigatio & inordinata commotio corporis, cum intermixtis quandoque clamoribus & vociferationibus conjuncta.

2 *Lethargi:*

a Præcedunt fere ordinarie tremores, vertigines, cephalalgiæ gravativæ, ſegnities corporis, ſomnus profundus, aut magna in ſomnum propenſio.

b Incipit Paroxyſmus ſopore profundo & diuturno, ita ut ægroti ſponte vix expergefiant, excitati autem plane immemores ſint, & mox iterum in priorem ſoporem incidant.

c Pulſus eſt debilior, calor vero, reſpiratio & color vix præter-naturales; & quamvis prior quandoque aliquando exacerbetur, ut febrilis quid conſtituere videatur, ultra modum tamen non intenditur.

3 *Cari:*

a Nullum delirium, neque tanta oblivio, ac in Lethargo.

b Tactu vel clamoribus excitati percipiunt & audiunt, quid ſecum actum ſit.

c Mox autem in priorem ſoporem iterum prolabuntur.

d Aut juxta alios ſomnus adeo profundus, ut acidulis puncti membra quidem moveant, ſed plane non excitentur.

IV. *Subjecta.*

1 Comati obnoxii ſunt acute & maligne febricitantes, per regimina calidiora male tractati aut per opiata ſtupefacti, proprio & perverſo Naturæ motu regurgitationes materiæ febrilis ad caput incurrentes.

2 Lethargum experiuntur Vulnerati, Narcoticis v. g. Tabaco, Hyoſcyamo, Opio, Croco abuſi, valde ebrioſi, nimiis curis & ſollicitudinibus vexati.

3 Caro magis obnoxii ſunt ſenes, phlegmatici, torpidi, otioſi, excretionis & ſecretionis mucido-ſeroſæ materiæ vitio laborantes, catarrhis pectoris & capitis ſæpius expoſiti.

V. *Prognoſis.*

2 Comata per ſe quidem lethalia haud ſunt, interim tamen nunquam non abſque evidenti periculo occurrunt; inprimis ſi enormiores cephalalgiæ & deliria præceſſere.

2 Si ſudor frigidus iiſdem ſupervenit, actum de ægris eſt.

3 Lethargus, quo magis cum profundo ſopore & memoriæ omnimoda proſtratione conjunctus eſt, eo certius lethalis.

4 Lethargici ſeptimum diem vix ſuperant, imo plerumque ante ſeptimum moriuntur, niſi excretio purulenta per aures, nares, aut infundibulum meliora iterum promittat, cui ſi adjungatur febris & reliquo-

rum ſymptomatum mitigatio, eo magis reconvaleſcentiæ ſpes habenda.

5 Pejus eſt Phrenitidi Lethargum ſupervenire, quam Lethargo Phrenitidem.

6 Tremor Lethargum excipiens periculoſus.

7 In Senibus ſomnolentis, aliiſque torpidis caro obnoxiis, niſi vita otioſa in agilius genus mutetur, Apoplexia tandem ſupervenire ſolet.

VI. *Remedia.*

1 In Comate Vigili & Somnolento:

a Interne Cinnabarina, diaphoretica fixa, diſcutientia, Nitrat. abſorbentia; Pulv. Bezoard. Hal. Cinnabar. diaph. Alexiph. Stahlii, Mixt. Simpl. Tra Bez. Mich. Nitr. depurat. Cinnabar. Conch. Oc. ♋. ppt.

b Lubricantia: Gelatin. C. C. Ebor. diluentia, ſufficiens potus tenuis.

c Subacida: Sirup. acetos. Citr. Tinct. Roſ. Violar. Succus Berber.

d Externe camphorata, Ligaturæ extremorum, Veſicatoria, Bufonis applicatio & Sal. volatilia odoretenus uſurpata.

2 In *Lethargo* & *Caro*:

1 Senſum exſuſcitantia & humores revellentia: Clyſteres acriores & ſtimulantes, ex Fol. Senn. Colocynth. Fol. Tabac. Agaric. Extr. Helleb. nigr. c. ſ. q. Sal Gemmæ, & Suppoſitoria ex ſimilibus parata, Ligaturæ extremorum, Frictiones, Veſicatoria & Cataplaſmata acriora, plantis pedum & volis manuum applicanda, odoretenus vero Salia volatilia adhibenda; ad exſuſcitationem porro faciunt clamores, pilorum evulſiones, ſternutatoria exhibita, acu-puncturæ &c.

2 Plethoram, ſi quæ adeſt, imminuentia: V. S. in pede adminiſtrata & quidem in primo ſtatim principio, aut in aſſuetis Hirudinum applicatio.

3 Sanguinem ſincerum ad caput tranſlatum temperant & diſcutiunt: Cinnabarina, gelatinoſa, diluentia, Nitrata, diaphoretica fixa, lenia alexipharmaca. Externe Camphorata, bufonis applicatio &c.

4 Cruditates in ſubjectis phlegmaticis & pituitoſis e primis viis eliminantia: Vomitoria, præmiſſis digeſtivis, adhibita, vel laxantia: Rhabarbarina, Helleborata, Sennata & Jalappina.

5 Muciditatem ſeroſam reſolventia & per urinarias vias educentia. Tra Tart. Cinnabar. Tartariſata, reſolvens Argent. Eſſent Lignor. Pimpin. alb. Alexiph. Stahl. fortior.

6 Nervoſum genus roborantia: Eſſent Succin. Spir. C.C. Sal. Ammon. Specif. cephal. Mich interne adhibita. Externe vero Spir. Vini Camph. Cucuphæ, ex herbis nervinis & roborantibus.

7 Narticorum, Venenorum & Sulphur. exhalationum vim infringentia: ſubacida cum alexipharmacis conjuncta, interne & externe in uſum vocata, præmiſſo vel interpoſito, ſi e re videatur, Vomitorio.

Formulæ Remediorum.

1 Clyſter acrior.

℞. *Rad. Alth.*
Pyreth. ã. ℥ſs.
Herb. Rut.
Malv. ã. Mſs.
Pulp. Colocynth. in pet. ligat. ʒj.
Coq. in ſ. q. Ter. font.
Colat. ℞. ℥viij.
Add. Elect. hier. cum Agar. ʒj.
°o° *Chamom.* ℥vj
Vit. Ov. No. j.
Sal. Gemm. ʒj. *M.*
F. Clyſter.

2 Alius.

℞. *Rad. Irid. noſtr.*
Alth. ã. ʒſs.
Herb. Cent. min.
Branc. urſin. ã Mſs.
Fol. Senn. ʒij.
Coq. in ſ. q. Ter. ſ.
Colat. ℞. ℥ix.
Add. Elect cathol. ʒj.
Extr. Helleb. nigr. ℈j
°o° *Oliv.* ℥vj.
Vitell. Ov. No. j.
Sal. Gemm. ℈ij. *M.*
F. Clyſter.

3 Suppoſitorium acre.

℞. *Specier. hier. ſ.* ʒij.
Fell. Tauri inſpiſſat. ℈j.
Sal. Gemm. ʒj.
c. ſ. q. Mellis f. l. a. Suppoſ. No. ij.

4 Aliud.

℞. *Pulv. Agar.* ʒj.
Colocynth. ʒſs.
Diagryd. ℈ſs.
c. ſ. q. mellis f. l. a. Suppoſ.

5 Potio Vomitoria.

℞. *Syr. e. Cich. c. Rhab.* ℥ſs.
emet. ʒvj.
Ter. Meliſſ. ℥ij. *M.*
Pro j. *doſi.*

6 Pulvis Vomitorius.

℞. *Rhabarb. el. gr. XV.*
Tart. emet. gr. iij.
Sal. Polychr. gr. iv. *M.*
Pro j. *vice.*

7 Potio laxans.

℞. *Syr. fl. perſ.* ℥ſs.
Diacyd. lucid. Jal. ʒiſs.
Extr. helleb. nigr. gr. vij.
Sal. polychr. gr. iv.
Ter. Meliſſ. ℥j. *M.*
Pro una doſi.

8 Pulvis diapnoico-diſcutiens.

℞. *Cinnabar. diaph.*
Oc. ♋. *ppt.*
Arcan. dupl.
Nitr. depurat. a. ʒi.
Cinnabaris ♁ ij. ʒſs. *M.*
Doſ. ℈j. *ter l.* 4. *per diem.*

9 Gelatina temperans.

℞. *Gelatin. C. C. c.* ∇ *ſimpl. par.* ℥vj.
ʒj. *M.*
D. Cochleatim.
Add. Tab. e Succ. Citr.

10 Potio diapnoico-temperans.

℞. ∇ *Scorzon.*
Meliſſ. ã. ℥ſs.
C. C. citr. ℥ſs.
Oc. ♋. *ppt.*
♁ ii *diaph. a.* ʒſs.
Træ roſar. ʒiſs.
Syr. acetos. Citr. ℥ſs. *M.*
D. Cochleatim.

11 Eſſentia diſcutiens.

℞. *Eſſ. alexiph. mitioris Stahli,*
Mixtur. ſimpl. a. ʒiſs. *M.*
Doſ. gutt. 35. *ad* 30. *bis per diem.*

12 Alia diuretico-diſcutiens pro magis phlegmaticis.

℞. *Træ* ♁ ii *acris,*
Eſſent. Lignor.
Pimpin. alb. a. ʒj. *M.*
D. ut antea.

13 Alia tonico-nervina.

℞. *Tinct.* ♁ *acris.*
Eſſent. Succin.
Spir. C. C. rectiſ. a. ʒj.
M. Doſ. gutt. 25. *ter per diem, præmiſſis præmittendis.*

14 Species pro Cucupha.

℞. *Fol. Ror. mar.*
Majoran.
Puleg. a. Mſs.
Fl. Lavend.
Salv.
Ltl. conv. a. p. j.
Storac. Calam.
Benz. a. ʒj.
Inciſ. contuſ. irror.
°o° *deſt. meliſſ. lavend. a. gutt.* vi.
cinam. gutt. iij. *M.*
F. Cucupha.

VII. *Methodus medendi.*

1 Comata futura nulla re certius præcaveri & præſentia ſubigi poſſunt, quam perita & ordinata febrium tractandi methodo, præſcribendo nimirum illa remedia, quæ excretiones periphericas promovent, orgaſmum contemperant, ſanguinem diluunt, eundemque ad ſtaſes pronum reſolvunt, i. e. Abſorbentia, Nitrata, Cinnabarina, Diaphoretica fixa, Gelatinoſa, Emulſiva, & lenia Alexipharmaca; non neglectis externe Camphoratis, vertici, & temporibus largiter applicandis, Unguento alabaſtrino Camphor. Emu ſ. ex Nucl. perſ. & Camphor. & in impetu vehementiori Veſicatoriis, frictionibus, Cataplaſmatibus acribus pedibus, & Salibus volatilibus naribus applicandis.

2 Lethargus avertendus & domandus eſt partim internis reſolventibus, diſcutientibus & temperantibus, partim Clyſteribus & ſuppoſitoriis acribus, nec non Veſicatoriis.

3 Subjungantur in ſtatu ſanguineo, ubi tranſlationes ſanguinis in cauſſa ſunt, evacuationes ſanguinis, in pede celebrandæ, l. hirudines, circa loca hæmorrhoidalia in aſſuetis, applicandæ.

4 Ubi vero phlegmatica & pituitoſa conſtitutio potius malo originem dedit, ordinentur primo, loco Venæſectionis & hirudinum, Vomitoria, & laxantia Helleborata & Jalappina, ſubjungendo reſolventia, & diſcutientia fortiora.

5 Quæ quidem methodus & Caro applicatur, commendando inſuper ægroto agilius Vitæ genus.

6 Ubique curationi finis imponatur per nervina interne & externe uſurpata.

7 In

7 In narcoticorum, carbonum & Venenorum ſulphureis caput gravantibus inquinamentis ordinentur eadem Vomitoria, cum ſubjunctis alexipharmacis & diaphoreticis, ſubacidis maritatis.

8 Quod Diætam attinet, Sanguineis commendanda diluentia, potus & cibi tenuiores; pituitoſis vero & ſeroſis magis aromatica, Vini uſus, cibi ſicciores, aſſati.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Cauſæ primariæ ubique examinandæ ſunt, ut ſecundum eaſdem methodus medendi inſtituatur.

2 In febribus acutis verus ſomnus verſus dies Criticos placide obveniens probe diſtinguatur a Comate: hoc enim medelas expoſcit, ille ſibi relinquendus & pro beneficio Naturæ habendus.

3 Comata ab opiatorum abuſu excitata, per interna alexipharmaca & externa Salia volatilia, naribus applicata, quandoque auxilium recuperant.

4 Plethorici ſanguinei Lethargo l. Caro correpti in primo ſtatim principio evacuationes ſanguinis celebrent, alias damnum magis quam emolumentum corpori parant.

5 Junioribus Veſicatoria, ſenioribus vero Fonticuli, pro materia ſeroſa a capite avertenda proſunt.

6 Cucuphæ ſeroſis quidem & pituitoſis auxilium præſtant, roborando caput, & ſtaſes ſeroſas diſcutiendo, ſed ſanguineis turbas majores afferunt.

7 Idem quoque ſentiendum eſt de internis diaphoreticis ℥ſis, aromaticis, ſpirituoſis; concedendo magis hæc pituitoſis & phlegmaticis in refractiori doſi, ſanguineis vero temperatiora.

8 Somnus ubique interpellandus eſt colloquiis, ſternutamentis, Sal. volatilium adhibitione externa, & ubi circumſtantiæ illud permittunt, mobili vitæ genere.

9 Sternutatoriorum tamen uſus magis phlegmaticis, quam ſanguineis, concedendus eſt.

10 Anodyna in omnibus affectibus ſoporoſis quam maxime vitentur, nec non carbonum ſulphureæ ſtupefacientes exhalationes.

21 Phlegmaticis & ſeroſis ſenibus imprimis noxia eſt autumnalis humida conſtitutio, nec non refrigeratio Capitis; unde hoc tempore præſervantia in uſum trahere debent.

Caput Quintum.

De

Apoplexia.

I. *Definitio.* Eſt affectus graviſſimus, vel univerſalem ſenſuum & motuum abolitionem, vel motuum tantum plenariam privationem, ſenſuum autem aliqualem adhuc ſubſiſtentiam conjunctam habens, a ſtagnatione Sanguinis vel Seri, in Cerebro facta, originem habens, & ex improviſo ægrum corripiens & proſternens.

II. *Differentia.*

1 Dividitur in *ſanguineam*, a Staſi Sanguinis ortum habentem, & *ſeroſam* ſ. *pituitoſam*, a ſeri vitiis productam.

2 *leniorem*, motum cordis & vitæ ſignat adhuc relinquentem; & *fortiorem* uno quaſi impetu ægrum corripientem & vitam privantem.

3 Differt a *Catarrho Suffocativo*, per prægreſſos capitis affectus ſeroſos, Lippitudines, Cephalæas gravativas, & ſpumeſcentiam oris, in Paroxyſmo evenientem. Alias diſcretio amborum horum affectuum non eſt ita facilis.

4 A *Syncope*:

a Pulſus vel plenaria ceſſatione vel maxima ſaltem ejuſdem imminutione, qui in ſyncope magis adhuc viget:

b Apertura & rigiditate oculorum, qui in ſyncope ordinarie clauſi ſunt;

c Rubedine quandoque faciei, quæ in ſyncope nunquam non pallida eſt:

d Stertore & ſibilo pectoris, qui in ſyncope deeſt.

5 Ab *Hemiplexia*, univerſali ſenſus & motus ablatione, qui in hac in alterutro adhuc latere remanent.

III. *Signa*,

1 *Generalia*;

a Præcedunt vertiginoſa capitis mala, tinnitus aurium, Cephalæa obtuſa in occipite, viſus variæ interceptiones & obſcurationes, laſſitudo corporis, dormiendi perpetuum deſiderium, ſomnus profundus.

b Poſtea invadit quovis tempore ex improviſo, & ægrotos proſternit.

c Motus & ſenſus ſubito evaneſcunt.

d Reſpiratio intercipitur, & fit cum ſtertore, oculi rigidi quaſi vitrei & ſemi aperti tantum conſpiciuntur.

e In leniori malo pulſus leniſſima adhuc veſtigia apparent.

2 *Specialia*,

α *Sanguineæ*:

α Major reſpirationis vis remanet, ſenſus autem prorſus.

β Facies & genæ rubent, & vaſa circa tempora ſunt inflata.

γ Ante mortem dentibus ſtrident & convulſionibus tandem vitam finiunt.

δ Poſt mortem ſanguis interdum ex ore & naribus erumpit, ipſum vero caput in miram attollitur magnitudinem.

ε In diſſecto cerebro & quidem ejuſdem ventriculis invenitur aliqua portio ſanguinis extravaſati.

β *Seroſæ*:

α Motus omnes uno quaſi impetu ceſſant.

β Reſpiratio etiam maxime turbatur & loco illius ſtertor & ſibilus occurrit.

γ Facies pallet & nulla conſpicitur venarum inflatio.

δ Circa mortis articulum ſpuma ante os erumpit.

ε Cerebrum autem diſſectum in Ventriculis, loco ſanguinis, aliquid ſeri extravaſati oſtendit.

IV *Subjecta*

1 Apoplexiæ ſanguineæ expoſiti quandoque ſunt juvenes plethorici, Baccho litantes, iracundi.

2 Frequentius viri & ſenes Plethorici, junioribus annis Hæmorrhagiis ſpontaneis vel artificialibus aſſuefacti, in ſenio vero iiſdem privati.

3 Seroſam experiuntur magis phlegmatici & pituitoſi ſenes, vitam otioſam agentes, & ſomnolentiæ dediti.

4 Quibus ulcera inveterata ſpontanea vel artificialia curata fuere, aut catarrhi, tuſſes, pedum ſudores repreſſi.

5 Nimias ſanguinis & ſeminis profuſiones paſſi.

6 Utramque facilius incurrere poſſunt, qui hæreditariam diſpoſitionem poſſident.

7 Illi denique etiam non raro Apoplectici moriuntur, qui contuſiones, aliaſque capitis læſiones experti fuere.

V. *Prognoſis*.

1 In Apoplexia, quo magis offenditur reſpiratio, eo fortior eſt morbus, quo minus, eo debilior. *Bagliv.*

2 Apoplectici plerumque intra paucas horas moriuntur & rarius ultra 24. horas vitam protrahunt. Vidi tamen Anno 1697. Virginem 17. annorum ob ſuppreſſionem menſium diuturna Apoplexia correptam, quæ ſub finem demum tertii diei moriebatur.

3 Quandoque tamen Apoplexia, ſi levior fuerit, in Paralyſin alicujus membri tranſit.

4 Febris ſuperveniens ſalutaris, quamvis hoc in pituitoſis rarius contingat.

5 Qui poſt ſuperatum paroxyſmum denuo vertiginoſi fiunt, novos inſultus expectent.

6 Si Apoplexiæ ſanguineæ convulſiones capitis ſuperveniunt, actum de ægro eſt.

7 In Pituitoſa, ſpuma oris lethalis. *Hipp. 2. Aphor.* 43.

8 Quando pulſus ex parvo fit magnus, & ſenſim in magnitudine creſcit, brevi moriuntur. *Bagliv.*

9 Omnes Apoplectici ſanati facillime novos paroxyſmos incurrunt.

10 Si poſt Venæſectionem reſpiratio fit liberior & pulſus quoque bene ſe habet, ſalutem prædicere poteris. *Bagliv.*

11 Clyſteres in minori quantitate injectos iterum effluere, malum: denotat enim totalem toni reſolutionem.

12 Quando patientes evadunt, ſenſuum debilitatem, paralyſes partium, tremores artuum & ſimilia incommoda reportant.

13 Qui Apoplexia correpti fuere, frequentibus flatibus & borborygmis fiunt obnoxii.

VI. *Remedia.*

1 Sanguinem ſuperfluum in capite ſtagnantem revellentia & evacuantia, Venæſectio in brachio large ad. ℥viij. x. inſtituta, & ſubjuncta, ſi circumſtantiæ illam ſuadeant, raninarum & frontalium venarum inciſio.

2 Seroſam muciditatem eliminantia: Vomitoria, & quidem ſpecifice ad commendationem Langii Sal Vitriol. ſ. Gilla Paracelſi a ℈j. ad ʒſs. in ſ. q juſculi vel aq. ſtillatit. exhibitum, Clyſteres acres ex Urina puerorum, Fol. Senn. Tabac. Colocynth. Sale comm. Gemm. Sapon. Elect. hier. picr. Extract. Helleb. nigr. Tartar. emet. qui Clyſteres & in cauſa ſanguinea & seroſa pro ſenſu excitando ſimul utiles ſunt.

3 Naturæ ſenſum, præter nominatos Clyſteres, revocantia: frictiones extremorum, Ligaturæ, Sinapiſmi, Veſicatoria, Vertici & Nuchæ aut etiam plantis pedum applicata, ſpiritus & Salia Urinoſa naribus excepta & linguæ illita, Spiritus nervini, Camphorati & Succinati, vertici, temporibus & fronti appliciti, concuſſiones, vellicationes, acclamationes.

4 Specifica: Bufones exiccati, Vertici impoſiti, o͚o Succini, ejuſque balſamus, Nuchæ temporibus & Vertici illita.

5 Interne nervina efficacia ſe commendantia: Cinnabarina, Lumbrici terreſtres, liq. C. C. ſuccinat. Eſſent. Succin. Spir. C. C. Eſſent. dulc. Hal. ord. & concentr.

6 Febrem ſupervenientem diſcutientia: diaphoretica fixa, abſorbentia, Cinnabarina, in orgaſmo ſanguinis additis Nitroſis.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis emeticus.

℞. *Salis Vitriol. ſ. Gill. Parac.* ʒſs.	*D. pro una doſi.*

2 Clyſter acrior.

℞. *Herb. Salv.*	*Coq. in ſ. q.* ▽ *ſ.*
Rut.	*Colat.* ℞. ℥vj. *l.* viij.
Origan. a. Mj.	*Adde Elect. hier. pier.* ℥ſs.
Fol. Senn. ʒij.	*Mel. anthoſ.* ℥j. *M.*
Colocynth. ʒj.	*f. l. a. Clyſt.*

3 Alius.

℞. *Rad. Ariſtol. rot.*	℥vj. *vel* ℥viij.
Cyclam. a. ℥j.	*Diſſolv. Exoract. Helleb. nigr.* ℈j.
Herb. Rut.	
Ror. mar. a. Mj.	*Elect. hier. picr.* ℥ſs.
Agar. ʒij.	*M. pro Clyſtere.*
Coq. in ſ. q. aq. ſ. In Colat.	

4 Spiritus reſuſcitans externus.

℞. *Aqu. Reg. Hurg.*	*Salis ammon.* ʒjſs. *M.*
Sir. lil. convall. a. ʒij.	*Naribus admovendus.*

5 Sal volatile.

℞. *Sal volatilis Urin.* ʒj.	*Admoveatur naribus &*
Succin. volat. ʒſs. *M.*	*affricetur linguæ.*

6 Balſamus nervinus.

℞. *Balſ. Succin.* ℈j.	o͚o *deſt. cinam. gutt. iij. M.*
Apopl. ℈ſs.	*Vertici & nuchæ illinatur.*
Axung. caſtor. gr. vj.	

7 Potio nervina interna.

℞. *Aq. Salv.*	*Cinnabar.* ♁ *ij.* ℈ſs.
Fl. Til.	*Liq. C. C. ſuccinat.* ʒſs.
Tunic. a. ℥j.	*Syr. Pæon.* ℥ſs. *M.*
Apopl. us. ℥ſs.	*D. cochleatim.*
Pulv. Lumbr. terreſtr. ℈j.	

8 Eſſentia nervina.

℞. *Spir. C. C. rectiſ.* ʒij.	*Doſ. gutt. 25. vel 30. bis vel ter per diem.*
Eſſent. Succin.	
dulc. Hal. a. ʒj. *M.*	

VII. *Methodus medendi.*

1 Apoplexia ſanguinea præcipue Venæſectionem expoſcit, & quidem largam. Quodſi turgeſcentia vaſorum in capite, poſt celebratam Venæſectionem in brachio, remaneat, vena frontis vel ranina aperiri poteſt.

2 In phlegmatica vero ſ. pituitoſa Curæ initium a Vomitorio faciendum.

3 Subjungendi in utroque caſu Clyſteres tam pro alvo reſeranda, quam ſenſu Naturæ excitando, quem in finem debent eſſe acriores, ſtimulantes.

4 Ut autem activitas Naturæ eo citius revocetur, non negligenda ſunt externe, quæcunque ſenſum fortiorem excitare poſſunt, v.g. Veſicatoria, Sinapiſmi, Salia volatilia urinoſa & ſimilia.

5 Interne autem, poſt præmiſſa univerſalia & externa exſuſcitantia, ordinanda ſunt nervina, ubi ſpecialem effectum Eſſentia dulcis, aliaque ex auro parata remedia exhibent, interponendo diaphoretica fixa, ſi forte febris ſeſe adjunxerit.

6 Præſervative ſuadendæ ſunt ſanguineis æquinoctiales V. S phlegmaticis vero laxationes, Diæta parca, motus corporis, & interpoſitus remediorum nervinorum exquiſitorum uſus.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 Venæſectio ſicuti pituitoſis, ſic Vomitoria ſanguineis nocent.

2 Quam diu Apoplexia fortior deglutitionem remediorum prohibet, ab omnibus internis abſtinendum eſt: quia facile arteriam aſperam ingrediuntur.

3 Clyſteres in minori injiciendi ſunt quantitate. facile enim iterum effluunt.

4 Veſicatoria magis in pituitoſis, quam ſanguineis, locum habent: in illis ſatis efficaciter quandoque ſe gerunt.

5 Frictiones optime in pedibus inſtituuntur cum pannis aſperis calefactis.

6 Ori ſpirituoſa parce ſunt imponenda, lingua potius fricanda ſalibus volatilibus.

7 Specificam quidem efficaciam Fol. Hellebr. nigr. balſamico tempore collectis quidam adſcribunt, ſed hoc ulterioris experientiæ committendum eſt.

8 Vita otioſa, lauta Diæta, Spir. Vini abuſus, carbonum effluvia, aer humidus autumnalis, apoplecticis admodum noxia ſunt.

9 Salia volatilia oleoſa interne & externe uſurpata ſanguineis nocent magis, quam proſunt, Phlegmaticis vero in parciori doſi poſſunt concedi.

CAPUT SEXTUM.

DE

Paralyſi & Hemiplexia.

I. *Definitio.* SUnt motus tonici vitalis repentinæ remiſſiones, in hac vel illa corporis parte contingentes, cum motus & utplurimum etiam ſenſus læſæ partis privatione conjuncta.

II. *Differentia.*

1 *Ratione partis affectæ*, eſt vel

a *Univerſalis*, quando omnes partes infra caput poſitæ, vel etiam dimidia totius corporis pars, ubi ſpecialiter Hemiplexiæ nomen aſſumit, hac motus tonici deſertione afficiuntur;

b Vel *particularis*, ubi in his vel illis partibus ſeorſim v.g. veſica, ano, lingua, pede alterutro vel brachio hoc obtingit; unde Paralyſeos variæ conſtituuntur ſpecies.

2 *Ratione gradus*, eſt vel

a *Perfecta* cum ſenſus & motus omnimoda privatione conjuncta, ubi proprie Paraplexia audit;

b Vel *imperfecta*, quando motus quidem perit, ſenſus autem remanet, quod in ſpuria illa ſcorbutica contingere ſolet, ubi doloribus ſatis acerbis tendentibus, atque trahentibus afficiuntur.

III. *Signa.*

1 *Generalia:*

a In-

a Invaſio vel ſubitanea vel ſucceſſiva, præcedente partium torpore, debilitate, movendi & ſentiendi aliquali defectu,
b Motus tonici in affecta parte remiſſio, ita ut flecti in morem priſtinum nequeat.
c Abolitio etiam, in graviori malo, ſenſus, ut uſta & ſecta pars nullum dolorem percipiat.
d Quo in caſu plerumque pars redditur flaccida & frigida, ut etiam humores irruentes eandem inſigniter inflent.
e Malum in pejus ruens non raro ſequuntur ſpaſtica & convulſiva pathemata vel etiam affectæ partis ſphacelus.

2 *Specialia.*

a *Hemiplexiæ.*
α Alterutrum totum latus motu & ſenſu deſtituitur, cum tumida & livida quandoque ejuſdem inflatione.
β Loquela vel plenarie intercipitur, vel inſigniter ſaltem læditur, ita ut non niſi balbutiendo loqui poſſint.
γ Præcedunt fere ordinarie artuum laſſitudines, ſtupores, tremores, palpitationes, ſenſuum motuumque perturbationes & debilitates, ſtridoreſque dentium ſub ſomno.
δ Concurrunt ſenſuum internorum obnubilationes obliviſcentia, & ſomnolentia.
ε Superveniunt in graviori ſtatu vel univerſales vel particulares Convulſiones, aut ipſius partis necroſis.

b *Paralyſeos Oris.*
Os ad alterum latus diſtorquetur, & hoc vel ſymptomatice in Hemiplexia contingit, vel ſeorſim & idiopathice.

c *Linguæ:*
Sermocinatio l. deficit plenarie, vel læditur inſigniter ex balbutie cognoſcenda.

d *Muſculorum Pharyngis:*
Vel ſolidorum, vel liquidorum deglutitio impedita.

e *Pareſis:*
Præcedunt immania tormina colica, quæ perperam tractata exteriorum artuum Paralyſis excipit.

f *Sphincteris ani:*
Fæces involuntarie exeunt.

g *Veſicæ.*
Urina continuo effluit.
Aliæ particulares ſenſibus facile ſeſe offerunt.

IV. *Subjecta.*
1 Sanguineo Phlegmatici, Melancholici, & Phlegmatici.
2 Seniores, otioſi, ſomnolenti, debiles.
3 Vinis calidioribus, aut cum lithargyrio adulteratis, inſcie uſi.
4 Frequenti Mercurialium tractatione occupati.
5 Evacuationes ſanguinis ſolennes negligentes.
6 Fæminæ in ultima menſium periodo conſtitutæ, eorumque malo ſucceſſu affectæ.
7 Juvenes admodum plethorici, imo aliquando quoque pueri & infantes a febribus exanthematis male tractatis, contuſionibus, convulſionibus.
8 Sudorum ſpontaneorum antea conſuetorum emanſione laborantes.
9 Veneris caſtra nimium & frequentius, præcipue poſt crapulam, frequentantes.
10 Gravioribus doloribus ſpaſticis vexati.
11 Dislocationes & diſtorſiones artuum incurrentes, ab imperito Chirurgo poſtea neglecti.
12 Veſicæ Paralyſi obnoxii ſunt fæminæ, puerperiis gravioribus defatigatæ, nec non calculoſi, qui inſigniores calculos excrevere, aut a vi quadam externa in ſphinctere veſicæ damnum reportavere.
13 Ani Paralyſin experiuntur quandoque hæmorrhoidarii, & dyſenterici, nec non qui teneſmo frequenter obnoxii ſunt, aut qui frigori nimium exponunt anum.

V. *Prognoſis.*
1 Paralyſis eſt morbus curatu admodum difficilis, & quo magis inveteratus, eo minus auxiliis medicis obedit.
2 Quod ſi tamen tremor & dolor accedant, bonum & ut plurimum motus redituri indicium præbent.
3 Pareſis ex Colica, uti admodum rara, ita curatu vix facilior quam ipſa Paralyſis, præcipue ſi æger jam annoſior ſit.
4 Paralyſis in junioribus, niſi mature medela afferatur, recrudeſcentia metuenda & quidem cum majori periculo, plerumque Hemiplexia, Apoplexia & ipſa morte ſtipata.
5 Quando poſt univerſalem Paralyſin pars affecta redditur tumida & ſenſim livida, ſphacelus metuendus eſt
6 Paralyſin particularem & leviorem ſæpius excipit aridura.
7 Quando poſt crapulam Hemiplexia vel Paralyſis contingit, omnimodam fere memoriæ & ingenii privationem poſt ſe ducit.
8 Conjuncta ut plurimum eſt linguæ Paralyſis, quæ in junioribus per plures annos ſubſiſtere poteſt, in annoſioribus autem novo & fortiori inſultui ſternit viam.
9 Paraplegia, quæ Apoplexia ſuccedit, ſanata mox plerumque recurrit.
10 Quandiu membra paralytica adhuc ſunt calida, ſpes reſtitutionis adhuc supereſt.
11 Quæ a vi externa contingit Paralyſis, plerumque difficillime ſanatur.
12 Hemiplexia, ubi dimidia etiam capitis portio eſt affecta, citius in veram & conſtantem medelam admittat.
13 Quo magis motus in eadem ſupprimitur, eo minus ſpes ſupereſt, inprimis quando ob pulmones læſos, aer non niſi cum ſtertore expiratur.
14 Omnis univerſalis Paralyſis pericloſior eſt particulari & difficiliorem etiam Curam admittit.

VI. *Remedia.*
1 Plethoram imminuit & evacuationes ſanguinis aſſuetas reſarcit in ætate adhuc vegetiori V. S. larga, vel Scarificatio.
2 Cruditates primarum viarum evacuantia alvumque adaperiunt Vomitoria: Tart. emeticus, ſyrup. emet. Purgantia: Extract. Helleb nigr. Trochiſc. alhand Phil. e Succin. Craton. Noduli laxativi ex Herb. appropriatis & laxantibus parati, nec non Clyſteres nervino-carminativi.
3 Sanguinem & humores ad æqualem iterum circulum diſponunt lenia alexipharmaca, cum interpoſitis diaphoretico-Cinnabarinis.
4 Partem relaxatam roborant interne Sal. volatilia cum Tincturis alcalinis acribus combinata, ſuccinata, Eſſent. & ♀°♀ Succin. Liquor C. C. ſuccinat. o. ∇ Spir. ſis, infuſa ex Beton. Meliſſ. Ror. mar. Chamædr. Chamæp. Puleg. Lavend Stœch. Arab. Teucr. Mar. ver. Lil. convall. Schœnant. Salv. Calend. Cort. ☉rum, winteran. Cinam. ſpecifice Pulvis Lumbr. Terreſtrium, Pilulæ wildeganſii. Externe Fotus, Sacculi, Linimenta, Spiritus ex Rad. Imperat. Helen. Angel. Cyper. Irid. Flor. Herb. Origan. Siderit. Chamom Matricar. Abſinth. Baſilic. Fl. Lavend. Melilot. Lil. convall. Gumm. Galban. Ladan. bedell. Styrac. Calam. Ambr. Moſch. Zibeth Spir. Formic. Lumbr. terreſtr. Serpill. 8o laterin. Vulpin. Juniper. Spic. Petrol.
5 Senſum amiſſum invitant Frictiones cum pannis aſperioribus calefactis, Sinapiſmi, Embrocationes, Urticationes.

Formulæ Remediorum.

1 Potio emetica.

℞. *Syr. emet.* ʒvj. *Aqu. meliſſ.* ℥ſs. *M.*
Sal. polych. gr. vj. *pro una doſi.*

2 Potio laxans.

℞. *Syr. e pom. lax.* ℥ſs. gr. vj.
Diagryd. lucid. Jal. ʒij. *Aqu. fl. acac.* ℥j.
Extract. Helleb. nigr. *Ms. pro* j. *vice.*

3 Potio nervina.

℞. *Aqu. Pœon.* *Specif. cephal. Mich.* ʒſs.
Paralyſ. *Spir. Tart. rectif.* ʒj.
Fl. Til. ā ℥j. *Syr. e Beton.* ʒſs. *M.*
Apopl. Lang. ʒſs. *D. Cochleatim.*

 4 Eſ-

4 Eſſentia alexipharmaco-nervina.

℞. *Eſſ. alexiph. Stahl.* ʒij. *Ms Doſ. gutt.* 30. *mane in*
Succin. ℈j. *juſculo vel infuſo pro-*
Spir. C. C. ʒſs. *pinanda.*

5 Infuſum cephalico-nervinum.

℞. *Herb. Meliſſ.* *Lil. convall. ã p. j.*
Beton. *Inciſ. Coq. in Vin. generoſ.*
Ror. mar. ã Mſs. *pro collutione oris.*
Fl. Tunic.

6 Sacculus nervinus.

℞. *Herb. Salv.* *Sæchad. Arab.*
Lavend. *Melilot. ã p. j.*
Hyſſop. *Bacc. Junip.* ℥ſs.
Ror. mar. ã. Mſs. *Sem. Sinap.* ʒij. *M.*
Fl. Cheir. *Inciſ. contus. includ. ſaccul.*

7 Spiritus nervinus.

℞. *Spir. Vini. Camph.* ℥j. *Tartar. rectiſ.* ʒj.
Lumbr. *M.*
Formic. ã ℥ſs. *pro uſu externo.*

8 Linimentum nervino-emolliens.

℞. *Axung. human.* ℥j. ℥ſs.
☉ *vulpin.* *deſt. junip.* ʒij. *M.*
lumbric. terreſtr. a.

VII. *Methodus medendi.*

1 In ætate juniori vel habitu corporis plethorico & inprimis, ubi evacuationes ſanguinis conſuetæ neglectæ fuere, larga inſtituatur Venæſectio.

2 Subjungatur, pro revocando ſenſu & alvo aperienda clyſter acrior, aliquot vicibus repetendus, ſimul & in uſum vocatis irritantibus & excitantibus aliis.

3 Deinde Ventriculus, & inteſtina repurgentur, vel in evmetis per Vomitum, vel, ubi circumſtantiæ hoc diſſuadent, per laxans helleborinum.

4 Æqualitas circuli ſanguinis reſtituatur per diaphoretica fixa & regimen æqualiter diapnoicum.

5 Tandem partium tonus relaxatus roboretur per nervina interna & externa.

6 In Linguæ Paralyſi præter ſuperius dicta ſpecialiter uſum habent Decocta, ex herbis acrioribus & nervinis, pro colluendo ſæpius ore præſcripta.

7 In Pareſi ex Colica præprimis conveniunt abſtergentia digeſtiva, & quæ leni carminativa efficacia prædita ſunt.

8 In Ani & Veſicæ Paralyſibus præter interna uſurpari debent externa nervina, ſacculi nimirum ex Herb. aromat. cum Caſtoreo & Emplaſtra nervos & ſphincteres roborantia.

9 Ubi aridura Paralyſin excipit, ibi conveniunt pinguedines animalium cum nervinis commixta.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Venæſectio non niſi in malo recenti & hominibus adhuc vegetioribus, huic evacuationi aſſuetis, locum habet.

2 In annoſiori corpore & antiquiori malo non tantum vana in eadem ſpes ponitur, ſed etiam facile ſiniſter eandem ſequi poteſt effectus.

3 In ſanguineis acriora & calidiora externa, Urticationes, Sinapiſmi non tantum inflammationi partis affectæ, ſed & quandoque ipſi ſphacelo viam ſternunt.

4 Unde ab iiſdem imprimis ſibi cavendum eſt, quando univerſalia nondum præmiſſa ſunt.

5 Nocent etiam in illo caſu, ubi non tam Paralyſis quam ſtupor adeſt, ab infarctu humorum originem habens.

6 Emplaſtica non nimis ſint mucoſa, glutinoſa & reſinoſa, calida, ſed tenera penetrandi efficacia prædita.

7 Emollientia ungui & noſa non tam in Paralyſi, quam in rigore & aridura partium, ab externa vi ortum ducent conveniunt.

8 Caſtoreum a Practicis præcipue laudatur, ſed ejus uſum internum plerumque majora inſequuntur incommoda.

9 Olea deſtillata, partim ab Auctoribus pro uſu externo celebrata, nunquam ſola in uſum trahenda ſunt, ſed cum aliis ſpirituoſis commiſcenda, ne eorundem uſum inflammatio partis & ſphacelus ſequatur.

10 Liq C.C. ſuccin. in paralyticis & convulſivis infantum affectibus bene ſe gerit, in adultis vero omnia Sal. volatilia cum cautione ſunt ordinanda; præſtat eadem cum Tinctura quadam alcalica acri commiſcere.

11 Oleum Limacum, Scarab. majal. variæ axungiæ, pro Paralyſi curanda laudata, ſpem non adimplent.

12 Melius ſe gerunt animalia viva diſſecta & parti affectæ impoſita, ſed multoties repetenda applicatio.

13 Epithemata & Sacculi ex nervinis parati melius in ſicca, quam humida aquoſa, forma imponuntur. Commodiſſime autem ſpiritu Fornicarum acido aut Serpilli vel alio penetrante nervino imbuuntur.

14 Thermæ quandoque etiam non ſine utilitate in uſum trahuntur, magis tamen Phlegmaticis quam ſanguineis conveniunt: his non niſi præmiſſis univerſalibus ordinandæ ſunt.

15 Paralytici, ſi ſiccioris ſunt naturæ & calidioribus remediis tractantur, Hecticam incurrunt.

16 Alexipharmaca nunquam cum ſudorifico regimine ordinanda ſunt, ſed ſaltem diapnoico ſcopo; hinc optime diaphoreticis Nitrata & Cinnabarina admiſcentur.

Caput Septimum.

D E

Lipothymia & Syncope.

I. *Definitio.* Sunt ſubitaneę actionum vitalium & animalium imminutiones vel abolitiones a defectu motuum Vitalium, inpr. pulſus, originem trahentes.

II. *Differentia.*

1 Aliæ ſunt *ſimplices*, quæ citra alios morbos eveniunt; aliæ *complicatæ*, quæ aliis morbis accedunt & ſuperveniunt v. g. Febribus acutis & malignis, Scorbuto, Paſſioni hyſtericæ, &c.

2 Aliæ ſunt *mitiores*, cum pulſus & reſpirationis aliquali ſenſu ſtipatæ, quæ *Lipothymias* conſtituunt; aliæ *fortiores*, cum plenaria actionum vitalium & animalium proſtratione conjunctæ, quæ *Syncopæ* nominari ſolent.

3 Gravior etiam Lipothymia ſive *Aſphyxia* flacciditate membrorum ab ipſa morte diſtinguitur, ut pote quæ rigiditatem partium poſt ſe ducit.

III. *Signa.*

1 Ingruunt vel ſenſim vel ſubitanee.

2 Antecedunt in priori caſu oculorum obſcurationes, languores totius corporis, volatici calores, pallores faciei, ſudoris in externo corporis habitu & præcipue fronte eruptiones, anxietates cardialgicæ.

3 Ipſi vero paroxyſmi incipiunt cum ſenſus & motus privatione, interceptione vocis, pallore faciei, extremorum frigore, pulſus & reſpirationis eximia imminutione.

4 In Lipothymia quidem aliqualis pulſus cum reſpirationis indiciis adhuc percipitur; In ſyncope vero plenaria pulſus & reſpirationis interceptio obſervatur.

5 In utroque caſu inſtar mortuorum corruunt, occulos cladunt, ore quandoque hiant & veram quaſi mortis imaginem præbent.

6 Membra præterea ſunt flaccida, non vero rigida, a quo proprie ab ipſa morte diſcernuntur hi affectus.

7 Tandem iterum ſenſim ſenſimque ad ſe redeunt, &, antequam priſtinas recepurent vires, profunda ſuſpiria trahunt.

IV. *Subjecta.*

1 Lipothymiis expoſitæ ſunt perſonæ ſenſibiliores, meticuloſæ & diffidentes, temperamento Melancholico, vel Phlegmatico-Melancholico præditæ.

2 Nimiis ſanguinis profuſionibus, laboribus & doloribus inſolitis exhauſtæ.

3 Animi pathematibus inſigniter exagitatæ, inprimis immediate poſt aſſumtos cibos.

4 Febribus acutis & malignis laborantes.

5 Hyperemeſes l. hypercatharſes incurrentes.

6 Diarrhœis l. Dyſenteriis diuturnioribus admodum debilitatæ.

7 Vi-

7 Vires exercitio nimio conſumentes.
8 Puerperæ, partum laborosiorem ſanguiniſque profuſiones paſſæ.
9 Gravidæ & inprimis juniores veſtimentis ſuis pectoris & abdominis regiones admodum conſtringentes.
10 Solennes etiam ſunt iis, quibus Venena improvide vel nefande data fuere.
11 Ut & diſpoſitionem quandam hæreditariam ad hos affectus poſſidentibus.
12 Syncopticis inſultibus præprimis expoſitæ ſunt fœminæ hyſtericæ, ſpiſſiori ſanguine laborantes, concurrentibus animi inſignioribus pathematibus, triſtitia, terrore, iracundia, Diætæ vitiis.
13 Nec non febribus bilioſis cauſodeis, aliiſque malignis, magnum periculum præ ſe ferentibus, laborantes.

V. *Prognoſis.*

1 Lipothymiæ levioribus morbis & cauſis ſuccedentes minus periculi portendunt, potiuſque ſenſibilitatem Naturæ indicant.
2 Quo gravioribus autem morbis ſuperveniunt, eo majoris periculi ſuſpicionem præbent.
3 Morbos acutos cum Lipothymiis incipere periculoſum eſt, niſi diſpoſitio ad eaſdem meliora ſperare jubeat: ipſi vero ſtatui eaſdem ſupervenire adhuc periculoſius: verſus criticos autem dies accidere, melioris ſpei: cum hic Natura ob motus eluctatorios ſæpius trepidationibus ſit obnoxia.
4 Dyſenteriæ cum Lipothymis incipientes plerumque malignitatem indicant, præſertim ſi nulla diſpoſitio adſit.
5 Quo magis abſque cauſis evidentibus in morbis præcipue acutis ingruunt, eo majus periculum metuendum eſt.
6 Quo diuturniores & frequentiores ſunt Lipothymiæ, eo magis de ægrotis timendum eſt.
7 Syncope ſemper periculoſa eſt Lipothymia, & diutius durans ſæpe mortem poſt ſe trahit.
8 Syncopen graviorem quandoque febres excipiunt.

VI. *Remedia.*

1 Motus Naturæ reſuſcitantia, ſenſumque reſtituentia: cephalica & nervina penetrantiora, odoretenus uſurpata, ſpir. Lil. convall. C. C. Sal. am Aqu. Regin. hungar. cum Ol. deſtill. ſuavioribus, v. g Cinam Caryoph. Lavend. Meliſſ. combinata: ſubitanea gelidæ adſperſio, relaxatio veſtium, ſternutatoria; Salium volatilium linguæ applicatio, frictiones, & in caſu urgentiori Clyſteres acres.
2 Virium debilitati & Naturæ labefactatæ ſuccurrentia: analeptica, Aqu. Borrag. Bugloſſ. Meliſſ. Ceraſ. nigr. Rub. id. Perlar. Namph. Cinam. Cinamomi bugloſſat. ſpec. de Hyac. Conf. de Hyacinth. Alkerm. Corall. r. ppt. Matr. perl. ppt. Julep. gemmat. Syr. e Cinam. Acetoſ. Citr. Vinum generoſum, Crocus in juſculis, Eſſent dulc. Hal ordin. & concentr Emulſiones, Gelatinoſa.
3 Febrem ſupervenientem diſcutientia, alexipharmaca: Eſſent. alexiph. Stahlii Tinct. Bezoard. Michael. Eſſ Scord Tra ℥ii, Tart. diaphoretico fixa: ♁ diaph. Bez. min. Cinnabaris ℥ii, cum Sal. digeſtivis &, pro circumſtantiarum ratione, Nitr. conjuncta.

Formulæ Remediorum.

1 Spiritus reſuſcitans.

℞. *Aqu. Reg. Hung.* *Sal. Ammon* ʒj. *M.*
Spir. Lil. convall. a. ʒij. *applicetur naribus.*

2 Alius fragrantior.

℞. *Aqu. Reg. Hung.* ʒij. *Caryoph.*
Spir. Sal. Ammon. ʒj. *a. gutt. vj. M.*
Ol. deſt. Cinam.

3 Alius pro mulieribus.

℞. *Spir. Vin. alkohol* ʒij. *Eſſent. Caſtor. a.* ʒj. *M.*
C. C.

4 Potio analeptica.

℞. *Aqu. Borrag. Bugloſſ.* *Matr. perl. ppt. a.* ℈j.
Ceraſ. nigr. a. ℥j. *Conf. de hyac. inc.* ʒſs.
Cinam. bugloſſ. ℥ſs. *Julep. gemmat.* ℥ſs. *M.*
Corall. r. ppt. *D. Cochleatim.*

5 Alia.

℞. *Aqu. Meliſſ.* *Matr. perl. ppt. a.* ℈j.
Rub. id. *Eſſent. dulc. Hal, Ord.* ʒj.
Namph. *Syr. Acetoſ. Citr.* ℥ſs. *M.*
Perlat. a. ℥j. *D. ut antea.*
Bez. min.

6 Pulvis diapnoicus.

℞. *Oc.* ♋. *ppt.* *Cinnab. Antim. gr. XII.*
♁ ij. *diaph.* *M. D. verſus veſperam &*
Tartar. Vitriol. *ſomni tempus.*
Nitr. depurat. a. ℈j. *div. in 4. p. æq.*

7 Eſſentia diſcutiens.

℞. *Tinct. Antimon. Tartar.* *Scord. a.* ʒj. *M.*
Eſſ. alexiph. Stahl. *D. gutt. 30. Mane in juſculo*

VII. *Methodus medendi.*

1 Reſpiciendum eſt, an affectus idiopathice vel ſympathice obvenerit. Illo in caſu ante omnia Natura exſuſcitanda eſt per externam Salium volatilium applicationem, adhibita ſternutamenta, & ſubjunctum, ſi e re videatur, Clyſterem.
2 Dein analeptica interna poſt recuperatos ſenſus locum habent, & pro Febre præcavenda alexipharmaca leniora.
3 In Symptomatico vero affectu & in ſpecie illo, qui febribus quandoque ſeſe adjungit, adhibenda ſunt, præter interna diaphoretica fixa & alexipharmaca, analeptica mitiora ex ſyrupo acetoſ. Citr. aquis Borrag. Bugloſſ. Namph. Rub. id. Perlat. Conf. de Hyac. Tab. Man Chriſt. perlat. & ſimilibus.
4 Quando uteri vitia ſubſunt habitualia, locum habent Pilulæ Polychreſtæ D. Stahlii, & Beccheri veræ, Elix. antihypoch. Hal quod e Miſtura ſimpl. probe acidulata & extract Panchymag. Croll aliqui paratum eſſe volunt, nec non digeſtiva: Tart. vitriol. Arcan. dupl. cum interpoſito pediluviorum uſu.
5 Hyperemeſi & exinde exortæ Lipothymiæ medentur Theriacalia correcta in Vino calido exhibita, vel ipſum Vinum calidum aromatiſatum.
6 Muciditates in ſtomacho, ſi in culpa ſunt, expoſcunt digeſtiva & ſubjunctum Vomitorium.
7 In gravioris vero iracundiæ cauſa mature exhibenda ſunt abſorbentia & Nitroſa, &, ubi ſpontaneus jam Vomitus nondum ſecutus eſt, lene emeticum.
8 Quæ nimiis humorum profuſionibus ſupervenit Lipothymia, tractanda eſt methodo ſuperius enarrata & præcavenda gelatinoſorum, emulſivorum & lautæ diætæ uſu.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 In Lipothymia leviori Clyſteribus opus haud eſt; adhibendi demum ſunt, quando exſuſcitantia externa nil fecere.
2 Quamdiu Patiens nondum ad ſe rediit, interne nihil exhibendum eſt: quia medicamenta ob partium flacciditatem & deglutiendi impotentiam facile arteriam aſperam ingrediuntur.
3 Analeptica interna non ſint admodum ſpirituoſa: facile enim Febri anſam dant, eandemque poſtea fovent. Præſtat itaque ſemper mitiora adhibere.
4 Motus corporis, animique compoſitio hilaris ægrotis poſt ſuperatum paroxyſmum ſuadenda. Somnus vero per aliquot horas interdicendus eſt.
5 Venæſectio lipothymicis affectibus per ſe conſideratis haud debetur, niſi Plethora & ſpiſſitudo ſanguinis occaſionem ſubminiſtraverit.
6 In Lipothymia a terrore orta, præter alia appropriata, inprimis reſolventia locum habent.
7 Admodum familiare quibuſdam eſt, ut poſt Venæſectiones adminiſtratas Lipothymias incurrant, ubi nil citius quam gelidæ affuſio, & patientis tranquilla continentia medelam affert. Inprimis autem talibus venæ per faſciam non nimis ſunt ligandæ. Vinum generoſum ante Venæſectionem ſumptum ſæpius haſce Lipothymias præcavet.
8 Refrigerium corporis Lipothymiæ obnoxiis nocet, moderatus vero & continuus calor eximie eoſdem refocillat.

Caput Octavum.

De

Uvulæ Prolapſu.

I. *Definitio.* Uvulæ prolapſus eſt juſto longior ejus deſcenſus ſ. elongatio, ſub deglutitione potiſſimum ſenſum moleſtum pariens, a lympha ſeroſa intus ſtagnante & organi relaxatione originem habens.

II. *Differentia.*

1 Uvulæ ſimplex prolapſus diſtinguendus eſt ab ejuſdem *inflammatione*, ubi præter elongationem, rubor, ardor & ſummus dolor occurrit

2 Ab ejuſdem *exulceratione*, quæ pariter ſummum dolorem antecedentem habet, & inflammationi prægreſſæ plerumque originem debet.

III. *Signa.*

1 Conſpicitur ejuſdem elongatio & laxitas, ſi lingua depreſſa, in interiora faucium videmus.

2 Colorem ſervat ſuum naturalem, ſed quoad formam ſatis oblonga & tenuis redditur, ita ut in guttur pendeat l ſupra linguam jaceat.

3 Sub Deglutitione parit ſenſum moleſtum, quaſi nucleus l. bolus in faucibus hæreret.

4 Excitat nauſeam & fere continuam expuitionem.

5 Quandoque etiam loquelam impedit.

IV. *Subjectum.*

1 Sanguineo-Phlegmatici & ipſi phlegmatici tempore vernali & autumnali corpus humidiori aeri nimium exponentes.

2 Qui collum hoc tempore minus bene muniunt.

3 Quidam corpore calente hauſtum frigidiorem aſſumentes.

V. *Prognoſis.*

1 Si affectus adhuc recens eſt, facile curatur & nullum periculum involvit.

2 Quando vero negligitur & diutius ſubſiſtit, corrumpitur quandoque uvula, ut abſciſſione opus ſit.

3 Abſciſſio hæc ſatis periculoſa eſt, quia inſignem ſæpius ſanguinis fluxum poſt ſe ducit.

4 Quibus uvula eſt abſciſſa l. corrupta, clara voce haud amplius loquuntur.

5 Nocet etiam hæc ipſa abſciſſio pulmonibus, quia aer liberiori modo in eoſdem ruere poteſt.

6 Elongatio uvulæ ſæpiſſime inflammationem comitem habet, quam exulceratio quandoque excipit.

VI. *Remedia.*

1 Seroſos humores ſuperne ſtagnantes evacuantia: Phlegmagoga, Rad. Jalapp. Specif. Jalappin. Pulv. Cornach. Diacydon. lucid. Jal ☿ius dulcis.

2 Eoſdem diſcutientia & ad urinarias vias ducentia: Eſſent. alexipharmaca Stahlii, Pimpinell. alb. Succin. Tinct. ♂ii tartariſat. Tartari.

3 Partem immediate affectam eluentia & roborantia: Gargariſmata diſcu ientia & ſubadſtringentia: ex Rad. Biſtort. Sigill. Salom. Plantag. Torment. Herb. Hyſſop. Pyrol. Uvular. Vinc. per vinc. Hyſſop. Fl. Liguſtr Roſ. r. Balauſt. Alum. uſt. addito Rob diamor. l. Mel roſat.

4 Adſtringentia magis & in priſtinum ſtatum uvulam reſtituentia: pulveres adſtrictorii, ex Rad. Torment. Biſtort. Angel. Pyrethr. Zingib. Piper. long. Maſtich. Alum. cum ſpatula aut parvo cochleari, lingua prius depreſſa, columellæ applicando l. in eandem inſufflando.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis purgans.

℞. *Specif. Jalappin. gr. XXV.*
☿ii dulc. rit. par. ℈ſs. M.

2 Pilulæ purgantes.

℞. *Pil. Tartar. Querc. gr. XV.*
Reſin. Jalapp. gr. iij.
☿ii dulc. rit. parat. gr. viij.
C. Eſſent. ſuccin. f. Pil. No. XV.
D. pro una vice.

3 Tinctura diſcutiens.

℞. *Tinct. ♂ij tartar. ʒiij.*
Eſſent. alexipharm. Stahlii ʒj. M.
Doſ. gutt. 30. 35. mane & veſperi.

4 Alia.

℞. *Tinct. Tartar. ʒij.*
Eſſent. Succin. ʒj. M.
Doſ. & uſus, ut præcedentis.

5 Gargariſma diſcutiens & adſtringens.

℞. *Rad. Biſtort.*
Torment.
Sigill. Salom. ā. ℥ſs.
Herb. Pyrol.
Hyſſop.
Uvular. a. Mſs.
Flor. Ror. r.
Balauſt. a. p. j.
Coq. in ſ. q. ▽ ſ.
Colat. ℔j.
Add. Alum. crud. ʒjſs.
Rob. diamor. ℥j.
Injiciatur aliquoties per diem calide.

6 Pulvis adſtringens.

℞. *Rad. Biſtort.*
Torment. a. ℈j.
Pip. long. ℈ſs.
Ms. f. Pulv. cum ſpatula Columellæ applicandus.

7 Alius.

℞. *Maſtich.*
Thur. a. ʒſs.
Alum. ℈ſs. M.
Uſurpetur ut antea.

VII. *Methodus medendi.*

1 Serum in ſuperioribus partibus collectum evacuetur per laxantia phlegmagoga.

2 Subjungantur lenia anticatarrhalia, pituitam ſtagnantem incidentia, aliquoties per diem in uſum trahenda.

3 Quod ſi inflammatio uvulæ ſimul concurrat, in ſubſidium vocentur Nitroſa, abſorbentia, diaphoretica fixa, modo dictis interponenda.

4 Pars vero affecta foveatur & roboretur, per Gargariſmata diſcutientia & adſtringentia, addendo iiſdem in inflammationis concurſu album Græcum & Nitrum.

5 Si in priſtinam formam redire recuſet Columella, adhibeantur colophonis loco pulveres anticatarrhales fortiores & adſtrictorii, immediate parti affectæ applicandi

VIII *Cautelæ* Practicæ.

1 Ad abſciſſionem uvulæ non facile fiat progreſſus, niſi ſumma neceſſitas eandem ſuadeat.

2 Quando inflammatio concurrit ab applicatione fortiorum anticatarrhalium & adſtringentium pulverum deſiſtendum, & potius Gargariſmatibus diſcutientibus & leniter adſtrictoriis res peragenda.

3 Revulſionis ſcopo quidam ab Emplaſtris ex fermento, Succino, Thure l. Maſtiche, Vertici capitis impoſitis, aliquem uſum obſervavere.

4 Propter ſignaturam ſpecifice commendant Uvulariam ſ. bis linguam, quam etiam collo quidam appendunt.

5 Aquam deſtillatam Vincæ pervincæ, l. tantummodo ejus decoctionem gargariſatam, uvulam relaxatam erigere, *Carolus Muſitanus* affirmat.

Caput Nonum.

De

Procidentia Ani.

I. *Definitio.*

Procidentia Ani eſt prolapſus inteſtini recti involuntarius, relaxationem tunicæ nerveæ, ac ſphincteris ani, excipiens.

II. *Differentia.*

1 Eſt l. *idiophatica*, ab ipſius partis morboſa conſtitutione dependens, l. *ſymptomatica*, morbis aliis tanquam ſymptoma ſuperveniens.

2 Eſt l. *brevioris* l. *longioris* durationis.

3 Mo-

3 Modo *major*, modo *minor* portio erumpit.
4 Eſt l. *abſque* l. *cum* inflammatione conjuncta.

III. *Signa*.
1 Hæc per ſe clara ſunt & ipſi viſui ſtatim ſeſe manifeſtant.
2 Antecedit in ſymptomatico plerumque frequens & moleſtiſſimus teneſmus, quem tandem inteſtini recti procidentia excipit.

IV. *Subjectum*.
1 Infantes diarrhœas acres bilioſas cum teneſmo paſſi & fortius clamantes.
2 Adulti etiam, Diarrhœa diuturna l. Dyſenteria laborantes.
3 Qui anum nimium refrigerant.
4 Puerperæ in difficiliori partu conſtitutæ.
5 Qui cum magno conatu fæces induratas egerere tentant.
6 Quibus muſculi levatores in lithotomia ſunt diſciſſi.
7 Qui paralytica ſphincteris ani relaxatione laborant.

V. *Prognoſis*.
1 Affectus idiopathicus difficilius curatur, quam ſymptomaticus.
2 Juniores & pueri facilius ab eodem liberantur, quam ſenes.
3 Qui Diarrhœæ & Dyſenteriæ ſupervenire ſolet, primario morbo mitigato, haud difficulter tollitur.
4 Idem etiam de reliquis ſymptomatice evenientibus judicandum.
5 Quo longius cura protrahitur, eo perículoſior redditur affectus.
6 Frigus ano prolapſo maximopere inimicum eſt, teſte *Hippocrate Aph.* 22. *ſect.* 5.
7 Facile ab eodem inflammatio inducitur, quæ Gangrænæ difficillime & vix curabili viam ſternit.
8 Si magna inflammatio concurrit, repoſitio difficulter procedit, niſi hæc imminuatur l. tollatur.
9 Quo frequentius affectus redit, eo difficilius impoſterum curam admittit.
10 Qui a nervorum l. muſculorum ani læſione paralytica l. alia violenta dependet, difficillime, præcipue in ſenibus & ubi malum non amplius recens eſt, curatur.

VI. *Remedia*.
1 Anum recenter elapſum reducunt ſitus conveniens (ut Patiens pronus ponatur, vel, capite in terram inclinato, pedibus ſurſus elevetur) & opera manualis, qua, adhibitis aliquot digitis oleo emollienteinunctis, l. linteamine calefacto, anus leniter & paulatim reprimitur.
2 Inflatum & inflammatum emolliunt & minorem reddunt emollientia, cum diſcutientibus juncta: Herb. Abſinth. Origan. Puleg. Salv. Calaminth. Malv. Summit. Aneth. Flor. Melilot. Sambuc. Chamom. Sem. Carv. Cumin. Fœnic. in aqua, lacte, l. Vino coquend. & cum ſpongiis, linteaminibus, ſacculis calide applicanda: nec non oleum Lil. alb. Verbaſc. Chamom. Ov. poſt fotum ano inungenda.
3 Relaxatum conſtringunt & in ſua ſede retinent adſtringentia: Rad. Biſtort. Torment. Symphyt. Plantag. Herb. Centumnod. Burſ. Paſtor. Fol. Querc. Millefol. Fl. Roſ. r. Balauſt. Bacc. Myrtill. Gallæ, Nuc. Cupreſſ. in Vino rubro decoquenda & in ſacculis, linteaminibus, cum ſpongiis ægroto jacenti ſupponenda. Olea item adſtringentia, eadem ratione applicanda. Maſtiche porro, aſſeri ligneo lævigato pulveretenus inſperſa, cui calefacto æger inſidere debet. Specifice tandem Scarabæi, in ſtercore equino nati, ſub pulveris forma inteſtino prolapſo adſpergendi.

Formulæ Remediorum.

1 Species emollientes & diſcutientes.

℞. *Rad. Alth.* ℥j.
Herb. Chamom.
Abſinth. ā. *Mj.*
Fl. Melilot.
Sambuc. ā *Mſs.*
Sem. Aneth.
Fœn. Græc. ā. ʒij.
Inciſ. contuſ. d. ad ch.
In lacte, vino l. ▽ *decoquendæ & applicandæ.*

2 Linimentum emolliens.

℞. *Unguent. dialth.* ℥vj.
🜔 *Verbaſc.*
Chamom.
Ovor. ā. ʒij.
Ms. pro inungendo ano.

3 Species adſtringentes.

℞. *Rad. Symphyt.*
Biſtort.
Torment. ā. ℥ſs.
Herb. Centumnod.
Millefol. ā. *Mj.*
Fl. roſ. r.
balauſt. ā. *pij.*
Gallar. ℥ſs.
Inciſ. contuſ. q. o. decoq.
In Vin. rubr. l. aqua ferrar.
& applica calide.

4 Suffimigium adſtringens & roborans.

℞. *Maſtich.*
Succin.
Thur.
Myrrh. ā. ʒjſs.
Fl. ros. r. ʒj.
Ms. f. pulvis, pro perfumando ano.

VII. *Methodus medendi*.
1 In omni ani Procidentia eo reſpiciendum, ut inteſtinum rectum illico, niſi ſponte intret, in locum ſuum debitum reponatur.
2 Fit hoc per convenientem ſitum, ut Patiens pronus ponatur, pedibuſque paululum ſurſum verſus elevetur, deinde mediante uno l. altero digito oleo illito, vel linteolo molli, Decocto emolliente madido, obvoluto, aut etiam linteamine calefacto ſenſim intrudatur.
3 Repoſito ano, præcaveatur, ne denuo elabatur. Proſpiciunt huic rei Decocta & olea adſtringentia in Sacculis, ſpongiis, linteaminibus ano ſuppoſita. Officium etiam faciunt aſſeres calefacti Maſtiche conſperſi, quibus æger inſideat. Nec non particula panis quernì in vino rubro cocta & ad inſtar ſuppoſitorii ano intruſa. Aut ex commendatione *Caroli Muſitani* & *Hartmanni* Pulvis Scarabæorum, inteſtino recto inſperſus.
4 Quod ſi Paralyſis muſculorum & nervorum retentionem impediat, externe circa os ſacrum nervina applicentur, in adminiculum etiam vocentur ſubligacula.
5 Si muſculi retrahentes in Lithotomia ſunt diſciſſi res deſperata eſt, niſi ſtatim in principio exquiſitis vulnerariis medela afferatur.
6 Si Dyſenteria & Diarrhœa malum ſuffulciat, interne mitigantia & demulcentia in uſum ſunt vocanda, externe vero demulcendi ſcopo ſacculi ex rapis, avena excorticata, herba Chamom. Samb. in lacte coct. ano ſupponendi; clyſteribus abſtergentibus & ſubadſtringentibus haud omiſſis.
7 Fæces nimium exiccatæ & induratæ, ſi illæ malum procrearunt, expoſcunt Clyſteres emollientes & Diætam diluentem, ſubjungendo poſtea Methodum Procidentiæ ani debitam, ſupra laudatam.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.
1 In omni procidentia ani, ſi a neglecta repoſitione inteſtinum rectum inflationem vel inflammationem concepit, ut repoſitionem ob hanc reſpuat, diſcutientia & emollientia in auxilium ſunt vocanda, inteſtinum prolapſum iiſdem calide per tempus fovendo, deinde ſubadſtringentibus & manuum opera repoſitionem tentando. Cavendo omni modo ne Gangræna, plerumque lethalis, accedat.
2 Adſtringentia externe prolapſo inteſtino applicata non tantum repoſitionem facilitant, dum fibras conſtringunt, ſed & ulteriorem prolapſum præcavent. Pulveres tamen, qui inſperguntur, debent eſſe tenerrimi, alias tunicis ſeſe inſinuant & teneſmum adaugent.
3 Fortiora etiam adſtringentia in ſubſtantia haud facile ſunt propinanda, quia nimium conſtringunt; unde etiam alumen in minori doſi in uſum trahendum eſt.
4 In cauſa paralytica Junckerus Liquorem florum verbaſci in Unguenti conſiſtentia redactum; tanquam egregium balſamicum & travmaticum, laudat.
5 Infantes Aſcaridibus laborantes frequenter quoque Procidentia ani corripiuntur, ubi tamen non facile pulveres conſtringentes inteſtino prolapſo ſunt aſpergendi, oculi potius dirigendi ſunt ad aſcarides, hiſce enim remotis & ceſſante irritatione, poſtea ani Pro-

Procidentia non adeo facile metuenda eſt.

6 Qui ſemel Procidentia ani laborarunt, facile iterum in eam incidunt, inpr. ſi alvi depoſitionem maturam negligunt & ſecum indurationi anſam præbent, quare, quantum quidem poſſibile, alvum liberam ſervent.

7 Nunquam tamen in uſum trahant Aloëtica aliaque Purgantia acriora; quoniam hæc in ſubjectis diſpoſitis Procidentiam ani producere valent.

Caput Decimum.

De

Impotentia Virili.

I. *Definitio.* Impotentia virilis eſt inhabilitas ad generandum, ea ætate ſeſe exerens, quæ alias per leges naturæ hic operi dicata eſt, vel a vitioſa ſeminis qualitate aut defectu, l. a partium ſolidarum generationi dicatarum læſione originem habens.

II. *Differentia.*

1 Diſtinguitur a *ſterilitate* ſubjecti diverſitate: hæc quippe, ſtricte ſumta, procreandi impotentiam a muliere dependentem innuit.

2 Alia membri virilis aliqualem erectionem & ſeminis ejaculationem, ſed parcam, & vel præmaturam vel nimis tardam, conjunctam habet: alia l. neutro horum, l. alterutro tantum, nimirum erectione penis, non vero ejaculatione, ſtipata eſt.

III. *Signa.*

1 Cognoſcitur impotentia virilis vel ex patientis relatione, vel oculari inſpectione.

2 Hac quippe certiores reddimur l. teſticulos Seminis generationi inſervientes eſſe l. læſos, l. nimis parvos, l. plane deficere, aut urethram non in media ſed infima ejus parte perforatam eſſe, aut Semen effluens nimis tenue aut aquoſum eſſe.

3 Quando teſticuli ſunt læſi, l plane abſciſſi, fieri quidem poteſt penis erectio, ſed ob ſeminis defectum nulla contingit ejaculatio ſeu emiſſio ejuſdem.

4 Urethra, ſi inferne perforata eſt, ſemen emiſſum non ad locum ſuum convenientem fertur, erectione tamen penis cum effluxu ſeminis recte contingente.

5 Eadem erectio & juſta etiam ejaculatio præſto ſunt, ſi ſemen nimis aquoſum eſt, quod facile ex conſiſtentia dijudicatur.

6 Interdum membrum virile nunquam erigitur, quod plerumque in ſenio & paralyſi muſculorum erigentium accidere ſolet.

7 Si a Faſcino res dependet, erigitur quidem penis ſat frequenter, libido etiam rei ♀reæ adeſt; ſed quando ad actum celebrandum ſeſe parat, ſubito concidit & nulla facultate eundem abſolvendi amplius gaudet.

8 Breviter ſcrotum pendulum, membrum flaccidum, defectus erectionis ejuſdem & ejaculationis ſeminis conſtans, certa impotentiæ virilis ſunt ſigna.

IV. *Subjectum.*

1 Legibus ipſius Naturæ impotentiæ laborant pueri, ab infantia ad 14 circiter annum.

2 Eidem obnoxii fiunt ſenes ſexagenarii quidam l. ſeptuagenarii quæ tamen res ſecundum ſubjectorum & roboris diverſitatem valde differt.

3 Citius facultate hac privantur, qui conſtitutionem poſſident debiliorem, qui maturis admodum annis Veneri ſeſe addixere, qui frequentius hoc opus exercuere, qui Baccho nimium litavere.

4 Qui Saturninis & acidis interne abutuntur.

5 Morbis diuturnis nimium exhauſti per tempus tantum impotentes ſunt.

6 Contingit hoc etiam mœſtis, ſpeculabundis, hypochondriacis.

7 Veræ impotentiæ obnoxii ſunt, qui vitium in partibus ſolidis generationi dicatis poſſident, teſticulos nimirum contuſos, abſciſſos, admodum parvos, muſculos erigentes paralyſi labefactatos, penem abſciſſum, urethram inferne perforatam &c.

8 Nec non qui Semen nimis aquoſum producunt.

9 Pertinacem quoque impotentiam incurrunt, qui faſcino ſe ligatos eſſe firmiter autumant.

V. *Progn ſis.*

1 Impotentia virilis, quæ a morbis diuturnis, fame nimia, ſpeculationibus, mœrore originem trahit, & medicamentis & Diæta curari poteſt.

2 Quæ virium debilitatem & enervationem per ſenium, Bacchi & Veneris exceſſus pro cauſa habet, eadem ratione & modo ſæpius levamen admittit.

3 Quando res a faſcino dependere videtur, quandoque univerſa corporis conſumtio exinde originem habet.

4 Poteſt tamen utrumque malum conveniente Methodo non ita difficulter tolli.

5 Qualitas ipſius ſeminis correctionem admittit, quando vero diſpoſitio hæreditaria adeſt, tunc rariſſime Curatio bene cedit.

6 Quando partium ſolidarum vitium l. Paralyſis muſculorum ſubeſt, vix reſtitutionis ſpes remanet.

7 Quibus teſticuli in infantia abſcinduntur, mulieres impoſterum quoad vocem & reliquum corpus magis æmulantur, quam viros.

VI. *Remedia.*

1 Lympham nutritiam adaugentia: omnes cibi eupepti, euchymi; porro Amygdalæ, Pineæ, Piſtaciæ, Succolada Indica, vitella ovorum, Lac omne & inprimis muliebre.

2 Corpus roborantia & Venerem excitantia: interne vinum generoſum, modice uſurpatum, Aromata, Cubebæ, Condit. Z. Z. Nuc. Ind. Rad. Pimpinell. Eryng. Elect. diaſatyr. Ambra. Moſch. Confect. alkerm. aqua Magnanimitatis, Spiritus Formicarum, Priapus Cervi; teſtes gallorum; farcimina ex criſtis & gallorum teſtibus facta, ſanguis & cerebrum Paſſerum, Borrax, Millepedes, Cantharides, Externe Balnea ex Formicis, ſpiritus Formicarum, Zibethum, Ambra, Moſchus cum ○○ deſtill. Caryophyll. Spic. Cinam. in balſamum redacta, & teſtibus penique inuncta.

3 Semen qualitate peccans corrigentia, gelatinoſa, mucilaginoſa, euchyma, interpoſitis aromaticis ſelectis & potu defæcato vinoſo.

4 Paralyſeos vitiis opponuntur interna & externa nervina.

5 Incantamentis ſuccurrentia Vomitoria in principio exhibita, nec non Abrotanum, Origanum, Antirrhinum, Adianthum viſcum quercinum, colurnum, Momordica, ſuccus Betulæ, Secundina primiparæ, Calculus humanus, Eſſent Hyperici, Tinctura Coralliorum. Externe mictus per ſcopas betulinas, & mictio per annulum ſponſalitium, lotio pudendi cum Decocto aquilegiæ &c.

Formulæ Remediorum.

1 Electuarium Aphrodiſiacum.

℞. *Succolad. Ind.*
Pinear. mund. ā. ℥ſs.
Condit. Rad. Satyr.
Zinzib.
Eryng. a. ℨvj.
Pulv. Cardam.
Cubeb.
Cinam. ā. ℨj.
Moſch. gr. iv.
Ambr. gryſ. gr. ij.
Syr. Cort. aur. q. ſ.
F. elect. ad avellanæ magnitudinem bis forte per diem uſurpandum.

2 Aliud.

℞. *Elect. diaſatyr. ℥iſs.*
Condit. Z. Z.
N. Ind.
Rad. Pimp. ā. ℨſs.
Raſ. Priap. Cerv. ℨiij.
Sem. Bruc.
Paſtinac. a. ℨj.
Succ. Gran. Cherm. q. ſ.
F. Elect.
Uſus, ut præcedentis.

3 Linimentum.

℞. *Zibeth. gr. vj.*
Moſch. gr. iv.
Ambr. gryſ. gr. ij.
○○ *deſt. Caryoph. gut. 6.*
Cinam. gutt. iij.
F. Linimentum pro glande & teſtibus inungendis.

4 Aliud.

4 Aliud.

℞. *Axung. Caſtor.* ʒſs.
Balſam. Peruv. ℈j.
Zibethi gran. vj.
oo *deſt. Caryop.* ʒſs. *M*
Uſus, ut præcedentis.

VII. *Methodus medendi.*

1 Si impotentia virilis a nutrimenti & virium defectu originem ſuam ſumit, optimum effectum præbent gelatinoſa, mucilaginoſa & nutriente facultate prædita, interpoſitis roborantibus & leniter ſtimulantibus, qua quidem re & ſemini nimis aquoſo egregie ſuccurritur.

2 Si animi mœror l. ſpeculatio nimia in cauſa ſunt, animum exhilarare & a ſeriis avocare decet. Commendant inſuper quidam pro ſcopo hoc inflictionem plagarum & virgarum in nates.

3 In Paralyſe s vitiis l. etiam teſticulorum læſionibus inſignioribus rariſſime aliquid ſolidi efficitur. In illis in primis initiis res per nervina interna & externa tentari poteſt. Hæ chirurgicum auxilium expoſcunt & aliquam adhuc ſpem promittunt, quamdiu partes generationi dicatæ adhuc ſunt integræ: ablatas vero reſarcire velle, ſtolidum foret conamen.

4 In incantamenti metu interna & externa ſpecifica adhiberi poſſunt. Cardo tamen rei hoc abſolvitur, ut impotenti fortior animus & confidentia inſpiretur, omnem timiditatem & incredulitatem prorſus e mente adimendo, ſic optime reſtituetur.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Senes & debiles bene ſuccurrunt naturæ defectui per nutrientia ſelecta, ſtimulantia & roborantia, ſemper tamen etiam examinandæ ſunt corporis vires, an hoc negotium ipſa Natura permittat; alias Phthiſis, Hectica aliaque mala exinde exurgunt.

2 Præſtaret ſæpius antaphrodiſiaca, quam aphrodiſiaca exhibere medicamenta, cum plerumque plus in hac palæſtra, quam debebat, fieri ſoleat.

3 Stimulantia nunquam abſque nutrientibus ſunt exhibenda, neque etiam in majori doſi præſcribenda, alias eximia quandoque damna, nimirum inſignis ad rem ♀ream exercendam ſtimulus, dolores nephritici & mictus cruentus exinde originem trahunt.

4 Stimulo fortiori a medicamentis acribus producto conſulunt lac in copia hauſtum & Emulſiones dilutiores.

5 Adſcribunt vulgo Camphoræ odori & potui Caffee impotentiam inducendi vim, ſed experientia rem hanc non confirmat.

6 Saturnina Venerem admodum enervant, & ſimul ſanitati maxime ſunt inimica.

7 Pro præcavenda faſcinatione commendant Auctores varia v. g. ut ſponſus ante, aut poſt copulationem per annulum ſponſalitium mingat, ut Mercurium vivum, in nuce avellana incluſum colloque appenſum, durante copula Sacerdotali gerat, aliaque; ſed his ipſis in timidis & valde credulis eo ipſo impotentia ſæpius inducitur.

8 Curioſum eſt, quod D. D. Weisbach in ſuo tractatu germanico ex Michaele Montaigne allegat, quod hæc res timiditatem, diffidentiam & incredulitatem plerumque pro fundamento habeat. Adſtipulamur & nos huic aſſerto, cum 2. 3 ſubjectis, per aliquot annorum ſeriem pro impotentibus a ſe & uxoribus habitis, nulla alia re medelam allatam fuiſſe, quam medicina morali, ſciamus, id eſt omnem incredulitatem & diffidentiam iiſdem adimendo, & bonum cordatumque animum inſpirando.

LIBER V.

DE

FEBRIBUS.

CAPUT PRIMUM.

De Febribus in Genere.

I. *Definitio.*

Febris eſt complexus motuum, utplurimum ordine ſibi ſuccedentium, ſecretoriorum & excretoriorum, præter gradum naturalem, ſeu tumorem conſuetum auctorum & intenſorum, ad noxam aliquam extraordinariam & ſonticam, inpr vero ſanguini imminentem vel jam inhærentem, præoccupandam aut tollendam Sive brevius

Febris eſt ſalutaris Naturæ conatus, quo per motus ſecretorios & excretorios, qualitati tamen & quantitati cauſæ proportionatos, materiam corpori & inpr. ejus partibus fluidis inſenſam expellere nititur.

II. *Differentia.*

1 Ratione *durationis* & *decurſus*, Febres ſunt vel

1 *Acutæ*, e. g Petechialis, Pleuritica, Febris caſtrenſis, Variolæ & Morbilli &c. vel

2 *Chronicæ*, v. g. Intermittentes, Quotidianæ, Tertianæ, Quartanæ, it. Lentæ & Hecticæ.

2 Ratione *Typi* ſunt:

1 *Continentes*, quæ nec intermittunt, nec remittunt, ut Ephemera ſimplex & plurium dierum, Synochus ſimplex & putrida.

2 *Continuæ*, quæ ſtatas exacerbationes & remiſſiones, nunquam tamen plenariam intermiſſionem habent, uti Febres Catarrhales & Petechiales, quæ circa veſperam exacerbantur, horis vero matutinis mitius affligunt.

3 *Intermittentes*, quæ ſenſibilia intervalla vacua habent, ita ut æger ad orthoſtadiam redeat, v. g. Quotidiana, Tertiana, Quartana legitima.

3 Ratione *cauſæ*, aliæ dicuntur:

1 *Inflammatoriæ*, quæ inflammationibus internis, vel externis gravioribus ſuperveniunt, ut Pleuritis, Paraphrenitis, Vulnerariæ &c.

2 *Lochiales*, quæ Lochiis ſuppreſſis ſuperveniunt.

3 *Lacteæ*, quæ impeditiorem lactis in mammas ingreſſum comitantur.

4 *Biliosæ*, quæ iracundiæ, biliſque effuſioni & regurgitationi ſuperveniunt.

5 *Sanguineæ*, quæ ſanguinis abundantis conſumptionem & imminutionem intendunt.

4 Ratione *ſymptomatum*, aliæ ſunt:

1 *Ecthymaticæ*, quæ notabiles efflorescentia in ſuperficie corporis formant, ut Petechiales, Purpuratæ, Scorbuticæ, Febres eryſipelatodes, Scarlatinæ, Variolæ Morbilli &c.

2 *Catarrhales*, quæ Gravedinem, Coryzam, Tuſſim comites habent, aut ſubſequuntur.

3 *Legitimæ*, quæ conſuetis anni & diei temporibus invadunt, ſolitis ſymptomatibus ſtipantur.

4 *Anomalæ* ſive *Nothæ*, quæ ab hac norma deflectunt.

5 *Simplices*, quæ nulli alteri complicatæ ſunt.

6 *Compoſitæ*, ubi continua cum intermittente, continens cum continua concurrit, aut intermittens duplicatur, v. g. Quotidiana, Tertiana &c. continua, vel duplex.

5 Ratione *moris* ſive *indolis* ſunt

1 *Benignæ*, quæ raro interimunt, aut læſiones graviores poſt ſe relinquunt, ut Tertiana legitima, Ephemera ſimplex, Catarrhales ſimplices.

2 *Malignæ*, quæ utplur. exitium afferunt, aut noxas ſonticas & fere immedicabiles poſt ſe trahunt, ut Febres inflammatoriæ internæ; inprimis vero ex-

excretionibus externis arthriticis, vel eryſipelaceis retropulſis ſupervenientes, it. Epidemicæ pleræque.

3 *Peſtilentes*, quæ plurimos eorum, quos prehendunt, interimunt, & quidem præcipiti admodum progreſſu, communiter cum excretione Bubonum, vel Anthracum, uti Peſtis.

6 Ratione *ortus* & *graſſationis*:

1 *Epidemicæ*, quæ ex communi aeris, vel aquæ vitio prognoſcuntur, & facile per contagium propagantur, quales plerumque ſunt Ecthymaticæ, & Catharrhales, v.g. Febris Scarlatina, Morbilli, Variolæ.

2 *Sporadicæ*; quæ ex individuali in diæta vel animi pathematibus commiſſo errore Patientem invadunt, ut Tertiana vel Quartana, a nauſea vel cibis dyſpeptis oborta, Febris ardens ab ira ſuſcitata, Febris lochialis a lochiis reſtitantibus, Febris inflammatoria ab hauſtu frigido, corpore æſtuante.

III. *Signa*.

1 Febres non certæ ætati propriæ ſunt, ſed in omnes ſine diſcrimine ſexus & ætatis graſſantur.

2 Febribus facilius obnoxiæ ſunt perſonæ temperamenti ſanguinei vel cholerici, ſtatus plethorici evacuationibus ſanguinis, vel aliis excretionibus ſtatis aſſuetæ, indolis animi activioris; iracundæ, impatientis.

IV. *Subjectum*.

1 Magis *eſſentialia* ſunt:

a Pulſus frequens & celer.

b Frigoris & caloris viciſſitudo citra notabilem cauſam externam.

c Urinæ quoad conſiſtentiam, colorem & diaphaneitatem mutatio.

2 *Conſecutiva* ſunt:

a Pallor & rubor, ſubſidentia & turgeſcentia habitus corporis alternantes, citra notabilem cauſam aliquam occaſionalem.

b Remiſſio ab aliis actibus vitalibus, ciborum nempe appetitu & digeſtione, nec non rationalibus h.e. *wann die Patienten verdrieſslich und nicht diſponirt ſind zu ihrem Vorhaben. Eckel haben vor Fleiſch. it. durſtig und unruhig ſind.*

c Sitis.

d Inſolida animi ſollicitudo, indeque corporis inquietudo.

e Somni neglectus, *ſchlaffloſe Nachte*.

f Proſtratio virium.

V. *Prognoſis*.

1 Febris, hoc eſt motuum ſecretoriorum & excretoriorum præter gradum conſuetum adauctorum intentio ſemper eſt ſalutaris, eventus tamen non raro, præſertim in acutis, anceps eſt, imo lethalis.

2 Febres ſibi relictæ tranquillius & tolerabilius ad exitum vel ſalutarem vel lethalem quoque decurrunt, quam variis artificiis interpellatæ.

3 Febres ſibi relictæ, continente ac modeſto regimine ſaltem adjutæ, ſtatas excretiones aut mutationes criticas conſtantius & certius obſervant, quam quæ medicamentis & regimine calidiore exſtimulatæ, aut nimiis abſorbentibus ſuppreſſæ, aut opiatis turbatæ fuerunt.

4 Plures ex Febribus convaleſcunt ſola quiete & abſtinentia.

5 Difficillime reſtituuntur Febres corruptæ, h.e. turbatæ, violenter oppreſſæ & hinc recidivantes, it. in lentum & anomalum typum præcipitatæ.

6 In omni Febre, quæ alias ſtatas mutationes, vel eccriſes ferre ſolet, ſi hæc non ſuccedunt, ſequitur periculum.

7 Nulla unquam Febris reſtituitur ſine omni ſudore, aut mutatione urinæ.

8 In nulla Febre ſudor fluit ſub ἀκμῇ æſtus, ſed quando hujus impetus remittit: ſin ſecus, ſymptomaticus eſt, inutilis, imo nocivus.

9 In omni Febre acuta; ſi Urinæ nihil mutentur, aut mutatas crudæ ſequantur, calamitoſum eſt.

10 Omnis Febris in alterius tempora, habitus, ætates, opportunitates incidens, vel in illam degenerat, vel in ejus mores anomaliſat. Alias enim ſynochi ante crepuſculum, circa ſolſtitium: Bilioſæ circa ortum ſolis poſt ſolſtitium; Catarrhales veſpertino tempore circa Æquinoctia, invadere ſolent. Tertianæ horas antemeridianas & tempus vernum obſervant, ætati adoleſcentili & virili familiares ſunt: Quartanæ horis pomeridianis, Autumno, ætati provectiori & naturis ſegnioribus obtingunt.

VI. *Remedia*.

1 *Alterantia*:

a Abſorbentia, ex quibus ſeliguntur præcipue Oſtracodermata, ſive Conchilia, v. g. Lap ♋. Conchæ, Mat. Perl. præparatæ: excluſis ſubadſtringentibus, Bolaribus, Cervinis, v.g. Terr. ſigill. C.C. uſto, C.C. ſine igne vel Philoſophorum præparato, imo Coralliis quoque.

b Mucoſitatem humorum incidentia & vias abſtergentia, ſalia enixa aut digeſtiva, ex acido præcipue Vitriolico parata, ut Tart. Vitriolat. Arcan duplic. Nitr. ♁iatum. it. Tartarea, ut Arcanum Tartari, ſolutio Oc. ♋ cum Vino vel ſucco citri: excluſis e Sale communi deſumptis e. g. Sale digeſtivo Sylvii.

c Æſtum temperantia & acrimoniam bilioſam mitigantia, qualia ſunt:

1 Nitroſa e.g. Cryſtall. Nitrati ſ. Nitr. depuratum, Lapis Prunellæ ſive Nitrum tabulatum, Nitr. regeneratum ♁iatum.

2 Acida, v. g. Succus Citri, Berberum, Ribium, it. Spir. Vitrioli, Nitri, Clyſſus ♁ii, Tinct. Flor. Bellid. Papav. rhœad. &c. excluſis ſpiritibus acidis dulcificatis, it. ſpiritu Salis & Vitrioli Philoſophico, ob vim nimirum minus diureticam & tuſſim facile irritantem.

d Diluenta, ſecretiones & excretiones copioſius inſtituendas promoventia: Potus tenuior & ſufficiens vel cereviſiarius, vel Decoctum Hordei aut C.C vel Infuſum Thee, Caffe aliarumque herbarum, florum aut radicum temperatiorum, neque adeo faſtidioſorum, e.g. Rad. Scorzoneræ, Flor. Galeg Herb. Meliſſ. &c.

e Analeptica, v. g. Emulſiones amygdalinæ ſufficienter edulcoratæ, Potiones ex Aquis odoriferis gratioribus, Vinum modice & medice ſumptum, præſertim in aſſuetis.

2 *Evacuantia*, & quidem:

a *Cuilibet Febri commoda*, quin neceſſaria:

Diaphoretica, v. g. ♁ diaphor. recte præparatum, Aquæ diapnoicæ non ingratæ, Flor. Samb. Card. bened. Scord Galeg. &c.

2 Alexipharmaco-diuretica, v.g Eſſentia ex radicibus alexipharmacis temperatioribus & hordeo parata, Mixtura ſimplex parcius camphorata, excluſo uſu copioſiore Camphoræ, Myrrhæ, rejectis itidem Spiritibus urinoſis v. g. Spir. C.C. Fuliginis, Bezoardico Buſſii: nec non Pulveribus ſic dictis Bezoardicis, incondita farragine herbarum & radicium pulveriſatarum, quin & Terris variis ſigillatis adſtringentibus ſuffarctis, v. g. Pulv. Bezoard. Sennerti, Saxonico, Pannonico rubro, Schneebergico, *oder dem ſo genannten ſieben und ſiebenzigerley Pulver*.

3 Succeſſum alvi promoventia, non tamen poſitive ſtimulantia & irritantia, ut Clyſteres ſive Enemata.

b *Certo ſtatui* morbi, vel *individuali* circumſtantiæ debita.

1 Vomitoria, in principio Contagioſarum, it. in Intermittentibus, die vacuo, ſubjectis evemetis, quin actu vomiturientibus, exhibenda.

2 Purgantia, poſt declinatiouem Acutarum, item in Intermittentibus lenteſcentibus, vel per Adſtringentia ſuppreſſis, itidem diebus Intercalaribus exhibenda.

3 Venæſectio larga in ſubjectis plethoricis, aſſuetis, valde æſtuantibus, inſigni præcordiorum angu-

guſtia oppletiva gravatis, antequam ſigna coctionis in Urina appareant.

c *Specifica*, qualia a Kergero, Riverio, Apino laudantur: ſed potius optanda, quam ſperanda ſunt.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis præparans.

℞. *Conch. ppt.* *Div. in 9. p. æq.*
Nitr. ♁iat. *D. ſing. 3. vel 4. horis.*
Tart. Vitriolat. a. ʒj. M.

2 Alius temperans.

℞. *Nitr. depur.* *Div. in 6. p. æq.*
Arcan. dupl. a. ʒj. *D. ut antea.*
Cinnab. ♁ ij gr. 18. M.

3 Potiuncula temperans.

℞. *Aq. Borrag.* *Tinct. Roſar. ʒiſs.*
Bugloſſ. *Sir. acetoſ. citr. ℥ſs. M.*
C.C. citr. a. ℥ſs. *D. cochleatim.*

4 Pulvis emeticus.

℞. *Rad. Ipecac. gr. XXV.* *D. mane.*
Sal abſinth. ℈ſs. M.

5 Alius Purgans.

℞. *Specif. Jalap. ʒſs.* *D. ut antea.*

6 Potiuncula diaphoretico-temperans.

℞. *Aq. Fl. Aeac.* *Nitr. regener. a. ʒſs.*
Card. bened. a. ℥ij. *Sacch. perlat. ʒij. M.*
♁ diaph. *D. cochleatim in æſtu.*
Matr. Perl.

7 Alia alexipharmaca.

℞. *Aq. Galeg.* *Sir. Contrajerv. ʒiſs. M.*
Scorzon. a. ℥ij. *D. cochleatim in declinatione paroxyſmi.*
Eſſ. alexiph. ʒj.

8 Mixtura alexipharmaca.

℞. *Eſſ. Scord.* *D. 25. 30. gutt. in declinatione paroxyſmi.*
Pimpin, alb. a. ʒiſs. M.

VII. *Methodus medendi*, varians pro diverſitate

1 *Status morbi:*

1 In primo principio interdum Vomitorium, Venæſectio, quandoque etiam Sudoriferum cum regimine datum, locum habet.

b In Incremento Temperantia, Abſorbentia, Diluentia, parcius vero Alexipharmaca uſurpanda.

c In ſtatu & circa dies criticos his ipſis inſiſtendum, interponenda interdum Analeptica, præſertim ubi vigor Naturæ tepeſcere videtur, quo in caſu etiam Alexipharmacis magis opus eſt.

d In declinatione, licet morbi impetus remiſerit, & æger in portu jam navigare videatur, Alexipharmacorum tamen uſus & calor conclavis temperatus nunquam negligatur.

2 *Paroxyſmi:*

a Ante paroxyſmum & ſub paroxyſmis vegetioribus ſola Temperantia, Abſorbentia, Abſtergentia locum habent: Alexipharmaca vero, & quaſcunque excretiones ſtimulantia exulent, uti & Analeptica, quæ commodius poſt paroxyſmum dantur.

b Sub declinatione paroxyſmi & tempore intercalari Alexipharmacis, ac, pro re nata, Analepticis agendum.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Febris *in ſe*, h.e. motus *ſecretorii* & *excretorii* ultra gradum conſuetum intenſi debent curari, i.e. tolli aut ſupprimi: *cauſa* vero ſive materia, propter quam & contra quam Febris coorta eſt, curanda, i.e. corrigenda, vel expellenda eſt.

2 Id vero vix poteſt ſimul ac ſemel fieri, ſed opus eſt juſta menſura & opportunitate temporis, quæ materia excernenda prius præparanda & ſeparanda, quam evacuanda eſt.

3 Hinc Medicus ante omnia ſecretioni neceſſarium tempus indulgeat, & quicquid illam facilitare poteſt, contribuat; ubi excretionis ſubjungendæ opportunitas ſuccedit, illa quoque placide foveatur, ſi non ſemper medicamentis, continente tamen & tranquillo regimine.

4 Tranquilla patientis continentia omnes excretiones facilitat, inquieta jectigatio aut exaſperat, aut turbat eaſdem, præcipue vero ſudorem ſenſibiliſſime cohibet.

5 Retardationes vero ſudoris, tempore debito ſponte erupturi & omni opera, placide tamen, promovendi & proſequendi augent tenſivam & gravativam laſſitudinem artuum, protrahunt & fovent morbi durationem & in lentas typicas Febres transferunt.

6 Præmaturum tamen regimen diaphoreticum, vel etiam Diaphoretica poſitiva verſus, vel in paroxyſmo data, æſtum inutiliter augent, ſymptomata exaſperant, motus Naturæ ordinatos confundunt.

7 In omni Febre evacuationes artificiales, præpoſtero tempore inſtitutæ, vel nimium effectum præſtant, vel alium, vel utrumque.

8 In omni Febre potulenta congrua, ſufficientet conceſſa, reficiunt patientem, minuunt æſtum, promovent quietem, & ſudores debitos facilitant.

9 Potus eſto dilutus, non inebriativus, feculentus, neque actu frigidus, neque nimiis hauſtibus ingurgitetur.

10 In Febre omnis refrigeratio corporis voluntaria, aut accidentali inſignis, noxia eſt.

11 In omni Febre regimen juſto calidius vel per medicamenta, vel per integumenta, vel per nimiam concalefactionem conclavis, ægrum præter modum debilitat, effloreſcentias cutaneas aut parit, aut præmaturat, & nimis copioſe expellit, neque, deprehenſo etiam errore, ſine periculo ſtatim mutari, nedum abrumpi poteſt.

12 Sopitiones & cohibitiones motuum febrilium per Narcotica, præcipue in ipſo vigore paroxyſmorum, pervertunt legitimum Febris ſucceſſum, vires proſternunt, mentem turbant, excretiones cohibent, aut novis anomalis commotionibus cauſam præbent.

13 Itaque ſymptomata Febrium eſſentialium intrepide ſpectanda: *Appetitus* dejectio, præſertim in Acutis, parum curanda: *Sitis*, quantum ſine immodeſtia fieri poteſt, largiter ſublevanda: *Vigiliæ* nihil æſtimandæ: *Inquietudines*, a morali ægrotantis impatientia dependentes, ſeris dehortationibus prohibendæ: *Vires* interim judicioſa Analepſi fovendæ ſunt.

14 Nunquam nimium tribuatur nudæ materiæ febrilis correctioni, magis intendatur matura ejus ſecretio & excretio.

15 Materia non moveatur, niſi ſit mobilis, viæ prædiſpoſitæ & Natura ipſa ad hujus emotionem prona.

16 Si ullibi, in Febribus certe obtinet: *In tempore venire primum eſt.*

17 Salia volatilia in Acutis largius & diutius adhibita, facile tumores pedum oedematoſos, imo hydropicos affectus poſt ſe trahunt, potius Tart. Vitriolatus exhibeatur.

18 Acida temperata v. g. ſpir. Vitrioli, Clyſſus ♁ii aciditas Citri & Berberum eximium ſitis & nimii æſtus ſolatium afferunt, ſi modo Tuſſis non obſtet, quæ tamen ab acido Citri non tam facile, quam a reliquis, exaſperatur.

19 Acida illa ſibi relicta præſtat ita pura adhibere, quam per Spir. Vini dulcificata: emergit enim inde plane nova craſis adhuc incognitæ efficaciæ: Spiritus Vini vero ſenſibilem inde nanciſcitur adſtrictionem, ut ut tenerrimam.

20 Acida magis Sanguineis, Nitroſa Cholericis & Melancholicis, imo quibuslibet conveniunt.

21 Nitrum in forma pulverulenta magis alterat, in potu vero, adeoque in forma diluta exhibitum, magis lubricat.

22 Acide, ut & Saccharata, convenienter data, in Febribus non adeo reformidanda ſunt, uti Recentiores nonnulli orbi perſuadere tentarunt.

23 Mixtura ſimplex viris magis confert, quam feminis, nempe pro ſcopo diaphoretico.

Caput Sextum.

DE

Febre Ephemera ſive Diaria ſimplici & plurium dierum.

I. *Definitio.* Ephemera eſt Febris continens ſine ulla remiſſione affligens, eum in finem inſtituta, ut ſanguis abundans vel per Hæmorrhagiam, vel motibus auctioribus in ſerum converſus, per ſudorem expellatur, unum vel aliquot dies durans.

II. *Differentia.*

1 Reſpectu *durationis*, ſimplex ſpatio viginti quatuor horarum, altera vero effluxis tribus vel quatuor diebus abſolvitur.

2 Reſpectu *gradus & temperamentorum*, prouti enim ſubjecta comparata ſunt, eo mitius vel gravius affligit.

3 Reſpectu *excretionis finis & ſubjectorum*, in aliis enim per Hæmorrhagiam ſed rarius, in aliis per ſudorem, aut etiam interdum per urinam ſolvitur.

4 Reſpectu *indolis* alia eſt *benigna*, alia vero *maligna*: ad priorem pertinet ea, de qua hic agitur, ad poſteriorem vero Febris illa peſtilentialis, quæ continuis ſtipata ſudoribus ſpatio viginti quatuor horarum ingentem hominum in Anglia copiam e medio ſuſtulit, unde etiam *Sudoris Anglici* nomen obtinuit.

III. *Signa.*

1 Incipit ſtatim cum calore, ſine ullo frigoris, rigoris aut horroris ſenſu.

2 Calor tamen magis eſt moderatus, quam in aliis Febribus continentibus.

3 Conjungitur capitis dolor vel æſtuans, vel pro ſubjectorum diverſitate gravativus.

4 Facies rubet & turget.

5 Pulſus eſt celer, frequens & plenus.

6 Appetitus & vires proſternuntur.

7 Si ſubjecta ſunt inſigniter Plethorica, adeſt inſignis artuum laſſitudo, cum doloribus lancinantibus intercurrentibus.

8 Sitis eſt moderata ordinarie, in aliis vero magis urget.

9 Urina interdum parum a naturali ſtatu recedit, interdum aliquo modo eſt tincta, in Ephemera vero ſæpius ſaturati aurantii eſt coloris: quando turbatur roſeum deponit ſedimentum & ſigna coctionis mature apparent.

10 Vigiliæ fere ſunt continuæ, & ſi ſomnus ingruit, eſt maxime inquietus.

11 In ſubjectis voracibus & poſt ciborum aſſumptionem interdum obſervatur vomitus.

12 Si Febris ortum ex hauſtu frigido traxit, occurrit ſenſus preſſionis in hypochondrio dextro.

IV. *Subjectum.*

1 Juniores Plethorici.

2 Homines temperamenti ſanguineo-cholerici & ſanguineo-melancholici, poroſo habitu corporis præditi.

3 Conſuetorum ſanguinis fluxuum ſuppreſſione laborantes & evacuationes ſanguinis artificiales negligentes.

4 Laute viventes & otio dediti.

5 Epiſcopi, Abbates & Monachi, vid. *Foreſt lib. I. Obſ. XI in Scholio ex Savanarola.*

6 Quibus Plethora per iram graviorem, motum corporis nimium, potum ſpirituoſum, æſtum ſolis & ignis, vigilias nimias, Venerem &c. commota fuit.

7 Qui potum frigidum corpore æſtuante aſſumſerunt.

8 Qui corpus ſudore madidum aeri frigido expoſuerunt.

V. *Prognoſis.*

1 Febris Ephemera ſimplex, ſi modo non pervertitur per malum regimen & imprudentem medicationem periculo ordinarie caret & brevi finitur.

2 Solvitur ordinarie per largum ſudorem.

3 Si multum adeſt materiæ morbificæ, ex ſimplici facile fit Ephemera plurium dierum.

4 Si æger nullo ſudore corripitur, aut ſi quidem ſudaverit & Febris tamen ex integro non deſinat, quod monſtrat pulſus aliæque reliquiæ Febris, ultra conſuetum tempus durantes, indicium eſt Ephemeram ſimplicem in alium morbum tranſire.

5 Tranſit autem facile tam ſimplex, quam plurium dierum, vel in Synocham, vel in Febrem lentam vel Hecticam, partim diætæ, partim curationis vitio.

6 Quo magis corpus eſt macilentum & ſiccum, eo facilius etiam ſequuntur hectica pathemata.

7 Hecticam ante fores eſſe colligitur exinde, ſi Ephemera diem naturalem excedit, Febris eſt uniformis: Calor eſt intenſior poſt ſumptos cibos: Pulſus durus, parvus & æqualis. *Vid. Foreſt. L. I. Obſ. 7. in ſcholiis.*

8 Si corpus eſt inſigniter Plethoricum, eo facilius in Synocham ſtricte ſic dictam mutatur Ephemera.

9 Sin vero eſt ſimul Cacochymicum, Synocha Veterum putrida metuenda eſt, ſi ſcil. tranſit diem naturalem: calor augetur: Urina tingitur ſine coctionis ſignis; ſi male olet, perſeverans cum corporis fœtore, ac aliarum rerum exeuntium: pulſus fit diverſus ac diaſtole minuitur, ſyſtole vero augetur. Vid. *Foreſt. l. c.*

VI. *Remedia.*

1 Sanguinis turgeſcentiam & æſtum mitigantia: Nitr. depur. regener. Salia media Tart Vitriolat. Arcan. dupl. Mater Perl. Conch. Citrat. Emulſiones, Julepi, Decoct. Rad. Cichor. Hord. Succ. Citr. rec. in potu ſufficiente aut in Potiunculis, it. Clyſſ. ♁ii.

2 Diaphoreſin promoventia: Aquæ deſtillatæ ſimplices Galeg. Scabioſ. Flor. Tiliæ &c. ♁diaphoret. Bezoard miner. Potus calidus radicibus temperate alexipharmacis aliquantillum alteratus.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis temperans.

℞. *Conch. citrat.*
Nitr. ♁iat. a. ʒj.
Cinnab. ♁ii gr. 17. M.
Div. in 6. p. æq.
D. 4. vel 6. horis doſ. j.

2 Julepus temperans.

℞. *Aq. Scabioſ.*
Plantag.
Pl. Acac.
Samb. a. ℥ij.
C. C. citrat. ʒj.
Rob. Cydon.
Ceraſ. acid.
Rib.
Succ. Citr. rec. a. ℥ſs.
Sir. acetoſ. Citr. ℥jſs. M.
D. ſæpius cochleatim.

3 Potiuncula diapnoica.

℞. *Aq. Galeg.*
Scorzon. a. ℥ij.
Cinnam. ʒſs.
Lap. ♋.
♁diaph. a. ℈ij.
Sacch. Canar. ℥ij. M.
D. veſperi ſing. 2. vel 3. horis cochl. ij.

4 Emulſio diapnoico-diſcutiens & temperans.

℞. *Amygd. dulc.*
Sem. Citr.
Card. Mar. a. ℥iij.
Aqu. Flor. Acac.
Rub. id.
Scorzon. a. q. ſ.
F. l. a. Emulſio.
Colat. ℥viij. adde
Matr. Perl.
♁diaph. a. ʒj.
Sacch. Canar. q. ſ.
M. D. ſæpius cochleatim.

5 Species pro potu.

℞. *Raſ. C.C.*
Rad. Scorzon. a. ℥j.
Coq. in Aqu. ℔iv.
Adde Pom. Citr. in fruſt. diſciſſ. No. j.
Colat. D. calide aut frigide.

VII. *Methodus Medendi.*

1 Cum Febres Ephemeræ inpr. ſimplices non ſint vehementes, ſed admodum mites & cito etiam tranſeant, hinc Medici opera rariſſime opus eſt.

2 Si autem Medicus ad Ephemera laborantem vocatur, præſcribat primo temperantia, qualia ſunt Nitroſa, abſorbentia, acida &c. ut hoc modo orgaſmus ſanguinis aliquo modo mitigetur.

3 Veſperi vero, inprimis quando indicia quædam ſudoris imminentis adſunt, miſſis prioribus, exhibeatur

tur Potiuncula diapnoica ad promovendum ſudorem, quo probe ſuccedente brevi etiam totus finitur morbus.

4 In Ephemera plurium dierum eadem remedia recenſito ordine exhibeantur.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.

1 Quia Febris hæc ordinarie lenis eſt, ideo etiam Medicus leniſſima methodo utatur: ſufficit ordinarie quieta in lecto continentia & ſufficiens potus calidus ad diluendum ſanguinem & procurandum ſufficientem ſudorem.

2 Abſtinendum tamen eſt a nimia potus inpr. frigidi ingurgitatione, utpote qui ſudoris in hac Febre ſumme neceſſarii excretionem impedit, & actu fluentem ordinarie ſiſtit.

3 Si in ſubjectis voracibus ſub invaſione morbi vomitus urgent, nunquam ſtatim ſupprimantur, ſi vero etiam poſtea nimii ſunt, convenientia, ipſum tamen morbum non exaſperantia, exhibeantur remedia. Tali in caſu ſufficere poſſunt pulvere abſorbentes & digeſtivi cum cortice Chacarillæ.

4 In ſubjectis inſigniter Plethoricis Venæſectio interdum locum habet, ea tamen nunquam promiſcue in uſum trahatur.

5 Si alvus eſt obſtructa Clyſteres non ſine fructu injiciuntur, abſtinendum tamen eſt a fortioribus commoventibus, ne Febris mitior in graviorem cum damno mutetur.

6 Diaphoretica fixa debito tempore exhibita inſignem habent uſum in hiſce Febribus, alexipharmaca tamen, inpr. fortiora ad Hecticam viam facile ſternunt.

7 Volatilia Febres haſce corrumpunt, & ſudores vel nimios excitant, vel eoſdem prorſus impediunt, & Febribus inflammatoriis portam pandunt.

8 Fugiendus quoque eſt abuſus acidorum & nitroſorum, (quorum illa, legitime uſurpata, Sanguineis, hæc vero Cholericis conveniunt) ne humores nimis incraſſentur & ſudor impediatur.

9 Finita Febre ad expurgandas primas vias Purgantia proſunt, lenia tamen ſint oportet, uti ſunt Pilulæ Stahlianæ, Beccherianæ, Rhabarbarum, Magneſia &c.

10 Præſervatorie in ſubjectis diſpoſitis Venæſectio egregium babet uſum, ſemper tamen convenienti inſtituatur tempore.

11 Fugiendus quoque eſt motus corporis nimius commotioni Plethoræ anſam præbens.

12 Tandem abſtinendum eſt ab omnibus iis, quæ quocunque modo ad productionem talium Febrium conferre poſſunt,

Caput Tertium.

De

Febre Synocha ſive Continente.

I. *Definitio.* Synocha eſt Febris continens æquali fere æſtus tenore abſque remiſſione uſque ad finem continuans, in qua Natura Plethoram vel per Hæmorrhagiam narium vel per ſudores imminuere conatur.

II. *Differentia.*

1 Ab *Ephemera ſimplici & plurium dierum*, quæ paucis diebus finiuntur, cum e contra hæc ad ſeptimum & decimum quartum uſque diem extendatur.

2 A *Synocha putrida* Veterum, quæ eſt compoſita magis, & præter quantitatem, qualitatem etiam ſanguinis vitioſam pro cauſa agnoſcit.

3 A *Febre continua*, in qua caloris remiſſio obſervatur, quæ in hac continuo durat.

4 A *Febribus ardentibus*.

a Reſpectu *cauſæ*, quæ in Ardentibus eſt bilis, in Synocha vero Plethora.

b Reſpectu *ſymptomatum*, quæ in Ardentibus ſunt graviſſima, in Synocha vero mitiora & diverſa *Vid. Cap. 6.*

c Reſpectu *ſolutionis*: Ardentes enim per vomitum & ſeceſſum ſolvuntur; Synocha vero per Hæmorrhagiam & ſudores.

III. *Signa.*

1 Invadit ordinarie ſummo mane ante diluculum, ſecunda vel tertia circiter hora.

2 Incipit ſtatim cum inſigni calore, ſine horrore.

3 Cui jungitur capitis dolor vehemens & lancinans.

4 Faciei adeſt rubor & turgeſcentia cum inflatione oculorum & vaſorum, ac pulſatione temporum.

5 Concurrunt vertigines, tinnitus aurium & mentis perturbationes.

6 Sitis inſigniter urget.

7 Reſpiratio eſt anheloſa & ſuſpirioſa.

8 Adſunt graves anxietates & anguſtiæ oppletivæ,

9 Ægroti ſunt admodum inquieti in lecto.

10 Appetitus deficit.

11 Vires ſunt proſtratæ.

12 Alvus ordinarie eſt ſicca.

13 Urina eſt pellucida & rubra.

14 Affligunt quoque ægrotantes tenſiones moleſtæ in artubus.

IV. *Subjecta.*

1 Homines temperamenti humidioris, Plethorici.

2 Perſonæ juniores, adoleſcentes mediæ ætatis.

3 Plethoram propter varias cauſas nimium commoventes. *Conf. Tab. præced.*

V. *Prognoſis.*

1 Licet Febris hæc per ſe non ſit adeo periculoſa, per ineptam tamen curationem & malam Diætam facile periculoſa fit.

2 Si legitime decurrit, ſeptimo die finitur, ſin minus ulterius adhuc ſe extendit.

3 Optimum ſignum eſt, ſi die quarto coctionis ſigna in Urina apparent.

4 Si die quarto Hæmorrhagia lenis ægrotos corripit, eadem die ſeptimo, niſi Natura turbetur, morbum ſolvet.

5 Narium Hæmorrhagia in iis, quæ annum trigeſimum nondum attigerunt, ſemper melioris eſt ſpei, quam in illis, qui dictum terminum jam ſuperarunt.

6 Narium Hæmorrhagia critica ſufficiens ſit neceſſe eſt, nam nihil paucum eſt criticum, alias vel morbum non ſolvit, vel alia mala, deliria ſcil. Phrenitides & Convulſiones poſt ſe trahit.

7 Hæc autem mala eo facilius ſequuntur, ſi præſente etiam congeſtione nulla prorſus ſequitur Hæmorrhagia.

8 In ætate conſiſtente ſolvitur ordinarie per ſudores vel criticos, vel ſucceſſivos.

9 In provectioribus, ſi male cedit Synocha, affectus ſoporoſi ſequuntur.

10 Si anguſtiæ oppletivæ & ſuffocativę ſyncopales nimium urgent, facile in principio junguntur Peripnevmonę, in incremento vero & ſtatu Anginæ.

11 Exoleſcente impetu Febris, inpr. ſi ſpiſſior eſt ſanguinis conſiſtentia, facile ſequuntur Febres Hecticę & tumores œdematoſi.

12 Quo facilior eſt reſpiratio, eo melior quoque morbi eſt ſtatus.

VI. *Remedia.*

1 Sanguinem imminuentia & orgaſmum temperantia: Veneſectio, Nitroſa, abſorbentia, potus ſufficiens, Emulſiones, Julepi &c.

2 Diaphoreſin promoventia: ♁ diaphoret. Bezoard. miner. Aqua Scabioſ. Scorzon. Fl. Acac. Sambuc. Galeg. &c. Eſſ. Alexiph. Stahlii. Mixt. ſimpl.

3 Alvum aperientia: Clyſteres, Suppoſitoria.

Formulæ Remediorum.

1 Potiuncula temperans.

℞. *Aq. Fragor.* ℥iii.
C. C. Citr. ℥j.
Tinct. Fl. Bellid. ʒjſs.
Sir. Ceraſ. acid. ℥ſs. *M.*
D. Cochleatim.

2 Pulvis temperans..

℞. *Conch. citrat.*	*Cinnab.* ♁ *ij. gr.* 18. *M.*
Nitr. regener.	*Div. in* 6. *p. æq.*
Sal polychr. an. ℈*ij.*	*D. ſing.* 4. *horis doſ. j.*

3 Emulſio temperans & diapnoica.

℞. *Aq. Galeg.*	*F. l. a. Emulſio.*
Scorzon.	*Colat.* ℥*viii. adde*
C. B. q. ſ.	♁ *diaph.*
Amygd. dulc.	*Matr. Perl. an.* ℈*ij.*
Sem. Citr.	*Sacch. q. ſ. ad grat. M.*
Card. Mar. an. ʒ*iii.*	*D. ſæpius cochleatim.*

4 Potiuncula diaphoretica.

℞. *Aq. Seabioſ.*	*Conch. ppt.*
Fl. Samb.	*Nitr.* ♁ *iat. an.* ʒ*ſs.*
Acac. an. ℥*jſs.*	*Sacch. Canar.* ʒ*ij. M.*
Bezoard. min.	*D. ſing.* 3. *hor. cochl. ij.*

5 Julepus temperans & analepticus.

℞. *Aq. Borrag.*	*Rib.*
Rugloſſ.	*Berb.*
Roſar.	*Ceraſ. acid. an.* ℥*iij.*
Galeg.	*Confect. alkerm. inc.* ʒ*jſs.*
Cinam. cyd.	*Sir. accetoſ. Citr.* ℥*j. M.*
Namph. an. ℥*j.*	*D. cochleatim..*
Rob. Cydon.	

6 Mixtura alexipharmaca.

℞. *Eſſ. alexiph.*	*Vitriol.* ℈*j. M.*
Pimpin. alb. an. ʒ*ij.*	*D. gutt.* 25. 30 *veſperi vel*
Spir. Tart. ʒ*j.*	*poſt mediam noctem.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Cum in hac Febre Natura Plethoræ, tanquam cauſæ continentis, imminutionem quærat, Venæſectio reliquis remediis merito præmitti debet, hæc enim ſola eſt Febris, quæ eam commode fert, ſi vero in aliis quoque interdum utilis deprehenditur, id fit potius ipſius individui quam Febris intuitu. Hæc ipſa Venæſectione mature inſtituta Febris Synocha admodum etiam mitigatur, ut curſum ſuum tranquille, ſine gravibus ſymptomatibus abſolvat.

2 Peracta Venæſectione exhibeantur partim temperantia ſupra allegata, ad orgaſmum ſanguinis mitigandum, partim diaphoretica & quidem fixa cum temperantibus mixta, ut hoc modo humores ad peripheriam corporis ferantur & eo facilius ſequatur humorum per cutim excretio.

3 Si Medicus nimis ſero vocatur, ita ut nullus amplius Venæſectioni ſit locus, modo dictis remediis interponantur lenia alexipharmaca, qualia ſunt Eſſentia alexipharmaca Stahlii & Mixtura ſimplex: commode autem exhibentur tempore veſpertino & paulo poſt mediam noctem, hoc enim modo diaphoreſis placida optime promovetur.

4 Si æſtus & ſitis nimium urgent, vel ſupra præſcripta temperantia & Nitroſa, vel Julepi ex Aquis diapnoicis & ſucco citri aut Clyſſo ♁ii exhibeantur, quæ ſymptomatibus hiſce optime conſulunt.

5 Si alvi adeſt obſtructio ea per Clyſteres aut ſuppoſitoria non adeo acria tollatur: alvi enim libertas multum contribuit ad ſymptomatum mitigationem.

6 Si Angina huic Febri & quidem mature superveniat, Venæſectio larga in brachio inſtituatur, ac ipſæ quoque raninæ, ſi tumidæ ſunt, aperiantur: Interius vero ſumantur temperantia & diaphoretica fixa ad temperandum æſtum & diaphoreſin promovendam. Conveniunt quoque Gargariſmata. Vid. Formulas.

7 Si morbus eſt in declinatione conveniunt lenia laxantia, inpr. vero Rhabarbarum.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Venæſectio optime quidem convenit in Febribus continentibus, ſequentes tamen Cautelæ ut obſerventur neceſſe eſt:

a Ut mature primo vel ſecundo ſtatim die, Urina adhuc cruda exiſtente, inſtituatur.

b Ut ſufficiens ſanguinis quantitas, unicæ ſcil. ſex vel octo emittantur.

2 Si morbus jam eſt in ſtatu & ſigna coctionis nondum apparent, Venæſectio interdum adhuc locum habet, ſed regimen placide diaphoreticum ſubjungendum eſt, ne humorum congeſtiones ad caput cum periculo fiant: ſæpius tamen præſtat ab ea illo tempore abſtinere.

3 Si vero ſigna coctionis jam præſto ſunt, peſſimo conſilio Vena ſecatur: turbantur enim per eam placidæ & ſumme neceſſariæ per diaphoreſin excretiones, fiunt inſignes congeſtiones ad caput, quas vel Hæmorrhagiæ enormes, vel deliria, vel convulſiones, vel affectus ſoporoſi ſequuntur.

4 Purgantia & Vomitoria ſæpius totum morbum pervertunt. Vir Sanguineo-Cholericus triginta & aliquot annorum circa veſperam ira commovebatur, quam commotionem ſequenti die mane Febris continens excipiebat: ſumebat hinc ſuaſu cujuſdam illo ipſo die in æſtu febrili vomitorium, quod copioſos vomitus producebat; Febris videbatur mitigata aliquo modo; cum vero calor nihilominus continuaret, altero die ſecabatur vena in brachio: tertio ad mitigandam Febrem purgatio inſtituebatur & quarto, quoniam de auctioribus doloribus capitis conquerebatur, vena in pede aperiebatur: tum vero morbus majora ſemper incrementa caperet, die quinto vocabar ad eum; Urina erat cruda, dolores capitis erant inſignes, facies torva &c. & aliquoties ſanguinis guttæ e naribus ſtillabant: præſagiebam deliria, quæ etiam a meridie ſequebantur: ſexto die interdum mens conſtabat, interdum vero vacillabat. Septimo die circa meridiem dolores capitis prorſus evanuerant, cum maximo gaudio adſtantium: cum vero mortem inſtare aſſererem, irridebar ab iis: ſed hora ſeptima veſpertina moriebatur: Alius eodem tempore tali Febre corripiebatur, quæ tamen magis compoſita erat, tertio die vocabatur Medicus, qui Purgantis uſum ſuadebat ac quarto die Venæſectionem; quidam conſanguineorum ex me quærebant, utrum Venæſectio utilis vel neceſſaria eſſet? & cum utrumque negarem ac me gravia deliria metuere aſſererem, hic ad ægrotum properabat, ſed vena jam ſecta erat; Lipothymia ſtatim ſequebatur Venæſectionem & paucis elapſis horis deliria continua accedebant, quæ ad mortem uſque, ſexto die ſupervenientem, continuabant. Secundo Praxeos meæ anno conſulebar ab ægroto ſimili Febre laborante; tertius jam erat dies; venam aperire jubebam, ſed quarto gravia ſequebantur deliria, quæ non niſi decimo ſeptimo die finiebantur, & æger præter meam ſpem & opinionem evadebat. Illud adhuc notandum eſt, quod quinto die mane accederet Hæmorrhagia narium, quæ quotidie fere ſed ſine ullo levamine ægrotum affligebat.

5 Omnia Volatilia in hac Febre prorſus nullius ſunt uſus quoniam placidam excretionem turbant, & Inflammationes internas vel invitant, vel actu producunt; vel ad minimum tumores cachecticos poſt ſe trahunt.

6 Abſtinendum quoque eſt ab Opiatis, quæ alias ad ſedandos capitis dolores a quibuſdam laudantur, quoniam motus neceſſarios ſupprimunt & excretiones impediunt, adeoque affectibus ſoporoſis & gravioribus deliriis viam ſternunt.

7 Nimia refrigerantia, emulſiva & acida ſanguinem nimium inſpiſſant & varia pathemata, inprimis ſtaſes mucoſas, hinc inde & quidem præcipue in faucibus producunt, quare fugienda ſunt; ſi vero in uſum trahuntur, præſertim quando nulla Vena ſecta fuit, alexipharmaca iiſdem ſemper interponantur.

8 Tincturæ bezoardicæ, quarum compoſitione Camphora, Myrrha & Opium ingreditur, in hacce Febre nullum habent locum, quoniam humores nimis exagitant, & graves turbas producunt.

9 Quietam continentiam in lecto ægrotantes ſemper ſervent, ne placida diaphoreſis impediatur.

10 Omne regimen nimis calidum in hiſce Febribus ſumme noxium eſt.

11 Fugiant quoque ægrotantes animi commotiones graviores, quæ ſæpius momento citius totum morbum bene etiam ſuccedentem corrumpunt.

12 Præſervationis gratia inſtituantur ad Plethoram imminuendam Venæſectiones & ægroti abſtineant ab omnibus iis, quæ Plethoram commovere ſolent.

CA-

Caput Quartum.

De

Synocha putrida ſive Continente compoſita.

I. *Definitio.* Synocha putrida eſt Febris compoſita ex continente & continua, in qua principium vitale ſive Natura abundantiam ſanguinis imminuere, & ſimul vitioſam ejus qualitatem corrigere & expellere nititur.

II. *Differentia*

1 A *Synocha ſimplici*, reſpectu compoſitionis ſive Febris continuæ concurrentis.

2 Ab *Ardente*. Vid. *Tab. præced.* & ſeq.

III. *Signa.*

1 Invadit interdum uti Synocha ſimplex cum inſigni æſtu.

2 Interdum vero cum horrore incipit, quem æſtus gravior ſequitur.

3 Accedunt dolores capitis lancinantes, turgeſcentia & rubor faciei oculorum, reſpiratio profunda & laborioſa, anxietates oppletivæ &c. *Vid. Tab. præced.*

4 Pulſus eſt magnus frequens & celer.

5 Urina eſt rubicunda.

6 Conjunguntur tenſiones moleſtiſſimæ dorſi & artuum, quæ ſe tam in exacerbationum principio, quam eorum decremento manifeſtant.

7 Omnia ſymptomata hic ſunt graviora, quam in Synocha ſimplici.

8 Hæc non continuo affligit eodem æſtus gradu uti Synocha ſimplex, ſed ſuas habet exacerbationes & aliquales remiſſiones.

9 Æſtus eſt major ac in continua ſimplici: adeoque ex hoc ipſo & aliis præcedentibus facile apparet Febrem eſſe complicatam ſive compoſitam.

IV. *Subjectum.*

1 Juniores Plethorici.

2 Diæta lauta utentes & corpus immoderate moventes.

3 Spiſſitudine ſimul ſanguinis aut alio ejus vitio laborantes.

4 Subtilem orgaſticam materiam in ſanguine abundanti habentes.

5 Evacuationes ſanguinis conſuetas negligentes.

6 Suppreſſione fluxuum ſanguinis afflicti.

7 Corpus ſudore madens aeri frigido exponentes. Vid. *Tab præcedentes.*

V. *Prognoſis.*

1 Quoniam morbus hic eſt complicatus & duplicem etiam cauſam, abundantiam ſcil. ſanguinis ejuſque vitioſam qualitatem, habet, ideo etiam majori periculo exponit ægrotantes, quam Synocha ſimplex & Febris continua.

2 Quo mitiora ſunt ſymptomata, eo melior eſt ſtatus, quo gravior eo pejor.

3 Quando ſymptomata continuo ingraveſcunt, peſſimum eſt indicium.

4 Quo citius ſigna coctionis in Urina apparent, eo major reſtitutionis eſt ſpes.

5 Urina alba in Synocha mortem denotat. *Foreſt. Lib. I. Obſerv. 15. in Schol.*

6 Febribus hiſce pro diverſitate congeſtionum facile junguntur variæ Inflammationes, aliique affectus.

7 In junioribus e. g. Phrenitides, Convulſiones, Peripnevmoniæ, Anginæ, in ſenibus affectus ſoporoſi, in aliis inflammationes inteſtinorum, viſcerum, uteri &c.

8 Emiſſio lachrymarum involuntaria, pulſus debilis atque deficiens, Urina pauca, livida aut nigra periculum ſignificat. *Foreſt l. a. Obſ. 11 in Schol.*

9 Somnus profundus ac difficultas ſermonis malum portendit. *Id. id.*

10 Si legitimo modo procedit, ſolvitur in junioribus per Hæmorrhagias narium criticas, in conſiſtente vero ætate per ſudores, tam criticos, quam ſucceſſivos.

VI. *Remedia.*

1 Abundantiam ſanguinis imminuentia, Venæſectio in brachio, ſub lingua.

2 Æſtum ſanguinis temperantia: Nitroſa, abſorbentia, ſalia digeſtiva, Emulſiones, Julepi.

3 Diaphoreſin placide promoventia: Bezoard. miner. ♁ diaphoret. Eſſent. Alexiph. Stahlii, Mixt. ſimplex.

4 Alvum aperientia: ſuppoſitoria, Clyſteres.

Formulæ Remediorum.

1 Potiuncula diapnoico-temperans.

℞. *Aq. Fl. Acac.*
Galeg.
Scorzon.
C. C. citrat. a. ℥j.
♁ *diaph.*
Matr. Perl.
Nitr. perlat. a. ʒſs.
Tab. Mixſt. ſ. ʒij. *M.*
D. ſing. 2. vel 3. horis cochl. ij.

2 Alia diapnoico-alexipharmaca.

℞. *Aq. ſcabioſ.*
Card. bened.
Fl. Til. a. ℥jſs.
Mixt. ſimpl. ʒjſs.
Sir. acetoſ. citr. ℥vj. *M.*
D. alternatim cum præcedente.

Reliquas Formulas Vid. Tab. præced.

VII. *Methodus medendi.*

1 Cum Plethora ordinarie in hocce affectu urgeat, ea mature inſtituatur, ſi aliæ circumſtantiæ eam permittunt, ut hoc modo Febris imminuatur, & materiæ orgaſticæ excretio promoveatur.

2 Id quod ut eo melius contingere queat, Venæſectioni ſubjungantur blanda diaphoretica fixa cum temperantibus mixta, quo eorum ope humores ad peripheriam corporis ferantur & materia vitioſa debito tempore per eam excernatur.

3 Hiſce interponatur uſus Eſſentiæ alexipharmacæ aut Mixturæ ſimplicis, hæc enim miaſmata ſanguini inhærentia aliquo modo fortius ad habitum corporis urgent, eorumque excretionem facilitant.

4 Inſignem quoque in hoc affectu efficaciam habent Emulſiones temperantes ex Sem. Card. Mariæ aliiſque paratæ, ut & Julapia, ſi reliquis remediis interponuntur, quoniam metuendum nimium orgaſmum præcavent & præſentem tollunt,

5 Alvus continuo aperta ſervetur per Clyſteres emollientes, qui ſubinde repeti poſſunt; alvo enim aperta translationes humorum ad caput, quæ frequentiſſime in hoc morbo occurrunt, præcaventur & imminuuntur.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Venæſectio interdum quidem inſignem habet uſum in hiſce Febribus, quando Plethora nimium urget, non tamen indifferenter in omnibus inſtituatur.

2 Si ſubjecta frequentibus alias ad caput congeſtionibus ſine ſubſecutis Hæmorrhagiis obnoxia fuerunt, caute quoque cum Venæſectione procedendum eſt, quoniam eam, inpr. ſi intempeſtivo tempore inſtituitur, graviſſimæ ad caput congeſtiones cum inſigni periculo ſequuntur, quibus non ita facile mederi poſſibile eſt.

3 Semper autem, ubi neceſſitas Venæſectionem urget, in primo ſtatim principio ea inſtituatur & quidem in ſatis larga quantitate, quod ſi negligatur, graviora ſemper damna ſequuntur.

4 Cum vero nihilominus peracta Venæſectione ſæpius circa criticos dies graves ſequantur congeſtiones ad caput, quæ deliria & Phrenitidem ordinarie poſt ſe trahunt, verſus dies criticos ad hæcce præcavenda vel vena frontis vel ſublingualis aperiantur.

5 Poſt quamvis Venæſectionem in tali Febre compoſita diaphoretica fixa cum alexipharmacis lenibus in uſum trahantur, ut liber motus humorum ad peripheriam corporis conſervetur & congeſtiones ad caput præcaveantur.

6 Nunquam tamen præſcribantur calida volatilia ſanguinis orgaſmum magis augentia & congeſtiones ad caput cum variis malis conſectariis producentia.

7 Peſſima eſt quorundam Practicorum methodus in talibus Febribus, qui in principio ſtatim Vomitoriis, Purgantibus & Venæſectionibus repetitis utuntur, Natura enim per talia remedia prorſus a ſuo ſcopo revocatur, & materia noxia cum magno periculo ad viſcera derivatur. Adoleſcens hujus loci viginti annorum temperamenti ſanguinei corripiebatur tali Febre, Medicus quidam conſultus illico Vomitorium præſcribebat, ac tertio die vena brachii aperiebatur. Vocabar tertio die veſperi ad eum; adſtantes referebant ægrotum poſt aſſumptum evacuans plus quam vigeſies vomuiſſe & alvum depoſuiſſe, poſt Venæſectionem vero ſtatim delirare incepiſſe. Præſcribebam Potiunculam diapnoicam & Eſſentiam alexipharmacam Stahlii & Emulſionem ex Amygdalis dulcibus, ſemine Citri & Cardui Mariæ cum Aquis diaphoreticis paratam, quibus analeptica interponere jubebam. Urina erat cruda ac deliria furioſa ad undecimum uſque diem continuabant: tandem cum hæc remedia continuarentur ipſo undecimo die coctionis ſigna in Urina apparebant, ac die decimo quinto æger ad ſe redibat. Femina fere quinquagenaria tum temporis eadem Febre corripiebatur, præſcribebatur a quodam purgans, & Venæſectio aliquoties inſtituebatur, exhibebatur etiam Tinctura bezoardica ad venenum e tempore expellendum: die ſeptimo, cum ad illam vocarer, Purpura miliaris erumpebat, deliria a quarto jam die aderant, præſcribebam lenia alexipharmaca & diaphoretica cum analepticis, ſed nono die accedebant Lipothymiæ graves, quas mors excipiebat.

8 Terræ ſigillatæ aliaque adſtringentia, alexipharmaca credita, quæ vulgares Pulveres bezoardicos ingrediuntur, hic nullius ſunt uſus, quia tranſpirationem neceſſariam magis retardant, quam promovent.

9 Omne regimen calidum & coactum in hiſce Febribus noxium eſt, magis convenit quieta & tranquilla continentia in lecto.

10 Verſus dies criticos a refrigerantibus abſtinendum & potius diaphoreticis & alexipharmacis inſiſtendum eſt, ut evacuationes neceſſariæ eo melius promoveantur.

11 Satius eſt evacuationes criticas, etiam nimias viſas, tolerare, quam imprudenti medicatione eas ſupprimere, facilius enim eſt damna a nimia criſi inducta reparare, quam iisdem, quæ ſuppreſſionem earum ſequuntur, mederi: ſequuntur autem ordinarie Oedemata, Cachexiæ, Hecticæ, Hydropes &c.

12 Si alvus eſt aperienda, ſufficit, ſi ſingulis binis vel ternis diebus Clyſter injicitur.

13 Potus ad diluendam maſſam ſanguineam ſemper in ſufficienti copia concedatur, abſtinendum tamen eſt a frigido, neceſſarias ſecretiones & excretiones turbante: potius convenit calidus aquæ potus, alexipharmacis aliquantum alteratus.

14 Animi tranquillitas omnibus tali Febre laborantibus ſumme commendanda eſt, graves enim animi commotiones excretiones impediunt.

15 Veſicatoria, quæ a quibusdam ignaris in hujuſmodi Febribus commendantur, æſtum magis promovent, quam imminuunt & inflammationibus internis anſam præbent.

16 Externa refrigerantia oleoſa & narcotica temporibus ad imminuendum capitis dolorem applicita interdum quidem aliqualem habent uſum, ſæpius tamen etiam fruſtra applicantur.

17 Oleum magnum Scorpionum Matthioli cum aliis ſcrobiculo cordis & carpis applicatum magis ad curialia, quam ad vera curativa pertinet remedia.

18 Nimia remediorum copia, uti in omnibus morbis, præcipue auctis, ita & in hiſce quam maxime fugienda eſt; Natura enim paucis, convenientibus vero, remediis contenta eſt, & ægroti paucis tractati ordinarie citius & certius convaleſcunt, quam ſi multa iisdem exhibentur.

19 Quoniam tales morbi complicati frequentibus obnoxii ſunt mutationibus, ideo Medicus etiam ſerio ad illos attendat, & neceſſaria ac convenientia remedia præſcribat: nunquam tamen extra neceſſitatis caſum illaudabilem eorum ſequatur methodum, qui, ut ſe reddant neceſſarios, viſitationes faciunt neceſſarias, atque hinc iisdem ægrotantes obruunt.

20 Poſt ſuperatum morbum ad præcavendam recidivam ſemper exhibeantur lenia laxantia.

21 Præſervationis gratia tempeſtivæ inſtituantur Venæſectiones, reliquaque ſanguinis depurationi dicata non negligantur, ac omnia, quæ Maſſam ſanguinis commovere ſolent, fugiantur.

Caput Quintum.

De

Febre Continua.

I. *Definitio.* Febris continua eſt ſpecies Febrium acutarum, in qua Natura ope motuum ſecretoriorum & excretoriorum auctorum vel materiam quandam ſubtilem & orgaſticam ad ſanguinis nimiam reſolutionem & quidem putredinoſam producendam aptam, vel lympham vitioſam corrigere & expellere conatur, ſenſibiles remiſſiones habens.

II. *Differentia.*

1 A *Febre continente*, quæ ſine horrore incipit atque eodem æſtus tenore ad finem uſque fere durat, cum econtra continua cum horrore invadat atque ſenſibiles remiſſiones habeat.

2 Differt etiam hæc Febris reſpectu *cauſarum*, *temperamentorum* & *graduum*, quorum intuitu vel gravius vel mitius affligit.

III. *Signa.*

1 Invadit ordinarie cum horrore, non quidem continuo, ſed cum calore in principio aliquo modo alternante & ſæpius recurrente, non tamen diu, ut in intermittentibus, durante.

2 Quem excipit æſtus, ſenſim ſenſimque increſcens.

3 Cui jungitur inſignis capitis dolor.

4 Adeſt ſitis cum oris & faucium ſiccitate.

5 Appetitus & vires proſternuntur cum tenſione gravativa in artubus.

6 Pulſus eſt celer & frequens.

7 Conjungitur etiam interdum inſignis nauſea & actualis vomitus, inpr. ſi cruditates in Ventriculo hærent.

8 Somnus eſt nullus, vel admodum inquietus.

9 Urina eſt tenuis & rubicunda.

10 Alvus ordinarie eſt obſtructa.

11 Poſt quartum diem, ſi Febris debito modo procedit, poſt quem vix Paroxyſmum ſequitur lenis mador ac tandem actuales ſudores.

12 Nunquam tamen color reliquaque ſymptomata febrilia plane intermittunt, ſed continuant ad novam uſque exacerbationem, ubi iterum ingraveſcunt.

IV. *Subjecta.*

1 Homines juniores & mediæ ætatis.

2 Cholerici & Sanguineo Cholerici.

3 Ad iram maxime proni.

4 Materiam ſubtilem orgaſticam in humoribus habentes.

5 Sanguinis fluxuum conſuetorum ſuppreſſione laborantes.

6 Vino & liquoribus ſpirituoſis indulgentes.

7 Neceſſarias aſſuetas evacuationes ſeri & ſanguinis negligentes.

8 Corpus calidum frigido exponentes.

9 Motu immoderato corpus exercentes.

V. *Prognoſis.*

1 Si præſentibus in Ventriculo cruditatibus ab initio ſtatim hujus febris vomitus oriuntur, bonum eſt reliquus morbi curſus, niſi alia obſtent, levior eſt.

2 Quo citius ſigna coctionis in Urina conſpicua fiunt, eo facilius etiam ſequitur totius morbi curatio.

3 Si legitime decurrit hæc Febris, quarto die ordinarie coctionis ſigna apparent, quæ ſudor ſucceſſive poſt quam-

quamvis remiſſionem ſequitur cum euphoria.

4 Si Febris hæc occupat ſubjecta Plethorica, ſemper gravior eſt, quoniam duplex h. m. Naturæ objicitur labor, primario quidem repurgatio Maſſæ ſanguineæ a materia ſubtili orgaſtica, ſecundario vero imminutio Plethoræ, quæ principalem actum admodum turbat.

5 Quo magis diſpoſita ſunt ſubjecta ad excretionem diaphoreticam & diureticam, eo facilius etiam morbus per dictas excretiones ſolvitur.

6 Si quarto die coctionis ſigna apparent, utplurimum ſolvitur die ſeptimo, ſin minus, ad decimum quartum uſque extenditur.

7 In ſubjectis junioribus & Plethoricis Natura interdum Febrem per Hæmorrhagias narium die critico contingentes vel ſenſibiliter imminuit vel prorſus ſolvit. Vidimus hoc in duabus ſororibus, quarum altera erat quinque, altera ſeptem annorum, utraque erat Plethorica & ſanguinea a ſimilis conſtitutionis parentibus genita. Hæ tempore verno corripiebantur hora circiter quarta pomeridiana levi horrore, quem æſtus reliquaque ſymptomata febrilia ſequebantur, verſus diluculum aliqualis obſervabatur remiſſio, calore febrili cum reliquis ſymptomatibus, quamvis in mitiori gradu, nihilominus continuantibus. Circa veſperam recurrebat exacerbatio cum reliquis accidentibus. Durabant hæc ad quartum uſque diem, ubi natu minor Hæmorrhagia narium larga corripiebatur, quæ eam a Febre liberabat. In altera non niſi aliquot ſanguinis guttæ e naribus erumpebant, & bina Febris ad ſeptimum uſque continuabat, quo ipſo die verſus meridiem per eandem Hæmorrhagiam ſolvebatur.

VI. *Remedia.*

1 Plethoram, ſi præſto eſt, imminuentia, Venæſectio mature inſtituta.

2 Temperantia & abſtergentia: Nitrum depur. ♁iatum, regneratum, Arcanum duplicatum, Tart. Vitr. Conchæ citratæ, Lapides ♋, Mater Perlarum, ſuccus citri, ſirupus acetoſitatis citri, Emulſiones, Potus ſufficiens.

3 Diaphoreſin & Diureſin promoventia: præter antea dicta Antimonium diaphoreticum, Bezoardicum minerale, Eſſentia alexipharmaca Stahlii, Mixtura ſimplex, Decocta calida cum Radicibus alexipharmacis temperatis parata, Regimen placide calidum, tranquillitas in lecto.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis temperans.

℞. *Lap.* ♋.
Nitr. regener. ā. ʒ*j.*
Cinnab. ♁*ii* ℈*j. M.*
Div. in 6. p. æq.
D. ſing. 4. horis.

2 Alius.

℞. *Conch. citrat.*
Tart. Vitr.
Nitr. ♁*iat. ā* ℈*ij. M.*
Divid. & D. ut antea.

3 Potiuncula diapnoica.

℞. *Aq. Card. bened.*
Pl. Acac. an. ℥*ij.*
Cord. frig. ℥*j.*
♁ *diaphor.*
Nitr. regener.
C. C. Philoſ.
Matr. Perl. an. ʒ*ſs.*
Sacch. Canar. ʒ*iij.*
D. cochleatim ſingulis 2 vel 3 horis.

4 Species pro potu.

℞. *Raſ. C. C.* ℥*iij.*
Rad. Scorzon.
Pimp. alb. an. ℥*j.*
Inciſ. Coq. in ſ. q. Aq. f. ſub finem adde.
Pom. Citr. q. ſ. ad gratam aciditatem.

5 Potiuncula analeptica & alexipharmaca.

℞. *Aq. Borrag.*
C. C. citr.
Ceraſ. nigr.
Galeg.
Cinnam. Cyd. an. ℥*j.*
Succ. Citr. rec. ʒ*iij.*
Eſſ. alexiph. ʒ*ij.*
Sir. Ceraſ. acid. ʒ*vj. M.*
D. cochleatim & interponatur reliquis diaphoreticis fixis & temperantibus.

6 Mixtura alexipharmaca.

℞. *Eſſ. Pimpin. alb.*
Scord. an. ʒ*ij.*
Spir. Nitr. ℈*j. M.*
D. gutt. 25. 30. pro doſi.

VII. *Methodus medendi.*

1 Cum naturæ principalis intentio ſit in hac Febre per motus ſecretorios & excretorios auctiores expellere materiam quandam ſubtilem orgaſticam in humoribus hærentem, Medicus etiam Naturam in hoc caſu imitetur & præſcribat talia remedia, quæ eiuſdem intentioni ſatisfaciunt.

2 Uti autem Natura materiam illam prius præparat ac poſtea ſucceſſive expellit, ita Medicus eidem ſuccurrat, & primo in uſum trahat remedia præparantia, qualia ſunt abſtergentia, digeſtiva, diluentia, blanda acida, emulſiva, ut hoc modo materia illa temperetur ejuſque nocendi qualitas aliquo modo imminuatur.

3 Cum vero nulla materia ita alteretur, ut iterum cum Natura in gratiam redire queat, ſed ideo tantum præparetur, ut eo commodius ſine noxa e corpore expelli poſſit: hinc etiam modo dictis remediis talia jungantur vel interponantur, quæ materiam præparatam ſenſim ſenſimque cum reliquis humoribus verſus peripheriam corporis pellunt, ut ibidem placida fiat tranſpiratio: talia ſunt potiſſimum remedia Antimonialia fixa, uti ♁ diaphoreticum & Bezoardicum minerale.

4 Si vero hæc non ſufficiunt, jungantur iiſdem lenia alexipharmaca, v. g. Mixtura ſimplex, de qua ſingulis diebus duæ doſes ad 25. 30 gutt. dentur, hæc enim reſpectu acidi temperat, reſpectu vero alexipharmacorum moderate ad peripheriam corporis pellit.

5 Peracta tali præparatione, ſi poſt quartum diem placida nondum obſervatur tranſpiratio, exhibeatur remittente Febre doſis Tincturæ bezoardicæ ſine Camphora, Myrrha & Opio, aut Eſſentiæ alexipharmacæ, ut hoc modo Natura ad auctiorem tranſpirationem incitetur.

6 Et talis methodus, digeſtivorum ſcil. & diaphoreticorum fixorum cum abſorbentibus in æſtu, in declinatione vero Eſſentiæ alexipharmacæ oblatio in reliquis ſubſequentibus paroxyſmis obſervetur, donec Febris plenarie ceſſet.

7 Si vero ſubjecta calidioris ſunt conſtitutionis, ita ut ab uſu alexipharmacorum aliquid damni metuendum ſit, iiſdem ſubſtituatur decoctum ex Radicibus alexipharmacis temperatis paratum, quod in declinatione paroxyſmi calide detur.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Si in ſubjectis voracibus aut multas cruditates in Ventriculo habentibus in initio morbi ſuperveniunt vomitus, ii nequaquam ſiſtantur, ſed potius exhibeantur digeſtiva, ad promovendam illius materiæ excretionem: ſi vero nimium urgent, poſt digeſtiva aut cum illis detur pulvis Chacarillæ cum Cinnabari.

2 Venæſectio in hoc morbo reſpectu Febris prorſus nullum habet uſum, niſi Plethora admodum urgeat, antea jam per varias cauſas commota fuerit & metus ſit, ne neceſſarias reliquas ſecretiones & excretiones impediat.

3 Inſtituatur autem in primo ſtatim morbi principio & poſt eam peractam exhibeantur remedia diaphoretica, ut hoc modo humores ad peripheriam corporis ferantur ac congeſtiones ad caput impediantur.

4 Purgantibus quoque & vomitoriis nullus concedatur locus, quoniam ordinem Naturæ, juxta quem ope motuum febrilium materia orgaſtica a partibus interioribus ad exteriores ferri & per illas excerni debet, invertunt, & materiam illam ad interiores inſigni cum periculo derivant.

5 Poſitiva ſudorifera neque in principio hujus morbi neque in ejus curſu exhibeantur, quoniam Natura tum temporis adhuc in præparatione & abſterſione materiæ occupata eſt: facta vero præparatione & lenia alexipharmaca locum habent, ad diaphoreſim promovendam: fortiora vero eandem vel turbant, vel nimium cum damno augent.

6 Regimen calidum in hiſce Febribus ſemper noxium eſt: quia Natura non niſi placidam excretionem poſtulat.

7 Nimia quoque refrigerantia ſanguinem incraſſantia noxia ſunt, quoniam excretionem neceſſariam impediunt.

8 Nec etiam opiata & narcotica externa, quæ ad dolores capitis compeſcendos & ſomnum conciliandum a quibuſdam commendantur, in uſum trahantur: febriles enim motus certiſſime turbant.

9 Tandem abſtinendum eſt a jectigatione corporis, magis enim ad tranſpirationem promovendam confert tranquilla in lecto continentia.

Caput Sextum.

De

Febre bilioſa ardente.

I. *Definitio.* Febris bilioſa eſt Febris acuta, continua & ſecundaria ſive ſymptomatica a Natura eum in finem inſtituta, ut materia acido-corroſiva, ex bilis effuſæ & ciborum facile aceſcentium fermentatione nata, inteſtinorum arroſionem & inflammationem producere apta nata, vel per vomitum, vel per Diarrhœam expellatur, quam gravia comitantur ſymptomata.

II. *Differentia.*

1 A *Synocha ſimplici*, quæ Febris eſt continens a cauſa ſanguinea dependens ſine remiſſione, hæc vero a bile originem trahens continua eſt, & exacerbationes habet. Cui adde quod Synocha ſine horrore & ſtatim cum calore invadat ægrotantes, in Febre bilioſa autem ordinarie horror in principio obſervatur.

2 A *Synocha putrida*, quæ eſt Febris compoſita ex continente & continua, cum e contra bilioſa ſit ſolum continua.

3 A *Cauſo* ſive Febre ardente ſtricte ſic dicta, quomodo differat, vid. *Tab. ſeq.*

4 A *Cholera humida*, hæc ſi in ſimplicioribus Diarrhœæ bilioſæ terminis ſubſiſtit, utplurimum nullam Febrem comitem habet: ſi vero vera eſt Cholera, parum vel nihil ſecundum obſervationes rite conſiderata differt ab hac Febre, æque enim præcipitis, imo celerioris eſt exitus ac Febris bilioſa, & omnia ſymptomata aut ſaltem præcipua de actuali Febris, licet per frequentiores anotericas & catotericas excretiones impeditæ, concurſu teſtantur.

III. *Signa.*

1 Invadit ordinarie cum inſigni horrore per univerſum habitum corporis, qui tamen prægreſſa alia pathemata ſequitur.

2 Quem mox ſequitur æſtus ſiccus intolerabilis.

3 Hunc comitatur dolor capitis graviſſimus.

4 Cui jungitur inſignis anxietas & anguſtia præcordiorum.

5 Accedit æſtus gravis præcordiorum ad os internum & fauces uſque ſe extendens.

6 Hujus individuus comes eſt ſitis intenſa, ita ut vix extingui poſſit.

7 Quæ ſymptomata omnia niſi mature ceſſent, (quod tamen poſt prægreſſum gravem horrorem raro contingit) cum Febre ingraveſcunt.

8 Tandem ſequuntur vomitus bilioſi, quibus materia cauſtica faucibus arroſionem & dentibus ſtuporem inducens ejicitur.

9 Jungitur huic utpl. inpr. ſi materia bilioſa mature non ejicitur, ejectio ejuſdem bilioſæ cauſticæ materiæ per inferiora.

10 Somnus adeſt nullus aut maxime anxius & turbulentus.

11 Oculi & habitus corporis ſæpius flavo tinguntur colore.

12 Accedunt ſæpius deliria furioſa.

13 Quotidie ſummo mane circa ortum ſolis habet exacerbationes, ſemitertianaria commotione, ſed ſine vehementibus rigoribus.

14 Quæcunque Febres aliis horis invadunt, præcipue vero veſpertinis, cum æſtu arido, torrido, amaritie oris, illæ bilioſæ non ſunt, ſed vel ab iracundia, vel ab habitu macilento, vel primarum viarum cruditate dependent. *Stahl. Problem. p.* 8.

15 Urina eſt rubicunda & in declinatione ſedimentum deponit.

16 Tandem per ſudores, in quavis remiſſione erumpentes, Febris ſolvitur.

IV. *Subjectum.*

1 Homines temperamenti Cholerici aut Cholerico-ſanguinei.

2 Vino & Spiritui Vini dediti.

3 Diæta aromatica abutentes.

4 Cibos & potum ad fermenteſcendum pronos, fructus horæos, mellita, cereviſiam feculentam, muſtum &c. aſſumentes.

5 Quibus bilis ante vel poſt tales ſumptos cibos ob iram in inteſtina effunditur, & cum cibis fermenteſcens acrimoniam penetrantiſſimam acido-corroſivam producit.

V. *Prognoſis.*

1 Quo citius materia corrupta copioſe per ſuperiora vel per inferiora ejicitur, eo melior curationis eſt ſpes & contra.

2 Si per ſuperiora & inferiora ſimul humorum fit evacuatio, periculum ſemper ſubeſt.

3 Si poſt motus fortiores parum vel nihil per vomitum evacuatur, accedunt Cardialgiæ ſyncopaticæ, anxietates graviſſimæ, tinnitus aurium, caligines oculorum, deliria furioſa.

4 Si impetus magis deorſum vergit, ſequuntur tormina obtuſa, puncturæ exquiſitæ tranſitoriæ, palpitationes & tremores epigaſtricæ & hypogaſtricæ regionis, ſingultus &c. *Stahl. Problem. p.* 8.

5 Quando ab initio ſenſibilis adeſt horror, eo magis tendunt tales Febres ad Vomitum.

6 Quo minus vero ſunt ſenſibiles ſed diu durantes, eo facilius accedunt Diarrhœæ.

7 Alvus clauſa ſemper periculum portendit, melioris vero ſpei eſt ejuſdem laxitas.

8 Eo majus vero eſt periculum, ſi in ſtatu contingit alvi adſtrictio, præſentibus aliis gravioribus ſymptomatibus: imo ordinarie funeſtum eſt.

9 Vomitus in ſtatu peſſimus eſt. Plur. Vid. *Tab. ſequ.*

VI. *Remedia.*

1 Materiam acrem evacuantia: Rhabarbarum, Decoctum Tamarindorum, Pulpa eorum, Magneſia alba, Clyſteres cum oleis & ſtimulo ſalino.

2 Materiam cauſticam corrigentia: abſorbentia, nitroſa, digeſtiva, diluentia, acidula, mucilaginoſa, emulſiva. Lap. ♋, Percar. Mat. Perl. Conch. præparat. Cryſt. montana. Nitr. depur. regenerat. ♁iat. Tart. Vitr. Arcan. duplic. Potus ſufficiens inpr. acidulus, uti Decoct. C. C. citrat. Julepi aciduli, juſcula non pinguia.

3 Febri & humorum diſcuſſioni proſpicientia: Nitroſa & abſorbentia, Mixtura ſimplex, Eſſentia alexipharmaca Stahlii.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis laxans.

℞. *Magneſ. alb.* ʒj.
Nitr. ♁*iat.* ℈j. *M.*
D. pr. doſi.

2 Alius.

℞. *Rhab. elect.* ʒſs. ℈ij.
Nitr. ♁*iat.* ℈j. *M.*
D. ut antea.

3 Potiuncula temperans.

℞. *Aq. Cherefol.*
Plantag. an. ℥ij.
Nitr. depur.
Lap. ♋
Tart. Vitr. an. ʒſs.
Syr. acetoſ. Citr. ℥ſs. *M.*
D. ſæpius cochleatim.

4 Species pro potu.

℞. *Raſ. C. C.* ℥iv.
Coq. in ſ. q. Aq. ſimpl.
ſub finem Coct. adde
Pom. Citr. vel ſucc. Citr.
rec. q. ſ.

5 Cly-

5 Clyſter emolliens.

℞. *Decoct. Chamom.*	*Mell. Roſac.* ℥vj.
Furfur. a. ℥v.	*Sal. Gemm.* ʒij.
Ol. Chamom.	*Vit. Ov. No. j. M.*
Lil. al. a. ℥j.	*F. l. a. Clyſter.*

6 Mixtura diuretico-diaphoretica.

R. *Eſſ. alexiph.*	*Spir. Vitr.* ℈j. *M.*
*Pimpin. alb. a.*ʒij.	*D.* 25. 30. *gutt.*

7 Alia Tonica.

℞. *Tinct.* 🜿*ii acr.*ʒij.	*D. mane & veſperi* 30. *gutt.*
Spir. C. C. ʒj. *M.*	

8 Pulvis tonicus.

℞. *Lap.* ♋.	*D.* 2. *cuſp. cultr. ſing.* 4, *vel* 6. *horis.*
Corall. r. ppt. a. ʒj.	
Spec. de Hyac. ʒſs. *M.*	

VII. *Methodus medendi.*

1 Si Medicus in primo ſtatim morbi initio vocatur, optimum eſt, ſi per lene vomitorium purgans aut conveniens aliud purgans materia acris cauſtica ſtatim evacuatur, ne ulteriores noxas edat.

2 Quando vero principium jam præterlapſum eſt, exhibeantur ſupra dicta corrigentia, ut hoc modo materiæ acidæ corroſivæ impetus frangatur; hiſce remediis diverſi obtinentur fines, nam

a Abſorbentia & nitroſa incraſſant agilem & penetrantiſſimam hancce materiam, ita ut tanto impetu in inteſtina corroſivitate ſua agere nequeat.

b Salia digeſtiva partim abſtergunt materiam illam ab inteſtinis, partim nitroſis juncta temperant æſtum & arroſionem inteſtinis inductam, partim etiam materiæ excretionem tam per ſuperiora, quam per inferiora promovent.

c Mucilaginoſa, diluentia & emulſiva vero partim diluunt materiam acerrimam, ita ut viribus disjunctis minor ejus ſit nocendi potentia, partim eandem involvunt, ut ſpiculis ſuis inteſtina tanta violentia aggredi nequeant, partim materiam ſalivalem coagulatam in parte affecta fluxilem reddant & fibras conſtrictas relaxant, adeoque hoc ipſo excretionem humorum corruptorum promovent.

d Omnia hæcce ſimul æſtum ſanguinis optime temperant & partes bilioſas acres in ſanguine contentas diluendo ad faciliorem per peripheriam corporis excretionem diſponunt.

e Ac tandem ipſa admodum urgentia ſymptomata, ſitim, ardorem &c. mitigant.

3 Si nulla poſt horum uſum ſequitur evacuatio per ſuperiora vel inferiora, exhibeatur blandum quoddam laxans, v. g. Decoctum Tamarindorum, in quo infundatur Rhabarbarum, aut etiam hoc ſolum detur. Magneſia quoque alba hic ſuo non caret uſu, quatenus cauſticam aciditatem & temperat & evacuat. Si autem hæcce commode exhiberi nequeunt, injiciantur Clyſteres mucilaginoſi, ex hordeo excorticato, cum oleis largiter commixti & ſufficiente ſtimulo ſalino penetrantiores redditi.

4 Cum vero Febris, quam Natura potiſſimum ad impediendum Inflammationis inteſtinorum inceptæ ulteriorem progreſſum inſtituit, exacta conſideratione opus habeat, exhibeantur quoque talia remedia, quæ diſcuſſioni inflammationis & reſolutioni materiæ impactæ proſpiciunt; hoc in caſu inſignem habet uſum Mixtura ſimplex, quæ reſolvit, temperat & diaphoreſin promovet: huic fini etiam inſervit Eſſentia alexipharmaca Stahlii, Pulveribus temperantibus & Nitroſis aut etiam Potiunculis parvis doſibus interpoſita. Diſcuſſionem quoque optime promovet Spiritus Vini camphoratus, cum linteaminibus Ventriculo impoſitus.

5 Si hoc modo materiæ cauſticæ correctio & evacuatio peracta eſt, ac Febris quoque ipſa per diaphoretica indies mitigatur, tandem exhibeantur ad roborandas partes antea afflictas lenia tonica & adſtringentia, Corallia ſcil. rubra præparata, ſpecies de Hyacintho & Mixtura tonica Stahlii, ſed moderatis doſibus.

6 Hiſce etiam non ſine fructu præmitti poſſunt lenia laxantia, ut hoc modo ſordes bilioſæ, inteſtinis adhuc hærentes, eo melius removeantur.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Humorum corruptorum evacuatio ſumme quidem utilis eſt in gravi hoc morbo & ſæpius etiam cito morbum huncce finit, in primo tamen ſtatim morbi principio inſtituenda eſt, alias plus damni, quam commodi profert. Vir hujus loci quinquagenarius tempore prandii poſt gravem iracundiam graviſſima corripiebatur cholera. Vocabar ad eum hora prima pomeridiana, ejiciebat materiam bilioſam corruptam, frequentius tamen per ſuperiora, quam inferiora: præſcribebam pulverem emeticum ex Ipecacuanhe granis viginti & ſex vel octo granis Tart. Vitr. ſed uxor ejus referebat, eum laborare Hernia ventrali: urgebam nihilominus uſum hujus pulveris. Quare loco Herniæ applicabatur orbis ligneus cum forti ligatura. Pulſus maxime erat febrilis, ſitis, anxietates, ardor Ventriculi, dolor capitis &c. inſigniter urgebant. Veſperi referebant adſtantes eum poſt uſum hujus pulveris materiam admodum corruptam duodecies evomuiſſe. Præſcribebam Potiunculam temperantem, cum Julapio acidulo: Sequenti die omnia admodum tranquilla erant. Tertio die præſcribebam Rhabarbarum in Decocto Tamarindorum infundendum, & ſic ſpatio aliquot dierum poſt alia adhuc exhibita perfecte convaleſcebat.

2 Si vero tempus opportunum elapſum eſt, nunquam evacuantia in uſum trahantur, ſive enim talis materia cauſtica per ſuperiora, ſive per inferiora evacuetur, ob acrimoniam ſuam partes, quas prælabitur, arrodit, adeoque malum laxius extenditur: ut taceam, quod talis materia minus correcta, uno impetu commota, graviſſimis vomitibus & excretionibus per alvum ordinarie occaſionem præbeat.

3 Si Natura ſponte ſuſcipit evacuationem talis materiæ corruptæ, nunquam niſi ſumma urgente neceſſitate talis excretio cohibeatur; ſuppreſſa enim humorum eliminatione, acrimonia, quovis momento invaleſcens, eo magis aggreditur & arrodit partes vicinas. Si vero aliquid exhibendum eſt, ſufficit temperantibus & abſtergentibus admiſcere vel interponere Corticem Chacarillæ in doſi moderata: eundem etiam uſum præſtant Mixtura ſimplex & Eſſentia alexipharmaca debito modo exhibitæ.

4 De Venæſectione quæritur, an ea hic aliquem habeat uſum? ſed cum ad totum curſum Febris ea directe prorſus nil conferat, imo potius damna certiſſima circa dies criticos inferat, ſatius eſt ab ea abſtinere. Si tamen quis eam proficuam aut neceſſariam eſſe exiſtimat, inſtituat eam in morbi principio, in ſubjectis admodum Plethoricis, & alias ad hanc ſanguinis miſſionem aſſuetis.

5 Alvus obſtructa, uti in talibus Febribus ſemper peſſimæ eſt indolis, ita libera optime conducit, quare ſemper aperta ſervetur.

6 Omnia diaphoretica acria cauſam acriorem reddunt & ſymptomata exaſperant, quare fugiantur & non niſi leniora, præmiſſis præmittendis, exhibeantur.

7 Abſorbentia, acida & reliqua temperantia inſignem quidem in hac Febre uſum habent, abſtinendum tamen eſt ab eorum abuſu, quoniam materiam incraſſando Febrem talem in lentam & Hecticam mutant.

8 Regimen diaphoreticum calidum hic prorſus nullius eſt uſus, quoniam bilem in Maſſa Sanguinea hærentem acriorem reddit, adeoque omnia ſymptomata febrilia magis auget.

CA-

Caput Septimum,
DE
Cauſo ſive Febre ardente ſtricte ſic dicta.

I. *Definitio.* Cauſus eſt Febris acuta continua & ſecundaria, ſummum Febris ardentis gradum conſtituens, eum quidem in finem a Natura excitata, ut noxa a biliis acrioris effuſione præternaturali & nimia metuenda mature præcaveatur, aut actu jam facta, quanto poteſt fieri celeritate, tollatur, graviſſima & ſæpiſſime funeſta conjuncta habens ſymptomata.

II. *Differentia.*

1 A *Febre bilioſa.*

a Reſpectu *ſymptomatum*, quæ in Cauſo longe ſunt acerbiora, quam in Febre bilioſa.

b Reſpectu *cauſæ*, quæ quidem in utraque Febre eſt bilis, in Cauſo tamen magis eſt acris quam in illa.

c Reſpectu *excretionis*: in Febre enim bilioſa, materia cauſtica vel per ſuperiora, vel per inferiora, vel per utramque viam excernitur, in Cauſo vero materia illa in Inteſtinis quaſi incarcerata hæret.

d Reſpectu *exitus & curationis*: Febris enim Cholerica, ſi modo mature auxilium fertur, ſæpius curatur: Cauſus vero rarius curationem admittit, inprimis ſi jam invaluit, & paucis diebus ad mortem properat, unde etiam non immerito ab Hippocrate *Febris lethifera* appellatus fuit.

2 A *Febribus Continentibus*. Vid. *Tab. præced.*

3 A reliquis *Febribus continuis* & *Inflammatoriis* reſpectu vehementiæ ſymptomatum, partis affectæ & cauſarum.

III. *Signa.*

1 Invadit ordinarie cum anxietate maxima & inexplicabili fere, atque ardore ſummo præcordiorum.

2 Quem vel immediate præcedunt, vel comitantur, vel ſtatim ſubſequuntur horripilationes tam continuantes, quam per brevia intervalla repetentes.

3 Quas excipit æſtus ſummus, aridus & torrens, quem tamen ægrotus magis circa partes internas percipit, quam Medicus, tactu caloris gradum explorantes.

4 Huic jungitur ſitis adeo intenſa, ut fere nullo modo extingui queat, & cum maxima concupiſcentia & clamoribus etiam potum deſiderent patientes, ſitis etiam talis *clamoſæ* nomen obtinuit.

5 Aſſumtum tamen potum gravia ſtatim ſequuntur incommoda, nimirum exaſperationes omnium pathematum in Ventriculo & hypochondriis ſe exſerentium.

6 Capitis dolor adeo eſt intenſus, ita ut ægroti eum vix ferre queant.

7 Ardor in faucibus & ore invaleſcit ſingulis momentis, ita ut interdum labia & partes internæ nigredine afficiantur ac dehiſcant & ſanguinem fundant. Vidi id in ancilla ante duodecim annos: lingua, fauces & omnes oris internæ partes cum labiis in hac Febre maxime aridæ erant, nigræ & tumidæ: ex labiis diſciſſis cruor effluebat: ſumma virium proſtratio aliaque ſymptomata, huic morbo ordinaria mortem portendebant, ſed nihilominus poſt uſum temperantium & emulſivorum brevi tempore reconvaleſcebat: ab illo tamen tempore ſemper valetudinaria eſt.

8 Febre & æſtu urgente ardor faucium ſæpius poſt ſe trahit actualem inflammationem.

9 Reſpiratio eſt laborioſa & magna, fitque ſæpius ore aperto, halitus ſub exſpiratione egrediens eſt admodum calidos.

10 Agrypnia continuo urget, & quamvis interdum ſpatio pauci temporis dormiant, inſomnia tamen anxia & motus artuum ſubſultorii & fere convulſivi ſomnum continuo turbant.

11 Mentis nulla eſt tranquillitas, ſed faſtidium ad omnia continuo adeſt.

12 Accedunt etiam deliria, maximam partem furioſa, ita ut ægrotantes fere in lecto contineri nequeant.

13 Junguntur etiam, uti in aliis Hepatis gravioribus affectibus decolorationes oculorum & habitus corporis, ita ut dictæ partes flavo colore tingantur.

14 Alvus pertinaciter in hac Febre eſt adſtricta, Vomitus etiam materiæ bilioſæ hic non obſervatur.

15 Urina eſt valde rutilans, nonnunquam prorſus flammea, ſed pauca & craſſa: in loco frigido turbida & roſei quaſi coloris fit & ejuſdem coloris ſedimentum deponit: Urinæ tali turbidæ roſeæ notabilis flavedo admixta eſt, quæ depoſito ſedimento in reliqua Urina permanet.

16 Quando Cauſus inſoleſcit, ægroti poſt leviſſimas refrigerationes horripilationibus corripiuntur, quibus jungitur mador perpetuus anxius, qui tamen poſt quamvis membri denudationem frigidus ſtatim evadit. Idem etiam obſervatur in Febre bilioſa.

17 Tandem ſuperveniunt etiam Cardialgiæ Syncopticæ, Singultus, Convulſiones.

IV. *Subjectum.*

1 Homines ſiccioris conſtitutionis.

2 Cholerico-Melancholici & Sanguineo-Melancholici.

3 Iracundiæ dediti, iram tamen ſupprimentes, Reliqua Vid. *Tab. præced.*

V. *Prognoſis.*

1 Cauſus eſt periculoſiſſimus affectus & ægroti eo afflicti rarius ſeptimum diem ſuperant, plurimi vero ante eum moriuntur, imo quoſdam tertio, quarto die jugulat.

2 Quamvis autem aliquando curetur, utpl. tamen labem viſceris cujuſdam poſt ſe relinquit, ita ut vel ægroti exinde lento gradu nihilominus ad mortem properent, vel perpetuo maneant valetudinarii.

3 Et cum in Cauſo prorſus nulla materiæ cauſticæ ſequatur excretio, eo facilius talis materia arroſiones & inflammationes non tantum Inteſtinorum & Ventriculi, ſed etiam vicinarum partium, producit, quæ autem quanti ſint periculi quivis facile comprehendere poterit.

4 Evacuatur quidem interdum in Cauſo verſus dies criticos per vomitum pars materiæ corruptæ, ſed nimis tarde: materia enim hæcce penetrantiſſimæ eſt indolis & pauco tempore effectum ſuum deleterium edit; unde, etiamſi poſtea ejiciatur, nihilominus læſio illa partibus inducta remanet & nullum levamen, ſed potius graviſſima ſymptomata & mors ſequuntur.

5 Quo magis urgent anxietates præcordiales, eo pejor eſt ſtatus.

6 Prunellodes facium inflammatio utplurimum eſt funeſta.

7 Deliria fortiora & continuantia morbi periculoſiſſimum ſtatum indicant.

8 Frigus partium externarum, internarum vero æſtus urens Febris Lipyriæ & mortis inſtantis utpl. indicium ſunt.

9 Urinæ nigræ, tenues & paucæ cum ſiccitate alvi, in hac Febre exitialia ſigna ſunt.

10 Singultus ordinarie convulſionum eſt prodromus, hæ vero mortem inſtantem indicant.

VI. *Remedia.*

1 Materiam acrem invertentia: Lapides ♋, Mat. Perl. Conchæ præparatæ, aliaque abſorbentia cum acido citri ſaturata. Nitroſa, diluentia.

2 Inflammationem diſcutientia: Mixtura ſimplex, Eſſentia alexipharmaca, Millefol. &c.

3 Ardorem mitigantia: Nitrum depuratum, regeneratum, blanda acida. Julapia acidulata, Decoct. Tamerind.

4 Arroſionem reſtaurantia.

For.

Formulæ Remediorum.

1 Decoctum temperans.

℞. *Decoct. Tamarind.* ℔ij. *D. ſæpius tepide.*
Nitr. ♁*iat.* ℥ſs. *M.*

2 Pulvis temperans.

℞. *Nitr. regener.* *Cryſt. mont. ppt.* ʒj. *M.*
Conch. citrat. an. ʒij. *D. ſing. 4. horis 2. cuſp. cultr.*

3 Emulſio temperans.

℞. *Amygd. dulc.* ℥ſs. *Lap.* ♋
Sem. Citr. *Cryſt. mont. an.* ℈ij.
Card. Mar. an. ʒiij. *Sacc. Canar. q. ſ. M.*
Mucilag. Hord. q. ſ. *D. ſæpius aliquot cochl.*
F. l. a. Emulſio. *Reliquas Form. vid.*
Colat. ℥viij. *vel IX. adde.* *Tab. præced.*

VII. *Methodus Medendi.*

1 Cum Materia morbifica acerrima vim cauſticam poſſideat, ea ante omnia, quantum fieri poteſt, ita corrigatur, ne factam jam arroſionem cum damno augeat. Huic fini potiſſimum inſerviunt Nitroſa, quæ in compeſcenda bilis acrimonia omnibus aliis remediis palmam facile præripiunt. Reliqua tamen, abſorbentia ſcil. & diluentia, hic quoque ſuo non carent uſu. Conf. *Tab. præced.*

2 Quoniam alvus clauſa ordinarie ſymptomata exaſperat, & totum malum auget, hinc per clyſteres emollientes continuo aperta ſervetur.

3 Ad æſtum febrilem ſanguinis & illum quoque interiora afficientem ſenſum ardentem temperandum in uſum trahantur partim modo laudata temperantia, partim Mixtura ſimplex rite præparata, quæ reliquis interpoſita & temperat & diſcuſſioni Inflammationis proſpicit.

4 Quod arroſionis reſtaurationem concernit, ea quidem Naturæ ſolius opus eſt, interim tamen in caſu adeo ſontico Medicus nihilominus Naturæ ſuccurrere debet: mucilaginoſa interius aſſumpta aliquid præſtant, majus tamen ſolatium ſperandum eſt a Clyſteribus ex hordeo cum lacte & oleis paratis.

5 Tandem tonica in uſum trahantur. Vid. *Tab. præced.*

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Quamvis in Febre bilioſa Vomitoria debito tempore exhibita inſignem habeant uſum, in Cauſo tamen, ubi materia morbifica eſt acerrima & Natura ordinarie nullos niſi intempeſtivos & utpl. inſufficientes quoque inſtituit evacuationes, religioni ſibi ducat Medicus, materiam talem cauſticam per remedia acria, qualia ſunt ordinarie vomitoria magis irritare & evacuare, exinde enim graviſſima ſequuntur conſectaria: quare quilibet ſequentia perpendat neceſſe eſt.

a Nulla fere datur Febris, ubi Cauſa morbifica adeo corroſivæ eſt indolis ac in Cauſo, exceptis Febribus malignis & Peſtilentialibus, ubi etiam materia inſigniter agilis & penetrantiſſima deprehenditur.

b Inter haſce autem materias notabilis & conſideratu digna occurrit differentia, in malignis enim Febribus ſæpius hæret in humoribus in principio morborum, adeoque longe facilius a corpore per moderatam & maturam intenſionem ſecretionum & excretionum e corpore expelli poteſt, in Cauſo autem ſtatim aggreditur inteſtina, Ventricul. & partes vicinas ad vitam maxime neceſſarias, quas ſtatim vel arrodit, vel inflammat, quæ læſio non adeo facile reſtitui poteſt; unde etiam viſcerum læſiones, a quacunque cauſa productæ, pejores ſemper habent conſequentias, quam vitia humorum. Merito tamen hoc loco excipio tranſlationem miaſmatum malignorum ad partes ſolidas; in tali enim caſu ſæpiſſime etiam funeſtus ſequitur eventus. Imo etiam, ſi interdum in Peſtis principio Vomitus mature inſtitutus proficuus deprehenſus fuerit ille tamen non habet locum, niſi venenum adhuc hæreat in humoribus ſalivalibus deglutitis: quam primum enim Ventriculo communicatum eſt, Vomitus maxime periculoſus eſt.

c Nunquam tamen Natura in hiſce affectibus utitur motibus fortioribus ad cauſam morbificam expellendam, ſed ſatis placide procedit, niſi forſan nimia ſubjecti ſenſibilitas Naturam ad motus erroneos diſponat: id quod tamen non ſine ratione contingit. Quo magis enim talis materia ad motus præcipites prona eſt, eo facilius etiam non ſolum omnibus humoribus communicatur; ſed etiam in motum per remedia commoventia acta partes ſolidas eo citius aggreditur, & hinc ſæpiſſime inſignem edit ſtragem.

d Cum vero 1. in hiſce Febribus Natura, ubi materia morbifica longe commodius e ſanguine poteſt expelli, non niſi motibus placidiſſimis utatur, ne graviora mala ſequantur: & 2. totus morbus per quævis commoventia reddatur graviſſimus. ac 3. utplurimum funeſtus ſequatur eventus; ratio ipſa dictitat, quod etiam in Cauſo neceſſario graviores commotiones ſequi debeant graviora incommoda; quoniam talis materia pariter 1. eſt ſummæ activitatis, ac 2. partibus nobilibus jam impacta actualem noxam induxit, quam 3. graviſſima jam comitantur ſymptomata, quæ, leviſſimo etiam modo exaſperata, adeo gravia redduntur, ut præſentaneum ſtatim vitæ minentur periculum, & præterea 4. metuendum eſt, ne Vomitoria & Purgantia ſeptica virtute prædita noxam ventriculo & inteſtinis illatam augeant, quando immediate in illa operationem ſuam edunt.

1 Quid de Venæſectione cenſendum ſit *præcedente Tabula* jam indicatum fuit: quibus adde, quod diebus criticis & circa illos Deliria & congeſtiones ad caput quam maxime augeat, adeoque Convulſionibus alias metuendis portam pandat ampliſſimam.

2 Quoad diſcutientia & antifebrilia aliaque Inflammationi curandæ dicata ſumma cautela opus eſt, quæ enim minori commovendi vi pollent, graviſſimas ſtatim excitant turbas, quare non niſi maxime temperantia in uſum trahantur.

3 Cryſtallus montana a Cratone commendata, etſi in affectibus aliis bilioſis inſignem habeat uſum, monente tamen D. Stahlio in hocce affectu cautiſſime eſt uſurpanda, quatenus præter vim abſorbentem, ſtypticam etiam poſſidet, quæ materiam in partibus inflammatis contentam magis inſpiſſat & fibras conſtringit, adeoque Inflammationem auget. In principio tamen mali cum aliis locum habere poteſt.

4 Opiata ad compeſcendos dolores commendata revera ſunt deleteria remedia, quatenus quidem pathemata graviora aliquo modo ſopiunt, cauſam tamen minime corrigunt, multo minus vero ad læſionem jam inductam aliquid conferunt, multo certius vero motus hic neceſſarios ſiſtunt, & Naturam jam tergiverſantem a motibus deterrent, quare fugiantur.

5 Lubricantia aliquem quidem habent uſum in temperanda bile, quoniam vero partes affectas etiam ſimul emolliunt, adeoque majori humorum tranſlationi anſam præbent, hinc abuſus illorum vitandus eſt.

6 Carminativa & tonica remedia ſuo quidem non carent uſu, nunquam tamen in uſum trahantur, niſi diſcuſſione probe peracta, præpoſtere enim uſurpata & Febrem & ſyntomata augent.

7 Potus frigidus anxietates præcordiorum & Inflammationem inſigniter auget, quare ſumma ab eo abſtinendum eſt diligentia, magis convenit tepidus & calidus, qui & temperat & diſcuſſioni Inflammationis ac materiæ inſpiſſatæ magis inſervit.

8 Quieta in lecto continentia & animi tranquillitas multum ad ſopitionem accidentium moleſtorum contribuunt jectigationes vero corporis & animi impatientia eadem exaſperat, quare provide, quantum morbi ſævities permittit, ab iis abſtinendum eſt.

Caput Octavum.

De

Febre Inflammatoria.

I. *Definitio.* Febris Inflammatoria eſt Febris continua, acuta & juxta ordinarium Medicorum conſenſum benigna, aſt ſymptomatica aut ſecundaria, cujus ope Natura ſtaſin incipientem graviorem aut inprimis in partibus nobilioribus jam factam, iiſque graviſſimum periculum minitantem, auctis motibus vitalibus vel præcavere vel penitus tollere intendit.

II. *Differentia.*

1 Ab *Inflammatione ſimplici*, ubi Natura per motus auctiores, ordinatos tamen & affectui convenientes labem ſed mitiorem, eamque imminentem vel jam factam reparare nititur, cum e contra in Febre inflammatoria Natura non actu tantum ſimplici inflammatorio, ſed etiam ipſa Febre, adeoque vel duplicato vel auctiori motu ad malum illud tollendum utatur.

2 A Febre *Continente* & *Continua*, ubi quidem Inflammationes interdum concurrunt, quæ tamen magis ſymptomaticæ ſunt, & vel malum regimen, vel imprudentem medicationem ſequuntur: Febres autem inflammatoriæ Inflammationibus potius ad meliorem eorum diſcuſſionem, aut ſuppurationem ſuperveniunt, adeoque tanquam activum quid conſiderari debent.

3 Ipſa Febris inflammatoria differt etiam quam maxime reſpectu partium, quas obſidet:

a Alia enim occupat partes *nobiliores* & exinde diverſæ etiam Inflammationum ſpecies oriuntur & hinc.

1 Alia eſt *Febris phrenitica*, ſive *Phrenitis*, quando Febris meningum cerebri inflammationi ſupervenit.

2 Alia Paraphrenitis, ſi diaphragma inflammatum eſt.

3 Alia *Ophthalmia*, ſi oculi Inflammatione correpti ſunt.

4 Alia *Otalgia*.

5 Alia *Angina*, quando fauces laborant.

6 Alia *Pleuritis* & *Peripnevmonia*, ſi vel pleura vel pulmones ſunt inflammati.

7 Alia *Hepatitis* & *Splenitis*, ſi malum hæret vel in hepate vel in ſplene.

8 Alia *Inflammatio Ventriculi*, *Inteſtinorum Veſicæ*, *Uteri* &c.

9 Alia *Nephritis*, ſi renes Inflammatione ſunt afflicti. De quibus ſub Inflammationibus jam actum fuit. *Tom. I. Tab. XXXVI. & ſeq.*

b Alia afficit partes ignobiliores externas varias, manus, pedes, abdomen, mammas &c.

III. *Signa.*

1 Invadit ordinarie cum horrore, uti reliquæ Febres continuæ.

2 Quem excipit æſtus ſatis ſenſibilis & ratione partium affectarum gradu differens.

3 Cui junguntur ordinaria febrilia ſymptomata, magis vel minus pro diverſitate ſubjectorum & loci affecti differentia & urgentia.

4 Qualia ſunt ſitis, dolor capitis, aut variæ ejuſdem perturbationes, vigiliæ, appetitus proſtratus &c.

5 Dolor hiſce in diverſis partibus diverſus accedit, modo lancinans &c. reſpectu Inflammationis vel profundioris, vel magis ſuperficiariæ.

6 Urina ordinarie magis eſt tincta & utplurimum deponit ſedimentum ex roſeo pallidum, aut etiam pro Inflammationum diverſitate ab hocce diſtinctum.

7 Alvus ordinarie eſt clauſa.

8 Tandem ſucceſſive erumpunt ſudores, qui morbum ſenſim ſenſimque leviorem reddunt, & ob hancce placidam excretionem morbus tandem plenarie ſolvitur. Reliqua Vid. *loc. alleg.*

IV. *Subjectum.*

1 Homines Plethorici.

2 Commotionibus variis ſanguinis obnoxii.

3 Temperamento Sanguineo & Sanguineo-Cholerico prædìti.

4 Sanguinis fluxuum conſuetorum ſuppreſſionibus laborantes.

5 Sanguinis miſſiones aſſuetas negligentes.

6 Plethoram uno impetu commoventes & corpus calidum aeri frigido exponentes.

7 Diæta lauta calida & vinoſa abutentes.

8 In Arthriticis & Rhevmaticis affectibus male tractati.

V. *Prognoſis.*

1 Febres inflammatoriæ vulgo benignis accenſentur, quia non ſunt contagioſæ & uni tantum ſubjecto, quod affligunt, periculum minantur. De cetero autem fere omnes ſunt ſatis periculoſæ & malignis reſpectu exitus parum cedunt, quatenus paucorum dierum ſpatio ægrotos æque facile jugulant ac malignæ & peſtilentiales.

2 Periculoſiſſima omnium eſt *Hepatitis*, quam ſequitur Ventriculi, Inteſtinorum tenuium, inpr. Duodeni, Pancreatis & Uteri Inflammatio: has Splenitis & ultimo loco Nephritis excipit. Peripnevmonia, inpri. ubi profundior eſt Inflammatio, ſumme quoque eſt periculoſa. Vid. *Tab. XXXVI.*

VI. *Remedia.*

1 Sanguinis æſtum temperantia: Nitrum depuratum, ♁iatum, regeneratum, Lapides ♋, Mater Perlarum acido citri vel alio ſaturata, Tart. Vitr. Arcan. duplic. Julapia acidula, Emulſiones, potus ſufficiens.

2 Diaphoreſin promoventia: ♁ diaphoreticum, Bezoardicum minerale, Eſſentia alexipharmaca Stahlii, Scordii, Pimpinellæ albæ, Mixtura ſimplex, Aquæ diapnoicæ: Flor. Acac. Galeg. Scorzon. Card. Bened. Scord. Regimen placidum, Potus calidus, Juſcula.

3 Alvum apertam ſervantia: Nitrum ſubinde in Potiunculis datum, Clyſteres.

4 Dolores mitigantia: Cinnabarina, Opiata legitime correcta, Emulſiones ex ſemine Cardui Mar. & Papav. paratæ, Pulv. Chacarill. Eſſ. dulc. concentr. Hal. Conf. *Tab. alleg.*

Formulæ Remediorum.

1 Potiuncula temperans.

℞. *Aq. Scorzon.*	*Arcan. duplic.*
Rub. id.	*Nitr. regener. an.* ʒſs.
C. C. citr.	*Sir. Cydon.* ʒſs. *M.*
Cord. frig. an. ℥j.	*D. ſing. 2. horis cochleatim.*
Conch. citrat.	

2 Alia diaphoretica & reſolvens.

℞. *Aq. Scord.*	♁ *diaph.*
Scabioſ.	*Nitr.* ♁*iat.* ʒ℈j.
Cherefol. an. ℥iſs.	*Sacch. perl.* ʒij. *M.*
Mandib. Luc. piſc.	*D. ut antea.*
Dent. Apr. ppt.	

3 Alia diaphoretico-temperans.

℞. *Aq. Galeg.*	*Matr. Perl.*
Fl. Acac.	*Bezoard. min. an.* ℈ij.
Card. bened. an. ℥iſs.	*Sir. Ceraſ. acid.* ℥ſs. *M.*
Succ. Citr. rec. ʒiij.	*D. ut antea.*

4 Emulſio reſolvens.

℞. *Amygd. dulc.*	*Colat.* ℥viij. *adde*
Sem. Citr.	*Dent. Apr. ppt.*
Card. Mar. an. ʒiij.	♁ *diaph. an.* ʒſs.
Decoct. C. C. q. ſ.	*Sir. de Alth. Fern. q. ſ. M.*
F. l. a. Emulſio.	*D. ſæpius cochleatim*

5 Potiuncula alexipharmaca.

℞. *Aq. Fl. Samb.*	*Succ. Citr. rec.* ʒiij.
Card. Mar.	*Sir. contrajerv.* ℥ſs. *M.*
e Typh. Cerv. an. ℥iſs.	*D. cochleatim.*
Eſſ. Alexiph. ʒiſs.	

6 Alia.

6 Alia analeptica.

℞. *Aq. Roſar.* *Confect. de Hyac.* ʒiſs.
Namph. a ℥iſs. *Sir. acetoſ. Citr.* ℥ſs. *M.*
Cinam. Cyd. ℥j. *D. ut antea.*

7 Mixtura tonica.

℞. *Tinct.* ♁*ii acris* *D.* 25. 30. *gutt.*
Spir. C.C. a. ʒiſs. *M.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Cum Febres inflammatoriæ ordinarie ſint præcipitis eventus, hinc etiam mature auxilium ferendum eſt, ne nimis cum inſigni periculo invaleſcant. Unice autem hic reſpiciendum eſt ad juſtum Febris ſucceſſum, hæc enim ad diſcuſſionem ſtaſeos corruptoriæ a Natura excitata fuit, quæ, ſi vel excedit, vel deficit, utrinque periculum minatur. Juſtum hunc Febris progreſſum potiſſimum conſervant varia temperantia tam Nitroſa, quam Salia digeſtiva & abſorbentia Oſtracodermata, acido quodam imprægnata, quæ omnia nimium ſanguinis æſtum optime refrænant. Huc pertinet etiam potus ſufficiens & quieta in lecto continentia.

2 Quoniam autem per continuam hanc diſcuſſionem ſemper aliquid reſolvitur, quod tanquam inutile expelli debet, placida quoque & continua ſemper ſervetur diaphoreſis. Cui ſcopo potiſſimum inſerviunt diaphoretica fixa cum abſorbentibus mixta, quibus nitroſa & temperantia inpr. blanda acida addantur ut hoc modo & humorum æſtus blande temperetur & partes inutiles ſucceſſive expellantur.

3 Cum vero hæc totam rem non ſemper exhauriant, ipſis jungantur moderata alexipharmaca, qualia ſunt Mixtura ſimplex leniter vel prorſus non camphorata & paulo majus per Spiritum Vitrioli acida reddita: aut huic ſubſtituatur Eſſentia alexipharmaca Stahlii vel per ſe, vel quod melius in Potiunculis diapnoicis cum ſucco Citri. Et talia remedia reliquis temperantibus vel jungantur, vel interponantur, ut placida & continua diaphoreſis ſemper conſervetur.

4 Sitim aliaque ſymptomata urgentia optime compeſcunt Nitroſa, acida, emulſiones ac potus ſufficiens: quare talia urgente neceſſitate reliquis ſemper jungantur remediis.

5 Cum vero ſub decurſu hujus Febris vires ſæpius maxime frangantur, analeptica quoque in uſum trahantur: Aq. Roſar. Namph. Cinnam. Gemmata &c. hoc in caſu optime etiam ſe gerunt Eſſentia dulcis concentrata Hallenſium & Pulveres Solares Richteri, quæ non ſolum blandam diaphoreſin conſervant, ſed etiam optime roborant, quod frequens experientia me docuit: quo ipſo tamen aliis remediis debitam laudem detrahere minime cupio.

6 Finita Febre exhibeantur remedia tonica, qualia ſunt ſæpius laudata Mixtura tonica Stahlii, Tinctura Martis Ludovici, ut hoc modo robur partium debilitatarum debito modo reſtituatur.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Si ſtatim in primo principio apparet, Febrem eſſe revera inflammatoriam & corpus ſimul inſigniter plethoricum, Venæſectio mature inſtituta locum habet, nunquam tamen indifferenter in hac Febre inſtituatur. Sufficiens tamen imo larga ſit neceſſe eſt, alias plus damni quam commodi poſt ſe trahit. Conf. *Tab alleg.*

2 Diaphoretica, etſi ſummæ ſint utilitatis in Febre inflammatoria ad provocandum placidum & continuum ſudorem, nunquam tamen ſint nimis commoventia & fortiora, quoniam Febris per ea exaſperatur & ſymptomata graviora redduntur.

3 Purgantia acria & vomitoria magis lethifera quam ſalutaria in hac Febre ſunt remedia: id quod ſæpius miſeri Pleuritici in Noſodochiis quibuſdam experiuntur, quibus Tartarus emeticus ad promovendam expectorationem datur.

4 Omnia volatilia, reſolventia credita, Maſſam humorum nimis commoventia & placidam diſcuſſionem impedientia exulent in Febribus inflammatoriis.

5 Omne regimen nimis calidum & coactum contra morbi, qui placida tranſpiratione tractari amat, indolem eſt, quare ab eo abſtinendum.

6 Omnis refrigeratio morbo huic contrariatur, quatenus ſucceſſivum ſudoris fluxum retardat & ſupprimit.

7 Narcotica motus febriles ad diſcuſſionem neceſſarios facile ſupprimunt & hinc non raro ſphacelum inducunt, quare non niſi ſumma cum prudentia ægrotis exhibeantur.

Caput Nonum.

De

Febre Catarrhali benigna ſive Continua Veterum quotidiana.

I. *Definitio.* Febris Catarrhalis eſt Febris continua, benigna & ſecundaria, qua mediante Natura motibus extraordinariis febrilibus, placidis tamen, vitioſam lymphæ qualitatem & quidem præcipue mucoſitatem corrigere, & correctam eliminare nititur.

II. *Differentia.*

1 Alia eſt *benigna*, quæ pro cauſa agnoſcit materiam mucidam lentam & mitiora habet ſymptomata.

2 Alia vero eſt *maligna*, in qua cauſa morbifica quidem etiam eſt mucida, ſed hæc adhuc aliquid acre inſigniter activum in ſe continet.

3 A Febre continente aliiſque reſpectu ſymptomatum & cauſarum.

III. *Signa.*

1 Invadit, præcipue æquinoctio autumnali, tempore veſpertino cum horrore aut rigore ac dolore tenſivo dorſi.

2 Quem præcedit vel ſtatim jungitur coryza vel humida vel ſicca.

3 In aliis obſervatur Tuſſis, per totum morbi curſum affligens.

4 Horrorem ſtatim excipit æſtus.

5 Cui jungitur dolor capitis lenis gravativus.

6 Accedit pectoris anguſtia, & in quibuſdam raucedo & dolor faucium cum deglutiendi difficultate.

7 Durat hic æſtus per totam noctem & ſequenti mane vix aliquo modo imminuitur.

8 Appetitus eſt proſtratus.

9 Sitis adeſt admodum moderata.

10 Vires ſunt aliquo modo proſtratæ.

11 Somnus eſt imminutus.

12 Pulſus, uti in aliis Febribus, eſt celer & frequens.

13 Urina eſt aurantii coloris, & in ſuperficie habet cuticulam lacteo-rubentem vitro ſe adhærentem ac deponit ſedimentum roſeum pallidum.

14 Quovis die exacerbatio circa veſperam ſequitur.

15 Elapſis tribus vel quatuor diebus æſtum verſus diluculum ſudor lenis ſequitur.

16 In aliis vero accedit Diarrhœa, morbum ſenſibiliter imminuens.

17 Rarius vero obſervatur Vomitus.

18 Sudor quovis mane æſtum excipiens Febrem ſenſim ſenſimque leniorem reddit, ac catharrhales affectus præſentes imminuit, donec tandem elapſo primo vel ſecundo ſeptenario Febris cum ſymptomatibus ceſſet.

IV. *Subjectum.*

1 Homines temperamenti pleghmatici aut ſanguineo-phlegmatici.

2 Ad coryzam & catarrhales alios affectus proni.

3 Corpus calidum vel potu frigido vel admiſſione aeris, præcipue humidi autumnalis, refrigerantes.

4 Coryzam & Tuſſim negligentes, aut in iiſdem male tractati.

5 Quibus Scabies aliæque cutis effloreſcentiæ retropulſæ fuerunt.

6 Potu & inpr. ſpirituoſo abutentes.

7 Nimium vigilantes.

V. *Prognoſis*.

1 Febris catarrhalis ſimplex ordinarie eſt ſatis mitis & ſine inſigni periculo curſum ſuum intra duos ſeptenarios abſolvit.

2 Si vero imprudenter tractatur, ipſi facile junguntur graviora & perîculoſiora ſymptomata.

3 Si placide procedit, ſtaſis mucoſa ſucceſſive reſolvitur & per ſudorem expellitur cum euphoria.

4 Quando abſorbentia & refrigerantia nimia exhibentur, Febris hæc facile in lentam aut hecticam degenerat.

5 Si in principio gravia ſtatim junguntur ſymptomata & frigus ac æſtus eſt intenſior, vel labes viſceris imminens, vel alia cauſa gravior ſubeſt.

6 Febris catarrhalis benigna, per regimen ſtricte diaphoreticum & alexipharmaca acria tractata, facile ſuperveniunt Petechiæ, & benigna in malignam mutatur Febrem.

7 Idem regimen producit interdum etiam Pleuritides, Anginas, Aphthas, Cephalalgias graves lancinantes, Prunellam, Deliria.

8 Diarrhœæ in hac Febre etiam in ſtatu contingentes, ſi ſunt moderatæ nulloque dolore affligunt, nullum periculum portendunt.

9 Alvi vero adſtrictio ſemper pejoris eſt conſequentiæ, inpr. in ſtatu: producunt enim Deliria, Comata, Convulſiones.

10 Febris hæc, etſi ſit benigna, nihilominus tamen, uti reliqui affectus catarrhales, eſt contagioſa.

11 Quo magis autem & quo facilius per contagium propagatur, eo certior etiam eſt metus latentium Petechiarum.

VI. *Remedia*.

1 Materiam mucoſam reſolventia. Tart. Vitr. Arcan. duplic. Rad. Vincetox. Pimpin. alb. Ari, Helenii, Angelic. Imperator. Eſſent. alexiph. Stahlii, Pimpin. alb. Tinct. ♁ii Tart.

2 Motus Febriles conſervantia & excretionem promoventia: ♁ diaphoret. Bezoard. Miner. Mixtura ſimplex, Eſſent. alexipharm. Stahlii, Salia digeſtiva, abſorbentia, acido Tart. vel Citri ſaturata.

3 Alvum apertam ſervantia: Clyſteres emollientes cum ſtimulo ſalino, Pilulæ Stahlianæ, Becherianæ, Potus ſufficiens, Mucilago hordei, Decoctum prunorum, paſſularum, Manna, Magneſia alba.

4 Tuſſim temperantia: Sperma Ceti, Oleum Amygd. dulc. Liquiritia cocta, Sirup. Viol. de Eryſimo Lobelii, Tuſſilaginis, Sacchar. Cand. Trochiſc. Becchici.

Formulæ Remediorum.

1 Mixtura alexipharmaca.

℞. *Eſſ. alexiph.* *Pimp. alb. a.* ʒj. *M.*
Scord. *D. 25. 30. gutt.*

2 Infuſum reſolvens.

℞. *Rad. Vincetox.* *Hyſſop.*
Pimpin. alb. *Bellid.*
Helen. a. ℥ſs. *Veron. a. Mj.*
Ari ʒij. *Inciſ. infund. in Aq. ferv. &*
Herb. Scabioſ. *D. inſtar Infuſi Thee.*

3 Potiuncula diapnoico-temperans.

℞. *Aq. Scabioſ.* *Conch. ppt.*
Chereſol. *Tart. Vitr. a.* ʒſs.
Hyſſop. a. ℥ſs. *Sacch. perl.* ʒij. *M.*
♁ *diaph.* *D. Cochleatim.*

4 Pulvis diapnoico-temperans.

℞. *Bezoard. miner.* *Tart. Vitr. a.* ℈ij. *M.*
Nitr. regener. *Div. in 8. p. æq.*
Conch. citr. *D. ſing. 4. vel 5. horis.*

5 Emulſio diapnoico-temperans.

℞. *Amygd. dulc.* *Colat.* ℥viij. *adde*
Sem. Card. Mar. a. ℥ſs. ♁ *diaph.*
Aq. Galeg. *Matr. Perl. a.* ℈j.
Scorzon. *Sacch. Canar. q. ſ. M.*
Hyſſop. a. q. ſ. *D. ſæpius cochleatim.*
F. l. a. Emulſio.

6 Linctus.

℞. *Ol. amygd. d.* *Sperm. Cet.* ʒij. *M.*
Sir. violar. a. ℥ſs. *D. tepide.*
Sacch. Violac. ʒj.

VII. *Methodus Medendi*.

1 Cum cauſa hujus morbi ſit lympha vitioſa, hæc commode eſt præparanda, ut poſtmodum per motus febriles eo melius a Natura expelli poſſit: cui ſcopo ſatisfaciunt partim Salia digeſtiva abſtergentia, partim Radices alexipharmacæ temperatæ aut etiam Eſſentiæ ex his paratæ, uti Eſſent. alexipharmaca Stahlii, quæ loco omnium reliquarum commode tempore matutino exhiberi poteſt, quoniam non ſolum reſolvit, ſed etiam motus febriles conſervat & placidam diaphoreſin excitat.

2 Huic ſubjungantur placida temperantia, diaphoreſin tamen ſimul reſpicientia, v. g. diaphoretica fixa ex ♁io, cum abſorbentibus & ſalibus digeſtivis mixta, quæ vel in forma pulveris vel Potiunculæ exhibeantur Eadem quoque in ipſa exacerbatione moderate data locum habent, ſemper tamen interponendus eſt potus calidus, inprimis alexipharmacis quibusdam alteratus, ut hoc modo partim humores diluantur, partim blanda diaphoreſis producatur.

3 Modo dictis diaphoreticis fixis & temperantibus tempore pomeridiano, ſi neceſſitas requirit, doſis Mixturæ ſimplicis aut Eſſentiæ alexipharmacæ interponi poteſt.

4 Verſus tempus matutinum hora ſcil. quarta, quinta, vel ſexta, quando æſtus remittit, exhibeatur iterum doſis Eſſentiæ alexipharmacæ vel Mixturæ ſimplicis, vel etiam dentur Potiunculæ diapnoicæ ad diaphoreſin promovendam.

5 Quando tuſſis inſigniter urget, in uſum trahantur remedia ſuperius allegata, inpr. vero verſus illud tempus, quo immoderate alias affligere ſolet, & ſub iſto tempore reliquis remediis interponantur. Emulſio e ſemine Cardui Mariæ hic præ ceteris convenit, quæ non ſolum egregie temperat, ſed etiam inflammationes metuendas præcavet, aut jam præſentes inſigniter mitigat.

6 Si Gravedo huic Febri juncta eſt, remedia externa quoque locum habent ad evacuationem per Coryzam promovendam: quo in caſu præ ceteris convenit Spiritus Salis Ammoniaci interdum naribus admotus.

7 Ad alvi libertatem ſemper reſpiciatur, hæc enim egregie Febrem & ſymptomata mitigat, & humorum ad pectus & caput congeſtiones impedit, cui fini inſerviunt Clyſteres & Pilulæ Stahlii.

8 Si Diarrhœa huic Febri ſupervenit & aliquo modo excedit, ſufficit exhibere Eſſentiam alexipharmacam eique interponere moderatum uſum pulverum nitroſorum cum Cryſtallo montana.

9 Si alia concurrunt ſymptomata, aliorum Morborum complicationem, Anginæ ſcil. Peripneumoniæ, Aphtharum &c. indicantia, methodus in talibus affectibus conveniens in uſum trahatur:

10 Si hæc Febris in lentam degenerat. Eſſentia alexipharmaca ad revocandos ſufficientes motus Febriles & materiam eliminandam aliquoties interdiu, verſus noctem vero Pulvis digeſtivus exhibeatur.

11 Si vero nulli alii morbi complicati ſunt, ordinaria medendi methodus ſemper ſervetur.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.

1 Venæſectionem in tali Febre nemo prudens facile ſuadebit, nulla enim prorſus hic occurrit indicatio, quæ eam vel utilem, vel neceſſariam eſſe ullo modo demonſtrare queat: imo potius non contemnende occurrunt rationes, quæ eam noxiam potius quam ſalutarem eſſe indicant.

2 Quoad temperantia abſtinendum eſt a nimiis refrigerantibus, ne cauſa morbifica magis incraſſetur & motus febriles cum ſenſibili damno prorſus ſupprimantur.

3 Reſolventia ſemper ſint temperata & morbi gradui proportionata, fortiora enim Febrem augent & ſymptomata graviora reddunt.

4 Diaphoreſis in hiſce Febribus optima quidem eſt; quatenus totus morbus per eam ſucceſſive ſolvitur, abſtinendum tamen eſt a præmatura diaphoreſeos promotione, ut & a remediis alexipharmacis acrio-

acrioribus, quæ placidum Febris ſucceſſum turbant & facile periculoſas Inflammationes poſt ſe trahunt.

5 Regimen nimis calidum & coactum eadem mala excitat, ſufficit lene & quieta in lecto continentia: abſtinendum tamen eſt ab omni refrigeratione, hæc enim diaphoreſin ſupprimendo Febribus lentis & hecticis portam pandit.

6 In Tuſſis promotione fugienda ſunt nimia expectorantia, hæc enim nimiæ humorum ad pectus translationi anſam præbent, & non raro phthiſicum quid poſt ſe trahunt.

7 Si Gravedo in hac Febre in actualem jam tranſiit Coryzam, abſtinendum eſt a remediis externis ſpirituoſis.

8 Succinata cum Lignorum Decoctis & Eſſentiis in hac Febre nullum habent uſum, quare ſolum in Catarrhis ſimplicioribus uſurpentur.

9 Alvi libertas multum quidem contribuit ad feliciorem hujus morbi ſucceſſum, nunquam tamen in uſum trahantur poſitive Purgantia, præcipue acria, ſufficiunt Pilulæ Becherianæ.

10 Abſtinendum quoque eſt a remediis præcipitantibus, inprimis Cornu Cervi uſto, Terris ſigillatis &c. quibus vulgo alexipharmaca adſcribitur virtus, revera enim fibras conſtringendo & humores condenſando ſudoris placidum ſucceſſum magis impediunt, quam promovent, adeoque Febribus lentis & hecticis viam ſternunt.

11 Exulent in hac Febre ſalia volatilia quæcunque, quoniam humorem catarrhalem acrem nimis commovendo Inflammationes facile poſt ſe trahunt.

12 Opiata hic quoque nullius ſunt uſus, quoniam lympham mucoſam jam magis incraſſant, & motus placidos febriles ad materiæ diſcuſſionem ſumme neceſſarios ſupprimunt.

13 Potus ſufficiens ſemper neceſſarius eſt ad diluendos humores, abſtinendum tamen eſt a frigido.

14 Poſt morbum ſuperatum ægri adhuc aliquandiu aerem frigidum vitent, ne recidiva ſequatur. Ad quam præcavendam optime confert Eſſentia alexipharmaca, ſingulis diebus tempore matutino ſumpta, ut hoc modo omne noxium ſucceſſive e corpore expellatur.

Caput Decimum.

De

Febre maligna & Epidemica.

I. *Definitio.*

1 Febris *maligna* eſt Febris acuta, contagioſa, in qua Natura per motus ſecretorios auctiores materiam quandam acerrimam ſubtiliſſimam, corpori celerem interitum minitantem, expellere nititur.

2 *Epidemica* vero eſt Febris acuta plus vel minus maligna, ob communem cauſam plures ſimul, imo integras regiones, ſub diverſo ſchemate affligens.

II. *Differentia.*

1 *Febris malignæ:*

a Differunt hæ Febres reſpectu *gradus* malignitatis: ſummus gradus eſt in Peſte, quam proxime excipit Febris Petechialis, hanc vero Petechizans, infimus gradus eſt in Variolis & Morbillis.

b Porro differunt reſpectu *anni temporum & tempeſtatum*: unde horum intuitu Peſtis reliquique morbi maligni hoc anno majorem edunt ſtragem, quam altero.

2 *Febris epidemicæ:*

a Modo invadunt ſub larva Tertianarum, uti tempore verno.

b Vere adulto Pleuritica habent ſymptomata.

c Æſtate provectiore Dyſenteriæ ſchemate larvari ſolent.

d Autumno ſub quartanarum ſpecie homines affligunt.

e Autumno humidiore Catarrhis & inprimis Tuſſi junctæ ſunt.

III. *Signa.*

1 *Febris malignæ.*

a Inſignis & repentina virium proſtratio ſine cauſa manifeſta.

b Pulſus debilior.

c Lipothymiæ in principio ſtatim & incremento interdum affligentes.

d Agrypnia pertinax.

e Vacillationes mentis obliviosæ.

f Actualia interdum deliria ſine cauſarum manifeſtarum concurſu.

g Inſenſibilitas Febris in genere, & ſitis ac reliquorum ſymptomatum inadvertentia.

h Symptomatum febrilium ſine cauſa evidenti & ſine ullo proportionato utili effectu inſolita exacerbatio: vel contra ſymptomatum conſuetorum inſidioſa diſſimulatio.

i Animi deſperabunda abjectio, ac præmaturum exitus lethalis præſagium.

k Exanthematum præmatura & vaga eruptio, vel ſubitanea retroceſſio.

l Motus convulſivi, qui nulli cauſæ manifeſtæ adſcribi poſſunt. Soror mea natu minor Anno 1698. cum Febris maligna in Patria mea Gelnhuſa epidemice graſſaretur, eadem quoque Febre corripiebatur: ſemper in lecto erat quieta, de nullis doloribus conquerebatur, ſemper tamen de inſigni laſſitudine querelæ erant: pulſus erat debilis, ſitis nulla &c. erumpebant ſecundo ſtatim die convulſiones, quæ tamen mox diſparebant: ſed paucis elapſis horis recurrebant & cito iterum finiebantur. Præſcripſeram ſtatim ab initio morbi Potiunculam ex Aquis diapnoicis cum Mixtura ſimplici, ſucco Citrio, ♄io diaphoretico & abſorbente quodam: Convulſiones quovis die plus quam decies invadebant & cum omnia conclamata eſſe non levis ſuſpicio eſſet, tandem lenis mador die quinto erumpens morbum ſenſim leviorem reddebat, & ei elapſis aliquot diebus finem imponebat.

2 *Febris epidemicæ.*

a Frequentia morbi inter plures patientes.

b Modus invadendi unus idemque.

c Symptomatum eorundem, quæ in aliis obſervantur, concurſus.

IV. *Subjectum.*

1 Febres malignæ & epidemicæ nulli parcunt ætati, & temperamento, ſed plerumque plurimos invadunt, quoniam cauſæ externæ omnibus communes ſunt.

2 Utpl. tamen invadunt homines mediæ ætatis, Juvenes & Adoleſcentes, Plethoricos, aut alios in vigore ætatis conſiſtentis adhuc conſtitutos, inpr. vero qui Naræ ſunt ſenſibilioris.

3 Variolæ vero & Morbili epidemice graſſantes magis affligunt juniores, infantes ſcil. & pueros.

4 Frequentius quoque hiſce Febribus corripiuntur Sanguinei & Sanguineo Cholerici.

5 Homines timidi, meditationibus dediti, Feminæ, Literati.

V. *Progn. ſis.*

1 Omnes morbi maligni præcipitis ſunt exitus & periculum inſigne utplurimum involvunt.

2 Omnes morbi epidemici maligni Plethoricos invadentes ſemper ſunt majoris conſiderationis.

3 Febres epidemicæ omnes, quamvis etiam mitiores & benigniores videantur, propter continuitatem inſidioſam, debilitatem inſignem & ſimilia concurrentia ſemper monſtri quid alunt.

4 Imo quo leniores, quoad ſymptomata febrilia generalia, æſtum, ſitim &c. apparent, tanto maligniores ſunt.

5 Inſolita animi circa initia trepidatio, vel præmaturum ſiniſtri eventus præſagium, vel lethalem exitum portendit.

6 Quo major in hiſce Febribus eſt mentis perturbatio ac virium lapſus, eo gravius quoque imminet periculum.

7 Diarrhœæ in Febribus malignis & epidemicis ſunt innoxiæ, ſi ſcil. ſunt tolerabiles, & quamvis morbum non ſolvant, ſemper tamen alvi adſtrictione ſunt meliores.

8 Alvi adſtrictio in Febribus malignis & Epidemicis reliqua ſymptomata, præcipue caput affligentia, manifeſte exacerbat.

9 Narium Hæmorrhagias in Epidemicis, quoque tempore contingentes, melius eſt non fieri, quam fieri: imo largiter recurrentes, alvo præſertim ſicciore, it. Deliria & Aphthas poſt ſe trahentes, plerumque lethales ſunt: diuturnioribus vero deliriis tandem ſupervenientes, illaque ſublevantes tolerabiliores exiſtunt.

10 Si Febres malignæ & epidemicæ corripiunt homines cacochymicos aut labe viſceris cujuſdam laborantes, funeſtus ordinarie ſequitur exitus.

11 Excretiones diapnoicæ cito erumpentes & bene procedentes bonum promittunt exitum.

VI. *Remedia*.

1 Temperantia: Conch. citrat. Mat. Perl. Lap. ♋ aliaque abſorbentia acidis ſaturata, Tart. Vitr. Arcan. duplicat. Nitr. ♁iat. depurat. regnerat. Succ. Citr. Rob Cydon. Ceraf. acid. Rib. Berber Sir. Cydon. acetoſit. Citr. Ceraſ. acid. Vinct. Roſar. Violar. Flor. Bellid. Mucilaginoſa, Gelatinoſa, Potus ſufficiens vel ſimplex vel alexipharmacis & acidis alteratus.

2 Diapnoica: ♁ diaphoret. Bezoard. miner. Reg. ♁ii Medicin Tinct Bezoard. Mixt ſimpl. Eſſent. alexipharm. Pimpin. alb. Scord. Aqu. Galeg. Scorzon. Flor. Samb. Flor. Acac. Card. bened. &c.

3 Analeptica: Aqu. Roſar. Borrag. Bugloſſ. C C. citrat. Namph. Cinam Cydon Spec. de Hyacinth. Confect. de Hyacinth Alkerm. Tinct. Corall. Eſſent. dulc. Hal. Pulveres confortantes Richteri.

Formulæ Remediorum.

1 Potiuncula diapnoico-temperans.

℞. *Aq. Galeg.*	*Nitr. ♁iat. an. ʒſs.*
Scorzon.	*Reg. ♁ii medic. ℈j.*
Fl. Acac.	*Sacc. Citr. rec. ʒij.*
C. C. citrat. an. ℥j.	*Sir. Ceraſ. acid. ℥ſs. M.*
Bezoard. min.	*D. ſæpius cochleatim.*
Matr. perl.	

2 Alia alexipharmaca.

℞. *Aq. C. B.*	*♁ diaph.*
Scabioſ.	*Conch. citr. an. ʒſs.*
Rub. id.	*Sir. acetoſ. citr.*
Cord. frig. an. ℥j.	*Contrai. an. ʒij. M.*
Mixt. ſimpl. ʒj.	*D. ut antea.*

3 Mixtura alexipharmaca.

℞. *Eſſ. Scord.*	*Mixt. ſimpl. an. ʒj. M.*
Pimp. alb.	*D. 25. 30. gutt.*

4 Alia ſimul confortans.

℞. *Eſſ. alexiph. ʒij.*	*D. ut antea.*
dulc. ʒj. M.	

5 Potiuncula confortans.

℞. *Aq. Scorzon.*	*Conf. Alkerm. inc. ʒij.*
Bugloſſ. an. ℥ij.	*Sir. acetoſ. citr. ʒvj. M.*
Cinnam. cyd. ℥j.	*D. Cochleatim.*

6 Electuarium confortans.

℞. *Conſ. Pulp. Citr.*	*Conſ. de Hyac. ʒiſs.*
Roſar. an. ℥ſs.	*Sir. Cydon. q. ſ. M.*
Rob. ceraſ. acid.	*F. Electuarium.*
Rib. an. ʒiij.	*D. ſæpius.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Cum Febres hæ non raro inſignem edant ſtragem ac mox vires maxime frangant, antequam vere cognoſcantur, mature auxilium ferendum eſt & quidem ſtatim in principio.

2 Si E. ex inſigni virium proſtratione, actionum vitalium & rationalium perturbatione aliiſque ſignis de malignitate morbi conſtat, exhibeantur ſtatim temperantia cum diaphoreticis fixis, ut hoc modo & æſtus temperetur, & moderata diapnoe excitetur.

3 Cum vero hæ ſæpius non ſufficiant, hiſce interponantur mitiora alexipharmaca, ut miaſmata maligna mature ad peripheriam corporis ferantur & expellantur.

4 Hiſce ſemper jungantur analeptica, qualia ſunt ea, quæ modo laudavimus, ne vires a morbo adhuc magis frangantur. Sanguineis præ ceteris conveniunt blanda acida, inpr. ſuccus Citri recens, Potiunculis alexipharmacis & diapnoicis additus. Cholerici vero magis ſublevantur per Nitroſa, quando cum dictis alexipharmacis & aquis analepticis miſcentur.

5 Si Febres malignæ epidemice graſſantur, ſemper reſpiciendum eſt ad indolem earum, an ſcil. ſub Tertianarum, Quartanarum, Dyſentericæ, Pleuritidis aliorumque morborum larva incedant: pro diverſitate enim complicatorum affectuum cura eorundem interdum aliqua variatione opus habet.

6 Ad ſymptomata quoque urgentia horum morborum attendendum eſt, e. g. Si ſitis nimium urget, temperanda eſt per ſufficientem potum, blanda acida, nitroſa, emulſiva &c. reliquis vero proſpiciendum eſt per convenientem methodum, quam ſequentes Tabulæ tradunt.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 In Febribus malignis & epidemicis vena nunquam ſecanda eſt, niſi peculiares & urgentes circumſtantiæ in ſubjectis eminenter Plethoricis ejus uſum ſuadeant: imprudenter enim adminiſtrata graves circa dies criticos turbas poſt ſe trahit.

2 Vitentur etiam fortiora per ſuperiora aut inferiora evacuantia, quoniam placidam diapnoen, quam Natura in hiſce Febribus amat, impediunt aut inſigniter turbant.

3 Blanda tamen per ſuperiora evacuatio, ſi malignitas per ſalivam communicata fuit, ſymptomata circa præcordia urgent, & Ventriculum cruditatibus repletum eſſe conſtat, interdum locum habet, ſi ſtatim in primo principio inſtituitur.

4 Fugiantur quoque omnia volatilia & calida ſudorifera, quoniam humores nimium commovent, materiam malignam magis in motum conjiciunt, vires magis frangunt, aliiſque funeſtis ſymptomatibus portam pandunt.

5 Similem effectum edit regimen nimis calidum: ſufficit in hiſce Febribus blandus calor externus, & defenſio a frigore.

6 Si æſtus eſt temperandus, vitentur nimia refrigerantia, ut pote quæ humores incraſſando miaſmatum malignorum excretionem impediunt.

7 Idem ſentiendum eſt de potu frigido, ſatius eſt exhibere tepidum vel calidum, qui & diluit & placidam materiæ malignæ excretionem promovet.

8 Nihil magis vero hance diapnoen adjuvat, quam quies in lecto, quare omnes jectigationes fugiantur.

9 Nunquam etiam fidendum eſt terris bolaribus & ſigillatis, quæ vulgo tanquam efficacia alexipharmaca hinc inde ab Authoribus laudantur, revera enim ſunt adſtringentia & hinc excretionem diapnoicam ſæpius turbant.

10 Si Febres tales ſub alia larva apparent, ſemper magis reſpiciendum eſt ad Febrem malignam tanquam morbum primarium, quam ad reliqua concurrentia accidentia: hæc enim Febre ſuperata ſponte ordinarie ceſſant. Si vero hæc nimium urgent, iis occurrendum eſt, ita tamen, ut morbo primario nullum exinde naſcatur præjudicium.

11 Alexipharmaca remedia non quovis tempore exhibeantur, inpr. in exacerbatione, ſatius eſt ea finiente talia remedia dare.

12 Alvum in hiſce Febribus obſtructam eſſe malum eſt: nunquam tamen præter Clyſteres alia ad reſerandam alvum in uſum trahantur remedia.

13 Remedia a morbis malignis epidemicis præſervantia, quæ vulgo commendantur, utpl. parum efficaciæ edunt: optimum eſt hoc in caſu remedium, matura Plethoræ ſuſpectæ imminutio & ſecretionum & excretionum in debito ordine conſervatio.

Caput Undecimum,

De

Variolis diſtinctis.

I. *Definitio.* Variolæ diſtinctæ ſunt ſpecies Febris acutæ continuæ, exanthematicæ, plus vel minus malignæ, cujus ope Natura materiam acrem cauſticam, humoribus inhærentem, ad habitum corporis expellit, & ibidem puſtulas primo rubras, poſtea limpidas ac tandem purulentas a ſe invicem diſtantes format.

II. *Differentia.*

1 Aliæ ſunt *veræ*, quas Febris acuta comitatur & tertio ſeptenario finiuntur.

2 Aliæ ſunt *nothæ*, quæ ſunt puſtulæ limpidæ, paucæ, in habitu corporis occurrentes & elapſis paucis diebus ſine Febre acuta diſparentes.

3 Differunt Variolæ diſtinctæ reſpectu indolis, aliæ enim ſunt *benignæ*, quas Sydenham *regulares* appellat, aliæ vero ſunt *malignæ & irregulares*, quæ plures jugulant.

4 Diſtinguuntur a *Confluentibus*, quod in his longe major puſtularum, unam poſtea quaſi cruſtam formantium, adſit numerus, quam in Diſcretis. Vid. *Tab. ſeq.*

5 A *Morbillis*, in hiſce enim exanthemata tantum rubra paululum elata in habitu corporis erumpunt, quæ ſine ſuppuratione poſt aliquot dies abeunt, cum e contra variolæ ſint veræ puſtulæ ad ſuppurationem tendentes.

III. *Signa.*

1 Invadunt ſæpius cum horrore leni inpr. in paulo jam adultioribus, ſæpius tamen etiam nullus obſervatur horror.

2 Concurrunt oſcitationes & pandiculationes.

3 Quas excipit, pro temperamentorum & ætatum diverſitate, calor vel magis vel minus urgens.

4 Huic jungitur dolor capitis itidem pro circumſtantiarum ratione magis, vel minus tolerabilis, ac vertigo cum ſomnolentia & deliriis quamvis non ſemper.

5 Occurrit etiam ordinarie dolor dorſum occupans.

6 Juxta Sydenhamium adeſt quoque dolor partium ſcrobiculo cordis ſubjacentium, ſi manu premuntur.

7 Calori ſitis juncta eſt.

8 Pulſus eſt celer & frequens.

9 Ciborum adeſt faſtidium.

10 In multis obſervantur deliria & jectigationes corporis.

11 In aliis ſubſultus tendinum, quos non raro Convulſiones ſequuntur.

12 In plurimis deprehenditur Tuſſis ferina & quaſi ſuffocativa.

13 Cui junguntur frequentes ſternutationes cum voce rauca & faucium dolore.

14 Oculi multo humore perfunduntur, in aliis vero ſicci ſunt magis, & lumen ferre nequeunt.

15 In non paucis obſervantur tormina colica, Diarrhœæ aut Vomitus, in multis vero & plurimis alvus eſt adſtricta.

16 In aliis vero verſus quartum diem aut ipſo quarto occurrunt Hæmorrhagiæ narium.

17 Sub finem tertii vel principium quarti diei in facie, collo, pectore ac deinde in univerſo corpore erumpunt maculæ ſubrubræ exiguæ.

18 Hoc ipſo tempore Febris vel inſigniter imminuitur, vel in multis plane ceſſat.

19 Reliqua etiam ſymptomata maxime mitigantur, aut prorſus tolluntur.

20 Faucium vero dolor perſiſtit & magis urget per totum morbi curſum.

21 Maculæ illæ ſtatim poſt eruptionem extolluntur in puſtulas ex roſeo pallidas.

22 Hæ ſemper majus ſpatium occupant, inprimis ſecundo poſt eruptionem die.

23 Tertio aut ſeptimo poſt invaſionem die magis acuminatæ fiunt.

24 Tum temporis, nempe quinto & ſexto ab invaſione die, puſtulæ limpido humore repletæ ſunt.

25 Octavo die puſtulæ cinguntur circulo rubicundo ac non ſolum latiores, ſed magis acuminatæ redduntur.

26 Tum temporis tota facies inſigniter intumeſcit, & Febris denuo accenditur.

27 Palpebræ quoque turgent, ita ut vel conniveant, vel prorſus claudantur.

28 Hinc reliquæ quoque partes inflantur cum dolore tenſivo & lancinante, qui cum inflammatione in dies augentur.

29 Die nono pelluciditas puſtularum perit & obſcuræ vel flaveſcentes redduntur.

30 Et cum antea læves eſſent, jam in ſuperficie aſperæ fiunt.

31 Hoc ipſo die & præcipue decimo rumpuntur eæ, quæ ſunt in facie, ac pus contentum probe coctum effundunt.

32 Quæ ſunt in reliquo corpore eodem tempore quoque maturitatem ſuam adipiſcuntur.

33 Quæ vero in manibus & pedibus occurrunt lævitatem ſuam retinent & indies magis albeſcunt.

34 Maturatione ad finem tendente alvus pertinaciter hactenus clauſa ſponte aperitur.

35 Interdum etiam hoc ipſo tempore in quibuſdam Diarrhœa, in qua multæ ſquamæ cum excrementis excernuntur, invadit.

36 Die undecimo ceſſat inflammatio faciei, ac rubor, qui antea erat in interſtitiis Variolarum, perit.

37 Ceſſat quoque palpebrarum tumor & oculi iterum aperiuntur.

38 Eodem die exareſcere incipiunt, quæ exareſcentia etiam ſequentibus diebus tantiſper continuat, donec decimo quarto vel decimo quinto prorſus decidant.

39 Poſt caſum illorum remanet ſquamula alba, qua decidente conſpicitur macula rubicunda & ſæpius fovea.

40 Die decimo quarto vel quinto concidunt eæ, quæ ſunt in pedibus & præcipue in manibus, ſine materiæ effuſione, & ſenſim ſenſimque excreſcentes uſque ad diem decimum ſeptimum decidunt.

IV. *Subjectum.*

1 In genere omnes fere homines ſemel in vita Variolis corripiuntur & pauciſſimi ſunt, qui ab iis immunes vivunt.

2 Nonnunquam etiam, ſed ſatis raro, quidam bis & omnium rariſſime ter eaſdem patiuntur.

3 In ſpecie vero infantes iiſdem affliguntur, præcipue quando conſtitutio eſt epidemica.

4 Pueri quoque eaſdem frequenter experiuntur.

5 Adulti de quibus. Vid. *Tab. ſeq.*

V. *Prognoſis.*

1 Variolæ diſtinctæ, regulariter procedentes, utplurimum nullum periculum portendunt & ſine gravibus ſymptomatibus ad finem properant.

2 Imprudenter tamen tractatæ & propter malum regimen ſæpius fiunt funeſtæ.

3 Infantes obeſi & ſpongioſi valde habitus corporis ſemper in majori verſantur periculo, quam reliqui.

4 Si æqualiter ſecundum naturalem ordinem primum in facie & poſtea in reliquis partibus prodeunt, ſemper melioris ſunt ſpei, quam ſi ſucceſſive & inæqualiter erumpunt, hæ enim facile retrocedunt.

5 Si in principio tertii diei jam prodeunt, pertinent ad irregulares ac ad confluentes inclinant, & hinc etiam pejoris ſunt indolis.

6 Si Febris vel nimium excedit, vel deficit in Variolis, periculum minatur.

7 Diarrhœæ in principio Variolarum earum excretionem impediunt, nunquam tamen per adſtringentia ſupprimendæ ſunt, ſed ſufficiunt lenia alexipharmaca, præcipue Eſſent. alexipharmaca Stahlii. Vid. *Cautel. Pract.*

8 Narium Hæmorrhagiæ circa eruptionis tempus aut ſub ipſa eruptione, in pueris contingentes, nullum pe-

periculum minantur, ſed patientes multum ſublevant.

9 Nec etiam convulſiones eruptionem antecedens periculum portendunt; promovent potius earum largam excretionem, & totus morbus etiam poſtea magis tranquille ad finem properat. Vidimus id in multis Anno 1713. & 1714. cum epidemice hic graſſarentur Variolæ.

10 Variolæ latiores in medio depreſſæ, ſive foveam habentes, ſemper peſſimæ ſunt indolis & urpl. funeſtum habent exitum.

11 Quo magis autem ſunt elevatæ & turgidæ, eo meliores ſunt.

12 Omnes Variolæ circulo rubicundo carentes periculum minantur & facile retrocedunt.

13 Inflammatio faciei & manuum, ſi tempore maturationis non obſervatur, peſſimum præbet indicium, mors enim ſæpe brevi ſequitur, id quod etiam contingit, ſi præſens inflammatio ſubito perit.

14 Petechiæ aut exanthemata miliaria, in interſtitiis Variolarum occurrentia, indicant inſignem malignitatem & fere ſemper funeſtum poſt ſe trahunt exitum, inprimis ſi nigræ fuerint.

15 Variolæ ſuppurationis tempore non flaveſcentes, ſed quaſi limpidæ & aquoſæ manentes vel fiunt funeſtæ, vel alios morbos periculoſos poſt ſe trahunt, quod ſæpius obſervavimus.

16 Convulſiones, poſt eruptionem Variolarum aut ſuppurationis tempore affligentes, graviſſimum ſemper portendunt periculum.

17 Alvi adſtrictio nunquam non in Variolis melioris eſt conditionis quam ejuſdem nimia laxitas.

18 Diarrhœa tamen mutationis tempore contingens, in qua materia quaſi purulenta cum ſquamulis excernitur, ſi moderate ſuccedit, non adeo reformidanda eſt.

19 Si Febris inflammatoria ultra maturationis tempus adhuc extenditur, malum eſt præſagium, indicat enim partem materiæ Variolarum interius remanſiſſe, aut viſcus quoddam affectum eſſe.

20 Si materia Variolarum omnis non expulſa fuit, ſæpiſſime ſequuntur poſt morbum ſuperatum copioſi furunculi, ſcabies rebellis, Tuſſis ſicca gravis, imo interdum hectica totius corporis conſumtio & Phthiſis.

21 Optimum ſignum eſt, ſi exareſcentibus Variolis appetitus redit ac vigiliæ cum reliquis ſymptomatibus ceſſant.

VI. *Remedia.*

1 Temperantia aut præparantia, in aliis Febribus uſualia: Mater Perl. Lap. ♋ Percar. C. C. Philoſ. Conch. ppt. aut acido Citri vel Tartari ſaturatæ, Salia digeſtiva Nitroſa, acida, mucilaginoſa, emulſiva &c.

2 Diapnoica & alexipharmaca: Antimonium diaphoreticum, Bezoardicum minerale, Regulus ♁ii Medicinalis, Tinct. bezoardica, Mixtura ſimplex, Eſſentia alexipharmaca, Pimpinell. alb. Semen Aquileg. Card. Mar. Napi, Aquæ diapnoinæ, Galeg. Scorzon. Scord. Scabioſ. Flor. Sambuc. &c.

3 Symptomatibus proſpicientia: Camphora, Oleum ovorum, Cinnab. ♁ii, nativa, Lumbrici terreſtres, Pulvis Chacarillæ, Lac, Spiritus Vini Camphorat. crocat. Pulv. ſolares, confortantes, Eſſentia dulc. &c. Vid. *Meth. Med.*

Formulæ Remediorum.

1 Potiuncula temperans.

℞. *Aqu. Borrag.*	*Nitr. ♁iat.*
Cichor.	*Matr. perl. ā ʒſs.*
Fragor.	*Sir. acetoſ. citr. ℥ſs. M.*
Galeg. ā ℥j.	*D. ſing. 3. 4. horis. cochleatim j. vel ij.*
♁ diaph.	

2 Alia diapnoica.

℞. *Aq. Rub. id.*	*Eſſ. alexiph. ℥iſs.*
Scorzon.	*Succ. citr. rec. ʒij.*
Fragor.	*Sir. Cydon. ℥ſs. M.*
C. C. citr. ā ℥j.	*D. ut antea.*

3 Emulſio diapnoico temperans.

℞. *Sem. Card. Mar.*	*Colat. ℥viij. adde*
Aquileg.	*Bezoard. min.*
Nap.	*Lap. ♋. ā ℈ij.*
Amygd. dulc. ā ʒiij.	*Sacch. perlat. q. ſ. M.*
Aq. Scabioſ.	*D. cochleatim.*
Scorzon. ā q. ſ.	

4 Mixtura alexipharmaca.

℞. *Eſſ. alexiph.*	*D. 15. 20. 30. gutt. pro ratione ætatis.*
Scord. ā ʒiſs. M.	

5 Pulvis ad Diarrhœam.

℞. *Matr. perl. ʒj.*	*Nitr. ♁iat. ℈j. M.*
Pulv. Chacarill. ʒſs.	*D. ſing. 4. horis cuſp cult.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Cum cauſa Variolarum ſit miaſma quoddam acre & cauſticum ſpecificæ prorſus indolis, vel per contagium in corpus ſuſceptum, vel juxta alios in corpore, ſed ex incognitis adhuc dum cauſis, genitum, illud ante omnia ita præparandum eſt, ut eo facilius per Naturam ad habitum corporis pelli queat. Huic ſcopo potiſſimum inſerviunt abſorbentia oſtracodermata cum diaphoretico ♁iali fixo, ac potus ſufficiens.

2 Semper quoque reſpiciendum eſt ad Febrem vel excedentem vel deficientem: ſi excedit & nimia exinde oritur ſanguinis ebullitio, quæ ordinarie placidam Variolarum eruptionem impedire ſolet, ejus impetus moderandus eſt partim per modo dicta abſorbentia & diaphoretica fixa, partim vero per Nitroſa & blanda acida, reliquis admixta.

3 Si vero Febris deficit, & Variolarum excretio minus bene ſuccedens exinde metuenda eſt, exhibeatur Eſſentia alexipharmaca parvis & ſingulis quatuor vel quinque horis repetitis doſibus, vel etiam reliquis abſorbentibus & diaphoreticis fixis interponatur.

4 Hæc Methodus tribus primis diebus obſervetur, quando vero erumpunt Variolæ opera danda eſt, ut excretio earum placide promoveatur: cui fini inſerviunt Potiunculæ leniter diapnoicæ & Emulſiones ſupra præſcriptæ, quæ ad maturationis uſque tempus continuari poſſunt, exhibendo ſingulis tribus vel quatuor horis cochl. j. vel ij. pro ætatum diverſitate.

5 Die octavo, ubi ſuppuratio incipit, denuo exhibeantur ſupra laudata abſorbentia & diaphoretica fixa, quibus, ſi æſtus urget, tantillum Nitri addatur, aut etiam reliquis Emulſionum uſus jungatur.

6 Si vero interſtitia non inſigniter rubeſcunt & magis ad pallorem vergunt, interponatur Eſſentia alexipharmaca minoribus & repetitis doſibus uſque ad tempus exareſcentiæ & hoc ipſo etiam tempore remedia diaphoretica & inpr. Eſſentia alexipharmaca non ſeponantur, ſed aliquandiu adhuc continuentur.

7 Morbo finito ad evacuandas primas vias exhibeatur lene purgans, præcipue ex Mercurio dulci, ut hoc modo reliqui morbi tollantur.

8 Cum vero varia etiam in Variolis ſymptomata ſæpius admodum urgentia occurrant, ad ea quoque oculi dirigendi ſunt.

a *Dolor dorſi & lumborum*, ſi eſt immoderatus, exhibeantur cum ante dictis abſorbentibus & diaphoreticis fixis Cinnabarina, ut & pulvis aut extractum Chacarillæ. Inſignem quoque hic uſum habent Eſſent. dulc. ordinaria & concentrata ac Pulveres ſolares.

b Quando *Vomitus* nimius in principio Variolarum adeſt, dentur Spec. de Hyac. MP. de Cynogl. Theriac. cœleſt. cum reliquis remediis mixta: externe vero regioni vontriculi applicetur cum linteaminibus Spir. Vini camphor. Aqua Regin. Hungar. Spir. Theriac. camphor. aut etiam Theriaca Androm. cum oleo Menthæ.

c *Diarrhœam* in principio urgentem optime compeſcit Nitrum, in parva doſi cum abſorbente quodam exhibitum & pulvis chacarillæ. Eidem fini inſervit Eſſent. dulcis & alexipharmaca parvis & repetitis doſibus exhibita. Si vero in ſtatu occurrit & excedit, vel ſæpius vel majoribus doſibus hæc remedia dentur. Externe applicetur Theriaca cum Oleo deſtillato Menthæ mixta.

d Con-

d *Convulſiones* eruptionem Variolarum præcedentes nullam ordinarie medicationem poſtulant; ſi vero poſt eandem adhuc continuant, omnino ſunt ſupprimendæ: hoc in caſu præſtant aliqua remedia Cinnabarina, abſorbentia, diaphoretica fixa & Lumbrici terreſtres &c. omnibus tamen palmam facile præripiunt Pulveres ☉res Richteri, quæ ſæpius momento fere citius non has tantum, ſed & alias Convulſiones tollunt, ſi ſcil. ſingulis duabus horis doſis ſimplex vel duplicata exhibetur.

e *Hemorrhagia narium* præſertim in ſubjectis huic excretioni aſſuetis & plethoricis, circa eruptionis tempus contingentes, nullum prorſus inferunt periculum: ſi tamen excedunt, Nitroſa & alia temperantia ad ſanguinis orgaſmum compeſcendum præſcribantur.

f *Tuſſis*, ſi nimium urget, Oleum Amygd. dulc. cum Spermate Ceti prodeſt. Eidem fini inſerviunt etiam emulſiones temperantes.

g *Dolor & ardor faucium* ſæpius quoque admodum ſunt moleſti & ſui mitigationem indicant: proſunt in tali caſu modo dicta temperantia, majorem tamen efficaciam edit Eſſentia alexipharmaca Stahlii vel ſola, paucis guttis aſſumpta, vel in pauco vehiculo: eundem effectum habet Eſſentia Pimpinellæ albæ.

h Adeſt etiam interdum, præſertim in natu majoribus, inſignis ad *ſudores propenſio*, quæ poſtmodum debitam Variolarum impletionem & elevationem maxime retardat, ac ſæpius ſubſiſtentiæ Variolarum viam ſternit: in tali caſu Nitroſa & Emulſiones ad temperandum nimium humorum æſtum & reſolutionem præ ceteris commendari merentur.

i *Eruptionem* nimis *tardam* & *inæqualem* ſublevat prudens uſus Eſſentiæ alexipharmacæ & Emulſionum diapnoicarum, ſi ſcil. talia remedia frequentius ſed parvis doſibus uſurpantur; res eo melius procedet, ſi dictis remediis Eſſentia dulcis & Pulveres ☉res interponuntur.

k *Subſidentiam & retroceſſionem* optime præcavent modo dicta remedia, & ſi tempore maturationis tale quid obſervatur, frequentius Eſſentia alexipharmaca & dulcis exhibeantur.

l Si *Vigiliæ* urgent, in uſum trahantur Emulſiones temperantes cum Semine Papav. albi, Nitroſa & Cinnabaris, meliorem tamen edunt effectum Eſſentia dulcis Hallenſium tam ordinaria, quam concentrata, quod ſæpius obſervavi.

m *Oculos* quod concernit & *palpebras*, eorum læſiones præcavet lac calidum cum aliquali portione camphoræ & croci mixtum & oculis applicatum: lac humanum: camphora collo appenſa: linteamina Spiritu Vini camphorato imbuta & exſiccata: ſacculi ex ſemine Fœniculi contuſo parati, aut etiam ſi ſemen hocce maſticatur & halitus in oculos inflatur.

n Si *colici dolores* urgent, potiſſimum convenit Eſſentia alexipharmaca & Eſſentia dulcis, aut etiam reliquis remediis Cinnabaris & pauca grana Maſſæ Pilularum de Cynogloſſa addantur.

o Si *Petechiæ & exanthemata* miliaria in interſtitiis macularum occurrunt, inſiſtendum eſt uſui blandorum alexipharmacorum: Regulus quoq; Antimonii Medicinalis, aliis blande diaphoreticis admixtus, ut & Pulveres ☉res hoc in caſu ſuo quoque non carent uſu.

p *Urinæ ſuppreſſio*, ordinarie maxime periculoſa, ſi urget, in uſum trahantur diuretica: cum vero hiſce ſæpius nihil effici queat, juxta Sydenhamii Methodum ægrotus e lecto eximatur & adſtantium manibus ſuffultus per cubiculum bis terve circumducatur.

q Ad *conſolidationem & cruſtarum* faciliorem remotionem præ ceteris convenit Oleum ovorum moderate camphoratum.

r Ad *præcavendas foveas* nil magis convenit, quam placida totius morbi tractatio & moderatum regimen.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Si ullus eſt morbus, ubi Cautelis Practicis opus, hic ſane eſt: licet enim ſatis tranquille procedat, facillime tamen per perverſam medicationem ita ſtatim corrumpi poteſt, ut brevi lethalis fiat.

2 Tutiſſimum E. eſt ab artificiali Methodo, quantum fieri poteſt, abſtinere & negotium ſoli Naturæ committere, ſic enim longe facilius evadunt infantes. Obſervavi hoc Anno 1713. & 1714. ubi ultra integrum annum epidemice graſſabantur Variolæ & multos jugulabant infantes, quamvis magis e benignarum, quam malignarum eſſent cenſu. Unica hujus rei cauſa erat perverſum regimen & copia medicamentorum, quibus miſelli obruebantur. Vocabar tum temporis ad plures; ſi tranquille procedebant, prorſus nihil præſcribebam; ſi Febris nimium urgebat, dabam Pulverem ex ♁ diaphor. Conch. eſtrat. Nitr depurat. Tart. Vitriolat. & Cinnab. Quando in principio aderat Diarrhœa, quod ſæpius fiebat, in uſum trahebam Eſſent. alexipharm. Stahlii, quæ ſenſim alvi fluxum ſiſtebat. Tempore maturationis dicto pulveri, ad promovendam ſuppurationem & ſubſidentiam præcavendam, Eſſentiam jungebam & ſic omnes curæ meæ concrediti feliciſſime evadebant, pauciſſimis exceptis, quos parentes ipſi per regimen nimis coactum contra voluntatem meam jugulabant. Remedia mulierculaarum, tum temporis polychreſta & maximam partem authoritate communis Praxeos approbata, erant Pulvis Pannonicus ruber, Aqua Fumariæ, Lapis Bezoardicus, Vinum rubrum, Decoctum Lentium, hypocauſtum fervidum: quæ mors, omnium miſeriarum finis, ſæpiſſime ſequebatur.

3 Cavendum quoque eſt ab omnibus commoventibus calidis & alexipharmacis fortioribus, quæ vulgo ad venenum a corde removendum & per habitum corporis expellendum commendantur: quamvis enim Variolas expellant, nimis tamen præcipitanter id fit, & nimia ſimul humorum copia expellitur, unde poſtea maturationis tempore ob humorum, ad Variolarum impletionem neceſſariorum, defectum, puſtularum ſubſidentia inſigni cum damno & ordinarie cum funeſto eventu ſequitur.

4 Eundem effectum edunt Myrrhata & Salia volatilia, quæ tamen hinc inde a non infimi ſubſellii Medicis tanquam maxime convenientia & utilia remedia pleno ore laudantur.

5 Abſtinendum quoque eſt a regimine nimis calido: quamvis enim Variolarum excretionem promoveat, facile tamen poſtmodum retrocedunt: imo nimius æſtus aliquando excretionem magis impedit quam promovet. Vocabar aliquando Menſe Majo ad infantem quatuor annorum: Mater conquerebatur, quod infans frequentibus corriperetur lipothymiis: cum hypocauſtum ingrederer, tantus in eo erat æſtus, ut feneſtras aperire cogerer: infans lecto matris ad nares uſque incluſus, caput vero ſtragulis probe tectum & munitum erat: diſſipato calore infantem propius aſpiciebam, an forſan adeſſent Variolæ? quartus enim morbi dies erat, ſed conſiderata facie & toto corpore prorſus nihil deprehendebam. Infantem E. e lecto eximi & indui jubebam ac præſcribebam ad æſtum temperandum Emulſionem temperantem. A meridie, cum ægrotum denuo viſitarem, in hypocauſto ambulabat ac tota facies cum reſiquo corpore Variolis quaſi tectum erat. Suadebam continuationem Emulſionis & ſic Variolæ legitime tempus ſuum ordinarium cum ſalutari exitu abſolvebant.

6 Quamvis autem calor nimius certiſſime noceat, corpus tamen frigori & aeri liberiori minime exponendum eſt, quatenus hoc modo Variolarum excretio impeditur, aut excretarum retroceſſio producitur: quare ægroti ſemper in loco moderate calido detineantur.

7 Alvus clauſa nunquam aperiatur per remedia Purgan-

gantia aliaq; irritantia aut laxantia quoque, quoniam ab apertione artificiali alvi ſemper majus periculum, quam ab adſtrictione ejuſdem metuendum eſt: quare etiam Methodus *Gundelsheimeri* de qua *Stahlius* in *Diſſert. de Variolis*, non temere in uſum trahenda eſt. Poſt ſuperatum vero morbum blanda laxatio cum Mercurio dulci locum habet.

8 Abſtinendum porro eſt a remediis nimis temperantibus: calorem enim febrilem nimium obtundunt, atque hinc ſumme neceſſariam Variolarum excretionem impediunt.

9 Abuſus terreorum & incraſſantium pariter noxius eſt, quatenus humores nimium incraſſando excretionem retardant: quare etiam *Pulvis Pannonicus ruber, das Gifft-Pulverlein*, (ad quam tamquam ad ſacram anchoram plerique noſtratium non in Variolis tantum, ſed etiam in aliis morbis confugiunt) quicquid etiam alii de inſigni ejus efficacia proferant, in Variolarum cura exulet, quoniam maximam partem ex terreis & adſtringentibus conſtat & hinc utpl. plus nocet, quam prodeſt, quod experientia frequentiſſime monſtrabit.

10 Decoctum Lentium cum Terra ſigillata, quod quidam tanquam Deum tutelarem in Variolis commendant, nullum habet prorſus uſum, flatulentum enim eſt & ob Terram ſigillatam adſtringit, quare potius mulierculis relinquendum eſt.

11 Aqua Fumariæ deſtillata, quæ tanquam evporiſtum in Variolis plerumque uſurpatur, prorſus eſt nullius uſus, imo plus nocet, quam prodeſt.

12 Nimia remediorum copia, uti in omnibus aliis morbis, ita præcipue in Variolis ſumme noxia eſt, & hinc etiam in urbibus, ubi homines ſanitatem non niſi multis remediis redimi poſſe pertinaciter credunt, & etiam a Medicis, qui ſe per remedia & viſitationes neceſſarios reddere ſumma diligentia laborant, in perverſa tali opinione ratiunculis variis, ignorantiam utpl. magis quam experientiam ſapientibus, confirmantur, plures ſemper a Variolis quam in pagis, ubi totum negotium Naturæ committitur, moriuntur. Vocabar ante octo circiter annos ad puerum octo annorum, filium unigenitum & ideo chariſſimum, temperamenti cholerici Variolis laborantem & quidem die ſexto tempore ſumme matutino: omnia curialia jam obſervata fuerant, aderat pulvis lapidis bezoardici, Pannonicus ruber, Aquæ diaphoreticæ, myrrhatæ & ſalibus volatilibus penetrantiores redditæ cordiales, Oleum Scorpionum magnificentiſſimum Matthioli, ſacculi ad pultus, Epithema cordiale, Spiritus ad irrigandos ſacculos, Species pro potu, Tincturæ ad alterandum potum, Species Theiformes contra Tuſſim, Balſamum cephalicum aliaque claſſica remedia, pompæ medicæ modernæ inſervientia, quæ ſingulis horis alternatim dabantur; ſed hiſce omnibus non obſtantibus puer peſſime ſeſe habebat; Variolæ enim paucæ aderant, Febris inſigniter urgebat, & omnia ſymptomata erant graviſſima. Seponi E. omnia jubebam ac nil niſi pulverem ſimpliciter temperantem & moderate diaphoreticum præſcribebam: loco potus parci largum ſuadebam ac regimen, antea ſumme calidum, moderatum imperabam. Circa veſperam denuo vocabar, & ſymptomata omnia mitiora erant, Variolæ in copia erumpebant, ac tandem ægrotus, nimiis antea remediis obrutus, feliciſſime evadebat.

13 Diarrhœa ab initio in Variolis occurrens, nunquam per poſitive adſtringentia ſiſtatur, ne graviora damna ſequantur.

14 In convulſionibus eruptionem præcedentibus vitentur Caſtorina, quæ alias tanquam optima antepileptica laudantur, etſi enim aliquid conferre queant, reliquum tamen morbi curſum nimium turbant.

15 Satius eſt narium Hæmorrhagiam, ante eruptionem & ſub eadem contingentem & non excedentem, intactam relinquere, quam eandem imprudenter per adſtringentia ſupprimere.

Caput Duodecimum,

De

Variolis Confluentibus.

I. *Definitio*. Variolæ confluentes ſunt ſpecies Febris acutæ, continuæ & exanthematicæ, qua Natura materiam corroſivam beneficio motuum auctiorum ad habitum corporis expellit, puſtulas confluentes & ad ſuppurationem tendentes comites habens.

II. *Differentia*.

1 A *Variolis diſtinctis*:

a Reſpectu *temporis eruptionis*, quatenus *diſtinctæ* ordinarie inter diem tertium & quartum, *confluentes* vero ſecundo vel tertio erumpunt.

b Reſpectu *numeri*, in *confluentibus* enim major ſemper, quam in diſtinctis Variolarum eſt numerus.

c Reſpectu *Febris*, quæ ordinarie in *confluentibus* magis urget quam in diſtinctis, & diutius etiam durat.

d Reſpectu *ſymptomatum*,

α *Generalium*, quæ in *confluentibus* longe graviora ſunt quam in *diſtinctis*.

β *Specialium*, quatenus Salivatio & Diarrhœa in *confluentibus* frequentius obſervantur, quam in *diſtinctis*.

γ Reſpectu *indolis*, *confluentes* enim ſemper plus malignitatis conjunctæ habent, quam *diſtinctæ*.

δ Reſpectu *durationis*, Variolæ enim diſtinctæ citius ordinaria ſua tempora abſolvunt, quam *confluentes*.

III. *Signa*.

1 Invadunt fere eodem modo ac diſtinctæ, omnia tamen ſymptomata ſunt graviora.

2 Dolor dorſi & lumborum quam maxime urget.

3 Anxietas præcordiorum tanta eſt, ut fere Cardialgiæ ſit ſimilis.

4 Nauſea longe eſt gravior, quam in diſcretis & vomitus ſunt magis enormes.

5 Febris haſce comitans eſt admodum gravis.

6 Die tertio ordinarie Variolarum confluentium ſequitur eruptio nonnunquam etiam ſecundo.

7 Longe tamen alia ratione ſe habet ac in Variolis diſtinctis, cum enim in his primo maculæ ac ſtatim puſtulæ ſequantur, confluentes inſtar Morbillorum & interdum inſtar eryſipelaceæ Inflammationis in conſpectum veniunt.

8 Facies tota quanta intumeſcit & ex hoc tumore interdum prodeunt puſtulæ.

9 Interdum vero hiſce non apparentibus tota illa inflammatio unicam quaſi conſtituit Variolam.

10 Sub hac ipſa eruptione ſymptomata non ceſſant & Febris in quibuſdam lenior quidem fit, in aliis vero potius augetur, quam imminuitur.

11 Hoc ipſo tempore in paulo adultioribus, ſymptomatibus reliquis jungitur Salivatio, quam tamen etiam in aliquot infantibus obſervavi.

12 Durat hæc eruptio uſque ad diem octavum, ubi rubor ille faciei album acquirit colorem.

13 Hic ſequentibus diebus ſenſim in flavum & fuſcum mutatur.

14 Sed nec hoc tempore ſymptomata remittunt, augentur potius ad diem uſque undecimum, quo ipſo materia quæ hactenus uſque ad octavum ſatis fluxilis excreta fuerat, inſignem acquirit ſpiſſitudinem, ita ut vix excerni queat, aut ſalivatio prorſus ſupprimatur.

15 Materia excreta ordinarie nullum ſpirat fœtorem, non nunquam tamen ſatis fœtens eſt.

16 Interdum diutius durat & undecimum diem tranſcen-

ſcendit ſalivatio quod ſi fit, tumor faciei ſenſim imminuitur.

17 Decreſcente faciei tumore magis intumeſcunt manus & pedes.

18 Tandem in facie ſenſim exareſcunt Variolæ ac tandem decidunt, quas deinde exareſcentia & decidentia in reliquo corpore ſequuntur.

19 In junioribus accedit interdum Diarrhœa, quæ per totum fere morbi curſum durare ſolet.

IV. *Subjectum*.

1 Infantes maxime ſucculenti.

2 Natu paulo majores. Conf. *Tab. præc.*

V. *Prognoſis*

1 Variolæ confluentes ſemper pejoris ſunt indolis, quam diſtinctæ & hinc etiam plures jugulant.

2 Quo magis confluunt, inpr. in facie, eo ſunt periculoſiores.

3 Si die jam ſecundo erumpunt, eo magis confluunt & maius quoque periculum portendunt.

4 Quo minor in facie Variolarum eſt copia, licet reliquum corpus in magna quantitate obſeſſum ſit, eo minus metuendum eſt periculum: quo major vero earum copia in facie deprehenditur, minor vero in reliquis partibus, eo gravior eſt ſtatus. Vid. *Sydenh. Opuſc. p.* 168.

5 Salivatio quo diutius in Variolis confluentibus durat, eo major reſtitutionis ſpes eſt

6 Si vero die undecimo ceſſat, res periculi plena eſt & ægroti fere ordinarie eodem die ſuffocatione pereunt.

7 Si ſuppurationis tempore facies & manus nimis ſubito detumeſcunt, mors utplurimum ante fores eſt.

8 Si vero tumor faciei ſenſim ſenſimque imminuitur, manuum vero tumor perſiſtit, aut aliquo modo augetur, bonum eſt ſignum.

9 Diarrhœa niſi ſit immoderata, non adeo metuenda eſt in Variolis confluentibus.

10 Petechiæ & effloreſcentiæ miliares in interſtitiis Variolarum in corpore & circa collum occurrentes peſſimum ſemper indicant ſtatum. Ante ſex annos laborabat infans duorum annorum Variolis confluentibus cum Petechiis nigris omnia interſtitia denſo agmine replentibus: præſcribebam emulſionem leniter diapnoicam, cujus uſui Eſſentiam alexipharmacam jungebam. Petechiæ hinc ſenſim colorem mutabant, ita ut ſeptimo & octavo die coloris purpurei eſſent & cum ſequentibus diebus magis magiſque palleſcerent, undecimo prorſus diſparebant Hoc ipſo die ut & duodecimo ac decimo tertio facies ſenſibiliter detumeſcebat, ac infans oculos hactenus clauſos aperiebat. Cum vero loco alexipharmaci & confortantis remedii liquor quidam maxime vitriolicus ex Pharmacopolio mitteretur, poſt primam ejus doſin manuum ſubitanea detumeſcentia, Convulſiones & mors ſequebantur.

11 Quo magis in Variolis confluentibus ſomnolentia & ſtupor urgent, eo pejor eſt ſtatus.

12 Idem cenſendum eſt de continuis vigiliis, inquietudine & jectigatione corporis.

13 Deliria maturationis tempore nimium urgentia infauſtum præbent præſagium.

14 Subſultus tendinum, quia ordinarie convulſiones poſt ſe trahunt, malæ ſunt indolis.

15 Convulſiones in primis in morbi ſtatu occurrentes, in confluentibus Variolis ſemper pejores ſunt, quam in diſtinctis.

16 Lipothymiæ tempore maturationis contingentes peſſimæ ſunt.

17 Reſpirandi difficultas, vox rauca aut clangoſa cum deglutitione difficili mortem inſtantem indicant.

VI. *Remedia*.

1 Temperantia & abſorbentia: Lapides ♋, Mat. Perl. Conch. citrat. Salia digeſtiva, diluentia, mucilagines Hordei, Avenæ &c.

2 Blandam diaphoreſin excitantia: ♁ diaphoret. Bezoard. miner, Regulus ♁ii medicinalis, Eſſentia alexipharmaca, Emulſiones diapnoicæ ex Sem. Card. Mar. Aquileg. Napi &c.

Formulæ Remediorum.

1 Potiuncula diapnoico-temperans.

℞. *Aq. Galeg.*	*Nitr. depur. a.* ʒſs.
Scorzon. a. ℥ii.	*Reg.* ♁*ii medic.*
C.C. *citr.* ℥j.	*Cinnab.* ♁*ii. a. gr. XV.*
Bezoard. min.	*Sacch. perl.* ʒij. *M.*
Matr. perl.	*D. ſing.* 3. *horis*.

2 Pulvis diapnoico-temperans.

℞. *Conch. citrat.*	*Pulv. Chacar.*
♁*ij. diaph.*	*Cinnab. nat. a.* ℈j. *M.*
Nitr. regener. a. ℈ij.	*D. ſing.* 4. *horis*.

3 Mixtura alexipharmaca.

℞. *Eſſ. alexiph.*	*D.* 15. 20. *gutt. pro ratione*
Scord. a. ʒj. *M.*	*ætatis*.

VII. *Methodus medendi*.

1 Cum Variolæ confluentes longe pejores ſint diſtinctis, hinc etiam eo majori diligentia & aſſiduitate earum curæ incumbendum eſt.

2 In hiſce quoque, uti diſtinctis, materia, qua fieri poteſt prudentia, temperanda eſt, ut eo facilius vel per Naturam ipſam, vel artis adminiculo ad habitum corporis ſine magnis incommodis ferri poſſit: id quod præ ceteris præſtant ſuperius allegata oſtracodermata cum diaphoreticis fixis, Emulſiones &c.

3 Febris mitigationi & materiæ præparationi inſerviunt quoque Nitroſa, inprimis in paulo adultioribus: ad eundem quoque finem tendunt blanda acida, ſuccus Citri, Aqua C.C citrata, Tinct. Bellidis, Roſarum &c. quare & talia quoque, ſi neceſſitas ea poſtulat, in uſum trahantur. Potus quoque ſufficiens, inprimis Decoct. C.C. & raſuræ Eboris citratum, optime convenit ad temperandum.

4 Tempore eruptionis ad excretionem Variolarum promovendam & ſymptomata graviora præcavenda, reliquis remediis interponatur, ſed in pauca quantitate, Eſſentia alexipharmaca Stahlii, & talia remedia continuentur uſque ad ſuppurationem, ſi neceſſitas eorum uſum requirit: ſi enim ſymptomata non adeo urgent, & eruptio ſponte procedit, ſæpius ſolus potus, præſertim aliquantiſper medicatus, in debita quantitate exhibitus ſufficit, inpr. ſi regimen moderate diapnoicum accedit.

5 Die octavo & ſequentibus probe attendendum eſt ad faciem, an ſcil. probe; uti debet, intumeſcat, an vero ſubſideat & an tumor quoque circa undecimum in manibus & pedibus appareat? Si hoc non contingit, Eſſentia alexipharmaca vel per ſe, vel cum tantillo Eſſentiæ Myrrhæ remixta, ſæpius ſed parvis doſibus exhibeatur. Quamvis enim alias a myrrhatis abſtinendum eſſe *Tab præced.* ſub *Cautelis* dixerimus, hic tamen, ubi facies detumeſcere præter conſuetum ordinem incipit, & hinc res periculi pleniſſima eſt, non reformidanda, ſed audacter in uſum trahenda ſunt.

6 Tempore exareſcentiæ inſignem pariter uſum habet Eſſentia alexipharmaca Stahlii, reliquis remediis bis vel ter per diem interpoſita.

7 Morbo ſuperato poſt plenariam exſiccationem primæ viæ per purgans ex Mercurio dulci evacuentur & Eſſentia alexipharmaca adhuc aliquandiu mane & veſperi continuetur ut hoc modo omne, quod adhuc remanſit cauſæ morbificæ, ſenſim expellatur, atque varia mala conſectaria præcaveantur.

8 Ad ſymptomata urgentia quam maxime quoque reſpiciendum eſt, cum vero de illis jam *Tab. præced.* actum fuerit, de duobus tantum, ſalivatione ſcil. & Diarrhœa, quæ in Confluentibus interdum occurrere ſolent, paucis agemus.

a Salivatio in noſtro climate rarior eſt in Confluentibus, iiſque non adeo frequenter jungitur, & hinc eam toto, quo Praxin exerceo, tempore, non niſi in paucis deprehendi. Si tamen occurrit, probe ad eam reſpiciendum eſt, ut ſcil. conſervetur: rectiſſime enim *Sydenham* annotavit, eam die undecimo inſigne minari periculum. Vocabar aliquando ad infantem 18. menſium Variolis confluentibus laborantem: paren-

parentes referebant infantem hactenus ſatis tranquillum fuiſſe, materiam tamen mucoſam continuo ex ore fluxiſſe & fluxum hoc ipſo die, erat autem undecimus, ceſſaſſe: infans peſſime ſe habebat, ægre ſpirabat & pavores continui aderant. *Sydenhamium*, qui Narcotica & Emetica ſuadet, imitari nolebam, ne poſtea mors hiſce remediis adſcriberetur, Præſcribebam E. aliquot Aquas deſtillatas cum larga quantitate Cinnabaris Antimonii, easque ſæpius exhibere jubebam. Circa veſperam cum ægrotulum viſitarem, adſtantes referebant, poſt Potiunculæ uſum Salivationem tempore pomeridiano rediiſſe & ſic infans præter opinionem evadebat. Paulo poſt vocabar ad puerum 12. annorum tertio morbi die, Variolæ jam copioſe prodibant & Saliva continuo effluebat ex ore. Cinnabarim E. ſtatim remediis in largiori doſi admiſcebam & ejus uſum continuatum ſuadebam: die undecimo ſaliva quidem erat ſpiſſior, nihilominus tamen ſine difficultate prodibat. Durabat hæc Salivatio uſque ad diem decimum quintum atque ſic puer a morbo feliciſſime liberabatur. Eandem Cinnabaris efficaciam adhuc in aliquot aliis obſervavi.

b Diarrhœam vero frequentius obſervavi, inpr. in infantibus habitus corporis ſucculenti: hæc ſi nimium urget, Eſſentia alexipharmaca reliquis diaphoreticis fixis interponatur, ſed parvis doſibus.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 Quæ *Tab. præced. de Cautelis* dicta ſunt, hic quoque quam maxime obſervari debent.

2 Quamvis *Sydenhamius* alias optimus fuerit obſervator, non tamen temere imitandus eſt in methodo medendi reſpectu Opiatorum in promovenda ſalivatione: nam eum præconceptis opinionibus quoad Opiata nimium induſiſſe ex ejusd. *Opuſc. p. m.* 230. oppido liquet.

3 Diarrhœam infantum non excedentem præſtat non attendere in Variolis confluentibus, quam eam per adſtringentia ſupprimere. Reliqua Vid. *Tab. præced.*

Caput XIII.

De

Variolis adultorum.

I. *Definitio.* Variolæ adultorum ſunt utpl. ſpecies Febris ex continente & continua compoſitæ, a Natura inſtitutæ, ut materia acris cauſtica humoribus inhærens ad habitum corporis feratur. Conf. *Tab. præced.*

II. *Differentia*

1 A *Variolis juniorum.*

a Reſpectu *ſymptomatum*, quæ in adultis ordinarie magis urgent, quam in junioribus.

b Reſpectu *Febris*, Variolas comitantis, quæ in junioribus ordinarie magis eſt ſimplex continua, teſtibus concurrentibus phænomenis, in adultis vero utpl. ex continente & continua eſt compoſita.

c Reſpectu *exitus*, qui in adultis ſæpiſſime eſt funeſtus, cum e contra juniores Variolis tanquam morbum congruum longe facilius ferant, niſi forſan peculiaris aëris conſtitutio aut Variolarum indoles aliæque circumſtantiæ aliquid ad ſiniſteriorem exitum contribuant.

d Reſpectu *indolis*, quoniam Variolæ adultorum utpl. ad indolem confluentium inclinant, ideo ſemper ſunt perículoſiores,

2 A *Confluentibus* & aliis Febribus exanthematicis. Vid. *Tab. anteced. & ſeq.*

3 Interdum ſunt *diſtinctæ*, utplurimum vero *confluentes*.

III *Signa.*

1 Invadunt ordinarie cum horripilatione, & nonnunquam cum horrore inſigni.

2 Quem excipit æſtus gravis, calori Continentium parum vel nihil cedens.

3 Cui junguntur dolores tenſivi ſatis notabiles & partium quoque externarum lancinantes.

4 Accedit anxietas præcordiorum gravis, quæ tamen pro temperamentorum aliarumque circumſtantiarum, temporum ſcil. anni, Plethoræ, aëriſque diverſa conſtitutione maxime variat.

5 Sitis ſatis eſt intenſa & maxime urget.

6 Dolor capitis accedit moleſtiſſimus continuo affligens.

7 Reſpiratio ſumme eſt difficilis & laborioſa.

8 Quæ ſymptomata prorſus nullam concedunt quietem, & hinc ægroti admodum ſunt inquieti ac corpus varie modo huc, modo illuc jectigant.

9 Sub eruptione ordinarie Febris minime mitigatur, aut prorſus ceſſat, ſed vel eodem tenore pergit, vel augetur: interdum tamen aliquo modo ceſſat, quod non niſi ſemel obſervavimus. Nobilis weſtphalus ex illuſtri Familia ortus, temperamenti ſanguinei & Plethoricus, corripiebatur ante undecim annos tempore matutino inſigni horrore, quem æſtus excipiebat, cum ſymptomatibus reliquis febrilem calorem ordinarie comitantibus: præſcribebam Potiunculam temperantem & diapnoicam, unde calor circa veſperam admodum mitigabatur. Propter Plethoram Vena aperiebatur ſequenti die, quem ſequebatur euphoria, ita ut ad quartum uſque diem extra lectum continuo in conclavi deambularet. Sed eodem die tempore pomeridiano Variolæ copioſiſſime in facie erumpebant, ac poſtea in reliquis quoque partibus inſtar acupuncturarum, Febris quoque denuo jungebatur ſat s gravis in dies augmenta capiens, cum inſigni dolore dorſi & lumborum aliiſque ſymptomatibus. Die ſeptimo accedebat Diarrhœa cruenta cum inſignibus torminibus: æger toto eruptionis tempore omnia reſpuebat remedia, cum vero Diarrhœa corripebatur & omnia reliqua augerentur ſymptomata cum Febre tandem die octavo, poſt multas exhortationes a Confeſſionario factas, Tincturam bezoardicam aliquoties aſſumebat, unde non ſolum alvi fluxus ſenſim imminuebatur, ſed etiam Variolæ, (quæ quidem ex diſtinctarum cenſu, ſed admodum ſeſſiles & depreſſæ erant,) rotundæ & elatæ fiebant, & cum Tinctura bezoardica ſæpius repeteretur, ægrotus tandem evadebat.

10 Circa hoc tempus accedunt interdum Hæmorrhagiæ narium graviter urgentes inprimis die tertio & quarto. Nobilis quidam Helvetius ante biennium Variolis confluentibus corripiebatur, vocabatur Medicus domus, ubi commorabatur ægrotus, ordinarius, cum vero morbus eſſet graviſſimus & Febris cum omnibus ſymptomatibus maxime urgeret, Medicus alium adhuc ſibi adjungi petebat. Vocatus E die morbi tertio deprehendebam ægrotum ſumme delirantem: pulſus erat plenus, celer, fortis. Cum deliberaremus quid agendum ſit, ægrotus corripiebatur Hæmorrhagia narium largiſſima, quæ integram fere horam durabat. Præſcribebamus temperantia, abſorbentia & diaphoretica fixa. Circa veſperam & noctu aliquoties recurrebat Hæmorrhagia. Sequenti die denuo aliquoties ſatis largiter fluebat ſanguis & hinc æger mentis optime erat compos uſque ad octavum, ubi omnia ſymptomata reddebantur graviſſima ac deliria denuo accedebant. Cum vero diaphoreticis fixis & temperantibus inſiſteremus, ac iis alexipharmaca interponeremus, æger feliciter dirum huncce morbum ſuperabat.

11 In aliis vero tempore eruptionis jungitur Salivatio, quæ interdum maturius ceſſat, interdum vero ad finem uſque morbi durat.

12 Habitus corporis eſt ſtrictus, ita ut prorſus nullus ſudor erumpere queat: in aliis vero poſt quartum & ſeptimum ingens eſt ad ſudores propenſio, quæ tamen magis noxia, quam proficua eſt.

13 Et

13 Et quamvis interdum in habitu corporis aliqua obſervetur relaxatio, eam tamen mox ejuſdem conſtrictio excipit, & hinc Variolæ modo erumpunt, quamvis difficulter, modo retrocedunt.

14 Tempore eruptionis ferocia ſymptomata parum vel nihil remittit, ſed potius omnia cum Febre augentur.

15 Deliria etiam, quæ non raro in principio ſtatim morbi accedunt, magis jam exacerbantur.

16 Sin vero Coma prius adfuit, hoc magis progrediente morbo ſimul etiam augetur.

17 Variolæ ipſæ, poſtquam prodierunt, nunquam uti in junioribus ſufficienter elevantur, ſed potius latiores redditæ & depreſſæ ordinarie confluunt.

18 Facies, quamvis interdum die octavo ſatis inflata reddatur, facile tamen iterum detumeſcit: in aliis vero ita turgida evadit, ut inflationem faciei in junioribus maxime ſuperet.

19 Hoc ipſo tempore ſymptomata adhuc magis urgent, & dolor lancinans & urens in ſuperficie ſive habitu corporis eſt eximius, unde etiam corporis jectigationes longe ſunt frequentiores.

20 In hac morbi periodo ſuperveniunt non raro perturbationes viſus, tinnitus aurium, frigus extremorum.

21 In aliis Phrenitis, Inflammatio faucium, Aphthæ, Hæmorrhagiæ narium &c. accedunt.

22 Tandem, ſi ſcil. res bene ſuccedit, ſequitur exareſcentia, cum ſymptomatum imminutione, & decidentia.

IV. *Subjecta.*

1 Homines adulti quicunque, qui Variolis in Infantia vel Pueritia non laborarunt.

2 Magis tamen ii, qui Temperamento gaudent ſanguineo vel puro, vel prædominante, & habitu corporis ſucculento.

3 Eo facilius vero hunc morbum incurrent, ſi ſimul ſunt inſigniter Plethorici.

4 Præcipue quando conſtitutio eſt epidemica: extra enim talem conſtitutionem rarius Variolis affliguntur.

5 Nimiis corporis commotionibus indulgentes & Plethoram ultra quam par eſt commoventes.

6 Aromatibus, Vino generoſo, diætæ lautæ &c. Plethoram & augentibus & commoventibus, dediti.

7 Animo trepido, meticuloſo præditi.

V. *Prognoſis.*

1 Variolæ adultorum ſemper gravius urgent & hinc longe etiam ſunt perículoſiores, quam Variolæ juniorum: id quod inprimis contingit propter duplicis Febris concurſum, dum enim Febris ordinaria, Variolis juncta, a centro ad peripheriam materiam expellere nititur, altera, in adultis occurrens, more continentium habitum corporis ſtringit, adeoque neceſſariam Variolarum eruptionem impedit, aut eruptarum retroceſſionem cauſatur.

2 Adultorum Variolæ utplurium ex confluentium ſunt claſſe & hinc etiam magis periculoſæ.

3 Quo graviora ſtatim in principio morbi ſymptomata ſunt, eo periculoſior eſt ſtatus.

4 Quo magis inſtabiles ſunt circa eruptionem Variolæ, ita ut mox erumpant, modo retrocedant, eo gravius metuendum eſt periculum.

5 Habitus corporis nimis pallidus & aridus ſive ſiccus periculum ſemper indicat, quia in tali ſtatu Variolarum eruptio maxime impeditur.

6 Nimia in ſudores propenſio aut actualis eorum eruptio copioſa nunquam non periculoſa eſt, quia ob humorum, ad Variolarum impletionem neceſſariorum, defectum earum ſubſidentia aut retroceſſio facile ſequitur.

7 Hæmorrhagiæ die quarto erumpentes & ſufficientem ſanguinem fundentes non ſunt reformidandæ: ſæpius vero recidiventes nimium urgentes aut guttatim, præcipue in ſtatu, prodeuntes, ſemper monſtri quid alunt.

8 Refrigerationes graviores cum inſignibus anxietatibus & anguſtiis præcordiorum ac reſpirandi difficultate, periculo nunquam carent.

9 Eo magis vero periculum augetur, ſi auditus perturbationes, oculorum fulgor & ſplendor aut econtra eorum obfuſcatio cum caligine modo dictis ſymptomatibus junguntur.

10 Deliria phrenitica, Aphthæ Anginæ, & Vigiliæ continuæ, quovis tempore in Variolis adultorum contingentes, funeſtum utplurimum portendunt exitum.

11 Sopores profundi in hiſce Variolis ſemper ſunt mali, quoniam non raro Apoplexiam poſt ſe trahunt.

12 Salivatio, quæ interdum in adultioribus obſervatur, ſi legitime procedit, morbum leviorem reddit.

13 Si vero die undecimo ceſſat aut ſupprimitur, ægroti ordinarie ſuffocatione moriuntur.

14 Convulſiones in hiſce Variolis ſemper peſſimæ ſunt indolis, præcipue in ſtatu morbi, ubi ordinarie funeſtum portendunt exitum.

VI. *Remedia.*

1 Materiam acrem præparantia & alterantia: uti ſunt abſorbentia, Nitroſa, Emulſiones.

2 Materiam correctam expellentia: ♁ diaphor. Bezoard. miner. Cinnab. ♁ii, Eſſent. alexiph. Mixtura ſimplex, Tinct. Bezoard.

3 Symptomatibus proſpicientia. Vid. *Methodus Medendi.*

Formulæ Remediorum.

1 Potiuncula præparans & diapnoica.

℞. *Aq. Galeg.*	*Conch. citr.*
Scorzon.	*Pulv. Chacar. an.* ℈j.
C. C. citr. an. ʒiſs.	*Cinnab.* ♁*ii. gr. XII.*
Bezoard. min.	*Sir. Contraj.* ℥vj. *M.*
Nitr. depur.	*D. Cochleatim ſing. 2. 3. horis.*
Tart. Vitriolat.	

2 Alia alexipharmaca.

℞. *Aq. Scord.*	*Scord. an.* ʒj.
Flor. Acac.	*Succ. citr. rec.* ʒij.
Card. bened.	*Sir. Cydon.* ℥ſs. *M.*
Cord. frig. an. ℥j.	*D. ut antea.*
Eſſent. alexiph.	

3 Mixtura alexipharmaca.

℞. *Mixt. ſimpl.*	*D. 25. 30. gutt.*
Eſſ. alex ph. a. ʒj. *M.*	

VII. *Methodus Medendi.*

1 Cum periculum in Variolis adultorum longe ſit majus quam in reliquis, hinc etiam majori circumſpectione & prudentia omnia ſunt exhibenda remedia.

2 Reſpiciendum autem quam maxime eſt ad materiæ præparationem, ut cauſtica ejus indoles aliquo modo mitigetur, quo eo facilius poſtea expelli queat.

3 Statim tamen hiſce vel interponenda vel jungenda ſunt lenia diapnoica, inprimis Antimonialia fixa cum abſorbentibus mixta, quæ & temperant & diapnoen promovent. Et ut hæc excretio eo melius procedat, hiſce interponatur Eſſ. alexipharmaca aut Mixtura ſimplex, vel etiam iiſdem præmittatur, v. g. tempore matutino & pomeridiano; veſperi vero detur pulvis Antimonialis cum abſorbente quodam & Cinnabari, in Aquis diapnoicis, quales ſunt Galegæ, Scorzoneræ, Florum acac. &c. quæ Methodus eſt optima.

4 Dictis pulveribus etiam, ſi fortiori opus eſt diaphoreſi, pulvis Chacarillæ admiſceatur, ut pote qui præter vim diaphoretica etiam in motibus excedentibus mitigandis inſignem habet efficaciam: exhibeatur autem ad gr. XII. XV. cum totidem granis ♁ diaphor. aut Bezoard. min. & parva Cinnabaris quantitate, & quidem ſingulis quinque vel ſex horis: aut etiam Extractum Corticis Chacarillæ modo dictis pulveribus ad gr. IV. VI. addatur, & eodem tempore in vehiculo Aquarum deſtillatarum detur.

5 In hominibus Sanguineis & Plethoricis ſuo quoque non carent uſu Emulſiones ex ſeminibus Cardui Mariæ

riæ, Aquilegiæ, Napi & Aquis diaphoreticis paratæ. In Phlegmaticis vero hiſce ſubſtituatur Eſſentia alexipharmaca aut Mixtura ſimplex, ſed frequentius ut detur neceſſe eſt. Si Eſſentia dulcis concentrata ad manus eſt, dictis Eſſentiis addantur aliquot guttæ: hæc enim egregie non ſolum hic, ſed & in aliis affectibus convenit, quod ſæpius obſervavimus. Non minoris uſus ſunt Pulveres Solares reliquis remediis interpoſiti.

6 Poſt eruptionem Variolarum inſiſtendum ſemper eſt antea allegatis pulveribus abſorbentibus & diaphoreticis aut Potiunculis exinde cum Aquis diapnoicis paratis: Si vero Variolæ nimis depreſſæ videntur, Eſſentia alexipharmaca, Mixtura ſimplex, aut Tinctura Bezoardica vel etiam parum Eſſentiæ Myrrhæ Potiunculis addatur, aut dictæ Eſſentiæ reliquis remediis interponantur.

7 Tranquilla in lecto continentia & regimen moderate diaphoreticum toto morbi tempore omni ſtudio obſervetur, quod ſæpius plus præſtat, quam ipſa remedia.

8 Ultimo morbi tempore bis ſingulis diebus exhibeatur Eſſentia alexipharmaca per octiduum, ac tandem ſuperato morbo ad evacuandas vias Mercurius dulcis legitime præparatus vel in Pilulis, vel etiam in bolo detur.

9 Ad ſymptomata etiam in hiſce Variolis magis quam in aliis urgentia ſollicite reſpiciendum eſt. Vid. *Caput XI.*

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 In Variolis adultorum abſtinendum eſt, quantum quidem poſſibile, a Venæſectione, niſi extrema neceſſitas & aliæ circumſtantiæ, quas præſens prudens Medicus dijudicare poteſt, ejus uſum ſuadeant, v. g. Plethora maxime urgens: alias eam diſſuadent.

a *Complicatio Febris*, quamvis enim Febris continens ſive ſanguinea ſimplex Venæſectionem mature & in primo ſtatim principio inſtitutam admittat, quatenus Natura in hacce ſanguinis imminutione vel per Hæmorrhagiam narium, vel per ſudores intendit, Febris tamen Variolarum, quæ ex continuarum eſt cenſu, eam minime fert, quoniam poſt Venæſectionem ordinarie major ſequitur peripheriæ corporis conſtrictio, quæ placidam Variolarum excretionem impedit.

b *Indoles cauſæ morbificæ*: quæ per Venæſectionem neque corrigitur, neque etiam ad peripheriam corporis ducitur, ſed potius poſt eam inſtitutam viſcera magis petit.

c *Varia mala conſectaria*: poſt Venæſectionem enim celebratam circa dies criticos variæ ad caput fiunt ſanguinis congeſtiones, quas, niſi debito modo iiſdem occurratur, ſtillicidia ſanguinis e naribus, ſopores profundiores, deliria phrenitica, Aphthæ &c. ſequuntur.

2 Si vero Plethora inſigniter urget, & gravia in decurſu morbi exinde metuenda ſunt ſymptomata, in principio ſtatim morbi vena aperiatur, ſed ſimul larga ſatis ſanguinis quantitas emittatur, & immediate ſubjungantur diaphoretica paulo fortiora cum moderato regimine, ut hoc modo Natura a propoſito evacuationis ſanguinis ſinceri avocetur & Variolarum excretio promoveatur.

3 Reliquas Cautelas vide *l. a.*

CAPUT XIV.

DE

Morbilis.

I. *Definitio.* MOrbilli ſunt ſpecies Febris acutæ, continuæ, exanthematicæ, cujus ope Natura materiam acrem & cauſticam, in peripheria maculas rubicundas, ſuperficiem cutis aliquo modo ſuperantes, formantem expellere nititur.

II. *Differentia.*

1 A *Variolis*: quatenus hæ puſtulas ad ſuppurationem tendentes formant, Morbilli vero ſunt ſolum exanthemata lenticulari magnitudine cutim ſuperantia, quæ nunquam in ſuppurationem abeunt.

2 A *Petechiis*: quæ profunde in cute hærent, & totum corpus, excepta facie, infeſtant: cum e contra Morbilli copioſe ex facie & deinde ex toto corpore erumpant, ac ſupra cutim inpr. in facie emineant.

3 A *Febre populari* ſive *Purpura urticata* aut *benigna*: quoniam in hac interdum ſine Febre, utpl. vero cum illa exanthemata rubicunda, elata & admodum prurientia & pungentia, Morbillos magnitudine ſuperantia, in peripheria corporis erumpunt: in Morbillis vero præcedit Febris ac poſtea die tertio vel quarto exanthemata prodeunt.

4 A *Purpura miliari*: in qua, inpr. *alba*, ſunt puſtulæ exiguæ pellucidæ, ex maculis rubicundis natæ: in *rubra* vero parvæ eminentiæ duræ inſtar ſeminis milii: quæ a Morbillis maxime differunt.

5 A *Maculis ſcorbuticis*: quæ ſunt latæ, plane coloris obſcure rubicundi, utpl. abſque Febre: cum e contra Morbilli ſint elati, coloris floridi cum Febre acuta.

6 Tandem morbilli ſunt:

a Vel *ſporadici* & *benigni*, qui paucos tantum affligunt.

b Vel *epidemici* & magis *maligni*, qui multos ex communi cauſa corripiunt.

III. *Signa.*

1 Invadunt ordinarie cum horrore leni, oſcitatione, & pandiculatione uti Variolæ, qui tamen interdum in aliis vix ſenſibilis eſt.

2 Sæpius primo die horror lenis & æſtus mitis alternatim ſe excipiunt.

3 Hiſce jungitur Nauſea & Vomitus, cum jectigatione corporis & laſſitudine ulceroſa.

4 Secundo die Febris augetur, ita ut æſtus maxime fiat ſenſibilis.

5 Durat hæc Febris ad quartum uſque diem & plerumque ingraveſcit, in pauciſſimis vero aliquo modo imminuitur.

6 Æſtui jungitur ſitis cum albedine linguæ, faucium ſiccitate & raucedine ac reſpiratione brevi & anheloſa.

7 Adeſt dolor capitis vel gravedinoſus cum ſomnolentia & vertigine continua; vel magis acutus cum Vigiliis continuis.

8 Frequenter etiam ſternutant ægrotantes & liquorem e naribus emittunt.

9 Tuſſi etiam laborant ſicca, per totum morbi curſum durante.

10 Oculi copioſis humoribus irrigantur, rubent & ſunt minus ſplendidi.

11 Tuſſis ſicca continuo urget.

12 Accedit hoc ipſo apparatus tempore in quibuſdam Vomitus, in pluribus vero Diarrhœa.

13 In Plethoricis occurrunt quoque Hæmorrhagiæ narium vel ſæpius repetentes, vel largiores. Vidimus hoc ante aliquot annos in multis patientibus, plerique enim vel narium Hæmorrhagiis vel alvi fluxibus corripiebantur: & omnes tales longe melius morbum ferebant, quam alii, quibus hujuſmodi excretiones non ſuccedebant: in prioribus enim Febris cum reliquis ſym-

ſymptomatibus inſigniter imminuebatur, ita ut hinc ſtatus eſſet admodum tranquillus: poſteriores vero longe pejus ſe habebant, poſt ſuperatum enim morbum diu Tuſſi ſicca affligebantur, quæ etiam pauco elapſo tempore quoſdam e medio tollebat. Hæmorrhagiæ tum temporis, niſi in eminenter Plethoricis, ultra quartum diem non extendebantur, Diarrhœæ vero in multis ad finem uſque morbi continuabant.

14 Die quarto palpebræ aliquo modo intumeſcunt & in facie & fronte erumpunt parvæ maculæ rubicundæ, quæ tandem hinc inde coaleſcunt.

15 Haſce excipiunt deinde morbilli in dorſo, collo, pectore & artubus erumpentes.

16 Illæ ſenſim ſenſimque elevantur, ita ut cutis ſuperficiem ſuperent: hæ vero planæ permanent, ſed latius ſe diffundunt.

17 Hoc ipſo tempore ſymptomata minime mitigantur, ut id in Variolis contingit, ſed Febris cum reliquis ſymptomatibus vel eodem tenore pergit, vel increbeſcit.

18 Die ſexto & ſeptimo Morbilli in facie aſperiores evadunt propter ſecedentem cuticulam & die octavo & nono prorſus evaneſcunt.

19 Qui vero in reliquo corpore ſunt Morbilli, tum temporis inſigniter rubent & latiores fiunt, donec tandem diſrupta cuticula inſtar ſquamularum decidant.

IV. *Subjectum*.

1 Infantes & pueri præ ceteris hoc morbo corripiuntur.

2 Si tamen epidemice graſſantur nec juvenes ab eo immunes ſunt, quod inpr. Pariſiis hoc ipſo & aliis præcedentibus annis obſervatum fuit.

V. *Prognoſis*.

1 Morbilli ſporadici paucos tantum affligentes, utplurimum, niſi error quidam in methodo aut regimine committatur, ſalutarem habent exitum.

2 Si tamen tum temporis Febris quædam maligna graſſatur, hæc illis facile ſe aſſociat & eos ſumme periculoſos reddit.

3 Epidemice graſſantes Morbilli ſemper ſunt dubii exitus & plures e medio tollunt.

4 Pro certa tamen aeris conſtitutione, diverſis annis, magis vel minus periculoſi exiſtunt.

5 Symptomatum gravitas, in morbi principio interdum occurrens, non ſemper indicium malignitatis eſt, ſub decurſu enim morbi mitiora redduntur, ac Morbilli ſalutarem nanciſcuntur exitum.

6 Nec etiam ſemper fidendum eſt mitioribus ſymptomatibus: uti enim aliæ Febres malignæ interdum in principio reſpectu ſymptomatum non adeo urgent, ita etiam Morbilli, etiamſi ab initio benigni videantur, ſubito ſæpius malignitatem ſuam manifeſtant, & plures neci tradunt.

7 Morbilli ante ordinarium tempus aut etiam nimis tarde efflореſcentes ſemper monſtri quid alunt.

8 Morbilli nimis pallidi & in facie cutim non ſuperantes ſemper malæ ſunt indolis.

9 Morbilli colorem ſæpius mutantes ſalutarem vix nanciſcuntur exitum.

10 Morbilli unam partem poſt alteram in eſfloreſcentia & nimis tarde occupantes mali ominis ſunt.

11 Morbilli ultra conſuetum terminum in peripheria corporis permanentes cum reliquis ſymptomatibus malignitatis merito ſuſpectæ ſunt.

12 Si poſt Morbillorum evaneſcentiam Febris cum Tuſſi ferina adhuc graviter urget, res periculi plena eſt, facile enim faucium, pectoris & pulmonum inflammatio utplurimum lethalis ſequitur.

13 Morbilli male ſuccedentes interdum viſcerum labem poſt ſe relinquunt, unde Phthiſes, Hecticæ & Hydropes lento gradu ad mortem tendentes ſequuntur.

VI. *Remedia*.

1 Materiam acrem cauſticam temperantia: Lapides Cancrorum, Conchæ citrat. Emulſiones, Mucilago Hordei, Tinctura Roſarum, Succus Citri, Sirupus acetoſ. Citri &c.

2 Materiam per diadhoreſin expellentia: Antimonium diaphoreticum, Bezoard. minerale, Regulus ♁ii medicinal., Eſſ. alexipharmaca, Mixtura ſimplex, Emulſiones ex Sem. Card. Mar. Napi, Aquilegiæ.

3 Symptomatibus proſpicientia, Vid. *Tab. de Variolis*.

Formulæ Remediorum.

1 Emulſio diapnoico-temperans.

℞. *Sem. Card. Mar.*
Aquileg.
Amygd. dulc. an. ʒij.
Aq. Aquileg.
Scorzon.
Galeg.
Fl. Samb. an. q. ſ.
F. l. a. Emulſio.
Colat. ℥vj. *l. vii. adde*
♁ *diaph.*
Conch. ppt. a. ℈ij.
Sacch. perlat. q. ſ. M.
D. ſing. 3. *vel* 4. *horis cochlearia aliquot.*

2 Species pro Potu ordinario.

℞. *Raſ. C. C.* ℥iv.
Rad. Scorzon. ℥ij.
Pimp. alb. ℥j.
Inciſ. Coq. in ſ. q. Aq. ſimpl. & D. ſæpius.

3 Mixtura alexipharmaca.

℞. *Eſſ. alexiph.* ʒij.
Spir. Tart. ℈ij.
Vitrioli ℈j. *M.*
D. 15. 20. *gutt. pro ratione ætatis.*

4 Bolus Purgans.

℞. *Conſ. roſar.* ʒſs.
☿ *dulc.*
Pulv. Jalap. a. gr. vj.
Sir. roſar. ſolut. q. ſ. M.
F. Bolus.

VII. *Methodus Medendi*.

1 Quod de Variolis dictum fuit, methodum ſcil. placidiſſimam optimam eſſe una cum regimine moderato, ac ſæpius ſatius eſſe totum opus Naturæ relinquere, quam multis remediis morbum turbare, id quoque de Morbillis valet.

2 Si vero aliquid agendum videtur, in uſum trahantur abſorbentia, oſtracodermata aliaque temperantia diaphoreticis fixis mixta, ut hoc modo materia morbifica in primo morbi ſtadio præparetur & ſenſim ſenſimque ad peripheriam corporis expellatur. Hinc præparationi & expulſioni optime inſerviunt Emulſiones ex ſemine Cardui Mariæ, Napi, Aquilegiæ & paucis amygdalis paratæ. Nec etiam Nitroſa & Cinnabarina, ubi æſtus & dolores urgent, ſuo carent uſu, ſi reliquis admiſcentur remediis in parciori doſa, æſtum enim optime temperant & dolorum ferociam mitigant.

3 Tempore effloreſcentiæ iiſdem inſiſtendum eſt remediis, præſertim quando eruptio non adeo commode ſuccedit, quibus frequenter interponantur mucilagines dilutiores ex hordeo paratæ, quæ & temperant & Tuſſim demulcent.

4 Poteſt etiam dictis remediis ad eruptionem promovendam interponi Eſſentia alexipharmaca Stahlii, tempore ſcil. matutino & pomeridiano.

5 Poſt diem octavum continuetur hæc Eſſentia tempore matutino & veſpertino ac tandem exhibeatur laxans ex Mercurio dulci.

6 Quod Symptomatum mitigationem concernit, vid. *Tab. de Variolis diſtinctis*.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.

1 Uti in Variolis regimen nimis calidum, Volatilia, Purgantia, omniaque commoventia, ita & in Morbillis fugienda ſunt.

2 In Tuſſi contumaci, poſt Morbillos relicta, *Sydenham* & *Morton* commendant quidem tanquam optimum auxilium Veneſectionem, ſed cum noſtrates eam in infantibus nunquam admittere velint, determinare juxta experientiam nequeo, an Venæſectio tantam habeat utilitatem, ac quidem Authores illi volunt. Hinc ordinarie & quidem utplurimum cum bono ſucceſſu ſubſtitui Infuſum Theiforme ex Radicibus & Herbis blande reſolventibus, quibus Emulſiones temperantes ex Amygd. dulc. & ſemine Cardui Mariæ interpoſui.

2 Reliquas Cautelas practicas Capite de Variolis diſtinctis jam annotavimus, quare huc quoque trahantur.

CAPUT XV.

DE

Febre Scarlatina.

I. *Definitio*. FEbris Scarlatina eſt ſpecies Febrium acutarum, continuarum & exanthematicarum, in qua Natura materiam quandam acrem cauſticam corpori inſenſam in peripheriam, maculas latas rubras formantem, expellere nititur & expellit.

II. *Differentia*.
1 A *Morbilis*, in quibus exanthemata ſunt parva, quę poſtea racematim coaleſcunt: in *Febre* autem *Scarlatina* ſunt latiores & magis rubicundæ, unde etiam hæc Febris ob intenſiorem macularum colorem *Scarlatinæ* nomen obtinuit.
2 A *Purpura urticata*, in qua exanthemata ſunt minora & eminentia cum inſigni pruritu, quæ ſymptomata in *Febre Scarlatina* non reperiuntur.
3 A reliquis *Febribus exanthematicis* per ſigna Tab. pręcedente recenſita.

III. *Signa*.
1 Invadit cum horrore vel rigore, ſed leni.
2 Quem excipit æſtus pro cauſarum diverſitate modo mitis, modo gravior.
3 Jungitur ei ſitis & ardor faucium.
4 Adeſt etiam oppletio pectoris, reſpirationem difficilem reddens cum tuſſicula ſicca.
5 Vires pro ſubjectorum & cauſarum varietate magis vel minus ſupprimuntur.
6 Accedit etiam capitis vel gravitas vertiginoſa vel dolor magis acutus.
7 Durant hæc ſymptomata ad quartum uſque diem, quo tota facies intumeſcit.
8 Erumpunt hinc exanthemata rubicunda primo parva, quæ tamen mox latiora redduntur ac coaleſcunt & totam faciem intenſa rubedine tingunt.
9 Circa hoc tempus in quibuſdam, præcipue Plethoricis, ſuperveniunt Hæmorrhagiæ narium.
10 Poſtea eadem exanthemata in pectore quoque & dorſo prodeunt & peripheriam harum partium quaquaverſum tegunt.
11 Tandem etiam in artubus inferioribus & ſuperioribus maculæ illæ latæ & inſigniter rubicundæ conſpiciuntur.
12 Poſtquam duas vel tres dies ita ſubſtitere, facies detumeſcit & rubor ille inſignis perit.
13 Ipſa quoque reliqua ſymptomata vel admodum mitigantur, vel prorſus evaneſcunt.
14 Secedit poſtea cuticula & abit in tenuiſſimas ſquamulas, quæ ſenſim ſenſimque decidunt.
15 Idem poſtea in pectore, ac tandem, morbo penitus ad finem properante, in artubus contingit.
16 Alvus ordinarie toto hoc tempore eſt clauſa, uti in Variolis, quæ tamen ſub finem morbi ſponte aperitur.

IV. *Subjecta*.
1 Reſpectu *ætatis*; juniores præ adultis.
2 *Temperamenti* intuitu: Sanguinei Plethorici ſanguine fluxili & poroſo corporis habitu gaudentes.
3 Plethoram per motum immoderatum commoventes.
4 Quibus conſuetæ narium Hæmorrhagiæ ſuppreſſæ ſunt.
5 Virgines emanſione menſium laborantes. Vocabar ante paucas ſeptimanas ad virginem quindecim annorum, quæ hactenus varia molimina ad menſium excretionem tendentia ſenſerat: hæc cum circa novilunium menſis Aprilis eadem molimina, ſine tamen menſium ſucceſſu, ſentiret, ſubito circa veſperam horrore corripiebatur, quem æſtus, ſitis & dolor capitis excipiebant; tertio die facies inſigniter turgebat, palpebræ erant inflatæ ac oculi rubicundi: die quarto facies inſigniter rubebat, & idem rubor poſtmodum in reliquis quoque partibus obſervabatur, qui tandem a ſeptimo uſque ad undecimum decidentibus ſquamulis prorſus evaneſcebat: Soror ejus natu major ob eandem cauſam jam aliquoties ſimili morbo laboravit.

V. *Prognoſis*.
1 Febris Scarlatina ſibi relicta aut mitiſſime ſolo regimine moderato tractata periculo vacat & ſponte ordinarie poſt ſeptimum diem aut maturius etiam ceſſat.
2 Si vero per commoventia & regimen calidum tractatur, facile gravia ei junguntur ſymptomata.
3 Quo citius erumpunt exanthemata eo breviori etiam tempore totus finitur morbus.
4 Non raro tamen in tali caſu nova exanthemata priora ſequuntur.
5 Quo mitiora ſunt ſymptomata, eo major etiam de ſalutari exitu eſt ſpes: ſi vero nimium urgent, merito etiam gravius quid metuendum eſt, inprimis ſi inſignis Plethora concurrit aut gravior ejuſdem commotio præceſſit.
6 Hæmorrhagia narium ſufficiens, ſub eruptione exanthematum contingens, morbum inſigniter imminuit, adeoque bonæ notæ eſt.
7 Adſtrictio alvi exanthematum excretionem promovet, & hinc nil mali portendit: nimia vero ejuſdem apertio nullius eſt uſus.

VI. *Remedia*.
1 *Temperantia*: Succ. citr. recens, Rob. Cydon. Ribium, Berberum, Sirup. acetoſ. citr. Ceraſ. acid. Nitroſa, abſorbentia, mucilaginoſa, gelatinoſa &c.
2 Diapnoica: Aq. Galeg. Ulmar. Fl. Acac. Card. bened. Scabioſ. Scord. ♁ diaph. Bezoard. miner. Eſſent. alexiphar. &c.
3 Symptomatibus proſpicientia: Vid. *Tab. de Variolis & Morbillis*.

Formulæ Remediorum.

1 Potiuncula diapnoico-temperans.

℞. *Aq. Galeg.*	*Conch. citrat.*
Ulmar.	*Tart. Vitriolat. an.* ʒſs.
Rub. id.	*Cinnab.* ♁*ii* ℈j.
Fragor. an. ℥j.	*Sir. acetoſ. citr.* ʒſs. *M.*
♁ *diaph.*	*D. Cochleatim.*

2 Julepus temperans.

℞. *Aq. Fl. Acac.*	*Succ. citr. rec.*
Samb.	*Rob. Cydon.*
Scorzon.	*Berb.*
Scord.	*Rib. an.* ℥iij.
C. C. citr.	*Sir. ceraſ. acid.* ℥iſs. *M.*
Cinnam. cyd. an. ℥j.	*D. cochleatim.*

Reliquas Formulas vid. *in Tab. præced.*

VII. *Methodus medendi*.
1 Si Æſtus in tali Febre inſigniter urget, reliquis remediis merito præmittuntur temperantia, Nitroſa, abſorbentia acidis ſaturata & ſalia digeſtiva, ut hoc modo æſtu mitigato exanthematum excretio eo melius contingere queat.
2 Poſtea exhibeantur remedia excretionem promoventia: qualia ſunt Antimonialia fixa, & Cinnabarina, reliquis remediis juncta vel interpoſita. Eidem fini etiam emulſiones partim temperantes, partim diapnoicæ inſerviunt.
3 Non ſine fructu exhiberi quoque poterunt lenia alexipharmaca, v. g. Eſſentia alexipharmaca Stahlii, Mixtura ſimplex &c. inpr. ęſtu declinante, aut extra exacerbationis tempus: potus tamen ſufficiens hiſce ſemper interponatur.
4 Si forſan in paulo adultioribus narium Hęmorrhagia nimium urgens accedit, dentur antea laudata temperantia cum Nitroſis in paulo largiori quantitate, quibus Corallia & Species de Hyacintho admiſceantur: hęc enim nimium ſanguinis ęſtum, quę Hęmorrhagię occaſionem dedit, optime refrenant.
5 Si alvus pertinaciter eſt clauſa, ita ut aliquid exinde metuendum ſit, Clyſtere emolliente aperiatur.

6 Si

6 Si vero adhuc alia occurunt ſymptomata, Diarrhœæ, Vomitus, Convulſiones, Comata &c. quæ Variolis aliiſque morbis exanthematicis propria vel communia ſunt, ea remediis Cap. de Variolis allegatis tractentur.

7 Poſt deſquamationem ſpatio aliquot dierum Eſſentia alexipharmaca exhibeatur & primæ viæ laxante ex Mercurio dulci evacuentur.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 Etiamſi in hoc affectu in paulo adultioribus Plethora aliquo modo urgeat, Venæſectio non facile inſtituatur, quoniam eam non raro exanthematum retroceſſio cum damno ſequi ſolet. Multo minus ejus uſus in junioribus & ſenſibilioribus ſuadendus eſt.

2 Eo facilius vero exanthematum ſequitur retroceſſio, ſi Purgantia quæcunque, inprimis vero acriora, exhibentur; hæc enim materiam acrem cauſticam a peripheria corporis ad interiora derivant.

3 Imo ab ipſis quoque Clyſteribus ſtimulantibus abſtinendum eſt, quia eidem malo viam ſternunt.

4 Nec etiam locus concedendus eſt fortioribus alexipharmacis poſitive diaphoreticis, volatilibus, regimini calido aliiſque Maſſam humorum nimium commoventibus, quatenus per talia nimia humorum excitatur ebullitio, materia magis acris redditur, & Febris cum omnibus ſymptomatibus augetur.

5 Potius ad Febrem reſpiciendum eſt, ut ea in mediocritate conſervetur; quare etiam e contrario a frigidis remediis, emulſionibus, nimiis temperantibus & refrigeratione abſtinendum eſt.

6 Reliquæ Cautelæ Practicæ ſub *Variolis diſtinctis* jam traditæ fuerunt.

CAPUT XVI.

DE

Purpura urticata.

I. *Definitio*.

Purpura urticata eſt ſpecies Febris benignioris & mitioris, in qua Natura per motus ſecretorios & excretorios auctiores, materiam quandam acrem, papulas ſive eminentias, læſionibus poſt urticarum ictum relictis ſimiles, formantem expellere nititur.

II. *Differentia*.

1 Reſpectu *copiæ exanthematum*, interdum enim major, interdum vero minor eorum quantitas in peripheria corporis erumpit.

2 Reſpectu *Febris*, quæ modo morbum hunc comitatur, modo vero abeſt.

3 Reſpectu *indolis Febris*, quæ utplurimum quidem eſt benigna, nonnunquam tamen etiam maligna eſt. Vidimus talem Febrem ante quatuordecim & quod excurrit annos, ubi plures Febribus malignis corripiebantur, in aliquot infantibus: exanthemata Purpuram urticatam exacte referebant, ſed Febris juncta maxime urgebat, cum ſiti æſtu & inſigni virium proſtratione: exhibebantur diaphoretica fixa, abſorbentia & Cinnabarina cum Mixtura ſimplici, ſed fruſtra, faucium enim inflammatio & convulſiones ſpatio paucorum dierum infantes jugulabant. Adeoque Febris maligna, quæ alias in conſtitutionibus epidemicis jungi ſolet, ad Purpuram quoque urticatam in hiſce infantibus acceſſerat.

III. *Signa*.

1 Invadit ordinarie cum leni horrore in peripheria corporis ſe manifeſtante.

2 Quem excipit calor præternaturalis moderatus.

3 Jungitur etiam aliqualis capitis perturbatio aut lenior ejuſdem dolor.

4 Membra ſive artus laſſitudo occupat.

5 Calorem præternaturalem comitatur etiam ſitis, ſed non adeo intenſa.

6 Tandem erumpunt hinc inde exanthemata faciem & habitum corporis occupantia.

7 Exanthemata cutis ſuperficiem ſuperant & faciem ac habitum corporis tumidum reddunt.

8 Coloris ſunt ex pallido rubicundi.

9 Adeſt etiam pruritus ardens admodum moleſtus, continuo affligens, præſertim quando exanthemata effloruerunt.

10 Non tamen conſtanter permanent exanthemata in cute, ſed modo, inpr. interdiu, erumpunt, modo iterum evaneſcunt, ac Febris conjuncta etiam ceſſat.

11 Circa veſperam vero, ubi Febris exacerbatur, denuo prodeunt, & eo tempore etiam pruritus moleſtus inſigniter urget.

12 Durant hæc ſymptomata ſpatio duorum, trium vel quatuor dierum ac tandem plenarie ceſſant.

13 In nonnullis etiam in ſuperficie exanthematum obſervatur aſperitas quædam.

IV. *Subjectum*.

1 Homines junioris ætatis.

2 Temperamento ſanguineo & laxiori ac poroſo corporis habitu præditi & Plethorici.

3 Plethoram commoventes.

4 Tranſpirationem negligentes.

V. *Prognoſis*.

1 Affectus hic per ſe periculo caret & brevi etiam tempore finitur.

2 Si tamen imprudenter tractatur inpr. per regimen nimis calidum & commoventia, facile mala conſectaria habere ſole.

3 Qui aliquoties Purpura tali laboravit, eam facile denuo propter leviores etiam Plethoræ commotiones incurrit: id quod in non paucis obſervavimus.

VI. *Remedia*.

1 Acrimoniam bilioſam temperantia & diapnoen corporis promoventia: Nitr. depur. regenerat. ♁iat. Lap. ♋. ppt. ♁. diaphor. Bezoard. miner. Cinnab. ♁ii, nativ. Aq. Scorzon. Galeg. Card. bened. Eſſent. alexiph. Scord. Mixt. ſimpl. Tinct. Bezoard.

2 Primarum viarum cruditates, ſi quæ adſunt, evacuantia: Rhabarb. Tamarindi, Manna, Senna.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis diapnoico-temperans.

℞. *Conch. ppt.*	*Cinnab.* ♁*ii gr. 24. M.*
♁ *diaph.*	*Div. in 8. p. æq.*
Nitr. depur.	*D. ſing. 4. horis.*
Tart. Vitriolat. a. ℈*ij.*	

2 Potiuncula diapnoico-temperans.

℞. *Aq. Scorzon.*	♁ *diaph. a.* ʒ*ſs.*
Galeg.	*Nitr. depur.* ℈*j.*
Card. Bened. a. ℥*j.*	*Tab. M. Xſt. ſ.* ʒ*j. M.*
C. C. citr. ʒ*vj.*	*D. ſing. 3. horis cochlearia*
Lap. ♋*. ppt.*	*aliquot.*

3 Eſſentia diapnoica.

℞. *Eſſ. alexiph.*	*D. gutt. 30. mane.*
Scord. a. ʒ*ſs. M.*	

4 Potio laxans.

℞. *Tamarind.* ℥*j.*	*Colat.* ℥*iv. adde*
Rhab. elect. ʒ*iſs.*	*Mann. Calabr.* ℥*j. M.*
Cryſt. Tart. ʒ*ſs.*	*D. calide.*
Coq. in ſ. q. Aq. ſ.	

VII. *Methodus medendi*.

1 Simpliciſſima Methodus in hoc affectu optima eſt, & ſæpius totus morbus conveniente tantum & moderato regimine curatur. Si vero aliquid agendum eſt ſola abſorbentia cum Antimonio diaphoretico ſufficiunt, quæ interdiu & circa veſperam exhiberi poſſunt.

2 Si vero Febris cum æſtu aliquo modo urget, dictis remediis parum Nitri, Tartari Vitriolati aut alius ſalis digeſtivi addatur.

3 Si ſubjecta ſunt aliquo modo Phlegmatica tempore matutino & pomeridiano Eſſentia alexipharmaca reliquis remediis interponatur.

4 Si alvus eſt obſtructa Clyſtere emolliente aut blando laxante aperiatur.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.

1 Quamvis Plethora commota ordinarie huic affectui anſam præbeat, Venæſectio tamen non temere inſtituenda eſt, ne exanthematum retroceſſio ad interiora ſequatur.

2 Satius quidem eſt alvum eſſe liberam quam obſtructam in hoc morbo, nunquam tamen per poſitive purgantia acria aperiatur, quoniam per ea materia acris, quæ per diaphoreſin excerni debet, ad interiora derivatur.

3 Abſtinendum quoque eſt a poſitive diaphoreticis & alexipharmacis calidioribus, quoniam ſanguinem nimium commovendo Febrem conjunctam & omnia ſymptomata augent; ſufficiunt lenia diapnoica & quieta in lecto continentia.

4 Porro abſtineant ægrotantes a potu & aere frigido, ne efflореſcentia exanthematum impediatur: fugiant tamen ſimul etiam regimen nimis calidum.

CAPUT XVII.

DE

Purpurea rubra ſive benigna.

I. *Definitio.* PUrpura rubra eſt ſpecies Febris exanthematicæ, in qua Natura per motus ſecretorios & excretorios auctiores materiam quandam acrem, exanthemata rubra miliaria in peripheria corporis formantem, expellere nititur.

II. *Differentia.*

1 A *Purpura urticata*, in qua exanthemata ſunt majora & altiora quæ in hac Febre granum milii magnitudine vix ſuperant.

2 A *Febre Scarlatina*, in qua exanthemata ſunt admodum lata & inſigniter rubentia, qualia phœnomena in hac non occurrunt.

3 A *Morbilis*, in quibus exanthemata pariter ſunt majora, quam in Purpura.

4 A *Maculis ſcorbuticis*, quæ quoque & colore & magnitudine a Purpura differunt.

5 A *Petechiis*, quæ cutim uti Purpura non ſuperant, ſed profunde in cute hærent.

6 A *Purpura alba*, in qua ex exanthematibus rubris puſtulæ veræ, humorem aqueum limpidum continentes, emergunt, in Purpura vero rubra nullæ adſunt veſiculæ, ſed tantum noduli.

7 Purpura rubra utplurimum quidem eſt *benigna*, interdum vero quoque *maligna* eſt.

8 Reſpectu Febris ipſi juncta, Purpura interdum magis ad ſtatum acutum, nonnunquam vero ad intermittentem inclinat.

II. *Signa.*

1 Invadit cum horrore, & æſtu frequenter alternantibus.

2 Hunc comitatur dolor capitis pro ſubjectorum diverſitate diverſus, utpl. tamen gravativus cum ſomnolentia.

3 Adeſt anxietas & anguſtia præcordiorum.

4 In aliis obſervatur oppletio pectoris & hinc reſpirandi difficultas cum aliquali Tuſſi.

5 Ordinarie quoque, uti in aliis morbis exanthematicis, ita & in hoc ægrotantes conqueruntur de dolore obtuſo aut preſſione in dorſo.

6 Die quarto aut etiam ſeptimo ſentiunt ægroti inſignem æſtum ſub cute & pruritum, ſub quo exanthemata miliaria ſequuntur & quidem primo in collo & pectore ac poſtea in reliquis quoque partibus.

7 Exanthemata hæc nullum limpidum humorem in ſe continent, uti in Purpura alba, ſed ſunt tantum inſtar nodulorum cutim aſperam reddentium.

8 Febris in hoc affectu eſt admodum mitis, imo in quibuſdam prorſus nulla, in ſubjectis tamen Plethoricis utpl. magis urget.

9 Ægrotantes maxime proni ſunt ad ſudores copioſos, graves, olentes.

10 Aliquot poſt eruptionem dies exareſcunt exanthemata & ſub ſquamarum forma decidunt.

IV. *Subjectum.*

1 Homines juniores temperamento humido & habitu corporis poroſo prædititi.

2 Otio dediti & diæta lauta utentes.

3 Ad iracundiam proni.

4 Plethoram præſentem variis modis commoventes.

5 Feminæ, menſium inordinato fluxu aut eorum ſuppreſſione laborantes.

6 Evacuationes ſanguinis naturales & arficiales negligentes.

V. *Prognoſis.*

1 Purpura rubra utpl. benigna eſt & raro gravia conjuncta habet ſymptomata, aut mala conſectaria.

2 Si vero conſtitutio eſt epidemica, ſæpius eundem malignitatis gradum ac Purpura alba obtinet, imo hanc interdum adhuc ſuperat.

3 Quo magis confertim erumpit Purpura rubra, eo citius etiam conjuncta ſymptomata mitigantur.

4 Juniores, laxo corporis habitu prædititi, longe facilius ferunt Purpuram, quam adulti, ſtrictiorem corporis habitum habentes.

5 Plethorici & Cacochymici gravius ordinarie laborant Purpura & graviora quoque patiuntur ſymptomata quam alii.

6 Retroceſſio exanthematum hic non adeo periculoſa eſt ac in Purpura alba, ſymptomata tamen omnia exinde maxime augentur.

7 Imo nova interdum ſuperveniunt, motus ſcil. contractorii in artubus, inſignis corporis fatigatio, virium proſtratio, faucium inflammationes, Tuſſes ſiccæ &c. quæ neglecta non minimo periculo ægrotantes exponunt.

8 Purpura rubra, etſi interdum ceſſet, facile tamen in diſpoſitis ob leviores commotiones recurrit.

VI. *Remedia.*

1 Motus Febriles in juſto ordine conſervantia & temperantia: Nitroſa, Salia digeſtiva, abſorbentia acida, mucilaginoſa, gelatinoſa, diluentia &c.

2 Diapnoen promoventia: ♀ diaph. Bezoard. miner. Reg. ♀ Medicin. Aq. Galeg. Scorzon. Flor. Acac. Card. bened. Eſſ. alexiph. Mixt. ſimpl. &c.

3 Symptomata mitigantia. Vid. *Tab. ſeq.*

Formulæ Remediorum.

1 Potiuncula temperans.

℞. *Aq. Scabioſ.*
Galeg.
Scorzon.
C. C. citr. a. ℥j.
Lap. ♋.
Conch. ppt.
Nitr. ♁*iat. a.* ʒſs.
Succ. citr. rec. ʒiij.
Sir. Cydon. ℥ſs. *M.*
D. cochleatim.

2 Pulvis temperans.

℞. *Nitr. depur.*
Arcan. dupl.
Conch. citrat. a. ℈ij.
Cinnab. ♁*ii. gr.* 18. *M.*
Div. in 6. *part. æq.*
D. ſing. 4. *horis.*

3 Potiuncula diaphoretico-temperans.

℞. *Aq. Ulmar.*
Fl. Acac.
Card. bened.
Scord. a. ℥j.
♁ *diaph.*
Conch. ppt.
Nitr. ♁*iat. a.* ʒſs.
Cinnab. ♁*ii* ℈j.
Sacch. perl. ʒij. *M.*
D. cochleatim.

4 Mixtura alexipharmaca.

℞. *Eſſ. Pimpin. alb.*
Scord. a. ʒiſs.
Spir. Tart. ʒj.
Vitrioli ʒſs. *M.*
D. 25. *gutt. mane & a meridie.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Quoniam Naturæ ſcopus eſt in hac Febre expellere materiam acrem corpori moleſtam, ideoque in ea reſpiciendum eſt partim ad materiæ correctionem & præparationem, partim ad ejus expulſionem per habitum corporis & Febris in juſto ordine conſervationem.

2 Quod hoſce ſcopos concernit, ſi Febris excedit, ita ut

ut exinde omnia ſymptomata augeantur, remedia Nitroſa parvis & repetitis doſibus exhibita, & cum abſorbente quodam mixta, hic optimam ferunt opem.

3 Si vero motus febriles nimis debiles ſint, adeoque metuendum ſit, materiam per eos ſufficienter expelli non poſſe, Eſſentia alexipharmaca, Tinctura Bezoardica prorſus non vel leniter tantum camphorata, aut bona Mixtura ſimplex aliquoties nimirum bis ter vel quater minori, aut etiam pro circumſtantiarum ratione paulo majori, doſi exhibeatur. In ſubjectis Phlegmaticis Eſſentiæ alexipharmacæ addatur Liquor C. C. ſuccinatus.

4 Temperandi fine conducunt præter ſupra dicta Nitroſa & abſorbentia Emulſiones, Mucilagines, Gelatinæ, blanda acida &c. de quibus hinc inde jam dictum fuit.

5 Optimum eſt, ſi dictis remediis jungitur Antimonium diaphoreticum aut Bezoardicum minerale, hoc enim pacto excretio materiæ per habitum corporis promovetur. Huic ſcopo etiam Emulſiones ex Sem. Card. Mariæ cum Aquis diapnoicis paratæ inſerviunt.

6 Regimen moderate diaphoreticum hic ſæpius plus præſtat quam reliqua remedia, quare illud ſtudioſe conſervetur.

7 Si morbus hic ſine Febre eſt, uti illud non raro contingit, & ægroti ſunt orthoſtadii, ſufficit defenſio pectoris & abdominis a frigore & motus moderatus in loco temperate calido ad lenem ſudorem uſque.

8 Potus ſufficiens inpr. calidus optime quoque promovet exanthematum excretionem, quare ægroti frequenter Infuſo diluto Thee & Caffee aut alio ſimili ex radicibus & herbis noſtratibus blande alexipharmacis utantur.

9 Si affectus hicce, uti id interdum contingit, frequenter affligit, inſtituantur præſervationis gratia Venæſectiones & primæ viæ per blanda laxantia, inprimis vero per Mercurium dulcem, aut etiam per nodulos laxantes evacuentur.

10 Eadem quoque laxantia finito morbo præmiſſa Eſſentia alexipharmaca in uſum trahantur.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 Venæſectio & Purgantia hic ordinarie nullum habent uſum, imo interdum mala habent conſectaria, quare non ſuadeantur, niſi certæ circumſtantiæ eorum uſum poſtulent: Purgantia tamen nunquam ſint acria & ſtimulantia, ſed potius blanda.

2 Si affectus hic epidemice affligit & malignitatem conjunctam habet, eo magis talia auxilia fugienda ſunt.

3 Alexipharmaca calida ſæpius morbum hunc, per ſe benignum, malignum reddunt, inpr. in ſubjectis Cholerico-Sanguineis, Plethoricis & Cacochymicis, quare iis moderata ſemper ſubſtituantur.

4 Aer frigidus quam maxime cavendus eſt, quoniam ejus admiſſionem exanthematum retroceſſio & partium internarum afflictio ſequitur.

5 In Diarrhœa huic morbo interdum ſuperveniente vitentur & adſtringentia & opiata, quoniam priora materiæ morbificæ excretionem, etſi alvum adſtringant, impediunt, poſteriora vero motus febriles ſumme neceſſarios cum damno ſedant.

6 Uti modicus vini, tanquam analeptici, uſus non in aliis tantum exanthematicis morbis ſed & in hoc maxime conducit, ita abuſus ejus propter ebullitiones ſanguinis ſubſequentes & Febris ac eorum ſymptomatum augmentum ſumme noxius eſt.

7 In alvo laxanda aut aperienda Clyſteres emollientes ſuo quidem non carent uſu, ſtimulantes tamen vitentur.

8 Emulſiones temperantes & leniter diapnoicæ hoc loco conducunt, exulent vero eæ, quæ ex ſeminibus vulgo ſic dictis frigidis parantur, quoniam motus febriles nimium ſedant & neceſſariam materiæ morbificæ excretionem impediunt.

9 In animi pathematibus mediocritas obſervetur, omnis enim in iiſdem exceſſus noxius eſt.

10 Qui huic morbo aſſueti ſunt, fugiant aerem nimis calidum & diætam lautam & aromaticam, quoniam talia morbum ſemel curatum denuo producunt.

11 Si morbus hic originem traxit ab excretionibus ſanguinis ſuppreſſis, Menſibus ſcil. & Hæmorrhoidibus, eæ in ordinem revocandæ ſunt, vitentur tamen ſemper omnia, quæ quocunque modo ad ebullitiones ſanguinis aliquid conferre poſſunt, quoniam talia ſuppreſſionem fluxuum conſuetorum augent, & vel alios affectus graviores, vel Purpuram aut provocant aut augent.

12 In cura Purpuræ rubræ, quæ interdum Arthritidem vel affectus rheumaticos ſuppreſſos ſequitur, cautiſſime procedendum eſt, hic enim ſi aliqualis committitur exceſſus, inprimis quoad remedia commoventia, graves ſequuntur affectus.

Caput XVIII.

De

Purpura alba ſive maligna.

I. *Definitio.* Purpura alba eſt utplurimum ſpecies Febris acutæ, continuæ & exanthematicæ ſpecies, in qua Natura motibus ſecretoriis & excretoriis auctioribus materiam malignam, in habitu corporis parvas puſtulas limpidas ſemen milii magnitudine ordinarie ſimiles formantem, expellere nititur.

II. *Differentia.*

1 A *Purpura rubra*: Vid. *Tab. praced.*

2 A reliquis *Febribus exanthematicis*, reſpectu exanthematum variorum. Vid. *Tabulas anteced. & ſeq.*

3 Ab aliis *excretionibus cutaneis*, reſpectu Febris, quæ in hiſce vel nulla, vel benigna, in hac vero acuta & ordinarie maligna eſt.

4 Utplurimum quidem Purpura alba maligna eſt & nonnunquam epidemice quoque graſſatur, interdum tamen benigna eſt.

III. *Signa.*

1 Incipit ordinarie uti Purpura rubra cum horrore leni.

2 Quem excipit æſtus mitis frequenter cum horrore alternans.

3 Hiſce jungitur inſignis anxietas & anguſtia præcordiorum cardialgica.

4 In ſubjectis ſenſibilioribus anguſtiæ præcordiorum ita urgent, ut interdum Lipothymiæ ſuperveniant.

5 Virium quoque adeſt ſumma proſtratio.

6 Multi quoque de faucium ardore & dolore, oris ſiccitate & ſiti conqueruntur.

7 Capitis quoque dolor affligit, quamvis non acutus, ſed magis turbulentus ſit.

8 Agrypnia adeſt continua.

9 Alvus ordinarie eſt adſtricta.

10 Pulſus eſt quidem celer, ſed impeditius procedit, & eſt quaſi oppreſſus.

11 Tenſionem etiam ſubcutaneam cum inſigni pruritu & ardore ſentiunt ægrotantes, ac preſſionem in dorſo.

12 Quo ceſſante quarto die copioſa exanthemata rubicunda primo in collo, pectore & poſtea in reliquo corpore erumpunt: eruptio hæc interdum etiam die ſcil. ſeptimo, imo undecimo, quod in aliquot junioribus obſervavi, contingit.

13 Ex quibus deinde copioſiſſimæ puſtulæ albæ, limpido humore repletæ, totam peripheriam corporis denſo agmine tengentes exurgunt.

14 Eruptionem nonnunquam præcedunt deliria, quæ prodeuntibus exanthematibus ceſſant.

15 Elapſis aliquot diebus puſtulæ in ſiccioribus exſiccantur & decidunt, in humidioribus vero ruptis veſiculis humor effluit, id quod jam Anno 1698. cum Febris ma-

maligna petechizans in patria mea graſſaretur, in non paucis præcipue in Chirurgo quodam obſervavi: hic Febre hacce maligna correptus in principio ſtatim poſitive diaphoretica & Theriacalia ſumſerat: erumpebant hinc copioſiſſimæ puſtulæ miliares, quæ ordinarias magnitudine longe ſuperabant: poſt quatuor vel quinque dies rumpebantur omnes, ita ut tota corporis ſuperficies eroſa videretur, tandem ſenſim ſenſimque exſiccabantur & ita ægrotus evadebat.

16 Interdum tamen diu in ſuperficie corporis hærent, quod in aliquot ægrotis obſervavi. Femina hujus loci triginta circiter annorum multa jam in puerperiis ob plethoram paſſa erat, quare in ultimo puerperio ſuadebam, ut ceſſante lochiorum fluxu venam pedis aperiri curaret, ſed cum hocce conſilium negligeret, in graviſſimam & univerſalem incidebat Arthritidem: cum ad eam vocarer, Chirurgus jam inſtituerat Venæſectionem, a qua tamen prorſus nullum ſentiebat levamen. Præſcribebam E. temperantia ordinaria cum Cinnabarinis & diaphoreticis fixis, quibus veſperi anodyna jungebam, ſed dolores nihilominus integrum octiduum eodem tenore continuabant: tandem ſequebatur ſudor continuus penetrantis admodum odoris & inſignem in cute pruritum excitans, unde dolores imminuebantur: quietam hinc in lecto continentiam imperabam, ſed ægrota odoris & pruritus pertæſa continuo induſia & lectum mutabat: præſagiebam malum eventum, ſed ſurdæ narrabatur fabula. Tandem ſudores ſubito ceſſabant, quorum ſuppreſſionem illico excipiebat horror & æſtus inſignis cum aliis ſymptomatibus febrilibus; tertio poſt horrorem die totum corpus maculis copioſiſſimis obſidebatur, ex quibus puſtulæ parvæ limpidæ erumpebant, quæ in dies augmentum capiebant, ita ut in frontis ſuperiore parte & artubus variolas magnitudine æquarent. Durabat hic ſtatus ad diem decimum quartum uſque, ubi in pectore & collo exareſcere incipiebant: tandem etiam eæ, quæ in manibus & pedibus erant, a decimo ſeptimo uſque ad vigeſimum exareſcebant. Lanio hujus loci ſubito corripiebatur horrore, quem æſtus inſignis cum reliquis ſymptomatibus & inſigni faucium inpr. in dextro latere inflammatione, ita ut fere ſuffocaretur, cum vocarer, Chirurgus jam venam ſecuerat in brachio, a qua ægrotus reſpectu inflammationis inſigne ſentiebat levamen, Febris tamen in eodem permanebat ſtatu: Sequenti die dolor inflammatorius ſubito deſerebat fauces & pectus ejuſdem lateris cum ſumma ferocia occupabat. Conſulebatur adhuc alius Medicus, qui me abſente Venæſectionis repetitionem ſuadebat, a qua iterum ægrotus levamen quoddam percipiebat. Exhibebantur diaphoretica fixa cum temperantibus, abſorbentibus & bezoardicis, unde dolor lateris punctorius ita imminuebatur, ut tertio die prorſus evaneſceret, ſed ſubito inſignia tormina colica ægrotum affligebant, injiciebatur E. clyſter emolliens & leniter carminativus, unde tormina quidem, cum alvus copioſe quater vel quinquies aperiretur, ceſſabant, ſed æger tota nocte erat admodum inquietus & de ardore & puncturis ſub cute maxime conquerebatur. Vocabar E. ſummo mane & cum adhuc de eodem ardore conquereretur, accuratius cutim examinabam & totum corpus innumeris puſtulis limpidis refertum deprehendebam. Certus igitur jam Febrem eſſe miliarem, præſcripta remedia continuare, iisque Eſſentiam alexipharmacam cum Eſſentia dulci interponere jubebam. Erumpebant hinc magis magisque puſtulæ & eandem ac in priori caſu acquirebant magnitudinem. Elapſis aliquot diebus multæ in collo, pectore & reliquo corpore exareſcebant, ſed ſtatim novæ ſuccedebant, atque haſce poſt exareſcentiam adhuc aliæ ſequebantur, quare antea dictis remediis emulſio temperans ex Sem. Card. Mar. & amygdalis jungebatur. Tandem prætergreſſo ſecundo ſeptenario ſenſim exareſcebant & penitus ceſſabant. Eodem fere tempore puerpera patiebatur lochiorum ſuppreſſionem, quam Febris acuta immediate ſequebatur, Medicus conſultus ſuaſerat Purgans & Venæſectionem: cum vero eam poſtea negligeret, quarto morbi die vocatus diaphoretica & temperantia præſcribebam quorum ope Febris ſenſim mitigabatur & prorſus ceſſabat: ſed elapſis tribus aut quatuor diebus ſubito Pleuritide corripiebatur, quæ elapſis decem diebus pariter ceſſabat. Et cum omnia jam in vado eſſe viderentur, repente horrore & æſtu alternante affligebatur, quos effluxis aliquot diebus exanthemata miliaria copioſiſſima, quibus hinc inde petechiæ interſperſæ erant, excipiebant: ſuadebam E. quietam in lecto continentiam & remedia convenientia præſcribebam. Quinto poſt eruptionem die ægrota lectum contra voluntatem meam mutabat, ſed mox ſequebatur exanthematum retroceſſio, cum vero mox lecto traderetur & Mixtura ex Eſſentia alexipharmaca & dulci parvis & repetitis doſibus ei daretur, denuo erumpebant ac elapſo die decimo quarto ſenſim ſenſimque ceſſabant. Eodem tempore lochia ſed admodum fœtentia redibant, atque hoc modo ægra tot malis afflicta evadebat.

IV. *Subjectum.*

1 Juniores præ adultioribus.

2 Homines temperamenti humidioris & poroſi corporis habitus.

3 Feminæ præ viris.

4 Puerperæ præcipue.

5 Si tamen epidemica eſt conſtitutio, nulli parcit ætati, temperamento & ſexui, quod Anno 1698. in Patria & hic quoque præcedente autumno obſervavi.

6 Plethorici & Cacochymici.

7 Quibus ſanguinis evacuationes naturales ſuppreſſæ ſunt.

8 Evacuationes ſanguinis artificiales negligentes.

9 Quibus ſudores vel per imprudentem medicationem vel inconveniens regimen ſupprimuntur.

10 Quibus alexipharmaca nimis commoventia exhibentur.

11 Qui in morbis acutis, præcipue vero in Febribus catarrhalibus petechizantibus, nimis calido regimine tractantur.

V. *Prognoſis.*

1 Purpura alba per ſe nunquam periculo caret, præprimis ſi conſtitutio eſt epidemica, & hinc ſæpius plures jugulat.

2 Interdum tamen aliquo modo benigna obſervatur, præſertim quando tum temporis nullæ Febres malignæ graſſantur.

3 Quo citius erumpit Purpura miliaris, eo majoris malignitatis indicium eſt & contra.

4 Purpura miliaris in qua exanthemata non confertim, ſed ſucceſſive & nimis languide erumpunt, aut ubi poſt caſum priorum nova ſuccedunt, ſemper pejoris eſt indolis.

5 Exanthemata modo erumpentia, modo iterum diſparentia merito ſuſpecta ſunt.

6 Plenaria exanthematum in ſtatu morbi retroceſſio vel lethalis eſt, vel reliqua ſymptomata longe graviora reddit.

7 Si poſt exanthematum repulſorum novam expulſionem ſymptomata inpr. deliria & præcordiorum anxietates non mitiora redduntur, ſed in eodem tenore perennant, res periculi plena eſt.

8 Eo gravius vero metuendum eſt periculum, ſi Petechiæ Purpuræ albæ ſtatim in principio eruptionis junguntur.

9 Purpura alba lochiorum ſuppreſſionem excipiens ſemper pejor eſt quam reliqua.

10 Purpura alba ſubjecta Plethorica aut cacochymica corripiens ſemper gravius affligit & majori periculo exponit ægrotantes.

11 Diarrhœa ſymptomatica retroceſſionem exanthematum facile poſt ſe trahit, & hinc merito ſuſpecta eſt.

VI *Remedia.*

1 *Temperantia*: Succi aciduli, Succ. citr. rec Rob. Ceraſ. acid. Rib. Berb. Cydon. Cynosb Sir aceto ſ citr Cydon. Granat. Nitroſa, abſorbentia, digeſtiva, Gelatinoſa &c.

2 Dia-

2 Diaphoreſin promoventia: Aquæ diapnoicæ variæ, Tinct. Bezoardica, Eſſent. alexipharmaca ♁, alia fixa &c.

3 Analeptica: Aq. Roſar. Namph. Ceraſ. nigr. Cinnam. Cydon. Conf. de Hyacinth. Alkerm. Eſſent. dulc. Hal. Pulv. ſolares.

4 Alvum apertam ſervantia: Clyſteres emollientes, potus ſufficiens, Salia digeſtiva.

Formulæ Remediorum.

1 Potiuncula alexipharmaca.

℞. *Aq. Scord.* — *♁ diaph.*
Scabioſ. — *Conch. ppt. ā* ℈j.
Scorzon. — *Succ. citr. rec.* ʒij.
Fl. acac. ā ℥j. — *Sir. Cydon.* ℥ſs.
Mixt. ſimpl. ℥j. — *D. Cochleatim.*

2 Alia analeptica & alexipharmaca.

℞. *Aq. Card. bened.* — *Scord. ā* ʒj.
Ulmar. — *Succ. Citr. rec.* ʒiij.
C. C. citr. — *Conf. de Hyac.* ʒiſs.
Cinnam. cyd. — *Sir. contraj.* ʒvj. *M.*
Namph. ā ℥j. — *D. ut antea.*
Eſſ. alexiph.

Reliquas formulas vide in *Tab. anteced. & ſeq.*

VI. *Methodus medendi.*

1 Cum morbus hic, inpr. in conſtitutionibus epidemicis, utplurimum præcipitis ſit eventus, ab initio ſtatim ægrotis ſuccurrendum eſt, & quidem per temperantia, abſorbentia & diaphoretica fixa, ut hoc modo materia morbifica corrigatur & ſenſim ſenſimque ad peripheriam corporis expellatur.

2 Eruptionis tempore excretio promoveatur per Eſſentiam alexipharmacam Stahlii, quæ tempore matutino & pomeridiano extra exacerbationis tempus ſive æſtum febrilem moderatis doſibus ad guttas 25. 30. exhibeatur.

3 Tempore vero intermedio continuentur pulveres diaphoretici fixi & temperantes vel in juſculo vel in Aquis diapnoicis dati, quæ & Febrem in debito vigore conſervant & ſymptomata mitigant.

4 Toto hoc tempore regimen moderate calidum ſervetur, ut hoc modo materia morbifica continuo exhalare queat.

5 Si ægroti ſunt admodum debiles reliquis remediis interponantur vel jungantur analeptica, Aqua Namph. Cinnamon. Cydon. Eſſ. dulc. Hal. Pulv. Solares &c.

6 Diaphoreſin optime quoque promovent Infuſa ex Radic. alexipharmacis temperatis & Herbis quibuſdam parata & reliquis remediis interpoſita.

7 Ceſſantibus exanthematibus Eſſentia alexipharmaca cum reliquis remediis nihilominus continuentur, ut hoc modo omne noxium placide per diaphoreſin evacuetur.

8 Finito morbo primæ viæ leniter laxante Mercuriali, Rhabarbaro aut Extracto Panchym. Crollii cum Pilulis Stahlianis mixto evacuentur.

9 Si alvus eſt nimium obſtructa, aperiatur per Clyſteres emollientes aut ſuppoſitoria, ſine ſtimulo acri.

10 Si Diarrhœa jungitur Febri miliari, pulvis Chacarillæ ad gr. X. XII. exhibeatur.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Venæſectio hic nullius eſt uſus, niſi in ſubjectis eminenter Plethoricis in primo ſtatim morbi principio & ſubjuncto regimine moderate diaphoretico inſtituatur.

2 Multo minus Purgantibus inprimis acrioribus locus concedendus eſt, quatenus Naturæ ordinem invertunt, & materiam excretioni per habitum corporis deſtinatam ad interiora cum damno derivant. Obſervatum hoc potiſſimum fuit Anno ſuperiori Anno 1719. tempore æſtivo, ubi non pauci hac Febre laborantes per Purgantia & Venæſectiones neci traditi fuerunt. Poſt talium enim uſum exanthemata vel nimis tarde vel ſucceſſive erumpebant, ſed mox ad retroceſſionem pronæ erant, aut actu retrocedebant: ægroti delirabant, admodum debiles erant: alii de inſigni anxietate præcordiorum quas in quibuſdam Lipothymiæ in aliis Convulſiones & mors ſequebantur. Femina hujus loci quinquaginta & aliquot annorum ſub finem Menſis Auguſti corripiebatur leni horrore, quem calor excipiebat cum ſymptomatibus febrilibus: quare eo ipſo die Venam ſibi ſecari curabat: ſequenti die conſultus præſcribebam Pulverem temperantem & diaphoreticum loco Purgantis remedii, quod deſiderabat: ſed nihilominus ſuaſu muliercularum amicarum Potiunculam purgantem a Pharmacopœo acceptam aſſumebat, a qua pluries & in ſequentem uſque diem purgabatur: die tertio vocatus Eſſentiam alexipharmacam & Pulverem Chacarillæ præſcribebam: hinc alvus ſiſtebatur quidem & ſopor quo antea affecta erat imminuebatur, ſed nihilominus de inſigni & continua anxietate conquerebatur: jubebam continuare Eſſentiam & potiunculam diapnoicam, ſed ſine ſucceſſu, ſopor enim elapſis aliquot diebus redibat & magis quam antea urgebat. Tandem die nono hinc inde in collo exanthemata, ſed in parva quantitate erumpebant, in reliquo autem corpore nihil horum conſpiciebatur: die decimo aliquoties Lipothymiis affligebatur, quas undecimo mors excipiebat. Alias obſervationes ab aliis mihi communicatas ſilentio prætereo.

3 Remedia alexipharmaca calidiora & regimen coactum hic maxime exulent, quia Febrem, anxietates & reliqua ſymptomata augent.

4 Abuſus quoque temperantium & fixorum vitandus eſt, quoniam æſtum quidem febrilem temperant, ſed ſimul placidam excretionem retardant, quare alexipharmaca lenia ipſis ſemper interponantur. Ob abuſum abſorbentium & fixorum in aliquot ſubjectis poſt Febrem miliarem tumores pedum oedematoſos, qui non niſi longo tempore curari poterant, obſervavi.

5 Nitri prudentem uſum (ſingulis ſcilicet quatuor vel ſex horis parcis, & repetitis doſibus exhibitum) commendat *Stahlius* in *Præfat. ad Junckeri Tabulas*.

6 Ipſa quoque gemmata inpr. in ſubjectis teneris & ſenſibilibus fugienda ſunt, quoniam adſtringunt & excretionem impediunt.

7 Si ullibi in hoc ſane morbo blanda eſt continua tranſpiratione opus eſt, quare huic methodo continuo inſiſtendum & a mutatione regiminis & medicamentorum abſtinendum eſt.

8 Nunquam etiam remedia in copia ægrotis ſunt exhibenda, quia vel exanthemata per ea nimis mature expelluntur, vel ordo naturalis & placida tranſpiratio impediuntur.

9 Potus ſufficiens ad diluendum & temperandum ſanguinem ac excretionem exanthematum promovendam ſumme quidem neceſſarius eſt, frigidus tamen fugiatur.

CAPUT XIX.

DE

Febre Catarrhali maligna ſive Petechizante.

I. *Definitio.* FEbris Petechizans eſt ſpecies Febrium acutarum malignarum, in qua Natura ope motuum febrilium materiam quandam acrem in lympa ſpiſſiori hærentem & corpori ſumme infenſam expellere nititur.

II. *Differentia.*

1 A *Febre Catarrhali benigna*.

a Reſpectu *cauſæ*: quæ in benigna mitior, in hac vero longe acrior eſt.

b Reſpectu *ſymptomatum*, quæ in benigna leviora, in maligna vero graviora ſunt.

c Reſpectu *exitus*: qui in maligna ſæpius funeſtus, in benigna vero utpl. ſalutaris eſt.

2 A *Febre Petechiali*, ſtricte ſic dicta. Vid. *Tab. ſeq.*
3 A *Purpura miliari*, *Morbillis*, *Purpura urticata &c.* Vid. *Tab. præcedentes*.

III. *Signa*.
1 Præcedit Coryza aut Gravedo cum ſtupore capitis.
2 Cui jungitur tuſſis lenis, cum oppreſſione aut laſſitudine pectoris.
3 In nonnullis occurrit tonſillarum inflatio.
4 Si vero a contagio orta eſt Febris ſine Coryza aut Tuſſi præcedente ſtatim affligit.
5 Inſignis quoque laſſitudo & virium proſtratio concurrit.
6 Febris invadit tempore autumnali circa veſperam hora quinta vel ſexta cum horrore ad ſemihoram vel interdum integram quoque ſe extendente.
7 Quem excipit æſtus ſatis gravis inpr. in ſubjectis Plethoricis.
8 Huic dolor capitis, ſitis, anxietates, inquietudines agrypniæ junguntur.
9 Accedit dolor tenſivus in dorſo, qui non raro etiam artus occupat; ordinarie tamen non niſi de inſigni artuum debilitate conqueruntur ægrotantes, ita ut eos hinc inde movendo levamen quærant.
10 Sitis quæ hic occurrit, non eſt adeo intenſa ac in aliis acutis, ſed reſpectu earum ſatis moderata.
11 Continuat æſtus hic eodem ordinarie tenore per totam noctem.
12 Sequenti vero die inpr. verſus meridiem aliquo modo remittit.
13 Circa veſperam hora conſueta denuo exacerbatur ac ordinaria ſymptomata denuo urgent, maxime vero anxietates & agrypnia.
14 Primis diebus finiente paroxyſmo nullus obſervatur ſudor uti in aliis, ſed ſolum leniſſimus udor.
15 Continuat hoc modo Febris cum ſuis ſymptomatibus & præcipue inappetentia & agrypnia uſque ad finem primi ſeptenarii, ubi ſudores lenes poſt exacerbationem magis conſpicui fiunt.
16 In aliis tranſpiratio quarto jam die augetur.
17 In aliis die ſeptimo catarrhus aliquantulum imminuitur, vel plane tollitur.
18 In nonnullis eodem tempore dolores tenſivi dorſi & artuum augentur & poſtea Petechiæ efflореſcunt.
19 In multis tamen legitimo modo ſine calido regimine tractatis Petechiæ in conſpectum non veniunt, & morbus ſine illis ſucceſſive ſolvitur.
20 Non pauci quoque ægrotantium Diarrhœas patiuntur, ad quas Febris hæc admodum prona eſt.
21 Si alvus eſt clauſa facile ſuperveniunt Aphtææ, Angina & deliria.
22 Nonnunquam etiam Lipothymiæ licet incompletæ, in ſubjectis præcipue ſenſibilibus, obſervantur.

IV. *Subjectum*.
1 Reſpectu *temperamenti*; homines temperamenti humidioris ſanguinei ſcil. & ſanguineo phlegmatici.
2 Otioſi, Plethorici & qui ob malam Diætam corpora habent Cacochymica.
3 Senſibiles & animo trepido præditi.
4 Qui ad catarrhos alias proni ſunt.
5 Excretiones naturales, inprimis vero ſudores ſpontaneos, negligentes.
6 Contagio affecti.

V. *Prognoſis*.
1 Febris hæc pro diverſa annorum & aeris conſtitutione reſpectu malignitatis differt, adeoque etiam majus vel minus periculum involvit.
2 Quando epidemice graſſatur ſemper majori periculo exponit ægrotantes, quam ſi ex cauſis domeſticis oritur.
3 Nunquam reſpectu malignitatis periculo caret, quando vero mitiſſimo modo tractatur illud periculum facile ſuperatur.
4 Tota hæc Febris legitime procedens ad diem uſque decimum quartum ſe extendit.
5 Interdum tamen propter commiſſos in medendo & regimine errores ante ſeptimum lethalis evadit, nonnunquam vero decimum quartum diem ſuperat.
6 Diarrhœa in hiſce Febribus ſemper melior eſt alvi adſtrictione.
7 Si tamen excedit aut nimis diu durat, excretionem ſudoris & macularum per habitum corporis turbat.
8 Præmatura Petechiarum eruptio majorem malignitatem & majus periculum portendit,
9 Quando autem ſecundo ſeptenario erumpunt, melioris ſunt ſpei.
10 Quo major Petechiarum adeſt copia, eo majus metuendum eſt periculum; leviſſimam enim cauſam earum retroceſſio ſequitur.
11 Quæ modo erumpunt, modo retrocedunt, peſſimæ ſunt indolis.
12 Quæ autem conſtanter in habitu corporis permanent, colore rubicundo aut roſeo ſunt præditæ, magis magiſque pallidæ fiunt ac cum aliquali euphoria ſenſim diſparent, ſalutarem eventum præſagiunt.
13 Quæ contrario modo ſe habent, coloris ſcil. ſunt obſcuri & lividi, ac facile retrocedunt, aut diſparentes ægrotum non ſublevant, peſſimi ſunt ominis.
14 Si cum Petechiis Purpura miliaris alba ſimul & præmature, tertio ſcil. vel quarto die, erumpit, res pariter periculi eſt plena.
15 Tolerabilior vero eſt ſtatus, ſi Purpura miliaris maculis ſuccedit aut præſentibus jam Petechiis erumpit.
16 Si diſparentibus Petechiis ægrotantes nullum ſentiunt levamen, facile Purpura miliari corripiuntur.
17 Aphthæ huic Febri ſupervenientes utplurimum lethalem poſt ſe trahunt exitum.
18 Angina Petechiis juncta vel accedens brevi mortem infert.
19 Lipothymiæ frequentius affligentes ordinarie admodum periculoſæ ſunt.
20 Sudores præmature erumpentes placidum morbi curſum turbant, & facile in nimios, ægrotos maxime debilitantes, degenerant.
21 Longe autem meliores ſunt, qui quarto aut ſeptimo die placide erumpunt poſt exacerbationes, ſive ſub finem paroxyſmi.
22 Hæmorrhagias quoquo tempore contingentes melius eſt non fieri, quam fieri: imo largiter recurrentes, alvo præſertim ſicciore, it. Deliria & Aphthas poſt ſe trahentes, plerumque lethales ſunt: diuturnioribus vero deliriis tandem ſupervenientes, illaque ſublevantes, tolerabiliores exiſtunt.
23 Deliria poſt primum ſeptenarium ſemper pejoris ſunt indolis, quam quæ ante eum occurrunt.

VI. *Remedia*.
1 Materia malignam corrigentia & Febrem temperantia: Conch. citrat. aliaque abſorbentia, acido quodam ſaturata, uti Mat. Perl. Lap. ♋ &c. Nitr. depur. regenerat. ♁iat. Salia digeſtiva: Tart. Vitr. Arcan. duplic. Acida: Succ. citr. rec. Sir. acetoſ. Citr. Rob. Rib. Berb. Tinct. Roſar. Decoct. C. C. & Scorzon. citrat. Potus ſufficiens, Emulſiones.
2 Materiam correctam blande per diureſin & diaphoreſin evacuantia: Abſorbentia cum acidis maritata ♁ diaphor. Bezoard. miner. Reg. ♁ Medic. Pulvis Bezoard. Hal. Eſſ. alexiph. Stahlii, Scordii, Mixt. ſimplex, Tinct Bezoard.
3 Vires conſervantia: Gelatinoſa, Mucilaginoſa, juſcula carnium, Emulſiones cum Aquis analepticis paratæ, Pulveres Solares Richteri. Eſſent. dulc. concentr. & ordinaria Hal.
4 Symptomata urgentia mitigantia: Camphorata, Nitroſa, Abſorbentia acido ſaturata, Cryſtall. mont. aliaque antea recenſita.

Formulæ Remediorum.

1 Potiuncula temperans.

℞. *Aq. Scorzon.* *C. C. citr.* ā ℥iſs.
Galeg. *Conch. citr.*

Nitr.

Nitr. depur.
Tart. Vitr. ā. ʒſs.
Cinnab. ♁ *ii* ℈*j.*
Sir. acetoſ. citr. ʒ*ſs. M.*
D. ſing. 2. vel 3. horis cochl. aliquot.

2 Alia temperans & diaphoretica.

℞. *Aqu. Fl. Acac.*
Rub. Id. ā. ℥*ij.*
Lap. ♋.
Bezoard. min.
Nitr. regener. ā. ʒ*ſs.*
Reg. ♁ *Medic. gr. XV.*
Succ. citr. rec. ʒ*ij.*
Sir. contraj. rec. ℥*ſs. M.*
D. ut antea.

3 Alia analeptica & alexipharmaca.

℞. *Aqu. Galeg.* ℥*iij.*
Nampb.
Cinnam. cyd. an. ʒ*vj.*
Eſſ. alexiph. ʒ*ij.*
Succ. citr. rec. ʒ*iſs.*
Julep. gemmat. ℥*ſs.*
D. ſing. 4. 5. 6. horis aliquot cochlearia.

4 Mixtura alexipharmaca.

℞. *Eſſ. alexiph.*
Scord. an. ʒ*ij.*
D. mane gutt. 25. 30.

5 Alia alexipharmaca & confortans.

℞. *Eſſ. alexiph.*
Scord. an. ʒ*iſs.*
dulc. ʒ*j. M.*
D. ut antea.

6 Emulſio temperans & analeptica.

℞. *Sem. Card. Mar.*
bened.
Citr. an. ʒ*iij.*
Aq. Galeg.
Roſar.
Scorzon. an. ℥*iiſs.*
Cinnam. ℥*j.*
F. l. a. Emulſio.
Colat. adde
♁ *diaph.*
Matr. perl. an. ℈*ij.*
Sacc. perl. ℥*ſs. M.*
D. cochleatim.

7 Species pro Infuſo Theiformi.

℞. *Rad. Pimp. alb.*
Vincetox.
Imperat. an. ʒ*iij.*
Ari ʒ*iſſ.*
Herb. Scord.
Scabioſ.
Hyſſop.
Bellid. an. m. j. M.
Inciſ. infund. in Aq. ſ. fervent. & bulliant leniter.

8 Species pro potu.

℞. *Raſ. C. C.*
Rad. Scorzon. an. ʒ*ij. M.*
Coq. in Aq. ſimpl.
Colat. adde
Succ. citr. rec. q. ſ. ad gratam aciditatem.

VII. *Methodus medendi.*

1 In Cura hujus Febris partim ad Febrem ipſam, partim ad conjunctum catharrum acrem & ſalſum reſpiciendum eſt: & cum cauſa morbifica ſit admodum acris, phlegmati immerſa, temperanda & involvenda, phlegma vero reſolvendum & abſtergendum eſt, ne in partibus ſolidis labes excitetur.

2 Hiſce ſcopis inſerviunt remedia antea allegata, inpr. vero Eſſentiæ alexipharmacæ aut Tincturæ Bezoardicæ moderate vel prorſus non camphoratæ, quæ phlegma tenue & ſalſum ad peripheriam corporis leniter pellunt: exhibeantur autem tempore matutino in moderata doſi.

3 Poſtea ad temperandam materiam acrem Potiunculæ aut Pulveres temperantes leniterque diaphoretici, ex abſorbentibus, Nitroſis & antimonialibus fixis parati propinentur, ut hoc modo placida diapnoe & materiæ ſucceſſiva excretio promoveatur.

4 Eadem quoque inſerviunt placidæ Febris promotioni & ejus exceſſum præcavent, ſi ante exacerbationem & in illa exhibentur.

5 Eo certius autem dictum effectum præſtant, ſi illis Emulſiones & in ſubjectis ſanguineis & activis blanda acida interponuntur vel junguntur, qualia ſunt potiſſimum Succus Citri recens, Julapiis, Potiunculis & potui ordinario admixtus.

6 Si Petechiæ erumpunt, continuentur Emulſiones temperantes & diapnoicæ cum mucilaginoſis & Gelatinoſis. Cremore Hordei, Gelatina C. C. &c. ut hoc modo materia morbifica magis temperetur, involvatur & leniter expellatur.

7 Hæc autem methodus, exhibendo ſcil. mane Eſſentiam alexipharmacam, poſtea vero in exacerbatione & extra illam diaphoretica fixa cum temperantibus, per totum morbi curſum ſervetur.

8 In adſtrictione alvi exhibeatur potus ſufficiens cum nitroſis & Clyſteres lenientes injiciantur, aut detur Elixir Polychreſtum Hal. juxta methodum in D. Richteri Tractatu præſcriptam.

9 Si vero Diarrhœa accedit, eadem Nitroſa & Cryſtallus montana parvis & ſæpius repetitis doſibus uſum trahantur.

10 Quando dolores capitis & vigiliæ nimium urgent, externæ convenit primo Spir. Vini camphoratus, poſtea vero Unguent. Alabaſtr. quod dolores optime lenit. Vid. *Stahlii Opuſc. p. 617.*

11 Si Hæmorrhagia narium Febri huic jungitur, inſiſtendum eſt temperantibus & nitroſis, paulo majori doſi exhibitis.

12 In Deliriis & Lipothymiis in uſum trahantur partim Emulſiones, temperantia & Nitroſa, partim vero analeptica, inpr. Eſſ. dulc. Hal. tam ordinaria quam concentrata.

13 Si Aphthæ & inflammatio faucium ſupervenit, opem optime ferunt Gargariſmata ſubadſtringentia.

14 In Tuſſi catarrhali, quæ ſæpius huic morbo jungitur, exhibeantur ſæpius Infuſa Theiformia, hæc enim non ſaltem materiæ excretionem, ſed & diapnoen promovent.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Si ullibi in hac ſane Febre leniſſime & cautiſſime procedendum eſt, omnia enim commoventia eam pejorem & ordinarie funeſtam reddunt.

2 Exulent hinc Purgantia & Emetica, quicquid etiam alii de virtute Ipecacuanhæ alexipharmaca proferant.

3 Abſit quoque Venæſectio, utpote quæ ordinarie circa dies criticos incompleta molimina hæmorrhagica ſive congeſtiones ad caput & inde pendentia deliria cum Aphthis & faucium inflammatione poſt ſe trahit. Si vero ſubjecta ſunt eminenter plethorica, in principio inſtituatur, ſed regimen diapnoicum continuum ſtatim ſubjungatur.

4 Nullus quoque locus ſit alexipharmacis calidioribus, utpote quæ Maſſam Sanguinis nimium commovent & gravia mala poſt ſe trahunt.

5 Inſignia quoque damna infert regimen poſitive ſudoriferum, Maſſam humorum nimium commovendo, quare fugiendum eſt.

6 Pulveres Bezoardici, inpr. quos multa adſtringentia pro alexipharmacis falſo habita, ingrediuntur, ut Pulv. Pannon. hic nullam habent utilitatem, quoniam placidam excretionem magis impediunt, quam promovent.

7 Omne frigus actuale nocet & diapnoen tollit, quare ægroti a potu frigido & omni refrigeratione abſtineant, bibant potius tepide & placidæ diaphoreſi indulgeant.

8 Quieta in lecto continentia optime hanc excretionem promovet, jectigationes vero frequentes eam impediunt, quare fugiantur.

9 Præſente Diarrhœa nunquam præſcribantur opiata & adſtringentia, alvi enim adſtrictionem ordinarie ſequuntur Aphthæ & Inflammationes faucium funeſtæ.

10 In Agrypnia opiata & narcotica nunquam in uſum trahantur, quoniam diapnoen magis tollunt, quam promovent.

11 Si Petechiæ erumpunt, Emulſiones temperantes potius, quam fortiora alexipharmaca, in uſum trahantur.

12 Cum Febres tales recidivæ maxime obnoxiæ ſint, finito morbo Eſſentia alexipharmaca adhuc aliquandiu continuetur, ut hoc modo omne noxium e corpore expellatur.

Caput Vigesimum.

De

Febre Petechiali.

I. *Definitio.* Febris Petechialis eſt ſpecies Febrium extreme acutarum, contagioſarum & malignarum, in qua Natura miaſmata maligna, maculas in habitu corporis pulicum morſibus ſimiles formantia, e Maſſa ſanguinea ſeparare & per peripheriam corporis expellere nititur.

II. *Dif-*

II. *Differentia.*

1 A *Febre Petechizante.*

a Reſpectu *gradus*: malignitas enim in Petechiali ſtricte ſic dicta major eſt, quam in Petechizante.

b Reſpectu *eruptionis Petechiarum*: quæ in Petechiali mature, & ſæpius in principio primo ante quartum & ſeptimum diem, in Petechizante vero legitime tractata tardius vel prorſus non erumpunt.

c Reſpectu *periculi*: quod in Petechiali longe majus, quam in Petechizante eſt.

2 A *Purpura miliari* differt reſpectu exanthematum, quæ in hac peripheriam corporis ſuperant, in Petechiali vero profundius in cute hærent.

3 A *Peſte.*

a Reſpectu *gradus malignitatis*, in quo Peſtis Petechialem Febrem longe ſuperat.

b Reſpectu *exanthematum*: in Peſte enim ordinarie *Bubones* & *Carbunculi*, in Petechiali vero *maculæ* ſive *Petechiæ* erumpunt.

c Reſpectu *periculi*; Peſtis enim ordinarie magis funeſta eſt, quam Febris Petechialis.

d Reſpectu *graſſationis*: quatenus Peſtis longe plures, quam Petechialis Febris corripit.

4 Febris ipſa Petechialis differt quoque *gradibus*, interdum enim magis, interdum vero minus periculoſa eſt, reſpectu ſcil. locorum & anni temporum.

III. *Signa.*

1 Præcedit laſſitudo corporis & artuum.

2 Cui jungitur ſtupor & gravitas capitis cum tenſione dolorifica dorſi.

3 Invadit vero ipſa Febris tempore veſpertino cum leni horrore.

4 Quem excipit æſtus modo mitior, modo gravior.

5 Adeſt ſtatim inſignis virium proſtratio.

6 Anxietates præcordiales inſignes concurrunt, quæ ſæpius adeo invaleſcunt, uti ægroti, quo ſe vertant, neſciant.

7 Dolor capitis interdum inſigniter etiam urget.

8 Jungitur ſitis cum inſigni inquietudine.

9 Sæpius conqueruntur de ardore & dolore faucium ægrotantes.

10 Quem non raro excipit actualis faucium inflammatio cum Aphthis.

11 In non paucis urgent quoque Lipothymiæ & quidem modo in principio morbi, modo in ejus incremento.

12 Utplurimum delirant ægrotantes.

13 Quæ tamen deliria pro temperamentorum diverſitate diverſa ſunt.

14 Interdum ægroti quidem non delirant, adeſt tamen irrationalis animi abjectio & continuus mortis metus.

15 Pulſus ordinarie quidem eſt frequens & celer, ſed juſto debilior & in multis inæqualis.

16 Reſpiratio, etiam non concurrente plethora, in multis eſt admodum laborioſa.

17 Urina rarius ſanorum Urinæ eſt ſimilis, utpl. vero rubello colore tincta.

18 In multis etiam obſervantur ſubſultus tendinum & actuales motus convulſivi.

19 Et talia ſymptomata ſæpius in malo graviori ſub initium & in incremento obſervantur.

20 Tandem circa diem quartum aut ſeptimum, raro ſerius, poſt varias magis vel minus ſenſibiles tractiones & tenſiones in dorſo erumpunt Petechiæ, pectore, collo, reliquiſque partibus, excepta facie.

21 In malo tamen graviori Petechiæ in principio ſtatim morbi prodeunt.

22 Imo vidimus Petechias in orthoſtadiis & de nulla re conquerentibus eripuiſſe. Ante ſeptemdecim annos cum plures hic loci a Petechiis morerentur, amicum hoc morbo laborantem viſitaturus alium in platea offendebam: & cum de amico ægroto ſermones miſceremus, obſervabam in commilitonis mei collo plures Petechias, quas etiam in brachiis deprehendebam: & cum ex eo quærerem, quid ſibi velint hæ maculæ? eas reliquias morſuum pulicum eſſe reſpondebat. Diſcedenti a me alii eandem quæſtionem movebant, ſed riſu, cum de Petechiis mentionem facerent, eoſdem excipiebat. Domum rediens matri, quid ſecum actum eſſet, narrabat: mater perterrita Medicum vocabat; hic Petechias ſtatim cognoſcens, prudentia tamen (cum æger ſe prorſus nihil incommodi ſentire, conſtanter affirmaret,) utens nullam, ne terrorem ægrotanti incuteret, de Petechiis mentionem faciebat, Potiunculam tamen diaphoreticam præſcribebat, ac ut lecto ſe traderet, ſuadebat; verſus veſperam Febris invadebat cum graviſſimis anxietatibus, deliriis, lipothymiis &c. & quarto die moriebatur. Ante duodecim & quod excurrit annos cum itidem Febris Petechialis hic graſſaretur, viſitabam inter alios virum hac Febre laborantem, qui etſi totus quaſi conſperſus eſſet maculis, lectum nunquam petebat, ſed ſemper in hypocauſto obambulabat. Uxor ejus elapſis aliquot diebus, cum lotium tempore matutino, uti hic moris eſt, afferret, & ſtatum mariti referret, plures jam in collo & pectore habebat Petechias obſcure rubicundas, ſed de nullo prorſus incommodo conquerebatur. Diſcedens a me forum, aliquid emptura, petebat: & cum interim maritum viſitarem, femina rediens mihi & marito referebat, quaſdam feminas ipſi, ſe Petechias in collo habere dixiſſe. Suadebam ut aliquot cochlearia Potiunculæ diaphoreticæ marito præſcriptæ aſſumeret, ſed conſilium hocce, quia ſe nihil incommodi ſentire objiciebat, reſpuebat. Verſus veſperam ſubito Febris invadebat cum gravibus deliriis; ſequenti die abortum octavo graviditatis menſe patiebatur: fœtus mortuus copioſas in habitu corporis habebat petechias. Deliria continuabant & tertio die moriebatur, maritus vero evadebat. Alia multa exempla ſilentio prætereo.

23 Petechiæ hæ ſunt utpl. coloris roſei aut purpurei, interdum vero etiam ſunt obſcure rubicundi.

24 Subſiſtunt hæ maculæ pro temperamentorum diverſitate & morbi indole modo diutius in peripheria corporis modo brevius.

25 Morbo legitime procedente indies magis magiſque pallidæ fiunt & tandem evaneſcunt.

IV. *Subjectum.*

1 Quando epidemice graſſatur, nulli parcit ætati, ſexui & temperamento.

2 Frequentius tamen affligit adoleſcentes, juvenes & homines mediæ ætatis, florido corporis habitu præditos & Plethoricos.

3 Adſtantibus tamen etiam facile per contagium communicatur.

4 Facilius quoque eadem corripiuntur, qui Diæta calida & vinoſa abutuntur.

5 Alexipharmacis calidis & volatilibus in morbis acutis.

V. *Prognoſis.*

1 Febris Petechialis eſt morbus graviſſimus & ſæpe inſtar Peſtis brevi tempore e medio tollit, quod hic ſæpius experti fuimus.

2 Nonnunquam tamen ſi mitior eſt ad plures dies ſe extendit, & non raro ſecundum ſeptenarium ſuperat.

3 Semper tamen admodum maligna eſt, & ei nunquam fidendum, quoniam ſæpius ex improviſo homines jugulat.

4 Interdum mitiori modo incedit ſine gravioribus ſymptomatibus, excepta inſigni virium proſtratione, ita ut hinc etiam aliquo modo negligitur, ſed poſtea præter opinionem incrementa utpl. funeſta ſumit, quod ſepius obſervatum fuit.

5 Quo magis vires in hac Febre ſunt proſtratæ, eo majus metuendum eſt periculum.

6 Irrationalis animi abjectio, & conſtans mortis metus, ſæpius eſt funeſtum præſagium.

7 Quo magis animi anxietates urgent, eo major eſt de interna læſione & funeſti exitus ſuſpicio.

8 Jectigationes continuæ in lecto, ſitus mutationes

& denudationes pariter malum præbent præſagium.

9 Ardor & dolor faucium cum inſequente inflammatione & Aphthis fere ſemper lethalia ſunt ſigna.

10 Quo gravius affligunt Lipothymiæ in Febre Petechiali, eo gravius ſubeſt periculum.

11 Deliria etſi non ſemper ſint funeſta, admodum tamen ſunt mala, ſi ægroti continuo delirant, ita ut ad ſe non redeant.

12 Reſpiratio laborioſa in hac Febre cum gravibus anxietatibus ſine concurrente Plethora, ſemper peſſima eſt, utpl. enim Ventriculi & diaphragmatis incipiens ſubeſt inflammatio.

13 Pulſus debilis & intermittens aut inæqualis peſſimum præbet omen.

14 Pariter mali eſt ominis ſitis defectus.

15 Oblivio & omnium rerum negligentia infauſtum portendunt exitum.

16 Alvi laxitas ſemper melior eſt ejuſdem adſtrictione, quia hæc inflammationem faucium & Aphthas facile poſt ſe trahit.

17 E contra vero largum Urinæ profluvium interdum ſatis periculoſum obſervatum fuit. Vid. *Hiſt. morb. Urat ſlav.*

18 Subſultus tendinum & motus convulſivi ſemper ſunt mali, pejoris tamen ſunt illi, qui in ſtatu & declinatione occurrunt quam qui in incremento ante Petechiarum eruptionem obſervantur.

19 Quo magis in principio urgent gravia ſymptomata, præprimis magna & præceps virium proſtratio, Lipothymia, animi abjectio, ſitis & dolorum inadvertentia, mentis vacillatio &c. eo pejor eſt ſtatus.

20 Petechiæ nimis copioſe & præmature erumpentes ſemper majorem indicant malignitatem.

21 Imo, ſi inſtabiles ſunt aut inconſtantes, ita ut mox appareant, modo diſpareant, ſi non funeſtum, maxime tamen periculoſum portendunt exitum.

22 Color Petechiarum roſeus & floridus ſemper eſt optimus, quamvis morbus nihilominus maneat ſumme periculoſus: calor autem earum obſcure rubicundus, lividus & niger peſſimus eſt.

23 Rigor aut ſaltem peripheriæ corporis, præſentibus jam Petechiis, conſtrictio peſſima eſt; macularum enim retroceſſio, Convulſiones & mors facile eam ſequuntur.

24 Singultus in principio & ſtatu morbi utpl. funeſtus eſt.

25 Coma cum frigore extremorum & ſtertore, hiante ore, lethale.

26 Tumores capitis & artuum in his Febribus peſſimi ſunt. *Hiſt. Morb. Urat. l. c.*

VI. *Remedia.*

1 Febris debitum progreſſum conſervantia: uti ſunt abſorbentia, Nitroſa, Salia digeſtiva, ♁ialia fixa, temperantia acidula, Emulſiva &c.

2 Blandam diapnoen excitantia: Antimon. diaphoret. Bezoard. minerale, Reg. ♁ii Medicin. Eſſent. alexiph. Scord. Pimpinell. alb. Tinct. Bezoar. Mixt. ſimpl. Extract. Chacarill.

3 Symptomatibus proſpicientia: Analeptica, Camphorata, Clyſteres &c.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis temperans & diaphoreticus.

℞. *♁diaph.* *Divid. in 9. p. æq.*
Conch. citrat. *D. ſing. 4. horis.*
Nitr. depur. a. ʒj. M.

2 Potiuncula diaphoretica.

℞. *Aq. Galeg.* *Nitr. ♁iat a. ℈j.*
Scorzon. *Cinnab. ♁ii ℈ſs.*
C.C. citr. a. ℥ſs. *Extr. Chacarill. gr. vj.*
Bezoard. min. *Sir. contraj. ℥ſs. M.*
Matr. perl. *D. ſing. 3. horis cochl. aliquot.*
Tart. Vitr.

3 Alia.

℞. *Aqu. Card. bened.* *Lap. ♋.*
Flor. Acac. a. ℥ij. *Nitr. depur. a. ℈j.*
♁diaph. *Eſſ. alexiph. ℈ij.*
Succ. citr. rec. ʒij. *D. ut antea.*
Sir. acet. citr. ℥ſs. M.

4 Alia.

℞. *Aqu. Scord.* *Matr. perl. a. ℈ij.*
Rub. Id. a. ℥ij. *Mixt. ſimpl. ʒſs.*
Prophylact. Sylv. *Sir. Ceraſ. acid. ℥ſs. M.*
℥j. *D. ut antea.*
♁diaph.

5 Julepus analepticus.

℞. *Aqu. Scabioſ.* *Rob. Cydon.*
Fl. acac. *Ceraſ. acid.*
Galeg. *Rib. a. ℥ſs.*
Roſar. *Sir. acetoſ. citr. ℥iſs. M.*
Cinnam. cyd. a ℥ij. *D. ſæpius cochleatim.*
Succ. citr. rec.

6 Mixtura diapnoico-confortans.

℞. *Eſſent. Scord.* *Dulc. a ʒj.*
Pimpin. alb. *D. gutt. 25. pro doſi.*

7 Alia diapnoica.

℞. *Tinct. Bezoard. Mich.* *D. ut antea.*
Eſſ. Scord. a. ʒij. M.

8 Eſſentia confortans.

℞. *Eſſ. dulc. concentr. ʒj.* *D. gutt. vj. ſæpius.*

VII. *Methodus Medendi.*

1 Cum morbus hic ſit admodum malignus & homines cito jugulet, ab initio ſtatim exhibeantur tempore matutino blanda alexipharmaca, qualia ſunt Eſſentia alexipharmaca Stahlii, Mixtura ſimplex &c ut hoc modo blanda diapnoe excitetur, ac miaſmata maligna ſucceſſive e corpore expellantur.

2 Hiſce ſubjungantur diaphoretica fixa, abſorbentia & nitroſa, partim ut placida diapnoe promoveatur, partim ut nimius æſtus temperetur, & exceſſus Febris ac nimia ſanguinis reſolutio præcaveantur.

3 Eidem fini inſerviunt lenia acida, & quidem præcipue ſuccus Citri recens, reliquis remediis vel juncta vel interpoſita, utpote quæ & æſtum temperant & admodum refocillant.

4 Circa veſperam tempore exacerbationis eadem remedia, diaphoretica ſcil. fixa & temperantia exhibeantur & per noctem continuentur matutino vero tempore detur iterum Eſſentia alexipharmaca, vel ſola, vel cum Eſſentia Scordii, Pimpinellæ albæ Eſſentia dulci &c. remixta.

5 Hæc methodus continuetur per totum morbi curſum ut ope prædictorum remediorum maligna materia temperetur.

6 Quod ſymptomata urgentia concernit, ea juxta methodum in præcedente Tabula præſcriptam tractantur.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Omnia remedia commoventia in hac Febre, ut in præcedente nullius ſunt uſus & magna poſt ſe trahunt incommoda, quare fugiantur.

2 Venæſectio non inſtituatur niſi in ſumme Plethoricis & in principio morbi ac ſubjungantur ſtatim regimen diaphoreticum continuatum, nimius tamen calor vitetur.

3 Cum adſtrictio alvi magna pariat incommoda & inpr. congeſtiones ad caput, alvus per potum ſufficientem, Nitroſa, Mucilaginoſa, Gelatinoſa & Clyſteres emollientes continuo aperta ſervetur: laxantia autem, multo minus Purgantia acria, non facile in uſum trahantur.

4 Animi tranquillitas & quies in lecto multum ad felicem morbi exitum contribuunt, jectigationes vero placidam excretionem turbant, quare quies corporis & animi ſemper ſuadenda eſt.

5 Medicus nunquam fidat huic Febri, etſi mitiſſima videatur, ſubito enim ſæpius ægrotos jugulat: quare medicus ſemper caute procedat & Methodo Medendi præſcriptæ ſemper inſiſtat.

6 Reliquas Cautelas Vid. *Tab. præced.*

CA-

Caput Vigesimum Primum,

De

Febre Dyſenterica.

S I V E

Dyſenteria cum Febre acuta.

I. *Definitio.* Febris Dyſenterica eſt ſpecies Febrium acutarum, malignarum contagioſarum & ſymptomaticarum, ſæpius cum inflammatione inteſtinorum tenuium, & dejectionibus cruentis conjuncta, in qua Natura miaſmata maligna, vel per contagium corpori communicata, vel in eodem ex aſſumptis generata, per inteſtina expellere nititur.

II. *Differentia.*

1 A *Dyſenteria benigna*: in hac enim motus quidem febriles frequentes obſervantur: in Dyſenteria vero de qua hic ſermo eſt Febris acuta ſemper affligit.

2 A *reliquis alvi excretionibus*: Vid. *Tab. de Dyſenteria.*

3 Hæc ipſa Dyſenteria cum Febre acuta differt.

a Reſpectu *gradus*: alia enim eſt *mitior*, alia *gravior*.

b Reſpectu *Febris conjunctæ*, quæ in aliis eſt *lenis*, in aliis vero maxime urget.

c Reſpectu *graſſationis*, alia eſt *epidemica*, alia vero *ſporadica*.

d Reſpectu *exitus*, alia eſt ſimpliciter *lethalis*, quæ ſcil. graviorem conjunctam habet inteſtinorum inflammationem; alia *periculoſa*, ubi mitior eſt inflammatio.

II. *Signa.*

1 Invadit ordinarie cum horrore, aut ſaltem horripilatione.

2 Quem excipit æſtus ſatis gravis & ſitis.

3 Æſtus tamen hic interiora magis affligit, quam exteriora.

4 Huic junguntur tormina abdomini exquiſita.

5 Sequuntur dejectiones crebræ, ab initio mucoſæ, poſtea vero ſtriis ſanguineis interſtinctæ.

6 Imo nonnunquam excrementa tota ſunt cruenta, ita ut ſanguis purus excernatur.

7 Concurrit etiam Teneſmus graviſſime affligens & continuo ad aſſidendum ſtimulans.

8 Parum tamen eſt quod magno labore excernitur.

9 Nonnunquam etiam ubi Teneſmus nimium urget, ani ſequitur procidentia.

10 Sub hiſce ipſis ſymptomatibus, imo utplurimum ab initio ſtatim vires maxime proſternuntur.

11 Appetitus quoque eſt inſigniter læſus.

12 Agrypnia propter dolores & dejectiones crebriores continuo urget.

13 Interdum & Vomitus in principio urget, ita quidem ut quidam ſanguinem etiam rejiciant.

14 Multos vero inſignis præcordiorum anxietas affligit.

15 Quæ interdum adeo urgent, ut Singultus & Convulſiones ſuperveniant.

16 In aliis obſervantur Lipothymiæ frequentes.

17 Lingua ordinarie muco albo viſcido eſt obducta.

18 In aliis vero eſt ſicca, obſcure rubicunda & nigra.

19 Nonnunquam lingua fiſſuras patitur.

20 Non raro quoque Aphthæ linguam & fauces obſident.

21 Interdum etiam Petechiæ in cute erumpunt: obſervavi hoc ante ſexdecim annos in virgine quadam quæ ſubito Menſe Auguſto graviſſima Febre cum Dyſenteria corripiebatur: ſuperveniebant petechiæ & ægrota gravibus ſymptomatibus ſpatio aliquot dierum affligebatur: ſed nihilominus poſt uſum convenientium remediorum elapſo decimo quarto die evadebat.

22 Poſt ſectionem cadaverum inteſtina deprehenduntur inflammata & ſphacelata. B. D. Flach mihi retulit, ſe ultra ducentos, cum ante triginta & quod excurrit annos, cum Dyſenteria in caſtris Gallicis epidemice graſſaretur, aperuiſſe & in omnibus inteſtina inflammata deprehendiſſe.

23 Imo in quibusdam apoſtemata & ulcera in inteſtinis poſt mortem reperta fuere.

IV. *Subjectum.*

1 Hæc Febris ordinarie epidemice graſſatur & hinc nullis parcit ſubjectis.

2 Facilius tamen corpora plethorica & cacochymica eandem incurrunt.

3 Cholerici & Sanguinei præ ceteris facilius per contagium hac Febre corripiuntur.

V. *Prognoſis.*

1 Plethorici & Cacochymici ſemper gravius malo hocce laborant quam reliqui.

2 Eodem modo res ſe habet in Cholericis & Sanguineis.

3 Viri ſemper gravius affliguntur hac Febre quam Feminæ.

4 Senes & pueri ægerrime fuerunt hunc morbum.

5 Febris hæc nunquam non admodum periculoſa eſt. & plures ſæpius neci cito tradit.

6 Quo magis epidemice graſſatur, eo malignior & periculoſior eſt.

7 Quo graviora ſunt tormina cum æſtu febrili, eo major inflammationis præſentis metus eſt.

8 Si tormina maxime urgentia ſubito ceſſant, manentibus nihilominus reliquis ſymptomatibus gravioribus, actum eſt de ægroto, indicat enim Inflammationem in Sphacelum degeneraſſe.

9 Idem ſentiendum eſt ſi æſtus circa interiora maxime urget, habitus vero corporis horrore ſæpius percellitur aut actu frigidus eſt.

10 Dejectiones mere ſanguineæ, ita ut ſanguis ſincerus excernatur, utpl. lethales ſunt, quod in non paucis An. 1707. obſervavimus.

11 Eo gravius vero eſt periculum, ſi cum talibus dejectionibus frigus extremorum conjungitur.

12 Si Carunculæ cum materia fœtida excernuntur, lethalis eſt ſtatus.

13 Nimiæ ſimultaneæ & graves virium ſuppreſſiones, ſemper mali ſunt ominis.

14 Eo gravius vero eſt periculum ſi Lipothymiæ frequentius affligunt.

15 Quo magis urget ardor & ariditas faucium, eo magis metuendæ ſunt Aphthæ maxime pernicioſæ.

16 Lingua arida, obſcure rubicunda, aut nigra ac tumida peſſimum præbet indicium.

17 Singultus & Convulſiones huic morbo ſupervenientes peſſimum indicant ſtatum.

18 Si potulenta cum ſonitu & ſtrepitu, ita ut ab adſtantibus audiri poſſit, deſcendunt, ſignum utplurimum funeſtum eſt.

19 Peſſimus quoque eſt ſtatus, ſi Petechiæ huic morbo junguntur, plerumque enim exinde ægroti cito moriuntur.

20 Vomitus cum inſignibus anxietatibus cardialgicis in ſtatu hujus morbi malus, cruentus vero peſſimus eſt.

VI. *Remedia.*

1 Materiam malignam corrigentia & evacuantia: Abſorbentia & inpr. Cryſtall. mont. Rhabarbaro mixta, Pilulæ Stahlianæ, Magneſ. alb.

2 Febri proſpicientia: ♁ diaphoret. Bezoard. miner. temperantia, abſorbentia. Lapid. Cancr. Conch. præp. Nitr. depur. Eſſent. alexipharm. Pimpin. alb. Scord. Mixt. ſimpl.

3 Symptomata mitigantia: anodyna legitime correcta, Eſſent. dulc. ordinaria & concentrata, Pulveres vitales & Solares, Decocta mucilaginoſa & gelatinoſa, potus ſufficiens, quieta in lecto continentia.

4 Ventriculi & inteſtinorum tonum reſtituentia: Infuſa ex Radic. & Herb. amaris aut Eſſentiæ ex his paratæ, Eſſent. amara Hallenſ. Tinct. ♂t. Ludov. Mixt. Tonica Stahlii.

For-

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis laxans.

℞. *Rhab. elect.* ʒſs. *Lap.* ♋ *a.* ℈ſs. *M.*
Cryſt. mont. *D. pro una doſi.*

2 Pulvis emeticus.

℞. *Pulv. Ipepac. gr. XXIV.* *D. ut antea.*
Sal. abſinth. ℈ſs. *M.*

3 Pulvis temperans.

℞. *Cryſt. mont.* *Divid. in 9. p. æq.*
Nitr. depur. *D. ſing. 4. horis.*
Conch. citr. an. ʒj. *M.*

4 Pulvis temperans & diaphoreticus.

℞. ♁ *diaphor.* *Nitr. depur. M.*
Matr. Perl. *Divid. & D. ut antæa.*

5 Alius.

℞. *Pulv. viper.* ʒj. *D. mane, a meridie & veſperi.*
Cryſt. mont. ʒſs. *M.*
Divid. in 3. p. æq.

6 Pulvis confortans.

℞. *Pulv. vital. doſ. vj.* *D. ſing. 2. vel 3. horis.*

7 Potiuncula diaphoretica.

℞. *Aq. Meliſſ.* *Sir. contraj.* ℥ſs. *M.*
Flor. Galeg. an. ℥ij. *D. cochleatim.*
Eſſent. alexiph. ʒiſs.

8 Alia diaphoretico-analeptica.

℞. *Aq. Scorzon.* *Mixt. ſimpl.* ʒj.
Scord. an. ℥ij. *Eſſ. dulc.* ʒſs.
Cinnam. cyd. ʒvj. *D. ut antea.*

9 Pulvis confortans.

℞. *Pulv. Vital. doſ. vj.* *D. ſæpius doſ. j.*

10 Infuſum Stomachicum.

℞. *Rad. Gentian.* ʒſs. *Card. bened. an. mj.*
Galang. ʒij. *Cort.* ☉*nt.*
Zedoar. *Citr. a.* ʒij.
Ari an. ʒj. *Inciſ. infund. in ſ. q. Vin.*
Summit. Cent. min. *D. ter per diem* ℥iv.

11 Mixtura Roborans.

℞. *Eſſent. Cort.* ☉*nt.* *D. 30. gutt. mane & veſperi.*
Amar. a. ʒij *M.*

VII. *Methodus medendi.*

1 In cura Febris hujus malignæ & contagioſæ Medicus ad dua reſpiciat neceſſe eſt, nimirum ad Febrem ipſam & deinde ad alvi fluxum.

2 Quod Febrem concernit ejus potior habeatur ratio, hac enim legitime tractata alvi fluxus & reliqua ſymptomata facile ceſſant.

3 Mane E. Eſſentia alexipharmaca vel ſola, vel cum Eſſentia Pimpinellæ aut Scordii mixta, vel doſis bonæ Tincturæ bezoardicæ aut Mixtura ſimplex detur, ut hoc modo miaſmata maligna, in hac Febre inverſo ordine, loco habitus corporis, inteſtina petentia, ſenſim ſenſimque expellantur, adeoque ab inteſtinis, in quibus ſæpius inflammationem producunt, ad peripheriam corporis deriventur.

4 Hoc ut eo melius ſuccedat, & ut etiam ſimul nimius æſtus febrilis mitigetur, poſtea vel pulveres temperantes cum diaphoreticis fixis mixti, aut Pulveres *Ettmuleri* ex pulvere Viperarum & Cryſtallo montana conſtantes exhibeantur; hæc enim materiam malignam temperant & inflammationem imminentem mature exhibita præcavent.

5 Talia autem remedia dentur in convenienti doſi ſingulis circiter quatuor horis & continuentur ad mediam uſque noctem, verſus diluculum vero exhibeatur denuo Eſſentia alexipharmaca aut alia ſimilis: & talis methodus ſingulis diebus ſemper ſervetur.

6 Cum vero virium maxime in Febre hac proſtratarum, ratio ſit etiam habenda, dictis remediis interponantur, vel jungantur analeptica ſive confortantia, qualia ſunt Aquæ diaphoreticæ cum ſpirituoſis & blandis acidis mixtæ: aut etiam in uſum trahantur Pulveres Vitales & Solares cum Eſſentia dulci: hæc enim remedia ſæpius, irritis omnibus aliis, inſignem edidiſſe effectum plus ſimplici vice obſervavi.

7 Tandem morbo ad finem tendente & poſtea quoque exhibeantur adhuc aliquandiu alexipharmaca, quibus Ventriculi & inteſtinorum tonum reſtaurantia remedia vel interponantur vel junguntur.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 Venæſectioni in hac Febre nullus concedatur locus, niſi peculiares & urgentes circumſtantiæ in primo ſtatim principio ejus uſum ſuadeant.

2 Idem judicium ferendum eſt de Vomitoriis: inconſiderate enim exhibita materiam malignam magis verſus ventriculum cum inſigni periculo & anxietatum præcordialium augmento derivant: imo ſi inflammatio imminet, eam potius in actum deducunt, quam diſcutiunt.

3 Utrum Ipecacuanha tantas poſſideat virtutes, quantæ vulgo ipſi adſcribuntur, hoc loco definire nolo: illud tamen certiſſimum eſt, quod, præſente diſpoſitione ad inflammationem magis noxia quam proficua ſit: & ſi omnino eam exhibere conſultum ducitur, fiat id in primo ſtatim principio, ſi ſcil. oris amarities aliæque circumſtantiæ ventriculum cruditatibus repletum eſſe docent. Si malum a contagio ortum eſt, aliqualem quoque uſum habere poteſt, ſi mox exhibetur.

4 Laxatio per Rhabarbarum aut Pilulas Becherianas in principio hujus mali, ſi adhuc levius eſt, cum fructu inſtituitur, ſi vero Febris maxime urget, ſatius eſt a laxatione abſtinere: conſultius vero medendi methodus dirigitur contra Febrem.

5 Clyſteres abſtergentes ſuo etiam non carent uſu, abuſus tamen quam maxime vitandus eſt, ne Febris per eos turbetur.

6 Alexipharmaca fortiora, uti in omnibus acutis & malignis, ita & in hac Febre noxia ſunt, quia æſtum nimium augent.

7 Adſtringentia quoque maxime vitentur, quoniam Febrem turbant & anxietates præcordiales graviores reddunt.

8 Opiata in hac Febre prorſus nullum uſum habent, ſed potius motus Febriles ſopiendo miaſmatum malignorum excretionem impediunt: quamvis enim dolores aliquo modo leniant, & ex hoc capite a quibusdam commendetur, magis tamen reſpiciendum eſt ad Febrem & materiæ malignæ eliminationem, quam ad ſymptomatum mitigationem, quia hæc bene ſuccedente Febre ſponte ceſſant.

9 Specifica quæ paſſim ab Authoribus laudantur, in Dyſenteria benigna raro voto reſpondent, quare multo-minus in Febre dyſenterica ſuadenda ſunt.

10 Refrigeratio omnis inpr. partium inferiorum in hoc morbo ſumme noxia eſt, & non ſolum Febrem turbat, ſed & omnia ſymptomata graviora reddit, quare quam maxime fugienda eſt. Maneant. E patientes in lecto, iiſque ſupponatur vas quoddam, excipiendis excrementis idoneum.

11 Jectigationes in lecto diapnoen febrilem impediunt & accidentia moleſta exacerbant, magis E. convenit quieta in lecto continentia.

12 Vitent quoque ægrotantes potum frigidum, aſſumant potius calidum, placidam diapnoen promoventem.

CAPUT XXII.

DE

Febre Caſtrenſi ſive Hungarica.

I. *Definitio.* Febris caſtrenſis eſt ſpecies Febrium malignarum & contagioſarum epidemice utplurimum graſſans, in qua Natura per auctiores motus materiam quandam malignam corporis communicatam expellere nititur.

II. *Differentia.*

1 Quamvis cum *Febre Petechiali* & *Petechizante* quoad multa imo plurima conveniat, nihilominus tamen a quibuſdam *reſpectu* quorundam *ſymptomatum*, ſub ſignis recenſendorum ab iiſdem, diſtinguitur.

2 Quomodo a *Peſte* differat ſequens *Tabula* docebit.

III. *Signa.*

1 Invadit ordinarie cum horrore aut horripilatione.

2 Quem excipit æſtus ſatis gravis.
3 Dolor capitis quam maxime urget & fere intolerabilis eſt.
4 Facies & vaſa in capite ſunt inflata.
5 Oculi ſunt fulgidi & rubicundi.
6 Jungitur etiam inſignis anxietas præcordiorum cardialgica.
7 Nonnunquam etiam concurrunt Vomitus.
8 Ordinarie etiam percipiunt ægrotantes inſignem ardorem in orificio Ventriculi ſiniſtro.
9 Conqueruntur etiam de maximo faucium ardore.
10 Quem non raro actualis inflammatio excipit.
11 Lingua continuo eſt ſicca & ſæpius tumida.
12 Pulſus eſt celer & frequens ac fortior quam in aliis malignis.
13 Sitis eximia adeſt.
14 Patientes inſigniter delirant.
15 Alvus ſæpius eſt nimis aperta.
16 In aliis obſervatur quoque Dyſenteria.
17 Singulis diebus circa veſperam Febris exacerbatur.
18 Junguntur etiam ſæpius Petechiæ.
19 Quidam inpr. Plethorici narium Hæmorrhagias patiuntur.
20 In quibuſdam obſervantur Parotides.

IV. *Subjectum.*
1 Quando epidemice graſſatur, nulli parcit ætati.
2 Facilius tamen ea corripiuntur Plethorici.
3 In aere inquinato degentes & putridas exhalationes haurientes.
4 Aquas putridas & ſtagnantes bibentes.
5 Prava diæta utentes.
6 Milites præ ceteris in caſtris, unde etiam *Febris Caſtrenſis* denominationem obtinuit.

V. *Prognoſis.*
1 Febris hæc eſt admodum gravis & periculoſa, partim ſymptomatum, partim exitus reſpectu.
2 Plethorici hac Febre correpti in majori verſantur periculo, quam reliqui, ob varias ſanguinis translationes & Hæmorrhagicas commotiones.
3 Dolores capitis maxime urgentes facile poſt ſe trahunt Phrenitidem.
4 Quo magis affligunt anxietates cardialgicæ cum æſtu ſcrobiculi cordis, eo magis metuenda eſt inflammatio diaphragmatis & ventriculi.
5 Quo magis & diutius delirant ægrotantes, eo pejor eſt ſtatus.
6 Deliria extra exacerbationes tempus peſſima ſunt.
7 Deliria gravia cum torva facie Phrenitidem adeſſe indicant.
8 Quo maturius huic Febri ſupervenit Prunella & faucium inflammatio, eo pejor eſt ſtatus.
9 In hac Febre ſatius eſt fieri translationem humorum ad Parotides quam ad fauces. Femina hujus loci laborabat ante duodecim annos tali Febre cum faucium leviori & ſenſim invaleſcente inflammatione; tandem retro aurem dextram Parotis ovum gallinaceum magnitudine ſuperans erumpebat cum imminutione inflammationis faucium, & etiam brevi, mature aperta Parotide, præter omnium opinionem evadebat. Alius tum temporis eadem Febre corripiebatur, delirabat continuo uſque ad undecimum diem, & hoc ipſo ad ſe rediens de inſigni faucium dolore conquerebatur: Chirurgus vocatur, fauces inſpiciebat, tonſillam ſiniſtram inflammatam & ex atro rubentem deprehendebat: jubebam ut eam illico aperiret, quo facto materia atra teterrimi odoris effluebat & ſic patiens optime reſtituebatur.
10 Alvus aperta ſemper melior eſt adſtricta.
11 Hæmorrhagiæ narium die critico contingentes, interdum notabiliter ſublevant patientes, utplurimum tamen vel incompletæ ſunt, vel auctiores & immoderatæ, ac hic utroque modo noxam edunt.
12 Si Petechiæ ſuperveniunt huic Febri, res periculi pleniſſima eſt.

VI. *Remedia.*
1 Temperantia: Lapid. Cancr. Conch. citr. Nitrum depur. Succus Citri recens, Rob. Ribium, Berberum, Cydoniorum, Ceraſorum acidorum, Tinct. Violarum &c.
2 Diaphoretica: ♁ diaphoret. Bezoardicum minerale, Regulus ♁ii Medicin. Tinct. Bezoard. Mixt. ſimplex, Eſſent. alexipharmaca, &c.
3 Symptomata mitigantia. Vid. *Methodus Medendi.*

Formulæ Remediorum.

1 Potiuncula temperans.
℞. *Aq. Borrag.* — *Nitr. regener. a.* ℈ij.
Bugloſſ. a. ℥ij. — *Sir. acetoſ. citr.* ʒſs. *M.*
Conch. citrat. — *D. ſing. 2. horis cochl.* ij.

2 Alia.
℞. *Aq. Scabioſ.* — *Berber. a.* ʒiſs.
Card. bened. a. ℥ij. — *Sir. granat.* ℥ſs.
Rob. Cydon. — *D. ut antea.*
Ceraſ. acid.

3 Alia temperans & diaphoretica.
℞. *Aq. Galeg.* — *Nitr. depur. a.* ʒſs.
Scorzon. a. ℥ij. — *Cinnab.* ♁ii ℈j.
Cord. frig. ℥j. — *Sach. Perl.* ʒij. *M.*
Bezoard. min. — *D. ut antea.*
Conch. citr.

4 Alia.
℞. *Aq. Fl. Acac.* — *Matr. Perl. a.* ʒſs.
Card. bened. — *Eſſ. alexiph.* ℈ij.
Scorzon. a. ℥iſs. — *Sir. acetoſ. citr.* ℥ſs. *M.*
♁ *diaph.* — *D. ut antea.*

5 Mixtura alexipharmaca.
℞. *Eſſ. alexiph.* — *D. mane 30. gutt.*
Scord. a. ʒiſs.

6 Alia ſimul roborans.
℞. *Eſſ. Scord.* — *dulc.* ʒſs. *M.*
Pimp. alb. a. ʒj. — *D. ut antea.*

7 Pulvis leniter ſiſtens.
℞. *Lap.* ♋. ʒj. — *cultr. præſente Dyſenteria vel Diarrhœa.*
Nitr. depur.
Pulv. Chacar. a. ʒſs. *M.*
D. ſing. 3. vel 4. hor. 2. cuſp.

8 Unguentum anodynum.
℞. *Ungt. Alabaſtr.* ʒij. — *Applicetur temporibus*
Camph. ʒſs. *M.*

VII. *Methodus medendi.*
1 Cum Febris hæc ob varia conjuncta ſymptomata & malignitatem ſit admodum periculoſa, Medicus ante omnia id agat, ut mature omni periculo metuendo occurrat & quidem in principio, ſi enim opportunum tempus jam præterlapſum eſt, ægroti ordinarie ob morbi vehementiam ſuccumbunt.
2 Quare in principio, ſi Febris ſtatim nimis vehementer urget, ad eam mitigandam exhibeat remedia temperantia, abſorbentia & Nitroſa ac potum ſufficientem ægrotantibus concedat, partim ut nimius calor cum ſymptomatibus ab eo dependentibus aliquo modo infringatur, partim ut humores etiam ad placidam diaphoreſin diſponantur.
3 Hiſce ſubjungantur ſtatim diaphoretica fixa cum temperantibus & blandis acidis mixta, ut eorum ope æſtus febrilis mitigetur ac diaphoreſis promoveatur: cum enim hæc Febris a contagio maligno ordinarie originem trahat, omni ſtudio eo allaborandum eſt, ut miaſmata maligna mature, ſucceſſive tamen, e corpore eliminentur.
4 Et talia remedia potiſſimum ante exacerbationem & in ea locum habent, interdiu ſcil. circa veſperam & noctu: cum enim Natura in exacerbatione motibus vitalibus auctioribus materiæ morbificæ excretionem ſuſcipiat, Medicus tanquam ejus miniſter optime aget, ſi mature per temperantia & diaphoretica fixa æſtum nimium ante exacerbationem præcavere, materiæ vero malignæ excretionem in ea promovere tentat.
5 Si hæcce remedia in exacerbatione debito modo & cum prudentia exhibita fuerunt, verſus diluculum dentur Alexipharmaca, Mixtura ſimplex, Tinctura Bezoardica aut Eſſentia alexipharmaca Stahlii, ut hoc modo diaphoreſis, quam Natura ordinarie eo tempore inſtituere ſolet, promoveatur.
6 Poſtea vero denuo porrigantur remedia temperantia & diaphoretica fixa & hæc methodus exhibendo

do ſcil. mane *Alexipharmaca*, reliquo vero tempore dicta temperantia per totum morbi curſum obſervetur.

7 Cum vero ſymptomatum in hoc caſu maxime urgentium etiam habenda ſit ratio, Medicus mature, quid agendum & quomodo ipſis occurrendum ſit, inquirat: quamvis, ſi morbus perite tractatur, hac medicatione non ſemper ſit opus.

8 Si Deliria & capitis dolores nimium urgent, concedatur potus ſufficiens & exhibeantur remedia temperantia. Emulſiones, blanda acida, ac diaphoreſis per convenientia remedia & blandum regimen promoveatur: externe vero Unguentum de Alabaſtro camphoratum temporibus, pedibus vero, ſi ſubjectorum conditio id permittit rubefacientia applicentur.

9 Diarrhœa & Dyſenteria huic Febri juncta ſolummodo tractetur abſorbentibus, nitroſis aliiſque temperantibus ubi vero nimium urget, admiſceatur dictis remediis Pulvis Corticis Chacarillæ, vel etiam ſolus detur, aut ubi Pilulæ Stahlianæ ad manus ſunt, eæ exhibeantur.

10 Nimium faucium & ſcrobiculi cordis æſtum atque exinde dependentes anxietates, mitigant emulſiva, mucilaginoſa, gelatinoſa, blanda acida, pulveres temperantes nitroſi &c. reliquis remediis interpoſita.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Venæſectio non facile inſtituatur in hac Febre, niſi habitus corporis ſumme Plethoricus, diſpoſitio aut inclinatio patientis ad Hæmorrhagias, & aſſuetudo evacuationum artificialium ejus uſum ſuadeant, ſemper autem in principio inſtituatur.

2 Sit autem largior potius quam parca, hæc enim non ſolum parum ſublevat patientem, ſed etiam gravioribus ſanguinis commotionibus & congeſtionibus ad caput anſam præbet.

3 Et etiamſi larga fuerit, ſtatim tamen, ad impediendas Hæmorrhagicas commotiones, ſubjungatur regimen conſtans diapnoicum, ut hoc modo humores eo magis ad peripheriam corporis ferantur.

4 Vomitoria interdum in primo morbi principio; in ſubjectis evemetis, & ſi malum a contagio ortum traxit, aliquem habent uſum, extra vero haſce circumſtantias noxia ſunt & anxietates præcordiales cum metu ſubſecuturæ inflammationis augent. Præſentibus vero modo dictis circumſtantiis locum habere poſſent Radix Ipecacuanhæ & Panacæa Conerdingiana.

5 Purgantibus hic nullus eſt locus quia Febris hæc per ſe ad alvum liquidam inclinat: ſi vero alvi obſtructio adeſt, loco Purgantium Clyſteres in uſum trahantur, ut hoc modo graviores congeſtiones ad caput præcaveantur. Iidem Clyſteres, ſed abſtergentes pariter locum habent, ſi Dyſenteria conjuncta eſt cum hacce Febre.

6 Continua diapnoe maxime quidem eſt utilis in Febre Caſtrenſi, abſtinendum tamen eſt ab omnibus commoventibus & volatilibus, quoniam æſtum & omnia ſymptomata augent.

7 Regimen etiam continuo moderatum ſit, abſtinendo ab omni nimio æſtu externo, refrigeratione & jectigatione corporis, ut pote quæ placidam diapnoen turbant.

8 Nimia refrigerantia impediunt blandam diaphoreſin, quare fugiantur.

9 Narcotica in hac Febre revera fiunt necrotica, & hinc ab iis abſtinendum eſt.

10 Nec etiam Theriacalia ſunt tuta, quatenus æſtum & deliria augent.

11 Præſente Diarrhœa vel Dyſenteria nunquam præſcribantur, quoniam illorum uſum graviſſimæ anxietates, & inteſtinorum inflammationes excipiunt.

12 Potus ægrotantibus nunquam denegetur, non tamen ſit frigidus, nec etiam magnis hauſtibus ingurgitetur; ſatius eſt ſæpius & parum bibere.

13 Conſultum quidem eſt ſymptomatibus occurrere, nunquam tamen id fiat cum morbi principalis neglectione.

14 Morbo ſuperato ægroti non ſtatim ſe exponant aeri liberiori, quoniam morbus hic recidivæ obnoxius eſt: maneant potius in aere temperato, & ſpatio octo dierum uſum Eſſ. alexiph. continueut.

15 Vitent quoque abuſum ciborum & quoad cætera Diætam bene obſervent, ne morbus recrudeſcat.

CAPUT XXIII.

DE

Peſte.

I. *Definitio.* PEſtis eſt Febris maligna, epidemica & contagioſa in ſummo gradu, in qua Natura materiam malignam ſubtiliſſimam per motus ſecretorios & excretorios auctiores per habitum corporis expellere nititur.

II. *Differentia*

1 Quomodo a reliquis Febribus malignis & epidemicis differat, præcedentes Tabulæ docent.

2 Ipſa Peſtis differt reſpectu.

a *Gradus.*

b *Anni temporum.*

c *Conſtitutionis aeris.*

d *Locorum*: & horum intuitu modo mitior, modo gravior eſt.

e *Symptomatum*: quæ pro diverſitate graduum differunt, ita ut modo ſudores copioſi, uti in *Sudore Anglico*, modo *Bubones* & *Carbunculi*, modo *Petechiæ* erumpant.

III. *Signa.*

1 Signa ſunt varia pro diverſitate gradus Peſtis & diverſorum annorum.

2 Incipit tamen ordinarie cum horrore leviori vel graviori.

3 Quem excipit æſtus mitis, interdum vero gravior, qualis eſt Febrium continentium.

4 Non raro etiam ab initio graves ſtatim affligunt vomitus materiæ exnigro virideſcentis, piceæ, fætentis.

5 Alios vero vexat nauſea inſignis & inanis vomendi conatus.

6 Sæpius tamen nihil horum obſervatur, ita ut etiam ne manifeſta quidem febrilis commotio in ægrotis deprehendatur.

7 Sub his vero circumſtantiis eo gravius urgent ſumma virium proſtratio & Lipothymiæ.

8 Alii non niſi de aliquali laſſitudine conqueruntur, præterea autem nullius moleſtiæ mentionem faciunt.

9 Utplurimum tamen multi ab initio corripiuntur dolore capitis gravativo, & Vertigine ita ut vix erecti eſſe queant.

10 Cui ſemper dolor dorſi jungitur.

11 Vires ordinarie ſine cauſa manifeſta ſunt maxime proſtratæ.

12 Adſunt etiam graves anxietates præcordiorum & Cardialgia.

13 Junguntur hiſce deliria, modo mitiora, modo graviora.

14 Pulſus ſæpius eſt ſano ſimilis, ordinarie tamen febrilis, tantus tamen ei non ineſt vigor ac in aliis Febribus.

15 Etſi autem ſit febrilis, nullus tamen ſæpius manifeſtus & conſtans obſervatur typus, interdum vero tempore pomeridiano ſuas habet exacerbationes.

16 Nonnunquam etiam in principio ſtatim copioſi & fœtidi ſudores erumpunt.

17 In aliis vero udor tantum circa præcordia obſervatur.

18 In inguinibus, ſub alis, retro aures aliiſque locis prodeunt Bubones, modo majores modo minores & quidem interdum ſine ulla ſenſibili commotione febrili.

19 Sæpius vero ſentiunt ægrotantes vel debilitatem vel tenſionem in fervore, poſt quam cum dolore inſigni,

Febre & anxietatibus præcordialibus Bubones erumpunt.

20 In aliis cum Bubonibus concurrunt Anthraces ſive Carbunculi, qui tamen etiam ſoli ſæpius prodeunt.

21 In aliis obſervantur Petechiæ & Vibices.

22 Quando Carbunculi erumpunt, apparet primo macula rubra cum puſtula ſenſim creſcente & tandem in ulcuſculum liveſcens, nigreſcens, cœruleſcens, putridum, ſub & circumjacentem carnem colliquans, cum fœtore magno, degenerans.

23 Ordinarie excitant dolorem maxime urentem & non adeo profunde in carnem ſubjectam penetrant.

24 Sæpius etiam Carbunculum circumdant puſtulæ graviter ardentes & ſerum acre fundentes.

25 Interdum in quibuſdam erumpunt Lenticulæ ſeu Puſtulæ grano piperis ſimiles exquiſite ardentes.

26 In aliis obſervantur Diarrhœæ & Dyſenteriæ, in aliis vero diverſæ Hæmorrhagiæ.

27 Non pauci etiam inpr. e Phlegmaticorum cenſu affectibus ſoporoſis corripiuntur.

28 Ut alia ſigna pro Peſtis varietate diverſa ſilentio prætereamus.

IV. *Subjectum*.

1 Peſtis ceu morbus epidemicus & maxime malignus nulli parcit ætati, ſed ſine diſcrimine in omnes ſævit.

2 Obſervatum tamen fuit in Peſte Dantiſcana, Podagricos, Phthiſicos, Hecticos & Calculoſos a diro hoc morbo immunes manſiſſe, etiamſi cum ægrotantibus commercium habuerint

3 Spiritu Vini abutentes facilius quam reliqui Peſte corripiuntur.

4 Plethorici & otioſi.

5 Meditationibus dediti & timidi.

6 Qui effluvia putrida corporum mortuorum hauſerunt.

7 Qui urgente fame cibos inſolitos aſſumſerunt.

8 Feminæ præ viris.

V. *Prognoſis*.

1 Uti ſigna diagnoſtica ſunt admodum fallacia, dum modo, ſub Ephemerarum, Continuarum, Inflammatoriarum &c Febrium larva incedit, ita quoque Prognoſis eſt dubia: referam tamen quid in nupera peſte obſervatum fuerit a Medicis Gedanenſibus & aliis.

2 In genere omnis Peſtis eſt ſumme periculoſa & malignitate omnes reliquas Febres ſuperat, unde etiam citiſſime magnam edit ſtragem.

3 Idque eo certius ſi manifeſta ſigna nondum adſunt & Peſtis aliorum morborum ſchema habet.

4 Imo cum Peſtis morbus ſit admodum præceps & ſæpius admodum variet reſpectu variarum circumſtantiarum & hinc non raro aliam medendi methodum poſtulet, multi ſæpius, antequam Peſtis indoles & methodus indagetur, pereunt.

5 Sudores, Carbunculi & Bubones mature die tertio ſcil. vel quarto erumpentes, boni ſunt, morbum leviorem reddunt, bonum enim exitum promittunt.

6 Si vero nimis tarde prodeunt poſt quartum ſcil. diem res periculi plena eſt & ægroti ordinarie moriuntur.

7 Sudores excedentes in principio etiam morbi malum portendunt exitum.

8 Sudor frigidus, aut etiam extrema frigida, in ſpecie nares, malum.

9 Largos ſudores die quarto ſequitur criſis per Petechias aut Carbunculos.

10 Blandum vero udorem excipit Criſis per Bubones.

11 Id quod eo certius contingit, ſi antea dolores artuum & dorſi, capitis vero mitiores præceſſerunt.

12 Si deliria ſunt gravia & dolor capitis major eſt quam artuum, ſequitur criſis per Anthraces aut per Petechias, cum Bubonibus.

13 Criſis per Bubones melior eſt reliquis.

14 Retroceſſio illorum ordinarie eſt lethalis.

15 Retroceſſionem eorum ſequuntur Petechiæ cum enormi virium proſtratione & morte

16 Petechiæ lividæ obſcuræ & tardæ poſt quartum ſcil. erumpentes ſemper pejores ſunt reliquis.

17 Vibices ſive ſtigmata in cute adhuc pejoris ſunt ominis, quam Petechiæ.

18 Vibices ſive ſalutares appareant, ſive Carbunculis juncti ſint, ſi ſine Febre albeſcant, peſſimi moris obſervantur.

19 Carbunculi quamvis Vibicibus minori periculi ſint, Bubonibus tamen utplurimum pejores obſervantur.

20 Tumores deliteſcentes & imperfecte erumpentes aut ad interiora recedentes ſummum vitæ periculum portendunt.

21 Eminentibus Bubonibus ſeu exanthematibus ſuperveniens ſingultus, malum & periculoſum.

22 Horrores quidem in morbi principio ceteris paribus non adeo ſunt mali, ſi vero poſtea adhuc recurrunt, ſemper monſtri quid alunt & inſigne periculum portendunt.

23 Vomitus, Diarrhœæ & Hæmorrhagiæ Narium ac Uteri non ſunt adeo metuendæ, niſi alia mala ſigna conſpirent.

24 Majorem vero attentionem merentur affectus ſoporoſi, motus convulſivi, deliria cum abalienatione mentis, ut & deliquia animi, & gravis virium ſuppreſſio, ſi ante dictis affectibus junguntur.

25 Irregulares motus febriles, ſi cum modo dictis malis ſignis concurrunt, periculum augent.

26 Qui in principio ſtatim delirant & intra viginti quatuor horas ad ſe non redeunt, ante quartum moriuntur.

27 Sopore affecti moriuntur quidem certo, ſed ſæpius ad nonum & undecimum uſque diem vivunt.

28 Vomitus & DiarrhϾ ab initio morbi ſtatim urgentes, pejores ſemper ſunt iis qui poſt ſemicriticum diem ſe exerunt, & ægroti etiam citius moriuntur.

29 Hæmorrhagiæ narium non excedentes, abſentibus aliis malis ſignis, & die quarto contingentes fere ſemper ſalutares ſunt.

30 Idem de menſibus, per aliquot dies tolerabili fluxu durantibus ferendum eſt judicium.

31 Feminæ præ viris periculoſius decumbunt & citius etiam moriuntur.

32 Ratione ætatis homines ab anno decimo uſque ad trigeſimum periculoſioribus corripiuntur ſymptomatibus, quam juniores & reliqui & fere omnes moriuntur.

33 Homines temperamenti calidioris pariter graviora patiuntur ſymptomata quam frigidiores.

34 Temperamento puro gaudentes citius moriuntur, quam reliqui, exceptis pure melancholicis, qui vel prorſus Peſte non corripiuntur, vel ea afflicti evadunt.

35 Sanguineorum pure ſic dictorum criſis fit vel per Petechias vel Carbunculos, vel Bubones cum Petechiis.

36 In Cholericis per Bubones & Petechias vel plures Carbunculos ſimul.

37 In Phlegmaticis per Bubones lente prorumpentes vel Carbunculos haud adeo malor.

38 In Melancholicis autem per Bubones cito erumpentes.

39 Quoad ſymptomata, Sanguineis familiariora ſunt, Deliria, Dolores vehementiſſimi, maxima Debilitas, ſudores copioſi, Hæmorrhagiæ, ſed cito iterum ceſſantes.

40 Cholericis, Vomitus, Diarrhœæ, Deliria, Hæmorrhagiæ exceſſivæ, Convulſiones & Spaſmi.

41 Phlegmaticis affectus Soporoſi, Dolores magis artuum, quam interni corporis, & interdum etiam Vomitus.

42 Melancholicis vero Dolores totius corporis & Debilitas, Anguſtia præcordiorum, difficultas reſpirandi, ſudores pauci & interdum Diarrhœæ.

43 Reſpectu mixtionis temperamentorum ſymptomata maxime complicantur & exitus morbi quoque eſt diverſus

44 Quæ in Cholericis lethalia, obſervantur, Melancholico nil nocent & vice verſa.

45 Plenilunia ſæpius Peſte affectis maxime ſunt funeſta & eo tempore plurimi moriuntur. Hæc ex Hiſtoria

Peſtis

Peſtis *Danti ſcana* & *Roſenbergiana*, ac iis quæ B. *Enmullerus* ex variis Authoribus collegit, ſufficiant, propriam authoritatem & experientiam allegare nequeo, & Deus etiam, clementiſſime hanc luem ab urbe noſtra, ut avertat, rogo, ne teſtem ocularem hujus flagelli divini agere cogar.

VI. *Remedia*.

1 Temperantia: Lap. ♋. Conch. ppt. Mat. Perl. Salia digeſtiva, Tart. Vitr. Arcan. dupl. Nitr. depur. Regener. ſuccus Citri, Rob. Ribium, Berberum, potus ſufficiens.

2 Diapnoica: ♁ diaphoret. Bezoard. miner. Mixt. ſimpl. Tinct. Bezoard. Eſſ. alexiph. Pimpin. alb.

3 Specifica: Oſſa humana ſemiputrida pulveriſata, Bubones demortuorum exciſſi, exſiccati & in pulverem redacti.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis diaphoretico-temperans.

℞. *Bezoard. miner.*	*Div. in 6. p. æq.*
Conch. citr.	*D. ſing. 4. vel 6. horis.*
Nitr. depur. ā ℈ij. M.	

2 Alius ex Epiſt. D. Kanold.

℞. *Oc. ♋.*	*Cinnab. nativ. ℈ij.*
Conch. ſ. ▽.	*Nitr. depur. ʒiſs.*
Corall. rubr. ā ℈ij.	*Croci ♂ t aperit. Stabl. ℈j. M.*
Pulv. alexiph. nov.	
♁ diaph. ā ʒij.	*D. ſcrup. j. vel ij. ſing. octo horis.*
Spec. de Hyac. ʒſs.	

3 Pulvis alexipharmacus novus ex eodem.

℞. *Pulv. Pannon. rubr.*	*Conch. ſ. ▽.*
♁ diaph. ā ʒij.	*Lap. ♋.*
Spec. de Hyac. ʒſs.	*Corall. rubr. ā ℈ij.*
Nitr. depur. ʒiſs.	*Croc. ♂ t Stablii ʒſs. M.*
Cinnab. nat.	

4 Tinctura alexipharmaca ex eodem.

℞. *Eſſ. alexiph. Stabl. ℥ſs.*	*D. mane & a meridie 30.*
Spir. Tart. rec. ʒiij.	*ad 60. gutt. veſperi vero*
Vit. ℈ij. M.	*doſ. pulv. præced.*

5 Alia.

℞. *Eſſ. alexiph. ʒſs.*	*auctiori, mane & a meridie, veſperi vero doſ. pulveris.*
Spir. Liq. C. C. ſucc. vel C. C. rectif. ʒj. M.	
D. Phlegmaticis, ſed doſi	

VII. *Methodus medendi*.

1 Cum cauſa morbifica in Peſte ſit adeo ſubtilis ut ope colatoriorum minime ſecerni queat, ſed brevi tempore humores intime penetret ac in corruptionem fatalem conjiciat, hinc omni ſtudio eo allaborandum eſt, partim ut intima humorum reſolutio partiumque ſolidarum læſiones præcaveantur, partim ut venenum mature e corpore expellatur.

2 Obtinetur autem hicce ſcopus potiſſimum per blandam & ſucceſſivam diapnoen, ut hoc modo miaſmata maligna ſenſim ſenſimque e corpore expellantur.

3 Blandam hancce diapnoen producunt quieta in lecto continentia citra ullas corporis jectigationes, regimen moderate calidum cum potu, præcipue calido, & radicibus aliquot alexipharmacis alterato, quæ tria ſola ſæpius in ſubjectis calidioribus ſufficiunt.

4 Hiſce commode etiam ad meliorem expulſionem junguntur Alexipharmaca blanda, uti ſunt Eſſentia alexipharmaca Stahlii, Mixtura ſimplex probe acidulata, Eſſent. Pimpin. alb. Tinct. Bezoard. modice camphorata, quæ parvis & repetitis doſibus exhiberi poſſunt. Maxime quoque laudatur Eſſen. antihypochondriaca Hall. quæ in Peſte Regiomontana egregium edidit effectum, quando ſcil. ſingulis bihoriis ad gutt. 40 in multo vehiculo uſque ad alvi largam apertionem exhibita fuit. Hac de re videri poteſt peculiaris tractatus B. Richteri.

5 Eandem efficaciam habent Antimonialia fixa cum abſorbentibus nitroſis & acidulis, quæ nimiam ſanguinis reſolutionem ſimul impediunt, & in ſubjectis calidioribus potiſſimum locum habent.

6 Cum ſymptomata in Peſte etiam quam maxime urgeant, iis quoque mature occurrendum eſt.

7 Si Vomitus urget, detur Eſſentia alexipharmaca Stahlii cui addatur parum Liquoris C. C. ſuccinati, aut Spiritus C. C. rectif. quod tamen remedium in Phlegmaticis magis locum habet: Cholericis vero magis proſunt pulveres abſorbentes & nitroſi.

8 Eadem quoque remedia in Diarrhœa urgente inſignem uſum præſtant.

9 In virium proſtratione, analeptica, & inpr. vinum moderate exhibeatur; egregium quoque uſum in Peſte confortantem habere dicitur Eſſ. dulc. Hall.

10 Si Hæmorrhagiæ ſymptomaticæ ægrotos fatigant, dentur temperantia, Nitroſa, acida &c.

11 Si Bubones erumpunt exhibeantur blanda diapnoica, externe vero applicentur emollientia ſive maturantia, & anodyna ac Bubo mature aperiatur: poſtea vero per debita remedia mundificetur & conſolidetur.

12 Eadem quoque remedia in curatione Carbunculorum ſive Anthracum locum habent.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.

1 In curatione Peſtis leniſſime procedendum eſt, & omnia commoventia cane & angue pejus fugienda ſunt.

2 Abſit E. Venæſectio, quæ directe hic prorſus nullum habet uſum, niſi forſan ſpecialis ſubjecti conditio ejus uſum ſuadeat: ſi hoc eſt, inſtituatur in primo ſtatim principio & quidem ſatis largiter.

3 Exulent quoque Purgantia acria, ut pote quæ materiæ malignæ excretionem per habitum corporis impediunt: majorem hic efficaciam habet Elixir Polychreſtum Hallenſium, uti id ex Tractatu de Peſte D. Richteri apparet.

4 Abſtinendum quoque eſt ab indiſcreto emeticorum uſu, quoniam anxietates præcordiales augent ac facile Singultum, Lipothymias &c. poſt ſe trahunt.

5 Vomitus tamen in principio certa encheireſi inſtitutus ſæpius non ſolum maxime utilis, ſed etiam neceſſarius eſt; uti id prolixe & fundamentaliter variis rationibus & experientiis demonſtratum fuit a D. D. *Kanold in epiſt. de Peſte Gedanenſi &c.* Rationes ejus præcipuæ ſunt ſequentes.

a Quod miaſmata maligna potiſſimum mediante Saliva corpori communicentur, adeoque citius vim ſuam exerant in Ventriculum & primas vias & quod ad præcavendam hancce noxam Medici unanimiter Maſticatoria, Fumum Tabac &c. ad excitandam continuam ſalivæ excretionem commendent.

b Quod ſtatim poſt infectionem Ventriculi ſymptomata, Nauſea, Cardialgiæ, Amaritudines oris, Vomitus & Ardores urgeant.

c Quod ſæpius in principio morbi ſaburra porracea, nigra, viridis, picea, fœtens per Vomitum ejiciatur.

d Quod ſectis cadaveribus viſcera & partes infimi ventris Petechiis & Carbunculis affecta deprehenſa fuerunt.

e Quod Vomitus artificialis in principio excitatus ſalutaris obſervatus fuerit.

6 His autem ſequentes ſubjungit Cautelas.

a Ut Vomitus ſtatim in Principio poſt infectionem excitetur.

b Patientibus nondum vomentibus.

c Præſentibus repentina (ſub plenaria aut tolerabili alias ſanitate) Inappetentia, Nauſea, Amaritie oris, Cardialgiis initiantibus, imo vero his etiam abſentibus.

d Illis principaliſſime perſonis, qui magis ſolitarie & unice per deglutitionem infectæ fuerunt. Hoc autem exinde cognoſci poſſe exiſtimat, ſi noviter infectus commercium habuit cum aliis Peſte laborantibus, iiſque præſentibus cibos & potum aſſumſit: ſi halitum ægrotantium ore excepit; ſi mox poſt hoc commercium Inappetentia, Nauſea & Cardialgia corripitur; ſi ſtatim poſt aſſumptos cibos ſe infectum eſſe ſentit.

e Vomitorium illud eſſe debere leniſſimum, certiſſimum, ſecuriſſimum, quod magis blandiſſima provocatione & invitatione, quam pe-

netrantiore violenta ſtimulatione & coactione, h. e. magis nauſeabunda averſatione, quam roſiva efficacia, affectum certo & ſtatim edat. Et hunc in finem blandam faucium vel digito vel penna inſtitutam titillationem commendat.

7 Cum Natura motus Febriles placidos in Peſte inſtituat, nunquam exhibeantur remedia acria, volatilia & poſitive ſudorifera, quoniam Maſſam ſanguineam nimis commovent & humorum reſolutionem funeſtam accelerant.

8 Medicus nunquam principaliter tentet Peſtis curationem per diaphoretica, quoniam rariſſime per ſudores ſolvitur, frequentius vero & melius per Abſceſſus, Carbunculos & Bubones, præcipue poſteriores: unde recte *Sydenham: Si quis materiam veræ Peſtis ope ſudoris amoliri fatagat, is diverſa a Natura via inſiſtit, utpote quæ id per Apoſtemata molitur.*

9 Theriaca etſi maxime a quibuſdam laudetur magis tamen nocet quam prodeſt, quatenus Petechias in Peſte utplurimum funeſtas excitat.

10 Regimen poſitive diaphoreticum omnia ſymptomata exaſperat, Bubonum & Anthracum excretionem ſæpius retardat ac Petechias eorum loco producit, quare fugiatur.

11 Frigus vitetur, ne neceſſaria Abſceſſuum excretio impediatur.

CAPUT XXIV.

DE

Febre quotidiana intermittente.

Definitio. FEbris quotidiana intermittens eſt ſalutaris Naturæ conatus, cum horrore & inſequente æſtu quotidie affligens, cujus ope materiam quandam peccantem in primis viis hærentem per motus febriles quotidie repetitos expellere nititur.

II. *Differentia.*

1 A *Febre tertiana duplici.*

a Reſpectu *temporis invaſionis:* Tertiana enim legitime procedens ordinarie tempus jentaculi obſervat, & ſi reduplicatur & ſecundus paroxyſmus in aliud tempus incidit, utpl. primus & tertius, ſecundus & quartus paroxyſmorum & ſic porro ſibi invicem reſpondent: Quotidiana vero circa horam ſeptimam aut maturius affligit.

b Reſpectu *temporis anni:* quoniam Tertianæ duplices magis tempore autumnali, Quotidianæ vero ordinarie vernali invadunt, aut ſi tertianæ duplices ſunt vernales ſæpius ad continuitatem inclinant.

c Reſpectu *durationis paroxyſmi:* qui in Tertiana regulariter diuturniores ſunt, quam in Quotidiana.

2 A *Quartana triplici:*

a *Tempore invaſionis:* Quartanæ enim omnes regulariter tempore pomeridiano, Quartanæ vero matutino invadunt.

b *Tempore anni:* quatenus Quartanæ Autumni, Quotidianæ vero Veris ſoboles ſunt.

c *Duratione paroxyſmorum:* qui in Quartana breviores ſunt, quam in Quotidiana.

d Reſpectu *univerſalis ambitus:* Quartanæ enim longe diuturniores ſunt, quam Quotidianæ.

3 A *Continua quotidiana ſive Catarrhali benigna:* quæ ſingulis quidem diebus circa veſperam invadit & matutino tempore aliquo modo remittit: cum e contra hæc de qua jam ſermo eſt tempus matutinum obſervet, plenarie intermittat, ac reſpectu concurrentium ſymptomatum ab illa adhuc differat, uti ex collatione utriuſque affectus facile patebit.

III. *Signa.*

1 Invadit more Febrium intermittentium horrore ſatis gravi pro ſubjectorum conditione citius vel tardius finiente, ordinarie tamen integram fere horam conſumente.

2 Obſervat autem ordinarie tempus vernum & quidem matutinum horam ſcil. ſextam vel ſeptimam.

3 Præcedunt uti in aliis intermittentibus, horrorem pandiculationes, oſcitationes & tenſiones in dorſo, cum gravitate capitis & artuum aut doloribus plus vel minus tendentibus.

4 Concurrunt etiam horrores leniores dorſum percurrentes, quos tandem univerſalis excipit horror.

5 In horrore, uti in aliis, inſignis quoque adeſt præcordiorum anguſtia.

6 Cui jungitur inſignis Nauſea, quem horrore finiente ſequitur in ſubjectis vegetioribus actualis Vomitus, in debilioribus vero Diarrhœa.

7 Poſt aliqualem moram aut quandam quaſi remiſſionem ſequitur æſtus pro ſubjectorum varietate plus vel minus vehemens.

8 Quem comitantur ſymptomata ordinaria febrilia, *ſequenti Tabula*, latius recenſenda.

9 Durat hic æſtus ordinarie ſex vel octo horas, nonnunquam tamen ob ſubjectorum diſpoſitionem ultra hunc terminum ſe extendit.

10 Tandem ſequitur ſudor lenis & non adeo copioſus ac in Tertiana, niſi ſubjecti conditio aliquid ad ejus uberiorem fluxum contribuat.

11 Et modo dicta ſcena ſingulis luditur diebus, donec tandem Febris finiatur.

IV. *Subjectum.*

1 Homines humidiores & torpidioris temperamenti.
2 Plethorici ſpiſſitudine ſanguinis ſimul laborantes.
3 Cibis crudis & viſcidis abutentes.
4 Otio dediti.
5 Cruditatibus primarum viarum laborantes.
6 Triſtitiæ & mœrori indulgentes.
7 Juniores Phlegmatici.
8 Senes præ reliquis.
9 Feminæ magis quam viri.

V. *Prognoſis.*

1 Febris quotidiana rarior eſt & non adeo frequenter affligit ac reliquæ intermittentes.

2 Affligit ordinarie tempore Vernali, quæ vero Autumno ſingulis diebus format Paroxyſmos Tertiana duplex eſt.

3 Febris Quotidiana ordinarie diutius durat, quam Tertiana.

4 Febres hæ facillime degenerant in continuas, inprimis in ſubjectis Plethoricis, aut quando alias æſtus nimium urget.

5 In talibus etiam ſubjectis, præcipue concurrente ſpiſſitudine ſanguinis, omnia ſymptomata diutius durant, & totus etiam morbus reſpectu durationis ſemper magis fit diuturnus.

6 Uti aliæ Febres intermittentes, inpr. Tertianæ, ita & hæ certas habent evacuationes quibus legitime ſuccedentibus totus morbus bene decurrit & ſenſim imminuitur, male vero procedentibus in pejus ruit.

7 Tales Evacuationes potiſſimum ſunt Vomitus, Diarrhœa & Sudor, de quibus vid. *Tab. ſeq.*

VI. *Remedia.*

1 Cauſam morbificam in primis viis hærentem corrigentia & ad excretionem diſponentia: Tart. Vitr. Arcan. duplic. Sal. Polychreſt. Liq. Terreſtr. fol. Tart. Sal. cathart. amar. Rad. Ari, Sal. Abſinth. cent. min. Rad. & Herb. amar. Gumm. Ammon. Pil. Becher. Stahl.

2 Correctam evacuantia: Rad. ipecac. Tart. emet. Sir. emet. Specif. jalap. ☿ dulc. Salia neutra Tart. Vitr. Arcan. dupl. Sal. cathart. amar. in majori doſi ad ʒvj. aut ℥j. data. Pilul. Becher. Tart. &c. Diaphoretico-Diuretica, uti ſunt Eſſent. alexiph. Stahlii, Pimp. alb. ſub finem Paroxyſm. exhibitæ.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis digeſtivus.

℞. *Lap.* ♋. *Rad. Ari.* ā ʒß. M.
Tart. Vitr. ā ʒj. *M. D.* 2 *cuſp. cultr.*
Sal. Abſinth. *pro doſi.*

2 Potiuncula præparans.

℞. *Aq. Cherefol.* *Plantag.* ā ℥ij.
Arcan.

Arcan. dupl.	*Sir. ceraſ. acid.* ℥ſs.
Matr. perl. a. ℈ij.	*M. D. cochleat.*
Succ. citr. rec. ʒij.	

3 Pilulæ laxantes.

℞. *Pil. Tart. Quercet.* ℈j.	*D. veſperi.*

4 Aliæ.

℞. *Pil. Stahlii. gr. XXV.*	*D. ut antea.*

5 Julepus temperans.

℞. *Aq. Ceraſ. nigr.*	*Ceraſ. acid.*
Borrag.	*Berb.*
Bugloſſ.	*Succ. citr. rec. a.* ℥ſs.
Nymph. a. ʒiſs.	*Sir. Cydon.* ℥j.
Cinnam. Cyd. ℥j.	*Spir. Vitriol.* ℈j.
Rob. Rib.	*D. ſæpius cochleatim.*

6 Infuſum Theiforme.

℞. *Rad. Pimp. alb.*	*Fol. Thee* ℥ſs.
Vincetox. ã. ℥ſs.	*Inc. D. ad Ch.*
Herb. Scabioſ.	*D. inſtar. Inf. Herb. Thee.*
Veron. a. mj.	

7 Eſſentia diaphoretica.

℞. *Eſſent. alexiph.* ʒij.	*D. 30. gutt. pro doſi.*
Spir. Vitriol. gutt. XV. M.	

8 Infuſum roborans.

℞. *Rag. Gent. r.* ℥ij.	*Cort.* ☉*nt.*
Galang. ʒij.	*Citr. a.* ʒij.
Ari ʒiſs.	*Inciſ. infund. in ſ. q.*
Summit. Cent. min.	*Vin. alb. generoſ.*
Card. Bened. ã. mj.	*D.* ℥*iv. vj. pro doſi.*

9 Pulvis antifebrilis.

℞ *Tart. Vitriolat.*	*D. ſing. 4. horis 2. cuſp. cultr.*
Pulv. Chacarill. a. ʒiſs.	
Chin. Chin. ʒj. *M.*	

VII. *Methodus medendi.*

1 Cum in hac Febre materia morbifica digeſtionem lædens in primis viis lateat, itaque ea, antequam removeatur, prius præparanda eſt, ut poſtea eo commodius ſine noxa e corpore expelli queat.

2 Præſtant id præ ceteris ſalia digeſtiva extra Paroxyſmi tempus mane & veſperi exhibita, utpotæ quæ & blande incidunt & leniter materiam in primis viis hærentem abſtergunt unde poſtea Febris eo facilius mitigari poteſt.

3 Urgente æſtu exhibeantur temperantia Nitroſa, Acida, Emulſiva, Infuſa temperata; eo frequentius vero talia repetantur, ſi ſitis & Cephalalgia admodum urgent, hæc enim orgaſmum ſanguinis optime temperant & hoc ipſo talia ſymptomata maxime leniunt.

4 Interdum etiam in talibus Febribus frigus nimium urget, atque inpr. præcordia nimium affligit, tali in caſu Spir. Vin. Camph. Aq. Reg. Hung. aut etiam Spir. Vin. rectificatiſſ. cum linteaminibus Scrobiculo cordis & regioni Ventriculi applicit optime, ſeſe gerunt: eundem habent uſum, ſi ſpinæ dorſi applicantur: huc pertinent etiam linimenta ſtomachica, ut & Balſama, ſed hæc poſteriora, utpote nimis calida, non niſi paulo frigidioribus conveniunt.

5 Ad alvi laxitatem ſemper quoque reſpiciendum eſt, partim, ut hoc modo ſymptomata circa caput & præcordia urgentia, partim ut materia morbifica eo commodius ſucceſſive e primis viis evacuetur.

6 Quoniam vero Febris hæc ſemper circa horam ſeptimam matutinam affligit, ita ut Purgationi nullum commodum tempus concedatur, laxantia potius in uſum trahantur & circa veſperam exhibeantur: hoc enim modo talia remedia tempore nocturno eo facilius operationem ſuam edere queunt, ita ut Febrem prorſus nullo modo turbent.

7 Tandem remota materia Febris in uſum trahantur ſiſtentia, uti ſunt Pulv. Chacarill. Chin. Chin. cum ſalibus digeſtivis & abſorbentibus, quibus nonnulli etiam anodyna addunt, aut hæc etiam ſola legitime correcta exhibent. Magis tamen placet Crocus ♂tis ♁iatus Stahlii, qui præmiſſis præmittendis & legitime præparatis humoribus & evacuatis, ſine ulla metuenda noxa Febrem ſiſtit.

8 Cum vero partim per motus febriles, partim per cauſam morbificam Ventriculus præcipue interdum inſigniter debilitetur, amara quoque in uſum trahantur, quæ, ſi quid adhuc materiæ morbificæ reſtat, illud abſtergunt, ac tonum ſenſim ſenſimque reſtituunt.

9 Tandem Purgantia ſuperato morbo cum amaris aliiſque mixta interdum non ſine fructu exhibentur, quatenus non ſolum primas vias optime a ſordibus liberant, ſed etiam recidivam præſervant.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Quoad vitæ periculum, nullum uti in aliis Intermittentibus metuendum eſt, niſi morbus per malum regimen ægrotantium aut imprudentem medicationem ita corrumpatur, ut in alios graviores degeneret, qui poſtea lento gradu ad mortem ducunt: quare Medicus etiam ſumma cautela non ſolum hanc, ſed & reliquas Intermittentes tractet.

2 Vomitoria licet a quibuſdam commendentur, nunqua tamen, niſi die intermiſſionis ſubjectis, quæ propter cruditates copioſas inteſtinorum aut cibos malæ digeſtionis in Febres inciderunt, in uſum trahantur, plura de hac re Vid. *Tab. ſeq.*

3 Venæſectio per ſe & directe prorſus nullum habet uſum, interdum tamen ſi alia adhuc permittentia adſunt, Plethoricus ſubjecti ſtatus ejus uſum poſtulat.

4 Purgantia draſtica hic exulent, ut pote quæ placidum morbi ſucceſſum turbant, multaque incommoda producunt, quare ab iiſdem abſtineatur & potius lenia dentur, quæ ſolum alvum expediunt & materiam febrilem præparatam abſtergunt.

5 In æſtu vitentur nimis calida, nimis enim uſurpata Febres lentas & Hecticas poſt ſe trahunt.

6 Nunquam præmature ſiſtatur hæc Febris, quoniam gravia vel acuta vel chronica ſequuntur mala. Vid. *Tab. ſeq.*

CAPUT XXV.

DE

Febre Tertiana intermittente legitima.

I. *Definitio.* Febris Tertiana eſt ſpecies Febris intermittentis, tertio quovis die horrore & hunc inſequente æſtu ac ſudore affligens, cujus ope Natura cauſam morbificam primas vias occupantem corrigere & eliminare intendit.

II. *Differentia.*

1 A *Febre quotidiana*:

a Reſpectu *Typi*: quatenus hæc ſingulis, tertiana vero alternis diebus.

b Reſpectu *temporis invadendi*: Quotidiana ordinarie procedens hora ſeptima, Tertiana vero nona, decima vel undecima affligit.

c Ratione *durationis*: Tertiana utpl. citius finitur quotidiana, niſi error in Diæta vel curatione committatur, aut cauſæ morbificę conditio ad diuturnitatem aliquid conferat.

2 A *Quartana*:

a Reſpectu *temporis anni*: Quartana enim ordinarie non niſi tempore autumnali affligit, tertiana vero & vernali & autumnali.

b Reſpectu *temporis diei*, quatenus Quartana regulariter procedens tempus pomeridianum & quidem horam ſecundam, Tertiana vero antemeridianum obſervat.

c Ratione *durationis*: Tertiana enim longe breviori termino finitur, quam Quartana.

d Reſpectu *durationis paroxyſmi*: qui in Tertiana ordinarie ad 8. 10. 12. horas ſe extendit: cum e contra in Quartana quatuor tantum, vel ſex horis abſolvatur.

e Ratione *ſucceſſionis pathemata*: in *Tertiana* ſatis notabilis occurrit horror ultra dimidiam. imo fere ad horam uſque ſe extendens: quem exci-

cipit vel vomitus vel Diarrhœa, imo talis vomitus in ipſo etiam horrore ſe exerit. Sequitur poſtea æſtus diu admodum durans cum conſuetis ſymptomatibus ac tandem ſudor paroxyſmo finem imponens erumpit.

f In *Quartana* vero res longe aliter ſe habet, ordinarie enim nullus adeo notabilis horror ſed rigor cum horrore mixtus & ad duas horas ſe extendens, occurrit. Calor eſt mitis & lentus & rariſſime ultra ſex horas ſe extendit. Sudor utpl. nullus vel in progreſſu morbi pauciſſimus eſt. Nec etiam poſt frigus Vomitus vel Diarrhœa ſequuntur, niſi Ventriculus cibis manifeſte ſit oneratus.

3 A *Tertiana notha*; hæc quidem etiam tertio quovis die recurrit, ſed longe aliter ſe habet.

a Ratione *temporis invadendi: notha* enim legitimum invadendi tempus nunquam obſervat, ſed modo hoc, modo alio tempore affligit.

b Reſpectu *ſymptomatum*, quæ in *notha* cum aliis alias in legitima minus obviis complicantur. Frigus enim eſt lene & tranſitorium, æſtus vero ultra conſuetum terminum ſe extendit & hinc ad continuitatem admodum pronæ ſunt &c.

4 A *Tertiana maligna*: quæ interdum tempore vernali homines ſub Tertianæ larva invadere ſolet, ſed mox erumpentibus maculis aliiſque malignitatis indiciis inſignem ſtragem edere ſolet.

5 *Tertiana*: quoque vel eſt *fixa*, quæ ſcil. certum tempus & horas obſervat, vel *erratica ſive vaga*, quæ tempus ordinarium vel anticipat, vel poſticipat.

6 Denique differt etiam reſpectu *gradus*, dum alios gravius, uti Plethoricos, alios mitius affligit, ut juniores.

7 *Tertiana* tandem eſt vel *ſimplex*, vel *duplex*, quando ſcil. Paroxyſmus ſingulis diebus affligit, ita quidem ut primus & tertius, ſecundus & quartus paroxyſmus ſibi reſpondeant, ſed ſub hoc ſchemate rarius occurrit.

III. *Signa*.

1 Si legitime procedit invadit ordinarie ab hora circiter octava ad meridiem uſque.

2 Incipit cum pandiculationibus atque oſcitationibus ſine manifeſta cauſa affligentibus.

3 Cui jungitur inſignis artuum laſſitudo cum inquietudine & jectigatione in lecto.

4 Sequitur hinc aliqualis refrigeratio totum habitum corporis occupans.

5 Quæ tamen magis ſe exerit in dorſo & lumbis cum ſpaſtica conſtrictione: ægroti rem ita exprimunt, *es lauffen ihnen vvie kalt waſſer den Rucken hinauf*. Vid. *Morton*.

6 Tandem etiam hic ſpaſmus cum frigore præcordia occupat & inpr. circa cordis ſcrobiculum urget cum inſignibus anxietatibus præcordialibus.

7 Jungitur hiſce nauſea inſignis nullus tamen adhuc actualis ſequitur vomitus, niſi in ſubjectis evemetis aut Ventriculo cibis maxime repletis.

8 Interim ſub horripilatione illa habitum etiam corporis occupante vaſa detumeſcunt & conſpectum fugiunt.

9 Totus habitus corporis conſtrictus eſt, ita ut pori promineant ac cutis ſuperficiem ſuperent.

10 Pallor univerſum corpus occupat, inpr. v. faciem quæ ſimul eſt admodum conſtricta, ita ut ægroti toti quanti alterati videantur. *Sie ſehen gantz eingefallen und verandert drein*.

11 Oculi fiunt cavi ſive retrahuntur.

12 Naſus redditur acutus.

13 Ungues in multis ſunt lividi, aut cœrulei.

14 Os multa ſaliva continuo perfunditur.

15 Pulſus quidem eſt aliquo modo frequens, ſed ſimul depreſſus & debilis ac interdum intermittens præſertim in Plethoricis: imo interdum ita diminuitur, ut vix tactu deprehendi queat.

16 Hæc ordinarie durant tres quadrantes horæ aut horam integram, & interea nauſea cum cardialgia inſigniter affligunt.

17 Quo magis vero hæc urgent eo certius ſequitur vomitus materiæ mucoſæ admodum tenacis ac poſtea bilioſæ etiam.

18 In aliis vero præſertim evemetis, ubi materiæ copia abundat & non adeo mucoſa & tenax eſt, Vomitus ſtatim in ipſius horroris principio obſervatur.

19 Nonnunquam etiam ubi materia nimis tenax eſt & ventriculi parietibus adhæret, præſente licet nauſea & conatu vomendi, nullus tamen ſequitur Vomitus.

20 In ſubjectis debilioribus loco Vomitus obſervatur Diarrhœa.

21 Cum per hactenus recenſita ſymptomata corpus maxime debilitetur, ſequitur etiam univerſalis corporis laſſitudo, ita ut ægroti quo ſe vertant, neſciant.

22 Sed ſub hoc ipſo languore pulſus ſenſim ſenſimque augetur & frequentior evadit.

23 Habitus corporis antea conſtrictus iterum intumeſcit & vaſa in conſpectum prodeunt.

24 Idem etiam contingit in facie, quæ naturalem ſenſim ſenſimque acquirit intumeſcentiam ac ruborem.

25 Poſtea vero auctiori pulſu tumor & rubor naturalem ſtatum ſuperant.

26 Oculi fiunt turgidi, rubicundi & fulgidi.

27 Omnia vaſa in capite intumeſcunt, atque caput inſigniter dolet.

28 Calor vel ſucceſſive auctus, vel uno impetu ingruens, diffunditur per omnia membra ita ut inſigniter incaleſcant.

29 Unde etiam in quibuſdam dolores lancinantes inſtar fulguris artus penetrantes obſervantur.

30 Concurrit ardor & ſiccitas faucium & linguæ cum amaritie oris ac ſitis inſigniter urget.

31 Æſtus hic ordinarie ad quinque, ſex vel octo horas pro ſubjectorum diverſitate ſe extendit.

32 Gravius quoque vel mitius affligit ſecundum diverſorum temperamentorum ſtatum.

33 Toto autem hoc tempore æſtus eſt aridus & habitus corporis ſiccus.

34 tandem æſtus hic aliquo modo remittit & mador quidam in habitu corporis ſequitur.

35 Quem excipit ſudor univerſalis in toto corpore.

36 Id quod tamen non ſemper in primis Paroxyſmis contingit, niſi in ſubjectis humidioribus & ad ſudores alias pronis.

37 Erumpente ſudore omnia ſymptomata febrilia, quæ hactenus ægrotum afflixerant, ſenſim minuuntur ac finiente ſudore prorſus diſparent.

38 Sequentibus Paroxyſmis ſi reliqua bene ſe habent & æger tranquille in lecto ſe ſervat, calor longe mitior eſt, aſt ſudor eo copioſius fluit.

39 Scena hæc ſingulis alternis diebus luditur, poſt quattum tamen Paroxyſmum omnia mitigantur & Paroxyſmi breviores fiunt.

40 Donec ſeptimo ſub quieta ægroti continentia bono regimine ac convenienti & rationali Methodo totus morbus finiatur.

IV. *Subjecta*.

1 Homines adulti adoleſcentes juvenes, temperamenti activioris.

2 Homines ad nauſeam inſigniter proni.

3 Cibos cum nauſea deglutientes & vomitum cohibentes.

4 Diæta craſſa utentes & inſignes errores in diæta committentes.

5 Ira poſt cibos ſumptos excandeſcentes.

6 Otio indulgentes.

7 Corpus calidum aeri frigido exponentes.

8 Diu in aere frigido & humido verſantes.

9 In conſtitutione epidemica viventes, in qua tamen viri magis, uti alias, in haſce Febres quam feminæ incidunt.

10 Quibus ulcera, Scabies, aliæque cutis impuritates retropulſæ fuerunt.

V. *Prognoſis*.

1 Inter omnes Febres genus humanum affligentes, nulla adeo ſalutaris deprehenditur, ſi legitima eſt & ſubjecti etiam conditio reſpondet, quam Tertiana; nam

a Per

a Per eam cruditates & materia viſcida primas vias obſidentes removentur
b Ipſa Maſſa Sanguinea per ſanguinis conquaſſationem & reſolutionem non ſolum in quantitate ſua moleſta imminuitur ſed etiam a multis ſordibus adeoque optime depuratur, ita ut poſtea homines, ſi modo Diætam adhuc aliquandiu ſervent, ſanitatem firmiorem nanciſcantur.
c Abſterguntur etiam partes ſolidæ, ita ut flexilitatem & agilitatem recuperent & ad motum promptiores evadant.
d Tolluntur etiam per eam glandularum & viſcerum obſtructiones & leviores infarctus, ita ut, qui antea ob dicta incommoda ſemper valetudinarii erant, poſtea optimam acquirant ſanitatem.
e Imo ipſas Convulſiones, ſummo cum impetu affligentes, quæ nullis prorſus remediis coerceri poterant, per Febres Tertianas aliquoties ſublatas vidimus.
f Pariter pedum œdemata poſt Febres ſuppreſſas per Febrem revocatam tolli, experientia teſtatur.
g Eadem œdemata a menſium ſuppreſſione orta per Febrem Tertianam ſupervenientem reſoluta vidimus.
h Menſium quoque ſuppreſſionem a ſanguinis ſpiſſitudine ortam per Tertianam ſublatam vidimus.
i Tandem etiam infarctum lienis a Quartana relictum per Tertianam reſolutum & curatum novimus, ut alia ſilentio prætereamus.

2 Si Febris hæc legitime procedit, & recte tractatur, tempore vernali ſæpius quinto vel ſexto Paroxyſmo finitur: rarius vero ultra ſeptimum extenditur.
3 Tempore vero autumnali etiamſi convenienti Methodo tractatur, propter humidam & frigidam aeris conſtitutionem, ſæpius diutius durat.
4 Pari modo ſe res habet, ſi conſtitutio eſt epidemica, hæ enim ſemper longius tempus poſtulant, ob leviſſimas tamen cauſas ægroti recidivam patiuntur, ut id ſuperiori anno obſervavimus, & hoc ipſo anno vidimus.
5 In ſubjectis junioribus alias vegetis & antea laudabili ſanitate gaudentibus ſæpius ſolo regimine & Diæta tollitur.
6 Si legitima Methodo tractatur ac ægroti diætam ſimul obſervant, rariſſime mala habet conſectaria, niſi corpus antea mala fuerit diſpoſitum, aut labes in viſceribus hæreat.
7 Perverſa autem Methodo tractata, nempe per Venæſectiones ſubjecto minus convenientes, Vomitoria & Purgantia draſtica &c. tota Febris facile turbatur ac non ſolum diuturna fit, ſed etiam non raro Tumores pedum œdematoſos, Cachexiam & Hydropem poſt ſe trahit.
8 Id quod eo certius contingit, ſi Medici poſt talia exhibita ſtatim ad ſacram Anchoram, Pulverem ſcil. Chin. Chin. aliaque Adſtringentia confugiunt; ſic enim etiamſi antea dicta non ſtatim ſequuntur, obſtructionibus & Scirrhis viſcerum, Febribus lentis & Hecticis porta panditur.
9 Malum quoque fatum experiuntur ii, qui vel alias ad ſudores proni, vel minime ad eos proclives, vel æſtu graviore laborantes, per ſudorifera volatilia & fortiora tractantur, vel enim in Febres acutas ruunt, vel in Inflammatorias vel in Hecticas Febres incidunt.
10 Abſentia ſudoris in Tertiana morbum utpl. diuturniorem reddit, æſtum auget & ad Febres continuas diſponit.
11 Sudores vero poſt quemvis Paroxyſmum placide, aut in ſubjectis humidioribus largius fluentes, morbum indies leviorem reddunt, & tandem prorſus tollunt.
12 Sudores nocturni ſpontanei finita Febre in ſubjectis repletis adhuc aliquamdiu durantes optimi ſunt, quatenus humores ſupefluos evacuant.
13 Si vero negliguntur Febribus denuo tam intermittentibus, quam continuis viam ſternunt.
14 Sudores partiales in Tertiana nullius ſunt uſus, melioris vero indolis ſunt univerſales.
15 Nonnunquam tamen ſudores partium inferiorum in ſubjectis hæmorrhoidariis ſuo non carent uſu.
16 Vomitus & Diarrhœa quo maturius in Tertiana apparent, eo breviori tempore morbum ſolutum iri indicant.
17 Si vero præſentibus etiam ad eos indiciis, tales excretiones non contingunt, eo diuturnior fit morbus & morbus etiam eo magis ingraveſcit.
18 Alvum in Tertiana liberam eſſe ſemper optimum eſt: clauſa vero ſymptomata, præcipue cephalalgiam & anxietates præcordiales, auget.
19 Largum Urinæ profluvium morbum quoque in ſubjectis ſudore carentibus leviorem reddit.
20 Niſi Diæta in hac Febre exacte ſervetur & prudens medicatio applicetur, ſubſequentes Paroxyſmi ſemper graviores ſunt.
21 Si tres priores Paroxyſmi ſunt leviores, quartus utpl. fortius affligit.
22 Plethorici ſemper graviora in hoc morbo patiuntur ſymptomata, quam reliqui.
23 Eo graviora autem ſunt omnia, ſi ante Febris invaſionem Plethora per varias cauſas commota fuit.
24 Æſtus in Tertianis Plethoricorum ſemper gravius urget & ad plures horas ſe extendit. Vidimus in talibus ſubjectis Paroxyſmos uſque ad triginta horas durantes.
25 Tales Febres ordinarie ſunt anomalæ & ad continuitatem maxime inclinant.
26 Sudores hic ordinarie abſunt & niſi mitiſſimo modo tractentur tales Tertianæ non raro degnerant in Febres inflammatorias.
27 In omni Tertiana æſtus diu affligens ſine præcedentibus per ſuperiora aut inferiora, aut ſubſequentibus ſudoribus, continuitatis ſuſpectus eſt.
28 Appetitus inſolitus auctus in Tertiana vel poſt eas nunquam bonus eſt; priori enim modo Febrem diuturniorem reddit, poſteriori recidivæ viam ſternit.
29 Oedemata pedum, quæ ordinarie vel malam diætam, vel perverſam medicationem, vel morbi diuturnitatem, vel ſubjecti debilitatem, vel pedum nimiam refrigerationem &c. pro cauſa agnoſcunt, ſi legitime tractantur, ſucceſſive quidem poſſunt tolli per blanda laxantia, diuretica & diapnoica, ſed facile, niſi Diæta probe obſervetur, redeunt.
30 Febris ſi jam ceſſavit, aut ſuppreſſa fuit, ſi denuo redit, multum confert ad reſolutionem œdematum, inpr. ſi medicamenta convenientia junguntur.
31 Motus corporis moderatus in loco temperato multum quoque contribuit ad felicem œdematum horum curationem.
32 Si Oedematibus poſt Tertianam jungitur color faciei cachecticus & durities abdominis cum intumeſcentia Hydrops ante fores eſt.
33 Oedemata per externa repellentia, diſcutientia credita, aut per fortiora interna evacuantia tractata pariter facile in Hydropem degenerant.
34 Sudores ſpontanei moderati partes inferiores affligentes ſucceſſive cum euphoria tollunt Oedemata.
35 Oedemata Tertianariorum facilius ſolvuntur quam Quartanariorum.
36 Quo magis inveterata ſunt Oedemata talia, eo difficilius curantur.
38 Urinam in Oedematibus imminui & obſcuro colore tingi malum, Hydrops enim ante fores eſt.

VI. *Remedia.*

1 Materiam crudam & viſcidam in primis viis hærentem præparantia & ad excretionem diſponentia: Salia neutra Tart. Vitriolatus, Arcan. dupl. Abſorbentia Mat Per Lap. ♋. inpr. acido quodam ſaturata uti Conch. Citrat. &c. Incidentia Vegetabila inpr. amara, Rad. Gent. Ari, Caryoph. Herb. Abſinth. Cent. min. Card. bened. &c.
2 Præparatam ſi opus eſt evacuantia: Tart. emet. Rad. Ipecac. Specif. Jalap. Pulv. Cornach. Rhabarb. Magneſ. Liq. aperit. miner. Sal cathart. amar. ſalia neutra

tra majori doſi exhibita: aut quæ hiſce tutoria ſunt Pilul. Tart. Polychreſt. Stahlianæ, Becherianæ.

3 Diaphoreſin excitantia; ♁ diaphoret. Bezoard. miner. Eſſ. alexiph. Mixt. ſimpl. Tinct. Bezoard. &c.

4 Symptomata mitigantia; Succus Citri recens, Clyſſus ♁ii, Tinct. Roſar. Flor. Bellid. Rob. aciduli fructuum ut & eorum Sirupi ac ex hiſce parati Julepi. Ungt. de Alabaſtro Camph. &c. Vid. *Meth. Med.*

5 Ventriculum & primas vias roborantia, uti ſupra laudata amara in Infuſis Eſſentiis & Extractis.

6 Motus febriles ſiſtentia: Pulv. Chacaril. Chin Chin. Crocus ♂tis ♁iatus &c.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis præparans.

℞. *Tart. Vitriolat.*	*Div. in 4. p. æq.*
Nitr. ♁iat. an. ʒj. M.	*D. ſing. 4. 6. horis.*

2 Alius.

℞. *Sal cathart. am. ʒſs.*	*D. ut antea.*
Div. in 4. p. æq.	

3 Alius.

℞. *Conch. citrat.*	*Div. in 6. p. æq.*
Arcan. duplic.	*D. ut. antea.*
Nitr. ♁iat. an. ʒj.	

4 Potio diaphoretica.

℞. *Aq. Card. Bened.*	*Nitr. ♁iat. a. ʒ ſs.*
Flor. Acac. a. ℥ij.	*Cinnab. ♁ij. ℈j.*
♁ diaph.	*Sacch. perlat. ʒij.*
Mat. perl.	*D. ſing. 3. horis cochl. ij.*

5 Pilulæ laxantes.

℞. *Extr. Panchym. Cr.*	*M. F. Pil.*
Pil. Stablii a. gr. XII.	*D. pro una doſi.*
Tinct. Tart. q. ſ.	

6 Electuarium Febrifugium.

℞. *Conſ. Roſ. antiq.*	*Extract. Gent. ʒj.*
Viſceral. an. ʒvj.	*Sir. Cort. ☉nt. q. ſ.*
Pulv. Chacarill. ʒij.	*M. F. Elect.*
Chin. ʒiſs.	*D. ſing. 4 horis 2 cuſp. cultr.*
Ari. ℈ij.	

VII. *Methodus Medendi.*

1 Si ullus morbus curatu facilis eſt, hic ſane eſt, ſi legitima Methodo tractatur, nihilominus tamen, propter inſcitiam eorum qui eam tractant, ſæpius ita pervertitur atque in pejus mutatur, ut poſtmodum peritiſſimis etiam Medicis crucem figat.

2 Optima & ſanæ rationi conveniens Methodus eſt, ſi reliquis remediis præmittuntur digeſtiva & præparantia quæ materiam præparant & abſtergunt ita ut poſtea eo commodius a Natura per Vomitum aut Diarrhœam, aut per remedia evacuantia, ſi opus eſt, expelli queat. Si hoc modo res inſtituitur, exinde ſequentia fluunt commoda.

a Vires ſcil optime conſervantur, quæ contraria Methodo, ubi per evacuantia draſtica curæ initium fit, maxime franguntur.

b Morbus nullo modo in tranquillo ſuo curſu turbatur, quod juxta communem Praxin frequentiſſime fit.

c Frigus ſub tali Methodo non adeo urget, æſtus quoque mitior eſt, & ſudor citius erumpit.

d Vomitus ſpontanei & Diarrhœa longe facilius a Natura excitantur.

e Alvi libertas ſemper conſervatur.

f Imo omnia ſymptomata, in aliis maxime urgentia longe ſunt mitiora.

3 Et talia remedia digeſtiva dentur partim ante Paroxyſmum, partim die intermiſſionis mediocribus & repetitis, imo pro circumſtantiarum diverſitate majoribus etiam doſibus, ſi ſcil. vel anum aperire vel lenem laxationem inſtituere animus eſt. Interdum etiam cum fructu immediate ante paroxyſmum & in ejuſdem principio exhibentur, quando ſcil. materia morbifica per ſe ad excretionem prona eſt, vel per remedia ad eam diſpoſita; hoc enim modo ſine ulla difficultate a natura excernitur & reſiduum denuo aliquo modo præparatur.

4 Si ſitis in horrore urget, potus quoque concedatur, ſed calidus magis, quam frigidus: minime enim reformidandæ ſunt plebejæ illæ anicularum perſuaſiones, quæ etiam Medicorum, ex formulis Practicorum, cerebra & obſervationes cerebrinas irrepſere, quaſi talis potus ſumme noxius ſit: tantum enim abeſt, ut noxius ſit, ut potius corpori ſumme conducat; quatenus materiam morbificam diluit, temperat & ad faciliorem excretionem diſponit: & Natura corpori ſuo ſemper proſpiciens conſulto non vero per errorem ſitim hancce excitat, ut materia febrilis aliquo modo corrigatur.

5 Cum vero interdum in ſubjectis maxime ſenſibilibus horror & anxietas præcordiorum maxime urgeant, ita graviora mala metuenda ſint, huic quoque proſpiciendum eſt: Proſunt tali in caſu Spir. Vini ſimpl. & rectif. Spir. Vin. Camph. Aq. Reg. Hung. aliaque ſpirituoſa non adeo volatilia; aut ſi hæc non arrident, ipſis ſubſtitui poſſunt Linimenta aut Balſama ſtomachica ex Ol. nuciſt. expr. & deſtill. ex Herb. fragrant. quæ ſcrobiculo cordis & dorſo imponi & inungi poſſunt.

6 Finito horrore & æſtu incipiente concedatur potus ſufficiens parvis tamen ſed ſæpius repetitis hauſtibus. Exhibeantur etiam diaphoretica fixa cum Nitroſis & Abſorbentibus, ut hoc modo non ſolum nimius æſtus præcaveatur, ſed etiam humores ſenſim, ad blandam diapnoen diſponantur.

7 Si vero æſtus nimium ingraveſcit, potui admiſceantur acidula, uti ſunt Spiritus acidi minerales, quibus tamen merito præferuntur ſucci vegetabilium aciduli, inpr. vero ſuccus citri recens ſufficienti copia Aqu. ſimpl. mixtus quæ ſanguineis maxime conveniunt. Nitrum quoque optime prodeſt, inpr. vero Cholericis & Melancholicis. Et per talia remedia obtinetur etiam ſymptomatum mitigatio, ita ut tot ac tantis Balſamis, Unguentis, ſpiritibus aliiſque curialibus minime opus ſit. Si vero urgente capitis dolore aliquid præſcribendum eſt, ſufficit Ungt. Alabaſtr. cum pauca Camphora.

8 Remittente aliquo modo calore detur moderata doſis Mixt. ſimpl. aut Eſſent. alexiph. in vehiculo calido; qua ſumpta æger tranquillus ſit & ſucceſſive aliquid potus calidi aſſumat, ut hoc modo diaphoreſis eo melius promoveatur.

9 Finito hoc modo Paroxyſmo æger non ſtatim etiamſi vires adhuc conſtent, lectum relinquat, ſed adhuc aliquandiu in eo permaneat, ne id quod adhuc per diapnoen excerni debet, in corpore retineatur, hoc enim neglecto, inſequens paroxyſmus ſemper gravior eſt.

10 Die intermiſſionis continuentur Pulveres ſupra laudati digeſtivi ſive præparantes, quibus Eſſentia alexipharmaca, ſi æſtus alias admodum urget, parvis & repetitis doſibus interponatur Ubi vero ſuſpicio eſt, multum adhuc cauſæ morbificæ in primis viis latere ſoli pulveres præparantes continuentur.

11 Cum vero Præparantia materiam quidem abſtergant & ad excretionem diſponat, non vero ordinarie evacuent, lenia Laxantia die intermiſſionis exhiberi poſſunt eaque vel in forma Infuſi, quando ſcil. ex Radic. & Herb. amaris & Fol. Sennæ parantur vel in forma Pilularum, cui fini potiſſimum inſerviunt Pilul. Tartareæ, Becherianæ, Stahlianæ aliæque ex Extractis amaris & Gummatibus paratæ.

12 Ubi Febris impetus miteſcere incipit, & materia Febrilis ſufficienter evacuata fuit, exhibeantur motus febriles ſiſtentia, quæ ſuperius recenſita fuerunt ex quibus omnium tutiſſima ſunt Crocus ♂tis ♁iatus & Pilulæ wildeganſi veræ, quæ vero admodum raræ ſunt.

13 Tandem etiam ad Ventriculi roborationem reſpiciendum eſt: id quod potiſſimum præſtant Stomachica amara & Carminativa, ut & Eſſ. ex hiſce paratæ, quales ſunt Eſſ. Galang. Cort. ☉nt. &c. quibus addi meretur Tinct. ♂t. Ludov.

VIII.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.

1 Quod Cautelas Practicas concernit, abſtinendum eſt in hac Febre a multitudine remediorum Nihil enim Naturam magis turbat, quam ſi Ventriculus multis, diverſis & adverſis remediis obruitur. pauca ſed ſelecta remedia ſufficiunt.

2 Nec etiam Vomitoria & Purgantia fortiora facile in uſum trahantur.

3 Cum h. l. Vomitoriorum mentio fiat, merito quæritur? ſed hoc loco? utrum ſint abſolute neceſſaria, an vero certis tantum ſubjectis conducant? & anne in hiſce peculiare quid præſtent? Qui vulgaribus imbuti ſunt principiis & Praxin ſuam juxta aliorum modulum metiuntur, hic uno ore clamant evacuantia talia non ſolum ſummæ utilitatis, ſed etiam maxime neceſſaria eſſe: & ſi quis contra talia muſſitare audet, novatoris titulo ſtatim eum inſigniunt. Quamvis autem hi quoad evacuantia conveniant in ipſa tamen Methodo adhuc differunt. Ponamus Methodam & omnia erunt clariora: laborat e. g. quis Febre Tertiana, Medicus vocatus ſtatim præſcribit Pulverem emeticum, die ſcil. vacuo. illo die quo Febris affligere ſolet ægroto commendatur Potiuncula ex Aquis deſtillatis & abſorbentibus cum ♁io diaphoret. aut antihect Poterii: Die tertio æger purgatur Cerbero tricipite aut Pulvere trium diabolorum: Sequenti die continuatur Potiuncula diaphoretica cui jungitur Potio confortans cum Ol. magno Scorp. Matth. Ol. aliiſque externis. Nec etiam negligitur Venæſectio etiam repetita. Hæcce excipiunt Potiunculæ laxantes ex Manna aut etiam noduli laxantes & tandem China Chinæ in Vino Burgundiaco infuſa exhibetur. Aliis vero hæc Methodus nimis eſt tædioſa, quare totam Methodum in compendium redigunt, & præmiſſis univerſalibus Vomitoriis, Purgantibus & Venæſectione ſtatim Chinam Chinæ ad uncias uſque devorandam præſcribunt: & talem Methodum ſtricte ſervant, licet œdemata & Hydropes, ſuperveniant: hæc enim non Methodo, ſed malo viſcerum ſtatui, adſcribunt. Diſputant quoque hi Vomitoriorum Patroni utrum talia remedia die intermiſſionis, an vero ipſo die quo Febris affligit exhiberi debeant: plerique militant pro die intermiſſionis, pauciſſimi vero pro alterno. Quod E. jam deciſionem hujus quæſtionis concernit, ſtatuo Vomitoria & Purgantia non eſſe abſolutæ neceſſitatis

a Quoniam magnam quidem irritationem in primis viis excitant, materiam autem morbificam minime in totum tollunt, unde etiam hiſce ipſis Paroxyſmi in multis prorſus non mitigantur, ſed potius exaſperantur. Agunt talia remedia contra intentionem Naturæ, quæ ſucceſſive & per repetitos Paroxyſmos materiam illam removere conatur.

b Ipſe morbus in tranquillo ſuo curſu turbatur, ita ut ſæpius poſtea Febris nullum amplius certum typum formet, nec etiam paroxyſmi regulariter procedant, ſed Febris exinde prorſus anomala fiat.

c Imo in ſubjectis Plethoricis Febres tales ſæpius propter emetica & Purgantia degenerant in continuas quæ utpl. mali moris ſunt & facile cum Purpura miliari complicantur.

d Sæpius etiam per talia draſtica remedia Febris ita frangitur, ut prorſus nulli formentur amplius Paroxyſmi, ſed calor lentus vires indies magis frangit & corpus depaſcit, ita ut tandem Hectica ſequatur,

e Ægroti hoc modo tractati ordinarie ſuperato jam morbo diu languere coguntur, cum e contra alii diverſa Methodo tractati vires cito recuperent.

4 Eo majus damnum autem expectandum, eſt ſi Vomitoria eo ipſo die, quo Febris affligere ſolet, exhibentur: hæc enim Paroxyſmum accelerant, unde dum remedium operatur & Natura Vomitum quoque excitat, ſæpiſſime ſequuntur Hyperemeſes, aut Natura ita fatigatur & debilitatur, ut Lipothymiæ graves ſequantur.

5 Omnium vero peſſime agunt, qui date uno vel altero Vomitorio ſtatim ad ſacram Anchoram Chinam Chinæ confugiunt, quoniam Oedemata & Hydropes, infarctus & indurationes viſcerum, Febres lentæ, Hecticæ exinde ſequuntur. De China Chinæ paulo inferius dicemus. Nemo tamen putet, me Vomitoriorum uſum prorſus improbare, legitimo enim tempore exhibita ſuo non carent uſu v. g. quando quis ob cibos malæ digeſtionis in Tertianam incidit, vomitorium exhibitum cruditates illas removendo ſæpius, etiam ſimul ipſam Febrem tollit. Quoad Purgantia improbo abuſum & continuationem eorum, quoniam Febris nimium protrahitur: ſufficiunt lenia laxantia, ſi materia antea per temperantia debito modo præparata fuit.

6 Pariter abſtinendum eſt a Venæſectione. ut pote quæ in hac Febre prorſus nullam directam habet utilitatem, & ſi aliquid preſtat, id potius reſpectu ſubjecti Plethorici fit; qui vero in omnibus ſubjectis eum inſtituere vult, ſtultum potius aut vanum Empiricum, quam Medicum agit.

7 Præcipue vero talia remedia fortiora vitanda ſunt in ſubjectis ſenſibilibus & teneris, hæc enim leniſſima Methodo tractari amant.

8 Evacuantia in Tertiana nunquam niſi probe præparata & ad excretionem diſpoſita materia dentur; nihil enim movendum eſt, niſi ſit mobile.

9 Quoad præparantia, magis ſemper conducunt ſalia neutra cum abſorbentibus, inpr. acido citri ſaturatis quam Vegetabilia acria.

10 In ſubjectis tamen Phlegmaticis commode reliquis remediis admiſcentur.

11 Siſtentia nunquam exhibeantur, niſi materia antea probe præparata & evacuata fuerit & Febre declinante, ſive quando Paroxyſmi & leviores & breviores fiunt.

12 Si vero nimis mature exhibentur, graviora Febres ſequuntur mala, Oedemata, Hydropes &c.

13 Ventriculum roborantia remedia, inpr. acria & calida, ſi præpoſtere uſurpantur, ad Hecticam diſponunt.

14 Tumores pedum niſi legitimo modo tractentur facile degenerant in Hydropem: optima hic remedia ſunt, abſtinentia a nimiis cibis, motus corporis moderatus, incidentia & reſolventia mitiora cum blandis laxantibus.

15 Si Febris hæcce degenerat in lentam, Extracta amara, Infuſa & Pilulæ Becherianæ optime conveniunt ad revocandam Febrem; vitanda tamen ſunt remedia nimis acria inpr. vero volatilia, quoniam morbum exaſperant.

16 Arſenicum purum quocunque etiam modo occultetur, nunquam eſt remedium boni viri, an vero ita corrigi queat, ut revera fiat ſpecificum, iis relinquo, quibus major quam mihi in talia data eſt poteſtas.

17 Superata Tertiana vitetur abuſus ciborum ac aer frigidus & humidus.

Caput XXVI.

De

Febre Tertiana notha ſive anomala & maligna.

I. *Definitio.*

1 **F**Ebris Tertiana notha eſt ſpecies Febris intermittentis in qua Natura materiam quandam noxiam in primis viis & interdum in Maſſa ſanguinea hærentem expellere & ſimul quoque vitium quoddam ſanguinis corrigere nititur.

2 Maligna vero eſt, quæ quidem typum tertianarium, ſed ſimul materiam malignam conjunctam habet, quam Natura per motus febriles expellere conatur.

II. *Differentia.*

1 A *Tertiana legitima:* per ſigna ſuperius recenſita & hic paulo infra recenſenda.

2 Ipſa *Febris anomala*, differt diverſis gradibus:

a Nam primo eſt tantum ſimpliciter anomala, ita ut cum Tertiana vaga quoad maximam partem habeat convenientiam.

b Nonnunquam vero ſymptomata gradu ordinaria & legitima longe ſuperant & inſignem fatigationem poſt ſe relinquunt, quæ etiam die intermiſſionis continuat.

c Ordinarie autem horror eſt brevis & mitis, æſtus vero ultra conſuetum terminum extenditur.

d Nonnunquam mali eſt moris & ad efflorefcentias inclinat.

III. *Signa*

1 *Anomalæ:*

a Invadit otdinarie uti Tertiana legitima cum horrore.

b Quem præcedunt quoque alia ſigna, contractio dorſi ſpaſtica, aliaque ſuperius recenſita.

c Hic tamen horror brevi tempore finitur, imo interdum prorſus ſuperficiarius eſt.

d Adeſt quoque Nauſea, quæ tamen rarius in actuales vomitus erumpit: aut etiam actualis vomendi conatus adſit, nihil tamen excernitur.

e Horrorem ſtatim excipit æſtus inſignis, in quo ſymptomata omnia ſunt graviora, quam in Tertiana legitima.

f Æſtus hic fere ſimilis eſt calori acutarum & ad decem, duodecim, imo viginti horas & diutius adhuc ſe extendit.

g Æſtus utpl. eſt aridus cum ſiccitate linguæ, gravi capitis dolore &c.

h Sudores vel ſunt nulli vel inordinati, ita ut ægroti nullum exinde ſentiant levamen.

i In ſubjectis humidioribus ſudores ſæpius ſunt admodum largi, ſed ægrotos inſigniter debilitant.

k Poſt Paroxyſmum nullam prorſus ſentiunt refocillationem ægrotantes, ſed ſumma laſſitudo cum ſiti, capitis dolore, agrypnia &c. urgent.

l Ipſi Paroxyſmi ordinarie nullum ſtatum tempus obſervant, ſed modo ſummo mane, modo interdiu, modo noctu affligunt.

m Et ſi leviſſimus in Diæta error accedit, Paroxyſmi facile duplicantur, ita quidem ut finito alter ſtatim incipiat.

n Paroxyſmi quoque progrediente morbo non ſunt æquales, interdum enim hic eſt admodum mitis, alter vero graviſſimus.

o Numerus quoque Paroxyſmorum nullam hic habet legem, uti in Tertiana legitima, ubi Febris legitime procedens vel ante ſeptimum Paroxyſmum, vel paulo poſt eum profligari poteſt, hic autem numerus eſt plane indefinitus & ordinarie Febris ad aliquot ſeptimanas & amplius ſe extendit.

p Morbo finito languor adhuc diu ægrotos affligit, & non niſi elapſo multo tempore vires recuperant.

2 *Malignæ.* Vid. *Hiſtor. Morb. Urat. Tom. II. p.* 134.

a Invadunt quoque circa meridiem cum horrore ſed non adeo gravi.

b Quem excipit æſtus ſatis lenis.

c Qui tamen ſtatim cum inſigni laſſitudine & virium proſtratione junctus eſt.

d Etſi autem mitis ſit diutius tamen protrahitur & ad quintam vel ſextam horam ſequentis diei ſe extendit.

e Pulſus in Paroxyſmo ſemper ſumme eſt languidus.

f Circa dictum tempus hora ſcil. ſexta ſecundi diei Febris ceſſat & plenarie intermittit.

g Quamvis autem hæcce contingat, nihilominus maxima virium proſtratio ſupereſt, & artus omnes quaſi confractos eſſe ægroti conqueruntur.

h Tertio die verſus veſperam levis quidam horror dorſum percurrit.

i Quem magnus ſtatim ſequitur æſtus, qui per totam noctem uſque ad octavam vel decimam quoque horam durat.

k Et ſic denuo ſequitur vera Febris intermiſſio.

l Sequentibus tribus aut quatuor diebus æſtus, debilitas, virium proſtratio cum reliquis ſymptomatibus augentur.

m Lingua toto morbi curſu muco viſcido (albo plerumque) eſt obducta.

n Nauſea graviſſime urget.

o Quam etiam in quibusdam vomitus ſequuntur.

p Alios vero inanes vomendi conatus, quam maxime torquent cum inſigni Cardialgia.

q Alii animi deliquiis corripiuntur.

r Adeſt quoque continua inappetentia & nauſea ciborum.

ſ Sitis quamvis ſit ingens non tamen eſt clamoſa.

t Primis tribus aut quatuor diebus dolor capitis admodum urget, qui tamen poſtea aliquo modo imminuitur.

u Agrypnia adeſt continua nullis cedens remediis.

x Urina in principio morbi eſt fere naturalis, in incremento tamen fit ſaturate rubra & in ſtatu plerumque turbida eſt.

y Alvus ordinarie eſt adſtricta.

z Interdum Purpura ſub maximis anxietatibus & jectigationibus erumpit.

aa Hæc tamen ſymptomata pro diverſa annorum & temporum conſtitutione quam maxime variant.

IV. *Subjectum.*

1 *Tertianæ anomalæ.*

a Omnes illi qui alias Tertiana corripi ſolent.

b Præ ceteris tamen Plethorici.

c Ut & ii, quorum ſanguis multis impuritatibus ſcatet.

d Labe viſceris cujusdam incipiente laborantes.

2 *Malignæ.*

a Hæc nulli parcit ætati, ſed ubi epidemice graſſatur, omnis generis homines corripit.

b Magis tamen adoleſcentes, juvenes & viros, quam ſenes & pueros.

c Frequentius quoque viros quam feminas affligit.

d Præ ceteris ea corripiuntur homines ſenſibiles, ad iram proni & meticuloſi.

e Maxime quoque proni ſunt ad eam Plethorici & Cacochimici.

V. *Prognoſis.*

1 *Febris Anomalæ:*

a Tertiana anomala per ſe quidem nullum vitæ periculum infert, longe tamen gravius ſemper affligit, quam legitima.

b Niſi Diæta exacte ſervetur & perite tractetur

hæc Febris facile degenerat in Febrem continuam.

c Ordinarie Febris hæc diutius durat, quam Tertiana legitima.

d Nonnunquam, ſi debita Methodo tractatur, tranſit in Tertianam legitimam, quod optimum eſt.

e Quo magis calidis tractatur, eo certius vel in Febres inſtammatorias, vel Hecticam tranſit.

f Id quod etiam contingit, ſi ſacrum illud remedium China Chinæ ægrotis exhibetur.

g Sudores mature in hoc modo erumpentes morbum leviorem reddunt.

h Nimii autem & coacti ægros admodum debiles reddunt, & ægri diu poſt morbum etiam ſuperatum languere coguntur.

i Neglecti vero aut ſuppreſſi æſtum cum omnibus ſymptomatibus augent ac viam ad continuitatem ſternunt.

2 *Febris Malignæ*:

a Tertiana hæc maligna admodum rara eſt, ita ut etiam plures eam negaverint: interim tamen Peſte ingruente, imo etiam ſine ipſa a non paucis obſervata fuit.

b Uti omnes malignæ inſigni periculo non vacant, ita quoque hæc facile ægrotos jugulat.

c Periculum tamen hic tantum non eſt ac in aliis malignis ſtricte ſic dictis, de quibus ſuperius actum fuit.

d Semper tamen reſpiciendum eſt ad conſtitutionem epidemicam, uno enim anno plus periculi involvit, quam in altero.

e Quo magis eſt contagioſa, eo majori etiam periculo exponit ægrotantes.

f Quo magis vires ſunt proſtratæ & actiones rationales ſunt turbatæ, eo perículoſior eſt ſtatus.

g Continuæ jectigationes in lecto graves Cardialgiæ, & Lipothymiæ cum deliriis, peſſimum quoque indicant ſtatum.

h Petechiæ aut Purpura præmature in hoc morbo erumpentes ſemper pejoris ſunt indolis, quam ſi tardius prodeunt.

i Alvus adſtricta morbum ſemper graviorem, aperta vero leviorem reddit.

k Febres legitime tractatæ hæ poſt ſeptimum diem interdum acquirunt iterum ſenſibiles intermiſſiones & mutantur vel in Tertianas, vel in Quartanas degenerant.

VI. *Remedia*.

1 Temperantia: Lap. ♋. Matr Perl. Conch Citrat. aliaque Abſorbentia acido quodam ſaturata. Nitr depur. regenerat. ♁iat. Perlat. Tart. Vitriolat. Arcan. dupl. Succ. Citr Rob. Cydon. Ceraſ. acid. Rib. Berb. Sirupi aciduli Tinct. Roſar. Bellid. Clyſſ ♁ii. Spir. Nitri Vitrioli Emulſiones.

2 Diapnoica: ♁ diaphoret. Bezoard. mineral. Reg. ♁ii medicinal. Eſſ. alexiph. Scord Pimpin alb. Mixt. ſimpl. Tinct. Bezoard. parum camphorata. Infuſa calida ex Plantis & Radicibus moderate bezoardicis.

3 Symptomatibus proſpicientia: Clyſteres, lenia laxantia, Emulſiones aliaque temperantia, confortantia ſive Analeptica, blanda ſopientia externa, quieta continentia in lecto, bunum regimen, rationalis Methodus.

4 *Primas vias roborantia*: Amara, blanda Adſtringentia, &c. Vid. *Tab. præced.*

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis temperans.

℞. *Conch. citr.*	*Cinnab. ♁ii. ℈i. M.*
Matr. perl.	*Div. in 6. p. æq.*
Nitr. depur. a. ℈ij.	*D. ſing. 4. horis.*

2 Potiuncula temperans

℞. *Aq. Borrag.*	*Tinct. Roſar. ʒij.*
Bugloſſ.	*Succ. citr. rec. ʒſs.*
C. C. citr. a. ℥ij.	*Sir. ceraſ. acid. ℥j. M.*
Lap. ♋. ʒj.	*D. coch. ii. iij.*

3 Alia ſimul analeptica.

℞. *Aq. Scorzon.*	*Rob. Cydon.*
Ceraſ. nigr.	*Berb.*
Naph. a. ʒiſs.	*Ceraſ. acid. a. ʒiij.*
Cinnam. cydon. ℥j.	*Sir. Granat. ʒvj. M.*
Succ. citr. rec. ʒſs.	*D. ut antea.*

4 Pulvis diapnoicus.

℞. *♁ diaph.*	*Cinnab. ♁ii a. gr. xv. M.*
Matr. perl.	*D. ſing. 4. vel 5. horis 2.*
Nitr. ♁iat. a. ℈ij.	*cuſp. cultr.*
Reg. ♁ii Medicin.	

5 Alius Bezoardicus.

℞. *Matr. Perl.*	*Pulv. Bezoard. Senn.*
C. C. philoſ.	*℈ij. M.*
♁ diaph. a. ʒſs.	*D. ut antea.*

6 Potiuncula diapnoica.

℞. *Aq. Galeg.*	*Conch. citrat.*
Scord.	*Nitr. ♁iat. a. ʒſs.*
Scorzon.	*Extr. Chacarill. gr. vj.*
Ceraſ. nigr. a. ℥j.	*Sir. contraj. ℥ſs. M.*
Bezoard. min.	*D. ſing. 3. vel 4. hor. cochl. ij.*

7 Mixtura alexipharmaca.

℞. *Eſſent. Alexiph. ʒij.*	*D. 30. gutt. mane & verſus*
Scord.	*meridiem.*
Pimp. alb. ā. ʒj. M.	

8 Inſuſum diapnoicum.

℞. *Herb. Scabioſ.*	*Diptamn.*
Galeg.	*Vincetox. a. ℥ſs.*
Bellid. ā. mj.	*Inc. infund. in Aq. ferv.*
Thee a. ʒij.	*ſumatur calide.*
Rad. Pimp. alb.	

VII. *Methodus Medendi.*

1 *Febris anomalæ*:

a Febris anomala reſpectu remediorum fere eadem expoſcit remedia ac Febris Tertiana legitima, majori tamen cum circumſpectione hic uſurpanda ſunt.

b Quare primo exhibeantur Præparantia & Temperantia, ut æſtus ad continuitatem vergens ita temperetur, ne Febris continua ſequatur.

c Ipſa autem temperantia non nimis diu uſurpentur, ſed mature ipſis admiſceantur Diapnoica, ut diaphoreſis in hoc morbo ſumme neceſſaria excitetur: hac enim præſente morbus non ſolum levior redditur cum ſymptomatibus, ſed etiam breviori tempore finitur.

d Semper tamen attendendum eſt ad Paroxyſmos & remedia, partim ante eum, partim in ipſo convenienti Methodo exhibenda ſunt: hoc enim neglecto fruſtranea ſunt omnia.

e Si vero Paroxyſmi ſunt ita vagi, ut prorſus nullum ordinarium obſervent tempus ad Paroxyſmos ſolum attendendum eſt, & iis finitis, partim præparantia ſola, partim alexipharmaca lenia exhibenda ſunt: ita tamen ut Alexipharmaca reliquis remediis ſemper interponantur.

f Talia Alex. dicta Methodo convenienti uſurpata inſignem habent uſum, quatenus ſanguinem penetrando, id quod in Maſſa Sanguinea hæret, & continuitati anſam præbet, ſenſim removent.

g Si ſudores erumpere incipiunt, quieta in lecto continentia & potus calidus frequenter hauſtus ad ejus continuationem optima ſunt remedia.

h Alvus uti ſæpius eſt clauſa ſive adſtricta admittit uſum Clyſterum aut blandorum laxantium, inpr. die intermiſſionis exhibitorum.

i Hæc omnia ſi probe obſerventur, Febris anomala vel perfectum exhibebit typum tertianarium, facile per remedia convenientia ſuperandum, vel ſucceſſive, fluentibus rite ſudoribus, ceſſabit.

2 *Febris malignæ.*

a In Cura hujus Febris reſpiciendum eſt potiſſimum ad genium ejus, an ſcil. ſit conſtitutio epidemica & cujusnam indolis ſit malignitas Febris.

b Si conſtitutio eſt epidemica ante omnia videndum

dum eſt, quænam remedia ægroti commode ſerant, & quænam Medendi Methodus ipſis conveniat.

c In genere tamen in principio & progreſſu morbi exhibeantur blanda Diapnoica cum Alexipharmacis.

d Quibus, ſi neceſſitas id exigit, blandum laxans præmitti poteſt, quod admodum proficuum, vid. *Neveranzius de Purpura curatione p.* 413 deprehenderunt Medici Uratislavienſes.

e Quoad Bezoardica & Alexipharmaca illa conſtent ex diapnoicis fixis bezoardicis & Nitro, dentur ſi intermiſſio aliqua obſervatur, in Paroxyſmo interpoſitis humectantibus & analepticis & in declinatione Eſſentia alexipharmaca Stahlii cum Eſſ. Scordii mixta.

f Eadem etiam Bezoardica cum Nitroſis una vel altera hora ante Paroxyſmum cum fructu exhiberi poſſunt, quoniam humores diſponunt, ut ſudor poſtea eo facilius ſequatur.

g Quando vero vel nulla vel obſcura obſervatur intermiſſio, Eſſentia modo laudata detur bis tempore antemeridiano, hora ſcil. quinta & undecima: Pulvere vero bezoardici hora quarta pomeridiana & nona veſpertina.

h Et hæc remedia tam diu continuanda ſunt, donec iterum ſenſibiles obſerventur intermiſſiones ac morbus ſenſim ſenſimque ad finem tendat.

i Tranquillitas etiam in lecto ægrotis poſt ſumpta remedia ſemper commendetur, ut ſudor eo melius erumpere queat, ab hoc enim ægroti ſalus dependet.

k Finito morbo non ſtatim deſiſtatur a remediis, ſed Eſſentia alexipharmaca aliquandiu adhuc continuetur mane ſcil. & veſperi, cui, ſi ægroti adhuc ſunt admodum debiles, Analeptica jungantur cum gelatinoſis aliiſque nutrientibus.

l Tandem detur blandum laxans, cujus ope ſi forſan ſordes in primis viis hærent, eæ removeantur.

VIII. *Cautelæ Practicæ:*

1 *Febris anomalæ:*

a In tota cura hujus Febris cautiſſime procedendum alias enim facillime in continuam degenerat.

b Morbum autem huncce quam maxime turbant, ſacra illa Univerſalia, quæ ſecundum Methodum multorum in Febribus aliiſque morbis ſpecificis Lapid. ſcil. ♋ C.C. Philoſ. Terr. ſigill. diaph. aliſque hujus generis præmitti ſolent. ♉

c Quemnam uſum Vomitoria hic habeant, ipſa ſana ratio dictitat: ſcil.

1 Materiam in hiſce Febribus jam ſatis agilem in actum deducunt, ut eo facilius corporis nocere queat; ſi materia eſſet aliquo modo correcta, poſſet aliqualis excuſatio locum habere, crudam autem cum impetu evacuare velle, contra rationem & experientiam eſt.

2 Vires ſtatim ab initio frangunt, ita ut Natura morbo ferendo impar ſit.

3 Magnas turbas excitant in Maſſa Sanguinea, & Naturam a ſcopo ſuo, quem h. l. intendit, revocant, ita ut poſtea vel nulli vel inſufficientes ſequantur ſudores, qui tamen in hoc morbo maxime neceſſarii ſunt.

4 Omnia ſymptomata inpr. Cephalalgiam, graviora reddunt.

d Idem judicium ferendum eſt de Purgantibus, præſertim ſi acriora fuerint, ſi ſcil. e. g Cerberus triceps ſive Pulvis trium diabolorum ad ℨſs. cum Tart. emet. gr. ij iij mixtus præſcribitur; quæ quidem remedia apud ignarum vulgus, quod de præſtantia remedii ex numero ſedum judicium fert, magnæ ſunt fidei, Medici autem talia Agyrtis & Circumlatoribus relinquunt.

e De Venæſectione non opus eſt ut multa dicamus, quoniam alibi jam locuti ſumus de ejus abuſu & vero uſu, ſufficit ſaltem innuiſſe, in tali Febre nullam eſſe indicationem quæ eam urgeat.

f Remedia calida alexipharmaca hic quoque ſumme ſunt noxia, quatenus æſtum quam maxime augent, Inflammationes excitant, aut Purpuram miliarem producunt. Interim tamen modernis temporibus, ubi quivis morbi, quorum legitima diagnoſis aliquo modo difficilis eſt, aut ubi vel anomala vel gravia ſymptomata occurrunt, pro malignis habentur, ad hæc remedia ſtatim confugiunt Medici, eaque largioribus doſibus cum volatilibus mixta exhibent, quo autem de fructu mortui teſtantur.

g Abſtinendum quoque eſt in hiſce Febribus a nimiis refrigerantibus & incraſſantibus, hæc enim ſudorum excretionem impediunt, unde poſtea in lentas mutantur, quæ non niſi elapſo diuturno tempore cum magno labore curari poſſunt.

h Reliquas Cautelas tam quoad regimen, quam quoad Diætam, prudens Medicus ſecundum circumſtantias occurrentes ipſe annotare & noxia prævenire poterit.

2 *Febris malignæ:*

a In hac Febre propter complicatam malignitatem majori adhuc circumſpectione opus eſt, quare Medicus ad omnia probe attendat, nec ſe facile ſeduci patiatur.

b Vomitoria non præſcribat, niſi forſan conſtitutio epidemica & factæ jam experientiæ eorum uſum ſuadeant, quando ſcil. malum eſt a contagio per ſalivam communicato & in Ventriculo magnas moleſtias excitat: poſitis enim talibus circumſtantiis Vomitoria ſæpius admodum proficua fuiſſe, Obſervationum Scriptores teſtantur: ſed ſint ſemper leniſſima & in primo ſtatim principio exhibeantur, ſed cum Medici rarius in principio vocentur, tempus talibus remediis utendi utplurimum præterlabitur.

c Quoad Purgantia ea ſtudioſe, inpr. fortiora, vitet, ſufficiunt, ſi neceſſitas aliquid utendum ſuadet, leniſſima laxantia.

d Venæſectio uti in nulla Febre maligna aliqualem uſum habet, ſed potius inſignia damna infert, ita & hoc loco ſtudioſe fugienda eſt.

e Quo lenior eſt Methodus in hac Febre, eo magis ab omnibus alexipharmacis, volatilibus aliiſque commoventibus abſtinendum eſt. Reliquas Cautelas vide ſupra ſub morbis malignis.

CAPUT XXII.

DE

Febre Quartana.

I. *Definitio.* Quartana eſt ſpecies Febrium intermittentium qua Natura quarto quovis die materiam quandam noxiam circa viſcus quoddam hypochondriorum hærentem, per motus auctiores corrigere & expellere & læſionem dicti viſceris prævenire nititur.

II. *Differentiæ.*

1 Quomodo a reliquis intermittentibus differat, ipſa nomina docent.

2 Alia eſt *ſimplex*, alia continua de qua inferius peculiari Tabula.

3 Alia porro eſt *ſimplex*, quæ quarto quovis die affligit, alia *duplex*, alia *triplex*, de quibus ſeq. Tabulæ.

III. *Signa.*

1 Invadit ordinarie tempore autumnali, ſi vero alio tempore obſervatur, ſunt adhuc reliquiæ Quartanæ prægreſſæ.

2 Antequam ægrotos corripiat, ſentiunt inſignem corporis languorem.

3 Poſtea affligit cum inſigni frigore more aliarum intermittentium, non tamen adeo horrent ægrotantes, ſed potius rigent: quamvis in non paucis obſervaverim tantum horrorem cum tantis artuum ſuccuſ-

cuſſationibus, ut totus lectus exinde commotus fuerit.

4 Frigus hocce invadit ordinarie ab hora ſecunda pomeridiana & ad duas horas ſe extendit.

5 In hac Febre nec Vomitus, niſi Ventriculus cibis malæ digeſtionis oneratus ſit, obſervatur.

6 Calor hic tantus non eſt ac in reliquis intermittentibus, unde etiam ſymptomata non adeo urgent.

7 Dolor enim capitis ſaltem eſt obtuſus cum perturbatione capitis vertiginoſa.

8 Æſtus hic non eſt diuturnus & ultra ſex horas vix ſe extendit: imo morbo progrediente una vel altera hora abſolvitur.

9 Æſtus quoque ordinarie eſt ſiccus & aridus, unde etiam rariſſime ſudor poſt eum erumpit. Obſervavimus tamen in multis, præcipue junioribus & temperamenti humidioris, copioſos ſudores poſt ſeptimum vel octavum Paroxyſmum, qui etiam in quibuſdam per integrum menſem ſingulis noctibus erumpebat, ita ut induſia ter, quater mutare cogerentur.

10 Alvus utpl. eſt clauſa & adſtricta.

11 Finitur hoc modo Paroxyſmus & quarto quovis die redit, remanet tamen ſæpius inſignis laſſitudo totius corporis, ipſa oſſa quaſi penetrans: quamvis non pauci dentur, qui ſuperato Paroxyſmo de nulla prorſus moleſtia conquerantur, ſed ad priſtinos labores ſtatim redeant.

12 Appetitus in hac Febre ſæpius eſt admodum laudabilis ita ut ſanorum nullo modo cedat: nonnunquam etiam nimis, quam par eſt auctus eſt: imo interdum etiam in ipſo Paroxyſmo ægri inſignem habent appetitum, qui ad voracitatem uſque ſe extendit. Novi hic loci fabrum lignarium, qui cum uxore ſua Quartana correptus erat: hi tempore Paroxyſmi panem recentem & calidum anxie deſiderabant, & cum aliquoties ab adſtantibus ipſis concederetur, integrum ſex librarum panem cum ſummo appetitu devorabant: tandem tamen partim morali diſcurſu, partim convenientibus remediis a chronico hocce malo liberabantur.

IV. *Subjecta*.

1 Morbus hicce frequentius affligit viros & ſenes, quam juniores, in quibus aliquo modo rarior eſt.

2 Prorſus tamen ab eo non immunes vivunt, ſi multos in Diæta errores commiſerint, & poſtea tempore autumnali injurias aeris externi experti fuerint.

3 Infantes omnium rariſſime vel prorſus non corripiuntur, niſi forſan epidemica conſtitutio aliquid contulerit.

4 Feminæ hyſtericæ multa incommoda in viſceribus Hypochondriorum paſſæ.

5 Menſium ataxia laborantes.

6 Ut & Hypochondriaci ac Hæmorrhoidarii propter debilitata hypochondria.

7 Homines ſanguinis ſpiſſitudine laborantes.

8 Quibus conſuetæ excretiones humorum male procedunt.

9 Viſcerum debilitate in abdomine laborantes.

10 Multum pituitæ ſive materiæ viſcidæ in ſanguine habentes.

11 Vitam ſedentariam amantes & ſpeculationibus nimium dediti.

12 Mœrore & triſtitia ſæpius affecti.

13 Diæta cruda abutentes.

14 Quibus aliæ Febres intermittentes male curatæ fuerunt.

15 Inpr. vero ad eam inclinant Melancholici, & qui de eorum temperamento multum participant.

16 Corpus calidum inpr. vero abdomen in aere frigido & humido, qualis eſt Autumnalis, refrigerantes.

17 Interdum etiam hac Febre corripiuntur homines ſi ulcera antiqua ipſis conſolidantur, aut ſcabies retropellitur.

V. *Prognoſis*.

1 Febris hæc legitime decurrens & conveniente Methodo tractata per ſe quidem non eſt periculoſa, aſt ubi error committitur, alii ſequuntur morbi, qui lentum quidem, ſed funeſtum habent exitum.

2 Quartana merito pro Medicorum ſcandalo habita fuit, quoniam, etiamſi optima Methodo utaris nihilo minus admodum diuturna eſt: ægroti enim diuturnitatis pertæſi raro exactum ſervant vitæ regimen: ubi vero bona Methodus & bonum regimen concurrunt, poteſt etiam breviori tempore curari, niſi jam labes viſceris ſubſit.

3 An vero juxta computum Sydenhamii ſemper ſex menſes requirantur ad perfectam curationem, merito dubitatur, ſi enim experientiam conſulimus ea contrarium ſuadet, dum multi elapſo ſaltem unico menſe perfecte curati fuerunt: quæ autem poſtea ſequuntur recidivæ, eæ potius malo regimini & ægrotantium meticuloſitati adſcribendæ ſunt: præparetur ſolummodo materia debito modo, & commode e corpore evacuetur, & ſic omnia bene ſe habebunt. Ubi tamen denuo merito excipitur labes viſceris.

4 Si ver eſt humidum & pluvioſum aut ſi Autumno eſt ſimilis ac tertianæ plures affligunt homines, Quartana quoque non adeo eſt rara, ſed ſubjecta diſpoſita invadit.

5 Autumnales tamen Quartanæ ſemper curatu ſunt difficiliores, quam Vernales, quatenus Autumnales ſæpius ad vernum uſque tempus durant, quo tempore demum curantur: frigus enim hybernum humores condenſat, adeoque neceſſariam cauſæ morbificæ reſolutionem & excretionem impedit: tempore autem vernali, ubi ad ſerenitatem & calorem aeris humorum naturalis fit depuratio, curatio longe facilior eſt.

6 Quamvis reliquæ Febres, etiam graviſſime, non raro ſponte ſine concurſu Medici curentur, Quartana tamen rariſſime a Natura ſola curata legitur: imo quo altius agit radices, eo minus tam per Naturam, quam per artem tolli poteſt.

7 Quoniam in Quartana rariſſime ſpontaneæ occurrunt excretiones, hinc etiam curatio tam difficilis & morbus adeo diuturnus eſt: omnes enim Febres, ſi ſalutariter procedere debent, amant excretiones & ſine hiſce non ſolvuntur.

8 Quartanæ præ ceteris recidivæ maxime obnoxia eſt, quod inpr. contingit, ſi præmature per Chinam Chinæ ſiſtitur, aut ægroti appetitui nimium indulgent.

9 Quoniam Natura in hac Febre lento gradu procedit, ideo etiam fortiora evacuantia, vomitoria, Purgantia, Volatilia &c reſpuit, quatenus talia remedia vel morbum diuturniorem reddunt, vel labem viſceris metuendam inducunt, vel Febrem in continuam aut Lentam vel Hecticam convertunt.

10 Quartana illegitime tractata facillime Scirrhos vel Hepatis, vel lienis, quod utpl. fit, poſt ſe trahit.

11 Imo non raro Oedemata pedum, in Hydropem degenerantia, Tuſſes ſiccæ chronicæ, Aſthmata, utpl. incurabilia, ſequuntur.

12 Nonnunquam, ſi legitime procedit ac prudens methodus adhibetur, ſalutaris quoque alias ſequitur effectus, dum prægreſſi Hypochondriaci affectus tolluntur.

13 Tumores œdematoſi Quartanam ſequentes admodum ſunt pertinaces & hoc ipſo indolem Febris ſequuntur, quare remedia incidentia & reſolventia cum lenibus laxantibus diu continuanda ſunt.

14 Quæ autem præſente adhuc Febre occurrunt, facilius ſolvuntur, quatenus motus febriles aliquid ad eorum diſſolutionem contribuunt.

15 Si Quartanæ per præmaturum uſum Chinæ Chinæ ſuppreſſæ fuerunt, & ſequuntur pedum œdemata, eo difficilius curantur & eo facilius in Hydropem degenerant.

16 Scirrhi poſt Quartanam ſemper mali ſunt ominis, quamvis enim diu ſubſiſtant, & nullas adeo magnas moleſtias creent, certiſſime tamen poſt ſe trahunt gravia ſymptomata Hecticam, Hydropem &c.

17 Si Febris denuo recrudeſcit, quod tamen raro contingit, tales Scirrhi recentiores, concurrente convenienti Methodo, interdum ſolvuntur.

18 Si autem ſunt inveterati, res utpl. deſperata eſt, quoniam remediis Scirrhos reſolventibus deſtituimur.

19 Scirrhum recentem a Quartana relictum, ſed adhuc recentem per Febrem acutam cui Petechiæ ſuperveniebant, ſolutum fuiſſe obſervavimus.

20 Quo magis appetitus urget in Quartana & ægroti eidem indulgent, eo diuturnior fit Febris.

21 Scabies humida ſæpius boni eſt ominis in Quartana quando nimirum cauſa morbifica ad peripheriam corporis deponitur: ſicca autem cum Cachectico corporis habitu mala eſt.

22 Icterus Quartanæ ſuperveniens rarius eſt boni ominis, hepatis enim labes ſubeſt.

VI. *Remedia*.

1 Incidentia & Reſolventia, tam mineralia quam vegetabilia: Salia neutra Tart. Vitriolat. Arcan duplic. Nitr. ♁iat. Salia fixa vegetabilium, Sal Cent. min. Abſinth Geniſt Onon. Card. benedict. Liq. Terr. fol. Tart. Tart. ſolub. in Infuſ aut Decoct. pro ordinario. Omnes Radices & Herbæ incidentes, præcipue vero amaræ: Rad. Gentian Caryophyll. Pimpinell alb. Vincetox. Ari. Galang Zedoar Herb. Cent. min. Card. bened Abſinth Fumar. Trifol Fibr. Gummata quoque reſolventia, Eſſentiæ ex Radic & Herb incidentibus & amaris, Pilulæ ex Extractis amaris & Gummatibus paratæ, Becherianæ, Stahlianæ &c. Potus & motus ſufficiens.

2 Alvum apertam ſervantia & materiam præparatam ſucceſſive evacuantia: uti ſunt Infuſa ex Radicibus & Herb. modo dictis ac laxantibus preparata cum Melanagogis præcipue Rad. Helleb. Pilulæ incidentes & laxantes, quales ſunt Tartareæ, de Ammoniaco, aut modo allegatæ Becherianæ, aliaque juxta hunc modulum paratæ.

3 Viſcera infimi ventris roborantia: uti ſunt præter ſupra laudatas Rad & Herb. Stomachica & Carminativa moderate Eſſentiæ & potiſſimum Extracta ex iisdem parata, Tinct. ♂ t. Ludov.

4 Motus febriles ſiſtentia: Crocus ♂ t. ♁iatus D. Stahlii. Pilulæ wildegansii, ut & Pulvis China Chinæ in Electuariis vel Infuſis cum aliis exhibitus: Amuletica & alia interna &c.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis incidens & reſolvens.

℞. *Tart. Vitriolat.* *Lap.* ♋. *ā.* ℨſs.
Sal. abſinth. *Div. in 4. p. æq.*
Rad. ari. ppt. M. *D. ſing. 6. horis.*

2 Tinctura incidens.

℞. *Tinct.* ♁*ii acr.* ℨij. *D. 30. gutt. pro doſi.*
Eſſ. Pimpin. alb. ℨj. *M.*

3 Infuſum incidens.

℞. *Rad. Gentian. r.* ℥ſs. *Cort.* ☉*nt.*
Galang. *Citr. ā.* ℨij.
Ari. ā. ℨij. *Winteran.* ℨiſs.
Herb. Cent. min. *Tart. ſolub.* ℨiij.
Card. bened. *Inciſ. infund. in Vin. alb.*
Capill. ♀. ℔. *iv. D.* ℥*vi. pro doſi.*
Fumar. ā. mſs.

4 Pilulæ reſolventes & aperientes.

℞. *Gumm. Ammon.* *Card. bened.*
Heder. *Aloes Gummoſ. a.*
Junip. ā. ℨj. ℨſs.
Extr. Helleb nigr. *Tinct. Tart. q. ſ. M.*
Cent. min. *F. Maſſa.*
Fumar. *D. 15. 20. 25. pro doſi.*

5 Aliæ.

℞. *Pil. Tart.* ℨj. *D. 20. pro doſi.*

6 Infuſum laxans.

℞. *Rad. Pimpin. alb.* *Fol. Serm. ſ. ſ.* ℨvj.
Vincetox. *Fibr. Hell. nig.* ℨiij.
Onon. a. ℨiij. *Cort.* ☉*nt.*
Ari. ℨij. *Tart. ſolub. a.* ℨij.
Herb. Epithym. *Inciſ. infund. in* ℔. *iv.*
Cuſcut. *Vini. D. mane* ℨvj.
Cent. min. a. mſs.

7 Pilulæ Purgantes.

℞. *Extr. Hell. nigr.* *C. Elix. P. P. F.*
☿ *dulc. a. gr. XII.* *Pil. D. pro 1. doſi.*

8 Tinctura tonica.

℞. *Tinct.* ♂ *t. Lud.* ℨſs. *D. mane et veſperi 40. gut.*

9 Alia.

℞. *Eſſ. Abſinth. comp.* ℥ſs. *D. 30. gutt. bis per diem.*

10 Alia.

℞. *Eſſent. Gent.* *Cent. min. a.* ℨij. *M.*
Pimpin. alb. *D. ut antea.*

11 Pulvis leniter ſiſtens.

℞. *Tart. Vitriolat.* *Rad. Ar.* ℨj. *M.*
Cort. Chacarill. *D. ſing. 4. horis 2. cuſp. cultr.*
Chin. Chin. ā. ℨij.

12 Electuarium febrifugum.

℞. *Conſerv Spagir. Aug.* ℥j *Sir. de Abſinth. q. ſ.*
Chin. Chin. *M. F. Elect.*
Chacarill. a. ℨiij. *D. ſing. 4. horis 2. cuſp. cultr.*
Rad. Ari. ℨij.
Extr. Gentian. ℨj.

13 Infuſum Febrifugum.

℞. *Rad. Gentian.* ℨvj. *Tart. ſolub.* ℥ſs.
Ari. ℨiij. *Inciſ. infund. in vin. ferven.*
Herb. Cent. min. ℔ *iv. linquantur prope*
Card. bened. a. mj. *ignem in vaſe bene clau-*
Chacarill. *ſo, ita tamen ut bullire*
Chin. Chin. a. ℨvj. *nequeant. Poſtea remo-*
Cort. ☉*nt.* *tis ab igne*
Winteran. a. ℨij. *D. ſing. 4. hor.* ℥iij. ℥iv.

VII. *Methodus medendi*.

1 Si ulla Febris eſt pertinax hæc ſane eſt, ſæpius enim Medici & ægroti patientiam exhaurit, inpr. ſi jam inveterata eſt: quare ægroti mature Medici auxilium implorent, in principio enim mali, ſi modo convenientia exhibentur remedia, Medicus plus præſtare poteſt, quam poſtea longo tempore.

2 Uti autem in Tertiana, ita quoque in Quartana digeſtiva verſus Paroxyſmum exhibita optimum edunt effectum: quare una vel altera hora ante Paroxyſmum exhibeatur ſal quoddam neutrum, qualia ſunt Arcanum duplicatum & Tartarus Vitriolatus legitime præparatus, vel per ſe a ℈j. ad ℨſs vel cum Sale fixo, quod tamen non adeo neceſſarium eſt, exhibeantur.

3 In eſtu vero, quoniam mitior eſt, neque temperantibus neque diaphoreticis opus eſt, ſudor enim hic minime expectandus eſt; ſufficit potus ſufficiens aliquo modo plus quam tepidus, hic enim & cauſam morbificam & ſanguinem diluit, fluxilitatemque ejus conſervat.

4 Quoniam vero hæc remedia verſus Paroxyſmum exhibita minus ſufficiunt, hinc duobus diebus intercalaribus ſtrenuo eo annitendum eſt, ut materia primo ſemper die per reſolventia incidatur, altero vero per blanda laxantia cum incidentibus mixta evacuetur.

5 Exhibeatur itaque primo die vacuo Infuſum incidens mane & circa meridiem ad uncias quatuor vel quinque, a meridie vero dentur iterum aliquot doſes Pulveris digeſtivi in vehiculo calido, & ægroti aliquoties poſtea juſcula vel Infuſum Herb. Thee dilutum ad reſolutionem facilitandam ſumant.

6 Si vero cuidam Eſſentiæ ex hiſce vegetabilibus magis placent, detur Eſſent. alexipharmaca cum Scordio, cui addatur Eſſent. Gent. rubr. quæ itidem mane & circa meridiem exhibeatur.

7 Altero die vacuo dentur mane Infuſi incidentis & laxantis unciæ ſex, atque ſuperbibantur interdum juſcula ad promovendam operationem. Eidem fini inſerviunt Pilulæ Becherianæ & Stahlianæ, aut hiſce deficientibus aliæ ex Gummatibus & Extractis amaris cum Extract Helleb nigr. paratæ.

8 Pulveres vero digeſtivi a meridie ſemper continuentur.

9 Hæc Methodus ſemel incepta continuo obſervetur, donec Febris aliquo modo remittat, ac horror cum æſtu imminuantur: quod utpl. intra aliquot ſeptimanas contingit.

10 Quo facto inquirendum eſt utrum Patiens diebus vacuis adhuc ſentiat torporem & fatigationem corporis? quod ſi eſt, Methodus antea præſcripta continuanda eſt:

eſt: quod ſi vero ægrotus diebus intercalaribus bene ſe habet & in actionibus ac laboribus ſuis alacris eſt, dentur ſiſtentia remedia ad motus, qui in habitum degenerarunt, compeſcendos.

11 Huic fini inſerviunt potiſſimum fortiora ſiſtentia uti Cortex Chinæ Chinæ: mitius ſed tutius operatur Cortex Chacarillæ verus non adeo vetuſtus: commode E. in hiſce Febribus Chinæ Chinæ admiſceri poteſt, vel in Electuariis, vel in Pulveribus vel in infuſis cum vino: Crocus Martis ☿iatus, Stahlii, ſua laude quoque non caret, ſi aliquandiu continuatur, magis enim tutus eſt quam reliqua ſiſtentia.

12 Oedemata quoque non raro in hac Febre occurrunt, quæ multum ſollicitudinis propter ſummam pertinaciam Medico pariunt: cura tamen hujus affectus ita dirigenda eſt, ne morbo primario præjudicium inde gignatur.

13 Inſignem hic uſum habent, Infuſa ſuperius laudata ſed mitius purgantia: meliora adhuc ſunt Extracta Radicum & Herbarum talium, utpote quæ longe penetrantiora ſunt ſimplicibus: omnium vero optimæ ſunt Pilulæ Stahlianæ, quæ Extracta amara cum Gummatibus, ſed legitime depuratis modo ſoli Authori cognito correctis in ſe continent. Hæ enim Pilulæ ſolæ teſte experientia non ſolum Oedemata, ſed etiam tumores per univerſum corpus ſuſtulerunt. Optandum ſane eſſet, ut hæ Pilulæ majori copia in Germaniæ Provincias diſtribuerentur, quo Medici in caſu neceſſitatis iiſdem in multis affectibus uti poſſent.

14 Si Febris adhuc in vigore eſt & exacte Paroxyſmos ſuos format, remedia conſueta Infuſa ſcil. vel Eſſentiæ ſupra laudatæ, tempore ante meridiano, Pulveres vero digeſtivi pomeridiano juxta conſuetam Methodum uſurpentur.

15 Si vero poſt Febrem ſequuntur Oedemata, aliaque ſigna imminentis Hydropis adſunt, eo majori diligentia Pilulæ Stahlianæ, ſed majori doſi, aut Infuſa tam incidentia quam laxantia exhibeantur.

16 In hac Febre ægrotantes nonnunquam ſentiunt ſenſibilem tenſionem dolorificam, quam facile Infarctus lienis, ex quo poſtea Scirrhus gignitur, excipit: proſunt hic itidem incidentia & reſolventia cum lenibus laxantibus & poſtea tonicis: externe vero Emplaſt. de Ammon. Foreſt de Cicuta, de Hyoſcyamo, Emplaſtr. Sapon. probe Camphor.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Cum Febris hæc lento gradu procedat, vitentur omnia draſtica remedia Vomitoria ſcil & Purgantia: materia enim hujus Febris pauca quidem, ſed admodum tenax & viſcida eſt, adeoque per talia remedia, niſi prius præparetur & ed exitum diſponatur, minime evacuari poteſt, ſed ea potius naturam maxime debilitant, ita ut etiamſi a remediis laudabilibus adjuta vix ac ne vix quidem ad ſuperandum morbum concurrere queat.

2 Nec etiam Venæſectio hic aliqualem habet uſum, prorſus enim nihil neque ad præparandum neque ad evacuandam materiam febrilem confert.

3 Alexipharmaca aliaque poſitive Urinam pellentia ſtudioſe vitanda ſunt, cum enim Quartana ad ſudores non præciſe inclinet, talia remedia inſignes turbas edunt in Maſſa ſanguinea inprimis in ſubjectis calidioribus & Plethoricis: alvum enim magis adſtrictam reddunt, caput turbant, ac Febrem hancce vel ad continuitatem vel ad Febrem Lentam aut Hecticam diſponunt.

4 Refrigerantia ut & abſorbentia materiam morbificam incraſſando & Hecticam, Oedemata, Scirrhos producendo nocent, quare fugiantur.

5 Quoad Diætam ea probe obſervetur, ſervetur ſcil. tempore æſtus tranquilla continentia, vitetur aer frigidus & cibi male digeſtionis. Conſ. etiam *Cautelæ* ſupra ſub Tertiana traditæ.

CAPUT XXVIII.

DE

Febribus duplicatis & triplicatis.

I. *Definitio.* FEbres tales ſunt Febres intermittentes potiſſimum Tertianæ & Quartanæ partim a materiæ copia partim a malo regimine, partim a perverſa medicatione originem trahentes, in quibus Natura per Paroxyſmos ultra conſuetum ordinem repetitos, materiam corpori moleſtam & noxam vel propinquiorem, vel remotiorem minitantem, expellere nititur.

II. *Differentia.*

1 A Febribus intermittentibus reſpectu reduplicationis Paroxyſmorum.

2 Quoad *Tertianam* ea fit *duplex*, quando ſcil. Paroxyſmus primus tertio reſpectu temporis, ſecundus vero quarto reſpondet & ſic porro. Obſervavimus tamen aliquando Febrem, quam Tertianam quadruplicem fuiſſe eventus docuit. Corripiebatur hic loci femina nautæ gravida Febre ſatis peculiari, cujus primus Paroxyſmus mane hora ſexta ægrotam cum horrore & inſignibus vomitibus invadebat & ad horam uſque undecimam durabat: a meridie hora prima alter ſequebatur Paroxyſmus cum iiſdem vomitibus qui circa horam ſextam finiebatur. Duraverat hæc Febris ſub ductu obſtetricis fere integrum octiduum. Vocatus deprehendebam feminam nil niſi materiam corruptam vomitu rejicere: venter gravidæ antea globoſus & acuminatus planus jam erat. Cum cernerem ægrotam tot & tantus vomitus ſine ulla noxa ſuſtinuiſſe, ſuadebam lene emeticum, ſed obſtetrix quantum poterat, reſiſtebat. Ea E. abire juſſa & annuente ægrota præſcribebam gr. XV. Rad. Ipecac. cum ℈ſs. Sal Abſinth. Quo ſummo mane circa horam quartam duodecies ſine multis incommodis copioſam materiam evomebat. Paroxyſmus hora ſexta affligens admodum erat mitis, pomeridianus vero emanebat. Præſcriptis convenientibus remediis, altero die Paroxyſmus ſaltem unicus ſine vomitibus, tandem Febris acquirebat typum tertianarium & ſponte ſine ſiſtentibus ceſſabat.

3 Quoad *Quartanam* vero ea fit vel duplex vel triplex: priori modo ſi Paroxyſmi primo & ſecundo die affligunt, tertius vero eſt vacuus, quartus vero & & quintus ſunt denuo febriles & ſic porro.

4 Hoc loco tamen attendenda eſt differentia inter Tertianam duplicem, Quotidianam & Quartanam triplicem: ſed hæcce differentia facile patebit ex ſupra dictis, quatenus Quotidiana tempus antemeridianum Quartana vero pomeridianum obſervat.

III. *Signa.*

1 Hæc per ſe patent, ſi enim quis ſigna Tertianæ ſimplicis novit, ſcit etiam ſigna Tertianæ duplicis, nam ſunt eadem.

2 Quoad gradum tamen in Febrium reduplicatione ſymptomata augentur & ſæpius graviora ſunt quam in Febribus ſimplicibus.

IV. *Subjectum.*

1 Homines in Febribus ſimplicibus diætam negligentes & omnis generis cibos, malæ etiam digeſtionis aſſumentes.

2 Ad iram fortiorem & frequentiorem proni.

3 Excretionem ſudoris neceſſariam in Tertiana per jectigationes corporis aut ſe frigori exponendo negligentes.

4 In Quartana nimis voraces & in aere frigido humido diutius verſantes.

5 In utraque Febre nimiam cauſæ morbificæ copiam in corpore habentes.

6 Pariter quoque ii qui imprudenter per evacuantia & præmatura ſiſtentia in hiſce Febribus tractantur.

V. *Prognoſis.*

1 Uti ſimplices Febres ita & hæ periculo vacant, nec facile quendam jugulant.

2 Si tamen negliguntur aut perverſe tractantur, propter mala conſectaria ſæpius non ſolum in affectus maxime diuturnos & dubii eventus, ſed etiam in funeſtos incidunt. Uti ſunt Scirrhi, Hecticæ Hydropes &c.
3 Quoad durationem ſimplices longe ſuperant, & non niſi elapſo multo tempore curantur.
4 Quamdiu in ſua reduplicatione perſiſtunt, tam diu nulla curationis ſpes eſt.
5 Si vero Tertiana duplex in ſimplicem, Quartana triplex primo in duplicem, ac deinde in ſimplicem mutatur. Febres tales ſimplices facile poſtmodum convenienti Methodo ſuperari poſſunt. Tractabam aliquando juvenem Febre Quartana ſimplici laborantem: cum vero Diætæ leges prorſus non ſervaret, primo in duplicem ac pauco elapſo tempore in triplicem incidebat. Præſagiebam Hydropem, Hecticam &c. niſi bonum vitæ regimen obſervaret: æger mortem timens tandem exacte Diætæ regulas ſequebatur, & cum convenientia remedia ſimul exhiberentur, tandem Quartana iterum in duplicem ac poſtea in ſimplicem mutabatur a qua elapſis aliquot hebdomadibus liberabatur.
6 Sudores in Tertiana, etiam duplici, debito modo prodeuntes ſemper bonæ ſpei ſunt & proximam promittunt curationem: ſudoribus enim bene procedentibus facile mutatur in ſimplicem.

VI. *Remedia*.
1 Sunt remedia ſuperius ſub hiſce affectibus ſimplicibus jam allegata digeſtiva, incidentia, reſolventia tam mineralia, quam vegetabilia.
2 Evacuantia per varia loca pro diverſitate Febrium, Purgantia lenia, Diaphoretica, Diuretica &c.
3 Tonica ſive viſcera roborantia, Radices & Herbæ amaræ, Stomachica, Carminativa &c.
4 Siſtentia: Vid. ſupra.

Formulæ Remediorum.

Hæ jam ſuperius ſufficienter traditæ fuerunt.

VII. *Methodus medendi*.
1 Hæc eadem eſt ac in Febribus ſimplicibus, quia vero per Paroxyſmorum reduplicationem multum temporis præſcinditur, ita ut remedia non ita commode dari queant, hinc modus & tempus remedia exhibendi aliquo modo variari debent.
2 In Tertiana E. duplici verſus Paroxyſmum exhibeantur digeſtiva & reliqua uti ſupra dictum eſt & eadem remedia ſequenti die continuentur. Si evacuatione per inferiora opus eſt, & Paroxyſmus alter in pomeridianum tempus incidit, detur laxans quoddam: ſi vero uterque Paroxyſmus tempore matutino affligit, abſtinendum eſt a laxatione, quoniam operatio remedii in tempus Paroxyſmi incidit: exhibeantur E. tali in caſu Pilulæ Becherianæ veſperi.
3 Et hoc modo remedia continuentur donec duplex Febris iterum in ſimplicem tranſeat, ac poſtea ſufficienter præparata ac evacuata materia & Febre miteſcente exhibeantur ſiſtentia ſupra præſcripta.
4 In Quartana triplici & duplici exhibeantur die quo Febris affligit digeſtiva, diebus vero vacuis remedia incidentia & lenia laxantia, digeſtivi vero Pulveres, alter verſus veſperam poſt Paroxyſmum, alter vero hora nona vel decima detur.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.
1 Uti in Febribus ſimplicibus circumſpectione opus eſt, ita in earum reduplicatione major adhuc attentio requiritur, ne morbi in deterius ruant.
2 Summo E. ſtudio vitentur Vomitoria, inpr. in Quartana uti ſuperius jam monitum fuit. Sunt tamen qui admodum commendant Radicem Aſari in Quartana in Infuſo aut etiam Pulvere, qua deſperatos quartanarios ſe curaſſe teſtantur. Utrum autem experientiæ multiplici hoc aſſertum reſpondeat definire nequeo, propriam enim experientiam in hac re non habeo.
3 Siſtentia in Febribus hiſce niſi prius bene præparato corpore, nunquam in uſum trahantur.
4 Ceterum Diæta exactiſſime ſervetur, hæc enim ad curationem harum Febrium multum contribuit.

CAPUT XXIX.

DE

Febre lenta.

I. *Definitio*. Febris lenta eſt Febris corrupta modo ab intermittente, ſed rarius, utpl. autem a continua dependens, in qua Natura per motus febriles, lentos tamen, infarctum vel aliam labem viſceris cuidam a prægreſſo morbo inductam aut imminentem corrigere & labem viſceris præcavere nititur.

II. *Differentia*.
Febris lenta & Hectica a non paucis Practicis, inter ſe confunduntur, ita ut eas pro una eademque habeant, ſed revera inter ſe differunt & quidem
1 Ratione *temporis invaſionis*: quatenus lentæ adhuc aliquo modo typum prioris morbi ſervant: in Hectica autem calor continuo durat, poſt prandium tamen aliqualis obſervatur exacerbatio.
2 Reſpectu *morborum præcedentium*: Febres enim lentæ tam intermittentes, quam continuas, vel male tractatas vel malo regimine corruptas ſequuntur, Hectica vero vomicis, viſcerum Exulcerationibus & inflammationibus jungitur.
3 Reſpectu *finis*: in Lenta enim ubi nulla adhuc eſt actualis viſceris labes, Natura per motus febriles eam ſolum præcavere nititur: in Hectica autem Natura per motus ſuos præſentem jam læſionem corrigere, quamvis utpl. fruſtra intendit.
4 Ratione *Prognoſis*: Lenta legitime tractata ſucceſſive, Hectica vero admodum difficulter vel prorſus nullo modo curari poteſt.
5 Ratione *ſymptomatum*:
a In Hecticæ primo gradu multa quidem incommoda non ſentiunt ægrotantes, in ſecundo vero, & inpr. in tertio admodum urgent: in Lenta autem omnia ſunt mitia.
b In Hectica non obſtantibus optimis remediis, omnia graviora, in Lenta autem ſucceſſive mitiora fiunt.
c Hectica ad Diarrhœas inpr. colliquativas & morbum peſſimum reddentes inclinat, quod in Lenta non occurrit.
d Lenta quidem ad ſudores maxime prona eſt, ſed ad colliquativas non inclinat, uti Hecticas, niſi perverſe tractetur.
6 Ratione *eventus*:
a Lenta legitimo modo tractata, ſæpius vel in Febrem præcedentem mutatur aut ſucceſſive ceſſat vel male curata in Hecticam infauſto omine degenerat.
b Hectica autem in nullum alium morbum convertitur, ſed utpl. lento gradu ad mortem ducit.

III. *Signa*.
1 Præcedunt ordinarie Febres continuæ male tractatæ, quas ſequuntur hæ Lentæ, quæ ſunt ſpuriæ continuæ indolis.
2 Æſtus ſive calor mitis vel continuo urgens, vel certis temporibus ſuas exacerbationes habens.
3 Unde ſitis lenis continuo urget.
4 Adeſt etiam, aliqualis ſiccitas linguæ, oris & faucium quæ ſæpius, etiam materia mucida obducuntur.
5 Appetitus eſt valde languidus & ſi quid appetunt ſunt certa tantum alimenta eaque magis frigida quam calida.
6 Concurrit corporis extenuatio manifeſte in ſenſus incurrens.
7 Vires etiam in dies magis magiſque proſternuntur.
8 Pallet univerſum corpus exceptis genis, quæ rubent.
9 Pulſus eſt quidem celer, ſed languidus.
10 Somnus turbulentus eſt.
11 Caput quidem non dolet inſigniter, adeſt tamen perturbatio vertiginoſa.

12 Ma-

12 Magna quoque adeſt in ſomnum propenſio, ita ut quam primum dormire incipiant ægrotantes, inſigni ſtatim ſudore corripiantur.
13 Alvus eſt inordinata, modo liquida, modo ſicca.
14 Urina rubicundo colore eſt tincta, poſt aliquam vero moram fit turbida & deponit ſedimentum roſeum, reliqua Urina clara exiſtente.

IV. *Subjectum*.
1 Homines calidioris temperamenti & Plethorici in Quotidiana intermittente & Synocha aliiſque male & per calidiora alexipharmaca tractati.
2 Aut etiam qui æſtu urgente per remedia refrigerantia & abſorbentia, quæ ſudores maxime neceſſarios quam maxime retardant, continuo tractantur, ſanguinem inſpiſſando.
3 Patientes in Febribus acutis & intermittentibus, ubi calor maxime urget, ſudores negligentes aut jam fluentes frigori ſe exponendo, plane ſupprimentes.
4 Sæpius etiam in tales Febres incidunt, vel qui in Febribus acutis nimiam ſanguinis copiam per nares effundunt, uti id in quibuſdam obſervavimus: vel qui etiam ſani nimias ſanguinis effuſiones frequenter patiuntur.

V. *Prognoſis*.
1 Febris lenta recens, ſi legitime tractatur, facile curari poteſt, ubi vero jam inveterata eſt, inſignes Medico parit difficultates.
2 Periculo etiam per ſe vacant, ſi tamen in alios morbos tranſit, ſæpius periculoſa habet conſectaria.
3 Quo diutius tamen, exhibitis etiam convenientibus remediis, in lento ſuo gradu permanet, eo periculoſior eſt.
4 Sudores legitime fluentes nil mali portendunt, ſuppreſſi autem totum morbum pervertunt.
5 Quo magis corpus contabeſcit & vires ſupprimuntur, eo magis metuendus eſt tranſitus in Hecticam.
6 Febris lenta in Febrem prægreſſam intermittentem denuo tranſiens, nullum inſigne periculum minatur.
7 Perículoſior vero eſt, ſi denuo in Febrem mutatur acutam.
8 Si Tuſſis ſicca cum reſpirandi difficultate accedit, malum, & metuendum eſt, ne brevi Hectica ſuccedat.
9 Quo magis calor aridus cum ſiccitate & contabeſcentia & virium proſtratione invaleſcit, eo propior ad Hecticam eſt gradus.
10 Satius eſt Lentam mutari in Intermitrentem aut acutam, quam Hecticam.
11 Hectica Lentæ diuturnæ ſuccedens utpl. eſt incurabilis.

VI. *Remedia*.
1 Incidentia & Reſolventia: Rad. Vincetox. Pimpin. alb. Caryoph. Ari. Helen. Herb. Scord. Bellid. minor. Veron. Heder. Terreſtr. Succ. Naſturt. Arcan. dupl. Tart. Vitr. Herb. Card. bened. Cent. min. Fumar &c. vel in Infuſis vel in Extractis ſub Pilularum forma exhibitæ. Gumm. Ammon. Heder. Junip &c.
2 Tonum roborantia, Rad. Gent. Herb. amar. cum blandis carminativis mixtæ, Eſſent. ☉nt. Tinct. ♂tis Ludov.
3 Analeptica: Condita fructuum acidulorum, Julapia blande acidulata, vinum moderate ſumptum, cibi laudabilis digeſtionis &c.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis temperans & diaphoreticus.

℞. *Tart. Vitr.* — *Conch. citr. an.* ʒſs. *M.*
Nitr. ♁iat. — *Div. in 6. p. æq.*
♁ diap. — *D. a meridie 2. doſ.*

2 Infuſum incidens & roborans.

℞. *Rad. Pimp. alb.* ʒſs. — *Summit. Cent. min.*
Galang. — *Card. boned.*
Ari ℥ij. — *Capil. ♀ an. mſs.*
Cort. citr.
☉nt. an. ℥ij. — ℔iij. *vel iv.*
Inciſ. Infund. in Vin. alb.

3 Pilulæ reſolventes & laxantes.

℞. *Gumm. Ammon. depur.* ʒj. — *Cent. min.*
Extr. Helleb. nigr. — *Aloes Gummoſ. an.* ʒſs.
Fumar. — *Tinct. Tart. q. ſ.*
Card. bened. — *M. F. Pil. D. 15. 20. pro doſi*

4 Potio analeptica.

℞. *Aq. Cord. frig.* — *Ceraſ. acid. an.* ʒſs.
Ceraſ. nigr. — *Conf. Alkerm.*
Borrag. — *de Hyac. an.* ℥iſs.
Bugloſſ. — *Sir. acetoſ. citr.* ℥j. *M.*
C. C. citrat. — *D. interdum aliquot cochlearia.*
Cinnam. cydon. an. ʒj
Rob. Cydon.

5 Mixtura alexipharmaca.

℞. *Eſſent. alexiph.* ℥ij. — *D. 25. 30. gutt.*
Pimp. alb. ℥j. *M.*

6 Tinctura tonica.

℞. *Tinct. ♂t. Ludov.* ℥ſs.
D. Mane & veſperi 30. 40. gutt.

VII. *Methodus Medendi*.
1 Cum Febris hæc modo ab intermittente, modo ab acuta originem trahat, hinc etiam cura diverſa eſt, & quæ alteri prodeſt, alteri nocet.
2 Si E. Febris Lenta ab intermittente male curata dependet, eo reſpiciatur ut Febris intermittens quantum fieri poteſt & quidem mature revocetur, quod in recentiori malo, ſi modo cura bene inſtituatur, facile obtineri poteſt & quidem.
a Per Radices incidentes & reſolventes ac Herb. amaras vel infuſo cum vino ſolo, vel addendo ipſis adhuc Folia Sennæ, Helleb nigr Rhabarb partim ut id, quod reſolutum eſt, evacuetur, partim ut Natura, per talia remedia excitata motus contra cauſam morbificam augeat.
b Felicius hoc adhuc præſtant Extracta amara cum Gummatibus legitime correctis, quibus addi poteſt ſtimulus purgans Extract. ſcil. Hellebr. nigr. Si vero cuipiam ad manus ſunt Pilulæ veræ Becherianæ aut Stahlianæ, illæ cito id efficient, quod alia remedia præſtare nequeunt.
c Febre hoc modo revocata exhibentur poſtea remedia alias Febribus intermittentibus communia.
d Præparandum ſcil. eſt & leniter evacuandum, viſcera ſunt roboranda per ſtomachica & carminativa ac tandem, ſi opus, motus febriles ſiſtendi ſunt.
e Sudores in hoc morbo maxime urgentes aliquo modo mitigandi ſunt, quod commode præſtant Matr. Perl. Lap. ♋ Nitr. Corall. Spec. de Hyacinth. Julepi aciduli, e Succ. acid. Emulſiones.
3 Si vero ab acuta ortum traxit, ſemper reſpiciendum eſt ad indolem acutam, ut hoc modo remotis reliquiis Febris ſenſim ceſſet, quod tamen ſemper majori difficultate procedit, quam in præcedente caſu, quare
a Tempore ante meridiano, uti in aliis acutis, detur Eſſentia alexipharmaca bis doſi ordinaria, aut etiam minori.
b Tempore vero pomeridiano exhibeantur Pulveres ordinarii temperantes ex Nitro, abſorbente ſale digeſtivo & antimon. diaphoretico hora ſcil. ſecunda vel tertia & circa veſperam.
c Alvus interea ſemper aperta ſervetur, partim per Pil. Stahlianas, partim per Infuſa leniter laxantia.
4 Si vero ab enormibus ſanguinis profuſionibus Lenta Febris producta fuerit, præ ceteris conveniunt.
a Analeptica, Mucilaginoſa, Gelatinoſa &c. vires reſtaurantia Gelatina C. C. cum Amygd. dulc Decoct. C. C. ſaturatum cum Radicibus aperientibus, Serum lactis vel per ſe vel cum Radic. aperient. aut Herb. bellid. & parum Naſturtii coctum.

b Qui-

b Quidam etiam balnea aquæ dulcis, aliquo modo plus quam tepida commendant, ad emolliendum & aperiendum.

5 In omnibus hiſce caſibus tonum roborantia & analeptica, uti Tinct. ♂t. Lud. reliquis interponenda vel ſubjungenda ſunt.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 Uti in hac Febre omnia lento gradu procedunt, ita etiam, quantum poſſibile ab omnibus draſticis remediis abſtinendum eſt.

2 Vitentur E. Vomitoria, utpote quæ & vires notabiliter frangunt & placidum morbi curſum turbant: ſi vero ſubjecta ſunt admodum robuſta & ob ſaburram bilioſam antea in Febrem intermittentem inciderunt, quæ per convenientia remedia neque correcta neque evacuata fuit & jam multas cardialgica anxietates patiuntur, in iis locum habent, nunquam tamen fortiora ſint uti ♂ialia & Mercurialia: ſufficit Rad. Ipecac. cum ſale quodam fixo ac peracta operatione dentur Analeptica.

3 Idem ſentiendum eſt de Purgantibus: etſi enim lenia laxantia certis temporibus exhibita ad alvum liberam ſervandam ſint admodum proficua, acria tamen Purgantia corpus nimis debilitant & ad Febres continuas diſponunt.

4 Venæſectio etiam in hac Febre directe prorſus nullum habet uſum, niſi Venæſectio in præcedente Febre acuta, præeunte urgente Plethora, neglecta fuerit, cum fructu quoque adminiſtratur, ſi a conſuetis ſanguinis ſuppreſſionibus Febris prægreſſa originem traxit.

5 Abſtinendum quoque eſt non ſolum a coactis ſudationibus per nimis calidum regimen, ſed etiam per remedia ſudorifera: cum enim hæc Febris per ſe jam maxime inclinet ad ſudores, per talia remedia nimium augentur, humores nimis commoventur, adeoque vel Febres acutæ periculoſæ ſequuntur, vel ſudores in hecticos colliquativos degenerant.

6 Eo facilius vero talia remedia inſignia excitant damna, ſi Volatilia ipſis admiſcentur, aut alia Alexipharmaca calida.

7 E contrario quoque vitandus eſt abuſus refrigerantium & abſorbentium, quamvis enim utraque moderate uſurpata, ſuo non carent uſu, ſed Febrem hancce inſigniter leniunt: ita abuſus talium producit pedum œdemata.

8 Adſtringentia remedia pariter ſumme noxia ſunt, materiam enim morbificam magis incraſſant & fibras conſtringendo ejus excretionem impediunt, adeoque eo promptius ad continuas Febres aut Hecticam diſponunt: eo magis vero id præſtant, dum ſudores ſimul ſupprimunt.

9 Febrifuga & ſiſtentia in hac Febre non facile in uſum trahantur, in Lenta enim ex aucta orta maxime ſunt noxia, in altera vero quæ ab intermittente originem traxit, non niſi Febre revocata poſt alia præmiſſa locum habent: Imo ſi Febris per ſe ſenſim imminuitur & tandem vix amplius ſentitur præſtat ab eorum uſu abſtinere.

10 Quoad Analeptica vitanda ſunt ſpirituoſa, ſi autem doſi minori aliis admiſcentur, locum aliquo modo habere poſſunt.

CAPUT XXX.

DE

Febre Hectica.

I. *Definitio.* Eſt ſpecies Febris continuæ, ſed lentæ, a Natura inſtitutæ, ut per auctiores motus febriles, vel exulceratio in viſcere quodam hærens abſtergatur, vel gravior Scirrhus corrigatur.

II. *Differentia.*

1 Quomodo Lenta & Hectica differant, ſuperius jam dictum fuit.

2 Ipſa Hectica differt ratione *graduum*.

a Primus gradus mitiſſimus eſt, ita ut ægroti, excepta aliquali corporis debilitate, de nulla adeo moleſta re conquerantur. Et in tali ſtatu patientes ſæpius plures annos tranſigere valent: morbus tamen hecticus nunquam ſe revera aliis ſignis manifeſtat: & hinc etiam Medicus in hoc gradu ob defectum ſignorum morbum non cognoſcit aut dignoſcit, ſufficientia quoque remedia ad præcavendum morbum exhibere nequit.

b In ſecundo ſigna Hecticæ ſe jam magis manifeſtant, ita ut morbus ſine omni difficultate cognoſci queat, & quamvis multi tum temporis lecto ſe nondum affigant, adeo tamen debiles ſunt, ut vix ſe erectos tenere queant. Hic Febris ſuas ſenſibiles habet exacerbationes, appetitus languet, reliqua ſymptomata inferius recenſenda concurrunt.

c Tertius gradus eſt, quando omnia ſymptomata maxime urgent, ut æger continuo lecto affixus hærere cogatur: quo in ſtatu non ſolum vires quam maxime proſternuntur, ſed corpus antea jam aridum indies magis contabeſcit, ita ut tandem vivum repræſentent ſceleton ægrotantes.

d Non tamen ſemper hi gradus, qui interdum longum tempus requirunt: ita ut malum maxime chronicum exinde fiat, occurrunt: ſed interdum præſente læſione, brevi tempore finiuntur: quod in quibuſdam obſervavimus, qui pauco elapſo tempore abſolutis hiſce gradibus vitam cum morte commutare cogebantur.

3 Reſpectu *partis affectæ* Hectica.

a Eſt vel *abdominalis* & hæc vel occupat

α *Hepar*, quæ præ ceteris frequentius affligit, quando propter infarctus vel Schirros contumaces hepatis labes producta fuit.

β *Lienem*, ſi ob eaſdem cauſas ulceroſa in eo deprehenditur conſtitutio.

γ *Glandula meſenterii*: ſi præcedente eorum infarctu & inde dependente Atropia vel Scirrhi inſignes, vel exulcerationes in paucis vel multis glandulis productæ ſunt.

δ *Renes*, quando vel ob Nephritidem veram, vel ob calculoſam ulcera tam in uno, quam in utroque rene genita ſunt.

ε *Pancreas*, in quo etiam interdum vel a ſanguinis corruptione vel ab humoribus acribus exulceratio producitur.

ζ *Partes genitales internas*: ſi, propter morbi gravitatem, partes interiores exulceratæ ſunt.

b Alia eſt *pectoralis ſive pulmonalis*, quæ vel ob abſceſſum, vel exulcerationem vel ſcirrhoſam conſtitutionem utplur. gignitur: nonnunquam tamen etiam a Tuſſi chronica acri originem trahit inpr. ſi talis tuſſis male tractatur.

III. *Signa*, & quidem

1 *Communia*:

a Æſtus aridus ſi non continuo, diu tamen affligens.

b Non tamen adeo gravis eſt hic calor, ſed mitior.

c Poſt prandium aliqualem habet exacerbationem, & tunc temporis caloris augmentum potiſſimum in volis manuum tactu deprehenditur.

d Genæ etiam rubentes calorem auctum eſſe indicant.

e Comitatur calorem huncce continua ſiticuloſitas.

f Adeſt quoque continua oris ſiccitas cum ſaliva ſpumoſa vel glutinoſa.

g In nonnullis occurrit etiam Tuſſis ſicca ægrotos maxime torquens.

h Dolor quidem capitis nullus vel exiguus calorem comitatur, adeſt tamen, dum ſe erigunt patientes, & perturbatio ejuſdem vertiginoſa.

i Corpus interim indies ſucceſſive contabeſcit & vires magis magiſque proſternuntur.

k Pulſus eſt celer & frequens, ſed debilis & parvus.

l Appetitus eſt languidus aut nullus, & ægroti frigida potius quam calida deſiderant.

m Somnus eſt admodum turbulentus & ægrotantes nullam exinde percipiunt refocillationem.

n Alvus ordinarie eſt irregularis, ſin vero eſt nimis liquida, magis debilitat patientes.

o Urina eſt pinguis & graveolens in quibuſdam & quidem in ultimo gradu: utpl. vero ☉ntii coloris cum cuticula pingui & ſedimento roſeo.

p Faſtidiunt quoque omnia & perpetuus adeſt animi languor.

q Si cauſa mali hæret in hypochondriis, ſentiunt interdum aliquod pondus modo in ſiniſtro, modo in dextro hypochondrio.

r Tandem accedunt ſudores in dies incrementa capientes, Medicis colliquativi dicti.

s Qui brevi vires maxime frangunt & contabeſcentiam promovent.

t Tandem etiam accedit Diarrhœa colliquativa.

u Cui in quibuſdam defluvium capillorum jungitur.

x Et hæcce ultima ſymptomata brevi ægrotum jugulant, præſertim quando facies accedit Hippocratica.

2 *Propria* & quidem

a Abdominalis.

α *Hecticæ hepaticæ*: quæ ſunt præter ſigna communia, Tuſſis ſicca cum reſpirandi difficultate, preſſio in hypochondrio dextro, color faciei ictericus.

β *Lienis*: in hac præter ſigna communia inſignes anxietates præcordiales ſentiunt ægrotantes cum tenſione vel preſſione in hypocondrio ſiniſtro.

γ *Renum*: frequentes dolores nephritici prægreſſi, aut renum inflammatio, præſentia adhuc pathemata nephritica, excretio vel materiæ purulentæ vel muci admodum tenacis.

δ *Partium genitalium*: prægreſſa varia pathemata Venerea, exulcerationes variæ, Gonorrhœa virulenta, poſt adhibita debita remedia nulla plenaria ſymptomatum ceſſatio, ſed continua debilitas cum conſumptione corporis.

b Pulmonalis: præter ſigna communia multa adhuc ſpecialia, quæ vid. *Cap. de Phthiſi.*

IV. *Subjectum*.

1 Homines teneræ & ſiccioris conſtitutionis facilius incurrunt febrem lentam quam ſubjecta poroſi & ſpongioſi habitus corporis.

2 Diæta calida, cibis aromatiſatis, vino & inpr. Spiritu Vini tempore matutino abutentes.

3 Animi pathematibus præcipue iræ nimium indulgentes.

4 Venere abutentes.

5 Speculationibus, Lucubrationibus & curis nimium dediti.

6 Corpori ſufficiens nutrimentum denegantes & inediam diuturnam paſſi.

7 Quibus per Purgantia draſtica, ſanguinis miſſiones fortiores ſæpius repetitas vires nimis fractæ & exhauſtæ fuerunt.

8 Menſium, Hæmorrhoidum & Hæmorrhagiæ narium ſuppreſſionem paſſi.

9 Qui Venæſectiones & Scarificationes aſſuetas neglexerunt.

10 Aut e contrario qui largiores profuſiones ſanguinis, conſtrictiones viſcerum paſſi ſunt.

11 Aut qui in hiſce per remedia adſtringentia male tractati fuerunt.

12 Tandem etiam Febres tam intermittentes, quam chronicas paſſi & per remedia incongrua male tractati.

V. *Prognoſis*.

1 Hectica vera ſemper periculi plena eſt, & etiamſi per convenientem Methodum ſæpius diu protrahatur, utpl. tamen ad funeſtum tendit exitum.

2 Juniores ab anno decimo octavo uſque ad trigeſimum quintum ſemper gravius affliguntur ab hacce Febre & citius etiam moriuntur, quoniam omnia ſymptomata ſtatim nimium ingraveſcunt.

3 Qui autem hancce ætatem ſuperarunt, diutius malum hocce perferunt, ita ut in hiſce revera fiat chronicum.

4 Quoniam Natura motibus ſuis auctioribus nil ſolidi efficere poteſt, ita ars etſi concurrat, nunquam ad optatum finem pervenit.

5 Si morbi hujus cura cito inſtituatur & quidem in primo adhuc gradu, ægroti diu morbo reſiſtere poſſunt, inpr. ſi laudabilis diæta accedit. Novi virum quemdam qui in Adoleſcentia ob diætam inordinatam incidebat in hanc Febrem, conſulebantur plures Medici, ſed omnia adhibita remedia fruſtranea erant Conſulebatur tandem alius Medicus, qui nil niſi Diætam exactam & cælibatum ſuadebat, cujus conſilium cum ægrotus ſequeretur quinquageſimum attingebat annum: cibi autem ejus, uti ipſe mihi dicto anno referebat erant panis ſimilagineus, carnes vitulinæ pullorum, columbarum juniorum & vinum Hochheimenſe ad minimum duodecim annorum, quæ omnia definito pondere & Menſura aſſumebat.

6 Si jam maxime inveterata eſt remedia prorſus nulla admittit, quicquid etiam Thraſones interdum quidam de ſuis arcanis jactitent, ſe ſcil. Hecticam & Phthiſin conſummatam curare poſſe.

7 Hecticas Febres acutas inpr. inflammatorias excipiens ſemper inſigne minatur periculum.

8 Ejuſdem indolis eſt, quæ enormes Sanguinis profuſiones ſequitur.

9 Æquinoctia aliæque ſubitaneæ aeris mutationes Hecticos ſemper pejores reddunt; imo Æquinoctia & Solſtitia ipſis ſæpius funeſta ſunt.

10 Si dolor in hypochondriis maxime urget, malum eſt ſignum & mors brevi ſequitur.

11 Obſervavimus in quibuſdam Febrem hancce ultimis temporibus maxime auctam in continuam verſam & certas periodos ſeptenarias obſervaſſe, ita quidem ut die ſeptimo admodum tranquilli fuerunt, melius ſe habuerint, ac de nulla alia re, quam de dolore hypochondrii dextri, conqueſti fuerint, ſed abſoluto ſeptenario tertio nihilominus moriebantur.

12 Quo magis invaleſcit corporis contabeſcentia & virium jactura, eo citius morbus funeſtum nanciſcitur exitum.

13 Quo maturius ſuperveniunt ſudores colliquativi, eo citius moriuntur ægrotantes.

14 Defluvium capillorum cum Diarrhœa colliquativa mortem præ foribus eſſe indicant.

VI. *Remedia*.

1 Primas vias abſtergentia: Arcan. duplic. Tart. Vitr. abſorbentia acido quodam ſaturata uti Conch. Citrat. Rhabarb. Manna, Magneſia, Merc. dulc. Pilul. Tart. Pilulæ ex Gummatibus, Becherianæ, Clyſteres &c.

2 Materiam purulentam in viſcere hærentem temperantia: Abſorbentia Lapid. ♋. Percar. Mat. Perl. Conch. ppt. ſæpius jam laudata incidentia ex regno vegetabili Rad. Pimpin. alb. Vincetox. Cichor. Taraxac. Helen. Gelatinoſa & Mucilaginoſa, Cremor Hordei, Avenæ, Gelatina C.C. Decoct. C.C. cum Rad. Cichor. & Flor. Bellid. &c. Gummata quoque Ammoniacum, Galbanum, Arabicum.

3 Materiam correctam ad alia loca derivantia & evacuantia: Diuretica, Decoct. Rad 5. aperient. Serum lactis cum Rad. Cichor & Flor. bellid. coctun. Blanda diapnoica cum temperantibus mixta, ♁ diaph. Bezoard. min. Lap. ♋ Mat. Perl. quibus interponatur temperandi fine Emulſio. Amygd. dulc.

4 Nimium humorum affluxum ad locum affectum intercipientia; Venæſectiones verſus tempora æquinoctialia inſtitutæ, Scarificationes in aſſuetis.

5 To-

5 Tonica: Mixtura Tonica Stahlii, Corallia, Gemmata, Herb. Veron. Virg. ☉r. Hed. terreſtr. Scabioſ. Pyrol. Sanic. Flor. Hyper.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis abſtergens.

℞. *Tart. Vitr.* *Div. in 6. p. æq.*
Conch. citrat. *D. ſing. 3. horis.*
Magneſ. alb. ā ℈ij. *M.*

2 Alius laxans.

℞. *Rhab. elect.* ʒſs. *D. pro 1. doſi.*

3 Pilulæ laxantes.

℞. *Pil. Stahlii.* *D. 15. pro doſi.*

4 Decoctum abſtergens.

℞. *Seri lactis fervent.* ℔ij. *Rad. Cichor. rec.* mj.
Infund. per noct. *Mane bulliant leniter*
Herb. bellid. recent. mij. *D. calide.*

5 Infuſum incidens & abſtergens.

℞. *Rad. Pimp. alb.* *Virg.* ☉*r.*
Vincetox. *Capill.* ♀ *ā* mj.
Caryoph. ā ʒij. *Inciſ. infund. in Aq. ſimpl.*
Herb. Scabioſ. *& uſurpentur inſtar*
Bellid. *Herb. Thee.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Cum Febris hæc ordinarie ſit chronica & Natura ad labem viſceris tollendam blandis ſemper motibus febrilibus utatur, hinc etiam Medicus blande admodum & lento gradu in ea tractanda procedere debet, quoniam alia Methodns utpl. morbum exaſperat & omnia turbando eo citius funeſtum poſt ſe trahit exitum.

2 Vocatus E. Medicus primo exhibeat blanda alexipharmaca, ut ea tam Febri quam abſterſioni & materiæ correctioni aliquo modo ſatisfaciant, id quod præſtat vel Infuſum ex radicibus alexipharmacis & abſtergentibus, vel Eſſ. alexiph. cum largiori quantitate Eſſ Scord. & Pimpin. alb. mixta, ante meridiem parvis doſibus exhibita.

3 Huic ſubjungantur a meridie aliquot doſes pulveris digeſtivi & abſorbentis acido quodam ſaturati, qui & calorem febrilem temperat ac ſimul materiæ acrimoniam corrigit & abſtergit.

4 Interea temperantia reliqua ſuperius laudata nunquam negligantur, ſed reliquis continuo interponantur. Hic præ ceteris laudem meretur Gelatina C. C. cum amygd. parata, utpote quæ materiam corrigit, partes acres involvit & corpus inſigniter nutrit. Eundem uſum habet Cremor hordei & Avenæ ſ. eorum Decocta cum Bellide & Cichorio aut potius cum ſero lactis. Nec etiam ſine fructu exhibentur Emulſiones variæ, non tamen ex ſemin. frigidis paratæ.

5 Correcta & mitigata aliquo modo materia poſtea per convenientia loca ſucceſſive evacuetur: id autem commode fieri poteſt 1. per alvum, ſi ea per blanda remedia continuo aperta ſervatur. 2. Per diureſin, quo in caſu potiſſimum convenit Decoctum ſeri lactis cum Rad. 5. aperient. aut ejus Infuſum cum Rad. Cichor & Flor. Bellidis. 3. Per Diaphoreſin, exhibendo Aquas quaſdam deſtillatas cum Antimonio diaphoret. & abſorbente quodam, aut etiam Emulſionem ex Amygd. dulc. cum dictis pulveribus.

6 Hiſce per aliquod tempus uſurpatis exhibeantur tonica v. g. Pulveres abſorbentes cum Coralliis, Antim. diaphoret. & Speciebus de Hyacintho, vel etiam Tinctura tonica Stahlii, quæ ſimul adhuc incidit, abſtergit ac diſcutiendo nimium ad partem affectam affluxum impedit.

7 Huc pertinent etiam Travmatica vulgo ſic dicta ex Regno vegetabili, Herbæ ſcil. ſuperius recenſitæ, quæ & abſtergunt & ſimul etiam, quantum morbi conditio permittit, conſolidant, & talia in affectibus hiſce chronicis ſæpius plus efficiunt, quam multa alia, ſi modo debito ordine & diu uſurpantur.

8 Symptomatum quoque præcipuorum in hoc morbo habenda eſt ratio: talia autem ſunt.

a *Contabeſcentia corporis*: in qua præ ceteris conveniunt Gelatinæ ex carnibus junioribus, Raſ. C. C. Eboris, Amygdalis dulcibus &c. paratæ: Lac. caprillum, aſininum & humanum, Emulſiones nutrientes, Gummi Arabicum, Tragacantha &c.

b *Tuſſis*: hanc nimis urgentem mitigant Pilulæ ex ſucco Liquiritiæ, & M. P. de Cynogloſſa.

c *Sudores & Diarrhœa*: ubi præ ceteris conveniunt Corallia rubra, Lap. ♋. aliaque abſorbentia, Spec. de Hyacinth & alia ex Gemmis parata.

d *Æſtus Febrilis*; quem blanda acida & ex his parati Julepi, Emulſiones, Decoctum avenaceum &c. mitigant.

9 Si malum per hæcce remedia aliquo modo mitigatum fuit & ægroti etiam vires quadantenus recuperarunt, Venæſectio circa æquinoctia inſtituatur, ut hoc modo ſanguis a parte affecta revellatur, ſed circa idem tempus repetatur neceſſe eſt.

10 Si vero ſubjecta Venæſectionem ferre nequeunt, aut juniora ſunt, ita ut Venæſectionem nondum admittant, exhibeantur pulveres temperantes cum pauco Nitro.

11 Ceterum exhibeantur tonica ſuperius dicta, Mixtura ſcil. Tonica Stahlii, Corallata & Gemmata cum Cort. Chacarill. aut ejus extracto.

12 Quoniam vero poſt abſterſionem ad conſolidationem quoque reſpiciendum eſt, dentur poſtea Infuſa illa travmatica & diu continuentur; aut etjam iiſdem ſubſtituatur Mixtura balſamica ex Eſſ. Succin. & Scord. a Stahlio commendata.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Cum morbus hic, uti antea jam monitum eſt, lento gradu procedat, ita abſint hic omnia illa, quæ aliquo modo humores commovere poſſunt.

2 Exulent E. hic poſitive purgantia, ſufficiunt leniſſima laxantia, alvum, ubi opus eſt, aperientia.

3 Abſit quoque indiſcreta & intempeſtiva Venæſectio, quamvis enim ea legitimo modo inſtituta ſuo non careat uſu, intempeſtiva tamen maxime nocet.

4 Exulent quoque reliquarum excretionum inpr. ſudoris impertinentes excitationes. Sudorifera enim & Diuretica humorum reſolutionem promovent & ſudores colliquativos eo maturius producunt; ſufficit hic blanda diapnoe aut ſaltem æqualis humorum diſtributio.

5 Quare remedia calida & acria, præcipue vero volatilia ſummo ſtudio vitentur.

6 Sed probe cavendum eſt, ne lapſus in alterum extremum, exhibendo ſcil. multa refrigerantia, fiat, ſi enim æſtus uno impetu obtunditur, Naturæ concurſus ad abſterſionem ulceris quam maxime impeditur.

7 Vitandus quoque eſt abuſus abſorbentium, utpote quæ ſanguinem nimium incraſſando placidum Febris curſum turbant.

8 Si vero cum acido Citri ſaturata ſunt, optimum edunt effectum abſtergendo & præcipitando materiam & tali in caſu reliquis abſtergentibus & digeſtivis merito præferenda ſunt.

9 Opiata quoque ſumma cum cautela adhibenda ſunt, vires enim maxime jam fractas magis frangunt, & ſæpius funeſtum poſt ſe trahunt eventum.

10 Antihecticum Poterii, quod tanquam ſpecificum hinc inde laudatur & commendatur, nullum plane habet uſum & magis adſtringit, quam abſtergit & conſolidat; nihilominus tamen videas illud continuo præſcribi: ratio eſt, quia in Officinis jure civitatis donatum & in Specificorum claſſe jam diu relatum fuit.

11 Minoris adhuc pretii eſt Tinctura antiphthiſ. Grammanni, quæ adhuc magis adſtringit.

12 Quod infuſa travmatica concernit ſemper præparentur ex mitioribus vitando omnia fortiora Adſtringentia, deinde quoque non ſint ſaturata, ſed diluta.

13 Expectorantia in Tuſſi mitiganda ſuo quidem non ca-

carent uſu, quoniam vero pectus emolliendo nimium ad pectus humorum affluxum producunt & hinc, ſi aliquid mali in pectore hæret, illud augent, ſatius eſt ab eorum uſu abſtinere.

14 Remediorum multitudo vires patientis maxime deſtruit & morbum pejorem reddit, quare ab ea abſtinendum eſt.

15 Idem etiam cenſendum eſt de continuo remediorum uſu, ſufficiunt pauca & bona remedia legitimo tempore uſurpata, nempe quando malum aliquo modo urget.

16 Quoad reliqua vero, ſi malum eſt remiſſius, exhibeantur ſolum præſervationis gratia & quidem mature pauca remedia convenientia ac inſtituatur Venæſectio.

17 Bona Diæta in hac Febre ordinarie ſuperat omnia reliqua remedia, quare etiam exacte ſervetur.

18 Motus corporis moderatus in aere liberiori optime prodeſt Hecticis, & hinc ſæpius in tali aere ſæpius diu ab exacerbationibus immunes vivunt; quies vero & vita ſedentaria ipſis minime prodeſt.

19 Aer tamen hic non ſit ſiccus, ut pote qui corpora jam ſicca magis exſucca reddit, ſed leniter humidus, minus tamen frigidus.

20 Equitatio a Sydenhamio commendata propter blandam ſuccuſſationem minime contemnenda eſt, ſed vitandus eſt abuſus.

CAPUT XXXI.

DE

Febre Tertiana continua.

I. *Definitio.* Febris Tertiana continua eſt ſpecies Febris compoſitæ in qua Principium Vitale beneficio motuum auctiorum materiam quandam noxiam in maſſa ſanguinea & primis viis ſimul hærentem expellere nititur.

II. *Differentia.*

1 A *Tertiana ſimplici*: reſpectu plenariæ intermiſſionis, quæ in illa occurrit, cum in hac non niſi remiſſio locum habeat.

2 A *Tertiana anomala*: quæ quidem quam maxime tendit ad continuitatem & niſi perite tractetur, actu in eam tranſit, nihilominus tamen etſi Paroxyſmi ſatis ſint diuturni, ſenſibiles tamen ſuas habent intermiſſiones, cum e contra hæ in continua deficiant.

3 A *Tertiana maligna*; in qua mature malignitatis ſigna ſupra recenſita ſe manifeſtant; cum e contra in hac, ſi convenienti Methodo tractatur, non facile malignitatis ſigna conſpiciantur: per imprudentem tamen medicationem facile quoque accedere ſolet malignitas, ut id in quotidiana continua ſive catarrhali benigna cernere licet.

III. *Signa.*

1 Invadit quidem etiam inſtar Tertianę horrore quovis tertio die, nihilominus tamen horror in hac tam diu non durat ac in Tertiana legitima.

2 Hunc præcedunt etiam ſigna alia ordinaria, laſſitudines, pandiculationes &c. ſed magis in principio, quam in reliquo ſuo curſu.

3 Sequitur vero æſtus ſatis vehemens graviter ægrotos excrucians, qui tamen ſenſim ſenſimque miteſcit.

4 Nunquam tamen plenarie ceſſat, ſed ſequente die adhuc durat cum inſigni debilitate, adeo ut ægrotantes lectum deſerere nequeant.

5 Tertio die horror circa conſuetum tempus redit, quem æſtus, eodem modo excipit, uti in primo Paroxyſmo.

6 Comitantur hancce Febrem alia pathemata febrilia, quæ tamen reſpectu Tertianæ ſunt graviora.

7 Appetitus hic ordinarie magis eſt languidus, imo ſæpius nullus, quam in Tertiana.

8 Pulſus eſt celer & frequens, qui tamen, etſi in celeritate & frequentia ſua non prorſus deſinat in Febris declinatione, tamen aliquo modo remittit, donec recurrente Paroxyſmo denuo augeatur.

9 Æſtum continua comitatur Cephalalgia, quæ æſtu creſcente & decreſcente augetur & imminuitur.

10 Sitis nunquam deeſt, ſed pro ratione æſtus modo gravius modo mitius affligit.

11 Propter calorem continuum & ſitim continua quoque oris adeſt ſiccitas, modo major, modo minor pro diverſo æſtus gradu.

12 Somnus nunquam eſt tranquillus, ſed continuo interruptus, unde etiam parum refocillationis exinde ſentiunt ægrotantes.

13 Vires hic maxime ob diuturnitatem caloris proſtratæ ſunt & quidem longe magis quam in Tertiana ſimplici.

14 Febris hæc cum ſuis ſymptomatibus ordinarie ultra ſecundum ſeptenarium ſe extendit, poſtea legitime tractata ſenſim ſenſimque mitior redditur, donec prorſus ceſſet.

IV. *Subjectum.*

1 Qui alias ad Tertianam ſimplicem proni ſunt, facile quoque in hanc incidunt. Vid. *Tab de Tertiana.*

2 Potiſſimum autem eam incurrunt, qui in Tertiana ſimplici imprudenter tractantur & quidem

a Si alexipharmaca vel ſtatim ante paroxyſmum, in vel horrore ad eum mitigandum iis exhibentur.

b Quando eadem remedia ſubjectis ad ſudorem non adeo diſpoſitis in ipſo æſtu dantur.

c Si in æſtu & fluente ſudore refrigerantia exhibentur, quibus ſalutaris & neceſſarius ſudor ſupprimitur,

d Si Venæſectiones in Tertiana ſimplici ſine urgente ratione inſtituuntur.

3 Plures etiam corripit quando conſtitutio aeris eſt epidemica & tunc nulli ferre parcit ætati & temperamento.

4 Senſibiliores tamen, & ad iram proni, temperamenti calidioris &c. tunc temporis facilius ea corripiuntur, quam reliqui.

5 Quibus ulcera antiqua manantia, Scabies aliaque exanthemata in cute retropelluntur non raro quoque in hanc Febrem incidunt.

V. *Prognoſis.*

1 Febris hæc legitime tractata ordinarie periculo caret, ob imprudentem vero medicationem varia mala ſequuntur & morbus in pejus ruit.

2 Plethorici utpl. gravius hoc malo corripiuntur, & niſi Medicus circumſpectione utatur, facillime in inflammatoriam Febrem degenerat.

3 Idem etiam contingit, ſi ſubjecta alias calidioris temperamenti per alexipharmaca calidiora tractantur.

4 Quando vero leniori Methodo tractatur, mutatur in Febrem Tertianam ſimplicem, quæ poſtea Methodo ordinaria facile tollitur.

5 Quando epidemice graſſatur, ſæpius aliquid maligni junctum eſt, & niſi tum temporis leniſſima Methodo & cautiſſime tractetur, facile Purpura ſuccedit, uti id hoc anno quo talis Febris admodum frequens eſt, pluries obſervatum fuit.

6 Eo facilius autem tale quid contingit, ſi ſtatim ab initio Purgantia exhibentur & Venæſectiones inſtituuntur: & etiamſi nulla Purpura erumpat, in maximo tamen verſantur periculo & utpl. etiam moriuntur, uti triſtis hactenus docuit experientia: quando autem exanthemata miliaria prodeunt, ea tamen iſtabilia ſunt & modo apparent modo diſparent donec ægroti ſatis cedant. O utinam tandem ſaperent ii, qui tali perverſa utuntur Methodo! ſed ſurdis narratur fabula: odium reportant, qui ſalutaria dant conſilia & loco gratiarum actionis audire coguntur: *Was ſolte uns dieſer Klugling rathen, unſere liebe Vorfahren waren auch Keine Narren die haben auch auf dieſe Art curirt. Ich habe nach dieſer Methode ſo und ſo lang practiciret, alſo verbleibe ich auch dabey.* Medicorum errores tegit terra &

& Medici interdum ſunt carnifices privilegiati, qui nocendi & necandi facultatem impune exercent.

7 Plethorici & feminæ menſium ataxia laborantes niſi ſumma circumſpectione tractentur facile quoque in Purpuram miliarem incidunt.

8 Quo minor eſt horror, æſtus vero gravior, eo magis metuenda eſt Purpura.

9 Exanthemata tamen miliara alba plus ſemper periculi involvunt, quam rubra.

10 Febres hæ in ſubjectis cacochymicis maxime ſunt periculoſæ.

11 Quo magis vires proſternuntur in hac Febre cum augmento reliquorum ſymptomatum, eo periculoſior eſt ſtatus.

12 Nonnunquam Tertianam continuam ſequuntur Febres Lentæ & Hecticæ.

VI. *Remedia.*

1 *Temperantia*: Tart. Vitr. Arcan. duplic. Tart. ſatus, Conch. citrat. Mat. Perl. Lap. ♋. Succi acidi inpr. vero Succus Citri, Emulſiones &c.

2 Blanda diapnoica & alexipharmaca; Antimon. Diaphoret. Bezoard. miner. Eſſ. alexiph. Tinct. Bezoard. Mixt. ſimpl. Aq. Card. bened. Galeg. Fl. Acac. Ulmar. Fl. Sambuc. &c.

3 *Analeptica*: blanda acida & ex iis parati Julepi, Emulſiones, Aquæ fragrantes &c.

4 Tonica: Corallata, Gemmata, Tinct. ♂t. Ludov. Infuſa ex amaris & carminativis &c.

Formulæ Remediorum.

1 Potiuncula diapnoica temperans.

℞. *Aq. Borrag.*	*Tart. Vitr.*
Bugloſſ.	*Nitr. depur. a. ℈ij.*
Cichor.	*Sacch. perlat. ʒij. M.*
C.C. citr. a ℥iſs.	*D. ſing. 2. 3. 4. horis cochl. aliquot.*
♀ diaph.	
Conch. citrat.	

2 Alia.

℞. *Aq. Galeg.*	*Bezoard. miner.*
Scorzon.	*Nitr. ♁iat. a ʒſs.*
Scord.	*Reg. ♁ii Medicin.*
Scabioſ.	*Cinnab. ♁ii a. gr. XV.*
Card. bened. a. ℥j.	*Sacch. Canar. ʒij. M.*
Matr. perl.	*D. ut antea.*

3 Mixtura alexipharmaca.

℞. *Eſſ. alexiph. Stablii.*	*Scord. a. ʒj. M.*
Pimpin. alb.	*D. 25. 30. gutt.*

4 Alia.

℞. *Eſſ. alexiph.*	*Vitr. gutt. XV. M.*
Scord. a. ʒij.	*D. ut antea.*
Spir. Tart. ℈ij.	

5 Potiuncula alexipharmaca.

R. Aq. Ulmar.	*Scord. a. ℥j.*
Flor. Acac.	*Succ. citr. rec. ℥ſs.*
Scorzon.	*Sir. ceraſ. acid. ʒvj. M.*
C. C. citr. a. ℥iſs.	*D. cochleatim.*
Eſſ. alexiph.	

Julapium temperans in æſtu Febris.

℞. *Aq. Galeg.*	*Berb.*
Cichor.	*Ceraſ. acid.*
Fragar.	*Succ. citr. rec. a. ℥ſs.*
Scabioſ.	*Sir. granat. acid. ℥iſs.*
Bugloſſ.	*Clyſſ. ♁ii Sulph. q. ſ. ad*
C.C. citrat. a. ʒiſs.	*Gratam aciditatem.*
Rob. Cydon.	*D. ſæpius.*
Rib	

VII. *Methodus Medendi.*

1 Cum Febris hæc ſit compoſita, reſpiciendum quoque eſt partim ad materiam viſcidam in primis viis hærentem, partim ad materiam orgaſticam in Maſſam ſanguinis diffuſam, hoc enim ſi negligitur, facile errores committuntur.

2 Quare primo loco, uti in Tertiana intermittente, Tartarus Vitriolatus aut aliud quoddam digeſtivum verſus Paroxyſmum exhibeatur, ut materia viſcida in primis viis hærens ſucceſſive incidatur & evacuetur.

3 Poſtea vero reſpectus habeatur in æſtu ad materiam illam fermenteſcentem, ut illa partim temperetur, partim vero evacuetur, ut hoc modo æſtus Febris infringatur & ſymptomata mitigentur.

4 Ad hunc finem autem potiſſimum tendunt temperantia & diluentia: quare præter remedia lenia temperantia & diaphoretica moderate data, ægro ſæpius exhibeantur in æſtu ſufficientia diluentia, inpr. calida & blande calida: partim ut hoc modo humores diluantur, partim etiam, ut moderato æſtu ad placidam diapnoen diſponantur.

5 Potus per blanda alexipharmaca vegetabilia alteratus uti & Emulſiones dilutæ ex Amygd. dulc. & Sem. Card. Mar. paratæ, hic multum præſtant, quoniam hæ viam ad blandam diapnoen in hac Febre maxime neceſſariam, ſternunt.

6 Cum vero hæc remedia ſæpius non ſufficiant, hinc poſtea alexipharmaca in uſum trahenda ſunt, inter quæ principem ſane locum obtinet Eſſentia alexipharmaca Stahlii, quoniam admodum temperata eſt nec ullum detrimentum, uti ab aliis alexipharmacis calidis metuendum eſt.

7 Hæc E. Eſſentia miteſcente æſtu parvis ſed repetitis vicibus exhibeatur, ut hoc modo Naturæ quæ in hiſce Febribus facile errare ſolet, regia via ad ſalutarem viam, nempe diaphoreſin perveniendi, monſtretur: ſudore enim neglecto nulla hic ſalus ſperanda eſt.

8 Si poſt hujus uſum ſingulis quatuor vel ſex horis repetitum ſequitur diapnoe, optimum eſt ſignum & dicta Eſſ. continuanda eſt.

9 Si vero tempus novi Paroxyſmi aut exacerbationis appropinquat, deſiſtendum eſt ab ejus uſu & quidem matnre ne humores per frequentiorem uſum nimium incaleſcant.

18 Miſſo itaque verſus meridiem dictæ Eſſentiæ uſu, aut ante quam Febris hæc affligere ſolet, detur denuo pulvis digeſtivus & quidem aliquoties, ut hoc modo iterum pars materiæ morbificæ in primis viis hærentis reſolvatur & poſtea ſenſim ſenſimque evacuetur.

11 Si in hac Febre in ſubjectis Plethoricis æſtus nimium urget, optime conveniunt ſpiritus acidi minerales, Clyſſus Antimon. Spir. Nitr. Vitr. Sulph. per campanam potiſſimum vero Succus citri, quod inpr. Sanguineis optime prodeſt.

12 Proſunt etiam in tali caſu & in aliis quoque ubi æſtus eſt nimis Julapia ex Succis acidulis, Succo Citri & Spiritibus mineralibus parati, quibus etiam Pulveris temperantes jungi poſſunt, ut æſtus eo melius temperetur.

13 Ad alvi libertatem quoque reſpiciendum eſt, quoniam clauſa & æſtum & ſymptomata juncta auget, aperta vero mitigat: huic ſcopo miſſis acrioribus inſerviunt leniſſima laxantia, & talia potiſſimum locum habent, quando morbi impetus aliquo modo remittit.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Si ullibi in hac ſane Febre, cautiſſime procedendum eſt, minimus enim error inſignia poſt ſe trahit damna

2 Ab initio ſæpius lento admodum gradu procedunt, ita quidem, ut admodum mites videantur ac Medicum & patientes hinc ſecuros reddunt, ut nihil mali metuant, ſed mox indolem ſuam monſtrant ac ægrotum jugulant, inpr. ſi malignitatem junctam habent.

3 Quare Medicus probe ad omnia attendat, ac omnem operam impendat, ut leniſſima Methodo & convenientibus remediis mature omnia metuenda mala præcaveat.

4 Abſtineat autem ab omnibus draſticis & commoventibus remediis, hæc enim non raro in cauſa ſunt, ut morbus benignus viſus revera in malignum degeneret.

5 Et hinc etiam Medicus non ſemper reſpiciat ad materiam illam in primis viis hærentem eamque evacuare tentet, hæc enim tantum periculum ac illa orgaſtica in ſanguine latens non minatur.

6 Vitet E. quam maxime omnia Vomitoria & Purgantia, hæc enim etſi humorum ſaburram e primis viis evacuent, nihilominus tamen maximas turbas in Maſſa Sanguinea producunt, materiam orgaſticam ad interiora derivant, ejusque placidam per peripheriam corporis excretionem impediunt.

7 Abſtineat quoque a fortioribus & nimis calidis alexipharmacis ac volatilibus in æſtu, hæc enim non ſolum Febres acutas & inflammatorias producunt, ſed etiam, ſanguinem nimis commovendo & intimius reſolvendo, morbum revera malignum reddunt & efflorescentiæ miliari viam ſternunt.

8 Nullus quoque hic locus eſt Venæſectioni, niſi ſtatus inſigniter Plethoricus aliæque circumſtantiæ ejus uſum urgeant.

9 Exulet quoque China Chinæ, quæ hic prorſus nullum habet uſum, inpr. quando maturius exhibetur, poſt præmiſſa ſcil. Purgantia & Emetica: hoc modo enim excretio per peripheriam corporis ſimul ſupprimitur, unde morbus malignam induit indolem ac ægrotos præſentiſſimo vitæ exponit periculo. Et etiamſi tale quid non ſemper contingat, ægroti vel incidunt in Lentas & Hecticas, ita ut diu miſerrime languere cogantur, vel recidivam, ad quam Febris hæc quam maxime prona eſt, patiuntur.

10 Ad hanc evitandam ægri vitent aerem liberiorem, inpr. vero humido frigidum, aſſumant vero quotidie aliquoties Eſſ. alexipharm. donec ſucceſſive aerem ferre queant.

Caput XXXII.

De

Febre Quartana Continua.

I. *Definitio.* Quartana continua eſt ſpecies Febris compoſitæ, typum quidem Quartanæ ſervans, ſed calore ſuo ab uno Paroxyſmo ad alterum ſe extendens, in qua Natura motibus auctioribus labem viſceri cuidam abdominis inductam reparare nititur.

II. *Differentia.*

1 A *Quartana ſimplici*: in qua calor plenarie intermittit, hac vero is continuo durat.

2 A *Lenta* & *Hectica*: quamvis enim motus febriles & calor admodum Lenti in Quartana continua uti in Hectica ſint, typus tamen quartanarius facile differentiam monſtrat.

III. *Signa.*

1 Invadit cum frequentibus horripilationibus.

2 Quas præcedunt pandiculationes & oſcitationes.

3 Tempus quidem, uti Quartana ſimplex, obſervat pomeridianum, ſed ſæpius ordinarias horas anticipat.

4 Sequitur poſtea æſtus ſed ſiccus, qui primo die ægroto admodum moleſtus eſt.

5 Die vero ſecundo & tertio mitior evadit usque ad novum Paroxyſmum: interim tamen patientes propter debilitatem extra lectum manere nequeunt.

6 Stupor caput continuo affligit, nulla tamen vera adeſt Cephalalgia.

7 Adeſt continua ſiticuloſitas.

8 Cui jungitur faucium & oris ſiccitas.

9 Id quod potiſſimum fit propter inſufficientem ſalivæ copiam, pauca enim & ſpumida eſt.

10 Appetitus eſt inſigniter proſtratus aut languidus.

11 Frigida, ſalſa & acida magis quam calida ægroti appetunt.

12 Pulſus eſt quidem frequens in Paroxyſmo, ſed debilis.

13 Quidam ſentiunt tenſiones in Hypochondriis.

14 Alvus ad ſiccitatem continuo inclinat.

15 Urina eſt craſſa roſeum deponens ſedimentum.

16 Magna quidem ad ſomnum adeſt propenſio, ſed eſt maxime turbulentus: & quamvis ægroti interdum dormiant, nullam tamen a ſomno percipiunt refocillationem.

IV. *Subjectum.*

1 Omnes ii, qui alias ob diverſas cauſas Quartana corripi ſolent.

2 Melancholico temperamento ſive ſpiſſiori terreſtri ſanguine præditi.

3 Homines ætatis conſiſtentis aut provectioris jam ætatis.

4 Triſtitiæ & mœrori frequenti obnoxii.

5 Cibis craſſioribus, viſcidis, male digeſtionis, aqua paluſtri aut potu alias vitioſo utentes.

6 Corpus aeri frigidiori & humido diu exponentes.

7 Spiritu Vini & inpr. frumenti abutentes.

8 Ad iracundiam tacitam proni, eam tamen ſupprimentes.

9 Per Adſtringentia in Quartanam ſimplici præpoſtere tractati.

10 Præcipue vero quibus in talibus Febribus Quartanis remedia calida alexipharmaca vel in Paroxyſmo, vel extra eum exhibita fuerunt.

V. *Prognoſis.*

1 Uti Quartana ſimplex per ſe eſt morbus admodum pertinax, ita continua admodum quoque refractaria eſt, & multum temporis, ſi curari debeat, poſtulat.

2 Quo magis inveterata eſt, eo minor reſtitutionis eſt ſpes.

3 Recens tamen, ſi modo corpus alias bene fuit diſpoſitum, ſucceſſive per convenientia remedia curari poteſt.

4 Quartana hæc quam maxime inclinat ad Hecticam & in eam etiam facile degenerat.

5 Pariter tranſit etiam in Hydropem, præſertim ſi Adſtringentia præpoſtere exhibentur,

6 Id quod eo facilius fit, ſi Urina in dies & craſſior fit & imminuitur.

7 Icterica corporis defœdatio cum pedum Oedematibus & virium majori lapſu peſſimum præbent indicium in Quartana continua.

8 Quo magis viſcera ſunt læſa, eo minus curatio ſperanda eſt & eo facilius etiam vel Hectica vel Hydrops ſequuntur.

9 Hydrops quidem, ſi ſcirrhoſa adeſt concretio, Hectica vero, ſi exulceratio viſceris adeſt.

10 Tranſit quoque interdum in Febrem acutam, ſi remedia calida ſudorifera uſurpantur.

VI. *Remedia.*

1 Blanda temperantia; Arcanum duplicatum, Tartarus Vitriolatus, Abſorbentia acido quodam ſaturata.

2 Lenia diapnoica: Antimon. diaphoret. Bezoard. min. Eſſent. alexiph. Stahlii &c.

3 Temperata laxantia: ex Fol. Senn. Rhabarb. cum Radic. & Herbis aperitivis. Pil. Becher. Stahlianæ, Polychreſtæ &c.

Formulæ Remediorum.

1 Potiuncula temperans.

℞. *Aq. Cichor.*
Tarax.
Capill. ♀ a. ℥ſs.
Tart. Vitr. ʒj.
Conch. citrat. ℈j.
Sacc. canar. ʒij. M.
D. verſus Paroxyſmum cochl.

2 Pulvis temperans.

℞. *Arcan. dupl.*
Nitr. ♁iat. a ʒſs.
Conch. citrat. ℈j. M.
Div. in 4. p. æq.
D. verſus Paroxyſmum.

3 Mixtura diapnoica.

℞. *Eſſent. alexiph. ʒij.*
Gent. ʒj. M.
D. 25. 30. gutt.

4 Potio laxans.

℞. *Rad. Cichor.*
Tarax.
Polypod. a. ʒij.
Herb. Cent. min.
Capill. ♀ a. mſs.
Fol. Senn. ſ. f. ℥ſs.
Rhabarb. elect. ʒiſs.
Infund. in ſeri lactis ferventis ℔iſs. D. mane ℥vj.

5 Decoctum laxans.

℞. *Tamarind. ℥iij.*
Rad. Cichor.

Tarax.

Tarax. a. ℨiij. *feri lact.*
Herb. Bellid. mj. *D. colatur.* ℥viij. *calide.*
Coq. in ℔ſs *Δæ ſimpl. l.*

6 Pilulæ aperientes & laxantes.

℞. *Gumm. Ammon.* ℥j. *Aloes Gummoſ.*
Extr. Cent. min. ℈j.
Card. bened. *Tinct. Tart. q. ſ. F. Pil. ad*
Fumar. *pond. gr. j.*
Hell. nigr. a. ℨſs. *D. veſperi* 15. 20.

VII. *Methodus medendi.*

1 In hac Febre potiſſimum reſpiciendum eſt ad materiæ febrilis viſcidæ inciſionem & præparationem, ut ea poſt modum eo commodius evacuari poſſit. Quare ab initio dentur Salia digeſtiva, aliaque incidentia & reſolventia

2 Exhibeantur autem Salia digeſtiva verſus Paroxyſmum, ut cooperante Natura operatio remedii eo melius procedat.

3 In æſtu, quoniam admodum mitis eſt, nulla fere requiruntur remedia, excepto potu ſufficiente ad diluendos humores.

4 Sequentibus autem duobus diebus reſpiciendum eſt partim ad ipſam Febrem, partim ad inciſionem & evacuationem materiæ febrilis.

5 Priori ſcopo inſervit Eſſentia alexipharmaca, vel ſola, vel cum alia amara v. g. Cent. min. &c. remixta, quæ ante meridiem bis exhiberi poteſt.

6 Poſteriori vero ſatis faciunt Infuſa & Decocta ex Herb. aperitivis, & Spleneticis, leniter laxantia, quæ tempore pomeridiano dentur.

7 Si talis Infuſa laxantia non ſufficienter operantur, aut ſi ſolum ex Herb. & Rad. aperitivis ſine Laxantibus ſunt parata, veſperi detur doſis Pilul. Stahlii vel ſupra præſcript.

8 Si hæc remedia per aliquod tempus fuerunt continuata, Crocus ♂tis ♃iatus Stahlii Pulveribus digeſtivis poteſt admiſceri

9 *Blazerus*: commendat etiam Flores Salis Ammon. verſus Paroxyſmum digeſtivis Pulveribus additos.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 Quoniam Febris hæc lente admodum procedit, hinc etiam nullas fortiores commotiones ferre poteſt, ſed propter eas ſtatim in pejorem ſtatum mutatur.

2 Exulent E. Vomitoria & Purgantia, quæ quidem evacuant, ſed Febrem turbant & ad Hecticam diſponunt.

3 Multo minus Vena hic ſecanda, utpote quæ in hac Febre prorſus nullo modo indicatur.

4 Fortiora alexipharmaca Febres acutas excitant, quare fugienda ſunt.

5 Abſorbentia, quæcunque demum etiam ea ſint, improvide & nimium uſurpata materiam febrilem adhuc magis incraſſant & majorem lentorem inducunt, quare non niſi refracta doſi & cum acidis ſaturata dentur, ſic enim majorem incidendi & abſtergendi habent vim.

6 Si Febris imminuitur aut prorſus ceſſat, appetitus vero redit, caveant ſibi ægrotantes, ne appetitui nimium indulgeant, quoniam recidiva facile ſequitur.

7 Ad hanc præcavendam ægroti aliquandiu vitent aerem frigidum, & quotidie tam Pulveres digeſtivos quam Stomachico - Carminativa uſurpent.

Caput XXXIII.

De

Febre Rheumatica.

I. *Definitio.* Febris Rheumatica eſt Febris ſymptomatica, nullum certum typum ſervans modo intermittens, modo remittens, eum in finem a Natura inſtituta, ut materia vel quantitate, vel quod utpl. fit, qualitate peccans e corpore per motus ſecretorios & excretorios auctiores e corpore expellatur, modo minoribus, modo gravioribus ſymptomatibus ſtipata.

II *Differentia.*

1 Differt *gradu*: in aliis enim *mitior*, in aliis vero *gravior* eſt.

2 A *Febre eryſipelacea*: quæ Inflammationem quandam notabilem in cute comitem habet, quæ vero in Febre rheumatica ordinaria deeſt.

III *Signa.*

1 Invadit ordinarie cum horrore modo mitiore, modo graviore, qui ad incertum tempus ſeſe extendit, ad horæ ſcil quadrantem, dimidiam horam, imo ad integram horam.

2 Quam ſequitur æſtus ſatis gravis & mordax.

3 Sæpius vero & quidem utpl. continuæ adſunt horroris & caloris alternationes, inpr. quando corpus ſolum aliqualiter in lecto commovetur.

4 Continuat hic æſtus non raro aliquot horas.

5 Non tamen ſtatim ſequitur ſenſibilis ſudoris excretio, ſed æſtus, inpr. in principio ordinarie, eſt ſiccus.

6 Tempore æſtus dolor capitis dorſi & artuum inſigniter urget, magis vero ſe exſerit reſpectu ætatis iis in locis, ubi excretiones humorum & dolores congeſtorii tam completi, quam incompleti fieri ſolent.

7 In aliis quoque inſignis præcordiorum anxietas concurrit.

8 Sitis pro Febris diverſitate diverſa eſt, in aliis enim magis, in aliis minus urget.

9 Pulſus eſt celer & frequens & ante ſudoris eruptionem plenus, ſed ſimul aliquo modo mollis.

10 Urina excreta utpl. eſt pauca atque rubicunda.

11 Alvus ordinarie eſt adſtricta, & ſi cauſa latet circa inferiora, flatulentia admodum urget.

12 Concurrit etiam tam in Febre, quam poſt finitum ſudorem inſignis artuum laſſitudo, quæ tamen non adeo diu durat.

13 Et quamvis Paroxyſmus ſudore finiatur & reliqua ſymptomata mitigentur, remanet tamen inſignis debilitas corporis cum dolore partis cujusdam & interdum cum aliquo tumore & levi rubore.

14 Paroxyſmo hujus Febris nullum certum intercedit tempus, ſed vagi admodum ſunt & modo hac, modo illa hora invadunt.

15 Paroxyſmi hi interdum adeo diu durant, ut continuitatis merito ſuſpecti ſint: ita obſervavimus in quibusdam horrorem, quem æſtus duos integros dies & adhuc amplius durans excipiebat.

16 Nonnunquam vero Paroxyſmum finitum mox alius excipit: inpr. ſi in priori ſudor non erupit. Paſſus ſum ante 6 circiter annos hujuſmodi Febrem, primus Paroxyſmus cum magno horrore hora quinta veſpertina invadebat, quem calor ſed ſine ſudore excipiebat: circa mediam noctem alter ſequebatur cum leni horrore, ſed graviore æſtu, ſiti, dolore capitis, dolore dorſi & ſcapularum &c. aſt iterum matutina tertius ſuperveniebat ſine horrore, aſt graviſſimo æſtu, doloribus majoribus capitis & deliriis, qui poſt ſextam in largiſſimos ſudores finiebatur. Quo omnia ſymptomata ceſſabant, excepto dolore ſcapularum & colli, qui aliquot dies durabat, ita

ita ut collum movere nequirem. Obſervavi id quoque in aliis, qui ſpatio viginti quatuor horarum duobus aut tribus Paroxyſmis correpti fuerunt.

17 Ordinarie autem non niſi unicus obſervatur Paroxyſmus febrilis, quem excipit dolor vel cervicis & ſcapolarum vel dorſi, oſſis ſacri aut aliarum partium qui non niſi elapſo aliquo tempore ſenſim ſenſimque ſub blanda diapnoe ceſſat.

18 Obſervavimus quoque talem Febrem ſtatas periodos ſervantem in femina juniore, quæ ſingulis diebus præciſe hora duodecima meridiana cum inſigni dolore hemicranico ad veſpertinam octavam continuante corripiebatur, & hæc Febris cum dolore per integrum octiduum durabat, quo finito Febris quoque ceſſabat, remanente ſolum adhuc dolore aliquo capitis.

IV. *Subjectum.*

1 Homines temperamenti humidioris, Sanguinei, Sanguineo Phlegmatici, Plethorici.
2 Plethoram nimium commoventes.
3 Vino & liquoribus ſpirituoſis abutentes.
4 Vitam otioſam ſubito cum laborioſa commutantes.
5 Excretiones ſudoris aſſuetas negligentes.
6 Venæſectiones & ſcarificationes debito modo non obſervantes.
7 Quibus ſanguinis fluxus, v. g. Hæmorrhagiæ narium, Menſes aut Hæmorrhoides ſuppreſſi ſunt.
8 Affectibus Rhevmaticis ſæpius afflicti & in iisdem male tractati.

V. *Prognoſis.*

1 Febris hæc ſæpius per ſolam tranquillam continentiam & per diaphoreſin a Natura curatur.
2 Facile etiam cedit remediis temperantibus & diaphoreticis fixis debito tempore exhibitis.
3 Male vero tractata inpr. remediis diaphoreticis calidis & volatilibus facile degenerat in acutam.
4 Rhevmata talia cum Febre conjuncta, ſi partes internas occupant, & male tractantur, Febres inflammatorias producunt.
5 Quo magis urget æſtus eo magis metuendum eſt, ne affectus in morbum acutum tranſeat.
6 Si Febris hæc aliquoties homines afflixit, poſtea ob leviores etiam cauſas eos iterum corripit.
7 Si æſtus & horripilationes alternis vicibus affligunt, melius eſt, quam ſi æſtus continuus diu ægrotos torquet.
8 Alvus adſtricta malum exaſperat, aperta vero levius reddit.

VI. *Remedia.*

1 Temperantia: Arcan. duplic. Tart., Tartariſat. Vitr. Lap. ♋. Conch. Citrat. Mat. Perl. Lap. Percar. lenia acida, Succus Citri &c.
2 Blanda diapnoica: Aqu. Card. bened. Mariæ, Scabioſ. Scord. Scorzon. Galeg. &c. ♁. diaphor. Bezoard. miner. Mixt ſimpl. Eſſentia, Scord. Pimpin. alb. Alexipharmaca.
3 Lenia laxantia: Magneſ. alb. Manna, Fol. Senn. Rhabarb. Pil. Stahlianæ, Becherianæ, Tart. &c.

Formulæ Remediorum.

1 Potiuncula temperans.

℞. *Aqu. Scabioſ.*	*Nitr. ♁iat. a. ʒſs.*
Scorzon.	*Cinnab. nat. ℈j.*
Tarax.	*Sir. acetoſ. citr. ℥ſs.*
Cichor.	*M.*
C. C. citr. a. ℥j.	*D. ſing. 2. 3. horis cochl. aliquot.*
Arcan. dupl.	
Conch. citrat.	

2 Alia diapnoica.

℞. *Aqu. Galeg.*	*Nitr. regener.*
Fl. acac.	*C. C. Philoſ. a. ℈j.*
Ulmar.	*Cinnab. ♁ii. gr. XV.*
Card. bened. a ℥j.	*Tab. M. xſt. ſ. ʒij. M.*
Bezoard. miner.	*D. ut antea.*
Matr. perl.	

3 Alia.

℞. *Aq. Fl. Samb.*	*Rub. id.*
Ceraſ. nigr.	*Nitr. ♁iat. ā. ℈j.*
Scord. ā. ℥j.	*Eſſ. alexiph. ℈ij.*
♁ diaphor.	*Sir. ceraſ. acid. ʒſs. M.*
Lap. ♋. ppt.	*D. cochl. tempore ſudoris.*

4 Decoctum laxans.

℞. *Tamarind. ℥iſs.*	*in quibus diſſolv.*
Coq. in ſ. q. Aq. ſ.	*Mann. elect. ℥ij. M.*
℞. *Colat. ℥vj.*	*Colat. D. calide vel tepide.*

5 Infuſum laxans.

℞. *Fol. Senn. ʒij. iij.*	*Aq. Cichor. ℥vij.*
Rhab. elect. ʒiſs.	*In Colat. diſſolv.*
Sal. Abſinth. ʒj.	*Mann. elect. ℥j. M.*
Infund. per noct. in	*D. ut antea.*

6 Aliud.

℞. *Rad. Cichor.*	*Fol. Senn. ſ. ſ. ʒvj.*
Tarax.	*Rhabarb. elect. ʒiij.*
Polypod.	*Cort. ☉nt.*
Vincetox. a. ʒiij.	*Tart. ſolub. ā. ʒij.*
Herb. Bellid. c. Fl.	*Inciſ. infund. in*
Capill. ♀	*Vin. alb. & Aq. ſ.*
Cent. min. ā. mſs.	*℔iij. D. mane ℥vj. viij.*

7 Pilulæ laxantes.

℞. *Pil. Tart. ℈j.*	*D. mane.*

8

℞. *Pil. Becher. ℈j.*	*D. veſperi.*

VII. *Methodus medendi.*

1 In commotionibus hiſce Febrilibus, quæ ordinarie a Natura ad expellendam materiam acrem Salſo-bilioſam in ſanguine hærentem inſtituuntur, nunquam tamen verum febrilem typum obſervant, ante omnia eo reſpiciendum eſt, ut materia hæcce mature partim temperetur, partim e Maſſa Sanguinea ad habitum corporis pellatur.
2 Huic fini potiſſimum inſerviunt remedia temperantia, materiæ illius acrimoniam aliquo modo infringentia & æſtum febrilem ita moderantia, ut per habitum corporis poſſit excerni.
3 Hæc ipſa temperantia, inpr. Salina cum Abſorbentibus mixta, ſimul etiam optime Urinam pellunt, ac multas partes ſalinas bilioſas per Urinam evacuant.
4 Iis tamen ſtatim vel jungenda vel ſubjungenda ſunt lenia diapnoica, hæc enim temperantibus mixta & Urinam & diapnoen pellunt, adeoque affectus curationem faciliant.
5 Eo magis autem inſiſtendum eſt hiſce remediis, ſi æſtus nimium urget cum aliis ſymptomatibus febrilibus, ut hoc modo blanda diapnoe promoveatur.
6 Si alvus eſt adſtricta, ita ut ideo motus febriles magis urgeant, aperiatur Clyſtere emolliente, aut veſperi dentur Pilulæ ex Gummatibus & Extractis, aut Stahlianæ, quæ omnes excretiones promovent.
7 Non ſolum autem curative, ſed etiam præſervative proſunt, inpr. ſi Venæſectiones æquinoctiales aut Scarificationes in ſubjectis diſpoſitis præmittuntur.
8 Non ſine fructu etiam Infuſa laxantia & incidentia evacuationibus ſanguinis ſubjunguntur, quæ humores incidendo ſucceſſive evacuant.
9 Hiſce autem laxantibus palmam facile præcipiunt Pilulæ ex Sal Tart. fixo certa encheireſi volatili reddito & cum Extracto quodam Purgante mixto, quæ non ſolum affectum brevi tempore mitiorem reddunt, ſi noctu ad gr. vj. viij. ℈ſs ſumuntur, ſed etiam dolores poſt Rhevmata relictos, imo eos quoque qui in articulis jam fixi ſunt, mitigant & tollunt, quod ſæpius expertus ſum.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 In febrilibus hiſce commotionibus abſtinendum eſt ab omnibus commoventibus & draſticis remediis: exulent E. omnia emetica, Purgantia acria &c.
2 Abſint quoque ſudorifera calida, quæ maximos motus in Maſſa Sanguinea excitant, Rhevmata exaſperant, ita ut non raro in Febre acutas degenerent.
3 Ægroti in lecto quantum quidem poſſunt, tranquilli ſint, ac finem ſudoris expectent.

 4 Vi-

4 Vitent quoque omnes fortiores commotiones, quoniam hæ malum facile revocant; e contra vero corpus placido motus exerceant, ut hoc modo ſanguis æqualiter diſtribuatur ac ſecretiones & excretiones promoveantur.

Caput XXXIV.

De

Febre Scorbutica.

I. *Definitio.* Febris Scorbutica eſt Febris ſymptomatica & erratica horripilationibus & æſtu alternantibus ac maculis in peripheria corporis poſtea ſtipata, a Natura eum in finem excitata, ut per motus auctiores materiam quandam noxiam ad habitum corporis expellat.

II. *Differentia.*

1 Reſpectu *commotionum febrilium*, quæ in aliis *graviores*, in aliis vero *mitiores* ſunt.

2 Deinde Febris hæc non confundi debet cum illis in quibus interdum ob culpam ægrotantium & Medicorum, aut etiam ob concurrentem Cacochymiam maculæ rubicundæ occurrunt. Hæc enim Febris ſcorbutica requirit ſubjecta, quæ antea frequentibus maculis rubris, lividis &c. afflicta fuerunt. Vocabar ante duodecim, & quod excurrit annos ad ægrotum quendam qui maximum æſtum patiebatur: corpus hinc inde maculis rubicundis conſperſum erat, & quidam exiſtimabant eum laborare Petechiis, alii vero Scorbuto. Sed cum accuratius inquirerem in regimen & aſſumpta remedia, utrumque negabam; æger enim in æſtu die eodem e lecto ſurrexerat: unde ſequebatur aliqualis horror cum inſigni æſtu; adſtantes ad expellendum venenum, uti putabant, dederant Theriacam Andromachi, Tinct. Bezoardicam, vinum rubrum generoſum &c. ac ægrotum calore hypocauſti ac ſtragulis cogere voluerant ad ſudorem, unde in tali æſtu maculæ eruperant. Præſcribebam E. Potiunculam diaphoreticam temperantem ac Emulſionem, unde ſequenti die melius ſe habebat, maculæ vero diſparuerant, & ſic elapſis paucis diebus priſtinam ſanitatem recuperabat.

III. *Signa.*

1 Præcedunt multa Scorbuti ſigna, de quibus ſupra Tab. de Scorbuto actum fuit, quæ maniſeſte Scorbutum adeſſe monſtrant.

2 Inpr. vero ſæpius affliguntur maculis varii coloris, rubicundis, ex atro rubris, lividis &c. ſine concurſu ſenſibili febrili.

3 Imo ordinarie præcedunt hę maculæ ipſas commotiones febriles, illaſque comitantur.

4 Et ſi antea non ſufficienter prodierunt, per motus febriles magis expelluntur, ut hoc modo Natura fine ſuo potiatur.

5 Sed tales maculę ordinarie ſunt minores ac numero pauciores, coloris minus conſueti, & etiam in locis inconvenientibus prodeunt, donec Natura motibus ſuis febrilibus per conſueta loca & ſufficiente numero ac magnitudine eas expellat.

6 Interea in partibus in quibus tales maculæ hærent, aut per quas expelli debent, inſolito languore ac torpore affliguntur.

7 Quos non raro dolores tendentes, prementes, modo minores, modo graviores ſequuntur, ita ut ægri ob fatigationem & dolorem inſignem admodum inquieti ſint.

8 Quoad ipſas febriles commotiones, ſunt eę admodum variabiles & inconſtantes.

9 Non raro enim mitiores quoque tales motus uno impetu in vehementes commotiones degenerant.

10 Quæ tamen diu non durant, ſed brevi iterum finiuntur.

11 Interim tamen gravia & moleſta admodum in temporariis hiſce commotionibus conjuncta habent ſymptomata.

12 Præter ſcil. fatigationem & dolores tenſivos, modo memoratos, anguſtias & anxietates pręcordiorum.

13 Quibus junguntur vertiginoſę capitis perturbationes.

14 Alvus eſt perturbata, ſive modo adſtricta modo ſicca.

25 Nulla tamen deliria concurrunt in hiſce perturbationibus.

16 Sed ſępius urgentibus hiſce ſymptomatibus inſperata ſequitur animi alacritas & euphoria.

17 Et tales viciſſitudines interdum cito alternant, ita ut ſtatim ſymptomata illa iterum urgeant.

18 Nullus tamen unquam in hiſce Febrilibus commotionibus obſervatur typus multo minus periodus, ſed vago modo ęgrotos corripiunt, adeoque revera nil niſi Febres ſymptomaticę ſunt.

19 Sed tam diu recurrunt, donec materia, quam Natura expellere nitebatur, e corpore excreta ſit.

IV. *Subjectum.*

1 Homines Scorbuto vero laborantes & eum antea ſępius experti.

2 Per malum vitę regimen Scorbutum incurrentes.

3 Cacochimici etiam ſimul multa hypochondriaca pathemata paſſi.

V. *Prognoſis.*

1 Febres tales nullum periculum minantur, etiamſi frequentius recurrant.

2 Et hinc magis in iis reſpiciendum eſt ad affectum primarium, nempe Scorbutum, quam ad commotiones febriles.

3 Quo neglecto facile per remedia inconvenientia turbari poſſunt.

4 Inpr. quando pathemata hypochondriaco arthritica concurrunt, ſic enim commotiones tales febriles facile in pejorem ſtatum degenerant.

5 Quamvis autem Medici ſępius Scorbutum in multis Febribus tanquam cauſam accuſent, revera tamen Febres tales ſcorbuticę in noſtris regionibus maxime ſunt rarę: an vero frequentiores ſint iis in regionibus, ubi epidemice homines affligunt, ii norunt qui in talibus locis praxin exercent. Fateor me in tota mea Praxi ultra quinque vel ſex hoc morbo laborantes non obſervaſſe. Vocabar aliquando ad puerum novem vel decem annorum, qui, eo tempore quo Febres petechizantes hic graſſabantur, poſt horripilationem & ęſtus totum corpus maculis varii coloris ſatis magnis conſperſum reportabat. Chirurgus jam conſultus fuerit, qui dum Petechiarum mentionem fecerat, magnum terrorem parentibus incuſſerat: cum vero nil niſi leviores commotiones febriles in puero deprehenderem adſtantes læto animo eſſe jubebam: exhibebam E. nil niſi potiunculam leniter diapnoicam & ſimul temperantem unde brevi ſalvus erat.

6 Commotiones hæ febriles non facile ad acutam indolem inclinant, niſi admodum perverſe tractentur.

7 Magis vero tendunt ad diuturnitatem ſive frequentiorem recidivam, ſi affectus primarius non tollitur.

VI. *Remedia.*

1 Lenia temperantia & diaphoretica: Arcan dupl. Tart. Vitr. ♁ diaph. Bezoard. miner. &c.

2 Blanda laxantia Tamarind. Fol. Senn. ſ. ſ. Rhabarb. Manna, Pil. Stahlianæ.

3 Anti Scorbutica: Vid. *Tab. de Scorbuto.*

Formulæ Remediorum.

1 Potiuncula diapnoico temperans.

℞. *Aq. Cherefol.*
Brecabung.
Nummular.
Bellid. ā. ℥j.
Conch. citrat.
♁ *diaph.*
Nitr. regener.
Tart. Vitr. ā. ℈j.
Sacch. Canar. ℥ij. *M.*
D. cochleatim.

2 In

2 Infuſum laxans.

℞. *Rad. Vincetox.* — *Fol. Senn. ſ. ſt.* ʒvj.
Onon. — *Rhabarb. el.*
Polyp. — *Fibr. Helleb. nigr. ā* ʒij.
Herb. Fumar. — *Inciſ. infund. in Vin.* ℔iij
Trifol. fibr. — *Colat. D.* ʒvj. *mane.*
Cherefol. ā. mſ.

Reliquas Formulas contra Scorbutum vid. *ſupra.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Febris Scorbutica rarius poſtulat peculiarem Methodum, ſed curato morbo primario, nempe Scorbuto per ſe ceſſat.

2 Nec etiam opus eſt remediis, quoniam per ſolam tranquillam in lecto continentiam ordinarie ſponte cum omnibus ſymptomatibus curatur.

3 Si tamen aliquid agendum eſt, ſufficiunt temperantia cum diapnoicis interpoſito ſolum potu ſufficiente, inpr. mediocriter calido.

4 Præſervationis gratia conveniunt lenia laxantia cum antiſcorbuticis mixta, præſertim ſi aliquandiu uſurpantur, aut certis temporibus repetuntur.

5 Hiſce vero ſemper interponantur antiſcorbutica ut hoc modo affectus primarius tollatur.

6 Si in commotionibus hiſce febrilibus pathemata hypochondriaco arthritica occurrunt, ad hæcce quoque reſpiciendum eſt, de quibus ſuo loco.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Quamvis hæ commotiones febriles in Scorbuto ſæpius ſint leviores, nunquam tamen prorſus negligendæ ſunt.

2 Multo minus perverſa Methodo utendum eſt, quoniam gravia mala non raro exinde originem trahunt.

3 Exulent hic omnia commoventia, Vomitoria, Purgantia fortiora, Volatilia, fortiora ſudorifera &c.

4 Reliquas Cautelas Vid. *Tab. de Scorbuto.*

CAPUT XXXV.

DE

Febribus corruptis & nondum typicis.

I. *Definitio.*

1 **F**Ebres corruptæ ſunt Febres partim intermittentes, partim acutæ, quæ vel propter malum regimen, vel propter perverſam medicationem ita corruptæ ſunt, ut ab indole & typo ordinario prorſus alienæ ſint, ac hinc tam diagnoſin, quam curationem admodum difficilem reddant.

2 Febres nondum typicæ ſunt commotiones febriles modo graviores modo mitiores, quæ tamen, licet communia febrilia ſymptomata conjuncta habeant, nondum tamen ſe ita manifeſtant, ut exinde plenarie cognoſci queat, an ad acutas, an vero ad intermittentes referri debeant vel queant.

II. *Differentia.*

1 Febris corrupta eſt vel *intermittens* vel *aucta aut continua.*

2 Eadem differentia quadrat quoque in Febres nondum typicas.

III. *Signa.*

1 Quando omnia ſymptomata ita ſunt confuſa, ut morbus ad nullam certam Febrem referri queat, quoniam typus ſimul perverſus eſt: aut quando Febris in ſuo gradu cum omnibus ſymptomatibus nimium aucta eſt, aut quando in vigore ſuo defecit præſente nihilominus virium proſtratione.

2 Febrium vero nondum typicarum ſymptomata ſunt, invaſio quædam febrilis vel fortior, vel mitior: primis tamen diebus vix cognoſci poteſt, ad quam Febrium claſſem referri debeant vel queant.

IV. *Subjectum.*

1 Homines quicunque in Febribus tam intermittentibus quam acutis per inconvenientia remedia imprudenter tractati.

2 Ægroti regimen Febribus conveniens minime obſervantes.

3 Senſibiles & ad animi commotiones proni.

V. *Prognoſis.*

1 Febres corruptæ ordinarie majori exponunt periculo ægrotantes, quam non corruptæ, quoniam omnia ſymptomata magis urgent.

2 Majus adhuc periculum ab iis imminet, ſi ſimul excretiones in Febribus neceſſariæ ſuppreſſæ ſunt.

3 Febres corruptæ ſemper diutius durant & difficilius curantur, quam non corruptæ.

4 Febres intermittentes corruptæ facilius curantur quam acutæ.

5 Acutæ corruptæ ſemper admodum periculoſæ ſunt, & quamvis conveniente etiam Methodo tractentur, nihilominus tamen ſæpius ad mortem properant.

6 Febres nondum typicæ ſi imprudenter tractantur, facile in graviores morbos degenerant.

VI. *Remedia.*

1 Sunt ſæpius laudata temperantia, abſorbentia, diaphoretica fixa, Julepi, Emulſiones &c.

2 Alexipharmaca varia hiſce interpoſita.

3 Lenia laxantia pro diverſitate Febrium.

4 Tonica varia ſuperius recenſita.

Formulæ Remediorum.

Vid. *Tab. præcedentes.*

VII. *Methodus Medendi.*

1 *In morbis corruptis.*

a Cum tales Febres per imprudentem medicationem & malum regimen corruptæ fuerint, Methodo cuivis Febri convenienti tractandæ ſunt.

b Conveniunt E. ab initio ſæpius laudata digeſtiva, abſorbentia acido Citri ſaturata & diaphoretica fixa cum Eſſentia alexipharmaca reliquis vel mane vel a meridie interpoſita.

c Ad Alvi laxitatem ſemper etiam reſpiciendum eſt, inpr. in Febribus intermittentibus corruptis, quoniam ab alvi libertate ſymptomatum mitigatio dependet.

d Pilulæ Stahlianæ & Becherianæ ac amara cum lenibus laxantibus mixta hic optima ſunt, quoniam ad Febris revocationem multum contribuunt.

e Si Febris iterum in ordinem redacta eſt, tractetur poſtea Methodo ordinaria.

2 *In Febribus nondum typicis;*

a Exhibeantur ab initio digeſtiva cum abſorbentibus & diaphoreticis fixis, quibus pro circumſtantiarum ratione interponatur Eſſ. alexiph.

b Et hæcce remedia tam diu continuanda ſunt donec Febris certum typum acquiſiverit.

c Si autem talis typus ſe manifeſtat, probe deinde ad eum medicus attendat, ne iterum per imprudentem remediorum applicationem turbetur.

d Sin vero prorſus nullus adeſt typus, Medicus inquirat in tempus invaſionis, an matutinum, antemeridianum, pomeridianum an vero veſpertinum fuerit, ut & an cum, an vero ſine horrore invaſerit; & ſic verſus tempus exacerbationis conſueta digeſtiva cum abſorbentibus fixis, declinante vero Paroxyſmo alexipharmaca exhibeat.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 In Febribus corruptis pariter ac nondum typicis abſtinendum eſt ab omnibus remediis commoventibus & Venæſectione, quoniam morbos & typum magis pervertunt, laudanda potius eſt mitiſſima Methodus.

2 In Febribus corruptis ægrotus non obruatur remediis, ad expugnandum morbum, quoniam enim reſtitutio tarde procedit, patientia opus eſt.

3 Eſſent. alexipharmacam, inpr. Eſſ. Scordii probe mitigatam, præſtat minoribus & repetitis doſibus, quam auctioribus exhibere.

4 Abſorbentia quæ cum digeſtivis exhibentur, ſemper ſint acido Citri ſaturata, ſic enim eo melius & diureſin & diaphoreſin promovent.

LIBER VI.

DE

AFFECTIBUS SENSUUM INTERNORUM

ET

EXTERNORUM IN GENERE.

I. *Definitio*.

Morbi ſenſuum ſunt affectus præternaturales, ſenſus affligentes, eorum functionem magis vel minus lædentes, a variis cauſis originem trahentes.

II. *Differentia*.

1 Alii *ſenſus externos* corripiunt, uti ſunt varii affectus oculorum, aurium &c.

2 Alii vero *ſenſus internos* affligunt, uti ſunt varia deliria.

3 Alii ſunt *recentes* & ſenſuum functionem ſolum aliquo modo lædentes.

4 Alii vero *inveterati* & ſenſuum tam internorum quam externorum uſum quam maxime perturbantes.

III. *Signa*: quæ per ſe facile patent

1 *Senſuum externorum*:

a Viſus imminutio per *Hypopium*, *Unguem oculi &c*. ejuſdem abolitio per *Cataractam*, *Guttam ſerenam*, graviores læſiones oculorum.

b Auditus læſio aut abolitio per *Obauditionem*, *Tinnitum*, & *Suſurrum aurium*, *Surditatem*.

c Depravationes & læſiones Guſtus & Olfactus, ita ut omnia ſalſa, amara &c. appareant.

d Læſiones tactus variæ ex relatione ægri ſe manifeſtantes.

2 *Senſuum internorum*:

a Læſiones memoriæ, debilitas ejuſdem & amiſſio.

b Rationis perverſus ſtatus in variis deliriis tam acutis in Febribus, quam Chronicis, *Melancholia*, *Mania*, *Moria* &c.

c Læſiones appetitus, dum vel imminuitur, vel depravatur, vel augetur, ſitis vel aucta vel nulla. Signa Specialia in ſequentibus tabulis explicabuntur.

IV. *Subjectum*.

Affectibus hiſce in genere obnoxii ſunt omnes homines, quilibet enim in tales morbos ob varias cauſas incidere poteſt.

2 Magis tamen ad eos inclinant homines, frequentes congeſtiones ad ſenſoria paſſi.

3 Varios morbos tam acutos quam chronicos experti, a quibus ſæpius talia mala producuntur.

4 Quibus Philtra vel venena exhibita fuerunt.

5 Meditationibus nimium indulgentes.

6 Melancholici, ſanguinem ſpiſſiorem habentes, mœrori & triſtitiæ dediti.

7 Maxime ſenſibiles, iracundi. Reliqua vide *in Tab. Specialibus*.

V. *Prognoſis*.

1 In læſiones ſenſuum Ars Medica tantam non habet potentiam ac in alios morbos, & hinc non paucæ illarum vel ſunt admodum chronicæ, vel incurabiles.

2 Chirurgia interdum facilius adhuc tollere poteſt nævos oculorum internos, quod videmus in Hypopio, Ungue oculi & depoſitione Cataractæ.

3 Læſiones ſenſuum internorum, a fortioribus animi pathematibus productæ, utpl. eludunt omnem operam Medici.

4 Si vero res naturales in cauſa ſunt, uti ſanguis ſpiſſior in liene incarceratus cauſa eſt Melancholiæ hypochondriacæ, aliquando curationem admittunt, quamvis & hic magnus requiratur labor: idem cenſendum eſt de Mania,

5 Deliria, a Philtris, Venenis &c. producta, adhuc difficilius curam admittunt.

VI. *Remedia*.

1 Evacuantia varia per ſuperiora & inferiora.

2 Omnis generis alterantia, incidentia, reſolventia, abſorbentia.

3 Auxilia Chirurgica varia, ope inſtrumentorum & remediorum.

4 Specifica, quæ tamen rariſſima ſunt.

Formulæ Remediorum.

De hiſce vid. *Tab. ſequentes*.

VII. *Methodus medendi*, &

VIII. *Cautelæ Practicæ*.

1 Hæc pro diverſitate ſubjectorum, affectuum, admodum variat, quare Medicus ad omnia probe attendat neceſſe eſt.

2 Nonnunquam Venæſectione opus eſt, ſed Medicus probe examinet, quo tempore & qua in parte ea inſtitui debeat.

3 Imprudenter enim inſtituta ſæpius affectus graviores reddit.

4 Si purgandum eſt, id pariter fiat debito tempore & remedia in ſufficienti copia exhibeantur, quidam enim horum morborum non niſi lenes poſtulant laxationes, quidam vero etiam draſtica Vomitoria & Purgantia dum euphoria ferunt, uti id videmus in maniacis, quibus interdum doſes remediorum in duplo exhibere neceſſe eſt.

5 Si morbus talis dependet ab alio, ſemper ad primarium reſpiciendum eſt, quo neglecto nunquam ſalutaris obtinetur finis.

6 Cura moralis in affectibus imaginationis plus ſæpius prodeſt, quam omnia alia remedia.

7 In deliriis a Philtris, Venenis &c. Medicus utpl. ob defectum ſpecificorum oleum & operam perdit.

8 Nunquam tamen exhibeantur ſpecifica, niſi præmiſſa fuerint, ubi opus eſt, univerſalia, Venæſectio ſcil. Vomitoria, Purgantia, Diaphoretica, Incidentia, Abſorbentia &c.

9 In Deliriis mulierum coitus ſæpius omnia reliqua remedia ſuperat. Vid. infra ſub *Morbis Mulierum*.

10 Si læſiones ſenſuum internorum dependent a peculiari partium conformatione, Medicus fruſtra utitur omnibus remediis.

11 Cura præſervativa hic in Medico probe quoque eſt attendenda, quoniam tales affectus facile recrudeſcunt: novi feminas, qui in puerperio ſemper erant maniacæ, aliæ melancholicæ, aliæ vero adeo ſimplices, ut vix aliquid comprehendere poſſent. In aliis obſervavi tempore graviditatis vel perpetuam Melancholiam vel furorem contra maritos, quos tamen maxime amabant, directum, quæ tamen incommoda miſſo ſanguine mox ceſſabant. In aliis malum tempore vernali, in aliis vero autumnali recrudeſcit; adeoque Medicus conſideratis omnibus circumſtantiis modo Laxationes, modo Venæſectiones &c. inſtituere debet.

SE-

SECTIO I.

DE

MORBIS SENSUUM EXTERNORUM.

CAPUT PRIMUM.

DE

Hypopio & Pterygio.

I. *Definitio.*

1 *Hypopii.*

Hypopium eſt parvum apoſtema ſ. puſtula ſub tunica cornea, a perpeſſa inflammatione, male diſcuſſa, producta.

2 *Pterygii ſ. Unguis:*

Pterygium ſ. Unguis eſt concrementum quoddam membranoſum, volucrum alam l. unguem humanum repræſentans, ex cantho oculi majori plerumque originem ſumens & ad pupillam ſæpius ſe extendens viſumque intercipiens.

II. *Differentia.*

1 Quomodo Hypopium & Pterygium inter ſe differant ex Definitionibus patet.

2 Pterygii plures ab Auctoribus recenſentur ſpecies. Aliud enim e *tenui* tantum *membrana* formatum videtur: aliud e *pinguedine*: aliud denique ex *fibris carnoſis*, intertextis aliquot vaſculis ſanguineis, quod ſpecialiter *Pannus* audit.

3 Aliud porro eſt *parvum*, aliud *magnum*: aliud fortiter corneæ adhærens: aliud facile ab eadem ſeparabile: aliud *album*, aliud *rubrum*.

III. *Signa.*

1 *Hypopii.*

Puſtula parva ad inſtar variolæ in hac l. illa oculi parte poſt prægreſſam inflammationem exſurgens.

2 *Pterygii:*

Excreſcentia e cantho oculi majori exorta, & quotidie magis magisque in latum ſe ſe extendens, figuram alæ l. unguis efformans, tandemque ipſam viſionem obſcurans.

IV. *Subjecta.*

1 Hypopio expoſiti ſunt, qui Ophthalmia ſanguinea laborant.

2 Qui contuſionem oculorum paſſi ſunt.

3 Quibus oculi variolis obſidentur.

4 Pterygio, quibus Hypopium minus bene curatum fuit.

5 Quibus acriora remedia, affluxum humorum invitantia, applicantur.

V. *Prognoſis.*

1 Inflammatio oculorum, niſi rite diſcutiatur, poſt ſe ducit ſuppurationem Hypopiumque efformat.

2 Hypopium vero minus bene mundificatum Pterygio ſæpius occaſionem præbet.

3 Hypopium ſelectis remediis facile cedit, nullamque deformitatem poſt ſe relinquit.

4 Quo proprius vero ipſi pupillæ eſt, eo accuratius tractandum.

5 Pterygium in principio ſuo adhuc conſtitutum non ita difficulter remediis externis tollitur.

6 Quando vero jam latioris ambitus eſt, tunc minus obedit his medicaminibus, ſæpiusque præſidio Chirurgico opus eſt.

7 Ubi tamen exquiſitior concurrit ſenſus, nec Operatio Chirurgica tuta eſt, cum Carcinoma exinde quandoque originem ſumat.

VI. *Remedia.*

1 Generaliora, affluxum humorum verſus ſuperiora derivantia & evacuantia: Venæſectio & Scarificatio in ſtatu Plethorico; laxantia ex Rhabarbaro, ☿ dulci, Extract. Helleb. nigr. Panchym. Croll. Maſſ. Pil e Succ. Crat. Reſin. Jalapp. Scammon. Sal. Epſon. ſ. Cathart. amar. Pediluvia.

2 Diſcutientia in Ophthalmia celebrata, & in ſpecie Unguentum ophthalmicum D. weisbach.

3 Hypopium ruptum mundificantia, ſeptica leniora: Ungt. modo laudatum, mel in vaſe cupreo liquatum, donec virideſcat, ſaccharum in vaſe cupreo ad cœruleum fere colorem tritum, os ſep. ppt. Conch. ppt. mat. perl. ppt. Teſt. ovor. ſubtiliſſ. pulveriſat. Tut. Pompholyx, Nihil. alb. pulveretenus inflata, vel cum ▽ ophthalmicis, Euphraſ. Fl. Cyan. Roſ. Calcatr. chelid. maj. mixta & applicata, Vitriolum album & ſaccharum ♄ni in ▽ ophthalm. ſolut. & guttatim applicita, ſaccharum Canarienſe ſubtiliſſime pulveriſatum, oleum laterinum.

4 Pterygia emollientia: Pinguedines recentes: Anſeris. Aſciæ piſcis, Serpent.

5 Eadem abſumentia: ſeptica ſupra commendata mitiora, poſt & fortiora: fel Anſer. Gallinar. piſcium cum melle ſubactum, Succ. Nicot. Chelidon. major. Aloe hepatica; denique penetrantiſſima: Vitriolum Cyprium, ☿ præcipitat. Æs uſtum, Lithargyrium, Crocus Metallorum, aquis, oleis l. mucilaginibus diluenda & contemperanda. Ultimo loco Operatio Chirurgica.

Formulæ Remediorum.

1 Pilulæ laxantes.

℞. *Extract. panchym. Crol. gr. XII.*
☿ii dulc. rit. par. gr. vi.
Reſin. Jalapp. gr. iv.
F. l. a. Pil. No. XV.
D. pro una vice.

2 Pulvis laxans.

℞. *Specif. Jalappin. ʒſs.*
☿ii dulcis rit. parat. ℈ſs.
M. D. pro una vice.

3 Sal laxans.

℞. *Salis Cathart. amar. ℥j.*
Aſſumatur in juſculo calente.

4 Unguentum Ophthalmicum diſcutiens & reſolvens.

℞. *Ungt. ophthalm. D. Weisbach. ℥ij.*
Applicetur bis per diem ad magnitudinem piſi oculi cantho majori.

5 Aqua ophthalmica mundificans & exiccans.

℞. *Tut. ppt. ʒj.*
Matr. perl. ppt.
Oſſ. ſep. ppt. a. ʒſs.
Camph. ℈ſs.
▽ Euphraſ.
Chelidon.
Fænic. a. ℥ij.
M. &c. penna loco affecto applicetur.

6 Unguentum emolliens pro Unguibus.

℞. *Pingued. Aſciæ piſc. l. viperar. rec. ℥ij.*
Applicetur guttatim calide.

7 Aqua ſeptica pro iiſdem.

℞. *▽ Fl. cyan.*
Roſar.
Chelid. maj.
Croc. metall. ſubtiliſſ. pulveriſat. & edulcorat. gr. vj.
Aloes hepat. gr. iij.
Vitriol. alb. gr. ij.
M. applicetur, ut antea.

8 Alia.

℞. *▽ Chelid.*
Euphraſ.
Roſar. ā. ℥ſs.
Tutt. ppt. ʒj.
∘∘∘ ex pann. Cannabin. combuſt. parat. parum.
M. Uſus, ut prioris.

9. Alia.

℞. *▽ Roſar.*
Euphraſ.
Chelid. maj.
Fl. Cyan. a. ℥ſs.
Vitriol. Cypr. ℈ſs.
Sacchar. ♄ni gr. v.
M. Uſus, ut præcedent.

VII. *Methodus medendi.*

1 *Hypopii.*

a In incipiente Hypopio eadem uſurpantur remedia, quæ in Ophthalmia ſanguinea commendata ſunt, interna nimirum & externa diſcutientia, laxantia aliquoties repetenda, Pediluvia.

b Quo

b Quo facto eo intentio dirigatur, ut vulnuſculum mundificetur, quod per Unguentum ophthalmicum Weisbachii, egregium diſcutiens & mundificans, aliaque ſeptica lenicra impetratur.

Pterygii ſ. Unguis:

a In Pterygii geneſi conveniunt etiam aliquæ laxationes per vices inſtituendæ, præmiſſa in ſtatu plethorico Scarificatione aut Venæſectione.

b Deinde excreſcentia hæc emollienda eſt per pinguedines ſupra laudatas, per aliquot dies parti affectæ guttatim calide inſtillandas.

c Subſtituantur poſtea lenia ſeptica & his nihil proficientibus magis magiſque fortiora in uſum trahantur, impoſitis ſub horum uſu externe Sacculis diſcutientibus camphoratis, pro dolore a ſepticis inducto mitigando, aut etiam ſolutione Sacchari Saturni in uſum vocata, quæ acrimoniam ſepticorum egregie temperat.

d Qui vero Unguento weisbachii potitur, raro hiſce opus habet.

e Quando Pterygium latioris eſt ambitus & medicamentis non obedit, Operatio Chirurgica in auxilium vocetur.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.

1 Hypopio jam rite formato fruſtra ad diſcuſſionem intentio dirigitur; præſtat hoc in caſu ad ruptionem & mundificationem ſtatim reſpicere.

2 Ruptio melius committitur naturæ quam arti: niſi enim perita manus apertionem inſtituat, facile aliam oculus læſionem incurrere poteſt.

3 Septica & mundificantia, quæ adhibentur, non ſint acriora: ſæpius enim major humorum affluxus exinde invitatur, majorque etiam inflammatio inducitur.

4 Unde, ſi in uſum trahantur, ſemper temperanda ſunt per diluentia, oleoſa, mitigantia, ſaturnina & diſcutientia.

5 Quod inprimis in illo caſu obſervandum, ubi pro Pterygiis extirpandis in uſum trahuntur.

6 Emollientia olea, quæ in Pterygiis adhibentur, non ſint antiqua, utpote quæ colliquandi vim habent, ſed recentia, quæ emolliendi vi prædita ſunt.

7 Neque etiam hæc diu in uſum trahantur, alias major humorum affluxus contingit.

8 Idem etiam efficiunt formulæ nimium aquoſæ.

9 Omnes pulveres, qui in uſum trahuntur, decet eſſe alcoholiſatos; alias irritatio oculi eundem humorum affluxum inducens exoritur.

Caput Secundum.

De

Cataracta & Gutta Serena.

I. *Definitio.*

1 *Cataractæ:*

Cataracta ſ. Suffuſio eſt obſcuratio viſus, ab humore viſcido ſub tunica cornea pupillæ adhærente & radiis luminaribus ingreſſum per humorem cryſtallinum præcludente originem habens.

2 *Guttæ Serenæ:*

Gutta Serena eſt omnimoda viſus privatio, a paralytica nervorum opticorum læſione probabiliter dependens.

II. *Differentia.*

1 *Cataracta a Gutta Serena differt*

a Ratione *cauſæ:* hæc quippe nervorum vitiis originem debet, illa vero ab humorum lentore & viſciditate natales ſuos ducit.

b Ratione *læſionis:* Cataracta pupillam offendit, eandemque humore concreto contegit: Gutta vero ſerena oculum quoad externa prorſus integrum & ſanum repræſentat.

2 *Cataracta ratione ſui ipſius differt*

a Reſpectu *coloris:* qui eſt vel albus l. glaucus, l. viridis l. flavus, l. cœruleus.

b Reſpectu *magnitudinis:* l. totam pupillam contegit l. partem tantum illius.

c Ratione *conſiſtentiæ:* materia Cataractam formans l. eſt adhuc tenuior & fluxilis l. craſſior, in concrementum jam mutata.

d Ratione *durationis:* vel eſt incipiens, l. conſummata.

III. *Signa*

1 *Cataractæ.*

a Conſpicitur externe pupilla ipſius oculi tecta materia quadam, modo viridem, modo cinereum, modo flavum, modo album colorem referente.

b Quando formari demum incipit & materia adhuc tenuis eſt, variæ res oculis obverſari creduntur, v. g. nubeculæ, muſcæ, culices, telæ aranearum, filamenta &c. viſus vero aliquo modo adhuc ſubſiſtit.

c Quod ſi vero humores illi viſcidi magis coeunt & concreſcunt, viſu omnino privantur Patientes & color ipſius Cataractæ accuratius poteſt diſtingui quam in primo principio.

2 *Guttæ ſerenæ:*

Subito plerumque exurgit cum viſus omnimoda ablatione, oculo prorſus nullum vitium referente, ſed ad inſtar ſani ſeſe habente.

IV. *Subjectum.*

1 Qui Hæmorrhagiarum ſpontanearum, hæmorrhagiæ nimirum narium conſuetæ, Hæmorrhoidum & menſium ſuppreſſiones incurrunt.

2 Vel qui artificiales Sanguinis evacuationes aſſuetas omittunt.

3 Fonticulos, Veſicatoria, ulcera diu manantia temere ſupprimentes.

4 Externas violentas injurias, ictum, caſum, contuſionem paſſi.

5 Lucubrationibus nimis, concurrente diſpoſitione, indulgentes.

6 Venere abuſi.

7 In fumis, exhalationibus acrioribus, diu verſantes.

V. *Prognoſis.*

1 Gutta Serena rariſſime curatur & ab omnibus fere Auctoribus pro re deſperata habetur.

2 Cataracta, quando in primis ſuis adhuc conſtituta eſt initiis, remediis internis & externis reſolventibus ſpecificis curationem adhuc admittit.

3 Quando vero rite jam formata eſt, tunc nonniſi auxilio chirurgico tollitur.

4 Cataracta alba præ reliquis ſpeciebus curatu facilior judicatur.

VI. *Remedia.*

1 Primas vias expurgantia & humores præparantia, hydragoga & melanagoga: Rad. Jalapp. Specif. Jalappin. Pulv. Cornachin. Maſſ. Pil. e Succin. Crat. Extract. Helleb. nigr. Panchym. Croll. ☿rius dulcis.

2 Sanguinem abundantem evacuantia & humores avertentia: Venæſectio in pede, Scarificationes hirudinum applicatio, Fonticuli brachiis inuſti, Veſicatoria, & Setacea nuchæ applicita, pediluvia.

3 Materiam ſtagnantem reſolventia & attenuantia fibrillaſque oculi roborantia: Rad. Valerian. Chelidon. maj. Herb. Verben. Meliſſ. Beton. Euphraſ. Anagall. Fl. Calcatripp. Roſ. Cyan. Calend. Sem. Aniſ. Fœnic. ▽ Muſtelæ fluviatilis, a Michaele commendata, externe applicita, Eſſentia dulcis Halenſis externe & interne uſurpata, Unguentum ophthalmicum D. Weisbach, Vitriolum album, vitrum ♁ii, Crocus metallorum, ſuccus formicarum, fel lucii piſcis cum ▽ mellis ſubactum.

4 Materiam non amplius reſolubilem removet a pupilla acus peculiaris huic Operationi deſtinata.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis laxans.

℞. *Pulv. Cornach. gr. 25.*   *M. D. pro una vice.*
☿ii dulcis rit. par. ℈ſs.

2 Alius.

℞. *Specif. Jalapp. ʒſs.*   *pro una vice.*

3 Pilulæ laxantes.

℞. *Maſſ. Pil. e Succin. Crat. gr. XV.*
Extr. helleb. nigr. ℈ſs.
☿ii dulc. rit. par. gr. vj.
Reſin. Jalapp. gr. ij.
ms. & cum Tinct. ♁ii Tart. f. Pil. No. XV.
Conſperg. pulv. liquir.
D. pro una vice.

4 Infuſum diſcutiens & roborans.

℞. *Rad. Valerian.*
Chelido. maj. a. ℥ſs.
Herb. Meliſſ.
Verben. a. Mſs.
Flov. Anagall. punic.
Calend.
Cyan. a. p. j.
Inciſ. ad inſtar Herb. Thee ſingulis mane uſurpentur.

5 Aliud.

℞. *Herb. Euphraſ.*
Beton.
Anagall. a. Mſs.
Fl. Calcatripp.
Roſar. a. p. j.
Sem. fœnic. ʒj.
Sem. fœnic. ʒj.
Inciſ. contuſ. uſurp. ut præc.

6 Tinctura reſolvens & roborans.

℞. *Tinct. ♁ij tartariſat.*
Eſſent. pimpinell. alb. a. ℥iſs.
Succin. ʒj.
ms. Doſ. gutt. 30. ſingulis mane in Infuſo præſcripto.

7 Eſſentia roborans.

℞. *Eſſent. dulc. Hal. Ord. ℥ij.*   *Doſ. gutt. 20. bis per diem.*

8 Unguentum D. weisbach.

℞. *Butyr. majal. illot. ℥iv.*
Tut. ppt. ʒj.
Corall. r.
Camph.
Sacchar. ♄ni a. ʒſs.
Nihil. alb. ʒij.
Virid. æris gr. xii.
Miſce, quotidie verſus ſomni tempus ad piſi magnitudinem cantho oculorum majori inungendo.

VII. *Methodus Medendi.*

1 Quando materia Cataractam formans adhuc tenuis eſt, eo ſcopus dirigatur, ut humores verſus caput congeſti evacuentur & revellantur.

2 Fit hoc per laxantia nunc & tunc repetita, Venæſectiones, Scarificationes, Fonticulos, Setacea, Veſicatoria, Pediluvia.

3 Parti vero affectæ ſuccurratur per interna & externa reſolventia & diſcutientia, intermixtis roborantibus.

4 Quod ſi nullam amplius diſcuſſionem admittit affectus, tunc operatio Chirurgica in auxilium vocari poteſt.

5 In Gutta Serena itidem univerſalibus modo nominatis prius locus concedatur, poſtea nervina & tonica in uſum vocentur.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Purgantia, quæ adhibentur, ſint ſelecta, non irritante vi prædita & frequentius, ſingulis nempe menſibus, in uſum trahantur.

2 Venæſectiones & Scarificationes in robuſtioribus & aſſuetis nunquam intermittantur, alias malum eximie augetur: vanus enim eſt metus, per easdem viſus debilitatem induci.

3 In ſubjectis ſpongioſioribus præſtat Scarificationes quam Venæſectiones in uſum trahere & quidem magis in inferioribus quam ſuperioribus locis.

4 In malo pertinaciori Fonticuli, Veſicatoria & Setacea non raro eximium levamen afferunt, ſed opus eſt, ut iisdem inhæreamus, alias affectus majori vi & pertinacia repullulare ſolet.

5 Euphragiæ, ad inſtar herbæ Thee uſurpatæ, virtutem plures deprædicant, in formata tamen Cataracta nihil ab eadem ſibi promittendum eſt.

6 Eſſentia quoque dulcis interne & ſpecialis ad oculos externe uſurpata pluribus encomiis digna cenſenda eſt.

7 Qui hac deſtituuntur, non abſque effectu Unguentum ophthalmicum D. weisbachii in uſum trahere poſſunt.

8 In omni tamen caſu, niſi humores Cataractam formantes amplius ſint fluxiles, tam ab internis quam externis remediis parum ſibi promittendum eſt.

9 Veneris abuſum nec non lucubrationes & exhalationes externas acriores noxias eſſe ex ſupra dictis jam patet.

10 A perſpicillis dioptricis tam diu abſtinere debemus, quantum poſſibile eſt: plerumque enim major debilitas viſus per eadem inducitur.

11 Alium & Cepæ, ut traditio fert, oculis ſunt inimica: experientia tamen hoc omnino rejicit in ruſticis, Judæis, Hungaris, Polonis.

12 Poſt febres acutas, hæmorrhagias nimias, alioſque morbos graviores plerumque debilitas viſus remanet, quo tempore oculi non ſunt defatigandi per multam lectionem & adſpectionem rerum ſubtilium & lucidarum, utpote quæ energiam oculorum non parum imminuunt.

Caput Tertium.

De

Tinnitu & Suſurro Aurium.

I. *Definitio*, Tinnitus & Suſurrus aurium ſunt depravationes auditus in perceptione ſoni, vel tinnitum l. ſuſurrum formantis, conſiſtentes.

II. *Differentia.*

1 Diſtinguitur uterque affectus a *pulſatione*, ubi in aurium cavitate pulſus, qualem arteriæ referunt, percipitur.

2 A *Fluctuatione*, quæ alicujus rei fluentis ſenſum in auribus innuit.

3 A *Sibilo & Strepitu*, ubi ſimiles ſoni in auribus ſentiuntur.

III. *Signa.*

His opus non eſt, cum ex diverſitate ſenſus quilibet facile cognoſcatur.

IV. *Subjecta.*

1 Qui congeſtiones ſanguinis l. ſeri verſus caput frequenter experiuntur.

2 Febricitantes interdum in paroxyſmorum initiis.

3 Vertiginoſi.

4 Ebrii.

5 Cruditate Ventriculi laborantes.

6 Aures a cerumine minus bene expurgantes.

7 Quibus inſecta aurium cavitatem occupavere.

V. *Prognoſis.*

1 Suſurrus & Tinnitus Aurium ab internis cauſis dependens, niſi ſæpius recurrat, nihil periculi involvit.

2 Quod ſi vero frequentius revertatur, Cephalalgias, Vertigines & in ſenioribus Apoplexiam quandoque minatur.

3 Interdum etiam auditus læſionem poſt ſe ducit.

4 Qui ab externis cauſis originem habet, externis præſidiis facile tollitur.

VI. *Remedia.*

1 Humectantia, ſiccitati aurium, ſi quæ adeſt, conſulentia: Infuſa ex herbis temperatis pectoralibus, Emulſiva, Julapia. Externe oleoſa, °°° ovor. amygd amarar. Cer. Decocta ex herbis nervinis cum lacte parata & vaporetenus admiſſa, lac muliebre guttatim inſtillatum.

2 Laxantia, humores deorſum derivantia: Maſſ. pil. e Succin. Crat. Tartar. Querc. Extract. panchym. Croll. helleb. nigr. ☿ dulc. cum ſtimulo Reſ. Jalap. l. Trochiſc. alhand. Clyſteres, Pediluvia

3 Sanguinis abundantiam concurrentem removentia: V.S. in pede, Scarificatio in locis inferioribus.

4 Diſcutientia interna: Tinctura ♁ii tartariſat. Eſſent. alexipharm. Stahlii, Succin. Liq. C. C. Succin. Externe ſac-

ſaculi diſcutientes ex Herb. Chamom. Verben. hyſſop. Fl. lavend. Sambuc. Lil. convall.

6 Aurium meatum roborantia: Suffimigia ex Succino, Maſtich. Oliban. Storac. calam. Fl. Roſar. Lavend. ℘ deſtillata, Lign. Rhod. Aniſ. Fœnic. Succin. Meliſſ. Rut. Majoran. Liq C. C. ſuccinat. guttatim applicita, Salia volatilia urinoſa, Ambra & Moſchus cum goſſypio immiſſa.

Formulæ Remediorum.

1 Species pro Infuſo.

℞. *Herb. Veron. Violar. Tuſſilag. Bellid. a. p. j. Heder. Terreſtris a. Mſs. Inciſ. bis per diem loco Infuſi Thee uſurpentur. Fl. Pap. rh.*

2 Pilulæ laxantes.

℞. *Pil. Tart. Querc. gr. xii. Reſin. Jalapp. gr. ii. Extract. Helleb. nig. ℈ſs. F. l. a. Pil. No. XVII. pro 1. vice.*

3 Aliæ.

℞. *Maſſ. Pil. e Succin. Crat. Extract. panch. Croll. helleb. nigr. a. gr. vii. Trochiſc. alband. gr. iii. F. l. a Pil. No. XIX. pro 1. vice.*

4 Eſſentia diſcutiens.

℞. *Eſſent. alexiph. Stahlii ʒii. Succin. ʒj. Mſ. Exhibeantur bis per diem 30. gutt. in infuſo ſupra deſcripto.*

5 Tinctura diſcutiens.

℞. *Tinct. Antimon. tartariſ. ʒij. Liq. C. C. ſuccinat. ℈ij. Mſ. dentur bis per diem 25. gutt.*

6 Sacculus diſcutiens.

℞. *Herb. Verben. Chamom. Meliſſ. a. Mſs. Fl. Lavend. Stœch. arab. Lil. convall. a. p. j. Sem. fœnic. ʒiſs. Inciſ. contuſ. includ. Saccul. & applic. externe.*

7 Pulvis pro fumo.

℞. *Storac. Calam. Maſtich. Oliban. a. ʒj. Fl. Lil. convall. Lavend. Roſ. a. pj. F. pulv. groſſus.*

8 Spiritus oleoſus externus.

℞. *▽reg. Hung. ʒij. Spir. Sal. ammon. rectif. ʒſs. ℘ deſtillat. lign. rhod. gutt. vi. Cinam. gut. iij. Mſ. applicetur cum goſſypio.*

VII. *Methodus medendi.*

1 *Tinnitus.*

a In hoc affectu plerumque animadvertitur notabilis aurium ſiccitas cum ſatis eximio quandoque capitis dolore & calore conjuncta; unde omiſſis medicamentis calidioribus Curæ initium fiat per humectantia interna, adhibitis ſimul, ſi circumſtantiæ id efflagitent, nitroſo-abſorbentibus.

b Subjungantur leniſſima laxantia ex Extract. Panchym Croll. helleb. nigr. Mann. Caſſ fol. Senn. in neceſſitatis caſu repetenda.

c Quod ſi plethora concurrat aut affectus ſæpius recurrat, in uſum trahatur V. S. in pede l. Scarificatio in locis inferioribus, adhibitis ſimul nunc & tunc pediluviis.

d Externe auribus ſuccurratur humectantibus, oleoſis & Decoctis, guttatim l. vaporetenus in uſum vocatis.

2 *Suſurri.*

a In Suſurro cum major ſeri concurſus obſervetur, adhibeantur ſtatim in principio laxantia, pro circumſtantiarum ratione repetenda.

b Subjungantur interne Eſſentiæ & Tincturæ diſcutientes bis forte per diem in uſum vocandæ. Externe vero Sacculi, ſuffitus & ſimilia, non neglectis pediluviis.

c Colophonis tandem loco, niſi malum his obediat, adhibeantur roborantia nervino-balſamica.

d In utroque caſu, ſi a cauſſis externis cerumine nimirum, inſectis &c. originem affectus habeat, conveniente modo aurium cavitas expurgetur.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 In Tinnitu Aurium, quo magis calidiora medicamenta & interne & externe uſurpantur, eo magis incrementa capit affectus.

2 Idem etiam ab exiccantibus impetratur.

3 Oleum amygdal. amar. & lac muliebre egregie quandoque ſe gerunt.

4 Aliqui quoque cum affectu adhibent Panem aniſatum recenter e furno extractum calide impoſitum.

5 In ſuſurro primo adhibeantur diſcutientia & nervina mitiora, his vero nihil proficientibus ſenſim ſenſimque penetrantiora.

Caput Quintum.

De

Gravitate auditus & Surditate.

I. *Definitio.*

1 *Gravitatis Auditus.*

Eſt imminuta auditio, qua nonniſi forte & vehementes ſoni percipiuntur.

2 *Surditatis.*

Eſt Auditio prorſus abolita, qua nullus ſonus, ſive levis ſive vehemens ſit, auditur.

II *Differentia.*

1 Gravitas Auditus & Surditas tantum ratione Gradus inter ſe differunt.

2 Uterque affectus eſt vel nativus l. adventitius.

III *Signa.*

Hæc l. ex ipſa ægroti narratione pateſiunt, l. ab adſtantibus & converſantibus facile animadvertuntur.

IV. *Subjecta.*

1 Congeſtionis fortiores & frequentiores inprimis ſeri verſus caput paſſi.

2 Quibus auris externa abſciſſa eſt.

3 Qui tympanum nimium flaccidum aut plane exeſum l. exulceratum habent.

4 Qui frequenter a fortioribus ſonitibus perturbantur.

5 Quibus meatus auditorius a Cerumine, inſectis, globulis, tumore l. tuberculo eſt obſtructus.

V. *Prognoſis.*

1 Quando malum a congeſtione humorum dependet & ægri adhuc ſunt juniores, Curationis ſpes ſupereſt.

2 Quo magis vero ſubjecta ſunt annoſa malumque jam inveteratum, eo difficilior curatio.

3 Surditas in acutis cum Urina cruda delirium portendit: ſed cum coctionis ſignis bonum & hæmorrhagiam Criticam promittit. *Ettmuller.*

4 Qui ſurdi in lucem ſunt editi rariſſime curantur.

5 Si Organa ſunt læſa, reſtitutio itidem difficulter procedit, rariusque expectanda eſt.

VI. *Remedia.*

1 Humores ad caput congeſtos derivant & expurgant laxantia leniora: Maſſ. Pil. e Succin. Crat. Extract. panch. Croll. Helleb. nigr. ☿rius dulcis, Trochiſc. alband.

2 Diſcutiunt eosdem anticatarrhalia: Eſſentia alexipharmaca Stahlii, Pimpinellæ albæ, Succini, Tinctura Antimonii, Tartari. Externe Sacculi ex Herb. Chamom. Salv. Majoran. Roſmar. Bacc. Laur. Junip. Sem. Fœnic. Carv. Aniſ.

3 Partes relaxatas roborant Salia Volatilia Urinoſa ſub ſicca l. liquida forma adhibita: Sal Succini Volatile, Urinæ, Salis ammoniaci, Tartari, Spir. C. C. Salis ammoniaci, Urinæ, Sanguinis, nec non Eſſentia Succini, Caſtoreum, Ambra, Moſchus, ℘ deſtillata: Chamom. Salv. Rut. Succin.

4 Nimiæ aurium ſiccitati ſpecifice ſuccurrunt olea cocta & expreſſa Chamom. Matricar. amygd. amar. ſuccus heder. terreſtr. urtic. rut. rad. bryon. Cepar. guttatim inſtillata, Decocta ex herbis nervinis & diſcutientibus vaporetenus admiſſa, panis his ipſis repleti, in medio diſſecti & adhuc calentes applicati.

5 Ce-

5 Cerumen & inſecta l. alia heterogenea meatum auditorium obſtruentia educunt peculiaria inſtrumenta.

Formulæ Remediorum.

1 Pilulæ Purgantes.

℞. *Pil. e Succin. Crat. gr.* 15.	*Trochiſc. alband. gr. iij.*
Extract. helleb. nig. ℈ſs.	*M. f. l. a. Pil. No.* 17. *pro* 1.
☿*i dulc. rit. parat. gr. vj.*	*vice.*

2 Aliæ.

℞. *Extract. panch. Croll.*	*Reſin. Jalap. ā. gr. iii.*
Pil. e Succin. Crat. ā. ℈ſs.	*F. l. a. Pil. No. XIX.*
Trochiſc. alband.	*D. pro* 1. *vice.*

3 Eſſentia diſcutiens.

℞. *Eſſent. alexiph. Stahlii*	*Tinct.* ♁*ii Tartar.* ʒij.
ʒiſs.	*M. Doſ. gutt.* 30. *bis l. ter*
Succin. ℈ij.	*per diem.*

4 Alia.

℞. *Tinct.* ♁*ii Tartar.* ʒii.	*D. Doſ. gutt.* 25. *bis l. ter*
Liq. C. C. Succin. ʒi.	*per diem.*

5 Sacculus diſcutiens.

Herb. Chamom.	*Sem. aniſ.*
Salv.	*fœnic. ā.* ʒj.
Roſmarin. ā. Mſs.	*Inciſ. contuſ. includ. Saccul.*
Bacc. Laur. ʒij.	

6 Pulvis roborans.

℞. *Sal. Succin. volat.* ℈ſs.	*M. applicetur pauxillum*
Ambr. gryſ. gr. ii.	*cum goſſypio.*

7 Alius.

℞. *Sal. volat. Corn. Cerv.*	*M. applicetur ut præce-*
gr. XII.	*dens:*
Medull. Caſt. elect. gr. iij.	

8 Eſſentia roborans.

℞. *Eſſent. Succin.* ʒſs.	*gtt. iv.*
Ambr. ℈j.	*M. inſtilletur guttatim.*
°o° *deſtillat. Chamom.*	

VII. *Methodus Medendi.*

1 Si malum originem ſuam habet a congeſtione humorum, caput gravantium, evacuatio eorumdem inſtituenda eſt, in phlegmaticis quidem per alvum, mediantibus laxantibus aliquoties pro circumſtantiarum ratione repetendis in Sanguineis vero cum per hæc, tunc Venæſectiones Sanguinis, revulſionis ſcopo in pede celebrandas, ſubjunctis pediluviis.

2 Diſcuſſionis deinde ſcopo adhibeantur Tincturæ & Eſſentiæ reſolventes & diſcutientes, nec non ſimilia Infuſa. Externe etiam parti affectæ per Sacculos nervino-diſcutientes ſuccurratur.

3 Tandem partes internæ roborentur per nervino-balſamica ſub liquida l. ſicca forma aurium cavitati inſinuanda.

4 Ubi vero ſiccitas potius obſervatur, poſt præmiſſam V. S. & adhibita interna diluentia, externe applicentur olea blandiora, vapores ex nervinis & diſcutientibus, ſucci vegetabilium aperientium, panes calidi pauliſper aromatiſati.

5 Si a vi externa caſu nimirum aut percuſſione malum dependet, ſupra nominata roborantia locum habent, nec non ▽ Cyclaminis deſtillata, ab *Ettmullero* celebrata.

6 Aurium vero ſordibus, auditus gravitatem ſuffulcientibus, variis & facilibus occurri poteſt modis.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Niſi ad temperamentorum & cauſarum diverſitatem reſpiciatur, facile malum ab adhibitis medicamentis augeri poteſt.

2 Siccioribus igitur præſcribantur blandiora, temperantia & demulcentia interne & externe; ſucculentis vero magis fortiora, balſamico-nervina, volatilia.

3 Omnia frigida auribus ſunt inimica; calide igitur remedia applicentur.

4 In pauca quoque quantitate eadem in aures immittere decet, niſi malum adauctum cupiamus.

5 Antequam applicentur, aures a ſordibus liberari debent.

6 Poſt inſtillationem liquidorum in aurem ſanam ægrotus decumbat, ne medicamentum effluat.

7 In febribus, ſi gravitas auditus occurrit, a calidioribus abſtinendum & res peragenda eſt internis diluentibus & temperantibus, externe vero topicis blandioribus.

8 In Surditate nativa omnia fere in caſſum adhibentur.

9 Senes, plerumque auditus gravitate laborantes, auxilium impetrant ab evacuationibus debito tempore inſtitutis & repetitis, & temperatis diſcutientibus.

CAPUT QUINTUM.

DE

Læſionibus Guſtus & Olfactus.

I. *Definitio.* LÆſiones Guſtus & Olfactus indigitant vel abolitiones vel imminutiones vel alterationes Guſtus & Olfactus naturalis, a variis cauſis originem habentes.

II. *Differentia.*

1 Differt Guſtus & Olfactus ratione *gradus*: alius eſt *perfectiſſimus*, alius *imminutus*, alius plane *abolitus*.

2 Ratione *qualitatis*: alius eſt *naturalis*, alius *depravatus*, a ſtatu ordinario prorſus recedens.

III. *Signa.*

Hæc ab ipſis Patientibus recenſentur & facile ab iiſdem animadvertuntur.

IV. *Subjectum.*

1 *Læſionis Guſtus.*

a Qui Linguam ulcere vel vulnere affectam habent.

b Icterici.

c Pica laborantes.

d Cruditatem bilioſam, acidam, & nidoroſam in Ventriculo poſſidentes.

e Catarrhi fortioribus obnoxii.

f Quibus fauces ulcere ſunt obſeſſæ.

2 *Læſionis Olfactus*:

a Qui in naribus, ozænam, polypum, carcinoma gerunt.

b Aut quibus ab aliis cauſis nares ſunt obſtructæ.

c Coryza l. gravedine laborantes.

d Scorbutici & Lue ♀rea affecti.

e Quibus Cerebrum in parte anteriore eſt corruptum.

V. *Prognoſis.*

1 Si Læſiones Guſtus & Olfactus ab aliis dependet morbis, his curatis & illæ corriguntur.

2 Quo magis tamen malum eſt inveteratum, eo curatu difficilius eſt.

3 Idem etiam dicendum eſt, ſi læſiones partium ſolidarum concurrunt.

VI. *Remedia.*

1 *Læſionis Guſtus*:

a Materiam Guſtum alterantem evacuant Purgantia: Helleborus niger Senna, Rhabarbarum Maſſa Pil. e Succin. Crat. Extract. panch. Croll' ☿rius dulcis: quandoque etiam Vomitoria: Tartarus emeticus, Sy upus emeticus.

b Senſum ipſius Linguæ exſuſcitant ſubacida & lenia aromatica: ſerum lactis tamarindinatum, Succus acetos. Condit. Rad. Cichor. Carn. Citr. Rad Helen. Pimpin. Z. Z.

2 *Læſionis Olfactus.*

a Laxantia ſupra commendata.

b Errhina & Apophlegmatizantia: Rad. Pyrethr. Irid. Flor. Helleb. nigr. Fol. Ptarm. Majoran. Roſmarin. Puleg. Nicot. Fl. Lavend. Lil. convall. Euphorb. Z. Z. Cubeb. Balſamus Majoran. Succin.

Formulæ Remediorum.

1 Pilulæ Purgantes.

℞. *Maſſ. Pil. e Succin. Crat.*	*Extract. helleb. nigr.* ℈ſs.
gr. XV.	*Trochiſc. alband. gr. iij.*

Mer-

Mercurii dulc. rit. parat. gr. vj.
F. l. a. Pil. No. XIX. pro 1. vice.

2 Aliæ.

℞. *Extract. panchymag. Croll. gr. XII.*
Mercurii dulc. rit. parat. gr. vj.
Reſin. Jalapp. gr. iv.
F. l. a. Pil. No. XVII. pro 1. vice.

3 Pulvis emeticus.

℞. *Rhabarb. elect. gr. XII.*
Tartar. emet. gr. iiſs.
Sal abſinth. gr. iij.
Ms. f. Pulv. pro 1. vice.

4 Potio emetica.

℞. *Syr. emet. ℥ſs.*
Diacydon. lucid. Jal. ʒij.
Sal polychr. gr. iij.
▽ Cichor. ℥ſs.
Ms. pro 1. vice.

5 Electuarium exſuſcitans & reficiens.

℞. *Conſerv. rad. cichor. ℥iſs.*
Condit. Carn. Citr.
Rad. Helen. ā. ʒij.
Spec. aromat. roſat. ʒiſs.
Sem. Eruc.
Sinap. ā. ℈ij.
Succ. Granor. cherm ℥ſs.
▽ Cinam. q. ſ.
F. Elect. ad magnitudinem avellanæ bis ter per diem commaſticandum.

6 Spiritus.

℞. *Aq. Regin. Hung. ℥ſs.*
Spir. Salis ammon. rectif. ʒj.
Ms. affricetur linguæ.

7 Pulvis Sternutatorius.

℞. *Rad. Ir. Flor. ʒij.*
Herb. Majoran.
Roſmarin.
F. Lil. Convall.
Lavend.
Sem. Nigel. a. ʒj.
Ms. f. Pulv. irroretur ooo deſtillato Lign. rhod. gut. viii.

VII. *Methodus medendi.*

1 *Læſionis Guſtus:*

a In omni Guſtus Læſione ad cauſam reſpiciendum, ſecundum quam Cura inſtituenda eſt.

b Quod ſi igitur Caput abundant a humorum laboret, ſicuti in Coryza & Gravedine contingit, uſurpentur lenia laxantia, internis diſcutientibus haud omiſſis.

c In Pica, & cruditatibus primarum viarum adhibeantur Vomitoria.

d Ulcera linguæ abſtergantur, vulnera vero ejuſdem conſolidentur.

e Fauces ſi ulcere ſunt obſeſſæ, in uſum trahantur frequentia Gargariſmata, non neglectis quæ ipſius mali originis debentur.

f Subjungantur tandem, quæ ipſum guſtum exſuſcitant, acidula, acria, aromatica.

2 *Læſionis Olfactus:*

a Idem etiam in Olfactus Læſione obſervandum eſt.

b In Coryza & Gravedine laxantia in uſum ſunt trahenda, nec non ſternutatoria, in illa fortiora, in hac mitiſſima, aliis internis, ſuis in locis commendatis, haud omiſſis.

c Si polypi, ozœna, ſordes induratæ in cauſa ſunt, hæc debito modo removeantur.

d Ubique pulveres ſternutatorii medice & modice in uſum trahantur, utpote quæ ſenſum ipſius Olfactus exſtimulant. Convenit etiam ▽ Majoranæ immuncta, Balſamus majoranæ, Succini cavitati narium inſinuatus.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Neque Guſtus neque Olfactus Læſiones rite tolluntur, niſi morbus, a quo originem habent, removeatur.

2 In Temperamento & Cauſa ſicciori & Guſtus & Olfactus Læſionibus temperatiora ſemper adhibenda ſunt medicamenta; alias malum adaugetur.

SECTIO II.

DE

MORBIS SENSUUM INTERNORUM.

CAPUT PRIMUM.

De Memoriæ Debilitate.

I. *Definitio.* Memoriæ Debilitas conſiſtit in facili rerum ab animo l. perceptarum vel inventarum oblivione.

II. *Differentia.*

1 Ratione *gradus*:
Eſt vel *major*, ubi vix adhuc actarum & præteritarum rerum memores ſunt patientes, vel *minor*, ubi memoria ſaltem ratione prioris vigoris aliqualiter remittit.

2 Vel *hæreditaria* a Parentibus contracta, vel *acquiſita* a variis cauſis originem ſumens.

III. *Signa.*

Cognoſcitur hoc vitium partim ab ipſis patientibus, partim a converſantibus ex deficiente in loquendo & ſcribendo verborum & rerum apparatu.

IV. *Subjecta.*

1 Expoſiti huic vitio ſunt ſenes, otioſi torpidi, phlegmatici.

2 Bacco & ♀ri nimium dediti.

3 Paralyſi vel hemiplexia tacti.

4 Qui Memoriam in Juventute per artes mnemoneuticas nimium defatigavere.

5 A morbis gravioribus acutis & malignis reſurgentes.

6 Læſiones Capitis a vi externa paſſi.

V. *Prognoſis.*

1 Debilitas memoriæ plerumque curatu admodum difficilis eſt.

2 Difficillime autem curatur, quando Paralyſin, Hemiplexiam, aut Epilepſiam ſequitur.

3 Idem quoque de hæreditaria memoriæ debilitate dicendum, quæ vix Curationem aliquam admittit.

4 Quæ poſt acutos alioſque graviores morbos evenit, poſt vires patientis reſtitutas, utplurimum priorem vigorem recipit.

5 Quæ cum ſtupore animi, ſomnolentia fere perpetua conjuncta eſt, ſæpius Apoplexiæ ſubſecuturæ ſigna præbet.

6 Debilitatem memoriæ non raro neglectus ſecretionum & excretionum vitalium ſequitur.

VI. *Remedia.*

1 Generaliter Sanguinis & Humorum abundantię ſuccurrunt: V. S. Scarificatio, Laxationes epicraticæ per ☿ dulc. Extr. helleb. nigr. Pil. e Succin. Crat. Nodulos laxativos ex purgantibus & vegetabilibus nervinis compoſitos.

2 Vim ſenſuum internorum exſuſcitant nervino analeptica: Pulv. Abbatis Trithemii, Spec. Diamb. Diamoſch. Confect. Anacard. ʒſs. mane Cubebæ jejuno ſtomacho comeſtę, ▽ Magnanim. Eſſent. Succin. Caſtor. Ambr. interne propinata. Externe vero Cucuphę ex herbis aromaticis. Puleg. Serpill. Ror. mar. Lil. convall. Lavend. Major. Stoech. Arab. Spic. o♀ Cinam. Caryop. Cubeb. Cardamom. Lign. rhod. irroratis. Spirituoſa naribus excipienda, Balſama cephalica, & vitalia ſub ſolida l. liquida forma prȩſcripta, temporibus & vertici inungenda.

Formulæ Remediorum.

1 Pilulæ laxantes.

℞. *Pil. e Succin. Crat. gr. 15.*
Extr. Helleb. nigr.
☿ii dulc. rit. par. ā. gr. viij.
c. Eſſent. Succin. f. Pil. No. XIX. pro 1. vice.

2 Nodulus laxativus.

℞.Rad.Valerian.	Cubeb.ā.ʒj.
Vincetox.	Fol.Senn.ſ.ſt.℥vj.
Polypod.quern.ā.	Rhabarb.el.ʒiij.
ʒſs.	Agar.mund.
Herb.Meliſſ.	Fibr.helleb.nigr.a.ʒij.
Puleg.	Cryſtall.Tartari ʒiſs.
Origan.ā. Mſs..	Inciſ.cont.d.ad ch.
Fl. Lavend.	Cum ℔j. ▽ ferv. & ℔ij.
Anth.ā.p.j.	Vin.generoſ. infund.
Cardamom.	Doſ.℥vj.alternis diebus.

3 Tragæa confortans.

℞.Sem. Coriandr. ʒiij.	Conſ.alkerm.ʒiſs.
Cubeb.	Sacchar.perlat.ʒj.
Mac.ā.ʒj.	mſ.f.Pulv.
Rad.Valerian.	Doſ. ʒſs. ad ℈ii. mane &
Calam.aromat.a.ʒij.	veſperi.

4 Eſſentia nervina.

℞.Tinct. ♂ii Tartariſ. ʒij.	M.Doſ. gut. 25. ad 30. bis
Eſſent.Succin.ʒj.	vel ter per diem.
Ambr.ʒſs.	

5 Rotulæ roborantes.

℞.Spec.Diambr.	C.ſ.q. Sacchar. in ▽ Meliſſ.
Diamoſch.a.℈j.	Solut.f. l.a.rot.
Specif.cephal.Mich.ʒj.	Succeſſive aſſumantur.
Cubebar.ʒſs.	

6 Balſamus nervinus.

℞.Balſam.Succin.℈j.	mſ. D. ad pyx. temporibus
Nuciſt.	& vertici inungatur.
Lavend.an.℈ſs.	

7 Species pro Cucuphis.

℞.Rad.Valerian.	M.f.Pulv.groſſ.
Calam.arom. a. ʒij.	Irror. ○°○ deſtillat. Succin.
Herb.Verben.	Majoran.
Meliſſ.an.Mſs.	Cardamom. an.
Fl. Anth.	gutt. vj.
Stoech Arab.an.p.j.	cinnam.gutt. iij.
Cardamom.	D. ad.ch. pro conficiendis
Cubeb.an.ʒſs.	Cucuphis.

VII. *Methodus medendi.*

1 Ubi Sanguinei quid ſubeſt, ita ut malum a regurgitationibus Sanguinis ortum habeat, V. S. vel Scarificatio pro temperamenti vel conſuetudinis ratione celebranda eſt.

2 In cruditatibus vero primarum viarum & ſuperfluis ſeroſitatibus cerebrum gravantibus in uſum vocanda ſunt evacuantia phlegmagoga & melanagoga, per epicraſin agentia.

3 Subjungenda demum ſunt analeptico-nervina, interne uſurpata, ordinando quidem ſanguineis temperatiora, phlegmaticis vero calidiora.

4 In Diæta ♀ris & Bacchi nec non Somni abuſus interdicendus eſt; nocent m. vigiliæ nimiæ & defatigatio. Agile autem vitæ genus, aeriſque ſanioris & temperatioris uſus pro ſenſibus internis conſervandis plurimum valet.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Niſi temperamenta Sanguinea a Phlegmaticis probe diſtinguantur facile ab indiſtincto nervinorum medicamentorum uſu noxæ potius quam emolumenta exurgere poſſunt.

2 In debilitate memoriæ ſymptomatica præ omnibus ad primarium morbum intentio dirigenda eſt.

3 Cucuphæ aromaticæ ſubjectis ſanguineis & ſanguineo melancholicis haud ſunt ordinandæ, quia majores ordinarie turbas pariunt.

4 Ars mnemoneutica certa Methodo inſtituta memoriæ debilitati egregie ſubvenit.

5 Quidam commendant lotionem & quotidianam frictionem capitis cum linteaminibus calidis, ſed plerumque parum auxilii exinde obtinetur.

6 Sicuti nimia memoriæ defatigatio tandem debilitatem poſt ſe ducit, ſic memorandi legendi & ediſcendi neglectus idem efficit.

Caput Secundum.

De Mania.

I. *Definitio.* Est delirium fortiſſimum ſine Febre cum maxima mentis abalienatione & ratiocinationis perturbatione conjunctum.

II. *Differentia.*

1 A *Phrenitide*, & deliriis ſymptomaticis, variis in morbis acutis obvenientibus, cum quibus nunquam non febris concurrere ſolet.

2 A *Melancholia*, in qua triſtitia & meticuloſitas potius obſervandæ ſunt; in mania vero furor & audacia.

3 Ratione *gradus*: Alia eſt fortior cum ſummo ægroti furore conjuncta, alia *mitior*, in informibus ſaltem ſermocinationibus cum intermixto frequenti riſu conſiſtens.

4 Ratione *cauſæ*: alia principium habet immateriale, v.g. iracundiam, incantationes, ſpeculationes, ubi illa, quæ amorem certæ alicujus Perſonæ pro Objecto habet, *Erotomania* vocatur; alia materiale, v.g. vermes, philtra, menſium, lochiorum, & ſpermatis retentionem, ex quibus illa, quæ lochiorum vel menſium ſuppreſſionem pro fundamento habet, *Furorem uterinum* conſtituit.

III. *Signa.*

1 Loquuntur abſurda, frequenter riſus intermiſcenti, alii vero calumnias & convitia evomunt.

2 Arrogantes, protervi & temerarii ſunt, inſigni corporis robore inſtructi.

3 Sibi relicti varia ſecum agunt, blaterant, rident, vociferantur, cantant.

4 Summa laborant agrypnia, appetitus vero ſibi conſtat.

5 Faciem utplurimum rubicundam & ſanorum ſimilem habent, cum Pulſu magno & celeri.

6 In gradu inſigniori omnia dilacerant, tumultuantur, accedentibus inſidias vel verberibus, vel quicquid præſto eſt, ſtruunt.

7 Impudici ſunt, nullam veſtimentorum curam habentes, publice etiam excrementa emittentes.

8 Quandoque maxima vi catenas & vincula corpori injecta diſrumpunt.

9 Verbera & vulnera vix ſentiunt, virgis tamen præ omnibus parent.

10 Alii immoderata ♀ris cupidine tenentur.

11 Omnes fere a frigore, etiamſi nudi cubent, vix læduntur.

12 In declinatione morbi fiunt ſtupidi, quieti, meticuloſi.

IV. *Subjectum.*

1 Juvenes cholerico melancholici temperamenti, præ ſenibus.

2 Fœminæ eodem temperamento inſtructæ & vel menſium l. lochiorum defectu & ſuppreſſione laborantes, præ viris.

3 Uterque ſexus inſano amore correptus, inprimis fœmininus.

4 Juvenes ſpermatis orgaſmo gaudentes, nec occaſione illud emittendi fruiti.

5 Animi commotionibus fortioribus agitati, nec non curis & ſollicitudinibus nimiis, vel ſpeculationibus admodum profundis inhærentes.

6 Philtro vel veneficiorum vim infeliciter experti.

7 Vermibus quandoque nimium divexati.

V. *Prognoſis.*

1 Dementia, quæ cum riſu conjuncta eſt, curatu facilior, quam quæ cum multa temeritate & furore contingit.

2 Quo magis inveterata, eo curatu difficilior.

3 Si in ſanis Varices & hæmorrhoides ſuperveniunt, fit ſolutio morbi. Hippocr. S.VI. Aph. 21.

4 In fœminino ſexu menſtrua & lochia bene procedentia malum etiam quandoque tollunt.
5 Mania laſciva præ aliis medicationem admittit, ſi non admodum altas radices egit.
6 Quæ a philtris originem habet medicationi magis obedit, quam quæ profundas ſpeculationes pro fundamento agnoſcit; quamvis & illa ſit ſatis pertinax.
7 Curatu difficillima eſt, quæ veneficiis ortum debet.
8 Melancholia ſæpius tranſit in Maniam & vice verſa.
9 Melius eſt maniacos fieri melancholicos, quam hos maniacos.

VI. *Remedia*.
1 Sanguinem abundantem vel retentum evacuantia, conveniente tempore & loco in uſum vocata: V. S. & ſcarificationes in locis inferioribus, hirudinum applicatio, ſi circumſtantiæ ſuaſerint, ad anum.
2 Ventriculum ab inquinamentis liberantia & ſenſum ordinarium excitantia, Vomitoria: Tart. emet Syr. emet. Vitr. ℥ii, Purgantia: Helleb nigr. ejuſque Extract. Gilla Paracelſi &c. Vitriolum album.
3 Sanguinem orgaſticum temperantia, interne Tartaroſa, abſorbentia, diapnoica Cinnabarina, potus & cibi tenuiores; Externe Camphorata.
4 Specifica efficacia in genus nervoſum agentia: medicamenta ex ☽ro parata, Panaceæ ☉res, Eſſent. dulc. Hal. & concentr. Fl. anagall. punic. Herb. adianth. alb. & ☉reum, Baccæ Paridis, ſanguis aſini retro aures extractus & linteis exceptus exiccandus, cujus fruſtulum potui tempore uſus infundendum. In philtris ſpecifica Nucem Vomicam & Electuarium de ovo, præmiſſo tamen prius Vomitorio commendant.
5 Remedia moralia, politica & theologica per comminationes, perſuaſiones & exhortationes.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis Vomitorius.
℞. *Tartar. emet. gr. iij.*   *M. D. pro* 1. *vice*.
Sal abſinth. gr. iv.

2 Potio Vomitoria.
℞. *Syr. emet.* ʒ*vj.*   ▽ *anagall.* ℥*j.*
Sal cent. min. ʒ*ſs.*   *pro* 1. *vice*.

4 Potio Purgans.
℞. *Syr. e pom. lax.* ʒ*ſs.*   *Cryſtall. Tartari gr. vi.*
Extract. helleb. nigr. gr. XV.   ▽ *Anagall.* ʒ*i.*
ms. pro 1. *vice*.

4 Nodulus laxativus.
℞. *Herb. Capill. Veneris.*   *Fibr. Helleb. nigr.* ʒ*vj.*
Adianth. alb.   *Cryſtall. Tartari.* ʒ*iii.*
Aur. ā. Mſs.   *Inciſ. contuſ. infund. in* ▽ *&*
Fl. Anagall. punic.   *Vin. anat. portione. Doſ.*
Hyperic. a. p. j.   ℥*vi. viii.*
Fol. Sen. ſ. ſt. ℥*j.*

5 Potio nervino-temperans.
℞. ▽ *Anagall.*   *Eſſent. dulc. Hal.* ʒ*ſs.*
Hyper. a. ℥*ii.*   *Syr. Fl. tunic.* ʒ*ſs.*
Pulv. Bezoard. Hal. ℈*ii.*   *M. porrigatur cochleatim.*

6 Infuſum nervino cephalic.
℞. *Herb. Salv.*   *Mj.*
Verben. a. Mſs.   *Inciſ. uſurpentur loco Infuſ. Thee.*
Anagall. Fl. punic.

7 Aliud ſpecificum.
℞. *Panni linei, ſanguini aſinino imbuti. q. v.*
Inf. in ▽ *Anagal. vel Hyperic. donec Tinct. elicita ſit Det. cum regimine ſudoriſero.*

VII. *Methodus Medendi*.
1 Maniaci ordinarie fere vel quantitate ſanguinis a priori, vel ſuppreſſione evacuationum ſpontanearum laborant; ideoque in larga quantitate v. g ad ℥viij. x. educendus eſt ſanguis & quidem revulſionis ſcopo in locis inferioribus.
2 Subjungantur laxantia helleborata, aliquoties repetenda.
3 In quibuſdam ſubjectis autem, & inprimis, ubi philtra concurrunt, majorem efficaciam exerunt Vomitoria, quippe quæ non tantum primas vias expurgant, ſed & ſenſum Naturæ fortius excitant.
4 His peractis uſurpentur ſpecifica appropriata.
5 Si res a lochiorum, hæmorrhoidum l. menſium ſuppreſſionibus originem habeat, primarius ſcopus ad has excretiones dirigatur, haud omiſſis modo laudatis ſpecificis.
6 Laſcivia Juvenibus optime, poſt præmiſſa univerſalia, exhibentur temperantia & Nitroſa in larga quantitate & ſi occaſio fert, matrimonii uſus concedatur.
7 In cauſis moralibus præter ſupra commendatam methodum, remedia moralia in uſum trahantur.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.
1 Omnia aromatica ſpirituoſa, acria interne propinata Maniam exacerbant.
2 Ægroti ad iracundiam non ſunt excitandi: quia idem damnum exinde emergit.
3 Opiatorum uſus, ſicut in omnibus deliriis, ſic & in Mania nocet.
4 Pro ſpecifico quidam Venæ raninæ l. frontis ſectionem ſuadent.
5 Loco hujus V. S. in pede, aliquoties celebratam, ſubjunctis helleboratis & Decocto Anagallidis puniceæ proficuam fuiſſe, in fœmina 30. annorum obſervavi.
6 Cum vinculis, verberibus & virgis caute eſt procedendum inprimis ab initio morbi: niſi enim remedia interna præmittantur, talibus malum facile exacerbatur.
7 Commendant aliqui hepar Arietis calidum, pulmonem ovis, hederam arboream & Verbenam contuſam, raſo capiti impoſita, quæ quidem abſque noxa in uſum vocari poſſunt.

CAPUT TERTIUM.

DE

Melancholia.

I. *Definitio*. MElancholia eſt tæſio Imaginationis, ſive delirium ſine Febre, a rebus vel materialibus vel immaterialibus Phantaſiæ intimius & fortius impreſſis, eandemque afficientibus originem habens.

II. *Differentia*.
1 Reſpectu *cauſæ*: eſt vel *materialis*, a morbis corporis diuturnis, vel ſanguine ſpiſſiori Venæ portæ producta, quæ ultima *Melancholiam Hypochondriacam* conſtituit; vel *immaterialis*, variis cauſis moralibus originem ſuam debens; vel *mixta*, ubi & cauſæ phyſicæ & morales concurrunt.
2 Diſtinguenda eſt: a *Moroſi* ſeu *Moria*, quæ eſt itidem delirium, ſed circa jucunda verſans, ubi Patientes alta quæque pirant & ſe Principibus, Regibus imo ipſi Deo pares eſſe autumant; Melancholia vero eſt delirium *triſte*, qua in ſuſpiria, lachrymas erumpunt, taciturnitatem, ſolitudines &c. amant.

III. *Signa*.
1 *Melancholiæ Hypochondriacæ*:
a Modo uni, modo pluribus objectis anxie inhærent, continuo eodem in Phantaſiæ exercitio occupati.
b Mox in ſuſpiria, mox vero in lachrymas, plerumque tamen abſque cauſæ indicatione erumpunt.
c Solitudinem amant, conſortiumque hominum & amicorum fugiunt.
d Taciturni ſunt, triſtes, nullis jocis commovendi & exhilarandi.
e Metuunt præterea de inſidiis, carceribus & ipſa morte, quæ ab aliis ſibi parata & ſtructa eſſe falſo autumant.
f Somnum interruptum & paucum habent, pluribuſque gravibus inſomniis de incendiis, vulnerationibus ſubmerſionibus ſtipatum.

g Re-

g Reſpiratio eſt anxia, laborioſa, cum intermixtis ſuſpiriis profundis.
h Alvum poſſident plerumque inertem & clauſam, appetitum vero vagum.
i Interdum Palpitationes cordis & phlogoſes cum rubore faciei ſentiunt.
k Ordinarie vero facies eſt pallida auſtera, moroſa, cum oculis torvis.
l In inſigniori gradu deſperant, fiunt interdum αυτοcheires, dum in aquam ſe præcipitant, laqueo ſuſpendunt, jugulum ſibi perſcindunt, aliudve lethale vulnus infligunt.

2 *Moriæ emmaterialis jucundæ*:
a Alta quæque ſpirant, arrogantes ſunt, ſe Reges, principeſque eſſe autumantes.
b Quæ intus volvunt, loquuntur, quando ſoli ſunt.
c Somnus deficit.
d Conſortium hominum haud acceptum eſt.
e Quandoque etiam obſcœna, ludrica & abſurda perpetrant.

3 *Melancholiæ immaterialis triſtis*:
a Prægreſſa ingens bonorum l. honorum jactura vel male tranſactæ Vitæ conſcientia.
b Summa triſtitia, agrypnia, ſolitudinis amor, profunda ſpeculatio & meditatio, appetitus imminutus.
c His quandoque ſuccedit deſperatio, periculoſas machinationes poſt ſe ducens.

IV. *Subjectum*.
1 *Melancholiæ hypochondriacæ* expoſitæ ſunt Perſonæ temperamenti ſanguineo melancholici, malo hypochondriaco vel paſſione hyſterica laborantes, ſpiſſiorem ſanguinem in Vena Porta gerentes.
2 Fluxus hæmorrhoidalis ſuppreſſionem diuturniorem paſſi.
3 Fœminæ menſtruorum l. lochiorum ataxiis obnoxiæ.
4 Uterque ſexus parciori potui & vitæ ſedentariæ aſſuetus, nec non labem inſignem in partibus nobilioribus poſſidens.
5 *Melancholiæ immateriali jucundæ* expoſiti ſunt ſuperbi, arrogantes, cholerico vel ſanguineo melancholici.
6 *Melancholiam triſtem moralem* experiuntur meticuloſi, avari, a rebus ſiniſtris facile afficiendi vel etiam pœnitentes male actam vitam deplorantes.

V. *Prognoſis*.
1 Melancholia materialis facilius curatur, quam immaterialis.
2 Melancholiæ Hypochondriacæ ſi ſanguinis nigri excretiones ſuperveniant, bonum.
3 Melancholicis hæmorrhoides accidere ſalutare eſt.
4 Menſtrua & Lochia in fœminino ſexu legitime fluere, plurimum ad tollendum malum valet.
5 Hæreditaria Melancholica rarius recte curatur.
6 Moralis quo diuturnior, eo curatu difficilior.
7 Jucunda facile in Maniam degenerat.
8 Hæc ſi ſuperveniat, malum.

VI. *Remedia*.
1 *Melancholiam hypochondriacam* ſolvunt excretiones ſanguinis ſinceri ſpontaneæ, in viris per hæmorrhoides, in fœminis vero per menſes & lochia, aut quandoque vicariæ artificiales Ventilationes, Venæſectiones in pede aut Hirudines locis inferioribus applicandæ.
2 Humores ſpiſſos reſolvunt & incidunt vulgo ſic dicta aperientia: Rad. Ari, Vincetox. Helen. Pimp. alb. Apii, Gramin. Polypod. Herb. Agerat. Cuſcut. Capill. ♀ris cochl. Hepat. nob. Fl. Bellid. Cort. Cappar. Tamariſc Gumm. Heder. Junip. Ammon. Extract. amar Fumar. Abſinth. Cent. min. Card. bened. Cochlear. Pil. Polychr. D. Stahlii, Polychr. Hal. & Balſam. viſceral. Argent. Tart. Vitr. Arcan. duplic. Cryſtall. Tart. cum interpoſito & ſubjuncto motu corporis voluntario per vecturam aut equitationem.
4 Eoſdem diluunt ſufficiens & tenuis potus ex rad. gramin. Scorzon. acetoſ. polypod. cichor. raſ. C. C. ebor. Fl. roſ. viol.
4 Reſolutos evacuant Noduli laxativi ex Fol. Senn. Rhabarb. & præcipue Helleb. nigr. cum modo dictis reſolventibus combinatis. Uterque etiam ſcopus adimpletur per modo celebratas Stahlii, Polychreſt. Hal. & balſamico-viſcerales Pilulas Pertinet m. huc Sal. Catharticum amarum, nec non Liq. Terræ. Fol. Tart.
5 Tonum viſcerum inæqualem corrigunt ♂lia. Tinctura ♂tis Hellebor. wedd. aperitiv. Ludov. nec. non Sal. Volatilia; Spir. C.C. rectif. Tart. cum Tinctura ♁ii acri combinati, Miſtura ſimplex ex commendatione Tenſielii. Huc etiam referatur Eſſentia Milleſol.
6 Intercurrentes phlogoſes & orgaſmos ſanguinis temperant & diſcutiunt pulveres Nitroſos-Diapnoici ex Nitr. depurato, ♁io diaphoretico Tart. Vitr. Arcan. dupl. Oc. ♋. ppt. Conch. ptt. Cinnabari ♁ii vel Nativa.
7 Specifice aliquid præſtare creduntur Herb. capillares, & in ſpecie Adianthi ſpecies; Epithym. Polypod. nec non Anagallis Fl. puniceo; Chymicorum præparata ex ☉ hic potiſſimum palmam habent, ad quæ etiam Eſſent. dulc. Hal. Ordinar. & Concentrat. referenda eſt. Ex compoſitis Stahlius pulverem Palmarii celebrat.
8 Ideis admodum profundis & perverſis medentur, ſuavis concentus inſtrumentorum Muſicorum, aeris mutatio, Modicus Vini generoſioris uſus, motitatio corporis per equitationem aut vecturam in conſortio amicorum peracta, varia ſuſcepta negotia, ut per hæc objecta triſtia removeantur.
9 Moralem Melancholiam ob jacturam honorum, bonorum, aut male actam vitam excitatam corrigunt argumenta l. politica l. theologica frequenter & cum emphaſi ægrotis inſinuanda.

Formulæ Remediorum.

1 Nodulus laxativus.

℞. *Rad. Ari.*
Cichor.
Polypod. quern. a ℥ſs.
Herb. Adianth. alb.
Epithym.
Agrimon. a. Mſs.
Fl. Bellid.
Cent. min. a. p. j.
Cort. Cappar.
Tamariſc. a. ʒiij.
Fol. Senn. ſ. ſt. ʒj.
Rhabarb. el. ʒiij.
Fibr. Helleb. nigr. ʒij.
Cryſtall. Tart. ʒiſs.
Inciſ. contuſ. infund. in ℔j.
▽ fervent. & ℔ij.
Vin generoſ.
Doſ. ℥vj. vij. alternis diebus mane uſurpandæ.

2 Pilulæ laxant.

℞. *Pil. Tart. Ovverc. gr. XV.*
Extract. Helleb. nigr. gr. viij.
c. Tinctura ♂tis aperit. Lud.
F. Pil. No. XXIII.
D. pro 1. vice.

3 Alia.

℞. *Extr. Panchym. Croll.*
*Gum. *ci a. ℈ſs.*
Extract. Helleb. nigr. gr. xij.
c. Eſſent. ♂tis Helleb. Wed.
F. Pil. 2. gran. pondere.
D. pro 2. vicibus.

4 Infuſum.

℞. *Herb. Capill. ♀ris.*
Adianth. alb.
Epithym. a. Mſs.
Fl. Anagall. punic. p. j.
Inciſ. uſurpentur loco potus Thee ſingulis mane.

5 Eſſentia tonica.

℞. *Eſſent. Adianth. alb.*
Tincturæ Vitr. ♂tis Lud.
a ʒiſs. M. D.
Doſ. gutt. 30. bis vel ter per diem.

6 Alia.

℞. *Eſſent. ♂tis helleborat. Wed. ʒij.*
Milleſol. ʒj.
m. Doſis ut prioris.

7 Eſſentia diuretico-nervina.

℞. *Tincturæ ♁ii acris.*
Spir. C. C. rectif. a.
ʒiſs.
Doſis ut prioris.

8 Alia.

℞. *Tinctura Tart.*
Mixtur. ſimpl. Mich. a.
ʒij.
Doſis eadem.

9 Species pro potu Ordinario.

℞. *Rad. Gramin,*
Acetoſ.
Liquir. a. ℥ſs.
Raſ. C.C. ℥iſs.
Fl. Roſar.
Anagall. punic. a. p. j.
Sem. Fœnic. ℥iſs.
Inciſ. contuſ. D. ad ch.
Doſ. aliquot. pugilli pro menſ. j. ▽

VII. *Methodus Medendi.*

1 Ad diverſas Melancholiæ ſpecies reſpiciendum eſt, & ſecundum hanc differentiam Cura l. materialiter vel moraliter eſt inſtituenda.
2 In Melancholia hypochondriaca ſanguis ſpiſſior, utplurimum in Vena portæ & connexis viſceribus ſtagnans, locis convenientibus ad exitum eſt invitandus & evacuandus, quod & remediis appropriatis & artificialibus ſanguinis evacuationibus, mediantibus hirudinibus vel V.S. obtinetur.
2 Reſolutioni & dilutioni humorum opera impendenda, adhibendo ea, quæ ſanguinem ad reſtagnationem pronum reſolvunt, diluunt, & in æquali circulatione conſervant, cui rei partim aperientia temperatiora, partim ſufficiens potus tenuis, partim denique etiam motitatio corporis in amicorum conſortio ſuſcepta, conſulit.
3 Alvus adſtricta, ad ſpiſſitudinem ſanguinis ejuſque ſtagnationem in Vena portæ plurimum contribuens, continuo aperta ſervanda eſt. Præſtat etiam nunc & tunc primas vias per Nodulos laxativos a ſordibus liberare.
4 His præmiſſis demum conducunt cum ♂lia & tonica, tum etiam ſpecifica, interponendo ſemper ſi e re videbitur, Nitroſo diapnoica, ne orgaſmus ſanguinis per modo dicta excitetur, & Maniæ occaſio præbeatur.
5 Quod Diætam concernit, ægrotis aeris mutatio, cibi & potus tenuiores, excretorum ſucceſſus ſuadenda ſunt, interponendo ea, quæ animum ab Ideis conceptis abſtrahunt, eundem exhilarant, & priori vigori reſtituunt.
6 In *Morali Melancholia*, Pharmaciæ utplurimum parum loci conceditur, unde ad argumenta perſuaſoria ex theologia vel Politica deſumenda, eſt confugiendum.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 In materiali Melancholia niſi reſpiciatur ad humores, eorumque correctionem vanus eſt omnis Medendi conatus, e contra in morali niſi primarius reſpectus ad animum læſum dirigatur, remedia in caſſum propinantur.
2 Remedia Volatilia, niſi præmittantur univerſalia & interponantur Tartaroſa, quandoque patientes in Maniam præcipitant, quod etiam Vomitoria quandoque faciunt.
3 Melancholicos diuturnos nunquam ſolos eſſe decet: alias facile autocheires fieri poſſunt.
4 Quo magis ad negotia & hominum conſortia excitantur & propelluntur, eo minus Melancholia radices ſumere poteſt.
5 Thermæ & acidulæ, niſi prius humorum optima fuerit habita ratio, non tutæ ſunt.
6 Serum lactis cum roſis laxativum, poſt Venæſectionem celebratam, in Melancholia hypochondriaca utile fuiſſe novi.

Caput Quartum.

De

Rabie Canina.

I. *Definitio.*

Rabies Canina eſt delirium fortiſſimum cum ſummo furore & febre acutiſſima conjunctum, a morſu canis rabidi vel alius animalis inductum.

II. *Differentia.*

1 Alia eſt *mitior: vehementior* alia, ratione ſc. majoris vel minoris morſus, miaſmatis etiam magis vel minus communicati.
2 Alia mox poſt morſum impactum ſeſe manifeſtat, alia poſt plures menſes, imo annos quandoque a morſu accepto homines corripit.
3 Rabies Canina a *Lycanthropia* nonniſi ratione nominis differt, utraque enim præter reliqua ſymptomata, *Hydrophobiam* comitem habet.

III. *Sig a.*

1 Qui a Cane vere rabido vulnerantur, poſt aliquot dies vel menſes vel annos, prout plus vel minus veneni communicatum fuit, in phantaſia inſigniter corrumpuntur.
2 Fiunt namque triſtes, Melancholici, hominum conſortia averſantur, ſolitudines quærunt.
3 Cogitant varia, perverſe judicant & inſomnia terroris plena patiuntur.
4 Memoria maximopere læditur, dum amicos & familiares vix amplius agnoſcunt:
5 Quan o ulterius proce it malum ad inſtar canum ringentium ſibi vicinos hoſtiliter adoriuntur eoſque lacerant, imo quandoque illorum more ejulant latrantque.
6 Faciem præ ſe ferunt ferocem & rubicundam, oculos lucidos & ardentes.
7 Reſpiratio valde eſt difficilis: anhelant namque & ſpumam ex ore eructant.
8 Canes maximopere extimeſcunt nec non ſpecula, dum in illis ſe canes videre autumant.
3 Tandem fiunt hydrophobi, omnia liquida anxie evitantes, etiamſi vehementiſſime ſitiant, quod ſymptoma plerumque poſt nonum accedere ſolet diem.
10 Os propterea fit aridum & vox rauca aſperaque.
11 Febris eo ipſo magis magiſque accenditur.
12 Accedunt non raro artuum contractiones & convulſiones.
13 Intercurrunt ſudores frigidi.
14 Tandem ferocia & viribus conſumti moriuntur.
15 Poſt mortem viſcera & præcipue pulmones inflammati deprehenduntur.

IV. *Subjecta.*

Homines, qui a cane rabioſo, lupo vel homine ſimili ſunt vulnerati.

V. *Prognoſis.*

1 Niſi in primo ſtatim principio exquiſita medela afferatur, rabies, vix ac ne vix quidem curabilis, ſuccedit.
2 Si Venenum non omnino eſt extirpatum, poſt aliquod tempus malum recrudeſcit & patientes de novo in vitæ diſcrimen conjicit.
3 Qui hydrophobi ſunt facti rariſſime evadunt: quia medicamenta difficillime iisdem ingeri poſſunt.
4 Uſtione quemdam, a cane rabioſo demorſum, tractatum novi, qui per plures menſes optime ſe habuit tandem fortiori motu corpus exagitans ſubito in furorem incidit, poſt hydrophobus factus poſt aliquot dierum intervallum vitam miſerrime finivit.
5 Hydrophobia plerumque poſt duos vel tres dies mortem poſt ſe ducit.

VI. *Remedia.*

1 Vulnus expurgantia: Scarificatio profunda, eluitio per appropriata, exſuctio per Cucurbitulas, uſtio lata & profunda.
2 Specifica: aliquid ab animali rabioſo, quod momordit vel ſimili ſpecie aut lupo canibus anxie exagitato deſumtum v.g. hepar, cor, cerebrum, & interne Patienti exhibitum, nec non Limatura Orichalci ad ʒj. propinata, ſuccus præterea ſcarabæorum majalium in melle ſuffocatorum, & tempore neceſſitatis No. iij. contuſorum expreſſus, pulvis Julii Palmarii adverſus morſum canis rabidi in Tab. Smaragd. deſcriptus & ſi alia ad manus non ſunt Electuarium de Ovo cum nuce Vomica, amygdalæ amaræ ob cognationem idearum venenatarum cum animalibus quæ ab illis enecantur, Radix Pimpinell. alb. Cynosbat. Valerian Gentian. rubr. acetoſ. ſpiritus Sal marini. Externe ſubmerſio in mare profunda vel loco hujus ſecundum Stahlii com-

commendationem in aquam ſalſam, aut juxta Helmontium in dulcem ſaltem qualemcumque modo profunde id fiat, applicatio pilorum illius canis qui momordit, in vulnus Patientis, cancri combuſti & Vulneri inſperſi.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis Julii Palmarii contra morſum canis rabidi.

℞. *Rut.*
Salv.
Verben.
Beton.
Meliſſo-phyll.
Plantag. acut.
Hyper.
Centaur. min.
Artemiſ.
Polypod. ā.
ms. f. Pulv. Doſ. ʒj. ſingulis diebus ſemel aut bis ſumenda, Decocto etiam ejuſdem vulnus eluendum eſt.

2 Species pro Decocto.

℞. *Rad. Acetoſ.*
Pimpinell.
Valerian.
Gentian. rubr. ā ℥ſs.
Inciſ. coq. in ▽ ſ. & utere mane & poſt meridiem loco potus Thee.

VII. *Methodus medendi.*

1 Pars læſa & vulnerata ſtatim in principio eſt eluenda & detergenda Decocto herbis & radicibus alexipharmacis alterato.
2 Poſtea ſcarificetur vel uratur late & profunde.
3 Subjungantur interne Bezoardica & alexipharmaca generaliora.
4 Interponantur vero ſtatim in principio ſpecifica, utpote quæ hic omnem abſolvunt paginam.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Venæſectiones & Purgationes, quas quidam Auctores commendant, noxias potius quam proficuas eſſe cenſemus, cum fermentum noxium magis ad interiora his ipſis invitetur.
2 Scarificatio vero proficua eſt, & quidem lata & profunde, ut multum ſanguinis effluere poſſit.
3 Poſtea abſterſio & frequens eluitio haud eſt negligenda.
4 Vulnus vero non ſtatim eſt conſolidandum, ſed per aliquot menſes apertum ſervandum eſt, alias facillime fermentum primo cicuratum viſum poſt aliquod tempus novas vires aſſumit & patientem in priſtinum conjicit morbis metum.
5 Si vulnus a cane inflictum anguſtum nimis eſt, præſtat illud dilatare & amplificare.

Caput Quintum.

De Tarantiſmo.

I. *Definitio.* Tarantiſmus eſt morbus admodum periculoſus, maximam phantaſiæ depravationem conjunctam habens, ab ictu Tarantulæ, e genere Aranearum ſ. Phalangiorum octonoculorum in Apulia arva incolentium & viatoribus meſſoribuſque inſidias ſtruentium, productus.

II. *Differentia.*

1 Ratione diverſarum Tarantularum, quæ ictum inflixere, morbus eſt vel mitior vel vehementior. Teſtatur quippe Baglivus Borealem Apuliæ regionem incolentes præ aliis ſæviores eſſe: a ſtellatis etiam & uveis majus periculum eſſe metuendum, quam a ſubalbidis.
2 Ratione durationis, alius brevi interficit, alius ad plures menſes vel annos durat.

III. *Signa.*

1 Quando mordentur a Tarantulis meſſores vel viatores, ſentiunt in parte affecta puncturam, veluti ab apibus inflictam.
2 Excipit hanc maxima virium jactura, dolor primo vel ſtupor, cum circulo ambiente livido. nigro l. ſubflavo.
3 Succedit poſtea partis læſæ inſignis intumeſcentia & tandem ſenſus in eadem abolitio, ita ut ægroti de dolore quæſiti nihil ſe ſentire reſpondeant.
4 Intercurrunt profunda ſuſpiria, de anxietate cardialgica ſatis teſtantia.
5 Summa inſuper afficiuntur triſtitia, commercia hominum fugiunt & ſolitaria loca quærunt.
6 Quandoque deſperabundi autocheires fiunt.
7 Alii ululant, indecora peragunt & abiectis veſtimentis inſtar ſuum in cœno ſeſe volutat.
8 Alii immobiles & veluti emortui jacent.
9 Quidam his, alii aliis coloribus delectantur, omnes vero nigrum colorem abhorrent, ad ejuſdem adſpectum alta ſuſpiria trahentes.
10 Omnes mira dulcedine ab inſtrumentis muſicis, modo his modo aliis afficiuntur & ad ſaltandum commoventur.
11 Quando vero diſſonantia vitio Muſici immiſcetur, ſummis doloribus & anxietatibus cardialgicis torquentur, donec conſonantia iterum obſervetur.

IV. *Subjectum.*

Huic morbo ii tantum ſunt expoſiti, qui infortunio a Tarantulis mordentur, præcipue viatores meſſoreſque tempore æſtivo Apuliæ arva permeantes.

V. *Prognoſis.*

1 Tarantiſmus eo periculoſior eſt, quo ſpecies, quæ ictum inflixit, eſt venenoſior.
2 Sunt, qui a Tarantula morſi, paucis diebus moriuntur, nihil proficientibus Muſica & Antidotis. Bagl.
3 Tarantulæ venenum ſemel corpori illatum indelebile impoſterum eſt. *Idem.*
4 Singulis quippe annis & potiſſimum circa illud tempus, quo Patienti illatum fuit, infallibiliter recrudeſcit. *Idem.*

VI. *Remedia.*

1 Generalia eadem, quæ Tab. præced. fuere commendata.
2 Specialia, Muſica cum variis inſtrumentorum generibus inſtituta: fiſtulis paſtoralibus, tympanis parvis, cytharis, lyris, cymbalis, fidibus &c. Spir. Vini roſmarinatus vel potius ipſa Eſſentia Roſmarini per ſe deſtillata & ſumpta cum ▽ theriacali, Cort. Citr. vel hyſſopi meliſſ. ſerpilli &c.

Formulæ Remediorum.

1 Spiritus Alexipharmacus a Bagliv. commendatus.

℞. *▽ regin. Hung. ℥j. vel ij.*
Exhibeatur cum ▽ ſerpilli aut brodio, herbis alexipharmacis alterato.

2 Electuarium antiphalangium Epiphanii Ferdinandi.

℞. *Bacc. Myrt.*
Tamariſc. a. ʒj.
Sem. Paſtinac.
Nigell.
Agn. Caſt.
Dauc.
Anis.
Origan. a. ʒj.
Terr. ſigill.
Boll. Armen. Or. a. ʒij.
C. Syr. e toto Citr. f. ſ. a. Elect. de quo ægrotus mane quotidie ʒij. ſumat, ſuperbibendo brodium herbis & radicibus alexiteriis alteratum.

VII. *Methodus medendi.*

1 Locus affectus detergatur alexipharmacis, poſt ſcarificetur, imponendo deſuper Cucurbitulam, vel loco ſcarificationis in uſum vocetur uſtio paulo profundior
2 Interne adhibeantur Alexipharmaca & Bezoardica generaliora.
3 Interponantur ſimul & ſubjungantur ſpecifica, inprimis Muſicæ talia genera, quæ affectui conveniunt. His quippe rite inſtitutis ægroti ſaltationes inchoant, eaſdemque tam diu & tam vehementer continuant, donec in largos ſudores corruant. Poſtea quieti tantiſper dant locum & pauco elapſo tempore eaſdem ſaltationes denuo reiterant, donec delaſſati quietem adhuc dum petant. Quod quidem exercitium ad quartum rarius ad ſextum uſque diem protrahunt, quo finito tempore ſanitatem priſtinam recuperare ſolent.

VII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Etiamſi ſelectiſſima adhibeantur alexipharmaca aliaque antidota, non eadem tamen felicitate agere obſervantur quam Muſica.

2 Non omnia inſtrumenta Muſica neque iidem concentus Tarantatis conveniunt, alii quippe his inſtrumentis & ſonis, alii aliis delectantur: Unde tamdiu cum inſtrumentis & ſonis variandum, donec ad choreas & ſaltationes excitentur.

3 Quando Muſica affectui haud correſpondens inſtituitur, ægroti ad ſaltationes haud commoventur.

4 Omnes Tarantati velociſſima ſonorum modulamina expetunt, & tales inſtituunt etiam ſaltationes.

5 Circa anni tempus, quo a Tarantula fuit demorſus Patiens, gravia recrudeſcere ſolent ſymptomata, unde, niſi in prius delabi velit periculum, eandem Muſicam in uſum vocare neceſſe habet.

Caput Sextum.

De

Noctambulatione.

I. *Definitio.* Noctambulatio eſt læſio Phantaſiæ, qua homines inter dormiendum lectum deſerere, varioſque actus, ſe inſciis, exercere invitantur, quibus peractis priorem quietis locum repetere ſolent.

II. *Differentia.*

1 Alia eſt *Naturalis*, qua varia negotia domeſtica, taleſque actus, qui alias ſibi conſueti ſunt, exercent; alia *præternaturalis*, qua loca minus conſueta adeunt & inſolita prorſus perpetrant, ita ut muros adſcendant & in tecta ſeſe recipiant altiſſima, aliaque ſimilia peragant.

2 Vocantur Noctambulantes etiam *Lunatici*: quia plerumque circa phaſes Lunæ inſigniores hoc morbo corripiuntur.

III. *Signa.*

Cognoſcimus Lunaticos, ſi noctu ſæpius ſurgunt, oculos clauſos habent, nudique obambulant, poſtero vero die nihil de actis ſciunt.

IV. *Subjectum.*

1 Plethora, ſpiſſitudine ſanguinis & obſtructionibus laborantes.

2 Phantaſia fortiori præditi.

V. *Prognoſis.*

1 Rarius aliquid damni neque aliis neque ſibi cauſantur, quod ſi tamen in inſolitis locis verſantur, ibidemque ex improviſo excitantur, facile in vitæ periculum incidunt, quod ſibi relicti plerumque cautiſſime evitare ſciunt.

2 Alias corpori nihil ex hoc morbo mali accidere obſervatum eſt.

VI. *Remedia.*

1 Primas vias expurgantia: Diacydon. lucid. Jalappin. ſpecif. Jalappin. Pulv. Cornachin. Noduli laxativi, & ubi circumſtantiæ hoc ſuadent, Vomitorium e tartaro emetico, ſyrupo emetico.

2 Orgaſmum ſanguinis ejuſque plethoram imminuentia, Venæſectio, Scarificatio legitimo tempore inſtituta, ſubjunctis Nitroſis & Cinnabarinis.

3 Specifica: Caſtigationes mediantibus virgis eo tempore factæ, quo patiens e lecto egreditur, appoſitio etiam vaſis alicujus majoris aqua repleti juxta Patientis lectum, ut ſurrecturus in illud delabatur & hac ratione evigilet.

Formulæ Remediorum.

1 Potio Purgans.

℞. *Syr. e cich. c. Rhab.* ℥ſs.
Diacydon. lucid. Jal. ʒiii.
Sal Polychr. gr. iii.
▽ *Meliſſ.* ℥ſs.
ms. D. pro una vice.

2 Pulvis Purgans.

℞. *Specif. Jalappin.* ʒſs. *D. pro 1. vice.*

3 Nodulus laxativus.

℞. *Rad. Valerian.*
Scorzon.
Helen.
Herb. Meliſſ.
Card. bened.
Adianth. ☉. *a. Mſs.*
Fl. Til.
Tunic. a. p. j.
Cort. ☉*rum* ʒii.
Fol. ſenn. ſ. ſt. ʒiſs.
Rhabarb. elect. ℥ſs.
Fibr. Helleb. nigr.
Agar. albiſſ. a. ʒiii.
Cryſtall. Tartari ℥ſs.
Sem. Coriand. correct. ʒiſs.
Inciſ. cont. d. ad ch.
Infund. in ▽ *ferv.* ℔j. & *Vini generoſ.* ℔ij. *Doſ.* ℥vi. *vel* viij.

4 Potio Vomitorio-Cathartica.

℞. *Syr. emet.* ℥ſs.
Diacydon. luc. Jal. ʒii.
Sal abſinth. gr. iv.
▽ *Cichor.* ℥ſs.
ms. D. pro 1. vice.

5 Pulvis temperans.

℞. *Conch. ppt.*
C. C. phil. ppt. a. ʒſs.
Nitr. depurat.
Tartar. Vitriol.
ā. ʒi.
Cinnab. ♁*ii* ʒſs.
ms. f. Pulv. in x. p. æ. dividend. d. ad citr.
Exhibeatur his, ter per diem.

VII. *Methodus Medendi.*

1 Primæ viæ ante omnia conveniente purgante evacuentur.

2 Subjungatur poſtea Venæſectio vel ſcarificatio.

3 Verſus phaſes lunæ vero adhibeantur interne Nitroſa cum Cinnabarinis, externis auxiliis ſimul in uſum vocatis.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Si Noctambuli ſunt in loco quodam periculoſo, nunquam excitentur, expergefacti enim facile cadunt & damnum exinde reportant.

2 Venæſectiones & Scarificationes circa tempora æquinoctialia verſus inſigniores Lunæ phaſes inſtitutæ, ſemper reliquis meliores ſunt.

3 Motus corporis laborioſus optime quoque ad ſomnum profundiorem ipſis conciliandum prodeſt; otium vero ſpiſſitudinem ſanguinis auget.

Caput Septimum.

De

Noſtalgia.

I. *Definitio.*

Noſtalgia eſt vitium Immaginationis in exquiſito Patriam repetendi deſiderio conſiſtens, modo vehementioribus, modo mitioribus ſtipatum ſymptomatibus.

II. *Differentia.*

Eſt vel *idiopathica* per ſe abſque aliis morbis exſurgens; vel *ſymptomatica* cum aliis morbis complicata.

III. *Signa.*

1 Qui Noſtalgia laborare incipiunt vel actu laborant; triſtes ſunt hominumque commercia fugiunt.

2 Patriæ delitias data occaſione extollunt.

3 Somnum patiuntur inquietum.

4 Cibos & potum fere averſantur.

5 Ingeſtos vero haud bene digerunt, ita ut nauſea, ſæpius etiam vomitus ſuccedat.

6 Quando ſoli ſunt, profunda ſuſpiria trahunt, palpitationes etiam cordis ſentiunt.

7 Intenſum quoque patriam repetendi deſiderium quovis fere momento produnt.

IV. *Subjecta.*

1 Juvenes prima vice in exteras regiones miſſi domique delicatius vel lautius habiti.

2 Ex aere ſubtiliori in craſſiorem athmoſphæram delati.

3 Inprimis Helvetii ruſticis ſuis cantilenis & lactis delitiis aſſuetis.

4 Qui temperamento gaudent ſenſibiliori.

5 Qui mox poſt abitum e Patria in morbum aliquem delabuntur vehementiorem. Erat hic adoleſcens Helvetius

vetius qui Febre tertiana correptus, nullo modo curari poterat. In ſermonibus continuo Patriæ & aquæ, quam anxie deſiderabat, certi cujuſdam fontis mentionem faciebat. Remiſſus E. a Magiſtro ſuo in Patriam brevi reſtituebatur.

V. *Prognoſis.*

1 Si morbus eſt ſimplex tantum periculi haud involvit, quam ſi complicatus eſt.

2 Quod ſi tamen redeundi deſiderium ſit intenſius, morbus, niſi voluntati ſatisfiat, maxime periculoſus & tandem lethalis fieri poteſt.

3 In Patriam miſſi vel in itinere, vel poſtquam advenere, plerumque ſtatim convaleſcunt.

4 Quo vehementior eſt morbus complicatus, eo minor reconvaleſcendi ſpes ſupereſt.

VI. *Remedia.*

1 Primas vias expurgantia, ſimulque revulſiones humorum peragentia: Maſſ. Pil. e Succin. Crat. Extract. panchym. Croll. Helleb. nigr. ☿ius dulc. Pilulæ cephal. variæ vel Vina medicata cum Helleboro aliiſque laxantibus in uſum vocata.

2 Sanguinem abundantem ventilantia: Venæſectio, Scarificatio, Hirundinum applicatio.

3 Converſatio frequens cum amicis, aeris mutatio, Vini generoſi uſus medicus, refocillatio per Cardiaca.

4 His vero nihil juvantibus reditus in Patriam.

Formulæ Remediorum.

1 Pilulæ purgantes.

℞. *Maſſ. Pil. e Succin. Crat. g. XV.*
Extract. helleb. nigr. ℈ſs.
☿*ii dulc. rit. par. gr.* vj.
Trochiſc. alhand. gr. ij.
c. Eſſent. Ambr. f. Pil. No. XXI.
D. pro una vice.

2 Nodulus laxans.

℞. *Rad. Vincetox.*
Valerian.
Scorzon. ā ℥ſs.
Herb. Meliſſ.
Capill. ♀*ris.*
Adianth. ⊙ ā *Mſs.*
Fl. Cent. min. p. j.
Cort. Citr. ʒij.
Fol. Senn. ſ. ſt. ℥j.
Fibr. helleb. nigr. ʒvj.
Agar. albiſſ.
Rhab. elect. ā ʒiij.
Salis polychr.
Tart. ſolub. ā ʒij.
Sem. fœnic. ʒiſs.
Inc. cont. infund. in ▽ *ſ.* &
Vin. generoſ. ā ℔ij.
Doſ. ℥vj. viij.

VII. *Methodus medendi.*

1 In affectu ſimplici, præmiſſis univerſalibus, remedia tam moralia, quam phyſica ſupra nominata, adhibeantur.

2 His vero nihil proficientibus ægrotus in Patriam remittendus eſt.

3 In affectu complicato primarius ſcopus ad morbum principalem dirigatur.

4 Interponantur talia remedia, quæ animum mentemque erigunt, poſtea ſuperato morbi primarii periculo, eadem, quæ ſupra allegata ſunt, adhibeantur.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 In Noſtalgia graviori omnia medicamina incaſſum adhibentur, niſi ægrotantis animo per reditum in Patriam ſatisfiat.

2 Cantilenam Helveticam, vulgo *des Kuhe Reyhen* vocatam pluribus e patria egreſſis in exteris oris auditam Noſtalgiam induxiſſe experientia docuit.

3 Unde apud ſenſibiliores ab omnium rerum memoria, qua fortiter affici & in Patriam allici poſſunt, deſiſtendum eſt.

CAPUT OCTAVUM.

DE

Appetitu depravato & aucto.

I. *Definitio.*

a Appetitus depravatus eſt rerum inſolitarum & a nobis alienarum concupiſcentia.

b Appetitus auctus eſt ciborum conſuetorum vehemens & anxium deſiderium.

II. *Differentia.*

1 Appetitus depravatus, qui ab Auctoribus *Pica* vocatur, diſtinguitur ab aucto appetitu ratione rerum, quæ appetuntur; in illo quippe prorſus alienæ res v. g. carbones calx, arena deſiderantur, hic in cibis ſolitis ſubſiſtit, ſed majori tantum copia & vehementiori, quam moris eſt deſiderio, eaſdem concupiſcit.

2 Appetitus hic auctus differt ratione nominis & concurrentium circumſtantiarum: modo enim vocatur *Addephagia*, quando pueri cibos continuo appetunt & in magna quantitate, antequam priores ſint digeſti, devorant: modo *Bulimi* ſ. famis bovinæ nomen aſſumit, ſi cibos ea quantitate ac boves appetunt & deglutiunt, quæ fames cum animi deliquio ſæpius eſt conjuncta; modo *Orexis* ſ. fames canina audit, ſi anxio deſiderio & in magna quantitate cibi appetuntur & ingeruntur, devorati vero l. per Vomitum vel alvum rejiciuntur: denique etiam *Malaciæ* titulum aſſumit, ſi unus tantum vel alter cibus cum maximo deſiderio expetitur.

III. *Signa.*

1 Appetitus depravati ſigna ex ipſa abſurda concupiſcentia pateſiunt.

2 Appetitum auctum & nimium cognoſcimus ex ſignis concomitantibus.

a Alii, Cardialgias, preſſiones & anxietates circa Ventriculum poſt aſſumta ſentiunt.

b Accedunt quibuſdam Cephalalgiæ vertiginoſæ, temulentæ.

c Sequitur in aliis Nauſea, Vomitus vel Diarrhœa.

d Corpus languet magis, quam viget, marceſcit potius, quam nutritur.

e Habitus corporis fit decolor, pallidior.

f In abdomine concurrunt Flatus & dolores, quandoque prementes.

g Non raro ſequuntur Febres, obſtructiones Meſenterii, Lienteria, Atrophia, Hectica &c.

IV. *Subjectum.*

1 Pica laborat quandoque ſexus fœmininus, menſium vitiis obnoxius & in ſtatu graviditatis conſtiturus; nec non vermibus divexati: Seminis ſuppreſſione laborantes: Epilepſiæ obnoxii: ulcera in ſtomacho gerentes: Febre quartana decumbentes.

2 Addephagiam experiuntur infantes atrophici, verminoſi.

3 Bulimo & Orexi caninæ expoſiti ſunt ſanguinei & ſanguineo phlegmatici, largis evacuationibus & inedia longa exhauſti; & ad plenam Diætam tranſlati; quibus febres intermittentes per Chinæ Chinæ uſum ſuppreſſæ ſunt: qui morbos graviores ſuperavere & valetudinem recuperarunt: vermibus obnoxii: Hypochondriaci & Hyſtericæ.

4 Malacia contingit utplurimum gravidis ſenſibilioribus.

V. *Prognoſis.*

1 Gravidæ Pica laborantes poſt tertium a Graviditate menſem utplurimum ab eadem liberantur.

2 Quod ſi eiſdem res appetita denegatur, nævus plerumque infanti imprimitur.

3 Rariſſime aliquod damnum a comeſtis, alias ſatis noxiis, infertur, dummodo in minori quantitate comedantur.

4 Ali-

4 Aliqui, teſte Hildano, a Febre Quartana per eſum ejuſmodi abſurdorum, appetitorum & devoratorum fuere liberati.

5 Quæ virgines hoc malo corripiuntur, menſium legitimo fluxu reſtituto curantur.

6 Infantes addephagia laborantes incidunt in Atrophiam, Cachexiam, Lienteriam, quæ non curantur, niſi Patientes ad juſtas Diætæ regulas remittantur.

7 Bulimos morbis chronicis ſuperveniens funeſti eſt eventus. Ettmuller.

8 Fames canina poſt Febres a Chinæ Chinæ abuſu excitata plerumque poſt ſe ducit recidivam.

9 Cibi poſt diuturnam inediam in copia comeſti poſt ſe trahere poſſunt repentinam mortem.

10 Qui comeſta Vomitu & Diarrhœa frequenter ejiciunt, tandem in Cachexiam incidunt.

11 Gravidis Malacia laborantibus res appetita haud eſt deneganda, alias nævus in infante metuendus eſt.

VI. *Remedia.*

1 Stomachum vel per Vomitum vel per alvum expurgant: Tartarus emeticus, ſyrupus emeticus, Ipecacohanna, Sal. Catharticum amarum, Rhabarbarum, Extractum Panchymag. Croll. Pil. Beccheri vel Stahlii.

2 Evacuationibus Sanguinis impeditis vel ſuppreſſis ſatisfacit, præter remedia aperientia, V. S. in pede l. Scarificatione partium inferiorum.

3 Liquorem gaſtricum corrigunt amara, Herb. Card. Bened. Fumar. Abſinth. Cent. min. eorumque Extracta, Cort. ☉rum, Elix Propr. Paracelſi, dulce, Eſſent. amara Halenſis, Myrrh. Abſinth. cort. ☉rum; nec non Salia fixa: Cent. min. Abſinth. Card. bened. Tartarus vitriolatus, Sal. polychr. Glaſeri.

4 Ventriculi tonum roborant Martialia & ſubadſtringentia: Tinct. Vitrioli ♂tis Ludov. Crocus ♂ tenerior. Extractum Cort. Chacar. Syr. Cydun. e roſ. ſiccis.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis emeticus.

℞. *Tartari emet. g. ijſs.* *ms pro 1. vice.*
Salis abſinth. gr. vj.

2 Potio emetica.

℞. *Syr. emet. ʒvj.* ∇ *Cichor. ℥ſs.*
Sal. polychr. gr. vj. *ms pro 1. vice.*

3 Sal laxans.

℞. *Salis Cathart. amar. ℥j.* *lente & propinetur*
Diſſolvatur in juſculo ca- *pro 1. vice.*

4 Pilulæ laxantes.

℞. *Extract. Rhabarb. gr. XII.* *☿ii dul. gr. iij.*
Scammon. Sulph. gr. ʒj. *F. l. a. Pil. No. XV. pro j. vice.*

5 Aliæ.

℞. *Pil. Beccher. ʒij.* *ſperi gr. XV.*
Exhibeantur mane & ve-

6 Pulvis alterans.

℞. *Oc. ♋. ppt.* *Crem. Tart. ā ℈ij.*
Corall. r. ppt. ā. ʒj. *ms f. Pulv.*
Herb. Card. bened. *Doſ. ℈j. bis l. ter per diem.*
Cort. ☉rum.

7 Eſſentia Stomachica.

℞. *Eſſent. Abſint. ʒij.* *ms. Doſ. gutt. 30. bis vel ter*
Cort. ☉rum. ʒj. *per diem.*
Myrrh. ℈ij.

8 Electuarium Stomachicum.

℞. *Conſerv. Menth.* *Croc. ♂tis ♁ii ʒſs.*
Cent. min. ā ℥j. *Syr. Cydon. q. ſ.*
Viſceral. ʒſs. *F. Elect. Doſ.*
Pulv. Cort. Chacar. ʒiij. *Caſtan. magnitudo bis per*
☉rum ʒj. *diem.*

9 Tinctura Tonica.

℞. *Tinct. Vitriol. ♂tis Lud.* *ms Doſ. gutt. 30. bis per*
ʒij. *diem.*
Elix. dulc. ʒj.

VII. *Methodus medendi.*

1 *Pica* a menſtruorum ſuppreſſione ortum habens tractanda eſt per V. S. in gravidis in brachio, in reliquis vero in pede inſtituendam.

2 Subjungantur laxantia leniora, in primis in gravidis.

3 Reliqui picantes expoſcunt Vomitoria, ſubjunctis ubique remediis quæ cauſis ſpecialibus ſatisfaciunt.

4 *Addephagia* Infantum curatur per laxantia aliquoties exhibita, incidentia & lenia ♂lia, inprimis Tinct. Vitrioli ♂tis Ludov. & Diætam legitimo tempore & modo inſtitutam.

5 *Bulimos* & *Orexis Canina* poſt adhibita Vomitoria vel laxantia deſiderant amara, Salia fixa & lenia martialia, quæ tempore, ubi Ventriculus a cibis vacuus eſt, exhiberi debent.

6 Commendetur inſuper Patientibus, ut eupepta aſſumant, & ſæpius parciuſque comedant, donec Natura in juſtum reducatur ordinem.

7 *Malacia* Curatione vix opus habet, cum malum ſit tranſitorium, & poſt rei deſideratæ comeſtionem ſponte ceſſet, rariuſque plerumque revertatur.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 In Pica, niſi evacuationibus conſuetis via aperiatur, fruſtra Curatio expectanda eſt.

2 In Bulimo, Addephagia & Orexi canina temperantia omnibus remediis palmam eripiunt: niſi enim illa cum his combinentur, parum aut nihil ſolidi obtinetur.

3 Pro appetitu extinguendo male exhibentur Opiata, quæ Naturam tantum ſtupefaciunt & majora plerumque mala poſt ſe ducunt.

4 Majori adhuc ſpe & ſecuritate poteſt commendari fumus Tabaci, qui teſte Experientia famen nimiam temperare ſolet.

CAPUT NONUM.

DE

Anorexia.

I. *Definitio.* Anorexia eſt appetitus ciborum abolitus, a variis cauſis originem ducens.

II. *Differentia.*

1 Differt a Dyſorexia gradu; utpote quæ appetitum ciborum imminutum innuit.

2 Contingit Anorexia vel idiopathice a vitio Ventriculi, vel ſymptomatice ab aliis morbis, quibus dum Natura debellandis eſt intenta, reliqua negotia vitalia pauliſper ſeponit, & negligit, donec morbus ſit ſuperatus, ubi appetitus abſque medicamentorum concurſu ſponte redit.

III. *Signa.*

1 Faſtidium ciborum quorumvis, etiamſi optime ſint præparati.

2 Subſequens Nauſea vel gravitas Ventriculi, ſi citra appetitum fuere comeſti.

3 Interdum etiam Vomitu iterum rejiciuntur, ubi melius ſe habent Patientes.

IV. *Subjectum.*

1 Ventriculum variis & nimiis cibis onerantes, otioſi, aſſumta minus bene digerentes.

2 Cholerici, graviori iracundia affecti, inprimis poſt paſtum.

3 Morbis acutis, inflammatoriis, arthriticis gravioribus, febribus intermittentibus laborantes.

4 Hypochondriaci, phthiſici, hectici, aliiſque chronicis morbis divexati per intervalla Anorexia afficiuntur.

5 Nimiis laboribus & evacuationibus viribus ſuis exhauſti.

V. *Prognoſis.*

1 Anorexia idiopathica vel Ventriculum nimium flacci-

cidum ſ. tono ſuo debito privatum, vel cruditates ejuſdem innuit.

2 Quæ a cruditatibus ortum habet, facilius curatur, quam quæ debilitato tono natales ſuos debet.

3 Utrique tamen malo debita Methodo occurri poteſt.

4 Symptomatica Anorexia non curatur, niſi vel ipſe morbus, vel paroxyſmi morbifici ceſſaverint.

5 Melius eſt Anorexiam morbos & paroxyſmos morbificos præcedere & iiſdem concurrere, quam poſt eoſdem ſuperatos adhuc dum durare: recidivam enim plerumque poſt ſe ducit.

6 Qui Anorexia in morbis laborant, ſæpius citius ab iiſdem liberantur, quam qui appetitu vegetiori gaudent.

7 Quo magis tamen appetitus in morbis acutis eſt proſtratus, eo major morbi vehementia innuitur.

8 Si in acutis & aliquando in chronicis poſt magnam inappetentiam derepente ingens excitetur appetitus, nulla præcedente bona criſi, aut alio bono ſigno, poſtridie mortem prædicito. Bagliv.

VI. *Remedia.*

1 Saburram Ventriculi abundantem immediate evacuant per Vomitum: Tartarus emeticus, ſyrupus emeticus, Ipecacohanna, aut per alvum: Noduli laxativi, ex Fol. Senn. Rhabarb. Agar. albiſſ. Fibr. Helleb. nigr. cum radic. Herb. Fl. cort. incidentibus & amaricantibus combinatis, vel Sal Catharticum amarum aliquoties exhibitum.

2 Materiam lentam, tenacem, Ventriculi parietibus adhærentem, incidunt Salia dicta media: Tartarus Vitriolatus, Arcanum duplicatum Sal. polychreſtum Glaſeri, Nitrum ♁tum, Cryſtall. Tart. Tartarus tartariſatus, liq. Terr. Fol. Tartari, nec non vegetabilia incidentia & amara: Rad. Ari, Zedoar. Galang. Gentian. Pimpinell. alb. Caryophillat. Helen. Calam. aromat. Herb. Cent. min. Card. bened. Fumar. Abſinth. Z. Z. Piper, Cort. ☉rum, Pulvis ſtomach. Bickmanni, Quercetan.

3 Tonum Ventriculi relaxatum roborant cum modo dicta amara, tum Martialia ſelecta: Tinctura Vitrioli ♂tis Ludov. Zwelf. e pom. Borsdorf. nec non Cortex Chacar. ejuſque Extractum.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis emeticus.

℞. Rhabarb. elect. gr. XV.
Tartar. emet. gr. iiſs.
Salis Abſinth. gr. iij.
mſ pro 1. vice.

2 Alius.

℞. Rad. Ipecac. gr. XXIV.
D. pro 1. vice.

3 Nodulus laxativus.

℞. Rad. Ari.
Caryophyllat.
Gentian. ā. ℥ſs.
Herb. Card. bened.
Fumar. ā. Mſs.
Summit. Abſinth. p. j.
Cort. ☉rum ʒij.
Fol. Senn. ſ. ſt. ʒiſs.
Rhabarb. elect. ℥ſs.
Fibr. Helleb. nigr.
Agar. mund. ā. ʒij.
Sal. Cathart. amar. ℥ſs.
Inciſ. contuſ. d. inſund. in ▽ fervent. & Vin. generoſ. ā ℔ij. Doſ. ʒvj. vij. alternis diebus uſurpandæ.

4 Pulvis ſtomachico-digeſtivus.

℞. Rhabarb. elect.
Rad. Ari ppt.
Flaved. Cort ☉rum.
Fl. Cent. min. ā ʒj.
Salis Abſinth. ʒiſs.
mſ f. Pulv. Doſ. ℈j. bis l. ter per diem.

5 Alia.

℞. Herb. Card. bened.
Rad. Ari ppt. ā ʒiſs.
Cort. winteran.
Tart. Vitriol.
Sal. Cent. min. ā ʒj.
mſ f. Pulv. ut præcedens uſurpandus.

6 Pilulæ Tonico-Stomachicæ.

℞. Extract. Cort. Chacar. ʒſs.
F. Pil. gran. j. magnitud.
Doſ. gr. vj. l. viij. ante prandium & cœnam.

7 Tinctura ſimilis.

℞. Tinct. Vitriol. ♂tis Lud. ʒij.
Eſſent. cort. ☉rum ʒj.
mſ. Doſ. gutt. XXXV. ante prandium.

8 Alia.

℞. Tinct. Vitrioli ♂ Zvvelſ. ʒij.
Eſſent. cort. Chacar. ʒj.
m Doſis & uſus, ut præcedentis.

VII. *Methodus Medendi.*

1 Anorexia idiopathica, quæ copioſam Ventriculi ſaburram pro fomite habet, optime tractatur per Vomitorium in principio exhibitum.

2 Quod ſi autem debilitas ſubjecti aliæque circumſtantiæ hoccce diſſuadeant, præſcribi poteſt Nodulus laxativus, qui & ſecure & efficaciter plerumque Operationem ſuam exſerit.

3 Idem locum habet in viſciditate & lentore humorum, Ventriculum occupante: interponuntur hoc in caſu optime digeſtivo-ſtomachica, diebus a purgatione liberis.

4 Quod ſi vero res magis a flacciditate, quam cruditate Ventriculi, dependeat, præter amara & ſtomachica præſcribantur ſubadſtringentia, & tonica.

5 In morbis acutis & acceſſibus febrilibus ad ipſum morbum potius, quam ſymptoma hoc, reſpiciendum eſt, promovendo ſecretiones & excretiones debito more.

6 In morbis tamen chronicis, ubi ſæpiſſime Ventriculi tonus labefactatur, ſuccurri poteſt partim per temperata digeſtivo-ſtomachica, partim per lenia tonica, reliquiis remediis perite interponenda.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Vomitoria conveniunt in caſu recente, ubi multa materia præſto eſt, & ſubjecta ſunt robuſtiora.

2 In malo vero inveterato & ſubjectis ſenſibilioribus magis conveniunt Noduli laxativi, qui lentorem & viſciditatem incidunt & ſimul evacuant. Curavimus nuper tali Nodulo per 12. dies uſurpato, Anorexiam habitualem, per 8. jam menſes durantem quæ profligata eximium appetitum, adhuc dum vigentem, poſt ſe ducebat.

3 In Anorexia, cum malo hypochondriaco hyſterico ſæpius concurrente, abſtinendum eſt ab omnibus remediis calidioribus & turgefacientibus; inſiſtendum potius temperantibus, nitratis, digeſtivis & diluentibus.

4 Sanguinei a ſubacidis majus auxilium recuperant, quam ab amaris, acribus & aromaticis, niſi eximia Ventriculi flaciditas vel viſciditas concurrat, ubi hæc in moderata doſi conveniunt.

5 Phlegmaticis vero & pituitoſis poſteriora potius, præ prioribus, ſolamen afferunt.

6 Ab Extracto corticis Chacarillæ egregias obſervavimus virtutes, nec non a Tinctura Vitrioli ♂tis Ludov.

7 Baglivius celebrat in omnibus Ventriculi morbis Hieram picram.

8 Remedia e Cydoniis parata temperatiſſimum præbent ſtomachicum.

9 Elix. propr. Paracelſi, Eſſentia abſinth. cent. min. Phlegmaticis potius, quam ſanguineis præſcribenda ſunt.

10 Terrea & abſorbentia in majori doſi exhibita Anorexiam adaugent.

CA-

Caput Decimum.

De

Sitis Exceſſu & Defectu.

I. *Definitio.*

a Sitis exceſſus eſt ſolito majus liquidorum deſiderium & concupiſcentia.

b Sitis Defectus eſt minor, quam par eſt, eorundem liquidorum appetentia.

II. *Differentia.*

1 Sitis aucta differt ratione gradus: vel enim in limitibus ſuis adhuc ſubſiſtit, vel ad eximium gradum evehitur, quam *ſitim clamoſam* Auctores appellant.

2 Uterque affectus diſtinguitur a *ſiti depravata*, ubi Patientes inſolitos prorſus liquores expetunt, qui affectus cum Pica convenit.

III. *Signa.*

1 Cognoſcimus ſitim auctam ex largiori quam conſuetudo alia ferebat, liquidorum appetentia & aſſumtione, nec non concurrente utplurimum majori calore corporis.

2 Sitis vero imminuta contrario modo ſeſe manifeſtat, dum liquida in parciſſima, reſpectu aliorum hominum, quantitate aſſumuntur, nulluſque calor & activitas, ſed potius pigritia & languor in corpore obſervatur.

IV. *Subjectum.*

a *Sitis Exceſſus:*

1 Bilioſi, Febricitantes, acutis morbis decumbentes.

2 Hydropici & Scorbutici.

3 Hectici, Phthiſici & Atrophici.

4 Fortioribus Purgantibus & Vomitoriis tractati.

5 Diarrhœis & Dyſenteriis laborantes.

6 Qui V. S. vel Vinis fortioribus in copia uſi fuere.

7 Qui laboribus fortioribus, curſibus, exercitiiſque aliis corporis ſerum imminuere.

8 Cantores & Tubicines.

9 Qui Sale & aromatibus abutuntur.

b *Sitis Defectus:*

1 Phlegmatici & Melancholici.

2 Spiſſitudine Sanguinis laborantes.

3 Hypochondriaci & Hyſtericæ.

4 Feminæ præ viris.

5 Qui vitam ſedentariam agunt.

V. *Prognoſis.*

1 Sitis aucta in febribus & morbis acutis non eſt reformidanda.

2 Clamoſa ſitis inflammationem internam & quidem plerumque Ventriculi & inteſtini Duodeni innuit.

3 Sitis aucta abſque cauſa occaſionali externa febrem portendit.

4 In febribus poſt morbi ſolutionem ſponte ceſſat.

5 In morbis etiam chronicis non remittit, niſi cauſa mali e medio ſit ſublata.

6 Sitis magna in Hydropicis mala.

7 In febribus malignis ſitis pauca ſuſpecta eſt.

8 Pulſum celerem & frequentem eſſe & linguam exſiccatam, ſitim vero parvam, innuit Naturam ab officio ſuo remittentem.

9 Extra febres ſitis imminuta ſpiſſitudinem ſanguinis innuit.

VI. *Remedia.*

a *Sitis auctæ.*

1 Aquea humores bilioſos & lixivioſos diluentia: Decocta Rad. Gramin. Cichor, acetoſ. hord. C. C. Potus Thee, ſerum lactis, Emulſiones dilutæ.

2 Gelatinoſa & mucilaginoſa fluxiliores humores involventia: Gelatina C. C. Ebor. Mucilag. Sem Pſyll. Cydon.

3 Acida, humores & vias refrigerantia: Succus aceſitat. Citr. Rib. Berb. Spir. Vitriol. Nitr. Clyſſ. min. Tinct. Roſar. Violar. Julepi aciduli, Decoctum Tamarind. e tot. Citr. Syrupi & tabulæ acidulæ.

4 Abſorbentia & Nitrata motum humorum remorantia & vias relaxantia: Oc. ♋ ppt. Conch. ppt. Matr. Perl. ppt. C. C. Phil. ppt. Nitr. depurat. Sal. prunel. Nitr. ♁tum.

b *Sitis imminutæ:*

1 Liquores ſuaves appetitum exſtimulantes: Vinum Generoſum, Ceraſorum, Cydoniorum, Juniperinum, Potus Caffe, vel alius magis temperatus, ſecundum temperamenti conſtitutionem ordinandus, & in majori copia hauriendus.

2 Motus & labores corporis congrui.

Formulæ Remediorum.

1 Species pro Decocto Ordinario.

℞. *Rad. Gramin.*
Accetoſ.
Scorzon.
Liquir. ã. ʒſs.
Raſ. C. C.
Ebor. ã. ʒvj.
Paſſul. min. ℥j.
Fl. Pap. rb.
Roſar. ã. p. j.
Sem. Fœnic. ʒij.
Inciſ. q. o. d. ch. ſumantur 2 cohl. ad Menſ. j. ∇ font.

2 Infuſum refrigerans pro potu Ord.

℞. *Mal. Citr. No j.*
Sacchar. alb. ℥ij.
Inciſ. contuſ. q. o. Infund. in ∇ font. ℔j.

3 Emulſio refrigerans.

℞. *Amygd. d. exc. ℥j.*
Sem. 4. frig. maj. ã. ʒj.
c. Decoct. hord. ℥x.
F. l. a. Emulſ.
Edulc. Tab. M. xſt. ſ. ℥j.
Add. Oc. ♋ ppt. ʒj.

4 Mixtura mucilaginoſa.

℞. *Mucilag. Sem. Cydon. & pſyll. c. malv. extract. ã. ℥ſs.*
∇ fenic. ʒvj.
Syr. violar. ℥ſs.
ms Doſ. coch. j. aliquoties per diem.

5 Julepus ſubacidus.

℞. *Decoct. Hord. ℔j.*
Sir. Rib.
Acetoſ. Citr. ã. ℥ſs.
Tinct. roſar. ʒij.
ms per intervalla uſurpetur.

6 Alius.

℞. *Decoct. rad. & fol. acetoſ. ℔j.*
Syr. Rub. id. ℥iſs.
Spir. Vitr. q. ſ. pro grato acore.

7 Pulvis temperans.

℞. *Oc. ♋ ppt.*
Nitr. depurat.
Salis polychr.
♁ii diaph. ã ʒj.
ms Doſ. ℈j. bis ter per diem

8 Alius.

℞. *Conch. ppt.*
Nitr. depurat.
Arcan. dupl. an. ʒj.
Cinnabar. ♁ii. ℈ij.
ms Doſ. ut præcedentis.

VII. *Methodus medendi.*

a *Sitis Auctæ:*

1 In omnibus febribus tam intermittentibus, quam acutis ſitis auctior eſſe ſolet, pro eadem exſtinguenda conveniunt potus diluti in larga quantitate hauriendi, interponendo quandoque potum calefactum pro promovenda corporis Diapnoe; qua re æſtus eximie imminuitur.

2 Quando inſignis æſtus concurrit præſcribenda ſunt acidula, potui ad gratam aciditatem commiſcenda.

3 Infringunt etiam eximie præter naturalem calorem, ſitimque imminuunt Gelatinoſa & mucilaginoſa, ſæpius per diem cochleatim uſurpanda.

4 Pro eodem ſcopo præſcribi etiam poſſunt Emulſiones dilutæ, nec non Nitrata abſorbentia & diaphoretica fixa, quæ quidem res perite ſibi invicem interponi debent.

5 In inflammationibus abdominis ſufficiens potus haud eſt denegandus, ſed fiat hoc ſucceſſive: alias damnum infertur.

6 Hydropicos magis ſolantur Nitrata, quam potus ſimplex, hic quippe ſitim magis adauget.

7 Phthiſicis & Hecticis convenit potus paululum nutriens ex hordeo raſ. C. C. Ebor. Paſſul. &c.

8 Aliis in caſibus Methodus ſupra allegata in auxilium vocetur.

b *Sitis imminutæ.*

1 In-

2 Injungatur Patientibus potus, etiamſi ſufficiens nullus appetitus præſto ſit.
2 Convenit autem talibus Patientibus potus gratior, generoſior, ut ſenſus Naturæ excitetur.
3 Commendetur etiam iis motus corporis, ad laſſitudinem uſque inſtituendus, ut circulatio & excretio humorum, ſitim poſt ſe trahens, promoveantur.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.
1 Sitis nunquam eſt reprimenda, ſed etiam ſatisfaciendum per ſufficientem & convenientem potum.
2 Quando ægroti a multa ingurgitatione aquæ moleſtias capiunt, ſubacida interponantur, vel potui aliquid Nitri infundatur, ſic eo citius ſitis extinguitur.
3 Juſcula fortiora e carne parata & bene ſalita ſitim ægrotantium adaugent, imminuunt vero eandem, ſi ſint diluta inſulſa.
4 Pro ſiti etiam imminuenda ſuccus ſemper vivi a vulgo cum fructu in uſum trahitur.
5 Cibi e Spinachia, Lactuca, hordeo ſimiliter ſitim aliquantiſper deſtruunt.

LIBER VII.

DE

MORBIS MULIERUM.

De Morbis Mulierum in genere.

I. *Definitio*.
Morbi Mulierum ſunt affectiones præter naturales feminis propriæ, vel activum, vel paſſivum aut erroneum quid conjunctum habentes, in quibus Natura per varios motus extraordinarios aliquid quod ipſis magnas moleſtias creat removere conatur, variis gravibus pathematibus ſtipatæ.

II. *Differentia*.
1 Alii ſunt *communes*, qui ſcil. in & extra conjugium viventibus communes ſunt: uti ſunt *uteri inflatio*, *Inflammatio*, *Hydrops*, *Ulcera*, *Anguſtia*, *Menſium varia vitia*, *Fluor albus &c.* de quorum præcipuis in præcedentibus Tabulis jam actum fuit.
2 Alii ſunt *proprii maritatis* & hinc alii ſunt.
a Morbi *imprægnandarum*: uti *Sterilitatis*, *Mola*, *Melancholia & Furor uterinus*, quamvis hic etiam frequentius virgines & viduas corripiat.
b *Imprægnatarum*: *Nauſea*, *Vomitus*, *Pica*, *Abortus*, *Fœtus debilis*, *mortuus*.
c *Parturientium*: *Dolores ſpurii*, *Partus difficilis*, *Secundinarum retentio*, *Procidentia uteri*.
d *Puerperarum & Lactantium*: *Dolores poſt partum*, *Tumor abdominis*, *Lactis vitia*, *Tumores Mammarum*.

III. *Signa*.
Hæc ex ſequentibus Tabulis patebunt.

IV. *Subjectum*.
1 Feminæ menſium fluxum expertæ, aut eum proxime expectantes.
2 In conjugio viventes.
3 Gravidæ.
4 Parturientes.
5 Puerperæ.
6 Lactantes.

V. *Prognoſis*.
1 Morbi Mulierum ob ſtatum complicatum fere omnes difficilioris ſunt curationis, quam reliqui.
2 Multi morborum Mulierum tendunt ad ſtatum chronicum, pauciores ad acutum.
3 Non adeo abſurdum eſt illud dicterum: *Mulierem omnem morbum bis pati*: reſtrictione tamen aliqua opus habet.
4 Morbi Mulierum chronici facile in habitum degenerant, ita ut poſtea curationem vix admittant.
5 Morbi tales ab initio utpl. circa uterum & ramificationes Venæ Portæ ſe manifeſtant, poſtea tamen facile alias & remotiores partes in conſenſum trahunt.
6 Quo major in hiſce morbis menſium eſt ataxia, eo difficilius curationem admittunt.
7 In ordinem autem redactis menſibus, aliqua curationis ſpes ſupereſt.
8 Sanguinis ſpiſſitudo cum menſium ataxia conjuncta, Melancholiam facile poſt ſe trahit.
9 Menſium ſuppreſſio & imminutio longe graviores poſt ſe trahit morbos, quam eorundem nimium fluxus.
10 Morbi Gravidarum, etſi interdum graviores videantur, ſæpius tamen creſcente fœtu notabiliter imminuuntur & prorſus tolluntur.
11 Morbi vero eorum aucti ſemper pejoris ſunt indolis, quam reliqui.
12 Omnium vero peſſimi ſunt acuti Puerperarum, quoniam facillime malignitas jungitur.
13 Morbi a Lochiorum ſuppreſſione pendentes, ſemper pejores ſunt illis, qui a menſium ſuppreſſione originem trahunt.
14 Secundinæ aut ſaltem portio earundem, poſt partum in utero remanentes, ſæpius graviſſimos morbos poſt ſe trahunt.
15 Nihil abortum magis producit, quam concrementa illa carnoſa, ſive parvæ molæ in utero per errorem Naturæ genitæ.
16 Multum tamen etiam confert Plethora, tam per interna quam per externa commota.
17 Dolores poſt partum, quia ſunt Naturæ motus ad expellendum ſanguinem lochialem, cautiſſime tractandi ſunt: quo neglecto gravia poſt ſe trahunt mala.

VI. *Remedia*.
1 *Aperientia* & Incidentia: Rad. Ari, Galang. Zedoar. Pimp alb. Angel. Imperat. Ariſtol. Vincetox. Onon. Herb Capill. Fumar. Cent. min. Abſinth. Card. bened. Tinct Tart. ♁ acris Eſſent. Carminat. alexipharm. Pimp alb. Succ. Myrrh.
2 *Evacuantia*: Magneſia alba, Sal cathart. amar. Manna, Fol. Senn. Rhabarb. Tamarind. Helleb. nigr. Pil. Tart. e G. Ammon. Stahlianæ, Becherianæ aliæque ex Gummatibus rite præparatis, Extractis amaris & Purgantibus parata.
3 Emmenagoga & pellentia: Præter antea recenſita Reſolventia, Myrrha, Crocus, Caſtoreum, Hepar Anguillæ, Borrax, Eſſentia Caſtor. Succin. Myrrh. &c.
4 Tonica: Tinct. ♂t. Ludov. Mix. Tonica Stahlii, Crocus ♂ ♁iatus Stahlii, Antimon. ♂tial. Ludov. Pil. Stahlianæ & Becherianæ ſucceſſive exhibitæ.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis incidens.

℞. *Pulv. ſtomach. Birckm.* ʒſs.
D. ſing. 4. hor. 2. cuſp. cultr.

2 Infuſum reſolvens.

℞. *Rad. Vincetox.*
Pimpin. alb. a. miſs.
Galang.
Ari a. ℥ij.
Herb. Fumar.
Cent. min. a. miſs.
Cort. ☉*nt.*
Citr.
Winteran. a. ℥ij.
Croci Orient. ℥j.
Inc. infund. in Vin. alb. ℔iij.
Doſ. bis vel ter per diem ʒvj.

3 Infuſum incidens & laxans.

℞. *Rad. Gentian.*
Imperat.
Ariſtol. a. ℥iij.
Zedoar.
Ari a. ℥ij.
Herb. Capill. ♀.
Card. bened. a. mj.
Fol. Senn. ſ. ſ. ʒj.
Fibr. Helleb. nig.
Rhab. elect. a. ℥iij.
Cort. ☉*nt.*
Citr. a. ℥iſs.
Sem. Aniſ.
Fœnic. ʒſs.
Tart. ſolub. ʒſs.
Inciſ. contuſ. g. m.
Inf. in Vin. alb. &
Aq. ſimpl. a. ℔. *iv.*
D. mane ʒvj. *vel viij. pro doſi.*

4 Mixtu-

4 Mixtura reſolvens.

℞. *Eſſ. Pimpin. alb.* ʒij. *Tinct.* ♁*ii acris a* ʒj.
Scord. *M. D. mane & veſperi 30.*
Succin. *gutt.*

5 Potiuncula pellens.

℞. *Aq. Meliſſ.* *Sir. Cort.* ☉*nt.* ℥ſs.
Cinnam. a. ℥ij. *M. D. ſæpius cochleatim.*
Hep. Anguill. ʒiſs.

6 Pulvis pellens.

℞. *Cinnam. acut.* *Borrac. a.* ʒſs. *M.*
Lap. ♋. *a* ʒj. *D. aliquot cuſp. cultri pro do-*
Croci. *ſi.*

7 Mixtura incidens & pellens.

℞. *Tinct. Tart.* *Myrrh. a* ʒj. *M.*
♁*ii acr. a* ʒiſs. *D. 25. 30. gutt. pro doſi.*
Eſſ. Succin.

8 Pulvis incidens & tonicus.

℞. *Pulv. ſtomach. BircKm.* *D. 2. cuſp. cultr. ſing. 5. ho-*
℥ſs. *ris.*
♁♂*le Ludov.* ʒij. *M.*

9 Mixtura tonica.

℞. *Tinct.* ♁*ii acr.* *D. 30. gutt. mane & veſperi.*
Spir. C. C. a. ʒij.

10 Alia.

℞. *Tinct.* ♂*t. Lud.* ℥ſs.
D. 40. 50. gutt. mane & a *meridie.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Hæc pro diverſitate affectuum admodum variat, quare etiam ſemper varianda eſt, & remedia ad cauſas ſpeciales in quovis morbo occurrentes dirigenda ſunt.

2 Si Plethora Mulierum Morbos fovet, uti id frequenter contingit, ea mature imminuenda eſt per Venæſectiones æquinoctiales, aut alias urgente neceſſitate inſtitutas.

3 Spiſſitudo quoque ſanguinis, qua ſæpius mulieres laborant, per incidentia & reſolventia corrigenda eſt, ſanguinis enim fluxilitate reſtituta felicius & citius morbi a ſpiſſitudine pendentes curantur.

4 Pari modo ſe res habet, ſi ſtatus humorum adeſt cacochymicus, ubi præter antea laudata incidentia & reſolventia lenia antiſcorbutica conveniunt.

5 In omnibus morbis mulierum quam maxime reſpiciendum eſt ad menſes, iique per convenientia remedia in ordinem redigendi ſunt, de quibus ſuo jam loco actum fuit.

6 In morbis Gravidarum graviditatis ſemper habeatur ratio; quare hic præ ceteris placida Methodus ſemper præferenda eſt; id quod potiſſimum locum habet in morbis acutis Puerperarum. Reliqua vide in Tabulis antecedentibus & ſequentibus.

VIII *Cautelæ Practicæ.*

1 In omnibus morbis mulierum caute admodum mercandum eſt cum remediis evacuantibus fortioribus & commoventibus, hæc enim in mulieribus alias adhuc ſatis ſanis graves affectus producere poſſunt & ſolent, ita ut non paucæ hinc per totam vitam valetudinariæ reddantur.

2 Venæſectiones in his morbis legitimo tempore inſtitutæ inſignem quidem habent uſum, aſt intempeſtivæ magis nocent, quam proſunt.

3 In menſibus in ordinem redigendis ſemper ſatius eſt incidentia & reſolventia, quam pellentia in uſum trahere: hæc enim illegitimo tempore exhibita non ſolum magnas in Maſſa ſanguinea excitant turbas, ſed etiam ſæpius menſes per inſolitas vias expellunt.

4 Morbi a Lochiorum ſuppreſſione orti mitiſſime ſemper tractentur: hoc enim neglecto morbi, impr. acuti, ſemper deteriores redduntur.

5 Qui, præſente jam Febre acuta, Lochiorum fluxum per Myrrhata & Caſtorina revocare tentant, peſſime agunt, quoniam horum uſum vel exanthemata miliaria vel Petechiæ ſequuntur.

SECTIO I.

DE MORBIS IMPRÆGNANDARUM

CAPUT PRIMUM.

De Sterilitate.

I. *Definitio.* Sterilitas eſt inhabilitas ab concipiendum & ad legitimum fœtum ferendum in fœminis juſta ætate gaudentibus occurrens & a variis cauſis originem trahens.

II. *Differentia.*

1 Alia eſt, quando nunquam conceptionis ſigna apparent.

2 Alia vero, quando quidem concipiunt, nunquam tamen fœtum ad maturitatem & perfectionem uſque geſtare poſſunt, ſed ante legitimum tempus frequentius abortiunt.

III. *Signa.*

1 Hæc ſunt admodum fallacia & iis vix certo fidendum eſt, varia tamen hinc inde allegantur.

2 Nulla unquam conceptionis ſigna apparentia, etiamſi femina quoad omnes circumſtantias ſana ſit & bene habeat ac in marito etiam nihil occurrat, quod coitum fœcundum impedire queat.

3 Frequens abortus: huc etiam pertinent concrementa illa carnoſa, quæ feminæ ſæpius in utero geſtant, ac poſtea cum magna ſanguinis profuſione ejiciunt. Reliqua vid. ſub *ſubjecto*.

IV. *Subjectum.*

1 Feminæ inſigniter Plethoricæ: quamvis enim ſæpius concipiant, præ ceteris tamen ad frequentiores abortus diſpoſitæ ſunt.

2 Pari modo ſe res habet cum nimium obeſis, quæ & rarius concipiunt & frequenter abortiunt.

3 Tabidæ, levcophlegmaticæ & œdematoſa ac ſcorbutico-arthritica corporis conſtitutione laborantes.

4 Quibus menſes nimis diu emanent aut prorſus non apparent: quamvis interdum, ſed rariſſime, dentur, quæ non obſtante tali conſtitutione nihilominus concipiant & pariant, uti femina in vicinia noſtra, quæ nunquam menſes experta eſt, & tamen ter peperit; in puerperio lochia etiam nunquam niſi in ipſo partu, ſed in exigua admodum quantitate fluxerunt.

5 Coitum abhorrentes ſive appetitu veneris læſo laborantes.

6 Nimia partium genitalium anguſtia vel laxitate præditæ, ita ut in priori caſu ſemen admitti, in poſteriori vero admitti nequeat.

7 Scirrho aut alio vitio uteri quoad conformationem afflicti.

8 Tubarum obſtructione correpti.

9 Hæmorrhagiis uteri enormibus vel uno impetu vel ſucceſſive prorumpentibus laborantes.

10 Fluorem album chronicum ſive diuturnum & pertinacem patientes.

11 Quæ ommenagoga fortiora frequentius aſſumpſerunt.

12 Concrementa carnoſa in utero gerentes, hæc enim ſepius abortum producunt,

13 Imaginationi fortiori nimium indulgentes.

V. *Prognoſis.*

1 Feminæ ſteriles interdum per totam vitam valetudinariæ ſunt.

2 Niſi aliæ cauſæ internæ obſtent, ſæpius non adeo facile pereunt, ſed ad longævitatem perveniunt.

3 Quoniam cauſæ ſterilitatis utpl. latent, hinc curatu eſt admodum difficilis.

4 Si ab aliis morbis fovetur, interdum hiſce remotis tollitur.

5 Ste-

5 Sterilitas ſæpius ad morbos Chronicos diſponit, qui tamen ſubſequente fœcundatione facilius curantur.

6 Sterilitas ab uteri mala conformatione originem trahens incurabilis eſt.

7 Si ſterilitas dependet a mala ſeminis virilis conſtitutione, ſæpius in ſubſequente matrimonio tollitur. Erat hic loci fœmina quæ 20. annos in ſterili vivebat conjugio; mortuo vero marito & alii nupta primo ſtatim anno pariebat.

8 Quo magis emmenagoga fortiora ad promovendum Abortum aſſumſerunt juvenculæ, eo magis poſtea in coniugio viventes ad abortum & ſterilitatem inclinant.

VI. *Remedia.*

1 Plethoram imminuentia, Venæſectio, Scarificatio, Hirudinum applicatio.

2 Spiſſitudinem & Cacochymiam corrigentia: uti ſunt omnia reſolventia, incidentia & acriuſcula remedia.

3 Laxantia: Fol. Senn. Rhabarb. Helleb. niger, Pilulæ Stahlianæ.

4 Emmenagoga: Vid. *Tab. præced.*

5 Emollientia: Herb. 5. emoll. & ex iis parata Balnea.

6 Laxitatem partium reſtituentia: uti ſunt blanda adſtringentia & tonica. Reliqua vide ſub *Tabulis ſpecialibus.*

7 Specifica: Teſticuli varii inpr. leporis, Rad. Eryng. Satyr. Ambra &c. quæ hinc inde ab Authoribus commendantur.

Formulæ Remediorum.

1 Inſuſum reſolvens & laxans.

℞. *Rad. Pim. alb.*	*Fibr. Hell. nigr.* ℥ſs.
Vincetox.	*Rhabarb. el.*
Angel. a. ʒiij.	*Cort.* ☉*nt.*
Ari ʒij.	*Tart. ſolub. a* ʒij.
Summit. Cent. min.	*Inciſ. infund. in Vin. alb.* ℔iv.
Marrub. alb. a mj.	*D. mane* ℥vj. *vel viij.*
Fol. Senn. ſ. ſ. ℥j.	

2 Electuarium confortans ex Muſitano.

℞. *Conſ. Fl. Salv.*	*Antophyll.*
Anth. a ℥j.	*Sem. Seſel. a.* ʒij.
Rad. Eryng. cond.	*Sir. de Cinnam. q. ſ.*
Nuc. Ind. cond.	*M. F. Elect. D. ter per diem*
Succolad. a. ʒij.	*aliquot cuſp. cultri.*

3 Aliud.

℞. *Elect. Diaſatyr.* ʒiſs.	*Eſſ. Ambr.* ʒiſs.
Rad. Eryng. cond.	*Sir. Cinnam.*
Nuc. Moſch. cond.	*Cort.* ☉*nt. a q. ſ.*
Zingib. condit. a. ℥iij.	*M. F. Elect.*
Conſ. Alk. compl.	*D. ut antea.*
de Hyac. compl. a. ʒij.	

4 Morſuli ſtimulantes.

℞. *Cinnam.*	*Lingu. avis.*
Zingib.	*Sem. Cep.*
Piper.	*Scinc. a.* ℈j.
Sem. Naſturt.	*Sacch. in Aq. Roſ. ſol. q. ſ.*
Sinap. a. ʒſs.	*M. F. l. a. Morſuli.*

VII. *Methodus Medendi.*

1 Si quid hic tentare animus eſt, ſemper reſpiciendum eſt ad cauſas a quibus malum fovetur.

2 Si Plethora cauſa eſt frequentis Abortus & inde dependentis ſterilitatis, ea mature per ſanguinis miſſiones convenienti tempore inſtitutas imminuatur. Subjungantur etiam lenia laxantia inpr. vero Pilulæ Becherianæ & Stahlianæ aliaque remedia æqualem ſanguinis diſtributionem producentia. Motus etiam moderatus & diæta tenuis hoc in caſu optime conveniunt.

3 In nimium obeſis pariter evacuantia varia ac motus corporis continuatus conducunt.

4 Si tabidum quid ſubeſt, aut Levcophlegmatia, Oedemata, Scorbutus &c. feminas affligunt, morbi hi juxta Methodum ſuo loco præſcriptam tractentur, ac poſtea tonica ad roborandum uterum exhibeantur.

5 Si Menſes in culpa ſunt, ii quantum quidem poſſibile eſt convenienti Methodo revocentur: ubi autem nunqnam fluxerunt, cura difficultatis plena eſt, Pilulæ tamen Stahlianæ cum aliis incidentibus & Venæſectione in uſum trahi poſſunt.

6 Quando nimia partium adeſt ſtrictura, videndum eſt an per blanda emollientia & manum Chirurgi aliquid effici poſſit.

7 In nimia vero earum laxitate & humiditate humores ad alia loca derivandi & evacuandi ac poſtea tonica & nervina interna & externa uſurpanda ſunt: proſunt hic potiſſimum Balnea ex Herb. aromaticis & leniter adſtringentibus parata.

8 In Scirrho & exulceratione uteri res utpl. deſperata eſt, ſi quid tamen agendum videtur, in uſum trahantur remedia ſub *Scirrhis & Exulcerationibus* laudata.

9 Si tubarum adeſt obſtructio & quidem a muco viſcido præter Pilulas Becherianas laudari merentur Tincturæ alcalinæ acres, utpote quæ in talibus obſtructionibus optimum ordinarie edunt effectum.

10 Quando ab Hæmorrhagiis fovetur, in uſum trahantur remedia ſub Hæmorrhagiis commendata, poſtea vero ſubjungantur tonica cum nutrientibus.

11 In Sterilitate vero a Fluore albo remedia incidentia reſolventia, Tincturæ alcalinæ, Laxantia, Pilulæ Stahlianæ &c. diu uſurpentur, ac poſtea tonica in uſum trahantur.

12 Si per Emmenagoga fortiora uterus nimium debilitatus fuit, tonica cum Tincturis alcalinis mixta optima ſunt.

13 Tandem in concrementis carnoſi Pilulæ Stahlianæ repetitis vicibus aſſumptæ ceteris palmam præripiunt.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Antequam Medicus remedia contra Sterilitatem adhibeat, probe inquirat an maritus, an vero femina in cauſa ſit: ſi enim cauſa latet in viro, fruſtra femina fatigatur remediis.

2 Interdum in feminis appetitus Veneris eſt læſus, ita ut prorſus nullam delectationem in congreſſu cum marito percipiant. Hic præ ceteris convenit diæta nutriens, gelatinoſa, mucilaginoſa, cibi aromatiſati, vinum generoſum &c. abſtinendum tamen eſt a fortioribus ſtimulantibus & Aphrodiſiacis, quoniam lenia ſufficiant.

3 Si ſemen mariti male diſpoſitum & ad conceptionem ineptum eſt, illud per nutrientia & depurantia corrigendum eſt: Sin vero Impotentia plenaria laborat, ea in uſum trahantur, quæ ſupra ſub *Impotentia virili* laudata fuerunt, abſtinendo ubique a fortioribus & acrioribus ſtimulantibus.

4 Ceterum in omnibus morbis Sterilitati junctis obſerventur Cautelæ ſuis locis traditæ.

5 Specifica, quæ hinc inde ab Authoribus Practicis laudantur, uti ſunt teſticuli variorum animalium, raro laudabilem edunt effectum.

CAPUT SECUNDUM.

DE

Mola.

I. *Definitio.* Mola eſt maſſa informis in utero mulierum genita, a falſa & depravata conceptione originem trahens.

II. *Differentia.*

1 Aliæ ſunt *majores*, aliæ vero *minores*.

2 Aliæ ſunt cum *fœtu* & nutrimentum eidem ſubtrahunt, unde *ſanguiſugæ* vocantur: aliæ ſunt ſolæ ſine eodem. Imo interdum fœtus ipſi Molæ incluſus deprehenſus fuit, teſte *KerKringio ſpicileg. Anatom. Obſ. 95.*

3 Aliæ aliqualem figuram habent e. g. cordis, muris, capitis ovilli &c. aliæ ſunt prorſus informes.

4 Aliæ aquam in ſe continent, aliæ eadem carent. Vidimus ante aliquot annos talem molam, quam femina, gravidam ſe eſſe putans, quinto circiter menſe poſt ingentem uti Hæmorrhagiam excreverat: hæc plus quam dimidium pedem longa & inſigniter carnoſa erat: cum cultro aperiretur ſero limpido repleta deprehendebatur: & interna conformatio erat inſtar ventriculi cordis ſiniſtri.

5 Aliæ magis membranaceæ & aqua repletæ ſunt: vidimus talem in femina 30. annorum, quæ ſexto menſe abortum patiebatur: fœtu enixo nihilominus dolores cum Hæmorrhagia uterina adhuc inſigniter urgebant, ita ut femina Lipothymiis frequentibus corriperetur. Tandem Mola magnitudine ovum anſerinum ſuperans aqua repleta ſequebatur, & femina ſpatio paucorum dierum priſtinam recuperabat ſanitatem.

6 Aliæ ſunt flatibus repletæ, quales *Bohnius* bis obſervavit.

7 Utpl. nulla molis ineſt vita, nonnunquam tamen in quibusdam manifeſtus motus obſervatus fuit.

III. *Signa*.

1 Hæc ſunt admodum fallacia, ita ut difficile ſit Molæ geſtationem a vera graviditate diſtinguere, inpr. ſi mola fœtui juncta eſt.

2 Adeſt enim, uti in reliquis gravidis, menſium ſuppreſſio.

3 Cui jungitur coloris faciei vividi & floridi in pallidum mutatio.

4 Appetitus eſt maxime proſtratus & carnem inpr. abhorrent feminæ.

5 Urget etiam nauſea & vomitus matutinus uti in vera graviditate.

6 Intumeſcit quoque abdomen ac poſtea mammæ unde etiam ante quartum menſem vix probabiliter, feminam eſſe gravidam, concludi poteſt.

7 Si vero poſt quartum menſem mutatio faciei cum labiorum pallore & palpebrarum tumore perſeverant.

8 Cachectici aut Hydropici quid accedit.

9 Venter inſigniter intumeſcit ac durus redditur, cum inſigni gravitate & extenſione abdominis.

10 Nullus niſi tremulus in utero motus poſtea vero iterum ceſſans obſervatur.

11 Feminæ pondus quoddam modo in ſiniſtro, modo in dextro latere, pro diverſitate ſitus corporis ſentiunt, ita ut pondus illud ex latere uno in alterum volvatur.

12 Dolor uteri punctorius jungitur.

13 Flacciditas & marcor artus occupat.

14 Languor inſignis continuo affligit.

15 Menſes interdum ſed inordinate & decolores fluunt.

16 Probabiliter concludere poſſumus adeſſe Molam, inpr. ſi elapſo legitimo tempore nullus ſequitur partus verus.

IV. *Subjectum*.

1 Feminæ humidiores conſtitutionis, Plethoricæ.

2 Quæ Fluore albo laborarunt.

3 Abortum frequentius paſſę.

4 Quæ fortiori imaginatione prędite ſunt.

5 Menſium ataxia antea afflictæ.

6 Lochiorum malum ſucceſſum incurrentes.

7 Quibus uterus poſt partum non bene purgatus fuit.

8 Quibus aliquid ſecundinarum remanſit.

V. *Prognoſis*.

1 Affectus hic in principio facile curari aſt difficulter dignoſci poteſt.

2 Aquoſa Mola & ventoſa facilius expellitur, quam carnoſa, quæ non niſi magna cum difficultate tollitur.

3 Maxime tamen ambiguam curam reddit dictinctio Molarum, an ſcil. ſint flatulentę, an aquoſę an carnoſę &c.

4 Nonnunquam etiam ſponte exitum molitur, cui tamen inſignis jungitur profuſio, nunquam ceſſans aut ſaltem ſępius recurrens donec Mola excreta ſit. Obſervavi hocce in pluribus feminis, quę tantam ſanguinis jacturam patiebantur, ut morti proximę eſſent, quæ tamen Hæmorrhagiæ excreta Mola ceſſabant.

5 Quando vero excluſa Mola Hæmorrhagia adhuc urget, indicium eſt aliam adhuc ſupereſſe Molam.

6 Quo magis urgent Hęmorrhagię eo pejor eſt ſtatus & contra.

7 Quo major eſt Mola, eo majori periculo feminas exponit propter Hęmorrhagiam graviorem.

8 Quę ſemel Molam in utero geſtarunt, eadem facile denuo corripiuntur.

9 Non raro etiam Molę grandiori Aſcites incurabilis jungitur.

10 Aliæ hectica ſimul patiuntur pathemata.

11 Grandiores Molę nonnunquam teſtibus Obſervationum ſcriptoribus ex improviſo feminas jugulant.

12 Nonnunquam etiam Dyſenteriam Molę excretionem lethalem pręceſſiſſe obſervatum fuit.

VI. *Remedia*.

1 Prępарantia: uti ſunt Balnea emollientia Inſeſſus, Unguinoſa, Fotus, Clyſteres tam alvini, quam uterini, Pediluvia.

2 Plethoram imminuentia: Venęſectiones tam in brachio, quam in pedibus inſtitutę, & Scarificationes in aſſuetis.

3 Pellentia: ad quæ ab Authoribus referuntur Vomitoria, Purgantia fortiora, uti ſunt Pilulę fœtidę, de Hiera cum Colocynth. Species Diaturbith. cum Rhabab. Decoct. Senn. c. ſabin Extr. Helleb. nigr. Colocynth. Herb. Artemiſ. Puleg. Sabin. Rad. Bryon. Aſari &c Myrrha, Crocus, Caſtoreum & eorum Eſſentię, Hepar Anguillę cum Aq. Cinnam. Pulvis Secundinę.

4 Hęmorrhagię proſpicientia: temperantia cum blandis vel fortioribus adſtringentibus mixta.

5 Uteri tonum reſtituentia: Tinctura ♂tis Ludovici.

Formulæ Remediorum.

1 Balneum emolliens.

℞. *Herb. 5. emoll. a. mij.*
Matricar.
Meliſſ. a. mij.
Coq. in ſ. q. Aq. ſ.
F. Balneum.

2 Aliud.

℞. *Rad. Alth.*
Lil. alb. a ℥iij.
Herb. Chamom.
Parietar.
Branc. Urſin.
Mercurial. a. mij.
Sem. Fæn. gr.
Lini a. ℥j.
Coq. *ut antea.*

3 Unguentum emolliens.

℞. *Ungu. de Alth. ℥ij.*
Anod. ℥j.
Ol. Lil. alb.
Chamom. a. ℥ſs.
M. F. Unguent. quo illinatur abdomen.

4 Clyſter emolliens.

℞. *Decoct. pro Clyſt. ℥x.*
adde Ol. Chamom.
Lil. alb.
Ungt. Clyſmat. a. ℥ſs.
Sal. Gemm. ʒij.
Vit. Ov. No. j. M. F. Clyſter.

5 Clyſter uterinus ex Ettmull.

℞. *Herb. Artemiſ.*
Sabin. a. mj.
Sal. Tart. ʒſs.
Coq. in ſ. q. Aq. ſ.
Colat. ℥v. l. vj. adde
Eſſent. Myrrh.
Aſ. fœtid.
Caſtor. a. ʒſs.
Ol. Laurin.
Irid.
Lil. alb. a. ℥vj.
Vitell. Ovor. No. j.
Sir. de Artemiſ. ℥j.
M. F. Clyſter, applicetur inſtrumento conveniente.

6 Suffitus.

℞. *Herb. Sabin. ℥ſs.*
Cinnam.
Galang.
Macis,
Galbani a. ʒij.
Myrrhæ ʒj.
Colocynth. ℈ij. M.
F. Pulvis carbonibus inſpergendus, cujus fumus infundibulo ſive tritorio excipiatur.

7

℞. *Ungu. Nervin. ℥j.*
Ol. Cheir. ℥ſs.
deſt. ſucc. ℥iſs. M.
Illinatur regio pectinis calide.

8 Pulvis pellens.

℞. *Borrac. Venet.* ʒſs.
Myrrh. elect. ℈i.
Sal. volat. ſucc. ℈ſs. *M.*
Div. in 3. p. æq.
D. ſing. 4. vel 6. horis.

9 Potiuucula pellens.

℞. *Aq. Artemiſ.*
Puleg. ā ℥iſs.
Cinnam. ʒvj.
Liq. C. C. ſuccin. ʒiſs.
Hepat. Anguill. ℈ij.
Sir. Artemiſ. ℥ſs. *M.*
D. ſæpius cochleatim.

10 Alia.

℞. *Aq. Puleg.*
Meliſſ. c. Vin.
Cinnam. ā. ℥j.
Eſſ. Myrrh.
Croci a. ʒſs.
Sir. Cinnam. ʒiij. *M.*
D. ut antea.

11 Pilulæ.

℞. *M. P. ſœtid.* ℈j.
c. Eſſ. Caſtor. F. Pil.
D. pro 1. *Doſi.*

12 Pulvis ad Hæmorrhagiam.

℞. *Nitr. depur.*
Conch. ppt.
Corall. r. ppt. a. ℈j.
Croc. ♂ *t. gr. XII. M.*
Div. in 3. p. æq. D. ſing. 2. horis.

VII. *Methodus medendi.*

1 Curatio Molæ mature inſtituenda eſt, ne major facta omnem curationem reſpuat, aut graviora mala poſt ſe trahat.

2 Si Mola fœtui juncta eſt, ſemper convenientia remedia ad præcavendum Abortum dentur, quoniam hunc graviſſima & periculoſa ſemper ſequitur Hæmorrhagia.

3 In Molæ autem curatione ordine procedendum eſt, & remedia convenientia convenientibus ſubſtituenda ſunt.

4 Præmittenda E. eſt præparatio corporis, ut poſtea reliqua remedia ſine graviori metuendo periculo exhiberi queant.

5 Præparationis hujus initium fieri poteſt per Venæſectionem in brachio vel pede inſtituendam, ſi reliquæ circumſtantiæ ejus uſum permittunt.

6 Ad hanc præparationem pertinent etiam Inſeſſus & Balnea, ut & omnia reliqua ſuperius laudata emollientia, Potus, Unguenta &c. quæ vias lubricando & relaxando Molæ faciliorem exitum concedunt.

7 Hiſce præmiſſis ab Authoribus commendantur Vomitoria & Purgantia cum ſtimulantibus & pellentibus mixta, ut per tales fortiores commotiones Mola per uterum exturbetur.

8 Si vero nullus ſalutaris effectus horum uſum ſequitur, reliqua pellentia & quæ alias ad fœtum mortuum expellendum & partum ſtimulandum ab Authoribus laudantur, in uſum trahunt, & talium uſum tamdiu ſuadent, donec Molæ ſequatur excretio.

9 Cum vero Molæ excretionem gravis ſemper ſequatur Hæmorrhagia uterina, temperantia cum adſtringentibus mature exhibeantur: ſi vero Pulvis Hallenſium niger haberi poteſt, hujus aliquot doſes exhibeantur, quoniam nullum potentius ad ſiſtendas Hæmorrhagias uterinas datur remedium, uti Praxis me docuit.

10 Sublata Hæmorrhagia reſpiciendum eſt ad reſtitutionem toni uterini, quo in caſu potiſſimum laudem merentur Tinctura Martis Ludovici & Mixtura tonica Stahlii, ut & Pilulæ tonicæ D. Richteri.

11 Præſervationis gratia dentur etiam repetitis vicibus Pilulæ Becherianæ, aut Stahlianæ, utpote quæ uterum non ſolum purgant, ſed etiam eundem roborant ac fluxum ſanguinis in naturalem ordinem redigunt.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Cura hujus mali admodum difficilis eſt & optimis etiam Practicis crucem figit: niſi enim Natura ipſa Molæ curationem ſuſcipiat & eandem expellat, fruſtra utplurimum laborant Medici.

2 Imo ipſa remedia, quæ hinc inde ab Authoribus commendantur, utpl. ſunt ſubleſtæ fidei & gravioribus malis exponunt mulieres.

3 Præſertim ſi mulier & fœtum & Molam in utero gerit: talia enim remedia non raro fœtum enecant cum inſigni matris periculo.

4 Venæſectio in ſubjectis Plethoricis, Mola adhuc minore exiſtente, inſtituatur, in majore enim parum emolumenti expectandum eſt & in tali caſu largior ſanguinis miſſio in pede magis prodeſt, quam in brachiis.

5 In Mola per ſe Balnea reliquaque emollientia ſuo quidem non carent uſu, ſi vero fœtus junctus eſt, hujus excretionem ſimul promovent, inpr. ſi ſtimulantia emollientibus addita ſunt.

6 In Vomitoriorum & Purgantium uſum caute ſemper procedendum eſt: ſi enim graviditas juncta eſt, Abortum facile producunt, in dyſemetis vero graves in infimo ventre excitant turbas. Inpr. in ſubjectis Plethoricis.

7 Eodem modo res comparata eſt cum Volatilibus & pellentibus, niſi enim hæc provida manu dentur, facile graves excitant Hæmorrhagias: quare hiſce uſum Pilularum Stahlianarum aut Becherianarum præmittere, iiſque vel addere vel interponere pellentia conſultius eſt.

8 Pellentia nunquam diu uſurpentur, ſed tantum reliquis reſolventibus interponantur: dentur autem præcipue eo tempore, quo alias Menſes fluere ſolebant.

Caput Tertium.

De

Melancholia ac Mania uterina Virginum & Viduarum.

I. *Definitio.*

1 *Melancholiæ:*

Eſt delirium triſte ſine Febre Virgines & Viduas Menſium ataxia ac obſtructione viſcerum, ſanguinis ſpiſſitudine laborantes & perverſæ imaginationi de rebus venereis indulgentes potiſſimum affligens.

2 *Maniæ:*

Eſt delirium cum furore ſine Febre eadem ſubjecta ob eaſdem cauſas corripiens.

II. *Differentia.*

1 Quomodo hi duo affectus inter ſe differant, definitiones docent.

1 Ab aliis vero deliriis differunt, quoniam illa alia objecta, hæc vero res venereas habent.

III. *Signa.*

1 *Melancholiæ:*

a Ingens deſiderium rerum venerearum, quod tamen prudenter occultant.

b Interim continuo triſtes ſunt & taciturnæ.

c Conſortia hominum fugiunt & ſolitudinem amant.

d Mœſtitiam tamen mutant, ſi mares eoſdem appropinquant.

e Unde iis præſentibus geſtibus, oculis ac ſuſpiriis deſiderium aliquo modo explicant.

f Mentem tamen ob verecundiam verbis nunquam explicant.

g Si hoc modo fine ſuo non potiuntur, in majorem mœſtitiam conjiciuntur.

h Donec malo auctiori iis, quos amant, mentem ſuam aperiant.

i Expleta libidine multum mœſtitiæ perit & magis fiunt hilares.

k Si autem verecundia eaſdem a coitu retinet, vel in majorem Melancholiam incidunt, vel in ipſam Maniam.

l Vires interim ſunt maxime languentes & appetitus eſt proſtratus.

2 *Maniæ:*

a Hæc nonnunquam originem trahit a Melancholia & omnia modo tradita ſigna præcedunt.

b Adeſt appetitus Veneris maxime auctus, continuo urgens.

c Cui jungitur ab initio levis Maniæ ſpecies.

d Feminæ hoc in affectu ſunt admodum loquaces ac gar-

garrulæ & diſcurſibus ſuis ſemper quædam de rebus Venereis intermiſcent.

e Hominum & inpr. virorum conſortia anxiæ quærunt & laſcivis verbis & geſtibus mentem ſuam iis explicant.

f Auctiori Malo domi retineri nequeunt, ſed publice viros alloquuntur & ad venerem ſollicitant. Habuimus hic luculentiſſimum exemplum in Noſodochio noſtro. Laborabat filia quædam furore uterino ac tandem perfecte maniaca evadebat: catenis alligatæ a Medico ordinario varia præſcribebantur remedia, ſed ſine ſucceſſu. Tandem cum ad expurgandas caveas omnes ægroti uni hypocauſto includerentur, hæc clam ſe cum catenis ſubducebat ac noctu per plateas currens militem offendens, eum, ut libidinem expleret, rogabat: & cum hic annueret ac per integrum octiduum idem officium ſingulis noctibus præſtaret, ea tandem ſummo mane Medicum adiens, ei quid ſecum actum eſſet referebat & ſe ab omni malo perfecte reſtitutam aſſerebat, id quod etiam ipſa experientia confirmabat.

g Genitalia viris ad excitandam libidinem monſtrant & renuentes verberibus excipiunt.

h Tandem, ſi libido non expletur, in perfectam incidunt Maniam, ac ſæpius ſibi ipſis vim inferunt.

IV. *Subjectum.*

1 Feminæ, virgines & viduæ laſcivæ & ad Venerem alias pronæ.

2 Diu a concubitu, cui aſſuetæ erant, ob mariti malam valetudinem aut abſentiam abſtinere coactæ.

3 Inprimis quæ Veneris delicias jam guſtarunt, aut quibus a maritis non ſatisfit.

4 Quibus Philtra exhibita fuerunt.

5 Nimia ſeminis inturgeſcentia laborantes.

6 Stimulantibus rebus abuſæ.

V. *Prognoſis.*

1 Melancholia uterina facilius curatur, quam Furor uterinus.

2 Uterque affectus, ſi malum adhuc eſt recens, facilius curationem admittit, quam ſi diu jam duravit.

3 Quo magis corpus emaciatur, eo minor reſtitutionis ſpes & contra.

4 Si uterque affectus in Maniam, ad quam admodum pronus eſt, degenerat, curationis vel nulla, vel non niſi poſt longum tempus aliqua ſpes eſt.

5 Conjugium mature inſtitutum malum hocce ſæpius prompte tollit.

6 Si vero maritus non eſt validus, ita ut feminæ ſufficienter ſatisfacere nequeat, malum non raro augetur.

7 Quo impenſius tales feminæ amant maritos, eo facilius etiam turpe hocce malum tollitur, id quod inpr. locum habent eo in caſu, ſi malum a nimio amore ortum traxit.

VI. *Remedia.*

1 Temperantia: Nitr. depur. regener. ♁ilat. Sal digeſtiva, acida, Emulſiones refrigerantes ex Sem. Cannab. 4 frigid. major cum Aqua Nymph. Plantag. Lactuc. Plantag. Solan. Semperviv. &c. paratæ.

2 Evacuantia: Helleborata, Extractum helleboris nigri, Noduli laxativi.

3 Sanguinem nimium educentia; Scarificatio, Venæſectio repetita.

4 Spiſſitudinem ejuſdem incidentia, reſolventia & vias obſtructas reſerantia, quæ menſium defectui debentur.

5 Exercitium corporis, laborque paulo fortior, Diæta vero parcior.

6 Libidines conceſſa explendi venia per matrimonium, legitimo modo contrahendum.

Formulæ Remediorum.

1 Pilulæ laxantes.

℞. *Extract. panchymag. Croll. gr. XII.*
Hellebor. nigr. ℈ſs.
Reſin. Jalapp. gr. ij.
c. Tinct. ♁ ij. tartar. f. Pil. N. XVIII. d. pro 1. vice.

2 Potio laxans.

℞. *Syr. epom. laxat. ℥ſs.*
Diacydon. lucid. Jalappin. ʒiij.
Salis polychr. gr. iv.
▽ Anagall. ℥j.
mſ. d. pro 1. vice.

3 Nodulus laxativus.

℞. *Rad. Valerian.*
Vincetox.
Polypod. qu. ā. ℥ſs.
Herb. adianth. alb.
aur.
Anagall. ā. Mſs.
Cort. Citr. ʒiij.
Fol. Senn. ſ. ſt. ℥j.
Fibr. helleb. nigr.
Agar. albiſſ. ā ℥ſs.
Tartar. ſolub. ʒiij.
Inciſ. contuſ.
Infund. in ▽ font. &
Vini albi ā ℔iſs.
Doſ. ℥vj. viij.

4 Pulvis temperans.

℞. *Nitri depurat.*
Arcan. dupl. ā. ʒij.
Cinnabar. ♁ ij. ʒj.
mſ f. Pulv. Doſ. ℈j. ter vel quater per diem.

5 Julepus acidulus.

℞. *Decoct. Scorzon. ℥viij.*
Rob. rib.
Berb.
Syr. acetos. Citr. ā ℥ſs.
Spir. Vitriol. par. pro grato acore.

6 Emulſio refrigerans.

℞. *Sem. 4. frig. maj. a. ʒiſs.*
Cannab. ʒj.
c. ▽ Nymph.
Lactuc.
Portulac. a. ℥ij.
f. l. a. Emulſ. edulc. Sacchar. albiſ. ʒij.
D. pro 2. vicibus.

VII. *Methodus medendi.*

1 *Melancholiæ.*

a Laxantia helleborata aliquoties in uſum trahantur, ſubjuncta Venæſectione & Scarificatione in locis inferioribus, pro rei neceſſitate repetenda.

b Interponantur & ſubjungantur temperantia, Sanguinis & Seminis Orgaſmum imminuentia.

c In menſium defectu vel eorundem ataxia talia ſimul adhibeantur remedia, taliſque methodus in uſum trahatur, quæ origini mali debetur, ſuo loco jam deſcripta.

d In ſpeculationibus venereis commendetur Patientibus, ut corpus labore exerceant & Diæta frugaliori utantur.

e Optimum vero remedium hoc in caſu eſt, ut ſecundum Apoſtoli Pauli monitum ejuſmodi laſcivis virginibus & viduis concedatur & ſuadeatur matrimonium.

2 *Maniæ:*

a Laxantia frequentius & in majori doſi ſunt propinanda.

b Venæſectiones etiam largiores vel frequentiores inſtituere in hoc caſu decet.

c Reliqua commendata remedia, & hic uſum habent.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Otium, potus generoſus & aromatum abuſus hoc malum maximopere adaugent.

1 Quando obſtructio menſium vel ataxia eorundem adeſt, tunc ſemper ſimul ad hoc malum reſpicere decet, interpoſitis quæ ſanguinem & ſemen ſimul contemperant, ſic eo facilius fine noſtro potimur.

3 A comminationibus, verberibus, vinculis tamdiu abſtinendum, quantum poſſibile eſt: ſæpiſſime enim & quidem plerumque malum per talia altiores agit radices, & patiens in reconvaleſcentiæ ſtatum rediens anxietate & verecundia perpetua afficitur.

4 Specifica remedia cauſis occaſionalibus haud ſublatis parum auxilii præſtant.

SECTIO II.

DE
AFFECTIBUS IMPRÆGNATARUM.

CAPUT PRIMUM.

De Pica & Malacia.

I. *Definitio.*

1 **P**Ica eſt rerum inuſitatarum nutritioni minus inſervientium, & concoctu quandoque impoſſibilium maxima appetentia a cruditatibus vel humoribus in primis viis ſtagnantibus & perverſa phantaſia originem habens.

2 Malacia eſt certorum tantum & uſualium magis ciborum intenſum deſiderium.

II. *Differentia.*

1 Uterque affectus differt ab Addephagia, in qua cibi in nimia quantitate, prioribus nondum concoctis, appetuntur & devorantur.

2 A Bulimo, ubi patientes inſigni fame torquentur, cum qua ſæpius Lipothymiæ ſunt conjunctæ.

3 Ab Orexi canina, in qua cibos anxie appetunt, devoratos vero vel per alvum vel per Vomitum rejiciunt.

4 Pica ratione gradus eſt vel remiſſior, ubi cretam, oryſiam recentem, amylum, carnes & piſces crudos, piperis grana in copia, carbones &c. appetunt: vel intenſior, ubi appetitus in calcem vivam fertur, goſſypium, pellem ovillam cum lana, amurcam, *Wagenſchmier*, fila oculta, vulgo *Spitzen*, &c. Quibus adde raram illam picæ ſpeciem, qua mulier quædam in Anglia laboraſſe dicitur, ventum ore aperto e follibus inverſis, propria manu motis excipiens vid. Act. Philoſoph. Anglic. A. 1667. Menſ. Novembr.

III. *Signa.*

1 Concurrit ſæpius aſſidua oris exputitio.

2 Alias Ventriculi morſus divexat.

3 Quandoque totius corporis extenuatio affectum comitatur.

4 Plerumque Nauſea & Vomitus intercurrit.

IV. *Subjectum.*

1 Sanguineæ & Sanguineo-Cholericæ, Plethoricæ.

2 Fœminæ ſenſibiliores & phantaſia fortiori præditæ.

3 Quibus alias fluxus menſium inordinate proceſſit.

4 Quæ ab inedia ad lautam dietam pervenere.

5 Vermibus obnoxie.

6 Epilepſia vel febribus quartanis laborantes.

7 Hæreditariam diſpoſitionem a parentibus poſſidentes.

V. *Prognoſis.*

1 Gravidæ utplurimum a Malacia & Pica liberari ſolent verſus quartum geſtationis menſem.

2 Si vero malum ulterius progreditur, periculoſum eſſe obſervatum fuit.

3 Melius eſt hoc affectu laborantes acida quam alias res incongruas appetere.

4 Nihil mali inde præſagiendum venit, niſi fœminæ perverſo appetitui nimis diu indulſerint, tunc enim facile digeſtio lædi, ſanitaſque labefactari poteſt.

5 Hoc in caſu ſæpius cachecticus corporis ſtatus inſequitur.

6 Denegatio rerum appetitarum non rare nævos in infantibus producit.

VI. *Remedia.*

1 Leniter Evacuantia. Rhababarum, folia Senn. ſ. ſt. Pulp. Tamarind. Sal. Catharct. amar. Pilul. Becher. vel Stahlianæ.

2 Abſorbentia & præcipitantia: conch. præp. creta, mat. perl. præp. Unic. foſſ. C.C. phil. ppt. Oc. ♋ præp.

3 Stomachica & Confortantia: Nux moſchat. in Ind. condit. vinum Malvatic. aq. menth. Cinamom. cydoniat. Balſ. Embryon. Spec. & Conf. de Hyacinth Tinctur. Corallior. Tinctur. Cinamom. cum Spirit. Vini rectificato ſola infuſione parata, Eſſent. Cort. Aurant. Spirt. C.C.

4 Martialia cum abſorbentibus mixta, ut pulv. Cachectic. Ludov. cum Pulv. Stomachic. Birckm. maritat. Electuar. Chalybeat. a Roderic. a Caſtro commendatum, Tinct. Vitriol. Mart. Tartariſat. Ludov. &c.

5 Specifica, ut aq. Virg. Paſtor. Anthum vino maceratum, fabæ ſaccharo conditæ, polypodium exſiccatum, uvæ criſpæ, Ol. Tart. per deliq. Nux Moſchata cum pauco melle, panis maceratus in ſucco pomorum granatorum, vel ſucco cydoniorum. Succus mali punici cum pulv. menth. ſicc.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis Laxans.

℞. *Rhabarb. el. ʒſs.*	*M. p. 1. doſ.*
Crem. Tart. ℈ſs.	

2 Pulvis Abſorbens.

℞. *Matr. perl. præp.*	*Tart. Vitriol. a. ℈ij.*
Conch. præp.	*M. Doſ. ℈j. bis, ter per diem.*
C. C. Phil. præp.	

3 Alius.

℞. *Pulv. Cachect. Ludov. ʒij.*	*℥ſs.*
Stomach. BircKm.	*M. detur ut præcedens.*

4 Mixtura Tunico-Stomach.

℞. *Aq. menth.*	*Spirit. Sal. *e. gutt. xij.*
roſmar. a. ℥iſs.	*Syr. de menth. ʒiij.*
Eſſent. cort. aurant. ʒj.	*M. propinetur cochleatim.*

5 Tinct. Tonico-Stomachica.

℞. *Tinct. Vitriol. mart. Ludov. ʒij.*	*Eſſent. cort. Aurant. ʒj.*
	M. Doſ. gutt. XXV. bis de die.

6 Elect. confortans.

℞. *Conſerv. roſar. Vitr. ʒj.*	*Sal. abſynth. gr. XV.*
Rad. calam. arom. cond. ℥ſs.	*Syr. Card. bened. q. ſ.*
Nuc. Ind. condit.	*M. bis vel ter per diem caſtaneæ magnitudine ſumendum.*
Cort. Aurant. cond. a. ʒij.	
Spec. diarrh. Abb. ʒj.	

7 Sacculus Stomachicus.

℞. *Herb. abſinth.*	*galang. a. ʒij.*
menth. a. Mſs.	*Sem. anis.*
Fl. Chamomill. R.	*fœnic. a. ʒj.*
roſar. a. gr. ij.	*Inciſ. contuſ. includ. ſaccul.*
Rad. acor.	*Imponatur calide.*
zedoar.	

VII. *Methodus Medendi.*

1 Optandum eſſet, ut talia medicamenta poſſideremus, quæ deliras impreſſiones immediate repellere valerent, ſed dolendum quod talibus deſtituamur.

2 Unde cauſis tantum occaſionalibus obviam eundum eſt.

3 Ventriculus itaque ab humoribus & cruditatibus liberetur per lenia laxantia, pro renata aliquoties repetenda.

4 Deinde Sanguinis abundantia, ſi quæ præſto eſt, imminuatur per Venæſect. in brachio.

5 Subjungantur poſtea abſorbentia cum Stomachicis conjungenda, vel iisdem interponenda.

6 Denique in uſum trahantur Martialia & ſpecifica.

7 Inter externa eſſe poſſunt cruſta panis vino malvatico intincta, exterius applicata, item Olea cidonior. nardin. menth. roſar. maſtichin. Sacculi, Balſama & Emplaſtra Stomachica, Empl. de cruſt. pan. de Tacamah.

8 Inprimis animus blandis perſuaſionibus a perverſis ideis avocandus, vel increpationibus, aut ſtratagematibus adhibitis corrigendus eſt.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Res eſui non omnino ineptæ, quando a prægnantibus magno cum deſiderio appetuntur, tanquam morbi remedium concedendæ ſunt.

2 Tales enim cibos, quorum deſiderio maximopere flagrant, facillime ferunt ac digerunt, quos alias non prægnantes minime ferre poſſent.

3 Purgantia fortiora, vel etiam Vomitoria exulent, quia malum primis ſaltem menſibus accidere ſolet; ubi hæc abſque abortus metu haud propinare licet.
4 Cavendum, ne intrinſecus aſſumantur, quæ ex fœniculo & abſynthio conficiuntur ex obſerv. Roder. a Caſtro.
5 Oleum Tartar. per deliq. ſolum ad plures guttulas exhibitum apud gravidam pica laborantem feliciſſime fuit exhibitum.
6 Decoctum Chamomillæ omnibus præfert remediis Hoffmannus.
7 Abſorbentium ſeu præcipitantium uſui non nimium eſt indulgendum, alias in Anorexias, Dyſpnœas, Cachexias, febres lentas & alia mala incidere poſſunt.
8 Licet Tinctura Cinamomi cum Spir. Vini rectificato ſola infuſione parata præ omnibus aliis Aromatibus prærogativam habere judicetur, attamen non omnes gravidæ eandem ferunt; unde hujus loco alia aromata in uſum trahi poſſunt.
9 Perverſi Gravidarum appetitus ſæpius in infantes derivantur, ut poſtea & hi iisdem, qui matres recreavere, delectentur cibis.
10 Juvat aliquando fallaciis aut technis uti; ſicuti cuidam loco calcis vivæ pulverem Mechoacannæ quotidie cum fructu exhibitum fuiſſe in A.N.C. Dec. 2. A. 3. legimus.

Caput Secundum.

De

Nauſea & Vomitu.

Definitio. Nauſea & Vomitus ſunt Symptomata aliquibus gravidis primis geſtationis menſibus ſolennia, a congeſtione Sanguinis verſus Ventriculum vel Diætæ vitiis originem habentia.

I. *Differentia.*
1 Nauſea & Vomitus differunt gradu: illa quippe Vomendi actum præcedit, & hunc mox ſecuturum plerumque indicat.
2 Vomitus ipſe differt ratione materiæ excretæ: aliæ aſſumtum cibum & potum rejiciunt, aliæ materiam viſcidam, bilioſam aliæ.
3 Ratione temporis; aliæ vexantur eodem matutino tempore, aliæ poſt paſtum, veſperi aliæ: aliæ primo ſtatim conceptionis initio hoc ſymptomate afficiuntur, aliæ poſt aliquot a conceptione ſeptimanas.
4 Ratione durationis: Quædam ſentiunt hoc incommodum primis tantum graviditatis diebus, pleræque per aliquot ſeptimanas & menſes eodem divexantur, pauciores per totum graviditatis decurſum eodem laborant.

III. *Signa.*
1 His opus vix eſt, cum ipſo actu ſtatim ſeſe indicent.
2 Antecedit vero nauſeam & Vomitum gravidarum plerumque conſpectus vel eſus carnium aliorumque e carne paratorum ciborum.
3 Concurrit Salivæ in os effluxus.
4 Et tandem ſubſequitur Vomitus actualis, niſi ſtatim poſt conceptam nauſeam ciborum præſentiam fugiant.

IV. *Subjectum.*
1 Fœminæ delicatiores, ſenſibiliores & inprimis Plethoricæ.
2 Quæ animi pathematibus ſunt obnoxiæ.
3 Quæ thoracem veſtimentis nimium conſtringunt.
4 Nimia voracitate & cibis dyſpeptis Ventriculum onerantes.

V. *Prognoſis.*
1 Vomitus Gravidarum, quando in limitibus ſuis ſubſiſtit, nihil periculi involvit, ſed ſymptoma eſt plurimis imprægnatis familiare; unde Hippocrates jam ſuo tempore pro ſigno fere ordinario graviditatis illud habuit juxta Aphor. 61. Sect. V. Si mulieri purgationes non prodeant, neque horrore neque febre ſuperveniente, cibi autem faſtidia ipſi accedant, hanc in utero gerere putato.
2 Si nimis violentus vel juſto frequentior eſt, languorem totius corporis, dolores hypochondriorum & non raro Abortum poſt ſe ducit.
3 Qui tempore partus contingit, partum promovere obſervatum eſt.
4 Qui primis menſibus impregnatas exercet, minus periculi minatur, quam qui circa medium aut ultimum graviditatis terminum urget.
5 Quo minus adſtringentibus locus datur, eo citius ſæpe malum abigitur.
6 Quæ alias pronæ ſunt ad Vomitus, illæ magis & fortius hoc incommodo vexantur, quam aliæ, huic rei minus aſſuetæ.

VI. *Remedia.*
1 Materiam in primis viis hærentem temperantia, incidentia & reſolventia: Nitrum depuratum, antimoniat. Sal. Abſint. Cent. min. Card. bened. Tartar. Vitriol. Arcan. dupl. Oc. ♋. ppt. Conch. ppt. Unic. foſſ. Pulv. Stomach. Birck. rad. Helenii, Zedoar. Galang. Eſſent. Cort. ☉rum, amara Halens.
2 Materiam præparatam evacuantia, laxantia leniora: Fol. Senn. ſ. ſt. Rhabarb. el. Pulp. Caſſ. Tamarind. Mann.
3 Plethoram, ſi quæ adeſt, imminuentia: V. S. in brachio inſtituta.
4 Subadſtringentia & Tonica: Corall. r. ppt. Smaragd. ppt. ſpec. de Hyac. Tinct. Coralliorum, Syrup. Corall. Pulv. Cort. Schacar. Eſſent. & Extr. ejuſdem.
5 Externe regionem ſtomachi roborantia; Sacculi ex Herb. Menth. criſp. Abſinth. Chamom. Matricar. Sem. Aneth. Fl. Roſ. Cataplaſmata ex fermento cum Pulv. Stomach. mixto, Empl. e cruſt. Pan. Stomach. Zw. Balſ. ex ○○ N. M. expr. deſt. Tacam. Abſinth. cort. ☉rum.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis temperans.
℞. *Corall. r. præp.*
Oc. ♋. præp.
Tart. Vitriol.
Nitr. depur. a. ℈j.
Cinnab. ♁ ʒij. ℈ſs.
M. Doſ. ℈j. bis vel ter per diem

2 Pulv. Stomachicus.
℞. *Pulv. Stomach. BircKm.* ʒſs.
Cort. Aurant.
Arcan. duplic. a ʒj.
M. Doſ. ℈i. ad ʒſs. bis vel ter per diem.

3 Pulv. Purgans.
℞. *Rhabarb. el. pulveris. ʒſs.*
Oc. ♋. ppt.
Nitr. depur. a gr. v.
M. pro 1. doſi.

4 Infuſum Laxans.
℞. *Fol. Senn. ſ. ſt. ʒiij.*
Rhabarb. e. ʒi.
Crem. tart.
Sem. Fænic. a ℈j.
Infund. per noct. in aq. fer-vent. mane parum bull.
In Colatur. diſſolv.
Mann. el. ℥j.
D. p. 1. Doſ.

5 Aqua Confortans.
℞. *Aq. Cinamom. cydon. ℥ij.*
maſtichin. ℥j.
Conf. de hyacinth. ʒj.
Extr. cort. Schac. ℈ſs.
Sir. Corallor. ʒiij.
M. D. coch. unum vel alterum

6 Eſſentia roborans.
℞. *Tint. Vitr. Mart. Ludov.* ʒij.
Corallor.
Eſſent. Abſinth. a. ʒj.
M. Doſ. gutt. 30. bis de die.

7 Alia.
℞. *Eſſent. Millefol.*
cort. Aurant. a ʒj.
Elix. Vitriol. Myns. ʒſs.
M. Doſ. bis per diem gutt. 30. in vino:

8 Balſamum Stomachicus.
℞. *Ol. Nuc. Moſch. expr. ʒj.*
Deſt. Menth.
Fænicul. a. gutt. viij.
caryophyll. gutt. ij.
M. Scrobicul. cordis inungendus.

9 Emplaſtrum Stomachicum.
℞. *Empl. de cruſt. Pan.* ʒſs.
Tacamahac. ʒij.
Ol. Menth. q. ſ. ad malaxationem.
M. imponatur calide regioni ventriculi.

10 Li-

10 Linimentum Stomachicum.

℞. ⚬°⚬ *Stomach. Crat.* ℥ſs.
Ol. nuc. Moſch. expr. ʒj.
Deſt. Menth.
Abſynth. ā. ℈j.
Caryophyll.
Mac. a *gutt.* v.
Balſ. Peruv. ℈j.
Scrobiculo cordis bis inungendum vel ter de die.

VII. *Methodus Medendi.*

1 Quodſi vomitus & nauſea a Ventriculo, ſaburra humorum vitioſorum obſeſſo, originem traxerit, tunc blanda conducunt laxantia.

2 Quando vero in plethorica corporis conſtitutione a ſanguine verſus Ventriculum congeſto ortum ſuum habet, ubi fœtus tanta ſanguinis quantitate nondum indiget, ibi Venæſectio præſentaneum ſæpius eſt remedium.

3 Subjungantur Stomachica ſelectiora, e. g. Eſſent. ex Rad. Enul. Gentian. rubr. Pimpinell. alb. eſſent. Millefol. Adianthi albi, Elix. Viſceral. Aq. Vit. mulier. Balſ. embryon. Aq. Cinam. cydon. & ſimilia.

4 Interponantur in ſtatu ſanguineo Temperantia, ut Oc. ♋. ppt Unic. foſſ. Margarit. ppt. Nitrata, Julepi aciduli.

5 Poſtea Ventriculus roboretur per lenia Martialia, Corallata & Gemmata. Externis ſtomachicis haud omiſſis.

VIII *Cautelæ Practicæ.*

1 Vomitoria, etiamſi cruditates primarum viarum adſint, & ipſa natura viam nobis præmonſtret, non tuto exhibentur: majorem enim Sanguinis commotionem & Abortus periculum inducunt.

2 Dantur tamen gravidæ, quæ geſtationis tempore Emeticum audacter, non obſtantibus dehortationibus Medicorum, cum euphoria & haud infelici ſucceſſu, aſſumunt.

3 Hiera Picra a Baglivo in omnibus Ventriculi affectibus admodum commendatur.

4 Centaurium minus in Idiopatica appetitus dejectione præ aliis ad tonum reſtituendum a quibuſdam laudatur.

5 Evitent Gravidæ carnium eſum, aliaque alimenta, quæ multum ſanguinis generant, eorumque loco eligant magis temperata, lubricantia, diluentia, leniter aromatiſata.

6 Sanguineæ a remediis adſtringentibus & Stomachicis calidioribus præprimis abſtineant, malum enim plerumque exinde obſtinatius redditur.

Caput Tertium.

De

Varicibus.

I. *Definitio.* Varices ſunt venarum, inprimis cruralium, nodoſæ, lividæ & molles intumeſcentiæ, a ſanguinis impedita circulatione originem habentes.

II. *Differentia.*

1 Differunt ab Aneuriſmate ratione vaſorum, quod enim Varis eſt in Venis, in Aneuriſma eſt in Arteriis.

2 Ratione locorum: Alii ſeſe exerunt in cruribus, in tibiis alii, quandoque in inguinibus ſeſe oſtendunt, aliquando in infimo ventre, ſub umbilico. Qui in virili ſexu in ſcroto protuberant, Cirſoceles ſ. Herniæ varicoſæ nomen aſſumunt.

III. *Signa.*

1 Venarum juſto major amplitudo, tumor & conjunctus quandoque dolor.

2 Faciem præ ſe ferunt lividam, nodoſam, mori vel uvæ aut globulorum figuram repræſentantem.

3 Quandoque digiti craſſitiem adæquant.

4 Tumores ſunt molliuſculi, digitis prementibus cedentes, his autem remotis in priſtinum reſtituuntur ſtatum.

5 Varices hi gravidis a medio geſtationis tempore ad partum uſque obtingunt, ob uteri molem, vaſa iliaca prementem.

6 Præprimis in cruribus & quandoque etiam prope malleolum obſervantur.

7 Poſt partum, ſponte evaneſcunt, in quibuſdam tamen poſt aliquot tempus recurrunt, quod pro ſigno pathognomonico denuo factæ impragnationis haberi ſolet.

IV. *Subjecta.*

1 Fœminæ de temperamento ſanguineo multum participantes.

2 Evacuationes ſanguinis menſtruas extra geſtationis tempus largius expertæ.

3 Venas nimis obvias habentes.

4 Lauta & larga Diæta utentes, ſanguinis vero evacuationes artificiales omittentes.

5 Otio & Vitæ ſedentariæ aſſuetæ.

6 Fœtum majorem, vel etiam in utero gemellos gerentes.

7 Quæ ob negotiorum rationem continuo ſtare coguntur.

V. *Prognoſis.*

1 Communiſſime nihil incommodi aut moleſtiæ præter dolorem aliquem tenſivum hi tumores gravidis inducunt.

2 Nimium vero tumefacti nonnunquam dehiſcunt & rumpuntur, multumque ſanguinis profundunt, non abſque Vitæ diſcrimine.

3 Licet Gravidis Varices in femore & cruribus valde ſint moleſti, & quidem ultimis menſibus, excluſo tamen fœtu præprimis rite fluentibus, ſponte ſua diſparent.

VI. *Remedia.*

1 Abundantiam ſanguinis imminuit ventilatio ejuſdem per Venæſectionem in brachio inſtitutam.

2 Eundem ſtagnantem aliorſum derivant, partemque ejuſdem evacuant lenia laxantia: Manna, Fol. Senn. Magneſ. alb. Pulp. Caſſ Tamarind.

3 Diſtributionem æqualem promovent blanda diaphoretica cum Abſorbentibus, Nitroſis & Cinnabarinis mixta nec non potus ſufficiens, & quidem calidus, v. g Infuſa Thee, Caffee, Veronic. Salv.

4 Loco immediate affecto ſuccurrunt topica & diſcutientia: Oleum lauri, Unguentum de baccis lauri, oleum de Ranis, Lumbricor. terreſtr. Unguentum e butyro majali vel oleo roſaceo cum ſucco Cancrorum ab Hartmanno maximopere laudatum. Spiritus Vini Camphoratus, Lumbric. terreſtr. Formicarum.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis laxans.

℞. *Magnes. alb.* ℥ij.
Exhibeantur in Emulſione Amygd. dulc. vel potu Thee.

2 Potio laxans.

℞. *Fol. Senn. ſ. ſt.* ʒiij.
Rhabarb. el. ʒj.
Sem. Fœnicul.
Tart. ſolubil. ā. ʒſs.
Infund. in aq. com. ℥vj.
Stent. in digeſtione per noctem: Add. Mann. Cal.
Colat. add. ℥j.
M. p. 1. Doſ.

3 Pulvis temperans & Diapnoicus.

℞. *Nitr. depur.*
Tart. Vitriol. ā. ʒj.
Oc. ♋. ppt.
♁ *ij diaph.* a. ℈ij.
Cinnabar. ♁ *ij.* ℈j.
M. F. Pulv. Doſ. ℈j. *his, ter per diem.*

4 Eſſentia diſcutiens.

℞. *Eſſent. Alexiph. Stahl.*
Scord. a. ʒj.
M. doſ. gutt. 30. *ſingulis mane in potu Thee.*

5 Linimentum paregoricum & diſcutiens.

℞. *Ol. Lumbr. terreſt.* ℥ſs.
Laurin. ʒij.
Deſt. fœnic ℈j.
Camphor. ℈ſs.
M. Inungatur calide.

6 Spiritus diſcutiens.

℞. *Spir. Vini Camphorat.* ʒj.
Lumbric. terreſtr.
formic. a. ℥ſs.
ms. Applicetur calide.

VII.

VII. *Methodus medendi.*
1 Venæſectio tam curatorie, quam præſervatorie maximo cum fructu in uſum trahitur, inprimis circa medium & ultimum geſtationis tempus &, ſi neceſſitas poſtulat, etiam primis impprægnationis menſibus.
2 Evacuationibus ſanguinis vel præmittatur, vel ſubjungatur lenis laxatio, imo repetatur etiam, præſertim quando prægnantes ſunt voraces, & ad vitam ſedentariam pronæ.
3 Hiſce interponantur temperantia, diluentia & lenia diſcutientia.
4 Commendetur quoque motus corporis moderatus, quotidie inſtitutus, ut humores ſtagnantes ad æqualem invitentur circulationem.
5 Quod ſi enormiter tumentes doleant & ruptionem minitentur, in uſum vocentur paregorica & diſcutientia externe applicanda.
6 Quibus omnibus irritis, adhibeantur faſciæ latiores Varicibus deprimendis & conſtringendis aptæ ut ulterior venarum diſtenſio & dilatatio inhibeatur.
VIII. *Cautelæ Practicæ.*
1 Vomitoria in hoc affectu nullum uſum habent, nec etiam laxantia fortiora.
2 Hinc talia tantum in uſum trahantur, qnæ humores leniter evacuant, & ſanguinem haud exagitant.
3 Varices gravidarum aliquando, licet rariſſime, rumpuntur, quo in caſu Spir. Vini rectificatiſſimus ad Hæmorrhagiam inhibendam, ſecure adhibetur.
4 Sectio Varicum eſt periculoſa, quin & ruptio quandoque lethalis, Hęmorrhagiam enim lethalem non raro cauſantur.
5 Curatio eorundem ſępius difficillima eſt, pręprimis ſi ſint exulcerati, qui Medicis ęque atque Chirurgis plurimum negotii faceſſere ſolent.
6 Extra geſtationis tempus ſeſe repręſentantes optime tractantur per Venęſectionem in pede, aut Hirudinum appoſitionem ad anum.

Caput Quartum.

De

Abortu.

I. *Definitio.*
Abortus eſt intempeſtiva fœtus nondum perfecti, aut mortui, aut vivi, ante terminum partus legitimum, cum gravioribus utplurimum ſymptomatibus facta, ex utero excluſio.
II. *Differentia.*
1 Ratione temporis: Alius contingit primis, alius vero ultimis graviditatis menſibus.
2 Differt a Mola: hæc eſt maſſa carnea, fibroſa, membranacea, informis vel utricu oſa: Abortus vero denotat fœtum quoad omnia ſua membra rite formatum.
3 A partu præmaturo, qui intra ſeptimum & nonum menſem accidere, fœtuique rarius lethalis eſſe ſolet. Abortus vero contingit a primo conceptionis menſe uſque ad ſeptimi menſis initium & nunquam non morte ipſius ipſius fœtus ſtipatus eſt.
III. *Signa.*
a *Imminentis:*
1 Fluxus ſanguinis ex improviſo e genitalibus erumpens vel ichoris cujuſdam uterini excretio.
2 Accedens interdum ſubitaneus corporis rigor vel horror cum intermixtis phlogoſibus.
3 Quibus jungitur inappetentia, nauſea & corporis laſſitudo.
4 Adſunt præterea non raro dolores lumborum, & palpitatio cordis:
5 Nec non Lipothymiæ aut Syncopæ intercurrentes.
6 Quibus continuus mœror & animi triſtitia accedit.
7 Circa pubem vero dolor gravativus & in inguinibus ſenſatio alicujus ponderis interdum occurrit.
8 Frigus porro in partibus genitalibus teneſmode alvi & uteri conatu ſtipatum, quandoque obſervatur.
9 His accenſenda Mammarum ſpontanea extenuatio juxta Hipp. Aph. 37. & 53. Sect. V.
10 Aut lactis, præſertim aquoſi, e mammis effluxus ſpontaneus, ſecundum Hipp. Aphor. 1. 52. Sect. V.
b *Præſentis:*
1 Dolores ſpaſticis abdominis verſus muliebria ſeſe extendentes.
2 Frequens dejiciendi ſtimulus.
3 Hæmorrhagia uterina fortiter continuans, cum inter currentibus Lipothymiis & extremorum frigiditate.
4 Phlogoſes & horripilationes alternantes, Dolorem Capitis quandoque ſatis acutum conjunctum habentes.
5 Abdominis ſenſibilis & conſpicua ſubſidentia deorſum inclinans.
6 Tandem ipſa fœtus, vel involucris ſuis adhuc involuti, vel ab iiſdem liberati excluſio.
IV. *Subjecta.*
1 Quæ Venæſectiones largiores initio & medio geſtationis tempore adminiſtrant; præprimis quæ Venas pedis repetitis vicibus ſibi aperiri jubent.
2 Primiparę delicatiores & ſimul plethoricæ.
3 Quę menſium fluxum extra geſtationis tempus largius expertæ ſunt & Venęſectionem durante graviditate omiſere.
4 Dięta, vinoſa, aromatica, ſpirituoſa abutentes.
5 Fœtum debilem, ęgrotantę, vel plane mortuum, aut mola ſtipatum in utero gerentes.
6 Animi pathematibus iracundia, triſtitia, terrore gaudio nimio percuſſę.
7 Quę uteri capacitatem minorem, quam fœtus ſuccreſcens requirit, poſſident.
8 Quibus uterus Scirrho, aut ulcerę eſt obſeſſus.
9 Quę dyſenterias, vomitiones, diarrhœas, alioſque graviores morbos incurrunt.
10 Corpus nimium commoventes, onerantes aut extendentes Vectura, ſaltationibus, ſternutationibus, elevatione ponderum, extenſione brachiorum.
11 Quibus Purgantia fortiora & Clyſteres acriores fuere exhibita.
12 Quæ Thoracem & abdomen nimium conſtringunt.
13 Coitu frequentiori corpus nimium defatigantes.
14 Quæ emmenagoga fortiora pro pellendo fœtu aſſumſere.
V. *Prognoſis.*
1 Debiles, delicatulæ abortum paſſæ graviſſime quandoque eodem exercentur, & non raro mortis periculum incurrunt. Facilius eundem ferunt robuſtiores & quæ jam ſunt provectioris aliquantum ætatis.
2 Abortus plus negotii faceſſit quam legitimus partus; unde non raro fœminæ teſtantur, ſe malle decies parere, quam ſemel abortire.
3 Si hyems auſtralis & pluvioſa & tranquilla ſit, ver autem ſiccum & aquilonium, mulieres quidem, quibus partus in ver incidit, ex omni occaſione abortiunt. Hippocr. Aphor. 12. Sect. III.
4 Mulieri in utero gerenti, teneſmus ſuperveniens, abortire facit, juxta Hipp. Sect. VII. Aphor. 27.
5 In gravida, ſi alvus multum fluxerit, periculum eſt, ne abortiat. Sect. V. Aphor. 34.
6. Gravidæ, febricitantes, & quæ abſque manifeſta cauſa extenuantur, abortientes periclitantur. Hipp. 55. Sect. V.
7 Peripneumoniæ, pleuritidi, febri malignæ, dyſenteriæ & ſimilibus morbis gravioribus ſuperveniens, utplurimum eſt lethalis.
8 Abortus una alteraque vice obortus, plerumque plures poſt ſe ducit, non abſque ſterilitatis ſecuturæ metu.
VI. *Remedia.*
1 Plethoram imminuentia: Venæſectio primis & mediis geſtationis menſibus celebrata & pro circumſtan-

ſtantiarum ratione aliquoties repetita.

2 Temperantia Conch. præp. Ebor. ſine igne præp C. C. phil. præp. Corall. r. præp. Oc. ♋. præp. Unic. Foſſil. cum Nitroſis & Cinnabarinis mixta, Pulv. Antiſpaſmod. Halens.

3 Leniter adſtringentia & Roborantia: Corallata & Gemmata, Corall. r. ppt. Matr. Perl. ppt. Spec. de Hyac. Julepus Gemmatus; Remedia e Cydoniis, Nux Moſchat. Gran. Kerm. in ovo ſorbili propinata, a Bartholino & Medicis Pariſinis celebrata, decoctum Millefolii, vel etiam Salviæ, a *Simone Pauli* commendatum. Tinct. Vitriol. Mart. Ludov. Tinct. Mart. cum Pom. Borſd. Tinct. terræ. Catech Anodyna Correcta: M. P de Cynogloſſ. Theriac. cœleſt. in refractiori doſi adhibita.

4 Analeptica, Acidula, Gelatinoſa, Emulſiva, Julepi aciduli. Gelatin C. C Amygdalata Emulſ. ex Amygd. dulc. Pineis & Semin IV. frig. maj. paratæ. ▽ Cinam. Cydon. Balſam. Embryon. Vinum rubellum, Hiſpanicum, Succ Gran Kerm Syrup. Corall. Externe Sacculi, Epithemata & Unguenta confortantia, abdomini applicata.

5 Specifica: Teſta ovorum a perdicibus excluſorum, acini paſſularum majorum, qui tamen evidenter adſtringunt, lapis in corde, vulva, aut inteſtinis cervarum repertus, pro Amuleto a Foreſto commendatus, Lapis aquilæ inſtante abortu ſub axillis geſtatus, Pulvis ex Umbilico infantis deſumtus.

Formulæ Remediorum.

1 Pilulæ laxantes.

℞. *Pilul. Stahlian.* ʒj.	*Doſ. gr. XV.*

2 Pulvis laxans.

℞. *Rhabarb. toſt.* ʒſs.	*M. f. Pulv. p. 1. doſ.*
Crem. Tart. ℈ſs.	

3 Pulvis temperans.

℞. *Oc.* ♋. *præp.*	*Tartar. Vitriol. ā.* ʒſs.
Unic. foſſil.	*Cinnab.* ♁ ℈j.
Corall. r. præp.	*M. div. n 8 p æq. propinetur ſingul 4. hor. 1. Doſ.*
Nitr. depur.	

4 Pulvis Subadſtring. & Anodyn.

℞. *Corall. r. præp.*	*Cinnab.* ♁ *gr. xii.*
Nitr. depur. a. ʒſs.	*M. P. de Cynogloſſ. gr. iij*
Spec. de Hyacinth. gr. XV.	*M. div in iii p. æq. d. ſingul. 5. hor. doſ. 1.*

5 Alius.

℞. *Pulv. ad abort. Auguſtan.* ʒii.	*Doſ.* ℈j. *uſurpetur ut præcedens.*
Cinnab. ♁ *gr. XV.*	

6 Alius.

℞. *Gramor. Kerm.* ℈j.	*vid. Hermann. Cynoſur. Mat. Med. p. 144.*
Corall. r. præp.	
Conſ. Alkerm. a. ʒſs.	
M. capiatur ex ovo ſorbili.	

7 Mixtura Subadſtringens.

℞. *Aq. Plantag.*	*Tinct Corallor.* ℈ij.
Burſ. paſtor.	*Theriac. coel. gr. ij.*
Cinnam. Cydon. a. ℥j.	*Syr. granor. Kerm.* ℥iij.
Corall. r. præp.	*M. d. ſing. 4. hor. 2. cochlear.*
Unic. foſſil. a. ʒſs.	

8 Eſſentia Subadſtringens.

℞. *Tinct. Vitriol. Mart. Lud.* ʒij.	*M. Doſ. gutt. XXXV. ad XL. bis vel ter per diem.*
Eſſent. Cort. Chacarill. ʒi.	

9 Epithema confortans.

℞. *Balſam. Embryon.* ℥iij	*ms. applicetur abdomini cum linteaminibus calide.*
Theriac. Andr. ʒij.	
Cinnamom. pul. ʒj.	

10 Emplaſtrum confortans.

℞. *Gumm. Tacamah.*	*Moſchat. irrorand. & calide applicandum.*
Maſtich. a. q. ſ.	
F. Emplaſtr. °°o *Nuc.*	

VII. *Methodus Medendi*.

1 Curatio tota conſiſtit in Præſervatione, nam facto abortu, eadem methodus requiritur, quæ rite parientibus deſtinata eſt.

2 Ante omnia ergo Ventilatio ſanguinis eſt inſtituenda, &, ſi neceſſitas urget, reiteranda, præprimis in plethoricis.

3 Præſente qualicunque ſanguinis commotione temperantia in uſum veniant, præcipue vero Nitroſa, cum Abſorbentibus & Cinnabarinis mixta, nec non Pulv. Antiſpaſmodic. Halens.

4 Alvum ſemper apertam eſſe convenit, quod optime per Clyſteres & Infuſa Laxantia Rhabarbarina, per Pilulas Stahlianas, ut & Suppoſitoria obtinetur.

5 Hiſce lenia adſtringentia cum Anodinis correctis ſubjungantur, uti ſunt Tonica, Gemmata, Corallata, Opiata, ubique certam doſin & ordinem obſervando.

6 Externe ſimul adhibeantur confortantia & obſervetur tranquilla corporis continentia.

7 Quod ſi vero ob graviorem uteri Hæmorrhagiam videamus vires Patientis admodum eſſe exhauſtas, ibi opera danda eſt, ut quantocyus excuſſio per remedia promoveatur, quo in caſu iterum optime ſeſe gerunt Pilul. Stahlian. & alia mitiora pellentia, abſtinendo, niſi ſumma neceſſitas urgeat, a fortioribus.

8 Hiſce tamen ſemper Analeptica interponantur, ut vires patientis integræ, quantum fieri poteſt, conſerventur.

9 Facto abortu uteri ratio habeatur, ut impoſterum ab omnibus recrementis liberetur, ne varia ſubſequantur ſymptomata & denuo imprægnata idem incurrat infortunium.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Nihil magis abortum provocare ſolet, quam animi pathematum furor, unde quam maxime vitandus.

2 Vectura paulo fortior, ſicuti minus aſſuetis nocet, ita aliis in proximo & legitimo parturiendi ſtadio verſantibus admodum proficuam fuiſſe experientia docuit, uterus enim anguſtior relaxatur, ut partus eo felicius ſubſequi poſſit.

3 Mulieribus abortum paſſis ſæpe graviſſima accidere ſolent ſymptomata, & per plures eaſdem defatigare menſes, niſi uterus bene expurgetur.

4 Obſervationes proſtant, quod quædam fœminæ ſingulis menſibus ingravidationis Venæſectione opus habuerint ad abortum præcavendum.

5 In Plethoricis itaque Venæſectio aliquoties repetita, tanquam optimum præſervans, ab Auctoribus ſummo jure celebrata eſt.

6 Adſtringentia fortiora, ubi hæmorrhagia enormior adeſt, cautiſſime ſunt adhibenda; alias facile in Vitæ periculum parturientem conjicere poſſumus.

7 Pilulæ Stahlianæ mitiſſimum habent pellendi effectum & hoc in caſu ſecure & efficaciter in uſum trahuntur.

8 Utrum Magnes & lapis Ætites, a quibuſdam pro ſpecifico alias habiti, talem effectum exerant, experientiæ relinquendum eſt.

Caput Quintum.

De

Fœtu mortuo.

I. *Definitio.* Foetus mortuus denotat fœtum in utero Matris adhuc deliteſcentem & motu vitaque, quibus antea præditus erat, privatum.

II. *Signa.*

1 Admota abdomini ipſius Gravidæ manu non moveri percipitur amplius fœtus, ſed decumbente fœmina in latus unum vel alterum & infans hunc motum, veluti ponderoſum quoddam corpus, motu proprio deſtitutum, ſequitur.

2 Ocu-

2 Oculi concidunt, cum circulo palpebrarum palleſcente.
3 Viſus pauliſper vigorem ſuum amittit, utplurimum etiam Cephalalgia Vertiginoſa concurrit.
4 Aurium, labiorum & extremitatum narium pallor atque frigus adeſt.
5 Turbulentis præterea inſomniis vexantur & languorem debilitatemque corporis ſentiunt.
6 Crebræ lipothymiæ intercurrunt cum horripilationibus & phlogoſibus alternantibus.
7 Genitalia tactu frigida ſunt, ex utero vero emanant non raro ichores fœtidi & ſanioſi.
8 Mammæ ſenſibiliter extenuantur cum lactis tenuioris effluxu.
9 Urinæ etiam ſæpius aliqualis adeſt incontinentia.
10 Quandoque ſecundinarum excluſio ſeſe manifeſtat abſque fœtu, quod certiſſimum fœtus in utero mortui indicium nobis ſubminiſtrat.
11 Fœtidum non raro ſpirant odorem, quod fœtum in putrilaginem abiiſſe indicat.
12 Baglivio ſignum fœtus mortui certiſſimum & infallibile eſt Teneſmus, vid. ejus Opera p. 140. 198. cum quo conſentit Cœlius Aurelianus.

IV. *Subjectum*.
1 Inſigni plethora fruentes, nec ſanguinem debito tempore ventilantes.
2 Morbis gravioribus laborantes & ſucco nutritio vel alimento neceſſario deſtitutæ.
3 Commotionibus animi vehementioribus agitatæ.
4 Quæ caſus violentos paſſæ ſunt, ictus, vulnera, vel contuſiones.
5 Quæ Venæſectionibus frequentioribus fœtui ſanguinem neceſſarium detraxere.
6 Quæ purgantibus fortioribus fętum inſigniter debilitavere.
7 Quibus dolores in ipſo partu male ſucceſſere, cum juſto diuturniori fętus in utero ſtrictura.

V. *Prognoſis*.
1 Ubi fœtus mortuus Dyſtociam cauſatur, ibi res fere eſt conclamata.
2 Quibus ſuperveniunt Convulſiones, Lethargus, de iis male agitur.
3 Fœtus mortuus, in utero in putrilaginem abiens, uterum ipſum corruptione ſua afficit, unde febres acutæ, convulſiones, deliria, imo ipſa quandoque gangræna ſuam habent originem, in quo poſteriori caſu omnis ſpes evadendi vana eſt.
4 Fętus mortuus, niſi cito excludatur, variis anomaliis anſam præbet, ut poſtea ataxiæ menſium, tumores abdominis aliaque ſuccedant mala.

VI. *Remedia*.
1 Pellentia & quidem
α Interna: Hepar Anguillæ, Borrax veneta, Sabina, Dictamnus Creticus, Pulegium, Polium, Myrrha, trochiſc. de Myrrha, Croc. Caſtor. Succin. alb. ol. Succin. ol. Lini juxta Simon. Pauli, & pro pauperculis ſemen Aquilegiæ.
β Externa: Suffimigia, ex Sem. Carvi vel Cumin. genitalibus excipienda, nec non Sacculi, ex uterinis herbis ſub ſicca forma abdomini imponendi, Balnea uterina & ſimul emollentia, Clyſteres ſimiles, Cataplaſma Zacut. Luſitan. perinæo impoſitum, axungia Serpentum &c.
2 Analeptica & quidem gratiora, ut vinum generoſum in parca quantitate, Emulſiones Amygdal dulc. gelatinæ amygdalatæ, confect. Alkerm. conf de Hyacinth. aq. vitæ mulier. balſ. Embryon.
3 Manualis tractatio per peritam obſtetricem aut Operationem Chirurgicam mediantibus inſtrumentis.

Formulæ Remediorum.

1 Pilulæ.
℞. *Pil.polychr.Stahl.vel. Becher.genuin.ʒj.* — *Doſ.gr.XV. Repetantur aliquoties.*

2 Pulvis Pellens.
℞. *Borrac.Venet. Succin.alb.præp.ā.ʒſs. Croc.or.℈ſs.* — *Ol.Cinamom.gutt.ij. M.p.iij.Doſ.*

3 Alius.
℞. *Aloes ſuccotr. Croc.or.a.gr.vij. Borrac.ʒj.* — *Ol.Succin.alb. gutt. ij. M.p.IV.Doſ.*

4 Alius.
℞. *Hepat.Anguill.cum felle pulv.Borrac.venet.a.ʒj.* — *Sal volat.Viperar.℈ſs. M.div.in iij.p. æq.*

5 Mixtura pellens.
℞. *Aq.Lil.alb. Puleg. Leviſtic. Cinnam.a.℥j. Hep.Anguill.* — *Borrac.venet.a.ʒſs. Cinnab.♁.gr.XV. Ol.Succin.gutt. iii. Syr.Artemiſ.℥ſs. M. exhibeatur cochleatim.*

6 Unguentum.
℞. *Axung.Serpent.ʒj. Ol.deſt.Spic.gutt.vj.* — *M. Inungatur eodem Umbilicus.*

7 Species pro Balneo.
℞. *Rad.Lil.alb. Ariſtol.O.a.ʒij. Herb.Malv. Roriſmar. Puleg. a. Mij.* — *Fl.Chamom. Cheir.a.p.iij. Sem.Lini. Bacc.Laur.ā.ʒj. Inc.cont.M.pro balneo.*

8 Cataplaſma Zacuti Luſitani.
℞. *Medull.Colocynthid. Succ.Colocynthid.virid. a.ʒj. Succin.ʒiij. Myrrh.ʒij. Ol.caſtor.* — *rut.a.ʒj. Coq.ad ſucci conſumtionem. Quo Cataplaſmate ſe feliciter uſum fuiſſe affirmat Zacut. Luſitanus perinæo impoſito.*

VII. *Methodus medendi*.
1 Quamprimum obſervamus Fętum in utero mortuum exiſtere, ſtatim lenia pellentia & quidem ſpecifica ſunt adhibenda, ne Embryo in putrilaginem abeat, peſſimaque poſt ſe ducat ſymptomata.
2 Interpolanda tamen ſemper, & quidem crebrius, ſunt Analeptica gratiora, vires Gravidæ conſervantia, ut eo melius excuſſio contingere queat.
3 Omnibus autem his irritis, & doloribus ad fœtum expellendum neceſſariis ceſſantibus, ad manualem operationem progrediendum eſt. Antequam vero Operatio Chirurgica inſtituatur, adhuc examinandum, an perita obſtetricis manu adhuc aliquid auxilii præſtare poſſimus, qua nil proficiente ad Chirurgicam tandem deveniendum eſt operationem, quæ inſtrumentis perficitur, & exercitatiſſimum artificem requirit.
4 Extracto fœtu, Puerpera tractatur ut reliquæ puerperæ, ea tantum differentia, ut maxima uteri habeatur ratio, ne aliquid damni poſt ſe ducat.
5 Quod ſi febris jam concurrat, ea remedia in uſum ſunt trahenda, quæ febri inflammatoriæ debentur.

VIII. *Cautelæ* Practicæ.
1 Quandoque Gemelli in utero geruntur uno vivo, altero exiſtente mortuo, quo in caſu caute eſt procedendum, ne vitalis cum mortuo exturbetur vel incaute protrahatur.
2 Experientia docet, mortuum Fœtum ſæpiſſime quoque matris mortem poſt ſe ducere.
3 Foreſtus ſpecialiſſime ſuccum foliorum Leviſtici recent. expreſſ. cum aqua Artemiſiæ vel vino laudat.
4 Semen Lini in expellendo fœtu mortuo, ſive ſit ejus decoctum pro potu ordinario, ſive in Vino infundatur, ſive ex eo fiat balneum, aliquid ſpecifici habet. vid. Simon. Paul. Q. B. p. 77.
5 Angelus Sala in triumpho Emeticorum teſtatur ſe feliciſſime cum ſucceſſu pluries hoc in caſu exhibuiſſe Mercurii vitæ gr. iiij vel v. Sed cavendum, ne fiat ☿ Mortis.
6 An ſuffimigium Uvarum, quod Zacut. Luſitan. commendat, aut peſſus ex radice jugulandis a Fontanio laudatus, vel gummi Sagapenum pudendis intruſum, tantæ ſint efficaciæ, valde dubitandum eſt.
7 Inſtrumenta, quibus Operator utitur, probe polita eſſe oportet, non inæqualia aut aſpera.
8 Cavendum omni opera, ne in extrahendo fętu vulnerentur partes vicinæ aut circumjectæ.
9 Poſt Operationem omnia calidiora evitentur medicamina & Puerpera ut vulnerata tractetur.

SECTIO IV.

DE

AFFECTIBUS PARTURIENTIUM.

Caput Primum.

De

Partu.

I. *Definitio.* PArtus naturalis eſt fętus conſummati & perfecti cum annexis ſecundinis juſto tempore per ſpaſticos Naturę motus felix facta excluſio.

II *Differentia.*

1 Alius pauco abſolvitur tempore & moderatis ſtipatus eſt doloribus. Alius vero plures requirit horas & graviſſimos dolores conjunctos habet.

2 Alius prorſus naturalis eſt, nullumque periculum involvit; alius eſt difficilis, cum matris & fętus vitę diſcrimine conjunctus, de quo Tab. ſeq.

III. *Signa.*

1 Dolores a lumbis & inguinibus verſus genitalia ſeſe extendentes & fortiter continuantes.

2 Notabilis deſcenſus uteri & ſubſidentia abdominis verſus genitalia.

3 Frequens mingendi & deſidendi deſiderium,

4 Cephalalgia cum inſigni rubore faciei conjuncta.

5 Tremores artuum inferiorum, dolores ad partum concomitantes.

6 Effuſio hunorum in involucris membranaceis, fętum ambientibus, contentorum, qui ſæpius aliquot jam ante partum diebus effluere ſolent.

7 Apertura Orificii Uterini & Capitis infantilis in illud inſinuatio, tandemque ſubſequens fętus & concomitantium ſecundinarum excluſio.

V. *Prognoſis.*

1 Quo magis dolores ſunt nothi minuſque verſus genitalia ſeſe extendunt, eo minor pariendi ſpes adeſt.

2 Omnes dolores, verſus ſuperiora pariendi tem pore directi, excretionem fętus retardant.

3 Quamdiu orificium uteri nondum ſeſe aperuit, tamdiu legitimum pariendi tempus nondum præſto eſt.

4 Quæ aliquot jam ante partum diebus humoribus uterinis ſpoliantur, difficilius pariunt, quam quæ eosdem ad partus uſque tempus conſervant.

5 Agiliores, Cholericæ & Sanguineo-Cholericæ facilius pariunt, quam Melancholicæ & Phlegmaticæ.

6 Primiparis utplurimum partus plus negotii faceſſit, quam quæ aliquoties jam pepererunt.

7 Quæ immodeſtius clamitant & dolores non rite ſuſtinent, difficilem ſæpius ſibi provocant partum.

VI. *Remedia.*

1 Emollientia, partes inferiores lubricas reddentia: Balnea ex Herb. Malv. Artemiſ. Branc. urſin. Fl. Chamom. Samb. Lil. alb. rad. Alth. Lil. alb. Clyſteres ex ſpec. emollient. Decoctis Carnis teneræ, Avenæ, Hordei. Linimenta ex Adip. Gallin. Anſeris, Cunic. & oleis emollientibus.

2 Nothos dolores demulcentia & reſerationem uteri adjuvantia: Suffitus vaporoſi ex Cardamom. Nuc. Moſch. Cinam. Caryoph. Croc. & Vino: Epithemata ex Pane mellito aut panno ſcarlatino Balſamo Embryonum madefacto: Linimenta ex oleis deſt. Lauri, Anethi, Carvi, Fęnic. Juniper. Sacculi ſub ſicca forma applicandi ex Herb. Menth. Matricar. Meliſſ. Puleg. Ror. mar. Sem. Lin. Fœn. Græc.

3 Orgaſmum Sanguinis concurrentem contemperantia: Nitrum depuratum, ♁tum, perlat. cum ſalibus digeſtivis Tartaro Vitriolat. Arcan. dupl. Sal Polychr. & Cinnabari commiſtum, Pulv. antiſpaſmod. Halenſ.

4 Naturam deficientem refocillantia, viribuſque ſuccurentia: Emulſiones ex Amygd. Pineis Sem. 4. frig. & ▽ Cardiac. Cinam. bugloſſat. Potiones Cardiac. ex aq. temperatioribus deſtillat. Confect. Alkerm. inc. Julep. Gemmat. Tab. Man. Xſt. perlat. Fruſtulum Cinamom. panis melliti, Caryoph. ad mordendum exhibitum exhauſtis deſuper aliquot Vini generoſioris guttulis. Juſcula nutritiva.

Formulæ Remediorum.

1 Balneum Emolliens.

℞. *Rad. Alth.*	*Samb.*
Lil. alb. a. ℥ij.	*Lil. alb. a. Mj.*
Herb. Malv.	*Sem. Lin.*
Branc. Urſin.	*Fœn. græc. a. ℥ſs.*
Artemiſ. a. Mij.	*Inciſ. contuſ. d. pro Balneo.*
Flor. Chamom.	

2 Clyſter emolliens.

℞. *Decoct. Spec. emoll. pro Clyſt. ℥ix.*	🝆 *Lil. alb. ℥j.*
	Vitell. Ov. No. j.
Diſſolv. Elect. lenit. ℥j.	*F. Clyſter.*
Mel. Roſat. ℥vj.	

3 Linimentum emolliens.

℞. 🝆 *Amygd. d.*	*Gallin. a. ℥ij.*
Lil. alb. a. ℥ſs	*ms. pro inungendo Ventre.*
Axung. Anſer.	

4 Suffitus diſcutiens & Carminativus.

℞. *Pulv. Cardamom.*	*Dilue cum Vino & fervido*
Nuc. Moſch.	*lateri affunde, vaporem*
Cinamom.	*dirigendo verſus genitalia Puerperæ.*
Caryoph. a. ℈j.	
Croc. Or. ℈ſs.	

5 Epithema.

℞. *Pan. mellit. vel alium in medio diſſect.*	*Pulv. Cinamom.*
Madefac ex una parte	*Nuc. Moſch.*
Balſam. Embryon. vel	*Caryoph.*
vino Generoſ. & adſperg.	*Mac. a. par. Ventri tepide applicandum.*

6 Linimentum Carminativum.

℞. 🝆 *Menth.*	*Carv.*
Chamom.	*Fœnic. a. ℥ſs.*
Aneth. a. ℥ſs.	*ms. pro inungendo Ventre.*
deſt. Laur.	

7 Sacculus.

℞. *Herb. Matricar.*	*Sem. Lin.*
Meliſſ.	*Fœn. græc. a. ℥ij.*
Puleg. a. Mj.	*Inciſ. cont. includ. Sacc.*
Flor. Anth.	*qui calide Ventri imponantur.*
Lavend. a. p. j.	

8 Pulvis temperans.

℞. *Nitri depurat.*	*beatur una alterave*
Salis polychr. a. ʒij.	*vice partus tempore repetendus.*
Cinnab. ♁ij. ℈ij.	
ms. F. Pulv. Doſ. ℈j. exhi-	

9 Emulſio Cardiaca.

℞. *Amygd. dulc. exc.*	*Edulc. Tab. Man. xſt. perlat. ʒiij.*
Pinear. mund. a. ℥ſs.	*Add. Matr. perl. ppt.*
Sem. Citr. ℥ij.	▽ *Cinam. bugl. ℥j.*
C. ▽ *Borrag.*	*D. ad Vitr. pro 2. vel 3. vicibus.*
Bugloſſ.	
Rub. id. a. ℥iij.	
F. l. a. Emulſ.	

10 Potio Analeptica.

℞. ▽ *Ceraſ. nigr.*	*Confect. Alkerm. inc. ʒiſs.*
Borrag.	
Bugloſſ. a. ℥j.	*Julep. gemmat. ℥ſs.*
Cinam. bugl. ℥ſs.	*ms. d. ad Vitr.*
Matr. perl. ppt. ℥ſs.	*Cochleatim propinanda.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Partum ipſum facilitare creduntur Balnea paulo ante pariendi tempus in uſum vocata, nec non Linimenta emollientia Ventri inuncta.

2 In-

2 Inſtante Partu, quando uterus inſufficienter reſeratur & ſimul nothi dolores concurrunt, injiciatur Clyſter emolliens, aut ſuffitus vaporoſi verſus genitalia dirigantur, aut adhibeantur Carminativa leniora, externe Ventri applicanda.

3 Si vagina ſicceſcit, 🝆 amygd. dulc. vel. oliv. in auxilium vocandum eſt.

4 In concurrente ebullitione ſanguinis ſummo cum fructu Nitroſa & Cinnabarina commendantur, quę etiam in paſſionibus hyſtericis, ſub partu contingentibus, locum habent.

5 In conſtitutionibus debilioribus & deficiente dolorum ſpaſticorum conaminibus optimum præbent effectum Cardiaca & Analeptica temperatiora, Naturam ſuccumbentem refocillantia.

6 Uterus interim externe ſemper calore foveatur, ne refrigeſcat, quod plura ſolet inducere incommoda.

7 Quando dolores ad partum urgent, parturiens commonefacienda, ut ſpiritum retineat & premendo verſus orificium uteri conatus Naturæ adjuvet.

8 In ſella perforata ſi parturiens eſt locata, artus ipſius a mulierculis miniſtrantibus ſuffulciantur, ut eo melius ſpaſticis Naturæ conatibus ſuccurrere poſſit.

9 Expectetur ſic tranquille, donec primo fœtus deinde & ſecundinarum excluſio ab ipſa Natura perficiatur.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 A Linimentis & Unguentis emollientibus aliquot ante partum ſeptimanis in uſum vocatis ſolito faciliorem partum quaſdam ſibi provocaſſe, experientia mihi conſtat.

2 A balneis & inſeſſibus in ſtatu plethorico temperare ſibi convenit.

3 Quando juſti & ſufficientes dolores ad partum jam imminent, a Clyſteribus ceſſandum, alias Naturam perturbamus.

4 Antequam reſeratio uteri ſufficienter facta ſit, parturiens non temere ad labores, ſicuti ſæpius fit, excitanda eſt: ſpoliatur enim ante tempus viribus ſuis, ut partus vel difficilius procedat, vel corpus inſigniter exæſtuetur.

5 Quod ſi a ſpaſmo reſeratio uteri impeditur, digitorum auxilium aliquo modo implurandum eſt.

6 In nothis doloribus vel inſufficiente uteri reſeratione ſi interna propinamus, ab omnibus calidioribus remediis abſtinere debemus.

7 Præſtat omnia remedia interna ſeponere, quamdiu Natura in juſtis doloribus provocandis eſt occupata.

8 Præ primis cavendum, ne dolores hi interpellentur per præmaturam ſpiritus eliſionem aut inconcinnos clamores: hac enim ratione partus diutius, quam par eſt, protrahitur.

9 Ad partum facilitandum multum facit commodus Parturientis ſitus. Poteſt hunc in finem Puerpera ſub regione oſſis ſacri fulcro aliquo ſuſtentari.

10 Cardiaca fortiora & emmenagoga non temere in uſum trahenda, niſi Naturæ impetus remittat.

11 Obſtetricibus ſtupidioribus interdicendum eſt, ne ſub ſpecie juvandi incongruis ſuis manipulationibus vel fætui vel matri periculum inferant.

12 Poſt editum Partum Puerpera quantocyus in lectum calefactum transferenda, ne a refrigerio damna accipiat.

13 Abdomen etiam faſcia lata eſt ligandum: alias facile flatulentes ejuſdem turgefactiones exinde originem ſumunt.

CAPUT SECUNDUM.

DE

Partu Difficili ſeu Dyſtocia.

I. *Definitio.* PArtus Difficiſis ſ. Dyſtocia eſt præternaturalis pariendi conatus, non tantum ſolito gravioribus ſymptomatibus, ſed etiam ſæpius fœtus & Matris vitæ periculo ſtipatus, a variis cauſis originem habens.

II. *Differentia.*

Diſtinguendus eſt partus difficilis, cauſas ſonticas conjunctas habens, a partu laborioſiori diutius protracto, juvenculis & primiparis ſæpius familiari.

III. *Signa.*

1 Dolores inſufficieutes, rariores, langueſcentes, vel ſpurii ſurſum magis directi, thoracem & Capitis regiones cum exquiſitis doloribus & oppreſſionibus occupantes.

2 Foramen pubis ſolito anguſtius, quod non raro fæminis brevioris ſtaturæ ſolenne eſt, vel oſſa pubis nimis indurata in primiparis annoſis, vel pelvis male conformata, vel uterus propendulus, obliquus aut inflammatus.

3 Scirrhoſæ excreſcentiæ vaginam occupantes, aperturamque orificii uterini impedientes.

4 Hæmorrhagiæ nimiæ uterinæ partum antecedentes.

5 Convulſiones vel graviores Lipothymiæ eundem concomitantes.

6 Membranarum fœtum cingentium nimia craſſities.

7 Situs ipſius infantis perverſus, ut pedibus, manibus, facie, humeris, cubito, tergo, natibus, funiculo umbilicali promineat.

8 Nimia Capitis magnitudo vel alia fœtus mala conformatio.

9 Fœtus mortuus, vel, loco fœtus, molæ in utero geſtatio.

10 Funiculus umbilicalis collo ipſius infantis circumvolutus.

11 Secundinarum ante fœtum excretio vel nimis firma adhæſio ipſis uteri parietibus.

12 Gemelli æquali niſu ad exitum propenſi.

IV. *Subjectum.*

1 Laborioſius pariunt Plethoricæ, obeſæ, delicatulæ, paſſionibus hyſtericis obnoxiæ.

2 Difficilius vero Naturæ conaminibus, inconcinnis clamoribus, vociferationibus, ſpiritus eliſione reſiſtentes.

3 Malam uteri & partium vicinarum conformationem poſſidentes, vel fœtum male formatum, debiliorem, mortuum in utero gerentes.

4 Nec non Hæmorrhagiis nimiis ante partum debilitatæ.

5 Præprimis vero incongruo fœtus ſitu pariendi ſpe privatæ.

V. *Prognoſis.*

1 Partus, qui circa plenilunium contingit, plerumque difficilior eſſe ſolet.

2 Quæcumque in utero gerentes a febribus corripiuntur & vehementer attenuantur, abſque manifeſta occaſione, difficulter & periculoſe pariunt. Hippocr. Sect. V. Aphor. 55.

3 Mulieri difficulter parenti ſternutatio ſuperveniens bonum. Idem Sect. V. Aphor. 35.

4 Quando ſecundina fœtum præcedit, periculoſum eſt.

5 Quo diutius fœtus excluſio protrahitur, eo majus periculum imminet.

6 Si incongruus fœtus ſitus pariendi actum impedit, nulla ſpes concipienda, niſi manuali obſtetricis vel alius periti Chirurgi opera fœtui auxilium feratur.

7 Febrem malignam, deliria aut alium morbum graviorem concurrere, malum.

8 Aquas

8 Aquas aliquot jam ante partum diebus effluere, non ſemper tutum.

9 Hæmorrhagia uterina partum præcedens ſæpius fœtum vel inſigniter debilitatum vel plane mortuum indicat.

10 Convulſiones parturienti accedere, malum, minus tamen metuendum, ſi ſpaſticis uteri affectibus antea obnoxia fuerit.

11 Lipothymiæ concurrentes non adeo reformidandæ ſunt, ſi eædem fuerint hyſtericæ.

12 Alias ſi ab inſigni virium defectu originem habuerint, ſudorque frigidus concurrerit, res periculi plena eſt.

VI. *Remedia.*

1 Nothos dolores diſcutiunt Carminativa leniora, Capite præced. laudata, interne & externe in uſum vocata.

2 Stricturam partium nimiam emolliunt Clyſteres humectantes, emollientes, oleoſi, Balnea, Inſeſſus, Fomenta, Unguenta & Linimenta, ante & ſub partu uſurpata.

3 Orgaſmum Sanguinis concurrentem temperant Nitroſa, abſorbentia, diaphoretica fixa & Cinnabarina.

4 Virium defectum reſarciunt Juſcula nutritiva, Potiones Cardiacæ, Emulſiones.

5 Naturæ energiam motuumque vim excitant lenia Pellentia, primo leniora: ▽ Artemiſ. Puleg. Cheir. Ror. mar. Meliſſ. Succin. ppt. Cinam. acut. Caſſ. Lign. poſt & fortiora: Myrrha, Crocus, Borax Venet. Sal. Vol. Suc. Hepar. Anguillæ, oo Sabin. Succin. Externe Axung. Serpent. Viperar. Epithemata ex pane emellito, cruſta panis Balſamo Embryon. vel vino rubello madefacta, inſperſo Pulv. Cinam. Caryoph. Nuc. Moſch. Croc.

6 Viarum ſiccitati occurrunt oleoſa: oo Amygd. dulc. Oliv. Chamom. Verbaſc. vaginæ uterinæ inuncta.

7 Convulſionibus medentur præter ſupra laudata Nitroſa, Abſorbentia & Cinnab. lenia nervina, ut Lumbr. terreſtr. ppt. Rad. & Sem. Pœon. Eſſent. dulc. Hal. Pulv. confort.

8 Incongruum ſitum corrigunt obſtetrices vel periti Chirurgi manuum miniſterio.

Formulæ Remediorum.

1 Species pro Balneo.

℞. *Rad. Lil. alb.*
Alth. a. ℥ij.
Herb. Malv.
Chamom.
Brāc. Urſin. a. Mij.
Fl. Melilot.
Sambuc.
Lil. alb. a. Mj.
Sem. Lin.
Fœn. græc. a. ℥ſs.
Inciſ. cont. d. ad ch.
Uſurpentur ſub Balnei forma aliquot ante partum ſeptimanis.

2 Unguentum emolliens.

℞. *Unguent. Dialth. ℥j.*
Axung. Anſer. ℥ſs.
oo *Lil. alb.*
Verbaſc. a. ʒij.
ms. pro inungendo abdomine.

3 Clyſter emolliens.

℞. *Rad. Lil. alb.*
Alth. a. ℥ſs.
Herb. Chamom.
Branc. Urſ.
Fl. Melilot.
Verbaſc. a. Mſs.
Inciſ. coq. in ſ. q. ▽ ſ.
Colat. ℥ix.
Add. Mel. mercur. ℥j.
oo *verbaſc. ʒvj.*
Vitell. ov. N. j.
Salis commun. ʒj.
Injiciatur calide.

4 Pulvis temperans.

℞. *Oc. ♋. ppt.*
♁ii diaph.
Nitri depurat.
Salis polychr. a. ʒj.
Cinnab. ♁ii ʒſs.
ms. F. Pulv. Doſ. ℈j. bis, ter vel quater per diem.

5 Alius Nervino-temperans.

℞. *Conch. ppt.*
♁ii diaph.
Nitri depurat. a. ʒj.
Cinnabar. nativ. ppt.
Lumbric. terreſtr. ppt. a. ʒſs.
ms. F. Pulv. Doſ. ut præced.

6 Potio Cardiaca.

℞. ▽ *Meliſſ.*
Namph. a. ℥iſs.
Cinam. bugloſſ. ʒvj.
Matr. perl. ppt. ʒſs.
Confect. Alkerm. inc. ʒj.
Julep. Gemmat. ℥ſs.
ms. d. ad Vitr. dentur ſæpius cochl. ii.

7 Emulſio analeptica.

℞. *Pinear. mund.*
Amygd. dul. excort. a. ℥ſs.
Sem. ſt. frig. maj. a. ʒſs.
C. ſ. q. Decoct. C. C. ſ. l. a.
Emulſio.
Edulcoretur ſaccha. perlat. ℥ſs.
Add. Matr. perl. ppt. ʒſs.
▽ *Cinnam. bugloſſ. ℥j.*
D. ad Vitr. pro aliquot vicibus.

8 Potio pellens.

℞. ▽ *Artemiſ.*
Puleg.
Meliſſ. a. ℥j.
Succin. ppt.
Borac. Venet. a. ℈j.
Syr. Cort. ☉ram ℥ſs.
ms. d. ad Vitr. dentur ſing. 2. horis cochl. ij.

9 Pulvis pellens.

℞. *Trochiſc. de Myrrh. ʒi.*
Borac. Venet. ℈ij.
Croc. Or. ℈ſs.
ms. F. Pulv. in V. p. æ. dividendus, cujus ſingulis 2. vel iij. horis doſ. j. porrigatur, donec fœtus excernatur.

10 Alius.

℞. *Hepat. Anguill. ℈ij.*
detur pro 2. vicibus.

VII. *Methodus Medendi.*

1 Fœminæ difficiliori partui jam aſſuetæ per 14. circiter ante partum dies balneis utantur emollientibus, Ventremque Unguentis & Linimentis ſimilibus inungant.

2 Inſtante partus tempore, ſi dolores nothi concurrant iidemque ad ſuperiora magis vergant, Clyſter injiciatur emolliens, oleoſus, lubricans, commendato ante & poſt ejuſdem uſum parturienti leni corporis motu, in cubiculo peragendo.

3 In inſufficiente dolorum concurſu, uterique apertura primo exhibeantur Cardiaca & Analeptica, ſubjunctis poſtea leniſſimis Emmenagogis ſenſim ſenſimque, ſi circumſtantiæ id exigant, ad fortiora procedendo.

4 In inſigni orgaſmi Sanguinis præſentia egregium uſum habent pulveres antiſpaſmodici, nitrati, repetiti vicibus exhibiti.

5 Convulſiones aut Lipothymiæ ſi concurrant, adhibeantur, præter Cinnabarina & Analeptica, ſpecifica nervina: Eſſent. dulc. Hal. oo animal. Dippelii, Lumbr. terreſtr.

6 Quando membranæ fœtum cingentes ſponte haud diſrumpuntur, partuſque actum impediunt, obſtetrix ſcalpello conveniente apertionem inſtituat, cavendo ab incongrua dilaceratione per ungues, aliquibus ſolenni.

7 In Hæmorrhagia uteri abſtinendum eſt a pellentibus eorumque loco temperantia & Analeptica in uſum trahenda ſunt.

8 Si perverſus infantis ſitus excretionem impediat, embryo in debitum eſt reponendus locum vel ab obſtetrice vel Chirurgo perito.

9 Horum quoque opera invocanda eſt, ſi alia uteri, vaginæ, partium continnentium vel ipſius infantis vitia concurrant.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*

1 Laborioſi partus non ſtatim pro difficilibus ſunt habendi.

2 In illis caute adhibeantur pellentia: Orgaſmus enim ſanguinis exinde excitatur & fluxui lochiorum nimio ſæpius occaſio ſubminiſtratur.

3 Si Plethora ingens concurrat, poterit in ipſo partus termino Venæſectio celebrari & quidem convenientius in pede quam brachio.

4 Partum facilitare creduntur Jaſpis, Smaragd. Aetites femori alligati, Cingula ex ſpoliis ſerpentum vel cute humana parata; tad. Cyclaminis orificio pudendi vel femori applicata, Magnes in manu detentus, Herba Anagallidis dextro cruri appenſa; quæ quidem res experientiæ teſtimonium adhuc expoſtulant.

5 Vomitoria & ſternuatatoria fortiora pro partu facilitando commendata, cautiſſime ſunt exhibenda. Priora exquiſitiſſimum expoſcunt judicium practicum, an & quo tempore conveniant? Poſteriora vero eo in caſu tan-

tantum locum habent, ubi orificium uteri rite apertum, fœtuſque legitime conſtitutus eſt, niſus vero ſufficientes deſunt.

6 In Hemorrhagia uterina Henricus ab Heer commendat teſticulos equinos in taleolos conciſos, vino immerſos, exiccatos poſtea & pulveriſatos pro uſu interno.

7 Fœtu in lucem edito ſecundinarum habenda eſt ratio, ubi ſerio cavendum, ne majori vi, quam par eſt, extrahantur: Sæpius enim exinde uterus graviter vulneratur, febreſque acutæ inflammatoriæ originem habent.

8 Quando a partu laborioſiori & difficiliori pudenda intumeſcunt, Unguentum album Camphoratum, Dialth. ○○ Lil. alb. Verbaſc. Chamom. locum habent, impoſitis poſtea ſacculis ex Herb. Chamom. Matricar. Fl. Sambuc. Melilot. Sem. Lin. &c.

Caput Tertium.

De

Secundinarum Retentione.

I. *Definitio.* SEcundinarum Retentio eſt membranarum, fetum ambientium vel placentæ uterinæ, poſt partum excludendarum, in utero remanſio, a variis cauſis originem ſumens.

II. *Differentia.*

Eſt vel plenaria, quando membranæ una cum placenta remanent, quod rarius fit, vel partialis, ſi pars ſaltem una vel altera, modo major, modo minor, ratinetur, quod ſæpius occurrere ſolet.

III. *Signa.*

1 Ventris tumor & durities aliqua, externe quandoque ſenſienda.

2 Dolor nfra umbilicum præcipue occurrens.

3 Motus ſubſequentes febriles & non raro graviſſima febris inflammatoria.

4 Cui ſæpius enormes Lipothymiæ & Hæmorrhagiæ uterinæ junguntur.

IV. *Subjectum.*

1 Parturientes, quibus Placenta uterina juſto firmius adhæret.

2 In quibus uteri orificium poſt partum ſubito ſeſe clauſit, antequam ſecundinæ fuerint extractæ.

3 Per obſtetrices perperam & violentiori modo tractatæ.

4 Quibus funiculus umbilicalis per fortiorem attractionem abruptus vel neglectus eſt, ut retrocedere & orificii uterini clauſuræ locum relinquere potuerit.

V. *Prognoſis.*

1 Secundinæ, quo diutius in utero remanent, eo graviora poſt ſe ducunt ſymptomata.

2 Quo major earundem pars retinetur, eo majus periculum metuendum.

3 Interdum integræ excernuntur, interdum putrefactæ per fruſta ejiciuntur; non raro vero plane in utero remanent, peſſimaque ſymptomata vel ipſam mortem poſt ſe ducunt.

4 Febris concurrens quo gravior, eo res periculoſior eſt.

VI. *Remedia.*

1 Secundinas retentas expellunt & leniſſime per uterum evacuant Pilulæ Beccheri, Balſamico-viſcerales noſtrates, Stahlianæ & Polychreſtæ Halenſes.

2 Fortiori modo eaſdem exturbant Borax Veneta, Myrrha, Crocus, Hepar anguillæ, in ſicca vel liquida forma exhibita.

3 Febrem concurrentem diſcutiunt aquæ diapnoicæ & diaphoretica fixa, nec non alexipharmaca leniora: Eſſent. Alexiph. Stahlii, Mixtura ſimplex, Tinct. Bez. Mich.

4 Corruptionem præcavent lenia Balſamica: Eſſentia Myrrh Succin. ſupraque laudatæ Pilulæ Balſamicæ.

Formulæ Remediorum.

1 Pilulæ lenientes & balſamicæ.

℞. *Pil. Balſam. viſceral.* ʒj. *bis per diem.*
Doſ. gr. XV. pro 4. vicibus,

1 Aliæ.

℞. *Pil. polychr. D. D. Stahlii* ʒj. *Doſ. & uſus, ut præcedentium.*

3 Potio Pellens.

℞. ▽ *Puleg.*
Artemiſ.
Meliſſ. a. ℥j.
Croc. comp. ℥ſs.
Succin. ppt.
Borac. Venet. a. ʒſs.
Syr. Artemiſ. ℥ſs.
ms. d. ad Vitr. exhibeatur cochl.

4 Pulvis Pellens.

℞. *H pat. Anguill.* ℈j. *pro 1. vice.*
Exhibeatur in ▽ *ſabin.*

5 Alius.

℞. *Trochiſc. de Myrrh.* ʒj.
Succin. alb. ppt.
Borrac. Venet. a. ℈ij.
Croc. Or. ℈ſs.
ms. F. Pulv. in V. part. æq. dividendus & bis vel ter per diem exhibendus.

6 Potio diapnoica.

℞. ▽ *Scorzon.*
Fl. Samb.
Card. Mar. a. ℥j.
Typh. Cerv. ℥ſs.
Oc. ♋. *ppt.*
♁*ii diaph. a.* ʒſs.
Cinnab. ♁*ii* ℈ſs.
Syr. Fl. bellid. ℥ſs.
ms. d. ad Vitr. exhibeantur ſingulis 4. horis cochlearia 2.

7 Eſſentia diſcutiens.

℞. *Eſſent. Alexiph. St.* ʒiſs.
Scord. ʒj.
ms. d. ad Vitr. Doſ. gutt. 30. mane & veſperi.

8 Eſſentia balſamica.

℞. *Eſſent. Myrrh.* ʒij.
Succin. ʒj.
ms. Doſ. gut. 25. loco prioris bis per diem uſurpetur.

VII. *Methodus medendi.*

1 Quando fœtus in lucem editus eſt, eo allaborandum, ut ſecundinæ quantocyus, antequam uterus ſeſe occludat, excernantur.

2 Fit hoc leniori funiculi umbilicalis attractione, per obſtetricem peragenda, vel etiam tuſſicula aut ſternutatione voluntaria ipſius parturientis.

3 Quod ſi vero fortius adhærent ſecundinæ, digitis oleo olivarum vel buryro inunctis eorundem ſeparatio tentanda, ut deinde leniori attractioni auſcultent.

4 Interne, quando uterus ſeſe jam occluſit, conveniunt præ omnibus Pil. Beccheri, Stahlianæ & noſtrates balſamico-viſcerales, quæ leniſſimam pellendi vim habent.

5 In primo tamen principio ſi univerſæ ſecundinæ vel magna earundem pars ex negligentia obſtetricis in utero remanſere, præſtat quandoque Hepar anguillæ vel pellentia alia paululum fortiora exhibere, ut hac ratione earundem excretio adhuc tentetur.

6 Quando febris inflammatoria affectum comitatur, adhibeantur Diaphoretica fixa, Gelatinoſa, Emulſiones cum Sem. Card. Mariæ & ſimilia.

7 Pro corruptione inhibenda reliquis remediis interponantur balſamica leniora, parvis & repetitis vicibus.

VIII. *Cautelæ Practicæ & Obſervationes.*

1 A Fortioribus pellentibus, ſi uterus per aliquot jam dies eſt occluſus, ſibi cavendum eſt, commotiones enim ſanguinis exinde excitantur & febricula magis accenditur.

2 Pilulæ Balſamicæ Stahlianæ & ſimiles tutiſſimæ ſunt, Eſſentiarumque balſamicarum locum optime reſarciunt.

3 Quando fortior febris concurrit, omnia balſamica & reſinoſa cautiſſime ſunt uſurpanda.

4 Uſu Pulveris, ex Trochiſc. de Myrrh. Sem. Violar. Rad Dictamn. & raſ. Dactylorum, a Foreſto commendati, Oſtiius aliquot ſe reſtituiſſe teſtatur.

5 Geſnerus laudat teſticulos equi caſtrati, fruſtulatim inciſos, in furno ſiccatos & ſub pulveris forma uſurpatos.

6 Rulandus ○○ Juniperini gutt. 30 feliciter exhibuit.

7 Succus Foliorum Leviſtici Arcanum eſt Foreſto.

CA-

Caput Quarum.

De

Procidentia Uteri.

I. *Definitio.* PRocidentia Uteri eſt vel ipſius uteri vel vaginæ, modo major, modo minor deſcenſus aut prolapſus, a relaxatione partium nimia ortum habens.

II. *Differentia.*

1 Eſt vel ſtricte ſic dicta, ubi uterus juſto longius extenſus vel intra vaginam deliteſcit vel extra pudenda prominet; vel late conſiderata, ubi vagina uterina prolabitur, ſaccumque & tumorem mollem ad inſtar inteſtini conſtituit.

2 Prior contingit vel cum inverſione ipſius uteri, ingentem tunc molem globoſam caput infantis fere referentis & intra femora propendentis, vel abſque eadem, ubi orificium uteri internum ſeſe conſpiciendum præbet.

III. *Signa.*

1 Ex Ægræ relatione hæc manifeſta fiunt.

2 Sentiunt tumorem modo majorem, modo minorem in vagina uterina, vel extra eandem cum aliquali dolore & pondere conjunctum.

3 Inprimis autem doloris ſenſus in illis partibus percipitur, quibus uterus eſt annexus in lumbis, hypogaſtrio, pudendo & circa os ſacrum.

4 Quo diutius ſubſiſtit eo magis dolor evaneſcit & nonniſi ponderis moleſtia remanet.

5 Quando Procidentia uteri inſignis eſt, ambulationem impedit.

IV. *Subjectum.*

1 Fœminæ, quæ partu difficili vel abortu ſæpius laboravere.

2 Quæ in partu ab imperitis obſtetricibus aut Chirurgis perverſe tractatæ fuerunt.

3 A Violentis aliis cauſis ligamentorum, uterum ſuſpendentium, relaxationem perpeſſæ.

4 Nervorum, hiſce partibus propriorum, paralytica impotentia laborantes.

5 Venere nimium abutentes.

6 Fluore albo immodeſtiori vexatæ.

7 Gravidæ in ultimo geſtationis termino conſtitutæ, deſcenſu potius uteri quam procidentia quandoque laborant.

V. *Prognoſis.*

1 Prolapſus uteri, niſi inſignis fuerit, raro periculoſus eſt, maximam tamen fœminis moleſtiam parit, Veneriſque & conceptionis negotium aliquo modo impedit.

2 Quando vero nimium deſcendit, aeriſque injurias incurrit uterus, non raro inflammationem, gangrænam & ſphacelum concipit, cum ſuperveniente morte, vel ulceribus fœtidis manantibus inficitur.

3 Si affectus recens eſt, & extra vulvam haud propendet, facilius curatur, quam ſi inveteratus fuerit & amplioris extenſionis.

4 Facilius in junioribus curatur, quam vetulis.

5 Quando poſt repoſitionem uterus ſtatim iterum procidit, inſignis partium relaxatio, difficiliſque indicatur curatio.

6 Uterus cum inverſione prolapſus difficillime curatur.

7 Prolapſus uteri a cauſis violentis originem habens difficilius Curationem admittit, quam qui ab internis producitur cauſis.

8 Menſium ſuppreſſionem, hyſtericas paſſiones vel Convulſiones affectui ſupervenire, malum.

VI. *Remedia.*

1 Uterum vel vaginam prolapſam reponunt Obſtetrices vel Chirurgi modeſta manuum opera.

2 Partes tumidas repoſitioni haud auſcultantes emolliunt & fovent: Rad. Alth. Lil alb. Herb. Malv. Branc. Urſin. Chamom. Abſinth. Fl. Melilot. Samb. Sem Fœn. græc. in lacte vel Vino rubello decocta.

3 Corruptionem ab aere inductam extirpant culter Chirurgicus, Ligaturæ vel Cauteria actualia.

4 Repoſitas partes in ſuis locis confirmant quies corporis, & Adſtringentia: Fol. Myrt. Querc. Herb. Equiſet. Virg. ☉, Artemiſ. Matricar. Piloſell. Fl. Balauſt. Cort. Granat. Gall. Nuc. Cupreſſ. Baccar. myrt. cupul. gland. ſem. Sumach. Sang. Drac. Maſtich. Sarcocol. Alum. rocc. Lap. medicament. cum Aqua Reg. Hung. agitatus, ſub Decoctorum, Injectionum & Suffimigiorum forma externe uſurpata. Emplaſtra Caragmatica Inguinibus & Hypogaſtrio impoſita; &, his nihil proficientibus, Peſſaria ex Ebore, Subere, aut alio ligno leviori parata.

Formulæ Remediorum.

1 Decoctum emolliens.

℞. *Rad. Lil. alb.* — *Fl. Melilot.*
Alth. a. ℥j. — *Verbaſc. a. Mſs.*
Herb. Branc. urſin. — *Sem. Fœn. græc. ℥ſs.*
Abſinth. — *Inciſ. coq. in lacte & applicentur calide.*
Malv. a. Mj.

2 Decoctum Vulnerarium Caroli Muſitani, maximopere commendatum in vaginæ uterinæ procidentia.

℞. *Herb. Herniar.* — *Torment.*
Piloſell. — *Biſtort. a. p. j.*
Stellar. — *Fl. Roſ. rubr. p. ij.*
Burſæ Paſtoris. — *Nuc. Cupr. No. IV.*
Polygon. a. Mj. — *Fiat decoct. in Vino rubr.*
Rad. Conſol. maj. — *vaſe optime clauſo. Exhibeatur interne.*
Dictamn. alb.

3 Decoctum adſtringens.

℞. *Rad. Symphyt.* — *Roſ. r. a. p. j.*
Biſtort. a. ℥j. — *Baccar. Myrt. ℥ij.*
Herb. Polygon. — *Nuc. Cupreſſ. No. iij.*
Burſ. paſt. — *Inciſ. cont. coq. in Vino rubro & applic. calide.*
Fol. Querc. a. Mj.
Fl. Balauſt.

4 Suffimigium nervinum & adſtringens.

℞. *Gumm. Tacamah.* — *Fl. roſ. r.*
Juniper. — *Lavend. a. p. j.*
Sarcocoll. a. ℥ij. — *Inciſ. contuſ. groſſ. modo uſurpentur pro ſuffimigio.*
Sang. Dracon.
Maſtich. a. ℥j.

VII. *Methodus Medendi.*

1 Prolapſum uterum vel vaginam in ſuum ſitum naturalem illico reponere decet; fit hoc conveniente ægræ ſitu & manuum Chirurgi vel Obſtetricis adjuvantium miniſterio.

2 Collocanda hunc in finem ægrota eſt ſuper dorſum, demiſſo capite, coxis altioribus dilatatis & poplitibus reflexis.

3 Poſtmodum tumor, aliquandiu jam fomentatus, manibus tamdiu leniter comprimatur, donec ſuum ſitum naturalem obtinuerit.

4 Quod ſi tumor & aliqualis inflammatio repoſitionem impediat, fotus inſtituatur frequens Decoctus emollientibus & diſcutientibus donec imminuatur.

5 In Gangrænæ vel ſphaceli concurſu, Chirurgicum auxilium implorandum eſt, quod tamen rarius feliciter cedere ſolet.

6 Repoſito utero vel vagina, quies corporis per aliquot temporis ſpatium obſervetur, in uſum ſimul vocatis adſtringentibus externis: Suffimigiis, Injectionibus, Peſſis e bombace vel linteis contorti., Decoctis adſtringentibus madidis, & Emplaſtris nervinis.

7 His nihil proficientibus in ſubſidium vocentur Peſſaria, ad uteri uſque Cervicem immittenda, pro ſuſtentando utero apprime convenientia.

VIII. *Cautelæ Practicæ & Obſervationes.*

1 Vomitoria a quibuſdam laudata, omnino rejiciuntur, cum prorſus contrarium effectum exerant.

2 Purgantia quoque fortiora haud tuta ſunt, quorum locum reſarcire potius poſſunt lenientia & Clyſteres, in alvi conſtipatæ caſu repoſitionem non parum adjuvantia.

3 Oleoſa & pinguia adhibita, nec abſterſa ante repoſitionem, ſæpius novo prolapſui viam ſternunt.

4 In adſtringentium cum externorum tum internorum uſu, ad menſium & lochiorum negotium reſpiciendum, ne verſus hoc tempus in uſum vocentur & fluxui obex iiſdem ponatur.

5 Peſſaria optima ſunt, quæ habent figuram triangularem & oblongam.

6 In medio decet eſſe perforatas, ne menſium fluxum impediant.

7 Antequam intrudantur, intinguntur ceræ, eademque obducta ligula ſerica proſpiciuntur, ut commode extrahi poſſint.

8 Intruſa nunquam extrahuntur, niſi tempore concubitus.

9 Sterilitatem iiſdem haud induci, plurima exempla confirmant.

10 In Gravidis, quando deſcenſus aliqualis uteri obſervatur, quod non raro contingit, ſubligacula, abdomini & pudendis injicienda, officium præſtant, nimiumque deſcenſum impediunt.

SECTIO V.

DE

AFFECTIBUS PUERPERARUM.

CAPUT TERTIUM.

DE

Doloribus poſt Partum.

I. *Definitio.* **D**Olores poſt partum ſunt ſymptoma, omnibus fere Puerperis familiare, a ſenſibilitate uteri & impeditiori ſanguinis profluxu præcipue originem ſumens.

II. *Differentia.*

Sunt vel veri, a ſanguine & utero ortum habentes, vel nothi, a refrigeratione inteſtinorum & concurrentibus flatibus excitati.

III. *Signa.*

1 Dolores plus minus exquiſiti, in Ventre inferiori & præcipue regione hypogaſtrica alternatim occurrentes.

2 Sanguinis lochialis impeditior ſucceſſus.

3 Excretio tandem grumorum ſanguinis, quandoque ſatis inſignium, vel ſecundinarum portionis, dolorum imminutionem poſt ſe ducens.

IV. *Subjectum.*

1 Quæ partus tempore frigidum potum copioſe ingurgitavere.

2 Partu difficiliori defunctæ.

3 Secundinarum retentionem vel impeditum aut ſuppreſſum lochiorum fluxum expertæ.

4 Quæ frigori abdomen expoſuere.

5 Quibus uterus graviori modo vulneratus eſt.

6 Quæ uteri ligaturam neglexere.

7 Quas infantes fortiori ſuctione nimium fatigant, ut exinde ſanguis lochialis aliquantum regurgitet, ejuſque fluxus imminuatur.

V. *Prognoſis.*

1 Quando alternatim occurrunt, & non ſunt exquiſitiſſimi, nihil periculi involvunt, ſed tranquilla corporis continentia & calido regimine intra aliquot dies prorſus diſcutiuntur.

2 Quod ſi vero magis ſunt ſtatarii, diutiuſque continuant, graviora interna mala indicant.

3 Quoties ſanguis congrumatus excernitur, toties dolorum mitigationem ſentiunt puerperæ.

VI. *Remedia.*

1 Sanguinem vel ſecundinas retentas ejiciunt, leniterque promovent: Pilulæ polychr. Stahlianæ, Beccheri, noſtrates balſamico viſcerales, & Emmenagoga leniora: ▽ Puleg. Artemiſ. Meliſſ. Croc. in juſculis, Eſſentia Myrrh. Succin. & Croc. ad paucas guttas.

2 Dolores diſcutiunt Carminativa temperatiora: Tinct. Cort. ☉rum & Syrup. ejuſdem, ▽ Chamom. Fœnic. Angel. Eſſent. Alexiph. Stahlii, Pimpinellæ albæ. Externe Clyſteres Carminativi, Epithemata ſicca ex Herb. Matricar. Menth. criſp. Chamom. Majoran. Ror. Mar. Fl. Sambuc. Sem. Aneth. Baccar. Laur. Junip. Linimenta & Unguenta ex o°o Chamom. Menth. Matric. Aneth. deſt. Carv. Cumin, Cort. ☉rum.

Formulæ Remediorum.

1 Pilulæ Balſamicæ.

℞. *Pil. polychr. D. Sthalii, vel Beccher.* ʒj.	*Exhibeantur ſingulis mane gr. XV.*

2 Aqua Emmenagoga.

℞. ▽ *puleg.* *Meliſſ.* *Artemiſ. ā.* ℥j. *Croc. comp.* ℥ſs. *Suecin. ppt.* ♁*ij. diaph. ā.* ℈j.	*Sal. Succin. vol. gr. vj.* *Syr. Cort.* ☉*rum* ℥ſs. *ms. d. ad Vitr. Propinentur ſingulis 4. horis cochl. ij.*

4 Pulvis Varandæi maxime celebris.

℞. *Rad. Conſol. maj.* ʒiſs. *Nucl. perſic.* *Nuc. Moſch. a.* ℈ij. *Succin. alb.* ʒſs. *Ambr. gryſ.* ℈ſs.	*ms. F. Pulv. ſing. 3. hor. quantum cuſpis cultri capere poteſt, exhibeatur.*

5 Eſſentia Carminativa.

℞. *Eſſent. alexiph. St.* ʒij. *Cort.* ☉*rum.* ʒj.	*ms. uſurpetur, ut præcedens.*

6 Aqua Carminativa.

℞. ▽ *Fœnic.* *Ment. a* ℥iſs. *ad Flat. ſ. Vin.* ʒſs. *Liq. C. C. Succin.* ʒſs.	♁*ij diaph.* ℈ij. *Syr. Cort.* ☉*rum* ℥ſs. *ms. dentur ſingulis 4. horis cochl. ij.*

7 Epithema Carminativum.

℞. *Herb. Menth. criſp.* *Chamom.* *Matricar. a. Mj.* *Fl. Sambuc. Mſs.* *Bacch. Laur.* *Junip.*	*Sem. Aneth. ā.* ʒii. *Inciſa cont. gr. mod. includ. Sacculis. calide Ventri imponendis.*

8 Oleum Carminativum.

℞. o°o *Menth. criſp.* *Abſinth.* *Chamim. ā.* ℥ſs. *Moſch. expr.* ʒſs. *Deſt. Aneth.*	*Cort.* ☉*rum.* *Carv. a.* ℈j. *ms. Inungatur calide abdomini.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Ut dolores poſt partum, quantum poſſibile eſt, præcaveantur, præſtat, ut ſtatim poſt abſolutum partus actum faſcia lata leniter conſtringatur abdomen puerperæ.

2 Si hoc non obſtante aliqualis lochiorum immiuutio compareat aut Secundinarum retentio ſubſit, exhibeantur Pilulæ Balſamicæ, ſuperius laudatæ, aliaque pellentia temperatiora.

3 In Concurſu inſignis Plethoræ, Venæſectio in pede inſtituatur, ubi etiam pulveres Nitroſi, abſorbentes & Cinnabarini haud ſunt rejiciendi, inprimis quando febricula aliqua complicata eſt.

4 Pro doloribus diſcutiendis & demulcendis, adhibeantur Carminativa leniora, interne & externe in uſum vocanda.

VIII. *Cautelæ Practicæ & Obſervationes.*

1 Frigidam poſt partum ingurgitare pro præcavendis doloribus, aliquibus ſolenne, conamen eſt omni rationi contrarium.

2 Sem. Nigellæ in juſculo pingui & Urina mariti ad cochlear. j. aſſumta, pro ſpecificis laudantur.

3 Spermat. Cet. cum potu calido Thee vel juſculo aſſumtum, efficaciam aliquam exerere experientia docuit.

3 Foreſtus Decoct. Chamom. in Cereviſia vel Decoct. Artemiſ. & Chamom. in jure pulli, felici ſucceſſu ſe exhibuiſſe teſtatur.

5 Tin-

5 Tinctura Succini cum ▽ Cinam. extracta & exigua ſyrupi Cinamom. quantitate temperata, ſpecifice laudatur a Baglivo.
6 Noſtrates Obſtetrices exhibent Puerperis 8 ° amygd. dulc. ad ℥j. & Syrup. Violar. ℥ſs.
7 A pellentibus & Carminativis fortioribus abſtinendum eſt.
8 Ambrata in iis, quæ paſſionibus hyſtericis obnoxiæ ſunt, minus conveniunt.

Caput Secundum.

De

Diarrhœa Choleriode.

I. *Definitio.* Diarrhœa Choleriodes eſt fluxus alvinus, cum magnis doloribus & non raro febricula inflammatoria ſtipatus, puerperis non raro lethalis.

II. *Differentia.*
A Diarrhœa ſimplici, refrigeratione ortum debente, nullaque tormina, multo minus febrem conjunctam habente.

III. *Signa.*
1 Cognoſcitur ex frequenti dejiciendi ſtimulo.
2 Concurrentibus torminibus & exquiſitis doloribus.
3 Febricula plus minus intenſiori.
4 Adeſt plerumque ſitis ſatis inſignis, cum appetitu proſtrato.
5 Nec non ſanguinis lochialis imminutio vel plenaria ceſſatio.

IV. *Subjecta.*
1 Animi pathematibus obnoxiæ, iiſdemque vehementer agitatæ.
2 Refrigeratione nimia corpus alterantes.
3 A variis cauſis Sanguinis lochialis ſuppreſſionem incurrentes.
4 Diæta cruda, potuque minus defæcato, frigido utentes.

V. *Prognoſis.*
1 Quamdiu febris nondum concurrit, res adhuc in vado eſt.
2 Quod ſi vero dolores ſint exquiſiti febriſque ardeat, magnum periculum imminet.
3 Nunquam hæc Diarrhæa, etiamſi levior ſit, vilipendenda, facile enim inſignia damna poſt ſe ducere poteſt, puerperamque brevi temporis ſpatio interficere.

VI. *Remedia.*
1 Materiam bilioſam acrem eliminant per alvum Pilulæ polychr. D.D. Stahlii & Beccheri, nec non Rhabarbarina: Rhabarbarum elect. in ſubeſt. toſtum, Syr. Rhab.
2 Eandem temperant abſorbentia: Cryſtall. mont. ppt. Oc. ♋. ppt. Unic. foſſ. Conch. ppt. Mater perlar. ppt. Mucilaginoſa: Cremor Hordei, Gelatin. C.C. Ebor. cum pauco Croco.
3 Corrigunt eandem fibriſque proſpiciunt amariuſcula & tonica: Rad. Gentian. r. Cort. ☉rum, Schacarill.
4 Dolores mitigant Anodina correcta: Maſſ. Pil. e Cynogl. Theriac. cæleſt.

Formulæ Remediorum.

1 Pil. laxantes & balſamicæ.

℞. *Pil. polych. D. D. Stab.* ʒj	*vel alternis diebus*
Dentur ſingulis mane	*gran. XV.*

2 Pulvis laxans.

℞. *Rhab. toſt.* ʒſs.	*D. pro* 1. *vice.*

3 Alius temperans.

℞. *Cryſtall. mont. ppt.* ʒij.	*Cinnab.* ♁ *ij. a.* ʒſs.
Oc. ♋. *ppt.*	*ms. F. Pulv. Doſ.* ℈j. *ter*
Matr. perl. ppt. ā. ʒj.	*vel* 4. *per diem.*
♁ *ii diaph.*	

4 Alius temperaus & Anodynus.

℞. *Cryſtall. mont. ppt.* ʒj.	*ms. F. Pulv. div. in vj. part.*
Matr. perl. ppt.	*æq. diviſ. d. ad quinas*
♁ *ij diaph. a.* ʒſs.	*vel ſenas horas.*
Theriac. cœleſt. gr. iij.	

5 Potio diſcutiens & tonica.

℞. ▽ *Card. bened.*	*Cryſtall. mont. ppt.*
Mar.	♁ *ij diaph. a.* ℈j.
Fl. Samb. ā. ℥j.	*Syrup. Corall.* ℥ſs.
Cinam. cydon. ℥ſs.	*ms. d. cochleatim.*
Extr. cort. Schacar.	

6 Species pro Infuſo.

℞. *Rad. Gentian.*	*Card. bened. a. Mſs*
Helen.	*Inciſ. inf. in* ▽. *s. & uſurpentur loco potus Thee,*
Cort. Schacar. a. ℥ſs.	*bis per diem.*
Herb. Scord.	

VII. *Methodus medendi.*
1 Eo allaborandum, ut materia acris bilioſa quam primum e corpore eliminetur, quod optime per Rhabarbarina & Clyſteres obtinetur.
2 Interponenda & ſubjungenda ſunt abſorbentia & temperantia, parvis & repetitis potius quam majoribus doſibus exhibenda.
3 Dolores mitigentur per correcta Anodyna, caute reliquis remediis conjungenda.
4 Partes relaxatæ roborentur interne per tonica & amara; externe per Fomenta, & Epithemata ſicca.

VIII. *Cautelæ Practicæ.*
1 Ab omnibus ſtimulantibus & fortioribus evacuantibus abſtinendum eſt.
2 Nitroſa etiam non adeo large exhibere convenit, diluta tamen in potu commendari poſſunt.
3 Sufficiens potus haud denegandus eſt, repetitis potius vicibus quam largioribus hauſtibus & quidem tepidum eundem aſſumere decet.
4 Adſtringentia & Opiata fugienda ſunt.
5 Extractum Corticis Schacar. ſicuti in omnibus fluxibus alvinis ita & in hoc egregie ſeſe gerit.
6 Clyſteres, qui injiciuntur ſint primo abſtergentes, mucilaginoſi, poſtea ſubadſtringentes & tonici.

Caput Tertium.

De

Tumore Abdominis.

I. *Definitio.* Tumor abdominis eſt deformis Ventris Intumeſcentia a puerperio remanens & ligaturæ abdominis poſt partum neglectæ præcipue originem debens.

II. *Differentia.*
Diſtinguitur facile ab aliis Ventris tumoribus. Hic enim immediate puerperium excipit, ſtatarius fere eſt, & nulla alia niſi flatulenta quandoque incommoda poſt ſe ducit. Reliqui vero tumores, ut Aſcitici, Tympanitici, Gravidarum ex aliis concurrentibus circumſtantiis levi negotio dijudicantur.

III. *Signa.*
1 Turgities abdominis nulla notabili duritie ſed mollitie potius conſpicua.
2 Concurſus facilis flatulentorum & torminoſorum Pathematum.

IV. *Subjectum.*
1 Debitam abdominis poſt partum ligaturam negligentes.
2 Lochiali excretione minus bene depuratæ.
3 Quæ in Puerperio regimen Diæteticum haud curavere.

V. *Prognoſis.*
1 Nihil mali involvit hic tumor, niſi quod aliqualem moleſtiam fœminis pariat.
2 Facile tamen affectibus flatulentis & ataxiæ menſium occaſionem ſubminiſtrat.
3 Quod ſi diutius jam ſubſtitit, Medicique auxilium neglectum eſt, Curationis ſpes fere fruſtranea eſt.

VI *Remedia*.

1 Lenia Laxantia: Noduli laxativi ex Rhabarb. Senn. Fibr. Helleb. nigr. Tamarind. Sal. Angl. Cathart. amar. Cryſtall. Tartari. Sal. polychr. Pilulæ Balſamicæ D. D. Stahlii, Beccheri, Orphanotroph. Halens.

2 Reſolventia & Carminativa: Rad. Caryoph. Helen. Brion. Taraxac. Pimpinell. alb. Herb. Abſinth. Chæref. Beton. Fumar. Capill. ♀ris, Origan. Cuſcut. Tart. Vitriol. Arcan. dupl. Tart. Tartariſ. Liq. terræ. fol. Tartari, Eſſentia Carmin. Wedel. Cort. ☉rum. Liq. C.C. Succin. Spir. ſalis ammon. aniſat. Externe Linimenta ex ℴℴ Chamom. Matricar. Aneth. Menth. criſp. lumbr. terreſtr. N. M. expreſſ. Balnea ex Rad. Ariſtol. rot. Bryon. Herb. Meliſſ. Artemiſ. Ror. mar. Abrotan. Bacc. Laur. Sem. Lini.

3 Tonica, Martialia: Tinct. Vitriol. ♂tis Ludov. Zwelferi, e Pom. Cydon. Helleborat. Wedelii.

Formulæ Remediorum.

1 Nodulus laxans.

℞. *Rad. Bryon.*	*Cryſtall. Tartari ℥ſs.*
Pimpinell. alb.	*Sem. Fœnic.*
Polypod. Qu. ā. ℥ſs.	*Cort. Winteran. a. ʒiſs.*
Herb. Abſinth.	*Inciſ. contuſ. infund. in ℔j.*
Beton.	*▽ fervent. et ℔ij. Vin.*
Origan. ā. Mſs.	*Gen roſ.*
Foll. Senn. ſ. ſt. ℥j.	*Doſ. ℥vj. viij. alternis diebus.*
Rhabarb. elect. ʒiij.	
Fibr. Helleb. nigr. ʒij.	

2 Pilulæ laxantes.

℞. *Pil. Beccher. ℥ſs.*	*quotidie gr. XV.*
Uſurpentur per 14. dies	

3 Eſſentia Carminativo-diſcutiens.

℞. *Eſſent. cort. Aurant. ℈ij.*	*ms. uſurpentur bis per diem gutt. 30.*
Alexiph. Stahlii ʒi.	

4 Alia.

℞. *Eſſent. Carminat. Wedel ʒij.*	*Mac. ʒſs.*
Cort. ☉rum. *ʒj.*	*ms. uſurpetur, ut præcedens.*

5 Alia Tonica.

℞. *Tinct. ♂tis Helleborat. Wed. ʒiij.*	*Uſurpentur ſingulis mane gutt. 30.*

6 Linimentum Carminativum.

℞. ℴℴ *Chamom.*	*Cer. par. f. Linim. Ventri calide inungendum.*
Matricar.	
Caſtor. ā ʒſs.	
N. M. expr. ʒj.	

VII. *Methodus medendi*.

1 Ut uterus a reliquiis puerperii repurgetur, convenit nodulum laxativum, Pilulas Beccheri genuinas vel alia appropriata laxantia in uſum vocare.

2 Interponi & ſubjungi poſſunt, quæ materiam adhuc ſtagnantem incidunt & diſcutiunt.

3 Golophonis loco Tonica & præcipue Martialia correcta in uſum vocentur.

VIII. *Cautelæ Practicæ*.

1 A Fortioribus laxantibus ſibi cavendum eſt. Præ aliis in noſtro affectu laudem merentur Pilulæ Stahlianæ vel Beccherianæ veræ. Earundem tamen locum reſarcire poſſunt Noduli laxativi.

2 Carminativa calidiora aliaque interna, ſanguinem exagitantia minus conveniunt.

3 Evitentur eſculenta & potulenta, quæ multum flatum generant, nec non cibi crudioris conſiſtentiæ.

4 Durante puerperio a laxantibus fortioribus omnino abſtinendum eſt. Noduli laxativi etiam finito demum puerperio in uſum vocentur.

5 Pilulæ vero Beccherianæ & Stahlianæ quovis tempore ſecure in uſum trahi poſſunt.

SECTIO V.

DE

LACTANTIUM AFFECTIBUS.

CAPUT PRIMUM.

DE

Lactis Abundantia.

I. *Definitio.* Lactis abundantia eſt Lactis juſto copioſior, quam recens natus requirit, in mammis productio, plerumque cum dolore & tumore, non raro etiam inflammatione mammarum conjuncta.

II. *Differentia*.

Eſt vel vera, a Matris ſaniori conſtitutione originem habens, vel accidentalis & notha, a ſuctione rariori vel intermiſſa infantis debilioris, mortui vel ablactati producta.

III. *Signa*.

1 Turgeſcunt mammæ & tumores nodoſi plures conſpiciuntur.

2 Lac tenue effluit & veſtimenta, mammis incumbentia, madefacit.

3 Conjungitur dolor plus minus exquiſitus.

4 Et niſi auxilium feratur, Inflammatio & abſceſſus mammarum ſuccedunt.

IV. *Subjectum*.

1 Vegetæ, plethoricæ, ſaniores & ſucculentæ.

2 Alimentis evchymis in largiori quantitate utentes.

3 Infantes diutius a mammis arcentes.

4 Debiliores infantes vel nimis parvos poſſidentes.

5 Vitæ otioſæ & ſedentariæ aſſuetæ.

6 Puerperæ ſaniores poſt aliquot demum dies fœtum mammis apponentes.

7 Fœtu vel infantibus ſuis privatæ.

V. *Prognoſis*.

1 Abundantia Lactis facillime tumores & nodoſas collectiones poſt ſe ducit.

2 Non raro etiam inflammationes & Abſceſſus mammarum ſuccedunt, quæ inſignes dolores Lactantibus pariunt.

VI. *Remedia*.

1 Suctio ab alio infante vel catulo, mammis applicato, vel fœminis pauperculis ad hanc rem ſeſe offerentibus, vel ipſa Lactante per vitra facienda; nec non Emulſio Mammarum.

2 Venæſectio vel Scarificatio in plethoricis, Diæta parcior, lenia laxantia per Mannam, Panaceam ſolutivam, Sennam, Tamarindos, ſufficiens corporis labor.

3 Diſcutientia & lac plenarie conſumentia, interne: Eſſentia Alexipharmaca Stahlii, Tinct. Tartar. ʒij, Arcan. dupl. Tartar. Vitriol. Sal polychr. Glaſ. Tartar. Tartariſat. Vini & Aromatum uſus paululum largior. Externe: Herb heder. terreſtr. Petroſel. Menth. Calaminth. Apii, Chæref. Sem. Coriandr. Agni caſt Petroſel. Empl. Diaphoret. Mynſ. de Spermat. Cet. reſolv. D. Heinrici, Spiritus Vini Camphoratus, crocatus, inſtillatio lactis Lapidi ignito vel cadaveri mortuo.

Formulæ Remediorum.

1 Potio laxans.

℞. *Mann. Calabr. ℥ij.*	*Diſſolv. in ▽ fragor. ℥iv.*
Sal. polych. ʒj.	*Colat. d. pro j. vice.*

2 Pulvis Laxans.

℞. *Magnes. alb. ʒij.*	*Emulſione amygd. d.*
Uſurpetur in potu vel in	*D. pro 1. vice.*

3 Eſſentia diſcutiens.

℞. *Eſſent. alexiph. Stahlii.* *mis d. 30. gutt. bis per diem.*
Pimpinell. alb. ā ʒiſs

4 Alia.

℞. *Tinct.* ♁ ℥ij. *Tartar.* ʒij. *mis uſurpetur, ut præcedent.*
Eſſent. alexiph. Stahlii ʒj.

5 Epithema Diſcutiens.

℞. *Herb. Chæref. rec.* *Menth. a. Mſs.*
Petroſel. *Inciſ. applicentur.*

6 Sparadrapum emolliens & diſcutiens.

℞. *Sev. hircin.* ℥ſs. *Liquefactis inting. linteum*
Cer. Virg. ʒij. *& applica.*
o8 *Chæref.* ʒiij.

7 Emplaſtrum reſolvens.

℞. *Emplaſtr. e Spermat. Cet.* *Malax.* 8o *chæref. &*
℥ſs. *applic. mammis.*

8 Aliud.

℞. *Empl. reſolv. Heinr.* *Malax.* o8 *Menth. & appl.*
℥ſs.

VII. *Methodus medendi.*

1 In vera abundantia ſanguinis ab alimento ſuperfluo proveniente frequens infantis proprii vel etiam alius applicatio optimum remedium eſt. Reſarcire quoque hoc officium poteſt catulus recens, vel fæmina quæpiam. His vero deficientibus inſtituatur Emulſio.

2 Eodem in caſu convenit Venæſectio & Scarificatio, nec non leniora laxantia, motus corporis & Diæta parcior.

3 In negligentiori Infantis appoſitione Lactans officii ſui commonefacienda eſt.

4 Si infans nimis debilis eſt, alius applicetur infans, vel mammæ emulgeantur.

5 Si Puerpera haud nutrire velit infantem vel nutritum ablactare, adhibeantur præter interna, externa præcipue, quæ lac diſcutiunt & plenarie diſſipant.

VIII. *Cautelæ Practicæ & Obſervationes.*

1 Si Puerperæ poſt partum nimis ſero fœtum ſuum mammis applicant, in tumores & non raro inflammationes mammarum incidunt.

2 Rad. Armor. Acet. infuſa aut alio modo aſſumta lac imminuere creditur.

3 Waldſchmidus loco Empl. ſperm. cet. Cinnab. nat. cum ▽ Fl. Samb. vel cera efficaciter applicari aſſerit.

4 Frigida, & humidiora externe minime conveniunt.

5 Venæſectio in pede & menſium fluxus lactis proventui largiori aliquantiſper reſiſtunt.

CAPUT SECUNDUM.

DE

Defectu Lactis.

I. *Definitio.*

Defectus Lactis eſt minor, quam ad fœtum nutriendum requiritur, Lactis copia, a variis cauſis originem habens.

II. *Differentia.*

Eſt vel totalis, quando ob ſenium, nutrimenti defectum, morbos concurrentes acutos aut alios chronicos plane nihil lactis in mammis generatur; vel partialis, ubi nutrix lacte non omnino deſtituitur, ſufficiente tamen pro fœtu alendo irrorandoque haud inſtructa eſt.

III. *Signa.*

1 Infantes ſufficiens lac in mammis haud invenientes clamitant continuo & inquieti ſunt.

2 Pannos, quibus involvuntur, rarius & parum madefaciunt.

3 Nullum corporis incrementum capiunt.

4 Mammæ vero Lactantium ſunt vel flaccidæ vel carnoſæ nimis, turgitie conveniente, Lactis abundantiam præ ſe ferente, deſtitutæ.

IV. *Subjectum.*

1 Mulieres debiles, temperamenti calidioris ac ſiccioris.

2 Morbis acutis vel chronicis laborantes.

3 Infantem rarius mammis apponentes.

4 Animi pathematibus, præprimis mœrore, nec non ♀re fortius agitatæ.

5 Victu conveniente deſtitutæ.

6 Parum bibentes & lac craſſius generantes.

7 Vigiliis quoque nimiis & laboribus neceſſarium corporis alimentum conſumentes.

8 Immodicas menſium vel lochiorum excretiones paſſæ.

9 Diutius jam Lactationis munere functæ.

V. *Prognoſis.*

1 Quod ſi in organis lactis generationi deſtinatis lateat vitium, defectus lactis difficillime corrigitur.

2 Qui a cauſis occaſionalibus, morbis acutis vel chronicis, animi pathematibus, Diæta incongrua originem ſumit, his mox remotis, medelam admittit.

3 Inſignem defectum lactis ſufficienti ejuſdem copiæ ſubito ſuccedere, ſæpius vel morbos graviores vel philtra innuit.

VI. *Remedia.*

1 Lacti materiam convenientem ſubminiſtrant alimenta evchyma & evpepta; Pineæ, Amygdalæ d. Piſtaciæ, Avellanæ, Pulticulæ ex Hordeo, Oryza, Avena, ova Sorbilia, Lac Vaccinum, ovinum, caprinum, aſininum, juſcula Carnium tenuium, Vitulin. Agnin. Caponum, Gallinarum, Sem. Coriandr. Fœnic. Cumin. Nigell. flor. Sambuc. Lardum, cum lacte decocta, Gelatinæ C. C. & Eboris amygdalatæ.

2 Salſedinem ſeri corrigunt Lumbr. terreſtr. Cryſtall. mont. ppt. Lac. Lun.

3 Sanguinem ſicciorem temperant Nitrata, Emulſiones, Gelatinæ, Potus ſufficiens.

Formulæ Remediorum.

1 Decoctum nutriens.

℞. *Flor. Sambuc. Mj.* *Coq. in Lact. Vaccin.* ℔ij. *d.*
Sem. Fœnic. ʒii. *4. vicibus.*

2 Emulſio nutriens.

℞. *Amyg. d. exc.* ℥i. *Edulc. Sacchar. albiſſ.* ℥ſs.
Pinear. mund. ʒſs. *Add. Lact. Lun.* ℈ii.
c. Decoct. C. C. ℥viii. *D. pro 2. vicibus.*
F. l. a. Emulſ.

3 Pulvis Lac augens.

℞. *Sem. Anis.* *Sacchar. albiſſ.* ℥iſs.
Fænic. ʒ ʒſs. *ms F. Pulv. bis, ter per diem*
Nigell. ʒiß. *ad* ℈i. *ſumendus.*

4 Alius in Salſedine Lactis.

℞. *Cryſtall. mont. ppt.* ʒii. *Macis* ℈ſs.
Lumbric. terreſtr. ppt. ℈ii. *Sacchar. albiſſ.* ʒii.
Sem. Fænic. ʒſs. *ms. Doſ.* ʒſs. *in juſculo.*

5 Alius.

℞. *Lact. Lun.* *Card. Mar. a.* ʒi.
Cryſtall. ppt. a. ʒiſs. *ms F. Pulv. d. bis, ter per*
Sem. Nigell. *diem* ℈i.

6 Pulvis temperans.

℞. *Cryſtall. mont. ppt.* *Cinnab.* ♁ii. ʒi.
Lact. Lun. *ms F. Pulv. Doſ. & uſus ut*
Nitri depurat. a. ʒi. *præcedentis.*

VII. *Methodus Medendi.*

1 Ubi nutrimenti defectus adeſt, commendentur alimenta potius bene nutrientia, quam medicamenta.

2 Quod ſi vero Lactis defectus a morbis concurrentibus originem ſuam ſumat, horum ante omnia ratio habeatur; his quippe profligatis, eo melius per alimenta modo commendata reſtitui poterit Lactis copia.

3 In præſente Salſedine ſeri adhibeantur abſorbentia, præmiſſa leni laxatione per Mannam aut Pilulas Stahlianas vel Beccherianas.

4 Quando temperamentum ſiccius, Cholericum vel Melancholicum proventum lactis impedit, commen-

dentur

dentur ſufficiens potus Thee, Hordei toſti, Emulſiones, Gelatinæ & in orgaſmo Sanguinis Nitrata.

VIII. *Cautelæ & obſervationes.*

1 Sæpiſſime Lactis defectus non in utraque ſed una tantum mamma obſervatur, quod plerumque a diverſa diſpoſitione glandularum & tubulorum dependet.

2 Cucurbitulas dorſo applicatas lactis abundantiam imminuere experientia teſtatur.

3 Frictiones ſanguinem ad mammas invitant; ſed cavendum, ne fortius inſtituantur & inflammationi mammarum anſa præbeatur.

4 Lapis Galactites, tanquam Amuletum collo appenſus, viam ſuam ſpecificam in producendo lacte nondum confirmavit.

Caput Tertium.

De

Lactis Vitiis.

I. *Definitio.* Lactis Vitia ſunt Lactis qualitatis læſiones, a diverſis cauſis originem ſuam ſumentes.

II. *Differentia.*

Lac in qualitate ſua læſum differt:

1 Ratione conſiſtentiæ: aliud eſt aquoſum nimis a tenue, craſſum aliud, coagulatum, mucidum.

2 Ratione ſaporis: aliud eſt ſalſum, acidum aliud, aliud bilioſo-acre.

3 Ratione coloris: aliud eſt flavum vel ſubviride, ſubcœruleum aliud.

4 Ratione odoris: acidum aliud, aliud ingrati odoris.

5 Differt a Lacte ſano, quod eſt albiſſimum, dulciſſimum, grati odoris, & debitæ conſiſtentiæ, guttatim unguibus inſtillatum haud defluens.

III. *Signa.*

a Lactis tenuis & aquoſi:

1 Unguibus guttatim inſtillatum inſtar aquæ ſtatim diffluit.

2 In vaſcula vel cochlearia collectum parum cremoris præbet, plurimum vero ſeri.

b Craſſioris & mucidioris.

1 Signa fere contraria, unguibus inſtillatum iiſdem firmiter inhæret.

2 Parum ſeri vaſculis exceptum exhibet.

3 Difficulter e papillis prodit.

4 Glandulas mammarum aliquando turgidas reddit & obſtruit.

c Bilioſo-acris:

1 Cognoſcitur ex ſapore & non raro etiam odore.

2 Ejulatibus & torminibus ipſius infantis.

3 Excrementis bilioſis, viridibus, linteamina fere corrodentibus.

4 Siti præternaturali, aphthis & Convulſionibus non raro accedentibus.

IV. *Subjectum.*

a Lac tenue & aquoſum generant.

1 Phlegmaticæ & victu aquoſo utentes.

2 Omnes fere Puerperæ in lactationis initio, nec non provectioris ætatis fœminæ, alimento ſuperfluo deſtitutæ.

b Lac craſſius exhibent:

1 Vitæ ſedentariæ aſſuetæ & parcius bibentes.

2 Cibis craſſioribus, mucidioribus utentes.

3 Sudoribus nimiis, & diarrhœis ſero ſuo privatæ.

4 Animi Pathematibus, mœrori & triſtitiæ obnoxiæ.

c Lac bilioſo-acre producunt:

1 Cholericæ, iracundiæ deditæ.

2 Salſis, aromatibus, acidis abutentes, & Vinum largius ingurgitantes.

V. *Prognoſis.*

1 A lacte tenuiori infantes nulla capiunt augmenta & ſæpius Diarrhœas incurrunt.

2 Lac acre bilioſum Vomitus, Diarrhœas, tormina inſignia, ſpaſmos inteſtinorum & non raro Convulſiones in infantibus producit.

3 Sæpius quoque aphthæ infantum & prunellodes faucium affectus exinde originem habent.

4 Lac ſola ſalſedine peccans, frequentiſſime intertriginis, aliorumque cutis affectuum cauſa eſt.

5 A lacte craſſiori infantes nonſatis irrigantur: hinc vigiliæ & ejulatus continui.

6 Idem lac, mucidos pectoris & glandularum Meſenterii obſtructiones producit.

VI. *Remedia.*

a Lactis tenuioris.

1 Laxantia Phlegmagoga: Noduli laxativi, Sal. Cathart. amar. Pilul. Stahl. & Beccherianæ Extract. Helleb. nigr. panchym. Croll. Specif. Jalappin. Pulvis Cornachin.

2 Stomachica & exiccantia: Pulv. Stomach. Birckm. Quercet. Trag. ſuav. Spec. Diagalang. Diacinam. Imperat. Eſſent. Cort. ☉rum, Macis, Abſinth.

3 Diæta ſiccior: Aromatum & Vini generoſi uſus, Carnes aſſatæ.

b Lactis craſſioris & mucidioris:

1 Laxantia Melanagoga: Polypod. Epithym. Senna ſub Infuſorum forma, Mercurius dulcis, Pil. Beccheri.

2 Incidentia & Reſolventia: Eſſentia Alexiph. Stahlii, Pimpinell. alb. Tinct. ♂ii tartar. Sal. Polychr. Glaſ. Tart. Vitr. Arcan. dupl. Rad. Ari ppt. Galang. Zedoar. Helen. Cort. ☉rum.

3 Diluentia: Potus Thee, Caffe, Hord. toſt. Gelatin. C. C. Ebor.

c Bilioſo-acris & Salſi:

1 Laxantia Cholagoga: Rhabarbarum, Manna, Caſſia, Tamarind. Pilulæ Beccheri, Stahlii.

2 Acrimoniam obtundentia & diluentia: Oc. ♋ ppt. Conch. ppt. C. C. phil. ppt Cryſtall. mont. ppt. Gelatin. C. C. Ebor. Crem. Hord.

Formulæ Remediorum.

1 Nodulus laxativus.

℞. *Rad. Vincetox.*
Helen.
Bryon. ā ℥ſs.
Herb. Card. Bened.
Capill. ♀ris.
Fumar. ā Mſs.
F. l. Geniſt. p. j.
Cort. ☉rum. ʒj.
Fol. Senn. ſ. ſt. ℥j.
Rhabaib. elect. ℥ſs.
Fibr. Helleb. nigr.
Agar. albiſſ. ā ʒij.
Salis Cathart. amar. ʒiij
Sem. Fœnic. ʒiſs.
Inciſ. d. ad ch. infund. in ℔ij.
▽ fervent. & totidem Vini Generoſi ℔.
Uſurpentur alternis diebus ℥vj. viij.

2 Infuſum laxans.

℞. *Fol. Senn. ſ. ſt. ℥ſs.*
Rhab. el. ʒiſs.
Crem. Tart. ℈ij.
Infund. per noct. in ▽ ſ. vel brod. prun. dulc.
Mane bulliant parum; Colatura clara calide aſſumantur.

3 Potio Mannata.

℞. *Tamarind. ℥ſs.*
Rhabarb. el. ʒij.
Salis polychr. ʒſs.
Coq. in ſ. q. ▽ ſ. in Colat. ℥iiiſs.
Diſſolv. Mann. Calab. ℥iſs.

4 Pulvis Stomachicus.

℞. *Pulv. Stomach. Birckm. ʒij.*
Herb. Card. Bened.
Cort. ☉rum.
Fl. Cent. min.
Crem. Tart. ā ʒj.
F. Pulv. bis vel ter per diem ad ℈j. aſſumendus.

5 Eſſentia Stomachica.

℞. *Eſſent. Abſinth.*
Cort. ☉rum ā ʒiſs.
Mac. ℈ij.
ms Doſ. gutt. 30. bis per diem.

6 Eſſentia incidens.

℞. *Eſſent. alexiph. Stahlli.*
Pimp. alb. ā ʒij.
ms Uſurpetur, ut præcedens.

7 Alia.

℞. *Eſſent. alexip. Stahlii.*
Tinct. Tartar. a. ʒiſs.
ms. Uſus ut præcedentis.

8 Pulvis contra acredinem.

℞. *Oc. ♋. ppt.*
Cryſtall. mont. ppt.

C. C.

C. C. phil. ppt. ℥j.
Nitri depurat.
Salis polychr. a. ℥ſs.
mſ. F. Pulv. Doſ. ℈j. *bis vel ter per diem.*

9 Gelatina.

℞. *Gelatin. C. C.*
Ebor. a. ℥iv.
m. d. ad. Vaſc.
Quotidie ad 4. 5. cochlearia ſumenda.

VII. *Methodus Medendi.*

Secundum varietatem vitiorum Lactis Cura variat.

a In Lacte tenuiori:

1 Laxantia leniora in uſum trahenda ſunt.

2 Subjungantur Stomachica & Balſamica, vigorem balſamumque ſanguinis reſtituentia.

3 Inprimis Diæta conveniens inſtituatur, ſerum ſuperfluum diſcutiens & per urinarias vias educens.

b In Lacte ſimpliciter craſſo:

1 Adhibeantur diluentia. Gelatinoſa, potus ſufficiens.

2 Evitetur Aromatum & Vini abuſus.

c In Lacte craſſo & ſimul mucido.

1 In uſum trahantur Laxantia, mucorem incidentia & evacuantia.

2 Interponantur & ſubjungantur reſolventia & incidentia ſalina, diuretica efficacia inſtructa.

d In ſalſedine & acrimonia bilioſa.

1 Poſt evacuationem per Rhabarbarum, Caſſiam, Tamarindos, præſcribantur abſorbentia, acrimoniam humorum deſtruentia.

2 Commendentur Gelatinoſa, Mucilaginoſa.

3 Diſſuadeantur Aromatica, ſpirituoſa, animique pathematum furor.

VIII. *Cautelæ Practicæ & Obſervationes.*

1 In Nutricibus lactantibus non tantum Lac, ſed & aliæ circumſtantiæ examinandæ, ne lue, qua ſæpius laborant, delicatulos inficiant.

2 Mores perverſos per lac infantibus haud communicari certiſſimum eſt.

3 Quandoque, licet rariſſime, lac tales refert colores, quibus alimenta vel medicamenta a Nutricibus aſſumta prędita erant, quale quid de Rhabarbaro & Vino ſupra ceraſa recentia infuſo M. N. C. Dec. II. A. VI. teſtantur.

4 Acidorum, Salſorum, Aromaticorum, & Spirituoſorum abuſus Lacti ſummopere nocuus eſt.

5 Diæta quoque valde cruda, niſi Natura robuſtior & labor ſtrenuus concurrat, parum emolumenti lacti præſtare poteſt.

6 Frigus mammis lacte turgidis inimicum eſt; unde ab eodem ſibi cavendum.

7 Lac tenue in puerperis primis diebus occurrens nullam medelam expoſcit, inſervit potius meliori meconii evacuationi.

8 Nihil magis detrimenti lacti affert, quam animi pathematum furor; unde vitandus.

9 Ubi autem ex improviſo dominium jam ſuum exercuit, ibi laxantia, abſorbentia & mammarum Emulctus in auxilium vocanda ſunt, arcendo infantem per aliquot tempus a mammis.

10 Nutricibus & Lactantibus Vinum haud in largiori quantitate exhibendum eſt; exiccat enim lac & ſpirituoſum nimis reddit, infanti parum deinde proficuum.

11 Menſium fluxus, durante lactatione, ſeſe ſiſtens, varias ſæpe alterationes excitat.

12 Infantes delicatiores a frigida & fructibus horæis, a Nutricibus clam ſæpius ingeſta, graviter afficiuntur; unde talia interdicenda ſunt.

13 Optimum Lac a Matre ipſa petitur: Nutricum enim plerumque plura conjuncta habet incommoda.

CAPUT QUARTUM.

DE

Tumore Apoſtematode Mammarum.

I. *Definitio.* Tumor Mammarum apoſtematodes eſt inflammatio earundem cum dolore, & rubore ad abſceſſum vergente conjuncta, a ſanguinis lactiſque ſtagnatione originem ducens.

II. *Differentia.*

1 Differt a Scirrho Mammarum, ubi nulla inflammatio, ſed tantum durities in hac vel illa Mammarum parte & quidem abſque dolore & rubore occurrit.

2 A cancro quomodo diſtinguatur, vid. Tab. de Cancro.

3 A Collectionibus Mammarum nodoſis, affluxui uberiori lactis, ejuſque ſtagnationi originem debentibus, & nulla adhuc inflammatione ſtipatis.

III. *Signa.*

1 Cognoſcitur ex tumore duro ab initio, inflammatione, dolore & rubore ſtipato.

2 Doloris ſenſus eſt pulſatorius, cui ſemper febricula aliqua jungitur.

3 Appetitus fere eſt proſtratus, ſitis vero ſolito auctior.

4 Quando abſceſſus formatus eſt, in medio Inflammationis punctum albicans ſeſe conſpiciendum præbet, quod inciſum, vel ſponte ruptum, pus & ichorem in larga ſæpius quantitate fundit.

5 Rupto abſceſſu & evacuato pure, omnis fere dolor diſparet & reliqua etiam ſymptomata imminuuntur.

IV. *Subjectum.*

1 Plethoricæ, ſanguineæ, ſucculentum Corporis habitum præ ſe ferentes.

2 Lactis copiam largiorem generantes, nec eadem debito modo liberatæ.

3 Primiparæ, in quibus tubuli mammarum nondum ſatis previi ſunt.

4 Quæ infantes ſubito ablactant.

5 Eryſipelaceis mammarum affectibus obnoxiæ.

6 Quæ mammas lacte turgidas frigido aeri expoſuere.

V. *Prognoſis.*

1 Inflammatio mammarum quo diffuſior eſt, eo exquiſitiores dolores conjunctos habet.

2 Tumorem durum ſenſim ad mollitiem vergere, abſceſſum ſuccedere innuit.

3 Perículoſa haud eſt hæc inflammatio; quando tamen perverſe tractatur, in fiſtulas, ſcirrhos & cancros abire poteſt.

4 Quando abſceſſus formatus eſt & ſponte haud rumpitur, inciſio vero negligitur, tunc materia purulenta partes vicinas inficit, ſinuſque difficulter poſtea curabiles ſibi format.

VI. *Remedia.*

1 Laxantia leniora: Pilulæ Balſamicæ D. Stahlii, Becheri, & noſtrates, Manna, Rhabarbarum, Senna, Panacea Solutiva.

2 Abſorbentia & Diaphoretica fixa cum Nitratis & Cinnabarinis; Oc. ♋ ppt. Conch. ppt. C. C. phil. ppt. ♁ diaph. Bezoard. min. Sal. ♁tum, depuratum perlat. Cinnab. ☿ii, nativ. ppt.

3 Diſcutientia externa: Empl. reſolv. D. Heinrici, e ſpermat. Cet. diaphoret. Mynſ. Melilot. Spiritus Vini Camphorat. crocat.

4 Maturantia; Empl. filii Zachariæ, e Mucilaginibus, Diachyl. ſimpl. & cum gumm. anatice commixta.

5 Mundificantia & Balſamica; Liquam. Myrrh. Eſſentia Myrrh. Succini, Spiritus Terebinth. Balſam. Sulph. Terebinth. Empl. diaſulph. Rulandi, Opodeldech Paracelſi.

For-

Formulæ Remediorum.

1 Inſuſum laxans.

℞. *Fol. Senn. ſ. ſt.* ʒij. *Rhabab. elect.* ℥iſs. *Cryſtall. Tart.* ℈ij. *Infund. per noct. in ſ. q.* ∇ *ſ.* — *Mane bulliant parum; in Colat.* ℥iiiſs. *Diſſolv. Mann. Calabr.* ℥j. *ſumatur calide.*

2 Pilulæ Balſamicæ.

℞. *Pil. polychr. D. Stahlii* ℥ſs. — *D. pro 2. vicibus.*

3 Pulvis Diapnoicus.

℞. *Conch. ppt.* ♁*ii diaph. Nitr. perlat. Salis polychr. a.* ʒj. *Cinnab.* ♁*ij.* ℈ij. — *ms. f. Pulv. bis vel ter per diem ad* ℈j. *ſummendus.*

4 Emplaſtrum diſcutiens.

℞. *Empl. reſolv. D. Heinr.* ℥ſs. *Malax.* ∘°∘ *chæref.* — *Add. Camph. gr. vj. vel* ℈ſs. *Applicetur loco dolenti.*

5 Emplaſtrum maturans.

℞. *Emplaſtr. e Spermat. Cet. Diachyl. cum gum. a.* ʒiij. — *Malax.* ∘°∘ *ovor. applicetur calide.*

6 Eſſentia mundificans.

℞. *Eſſent. Myrrh. Succin. a.* ʒj. *Spir. Terbinth.* ℈j. — *ms. applicetur guttatim cum plumaceolis.*

7 Emplaſtrum Conſolidans.

℞. *Emplaſtr. Diaſulph. Rulandi* ℥j. — *Malaxat.* ∘°∘ *Nuc. jugland. applicetur.*

VII. *Methodus Medendi.*

1 In Tumore & inflammatione Mammarum adhibeantur diſcutientia externa, internis temperantibus & diapnoicis ſimul in uſum vocatis.

2 Quando his nil obtinetur, & inflammatio ad abſceſſum vergit, maturantia ſubſtituenda ſunt.

3 Maturatione facta, aperiatur abſceſſus per lanceolam, niſi ſponte rumpatur.

4 Tandem pure evacuato & emollitione ſufficiente facta, mundificantia in uſum trahantur.

5 Caro vero luxurians, ſi quæ concurrat, per lenia ſeptica tollatur.

VIII. *Cautelæ & Obſervationes.*

1 Ab initio a maturantibus & emollientibus deſiſtendum eſt, præſtat rem diſcutientibus aggredi.

2 Hoc tempore ſparadrapum Cera, Sevo Cervino & ∘°∘ roſarum liquefactis paratum officium præſtitiſſe ſæpius obſervavi.

3 Formulæ nimium aquoſæ, refrigerandi ſcopo commendatæ, plerumque magis incommodi quam emolumenti præſtant.

4 In nodoſis Collectionibus & Eryſipelaceis affectibus Emplaſtra reſolventia & ſparadrapa ſimilia egregium uſum habent.

5 Interna remedia nunquam negligenda ſunt; inprimis eo allaborandum, ut alvus quotidie officio reſpondeat, ne major ſanguinis affluxus ad mammas fiat.

6 Quando abſceſſus apertus eſt & difficulter ſanationem admittit, uſurpetur Balſamus Vulnerarius Kortholti, qui egregie mundificat & conſolidationem promovet.

CAPUT QUINTUM.

DE

Papillarum Fiſſuris.

I. *Definitio.* Papillarum Fiſſuræ ſunt ulcuſcula rimoſa in papillis lactantium occurrentia, valde moleſta & inter ſugendum præcipue exquiſitiſſimum dolorem inferentia, ſanguinemque & ichorem plerumque plorantia.

II. *Differentia.*

Aliæ ſunt majores, foveas fere majores in papillis formantes, aliæ minores, proprie ſic dictas ſciſſuras ſ. rhagades conſtituentes.

III. *Signa.*

1 Fiſſuræ modo majores, modo minores, in papillis occurrentes & ulcuſcula rimoſa formantes.

2 Effluxus ſanguinis vel ichoris præcipue inter ſugendum conſpicuus, ubi os infantis non raro ſanguinolentum redditur.

3 Acerbiſſimorum dolorum, eodem tempore maxime ſævientium, concurſus.

IV. *Prognoſis.*

1 Primiparæ & juniores papillis tenerioribus gaudentes.

2 Ab infantibus robuſtioribus vulneratæ, per dentes vel fortiorem ſuctionem.

3 Aphtharum Infantum vitiis inquinatæ.

V. *Prognoſis.*

1 Præter ſummam moleſtiam & acerbiſſimos dolores nihil periculi inferunt.

2 Ob infantum tamen frequentiorem ſuctionem difficillime ſæpius ſanatur, niſi in principio medela afferatur.

3 Quando negligentius vel perverſe tractantur, corruptionem concipiunt & abſumuntur papillæ, ut poſtea ad Lactationis negotium prorſus ineptæ reddantur mulieres.

VI. *Remedia.*

1 Humores temperantia, abſorbentia & diaphoretica fixa: Oc. ♋. ppt. Conch. ppt. Unic. foſſ. C. C. phil. ppt. ♁ diaph. Bez. miner. cum Nitratis & Cinnabarinis conjungenda.

2 Diluentia & lubricantia: Potus Thee, Caffee, Hordei toſti, Gelat. C. C. Ebor. Emulſiones.

3 Demulcentia & Conſolidantia externa: ∘°∘ ovorum Lumbric. Cer. Lin cum ovis conquaſſatum, Unguent. ☉. de Glycirrhiza, Liq Fl. Verbaſc. maris & Calend. in Clibano paratus, Butyrum cum floribus recentibus Calendulæ in formam linimenti redactus, oleum ſ. liquamen Myrrh.

4 Præſervantia: Suctio matura, mediante vitro ad hoc negotium parato, cupula cerea ante & poſt partum impoſita.

Formulæ Remediorum.

1 Unguentum abſtergens & conſolidans.

℞. *Unguent. e min. Camph.* ℥ſs. ∘°∘ *Tartar. per deliq.* ʒſs. — *ms. uſurpetur aliquoties per diem.*

2 Aliud.

℞. *Unguent.* ☉*reum. de Liquir. a.* ʒij. — *ms. uſurpetur ut prius.*

3 Aliud.

℞. *Flor. Calend.* M*ſ. Infund. in ſ. q. Butyr. rec.* — *Ebullitione facta exprimatur & ſervetur ad uſum.*

4 Linimentum abſtergens & conſolidans.

℞. *Liquam. Myrrh. cum Vittell. ov. conquaſſand.* ℥ij. ∘°∘ *Cer. Lumbr. terreſtr. a.* ʒj. — *ms. Inungantur aliquoties per diem.*

VII. *Methodus Medendi.*

1 Quando acrimonia humorum ſubeſt, uſurpentur interna præcipitantia, diluentia & lubricantia.

2 Præcipue vero omni in caſu ad locum affectum intentio curatoria dirigatur, imponendo talia remedia papillis, quæ dolores demulcent, fiſſuras abſtergunt, easdemque tandem conſolidant.

3 Pro præſervatione adhibeantur remedia modo commendata.

VIII *Cautelæ & Obſervationes.*

1 Suctio matura antequam lac craſſius evadat & ſtagnatione ſpiſſeſcat, plurimum pro præſervatione hujus mali valet.

2 Si Papillæ in mammarum ſubſtantia profundius deliteſcunt, vitra, ſugendi negotio deſtinata, in auxilium vocari poſſunt.

3 Nimiæ thoracis ſtricturæ, juvenculis propriæ, plurimum damni & mammis & papillis inferunt, unde ſerio diſſuadendæ ſunt.

4 Ut Topica eo melius effectum ſuum exerere poſſint, infans rarius papillis applicandus eſt.

5 Antequam infans ſugat, papillæ abſtergantur & poſt ſuctionem finitam topica denuo imponantur.

6 Laudant eximie Millepedes in Vino maceratos, expreſſos poſtea & impoſitos, quod experientiæ commendandum.

7 Poſt inunctionem topicorum foliolum lil. alb. vel paſſula major inverſa & ab acinis liberata egregie ſe gerit.

8 Ex fiſſura papillarum Nutricem quandam inſignem paſſionem hyſtericam contraxiſſe A. N. C. recenſent.

LIBER VIII.

DE

MORBIS INFANTUM.

CAPUT PRIMUM.

De Retentione Meconii.

I. *Definitio.* Meconii retentio eſt excrementorum fœtus nigricantium, Ventriculum, & inteſtina occupantium, neglecta evacuatio, pluribus gravibus ſymptometibus poſthac viam ſternens.

III. *Signa.*

1 Meconium retentum vel inſufficienter evacuatum eſſe colligimus, ſi infans recens natus ἄνω & κάτω parum vel nihil materiæ mucido-viſcidæ nigricantis eliminavit.

2 Si continui clamores, inquietudines & pavores, tormina flatulenta, Convulſiones, dyſpnœa, Cardiogmus ſuccedunt.

3 Si tandem dejectiones decolores, bilioſæ æruginoſę, vitellos ovorum referentes, ſequuntur, vel intercurrunt.

V. *Prognoſis.*

1 Quo minus Meconii evacuatum eſt, eo plura ſubſequi ſolent ſymptomata.

2 Retentum Meconium non tantum graviſſima excitat ſymptomata, ſed & non raro ipſa mortem poſt ſe ducit.

3 Torminibus Infantum gravioribus facillime accedunt Convulſiones.

IV. *Subjectum.*

1 Infantes, quibus poſt partum nihil evacuandi ſcopo exhibitum fuit.

2 Qui alvo ſunt ſtrictiori.

3 Quibus juſto citius alimenta ingeruntur.

4 Quibus Coloſtrum Matris denegatur.

VI. *Remedia.*

1 Lubricantia & leniſſima evacuantia: 🝆 amygd. d. cum ſaccharo ſubactum, ſyrup. e Cichor c Rhab. Roſ. ſolut. e Spina Cervin. Oxymel. Squillit. Butyrum recens cum Pulvere epil March. & Trag. alb. commixtum, noſtratibus ſolenne, Pulticulæ e Manna, Aurum fulminans.

2 Laxantia leniora, puerperis & Nutricibus primis diebus exhibenda: Pilul. Beccheri, Stahlii, noſtrates balſamico viſcerales.

3 Coloſtrum mox poſt partum fœtui ad ſugendum propinatum.

4 Abſorbentia, materiam acrem præcipitantia: Cryſtall. mont. ppt. Conch. ppt. Oc. ♋ ppt. ♁ diaph.

5 Temperantia, Mucilaginoſa: Crem. Hord. Gumm. Tragac. Arab. Mucilag. Sem. Cydon. Pſyll.

6 Anodyna: Cinnabaris ♁ii, Theriac. tantillum.

Formulæ Remediorum.

1 Pulticula evacuans.

℞. *Trag. alb. ʒſs.*	*Butyr. rec. q. ſ. f. Pulticula,*
Pulv. epilept. Mareh. ʒſs.	*detur ſucceſſive.*

2 Alia.

℞. 🝆 *Amygd. dulc. rec.* ℥ſs.	*Sacchar. cand. alb. q. ſ. f. Pultic.*

3 Mixtura purgans.

℞. *Syr. Rhabarb. ſimpl.*	*detur ſucceſſive.*
Mann. liquid. ā. ʒij.	

4 Alia.

℞. *Syrup. e cichor. C. Rhab.*	*ms uſurpentur, ut præcedens.*
Oxymel. ſquillit. ā. ʒij.	

5 Pulviſculus purgans.

℞. *Cryſtall. mont. ppt. gr. iv.*	*ms. detur in lacte cum pauco ſaccharo.*
Auri fulminant. gr. ſs.	

6 Pulvis temperans.

℞. *Conch. ppt. ʒij.*	*Cinnab. ♁ii ā ʒſs.*
Antimon. crud. Hung. ʒj.	*ms f. Pulv. ad gr. vj. vij. cum Saccharo propinandus.*
Lambr. terreſtr. ppt.	

7 Pulvis reſolvens & evacuans.

℞. *Trag. alb. ℥ſs.*	*lacte bis, ter per diem*
Spermat. Cet. ʒj.	*exhibendus.*
ms f. Pulv. cum pulte vel	

8 Alius temperans & diſcutiens.

℞. *Sem. anis. ʒj.*	*Sacchar. cand. viol. ℥ſs.*
Lapp. ♋. ppt.	
Cryſtall. mont. ppt. ā ʒj.	*ms f. Pulv. uſurpetur, ut præcedent.*
Croc. Or. gr. vj.	

9 Anodynum.

℞. *Theriac. Andromach.*	*gr. ſs. vel gr. j.*
vel	*detur cum plus vel*
Mithridat. Damocr.	*lacte.*

VII. *Methodus Medendi.*

1 Pro præſervandis ſymptomatibus, retentum Meconium ſequentibus, optimum remedium eſt matura ejuſdem evacuatio.

2 Quando vero jam præſto ſunt, tunc in torminibus flatulentis & Cardiogmo, poſt lenem evacuationem, per Oxymel ſcylliticum & Syr. Roſ. Sol. vel Rad. irid Flor. pulveriſat. ad gran. aliquot, ☿rium dulcem ad gr. j. ij. aut Clyſterem factam, adhibeantur temperantia & diſcutientia: Oc. ♋ ppt. Conch. ppt. ♁ium diaphoret. Bezoard. min. Confect. Anis. Sperma Cet. cum Trag. alb. commixtum, Sacculi ex Herb. Menth. Chamom. Matricar. Sem. Aneth. Ventri imponendi, vel Linimenta diſcutientia ex 🝆 Chamom. Abſinth. Matric. Anath. Carv. N. M. expr. ventri calide inungenda.

3 Si Materia admodum acris, cauſtica, Convulſiones minitans, adfuerit, præſcribatur Aurum fulminans, quod omnia inquinamenta exturbat, ſed maximas, antequam effectum exerit, anxietates & Lipothymicos quaſi affectus excitat. Subjungantur deinde abſorbentia & mucilaginoſa.

4 In Diarrhœis bilioſis, æruginoſis & decoloribus exhibeantur etiam, poſt evacuantia & Clyſteres, abſorbentia & temperantia, nec non ſupra deſcriptus pulvis temperans, ſubjunctis ſubadſtringentibus leniſſimis.

5 In Nimiis vigiliis & inquietudinibus poſt uſurpata evacuantia & alterantia Anodyna correcta in refractiori doſi commendentur.

VIII. *Cautelæ & Obſervationes.*

1 Mercurius dulcis Infantibus aliquot menſes habentibus ad gr. ij. iij. tuto exhiberi poteſt.

2 Uſum Auri fulminantis commendavit jam Etmullerus; ſed non admodum tenerrimis exhibendum, verum jam aliquot menſes natis; Convulſiones potentiſſime præcavet.

3 Celebrat Blaxer in torminibus Infantum flatulentis, Cardiogmo & aſthmaticis oppletionibus loco Mercurii dulcis Sulph. ♁ii tenerius ſecundum Glauberi præ-

præparationem præcipitatum cum acido Tart. a gr. $\frac{1}{4}$ ad gran. j.

Opiata non niſi in refracta doſi & poſt evacuantia
4 & alterantia jam in uſum vocata ſunt exhibenda.
Adſtrigentia quoque eandem cautelam requirunt;
5 alias eximium damnum exinde emergere poteſt.

Caput Secundum.

De Aphthis.

I. *Definitio.* Aphthæ ſunt puſtulæ oris & faucium, cum inflammatione, dolore & deglutionis difficultate conjunctæ, a ſanguinis & ſeri ſtagnatione originem habentes.

II. *Differentia.*

1 Ratione coloris: aliæ ſunt albicantes, aliæ rubræ, nigricantes aliæ, prout nimirum fortius vel mitius affligunt, diutius vel brevius ſubſiſtunt.

2 Ratione indolis, aliæ ſunt benignæ, quæ facile medicamentis cedunt, aliæ malignæ, exitum plerumque lethalem ſortitæ.

3 Ratione cauſæ morbificæ: aliæ ſunt idiopathicæ, abſque alio morbo occurrentes, aliæ ſympromaticæ, morbis aliis eorumque perverſo regimini originem debentes.

III. *Signa.*

1 Puſtulæ parvæ elevatæ inſtar fere miliis ſolis, Linguam & interiora faucium occupantes.

2 Dolorem & plerumque inflammationem aliquam conjunctam habentes.

3 Lingua inflata & cruſta alba obducta, cum deglutitione impedita.

4 Accedens, niſi cito proſpiciatur, vicinarum partium corruptio, cum ſubſequente morte.

IV. *Subjectum.*

1 Infantes cholerici, bilioſi, lac acrius ſugentes.

2 Corpore æſtuante frigido aeri expoſiti.

3 Medicamentis calidioribus tractati.

4 Quibus fauces & lingua nunquam abſterguntur.

5 In febres malignas aliaſque acutas incidentes, & perverſe tractati.

V. *Prognoſis.*

1 Idiopathicæ melioris ſunt præſagii quam ſymptomaticæ.

2 Quo magis fœtidum odorem ſpirant & ad nigredinem inclinant, eo perículoſiores ſunt.

3 Quo recentiores vero & magis albeſcentes, eo magis medicamentis obediunt.

4 Febribus acutis & malignis conjunctæ, quæcunque eæ fuerint, plerumque lethalem eventum portendunt.

VI. *Remedia.*

1 Abſtergentia: Decoctum Veronicæ, Salviæ, Saturejæ, addito pauco melle, vel Syrup. acriuſculis Dianuc. diamor. Mixtura ex ▽ Salv. Flor. Samb. Veron. Mel. roſat. & tantillo aluminis, pro abſterſione linguæ & faucium cum linteis vel pannis paululum aſperioribus.

2 Laxantia leniora: Syr. e Cich. c. Rhab. Pultic. Mann. Syr. Roſ. Sol. e Spin. Cerv. Pomor. laxativ.

3 Demulcentia interna: Mucilag. Sem. Pſyll. & Cydon. cum Mel. roſat. vel Rob. diamor. Emulſiones ex Sem. 4. frig. Card. Mar. Alth. Amygd. dulcibus & aquis appropriatis: Gelatin. C. C. Ebor. Cremor. Hord.

4 Diapnoica, febrem concurrentem diſcutientia: Oc. ♋ ppt. Conch. ppt. ♁ium diaph. Bez. miner. Nitr. depurat. perlat. Cinnab. ♁ii, ▽ diapnoicæ, Infuſa, ex herbis diſcutientibus & pectoralibus calide ſæpius propinata.

Formulæ Remediorum.

1 Decoctum abſtergens.

℞. *Herb. Veron.*
Agrimon. ā. M ſs.
Coq. c. ▽ & Vin. ā.
Colat. ℥iij.
Add. mel. roſat. ℥j.
Pro abſterſione linguæ & faucium cum linteo Decocto imbuto

2 Mixtura abſtergens fortior.

℞. ▽ *Sal. Prunell.*
Lipuſtr. ā. ℥iſs.
Rob. diamor.
Mel. roſat. ā. ℥ſs.
Alum. uſt. ℈j.
uſurpetur, ut præcedens.

3 Laxans pro Infante bimeſtri.

℞. *Pulticul. Mann. ℥j.*
D. ad lambendum.

4 Aliud.

℞. *Syrup. e Spin. Cerv.*
e Cich. c.
Rhab. ā. ℥iij.
ms d. ſucceſſive.

5 Mixtura demulcens interna.

℞. *Mucilag. Sem. Pſyll.*
Cydon.
C. ▽ Malv. extr. ā ℥ij.
▽ *fœnic. ℥j.*
Mel. roſat. ʒvj.
ms d. ſæpius aliquid ad lambendum.

6 Emulſio diſcutiens & refrigerans.

℞. *Amygd. dulc. exc. ʒij.*
Sem. 4. fr. maj.
Card. mar. ā ʒi.
C. ▽ Card. Mar.
Veron.
Lactuc. ā ℥ij.
F. l. a. Emulſ.
Edulc. Syrup. dialth. Fern. ʒvj.
Add. Oc. ♋ ppt. ʒſs.
D. repetitis vicibus.

7 Aqua diapnoica.

℞. ▽ *Fl. Samb.*
Card. Mar.
Veron. ā ℥j.
Conch. ppt.
♁ii diaph. ā ℈i.
Nitr. perl. ℈ß
Cinnab. ♁ii. gr. vi.
Tab. Man. xſt. ſimpl. ʒiſs.
D. ſingulis 4. horis cochlear. 2.

VII. *Methodus medendi.*

1 Nutricis vel puerperę habenda eſt ratio, ut lac acrius bilioſum corrigatur. Obtinetur hoc congrua Diæta, humectante, diluente, lubrica: vitando ſpirituoſa, aromatica, ſalſa, animi pathemata.

2 Ad ipſam partem affectam reſpiciatur, ut impuritates abſtergantur per mitiora primum, poſtea, his non ſufficientibus, per fortiora.

3 Ut affluxus humorum inhibeatur & impuritates ſimul evacuentur; inſtituatur lenis laxatio per Rhabarbarina vel Mannata.

4 Ubi affectus ſymptomatice affligit, ubi ad morbum primarium præcipue reſpicere convenit, haud neglectis tamen remedia parti affectæ debitis.

VIII. *Cautelæ & Obſervationes.*

1 Sæpius lingua cruſta fortiori albicante eſt obducta, ubi acriuſcula in uſum ſunt vocanda & lingua fauceſque bene abſtergendæ ſunt.

2 Laxantia in idiopathico ſtatu conveniunt, non item in ſymptomatico, cum febribus acutis conjuncto.

3 In hoc præprimis excretiones diapnoicæ æqualiter promoveantur; plerumque enim malum a calidiori regimine ortum habet.

4 Demulcentia, humectantia, Lubricantia & Infuſa Herbarum ſæpius propinata hoc in caſu eximium uſum habent.

5 Album Græcum ſpecificum plane effectum exerit. Cum vero in Gargariſmatibus hic locum haud habeat, decoquatur cum Speciebus pro potu ordinario.

6 Ab omnibus calidioribus medicamentis ſibi cavendum eſt quodcunque demum originem habeat malum.

7 In acutis ſæpius ab externa colli refrigeratione ortum ſuum ducit; unde eidem proſpiciendum eſt.

CA-

Caput Tertium.

De

Intertrigine.

I. *Definitio.* Intertrigo eſt cuticulæ in variis corporis juncturis, ſub axillis, mento, in inguinibus, femoribus, nec non natibus, excoriatio, ſtagnationi ſudoris originem debens.

II. *Differentia.*

Diſtinguitur facile ab aliis corporis efflorеſcentiis ulceroſis, quæ ubique fere partium & ſub alia diverſaque facie ſeſe conſpiciendas præbent; Intertrigo vero non niſi in illis partibus, quæ aeri minus expoſitæ ſunt, ſudoremque excretum diutius conſervant, occurrit & plerumque in extima ſaltem cuticula ſedem ſuam figit.

III. *Signa.*

Cognoſcitur ipſo aſpectu: Rubet primo pars ardetque: poſtea in excoriationes cuticulæ exterioris abit, niſi remediis promte occurratur.

IV. *Subjectum.*

1 Infantes obeſi, ſudoribus largioribus expoſiti.
2 Qui urina acriori linteamina ſæpius madefaciunt.
3 Qui rarius abſterguntur, noviſque ſubinde linteaminibus haud proſpiciuntur.

V. *Prognoſis*

1 Rarius aliquid mali exinde metuendum eſt.
2 Quod ſi tamen negligentius tractatur, ulceroſum aſſumit genium, ſatiſque refractarium aliquando ſeſe gerit.

VI. *Remedia.*

1 Exſiccantia: Lapis calaminaris, Tutia, Liquiritia, Creta, Ceruſſa, Amylum cum pauco Camphoræ.
2 Abſtergentia & Conſolidantia: Unguent. alb. Camphorat. e Min Camph. Emplaſtr. Diapalm. Fol. Ariſtoloch. rot. Plantag. Gratiæ Dei impoſita.

Formulæ Remediorum.

1 Pnlvis exſiccans & cunſolidans egregius.

℞. *Cret. ignit. ▽ extinct. & iterum exſiccat.* ʒij.
Ceruſ. alb.
Lap. Calamin. a ℥j.
Tut. ppt. ʒj.
ms. F. Pulv. ſubtiliſſ. in linteolis adſpergendus.

2 Alius.

℞. *Lap. Calamin.* ʒij.
Tut. ppt. ʒj.
Liquirit.
Amyl. a. ʒiſs.
Camph. ʒſs.
ms. f. Pulv. ſubtiliſſ.

3 Linimentum abſtergens & exſiccans.

℞. *Litbarg.*
Ceruſſ. a ʒiſs.
c. ſ. q. ○○ *ovor. ſ. Liniment.*

4 Aliud.

℞. *Unguent. e Min. Camphorat.* ℥ſs.
Balſam. Peruv. ℈ſs.
ms.

VII. *Methodus Medendi.*

1 Præſervatio hujus mali conſiſtit in munda Infantum tractatione, ut debito tempore abluantur & novis linteaminibus involvantur.
2 Curatio vero expoſcit exſiccantia, aliquoties per diem inſpergenda.
3 Quando ulceraſcentia ſubeſt, adhibeantur abſtergentia fortiora, ſubjunctis conſolidantibus.
4 Si ab acrimonia ſanguinis malum foveatur, commendentur interne temperantia, lubricantia & demulcentia, in uſum ſimul vocatis lenibus laxantibus.

VIII. *Cautelæ & Obſervationes.*

1 Simpliciter oleoſa & nimis aquoſæ formulæ in intertrigine præprimis rafractaria minus conducunt.
2 Officium ſæpius inpoſteriori caſu haud explent exſiccantia, ſupra commendata, ſed opus eſt fortioribus abſtergentibus.
3 Non raro e calidiori Nutricis Diæta malum fovetur: unde congrua alimenta potuſque eidem commendanda ſunt.

Caput Quartum.

De

Achoribus, Cruſta Lactea & Tinea.

I. *Definitio.*

a Achorum & Cruſtæ Lacteæ:

Sunt ulcera cruſtoſa, albicantia, in infantum Capitibus & Facie Lactationis tempore efflоreſcentia, humorem ichoroſo glutinoſum fundentia, & a vitiata ſeri qualitate ortum ſuum habentia.

b Tineæ:

Eſt Scabies ulceroſo-cruſtoſa, partem capitis capillatam occupans, eandemque ac præcedens affectus cauſam agnoſcens.

II. *Differentia.*

Differt uterque morbus ab aliis affectibus ſcabioſis ratione partis affectæ: in his univerſus corporis habitus, excepto fere capite, efflоreſcentiæ ſcabioſæ expoſitus eſt: in noſtris vero affectibus Caput præcipue laborat, reliquæque partes magis tutæ ſunt.

III. *Signa.*

a Achorum & Cruſtæ Lacteæ.

1 Antequam erumpunt, plerumque mala ſeſe habent infantes, appetitus imminutione laborant & non raro phlogoſibus & horripilationibus alternantibus afficiuntur.
2 Antecedunt & concurrunt collectiones nodoſæ glandularum in collo præcipue conſpicuæ:
3 Tandem efflоreſcunt puſtulæ & ſenſim ſenſimque univerſum fere caput occupant.
4 Fundunt materiam viſcidam, ichoroſam, flaveſcentem, omnia fere cum pilis conglutinatam.
5 Ardore ſuo ſunt moleſtæ & inquietudinem, abinitio præprimis, infantibus cauſantur.

b Tineæ:

1 Efflоreſcit in Capitis parte capillata & ichoroſum humorem glutinoſumque, quandoque ſatis fœtidum fundit.
2 Abit in ſquamas & furfures, dum in aliis locis denuo efflоreſcit.
3 Interdum cutis exeditur vel ſcalpendo vulneratur, ut ſanguis cum ſanie effluat.
4 Pruritu & ardoris ſenſu præprimis moleſta eſt, ut continuo fere ad ſcalpendum invitentur afflicti.

IV. *Subjectum.*

1 Achoribus & cruſtæ lacteæ expoſiti ſunt infantes repleti, ſerum acrius viſcidiuſque poſſidentes.
2 Lac acre, ſalſum e nutricibus ſugentes.
3 Alimenta dyſpepta in larga quantitate aſſumentes.
4 Poſt ſudorem liberiori aeri expoſiti.
5 Tineam experiuntur pueri cacochymici, nullam Diætam obſervantes.
6 Serum acrius, ſalſum poſſidentes.
7 Cachectici & corpus a ſordibus non bene liberantes.
8 Pilos in majori quantitate generantes.
9 Hæreditariam a Parentibus habentes diſpoſitionem.

V. *Prognoſis.*

1 Uterque affectus nihil mali involvit, ſed pro purgatione Naturæ habendus eſt.
2 Quando vero materia incongruis tentaminibus repellitur, facillime aſthmata, Catarrhi ſuffocativi, Convulſiones, aut, quod adhuc melius, febres mali moris ſuccedunt.
3 Collectiones nodoſæ in collo occurrentes efflоreſcentia ſcabioſa & manante ſenſim ſenſimque diſcutiuntur.
4 Achores & cruſta lactea facilius curantur, quam Tinea, inprimis, ſi hæc jam ſit inveterata.
5 Tinea confirmata & rebellis plerumque Capillorum defluvium poſt ſe ducit.

6 Neglecta & perverſe tractata in Lepram abire poteſt.
7 Mitior provectiori puerorum ætate ſæpius ſponte remittit & optimam valetudinem comitem habet.
8 Quod etiam achores & cruſta lactea faciunt, quæ vegetos floridoſque plerumque infantes poſt ſe relinquunt.

VI. *Remedia.*
1 Laxantia: Rhabarbarum, Manna, Mechoacanna, Diacydon. lucid. Jal. Specif. Jalap. Pulv. Cornach. Panac. ſolut. ☿ius dulc.
2 Anticatarrhalia: Rad. Sarſapar. Ariſtol. rot Bryon. Vincetox. Helen. Chin. Caryophyllat. Lapath. acut. Angel. Lign. Sanct. Saſſafr. Herb. Fumar. Saponar. Card. Bened. Fl. Samb. Sem. Aniſ. Aquileg. Tinct. ♁ii tartariſ. Tart. Eſſent. Succin. Antimon. crud. Hung. Lumbric. terreſtr. ppt.
3 Temperantia: Oc. ♋ ppt. Unic. foſſ. Conch. ppt. ♁ium diaph. Bez. mineral. Cinnab. ♁ii. nativ. ppt. Nitr. depurat. perlat.
4 Abſtergentia, exſiccantia & conſolidantia externa; Rad. Ariſtol. Lapath. acut. Helen. Fol. Nicot. Salv. in urina vel vino vel Lixivio communi decoquenda, Cret. Tut. ppt. Lap. Calaminar. Lithargyr. Ceruſſ. Liquir. Bryon. pulveretenus inſpergenda, oleum ovorum vel cheirinum cum 🝆 philoſoph. Unguent. Enul. & Nicot. commiſcendum.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis purgans pro Infant. ſemeſtri.
℞. *Pulv. Cornachin. gr. vj.* *ms. d. pro 1. vice.*
☿ii dulc. rit. parat. gr. j.

2 Alius pro Bimulo.
℞. *Specif. Jalappin.* ℈ſs. ij.
☿ii dulc. rit. par. gr. *ms. d. pro 1. vice.*

3 Potiuncula pro puero 8 annorum.
℞. *Syr. e cich. c. Rhab.* ▽ *Fl. acac.* ℥ſs.
Diacydon. lucid. Jal. a. ʒij. *ms. pro 1. vice.*
Salis abſinth. gr. iij.

4 Species pro potu Ordinario.
℞. *Rad. Sarſapar.* *Ebor. a* ʒiij.
Chin. *Fl. til.*
Gramin. *pap. rh. a. p. j.*
Liquir. a. ℥ſs. *Sem. Anis.*
Raſ. Lign. Sanct. *Aquileg. a.* ʒj.
Saſſafr. *Inciſ. contuſ. d. ad ch.*

5 Eſſentia anticatarrhalis.
℞. *Eſſ. Lign.* *ms. d. Nutrici quotidie 30.*
Tinct. ♁ii tartariſ. a ʒſs. *gutt.*

6 Alia.
℞. *Tinct. Tartar. acr.* ʒij. *ms. uſurpetur, ut præcedens.*
Eſſent. Succin. ʒj.

7 Pulvis expellens & temperans.
℞. *Conch. ppt.* *Lumbr. terreſtr. ppt.*
Oc. ♋. ppt. *Cinnab. ♁ii a* ʒi.
Antimon. crud. Ung. a ʒij. *ms. f. Pulv. Doſ. varia ratione ætatis.*

8 Decoctum abſtergens.
℞. *Rad. Lapath. acut.* ʒj. *Coq. in Lixivio communi vel*
Helen. *Urinæ puerorum, ablue*
Ariſtoloch. roſ. a. ʒſs. *Achores & poſt exſiccatio-*
Herb. Sapon. Mſs. *nem* 🝆 *ovorum vel ce-*
Nicot. p. j. *ræ inunge.*

9 Unguentum Foreſti.
℞. *Vitel. Ovor. ad duritiem coct. N. XVI.* *exprimatur oleum, totieſque coque & exprime donec ſpumam non amplius emittat, abjectis hinc fæcibus, oleum in vaſe clauſo ſervetur ad uſum.*
Myrrh. ʒj.
Rad. Ari ʒſs.
Helleb. nigr. gr. iv.
ms & coque in ferrea ſartagine abſque flamma, donec ſpumam emittat, tum

10 Oleum abſtergens & conſolidans.
℞. *Olei ovor.* ʒſs. *ms. inungatur bis per diem.*
philoſoph. ʒij.

VII. *Methodus Medendi.*
1 In cruſta lactea & Achoribus non tantum infantes ſed & Nutrices ſunt expurgandi, ut ſanguinis ſerique labes corrigatur.
2 Convenit hunc in finem laxantia ☿lia aliaque leniora in uſum trahere & aliquoties repetere.
3 Subjungantur & interponantur anticatarrhalia remedia, temperantia, leniterque expellentia.
4 Repurgato corpore externa abſtergentia & conſolidantia locum habent.
5 Tinea eandem expoſcit Methodum Medendi, eademque remedia ac cruſta lactea.
6 Si pili admodum conglutinati ſunt remediorumque applicationem impediunt, forcipe abſcindantur.
7 In ficoſa Tinea rebelli & refractaria applicans Dropacem, omnemque cutem corruptum cum eodem auferunt, vulneratumque poſtea caput debitis remediis priori ſuo nitori reſtituunt.

VIII. *Cautelæ Practicæ & Obſervationes.*
1 Cruſta Lactea & Tinea perite ſunt tractandæ, ne retropulſæ inſignia damna inducant.
2 Ab omnibus igitur repellentibus quam maxime ſibi cavendum eſt.
3 Ad hanc claſſem referuntur Adſtringentia, Sulphurata & formulæ nimium aquoſæ externe uſurpatæ.
4 Ut remedia eo melius affectum ſuum exerere poſſint, opus eſt Diæta congrua: alias optatus ſcopus haud obtinetur.
5 In cruſta lactea quidam Naſturtium frixum vel cum axungia porcina ſubactum cum fructu imponunt.
6 Alii ſpiritum tantum Vini ſimplicem vel myrrhatum applicant.
7 Satius eſt hos affectus cutaneos aliquandiu ſibi relinquere, quam juſto citius reprimere.

Plures Cautelas vid. in Tab. de Scabie.

Caput Quintum.

De

Dentitione Difficili.

I. *Definitio.* Dentitio difficilis eſt dentium cum ſummo dolore aliiſque gravioribus ſymptomatibus contingens eruptio, firmioribus plerumque gingivis originem ſuam debens.

II. *Differentia.*
Dentitio difficilis alia ſolito difficilius tantum procedit, nec ulla periculoſa conjuncta habet ſymptomata, alia eſt difficillima & vitæ diſcrimine ſtipata.

III. *Signa.*
1 Circa ſeptimum plerumque menſem dentes e gingivis prorumpunt & primo quidem canini, poſtea inciſores & tandem maxillares, nullo certo circa ſingulorum eruptionem ſervato ordine.
2 Qui tamen tardioris ſunt temperamenti poſt anni demum ſpatium aut ſerius dentes ſuos primos acquirunt.
3 Sentiunt tenelli pruritum in gingivis, dolori ſatis exquiſito conjunctum.
4 Digitis continuo gingivas contrectant & cibos calidos reſpuunt.
5 Copioſam Salivam ex ore emittunt.
6 Inquieti ſunt & continuo clamitant.
7 Gingivæ hinc inde tubercula & nodos, dentium erupturorum teſtes, formant.
8 In aliis Diarrhœa concurrit, ubi plerumque res facilius procedit.
9 In aliis vero alvus adſtricta eſt, cui febricula, quandoque ſatis intenſa, comes eſt, Convulſionibus non raro & intercurrentibus frequentibus pavoribus ſtipata.
10 Somnus hoc in caſu fere nullus, & appetitus proſtratus eſt.
11 Continuant hæc ſymptomata, remittuntque, donec Natura finem ſibi præfixum obtinuerit.

VI. *Subjectum.*

1 Difficiliori dentium eruptioni expoſiti ſunt Infantes firmioribus & craſſioribus gingivis præditi.

2 Cholerici ſimul & temperamenti activioris.

3 Adſtrictione alvi laborantes.

4 Lacte acriori, ſalſo & ſpiſſiori nutriti.

V. *Prognoſis.*

1 Melius eſt infantes dentitione laborantes Vomitus & Diarrhœas pati, quam alvi conſtipationem.

2 Pavores frequentius occurrentes cum febricula intenſiori Convulſiones minantur.

3 Gingivas ſuperne albicantia referre puncta, dentes mox erupturos indicat.

4 Qui tam firmas habent gingivas, ut dentes haud erumpere poſſint, Convulſionibus non raro moriuntur.

VI. *Remedia.*

1 Laxantia leniora: Manna, Syr. roſ. ſolut. e pom. laxat. Fl. perſ. Violar. Clyſter.

2 Diapnoica; Pulv. Bezoard. Hal. ▽ Fl. Samb. Scorzon. Fl. Til. Oc. ♋. ppt. C. C. Phil. ppt. Ung. Alc. ppt. Lumbr. terreſtr ppt. ♁ diaph. Bezoard. min. Cinnab. ♁ii, nativ. Nitr. perl. Sal. Prunell.

3 Demulcentia & Paregorica externa: Mucilago Sem. Pſyll. & Cydon. cum ▽ Alth. & Lactuc. extract. mel. cum butyr. rec. permiſtum, ∘∘∘ Amygd. dulc. Pinguedines Lepor. Gallinarum, Anſerum, Gingivis inunctæ, Baculi Liquiritiæ contuſi & ad lambendum exhibiti.

4 Amuleta collo appenſa & ad mordendum propinata: dens Lupi, Cryſtallus, Jaſpis, argento incluſi, Radix Ireos flor.

5 Specifica: Sanguis recens e criſta Galli nigricantis inunctus, chalybs ſepties & ultra candefactus & in lacte caprino vel muliebri extinctus, ad mordendum exhibitus, dentes Hominis, Equi primum nati, Viperæ maſculæ, pellis Lupi, Lana agnina, Gingivis applicata, Cerebella Leporis, Gallinarum, Pullorum, cum Melle ſubacta & gingivis inuncta.

Formulæ Remediorum.

1 Potio Laxans.

℞. *Mann. Calabr.* ℥vj.	ℨiſs.
Salis polychr. gr. iij.	*d. pro* 1. *vice.*
Diſſolv. in ▽ *Fl. Til.*	

2 Pulvis Laxans.

℞. *Specif. Jalappin. gr.* viij.	*gr.* j. *ms. F. Pulv. d. pro* 1. *vice.*
Mercurii dulc. rit. par.	

3 Aqua diapnoica.

℞. ▽ *Fl. Til.*	*Cinab.* ♁ij.
Samb.	*Nitr. perl. a* ℈ſs.
Card. Mar. a. ℨj.	*Tab. e Succ. Citr.* ℥iſs.
C.C. phil. ppt.	*ms. d. ſingulis* 4. *horis cochl. ij.*
♁*ii diaph. a.* ℈j.	

4 Mucilago demulcens.

℞. *Mucilag. Sem. Pſyll.*	▽ *Fl. Samb.* ℥vj.
Cydon.	*Mel. roſat.* ℨſs.
c. ▽ *Malv. extract. a.* ℨſs.	*ms. pro inungendis Gingivis.*

5 Unguentum demulcens.

℞. *Butyr. recent.*	*ms. uſurpetur, ut præcedens.*
Mel. rec. a. ℨſs.	

6 Aliud.

℞. *Pingued. Gallinar.*	∘∘ *Amygd. d.* ℥j.
Lepor. a. ℥ii.	*ms. ut prius uſurpandum.*

VII. *Methodus Medendi.*

1 Quando alvus eſt adſtricta, aperire eandem convenit vel per Clyſteres vel lene laxans.

2 In concurſu febriculæ exhibeantur pulveres vel ▽ diapnoicæ.

3 Externe vero Gingivæ demulceantur per inunctionem emollientium & mucilaginoſorum, exhibito ſimul dente lupi vel rad. Irid. flor. ad mordendum.

4 Nutrix vero utatur hoc tempore Diæta lubrica, diluente, ne ſanguis & lac orgaſmum concipiant & ſymptomata exacerbent.

VIII. *Cautelæ & Obſervationes.*

1 Sanguis e criſta Galli & Cerebrum leporis humores vehementer alliciunt, & ſæpiſſime malum adaugent.

2 Dentes variorum animalium nullam præ dente Lupi peculiarem habent efficaciam.

3 Quando Gingivæ admodum ſunt firmæ, quidam inciſionem per Lancettam ſuadent, ſed cavendum, ne ulcera ſuccedant.

4 In convulſionibus Infantum dentitionem difficilem ſecutis quidam Venæſectione cum fructu uſi ſunt.

5 Celebrat eandem tanquam Specificum Sydenhamius.

6 Salia volatilia neque in Convulſionibus neque febricula concurrentibus locum habent.

Caput Sextum.

De

Nævis Maternis.

I. *Definitio.* NÆvi Materni ſunt vitia ſ. maculę diverſæ figuræ, magnitudinis & coloris, externe Infantis cuti impreſſæ, a fortiori Matris phantaſia originem habentes.

II. *Differentia.*

1 Ratione figuræ, alii fructus: Ceraſa, Fraga, Mora; alii animalcula varia: mures, araneas, veſpertiliones, bufones; alii maculas tantum latas repræſentant.

2 Ratione coloris: diverſi ſunt, & rerum relatarum colorem plerumque imitantur.

3 Ratione partis affectæ: alii occurrunt in facie, alii in pectore, in femoribus alii, alii in aliis corporis partibus. Ubi notandum, quod illa pręcipue fœtus pars lædi ſoleat, quam gravida in ipſo phantaſiæ fortioris conceptæ momento vel in ſuo corpore tetigit, vel in alio intenſius intuita eſt.

4 Ad nævos quoque hoſce referenda ſunt varia in lucem allata conformationis vitia, ut labia leporina, defectus manuum, digitorum, brachiorum & ſimilia, ex perverſa imaginatione plerumque originem ſumentia.

III. *Signa.*

1 Horum enarratione opus non eſt, cum ipſo adſpectu ſtatim ſeſe prodant.

2 Illud autem notandum, quod ſtatim a partu non ſemper figuram ſuam legitimam, ſed puncta tantum minora ſæpius referant, quæ demum poſt aliquot menſes elevantur & ſenſim ſenſimque augmenta capiunt, donec ad juſtam pervenerint magnitudinem & figuram.

IV. *Subjectum.*

1 Infantes, quorum matres rem aliquam inſigni appetitu efflagitavere, nec ejuſdem compotes factæ ſunt.

2 Quæ mutilata membra vel alias, res deformes ex improviſo cum horrore adſpexere.

3 Quæ ex ſubitaneo incendii, murium, bufonum ſimiliumque rerum aſpectu terrore graviori perculſæ ſunt.

V. *Prognoſis.*

1 Recentes magis medicationi obediunt, quam inveterati.

2 Quo latioris ſunt ambitus & profundiores, eo difficilius curantur.

VI. *Remedia.*

1 Sympathetica: Secundinarum & Sanguinis lochialis recentis & adhuc calentis vel e Matre vel aliis puerperis deſumti applicatio, manus mortua adhuc calens affricta, Lignum fulmine tactum, ſanguis piſcis Barbi, varia magnetica applicata; fructuum, quorum figuras referunt, primo anno collectorum, impoſitio.

2 Chirurgica: Exſtirpatio vel per Sectionem vel per Cauterium potentiale, vel Ligaturas.

Formulæ Remediorum.

His opus non eſt, cum ipſæ res modo nominatæ illas abſolvant.

VII. *Methodus Medendi.*

1 Quando infantes adhuc ſunt teneriores & juniores, ſympathetica remedia tentare decet, ubi optimum ſæpius habent effectum.

2 His vero in caſſum adhibitis Chirurgicum auxilium implorandum.

3 Si baſes nævorum anguſtæ magis quam latæ ſunt, inſtituantur ligaturæ, quæ hoc in caſu cum fructu in auxilium vocantur.

VIII. *Cautelæ & Obſervationes.*

1 Gravidæ præprimis a medio geſtationis tempore ad partum ſibi caveant ab animi pathematibus, & perverſis appetitibus: hoc enim tempore præcipue nævos corporibus Infantum imprimi obſervamus.

2 Sympathetica in ſubjectis ſenſibilioribus & junioribus locum habent, non item in aliis.

3 Commendant quidam pro exſtirpatione Spiritum Nitri, ſed caute cum eodem procedendum, ne frequentiori applicatione Inflammationes aliaque mala excitet.

4 In Sectione examinandum, annon vaſa ſanguifera majora ingrediantur nævum: quo in caſu debite ſibi proſpiciendum, ne hæmorrhagia gravior provocetur.

Caput Septimum.

De

Vermibus.

I. *Definitio.* Vermes ſunt Inſecta in Juniorum præcipue inteſtinis generata, calori partim deficienti, partim cruditati primarum viarum originem debentia.

II. *Differentia.*

1 Alii ſunt longi, teretes, Lumbricos terreſtres æmulantes, in inteſtinis præcipue, quandoque vero ipſo etiam Ventriculo, hoſpitantes.

2 Alii lati ſunt, duplicisque obſervantur generis; vel enim ex pluribus minoribus, ſemen Cucurbitæ æmulantibus, ſibique invicem cohærentibus ſunt compoſiti, vel ſimpliciter abſque internodiis lati ſunt, plurium ulnarum longitudinem referentes, & ad inſtar glomeris quandoque convoluti, ubi *Tæniarium* nomen aſſumunt.

3 Alii ſunt teretes parvi, Vermiculis in caſeis reperiundis ſimiles, vel acus ſutorias majores figura referentes, in inteſtino recto præcipue ſtabulantes, *Aſcarides* vocati.

4 Interdum etiam alia generantur animalia in inteſtinorum cavo, cum inſolitis concurrentibus ſymptomatibus, ſicuti exempla ranarum, ſerpentum, vermium aculeatorum productorum proſtant.

III. *Signa.*

a Lumbricorum ſtricte ſic dictorum:

1 Frequens narium pruritus, & frictio.

2 Morſus atque Vellicatio ſtomachi tempore matutino præcipue contingens, cum multa ſputatione.

3 Ventris inflatio atque durities.

4 Pavores ſub ſomno, dentium ſtridores & non raro ſpaſmodici contractiones cum ſubſequentibus Convulſionibus.

5 Genarum inconſtans color, modo rubicundus, modo pallidus, oculorumque ſubſidentia.

6 Appetitus vagus, cum alvo modo liquida, modo obſtructa.

7 Inprimis vero appetentia ſingularis panis.

8 Siticuloſitas, præcipue matutino tempore.

9 Nauſea quandoque & Vomitus, ſi in Ventriculo hoſpitentur Lumbrici.

10 Urinæ turbidæ, crudæ, cum ſedimento albicante, furfureo.

11 Dolores Capitis, quandoque ſatis inſignes, interdum vero magis obtuſi.

12 Atrophia corporis & univerſalis fere flacciditas.

b Vermium latorum:

1 Præter nominata ſigna continua fere appetentia.

2 Morſus abdominis frequentes.

3 Summa corporis macilentia.

c Aſcaridum.

1 Plura modo nominatorum ſignorum.

2 Pruritus peculiaris in inteſtino recto, ægrotos mirum in modum diſcrucians, cum conjuncto teneſmo.

IV. *Subjectum.*

1 Lumbricis obnoxii ſunt pueri voraces, nullam Diætam obſervantes, corpuſque debito moto haud exercentes.

2 Cibos dyſpeptos, mucidos in larga quantitate aſſumentes & aquam deſuper ingurgitantes.

3 Præprimis, qui jejuno ſtomacho multum panis edunt & nocturno tempore ingurgitatione aquæ Ventriculi calorem deſtruunt.

4 Vermibus latis obnoxii magis ſunt adulti, eadem Diætæ vitia comittentes.

5 Aſcarides quoque adulti potius quam juniores experiuntur.

V. *Prognoſis.*

1 Lumbrici quo majores & copioſiores, eo plura & vehementiora excitant ſymptomata.

2 Exinde enim Cardialgiæ, Palpitationes Cordis, Vomitus, dolores colici, Diarrhœæ, Febres inordinati typi, motus ſpaſtici & convulſivi aliaque mala non raro originem habent.

3 Cum aliis morbis complicati omnia exacerbant & inprimis in malo hypochondriaco-hyſterico ſpaſtica molimina maximopere adaugent.

4 Menſium quoque obſtructio & flatulentia Abdominis non raro ab iiſdem originem habet.

5 Lumbrici enecati & in inteſtinis putrefacti febres malignas & lethalia inducere poſſunt ſymptomata.

6 In acutis quoque occurrentes orgaſmum ſanguinis & deliria adaugent.

7 Incipientibus febribus ſi vivi, aut iiſdem declinantibus ſi mortui, excernuntur, malum eſt. *Hippocrat. Aphor.*

8 In omni graviori morbo vermes ſponte exire, malum; inprimis ſi ægrotus inſigni virium debilitate laboret.

9 Quando ex inteſtinis in Ventriculum migrant, Nauſea, Vomitus, Cardialgia, Singultus exinde excitantur.

10 Vermes rubicundi, ſanguine repleti, inteſtinorum læſionem innuunt, facileque Febres malignas inducunt.

11 Sanguinis ſtillæ e naribus in febribus continuis nonnunquam Vermium latentium ſigna ſunt, ut graves teſtantur Auctores. *Baglιv.*

12 Vermes lati univerſum fere Inteſtinorum tractum occupantes graviſſima quoque excitant ſymptomata & difficillime exſtirpantur.

13 Aſcarides quoque, etiamſi præter pruritum in ano & teneſmum nihil incommodi afferant, pertinaciſſime tamen ſeſe gerunt & difficulter remediis obediunt.

VI. *Remedia.*

1 Vermes enecantia: rad. Gentian. Cichor. Ariſtoloch. rot. Zedoar. Gramin. Allii, Herb. Abſinth. Card. bened. Fumar. Abrotan. Matricar. Salv. Hyperic. Tanacet. Marrub. albi, flor. Cent. min. Perſic. Sem. Santon. Tanaceti, Myrrha, Corallina, Mercurius vivus, Antimon. crud. Cinnab. ♄ii & nativ. Æthiops miner. Vitriol. ♂ tis, ejuſdemque Tinct. *Elix.* propr. Parac. Lumbrici terreſtr. Externe Fel. Tauri inſpiſſat. aliaque amaricantia, Vitrum quoque Venetum ſubtiliſſime pulveriſatum, cum melle commixtum & umbilico ſingulis noctibus applicatum.

2 Eoſdem

2 Eoſdem enecantia & evacuantia: Mercurius dulcis rite paratus, Trochiſci hermetici, Colocynthiaca & Aloetica, Pulvis ad Vermes Auguſtan. Externe Unguentum de Arthanita.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis anthelminticus.

℞. *Pulv. ad Verm. Aug. ʒii.*	*Sacchar. roſat. ʒiij.*
Corallin. ʒi.	*ms f. Pulv. Doſ. ℈i. quotidie mane in lactr ſumendus.*
☿ii. dulc. rit. par. ʒſs.	

2 Alius.

℞. *Sem. Santon.*	*Mercurii dulc. rit. par. ã ℈i.*
Fœn. græc. ℈ii.	*Scammon. Sulph. gr. XV.*
C. C. uſt.	
Diaph. ♂lis.	*Doſ. ℈ſs. ad ʒſs. Lun. decreſente per 3. vel 4. dies.*
Corallin. ppt.	

3 Alius.

℞. *Sem. Santon. ʒii.*	*quotidie ſtomacho jejuno cum melle Doſ. una.*
Pulveriſat. div. in iv. part. æq. exhibeatur	

4 Aqua Mercurialis Baglivi.

℞. *Mercurii crud. recte purgati ℥j.*	*Macerentur per 2. horas, ſæpe ac fortiter agitando, poſtea decanta aquam & cola, relicto in vaſe Mercurio.*
▽ Gramin.	
Portulac. ã ℥iv.	

5 Pulvis *Mercurialis.*

℞. *Æthiop. Miner. gr. vi. viii.*	*pideo vel vitreo mortario & exhibeatur.*
ms cum Saccharo in la-	

6 Nodulus laxativus.

℞. *Rad. Gentian.*	*Fol. Senu. ſ. ſt. ʒvi.*
Gramin. ã ℥ſs.	*Rhabarb. elect. ℥ſs.*
Cyclam. ʒii.	*Agar. albiſſ.*
Herb. Tanacet.	*Fibr. Helleb. nigr. ã ʒii.*
Salv.	
Marrub. alb. an. Mſs.	*Vitriol. ♂tis.*
	Salis Abſinth. a. ʒi.
Fl. Perſi.	*Inciſ. & contuſ. affund. ℔i. ▽*
Hyper. a p. i.	*fervent. & Vin. alb. generos. ℔. ii. Doſis varia pro*
Bacc. Laur. ʒii.	
Sem. Santon. ʒi.	*ratione ætatis.*

7 Clyſter anthelminticus.

℞. *Rad. Filic. ℥i.*	*°° abſinth.*
Herb. Tanacet.	*amygd. amar. a ℥ſs.*
Marrub. alb. a Mſs.	*Salis gemm. ℈ii.*
Coq. in lacte vel ▽.	*ms applicetur calide.*
Add. Mel. roſ. ℥j.	

8 Linimentum Ahthelminticum.

℞. *Unguent. de Arthanit. ℥ſs.*	*F l. Tauri inſpiſſat. ℈i.*
	°° Colocynth. q. ſ. f. Liment.

9 Suppoſitorium in Aſaridibus.

℞. *Aloes*	*Succ. Abſinth. inſpiſſat. ʒſs.*
Myrrh.	
Pel. Taur. inſpiſſat. a ʒi.	*c. ſ. q. Mellis f. l. a Suppoſitorium.*

VII. *Methodus Medendi.*

1 Eo allaborandum, ut non tantum Vermes enecentur, ſed & ſimul expellantur.

2 Interponenda propterea ſunt enecantibus expellentia, vel ſtatim cum iiſdem conjungenda.

3 Exhibentur autem optime tempore matutino & continuantur per aliquot dies, donec probe fuerint expurgati, cui fini ſupra nominata remedia optime ſatisfaciunt.

4 Ne vero nova progenies producatur, Diæta conveniens ſuadenda, & omnia dyſpepta, ſaccharata, mellita, nec non Lacticinia interdicenda ſunt.

VIII. *Cautelæ & Obſervationes.*

1 Commoventia amara, diutius abſque evacuantibus in uſum vocata, ſymptomata ſæpius exacerbant.

2 Amaricantia talia phlegmaticis magis conveniunt quam ſanguineis.

3 In his majori efficacia ſeſe commendant Acida, ut pote quæ etiam Vermes enecare obſervantur.

4 Potentiſſime Vermes pellunt Colocynthiaca, mitius jam Aloetica.

5 Cortici Peruviano anthelminticam quoque virtutem adſcribunt Obſervatores Uratiſlavienſes.

6 Hypericum ab Antiquis pro Vermibus enecandis commendatum eſt, ſed dubium, annon illis verminoſis affectibus, qui a Faſcino inducti eſſe credebantur, oppoſitum fuerit.

7 Cretam decoctam vel in ſubſtantia aſſumtam a vulgo aliquoties cum fructu uſurpatam fuiſſe novi.

8 C. C. uſtum ſpecificam haud habet efficaciam.

9 Sem. Santon. Corallinam quoad effectum longe poſt ſe relinquit.

10 Ad Lumbricos latos præcipue Salvia a quibuſdam laudatur.

11 Lumbrici hi ſæpius in Scorbuticis inveniuntur, ubi ſuccus Naſturtii acquatici expreſſus, quotidie matutinis horis exhibitus, commendatur.

12 Aſcaridibus non tantum reſiſtendum per interna, per os aſſumta, ſed & Clyſteres & Suppoſitoria anthelmintica, ut eo certius enecentur.

13 Vitrum Venetum & Herbam Sabinam cum melle ſubacta & in cortice Nucis juglandis excavato applicata deſtinat vulgus Vermi umbilicali. An talis detur, a pleriſque recte dubitatur.

14 Circumforanei lumbricos expulſos pulveriſant & denuo ægrotis exhibent, non abſque effectu. Eorum locum ſupplere poſſunt Lumbrici terreſtres.

CAPUT OCTVAUM.

DE *Crinonibus.*

I. *Definitio.* Crinones ſ. Comedones ſunt Animalcula pilorum majorum craſſitiem adæquantia, coloris cineritii plus minus nigricantis, in poris cutis ſtabulantia & materiæ ſeroſo lymphaticæ ſtagnantis & corruptæ ortum debentia.

II. *Differentia.*

Ab aliis Vermibus corpus occupantibus differunt, cum figura & magnitudine, tum etiam loco affecto, quod quidem ex ſingulorum deſcriptione facile patet.

III. *Signa.*

1 Contabeſcunt ſenſim ſenſimque Infantes.

2 Inquieti ſunt & inſomnes, inſignemque pruritum præprimis in dorſo ſentiunt.

3 Appetitus vagus eſt: delectantur frigidis potius quam calidis cibis.

4 Neque ullum corporis agumentum capiunt.

IV. *Subjectum.*

1 Infantes Lympha viſcidiori gaudentes.

2 Nullam Diætam obſervantes, & corpus a ſordibus non bene repurgantes.

V. *Prognoſis.*

1 Nihil fere incommodi inferunt, niſi quod pruritu moleſti ſint, & nutritionem non nihil impediant.

2 Quando tamen malum prorſus negligitur, tunc ſenſim ſenſimque in Atrophiam abire poteſt.

VI. *Remedia.*

1 Lenia laxantia Mercurialia: Specif. Jalappin. & Pulv. Cornach. cum Mercurio dulci Diacydon. lucid. Jal. Panacea ſolutiva.

2 Diapnoica: ♁ium diaphor. Bezoard. min. ♁ium crud. Cinnab. ♁ii & nativ. Oc. ♋ ppt. C. C. phil. ppt. lumbr. terreſtr. Tinct. ♁ii, Tartar.

3 Externe: Balnea abſtergentia ex herbis aliquot cum lacte vel aqua parata: abraſio poſtea per cruſtam panis, aut novaculam.

Formulæ Remediorum.

1 Pulvis laxans pro Infante 6 annorum.

℞. *Pulv. Cornach. gr. XV.*	*gr. vj.*
Mercurii dulc. rit. par.	*ms f. Pulv. pro 1 vice.*

2 Pulvis laxans pro Infant. 4. annor.

℞. *Syr. e pom. lax.* | *Salis polpchr. gr. ij.*
Diacydon. lucid. Jal. | *▽ fragor par.*
ā ℥ſs. | *ms pro 1. vice.*

3 Pulviſculus diapnoicus.

℞. *Oc. ♋ ppt.* | *ms f. Pulv. bis per diem ad*
Antimon. crud. Hung. | *℈ſs. vel gr. XV. exhibendus.*
Lumbr. terreſtr. ppt. ā ʒſs.

4 Tinctura diuretica & diaphoretica.

℞. *Tinct. ♁ii tartar. ʒij.* | *ms Doſ. gutt. XX. ſingulis*
Eſſent. alexiph. St. ʒj. | *diebus mane in potu Thee.*

VII. *Methodus medendi.*

1 Pro Crinonibus exſtirpandis Balneis infantes immergendi ſunt, ut pori cutis eo melius aperiantur.

2 Poſtea dorſum lacte illinatur & quando vermiculi capitibus prominent, tunc novacula vel cruſta panis abradantur.

3 Interne, ut craſis ſanguinis corrigatur, adhibeantur lenia laxantia, diapnoica & diuretica leniora.

4 Præprimis congrua Diæta inſtituatur & corpus externum, quantum poſſibile, mundum ſervetur.

CAPUT NONUM.

DE

Cardiogmo.

I. *Definitio.* Cardiogmus eſt Cardialgiæ ſpecies, cum anxietate præcordiorum & dolore gravativo conjuncta, a flatulenta abdominis & Ventriculi diſtenſione, diaphragma comprimente, originem habens.

II *Differentia.*

Differt a Cardialgia adultorum gradu: hæc latior eſt, illa ſtrictior; provenit Cardialgia non tantum a variis contentis, Ventriculum gravantibus, ſed & interdum a ſanguine in vicinia congeſto: Cardiogmus vero cruditates tantum primarum viarum, flatus & Vermes pro cauſa agnoſcit.

III. *Signa.*

1 Anxietates & Anguſtiæ præcordiorum, cum reſpirandi difficultate conjunctæ.

2 Nauſea, Anorexia & Vomitus interdum concurrens.

3 Copioſus Salivæ in os effluxus, ſi Vermes ſubſunt.

4 Febricula quandoque ſatis intenſa, Convulſiones non raro comites habens.

IV. *Subjectum.*

1 Infantes a Meconii inquinamentis non bene liberati.

2 Saburram viſcidam, mucoſam in primis viis foventes.

3 Vermibus laborantes.

4 Sudores; Achorum aliarumque efflorescentiarum retroceſſionem experti.

V. *Prognoſis.*

1 Cauſa quo levior, eo mitior quoque effectus.

2 Ructus & flatus erumpentes levamen patienti afferunt.

3 Melius eſt alvum apertam, quam obſtructam eſſe.

4 Si Febricula intenſior concurrit cum pavoribus Convulſiones metuendæ ſunt.

VI. *Remedia.*

1 Alvum aperientia: Clyſteres.

2 Saburram primarum viarum expurgantia, lenia emetica: Aurum fulminans, Syr. Fl. perſ. Oxym. Squillit. Rad. Ipecac. Cathartica: Manna, Pultic. Mann. Specif. Jalappin. Pulv. Cornachin. Mechoac. Mercurius dulc. Sal. Cathart. amar.

3 Incidentia, reſolventia: Rad. Zedoar. Galang. Pimpinell. alb. Herb Card. bened. Abſinth. Cent. min. Tartar. Vitriol. Arcan. dupl. Sal. digeſtiv. Sylv.

4 Carminativa leniora: Confect. Anis. Cort. ☉rum, Cardomom. Cinamom. Trag. ſuav. Externe Unguenta & Linimenta Carminativa.

5 Tonica martialia: Tinct. Vitriol. ♂tis Lud. e pom. Borſd. Croc. ♂tis ♁tus Stahlii cum Salinis incidentibus commiſcendus.

Formulæ Remediorum.

1 Potiuncula emetica pro infant 1 e m. annorum.

℞. *Syr. Flor. perſ. ℥ij.* | *▽ Veron. ℥iij.*
Emer. ʒſs. | *ms pro 1. vice.*

2 Pulvis emeticus pro Inſant 2 annorum.

℞. *Rad. Ipecac. gr. vj.* | *ms pro 1. vice.*
Salix abſinth. gr. ij.

3 Pulticula pro bimulo.

℞. *Pulticul. Mann. ℥j.* | *D. ſucceſſive.*

4 Clyſter Carminativus.

℞. *Decoct. Chamom. & Sem.* | *Mel. anthos. a ʒſs.*
Fœnic. vel Anis. ℥iv. | *Salis Gemm. ℈j.*
Add. ∘∘ Anth. | *ms. Iniiciatur calide.*

5 Pulvis incidens & Carminativus.

℞. *Oc. ♋ ppt.* | *Confect. Anis. ʒij.*
♁ii diaph. | *ms F. Pulv. bis, ter per diem*
Tartar. Vitriol. ā ʒi. | *ad aliquot cultri cuſpides*
Salis Abſinth. ʒſs. | *exhibendus.*

6 ▽ Carminativa.

℞. *▽ Fœnic.* | *Oc. ♋ ppt. ā ℈i.*
Chamom. ā ℥iſs. | *Spir. Aniſ. ʒj.*
ad ſtat. ſ. V. ʒſs. | *Syr. Cort. ☉rum ℥ſs.*
♁ii diaph. | *ms cochleatim porrigenda.*

7 Unguentum Carminativum.

℞. *Unguent. Cardiac. u ſ. ʒſs.* | *Cumin. ā ℈j.*
∘∘ Aneth. ʒij. | *ms pro inungendo Ventre.*
deſt. Carv.

VII. *Methodus Medendi.*

1 Ne ſymptomata ingraveſcant, optimum eſt, ut alvus quantocyus per Clyſterem aperiatur.

2 Evacuentur poſtero die primæ viæ vel per Emeticum, ſi nihil obſtet, vel ne Catharticum.

3 Subjungantur reſolventia & Carminativa, interne & externe in uſum vocanda.

4 Colophonis loco uſurpentur ſelecta Martialia, ubi Tinctura Vitrioli ♂tis reliquis palmam præripit.

5 Quando Vermes ſubſunt, ſpecialiter ad hos reſpiciatur, & convenientibus ſupra nominatis remediis iisdem obviam eatur.

VIII. *Cautelæ & Obſervationes.*

1 A calidioribus remediis in Cardiogmo abſtinendum eſt: commovent tantum materiam & non corrigunt.

2 Carminativa leniora cum reſolventibus & incidentibus conjuncta optimum edunt effectum.

3 Præter interna remedia Unguenta Carminativa externe illita egregie ſe gerunt.

4 Eadem Unguenta laudem ſuam tuentur in flatulenta abdominis diſtenſione, vulgo pro concretione partium habita, quæ eximie exinde mitigatur.

Reliqui Affectus, quos Infantes cum Adultis communes habent, videantur ſupra, ſuis quiſque locis.

FINIS.

SE-

SERIES
TABULARUM.

Præcognita Medicinæ 1
Tab. I. De Phyſiologia *ibid.*
II. De Pathologia 15
III. De Semiotica 35
IV. De Methodo Medendi 54
V. De Chirurgia 80
VI. De Diæta 94
VII. De Plethora 101
VIII De Hæmorrhagiis in Genere 102
IX. De Hæmorrhagia Narium 103
X. De Hæmoptyſi 105
XI. De Vomitu cruento 106
XII. De Fluxu Hæmorrhoid. nimio 108
XIII. De Fluxus Hæmorrhoidum defectu 110
XIV De Fluxu Menſium nimio 111
XV. De menſium defectu 113
XVI. De Hæmorrhagia uterina 115
XVII. De Lochiorum defectu 116
XVIII. De Mictu cruento 117
XIX. De Hæmorrhagiis Paſſivis 119
XX. De Congeſtionibus in Genere 120
XXI De Cephalalgia Sanguinea 122
XXII. De Cephalæa & Clavo Hyſterico 123
XXIII. De Otal ia 126
XXIV. De Odontalgia 127
XXV. De Cardialgia 128
XXVI. De Colica 130
XXVII. De Malo Hypochondriaco-Hyſterico 132
XXVIII. Dæ Hæmorrhoidibus cœcis 135
XXIX De Doloribus Arthriticis in Genere 136
XXX. De Hemicrania 138
XXXI. De Pleuritide ſpuria 140
XXXII. De Nephritide ſpuria 141
XXXIII. De Malo Iſchiadico 142
XXXIV De Podagra 143
XXXV. De Rheumatiſmo & Arthritide vaga 146
XXXVI. De Inflammationibus in Genere 148
XXXVII. De Phrenitide & Paraphenitide. 151
XXXVIII. De Ophthalmia 152
XXIX. De Angina 154
XL. De Pleuritide & Peripneumonia 156
XLI. De Hepatide & Splenitide 158
XLII. De Inflammatione Ventriculi & Inteſtinorum 160
XLIII. De Paſſione Iliaca ſ. Volvulo 162
XLIV. De Nephritide 163
XLV. De Inflammatione Uteri 165
XLVI. De Infarctibus Scirrhis & Exulcerationibus Viſcerum 166
XLVII. De Infarctu Pulmonum 168
XLVIII. De Infarctu Lienis 169
XLIX. De Infarctu Hepatis 171
L. De Atrophiæ 172
LI. De Tuberculis ſcirrhoſis Pulmonum 174
LII. De Scirrho Lienis 176
LIII. De Scirrho Hepatis 177
LIV. De Vomica Pulmonum 179
LV. De Empyemate 181
LVI. De Exulceratione Pulmonum ſ. Phthiſi 183
LVII. De Exulceratione Hepatis & Lienis 186
LVIII. De Exulceratione Renum & Veſicæ 187
LIX. De Calculo Renum & Veſicæ 189
LX. De Vitiis ſeri & lymphæ ac variis inde dependentibus affectibus in Genere 192
LXI. De coryza humida 193
LXII. De Lippitudine ſ. Ophthalmia ſeroſa 195
LXIII. De Salivatione ac Ptyaliſmo 197
LXIV. De Tuſſi humida 198
LXV. De Aſthmate humido 202
LXVI. De Vomitu 205
Tab. LXVII. De Diarrhœa 207
LXVIII. De Cholera humida 209
LXIX. De Fluxu Cœliaco & Linteria 211
LXX. De Fluxu Hepatico 212
LXXI. De Hæmorrhoidibus ſeroſo-mucoſis 213
LXXII. De Dyſenteria benigna 214
LXXIII. De Incontinentia Urinæ 216
LXXIV. De Diabete 217
LXXV. De Pollutione nocturna & Gonorrhœa benigna 218
LXXVI. De Fluore albo ſimplici 220
LXXVII. De Sudore nimio 222
LXXVIII De Gravedine & dolore capitis catarrhali 223
LXIX. De Brancho & Raucedine 224
LXXX. De Catarrho Suffocativo 225
LXXXI. De Tuſſi ſicca 228
LXXXII. De Aſtmate ſicco 229
LXXXIII. De Ictero 231
LXXXIV. De Ructibus & Inflatione Ventriculi 234
LXXXV. De Flatulentia 235
LXXXVI. De Obſtructione alvi 237
LXXXVII De Stranguria 238
LXXXVIII De Dyſuria 240
LXXXIX. De Mictione imminuta 241
XC, DE Iſchuria ſ. Urinæ ſuppreſſione 242
XCI. De Sudoris ſuppreſſione & defectu 244
XCII. De Cachexia & Chloroſi 246
XCIII. De Leucophlegmatia & Anaſarca 247
XCIV De Aſcite 248
XCV. De Tympanite 251
XCVI De Hydrocephalo 252
XCVII. De Hydrope pectoris 253
XCVIII. De Hydromphalo & Hydrocele 254
XCIX. De Oedemate 255
C. De Soda ſ. Orexi 257
CI. De Fœtore Oris 258
CII. De Fœtore Sudoris 259
CIII De Scabie benigna 260
CIV De Scabie maligna 261
CV. De Scorbuto 263
CVI. De Gonorrhœa virulenta 265
CVII. De Lue Venerea ſ. Malo Neapolitano 267
CVIII. De Cancro 270
CIX. De Motibus ſpaſtico-convulſivis in Genere 272
CX. De Spaſmis 273
CXI. De Aſthmate ſpaſtico ſ. convulſivo 275
CXII. De Incubo ſ. Ephialte 276
CXIII. De Colica Convulſiva 277
CXIV De Convulſionibus 278
CXV. De Epilepſia 279
CXVI De Palpitatione Cordis 281
CXVII. De Singultu 282
CXVIII. De Teneſmo ſ. adſtrictione alvi 283
CXIX De motibus deficientibus in Genere 285
CXX. De Tremore 287
GXXI. De Vertigine 288
CXXII. De Soporoſis Affectibus 289
CXXIII. De Apoplexia 291
CXXIV. De Paralyſi & Hemiplexia 292
CXXV. De Lipothymia & Syncope 294
CXXVI De Uvulæ prolapſu 296
CXXVII. De Procidentia ani 296
CXXVIII. De Impotentia virili 298
CXXIX. De Febribus in Genere 299
CXXX. De Febre Ephemera ſ. diaria ſimplici & plurium dierum 302
CXXXI. De Febre Synocha ſ. Continente 303
CXXXII. De Synochio putrida ſ. Continente compoſita 305

De Fe-

Tab. CXXXIII. De Febre Continua 306
CXXXIV. De Febre Bilioſa ardente 308
CXXXV. De Cauſo ſ. Febre Ardente ſtricte ſic dicta 310
CXXXVI. De Febre Inflammatoria 312
CXXXVII. De Febre Catarrhali benigna ſ. continua Veterum quotidiana 313
CXXXVIII. De Febre Maligna & Epidemica 315
CXXXIX. De Variolis Diſtinctis 317
CXL. De Variolis Confluentibus 320
CXLI. De Variolis Adultorum 322
CXLII. De Morbillis 324
CXLIII. De Febre Scarlatina 326
CXLIV. De Purpura Urticata 327
CXLV. De Purpura Rubra ſ. benigna 328
CXLVI. De Purpura Alba ſ. maligna 329
CXLVII. De Febre Catarrhali maligna ſ. petechizante 331
CXLVIII. De Febre Petechiali 333
CXLIX. De Febre Dyſenterica ſ. Dyſenteria c. Febre acuta 336
CL. De Febre Caſtrenſi ſ. Hungarica 337
CLI. De Peſte 339
CLII. De Febre Quotidiana intermittente 342
CLIII. De Febre intermittente Tertiana legitima 343
CLIV. De Febre Tertiana notha ſ. anomala & maligna 348
CLV. De Febre Quartana 350
CLVI. De Febribus duplicatis & triplicatis 353
CLVII. De Febre Lenta 354
CLVIII. De Febre Hectica 356
CLIX. De Febre Tertiana continua 359
CLX. De Febre Quartana continua 361
CLXI. De Febre Rheumatica 362
CLXII. De Febre Scorbutica 364
CLXIII. De Febribus Corruptis & nondum typicis 365
CLXIV. De Affectibus Senſuum internorum & externorum in Genere 366
CLXV. De Hypopio & Pterygio 367
CLXVI. De Cataracta & Gutta ſerena 368
CLXVII. De Tinnitu & Suſurro Aurium 369
CLXVIII. De Gravitate Auditus & Surditate 370
TAB. CLXIX. De Læſionibus Guſtus & Olfactus 371
CLXX. De Memoriæ debilitate 372
CLXXI. De Mania 373
CLXXII. De Melancholia 374
CLXXIII. De Rabie Canina 376
CLXXIV. De Tarantiſmo 377
CLXXV. De Noctambulatione 378
CLXXVI. De Noſtalgia. ib.
CLXXVII. De Appetitu depravato & aucto 379
CLXXVIII. De Anorexia 380
CLXXIX. De Sitis exceſſu & defectu 382
CLXXX. De Morbis Mulierum in Genere 383
CLXXXI. De Sterilitate 384
CLXXXII. De Mola 385
CLXXXIII. De Melancholia ac Mania uterina 387
CLXXXIV. De Pica & Melacia 389
CLXXXV. De Nauſea ac Vomitu 390
CLXXXVI. De Varicibus 391
CLXXXVII. De Abortu 392
CLXXXVIII De Fœtu mortuo 393
CLXXXIX. De Partu 395
CXC. De Partu difficili ſ. Dyſtocia 396
CXCI. De Secundinarum Retentione 398
CXCII. De Procidentia Uteri 399
CXCIII. De Doloribus poſt Partum 400
CXCIV. De Diarrhœa Choleriode 401
CXCV: De Tumore abdominis ibid.
CXCVI. De Lactis Abundantia 402
CXCVII. De Defectu Lactis 403
CXCVIII. De Lactis Vitiis 404
CXCIX. De Tumore Apoſtematode Mammarum 405
CC. De Papillarum Fiſſuris 406
CCI. De Retentione Meconii 407
CCII. De Aphthis 408
CCIII. De Intertrigine 409
CCIV. De Achoribus, cruſta Lactea & Tinea ibid.
CCV. De Dentitione difficili 410
CCVI. De Nævis maternis 411
CCVII. De Vermibus 412
CCVIII. De Crinonibus 413
CCIX. De Cardiogmo. 414

IN-

INDEX RERUM.

A

ABdominis Tumor. vid. Tumor Abdominis.

Abortus quid ſit 392 Differentia ibid. Signa ib. Subjectum ib. Prognoſis ib. Remedia ib. Methodus medendi 393 Cautelæ ibid.

Abortum præcavet in quibuſdam Venæſectio ſingulis menſibus inſtituta ibid.

Abſceſſus Definitio 53. & 79 Differentia ibid. Signa ibid. Prognoſis ibid. Cura 79 Cautelæ & Obſerv. ibid. ad aures & pedes in Vomica pulmonum ſalutares 179 aurium extrorſum ruptus periculoſior quam introrſum 126

Abſinthium & ex eo parata in Pica & Malacia interne non exhibenda 390

Abſorbentia, quomodo adhibenda in Febre quartana continua 359 nimia quid efficiant in Febre bilioſa ardente 309 c. acido Citri ſaturata commendantur in Tuſſi c. Febre catarrhali 202 commendantur in Hectica 358 cum adſtringentibus laudantur in Diabete 214 per ſe in Tuſſi chronica caute uſurpanda 202

Abſorbentium abuſus vitandus in Soda 258 fixorum nimium uſum in Febre miliari quænam mala ſequantur 331

Abſtergentes injectiones commendantur in incontinentia urinæ ab ulcere 217

Abſtergentia & Balſamica conſolidantia ſuadentur in Gonorrhœa ſimplici poſt virulentam 220

Achores quid ſint 409. quomodo differant ibid. horum ſigna ibid.

Acida, excepta aciditate Citri pectori ſunt inimica 186 melius pura, quam dulcificata, exhibentur in Febre 301 blanda commendantur in Diabete 218

Acidulæ in Congeſtionibus vitandæ 122 nocent in Hydrope 251 ob vim adſtrictoriam promovent Infarctum Lienis 171 nocent in Phthiſi 187 quibuſnam conveniant in Podagra 146 quando locum habeant in Scirrho Hepatis 179 quando conveniant in Scirrho Lienis 177

Adſtrictio quid ſit 73 ejuſdem differentia ib. indicantia ib.

Adſtringentes pulveres vitandi in inflammatione Uvulæ prolapſæ 301

Adſtringentia remedia 73 horum formulæ 74. 75 modus operandi 75 regulæ & cautelæ ibid. fortiora in Abortu cum hæmorrhagia enormiori caute exhibenda 393 in Diabete, præmature exhibita, quid pariant 218 in Fluxu Cæliaco & Lienteria caute uſurpanda 212 in Fluxu Hepatico fugienda ibid. in Hæmorrhagia narium nihil efficiunt 103 105 vitanda in Incontinentia urinæ. 217 quando exhibenda in infarctu pulmonum 169 quando conveniant in inflammatione 150 nimis mature exhibita in Lippitudine quid efficiant 196 in Nephritide ſpuria quid cauſentur 142 commendantur externe in Procidentia Ani 297

Acupunctura Japonenſium allegatur in doloribus arthriticis 137

Aeris definitio 95. differentia ib. regulæ & obſerv. ibid.

Aer frigidus nocet in Empyemate 182. frigidus & humidus producit Coryzam 195 humido frigidus vitandus in Catarro ſuffocativo 227 quomodo ad morbos contribuat 29

Ætas junior Plethoræ ſubjecta eſt 101 virilis hæmorrhoidibus obnoxia 136

Ætatis definitio 10 diviſio ibid. juxta eam corporis & actionum diverſitas ib. ſeqq.

Album Græcum optimum in Angina, gargariſmatibus additum 155 ſpecificum in Aphthis 408

Alcalinæ Tinct. acerrimæ laudantur in Lue Venerea 270 commendantur in Ictero 231 in Paralyſi 294 c. eſſ. Pimpin. Helen. &c. in Tuſſi humida 20

Alexipharmaca calida nocent in Febre tertiana anomala 350 in Variolis 319 in Quartana 353

Aloetica nocent in hæmorrhagia narium 105 it in Vomitu cruento 108

Aloeticis abutentes Hæmorrhoidibus ſunt obnoxii 135

Aluminis pulvis tibialibus in fœtore ſudoris inſperſus eſt noxius 259

Alvus quomodo laxa conſervanda in Cauſo 311 in Febre bilioſa ardente aperta ſervanda 309 adſtricta exacerbat ſymptomata in Febribus malignis & epidemicis 316 clauſa quomodo reſeranda in Febre Petechiali 335 in Febre Purpura urticata 328 in Febre Rheumatica 361 in Febre tertiana continua 360 per remedia purgantia in variolis non eſt aperienda 317 laxa in Febre petechiali præſtat adſtricta 335

Alvi adſtrictio quid ſit 283 ejuſd. differentia ibid. ſigna ib. ſubjecta ib. prognoſis 284 remedia ibid. methodus med. ib. Cautelæ 285 ſolvitur in Plethoricis V.S. in pede 284 a ſanguinis ebullitione quomodo tractanda ib. promovet excretionem morbillorum 326

Amygdalæ dulces cum ei paratæ gelatinæ commendantur in Diabete 218 harum Ol. ſuadetur in Dyſuria a cantharidibus 241 amaræ allegantur in Rabie canin. 376 harum ol. commendatur in aurium ſiccitate 370

Anagallis Fl. puniceo eſt ſpecifica in mania 374 in melancholia 375

Analeptica laudantur in Cachexia ab Hæmorrhagiis 247 diſſuadentur in Febre lenta 356 in Lipothymia 295

Analepticæ potiones commendantur in Catarrho ſuffocativo 227

Anaſarca vid. Leucophlegmatia

Anethum in vino maceratum eſt ſpecificum in Pica & Malacia 389

Anginæ definitio 154 differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prohnoſis ib. remedia 155 methodus medendi ibid. Cautelæ ibid. in eadem Bufo, in V.S. maceratus, commendatur externe, tanquam ſpecificum 156 Nitrum & Album Græcum in gargariſmate ibid.

Anginæ in Variolis adultorum quid indicent 323

Ani procidentia quid ſit 296 ejuſd. differentia ibid. ſigna 297 ſubjectum ibid. prognoſis ib. remedia ib. methodus med. ib. cautelæ ib. a dyſenteria vel diarrhœa quomodo tractanda ibid.

Animæ definitio 2 differentia ibid. finis ibid.

Animi pathemata quid ſint 97 eorum differentia ibid. regulæ & obſerv. ibid. ad morbos diſponunt 31 pariunt Cephalæam 124 cauſantur Hæmorrhagias uteri 115 Lochiorum ſuppreſſionem 117 Menſium defectum. 113

Aniſi ſeminis oleum in tuſſi humida laudatur 202

Anodynum ſelectum in Dyſenteria benigna 215

Anodyna, quando non ſint uſurpanda 103 quomodo exhibenda in Aſthmate ſpaſtico 276 correcta conveniunt in Cephalæa & Clavo 122 lenia commendantur in Colica ſanguinea 131 in Coryza humida 194 poſt uſum ſudoriferorum conveniunt in Doloribus Arthriticis 138 cum adſtringentibus quando conveniant in Fluxu Menſium nimio 307 Lenia commendantur in Hæmorrhagia narium 105 correcta commendantur in Inflammat. Uteri 166 quando exhibenda ſint in Podagra 146 male exhibentur in Scorbuto 265 cum adſtringentibus & theriacalibus commendantur in Vomitu 206

Anorexia quid ſit 380 ejuſd. differentia ibid. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis *ib.* remedia 381 methodus medendi *ib.* cautelæ *ibid.* poſt morbos ſuperatos occurrens quid quandoque indicet *ibid.*

Anticatarrhalia calidiora & volatilia in Catarrho ſuffocativo quid efficiant in Sanguineis Plethoricis 227 calida quando noceant in Coryza humida 195 corrigentia commendantur in Gonorrhœa virulenta 267 in Gravedine cum ſelectu præſcribenda 224

Antihect. Pot. vulg. uſus rejicitur in Phthiſi. 186

Antimonium crudum eſt ſpecificum in ſcabie 260. 261 ejus ſuffitus in Fluore albo non admodum tutus 221 fumus robuſtioribus in Tuberculis ſcirrhoſis pulmonum

num commendatur 175
Antimonialia fixa laudantur in Variolis adultorum 323
Antirheumaticæ pil. conveniunt in Salivatione ac Ptyaliſmo 198
Antiſcorbutica commendantur in Aſcite 251
Antivenerea ligna in ſcabie non exhibenda c. regimine diaphoretico 261
Apertio clauſarum partium quid ſit 89 hujus cautelæ ibid.
Aphæreſeos definitio 92. differentia ibid.
Aphthæ quid ſint. 408 harum differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus med. *ib.* cautelæ *ib.* in Febre catarrhali maligna utpl. ſunt lethales 332
Apophlegmatizantia 64 horum modus operandi *ib.* Regulæ & cautelæ 65 conveniunt in odontalgia idiopathica 127
Apoplexia quid ſit 291 ejuſd differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjecta *ib.* prognoſis *ib.* remedia 292 methodus med. *ib.* Cautelæ *ib.* in eadem ſpecificus eſt Balſamus Succini *ib.*
Appetitus quid ſit 8. ejuſd. differentia *ib.* ſedes *ib.* cauſa efficiens *ib.* obſervationes *ib.* uſus *ib.* ingens in acutis ſine prægreſſa criſi quid indicet 380
Appetitus depravatus & auctus quid ſit 379 differentia *ib.* Signa *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ibid.* methodus medendi 380 cautelæ *ibid.*
Aqua fabrorum & aluminoſa prudenter adhibenda in ædemate 257 Reg. Hungar. commendatur externe in nimio frigore febrium 343
Aqua arterialis Caroli Muſitani deſcriptio 120
Aquilegiæ decoctum commendatur externe in impotentia virili 298
Arcanum duplicatum male præparatum quid cauſetur in atrophia 174
Ari Rad. commendatur in Aſthmate humido 204 in infuſo laudatur in Vomica pulmonum 180
Armoracia allegatur in tympanite 252
Aromatica ſpirituoſa interne Maniam exacerbant 374
Artemiſiæ carbo eſt ſpecif. in epilepſia 280
Arteriæ diſſectæ majoris periculi ſunt quam venæ 119
Arteriotomiæ definitio 87 locus *ib.* modus operandi *ib.* uſus *ib.* obſervat. & cautelæ *ib.*
Arthritici doloris definitio 136 differentia *ibid.* ſigna 137 ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi 138 cautelæ *ibid.*
Arthritici dolores in ſenibus, partibuſque inferioribus difficulter curantur 114
Arthriticorum urina quomodo diſtinguenda ab urina calculoſorum 137
Arthritidis vagæ definitio 146 differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum 147 prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi *ib.* cautelæ *ib.*
Artuum amputatio quid ſit 93 ejuſdem differentia *ib.* cauſa *ib.* modus *ib.* cautelæ *ib.*
Aſciæ piſcis pinguedo quas virtutes obtineat in ophthalmia 154
Aſcitis definitio 249 differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia 250 methodus medendi *ib.* cautelæ *ib.*
Aſcites, ſi eidem Diarrhœa accedat, quid indicet 249 poſt Febres intermittentes quomodo tollatur 250 in eo rejiciuntur Canthar. 251
Aſthma humidum quid ſit 202 ejuſd. differentia *ib.* ſigna 203 ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi 204 cautelæ 204 quandoque degenerat in Peripneumoniam 203 cum excretione materiæ mucoſæ & magna tuſſi citius curatur quam hiſce deficientibus *ib.* in Febribus acutis periculoſum *ib.* in eo commendatur extractum liquidum Stahlii 204 media ex Nicotiana caute propinanda 205
Aſthma ſiccum quid ſit 229 ejuſd. differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum 230 prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi *ib.* cautelæ 231 cum ſcirrhoſa hepatis labe difficillime curatur 230 a Variolis & morbillis quomodo tractetur a Sydenhamio 231
Aſthma ſpaſticum ſ. convulſivum quid ſit 275 ejuſd. differentia ib. ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi 276 cautelæ *ibid.* ab eo tandem oritur hydrops pectoris 275
Atrophia quid ſit 172 ejuſd. differentia *ib.* ſigna 173 ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi 174 cautelæ *ib.* ab incantationibus eſt peſſima 173 quandoque tollitur per Febres intermittentes *ib.* quandoque ſola Tinct. ♂tis Ludov. & arcano duplicato curatur 174 in ea doſes minores medicamentorum commendantur *ibid.* in principio ejus malæ præſcribuntur nutrientia *ib.*
Auditus gravitas vid. Gravitas auditus
Aurantiorum Cort. commendantur in Anorexia 381 in Incubo 277 eſſent. commendatur in Cardialgia 129 in Colica 131
Aurium dolor exquiſitior eſt quam oculorum. 126
Aurum fulminans convulſiones potentiſſime præcavet 407

B

BAlnea & ſtuphæ ſudatoriæ, quid in illis obſervandum 245 ex herbis aromaticis & leniter emollientibus commendantur in ſterilitate 385 nocent in malo iſchiadico 143 emollientia commendantur in atrophia 174
Balſamus Indicus externe quid efficiat in Podagra 146 mineralis laudatur in Phthiſi 185 mundificans nervinus D. Stahlii ubi proſit 127 Scherzerianus laudatur in torminibus a Dyſenteria 215 Succini eſt ſpecificus in Apoplexia 292
Balſama cephalica quid efficiant in coryza Sanguineor. & Cholericor. 195 in gravedine caute adhibenda. 224
Balſamica acria in Cephalæa quando uſurpanda 125 in Phthiſi fugienda & cur 186 in principio Gonorrhœæ virulentæ 267
Barbette emplaſtrum ſaponatum commendatur in incontinentia urinæ 218 quando locum habeat in malo Iſchiadico 143 laudatur in nephritide 165 allegatur in ſcirrho lienis 176
Beccheri pilulæ laudantur in Aſthmate humido a ſuppreſſione fluxuum ſanguinis 204 tollunt Diarrhœam 209 laudantur in Febre catarrhali ad libertatem alvi promovendam 315 commendantur in Febre Quartana 352 conveniunt in Febre Quotidiana intermittente 347 in Febre Tertiana intermittente 346 in Fluore albo 221 in Fluxu cœliaco & lienteria 211 in Gravedine & dolore capitis catarrhali 224 in Hæmorrhoidibus ſeroſo-mucoſis 213 in Pollutione nocturna & Gonorrhœa 219 commendantur in Salivatione a vitio hypochondriorum 198 in Tuſſi pectorali 200 in ▽ Meliſſæ & Cinamomi ſolutæ laudantur in Vomitu 205
Beccabungæ ſuccus commendatur in ſtomacace 264
Bellidis Flor. ſuccus laudatur in infarctu Lienis 171
Billis definitio 5 differentia *ibid.* materia *ibid.* de Bile obſerv. ſemioticæ 48
Bilis carnis atri allegatur tanquam antepilepticum 272 crocea in diarrhœa excreta quid indicet 208
Birckmanni pulvis ſtomachicus convenit in Tuſſi humida ſtomachali 201
Biſtortæ radix commendatur in Angina in gargariſmatibus 155
Bolaria rejiciuntur in Febribus 300 cur vitanda in Febre epidemica 316 nocent externe in hæmorrhoidibus verrucoſis 136
Branchus & Raucedo quid ſint 224 horum differentia *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis 225. remedia *ib.* methodus medendi *ib.* cautelæ *ib.* in illis commendatur aqua Veron. ſpirit. Stahlii *ib.* vitandus abuſus expectorantium *ib.*
Bubones, niſi in peſte promte matureſcant, ſunt funeſti 39 exciſi & pulveriſati ſunt ſpecifici in peſte 341 Venerei melius per interna quam externa curantur 267
Bufo in S. V. maceratus commendatur in Angina 156 exſiccatus laudatur in Apoplexia 292 in Comate vigili & ſomnolento 290 eſt ſpecificus in Hydrope 247 & 250 exſiccatus mali imponitur in odontalgia 127

Cache-

C

Cachexiæ & Chloroſeos definitio 246 differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia 247 methodus medendi *ib.* cautelæ *ib.*

Cachexia ab hauſtu frigidæ difficulter tollitur *ib.* in illa vitanda diuretica fortiora *ib.* quando Salia Volatilia in illa poſſint adhiberi *ib.* per adſtringentia tractata parit catarrhum ſuffocativum. *ib.*

Cacochimiæ definitio 21. differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* obſervat. *ib.* correctio quid ſit 72 ejuſd. differentia *ib.* indicantia *ib.* remedia *ib.* remediorum modus operandi 73 regulæ & cautelæ practicæ *ib.*

Calculorum definitio 24 differentia *ib.* materiæ *ib.* ſubjectum *ib.*

de *Calculis* obſervationes *ib.*

Calculi Renum & Veſicæ definitio 189 differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum 190 prognoſis *ib.* remedia 191 methodus medendi *ib.* cautelæ 192

Calcis vivæ aqua convenit in tumore œdematoſo cum ruboribus 257

Calidiora medicamenta ad lochia promovenda non præſcribenda & cur? 166

Camphora in Hydromphalo & Hydrocele parum efficit 255 in Inflammationibus interne cur non danda 150 non convenit in Mictu cruento 118. vitanda in Nephritide aut cum cautela adhibenda 165 externe in Oedemate nullius eſt uſus 257

Camphorata in cephalæa quando uſurpanda 125 commendantur in comate 290 quando conveniant in coryza humida 194 quamdiu in Pleuritide & Peripneumonia poſſint applicari 157

Cancer Salivatione exacerbatur 272

Cancri ſigna 270 ſubjectum 271 prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi *ib.* cautelæ 272 exulcerati curati exemplum 271

Cancri mammarum definitio 62 & 270 differentia *ib.* ſigna 92 cauſæ *ib.* curatio *ib.* prognoſis *ib.* cautelæ & obſervat. *ib.*

Cancri combuſti externe commendantur in Rabie canina 376

Canthariides in Aſcite caute adhibendæ 251 rejiciuntur in Gonorrhœa 220

Capitis dolor catarrhalis vid. Gravedo

Cardialgiæ definitio 128 differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjecta *ib.* prognoſis 129 remedia *ib.* methodus medendi *ib.* cautelæ *ib.* ſyncopticæ, quando fiant in febre bilioſa ardente 308

Cardialgia quando periculoſa 129 quomodo in ea adhibenda opiata *ib.*

Cardiogmus quid ſit 414. ejuſd. differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi *ib.* cautelæ *ib.* in eo commendatur Tinctur. Vitrioli ♂tis *ib.*

Cardui Mar. ſemen eſt ſpecificum in omnibus inflammationibus internis 159

Caries oſſium quid ſit 84 ejuſd. ſigna *ib.* cauſa *ib.* prognoſis *ib.* cura *ib.* cautelæ & obſerv. *ib.*

Caries dentium quomodo præſervanda 128

Carminativa quando danda ſint in colica 132 calidiora vitanda in Colica bilioſa & ſanguinea *ib.* tonica quando in Cauſo adhibenda 312 in principio flatulentiæ vitanda 237

Carunculæ urethrę quomodo in Gonorrhęa exſtirpandę 167

Cariophyllorum oleum commendatur in Odontalgia 128

Caſcarilla vid. Chacarilla.

Caſſia auget flatulentiam & atoniam 237

Caſtrationis definitio 93 differentia *ib.* indicantia *ib.* prognoſis *ib.* operatio *ib.* cautelæ & obſervat. *ib.*

Cari ſigna 289 ſubjecta *ib.* remedia 290

Caſeus recens cum pelle leporina applicatus laudatur in Podagra 145

Cataractæ definitio 368 differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi 369 cautelæ *ib.*

Catarrhi ſuffocativi definitio 225 differentia *ib.* ſigna 226 ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi 227 cautelæ *ib.* in eodem commendatur rad. Aſari *ib.* quando locum in illo habeant catarrhalia *ib.*

Catheteriſmus quid ſit 90

Catheteris differentia *ib.*

Catheteriſmi indicantia *ib.*

Catheter quomodo applicandus *ib.* de eo cautelæ & obſervationes *ib.*

Cauſtica in tumoribus œdematoſis male applicantur 251

Cauſus vid. ſub. Febribus

Cauteriſatio ubi fugienda 120 glandulæ lacrymalis commendatur in lippitudine 196

Centaurium minus laudatur in proſtratione appetitus idiopathica 391

Cepæ aſſatæ commendantur in ſtranguria 239

Cephalææ differentia 124 chronicæ curatu difficiles *ib.* ſigna generalia *ib.* ſpecialia *ib.* venereæ & ulceroſæ ſig. *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi 125 cautelæ *ib.*

Cephalæa ex hypochondriis orta quando exacerbetur Martialibus *ib.* in quanam preſint veſicatoria 126

Cephalalgia ſanguinea quid ſit 122 ejuſd. differentia *ib.* ſigna *ib.* idiopathica quid ſit *ib.* ejuſd. ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia 123 methodus medendi *ib.* cautelæ *ib.*

Cerberus triceps quid de eo cenſendum in febre tertiana anomala ex maligna 350

Cerebrum in parte anteriora corruptum parit læſionem olfactus 371

Chacarillæ cortex & extractum laudantur in Diarrhœa 209 in Diarrhœa in variolis nimium urgente 318 ſunt ſpecifica in Dyſenteria 215 commendatur in dolore dorſi & lumborum in Variolis 318 commendatur in Febribus in Vomitu nimio 303 in pleuritide 157 habet vim diaphoreticam 323

Chamomillæ & Galeopſ. Fl. decoctum c. vino commendantur in fluore albo 221 ejuſd. decoctum laudatur in Pica gravidarum 390

Chæreſolium quid de eo ſentiendum in inflammationibus 253

Chelidonii maj. herba externe ſuadetur in Aſcite 250 radix, tanquam ſpecificum, laudatur in ictero 233

China Chinæ diſſuadetur in Febre tertiana continua 361 in Febribus exhibita excitat Bulimum 379

Chirurgiæ definitio 80 differentia *ib.* operationes *ib.* inſtrumenta *ib.* remedia 81 finis *ib.* cautelæ & obſerv. *ib.*

Chloroſis vid. Cachexia

Choleræ humidæ definitio 209 differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum 16 prognoſis 210 remedia *ib.* methodus medendi *ib.* cautelæ *ib.*

Cholericorum morbi. 33

Chylificationis definitio 9 differentia *ib.* organum *ib.* cauſa efficiens *ib.* uſus *ib.* obſervationes *ib.*

Cibus & Potus quomodo hominem ad morbos diſponant 130

Cibi definitio 95 differentia *ib.* regulæ & obſerv. *ib.*

Cibi lubricantes conveniunt in ſcirrho hepatis 388

Cichorium laudatur in affectibus hepatis 172 ejuſd. rad. laudatur in ſcirrho lienis 177 ejuſd. & Taraxaci aliorumque ſucci pro calidioribus laudantur infarctu lienis 171

Cinnabaris ♁ii commendatur in variolis confluentibus in ceſſatione ſalivationis 322

Cinnabarina quando locum habeant in convulſionibus 273 in ptyaliſmo hypochondriaco doſi minori exhibenda 198 cum nitroſis ebullitionem humorum mitigant in Cephalalgia ſanguinea 123

Circuli ſanguinis definitio 2 differentia *ib.* organum *ib.* cauſa efficiens *ib.* finis *ib.* obſervationes *ib.*

Citri ſuccus recens laudatur in Febre catarrhali maligna 333 in Febre petechiali 335 ad æſtum Febris tertianæ continuæ temperandum 360

Clavi hyſterici definitio 123 ſigna 124

Clauſuræ partium differentia 89 ſigna *ib.* prognoſis *ib.* methodus medendi *ib.*

Clyſteres acres commendantur in Catarrho ſuffocativo 227 quales adhibendi in Colica convulſiva 278 quinam conveniant in Febre caſtrenſi cum dyſenteria 339 carminativi in Flatulentia caute adhibendi 237 quales eſſe debeant in Hepatitide & Splenitide 159 quales in Inflammatione uteri ſint adhibendi 166 acres com-

commendantur in Lethargo 289 nimium emollientes in Obſtructione Alvi in ſenibus vitandi 239 quales in Purpura rubra noceant 329

Cochleariæ ſuccus commendatur in Stomacace 264 ſpiritus in Stomacace vitandus & cur 265

Coctionis & cruditatis definitio 36 differentia *ib.* ſigna 37 cauſa efficiens *ib.* de his obſerv. *ib.*

Colicæ definitio 130 differentia *ib.* ſigna generalia *ib.* ſpecialia *ib.* ſubjecta *ib.* prognoſis *ib.* remedia generalia *ib.* ſpecialia 131 methodus medendi *ib.* cautelæ 140 pertinaci ſuperveniens ſudor copioſus quid indicet 130 bilioſæ Cholerici maxime ſunt obnoxii *ib.*

Colica flatulenta minoris eſt periculi quam bilioſa & convulſiva *ib.*

Colicæ convulſivæ definitio 277 differentia *ib* ſigna *ib.* ſubjecta *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi 278 cautelæ *ib.* in Colica convulſiva exhibenda purgantia ſelectiſſima *ib.*

Collyrium weisbachii commendatur in Ophthalmia 153

Comatis ſomnolenti ſigna 290 vigilis *ib.* utriuſque remedia *ib.* ſubjecta *ib.*

Commoventia nocent in ſcirrho Lienis 271. fortiora & evacuantia in morbis mulierum caute exhibenda 384

Comitiſſæ unguentum allegatur in Diabete 218 camphoratum in Iſchuria 243

Conceptionis definitio 14 requiſita *ib.* locus *ib.* cauſa efficiens *ib.* & graviditatis ſigna *ib.* de conceptione obſervat. *ib.*

Congeſtionum in genere definitio 120 differentia *ib.* ſigna 121 ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi *ib.* cautelæ *ib.* completarum & incompletarum ſymptomata 25

Conſuetudinis ægrotandi definitio 34 differentia *ib.* ſubjectum *ib.* de ea obſervat. *ib.*

Convulſiones quid ſint 278 earund. differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjecta *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi 279 cautelæ *ib.* quando periculoſæ in variolis 318 quandoque per Febrem tertianam ſolvuntur 345

Corallia melius dantur in declinatione Febris & cur? 77 ob duritiem vitanda in dentifriciis 259

Coriandri ſemen commendatur in vertigine 289

Corporis humani definitio 2 materia *ib.* mixtio *ib.* ſtructura *ib.* diviſio *ib.* obſervat. *ib.* & actionum diverſitas ratione ætatum 10 ſeqq. habitus & ex eo ſigna 43

Correctio motuum excedentium vid. Motus.

Corroboratio per Analeptica frigida quid ſit 77 ejuſd. differentia *ib.* indicantia *ib.*

Corroborantia ib. horum formulæ *ib.* modus operandi 78 regulæ & cautelæ *ib.*

Coryzæ humidæ definitio 193 differentia *ib* ſigna *ib.* ſubjectum 194 prognoſi *ib.* remedia *ib.* methodus medendi *ib.* cautelæ 195 ſi in ea in ſenibus mucus non bene procedat, quid indicet. 194

Cratonis M P. de Succino commendatur in Gravedine 224 in Hemicrania 139 in Odontalgia 128

Creta decocta cum fructu adhibetur in vermibus 413

Crinones ſ. Comedones quid ſint *ib.* horum differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi 414

Criſis quid ſit 38 ejuſd. differentia *ib.* tempus *ib.* ſubjectum *ib.* imminentis ſigna *ib.* præſentis 39 cauſa efficiens *ib.*

Critici dies 29

Criticæ evacuationes quando ſuſpectæ 39

Crocus Lochiorum fluxum promovet 117 ejus abuſus parit Lethargum 289 ♂tis ♁tus Sthalii laudatur in ſiſtendis Febribus intermittentibus 343

Crollii Extractum Panchymagogum commendatur in Coryza humida 194 in Gravedine 224

Cryſtallus montana in Cauſo cautiſſime uſurpanda & cur? 311 commendatur in Ictero 233

Cruſta Lactea vid. Achores.

Cucuphæ quando noceant 123 ex herba verbenæ commendantur in phrenitide 152 aromaticæ quibus non ſint ordinandæ in memoriæ debilitate 374

Curcumæ radix commendatur in Ictero 232

Cyclaminis ▽ laudatur in ſurditate a vi externa 371

Cynogloſſa M. P. ex ea commendatur in Cholera humida 210 in Dyſuria 240 in Hæmorrhagia uterina 208 laudatur in ſopienda Tuſſi 201 cum Cinnabarinis commendatur in Coriza humida 194

D

Decocta lignorum in Gonorrhœa virulenta diluta ſuadentur 267

Decubitus ex eo ſigna 53

Deglutitio quid ſit 9 ejuſd. organum ib. cauſa efficiens ibid.

Dens hominis mortui eſt ſpecificum in Odontalgia 127

de Dentibus obſervationes ſemioticæ 51

Dentitio difficilis quid ſit 410 ejuſd. differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum 411 prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi *ib.* cautelæ *ib.*

Dentium evulſio quid ſit 284 ejuſd. indicans ib. inſtrumenta ib. modus ib. cautelæ ib.

Diabetes definitio 217 differentia *ib.* ſigna *ibid.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia 218 methodus medendi *ib.* cautelæ *ib.*

Diagnoſtica ſigna 35

Diarrhœæ definitio 207 differentia ib. ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* remedia 208 methodus medendi *ib.* cautelæ 209 nimiæ quomodo in Variolis compeſcendæ 318 in ſalivatione accidentes quomodo tractandæ 270 in Febre catarrhali 272 in Febre Caſtrenſi 339 in Febre Catarrhali maligna quid requirant 333 quando innoxiæ in Febribus malignis & epidemicis 316 menſtruæ in gravidis innoxiæ 214 in Morbillis ſalutares obſervatæ *ib.* critices in Hepatitide ſalutares 158

Diarrhœa cholerìodes quid ſit 401 ejuſd. differentia ibid. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus med. *ib.* cautelæ *ib.* in ea commendantur Rhabarbarina ib.

Diætæ definitio 94 differentia ib. ætatum definitio 97 differentia ib. regulæ & obſervationes ib. reſpectu ſexus definitio 98 differentia ib. regulæ & obſervationes ib. reſpectu temperamentorum definitio ib. differentia ib. regulæ & obſervationes 99 ægrorum regulæ & obſervationes generales ib. ſpeciales ib.

Diæta Melancholicorum qualis eſſe debeat 376 aromatica commendatur in Anaſarca 248 qualis eſſe debeat in Salivatione 270 ſalſa & acida nocet Cancroſis 272 qualis eſſe debeat in Palpitatione cordis 282 aromatica convenit in Aſthmate humido 204

Diaphoreſis quid ſit 61 ejuſd. differentia ib. indicantia ib.

Diaphoretica remedia ib. horum formulæ ib. modus operandi 62 tempus exhibendi ib. regulæ & cautelæ ib.

Diaphoreticum regimen actuale nocet in Malo Iſchiadico 145

Diaphoretica fortiora nocent in Aſthmate ſpaſtico 276 in Exulceratione Renum & Veſicæ & cur 283 præmature data in Febribus quid efficiant 301 acria in Febre bilioſa ardente vitanda 309 non ſint nimis commoventia in Febre Inflammatoria 313 poſitive talia in Febre ſcarlatina non ſunt exhibenda 327 neque in Purpura urticata 328 fortiora quænam mala inducant in Splenitide & Hepatitide 159

per Diaphoretica Peſtis cura nunquam principaliter tentanda 342

Diæreſis definitio 86 ejuſd. differentia ib.

Differentia morborum eſſentialis ib. accidentalis ib. ſymptomatum 25

Diorthoſeos definitio 94 differentia ib. inſtrumenta ib. modus ib. uſus ib. cautelæ ib.

Diſcutientia commendantur in Colica ſanguinea 131 externe quando in Coryza humida applicanda 195 commendantur in Hæmorrhoidibus cœcis 137 in Odontalgia ſympathica 127 cum emollientibus in Procidentia Ani 297

Diureſis & per eam evacuatio quid ſit 59 ejuſd. differentia ib. indicantia 60

Diuretica remedia ib. horum formulæ ib. modus operandi ib regulæ & cautelæ 61 fortiora vitanda in Cachexia & Chloroſi 247 in Gonorrhœa &c. 220 in principio Dyſuriæ nullius uſus ſunt 241 nocent in Hæmorrhoidibus ſeroſo-mucoſis 214 vitanda in Mictione imminuta 242 oleoſa nocent in Nephritide 164 fortiora pariunt urinæ Incontinentiam 216 ſalina in morbis pectoris caute uſurpanda 254

Diureticæ Tincturæ commendantur in Anaſarca 248

Dolor acerbus in meditullio partis quid indicet in Gangræna 251
Dolores poſt partum quid ſint 400 horum differentia ib. ſigna ib. ſubjecta ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ ib. in eis a Foreſto commendatur decoctum Chamomillæ ib. vitanda pellentia & carminativa fortiora ib.
Doronici rad. commendatur in Vertigine 289
Dyſenteria benigna quid ſit 214 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia 215 methodus medendi ib. cautelæ ib. in ea adulti gravius affliguntur 214 in illa excrementa mucoſa ſunt magis periculoſa quam ſanguinea ib. in ea commendantur Clyſteres ex lacte 115 c. Lipothymiis quid indicent 295
Dyſtocia vid. Partus difficilis
Dyſuria quid ſit 240 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 241 cautelæ ib. cum excretione muci viſcidi difficulter curatur 240 it. ab Exulceratione Veſicæ ib.

E

Electuarium de Ovo commendatur in Paraphrenitide 152 in Mania 374
Elixir Polychreſtum Hallenſe laudatur in Peſte 341
Emeticum ſine pari Kortholti 271
Emmenagoga vid. Hæmagoga fortiora ad promovendum abortum ſumta pariunt ſterilitatem 385
Emolitio partium durarum quid ſit 75 hujus differentia ib. indicantia ib. remedia ib. formulæ ib.
Emollientium modus operandi 76 regulæ & cautelæ ib.
Emollientia ab initio in Angina non ſunt applicanda 155 vitanda in Ophthalmia 154 quando in Otalgia ſint uſurpanda 127
Emplaſtrum Ceratum matricale laudatur in malo Iſchiadico 134 Diachyl. ſimplex ubi conveniat in Angina 155 Diachyl. c. Gummatibus quando locum habeat in Angina ib. e Galbano camphoratum commendatur in Podagræ initio 146 de Meliloto in Odontalgia eſt optimum diſcutiens 127
Empyematis definitio 181 differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia 182 methodus medendi ib. cautelæ ib.
in Empyemate quale pus ſalutare ſit 181 pus omne non ſimul & ſemel evacuandum 182
Emulſiones commendantur in Catarrho ſuffocativo in Febre concurrente 227 quales conveniant in Febre inflammatoria 312 quænam locum habeant in Febre Purpura 329 ex ſem. IV. frigidis majoribus commendantur in ſtranguria 239 in Variolis in ſudore nimio 319
Emulſiva refrigerantia & narcotica vitanda in Raucedine & Brancho 225
Ephialtes vid. Incubus
Epilepſia quid ſit 279 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis 280 remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ ib tollitur quartana ib. a Lymphæ vitio quomodo tractanda ib. ab orgaſmo ſanguinis & ſeminis quomodo curetur ib. in ea tanquam ſpecificum commendatur bilis canis atri 273
Equinus teſticulus commendatur in hæmorrhagia uteri 398
Equitatio commendatur in Aſcite recentiori 251 in Melancholia 365 in Phthiſi 186 in Tympanite 252
Errhina & Ptarmica quomodo differant 65 horum indicantia ib. remedia ib. formulæ ib. horum remediorum modus operandi ib. regulæ & cautelæ ib. coryzam humidam quandoque graviorem reddunt 165
Errores Medicorum Practicorum quid ſint 5 horum cauſæ ib effectus in Variis morbis ib. ſeqq.
Errores naturæ quid ſint 27 horum differentia ib. cauſa efficiens ib effectus in variis morbis ib. ſeqq.
de Erroribus Medicorum & Naturæ obſervationes 28
Eſſentia Alexipharmaca Stahlii convenit in Diarrhœa in principio Variolarum 318 commendatur in Febre biliosa ardente 308 in Febre catarrhali maligna & epidemica 316 in Febribus corruptis minoribus doſibus exhibenda 365 laudatur in Febre inflammatoria 312 in Febre petechiali 335 in Febre tertiana continua verſus Paroxyſmum non exhibenda 363 c. eſſ. Scord. mixta commendatur in Febre tertiana maligna 350
Eſſent. dulc. Hallenſ. eſt verum Cardiacum 282 per eam curata Catalepſis 275 convenit in convulſionibus 273 commendatur tanquam anodynum in Diarrhæa 209 concentrata commendatur tanquam Analepticum in Febre Inflammatoria 313 in Hæmorrhoidibus ſuppreſſis 111 eſt ſpecificum in Mania 374 in Melancolia 375 laudatur in morbis oculorum 153 commendatur in Volvulo 163
Ettmulleri pulvis ex pulvere viperarum & cryſtallo montana commendatur in Febre dyſenterica 337 ejuſd. pulvis pro Lectimingis 217
Evacuationes per epicraſin ſunt optimæ in Tympanite 252
Eventus morbi modus 37 differentia ib. ſeq.
Euphragia laudatur in infuſo in oculorum affectibus 369
Exæreſis quid ſit 90 ejuſd. differentia ib.
Excreta & retenta quid ſint 96 horum regulæ & obſervationes ib. morbos inducunt 30
Expectorantia dulcia nimium exhibita nocent in Brancho & Raucedine 225 in Phthiſi 186 quomodo in Tuberculis ſcirrhoſis pulmonum exhiberi poſſint 176 vitanda in Vomica pulmonum 180 in quavis Tuſſi caute adhibenda 202
Expectoratio quid ſit 66 ejuſdem differentia ib. indicantia ib. remedia ib. modus operandi 67 regulæ & cautelæ ib.
Extractum liquidum Stahlii laudatur in Aſthmate humido pectorali 204
Exulceratio Hepatis & Lienis quid ſint 185 horum differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia 187 methodus medendi ib. cautelæ ib.
Exulceratio Pulmonum vid. Phthiſis
Exulceratio Renum & Veſicæ quid ſint ib. horum differentia ib. ſigna ib. ſubjectum 188 prognoſis ib. remedia ib. methodus med. 189. cautelæ ib.
Exulceratio viſcerum quid ſit 166 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum 167 prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 168. cautelæ ib.

F

Facies quid ſit 42 ejuſd. differentia ib.
ex Facie ſigna ib.
Facies Hippocratica ib.
Farcimina ex criſtis & teſtibus gallorum commendantur in impotentia virili 298
Faſciationis (Bandages) definitio 180
Faſciæ quomodo differant 81 quomodo applicandæ ib. harum uſus 82 cautelæ & obſervat. ib.
Faucium differentia 51
de Faucibus obſervat. ſemejoticæ ib.
Faventini (Leonelli) Pilulæ hydragogæ 250
Faces alvi quid ſint 5 quomodo differant ib. & 49 harum materia 5
ex Facibus alvinis ſigna 49
Febris definitio 299 differentia ib. ſigna 300 ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 301 cautelæ ib.
in Febre vitanda ſubadſtringentia 300 quid cenſendum de Sale digeſtivo Sylvii ib.
Febris ardentis ſtricte ſic Dictæ ſ. cauſi definitio 310 differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus med. 311 Cautelæ ib. ejuſd. obſervatio notatu digna 310
Febris biliosa ardens quid ſit 308 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 309 cautelæ ib. in ea criſis optime fit per vomitum. l. diarrhœam 39
Febris catarrhalis benigna ſ. continua quotidiana veterum 313 quid ſit ib. quomodo differat ib. ejus ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia 314 methodus medendi ib. cautelæ ib. per acria alexipharmaea tractata facile degenerat in malignam ib. in lentam degenerans quomodo tractanda ib.
Febris catarrhalis maligna petechizans quid ſit 331 ejuſd. dif-

differentia ib. ſigna ib. ſubjecta 332 prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 16 cautelæ ib.

Febris Caſtrenſis ſ. Hungaricæ definitio 337 ejusd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum 338 prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ 339

in Febre Caſtrenſi vitanda Theriacalia ib.

Febris continua quid ſit 306 ejusd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia 307 methodus medendi ib. cautelæ ib.

Febres corruptæ & nondum typicæ quid ſint 365 horum differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ ib. in his vitanda commoventia ib. commendatur Eſſent. alexipharmaca Stahlii c. eſſent. Scordi ib.

Febris dyſenterica quid ſit 336 ejusd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 337 cautelæ ib.

Febris ephemeræ definitio 302 differentia *ib* ſigna *ib*. ſubjectum *ib*. prognoſis *ib*. remedia *ib*. methodus medendi *ib*. cautelæ 303

Febris epidemicæ definitio 315 differentia *ib*. ſigna ib. ſubjectum *ib*. prognoſis *ib*. remedia 316 methodus medendi *ib*. cautelæ *ib*.

Febris hecticę definitio 356 differentia *ib*. ſigna ib. ſubjectum 357 prognoſis *ib*. remedia *ib*. methodus medendi 358 cautelæ *ib*. inveterata nulla remedia admittit 357 maxime aucta vertitur in continuam ib.

Febris inflammatoriæ definitio 312 differentia *ib*. ſigna *ib*. ſubjectum *ib*. prognoſis *ib*. remedia ib. methodus medendi 313 cautelæ *ib*.

Febris lentæ definitio 354 differentia *ib*. ſigna *ib*. ſubjectum 355. prognoſis *ib*. remedia *ib* methodus medendi ib. cautelæ 356 ex intermittente quomodo tractanda 355 ex acuta orta quam methodum expoſcat ib. a profuſione ſanguinis enormi 356

Febris malignæ definitio 315 differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia 316 methodus medendi ib. cautelæ ib.

Febris petechialis definitio 333 differentia ib. ſigna 334 ſubjectum ib. prognoſis ib remedia 335 methodus medendi ib. cautelæ ib.

Febris purpura urticata vid. infr. Purpura

Febris purpura alba ib. rubra ib.

Febris quartanæ definitio 350 differentia ib. ſigna ib. ſubjectum 351 prognoſis ib. remedia 352 methodus medendi ib. cautelæ 353

Febris quartanæ continuæ definitio 359 differentia ib ſigna ib. ſubjectum ib. remedia 360 methodus medendi ib cautelæ ib.

Febris quotidianæ intermittentis definitio 342 differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 343 cautelæ ib. quando degeneret in continuam 342

Febris rheumaticæ definitio 362 differentia ib ſigna ib. ſubjectum 363 prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ ib.

Febris ſcarlatinæ definitio 326 differentia ibid. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib methodus medendi ib. cautelæ 327

Febris ſcorbuticæ definitio 364 differentia ib. ſigna ib. ſubjecta ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 365 cautelæ ib.

Febres ſynochæ ſ continentis definitio 303 differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 304 cautelæ ib obſervat. ib.

Febris ſynochæ putridæ ſ. continentis compoſitæ definitio 305 differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ ib.

Febris tertianæ anomalæ definitio 348 differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia 349 methodus medendi ib. cautelæ 350

Febris tertianæ continuæ definitio 359 differentia ib. ſigna ib ſubjectum ib. remedia 360 methodus medendi ib cautelæ ib.

Febris tertianæ legitimæ intermittentis definitio 343 differentia ib ſigna 344 ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia 345 methodus medendi 346 cautelæ 347

Febris tertianæ malignę definitio 348 differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis 349 remedia ib. methodus medendi 350 cautelæ ib.

Fiſtularum definitio 89 differentia ib. ſigna ib. cauſa ib. prognoſis ib. cura ib. cautelæ & obſervat. ib.

Flatulentia quid ſit 235 ejusd. differentia ib. ſigna 236 ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 237 cautelæ ib. facile acquirit habitum 236 in ea commendatur motus moderatus 237 a menſ. & hæmorrhoidum malo ſucceſſu quid pariat 236

Flatus quid ſint 23 horum differentia ib. ſedes ib. materia ib. ſubjectum ib. effectus ib. obſervationes ib.

Fluxuum expulſio quid ſit 78 hujus differentia 79 indicantia ib. remedia ib. formulæ ib. remediorum modus oper. ib regulæ & cautelæ ib.

Fluor albus ſimplex quid ſit 220 ejusd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia 221 methodus medendi ib. cautelæ ib. per pilulas Stahlianas in gravida ſublatus 220 in puellam decem annorum & infante duorum cum dimidio obſervatus ib. ſublatus per fluxum menſium ib ſuppreſſus parit Arthritidem ib. Cachexiam & Hecticam 221 in eo fumus ♄ii non ſemper tutus ib.

Fluxus Cœliacus vid. Lienteria.

Fluxus Hepaticus quid ſit 212 ejusd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ ib. non tollendus per Adſtringentia ib.

Fœtor oris quid ſit 258 ejusd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 259 cautelæ ib.

Fœtor ſudoris quid ſit ib. ejusd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ ib. in acutis quomodo tractandus ib. a corruptione humorum dependens ib. in eo pulvis Aluminis male adhibetur ib.

Fœtus mortui definitio 393 ſigna ib & 90 ſubjectum 394 prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ ib extractio quid ſit 90 ejus prognoſis ib. modus ib. cautelæ & obſerv. 91

Fonticulus quid ſit 88 ejus locus ib. modus excitandi ib. uſus ib. cautelæ & obſervat. ib.

Fonticuli quando locum habeant in Cephalæa 126 in Ophthalmia conſolidati quando eam reddant pejorem 154 in Ophthalmia ſeroſa medicationi internæ poſtponendi & cur 197

Forſti unguentum in Hydrocephalo quid de eo cenſendum 253

Formicarum ſpiritus laudatur in doloribus arthriticis confirmatis 235 ſuccus commendatur in Cataracta & Gutta ſerena 368

Formulæ aquoſæ nocent in Aſcite 251

Fotus vaporoſi cum vino commendantur in œdemate 257

Fractura quid ſit 82 ejusd differentia ib cauſa ib. ſigna ib. prognoſis ib. cura 83 cautelæ & obſervationes ib. ſimpliciter per tranſverſum quam cum comminutione mitiora habet ſymptomata 82

Fragorum aqua nephriticis ſenſibilioribus non exhibenda 164

Frictiones pedum commendantur in Apoplexia 292

Frigida auribus ſunt inimica 371

Fumaria in Lue Venerea non præſcribenda eſt & cur 270 ejus aqua deſtillata nocet in Variolis 320

G

GAlegæ aqua convenit in Febre epidemica maligna 316 in Purpura rubra 328 in Variolis 318

Gangrænæ ſigna 149

Gargariſmata adſtringentia commendantur in Salivatione & ptyaliſmo 198

Gelatina C.C. commendatur in Catarrho ſuffocativo ad leniendam febrem 227 laudatur in Febre catarrhali maligna 333 c. amygdalis parata laudatur in Febre Hectica 358

Gelatina Viperina 263

Gemmata tenerioribus in Febre miliari non ſunt exhibenda 331

Generationis definitio 14 organa ib. cauſa efficiens ib. finis ib.

Globulorum plumbeorum & ſagittarum extractio quid ſit 91 horum differentia ib. prognoſis ib. modus extractionis ib. cautelæ & obſerv. 92
Gonorrhœa ſimplex vid. Pollutio nocturna
Gonorrhœa virulenta quid ſit 265 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia 266 methodus medendi ib. cautelæ 267 quando locum in ea habeant balſamica acriora ib. in ea commendantur decocta lignorum dilutiora ib.
Graved. & doloris capitis catarrhalis definitio 223 differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ 224
Graviditatis ſigna 14
Gravitas auditus quid ſit 370 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjecta ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 371 cautelæ ib. in Febribus quomodo tractanda ib. quomodo tollenda in ſenibus ib.
Gummatoſo Balſamica augent dolores in Cancro 271
Gummi-reſinæ commendantur in Anaſarca 248 pro ſuffimigio in Aſthmate ſpaſtico 275 commendantur in Tympanite 252
Gutta ſerena quid ſit 368 ejuſdem differentia ib. ſigna ib. ſubjecta ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 369. cautelæ ib.

H

HAbitus corporis quid ſit 43 ejuſd. differentia ib. obſervat. ib. conſtrictus quid indicet ib.
Hæmagoga quid ſint 68 horum differentia ib. indicantia ib. remedia ib. formulæ ib.
Hæmagogorum modus operandi 69 regulæ & cautelæ ib.
Hæmatites præparatus commendatur in Hæmoptyſi 106 in Hæmorrhagiis paſſivis 120
Hæmoptyſis juvenibus familiaris eſt 102
Hæmoptyſeos definitio 105 differentia ib. ſigna imminentis & præſentis ib. ſubjecta ib. prognoſis ib. remedia curatoria ib. præſervatoria 106 methodus medendi ib. cautelæ ib.
Hæmorrhagiæ in genere definitio 102 differentia ib narium junioribus familiares ib. & 104 ſigna 102 ſubjectum ib. prognoſis ib. ſymptomata 25 quando non ſupprimenda 103
Hæmorrhagiarum in genere cura 102 methodus medendi 103 cautelæ ib. criticarum paucitas quid indicet ib. obſervat. ſemioticæ 53
Hæmorrhagiæ narium definitio ib. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum 104 prognoſis ib. nimiæ quid pariant ib. per adſtringentia ſuppreſſæ ſumme nocent ib. in quibus morbis periculoſæ ib. remedia ib. methodus medendi ib. quando non ſupprimendæ ib. cautelæ 105 in auctis ſi ſupprimuntur, vitæ periculum inferunt 104 it. in Febre catarrhali maligna 332 quid de eis cenſendum in Febre epidemica 316 excedentes in Variolis quomodo tractandæ 319 in Variolis adultorum quando periculoſæ 323 in Variolis & morbillis non ſunt vere criticæ 39
Hæmorrhagiæ e nare ſiniſtra quando ſalutares in ſplenitide 159
Hæmorrhagiæ paſſivæ quid ſint 119 harum differentia ib. ſigna ib. ſubjecta ib. prognoſis ib. immodica profuſio varia mala poſt ſe trahit ib. paſſivæ remedia 120 methodus medendi ib. cautelæ ib.
Hæmorrhagiæ uterinæ definitio 115 differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia 116 methodus medendi ib. cautelæ ib.
Hæmorrhoides viris familiares ſunt 102 Aſthma humidum mitigant 203 nephriticis ſupervenientes ſunt bonæ 164 poſt ſanguinis vomitum bonæ 107 largiores imminuunt Ophthalmiam 246 Scorbutum 264
Hæmorrhoides cœcæ quid ſint 135 earum differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 136 cautelæ ib. non apertæ varia mala inducunt 135
Hæmorrhoidum definitio 108 differentia ib. imminentium ſigna ib. fluentium ſigna ib. nimiarum ſigna ib. ſubjecta ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ ib. fluxum quando ſupprimere non liceat ib. inhibitionem facilius ferunt fœminæ ib.
Hæmorrhoidum fluxus deficientis definitio 110 differentia ib. Signa imminentis ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 111 cautelæ ib. ſuppreſſio quos morbos inducere poſſit 110
Hæmorrhoidum ſeroſo-mucoſarum definitio 213 differentia ib. ſigna ib. ſubjecta ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus med. ib. Cautelæ 214 in his ſudor circa partes vicinas quid indicet ib.
Hederæ terreſtris ſuccus laudatur in Atrophia, tanquam ſpecificum 173 in gravitate auditus & ſurditate 370 in infarctu Lienis 171 in infuſo commendatur in Aſthmate ſpaſtico 276
Helenii Eſſentia laudatur in Aſthmate humido a nimia pulmonum flacciditate 204
Helleborus albus & niger commendantur in gravedine 224
Hellebori nigri extractum commendatur in Catarrho ſuffocativo 227 eſſentia ſaturatior commendatur in malo Hypochondriaco 134
Hemicrania quid ſit 138 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum 139 prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ ib. per refrigerantia externa tractata in quid degeneret ib. quando locum in ea habeat Mixtura tonico-nervina Stahlii 140
Hepar anguillæ commendatur pro excluſione abortus 116 molæ 386 ſpecificum dyſenteriæ binignæ 215 arietis calidum, pulmo ovis &c. imponuntur capiti in Mania 374
Hepaticis eſt Febrium inflammatoriarum perculoſiſſima 312
Hepatidis & Splenitidis definitio 158 differentia ib ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia 159 Methodus medendi ib. cautelæ ib.
Hirci urina eſt ſpecificum in Iſchuria 244
Hiera picra celebratur a Baglivio in omnibus morbis Ventriculi 381
Hirudines quid ſint 56 & 87 harum differentia 56 ſelectus 87 præparatio 56 modus applicandi ib. uſus ib. cautelæ 87 applicantur ano in adſtrictione alvi 284 in Colica Hæmorrhoidali 132 in Malo Iſchiadico 143 in Phthiſi 185 in Splenitide 159 temporibus applicantur in Hemicrania 140 ſuadentur in fluxu hæmorrhoidum deficiente 111 quando inſigniter proſint 122 quando conveniant in Tympanite 252
Hominis definitio 2 diviſio ib.
Humorum alteratio quid ſit 69 ejuſdem differentia ib. regulæ & cautelæ ib. evacuatio quid ſit 55 ejuſd. differentia ib. tenuium reſolutio vid. Reſolutio. Incraſſatio vid. Incraſſatio
Hydrocephali definitio 252 differentia ib. ſigna 253 ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ ib. quando inciſio in eo locum habeat ib.
Hydrops quando excipiat Febrem quartanam 361
Hydropis pectoris definitio 253 differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 254 cautelæ ib.
Hydromphali & Hydroceles definitio ib. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 255 cautelæ ib.
Hygieine vid. Diætæ ejuſd. materia 34
Hypopii definitio 367 differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib. differentia 368

I

JAlappa commendatur in Cachexia & Chloroſi 247 in Fluore albo ſimplici 221 in Hæmorrhoidibus ſeroſo mucoſis 213 ejus reſina laudatur in Catarrho ſuffocativo 226
Jalappin. Specif. convenit in Lippitudine 196 in Odontalgia 220
Icterus in Febribus acutis quando malus 232 hydropi ſuperveniens quid de eo cenſendum *ib.* cum anxietate & anguſtia præcordiorum incipiens quid portendat *ib.* quando & quibus in eo propinari queat limatura Martis 234
Icteri definitio 231 differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum 232 pro-

prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi 233 cautelæ *ibid.*

Immiſſio pedum in aquam calidam hæmorrhagiam narium ſæpius ſiſtit 105

Imperforatio vid. ſupra Clauſarum partium apertio

Impotentiæ virilis definitio 298 ejuſd. differentia ibid. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus med. 299 cautelæ *ib.* in hac farcimina ex criſtis & teſt bus gallorum commendantur 370

Incidentia & reſolventia commendantur in Febre Quartana continua 359 in Infarctu Hepatis 172

Incraſſatio humorum quid ſit 71 ejuſd. differentia *ib.* indicantia *ib.* remedia *ib.*

Incraſſantium modus operandi 72 regulæ & cautelæ *ib.* nimius uſus vitandus in Tertiana anomala 350

Incubus quid ſit 276 ejuſd. differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi 277 cautelæ *ib.* frequentior in ſenibus quid exinde metuendum 276

Indicationes, Indicantia, Indicata quid ſint 54 horum differentia *ib.* regulæ & cautelæ Practicæ 246

Infarctus Hepatis definitio 171 differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ibid* remedia *ib.* methodus medendi 172. cautelæ *ib.* eſt periculoſior infarctu Lienis 171 cum inflatione viſceris facilius curatur quam a nimia conſtrictione 171 in eo laudatur Cichorium 172

Infarctus Lienis definitio 169 differentia 170 ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus med. 171 cautelæ *ib.* in fœminis quandoque ſolvitur per vomitum cruentum 170 per Petechias illiſque ſupervenientem excretionem ſanguinis fœtentis per alvum ſolutus *ib.*

Infarctus Pulmonum definitio 168 differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum *ibid.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi 169 cautelæ *ib.*

Infarctus Viſcerum definitio 166 differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum 167 prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi 168 cautelæ *ibid.* morbos reddunt diuturniores 14 & obſtructiones tolluntur per Febrem tertianam intermittentem 345

Inſtammatio nervi auditorii quæ mala poſt ſe trahat. 126

Inflammationis definitio 148 differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia 149 methodus medendi 150 cautelæ *ib.* ſymptomata 25

Inflammationis ventriculi & inteſtinorum definitio 160 differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi 161 cautelæ *ib.*

Inflammationis uteri definitio 165 differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi 166 cautelæ *ibid.* in hac ad lochiorum ſuppreſſionem reſpiciendum *ibid.* quales Clyſteres conveniant *ib.*

Intertrigo quid ſit 409 ejuſd. differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ibid.* methodus medendi *ib.* cautelæ *ib.* oleoſæ & nimis aquoſæ formulæ in hac non conducunt *ib.*

Ipecacuanhæ rad. laudatur tanquam ſpecificum in Dyſenteria benigna 215 in principio Dyſenteriæ exhibendæ & cur *ib.* in principio Febris Ardentis bilioſæ in hernioſo feliciter exhibita 309 in Febre Catarrhali maligna vitanda 333 gravidæ Febre decumbenti cum ſucceſſu data 353 cum Sale Tartari in cholera humida cum fructu propinatur 210

Iſchuriæ definitio 242 differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum 243 prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi *ib.* cautelæ 244

Iſchuria quandoque V. S. in pede tollitur 243 in ea ſpecificum eſt urina hirci 244

Iſchiadicum malum vid. Malum Iſchiadicum

Juniperi Ol. commendatur in retentione ſecundinæ 398

K

K*ortholti* Balſamus Vulnerarius laudatur in Cancro exulcerato 272 in conſolidandis abſceſſibus mammarum 406 ejuſd. corroſivum liquidum 272

Kuſeri pulvis epilepticus niger ſuadetur in convulſionibus 279

L

L*ac* convenit in cholera a Venenis corroſivis 210 cadaveri mortuo inſtillatur in ejus abundantia 402 muliebre commendatur in Impotentia virili 298 in tinnitu aurium 370

Lactantibus vinum parce exhibendum 405

Lactis abundantia quid ſit 402 ejuſd. differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis 402 remedia *ib.* methodus medendi 403 cautelæ *ib.* aquoſi ſigna 404 bilioſo-acris ſigna *ib.* craſſioris & mucidioris *ib.* aquoſi ſubjectum *ib.* bilioſo-acris *ib.* craſſioris & mucidioris *ib.* horum prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi 405 cautelæ *ib.* defectus definitio 403 differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi *ib.* cautelæ *ib.* juvatur per frictionem 403

Lactuca ſitim nimiam exſtinguit 382

Lamium Plinii in infuſo Theiformi laudatur in Nephritide 165

Laxantes noduli commendantur præſervative in Purpura rubra 283

Laxantia frequentia vitanda ſunt & cur 238 quando conveniant in Aphthis 408 lenia ſuadentur in Aſthmate humido 203 abſtergentia in Diarrhœa 209 in declinatione Febris ſynochæ 304 in Flatulentia 237 in Fluore albo ſimplici 221 in Fluxu Cœliaco & Lienteria 212 aloetica rejiciuntur in Fluxu Hepatico *ib.* quænam ſufficiant in Febre catarrhali benigna 315 purgantibus præferuntur in Febre quotidiana intermittente 343

Laxatio quænam locum habeat in Febre dyſenterica 337

Leporis pinguedo commendatur in Dentitione difficili 411 cruor exſiccatus eſt ſpecificum Dyſenteriæ benignæ 215

Lethargi ſigna 289 ſubjectum *ib.* remedia 290

Leviſtici ſuccus cum aqua Artemiſiæ laudatur in Fœtu mortuo 394 eſt arcanum in retentione Secundinarum 398

Lienis infarctus vid. Infarctus.

Lienteriæ & fluxus cœliaci definitio 211 differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib* methodus medendi ib. cautelæ 212

Lignum fraxini io ſolſtitiis collectum uſurpatur in Odontalgia 127 fulmine tactum uſurpatur in Nævis maternis 412 in Odontalgia 127 ſympatheticum quid ſit 102

Limatura Martis cruda & quid de ea cenſendum in Ictero 233 quales effectus edere debeat in Malo Hypochondriaco hyſterico 134 Orichalci commendatur in rabie canina 376 nocet tibialibus in Fœtore ſudoris inſperſa 259

Linguæ differentia 51 obſervat. ſemioticæ ib.

Lini ſemen eſt ſpecificum in Fœtu mortuo expellendo 398

Lipothymiæ & Syncopæ definitio 294 differentia ib. ſigna ib ſubjecta ib. prognoſis 295 remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ ib. poſt hyperemeſes quomodo tractandæ ib. quid de eis cenſendum in morbis acutis ib. quando malæ in Variolis confluentibus 321

Lippitudinis definitio 195 differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 196 cautelæ ib.

Liquamen Myrrhæ commendatur in Cancro 271 in Otalgia 126

Liquores Gallorum ſpirituoſi (Liqueurs) commendantur in Tuſſi ſtomachali humida 109

Liquor s ſtyptici weberi deſcriptio 120

Liquoribus ſtypticis non ſemper eſt fidendum ib.

Lithontriptia remedia caute adhibenda & cur 192

Lithotomiæ definitio 90 differentia ib. operatio ib. cautelæ & obſervat. ib. huic præmittenda exploratio ib.

Lochia bene procedentia tollunt Maniam 374

Lochialis ſanguis recens commendatur in Nævis maternis 412

Lochiorum defectus definitio 116 differentia ib. ſigna ib. ſubjectum 117 prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ ib.

Lochiorum ſuppreſſio quos morbos inducere queat 117 fluxus nimius periculoſus eſt 115 lentior ſed diuturnior

nior quid indicet ib. fluxum ſubito ſuppreſſum varia incommoda ſequuntur 117
a Lochiorum ſuppreſſione pendentes morbi pejores ſunt quam a menſium ſuppreſſione 283
Lubricantia commendantur in Calculo Renum 191 in Cauſo prudenter exhibenda 311
Ludovici pulvis contra cauſum commendatur in Iſchuria a cauſa violenta externa 244
Luis Venereæ definitio 267 differentia ib. ſigna 268 ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 269 cautelæ ib.
Lumborum dolor rheumaticus quomodo a nephritico diſtinguatur a Baglivo 189
Lumbrici terreſtres conveniunt in Convulſionibus a Variolis 318 in Lactis defectu 403
Luxationis definitio 83 differentia ib. cauſa ib. ſigna ib. prognoſis ib. curatio ib. cautelæ & obſervationes ib.
Lymphæ definitio 6 differentia ib. materia ib. nervorum definitio ib. differentia ib. materia ib.
Lyſeos morborum definitio 39 differentia ib. modus ib. obſervat. 40

M

MAculæ & veſiculæ livido-rubræ in abdomine poſt inflammationem ventriculi quid indicent 160
Magneſia alba convenit in Febre bilioſo ardente 309 in Lue Venerea 2 9
Majoranæ aqua commendatur in læſione olfactus 372
Malacia vid. Pica.
Malum Hypochondriaco Hyſtericum quid ſit 132 ejuſd. differentia ib ſigna mali ypochondriaci ib. hyſterici 16 ſubjectum 133 prognoſis ib remedia ib. methodus medendi 134 cautelæ ib. ſolvitur Hæmorrhoidum vel Menſium fluxu 133 quando in illo Venæſectio in brachio adminiſtranda 134 in hoc rejiciuntur purgantia fortiora ib. ſalivatio per Mercuriali ib.
Malum Iſchiadicum quid ſit 142 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjecta ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 143 cautelæ ib. in hoc rejicitur regimen diaphoreticum actuale ib. commendatur Emplaſtrum ſaponatum Barbette ib. Hirudinum applicatio ad anum ib.
Mammæ quid ſint 50 harum differentia ib. ex eis ſigna ib. cancroſæ amputatio 92
Mammarum tumor apoſtematodes quid ſit 405 ejuſd differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 406 cautelæ ib. in eis laudatur ſparadrapum ex Cera, ſevo Cervino & Ol. roſarum ib.
Mania quid ſit 373 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjecta ib. prognoſis ib. remedia 374 methodus medendi ib. cautelæ ib. quandoque oritur a vermibus 373 cum riſu facilius curatur 374
Manna Calabr. in Cholera humida fugienda 211 non convenit in Flatulentia & cur 237
Marrubium album Exulcerationem Renum & Veſicæ exaſperat 189 eſt ſpecificum in Ictero 132
Martialia quando adhibenda in Atropia 174 nocent in Cephalalgia ſanguinea 123 præmature exhibita in Cephalæa eam exaſperant 125 commendantur in Hæmorrhagia Uteri 116 cum amaris in Incubo 277 in Aſcite 250 quando conveniant in Infarctu Lienis 171 ob vim adſtrictoriam nocent in Phthiſi 186 intempeſtive & largius data in Podagra quid efficiant 146 quando locum habeant in Ptyaliſmo Hypochondriaco 198 quando in Scirrho Hepatis 178 in Scirrho Lienis 177
Maſſ. Pil. de Cynogl. commendatur in Hæmorrhagia Uteri 116 convenit ad tuſſim in Febre hectica mitiganda 358
Maſticationis definitio 9 organum ib. cauſa efficiens ib. uſus ib.
Maſtiche laudatur in Procidentia Ani 297
Meconii retentio quid ſit 405 ejus ſigna ib. prognoſis ib. ſubjecta ib. remedia 401 methodus medendi ib. cautelæ ib.
Medicinæ definitio 1 attributa ib. ſubjectum ib. diviſio ib. finis ib. ſectæ ib.
Melancholiæ definitio 374 differentia ib. ſigna ib. ſubjectum 375 prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 376 cautelæ ib.
Melancholiæ & maniæ uterinæ virginum & viduarum definitio 387 differentia ib. ſigna melancholiæ ib. maniæ ib. ſubjectum 388 prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ ib.
Melancholicorum morbi 34
Mellita pro ſcopo abſtergendi laudantur in Vomica Pulmonum 180
Memoriæ debilitas quid ſit 372 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjecta ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 373 cautelæ ib. in hoc commendantur Cubebæ mane comeſtæ 372
Menſes & ex eis ſigna 49 quomodo differant ib.
Menſium ordinariorum nimiorum definitio 111 differentia ib ſigna ib ſubjectum 122 prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 113 cautelæ ib. fluxus ordinarius malum hyſtericum imminuit 133 exceſſus periculo vacat 112 diu durans quos morbos inducere poſſit ib. defectus definitio 113 differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis 114 remedia ib. methodus medendi 115 cautelæ ib. emanſione laborantes corripiuntur Febre ſcarlatina 326
Mercurius dulcis commendatur in Cachexia a ſcabie retropulſa 247 in Coryza humida 194 in Cruſta Lactea 411 in nimia Lactis muciditate 404 in Lue Venerea laxantibus optime additur 269 in Palpitatione cordis 281 in Vermibus 412 tuſſim leviorem quandoque tollit 201 cum pulv. Cornachin. commendatur in Crinonibus 404 infantibus aliquot menſium tuto exhibetur 407 convenit in Uvulæ prolapſu 296 nocet in Atrophia in majori doſi adhibitus 174 vitandus in Phthiſi 185
Mercurius vitæ cum ſucceſſu exhibitus in Fœtu mortuo 394
Methodus medendi quid ſit 54 ejuſd. differentia ib. fundamentum 53 regulæ & cautelæ ib. in cauſis morborum virulentis 79
Mictio imminuta quid ſit 241 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib remedia 242 methodus medendi ib cautelæ ib. in hac abſtinendum a Diureticis fortioribus ib.
Mictus cruentus quid ſit 117 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum 118 prognoſis ib, remedia ib. methodus medendi 119 cautelæ ib. criticus non eſt ſupprimendus ib. ſenibus familiaris eſt 102 quandoque in calculoſis a Tinctura antinephritica Rothii producitur 119
Millefolium melius in fæminis adhibetur quam in viris 134 ejus eſſentia commendatur in Colica ſanguinea 131 in Hæmorrhagia uteri 116 in infuſo commendatur in Hæmorrhoidibus cœcis 136 ejuſd. eſſent. ſuadetur in fluxu Menſium nimio 112 in Menſium defectu 114 in Vomitu cruento 108
Millepedes nocent in Nephritide 164 in vino macerati laudantur in fiſſuris Papillarum 407
Mixtura ſimplex laudatur in Febre Bilioſa ardente 309 in Febre inflammatoria 312 in Febre Petechiali 355 Tonico-Nervina Stahlii ex Sp. C. C. & Tinctura Tart. commendatur in Calculo 192 in Congeſtionibus 121 in Dolore Capitis Catarrhali 224 in Empyemate 182 in Hæmoptyſi 106 in Hæmorrhagiis 102 in Malo Iſchiadico 143 in Tuſſi ad roborandos pulmones 109 cum Eſſ. Alexipharmaca Stahlii ſuadetur in Fluxu Hepatico 212
Mola quid ſit 385 ejuſd. differentia ib. ſigna 386 ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 387 cautelæ ib.
de Mola obſervationes duæ 386
Morbilli quid ſint 324 horum differentia ib. ſigna ib. ſubjectum 325 prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ ib.
Morbi acuti 18 adſcititii ib. æſtivi ib. autumnales ib. benigni ib. compoſiti ib. congrui ib. contagioſi 18. continentes ib. continui ib. corrupti ib. curabiles ib. endemii ib epidemici ib. habituales ib. hæreditarii ib. hyemales ib. idiophatici ib. immateriales ib. incurabiles ib. intermittentes ib. legitimi ib. lethales ib. magni ib. maligni ib. materiales ib. non corrupti ib. nothi ib. parvi

vi ib. ſalutares ib. ſimplices ib. ſpurii vid. nothi. ib. ſymptomatici ib.
de Morbis obſervationes ib.
Morbi ætatum quid ſint 31 horum differentia ib. de eis obſervationes 32
ad Morbos diſpoſitio ratione ſexus ib. ratione temperamentorum 33
Morbi mulierum quid ſint 383 horum differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 384 cautelæ ib. gravidarum interdum fœtu creſcente imminuuntur 383 in morbis mulierum ad menſes ſemper reſpiciendum 384
Morbi ſenſuum quid ſint 366 horum differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ ib.
Morborum tempora quid ſint 19 horum differentia ib. cauſa efficiens ib. obſervat. ib. cauſæ quid ſint 20 aerum definitio ib. differentia ib. obſervationes cauſæ non naturales quid ſint 29 harum differentia ib.
Morbus quid ſit 15 ejuſd. differentia ib. obſervationes ib. horum ſubjecta quænam ſint ib. quomodo differant ib. obſervationes ib. differentia quid ſit ib. eſſentialis ib. accidentalis 17
Morbi acuti quinam ſint diuturni 39 chronici in corpore debili diu durant 37 hæreditarii ſunt diuturni ib. magni ſunt breves ib. horum cauſa quo activior eo citius morbus finitur ib.
Mors ex ſudore matutino ſuppreſſo 244
Motus & de eo regulæ & obſervationes 96 corporis quomodo & quando in malo Iſchiadico inſtituendus 44 placidus convenit in Cachexia 247 laborioſus commendatur noctambulis 378
Motus deficientes quid ſint 285 eorund. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia 286 methodus medendi ib. cautelæ 286 horum æſtimulatio quid ſit 78 differentia ib. indicantia ib. remedia ib. formulæ ib. modus operandi ib regulæ & cautelæ ib.
Motuum excedentium correctio quid ſit 76 ejuſd. differentia ib. indicantia ib. remedia ib. formulæ remediorum internorum ib. externorum 77 horum modus operandi ib. regulæ & cautelæ ib. morbificorum definitio 24 differentia ib. cauſa efficiens 25 obſervationes ib. ſpaſtico-convulſivorum definitio 272 horum differentia ib. ſigna ib ſubjectum ib. prognoſis 273 remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ ib.
Motus tonici definitio 3 exiſtentia probatur ib. differentia ib. organum ib. cauſa efficiens ib. uſus ib. obſervationes ib. voluntarii definitio 13 differentia ib. organum ib. cauſa efficiens ib. uſus ib. obſervationes ſemioticæ 53
Motus & quies excedentes vel deficientes corpori nocent 30
Moxa Sinenſium plerumque inefficax in Podagra 146
Muci definitio 5 differentia ib. materia ib.
de Muco obſervationes 48
Mucilaginoſa conveniunt in arroſione a Cauſo 311 in ſiti aucta 382 infringunt calorem præternaturalem ib. in retentione meconii conducunt 407
Muſitani (Car.) decoctum vulnerar. ad procidentiam vaginæ Uteri 399 ejuſd. pulvis ſtypticus 120
Myrrha nocet in Phthiſi & cur 186 caute exhibenda in Vomica pulmonum 181 ejuſd. eſſent. c. eſſent. Alexipharmaca laudatur in Variolis nimium depreſſis 321 & 325 c. eſſ. ſucin. & croci in doloribus poſt partum 400
Myrrhata nocent in exulceratione Renum & Veſicæ 189 non præſcribenda ad Lochia promovenda 166 verſus periodum menſium exhibita laudantur in eorum defectu 115 in Dyſuria ab exulceratione veſicæ parce ſunt exhibenda 241

N

NÆ*vus* maternus quid ſit 411 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib cautelæ 412
Narcotica vitanda in Brancho & Raucedine 225 externa in Cephalæa exhibita quid quandoque inferant 125 nocent in Diabete præmature data 218 quænam mala pariant in Epilepſia 280 quænam & quomodo danda in Sudore nimio 223
Naturæ errores quid ſint 27 horum differentia ib. cauſa efficiens ib. effectus ib. obſervat. 28
Naſturtium ſuadetur externe in Cruſta lactea 410 interne convenit in Hydrope 252
Nauſea & Vomitus gravidarum quid ſint 390 horum differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 39 cautelæ ib. in plethoricis Venæſectione promtiſſime tollitur ib. emetico in gravida feliciter curata ib.
Nephritica quando noceant 125
Nephritis quid ſit 163 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia 164 methodus medendi ib. cautelæ ib. eſt leviſſima inflammationum 163 frequentius recurrens quæ mala poſt ſe trahat ib. in ea vitentur Salia Volatilia imprimis oleoſa in ſtatu & augmento morbi 164 Emplaſtica non ſemper ſunt tuta & cur 165
Nephritis ſpuria quid ſit 141 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 142 cautelæ ib. in hac commendatur ſerum lactis ib. olea acriora externe adhibita quænam mala inferant ib.
Nervina commendantur in Apoplexia 292 in Catarrho ſuffocativo 227 in ſpaſmis 275 interne & externe adhibenda in Incontinentia Urinæ 216
Nitri ſpiritus pro exſtirpatione nævorum maternorum caute adhibendus 412
Nitrata & diluentia commendantur in Aſthmate convulſivo 276
Nitroſa laudantur in Aſthmate ſicco 230 in Colica convulſiva 278 in potu in Diarrhœa Choleriode 401 in Singultu ab inflammatione 283 in Teneſmo a Dyſenteria 284 cum temperantibus conveniunt in Vertigine 289
Nitrum in potu vel pulvere datum differentem edit effectum 301 in Angina gargariſmatibus optimo conſilio additur 156 quomodo exhibendum in Cholera humida 211 convenit in Diarrhœa bilioſa 209 Diarrheam puerperarum mitigat 17 cum abſorbenribus in principio Dyſenteriæ benignæ cum ſucceſſu propinatur 215 depuratum conducit in Febre dyſenterica 337 mitigat ſudores in Febre lenta 355 in Mania juniorum laſcivorum largiter dandum 374 quam diu in Pleuritide & Peripneumonia locum habeat 157 in Phthiſi minoribus doſibus exhibendum 186 in Vomica pulmonum cautus ſit ejus uſus 181 commendatur in Vomitu gravidarum 390
Noctambulatio quid ſit 378 ejuſd. differentia ib ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ ib.
Noſtalgiæ definitio ib. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib prognoſis ib. remedia 379 methodus medendi ib. cautelæ ib.
Nutrientia in principio Atrophiæ male præſcribuntur 274
Nutritio quid ſit 8 ejuſd. differentia ib. materia ib. organum ib. cauſa efficiens ib. uſus ib. obſervat. ib. materia 9 fœtus quid ſit 15 materia ib. organum ib. cauſa efficiens ib. de ea obſervat. ib.
Nux Moſchata admiſcetur abſorbentibus in ſoda 258 Vomica laudatur in Mania a philtro 374

O

O*Beſi* Infantes in Variolis in majori periculo verſantur 317
Obſtructio alvi quid ſit 237 ejuſd. differentia ib ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis 238 remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ ib. exaſperat affectus capitis & hypochondriacos ib. in ea laudatur infuſum ex decocto prunorum & fol. ſennæ ib.
Odontalgia quid ſit 127 ejuſd. differentia ib. ſigna ib ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 128 cautelæ ib. hæreditaria rariſſime curatur 127 ſymptomatica cum ſtridore dentium in acutis mortem portendit ib. in Odontalgia idiophatica opium non prodeſt 128

Oede-

Oedema quid ſit 255 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis 256 remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ 257 ſi minetur rupturam quomodo ei obviam eundum ib. per fortiora evacuantia tractatum degenerat in Hydropem 345 ad ejus reſolutionem multum confert Febris revocata ib.

Oedemata per uſum Chinæ Chinæ inducta difficilius curantur 351 tolluntur quandoque per ſolas pilulas Stahlianas 353

Oleum animale Dippelii allegatur in convulſionibus 279 in Spaſmis 280 ejuſdem effectus ib. Amygdal. amararum convenit in ſiccitate aurium 370 Capparum in Atrophia conducit 267 in Infarctus Lienis 264 in Scirrho Lienis 270 Caryophyllorum ſuadetur in Odontalgia 220 Ceræ allegatur in Atrophia 173 Ovor. prodeſt in ſiccitate Aurium 370 Rutæ in Scirrho Lienis 17 Tartari per deliquium in gravida pica laborante feliciter exhibitum 390

Olea deſtillata in Otalhia vera non applicanda 127 quid efficiant in Podagra 146

Oleum deſtillatum vini nocet in Nephritide 164

Ophthalmiæ definitio 246 differentia ib. ſigna ib ſubjectum ib prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 247 cautelæ ib.

Ophthalmia ſeroſa vid. Lippitudo.

Opiata largiter & perverſa methodo adhibita quid efficiant 146 iiſdem ſuccedens oculorum mutatio quid indicet 214 ad exſtinguendum nimium Appetitum male exhibentur 380 in Cephalæa quando proſint 125 in Colica quomodo adhibenda 132 in Convulſionibus minime adhibenda ſunt 273 nec in Febre Dyſenterica 337 in Febre inflammatoria caute uſurpanda 313 quando & quomodo in Hemicrania 140 Infarctum Lienis augent 171 in Inflammationibus Ventriculi & Inteſtinorum caute exhibenda 161 quando conveniant in Mictione imminuta 242 niſi enormis tuſſis id efflagitet in Phthiſi non danda 186 in Phrenitide & Paraphrenitide diſſuadentur 152 in Pleuritide & Peripneumonia non admodum tuta ſunt 157 in Ulceribus cancroſis adhibita quid efficiant 272 in Vomitu caute danda 207

Orexis vid. Soda.

Oſſa bufonum rubicundorum uſurpantur in Odontalgia 127 humana ſemiputrida ſunt ſpecifica in Peſte 341

Otalgiæ definitio 126 differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 127 cautelæ ib.

Otalgia juvenum periculoſior eſt quam ſenum ib.

Oxyſacharum emeticum Ludovici laudatur in Tuſſi ſtomachali infantum 202

P

PAlmarii pulvis celebratur a Stahlio in Melancholia 375 ejuſd. pulveris deſcriptio 377

Palpitatio cordis quid ſit 281 ejuſd. differentia ib ſigna ib. ſubjecta ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 282 cautelæ ib.

Pancreaticus Succus vid. Succus Pancreat.

Panis aniſatus allegatur in tinnitu aurium 370 quernus cum vino rubro commendatur in Procidentia Ani 297

Papaveris erratici virtus, in quo conſiſtat 157

Papillarum fiſſuræ quid ſint 405 harum differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ ib. in his commendatur ſuctio Infantis matura præſervative ib. ex his nutrici eveniebat paſſio hyſterica ib.

Papillæ profundius deliteſcentes quomodo tractandæ ib.

Paracenteſis quid ſit 88 ejuſd. Inſtrumenta ib. locus ib. modus operandi ib. cautelæ & obſervationes ib.

Paracenteſis aliquoties in eodem ſubjecto adminiſtrata 251

Paralyſis & hemiplexia quid ſint 292 horum differentia ib. ſigna ib. ſubjectum 293 prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 294 differentia ib.

Paralyſi affecta pars tumens & livens quid indicet 293

Paraphrenitis vid. infr. Phrenitis.

Pareſis ex colica quid in ea conveniat 294

Parotidis obſervatio in Febre Caſtrenſi 336

Partus quid ſit 15 & 395 ejuſd. tempus ib. ſigna ib. cauſa efficiens ib. obſervationes ib. differentia 395 prognoſis 395 remedia ib. methodus medendi ib. differentia 396 ſitu parturientis facilitatur ib.

Partus difficilis quid ſit ib. ejuſdem differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia 397 methodus medendi ib. cautelæ ib. facilitari creditur Jaſpide ib.

Paſſio Hyſterica vid. ſup. Malum Hypochondriaco Hyſtericum.

Paſſio Iliaca ſ. Volvulus quid ſit 161 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum 162 prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ 163 a flatulentia ab hæmorrhoidum & menſium malo ſucceſſu oriri poteſt 236 de hac re obſervatio 238

Pathologiæ definitio 15 differentia ib.

Pediluvia ſuadentur in Aſthmate ſpaſtico 276 in Coryza humida 194 cum vegetabilibus fragrantibus conveniunt in Fœtore ſudoris 213 commendatur in Cephalæa & Clavo 124 in Odontalgia 127 in Ophthalmia 153 in Otalgia 126 poſt Venæſectionem conveniunt in Palpitatione cordis 282 quando adhibenda ſint in Podagra 146 in quanam Vertigine maxime conveniant 289

Pellentia in defectu Menſium improvide exhibita quænam mala poſt ſe trahant 115 vitanda in Lochiorum defectu 117 in Mola quomodo uſurpanda 387 in Partu difficili caute adhibenda 397 lenia ſpecifica commendantur in Fœtu mortuo 394

Peſſaria quænam ſint optima ad uteri prolapſum 400

Peſtis quid ſit 339 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum 340 prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 34 cautelæ ib. in hac commendatur blanda & ſucceſſiva diapnoe ib. cur in ea Vomitus, certa encheireſi inſtitutus, ſit neceſſarius ib. ſuadetur in ea Mixtura ſimplex probe acidulata ib. Tinctura Bezoardica modice camphorata ib.

Petechialis Febris vid. ſub Febribus

Petechizans Febris ib.

Petechiæ in interſtitiis Variolarum occurrentes quid indicent 318 ſuperveniunt Febri catarrhali per Alexipharmaca acria tractatæ 313

Phlegmaticorum morbi 33 ſymptomata in Peſte 341

Phrenitis & Paraphrenitis quid ſint 151 horum differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 152 cautelæ ib. in his deliria per intervalla & cum riſu ſpem promittunt 149 in Lethargum ſi mutentur, malum 151 in his commendantur animalia viva applicita 152 Opiata & Volatilia noxia ib.

in Paraphrenitide quando locum habeat Vomitorium ib.

Phthiſis quid ſit 183 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis 184 remedia ib. methodus medendi 185 cautelæ ib. ab hæmorrhoidum obſtructione facile fit exitialis 184 imminens difficulter cognoſcitur ib. mariti facile communicatur uxori ib. ea citius pereunt adoleſcentes & juvenes ib. ab ea facilius reſtituuntur fœminæ ib in hac laudantur Pulveres Solares Richteri 185 in ea occurrens tuſſis urgens quomodo tractanda ib. rejicitur Mercurius dulcis 185 Tinct. antiphthiſica Grammanni ib. quænam acida in ea locum habeant 186

Phyſiologiæ definitio 1 differentia ib. ſubjectum ib. finis ib.

Pica & Malacia quid ſint 389 horum differentia ib. ſigna ib. ſubjecta ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ ib. in his virentur interne ex fœniculo & abſinthio parata 390 hoc morbo laboranti Mechoacanna loco calcis vivæ feliciter exhibita ib.

Pilulæ Antirheumaticæ commendantur in Salivatione & Ptyaliſmo 198 horum uſu menſes & hæmorrhoides revocantur 204 Balſamicæ viſcerales conveniunt in Coryza humida 194 in Fluxu menſium nimio 113 in Hæmorrhagia uterina 116 Cephalicæ cur non adhibendæ in Coryza humida 195 Polychreſtæ quando adhibendæ in Mictu cruento 119 Stahlii commendantur in Febre Caſtrenſi cum Diarrhœa vel Dyſenteria 339 ex extractis amaris & gummatibus commendantur in flatulentia 237

Pimpinellæ albæ eſſent. commendatur in Colica convulſiva 277 in Febre Dyſenterica 337 in Peſte 341 in Srtanguria 239 cum Tinctura ☿ii ſufficit ad Luem ♀eam incipientem 269
Pinguedines animalium conveniunt in aridura poſt Paralyſin 294 recentes ſuadentur in Pterygio 367
Pinguia unguinoſa contracturas pariunt in Podagra 146
Plethora quid ſit 101 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ ib. abundantiæ quid ſit ib. compoſita quid ib. exundantiæ quid ib. ſimplex quid ib. commota multum confert ad Abortum 383
de Plethora obſervationes 20
Plethorici propter V. S. parciorem facile in alios morbos incidunt 101 & cacochymici purpura gravius laborant 328
Plethoricis quænam noceant ib.
Pleuritis ſpuria quid ſit 232 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum 233 prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ ib. male tractata in quoſnam morbos degeneret ib.
Pleuritis & Peripneumonia quid ſint 249 earum differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis 250 remedia ib. methodus medendi 251 cautelæ ib. in his laudatur Cortex Chacarillæ ib.
Podagra quid ſit 143 ejuſd. differentia *ib.* ſigna Podagræ regularis *ib.* irregularis 144 ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia 145 methodus medendi in paroxyſmo *ib.* extra paroxyſmum 146 cautelæ *ib.* retropulſa quomodo tractanda *ib.* ad interiora ſi repulſa ſit quænam mala eam ſequantur 145 quando potiſſimum locum in ea habeat Spiritus Formicarum 146 in ea commendatur Sapo Venetus in S. V. ſolutus 145 qui juniores ea corripiuntur non ſunt longævi 144 in quibuſpam contingat ſquamarum ac furfurum ſeceſſio 145
Pollutio nocturna & Gonorrhœa benigna quid ſint 218 harum differentia 219 ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi *ib.* cautelæ 220 in his commendatur Rhabarb. *ib.* Tincturæ alcalinæ *ib.* Jalappæ & Mercurii dulcis uſus ſit cautus *ib.*
Polypi definitio 91 ejuſd. differentia *ib.* prognoſis *ib.* modus extrahendi *ib.* cautelæ & obſervat. *ib.*
Polypodium exſiccatum eſt ſpecificum in Pica & Malacia 389
Potus acidulatus ſuadetur in Febris quotidianæ intermittentis æſtu nimio 346 calidus in horrore febris quotidianæ audacter porrigendus *ib.* fæculentus & fermenteſcens vitetur in Stranguria 240 frigidus nocentiſſimus in Cholera humida 211 in Febre Purpura urticata 328 magnis hauſtibus in Febre Caſtrenſi non ingurgitand. 339 qualis eſſe debeat in Febribus epidemicis & malignis 316 ſufficiens in Purpura benigna eſt exhibendus 329 & tenuis commendatur in Melancholia 375
Præcipitantia ſuadentur in Colica bilioſa 132 vitanda in Febre catarrhali benigna 315 in Pica nimium exhibita quid efficiant 390
Priapus Cervi eſt ſpecificum Dyſenteriæ benignæ 215
Procidentia Ani: vid. Ani procidentia.
Prognoſtica ſigna quid ſint 36 horum differentia *ib.* eventus *ib.* duratione 37
Prolapſus ſ. Procidentiarum definitio 85 differentia *ib.* cauſa *ib.* ſigna 86 prognoſis *ib.* cura *ib.* cautelæ & obſerv. *ib.*
Proſtheſis quid ſit 94 ejuſd. differentia *ib.* materia *ib.* modus *ib.* uſus *ib.* cautelæ *ib.*
Pterygii ſ. unguis definit. 367 differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi 368 cautelæ *ib.* in eo oleoſa antiqua non ſunt adhibenda *ib.*
Puerperarum affectus 400
Pulſus & ex eo ſigna 40 horum definitio *ib.* ſigna *ib.* obſervat. *ib.* caprizans indicat futuras convulſiones 41
Pulveres ſint alcoholiſati in Hypopio & Pterygio 368 abſorbentes & Nitroſi conveniunt in Cholericorum Vomitu peſtilentiali 341 digeſtivi ex Nitro & Cinnabarini laudantur in Flatulentia 237 diaphoretici modeſte nitroſi in Aſcite cum Hectica 250 nitroſo abſorbentes & Cinnabarini in Palpitatione cordis ab Orgaſmo ſanguinis 282
Pulvis adſtringens Heurnii deſcribitur 112 Haly contra Phthiſin recens quid & quomodo agat in Phthiſi 186 niger Hallenſ. commendatur ad ſiſtendas Hæmorrhagias uterinas 387 Pannonicus ruber in Febribus acutis fugiendus 245 an uſum habeat in febre catarrhali maligna 333 rejicitur in Variolis 320 Solaris Richteri commendatur in Hæmorrhagia Critica nimia 103 in Hæmorrhoid. defectu 111 laudatur in Infarctibus lienis 171 In inflammatione Uteri 165
Purgantia 57
Purgantium formulæ *ib.* modus operandi 58 regulæ & cautelæ *ib.*
Purgantia acria nocent in Hæmorrhoidibus ſeroſo-mucoſis 214 exulent in omni teneſmo 284 & reſinoſa in Tuberculis ſcirrhoſis pulmon. noxia 176 acria nocent in Ictero 233 in obſtructione Alvi non adhibenda 238 vitanda in Stranguria 239 draſtica rejiciuntur in Febre quotidiana intermitt. 343 fortiora in Calculo non exhibenda & cur 147 nocent in Cephalæa 125 in Colica quando exhib. 132 in gravidis facile abortum producunt 58 in Hepatitide & Splenitide impediunt diſcuſſionem 159 fortiora in Infarctu pulmonum caute propinentur 169 in Otalgia ſuppurationem impediunt 127 in Rabie canina nocent & cur 377 conveniunt in principio tuſſis humidæ 201 in Vomica pulmonum fugienda 180 reſinoſa & aloetica vitentur in fluxu hepatico 120 in Hæmorrhoidibus 109 qualia ſint adhibenda in Cataracta & gutta ſerena 369 in Colica convulſiva ſint ſelectiſſima 200 ſtimulantia nimium & acria in Gonorrhæa benigna & pollutione nocturna nocent 217
Purpura alba ſ. maligna quid ſit 329 ejuſd. differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum 330 prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi 331 cautelæ *ib.* lochiorum ſuppreſſionem excipiens pejor eſt reliqua 330
Purpura rubra ſ. benigna quid ſit 328 ejuſd. differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjecta *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi 329 cautelæ *ib.* interdum eſt maligna 328 eam juniores facilius ferunt *ib.* malignæ redditur per alexipharmaca calida 329 quales clyſteres in ea vitandi *ib.* ab excretionibus ſanguinis ſuppreſſis orta quomodo tractanda *ib.*
Purpura urticata quid ſit 327 ejuſd. differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* methodus medendi *ib.* cautelæ 328 in ea vitentur poſitive purgantia acria *ib.* poſitive diaphoretica *ib.*

Q

Quercetani Pil. de Ammoniaco commendantur in Fluore albo ſimplici 221 in infarctu Hepatis 172 in Malo Hypochondriaco 133
Quies quid ſit 13 ejuſd. differentia *ib.* organum *ib.* cauſa efficiens *ib.* uſus *ib.* regulæ & obſervat. 96 poſt fortiorem motum non ſtatim convenit *ib.* nimia quæ mala inducat *ib.*

R

Rabies canina quid ſit 376 ejuſd differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi 377 cautelæ *ib.* uſtione curata 376
Radices Alexipharmacæ laudantur in Purpura rubra 329 Aperientes & Alexipharmaco Diureticæ in Tympanite 252 Incidentes conveniunt in Quartana 352 Reſolventes commendantur in Catarrho ſuffocativo in Fluxu Hepatico 212 in Tuſſi contumaci laudantur poſt morbillos relicta 325
Radix Pſeudoacori ſ. Iridis paluſtris uſurpatur in Hæmorrhagia narium 104
Raparum decoctum convenit in ſtranguria ab acredine urinæ 146
Raphanacea nocent in Lippitudine 105
Raphani ſuccus commendatur in Calculo 191 in Tympanite 159
Raphanus ruſticanus in Nephritide periculoſus eſt 164
Raſio quid ſit 86

Raucedo vid. Branchus.

Raucedo a Salacitate 215 diuturna cum Tuſſi ſicca Chronica quid indicet *ib.* inveterata difficillime curatur *ib.*

Refrigerantia nimia nocent in Febre tertiana anomala 350 externa quid efficiant in Nephritide 164 nocent in Pleuritide ſpuria 140 actu frigida in ſtranguria non facile adhibenda 240

Regimen ſudoriferum coactum quid efficiat in Ictero 233 ſudorificum æſtuoſum nocet in Pleuritide ſpuria 140

Remedia externa diſcutientia in doloribus Arthriticis 137 in Colica 130 emollientia in Hæmorrhoidibus cœcis 136 externa in Odontalgia 127 in Podagra 145 nimia nocent in Febre tertiana 347 in Variolis 319 de hac materia obſervat. *ib.*

Res toto genere præter naturam quid ſint 23 harum differentia *ib.*

Reſolutio humorum quid ſit 70 ejuſd. differentia *ib.* indicantia *ib.* remedia *ib.* horum formulæ *ib.*

Reſolventia commendantur in Aſthmate humido 223 in Atrophia 173 in Cephalæa & Clavo Hyſterico 124 in Coryza humida 194 in Infarctu Lienis 170 cum emollientibus in Scirrho Hepatis 178 interna & externa laudantur in Gravedine & Dolore Capitis catarrhali 223 in Pleuritide ſpuria 140 & incidentia melius quam pellentia exhibentur in menſibus promovendis 384

Reſolventium modus operandi 70 regulæ & cautelæ 71

Reſpiratio quid ſit 3 ejus organum *ib.* cauſa efficiens *ib.* uſus *ib.* obſervat. *ib.* differentia 41 obſervat. & ſigna de reſpiratione *ib.*

Reſpirandi difficultas poſt ſudores ſuppreſſos quomodo tractanda 245 quid indicet in Variolis 321 poſt ruptum abſceſſum quid indicet in Vomica pulmonum 180

Rheumatiſmi definitio 146 differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum 147 prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi *ib.* cautelæ *ib.*

Rhodium lignum ejus Ol. commendatur in aurium affectibus 370

Richteri pulv. ſolares commendantur in Catarrho ſuffocativo 226 in Convulſionibus 272 ſiſtunt Diarrhœam 209 laudantur in Empyemate 182 in Phthiſi 185 in Salivatione & Ptyaliſmo 198 in Scirrho Hepatis 178 in Tuberculis ſcirrhoſis pulmonum 176 in Variolis 318

Roriſmarini Eſſ. commendatur in Tarantiſmo 377

Rothii Tinctura antinephritica quid de ea cenſendum in Mictu cruento 119

Ructus quid ſint 234 horum differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi 235 cautelæ *ib.* fœtidi & putridi in acutis peſſimi 234 quando locum in illis non inveniant Carminativa 235 quando in eis vitanda Purgantia *ib.* quando noceant Vomitoria *ib.*

S

SAcculi herbis emollientibus repleti commendantur in Calculo Renum 191 nervino diſcutientes in gravitate auditus 371

Salis Ammoniaci flores laudantur cum digeſtivis in Febre quartana continua 359

Sal digeſtivum Sylvii in Febribus rejicitur 300

Salia digeſtiva laudantur in Febre catarrhali 314 in Febribus corruptis 365 in Febre quartana verſus Paroxyſmum exhibenda 352 in Febre quotidiana intermittente 343 in ea reliquis remediis præmittenda 346 & abſorbentia conveniunt in ſtranguria a vitio primarum viarum 239 cum diaphoreticis fixis in Ictero cum commotionibus febrilibus 233

Salia neutra in majori doſi exhibita conducunt in Obſtructione Alvi 238

Salia Volatilia quando non ſint uſurpanda 195 & 211 in adultis caute ordinanda 291 oleoſo-volatilia nocent in Cachexia a ſuppreſſione hæmorrhagiarum 247 volatilia in Congeſtionibus quando uſurpanda 122 conveniunt in Hydrope pectoris in periculo ſuffocationis 254 interne in Pleuritide minus bene in larga doſi adhibentur 157 externe in Podagra moderate adhibenda & cur 148 quando locum habeant in Nephritide 164 volatilia urinoſa in quonam genere Coryzæ conveniant 195 volatilia cum Tincturis diureticis commendantur in ſpaſmis 275 quomodo & quando in Aſthmate ſpaſtico 276

Salina & Nitroſa in Empyemate parce exhibenda & cur 182

Salivatio & Ptyaliſmus quid ſint 197 horum differentia *ibid.* Signa *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi 198 cautelæ *ib.*

Salivatio particularis quid ſit 64 ejuſd. differentia *ib.* indicantia *ib.* remedia *ib.* formulæ *ib.* remediorum modus operandi *ib.* regulæ & cautelæ practicæ *ib.*

Salivatio cancrum labiorum adauget 272

Salivatio univerſalis quid ſit 63 ejuſd. differentia *ib.* indicantia 62 remedia *ib.* formulæ *ib.* modus operandi 63 regula & cautelæ *ib.* non inſtituenda in emaciatis *ib.* per inunctionem minora incommoda excitat quam per interna remedia facta 256 quid cenſendum de ſalivatione per ſuffimigationem excitata *ib.* per inunctionem præfertur illi quæ fit per cingulum Mercuriale *ib.* per inunctionem non inſtituatur in Nucha & dorſo *ibid.*

Salivæ definitio 7 differentia *ib.* materia *ib.*

Salſa nocent Aſthmaticis 205

Salvia laudatur in Lumbricis latis 413

Salviæ decoctum commendatur in Abortu 393

Sambuci flor. ∇ c. Cinnabari nativa convenit in Lactis abundantia 403

Sambucus in Inflammationibus internis exiguam virtutem poſſidet 150

Sanguineorum morbi 34

Sanguinis ſpiſſitudo quid ſit 20 ejuſd. differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjecta 21 cauſa *ib.* obſervationes *ib.* quomodo attenuanda in Menſium defectu 144 quomodo reſolvenda in Motibus ſpaſtico-convulſivis 272 quomodo ſanguis diluendus in Nephritide ſpuria 142

Sanguis circulationem æqualem quomodo diſponendus in Nephritide ſpuria *ib.* quomodo coagulandus in Hæmorrhagiis paſſivis 120 ejus congeſtio quomodo derivanda in Cephalalgia ſanguinea 123 congrumeſcentia ejus quomodo corrigenda in Scorbuto 264 congrumatus quomodo reſolvendus in Hæmoptyſi 106 craſis ejus quomodo temperanda in Hæmorrhagiis 103 ejus & lymphæ corrigentia ſuadentur in Vomitu cruento 108 diluitio ejus in defectu fluxus Hæmorrhoidalis 111 diſcuſſio ejus quomodo obtineatur in Congeſtionibus 121 diſtributio ejus æqualis quomodo procuranda in Hæmoptyſi 106 ejus evacuationes in paroxyſmo dolorum Arthriticorum male inſtituuntur 138 excretiones ejus conſuetæ in malo Hypochondriaco Hyſterico promovendæ 134 grumoſus quomodo e Ventriculo evacuandus in Vomitu cruento 107 inſufficienter per V. S. vel Scarificationem detractus quænam mala pariat 102 ejus motus ad inferiora quomodo invitandus in fluxus Hæmorrhoidalis defectu 111 motus ad uterum quomodo divertendus in fluxu Menſium nimio 113 orgaſmus ejus quomodo compeſcendus in Cephalalgia Sanguinea 123 orgaſmus ejus ſalino ſulphureus quomodo corrigendus in Doloribus Arthriticis 137 orgaſmus ejus quomodo ſedandus in Hæmoptyſi 106 quomodo refrænandus in Scorbuto 264 reſolutio ejus quomodo fieri debeat in Pleuritide ſpuria 140 revulſio ejus quomodo inſtituenda in Hæmoptyſi 106 ſtagnatio ejus quomodo inſtituenda in infarctibus 167 quomodo diſcutienda in Inflammationibus 149 ſtaſis ejus in Vena-portæ quomodo reſolvenda in Cardialgia 129 ventilationes ejus commendantur in Congeſtionibus extra paroxyſmum 122 in Malo Hypochondriaco-Hyſterico maxime ſunt neceſſariæ 134 quando admittendæ in Paroxyſmo Podagrico 146

Sanguis quomodo dividatur 2 arterioſus cum ſubſultu prorumpit, venoſus placide procedit 119 aſininus eſt ſpecificus in Mania 374

Sanitas quid ſit 9 ejuſd. differentia *ib.* cauſa efficiens 10 & vitæ ſigna *ib.* obſervationes *ib.*

Santonici ſemen in Vermibus præfertur Corallinæ 413

Sapo Venetus in Spir. Vini ſolutus commendatur in Podagra 145

Saponata in Oedemate mature adhibita quandoque vim exe-

exerunt 257

Scabies benigna quid ſit 260 ejuſd. differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi 261 cautelæ *ib.* per artificia externa perverſe tractata quos morbos pariat 260 per contagium communicata facilius curatur, quam a dyſcraſia ſanguinis orta *ib.* ſicca cum vitio Hepatis conjuncta quando curetur *ibid.* in ſenibus magis rebellis eſt quam in junioribus *ib.* retropulſa quam methodum expoſcat 261 retropulſa cum commotionibus febrilibus quid de ea notandum *ib.* quando locum in ea habeant Mercurialia externa *ib.* in ea laudatur Antimonium crudum cum abſorbentibus *ib.* humida poſt quartanam boni ominis 352

Scabies maligna quid ſit 261 ejuſd. differentia *ib.* ſigna 262 ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi 263 cautelæ *ib.* fœda & contumax olim ſæpe pro Lepra habita fuit *ibid.*

Scammoniata largiora nocent in Dyſenteria benigna 215

Scarabæorum pulvis inteſtino recto in ejuſdem Procidentia inſpergitur 297 majalium in melle ſuffocatorum ſuccus laudatur in Rabie Canina 376

Scarificatio quid ſit 56 ejuſd. differentia *ib.* indicantia *ib.* modus *ib.* inſtrumenta 87 locus *ib.* uſus *ib.* regulæ & cautelæ *ib.* adhibetur in Palpitatione cordis 56 in ſanguine nimis craſſo inutilis *ib.* ſubjectis ſiccioribus minus convenit *ib.* præſervatoria & repetita commendatur in Calculo 192 in Congeſtionibus 121 in aſſuetis convenit in Hæmoptyſi 106 in Hemicrania 139 in Locis inferioribus commendatur in Odontalgia 127 in Nephritide ſpuria 141 in Podagra 144 in Oedemate quandoque ſphacelum producunt 257 in oculorum affectibus præfertur V. S. 154 narium convenit in Phrenitide 151 in pede ſuadetur in Phthiſi 184 in Vomitu cruento 107 in Podagra profundius inſtituenda 145 in Rabie Canina 376 in Doloribus arthriticis circa Novilunium 230

Schacarillæ corticis extractum commendatur in Diarrhœa Choleriode 401 corticis pulvis in Vomitu gravidarum 390 Plura vid. in Chacarilla.

Scirrhus hepatis quid ſit 177 ejuſd. differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis 178 remedia *ib.* methodus medendi 378 cautelæ *ib.* inveteratus eſt incurabilis *ib.* qui morbi eum ſequantur *ib.* hunc ſequuntur Febres acutæ periodicæ *ib.* Martialibus præmature datis exaſperatur *ib.*

Scirrhus Lienis quid ſit 176 ejuſd. differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi 177 cautelæ *ib.* ſæpius per plures annos ſine periculo durat 176 recentior quomodo interdum ſolvatur in fœminis *ib.* a Menſium vel Hæmorrhoidum ſuppreſſione quomodo tractandus 177 a Febre intermittente male curata quænam expoſcat remedia *ib.* in hoc diſſuadentur ſanguinis evacuationes *ib.* in ea laudantur Gummi Ammoniacum & Rad. Cichorii *ib.*

Scirrhi viſcerum quid ſit 166 horum differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum 167 prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi 168 cautelæ *ib.* nullum ingens periculum inferunt 167 in iis commendatur diæta exacta & motus continuatus 168

Scorbutus quid ſit 263 ejuſd. differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis 264 remedia *ib.* methodus medendi *ib.* cautelæ *ib.* in eo maculæ roſei coloris promtius curantur, quam coeruleæ & lividæ *ib.* reſpuit omnes artificiales excretiones *ib.* an in eo ſalivatoria locum habeant 265

Scorbuticorum DiarrhϾ ſuppreſſæ quænam mala pariant *ibid.* Dolores male tractantur Anodynis *ib.* Hæmorrhagiæ ſuppreſſæ quid poſt ſe trahant *ib.* Vomitus ſuppreſſos ſequuntur anxietates cardialgicæ *ibid.*

Scordii Eſſ. commendatur in Febre inflammatoria 312

Scrotum quid ſit 50 ejuſd. differentia *ib.* obſervationes *ibid.*

Scylla & ex ea præparata commendantur in Tumore Podagrico extra Paroxyſmum 146

Secretiones & excretiones quid ſint 3 horum differentia *ib.* organum *ib.* cauſa efficiens *ib.* modus 4 uſus *ib.*

Secretio Bilis ejus organum *ib.* cauſa efficiens *ib.* uſus *ib.* obſervat. *ib.*

Secretio Fæcum Alvinarum *ib.* ejus organum *ib.* cauſa efficiens *ib.* uſus *ib.* obſervat. *ib.*

Secretio Lactis 6 ejus organum *ib.* cauſa efficiens 7 uſus *ib.* obſervationes *ib.*

Secretio Lymphæ 6 ejuſd. organum *ib.* uſus *ib.* obſervationes *ib.*

Secretio Lymphæ nervorum *ib.* ejus organum *ib.* cauſa efficiens *ib.* uſus *ib.* obſervationes *ib.*

Secretio Muci 5 ejus organum *ib.* cauſa efficiens *ib.* uſus *ib.* obſervat. *ib.*

Secretio Salivæ 7 hujus organum *ib.* cauſa efficiens *ib.* uſus *ib.* obſervat. 8

Secretio Seminis 7 hujus organum *ib.* cauſa efficiens *ib.* uſus *ib.* obſervationes *ib.*

Secretio Succi Pancreatici 8 ejus organum *ib.* cauſa efficiens *ib.* uſus *ib.* obſervationes *ib.*

Secundinarum retentio quid ſit 396 ejuſd. differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi *ib.* cautelæ *ib.* quando in ea Hepar Anguillæ conveniat *ib.*

Sedum Vermiculare laudatur in Paralyſi ſcorbutica 265

Sempervivi ſuccus laudatur in Siti nimia 382 in Soda 397

Septica & mundificantia acriora in Pterygio non ſunt adhibenda 368 quomodo mitiganda *ib.*

Serpilli ſpiritus abſtractitius laudatur in Malo Iſchiadico 142 in Nephritide ſpuria 141

Serum lactis ſumaria alteratum convenit in Scabie 261 cum roſis in Melancholia proficuum 376 tamarindinatum convenit in Mictu cruento 118

Semen quid ſit 7 ejuſd. differentia ib. & 50 materia ib. de eo obſervat. & ſigna 50

Senſibilitas quid ſit 34 ejuſd. differentia ib. ſubjecta ib. de ea obſervat. ib.

ex Senſibus internis & externis ſigna 52

Senſus quid ſint 12 horum diviſio ib. organum ib. objecta 13 cauſa efficiens ib. uſus ib.

Sepiæ os conſultius minoribus quam majoribus doſibus exhibetur in Gonorrhæa 220

Serpigo hæmorrhoidalis male tractata quos affectus inducat 135

Serrationis definitio 87

Serum & lympha ejuſque vitia 192 horum definitio ib. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia 193 methodus medendi ib. cautelæ ib. ejus fluxus meliores ſunt quam ſtagnationes ib. admodum mucoſum parit partium obſtructiones ib.

in Seri nimia fluxilitate & acrimonia nocent Alexipharmaca calida ib.

Seroſi affectus quando in eis conveniant Diſcutientia & tonica ib.

Setacea quid ſint 87 horum locus ib. modus operandi ib. uſus ib. cautelæ & obſervat. 88 in Cephalæa quando locum habeant 126 & fonticuli in Coryza habituali raro edunt effectum 195

Sexus quid ſit 11 ejuſd. differentia ib. ad morbos diſponit 32

Signum quid ſit 35 ejuſd. differentia ib. fontes ib.

Sinapiſmi allegantur in Catarrho ſuffocativo 36 in Cephalalgia Sanguinea 123 partium extremarum laudantur in Phrenitide & Paraphrenitide 152 urticationes &c. quas noxas inferre queant ſanguineis 294

Singultus quid ſit 282 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 283 cautelæ ib. in Dyſenteria, Cauſo & Colica malus 282 Emetica & Purgantia excipiens promtam medelam expoſcit ib. ab inflammatione interna quomodo tractandus 283 a nimiis emeticis & purgantibus Anodyna requirit ib. circa ſtatum vel decrementum Febris Inflammatoriæ malus ib. in principio & ſtatu febris Petechialis eſt funeſtus 335 in Hepatitide poſt Vomitus nigros lethalis 158 ut & in Paraphrenitide 151

Siſtentia quando in Febre exhibenda 347

Sitis exceſſus & defectus quid ſint 381 horum differentia ib. ſigna ib. ſubjecta ib. prognoſis 382 remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ ib.

Sitis cibis ex Spinachia, hordeo vel Lactuca ſedatur ib.

Situs qualis eſſe debeat in repoſitione uteri prolapſi 399

Sma-

Smaragdus ppt. eſt verum cardiacum 282 eſt ſpecificum Dyſenteriæ benignæ 215

Soda ſ. Orexis quid ſit 257 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. methodus medendi 258 cautelæ ib. in ea vitetur abuſus Abſorbentium ib. commendatur pulvis Nucis Moſchatæ abſorbentibus additus ib.

Somnus quid ſit 13 ejuſd. differentia ib. & 14 ſubjectum ib. ſigna ib. cauſa efficiens ib. uſus ib. obſervat. ib. ſemioticæ 53 in Lipothymia per aliquot horas non concedendus 295

Soporoſi affectus quid ſint 489 horum differentia ib. methodus medendi 290 cautelæ 302.

Spaſmus quid ſit 273 ejuſd. differentia ib. ſigna 274 ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 275 cautelæ ib. partialis ad quid vergat 274 particularis quid indicet ib. in morbis acutis & vulneribus cerebri eſt periculoſus ib. univerſalis ad quid pronus ſit ib. idiopathicus quid expoſcat ib. ſympathicus, ad quænam in illo reſpiciendum 275

in *Spaſmis* juniorum & ſenſibiliorum laudatur Cinnabaris *ibid.*

Species de Hyacintho commendantur in ſudore & Diarrhoea Febris Hecticæ temperandis 358

Sperma Ceti recens commendatur in Tuſſi, ubi materia nimis tenuis 201 diſcutiendi & reſolvendi ſcopo adhibetur in Uteri inflammatione 165.

Sphaceli ſigna 93 prognoſis ib.

Spirituoſa non niſi ſedato aliquantiſper Vomitus impetu applicanda 207

Spiritus acidus formicarum quando efficax in Podagra 239

Spiritus Salis in Febribus non convenit 195 tuſſim admodum auget 280

Spiritus Vini commendatur in ſoda ab aſſumtis pinguibus 258 quando maxime conducat in Podagra 146 ſimplex vel myrrhatus applicatur in Cruſta lactea 410 rectificatiſſimus laudatur in ruptura Varicum 392 camphoratus ventriculo applicatur in Febre bilioſa ardente 309 urinoſi quid efficiant in Arthritide 138 in exiliſſima doſi locum habent in Vomitu cruento 108

Splenia quid ſint 82 horum differentia *ib.* materia *ib.* uſus *ib.* cautelæ *ib.*

Splenitis vid. Hepatitis. quando in ea conducat hæmorrhagia narium 1 9 Vomitus nigri diebus criticis contingentes ſalutares *ib.*

Sputum quid ſit 50 ejuſd. differentia *ib.* obſervationes *ib.* quodnam ſalutare *ib.* in Pleuritide & Peripneumonia quodnam malum 51 graveolens in Phthiſi lethale 184

Squillæ ſuccus cum V. S. laudatur in Tuſſi humida habituali 202

Stahlii Crocus Martis Antimoniatus ſuadetur in Cachexia & Choloroſi 247 in Oedemate 256 in Scorbuto 264

Stahlii Eſſ. Alexipharmaca laudatur in Fluxu Hepatico 212 in Gravedine 224 in Impetigine benigna 262 cum Tonicis convenit in Raucedine 225 locum habet in Scabie benigna 260

Stahlii Pilulæ laudantur in Aſcite 250 in Cachexia & Chloroſi 1 3 in Cardialgia 129 in Coryza humida 194 in Dyſuria 240 in Fluxu Cœliaco & Lienteria 211 in Hæmorrhoidibus nimiis 109 in Lochiorum defectu 117 ſunt ſpecificæ in Menſibus nimiis 113 commendantur in Mictu cruento 119 exhibentur in ſecundinis aut laciniis ejus reſtitantibus 116 in ſtranguria 239 in ſudore ſuppreſſo 245 in Tuſſi pectorali 200

Stahlii pulvis antepilepticus 269 ejuſd. pulvis rubeus ſalinus allegatur in fluxu Hæmorrhoid. nimio 109

Stahlii Mixtura Tonico Nervina adhibetur in Cholera humida 210 in Aſthmate humido 209 in Diarrhoea 208 in Fluxu Cœliaco & Lienteria 211 in Doloribus capitis laudatur curative & præſervative 224 in Hæmorrhoidibus ſeroſo-mucoſis ad ſerum diſcutiendum 213 in Scorbuto 264 in Tuſſi ſtomachali 202

Sterilitas quid ſit 384 ejuſd. differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjecta *ib.* prognoſis *ib.* remedia 385 methodus medendi *ib.* remedia *ib.* diſponit ad morbos Chronicos *ib.* in illa commendantur balnea ex herbis aromaticis & leniter adſtringentibus *ib.*

Stimulantia quomodo præſcribenda in Impotentia virili 299 Electuaria conveniunt in Obſtructione alvi 238 & Pellentia nocent in Menſium defectu 115

Stranguria quid ſit 238 ejuſd. differentia *ib.* ſigna 239 ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi *ib.* cautelæ *ib.* ab urinæ acrimonia facilius curatur quam a vitio veſicæ *ib.* frequentius ſine errore diætæ recurrens quid portendat *ib.* ab acrimonia urinæ quomodo tractanda *ib.* ſenum habitualis quid expoſcat *ib.* a refrigeratione, quid in ea conveniat *ib.* a Lue venerea quomodo curetur *ib.*

Subadſtringentia & tonica commendantur in flacciditate ventriculi 381

Succi Pancreatici definitio 8 ejuſd. differentia *ib.* materia *ib.* organum *ib.*

Succini Eſſentia laudatur in Dyſuria 49 in Gravedine & dolore capitis catarrhali 32 in Lippitudine 4 in Scabie benigna 67 in ſtranguria 47

Sudatio ſub ſalivatione præcavenda & cur 77

Sudor quid ſit 45 ejuſd. differentia *ib.* obſervationes *ib.* & ex eo ſigna *ib.* matutinus præſervat a morbis *ib.* in Comate accidens, lethalis 289 frigidus in febre acuta accidens quid ſignificet 237 nimius in Variolis adultorum eſt periculoſus & cur 323 quomodo temperandus 319

Sudores nocturni autocratici mediocres cum efflorescentia macularum roſearum ſcorbutum imminuunt 264

Sudoris abſentia Tertianam reddit diuturniorem 345

Sudoris excretio quid ſit 4 ejuſd. differentia *ib.* materia *ib.* organum *ib.* cauſa efficiens *ib.* tempus *ib.* uſus *ib.* obſervat. *ib.* ad hunc promovendum quomodo concurrat calor externus *ib.*

Sudor nimius quid ſit 122 ejuſd. differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia *ib.* methodus medendi *ib.* cautelæ 223 febricitantium quam quandoque cauſam habeat 222 adſtringentibus non eſt ſupprimendus 223 nec narcoticis & Opiatis minus correctis *ib.* in eo efficacia ſunt acida temperata cum lenibus alexipharmacis *ib.*

Sudoris ſuppreſſio & defectus quid ſit 244 ejuſd. differentia *ib.* ſigna *ib.* ſubjectum *ib.* prognoſis *ib.* remedia 245 methodus medendi *ib.* cautelæ *ib.* quænam mala ex ea eveniat adultis 244 quænam Hypochondriacis *ib.* quænam junioribus *ib.* in acutis illorum ſtatum reddit malum *ib.* quomodo tollenda in Febribus 245 in ea fugiantur Purgantia acria *ib.* ut & Pulvis Pannonicus ruber *ib.*

Suffitus in Aſcite non ſunt adhibendi 251 in Malo Iſchiadico quando & quomodo conveniant 143 penetrantiores nocent in Convulſionibus 279

Sulphur laudatur in Oedemate a Scabie retropulſa 257 in Tuſſi catarrhali & a ſcabie retropulſa eſt præſtantiſſimum 202 externe ob vim repellendi rejicitur in Hydrocephalo 253 ♁ii tenerius celebratur in Blancardo in torminibus infantum 407

Suppoſitoria nimis acria nocent in Teneſmo ab Aſcaridibus 285

Surditas quid ſit 370 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 371 cautelæ ib. in acutis cum urina cruda quid portendat 370 quomodo hæc tractanda, & quæ in illa vitare conveniat 371 a nativitate raro admodum curatur 370 ſenum quomodo ſublevetur 371

Suppreſſio Hæmorrhoidum vid. Fluxus Hæmorrhoidum deficiens.

Suppreſſio Lochiorum vid. ſupra Lochiorum defectus.

Suppreſſio Menſium vid. Menſium ſuppreſſio.

Sympathetica in Hæmorrhagiis in genere 102 in Hæmorrhagia narium 104 in Odontalgia ſympathica & Idiopathica 127

Symptomata quid ſint 25 horum differentia ib. & ſeqq. obſervationes 27. & 79

Syncope vid Lipothymia

Synthesis quid ſit 82 ejuſd. differentia ib.

T

TAbacus, extractum ejus valet ad tuſſim compeſcendam 185 niſi legitime ſit præparatum Vomitus excitat 186 in Aſthmate humido caute exhibendum 205 ejus folia adduntur Clyſteribus in Colica 237

237 proſunt in Oedemate 257 ejus ſumus commendatur in Appetitu nimio 380

Tarantiſmus. quid ſit 377 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ 378

Tartarus emeticus in Pleuritide ad promovendam expectorationem male exhibetur 313 Vitriolatus commendatur in febribus acutis 301

Temperamenta quid ſint 12 horum differentia ib. mixtio ib. mutatio ib. uſus hujus doctrinæ ib. obſervat. ib. diſponunt ad morbos 33 ad hæc reſpiciendum in Fluore albo 221 in ſurditate 371 in eligendis decoctis antivenereis 270

Temperantia laudantur in Addephagia, Bulimo, Orexi 380 cum Cinnabari commendantur in præcavenda ſtranguria 240

Teneſmus quid ſit 283 ejuſd. differentia ib. ſigna ib ſubjectum ib prognoſis 284 remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ ib. gravidas affligens eſt periculoſus ib. quomodo tractandus ib ab aſcaridibus, quid in eo exhibendum ib. cum Dyſenteria, quid in eo conveniat ib. Hæmorrhoidalis, fluxus hujus revocationem expoſcit ib. in hac vitanda Aloetica 285

Terebinthina cocta, ex ea paratæ pilulæ conveniunt in Iſchuria ab exulceratione 244

Terebinthinata & ſuccinata in exulceratione veſicæ & renum caute adhibenda 189

Terræ ſigillatæ & adſtringentia in Febre ſynocha putrida nocent 306

Theæ potus commendatur in Soda 257 nimius parit Diabeten 217

Therapia vid. Methodus Medendi.

Theriaca in Peſte data excitat Petechias 342

Theriacalia in Febre caſtrenſi cum Diarrhœa vel Dyſenteria ſunt vitanda 339

Thermarum uſus internus & externus quid efficiat in Aſcite 251

Thermæ, quæ in illis obſervanda 63 quomodo adhibendæ in Infarctu Lienis 171 in Melancholia 376 quando locum habeant in Oedemate 257 quibuſnam potiſſimum conveniant in Paralyſi & Hemiplexia 294 quomodo & quæ in Phthiſi ſuadendæ ſunt 186 ſulphureæ & aluminoſæ commendantur in incontinentia urinæ 217

Thoracis ſtricturæ nimiæ nocent mammis & papillis 406

Tinea quid ſit 409 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis 410 remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ ib.

Tinctura alcalina abſtergens ſuadetur poſt excretionem Calculi Renum 191 alcalina acris commendatur pro Mercurio e corpore expellendo 219 Antarthritica quando conducat in Podagra 146 Antiphthiſica Grammanni nocet in Phthiſi 185 Bezoardica abſque camphora commendatur in Sudore ſuppreſſo 245 cum Camphora, Myrrha & Opio in Febre ſynocha non exhibenda 304 Coralliorum cum ſpiritu panis in Vomitu Cruento non rejicienda 108 Opii Langelotti commendatur in Diarrhœa 209 in Mictu cruento 118 Reſolvens ſola ſufficit ad Luem Veneream incipientem exſtirpandam 279 laudatur in ulceribus vaginæ uteri & urethræ 189 Salina Richteri temperat & diſcutit in colica bilioſa 131 Vitrioli Martis Ludovici celebratur in anorexia 381 in ſudore nimio 223 interpoſito uſu arcani duplicati curat atrophiam 174

Tinnitus aurium quid ſit 369 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 370 cautelæ ib. ſæpius recurrens in ſenioribus Apoplexiam 369 ab adhibitis medicamentis calidioribus incrementa ſumit 370 in eo laudatur Ol. amygd. amarar. & lac muliebre ib.

Tonica in Aſthmate ſicco 231 temperantia commendantur in Hæmorrhagia narium critica nimia 105 in Flatulentia diu continuanda 237 & diſcutientia ſuadentur in Fluore albo ſimplici 221 & adſtringentia ſelecta commendantur in Gonorrhœa benigna & Pollutione nocturna 219 in Ictero 233 quænam adhibenda in Fluxu Menſium nimio 113 quando locum habeant in Phthiſi 186

Tonus corporis & ex eo ſigna 43 quid ſit ib. ejuſd. differentia ib. obſervat. ib. partium quomodo ad eum reſpiciendum in Catarrho ſuffocativo 227 in colica quomodo roborandus 132 relaxatus in Cardialgia, quid in eo conveniat 129

Topica in Arthritide & Rheumatiſmo optime in forma ſicca imponuntur 148 quando noceant in Cephalæa 125 quænam in Mictu cruento conveniant 118 externa in Vomitu cruento non adhibenda grumis adhuc prodeuntibus 108

Traumatica quomodo adhibenda in Febre hectica 359 quænam conducant in Tuſſi ſicca 229 fortiora nocent in Phthiſi 186

Tremor quid ſit 287 ejus differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 287 cautelæ ib. labii inferioris quid indicet 287 a Mercurio quomodo curandus ib. Paralyſi ſuperveniens quid denotet ib.

Trepanatio quid ſit 86 ejuſd. indicantia ib. modus operandi ib uſus ib. cautelæ & obſervationes ib. in Cephalæa quando inſtituenda 126 an uſum habeat in Hydrocephalo 253

Trifolium fibrinum quibus conveniat in Scorbuto 265

Tubercula ſcirrhoſa pulmonum quid ſint 174 horum differentia ib. ſigna ib. ſubjectum 175 prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ 186 ex his oritur Vomica pulmonum 175 in pulmonum ſubſtantia ex ſanguine nata pejora ſunt quam quæ aſpera arteria & ex pituita generata ſunt *ib.* quomodo in hoc affectu locum habere queant expectorantia 176 laudatur in eodem uſus continuatus remediorum abſtergentium & reſolventium *ibi* balſamica & traumatica rejiciuntur acriora. ib.

Tumor abdominis quid ſit 401 ejuſdem differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib remedia 402 methodus medendi ib. cautelæ ib. anſam præbet menſium ataxiis 401

Tumor pedum œdematoſus in Phthiſi eſt lethalis 184

Tumores præputii & ſcroti quomodo in Gonorrhœa virulenta tractandi 26

Tumores tunicati quid ſint 92 horum differentia ib. ſigna ib. prognoſis ib. curatio ib. cautelæ 93

Tuſſis humida quid ſit 198 ejuſdem differentia ib. ſigna Tuſſis humidæ catarrhalis 199 habitualis ib. pectoralis ib. ſtomachalis ib. ut plurimum accidit infantibus ib. ſubjecta ib. prognoſis ib. remedia 200 methodus med. tuſſis catarrhalis ib. habitualis 202 pectoralis 201 ſtomachalis ib. cautelæ 202

Tuſſis humida interdum eſt beneficium naturæ 199 quando pro phthiſica habenda ſit 200 ſtomachalis infantum facile tranſit in pectoralem ib. humida in ſiccam degenerans quid pariat ib. per expectorantia & emollientia perverſe tractata in quid degeneret ib. ſopitur per corticem chacarillæ 201 in hac laudatur Aqua Veronicæ Vinoſa Stahlii ib.

Tuſſis ſicca quid ſit 228 ejuſdem differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ 229 ex congeſtionibus ad Hæmoptyſin quid exinde metuendum 229 hypochondriaca chronica quid poſt ſe trahat ib.

Tympanites quid ſit 251 ejuſdem differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 252 cautelæ ib. a Febribus male curatis orta facilius curatur quam a læſione viſcerum 251 in eo laudantur digeſtiva & noduli ex incidentibus & amaris 252 laxatio per epicraſin eſt optima in eodem ib.

V

VAleriana commendatur interne & externe in Ophthalmia 153 interne laudatur in Rabie canina 376

Varandæi pulvis ad dolores poſt partum 400

Varices quid ſint 391 horum differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 392 cautelæ ib. quandoque cum vitæ periculo rumpuntur 391 horum ſectio periculoſa 392 rumpentes, quid in illis conveniat ib.

Variolæ æqualiter erumpentes melioris ſunt ſpei 315 elevatæ meliores ſunt depreſſis ib. limpidæ & aquoſæ

ſæ mali utplurimum ſunt ominis ib ſub harum eruptione prodiens hæmorrhagia narium ægros ſublevat ib. quænam periculoſæ ſint & retroverſionem minentur ib.

Variolæ adultorum quid ſint 322 harum differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ 324 utplurimum ſunt confluentes 323 ſunt periculoſiores quam variolæ juniorum ib. quando in hiſce ſuſpectæ ſint hæmorrhagiæ narium ib.

Variolæ confluentes quid ſint 320 earund. differentia ib. ſigna ib. ſubjecta 321 prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ 322

Variolæ diſtinctæ quid ſint 317 harum differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia 318 methodus medendi ib. cautelæ 19 in his Febris deficiens quomodo promovenda 318 nocet aqua Fumariæ 320 remediorum multitudo ib regimen nimis calidum 319 terreorum & incraſſantium abuſus ib.

Venæſectio quid ſit 55. & 87 ejuſd. differentia 55 indicans ib. tempus ib. locus ib. modus ib. uſus ib. cautelæ & obſervationes ib. non conducit in Angina ſymptomatica 156 in Apoplexia ſanguinea ſit larga 286 in Arthritide vaga tempore paroxyſmi vitanda 147 præſervatorie & curatorie convenit in Aſthmate ſicco 230 larga commendatur in Catarrho ſuffocativo 227 in Cephalæa hypochondriaca quomodo inſtituenda 125 quando commendanda in Colica convulſiva 278 præſervativa circa æquinoctia ſuadetur in Coryza humida 194 in digitis pedis majoribus ſpecifica in Convulſionibus 273 in Febre Caſtrenſi non facile inſtituenda 339 vitanda in Febre catarrhali maligna 333 quando cum fructu adhibeatur in Febre lenta 356 non adminiſtranda in Febre ſynocha præſentibus ſignis concoctionis 304 ab illa in febre Tertiana legitima abſtinendum 347 in Gutta ſerena & Cataracta non prætermittenda 369 in pede convenit in Hæmoptycis 106 in Hæmorrhagia narium 105 in Hydrope incipiente feliciter adminiſtrata 250 quando locum habeat in Ictero 233 quomodo inſtituenda in Infarctu Pulmonum 169 quando locum non habeat in inflammatione Uteri 166 quando admittenda in inflammationibus 150 inſignem uſum habet in inflammatione ventriculi hypochondriaca & hyſterica 235 larga ſit in Iſchuria Plethoricorum 244 quomodo locum habeat in Lipothymia 294 quando adminiſtranda in Malo Iſchiadico 143 quando conveniat in Oedemate 163 in Paralyſi 294 indicatur in Plethora 101 generalis omnibus Plethoricis convenit 102 inſufficiens in Plethoricis quid cauſari poſſit ib. in Pleuritide & Peripneumonia non celebranda verſus dies criticos 157 quando in Podagra 146 præſervative commendatur in Purpura rubra 328 nocet in Scirrho Lienis a Febre male curata 177 quando maximum uſum habeat in Tuſſi 201 in Vomica pulmonum conſultius intermittitur 180

Venena quid ſint 24 horum differentia ib. ſigna ib.

Venereæ ſpeculationes pariunt fluxum menſium nimium 112

Venus vitanda in exulceratione Renum & veſicæ 189 in Ophthalmia 154 in Phthiſi auget febrem 186 in Scirrho Lienis nimis exſiccat 177

Verbaſci liquor laudatur in Procidentia Ani 297

Vermes quid ſint 23. & 412 horum differentia ib. 24 generatio ib ſedes ib. ſigna 412 ſubjectum 24. & 412. prognoſis 412 remedia ib. methodus medendi 413 cautelæ ib. effectus 24 obſervationes ib. in Ventriculum migrantes quænam ſymptomata excitent 412 in graviori morbo exeuntes quid indicent ib. rubicundi ſanguine pleni quid indigitent ib. per Colocynthiaca potentiſſime expelluntur 413 quid in his cenſendum de C. C. uſto ib.

Vermis umbilicalis quomodo expellatur a vulgo ib.

Veronicæ aqua Vinoſa Stahlii roborat pulmones debilitatos 200 commendatur in Aſthmate ſicco 230 in Brancho & Raucedine 225 in Tuſſi habituali 202

Vertigo quid ſit 288 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 289 cautelæ ib. ſenum, quid ex ea metuendum 288

tollitur fluxu Menſium & Hæmorrhoidum ib.

Veſicatoria quibus optime conveniant in Apoplexia 292 commendantur in Catarrho ſuffocativo 227 in Cephalæa quando conveniant 126 in Deliriis ſymptomaticis viris quam mulieribus magis proſunt 152 quid efficiant in Febre ſynocha putrida 306 in Gravedine caute ſuadenda 224 in Lippitudine 196 ubi applicanda in Ophthalmia 154 maxime conveniunt in affectibus ſoporoſis 291

Vigiliæ quid ſint 13 horum differentia ib organum ib. cauſa efficiens ib. uſus ib. obſervat. ib. ſemioticæ 53

Vinca per Vinca, aqua ejus commendatur in prolapſu uvulæ 296

Vinum calidum cum fimo equino eſt ſpecificum in Iſchuria 244 per cineres lixivioſos magis diureticum redditum convenit in Oedemate 256 generoſum prodeſt in Dyſenteria benigna 216 Rhenanum commendatur in ſtranguria 240 ejus nimius uſus parit Diabeten 217 ejus potus modicus conducit in Purpura rubra 283

Vini ſpiritus rectificatiſſimus applicatur ſcrobiculo cordis in nimio frigore febrium 343 camphoratus convenit externe in ſingultu ab Inflammationibus 283 in Vertigine 289

Vita quid ſit 9. ejuſd. differentia ib. cauſa efficiens 10

Vitriolum e Minera Martis Haſſiaca commendatur in Mictu cruento 118

Vitriolum album c. ♁ Majoranæ laudatur in Gravedine 224

Ulcera quid ſint 85 horum differentia ib. cauſa ib. ſigna ib. prognoſis ib. curatio ib. cautelæ & obſervat. ib. veſicæ graviora ſunt quam renum 188

Unguentum Comitiſſæ laudatur in Iſchuria 244 in Nephritide 164 Foreſti ad Hydrocephalum 253

Unguenta pectoralia affluxum humorum ad pectus augent 202

Unguinoſa externa quid efficiant in Aſthmate ſicco 231

Volatilia quando bene exhibeantur in Aſthmate convulſivo 276 in Atrophia data Hecticæ portam pandunt 174 in Calculo caute præſcribenda 192 exulent in Febre catarrhali 215 in Febre inflammatoria 313 quid efficiant in Febre quartana 351 in Gravedine frequentius uſurpate quas noxas inferant 224 quando exhibenda in Infarctu pulmonum 169 in Lippitudine in principio morbi non exhibenda 196 quid pariant in Melancholia incongrue adhibita 376 nocent in Phrenitide & Paraphrenitide 153 ſine præmiſſis evacuantibus augent ſalivationem 198 in ſuppreſſione ſudoris non propinanda 245 neque in Vomitu ilioſo 207

Volvulus vid. ſup. Paſſio Iliaca.

Vomica pulmonum quid ſit 179 hujus differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 180 cautelæ ib.

Vomitoria perculoſa ſunt in Angina 156

Vomitoria, quando ab uſu eorum abſtinendum in Aſthmate 205 quando conveniant in Aſthmate ſpaſtico 276 curant Aſthma ſtomachale 204 aſthmaticis in ipſo Paroxyſmo data ſunt valde periculoſa ib. neque in Cephalæa 125 in Dyſtocia caute danda 398 quando conveniant in Febre Caſtrenſi 339 quando in Febre epidemica & maligna 316 quibus & quando danda ſint in Febre quotidiana intermittente 343 quare non ſint exhibenda in Febre tertiana anomala & maligna 350 an ſint neceſſaria in Febre tertiana legitima 347 in hac die paroxyſmi non exhibenda ib. in Flatulentia non conveniunt 237 quando locum habeant in Hepatitide & Splenitide 159 nocent in Hypochondriaco-Hiſtericis 129 vitanda in Ictero 233 quando non danda in incubo 277 quando danda in inflammatione ventriculi & inteſtinorum 161 commendantur in Lethargo a nimia pituita 289 a venenis ſulphureis ib quando propinari queant in Melancholia 376 quando exhibenda in Paraphrenitide 152 quæ & quando in Peſte 341 quando in Ructibus non adhibenda 235 nocent in Volvulo 163

Vomitoriorum modus operandi 59 de eis regulæ & cautelæ ib. tempus ib.

Vomitus quid ſit 205 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 206

206 cautelæ 207 continuans in acutis malus 205 artificialis quid ſit 58 hujus differentia ib. indicantia ib. remedia 59 formulæ ib. cruentus quid ſit 106 ejuſd. differentia 107 imminentis ſigna ib. præſentis ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia intra paroxyſmum ib. extra paroxyſmum ib. methodus medendi 108 cautelæ ib. in fœminis ſolvit infarctum Lienis 170 quandoque etiam ſcirrhum recentiorem 176

Vomitus nigri in Hepatitide circa dies criticos lethales 158 in Splenitide magis ſalutares ib. materiæ nigricantis inſtar Rob ſambuci ubi bonus & ubi malus 107

Vox & loquela quid ſint & ex eis deprompta ſigna 41 horum differentia ib. obſervationes ib.

Urina quid ſit 4. hujus differentia ib. materia ib. quænam ſint organa ejus ſecretionis & excretionis ib. hujus cauſa efficiens ib. uſus ib. obſervationes ib. turbida in Febribus quid indicet 24 cruenta in quibus morbis periculum prænuntiet 118 in Variolis & morbillis eſt lethalis 48 in inflammationibus qualis bona ſit 149 nigra in acutis lethalis 146 pallida & craſſa in rubicundam & flammeam mutata quid indicet in Atropia 173 profluvium ejus largum in Febre petechiali eſt periculoſum 335 tenuis & alba in inflammatione uteri periculoſa 165 turbida & ſedimentum deponens circa diem quartum, quid indicet in Pleuritide & Peripneumonia 156 Lue Venerea laborantium qualis ſit 48

Urinæ incontinentia quid ſit 216 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjecta ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi 217 cautelæ ib. evenit fortioribus diureticis tractatis 216 plagas capitis fortiores excipiens quomodo tractanda ib. ab ulcere quomodo curetur 217 in ſomno quo anno ætatis ceſſare ſoleat juxta Timæum 216

Uroſcopiæ præcepta 46

Urticæ ſuccus commendatur in Mictu cruento 118

Uſtio quid ſit 89 ejuſd. differentia ib. prognoſis ib. modus ib. uſus ib. cautelæ ib.

ab Uſtione inducta cruſta non ſolis oleoſis tractanda 90

Uteri procidentia quid ſit 399 ejuſd. differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib. prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ & obſervationes ib. in quibus difficilius curetur ib. a cauſis internis orta facilius curatur quam ab externis & violentis ib. qualis ſitus in ejus repoſitione obſervandus ib.

Uteri deſcenſui aliquali in gravidis quomodo ſuccurrendum ib.

Vulnus quid ſit 84 ejuſdem differentia ib. cauſæ ib. ſigna ib. prognoſis ib. curatio ib. cautelæ & obſervationes 85 in Rabie Canina non ſtatim conſolidandum 377

Uvula deſtituti quos morbos incurrere ſoleant 194

Uvulæ exſtirpatio quid ſit ib ejus indicantia ib. prognoſis ib. operatio ib. cautelæ & obſerv. ib. non facile ad hanc procedendum ib. in quibus regionibus utplurimum fiat ib. prolapſus quid ſit 296 hujus differentia ib. ſigna ib. ſubjectum ib prognoſis ib. remedia ib. methodus medendi ib. cautelæ ib. in hoc affectu a Carolo Muſitano laudatur Aqua Vincæ per Vincæ ib.

W

Wildeganſii *pilul.* veræ commendantur in Febre quartana 352 in Tertiana 347

Z

Zingiber cibis aſperſum commendatur in Aſcite 250 in Cardialgia 129

F I N I S.